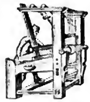
image
not
available

FIRPO
1731.3
BIBLIOTECA NAZIONALE
TORINO



chi l'a pi 'd fil farà pi 'd teila

Ex libris
LUIGI FIRPO

9. 36. 3.

Digitized by Google

DECISIONES
DIVERSORUM
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
AUDITORUM

AD MATERIAM BONI REGIMINIS,

Univerſitatum , & Communitatum , ſignanter Status Eccleſiaſtici ,

SPECTANTES

EDITÆ SUB AUSPICIIS

Sanctiſſimi Domini Noſtri , Domini

CLEMENTIS XII. P. M.

Zelo , & Cura

Emi, ac Rmi Principis S.R.E., Tit. S. Laurentii in Lucina,

PRESBYTERI CARDINALIS

JOSEPHI RENATI IMPERIALIS

Sac. Congreg. de Bono Regimine Præfecti vigilantiſſimi

In hoc Volumine recollectæ ,

Ac quadruplici Indice exornatæ

A PETRO ANDREA DE VECCHIS ROMANO

IN ROMANA CURIA ADVOCATO.

DE BONO REGIMINE

TOMUS TERTIUS.

ROMÆ , MDCCXXXII. Ex Typographia Hieronymi Mainardi.

SUPERIORUM PERMISSU.

CLEMENTI XII.
PONT. OPT. MAX.

PETRUS ANDREAS DE VECCHIS.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONES plurimæ ad materiam Boni Regiminis Univerſitatum, & Communitatum, Eccleſiaſtici præcipuè Status, evulgatæ, & in hoc Tertio de Bono Regimine Volumine collectæ, BEATISS.ME PATER, tanquam Ju-

ſtitiæ monumenta, non minori ſanè ratione, quàm ipſæmet Apoſtolicæ Conſtitutiones, iis de rebus jam editæ, ad neminem magis, quàm ad Te pertinere videntur; Etenim ab ineunte ætate in tot Muneribus, quibus in Romana Curia diuturno annorum curriculo tantâ cum laude præfuiſti pro viribus, omnique ſtudio publicæ, privatæque utilitati conſulere, eiſdemque ſervire, Votorum Tuorum ſumma fuit: eodemque tempore rectam adeo, conſtantemque unicuiq; Juſtitiam adminiſtraſti, ut revera Juſtitiæ ſpeculum, & exemplar Te omnibus præbuiſſe videaris. Nunc autem ad totius Catholici Orbis Regimen Divina Providentia evectus, dum Populorum Tuorum felici, incolumique Gubernio diù, noctùque invigilare non deſinis, pari fortitudine, animique conſtantia, communi utilitate ſervata, Jus ſuum unicuique ſic tribuis, ut jam difficile ſit dijudicare, an Clementia potiùs, vel Juſtitia in Te principem locum obtineat; Excipe itaque, BEATISS.ME PATER, hoc quoque Tertium de Bono Regimine Volumen, SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONES continens: nil enim æquius, quàm quod juris oracula ad Te Supremum Principem, utriuſque Juris Fontem, & Juſtitiæ Parentem referantur.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Epiſcop. Bojanen. Vices-gerens.

APPROBATIO.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ ex plurimis, quibus aliquid ineſt utilitatis, & adjumenti ad ea cognoſcenda, quæ ad adminiſtrationem rerum ad Civitates, & Oppida Pontificiæ Ditionis pertinentium ſpectant, laudabili ſtudio exceptas, in unum digeſſit Petrus Andreas de Vecchis Jur. Conſ., quibus acceſſit diſſertiſſima Diſceptatio præclariſſimi Jur. Conſ. Ferdinandi de Valentibus, cujus acerbam jacturam adhuc mœrentes dolemus; Quamobrem hunc librum, mandante Reverendiſſimo Patre Sac. Palatii Apoſtol. Magiſtro, cum accuratè perlegerim, dignum, qui Typis edatur, exiſtimo.

Ex Curia Innocentiana decimo ſexto Kalendas Junias MDCCXXXIII.

I.A. Furiettus utriuſque Signat. Ref., & A.C. Locumtenens.

APPROBATIO.

EX injuncto mihi munere à Reverendiſs. Patre Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro, Librum, cui Titulus -- *Deciſiones Diverſorum Sacræ Rotæ Romanæ Auditorum, ad Materiam Boni Regiminis, &c.* -- libentiſsimè, ac diligenter perlegi, & in eo nihil inveni, quod Catholicæ Religioni, & bonis moribus adverſetur; immo ex hoc Opere, Editione digno, utilitati ſimul, ac neceſsitati OEconomici Gubernii Communitatum laudabilitèr ab Authore conſultum cenſeo.

Ex Curia Innocentiana hac die 17. Maii 1733.

Ego Petrus Hieronymus Guglielmi utriuſque Signaturæ SS. D. N. Papæ Referendarius, & A. C. Locumtenens.

IMPRIMATUR,

Fr. Jo: Benedictus Zuannelli Ordinis Prædicatorum Sac. Palatii Apoſtolici Magiſter.

LE-

LECTORI BENEVOLO.

TERTIUM hoc de Bono Regimine Volumen, Sacræ Rotæ Romanæ Deciſiones continens, quod, poſthabito naturali, ac ſtatuto ordine, Secundi impreſſionem præceſſerit, ne mireris, Benevole Lector; Ità enim publici boni ratio admonere videbatur: nàm cum in Secundo Volumine Decreta, Reſolutiones, Epiſtolæ, & alia hujus generis pro recta, incolumique Communitatum Status Eccleſiaſtici adminiſtratione, per Sac. Congregationem de Bono Regimine nuncupatam, aliaſque SS. Congregationes evulgata, contineri deberent, hinc operæ pretium eſſe putavi per Literas Circulares curare, ut unaquæque Communitas diligentèr, ſeduloquè perquiſito, tum publico Archivio, tum & Provinciali, vel Priorali Secretaria, ſi quid ad ejus favorem prodiiſſet, in authenticam formam trausmitteret, ut hoc pacto pleniùs Reipublicæ Bono conſuleretur, nihilque prætermiſſum remaneret, quod ad publicum Regimen decretum fuerat, quin Typis mandaretur; Interim verò Tertium hoc Volumen imprimi curavi, quod citrà ipſius Operis injuriam fieri poſſe cenſui, cum unumquodque ex tribus prioribus ſit per ſe ſubſiſtens, & unum ab altero minimè dependeat. Habes igitur in hoc Tertio Volumine biſcentum, & unam Sacræ Rotæ Romanæ, totius Orbis in Judicando Magiſtræ, Deciſiones, ad optimi Regiminis normam ſpectantes, quas ſparſim editas, tam ex nonnullis antiquis, quàm ex recentiſſimis improbo ſanè labore collegi, & juxtà ſuorum temporum ſeriem coordinavi, ita tamen ut in unaquaque Cauſa proditas univerim, & ſi fortè deinde in Sac.Congregatione Boni Regiminis poſt Rotale Votum Cauſa propoſita fuerit, qualem in Sac. Congregatione habuerit exitum, fidelitèr retuli. Poſt Deciſiones habes Diſceptationem Ferdinandi de Valentibus Clariſſimi olim Juriſconſulti, & Sacræ Conſiſtorialis Aulæ, ac Fiſci, & Cameræ Apoſtolicæ Advocati, quam Eñus Cardinalis JOSEPH RENATUS IMPERIALIS Sac.Congr.de B.Reg. Præfectus Vigilantiſſimus, ad vindicandam ejuſdem Sac. Congregationis Juriſdictionem, in Eccleſiaſticas etiam Perſonas competentem, edi peropportunè curavit; in cujus quidem impreſſione de meo nihil noveris, cum ipſa eademmet, quæ mihi unà cum Argumento, & Summis tradita eſt, impreſſa fuerit.

Quadruplici Indice præſens Volumen exornatur, primo Deciſionum per Diœceſes, ſecundo earundem Deciſionum per Materias, tertio Argumentorum uniuſcujuſque Deciſionis eo ordine, quo impreſſæ fuerunt, & hi Volumen præcedunt; In fine verò Indicem generalem Concluſionum, & Materiarum locupletiſſimum, ſummo ſtudio, & ordine diſtinctum invenies. Hoc itaque Tertium Volumen biſcentum, & unam S. Rotæ Deciſiones continens benignè excipe. Si quæ verò poſt impreſſionem, vel prodjiere, vel prodibunt ad eamdem Boni Regiminis materiam, in Tractatu ſub ſuis propriis Sedibus per extenſum (Deo favente) referemus. Omnique majori, qua poterit, celeritate alterum imprimendum curabimus, quod quidem Decreta, Reſolutiones, & Epiſtolas Sac. Congregationis de Bono Regimine, & alia hujuſmodi continebit ad majus Reipublicæ bonum, prout Eñio Principi Operis hujus Promotori unicè in votis fuit.

CLEMENS XII.

Ad futuram rei memoriam.

CUM, ſicut dilectus filius Petrus Andreas de Vecchis Romanus, in Romana Curia Advocatus Nobis nuper exponi fecit, ipſe Zelo, & diligentia dilecti filii noſtri Joſephi Renati S.R.E. Presbyteri Cardinalis Imperialis nuncupati, & Præfecti Congregationis ſuper Bono Regimine Communitatum, & Univerſitatum Status noſtri Eccleſiaſtici morem gerens, quædam Opera à ſe compoſita, ad gubernium Communitatum, & Univerſitatum hujuſmodi ſpectantia in quinque Volumina diviſa, quibus tituli ſunt, primo videlicet; Collectio Conſtitutionum, Chirographorum, & Brevium. Secundo; Collectio Reſcriptorum, Decretorum, & Epiſtolarum. Tertio; Deciſiones Sac.Rotæ Romanæ ad materiam ejuſdem Bo: Regiminis pertinentes. Ac quarto, & quinto, Regimen Univerſitatum, quæ Tractatum legalem ſuper prædicto Bono Regimine in partes, Capitula, & Quæſtiones diviſum continent, typis jam mandaverit, ſeu mandare intendat; vereatur autem, ne poſtquam in lucem prodijerint alii, qui ex alieno labore lucrum quærunt, opera hujuſmodi in ipſius Petri Andreæ præjudicium imprimi curent. Nos ejuſdem Petri Andreæ indemnitati provideri, &c. Supplicationibus ejus nomine Nobis ſuper hoc humilitèr porrectis inclinati, dicto Petro Andrea, ut decennio proximo à primæva uniuſcujuſque voluminum prædictorum impreſſione computanda durante, dummodo priùs à dilecto filio Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici approbata ſint, nemo tam in hac Alma Urbe noſtra, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubjecto Opera, ſeù Volumina prædicta, aut eorum alterum ſine ſpeciali prædicti Petri Andreæ, aut ab eo cauſam habentium licentiam imprimere, aut ab alio, vel aliis impreſſa vendere, aut venalia habere, aut proponere poſſit, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes, &c. Mandantes, &c. Non obſtantibus, &c. Quibus omnibus, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 10. Decembris 1731. Pontificatus noſtri anno Secundo.

I. Card. Oliverius.

INDEX

INDEX
PER DIOECESES
Omnium Deciſionum ad Materiam Boni Regiminis, quæ in præſenti Volumine continentur.

A

ÆSina Collectarum *Ven. 7. Dec.*1714. Scotto Deciſ.163. Pag.416.
Eadem *Lun.* 18. *Martii* 1715. Eodem. Deciſ.164. pag.422.
Eadem *Sab.*30.*Januar.*1717. Votum R.P.D. de Pactis. Deciſ.165. pag.427.
Albanen. Furni *Lun.*26. *Febr.*1685. Matthejo. Deciſ.9. pag.9.
Anagnina Juriſpaſcendi *Lun.* 24. *Martii* 1692. Molines. Deciſ.11. pag.13.
Eadem *Ven.*16. *Jun.* 1719. Lancetta. Deciſ.172. pag.463.
Ead. *Vener.* 6. *Februar.* 1722. Eodem. Deciſ.173. pag.466.
Anconitana Pecuniaria *Ven.*15. *Jan.*1706. Caprara. Dec.110. pag.264.
Ariminen. Exemptionis *Merc.*5. *Maii* 1688. Eodem. Deciſ.10. p.11.
.... Foveæ Patarinæ *Merc.* 11. *Mart.* 1699. Molines. Deciſ.49. pag.110.
Eadem *Lunæ* 2. *Junii* 1704. Eodem. Deciſ.50. pag.113.
Aſſiſien. Hæreditatis 14. *Dec.*1607. Ortembergo. Deciſ.1. pag.1.
Aven., ſeu Carpen. Juris ſcribendi *Lun.*5. *Martii* 1714. Criſpo. Deciſ.160. pag.412.
Eadem quoad Communitatem *Eadem die* Eodem. Deciſ.161. pag.413.
Avenionen. Pedagii *Lun.*4. *Decemb.*1719. Foſcaro. Deciſ.171. pag.461.

B

BArchinonen. Exemptionis *Ven.* 29. *Maii* 1665. Bourlemont. Deciſ.5. pag.5.
Eadem *Ven.*1. *Junii* 1685. Pauluccio. Deciſ.6. pag.5.
Eadem *Merc.*19. *Jan.*1698. Hervavult. Deciſ.7. pag.7.
Bojanen. Juris paſcendi *Merc.* 26. *Jun.* 1709. Polignac. Deciſ.143. p.359.
Bononien. Datii Carnis *Lun.*3. *Junii* 1707. Omanna. Deciſ.125. pag.310.
Eadem *Vener.* 24. *Novembr.* 1713. Scotto. Deciſ.126. pag.312.
.... Exemptionis *Lun.* 14. *Junii* 1709. Molines. Deciſ.116. pag.287.
Alia *Merc.*6. *Junii* 1708. Falconerio. Deciſ.140. pag.347.
.... Expenſarum *Lun.*25. *Jun.*1703. Omanna. Deciſ.91. pag.208.
Eadem *Vener.*18. *Aprilis* 1704. Eodem Deciſ.93. pag.211.
Eadem ſuper relaxatione novi Mandati *Lunæ* 25. *Iun.*1703. Eodem. Dec.92. pag.210.
Eadem 18. *Apr.* 1704. Eod. Dec.94. p.215.
.... Immunitatis Macelli *Lun.* 1. *Iun.* 1693. Hervavult. Deciſ.12. pag.15.
Eadem 29. *Novembris* 1694. Muto. Deciſ.13. pag.17.
.... Manutentionis *Ven.*2. *Decembr.* 1707. Scotto. Dec.135. pag.339.
.... Montis Butrii *Vener.*16. *Ian.* 1699. Molines. Deciſ.45. pag.98.
Eadem *Merc.*8. *Aprilis* 1699. Eodem. Deciſ.46. pag.101.
Eadem *Lunæ* 5. *Decembr.* 1701. Anſaldo. Deciſ.47. pag.102.
Eadem *Ven.*4. *Feb.*1707. Eod. Dec.48. p.104.
Briſtinorien. Gabellæ *Ven.*23. *Apr.* 1717. Eodem. Deciſ.187. pag.501.
Brixien. Onerum, & Taxarum *Ven.*13. *Jun.*1727. Millino. Dec.191. pag.516.

C

CÆſenaten. Spolii *Vener.*25. *Iunii* 1700. Muto. Deciſ.61. pag.149.
Eadem *Veneris* 4. *Martii* 1701. Eodem. Deciſ.62. pag.153.
Eadem *Vener.* 20. *Ianuarii* 1702. Pio. Deciſ.63. pag.155.
Eadem *Lun.* 12. *Febr.* 1703. Kaunitz. Deciſ.64. pag.157.
Eadem *Lun.*11. *Iun. ejuſdem*. Eodem. Deciſ.65. pag.158.
Eadem *Merc.*27. *Ianuar.*1712. Anſaldo. Deciſ.66. pag.159.
.... Taxæ Medicinalis *Lun.*30. *Iun.* 1704. Caprara. Dec.100. pag.232.
Eadem *Lun.* 10. *Maii* 1706. Eodem. Deciſ.101. pag.235.
Cavallicen. Bannalitatis Furni *Lun.* 25. *Iun.* 1696. Priolo. Dec.23. pag.36.
Eadem ſuper Manutentione *Lun.* 25. *Iun.* 1696. Eodem. Dec.24. pag.37.
Eadem ſuper Bono Jure *Merc.* 5. *Dec.*1696. Eodem. Dec.25. pag.38.
Eadem ſuper manutentione *Merc.* 5. *Dec.* 1696. Priolo. Deciſ.26. pag.39.
Eadem ſuper bono jure *Merc.*26. *Iun.* 1697. Eodem. Deciſ.27. pag.42.
Eadem ſuper manutentione *Mer.* 26. *Jun.* 1697. Eodem. Deciſ.28. pag.42.
Eadem ſuper Negocio Principali *Lunæ* 26. *Iunii* 1699. Pio. Dec.29. pag.45.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die*. Eodem. Dec.30. pag.48.

Ho-

Index per Diœceſes.

.... Homagii *Vener.* 20. *Mart.* 1699. Ulmo. Deciſ.51. pag.114.
Eadem *Ven.* 29. *Jan.* 1700. Molines. Deciſ.52. pag.118.
Eadem *Ven.* 10 *Jun.* 1701. Anſaldo. Deciſ.53. pag.122.
.... Juris Intereſſendi *Lunæ* 2. *Maii* 1701. Molines. Dec.69. pag.167.
.... Juris Molendi ſuper Manutentione *Lunæ* 7. *Maii* 1696. Priolo. Dec.19. pag.26.
Eadem ſuper Remiſſoria *Merc.*30.*Iun.*1697. Eodem. Deciſ.20. pag.27.
.... Tranſactionis *Lun.* 7.*Maii* 1696. Eodem. Deciſ.18. pag.24.
Eadem *Lunæ* 9. *Iunii* 1698. Eodem. Deciſ.21. pag.29.
Eadem *Lunæ* 29. *Martii* 1700. Pio. Deciſ.22. pag.32.
Civitatis Caſtellanæ, ſeu Hortana Onerum *Lun.*27. *Iun.*1729. Aldrovando. Dec.193. pag.523.
Cluſina Juriſdictionis *Ven.*9. *Maii* 1608. Sacrato. Deciſ.2. pag.2.
Colonien. Nummi Centeſimi *Ven.* 27. *Apr.* 1714. Scotto. Dec.162. pag.414.
Comen. Cappellaniæ *Lun.*10. *Dec.*1725. Gamaches Deciſ.179. pag.482.

D

DErtuſen. Juriſdictionis ſuper expenſis *Ven.* 9. *Dec.* 1695. Pio. Dec.16. pag.22.

E

EUgubina Juris paſcendi *Lunæ* 10. *Jun.* 1697. Caprara. Dec.33. pag.52.
Eadem *Lunæ* 13. *Jan.* 1698. Eodem. Deciſ.34. pag.55.

F

FArſen. Juris paſcendi ſuper Manutentione *Lunæ* 27.*Mart.*1702. Molines. Dec.74. p.178.
Eadem ſuper bono Jure *Ven.* 2. *Julii* 1702. Eodem. Dec.75. pag.181.
Eadem *Ven.*27. *Apr.* 1703. Caffarello. Deciſ.76. pag.182.
Eadem ſuper reſervatis *Lun.* 22. *Jun.* 1705. Eodem. Dec.77. pag.184.
Faventina Furni *Lunæ* 13. *Januarii* 1727. Millino. Dec.190. pag.513.
Ferentina Juris paſcendi *Lunæ* 30. *Apr.* 1703. Molines. Dec.85. pag.197.
Eadem *Lunæ* 9. *Junii* 1704. Eodem. Deciſ.86. pag.200.
Eadem *Lunæ* 9. *Maii* 1707. Scotto. Deciſione 87. pag.201.
Eadem ſuper Manutentione eadem die. Eodem. Deciſ.88. pag.203.
Eadem ſuper numero Animalium, & Sociis *Merc.*22.*Jun.*1707. Eod. Dec.89. pag.204.
Feretrana Fodinæ *Lunæ* 11. *Martii* 1726. Gamaches. Dec.183. pag.493.
Ead. ſuper Exceſſu, & Jure prohibendi *Lun.* 12. *Maii* 1727. Eodem. Dec.184. p.496.
Eadem ſuper Fructibus *eadem die*, *& anno*. Eodem. Dec.185. pag.497.
Ferrarien. Datii Olei *Lunæ* 4. *Feb.* 1726. Criſpolto. Deciſ.180. pag.484.
Eadem *Ven.*20.*Jun.*1727. Creſcentio. Deciſ.181. pag.488.
Eadem ſuper Expenſis 31. *Jan.* 1729. Eodem. Dec.182. pag.492.
Firmana Annuæ Præſtationis *Lunæ* 15. *Junii* 1705. Molines. Dec.104. pag.244.
Eadem *Lunæ* 22. *Febr.* 1706. Eodem. Deciſ.105. pag.248.
Eadem *Lunæ* 28. *Febr.* 1707. Scotto. Deciſ.106. pag.253.
Eadem *Lunæ* 12. *Decemb. ejuſdem*. Eodem. Deciſ.107. pag.256.
Eadem ſuper Emolumento Salis *eadem die*. Eodem. Dec.108. pag.259.
Eadem *Ven.* 14. *Junii.* 1709. Aldrovando. Deciſ.109. pag.261.
Forolivien. Commendæ *Merc.* 5. *Maii* 1706. Kaunitz. Dec.112. pag.276.
Ead. *Lun.*6.*Jun.*1707. Eod. Dec.113. p.279.
Eadem *Ven.* 11. *Janu.* 1709. Scotto. Deciſ.114. pag.281.
Ead. *Lun.*1. *Jul.ejuſd.* Eod. Dec.115. p.285.
.... Loci Conſilii *Lunæ* 5. *Maii* 1704. Molines. Dec.97. pag.222.
Eadem *Vener.*5.*Martii* 1706. Priolo. Deciſ.98. pag.228.
Foroſempronien. Molendinorum *Ven.* 7. *Decembris* 1703. Lancetta. Dec.95. pag.216.
Eadem *Ven.* 16. *Maii* 1704. Anſaldo. Deciſ.96. pag.217.

G

GErunden. Admiſſionis ad Diſtributiones *Ven.* 18. *Febr.* 1707. Aldrovando. Dec.124. p.307.

H

HIſpalen. Viſitationis *Vener.* 30. *Aprilis* 1700. Molines. Dec.55. pag.128.
Eadem *Vener.* 10. *Aprilis* 1700. Eodem. Dec.56. pag.135.
Eadem *Ven.* 25. *Nov.* 1701. Eodem. Deciſ.57. pag.137.
Alia eadem die. Eodem. Dec.58. pag.142.
Hortana Sylvarum *Lunæ* 7. *Martii* 1698. Muto. Dec.36. pag.60.
Ead. *Lun.*9. *Jun. ejuſd.* Eod. Dec.37. p.67.
Eadem ſuper Reſervatis *Vener.* 15. *Maii* 1699. Eodem. Dec.38. pag.70.
Eadem *Vener.* 25. *Febr.* 1701. Eodem. Deciſ.39. pag.72.
Ead. ſuper Univerſali Dominio Sylvarum *Ven.*1.*Junii* 1703. Molines. Dec.40. p.81.
Eadem ſuper incęduitate Sylvarum *eadem die*. Eodem. Dec.41. pag.87.
Eadem ſuper Inveſtimentis *Lun.* 4. *Jun.* 1703. Eodem. Dec. 42. pag.92.
Eadem ſuper Conceſſione S.M. Innoc. VIII. *eadem die*. Eodem. Dec.43. pag.93.
Hypporegien. Parochialis *Lunæ* 21. *Julii* 1700. Molines. Dec.60. pag.147.

I

IMolen. Reparationis Aggerum *Lunæ* 15. *Junii* 1716. Lancetta. Dec.166. pag.443.
.... Ripatici ſuper bono Jure *Ven.* 1. *Julii* 1725. Ratto. Dec.177. pag.476.

Leo-

Index per Diœceſes .

L

LEodien. Collectarum *Vener.* 28. *Aprilis* 1702. Scotto. Dec.82. pag.192.
.... Reſtaurationis Turris Navis Eccleſiæ *Lun.*18. *Febr.* 1709. Criſpo. Dec.141. pag.352.

M

MAjoricen. Beneficii *Vener.* 6. *Decembr.* 1709. Anſaldo. Dec.144. pag.360.
.... Contributionis *Ven.* 2. *Decem.* 1729. Nunez. Dec.194. pag.527.
Melevitana Damnorum, & intereſſe *Ven.* 9. *Decemb.* 1701. Pio. Dec.72. pag.173.

N

NArnien. Juris collectandi *Ven.* 7. *Iunii* 1726. Aldrovando. Dec.188. pag.507.
Nepeſina Molendinorum *Lunæ* 3. *Febr.* 1710. Aldrovando. Dec.149. pag.382.
Nullius, ſeu Romana Juris furnandi *Lunæ* 14. *Maii* 1708. Aldrovando. Dec.137. pag.344.
Eadem *Merc.*27. *Iunii* 1708. Eodem. Deciſ.138. pag.345.
Eadem *Lunæ* 5. *Maii* 1710. Molines. Deciſion.139. pag.346.

P

PAmpilonen. Exemptionis *Ven.* 25. *Iunii* 1706. Anſaldo. Dec.117. pag.292.
Eadem *Lunæ* 6. *Dec. ejuſdem.* Eodem. Deciſ.118. pag.293.
Eadem *Lunæ* 6. *Iunii* 1707. Eodem. Deciſion.119. pag.296.
Eadem *Lunæ* 14. *Maii* 1708. Lancetta. Deciſ.120. pag.298.
Piſauren. Molendinorum ſuper bono Jure *Ven.* 17. *Iunii* 1707. Kaunitz. Dec.127. pag.315.
Eadem ſuper Manutentione *ead. die.* Eodem. Deciſ.128. pag.319.
.... Molendinorum, ſeu Vallatorum ſuper bono Jure *Lunæ* 23. *Mart.* 1711. Eodem. Dec. 129. pag.320.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die.* Eodem. Dec.130. pag.327.
Eadem ſuper bono jure *Ven.* 16. *Mart.* 1714. Scotto. Deciſ.131. pag.328.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die.* Eodem. Deciſ.132. pag.332.
Eadem ſuper bono jure *Ven.* 27. *Mart.* 1716. Gamaches. Deciſ.133. pag.333.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die.* Eodem. Dec.134. pag.339.
Placentina Pontis, & Rivi *Ven.* 31. *Ian.* 1710. Anſaldo. Dec.148. pag.380.

R

RAvennaten. Prætenſæ aggregationis ad locum Conſilii *Lunæ* 7. *Iunii* 1717. Anſaldo. Dec.169. pag.454.
Eadem ſuper Dubio Mandati Procuræ *ead. die.* Eodem. Dec.170. pag.459.
.... Redditionis Rationis *Ven.* 20. *Iunii* 1704. Caffarello. Dec.99. pag.230.
Taxæ *Vener.* 10. *Decemb.* 1706. Molines. Deciſ.121. pag.298.
Eadem *Lunæ* 8. *Iunii* 1707. Eodem. Deciſ.122. pag.302.
Reatina Aquarum *Lunæ* 13. *Ianuarii* 1698. Urſino. Dec.35. pag.57.
.... Juris piſcandi *Lunæ* 13. *Ianuarii* 1710. Anſaldo. Dec.147. pag.375.
Recineten., ſeu Lauretana Territorii *Ven.* 25. *Iunii* 1728. Aldrovando. Dec.192. pag.517.
Romana Affictus lacus *Vener.* 5. *Februarii* 1622. Pirovano. Dec.3. pag.3.
Eadem *Ven.* 5. *Maii* 1623. Eodem. Deciſion.4. pag.4.
.... Appaltus *Lunæ* 9. *Aprilis* 1696. Molines. Deciſ.17. pag.23.
.... Caſtri Porciliani ſuper reſervatis *Vener.* 13. *Maii* 1701. Lancetta. Dec.70. pag.168.
Eadem *Ven.* 2. *Octob. ejuſdem.* Eodem. Deciſ.71. pag.171.
.... Electionis Conſulum *Ven.* 14. *Iunii* 1726. Aldrovando. Dec.189. pag.510.
.... Expurgationis fovei *Lunæ* 19. *Iunii* 1713. Lancetta. Dec.158. pag.406.
Eadem *Lunæ* 18. *Martii* 1715. Eodem. Deciſ.159. pag.409.
.... Gabellæ *Ven.* 10. *Febr.* 1702. Tremoville. Deciſ.73. pag.176.
.... Inciſionis Arborum *Ven.* 1. *Iulii* 1695. Priolo. Dec.14. pag.18.
Eadem *Lunæ* 25. *Iunii* 1696. Molines. Deciſ.15. pag.20.
.... Montis Teſtacei *Ven.* 18. *April.* 1701. Scotto. Dec.68. pag.164.
.... Oblationis *Vener.* 25. *Iunii* 1723. Criſpolto. Dec.174. pag.469.
.... Officii Capitolini *Lunæ* 5. *Martii* 1703. Scotto. Dec.83. pag.193.
Eadem *Lunæ* 14. *Aprilis* 1704. Priolo. Deciſ.84. pag.195.
.... Prælationis *Ven.* 10. *Maii* 1726. Ratto. Deciſ.186. pag.498.
.... Prætenſarum Societatum Officiorum *Ven.* 3. *Iulii* 1712. Anſaldo. Dec.154. pag.392.
Eadem *Ven.* 5. *Maii* 1713. Lancetta. Deciſ.155. pag.396.
.... Redditionis Rationis *Vener.* 14. *Ianuar.* 1707. Molines. Dec.123. pag.304.
.... Solutionis Gabellæ 1667. *Votum* De Rubeis. Dec.8. pag.8.
.... Seu Nullius ſuper bono Jure *Lunæ* 3. *Apr.* 1702. Dec.78. Scotto. pag.184.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die.* Eodem. Dec.79. pag.188.
Eadem ſuper bono jure *Lunæ* 7. *Maii* 1703. Eodem. Deciſ.80. pag.188.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die.* Eodem. Deciſ.81. pag.191.
.... Seu Senen. Dotium *Ven.* 2. *Iunii* 1703. Caprara. Dec.90. pag.206.

S

SAvonen. Reſtaurationis Parochialis Eccleſiæ *Ven.* 8. *Martii* 1709. Scotto. Dec.142. p.356.
Senogallien. Canonicatus *Ven.* 29. *Ianuarii* 1706. Anſaldo. Dec.111. pag.266.
.... Fundationis *Ven.* 13. *Decemb.* 1709. Priolo. Dec.145. pag.368.

Eadem *Vener.* 16. *Maii* 1710. Molines. Deciſ. 146. pag. 371.
Signina Juriſpaſcendi *Lun.* 25. *Junii* 1725. Aldrovando. Dec. 178. pag. 480.
Spoletana Exemptionis *Merc.* 5. *Maii* 1717. Anſaldo. Dec. 167. pag. 446.
Eadem *Vener.* 15. *Iun.* 1718. Eodem. Deciſ. 168. pag. 451.
.... Gabellæ *Lunæ* 11. *Ianuarii* 1708. Aldrovando. Dec. 136. pag. 342.
.... Primitiarum *Ven.* 18. *Aprilis* 1698. Anſaldo. Dec. 44. pag. 94.
.... Seu Nullius Oblationis Ceræ *Lunæ* 18. *Maii* 1705. Eodem. Dec. 103. pag. 241.

T

TAurinen., ſeu Vercellen. Molendini *Ven.* 14. *Maii* 1700. Ulmo. Dec. 59. pag. 144.
Terracinen. Manutentionis *Ven.* 14. *Ianuar.* 1701. Tremoville. Dec. 67. pag. 162.
Toletana Aperitionis Furni *Lunæ* 20. *Martii* 1713. Aldrovando. Dec. 157. pag. 403.
Tyburtina Gabellæ *Ven.* 6. *Iunii* 1710. Anſaldo. Dec. 150. pag. 384.
Eadem *Ven.* 28. *Novem.* 1710. Eodem. Deciſ. 151. pag. 386.

V

VAden. ſeu Urbanien. Congruæ *Lunæ* 13. *Maii* 1697. Tremoville. Dec. 31. pag. 48.
Eadem *Vener.* 9. *Maii* 1704. Priolo. Deciſ. 32. pag. 50.
Veliterna Affictus *Lunæ* 13. *Martii* 1713. Criſpo. Dec. 156. pag. 398.
.... Fidejuſſionis *Ven.* 2. *Martii* 1725. Gamaches. Dec. 175. pag. 471.
Eadem *Ven.* 5. *Martii* 1726. Eodem. Deciſ. 176. pag. 473.
Viterbien. Paſcuorum *Merc.* 4. *Febr.* 1705. Molines. Dec. 102. pag. 236.
.... Uſus Paſcuorum *Lunæ* 15. *Martii* 1700. Muto. Dec. 54. pag. 124.
.... Seu Montis Faliſci Territorii *Vener.* 17. *Iunii* 1729. Aldrovando. Dec. 195. pag. 529.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *eadem die*. Eodem. Deciſ. 196. pag. 534.
Eadem Territorii *Lunæ* 27. *Novemb.* 1730. Eodem. Dec. 197. pag. 535.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *eadem die*. Eodem. Deciſ. 198. pag. 538.
Eadem Territorii *Ven.* 15. *Iun.* 1731. Eodem. Deciſ. 199. pag. 540.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *ead. die*. Eod. Dec. 200. p. 544.
Eadem Territorii ſuper expeditione *Lunæ* 28. *Ian.* 1732. Eodem. Dec. 201. pag. 545.
Urbevetana viæ ſuper bono Jure *Ven.* 4. *Mart.* 1712. Scotto. Dec. 152. pag. 389.
Eadem ſuper Manutentione *eadem die*. Eodem. Dec. 153. pag. 391.

IN-

INDEX
PER MATERIAS
SIVE TITULOS CAUSARUM,
Omnium Deciſionum ad Materiam Boni Regiminis quæ in hoc Volumine continentur.

A

GErunden. Admiſſionis ad Diſtributiones 18. *Febr.* 1707. Aldrovando. Deciſ. 124. Pag. 307.
Veliterna ... Affictus 13. *Martii* 1713. Criſpo. Deciſ. 156. pag. 398.
Romana .... Affictus Lacus 5. *Februarii* 1622. Pirovano. Deciſ. 3. pag. 3.
Eadem 5. *Maii* 1623. Eodem. Dec. 4. pag. 4.
Firmana .... Annuæ Præſtationis 15. *Iun.* 1705. Molines. Dec. 104. pag. 244.
Ead. 22. *Febr.* 1706. Eodem. Dec. 105. pag. 248.
Ead. 28. *Febr.* 1707 Scotto. Dec. 106. pag. 253.
Ead. 12. *Dec. ejuſdem.* Eod. Dec. 107. pag. 256.
Ead. ſuper Emolumento Salis *ead. die.* Eod. Dec. 108. p. 259.
Eadem ſuper eodem 14. *Iunii* 1709. Aldrovando. Deciſ. 109. pag. 261.
Toletana .... Aperitionis Furni 20. *Mart.* 1713. Eodem. Deciſ. 157. pag. 403.
Romana .... Appaltus 9. *Apr.* 1696. Molines. Deciſ. 17. pag. 23.
Reatina .... Aquarum 13. *Ianuar.* 1698. Urſino. Deciſ. 35. pag. 57.

B

CAvallicen. Bannalitatis Furni 25. *Iunii* 1696. Priolo. Dec. 23. pag. 36.
Eadem ſuper bono Jure 5. *Dec.* 1696. Eod. Dec. 25. pag. 38.
Ead. 26. *Iun.* 1697. Eodem. Deciſ. 27. pag. 42.
Ead. ſuper Manutentione 25. *Iun.* 1696. Eod. Dec. 24. p. 37.
Ead. 5. *Dec.* 1696. Eodem. Deciſ. 26. pag. 39.
Ead. 26. *Iun.* 1697. Eodem. Deciſ. 28. pag. 42.
Ead. ſuper Negocio Principali 26. *Iunii* 1699. Pio. Deciſ. 29. pag. 45.
Ead. ſuper Manutentione *Eadem die*. Eodem. Deciſ. 30. pag. 48.
Majoricen. .... Beneficii 6. *Decemb.* 1709. Anſaldo. Deciſ. 144. pag. 360.

C

SEnogallien. Canonicatus 29. *Ian.* 1706. Anſaldo. Deciſ. 111. pag. 266.
Comen. .... Cappellaniæ *Lunæ* 10. *Dec.* 1725. Gamaches. Dec. 179. p. 482.
Romana .... Caſtri Porciliani ſuper Reſervatis 13. *Maii* 1701. Lancetta. Deciſ. 70. pag. 168.
Eadem 2. *Octobris ejuſdem.* Eodem. Deciſ. 71. pag. 171.
Æſina ..... Collectarum 7. *Dec.* 1714. Scotto. Deciſ. 163. pag. 416.
Ead. 18. *Mart.* 1715. Eodem. Deciſ. 164. pag. 422.
Ead. 30. *Ian.* 1717. Votum R. P. D. de Pactis. Dec. 165. p. 427.
Leodien. .... Collectarum 28. *Apr.* 1702. Scotto. Dec. 82. pag. 192.
Forolivien. .... Commendæ 5. *Maii* 1705. Kaunitz. Deciſ. 112. pag. 276.
Ead. 6. *Iunii* 1707. Eodem. Deciſ. 113. pag. 279.
Ead. 11. *Ian.* 1709. Scotto. Deciſ. 114. pag. 281.
Ead. 1. *Iulii ejuſdem.* Eod. Deciſ. 115. pag. 285.
Vaden., ſeu Urbanien. Congruæ 13. *Maii* 1697. Tremoville. Dec. 31. pag. 48.
Ead. 9. *ejuſd.* 1704. Priolo. Deciſ. 32. pag. 50.
Majoricen. ... Contributionis *Ven.* 2. *Dec.* 1729. Nunez. Dec. 194. pag. 527.

D

MElevitana Damnorum, & Intereſſe 9. *Dec.* 1701. Pio. Dec. 72. pag. 173.
Bononien. .... Datii Carnis 3. *Iun.* 1707. Omanna. Deciſ. 125. pag. 310.
Ead. 24. *Nov.* 1713. Scotto. Deciſ. 126. pag. 312.
Ferrarien. ... Datii Olei *Lun.* 14. *Februar.* 1726. Criſpolto. Dec. 180. pag. 484.
Eadem *Vener.* 20. *Iunii* 1727. Creſcentio. Dec. 181. p. 488.
Eadem ſuper Expenſis 31. *Ian.* 1729. Eod. Dec. 182. p. 492.
Rom., ſeu Senen. Dotium 2. *Iunii* 1703. Caprara. Deciſ. 90. pag. 206.

E

ROmana .. Electionis Conſulum *Ven.* 14. *Iun.* 1726. Aldrov. Dec. 189. p. 510.

Index per Materias.

Ariminen. . . . . Exemptionis *Merc.*5. *Maii* 1688. Eodem. Deciſ.10. pag.11.
Barchinonen. . . . Exemptionis 29.*Maii* 1665.Bourlemont. Deciſ.5. pag.5.
Ead. 1. *Iun.* 1685. Paulucci. Dec.6. pag.5.
Eadem 19.*Ianuarii* 1698.Hervavult. Deciſ.7. pag.7.
Bononien. . . . . Exemptionis 14.*Iunii* 1709.Molines.Dec.116. pag.287.
Alia 6. *Junii* 1708. Falconerio. Deciſ.140. pag.347.
Pampilonen. . . . .Exemptionis 25.*Junii* 1706. Anſaldo. Deciſ.117. pag.292.
Eadem 6. *Decembris ejuſdem* Eodem. Dec.118. pag.293.
Ead. 6.*Iun.*1707. Eodem. Deciſ.119. pag.296.
Eadem 14. *Maii* 1708. Lancetta. Dec.120. pag.298.
Spoletana . . . . Exemptionis *Mer.* 5. *Maii* 1717. Anſaldo. Dec.167. p.446.
Eadem *Veneris* 15.*Iunii* 1718. Eodem. Dec.168. pag.451.
Bononien. . . . . Expenſar. 25. *Iun.* 1703. Omanna. Deciſ.91. pag.208.
Ead. 18. *Apr.* 1704. Eod. Deciſ.93. pag.211.
Eadem ſuper Relaxatione novi Mandati 25.*Iun.*1703.Eodem. Dec.92. pag.210.
Ead. 18. *Apr.* 1704. Eodem. Dec.94. p.215.
Romana . . . . Expurgationis Fovei 19.*Iun.*1713. Lancetta.Dec.158. pag.406.
Ead. 18.*Mart.* 1715. Eod. Dec. 159. pag.409.

F

Veliterna . . . Fidejuſſionis *Ven.* 2. *Mart.* 1725. Gamaches.Dec.175.pag.471.
Eadem *Ven.*5.*Martii* 1726.Eodem.Dec.176. pag.473.
Feretrana . . . Fodinæ *Lun.*11. *Mart.*1726. Gamaches.Deciſ.183. pag.493.
Eadem ſuper Exceſſu, & Jure prohibendi *Lunæ* 12. *Martii* 1727. Eod.Dec.184. p.496.
Ead.ſuper Fructibus *Ead.die,& anno* Eod.Dec.185.pag.497.
Ariminen. . . . Foveæ Patarinæ *Merc.* 11. *Maii* 1699.Molines.Dec.49.p.110.
Eadem 2. *Iun.*1704. Eod. Dec. 50. pag.113.
Senogallien. . . . . Fundationis 13.*Dec.*1709. Priolo. Deciſ.145. pag.368.
Ead.16.*Maii* 1710.Molines.Deciſ.146. pag.371.
Albanen. . . . . Furni 26. *Febr.* 1685. Matthejo. Deciſ.9. pag.9.
Faventina . . . Furni *Lunæ* 13. *Ian.* 1727. Millino. Deciſ.190. pag.513.

G

Briſtinorien. Gabellæ *Ven.* 23. *Apr.* 1717. Anſaldo. Dec.187. pag.501.
Romana . . . Gabellæ 10.*Febr.*1702. Tremouille. Dec.73. pag.176.
Spoletana . . . . Gabellæ 11. *Ian.*1708. Aldrovando. Dec.136. pag.342.
Tyburtina . . . Gabellæ 6. *Junii* 1710. Anſaldo. Deciſ.150. pag.384.
Eadem 28. *Nov.*1710. Eodem. Dec.151. pag.386.

H

Aſſiſien. . . . . Hæreditatis 14. *Decembr.* 1607. Ortembergo. Dec.1. pag.1.
Cavallicen. . . . . Homagii 20. *Martii* 1699. Ulmo. Deciſ.51. pag.114.
Eadem 29. *Jan.*1700.Molines. Deciſ.52. pag.118.
Ead. 10.*Iun.*1701. Anſaldo. Deciſ.53. pag.122.

I

Bononien. . . . Immunitatis Macelli 1. *Iun.*1693. Hervavult.Dec.12. pag.15.
Ead. 29.*Nov.*1694. Muto. Deciſ.13. pag.17.
Romana . . . . Inciſionis Arborum 1. *Iul.* 1695. Priolo. Dec.14. pag.18.
Eadem 25. *Iun.* 1696. Molines. Dec.15. pag.20.
Narnien. . . . . Juris Collectandi *Ven.*7.*Iun.*1726. Aldrovando.Dec.188.p.507.
Cluſina . . . . . Jurisdictionis 9. *Maii* 1608. Sacrato. Deciſ.2. pag.2.
Derthuſen. . . . . . Juriſdictionis ſuper Expẽſis 9.*Dec.* 1695. Pio. Deciſ.16. pag.22.
Nullius,ſeu Rom. Juris Furnandi 14.*Maii* 1708. Aldrovando. Dec.137. p.344.
Ead.27. *Iun.ejuſd.* Eodem. Deciſ.138. pag.345.
Ead.5.*Maii* 1710. Molines. Deciſ.139. pag.346.
Cavallicen. . . . Juris Intereſſendi 2. *Maii* 1701. Eodem. Deciſ.69. pag.167.
. . . . Juris molendi ſuper Manutentione 7.*Maii* 1696. Priolo. Deciſ.19. pag.26.
Eadem ſuper Remiſſoria 30. *Ian.*1697.Eod.Dec.20.p.27.
Anagnina . . . . . Juriſpaſcendi 24. *Mart.* 1692.Molines Dec.11. pag.13.
Eadem *Veneris* 16. *Iunii* 1719. Lancetta.Dec.172. pag.463.
Eadem *Ven.* 6.*Febr.* 1722.Eod. Deciſ.173. pag.466.
Bojanen. . . . . Juriſpaſcendi *Merc.*26.*Iun.*1709. Polignac.Dec.143. pag.359.
Eugubina . . . . . Juriſpaſcendi *Lunæ* 10.*Iun.*1697. Caprara.Deciſ.33. pag.52.
Ead. 13. *Ian.* 1698. Eodem. Deciſ.34. pag.55.
Farfen. . . . . . Juriſpaſcendi ſup. Manut.27.*Mar.* 1702.Molines.Dec.74.p.178.
Eadem ſuper bono Jure 2. *Iul. ejuſdem.*Eod.Dec.75. p.181.
Eadem 27. *Aprilis* 1703. Caffarello. Deciſ.76. pag.182.
Eadem ſuper Reſervatis 22. *Iun.*

Index per Materias.

Iun.1705.Eod.Dec.77.p.184.

Ferentina...... Juriſpaſcendi 30. Apr.1703.Molines. Deciſ.85. pag.197.

Ead. 9. Iun.1704. Eodem. Deciſ.86. pag.200.

Eadem 9. Maii 1707. Scotto. Dec.87. pag.201.

Eadem ſuper manutentione eadem die. Eod. Dec.88. p.203.

Eadem ſuper numero Animalium, & Sociis 22. Iun.1707. Eodem. Dec.89. pag.204.

Signina .... Juriſpaſcendi Lunæ 25.Jun.1725. Aldrovando.Dec.178.p.480.

Reatina .... Juriſpiſcandi 13. Ianuarii 1710. Anſaldo. Dec.147. pag.375.

Aven.,ſeu Carpen.) Juriſcribendi 5. Martii 1714. Criſpo. Deciſ.160. pag.412.

Eadem quoad Communitatem ead. die. Eod. Dec.161. p.413.

L

Forolivien... Loci Conſilii 5. Maii 1704. Molines. Dec.97. pag.222.

Eadem 5. Martii 1706. Priolo. Dec.98. pag.228.

M

Bononien.... Manutentionis 2. Decembr. 1707. Scotto. Dec.135. pag.339.

Terracinen..... Manutentionis 14. Ian.1701. Tremouille. Deciſ.67. pag.162.

Taurinen., ſeu Vercellen.) Molendini 14. Maii 1700. Ulmo. Dec.59. pag.144.

Foroſempronien. Molendinorum 7.Dec.1703. Lancetta. Deciſ.95. pag.216.

Eadem 16. Maii 1704. Anſaldo. Dec.96. pag.217.

Nepeſina..... Molendinorum 3.Febr.1710. Aldrovando.Dec.149.pag.382.

Piſauren....... Molendinorum ſuper Bono Iure 17. Iunii 1707. Kaunitz. Deciſ.127. pag.315.

Eadem ſuper Manutentione eadem die. Eod.Dec.128. p.319.

.... Molendinorum, ſeu Vallatorum ſuper Bono Jure 23. Martii 1711. Eod. Dec.129. p.320.

Eadem 16. Martii 1714. Scotto. Deciſ.131. pag.328.

Eadem 27. Martii 1716. Gamaches. Dec.133. pag.333.

Eadem ſuper manutentione 23. Martii 1711. Kaunitz. Dec.130. pag.327.

Eadem 16. Martii 1714. Scotto. Deciſ.132. pag.332.

Eadem 27. Martii 1716. Gamaches. Dec.134. pag.339.

Bononien. ... Montis Butrii 16. Jan. 1699. Molines. Dec.45. pag.98.

Eadem 8. Aprilis ejuſdem Eod. Deciſ.46. pag.101.

Eadem 5. Decemb.1701. Anſaldo. Deciſ.47. pag.102.

Eadem 4. Februar. 1707. Eod. Deciſ.48. pag.104.

Romana .... Montis Teſtacei 18. Aprilis 1701. Dec.68. pag.164.

N

Colonien... Nummi Centeſimi 27. Apr.1714. Scotto. Dec.162. pag.414.

O

Romana.... Oblationis Vener. 25. Iun. 1723. Criſpolto. Dec.174. p.469.

Spoletana, ſeu Nullius) Oblationis Ceræ 18. Maii 1705. Anſaldo.Dec.103. pag.241.

Romana .... Officii Capitolini 5. Martii 1703. Scotto. Dec.83. pag.193.

Eadem 14. Aprilis 1704. Priolo. Deciſ.84. pag.195.

Civitatis Caſtellanæ, ſeu Hortana) Onerum Lunæ 27. Jun. 1729. Aldrovando. Dec.193.p.523.

Brixien. ..... Onerum, & Taxarum Ven. 13. Jun. 1727. Millino. Deciſ. 191. pag.516.

P

Hipporegien. Parochialis 21. Junii 1700. Molines. Dec.60. pag.147.

Viterbien. ... Paſcuorum 4. Febr.1705. Eodem. Dec.102. pag.236.

Anconitana.... Pecuniaria 15.Jan.1706. Caprara. Dec.110. pag.264.

Avenionen..... Pedagii Lunæ 4. Dec. 1719. Foſcaro. Dec.171. pag.461.

Placentina ... Pontis, & Rivi 31.Jan.1710. Anſaldo. Dec.148. pag.380.

Romana .... Prælationis Vener.10.Maii 1726. Ratto. Dec.186. pag.498.

Romana .... Prætenſarum Societatum Officiorum 3. Julii 1712. Anſaldo. Dec.154. pag.392.

Eadem 5. Maii 1713. Lancetta. Deciſ.155. pag.396.

Ravennaten.... Prætenſæ Aggregationis ad locũ Conſilii Lun.7.Jun.1717. Anſaldo. Dec.169. pag.454.

Eadem ſuper dubio mandati Procuræ eadem die. Deciſ. 170. pag.459.

Spoletana..... Primitiarum 18. Apr. 1698. Anſaldo. Dec.44. pag.94.

R

Romana ... Redditionis Rationis 14.Jan.1707. Molines. Dec.123. pag.304.

Ravennaten.... Redditionis Rationis 20.Iun.1704. Caffarello.Dec.99.pag.230.

Imolen. .... Reparationis aggerum Lun. 15. Jun.1716. Lancetta. Deciſ. 166. pag.443.

Savonen...... Reſtaurationis Parochialis Eccleſiæ 8. Martii 1709. Scotto. Dec.142. pag.356.

Leodien. .... Reſtaurationis Turris Navis Eccleſiæ 18. Febr.1709. Criſpo. Dec.141. pag.352.

Imolen. .... Ripatici ſuper bono jure Ven. 1. Junii

Junii 1725. Ratto. Deciſ. 177. pag.476.

S

ROmana.... Solutionis Gabellæ 1667. Votum De Rubeis. Dec.8. pag.8.
Cæſenaten..... Spolii 25. *Junii* 1700. Muto. Deciſ.61. pag.149.
Eadem 4. *Martii* 1701. Eodem. Dec.62. p.153.
Eadem 20. *Januar.* 1702. Pio. Dec.63. pag.155.
Eadem 12. *Febr.* 1703. Kaunitz Dec.64. pag.157.
Eadem *Lun.* 11. *Junii ejuſdem* Eodem. Dec.65. p.158.
Eadem 27. *Januar.* 1712. Anſaldo, Dec.66. p.159.
Hortana...... Sylvarum 7. *Martii* 1698. Muto. Dec.36. pag.60.
Eadem 9. *Iun. ejuſd.* Eodem. Dec.37. pag.67.
Ead. ſuper reſervatis 15. *Maii* 1699. Eod. Dec.38. p.70.
Eadem 25. *Februarii* 1701. Eodem. Dec.39. pag.72.
Ead. ſuper univerſali Dominio Sylvarum 1. *Iun.* 1703. Molines. Dec.40. pag.81.
Eadem ſuper incæduitate Sylvarum *Eadem die.* Eodem. Dec.41. pag.87.
Eadem ſuper Inveſtimentis 4. *Iun.* 1703. Eodem. Deciſ.42. pag.92.
Ead. ſuper conceſſione Sa.Me. Innoc.VIII. *ead.die.* Eodem. Dec.43. pag.93.

T

RAvennaten. Taxæ 10. *Decembris* 1706. Molines. Dec.121. pag.298.
Ead. 8. *Iunii* 1707. Eodem. Deciſ.122. pag.302.
Cæſenaten. .... Taxæ Medicinalis 30. *Iun.* 1704. Caprara, Dec.100. pag.233.
Eadem 10. *Maii* 1706. Eodem. Dec.101. pag.235.
Recineten....) ſeu Lauretana) Territorii *Ven.* 25. *Jun.* 1728. Aldrovando. Dec.192. p.517.
Viterbien., ſeu) Montis Faliſci) Territorii *Ven.* 17. *Jun.* 1729. Aldrovando. Dec.195. p.529.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *eadem die.* Eod. Dec.196. p.534.
.... Territorii *Lun.* 27. *Novem.* 1730. Eod. Dec.197. pag.535.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *eadem die.* Eodem. Deciſione 198. pag.538.
.... Territorii *Vener.* 15. *Jun.* 1731. Eodem. Dec.199. p.540.
Eadem ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum *eadem die.* Eodem. Deciſione 200. pag.544.
.... Territorii *Lun.* 28. *Januar.* 1732. Eodem. Dec.201. p.545.
Cavallicen..... Tranſactionis 7. *Maii* 1696. Priolo. Dec.18. pag.24.
Eadem 9. *Jun.* 1698. Eodem. Dec.21. pag.29.
Eadem 29. *Martii* 1700. Pio. Dec.22. pag.32.

V

URbevetana. Viæ ſuper bono Jure 4. *Martii* 1712. Scotto. Dec.152. p.389.
Ead. ſuper manutentione *eadem die.* Eodem. Deciſione 153. pag.391.
Hiſpalen..... Viſitationis *Ven.* 30. *Apr.* 1700. Molines. Dec.55. pag.128.
Alia *eadem die* 1700. Eodem. Dec.56. p.135.
Eadem 25. *Novem.* 1701. Eodem. Dec.57. p.137.
Alia *eadem die.* Eodem. Deciſ.58. pag.142.
Viterbien.... Uſus paſcuorum 15. *Martii* 1700. Muto. Dec.54. p.124.

INDEX
ARGUMENTORUM
DECISIONUM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
Ad Materiam Boni Regiminis, quæ in hoc Volumine continentur.

ARGUMENTUM. DECIS. I.

COmmunitates Subditæ Sedi Apoſt. non poſſunt condere Statuta ſine confirmatione Præſidis Provinciæ, præcipuè ſi ſint contra Jus, & non ſufficit illorum confirmatio facta à Baronibus, nec talia Statuta recipiunt robur ab obſervantia, & ſub prætextu ſcientiæ Officialium Papæ, & quando Statutum particulare ex illius inſertione in volumine Statutorum robur non accipiat.

ARGUM. DECIS. II.

Barones ſtatus Eccleſiaſtici poſſunt facere ſtatuta, & ordinationes pro bono Gubernio Subditorum, & ſignanter Edicta, nè blada extrahantur ſine illorum licentia, cum tales ordinationes ſint juri conformes, ac ſimiles illis, quæ fiunt à Papa, & declarantur contraria.

ARGUM. DECIS. III.

Actio pro conſecutione penſionis conventæ competens locatori, qui omnia ex parte ſua adimplevit, nullis exceptionibus retardatur. Ad reſciſſionem contractus locationis agi nequit prætextu non adimplementi poſt perfectionem contractus, & traditionem rei locatæ, ſecùs ſi non adimplementum interveniat à principio, & in ipſa rei traditione, etiam ſi ſit in minimo, ad limites celebris *Text. in leg. Julianus §. offerri ff. de Act. empt.*

ARGUM. DECIS. IV.

In hac deciſione præcedens confirmatur deciſio, ac reſolvitur, quod ex defectu adimplementi agi nequit ad reſciſſionem contractus locationis poſt illius executionem; ſed ſolùm ubi non implementum veniat ab initio, quodque inſuper locatori non poteſt ſub prætextu damnorum per Conductorem retardari ſolutio penſionis conventæ.

ARGUM. DECIS. V.

Clerici in Sacris conſtituti, pro quibus bonis exempti ſint à ſolutione Gabellarum impoſitarum per Civitatem. Sententia Rotalis exemptionem determinans ultra modum in Deciſione præſcriptum, eſt ipſo jure nulla, etiam ſi aliàs de bono jure conſtaret, & impedit lapſum fatalium, & cauſam præbet reſtitutioni in integrum.

ARGUM. DECIS. VI.

Clerici exempti à ſolutione Gabellæ Carnium tenentur illas emere in uno tantùm macello pro Eccleſiaſticis deſtinato: Sententia lata à Tribunali Laico con. Eccleſiaſticos, an, & in quibus caſibus ſubſtineatur.

ARGUM. DECIS. VII.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens Deciſio, firmans Eccleſiaſticis competere quidem exemptionem à Gabella Carnium, teneri tamen illas emere in peculiari Macello ad id deſtinato: itidem prout in præcedenti diſcutitur, an, & quando ſententia lata in Tribunali Laico afficiat Eccleſias.

ARGUM. DECIS. VIII.

Diſſeritur in hoc Voto, utrum Fratres Minores de Obſervantia, & Cappuccini compræhendantur in Gabella impoſita per ſummum Pontificem ſub Verbis generalibus – *Mendicanti d'ogni ſorte*, & negativè reſolvitur.

ARGUM. DECIS. IX.

Baro poteſt concedere privilegium juris privativi Furni aperiendi, & locandi, cui poſtea non licet derogare, maximè ubi tale privilegium conceſſum fuerit ex titulo oneroſo, & quando dicatur privilegium titulo oneroſo conceſſum, & de differentia inter privilegium conceſſum à ſupremo Principe, & Barone, latè diſtinguendo in hac deciſione diſſeritur.

ARGUM. DECIS. X.

Tranſactio inita bona fide, & diù obſervata, debet religioſè ſervari, non obſtante aſſerto defectu mandati Procuræ, quia præſumitur ex illius enunciativa facta in Inſtrumento Tranſactionis, & ex ſubſecuta obſervantia. Tranſactio inita indefinitè, & ex cauſa, ea durante continuat. Undecim Congregationes Monaſticæ, quas exemptiones reportaverint à Sancta Sede Apoſtolica, & quas compoſitiones egerint cum Reverenda Camera.

ARGUM. DECIS. XI.

Quamvis Statutum laicale non poſſit ſubjicere Eccleſiaſticos ad communicandum Paſcua cum laicis, valet tamen Conſuetudo, & Conventio hujuſmodi Communionis inductiva, quæ probatur ex pluribus argumentis, & circumſtantiis expenſis in deciſione: quomodo autem talis Communicatio ſervari debeat in praxi, peculiari examini reſervatur.

ARGUM. DECIS. XII.

Immunitas, ſive Exemptio realis tranſit in bonorum Emptores, & ubi eſt attributa verbis eſſrenatis, & cũ expreſſione onerum realium, perſonalium, & mixtorum compræhendit etiam exemptionem Macelli, quod inter onera perſonalia, ſeu mixta recenſetur. Bona Patrimonialia Principis ſunt exempta ab omni onere, ac exemptione reali.

AR-

Index Argumentorum.

ARGUM. DECIS. XIII.

Confirmatur in hac deciſione præcedens deciſio ex eiſdem prorſus fundamentis, hoc unum ſuperaddito, quod facultas tranſigendi præſumitur in Regimine Civitatis ex circumſtantiis, de quibus in hac deciſione.

ARGUM. DECIS. XIV.

Damnum quandocumque ſequutum in re conducta tempore conductionis imputatur Conductori, qui tenetur ad illius refectionem actione ex ſtipulatu, quam Locator exercere poteſt tàm quolibet anno, quàm in fine locationis, & hujuſmodi damnorum præventiva liquidatio ſuſtinetur per viam pœnæ conventionalis. Status autem qualis attendi debeat in liquidatione hujuſmodi, diſtinguitur in deciſione. Reliqua conſtant ex Summario.

ARGUM. DECIS. XV.

Pœna conventionalis à jure, & Statuto Urbis, an, & quomodo ſecundùm aliquos reprobata: taxatio, ſive liquidatio præventiva damnorum diſtinguitur à pœna conventionali, & eſt licita, ac poteſt exigi in totum: an autem pœna conventionalis conventa ſit, vel potius præventiva liquidatio, quomodo dignoſcatur.

ARGUM. DECIS. XVI.

Expenſæ litis, concernentes Communitatis intereſſe, fieri debent ex communi burſa, & quando dicatur agi de intereſſe communi.

ARGUM. DECIS. XVII.

Exceptio defalchi non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis, maximè ubi Conductor potuit prævidere, & ſuſpicari de damno. Et multò fortius ubi renunciavit ampliſſimæ huic exceptioni etiam in omnibus caſibus cogitatis, & incogitatis, ſub quibus veniunt etiam raró contingibiles. Exceptio defalchi quando locum habeat, & quando non.

ARGUM. DECIS. XVIII.

Tranſactio habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Juſtitiæ: & exequutionem meretur, non obſtante exceptione non implementi, & inobſervantiæ, quæ non præſumitur, & probata non admittitur ad petendam reſciſſionem tranſactionis, in qua agi ſolùm poteſt ad obſervantiam: lex, aut ſtatutum ſuper Jure privativo molendi non ſuſtinetur, valet tamen pactum, aut Tranſactio ſuper eodem Jure.

ARGUM. DEC. XIX.

Manutentio in poſſeſſione libertatis Juris molendi debetur poſſidenti, etiam pendente Judicio in petitorio, & ſuper ſuſſiſtentia tranſactionis initæ ſuper Jure privativo, & ex quibus talis poſſeſſio probetur latè diſcutitur, & firmatur.

ARGUM. DEC. XX.

Remiſſoria non denegatur in profanis, ubi conſtat de relevantia materiæ articulatæ. Relevantia ad effectum præſcribendi Tranſactionem irritam ſuper jure privativo molendi deſumitur ex probatione immemorabilis, vel centenariæ poſſeſſionis libertatis molendi, quæ centenaria nec excluditur ex excluſione immemorabilis, nec interrumpitur per litem inchoatam, & minimè proſecutam.

ARGUM. DEC. XXI.

Pro Tranſactione competit via Executiva ex ſui natura; Tranſactio, ex quibus remaneat concludentèr probata; Inita per Communitatem cum Barone ſuper jure privativo molendi ſuſtinetur, nec infringitur, ex contrariis actibus clandeſtinè, & ſine ſcientia Baronis peractis. Modernus Baro poteſt conſtruere novum Molendinum, non obſtante venditione alterius Molendini ab ejus anteceſſore alteri facta, reliqua conſtant ex Summario.

ARGUM. DEC. XXII.

Habetur ex Deciſione 18. in hac eadem Cauſa edita.

ARGUM. DEC. XXIII.

Furnos conſtruere in proprio ſolo unicuique licet juxta naturalem libertatem, ideoque Baro non poteſt prætendere bannalitatem furni, niſi doceat de Privilegio, conventione, vel legitima præſcriptione, quarum poſtremæ non probantur ex teſtibus non concludentibus jus privativum, & quorum depoſitio eliditur ex contrariis teſtibus deponentibus pro libertate, nec ex bannis pœnalibus, effectuatis contra aliquas mulierculas, reliqua liquent ex Summario.

ARGUM. DEC. XXIV.

Quemadmodum in antecedenti deciſione firmatum fuit non conſtare de bono jure Baronis ſuper bannalitate Furni, ita & etiam in hac definitur, eidem dandam non eſſe manutentionem, maximè cum non ſolùm non conſtet de illius poſſeſſione, ſed potius illa excludatur ex contrariis actibus pro libertate expletis.

ARGUM. DEC. XXV.

Licèt Baro prohibere nequeat Eccleſiaſticis conſtructionem Furnorum, præſertim pro eorum uſu, poteſt tamen ſuis Vaſſallis prohibere, ne in dictis Furnis panes coquant, quando ipſi ſe obligarunt ad furnum Baronis accedere, cum talis voluntaria obligatio eundi potius ad unum, quàm ad alium furnum Eccleſiaſt. libertati non præjudicet.

ARGUM. DECIS. XXVI.

Baro poteſt Subditis prohibere, ne Furnos conſtruant, & illic panes coquant, ſi ipſius favore concurrat titulus expreſſus privilegii, ſeu conventionis, vel tacitus ex immemorabili præſcriptione promanans, aut ex poſſeſſione cum Vaſſallorum prohibitione, & eorum ſubſecuta acquieſcientia. Tranſactio in antiquis poteſt probari per teſtes de auditu, maximè concurrentibus adminiculis, & quæ iſta ſint ad effectum cogendi Vaſſallos ad accedendum ad Furnum Baronis latè diſſeritur.

ARGUM. DEC. XXVII.

Habetur in præced. deciſione, ſuper bono jure, quæ in præſenti confirmatur.

ARGUM. DEC. XXVIII.

Habetur in deciſ. 26.

ARGUM. DEC. XXIX.

Confirmatur deciſio in hac Cauſa edita coram R.P.D. Priolo die 5. Decembris 1696. ex eiſdem fundamentis, videlicet, quod jus privativum furnandi favore Baronis probatur, tum ex tranſactione, tum & etiam ex legitima præſcriptione.

ARGUM. DEC. XXX.

Conſtat ex Summario.

ARGUM. DEC. XXXI.

Habetur ex primo numero Summarii.

ARGUM. DEC. XXXII.

Communitates Status Eccleſiaſt. ſubſunt Regimini Sac. Congreg. de Bon. Reg. nuncupat., & ſine illius expreſſa licentia obligari nequeunt. Obli-

gatio

gatio pro Congruæ Epiſc. aſſignatione per Communitatem ſub certa conditione emiſſa, ea non verificata, nullam parit actionem.

ARGUM. DECIS. XXXIII.

Pertinentia Juriſpaſcendi probatur ex Sententia antiqua, in judicatum tranſacta, etiamſi acta ejuſdem non exhibeantur, maximè ubi conſtet de illius obſervantia reſultante ex pluribus actibus, ex quibus plenè dominium, & Juſpaſcendi comprobatur.

ARGUM. DECIS. XXXIV.

Pertinentia Juris paſcendi probatur ex Sententia, aliiſque circumſtantiis latè ponderatis in hac Deciſione.

ARGUM. DECIS. XXXV.

In conceſſione rei ad Communitatem pertinen. requiruntur ſolemnitates juris communis, & municipalis, & in Statu Eccleſiæ requiritur licentia Sac. Congregation. Bo. Regim., maximè ubi conceſſio eſt voluntaria, quo caſu duæ Conſilii partes requiruntur. Aquam derivare à Flumine publico non navigabili unicuique licet, dummodo tamen, non ſit privatum quoad uſum aquæ, quo caſu derivatio non eſt licita ſine licentia Domini, & ex quibus talis privativa probetur. An autem derivatio aquæ licita ſit ex æquitate, diſtinguitur in fine deciſ.

ARGUM. DECIS. XXXVI.

In conceſſione Feudi venit Dominium, non ſolùm feudale, ſed etiam Territoriale ubi in conceſſione de eo fuit facta mentio. Dominii pertinentia probatur ex pluribus adminiculis in deciſione ponderatis. Sylvam non eſſe cæduam, & ut non cæduam fuiſſe conceſſam, ex quibus eliciatur argumentis. Devolutio per emphyteutam incurritur ex quatuor cauſis in deciſione enumeratis, quæ tamen evitatur ex bona fide, & ex quibus hæc eliciatur, latè diſſeritur.

ARGUM. DECIS. XXXVII.

Confirmatur præcedens Deciſio, dilata ſolummodo reſolutione, quoad inveſtimenta facta ex pretio inciſionis.

ARGUM. DECIS. XXXVIII.

Inveſtimentum factum ex pretio rei alienæ ſpectat ad inveſtientem, dummodò idem inveſtimentum non ſit ſubrogatum loco rei alienatæ, & ex quibus talis ſubrogatio excludatur.

ARGUM. DECIS. XXXIX.

Confirmantur in hac deciſione præcedentes deciſ. juxtà modum, videlicet canonizatur Dominium Ducis quoad omnia bona ſita in toto Territorio, exceptis iis, de quibus doceatur particularis acquiſitio -- Item canonizatur Sylvas non eſſe cæduas, ex eiſdem circumſtantiis in præced. adductis, & quoad inveſtimenta perſiſtitur in deciſis ſub die 15. Maii 1699.

ARGUM. DECIS. XL.

Confirmatur in hac deciſ., deciſio edita cor. bo. mem. Muto ſub diebus 10. Martii, & 9. Jun. 1698. quoad Dominium Univerſale fundiarium in toto Territorio Caſtri ex iiſdem fundamentis.

ARGUM. DECIS. XLI.

Sylva, ex quibus dicatur non cædua, & uti non cædua conceſſa latè, & magiſtraliter diſſeritur.

ARGUM. DECIS. XLII.

Cum in deciſionibus in hac eadem Cauſa editis ſub diebus 15. Maii 1699., & 25. Februarii 1701. coram R.P.D. Muto inter alia fuerit reſolutum, inveſtimenta facta ex inciſionibus Sylvarum ante motam litem, ſpectare ad Communitatem, ſed ipſam teneri pretium Dom. directo, ſive Duci reſtituere: inveſtimenta verò facta poſt motam litem ſpectare ad eumdem Ducem, in hac deciſione eadem confirmantur, juxtà tamen modum in deciſione extenſum.

ARGUM. DECIS. XLIII.

Depromitur ex Summario.

ARGUM. DECIS. XLIV.

Communitas repræheſentat corpus fictum diſtinctum à particularibus habens propriam burſam; ideoque non tenetur ſolvere onera, & debita, nec primitias Particularium. Tranſactio inita per Communitatem pro lite vigente con. homines particulares, non ſubſtinetur, maximè deficiente Cauſa, & Solemnitatibus, ſive licentia Sac. Congr. Bo. Reg., quæ licentia ex lapſu temporis, ac ex circumſtantiis in deciſione ponderatis excluditur. Primitiæ debentur Parocho, ſtante conſuetudine, illas perſolvendi, & illas tenentur ſolvere homines in particulari, non autem Communitas, & quidem juxta taxationem in concordia ſtabilitam, quæ non poteſt dici lœſiva, ubi fuit æqua, & veriſimilis, quomodo autem repartiri debeat ſolutio inſinuatur in fine deciſionis.

ARGUM. DECIS. XLV.

Superintendentia Montis Pietatis non implicat quod ſit penes unum: exercitium verò, ſive illius adminiſtratio penès alterum, ideoque ex ſuperintendentia non ſit illatio ad identitatem unius Montis cum altero, quando de diverſitate aliundè conſtat. Regulæ autem à Præſidibus Montis præheminentis, ſi latæ ſint abſque juſtitia revocantur, prout videre eſt in deciſ.

ARGUM. DECIS. XLVI.

Habetur ex Summario.

ARGUM. DECIS. XLVII.

Habetur ex alio perextenſo in deciſione XLV. in hac eadem Cauſa emanata.

ARGUM. DECIS. XLVIII.

In ſequelam Judicatorum, & Deciſionum Rotalium, facto depoſito, deputati fuerunt Periti pro liquidandis ſummis conſignandis, & reſtituendis reſpectivè collitigantibus, ſed cum inter eos notabilis diſcordia irrepſiſſet, hinc de mandato Sacræ Rotæ diſcurſus hujuſmodi extenſus fuit pro dilucidatione totius materiæ, & pro faciliori controverſiarum terminatione.

ARGUM. DECIS. XLIX.

Mœnia Civitatum dicuntur ſancta, nec in eis aperire feneſtram, vel aliquid facere licet, inconſulto Principe, non obſtante quavis præſcriptione, dummodo non ſit immemorabilis, cũ ſuis requiſitis probata. -- Aqua an, & quando diverti poſſit in præjudicium Domini inferioris fundi -- Expurgatio foveæ Patarinæ, ſive ejus, per quam aquam defluit, ad quem pertineat, latè in hac Deciſione diſſeritur.

ARGUM. DECIS. L.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria, juxta modum.

ARGUM. DECIS. LI.

Baro, non ex eo, quod habeat Dominium Juriſdictionale in toto Feudo, valet illatio, quod habeat, etiam Dominium directum fundiarium ſuper omnibus bonis ſitis intra Feudi limites, niſi de eo concludentèr doceat. Afferuntur plures con-

conjecturæ ad hujuſmodi Dominii excluſionem, ac nonnullæ ad illius probationem, ſed hæ refelluntur, ac concluditur, quod in dubio pro libertate bonorum ſemper venit pronunciandum.

ARGUM. DECIS. LII.

Habetur ex alio præcedentis Deciſionis.

ARGUM. DECIS. LIII.

Habetur in proxima, ante præcedentem Deciſionem.

ARGUM. DECIS. LIV.

Latiſſimè diſſeritur in hac deciſione, ex quibus jus paſcendi jure Dominii ad Communitatem ſpectare probetur, ac reſolvitur, quod ubi ad illam tali Dominii jure pertineat, non licet Particularibus ullo tempore, nec recollectionis fructuum. eorum animalia depaſcere, tametſi talis facultas indulta fuerit pro animalibus ſuinis, quia cum hæc ex glandis principaliter depaſcantur, ex permiſſione iſtorum fieri nequit illatio ad cætera animalia diverſæ ſpeciei, qualia ſunt Vaccæ, Equi, & ſimiles.

ARGUM. DECIS. LV.

Epiſcopus in actu Viſitationis, juxta exigentiam Viſitationis jam incœptæ, poteſt in quocumque caſu particulari demandare aſportationem librorum ad ejus Palatium ex diſpoſitione Juris utriuſque, S. Concilii Tridentini, ac ex Decretis Sac. Congregat. Concilii eiſdem innixis, quo caſu particulari non expleto, cogere nequeat Capitulum ad exhibitionem aliorum libror. ad alios caſus pertinentium.

ARGUM. DECIS. LVI.

Archiepiſcopus poteſt reviſioni computorum incumbere, tam per ſeipſum, quàm alium in actu Viſitationis, nec ob id cenſetur eiſdem viſitationem delegaſſe. Item poteſt Capitulum in actu viſitationis corrigere, ejuſque miniſtros in iis, quæ viſitationem reſpiciunt, ac adminiſtrationem piorum operum, & ob id etiam contra eoſdem inobedientes uti remedio Cenſurarum; Quæ pari paſſu procedunt contra Adminiſtratores Confraternitatum, & Hoſpitalium, quos cum in actu viſitationis cogere poſſit ad redditionem rationis, ſi inobedientes ſint, poteſt, & adversùs ipſos eodem cenſurarum remedio uti.

ARGUM. DECIS. LVII.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS. LVIII.

Habetur ex illo perextenſo in præcedenti deciſ. in hac eadem Cauſa emanata, & eſt in ordine la 56.

ARGUM. DECIS. LIX.

Aquæ uſus dimetitur ex illius conceſſione, maximè ubi conceſſio fuit obſervata. Dominus fundi ſuperioris non poteſt aquam divertere, vel retinere in præjudicium inferioris, ubi aqua currit per canale manufactum, vel ubi diverſimodè conventum fuit in conceſſione aquæ.

ARGUM. DECIS. LX.

Firmatur in hac deciſione, quod ubi Electio, ſive Nominatio ſpectat ad Patronos per modum Collegii, tunc electio fieri debeat à majori parte, habito reſpectu ad totum Collegium; ubi verò ad eos uti ſingulos, & tunc major pars attendi debeat, habito reſpectu majoris numeri ad numerum minorem.

ARGUM. DECIS. LXI.

Reintegratio conceditur Spoliato, mediante deliberatione nulliter facta, deliberatio ex quibus concludenter nulliter facta probetur, obligatio Mulieris, quando dicatur nulla non ſolùm uſque ad medietatem dotis, ſed in totum.

ARGUM. DECIS. LXII.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis.

ARGUM. DECIS. LXIII.

Habetur ſupra in Deciſione 61.

ARGUM. DECIS. LXIV.

Idem eſt ac alterum deciſ. 61.

ARGUM. DECIS. LXV.

In hac Deciſione, recedendo Sac. Rota ab eo, quod in præcedentibus deciſ. firmaverat, reſolvit, quod deliberatarii bonorum, non teneantur ad reſtitutionem fructuum, niſi à die motæ litis, cum quoad ipſos Spolium ex nullitate deliberationis promanans, dici nequeat violentum, ſed ſolùm Judiciale, ac exulet omnis mala fides, ex circumſtantiis in deciſ. expenſis.

ARGUM. DECIS. LXVI.

Quemadmodum in præcedenti deciſione ſtabilitum fuit, Deliberatarios bonorum, non teneri ad fructus rei nullitèr deliberatæ, niſi à die motæ litis, ratione malæ fidei in ipſis deficientis, ita, & è contra in hac deciſ. conſtabilitur, quod Communitas, quæ deliberationem conſummari curavit, teneatur, ratione ejuſdem malæ fidei, ad fructus à die ſecuti Spolii.

ARGUM. DECIS. LXVII.

Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi Juriſpaſcendi, lignandi, & pecoris ad aquam appulſus debetur Communitati docenti de illius poſſeſſione, quæ probatur ex Teſtibus ad perpetuam, aliiſq; expenſis in dec., ad quam impediendam non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.

ARGUM. DECIS. LXVIII.

Judex ubi cauſa plures involuit inſpectiones, an, & in quibus caſibus poſſit ad unius terminationem devenire, alia in ſuſpenſo relicta. Pro validitate venditionis factæ per Univerſitatem, & juſtitia pretii conventi præſumitur, donec contrarium probetur. Nec defectus Beneplaciti Apoſt. requiſiti de Jure, & ex Conſtitutionibus Apoſt. valet allegari, ubi erui poteſt ex conjecturis in deciſione deductis, læſio verò concludenter probari debet, & quidem tempore initi contractus: Læſio excluditur in iis, quæ à futuro pendet eventu.

ARGUM. DECIS. LXIX.

Procurator Juriſdictionalis, ſive Fiſcalis vigore Bullæ Bo. Reg. intereſſe poteſt redditionibus rationum per adminiſtratorem Communitatis faciendis, non obſtante contraria conſuetudine.

ARGUM. DECIS. LXX.

Fructus inter Emptorem, ſive Deliberatarium, & eum, qui prælationem obtinuit, à quo tempore ſint reſtituendi, & quomodo inter ipſos dividendi, ac quomodo inter eoſdem bonificanda ſint hinc inde credita, & prætenſiones magiſtralitèr in hac deciſ. diſſeritur, & reſolvitur.

ARGUM. DECIS. LXXI.

Habetur ex alio antecedentis Deciſionis.

ARGUM. DECIS. LXXII.

Quiſque tenetur ad emendationem damni, etiamſi ipſa illata fuerint per ejus Miniſtros, quia pro ipſis tenetur Dominus. Damna in Sylvis, ex quibus illata probentur. Sylva quando dicatur cædua, & quando non, & ex quibus cædua, vel non cædua probetur, & quid in iſtis poſſit facere Uſufructuarius.

AR-

Index Argumentorum.

ARGUM. DECIS. LXXIII.

Gabella in venditione animalium,quamvis ſolvi debeat de jure ab Emptore, tamen ſolvi debet à Venditore,ſi ita diſponat lex municipalis à Principe confirmata, prout in Urbe vigent Bannimenta ita diſponentia, quæ, etſi promulgata per Cardinalem Camerarium, tenent,cum ea publicaſſe aſſeruerit de ordine Papæ; id tamen intelligendum non venit in præjudicium Fiſci, qui Gabellam æquè ab Emptore, ac à Venditore exigere poteſt.

ARGUM. DECIS. LXXIV.

Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi juriſpaſcendi debetur hinc inde utrique Collitiganti ad limites poſſeſſionis, & tranſactionis, ſuper cujus interpretatione plura obiter, ac nonnulla remiſſivè de jurepaſcendi tanguntur,quæ conſtant ex Summario.

ARGUM. DECIS. LXXV.

Cum in Expeditione hujus Cauſæ hinc inde pro rata Victoriæ à Partibus expoſtulata, nonnullæ orirentur difficultates,S.Rota demandavit Cauſę Expeditionem, extenſa hac brevi deciſione, qua ſublatis difficultatibus, in reliquis præſcribitur modus ſervandus in uſu paſcuorum, & nonnullorum dubia peculiari examini reſervantur.

ARGUM. DECIS. LXXVI.

Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi Juriſpaſcendi danda eſt utrique parti ad limites poſſeſſionis, & in reſtrictis hinc inde factis ad limites tranſactionis; quænam autem ſint reſtricta, & quomodo aperienda, ulteriori examini reſervatur.

ARGUM. DECIS. LXXVII.

Cum in præced. deciſ. reſervatum fuerit peculiari examini, quomodo reſtricta ſuper jurepaſcendi eſſent facienda, & aperienda; in hac deciſione reſolvitur eſſe aperienda, juxta modum in ipſa expreſſum.

ARGUM. DECIS. LXXVIII.

Jus repartiendi, ſtirpandi, paſcendi, & ſpicandi præſumitur Communitati Emphyteutæ conceſſum ex longæva, & inveterata conſuetudine, maximè ubi de reſervatione favore Dñi directi nedum ullum affertur documentum, ſed potius illud excluditur ex circumſtantiis in dec. ponderatis.

ARGUM. DECIS. LXXIX.

In Judicio manutentionis non attenditur nuda poſſeſſio, quando una inſimul cognoſcitur petitorium, & de bono jure, à quo regulatur manutentio. Teſtes de Univerſitate quando probent illius favore, & quando ad perpetuam examinati admittantur, maximè in Judicio manutentionis.

ARGUM. DECIS. LXXX.

Confirmatur in hac Deciſione altera, quæ habetur ſupra la 78.,edita in eadem Cauſa ſub die 3. Aprilis 1702.quoad Jus repartiendi, paſcendi, & ſpicandi, ex eiſdem prorſus fundamentis, in reliquis Partibus hinc inde acquieſcentibus.

ARGUM. DECIS. LXXXI.

Habetur ex alio deciſionis 79., cujus præſens eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS. LXXXII.

Manutentio in jure collectandi, & exigendi Collectas debetur docenti de ſua Poſſeſſione, maximè ubi illa confovetur ex Sententiis, & Lit. Apoſt. Solutio Collectarum, ex quibus probetur, & ex quibus valida dicatur illius impoſitio, & quando probata afficiat etiam Succeſſores.

ARGUM. DECIS.LXXXIII.

Conſervatores Urbis ex diſpoſitione Statuti conferunt Officia vacantia tempore Conſervatoriæ: ideoque prorogatio Officii obtenta ſubreptitiè, & obreptitiè non ſubſtinetur in præjudicium ſucceſſorum Conſervatorum, & ex quibus talis obreptio, & ſubreptio eliciatur. Beneplacitum Apoſtolicum quando non præſumatur ex lapſu 30. annorum.

ARGUM. DECIS.LXXXIV.

Idem eſt, ac illud præcedentis deciſionis in hac Cauſa emanatæ.

ARGUM. DECIS. LXXXV.

Privilegium Juris paſcendi præbet bonum Jus,etiam ad effectum manutentionis, maximè ubi fuit obſervatum, & canonizatum per rem judicatam. Jus paſcendi quando competit Communitati jure dominii, & quando jure Civico latè diſcutitur, & à quibus in his caſibus fida ſolvi debeat.

ARGUM. DECIS.LXXXVI.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, quæ in hac confirmatur,non tamen quoad Socios,circa quos dilata fuit reſolutio, reſervato ſpeciali examini numero animalium, & Sociorum.

ARGUM. DECIS. LXXXVII.

Habes in Deciſione LXXXV.

ARGUM. DECIS. LXXXVIII.

Habetur ex Summario.

ARGUM. DECIS.LXXXIX.

Privilegium Juriſpaſcendi, ſi tractu temporis Civibus, & Incolis intollerabilitèr damnoſum reddatur, debet per Judicem ad Juſtitiæ, & æquitatis metas redigi, ad limites *Text. in cap. Suggeſtum de Decim.*, taliſque reductio fieri debet juxta uſum artis agrariæ pro modo, & habita ratione animalium, quæ ferre poſſunt bona, & Prædia.

ARGUM. DECIS. XC.

Legatum Dotis relictum puellis *di Padre*, *Madre Seneſi*,compræhendit puellas tantùm de Civitate & diſtrictu, non autem Provinciales.

ARGUM. DECIS.XCI.

Lis Communis, & utilis, ubi facta ſit per unam Communitatem, tenetur altera contribuere ad expenſas, non obſtante etiam, quod non conſtet de mandato Procuræ, quod præſumitur, ex motivis ponderatis in dec.; ubi etiam quando lis dicatur communis, & utilis firmatur.

ARGUM. DECIS. XCII.

Socius tenetur pro rata litis expenſas reficere. Expenſa facta pro manutentione Agentis in Vrbe an, & quando reficienda veniat in taxatione expenſarum.

ARGUM. DECIS. XCIII.

Habetur ex alio prox. præcedentis deciſionis 91. in hac eadem Cauſa editæ.

ARGUM. DECIS. XCIV.

In refectione expenſarum litis refici, & bonificanda non eſt expenſa facta pro Manutentione Agentis in Urbe nullatenus neceſſaria, licet ſecus ſit, ubi agatur in Judicio purgationis attentatorum.

ARGUM. DECIS. XCV.

Molendina in proprio ſolo conſtruere unicuique licitum eſt, non obſtante ſecundario aliorum molendinorum præjudicio, dummodo aquarum cur-

curſus nec diminutus, nec impeditus remaneat. Bannalitas furni non venit in generali venditione facta per Principem, & Edictum ipſam bannalitatem demandans, vel ineffectuatam, vel revocatum non eſt attendendum.

ARGUM. DECIS. XCVI.

Idem eſt ac per extenſum in præcedenti Deciſione.

ARGUM. DECIS. XCVII.

Si ex Statuti diſpoſitione caveatur, quod in locum Conſiliarii defuncti ſine filiis, admittantur tres ejuſdem – *Parentado, e Caſata*, ii admittendi ſunt gradatim, & ordine ſucceſſivo, itaut proximiores remotiorioribus præferantur, & caſu, quo proximior à publ. Conſilio rejiciatur, admittitur per Judicem non obſtante tali rejectione, cum dicatur ab ipſo Statuto prælectus, & hinc obiter plura deducuntur ad probandum aliquem eſſe de tali familia, & eſſe proximiorem, & in concurſu præferendum.

ARGUM. DECIS. XCVIII.

Habetur ex alio antecedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria quoad locum Conſilii.

ARGUM. DECIS. XCIX.

Adminiſtrator Montis Pietatis, non tenetur de dolo, & culpa Officialis ſubalterni, eidem non ſubordinati, ſed omninò independentis, tametſi ex lege Montis diſponeretur, quod ipſe incumbere teneretur per ſeipſum, quando contraria viget obſervantia, & juxta ſolitum aliorum Adminiſtratorum ita practicatum fuiſſe conſtat.

ARGUM. DECIS. C.

Jus taxandi pretia Victualium, & Medicinalium, quæ ſub nomine Victualium veniunt, ſpectat ad Magiſtratum Civitatis, cujus Taxa eo magis attendi debet, ubi confirmata fuerit à Cardinali Legato. In Civitate Cæſenæ, ad quem Taxam Medicinalium conficere ſpectet, an ad Magiſtratum, vel Rectorem Collegii Phyſicorum vigore Brevis Pii IV. diſſeritur in hac Deciſ., & reſolvitur ſpectare ad Magiſtratum, facultatemque taxandi à Papa d. Rectori attributam verificari debere in taxatione particularium Computor. Aromatariorum, addito modo quoad partitas particulares.

ARGUM. DECIS. CI.

Jus taxandi Medicinalia in Vrbe, & univerſo Statu Eccleſiaſtico ex Conſtitutionibus Apoſt. ſpectat ad Prothomedicum Collegii Phyſicorum Vrbis. quod tamen Jus per Pium IV., quoad Civitatem Cæſenæ tranſlatum fuit in Priorem Collegii Phyſicorum dictæ Civitatis, ideoque in hac deciſione recedendo à deciſis firmatur taxam confectam per Magiſtratum non eſſe ſervandam, uti nullam ſed aliam de novo eſſe conficiendam.

ARGUM. DECIS. CII.

Jus paſcendi, ubi jure Dominii ſpectat ad Communitatem, non eſt ſpecies Collectæ, ſed pretium herbarum, & omnes tenentur ad illius ſolutionem etiam Eccleſiaſtici, & bona primæ Erectionis, & ex quibus tale Dominium, etiam quoad compræhenſionem Eccleſiaſticorum probetur ſpectare ad Communitatem latè diſſeritur, & reſolvitur.

ARGUM. DECIS. CIII.

Obligatio Communitatis præſtandi annuam oblationem Ceræ, cum non præſumatur, ex eo quod Eccleſia ſit Patronalis in Spiritualibus, & Temporalibus probari debet concludentèr, nec talis probatio elici valet ex ſtatuto informi, & minimè confirmato, nec ex depoſitionibus Teſtium informium, & nil probantium, & denique, ex enunciativa emiſſa in tranſactione, inter alios acta.

ARGUM. DECIS. CIV.

Obligatio Communitatis ſolvendi annuam præſtationem pro manutentione Collegii, accedente licentia Sac. Congreg. Bo. Reg., & confirmatione Apoſtolica, ſubſtinetur in genere, licèt ipſa quoad conditiones appoſitas à deputatis extra fines facultatum non ſubſtineatur, & quamvis emiſſa fuerit reſolvibilitèr, & uſquequò Collegium aliundè ſubſtineri poſſit, ſubſtentatione adveniente, nedum in totum, ſed, & pro rata, proportionabilitèr reſolvitur.

ARGUM. DECIS. CV.

Habetur ex alio præcedentis deciſ., cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria.

ARGUM. DECIS. CVI.

Habetur ex alio deciſ. 104., cujus eſt confirmatoria, præterquam quoad fructus cujuſdam legati Collegio relicti.

ARGUM. DECIS. CVII.

Legatum factum pro Domo intelligitur non pro formali ſed materiali, maximè concurrentibus conjecturis. Fructus quomodo reſtituendi. Et quando dicantur deberi acceſſoriè, & quando tamquam ſors.

ARGUM. DECIS. CVIII.

Communitas ſi pro Erectione Collegii aſſignavit in partem dotis emolumentum Salis, abſque promiſſione alicujus certæ quantitatis, ac illius Regulatores in ſtipulatione Inſtrumenti addiderunt pactum, quod Collegium poſſet retrocedere aſſignamentum, tale pactum non ſubſtinetur in præjudicium Communitatis.

ARGUM. DECIS. CIX.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS. CX.

Tranſactio inita per Epiſcopum cum Communitate debet ab ipſo obſervari, non obſtante, quod non doceatur de Apoſt. beneplacito, quia illud ex lapſu temporis cum obſervantia præſumitur, & ex quibus talis obſervantia plenè juſtificetur ex libris Communitatis, quæ maximè, ſi adminiculati ſint, plenè probant etiam ad ejus favorem.

ARGUM. DECIS. CXI.

Magiſtralitèr in hac deciſione diſſeritur, quibus modis civilitas acquiri poſſit, & ad rem reſolvitur, quod Canonicatus ex lege Fundationis Oriundis, conferen. Incolæ, vel Civi domiciliari conferri nequeat in concurſu cum vero originario Civi; cum Incola, & Domiciliarius, reſpectu veri Originarii, habeatur prò extraneo, licèt talis omnino non ſit.

ARGUM. DECIS. CXII.

Diſſeritur in hac deciſione de Conſtitution. Apoſt., prohibentibus alienationes quaſvis etiam in Communitates, & Univerſitates exteras, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, & firmatur illas procedere, tam in alienationibus præteritis, quàm futuris, quodque beneplacitum debeat eſſe expreſſum, & illius defectus allegari poſſit nedum à Fiſco, ſed, & ab iis, ad quos bona alienata de

jure

jure pertinent, & inde reſolvitur, quod fundatio Commendæ Religionis S. Stephani abſque expreſſo S. Sedis Indulto nulla ſit, non obſtan. quovis temporis lapſu; Eademque nullitas confirmatur, ex quo fundatio facta fuit à minore abſque ſolemnitatibus Juris, & Conſtitution. Ægidianæ requiſitis, etiam in Fundatione Commendæ.

ARGUM. DECIS. CXIII.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens Deciſio, ac pro abſoluto ſuppoſito, quod fundatio Commendæ Religionis Sancti Stephani facta à Subdito Sanctæ Sedis, abſque ejus Beneplacito nulla ſit, firmatur, ſuffragari minimè poſſe Beneplacitum præſumptum, ſive quia non concurrit in caſu tempus habile ad illud præſumendum, ſive quia Conſtitutiones Apoſtolicæ prohibentes alienationes in Univerſitates, alioſque Forenſes excludunt Beneplacitum præſumptum, & requirunt expreſſum, & comprælhendunt tàm alienationes futuras, quàm prætetitas.

ARGUM. DECIS.CXIV.

Revocantur in hac deciſione geminæ præcedentes, in quibus reſolutum fuerat, fundationem Commendæ Ordinis Militaris S. Stephani factam per Subditum Status S.Sedis, abſque ejuſdem expreſſa licentia eſſe nullam, & conſtabilitur, quod Ordo Militaris S.Stephani collectivè ſumptus ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, quodque tamquam talis non comprælhendatur ſub Conſtit. Apoſtolicis prohibentibus alienationes in Univerſitates, vel Communitates forenſes, cum ſub hoc nomine Univerſitates Eccleſiaſticas non comprælendant, quæ indigent ſpeciali mentione, & ita Sum. Pont. Sixt. V. declaraverit.

ARGUM. DECIS.CXV.

Idem eſt, ac illud præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS.CXVI.

Statutum, ſive Bannimentum Civitatis, prohibens Jus retinendi, & faciendi opificium, ſive *Caldiere* pro extrahendis Sericis, eiſque tranſportandis in Civitatem, afficit omnes Subditos, non obſtante quovis Privilegio Exemptionis, etiam intuitu meritorum, & ex cauſa onerofa conceſſo, quia hujuſmodi privilegia in præjudicium Communitatum revocata fuerunt per Conſtit. Pontificias revocatorias Exemptionum, exceptis iis tantummodo, quæ conceſſa fuerunt ex eo titulo verè oneroſo, reſultan. ex effectiva pecuniarum ſolutione facta Rev.Cam., vel ipſis Communitatibus. Subditum autem Civitatis, & de illius Territorio quomodo quem eſſe probetur, latè diſſeritur.

ARGUM. DECIS.CXVII.

In hac deciſione, præſuppoſito, quod Edicta prohibitiva introductionis vini à laicis promulgata non ſubſtineantur in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, inſinuatur modus obviandi fraudibus, & conſulendi Eccleſiaſticæ immunitati, ac etiam conſtabilitur quantitas vini, pro qua Eccleſiaſtici debent eſſe immunes, unà cum facultate illam augendi.

ARGUM. DECIS.CXVIII.

In antecedenti deciſione reſolutum fuit, Eccleſiaſticos exemptos eſſe debere à Gabella Laicali ſuper Vino extero impoſita pro duabus tantùm Salmis, in præſenti quantitas hæc ad quatuor augetur, ac ulterius præſcibitur modus circa Exemptionem, relicta facultate Epiſcopo providendi, quoad illam.

ARGUM. DECIS.CXIX.

In deciſ. præcedenti edita in hac Cauſa die 6. Decembris 1706. quantitas vini exteri pro unoquoque Eccleſiaſtico Cleri Pampilonen. taxata fuit in Salmis quatuor; in præſenti verò deciſ. ad quantitatem neceſſariam pro uniuſcujuſque indigentia augetur, & modus illam probandi præſcribitur.

ARGUM. DECIS.CXX.

Habetur ex aliis Deciſionum præcedentium 118., & 119.

ARGUM. DECIS.CXXI.

Communitas tametſi pro exactione Collectarum agere poſſit *Manu Regia* contra Debitores, id tamen eidem ſuffragatur uſque ad aſſecurationem ſui crediti; in reliquis enim tenetur procedere ſer. ſer., & ſi alitèr ad deliberationem bonorum propria authoritate procedat abſque citatione debitoris, dicitur violenta ſpoliatrix, & tenetur nedum ad fructus perceptos, ſed & ad eos, qui percipi potuerunt, juxta liquidationem factam à Perito de conſenſu electo, & à cujus relatione non fuit reclamatum, & circà juſtitiam liquidationis plura deducuntur.

ARGUM. DECIS.CXXII.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS.CXXIII.

Ratio ab Exactore Confraternitatis, quando dicatur legitimè reddita, & ad quæ ipſe teneatur, ad quæ non, latè in hac deciſ. diſſeritur, & reſolvitur.

ARGUM. DECIS.CXXIV.

Poſſeſſio in Jure nominandi Cappellanos, ex quibus probetur ſpectare ad Univerſitatem, eaque probata, conceditur eidem in d. poſſeſſione Manutentio, quemadmodum è contra conceditur Parocho in eo, quod DD. nominati non admittantur ſine ejus licentia, & ejus arbitrio removeantur, ſi de hac poſſeſſione, & ipſe doceat, cum moderamine tamen, de quo in deciſ.

ARGUM. DECIS.CXXV.

Communitas una ab alia diſtincta, non poteſt de alterius emolumento, ſive datio participare, & ex quibus communio inter duas Communitates excludatur, & probetur diviſio, & diſtinctio, latè examinatur.

ARGUM. DECIS.CXXVI.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS.CXXVII.

Flumen probatur non eſſe publicum, ſed privatum, ex eo quod decurrat per opus manufactum, ex illius deſtinatione in privatum uſum, ac ex onere expurgandi alveum propriis ſumptibus privati; ubi autem flumen eſt privatum, Ripæ quoque privatæ ſunt, & ſpectant ad Dom. Fluminis, unà cum earundem Riparum Arboribus, aliiſque emolumentis.

ARGUM. DECIS.CXXVIII.

Poſſidenti Ripas Vallati debetur Manutentio, ubi maximè cum poſſeſſione conjunguntur adminicula, etiam Dominium convincentia, & quæ ſine poſſeſſione dari nequeunt, ac denique adſtipu-

ſtipulatur cum poſſeſſione etiam bonum Jus.

ARGUM. DECIS.CXXIX.

Habetur ex alio præcedentis Deciſ.127., cujus præſens eſt confirmatoria .

ARGUM. DECIS.CXXX.

Habetur ex alio deciſ. proximæ præceden., quæ in præſenti in omnibus confirmatur .

ARGUM. DECIS.CXXXI.

Receditur in hac deciſione à geminis præcedentibus ſuper bono jure editis, & conſtabilitur quod habens jus ducendi aquam pro uſu Molendinorum deſtinatam, illud non aliter habere præſumatur, quàm jure ſimplicis ſervitutis, quæ non importat ſubſtantiæ rei dominium, adeoùt alveus aquæductus, ſive Rivi una cum Ripis ſpectet hinc indè ad poſſeſſores adjacentes , unà cum omnibus fructibus, & emolumentis, quæ ex eiſdem Ripis percipi poſſunt, reliqua habentur ex Summario.

ARGUM. DECIS.CXXXII.

Cum in præcedenti Deciſione ſuper bono jure, in hac Cauſa edita, revocatæ fuerint geminæ priores reſolutiones, quæ prodierant favore Sereniſs. Principis Medicei, ita, & ſuper dubio Manutentionis,recedendo ab aliis reſolutionibus,firmatur in præſenti Deciſione, quod Manutentio Riparum Vallati concedenda ſit Dominis Adjacentium Prædiorum, docentium de poſſeſſione, à bono jure fulcita.

ARGUM. DECIS.CXXXIII.

In præſenti Dec., redeundo Sac. Rota ad primo loco deciſa favore Sereniſs. Principis D. Gaſtonis, firmatur,quod dominium Vallati, ejuſque Riparum, tanquam fluminis privati ad ipſum ſpectet de jure, concurrentibus præſertim pluribus conjecturis, d.dominium in ipſo coadjuvantibus, ac illud excludentibus in poſſeſſoribus Prædiorum adjacentium.

ARGUM. DECIS.CXXXIV.

Habetur in Summario.

ARGUM. DECIS.CXXXV.

Equites Hieroſolymitani gaudent, ex Conſtitutione Pii IV., Exemptione tranſportandi frumentum; & alias ſegetes recollectas in Bonis Commendarum de loco ad locum abſque ſolutione alicujus Collectæ, vel Gabellæ, taliſque Exemptio eiſdem ſuffragatur, etiam in frumento in panem converſo, ac etiamſi furnum alteri locent extra Territorium cum hujuſmodi privilegio, quod tamen ipſis non ſuffragatur pro frumento ab aliis empto, quia hoc ſapit mercimonium, & hoc ipſum procedit quoad omnes Eccleſiaſticos , inter quos ipſi Equites enumerantur.

ARGUM. DECIS.CXXXVI.

Gabella Communitativa, tametſi laicalis, ubi deſtinata ſit ad ſolutionem onerum Cameralium, pro Camerali habetur, & ad eam tenentur omnes Eccleſiaſtici,& ex quibus talis ſubrogatio dicatur legitimè facta, & pro tali canonizata, reliqua habentur ex Summario.

ARGUM. DECIS.CXXXVII.

Manutentio in poſſeſſione Juris privativè furnandi debetur docenti de poſſeſſione, maximè ubi poſſeſſio ſit titulata.

ARGUM. DECIS.CXXXVIII.

Habetur ex alio præcedentis deciſ., cujus hæc eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS.CXXXIX.

Bonum jus Baronis quoad bannalitatem furni in Summariiſſimo Manutentionis Judicio levioribus contentatur probationibus, & ex quibus hæ deſumantur.

ARGUM. DECIS.CXL.

Agitur in hac Deciſione de Tribus Exemptionibus, prætenſis per Equ. S. Stephani, prima vigore Indulti conceſſi intuitu meritorum, & hæc declaratur non ſuffragari pro Exemptione ab oneribus tàm Cameralibus, quàm Communitativis, utpote revocata per Conſt. Apoſtolicas. Secunda vigore privilegiorum indultorum Ordini Sancti Stephani, & hæc reſolvitur pro bonis Commendarum ſuffragari pro oneribus Communitativis tantùm, pro patrimonialibus verò, nec pro Cameralibus, nec pro Communitativis. Tertia vigore privilegii Civibus conceſſi, & hæc pariter declaratur non ſuffragari, niſi præſtetur continua, & permanens habitatio in Civitate una cum familiis, reliqua habentur ex Summario.

ARGUM. DECIS.CXLI.

Examinatur in hac deciſione,ad quem ſpectet onus reparandi Eccleſiam, an ſcilicet ad Communitatem, ſive Parochum, vel Decimatorem,& firmatur, quod tametſi in hac materia variæ prodierint Sac.Canonum determinationes, attamen in primis attendi debeat Conſuetudo,ac conventio, & Laudum, maximè ſi ſint uniformia conſuetudini Regionis, & concurrat obſervantia, & ex quibus utraque probetur, latè diſſeritur.

ARGUM. DECIS.CXLII.

Reſtauratio Parochialis Eccleſiæ ſpectat ad Parochum ubi habeat ſufficientes redditus; in Subſidium verò ad Univerſitatem, & Parochianos, ſed de inſufficientia redditum Parochus debet concludentèr docere, imò ſi Eccleſia Parochialis ſit de Jure Patronatus ſpectat primò ad Patronum, & cui Eccleſia Patronalis fuit unita, & in Subſidio ad Parochianos.

ARGUM. DECIS.CXLIII.

Dominium, & Poſſeſſio Juris paſcendi, ex quibus probetur ſpectare ad Communitatem, & ex quibus dicatur conſtare de ejus bono jure, etiam ad effectum manutentionis. Ubi autem uſus paſcuorum eſt publicæ omnium Civium commoditati deſtinatus, Eccleſiaſtici nulla ſoluta *Fida* gaudere debent uſu paſcuorum pro animalibus neceſſariis pro eorum uſu, & cultura bonorum patrimonialium, & beneficialium, non autem pro aliis non neceſſariis.

ARGUM. DECIS.CXLIV.

Juſpatronatus ubi ſpectat ad Communitatem ex fundatione, an,& quando, quoad exercitium dicatur ſpectare ad ejus Juratos uti ſingulos, vel uti univerſos, latè hinc inde in deciſione examinatur, & in caſu reſolvitur ſpectare ad Juratos uti univerſos, ex pluribus fundamentis corroboratis ex facto ipſius præſentati.

ARGUM. DECIS.CXLV.

Ad probandum Juſpatronatus favore Communitatis ad formam Sac. Conc. Tridentini requiritur probatio requiſitorum ab eodem præſcriptorum per publica documenta,itaut talis probatio ſuppleri non poſſit per æquipollens.Communitati tametſi non poſſit competere Jus approbandi puellas Deo dicandas per viam Juriſpatronatus,

po-

poteſt tamen competere Jus præſtandi conſenſum ex honeſtate, & ex quibus tale Jus probetur eidem competere, & quomodo talis conſenſus ſit præſtandus.

ARGUM. DECIS.CXLVI.

Habetur ex alio præcedentis deciſionisJ, cujus hæc eſt confirmatoria,juxta modum in ea expreſſum.

ARGUM. DECIS.CXLVII.

Dominus lacus, ſi ob excreſcentiam aquarum ejuſdem,aquæ ingrediantur in foveis, ac fundis limitrophis, non poteſt fundorum vicinorum Dominis impedire piſcationem,niſi doceat de privativo jure piſcandi, acquiſito ex Privilegio Principis, vel ex immemorabili.

ARGUM. DECIS.CXVIII.

Expenſæ neceſſariæ pro refectione Pontis, & Viæ fieri debent ab eo,ad quem ſpectat ipſorum commodum, niſi tamen in contrarium concurrat conventio, & cauſa refectionis, ac conſuetudo & obſervantia.Expurgatio Rivi,ſive ductus aquæ ſpectat ad eum,qui jus aquæ ducendæ acquiſivit, reliqua habentur ex Summario.

ARGUM. DECIS.CXLIX.

Baro non ex eo,quod ſit Dñus loci,habet Jus prohibendi Vaſſallis conſervationem novorum Molendinorum in præjudicium libertatis ad eorum favorem militanti, niſi doceat de Privilegio Principis, pacto, vel conſuetudine legitimè præſcripta, & quidem per probationes concludentes.

ARGUM. DECIS.CL.

Jus exigendi Pedagium,ſive gabellam paſſus quamvis ſit de Regalibus, poteſt tamen per Baronem acquiri per centenariam, vel immemorabilem, maximè concurrente enunciativa Supremi Principis, & ubi pluries ipſum Jus canonizatum fuerit in contradictorio Judicio, taleque Jus univerſale ſuffragatur tàm quoad eos, qui ſolverunt, quàm quoad alios,qui non ſolverunt,& de exemptione non docent.

ARGUM. DECIS.CLI.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

ARGUM. DECIS. CLII.

Super Via publica unicuique licitum eſt tranſire. Via, ex quibus dicatur publica in loco publico conſtructa.

ARGUM. DECIS. CLIII.

Manutentio in poſſeſſione juris tranſeundi debetur poſſidenti, maximè ubi de ejus bono jure conſtat, & ex quibus poſſeſſio juris tranſeundi probetur.

ARGUM. DECIS. CLIV.

Decuriones, aliique Officiales ſucceſſores in Univerſitate, vel Collegio non tenentur pro debitis, & obligationibus contractis per Anteceſſores,dummodo debitum contractum non fuerit ex cauſa verè, & originariè neceſſaria, & ex quibus cauſa neceſſaria dici poſſit, ad huuc effectum plura afferuntur argumenta, & refelluntur.

ARGUM. DECIS. CLV.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis.

ARGUM. DECIS. CLVI.

Communitas locatrix tenetur refundere conductori omne damnum paſſum ob impedimentum præſtitum in rei conductæ exercitio. Communitas non gaudet privilegio *addictionis in diem*, maximè poſtquam res non eſt amplius integra, & conductor in pacifico ſuæ locationis Statu permanſit, cum hujuſmodi privilegium competat ſolummodo Fiſco, non autem privatis, à quo Communitas, ſivè Civitas, in hoc non differt. Fidejuſſor in Appaltibus proventuum Communitatum Status Eccleſiaſtici approbari debet à publico conſilio, & quando abſque tali approbatione contractus ſubſtineatur. Conductor proventuum Communitatis, poteſt etiam abſque participatione Communitatis admittere ſocium, qui poteſt agere pro damnis adverſus Communitatem locatricem, quemadmodum Communitas poteſt agere adverſus ſocios etiam ab ipſa non approbatos, & ex quibus talis approbatio deſumatur.

ARGUM. DECIS.CLVII.

Differitur in hac deciſione, an, & quomodo liceat Eccleſiis aperire furnos pro vendendo frumento in propriis bonis recollecto, panizato, & regularitèr licere reſolvitur, cum pluribus ampliationibus, limitationibus, & declarationibus, de quibus in ſequenti Summario.

ARGUM. DECIS. CLVIII.

Expurgatio Fovei fieri debet proportionabilitèr à Dominis prædiorum adjacentium, tametſi aliqui ex eis nullam recipiant utilitatem, & multò magis, ubi recipiant utilitatem, & ita obſervatum fuerit,nedum in expurgatione vicinorum foveorum, ſed & ita practicatum fuerit adversùs convicinos à renuente contribuere ad expurgationem, quæ tamen intelligenda ſunt, dummodo foveus non ſit privatus, & ad privatam utilitatem deſtinatus.

ARGUM. DECIS. CLIX.

Foveus præſumitur communis, & non ad privatam utilitatem deſtinatus, donec contrarium probetur, taliſque probatio non eruitur ex pluribus circumſtantiis, & ponderationibus adductis in dec., imò excluditur ex generali obſervantia, & facto Partis, & ex probatione reſultante ex acceſſu judiciali.

ARGUM. DECIS. CLX.

Notarii locales, in quibus habeant cumulativam ſuper jure ſcribendi cum Cancellario, ſive Secretario Communitatis.

ARGUM. DECIS. CLXI.

Cancellario, aut Notario, ſive Secretario Communitatis competit de jure facultas privativa ſcribendi, & rogandi omnes actus, & inſtrumenta concernentia intereſſe Communitatis, maximè accedente conſuetudine.

ARGUM. DECIS. CLXII.

Bona laicorum ſi tranſeant ad Eccleſiaſticos, tranſeunt cum ſuo onere, quando illud eſt reale, & certum,ac invariabile,alias remanent immunia. Et ex quibus excludatur onus eſſe hujuſmodi naturæ.

ARGUM. DECIS. CLXIII.

Id, quod Supremus Princeps, quoad repartitionem onerum inter Civitatem, & Comitatum ſtatuit, atque decrevit, debet tanquam lex inviolabilitèr obſervari, maximè, quando eſt conforme rei judicatæ, fuit à Partibus acceptatum, diuque obſervatum extitit, & Princeps proceſſit non per viam gratiæ, ſed juſtitiæ; Nec ob id reſcindi poteſt ſub prætextu læſionis, niſi illa concludentiſſimè probetur, quæque in caſu excluditur ex pluribus circumſtantiis in deciſione pon-

ponderatis. Communicatio bonorum Civitatis in contributione onerum in beneficium Comitatenſium, ex quibus probetur fundamentis. Repartitio onerum, quod facta minimè fuerit per focos, ſive fumantia, ex quibus excludatur, reliqua conſtant ex ſeq. Sum.

ARGUM. DECIS. CLXIV.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus eſt confirmatoria præſens deciſio.

ARGUM. DECIS.CLXV.

In geminis præcedentibus Deciſionibus in hac celebri Cauſa editis ſtabilitum fuit, repartionem onerum inter Civitatem Æſinam, & ejus Comitatum eſſe inæqualitèr faciendam, ſub fundamento, quod S.M. Sixtus V. ita per viam Juſtitiæ ſtatuerit, eo ſub motivo, quod Civitas per viam antipartis propria bona in hujuſmodi repartitione contribueret, maximè concurrente longæva obſervantia, ac nulla ex parte Comitatenſium probata læſione, ſignantèr de tempore antiquæ inæqualis repartitionis, ſed in præſenti Voto S. Congr. Bon. Regim. extenſo de ordine Congregationis Particularis, hæc fundamenta minimè ſubſiſtere demonſtratur, & ob id reſolvitur *Conſtare de re judicata*, & repartitionem onerum faciendam eſſe debita æqualitate ſervata inter Civitatem, & Comitatum, & ad formam Æſtimi.

ARGUM. DECIS.CLXVI.

Communitas non tenetur ad reparationem Aggerum, ubi aliqui ex adjacentibus recepto ab ipſa excambio ad illam ſe obligarunt, quod tamen non procedit in caſibus inſolitis, & inopinatis, videlicèt, aquarum Territorium Communitatis inundantium, cum hi in obligatione nunquam cenſeantur compræhenſi.

ARGUM. DECIS.CLXVII.

Conſtit. Sum. Pont. revocatoriæ Exemptionum, & ſignantèr illa Innoc.XII. compræhendunt etiam indultas, ſub prætextu tituli oneroſi, v.g. intuitu meritorum, laborum, damnorum paſſorum, & ſimilium, præſervant tamen illas conceſſas ex titulo verè oneroſo, ideſt congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis, & declaratur, quod titulus verè oneroſus dicitur, etiam ſi tantundem datum fuerit, & plura afferuntur ad probandum, quod exemptio conceſſa, & canonizata fuerit ex titulo verè oneroſo.

ARGUM. DECIS.CLXVIII.

Habetur ex alio præcedentis Deciſionis, cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria, latèque ulteriùs differitur circa modum probandæ deſcendentiæ, maximè in antiquis.

ARGUM. DECIS.CLXIX.

Aggregatio ad locum Conſilii facta contra formam Decreti Generalis Conſilii à S. Conſul. approbati, eſt nulla, non obſtante etiam prætenſa derogatione, & diſpenſatione conceſſa à Card. Legato, de cujus facultatibus latè in hac deciſione quoad derogandi poteſtatem differitur. Monitorium A. C. cum inhibitione præſentatum, etiam non reproductum, imò etiam denegatum cauſat attentata, nec poſt illius præſentationem licet Cardinali Legato derogare, vel diſpenſare.

ARGUM. DECIS. CLXX.

Mandatum Procur. Communitatis, ex quibus probetur.

ARGUM. DECIS. CLXXI.

Communitas quamvis de Jure teneatur propriis ſumptibus reficere Vias, & Pontes ſui Territorii, & non poſſit Communitates finitimas cogere ad ſolutionem Pedagii pro iis reſtaurandis indicti, id tamen non procedit ubi Communitates, & loca finitima coæquale commodum, & utilitatem recipiunt, maximè concurrente longæva obſervantia, & ex quibus illa probetur.

ARGUM. DECIS. CLXXII.

Edicta Communitatum non afficiunt Clericos, & Regulares, quamvis ſint confirmata auctoritate Epiſcopi, & major pars Eccleſiaſticorum conſenſerit, licet ſecus ſit, ſi interveniat auctoritas Papæ, maximè ubi Regularibus ultra immunitatem de jure competentem aſſiſtant ſpecialia Apoſtolica Privilegia. Juris Paſcendi Privilegium ſi tractu temporis evadat cæteris damnoſum, moderari debet juxta uſum artis Agrariæ pro modo, & habita ratione animalium, quæ ferre poſſunt bona, & prædia.

ARGUM. DECIS. CLXXIII.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens deciſ. etiam circa modum, & ſpecialitèr reſolvitur, quod Privilegium Apoſtol., non obſtante etiam oris aperitione, non debet reduci, vel revocari ſub prætextu, quod evaſerit Communitati iniquum, vel præjudiciale, quando non probatur, quod mutatio non evenit ex temporum viciſſitudine, ſed ex facto Communitatis, ac damnum fuit in Privilegio præviſum, nec probatur, quod illud ſit irreparabile.

ARGUM. DECIS. CLXXIV.

Oblationes, quæ ex Statuto Univerſitatis fieri debent alicui Eccleſiæ in certa quantitate, diminui non poſſunt, non obſtante etiam longæva contraria obſervantia interpretativa, quæ in claris locum non obtinet, nec præſcriptiva, quæ ubi oblatio fieri debet Eccleſiæ, debet eſſe centenaria, maximè ſi Statutum ſit confirmatum auctoritate Apoſt., & munitum clauſula *ſublata, & decreto irritanti*, quæ tollunt quamcumque contrariam obſervantiam.

ARGUM. DECIS. CLXXV.

Fidejuſſor Adminiſtratoris Dohanarum Communitatis obligatus *uti Principalis*, *Principaliter*, & *in ſolidum* gerit figuram ipſius principalis debitoris, & adversùs ipſum competit actio pro reliquatu. Novatio obligationis Fidejuſſori inducta non dicitur per ſtipulationem ſecundi Inſtrumenti, ubi illud fuit celebratum in executionem primi, & non contineat pacta abrogativa præcedentis obligationis, & afferuntur plura argumenta pro novationis ejuſdem excluſione.

ARGUM. DECIS. CLXXVI.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria.

ARGUM. DECIS. CLXXVII.

Quamvis Ripaticum, quod eſt tenue datium, quod ſolvitur à tranſeuntibus flumen de Ripa ad Ripam, ſit de Regalibus Principis, poteſt tamen per ipſum in inferiorem transferri per illius conceſſionem, vel etiam per centenariam, aut immemorabilem præſcribi. *Territorium*, *Diſtrictus*, & *Comitatus* tametſi de jure promiſcuè uſurpentur, nihilominus contrarium procedit, ſi ex communi reputatione, aliiſque efficacibus argumentis probetur, quod unum ſit ab altero diver-

diverſum, quodque Caſtrum licet ſit de Comitatu, non ſit tamen de Diſtrictu Civitatis, & plura ad hunc effectum argumenta afferuntur, & contraria refelluntur.

ARGUM. DECIS. CLXXVIII.

Manutentio in jure paſcendi, & ſpicandi in univerſo Territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticorum, debetur Communitati docenti de ſua poſſeſſione, maximè ubi illa ſit fulcita bono jure, ex quibus autem probetur talis poſſeſſio ſignanter contra Eccleſiaſticos, latè in deciſione diſſeritur.

ARGUM. DECIS. CLXXIX.

Renunciatio Juris facta ab Univerſitate, sive Communitate abſque Judicis Decreto, & ex falſa cauſa, ac ſine conſenſu omnium, & ſingulorum de Univerſitate, & nemine diſcrepante eſt nullius roboris, cum talis actus reſpiciens ceſſionem Juris Communitati competen. dicatur mere voluntarius.

ARGUM. DECIS. CLXXX.

Gabella indicta in Civitate, ejuſque Territorio, non extenditur ad univerſam Legationem, ſive Provinciam, concurrentibus præcipuè pluribus argumentis convincentibus hanc ipſam reſtrictionem, quæ latè in deciſione deducuntur.

ARGUM. DECIS. CLXXXI.

Confirmatur in hac Deciſ. præcedens Deciſ. ex eiſdem fundamentis, ac ulteriùs examinatur, an ad miſſo etiam, quod Datium Olei, de quo res eſt: dici debeat reſtrictum ad Civitatem, & ejus Territorium, dicatur fraudem committere is, qui declinando Territorii vias per alias extra Territorium tranſit, & negativè reſolvitur, cum in caſu non agatur de Vectigali impoſito in tota Legatione, ſed reſtrictivè ad Civitatem, ejuſque Territorium.

ARGUM. DECIS. CLXXXII.

Communitas, ſi una cum ejus Appaltatore litem ſubſtinuit pro defenſione ſui Juris, & intereſſe, & ambo ſuccubuerunt, tenetur pro ſua virili ad litis expenſarum refectionem contribuere.

ARGUM. DECIS. CLXXXIII.

Fodinas facere, ſive Sulphuris, aliorumque ſimilium mineralium, & metallorum etiam minus pretioſorum, Venas unicuique licet in proprio fundo ratione publicæ utilitatis perquirere, illaſque inventus perſequi, etiam ſub fundo Vicini, dummodo ejus ſoli ſuperficies non lædatur, nec uſus rei ſuæ eidem Vicino impediatur, requiritur tamen quod licentiam à Principe obtineat, & duplicem decimam ſolvat, unam Fiſco, alteram Vicino, cui competit prælatio, ſi re integra illam expoſtulet.

ARGUM. DECIS. CLXXXIV.

Firmatum fuit in præcedenti Dec., quod unicuique licet fodinas facere, ſive Sulphuris, & aliorum Metallorum Venas inquirere in proprio fundo, & inventas perſequi, etiam in fundo Vicini, in præſenti verò reſolvitur, quod fodinas faciens, poteſt etiam inhibere Vicino, ne venam inventam effodiat, nec per hoc notari valet de exceſſu.

ARGUM. DECIS. CLXXXV.

Quemadmodum in geminis præcedentibus Deciſ. firmatum fuit, quod inventor Fodinarum efficiatur Venæ Dominus, ac poſſit illam perſequi in fundo Vicini, ipſo etiam invito, ac, quod eidem Vicino inhiberi valeat ne Venam effodiat, ita in illarum ſequelam in præſenti conſtabilitur, quod Vicinus tenetur ad Sulphuris excavati reſtitutionem à die motæ litis.

ARGUM. DECIS. CLXXXVI.

In hac Deciſ. magiſtralitèr diſſeritur, an Conductori, ſive Affictuario competat Prælatio tàm in venditione rei locatæ, quàm in nova ipſius locatione, & nec de jure, nec ex æquitate competere reſolvitur ad limites famigerati *Text. in leg. dudum C. de Contraben. Empt.* Cujus diſpoſitioni derogatum non fuit per *l. Sancimus de Jur. Protomiſ.* quæ in Statu S.R.E. uſu recepta non extitit, vel ad ſummum in Feudalibus tantum locum obtinere poteſt.

ARGUM. DECIS. CLXXXVII.

Agitur in hac Deciſ. de Taxa Equorum Mortuorum, Vulgo -- *de' Cavalli morti*, & examinatur qualis fuerit ejus origo, ſubindeque reſolvitur quod ad illius ſolutionem teneantur non ſolum Comitatenſes, ſed etiam Cives, cum hujuſmodi Taxa inter Onera Cameralia repoſita fuerit, & proinde omnes indiſcriminatim teneri debeant ad illius ſolutionem, non obſtantib. quibuſcumque Exemptionibus, ac aſſerta Conſuetudine Immemorabili, cum hæ revocatæ, & abolitæ remanſerint per Conſtitution. Revocatorias omnium Exemptionum, & ſignanter per illam Innoc. XII.

ARGUM. DECIS. CLXXXVIII.

Civitas ſi Exemptionem conceſſit alicui Communitati, ejuſque hominibus bona poſſidentes in ejus Territorio, intelligitur illam conceſſiſſe ab oneribus Communitativis, non autem ab oneribus Cameralibus, & ex quibus adminiculis hoc comprobetur. Onera ſignanter Cameralia ſolvenda ſunt ubi bona ſita reperiuntur, nulla habita ratione perſonæ, idque tam ex diſpoſitione Juris, quàm ex ſpeciali Conſt. ſa. me. Pauli V.

ARGUM. DECIS. CLXXXIX.

Si per novam Principis legem ſtatuta fuerit nova forma creandi Conſules Univerſitatis ad formam novorum Statutorum, hæc nova forma debet ſervari, quamvis nova Statuta condita non fuerint ubi legitima Conſuetudine, hæc nova forma fuerit introducta, diuque obſervata, maximè ubi d. Conſuetudo fuerit à Principe emologata, & canonizata.

ARGUM. DECIS. CXC.

Eccleſiaſticis non licet in præjudicium Communitatis aperire Furnum ad effectum panizandi frumentum in eorum bonis recollectum, dummodo Communitas tempore habili illud emere ſe offerat pretio currenti, nec tenetur Communitas in hoc caſu ſolvere augumentum vigeſimæ, cum hoc per viam Legis Generalis S. Congreg. Immunitatis non ſtatuerit, ſed in aliquibus tantum caſibus particularibus.

ARGUM. DECIS. CXCI.

Eccleſiaſtici, eorumque bona tàm de Jure Divino, quàm Canonico, & Civili ſunt Exempti ab oneribus Communitativis, non obſtante quacumque contraria obſervantia, ac etiam ſi bona per eos poſſeſſa priùs poſſiderentur à Laicis, dummodo non probetur talia onera eſſe merè realia perpetua, & invariabilia, & ex quibus hujuſmodi qualitates excludantur latè in deciſione diſſeritur.

Index Argumentorum.

ARGUM. DECIS. CXCII.

Supremus Princeps ſi partem Territorii unius Civitatis diſmembraverit, & alteri univerit, hæc tenetur contribuere ad Collectas pro rata Territorii diſmembrati, & quatenus Civitas, quæ diſmembrationem paſſa eſt Collectas etiam pro d. rata perſolverit, debet ab altera reintegrari, bonificata tamen ſumma, quæ in cauſam earumdem Collectarum perſoluta docetur.

ARGUM. DECIS.CXCIII.

Examinatur in hac deciſione, in qua moneta ſolvi debeant per Communitatem onera Cameralia, & ad quam rationem valutandi veniant Floreni, ſeu ſcut. Aurea, & reſolvitur, quod ſolutio ſit regulanda ad rationem Floreni, ſive ſcut.aurei, tempore impoſitionis currentis, maximè, ubi concurrat longæva ſubſecuta ſupra centum annos obſervantia, quæ in hac materia apprime attendi debet.

ARGUM. DECIS.CXCIV.

Eccleſiaſtici, Eccleſiæ, & Loca Pia tenentur de Jure contribuere ad expenſas factas pro expeditione Oratoris deputati à majore parte Eccleſiaſticorum cum conſenſu Ordinarii, prout, & etiam contribuere tenentur ad expenſas factas pro otinenda exemptione à ſolutione oneris eiſdem indicti.

ARGUM. DECIS.CXCV.

Si per Tranſactionem conventum fuerit quod una Cummunitas teneatur alteri aſſignare diſcretam, & æquivalentem quantitatem *de Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti a pagar, ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi, &c.* in d. aſſignationis Cauſam dari non poſſunt bona, quæ ſub controverſia non cadebant, ſed tantum ex controverſis, & ex quibus probetur, bona non fuiſſe controverſa. Collectarum ſolutio, in qua ſumma ſit taxanda.

ARGUM. DECIS.CXCVI.

Quemadmodum in præcedenti dec. ſtabilitum fuit ſubſtineri ſolummodo aſſignamentum factum de controverſis bonis, ita in præſenti diſputato contemporaneo dubio ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum, affirmativè quoad primam partem, & negativè quoad ſecundam reſolvitur.

ARGUM. DECIS.CXCVII.

Recedendo S.Rota in hac deciſ. à reſolutione capta ſub die 17. Junii præcedentis anni, ſub qua definiverat bona aſſignata ad formam tranſactionis non eſſe de controverſis ante tranſactionem, firmat bona, de quibus agitur, re vera fuiſſe inter controverſa, ponderando ad hunc effectum plures facti circumſtantias, & quoad Collectarum ſolutionem illius quantitatem taxandam, ſive augendam eſſe determinat uſque ad ſummam juliorum ſex pro qualibet libra.

ARGUM. DECIS.CXCVIII.

Stetit in hac Deciſ. S. Rota in deciſis ſuper dubio Supplementi, & Reſtitutione Collectarum, juxtamen modum in deciſ. explicatum.

ARGUM. DECIS.CXCIX.

In hac tertia hujus Cauſæ deciſ. S.Rota, collatis ad invicem utriuſque præcedentis deciſ.fundamentis, ſtetit in primo loco deciſis, juxta tamen novum modum in deciſ. explicatum.

ARGUM. DECIS. CC.

Inhærendo reſolutioni captæ ſuper altero dubio S. Rota in præſenti determinat, quomodo fieri debeat ſupplementum, & in qua ſumma, & à quo tempore, & quomodo facienda reſtitutio Collectarum.

ARGUM. DECIS.CCI.

Cum occaſione expoſtulatæ expeditionis hujus cauſæ non levis irrepſerit difficultas circa modum exequendi reſolutionem S.Rotæ, ad illam penitus tollendam prodiit præſens deciſio, qua declaratum fuit, modum propoſitum pro parte Communitatis Celleni expeditionem petentis eſſe attendendum, & non aliter reſolutionem Rotalem eſſe exequendam.

DECI-

DECISIONES
SAC. ROTÆ ROMANÆ
AD MATERIAM
BONI REGIMINIS
UNIVERSITATUM, ET COMMUNITATUM,
Et ſignanter illarum Status Eccleſiaſtici.

R. P. D. ORTEMBERGO.

ASSISIEN. HÆREDITATIS.

14. *Decembris* 1607.

ARGUMENTUM.

Communitates Subditæ Sedi Apoſtolicæ non poſſunt condere Statuta ſine confirmatione Præſidis Provinciæ, præcipuè ſi ſint contra Jus, & non ſufficit illorum confirmatio facta à Baronibus, nec talia Statuta recipiunt robur ab obſervantia, & ſub prætextu ſcientiæ Officialium Papæ, & quando Statutum particulare ex illius inſertione in volumine Statutorum robur non accipiat.

SUMMARIUM.

1 *Statuta per* Communitates Subditas Status Eccleſiaſtici *condi non poſſunt, ſine confirmatione Præſidis Provinciæ.*
2 *Contraria opinio Innocentii refertur, & reprobatur.*
3 *Statutum excluſivum fœminarum, eſt contrarium Juri communi.*
4 *Statutum contra Jus non poteſt condere Populus recognoſcens Principem.*
5 *Barones non poſſunt confirmare Statuta contra Jus, vel conſtitutiones Principis.*
6 *Conſtitutio Ægidiana eſt extenſa ad totum Statum Eccleſiaſticum.*
7 *Statuta Civitatum ſubditarum non relevant.*
8 *Scientia Principis arguitur ex tolerantia Officialium illius.*
9 *Secus ſi obſervantia, & tolerantia ſit dubia.*
10 *Scientia Officialium non præſumitur omnium, quæ continentur in Codicibus librorum.*
11 *Scientia Officialis non eſt ſcientia Domini.*
12 *Decretum irritans inficit omnia in contrarium facta.*
13 *Statuti contra Jus confirmatio facta à Principe, ut operetur, requiritur in Principe notitia injuſtitiæ ſtatuti.*
14 *Statuti inſertio in volumine Statutorum, illa roborat.*
15 *Secus ſi ignoretur tempus inſertionis, & appareat poſtea additum.*

DECISIO I.

DUbitavi an adſit ſtatutum Terræ Baſtiæ, quod ſuffragetur ad excluſionem filiarum à ſucceſſione paterna in favorem Patruorum, quod negativè reſolutum fuit. Nam etſi fuerit productum quoddam aſſertum Statutum, illud viſum fuit non ſuffragari; cum enim Baſtia ſit immediatè ſubjecta Sedi Apoſtolicæ, nullam planè ſtatuendi facultatem habet ex hactenùs obſervata conſuetudine, quia omnis ſtatus & ſtatuta Civitatum, Terrarum Eccleſiæ à Superiore de-
1 pendent, & niſi à Præſide Provinciæ confirmentur, non valent, ſecundùm opinionem *Compoſtellan. in cap. cum omnes num. 7. de conſtit.*, de qua teſtatur *Bald. in l. Omnes Populi num. 14. verſic. & hæc opinio ff. de Juſt., & Jur., & conſ. 407. num. 2. lib. 2., Corn. conſ. 163. num. 2. propè finem lib. 1.*,
2 idque contra *Innocent. in cap. cum acceſſiſſent n. 2. verſic. De aliis tamen, de Conſtit., & ſequaces*, inter quos *Bart. in l. 1. num. 3. verſic. quandoque ff. de damn. infect. Jacob. Butrigar. in l. 3. num. 3. verſic. quid ergo ff. quod quiſque Jur. Bald. ubi ſupra.*
3 Secundo hoc Statutum eſt contrarium Juri communi, *l. Maximum vitium Cod. de liber. præterit. l. cum ratio ff. de Bon. damnat. §. 2. Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt. defer., Bart. in l. 1. num. 33. Cod. de Summ. Trinit., & Fid. Cathol., Gozadin. conſ. 37. num. 12.*, & fuit dictum *in cauſa Montisfaliſci hæreditatis 19. Martii 1684., quæ eſt diverſ. deciſ. 780. num. 7. & ſeq. par. 1.* Quare hujuſmodi
4 Statutum condi non poteſt à populo recognoſcente Principem, *cap. cum inferior de major., & obedien. l. formam C. de Offic. Præfect. Prætor. Innocent. in cap. cum §. Tabellio num. 3. de fideinſtrum. Alex. in l. nemo poteſt num. 4. ff. de legat. 1., Soccin. ſen. conſ. 272. num. 5. verſic. quarto lib. 2.*

Nec relevat confirmatio DD. de Balleonibus, qui tanquam Vicarii pro S. R. Eccleſia Terræ Baſtiæ denominabantur, quo tempore non erat immediatè ſubjecta, quia etſi Barones poſſint confirmare Statuta contra jus, vel contra leges,
5 & conſtitutiones Principis, notatur *in l. 1.*, & ibi *Bald. num. 2. C. de Monopol. & in l. nulli num. 1. in fi-*

in fine C. de ſent., *& interloc. omn. Judic. Roman. conſ.* 218. *n*.4. *Afflict. in Conſtit. Regn. in Prælud. num*.1.

Deindè conſtitutio Ægidiana, quæ fuit extenſa ad totum Statum Eccleſiaſticum per Paulum III., non ſolùm prohibet condi nova ſtatuta
6 ſed etiam ſervari ſine aſſenſu Præſidis Provinciæ, quia ſtatuta Civitatum per ſubjectionem
7 annullantur, cum perveniunt ad eum ſtatum, à quo non potuiſſent incipere *Roman.conſ.*218. *ante num*.2.

Non obſtat obſervantia, & tolerantia Officia-
8 lium Sedis Apoſtolicæ, ex quo arguitur ſcientia Principis *Bart. in l.*51. *Publicanus* §. *ult. num*.2. *ff. de publican.*, *Aymon. de antiqu. tempor*. 4. *par.*
9 *ſect. abſolutis n*.23., Quia hujuſmodi obſervantia non eſt clara, ſed redditur turbida ex teſtibus datis *in Sum. Angelæ n*.7., *& ſeq.*, & precipuè ex tertio qui recenſet plures ex actibus articulatis fuiſſe in lite, & controverſia.

Neque conſtat de ſcientia, & tolerantia Offi-
10 cialium, quia non præſumitur, quod habeant ſcientiam omnium, quæ continentur in codicibus librorum *Alex. conſ.* 84. *n*.5. *verſ. nec prædictis obſtat lib*.1., & d. opinio *Bart.* multos habet con-
11 tradictores, quia ſcientia Officialis non eſt ſcientia Domini *l. quod vulgo ff. pro emptor. gloſs. in cap. cum ad ſedem verb. interdictum de reſtit. ſpoliat.*, *& in l. ſi res obligata*, *verb. ſi neſciat ff. de legat*.1. *Alex. d. conſ*.84. *n*.5. *Aym. loco ſupracit.*

Poſtremò Decretum irritans poſitum in Conſtitutione Ægidiana inficit, & irritat omnia in
12 contrarium facta, ut fuit reſolutum in una *Auximana Parochialis S. Euſebii* 14. *Febr.* 1583. *cor. bo. mem. Bravo*.

Nec obſtat quod Gregorius XIII. reſtituit ſtatutum antiquum Baſtiæ de damno dato, quod fuerat mutatum per DD. de Balleonibus, quia non ſequitur, ex quo alia ſtatuta non abrogavit, cenſetur illa confirmaſſe, quin potiùs poſſet dici quod Papa concedendo confirmationem quoad unum Capitulum, quoad reliqua cenſeatur denegare. Ultra quod non conſtat, Papam habuiſſe notitiam in ſpecie ſtatuti, de quo agitur,
13 prout eſt neceſſe, ſtante ejus injuſtitia, requiritur enim confirmatio conceſſa ex certa ſcientia, ut in *d. deciſ. Montisfaliſci*.

Nec facit, quod ſtatutum reperitur inſertum
14 in libro ſtatutorum, quæ inſertio præſumitur facta cum omnibus qualitatibus *Bero. conſ.* 173. *n*.54. *vol*.1., & fuit dictum in *Aſculana ſupplementi legitimæ* 16. *Novembris* 1579. quæ eſt *diverſ*.536. *num*.2. *p*.1., quia neſcitur, quo tempore facta fuerit d. inſertio, & tertius teſtis, *in Summ. Angelæ num*.1. dicit, quod capitulum ſtatuti reperitur adjunctum, & ſcriptum diverſa manu.

Et ita &c.

R. P. D. SACRATO.

POSTEA S. R. E. CARDINALI

CLUSINA JURISDICTIONIS.

Veneris 9. *Maii* 1608.

ARGUMENTUM.

Barones ſtatus Eccleſiaſtici poſſunt facere ſtatuta & ordinationes pro bono gubernio Subditorum, & ſignanter edicta, ne blada extrahantur ſine illorum licentia, cum tales ordinationes ſint juri conformes, ac ſimiles illis, quæ fiunt à Papa, & declarantur contraria.

SUMMARIUM.

1 *Barones poſſunt condere ſtatuta, & facere ordinationes pro bono gubernio vaſſallorum.*
2 *Poſſunt facere edicta, ne extrahantur blada, ne penuria Annonæ in loco ſuccedat*, & num.6.
3 *Blada, ac fructus, quod priùs debeant deſervire pro loco, in quo collecta ſunt, ſuadet ratio naturalis.*
4 *Baro poteſt ordinare, quod Conſtitutiones in ſtatu immediato ſupremi Principis obſervatæ à ſubditis in loco inveſtito ſerventur.*
5 *Ad exemplum Capitis cætera membra regi debent.*
7 *Barones non poſſunt facere edicta ſubditis onerosa, & contra jus.*
8 *Edicta non ſunt onerosa, ſi concernant publicam utilitatem, licet paucorum incommodum contineant.*
9 *Edicta prohibentia extractionem bladorum à Baronibus poſſunt fieri ſolum pro indigentia in loco, & non ultra.*
10 *Delicta non præſumuntur.*
11 *Privilegium conceſſum extrahendi blada, intelligitur dummodo locus, à quo debet fieri extractio remaneat bene proviſus.*

DECISIO II.

Cenſuerunt DD. Marchionem à Cornea poſſe facere edicta, ne ex Terra Cluſii extrahantur granum, & blada abſque ejus licentia; cum enim ipſe de dicta terra ſit legitimè inveſtitus à Sede Apoſtolica, licet ei facere ſtatuta, & ordi-
1 nationes, quæ ad publicam ſubditorum utilitatem, & bonum d. Terræ gubernium ſpectent, *Bart. in l. omnes populi num*. 8. *verſic. aut quæris de aliis ff. de juſt.*, *& jur. Alex. conſ*.124. *num*.5. *lib*.4. *Cravett. conſ*.314. *nu*.1. *Rolan. conſ*.3. *n*.18. *& ſeq. lib*.2.

Non videtur autem dubium, quin ad publicam utilitatem ſpectet, quo minus blada extra-
2 hantur inconſulto Domino, ne aliàs locum penuria Annonæ laborare contingat *l. mulieres in princip. ff. de recuſat.*, *gloſſ.*, *& ſcribentes in l. ſi quis C. de ædific. privat. Rip. de peſte tit. de remed. ad conſerv. ubert. num*.48., *&* 53. *Franc. Marc. dec*.522. *n*.1. *p*. 2. cum aliis per *Menoch. conſ*.800. *n*.1. *Clar. in prax.* §. *final. qu*.82. *in princip*.7. *ſtatuti Roland. d. conſ*.3. *n*.17. ſuadet enim ratio na-
3 turalis, ut fructus, qui ex uno territorio percipiuntur in primis pro eodem deſerviant *l*.1 *in fin. C. de Metallar. lib*.11. *Afflict. dec*.290. *n*.8., *&* 9. *& facit l. cætera igitur*. §. *ſed, & ſi quis verſ. puto non eſſe ff. de legat*. 1., & cum Sedes Apoſtolica hanc vivendi normam in cætero ſuo ſtatu obſervet, ut notum eſt, poteſt vaſſallus inveſtitus
4 curare etiam propoſitis edictis, ut idem in loco, de quo eſt inveſtitus obſervetur *Felin. in cap. ſuper his num*.7. *in* 7. *fallent. de major*, *& obedien.* cum aliis per *Cravett. conſ*.314. *num*.2., æquum
5 enim eſt, ut ad exemplum capitis cætera membra regantur, ut ad propoſitum *Bero. conſ*. 125. *num*.19. *lib*.2., & in individuo quod prædictis de cauſis vaſſallus poſſit facere hujuſmodi edicta, tuentur *Signorol. de homod. conſ*. 107. *num*. 16.

Rolan. conſ. 3. num. 16., & ſeqq. lib. 2.

Non obſtat quod iſta edicta ſint ſubditis oneroſa, cum tollant illis facultatem diſponendi ad libitum de rebus ſuis, contra *l.in re mandata C. mand.*,& Princeps recognoſcens ſuperiorem non
7 poſſit facere bannimenta ſubditis oneroſa.*Covarr. in reg. poſſeſſor. 2. p. prælect. §.4. n.7.*, cum aliis in alia Deciſione in hac cauſa facta allegatis, quia concluſio eſt vera in genere, ſed non applicatur ad caſum, de quo agitur, quia non poteſt dici oneroſum ſubditis, quod publicè intereſt, licèt
8 paucorum incommodum contineat, ad notat. per *Bart. in l. 1. num.5. ff. ſolut. matrim. Bald. in l. jubemus n.4. C. de Sacroſ. Eccleſ. Pariſ. conſ.105. num. 18. lib. 1.* publicè autem intereſſe, quod blada inconſulto ſuperiore non extrahantur, ſupra demonſtratum eſt. Et quantum ad Deciſionem in hac cauſa factam, informantibus tantùm hominibus Communitatis, illa poteſt ſubſtineri, quatenus Marchio abſolutè, & indiſtin-
9 ctè, & ſic ultra egentiam loci vellet impedire, extractionem bladorum, prout ipſum velle, tunc præſumebatur, per informantes, ſecùs ſi prohibeat, ne hoc faciat eo inconſulto, ut poſſit arbitrari, an locus indigeat, & adſit periculum penuriæ, quod munus ad ipſum ſpectat, ex ſupra allegatis in principio.

Non obſtat, quod hoc modo poſſet inveſtitus, nunquam dando licentiam pro extrahendis bladis, adducere, hoc facere ad utilitatem, & poſtea pro vili pretio emendo, & alibi tranſportando locupletari cum jactura, & gravamine ſub-
10 ditorum, quia iſta ſunt delicta quæ non præſumuntur *ad l. meritò ff. pro ſoc.*, & quatenus in hoc fieret exceſſus, non deerit recurſus ad ſupremum Principem.

Non obſtant, privilegia, quæ dicuntur habere homines Cluſii de extrahendis bladis, nam præter multas reſponſiones, quæ dabantur per Marchionem, quæ indigerent particulari diſcuſſione, illa pro nunc ſufficere viſa fuit, quod privilegia non dicunt hoc poſſe fieri inconſulto Domino, & cum periculo indigentiæ loci, quæ
11 indigentia in qualibet diſpoſitione cenſetur præſervata *Afflict. deciſ. 290.*, cum aliis ſupra allegatis.

Quæ dicebantur de Gabella non imponenda pro dict. extractione, non viſa fuerunt egere reſponſione, quia Marchio in ſua informatione proteſtatus fuit, ſe nullam omninò pro bladis extrahendis prætendere Gabellam, aut ſolutionem, quantumvis minimam.

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

ROMANA AFFICTUS LACUS.

Vener. 5. Februarii 1622.

ARGUMENTUM.

Actio pro conſecutione penſionis conventæ competens locatori, qui omnia ex parte ſua adimplevit, nullis exceptionibus retardatur. Ad reſciſſionem contractus locationis agi nequit prætextu non adimplementi poſt perfectionem contractus, & traditionem rei locatæ, ſecus ſi non adimplementum interveniat à principio, & in ipſa rei traditione, etiam ſi ſit in minimo ad limites celebris *text. in leg. Julianus §. offerri ff. de Act. empt.*

SUMMARIUM.

1 *Locatori, qui omnia implevit ex parte ſua competit actio pro conſecutione penſionis conventæ.*
Ampl. num.3.
Et dicitur adimpleviſſe, ubi ab initio tradidit poſſeſſionem rei locatæ, & in ea continuavit mediante ſucceſſiva patientia. ibid.
2 *In contractu locationis poſt illius exequutionem ex defectu adimplementi non agitur ad illius reſciſſionem, ſed ſolùm ad damna, & intereſſe, & infra* num.7.
Secus eſt ubi impedimentum, ſive non implementum intervenerit à principio in ipſa traditione, nu.5.
Ampl. etiam ſi ſit in minimo. num.6.
3 *Exceptio defalchi in contractu locationis non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis.*
4 *Locator tenetur præſtare conductori ſucceſſivam patientiam totius rei locatæ.*
8 *Locator, quæ damna teneatur conductori reficere.*
9 *Proteſtationes intelligi, & afficere debent prout de Jure.*
10 *A proteſtatione dicitur quis receſſiſſe per contrarium factum.*
11 *Conductor non poteſt evitare ſolutiorem penſionis ſub exceptione non implementi ab initio proteſtati, quando continuavit in conductione.*

DECISIO III.

HÆC Cauſa per tres ſententias pro Nardo, & litis conſortibus latas, & totidem pro Auguſtino emanatas, ac ulteriùs duas in Judicio Criminali ad ejuſdem Auguſtini favore ſequutas, commiſſa fuit, ex reſcripto SSmi in Rota cum clauſula S. Q. E., ſuper qua die hodierna ſuſcepta diſputatio, reſponſum fuit ſententias pro Nardo, & conſortibus latas eſſe juſtas. Certum eſt enim, quod Nardus, & Socii ex eorum par-
1 te ab initio adimpleverunt tradendo poſſeſſionem Lacus Joanni, eamque numquam revocarunt, præſtando ſucceſſivam dicto Conductori patientiam in re locata, undè ſtatim nata eſt actio locatoris contra Conductorem pro penſione conventa exigenda, juxtà formam contractus obligationis, *Felin. in cap. pervenit l. 2. num.5. verſic. tertius eſt caſus de Jur. Juran. Ruin. conſil. 128. ad fin. lib. 5. Bec. conſil. 45. poſt alios num. 36. lib. 1.*, & quando poſt exequutionem contractuum, ut
2 in præſenti oritur contentio ſuper impedimentis, quæ ſupervenerunt Conductori, tunc non agitur ad illius reſciſſionem propter inobſervan-
3 tiam, ſed ad damna, probando illa, quæ, & quanta fuerint, nec interim poteſt impediri ex-
4 ercitium actionis locatori ex contractu debitæ prout *Rot. voluit in Romana Affictus 30. Martii 1612. coram me, inter Rec. dec. 299. part. 1., & alia Romana Affictus 5. Novembris ejuſdem anni coram R. P. D. Cavalerio, & Theatina Affictus coram R. P. D. Veroſpio de anno 1616.*

Non obſtat quod Nardus, & Socii non præſtiterint ſucceſſivam patientiam Joanni, prout tenebantur, quo ad uſum liberum totius Lacus, *Calder. conſ.5 tit. de locat. Bec. eodem conſ.45. n.36. verſ. in caſu autem præſenti.*

Quia fuit reſponſum, quod impedimentum
5 debuit intervenire à principio in ipſa traditione
pro exequutione contractus, ut inde ad inobſer-
vantiam pro parte referri poſſit, & ſit ſufficiens,
ut detur de non implemento etiam pro minimo
6 ad retardandum effectum obligationis ſecun-
dum diſpoſitionem *Leg. Julianus §. Offerri ff. de
act. empt.*, ſecus autem quando impedimenta ſu-
7 pervenerint poſt exequutionem Contractus, ut
hic; quia tunc agitur ad damna, non autem ad in-
validitatem actionis; quæ damna, ultra quod non
ſunt probata, adhuc etiam remanet quæſtio, an
8 ſint damna propter pacta locationis, ex quibus
controvertitur, ſi conductores dici poſſint fuiſ-
ſe impeditos in totum, vel in parte uti rei lo-
cata.

Non obſtant proteſtationes factæ per Joan-
nem, quod licitum fuerit Conductoribus ab ini-
tio recedere.

Quia & illæ prout de jure intelligi, & afficere
9 debent, & ſic ad damnorum conſecutionem tan-
tum, quando illa probata fuerint, non autem ad
invalidandam obligationem ex contractu Loca-
tionis productam, & nihilominus reſoluta videa-
10 tur ex actu contrario continuationis uſus La-
cus, itaut Conductor ſe tueri non poſſit, à ſolu-
tione penſionis promiſſæ, ut in ſimili fuit reſolu-
tum in *Caſtren., ſeu Romana Affictus coram R̃mo
Dunozzet. die 5. Junii 1617.*

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

ROMANA AFFICTUS LACUS.

Vener. 5. Maii 1623.

ARGUMENTUM.

In hac deciſione præcedens confirmatur deciſio, ac reſolvitur, quod ex defectu adimplementi agi nequit ad reſciſſionem contractus locationis poſt illius exequutionem, ſed ſolùm ubi non implementum veniat ab initio, quodque inſuper locatori non poteſt ſub prætextu damnorum per Conductorem retardari ſolutio penſionis conventæ.

SUMMARIUM.

1 *Locatori, qui omnia implevit ex parte ſua, competit actio pro exactione penſionis.*

2 *Implementum ubi reſpicit cauſam finalem conductionis, ſi deficiat, poteſt agi ad reſciſſionem, &* num.9.
Ampl. non ſolum per viam actionis, ſed etiam exceptionis. num.3.
Procedit ante executionem contractus, ſecus poſt illius perfectionem num.4., *& infra* num.10.

4 *In contractu locationis poſt illius executionem non agitur ad reſciſſionem, ſed ad implementum, ſive damna, & n.*10. *Ampl. Si conductor continuavit in conductione.* num. 5., *& de ratione* n.6., *&* 7.

6 *Conductor continuans in conductione dicitur receſſiſſe, ab exceptione de recedendo à contractu; dicitur enim impedimento renunciaſſe* num.7.
Et damnum non reſpicere totam rem locatam n.8.

11 *In contractu locationis ubi damna ſint probata, datur Conductori retentio pro rata penſionis non ſolutæ.*
Decl. tamen, quod damna debent concludenter probari, & quo tempore num.12.

DECISIO IV.

IN deciſis fuit reſolutum, quia verè ſunt concluſiones in deciſione firmatæ, nempè, quod quan-
do locator ab initio contractus adimplevit tra-
1 dendo rem locatam vel verè, vel per patientiam,
ut conductor ea utatur, ſtatim oritur actio con-
tra Conductorem ad mercedem ſuis temporibus
conſequen., ut probant allegati in altera deciſ.
ſub §. *Certum eſt enim.*

Nec obſtat, quod, & quando ſubſequitur ſuc-
ceſſiva patientia, & illa reſpicit Cauſam finalem,
2 ut in præſenti, dum parata excludebat ingreſſum
piſcium in Lacum, in quo conſtitit Principalis
cauſam locationis, & conductionis Lacus, potuit
contractus reſcindi, nedum per viam actionis,
3 *Bald. Salic., & Caſtr. in leg. ſi cum fundum Cod.
de pact. int. empt., & vend., Becc. conſil.* 45. *n.*29.,
& 30. ſed etiam per viam exceptionis, ut idem
*Becc. videtur probare d. conſ.*45. *n.*38.

Quia contrarium verius eſt poſt perfectum
contractum per traditionem rei, vel per pa-
4 tientiam circa uſum illius, eo enim caſu non re-
ceditur, ſed agitur ad implementum, vel ad
intereſſe *Alex. in leg. proponas la 2. num.4. Cod. de
pact., Seraphin. deciſ.*1275. *num.* 2., *Rot. dec.* 90.
*num.*2. *part.* 2. *Rec.* Maximè ſi de tempore ſuc-
5 cedentis impedimenti non receſſit conductor,
ſed continuavit, ut in præſenti fecit Calatreſius
uſque ad finem locationis, quo caſu, & actio,
6 & exceptio redditur incompatibilis, ut quis poſ-
ſit recedere, & excipere de recedendo, & dum
continuat uti re conducta *Caſtren. in leg. ſi mer-
ces §. Si vicino ff. locat., Menoch. conſ.*120. *num.*28.,
7 *Bero. conſ.*140. *num.*14. *lib.* 1. Præſumitur enim,
vel tacitè renunciaſſe impedimento, ut dixit
8 *deciſ. SSmi* 75. *n.*20., vel damnum non reſpice-
re totam rem locatam, & ſic ceſſare defectum
cauſæ Principalis, & locum eſſe ſolutioni affictus
ex eodem *Becc. conſ.*45. *num.*29.

Nec urget reſponſio, quod impedimentum
in parte tunc relevet, quando, ut hic, penſio ſu-
9 mitur ex univerſo, & conductor aliàs non con-
duxiſſet *Caſtren. conſ.* 176. *lib.* 2. *Becc. conſ.*45.
*num.*33. Aut quod concluſio de non receden. à
contractu nominato non procedat in locatione,
maximè ſi ſit jurata; quia ſemper obſtat diſtin-
ctio ſupra firmata, quando Contractus ab initio
fuit per adimplementum perfectus, & Condu-
10 ctor uſque ad finem in locatione continuavit,
ut tunc non poſſit agere ad reſolutionem, quia
locatio ſuum finem recepit, neque excipere de
non implemento, quia uſus eſt, & ſufficit in
parte damnificata refectio damnorum, & inte-
reſſe.

Non obſtat, quod hodie damna ſint probata,
pro quibus danda eſt retentio mercedis promiſſæ
11 in parte non ſoluta. Quia etſi probata fuerit fa-
bricatio paratæ, attamen non inde probantur
damna niſi inſimul probetur reſiſtentia illius de
tempore piſcationis, & eo etiam caſu debuiſſet
12 probari, vel quod per eam piſcium ingreſſus
totaliter eſſet impeditus, aut quod plures cæpiſ-
ſent, concludendo quantitatem, & valorem: in
quibus omnibus deficit probatio Joannis, & Nar-
dus in contrarium probavit piſcium capturam
in Salmis 45., 50., & 55. eſſe factam per Joannem
quot annis pro tempore conductionis.

Et ita &c.

R.P.D. BO-

R. P. D. BOURLEMONT.

BARCHINONEN. EXEMPTIONIS.

Vener. 29. Maii 1665.

ARGUMENTUM.

Clerici in Sacris conſtituti, pro quibus bonis exempti ſint a ſolutione Gabellarum impoſitarum per Civitatem. Sententia Rotalis exemptionem determinans ultra modum in Deciſione præſcriptum, eſt ipſo jure nulla, etiam ſi aliàs de bono jure conſtaret, & impedit lapſum fatalium, & cauſam præbet reſtitutioni in integrum.

SUMMARIUM.

1 *Clerici in Sacris conſtituti ſunt exempti à ſolutione Gabellarum impoſitarum per Civitates, quoad bona quæſita, ſive ſeparabilia. Ampl.* num.2.

3 *Secus vero quoad bona quærenda, ſeu inſeparabilia, & quæ iſta ſint, declaratur* num.ſeqq.

4 *Clerici tenentur ſolvere gabellam de rebus, quæ per mercatores, ſeu alios inferuntur in Civitatem.*

5 *Sententia Rotalis excedens limites deciſionum eſt nulla. Ampl.* num.9., & 10.

6 *Et dicitur excedere limites deciſionum, ſi determinet Clericis licere carnes in quibuſvis macellis emere, deciſio verò concedat ſolum exemptionem à gabella.*

7 *Clerici Exempti à Gabella Carnium, an eis liceat emere carnes in quibuſvis macellis, vel potius in peculiari macello Clericorum.*

8 *Exemptio Clericis competens, an ſuffragetur etiam eorum familiaribus.*

DECISIO V.

DUBITATUM fuit in Rota coram R. P. D. meo Taja 4. Julii 1664. An Beneficiatis Sancti Severi, aliiſque Clericis in Sacris Ordinibus conſtitutis competeret exemptio à ſolutione Gabellarum impoſitarum à Civitate Barchinonen., ac quomodo eſſet practicanda, & reſponſum eos
1 eſſe immunes indiſtinctè quoad bona quæſita ſeparabilia, quæ penès ipſos Eccleſiaſticos eſſent
2 alienis commixta; Quo verò ad quærenda videlicet inſeparabilia, quæ per mercatores, ſeu
3 alios eorum Dominos omnibus promiſcuè inferuntur, in quorum introductione ſeparari non poteſt pars Eccleſiaſticorum uſui futura, juxtà
4 ſolitum relatum per *Patrem Azor. Inſtit. moral. tom.2. lib.9. cap.10. Privil.5. verſ. Indubium.*

Sed quia prætendebant Agentes pro Eccleſiaſticis in ſententia poſtea edita comprehendi exemptionem à Gabella Carnium, in quibuſcumque macellis emerentur, & ab impoſitionibus pro refectione Pontium, Fontium, Portus, & murorum Civitatis, & allegabant ſuper prædicta ſententia ob non proſecutam appellationem in tempore, interceſſiſſe rem judicatam, ideò ſuper hac diſputato coram Me dubio, putarunt DD. de ea non conſtare, ſed de Cauſis reſtitutionis in integrum.

Ex unico, & potiſſimo fundamento, quod
5 ſententia determinans ea quæ non ſunt in Rota deciſa, ejuſque reſolutiones excedens, ſit nulla ex juſtiſſima *Pii IV. Sanctione in ordine* 44. §.4. *tom.2. Bullar., & Reformat. Pauli V. ſub tit. de Auditorio Rotæ verſ. Auditor.*

Et quamvis reſpectu impoſitionum pro refectione Pontium, aliorumque publicorum ædificiorum non appareret exceſſus, quia nunc informantes pro Eccleſiaſticis admittunt, ad eas ſententiam non extendi.

Viſus eſt tamen clarus, tum ex eo quod ſententia declarat non ſolùm competere Eccleſiaſticis exemptionem à Gabella Carnium, ſed eiſdem
6 licere carnes in quibuſvis macellis emere, quod acriter contendebatur à Civitate concedente quidem Eccleſiaſticos eſſe exemptos, ſed eos debere ſolùm emere in macello capituli ad evitan-
7 das fraudes, quæ ex hac vaga libertate ubique emendi facillimè poſſent oriri, ſuper quo articulo reſpiciente potiùs modum practicandæ exemptionis, quàm exemptionem ipſam, nihil fuerat in Rota firmatum, tum etiam ex eo, quod eadem ſententia concedebat exemptiones non ſo-
8 lùm pro iis, quæ comparabantur ab Eccleſiaſticis pro eorum proprio victu, & veſtitu, ſed etiam eorum familiarium, de quibus pariter nulla fuerat facta mentio in Rota.

Et propterea licèt aliàs in iis, quæ in ſententia irrepſerunt, foverent Eccleſiaſtici aliquod bo-
9 num Jus, de quo adhuc eſt quæſtio, non potuit ſententia à nullitate ſalvari, uti complectens caſus non deciſos, quamvis clari Juris eſſet eorum reſolutio, ex relatis in *Conſt. Pii IV., & Reformatione Pauli V.*

Quæ ſanè nullitas non ſolùm impedivit la-
10 pſum fatalium, ſed dedit cauſam reſtitutioni, ut dixit *Rot. cor. Ottobon. dec.161. num.1., & deciſ.165. num.26.*, & in aliis.

Et ita utraque &c.

R. P. D. PAULUCCIO.

BARCHINONEN. EXEMPTIONIS.

Vener. 1. Junii 1685.

ARGUMENTUM.

Clerici exempti à ſolutione Gabellæ Carnium tenentur illas emere in uno tantùm macello pro Eccleſiaſticis deſtinato: Sententia lata à Tribunali laico con. Eccleſiaſticos, an & in quibus caſibus ſubſtineatur.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiaſtici quomodo declarati fuerint exempti à ſolutione Gabellæ Carnium per Regiam Audientiam Barcbinonen.*

2 *Clerici in Sacris conſtituti ſunt exempti à Gabellæ Carnium, non in omnibus, ſed in uno tantùm macello.*

3 *Nec talis reſtrictiva eſt læſiva, ſed ampliativa libertatis Eccleſiaſticæ.*

4 *Eccleſiaſtici de jure prohibentur habere propria macella.*

5 *Eccleſiaſtici renuendo adimplere ea, que obſervant Epiſcopus, & Capitulum, ſunt de fraude ſuſpecti.*

6 *Sententia lata à Tribunali laico contra Eccleſiaſticos eſt ipſo jure nulla.*

Limit. primo ubi contineat temperamentum, & æconomicam proviſionem, num.7. *Et de ratione* num.8.

Limit.

Limit. ſecundo ubi ſententia fuerit acceptata ab Eccleſiaſticis, quia tunc ſubſtinetur in vim pacti. num.9.

10 *Eccleſiaſtici poſſunt inire pacta Eccleſiæ non præjudicialia cum laicis.*

11 *Obſervantia dat robur Sententiæ latæ, à Tribunali laico contra Eccleſiaſticos. Ampl.* num.12.

DECISIO VI.

Conquerente Capitulo Barchinonenſi, quod præcipuè in carnibus uſui Eccleſiaſticorum neceſſariis, Eccleſiaſtica non ſervaretur libertas, fuit per Regiam Audientiam dictæ Civitatis illius favore, & intuitu etiam aliorum &c. Eccleſiaſticorum in eadem Civitate degentium promulgata ſententia anno 1615. qua conceditur jus aperiendi Macellum particulare cum facultate ſcindendi quindecim arietes qualibet die,
1 ſalva ulteriori taxatione majoris vel minoris quantitatis, quæ poſt obſervantiam uſque ad annum 1659. fuit ab eadem Audientia Regia confirmata.

Sed non acquieſcentibus Beneficiatis Confraternitatis S.Severi, aliiſque Clericis Barchinonen. curarunt audiri à Vicario Generali, qui anno 1661. Sententia illos exemit à quibuſcumque gabellis pro rebus ſeparabilibus, & inſeparabilibus debitis, nihil tamen firmans, quoad libertatem emendi carnes in quibuſcumque Macellis, & immunitatem à contributionibus pro reaptatione pontium, viarum, & aliorum publicorum ædificiorum.

Poſt hæc Rota coram bo. mem. Card. Taya anno 1664. pronunciavit, & exemptiones pro Eccleſiaſticis confirmando, inſuper injunxit onus Civitati, reſtituendi eiſdem quolibet anno tantundem, quantum ipſi erogaverint reſpectu gabellæ pro carnibus in quibuſlibet Macellis emptis: contra quam ſententiam Reverendiſſimus Bourlemont, eo quia deciſioni conformis non eſſet, deciſionem pro reſtitutione in integrum anno 1665. protulit, & tandem coram me, in locum ipſius ſubrogato, ad partium inſtantiam dubitatum fuit: *An Beneficiatis S. Severi, Clericiſque in Sacris Ordinibus conſtitutis Civitatis Barchinonen. competat exemptio à gabella carnium in quibuſcumque macellis, & an Beneficiati, & Clerici contribuere teneantur in expenſis, quæ fiunt pro refectione pontium, aliorumque publicorum ædificiorum* — cujus dubii ſecunda parte indeciſa relicta, & ordinatum, quod coadjuvarentur probatio-
2 nes, quoad primam reſponſum fuit Beneficiatis non competere in quocumque Macello, ſed ſufficere in uno.

Nec tali reſtrictiva ullo modo læditur Eccle-
3 ſiaſtica libertas, contra Capitulum 15., & 18. Bulla Cenæ Domini, & innuit *Pater del Bene de immunit. tom.1. dub.7. ſeſ.12. 17., & 20.* imò potiùs ampliatur, tam reſpectu commoditatis, quàm honorificentiæ: eſt enim notatu dignum, & aliquid favorabile continens, quod Eccleſiaſtici, qui jux. *Clem. primam, illiuſque gloſam verbo publicè, & perſonaliter, de vit., & honeſtat. Cleric.* prohibentur tenere Macella, ad
4 Macelli aperitionem fuerint admiſſi, ut benè advertit *Fontanell. deciſ.* 510. *num.* 25., & 511. *num.*7. 12., *& per tot., & reſpondit Card. de Luca de Regal. diſc.*58. *num.*9.

Tantoque magis Eccleſiaſticæ libertatis præjudicium excluditur, quantò iidemmet Eccleſiaſtici dictam facultatem aperiendi Macellum ſibi concedi curaſſe videntur à Regia Audientia Barchinonen. mediante Syndico Capituli; non ſolum quia Capitulum, quod cum Epiſcopo caput, & membra principaliora, Eccleſiæ forma judicium inſtituit; unde dicti Capituli, & Epi-
5 ſcopi obſervantiæ renuendo, cæteri Eccleſiaſtici fraudum machinationes ſuſpicari ſuadent, quod obſervat *de Luca de Regal. diſc.*58. *num.*20., ſed etiam quia fuit cunctis Eccleſiaſticis Civitatis proviſum, ut apertè deſumitur à ſententia ibi — *& ſcindi facere carnes, tot, quot pro perſonarum Eccleſiaſticarum Civitatis Barchinonen. ſuſtentatione opus fuerit*, quibus verbis etiam diluitur excitatum objectum, quod deſtinatio Macelli facta fuerit tantùm reſpectu Epiſcopi, Capitularium, aliorumque familiarium: nam verba ſententiæ relatæ per *Fontanell. dec.* 510. *ſub num.*22. ſunt ſpecificè generalia, omnes Eccleſiaſticos comprehendentia, & magis apertè declarat alia ſententia anno 1659. ibi — *Habere Macellum, & in eo vendantur carnes ad uſum tantùm Eccleſiaſticarum perſonarum in Civitate degentium*. Quibus accedit quantitas carnium ſcindendarum; cum enim qualibet die quindecim arietes fuerint aſſignati, illi viſi ſunt excedere quotidianas indigentias Epiſcopi, & Capitularium, & per conſequens, aſſignationem omnes Civitatis Eccleſiaſticos reſpexiſſe, reſervata præcipuè ulteriori taxatione, quæ ſi caſus requirat, poterit executioni demandari.

Nec prædicta ſententia anni 1615., uti prolata
6 à Tribunali Laico, robore deſtituta videtur contra Eccleſiaſticos, quia cum potius contineat quodam temperamentum, & videatur œconomica proviſio de conſenſu Eccleſiaſticorum in-
7 ducta, non excludit laicorum interpoſitionem, ſaltem extrajudicialem, & per modum defenſionis, vel patrocinii, ut in ſimili dixit *Afflict. dec.*24. *n.*8., & *Rot. cor. Ubag. dec.*54. *n.*14. & 15. & in terminis hujus ſententiæ *Fontanell. dec.*511. *num.*12., & ad omne pejus, cum poſt ſenten-
8 tiam anni 1616. fuerit aſſignatum Macellum ſciſſi arietes, & carnes in dicto Macello per Eccleſiaſticos emptæ, iſti actus acceptationem in-
9 ducunt, & ſententia in vim pacti ſaltem ſubſtinetur, prout illam pacti denominatione vocavit *de Luca de Regal. diſc.*58. *num.*5., & 8. *l. tale pactum §. qui provocaret ff. de pact. Abb. conſ.*33. *num.*2., & *conſ.*62. *ſub num.*2. *par.* 2. *Roman. conſ.*173. *præſertim in fin. Pariſ. conſ.*24. *n.*162., & *ſeq. lib.*2. *Scac. de ſent., & re judic. gloſ.*7. *quæſt.*3. *limit.* 1. *num.* 53. *Afflict. dec.*117. *num.*1., & *per tot. ibiq. Urſil. in addit. num.*1., & *ſeqq. Theſ. deciſ.*253. *num.*2. *de Luca de Regal. diſc.*58. *ſub n.*5. *Rot. cor. Coccin. dec.*654. *num.*8., & *coram Seraphin. deciſ.*698. *num.*5. Et ſimilia pacta Eccleſiæ non præjudicialia fieri poſſe tuetur *Abb. conſ.*33. *num.*2., & *conſ.*62. *ſub n.*2. *p.*2. *de Luca*
10 *de Regal. diſc.*89. *num.*4.

Accedit longæva obſervantia etiam in tota
11 Provincia Cathaloniæ, quæ omne vitium, ſi quod eſſet, excludit *Rot. cor. Coccin. dec.*1049. *n.*1. & debet attendi *de Luca de Regal. diſc.*97. *num.*23. *Fontanell. dec.*510. *num.*22. *Rota in dec.*357. *n.*49. & *ſeqq. par.*11. Maximè ad fraudum excluſionem,

12 nem: & Civitatis quietem, quo caſu quatenus opus eſſet, de novo induci deberet, *de Luca de Regal. diſc.*58. *num.*7. 8. *Fontanell. dec.*510. *num.*22. *& dec.*511. *num.*14.

Et ita utraque &c.

R.P.D. HERVAVULT.

BARCHINONEN. EXEMPTIONIS.

Mercurii 19. *Januarii* 1698.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens Deciſio, firmans Eccleſiaſtic. competere quidem exemptionem à Gabella Carnium, teneri tamen illas emere in peculiari Macello ad id deſtinato, itidem prout in præcedenti diſcutitur, an, & quando ſententia lata in Tribunali Laico afficiat Eccleſiaſticos.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiaſtici ſunt Exempti à Gabella Carnium, tenentur tamen illas emere in uno tantùm Macello.*

2 *Sententia lata in Tribunali laico, Eccleſiaſticos non afficit.*

Limita, & declara ut num.4. *Ampl. limit.* num.5. & 6.

3 *Sententia providens commodo ſolius Capituli, aliis Eccleſiaſticis non ſuffragatur. Declar. ut* n.7.

8 *Libertas Eccleſiaſticorum reſtringitur per aſſignationem unius tantum Macelli. Contrarium eſt verius, & de ratione* num.9.

DECISIO VII.

Domini ſteterunt in deciſis prima Junii 1685. coram bo. mem. Paulutio, cenſentes iterum nulla ex parte derogatum fuiſſe immunitati illi qua frui debent Eccleſiaſtici per ſententiam Regiæ Audientiæ Barchinonenſis concedentem
1 Epiſcopo, & Capitulo inſtantibus pro univerſo Clero ejuſdem Civitatis, particulare Macellum, in quo abſque ſolutione gabellæ emere poſſent carnes, quas Eccleſiaſticorum uſus, numerus, & neceſſitas pro tempore exigeret: hac enim ratione mutuo Eccleſiaſticorum, Laicorumque amore, ac ideutitate Clerus præſervatur à damno gabellarum, retinetque primævam naturalem libertatem, & præcluditur via fraudibus, quæ oriri poſſent ex promiſcua emptione carnium in quibuſvis Macellis, cum obligatione reſtituendi Eccleſiaſticis in fine cujuſlibet menſis ratam pretii pro Gabella ultra debitum perſoluti, ut benè advertit clar. mem. *Card. de Luca diſcurſ.*58. *de regal.* in hac cauſa ſcribens pro Communitate, eamdemque ſententiam vindicans latè tradidit *Fontanella dec.*510., *&* 511., *& benè firmat deciſio, quæ confirmatur*.

Nec obſtat, quod hujuſmodi ſententia obſtrin-
2 gi nequeant Beneficiati, ſeu Presbyteri Societatis S.Severi, nedum quia emanavit à poteſtate laica, cujus imperio Eccleſiaſtici non ſubjacent,
3 verum etiam quia uti providens commodo ſolius Capituli, reliquum Clerum non ligat.

Cum enim, ut præfertur, talis ſententia lata fuerit ad petitionem Epiſcopi, & Capituli pro ea inſtantis, eamdemque nomine Cleri acceptantis, ratamque habentis, ſpontaneæ potius conventionis, & pacti cum Laicis initi vim obtinet, nomenque meretur, quam ſententiæ coactivæ in non ſubditum, ac invitum latæ, quod ſolùm
4 Sacri Canones abhorrent, ut relatis aliis benè poſt de *Lucam citat. diſcurſ. notat dicta deciſio*, animadvertens id potiori jure procedere in noſtra hypotheſi, in qua non agitur de inducenda novitate, ſed de retinendo uſu, quinquagenaria fe-
5 rè Cleri Barchinonenſis obſervantia, totiuſque Provinciæ moribus comprobato, ut de Clero Tarraconen. teſtatur *deciſio* 101. *in princ. par.*14. *recent.*, *& de Vicen. Illerden.* aliarumque Civitatum Principatus Cathaloniæ refert *Fontanell. citatis deciſionibus*.

Maximè cum talis uſus infectam originem non habeat ab aliquo violento laicorum facto, ſed à Cleri moderatione, inſinuantis honeſtum hoc temperamentum, quo Eccleſiaſticæ immunitati æquè, ac laicorum indemnitati laudabili-
6 ter conſulitur, ideoque poſt jam diuturnam obſervantiam nemine contradicente continuatam, hodie non revocandum, multò magis, quando Epiſcopus, & Capitulum repræſentans caput, ac majora, ſanioraque Cleri membra non reclamat, ſed ſolùm præfata Societas.

Eademque fruſtrà obtendit ſe minimè eſſe
7 comprehenſam in hujuſmodi concordia reſtricta ad ſolum Capitulum: contrarium namque demonſtrant aperta verba ſententiæ relata in prima deciſione, ac ſuadet ingens numerus arietum mactandorum in dicto Macello longè exuberans neceſſitatem, ac uſum Capitularium dumtaxat.

Minus ſubſiſtit, quod ſimili Macelli aſſigna-
8 tione reſtringatur libertas Eccleſiaſticorum, tum ob perſonale quoddam onus, ſeu incommodum emendi in determinato loco victualia, quæ in magis propinqua, ac adjacenti Taberna comparari poſſent, ut cuique laico permittitur *del Bene de Immun. cap.*5. *dub.*7. *ſect.*12. aliique relati ab informantibus; Tum etiam, quia ſi in tali Macello vendantur carnes deterioris qualitatis, Eccleſiaſtici cogentur eas emere, abſque eo quod alibi meliores quærere poſſint.

Quia præfata omnia objecta præveniendo de *Luca d. diſcur.*58. *n.*8., *& ſeq.* benè conſideravit
9 perſonali hoc incommodo, ac oneri adeundi unum particulare Macellum detractum dici poſſe libertati Eccleſiaſticæ, quando illud à Laicis vi coactiva Clericis invitis imponeretur; Secus autem ſi per viam conventionis ab eiſdem ſpontè ſuſcipiatur, ſubdens novum, ac inconveniens non eſſe, quod exempti ſubeant minora, ac modica quædam incommoda non lædentia ſubſtantiam exemptionis, ſed concernentia modum eam practicandi, quamvis illis non ſubjaceant Subditi, ac non exempti; Quæ tamen ferenda ſunt utpotè leviora comparativè ad illa, quo ſenſit laicus ſolvendo gabellas; præcipuè ſi hujuſmodi minoribus incommodis generaliter non gravetur univerſus Clerus, ſed ex aliquo accidenti minima ſolùm ejus pars eiſdem ſubjiciatur: ad quam ſublevandam aperiri non debet via fraudibus, quibus diminutis Principis vectigalibus tota laicorum univerſitas novis oneribus premi debeat; Clericorum enim immunitas defendi

fendi debet, ea ſemper retenta æquitate, eaque ſervata Epicheja, qua fraudes propellantur, damnaque, ac majora ſcandala vitentur.

Si autem tam Presbyteri Societatis S. Severi, quàm alii emendo carnes in hoc Macello aliquod patiantur gravamen, non idcircò abrogari debebit adeò laudabile temperamentum, ſed coram legitimo Superiori agere potuerunt contra laniones ad illud exercendum deputatos, vel contra Capitulum, à quo ipſi deputantur.

Ea verò, quæ circa ſtatum hujus cauſæ involvebantur ob pendentiam antiquæ litis diu agitatæ coram Coccino, Corrado, Bichio, & Veroſpio, minimè obſtare viſa ſunt, utpotè concernentia generalem exemptionem à quibuſcumque gabellis; hodierna autem controverſia verſatur ſolum circa modum practicandi particularem exemptionem à gabella carnium, ut patet ex ſtatu Cauſæ relato penes *de Lucam ſæpius citat. diſc.*, & reſpondent ſcribentes pro Illuſtriſs. Civitate Barchinonenſi.

Et ita &c.

VOTUM R.P.D. DE RUBEIS

IN ROMANA SOLUTIONIS GABELLÆ FACTUM IN CONGREGATIONE CAMERALI.

Anno 1667.

ARGUMENTUM.

Diſſeritur in hoc Voto, utrum Fratres Minores de Obſervantia, & Cappuccini comprehendantur in Gabella impoſita per ſummum Pontificem ſub Verbis generalibus — *Mendicanti d'ogni ſorte*, & negativè reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Clemens IX. impoſuit gabellam bonenorum 5. pro quolibet Cado vini Caſtrorum, quod introducitur in Urbem.*

2 *Et quas perſonas ad illius ſolutionem teneri voluerit recenſentur.*

3 *De poteſtate Papæ non eſt dubitandum.*

4 *Papa plus poteſt quam Regula.*

5 *Papa ob neceſſitatem poteſt etiam vendere poſſeſſiones Eccleſiæ.*

6 *In ſpiritualibus, eſt omnia omnibus.*

7 *Papa poteſt in impoſitione Gabellæ comprehendere etiam Fratres Minores, & Cappuccinos.*

8 *Fratres Minores, & Capuccini quomodo poſſint ſolvere gabellas.*

9 *Papa præſumitur, velle quod ratio dictat. Et id quod equum eſt* num. 11.

10 *Sub verbis generalibus non intelligitur velle concedere quod iniquum.*

12 *Fratres Minores S. Franciſci, & Capuccini non veniunt ſub generali appellatione* Mendicanti d'ogni ſorte.

13 *Ordines Mendicantium qui ſint, recenſentur.*

14 *Hi poſſunt in communi poſſidere bona immobilia, licet nil habeant in particulari.*

15 *Dictio Univerſalis* — ogni — *latinè* — omnis — *adjecta nomini* — ſorte — *ſignificanti ſpeciem, non extenditur ad ſpeciem ab aliis diverſam.*

16 *Minores de Obſervantia differunt ſpecie ab aliis Mendicantibus.*

Et ſunt incapaces bonorum tam in particulari quam in communi, ibidem.

17 *Quæ ſpecialiter denominantur non veniunt ſub nomine generali.*

18 *Specialitas derogat generalitati.*

19 *Univerſalia reſtringuntur ad ea, de quibus eſt univerſaliter cogitatum.*

20 *Verba generalia non comprehendunt Cadum impoſſibilem.*

21 *Gabella non ſolvitur de Alimentis.*

22 *Fratres Minores de Obſervantia tres habent exemptiones, juris communis, naturalis, & divini.*

DECISIO VIII.

CUM Verba Chirographi à Sanctiſſimo pro Indulgentiis Sedis Apoſtolicæ ſignati ſuper impoſitione novi Vectigalis bajocchorum quin-
1 que in ſingulos cados vini Caſtrorum, qui introducuntur in Urbem ſint ejuſmodi.

Da pagarſi da tutte, e ſingole Perſone indifferentemente di qualſivoglia Stato, Grado, e Condizione, Secolari, Eccleſiaſtiche, Regolari delle dodici Congregazioni, o Mendicanti di qualſivoglia for-
2 te, *Luoghi Pii, e qualſivoglia Privilegiati, & eſenti anco compreſi nel Corpo della Ragione Commune tanto per titolo gratioſo, quanto per veramente Oneroſo, Camerali, Cardinali, e l' iſteſſo noſtro Palazzo.*

Nec ullatenus dubitandum ſit de Poteſtate
3 Papæ, qui ſecundum *Bald. in Auth. ingreſſi n. 36. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* plus poteſt, quam Regula, ac ut idem inquit *in l. Multa num. 2. C. de Bonis, quæ liberis*, ob ſuam neceſſitatem poteſt
4 etiam vendere poſſeſſiones Eccleſiæ, qui propterea in *l. Barbarius num. 46. ff. de offic. Prætoris*,
5 ait, quod in ſpiritualibus eſt omnia, & ſuper omnia, ſi certò conſtaret, eum voluiſſe ſub dicta
6 generalitate verborum comprehendere etiam Fratres Minores Sancti Franciſci de Obſervantia, & Cappuccinos, quamvis poſitos in altiſſima paupertate, & habentes ſolummodo nudum uſum de his, quæ titulo Eleemoſynæ eiſdem
7 largiuntur omnimodo illorum Dominio in Sedem Apoſtolicam tranſlato; quia nihilominus poſſet dictum Vectigal præſtare, vel in ipſa ſpecie, cujus uſum obtinent, dimittendo pænes Gabellarios ratam vini correſpondentem valori
8 dd. quinque bajocchorum pro quolibet cado, vel in quantitate ſi Gabellarii hanc exigere maliut ex pecunia ad hoc quæſita per Eleemoſynam juxta animadverſionem *Card. Zabarell. in Clem. Exivi §. porrò in fine verſ. & ſi duo tranſeunt, de verbor. ſignificat.* loquentis de pedagio ſolvendo à Religioſis Ordinis Minorum in pecunia pro tranſitu fluminis, quem refert, & ſequitur *Bertacchin. de Gabellis par. 7. num. 23. tractat. tom. 12. ſol. 64.*

Ideo eſt ſolummodo indaganda hoc caſu ſuper illorum comprehenſione voluntas Summi Pon-
9 tificis, quam *Bald. in rubr. C. de vindict. liberorum*, dicit reponi ſub rationali parte animæ, ut illa ſemper in Principe præſumatur conformis rationi, ut id ſolum voluiſſe cenſeatur, quod ipſa ratio dictat, hinceque idem *Bald. in l. ſi quando num. 4. C. de inoſ. teſtam.* dixerit, quod Princeps

ceps ſub verbis generalibus non intelligitur vel-
10 le concedere, quod eſſet iniquum, *& in l. 1. ff. de Conſt. Princip.*, poſtquam *num.4.* aſſeruit,
11 quod non licèt de illius poteſtate diſputare, ac *num.9.*, quod ejus voluntas quandoque eſt lex naturæ, ſubdiderit *num.13.* Principis eſſe placere, quod juſtum, & æquum eſt, nec aliter præſumendum.

Quæ voluntas non videtur poſſe certò liquere ex ſola generalitate verborum *Mendicanti d'ogni ſorte*, utpotè verificabili in Mendicanti-
12 bus, qui ex permiſſione Regulæ, vel ex privilegio, aut de facto poſſident bona immobilia, juxta *conſ. Anchar.109., & Boer. conſ.33.*,& quidem in ſingulis quatuor Ordinibus, qui tales declarantur in *c. unico de Religioſ. Domibus in num.6.* nempè Prædicatorum, Minorum Con-
13 ventualium, Carmelitarum, & Eremitarum Sancti Auguſtini, cunctiſque aliis, qui poſtmodum ſupervenerunt, ac in noviſſimis Clericis Sæcularibus, quorum plurimæ exiſtunt ſpecies,
14 cum ferè omnes in Communi poſſideant bona immobilia, etſi nequeant proprium ſingulariter habere in particulari.

Sicque dictio univerſalis *Ogni*, latinè *omnis* adjecta nomini *ſorte*, ſignificanti ſpeciem, verificatur in quolibet Ordine, & qualibet Religio-
15 ne, & Congregatione Mendicantium poſſidente bona in Communi, abſque eo, quod includat Fratres Minores de Obſervantia, quos etiam *Bald. in auth. ingreſſi num.46. C. de Sacroſ. Eccleſ.*
16 ait, eſſe prorſus incapaces in particulari, & in communi, & in hoc ab aliis differre, adeò ut tanquam Mendicantes ſpeciei, diverſæ à cæteris
17 non veniant ſub generali nomine cæteris competente, nam quod ſpecialitèr denominatur, videtur eſſe diviſum à genere, nec ideò venit ſub nomine generali, ex theorica *Bald. in l. Emptorem n.15. C. locati*, qui etiam *in l. ſi quis mihi §. Juſtum num.3. ff. de acquir. hæred.* ait, ſpeciale fortius eſſe, quàm generale *in Auth. habita num.56. C. ne filius pro patre*, quod ſpecialitas
18 derogat generalitati, *& in l.2. num.1. C. de ſervo pignori dato*, quod ſpecialitèr declaratum plus operatur, quam quod in genere prædicatur, ſicque ceſſat argumentum in contrarium ductum, tam à verbo generali *Mendicanti*, quàm ab adjectivis *d'ogni ſorte*, cum ſatis, ſuperque ſit illud tanquam genus repræſentare in qualibet ſpecie ſimili non diſſimili, & in qua militat eadem, non diverſa ratio, adeo ut *Bald. in Addict. ad l. præſumptionem num.1. C. de præſcript.30. annorum* ſcripſerit, quod verba generalia cum clauſula derogatoria, ſi de aliis oporteret face-
19 re mentionem, non tollunt proviſionem ſpecialiſſimam in contrarium, qui paritèr *in l. Emptor §. Lucius num.1. ff. de pactis*, docuit, verba univerſalia reſtringi ad ea, de quibus eſt univerſalitèr cogitatum.

Nec videtur prætermittendum, quod verba generalia non comprehendunt caſum impoſſibilem de jure, ut *Bald. notat in l.2. num.2. ff. de*
20 *pact. dotal.*, qualis eſt ſolutio gabellæ de re non ſua, & quatenus habetur nudus ejus uſus, ob-
21 ſtat, quod de alimentis non eſt ſolvenda gabella, ex animadver. per *Bald. in l. cum hi §. eam tranſactionem num.4. ff. de tranſact.*

Omiſſo autem dicto de *Gattierez de gabell. qu.74. num.7.*, & infra, quod Fratres Minores ultra exemptionem juris communis, ſublatam verbis dict. Chirographi, habeant quoque duas alias; Unam juris naturalis, ut nihil poſſidentes,
22 & alteram juris divini.

Ex quibus &c.

R.P.D. MATTHEJO.

ALBANEN. FURNI.

Lun. 26. Februarii 1685.

ARGUMENTUM.

Baro poteſt concedere privilegium juris privativì Furni aperiendi, & locandi, cui poſtea non licet derogare, maximè ubi tale privilegium conceſſum fuerit ex titulo oneroſo, & quando dicatur privilegium titulo oneroſo conceſſum, & de differentia inter privilegium conceſſum à ſupremo Principe, & Barone, latè diſtinguendo in hac Deciſione diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Baro poteſt concedere jus privatum Furni exercendi, & locandi.*

2 *Privilegium Principis non debet ſine effectu remanere.*

3 *Principem, poſt conceſſum privilegium, non decet juri tertio quæſito vigore ejuſdem præjudicare.*
Ampliatur primo ubi agatur de privilegio conceſſo à Principe ſubalterno, num.4.
Ampliatur ſecundo ubi agatur de privilegio conceſſo ex titulo oneroſo, num.7.

4 *Princeps ſubalternus ſive Baro non poteſt primam gratiam nec tacitè, nec expreſsè retractare.*
Ampl. ubi privilegium ſit oneroſum, d.num.7.
Limita concurrente neceſſitate publicæ cauſæ n.5.
Secus eſt in Principe Supremo, Superiorem non recognoſcente, num.6.

6 *Princeps ſupremus poteſt derogare juri communi, & tollere jus alteri quæſitum.*

8 *Privilegium conceſſum ex titulo oneroſo tranſit in contractum, & non eſt revocabile*, & num.9.

10 *Privilegium non deſinit eſſe ex titulo oneroſo ex clauſulis in eo appoſitis* — per far coſa grata al Supplicante, e per grazia ſpeciale, e non altrimenti.

11 *Ad dignoſcendum, an privilegium ſit gratioſum, vel oneroſum, non attenditur cortex verborum, ſed ſubſtantia diſpoſitionis.*

12 *Privilegium dicitur conceſſum titulo oneroſo, tam & ſi pro ipſo nihil ſolutum fuerit, dummodo aliquod onus aſſumptum, vel factum impletum, vel implendum fuerit à privilegiato.*

13 *Cum per alium ſtat, quo minus aliquid fiat, habetur pro facto, in ejus præjudicium.*

14 *Conſtitutus in mala fide per interpellationem tenetur ad damna, & intereſſe.*

DECISIO IX.

Ex reſcripto D. Principis Sabelli Civitatis Albani Patroni obtinuit Dominicus Sbordonus Privilegium ædificandi in propria Domo, ibidem exiſtente, Furnum pro exercitio Proventus panis venalis dictæ Civitatis, onere tamen injuncto perpe-

perpetuò manutenendi ſtilia, omniaque alia pro
illius uſu, & exercitio neceſſaria, & cum ex-
preſſà conditione, & pacto, quod omnes Appal-
tatores pro tempore d. Proventus tenerentur
hujuſmodi Furnum conducere pro annua pen-
ſione limitata in ſcut.100., & non ultra, ut in
Summar. utriuſque partis num. 1., prout idem
Sbordonus tunc Appaltator panis venalis, ſtatim
conſtructo novo furno alium dimiſit, ejuſque
proprium ad uſum redegit, quod exinde ſubaf-
fictavit quond. Laurentio Chinozzio.

Verum quià terminato Appaltu illius, præfa-
tus Dominus Princeps de anno 1683. novum
Inſtrumentum affictus Proventus panis venalis
ejuſdem Civitatis cum dicto Chinozzio ſtipula-
vit cum libera facultate aperiendi, & exercendi
furnum in qualibet parte ejuſdem Civitatis, &
in quocumque loco ſibi magis bene viſo; ideo
ad inſtantiam d. Sbordoni introducta lite coram
A. C. ſuper obſervatione ejuſdem Privilegii, &
manutentione reſpectivè contra d. Chinozzium,
& ſucceſſivè Barnabam illius filium, & hære-
dem, iſte ſententiam favorabilem reportavit,
quam etiam propriam ſibi fecerunt Joſeph Al-
bertus, & Paulus Morus novi Appaltatores, &
ad cauſam admiſſi, & demum devoluta cauſa
appellationis ad Rotam, Dubium per me ſub-
ſcriptum propoſui — *An ſit locus privativè, &
coactivè locationi fabricæ, & ſit relaxandum man-
datum pro penſionibus ad formam Privilegii*, &
DD. reſponderunt eſſe locum privativè, & coa-
ctivè locationi, & condemnandos eſſe Chinoz-
zium, alioſque novos Affictuarios pro penſioni-
bus juxta formam Privilegii.

Facultas enim, & poteſtas D. Principis Al-
1 bani concedendi hujuſmodi privilegia, & Jus pri-
vativum non fuit in Dubium revocata, ex ver-
bis autem privilegii ad favorem Sbordoni con-
ceſſi, ſatis clarè reſultare viſum fuit controver-
ſum Jus privativum, & coactivum exercendi,
& locandi reſpectivè ejus furnum in d. Civitate
Albani futuris affictuariis d. Proventus pro an-
nua penſione ſcut.100., & proindè ſuum plena-
rium effectum ſortiri meretur, ne hujuſmodi
2 conceſſio eluſoria, & ſine effectu remaneat, con-
tra *Regul. Text. in cap. decet de Regul. jur. in* 6,
*& in l. fundi Patrimoniales C. de fund. patrim.
lib.* 11., *Decian. reſp.* 2. *num.* 105. *cum ſeq. lib.* 1.

Nec potuit D. Princeps contra tenorem ejuſ-
dem Privilegii aliis in appaltu concedere dictum
Proventum panis venalis cum libera facultate
aperiendi, & exercendi furnum in alia parte
ejuſdem Civitatis ad eorum arbitrium, & bene-
3 placitum, auferendo Jus tertio quæſitum ex præ-
cedenti privilegio, juxta Theoricam *Bald. in l. ſi
cum mihi ff. de dol., Felin. in cap. novit ille* 13. *ſub
num.* 10. *de judic., Capiblanc. de Baron. tom.* 1. *prag-
mat.* 8. *p.* 3. *num.* 164., *& ſeqq., Antunez. de Do-
nat. reg. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 54. *cum plur. ſeqq.,
Rota coram Dunozzet. Jun. deciſ.* 482. *à n.* 10.
ad fin.

Maximè quia agitur de Privilegio conceſſo à
4 Principe ſubalterno, cui non licet primam gratiã,
ſeu donationem libentèr factã nec tacitè, nec ex-
5 preſsè retractare, præſertim ſine ulla publicæ cau-
ſæ neceſſitate, quidquid fortè aliter dici poſſet de
Principe Supremo Superiorem non recogno-
ſcente, habente poteſtatem derogandi juri com-
muni, & tollendi jus alteri quæſitum, juxta di-
6 ſtinctionem, quam communiter tradunt *Felin.*,
cæterique Canoniſtæ *in dicto cap. novit ille* 13.
num. 11. *de feud., Bald., & Jo. Faber. in l. Juſſio C.
de Judæis, Alex. in l. ſi Civitas col. fin. ff. ſi certum
petatur: idem in conſ.* 124. *vol.* 4. *Ruin. conſ.* 230.
num. 9. *ver., & idem etiam lib.* 1. *Gabriel. concluſ.
jur. tit. de Jur. quæſit. non tollen. concluſ.* 7. *num.* 9.
Maſtrill. de Magiſtr. lib. 3. *cap.* 4. *n.* 327. *Capiblanc.
de Baron. tom.* 1. *pragmat.* 8. *par.* 3. *n.* 160. *cum ſeq.*

Fortiùs autem in præſenti hypotheſi, quia hu-
juſmodi Privilegium, ſeu conceſſio non fuit me-
rè gratuita, ſed oneroſa, reſultans ne dum ex eo,
quod Sbordonus propriis ſumptibus conſtruere
7 tenetur novam fabricam furni, illamque cum
omnibus ſtiliis, & officinis neceſſariis manutene-
re, exonerando eumdem D. Principem ad id, quod
ipſe prius tenebatur, ſed etiam ex limitata penſio-
ne reſtricta ad ſc.100. annua, correſpondere va-
lens magnis expenſis factis in fabrica, & facien-
dis pro manutentione illius: conſiderato ulterius
quod D. Princeps expreſsè, & per viam pacti vo-
luit Sbordonum ad dicta onera, & obſervationem
omnium in Privilegio contentorum per publi-
cum Inſtrumentum in forma Cameræ obliga-
ri, itaut aliàs conceſſio intelligeretur pro non
facta, & effectum non ſortiretur, Summario ejuſ-
dem Sbordoni *num.* 1. *litt. E.* ex quibus evidentèr
conſtat hujuſmodi conceſſionem tranſiviſſe in
contractum innominatum, uti correſpectivum ad
8 d. onera d. Sbordono injuncta, & per conſequens
irretractabilem, & inrevocabilem, *Cancer. var.
lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 153. *Gabriel. de Jur. quæſit. non tol-
len. concluſ.* 6. *à n.* 6. cum tribus *ſeqq. Fontanell. de
pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 10. *par.* 2. *n.* 92. *Antu-
nez. de Donation. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 55. *Card. de Lu-
ca de Feud. diſc.* 4. *n.* 10. *Afflict. dec.* 128. *num.* 10.
Rota coram Amato Dunoz. dec. 482. *n.* 10., *&* 11.

Atque hinc attendi non valuerunt verba illa
9 quibus in dicto privilegio, ſeu conceſſione
D. Principis uſus fuit, ibi: *Per far coſa grata al ſup-
10 plicante, e per gratia ſpeciale, e non altrimente &c.*
ex quibus arguebant informantes pro Chinozzio,
aliiſque novis Affictuariis, Privilegium conceſſum
fuiſſe, ex ſola cauſa gratioſa: quia non cortex
verborum, quæ ſolent concipi, & decorare om-
nia Principis privilegia, ſed ſubſtantia attendi
11 debet, nec ſunt apta qualitatem veræ oneroſi-
tatis, alioquin ſatis expreſſam tollere, *Bald. in leg.
qui ſe Patris n.* 34. *Cod. Unde liber., Decian. conſil.* 22.
n. 14. *vol.* 4., *Surd. conſil.* 419. *n.* 61., *Grammat. conſ.
civil.* 100. *num.* 91. *Urſill. ad Afflict. dec.* 181. *num.* 4.
Card. de Luca de Feud. diſcur. 4. *num.* 10. *Capi-
blanc. de Baron. tom.* 1. *pragmat.* 8. *par.* 3. *num.* 160.
cum ſeq. Amat. Dunoz. dicta dec. 481. *num.* 10.

Prout neque relevare viſum fuit quod pro ha-
bendo hujuſmodi Privilegio, Sbordonus nihil ſol-
verit, & D. Princeps nihil receperit, ita ut prop-
terea merè gratuitum dici valeat: oneroſum
enim, & in contractũ tranſire dicitur privilegium,
non ſolùm quando conceditur pretio accepto
quaſi per viam emptionis, & venditionis, ſed
etiam quando, ut in præſenti, conceditur ob ali-
quod onus aſſumptum, & factum impletum, vel
12 implendum à privilegiato, *Gabr. de Jur. quæſit.
non tollen. concluſ.* 6. *à num.* 6. *uſque ad* 15. *Pere-
grin. de Jur. fiſc. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 28. *Rota coram
Amato Dunoz. dec.* 248. *num.* 11.

Qui-

Quibus ita firmatis, de plano intrare viſa fuit reſolutio alterius partis dubii, nempè condemnandos eſſe Chinozzium, alioſque novos Affictuarios pro penſionibus juxta formam Privilegii, quia cum per Sbordonum non ſteterit, quin novi Appaltatores ejus furno uterentur, imo expreſsè illos interpellaverit ad utend. ejus furno ad formam ejus juris privativi, ut in *Summario n.4.*
13 perindè haberi debet, ac ſi furnum præfatum conduxiſſent, eoque uſi fuiſſent, ad *Text. in leg. ſi ideo §. Præſenti, & l. ſi dictum fuerit §. Si præſente ff. de evict. Grat. diſcept. 851. num. 8.*

Maximè quia in Appaltatoribus poſt d. interpellationem ceſſavit quælibet bona fides, qua ſtan-
14 te tenentur ad damna, & intereſſe per eumdem Sbordonum ob diſlocationem furni paſſam, & ad diſpoſitionem illorum retenti.

Et ita utraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

ARIMINEN. EXEMPTIONIS.

Merc. 5. Maii 1688.

ARGUMENTUM.

Tranſactio inita bona fide, & diù obſervata debet religioſè ſervari, non obſtante aſſerto defectu mandati Procuræ, quia præſumitur ex illius enunciativa facta in Inſtrumento Tranſactionis, & ex ſubſecuta obſervantia. Tranſactio inita indefinitè, & ex cauſa, ea durante, continuat. Undecim Congregationes monaſticæ, quas exemptiones reportaverint à Sancta Sede Apoſtolica, & quas Compoſitiones egerint cum Rev. Cam.

SUMMARIUM.

1 *Paulus III. anno 1542. impoſuit ſuis Subditis Sæcularibus ſubſidium Triennale ſcut. 300. m. aur.*
2 *Ad quos relevandos illos reduxit ad ſc. 240. m., & Eccleſiaſticos ad illius ſolutionem teneri voluit, & n. 3.*
4 *Idem Pontifex, ſubſidio unius decimæ fructuum Eccleſiaſticos Sæculares gravavit, & infra n. 26.*
Et quartæ partis fructuum Regulares quorumvis Ordinum, & Congregationum, num. 5., & n. 26.
6 *Congregationes Monaſticæ olim xii. hodie xi.*
7 *Sententia injuſta non meretur nomen Sententiæ.*
8 *Reſtitutioni in integrum viam aperit injuſtitia Sententiæ.*
9 *Tranſactio bona fide celebrata, & obſervata debe ſervari.*
10 *Mandatum Procuræ ad tranſigendum nomine Communitatis, præſumitur ex illius enunciativa, facta in Inſtrumento Tranſactionis.*
Ampl. ubi agatur de concordia executioni demandata, & diu obſervata, n. 11.
12 *Ratificatio Tranſactionis inducitur ex illius obſervantia.*
13 *Ratificatio æquipollet mandato.*
14 *Tranſactio inita contemplatione rei certo tempore duratura, eo finito reſolvitur.*
Limita ubi obligatio fuit indefinita, & cauſa tranſactionis non ceſſavit, n. 15., & ſeqq.
15 *Subſidium Triennale adhuc durat ob illius extenſionem ad beneplacitum S. Sedis.*
16 *Obligatio indefinita nullam recipit temporis limitationem.*
17 *Obligatio inita ob certam cauſam, ea durante continuat.*
18 *Undecim Congregationes Monaſticæ vigore compoſitionum initarum cum Rev. Camera, fuerunt ſolùm exemptæ à decimis, ſubſidiis, & taxa Seminarii,* & num. 19.
20 *Obſervantia ſubſecuta declarat quænam exemptio fuerit conceſſa.*
21 *Obſervantia eſt optima interpres Conſtitutionum Apoſtolicarum.*
Ampl. etiam ſi contrarius intellectus eſſet de jure verior. n. 22.
23 *Privilegium amittitur per non uſum.*
24 *Subſidium Triennale ſolvi debet ad formam concordiæ initæ inter Communitat., & Cameram.*
25 *Solutio facta Communitati, probatur ea adnotatione facta in publicis libris.*
26 *Actio negotiorum geſtorum competit ei, pro quo utile negotium geſtum eſt.*

DECISIO X.

San. Mem. Paulus III., ut urgentibus Eccleſiæ neceſſitatibus occurreret, de anno 1542. impoſuit
1 ſubſidium 300. m. ſcutorum aureorum per ſubditos Sæculares annis ſingulis ad triennium ſolvendum, ut ex Conſtitutione 39. in ordine, quod ad Sæculares ſublevandos ſucceſſivè reduxit ad
2 ſcut. 240. m. & ulteriùs Eccleſiaſticos contribue-
3 re voluit, & propterea ſubſidio unius Decimæ
4 fructuum Eccleſiaſticos Sæculares, & quartæ par-
5 tis Regulares quorumvis Ordinum, & Congregationum gravavit, ut ex aliis ejuſdem Pauli litteris Apoſtolicis Sum. Regularium n. 1.

Exortis differentiis inter Eccleſiaſticos, & Communitatem Arimini ſuper repartitione, & contributione ratæ dicti ſubſidii ſolvendæ, illiſque in dies creſcentibus fuerunt tandem, mediante ſolemni concordia, de anno 1552. compoſitæ, in qua coram Gubernatore Civitatis, Deputati Cleri Sæcularis, Regularis, ac Civitatis convenerunt, quod in futurum ejuſdem Cleri rata pars foret de libris 2500. annuis, prout ſucceſſivè in eadem ſumma per eumdem Clerum Sæcularem,
6 & Regularem, & ſignantèr duodecim Congregationes (quæ modo ſunt undecim) fuit communiter facta ſolutio. Inſurgentibus tamen inter ipſos Eccleſiaſticos Sæculares, ac Regulares litibus ſuper iſta ſolutione, quam uſque tunc temporis fecerant de burſa communi, die 9. Junii 1614. fuit inita concordia, in qua dividendo quoſdam Cenſus in Communi poſſeſſos, & ex quorum fructibus ſolvebatur ſubſidium in communi debitum, convenerunt, quod in futurum unuſquiſque diviſim ratam ſui oneris ſolveret, quod fuit conſtantèr obſervatum uſque ad annum 1666., de quo tempore cum Congregationes Monachorum prætendere cepiſſent ſe exemptas à ſolutione ſubſidii, introducto Judicio coram A. C. contra Clerum Sæcularem, favorabilem Sententiam obtinuerunt, quæ ob non interpoſitam appellationem fecit tranſitum in judicatum, donec mihi fuit per Signaturam directa Commiſſio cum Clauſula de præfixione termini; propoſui itaque dubium -- An conſtet de re judicata, vel potius de Cauſis reſtitutionis in integrum -- negativè quoad primam partem, & affirmativè quoad ſecundam, fuit reſponſum.

Fundamentum hujuſmodi reſolutionis præbuit
injuſtitia Sententiæ latę ab A.C.,quæ cum opere-
tur,ut judicati, ac Sententiæ nomen non merea-
tur, juxta *Text.in cap.inter cæteras de ſent.,& re ju-*
dic., l. ſi expreſſim 19., & ibi gloſſ., & Doctores de ap-
pellat., & l.4. §. Condemnatum, & ibi communiter
ſcribentes ff. de re judic., ita pari modo favore
Cleri Sæcularis aperit viam reſtitutioni in inte-
grum, ad hoc ut meliori, quo poteſt modo repa-
8 ret læſionem ex illa reſultantem, ad *Text. in cap.*
auditis, & cap.ex litteris de in integr.reſtit.,& utro-
bique Innocentius, *Rota coram Caſare de Graſſ. de-*
ciſ.10. num.12. de Sent., & re judic., & dec.1. de
reſtitutione in integrum in novis, & coram Priolo
dec.350. n.1., & 2.

Injuſtitia verò ejuſdem Sententiæ conſiſtit in
eo,quod declarat nullam, & inſubſiſtentem Tran-
ſactionem Cleri Sæcularis, & Regularis circa
ſubſidii contributionem ſolemniter initam, in
qua fuerat agnitum debitum annuum in libris
2500. pro rata repartita, & concordata, quas ſol-
vere Communitati ſe obligarunt; cumque Tran-
ſactio ex obſervantia uniformi ſucceſſivum effe-
ctum habuerit, immo etiam novum fomentum
receperit ex alia Tranſactione ſuperventa de an-
no 1614. circa modum ſolvendi diviſim, ubi
unuſquiſque illorum aſſumpſit ratam Cenſuum,
quos prius in Communi poſſidebant, & pariter
agnovit ratam debiti obventi, & in futurum ſe-
paratim ſolvendi, & omnia prædicta bona fide
conſtanter, & inconcuſsè obſervata, prout erant
ex cauſa conventa,ita in futurum obſervanda,per
9 *Text. in cap. contingit tertio de teſtam., & ibi gloſſ.*
verb. aliquot annis, Zabarella num.1. ad medium
verſ. poteſt tamen dici, & Imola *num.1. Valen-*
zuel. conſ.88., & ſeq., & magis præcisè *Ancha-*
ran. conſ.136. per tot., Rota coram Card. Cerro de-
ciſ.570. num.1., & 2.

Nec obſtat oppoſitus defectus mandati Procu-
ræ Canonici Regularis, qui in ſtipulatione con-
cordiæ interfuit pro XII. Congregationibus,quia
10 de dicto mandato ſatis viſum eſt conſtare ex eo,
quod enunciatur in ipſo inſtrumento concordiæ
cum ſpecifica indicatione Notarii rogati, & aga-
tur de concordia à centum triginta ſex annis
inita, & ab ipſis XII. Congregationibus fideli-
ter executioni demandata, mediante ſucceſſiva,
11 & continuata ſolutione ſubſidii ultra ſæculum,
ex quibus rectè præſumitur mandatum ad con-
cordand., *Ferrett. conſ. 142. num.10., & 11.,*
& conſ.149. num.16., & ſequen. Decius conſ.36.
n.6. circa fin. verſ. Secundo reſpondetur, & n. ſe-
quen., & Curt. ſen. conſ.76. num.2. verſ. ſed præ-
miſſis cum ſequ. uſque ad finem, bene Gabr. conſ.49.
num.5., & ſub n.26. verſ. puto igitur, *& n.43.*
& 44. ſequen. lib.3., Menoch. præſumpt.33.
12 *num.40. lib.2. Arguell. dec.17. ſub num.47. verſ.,*
& ad probandum, & ſeq. vel ex eadem obſer-
vantia comprobata ex tot ſolutionibus, cenſe-
tur inducta ratihabitio, quæ æquipollet ſpeciali
13 mandato, ad tradita per *Curt. Sen. dict. conſ. 76.*
num.6., Jaſon. conſ.140. ſub num.5. verſ. non ob-
ſtat lib.4., Rota coram Priolo dec.285. num.23. co-
ram Card. Cerro dec.750. nu.8. cum duob. ſeqq., &
dec.92. n.12., & 13. part.10. rec.

Nec refragatur, quod concordia fuerit re-
ſtricta ad triennium, quod præcedenti an. 1551.
14 fuerat à San. Mem. Julio III. prorogatum ſub-
ſidium, & proindè illo terminato ceſſaverit
etiam concordia, *Rot. dec.198. num.1. p.8. rec.*
quoniam cum obligatio ſolvendi ſubſidium, ibi
inita fuerit ſimpliciter, & abſque ulla præfinitio-
ne temporis concepta, immo indefinitè, ac per
præciſa verba *in futurum*, & idem ſubſidium,
quod jam ante concordiam cæperat, prorogari,
nunquam ceſſaverit, ob reiteratas prorogatio-
nes factas ab eodem, & aliis Summis Pontifi-
cibus, & adhuc duret, ob extenſionem Marcel-
li II. uſque ad beneplacitum S.Sedis, ad relata
15 *per Cobell. in Bulla boni Regim. cap.50. num.126.*
obligatio proindè dicitur facta, non ſolùm pro
triennio tunc currenti, ſed etiam pro omni
tempore, quo ſubſidium erat duraturum, tum
16 ob naturam indefinitæ obligationis, quæ nul-
lam recipit limitationem temporis,juxta *text. in*
l.1. §. generaliter ff. de legat. præſtand. Alexander
conſ.145. nu.3. lib.2., Caſtracan. de ſociet. Offic.
cap.55. num.19. cum duobus ſeqq., & in ſimilibus
terminis *Rota coram Peuting. dec.315. num.1., &*
ſub n.3., & 4., & coram Card. Cerro dec.706. n.2.
& 3., & magis in terminis *coram Priolo dec.426.*
num.2., 3., & 5., Tum ob continuationem ſub-
17 ſidii, quod fuit cauſa ejuſdem obligationis,
quod facit, ut eo durante, duret etiam ipſa
obligatio, ut notat *Surd. conſ.298. ſub num.45.*
verſ. ultimo non facit, & num.46., & ſeqq., Du-
nozett. Sen. dec.74. num.4., & in terminis con-
cordiæ, *Rota dec.452. num. 7., & 8. p.4. tom.2.*
rec., Tum quia ita docuit etiam obſervantia ſub-
ſecuta, quæ inſervit pro interpretatione, & de-
claratione obligationis, ut in ſpecie *Rota coram*
Cavalier. dec.199. nu.6., & cor. Card. Cerro d. de-
ciſ.706. n.10., & dec.256. n.12. p.10. rec.

Nec ſuffragari viſæ ſunt exemptiones, per quæ
prætenduntur ad earumdem duodecim Congre-
18 gationum favorem ſuperveniſſe à diverſis ſum-
morum Pontificum Conſtitutionibus, de quibus
in earum *Summ. num.3.*, quia ſingulis perlectis,
& examinatis, neutra ipſarum viſa eſt continere
exemptionem à ſubſidio triennali. Conſtitutio
enim S. M. Pauli V. nullam impartitur exem-
ptionem, ſed ſolùm ratam ſubſidii, ſolvendam
à duodecim Congregationibus applicat Monti
Novennali per ipſum tunc noviter erecto, altera
verò ſan. mem. Pii V. edita ſuper impoſitione
ſex Decimarum, pro quibus eædem Congrega-
tiones ſe compoſuerunt cum Camera Apoſtolica
in ſcut.25. m. auri, impartitur quidem amplam
exemptionem à quibuſvis oneribus, Decimis,
ſubſidiis impoſitis, & ſub quovis prætextu forſan
de novo imponendis, ſed expreſsè excipit con-
19 troverſum ſubſidium, & ita ſe habet etiam alia
Conſtitutio ejuſdem Summi Pontificis ſuper ſub-
ſidio ſcut.400.m., indicto pro bello Sacro, pro
quo pariter eædem Congregationes ſe compo-
ſuerunt cum Rev. Cam., quia in ea eximuntur,
& liberantur, tantùm ab aliis Decimis imponen-
dis, & à contributione Taxæ pro Collegiis, & Se-
minariis, prout diſponit etiam Bulla ſan. mem.
Clementis VIII., ubi indulgetur ſolùm immunitas
ab oneribus ab eodem Pontifice impoſitis, & in-
poſterum imponendis, & his adſtipulatur etiam
20 ſæpedicta obſervantia, ex continuatione hujuſ-
modi ſubſidii, etiam poſt ipſas Conſtitutiones,
quæ optimè declarat, quænam exemptio fuerit
conceſſa ad tradita, per *Rotam cor. Martin. Andr.*

dec.54.

*dec.*54. *num.*16., *Coccin. dec.*1609. *num.*2., *Zarat. deciſ.*67. *num.*8., *& coram Card. Ottbob. dec.*175. *num.*10., *&* 11., & facit, ut eædem Conſtitutio-
21 nes veniant intelligendæ eo modo, quo fuerunt
22 obſervatæ, etiamſi contrarius intellectus eſſet de jure verior, *Rota cor. Dunozett. dec.*966. *nu.*17. *Royas dec.*279. *num.*7., *& in rec. dec.*159. *num.*12. *par.*10., *& dec.*300. *num.*29., *& ſeq. par.*12., *& deciſ.*216. *num.*6., *& dec.*520. *num.*9. *par.*13., *& deciſ.*6. *num.*17., *& ſeq. par.*14., *& in Pampilonen. Decimarum* 13. *Junii* 1670. §. *final. coram Reverendiſſima Decano*. Vel dicatur privilegio exemp-
23 tionis, ſi quod adeſſet, renunciatum, & amiſſum per illius non uſum curſu tanti temporis, juxta *Text. in cap.*51. *de terra* 5., *& cap. accedentibus* 15. *de privileg. Rota coram Card. Ottbob. d. deciſ.*175. *num.*7., *& ſeq.*, *& dec.*229. *num.*2., *&* 3.

Injuſtitia inſuper antedictæ Sententiæ viſa eſt etiam reſultare ex eo, quod in illa pronunciatur Clerum Sæcularem teneri ad reſtituendum, & ſolvendum eiſdem Congregationibus, quicquid ab ipſo fuit exactum. Siquidem cum in vim concordiæ inter ipſos initæ deberent duodecim Congregationes ratam ſubſidii ad ipſas ſpectantem ſolvere Communitati *Sum. num.*2., prout ita ſer-
24 vari ex concordia inita inter Rev. Cam., & Communitates refert *Cobell. ad Bull. Bon. Regiminis cap.*12. *num.*22., & effective fuiſſe ſolutam ipſi
25 Communitati conſtet ex partitis extractis ex libris publicis ejuſdem, non poteſt proinde idem Clerus adſtringi ad reſtitutionem ejus, quod non exegit, nec ipſi fuit ſolutum, nec minus utili actione negotiorum geſtorum quaſi ad integrum ſubſidium ſolus Clerus Sæcularis teneretur, quia cum ad illud fuerint ſeparatim gravati Clerus Sæcularis, & Regularis, ille nempe ad decimam,
26 & hic ad quartam partem fructuum, ut in Conſtitutione ſan. me. Pauli III. *Sum. dicto n.*1., ceſſat proinde actio negotiorum geſtorum, quæ datur ſolùm contra eum, ad quem ſolutio ſpectat, et pro quo utile negotium geſtum eſt, ad claros
27 *Textus in l. ſi quis mandato* 29., *l. ſi quis aliena* 24. *ff. de negotiis geſtis*, *& l. ſed an ultro* §. *His autem verſ.* Sed iſta ſententia, & juxta finem *verſ. ego quæro ff. eod.*, *Torr. de Camb. diſput.*2. *qu.*13. *n.*25., 27., *&* 28., *& num.*32., *Rota dec.*9. *num.*16., *& ſeq. par.*16. *rec.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. MOLINES.

ANAGNINA JURIS PASCENDI.

Lunæ 24. *Martii* 1692.

ARGUMENTUM.

Quamvis Statutum laicale non poſſit ſubjicere Eccleſiaſticos ad communicandum Paſcua cum laicis, valet tamen Conſuetudo, & Conventio hujuſmodi Communionis inductiva, quæ probatur ex pluribus argumentis, & circumſtantiis expenſis in Deciſione, quomodo autem talis Communicatio ſervari debeat in praxi, peculiari examini reſervatur.

SUMMARIUM.

1 *Sententia injuſta numquam tranſit in judicatum.*
2 *Statutum de duabus conformibus, intelligitur de validis, & juſtis.*
3 *Ad præſcribendum Jus communicandi paſcua inter Eccleſiaſticos, & laicos, quæ requirantur remiſſivè.*
4 *Statutum Communitatis laicale non poteſt ſubjicere Eccleſiaſticos ad communicandum paſcua cum laicis, & de ratione.*
5 *Conſuetudo antiquiſſima, ut Eccleſiaſtici communicent paſcua cum laicis, eſt valida.*
Et eſt rationabilis, num.6., & 17. *Immo, & commendabilis, & de ratione*, num.7.
8 *Communicatio paſcuorum inter Eccleſiaſticos, ex quibus probatur*, & num. ſeqq. ad 15.
13 *Teſtes de Communitate adminiculati plenè probant.*
15 *Teſtes examinati ad perpetuam faciunt adminiculum.*
16 *Servitus Juriſpaſcendi in bonis Eccleſiæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ſecus Communicatio Paſcuorum inter laicos, & Eccleſiaſticos*, num.17.
18 *Præſcriptio Centenaria requiritur contra Eccleſiam Lateranenſem.*
Non procedit, ubi agatur de conſuetudine introducen. cum conſenſu Eccleſiaſticorum, num.19.
20 *Conſuetudo differt à præſcriptione.*
Aſſignatur inter utramque differentia, num.21.
Per præſcriptionem jus acquiritur privatis, & per Conſuetudinem omnibus, num.20. & 21.
22 *A Conſuetudine non valet illatio ad præſcriptionem.*
23 *Communicatio paſcuorum, ubi inducta ſit inter laicos, & Eccleſiaſticos, quomodo veniat ad praxim reducenda, reſervatur novo examini.*

DECISIO XI.

Reſponſum fuit non conſtare de duabus ſententiis latis favore Reverendiſſimi Capituli Sacro-Sanctæ Baſilicæ Lateranen., altera à bo. me. Muto 1677., altera ejus confirmatoria à R. P. D. Hervavult, præviis tribus Deciſionibus ſub diebus 15. Januarii 1662., 28. Junii 1683., & 20. Junii 1688., quibus prædicto Capitulo conceditur immunitas, & libertas ab onere communicandi cum civibus, & incolis Anagninis paſcua prædiorum, & Terrarum Abbatiæ S. Mariæ de Gloria illi unitæ à Sixto IV. Injuſtæ quippè apparuerunt; quo fit,
1 ut numquam in judicatum tranſeant. *Rot. dec.*112. *num.*27., *&* 291. *num.*1. *coràm Bich.*, & conſequen-
2 tèr non habeat locum Statutum de duabus *lib.*1. *cap.*180., quod intelligitur de ſententiis validis, & juſtis, *Fenzon. ibid. num.*54., *Gratian. diſcept.*691. *num.*27., *Rot. dec.*813. *num.*2. *par.*18.

Injuſtitia autem reſultare viſa eſt, ex quo licèt non poſſit dici præſcriptum Jus favore dictæ Com-
3 munitatis communicandi Paſcua inter Eccleſiaſticos, & Laicos, cum deficiant notiſſima requiſita, *Gloſ. in cap.*1. *de præſcript. in* 6., Neque ex Statuto dictæ Communitatis poſſint ſubjici Eccleſia-
4 ſtici ad communicanda cum Laicis Paſcua ſuorum bonorum, cum iſtud tamquam Laicale ex defectu poteſtatis non habeat juriſdictionem diſponendi de bonis Eccleſiaſticorum, ut in terminis hujus Statuti, dixit *Rot. deciſ.*971. *num.*6. *coràm Seraphin.* Attamen haud negari poſſe apparuit, quin conſtet de antiquiſſima conſuetudine, & obſervantia promiſcui uſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, & Laicos, itaut animalia Eccleſiaſtico-
rum

rum in terris Laicorum, & animalia laicorum in terris Eccleſiaſticorum promiſcuè paſcantur, tam in prædiis publicis, quàm privatis totius Ter-
5 ritorii Anagnini, quo ſtante, non poteſt Capitulum Lateranenſe in poſterum ab hac conſuetudine recedere, ſed eam tenetur obſervare, quia per eam non poteſt dici Eccleſiaſticis illatum præjudicium, neque ejus bona occupata contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſed promiſcuus iſte uſus paſcendi, inductus per talem antiquiſſimam conſuetudinem cenſetur per quandam ſpeciem commutationis, ut nempè quemadmodum Eccleſiaſtici non valebant paſcere illorum animalia in bonis Laicorum, & viceverſa Laici non poterant paſcere in bonis Eccleſiaſticorum; ita conventum fuit, ut paſcua communicarentur inter utroſque, ſicque cum Eccleſiaſtici non parum commodum ſentiant ex hac communione, ità debent pati incommodum, ut Laici paſcant in eorum Terris. *Oter. de paſc. cap.8. n.7.*

Tanto magis, quia hæc antiquiſſima conſuetudo communicandi paſcua eſt rationabilis, &
6 Religioni conveniens, cum per eam evitentur jurgia, ſcandala, & diſcordiæ inter Paſtores, agricolas, & bonorum Conductores, quæ continuò exoriri ſolebant ex impracticabili ſeparatione paſcuorum; attento, quod Terræ Eccleſiaſticorum interſecatæ ſunt, & commixtæ cum Terris Laicorum, per quas tranſire neceſſe eſt, & tranſitus producit plurimas diſcordias, & diſſentiones, unde cum d. Communio facta fuerit
7 ob publicam utilitatem, & ſervetur a Laicis, & ab Eccleſiaſticis dicti Territorii, non poteſt impugnari a dict. Capitulo, ſed illi ſtare tenetur, ut
8 præcisè Communionem Paſcuorum inter Eccleſiaſticos, & Laicos uti æquam, & laudabilem ſuppoſuit *Rot. dec.* 1279., *&* 1303. *cor. Penia impreſs. Lugdun.*, *& in hac Cauſa dec.*971. *coram Seraphin.*

Probatio autem d. antiquiſſimæ conſuetudinis communionis Paſcuorum reſultat 1. *ex dec.*971. *coram Seraphin. emanat. de anno* 1591., in qua reclamantibus Patribus Carthuſianis adversùs diviſionem Territorii in quarterio factam per Communitatem pro ſumendis paſculis in uno ex illo quolibet anno, conceſſum fuit dictis Patribus mandatum de manutenendo in poſſeſſione paſcendi per totum Territorium ad libitum, poſthabita quarteriorum diſtinctione, & addita ratione, quod Communio habet in ſe plurimùm æquitatis, cum Carthuſiani habeant in Territorio Anagnino magnam quantitatem Terrarum, ſubjectam eidem oneri paſcendi favore Communitatis, & Civium, ut *in d. dec. poſt princip.*, addito, quod ipſi Patres Carthuſiani in eorum informationibus datis *coram eadem Seraph. in dicta diſputatione* pro conſtanti aſſeruerunt in Territorio Anagnino adeſſe promiſcuum uſum paſcendi inter Eccleſiaſticos, & Laicos, ut in particula informationis, data in præſenti *Summ. Communitatis num.*1.

Secundò ex antiquiſſimo ſtatuto condito a Communitate Anagnina pro diviſione quarteriorum, approbata per Sixtum V. in ſuo Brevi, dato in præſenti *Summ. Communitat. num.*2., *& per Rot. dec.* 1491. *cor. Seraphin.*, *& dec.*5. *coram Pamphil.*, quæ diviſio emanavit, eo quia ex promiſcuo, & confuſo uſu paſcendi oriebatur magnum præjudicium publicæ Annonæ, cum ani-
9 malia, quæ paſci debeant in prædiis ſatis, diſcurrerent in terras ſatas, ad quam diviſionem quarteriorum non eſſet deventum, niſi paſcua eſſent communia inter omnes poſſeſſores bonorum in dicto Territorio, ut patet ad ſenſum, nec ſtatutum prædict. aſſertur, ut ei obſtricti ſint Eccleſiaſtici illud ſervare, ſed quia ex eo reſultat, quod uſque de tempore compilati ſtatuti aderat prædicta communio paſcuorum.

Tertiò id ipſum eo magis confirmatur ex reclamatione facta à Patribus Carthuſianis Capitulo Lateranenſi, aliiſque Eccleſiaſticis adversùs præfatum Breve Sixti V., cõtra quod obtinuerunt oris aperitionem, & cauſam committi R.P.D.Juſto tunc A.C. Locumtenenti, in quo litis decurſu non aliud Eccleſiaſtici deduxerunt, niſi quod
10 hujuſmodi diviſio quarteriorum erat ipſis præjudicialis, eo quia impediebatur ipſis paſcere per totum Territorium juxta ſolitum, prout reperiebantur in hoc ſtatu ante prædictum Breve Sixti V., hocque præjudicium non fuiſſe a Communitate narratum Papæ, atque hinc ſucceſſivè reportarunt ſententiam a dicto R.P.D. Juſto, declarantem dictum Breve ſubreptitium, addito, quod Eccleſiaſticis liceret paſcere liberè per totum Territorium, prout ante dictum Breve facere poterant, perinde acſi litteræ Apoſtolicæ non emanaſſent *Summ. Communit.* 9. *Jun.*1690. *cor. me, num.*8.

Quartò ex pluribus confeſſionibus Capituli, altera emiſſa de Anno 1601. in articulis datis pro parte Capituli, *Sum. præſenti Communitatis num.*9., ſuper quibus articulis Teſtes præſtiterunt judiciale juramentum (licèt eorum depoſitio non exhi-
11 beatur) *dicto Sum. num.*4., altera de anno 1607. in monitorio expedito pro parte Capituli, in quo fatetur ab immemorabili tempore exiſtere in pacifica poſſeſſione juris paſcendi animalia in Territorio Anagnino, communi inter ipſos Capitulum, Canonicos, & eandem Communitatem; *eodem Sum. num.*5.

Quintò ex depoſitione quinque Teſtium formiter examinatorum in hac cauſa in ſecunda Inſtantia coram R.P.D. Cincio, deponentium, quod ſemper ſervatum fuit promiſcuus uſus paſcendi
12 inter Eccleſiaſticos, & Laicos, *præterito Summario Communitatis* 1690. *coram Me num.*2., qui redargui nequeunt, ex quo ſint Cives pro Communitate atteſtantes; Nam eorum depoſitio magnum recipit veritatis fomentum ab aliis proba-
13 tionibus ſupra deductis, *Rot. dec.*713. *num.*8. *coram Buratto*, *& dec.*490. *num.*13. *par.*18. *rec.*

Tandem idem confirmant plura Inſtrumenta ab anno 1554. ad annum 1604., confecta à Communitate pro venditione Juris paſcendi univerſi
14 Territorii Anagnini, atteſtationes Reverendiſſimi Epiſcopi, & Cleri tam Sæcularis, quàm Regularis, qui omnes uno ore affirmant ſemper fuiſſe communicata paſcua, ut *in dicto Summario anni* 1690. *num.*1., qui, & ſi non ſint formiter
15 examinati, ſed ad perpetuam, & lite pendente, deſerviunt tamen pro adminiculo, *Rot. deciſ.*12. *num.*11. *coram Bich.*

Neque obſtant quamplura Privilegia antiquiſſima Summorum Pontificum relata in hodierno *Summ. Capitulia num.*7. *ad num.*12. quibus plura bona fuerunt donata Abbatiæ S. Mariæ de Gloria

cum

cum libera eorum fruitione, & exemptione ab omni onere, ac cum omnibus ſuis Paſcuis, & adjacentiis, quæ bona pervenerunt ad Capitulum Lateranenſe per unionem dictæ Abbatiæ ipſi factam à Sixto IV. quia non verſamur in caſu, quo Communitas prætendat ſervitutem, & onus permittendi Paſcua in bonis dictæ Abbatiæ, ſeu Capituli, quod profectò eſſet contra Immunitatem Eccleſiaſticam, *Pignatell. tom.3. conſult.40.n.10., & 11., & tom.4. conſult.128. n.9. Covarr. cap.37. num.1. verſ.* verè denique, *& num.3. Capiblanc. de Baron. num.19. & 30. Rot. dec.300. num.3., & 21., & dec.347. n.4. par.9. rec.*, quod Communitas ſit D. paſcuorum in Terris Abbatiæ, ſed tantùm quod progreſſu temporis Eccleſiaſtici, & ipſorum Capitulum Lateranen. recognoverint magnam utilitatem reſultare ex communione
17 paſcuorum inter ipſos, & Laicos, ac propterea voluntariè, & de communi conſenſu acceptaverit communicare paſcua cum Laicis, & iſti cum illis, ut omnes promiſcuè fruerentur toto Territorio, nec per hoc aufertur uſus Paſcuorum Capitulo, ſed commutatur ex uſu promiſcuo cum Laicis.

Abſque eo, quod allegari poſſit, quod contra Eccleſiam Lateranenſem requiratur centenaria
18 ex ſpeciali Privilegio contento in *cap. ad audientiam, & cap. cum nobis de præſcript.*, cujus meminit *Spada conſ.13. num.13. lib.1. Sperell. deciſ.135. num.22., & dec.222. num.52. Card. de Luca de judic. diſc.21. num.4.* Quia hoc procederet, ſi Communitas prætenderet communionem Paſcuorum contra Capitulum ex titulo præſcriptionis, non autem quando, ut in caſu, allegat ſolùm conſuetudinem, de conſenſu Eccleſiaſticorum introductam, communicandi paſcua, quæ tamquam favorabilis, antiquiſſima, & admo-
19 dum conformis publicæ utilitati, & quieti (ex ſupradictis) ſervanda eſt. Et maxima interce-
20 dit differentia inter præſcriptionem, & conſuetudinem, præſcriptio enim odioſa eſt, & aufert jus privatis, illudque acquirit privatis. Conſuetudo autem eſt favorabilis, & ex communi, ac pro-
21 miſcuo uſu jus conſtituit omnibus univerſalitèr, nec alicui ſpecialitèr prodeſt, nec nocet, & neque certus eſt, qui præſcribat, nec contra quem præſcribatur, ut tradunt *Abb. in cap. uti nu.20. de conſuetudine, Covar. in regul. poſſeſſ. par.2. §.3. num.2. Rot. dec.1274. num.2., & dec.265. num.24. & 25. par.5.*, & neque à conſuetudine, quæ fa-
22 vorabilis eſt, licèt inferre ad præſcriptionem, quæ eſt odioſa. *Fugan. in cap. Venerabili de Cenſibus num.26.*

Et ita reſolutum fuit poſt ſecundam cauſæ propoſitionem utraque parte audita, & videntibus omnibus DD., reſervato tamen alteri diſputatio-
23 ni articulo circa modum practicandi hanc communionem paſcuorum, ita ut teneatur Capitulum ſubjacere diviſioni quarteriorum, quę fit quot annis à Communitate, & Affida, & non poſſit animalia propria paſcere in loco affidato, nec forenſia introducere in ſuis Terris.

R.P.D. HERVAVULT.

BONONIEN. IMMUNITATIS MACELLI.

Lunæ 1. Junii 1693.

ARGUMENTUM.

Immunitas, ſive Exemptio realis tranſit in bonorum Emptores, & ubi eſt attributa verbis eſtrænatis, & cum expreſſione onerum realium, perſonalium, & mixtorum comprehendit etiam exemptionem Macelli, quod inter onera perſonalia, ſeu mixta recenſetur. Bona Patrimonialia Principis ſunt Exempta ab omni onere ac Exemptione reali.

SUMMARIUM.

1 *Immunitas, ſive exemptio realis tranſit in emptores bonorum*, & num.11.
Et ſuffragatur etiam pro *Exemptione Macelli, & Gabellæ carnium*, num.2.13. *& per tot.*
3 *Omnimoda Exemptio ab omnibus oneribus, elicitur ex verbis effrænatis.*
4 *Verba effrænata nullam patiuntur reſtrictionem, & complectunt etiam majora expreſſis.*
5 *Gabella carnium enumeratur inter onera perſonalia, ſeu mixta.*
6 *Exemptio generalis probatur, ex quo bona deſcribenda non ſunt in publico Æſtimo.*
7 *Bona etiam exempta, regulariter deſcribenda ſunt in pub. Æſtimo.*
8 *Bona poſſunt eſſe de Territorio quoad Juriſdictionem, & ficte Territorium quoad Exemptionem.*
9 *Bona Patrimonialia Principis ſunt exempta ab omnibus oneribus, & de ratione*, num.10.
Ampl. quod ſint exempta Exemptione reali, num.11.
10 *Bona Patrimonialia Principis ſæpe ſæpius publicis neceſſitatibus deputantur.*
12 *Tenor Tranſactionis clarus non admittit interpretationem.*
13 *Exemptio Macelli poteſt acquiri præſcriptione, aut alio legitimo titulo.*
14 *Exemptio realis non extenditur ad Macellum, de quo non loquitur.*
Limita ubi Exemptio eſt Effrænata num.15.
16 *Juxta naturalem libertatem, unicuique licet habere in fundo exempto Tabernas, Furnos, & Macella, & ſupra* num.12.
17 *Privilegium pendens non ab uſu, ſed a potentia, non amittitur per non uſum.*
18 *Nemo eſt Exemptus à ſolutione onerum Cameralium.*
Limit. ſtante Privilegio Apoſtolico, num.19.
20 *Bona allodialia Ducis Mutinæ exiſten. in Ducatu Ferrarien. vigore Apoſtolicæ concordiæ non ſubjacent Apoſtolicis Conſtitutionibus.*

DECISIO XII.

Dubitatum fuit. An Immunitas, quæ ex Tranſactione inita anno 1579. inter clar. mem. Alphonſum Ferrariæ Ducem, & Regimen Bononiæ, conceſſa reperitur Bonis, & Terrenis Molinellæ, & quam olim Rota declaravit eſſe realem, ideoque tranſmiſſam in Antonium Tubertinum, alioſque dd. Bonorum Emptores, ut in *dec.448., & 507. coram Ubald.* Suffragari etiam poſſit Tubertinis modernis eorundem Bonorum poſſeſſoribus, pro Exemptione Macelli ab ipſis
1 ibidem retento, a ſolutione Datii, & Gabellæ, quæ pro Carnium laniena penditur Cam. Bononiæ.

Et

Et fuit reſcriptum, *dictam Immunitatem ſuffra-
gari:,etiam quoad Macellum*; Ratio reſolutionis ni-
2 titur aperto tenori præfatæ tranſactionis, in qua
quæſtio vigens ſuper hujuſmodi bonis allodalibus
Sereniſſimorum Ducum Ferrariæ, & Mutinæ,
an nempè exempta eſſent, & ſita dici deberent
intra fines Ducatus Ferrarienſis, vel potiùs ad
ditionem Civitatis Bononiæ pertinerent, com-
poſita fuit, declarando, ea ſubjici Jurisdictioni
Bononiæ, ejuſque Territorii finibus contineri,
Sed quod attinet ad eorumdem exemptionem,
& Immunitatem, conventum fuit -- *Che le Ter-
re di S.A., che reſtaranno nel Territorio di Bologna
ſiano ſempre in perpetuo libere, eſenti, & immuni da
ogni gravezza, reale, perſonale, ò miſta, ordinaria, &
eſtraordinaria, ſolita, & inſolita, ò altra, che ſi
poſſa dire, ò penſare, ne ſi poſſano porre ad Eſtimo
alcuno, come ſe non foſſe Territorio di Bologna*.

Quibus ſanè verbis præſervata dici debet na-
turalis libertas, & omnimoda immunitas dicta-
3 rum Terrarum à quibuſcumque Oneribus, Datiis,
& Gabellis, cum illam apertè præſeferant, tùm
effrænata generalitas, & amplitudo verborum,
nullam patiens reſtrictionem, quinimò majora
4 expreſſis complectens, ut aliis relatis, tradit *Gio-
vagnon. conſ.27. n.20. lib.1. Cyriac. controv.469.
num.18., & ſeqq.* Tum etiam peculiaris dinume-
ratio onerum realium, perſonalium, & mixto-
rum, a quibus immunes declarantur, quas inter
5 ſpecies comprehenditur Gabella, de qua agitur
inter onera perſonalia, ſeu mixta, relata a *Cy-
riac. controv.541. num.63., & 64.* Tum deniquè
comprobat ſpeciale pactum, quo ſancitum fuit,
ne præfata Bona referri poſſent in Codices publi-
ci Cenſus, ſeu Æſtimi, perinde acſi minimè eſ-
6 ſent de ditione Bononienſi; Si autem illa immu-
nia plenè non extitiſſent, nec hujuſmodi deſcrip-
tio fuiſſet omiſſa. *Rot. cor. Arguell. dec.17. n.43.,
& ſeqq.* Cum cæteroquin bona, etiam exempta
regularitèr in præfatis Codicibus recenſeantur,
7 ut advertit. *Rota in Carpentoraten. Collectarum
9. Maii 1681. §. Minus relevat coram bo. me. Gua-
xardo*; Nec finxiſſent eadem bona perinde haben-
da eſſe, acſi in Territorio Bononiæ minimè exi-
ſterent: futilis namque fuiſſet hujuſmodi fictio,
ſi per illam contranſigentes dividere non intel-
lexiſſent Jura ſuper dictis bonis controverſa, con-
cedendo videlicet Civitati Bononiæ exercitium
Jurisdictionis, præſervatis Sereniſſimis Succeſ-
8 ſoribus Ducis Alphonſi cæteris juribus, quæ ſe-
parationem Territorii veram, ſeù fictam conſe-
quntur, quæque inter ſe ſeparabilia eſſe, poſt an-
tiquiores, ſcripſit *Menoch. de præſumption. lib.3.
præſumpt.97. num.6. Decian. conſ.123. num.23.,
& ſeqq. Coſta Siculus conſ.1. num.20. cum ſeq. Mar-
ta deciſ.99. num.43.* Ideoque ſicuti cætera bona,
quæ olim à Ducibus Ferrariæ in ejus Territorio,
atque hodie ab eorum Succeſſoribus poſſidentur,
naturali gaudent libertate, eadem paritèr gau-
debunt etiam illa, quæ per quandam fictionem
ſeparata a Ditione Bononiæ, ſub illa Ferrariæ
remanſiſſe reputantur.

Et jure quidem, ampliſſima hæc Immunitas
tributa fuit prædictis bonis, erant quippè Patri-
9 monium Principis, quod dedecet onera ulla ſu-
ſtinere: Nam ejus redditus publicis neceſſitati-
10 bus frequentiſſimè deputantur *l. fin. Cod. de pri-
vileg. Domus Auguſtæ*, cum aliis juribus allegatis
penes *Cyriacum controv.469. num.30. & 31.* quod
quidem Privilegium non amiſiſſe, tranſeundo ad
11 particulares Emptores, probant Deciſion. Ubal-
di ſub initium relatæ; eam ſanè ob rationem, quia
Bona Principis immunia cenſentur Immunitate
reali. *Cyriac. controv.141. n.68., & 69.*

Cum autem ea qualitas privilegiaria Bono-
rum, & clariſſimus tranſactionis tenor ſupra re-
12 latus, nullam admittens voluntatis quæſtionem,
aut interpretatione indigens, ut benè ad rem
noſtram ſimilia Verba ponderans poſt *Soccin.
Sen. conſ.272., ait Giovagnon. dicto conſ.27. nu.32.
lib.1.* apertè demonſtrat Immunitatis conceſſio-
nem extendi ad omnia onera, retenta naturali
libertate, ex primævo jure competente, conſe-
quens eſt, ut Tubertini prohiberi minimè poſſint
13 Macellum ibi habere, ibidemque lanienam exer-
cere, ut unicuique licet, qui legitima præſcrip-
tione, alioque valido titulo non prohibetur, jux-
ta auctoritates cumulatas penes modernum
Neapolitanum conſult.66. num.7., & 8.

Vindicata igitur ex his naturali libertate Bo-
norum, fruſtra ſcribentes pro Camera Bononiæ
illam reſtringere conabantur, ajendo, tranſa-
ctionem loqui de Immunitate ab oneribus, dum-
taxat inhærentibus Terris, & Bonis; Ideoque
ſuffragari non poſſe Macello, cujus Datium,
14 cum non ſit onus, quod Terris inhæreat, &
propter Bona ab eorum Dominis ſolvatur, proin-
de non comprehenditur ſub generali Immuni-
tate eiſdem tributa, ut in ſimilibus terminis
ſcripſit *Ceſal. conſ.553. num.6., & ſeqq.* quod po-
tiori jure procedere dicebatur in noſtra hypo-
theſi, quia tempore initæ tranſactionis, nullum
in controverſis Bonis Macellum retinebatur.

Hujuſmodi ſiquidem objectum ſublatum appa-
ret ex hucuſque firmatis; Nam ſive ſpectetur
ampliſſima exemptio ab omnibus oneribus rea-
libus, perſonalibus, & mixtis; Sive etiam at-
tendatur qualitas Bonorum, quæ erant de Pa-
trimonio Supremi Principis, ſive demum ani-
madvertatur contranſigentes voluiſſe eadem Bo-
na perinde cenſenda eſſe, acſi in Ditione Bono-
15 nienſi minimè exiſterent, manifeſtum ſit, præ-
ſervata fuiſſe in ſtatu primævæ naturalis liberta-
tis, juxta quam Tabernas, Furnos, & Macella
in fundo exempto unicuique habere licet, juxta
firmata in §. *Cum autem*; Quod Jus cum non
16 pendeat ab uſu, ſeu exercitio, ſed a potentia,
quæ per non uſum minimè amittitur, parvi
17 refert, tempore initæ tranſactionis Macellum
ibi non adfuiſſe *Cyriac. contr.538. n.3.*

Ut etiam minus urget, quod agatur de Datio,
ſeu onere Camerali, a cujus ſolutione nemo
quantumvis exemptus ſe eximere valet, ut
18 expreſsè ſancitum fuit in Bulla Urbani Octavi
*Summ. Cameræ Bononiæ num.5., & probat Cobel.
ad Bullam Bon. Reg. cap.50. n.125., & 126.*

Quia virtute concordiæ, ſeu capitulationis Fa-
ventinæ initæ inter cl.me. Cæſarem Ducem Mu-
19 tinæ, & Sedem Apoſt., illi fuerunt dimiſſa Bona
allodialia -- *con li Privilegii, Immunità, e libertà, che
godeva eſſo Sig. &c., e ciò se gl'abbia da oſſervare in-
violabilmente* -- quo fit ut hujuſmodi Bona minimè
ſubjaceant Conſtit. Apoſt., ut dixit *Rot. in Ferra-
rien. Tenutæ Diamantinæ 19. Junii 1680. §. Quod
autem Conſtit. cum ſeqq. cor. bo. me. Albergato.*

Et ita utraque &c.

R.P.D. MUTO

R. P. D. MUTO.

BONONIEN. IMMUNITATIS MACELLI.

29. *Novembris* 1694.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens Deciſio ex eiſdem prorſus fundamentis, hoc unum ſuperaddito, quod facultas tranſigendi præſumebatur in Regimine Civitatis Bononiæ ex circumſtantiis, de quibus in hac Deciſione.

SUMMARIUM.

1 *Omnimoda exemptio ab omnibus oneribus deſumitur ex verbis effrænatis.*

Ac ex ſpeciali expreſſione onerum perſonalium, realium, & mixtorum num.2.

Ac ex eo, quod bona ex ſpeciali conventione deſcribi non debent in publico Æſtimo num.3.

4 *Sub exemptione reali non venit exemptio Macelli, de quo nulla fuit habita mentio.*

Limita ubi exemptio fuit indulta verbis effrænatis, & expreſſa fuerunt onera realia, perſonalia, & mixta. num.5., *& de ratione* num.6.

6 *Gabella Carnium enumeratur inter onera Perſonalia, vel mixta.*

7 *Bona Patrimonialia Principis ſunt exempta ab omnibus oneribus, & de ration.* num. ſeqq.

Ampl. quod dicantur exempta exemptione reali num.10.

9 *Redditus bonorum Patrimonialium Principis ſæpe publicis neceſſitatibus deputantur.*

10 *Exemptio realis tranſit in quoſcunque bonorum Emptores.*

11 *Gabella Carnis, ſive Retalei Civitatis Bononiæ fuit a Paul. V., & Urban. VIII. aſſignata pro erectione Montis Bononiæ.*

12 *Facultas in tranſigente, ex quibus præſumatur.*

DECISIO XIII.

Ex iiſdem fundamentis deductis in Deciſione in hac Cauſa emanata ſub die 1. Junii 1693. coram Reverendiſſimo Turonen. hodie DD. iterùm cenſuerunt, immunitatem conceſſam in tranſactione inita anno 1579. inter clar. memor. Alphonſum Ferrariæ Ducem, & Regimen Bononiæ ſuffragari Tubertinis modernis controverſorum bonorum poſſeſſoribus pro exemptione Macelli, ab eis ibidem retenti à ſolutione Datii, vulgò nuncupat. *del Retaglio*, ideòque in Deciſis ſtandum eſſe reſponderunt.

Clarus ſiquidem apparuit pro decernenda hujuſmodi exemptione tenor ſupra memoratæ tranſactionis, ubi circa illud, quod reſpicit eorumdem bonorum exemptionem, & immunitatem, declaratum fuit ibi -- *Che le Terre di S.A., che reſteranno nel Territorio di Bologna, ſiano ſempre in perpetuo libere, eſenti, & immuni da ogni gravezza reale, perſonale, o miſta; ordinaria, & eſtraordinaria, ſolita, & inſolita, o altra, che ſi poſſa dire, o penſare, ne ſi poſſano porre ad eſtimo alcuno, come ſe non foſſero nel Territorio di Bologna*, ex quibus verbis, manifeſtum fit per tranſigentes præſervatam fuiſſe ſuper dictis bonis omnimodam immunitatem eorundem, terraſq; ibi enumeratas naturali libertate reſtitutas, im-
1 muneſque redditus à quibuſcumque oneribus, Datiis, & Gabellis id ſuadentibus effrænatus loquendi modus nullam continens reſtrictionem,
2 necnon ſpecialis expreſſio onerum realium, perſonalium, & mixtorum, à quibus exempti declarantur, & etiam ſpecialis conventio, quod
3 præfata bona inter Codices publici Cenſus, ſeu Æſtimi Bononiæ regiſtrari poſſint, ut latè hujuſmodi argumentis, ea mirificè comprobando utitur Deciſio, quæ revidetur §. *Quibus ſanè verbis*, & ultra ibi adductos comprobat *Bonden. Collect. leg. 38. lib. 2. per tot.*, & ſignantèr *num. 21.*, qui ſcripſit contra *Gobbiam conſult.* 148. in contrarium allegatum.

Nec refert, quod de hac ſpecie gravaminis Retalei in hujuſmodi tranſactione nulla habeatur mentio, ſed ſolùm in genere ſpecificentur onera Gabellæ Portarum, quodque exemptio
4 ibi conceſſa legatur reſtrictivè ad Terras, tunc a Duce Alphonſo poſſeſſas, earumque fructus ibi -- *Che l'eſenzioni s'intendino conceſſe ſolamente per dette Terre, che il Sig. Duca poſſiede al preſente*. Quia non exindè argui valet, quod tranſigentes voluerint eximere controverſa bona a d. gravamine Retalei.

Nam hæc expreſſio ſpecialis dicti gravaminis, & reſpectivè exemptionis nullo modo in dicta tranſactione neceſſaria, immo ſuperfluè reddebatur, ſtante latitudine immunitatis, & effrenata verborum generalitate continentium im-
5 munitatem ab omni gravamine reali, perſonali, & mixto, ex quo ſatis, ea exemptio comprehendebatur, *Alexand. conſ. 30. num. 14. lib. 5.*, *Riminald. Jun. conſ. 27. num. 8. cum ſeq. lib. 1.*, *Angel. Aretin. conſ. 125. nu. 15. cum duobus ſeqq.*. Datium
6 enim Retalei comprehenditur inter onera perſonalia, ſivè mixta, *Cyriac. controv. 451. num. 63., & 64.*

Prout reſtrictio ibi adjecta -- *Che l'eſenzioni s'intendano conceſſe ſolamente per dette Terre* non indicat reſtrictionem immunitatis ad bona dumtaxat, nec excludit ab exemptione quæcumque
7 alia gravamina, quæ ratione terrarum, & bonorum non ſolvuntur, ut ex *Surd. deciſ. 291. num. 11.*, & *Rot. dec. 256. part. 16. n. 2.* deducebant ſcribentes pro Regimine, quia reſtrictio hujuſmodi fuit adjecta ad demonſtrandum, quod immunitas concedebatur ſolùm ad terras, quas Dux Alphonſus de tempore tranſactionis in Territorio Bononien. poſſidebat, nempè tornaturas 365. cum uno tertio ibi ſpecificatas, & ad excludendam exemptionem quoad alias Terras, quas dictus Dux in eodem Territorio acquirere potuiſſet, ut de ſe patet.

Idque eo magis procedere DD. exiſtimarunt,
8 reflectendo, quod hæc ampliſſima Immunitas, juris fomento, & ſumma ratione fuit dict. Terris conceſſa: erant enim patrimonium præfati Ducis Alphonſi, Domini, & Principis eorun-
9 dem, propter quod nullis oneribus ſubjacebant, cum redditus Gabellarum publicis neceſſitatibus deputentur, *Cyriac. controv. 469. num. 30., & 31.*, hocque privilegium non amiſerunt dict. bona, dum de perſona ejuſdem Ducis tranſie-
10 runt ad Tubertinos particulares Emptores, ſtante quod dicta bona Principis immunia reputantur immunitate reali, *Cyriac. controv. 141.*

C *num. 68.*,

num.68., *& 69.*, & in ſpecie, quod immunitas conceſſa in hac tranſactione ſit realis, & tranſmiſſa in tertios, & particulares bonorum poſſeſſores, dixit *Rot. dec.448.*, *& 507. cor. Ubaldo*.

Cæterum fruſtra impugnari videbatur poteſtas tranſigendi modo ſupra relato pro parte Regiminis, ex eo quod onus Gabellæ Retalei fuerit ex Brevibus Pontificiis Paul. V., & Urb. VIII.
11 deſtinatum pro aſſignamento Montis Bononiæ erecti cum Clauſulis ampliſſimis, prohibentibus quamcumq; dicti aſſignamenti alienationem, ut patet ex dictis Brevibus relatis in *Summ. Regim. n.5. litt. F. H.*, *& M.*; Quoniam DD. placuit reſponſio, quod tranſactio inita fuit inter Cameram Bononiæ, & Ducem Alphonſum, tunc Ferrariæ Dominum ſuper bonis Molinellæ, quæ eo tempore dictus Dux propriæ Juriſdictioni obnoxia prætendebat, & intra fines ſuæ Ditionis contineri, quo fit, ut dici non poſſit ex tali concordia pro parte Regiminis deventum fuiſſe ad alienationem dicti aſſignamenti Montis, cum de tempore ejuſdem tranſactionis Macellum non extaret, & ſi extitiſſet, Camera Bononiæ nihil ex illo exigere potuiſſet, tamquam poſito extra Territorium Bononienſe.

Tanto magis excludi videbatur defectus poteſtatis ex parte Regiminis ad tranſigendum, ponderando, quod præfata concordia fuit concluſa cum auctoritate Cardinalis Guaſtavillani
12 S.R.E. Camerarii, & Nepotis Gregorii XIII., & deindè per dictas deciſiones *cor. Ubald.* canonizata, & poſteà per Sententiam Card. Capponi Bononiæ Legati de mandato Pauli V. iterum approbata, ex quibus omnibus non modica inveriſimilitudo inſurgit, quod ſi verè defuiſſet in Regimine poteſtas tranſigendi, id non allegaſſent in tot actibus, negligendo jura Montis deducere, atque ideò exindè remotus videtur quilibet defectus poteſtatis tranſigendi in dicto Regimine.

Et ita &c.

R. P. D. PRIOLO.

ROMANA INCISIONIS ARBORUM.

Ven. 1. Julii 1695.

ARGUMENTUM.

Damnum quandocumque ſequutum in re conducta tempore conductionis imputatur Conductori, qui tenetur ad illius refectionem actione ex ſtipulatu quam locator exercere poteſt tàm quolibet anno, quam in fine locationis, & hujuſmodi damnationis præventiva liquidatio ſuſtinetur per viam pœnæ conventionalis. Status autem qualis attendi debeat in liquidatione hujuſmodi, diſtinguitur in deciſione. Reliqua conſtant ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Peritorum relationes ubi ſint concordes in minori ſumma non poſſunt impugnari.*

2 *Damnum ſequutum in re conducta eſt imputandum Conductori ampl. primo* num.4. *ampl.2.* n.5.

3 *Quidquid factum reperitur in re conducta præſumitur factum à Conductore.*

6 *Conductor tenetur cuſtodire bona Conducta.*

7 *Locatori competit actio ex ſtipulatu contra Conductorem pro refectione damni rei conductæ ampl.1. ſive ſit illatum ab ipſo, & de ratione* ibid. *ampl.2. quod hujuſmodi actionem intentare poſſit tàm quolibet anno, quàm finita locatione* num.15.

8 *Damnum in re conducta ſequutum fuiſſe tempore conductionis, ex quibus probetur.*

9 *Recognitio damni ſecuti in Sylva conducta, an fieri debeat mediante denumeratione omnium Arborum.*

10 *Acceſſus quando dicitur factus de conſenſu partium.*

11 *Omnis interpretatio ſumi debet pro conciliatione, & utilitate actus.*

12 *Subconductor, qui in locatione continuavit, dicitur quaſi contraxiſſe cum locatore.*
Extendatur uti principali Conductor num.13. *Ampl.* num.14.

16 *Pœna conventionalis de æquitate civili, & canonica exigi non poteſt, niſi ad ratam intereſſe.*
Diſtingue, ut num. *ſeqq.*
Limit. primo ubi agatur de pœna adjecta facto, ſive affirmativè, ſive negativè num.17.
Limit.2. ubi pœna eſt potius quædam præventiva liquidatio damni num.19.
Declara principalem concluſionem non procedere, ubi agatur de pœna ex mora quantitate ſolvendo, vel reſtituendo num.18.

20 *Valor Arborum inciſarum in Sylva ad effectum liquidandi damna, quo tempore ſumi debeat, &* num.21., & 23.

22 *In frugibus, & Segetibus attenditur Status de tempore damni illati ad illius liquidationem.*

24 *Damnum ſequutum in re conducta quantum ſit, probatur ex locatione immediatè facta pretio longe minori.*

DECISIO XIV.

De anno 1681. Monaci S. Pauli de Urbe locarunt ad novennium nonnulla bona Monaſterii ſita in Territorio Civitellæ Marco Marconio, & inter conditiones conventas legitur, quod Conductor teneatur relinquere viginti Arbores vulgò *Pedagnole* ad uſum Artis in Sylva pro quolibet rubro Terræ, quodque illæ, quæ reperiebantur ad iſtum effectum relictæ, recidi tantùm poſſent à prima Cruce ad uſum Artis, ſtatuta ſolutione in caſu contraventionis ſc.2. pro qualibet Pedagnola reciſa, & pro non relictis ad omnia damna &c. Ante finem Novennii, quia plures ex dictis Pedagnolis reciſæ videbantur uſque ad radices contra formam pacti, Monaci inſteterunt coràm Emõ Vicario contra Papium tunc locationem exercentem pro illius adimplemento, ac mandatum obtinuerunt in ſc.1222. pro Arboribus reciſis, relicta in ſuſpenſo liquidatione damni, pro ſecunda parte, quod paritèr hodie DD. dixerunt eſſe exequendum, quia validum, & juſtum tam quoad damnum, quàm quoad perſonam, & quantitatem conventum.

Validitas neque impugnata fuit, & Juſtitia, primò quoad damnum reſultabat ex clara obligatione in Inſtrumento contracta, & ex non minus evidenti contraventione; Inciſio enim Pedagnolarum probata fuit per relationem Peritorum ab utraque parte electorum, & comprobata per Tertium officio Judicis deſtinatum pro inſtru-

ſtructione animi, & Primi in faciem loci condu-
cti, ac inſpecta tota Sylva ſeparatim adnotarunt
in quadam texera Arbores reciſas, Peritus Mo-
naſterii illas invenit aſcendere ad 743. alter ve-
rò Papii ad 681., & huic quantitati acquieſcenti-
1 bus Monacis, in minori ſumma dicuntur con-
cordes, Neque impugnari poteſt electio Periti, à
quo fuit electus, *Rot. coram Cerro dec.453. num.2.,*
& dec.646. n.18., & maximè quando ob non ap-
pellationem opportunè interpoſitam tranſitum
fecit in judicatum, ſicut firmat *Rot. coram Celſ. de-*
ciſ.386. num.7.

Nec obſtare viſum eſt, quod Periti ultra quan-
titatem inciſarum Arborum, non retulerint
etiam, à quo fuerunt inciſæ, & de quo tempore,
ad effectum cognoſcendi, an hoc evenerit, ante
novennium Marconi, & illius culpa, aliàs ex ſo-
lis præſumptionibus non eſt condemnandus: Nam
probata quantitate Arborum, Monaſterium ha-
bet ſuam intentionem fundatam, quod damnum
ſit imputandum Conductori, niſi ad ſe exone-
2 randum concludentiſſimè contrarium probave-
rit: quidquid enim in bonis conductis factum re-
3 peritur, ſemper præſumitur factum à Conducto-
re, ut pluribus exemplis demonſtrat *Burſat.*
conſ.53. à num.13., & conſ.70. lib.1., Borgnin.
Cavalcan. tit. de Contractibus dec.44. num.72., &
præcipuè quando Domino non reclamavit, ne-
4 que Domino denunciavit, quod eo inſcio, vel in-
vito, tale damnum allatum fuit, vel quando eſt
5 ingentis quantitatis, quia tunc eſt in culpa ſal-
tèm ob cuſtodiam rei conductæ non præſtitam,
& ad quam tenetur propter pactum, quod regu-
laritèr apponitur in locationibus, & ſpecialitèr
6 in præſenti legitur de non deteriorando bona
conducta, ſed de manutenendo, & potiùs melio-
rando, ex cujus cauſa Dominus non potuit age-
re contra damnificantes, & propterea ſive ab ip-
7 ſo Conductore, ſive ab aliis damnum ſit illatum,
ſemper eidem eſt imputandum, & locator actio-
nem habet ex ſtipulatu contra Conductorem,
Pacion. de locat., & conduct. cap.29. n.30., & ſeq.,
Burſatt. conſ. 53. num. 13., & ſeq. lib.1., Cyriac.
Controverſ.299. num.18., & ſeq., Rot. coram Du-
noz. Jun. dec.1008. num.11., & 12.

Sed quod talis inciſio ſequuta ſit intra noven-
nium, & ab ipſo Marchone ordinata, ſatis con-
vincitur ex acceſſu concorditèr facto de anno
1682. hoc eſt in primo poſt locationem, quia
ſtatim Monaci dubitarunt de tali inciſione, &
propterea ordinarunt, quod ſtatim recognoſce-
retur Status Sylvæ, prout in *Summario Monaſte-*
rii num.8. Conſtat ſolemnitèr factum fuiſſe cum
interventu Agentis Marconi, Peritorum hinc
8 inde electorum, ac Notarii, qui mediante pu-
blico inſtrumento teſtatur Peritos ipſius Marco-
ni medio juramento retuliſſe, quod benè conſi-
deratis omnibus arboribus relictis ab aliis Con-
ductoribus, & quæ recidendæ tantùm erant à
prima Cruce ab Operariis Marconi ex eis fuiſſe
inciſas 73. uſque ad radices, ultra illas, quas co-
gnoſcere non potuerant, tamquam ab herbis, &
foliis copertas, ex quibus patet quanta diligentia
9 omnes arbores examinatæ fuerint. Ita ut etiam
ſi fuiſſet neceſſaria denumeratio, ut in caſu con-
ſilii Burſatti obſervatum fuit concurrere, hic in-
terveniſſe dicendum eſt, quia ſi de eo tempore
Arbores inciſæ non excedebant numerum 73. re-
liquæ omnes reciſæ fuerunt.

Et valdè inſubſiſtens eſt replicatio, quod Mar-
10 conus in tali acceſſu non fuerit citatus, quia
quando conſtat de interventu illius Agentis, ac
Peritorum ab eodem electorum, citatio vel eſt
ſupponenda, vel acceſſus factus fuit de conſenſu
Partium abſque Judicis Miniſterio, ex congeſtis
per *Pacion. dict. tract. de Locat., & Conduct. cap.35.*
§.1. num.16.

Prout neque attendenda eſt declaratio facta à
Perito Papii, quod inter Pedagnolas inciſas plu-
res apparebant inciſæ ante novennium, quia ta-
lem declarationem facere non potuit, ex poſt
non requiſitus à Judice, vel de conſenſu Par-
tium, ſed tantùm ad inſtantiam ſui Principalis,
quando plures alii intervenerunt, & convene-
runt, non ſolum de anno 1682., quod Pedagnolæ
inciſæ ab Operariis Marconi aſcendebant ad 73.,
ſed etiam in ultima relatione, quod eſſent 681.,
& propterea tamquam contraria præcedentibus
ab eiſdem deſtruitur, ſed conciliari etiam po-
teſt, quia, ut diximus, Monaſterii Peritus retu-
lit, Pedagnolas inciſas aſcendere ad 743., & ita
dubium, quod nonnullæ fuerint inciſæ ante no-
11 vennium cadere poteſt ſuper illis, quæ per Mo-
naſterium remiſſæ fuerunt, omnis enim inter-
pretatio facienda eſt pro conciliatione, & ſubſi-
ſtentia actus, *Rot. coram Coccin. dec. 591. num.7.,*
& alibi paſſim.

Ultra hanc plenam probationem tanti damni,
aliud maximum adminiculum facit replicatus
acceſſus ſequutus de anno 1683., & quamvis in
iſto non intervenerint Perſonæ deputatæ à Mar-
cone, & Teſtes non fuerint formiter examinati,
attamen ex eorum depoſitionibus ſatis conſtat
de illius inclinatione incidendi Arbores, & præ-
judicandi Monaſterio, quia ultra prædictas 73.
Pedagnolas inciſas in ſuperiori anno, quamplu-
res aliæ arbores repertæ fuerunt inciſæ.

Nec talis probatio offuſcata remanet à ſola
poſſibilitate, quod Incolæ Civitellæ potuerint
tales Pedagnolas incidere, attenta facultate li-
gnandi, quam habent ex Statuto, nam quidquid
ſit de tali Statuto, Jus iſtud reſtrictum legitur,
tantùm ad arbores demortuas, & inutiles, nec
ſupponenda eſt adeò numeroſa inciſio facta ab In-
colis in damnum Tertii, niſi concludenter pro-
betur. Sed iſta etiam poſſibilitas excluſa rema-
net à dictis duobus Acceſſibus, in quibus ſemper
verificatum remanſit, quod talis inciſio facta
fuit ab Operariis Marconi, quodque in illius uti-
litatem converſa fuit.

Firmato damno per Marconum illato, benè
mandatum relaxatum fuit contra Papium, qui
etſi à principio non contraxerit, tamen quia
12 poſt diſceſſum Marconi, ipſe locationem conti-
nuavit, fructus exegit, ac affictus ſolvit, dicitur
13 quaſi contraxiſſe, & tenetur, ut Principalis, *Ro-*
ta coram Merlin. dec.386. num.13., & 14., Pacion.
ubi ſupra cap.20. num.81., & ſpecialiter, cum in
fine novennii pro indemnitate damni paſſi Mo-
14 naci obtinuerint ſequeſtrari omnia ligna recol-
lecta, ipſe pro remotione dicti ſequeſtri compa-
ruit, *ac ſe obligavit de reficiendo damno in Sylva*
paſſo, & de habendo in forma Depoſiti pretium li-
gnorum, quapropter duplici obligatione tenetur, &
fortiùs ligatus reperitur.

Nec imputandum eſt Monacis, quod in quo-

libet anno damnum non recognoverint, quia
hoc minimè neceſſarium erat, & ſciebant pro-
prium Jus eſſe ſalvum, poſtquam in principio
Noveunii de anno 1682. firmatus fuit Status Syl-
15 væ, & hujuſmodi actio poterat intentari etiam
finito novennio, ut eſt caſus, *Burſatt. d. conſ. 53.*,
& Rot. deciſ. 241. part. 2. diverſ.
Mandatum quoque fuit juſtum, quoad quan-
titatem, nam Pedagnolæ reciſæ in numero 281.
ad rationem ſcut. 2. pro qualibet important ſcut.
1362., & nihilominus fuit relaxatum tantùm
pro ſcut. 1222., nec talis conventio, tamquam
16 pœnalis, dici poteſt exceſſiva, ex quo Eccleſia
de æquitate civili, & canonica illam exigere non
debet, niſi ad ſolum intereſſe, *Corn. conſ. 344.*
num. 3. lib. 1., *Menoch. de Arbitr. caſu 260. nu. 41.*
Sperell. dec. 131. num. 39. Duplici enim reſpon-
ſione removetur objectum, quia etiam tam-
quam pœna licitè, & integrè exigi poteſt, quan-
17 do agitur de pœna, adjecta alicui facto, ſive af-
firmativo, ſive negativo, ut communitèr tenent
DD., & ſignantèr *Surd. dec. 256. num. 9.*, *& ſeq.*,
Card. de Luc. de Uſur. diſc. 8. num. 13., *& ſub tit.*
de Regal. 117. num. 13., & optimè *Rot. dec. 68. n. 9.*
part. 16. rec. Maximè ſi agatur de damno evitan-
18 do ad differentiam de pœna ex mora pro quan-
titate ſolvenda, vel reſtituenda, in quo caſu, cum
de facili committi poſſint uſuræ, ad iſtas effugien-
das omnis intrat æquitativa interpretatio, ut be-
nè diſtinguunt *Surd. dict. dec. 259. cit. num. 9.*, *&*
ſeq., *& Card. de Luc. in locis citatis.*
Secundo quia pretium ſcut. 2. pro qualibet Pe-
dagnola in Inſtrumento taxatum, eſt potius quæ-
19 dam præventiva liquidatio damni cum Jura-
mento utriuſque Partis, facta ad evitandas lites,
& hæc fieri poteſt, & ſubſtinetur, nec impugna-
ri valet ſub prætextu, quod intereſſe excedat, *Tex-*
tus in l. fin. ff. de Prætor. ſtipul., *Rota coram Bich.*
dec. 472. num. 11., *& 12.*, & probat *Rot. coram*
Dunoz. Jun. dict. dec. 1008. num. 16., *& 17.*, *&*
dec. 470. num. 1., *& ſeq. coram Bichio.*
Et tanto magis, quia nec iſta prætenſa exceſ-
ſivitas, inſpecto ſolo intereſſe, probata remanet,
20 cum valor Arborum non ſit ſumendus de tem-
pore inciſionis, ſed juxtà *Text. in l. faciend. æſtim.*,
& ibi gloſ. in verb. faciend. ff. Arbor. furt. ceſ., quem
ſequitur *Burſatt. conſ. 53. & 70. num. 19.*, *& 31.*,
cum ſeq. verſ. quinimo lib. 1., quem remiſſivè al-
legando, ſequitur *Bergnin. Cavalcan. de Contract.*
dict. dec. 44. num. 52., *in princ.* Tanti æſtimari de-
21 bet, quanti per 20. annos reddere potuiſſet,
cumque Sylva eſſet cædua intra Novennium,
pro totidem novenniis erat calculandus, & ratio
eſt, quia in frugibus, & ſegetibus attenditur ſta-
tus de tempore damni illati, cum plures dari poſ-
22 ſint Caſus, propter quos ad perfectam maturi-
tatem non perveniant, ut obſervant poſt *Bald.*,
Cravetta conſ. 40. num. 10., *Menoch. de arbitr. ca-*
ſu 149. num. 21., *Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 13.*
tit. de empt., *& vendit. num. 14.* At in Arboribus
23 jam perfectis, & ad Statum cæduitatis redactis
talis eventualitas contingere non poterat, & pro-
pterea pro æſtimando ſimili damno hanc regu-
lam ex præcitata Juris Cenſura ſibi præfixere
Doctores.
Ulterius neque Calculus, quod centum Arbo-
res novem annorum componant in unum paſ-
ſum cum dimidio lignorum ſubſiſtit; Nam ipſi
Periti Marconi de anno 1682. medio Juramento
depoſuerunt, quod dictæ Pedagnolæ 73. tunc in-
ciſæ poterant conſtituere paſſus ſeptem cum di-
midio, ideòque, etiam ad iſtorum ſenſum, ſi mul-
tiplicatus remaneat numerus Pedagnolarum uſ-
24 que ad 681., & illorum incrementum ad an-
nos 20., calculantibus patebit quantum ſit dam-
num, quod ſatis etiam reſultat ex locatione im-
mediatè facta pro longè minori pretio, & talis
diminutio eſt ſolum imputanda præſenti damno,
quando nulla alia aſſignatur Cauſa.
Et ita reſolutum fuit utraque Parte infor-
mante.

R. P. D. MOLINES.

ROMANA INCISIONIS ARBORUM.

Lunæ 25. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Pœna conventionalis à jure, & Statuto Urbis, an, & quomodo ſecundùm aliquos reprobata: taxatio, ſive liquidatio præventiva damnorum diſtinguitur à pœna conventionali, & eſt licita, ac poteſt exigi in totum: an autem pœna conventionalis conventa ſit, vel potius præventiva liquidatio quomodo dignoſcatur.

SUMMARIUM.

1 *Pacta ſervanda ſunt.*
2 *Pœnæ conventionales ſunt à jure prohibitæ. Contrarium* num. 4. *diſtinguunt alii, ut* num. 5.
Idem procedit ex diſpoſitione Statuti Urb. lib. 1. cap. 163. num. 3.
6 *Taxatio, ſive præventiva liquidatio damnorum, & intereſſe eſt diſtincta à pœna conventionali, & eſt à jure permiſſa, imò commendata, ibid. Ampl.* n. 12.
7 *Statutum loquens de ſimplici pœna conventionali non comprehendit pactum continens legalem, & conventionalem pœnam.*
8 *Inſtrumenti partes ad invicem declarantur.*
9 *Pœna conventionalis an ſit, vel potius præventiva taxatio, ex quibus dignoſcatur.*
10 *Pro excluſione penæ conventionalis omnes facti circumſtantiæ ſunt attendendæ.*
11 *Mens contrahentium attendi debet in interpretatione pactorum.*
12 *Intereſſe à principio taxatum exigi valet in totum, non obſtante aliquo exceſſu.*

DECISIO XV.

Occaſione damni paſſi ex inciſione arborum vulgò *Pedagnole* facta à Marcono Conductore Sylvæ ſitæ in Territorio Civitellæ, Monaci S. Pauli de Urbe Locatores, in Tribunali Eminentiſſ. Vicarii favorabile obtinuerunt mandatum pro ſcutis 1222., quod in gradu appellationis, uti validum, & juſtum, exequendum eſſe reſpondit Rota, prævia deciſione edita ſub die 1. Julii 1695. coram R. P. D. meo Priolo; Cumque iterùm ad provocationem Papii ſuccumbentis fuerit mihi per Signaturam juſtitiæ directa ulterior Cauſæ Commiſſio cum clauſula — *Alteri, qui ad legitimam*, dubium propoſui. An ſit procedendum ad legitimam? quod fuit affirmativè reſolutum.

Præ-

Præſuppoſita enim, validitate inter Partes non controverſa, Juſtitia ſuperlativè viſa eſt reſultare ex d. deciſione R. P. D. mei Prioli: Verum quia amplius non inſiſtebatur ſuper exceptionibus nullitatis peritiarum, & acceſſuum factorum pro recognoſcendo numero Pedagnolarum inciſarum, quibus omnibus ſatisfecit d. deciſio à §. *Validitas uſque ad* §. *Mandatum*; ſolùmque hodierna diſputatio dumtaxat reſtricta fuit ſuper pacto in Inſtrumento Affictus per hæc verba concepto, *Che le Pedagnole laſciate, ſi debbano tagliare à prima croce ad uſo d'arte, e non altrimenti &c. e contrafacendo ſia obligato pagare à d. Sag. Monaſtero ſcudi due per qualſivoglia pedagnola, che foſſe tagliata, e non laſciando venti pedagnole per ciaſcun rubbio, ſia obligato à tutti li danni &c.* Hinc Domini iterùm cenſuerunt ab hujuſmodi pacto reſultare Juſtitiam mandati ex regula, quod nihil
1 magis convenit æquitati, & Juſtitiæ, quàm ut pacta ſerventur, *Soccin. Jun. conſ.26. num.6., & 7. lib.1., Corn. conſ.343. in princ. lib.1., Rebuff. de Arbitr. gloſſ.5. ſub num.18. & dec.477. num.2. par.19. recent.*

Nec obſtat, quod prædictum pactum præſeferat conventionem pœnalem, quæ non meretur exequi, niſi ad menſuram intereſſe Actoris tàm inſpecta æquitativa cenſura Juris communis,
2 ad tradita per *Cancer. var. reſol. par.3. cap.11. num.163. Gabr. conſ.66. num.36., & 39. lib.2. Merend. Controv. Jur. lib.11. cap.14. num.13. Sperell. dec.131. n.32.* quàm Juris municipalis Statu-
3 ti Urbis de pœnis conventionalibus *capit.163. lib.1. ut deciſum fuit per Rot. dec.794. num.25., & deciſ.819. num.8. coram Seraphino.*

Quoniam, quidquid ſit de veritate hujus opinionis cum non deſint Doctores contrarium ſentientes, quod ſcilicet pœna adjecta tàm facto
4 negativo, quàm affirmativo, etiamſi non interſit, debeatur, *ad Text. in l.2. §. Item in facto, leg. ſtipulatio iſta §. Alteri ff. de Verbor. oblig. Sarmient. Selectl. interpret. lib.3. cap.6. num.11. Caren. reſolut.92. num.5. Rocc. diſput. juris cap.158. num.10.* Aliique diſtinguentes, quod tunc æquitas Canonica operatur ut non valeat exigi pœna, niſi quatenùs concurrat intereſſe, quando eſt appoſita quantitati ad evitandam fraudem uſurarum, ſe-
5 cus quando, prout in themate, eſt adjecta facto, vel non facto, *Grat. diſcep. forenſ. cap.721. num.14.,* & pluribus cumulatis de veriori teſtatur. *Rocc. d. cap.158. num.14., & optimè Surd. deciſ.260. n.22, & coram Bicb. dec.470. num.1.*

Attamen Dominis viſum fuit verſari extrà difficultatem, & diſpoſitionem Statuti Urbis, quia in præſenti hypotheſi prædictum pactum non continet puram pœnam conventionalem, qualis eſſet, ſi importaret obligationem ſolvendi aliquid de proprio pro facto, in quo de Jure non imponitur pœna; ſed verè idem pactum videtur conforme juri communi, & alteri Statuto Agriculturæ ſub cap.45. demandantibus emendationem damni dati; proindèque dicendum eſt continere potius renovationem pœnæ legalis, & nil aliud importare, quàm præventivam taxationem, factam inter Partes de illo intereſſe, quod poſticipatè per Peritos debuerat eſtimari, & quod ad occurrendum difficultati illius liquidationis, ipſi contrahentes ab initio voluerunt liquidare in ſcutis duobus pro qualibet pedagnola, quæ taxatio, ſeu liquidatio nedum eſt permiſſa, ſed perſua-
6 ſa, & commendata per *Text. in l. final. ff. de Prætor. ſtipulat. Corn. conſ.2. num.14. poſt med. verſ. & maximè lib.3. Rom. conſ.410. num.6.,* & in terminis diſcuſſo articulo firmavit *Rota coràm Bicb. deciſ.470. num.11., & 12.*

Præterea in omnem caſum d. pactum præſefert caſum mixtum, ſcilicet novationem pœnæ legalis deductæ in conventionem cum taxatione intereſſe, ideòque non comprehenditur ſub diſpoſitione Statuti Urbis loquentis de caſu ſimplici puræ pœnæ conventionalis, ut omiſſis gene-
7 ralibus in terminis tradit *Grat. diſcept. forenſ. cap.170. num.19.,* & verè in hunc ſenſum accipi debet dict. pactum inſpectis aliis partibus Inſtrumenti affictus, quæ ad invicem declarantur, &
8 conſoventur, per *Text. in l.1. ff. de reb. dub., & l. qui filiabus ff. de legat.1. Rot. dec.583. num.7. cor. Cerro, & in Rec. dec.711. num.2. par.3.*

Ad quem effectum animadvertunt etiam Domini, quod contrahentes non deduxerunt in pactum aliquam certam, & exorbitantem ſummam ſolvendam per Conductorem indefinitè in caſu cujuſcumque contraventionis; ſcilicet, ſi dictum fuiſſet, quod caſu, quo inciderentur pedagnolæ, Conductor incurriſſet pœnam centum aureorum, quia tunc ob poſſibilitatem inciſio-
9 nis unius, vel paucarum pedagnolarum longè inferioris valoris, ſolutio centum aureorum cenſeretur adjecta pro pœna conventionali, non autem pro taxatione intereſſe, & in quibus terminis loquitur *deciſ.809. per tot. coram Seraphin. in contrarium allegata,* quinimò ex ibi deductis *num.5.* potiùs retorquetur, & favet caſui noſtro, in quo agitur de pœna legali non indefinitè concepta, ſed correſpondente damno paſſo ex dicta inciſione, cum ſolutio in pactum deducta, fuerit diſtributa in ſingulas pedagnolas, ex quo non obſcurè apparet, eamdem ſolutionem fuiſſe præventivè taxatam, & conventam ſub qualitate intereſſe, ad quod arguendum Judex attendere
10 debet omnes circumſtantias pro excluſione ſimplicis pœnæ conventionalis, per *Text. in l.32. in princip. ff. de uſur. l.3. §. Ejuſdem ff. de Teſtib. Bald. in l. per diverſas num.16. Cod. mandat. Leotard. de Uſur. quæſt.38. num.21.*

Id ipſum comprobatur ex aliis pactis expreſſis in eodem Inſtrumento affictus ſub *cap.5., & cap.6.* ubi agitur de pedagnolis relinquendis in numero 20. pro quolibet rubro ſylvæ, in quibus explicatis obligationibus, & contraventionibus Conductorum, nunquam appoſita legitur aliqua pœna conventionalis, ſed ſemper conventio reſtringitur ad damna, & intereſſe; & proindè in *cap.8.* ubi explicatur obligatio ſolvendi ſcuta duo pro qualibet pedagnola inciſa, dicendum eſt hujuſmodi ſolutionem fuiſſe conventam ſub titulo intereſſe, & damni præventivè liquidati; cum ad dignoſcendam voluntatem Contrahentium, & verum ſenſum pactorum, non verba, ſed mens
11 ipſorum ex toto contextu Inſtrumenti inſpici debet, ut omiſſis generalibus firmavit *Rot. in d. deciſ.809. num.1. coràm Seraphino.*

Firmata igitur validitate pacti, tamquam non præſeferentis prætenſam pœnam conventionalem prohibitam à Statuto Urbis; Eſt certum, quod Monaci habent intentionem fundatam pro exactione intereſſe taxati ad d. rationem ſcut.2. pro

pro qualibet pedagnola; non obſtante oppoſita exceſſivitate, cum in totum exigi valeat, attento Juramento appoſito in Inſtrumento affictus, ut
12 pluribus congeſtis ad rem firmatum fuit in *d. deciſ. 470. num. 14. cor. Bich.* præſertim quia prætenſa exceſſivitas non viſa eſt concludenter probari, & quatenùs probaretur, non relevaret, quinimò penitùs excluſa remanet per ea, quæ firmata fuerunt in d. deciſione cor. R. P. D. meo Priolo, edita in hac eadem Cauſa. §. *Et tanto magis*, cum qua Domini pertranſierunt.

Et ità utraque parte &c.

R. P. D. PIO.

DERTUSEN. JURISDICTIONIS SUPER EXPENSIS.

Veneris 9. Decembris 1695.

ARGUMENTUM.

Expenſæ litis, concernentes Communitatis intereſſe, fieri debent ex communi burſa, & quando dicatur agi de intereſſe communi.

SUMMARIUM.

1 *Quotieſcumque agitur de intereſſe Communi, ſive Eccleſiæ, Lis fieri debet communibus expenſis.*
2 *Jus municipiale Eccleſiæ inviolabiliter ſervari debet.*
3 *De publico intereſſe Eccleſiæ agi dicitur, quoties quæſtio eſt cum Extraneo.*
Epiſcopus eſt extraneus reſpectu Eccleſiæ. ibid.
4 *Diſpoſitio legis clara non recipit interpretationem.*
5 *Obſervantia eſt optima interpres Conſtitutionum Apoſtolicarum.*

DECISIO XVI.

Viget in Eccleſia Dertuſenſi Conſtitutio Benedicti XIII. in ſua obedientia nuncupati, per quam inter cætera ſancitur, quod Adminiſtrator redditûum, *ſolutis, & deductis* (ſunt verba ipſius Conſtitutionis) *ante omnia diſtributionibus, ac veſtiario Presbyterorum &c., & aliis oneribus ordinariis per ipſum pro tempore ſupportandis, teneatur expenſas communes litium, & Ambaſciatorum totum Capitulum tangentium ſupportare; Si verò redditus communes per dictum Presbyterum adminiſtrandi, deductis ſemper omnibus ſupradictis, ac expenſis litium, & Ambaſciatorum, aliorumque onerum, & Communium expenſarum non ſufficerent, eo caſu Prapoſiti de eorum propriis redditibus, onera litium, & Ambaſciatorum, necnon Communium expenſarum hujuſmodi teneantur*, ut ex documento exhibito, *Summario utrinſque partis num. 1.*

Hac Conſtitutione non obſtante, contendebant Beneficiati, & Manſionarii præfatæ Cathedralis Eccleſiæ expenſas pro ſubſtinendis litibus inter Capitulum, & Epiſcopum exortis, ac in noſtro Tribunali vertentibus, non eſſe detrahendas ex Maſſa Communi, ſed ex Maſſa Capitulari Canonicorum, cui quidem prætenſioni acritèr ſe opponente Capitulo ſubſcripſi dubium — *An expenſæ litis ſint detrahendæ ex Maſſa Communi, vel ex Maſſa Capitulari*, quod cum in hodierna audiẽtia diſceptandum de more DD. meis propoſuerim, emanavit reſolutio: *Expenſas eſſe detrahendas ex Maſſa Communi, detracta tamen priùs rata Beneficiatos, & Manſionarios tangente.*

Ratio reſpiciens Juſtitiam Reſcripti potiſſimùm fundata fuit in efficacia ſupralatæ Conſtitutionis Benedictinæ, qua ſtante certum eſt, quod deductis priùs diſtributionibus Commenſalium, aliiſque in eadem demandatis, aſſiſtit Capitulo Jus pro detractione expenſarum ex Maſſa Communi; Cumque igitur Conſtitutio hæc robur recipiat a juris Communi cenſura, ſecundùm quam quotieſcumque agitur de inte-
1 reſſe Eccleſiæ, lis fieri debet ex Communibus expenſis, & conſequenter ex burſa Communi, ad firmata per *Adden. ad Gregor. deciſ. 263. n. 6.,*
2 *ibiq. adden. coram Manzaned. dec. 157., & in Ilerden. Expenſarum 3. Julii 1702. §. Hinc non videbatur coram Scotto, deciſ. 518. num. 4., & 6. coram Peu. impreſſ. Lugdun. cum ibi plenè concordantibus*, omninò proinde tamquam Jus municipiale dictæ Eccleſiæ Dertuſenſis inviolabiliter ſervari debet, ut tradit *Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloſs. 9. §. 1. num. 10., Rota deciſ. 74. n. 2. cor. Zarat., & in Recent. dec. 115. n. 6. par. 9.*

Neque ejuſdem Conſtitutionis diſpoſitio evitari valet, ex eo, quod hæc quæſtio non verſetur circa publicum intereſſe Eccleſiæ, ſed tantùm circa particulare Canonicorum, quo caſu fieri nequit detractio expenſarum ex Maſſa Communi: ſiquidem cum præſens lis recipiat prærogativam, honorificentiam, ac dignitatem Capituli ſatagentis conſervare juriſdictionem, quam contendit habere quoad leves exceſſus commiſſos intra ambitum Eccleſiæ à Capitularibus, & Commenſalibus, eaque vertatur cum Ordinario, hanc domeſticam, & correctionalem Juriſdictionem impugnante, hinc eſt quod inficiari non poteſt, quin agatur de lite tangente intereſſe publicum ipſius Eccleſiæ, cum ſemper de illius utilitate, ac intereſſe agi dicatur, quan-
3 do controverſia cadit cum extraneo, proùt eſt Epiſcopus, ut benè notat *idem Adden. ad Gregor. citata deciſ. 263. num. 6. in fine, Nicol. in Foſcul. verb. Capitulum num. 2. Rot. deciſion. 438. num. 1. par. 1. rec.*

Minùſque obſiſtit, quòd memorata Conſtitutio Benedictina intelligenda ſit quoad expenſas illarum litium, quæ tangunt præciſam utilitatem Eccleſiæ circa defenſionem ejus bonorum, ac jurium, adeòque minimè locum obtineat reſpectu expenſarum factarum, & quæ fieri debent per Canonicos pro conſervatione eorumdem præeminentiæ, ſuper qua hodiè eſt contentio cum Epiſcopo, quippe quia cum defenſio hujuſmodi Juriſdictionis evidentèr concernat utilitatem, intereſſe, ac decorem totius Capituli, ad quod literalitèr reſpexit Benedictus in ejus Conſtitutione ibi — *Teneatur expenſas omnes litium, & Ambaſciatorum totum Capitulum tangentium ſupportare*, utique litera legis videtur ſatis clara, &
4 apertè determinans caſum præſentis controverſiæ, proptereàque nullam recipere debet interpretativam reſtrictivam ad vulgatam regulam *Text. in leg. ille, aut ille ff. de legat. 2.*

Et demùm quamcumque difficultatem ſubmovet ſubſequuta obſervantia, quæ præſertim elicitur ex quodam decreto emanato ab Epiſcopo de

de anno 1625. in quo demandatur adimplementum omnium contentorum in Bulla Benedictina, & ſubminiſtratio expenſarum ex Communi Ærario in quibuſcumque litibus, tàm activis, quàm paſſivis, motis, & movendis Capituli, *Summario ejuſdem Capituli n.2.* quæ generalitas excludit penitùs prætenſam reſtrictionem Conſtitutionis ad lites reſpicientes dumtaxàt Eccleſiæ utilitatem, obſervantiam autem eſſe optimam
5 Apoſtolicarum Conſtitutionum interpretem, frequentèr dixit *Rota*, & ſignantèr *in Rec. deciſion.441. num.9.*

Et ita utraque Parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. MOLINES.

ROMANA APPALTUS.

Lunæ 9. Aprilis 1696.

ARGUMENTUM.

Exceptio defalchi non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis, maxime ubi Conductor potuit previdere, & ſuſpicari de damno. Et multò fortius ubi renunciavit ampliſſimæ huic exceptioni etiam in omnibus caſibus cogitatis, & incogitatis, ſub quibus veniunt etiam raró contigibiles. Exceptio defalchi quando locum habeat & quando non.

SUMMARIUM.

1 *Exceptio defalchi non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis.*
Ampl. ubi conductor continuavit in conductione, & uſus fuit re locata num.2.
3 *Sixtus V. erexit Gabellam alearum, & Appaltum reduxit ex ſcut. 7000., ad 5000., & de ratione* ibidem.
4 *Appaltator præſumitur ſcire qualitates Appaltus.*
5 *Appaltator non poteſt pretendere defalcum pro damno contingente ex eo quod poterat prævidere.*
Ampl. quod ſufficit ſola damni ſuſpicio. num.6.
7 *Defalcum peti nequit ubi eidem fuit expreſſe renunciatum etiam in caſibus fortuitis, & de ratione.* num.8.
9 *Sub generali renunciatione Caſuum fortuitorum non veniunt caſus inſoliti, & de quibus cogitari nequeat.*
Limit. quando nonnullis exceptis omnibus aliis cogitatis, & incogitatis renunciatum fuit. num.10., *& de ratione.* num.11.
12 *Conductor non poteſt dici non cogitaſſe de iis caſibus de quibus expreſſe meminit.*
13 *Exceptio defalchi non admittitur, niſi probetur damnum excedere mediatam penſionis.*
14 *Locatio facta ad novennium dicitur unica.*
15 *Locatio ubi facta ad plures annos tunc habenda non eſt ratio unius anni vel alterius, ſed totius temporis compenſando annum fertilem cum ſterili.*
16 *Exceptio dafalchi non poteſt allegari a conductore, qui debitum penſionis faſſus fuit.*

DECISIO XVII.

Domini dixerunt, Mandatum relaxatum à Judice Hoſpitalis S. Sixti favore Monialium B. Mariæ Virginum contra Appaltatorem Bulli Alearum, & litis Conſortes, eſſe exequendum.

Fundata ſiquidem viſa eſt intentio Monaſterii creditoris pro ratâ affictuum decurſorum, ſibi tangente in Inſtrumento Appaltus; in quo cum fuerint promiſſi affictus ſub obligatione Camerali, quæ ex vulgatis habet executionem para-
1 tam, exceptio defalchi opponi nequit, ut in terminis hujus Appaltus aliàs reſpondit *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ.*1003. *num.*1. Ex ea potiſſimùm ratione, quod cum Conductor uſus fuerit re ſibi in Appaltum conceſſa, nec Locatores præſtiterint aliquod impedimentum, non po-
2 teſt ſub prætextu damni paſſi aliundè retardare ſolutionem affictuum, ad tradita per *Rot. in Romana Affictus Laci* 27. *Februarii* 1621. *coram Pirovano.*

Verùm in præſenti themate redditur inſubſiſtens prætenſio defalchi, elicita ex nonnullis aſſertis Edictis, prohibentibus ludos, venientes vulgò ſub nomine *di Biſcazze, e Ridotti.* Nam præter quod illorum probatio excluditur in facto; nihilominus, etiamſi probarentur, non relevarent in jure, attento, quod hujuſmodi generalia Bannimenta, prohibentia ludos prædictos, & quæ ſolent renovari pro tempore à Gubernatoribus Locorum, nedùm aderant de tempore
3 initi Appaltus, ſed etiam in erectione hujus Gabellæ, facta à San. Mem. Sixto V., qui voluit, firma remanere dicta Bannimenta in pœnam ludere volentium: quinimmò, ad tollendam anſam Appaltatoribus petendi defalcum ſub prætextu eorumdem Edictorum, reduxit Appaltum a ſcut.7000. ad ſcut.5000., ut animadverſum fuit in laudata *deciſ.*1003. *coram Dunozzet in fin.*
4 Unde, cum illa potuerint prævideri ab Appaltatore, qui præſumitur ſcire qualitatem Appaltus,
5 nulla eidem venit facienda remiſſio pro damno exinde contingente, per *Text. in l. Ex conducto.* §.1. *in princ. ff. locati, & l. Si quis domum.* §.1. *eod. tit., Lar. alleg. fiſcal.*17. *ſub num.*25., *Cancer. var. reſol. par.*3. *cap.*15. *num.*141., ubi quod ſufficit ſimplex ſuſpicio impedimenti imminentis,
6 & in noſtris terminis, pluribus cumulatis, proſequitur toties laudata *deciſ.* 1003. *num.*3. *coram Dunoz. Iun.*

Præterea excluditur omnis prætenſio defalchi ex lectura dicti Inſtrumenti Appaltus, in quo, exceptis dumtaxat tribus caſibus, nempe belli, peſtis, & abſentiæ Principis ab Urbe, & Statu Eccleſiaſtico, per pactum expreſſum Conductor renunciavit omnibus aliis caſibus, cogitatis, vel incogitatis; omneque periculum, proveniens ex quacumque alia cauſa in ſe ſuſcepit;
7 ideòque multò minus peti poteſt defalcum, ſeu remiſſio annui affictus, per *Tex. in l. Licet. C. locati, Mandel. de Alba conſ.*1. *num.*10., *Lar. alleg. fiſc.*18. *num.*9., *Molin. de contract. diſp.*495. *num.*12., & punctualiter ponderatum fuit, per *Rot. in d. deciſ.*1003. *num.*5. *coram Dunoz.* Ea accedente ratione, quia Conductor, ampliſſimè renunciando juri petendi defalcum in caſibus fortuitis, etiam inopinatis, videtur conducere

aleam

aleam juris exigendi Gabellam Bulli, tamquam
8 quid incertum, & eventuale, juxta doctrinam *Bart. in l. Cotem ferro 11. §. Qui maximos num. 6. verſic. Nunc ad quæſtionem ff. de publ., & vectig. Bald. in l. Licet 8. qu. 3. num. 8. verſ. In contrarium C. locati., Lar. in d. alleg. fiſc. 17. n. 5.*

Non relevante, quod ſub generali renunciatione omnium caſuum fortuitorum non veniant caſus inſoliti, & rarò contingentes, quos Con-
9 ductor cogitare nequivit, juxta theoricam *Bart. in l. Caſſulas 78. §. Frumenta. ff. de contrahen. emp.*, quam ſequitur *Maſtrill. dec. Sicil. 259. a num. 21. uſque ad fin.* Quoniam prædicta concluſio non procedit, quando, prout hic, exceptis quibuſdam particularibus caſibus fuit expreſsè renunciatum omnibus aliis fortuitis, tàm cogitatis,
10 quàm incogitatis, ad tradita per *Surd. conſ. 445. num. 3., Caſtill. contr. jur. tom. 3. cap. 3. num. 106., Capyc. Latr. conſult. 40. nu. 17., Lar. d. alleg. 17. num. 14.*, ubi reddit rationem, ſcilicet, quia eatenùs caſus inſoliti non veniunt in generali renunciatione, quatenus Conductor de eis non potuit cogitare: quæ ratio ceſſat in præſenti themamate, dum aliquos caſus excepit, aliiſque cogitatis, ſeù incogitatis expreſsè renunciavit; quin-
11 immò individualiter renunciatum fuit illis caſibus provenientibus ex prohibitione Principis, ibi: *Per Brevi, Editti, e Proibizioni de' Superiori, anche inſolite, e non penſate.* Proindèque nequit
12 dubitari, quin Conductor de illis præcogitaverit, quorum ſpecificè meminit.

Cæterùm circumſcripta etiam prædicta generali renunciatione omnium caſuum extra exceptos, inefficax redditur exceptio prætenſi defalchi; quia, ad effectum illud prætendi, concludentèr debet probari, damnum paſſum excede-
13 re medietatem penſionis, aliàs nunquam permittitur, ut relatis concordantibus probant *Capyc. Latr. d. conſult. 40. num. 40., & ſeqq. Gobb. Conſult. 42. num. 9., Rocc. Diſp. jur. cap. 119. n. 17.* Quinimmo, cùm locatio fuerit facta in hypotheſi ad novennium, itaut cenſeatur unica loca-
14 tio, in hoc caſu non eſt habenda ratio damni, contingentis in aliquo anno, ſed toto tempore locationis, compenſando annum fertilem cum
15 ſterili, ut doctè deciſum fuit in propoſito *coram Dunoz. Jun.* in toties laudata *dec. 1003. n. 8. cum ſeqq., & per tot.*

Et demùm per DD. animadverſum fuit ex *Sum. num. unic.* reſponſionis, datæ ex parte Monaſterii creditoris pro reſolutione Cauſæ, quod Franciſcus Piccionus, unus ex obligatis, agnoſcens forſan inſubſiſtentiam prætenſi defalchi, per amicabilem concordiam, initam cum dicto Monaſterio, promiſit, & conſenſit, ut idem poſſet ſatisfieri de rata ſui crediti ex quibuſdam pecuniis reſtituendis ab Hoſpitali S. Sixti in vim cujuſdam Reſcripti Signaturæ Iuſtitiæ, ad quas exigendas conſtituit illum Procuratorem. Unde, cum dictus Piccionus faſſus fuerit proprium debitum favore Monaſterii; multò minùs poteſt
16 hodie retardare illius ſolutionem ſub irrelevanti prætextu prætenſi defalchi, ut patet ad ſenſum.

Et ita poſt agnitam contumaciam Reorum, negligentium informare, reſolutum fuit, audito tantùm Monaſterio, &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. TRANSACTIONIS.

Lunæ 7. Maii 1696.

ARGUMENTUM.

Tranſactio habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Juſtitiæ: & exequtionem meretur, non obſtante exceptione non implementi, & inobſervantiæ, quæ non præſumitur, & probata non admittitur ad petendam reſciſſionem tranſactionis, in qua agi ſolùm poteſt ad obſervantiam: lex, aut ſtatutum ſuper Jure privativo molendi non ſubſtinetur, valet pactum, aut Tranſactio ſuper eodem Jure.

SUMMARIUM.

1 *Tranſactio habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Juſtitiæ.*
Et celerem meretur executionem num. 2. *Ampl. ubi munita ſit obligatione Camerali* nu. 3.
Ampl. ſecundo, quod exceptiones adverſùs ipſam propoſitæ reijciuntur ad petitorium num. 4.
Limit. nec ubi ſit evidenter nulla, vel conſtet de læſione num. 1.
Limit. ſecundo ubi conſtet de illius longæva inobſervantia num. 5., & *de ratione* num. 6. *contrarium* num. 16., & 17.
6 *Inobſervantia Tranſactionis facit præſumere illam, vel fuiſſe revocatam, vel annullatam.*
7 *Habens pro ſe inſtrumentum tranſactionis relevatur ab onere probandi illius obſervantiam.*
8 *Scriptura non producta non probat.*
9 *Generalis facultas, ſive conventio molendi ad vintenum non comprehendit incolas haben. pactum molendi ad vigeſimam quartam.*
10 *Obſervantia Tranſactionis, ex quibus probetur, &* num. 11., & 13.
12 *Sententia lata per contradictas, quando æquipolleat Sententiæ latæ in contradictorio Judicio.*
14 *Teſtes extrajudiciales admiſſi in Judicio manutentionis non attenduntur in judicio ordinario.*
15 *Tranſactio non deſtruitur ex aliquibus actibus contrariis Clandeſtinis.*
16 *Tranſactio eſt contractus nominatus.*
Et in ea ex defectu adimplementi non agitur ad illius reſciſſionem, ſed ſolùm ad obſervantiam n. 17.
18 *Tranſactio præcedens non innovatur per alteram initam ad alium effectum.*
19 *Barones non poſſunt condere legem, vel Statutum ſuper Jure privativo molendi in eorum molendino: poſſunt tamen per tranſactionem, aut pactum tale jus convenire* num. 20.
21 *Pactum Eccleſiaſticis inferens præjudicium non ſubſtinetur.*
Declara, & diſtingue num. 22. 23., & 24.
25 *Vendens Molendinum cum libertate molendi non dicitur contravenire venditioni, ſi deindè per tranſactionem conveniat ſuper jure privativo molendi cum aliqua Univerſitate.*
26 *De facultate conſtruendi nova Molendina remiſſivè.*
27 *Lex, aut Statutum præcipiens aliquid contra Eccleſiaſt. libertatem, & ſi momentaneum non ſubſtinetur.*
28 *Obligatio ex tranſactione oriens eſt ultrò, ejuſque obligatoria in perpetuum.*

DE-

DECISIO XVIII.

OBligationem molendi in perpetuum propria frumenta in Molendino Baronis de Caviſmontibus ſolemnitèr ſuſceptam per Communitatem vigore tranſactionis uſque de anno 1478., pluriès prævertere tentarunt Homines ejuſdem loci; itaut Barones pro tempore coacti fuerint pro obſervantia conventorum implorare Judicis officium, ac poſtremò de anno 1691. formitèr introducta fuit lis in partibus, cui acceſſerunt etiam Patres Carthuſiani, qui cum reperirentur in quaſi poſſeſſione molendi omnibus accedere volentibus ad proprium Molendinum, emptum ab eiſdem Baronibus ante controverſam Tranſactionem, inſtabant non ſolùm pro manutentione, ſed etiam pro revocatione dictæ Tranſactionis, ne quid contra eorum libertatem Eccleſiaſticam, ac pacta in contractu emptionis conventa innovaretur. In hoc ſtatu Cauſa devoluta fuit ad A. C. met, qui in ſummariiſſimo poſſeſſorio mandatum de manutenendo conceſſit Patribus, & ſucceſſivè in petitorio contra eoſdem, & Communitatem pronunciavit pro obſervantia, & executione Tranſactionis favore Baronum, ad cujus Judicati tenorem hodiè paritèr DD. in gradu appellationis reſponderunt, Patribus Carthuſianis dandam eſſe manutentionem, ut *in altera mea deciſione*, & tranſactionem
1 eſſe exequendam. Quoties enim non ſit evidentèr nulla, vel enormitèr læſiva, ſemper habet
2 pro ſe præſumptionem validitatis, & juſtitiæ, & expeditam exequutionem requirit, maximè in
3 hoc executivo Judicio proveniente ab obligatione Camerali, ad tradita per *Urceol. de Tranſact. q.68. num.21., & q.69. num. 24.*, *Rot. deciſ.182. num.5. par.17.*, & nuper dictum fuit *in Urbevetana Primogenitura* 19. *Junii* 1693. §. *Prætermiſſo, & ſeqq. coram R. P. D. meo Muto*: reſervatis ex-
4 ceptionibus in ſuo ordinario Judicio.

Validitas, & Juſtitia neque modò per Com-
5 munitatem controvertebatur, quæ ſolummodò allegabat non adimplementum promiſſorum, tam ex parte Baronis, quàm ex parte propria, itaùt talis obſervantia per centum, & ultrà annos le-
6 galem præſumptionem inducebat, talem Tranſactionem vel revocatam, vel annullatam fuiſſe, & per conſequens modò ampliùs executionem obtinere minimè poſſe.

Verùm non adimplementum ex parte Baronis, cum conſiſtat in facto, nullo modo probatur; promiſit enim in recompenſationem aquam derivare ex fluminibus Caulonis, & Druentiæ, atque perpetuò conſervare foveas, *bedalia* nuncupatas, pro commodiori uſu, & utilitate Communitatis, & molere frumenta ad vigeſimam quartam partem: Contra hæc per Univerſitatem
7 nihil doctum fuit (quando ex abundanti Scribentes pro Barone, quia habenti pro ſe Inſtrumentum Tranſactionis, & rem Judicatam non incumbit onus probandi illorum obſervantiam) exhibuerunt in actis duas locationes dicti Molendini de anno 1486., & 1564. cum pacto expreſſo, quod Conductor tenetur molere grana Incolarum, juxtà formam Tranſactionis.

Nec contra iſtas attendendæ ſunt aliæ duæ per Communitatem exhibitæ, tanquàm poſteriores, nempè de anno 1658. & 1695. cum facultate exigendi jus molituræ ſub vinteno, quia iſtæ non
8 ſunt de actis, & quatenùs exiſterent, dici poſſet quod talis generalis facultas non comprehenderet Incolas habentes particulare pactum, cui nunquàm per generalitatem derogatur, vel eſſet
9 ſupponenda aliqua alia conventio. Et tantò minùs ſubſiſtit prætenſa centenaria, quia allegatæ
10 locationes præſumere faciunt obſervantiam uſque de anno 1564., de quo tempore Barones etiam reportarunt Sententiam Cameralem in
11 judicatum tranſactam, approbantem prædictam Tranſactionem, quæ, quamvis emanaverit per contradictas, cum ab illa Communitas non appellaverit, & poſteà ſuccubuerit in taxatione, &
12 refectione expenſarum, eamdem vim habet ac ſi in contradictorio Judicio emanaſſet, ut modò tenet *Rot. deciſ.486. num.8., & ſeqq. part.14. deciſ.512. num.7. par.18. rec., & coram Bich. dec.29. num.6., & ſeqq., & alibi paſſim.* Succeſſivè de anno 1581. Barones in Conſilio Communitatis expreſsè proteſtati ſunt contra nonnullos actus per Homines adverſùs Tranſactionem introducere
13 volentes, & demùm de anno 1635. facultas per Communitatem petita, utendi libertate, in qua reperiebatur, fuit illi expreſsè denegata, quæ omnia ſatis demonſtrant effectuationem Tranſactionis, vel inobſervantiam fuiſſe ſemper à Baronibus impugnatam.

Nil paritèr relevant in hoc Judicio Teſtes ad-
14 miſſi pro manutentione; tum quia ſunt extrajudiciales, tum quia non ſpecificant quanto tempore Homines Communitatis iverint ad d. Molendinum Patrum, minuſque quod, ſciente, & patiente Barone per ſpatium triginta, vel quadraginta annorum contravenerint, & quot fuerint contravenientes; nam cum iſti potuerint eſſe
15 pauci, & clandeſtini, ſine neceſſariis requiſitis, dici non poteſt interverſa tranſactio, minuſque quaſi poſſeſſio exindè quæſita Baroni, ut notat *Pariſ. conſ.112. num.45., & 46. lib.1.*, *Rot. poſt Poſth. de Manut. deciſ.46. num.5., & ſeqq.*

Sed quatenùs etiam ſubſiſteret non adimple-
16 mentum ex parte Baronis, iſte non eſt modus recedendi à Tranſactione ſolemnitèr ſtipulata, quidquid eſſet ſi ageretur de contractu innomi-
17 nato, vel adeſſet in ipſa Tranſactione pactum reſolutivum, ſed tantùm poteſt Communitas, juxtà naturam correlativorum eadem actione, qua cogitur obſervare Tranſactionem, agere pro adimplemento promiſſorum etiam ex parte Baronum, ad *Text. in l. ſi pro fundo* 33., *l. quamvis* 39., *& l. ubi pactum* 40. *C. de tranſact.*, *Rot. coram Pen. dec.1207. num.7. ibique Adden.*, *& in Melevitana Tranſactionis* 19. *Junii* 1690. §. *Demum coram R.P.D. meo Caprara* emanata in terminis caſus, de quo agitur.

Nec dici poteſt innovata controverſa Tranſa-
18 ctio per aliam de anno 1623., tanquam ad alium effectum emanata, & ſuper ſeparatione, & diviſione Bonorum allodialium à feudalibus ratione onerum imponendorum, quæ nihil commune habet cum hac particulari conventione: Obligationem enim Communitatis molendi in proprio Molendino Barones non deſumunt à Baronalitate, ſed à controverſa Tranſactione.

Minùs executionem hujus Tranſactionis impedire valent Patres Carthuſiani tanquàm contrariæ eorum Eccleſiaſticæ libertati, & præjudicia-

ciali contractui emptionis alterius Molendini facto cum ipſomet Barone tranſigente; læſionem enim Eccleſiaſticæ libertatis deſumebant ab im-
19 pedimento, quod modò præſtabatur per Baronem Hominibus de Caviſmontibus ne accedere valerent ad illorum Molendinum, ſed DD. obſervarunt tale impedimentum non provenire ab aliqua lege, vel vi coactiva ejuſdem Baronis, in quo caſu procedunt omnes auctoritates pro Patribus allegatæ, ſed Baronem agere tantùm, tanquam privatam perſonam pro obſervantia pactorum, ad quæ ex mera voluntate, & ex cauſa
20 proprii lucri, & commodi Univerſitas ſe obligavit, quòd aliàs niſi cum magna impenſa conſequi potuiſſet, ut optimè diſtinguit *Pan:moll. deciſ. 26. adnot. 5. num. 13.* Quoniam ſtante libertate accedendi ad quæcumque Molendina ad libitum, conventio eundi potiùs ad unum, quàm ad aliud eſt actus conſequutivus præcedentis libertatis, & non illicitus, neque læſivus Eccleſiaſticæ libertatis.

Nec obſtat, quod neque per pactum inferri
21 poſſit aliquod præjudicium Perſonis, vel Bonis Eccleſiaſticis; Quia paritèr hoc procedit, quan-
22 do agitur de aliquo onere imponendo, ut *in deciſ. ex adverſo allegata coram Celſ. 259.* Vel præju-
23 dicio de directo inferendo, ſecùs in materia indifferenti, quæ omninò pendet à voluntate Tranſigentium, qui poſſunt ſibi imponere neceſſita-
24 tem eundi potiùs ad Molendinum unius, quàm alterius, *Vermigl. conſ. 100. num. 3. verſ. nullo jure, & ſeqq. uſque ad fin., Gratian. Diſcept. 564. num. 55., Gaſp. Ant. Theſ. in addit. ad Theſ. dec. 16. poſt med., Pan:moll. d. dec. 26. adnot. 4. num. 13.*

Eadem reſponſione tollitur etiam alterum objectum emptionis, quamvis præcedenter Tranſactioni factæ, & cum omnibus ſuis juribus, & pertinentiis, quia in contractu non legitur jus aliquod conceſſum cogendi Communitatem ad molendum in Molendino vendito, ſed tantùm ſub juribus, & evictionibus promiſſis venit facultas molendi frumenta ſponte inferentium, & manutentio in tali libero exercitio, in quo à ne-
25 mine Patres moleſtantur; at ſi Univerſitas, & Homines tractu temporis ad dictum Molendinum ampliùs accedere noluerunt, & modò ex vi Tranſactionis non poſſunt, hoc non eſt imputandum Baroni, nec dicendum, quod contravenerit contractui jam cum Patribus ſtipulato, ut firmant *Surd. conſ. 321. num. 20., & 21., & Capyc. Latr. conſult. 8. num. 28., & ſeqq.*, ſequentes theoricam *Alberic. in l. ſi manifeſtè Cod. de ſervit., & aqu., & Jaſ. in l. quominus num. 86. ff. de flumin.*, necnon *Alex. conſ. 194. vol. 2., & conſ. 22. vol. 7. ferè per tot.*
26 examinat in genere facultatem conſtruendi de novo Molendina.

Minùs perpetuitas temporis conventa in Tranſactione pacto irrogare poteſt hanc qualitatem præjudicialem Eccleſiaſticæ libertati; nam tempus non eſt modus inferendi talem læſionem, ſed præcipuè derivat ex Lege, vel Statuto
27 præcipiente, ſeu prohibente aliquid contra Eccleſiaſticam libertatem, quod etiamſi momentaneum eſſet, illam læderet, ultra quod in caſu præſenti perpetuitas provenit ex natura contractus, quia ſicut Communitas voluit in perpetuum obligatum Baronem, & illius ſucceſſores
28 ad derivandas aquas, & conſervandas foveas, ita & ipſa aſſumere debebat perpetuam obligationem accedendi ad illius Molendinum, & frumenta molendi ad rationem conventam.

Et ita utraque Parte &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. JURIS MOLENDI SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 7. Maii 1696.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione libertatis Juris molendi debetur poſſidenti, etiam pendente Judicio in petitorio, & ſuper ſubſiſtentia tranſactionis initæ ſuper Jure privativo, & ex quibus talis poſſeſſio probetur latè diſcutitur, & firmatur.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio in poſſeſſione Juris molendi debetur poſſidenti.*
Ampl. etiam pendente Judicio in petitorio, & ſuper ſubſiſtentia tranſactionis, ibid. & num. 10.
2 *Poſſeſſio libertatis Juris molendi, ex quibus probetur*, & num. 5., & 7.
3 *Inhibitiones præſentatæ, & non moderatæ præſeferunt ſpeciem manutentionis.*
4 *Poſſeſſio dicitur deſerta ex acquieſcentia ſequuta poſt præſentatas inhibitiones.*
5 *Poſſeſſio probatur ex confeſſione adverſarii, quamvis profitentis actus poſſeſſorios eſſe clandeſtinos, quia talis qualitas rejicitur.*
6 *Actus etiam unicus ſufficit ad manutentionem obtinendam.*
8 *In Judicio manutentionis teſtes, etiam formiter non examinati probant.*
9 *Actus ubi ſunt correſpectivi, unus non poteſt dari ſine alio.*
11 *Sententia non afficit non citatos.*
12 *Scientia, & patientia probatur etiam ex conjecturis.*
13 *Attentata non committuntur ab eo qui continuat in poſſeſſione.*

DECISIO XIX.

DOmini recognoſcentes obligationem molendi propria frumenta in Molendino Baronis de Caviſmontibus ſolemniter, ac prævia Tranſactione acceptatam per Communitatem, ex hactenus deductis ſubſiſtere, cenſuerunt, *Tranſactionem eſſe exequendam*; ut videre eſt in alia deciſione hodie edita coram Me; ita quoque in eadem Audientia procedentes ad ulteriora in examine alterius Dubii: *An Patribus Carthuſianis eſſet danda manutentio in quaſi poſſeſſione liberi acceſſus Hominum Loci, & Territorii de Caviſmontibus ad eorum Molendinum?* affirmativè reſponderunt.

Ratio ita decidendi ex eo deſumpta fuit, quia conſtat de quaſi poſſeſſione hujus liberi acceſſus,
1 & quouſque terminetur lis in judicio petitorio ſuper controverſia hujus Juris molendi, manutentio debetur Patribus poſſidentibus, *Plot. de In lit. jurand. §. 3. ſub num. 34., Menoch. de Adipiſc. remed. 6. num. 32., Joſeph Roſa conſult. 39. num. 49.*, An-

Antunez de Donat. Reg. lib. 3. cap. 28. n. 151., Gobb. de Aqu. quæſt. 10. num. 40., & Rot. in rec. deciſ. 18. num. 8. part. 14.

Poſſeſſio autem remanet probata ex Teſtibus examinatis uſque de anno 1635. deponentibus de antiqua, & diuturna poſſeſſione Patrum Carthuſianorum molendi in eorum Molendino frumenta Civium, & Incolarum Loci de Caviſmontibus, & aliorum quorumcumque ad illud acce-
2 dere volentium, & ex ſubſequutis inhibitionibus judicialiter de eodem anno expeditis coram Viceſgerente Avenionenſi, quæ cum fuerint Baroni præſentatæ, ex illarum exequutione non ſolùm videtur concludentiſſimè juſtificata poſſeſſio Patrum, ex quo tales inhibitiones habeant
3 ſpeciem manutentionis; ut obſervat *Poſth. de manuten. obſervat. 106. num. 3., & Rot. poſt ipſum deciſ. 102. num. 2.* ſed quia Baro nunquam obtinuit illarum moderationem, immò intermedio tempore permiſit Vaſſallos liberè accedere ad Molendinum Carthuſiæ, ex iſta acquieſcentia di-
4 citur etiam propriam poſſeſſionem deſeruiſſe, ad tradita per *Giovagnon. conſ. 170. num. 1., & 18. lib. 2., Poſth. de Manutent. obſervat. 58. numer. 10., Rocc. Select. cap. 149. num. 20., Rota coram Mantic. deciſ. 95. num. 5., Buratt. dec. 730. num. 6., Merlin. deciſ. 18. num. 1., cum ſeqq., & Bich. deciſ. 655. num. 4.*

Hæc quaſi poſſeſſio evidentiùs comprobatur ex articulis ab ipſomet Barone exhibitis, in quibus expreſsè fatetur, ſuos Subditos accedere ad aliena Molendina, & quamvis dicatur talis acceſſus clandeſtinus, & factus nocturno tempore,
5 talis qualitas rejicitur, niſi illa exadverſo concludenter probetur, juxta opinionem Rotæ, de qua *coram Buratt. deciſ. 100. num. 18., cum ſeqq., & deciſ. 185., & 270., utrobique num. 2., & coram Gregor. deciſ. 458. num. 5., & apud Poſth. de Subhaſt. deciſ. 74. num. 27., & deciſ. 196. num. 7.*

Sed de libero potiùs, quàm de clandeſtino acceſſu, non ſolùm conſtare viſum eſt ex ſuperiùs dictis; verùm etiam ex judiciali deſcriptione facta per Judicem de Partibus, qui in ipſomet acceſſu comperiit currum frumenti, qui ab Incolis dicti Loci de Caviſmontibus aſportabatur ad Molendinum Carthuſiæ, & iſte unicus actus
6 etiam ſufficeret ad obtinendam manutentionem, *Gratian. cap. 300. num. 76., Poſth. de manut. obſerv. 18. num. 31., & Rot. in recent. deciſ. 508. num. 1. part. 3.* quæ certiùs debetur, juncta præſertim clariori probatione, deſumpta ex aliis Teſtibus nuper, & occaſione hujus controverſiæ exa-
7 minatis ſuper plenaria libertate accedendi, & molendi in alienis Molendinis, qui, quamvis non ſint formiter examinati, in hoc ſummariſſimo
8 judicio manutentionis plenam probationem faciunt, *Poſth. de Manut. obſerv. 38. per tot., Thomat. deciſ. 105. num. 1. verſ. Stante præſertim, Panimoll. deciſ. 10. num. 13., cum ſeqq., & Rot. coram Cerr. deciſ. 273. num. 2., & coram Alexand. VIII. deciſ. 9. num. 6.*

Vindicata ex his quaſi poſſeſſione Patrum, cum circumſtantia liberi acceſſus quorumcumque hominum ire volentium ad molendum in eorum Molendino, in nihilo viſum eſt relevare objectum adductum à Scribentibus pro Barone, quod iſte liber acceſſus ad unum potiùs, quàm ad alterum Molendinum dependet à libera voluntate molere volentium, qui poſſunt accedere, & non accedere, cumque in his, quæ ſunt facultatis nulla acquiratur poſſeſſio, exinde inferebatur, ex talibus actibus, nec minùs deberi manutentionem.

Verùm fallacia hujus objecti illico apparuit, ex eo, quod Patres non prætendunt manutentionem in quaſi poſſeſſione cogendi Vaſſallos accedendi ad eorum Molendinum; In hoc ſanè caſu, quia peteretur manutentio coactiva, & deſtructiva ipſius libertatis, intraret regula, ut ex actibus facultativis nulla transferretur poſſeſſio; Sed cum modò agatur de conſervanda libertate Molendini, & facultate illùc accedendi de jure naturali competente, ſicut libertas Molendini redditur innegabilis, ita quoque ex illa reſultat libertas Communitatis illùc accedendi; quæ
9 cum ſint inter ſe correſpectiva, non poteſt dari unum ſine alio, *Surd. conſ. 34. num. 26., Mangil. de Imput. quæſt. 40. num. 8., Giurba,* cæteris relatis, *deciſ. 85. ſub num. 20. §. Ideo poſito.*

Nec dicatur, quod ex tali libero acceſſu ita indirectè ſubverteretur effectus Tranſactionis, & Sententiæ Cameralis in judicatum tranſactæ; Cùmque Baro ex ſolemni obligatione Communitatis acquiſiverit jus prohibendi Subditos accedendi ad aliena Molendina, tali jure privatus non remanſerit, & contra illud acquiſita non dicatur quaſi poſſeſſio, niſi actus, in contrarium ge-
10 ſti, probentur effectuati ſciente, & patiente Barone. Nam pro reſponſione animadverſum fuit, quod Tranſactio non relevat; Quia quouſque lis verſatur ſuper negotio principali, manutentio debetur poſſidenti; & Sententia Cameralis non
11 comprehendit Patres in ea minimè citatos. Et demùm quia actus liberi acceſſus per diuturnum temporis ſpatium continuati fuerunt, poſt expeditas inhibitiones contra Baronem, etiam judicialiter exequutas, abſque eo, quod ipſe per lapſum quinquaginta, & ultra annorum unquam inſteterit pro illarum moderatione, clarè datur
12 intelligi ipſius ſcientia, & acquieſcentia, quæ etiam ex conjecturis præſumitur, ut advertit *Rota in recentior. deciſ. 455. num. 9. cum ſequentib. part. 9., & deciſ. 278. num. 4. part. 12.*

Nec tales actus dici poſſunt turbativi, & attentati; quia cum emanaverint in ſequelam inhibitionum expeditarum à Carthuſia vigore ſuæ poſſeſſionis, de tali defectu redargui non poſſunt, cum attentata non cadant in eo, qui con-
13 tinuat in ſua poſſeſſione, *Gloſs. in cap. Non ſolum, de appellation. in 6., & in Clementin. 2. ut lit. pendent., Lancellott. de Attentatis cap. 4. limit. 1. num. 2., Rota coram Seraphin. dec. 432. num. 4., & coram Cavaler. deciſ. 615. num. 2.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. JURIS MOLENDI SUPER REMISSORIA.

Mercurii 30. Januarii 1697.

ARGUMENTUM.

Remiſſoria non denegatur in profanis, ubi conſtat de

de relevantia materiæ articulatæ. Relevantia ad effectum præſcribendi Tranſactionem irritam ſuper Jure privativo molendi deſumitur ex probatione immemorabilis, vel centenariæ poſſeſſionis libertatis molendi, quæ centenaria nec excluditur ex excluſione immemorabilis, nec interrumpitur per litem inchoatam, & minimè proſecutam.

SUMMARIUM.

1 *Remiſſoria in profanis numquam denegatur data relevantia etiam unius articuli materiæ articulatæ.*

2 *Titulus Tranſactionis initæ, ſuper jure privativo molendi, præſcribitur per immemorabilem poſſeſſionem libertatis molendi.*

Ampl. num.3.

3 *Favore libertatis naturalis ſufficit præſcriptio quadragenaria cum ſubſecuta acquieſcentia ad elidendum titulum eidem libertati contrarium.*

4 *Ab excluſione immemorabilis non remanet excluſa centenaria.*

5 *Centenaria æquipollet immemorabili, ubi nullam habet tituli reſiſtentiam.*

Et quaſcumque actiones, etiam impræſcriptibiles extinguit, num.6.

7 *Centenaria interrumpitur per litem.*

Declar., ut num. ſeq.

8 *Inhibitiones non moderatæ præſeferunt ſpeciem manutentionis.*

9 *Tranſactionis inobſervantia præſcribitur ex lapſu temporis, habili ad præſcribendum.*

DECISIO XX.

Reſponſum fuerat coram Me ſub die 7. Maii proximè præteriti pro executione Tranſactionis favore Baronis de Caviſmontibus; ſed obtenta poſtmodum per Carthuſiam, & Communitatem nova Audientia, ad obviandum imminenti periculo, ne ſcilicet Communitas teneatur privativè accedere ad molendum propria frumenta, quàm in Molendino Baronis, & Carthuſia reſpectivè impedita non remaneat recipere in ſuo Molendino illius frumenta: cumque utrique intereſſet propriam, & naturalem libertatem tueri, & oſtendere ejuſdem Tranſactionis inobſervantiam, & ineffectuationem; Exhibitis proinde Articulis in hodierna Audientia, ad inſtantiam utriuſque petita fuit Remiſſoria, quam Domini concedere putarunt, cum præfixione tamen termini trium menſium, ad probandum.

Prætermiſſo enim, quod agitur de materia profana, & quia ad iſtum effectum ſufficeret nedùm relevantia unius Articuli, immo ſola illius poſſibilitas, ad tradita per *Rotam in Tudertina Donationis 27. Junii 1682. §. Relevantia, & in Colonien. Matrimonii die 7. Junii §. finali, coram Emo*
1 *Mediolanen.* adhùc tamen, quia ex lectura Articulorum apparuit, quoad aliquos particulariter examinatos, illorum relevantia, eò faciliùs inclinatum fuit pro conceſſione Remiſſoriæ, quæ nunquam denegari ſolet, data relevantia materiæ articulatæ, *Rota coram Gregor. deciſ. 392.*, *Buratt. deciſ. 302. num. 1.*, & paſſim alibi.

Ex his enim ſolùm percurrendo primum, ſecundum, & tertium, hi omnes viſi fuerunt relevantes, uti tendentes ad probandum, nedùm antiquiſſimam, & immemorabilem poſſeſſionem Carthuſiæ recipiendi, & molendi in ejus Molendino frumenta dictæ Communitatis, ſed etiam æquè antiquam, ac paritèr immemorabilem poſſeſſionem ejuſdem Communitatis accedendi ad quæcumque Molendina ſibi beneviſa. Relevantia enim ex eo reſultat, quia ſi concludenter probaretur iſta libertas cum ſubſequuta acquieſcen-
2 tia Baronis, illius titulus ex tali temporis lapſu remanſiſſet omninò præſcriptus, maximè favo-
3 re naturalis libertatis cuique competentis, ad quem effectum ſufficeret etiam ſola quadragenaria, ad *Textum in leg. 3. Cod. de præſcript.* & in puncto *Alexand. conſ. 7. num. 1. lib. 1.* Nec adversùs probationem deſuper faciendam ſuper antiquiſſima, & immemorabili poſſeſſione libertatis, tam reſpectu Carthuſiæ, quàm Communitatis, cum ſcientia etiam, & patientia Baronis pugnare videntur publica Inſtrumenta in contrarium adducta, nempe Tranſactio de anno 1478., & demùm contradictio Bajuli, ſeu Locumtenentis ejuſdem Baronis, facta in publico Parlamento uſque de anno 1581.; Quia licèt hæc omnia excludant probationem Immemorabilis; adhuc tamen cum emanaverint ante integrum ſæculum,
4 non repugnat, quod abinde citra probari non poſſit centenaria pariter articulata, quæ quatenus ſubſtineatur, de illa erit formiter agendum
5 in diſputatione Cauſæ; & cum in hac materia nullam habeat tituli reſiſtentiam, habebit quoque eandem vim ac Immemorabilis, ad effectum
6 quaſcumque actiones, etiam impræſcriptibiles extinguendi, *Rot. deciſ. 709. num. 4. cum ſequentib., & deciſ. 770. num. 8. part. 18., & deciſ. 106. num. 4. cum aliis ſequentibus. part. 19., & in Romana Augmenti Dotis, & Legatorum die 4. Martii 1695. §. Neque, coram Me.*

Nec dicatur, quod ſi fieri contigeret probatio centenariæ, illa remaneret interrupta ex lite
7 mota de anno 1635. priùs coram Viceſgerente Avenionenſi, & ad inſtantiam Baronis, ſucceſſivè reaſſumpta in Curia Legationis; quia cum poſt ſequutam illius reaſſumptionem Cauſa non fuerit ampliùs proſequuta, & inhibitiones expeditæ ad inſtantiam Carthuſiæ, nec minùs appareant moderatæ, itaut in ſuo robore vigentes, &
8 nunquam redactæ ad viam Juris, præſeferant quamdam ſpeciem manutentionis, ex allegatis per *Poſth. de Manutention. obſervat. 106. num. 3., & Rota poſt ipſum deciſ. 102. num. 2.* ex illis proinde interrupta non fuiſſet, immo veriùs corroborata probatio centenariæ, ut in puncto probat *Rota coram Cerro deciſ. 690. num. 4., cum ſeqq.*; Ultra quod ſatis eſſet probare, quod poſt dictum annum 1635. Communitas ſciente, & patiente Barone ſemper continnaverit in ſua libertate accedendi ad quæcumque Molendina ſibi benevi-
9 ſa, ut iſte ſolus lapſus temporis legitimè probatus ſufficiat ad præſcribendum Tranſactionis inobſervantiam, ut tradunt *Valeron. de Tranſaction. tit. 6. quæſt. 3. num. 34., Tondut. Quæſt. Benefic. to. 1. quæſt. 61. num. 7., cum ſequentib.*

Quo verò ad alios Articulos reſpicientes tam ineffectuationem Tranſactionis, & difficultatem illam exequendi, quàm conſtructionem alterius novi Molendini, factam de anno 1625. Domini noluerunt ſuper illis particulariter immorari, quia procedentes cum conſuetis regulis noſtri Tribunalis, cenſuerunt eſſe admittendos ex.

alio-

aliorum præcedentium relevantia.
Et ita utraque &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. TRANSACTIONIS.

Luna 9. *Junii* 1698.

ARGUMENTUM.

Pro Tranſactione competit via Executiva ex ſui natura: Tranſactio ex quibus remaneat concludenter probata; Inita per Communitatem cum Barone ſuper jure privativo molendi ſubſtinetur, nec infringitur, ex contrariis actibus clandeſtinè, & ſine ſcientia Baronis peractis. Modernus Baro poteſt conſtruere novum Molendinum, non obſtante venditione alteriùs Molendini ab ejus anteceſſore alteri facta, reliqua conſtant ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Tranſactio habet vim rei judicatæ.*
2 *Pro tranſactione de jure competit via executiva.*
3 *Tranſactio non datur ſine lite.*
Ad illius tamen validitatem ſufficit ſola litis poſſibilitas, num.4.
5 *Tranſactio probatur ex confeſſione partis.*
Et ex ſubſecuta obſervantia, num.6.
Contractus talis cenſetur, qualis fuit ab ipſis partibus nominatus, d. num.5.
7 *De ſubſtantia Tranſactionis eſt, ut aliquid hinc inde detur, vel remittatur.*
8 *Æqualitas eſt ſervanda inter contrahentes.*
9 *In tranſactione datum, & receptum ſunt ad invicem correſpectiva.*
10 *Ex duobus correſpectivis unum cenſetur geſtum propter aliud.*
11 *Verba* = debeat, & teneatur = *important præciſam neceſſitatem*, & num. ſeq.
13 *Verbum* debeat *aliquando importat facultatem.*
Obligatio coactiva molendi in Molendino Baronis non probatur ex conventione inita per Communitatem ſolvendi pro molitura minorem ſummam, ac antea, ibid.
Limit. ubi una cum reductione interceſſit pactum coactivum accedendi ad Molendinum, num.14., & ſeq.
15 *Effectus obligationis porrigitur etiam ad ea, quæ veniunt in neceſſariam conſequentiam.*
16 *Sententia lata per contradictas, ubi ab ea appellatum non fuit, & ſolutæ fuerunt expenſæ litis habetur pro lata in contradictorio Judicio.*
Ampl. quod dicatur tranſiiſſe in rem judicatam, n.17.
18 *Prior ſententia tollitur per poſteriorem contrariam, latam in gradu appellationis.*
19 *Tranſactio præcedens non innovatur per alteram latam ſuper jure diverſo.*
20 *Titulus allegatus præſumitur melior.*
21 *Scientia vera, & indubitata requiritur in præjudicialibus.*
22 *Actus clandeſtini non præjudicant juribus legitimi contradictoris.*
23 *Depoſitio Teſtis ubi referri poteſt ad actus licitos trahi non debet ad prohibitos.*
24 *Mala fides impedit præſcriptionem.*
25 *Modernus Baro poteſt novum molendinum conſtruere in præjudicium alterius venditi per illius anteceſſorem.*
26 *Concurſus Molentium non eſt de juribus molendini. Nec habetur in conſideratione in illius venditione*, num.27., *& de ratione*, num.28.
29 *Factum dependens ab aliena voluntate non præſumitur in obligationem deductum.*
30 *Baro non eſt veriſimile, quòd in venditione molendini adimere ſibi voluerit libertatem aliud de novo conſtruendi, ubi de tali probibitione nil dictum fuit.*

DECISIO XXI.

Communitas de Caviſmontibus obligationem molendi propria frumenta in Molendino Baronis, licèt pluriès impugnaverit, tanquam præjudicialem propriæ libertati, & ab utraque Parte nunquam effectuatam, ſuccubuit tamen in plena Camera, & deindè poſt ſilentium longi temporis, reaſſumptâ denuò lite, fuit etiam condemnata ab A.C. ad illius exequutionem, & cum utrique judicato noluerit acquieſcere, commiſſâ mihi Causâ in gradu ulterioris appellationis, recognitâ etiam per DD. ſubſiſtentia hujus contentionis, iterùm ſub die 6. Maii 1696. reſponſum fuit pro illius exequutione: Undè Defenſores Communitatis agnoſcentes motiva deciſionis eſſe fundata, & forſan illa everti non poſſe, niſi antiquæ coadjuvarentur novis probationibus, obtinuerunt decerni literas remiſſoriales, in quarum exequutionem compilato novo proceſſu, quia tamen probationes ex eo deſumptæ, apparuerunt etiam inſubſiſtentes, deciſio hodiè revocata ad examen confirmationem meruit.

Juſtitia quippè præcedentis reſolutionis reſultat ex natura ipſius contractus; quia dum in ejus viſceribus continet reciprocam obligationem, etiam in futurum, obſervandi omnia in eo contenta, habet de jure paratam exequutionem,
1 quia cum Imperatori placuerit non minorem auctoritatem tranſactionum, quàm rerum judicatarum eſſe, ſiquidèm nihil ità fidei congruit humanæ, quàm ea, quæ placuerant cuſtodiri, non eſt proindè in caſu præſenti deſumenda via exequutiva ab obligatione Camerali, alioque
2 pacto privilegiato, ſed à ſubſtantia, & qualitate ipſius tranſactionis, ut eſt *Text. expreſſ. in l. non minorem C. de tranſact.*, cum aliis adductis per *Cravett. conſ.685. num.27. verſ. Simili modo, Rota cor. Cavaler. dec.23. num.3. verſ. Et quibus, Royas dec.474. num.1., Merlin. dec.480., & dec.767. utrobique num.3., Duran. dec.216. num.5., & cor. Cerro dec.163. nu.13. cum ſeqq., & in rec. dec.186. num.8. par.8., & dec.348. num. 13. par.9.*

Nec dicatur, quod actus conventionis initus inter Baronem, & Communitatem non impor-
3 tet veram tranſactionem, quia tunc temporis inter ipſos nulla lis de facto præexiſtebat: nàm cum talis conventio appareat mutuo conſenſu facta ad evitandas futuras contentiones, quæ inter Partes ſuboriri potuiſſent circà ea quæ ſunt contenta in eodem Inſtrumento, licèt de tempore conventionis lis non adeſſet, ſufficit tamen ad
4 iſtum effectum ſola illius poſſibilitas, *ad Text. in l.1. ff. de tranſact.*, *& l.2., ibique Gloſſ. C. eodem tit.*, cum aliis allegatis per *Oſaſch. dec.95. n.23., & Rota coram Alexand. VIII. dec.25. num.13. cum ſeqq.*,

ſeqq., & dec.198. num.9., & in rec.dec.161. nu.5.
part.7., & cum Partes in eodem Inſtrumento plu-
5 ries faſſæ fuerint, ſe ad invicem concordaſſe,
quod verbum eſt proprium tranſactionis, ut ob-
ſervat Spieghel. in Lexic. Juris verb. Tranſactio,
negari non poteſt, quin contractus ſit talis, qua-
lis fuit ab eiſdem Contrahentibus denominatus,
6 & qualem etiam demonſtravit ſubſequuta obſer-
vantia, Natt. conſ.149. num.14., Menoch. de Præ-
ſumpt. lib.3. præſumpt.9. num.40., Mantic. de Tacit.
lib.23. titul.5. n.15.. Tondut. Reſol. civil. cap.142.
num.9. cum ſeqq. par.2., & Rot. in rec. dec. 556.
num.13. par.18., maximè quia ex aſſumpta pro-
miſſione Baronis conſervandi favore Commu-
nitatis Bedalia ſemper expurgata, & aquam ma-
nutenendi ſuis propriis ſumptibus, & expenſis, &
ex correſpectiva obligatione Communitatis mo-
7 lendi propria frumenta in Molendino Baronis,
dicitur etiam interveniſſe ſubſtantiale requiſi-
tum tranſactionis, quod eſt, ut aliquid hinc in-
de detur, vel remittatur, ad Text. in l.1. ff. de
tranſact., Berous conſ.176. num.29. lib.1., Roland.
conſ.28. num.3. lib.4., Rota cor. Merlin. deciſ.163.
num.6., & Carr. dec.164. num.10., & in recent.
dec.92. num.2. part.9.

Et ex hac ratione promanat etiam jus coacti-
vum Baronis compellendi Communitatem ad
Molendum in proprio Molendino; quia quando
iſte promiſit manutenere, & mundare dicta Be-
dalia, & facere venire aquam ſuis propriis ſum-
ptibus, cenſetur tale onus in ſe aſſumpſiſſe cor-
reſpectivè ad obligationem Communitatis; un-
dè ſicuti ipſe cogi potuiſſet ad implementum
propriæ obligationis, ità pari ratione con-
gruum eſt, quod ipſe poſſit eamdem Commu-
nitatem compellere ad obſervantiam contra-
8 ctus, tum quia inter Contrahentes eſt ſervanda
æqualitas, tùm quia in tranſactione datum, & re-
9 ceptum ſunt ad invicem correſpectiva, & unum
10 cenſetur geſtum propter aliud, Gloſſ. in l.ut juris
jurandi, ver. libertatis ff. de oper. libert., Corn. con-
ſil.10. num.23., & conſ.117. num.14. lib.2., & in
puncto Rota cor. Bich. dec.111. num.5.

Quod clariùs comprobatur ex verbis ipſius
tranſactionis, voluit enim Communitas, quod
Baro debeat, & teneatur manutenere, & mun-
dare dicta Bedalia, & facere venire aquam ſuis
propriis ſumptibus, & vice verſa Baro voluit,
quod Communitas, & omnes Habitatores de
d. loco debeant molere in Molendino Baronis, &
eorum Bladas triſſare ad vigeſimam quartam
partem: Undè ſicuti reſpectu Baronis illa verba
11 debeat, & teneatur, important præciſam neceſſi-
tatem implendi ex parte ſua propriam obliga-
tionem, ad Text. in cap. Duobus de reſcript. in 6.,
Magon. dec. Florent. dec.7. num.11., Rota coram
Merlino dec.253. num.10., & in rec.dec.279.n.19.
par.9. ità illud verbum debeat prolatum, reſpe-
ctu Communitatis, importare debet, etiam quo-
ad ipſam, ſimilem neceſſitatem, & obligationem
12 non accedendi ad alia Molendina, quàm ad il-
lud Baronis, cum neceſſitas ſit propria ſignifica-
tio hujus verbi, ut eſt Text. in l.1. §.1. ff. quod
quiſque jur., & advertit Bart. in l. Creditores n.3.
C. de pignor., Pariſ. conſ.95. num.17. lib.1., Surd.
conſ.81. num.14., Rota cor. Merlin. dec.432. n.6.,
Coccin. dec.179. nu.1., & cor. Dunoz. jun. dec.748.
num.50, verſ. Verbum enim debere.

Et ex his etiam apparet quàm inapplicabilis
ſit intellectus datus huic verbo debeat à Scriben-
tibus pro Communitate, quod nempè cum illud
adjectum reperiatur in pacto reſpiciente com-
modum, & favorem Communitatis, quia vin-
tenum molituræ impoſterùm reducebatur ad vi-
geſimam quartam partem, reſolvatur proindè in
merè facultativum, & onus eidem non imponat
13 accedendi ad Molendinum Baronis allegando
in id theoricam Saliceti in l. Creditores num.4. C.
de pignor., quam cum aliis exadverſo adductis
referendo comprobat Rota in rec.dec.129. num.8.
par.14.

Procedendo ſiquidèm cum theorica exadver-
ſo inſinuata illa potiùs retorquetur: nam pactum,
quod Habitatores in loco de Caviſmontibus de-
beant molere in Molendino Baronis, & eorum
Bladas triſſare ad vigeſimam quartam partem
duas continet ſpeciales obligationes, etiam di-
ſtinctè conceptas, una reſpicit acceſſum ad mo-
14 lendum, & cum in hac parte nulla ſit facta men-
tio de ſolutione molituræ, ſubditur altera, quæ
reſpicit illius quantitatem, nam fuit determina-
ta in 24. parte, & cum prima ex illis reſpiciat
commodum Baronis, alia verò Communitatis,
quæ impoſterùm triſſabit non ad vintenum, ſed
ad 24. partem, negari non poteſt, quin juxta
doctrinam Saliceti in contrarium allegati in d.leg.
Creditores num.4. C.de pignor. inducta fuerit, quo-
ad Communitatem, poſitiva neceſſitas implen-
di propriam obligationem favore Baronis reſpe-
ctu antedicti acceſſus.

Abſque eo quod attendi mereatur repetitio
in contrarium inculcata, quod nempè illud ver-
bum debeat, percutiat 24. partem, quæ erit ſol-
venda pro molitura, nunquam verò importare
poſſit obligationem accedendi ad Molendinum,
de qua nulla mentio facta fuit; nàm prætermiſsâ
reſponſione ſuperiùs datâ; quod obligatio inita
per Communitatem duas continet partes diſtin-
ctas, & ſeparatas, quarum altera reſpicit com-
modum Baronis, adhùc tamèn examinando ver-
ba obligationis contenta in prima parte clarè col-
ligitur, quod ſi omnes Habitatores in Loco de
Caviſmontibus debent molere in Molendino Ba-
ronis, debent etiam ad illud neceſſariò accede-
re, quia ſine acceſſu non poſſent explere obliga-
tionem molendi in Molendino Baronis; Ideoque
cum acceſſus veniat in neceſſariam conſequen-
15 tiam ad illum etiam porrigitur effectus obliga-
tionis, Rota coram Seraph. dec.955. num.3., cum
ſeqq., Dunoz. jun. dec.238. num.12., & dec.313.
num.2., & ſic non applicatur doctrina Ripæ in
contrarium allegata in l. quominus publico n.135.
ff. de flumin., quia in illius caſu ſolutio, quæ fue-
rat conventa ſuper molitura non importabat in
neceſſariam conſequentiam obligationem acce-
dendi, nam ut ſubdit Bertrand. conſ. 3. num.8. =
qui ſunt ex forma tranſactionis adſtricti ad vige-
ſimam, non ſunt tamen adſtricti ad acceden-
dum = quod ſecus eſt in caſu noſtro, ubi con-
currunt duæ ſpeciales obligationes; molendi
nempe in Molendino Baronis, & ſolvendi moli-
turam in 24. parte.

Quæ omnia eò magis confirmata remanent ex
ſubſequuta ſententia lata in plena Camera, nam
cum uſque de anno 1561. deductum fuiſſet in
controverſiam jus coactivum Baronis, pronun-
cia-

ciatum fuit, Communitatem teneri ad molendum, & macinandum in Molendino Baronis ex
16 forma privilegiorum, ſeù tranſactionis, & quamvis hæc ſententia lata fuerit per contradictas, nihilominùs, quia poſt habitam notitiam mediante præſentatione exequutorialium, & ſubſequuta ſolutione expenſarum non fuit à Communitate per appellationem ſuſpenſa, non ſolùm haberi debet, ac ſi lata fuiſſet in contradictorio Judi-
17 cio, ſed poſt lapſum tanti temporis à die reaſſumptæ litis dicitur tranſiiſſe in auctoritatem rei judicatæ, ad *Text. in Authen. ei qui C. de temp. appellat.*, *Veſtr. in prax. lib. 3. cap. 5. nu. 2.*, *Scacc. de appellat. qu. 15. art. 8. num. 119. cum ſeqq.*, & *Rot. in rec. dec. 427. num. 1. par. 9.*, & *alibi ſæpè.*

Et hinc non relevat, quod Communitas in judiciali acceſſu, ſequuto uſque de anno 1551. requiſita à Barone de veniendo ad molendum in ejus Molendino expreſsè recuſaverit, ex eo, quod ipſa reperiebatur in pacifica poſſeſſione eundi ad molendum ad quæcumque Molendina ſibi magis benè viſa, & uniformis huic recuſationi ſubſequuta fuerit de eodem tempore ſententia Rectoris Carpentoracti; quia cum hæc cauſam dederit appellationi, tunc directæ in plena Camera, & iſta in ulteriori inſtantia pronunciando ſuper jure coactivo, declaraverit, illud competere favore Baronis, nulli dubium remanet, quin ex iſto poſteriori judicato ſublata fuerit, tàm enunciativa Communitatis ſuper prætenſa libertate,
18 quàm ſententia Rectoris in ejus ſequelam data, *Rota apud Poſth. de Subhaſt. dec. 32. num. 4.*, & *cor. Merlino dec. 436. num. 14.*, cum aliis adductis *in Bonon. Bonorum 2. hujus menſis Junii §. Quoniam huic objecto, coram me.*

Comprobata ex his præexiſtentia, & validitate tranſactionis ac rei judicatæ, non obſtant actus in contrarium adducti pro illius ineffectuatione; nàm geminæ reſolutiones conſiliares, in quibus de annis 1581., & 1582. conventus fuerat Incolarum acceſſus ad molendum in illo Molendino, cujus Dominus meliorem feciſſet conditionem, fuerunt ſpecialiter à Barone contradictæ: Concor-
19 dia verò inita de anno 1623. inter Baronem, & Communitatem ſuper diviſione bonorum feudalium ab allodialibus, quamvis non declaret Molendinum bannale, non excludit tamen jus coactivum deſumptum ex præcedenti titulo tranſactionis.

Prout non relevant interpellationes factæ à Barone, quod impoſterùm Habitatores molant in ejus Molendino, quaſi quod ex illo verbo *impoſterùm*, & ex ſubſequuta reſponſione Communitatis tunc declarantis ſe velle adire novum Molendinum Baronis, quando ei videbitur, magis confirmata remaneat illius libertas pro tempore; nam cum iſti actus fuerint à Barone impugnati, & in ipſa contradictione fuerit ſpecialiter allegatus titulus antecedentis conventionis, hoc ſanè demonſtrat, quod tranſactio tunc temporis erat in viridi obſervantia, quià illius titulus non fuiſſet per Baronem deductus, niſi ab ipſo fuiſſet
20 etiam reputatus idoneus ad excludendum prætenſam libertatem Communitatis, cum ſemper validior, & melior præſumatur allegatus *Innocent. in cap. Dudum num. 2. verſ. Sed quia de decim. Lotter. de Re Benefic. lib. 3. cap. 21. num. 38.*, *Rota cor. Cerro dec. 227. num. 17. cum ſeqq.*

Demùm nulla vis fieri poteſt ſuper Teſtibus de novo examinatis, quia non probatur acceſſus Communitatis ad aliena Molendina, ſequutus cum ſcientia, & patientia Baronis, & quamvis iſta deſumi poſſit, ex quo de tempore acceſſus ipſe erat in eodem loco, non videtur tamen ſuf-
21 ficiens; quia cum agatur de actu præjudiciali, requiritur ſcientia vera, & indubitata, quà non probatâ actus contrarii, dicuntur clandeſtini, &
22 non præjudicant juribus legitimi Contradictoris, *Poſth. de Manut. obſerv. 10. num. 100. cum ſeqq.*, & *obſer. 40. num. 6.*, & *ſeqq.*, *Balduc. Obſervat. ad conſ. Ramon. tom. 2. dec. 50. num. 27.*, & *ſeqq.*, *Rota poſt eumdem Poſth. dec. 186. num. 11.*, & *cor. Seraph. dec. 1463. num. 5.*, & *in rec. dec. 150. num. 5. par. 3.*, & *dec. 271. num. 7.*, & *8.*, & *dec. 486. eod. num. part. 18.*

Tantò magis, quia illorum depoſitio verificari poteſt de acceſſu Subditorum ad aliena Molendina de tempore, quo illud Baronis, vel erat
23 deſtructum, vel ex deficientia aquæ erat inhabile ad molendum: Undè cum illa referri poſſit ad actus licitos, & permiſſos, non eſt trahenda ad caſus prohibitos in præjudicium Baronis, ut notat *Manſ. conſult. 343. num. 74.*

Sed omnis difficultas ceſſare viſa eſt ex ipſa tranſactione, & ſententia Camerali contra ipſam Communitatem lata, quæ cum fuerit eidem judicialiter intimata uſque de anno 1563., & ſucceſſivè de anno 1581. in publico Parlamento, Baro expreſsè contradixerit libertatem Subditorum accedendi ad aliena Molendina, eiſdem denuò intimata Tranſactione, & ſententia ab iſto tempore uſque ad annum 1635., quo lis fuit reaſſum-
24 pta, & uſque adhuc durat, non potuerunt Subditi præſcribere tanquàm poſiti in mala fide, cum iſta ortum præſcriptionis impediat, *Altograd. conſ. 53. num. 24.*, & *ſeqq. lib. 2.*, *Criſtin. dec. Belgic. 82. num. 2. lib. 4.*, *Rota cor. Bich. dec. 603. n. 18. cum ſeqq.*, & *in Calaguritana Decimarum de Haro 1. Julii 1697. §. Præmiſſis coram R. P. D. Molines.*

Sublatis exceptionibus allegatis ad inſtantiam Communitatis, minùs obſiſtit illa deducta pro parte Carthuſiæ, quod nempè venditio ad ejus favorem per anteceſſorem moderni Baronis Mo-
25 lendini de Tartais cum omnibus juribus, & pertinentiis, non potuerit deindè ſucceſſor in præjudicium antiqui novum conſtruere, vel ſaltem conſervando antiquum in ſtatu, quo erat, non debebat impedimentum præſtare quominus ejus Subditi, prout anteà conſueverant, poſſent accedere ad antiquum Molendinum; nam prætermiſſo pro reſponſione objecti, quod concurſus Molentium non eſt de juribus, & appendiciis Mo-
26 lendini cum eo cohærentibus, ſed tanquàm quid extrinſecum, & eventuale in nulla habetur
27 conſideratione, ut conſuluit *Bald. conſ. 463. n. 5. lib. 4.*, *Capyc. Latr. conſult. 8. num. 28.*, & *ſeqq.*, *de Luca ad Grat. diſc. 89. num. 1.*, *Pecb. de aqued. lib. 4. qu. 66. num. 3. verſ. Hanc eandem quæſtionem cum ſeqq.*, *Card. de Luca de Servit. diſc. 30. num. 4. cum ſeqq.*, adhùc tamen ponderatum fuit, quod Vaſſalli habebant naturalem libertatem accedendi ad quæcumque Molendina ſibi magis beneviſa: Undè ſicuti illi poterant non accedere ad Mo-
28 lendinum de Tartais, ità impediti non remanſerunt, quominùs paciſci potuerint jus coacti-
vum

vum favore Baronis: Et cum hoc dependeret ab eorum arbitrio, ſatis, ſuperque veriſimile redditur, quod illud tamquam dependens a b aliena
29 voluntate, non fuerint in obligationem deductum, ut in ſimili dictum fuit in *Romana Pecuniaria 26. Martii 1694. §. Non obſtante coram me*, Maximè quia in actu diſtractionis antiqui Molendini nulla intercesſit prohibitio ſuper alterius novi constructione; Unde veriſimile quoq; redditur, quod Baro noluerit ſibi facultatem adimere aliud conſtruendi, ut conſideravit *Rota in Anglonen. Molendini 1. Julii 1697. §. Sive etiam cor. R. P. D. meo Pio*.

Et ita utraque &c.

R. P. D. PIO

CAVALLICEN. TRANSACTIONIS.

Lunæ 29. Martii 1700.

ARGUMENTUM.

Habetur ex Deciſione 18. in hac eadem Cauſa edita.

SUMMARIUM.

1 *Juſtitia Sententiæ reſultat ex Deciſionibus.*
2 *Baro non poteſt cogere Vaſſallos ad molendum in ejus Molendino.*
Limit. 1. ubi inter Barones, & Vaſſallos inita fuerit tranſactio. num. 3., & 4., & num. 33.
Limit. 2. ubi Vaſſalli vellent ad aliud molendinum accedere extra Territorium. num. 41.
Limit. 3. concurrente æmulatione. num. 42.
3 *Actus molendi eſt mere facultativus, & unicuique licet molere ubi vult.*
Limit. concurrente contraria conſuetudine, Privilegio Principis, vel ſpeciali pacto. num. 33., & vid. num. 3.
5 *Inobſervantia tranſactionis ex quibus excludatur.* & num. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 15., & 16.
12 *Actus lite pendente geſti, non ſunt attendendi.*
13 *Actus geſti per Vaſſallos, ut præjudicent tranſactioni initæ cum Barone ſuper jure privativo molendi, probari debent facti cum ſcientia, & patientia Baronis.*
17 *Depoſitiones Teſtium ſunt conciliandæ.*
18 *Obſervantia intermedia præſumitur ubi probatur tam per tempus antea, quàm per tempus poſt.*
19 *Conſuetudo, ſeu præſcriptio dari nequit contra inſtrumentum publicum tranſactionis, ſententiam, & rem judicatam, & de ratione* n. 22.
Ampl. quamvis conſuetudo ſit immemorabilis n. 20.
21 *Mala fides inficit quamcumque præſcriptionem.*
22 *Excipiens de non implemento illud tenetur probare.*
23 *Impleviſſe dicitur ex parte ſua, qui omnem operam impendit pro adimplemento expromiſſorum.*
24 *De non implemento expromiſſorum excipere nequit, qui non implevit ex parte ſua.*
25 *Contractus tranſactionis eſt nominatus.*
In contractu nominato ex capite inobſervantiæ agi nequit ad illius reſolutionem, ſed tantùm ad implementum. ibidem.
Limit. ubi adſit pactum reſolutivum. ibid.
26 *Prohibitio, ſive Bannimentum factum per Baronem Subditis de non accedendo ad aliena molendina, ſi præjudicium inferat molendinis Eccleſ. non valet. Et de ratione.* num. 30.
Secus eſt, ſi Subditi ex eorum voluntate, pactum ineant cum Barone accedendi ad ejus molendinum n. 26., *& de ratione* n. 31.
Ampl. etiamſi ex tali acceſſu indirectè præjudicium aliquod irrogetur Eccleſiaſticis. num. 28., *& ſeqq.*, & num. 43.
29 *Conventiones privatorum non debent abrogari ex eo quod auferant aliquod lucrum Eccl.*
34 *Major, vel minor uſus, necnon uſus molentium non eſt de juribus molendini, nec venit in illius venditione*, & n. 37., *Et de ratione*, num. 39.
35 *Molendinum in proprio ſolo conſtruere unicuique licitum eſt.*
Ampl. quod ædificatio novi molendini permiſſa ſit etiam illi, qui molendinum ſuum alteri conceſſit. num. 36.
38 *In ſervitutibus activis venditor compelli nequit ad eas, nec pro eiſdem tenetur de evictione.*
41 *Baro ubi habeat in Territorio Feudali molendinum aptum, neque ex acceſſu ad illud Vaſſalli majori intereſſe graventur, poteſt ipſis prohibere ne accedant ad molendum extra Territorium.*
Ampl. num. 42.

DECISIO XXII.

Domini reſponderunt pro confirmatione ſententiæ Rotalis a R. P. D. meo Priolo prolatæ; poſita enim validitate à partibus non impugnata, juſtitia reſultare viſa eſt ex Deciſionibus Cauſæ,
1 quæ illam de more præceſſerunt, in quibus luculentèr firmatur Baroni de Caviſmontibus competere jus cogendi ſubditos ejuſdem loci ad molendum in ejus molendino Baronali, & quidem jure meritò, nam quamvis vera ſit regula,
2 quod Domini habentes juriſdictionem, ſed ſupremum Principem recognoſcentes, nequeunt
3 compellere ſubditos ad molendum in propriis, molendinis, eo quia actus iſte eſt meræ facultatis, in quo proindè, per naturalem libertatem cuique relictum eſt quod expedire videtur, ac
4 placet; attamen cum in præſenti caſu, uſq; de anno 1478. inter Baronem dicti loci de Caviſmontibus, ac ſubditos inita fuerit ſolemnis tranſactio, in qua iidem ſubditi correſpectivè ad onera per Baronem aſſumpta ſe obligaverunt molere eorum Bladas in molendino Baronali ad vigeſimam quartam partem, ſequitur indè, quod à Barone ad obſervantiam ejuſdem conventionis cogi poſſint, neque in ejuſdem præjudicium ſub pretextu libertatis, qua per d. tranſactionem ſe ſpoliaverunt ad aliena molendina accedere valeant, ut limitando regulam præfatam, tradunt *Theſaur. Jun. in addit. ad deciſ. 16. ejus Patris num. 11. Ralebin. in addit. ad Guidopap. dec. 298. Petr. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 18. cap. 22. n. 8. Hering. de Molendin. qu. 11. num. 41., & pluribus ſeqq., & num. 114. 120., & 130., & qu. 20. n. 9. & plurib. ſeqq., Urceol. de Tranſact. quæſt. 6. n. 44. in fin., Franch. deciſ. 197. per tot., Carol. Anton. de Luc. in obſervat. ad deciſ. 380. num. 5., Boer. deciſ. 125. n. 24. prope finem, verſ., & ex privilegio, & n. 5. ad med., Afflict. dec. 388. num. 2., Gall. de fruct. diſputat. 6. art. 1. n. 76. Koppin. dec. German. 19. n. 12., & ſeqq. Mevius dec. 60. nu. 6. tom. 1. Gratian. Diſcept. cap. 564. num. 55., & 56. Fontanel. de Pact. nupt.*

ſupt. clauſ.4. Gloſſ.4. num.6., *Cortiad. deciſ.277. num.8. tom.4.*

Adverſùs hujuſmodi fundamentum plura objiciebant in præterita inſtantia ſcribentes pro Communitate, & Hominibus dicti loci, necnon pro Ven. Carthuſia Bonipaſſus, quæ in laudatis Deciſionibus R.P.D. mei Prioli accuratè fuerunt ſublata, adeò ut hodie, cæteris omiſſis, totum defenſionis conatum reſtrinxerint in quatuor tantùm objectionibus, quarum prima eſt, quod memorata tranſactio inefficax remanſerit ex capite inobſervantiæ, altera quod cum Baro defecerit in adimplendo promiſſa, nequeat idcircò arctare ſubditos ad obſervantiam ſuſceptæ obligationis molendi in ejus molendino; tertia verò, quæ à Patribus Carthuſianis pro viribus repetebatur, quod ſcilicet dicta tranſactio attendenda non ſit, tamquàm læſiva Eccleſiaſticæ immunitatis, virtute cujus non poteſt reſtringi ſubditorum libertas, ne ad eorum molendinum accedant; ac deniquè quarta, ſuper qua paritèr Carthuſia inſiſtebat, quod nempe cum per Baronem anteceſſorem ei venditum fuerit molendinum de Tartais cum omnibus ſuis juribus, ac pertinentiis non potuerit poſtea in ejuſdem Cartuſiæ adeò evidens præjudicium, conſtrui per modernum Baronem novum Molendinum, vel acquiri à ſubditis loci de Caviſmontibus obligatio de non accedendo ad molendina aliena præter Baronale; Verùm nulla ex his exceptionibus obſtare viſa eſt ad impediendam executionem concordiæ.

Non equidem prima, nam retentâ facti ſerie optimè recenſitâ in ſecunda Deciſione R.P.D. mei Prioli, quæ prodiit ſub die 9. Julii 1698., nimirùm quod detrectans Communitas ſtare tran-
5 ſactioni, Baro contrà illam litem inſtruxit in plena Camera, in qua Communitas ſuccubuit, quodque deinceps A.C., cui per reſcriptum Sanctiſſimi cauſa fuit delegata, protulit paritèr ſententiam Baroni favorabilem, quæ demùm in noſtro Auditorio per dict. ſententiam R.P.D. Prioli
6 fuit confirmata, de facili aſſequimur ſemper, & in omni tempore memoratam tranſactionem fuiſſe inconcuſsè obſervatam.

Vel enim prætenditur conventionis inobſervantia poſt illius ſtipulationem uſque ad annum 1561., de quo tempore emanavit ſententia Cameralis, & objectum diluitur ex ea reflexione, quod cum per dictam ſententiam fuerit canonizatum jus coactivum Baronis, per neceſſe fatendum
7 eſt per anteà tranſactionem efficacem remanſiſſe, ac fuiſſe effectuatam, aut verò inobſervantia deducitur poſt dictum annum 1561., uſque ad tempus motæ alterius litis, nempè ad annum 1635., & non regit prætenſio, quia cum
8 de tempore intermedio d. Sententia Cameralis fuerit executioni demandata, & ulteriùs poſt relaxationem executorialium Communitas dicti
9 loci coacta fuerit reficere Baroni expenſas litis, ex hoc fit, ut fruſtrà allegari queat ineffectuatio; tantoque magis, quia cum de anno 1581. emanaverit reſolutio Conſiliaris, in qua permitte-
10 batur Hominibus dicti loci acceſſus ad ea molendina, quorum Domini meliorem facerent conditionem, illicò Baro, dictæ reſolutioni contradicendo, proteſtatus fuit de incurſu pœnarum, ac refectione damnorum in caſu, quo tranſactioni, & ſententiæ Cameræ præjudicaretur, ut *ex Summ. præterita propoſitionis num.5.*, aut denique inobſervantia deſumitur à dicto anno 1635. uſque ad moderna tempora, & faciliùs eadem excluditur, quàm cum per id temporis inter Communitatem, & Homines verteretur, lis, quæ initium ſumpſit à dicto anno 1635., ut liquet ex
11 actibus, de quibus *citat. Sum. Baronis num.6.*, & conſtat quoquè ex ipſamet confeſſione Communitatis, ſeu Carthuſiæ litis conſortis, emiſsâ in ſupplici libello porrecto pro obtinenda commiſſione, *dicto Summario num.8., & 12.*; fit indè, ut omnes actus, qui in contrarium adduci unquam poſſent, nullius roboris cenſeri debeant, ad effectum concludendi aſſertam ineffectuationem
12 tranſactionis, cum trita ſit propoſitio, quod actus lite pendente geſti, tamquam turbativi, & attentati attendi non debent, *Rot. dec.204. n.13. par.19. rec.*, & alibi paſſim.

Et fruſtrà à Communitate replicabatur, quod ſaltèm tranſactio non fuerit obſervata ab anno 1581., uſque ad tempus motæ litis dicti ann.1635., nam nedùm aſſumptum probatum non fuit per exhibitionem actuum præſeferentium libertatem acceſſus ad aliena molendina, geſtorum à Communitate, & quidem cum ſcientia, & patientia Baronis, ut requiritur, quemadmodùm, prætèr adductos in præterita deciſione R.P.D. mei Prio-
13 li, emanata 7. Maii 1696. §. *Nil paritèr*, in ſpecie advertit Anguiſciola *conſ.59. num.19. vol.1.*, quin potiùs evidenter contrarium deprehenditur ex actibus à Barone factis; is enim anno 1568. occaſione, qua locavit molendinum, ſpecialitèr obligavit conductorem ad molendum grana
14 ſubditorum ad formam tranſactionis, & ſententiarum, *præſenti Summ. additionali n.4.*. Rurſùs ſtatim ac conſtructum fuit novum molendinum, loco veteris collapſi, monuit Communitatem, ut ad illud accederet, *præterito Summ. n.6.*, & ulteriùs adverſus Patres Carthuſianos, qui hoc interim inſurrexerunt, ſub prætextu tuendæ Eccleſiaſticæ immunitatis, judicialitèr ſe oppoſuit
15 obtinendo inhibitiones ſuper obſervantia tranſactionis, & litem contra eoſdem ſubſtinuit, ex quibus omnibus manifeſtè datur intelligi, non habuiſſe Communitatem per dictum tempus libertatem accedendi ad aliena molendina con-
16 tra conventionem ſtabilitam in tranſactione, niſi quando molendinum Baronale, vel erat deſtructum, vel ex defectu aquæ erat ſine exercitio, de quo tantùm tempore verificari poſſunt
17 depoſitiones teſtium à Communitate adductorum, ut benè ponderat ſecunda Deciſio R.P.D. mei Prioli, §. *Tanto magis*; qui quidèm intellectus adverſarius prætenſæ inobſervantiæ, validiſſimum robur aſſumit ab ea receptiſſima concluſione, quod eo ipſo, quod Baro concludentèr probavit obſervantiam tàm per tempus anteà, nempè de anno 1581., quàm per tempus poſt ſci-
18 licèt de anno 1635., obſervantia media neceſſariò eſt preſumenda, ut dixit *Rot. dec.107. n.28. par.15. rec.*. Accedente prætereà ad quamcumque difficultatem ſubmovendam, quod quatenùs etiam Communitas doceret de libertate acceſſus, nihilòminus probationes eſſent ad intentum inefficaces; nam adverſus publicum tranſactionis inſtrumentum, Judicium, ſenten-
19 tias, ac rem judicatam, nulla efformari valuit

20 contraria præſcriptio, ſeu conſuetudo quamvis
21 immemorabilis,ratione poſitivę malæfidei eam
omninò inficientis. ut reſpondit *Rota coram*
Coccin. deciſ.469. num.14., & in Calaguritana
Decimarum de Haro prima Julii 1690. §. *Præ-*
miſſis coram R.verendiſs. Domino meo Decano,aliiſ-
que relatis *in ſecunda deciſione cauſæ coram R.P.D.*
Priolo §. *Sed omnis difficultas*.

Eliſa igitur prima exceptione, ejuſdem irre-
levantiæ detegitur altera, fundata in aſſerto de-
fectu implementi promiſſorum à Barone in to-
tiès memorato contractu, cum eadem, tàm ex
facto, quàm ex jure tollatur: & ſanè ex facto,
quia non ſolùm prætenſum non implementum à
Communitate, de eo excipiente, non probatur,
22 prout ei onus incumberet, *Rot. cor. Seraphin.*
deciſ.264. num.10., *& in rec. dec.35. n.10. par.7.*
imò potiùs ex parte Baronis oſtenditur eumdem
in nihilo defeciſſe, nam cum ipſe permiſerit de-
rivare aquas ex fluminibus, Caulonis, & Druen-
tiæ, & expurgare foveas, *Bedalia* nuncupatas,
pro faciliori, ac commodiori uſu molendini, eo
ipſo, quod reportavit mandata adversùs impe-
dientes aquarum derivationem, *Summ. præter.*
23 *num.15.*,ſatis ſuperque ejus obligationi ſatisfe-
ciſſe videtur, ut obſervat prior *Deciſio R. P. D.*
mei Prioli §. *Verum*;Itidemque ſubmovetur ex ju-
re, quia cum Communitas ſimultaneè promi-
ſerit præſtare operas ad effectum prædictum, ut
liquet ex lectura tranſactionis §. *Et primo con-*
venerunt, imò quod de hoc interpellata fuerit
ex parte Baronis *dicto Summ. num.6. in princ.* ex
24 hoc ſequitur, ut minimè de non implemento
redargui valeat idem Baro à Communitate, quæ
ex parte ſua non docet promiſſa adimpleviſſe,
ex firmatis per *Rot. in rec. dec.567. n.23. par.18.*
tom.2., *& dec.246. num.3. par.19.* cum aliis *in*
Avellina ſeu Nullius prælationis 30. Januar. 1696.
§. *Quæ omnia, coram R.P.D. meo Tremoille*, *& in*
Romana, *ſeu Reatina Donationis 3. Aprilis anni*
præteriti §. *Ejuſdemque,coram me*;Sive etiam quia
cum dubio procul verſemur in contractu nomi-
25 nato, & ubi etiam conſtaret de inobſervantia
Baronis, attamen non exinde deficiente pacto,
inducta eſſet reſolutio, ſeu reſciſſio, ſed tan-
tùm daretur actio ad implementum, ex ple-
nè cumulatis per *Rocc. Diſp. jur.cap.105. num.3.*
Rot.in dicta Romana,ſeu Reatina Donationis, *ſeu*
Renunciationis 10. *Maii* 1697. §. *Licet,cor. Reve-*
rendiſſimo Dom. meo Decano, *& 27. Martii anni*
præteriti,§. *Idque clariùs, coràm Me*, & in noſtris
terminis in *Melevitana Tranſact.* 19. *Julii* 1690.
§.*Demum, coram R.P.D. meo Caprara*.

Prout etiam obeſſe nequit executioni prære-
cenſitæ tranſactionis aſſerta læſio Eccleſiaſticæ
Immunitatis; quoniam licèt prohibitio Domi-
26 norum facta ſubditis de non accedendo ad alie-
na molendina, ſi præjudicium aliquod inferat
molendinis Eccleſiaſticor., minimè teneat tam-
quam Eccleſiaſticæ immunitatis læſiva; attamen
hoc minimè procedit in longè diverſis terminis,
in quibus verſamur,nimirum,quod iidemet ſub-
diti, utendo propria libertate convenerunt cum
Barone de accedendo ad ejus molendinum, hoc
enim caſu, pactum illud, utpote, conſecutivum
præcedentis libertatis, ac ex mero ſubditorum
placito derivans, rectè ſubſtinetur, neq; Eccleſia-
ſticæ Immunitati adverſatur: Nam quemadmo-
dum (præſcindendo à tranſactione cum Domino
inita) potuiſſent Subditi accedere magis ad
unum, quàm ad aliud molendinum; ita quoq;
eo ipſo,quod cum Barone pepigerunt prò eorum
neceſſitate uti Molendino Baronali, non uſus
27 Molendini PP. Carthuſiæ dicitur proveniſſe,
non ex facto Baronis, ſed ex exercitio voluntatis,
ac poteſtatis Subditorum; adeoùt propterea nul-
la conſiderari poſſit Eccleſiaſticæ libertatis of-
fenſa, ut optimè caſum à caſu diſtinguendo, do-
cent *Vermigl. conſ.100. num.3. verſ. nullo jure*,
& ſeqq., *& per tot. Theſaur. Jun. in addit. ad de-*
ciſ. Pat.16. in fin. Gratian. Diſcept.564. num.55.
de Luc. ad eumd. diſcept.89. n.9., *& in addit. ad*
Franch. deciſ.380. num.5., *Panimol. dec.26. adn.4.*
n.13., & firmant Deciſiones Cauſæ *cor.R.P.D.*
meo Priolo, prima. §. *Minus executionem*, *& ſe-*
cunda §. *Final.* Tametſi ex hujuſmodi acceſſu ad
Molendinum Baronale,diminutionem lucri ſen-
tire cogeretur Carthuſia, quia damnum iſtud,
quod remotè, & in conſequentiam eidem infer-
28 tur,tanti non eſt habendum, ut impedire valeat
effectum tranſactionis, quod ſi ſecus dicendum
veniret, utique privatorum conventiones,quo-
29 tiès auferrent aliquod lucrum Eccleſiæ, ſeu
Eccleſiaſticis Perſonis,numquam ſubſtinerentur,
ut benè ad rem in ſpecie, ſequendo ſententiam
Theologorum perpendit *Jovius de Solemnit. in*
Contract. Minor. qu.18. n.173., *& ſeqq.*

Ratio verò efficaciſſima præmiſſæ diſtinctionis
ea eſſe videtur, quod eatenùs in primo caſu lai-
corum ſtatuta ac prohibitiones,minimè afficere
valent Eccleſiaſticæ Immunitati, quatenùs cer-
tum, & indubitatum eſt, quod actus publica
30 auctoritate,ac vi coactiva ordinati Eccleſiæ,aut
Eccleſiaſticis Perſonis nunquam præjudicare
poſſunt ex defectu poteſtatis Statuentium, ſeu
prohibentium; at magnum equidèm intercedit
diſcrimen in ſecundo caſu, in quo nos ſumus,
cum in hoc reſtrictio acceſſus abſolutè deſumi
non poſſit ad inducendum exercitium Juriſdi-
ctionis in Eccleſiam, ſeu in Eccleſiaſticos, ſed
uti promanans à pacto, & peculiari conventio-
31 ne privatorum, cenſetur provenire ex ipſamet
voluntate contrahentium, quæ idcircò jure op-
timo, ut probatum fuit, eximitur à conſidera-
tione acceſſorii præjudicii, quod ex tranſactione
Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticis perſonis infertur,
ut bene tradunt, *Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ*
ſub num.89. de Conſtit. Panormitan. conſ.26. n.1.,
& melius *num.2. poſt medium verſ. non obſtant.mo-*
tiva lib.1.Surd. conſ.2. num.28., *& ſeqq.*, egregiè
Rot. dec.423. n.16., *& 17.*, *& dec.439. num.6.*

Nec denique officit quarta ex eo petita, quod
ratione damni, quod infertur Molendino Car-
thuſiæ, prius ei vendito, per Baronem anteceſſo-
rem, non potuerit modernus Baro convenire
cum Subditis,quod non poſſent accedere ad alie-
na Molendina, niſi idem de evictione teneatur
erga Carthuſiam; Etenim objectum de facili diſ-
ſolvitur, nam cum acceſſus ad Molendina, ut
jam probavimus ſit actus facultatis,à libero Vaſ-
32 ſallorum arbitrio totalitèr dependens, qui non
niſi legitima præſcriptione, ſupremi Principis
privilegio,aut ſpeciali pacto cohiberi poteſt; hinc
fit quod uſus, vel non uſus alicujus Molendini
33 referri tantùm valet merè eventualitati; adeò
ut propterea major frequentia Populorum ma-
gis

gis ad unum, quàm ad aliud ex molendinis, nun-
34 quam cenſeri poteſt jus Molendino annexum, & ei corporaliter inhærens, ut ratiocinatur *Surd. conſ.*321. *num.*21., *Rot. in recent. dec.*71. *num.*5., & 6. *part.*9., & *dec.*48. *n.*3. *poſt Gobb. tract. var.* Quo ſtante citra controverſiam eſt, quod quemadmodum poſthabita conſideratione alterius damni,
35 unicuique licitum eſt Molendina in proprio ſolo conſtruere, *Vveſembec. conſ.*67. *num.*22. *part.*1., *Hotman. conſ.*93. *num.*84. *tom.*2., & *reſponſ.*7. *num.*21. *tom.*3., *Arimin. Tepat. Var. ſentent. lib.*2. *tit. de Molendin. fol.*314. *verſ. quilibet in ſuo*, *Capyc. Latr. conſult.*710. *num.*36. *tom.*2., *Gratian. diſcep. for. cap.*89., *Rocc. diſput.*173. *num.*5., *Koppen. obſerv.*68. *num.*15., *Raudenſ. Var. reſol. cap.*68. *n.*44., *Gall. de Fruct. diſput.*3. *art.*7. *num.*46., *Affiict. deciſ.*388., *Rot. cor. Burat. dec.*38. *num.*1. Et in ſpecie, quod ædificatio novi Molendini permiſſa ſit
36 etiam illi, qui aliud molendinum conceſſerat *Surd. conſ.*127. *num.*37., & 38. Itaque quoque non diſſimili jure valuit Modernus Baro, non obſtante antiqua venditione Molendini de Tartais facta Carthuſiæ, in vim obligationis ſuſceptæ à ſubditis adijcere jus coactivum, abſque eo quod de evictione pro manutenenda frequentia Vaſſallorum ad dictum Molendinum de Tartais
37 unquam à Carthuſia conveniri valeat, cum hæc præſtari non debeat, tùm ex inſinuata ratione, quod acceſſus eſt quid prorſus accidentale, neque Molendino inhærens, atque idcirco in venditione non comprehenſum, & ſine quo res vendita non deſinit eſſe integra, ut ex *Cujac. in leg. in vendendo verſ. quædam ff. de contrahen. empt.* tradit *Rota Lucen. apud Saminiat. contr.*69. *n.*20. & 22. tum etiam ex alia, & quidem æque juridica, quod ſcilicet, quando etiam dici poſſet, quod acceſſus ad Molendinum; tamquam ſervitus prædialis ipſi Molendino adhæreret, adeòut eo vendito ſervitus iſta in venditione veniret; nihilominùs pro ea non daretur actio de evictione, niſi ſpecialitèr fuiſſet in venditione ſtipulatum, cum
38 in hiſce activis ſervitutibus ſpeciale ſit quod venditor ad eas præſtandas compelli non poſſit, juxta *Text. ad literam in leg. in vendendo* 66. *ff. de contrab. empt.*, & *in leg. penult. ff. de evict.* cum aliis cumulat. per *Saminiat. controv.*69. *à num.*2., & *ſeqq.*, & *per Rot. Lucen. ubi ſupra à num.*, & *per tot.*

Atque idcircò ex prædictis ſequitur, quod ſicuti in caſu, quo Subditi ſe obligaſſent ad macinandum favore alterius in ejus Molendino, nequiviſſent PP. Carthuſiani in vim pactorum contentorum in inſtrumento venditionis Molendini de Tartais, cogere Baronem ad hoc, ut retraheret ſuos Subditos ab hujuſmodi acceſſu ad Molendina extera, eorumque concurſum manuteneret reſpectu d. Molendini de Tartais, ea viva ratione ſuperius expreſſa, quod concurſus uti merè perſonalis, & derivans ex arbitrio molere vo-
39 lentium, numquam dicitur in ſtipulationem deductus, ac comprehenſus ſub nomine jurium Molendini præcedenter venditi, nec ad id quoque extenditur pactum evictionis, ita non major ratio aſſiſtit cur Patres antedicti valeant ſimilem obligationem ſuſceptam per ſubditos favore Baronis infringere ex iiſdem juribus, quæ inexercibilia, & ſine effectu remanſiſſent in priori caſu conventionis, nimirum ſecutæ favore alterius, ut optimè conſiderat *Rot. in* 2. *Deciſione R.P.D. mei Prioli* §. *ſublatis*.

Conſtat ergo ex his omnibus tranſactionem, de qua agitur, ſolemnitèr celebratam, omni jure ſervandam eſſe, minimè refragantibus exceptionibus in contrarium promotis, vel ejuſdem inobſervantiæ, vel defectus non implementi, ſeu læſionis Eccleſiaſticæ libertatis, aut demùm obligationis manutenendi concurſum in Molendino de Tartais. Verùm, ut magis magiſque juſtitia Rotalis ſententiæ comprobetur, addebant DD., quod tunc tantùm aliqua dubitandi ratio ſubeſſe poſſet, circa validitatem, & ſubſiſtentiam tranſactionis, de qua res eſt, quando ſcilicet virtute ejuſdem, Baro prætenderet impedire ſubditorum acceſſum ad aliena Molendina intra territorium exiſtentia, at ſecus, ubi agitur de illo prohibendo ad molendinum exiſtens extra territorium, qui ſunt termini præſentis controverſiæ, quo in caſu quemadmodum nulla congruit ratio, quæ inficere valeat obligationem à ſubditis ſuſceptam pro majori eorum commo-
40 ditate de molendo in molendino Baronali, ita quoque nulli dubium eſſe debet, quin Baro illos obſtringere poſſit ad obſervantiam conventæ ſervitutis, licèt exindè reſultet conſecutivum prejudicium PP. Carthuſiæ, habentium molendinum adjacen. territorio Baronali, ut egregiè diſtinguunt, *Mart. Vot. Piſan.*183. *per tot.*, & *præſertim* §. *ultim.*, *Riminald. conſ.*68. *num.*37., & *ſeq.*, & *conſ.*81. *n.*18., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*144. *num.*3. Quod adeo verum eſt in jure, ut DD. firmaverint, quod deficiente etiam peculiari tranſactione, necnon circumſcripto jure prohibendi,
41 ubi Baro habeat in territorio molendinum aptum, neque ex acceſſu ad illud majori intereſſe Vaſſalli prægraventur, tunc poſſit ipem licitè prohibere Vaſſallis acceſſum ad molendinum extra territorium, iidemque huic prohibitioni quieſcere cogantur, prout reprobato *Novar. de Gravam. Vaſſall.* hanc ſententiam tutantur, *de Marin. var. reſol. cap.*118. *num.*13. *lib.*2., *Carol. Anton. de Luc. in meliorat. ad eund. num.*4. *Aget. ad Mol. ſub tit. de Gabell.* §. 10. *n.*8., & 9., *Franch. dec.*380. *circa med. verſ. ſenatus Pedemontanus, ubi in ſpecie contra PP. Carthuſianos, ibique præfat. de Luc. in obſervat. num.*6., *Capiblanc. de Baron. pragm.*14. *num.*17. *verſ. ſi Baro, Card. de Luc. d. dec.*144. *n.*16., & 19.

Quamobrem cum ad majorem incolarum, & ſubditorum loci de Caviſmontibus commoditatem, extet Baronale Molendinum ad mœnia dicti loci, & e converſo Molendinum PP. Carthuſianorum per tria milliaria diſtet à dicto territorio, & quod magis eſt ad illud non niſi per aſperam viam, & itinere impervio detur acceſſus, ut probatur ex *Summ. addittionali Baronis num. unic.* jam patens eſt, quod iidem ſubditi nonniſi per æmulationem, & animo Domino nocendi, ſub falſo tuendæ libertatis prætextu à molendino Baronali divertere poſſe conantur, & propterea
42 ſtante ejuſmodi æmulationis Cauſa, ex ſola juris diſpoſitione prohiberi poſſunt, nè aliò ad molendum accedant, ut benè ad propoſitum ratiocinatur *Riminald. conſ.* 68. *num.*39., *Carol. de Luc. ad Gratian. diſcept.*89. *num.*13., *Koppin. deciſ. German.*19. *num.*10., *Mevius dec.*60. *num.*9., *Card. de Luc. d. diſc.*144. *num.*19., nec eſt, de quo con-

conquerantur PP. Carthuſiani, cum, ut dictum eſt, illorum acceſſorium, & remotum præjudicium non ſit conſiderandum; præſertim verò quia eorum molendinum deſervit pro numeroſa familia, famulorum, ac colonorum Monaſterii, necnon pro incolis locor., magis adjacentium, qui quandòque ad Molendinum dictæ Carthuſiæ accedere ſolent.

Et ita partibus auditis, reſolutum fuit.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI.

Lunæ 25. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Furnos conſtruere in proprio ſolo unicuique licet juxta naturalem libertatem, ideòque Baro non poteſt prætendere bannalitatem furni, niſi doceat de Privilegio, conventione, vel legitima præſcriptione, quorum poſtremæ non probantur ex teſtibus non concludentibus jus privativum, & quorum depoſitio eliditur ex contrariis teſtibus deponentibus pro libertate, nec ex bannis pœnalibus, effectuatis contra aliquas mulierculas, reliqua liquent ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Unicuique licet in proprio ſolo furnos ædificare, & panes illùc delato, coquere.*

2 *Bannalitas furni induci nequit per Baronem inferiorem à Principe.*

Limit. primò, ubi concurrat in ipſo Privilegium expreſſum, num.3.

Limit. ſecundò accedente conventione ibid.

Limit. tertiò, ubi concurrat Jus prohibendi legitimè præſcriptum cum ſuis requiſitis, num.4., *& quæ ſint, vid.* num.5.

5 *Ad probandam præſcriptionem in materia facultativa, quæ requirantur.*

6 *Teſtes deponentes pro libertate, præferuntur deponentibus de ſervitute.*

7 *In materia, cui jus reſiſtit, requiruntur probationes concludentes.*

8 *Exactio pœnæ promulgatæ in Edicto Bannalitatis furni facto à Barone non probat Bannalitatem contra Univerſitatem.*

Ampl. ubi exactio facta fuit lite pendente ſuper bannalitate, num.9.

10 *Barones non poſſunt facere banna pœnalia in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis.*

Ampl. procedere, etiam ſi Eccleſiaſtica libertas indirectè lædatur, num.11.

12 *Bannalitas furni non probatur ex teſtibus inveriſimilia deponentibus.*

13 *De natura tranſactionis eſt, ut aliquid hinc inde remittatur.*

14 *Inveriſimilitudo eſt imago falſitatis.*

Et adimit fidem Teſtibus, ibid.

15 *Bannalitas furni in Barone excluditur ex pacifica poſſeſſione Vaſſallorum coquendi panem in furnis locorum convicinorum.*

DECISIO XXIII.

ORTA priùs in Partibus controverſia inter Paulum, & alios de Seytres Barones de Caviſmontibus, & Carthuſiam Bonipaſſus ſuper Bannalitate Furni, & proſecuta deindè in Curia, A. C. cognita inſubſiſtentia hujus prætenſionis, impartitus fuit licentiam eidem Carthuſiæ conſtruendi Furnum, tàm in dicto loco, quàm in univerſo ejus Territorio, cum facultate coquendi panem Vaſſallorum ad illum accedentium. In gradu verò appellationis devoluta mihi Cauſa ſub dubio: *An licitum eſſet in dicto loco, & Territorio conſtruere Furnos*; affirmativa prodiit reſolutio.

Aſſiſtit ſiquidem naturalis, & indefinita liber-
1 tas in proprio Solo Furnos ædificandi, & panes illùc delatos coquendi, *Novar. de Gravam. Vaſſallor. lib.1. gravam.60.n.3., Pacion. de Locat.cap.40. num. 150., Gobb. conſult. 99. num. 7. cum ſeqq., Cortiad. Cathalon.236. n.1. pariter cum ſeqq. to.4.*
2 Et iſta libertas proveniens ex juris aſſiſtentia adimi non poteſt ab inferiore Superiorem recogno-
3 ſcente, niſi concurrat titulus expreſſus privilegii, & conventionis, aut jus prohibendi legitimè
4 præſcriptum cum ſuis requiſitis in hac materia facultativa neceſſariis, ut nempè emanaverint prohibitiones per Barones factæ de non conſtruendis aliis Furnis, & ad alios accedendi, quàm
5 ſuos, cum ſubſecuta ſcientia, & acquieſcentia totius, vel majoris partis Populi per tempus immemorabile, juxtà deducta *per Gratian. cap.89. num.18., Donat. Anton. de Marin. Quotid. reſolut. cap.32.n.3., Antonell. de Temp. legat. lib.4.cap.10. num.7. cum ſeqq., Romag. in addit. ad ſtatut. Eugub. lib.5. rubric.14. num.8.*

De titulo non conſtat, & probatio præſcriptionis reſultare non videtur ex Teſtibus examinatis uſque de anno 1544. per illos de Peruſſis Barones pro majori parte dicti loci contrà Auctores modernorum Collitigantium tunc Barones minores; Illi enim nihil prorſus deponunt de indictione pœnarum, nec concludunt jus privativum coquendi panem in aliis Furnis, & quod magis eſt, habent contra ſe alios Teſtes in eadem lite
6 examinatos pro libertate deponentes; Ideoque ex illorum teſtimonio nulla probatio deſumi po-
7 tuit, pro qua, uti habente vehementem reſiſtentiam juris, concludentiſſimæ probationes requiruntur, *Nat. conſ.23. num.1. lib.2., Surd.dec.177. num.1., Rota in rec. deciſ. 596. num.1. cum ſeqq. par.5., & dec.276. num.2., & ſeqq. par.14.*

Non relevante, quod in pœnam contraventionis exactum fuerit per Barones duplex furnagium; Illud namque ex recenſita depoſitione
8 Teſtium non apparet exactum, niſi à quibuſdam mulieribus, quæ cum forſan concuſſæ fuerint à violentia, & auctoritate Baronis, nullum præjudicium inferre potuerunt libertati totius Univerſitatis, & Subditorum; Maximè quia tales exactiones pœnarum ſecutæ fuerunt de tempore
9 controverſiæ tunc vertentis ſuper libertate Furnorum, & ſic nullam probationem facere poſſunt ſuper jure prohibendi tunc in litem deducto, ad notata *per Giovagnon.conſ.27. nu.38. lib.2., Rota cor. Greg. dec.4. num.2., & in rec. deciſ.30. num.1., & 2., ac deciſ. 329. num. 19. cum ſeqq. part.18.* Ultrà quod etiamſi tales pœnæ fuiſſent per Baronem indictæ, & in executionem Banni à ma-

10 à majori parte Subditorum ſolutæ, adhuc tamen ſub hujuſmodi banno comprehenſæ non remanerent perſonæ Eccleſiaſticæ, in quibus ultra naturalem, & civilem aſſiſtentiam libertatis concurrit etiam libertas Eccleſiæ, indirectè quoque
11 abhorrens hujuſmodi impedimenta, & prohibitiones, ut notant *Cancer. variar. reſolut. par.2. cap.2. num.102., de Marin. reſolut. lib.2.cap.65. num.6., Rodoer. ad eund. de Marin.cap.32. num.6., Hering. de Molend. quæſt. 11. num. 67., Gratian. diſcept.564. num.48.*, & pluribus cumulatis latiſſimè *Panimoll. dec.26.annot.4., & ſignantèr n.15., & Cortiad. dec. Catal. 207. num.36., & dec.216. num.1. cum ſeqq. part.4.*

Inſubſiſtens quoque viſa eſt bannalitas Furni, deducta ex tranſactione, de qua deponunt iidem Teſtes; Quatenùs enim aſſerunt Communitatem ceſſiſſe Baroni Furnum, & Sylvas pro lignis incidendis ad illius uſum, cum obligatione in futurum, & quocumque tempore in eo panem co-
12 quendi privativè quoad alios, nihil refuſo per Baronem ad commodum Communitatis ceden-
13 tis, quod eſt contra naturam tranſactionis, ut hinc inde aliquid remittatur, talis diſpoſitio videtur adeò inveriſimilis, ut ipſa inveriſimilitu-
14 do, quæ eſt imago falſitatis, minuat fidem illorum teſtimonio, *ad Text. in l. ad carmen §.fin. ff. de teſtib., Surd. conſ.1. num.10., Rot. cor.Coccin. dec.715. num.17., & cor. Greg. dec.510. num.4., & in rec. dec.19. num.2. par.19.*

Sed ipſamet falſitas evidentiùs demonſtratur ex eo, quod iidem deponant, in loco, & Territorio de Caviſmontibus nullos Furnos extare, neque extitiſſe, quando aliorum Furnorum exiſtentia oſtenditur ex hodierno ſtatu judicialitèr deſcripto in Partibus, & ex ipſamet confeſſione Baronum Collitigantium; Hæc autem exiſtentia, juncta etiam introductione panis exteri per Communitatem conceſſa Tabernariis, in inſtrumentis affictuum, ac libera, & pacifica poſſeſſione Vaſſallorum coquendi proprium panem in Furnis Locorum circumvicinorum, ac publico, & plenario commercio exterum emendi, &
15 vendendi, deſtruit Bannalitatem Furni, quia alioquin Baro talem exiſtentiam, & hanc effrenatam libertatem non permiſiſſet, vel exigere valuiſſet damna, & intereſſe, quæ per introductionem panis exteri paſſus fuiſſet in proprio Furno, *Guttier. de Gabell. quæſt.35. num.33., Card. de Luca de Regal. diſc.24. num.8.*

Et ita altera &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 25. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Quemadmodum in antecedenti deciſione firmatum fuit non conſtare de bono jure Baronis ſuper bannalitate Furni, ita & etiam in hac definitur eidem dandam non eſſe manutentionem, maximè cum non ſolùm non conſtet de illius poſſeſſione, ſed potius illa excludatur, ex contrariis actibus pro libertate expletis.

SUMMARIUM.

1 *Unicuique licet furnos in proprio ſolo conſtruere, & panes ibi delatos coquere.*
Limit. concurren. in contrarium Privilegio, conventione, vel legitima præſcriptione, n.2., & 3.
4 *Poſſeſſio in Juribus prohibitivis non acquiritur ex ſolis actibus.*
Nec proinde in ea datur manutentio ſine titulo, ibid.
Sufficeret tamen doceri de jure ſervitutis, num.5.
6 *Quaſi poſſeſſio juris prohibitivi adverſus Communitatem non acquiritur ex actibus factis contra aliquos particulares.*
Ampl. num.7.
7 *Poſſeſſio non probatur ex actibus, qui dederunt cauſam liti.*
8 *Actus geſti à particularibus abſque licentia Univerſitatis, non poſſunt conſtituere jus prohibitivum in illius præjudicium.*
9 *Poſſeſſio juris prohibitivi non probatur ex actibus facultativis.*
10 *Poſſeſſio privativa juris furnandi, ex quibus actibus excludatur.*

DECISIO XXIV.

Sicuti in alia deciſione hodie edita coram me ad inſtantiam Communitatis, & Hominum de Caviſmontibus, & Carthuſiæ Bonipaſſus, reſolutum fuerat adversùs modernos Barones de Seytres, cuilibet licere conſtruere furnos in d. loco, & Territorio, ità contra eoſdem in examine alterius dubii ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione coquendi panem Vaſſallorum in furno Baronali, privativè quoad alios, faciliori negocio reſponſum fuit, *non eſſe dandam manutentionem.*

Ratio reſolutionis deſumpta fuit ex fundamentis in alia deciſione deductis; Cum enim cuilibet liceat in proprio ſolo furnos conſtruere, & panes
1 illùc delatos coquere, citra quod Barones ſuperiorem recognoſcentes adimere poſſint talem facultatem ex naturali libertate provenientem,
2 niſi habeant expreſſum titulum Privilegii, vel conventionis, aut tacitum elicitum ex præſcri-
3 ptione immemorabili; Idcircò in his juribus prohibitivis, in quibus Jus reſiſtit, & præſumptio Juris eſt contrà poſſidentes, ſpeciale eſt, ut manutentio non detur, & poſſeſſio non dicatur manu-
4 tenibilis ex actibus factis, niſi copulativè concurrat etiam exhibitio tituli, ad tradita per *Covarr. Pract. qu. to.2. cap.17. ſub nu.6., Mareſc. var. lib.1. cap.11. num.38., Gratian. Cap.870. num.1. & ſeqq., Larr. alleg. 22. num. 1. 16., & 22., Caſtald. conſult.193. num.8., Poſth. de Manut. obſer.44. n.14., cum ſeqq., & Rot. poſt ipſum dec. 646. num.9., & cor. Burat. dec.312. num.13.*, vel deficiente titu-
5 lo oſtendatur, quod poſſeſſio competat ex jure ſervitutis, juxtà Doctrinam *Bart. in l. Quamvis §. Si Conductor. num.2. ff. de acquir. poſſeſſ., Card. de Luc. de Servit. diſc.95. num.3. in ſupplem., Antonell. de temp. legal. lib.2. cap.111. num.9., Panimoll. dec.25. annot. 2. num. 19., Rot. in recent. deciſ.632. num.3. par.3.*

Satis ſuperque in alia deciſione emanata ſuper negocio principali recognita fuit inexiſtentia tituli, ſive deſumatur à tranſactione, de qua non conſtat, ſivè ex jure ſervitutis, quæ non apparet probata; Non relevante, quod à quibuſdam Mulieribus exactum fuerit duplex furnagium, quia

iſti

iſti modici actus, emanati contra nonnullas particulares Perſonas, acquirere non potuerunt quaſi poſſeſſionem adversùs Communitatem, ex Concordantibus per *Rocc. Diſput.Jur.cap.8.n.27.*
6 *cum ſeqq.* Immò quia dederunt cauſam liti, ex illis, tanquàm infectis oriri non potuit quaſi poſ-
7 ſeſſio manutenibilis, *Cephal. conſ.441.n.3. lib.3., Cyriac. Contr.155. num.7. cum ſeqq., Mareſc. Var. lib.1. cap.22. num.22., Panimoll. dec.10. num.10.*

Nec ad probationem hujus ſervitutis viſa eſt alicujus ponderis Inſtantia facta ab uno, vel altero ex ſubditis contrà antiquos Barones de Peruſ-
8 ſis pro reaptatione Furni; Quia, cum hæc non emanaverit à Communitate, vel à majori parte Populi, ſed à particularibus Perſonis, ex tali actu non dicitur acquiſitum, neque jus coactivum, neque quaſi poſſeſſio manutenibilis, non probata ſcientia, & patientia totius Communitatis, ut advertit *Rocc. d. cap.186. num.30. cum ſeqq.*

Minùs quoque pro effectu manutentionis ſatis fuerunt Teſtes examinati de anno 1544., licèt enim iſti deponant, nullum alium furnum adfuiſſe, vel adeſſe in loco, & Territorio de Caviſmontibus; tamen quia non concludunt jus pri-
9 vativum, iſti actus tribuendi veniunt arbitrio, & facultati Subditorum, ideòque in illis tanquàm facultativis, & voluntariis fundari non poteſt privata poſſeſſio, nec obtineri manutentio coactiva favore Baronis, *Ripa in l. Quominùs n.132. verſ. In contrarium ff. de flumin.*, cum aliis plenè relatis per *Poſth. de Manut.obſerv.52. num.1. cum ſeqq., Rota coram Mantic. dec.267. num.2., & in diverſ. dec.197. num.4. par.2., & in rec. dec.640. num.3. par.2., & dec.626. num.1. par.3.*

Verùm ex his, quæ dicta ſunt in alia deciſione ceſſare viſa eſt iſta quaſi poſſeſſio privativa; Conſtat enim ex judiciali acceſſu facto in Partibus, & ex Confeſſione ipſius moderni Baronis, extitiſſe, & extare in d. loco, & Territorio plures furnos aptos ad coquendum panem; Conſtat etiam ex aliis Teſtibus in eadem Cauſa examinatis, & ex affictibus factis per Communitatem, conceſſam fuiſſe in eodem loco introductionem panis exteri abſque ulla ſolutione Gabellæ favore Baronis,
10 & demùm juſtificata fuit antiqua, & pacifica poſſeſſio Vaſſallorum coquendi panem in furnis aliorum locorum adjacentium, ac panem exterum in d. loco introductum liberè emendi, & vendendi, abſque eo, quod per Subditos talia facientes unquam petita fuerit Baronis licentia; Ita ut ex his omninò remaneat excluſa quæcumque poſſeſſio privativa, quia alioquin ſimiles actus permiſſi non fuiſſent in everſionem, & præjudicium furni Baronalis, *Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina nu.42. de Cauſſ. poſſeſſ., & propriet., Poſth. de Manut. obſerv.53. num.1., Frecc. de Subfeud. auctor.4. ad med., Capiblanc. de Baron. prag.14. n.12., cum ſeqq., & num.17. §. Verum.*

Et ità altera &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER BONO JURE.

Merc.5. Decembris 1696.

ARGUMENTUM.

Licet Baro prohibere nequeat Eccleſiaſticis conſtructionem Furnorum præſertim pro eorum uſu, poteſt tamen ſuis Vaſſallis prohibere ne in dictis Furnis panes coquant, quando ipſi ſe obligarunt ad furnum Baronis accedere, cum talis voluntaria obligatio eundi potius ad unum, quàm ad alium furnum Eccleſiaſt. libertati non præjudicet.

SUMMARIUM.

1 *Cuilibet licitum eſt furnos conſtruere.*
Transactio non afficit in ea non comprehenſos, ibid.
2 *Baro non poteſt prohibere Vaſſallis ne ad furnum Eccleſiaſt. accendant, ibique panes coquant.*
Limit. ſi Vaſſallis voluntariè ad furnum Baronis accedere ſe obligarunt. num.3.
4 *Immunitas Eccleſiaſt. præſervare debet Eccleſiaſticos a damno, non autem illos in lucro conſtituere*, & *vid.* num.5.
5 *Eccleſiaſticis licet habere furnum pro eorum uſu tantùm.*

DECISIO XXV.

In diſputatione habita coram Me ſub die 25. Junii proximè præteriti ſuper dubio — *An licitum fuiſſet in loco de Caviſmontibus ejuſque Territorio conſtruere Furnos?* affirmativa prodiit reſolutio favore Carthuſiæ Bonipaſſus, & Communitatis dicti loci; Sed cum in hodierna Audientia modernus Baro tunc non auditus, ultro admitteret PP. Carthuſianis facultatem in ſententia A. C. conceſſam de conſtruendo Furnum per eos jam inchoatum; Solùm opponebat talem facultatem competere non poſſe Communitati in eadem ſententia non comprehenſæ, eoque magis, quia ex tranſactione inita inter ipſam, & Baronem conſtabat de illius titulata poſſeſſione cogendi ſuos Subditos ad furnandum in ſuo Furno Baronali privativè quoad alios; Cumque in alia Deciſione hodie emanata ſuper manutentione, juſtificata fuerit hæc coactiva poſſeſſio Baronis DD. ſteterunt in deciſis, juxta modum inferiùs exprimendum.

Ex naturali ſiquidem, & indefinita libertate cuilibet competenti permiſſa fuit aperitio novi Furni PP. Carthuſianis, qui cum non eſſent com-
1 prehenſi in tranſactione inita cum Barone, tali facultate privari non potuerunt juxta auctoritates in alia Deciſione allegatas §. *Aſſiſtit*, & comprobatur etiam à ſcribentibus pro Barone.

Non relevante quod ſicuti per Baronem non impugnabatur aperitio novi Furni, ita ab illo impediri non poſſet liber acceſſus Vaſſallorum ad furnandum in Furno Patrum Carthuſianorum, ne ita ex illius oppoſitione indirectè læde-
2 retur Immunitas Eccleſiæ; Quia cum Univerſitas dicti loci ex præambula conventione, de qua fuſiùs actum fuit in alia hodierna deciſione, ſe obligaverit accedere ad Furnum Baronis, cumque in jure non repugnet, quod ipſa potuerit tali na-

li naturali libertati renunciare, quatenùs in obſervantiam propriæ obligationis cogitur furnare in Furno Baronali privativè quoad alios, talis coactio uti proveniens ex ipſamet voluntate
3 Communitatis, quæ voluit ſe talitèr obligare non eſt contraria libertati Eccleſiæ, neque illi in aliquo præjudicavit, ut benè probant *Vermigl. conſ.*100. *n.*3. *cum ſeqq. Grat. cap.*464. *num.*55., *&* 56. *Gaſpar Anton. Theſaur. in add. ad Theſaur. dec.*16. *poſt med.*, *Panimoll. dec.*26. *adnot.*4. *num.*5. & comprobatum fuit inter eaſdem partes *in alia Cavallicen. Juris Molendi* 7. *Maii proximè præteriti* §. *Nec obſtat, coram Me*.

Eoque libentius DD. iverunt in hanc ſententiam, quia cogendo Subditos ad obſervantiam propriæ obligationis nullum damnum infertur Carthuſiæ circa jus quæſitum, ſed impediendo eorum liberum acceſſum ad Furnum per ipſam
4 novitèr conſtructum, illa tantùm per indirectum læditur in lucro quærendo, quod ſanè præjudicium non venit attendendum, cum dumtaxat ad iſtum effectum conſiderari debeat, ne Eccleſia ſit in actuali damno juxta doctrinam *Decii in cap. Eccleſia S. Mariæ num.*240. *verſ. tertia concluſio de conſtit.* cum aliis pluribus relatis per *Bellet. Diſq. Cler. par.*1. *de exempt. Cler. à ſtat. Secul.* §. 5. *num.*29., & concordat *Anton. Var. reſol. lib.*1. *cap.*111. *num.*34. *verſ. præterea*, *& Card. de Luc. de Regal. diſ.*52. *num.*14., *diſc.*54. *n.*2., *& dec.*131. *num.*11. *cum ſeqq.*, *& de Juriſd.*, *& form. comp. diſc.*49.

Et ita ex præmiſſis DD. cenſuerunt PP. Carthuſianis licitam eſſe conſtructionem novi Furni, qui dumtaxàt deſervire deberet pro ipſorum
5 uſu, & commodo, citra quod alii de dict. loco ad illum accedere valeant in præjudicium Baronis, & juxta hunc modum ſteterunt in deciſis utraq; parte audita &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER MANUTENTIONE.

Merc. 5. *Decembris* 1696.

ARGUMENTUM.

Baro poteſt Subditis prohibere ne Furnos conſtruant, & illic panes coquant, ſi ipſius favore concurrat titulus expreſſus privilegii, ſeu conventionis, vel tacitus ex immemorabili præſcriptione promanans, aut ex poſſeſſione cum Vaſſallorum prohibitione, & eorum ſubſecuta acquieſcientia. Tranſactio in antiquis poteſt probari per teſtes de auditu, maximè concurrentibus adminiculis, & quæ iſta ſint ad effectum cogendi Vaſſallos ad accedendum ad Furnum Baronis latè differitur.

SUMMARIUM.

1 *Baro non poteſt Vaſſallis prohibere, ne in proprio ſolo Furnos conſtruant, & in eo panes coquant.*
Limit. ubi ejus favore concurrat privilegium, vel conventio, vel immemorabilis, aut probatio ſervitutis. n.2.
3 *Baroni competit manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi coquendi panes, in Furno Baronali, & prohibendi acceſſum ad alios Furnos, ubi docet etiam de titulo.*
4 *Obligatio a Barone ſuſcepta manutenendi Furnum, & coquendi panes Vaſſallorum eidem tribuit jus privativum furnandi, & coquendi panes Vaſſallorum.*
5 *Tranſactio probatur etiam ſine ſcriptura.*
Et in antiquis poteſt probari etiam per teſtes de auditu. ibid.
Ampl. concurrentibus adminiculis num. 6., *& quæ ſint. vid.* num. *ſeqq.*
7 *Coactio Judicialis arguit præcedentem obligationem.*
8 *Tranſactio, & conventio probatur ex obſervantia.*
9 *Immemorabilis facit præſumere meliorem titulum de mundo.*
Et illius vigore poteſt Baro allegare, quod Vaſſalli ſe obligaverint accedere ad Furnum Baronulem. num. 10.
11 *Ex actibus facultativis non inducitur præſcriptio, niſi probetur probibitio cum ſubſecuta acquieſcentia.*
12 *Præſumptio facultatis excluditur ex longæva poſſeſſione.*
13 *Teſtes deponentes pro affirmativa præferuntur deponentibus pro negativa.*
14 *Teſtes deponentes de actibus in viridi obſervantia præferuntur aliis.*
15 *Furnorum Vaſſallorum ruina præſumit illos ad coquendum non deſerviſſe, & arguit privativam in Furno Baronis.*
16 *Exiſtentia plurium Furnorum in locis adjacentibus non excludit Bannalitatem Furni Baronalis, imo eam arguit.*
Ampl. ſi iſte ſemper unicus extiterit. ibid.
17 *Tranſactio cum Subditis inita coquendi panes eorum in furno Baronali, non comprehendit privativam panis forenſis.*
18 *Confeſſio erronea Actoris poteſt impugnari a ſucceſſore, quando in ipſo concurrit pluralitas perſonarum.*

DECISIO XXVI.

IN Deciſione edita coram Me ſub die 25. Junii proximè præteriti favore Communitatis, & Hominum de Cavismontibus, & Carthuſiæ Boni paſſus, tunc tantum Informantium, reſolutum fuerat moderno Baroni de Seytres non eſſe dandam Manutentionem in quaſi poſſeſſione coquendi panem Vaſſallorum in Furno Baronali, privativè quoad alios, ſed in hodierna diſputatione audito etiam Barone ex novis facti circumſtantiis ab illius Defenſoribus deductis, receſſum fuit à deciſis.

Admittebant DD. concluſiones in alia præce-
1 denti deciſione firmatas, quod cuilibet liceat in proprio ſolo Furnos conſtruere, & panes illùc delatos coquere, citrà quod Barones inferiores poſſint talem facultatem adimere, niſi illorum
2 favore concurrat titulus expreſſus privilegii, & conventionis, aut tacitus proveniens ex immemorabili præſcriptione, vel ex jure ſervitutis cum ſubſequuta Vaſſallorum acquieſcentia; Sed quia modo, ex teſtibus formitèr examinatis, tam de anno 1544. quàm de tempore motæ litis, & aliis publicis documentis, inferiùs recenſendis, conſtare viſum fuit de antiqua titulata, & numquam interverſa poſſeſſione Baronis coquendi panes in ſuo Furno Baronali, cum admixta etiam prohibitione Vaſſallorum; qui in caſu contraven-

ventionis, cum coacti fuerint, vel claudere
Furnos novitèr apertos, vel pro panibus alibi
decoctis pœnas ſubire, & Furnagium perſolvere,
ex his actibus Baro conſtitutus fuit in quaſi poſ-
ſeſſione juris cogendi ſuosSubditos ad furnandum
in ejus Furno, privativè quoad alios, ideòque
illi legitimè, & titulatè poſſidenti debetur ma-
3 nutentio, etiamſi naturalis libertas reſiſtat, ut
admittunt Auctoritates in alia deciſione allegatæ
§. Ratio reſolutionis, & comprobant in fortiori-
bus terminis *Barr. Contr.28.n.10.cent.1. Jovi. de
Solemn. in contr. minor. gloſs.18. n.175. verſ. emp-
torem*, *Ann. ſingul.557.* ubi refert ita deciſum à
Sac. Conſil. Neapolitano, *Card. de Luc. de Regal.
diſc.145. num.4. cum plurib. ſeqq.*, *& Guidop. de-
ciſ.298. in fin.*

Titulus verò reſultare viſus fuit ex tranſactio-
ne, de qua deponunt ſex Teſtes formitèr exami-
nati uſque ab anno 1544.; iſti namque præfe-
runt inter Barones, tunc temporis, & Univerſi-
tatem d. loci initam fuiſſe correſpectivam obli-
gationem, Subditorum ſcilicet accedendi ad Fur-
num Baronalem, privativè quoad alios, & Baro-
nis è converſo manutenendi Furnum perpetuò,
& quolibet tempore Furnabilem cum Furnario
habili, qui panes coqueret, & à domibus ad fur-
num, & à furno ad domos ſubditorum reporta-
ret cum ſola reſponſione ad vintenum, & non
ultrà pro Furnagio; ideòque ſicuti ex hac cor-
reſpectiva conventione Baro tenebatur propriis
expenſis conſervare, & manutenere Furnum
omni tempore furnabilem ad commodum Uni-
verſitatis, & ulteriùs gravatus remanſerat per-
petuo onere coquendi panem Vaſſallorum, ci-
trà quod prætendere poſſet, quàm ſolam vige-
ſimam partem; ità quoque dicendum eſt illius
favore acquiſitum fuiſſe jus prohibendi Subditis
acceſſum ad alienos Furnos, eoſque cogendi ad
4 coquendum panes in ſuo Furno Baronali, ut ità
eſſet reciproca contrahentium æqualitas *ad not.
per Grat. cap.564. num.55. cum ſeqq., Antonell. de
Temp. legal. lib.4. cap.10. num.13., Roſ. Conſ.66.
n.7., Cepol. de Servit. Urban. præd. cap.50. de fur-
no n.2. poſt. med. verſ. prædicta intellige, Jov. de
Contract. minor. gloſs.18. num.166., Gall. de Fru-
ctib. diſput.6. art.1. num.76. verſ. limitatur quarto,
Boer. dec.125. num.4. verſ., & ex privilegio The-
ſaur. dec. Pedem.15. n.11. cum ſeqq., & in addi-
tione verſ. contrarium Ego, Afflict. deciſ.388. ſub
n.2. verſ. niſi probetur, Koppen. deciſ. German.19.
n.12. cum ſeqq., & Rot. in rec. deciſ.308. num.2.
par.4. tom.2.*

Non relevante, quod de hac tranſactione, de
qua agunt præfati teſtes, nullum extet documen-
tum, cumque ab ipſis neque viſa, neque lecta
fuerit, imò cum in ea non interfuerint, & de-
ponant ſolùm de auditu à ſuis Majoribus, nul-
lam cauſam ſcientiæ reddentes, attendi non me-
reantur ad effectum probandi tranſactionem;
Quia cum iſta non exigat de neceſſitate ſcriptu-
ram, relevari etiàm poteſt ex ſola teſtium de-
poſitione, ideòque cum in præſenti agatur de
5 contractu antiquiſſimo ultrà centum annos, illius
probatio per Teſtes de Auditu communitèr re-
putatur ſufficiens, ut advertunt *Caſanat. conſ.39.
num.56., & Rot. coram Seraph. deciſ.75. num.1.
cum ſeqq., Pex. deciſ.165. num.9., Burat. dec.172.
num.13., & 27., & in Ravennaten. Bonorum 5.
Maii 1694. §. Licet enim cor. bo. me. Emerix*; Ma-
6 ximè concurrentibus conjecturis, & adminicu-
lis, quia cum in his facti circumſtantiis haberi
non poſſint teſtes de viſu, & ex certa ſcientia, ad-
mitti debent etiam leviores probationes, *ad tradit.
per Urceol. de Tranſact. quæſt.2. n.83.*, *Farin. de
Teſtib. quæſt.69. num.44. cum ſeqq.*, & in his ter-
minis *Cyriac. Contr.462. num.33.*

Neque in præſenti deeſſe viſa ſunt adminicula,
effectum hujuſmodi tranſactionis comproban-
tia; conſtat ſiquidèm de anno 1350. Baronem
ad inſtantiam nonnullorum Subditorum, nomi-
ne tamen totius populi conventum fuiſſe ad re-
parationem furni Baronalis, tunc ruinam mi-
nantis, illamque de mandato Judicis fuiſſe ſe-
quutam; cumque ex Judiciali coactione perne-
ceſsè arguatur Baronis obligatio, de qua depo-
nunt teſtes, ſuperiùs adducti, hinc quoquè ſequi-
tur, ut verificatum remaneat illorum teſtimo-
nium, quia aliàs Subditi nullam habuiſſent actio-
nem cogendi Baronem ad reaptationem Furni;
nec ad eam Baro paratum ſe exhibuiſſet, niſi
7 fuiſſet vinculo præcedentis obligationis adſtri-
ctus, ut notat *Trobat. de effect. immemor. quæſt.11.
num.144. verſ. quod probatur, in fin. cum ſeqq.*
Eòque magis, quia ex pluribus locationibus pro-
ventuum dicti Furni factis ab anno 1350. uſque
ad annum 1479., & ſic per ſæculum, & ultrà,
apparet per Barones enixè injunctum fuiſſe
onus conductoribus manutenendi Furnum pro-
priis expenſis, & retinendi Furnarium, qui
ferret panes Subditorum, & deindè ad eorum
domos referret, eoſque coqueret ad vintenum,
& non ultrà, & ità quoque conſtat ad talem ra-
tionem per tempus immemorabile homines
Communitatis ſolviſſe Furnagium, itaut ex his
8 actibus ſemper uniformibus cum dicto teſtium
plenè probata remaneat veritas, & præexi-
ſtentia hujus conventionis, ut in ſpecie firmat
*Urceol. de Tranſaction. quæſt.66. n.55., & Rot. cor.
Bich. dec.316. n.6. cum ſeqq.*

Sed ultra titulum deſumptum ex enunciata
tranſactione, apud DD. quoquè prævaluit anti-
quata conſuetudo per ſpatium ferè trium ſæcu-
lorum obſervata, ex qua conſtitit Subditos dict.
loci ſemper acceſſiſſe ad Furnum Baronis, cum-
que iſta longæva quaſi poſſeſſio faciat præſumere
9 titulum meliorem de Mundo; ſicuti homines
Communitatis potuerunt paciſci cum Barone,
ut ipſe in ſe aſſumeret onus manutenendi Fur-
num, & propriis expenſis retinendi Furnarium
ad commodum Univerſitatis cum illius reci-
proca, & correſpectiva obligatione accedendi
ad Furnum Baronis, ita lapſus temporis, cujus
memoriæ initium non extat, operatur, ut per
10 Baronem allegari poſſit poſſibilitas hujus ti-
tuli, etiamſi non adeſſet, nec per Teſtes pro-
baretur; ut ità actio per Communitatem omni-
nò excluſa remaneat, ad notata in fortioribus
terminis per *Cephal. conſ.403. n.62. lib.3. Peregr.
conſ.85. n.4. lib.4., & Decian. conſ.24. nu.10. verſ.
quæ omnia lib.1., Theſaur. Jun. quæſt. for.27. n.18.
cum ſeqq. lib.2., Rot. in rec. dec.218. n.51. part.6.
& dec.253. n.5. cum ſeqq. part.13., & in Romana
Augumenti dotis, & legatorum 4. Martii 1695.
§. neque obſtat cor. Me.*

Nec dicatur, quod talis acceſſus etiamſi fuiſſet
per mille annos continuatus, adhùc tamen tri-
buen-

buendus veniat arbitrio, & voluntati Subditorum, itaut in his actibus tamquàm facultativis, & voluntariis fundari non poſſit privativa poſ-
11 ſeſſio Baronis, niſi ulteriùs probetur illius prohibitio, & ſubſequuta Communitatis acquieſcentia; Nàm ex accuratiori Teſtium lectura, data in *Summ. Baronis num.2.*, animadverſum fuit illos univocè depoſuiſſe, quod poſt emanatas prohibitiones Baronis, nemo ampliùs ex Subditis auſus fuit coquere panes, quàm in Furno illorum de Peruſſis, qui tunc erant Barones dicti Loci, & quatenùs aliquis contraveniſſet, coactus fuerat ſolvere Furnagium, ac ſi panem decoxiſſet in Furno Baronali; immò cum quidam Sextorius Baro minor dicti Loci aperuiſſet Furnum in domo ſua, Teſtes uniformitèr deponunt, Barones tunc temporis huic aperitioni ſe oppoſuiſſe, & illorum contradictionem etiàm effectum habuiſse quia excepto tempore peſtis, nullus ex Subditis decoxit panem in alio Furno, quàm in illo dd. de Peruſſis, ideòque cum ex hac univoca Teſtium depoſitione, comprobata etiàm ex moderno Teſtimonio aliorum Teſtium, repetitorum de annò 1661. ſatis clarè demonſtretur continuata prohibitio Subditis, de non conſtruendis novis Furnis, neque de accedendo ad alienos cum ſucceſſiva illorum acquieſcentia; Hinc pernecesſè ſequitur, ut acceſſus factus ad Furnum Baronis, referendus non veniat ad actum facultatis, ſed potiùs ad expreſſam, & poſitivam neceſſitatem, quia longæva quaſi poſſeſſio excludit quamcum-
12 que facultatis præſumptionem, cum totiès continuata facultas non præſumatur, *Adden. ad Clar. §. Feudum, quæſt.30. num.1. verſ. Secunda limitatio, Antun. de Donat. Reg. lib. 3. cap. 5. num.13., & ſeqq., Roſ. Conſult.66. num.7., & 8., Ludovic. Bell. conſ.111. num.21., Cappon. Diſcept.130. n.7. cum ſeqq., Boer. deciſ.125. num.5., & Theſaur. deciſ.16. num.7. verſ. Limitatur nunc, & melius, Rot. in Farfen. Molendini 14. Martii 1687. §. Neque tamen, & per tot. coram Rmo Turonen.*

Nec alicujus ponderis viſi ſunt Teſtes in con-
13 trarium adducti, & de d. anno 1544., etiàm formitèr repetiti; itaut tanquàm deponentes ſupèr libertate, & de factis præcifis, & affirmativis, per eos viſis, veniant inæqualitèr præferendi ad excludendum probationem aliorum deponentium ſupèr jure negativo; Nàm illi fuerunt inducti occaſione litis, quæ tunc per d. Sextorium promovebatur contrà Baronem majorem ſupèr retentione alterius Furni, ab illo tunc aperti, & quia ſucceſſivo tempore apparuit, Vaſſallos ſempèr acceſſiſſe ad Furnum Baronis majoris, & in caſu contraventionis coactos fuiſſe ad ſolutionem Furnagii, hinc Furnus Sextoris nunquàm ampliùs coxit panes, nec ille retinere curavit Furnarium pro illis decoquendis, ut deponunt iidemmet Teſtes exadversò adducti, ideòque cum ipſe etiàm acquieverit prohibitioni Baronis majoris, & permiſerit Vaſſallos coactos accedere ad furnandum in Furno Baronali privativè quoad omnes alios, ſequitur proindè, ut ſicuti illorum Teſtium depoſitio de d. tempore non prævaluit, ità nec minùs in præſenti prævalere debeat, cum illi actus per ſupradictos Teſtes recenſiti, habendi non ſint in conſideratione ad-
14 versùs tot alios concludentiſſimè probatos, & adhùc in ſua viridi obſervantia permanentes, *Rot. coram Burat. deciſ.379. num. 4. cum ſeqq., & in rec. deciſ. 168. num. 40., & ſeqq. part.10., & deciſ.279. num.36. part.12.*

Minùs juvat, quod in d. Loco de Caviſmontibus extiterint alii Furni, & conſimiles in Locis adjacentibus; nàm ex acceſſu Judiciali, hodiè per extenſum dato in *Sum. Baronis num.9.* apparuit, quod factâ diligenti perquiſitione in domibus Subditorum, nullus alius Furnus inventus fuit aptus ad coquendum panem, quàm ille retentus à Barone pro ſuo, & familiæ uſu, & quàmvis ex quadam cappa magna camini reperta in domo Bartholomæi Laiol, præſumi contendatur exi-
15 ſtentia alterius Furni, quia tamèn nullibi probatur illum decoxiſſe panes Subditorum, potiùs ex illius ruina credendum eſt ad talem uſum nunquàm deſerviſſe, quia Dominus, ne privatus remaneret adeò pingui emolumento, loco Furni collapſi alium novum ſubrogaſſet, ut ponderat *Fontanell. de Pact. Nuptial. clauſ.4. gloſſ.17. n.40., Theſaur. dict. deciſ. 16. ſub num. 4. verſ. Sed quoniam.*

Minùſque relevat præxiſtentia plurium Fur-
16 norum in Locis adjacentibus, quia hæc non excludit Bannalitatem Furni localis, nàm ne panes ex longinquo deferendi periclitarentur, ità expoſiti temporum, & aeris inclementiæ, potuerunt Subditi in remotis partibus commorantes, permittente etiàm Domino, ad alienos Furnos accedere, ut propriæ indemnitati providerent, ad notata per *Hering. de molend. c.11. num. 138., & modern. Brixien. de fruct. diſp. 6. art.1. num.76. in fin. verſ. Declara tamen*; imò ex pluralitate Furnorum in Villis, Grangiis, aliiſque locis remotis arguitur potiùs Bannalitas Furni localis, qui cum ſempèr fuerit unicus, dicendum eſt, quod ex oppoſitione Baronis nunquàm permiſſa fuerit aliorum Furnorum conſtructio, ut ſequuta fuit in aliis Locis, in quibus Baro contraponi non poterat, ut benè conſiderat *Caſanat. conſ.39. n.50. cum ſeqq.*

Prout inſubſiſtens quoque viſa fuit ad deſtruendam Bannalitatem Furni introductio panis exteri, nullâ ſolutâ Gabellâ favore Baronis; quia cum iſte non prætendat Furnagium, niſi pro pane cocto in loco, non potuiſſet illud exigere pro pane forenſi alibi fabricato, nec valuiſſet impedire illius introductionem in præjudicium An-
17 nonæ; cum tranſactio inita cum ſuis Vaſſallis non comprehendat panem forenſem, & alibi fabricatum, notant *Tondut. Reſol. Civil. part. 2. c.150. num.3. verſ. Cum igitur, & ſub num.15. poſt med.*, & in ſimili caſu *Rot. coram Pamphil. deciſ.323. num.3. cum ſeqq.*

Demùm non afficit, quod ab Auctore moderni Baronis non minùs admiſſa fuit plurium Furnorum exiſtentia in d. Loco, quàm contraria Teſtium depoſitio emanata ſupèr excluſione Bannalitatis, ideòque ipſe neutram impugnare valeat; quia cum in ipſo unita fuerit tota Baronia, & per conſequens ſucceſſerit etiàm in locum Baronis majoris, ſicuti iſte utramque acritèr impugnavit, ut Sextorius, qui tunc erat Baro minor,
18 coactus fuerit acquieſcere illius oppoſitioni, ità pariformitèr modernus Baro, repræſentando perſonam Baronis majoris, poteſt impugnare, conſtito de errore, confeſſionem ſui Auctoris, cum id non repugnet, quando concurrit, prout hic, perſo-

ſonarum duplicitas, *Roc. Select. Diſput. cap.* 51. *num.*725. *cum ſeqq.*, *de Luc. de Plural. Legal.c.*10. *num.*2., & *c.*12. *num.*7., & *ſeqq.*, *Rot.cor. Priol. dec.*431. *num.*11., & *in Romana Cambii* 15.*Mart.* 1686. §. *penult. cor. Emin.Caccia.*

Et ita utraque, &c.

R.P.D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER BONO JURE.

Merc. 26. *Junii* 1697.

ARGUMENTUM.

Habetur in præced. Deciſione, ſuper bono jure, quæ in præſenti confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Conventio cum Vaſſallis inita, ut teneantur coquere panes in Furno Baronis, eidem tribuit, Jus prohibendi, ne iidem Vaſſalli ad alios Furnos accedant, & novos conſtruant.*

Ampl.Ubi Vaſſalli per tempus immemorabile ad Furnum Baronis acceſſerint. num.2.

DECISIO XXVII.

Reſolutum fuit coram Me ſub die 25 Junii anni proximi præteriti licitam fuiſſe PP.Carthuſianis, & Communitati de Caviſmontibus conſtructionem novi Furni tàm in loco, quàm in Territorio, ſed in repropoſitione cauſæ audito Barone ſub die 5. Decembris ejuſdem, fuit moderata reſolutio, juxtà modum, ibidem expreſſum, quod
1 nempè Furnus conſtruendus deſervire dumtaxàt deberet pro uſu, & commodo eorumdemmet PP. Carthuſianorum, abſque eo quòd Homines d. loci ad illum accedere valerent in præjudicium Baronis,& DD.hodiè moti ex eadem ratione, ſteterunt in ultimo loco deciſis.

Siquidèm non comparente ampliùs Carthuſiâ, & Barone non impugnante, illius bonum Jus, juxtà modum ſuperiùs inſinuatum; quoad Communitatem, dumtaxàt reclamantem, ex fundamentis deductis in alia Deciſione, hodiè ædita coram Me, ſuper Manutentione, clarè conſtitit de jure prohibitivo Baronis, quod cum reſultet ex conventione inita cum eademmet Communitate, in illius ſequelam remanet impeditus acceſſus ad alienos Furnos, & aliorum novorum conſtructio, per ea, quæ tradit *Maſtril. de Magiſt. lib.*4. *cap.*18. *num.*25., *cum pluribus ſeqq.*, *Natt. conſil.*106., & 107. *per tot.*, *Theſaur. deciſ.*16. *num.*2. *cum ſeqq.* tantò magis, quia ex actibus cumulatis in eadem deciſione, probata fuit acquieſcientia ipſius Communitatis cum ſubſecuta obſervantia per tempus immemora-
2 bile, ideòque non immorando ampliùs ſuper aliis exceptionibus, quæ allegabantur per Carthuſianos, ſatis eſt, quod illæ quæ fuerunt deductæ per Communitatem ſublatæ remaneant ex iis, quæ plenâ manu allegata ſunt in hodierna Deciſione, ad quam DD. remiſſivè ſe habuerunt.

Et ità utraque &c.

R. P. D. PRIOLO.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER MANUTENTIONE.

Merc. 26. *Junii* 1697.

ARGUMENTUM.

Habes in Deciſ.26.

SUMMARIUM.

1 *Unicuique licet Furnos in proprio ſolo conſtruere panem coquere, & vendere.*

Limit. ubi Baro habeat jus privativum ex privilegio, conventione vel præſcriptione.

2 *Teſtibus inter ſe diſcordantibus, nulli eſt deferendum.*

3 *Tranſactio non probatur ex Teſtibus non deponentibus de inſtrumento, in articulis enunciato.*

4 *Teſtes in diverſo judicio examinati, non probant contrà in eo non citatos.*

Ampl. 1. *ſi eor.depoſitio ex aliis teſtibus debilitetur.* num.5.

*Ampl.*2. *ſi lis non appareat terminata.* ibid.

6 *Tranſactio inobſervata in uno præſumitur ineffectuata in omnibus.*

7 *Tranſactio probatur ex obſervantia ſubſecuta.*

8 *Coactio Judicialis arguit præcedentem obligationem.*

9 *Teſtes ſenes deponentes audiviſſe à Senioribus, probant immemorabilem.*

10 *Bannalitas probatur ex actibus eam inferentibus.*

11 *Ad præſcribendum in facultativis requiritur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia.*

12 *Lis ineffectuata immemorabilem non interrumpit.*

13 *Actus ſupra centum annos geſti, non elidunt contrariam ſubſecutam centenariam.*

14 *Tranſactio probari poteſt per teſtes, & etiam ſine Scriptura.*

15 *Articulans non fatetur.*

16 *Proteſtatio præſervat jus proteſtantis, adeòut, & contenta in articulis non præjudicent.*

17 *Aſſumens probationem conventionis per Scripturam, non poteſt illa probare per teſtes, niſi conſtito de amiſſione Scripturæ.*

Limit. ſi formalis depoſitio teſtium præceſſit. n.18.

19 *Teſtes examinati in Cauſa Status probant etiàm quoad non citatos.*

Ampl. ubi Cauſa fuit actitata cum legitimo contradictore. num.20.

21 *Teſtes de uniformi, & antiqua poſſeſſione deponentes cæteris præferuntur, maximè ſi ſint adminiculati.*

22 *Ex diverſis non fit illatio.*

DECISIO XXVIII.

IN hac Cauſa, in qua contenditur — *An Baro Loci de Caviſmontibus ſit in quaſi poſſeſſione Juris privativi cogendi Vaſſallos ad coquendum panem in ſuo Furno, privativè quoad alios?* duæ emanarunt deciſiones coram Me, inter ſe pugnantes, cumque in hodierna audientia fuerint ad examen revocata fundamenta utriuſque reſolutionis, & quia prima fuit unica tantùm, viſa ſunt magis ſubſiſtere motiva poſterioris, ſuper eo fundamentalitèr innixæ, quod conſtabat de antiqua, & titulata poſſeſſione Baronis ſuper hoc jure coactivo, & ideò DD. ſteterunt in ultimo loco deciſis.

Reten-

Retentâ nàmque Theoricâ, in utrâque Deciſione præmiſsâ, quod unicuique licitum eſt in ſuo facere Furnos, coquere, & vendere panem,
1 niſi vel ex pacto, vel ex privilegio, vel jure ſervitutis Dominus Feudi habeat jus privativè furnandi: totum itaque Cauſæ momentum in eo ſiſtere viſum eſt, an ex iis, quæ novitèr deducta ſunt à Scribentibus pro Communitate, ſublatus remanſerit titulus conventionis in poſtrema deciſione admiſſus favore Baronis.

Ajebant enim probationem tituli, non aliundè deſumi, quàm ex Teſtibus formitèr examinatis de anno 1544., ac iſtorum depoſitionem reddi ſuſpectam, & omninò inſubſiſtentem ex eo deducebant, quod combinando eorum dicta cum articulis, ad iſtantiam Baronis præcedentèr exhibitis, incontinenti apparebat inter utroſque irreconciliabilis contradictio, & quidèm quoad ſubſtantialia, nempè ſuper dominio, & proprie-
2 tate ipſius Furni, & ſuper modo deferendi panes; Ideòque ſubdebatur, quod ſtante hac diſcordantia, neutri eſſet deferendum, juxtà ea, quæ plenè tradit *Farinac. de Teſt. quæſt. 71. n. 1. cum ſeqq.*

Eòque fortiùs, quia cum in articulis deducta eſſet probatio conventionis, etiam per viam Inſtrumenti, ut ſuadent illa verba in fine adjecta ibi — *Conſtante Inſtrumento d. conventionis per Notarium pub. ſub an., die, & menſe in eodem contentis*, & Teſtes ſucceſſivè examinati de tenore Inſtrumenti nihil deponant: hinc deducebatur, ut quotiès fuit aſſumpta probatio contractus certo modo, & ſcripturâ initi, non poſſet talis qualitas à probationibus ſeparari, nec ſolâ Teſtium depoſitione probari; niſi ulteriùs deponant de toto tenore Inſtrumenti, ſubſtantia, conditionibus,
3 & qualitatibus ibid. adjectis, ut notant, *Dec. conſ. 82. ſub num. 3. verſ. à fortiori, Vrceol. de Tranſact. qu. 58. num. 24. cum ſeqq., Rot. coram Zarat. dec. 53. n. 32. cum duobus ſeqq., & in Rec. dec. 86. num. 19. par. 10.*

Et præmiſſa eò magis urgere dicebant, quia Judicium, in quo dd. Teſtes depoſuerunt, fuit agitatum inter Barones majores, & minores d. loci abſque ullo interventu, & citatione Communitatis; Cumque iſta haberet principale intereſſe in cauſa, & habere quoquè poſſet meliores informationes de facto proprio, ſi fuiſſet in Judicio vocata, palam fit, ut illius Juribus præ-
4 judicare non poſſit depoſitio Teſtium, facta in alio diverſo Judicio per *Text. in cap. 2. de Teſt., Rot. cor. Merlin. dec. 240. num. 1., & in Rec. deciſ. 20. num. 17., & dec. 78. num. 4. par. 18.* Tantò
5 magis quia illorum dicta reperiuntur, ſi non ſublata, ſaltèm debilitata ex aliis Teſtibus in contrarium adductis, & lis ſuper prætenſa bannalitate non apparet terminata, vel per ſententiam, vel per tranſactionem.

Imò ſubdebatur tranſactionem, de qua agitur, ex ſubſecutâ obſervantiâ in contrarium, remanſiſſe potiùs ineffectuatam; ſi enim conventum fuerat, quod Vaſſalli non poſſent alibi decoquere, & ſi contigerit, illos alibi coquere etiàm in Territorio, & extrà locum, tenerentur ad ſolutionem duplicis Furnagii; utiquè Baro ad formam hujus conventionis exercuiſſet Jus prohibendi, etiàm in toto Territorio, & non permiſiſſet in illo cuilibet libertatem furnandi, in adeò evidens præjudicium ſuorum Jurium, ad *Text. in l. de indebito ff. de Probat., Surd. conſ. 7.
6 num. 44., Bonden. Collect. Leg. 10. num. 87. cum ſeqq.*, Undè inferendum eſt, quod ſi tranſactio non fuit in uno ſervata, ratione individuitatis contractus, cenſeatur ineffectuata, etiàm quoad alia.

Verùm hæc omnia non ſubſiſtere viſa ſunt; nàm reaſſumptâ iterùm depoſitione Teſtium, eâque roboratâ ex aliis probationibus tàm antecedentibus, quàm contemporaneis, & ſubſequentibus, DD. non potuerunt dubitare de juridica, & legali præexiſtentia hujus conventionis, quia ſi de anno 1350. ad inſtantiam nonnullorum hominum dict. loci Baro fuit compulſus, etiàm de mandato Judicis, ad reparationem Furni, tunc ruinam minantis, & ſucceſſivè in reiteratis locationibus obligavit Furnarium ad illius manutentionem, cum obligatione etiàm ferendi panes Subditorum, eoſque coctos referendi ad illorum domos, & coquendi ad ſolum vintenum, & non ultrà, & Communitas deindè per tria ſæcula, & ultrà non alibi panes aſportari paſſa eſt, quàm in Furno Baronis, & Furnagium ſemper ſolvit ad ſolam ratam vinteni, itaut in caſu contraventionis exactum fuerit duplex Furnagium, & lis inter Barones agitata ſuper prætenſa libertate furnandi, apparuit terminata ex ipſo ſilentio Baronis minoris, hæc ſanè omnia, ſimul
7 juncta, pluſquàm ſuperlativè conducunt ad patefaciendam veritatem, & præexiſtentiam ſæpèdictæ conventionis, ut conſiderat *Vrceol. de Tranſact. q. 60. num. 55., & Rot. coram Bich. deciſ. 316. num. 6. cum ſeqq.*

Abſque eo quòd, ſingularitèr examinando actus ſuperiùs recenſitos, in nihilo obſtet, quod inſtantia pro reaptatione Furni Baronalis facta fuerit à duobus Subditis, uno maſculo, & altera fœmina, quæ influere non poteſt in præjudicium totius Communitatis; nàm, ut animadverſum fuit in præcedenti deciſione, illa explicata reperitur non ſolùm nominibus propriis eorumdem Inſtantium, ſed nonnullorum aliorum Caſtri ejuſdem Communitatis, & directa ad commodum, & utilitatem ipſius Reipublicæ, ideòque in hac parte videtur aſſumptum nomen totius, vel majoris partis Populi. Sed quidquid ſit, cujus nomine fuerit promota lis, hoc unum ſufficit,
8 quod Baro coactus fuit à Judice ad reparationem Furni, quia ad illius manutentionem reperiebatur adſtrictus, *Trobat. de Effect. Immemor. quæſt. 11. num. 144. verſ. quod probatur in fine, cum aliis ſeqq.* Non relevante, quod præceptum reficiendi Furnum ſit anteriùs conventione, quia omiſſo, quod non poteſt dici, tranſactionem fuiſſe poſteriorem ſupra memorato Judiciali præcepto, eo ipſo quod de illius initio non conſtat, cum Teſtes eam referentes, & in ætate valdè ſenili conſtituti dicant audiviſſe à ſuis Patribus antiquis, &
9 aliis ſenioribus loci, quod per conſequens demonſtrat tempus antiquiſſimum, & immemorabile, aptum comprehendere etiàm tempus emanati ſupradicti præcepti; adhùc tamèn cum illius bannalitas non deſumatur ex ipſa conventione, ſed ex actibus longè anteà factis, iſti præbere potuerunt juſtam cauſam tranſigendi, &
10 valdè influunt ad probationem bannalitatis etiàm de tempore anteriori.

Et ſic minùs relevat, quod Inſtrumenta loca-

tionum nullam mentionem faciant de tranſa-
ctione, quia ſatis eſt, quod illa ſint uniformia
cum depoſitione Teſtium, & cum ſubſequuta
obſervantia, abſque eo quòd attendi mereatur,
quod in hac materia facultativa, & in qua Jus re-
ſiſtit, non ſuffragetur ad probationem Juris coa-
ctivi, etiamſi acceſſus Subditorum ad Furnum
Baronis fuiſſet continuatus per mille annos; quia
cum ultrà probationem continuati acceſſùs, con-
currant etiam actus prohibitivi, cum acquieſcen-
tia, & patientia Subditorum, & quod magis eſt,
in caſu contraventionis, fuerit ab inobſervanti-
bus exactum duplex Furnagium, remanet ex his
ſuperabundantèr probatum jus coactivum Baro-
11 nis *Antonel. de Temp. legal. lib.4. cap.10. num.24.*
Ludov. Bell. conſ.111. num.8., Bertrand. conſ.18.
num.fin., & Theſaur. deciſ.16. num.4. in fine, &
alii plures in alia deciſ. cumulati.

Nec talis obſervantia, per tempus immemo-
rabile continuata, dici poteſt interrupta per li-
tem motam de anno 1544. per Barones minores,
tunc contendentes libertatem furnandi, quia
cum illa non habuerit effectum, & Barones mi-
nores ex eorum proprio facto per clauſuram Fur-
ni tacitè approbaverint jus coactivum Baronis
majoris, non ſolùm illa non remanſit ex tali lite
12 interrupta; ſed magis, magiſque confirmata,
Rot. cor. Coccin. deciſ.2283. num.34., Et demum
quia actus turbativi ſunt longè ultrà centum an-
nos, & deindè ſecuta eſt Centenaria pacifica,
hæc ſola ſufficeret ad probationem Juris coactivi,
13 ad tradita per *Molin. de Primog. lib.2. cap.6. n.60.*
Roſ. Conſult.12. num.51., & ſeqq., Rocc. Select.
cap.167. num.41., Adden. ad Gregor. deciſ.51. n.7.,
& Rot. coram Royas deciſ.259. num.8., & in Rec.
deciſ.56. num.19., & ſeqq. par.7.

Ex his ita præmiſſis faciliori negotio ſublata
remanent ea, quæ deducta ſunt à Scribentibus
pro Communitate; nam ad evitandum contra-
dictionem inter Teſtes, & articulos, ſuper qui-
bus exadversò mordicùs inſiſtebatur, animad-
verſum fuit in facto, quod ad inſtantiam Baronis
articuli bis fuerunt exhibiti, nempè primi, ſuper
quibus examinati fuerunt Teſtes de anno 1544.,
& in his non reperitur articulatum Inſtrumen-
tum Concordiæ, ſed enunciatur tantùm con-
ventio in genere; Alii verò producti in progreſ-
ſu ejuſdem Cauſæ de anno 1550. nullum habue-
runt effectum; Quo poſito ceſſant argumenta
in contrarium deducta, quia ſatis eſt, quod Te-
ſtes præcedentèr examinati, ſint conformes arti-
culis tunc exhibitis, ut nulli dubium ſit quin fa-
ciant plenam, & concludentem probationem,
etiàm non exhibito Inſtrumento tranſactionis,
cum iſta non exigat de neceſſitate ſcripturam, ut
14 dictum fuit in præcedenti deciſione, quæ revide-
tur, §. *Non relevante*.

Imò nec etiàm ex articulis datis de anno 1550.
deſumi poteſt aliqua contrarietas ex eo, quod ibi
enunciatur Furnus de Dominio, & proprietate
Baronis, quando Teſtes contrarium depoſue-
runt; Quia, ultrà quàm quòd, illa enunciativa
ſtat demonſtrativè ad oſtendendum qualitatem
Furni Baronalis, & quæcumque interpretatio ca-
pienda eſt, ut quominùs fieri poſſit, præjudica-
tum remaneat Articulanti, qui exhibendo arti-
15 culos, non fatetur, juxtà notoriam regulam,
de qua *Abb. in cap. cum Venerabilis in fine de ex-*
cept., Alex. conſ.70. num.fin. verſ. præterea libr.2.,
& Rot. apud Poſth. de Manut. deciſ.166. num.50.,
& in Rec. deciſ.57. num.7. par.18. adhùc tamèn,
quia in ipſamet productione articulorum Procu-
rator Baronis expreſsè proteſtatus fuit de non
approbando in articulis, niſi ea, quæ faciunt ad
intentum ſui Principalis, itaùt contraria habean-
16 tur pro caſſis, & annullatis, hæc ſpecialis pro-
teſtatio operatur, ut præſervatum remaneat jus
Proteſtantis, & contenta in articulis, eis præju-
dicare non valeant. *Rot. in rec. dec.858. num.10.*

Et hinc animadvertendo ad ſeriem temporum,
ceſſare quoquè viſum eſt aliud objectum, ex eo
deductum, quod aſſumptâ in articulis probatio-
17 ne conventionis per viam ſcripturæ, illa deſu-
mi non poſſet ex ſola depoſitione Teſtium, niſi
conſtet de amiſſione ipſius ſcripturæ: Quia
cum antè productionem iſtorum articulorum ſe-
quutam de anno 1550. longè antè, ſcilicèt, de
anno 1544. jàm præceſſiſſet formalis depoſitio
Teſtium, fuiſſet multum inveriſimile ſi Baro vo-
18 luiſſet ſe coarctare ad probationem conventio-
nis per viam ſcripturæ, quando illam jam habe-
bat ex Teſtibus formitèr examinatis; tantò ma-
gis quia in eiſdem articulis non fuit certitudina-
litèr articulatum Inſtrumentum conventionis
per indicationem rogitus alicujus certi, & deter-
minati Notarii, & temporis, ſed tantùm dubita-
tivè, & genericè.

Nec dicatur, quod Teſtes etiàmſi fuiſſent exa-
minati ſuper aliis articulis, & eſſent uniformes il-
lorum contextui, adhùc tamèn relevare non poſ-
ſent contra Communitatem non citatam, & in
Cauſa tunc non comparentem; Quia cum lis
fuerit in cauſa ſtatus, nimirùm ſuper bannalitate
Furnorum Baronis, & agitata fuerit cum legiti-
mo, & potente Contradictore, nempè Barone
minore dicti loci, qui prætendebat libertatem
Subditorum; examen Teſtium in dicta Cauſa fa-
19 ctum, & omnia alia acta geſta in eo Judicio, af-
ficere quoque debent Communitatem habentem
æquale intereſſe, tametſi citata non fuiſſet, ut in
ſpecie advertit *Rot. coram Gregor. deciſ.498. n.9.,*
& Priol. deciſ.3. num.4. cum concord., & potiſſimè
in caſu præſenti, quia cum agatur de jure prohi-
bendi, proveniente ex cauſa univerſali, ſufficit,
20 quod illud probatum fuerit cum legitimo Com-
petitore, ut ex motivo univerſalitatis cauſæ, illius
probatio influat etiàm in alios, ut in ſimili pon-
derant *Theſaur. dec.16. num.7., Adden. ad Bu-*
ratt. dec.38. num.8., & in Urgellen. Servitutum 15.
Martii prox. præteriti, §. Denique nec urget, co-
ram Rmo D. meo Decano.

Prout nec minùs fides ſupradd. Teſtium im-
minuta remanſit ex aliis in contrarium adductis,
& deponentibus ſuper libertate furnandi; Quia
ultrà reſponſiones datas in deciſione, quæ revi-
detur, §. *Nec alicujus ponderis*, animadverteba-
tur, quod iſti, vel deponunt Subditos diverſiſſe
à Furno Baronis in caſu aliquo extraordinario,
nempè peſtis, vel alterius neceſſitatis, vel te-
ſtantur de aliquo acceſſu momentaneo, & clan-
deſtino, abſque eo quòd concludant illum ſecu-
tum fuiſſe cum ſcientia, & acquieſcentia Baro-
nis, imò, quod magis eſt, deponunt, quod Fur-
nus Baronis minoris, poſt factam prohibitionem,
non coxit ampliùs panes Subditorum, & ſolus
Furnus Baronis majoris, tamquam Furnus publ.
ſuc-

ſucceſſivè continuavit ad coquendum. Quo fit ut dd. Teſtes attendi non mereantur in concurſu cum aliis, qui tanquam deponentes de uni-
21 formi, & antiqua bannalitate Furni, & ex tot aliis actibus adminiculati, veniant in eorum dicto præferendi, *Rot. in rec.deciſ.740. num.16.par.18.*, ubi alii concord.

Et demùm inobſervantia tranſactionis deſumi non potuit ex eo, quod Vaſſalli retinuerint Furnos in Villis Territorii; quia, ut præcedentèr conſideratum fuit in alia deciſione, in loco nemo illos retinuit prætèr Baronem, imò, ſi quis eos aperuit, fuit deindè coactus, vel dimittere, vel claudere, & ſic dicendum eſt, quod ſi retenti fuerunt in Territorio, hoc factum fuerit, vel quia iſte caſus de conſenſu Partium non fuit comprehenſus in tranſactione, vel concurrente ſpeciali motivo neceſſitatis, potuerint Subditi illos aperire, ne illorum panes, de longinquo deferendi, exponerentur temporum injuriis; ideòque ſtante adeò patentiſſimâ caſuum diſcrepan-
22 tia non eſt de uno ad alium facienda illatio, ad *vulgat. Text. in l. Papinianus ff. de minor.*

Et ità prætermiſſis reliquis, quibus benè ſatisfaciunt Scribentes pro Barone, concluſum fuit, utrâque Parte acritèr informante, &c.

R. P. D. P I O.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER NEGOCIO PRINCIPALI.

Lunæ 26. Junii 1699.

ARGUMENTUM.

Confirmatur Deciſio in hac Cauſa edita coram R.P.D. Priolo die 5. Decembris 1696. ex eiſdem fundamentis, videlicèt, quod jus privativum furnandi favore Baronis probatur, tùm ex tranſactione, tùm & etiàm ex legitima præſcriptione.

SVMMARIVM.

1 *Vnicuique in proprio ſolo licitum eſt furnos, molendina, & alia ædificia conſtruere.*
Limit. primò concurrente Privilegio ſuper jure privativo, num.2.
Limit. ſecundò ſtante contraria conventione, num.3., & 5., *vel tranſactione*, num.7.
Limit. tertiò. Vbi jus privativum fuit legitimè præſcriptum cum ſuis requiſitis, num. 4., 6., 29., & 30.
Libertati naturali præjudicare eſt contrà naturam, num. 1.

8 *Tranſactio, & Privilegium Jurispatronatui furnandi probatur ex depoſitionibus teſtium, etiam ſine inſtrumento.*
Ampl. num.8., & ſeq.
Teſtibus deponentibus de re antiqua, quam audivere à majoribus, & de publica voce, & fama plenè eſt deferendum, ibid.

9 *Jus probibitivum furnandi in Barone vigore Tranſactionis probatur ex actione intentata per Communitatem ſuper reaptatione furni.*
Ex quo idem furnus unicè coquebat panes Subditorum, ibid., & num.12.
Ex locationibus furni Baronalis, cum pacto coquendi panes Subditorum, num.10.
Ex quo in locatione gabellæ panis albi facta per Communitatem paciſcitum fuit, quod Aſſiduarius panes coquere deberet in furno Baronali, num.14., & 34.
Ex quo furnus reputabatur tamquam publicus loci, num.13. 15., & 16.
Ex quo ab immemorabili nullus alius furnus reperitur, quam Baronalis, num.17., & 35.

11 *Tranſactio probatur ex actibus ad aliud non referibilibus.*

18 *Ex actu geſto à Particularibus non infertur præjudicium Univerſitati.*
Limit. ubi agatur de actu geſto publicè, & palàm, & conſtat de acquieſcentia Univerſitatis, num.19.

20 *Actus Particularium quando dicatur geſtus nomine Univerſitatis.*

21 *Factum proprii Auctoris non poteſt impugnari.*
Limit. quando in ſucceſſore datur repræſentatio plurium perſonarum, num.23.

22 *Reduplicatio perſonarum eſt à jure permiſſa.*

24 *Teſtes inter ſe contrarii non probant.*
Decl. procedere ubi contrarietas eſt in ſubſtantialibus, ſecùs ſi ſit in accidentalibus, num.25.

26 *Teſtium depoſitiones in aliquibus contrariæ, non præjudicant, ſtante ſalutari proteſtatione.*

27 *Articulans non fatetur.*
Amp. num.28.

31 *Confeſſio emiſſa in precibus probat contra confitentem, & eiſdem precibus utentem*, & num.32.

34 *Scriptura ex illius uſu dicitur acceptata una cum ſuis requiſitis.*

35 *In actibus negativis, ſeu probibitivis, ſufficit una probibitio.*

DECISIO XXIX.

Rotale judicatum, ab R. P. D. meo Priolo prolatum, quo definitum fuit Baroni de Caviſmontibus competere jus cogendi Vaſſallos ad coquendum panes in Furno Baronali, privativè quoad alios, hodiè in gradu appellationis coràm me confirmationis robur obtinuit, ob illius incontroverſam validitatem, ac claram juſtitiam, reſultantem ex rationibus luculentèr expenſis in deciſionibus d. R. P. D. mei Prioli Baroni favorabilibus, quæ illud de more præceſſerunt. Siquidèm quàmvis ex naturali libertate, omnibus hominibus patrocinante, unicuique licitum ſit Fur-
1 nos, molendina, aliaque ædificia in proprio ſolo extruere, abſque eo quod à Domino Loci, ſeu alio ſimilia ædificia poſſidente, prohiberi poſſit, eâ nimirùm ratione, quia aliquid alterius libertati detrahere, & hominis incommodo ſuum augere commodum, ac facultates, adeò naturæ legibus adverſatur, ut meritò id magis, quàm mors ipſa contrà eamdem naturam eſſe dixerit, *Cic. lib.3. Officior.*, quem ad rem noſtram adducit *Oſaſcb. deciſ.18. num.12.*, & per *Text. in l. altius C. de ſervit., & aqu., & in l. Imperator 13. ff. de ſervit.*, firmant plenâ manu congeſti per *Rot. in Anglonen. Molendini ſuper bono jure 1. Julii 1697. §. aſſiſtit coram Me.*

Attamèn hujuſmodi veriſſima propoſitio, quæ non minùs legis auctoritate, quàm rationis, ac æquitatis efficaciâ fulcitur, ſuas quoquè patitur receceptiſſimas declarationes, ut nimirùm locum
2 non obtineat, quotiès, vel ex ſupremi Principis privilegio, aut ex ſtabilita inter Partes conven-
3 tione

3 tione jure obligationis privativa facultas à Barone fuerit acquiſita, vel quotiès poſt legitimi
4 temporis decurſum, accedente Baronis prohibitione, ac Subditorum acquieſcentiâ ipſe jus pri-
5 vativum præſcripſerit, ut de conventione, notat *Cyriac. Contr.462. nu.37., Gobb. de Aqu. par.15. num.28.*, *Lagunes de Fructib. part. 1. cap.15. §.4. num.47.*, *49.*, *& 65.*, & de præſcriptione eſfor-
6 mata cum dd. requiſitis circumſtantiis optimè *Caſanat. conſ.39. per tot.*, *Capiblan. de Baron. to.1. pragm.14. num.22.*, *& tom.2. cap. 5. num. 2.*, *& pluribus ſeqq.*, *Novar. in d. Pragm.14. de Baron. num.8.*, *& 9.*, *de Luca ad Franch. Obſervat.381. num.6. verſ. nonnulli*, *Balduc. in Obſerv. ad conſil. Ramon.55. num.6.*, *Pecc. de Servit. cap.8. n.43.*, *& 44.*, *Gobb. ubi ſupra, d. quæſt.15. num.33.*, *Lagunes d. Cap.15. §.4. num.23.*, *et 27.*, *Ricther to.1. deciſ. 6. num. 11.*, *Sextin. de Regal. lib. 2. cap.3. num.59.*, *Caſtill. de Tertiis tom.7. cap. 32. nu.10.*, *cum duobus ſeqq.*, *Manſ. deciſ. Palatin. decad. 2. quæſt.17. num.5.*, & admittit *Rot. deciſ.656. n.1.*, *et 2.*, *par.3. rec.*, *et coram* Rembol. *dec. 96. nu.13.*, *& 15.*

Porrò utraque limitatio præſenti hypotheſi adaptabilis viſa eſt; nam de titulo antiquiſſimæ tranſactionis initæ inter Baronem, tunc temporis, & Subditos ambigi nequit; Habetur enim ex plurium Teſtium depoſitionibus examinatorum, tàm uſquè de anno 1544., tàm etiàm noviſſimè de anno 1691., quod reciproca conventio intèr Vaſſallos, & Barones inita fuit cum hac lege, ſcilicèt quod Subditi tenerentur accedere pro coquendo pane ad Furnum Baronalem, & non alibi, & è converſo Baro, longè conſiderabiliora onera aſſumens, ſe obligavit perpetuis futuris temporibus ſemper manutenere Furnum apertum pro commodo Vaſſallorum, in quo eorum panes coquantur, qui per Furnarium à domibus ad Furnum ferantur, & à Furno ad domos referantur, conventâ dumtaxàt reſponſione ad vigeſi-
7 num, & non ultrà, nempè ad vigeſimam partem, quo ità ſe habente non eſt amplius dubitandum de exiſtentia legitimi tituli ex d. tranſa-
8 ctione favore Baronis derivantis, tametſi publicum ejuſdem documentum non afferatur, cum ea abundè deſumatur ex præfatorum Teſtium dictis, quibus utpotè in re tam antiqua, & hominum memoriam excedente, de publica voce, & fama, ac de auditu à majoribus ſuis, deponentibus omnimoda fides præſtanda venit, ut de probatione privilegii ad hunc effectum eliciti ex Teſtium depoſitionibus, benè docet *Caſanat. conſ.39. num.56.*, & cum aliis probat *Deciſio R.P.D. Prioli, quæ prodijt ſub die 5. Decembr. 1696. §. Titulus verò.*

Præſertim verò concurrentibus urgentiſſimis adminiculis ad corroborandas dd. Teſtium depoſitiones, quorum primum deducitur ex actu judiciali geſto à Subditis contrà Baronem anno 1350., namque cum per id temporis Furnus Baronalis collabeſceret, iidem Subditi propriæ indemnitati conſulentes, ut arctiori vinculo judiciali præcepti, antiquæ tranſactioni firmitatem adjicerent, inſteterunt coràm Judice locali, ut Baronem adſtringeret ad reparationem Furni ruinam minitantis, expreſsâ in petitione ſpeciali ratione, quia in d. Furno eorum panes coquere ſolebant, qui Baro Judicis mandato obtemperaverit, ex quo ſanè judiciali actu duo videntur inſurgere validiſſima argumenta, ſuadentia apertiſſimè præexiſtentiam, ac obſervantiam antiquæ tranſactionis, ſcilicèt, quod in Caſtro de Caviſmontibus nulli alii aderant Furni, in quibus Panes coqui poſſent, nam aliàs adeò ſolliciti non fuiſſent Subditi in petenda reaptatione Furni Baronalis, ſi aliò potuiſſent accedere, quodque ſi virtute dictæ Tranſactionis eis non competiiſſet jus cogendi Baronem ad refectionem Furni, pro-
9 fectò nec iidem, tranſactione ſeclusâ, ullam contrà Baronem habuiſſent actionem, nec conſequentèr Baro ad ſubeundum tale onus judicialitèr compelli potuiſſet, ut ponderat in ſpecie *Ludovic. Bell. conſ.111. num. 14.*, *Trobat. de Effect. Immemor. quæſt.11. num. 144.*, *verſ. quod probatur in fine*, *& num.145.*

Alterum verò adminiculum præſtant plures locationes Furni Baronalis, factæ per ſpatium integri ſæculi, ac ultrà, in quibus Barones condu-
10 ctoribus per pactum expreſsum injunxerunt, quod juxtà conſuetum uſum tenerentur ſemper manutenere Furnarium pro coquendo pane Subditorum, qui illum ferre, ac referre deberet cum prohibitione, quod Furnagium ultrà vinte-
11 num exigi non poſset, hæc enim pacta cum referri nequeant ad aliam cauſam, quàm præexiſtentis tranſactionis mirificè hujuſmodi tituli ſubſiſtentiam oſtendunt, ac comprobant, atque in ejuſdem executionem expleta cenſeri debent, ut monent *Cyriac. contr.2. num.106.*, *et contr.208. num.5.*, *Acholin. reſol. 42. num. 44.*, *Bonden. Collect. legal.16. num.44. tom.1.*, *et collect.26. n.143. tom.3.*, *Rot. dec.207. num.14. coram Burat.*

Quinimò præter præfata duo convincentiſſima adminicula ad magis magiſque patefaciendam veritatem aſſumpti non deſunt aliæ conjecturæ, quæ plurimùm videntur conſiderandæ, ex quo promanant ex ipſomet facto Communitatis loci de Caviſmontibus; Conſtat enim ex depoſitionibus Teſtium per d. Communitatem addu-
12 ctorum, dat. *Summ. Baronis num.7.*, quod Furnus Baronis unicè decoquebat panes Subdito-
13 rum, & quod erat Furnus loci: Rursùs conſtat etiàm quod eadem Communitas locando 1639., & 1658. gabellas panis albi pacto convenit cum
14 Conductoribus, quod obligati eſsent coquere panem in Furno Baronali, qui denominatus fuit
15 cum qualitate, quod eſset publicus d. loci ibi: *Forno di detto luogo di Cavmons*, idemque legitur in antedictis antiquis locationibus, ut in eodem *Summ. Baronis num.7.* ex hac enim qualificata denominatione manifeſtum fit, quod ſicuti à Barone vi reciprocæ conventionis retinetur Fur-
16 nus pro publica Vaſsallorum commoditate, ita quoque Subditi ad d. Furnum tantùm teneantur accedere, ut arguit *Ludovic. Bell. d. conſ.111. num.13.*, & ex hac ratione pro privativa deciſum teſtatur *Theſaur. dec.16. num.14.*, nec de cæterò Communitas præſcripſiſset tale pactum, niſi àgnoviſset ex d. antiquiſſima tranſactione ademptum fuiſse habitatoribus d. loci naturalem libertatem coquendi panes in furnis magis beneviſis, abſque eo quòd ex debito ſervitutis ad Furnum Baronalem accedere deberent.

Et demùm efficaciſſima conjectura ad oſtendendum, quod Subditi de Caviſmontibus alibi, quàm in Furno Baronali panes coquendi non poſ-

poſſunt, elicitur ex eo, quod prætèr d. Furnum
Baronalem nullus alius in d. loco extat, qui pa-
17 nes coquere poſſit, ut deponunt Teſtes Baronis,
& liquet ex acceſsu judiciali nuperrimè facto; Ex
hac enim unicitate Furni concludentèr demon-
ſtratur, quod in d. loco non liceat alios Furnos
extruere, aliàs enim, nimis inveriſimile eſset,
quod in plurium ſæculorum decurſu non fuiſset
alius Furnus ædificatus, ut ponderat *Caſanat. d.
conſ.39. num.49., Maſtril. de Magiſtr. lib.4.c.18.
num.32., Novar. de Gravam. Vaſſal. gravam. 58.
num.8. §. et ex his, Trobat. de Effect. Immem. citat.
quæſt.11. num.152.*

Ex his itaque oſtenſo titulo tranſactionis huc-
uſque obſervatæ, ad ejuſdem vim enervandam
obeſſe non valent exceptiones in contrarium
oppoſitæ. Non enim relevat, quod inſtantia
per nonnullos Particulares facta pro obtinenda
reparatione Furni Baronalis ferè collapſi officere
nequeat Univerſitati; Siquidèm licèt regulare
18 ſit, quod ex actu geſto à particularibus præju-
dicium Univerſitati irrogari non poſſit, attamèn
quandò, ut in hac facti ſpecie, agitur de actu pu-
blicè, & palàm à particularibus expleto, qui à
Communitate ignorari non valuit; profectò ex
19 ejuſdem acquieſcientia, ac tolerantia eruitur
approbatio ſufficiens, ex quo ei præjudicium
poſſit inferri, ut in puncto *Caſanat. d. conſ.39.
num.19., Boer. dec.125. num.5. verſic., Ac etiam,
Roſenthal. de Feud. cap.5. tit. de Regal. concluſ.27.
per tot.* Præterquàm quòd cum Particulares, non
tantùm nominibus propriis, quàm etiàm aliorum
d. Caſtri comparuerint coràm Judice, ac inſte-
terint pro obtinenda Furni Baronalis reparatio-
ne, ut legitur in inſtantia Judici facta, de qua
d. Summ. Baronis n.4. ibi: *Nominibus eorum pro-*
20 *priis, & aliorum Caſtri ejuſdem*: & inferius: *quod
cadit in ipſorum, & Reipublicæ damnum*: utique
actus iſte particularium dicitur factus nomine
Univerſitatis, ut proſequitur *Caſanat. d. conſ.39.
num.43.*

Minùſque reſiſtit, quod modernus Baro, tan-
quàm mediatus hæres Baronis minoris, qui im-
pugnavit Bannalitatem Furni an. 1544. nequeat
21 hodiè privativam prætendere, veniendo con-
trà factum proprii Authoris. Etenim objectum
duplici, ac æquè fortiſſimâ reſponſione diluitur,
quarum prima eſt, quod lis de d. an. 1544. non
fuit per Baronem minorem inſtructa pro obti-
nenda omnimoda libertate Subditorum, ut poſ-
ſent coquere Panes in quolibet Furno, ſed ſolùm
ad finem obtinendi cumulativam privativè cum
Barone majori, ſaltèm, ut ad proprium libitum
poſſent Subditi accedere potiùs ad unum, quàm
ad alium ex Furnis Condominorum, ut liquet
tàm ex recurſibus per Subditos factis, quàm
etiàm ex articulis per Barones Minores datis
Summ. Commun. num.1., & 2., Et proindè nul-
lam ex dicta lite inter Barones, tunc temporis
excitatâ, Subditi libertatem referre valent; Et
altera, quod ubi etiàm ſubſiſteret, quod Baro-
nes Minores impugnaſſent Jus privativè Baroni
Majori competens: Attamèn cum hodiè domi-
nium Feudi integrè conſolidatum remanſerit in
moderno Barone, qui tàm Baronum Minorum,
22 quàm Majoris eſt ſucceſſor, indè fit, ut redu-
plicando figuram, prout in jure noſtro permiſſum
eſt, licitè poſſit factum Baronum Minorum im-
23 pugnare inhærendo Juribus ſibi competentibus
ex perſona Baronis Majoris, ex firmatis per *Rocc.
Select. Jur. cap.51. à num.25. Rot. cor. Priol. de-
ciſ.431. num.11.*, cum aliis in laudata *deciſione
R.P.D. mei Prioli, §. Demùm.*

Nec deniquè vim facit, quod Teſtes ſæpè me-
morati adducti ex parte Baronis, & de Tranſa-
24 ctione deponentes ſint intèr ſe contrarii, proin-
dèque concludentis probationis gradum non
conſtituant, quodque Baro Major de tempore
quo vigebat recenſita lis articulaverit contraria
depoſitionibus dd. Teſtium; quippè quia animad-
verſum fuit, quod licèt Teſtes in nonnullis cir-
cumſtantiis revèra diſcordent, nihilominùs cum
25 eorumdem contrarietas non verſetur circà ſub-
ſtantialia, propterea non obſtante hac diſcrepan-
tiâ, eis fides adhibenda eſt. *Rot. deciſ.53. num.13.
par.3. rec., dec.288. n.4. par.18. rec.* Rurſus, ut be-
nè etiam advertit *ult. Deciſio R.P.D. mei Prioli
ſuper Manutentione, §. Ex his ita præmiſſis*, Teſtes
fuerunt auditi de an. 1544. ſupèr aliis articulis
tunc datis, & in nihilò diſcordantibus; iſti verò
ſucceſſivè exhibiti an. 1550. nullum habuerunt
effectum, & continent expreſſam proteſtatio-
nem, quod articulans approbare non intendebat,
26 niſi ea, quæ prodeſſe poſſent ſuo Principali, quo
fit, ut ſtante ejuſmodi ſpeciali præſervativâ,
Baroni præjudicari non potuit. *Ridolphin. in
Prax. par.2. cap.2. num.180. Rot. dec.3. de fid. In-*
27 *ſtrumen.* ultrà quòd regulare eſt, quòd articu-
lans non fatetur, præcipuè verò quandò ut dict.
28 fuit, res remanſit infecta, ex quo Teſtes ſupèr
articulis non fuerunt examinati, *Ridolphin. ubi
ſupra cap.11. num.77. Rot. cor. Gregor. deciſ.287.
num.15., & in recent. dec.201. n.2. par.5.*

Cumque ergo tàm ex traditis reſponſionibus,
quàm etiàm ex aliis egregiè expreſſis in Deciſio-
nibus R.P.D. mei Prioli, ſatis vindicatus à con-
trariis exceptionibus remaneat titulus tranſa-
ctionis, qui Baroni pro obtinenda privativa aſſi-
29 ſtit, faciliori negocio comprobabitur alter ta-
citus titulus militans favore ejuſdem Baronis,
qui emergit ex adeò longæva tot ſæculorum præ-
ſcripitione, de quo Teſtimonium perhibent Te-
ſtes recenſiti, examinati anno 1544; ideòque cum
prætèr temporis lapſum, concurrat etiàm dicti
Baronis prohibitio Judicialis de non accedendo
ad alios Furnos, nec novos conſtruendo, ac
Subditorum acquieſcientia, ut paritèr deponunt
30 dicti Teſtes, explorati Juris eſt, quod facultas
aliòquin Vaſſallis ex naturali libertate compe-
tens conficiendi, ac retinendi Furnos virtute
dictæ præſcriptionis, ſublata fuit, ut ultrà jàm
cumulatos in *§. Attamen*, firmant relati per *Roſ.
conſ.66. n.7. aliique in prima deciſ. R.P.D. Prioli
Baroni favorabili, §. ſed ultrà, ac §. ſeq.*

Nec refert, quod poſt totiès memoratam litem
anni 1540. non doceatur, quod Communitas
ſemper acceſſerit ad Furnum Baronalem, quod-
que Barones renovaverint prohibitiones de non
extruendo, nec accedendo ad alios Furnos præ-
tèr Baronalem; Prior enim objecti pars elimina-
tur, nedùm ex eo, quod Teſtes examinati an-
no 1691. literalitèr deponunt, quod Homines
de Caviſmontibus ſemper acceſſerint ad Furnum
Baronalem, ſed etiàm ex eo, quod cum dd. Ho-
mines anno 1635. contravenire prætenderent
Bannalitati Furni, Baro contrà eos reportavit
inhi-

inhibitiones in forma, ut reſultat ex confeſſione
31 emiſſa in ſupplici libello Sanctiſſimo porrecto ex parte RR. PP. Carthuſianorum, olim hujus litis conſortium, & ab ipſamet Communitate, &
32 hominibus antedictis acceptatâ per uſum dicti libelli coram R.P.D. Auditore Sanctiſſimi, *Summ.* Baronis in alia cauſa ſuper tranſactione *num.*8., *&* 12., atque ulteriùs, etiàm ex eo quòd eadem Communitas in affictibus factis conductoribus
34 Gabellæ panis, ut diximus, pepigit cum eiſdem, quod panis coqui deberet in Furno Baronali, & omnem difficultatem ſubmovet ponderatio, quod ſcilicèt, ut paritèr prænotatum eſt, ex acceſſu conſtitit, quod in loco de Caviſmontibus nullus
35 alius adeſt Furnus prætèr Baronalis, adeòut impoſſibile ſit, quod Subditi ad alium Furnum accedere potuerint. Altera verò objecti pars eâ eliditur reſponſione, quod nempè cum inficiari non poſſit, quod Barones vetaverint aliorum Furnorum extructionem, opus proindè non eſt adducere continuatas prohibitiones, cum in actibus negativis, ſeu prohibitivis neceſſe non ſit docere de pluralitate prohibitionum, ſed ſatis ſit unicus actus contradictionis, ſeu prohibitionis, ad hoc ut fulcitum dicatur jus privativum, vel facultas prohibendi, ne Subditi aliò accedant, quàm ad locum à prohibente deſtinatum, ut in ſpecie, objecto occurrendo, tradit *Caſanat. dict. conſ.*39. *num.*13.

Et ità omiſſis reliquis, quibus benè ſatisfaciunt Deciſiones in præced. inſtantia emanatæ, reſponſum fuit utràque &c.

R. P. D. P I O.

CAVALLICEN. BANNALITATIS FURNI SUPER MANUTENTIONE.

26. Junii 1699.

A R G U M E N T U M.

Conſtat ex Summario.

S V M M A R I V M.

1 *In facultativis, ex quovis temporis lapſu, non acquiritur poſſeſſio manutenibilis.*

Lim. ubi una cum poſſeſſione concurrit prohibitio cum ſcientia, & ſubſecuta acquieſcientia. n.2.

Ampl. limitationem, ubi una cum poſſeſſione ad ſtipulatur titulus, verus, & præſumptus. n.3.

D E C I S I O XXX.

Conſecutivè ad reſolutionem, hodiernâ die captam, favore Baronis de Caviſmontibus ſupèr negotio principali, viſum eſt DD. ei quoque concedere manutentionem in quaſi poſſeſſione juris cogendi Subditos dicti loci de Caviſmontibus ad furnandum in ejus Furno Baronali, privativè quoad alios; etenim quàmvis regulare ſit, quod in facultativis, non obſtante cujuſcumque temporis lapſu, non quæratur poſſeſſio manutenibilis iuris negativi prohibendi, ne quis poſſit
1 aliquem actum facere ſibi virtute naturalis libertatis competentem, ex firmatis per *Thomat. deciſ.*15. *num.*16., *Poſt. de Manutent. Obſerv.*53. *per tot.*; nihilòminus, quandò conſtat, ut in præſenti caſu, & quemàdmodum latè probavimus in altera deciſione, edita ſuper negotio principali, quod una cum legitimi temporis decurſu concurrit etiàm prohibitio Baronis, ac Vaſſallorum acquieſcentia, tunc certum eſt, quod in
2 his terminis in hac quaſi poſſeſſione prohibendi Baro venit manutenendus, ut in ſpecie tradunt *Gratian. Diſcept. For.*89. *num.*19., *Rodoer. ad de Marin. tit.*1. *in addit. ad cap.*32. *num.*13. *Joſeph Roſ. Conſult.*66. *num.*10.

Qui quidem intellectus potiori jure recipiendus venit, eo quia Baronis poſſeſſio, fulcita dignoſcitur validiſſimo titulo antiquiſſimæ tranſactio-
3 nis, ac legitimæ præſcriptionis, ut paritèr liquet ex plenè deductis in d. mea Deciſione ſupèr meritis, quo fit ut abſque dubio Baro manutentionem adversùs ſuam Communitatem obtinere debeat ad *Text. in cap. licet cauſam de probat. Rot. dec.*254. *n.*2. *p.*19. *rec.*, *& alibi frequenter.*

Et ità utràque &c.

R. P. D. DELLA TREMOILLE.

VADEN., SEU' URBANIEN. CONGRUÆ.

Lun. 13. Maii 1697.

A R G U M E N T U M.

Habetur ex primo numero ſeq. Summarii.

S V M M A R I V M.

1 *Communitas ſi ſe obligaverit perſolvere aliquam ſummam pro Congrua ejus Epiſcopi quatenùs in Epiſcopatum de per ſe ejus locus erigatur, non tenebitur ad illius ſolutionem, ſi Epiſcopatus erigatur non de per ſe, ſed equalitèr una cum alio.*

Obligatio emiſſa ad certum effectum, eo non obtento, reſolvitur. ibidem.

2 *Sine mutuo, & ſimultaneo contrahentium conſenſu, nec obligatio perficitur, nec contractus adimpletur.*

3 *Agens vigore obligationis emiſſæ ad ſui favorem, ſub conductione, illam probare tenetur.*

4 *Papa tantùm voluiſſe præſumitur, quantùm in reſcripto expreſſit.*

Et quod non expreſſit cenſetur conſultò omiſiſſe, n.5.

6 *Deputati à Communitate ad aliquid peragendum, debent mandati fines ſervare.*

Et non ſervando conditiones ſibi præſcriptas, nil egiſſe dicuntur, num.7.

7 *Ratificatio intelligitur ad limites actus ratificati.*

Et quatenùs primordialis obligatio ſit valida, n.9.

10 *Actus cenſetur ratificatus juxtà ſuam naturam, qualitatem, & conditionem.*

11 *Ratificatio non inducitur ex actu geſto ad alium effectum, quàm ratificandi.*

12 *Obſervantia eſt optima interpres cujuſcumque obligationis.*

*Ampl.*1. *ubi ſit longæva, & continuata*, n.13.

*Ampl.*2. *ubi ſit proxima obligationi*, n.14.

15 *Congrua acceptata à primo Epiſcopo, & ejus Succeſſoribus, non poteſt ab aliis Succeſſoribus deinde impugnari.*

16 *Congrua aſſignata Epiſcopo intelligitur in moneta currenti in Regione.*

17 *Congrua Epiſcopo aſſignata, ſi diminuatur, non tenetur Communitas illam ſupplere, cum Epiſcopus habet ſua legalia remedia.*

18 *Congrua Epiſcopi, licèt regularitèr ſit ſcut.1000., aliquando tamen taxata fuit in ſolis ſcutis 700.*

DECISIO XXXI.

AD excitandum priſtinum decus, & Dignitatem, quibus pollebat olìm ſub celebri Methaurenſis Thiferni nomine Gens, & Populus S. Angeli in Vado, inſtetit apud ſan: me: Urbanum VIII. pro erectione loci in Civitatem, cum reſtitutione Epiſcopi, ſibi ſolùm addicendi, jàmque ſibi, dùm polliceretur Gratiam, obtulit, ultrà alios redditus aſſignandos, elargiri, etiam ex pub. Ærario annua ſcut.200.; verùm quia Summus Pontifex proſpiciebat quoque Regionis vicinæ utilitati, ſatiùs eſſe duxit, præfatum Sanctum Angelum in Vado, æquè principalitèr in Epiſcopatum erigere una cum Caſtro Durantis, quod Urbaniam vocant; aſſignatiſque propterea ſingillatìm, & utrinque redditibus, nullam prorſùs in actuali inſtitutione mentionem fecit ſcutor.200., de quibus agitur; quin etiam ad primi Præſulis faſtigium evectus Honoratus de Honoratis Juriſprudentiæ, & Vigilantiæ laude commendatus, ut refert, *Marebett. in ſua Prax. Vic. Capit. cap.1. num.77.*, ipſam pecuniæ vim nunquàm exegiſſe, aut poſtulaſſe, conſtitit, donec tandèm, emenſis quinquaginta circitèr annis, & ex Succeſſoribus modernus R. P. D. Barugius, judiciali contentione introducta, primùm in Sacra Conſiſtoriali Congregatione, deindè verò coràm A.C., ad quem de Voto ſuorum Locumtenentium remiſſa fuerat Cauſa, paſſus eſt contrariam Sententiam, qua abſolvitur Communitas ab impetitis, ab iſtaque demùm obtenta in gradu reſtitutionis in integrum nova Commiſſione mihi directa, propoſui in Rota Dubium: *An conſtaret de re Judicata, &c.* Quod affirmativè fuit hodiè reſolutum.

Examinato enim totius Inſtrumenti contextu, in quo Communitas de anno 1634. obtulit prædicta ſc.200., viſum fuit ejus obligationem eſſe
1 emiſſam ad certum, & determinatum effectum, obtinendi ſcilicet privativè, & pro ſe ſola proprium Epiſcopum: quod cum aſſequi nequiverit, nec Papa efflagitantis precibus indulgere voluerit, utique nullus hinc indè conſenſus intervenire valuit, ſine quo uniformi, & ſimultaneo regu-
2 lariter, nec perficitur contractus, nec obligatio adimpletur: *L.1. §. Si quis ſimplicitèr ff. de Verbor. obligat., leg.1. ff. de Pact., leg. Si ex duobus ff. de duobus Reis, Bald. in Rub. Cod. de Conſt. Pac. nu.18. verſ. Tamen veritas, Surd. conſ.157. nu.12., Galler. de Renunc. Centur.1. Renunc.37. n.11. verſ. quod tamen, Hermoſ. ad Lop. Tit.5. lib.8. gloſſ.1. num.1., & ſeqq.*

Defectu autem conſenſus, & voluntatis omnem abfuiſſe obligationem, clariùs eluceſcit ex duabus Bullis ſubindè ad Erectionem promulgatis, *dicto Sum. num.3., & 4.*, in quarum altera, ſicut Caſtrum Durantis adigitur aſſignare Epiſcopo, æquè principalitèr conceſſo, ſcut.300. annua, ità etiam correſpectivè in altera S. Angeli in Vado, deſignatis accuratè aliis redditibus, non ſine Cauſa omittuntur controverſa ſcut. 200., ſcilicet ob non expletam conditionem, ſub qua
3 fuerunt oblata, adeoque ſi ſecùs actum eſſe modò contendat Epiſcopus, tenetur utique illud probare, dum in conditionali ſua fundatur intentio. *Dec. Conſ.1. num.25. lib.2., Caſtill. de Conject. ult. volunt. lib.5. part.2. cap.118. num.1. cum ſeqq., Rot. coràm Bich. dec.631. num.14.*

Ponderando ſignantèr plenam ſcientiam, & notitiam, quam Papa ultro habere voluit antè Gratiæ conceſſionem; ad id enim, rimatis omnium rerum circumſtantiis, fuit à Sacra Conſiſtoriali Congregatione exactiſſimè compilatus formalis Proceſſus, quo tandèm abſoluto, & Pontifici, ut par eſt, relato, ſi poſtmodùm enumeratis ſingillatìm quibuſcunque, etiam minoris momenti, redditibus, mentionem nullam fecit de dd. ſcut.200., evincitur utique noluiſſe Communitatem tali onere gravare, itaùt tan-
4 tùm voluerit, quantùm ſcripſerit, ut ait *Rot. deciſ.633. par.18. tom.2. recent.*, & quod non fuit
5 expreſſum, cenſetur, conſultò omiſſum, *in rec. ibid. dec.638. num.8.*

Nec verò contraria probatio elici poteſt, ex quo Cives nonnulli in generali, publicoque Conſilio deputati, ſtatìm poſt acceptam facultatem profeſſi fuerint, aſſignaturos fore ultrà alios redditus, etiam ipſa ſcut.200.: *Pro rehabendo Epiſcopo per ſe ſolum, quatenùs ſic placeat Sanctiſſimo, aliàs cum unione Caſtri Durantis* -- proùt latiùs ex d. Inſtrumento, *Sum. num.1.*, Etenim hæc verba duplicem, & diverſam reſpiciunt Pontificis Gratiam, ut nempè quatenùs Communitas plenarium conſequeretur intentum recuperandi pro ſe ſola proprium Antiſtitem, ultrà alios redditus ſupplere teneretur ſcuta 200. ad id ſpecificè promiſſa; Secùs verò eſſet, quatenùs æquè principalitèr erigeretur cum Caſtro Durantis, quia tunc, & ipſum ſuam quotam conferre tenebatur: Obligatio enim facienda per Cives deputatos habebat certam legem, & determinatam
6 promittendi facultatem, quam excedere nullatenùs poterant *Leg. diligentèr ff. mand., & leg.1. §. Igitur ff. de Exerc., Rot. deciſ.76. num.1., & ſeqq. par.6., & dec.399. num.1., & ſeqq. par.17. recen.* Itaùt conditionem præſcriptam non obſervantes, & præciſam deputantis voluntatem, nihil omninò egiſſent; *Ang. conſ.378. num.2. ver-
7 ſic. Ratione limit., Philipp. Franc. inter conſ. ultim. volunt. diverſ. lib.1. conſ. 116. num.12., & ſeqq. Altograd. conſ. 73. num. 2., & ſeqq. lib. 2., Rot. deciſ.146. num.3., & ſeq. par.18. recent.*

Atque hinc etiam ceſſat ratificatio ſubſequuta
8 publici Syndici; Hæc enim eſt intelligenda ad li-
9 mites actus ratificati, & quatenùs primordialis obligatio valeat, & ſubſtineatur. *Dec. conſ.475. n.28. & 29., Decian. reſp.55. num.27. lib.2., Rot. coram Gregor. dec.567. num.7.*, ubi, quod ſemper
10 actus cenſetur ratificatus juxtà ſuam naturam, qualitatem, & conditionem -- *Præſertìm verò in in hoc caſu, ubi Syndicus nihil aliud egiſſe conſtat, quam ſupradictos Cives indemnes, & penitùs ſine damno relevare, & conſervare &c.* — ut præciſè habetur in calce Inſtrumenti *d. Sum. num.1.* Ratificatio autem nunquam inducitur, quando non fit eo animo, ut indè neceſſariò illa ſequatur, aut
11 reſpicit alium Titulum: *Rot. coram Otthobon. deciſ.16. num.25., Surd. dec.221. num.3., & coram Greg. dec.311. num.17.*

Remque omnem aperuit, & magis declaravit per-

perpetua obſervantia à primo erectionis limine ad hæc uſque tempora motæ litis deducta; Evoluto enim non minori quinquaginta annorum ſpatio, nunquam tamen Epiſcopos Anteceſſores zelo, & vigilantia ſpectatiſſimos præſtationem hujuſmodi, aut exegiſſe, aut etiam petiiſſe compertum fuit; quapropter ſicut illa, maximè cum eſt longi temporis ſpatio fulcita, præbere ſolet germanam intelligentiam cuicunque obligatio-
12 ni, tanquam optima Interpres: *cap. Cum dilectus de conſuetud. circa med.*, *Rot. dec.*59. *num.*12., *coram Mantic.*, *& dec.*83. *num.*9. *coram Bich.*, *& dec.*156. *num.*12. *coram Celſ.*, *& deciſ.*842. *n.*12. *coram Cerr.*, *& deciſ.*362. *num.*12. *par.*15., *& deciſ.*445. *num.*9. *cum ſeqq. par.*18. *rec.*, *& dec.*385.
13 *par.*19. *num.*36. Ità etiam nunc eſt in primis attendenda, cum nunquam fuerit interrupta, & omninò proxima actui, cum promanet à princi-
14 pio erectionis, ad tradita per *Rot. dec.*37. *n.*35. *par.*1. *diverſ.*, *& dec.*1410. *coram Seraph.*, *& deciſ.*127. *num.*7. *cor. Ubald. par.*3., *& dec.*84. *n.*13, *coram Priol.*, *& dec.*354. *num.*13. *par.*19. *rec.*

Cæterum minoris momenti habita fuit diminutio Congruæ, dum ſecluſa Communitatis obligatione pro ſæpedictis ſc.200., redditus Menſæ non aſcenderent ad ſcut.1000. aſſignata Cathedralibus à Sac. Concil. Tridentino; Advertebatur enim, Pontificem in erectione æquè princi-
15 pali facta cum Caſtro Durantis, ſuppeditaſſe etiam ex illo alios redditus, & quidem in majori ſumma. Unde nequit dubitari, quod cum ſubſequuta fuerint acceptatio primi Præſulis, & acquieſcentia Succeſſorum, exquiſito etiam prius Voto Sac. Conſiſtorialis Congregat., non fuerit habita ratio competentis Congruæ, quæ
16 ſicut intelligenda eſſet de moneta illius Regionis, ubi ſitus eſt Epiſcopus, ut avertit *Rot. cor. Gregor. dec.*507. *num.*6., *& in rec. dec.*389. *n.*18. *part.*18. Ita etiam quatenus eſſet poſtmodum imminuta, non proindè ex pecunia Communitatis non obligatæ eſſet ſupplenda, cum ad id abundè provideatur à Sacro Concilio *Seſſ.* 24. *cap.*13. *circa princip.*, maximè etiam quia alias hoc Sac. Tribunal, inſpecta qualitate Epiſcopatus, & neceſſarios ſumptus Regionis, & Eccle-
17 ſiæ, reduxit congruam ad ſc.700., ut in *dec.*342. *part.*14., *& dec.*23. *n.*10., *& dec.*351. *n.*2., *& deciſ.*389. *n.*18., *&* 19. *part.*18. *rec.*

Et ita altera Parte informante, altera autem dilationem, & Remiſſoriam petente, reſolutum fuit &c.

R. P. D. PRIOLO.

VADEN. SEU URBANIEN. CONGRUÆ.

Vener. 9. *Maii* 1704.

ARGUMENTUM.

Communitates Status Eccleſiaſt. ſubſunt Regimini Sac. Congreg. de Bon. Reg. nuncupat., & ſine illius expreſſa licentia obligari nequeunt. Obligatio pro Congruæ Epiſc. aſſignatione per Communitatem ſub certa conditione emiſſa, ea non verificata, nullam parit actionem.

SUMMARIUM.

1 *Communitates Status Eccleſiaſt. ſubſunt Sac. Congreg. Bo. Reg.*
2 *Obligatio Communitatum Status Eccleſiaſt. facta ſub reſervatione licentiæ ſuperiorum, ea non obtenta eſt nulla.*
3 *Obligatio facta ſub conditione, ea non verificata nullam parit actionem.*
4 *Communitates non poſſunt obligari abſque licentia Principis ex juris diſpoſitione.*
Ampl. quod in Statu Eccleſiaſt. obligari non poſſint abſque beneplacito Apoſt. vigore Conſtit. Sixt. V. & Clement. VIII. num.5. *vel licentia S. Congr. Bon. Regim.*
Subamplia, quod tacita approbatio non ſufficiat. num.12.
Et ex quibus talis tacita approbatio excludatur. num.13. 14., & 15.
6 *In ſecunda obligatione cenſetur repetita conditio in priori appoſita, quando ad illam fuit habita relatio – Limit.* num.7.
8 *Novatio pendet ab animo contrahentium.*
9 *Secunda obligatio non implicat, quod in una parte ſit novativa primæ, & in alia ſit eidem conformis.*
10 *Verba* – che ſi faccino gl'obblighi, ch'altre volte ſi ſon fatti – *quid importent.*
11 *Nova Eccleſia Epiſcopalis erigi nequit ſine dote.*
15 *Argumentum deductum à diſcretiva eſt potentiſſimum ad demonſtrandum aſſignamenti rejectionem.*
16 *Sum. Pontif. in erigendis novis Eccl. ſolent ſpecificare nova aſſignamenta.*
17 *Epiſcopus nō habet actionem petendi adversùs Communitatem aſſignamentum illud per eam nulliter factum, quodque in Bulla erectionis Epiſcopatus non reperitur expreſſum inter alia. Et* num.19., *& ſeqq.*
18 *In Bullis erectionis Epiſcopatus aſſignamentum non expreſſum, dicitur conſultò omiſſum.*
20 *Obſervantia proxima in concurſu eſt attendenda.* & num.22.
21 *Negativa ſolutionis probatur, ex quo in libris Communitatis illius partitæ regiſtratæ non repeririuntur.*
23 *Epiſcopo ſi diminuantur aſſignamenta habet ſua legalia remedia, abſque eo quod agat adversùs Communitatem nulliter obligatam.*

DECISIO XXXII.

CUM ſub die 13. Junii 1701. revocata fuiſſet deciſio diei 13. Maii 1697. edita ab R.P.D. meo de la Tremoille, in qua per canonizationem rei judicatæ Civitas Vadenſis abſoluta fuerit à ſolutione annuorum ſcut.200. petita pro parte Rmi Epiſcopi ejuſdem Civitatis, tanquam promiſſa à d. Civitate pro dote dict. Eccleſiæ in Epiſcopatum noviter erectæ, Domini poſt benignè indultam novam Audientiam reaſſumpſerunt hujus Cauſæ examen die 23. Junii 1702. ſub dubio: *An ſit ſtandum in primò, vel ſecundò loco deciſis?* Sed nulla capta reſolutione, prout paritèr evenit in Cauſæ repropoſitione, facta ſub die 2. Julii anni proximè præteriti à me in locum d. R. P. D. mei de la Tremoille abſentis ſuffecto; Hodiè tandem, re benè dilucidata, ac digeſta, & quintò, & ſextò ſuffragantibus, redierunt Domini ad primo loco deciſa.

Tametſi enim Civitas promiſerit ſolvere prædicta

dicta annua ſcut.200. in tot cenſibus, ac ſtabili-
libus Menſæ Epiſcopali, noviter erigendæ, ut
plenè juſtificatur ex pluribus reſolutionibus Con-
ſilii Vaden., ac publ.Inſtrumentis datis *in Sum.*
*Epiſcopi à num.*1. *uſque ad* 8. Nihilominus quia
hujuſmodi exhibitio, ſeu promiſſio conſtituta fuit
ſub expreſſa conditionali reſervatione licentiæ
Superiorum ibi – *riſervata però la licenza de' Pa-*
droni – utique niſi per Epiſcopum doceatur de
ſubſecuta approbatione Summ. Pontificis, ſivè
1 Sac. Congr. Bo. Reg., quæ hujuſmodi negocio-
rum curam gerit, recenſita promiſſio à ſola
Civitate exhibita, nihil ponit in eſſe, ac ſi num-
quam facta extitiſſet, non minùs ex defectu
2 voluntatis Civium ob litteralem conditionem
mox relatam, obligationi adjectam, per quam
obligatio prædicta, adhuc in ſuo eſſe imperfecta,
3 nullam parit actionem, non verificata conditio-
ne, ad tradita per *Rotam dec.*184. *num.*4. *par.*16.
*dec.*344. *num.*5. *par.*17., *& dec.*506. *n.*10. *par.*19.
4 *tom.*2., quam etiam ex defectu poteſtatis, quæ
deducitur ex duplici capite. Primò ſcilicet ex re-
ſiſtentia juris communis *in l. fin. Cod. de venden.*
reb. C. vit., & ſecundò ex litterali prohibitione
5 inducta ab Apoſtolicis Conſtitut. Sa.Me. Sixt.V.
in novo Bullar. in ord. la 42. & Sa.Me. Clem.VIII.
in ord. la 10., de quibus per *Rot. cor. Buratt. de-*
*ciſ.*751. *num.*5., *& in rec. deciſ.*46., *&* 365. *utro-*
*bique num.*2. *par.*5.

Hinc non obſtat, quod ſecunda Civium obli-
gatio, ſuper qua Epiſcopus fundat ſuam intentio-
nem, non præſeferat conditionem ſupra recen-
ſitam ibi – *riſervata però la licenza de' Padroni*.

Non enim exindè excluditur conditionalitas,
ſeù imperfectio talis obligationis. Siquidèm in
eadem obligatione adſunt infraſcripta verba =
dalla Communità ſi faccino gl'oblighi, che altre vol-
te ſi ſono fatti = *Summ. Communitatis dato die* 13.
Junii 1701. *num.*1.; quapropter eo ipſo, quod ta-
lis conditio apertis verbis legitur in alia præce-
denti Civium obligatione, quæ non habuit effe-
ctum, & ad quam habetur expreſſa relatio per
6 litteralia, mox relata verba, utique cenſetur re-
petita, atque inſerta in hac ſecunda obligatione
prædicta conditio, quæ in prima obligatione fue-
rat appoſita, ut pluribus cumulatis benè in his
terminis advertit *Rocc. Diſp. Jur. cap.*78. *nu.* 11.
*vol.*1.

Nec dicatur, quod talis repetitio in præſenti
caſu admitti non valeat, ex quo ab initio Vaden-
ſes obtulerunt ſuam obligationem conditiona-
tam, quatenùs nempè à Sum.Pontifice obtinuiſ-
ſent novæ Eccleſiæ erectionem, omninò priva-
tivam; Cum verò expoſt recedentes à præten-
7 ſione privativæ acquieverint erectioni cumulati-
væ, dumtaxat à Pontifice deſtinatæ, ſcilicet unà
cum Eccleſia Caſtri Durantis, ſeù Urbaniæ, in-
dè arguebatur per Scribentes pro Epiſcopo tota-
lis novatio primævæ obligationis, in totum de
medio ſublatæ.

Pro remotione enim hujus objecti animadver-
tebatur, quod novatio principalitèr pendet ab
8 animo Contrahentium, ad tradita per *Mantic. de*
Tacit. lib. 17. *tit.* 3. *ſub num.* 11. *circa fin.*, *& Ur-*
*ceol. de Tranſact. quæſt.*13. *num.*9., & nulla adeſt
9 in Jure repugnantia, quin ſecunda obligatio in
una parte ſit novativa primæ, & in alia ſit cum
prima conformis, ut monent *Gratian. diſcept.*290.
*num.*23., *Card. de Luca de Regal. diſc.* 33. *nu.*15.,
*Rota coram bo. me. Emerix Jun. deciſ.*618. *nu.*11.,
& ſeqq.

Quo fit, ut ſecunda obligatio, de qua agitur,
fuerit proculdubio novativa primæ, quoad ere-
ctionem cumulativam, quæ in prima obligatio-
10 ne expreſsè fuerat rejecta, ſed è contra novati-
va eſſe non poterat quoad promiſſiones anteà fa-
ctas, dum eadem remanent expreſsè præſervata
pro recenſita verba = *che ſi facciano gl'oblighi*,
che altre volte ſi ſono fatti.

Minuſque relevabat alterum objectum elici-
tum ex præſumpta approbatione Pontificis, quia
ſcilicet approbata ab ipſo erectione novæ Eccle-
ſiæ, prævijs actibus Conſiſtorialibus, in quibus
exhibitum fuerat Inſtrumentum controverſæ
promiſſionis, pernecesſè exindè cenſeri debeat
approbata præcedens promiſſio, ſine qua veluti
11 parte dotis futuro Eccleſiæ Sponſo omninò ne-
ceſſariæ, non poterat erigi nova Eccleſia.

Ultrà quod enim, ubi, prout hic, agebatur
12 de tàm magno præjudicio Civitatis, tacita hæc
approbatio non ſufficeret, ſanè hæc tacita ap-
probatio excludi omninò videbatur.

Ex quo de facto Pontifex ſuppleri voluit con-
gruam novi Epiſcopi ex aſſignamentis alterius
Eccleſiæ, ſeù Civitatis Urbaniæ, æquè principa-
litèr, & contemporaneè unitæ, & in Cathedra-
lem erectæ, ut omnis æquitas, & juſtitia ſuade-
bat ad ſervandam æqualitatem: non obſtante
quod hujuſmodi aſſignamenta acceptata ſolùm
fuerint à Pontifice pro ſpatio viginti annorum;
13 quia ultrà quod Gratia conceſſa Urbanienſibus
nihil influit in alteram Gratiam Vadenſibus im-
partitam, benè etiam retorquebatur argumen-
tum, nam ſi Papa fuit contentus, ut talis pro-
miſſio perpetuò facta, eſſet duratura pro ſolis
viginti annis, & de illa fecit ſpecialem mentio-
nem in Bulla erectionis, multò magis in eadem
expreſſiſſet obligationem Vadenſium perpetuò
duraturam.

Sed quod magis urget prætenſa approbatio
penitùs excludebatur ex ipſomet tenore Bullæ
14 datæ *in Sum. Civitatis num.*2. ibi = *Menſæ Epi-*
ſcopali S. Angeli in Vado omnia, & ſingula illius
Eccleſiæ Cathedralis, olim Archipresbyteralis hu-
juſmodi, necnon Cathedratica antea prædicta Abba-
ti ſolvi ſolita, &c. perpetuò unimus, &c., illique pro
Capitulo, Canonicis, & Manſionariis, ac aliis, de
quibus in Inſtrumentis aſſignationum earumdem fa-
ctis, ſeù faciendis, & omnia, & ſingula in eiſdem
Inſtrumentis fundationum Præbendarum, &c., con-
tenta, &c. Volumus autem, quod ſi aſſignationes
prædiorum, & aliorum bonorum Maſſæ Capitulari
Eccleſiæ Cathedralis S. Angeli hujuſmodi pro dote,
ſeù in partem dotis aſſignatorum valoris, & reddi-
tus aſſignati, non ſint juxtà illorum aſſignationes cor-
reſpondentes, aſſignatores ad ſupplementum ratæ de-
ficientis de ſuo proprio, omnibus Juris, & Facti re-
mediis &c. manu regia cogi, & compelli poſſint,
& debeant &c., ex quibus verbis ſatis clarè
colligitur, quod ſi Papa pro dote Menſæ Epi-
ſcopalis admiſit dumtaxàt redditus Archipres-
byteratus ſuppreſſi, ac uniti abſque ullo ad-
dito verborum, quod denotare poſſit relationem
ad aſſignamentum à Civitate exhibitum; Et
quod magis ſtringit ſimùl, & ſemèl eodem con-
textu acceptat omnes, & ſingulas aſſignationes

ab eadem Civitate promiſſas pro Menſa Capitulari; Idque cum tanta ſedulitate, ut ſi redditus aſſignati non eſſent ejuſdem valoris, quo aſſignabantur, aſſignatores *ad ſupplementum ratæ deficientis de ſuo proprio omnibus Juris, & Facti remediis, &c. manu Regia cogi, & compelli poſſint, & debeant &c.* utique dicendum eſt, quod tales aſſignati redditus, fuerunt habiti pro ſufficienti, neque neceſſaria viſa eſt oblatio facta ab Hominibus Vaden., & hæc diſcretiva eſt potentiſſi-
15 mum argumentum ad demonſtrandum rejectionem, ſeù refutationem aſſignamenti exhibiti pro Menſa Epiſcopali, ut rectè obſervat *Rota dec.*454. *num.*12. *par.*19. *tom.*2. *rec.*, & in prima deciſione hujus Cauſæ DD. ponderando po-
16 tiſſimùm, quod in erigendis novis Eccleſiis ſpecificantur à Summis Pontificibus omnia, & ſingula aſſignamenta per *Text. in Extravag. Salvator de Præben., & Dignit. §. De bonis autem.* Cùm autem talis Bulla erectionis, & expreſſio bonorum, & reddituum Eccleſiæ, ac titulum Epiſcopo poſſidendi, ac regendi, cum in d. Inſtrumen-
17 to non legatur comprehenſa d. obligatio, & aſſignatio Communitatis, nulla paritèr competere poteſt actio Epiſcopo ad illam petendam.

Hinc nullatenùs urgebat animadverſio, quod unio; ſeù incorporatio reddituum Archipresbyteratus ſuppreſſi erat neceſſariò exprimenda cum exigeret litteralem Gratiam Pontificis, quæ verſa vice non requirebatur pro admiſſione alimentorum à Civitate promiſſorum. Siquidem ultra vim reſultantem ex non expreſſione aliorum reddituum, quàm Archipresbyteralium, concurrit aliud urgentiſſimum argumentum deductum, ut mox dicebatur, ex tàm ſedula acceptatione emolumentorum à Civibus aſſignatorum pro Menſa Capitulari; Quapropter ſi hæc expreſſio tanti animi ſollicitudine profectò alia aſſignamenta ab eiſdem Civibus promiſſa, & de
18 quibus Pontifex in eodem verborum contextu nullum verbum fecit, dicuntur conſultò omiſſa, ut in ſimilibus arguit *Rota deciſ.*151. *n.*19. *par.*5., *et dec.*633. *num.*8. *par.*18. *recen.*

Minùs relevabat, quod generalia verba aſſignamentorum à Papa expoſita in fine diſpoſitionis, ſint de ſui natura capacia comprehendere etiam ſcut.200. promiſſa pro Menſa Epiſcopali.

Quia ex lectura relatorum verborum tollitur
19 omnis difficultas, cum verba illa, quamvis aliàs ampliſſimè prolata, ſemper ſint reſtricta intra ſpeciem emolumentorum Menſæ Capitularis, nec abſque deſtructione totius orationis extendi poſſunt ad aſſignamenta Menſæ Epiſcopalis.

His omnibus accedebat obſervantia proxima
20 erectioni; Nàm bon. mem. Epiſcopus Honoratus, qui d. novam Eccleſiam primus omnium gubernavit, ac in ejus adminiſtratione piè, & laudabilitèr vixit per ſpatium 35. & ultrà annor., nunquam exegit, vel in totum, vel in partem annua ſcut.200. à Vadenſibus promiſſa, ut ex
21 recognitione librorum Communitatis, in quibus utique partitæ ſolutionum deſcriptæ apparerent, ſi in effectu quid fuiſſet ſolutum, ſignantèr quia non controvertitur, quod aſſignationes cenſuum, & ſtabilium promiſſæ per Communitatem, nunquam reductæ fuerunt ad actum, & per conſequens tantò minùs hodiè poſt lapſum ſexaginta, & ultra annorum modernus Epiſcopus conſequi valet quantitatem à Civibus nullitèr promiſſam, & nunquam perſolutam.

Neque obſtabat quietantia facta pluribus debitoribus, ac adminiſtratoribus ab Epiſcopo Honorato, ut ex Inſtrumento dato per Communitatem *in Sum. Reſponſ. num. unico*, quia hujuſmodi quietantia nihil commune habet cum prætenſo debito Communitatis, cui non legitur facta quietantia, proindeque nihil ad rem.

Similitèr vis obſervantiæ non convellebatur ex nonnullis ſimplicibus fidibus, atque depoſitionibus Teſtium productis per Epiſcop. ad probandas conquæſtiones ſuorum Prædeceſſor., necnon ex aliquo Decreto Conciliari, in quo Cives dicunt nolle litigare cum proprio Epiſcopo, ſed potiùs ſolvere malle etiam integrum debitum, quatenùs manifeſtum bonum jus non aſſiſteret, ut ex pluribus documentis relatis *in Summ. Epiſcopi num.*9., *& ſeqq. uſque ad fin.*

Quidquid enim ſit de rei veritate ſuper hoc puncto exiſtimabant DD., quod ad inducendam obſervantiam potentius jus reſultaret ex facto, quamvis negativo non ſecutæ ſolutionis per tàm longum tempus, quam quod reſultare poſſet ex aliqua inutili, ac vana conquæſtione Epiſcopi, carente omni prorsùs effectu; Potiſſimùm, quia,
22 ut paulò antè dicebatur, obſervantia proxima, quæ in concurſu maximè attenditur ex notiſſimis juribus, nullam admittit tergiverſationem.

Quod autem hiſce ultimis temporibus Cives abhorruerint lites cum proprio Epiſcopo, etiam cum maximo ipſorum diſpendio, id certè denotat ſignum pietatis, ac ſummæ filialis obedientiæ erga proprium Paſtorem, ſed non concludit debitum, ut de ſe patet.

Cæterùm nullatenùs mærebantur attendi inutiles conquæſtiones Scribentium pro Epiſcopo, quod nimirùm Epiſcopo vix remaneant ſc.360. annua pro ſua Menſa.

Siquidèm tale quid non probatur, & probatum non relevaret, ea ratione, quia, vel dimi-
23 nutio poteſt eſſe accidentalis, vel ex injuria temporum, pro cujus reparatione Epiſcopus habet magis propria, & legalia remedia, quàm obligando Communitatem ad ſolutionem ſc. 200. annuorum, numquàm effectuatam ab ipſo primordio obligationis, ſeù erectionis novæ Eccleſiæ uſque in præſens.

Et ita quinto, & ſexto, etiam ſuffragantibus concluſum fuit utraque &c.

R.P.D. CAPRARA.

EUGUBINA JURISPASCENDI.

Lunæ 10. Junii 1697.

ARGUMENTUM.

Pertinentia Juriſpaſcendi probatur ex Sententia antiqua, in judicatum tranſacta, etiamſi acta ejuſdem non exhibeantur, maximè ubi conſtet de illius obſervantia reſultante ex pluribus actibus, ex quibus plenè dominium, & Juſpaſcendi comprobatur.

SUMMARIUM.

1 *Cauſa ob non tranſportationem actorum intra biennium remanet deſerta, & tranſit in judicatum.*
2 *Duæ Sententiæ conformes vigore Statuti Eugubii habent vim trium.*
3 *Reſtitutio in integrum non conceditur ſine læſione.*
4 *Validitas Sententiæ reſultat ex requiſitis deciſ. Caputaquen.*
5 *Sententia antiqua in Judicatum tranſacta pro veritate habetur.*
6 *Ampl. non ſolùm favore ejus, qui illam reportavit, ſed et illius Ceſſionarii,* num.6.
7 *Sententia, antiqua probat etiam ſine actis.*
· *Idque procedit in Sententia lata ſuper jurepaſcendi,* num.8.
Ampl.1. ubi talis Sententia adducatur per modum exceptionis num.9.
Ampl.2. ubi conſtet de illius ſubſecuta obſervantia, num.10.
11 *Obſervantia Sententiæ canonizantis juſpaſcendi, ex quibus probetur.*
Pertinentia Juriſpacendi, ex quibus probetur. ibid.
*Probatur ex locationibus paſcuorum junctis aliis adminiculis.*num.12.
13 *Baro conſideratur, tanquam primus Civis in jurepaſcendi.*
Limit. ubi ejus favore probetur pertinentia Juriſpaſcendi, num.14.
14 *Civibus non eſt permiſſum locare paſcua, & de eis diſponere.*
15 *Depoſitiones Teſtium æquivocæ non attenduntur.*
16 *Teſtes deponentes favore Communitatis conquaſſantur ab aliis eodem tempore ab eadem examinatis.*
17 *Teſtes de Communitate in iis, quæ proprium particulare comodum concernunt non attenduntur.*
Idque ſpecialitèr procedit in jurepaſcendi. ibid.
18 *Probationes aliàs rejectæ non admittuntur.*
19 *Deſcriptio in æſtimo facta de Monte in una parte, ac ſolutio collectarum pro eadem facta, non infert ad probationem dominii ejuſdem montis in altera parte,* & num.20.
21 *Juſpaſcendi tanquam reale eſt ceſſibile, & tranſitorium ad hæredes.*
22 *Valor Juriſpaſcendi diminuitur ex jure fænandi ſpectante ad Communitatem.*
Valor rei diminuitur ex onere reali. ibid.

DECISIO XXXIII.

Orta controverſia inter Communitatem Canthiani, & alteram Aquævivæ ſuper Jure Paſcendi in Monte, inter utramque Communitatem exiſtente, nuncupato *il Monte d'Aquaviva, e Cantiano*; Prætendente prima ex Juribus ſibi ceſſis à Magna Duciſſa Hetruriæ ultima deſcendente, & hærede Ducum Urbini excludere Aquævivenſes à ſummitate Montis uſque ad Crucem Vallium, eaque delata ad Locumtenentem Civitatis Urbini, emanavit Sententia eidem Communitati Canthiani favorabilis, ſucceſſivè, prævio etiam mandato de manutenendo confirmata à clar. me. Card. Thauruſio tunc A.C. Locumtenente; à qua cum ex parte Communitatis ſuccumbentis fuiſſet interpoſita appellatio, & obtenta Commiſſio mihi directa, ſed non præſentata intra legitima tempora, minuſque intra biennium tranſportata acta, proinde fuit coram Me dubitatum *An conſtet de re judicata, ſeu potius de Cauſis reſtitutionis in integrum*, & affirmativè quoad primam partem, negativè verò quoad alteram DD. reſponderunt.

Cum enim neglecta fuerit præſentatio Com-
miſſionis cum citatione ad dicendum contra,
actorumque tranſportatio intra biennium,ex hac
1 omiſſione Cauſa remanſit deſerta, & tranſi-
tum fecit in lucidatum, per *Text. in Auth. ei qui
Cod. de temp. appell.*, & *cap. cum ſit Romana de
appell., Rota dec.219.num.1. par.11.*, & *dec.194.
num.2. par.14. recen.*, & *in Camerinen. Cenſus
25. Junii 1696. §. Abſque eo quod, coram R.P.D.
meo Molines*. Eoque fortius quia concurrunt bi-
næ Sententiæ, quæ ex diſpoſitione Statuti Eugu-
bini habent vim trium, & efficiunt rem judica-
2 tam, ut in terminis hujus Statuti firmat *Conciol.
ad Statut. Eugubin. lib.3. rubr.11. num.1. Rota
coram Cerr. dec.302. num.2.*, & *dec.320. pariter
num.2. par.14. recent.* adversùs quas nulla dari
valet reſtitutio in integrum, cum ceſſante læſio-
3 ne, quæ eſt illius fundamentum, nunquam con-
cedatur, *Rot. coram Celſ.dec.128.num.10.*, & *in-
ree. dec.207. num.2. par.18.*, & *deciſ.53. num.2.
par.19. recent.*

In præſenti enim tantum abeſt, ut doceatur
de læſione, ut potius contrarium appareat, atten-
ta dictarum Sententiarum validitate, & juſtitia;
4 validitas namque reſultat ex concurſu omnium
requiſitorum vulgatæ *deciſionis Caputaquen. 260.
par.2.* Juſtitia verò emergit ex antiqua Sententia
lata uſque de anno 1583., in qua prævia judicali
deſcriptione dicti Montis cum deſignatione Con-
finium, & intereſſentia Syndicorum Communi-
tatis Aquævivæ, & examine Teſtium ſuper fa-
ciem loci, pronunciatum fuit, Ducibus Urbini
competiiſſe, & competere Juſpacendi, & affi-
dandi in illius ſummitate, & in reſiduo ejuſdem
Montis habere ſolùm Juſpacendi Equas, quæ Sen-
tentia lata præſentibus partibus, & uti antiqua
excedens ferè centum annos, & in Judicatum
5 tranſacta inducit rem claram, & manifeſtam, &
pro ipſa veritate habetur. *L.res judicata ff.de regul.
Jur. l. ingenuum ff. de ſtat. hom. Caren. reſol.100.
num.3. Rota coram Priol. dec.414. num.4. cum ſeq.*
& *ſignantèr num.7.* non ſolum favore Ducum,
qui illam reportarunt, ſed etiam Communitatis
6 Canthiani, cui Magna Duciſſa ceſſit omnia Jura
ſibi deſuper competentia, ut firmat mox allega-
ta *deciſio 414. num.2.*, & *3. coram Priolo*.

Non relevat, quod non exhibeantur acta di-
7 ctæ Sententiæ, quia cum ſit antiqua, probat
etiam ſine actis, ut in individuo de Sententia la-
8 ta ſuper Jurepaſcendi firmat *Rota coram Vbag.
deciſ.67. num.1., et generalitèr Rota coram Ninot.
deciſ.1. num.6. coràm Dunozzett.dec.770. n.2. cor.
Arguel. dec.17. num.33. coram Cerro dec.836. n.7.
coram Priol. dec.34. num.15., et cor. Royas dec.329.
num.3., et ſeqq.* præſertim quia adducitur non ad
effectum illam canonizandi, & exequendi, ſed
per modum exceptionis, ad oſtendendam perti-
nentiam Juriſpaſcendi, & affidandi, & ex ea re-
9 pellendum vexationes Aquævivenſibus nuper
excitatas, *Rota deciſ.197. num.7. par.17.*, & *de-
ciſ.403. num.13.*, & *deciſ.613. num.10. par.18.
recent.*

Quæ Sententia eò facilius fuit admiſſa, quia
10 conſtat de ſubſequuta effectuatione, & obſer-
vantia reſultante, tum ex pluribus locationibus,
11 & ſolutione Affictuum, *Summ. Communitatis
Can-*

*Canthiani num.*5., *et ſeqq.*, *et num.*13. tum ex oppignoratione animalium in dictis Paſcuis repertorum, & capturis hominum dd. animalia in Montaneam immittentium, *dicto Summario num.*3., *et* 10., tum ex permutationibus factis per Duces cum diverſis particularibus de petiis Terræ in hoc Monte exiſtentibus vidente, & patiente Communitate Aquævivæ, *dicto Summ. num.* 9., tum demum ex depoſitionibus plurium Teſtium deponentium Duces Urbini ſemper poſſediſſe paſcua in dicta ſummitate Montis, atque in illa belluas, & animalia continuò affidaſſe, tanquam de re propria, dicto *Summ. num.*2. Ex his enim actibus continuatis uſque ad moderna tempora, etiam ab ipſa Magnæ Duciſſæ cedente, donec poſſedit, probatur nedum poſſeſſio Ducum, ſed etiam eorum Dominium, ut ex locationibus Pa-
12 ſcuorum, junctis aliis adminiculis, dixit *Alciat. conſ.*20. *num.*2. *lib.*5. *Honded. conſ.*84. *num.*13., & 15. *lib.*2. *Card. de Luca de ſervit. diſc.*35. *n.*10., & 11. *Panimoll. dec.*25. *adnot.*2. *num.*11., & 12., & *firmavit Rota in Sutrina Juriſpaſcendi* 26. *Ianuarii* 1688. §. *Ratio reſolutionis*, *cor. bon. mem.*
13 *Emerix*; Et ex his etiam reſultat, quod Dux non tanquam unus ex Civibus, & eorum primus, ut conſiderari ſolet Baro in paſcuis, ſed tanquam Dominus habeatur, cum permiſſum non ſit Ci-
14 vibus locare, & diſponere de paſcuis, ex deductis per *Novar. de Vaſſall. gravam. tom.*1. *gravam.*32. *num.*15., & 16.

Nec efficacia dictarum probationum enervatur ex iis, quæ adducuntur ex parte Communitatis Aquævivæ, nam Teſtes, quorum depoſitiones dantur in illius *Summ. num*5., & *ſeqq.* non deponunt diſtinctè de poſſeſſione dictæ Communitatis uſque ad ſummitatem Montis, & illorum aſſertiones ſunt referibiles uſque ad illam par-
15 tem Montis, in qua Ducibus fuit in d. Sententia reſervatum ſolùm Juſpaſcendi Equas, unde tanquam æquivocæ non veniunt attendendæ *L. nequè natales* 10. *Cod. de probat.*, & *l. non hoc* 4. *C. undè legit.*, *Menoch. conſ.* 145. *num.*2., *Rot. dec.*353. *num.*7. *par.*18. *tom.*1., & *dec.*541. *n.*17. *par.*18. *tom.*2. *recent.*, ultra quod conquaſſantur ab aliis Teſtibus eodem tempore ab eadem Com-
16 munitate examinatis, nempè ſecundo, & quarto contra ipſam deponentibus, ut in *Sum. Canthiani num.*4., & ſunt perſonæ particulares dict.
17 Communitatis, & proindè tanquam deponentes ad proprium commodum non attenduntur, ut in materia Juriſpaſcendi tradit *Loffred. conſ.* 25. *num.*7., *Camill. de Medic. conſ.*21. *num.*27., *Pariſ. conſ.*27. *n.*98., *Guidopap. dec.*573. *num.*8. *Oſaſch. dec.*99. *n.*39., *Cavaler. dec.*140. *num.*3., *Coccin. dec.*140. *num.*4., & ulterius fuerunt examinati de anno 1525., & ſic longè ante d. Sen-
18 tentiam, in qua omnes exceptiones, & probationes fuerunt rejectæ, undè tanquam irrelevantes modo etiam ſunt rejiciendæ, *Paris. conſil.*87. *num.*52., & 56. *lib.*3. *Rot. in Romana Fideicommiſſi de Incoronatis* 9. *Dec.* 1693. §. *Corroborantur*, *cor. bo.mem. Benincaſa*.

Pariformis irrelevantiæ ſunt fides Æſtimi, & ſolutiones Collectarum pro Monte Aquævivæ, quas fecit illius Communitas; Nam benè potuit dictus Mons deſcribi in Æſtimo, tanquam pertinens ad Communitatem pro ea parte, in qua Jus-
19 paſcendi tantùm pertinebat ad Ducem, & pro illa parte potuit, & debuit Communitas prædicta collectas perſolvere, & tamen alia pars, quæ ſita eſt in illius ſummitate ad Ducem ſpectare, cum hoc nullam repugnantiam involuere videatur.

Minus ſtringit Ædictum factum à Ducibus contra Damnificantes in Monte Aquævivæ, quia verificatur uſque ad Confines diſtinguentes Montem à Cruce Vallium infra, non autem ſupra
20 uſque ad verticem Montis, & hæc reſponſio ſatisfacit etiam alteri objecto, ducto ex Teſtibus deponentibus, quod Dux removerit Equas à Monte, quoniam id verificatur in parte Montis inferiori, quæ ad Communitatem Aquævivæ ſpectabat.

Nec pariter relevat quidam ſupplex libellus cum reſcripto Ducis continens recurſum habitum à quodam Ruſtico, contra quem fuerunt capta pignora ob damna data in Monte controverſo, & præcisè in loco dicto il *Becco della Selva*, quia advertendum, quod illud prædium fuerat à Duce venditum uſque de anno 1629., & ſic Dominium dicti loci ſpectabat ad Ducem, undè veriſimile eſt, vel quod damnum fuerit factum infrà locum ſpectantem ad Ducem, qui non fuiſſet in Territorio Canthiani, quod ſupponit eſſe contigua iſta Territoria, & quod pars ſuperior Montis ſpectet ad Communitatem Canthiani, & inferior ad Communitatem Aquævivæ itaut Ruſticus potuerit confundi in diſcernendis terminis.

Nec obſtat, quod Juspaſcendi tanquam perſonale non potuerit tranſire in Magnam Duciſ-
21 ſam, minuſque ab illa cedi; nam d. Jus eſſe reale, & tranſitorium docet *Cancer. var. reſolut. par.*3. *cap.*4. *num.*50., & in noſtra hypotheſi convincit factum ſubſequutum, quia defuncto ultimo Duce Urbini Juspaſcendi tranſitum fecit in Magnam Duciſſam hæredem, quæ donec fecit Ceſſionem Canthianentibus ſemper locavit eadem paſcua *d. Summ. num.*12., & 13.

Minus facit, quod ſi Duces habuiſſent Jus paſcendi, Magna Duciſſa illud non ceſſiſſet, ut fecit modico pretio ſcut.800. monetæ Urbini; quia cum ſuper eadem ſummitate Montis Communi-
22 tas Canthiani haberet Jusfænandi, modicum dici non debet d. pretium, habito reſpectu ad illud onus, quod ſemper diminuit valorem rei. *l. fundi partem*, *ubi gloſ. in verb. vendidiſti ff. de contrahen. empt. Mantic. de tacit. lib.*4. *tit.*20. *n.*38. *Rot. cor. Merlin. dec.*795. *num.*4., & 5., & *cor. Cerr. dec.*917. *ſub num.*6., Et in terminis fuit dictum *in Neapolit. Pecun. ſuper meritis* 15. *Martii* 1686. §. *Data igitur*, *cor. bo.me. Albergato*.

Quod verò non probetur poſſeſſio Communitatis Canthiani poſt emptionem, & ceſſionem reportatam, faceret difficultatem ſi Communitas Aquævivæ probaret è contra ſe poſſediſſe totum Montem, ſed cum non detur hæc probatio, præſumi debet continuata poſſeſſio, de qua neque hic eſt agendum, cum Cauſa cognoſcatur in petitorio.

Et ita utraque Communitate informante fuit reſolutum.

R.P.D. CA-

R.P.D. CAPRARA.

EUGUBINA JURIS PASCENDI.

Lunæ 13. Januarii 1698.

ARGUMENTUM.

Pertinentia Juris paſcendi probatur ex Sententia, aliiſque circumſtantiis latè ponderatis in hac Deciſione.

SUMMARIUM.

1 *Res judicata reſultat ex lapſu bienni, abſque eo quod proſecuta fuerit appellatio.*

2 *Ex Statuto Eugubino duæ Sententiæ habent vim trium.*

Ampl. num.3.

3 *Sententia lata in gradu appellationis dicitur de appendicis primæ, & ſubjacet in illius foro*, ibid.

4 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione.*

5 *Pertinentia jurispaſcendi, & affidandi, ex quibus probetur,* & num. ſeqq.

Probatur ex Sententia antiqua in judicatum tranſacta. ibid.

Ex proceſſu fabricato contra contravenientes. num.6.

Ex Teſtibus deponentibus paſcua ſemper fuiſſe vendita. num.7.

Ex Carceratione hominum immittentium animalia ad paſcendum. num.8.

Ex poſſeſſione centenaria. num.9.

Ex enunciativis antiquis. num.10.

Ex inſtrumentis locationum. n.11. – *Ampl.* n.12.

Ex teſtibus inductis a parte adverſa deponen. de tali pertinentia jurispaſcendi. num.13.

12 *Ex inſtrumentis locationum probatur poſſeſſio.*

Ampl. quod probetur etiam dominium concurrentibus adminiculis. ibid.

13 *Teſtes plenè probant contra inducentes.*

14 *Ex deſcriptione bonorum facta cum ſuis finibus excluditur univerſalis pertinentia jurispaſcendi.*

15 *Enunciativa unica, & æquivoca non probat.*

16 *Teſtes examinati inter alias perſonas non probant.*

17 *Teſtes deponentes ad proprium commodum non probant.*

Teſtes de Univerſitate non probant ad illius favorem. ibidem.

Ampl. ubi alias fuerunt rejecti. num.18.

19 *A Territorio ad dominium paſcuorum non valet illatio.*

20 *Probationes uti ſingulæ imperfectæ, unitæ non probant.*

Ampl. in concurſu aliarum contrarium concludentium. num.21.

21 *Probationes concludentes in concurſu ſunt præferendæ.*

22 *Principes ſupremi habent proprios Iudices, qui ipſorum Cauſas, tam activas, quam paſſivas cognoſcunt.*

23 *Sententia lata auditis partibus, & Teſtibus hinc inde examinatis, & viſis viden., non poteſt dici lata ſine proceſſu.*

24 *Sententia antiqua ultra centum annos præſumitur valida, & juſta.*

Et probat etiam ſine actis. num.25.

Ampl. concurrente illius obſervantia. num.26.

27 *Obſervantia Sententiæ probat vera eſſe ea, quæ in in ipſa enunciantur.*

28 *Ex decretis Ducalibus Urbini Cauſæ decidi debent Summariè.*

DECISIO XXXIV.

Conſtare de re judicata, non autem de cauſis Reſtitutionis in integrum reſolutum fuit, *coram Me ſub die 10. Iunii proximè præteriti*, & repropoſita hodiè Cauſa, *DD. perſtiterunt in deciſis*, non obſtantibus iis, quæ de novo fuerunt deducta.

Res judicata inſurgit, non ſolùm ex lapſu
1 biennii à die interpoſitæ appellationis à Sententia clar. me. Card. Taurufii, abſque eo quod aliquid in Cauſa fuerit geſtum, vel prorogata fatalia, juxta firmata per *Rot. dec.254. num.2. cor. Royas, & dec.44. num.4. cor. ſan.mem. Alex.VIII. & dec.324. par.10., & dec.222. utrobique num.1. par.13. rec.* Sed etiam quia duæ aſſiſtunt uniformes Sententiæ, computata altera Locumtenentis Urbini, priùs lata de anno 1660., quæ ex diſpoſitione Statuti Eugubini, prohibentis ulterio-
2 rem appellationem, habent vim trium, & rem judicatam conſtituunt, ut in terminis hujus Statuti, fuit dictum *cor. Card. Cerro dec.302. num.3. & ſeq. repetita in rec.dec.324. part.10., & dec.15. num.1., & 2. par.18.* Etiamſi altera ex illis ſit lata in Curia, quia cum emanaverit in gradu appellationis interpoſitæ à priori lata in Partibus, dicitur de appendiciis illius inſtantiæ, cujus eſt
3 Sententia, à qua interponitur, & ſubjacet Statuto illius fori, in quo prima Sententia prolata fuit, ut dixit *Rot. in dec.266. num.1. par.1. rec., & poſt Pacif. de Salvian. dec.154. num.10., & deciſ.224. n.5., & ſeqq. par.10., & d.dec.15. n.2. part.18. rec.*

Reſtitutio autem in integrum denegatur eo ipſo, quod hùcuſque doctum non fuit de nullitate, & injuſtitia Sententiarum, quibus deficientibus, ceſſat læſio, quæ eſt cauſa reſtitutionis in integrum, *l. quod ſi minor, l. non poſtea,*
4 *§. Si minor. ff. de jur. juran., Rot. deciſ.1. num.1. de Reſtitut. in in Integr. in nov., & dec.384. n.12. par. 10. rec., et Cavallicen. Pecuniaria 15. Iunii 1696. §. Quemadmodum, coram R. P. D. meo de Ulmo.*

Evidens enim eſt juſtitia Sententiarum, declarantium Juſpaſcendi, & Affidandi in ſummitate Montis nuncupati *d'Aquaviva, e Cantiano,* intra Confines, ibi deſignatos, competiiſſe, & competere Communitati, & Hominibus Terræ Cantiani, Ceſſionariis Magnæ Duciſſæ Etruriæ ultimæ hæredis Ducum Urbini, cum innitantur antiquæ Sententiæ latæ uſque de anno 1583. per Cæſarem Oddum Commiſſarium, in qua auditis Syndicis, & Hominibus Univerſitatis Aquævivæ, & perpenſis, Teſtibus pro utraque parte examinatis, & aliis viden., & conſideratis conſideran., pronunciavit, & declaravit ſummitatem d.Montis, intra confines per ipſum deſcriptos, ſpectare, & pertinere, quoad Juſpaſcendi, & Affidandi, ad Sereniſs. Ducem Urbini, & in reſiduo Montis Juſpaſcendi equas proprias, condemnavitque omnes, & ſingulos detentores ad dimittendum totum id, quod intra fines prædictos detinerent, & occuparent, præcipiendo etiam Syndicis, & Hominibus d. Villæ Aquævivæ, ne ſe ingererent in prædictis bonis, aut Conductores paſcuorum moleſtarent, aut inquietarent, Contraventoribus pœnas imponendo, ut legi-

legitur in eadem Sententia *Summ. num.*1., quæ
Sententia ſic, ut ſupra lata, auditis partibus, &
factis probationibus hinc indè, cum ſit valdè
antiqua, & in judicatum tranſacta, dum prædi-
cti Homines, & Syndici, illi acquieverunt, opti-
mè probat pertinentiam Juriſpaſcendi, & Affi-
5 dandi, ut firmat præterita Deciſio in §. *In præ-
ſenti enim*, & præter ibi cumulatos, dixit in ſpe-
cialibus terminis *Rot. in Anagnina Juriſpaſcendi*
15. *Iunii* 1682. §. *Atque etiam, cor. R.mo Hervault,
confirmata* 28. *Iuuii* 1683. §. *Præſcriptionem quoque
verſ. excluditur omninò, cor. Eodem*.
Certiùs, quia talis pertinentia remanet etiam
ex aliis pluribus comprobata, & primò ex Pro-
6 ceſſu fabricato uſque de ann. 1629. contra quoſ-
dam Contraventores, & ex Teſtibus deſuper
7 examinatis, affirmantibus eadem bona eſſe pro-
pria Ducis, fuiſſeque per ejus Miniſtros ſemper
venundata paſcula, carceratos homines, in illa,
animalia immittentes, eademque oppignorata,
8 & ex ipſis carcerationibus, & oppignorationibus
relatis ab aliis Teſtibus, & documentis datis in
*eod. Summ. num.*10., *et* 11., ex quibus actibus in-
9 ferentibus Dominium, pluries reiteratis, acce-
dente potiſſimùm pluſquàm centenaria poſſeſ-
ſione, dinumerando tempus à d. antiqua Sen-
10 tentia, & retrò etiam ob enunciativas, ibi emiſ-
ſas, illud ſatis dicitur probatum, ut in ſubjecta
materia Juriſpaſcendi tradunt promiſcuè de ſu-
pradictis actibus loquentes, *Alciat. conſ.*20. *nu.*2.
*lib.*5., *Jo. de Amic. conſ.*8. *num.*14., *et ſeqq.*, *Hon-
ded. conſ.*84. *ſub num.*12., *et pluribus ſeqq. lib.*2.,
*Staiban. Jun. Reſol.*193. *num.*21., *Capiblanc. de
Baron. par.*1. *pragm.* 11. *num.*11., *et ſeqq.*, *Anto-
nell. de Temp. Legal. lib.*2. *cap.*110. *num.*8., *et* 9.,
Rocc. Select. Jur. Diſput. 167. *num.*3., *Card. de
Luc. de Servit. diſc.*35. *num.*10., *et* 11., *Panimoll.
deciſ.* 25. *adnot.*2. *num.* 5., *et pluribus ſeqq.*, *Rota
deciſ.*632. *num.*2. *part.*3., *et deciſ.*300. *num.*19., *et
ſeq. par.*9. *tom.*1., *et deciſ.*347. *nu.*2., *et ſeqq. par.*9.
*tom.*2. *rec.*
Secundò ex pluribus Inſtrumentis locationum
11 exhibitis in *Summ. num.*5. 6. 7., *et* 8., quæ, con-
currentibus aliis adminiculis, nedum probant
12 poſſeſſionem, ſed etiam Dominium, ut præter
auctoritates in deciſione allegatas, §. *Quæ Sen-
tentia*, tradit in his terminis *Rocc. Diſput. Jur.
Select. cap.*167. *num.*5., *Andreol. contr.*148. *n.*23.,
Rot. deciſ. 141. *num.*2. *part.*2. *diverſ.*, & noviſſi-
mè fuit dictum *in Sutrina Juriſpaſcendi* 26. *Junii*
1697. §. *Non obſtat, cor. R. P. D. meo Molines*.
Tertiò deniquè ex ipſis Teſtibus, inductis pro
parte ejuſdem Communitatis Aquævivæ, dum
deponunt, quod Sereniſs. Dux locabat *le Cimate
di detto Monte d'Aquaviva*, *di Cantiano*, *ut in d.
præt. Summ. Cantiani*, *num.*4., qui ſanè tollunt
13 omnem ambiguitatem, cum fuerint Teſtes per
eandem partem inducti, contra quam plenè pro-
bant, *l. ſi quis Teſtibus C. de Teſt.*, *Surd. conſ.*290.
*num.*15., *Rot. cor. Burat. deciſ.* 631. *num.*17., &
deciſ. 667. *num.*8., & *cor. Card. Cerr. deciſ.*838.
*num.*10., & *in rec. deciſ.*9. *num.*14. *par.*15., & *de-
ciſ.*32. *num.*20. *par.*17.
Conſtito itaque ex his de Dominio Ducum in
ſummitate d. Montis, remanet excluſa quæcum-
que prætenſio Communitatis Aquævivæ, con-
tendentis Dominium ad ſe ſpectare; nam rima-
tis omnibus iis, quæ ad illud probandum dedu-
cuntur, nihil viſum eſt afferri, quod affirmati-
vè, & poſitivè illud concludat.
Adducitur enim primò partita Cataſti anni
1338. Abbatiæ S. Crucis Avellanæ, necnon al-
tera Civitatis Callii an. 1484., in quibus legun-
tur deſcripta bona Univerſitatis Aquævivæ ſub
certis confinibus; Sed ex eis non colligitur, in
qua parte Montis exiſtant, & compræhendant to-
14 tum Montem, & ipſam ſummitatem, de qua
eſt quæſtio; Imò eo ipſo, quod deſcribuntur cer-
ta bona cum ſuis confinibus, probatum rema-
net, non contineri totam Montaneam uſque ad
verticem, ut notat *Maſcard. de Probat. Concluſ.*
1200. *num.*15., *Rot. deciſ.*370. *num.*7., *et dec.*463.
*num.*4., *et deciſ.*269. *num.*9. *par.*5. *rec.*
Subſequitur inde alia partita Collectarum, quæ
per Univerſitatem ſolvebantur, in qua per Mi-
niſtros Ducis relaxatur eidem Univerſitati cer-
ta rata, nempè bononeni 40., ut ibi dicitur: *Per i
Dazij di Febraro, ed Agoſto, e queſti per la Cimata del
Monte*, hinc inferendo ad proprium Dominium
ſummitatis Montis, dum pro illa ſolvit Datia;
Verùm cum Duces certis anni temporibus mit-
terent proprias Equas, ad illam partem Montis
propriam Communitatis, & in qua ipſi habe-
bant Juſpaſcendi, illa verba *per la Cimata del
Monte*, intelliguntur de illa parte, quæ ſpecta-
bat ad d. Communitatem Aquævivæ, pro qua
ſolvebat Datia, & pro illis menſibus dimitte-
bantur; Præſertim quia habemus de eo præciſo
tempore, & antea, ac poſt, Duces ſemper lo-
caſſe, & affidaſſe ſummitatem Montis, de qua
15 agitur, & ſic ex hac enunciativa, tanquam uni-
ca, & æquivoca, nulla deduci valet approbatio,
*Cravett. conſ.*157. *num.*9., *et* 10., *Rot. cor. Carill.
dec.*54. *num.*17., *et deciſ.*485. *num.*19. *cor. Peutin-
ger.*, *et in rec. dec.*353. *num.*98. *par.*5., *et dec.*428.
*num.*6. *par.*18.
Rurſus dantur Teſtes examinati an. 1525., qui
deponere videntur d. Montaneam à vertice uſ-
que ad imum pertinere ad dominium præd. Uni-
verſitatis; Verùm viſi ſunt non attendendi præ-
dicti Teſtes, cum non fuerint examinati in hac
Cauſa, ſed contra quemdam Nicodemum, &
16 neſcitur, ad quem effectum, unde tanquam
examinati inter alias perſonas, nullum faciunt
gradum probationis, *Cap.* 2. *de Teſt. l. ſi quando,
§. ſed cum minimè Cod. eod.*, *Alex. conſ.*212. *n.*15.,
*et ſeqq. lib.*6., *Gabr. conſ.*40. *num.*42. *et* 47. *lib.*2.,
*Rot. dec.*20. *num.*17., *et* 18. *par.*18. *rec.*; Maximè
17 quia dubitari poteſt ipſos eſſe Teſtes de Uni-
verſitate, quo caſu, tanquam deponentes ad
proprium commodum, nullum facerent gra-
dum probationis, ut in ſpecie dixit *Rot. in Ana-
gnina Juris paſcendi* 28. *Junii* 1683. §. *Præſcriptio-
nem, cor. Rev. Hervault, et in Anagnina, ſeù Sub-
lacen. Confinium ſuper bono jure* 23. *Februar.*1693.
§. *Nihil adverſante, cor. bo. me. Emerix*: Proùt
18 habiti non fuerunt in conſideratione de anno
1583. tempore quo emanavit ſententia contra
ipſam Univerſitatem, cui ipſa acquievit.
Datur inſuper quoddam Inſtrumentum ven-
ditionis Terreni, factum de an. 1500., necnon
alia partita Cataſti Villæ Aquævivæ, ſed cum
enuncient Terras in contrarium deductas poſi-
tas eſſe in contrada nuncupata *del Faeto*, *di Far-
letta*, *Fucchia*, *etc.*, iſta verificatur ſolùm in par-
te inferiori dictæ Montaneæ, ut referunt Teſtes
aliàs

aliàs adducti ab Hominibus Cantiani; & meliùs id comprobatur ex epiſtolis Ducum, in quibus cum unicè habeatur mentio de Equis mittendis ab iiſdem Ducibus ad paſcendum, clarè reſultat actus iſtos percutere tantùm inferiorem partem Montaneæ, in qua revera præd. Duces Juspaſcendi proprias belluas ſibi ipſis reſervarunt,non autem ſummitatem Montaneæ, de qua hodiè eſt controverſia.

Exhibetur ulteriùs quædam tranſactio inita inter Homines Communitatis Aquævivæ, & Communitatem Paraventi, in qua permittitur inciſio lignorum cum paſcuis, reſervata certa reſponſione favore Communitatis Aquævivæ; Sed non conſtat iſtam tranſactionem verificari in ſummitate Montis, imò potiùs illam excludere, dum allegat pro Confine *Serra Murcia*, qui eſt in inferiori parte Montis, & principium ſummitatis, & hoc patet ex antiqua ſententia Commiſſarii Oddi,dum ibi pro uno termino deſignatur idem Confinis *Serra Murcia*.

Aſſertur denique ſententia lata de anno 1633. per Cardinalem Matthæjum, qui cum eſſet deputatus à Congreg. Confinium ſuper controverſia orta inter Communitatē Eugubii, Canthiani, Callii, & Aquævivæ, declaravit, & terminavit Confines utriuſque Communitatis Canthiani, & Aquævivæ ſuper hoc Monte. Verùm ex iſta ſententia non benè colligitur ſub deſignatis Confinibus venire totum Montem, illumque totum ſpectare ad Aquævivam, & quatenus ſententia id præſeferret, tamen cum emanaverit ſolùm pro terminatione Confinium ad effectum limitandi Juriſdictiones, non autem ad effectum limitandi paſcua, non benè infertur à pertinentia
19 Territorii ad pertinentiam paſcuorum, cum ſtet ſimul, quod Mons ſit de Territorio Aquævivæ, & illius ſummitas, ac juspaſcendi ſpectet ad alium, nempè ad Ducem, ut in ſpecie firmat *Rot. dec.140. num.5. cor. Coccin.*

Ex quibus omnibus, & aliis prætermiſſis, uti levioris ponderis, fuit concluſum, nullam poſſe fieri conjunctionem, & adminiculum probationum ad invicem, ut dicatur probatum dominium Communitatis Aquævivæ, dum omnes in genere ſuo ſunt debiles, imperfectæ, & non con-
20 cludentes, quo caſu, non plus operantur, quàm ſi ſeparatim conſiderentur, ut tradit *Bald. in l. ſi quis ex Argentariis* §.1. *n.2., et ſeqq. ff. de eden. Alex. conſ.11. num.3.,* & *5. lib.4., Gabriel. de Probat. concl.1. num.33., Rot. dec.167. num.14.,* & *15. par.8. rec.,* & *cor. Ubag. dec.55. num.12., cum ſeqq.,* & *dec.78. num.21.,* & *ſeqq.*, Maximè in concurſu probationum Ducum, quibus aſſiſtit antiqua ſententia in judicatum tranſacta, longa ſeries actuum illius dominium excludentium, & depoſitio ipſorum Teſtium Communitatis Can-
21 thiani,quæ uti meliores,ſemper ſunt præferendæ probationibus Communitatis Aquævivæ *Bart. in l. ſi duo Patroni, num. 3. ubi Addent.,* & *Angel. n.3. ff. de jurejuran., DD. in cap. in noſtra de Teſt. et ibi Felin. n.3., Rot. dec.463. ſub n.8., et dec.597. num.8. penes Poſth. de Manut., et deciſ.387. num.1., et 2. part.14. rec.*

Nec obſtant ea, quæ ad infringendas probationes Ducum in contrarium excitata fuerunt, & ſignantèr,quod ſententia ſit lata à Judice ipſius Ducis, & abſque ullo Proceſſu, & Communitas acquieverit ob præpotentiam Ducum. Quoniam
22 non eſt novum Principes Supremos ex eorum peculiari jure habere proprios Judices, qui ipſorum Cauſas, ſive Actores ſint, ſive Rei, cognoſcunt, & decidunt, per *Text. in l.2. C. ſi adverſ. Fiſc., l.2., et per tot. C. ubi Cauſ. Fiſcal., et in l.3. C. de Iur. Fiſc., Altograd. conſ.2. nu.20., et ſeqq. lib.1., Peregr. de Iur. Fiſc. lib.7. tit.1. n.1., Larr. Alleg. Fiſcal.7. n.6. verſ. quia ad Principem, Card. de Luc. de Iudic. diſc.1. num.28., et diſc.3. n.8.*

Quod autem Judex proceſſerit ſine Actis, & Proceſſu, hoc diluitur ex ipſa lectura Sententiæ,
23 dum apparet prolata in formali acceſſu ſuper faciem loci, auditis, & præſentibus Syndicis, ac Hominibus Villæ Aquævivæ, & Teſtibus hinc indè examinatis, & viſis omnibus videndis, & conſideratis conſiderandis, ut in *alleg. Sum. n.1.*, abſque eo, quod deſiderari valeat Actorum ex-
24 hibitio, quia cum ſententia ſit antiqua, excedens lapſum centum annorum, præſumitur pro
25 illius validitate, & juſtitia, & probat ſine Actis, ut præter adductos in Deciſ., quæ confirmatur §. *Non relevat*, dixit *Rot. cor. Mantic. deciſ.296. n.6.,* & *ſeq.,* & *dec.234. num.5. cor. Remb.*, ma-
26 ximè cum ſit obſervata, & habuerit effectum, *Rot. cor. Martin. Andr. dec.54. num.4. verſ. concurrente,* & *cor. Mantic. dec.304. num.1., 2.,* &
27 *num.6.*, ubi quod obſervantia ſententiæ, & effectus ſubſequutus demonſtrat verum eſſe, quod in ea dicitur, & *dec.234. n.4.,* & *5. cor. Rembold.*

Nec in medium afferri meretur præpotentia Ducum, quia eorum pietas, & juſtitia ſatis nota eſt, & ipſi faciles, & frequentes recurſus eorundem Aquæviventium occaſione paſcuationis Equarum Ducis in eorum bonis, & in aliis emergentibus, de quibus *in Summ. utriuſque Collitigantis,* & *ſignanter Aquævivæ n.10.*, & ipſa ſententia ubi præſervatur Canthianentibus eorum jus ſecandi herbas, licèt tunc non interfuiſſent, ut in *Summ. d. n.1. litt. B.*, benè excludunt prætenſam præpotentiam, quæ nec deſumitur ex eo, quod per Judicem fuerit ſummariè proceſſum in Cauſa, quia benè potuit ita procedere, cum ex legibus particularibus Status Urbini uſque tunc vigentibus Cauſæ decidi debeant ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta, ut ex antiquis De-
28 cretis Ducalibus per viam legis univerſalis promulgatis, ac ſæpius confirmatis, de quibus in *præſenti Sum. num.1.*, ut in individuo tradit *Paitell. in deciſ. Cauſ. expedit. in Curiis Ducatus Urbini, expedit.16. num.27.,* & *28.,* & *expedit.21. num.14. verſ. ſecundò reſpondetur, Paitell. fil. in annotat. ad dict. expedit. num.56. verſ. ſtante hoc Decreto Sereniſs. Ducis.*

Et ita pro confirmatione Deciſionis fuit reſoſolutum, utraque parte informante.

R. P. D. URSINO.

REATINA AQUARUM.

Lunæ 13. Januarii 1698.

ARGUMENTUM.

In conceſſione rei ad Communitatem pertinen. requiruntur ſolemnitates juris communis, & muni-

municipalis, & in Statu Eccleſiæ requiritur licentia Sac. Congregation. Bo. Regim., maximè ubi conceſſio eſt voluntaria, quo caſu duæ Conſilii partes requiruntur. Aquam derivare à Flumine privatorum navigabili unicuique licet, dummodo tamen,non ſit privatum quoad uſum aquæ, quo caſu derivatio non eſt licita ſine licentia Domini, & ex quibus talis privativa probetur. An autem derivatio aquæ licita ſit ex æquitate diſtinguitur in fine Deciſ.

SUMMARIUM.

1 *In alienationibus rerum Communitatum, quæ Solemnitates de jure requirantur*, & n.2.
Ampl. 1. *ubi agatur de alienatione voluntaria*. n.3.
Sub Ampl. quod in hoc caſu requirantur etiam duæ ex tribus partibus ſuffragiorum. ibid.
Idque procedit etiam ex conſuetudine civitatis Reatis. ibidem.
4 *Reſolutio publici Conſilii non ſubſtinetur, ubi in eo interfuit Civis, de cujus intereſſe agebatur.*
Et una cum eo plures in primo, & ſecundo gradu conjuncti, qui votum dedere. ibidem.
Idque ſpecialitèr procedit ex diſpoſitione Statuti Reatis. ibidem.
Ac ex reſolutionibus Sac.Congr. Bo.Reg. ibid.
5 *Aquam à Flumine publico, et non navigabili unicuique derivare licet* — *Ampl.* n.7. — *Limit.* n.10.
6 *Uſus Fluminis de jure gentium eſt publicus.*
7 *Derivatio aquæ à Flumine tàm navigabili,quàm non navigabili nō eſt interdicta, ubi nemini præjudicat.*
8 *Flumen ad hoc ut dicatur publicum non ſufficit, quod ſit perenne, ſed requiritur aquarum affluentia, et circumcolentium opinio.*
9 *Flumen publicum eſſe poteſt in alveo,ripis,& proprietate, & privatus in aquis.*
10 *Aquam à Flumine privato quoad uſum aquæ nemini licet derivare*; *Et* n.12. *Ampl.*n.20.,& 21.
11 *Flumen privatum non differt à bonis privatis.*
12 *De re aliena nemini licet diſponere invito Domino.*
13 *Privativus uſus aquarum, ex quibus probetur*, & num. ſeqq.
14 *Ex enunciativis antiquis probatur dominium*. ibid.
15 *Jus liberè diſponendi, arguit dominium in diſponente.*
16 *Ex conceſſionibus, præcipuè qualificatis, probatur dominium in concedente.*
17 *Confeſſio propria non poteſt impugnari.*
18 *Ex Statuto Reatis* lib.4. Rubr.61. *prohibetur derivatio aquæ in præjudicium Molendinorum abſque licentia Capitanei Populi.*
19 *Derivatio aquæ perennis non indiget probatione Teſtium.*
Res cadens ſub oculari inſpectione probatione non indiget. ibid.
22 *Dominus fundi ſuperioris non poteſt in præjudicium inferioris aquam divertere.*
Sed illam poteſt inferior derivare, ſoluto pretio ſoli, et quomodo. num.23.
24 *Aqua ex æquitate an derivari poſſit ab inferiori, et in quibus circumſtantiis.*

DECISIO XXXV.

Poſt quàm Joſeph de Fabris ad derivandam in ſui commodum quandam portionem Aquæ Fluminis, ſivè Rivi Cantari ab antiquiſſima conſuetudine deſtinatæ pro uſu molendinorum, tàm extrà, quàm intùs Civitatem Reatinam exiſtentium ſub Dominio Capituli, & Canonicorum Cathedralis, coempta quadam Domo Rivo contigua, & pertinente Stephano Micuccio Conceſſionario parvæ quantitatis Aquæ cum onere regreſſus ad d.Rivum per ſubterraneos ductus, attentaverat eam à ſuo reditu divertere, & in proprios uſus applicatam diſperdere; Capitulum, tàm in Judicio manutentionis, quàm per ſucceſſivam ſententiam R.P.D. mei Lancettæ canonizari obtinuit — *Nullum jus, nullamque actionem competiiſſe Fabro, neque competere ad effectum habendi d. Aquam, illamquè ducendi ad ſuam Domum* — quam cum per poſitivam litis renunciationem Fabrus acceptaverit, curavit ſubindè ſibi dictæ Aquæ portionem concedi à Communitate Reatina, ſed quia S. Congr. Bo: Reg: tàm confirmationem, quàm novam conceſſionem denegavit per gemina reſcripta,data in *Sum.* Capituli *n.*6., *et* 7. Hinc ad ulteriores compeſcendas Inſtantias Capitulum obtinuit per commiſſionem Manu Sanctiſſimi ſignatam, ut in Cauſa procederetur de voto noſtri Tribunalis, in cujus ſequelam mihi de more controverſia delata, poſt demandatam electionem Peritorum, illorumque relationem in actis exhibitam, hodiè Dubium, aliàs ſubſcriptum, propoſui, *An Joſepho Antonio Fabro competat jus ſuper Aqua controverſa, ſeù potiùs obſtet res judicata?* & poſt maturam Cauſæ diſcuſſionem, conventum fuit in ſenſu — *Non competere Fabro Jus ſuper Aqua, de qua res eſt.*

Cùm namquè ſatis in aperto eſſet nullitas Conceſſionum, quas obtinuerat Actor à Communitate Reatina ob defectum ſolemnitatum
1 præſcriptarum *in l. fin. C. de vendit. rer. Civit. lib.*11., & præcipuè juſtæ Cauſæ, Decreti Judicis, Juramenti à Conſiliariis præſtandi, Licentiæ
2 Principis, & aliarum, quas latè refert, ac exornat, *Pecch. de Servit. lib.*2. *c.*8. *q.*28. *à n.*20. *uſque ad* 58. & nonnullas ex iis refert etiam *Rot. dec.*447. *n.*1., *et infra par.*5. *rec. dec.*95. *n.*2., *et ſeqq. par.*14. *et cor. Card. Celſ. dec.*383. *num.*1. *et ſeqq.*, præſertim quia agebatur de Conceſſione potiùs voluntaria, quàm neceſſaria, quo caſu opus erat, ut pro illius validitate, ultra prædictas ſolemnitates, concurrerent ſaltem duæ ex tribus partibus ſuffragiorum, tàm juxta Conſuetudinem Civitatis Reatinæ, de qua in *Sum. num.*8., quàm tradita
3 per *Cobell. ad Bull. Bo. Regim. cap.*31. *num.*137., *Vincent. de Franch. dec.*2. *n.* 24. *Rot. dec.*62. *n.*14. *par.*14. *rec.*, *et in Romana Immiſſionis* 26. *Martii* 1696. §. *Licèt enim cor. R. P. D. meo Tremoille.* Præterea quia in Concilio interfuit ipſemet Joſeph Fabrus, & cum eo quoque intervenerunt Vincentius de Fabris ejus frater, nonnullique alii Cives, qui tanquàm conjuncti ſupradicto Fabro in primo, & ſecundo gradu, *Sum.* Capituli *num.*9., & 10. non poterant dare votum pro dicta Conceſſione, attentis diſpoſitione Statuti Rea-
4 tini, ac Sanctionibus Sac. Congreg., eodm *Sum. num.*11., *et* 12., & tradit *Balduc. in Obſervat. ad Ramon. conſ.*87. *n.*11., *Hermoſill. ad l.* 15. *gloſſ.*1. *tit.*5. *par.*5. *num.*45., *Rot. in Firmana Cappellaniæ* 1. *Iulii* 1678. §. *Iuſtitia cor. Rev. Bourlemont.*

Attamen illius Defenſores, hoc derelicto, imò nec allegato titulo, unicè inſiſtebant in præliminari propoſitione Juris, quod cum Rivus, ſeù Flumen Cantari ex ſua perennitate cenſendum ſit publicum, & è contra, neque ſit navigabile, ni-

minuſque alteri navigabili inſerviat, unicuique
5 de Populo licitum ſit Aquam derivare,ad cenſuram, *Text. in l. quo minùs 2. ff. de flum.*, idque auctoritate Juris gentium,cujus vigore uſus Flu-
6 minum eſt publicus,ad notata *in §. Flumina, et §. Riparum Inſtit. de rer. diviſ., et l. ſi autem §. fin. ff. de aqu. pluv. arcend.*, una cum Concord. fuſo calamo allegatis, & vim faciebant in ſubalterna animadverſione facti, quod cum modica derivatio Aquæ, de qua cadit contentio, nullum inferat præjudicium Molendinis, quià juxtà Periti relationem conſiderabilis Aquarum Copia illorum uſui ſuperabundat; hinc nullo jure prohiberi poſſe derivationem nemini præjudicialem à Flumi-
7 ne pub. ut in terminis fortioribus Fluminis navigabilis, dixerunt, *Bald. in rubr. de rer. diviſ. Alex. conſ.194. num.9., et 10. lib.2., et Gobb. de Aqu. qu.7. num.5., et 6.*

Verùm quia totus hujuſmodi diſcurſus fundabatur in falſo ſuppoſito publicitatis Fluminis, ſeù Rivi Cantari, tam quoad proprietatem, quàm quoad uſum, hinc meritò hoc deficiente fundamento ſua mole ruebat: Quidquid namque ſit, An Rivus Cantari habeat requiſita Fluminis pub.,ad quod non ſufficit ſola perennitas, ſed co-
8 pulativè requiritur congrua Aquarum affluentia, & circumcolentium opinio, ut ex *Tex. in l.1. §. Flumen. ff. de flum.* tenet, *Aym. de Alluvion. l.1. cap.15. num.16.* hoc unum certum eſt ipſum, ratione uſus privativi competentis Capitulo,cenſendum eſſe pro privato in Aquis, licet eſſet publicus in Alveo, Ripis, & Proprietate, quæ citrà hæſitationem eſſe compatibilia, cum concordan.
9 docet, *Gobb. de Aqu. qu.3. n.14., et 15., et qu.5. à num.8. ad plures ſeqq.*; Ideoque ex eo uti privato in uſu, non licet Aquam divertere, cum ceſſet publicitas illa à Jure Gentium conſiderata in
10 Flumine pub. quoad uſum, & aquas, ut diſtinguendo tradunt, *Bart. in l. quo minùs ſub n.23. ff. de flum., et ibid. Rip. n.7., Loffred. conſ.13. n.9., Capic. Galeott. Contr.52. num.18. lib.2., et Rota dec.32. num.1. par.4. recen. tom.2.*, cum enim de Flumine privato idem judicetur, ac de aliis Bo-
11 nis, ſeù Locis privatis, à quibus illud non differt, *l.1. §. Primò, et §. Item ſi, et §. Hoc interdictum ff. de flum., Henrig. de Molend. qu.15. n.57., Gobb. de Aqu. qu.3. num.30., Antunez. de Donat. Reg. lib.3. cap.4. num.5., et n.48.* Profectò ſicut non licet de re aliena diſponere invito Domino, ità
12 nec etiam congruit ex Flumine privato Aquam derivare, nec in eo aliquid innovare, ut per *Text. in l.3. §. Ductus aquæ ff. de aqu. quotid., Gob. de Aqu. d. qu.3. num.31., et Rot. cor. Coccin. deciſ.1885. num.4.*

Hæſitandum autem non venit de uſu privativo Capituli, quia à centum quinquaginta annis, & ultrà continuò, & uſque ad hæc tempora ejus impenſis, & opera, non ſolùm collabentes argines, per quos Rivus diſcurrit, opere manufacto, refecti, & reaptati fuerunt, ſed ipſamet Auluei excavatio, ac expurgatio capitulari ære perpetuò completa fuit, ut liquet ab ordinationibus, ejus *Sum. num.13., & 14.*, & à teſtibus formitèr examinatis de anno 1626. eodem *Sum. num.21.*, quibus concordant dicta aliorum, quæ fuerunt ad perpetuam recepta, citato *Sum. num.22.*, à qua Aquarum manutentione privativa Capituli ſollicitudine, per tanti temporis decurſum procurata, palàm omnibus videntibus ſolidum elicitur argumentum ad comprobandum privati-
13 vum uſum Aquarum eidem pertinere, uti conſervatarum illius induſtria, & expenſis, ad ſenſum *Altograd. conſ.4. n.151., et ſeqq. lib.2., Bonden. Collectat.44. num.300., Gobb. Conſultat.50. n.31., et ſeqq., et in cit. tract. de Aqu. qu.3. n.28. et 29., Pecch. de Aquæduct. cap.4. q.6. n.9., et Rot. poſt Pacichell. de Diſtant. dec.9. n.5., et ſeqq.*

Et confirmatur aſſumptum, quia uſque ab anno 1472. agnoſcentes Canonici, quod Aqua à variis Perſonis ſubripiebatur, capitularitèr decreverunt, quod nemo poſſet Aquam derivare, quinimò, ut cautiùs illius conſervationi ſtuderent, ordinarunt, non poſſe hanc facultatem ampliùs concedi à Capitulo, in quo prohibuerunt ulteriùs proponi inſtantias Petentium aquæ derivationem, comminata pœna pecuniaria Canonico proponenti, eodemque tempore elegerunt Canonicos, qui continuò ſcrutarentur, & reſiſterent occupationibus, & contrà quendam Civem, qui portionem Aquæ occupaverat, implorarunt, & obtinuerunt Officium Vicarii Generalis, ut.in *d. Sum. Capituli num.15., & 16.* Qui omnes actus tàm à toto genere, quàm in ſuis circumſtantiis ponderati, mirificè conferunt ad probandum uſum privativum Aquarum, tam
14 ex vi antiquarum enunciativarum, quæ ſatis probant ad intentum, ut benè *Rota cor. Bich. deciſ.100., & deciſ.336. utrobique num.1.*, quàm ex legali Regula, quod Jus liberè diſponendi ar-
15 guat dominium in diſponente, ad notata per *Rot. cor. Burat. dec.663. num.2., & penès Coccin. dec.406. num.1.*

Quibus ſi addatur, quod Capitulum habuit, & de præſenti habet Jus concedendi derivationem d. Aquæ Perſonis ſibi beneviſis, ut in *Sum. Capituli num.23.*, & in Conceſſione facta Monialibus S. Catherinæ Flumen Cantari connotat pro nomine noſtro, tranſit in evidentiam Uſus privativus, qui demonſtratur à conceſſionibus,
16 & potiſſimè ita qualificatis, ut per *Card. de Luca de Servit. diſc.35. num.10. verſ.2., Gobb. Conſult.103. num.14., & Rot. dec.162. num.6., & 7. par.9. rec.*

Hæcque omnia documenta in ſui facie omnem ſubmovent dubietatem, an Jus Capituli ſonare poſſit potiùs in ſervitutem uſus, quàm in uſum verè privativum, quia demonſtrant totalem facultatem Capituli in Jure diſponendi de Aquis,quod apertè diſſonat ſervituti, & apprimè congruit Juri privativo quoad uſus, & optimè id agnitum fuit,non ſolùm à Vincentio Fratre Actoris, qui primitùs pro Aquæ derivatione licentiam à Capitulo expetiit, illius *Sum. num.1.*, ſed ab ipſamet Communitate Reatina, & à S. Congreg. Bo: Reg., quæ ordinavit, ut pro derivatione Aquæ neceſſariæ ad conſtructionem Fontis pub., daretur recompenſa congrua Capitulo, juxtà arbitrium bo: me: R. P. D. Sanuitalis, ut in ſœpè citato *Sum. num.19., & 20.* Sicque remanet in aperto Uſum aquæ eſſe Capituli privativè, eamque à nemine diverti poſſe ſine licentia Capituli, vel ſi, ex cauſa publica à Principe permittitur id fieri cùm coæquali compenſatione, quæ non datur, niſi poſſidenti ex cauſa oneroſa, & privativa, ut patet ad ſenſum: nec urget quod hujuſmodi recompenſa nunquàm tradita fuerit,

& de præſenti Capitulum inſtat pro illa obtinenda, quia, præterquàm quod non ſubſiſtit Canonicos illam modò petiiſſe, & de cætero ob tanti temporis lapſum, juncta conſtructione Fontis, jam diù perfecta, præſumitur traditam eſſe, adhùc ſat eſt ad intentum, illam decretam fuiſſe à Principe Supremo, uti coæqualitèr debitam præjudicio, quo patiebatur ab Aquæ derivatione, quàm poſtea ſi Capitulum exigere neglexit, hoc non tollit robur Decreto, nec minuit firmitatem illationum ab eo derivantium.

Minuſque reſiſtebat, quod cùm plerique ex Civibus habeant derivationem Aquæ cum regreſſu, vel ſine ad Rivum, ex hoc contrario facto excludatur privativus Uſus Capituli: Quoniam, cum jam ſupra oſtenſum fuerit, ab immemorabili tempore Capitulum exiſtere in quaſi poſſeſſione concedendi Aquæ extractionem; & eam denegandi pro ſuo arbitrio: Particulares, qui Aqua potiuntur, gaudere cenſentur ex Jure Conceſſionarii Capituli, & inhæſivè ad illius facultatem, quouſque dilucidis, & concludentibus probationibus contrarium evincatur.

At pro excludendo d. Fabro à derivatione, ſeu conſequutione controverſæ Aquæ, animadverſum quoque fuit, non poſſe ab eo ullo modo allegari, quod ipſe tamquàm unus de Populo valeat illam habere pro uſu proprio, tùm quia eam petiit à Civitate Reatis, illiuſque conceſſionem, licèt inſubſiſtentem impetravit, tùm etiam quia lata per R. P. D. meum Lancettam ſententia diffinitiva, in qua pronunciatum fuit *ipſi nullum, Jus nullamque actionem competere pro Aqua*, quam de facto occupaverat nedùm non appellavit, ſed poſitivè liti ceſſit, ideoque ipſi obſtat proprium factum, propriaque confeſſio, quæ ab ipſo nullo
17 modo poteſt impugnari, *L. generalitèr C. de non numer. pecun. leg. cum præcum C. de liberal. cauſ. Rot. dec.292. num.9. par.10. rec.*

Præterea pro majori ejus excluſione urget lex
18 municipalis *lib.4. rubr.61. Sum. Capituli n.24.*, ubi expreſsè prohibetur derivatio Aquæ in præjudicium Molendinorum, quamvis temporalis, & momentanea, niſi accedat licentia Capitanei Populi, ac proindè derivationem perennem abſolutè interdicit, & id manifeſtè patet ex eo, quod ad probationem d. derivationis, ſeù abſtractionis exigit unum teſtem, ſi fiat de die, & quinque de publica voce, & fama, ſi fiat de nocte, quæ probatio neceſſaria eſt in derivatione, ſeù extractione temporali, ac momentanea, quæ difficilè probari poteſt; non verò neceſſaria eſt in derivatione, ſeù abſtractione perenni, quæ uti cadens ſub oculari inſpectione teſtibus non indiget, ſed de per ſe ſuperlativam probatio-
19 nem conſtituit, *Plot. de in lit. juran. §.50. n.53. Poſth. de Mannt. Obſerv.100. num.5.*, *Rot. cor. ſa: me: Alex. VIII. dec.62. num.4. cum aliis plenè deductis in Aſculana Aquæductus ſuper reſervatis, quoad damna 11. Martii ſuperioris anni §. Idque cor. R.P.D. meo Muto.*

His autem datis, inanis erat quæſtio ſuper præjudicio, quia quando Aquæ ſunt privatæ, vel Jus privativum prohibendi derivationes fuit alicui legitimè quæſitum, non attenditur, an inferatur, nec nè præjudicium Uſui, ad quem ſunt deſtinatæ, ſed indiſtinctè prohibetur invito
20 Domino Aquam derivare, ut in puncto docent, *Alex conſ.108. num.1. lib.2., & conſ.203. n.6., et 16. lib.6., Antonell. de Temp. Legat. lib.2. cap.81. num.31.*, ubi latè, *Mart. Vot. Piſan.174. n.1., et ſeqq.* quia in his terminis ſatis conſtare dicitur de præjudicio, ſi cogatur Dominus gratoferre derivationes, & traductiones illius Aquæ, quæ
21 ſibi privativè ſpectat, & quam per anteà ſolus conceſſerat, ut in individuo reſpondet, *Pecch. de Aquæd. cap.7. quæſt.5. num.4., et ſeqq. lib.1., et Vincent. de Franch. dec.183. num.16.*

Cum igitur ex præmiſſis ſatis excluſa ſit intentio Actoris ad Juris tramites, eiſdem argumentis tolluntur motiva æquitatis, in quibus ultrò inſi-
22 ſtebat pro obtinenda derivatione: Nam quod Dominus fundi ſuperioris non poſſit divertere Aquam in præjudicium inferioris, quodque poſſit ſoluto pretio Soli, Aqua, quæ nulli deſervit,
23 derivari, inferre quidem poſſent, quod poſtquàm Rivus Cantari omnia irrigavit Molendina, & nulli alteri uſui deſervit, valeat ex motivo æquita-
24 tis Aqua traduci, & à privatis in proprios uſus converti, quod etiam libentèr concedit Capitulum, ſed nunquàm exindè poterit inferre, quod antequàm expleverit uſum, pro quo tot impenſis ab antiquiſſimo tempore illam Capitulum acquiſivit, qui eſt caſus controverſiæ, poſſit Fabrus eam derivare ſine ullo regreſſu ad Rivum, nam in his terminis Aqua dicitur adhùc deſervire Molendinis, quibus, citrà violationem Juris Tertii, tolli non poteſt ab eo invito, ad ſuperiùs expenſa.

Et ita utrâque, &c.

R. P. D. MUTO.

HORTANA SYLVARUM.

Lunæ 7. Martii 1698.

ARGUMENTUM.

In conceſſione Feudi venit Dominium, non ſolùm feudale, ſed etiam Territoriale ubi in conceſſione de eo fuit facta mentio. Dominii pertinentia probatur ex pluribus adminiculis in deciſione ponderatis. Sylvam non eſſe ceduam, & ut non cæduam fuiſſe conceſſam, ex quibus eliciatur argumentis. Devolutio per emphyteutam incurritur ex quatuor cauſis in deciſione enumeratis, quæ tamen evitatur ex bona fide, & ex quibus hæc eliciatur, latè diſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Dominium feudi in illius conceſſione transfertur in Inveſtitum.*

Non procedit quoad Dominium Territoriale, ſed quoad Juriſdictionale, num.2.

Quod limit. 1. ubi penès inveſtitum aderat utrumque Dominium, & conceſſio fuit univerſalis, n.3. & 6.

Limit.2. ubi de tali Dominio fuit habita expreſſa mentio, num.4.

Lim.3. concurrente contraria obſervantia, num.5.

7 *Dominium bonorum, nemorum, & Sylvarum præſumitur Communitatis.*

Conductor non poteſt impugnare Dominium locatori ibidem.

8 *Locatio concurrentibus adminiculis probat Dominiū.*

Am-

Ampl. etiam contra tertium, & ad omnes effectus ibidem.
9 *Dominium in locatore probatur ex antiqua locatione.*
Et ex aſſertiva emiſſa in locatione quod ipſo locare conſuevit. ibid.
10 *Locatio ſimplex non probat Dominium.*
Lim. ubi locationes ſint numero plures, num.11.
12 *Dominium in concedente probatur ex ſequentibus.*
Ex verbis Dominium præſeferentibus. ibid.
Ex enunciativis, num.13.
Ex ſolutione annui Canonis, n.18. *ampl.* n.19.
Ex actibus convincentibus locationis effectum, n.20.
Ex reſervatione ipſius Dominii, num.21.
Ex confeſſione implicita contenta ſub petitione cum reſervatione Dominii, num.22.
Ex Impetratione licentiæ,obtentæ tamquam à Domino, num.23.
Ex Recognitione in Dominum, num.24.
Ex quo poſt lapſum longiſſimi temporis nullus alius comparuit, qui ſe Dominum faceret, n.26.
Ampl. quod hujuſmodi adminicula debeant ſimul jungi, num.28.
14 *Enunciativa Pontificis emiſſa prævia viſura, habet vim Pontificiæ declarationis.*
Et omnino attendi debet, num.15.
16 *Papa non præſumitur voluiſſe locare rem alienam.*
Et hujuſmodi prçsũptio procedit in quovis nobili, n.17.
20 *Locatio præſumitur effectum ſortita, ex quo locator ex contraventione conductoris habuit locationem pro reſoluta.*
23 *Licentiæ impetratio denotat defectum libertatis.*
25 *Actus geſti ab hominibus de Univerſitate, uti univerſis, Univerſitati præjudicant.*
Decl. ut ibidem.
27 *Homines non ſolent res egregii valoris diù habere pro derelictis.*
29 *In materia antiqua leviores probationes ſufficiunt.*
30 *Emphiteutæ ſolventi Canonem pro bonis ſitis in certo territorio incumbit onus docendi, pro quibus bonis ſolvit.*
Ac eorum fines demonſtrandi, num.31.
Aliàs omnia bona in dd. pertinentiis præſumuntur Emphyteutica, num.32.
33 *Centenaria præbet meliorem titulum de mundo.*
34 *Emphyteuta non poteſt invito Domino directo Sylvam non ceduam extirpare, reducere, & incidere.*
Sylva non cedua, quæ ſit, ibid., *& infra,* num.45.
35 *Emphyteutæ permittitur jus lignandi pro propriis ædificiis in Sylvis non ceduis.*
Procedit cum licentia Domini directi. num.36.
37 *Sylvam, ex quibus circumſtantiis probetur non fuiſſe deſtinatam ad cæden.,* & num. ſeqq.
Probatur ex prohibitione incidendi, facta in prima locatione. num.38.
Ex pacto illã manutenendi conſervan.& augen. n.40.
Ex licentiis obtentis pro facienda inciſione. n.42.
Ex quo conſiſtat in Caſtaneis, & aliis Arboribus frugiferis, num.43., & 44.
39 *In ſecunda locatione præſumuntur repetita pacta in prima conventa.*
41 *Literæ Apoſt. Prædeceſs. Pontificum interpretantur, ex obſervantia deſumpta ex literis Succeſſorum.*
43 *Caſtaneæ, Quercus, & ſimiles ſunt Arbores frugiferæ.*
46 *Ignorantia in præjudicialibus præſumitur in filio.*
47 *Actus geſti per ignorantiam non præjudicant.*
48 *Supponens nil in præſuppoſito diſponit.*
49 *Conductor incidens Sylvam non cæduam tenetur locatori reſtituere pratium non conſumptum.*
Ampl. num.50.
Nemo debet cum aliena jactura lucrum capere. ibid.
Ampl. 1. etiam ſi pratium fuerit reinveſtitum ad commodum Conductoris. ibid.
Ampl. 2. quod teneatur reſtituere nedum pratium, & reinveſtimentum, ſed etiam fructus non conſumptos. num.51.
51 *Fructus Dominium ſequuntur.*
52 *Devolutio incurritur ob non ſolutionem Canonum. Limit.* num.59.
Ex inciſione Arborum frugiferorum. num.53.
Ex mutatione formæ rei Emphyteuticæ. n.54.
Et ex illius alienatione. num.55.
Limit. concurrente in Emphyteuta bona fide. n.56.
Et ex quibus hæc arguatur. num.57.
57 *Quælibet cauſa excuſat à caducitate.*
58 *Procurator non præjudicat Communit.abſque illius ſpeciali mandato.*
59 *Sola oblatio Canonis ſufficit ad evitandam caducitatem.*
60 *Manutentio in poſſeſſione juris glandandi, & recoligendi Caſtaneas, ac lignandi pro uſu proprio, in Sylva non cædua debetur Emphyteutæ poſſidenti.*
Intellige cum licentia Domini directi. n.61.
Secus ad effectum vendendi. num.62.

DECISIO XXXVI.

SA: me: Innocent. VIII., poſtquam Suriani Caſtrum cum omnibus Dominiis, fructibus, pertinentiis, & jurisdictionibus ſuis Cardin. Roderico tunc S.R.E. Vice-Cancellario in Gubernium, & Regimen ad Vitam conceſſerat, ejuſdem accedente conſenſu, Communitati, & Hominibus d. Caſtri, qui laudabilitèr Arcem pro Sede Apoſtol., dejectis, & occiſis Petro Paulo Nardino tùnc Julianelli Comite,ac Sociis Perduellionibus, defenderant, ob retributionem fidelitatis, & devotionis hujuſmodi de an. 1489. locavit in perpetuum ſub reſervatione annui Cenſus, ſeu Canonis 800.duc. ſtatutis temporib.anted. Card. quoad vixerit, ſolvendi, deindeque Cam.Apoſt. ſeu quibus Romanus Pontifex pro tempore mandaverit, omnes, & ſingulos fructus, redditus, & proventus Tenutarum, Paſcuorum, Sylvarum, & Nemorum, aliorumque Bonorum Fortiæ, & Diſtrictus relati Caſtri, ut latiùs ex dict. Pontificis Literis, *Summ. D. Ducis num.*5., quos etiam Sylvarum, cæterorumque Bonorum fructus ante, ac in anno 1473. præfata Communitas, atque Homines in Locationem perpetuam receperant à Rev. Cam. Apoſt., concedente de mandato Sa: mem: Sixt.IV. Prædeceſs., d.*Summ. num.*1., ſed paulò poſt ob inobſervantiam pactorum caducata remanſerat, itaut Rev.Camera utilis ipſarum Sylvarum, Bonorumque Dominii poſſeſſionem reacquiſiverit, aliiſque eadem locanda commiſerit, enunciato *Summ. n.*3.,*&* 4.

Caſtrum hujuſmodi cum ejus Arce,Fortalitio, Territorio, Diſtrictu, omnibuſque Bonis, & ſingulis fructibus, redditibus, & proventibus, undequaque provenientibus, Vaſſallagio, meroque, & mixto Imperio, quæ Camera ipſa in illis habebat, necnon cum omnibus Juribus, & Jurisdictionibus, utique liberum, ac francum ab omni onere, & gravamine pro ſe, hæredibus, & Succeſſoribus quibuſcumque, licèt extraneis conceſſit

ceſſit ſan. mem. Clemens VII. Nicolao de Ruere ſolventi ſum. duc.8000., reſervata Cam.Apoſt. facultate illud redimendi, & per ſan.mem. Paulus III., prævia dimiſſione Card. Rodulphi, tunc Poſſeſſoris, de eo inveſtitus fuit modo, quo ſupra, Julius paritèr de Ruere, conventa eadem facultate redimendi favore Sedis Apoſt., ut de iſtius Pontificis conceſſione, præcedentem Clementis referente, in citato *Summ. num.6.*, deindeque Caſtro cum relatis Juribus, & pertinentiis ſuis per memoratum Julium vendito Joanni Caraffæ Palliani Duci, & ab hoc paulò poſt diſtracto in clar.mem. Card. Chriſtophorum Madrutium, acquirentem pro Fortunato Nepote, ſa:me: Pius IV. hujus Cardinalis meritorum intuitu, recenſitum pactum redimendi appoſitum favore Sedis Apoſt. caſſavit, & abolevit, itaùt illud liberè, & in perpetuum cum mero, mixtoque Imperio, & aliis, quæ Jure Dominii debentur, poſſidere, & tenere valeret, reſervato pro eodem annuo Cenſu Crateris argentei, ponderis libræ unius in ſignum Supremi Dominii, ut ex ejus Pontificio Diplomate *Summ.D.Ducis,num.*8. Demumque per d.Fortunatum Madrutium cum omnibus, & ſingulis Territoriis, Ædificiis, Sylvis, Terris cultis, & incultis, cæteriſque Bonis, venundato de an. 1579. clar.mem. Card. Marco Sitico ab Altæmps, hanc venditionem de ſubſequenti an. latiſſimè confirmavit ſan: me: Gregorius XIII. expreſsè profitendo vidiſſe, & perlegiſſe, maturèque conſideraſſe tàm Cameræ, quàm Fortunati prædict. Jura, & ſingulas Literas Pii, aliorumque Prædeceſs., ac Conceſſionem factam Communitati, & Hominibus d. Caſtri, eaque omnia confirmando, & pro majori ſecuritate præfati Cardinalis emptoris, & Succeſſor. declarando, & in ſpecie ſubdendo: *Necnon omnia, & quæcumque jura Nobis, & d. Cameræ in Sylvis, Nemoribus, Paſcuis, aliiſque rebus, & Bonis Univerſitati Caſtri Suriani hujuſmodi, ut præfertur, vel aliàs locatis, ac conceſſis, vel illa, & quodlibet eorum, etiam jure devolutionis, redemptionis ex quavis alia cauſa, quæ magis ſpecialem expreſſionem requireret, competentia, & competitura D. Cardinali, ejuſque Hæredibus, & Succeſſ. licèt illegitimis, hoc dumtaxat Nobis reſervato, quod neque Tu, neque illi Caſtra, ſeù Oppida, Sylvas, aliaſque res, & Bona prædicta extraneis, abſque Romani Pontificis conſenſu vendere, & alienare, aut aliàs transferre poſſitis, non tamen propterea ad ipſam Cameram devolvantur, ſed pro Te, ac Roberto ejuſque Hæredibus, & Succeſs. remaneant, perindè ac ſi vendita, & translata non fuiſſent &c. auctoritate, et tenore prædictis etiam perpetuò donamus, dimittimus, concedimus, et elargimur, ac Te, et ipſos, necnon quemlibet veſtrum in noſtrum, et ipſius Cameræ locum, quoad noſtra, et ejuſdem Cameræ jura, ac alia præmiſſa, itaut illis omnibus pacificè, et quietè uti, potiri, et gaudere, ac deſupèr contra quoſcumque tueri, et defendere poſſitis, et debeatis eiſdem auctoritate, et tenore ſimilitèr perpetuò ponimus, ſubſtituimus, et ſubrogamus, &c.* ut latiùs ex ejuſdem Pontificis Literis cum clauſula ſublata, & decreto irritanti munitis *ſupradict. Sum. n.10. a litt. FF., uſque ad ZZ.*

Communitàs, atque Homines præmemorati Caſtri cenſum annuum pro Sylvis, Nemoribus, ac Bonis in perpetua Locatione, per Innocentium Octavum, ut ſuprà facta, ſtatutum, atque conventum, exceptis nonnullis poſtremis terminis, ſemper in præteritum perſolverunt relatis Caſtri Dominis, & Poſſeſſoribus, ac d. Card. Sitici Succeſs., modernoque D. Duci, & circa finem decurſi Seculi, poſtquàm Surianenſes directum Sylvarum Dominium penès Ducem Joannem Angelum ab Altæmps, tunc Caſtri Poſſeſſorem in vanum evertere tentaverant, tandem eidem ſupplicarunt, ut dignaretur tanquam Papæ, & Cameræ Ceſſionarius eis licentiam concedere pro ſe liberandis ab Ære alieno incidendi ſemel, tantùm dd. Sylvas, offerentes ex primis pecuniis retrahendis ſolvere ſc.6000., & licentiam ſub iſta conditione reportarunt, & in ejus executionem per Inſtrumentum pub. recognoverunt in Dominum, & Cameræ ſucceſſorem d. Ducem Joannem Angelum, & ſignantèr de Sylvis, aliiſque Bonis, de quibus agitur, ut eodem *Summ. num.13. lit.C. D.F.* Verùm cum ſucceſſivis annis, & noviſſimè Communitas ad nonnullas inciſiones Sylvarum devenerit abſque ulla licentia D. Ducis Proprietarii, ad Culturam reduxerit Sylvas exiſtentes in loco nuncupato *Ciliani*, & *Melani*, huncque locum tali modo reductum, deindè alienaverit, diſtribuerit, & ſubemphyteuticaverit Conterraneis ſuis, & quod magis eſt, Dominium directum D. Ducis negaſſe, & pervertiſſe aſſeratur, atque nonnullorum terminorum d. annui Cenſus à ſolutione deſtitiſſet; ex his prætendens D. Dux, Communitatem ſubditam multifariè in caducitatem incurriſſe, ac ad ipſum Sylvas, aliaque Bona fuiſſe devoluta, eidemque omnia, & ſingula damna reficienda eſſe, promovit deſuper Judicium coram A.C., qui D. Duci mandatum de aſſociando ad Sylvas, & Bona ſuperiùs enunciata conceſſit, ac per diffinitivam ſententiam declaravit, expoſitas Lit.Apoſt. ſa: mem: Greg.XIII., aliorumque Summ. Pontif. fore obſervandas, & exequendas, conſtare de Dominio directo Dom. Ducis, Sylvaſque non eſſe cæduas, non licuiſſe, neque licere illas incidere, nec incidi facere, minuſque partem illarum extirpaſſe, & ad culturam reduxiſſe, ſine expreſſa licentia ipſius D.Ducis, & Ducum pro tempore, ac Communitatem, & Homines teneri, & obligatos eſſe eidem D. Duci reſtituere omnes pecunias ex inciſionibus, alienationibus, & devaſtationibus præfatis retractas, inveſtimentaque cum eiſdem pecuniis facta ſpectare ad D. Ducem; à quibus omnibus appellantibus Communitate, & Hominibus, devolutaque Cauſa ad Rotam, cùm hodiè coram me, cui commiſſio directa extitit, diſputatum fuerit Dubium prædictorum omnium complexivum: *An conſtet de Dominio D. Ducis, & ad quos effectus, ſeù potiùs Communitati ſit danda manutentio?* Patres in reſponſo convenerunt, *Conſtare de Dominio D. Ducis ad effectus, ut infrà exprimendos, manutentionemque Communitati dandam eſſe juxtà modum paritèr, ut inferiùs ſubnectendum.*

Quo enim ad Dominium D. Ducis, innegabile viſum fuit, ex quo cùm ex relatis, & infrà deducendis multiplicitèr conſtet illud ante prædictas Conceſſiones, Inveſtituras, ceſſionem, & ſubrogationem, ut ſuprà, hujus Feudi, ſuarumque pertinentiarum, & Jurium factas extitiſſe
1 penès Rev.Cameram Apoſt., ambigendum non
eſt,

eſt, translatum fuiſſe in D. Ducem poſſeſſorem
Feudi, ac etiam Ceſſionarium, & Subrogata-
rium ipſius, ad Text. in l. emptor C. de hæred., vel
act. vend., Hopagr. conſ. 9. punct. 3., Vveſſembec.
conſ. 1193. num. 10., & 36. lib. 6., Carleval. de
Judic. tom. 2. lib. 3. diſputat. 26., et diſputat. 35.
utrobique num. 1., Olea de Ceſſ. Jur. tit. 6. in prin-
cip. Exordij, Chriſtian. Lenz. de Nomin., et Action.
ceſſ. cap. 17. memb. 2. ſub num. 9., Rot. in recen. de-
ciſ. 431. num. 5. par. 9. cum alijs in Bononien., ſeù
Imolen. Bonorum ſuper portione Sororis Mariæ Cæ-
leſtis 27. Jan. currentis an. §. Quo verò cor. R.P.D.
meo Dell'Olmo. Quin in oppoſitum urgeat reſ-
2 ponſio, quod per Rev. Cameram ceſſum, ſeù
conceſſum dumtaxàt fuerit Dominium Juriſdi-
ctionale, juxta deducta in Romana Caſtri Orciani
24. Ianuarij 1676. cor. bo. me. Emerix Dec.; Nam
in hypotheſi cùm etiam Camera Territoriale
nedum, ſed & in proprietate Dominium habe-
ret, controverti non poteſt, illud in totum fuiſ-
ſe translatum in Inveſtitos, & Poſſeſſores Caſtri
3 ob ampliſſimas, & univerſales conceſſiones, ac
plenariam ceſſionem, ſeù ſubrogationem, ex qua
Jura Cameræ in integrum, & in univerſum ab-
dicata fuerunt, ad Text. in l. 1. §. Quod autem ff.
de legat. præſtand., Rot. cor. ſa. me. Alexan. VIII.
dec. 67. num. 3., in rec. dec. 28. num. 16. par. 11., et
apud Oleam de Ceſſ. Iur. dec. 44. num. 7., et 8.: po-
4 tiſſimùm ob ſpecialem hujus Dominii expreſſio-
nem habitam in prædictis Lit. ſa. me. Greg. XIII.,
5 & ob ſubſequutam obſervantiam, cùm Poſſeſſo-
res Caſtri ſemper annuum Cenſum, ſeù Cano-
nem pro locatione perpetua Sylvarum conven-
tum exegerint, & aliquando licentiam pro ea-
rum inciſionibus conceſſerint, ut hinc extranea
ſit ab hoc caſu deciſio in Rom. Caſtri Orciani in ob-
jecto deducta, nam, ibi Princeps erat tantùm Do-
minus Juriſdictionis, quam ſolùm conceſſiſſe
6 præſumitur, non autem Dominium Proprietatis
Bonorum, quod non habebat, ut ſi utrumque,
ut in hypotheſi, poſſideat, ex præfirmatis aſſeri
debet ob univerſalitatem Conceſſionis, & Ceſ-
ſionis, fuiſſe translatum.

Sanè Rev. Cameram Apoſt. ante ceſſionem,
ſubrogationem, conceſſionemque hujus Feudi
pertinentiarum, & Jurium quorumcunque in
D. Ducis Auctores extitiſſe Dominam directam
horum Nemorum, Sylvarum, cæterorumque
Bonorum, non autem Communitatem ipſam,
ut perperàm ex generali præſumptione liberta-
7 tis de Jure per ejus Defenſores prætenditur, com-
probatum redditur ex perpetua locatione fru-
ctuum, reddituum, atque proventuum ex con-
troverſis Sylvis, Nemoribus, & Tenimentis de
an. 1489. per ſa: me: Innoc. VIII. Communitati
facta, per ipſamque ſolemnitèr acceptata, quæ
illud propterea refricare, ſeù contendere pro-
hibetur, ad vulgat. Text. in l. ſi quis conductionis
C. de locat., Rot. in rec. dec. 290. num. 9., et ſeq.
par. 1., dec. 163. num. 7. par. 2., et dec. 89. num. 8.
par. 5., dec. 222. num. 4. part. 8., dec. 89. num. 24.
par. 9., dec. 254. num. 3., et 7. par. 17., et dec. 734.
num. 6. par. 18.

Fortiùs cùm locatio fuerit multiplicitèr ad-
miniculata, quæ plenam Dominii probationem
8 conſtituit etiam contra Tertium, & ad omnes
Juris effectus, de Ponte conſ. 97. num. 1. lib. 1., Acto-
lin. reſol. 91. nu. 43., Rota coram Cavaler. dec. 269.
num. 3., cor. Seraphin. dec. 896. num. 2., in rec. de-
ciſ. 290. num. 1. par. 1., dec. 81. num. 2., dec. 359. n. 7.
par. 5., dec. 164. num. 4. par. 6., dec. 117. nu. 1. par. 7.,
& dec. 198. num. 1. par. 8.

Inter adminicula autem fortiſſimum primò
reſultat ex alio antiquiori Inſtrumento conſimi-
lis perpetuæ locationis per Rev. Cameram factæ
favore ejuſdem Communitatis de fructibus, &
proventibus earundem Sylvarum, Nemorum,
atque Bonorum de mandato ſa: me: Sixti IV. uſ-
que, & de an. 1473., ubi paritèr aſſeritur, Ca-
9 meram locare conſueviſſe, ut in Sum. D. Ducis
num. 1. lit. F., ex quo reſultat nedum magnum
Dominii adminiculum, ut ponderat Rot. coram
Merl. dec. 110. num. 2., in rec. dec. 290. num. 3. par. 1.,
& dec. 399. num. 8. par. 5., ſed plena probatio,
10 nam admiſſo etiam, quod ſimplex locatio non
probet Dominium, ex quo res aliena locari poſ-
ſit, hæc tamen regula ceſſat, quando concur-
runt plures conceſſiones, quæ plenè Dominium
11 convincunt ad quemcumque effectum, Ruin.
conſ. 161. num. 3. lib. 1., Soccin. ſen. conſ. 187. n. 16.
cum ſeq. lib. 2., Sylvan. conſ. 57. num. 43., et 44.,
Marcabrun. conſ. 52. à num. 13., Paul. de Monte
Pio conſ. 97. num. 5., Manſ. conſult. 8. paritèr n. 5.,
Adden. ad Buratt. dec. 602. num. 2. verſ. pluralitas,
Rot. penès Marcheſ. de Commiſs. par. 1. fol. 1079.
num. 1., et 2., cor. Cavaler. dec. 93. num. 4., cor.
Coccin. dec. 1708. num. 17., cor. Bich. dec. 1[illegible] n. 3.,
et dec. 402. num. 8., cor. Peutinger. dec. 336. num. 1.
cor. Cerr. dec. 455. num. 2., in rec. dec. 193. num. 2.
par. 2., dec. 81. num. 15., et dec. 613. num. 3. par. 5.,
dec. 395. num. 1., et dec. 396. in princip. verſ. de Do-
minio par. 18., et dec. 255. num. 2., dec. 307. nu. 3.,
et dec. 340. num. 25. part. 19.

Præſertim quia in hac antiquiori conceſſione
facta per Cameram, ampliſſima adſunt verba,
Dominium iſtarum Sylvarum denotantia, nimi-
rùm quod Communitas has Sylvas in d. condu-
ctione comprehenſas conſervare, manutenere,
& non incidere, neque incidi facere promiſit,
quodque ſi eadem pretium non ſolverit in ter-
minis ſtatutis ſingulis annis, ſed in mora perſe-
veraverit, teneatur, ſolvere tertiam partem
pluſquam ſit quantitas, quam ſolvere ceſſaverit,
& tùnc ſit in poteſtate, & arbitrio Rev. Cameræ
reſcindere præfatam locationem, & ad ſe reci-
pere dd. redditus, & proventus, atque Commu-
nitas teneatur Sylvas, cæteraque Bona relaxa-
re, & conſignare in eadem bonitate, in qua ſunt
de tempore conceſſionis cum eiſdem confinibus,
deſignationibus, & vocabulis, ut latiùs d. Sum.
num. 1. lit. G. N., & O. Quotiès enim in conceſ-
12 ſione adſunt verba præferentia Dominium, eo
magis augetur ejuſdem efficacia, Rot. in recen.
ciſ. 193. n. 2. verſ. et quod magis par. 2., et dec. 164.
num. 5. verſ. maximè par. 6.

Secundum adminiculum promanat ex enun-
ciativis hujus Dominii, emiſſis in d. Brevi, confir-
matorio ſa: me: Gregorii XIII., ac in altero ſa:
me. Pauli V. occaſione impetrationis licentiæ
pro inciſione Sylvarum, in primo quorum Pon-
tifex de eo ſe oſtendit optimè informatum, cùm
diligentèr omnia viderit, legerit, ac maturè con-
ſideraverit, & ſignantèr d. Conceſſionem Com-
munitati factam per Innoc. VIII., necnon noti-
tiam habuerit de lite pendente in Camera inter
ipſius Generalem Commiſſarium, & Commu-
ni-

nitatem ſuper devolutione, prætenſa ob iſtarum Sylvarum inciſionem,& mutationem ſtatus contra formam dictæ Conceſſionis; Ex enunciativis
13 enim Dominium confirmari obſervant, *Felin. in cap. cum cauſam num.4. verſ. tamen inſtrumenta de probat., Rot. in rec. dec.54.in fin. par.1.,dec.223. num.4. par.2. dec.81. n.12., et 13. par.5., dec.101. num.7., et 8., et dec.164. num.6. par. 6.* maximè
14 quia enunciativa, ſed aſſertio Dominii per Gregor.XIII. emiſſa, prævia viſura, & lectione ſcripturarum, habet vim Pontificiæ declarationis,
15 quæ attendi debet, ac ab ea reſilire, non licet *cap. ſi Papa de privil. in 6., Clem. literis de probat., Rot. in Hiſpalen. Præcedentiæ 11. Januarii 1692. §. Nitebantur cor. R.P.D. meo Caprara, et in Hiſpalen. Iuris ſedendi in Synodo 21. Iunii ſuperioris an. §. Ex hoc tamen Brevi Gregorii, cor. me.*

Majoris roboris exoritur tertium adminicu-
16 lum ex qualitate Pontificis locantis, quem nefas eſt, aſſerere rem alienam, ſibique non debi-
17 tam locare voluiſſe, ut in terminis Perſonæ Nobilis ad propoſitum advertit *Crot. conſ.132. num.10., et ſeq. lib.3., et Rot. in rec. dec.400. n.4. par.1. rec.*

Non diſſimile Dominii adminiculum deſcendit quarto ex ſolutionibus annuatim factis de Cenſu, ſeù Canone ducat.800. in Brevi Innocen-
18 tii VIII. locantis convento, ut ad probationem Dominii uno ore conſiderant DD., & ſignantèr *Spad. conſ. 124. num. 4. lib. 2., Manſ. Conſult.8. num.5., et 6., Adden. ad Barat. dec.602. num.18., Rot. cor. Dunoz. Iun. dec.741. num.2., Zarat. deciſ.86. num.6., cor. Bich. dec.402. num.8., coram Cocc. dec.628. num.5., cor. Cerr. dec. 235. num.2. in rec. dec.290. num.3., et 7. par.1., dec.597. nu.6. par.4. to.3., dec.79. num.4., dec.117. num.10., et dec.613. num.8. par.5., dec.164. num.8. par.6., deciſ.33. num.4. par.13., et dec. 35. num.3. part.18., et dec.340. nu. 25. par.19.* Eoque magis cum ſint
19 confirmatæ per decurſum duplicis centenariæ, quæ ad hanc probationem ſuperabundant, cùm longè minor annorum 30. ſufficiat *Roman. conſ. 127. num.1. verſ. ad hoc tamen, Alex. conſ.8. nu.2. lib.7., Manſ. Conſult.8. num.6., Cenſal. Dec. Lucen. 32. num.9., Rot. cor. Seraph. dec.869. num.3., cor. Cocc. dec.2017. num.8., cor. Bich. deciſ. 100. num.4., cor. Peutinger: dec.259. num.3., cor. Cerr. dec.464. num.5., et in rec. dec. 290. num. 4., et 7. par.1., dec.476. num. 10. par. 4. tom.2., deciſ. 359. num.11., et dec.618. num.8. part.5., et deciſ.297. num.7., et 8. par.8.*

Quintum provenit adminiculum ex eo, quod cùm Communitas pactis in locatione perpetua an.1473. contraveniſſet, R. Camera Apoſt. decennio poſt locationem habuit pro reſoluta, Officialemque tranſmiſit ad capiendam poſſeſſionem Bonorum, *d. Summ. num.3.*, & eam ſubindè per Procuratores, ſeù Agentes proprios adminiſtravit, *d. Sum. num.4.*, quod factum ſicuti lo-
20 cationis eſſectuationem per priùs oſtendit, ad probationem Dominii deſeruit, juxtà *Theoricam Bartol. in l. ad venditionem 23. C. de locat.*, quam commendat *Bald. in l. cum aliquis num.4. Cod. de Iur. deliber., Angel. in leg. Officium num. 2. verſ. ſed benè ff. de rei vindic., Dec. conſ. 146. num. 14., Menoch. conſ.409. num.11. lib.5., Rot. cor. Seraph. dec.1453. num.3., in rec. dec. 290. num. 1. part.1., et dec.193. nu.1. par.2., et dec.262. n.5., et 6. par.5.*

Inſurgit ſextum ex reſervatione iſtius directi Dominii ad formam ſæpedicti Brevis Confirmationis ſan. me. Gregorii XIII. facta per ſan. me.
21 Paul. V. in facultate Communitati conceſſa cædendi Sylvas, de quibus agitur, quæ ſanè reſervatio Dominii illud probat, *Rot. cor. Cocc. deciſ.217. num.5., et in rec. dec.224. num.24. par.12.*, indubitantèr cum Communitas hunc aſſenſum Pontificium requiſiverit pro Sylvarum Inciſione, illumque cum d. reſervatione acceptaverit,
22 itaut iſto caſu reſervatio vim confeſſionis habeat, ex ſe Dominium confirmans *Rot. cor. Pamphil. dec.461. num.3., et cor. Coccin. dec.1883. n.10. cor. Peutinger. dec.259. num.4. in rec. dec.290. n.2., et 3. par.1., dec.79. num.6., et dec.613. nu.4. par.5., dec.164. num. 5. par. 6., dec.35. num. 3. par.18., et dec.340. num.25. par.19.*

Conforme eſt ſeptimum deſumptum ex recognitione expreſſa iſtius Dominii in hoc præciſo caſu cædendi Sylvas per Communitatem, ut ſupra peracta, nàm eadem à Duce Jo: Angelo, prævia ſolutione ſcut.6000. cædendi licentiam impetravit. & per viam concordiæ ipſum in Dominum directum controverſorum Nemorum, & Sylvarum recognovit, ex quo enim dupliciter
23 Dominium arguitur, tùm ex impetratione licentiæ, quæ defectum libertatis oſtendit, *Rot. cor. Coccin. dec.375. n.14., in rec. dec.136. n.11. par. 6., deciſ.493. num.6. par.1., in Salisburgen. Iuris Metropolitani 26. Novembris 1691. §. Ex quibus actibus coram R. P. D. meo Priolo, in Derthuſen. Iuriſdictionis ſuper bono Iure 26. Aprilis 1694. §. Et his accedit cor. R. P. D. meo Caprara, et in Colonien. Præcedentiæ ſuper bono Iure 4. Iunii 1696. §. Præ-
24 exiſtentiam cor. me*: Tùm etiam ex ipſa recognitione in Dominum, *Rot. cor. Peutinger. deciſ.59. num.4., cor. Zarat. deciſ.89. num.4., cor. Cerr. deciſ.455. num.2., in rec. dec.290. num.2. par.1., deciſ.76. num.6. cum ſeqq. part.12., deciſ.33. num.4. par.13., dec.35. num.3., et dec.395. num.2. par.18., et dec.168. num.1., et dec.340. num.25. par.19.* Nec ambigendum eſt, tales actus geſtos ab Hominibus tunc temporis Univerſitatem repræſentantibus, aliis etiam in futurum, & ipſi Communitati præjudicare, cum agatur de re, quæ non ad
25 Privatos, ſed ad ipſam Univerſitatem ſpectat, ut diſtinguendo tradunt *Cancer. Var. Reſol. lib.3. cap.3. nu.27., Loſæus de Iur. Univerſit. par.1. cap.1. num.29., Rot. in Gerunden. Iuris cognoſcendi Cauſas criminales ſuper bono Iure 20. Iunii 1692. §. Quia concluſiones cor. R. P. D. meo Molines, et 12. Iunii 1693. §. Demum cor. Reverendiſs. Zamoren.*

Demùm, omiſſis aliis, Dominium controverſarum Sylvarum comprobatur etiam, ex quo poſt curſum duplicis, & ultrà centenariæ, nullus alius comparuit, ſeù repertus fuit, qui ſe aſſeruerit iſtarum Sylvarum Dominum, ut præ-
26 ſumptio inſurgat priùs apud Rev. Cameram, deindè penès Feudi Poſſeſſores Conceſſionarios, & Ceſſionarios Dominium exiſtere, prout in locationibus per Communitatem acceptatis, aliiſque actibus ſuperiùs recenſitis, enunciatum fuit, nam non ſolent Homines tanto tempore res ſuas, ſignanter egregiæ, ut hic æſtimationis
27 habere pro derelictis ad notata in *leg. cum de indebito ff. de probat. Bartol. in l. cum res n.12. verſ. qualit. autem ff. de probat.*, & in puncto, quàm benè conſiderat, *Rot. citata dec.400. n.5. par.1. rec.*

Quæ

Quæ adminicula fortiùs ſtringunt inſimul jun-
cta, & ponderata, prout etiam fieri debere in
28 hac probatione Dominii, notant *Manſ. conſul
tat.168. num.6.*, *Rot. coram Cavaler. dec.93.*, *&
in rec. dec.262. utrobique num.9. par.5.*, & ſuper-
abundant, cum agatur de materia antiquiſſima,
ubi leviores probationes ſufficerent, juxtà Do-
29 ctrinam, *Bald. in l. Judicia num.3. C. de rei vin-
dic.*, *Rot. cor. Cavaler. dec.93. num.3.*, *in rec. dicta
dec.400. num.2. par.1.*, *dec.678. num.3. par.3.*, *&
dec.313. num.1. cum ſeqq. par.9.*
Abſque eo quod obſtare potuerit exceptio,
quod non conſtet de identitate Sylvarum, ac
Nemorum conceſſorum Communitati per ſa.me.
Innoc. VIII.; nam cum in Brevi locationis per-
petuæ iſtius Pontificis deſignentur Sylvæ in For-
tia, & Diſtrictu hujus Caſtri, & pro illis Com-
30 munitas ſolvat conventum Cenſum, ſeù Cano-
nem duc.800., eidem incumbit onus oſtendere
31 Sylvas, pro quibus ſolvit, earumque confines
demonſtrandi, *Bald. conſ.225. lib.1. Valaſc. de
jur. emphyt. quæſt.8. num.2., & ſeq.*, *Fulgin. eo-
dem tract. tit. de contract. quæſt.27. num.2.*, ut niſi
eas oſtendat, neque doceat aliundè acquiſiviſſe,
32 omnes præſumantur emphyteuticæ, & cenſua-
riæ, *Ruin. conſ.50. num.14., & 16. lib.1.*, *Natt.
conſ.556. num.3., & ſeq.*, *Jaſon. conſ.235. n.8.
lib.2.*, *Card. de Luc. de emphyt. diſc.56. num.2.*,
Pacion. de locat., et conduct. cap.65. num.133.,
Rot. inter diver. dec.147. num.8., et per tot. par.4.,
in rec. dec.508. num.1., et per tot. par.1., *dec.359.
num.48. par.5.*, *cor. Merlin. dec.174. n.8.*, *et coram
Bich. dec.485. num.4.*
Conſtito itaque de Dominio D. Ducis, pro il-
lius effectu, cenſuerunt DD. eidem per Commu-
nitatem ſolvendum eſſe d. annum Cenſum, ſeù
Canonem duc.800., juxtà normam, & formam
in perpetua locatione, ut ſupra, per ſa. me. In-
noc. VIII. Communitati facta, cum in ea D. Dux
in Juribus Cameræ ſubrogatus fundatam habeat
intentionem, ac ex Perſona Auctorum in dupli-
33 ci, & ultra centenaria quaſi poſſeſſione hujuſ-
modi exactionis, quæ meliorem titulum de mun-
do Poſſeſſori præbet, Rot. *in rec. dec.218. num.5.
par.6.*, *dec.574. num.10.*, *dec.709. n.1. par.18.*, *in
Colon. Præcedentiæ ſuper bono Jure 4. Jun. 1696.
§. Tùm tertio cor. Me.*
In ſequelam inſuper declarati Dominii penès
D. Ducem, crediderunt PP. licitum non eſſe
Communitati, & Hominibus conductoribus,
eodem D. Duce reluctante, & non conſentiente,
nedum extirpare, & in aliam formam redigere,
ſed nec etiam incidere Sylvas, de quibus agitur:
quoniam cum eædem ex lege locationum, & ex
ipſarum Sylvarum natura deſtinatæ non fuerint
ad cædendum, ſed ad fructus ex ipſis colligendos;
vel ad Animalium paſcua, talis extirpatio, re-
34 ductio, & inciſio Communitati, ac Hominibus
prohibetur, *Text. in l. æquiſſimum §. Uſufructua-
rius*, *& in l. ſed ſi grandes 12. ff. de uſufruct. l. divor-
tio §. Si fundum ff. ſolut. matrim.*, *Bucafer.* Reſpon.
84. *num.7.*, *Ciarlin. Contr.2. num.1., & 2., &
Contr.51. num.13.*, *Poſth.* Reſol.136. *num.58.*,
Queſad., & Pil. diſſer.4. num.6. cum ſeqq., *Gut-
tier. de Tutel. par.3. cap.27. num.10., & 15.*, *Ti-
raquel. de* Retract. *Convent. §.3. gloſſ.1. num.23.*,
*Jul. Clar. §. Feudum qu.47., & §. Emphytheuſis
quæſt.26.*, *Barbat. de Diviſ. Fruct. par.1. cap.17.*
num.108., *Ruginel. de Arbor. cap.14. n.36.*, *Gall.
de Fruct. diſp.3. art.5. num.11.* plenè, *Boſſ. Oper.
Moral. tom.3. tit.18. à num.439.*, *Pecch. de Servit.
tom.2. cap.8. qu.281. à num.82.*, *Surd. dec.300.
num.6.*, *Borgnin. Cavalcan. dec.44. num.27. to.1.*;
ſolùmque Communitati, & Hominibus ultrà re-
35 gularem fructum dd. Sylvarum permittitur Jus
lignandi pro propriis ædificiis, quod etiam per pa-
ctum conventum fuerat in prima locatione an-
ni 1473. cum licentia tamen D. Ducis, quam
36 in puncto requirit *Mongiorg. de Inciſ. Arbor. ab
emphyt. facien. poſt tractat. de Pact. Francand. cap.14.
ante num.15.*
Controverſa autem Nemora, & Sylvas, tàm
ex lege locationum, & conceſſionum, quàm ex
ipſarum natura deſtinatas non fuiſſe ad cæden-
37 dum, hæſitatum apud DD. non fuit; Perſpecta
ſiquidem lege locationum, & conceſſionum ex
eis apparuit, tales inciſiones ultra proprium uſum
fuiſſe vetitas, nàm in prima locatione perpetua
38 anni 1473. ſtabilitum expreſsè fuit, quod Com-
munitas Sylvas manutenere, & conſervare de-
beret, eaſque non incidere, nec incidere face-
ret, ut *Sum. D. Ducis d. num.1. lit.G.*, & in al-
tera ſubſequenti de an.1489., licèt talis prohibi-
tio litteralitèr non legatur, attamen, vel repeti-
ta ſubintelligitur, tùm ex præſumptione, de qua
Dec. conſ.184. num.4., *Larath. in Theatr. Feudal.
to.1. par.4. dilucid.58. n.4.*, *Jaſon. de Feud. par.7.
39 nu.22. cum ſeqq.*, plenè *Rot. cor. Cocc. dec.2283.
n.52. cum ſeqq.* Tùm etiam ex illis verbis — *Cum
omnibus, & ſingulis uſibus, & conſuetudinibus ha-
ctenùs conſuetis, ut dict. Summ. num.5. litt.E.*, aut
ſaltem virtualitèr inducta ex aliis verbis ibi: *Vo-
lentes, prout etiam per Oratores veſtros ad Nos de-
ſtinatos, ad id Vos ſpontè obtuliſtis, quod Bona dict.
Cameræ pro poſſe manuteneatis, conſervetis, augea-
tis, & defendatis &c., ut lit.F.*, quæ virtualem
40 prohibitionem talis inciſionis deſignant, ſtante
obligatione per Communitatem ſuſcepta, illas
manutenendi, conſervandi, & augendi, *Buca-
fer. Reſponſ.84. num.6., 7., 23., & 24.*, *Pech. de
Servit. to.2. cap.8. q.28. n.96.*, Præmaximè huic in-
terpretationi famulante obſervantia deducta,
tàm ex dict. Literis Greg. XIII., per quas etiam
41 tacitè Anteceſſoris conceſſio, quantumvis dubia
declarata remanſit, ex *Bald. in Proœm. Feud.
n.18.*, *Roland. à Vall. conſ.2. num.271. lib.1.*, *Ruin.
conſ.38. num.9., & 10., & conſ.208. num.8. lib.1.*
Menoch. conſ.191. nu.10., & 48., *Rot. in recent.
deciſ.663. n.22., & 23. par.1.*, atque inſuper ex
licentiis per Communitatem obtentis, & ſignan-
tèr à Dominis, & Poſſeſſoribus Caſtri pro inci-
42 ſionibus, quæ prohibitionem hujuſmodi præſup-
ponunt, *Rot. in recen. dec.636. num.12. par.6.*, *&
dec.654. n.16., & 17. par.8.*
Ex natura ulteriùs ipſarum Sylvarum, cum
Arbores in illis exiſtentes ſint, ut plurimùm
43 fructiferæ, utpotè conſiſtentes in Caſtaneis,
Quercubus, & ſimilibus, *Buccafer. Reſponſ.84.
n.9.*, *Queſad., & Pil. d. diſſert.4. n.8.*, *Gall. de
Fruct. diſput.3. art.5. num.7.*, *Mongiorg. d. Tractat.
de Inciſion. Arbor. ab emphyt. facien. nu.20.*, *Pecch.
de Servit. d. tom.2. cap.8. qu.28. n.89.*, quæ cæduæ
44 dici non poſſunt, cùm alias fundus deterior in
proprietate redderetur, *Guttier. de Tutel. par.3.
cap.27. n.4.*, *Barboſ. in leg. ſi divortio, §. ſi fundum
num.1., & 2. ff. ſolut. Matrim.*, *Caſtil. de Uſufruct.*

cap.25. nu.35., *Ruginell. de Arbor. cap.14. nu.13. circa medium*, *Pecch. de Servitut. ubi ſupr. nu.86.*, *Boſs. Oper. Moral. d. tom.3. tit.18. n.427.*

In nihilo obſtante replicatione, quod hujuſmodi Sylvæ, ac Nemora ſint de iis, quæ ex inciſionibus renaſcuntur; quandoquidem ad conſtituendam Sylvam cæduam, ſatis non eſt, prout prætenditur, quod eadem ex inciſionibus renaſcatur, ſed etiam copulativè requiritur, quod
45 ad hoc per emphyteutam, ſeù conductorem habeatur, ut cædatur, & cædi faciat, atque illius utilitas in hoc conſiſtat, ut per *Text. in leg. Sylva 30.*, *ibique Gloſſ. ff. de verbor. ſignificationib.* benè explicat, *Caſtill. de uſufruct. cap.25. n.35.*, *Ruginell. de arborib. dict. cap.14. n.13.*, *Molin. de Primogenitur. lib.1. cap.22. num.2.*, *Mantic. de tacit. lib.22. tit.29. num.32.*, *Gutier. de Tutel. eadem par.2. cap.27. n.2.*, *& 5.*, *Garz. de expenſ. cap.11. nu.31.*, *& 35.*, *Boſs. Oper. Moral. d. tit.18. n.424. cum ſeqq.*, *ubi concordantes*.

Minùs ad reddendas cæduas hujuſmodi Sylvas adduci potuere, tàm factum antedicti Cardinalis ab Altæmps, ſequutum de an.1588., qui juſſit, Sylvam Plani nuncupati *delle Coſte*, per 25. annos priùs reciſam, diradari, quàm etiam facta Ducum Succeſs., ſuorumque Miniſtrorum; Nam Card. per diradationem dici non poteſt, Sylvam cæduam recognoviſſe, ſed potiùs arguit illam ad priſtinam venuſtatem, & ſtatum redire voluiſſe, & inciſio per eundem confeſſa, eſt ea, quæ dedit cauſam d. controverſiæ excitatæ ſuper devolutione ex hoc capite per Commiſſarium Generalem Rev. Camer. prætenſa. Cæteræ autem inciſiones ſequutæ in vita Ducis Petri, & noviſſimè cum aſſertis licentiis Sac. Congreg. Bo: Reg: nihil ponunt in eſſe in conſtituendo hanc Sylvam in ſtatu cæduitatis, eo quia cum d. Dux, & modernus Dom. filius talis qualitatis eſſent ignari, prout de jure præſumitur, præſertim cum aliàs
46 non permiſiſſent tantam proprii Juris jacturam, *l. de his ff. de tranſact.*, *Rot. cor. Buratt. d. dec.899. n.2.*, *cor. Cer. dec.559. n.4.*, *cor. ſan. me. Alex. VIII.*, *dec.51. n.7. in Bononien. Fideicommiſſi 9. Decemb. an. præteriti à §. Ignorantia enim*, *cor. R. P. D. meo Molines*, uti ſuorum Jurium
47 ignorantibus, nullum præjudicium valuit irrogari. *Text. in l. nec ignorans C. de donat.*, *Alex. conſ.113. num.3. lib.4.*, *Add. ad Rot. in rec. dec.1. n.50.*, *& ſeqq. par.8.*, *& eadem Rot. inter diverſ. dec.37. num.2.*, *& 3. par.2.*, *& cor. Priol. dec.360. num.13.* Et hinc nec Epiſtolæ Ducum, neque Informationes Auditorum, in quibus hæc cæduitas Sylvarum præſupponitur, obſtare viden-
48 tur ratione d. juris ignorati, quamvis regulare ſit, ſupponentem nihil in præſuppoſito diſponere, *Alex. conſ.17. n.7. lib.2. Cravet. conſ.966. num.10.*, *Rot. dec.23. in fine de Procur. in antiqu. & in rec. dec.194. num.4.*, *& dec.244. n.5. par.4. tom.2.*

Demandarunt etiam DD. pro effectu iſtius Dominii reſtituendas eſſe Domino Duci pecunias extantes, bonaque fide non conſumptas ex præteritis inciſionibus Sylvarum à Communitate retractas, & in ſpecie inveſtimenta in Locis Montium, & aliis Bonis ex eiſdem pecuniis per eandem Communitatem confecta, unacum illorum fructibus extantibus, & bona fide non conſumptis, eo quia dum ex præmiſſis licitum non erat Communitati Surianenſi ad inciſiones Sylvarum devenire, pretium ex illis percæptum,
49 & bona fide non conſumptum, D. Duci reſtitui debet, nè Communitas aliàs lucrum ex aliena jactura reportet, *Pacion. de Locat.*, *& Conduct. cap.29. n.10.*, *11.*, *& 30.*, *Epiſc. Verulan. in Obſervat. ad* Rubr. *6. Stat. Faventini lib.5. n.21.*, *& 43.*, *Rot. cor. Dunoz. Jun. dec.1008. n.7.*, *& in Rom. Inciſionis Arborum 1. Julii 1695. cor. R. P. D. meo Priolo*. Non attento, quod idem pretium inveſtitum fuerit favore ipſius Communitatis inci-
50 dentis. Nam nihilominus cum dicatur præexiſtens, & non conſumptum, D. Duci debetur ad *Text. in l. item neſciunt*, *§. Præter hæc ff. de petit. hæredit.*, plenè *Panimol. dec.54. adnot.3. num.48. & Rot. in rec. dec.3. num.38. cum ſeqq. par.7.*, una
51 cum ejus fructibus extantibus, & bona fide nec conſumptis, qui Dominium ſequuntur, *l. ex diverſo ff. de rei vind.*, *Rot. in recent. deciſ.198. n.10. part.14.*

Denegata tamen fuit aſſociatio D. Duci ad hujuſmodi Sylvas, & cætera Bona ex capite multifariæ devolutionis petita, quamvis enim eadem deſumpta fuerit, tùm ex non ſolutione Cenſuum intra ſtatutum tempus, tum etiam ex reiteratis inciſionibus Arborum fructiferarum, & non cæduarum ex Nemoribus, & Sylvis controverſis, tum demum ex mutatione formæ, & reductionis ad culturam Sylvarum Ciliani, & Malcani cum
52 ſubſequuta illius alienatione, ex quibus devolutio regularitèr incurritur, ut de primo capite *Antonell. de Temp. Legal. lib.3. cap.7. n.23.*, *Burg. de Laudem. par.1. inſpect.10. num.9.*, *Vallaſ. de jur. Emphyt. qu.8. num.11.*, *Fincher. par.2. de Emphyt.*
53 *diſp.1. ſect.2. §. 1. ſub n.31.*, *Dſch. dec.29. n.2.*, *Borgin. Cavalcan. dec.30. num.132. verſ.*, *& maximè par.2.* De ſecundo, *Corbul. de Cauſ. Privat. ob non ſolut. canon. ampl.5.*, *Cald. de Jur. Emphyt. lib.4. cap.9. num.25.*, *Fulgin. eod. tract. tit. de ſolut. canon. qu.1. n.11.*, *Pacion. de Locat.*, *& Conduct. cap.54.*, *& 55. utrobique num.1.*, *Rot. cor.*
54 *Bich. dec.485. num.18.*, *in rec. dec.218. nu.17. par.16.* De tertio, *Bucaſer. Reſp.84. per tot.*, *Molin. Reſol.92. ſub n.19.*, *Manſ. conſ.23. n.7. Gobb. conſul.5. à n.63. ad fin.*, *Caſtald. conſult.200. n.28. Gall. de Fruct. diſp.3. art.5. num.38.*, *Lagunez. eod. tract. par.1. cap.6. n.42.* pluribus recollectis, *Pecch.*
55 *de Servit. tom.2. cap.8. qu.28. n.82.*, *Comazzan. dec. Lucen.65. num.3.*, & de quarto, *Bald. in l.1. nu.11. C. de Jur. Emphyt.*, *Lagunez.*, *ubi ſupra*, *n.30. cum ſeqq.*, *Rendel. de Vinea*, *& Vin. par.2. cap.3.*, *Ruginel. de Arbor. cap.14. à nu.91.*, plenè *Boſs. Oper. Moral. to.3. tit.28. à nu.454.*, *Crivel. dec. Dolan.15. num.4.*

Opitulatur nihilominus in hac facti ſpecie Communitati, & Hominibus bona fides exoriens ex licentiis Sac. Congreg. Bon. Regim., ex factis DD. pro tempore Ducum, ac ex Informationibus ſuorum Auditorum, & Miniſtrorum, atque demùm ex receptione Cenſuum, ſeù Canonum,
56 quæ in Communitate, & Hominibus Surianenſibus cauſare valuerunt bonam fidem, ſufficientem ad præſervandos eoſdem à caducitate, juxta Doctrinam *Innoc. in cap. potuit nu.2. de locat.*, *& conduct.*, *Fulgin. de Jur. Emphyt. tit. de alienat. qu.1. limit.43.*, *Joſeph Ludovic. dec.22. num.43.*, *Magon. dec. Florent.145. n.19.*, *Rot. cor. Arguell. dec.118. n.14. in rec. dec.73. n.3.*, *& 4. par.10.*, *dec.408.*

dec.408. num.91., & 92. par.16., benè in dec.168. n.6. cum ſeqq., & dec.269. num.6. par.19. in Rom. Devolutionis 14. Dec.1665. §. Atque in his, cum ſeqq. cor. bo. mem. Card. Taya, in Piſauren., ſeu Fanen. Emphytheuſis 3. Junii præced. an. §. Quinimò cor. R.P.D. meo Molines, & noviſſimè in Rom.
57 ſeu Portuen. Tenutarum ſuper fructibus 10. Januarii præt. §. contrarium, cor. R.P.D. meo dell' Olmo. Imò in hoc caſu quævis etiam minùs juſta cauſa paſſim admitti ſolet, Text. in l. igitur §. Poteſt ff. de liber. cauſ. Menoch. conſ.460. n.4., Corbul. de cauſ. privat. ob non ſolut. canon. cauſ.15. limit.17. nu.2., Rot. cor. Card. Cerr. dec.872. n.25. & in dict. Romana devolutionis cor. Cardin. Taya. §. Quia requiritur, & in citata Rom., ſeu Portuen. cor. R.P.D. meo dell'Olmo §. Quoniam; Clariùs reſpectu aſs. negationis Dominii, nam quidquid ſit, an eadem affirmari poſſit, ſequuta fuiſſet ex
58 facto Procuratoris d. Communitatis, & Hominum, quibus ſine ſpeciali mandato præjudicare non poteſt, Grat. diſcept.957. num.1., Corbul. de cauſ. privat. ob mendac. cauſ. prima num.11. in fine, & num.12., Fulgin. de Jur. Emphyt. tit. de var. caducit. qu.10. n.11. Rot. in rec. dec.231. n.21. cum ſeqq. par.18., & in Romana Manutentionis 12. Junii 1686. §. ſed neutrum cor. Eminent. Mediolanen. Atque inſuper quoad caducitatem prætenſam ex omiſſa ſolutione terminorum annui Cenſus, cum
59 illi fuerint oblati, id ſufficit ad caducitatem vitandam, juxta Gloſ. in l.27. verb. ſecundùm legem C. de Jur. Emphyt., Surd. conſ.86. num.27. Rot. in rec. dec.375. num.12. cum ſeqq. par.13., & cor. Cer. dec.812. à num.22.

Hæc quoad Dominium, ejuſque effectus, quo verò ad manutentionem authumavit Rota, dandam eſſe Communitati in Jure paſcendi, colligendique glandes, & Caſtaneas, alioſque regu-
60 lares harum Sylvarum fructus percipiendi, ac in Jure lignandi pro Communitatis, & ipſius Hominum ædificiis, cum licentia tamen D. Ducis,
61 ſecùs tamen in prætenſo Jure incidendi eaſdem Sylvas pro aliis uſibus, & ſignantèr ad effectum vendendi, eaſque extirpandi, & in aliam formam redigendi, D. Duce diſſentiente, pro quibus ma-
62 nutentio denegata fuit, cum ultra malum Jus ex ſupra firmatis Communitas, atque Homines nullam poſſeſſionem habeant ob prænarratas licentias deſuper ab eis petitas, & obtentas.

Et ita in hunc modum accerrimè Partibus inter ſe decertantibus, reſolutum fuit.

R.P.D. MUTO.

HORTANA SYLVARUM.

Lunæ 9. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

Confirmat. præcedens Deciſio, dilata ſolummodò reſolutione, quoad inveſtimenta facta ex prætio inciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Dominium Sylvarum probatur ex perpetua illarum locatione.*
Ac ex alio antiquo inſtrumento locationis. num.3.
Ex enunciativis. num.4.
Ex continuatis ſolutionibus canonum. num.5.
Ex recognitione facta in Dominum. num.6.
2 *Conductor non poteſt impugnare Dominium locatori.*
7 *Dominium probatur, ex locatione, concurrentibus adminiculis.*
8 *Dominium feudi in illius conceſſione tranſit in inveſtitum.*
9 *Conceſſiones, ſive ceſſiones gratioſè, factæ à Romanis Pontificibus revocatæ fuerunt per Urb.VIII., & Innocent. X.*
Non procedit revocatio in conceſſionibus ex Cauſa oneroſa. num.10.
Et talis titulus oneroſus poteſt allegari vigore centenariæ. ibidem.
11 *Dominium Caſtri Suriani quomodo pervenerit in Dominos ab Altemps.*
12 *Papa in conceſſione gratiæ non præſumitur velle præjudicare cæteris juribus Indultario competen.*
13 *Cenſus imponi poteſt etiam ſuper re aliena.*
14 *Confeſſiones ſuper libertate bonorum aliquando emittuntur ad alliciendos Creditores.*
Et ideo non attenduntur. num.15.
16 *Confeſſiones erroneæ non præjudicant confitenti.*
17 *Declarationi Summi Pontificis plenè venit deferendum.*
18 *Facta ad abundantiorem non præjudicant.*
19 *Bona ſita intra fines bonorum Emphyteuticor. præſumuntur Emphyteutica*, & num.22.
20 *Onus cuſtodiendi confinia ſpectat ad Emphyteutam.*
21 *Emphyteutæ ſolventi Canonem pro bonis ſitis in pertinentiis certis, ineſt onus docendi, pro quibus illa ſolvit.*
23 *Emphyteuta, non poteſt Sylvam non ceduam extirpare, reducere, & incidere, decl.* ut ibid.
24 *Sylva ad hoc ut dicatur non cædua, requiritur quod conceſſa fuerit, ut cædua.*
25 *Caſtaneæ, & glandes ſunt in fructu.*
Sylva, probetur non cædua.
Ex quo conſiſtat in Caſtaneis, & aliis Arboribus fructiferis. num.25.
Ex prohibitione incidendi Arbores. num.26.
Ex obligatione Sylvas manutenendi, & conſervandi num.27., & 28.
Ex ſubſecuta obſervantia. num.29.
Ex licentia petita Sylvas cedendi. num.31.
Ex Confeſſione. n.34. — *Ampl. ſi ſit facta ſupremo Principi.* num.35.
Ex illius diradatione. n.33.
27 *In ſecunda locatione præſumuntur repetita pacta in prima locatione conventa.*
30 *Solemnitates requiſitæ in contractu Communitatis præſumuntur ex lapſu longi temporis.*
31 *Prohibitio præcedens probatur ex licentia petita, & obtenta — Ampl.* num.32.
33 *Diradatio non probat Sylvam fuiſſe cæduam ſed potius contrarium.*
35 *Confeſſio facta Supremo Principi ſuperlativè probat con. confitentem.*

DECISIO XXXVII.

Super Sylvis, & Nemoribus, aliiſq; bonis Caſtri Suriani controverſiis quampluribus exortis inter D. Ducem Joſephum Mariam ab Altæmps iſtius, illorumque Dominum, ac Communitatem, & Homines ejuſdem Caſtri, Sac. Tribunal noſtrum, ad quod

ad quod à Sententia A.C. devolutæ fuerant, in examine generalis Dubii — *An conſtet de Dominio D.Ducis, & ad quos effectus, ſeù potiùs Communitati ſit danda manutentio?* reſpondendum cenſuit, Dominium Sylvarum ſpectare D. Duci ad effectum exigendi ſolitum Canonem, ſeù Cenſum duc.800. prohibendi memoratis Communitati, & Hominibus, ne, ipſo invito, Sylvas in alium uſum redigant, extirpent, ſeu incidant, præter ſolam neceſſitatem pro propriis ædificiis, requiſito tamen conſenſu D. Ducis, cum agnitum fuerit, Sylvas has nec ex lege locationum, & conceſſionum, minuſque ex ipſarum natura deſtinatas fuiſſe ad cædendum, & inſuper ad hoc, ut Communitas reſtituere teneatur D. Duci pecunias extantes, ac bona fide non conſumptas ex præteritis Inciſionibus Sylvarum retractas, ac etiam inveſtitas in Locis Montium, aliiſque Bonis, una cum illorum fructibus bona fide non conſumptis, denegata tamen D. Duci aſſociatione ad hujuſmodi Sylvas, aliaque Bona ex capite multifariæ devolutionis prætenſa, & manutentionem Communitati concedendam eſſe in Jure paſcendi, colligendique glandes, & caſtaneas, ac alios regulares Sylvarum fructus percipiendi, & in jure lignandi pro Communitatis, ejuſque Hominum ædificiis, accedente licentia d. D. Ducis, denegandam tamen in prætenſo Jure incidendi eaſdem Sylvas pro aliis uſibus, & ſignantèr ad effectum vendendi, eaſque extirpandi, & in aliam formam redigendi, d. D. Duce diſſentiente; prout latiùs ex Deciſione coram Me promulgata die 10. Martii proxim. præt., cujus fundamentis ad novum examen in hodierna Audientia revocatis, DD. exceptis dumtaxat Inveſtimentis factis ex pecuniis Inciſionum, in quibus ob ſciſſuram Suffragiorum dilata fuit reſolutio, cum ordine, ut ſuper hoc cauſa reproponeretur, in reliquis permanendum eſſe in deciſis reſolverunt.

Ordinatè ſiquidem procedendo quoad reſoluta, Dominium Sylvarum penès D. Ducem re-
1 cognitum fuit indubium; Nam ſicuti negari non poteſt, illud ſpectaſſe ad Rev. Camer. Apoſtol., tàm ex perpetua Sylvarum locatione eidem Communitati facta, uſque, & de ann.1489. per Sa:Me: Innoc.VIII. ſub reſervatione annui Cenſus, ſeù Canonis 800. ducatorum certis anni temporibus perſolvendi, quod ſatis eſſet, ut
2 Communitas Cameræ Locatrici Dominium refricare non poſſet, ut ultra adductos in Deciſ., quæ confirmatur §. *ſanè, Rot.cor.Merlin.dec.*376. *n.*1. *cor.ſa.mem.Alex.VIII. dec.*105. *n.*2., *& deciſ.*121. *num.*10., *cor. Celſ. dec.*358. *n.*1., *&* 2. *cor. Cer. dec.*643. *num.*1.

Quam etiam ex aliis probationibus, ſeu demonſtrationibus, nimirum ex antiquiori Inſtru-
3 mento conſimilis perpetuæ locationis factæ de an.1473. per Rev. Cam. de mandato ſan. mem.
4 Sixti IV. ex enunciativis emiſſis iſtius Dominii in nonnullis Literis Apoſtolicis, ex continuatis
5 ſolutionibus d. annui Canonis, ſeù Cenſus, ex recognitione iſtiuſmet Dominii facta per ipſam
6 Communitatem, & Homines favore Ducis Jo: Angeli ab Altæmps moderni D.Ducis Auctoris, & ex aliis relatis in præterita Deciſione *d.§. ſanè cum* 12. *ſeqq.*, quæ, vel ex ſe Dominium convincunt, aut ſaltem antedictæ locationi ſan. mem.
7 Innoc.VIII. ad pleniorem illius probationem vires accreſcunt, *Rot. cor. Priol. dec.*100. *nu.*3., *cor. Peuting.dec.*336., *in rec. dec.*290. *part.*1., *& dec.*198. *in omnibus n.*1. *par.*8., *dec.*396. *in princ. par.*18., *& dec.*307. *n.*3. *par.*19.

Et propterea conſtito de innegabili Dominio penès R. Cameram, in neceſſarium conſequens emergit illud tranſlatum fuiſſe in D. Ducem poſſeſſorem Caſtri ejuſdem Cam. ceſſionarium,
8 & ſubrogatarium, ut ultra relatos in Deciſione præt. *Rot. in rec. dec.*487. *num.*4. *par.*4. *tom.*2., *deciſ.*74. *num.*3. *par.*7., *dec.*440. *n.*3., *&* 7. *par.*14., *dec.*301. *num.*6. *par.*15., *& dec.*34. *n.*15. *par.*17., & in *Bononien.*, *ſeu Imolen. Bonorum ſuper portione Sororis Mariæ Cæleſtis* 28. *Aprilis prox. præt.* §. 1. *cor. R.P.D. meo dell'Olmo*.

Adversùs quàm ceſſionem, & ſubrogationem perperàm oppoſitum fuit de illius revocatione, & extinctione, ex quo cum ſupponatur Cardin.
9 Marcum Siticum ab Altæmps titulo gratuitæ Conceſſionis inveſtitum fuiſſe de his Sylvis, & in Juribus Cameræ ſubrogatum à ſa.me.Greg.XIII., talis ſubrogatio, ſeù ceſſio revocata deinde fuerit cum reverſione Dominii ad Cameram ex Conſtitut. Apoſt. ſan.me. Urb.VIII. inter ejus in ord. la 30. §.13., & ſa.me.Innoc.X. inter ſuas 13. §. 21. Quoniam præterquamquod exceptio hæc non promovetur à Camera, & à tempore Bre-
10 vis uſque ad præſens effluxi fuerunt pluſquàm centum anni, ut allegari poſſit titulus oneroſus, & correſpectivus in Bullis revocatoriis non comprehenſus, ex notorio Privilegio centenariæ, de quo *Rot. in Colonien. Præcedentiæ* 4. *Junii* 1696. *cor. me*, *& in Nullius*, *ſeu Senogallien. Bonorum ſuper bono Jure* 13. *Maii præced. an.* §. *Præterea cor. me*.

Subrogatio hujuſmodi in directo Sylvarum Dominio Cameræ non duxit ortum ex relata Conceſſione Gregor. XIII., ut malè ſupponitur, ſed longè ante; Nam Clem.VII. Suriani Caſtrum cum omnibus Bonis, ſinguliſque fructibus, proventibus, & redditibus undequaque provenientibus, vaſſallagio, mero, & mixto Imperio, quæ Camera ipſa in illis habebat, titulo oneroſæ Con-
11 ceſſionis tranſtulerat in Nicolaum de Ruvere, ſolventem ſum. duc.8. mil. cum pacto tamen redimendi favore Sedis Apoſtol., & de eodem Caſtro, & Bonis poſtea ſa. me. Paulus III. prævia dimiſſione Card. Rodulphi tunc Poſſeſſoris, retento pacto redimendi, inveſtivit modo, quo ſuprà, Julium paritèr de Ruvere, quod pactum deinde ſa. me. Pius IV. favore Card. Chriſtophori Madrutii acquirentis pro Fortunato Nepote ob ejus præclara merita caſſavit, & abolevit; Itaut Caſtrum liberè, & in perpetuum cum mero, mixtoque Imperio, & aliis, quæ de Jure Dominii debentur poſſidere, & tenere valeret, reſervato pro eodem annuo cenſu Crateris argentei, ponderis libræ unius in ſignum ſupremi Dominii, à quo Fortunato Caſtrum, ut ſupra cum ejus Bonis, & Sylvis, titulo emptionis devenit in Cardin. Marcum Siticum ab Altæmps, & Gregor. XIII. emptionem hanc latiſſimè confirmavit, ut latiùs habetur in relatione facti habita in altera deciſione, §. *primo cum ſeqq.*

Itaque ſuo marte ruit ſuppoſitum, quod Sylvæ gratuitò conceſſæ fuerint Card. Marco Sitico per ſan. me. Gregor. XIII., nam ex expoſita narrativa palàm redditur, eas ante fuiſſe conceſſas

ceſſas per Clem. VII. Nicolao de Ruvere, à quo D. Dux mediatam cauſam habet, non obſtant. verbis in Lit. Apoſt. Confirmationis Greg. XIII. *gratiosè, & liberalitèr perpetuò damus, & elargimur*; Nam ut patet ex integro illarum contextu, hæc verba non referuntur ad Sylvas, Bona, & Caſtra, cum eſſent ex titulo oneroſo antecedentèr conceſſa, ſed ad habilitatem illegitimorum, ad Privilegia, & Gratias, prout congruit etiam intentioni Pontificis concedentis, quem veriſimile non eſt, per hujuſmodi gratiam præjudicare
12 voluiſſe antedicto Card. præcedentèr verò Sylvarum Domino, quem favoribus proſequi intendebat, ut conſiderat *Rot. in Rec. dec. 360. n. 14. par. 18. in Colonien. Præcedentiæ 4. Junii 1696. §. Elicitur tertia cor. me, & in Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum ſuper bono Jure 13. Maii præced. ann. §. urgere nec viſa fuit, paritèr cor. me.*

Abſque eo quod ad excludendam exiſtentiam Dominii Sylvarum antè præfatas Lit. Greg. XIII. penès Poſſeſſores Caſtri, vis fieri potuerit in impoſitionibus nonnullorum Cenſuum per Communitatem factis ſuper his Sylvis, cum hæ ſint
13 actus æquivoci; nàm etiam in re aliena Cenſus imponi poſſunt, & aſſertivæ Dominii ibidem per Communitatem emiſſæ referri poſſunt ad Dominium utile, non attentis approbationibus, quoad duas ex hujuſmodi Impoſitionibus geſtis per Julium de Ruvere, & Card. Madrutium poſſeſſores, cum referantur ad d. Dominium utile, vel ad ſummum, cum Cenſus fuerint per Communitatem creati, & impoſiti ad ipſorum commodum, quia bonam fidem recognoverunt, ve-
14 riſimile redditur, ut hujuſmodi narrativæ factæ fuerint ad hoc, ut Communitas pecunias deinde ad ipſorum manus perveniendas inveniret, ut ex hac ratione ſimiles narrativas, & confeſſiones
15 reijciendo, dixit, *Rot. in Rom. Fideicommiſſi de Avila 16. Junii 1692., §. Et altera in fine confirmata cor. Me 1. Martii 1694., §. fin. in fine*; & revera ad hunc finem emiſſas fuiſſe oſtendit qualitas ipſa Confeſſionum, Sylvas Jure Dominii ad Communitatem pertinere, quando Communitas Dominium hoc nec prætendit, nec prætendere poteſt, ut in omnem caſum Confeſſiones ex
16 hoc capite detegerentur erroneæ, quæ confitentibus præjudicare non poſſent, *Text. in l. error. Cod. de Jur., & fact. Ignor. de Angel. de Confeſſ. lib. 3. par. 20. num. 26., & 27. Rot. Coccin. deciſ. 809. num. 4.*: addito, quod tertius ex dd. Cenſibus impoſitus fuit cum licentia, & præſentia Card. ab Altæmps expreſsè præſervantis omnia, & ſingula ipſius Jura, quod convincit, Communitatem ex ſe ob defectum Dominii Cenſum imponere non valuiſſe.

Minuſque ſuper Inſtantia Commiſſarii Cameræ pro devolutione iſtarum Sylvarum ante recenſitas Literas Gregor. XIII., nec ſuper donatione ejuſdem Pontif. in eis factæ prædicto Cardinali Marco Sitico ab Altæmps, etiam quorumcumque Jurium d. devolutionis; Nam devolutio eatenùs intentata fuit à Commiſſario Cam., quatenus exiſtimabat adhùc pactum redimendi durare, prout clarè declaratum legitur
17 in dd. Literis Gregor. XIII., cui declarationi ſtandum eſt, *Cap. ſi Papa. de Privil. in 6. Rot. in Hiſpalen. Præcedentiæ 11. Januarii 1692., §. Nitebantur cor. R. P. D. meo Caprara, & in Hiſpal. Juris ſedend. in Synodo 21. Junii præced. an., §. Ex hoc tamen. Brevi cor. Me.*

Donatio autem, ſeu conceſſio per Papam Cardin. iſtorum Jurium ex hoc capite devolutionis cenſetur facta ad abundantiorem cauthelam,
18 quæ non præjudicat, *Rot. inter diverſ. dec. 519. num. 3., verſ. minus facit, par. 1. in rec. dec. 182. num. 18. par. 15., & alibi frequenter.*

Agnoſcunt Defenſores Communitatis Dominium Sylvarum penès D. Ducem, ſed illud contendere conantur ex capite non probatæ illarum Identitatis; Verùm, & hæc exceptio conſimilis Irrelevantiæ detegitur ex ipſa perpetua locatione Sylvarum, facta per Innoc. VIII. Communitati, in qua Pontifex concedit Sylvas in Fortia, & Communi Suriani exiſtentes, ut Sylvæ
19 omnes, quæ intrà Fines d. Caſtri continentur, cenſeri debeant ſub hac locatione comprehenſæ favore D. Ducis ceſſionarii Cameræ, ut in Deciſ., quæ confirmatur, *§. Abſque eo quod*, & ſi quæ Confinium mutatio, vel amiſſio ſequuta fuit, id provenit ex culpa Communitatis, quæ Confines non cuſtodivit, proùt tenebatur, non ſolùm de Jure, ſed etiam in vim pacti adjecti in antedicta locatione Innoc. VIII. cuſtodiendi, conſervan-
20 di, & manutenendi Bona Cameræ, ut prætèr auctoritates in d. præterita Deciſ. allegat. *Adden. ad Greg. dec. 577. num. 1. Rot. penès Poſth. de Manut. dec. 293. num. 40. cum ſeqq., in rec. deciſ. 150. num. 5., & 6. par. 1., cor. Seraphin. dec. 1117., & cor. Coccin. dec. 2. utrobique per tot.* Potiſſimè cum Communitas pro controverſis Sylvis conventum Canonem duc. 800. perſolvat, quod operatur, ut Communitas docere aſtringitur, quæ ſint Bona, & Sylvæ, pro quibus hunc Canonem ſol-
21 vit, aliàs pro omnibus ſolviſſe cenſetur, *Cravett. conſ. 217. num. 72., Natt. conſ. 3. num. 6. Cyriac. Contr. 6. num. 2., & Contr. 145. num. 14. Pacion. de Locat., & Conduct. cap. 6. num. 133., & ſeqq., Magon. dec. Fiorent. 2. num. 10.* In quibus circumſtantiis facti non loquuntur auctoritates in oppoſitum citatæ, ſed in diverſis terminis, ut ex lectura; & non afficit probatio contraria, quod aliquæ ex Sylvis ſpectent ad Perſonas particulares; nàm ſuper illis, utpotè in locatione non contentis, quæſtio non eſt, ſed ſupèr aliis,
22 circà quas donec non afferatur ſimilis probatio, ſemper præſumptio urgebit, eas fuiſſe in antedicta Conceſſione comprehenſas, ex ſupra firmatis.

Deveniendo ad effectus Dominii, præterita Deciſio non fuit impugnata quoad præſtationem annuor. duc. 800. per Communitatem D. Duci faciendam, ejuſdemque fundamenta ſubſiſtere paritèr viſa fuerunt ſuper eo, quod non liceat Communitati reluctante D. Duce incidere, extirpare, ſeù in aliam formam redigere has Sylvas, quia cum ex ipſarum natura, & ex lege locationum, deſtinatæ non fuerint ad cædendum, ſed ad fructus ex ipſis colligendos, ſeù ad animalium paſcua, talis inciſio, Extirpatio, vel in aliam formam Reductio (excepto in contingentiis caſus ſolo Jure lignandi pro ædificiis propriis
23 Communitatis, & Hominum hujus Caſtri, requiſita licentia D. Ducis) eſt omninò Communitati prohibita, ex cenſura, *Text. in l. ſed ſi glandes 12. ff. de uſufruct. l. Divortio, §. Si fundum ff. ſolut. matrim. Ruginell. de Arbor. cap. 14. n. 36.*

Gall.

Gall. de fruct. diſp.3. art.5. num.1., Boſſ. Oper. Moral. tom.3. tit.18., num.439. cum aliis alleg. in Deciſ. quæ confirmatur, §. In ſequelam inſuper; Tametſi hæ Sylvæ ſint de iis, quæ ex Inciſionibus renaſcuntur, quoniam ad conſtituendum Sylvam cæduam, ultra hoc copulativè requiritur,
24 quod per Emphytheutam, ſeù Conductorem habeatur, ut cædatur, & cædi faciat, atque illius utilitatas in hoc conſiſtat. *Text. in l. Sylva Cædua 50. ff. de verb. ſignific. Raginel. de Arbor. cap.14. num.13., Garz. de Expenſ. cap.11. n.31., & 35., Boſſ. Oper. Moral. d. tit.18. num.424., cum ſeqq., Lagun. de Fruct. par.1. cap.6. num.35.*

Quod autèm Sylvæ, perpeſpectis ipſarum natura, & lege locationum, atque conceſſionum, deſtinatæ non fuerint ad cædendum, deſume-
25 bant iterùm DD. ex eo, quod in eis adſunt caſtaneæ, & glandes, quæ ſunt in fructu, *Text. in leg. unica ff. de gland. legend., & leg. qui venenum §. Glandes ff. de verb. ſignif.*, & in prima locatio-
26 ne 1473. expreſsè talis Inciſio vetita fuit Com-
27 munitati Conductrici, & impoſitum eidem onus Sylvas manutenendi; in ſecunda verò Innocentiana de anno 1489. licèt talis expreſſio literalitèr non legatur, eadem tamen, vel repetita præſumitur, ſeu virtualitèr inſurgit ex oblatione per ipſam Communitatem facta manute-
28 nendi, conſervandi, & augendi eaſdem Sylvas, ut firmat Deciſio, quæ confirmatur, §. *Controverſa autem nemora*.

Hæcque clariora redduntur ex ſubſequta obſervantia declarativa naturæ Sylvarum, & interpratativa pactorum d. ſecundæ locationis, & conceſſionis per Innoc. VIII. factæ deſumpta, tàm, ex quo in caſum factæ Inciſionis Rev. Camera Apoſt. devolutionem acceptavit, poſſeſ-
29 ſionemque adepta fuit, & iterùm eam acceptavit ob novas Inciſiones, ut conſtat ex prænarratis Lit. Gregorii XIII., quàm ex tranſactione, ſeù compoſitione hujuſmodi de cauſa facta per Communitatem, & Ducem Jo: Angelum ab Altæmps ceſſionarium Cameræ; quin obſtet allegatus pro hoc actu defectus ſolemnitatum in
30 Communitate; nàm ſtante lapſu tanti temporis interveniſſe præſumuntur, *Gratian. diſcep.867. num.53. Rot. cor. Priol. dec.348. num.10., & 11. & in rec. dec.709. num.9., & 10. par.18.*, quàm etiam ex eo, quod Communitas pro incidendis
31 his Sylvis ſemper licentias petiit, & ſignantèr à Duce Jo. Angelo ab Altæmps obtinuit, prævia ſolutione ſcut.6000. quæ denotant, inciſionem fuiſſe prohibitam, *Text. in l. ult. C. de Jur. emph. Rot. cor. Coccin. deciſ.375. num.14. cor. Cer. deciſ.723. num.6., in rec. dec.453. num.6. par.13., & in Dertuſen. Juriſdictionis ſuper negocio principali 26. Aprilis 1694. §. Et his accedit cor. R.P.D. meo Caprara*, ac prohibitionem eſſe in viridi ob-
32 ſervantia, *Rot. in rec. deciſ.511. num.7. par.13., & in d. Dertuſen. Juriſdictionis, eodem §. Et his accedit*; non obſtante, quod non omnes licentiæ per Communitatem petitæ, & obtentæ fuerint à DD. Ducibus in Caſtro Succeſs. ſed aliquæ à Sacra Congreg. Bon. Reg.; nam in ordine ad reddendas Sylvas de ſui natura, & ex prohibitione non cæduas, etiam ipſæ ſufficiunt, ut de ſe patet; nec minus urgente ad ſuadendam contrariam obſervantiam, quod Card. ab Altæmps faſſus fuerit, Sylvas fuiſſe inciſas, & ſolitas rareſieri; quia reſpectu inciſionis hæc potius retorquetur; dùm fuit Cauſa, ut Commiſſarius Cameræ litem moveret ſuper caducitate; in ordine verò ad diſ-
33 radationem, ea non arguit, Sylvam eſſe Cæduam, ſed potius oppoſitum, cum ex diſradatione Sylva conſervetur, ut advertit præterita Deciſio. §. *Minùs ad reddendas*, ubi etiam reſpondetur factis Ducum in Caſtro Succeſſor., & ejus Miniſtrorum.

Ceſſatque demùm omnis ambiguitas ex confeſſione ipſius Cummunitatis, has Sylvas non eſſe Cæduas, in ſupplicatione emiſſa ad effectum eas incidendi ſan. mem. Paulo V., ut reſultat ex Brevi ejuſdem Pontificis ibi -- *Cum autem ſicut de-*
34 *nuò veſtro nomine nupèr expoſitum fuit, Montaneæ, & Sylvæ præfatæ forſan minimè cæduæ ſint* -- & infra -- *Sylvas præfatas etiamſi illæ minimè cæduæ ſint* -- quæ confeſſio præſertim facta Supremo Principi, ſuperat omne probationis genus ex ad-
35 ductis per *Rot. in Rom. Quarti Dotalis 27. Junii 1696. §. Executionem coram me, confirmata 1. Julii 1697., §. Eoque magis cor. R. P. D. meo Anſaldo*.

Quo verò ad aſſociationem D. Duci denegatam, & manutentionem tantùm Communitati conceſſam, in Jurepaſcendi, colligendique glandes, & caſtaneas, alioſque regulares iſtarum Sylvarum fructus percipiendi, ac in Jure lignandi pro ædificiis propriis Communitatis, ejuſque Hominum cum licentia ipſius D. Ducis, DD. remiſſivè ſe habuerunt ad firmata in præterita Deciſione, §. *Denegata tamen uſque ad finem*.

Et ita dilata reſolutione, ut ſupra, quoad Inveſtimenta tantùm, in cæteris reſolutum fuit ſtanſtum eſſe in Deciſis DD. omnibus ſuffragantibus, utraque Parte acerrimè contradicente.

R. P. D. MUTO.

HORTANA SYLVARUM SUPER RESERVATIS.

Vener. 15. Maii 1699.

ARGUMENTUM.

Inveſtimentum factum, ex pretio rei alienæ ſpectat ad inveſtientem, dummodò idem inveſtimentum non ſit ſubrogatum loco rei alienatæ, & ex quibus talis ſubrogatio excludatur.

SUMMARIUM.

1 *Inveſtimentum conficiens cum pretio retracto ex venditione rei alienæ ſibi acquirit, ſolùmque remanet debitor pecuniarum.*

Lim. ubi inveſtimentum ſubrogatur in locum rei venditæ, n.2. *& ex quibus talis ſubrogatio excludatur* n.6., *& ſeqq.*

Ampl. lim. ubi pecuniæ retractæ ex venditione erant deſtinatæ ad inveſtiendum, n.3. *decl.*, *ut* n.7.

Sub ampl. ubi agatur de inveſtimento demandato per Superiorem, n.4.

Decl. limitationem procedere ubi conſtet de voluntate Inveſtientis, vel de præcepto poſitivo, n.5.

8 *In venditione rei ſpectantis ad Communitatem Status Eccl. requiritur licentia S.C. Bo. Reg.*

Necnon requiritur in diſpoſitione fructuum, & redditum

dituum Communitatis ex Bul. Clem. VIII. n.9.
S. Cong. B. Reg. Papam repræſentat n.8.
10 *Actum faciens ex erroneo ſuppoſito ſibi non præjudicat.*
11 *Acquirens cum pecuniis alienis lite pendente, & mala fide tenetur reſtituere inveſtimentum una cum fructibus.*

DECISIO XXXVIII.

RESolutum fuerat in propoſitione hujus Cauſæ habita die 10. Martii præced. an. inter cœtera, Sylvas, quas Caſtri Suriani Homines, atque Communitas pro ſecunda vice in ann. 1489. a Rev. Camera Apoſt. in locationem perpetuam receperant ſub annuo Canone, ſeu Cenſu ducator.800. exiſtere de Dominio D. Ducis Joſephi Mariæ ab Altæmps d. Caſtri poſſeſſoris, ac Rev. Cameræ Apoſt. Ceſſionarii, perpenſiſque tam lege Conceſſionum, ſeu Locationum, quàm ipſarum Sylvarum natura, non eſſe cæduas, dictumque D. Ducem prohibere poſſe Communitati, nedum earumdem Sylvarum extirpationem, verùm etiam inciſionem præter caſum neceſſitatis pro propriis ædificiis, cum licentia tamen ipſius Ducis, cui inſuper reſtituendas eſſe, demandatum fuit, omnes, & ſingulas pecunias extantes, ac bona fide non conſumptas, ex præteritis inciſionibus iſtarum Sylvarum retractas, atque etiam inveſtitas in Locis Montium, aliiſq; Bonis, unacum illorum fructibus bona fide non conſumptis, prout latiùs ex Deciſione ſub præcitata die per me extenſa, ſuper cujus viribus aſſumpta diſputatione die 9. Junii ſubſequentis, DD. perſtiterunt in Reſolutis, excepta dumtaxat ea parte Inveſtimentorum factorum ex pecuniis inciſionum, ſuper qua ob paritatem Suffragiorum dilata fuit reſolutio, conceſſaque deindè in reliquis expeditione, cum hodie ſuper relatis Inveſtimentis examen reaſſumatur, Rot. cenſuit recedendum eſſe à deciſis, & Inveſtimenta facta ante motam litem ex dd. pecuniis inciſionum ad Communitatem, & Homines Surianenſes pertinere, ſed ipſos D. Duci refundere teneri illorum pretium, Inveſtimenta autem poſt litem motam ſequuta ſpectare ad eumdem D. Ducem.

Quamvis enim præſuppoſitæ fuerint dd. geminæ Deciſiones in ea parte, qua decernunt pertinentiam Dominii Sylvarum favore D. Ducis, eaſdemque Sylvas non eſſe cæduas, ſed ad alium uſum, quàm ad cædendum deſtinatas, tam ex lege Conceſſionum, & Locationum, quàm ex ipſarum natura, ac Communitatem, & Homines teneri ad reſtitutionem memorato D. Duci Sylvarum Domino omnium pecuniarum extantium, bonaque fide non conſumptarum, provenien. ex præcedentibus inciſionibus, ob decretam in hoc puncto expeditionem, ut inopportunè, & extra dubium Defenſores Communitatis oppoſitum ſuadere conati fuerint; Attamen DD. in alia parte prioris reſolutionis indefinitè declarante, quælibet Inveſtimenta ex dd. pecuniis inciſionum facta pertinere ad D. Ducem, hodiè receſſerunt pro Inveſtimentis ante motam litem ſequutis, eo quia cum dd. Inveſtimenta facta non fuerint ad commodum D. Ducis, ſed Communitas Surianenſis pro ſeipſa acquiſiverit, licèt pretium, ſeù pecunia fuerit ipſius D. Ducis, nihi-
1 lominus Inveſtimenta ſpectant ad Communitatem, quæ ſolùm remanet debitrix pretii erga Ducem, quod Rota reſtituendum eidem eſſe mandavit, *Text. in l. pecunia, C. de jur. Dotium l. ſed, etſi ff. de petit. hæredit.*, *& l. Imperator, §. final. ff. de legat.2.*, & tradunt *Menoch. conſ.213. num.1., & per tot. lib.3., Rocc. diſput. cap.46. num.36., Card. de Luc. de Credit. diſc.26. num.5. R.P.D. meus Anſaldus de Commerc., & Mercat. diſc.93. num.5., cum ſeqq., Rot. cor. Bich. dec.115. n.14. cor. Card. Cer. dec.33. n.4., & dec.52. nu.1. cum ſeqq., & in rec. dec.306. n.3. cum ſeq. par.11., & dec.42. n.1., & 2. par.16.*

Abſque eo quod ſubſiſtere viſa fuerit limitatio adverſus hanc regulam per Scribentes pro D. Duce adducta ad obtinendam pertinentiam Inveſtimentorum, etiam ante motam litem deſumpta, ex quo eadem ſubrogentur in locum Sylvarum ſpectantium ad ipſum D. Ducem, dum ex ea-
2 rum inciſionibus pecuniæ retractæ fuerunt, juxta Theoricam *Bartol. in l. Imperator., ff. de legat.2.*, quam plenè firmant *Giovagnon. conſ.23. num.10.* ibique *Rot. nu.19., & 24., Gratian. diſcept.624. n.8., Roc. Diſput. Jur. cap.46. num.31., & 46. cum ſeqq., Urceol. Conſult.100. nu.40., Andreol. conſ.125. num.9., Peregrin. de Fideic. art.39. n.12., & art.40. num.44., Fuſar. de Subſtit. quæſt.636. num.5. Card. de Luc. de Fideic. diſc.177. num.11., Rot. poſt Cenc. de Cenſ. dec.420. num.2.* Potiſſimè
3 cum pecuniæ ex inciſionibus retractæ, fuerint ad inveſtiendum deſtinatæ, tam ex volito ejuſdem Communitatis, quàm ex præcepto Sac. Congr. Bo. Regim., ut eo magis incaleſcat, Inveſtimentum ex illis quæſitum ſubrogari loco pretii ad commodum ejuſdem D. Ducis, *Merlin. Pignatell. controv.90. num.40. centur.2., Roſ. Conſult.32. num.11., & 12., Boſſ. de Dot. cap.1. ſub num.65. Rot. in recent. dec.308. n.8., & 9. par.11.*,
4 & in ſpecie de inveſtimento demandato per Superiorem, *Rot. in Pedemontana, ſeu Alben. bonor. 15. Martii 1683. §. Reliqua verò cum ſeqq., & 9. Decemb. 1686. §. Nec refert., & §. Quo poſito cor. bo. me. Urſino Decano, & in Rom. ſeu Neapolitana Pecuniaria 11. Decembris 1690. §. Et quidem ex actibus, & 5. Maii 1692. §. Ex quibus cor. eodem.*

Etenim ponderabant DD. Authoritates ad firmandam præadductam limitationem cumulatas, inapplacabiles reddi in hypotheſi, cum loquantur in terminis Hæredis gravati ementis ex pecuniis retractis ex venditione rei fideicommiſſariæ, quo namque caſu, vel concurrente præcepto Teſtatoris inveſtiendi, aut aliqua alia circumſtantia, ex qua conſtet de voluntate Gravati acquirendi non ſibi, ſed pro fideicommiſſo, res empta ſubrogatur in locum rei alienatæ, at ſi de tali voluntate non conſtet, ſeu non adſit præceptum inveſtiendi, in his etiam terminis
5 rem emptam ex pecunia retracta ex re fideicommiſſaria acquiri Gravato, & non Fideicommiſſo, admittit ipſemet *Urceol. in objecto allegat. dict. Conſult.100. num.28. Rocc. d. cap.46. n.52., Rot. cor. Peuting. dec.199. num.8.* Quod aſſeri non poteſt in caſu præſenti, dum apertè convincitur, Acquiſitiones factas non fuiſſe pro D. Duce, ſed
6 pro ipſa Communitate ad ſui liberum, & abſolutum dominium, ut prorsùs excludatur animus ſubrogandi Inveſtimenta in locum Sylvarum ad commodum D. Ducis, ut proſequitur *Roc. dict. cap.46. n.55., & 56.*

Dicta-

Dictaq; deſtinatio pecuniarum ad eliciendam præſumptam ſubrogationem ſuffragari, nec viſa fuit, nam Communitas, & Homines Surianenſes non deſtinarunt eaſdem pecunias pro faciendo Inveſtimento favore D. Ducis, juxta quos ter-
7 minos procedunt, ſeù intelligi debent Auctoritates in objecto allegatæ, ſed pro Inveſtimento ad ipſorum commodum facien., ut pro D. Duce acquiſiviſſe non dicantur, *Rot. cor. Peuting. dict. dec.*199. *num.*9., & 10. Nec deſtinationem Inveſtimentorum favore D. Ducis præſeferunt licentiæ Sac. Congr. Bon. Regim., quin potiùs ad commodum Communitatis, pro qua fuerunt requiſitæ, ex quo de Jure in alienationibus rei ad
8 Communitatem pertinentis intèr aliàs ſolemnitates concurrere debet Decretum, vel Licentia Principis per d. Congregat. repreſentati, *Rota dec.*48. *num.*1. *par.*8. *rec.*, & *dec.*365. *num.*1., & *ſeq. part.*15. Etiam quando agitur de diſpoſitione fructuum, ſeu redditus illarum, uti cavetur
9 in Conſtitutione 10. ſan. mem. Clem. VIII. *Bull. nov. tom.*3. §.8., & tradit *Cobell. ad Bull. bo. Reg. Cap.*20. *num.*15.

Nec Communitas contendere valuit reſtitutionem pretii utriuſque Inveſtimenti, ex quo Dux Petrus Auctor moderni D. Ducis nedùm conſenſum præſtitit Inciſionibus Sylvarum, ſed etiam permiſerit, quod pecuniæ retractæ partim applicarentur in emptionem Sylvæ *delli Monaldeſchi* in beneficium Communitatis, & partim deſtinarentur in emptionem tot Locorum Montium cum multiplico pro Fabrica Eccleſiæ; Siquidem Dux Petrus totum id geſſit ſub erroneo præſuppoſito, ſeu falſa credulitate, quod eædem Sylvæ pertinerent Communitati, cum aliàs, ve-
10 riſimile non eſt, quod Jus ſuum jactare voluerit, ut nec ipſe, minuſque modernus Dux ſucceſſor in aliquo præjudicatus remanſerit, *Text. in L. error C. de Jur.*, & *fact. ignorat.*, Et firmant geminæ Deciſiones hujus Cauſæ, nimirum 1. §. *Minùs ad reddendas*, & 2. §. *Abſque eo quod*, utrobique in fine, *in Piſauren. hæreditatis* 5. *Decemb. an. præt.* §. *Demùm*, & in *Rom. Emphyt.* 11. *Martii præt.* §. *Enunciativè demùm cor. me*.

Quo verò ad Inveſtimenta poſt introductam hanc litem ex pecuniis Inciſionum hujuſmodi Sylvarum facta, pertinere D. Duci ad eam agenti, moti fuerunt DD. ex eo, quod cum iſto caſu
11 Communitas per litem in mala fide conſtituta fuiſſet, evitare non poteſt reſtitutionem rei ex pecunia D. Ducis acquiſitæ, ex congeſtis *per Faſar. de Subſtit. qu.*627. *n.*44. *cum aliis per Rot. in rec. dec.*176. *num.*25. *par.*18.

Et ita reſolutum, utraque &c.

R.P.D. MUTO.

HORTANA SYLVARUM.

Vener. 25. *Februarii* 1701.

ARGUMENTUM.

Confirmantur in hac Deciſione præcedentes deciſ. juxta modum, videlicet canonizatur Dominium Ducis quoad omnia bona ſita in toto Territorio, exceptis iis, de quibus doceatur particularis acquiſitio — Item canonizatur Sylvas non eſſe cæduas, ex eiſdem circumſtantiis in præced. adductis, & quoad inveſtimenta perſiſtitur in deciſis ſub die 15. Maii 1699.

SUMMARIUM.

1 *Ubi conſtat de dominio directo Domini loci omnia bona præſumuntur Emphyteutica, exceptis iis, quæ docentur liberè acquiſita.*

2 *Identitas omnium bonorum Emphyteuticorum probatur ex eo, quod Emphyteuta illa poſſideat, & pro eis Canones perſolvat.*

Limit. Si doceatur de bonis liberis, eorumque confinibus. ibid.

Ampl. principalem concl. ubi confuſio confinium provenit ex culpa Emphyteutæ. num.3.

3 *Emphyteuta tenetur conſervare confinia.*

4 *Omnia bona ſita in Territorio Caſtri præſumuntur Emphyteutica, quando conceſſio legitur facta verbis pregnantibus, & cum expreſſione corporum.*

5 *Confinia expreſſa dicuntur per relationem habitam ad librum, in quo ipſa adnotata reperiuntur.*

6 *Omnia bona ſita in Territorio Caſtri præſumuntur Emphyteutica, ubi Dom. ob commiſſum acceptavit devolutionem omnium bonorum.*

7 *Identitas bonorum Emphyteuticorum probatur ex reiteratis confeſſionibus Emphyteutæ — Amplia.* num.8.

8 *Confines invariabiles, & perpetui recenſentur.*

9 *Identitas in materia antiqua, excedente metam centum annor. probatur ex verificatione unius confinis cum demonſtratione generali.*

10 *Venditio partis intelligitur de medietate.*

11 *Confinia in antiquis probantur ex argumento à veriſimili.*

12 *Emphyteuticum præſumitur totum id, quod eſt intra certos fines Emphyteuticos — Ampl.*n.15.

13 *Dominium directum probatur ex conceſſione licentiæ.*

14 *Ad probandum in antiquis admittuntur argumenta, præſumptiones, & conjecturæ.*

15 *Omnia bona ſita in certo Territorio, eo magis præſumuntur Emphyteutica, ubi deducuntur ab Emphyteuta nonnullæ acquiſitiones liberæ.*

*Ampl.*1. *ubi lis non eſſet cum tertio ignaro acquiſitionum, ſed cum ipſo Emphyteuta.* num.16.

*Ampl.*2. *ubi pro confine in acquiſitionibus particularibus aſſignantur bona Emphyteutica.* n.19.

17 *Probatio equivoca, & de neceſſitate non concludens, & habens poſſibilitatem in contrarium, non eſt attendenda.*

18 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*

20 *Teſtes examinati ad perpetuam lite pendente, & non citata parte, ac inveriſimilia deponentes non ſunt attendendi.*

21 *Argumentum à diſcretiva eſt in jure validum.*

Bona eſſe Emphyteutica probatur ex argumento à diſcretiva. ibid.

22 *Emphyteuta non poteſt Sylvas non cæduas abſque licentia Domini directi extirpare, & in aliam formam redigere, vel incidere.*

23 *Sylva, & Arbores ad hoc ut cæduæ dicantur, quę requirantur*, & num.24.

Sylva, & Arbores, ex quibus probentur non cæduæ, & uti non cęduę in locationem, vel emphyteuſim conceſſæ. ibid., & n. ſeqq.

25 *Arbores grandes pro ędificiis fulciendis, & conſtruendis non ſunt cęduę, ſed pertinent ad proprietarium, & ad*

& ad Dominum, & inf. num.50.
26 *Arbores Quercum, & Caſtanearum dicuntur frugiferę.*
Arbores frugiferæ dicuntur illæ quæ, faciunt fructus aptos ad alendum homines, vel animalia. ib.
27 *Sylvæ Rev. Cam. gaudent, eo ſpeciali privilegio, ut ejus Arbores cędi non poſſint.*
28 *Sylva non ex hoc dicitur cædua, quia Arbores ejus ceſæ renaſcantur.*
29 *Pacta in prima conceſſione, ſive locatione conventa in ſecunda præſumuntur repetita, & infra.* n.41.
Forma primæ conceſſionis in ſecunda alterata non præſumitur, niſi de hoc clarè conſtet. ibid.
Ampl. ubi ſecunda conceſſio facta fuit cum omnibus, & ſingulis uſibus, & conſuetudinibus. num.30.,
Et ex quibus hoc probetur. n.31., & 32.
32 *Solitum, & uſus, ex quibus probetur.*
33 *Probibitio expreſſa in prima locatione cenſetur in ſecunda repetita, ſtantibus verbis relativis ad d. probibitionem.*
34 *Conceſſio, ſive locatio fructuum, & redditiuum, nil aliud importat, quàm uſumfructum.*
35 *Locatio ubi non incipit à bonis, ſed à fructibus importat conceſſionem ſolius uſufructus.*
36 *Uſufructuarius de jure cedere non poteſt Arbores frugiferas, & grandes, ſed dumtaxat ramos cæduos.*
37 *Probibitio incidendi Arbores reſultat ex onere manutenendi, & conſervandi Sylvam.*
38 *Sylvæ, & Bonorum valor diminuitur ex inciſione arborum frugiferarum.*
39 *Sylvæ nemoroſæ, & magnæ inciſione, & diradatione efficiuntur meliores.*
Decl. tamen, quod ex hoc non infertur, quo ſint cæduæ. num.40.
41 *Arbores Sylvarum non cæduarum, ac illarum pretium non ſpectant ad Uſufructuarium, ſed ad Dominum.*
Ampl. ut ibidem.
42 *Conceſſiones Cameræ Apoſt., & Eccleſiæ, ſemper prę ſumuntur renovatę cum antiquis pactis, & conventionibus, preſertim favorabilibus eiſdem, & ſup.* num.28.
43 *Jus exigendi pedagia, & gabellas venit ſub conceſſione facta cum verbis pręgnantibus, de quibus in deciſione.*
Et ſignantèr venit ſub expreſſione proventuum ſpectan. ad Cam., generalitèr facta. num.44.
45 *Princeps ex obligatione antidorali ſolet Vaſſallos benemeritos remunerare.*
Decl. tamen, quod non adſtringitur illos renumerare ad ratam meritorum. num.46.
Vaſſalli ex ſola lege Vaſſallagii tenentur Principi fidelitèr ſervire. ibid.
47 *Valor bonorum per decennium prę ſumitur immutatus.*
48 *Conceſſiones, & Locationes dubię declarantur ex ſucceſſiva obſervantia.*
Ampl. quamvis contrarius intellectus eſſet de jure verior. n.49.
50 *Caducitas, eſt pœna.*
Et non incurritur niſi probibitio pręcedat, & ſubſequatur contraventio. num.51.
52 *Sylvę, & Arbores cæduæ non ſpectant ad Dominum proprietarium, ſed ad Uſufructuarium.*
53 *Emphyteuta, ſive conductor cædendo arbores caducitatem incurrit, quando Sylva eſt non cædua.*
54 *Emphyteuta, ſive conductor liberè poteſt cædere Sylvam cæduam.*
55 *Sylva etiam non cædua ſi incidatur, & non extirpetur renaſcitur.*
56 *Sylva cædua ex natura, vel ex ſtylo artis cædi debet quolibet triennio, vel decennio.*
58 *Ignorantia pręſervat à pręjudicio.*
59 *Sylva cædua ex conventione partium effici poteſt non cædua.*
60 *Obſervantia probatur ex confeſſione emiſſa in precibus Principi porrectis.*
61 *Sylva an cædua ſit, vel non, probatur ex confeſſione emiſſa in precibus.*
62 *Dictio* forſan *importat dubietatem.*
Limit. in literis Apoſt.. num.63.
Ampl. ubi id patitur ratio ſubjectę materię. n.64.
65 *In Tabellis, quę quolibet anno à Communitatibus tranſmittuntur ad Sac. Congregat. Bon. Regim. adnotantur omnes redditus, ex diſpoſitione Bullę Clement. VIII.*
Et ſignantèr aduotari debent Fructus Sylvæ cæduę. ibidem.
66 *Fruſtra precibus impetratur, quod jure communi permiſſum eſt.*
67 *In tranſactione inita per Communitatem requiruntur ſolemnitates l. fin. cod. de vendeu. &c.*
Limit. ubi ſit inita cum Supremo Principe. n.68.
Solemnitates non requiruntur in contractu inito cum Supremo Principe. ibidem.
69 *Solemnitates requiſitę in principali diſpoſitione, non exigentur in illius declaratione.*
70 *Declarans nil de novo diſponit, ſed jam diſpoſitum explicat.*
71 *Solemnitates non requiruntur in actu facto in ſequelam pręcedentis diſpoſitionis.*
72 *Solemnitates pręſumuntur ex lapſu longi temporis.*
73 *Sylva non cædua, ſi cædatur ab Emphyteuta, quomodo tenatur ad pretii reſtitutionem, & an ad inveſtimentum factum ex pretio retracto, ex inciſione.*

DECISIO XXXIX.

PRætenſiones D. Ducis Joſephi Mariæ ab Altæmps Dom. directi cont. Communitatem, ac Homines Terræ Suriani pluriès Judicii prælo ſubjectæ totidem ejuſdem Ducis favore, vel in omnibus, vel pro majori parte fuerunt terminatæ: in reliquis verò partibus, juxta varias facti contingentias, diverſam Judicii aleam expertæ ſunt; in prima enim diſcuſſione Cauſa cor. A.C. facta, exitus fuit totalitèr D. Duci favorabilis, qui Sententiam reportavit, declarantem conſtare de ipſius Dominio directo, & ex iſtius negatione, ac ex pluribus aliis capitibus Communitatem præfatam in caducitatem incurriſſe, Sylvas non eſſe cæduas, non licuiſſe, neque licere Hominibus prædictis illas incidere, aut incidi facere, & perperàm illas extirpaſſe, & ad culturam reduxiſſe, non obtenta priùs à Ducibus pro tempore licentia, proindeque omnes pecunias ex inciſionibus, alienationibus, & devaſtationibus præfatis retractas, omniaque Bona, & Sylvas cum eiſdem acquiſitas D. Duci reſtituendas eſſe; à qua interiecta ex parte Communitatis appellatione, mihique Cauſæ Commiſſione directa, fuit illa in omnibus favore Ducis reſoluta, præter quàm quoad caducitatem, à qua excuſari potuiſſe, & deberi Communitatem, deciſum fuit

fuit cor. Me ſub die 10. Martii 1698., cui reſolutioni acquieſcens D. Dux, ſolumque eam impugnans Communitas, Cauſam iterùm ad iſtius Inſtantiam ſub die 9. Junii ejuſdem anni repropoſui, & DD. præcedentis Deciſionis fundamenta approbantes reſponderunt -- *in Deciſis, & ſuper Inveſtimentis particularitèr videatur* -- ſuper quibus aſſumpta diſputatione die 15. Maii ſubſequentis, reſponſum prodiit -- *Recedendum à Deciſis, juxta modum hoc eſt, quod Inveſtimenta facta ante motam Litem ex dd. pecuniis Inciſionum ad Communitatem, & Homines Surianenſes pertinere, ſed ipſos D. Duci refundere teneri illorum pretium; Inveſtimenta autem poſt litem motam ſequuta, ſpectare ad eumdem D. Ducem.*

Petiit adversùs prædictas reſolutiones Surianenſis Communitas denuò audiri, & voti compos effecta die 31. Julii ejuſdem anni, reſcribi obtinuit -- *Audiantur in omnibus, & videant Omnes* -- Cum itaque ad tenorem talis reſcripti ſuper omnibus præd. controverſiis (excepta caducitate, in qua Dux ampliùs non inſiſtebat) Dominos Collegas in Rota mecum conſedentes ſub generali dubio conſuluerim -- *An ſit ſtandum, vel recedendum à Deciſis?* Poſt accuratam hujus graviſſimæ Cauſæ diſcuſſionem, juxtà modum inferiùs ſubnectendum *In Deciſis* perſtiterunt.

Nulla enim inter DD. adfuit ampliùs altercatio circa Dominium univerſale directum D. Ducis ſuper omnibus Nemoribus, Sylvis, & Bonis, quorum fructus Rev. Camera Surianenſibus locavit de an. 1473., & 1489. tanquàm plenè conſtabilitum, & ſolidè firmatum in prima mea Deciſione §. *Quo enim, & ſeqq.*, & in ſecunda §. *Ordinatè ſiquidem, cum ſeqq.*, quod nec impugnare audebant Defenſores Communitatis, niſi pro acquiſitionibus juſtificatis, & quæ in futurum juſtificari poſſent, cumque hæc reducantur ad valorem ſcut. 600. circitèr, ſequitur, quod, iis detractis, omnia alia Bona cadant, ſub directo Do-
1 minio Rev. Cameræ, & D. Ducis illius ceſſionarii, ut præter auctoritates recenſitas in prima mea Deciſione §. *Abſque eo quod*, & in ſecunda §. *Agnoſcunt*, firmat *Rot. cor. Cocc. deciſ. 1987. num. 3., & ſeqq., & dec. 2017. num. 15. cum plur. ſeqq.*

Totum reſtrictum fuit Cauſæ pondus ad Identitatem earumdem Sylvarum, ad illarum Cæduitatem, & ad Inveſtimenta, in quibus conſtitit bonum Jus aſſiſtere eidem D. Duci juxta modum, de quo infra. Et ſanè quoad Identitatem, quidquid ſit, ſi Dux uti Dominus directus hodiè inſiſteret pro effectu odioſo, & pœnali obtinendæ caducitatis, cum ſuper hoc puncto ipſe acquieſcat reſolutioni Sac. Rotæ, & ſolùm de identitate quæratur pro aliis effectibus connaturalibus Dominii directi, & Conceſſionis emphyteuticæ, prout eſt prohibitio Inciſionis Sylvarum, & reſtitutio pecuniarum ab eiſdem Inciſionibus perceptarum, ſufficit Communitatem retinere penès ſe Sylvas controverſas, & pro eis ſolvere annuam ſum. duc. 800. pro Canone, ad hoc ut præſumatur illas eſſe omnes emphyteuticas, &
2 ſolutionem fieri pro omnibus, niſi eadem Communitas deſignet Bona, & Sylvas, quæ prætendit eſſe liberas, eorumque Confines demonſtret, ut tradunt, *Pacion. de Locat. Cap. 65. num. 133., & ſeqq.*, aliæque auctoritates adductæ in prima Deciſione Cauſæ §. *Abſque eo quod*, & in ſecunda §. *Agnoſcunt*, quibus addo, *Jaſon. in l. 2. n. 173. C. de Jur. Emphyt., Roland. à Vall. conſ. 66. n. 4., & 6. lib. 3., Maſſin. de Confiſc. qu. 11. num. 42., Rot. cor. Cocc. dec. 1987. num. 13., 14., & 15., & apud Poſth. de Manuten. dec. 93. num. 4., & in rec. dec. 35. num. 16. par. 18., & in Rom. Emphyteuſis 11. Martii 1699. §. Sed etiàm; §. Eoque, & §. Aut præſuppoſitus poſt medium, cor. Me.*

Potiſſimè quia, ſi quæ Confinia hodie immutata, vel confuſa ſunt, hoc provenit ex negligentia, & culpa Communitatis, quæ tàm de Jure, quàm vigore ſpecifici pacti adjecti in prima Conceſſione à Rev. Camera eidem facta, adſtricta erat manutenere, & conſervare Confinia Sylvarum eidem locatarum, ac propterea ſi ipſa in ſuo munere defecit in ipſius præjudicium,
3 eo magis intrare debet præſumptio, quod omnia Bona ab ipſa poſſeſſa ſint conductitia, & emphyteutica, *Nat. conſ. 556. num. 3., & ſeqq., Jaſon. conſ. 235. num. 8. lib. 2., de Luc. de Emph. diſc. 56. num. 2., Add. ad Greg. dec. 573. num. 1., Modern. Lucen. conſ. tom. 10. in Supplement. de Emphyteuſ. conſul. 59. num. 5., Rot. dec. 293. num. 40., & ſeq. apud Poſth. de Manut. dec. 1117. per tot. cor. Seraph., dec. 174. num. 8. cor. Merlin., dec. 485. num. 4. cor. Bich., dec. 1987. num. 12., & ſeqq., & deciſ. 2017. num. 13., & plur. ſeqq., & ſignantèr num. 21. coràm Cocc., ac inter diverſ. dec. 147. num. 8., & per tot. par. 4.*

Cæterùm in noſtra hypotheſi Identitas ex parte D. Ducis abundè probata remanet, tàm ex facto concedentis Bona in Locationem, vel Emphyteuſim, quàm Communitatis recipientis. Et quidem attento facto Cameræ concedentis, quæ verbis generalibus, & ampliſſimis Sylvas, Terras, Tenutas, aliaque Bona in Territorio Suriani ab ea poſſeſſa conceſſit, & tranſtulit, ut legitur nedùm in prima Locatione an. 1473. data *in Sum. præt. Ducis num. 1. à lit. A. uſq; ad D.* ibi -- *omnes, & ſingulos fructus ex Tenimentis, Paſcuis, Sylvis, Paſſibus, Terris, Domibus, rebuſque quibuſcunque in d. Caſtro Suriani, & in d. Tenimento, ejuſque Diſtrictu conſiſtentibus ad Cam. Apoſt. ſpectan.* ſed etiam in alia ſubſequenti Conceſſione ſa. me. Innoc. VIII. *eod. Sum. num. 5. lit. B.* ibi -- *omnes, & ſingulos fructus, & proventus Cam. Apoſtol. ex Tenutis, Paſcuis, Sylvis, Cenſibus, & Tenimentis Fortiæ, & Diſtrictus d. Terræ noſtræ Suriani, &c.* Quæ amplitudo, & prægnantia verborum cum expreſſione Corporum in Locatione comprehenſorum operatur, ut omnia Paſcua, & Sylvæ in Territorio Suriani à Communitate
4 poſſeſſæ ſub Emphyteuſi cadant, donec de particularibus acquiſitionibus doceatur, *Menoch. de Præſ. lib. 3. præſ. 101. num. 5., Rot. cor. Cocc. deciſ. 1987. num. 10. cum duob. ſeqq., & dec. 2017. num. 31., & 32., poſt Poſth. de Manut. deciſ. 93. num. 5.*

Maximè quia non contenti Miniſtri Rev. Cam. hac generica expreſſione, ad magis præciſam Confinium deſignationem devenerunt per relationem ad quemdam librum Commiſſarii Cam., omnia Confinia ſpecificè continentem, ut in eodem primo Inſtrumento Conceſſionis, *dict. Sum. num. 1. lit. D.* ibi -- *Cum confinibus, vocabulis, deſignationibus Bonorum ſtabilium in, et extrà d. Caſtrum exiſten., prout in quodam Libro ordinato per d. Bal-*

d. Balthaſſarem de Piſcia, *aliàs Apoſt. Cam. Com-
miſſarium*, *continetur* -- Per quam relationem fa-
ctam ad d. librum, ſatis dicuntur expreſſa Con-
finia in referente, quæ in relato continebantur,
5 *Ruin. conſ.50. ſub num.17. lib.1.*, *Rot. deciſ.147.
num.3.*, *et ſeqq.*, *et n.5. verſ. ſecundo dictum fuit*,
juncto num.6. in fin. par.4. diverſ., *in rec. deciſ.35.
num.6. par.1.*, *et dec.207. num.23. par.19.*

Fortiùs quia in ſequelam d. generalis Con-
ceſſionis, & implicitæ expreſſionis Confinium
deſcriptorum in libro Commiſſarii Cam. eadem
Cam. Apoſt., ſive ejus Commiſſarius, & Mini-
ſtri, occaſione devolutionis ob Inciſionem Ar-
borum intentatæ, dederunt generale mandatum
ad capiendam poſſeſſionem, & ſucceſſivè ad fa-
ciendam Locationem Tenutarum, Poſſeſſio-
num, Sylvarum, aliorumque Bonorum indi-
ſtinctè, nulla facta exceptione particularium
Bonorum, vel Corporum ad d. Univerſitatem
ſpectan., *d. Sum. præter. num.3.*, *et* 4., ſignum
evidens, quod præcedentes generales Conceſ-
ſiones, & Locationes à Cam. factæ comprehen-
6 debant omnia Bona, & Sylvas à Communitate
in d. Territorio poſſeſſas, aliàs Cam. poſſeſſio-
nem indiſtinctè non accepiſſet, & Communitas
reclamaſſet, propriaque Bona ſeparari obtinuiſ-
ſet, *Rot. cor. Cocc. d. dec.1987. num.22.*, *et in rec.
dec.400. num.5. par.1.*, & meliùs *in d. Rom. Em-
phyteuſis* 11. *Martii* 1699. §. *Aut præſuppoſitus
circà medium*, *cor. Me.*

Prædictis adſtipulatur factum poſitivum ipſiuſ-
met Communitatis, quæ ſupradictas Locationes
comprehendentes Bona, & Sylvas per eam poſ-
ſeſſas, relato illarum tenore, acceptavit, ratifi-
cavit, & ſub juramento obſervare promiſit, *di-
cto Sum. Ducis num.2.*, & plures confeſſiones ſe-
riò, & deliberatè emiſit, quod Montanea, &
Sylvæ, de quibus agitur, ex Conceſſione Apoſt.
ad ipſam ſpectarent verbis indefinitis, nullaque
facta exceptione alicujus partis Sylvarum,
aut Bonorum, ut patet ex *eod. Sum. num.11.*, 12.,
et 13., quæ confeſſiones præſertìm plures, ac rei-
teratè emiſſæ in actibus proportionatis, dubium
non eſt, quin contra confitentem plenè probent
7 Identitatem, & Bonorum, Sylvarumque com-
prehenſionem, ut in ſpecie notant, *Roland. con-
ſil.82. num.19.*, & 38. *lib.2.*, *Nat. conſ.120. n.11.*,
Surd. conſ.151. num.7., & *conſ.423. num.4.*, *Pe-
regr. conſ.24. num.2. lib.1.*, *Bellon. Jun. conſ.44.
num.53.*, *Rot. cor. Merlin. dec.134. num.4.*, *et 5.*,
in d. Rom. Emphyteuſis 11. Martii 1699. §. *Contro-
verſos*, *cum ſeqq.*, *et 11. Decemb. ejuſd. an.* §. *Ite-
rùm*, *et ſeqq. cor. Me.*

Qui actus, & confeſſiones non modicam vim,
& robur recipiunt, ſi conſiderentur, ut par eſt,
cum alio actu magis ſpecifico an.1609., quo tem-
pore Communitas devenit ad venditionem Ca-
ſtanearum exiſtentium in parte Montaneæ pro
conſpiſcua ſum. ſc.20. mil., facta expreſſione
8 Confinium perpetuorum, & invariabilium,
Sum. addit. D. Ducis n.2. lit. A., *et B.* ibi -- *Niſi
mediante venditione Arborum Caſtanearum partis
Montaneæ*, *et Sylvæ ipſius Communitatis*, *ſitæ in
Territorio d. Terræ Suriani intra hos fines*, *videli-
cet*, *d'Acqua pende in là verſo Viterbo*, *cominciando
dalli Piani del Pizzo*, *ſeguitando alla cima di mez-
zo*, *e di lì ſeguitando per dritto al quadro*, *che ſi mena*,
e dal quadro dritto alla fontana dell'acqua grande, *e
d'acqua grande*, *per dritto*, *ſecondo che corre l'acqua
grande al termine*, *che parte trà il Signor Gio: Ri-
naldo Monaldeſco*, *e Meſſer Gio: Battiſta Sarnieri*,
ſeguitando trà li Beni di eſſa Communità di Soriano,
e di d. Sarnieri per li termini ad un termine, *che ſtà
tra eſſa Communità*, *e Bagnaja*: Qui Confines tan-
quam pro majori parte fixi, & immutabiles,
cum etiam hodie reperiantur, ex iſtis ſatis ſuper-
que probata remanet Identitas, pro qua in ma-
teria antiqua excedente metam centum annor.
9 ſuperabundat verificatio unius Confinis cum
unica demonſtratione generali, *Mareſ. var. re-
ſol. lib.1. cap.12. n.45.* *Pariſ. de Puteo de Reintegr.
Feud. fol.166. colum.3. num.9. colum.4. n.6.* *Mo-
dern. Lucen. conſ. tom.10. in ſupplem. de Emphyt.
conſul.59. num.4.*, *et conſul.105. ſub num.9.*, latè
Rocc. diſput.10. num.59., *et ſeqq.*, *Rot. cor. Du-
noz. Jun. deciſ.949. num.13.*, *Merlin. deciſ.134.
num.4.*, *Cocc. dec.218. num.3.*, *et in rec. deciſ.81.
num.17.*, *et dec.87. num.10. par.5.*, *et in Aſculana
Fideicommiſſi*, *ſeù domus 17. Junii 1695. coram
R.P.D. meo Scot.*, *inter impreſſ. Lugduni ad to.10.
Card. de Luc. dec.103. num.18.*

Si itaque pars Sylvarum, ad D. Ducem ſpe-
ctans, vendita fuit pro inſigni pretio ſcut. 20. m.
ex hoc arguitur totam Sylvam ad eumdem D.
Ducem ſpectan. excedere ſc.40. mil., tum quia
10 venditio partis intelligitur de mèdietate, *l. plu-
res*, *ubi gloſ. verb. adjectione*, *ff. de damn. infect.*, *Gloſ.
in Clem.1. verb. aut earum parte*, *de For. compet.*,
*Symon. de Pret. de Interpret. Ult. vol. lib.4. ſolut.4.
num.8.*, *Barboſ. appellat.186. num.1.*, Tum etiam,
quia venditio Arborum fuit facta ſparsìm, & *non
à taglio ſeguito*, fuitque reſtricta ad Caſtaneas,
d. Sum. addit. num. 2. lit. A. M. S. T. BB. CC.,
quando tota Sylva continebat inter cætera duas
ſpecies Arborum glandiferarum, & Caſtanea-
rum, *Sum. præt. Ducis*, *num.12.*, & *addit. nu.2.
lit. D.*, *G.*, & *H.*, quarum ſi una tantùm ſpecies
ſparsìm cæſa aſcendebat ad ſc.20. mil., utraque
ſpecies Arborum inciſarum, *à taglio ſeguito*, au-
11 gebit pretium, & valorem ſaltem ad aliam
medietatem, ſumpto argumento à veriſimili,
quod in materia Confinium, in re præſertim an-
tiqua, admittitur, *Decian. reſp.20. num.17. lib.1.*,
Gratian. diſcept.883. num.6., *Seraph. Maſſin. de
Confiſ. Bonor. quæſt.11. num.41.*, *Rot. in recen. de-
ciſ.334. num.2. par.2.*, *dec.234. num. 17. par.7.*, &
dec.19. num. 12. par.12., tum demum, quia in
Conſilio facto à Communitate Suriani pro ven-
dendis dd. Arboribus vigore licentiæ Cam. Apo-
ſtol., & conſenſu Ducis, unus ex Conſiliariis
propoſuit venditionem totius Sylvæ, excepto
ſolùm Plano *delli Colti*, illamque conſuluit ſtabi-
liendam eſſe in ſcut.45. mil., ut ex eod. publico
Conſilio, dato in *Sum. reſponſionis Ducis num. 1.*,
ex hac autem animadverſione manifeſtum re-
manet, quod pars Sylvæ effectivè venditæ pro
pretio ſcut. 20. mil. non attingebat medietatem,
ſi venditio totius, dempto Plano *delli Colti*, pro-
poni debebat pro ſc.45. mil. Quinimò cum ulte-
riùs in d. Conſilio ſpecificentur loca, in quibus
vigore dd. licentiarum fieri debeat Inciſio, nem-
pè *dalla ſtrada di Viterbo in sù*, *e dalla ſtrada di Ca-
nepina*, *riſerbando il Piano delli Colti dalla ſtrada
in giù*, *per andare ad Acqua vivola*, *d. Sum. reſponſ.
num.1.* Ex hac Confinium expreſſione colligitur
omnes Sylvas intra hos Confines exiſtentes, ſi-

cut totum contentum intra Confines expreſſos
12 in ipſo Inſtrumento venditionis ſpectaſſe,& ſpe-
ctare ad D. Ducem, ut poſt plures, quos refert,
firmat *Rot. in d. Roman. Emphyteuſis* 11. *Martii*
1699., *§. Quam confeſſionem*, *& §. Quinimmò cor.*
Me, & eſſe de dominio directo ipſius, & R.Cam.
dum pro vendendis Arboribus, intra dd. fines
contentis, requiſita fuit licentia ſa. me. Pauli V.,
& conſenſus Ducis Jo: Angeli ab Altæmps; fuit-
que pro illius impetratione ſoluta ſum.ſc.3000.
Rev.Cam., & 6000. D. Duci, ut in ſpecie,quod
ex conceſſione licentiæ arguatur dominium di-
13 rectum, & pertinentia ad concedentem, firma-
tum fuit in prima mea Deciſione in hac Cauſa
edita §.*Conforme*.

Cum ergo ex prædictis pateat onus probandi
Identitatem Sylvarum, vel non incumbere D.
Duci, vel eidem fuiſſe ſufficientèr ſatisfactum,
mediantibus tot, tantiſque probationum gene-
ribus, ſuperiùs adductis, quæ in hac materia an-
14 tiquiſſima, in qua argumenta, præſumptiones,
& conjecturæ leviores admittuntur, ſuperabun-
dant, *Ceph. conſ.*170.*n.*25.*lib.*2., *Roc.Diſput.*10.
*num.*64., *Modern. Lucenſ. conſult. tom.*10.*in ſup-
plem. de Emphyt. conſult.* 105.*ſub num.*5., *Seraph.*
Maſſin. de Confiſc. Bonor. qu. 11. *num.* 36., *et* 37.,
*Gratian. diſc.pt.*883. *num.*9., *Rot. cor. Seraph. de-
ciſ.*462. *num.*8., *Gregor. dec.*172. *num.*6., *Dunoz.*
*Jun. dec.*949. *num.* 14., *et cor. ſa. me. Alex.VIII.*
*dec.*102. *num.*8., *et in rec. deciſ.*164. *num.*35., *et*
39. *par.*6., *et in Aſculana fideicommiſſi* 5. *Decemb.*
1691. *inter impreſ. Lugduni ad to.*10. *Card. de Luc.*
*dec.*101. *num.*9., *et in d. Aſculana fideicommiſſi, ſeù*
Domus 1694. *cor. R. P. D. meo Caprara,et* 1695.
cor. R.P. D. meo Scotto, quarum prima eſt apud
*de Luc, d. tom.*10. *dec.*102. *num.*6., & ſecunda eſt
*dec.*103. *num.*19. *in impreſſ. Lugdunen.*, perperàm
ex parte Communitatis pro facienda tali proba-
tione adducta fuerunt 30., & ultrà Inſtrumenta
acquiſitionum, quia cum iſtæ in totum aſcen-
dant ad valorem ſcut.600. circitèr, ſufficientes
non ſunt ad fundandam intentionem ipſius, mi-
nuſque ad obfuſcandas probationes D.Ducis con-
cludentes Dominium, & Identitatem Sylvarum
in conſpicua latitudine, & valore ſcut. 45. mil.,
ſed tales acquiſitiones eidem ſolùm prodeſſe poſ-
ſunt, ad hoc, ut illæ bonificari debeant, proùt
effectivè bonificandas eſſe cenſuerunt DD. tri-
buendo Communitati facultatem de eis ad ſui
placitum liberè diſponendi, abſque eo, quod te-
neatur recognoſcere D. Ducem; Quinimò ex
hac probatione iſtarum particularium acquiſi-
tionum, potiùs confirmatur in reliquis partibus
Sylvarum Identitas, & Dominium D. Ducis,
15 nam ſicut Communitas iſtas acquiſitiones, quas
verè, & realitèr fecit, reperiit, & produxit, ità
reperiiſſet, & produxiſſet alias, ſi feciſſet, ut be-
nè obſervant *Decian. reſp.*76. *num.*25. *lib.*3., *Pe-
regr. conſ.*48. *num.*13., *et ſeqq. lib.*1., *Caren. Re-
ſol.*163. *num.*57., *et ſeqq.*, *Rocc. d. diſput.*10.*n.*56.,
& firmatum etiam fuit *in deciſ. hujus Cauſæ* 9.*Ju-
nii* 1698., §. *Agnoſcunt in fine*; Præcipuè quia ho-
16 diè lis non eſt cum tertio ignaro acquiſitionum
ab eis factarum, ſed cum ipſamet Communitate,
quæ prætendit acquiſitiones feciſſe,contra quam,
à non facta exhibitione hujuſmodi Inſtrumento-
rum, eo magis præſumptio incaleſcit non exi-
ſtentiæ illarum, ut proſequitur *Peregr. d.conſ.*48.
*num.*14. *lib.*1., *Rocc. cit. diſput.* 10. *num.*57., *Rot.*
apud Foſth.de Manut. dec. 293. *num.* 42., *cor. Celſ.*
*dec.*124. *num.*12., *Bich. dec.*485. *num.*2., *et in rec.*
*dec.*254. *num.*54., *et ſeqq. par.*4. *tom.*2.

Nec prædictis acquiſitionibus addi poſſunt aliæ
duæ *Plani delli Colti*, & *Rocchę Altię*; Quia reſ-
pectu *Plani delli Colti* tres ſolùm dantur acquiſi-
tiones in Contrata hujus vocabuli, importantes
in totum duc.30., pro qua rata ſolùm hæc Sylva
ſpectare poterit ad Communitatem, juxta Con-
fines in eiſdem acquiſitionibus expreſſos. Et licèt
in dict. venditione omnium Sylvarum, quam fa-
cere propoſuit unus ex Conſiliariis de an. 1609.
fuerit exceptuata Sylva in præfato vocab. *Piano*
delli Colti, hoc tamen non provenit, ex quo iſta
ſpectaret ad Communitatem, ſed quia Card. ab
Altæmps juſſerat Sylvam hanc diradari debere,
ad hoc, ut Arbores adoleſcerent, & excreſcerent
ad uſum ædificii, pro quo effectu diradatio fieri
ſolet; ſicque ſi exceptuatio hujus Sylvæ referr
poteſt, & debet in hanc cauſam, ex ea reſultare
non valet probatio plena, & concludens, quod
Dominium hujus partis Sylvæ, in vocab. *Piano*
17 *delli Colti*, ſpectet ad Communitatem, ſed ſo-
lùm æquivoca de neceſſitate non concludens, &
habens poſſibilitatem in contrarium, quæ non
admittitur, *Cyriac. contr.*263. *n.*11., *et contr.*384.
*num.*41., *Seraph. Maſſin. de Confiſc. Bonor. qu.*11.
*num.*61., *et qu.*35. *num.*70., *Rot. in rec. dec.* 216.
18 *n.*13. *par.*7., cum non probet hoc eſſe, quod ab
hoc contingit abeſſe, *l. non hoc C. unde legit.*, *Cyriac.*
*Contr.*65. *num.*7., *Seraph. Maſſin. de Confiſ. Bon.*
*d.qu.*11.*n.*62. Imò ex animadverſione,quod in In-
ſtrumentis acquiſitionum, *Summ.Communit.n.*1.,
& ſignantèr in primo acquiſitionis, inter cætera
pro Confinibus deſignentur bona *Curiæ*, *et Ca-
meræ Suriani*, exindè clarè ſequitur, quod Bona
confinata, & ſic reliquum Sylvæ, in eadem Con-
19 trata per Communitatem poſſeſſæ, ſpectet jure
directi Dominii ad Ducem, Cam. Apoſt. ceſſio-
narium, juxtà firmata in puncto per *Rot. in dict.*
Rom. Emphyteuſis 11. *Decemb.* 1699., §. *Cęteram*
cor. Me.

Eodemque defectu plenæ probationis laborat
Communitas reſpectu acquiſitionis *Rocchę Altię*;
Inſtrumentum enim donationis de quarta parte
hujus Sylvæ, factæ an.1430. à quodam Henrico
favore Er. S. Mariæ Gradus Viterbii, & ſucceſſi-
va acquiſitio iſtius,aliarumque trium portionum,
quam à poſſeſſione centum, & ultrà annor. de-
ſumere prætendit Communitas, quidquid ſit, an
habeant ſubſiſtentiam, cum Teſtes deponentes
Sylvam hanc à particularibus Poſſeſſoribus il-
lius tranſiviſſe ad Communitatem, ſint exami-
20 nati ad perpetuam, lite pendente, & non citata
Parte producti, ac deponant inveriſimilia,ut prop-
tereà nihil probent, *Deſid. Guid. conſ.*4. *num.*6.,
*et conſ.*13. *num.*17., *Seraph. Maſſin. de Confiſ.Bon.*
*qu.*1. *num.*51., *et qu.*10. *num.*59., hoc unum cer-
tum eſt, quod cùm tàm d.Inſtrumentum, quàm
Teſtes loquantur de Sylva in Contrata *Rocca Al-
tia*, poſita in Territorio Viterbii, talis probatio
nihil commune habet cum Sylva di *Rocca Altia*,
poſita in Territorio Suriani, in qua Communi-
tas Inciſiones fecit, ut patet ex acceſſu, *Summ.*
*præt. Ducis num.*14. *lit.I.*, *et hodierno Summ. ad-
dit. Communit. num.*3., nec tales acquiſitiones in
Territorio Viterbii, quatenus adeſſent, redde-
re

re poſſunt turbidam Identitatem, reſpectu iſtius
Sylvæ, in Territorio Suriani exiſtentis, de quo
ſolùm eſt quæſtio, cùm Dux prætendat ſolùm
Sylvas in Territorio Suriani poſitas juxtà Con-
ceſſionem, *Summ. Ducis num.1., et 5.*

Hanc veritatem agnovit etiam ipſamet Com-
munitas, quæ benè conſcia omnium ſupradictar.
acquiſitionum præcedentèr factarum, licentiam
an.1609. expetiit pro vendendis Arboribus à R.
Cam., & conſenſum à Duce cum aſſertiva, quod
Sylvæ prædictæ proveniebant ex Conceſſione
Communitati facta ab eadem Cam. Apoſt., &
tamen ſi acquiſitiones fuiſſent in adeò notabili
quantitate, quæ offuſcare potuiſſent Dominium
Ducis, ceſſionarii Cam., Sylvarumque Identi-
tatem, utique talem licentiam, & conſenſum ità
indefinitè non expetiiſſet, nec illorum vigore
ad venditionem deveniſſet; Et fortiùs quia in d.
Inſtantia propoſita ab uno ex Conſiliariis ven-
dendi omnes Sylvas cum conſenſu Ducis pretio
ſc.45.mil., expreſſis etiam, & deſignatis illa-
rum Confinibus, fuit exceptuata Sylva in Con-
trata *Piano delli Colti*, ex ſuperiùs recenſita cau-
ſa; Unde ſi alia in Contrata *Rocca Altia* ad Com-
munitatem ſpectaſſet, aliæque acquiſitiones reſ-
pectu Sylvarum egregiæ latitudinis eſſent conſi-
derabiles, utique etiam, imò majori cum ra-
tione exceptæ, & præſervatæ fuiſſent, argumen-
to à diſcretivis deſumpto, quod in Jure eſſe, va-
21 lidum eſt, firmat *Torr. de Primog. tom.1.cap.24.
num.47.*

Poſito autem Dominio, & Identitate dd. Syl-
varum, de plano ſequitur non licuiſſe, nec lice-
re Communitati Sylvas extirpare, in aliam for-
mam reducere, vel Incidere ſine Ducis licentia,
22 cum iſtæ neque ex earum natura, neque ex Con-
ceſſionibus, neque ex ſubſequta obſervantia poſ-
ſint dici deſtinatæ ad cædendum. Et ſanè atten-
ta earum natura, quia ad hoc ut Arbores dican-
tur cæduæ, duo copulativè requiruntur, quod
ſcilicet Sylva ex eis conflata alium fructum non
pariat, niſi illum, qui ex inciſionibus, & vendi-
23 tione Arborum cæſarum retrahitur, ut firmat
prima hujus Cauſæ Deciſio, §. *Ex natura*, & ul-
tra ibidem adductis *Oter. de Paſc. cap. 1. num.8.,
Zaul. ad Stat. Favent. lib. 2. Rubr. 2. ſub num.7.,
Rota in Melevitana Damnorum, et Intereſſe 23.
Febr.1699. §. Idque eam, cor. R. P. D. meo Pio*, &
24 quod Arbores illius non ſint grandes, ſed cer-
tis, ſtatiſque temporibus, & quidem brevibus cæ-
dantur, adeò ut intrà novennium, vel decen-
nium juxtà ſtylum artis tota Sylva cædatur, aliàs
enim ſi Arbores grandiores efficiantur, & magis
excreſcant, non reputantur ampliùs propriæ ad
effectum comburendi, prout eſſe ſolent Arbores
cæduæ, ſed pro ædificiis fulciendis, & conſtruen-
25 dis, quo caſu pertinent ad rei ſubſtantiam, &
Domino directo reſervantur, ad *Text. in l. ſed ſi
grandes* 12. *ff. de uſufr.* ibi = *Sed ſi grandes Arbores
eſſent, non poſſent eas cædere, l. ligni in princip. ff. de
legat.3., Caſtill. de Uſufr. cap.25. num.37. verſ. in
utroque tamen, Gall. de Fruct. art.5. diſp.3. nu.18.,
Lagun. eod. tract. par. 1. cap.6. num. 36., et ſeqq.,
Ruginel. de Arbor. cap.14. num.52., Barbat. de Di-
viſ. Fruct. par.1. cap.17. nu.108., Valenz. Illuſtr.
tract. lib.2. tract.1. cap.3. num.4., Jo. cap. de Fruct.
lib.1. num.24., Griphiand. in Æconom. legal. lib.1.
cap.29. n.132. de Locat., et conduct., Boer. dec.51, n.1.*

Undè cum in præſenti hypotheſi Arbores in
Sylvis exiſtentes conſiſtant in Quercubus, & Ca-
ſtaneis quæ fructus pariunt aptos ad alendū Ho-
mines, & Animalia, & ob id inter Arbores frugi-
26 feras numerantur ex auctoritat., quas refert d.
prima Deciſ. §. *Ex natura, et ſecunda* §. *Quod au-
tem*, aliiſque adduct. per *Lagun. de fructib. par.1.
cap.4. num.12., et ſeqq., et n.21. Modern. Lucen.
conſ. tom.10. Supplem. de Emphyt., et Locat. con-
ſult.74. n.10. in fin., et nu.18., de Luc. de Alienat.
diſc.1. nu.26., de Angel. de meliorat. art.23. nu.22.,
Caroc. de Locat., et Conduct. tit. de neceſſitat. uſus
qu.7. n.5., et ſeqq., Conciol. ad Stat. Eugub. lib.6.
rubr.39. n.7., Zaul. ad Stat. Favent. lib.5. rub.14.
num.44., Rot. in d. Melevitana Damnorum, et in-
tereſſe 23. Febr.1699. §. Idque cor. R. P. D. Pio*,
& per multum tempus inciſæ non fuerint, ut
conſtat, ex intervallo longi temporis inter unam
venditionem, & aliam à Communitate factam,
ex quantitate pretii, ex acceſſu A.C. *Sum. Ducis
n.14. lit. H., et I.*, ex ædictis à Communitate pro-
pè Curiam Innocent. affixis an.1696. pro vendi-
tione facienda, *d. Sum. n. 17.*, & ex tranſactio-
ne ab eadem Communitate facta, *eod. Sum. n.18.*
27 cadunt ſub ſpecie Arborum incæduarum, præ-
cipuè quia proveniunt à Rev. Cam., cujus Sylvæ
gaudent privilegio ab Imperatoribus Prædiis Fiſ-
calibus conceſſo, ut ejus Arbores cedi non poſ-
ſint, ut ex *Text. in l. in fraudem §. Conductor., ff.
de Jur. Fiſc.* ibiq. Scribentes communiter.

Non ſubſiſtente reſponſione, quod iſtæ Arbo-
res habeant naturam, & proprietatem Sylvæ
cæduæ in eo, quod inciſæ regerminent. Quia
non ex hoc, quod Arbores renaſcantur, dici
poteſt Sylva cædua, cum etiam illæ deſtinatæ
ad ædificium renaſcantur, licèt Sylvam cæduam
non efficiant, ſed ultra hanc qualitatem neceſſe
eſt duas aliàs ſupra relatas concurrere, quod
28 nempè Arbores grandes non ſint, quodque
alium fructum non pariant, quam illum inciſio-
nis, *Caſtill. de Uſufruct. cap.25. n.35.*, aliique re-
lati in prima Deciſ. §. *In nihilum*, & in ſecunda
§. *Deveniendo*, quibus adnectendi ſunt, *Rebuff. in
l. Sylva cædua 50. poſt princ. verſ. Sylva alia eſt gran-
daria ff. de Verb. ſignific., Alciat.* ibidem *Barboſ. in
l. Divortio, §. Si fundum n.2. ff. ſolut. matr., Arias
Pinel. in l. 1. par.2. n.59. in fin. C. de bon. matern.,
Lagun. de Fruct. par.1. cap.6. n.16. 17., et 18.*

Attentis etiam Locationibus à Camer. factis,
Sylvæ incæduæ dici debent, dùm in Inſtrumen-
to, & prima Conceſſione an.1473. expreſsè pro-
hibetur Inciſio Arborum pro illis vendendis, ſo-
lùmque permittitur pro ædificando, vel lignan-
do, ibi – *Preſertim Sylvas in d. conductione com-
prehenſas conſervare, manutenere, non incidere,
neque incidi facere, niſi pro lignando, vel ędificando* –
In aliâ verò ſubſequenti Conceſſione ſa. me. In-
nocent. VIII. virtualiter hæc prohibitio contine-
tur, ſivè inſpiciatur præſumptio Juris, juxta
quam pacta in prima Conceſſione adjecta, in ſe-
cunda cenſentur repetita, cùm hæc interpretari
29 debeat ad formam primæ, quæ numquam alte-
rata cenſeri debet, niſi de hoc clarè conſtet,
*Fulgin. de Succeſſ. Emphyt. qu.9. nu.22., Mantic.
de Tacit. lib.23. tit.21. num.15., et ſeqq. Urceol.
Conſ.46. n.22. in fin., Modern. Lucenſ. Contr.2.
n.27., et 28., Contr.4. n.43., et Contr.15. n.49.
Rot. cor. Merlin. dec.150. n.5., et ſeqq., et in rec.
dec.267.*

dec.267. num.5. par.5., et dec.213. num.26. par.12.

30 Maximè quia hæc ſecunda Conceſſio facta fuit cum *omnibus, et ſingulis uſibus, et conſuetudinibus hactenus conſuetis*, ut ſunt verba ejuſdem *datę in prętér. Sum. Ducis num.5. lit.E*, Cumque in præcedenti Locatione an.1473. fiat prohibitio incidendi, & enuncietur etiam tale fuiſſe ſolitum
31 præcedentium Locationum, ibi — *Non incidere, neque incidi facere, niſi pro lignando, vel ędificando, ſecundùm quod primò Homines, et perſonę dict. Communitatis facere poterant, et ſolebant retroactis temporibus aliorum Conductorum* — Ex hoc dicitur
32 probatum ſolitum, & uſus, ut firmat *Rot. in Aſculana bonorum 15. Jan. 1680. §. De ſolito cor. cl.mem. Card.Vicecomite, et 3. Junii ejuſdem anni §. Prout cor. eod., et in Dertuſen. Iuriſdictionis 28. Ian.1697., §. Abſque eo, quod cor. me.* Factaque tali prohibitione ex præcedenti Locatione, talis prohibitio, & ſolitum in ea expreſſum, in hac ſecunda, ſtantibus verbis ad dictum uſum
33 relativis, repetitum cenſeatur, in ſpecie *Menoch. conſ.160. ſub num.29., Goffred. conſ.11. num.19. 26., et 27. Altograd. conſ.91. num.11. lib.2., Manent. conſ.46. num.64., Malvaſ. conſ.40. num.13. Altograd. Contr.91. num.43. Modern. Lucenſ. controv.12. num.21., et 33., et Contr.15. n.52. Surd. conſ.105. n.30. Io. Bapt. Coſt. conſ.8. n.8., et 21., Rot. cor. Merlin. d. dec.150. num.3., et in rec. deciſ.78. n.15. par.14.*

Sivè conſideretur Conceſſio ſolius uſusfructus Sylvarum, reſultans, nedùm à Conceſſione fructuum, reddituum Communitati facta, quæ
34 nihil aliud importat, quam uſumfructum, *l. ſi quis ita 23. ff. de Uſufruct., l. Patrimonii 22. ff. de Uſufruct. leg. l. cum ita, ff. eod., et in l. per ſervum 14. §. Uſusfructus, ff. de Uſu, et habit., Seraphin. & Maſſ. apud Palm. Nep. alleg.49. num.9., et 10.,* ſed etiam à modo, quo concepta fuit locatio;
35 Iſta enim non incipit à Bonis, ſed à fructibus, quo caſu cenſetur conceſſus ſolus, & ſimplex uſusfructus, juxta *Theor. Bart. in l.4. num.2. ff. de aliment., et cibar. legat.,* quam ſequntur, *Caſtill. de uſufruct. cap.30. ſub n.18., Capyc. dec.188. ſub num.4. verſ. ſi duo, Rot. cor. Celſo deciſ.399. num.6., et dec.477. num.5., et in rec. dec.83. n.6., et 7. par.6., et dec.119. num.3., et 4. par.8., et deciſ.345. num.4., et 5. par.19., et in Rom. Hęreditatis de Ruſpolis 21. Aprilis 1690. §. Fundamentum, coram bon.mem. Emerix*; Hæc quippè Conceſſio ad ſimplicem uſumfructum reſtricta, denotat Communitati Inciſionem prohibitam eſſe, cum
36 Uſufructuarius de Jure Arbores grandes, præſertim fructiferas cædere non poſſit, ſed ramos dumtaxat cæduos, ut eſt *Text. in l. ſi uſusfructus 16. ff. de uſufruct.*, & tradunt *Barbat. de Diviſion. Fruct. par.1. cap.17. num.108. Barboſ. in l. Divortio, §. Si fundum num.7., et 8. ff. ſolut. Matrim. Tiraq. de Retract. convent., §.3. gloſſ.1. n.22., Rugin. de Arbor. cap.14. num.52., Garz. de expenſ. cap.11. nu.35. Valenz. Illuſtr. Tract. lib.2. Tract.1. cap.3. num.4., Modern. Mevenat. de melior. cap.23. num.8. Coſt. de ration. rat. qu.78. n.3., & ſub n.4., Chriſtin. in Conſ. Miclin. tit.15. art.4. n.3., Cepol. de Serv. Ruſt. Præd. cap.22. nu.9., Gall. de Fruct. art.5. diſp.3. n.18., 19., 20., & 22., Molin. de Primog. lib.1. cap.22. n.5., Lagun. de Fruct. par.1. cap.6. n.36., & plurib. ſeq., Rot. in d. Melevitana Damnor., & Intereſſe 23. Febr.1699. §. Et quod ſuperat, & ſeqq. cor. R.P.D. meo Pio.*

Sivè examinentur alia verba Innocent. Conceſſionis, in qua acceptatur oblatio facta à Communitate manutenendi, conſervandi, & augen-
37 di Sylvas, & Bona Rev.Cameræ, & præcipitur illam ſervari debere. Ex tali enim onere à Communitate aſſumpto reſultat prohibitio incidendi Arbores, cum ex tali Inciſione Sylvæ, & Bona
38 diminuantur, ut poſt *Buccafer. Reſp.84. nu.6., 7., 23., & 24., & Pecch. de Servit. tom.2. cap.8. qu.28. num.96.* firmatur in priori Deciſ. Cauſæ, *§. Controverſa*, & in ſecunda, *§. Quod autem*.

Non obſtante, quod in Sylvis nemoroſis, & magnis Inciſio, & Diradatio illas reddat melio-
39 res, ac impediat ne Arbores ſeneſcant, & exſiccentur, quia ex hoc non infertur, quod Sylvę ſint cæduæ, & Inciſiones ſpectent ad Uſufructua-
40 rium, ſed ſolùm, quod Sylvæ cum licentia Domini, & cum interventu Miniſtrorum ab eo deputatorum poſſint incidi; Arbores verò, illarumque pretium ipſi Domino reſerventur, prout
41 eſt de natura Sylvarum non cæduarum, abſque eo quod quicquam prætendere poſſit Uſufructuarius, reſiſtente nedum pacto augendi Sylvas, & Bona Proprietarii, ſed etiam Juris diſpoſitione appropriationem talium Arborum Uſufructuario denegantis, ſivè ſint vi ventorum avulſæ, ſivè de illis, quæ ſenio confectæ fructus non producunt, de qua in *l. Proculus, §. ſi Arbores, ff. de Uſufruct. l. Arboribus, ff. eod., & in l. divortio 8. §. ſi fundum, ff. ſolut. matr.,* ibidemque *Alex. n.5., Petr. Barboſ. n.20. in fin., & ſeqq., Alban. conſil. 55. n.7., Borgn. Cavalc. de Uſufr. & Mulier. relict. num.157., et ſeqq., et dec. par.1. dec.44. n.72., Molin. de Primog. lib.1. cap.22. n.5., Barbat. de Diviſ. Fruct. par.1. cap.17. n.109., Guttier. de Tutel. par.3. cap.27. num.21., Caſſan. ad Conſuet. Burg. rub.4., §.17. verſ. Et faire les fructiz ſciens, num.6., Gall. de Fruct. art.5. diſp.3. num.23, et 24., Lagunez. eodem tractat. par. prima cap.6. n.52., & ſeqq.*

Sive demùm conſideretur inveriſimilitudo; valdè enim inveriſimile, & rationi repugnans eſt, quod Sum. Pontifex, & Rev. Cam., quæ fuit ſemper tenax in appoſitione pacti non cædendi, tàm in Locatione an.1473., quàm anteà, & mordicus illi inhæſit, adeòut per contraventionem Communitatis, & ſubſequtam Inciſionem, devolutionem omnium Bonorum acceptaverit, Miniſtrum Armorum ad poſſeſſionem capiendam tranſmiſerit, Factorem deſtinaverit ad locandum aliis Agros devolutos, & recuperatos, necnon Poſſeſſiones, & Paſcua, ad vendendum Sylvarum fructus, ad affidandum ad glandes Animalia, aliaque faciendum, *d. Sum. præt. n.3., 4., & 5.* poſt brevem lapſum ſexdecim annor., his omnibus oblitus, voluerit hæc pacta, & laudabiles conſuetudines tollere, caducitatem remittere, & anſam præbere Communitati Inciſiones, & devaſtationes Sylvarum faciendi, prout non obſtante pacto, & arctiſſima prohibitione paulò ante feciſſe ſciebat; ad quam inveriſimilitudinem evitandam omninò dicendum eſt juſtiſſimum Pontificem, & Rev. Cam., quæ priùs, & antequàm Communitas delinqueret, pacta hujuſmodi adijcere voluit, ea etiam repetere voluiſſe ex poſt, ad refrænandam propenſionem, & malum animum Communitatis, licèt hoc non ex-

ex-

expreſſerit, cùm Conceſſiones Cam., & Eccleſiæ, ſemper de Jure præſumantur renovatæ cum
42 antiquis pactis, & conventionibus, præſertim quando dignoſcuntur favorabilia, *Fulgin. de Jur. Emph. tit. de Succeſ. in Bon. Emph. qu.9. num.22., Add. ad Pamph. deciſ.90. num.10. Rot. cor. Cocc. dec.2283. num.54., Merlin. dec.583. ſub num.13. verſ., & in ipſa, & in rec. deciſ.111. num.13., et ſeqq. par.6., et dec.271. num.2. par.16., et in Imolen. Bonorum 14. Martii 1687., §. Et ſanè, cum ſeqq. cor. bo. me. Urſino.*

Nullatenùs ſubſiſtente, quod Sum. Pontifex profeſſus fuerit devenire ad hanc ſecundam Conceſſionem in remunerationem fidelitatis ob defenſionem Terræ Suriani, illiuſque Arcis debellationem, opera Surianenſium ſequtam, ſicque illa interpretari debeat lato modo, & ut comprehendat etiam Jus Sylvas incidendi, alioquin hæc ſecunda Conceſſio, in remunerationem facta, contineret minùs aliis præcedentib., Conceſſionibus, quæ factæ fuerunt tali cauſa non impellente, dum in illis tributa fuerunt Communitati Pedagia, & Gabellæ, & conventa ſola reſponſio duc.550. annuor., quando in ultima, Jus exigendi Gabellas conceſſum non fuit, & annuus Canon. ad duc.800. fuit auctus: Etenim in facto non ſubſiſtit Communitatem vigore hujus ultimæ Locationis habere minores redditus, & majorem Canonem ſolvere, nàm etiam in Conceſſione, de qua agitur, Communitas habuit *omnes, et ſingulos fructus, redditus, et proventus Cam. Apoſt. ex Tenutis, Paſcuis, Sylvis, Cenſibus, Tenimentis Fortiæ, & Diſtrictus Terræ Suriani de quacunque cauſa debitos, nulla prorsùs d. Cam. ex illis, et illorum occaſione facta reſervatione, Sum.*
43 *præt. Ducis num.5.* Sub qua indefinita expreſſione, & verborum amplitudine Jus exigendi Pedagia, & Gabellas continetur, ut de expreſſione proventuum generalitèr facta, eſt, *Text. in l.3.*
44 *& tot. tit. C. de vectig. non poſſ., Larr. alleg. fiſc.77. num.7., & allg.80. nu.15.*, & de facto hujuſmodi Gabellas ſemper exegit, & actualitèr exigit eadem Communitas, ut patet ex pluribus Tabellis tranſmiſſis ad Sac. Congr. Bo. Reg. continentibus omnes Introitus, redditus, effectus, & corpora Communitatis, inter quæ adnotantur emolumenta ex Pedagiis, Paſſibus, aliiſque proventibus receptis per Communitatem à Cam., Cumquè hujuſmodi annui redditibus aſcendant ad ſc.2700. circiter, & ex iſtis, Communitas ſolvat pro Canone Rev. Cam. ſola ſc.600. monetæ Rom., remanent Surianenſibus annua ſc.2100., quæ percipiuntur à Bonis in d. Locatione contentis, ſicquè, abſque conceſſione facultatis incidendi Sylvas, dicuntur ſatis, ſuperque recompenſata merita Surianenſium, cum iſta talia eſſe non potuerint, ut mererentur remiſſionem pœnæ, nempè caducitatis incurſæ ob Inciſiones, & præmium perpetuæ renovationis Bonorum in Locatione contentorum, aſcendentium ad dict. conſiderabilem ſum. ſcut. 2100. detracto Canone; maximè quia ſervitia præſtita fuerunt Principi,
45 qui licet ex obligatione antidorali ſoleat Vaſſallos aliquo modo remunerari, ad hoc tamen non adſtringitur præcisè, & ad ratam merito-
46 rum, cum ipſi ex ſola lege Vaſſallagii teneantur Principi inſervire, eique fidelitatem ſervare, *cap.1., Si de feud. defunct. fuerit controverſ., et cap.1., quæ fuerit, prima Cauſa feud. ammitten.*, & tradunt *Jo: Andr. in cap. per literas de reſtit. ſpoliat., Rol. à Val. conſ.41. n.30., et ſeqq., lib.4., Pinel. in l.1. par.3. num.61., C. de Bon. Matern., Capyc. Latr. dec.199. num.15.*

Nec quidquam faciunt ea, quæ deducuntur de augumento Canonis, cum hoc provenire potuerit, ex quo de tempore præcedentium Conceſſionum, Bona forſan erant minoris redditus, cum valor, & redditus Bonorum ſpatio Decennii, quod inter unam Locationem, & aliam inter-
47 ceſſit, immutetur, *l. pretia rerum, ff. ad leg., Falcid., Rot. in rec. dec.16. n.14. par.19., et in Aſculana Fideicommiſſi, ſeu Domus 25. Junii 1694., cor. R.P.D. meo Caprara, et 17. Junii 1695., cor. R.P.D. meo Scotto, quarum prima eſt inter impreſſ. Lugduni ad tom.10. Card. de Luc. dec.102. num.9., et ſecunda reperitur impreſſa ibid. la 103. n.27.*

Et demùm ſupradicta omnia de Sylvarum incæduitate comprobat plurium Sæculorum ſubſequta obſervantia, juxta quam Sylvæ, de quibus agitur, à tempore primæ Locationis de anno 1473. factæ Communitati uſque ad præſens, vel nunquam inciſæ fuerunt, vel ob Inciſionem Communitas mulctata fuit, quæ adeò longæva
48 obſervantia declarat Conceſſiones, quatenus eſſent dubiæ, *Seraph. Maſſ. de confiſc. Bonor. qu.11. n.45., et qu.35. num.80., et 83. Rot. cor. Bich. deciſ.48. num.9., et 10., et in Marſicen. Iurisdictionis ſuper bono Iure 7. Junii præt., §. Poſita cor. me* & quamvis contrarius illarum intellectus eſſet
49 de Jure verior, *Seraph. Maſſin. de Confiſ. Bon. d. qu.35. num.83., Rot. cor. Burat. dec.679. n.9., et in rec. dec.520. nu.9. par.13., et in d. Marſicen. Iurisdict., §. poſita in fine.*

Abſque eo quod quidquam huic obſervantiæ obeſſe poſſint quædam Inciſiones, & Epiſtolæ, pro parte Communitatis adductæ, quia illæ maturè in ſe conſideratæ, vel non obſtant, vel mirabiliter retorquentur; Percurrendo enim antea acta tempora, nulla ante an.1483. probari potuit Inciſio, & prima, quæ poſt primam Conceſſionem facta fuit, dedit cauſam devolutioni, à Cam. acceptata cum ſubſequta poſſeſſione adepta *Summ. præt. Ducis num.3., et 4.*, quæ evidentèr comprobat Sylvas non eſſe cæduas, cum cadu-
50 citas ſit pœna, quæ non incurritur, niſi poſiti-vum præceptum, & prohibitio præcedat, & ſub-
51 ſequatur contraventio, & niſi adſit delictum, *Caſet. conſ.89. num.1., et 8., Menoch. conſ.78. n.8., et 10., Seraph. Maſſin. de Conf. Bonor. qu.22. n.42., et ſeqq.* Aliâ Inciſio An.1507. facta fuit cum litt. Cam., & Theſaurarii, ac de commiſſione Papæ, non de tota Sylva, ſed de aliquibus tantùm Arboribus, quibus Pontifex indigebat pro conſtructione Baſilicæ S. Petri de Urbe, iſtaque paritèr confirmat Sylvas abſque licentia Papæ, & Domini directi non eſſe cæduas, cum data cæduitate
52 Arbores non ad Cameram proprietariam, ſed ad Uſufructuarium ſpectaſſent, ut eſt *Text. in l. Item ſi fundi 10 in fine ff. de uſufr.* ibi: *Nam, et Trebatius ſcribit Sylvam cæduam, et arundinetum poſſe fructuarium cædere, ſicut Pater Familias cædebat, et vendere, licet Pater familias, non ſolebat vendere, et l. ex Sylva 11. ff. eod.* — ibi: *Ex Sylva cædua pedamenta, et ramos ex Arbore Uſufructuarium ſumptu-*

pturum, *ex non cædua in Sylvam ſumpturum*: *Caſtil. de uſufruct. cap.25. nu.26.*, *Mier. de majorat. par.4. qu.39. n.5.*, *Connan. lib.4. Comment. cap.1. num.4.*, *et 5.*, *Lagun. de Fruct. par.1. cap.6. n.22.* Altera adducebatur Inciſio partis ejuſdem Sylvæ de an.1576., & 1577., ſed iſta habuit eumdem exitum, quem habuit prima an.1483.; perventa enim hujus Inciſionis notitia ad Rev.Cameram, iſta ſtatim devolutionem acceptavit cont.Communitatem, & Caſtrum Suriani, quod præcedenter alienaverat Paulus III. cum pacto redimendi, redimere velle declaravit, introductaque lite ſuper devolutione, iſta ſucceſſivè fuit terminata mediante Inſtrumento Concordiæ initæ inter Surianenſes, & Ducem Jo: Angelum ab Altæmps, mediatum ceſſionarium Jurium Cameræ, in quo prævia narrativa devolutionis, & caducitatis, intentatæ per Rev.Cam.auctricem d. Ducis, illam ab eo remitti obtinuit *Sum.præt. Ducis num.13*, ex qua devolutione per Cameram intentata, ac in Duces ab Altæmps ſucceſſivè tranſlata, & remiſſione illius petita, & obtenta ab eadem Communitate in Inſtrumento Tranſactionis, comprobata, & conſtabilita remanet incæduitas Sylvarum, dum aliàs Papa, nec devolutionem intentare potuiſſet ex capite Inciſionis, nec Communitas illius remiſſionem petere opus habuiſſet, cum in illam incurrat Condu-
53 ctor ſolùm, quando cædit Sylvam non cæduam, ut firmant *Bald. in l. divortio §. ſi fundum ff. ſolut. matr.*, ibique *Barboſ. n.15, et 16.*, *Clar. in §. Emphyteuſis*, *qu.26. Garz. de expenſ. cap.11. num.34.*, *Caſtil. de Uſufruct. d. cap.25. num.1.*, *et ſeqq. Lagu-*
54 *nez. de fruct. cap.6. num.40.*; cæduam verò poſſe liberè incidere, tradunt *Bim. conſ.214. n.12. Caſtil. d. cap.25. num.26.*, *et ſeqq. de Angel. de meliorat. art.23. num.28.*, *Lagun. de Fruct. par.1. cap.6. num.18.*

Minùs obſervantiæ prædictæ nocere poſſunt Epiſtolæ, nam illa ſcripta à Cardin. Madrutio ann.1576. ſolùm dicit, Sylvam inciſam regerminare intra octo, vel decem annos, quod verificatur etiam in Sylva non cædua, quæ ſi cædatur, ſed non extirpetur, iterum renaſcitur,
55 ut in puncto firmat *Barbat. de Diviſ. Fruct. par.1. cap.17. num.106.* Quinimo cum in eadem Epiſtola dicatur Communitatem pro ejus bono, & pro extinguendis debitis impelli debere *alla Tagliata*, ex hoc reſultat, Sylvam non eſſe cæduam, nam ſi talis fuiſſet quolibet Triennio, vel Decennio
56 ex natura, & ſtylo artis neceſſario cædi debuiſſet, ut tradit *Cardin. de Luc. de Alien. diſc.1. num.37.*

Prout nec offuſcari poteſt ab alia Epiſtola Ducis Jo: Angeli, & Ducis Petri, quia Dux Jo: Angelus, ut rem gratam faceret Card. S. Marcelli indigenti quindecim trabibus magnis pro reſtauratione ſuæ Eccleſiæ de an. 1602., ordinavit Communitati, ut hujuſmodi ligna incidere faceret, & aſportari, ac propterea ſi Arbores in-
57 ſervire debebant pro Ædificiis, ſignum eſt, illas non eſſe cæduas, cùm Sylvæ ad hunc effectum deſtinatæ non dicantur cæduæ, juxtà ſuperiùs firmata *in §. Poſito*.

Epiſtolæ autem ſcriptæ à Duce Petro an.1630., & 1631. patiuntur eaſdem exceptiones, & ulteriùs cum præd. Dux ſcribens eſſet ſui Juris ignarus, nullum potuit ex dd. Epiſtolis eidem præjudi-
58 cium generari, ut probat prima Deciſio hujus Cauſæ, §. *Minùs ad reddendam*, & ſecunda §. *Hacque clariora*.

Prædictaque eo fortiùs procedunt, ſi pro magis, magiſque conſtabilienda hac obſervantia, ponderentur plures alii actus poſitivi à Partibus geſti cæduitati repugnantes; Primò enim Rev. Cam. in acceptatione devolutionis incurſæ ann. 1483. à Communitate, non dedit mandatum Procuræ Factori conſtituto ad locandum aliis Sylvas devolutas ad incidendum, ſed tantùm illàrum fructus, & ad affidandum ad glandes animalia, *dict. Summ. præt. num.4.*, ex quo mandato Procuræ ad locandum Sylvarum fructus, & ad affidandum ad glandes animalia, conjicitur intentionem Cam. ſemper fuiſſe locandi Sylvas ad paſtum animalium, non autem ad cædendum, & conſequenter eſſe incæduas ex deſtinatione Par-
59 tium, quæ Sylvas etiam cæduas incæduas, reddit, ut firmat ſecunda Deciſio cor. Me *edit.*, §. *Deveniendo in fin.*, & ultrà ibidem relatos *Petr. Barboſ. in d. §. Si Fundum ſub num.2. verſic. Ex hac igitur*, *Bim. conſ.214. num.11. lib.3.*, *Azeved. in l.5. tit.7. lib.3. Recopil. Caſtil. de Uſufr. cap. 25. ſub n. 35. verſ. Et ſic, ut Sylva*, *Barbat. de Diviſ. Fruct. par.1. cap.17. num.106.*

Secundò Card. ab Altæmps de an.1589. demandavit Sylvam per plures annos antè inciſam, vendi ad diradandum, quæ diradatio, ſicuti confirmat volitam fuiſſe excreſcentiam Arborum ad uſum Ædificiorum, ita probat Sylvam non eſſe cæduam, cum in ea non ſoleant eſſe Arbores aptæ ad ædificandum, ut prædictum eſt.

Tertiò concurrit licentia petita de ann. 1608. à ſa. me. Paulo V. pro incidendis Arboribus, quæ licet obtenta fuerit, dubitans tamen Communitas de illius ſubreptione, ex quo expreſſum non fuerat Sylvas eſſe incæduas, ad illam evitandam, denuò eamdem Licentiam petiit, & obtinuit cum expreſſione veræ qualitatis Sylvarum, quod ſcilicèt illæ non eſſent cæduæ, *d. Sum.*
60 *num.12.*, hæc enim confeſſio adeò ſeriò, & deliberatè emiſſa in precibus Principi porrectis, nedùm obſervantiam confirmat, ſed de ſe ſola apta
61 eſt ad plenè, & concludenter qualitatem Sylvarum comprobandam, *Seraph. Maſſin. de Confeſ. Bonor. quæſt.29. num.60.*, *Rot. cor. Pamphil. deciſ.225. num.1.*, *et 6. dec.326. num.4.*, *Peutinger. dec.442. nu.2.*, *et in rec.*, *dec.118. num.7. par.14. dec.262. n.40.*, *et dec.279. n.3. par.19.*

Nec relevat, quod hæc confeſſio importet du-
62 bietatem, tanquam concepta cum dictione *forſan*. quia hæc dictio in literis Apoſtol. adjecta
63 non eſt nota dubitationis, ſed aſſertionem ſignificat, præſertim quando id patitur ratio ſub-
64 jectæ materiæ, *Rebuf. in l. oſtenſum 30. col.5. verſ. fortè ff. de Verb. ſignificat.*, & ad concordat. *Franc. tit. in forma mandati Apoſt. verb. diſpenſationem*, *verſ. vidi dubitari*, *fol. mihi 559. in parvis*, *et in compend. alienat. rer. Eccl. num.71. in fin. verſ. et quando*.

Pro quarta circumſtantia valdè conferunt Tabellę quolibet an. à Communitate tranſmiſſæ ad Sac. Congregat. Bon. Regiminis, in quibus inter redditus ejuſdem Communitatis recenſentur quidem fructus annuales Sylvarum, & Montaneę, non autem Inciſiones, & pretium ex illis retractum *Summ. Addit.* Ducis *num.8.*, Et tamen

tamen ſi Sylvæ eſſent cæduæ, & pretium ex In-
ciſionibus ſpectaſſet ad Communitatem, utique
65 inter proventus ejuſdem in d. Tabellis poni de-
buiſſet ex præcepto Bullę ſan.mem. Clem. VIII.
ad tradita per *Cobell. ad eumd. Bull. cap.11. gloſ.1.*
ſub num.3. verſic. annuum datum, et ſub num.7.,
ubi præciſè, quod in his Tabellis poni debeant
proventus ex Inciſione Sylvæ cæduæ.

Et quintò demùm hoc idem confirmat, tàm
d. tranſactio inter Communitatem, & Ducem
Jo: Angelum ab Altæmps, in qua Communitas
neceſse habuit ſolvere pro Inciſione facienda
notabilem ſum.ſcut.6000., quàm impetratio li-
centiarum Sedis Apoſtolicæ, Sac. Congregat.
Bon.Regim., & Ducum pro tempore, quæ incæ-
66 duitatem Sylvarum magis, magiſque claram
reddunt, cum fruſtra precibus impetretur, quod
jure communi permiſſum eſt, *Rot. cor. Cocc. de-*
ciſ.375. num.14., & dec.1632. num.13., & cor.
Cerro dec.723. num.6., & in rec. dec.636. num.12,
par.6. dec.654. num.16., & 17. par.8., & dec.453.
num.6. par.13.

Reſponſione non attenta, quod prædicti actus
non ſint habendi in conſideratione, & præcipuè
67 tranſactio inita cum Duce Jo:Angelo, tanquam
geſti ſine ſolemnitatibus præſcriptis *à l. final. C.*
de vend. rer. Civit. lib.11. Siquidem priores actus
geſti fuerunt cum ipſo Principe, in quibus ſo-
68 lemnitates non requiruntur, *Rot. dec.461. n.3.*
par.1. rec.: alius verò initus cum Duce Jo:Angelo,
cæterique antecedentes afferuntur pro declaran-
69 dis Conceſſionibus, adeoque non requirunt
ſolemnitates in principali diſpoſitione neceſſariè
l. hæredes palam, *§. Si quid poſt*, *ff. de Teſtamen.*,
ibique — *Imol. ſub num.5. verſ. Item nota, Roman.*
70 *conſ.482. ſub num.7., Scrader. conſ.1. num.373.*
lib.1., vel quia declarans de novo nihil diſponit,
ſed jam diſpoſitum explicat. *Nerenn. Maſſinus*
in ſua dec. Senen. impr. penes Palmam Nep. alle-
gat.370. num.8., & 9. Rot. dec.28. num.10. par.5.,
& dec.123. num.5. par.17., & in Nullius, ſeù Al-
tamuræ Immiſſionis 17. Januarii præterit. §. Prout
non relevat cor. Me, vel quia geſti fuerunt in ſe-
quelam præcedentium diſpoſitionum, & ſic uti
71 neceſſarii ex ordinatione concedentis ſolemni-
tatibus non indigebant *l. Prædium 3. C. quando*
decret. opus non eſt, & l.1., & in l. final. l. de reb.
eor., Pich. ad Stautt. Urb. lib.10. cap.51. gloſ.7.
num.157., Rot. dec.122. nu.41. par.7., & dec.39.
num.11. par.13., & dec.212. num.9. par.18. rec.,
& in Sutrina Immiſſionis 21. Febr. 1687. §. Iuſti-
tiam in fin. cor. bo.mem. Benincaſa. Et in omnem
caſum ex lapſu longiſſimi temporis ferè centum
annor. præſumi deberent interceſſiſse, dum De-
72 cretum, & Auctoritas Præſidis præcedere debe-
bant, & poterant ſubſequi approbando actus jam
geſtos *Anch. conſ.135. per tot., Rolan. conſ.99.*
nu.33., & 34. lib.2., Andreol. contr.134. num.91.,
Capyc. Galeot. contr.38. num.6. lib.2., Seraphin.
Maſſin. de Confiſ. Bon. qu.39. num.107., Rot. cor.
Put. dec.355. num.4. verſic. Nec poterat dici, &
ſeqq. lib.2., & cor. Seraph. dec.1042. num.37. cor.
Alex. VIII. dec.112. n.3., & 4., & in rec. dec.280.
num.7. par.18., & in Rom. Fideicommiſſi 23. Ja-
nuarii 1679. §. Denique non obſtat, cor. Reveren-
diſs. Bourlemont.

Atque hinc DD. Deſcendentes ad alium Ar-
ticulum reſtitutionis Inveſtimentorum, & pre-
tii retracti ex Inciſionibus, cenſuerunt perſiſten-
dum eſse in Deciſis ſub die 15. Maii 1699., ubi
inter cætera reſolutum fuit pretium Sylvæ *delli*
73 *Monaldeſchi* emptæ per Communitatem ex In-
ciſionibus, & Locorum Montium emptorum
pro Fabrica Eccleſiæ ſpectare ad D. Ducem, re-
ſervatis Locis Montium, & Sylva favore Com-
munitatis, prout etiam pecunias extantes, &
non inveſtitas ad eumdem D. Ducem pertinere,
ut latiùs in eadem Deciſione, ad quam Domini
remiſſivè illam in omnibus confirmando, ſe ha-
buerunt, declarantes tamen, quod pro illa ra-
ta, quæ inpoſterùm probabitur provenire ex
Inciſione Sylvarum ſpectantium ad Communi-
tatem, integrè, & abſolutè ad iſtam, tàm pecu-
niæ, quàm Inveſtimenta debeant ſpectare.

Et in hunc modum, prætermiſſis aliis, tan-
quam nullius roboris, vel plenè ſublatis in præ-
teritis Deciſ. reſponſum fuit, utraque &c.

R̃mo P.D. MOLINES DEC.

HORTANA SYLVARUM SUPER UNIVERSALI DOMINIO SYLVARUM.

Ven. 1. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſ., Deciſio ædita cor. bo. mem. Muto ſub diebus 10. Martii, & 9 Jun. 1698. quoad Dominium Univerſale fundarium in toto Territorio Caſtri ex iiſdem fundamentis.

SUMMARIUM.

1 *Sententia rotalis non dicitur à deciſionibus diſformis ſi canonizet id quod venit in neceſſariâ conſequentiam eorum, quæ in Deciſ. continentur.*

2 *Bona ſita intra limites Feudi præſumuntur allodialia.*

Limit. ſi conſtet de titulo feudali. num.3.

Et talis titulus, ex quibus probetur. num.4.

5 *In Univerſali Emphyteuſi, locatione, & conceſſione præſumuntur comprehenſa omnia bona poſſeſſa per emphyteutam, & locatorem, donec contrarium probetur*, & num.7., & num.28.

Nec ad contrarium docendum ſufficit vaga indicatio niſi doceatur valorem bonorum indicatorum eſſe proportionatum canoni quod ſoluit. num.6.

Ampl. 8. & 9.

Bona omnia quando præſumuntur Emphyteutica, feudalia, & Livellaria. num.5.

Et cui incumbat onus probandi eorum naturam n.6., & 15.

8 *Valor bonorum tempore variatur.*

9 *Confinia expreſſa in referente cenſentur, quæ ſunt in relato.*

10 *Emphyteuta, & conductor tenentur docere de confinibus.*

Alias Dominus directus, & locator in pœnam confuſionis totum capere poteſt num.11.

12 *Res proprias ſecundùm uſum loquendi, dicimus ea, de quibus diſponere poſſumus, quæve ad hæredes tranſeunt, quamvis cum onere.*

13 *Emphyteuta diſponere poteſt de bonis ipſis conceſſis ad perpetuum Cenſum.*

Et de illis non diſponendo bona tranſeunt ad hæredes ad in-

adinſtar allodialium . num. 14.

16 *Bona præſumuntur Feudalia* , *&* *emphyteutica ex reſervatione Canonis* , *ſeu Cenſus* .

Ampl. non doclo de alia reſervatione . num. 18.

17 *Bona præſumuntur Emphyteutica* , *&* *livellaria ex eo quod ſita ſint in locis,& confinibus ubi omnia bona ſunt iſtius naturæ* .

19 *Poſſeſſio Emphyteutæ referenda eſt ad titulum Emphyteuticum, de quo conſtat* — & n.24.

20 *Teſtes de Communitate lite pendente* , *&* *ad perpetuam, ac illius favore deponentes nil probant* .

21 *Confeſſiones quando non præjudicent confitenti* .

22 *Sine Inſtrumento non præſumitur facta magna acquiſitio bonorum* — *Ampl.* n.23.

23 *Ex non Exhibitione Inſtrumenti oritur argumentum illius inexiſtentiæ* .

24 *Poſſeſſio referri debet ad titulum de quo conſtet* , *et ſup.* num.19.

25 *Sententiæ antiquæ probant etiam ſine actis bona eſſe Emphyteutica* .

26 *Judicis aſſertioni ſtandum eſt in iis* , *quæ vidit* , *&* *vidiſſe teſtatur* .

27 *Dominium univerſale directum probatur* , *ex confeſſionibus ſeriò emiſſis per Emphyteutas* .

DECISIO XXXX.

PLuribus exortis diſſenſionibus , ac controverſiis inter Communitatem , & Homines Oppidi Suriani , ac ejus Baronem D. Ducem Joſephum Mariam ab Altæmps , & ſignantèr ob nonnullas Jnciſiones Sylvarum , totalemque extirpationem duarum exiſtentium in loco nuncupato *Ciliani*, & *Melani* ab eadem Communitate peractas , nulla præobtenta Licentia d.Ducis, earumdem Sylvarum , ut prætendebat Domini, & Proprietarii , ad illas ſemel Judiciali auctoritate obtruncandas , inſtituit D. Dux Judicium cor. A. C., & fretus quamplurimis Literis , & Conceſſionibus Apoſtol. , & ſignantèr illis Gregorii XIII. petiit , & anno 1697. obtinuit Mandatum de manutenendo , & quatenùs opus ſit de aſſociando ad realem poſſeſſionem Jure Dominii , tàm directi , quam utilis *Tenimentorum Paſcuorum* , *Sylvarum* , *Nemorum* , *Domorum* , *Cenſuum*, *Paſſuum* , *Tenutarum* , *Prædiorum*, *aliorumque Bonorum* — in dicto Oppido, ſuoque verò Territorio , & Diſtrictu exiſtentium , utpotè quę ab antiquo directo Dominio Cam.Apoſt. virtute præmemoratarum Conceſſionum in Ducis præfati proprietatem pertranſierant . Reportando deſuper in hujuſce Mandati ſequelam diffinitivam Sententiam , declarantem omnes exceptiones adverſus dictum Mandatum propoſitas non obſtare , Literas Apoſt. prædict. Gregorii XIII. obſervandas , & exequendas fore , Sylvas, aliaque Bona paulò ante ſingularitèr relata , eſſe de pleno libero , abſoluto , & allodiali Dominio d. Ducis uti Rev. Cameræ Apoſt. Ceſſionarii , Sylvas non fuiſse , nec eſse cæduas , ſed de ſui natura fructiferas , propterеaque non licuiſse , neque licere Communitati illas incidiſse , & incidere , irrequiſito Duce Domino directo , & ſine illius expreſsa Licentia , & conſenſu , & Ducum pro tempore , & ſtante ulteriùs Inciſione prænominatarum Sylvarum Ciliani , & Melani , ipſarumque totali extirpatione, Communitatem incurriſse caducitatem , ac teneri , & obligatam eſse reſtituere dicto Duci omnes pecunias ex Inciſionibus , ac devaſtationibus prædictis retractas , quatenùs extarent, ſin minùs Inveſtimenta omnia ex eiſdem pecuniis confecta .

Delata per ſolemnem appellationem Communitatis ad noſtrum Sac. Auditorium Cauſa , quatuor cor. R.P.D. meo Muto prodiere Deciſiones , in quarum prima 10. Martii 1698. , enucleatis controverſiis omnibus ſub unico congruo Dubio, nimirùm , *An conſtet de Dominio Domini Ducis, & ad quos effectus* ? Sententia A.C. in omnibus confirmationis robur obtinuit , præterquam reſpectu caducitatis, à qua excuſandam eſse Communitatem DD. cenſuerunt . In ſecunda Deciſione 9. Junii 1698. approbata fuerunt antecedentèr reſoluta , ſolùmque placuit DD. alio examini particulari ſubjicere deciſa circa Inveſtimenta facta ex pretio Inciſionum dd. Sylvarum ; In tertia ſuper hiſce reſervatis die 15. Maii 1699. evulgata,receſsum fuit à Deciſis juxta modum , reſcribendo ſcilicet, Inveſtimenta facta ante motam Litem ex dict. pecuniis Inciſionum ad Communitatem , & Surianenſes pertinere , ſed ipſos teneri refundere D. Duci illorum pretia ; Inveſtimenta autem poſt motam Litem ſequuta ad ipſum Ducem ſpectare . In quarta demùm edita , omnibus DD. ſuffragantibus ſub die 25. Februarii 1701. perſtitum fuit in Deciſis , juxta modum , per quem declaratum extitit ab univerſali Dominio in d.Sylvis, aliiſque Bonis , ſæpedicto Duci adjudicato , ſubducendas eſse nonnullas Sylvarum portiones liberè , ut tunc credebatur à Communitate acquiſitas .

Expoſtulata ad normam harum quatuor Deciſ. Cauſæ , expeditione , Surianenſibus , viriliter Scribentibus pro illarum quarta reviſione , decreta fuit expeditio quoad Dominium tantum,& ad formam modi expediendi ab ipſa Rota in alia particulari Audientia injuncti,R.P.D.meus, Mutus tulit Sententiam diffinitivam declarantem Dominium univerſale Sylvarum , Nemorum , aliorumque Bonorum ſpectare ad Ducem, reſervato Jure Communitati quoad acquiſitiones deductas , & deducendas . A qua Sententia commiſſa appellationis Cauſa , cum omnibus connexis , ac dependentibus R. P. D. meo Pio , quatuor pro faciliori Cauſæ reſolutione ſubſcripta fuerunt Dubia : I. nempè , *An Sententia Rotalis ſit confirmanda* , *vel infirmanda* ? II. , *An ſit ſtandum* , *vel recedendum à Deciſis coràm R. P. D. Muto, quoad Incæduitatem Sylvarum* ; III. *An ſit ſtandum* , *vel recedendum à Deciſis* , *quoad reſtitutionem pretii Inveſtimentorum* ? Et IV. demùm , *An ſub Conceſſione ſan. mem. Innoc. VIII. veniat etiam Emolumentum proveniens ab Inciſionibus* ? quæ Dubia à me ſubrogato loco R.P.D. mei Pii, pluribus ab hinc menſibus adverſa valetudine detenti, in duabus ſeparatis Audientiis propoſita , reſoluta fuere favore D. Ducis ; & quod ſpectat ad primum , de quo agitur in præſenti Deciſ. reſponderunt DD. -- *Sententiam Rotalem* , *eſſe confirmandam* , attenta illius validitate , & Juſtitia .

Validitas namque reſultavit ex Actorum revolutione , non officiente , quod in antecedenti Inſtantia actum fuerit in Rota ſuper Dominio Sylvarum , illarumque Cæduitate , vel Incæduitate tàntùm , proindeque ferri minimè potuerit Sententia canonizatoria univerſalis Dominii d. Ducis ,

Ducis, nedum in Sylvis, ſed etiam ſuper aliis Bonis in Territorio Surianenſi contentis, quoniam licèt Cauſam huic quæſtioni dederit controverſa Sylvarum pertinentia: Attamèn veritas eſt, quod Judicium inſtructum coram A. C. verſabatur circa executionem, & obſervationem plurium Literarum Apoſtol., & ſignantèr Greg. XIII., in quarum ſequælam obtenta fuit manutentio, & aſſociatio ad poſſeſſionem, nedum Sylvarum, ſed etiam univerſorum Bonorum,quæ fuerant Baroni à Sum.Pontificibus in d. Territorio conceſſa,quæque in perpetuam Locationem à Communitate ex Indultis itidem Pontificiis detinebantur, & ſuper hoc univerſali Dominio pronunciavit A. C., ſuper eoque habitæ fuerunt diſputationes in Rota, ut conſtat ex lectura Sententiæ, & Deciſionum, in quibus apertis literis canonizatum legitur univerſale Dominium „ qnapropter ritè, & rectè Sententia Rotalis confirmando antecedentem, A.C. proceſſit ad definiendam pertinentiam Dominii generalitèr ad omnia Bona per Communitatem in Locationem detenta, quin in hac parte ulla notari quæat difformitas inter Sententiam, & Deciſiones, præter quod ad eam excludendam ſufficeret, quod d. canonizatio univerſalis Dominii veniat in neceſſariam conſequentiam eorum, quæ in Deciſionibus ſtabilita, ac determinata di-
1 gnoſcuntur, ex firmatis per *Rot. deciſ.* 159. *n.* 8. *par.* 11., cum aliis plena manu adductis *in Neapolitana Penſionis* 17. *Febr.* 1698. §. *De plano ſequebatur cor. R.P.D. meo Anſaldo*.

Iuſtitia paritèr emergit clara ex deductis in relatis quatuor doctis, & elaboratis Deciſionibus R.P.D. mei Muti, & ſanè, quàmvis Surianenſibus aſſiſtat Juris præſumptio, juxta quam Bona quæcumque licet ſita intra fines Territorii Fæudi, ſeù Caſtri præſumantur libera, ac allodialia juxta eorum primævum naturæ ſtatum, adeoùt Baro contendens Dominium univerſale directum Prædiorum exiſtentium intra limites ejus Territorii ferre debeat onus docendi de hoc Dominio, mediante productione alicujus tituli, non ſufficiente illo Baronis, ſeù Domini Fæudi,
2 cum Titulus hujuſmodi evincat generale Dominium Juriſdictionis in toto Territorio Fæudali Prædiorum, ſecus verò Bonorum particularium, ut docet communis DD. Schola, & præ ceteris abundè, *Ludovicus Bellus conſ.* 111. *num.* 6., *Pe-*
3 *regr. conſil.* 16. *num.* 4. *cum ſeqq. volum. primo, Cancer. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 31., *Rota cor. Buratt. dec.* 426. *n.* 4., & ibi *Adden. num.* 12., *& dec.* 28. *num.* 13. *cor. Duran.*, *& dec.* 324. *n.* 8., *& per tot. cor. Cerr.*, *& in Cavallicen. Dominii* 19. *Januarii* 1680. *coram Albergato*, & plenius *in alia Cavallicen. Omaggii* 20. *Martii* 1699. *coram Magno Cancellario Mediolani* §. *Potiſſimùm*, *cum ſeqq.*, *& per tot.*

Hanc tamen ſuam incumbentiam D. Ducem ſufficientèr impleviſſe DD. crediderunt, producendo gæminas Locationes perpetuas factas favore Communitatis à Camera Apoſt., in cujus Juribus ipſe Dux, ſuique Authores ſucceſſerant, in quarum prima an. 1473. Surianenſes receperunt in affictum perpetuum, *omnes, & ſingulos fructus ex Tenimentis, Paſcuis, Sylvis, Paſſibus, Terris, Domibus, rebuſque quibuſcumque in d. Caſtro Suriani, & in d. Tenimento, ejuſque Di-*
4 *ſtrictu conſiſtentibus ad Cam. Apoſtol. ſpectan.*; Et in ſecunda ſequuta cum auctoritate, & conceſſione ſan: me:m Innoc. VIII. an. 1489., titulo paritèr ejuſdem Affictus perpetui, obtinuerunt ſub annuo Canone duc. 800. *fructus, & proventus Cameræ Apoſt.*, *ex Tenutis, Paſcuis, Sylvis, Cenſibus, & Tenimentis Fortia, & diſtrictus d. Terræ*, cum deſignatione Confinium in quodam libro ordinato per Balthaſſarem de Piſcia Apoſt. Cameræ Commiſſarium,emiſſa per Surianenſes ſolemni obligatione,illos non mutandi, non imminuendi, ſed perpetuò ſervandi, & cuſtodiendi.

Ex quibus equidem locationum Inſtrumentis certò deſumitur, quod Camera Apoſt. habuerit ſub ejus directo Dominio Sylvas, & Bona, ac Prædia particularia, & qnidem plura, & magni redditus, aliàs enim non potuiſſet illas locare Communitati cum reſervatione notabilis Canonis duc. 800., & licèt in eiſdem locationibus non exprimantur Sylvæ omnes, ac Bona omnia exiſtentia intra limites Territorii Surianenſis cum termini, & verba univerſalitatem ſignificantia directa ſuſpiciantur ad redditus, & proventus Bonorum expreſſorum, & non ad ipſa Bona. Hoc unum tamen quoque certum apparuit, quod cùm Communitas Locataria poſſideat omnes Sylvas, Nemora, & Paſcua, aliaque Bona intra, & extra Caſtrum Suriani, ejuſque Territorio ſita, præſumitur illa omnia detinere vigore præd. præambulæ Locationis, & pro eis omnibus perſolvere antedictum Canonem duc. 800., donec, & quouſque doceat, prout docere tenentur, quod ipſa hunc exſolvat Canonem pro tali, ac tali Sylva, ſeu Prædio, quodque Locationes non contineant omnes Sylvas, ac Bona, ſed aliquas particulares tantùm, idque, vel cum deſignatione Confinium in Locationibus ſtabilitorum, vel oſtendendo particulares Prædiorum, ac Sylvarum acquiſitiones cum
5 omnimoda libertate factas, ab aliis Perſonis, quàm à Camera Apoſtolic.,quibus deficientibus probationibus, ſtantibus dd. Locationibus Sylvarum, & Bonorum indefinitè, ac univerſali omnium detentione ex parte Communitatis; ea omnia præſumuntur in Locationibus comprehenſa per ea, quæ tradunt, *Alberig. de Roſ. in in l. Si certis annis, Cod. de pact.*, *& in leg. Titius, ff. de act. empt.*, ubi *quod ſi aliquis eſt ſtabilis, Emphyteuta, vel Vaſſallus meus, & peto, quod mihi deſignet poſſeſſiones, pro quibus præſtat affictum, Canonem, vel Servitium, quod hoc facere tenetur, & niſi faciat omnia Bona, quæ poſſidet præſumuntur comprehenſa in affictu Emphyteuſi, & Fæudo*, idem tradit *Luc. de Pen. poſt Jo: de Plat. in leg.* 2. *Cod. de Fæud. limit. lib.* 11., *Hoſt. in ſum. de Feud.* §. *Quib. mod.*, *verſ. quid ſi Vaſſallus confiteatur*, *Alciat. conſil.* 141. *num.* 28., *& conſ.* 168. *n.* 12., *Rip. reſp.* 1. *num.* 5. latè *Roland. à Vall. conſ.* 66. *num.* 4., *&* 6. *lib.* 3., *Nat. conſ.* 556. *n.* 3., *& ſeqq.*, *Ruin. conſil.* 50. *num.* 14. *&* 16. *lib.* 1., *Pacion. de Locat.*, *et conduct. cap.* 63. *num.* 133., *Rot. deciſ.* 143. *num.* 8. *par.* 4., *et dec.* 508. *num.* 1. *par.* 1., *et dec.* 359. *n.* 48. *par.* 5., *et dec.* 120. *num.* 13. *par.* 6. *rec.*

Quin obſtet reſponſio ſatis eſſe, quod Communitas interpellata ad oſtendendum, pro quibus Sylvis, & Bonis ſolvat Canonem deſignet, ex illarum novem, quatuor, quinque, vel ſex,
6 aut ceſpitem unum, quia talis vaga indicatio non ſuffi-

ſufficit, niſi eodem contextu doceat eorum valorem proportionabilem eſſe Canoni, quod ſolvit, ut docuit, *Hiſern. in cap.1. de contr. inter maſcul., & fœm.*, ubi quod niſi probetur hujuſmodi proportio, omnia Bona præſumuntur Livellaria, Emphyteutica, & Fæudalia, & comprobat, *Afflict. in d. cap.1. n.30. verſ. Secunda conditio*, *Specul. in tit. de Emphyt.* §. *Nunc aliqua num.71.*, & benè *Rolan. præcit. conſil.66. num.7. lib.3.*, & dixit, *Rot. dec.150. num.6. par.1. recen.* Talis autem juſtificatio proportionis inter Canonem, & Sylvas deſignatas efficitur impoſſibilis in re tam antiqua, dum beneficio temporis
8 Bona potuerunt augeri, & deteriorari, ut ex nota *l. hæreditas, ff. de petit. hæred.* in puncto advertit, *Rot. dec.120. n.15. par.6. rec.*

Certiùs verò in caſu militat præſumptio, quod omnes Sylvæ, & Bona poſſeſſa à Communitate in d. Terra, & Territorio Suriani comprehendantur in dd. Locationibus Sylvarum, & Bonorum indefinitè expreſſorum, & non ſufficere deſignationem aliquarum, quia omnia Bona locata, circumſcripta fuerunt certis finibus, iiſque ſanè, quæ adnotata reperiebantur in Libro Commiſ-
9 ſarii Cameræ Piſciæ, per quam relationem ad d. Librum, ſatis dicuntur expreſſa Confinia in referente, quæ in relato continebantur ex Juribus vulgatis, de quibus in *deciſ. 207. nu.25. par.19. rec.* Proindèque Communitas exhibere debet dictum Librum Piſciæ, & deſignare Confinia, ſub quibus Bona, & Sylvas in affictum recepit: potiſſimè quia ſolemnitèr ſe obligavit eadem Confinia ſervare, & cuſtodire, cumque hujuſmodi Liber non exhibeatur, & aliundè de dd. Confinibus non doceatur, itaut dignoſci poſſit, in qua parte exiſtant Bona conceſſa, in pœnam hujuſmodi Confinium confuſionis ex parte Em-
10 phyteutæ, ſeu Locatarii Dominus directus, totum capere debet, ne alias ſit in facultate Emphyteutæ Domino præjudicare, ejuſque dominium intervertere, ut latè explicat in ſpecie, *Me-*
11 *noch. de arbitr. Jud. caſ.554. n.1.*, *Capl. conſ.508. num.4.*, *Velaſc. de Jur. Emphyt. qu.8. n.3.*, *Mantic. de tacit. lib.22. tit.22. num.11.*, *Rot. cor. Merlin. dec.134. n.8. & 9., & dec.62. num.12., & 13. cor. ſa. me. Alex. VIII.* ibi -- *Quando Dominus directus exhibet Inveſtituram, in qua enunciantur Bona emphyteutica, certis finibus circumſcripta; Emphyteuta verò negat Bona intra fines in Inveſtitura enunciatos eſſe Emphyteutica, vel qualia ſint deſignare recuſat, eo caſu niſi probatum fuerit aliqua eſſe allodialia, ea omnia præſumuntur Emphyteutica*, & latè etiam ſequitur diſtinguendo, *Card. de Luc. de Emphyt. diſ.56. n.2.*, & meliùs *n.10*:

Parùm urgente ponderatione, quod ipſa deſignatio Confinium indigitet Locationes non comprehendere omnes Sylvas, & Prædia, alias conceſſio facta fuiſſet de toto Caſtro, & illius Territorio ſine ope circumſcribendi Confinia; quoniam talis deſignatio fieri potuit, prout certò credendum eſt fuiſſe factam, vel ad determinandum Confines ipſius Territorii Surianenſis, qui non erant certi, & plures ſuper eorum ampliatione, & dilatatione vigebant, & poſt Locationes inſtauratæ fuerunt controverſiæ inter ipſos Homines Suriani, Viterbienſes, & Canapinenſes, ut patuit ex pluribus Sententiis, & Tranſactionibus initis inter has Communitates ſuper determinatione Confinium, de quibus infra, vel ad ſubducenda quamplurima alia Bona, quæ reperiebantur ſub annuo Livello ab eadem Camera antecedentèr pluribus particularibus Perſonis conceſsa; Quapropter, quouſque Communitas non doceat de veris Confinibus rei conceſsæ, quos ſervare, & cuſtodire promiſit, ceſſat objecta ponderatio; Quemadmodum ex his nullius ponderis manet altera oppoſita circumſtantia deducta ex prohibitione adjecta in Inſtrumento Locationis an.1473., quod nempè Communitas non valeat fructuare, & diſcurrere Tenimenta, Sylvas, & Terras proprias, & propria Perſonarum ſpecialium d. Caſtri contra ipſarum voluntatem, quia d. verba congruè intelligi poſsunt, ut mox diximus, de illis Terris, quas antea Camera Apoſt. particularibus Perſonis ſub annuo Canone conceſserat, & revera literalitèr d. reſervatio, & prohibitio non percutit, neque nominat ullum Canonem, ſeu Cenſum, ſed facultatem Bona diſcurrendi, & fructuandi, ſicque ſtat benè ſimul, quod Communitas poſset in vim Locationis exigere Cenſus à particularibus Perſonis, & non poſset contra illorum voluntatem fructuare, & diſcurrere Tenimenta, & Sylvas eorumdem. Non urgente
12 quod Locatio ſupponat d. Terras eſse proprias Perſonarum particularium, quia ſecundùm vulgarem uſum loquendi proprias, dicimus, ac reputamus res, de quibus diſponere poſsumus, quæve ad noſtros tranſeunt hæredes, quamvis
13 cum aliquo onere illis infixo, nil mirum propterea ſi Camera, & Dominus directus nuncupaverint d. Bona propria Particularium Cenſuariorum, dum de illis utpotè conceſſis in perpetuum
14 Cenſum, poterant Emphyteutæ diſponere, & non diſponendo tranſmittere ad hæredes ad inſtar Bonorum allodialium ex deductis *in Urbinaten., ſeu Senogallien. Emphyt. 23. Martii 1696. §. Neque, viſum eſt obſiſtere, cor. Me.*

His omnibus conſequentèr ceſſat contraria præſumptio ſub initio adducta, quod omnia Bona cenſentur allodialia, non autem Emphyteutica, cum eliſa remaneat ex alia fortiori præſumptione qualitatis Emphyteuticæ, ac Livellariæ Bonorum omnium, de quibus agitur, reſultante ex dd. indefinitis Locationibus ſub notabili
15 Canone, ſemper ſoluto, atque ex non facta illarum deſignatione, juxta confines, in illis præſcriptos, adeòut non ampliùs Baroni Dom. directo, ſed Communitati Locatariæ incumbat onus probandi, quæ, & qualia ſint Emphyteutica, quæve allodialia, & Burgenſatica, ut in ſpecie ponderavit *Rot. dec,508. num.1. in fin. par.1. Rec.*

Idque benè prævidentes docti Defenſores Communitatis, aſſumpſerunt provinciam probandi, & juſtificaſſe præſumebant, quod plures portiunculæ Sylvarum ſparſæ per totum Territorium Suriani fuerint per eam acquiſitæ à pluribus privatis Perſonis cum omnimoda libertate citrà ullam ſubjectionem Dominio Rev. Cameræ, adducendo ad hunc effectum unum ſupra triginta acquiſitionum Inſtrumenta. Rursùs quod cum eadem omnimoda libertate acquiſiverit Communitas Montaneam, & ſignantèr Sylvam magnam nuncupatam *Roccha Althia*, aliamque appellatam *del Groſſo*, & *Montis Cimini* ſub eadem Montanea contentis.

DD. ta-

DD. tamen examinatis documentis, ad comprobationem hujus aſſumpti exhibitis, nullum eorum putarunt evincere prætenſum privatum Communitatis Dominium. Nam quatenùs ſpectat ad prædictas acquiſitiones petiolarum Terræ, ſeù Sylvarum, rimatis illarum inſtrumentis, compertum habuerunt, quòd in omnibus, aut legitur expreſsè reſervatus cenſus Cameræ ibi -- *Salvo, ſeù reſervato cenſu Cameræ*, vel æquipollentèr mediante expreſſione oneris realis, ſeù ſervitutis ibi -- *cum uſibus, & ſervitutibus, honoribus, & oneribus, quæ, & quos habet, & habere poteſt, intrà ſe, ſuprà ſe, & extrà ſe* -- quæ ſanè
16 reſervatio palàm indicat dd. Bona eſſe conductitia, & Livellaria, & illius Dominium ſpectare ad Cameram, cujus favore in venditionibus, & permutationibus dd. Bonorum reſervata fuit cenſus, & canonis ſolutio per ea, quæ tradunt *Dec. conſ.*164. *nu.*3., *Card. Mant. de Tacit. lib.*22. *Tit.*3. *num.*16., *Rot. dec.* 262. *num.* 2. *par.*5., & *dec.*128. *num.*8. *par.*6., & *dec.*85. *num.* 15., & *deciſ.*310. *num.*6. *par.*9. *rec.*

Idque confirmatur ex duabus validis ponderationibus, quarum alia eſt, quòd Bona contenta in dd. triginta unum Inſtrumentis poſita ſunt in locis, & confinibus, ubi ſunt Bona, & Sylvæ conceſſæ per Cameram Communitati, quamobrem eodem modo conductitia, & ſub directo dominio ejuſdem Cameræ cenſeri debent ob manifeſtam inveriſimilitudinem, quòd major pars Te-
17 nimenti Contratæ, & Territorii ſit livellaria, & conductitia, & eorum minimæ partes, & portiunculæ ſint liberæ, ut in ſpecie notavit *Rot. in Romana Emphyteuſis* 11. *Decembr.* 1699. §. *Cæterum cor.* R. *P. D. meo Muto, & dec. Cauſæ* 25. *Februar.*1701. §. *Nec prædictus*.

Altera efficacior ponderatio ex eo deſumitur, quòd in hodierna diſputatione Defenſores D. Ducis produxerunt nonnulla inſtrumenta antiqua conceſſionum factarum à Camera favore Particularium perſonarum Terræ Suriani, extracta ex Archivio ſecreto Vaticano cum reſervatione annui cenſus, ſeù canonis, ac etiam exhibuerunt centum, & ultrà inſtrumenta venditionum, & permutationum domorum, & Bonorum intùs Terram Suriani, ac Vinearum, Pratorum, Sylvarum, aliorumque ſimilium Prædiorum cujusvis ſpeciei in eod. Territorio hùc, & illùc ſitorum, initarum inter Surianenſes, cum expreſſa reſervatione ejuſdem cenſus favore Cameræ. Ex quibus clara reſultat probatio, quòd tàm ante, quàm poſt dictas locationes factas Communitati, conſueverat Camera tradere in Emphyteuſim, ſeù cenſum portiones Bonorum particularibus
18 perſonis. Atque ideò ad haſce ſimiles conceſſiones referenda eſt reſervatio cenſus facta in dictis trigintaunum inſtrumentis per Communitatem adductis, ex his, quæ obſervat *Rot. dec.*85. *num.*15., & *dec.*310. *num.* 6. *par.*9. *rec.*

Ob idque factum eſt, quòd Miniſtri Cameræ Apoſt. in ſecunda locatione Communitati expreſsè conceſſerint inter alios proventus fructus cenſuum, optimè ſcientes, quòd nonnulla Bona reperiebantur anteà conceſſa ſub annuo cenſu pluribus particularibus perſonis, voluerintque propterea expreſsè etiam prohibere, ne dicta Bona ad illos ſpectantia fructuarentur, & diſcurrerentur ex ſuprà animadverſis.

Quo verò ſpectat ad Montaneam, & Sylvam magnam Rocchæ Althiæ Defenſores Communitatis ad evincendum eorum dominium, quòdque illa non ſint comprehenſa in locationibus ſibi factis à Camera, plura produxerunt documenta, ſed eorum nullum concludere viſum fuit; non quidèm primum diviſionis factæ an. 1568.
19 dd. Sylvarum inter ipſam Communitatem, & PP. S. Mariæ ad Gradus Viterbii; quoniam dicta diviſio probat, quòd Communitas poſſidebat Sylvas Rocchæ Altiæ, non verò quòd illas acquiſiverat aliquo particulari titulo & quidem francas, & liberas ab omni onere, & cenſu favore Cameræ Apoſt.: dicta verò poſſeſſio referenda eſt ad titulum locationum, quas anteà reportaverat à Camera; Secundo adducuntur duo Teſtes deponentes, quòd Communitas acquiſi-
20 verat tres partes d. Sylvæ, iſti tamen Teſtes utpotè examinati pendente lite, & ad perpetuam, ac deponentes favore eorum Communitatis, nullum gradum probationis conſtituunt ex juribus notiſſimis. Tertiò aſſerebantur plures inciſiones, & venditiones arborum d. Montaneæ, & Sylvæ Rocchæ Althiæ factæ abſque conſenſu Domini, imò earum aliquæ ſequutæ petentibus ipſis Ducibus ab Altæmps; ſed tantùm abeſt, ut hujuſmodi jura probent intentum Communitatis, ut potiùs illud deſtruant: nam aliquæ ex dd. inciſionibus dederunt cauſam Cameræ intentandi caducitatem, aliæ factæ de tempore Ducum ab Altæmps, vel proceſſerunt de eorum conſenſu, vel dederunt cauſam liti, ut pleno calamo reſpondent Deciſ. cauſæ editæ cor. R. P. D. meo Muto. Ultimo demùm loco exponebantur tres cenſus impoſiti à Communitate ſuper dicta Montanea, nempè de an. 1555. 1572., & 1579. cum expreſſione, quòd ea eſſet propria Communitatis, & libera, ac immunis ab omni cenſu, ultrò ſcientibus, & approbantibus Julio de Ruere, Cardinal. Madrutio, & Marco Sitico ab Altæmps DD. d.
21 Terræ, ſed placuit reſponſio aliàs data, quòd dictæ enunciativæ, & confeſſiones, vel referri debent ad utile dominium Communitatis, vel fuerunt emiſſæ, ut Communitas inveniret pecunias, quæ deſervire debebant pro iiſdem DD., vel demùm proceſſerunt ex errore, ut latiùs adſtruit ultima deciſio D. Muti §. *Abſque eo quod*, & fuſiùs habebitur ratio in alia deciſione ſuper Incæduitate Sylvarum.

Et profectò, quòd controverſæ Sylvæ comprehenderentur in dd. locationibus factis per Cameram Communitati, quodque omnes enunciativæ contrariæ, ſint erroneæ ex pluribus antiquis, & novis documentis emicare viſum fuit. Et antè omnia admodùm urgens apparuit ea generalis animadverſio, quòd ſola Sylva magna Rocchæ Althiæ, ſe protendit ultrà ſex milliaria: Quis autem ſuadere ſibi valet, quòd ſi Communitas
22 anteactis temporibus comparaverit Sylvam adeò ingentem à particularibus perſonis liberam, & francam à quocumque livello, & onere, non exhiberet inſtrumenta tàm notabilis acquiſitionis. Creſcitque in immenſum reflexio, quia produxit trigintaunum inſtrumenta parvarum acquiſitionum modici valoris in Territorio Suriani; Quemadmodùm itaque facta fuerunt Inſtrumenta pro tàm modici momenti acquiſitionibus, eaque cuſtodita, ac reſervata fuerunt, & in actis

actis producta, certò certiùs eſt, quòd facta, ſer-
23 vata, ac in lucem prodita extitiſſent inſtrumenta adeò magnæ quantitatis Bonorum. Ex illorùm propterea non exhibitione generale quidèm, ſed admodùm efficax conſurgit argumentum non exiſtentiæ, prout in ſpecie ex pluribus tradit *Roc. diſp.10.num.57.*, & notavit *ult. deciſ. R.P.D.mei Muti §. Cum ergò in medio*.

Huic generali argumento accedunt ſpecialia eruta ex pleriſque antiquiſſimis Sententiis in hodierna propoſitione Cauſæ adductis, & inter primas ſe offert lata an.1507. ab Epiſcopo Læſinen. Delegato Apoſt. in Cauſa vertente inter Communitatem Viterbii, & Canapinæ ex una, & Communitatem Suriani ex altera ſuper Confinibus, & ſignantèr Rocchæ Altiæ, in cujus proœmio Judex teſtatur vidiſſe confeſſiones Sorianenſium, *quod in Tenimento Rocchæ Althiæ, ipſi nulla Jura producenda haberent, ſed ſolam poſſeſſionem antiquam* (ſunt verba ſententiæ) Indèque manifeſtè patet, quod uſque ad d. tempus nullum Surianenſes habebant Inſtrumentum acquiſitionis, aliàs illud produxiſſent, & per conſequens antiqua poſſeſſio de neceſſe referenda eſt ad dd. Locationes an. 1473., & 1489. & non ad alios ti-
24 tulos emptionis, de quibus non conſtat *Peregr. de Jur. Fiſc. lib.7. tit.3. num.19.*, *Rot. dec.93. n.4. poſt Feſtb. de Manut.* Imò ex hac Sententia optimum deſumitur argumentum ad probandum univerſale dominium Cameræ Apoſt. in omnibus Prædiis Territorii Suriani, dum idem Judex teſtatur vidiſſe Inſtrumenta conceſſionis multorum Petiorum Terræ fact. à Camera favore particularium Perſonarum; rurſus vidiſſe alibrationem bonorum dd. de Suriano factam in Camera Apoſt., ac demum plures exactiones ab illius Miniſtris factas, undè ex hac alia narrativa confirmatur mirificè aſſumptum principale, quod totum Territorium Suriani ſit ſervile, ac Livellarium, nec dubium eſt quin d. Sententia utpote
25 antiquiſſima probet etiam ſine actis, *Rot. deciſ. 270. num.22. par.9., & dec.536. num. 39. par.14.* Prout neque ambigi poteſt, quod ſtandum veniat Judicis aſſertioni in iis, quæ vidit, & vidiſſe
26 teſtatur, *l.1. ubi Bart. num.5. de relat.*, *Menoch. de Arbitr. lib.1. qu.76. num.8.*, *Maſcard. de Probat. vol.2. concl.949. per tot.*

Hoc ipſum probat altera antiquior Sententia lata an.1471. biennio antequam Camera Apoſt. ad primam Locationem favore Communitatis deveniſſet per Ep. Lucen., & Lucam de Amadeis Judices Compromiſſarios, in Cauſa ſuper confinibus Tenimenti Cornientæ *inter Homines Canapinæ ex una, & Homines Suriani nomine Cameræ Apoſt. ex altera* (ſunt verba Sententiæ, in qua poſt ſtatutam terminationem controverſorum confinium concluditur) *à linea verò versùs Surianum ſit Surianenſium pro Camera Apoſtolica*, undè Surianenſes ante conceſſionem nihil habebant, ſed omnia erant Cameræ Apoſtol., ad cujus favorem prodiit d. Sententia. Quod mirificè comprobat altera Sententia an.1514. bo.me. Capizucchii, olim ex Auditoribus hujus noſtri Tribunalis, in qua dicitur, eam latam fuiſſe in lite vertente inter Viterbienſes, & Surianenſes, *de, & ſuper confinibus Caſtri Suriani, & Tenimentis alias per Cameram Apoſtolicam eiſdem de Suriano conceſſis*, ex quibus verbis patenter argui poſſe videtur, omnes Confines, cunctaque in ipſis incluſa provenire à conceſſione Reveren. Cameræ Apoſt.

Neque adverſatur, ſed imò præd. omnia confirmat Tranſactio inita ann. 1515. inter Viterbienſes, & Surianenſes, dum in ea, utraque Pars fatetur bona ſita intra dd. confines eſſe Livellaria Cameræ, ac proinde in ejus favorem reſervatus fuit Cenſus ſolvendus, prout antea *ſolvebatur, ac reſpondebatur Factori, ſeù Camerario Terræ Suriani, vice, & nomine Cameræ Apoſtolicæ.* Ideòque ſivè eſſent particulares, qui intra Territorium Suriani poſſidebant, ſive eſſet ipſamet Communitas, quæ reliqua retinebat, d. præſervatio Livelli favore Cameræ præſefert illius Dominium, & proprietatem; Et quoad Quartos Rocchæ Altiæ res in eadem Tranſactione citra ullam innovationem relicta fuit, prout erat ante motam litem, ac proindè cohærentèr ad aliam Sententiam per R.P. D. Canſaccum Judicem delegatum Apoſt. præcisè ſuper confinibus, & terminis Quartorum Rocchæ Althiæ inter eaſdem Communitates, & Homines Suriani, & Viterbii latam de an.1577., in qua nihil aliud conceſſum fuit, quàm manutentionem Communitati Suriani in poſſeſſione Quartorum Rocchæ Althiæ, & ſic uniformitèr ad enunciativam, antecedentis Sententiæ memorati Epiſ. Leſinen. juxta quam ſuper d. Tenimento, & Quartis Rocchæ Althiæ, ut jam præmiſſum fuit, Surianenſes nulla Jura producenda habebant; ideoque Communitas ſemper extitit in ejus nuda poſſeſſione referibili ad dd. conceſſiones an.1473., & 1489. ex ſupra deductis.

Pro quorum omnium lucidiſſima comprobatione mirificè ſtringit ſupplicatio à Surianenſibus an.1609. porrecta priùs ſa. me. Paulo V., & deindè Duci Jo. Angelo ab Altæmps pro obtinenda licentia vendendi Arbores Caſtanearum omnium Sylvarum Suriani, expreſſa nominatim tota Montanea, & facta confeſſione, quod omnes ad ipſam Communitatem pertinebant ex conceſſione Apoſt., ut patet ex Brevi d. Pontificis ibi -- *Montaneam, & Sylvas Territorii Suriani, quæ, ut aſſeritis ad vos ex conceſſione. Apoſt. ſpectant.* In ſenſum autem cadere non poteſt, quod ſi inter alias Sylvas Communitas poſſideret Jure particularis Dominii quampluriṁas, & quidem magnas plurium milliarium, prout eſt illa Montis Althiæ, voluiſſet indiſtinctim petere licentiam à Domino directo pro inciſione omnium Sylvarum, nulla facta exceptuatione, prout etiam incredibile videtur, quod hujuſmodi licentiam expoſcere voluerit pro Montanea, ſi hæc ad ipſam liberè pertinebat; Quapropter hujuſmodi confeſſiones adeò deliberatè, & ſeriò emiſſæ in precibus Principi Supremo, & Baroni porrectis, de ſe ſolæ aptæ ſunt plenè, & concludenter evin-
27 cere univerſale Dominium penès Ducem *Rot. cor. Pamphil. dec.225. num.1., & 6., & dec.326. num.4., & cor. Peutinger. dec.442. num.2., & in rec. dec.118. num.7. par.14., & dec. 262. num.40., & dec. 279. num. 3. par. 19.* Stantibus potiſſimè pluribus aliis ponderationibus, quæ pleniori calamo deducuntur ſuper obſervantia in alia contemporanea deciſione ſuper Incæduitate Sylvarum.

Cum itaque ex præd. omnibus reſultet D.Ducem

cem de Altæmps habere fundatam intentionem ad vindicandum dominium univerſale omnium bonorum exiſtentium in Territorio, & Terra Suriani in dd. duabus Locationibus, donec, &
28 quouſque Suriaenſes non doceant de particularibus acquiſitionibus Bonorum liberorum à Dominio Cameræ, quod uſque adhuc probatum non extitit, dum eædemmet acquiſitiones per Communitatem deductæ uſque modò, potiùs quàm probent, deſtruunt eorum incumbentiam, idcircò reſponſum fuit Sententiam Rotalem adjudicantem d. Duci præfatum Dominium univerſale robur confirmationis promereri.

Et ita utràque, &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

HORTANA SYLVARUM SUPER INCÆDUIDATE SYLVARUM.

Ven. 1. *Junii* 1703.

ARGUMENTUM.

Sylva, ex quibus dicatur non cædua. Et uti non cædua conceſsa latè, & magiſtralitèr diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Sylva, quod ſit non cædua, ex quibus probetur,* & num.2. *Et per tot.*
2 *Sylva dicitur incædua ſi componatur ex Arboribus fructiferis ex quarum fructibus aluntur animalia, & homines, & Arbores ſint grandes,* & nu.6., & 22. -- *Limit.* num.4.
3 *Arbores grandes ſunt pars fundi, & pertinent ad Dominum directum.*
4 *Sylvę etiam fructiferę dicuntur cæduę,ſi ſint deſtinatę ad cædendum, & cæſæ renaſcantur.*
Decl. tamen quod talis deſtinatio debet concludenter probari. num.5.
Et ex quibus talis deſtinatio excludatur vid. num. ſeqq.
7 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis.*
8 *Pacta appoſita in prima conceſſione in ſecunda cenſentur repetita,niſi conſtet de contrario,* & n.34.
Ampl. ubi in ſecunda conceſſione habita ſit relatio ad uſus, & conſuetudines. num.9.
Subampl. ubi ad aliud fieri nequeat relatio. n.10.
11 *Relatio fit ad proxima, & immediata.*
12 *Probibitio incidendi arbores Sylvæ reſultat ex obligatione illam augendi, & manutenendi.*
13 *Verba contractus intelligenda ſunt juxta mentem contrahentium.*
14 *Mutatio, & contradictio diſpoſitionum, & conventionum infra breve tempus non eſt veriſimilis.*
15 *Conceſſiones Cameræ, & Eccleſiæ cenſentur renovatæ cum antiquis pactis eiſdem favorabilibus.* & num.35.
16 *Privilegium à Principe conceſſum intuitu meritorum eſt latè interpretandum.*
17 *Princeps non tenetur remunerare Vaſſallos juxta plenam ſervitiorum menſuram.*
18 *Vaſſalli citra etiam præmii ſpem tenentur Domino fideliter inſervire.*
19 *Valor bonorum præſumitur mutatus per decennium.*
20 *Locatio redditυum facta præſumitur correſpectivè ad onus, & ſimilia.*
21 *Annuus Cenſus rei locatę non præſumitur in locatione conventus duplo, & quadruplo minor proventu ejuſdem rei.*
23 *Obſervantiæ ſtandum eſt etiamſi contrarius intellectus eſſet de jure verior.*
24 *Caducitas impugnari nequit poſtquam fuit acceptata per petitionem illius remiſſionis,* & num.25.
26 *Actus qui dederunt cauſam liti non ſunt attendendi.*
27 *Sylva non probatur cædua ex confeſſione Domini proprietarii, non conſtito quod habuerit notitiam primi inſtrumenti conceſſionis.*
28 *Confeſſio præjudicialis emiſſa præſumitur abſque ſcientia juris, quod præſervare poterat à præjudicio.*
29 *Scientia præciſa, & individua requiritur in præjudicialibus.*
Ampl. in Magnatibus, qui per alios negotia gerunt. num.30.
31 *Sylva quod ſit incædua, ex quibus confeſſionibus probetur.*
32 *Confeſſio erronea non præjudicat confitenti.*
33 *Erroris canonizatio pendet à cognitione veritatis, & boni juris.*
34 *Si oriatur quæſtio inter locatorem, & conductorem an ne Sylva ſit incædua, quomodo definiri debeat.*
36 *Uſufructuarius incidens Arbores frugiferas amittit uſumfructum.*
*Limit. ſi alias Arbores ſubſtituit, quæ durante ſuo uſufructu, excreſcant in primæva bonitate.*n.37.
Decl. Limit. 1. *non procedere quando reſolutio juris poteſt provenire etiam ex aliis cauſis.* n.38.
Decl. 2. *non procedere ſtante pacto in contrarium* num.39.
40 *Pacta derogant legibus.*

DECISIO XXXXI.

IN ſequelam reſolutionis captæ à Sac.Tribunali in pluribus Deciſionib. R.P.D. mei Muti, quod ſcilicet univerſale Dominium Bonorum, & ſignantèr Sylvarum exiſtentium in Territorio Suriani,ſpectet ad D. Ducem Joſephum Mariam ab Altæmps, deciſum quoque fuerat, non licuiſſe Communitati ejuſdem Oppidi perpetuæ illarum locatariæ eas incidere, abſque ipſius Ducis licentia, neque inpoſterum licere, cum fundamento, quod omnes ſint Incæduæ, ſed quia ſuper hoc puncto Incæduitatis adverſus ultimam Deciſionem editam die 25. Februarii 1701. cor. R.P.D. meo Muto, Communitas impetravit novam Audientiam, juxta latiùs expoſita in Deciſ. hac eadem die prodita ſuper Dominio, hinc contemporaneè propoſui Dubium -- *An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis, quoad Incæduitatem?* & affirmativum habui reſponſum.

Subſiſtere ſiquidem viſum fuit triplex aſſumptum, in quo principalitèr deciſiones, quæ revidentur, fundant controverſam Incæduitatem:
1 Primum ſcilicet deſumptum ex illarum natura, ſecundum ex conventionibus, & tertium ex ſolito, & obſervantia. Quod enim attinet ad primum, cum Arbores ferè omnes, ex quibus d. Sylvæ componuntur, nō ſint infructiferæ,adeout
2 nullum producant fructum, niſi illum, qui ex Inciſionibus retrahitur, ſed fructiferæ, pariant que Glandes, & Caſtaneas, quibus aluntur plures

res animantium ſpecies, ac rurſus non ſint Arbores parvæ, ſed grandes, & proceres, ut inter Partes non controvertitur, & ex documentis, & atteſtationibus hodiè deductis, meliùs comprobatur, abſolutum eſt regularitèr non efficere Sylvam cæduam, ſed Incæduam; ea ratione,
3 quia Arbores hujuſmodi naturæ pertinent ad rei ſubſtantiam, & Domino directo reſervantur, tanquam pars fundi, & ne aliàs ex Inciſione ipſe fundus deterior in proprietate reddatur, ut ex *Text. in l. ſedſigrandes* 12. *ff. de uſufruct.* tenent *DD. plena manu relati in prima Deciſ. R.P.D. Muti §. Ex natura, & in ultima, §. Poſito.*

Et quamquam limitativè ad hanc regulam Scribentes pro Communitate oppoſuiſſent, quod etiam Sylvæ fructiferæ, & proceres cæduæ reputari debeant, quoties deſtinatæ fuiſſent ad cæ-
4 dendum, & Inciſæ renaſcantur, imò copioſiùs regerminent, ut ex *Text. in l. Sylva cædua* 30., *ff. de verb. ſignif.*, *& l. cum manu ſata, ff. de contrahen. empt.*, tradunt *Caſtil. de Vſufruct. cap.* 25. *num.* 35., *Lagun. de fruct. cap.* 6. *num.* 16., *Gall. eodem Tract. diſp.* 3. *art.* 5. *num.* 11., *Ruginell. de Arbor. cap.* 14. *num.* 33., *Barboſ. in l. Divortio. §. Si fundum num.* 2. *ff. ſol. matr.*, *Guttier. de Tutel. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 3., *Molin. de Primog. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 62. *num.* 2., *& num.* 5. Attamen DD. poſthabito examine veritatis dictæ limitationis, & in quo ſenſu, & ad quem effectum ea verè à præallegatis DD. ſtatuatur, proceſſere cum nuda reſponſione facti, anthumantes aſſertam deſtinationem, & prætenſum ſolitum cædendi nullo ſaltem concludenti probationis genere (ut oportet) juſtificatum extitiſſe, imo per oppoſitum plura ſuppetere argumenta hujuſcemodi de-
5 ſtinationis, & ſoliti excluſiva, ut inferiùs lato calamo exponetur, ubi habebitur ſermo de obſervantia, ideoque parum intereſſet, quod d. propoſitio certis, ac juridicis nitatur principiis, ſi cæteroquin deficiat baſis facti illam noſtræ hypotheſi applicabilem efficiens, ſemperque vivida manebit in themate regula ſupra conſtituta,
6 quod ſtante fructifera Arborum natura, earumque granditate, & proceritate Sylvæ Incæduæ veniant dijudicandæ, per ea, quæ ſæpe tradit *Card. de Luc.*, & ſignantèr *in diſcurſ.* 6. *num.* 5., *& diſc.* 27. *num.* 7. *de feud.*, *et diſc.* 70. *num.* 80., 72. *num.* 4. *de fid.*

Sed ubi ex ſuppoſitione Sylvæ eſſent de ſui natura cæduæ, adhuc qualitas hæc nullum tribuit beneficium Communitati, dum Rev. Camera in illarum Locationibus prohibuit ipſimet Communitati Locatariæ Inciſionem Arborum pro illis vendendis, ſolumque permiſit pro ædificando, vel lignando. Et ſanè literalis eſt hujuſmodi prohibitio in Locatione anni 1473. ibi — *præſertim Sylvas, in d. conductione comprehenſas conſervare, manutenere, non incidere, nequè incidi facere, niſi pro lignando, vel ędificando* = Poſthabita interpretatione data à Defenſoribus Communitatis, quod dicta prohibitio intelligi debeat de totali amputatione Sylvarum, quæ impediat Arborum renaſcentiam, non autem de ſucciſione, quæ cauſat renaſcentiam, & quidem magis copioſam; Quoniam talis intelligentia adverſatur verbis rotundis conceſſionis, ea enim cum præſeferant generalem prohibitionem incidendi, exceptis duobus caſibus lignandi, & ædificandi, hujuſmodi exceptio firmat regulam,
7 & excludit omnes alios caſus præter exceptos, ex cumulatis per *Surd. dec.* 124. *num.* 11., *et ſeq.* & benè *Rot. dec.* 410. *n.* 8., *et* 10. *par.* 19. *rec.*

Et quamvis in ſubſequenti conceſſione, ſeu locatione facta à Sa.Me. Innoc.VIII. an. 1489., talis prohibitio non appareat claris quoque literis conventa, virtualitèr tamen, & tacitè contineri, ac repetitam fuiſſe, DD. crediderunt; Tum quia regularitèr pacta in prima conceſſio-
8 ne adjecta, in ſecunda cenſentur repetita, niſi conſtet de contrario, & quidem clarè, & evidentèr *Caſtren. conſ.* 142. *circa fin. lib.* 2., *Dec. conſil.* 190. *num.* 3., *Curſ. Iun. conſ.* 108. *nu.* 58., *Nat. conſ.* 205. *num.* 17., *Mantic de Tac. lib.* 23. *tit.* 21. *num.* 15., *Fulgin. de Succeſſ. emphyt. qu.* 9. *n.* 22., *Manſ. Contr.* 2. *num.* 27., *et* 28., *et Contr.* 4. *n.* 43., *et Contr.* 15. *num.* 49., *Rot. dec.* 267. *num.* 5., *et deciſ.* 465. *num.* 6., *et* 492. *nu.* 5., *et dec.* 213. *n.* 26. *par.* 12., *et dec.* 99. *num.* 2. *cor. Pamphil.*, *dec.* 150. *num.* 5. *cor. Merlin.*

Tum etiam quia in hac ſecunda conceſſione habita fuit relatio ad uſus, & conſuetudines, & onera hactenùs conſueta ibi = *Cum omnibus, et ſingulis uſibus, oneribus, privilegiis, conſuetudi-*
9 *nibus, tàm ex forma ſtatutorum, quàm quorumcumque privilegiorum, et conſuetudinum, hactenus conſuetis, quæ omnia ſingula auctoritate Apoſtolica approbamus, et confirmamus* = ſi igitur repetitæ fuerunt conſuetudines, & onera hactenus conſueta, & in locatione antecedenti facta legitur prohibitio incidendi, enunciando tale fuiſſe ſolitum præceden. locationum ibi = *Secundum quod primum Homines, & Perſonæ d. Communitatis facere poterant, et ſolebant retroactis temporib. aliorum Conductorum*; Inde fit clarum, quod ſub dd. verbis generalitèr repetentibus uſus, conſuetudines, & onera conſueta, repetita fuerit antiqua, & ſolita prohibitio non incidendi, exceptis caſibus lignandi, & ædificandi, ut probant in ſpecie *Altograd. conſ.* 91. *num.* 11. *lib.* 2., *Surd. conſ.* 105. *num.* 3. *Io: Bapt. Coſt. conſ.* 8. *num.* 8., *et* 21., *Rot. cor. Merlin. d. dec.* 150. *num.* 3., *et deciſ.* 78. *num.* 15. *part.* 14. Præſertim, ex quo nullum aliud diverſum onus, & ſolitum inſinuatum extitit, ad quod referri valeat prædicta ampliſſima, & effrænata reſervatio; Unde per-
10 neceſſè tribuenda eſt inveterato, & proximè antecedenti non incidendi Sylvas, niſi pro li-
11 gnando, & ædificando, ut notavit *Rot. coram Gregor. dec.* 62. *num.* 9. *cor. Celſ. dec.* 150. *num.* 2., *et dec.* 747. *num.* 26. *par.* 19. *cum aliis in Romana Multiplicorum* 25. *Iunii* 1700., *§. penultimo coram Me.*

Tum quia Communitas ſe obligavit Sylvas, & Nemora manutenere, & augere, ex quo onere reſultat prohibitio tacita incidendi Ar-
12 bores, cum ex inciſionibus Bona, & Sylvæ diminuantur *Bucaferr. reſponſ.* 84. *num.* 6. 7. 23., *et* 24., *Pecch. de Servit. cap.* 8. *quæſt.* 28. *num.* 96. *tom.* 2., & ponderat prior *dec. cor. R. P. D. Muto §. Controverſa, et ul. in §. Sive examinetur.* Non attenta reſponſione, quod incidendo Arbores Sylva manuteneatur, dum inciſæ copioſiùs regerminant, & uberiores fructus producunt, quia Partes non fuerunt loquutæ in hoc ſenſu, nam in antecedenti locatione fuit quoque adjecta conventio manutenendi Sylvas, quamvis fuiſſet

fuiſſet prohibita inciſio. Unde colligitur, quod
in hac conventione manutenendi, nunquam po-
teſt dici conceſſa facultas incidendi; verba nam-
13 que contractus intelligenda, & explicanda ſunt,
juxta mentem Contrahentium *l. Mevia decedens
44. ff. de manum. Teſtam. l. 1. §. fin. ff. de donat. Rot.
dec. 132. num. 4. coram Bich.*, *et dec. 62. num. 2.
par. 18. rec.*

Tum demùm, quia omni repugnat inveriſimi-
litudini, quod Sum. Pontifex, & Camera Apoſt.,
qui in omnibus antecedentibus locationibus fue-
runt ſemper conſtantes in apponendo memora-
to pacto non incidendi, & admodum rigidi in
14 illius obſervantia, adeout ob contraventionem
adjectam in locatione an. 1473., devolutionem
omnium acceptaverint, voluerint deindè poſt
lapſum paucorum annorum, qui ab hac loca-
tione ad ultimam interceſſerint, poſthabito an-
tiquiſſimo ſolito, & obliti antecedentium con-
traventionum, liberam tribuere poteſtatem
Communitati incidendi, ac devaſtandi Sylvas
in perniciem ipſius Cameræ, & cum emolu-
mento adeo conſiderabili Communitatis. Ad
evitandum propterea hanc inveriſimilitudinem
concludendum eſt, oculatiſſimos Cameræ Mi-
niſtros pactum prædictum tacitè renovaſſe ſub
dd. Clauſulis effrenatiſſimis repetitivis onerum
antiquarum conſuetudinum, ad hoc etiam im-
15 pellente Juris præſumptione, juxtà quam con-
ceſſiones Cameræ, & Eccleſiæ cenſentur reite-
ratæ cum antiquis pactis, & conventionibus
eidem Eccleſiæ favorabilibus *Add. ad Pamphil. d.
dec. 90. num. 10.*, *cor. Merlin. dec. 583. num. 13.*, *et
dec. 271. num. 2.*, & optimè *cor. Coccin. dec. 2283.
num. 54.*, & ex aliis relatis *in dec. ultim. R. P. D.
mei Muti, §. Sive demùm*.

Abſque eo quod vis, & efficacia præmiſſarum
animadverſionum enerventur ex ponderatione,
quod Innoc. VIII. conceſſerit prædict. ſecundam
locationem in remunerationem fidelitatis, egre-
giorumque meritorum Surianenſium, qui Ar-
cem Suriani à Nardino Tyranno occupatam,
mediante ejus internicione liberaverant, undè
16 interpretari debeat lato modo, ut comprehen-
dat etiam Jus Sylvas incidendi; Maximè quia
in hac ſecunda locatione annuus Cenſus à duca-
tis 550., auctus fuit ad 800., ideoque niſi ea
comprehendat idem inciſionis Jus, Sylvarum
conceſſio, quantumvis facta in remuneratio-
nem, minùs contineret alia præceden. ſine ullo
præced. meritò reportata.

Quoniam reſponſum fuit non modicum, ſed
conſideratione dignam eſſe condonationem ca-
ducitatis incurſæ à Communitate; Rursùs nota-
bile æſtimatum fuit augumentum contentum
in ſecunda locatione Cenſuum, qui ſolvebantur
à privatis Livellariis, quique non erant in pri-
ma locatione comprehenſi, ut patuit ex illarum
lectura, & confrontatione, ſicque intuitus re-
munerationis meritorum ſatis exindè impletus
17 dignoſcitur, cum cæteròquin Princeps non
adſtringatur remunerari Vaſſallos, juxta ple-
nam ſervitiorum menſurarum, dum illi tanquam
ſubditi, de jure citra ullam præmii ſpem tenean-
tur Domino inſervire, eique perpetuam, & con-
18 ſtantem fidelitatem ſervare, ut ex *cap. 1. ſi de
feud. defunct. fuerit controv.* latè probant *Capyc.
Latr. deciſ. 199. numer. 15.*, *Afflict. deciſ. 265. nu-
mer. 40.*, *et 48.*, & conferunt deducta *in Virdunen.
Abbatiæ 26. Junii 1699. §. Non relevante cor.
Me*.

Atque hinc mirum non eſt, quod ſtantibus
dd. reflexibus Canon etiam auctus fuerit, præſer-
tim quia ſpatio 16. annor., quod interceſſiſſe
diximus inter primam, & ſecundam locationem,
valor Bonorum augeri potuit, ſufficiente de Ju-
19 re ſolo lapſu 10. pro inducenda præſumptione
illius immutationis *l. pretia rerum ff. ad l. falcid.*:
quamobrem ex hoc alio quoque reſpectu forſan
proceſſit d. augumentum, & revera id perne-
ceſſe fatendum eſt, quia annuus redditus, quem
non comprehenſo emolumento inciſionis Syl-
varum, ex d. Affictu hodiernis temporibus retra-
hit Communitas, aſcendit ad ſcut. 2700., adeò-
ut deductis ſc. 600. Canonis, libera Surianenſi-
bus remaneant ſcut. 2100., quod porrò augu-
mentum non potuit contingere, niſi tractu ma-
gni temporis; Propptereàque habita ratione, &
proportione ad tempus antiquum conceſſionis,
20 redditus locati præſumuntur correſpondentes
oneri, & ſervitio, *Afflict. in cap. 1. num. 30. verſ.
ſecunda concluſio de contr. inter maſcul.*, *et fœmin.*,
ubi quod ſi ſervitium eſt decem unciarum ſuffi-
cit, quod Prædium conceſſum reddat viginti
uncias annuas, & ſequitur *Rol. conſ. 66. num. 7.
in fin. lib. 3.*; quando autem eſſet in locationibus
comprehenſum Jus cædendi, quod reddit emo-
lumentum conſiderabiliſſimum, annuus Cenſus
ſcut. 600. eſſet per quam modicus, ac duplo,
21 & quadruplo minor rei locatæ proventu, quod
non præſumitur, *Ruin. conſ. 161. num. 25. verſic.
Item iſtud lib. 2.*, *Mantic. de Tacit. lib. 5. tit. 2. n. 51.*,
Pacion. de locat., *et Conduct. cap. 3. n. 35. Rot. dec. 14.
num. 10.*, *et 11. par. 6. rec.*

Deſcendendo ad tertium motivum ſubnixum
obſervantiæ; ex hac equidem reſultat, Sylvas
controverſas à tempore primæ locationis factæ,
ut ſæpè diximus, anno 1473. uſque ad præſens,
vel nunquam inciſas fuiſſe, vel inciſas de con-
ſenſu Domini, vel ob factas ſine tali conſenſu
inciſiones Communitatem mulctatam fuiſſe, quæ
obſervantia in hac hypotheſi duos operatur effe-
ctus, conſtabilientes utrumque hactenus expoſi-
tum fundamentum incæduitatis, primus effectus
22 eſt excludendi deſtinationem, ſolitum, & con-
ſuetudinem cædendi, undè roboratur primum
aſſumptum conſtitutum in qualitate frugiferæ
Arborum, earumque granditate, & procerita-
te regularitèr Sylvas incæduas reddente: ſecun-
dus effectus eſt declarandi d. ſecundam locatio-
nem, quatenus eſſet dubia circa repetitionem
pacti non incidendi, cum tritum ſit omnes ho-
minum diſpoſitiones dubias interpretandas eſſe
à ſubſecuta obſervantia, cui ſtandum veniat,
23 quamvis contrarius illarum intellectus eſſet
de Jure verior, ex vulgatis Juribus collectis per
Rot. in dec. 520. num. 9. par. 13., *et in Marſicen.
Juriſdictionis ſuper Bono Jure 1. Junii 1700. §. Po-
ſita cor. R. P. D. Muto*, & milliès alibi.

Et ſanè nulla probari potuit facta inciſio ante
an. 1473. Prima autem, quæ poſt primam loca-
tionem fecere Surian. dedit cauſam devolutioni
à Camera acceptatæ, cum ſubſequuta poſſeſſio-
ne adepta, quamque ſubindè Innocen. VIII. ob
egregia Surianenſium merita, in ſecunda loca-
tione remiſit, & condonavit, fruſtraque alle-

 M gaba-

gabatur inſubſiſtentia d.caducitatis, poſito, quod
24 illam recognoverint Surianenſes, & illius remiſſionem expoſtulaverint, & acceptaverint *cap. ex ore, et cap. hoc de his, quæ fiunt à major. par. Cap., Dec.conſ.206.num.7.verſic.ubi exhibens, Rot. dec.290. num.2. par.1. rec.* cum aliis infra. Diſcurrendo de inciſionibus factis poſt ſecundam locationem: Aliâ inciſio ſequuta de anno 1503. non fuit de omnibus Sylvis magnæ latitudinis, & longitudinis, dum illa ſola Rocchæ Altiæ ſe extendit ultra ſex milliaria, ſed de aliquibus Arboribus, factaque fuit pro ſervitio Fabricæ S. Petri, & de ordinæ Papæ, & cum literis Cameræ, & Theſaurarii.

Quoad alias inciſiones annor.1517., 1555., 1563., & 1567., ultra quod non ſunt de integris Sylvis, ſed paritèr de Arboribus particularibus, & illa an.1517. facta quoque fuit pro Fabrica S. Petri, ut ex ejus lectura, verum eſſe agnoverunt DD.,eas non probari factas de ordine, & licentia Domini directi, id tamen procedere potuiſſe crediderunt ex defectu ſcientiæ talium inciſionum, tale qnid ad evidentiam colligentes, ex quo perventa notitia duarum poſteriorum ad Rever. Cameram, ipſa ſtatim devolutionem acceptavit contra Communitatem, introductaque fuit Lis ſuper devolutione coram Epiſcopo Maceraten. tunc Decano Cameræ, Aliæ verò duæ prætenſæ inciſiones de an.1576., & 1577. non habuerunt effectum: nam quamvis ſtabilita fuiſſent per Inſtrumentum cum Carolo Fauſto Urſino Barone Polimartis, cui Communitas nonnullas Sylvas ad incidendum vendierat, pretio anticipatè recepto, illud tamen reſcindere curavit, ne devolutio per Cameram, ut ſupra acceptata validiùs incaleſceret, ſumpſitque pro reſtituendo eodem pretio d. Emptori pecunias ad Cenſum à Cæſare Palazzolo de an.1579., de quo Judicium devolutionis inchoatum fuerat,& in Inſtrumento Impoſitionis Communitas ſe declaravit pecunias ſumere -- *Ad effectum evitandi, ne Sylva per ipſam Communitatem Illmo D. Carolo Urſino ad incidendum pro certo pretio vendita incidatur, quod fieret in non modicum ipſius Commmunitatis, et Hominum præjudicium, et damnum, ſed, ut illam redimere, et à tali Inciſione liberari valeat = Sum. Memorialis addit. Ducis ſuper preſenti Dubio num.8., et 9.*

Memorata autem Lis ſuper devolutione habuit finem,mediante Tranſactione,inita de anno 1609. inter Surianenſes, & Ducem Jo: Angelum ab Altæmps interim de d. Fæudo, & Juribus Cameræ Apoſt. inveſtitum, ſeù ſubrogatum, cujus vigore,prævia ſolutione ſc.6000.,remiſſa fuit caducitas, & conceſſa Licentia *dd. Sylvas ſemel incidendi* (ſunt verba d. Tranſactionis) *& lignamina ex eis recolligenda vendendi* -- cum conditione deponendi pretium cum ſcientia d. Ducis, & extinguendi debita Communitatis ibid. deſignata, & reliquum inveſtiendi cum ſcientia D. Ducis, illius *Sum. primæ propoſitionis n.13. lit.I.*, prout ſucceſſivè ſervatum fuit, inanique labore replicabatur, & plena manu ſcribebatur ſuper hujus devolutionis inſubſiſtentia, vel remiſſione, quia ſemel ac Surianenſes petierunt, & obtinuerunt remiſſionem caducitatis, illam acceptaſſe præſu-
25 mitur, quin ampliùs eam excuſare, & impugnare valeant, *Cald. de Renovat. Emphyt. lib.1. qu.4. n.8. verſ. Emphyteut.*, & plenè *Rot. dec.277. n.2., & 3. par.11. rec.*

Ex hac propterea incurſa caducitate, ejuſque remiſſione, ac licentia ſemel incidendi reportatis, mediante notabilis ſummæ exburſatione, colligitur Surianenſes declaraſſe ad omnes antecedentes inciſiones deveniſſe de facto, & abſque ulla Juris, vel Hominis permiſſione, & licentia, itaut parùm interſit, quod pretium earumdem inciſionum ad illos devenerit, ſi ſubinde vigore dictæ tranſactionis tale quid indebitè geſtum fuiſſe dignoverint, oportueritque majorem pecuniæ partem ex eiſdem inciſionibus pluribus vicibus retractam, unica reſolutione,pro caducitatis remiſſione obtinenda Domino Duci refundere.

Denique plures aliæ inciſiones ſequutæ poſt an. 1609., defuncto jam Duce Jo:Angelo, factæ fuerunt de licentia Congr. B. Reg. à Communitate impetrata ſub inſubſiſtenti expoſitione, quod Sylvæ eſſent propriæ ejuſdem Communitatis, evitando Surianenſes hoc modo recognoſcere Duces ab Altæmps Succeſſores, & tunc Pupillos; Cumque inciſiones iſtæ illæ ſint, quæ dederint Cauſam huic liti, dubio procul non ſuit habendæ in conſideratione, ex Juribus vulgatis
26 collectis per *Rot. dec.41. num.10. par.5., & deciſ.334. cor. Pamph., & in Firmana Juriſdictionis ſuper reſervatis 15. Aprilis 1701. §.26.*

Neque obſtant plures Epiſtolæ DD. pro tempore d. Caſtri Suriani, ex quibus probare contenditur, illos ſuppoſuiſſe controverſas Sylvas eſſe cæduas, & Jus cædendi ſpectare ad Communitatem: Siquidem omnibus occurrunt Deciſiones R.P.D. mei Muti, & præ cæteris reſponſionibus ea gravior, & magis ſolida viſa fuit, nullatenùs probari præfatos Terræ Dominos habuiſſe ſcientiam, & notitiam tenoris dd. Locationum prohibentium inciſionem Arborum, ſine qua ſcientia ex eorum confeſſionibus nullum ingerere ſibi potuerunt præjudicium, ut omiſſis pluri-
27 bus generalibus in punctualibus terminis reſpondit, *Rot. dec.38. num.28. cum ſeq. par.2. diver.* ibi = *Unde opus eſſet probare Epiſcopos ſcientes, & patientes fieri hujuſmodi reductionem, habuiſſe notitiam tenoris primi Inſtrumenti, & per conſequens ſciviſſe Sylvas fuiſſe conceſſas, non uti Terras, ſed ad uſum Sylvæ cæduæ, cum ignorantia in hoc propoſito ſemper præſumatur.* Et reverà quomodo præſumi poteſt, quod ſi Barones habuiſſent notitiam Locationum continentium, ut ſupra probavimus tot mediis, prohibitionem incidendi, nec
28 non geminatarum devolutionum acceptatarum à Camera ratione contraventionum Communitatis in hac parte, voluiſſent in eorum perniciem manifeſtè ſuum jactando permittere controverſas inciſiones, eaſque fuiſſe ritè, & rectè factas ultrò confiteri, ut de ſe patet, & ponderat, *Rot. cor. Cocc. deciſ.95. num.9., et dec.715. num.14., et dec.2007. num.7. cor. Eod.*

Abſque eo quod talis ſcientia cenſeri valeat probata, ex quo dd. Barones exigebant Cenſum duc.800., Crateremque argenteum, reſervatum in ſignum ſupremi Dominii in Bul. Greg. XIII. annuatim tradiderint Cameræ, ejuſque generis ſimilia; Quoniam hæc omnia inducunt præſumptionem ſcientiæ generalis, ſeu non individuæ omnium pactorum in dictis Locationibus, & Bul. Con-

Conceſſionis Papæ Greg. contentorum, & potiſ-
29 ſimè in præjudicialibus, in quibus ſcientia debet eſſe clara, explicita, & indubitata, aliàs præſumptio ſemper militat pro ignorantia, ex deductis *in dec.*899. *num.*2. *cor. Burat.*, & *in dec.*375. *num.*19. *par.*18., cum aliis Collectis *in Bononien. Fideicommiſſi* 1. *Martii* 1697. §. *Convincitur*, & *in confirmatoria* 9. *Decemb. ejuſd. an.* §. *Ignorantia*
30 *cum ſeq. cor. Me*, quæ præſumptio fortius militat in Magnatibus, qui negotia gerunt opera Miniſtrorum, ut appoſitè advertit, *Ciarl. cap.*6. *num.*6., *Surd. dec.*181. *num.*7., *Rot. dec.*175. *n.*18. *par.*13., & *dec.*79. *num.*19. *par.*16. *rec.*

Eoque certius præmiſſa veniunt amplectenda, quia concurrunt plura alia argumenta excludentia prætenſam obſervantiam, & ſolitum incidendi, quæ ponderantur in deciſion. ult. R.P.D. mei Muti, & ſignantèr tria apparuere majori digna reflexione. Primum nempè quod in licentia cædendi obtenta per Communitatem à ſan. me. Paulo V. Surianenſes expoſuerunt, Sylvas non eſſe cæduas. Alterum quod in d. tranſactione inita cum Duce Jo: Angelo Communitas, mediante exburſatione pecuniæ, obtinuit licentiam pro inciſione: Et tertium quod in Tabellis reddituum Communitatis tranſmiſſis de more Sac. Congr. Bo:Reg., recenſentur fructus annuales Sylvarum, non autem illi, qui retrahuntur ex inciſionibus, qui proventus non eſt modicus, cum de viginti in viginti annos, vel parum minus, aut plus, retrahi valeat ſum. ſcut.20. mil., & ampliùs, ex quibus reſultant plures confeſſiones Communi-
31 tatis, qualitatem incæduam Sylvarum comprobantes ex Collectis *in dec.*525. *num.*1., & 6. *cor. Pamph.*, & in aliis relatis in deciſion. hujus Cauſæ,

Non urgente, quod Surianenſes neſcii ſuorum Jurium, erroneè ad dd. confeſſiones devenerint;
32 omiſſo namque, quod ſicuti eorum Defenſores pronis auribus non audiunt hanc proponi exceptionem quoad confeſſiones Baronum, ità ſuper ea nimium fundari non deberent, tuendo confeſſiones ſuorum Principalium. Eatenùs admiſſus fuit error in Baronibus, & non in Surianenſibus Vaſſallis, quia intellectus DD. plenè ſuaſus remanſit, Sylvas tam ex earum natura, quàm, & principalitèr ex prohibitione contenta in locationibus ſemper fuiſſe, & eſſe incæduas: unde non docto de individuali ſcientia hujus prohibitionis putarunt, nonniſi ex errore, & ignorantia, potuiſſe Barones contrarium fateri, & præſupponere in re tanti eorum præjudicii; Adeout ſi è contra ſuaderi potuiſſent, Sylvas eſſe cæduas, & utramque locationem permittere Jus incidendi, utique errorem in confeſſionibus Surianenſium ultrò admiſiſſent: in probatione quippè erroris totum facit, & operatur bonum Jus, & rei veri-
33 tas à Judice præcognita, adeout ubi cognoſcit rem aliter ſe habere, quàm ſuppoſita fuerit in confeſſionibus, ſtatim errorem, uti optimè probatum, declarare debeat, ut docuit *Bart. in l. ſi me puto in princ. ff. de condit. indebit.*, *Sicard. in l.*2. *in fin. C. de error. Advocat.*, *Alexand. conſ.*102. *lib.*2., *Dec. conſ.*6. *num.* 7., *Rot. dec.*158. *num.* 4. *part.*2. *recent.*, & in terminis *deciſ.*28. *num.*6. *par.*18. *rec.*

Et ad ſummum quatenùs obſervantia eſſet inconſtans, ſtantibus actibus hinc inde deductis, nihil aliud fieri poteſt in beneficium Communitatis, niſi illa ſepoſita, controverſum articulum cæduitatis, vel incæduitatis Sylvarum definire ad terminos Juris, & Inſtrumentorum locationis,
34 ut in ſimilibus faciendum eſſe monent, *Bart. in l.*2. *num.* 22. *ff. ſol. matr.*, *Alex. conſ.*5. *num.*7. *lib.*5., *Cravet. conſ.*861. *num.*5., & ſequitur *Rot. dec.*494. *num. final. par.* 4. *recen. tom.*1. Quatenùs autem ſic cauſa judicanda foret, ceſſat favore Communitatis ſolitum cædendi, ac per conſequens ex radice deficit potiſſimum ſuæ intentionis fundamentum, & è contra favore Communitatis ſemper vigens remaneret Juris aſſiſtentia fundata in qualitate frugifera Sylvarum, & in ſuarum Arborum proceritate, illas regularitèr non cæduas conſtituentibus, ac rurſus in prohibitione cædendi appoſita in prima locatione, & repetita virtualitèr in ſecunda, & quamvis in figurata hypotheſi huic ſecundo motivo deficeret fulcrum obſervantiæ interpretativæ, quæ multum valet ad removendum omne dubium circa d. repetitionem, tamen ambiguitas omnis fugatur ex ponderatione, quod tractatur de Conceſ-
35 ſionibus factis à Principe, Camera, & Eccleſia, in quibus ſemper in dubio pacta favorabilia adjecta in prima Conceſſione cenſentur repetita in ſecunda, niſi conſtet evidentèr de oppoſito, ex probatis §. *Tum demùm*.

Probata tot mediis Sylvarum incæduitate, ad rem facere viſa non eſt doctrina *Barboſæ in l. Divortio*, §. *Si fundum nu.* 19. *ff. ſol. matrim.*, ubi fir-
36 mat, quod licet fructuarius incidens Arbores frugiferas amittat Jus ſuum, hoc tamen fallit, quoties alias Arbores ſubſtituit, quæ durante Jure ſuo uſusfructus excreſcant in bonitatem exci-
37 ſarum, quia eo caſu nullum Proprietario infertur præjudicium, ſed uſufructuarius ſibi ipſi præjudicat in fructibus, quos iterum percipere potuiſſet; non inquam facit ad rem, eo quia loquitur in terminis ejus, qui habet uſumfructum ſine ullo alio pacto, & conditione reſolubilitatis ſui uſufructus, quam eo unico temporis ſtatuti ad uſufructandum; Undè non applicatur in caſu conceſſionis, & locationis Sylvarum, quæ independenter à reſolubilitate proveniente ex ipſa inciſione, eſt reſolubilis ob alias plures cauſas, nempè negationis Dominii, non factæ ſolutionis, & ſimilium; nam in primo caſu nullum præjudicium affertur Proprietario, ſi incidens Arbores, poteſt alias ſubſtituere, durante tempore uſuſ-
38 fructus; ſed non ita in ſecundo, quia ſi non adhuc excreſcentibus Arboribus fiat locus devolutioni ob alteram ex enunciatis cauſis, maximum oritur præjudicium Dom. directo, dum ad ipſum non redeunt Sylvæ cum Arboribus fructiferis, & ſic in ſtatu relocationis; Non omiſſo altero præjudicio amiſſionis emolumenti lucrandi pro licentiis incidendi: quocirca doctrina *Barboſæ* retorquetur, dum in eo caſu, quo Sylvæ renaſci non valent, durante uſufructu incidentis, adeout redire debeant extirpatæ Proprietario, tenet idem Auctor uſumfructuarium propter inciſionem amittere Jus ſuum, & non ſufficit ſi velit damnum reſarcire, *ut ſub dicto num.*19. *verſ. ſi autem Arbor*.

Cæterum omnis ceſſat difficultas, quia in caſu noſtro concurrit expreſſa prohibitio inciden-
39 di, undè quidquid facere poſſet uſufructuarius in terminis Juris communis, in quibus ratiocina-

tur *Barboſa*, certum eſt, quod nullam Arborem incidere poteſt, ejuſque recipere emolumentum, eo ipſo, quod illas obtinuit ad uſumfructum, ſeù locationem cum hoc pacto non incidendi, quod
40 facit ceſſare quamque legis diſpoſitionem, *l.1., & l. Juris gentium §. Prætor ait ff. de pact., Afflict. deciſ.265. num.102., Card. de Luc. de Feud. diſc.3. num.2., & 3.*

Et ità utraque &c.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

HORTANA SYLVARUM SUPER INVESTIMENTIS.

Lunæ 4. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

Cum in deciſionibus in hac eadem Cauſa editis ſub diebus 15. Maii 1699., & 25. Februarii 1701. coram R.P.D. Muto inter alia fuerit reſolutum, inveſtimenta facta ex inciſionibus Sylvarum ante motam litem, ſpectare ad Communitatem, ſed ipſam teneri pretium Dom. directo, ſive Duci reſtituere: inveſtimenta verò facta poſt motam litem ſpectare ad eumdem Ducem, in hac deciſione eadem confirmantur, juxta tamen modum in deciſione extenſum.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuta, ſive conductor incidens arbores non cæduas tenetur Domino refundere pretium.*
Declar. ut num.9.
2 *Actus, ſive conſenſus erroneus non eſt attendendus.*
3 *Donatio, vel Remiſſio conſiderari nequit in re, quæ aliena, & non propria ſupponitur.*
4 *Emens cum pecuniis, etiam alienis ſibi acquirit, et ſolùm tenetur ad pretii reſtitutionem.*
5 *Acquiſitio facta dicitur ad commodum illius, in cujus faciem cantat inveſtimentum.*
6 *Bona fides, et conſumptio excuſat à reſtitutione, quando lis principaliter non cadebat ſuper conſumptis.*
7 *Sylva cædua ſpectat ad uſufructuarium.*
8 *Fructus bona fide conſumpti non ſunt reſtituendi.*

DECISIO XLII.

IN Deciſionibus editis cor. R. P. D. meo Muto ſub die 15. Maii 1699., & 25. Februarii 1701., inter alia reſolutum fuit, inveſtimenta facta ex pecuniis retractis ab inciſione Sylvarum ante motam litem, ſpectare ad Communitatem Suriani, ſed ipſam teneri refundere D. Duci ab Altæmps illorum pretium. Inveſtimenta autem poſt litem motam ſequuta, ſpectare ad eumdem Dom. Ducem, cumque non obſtantibus, hodiè de novo deductis, Deciſionum prædictarum fundamenta ſubſiſtere viſa fuerint; Idcircò DD. ſteterunt in deciſis, addito tamen modo inferiùs exprimendo.

Siquidem, quod ſpectat ad generalem condemnationem Communitatis reſtituendi, vel pretium, vel inveſtimenta acquiſita ex inciſione Sylvarum, res carere viſa eſt omni imaginario diſcrimine, ſi ſupponantur, prout ſupponi debent Deciſiones factæ in antecedenti Audientia *die prima currentis*, cum enim in illis, re formitèr diſcuſſa, declaravit Rota, Sylvas eſſe de Dominio D. Ducis, & incæduas, legitima deſcendit conſequentia, Surianenſes non potuiſſe citra Domini conſenſum de re non ſua diſponere, & ex aliena jactura lucrum reportare, & per
1 conſequens teneri, & obligatam eſſe quodcumque damnum, exindè ſuperveniens, Domino reficere, & emendare, ex deductis per *Pacion. de Locat., & Conduct., Rot. cor. Dunoz. Jun. dec. 1108. num.7., & in Rom. Inciſionis Arborum 1. Junii 1695. cor. R.P.D. meo Priolo, confirmata die 25. Julii 1696. cor. me.*

Opus propterea non eſt hic novam habere rationem de aſſumptis à Defenſoribus Communitatis, inopportunè ad hanc Theſim, ſeù dubium congeſtis ſuper defectu Dominii, & cæduitate Sylvarum, ſemel ac quæſtiones hujuſmodi pleniſſimè enucleatæ fuerunt in proxima antecedenti Audientia, & favore D. Ducis abſolutæ, nobiſque ſufficit ad illas utramque Partem remittere.

Nulliuſque relevantiæ exiſtimatum fuit motivum, quod cum dd. inciſiones, & inveſtimenta geſta fuerint, ſciente, & conſentiente Duce, ſaltèm cenſeantur data, & remiſſa Communitati, quia dum ex firmatis in alia Deciſione Dux erat
2 ignarus ſui Juris, omnes actus approbativi inciſionis, & inveſtimentorum, utpotè ex errore procedentes, non ſunt attendendi, *l. ſi poſt diviſionem C. de fact. ignor., cum aliis in dec.28. num.6. par.18.*, quo ſuppoſito errore, non intrant termini donationis, vel remiſſionis, utpotè inveri-
3 ficabiles in re, quam donans de tempore donationis, non ſuam, ſed alienam eſſe ſupponebat, *§. Non ſolùm inſtit. de legat., l. unum ex familia §. Si rem ſuam ff. de legat.2.*

Subſiſtere paritèr viſæ fuerunt Deciſiones in ea parte, in qua reſolutum fuit inveſtimenta facta ante motam litem ſpectare ad Communitatem, ſolùmque teneri pretium æquivalens D. Duci reſtituere: nam cum illa facta fuerint in faciem Communitatis, & de tempore, quo tàm Surianenſes, quàm modernus D. Dux credebant Sylvas ſpectare ad eamdem Communitatem, intrat propoſitio communitèr recepta, quod emens
4 bona fide rem aliquam cum pecunia aliena, ſibi acquirit, ſolùmque condemnari poteſt ad reſtitutionem pretii, *ad Text. in l. ſed, & ſi l.28. §. Item ſi rem ff. de petit. hæredit., l. multum intereſt 6., C. ſi quis alter, Rot. cor. Bich. dec.514. num.14., & in rec. dec.454. num.7. par.19. tom.2., & in Rom. Fideicommiſſi cor. R.P.D. meo Kaunitz, & in Romana Manutentionis Domus 22. Jan. prox. præt. cor. R. P. D. Scotto.*

Nil officiente, quod pecunia fuerit depoſita in Monte Pietatis ſub diſpoſitione S. C. Boni Regiminis, ſeù illius Secretarii, qui poſteà illam inveſtiendo in Locis Montium, cenſeatur inveſtire voluiſſe ad commodum cujus de Jure, quia
5 dùm ex ordine ipſius Secretarii apparent Loca Montium empta in faciem Communitatis, eidem procùl dubio acquiſita fuere, non verò Duci, cum quo tunc temporis nulla pendebat quæſtio.

Denique inſubſiſtens declarata fuit prætenſio D. Ducis, quod ipſi reſtituenda veniant emolumenta inciſionum, bona fide à Communitate ante motam litem conſumpta, ex quo illa petuntur

tur non tanquam fructus, ſed tanquam pars fundi proprii. Siquidem cum actio, ſeù Judicium à Duce inſtructum non reſpiceret principaliter reſtitutionem dd.emolumentorum,ſed Dominium
6 univerſale, & incæduitatem Sylvarum, & in conſequentiam Dominii, petita fuere pretium retractum, & inveſtimenta cum eodem facta, in his terminis bona fides, & conſumptio excuſat à reſtitutione ex iis, quæ diſtinguendo firmat *Rot. dec.585. num.3., & dec. 663. num.6. coram Merlin.,cum aliis in Bonon. Evictionis ſuper fructibus 10. Martii 1698. §. Proindeque coram me.*

Et reverà cum Communitas ante motam litem exiſteret in bona fide, quod Dominium aliquarum Sylvarum ad ipſam ſpectaret, quodque
7 Sylvæ omnes eſſent cæduæ, in conſequentiam omnia emolumenta inciſionum ſupponebantur eſſe de fructu, ac per conſequens ad ipſam tanquam uſufructuariam ſpectare, *l.Et Sylva,& l.ſi abſente §. Sylva ff.de uſufr.,Duran.dec.345.à n.5.,* quapropter eadem emolumenta conſumpta tan-
8 quam ſuppoſiti fructus reſtitui minimè debent, ex traditis per *Gratian.Diſcept.422.num.1.cum ſeqq., Rot. dec.7.n.46., & 47.par.7., et dec.605. num.6.par.18.*

Modus autem additus huic reſolutioni is eſt, quod ex pretio dd. inveſtimentorum ante motam litem, Communitas retineat pro ſe quantitatem correſpondentem emolumento fructuum, quos retraxiſſet ex Arboribus earumdem Sylvarum, quatenùs inciſæ non fuiſſent. Non attento, quod per regerminationem Arborum Communitas receperit fructus ex pedamentis, aliiſque lignis. Tùm quia hoc evenit poſt plures annos, itaùt medio tempore Communitas privata remaneret utroque fructu, quod non eſt æquum, tùm quia etiamſi Communitas tractu temporis alia perceperit emolumenta, ea percepit Jure proprio.

Et ita, utraque &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

HORTANA SYLVARUM SUPER CONCESSIONE S.M. INNOC. VIII.

Lunæ 4. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

Depromitur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Prohibita inciſione arborum, probibita etiam dicitur appropriatio fructuum, ex eiſdem inciſionibus retrahen.*

Probibita cauſa, probibitus etiam cenſetur effectus.

2 *Uſufructuarius, & locator ad commodum proprium uti poſſunt arboribus gravibus vi ventorum avulſis.*

Poſſunt etiam pedamenta, & ramos incidere n.3.

Item poſſunt incidere arbores ſenio confectas, ut Sylva manuteneatur num.4.

Decl. tamen quod pretium dd. arborum ad Dominum ſpectabit num.5.

6 *Ex Arboribus annoſis, et ſenio confectis nulli, vel modici fructus percipi ſolent.*

DECISIO XLIII.

Quartum, & ultimum dub. in hac Cauſa ſubſcriptum, juxtà ea, quæ expoſui in prima deciſione evulgata *ſub die prima hujus menſis*, continebat — *An ſub conceſſione ſa.me. Innoc.VIII., veniat etiam emolumentum proveniens ab inciſionibus?* ſuper quo hodie, conſultis DD., negativum habui reſponſum, juxtà modum inferiùs exprimen.

Ratio reſolutionis obvia, & facilis viſa fuit, præſuppoſitis antecedentibus reſolutionibus, captis ſuper duobus dubiis diſputatis *d. die 1. Junii*; cum enim *in prima* firmatum fuerit Dominium Sylvarum ſpectare ad D. Ducem ab Altæmps, & ad Communitatem ſolummodò pertinere fructus, & earum redditus, & *in ſecunda*, omnes Sylvas non eſſe cæduas, non ſolùm ex ſui natura, ſed etiam ob prohibitionem illas incidendi, literis expreſſis conventam in primo Inſtrumento locationis,factæ favore Communitatis an.1473., & virtualiter repetitam in ſecunda conceſſione indulta à ſa. me. Innoc. VIII., ex multiplici ratione inibi, lato calamo exarata, conſequens irrefragabile eſt ſub eadem ſecunda conceſſione, non comprehendi emolumenta inciſionum; prohibita quippe cauſa productiva emolumentorum, nempè inciſione, cenſetur etiam prohibitus effectus, ſcilicet appropriatio fructuum ex eiſdem in-
1 ciſionibus retrahen. *L. quominus ff. de flumin. leg. et ſi amicis ff. ad leg.Jul. de Adult., Bald. conſ.150. in fine lib.5., Card. Tuſcus concluſ.138. num.10., Caſtill. Cont.lib.5.par.2.cap.103. num.14.*

Hinc non obſtat, quod Camera conceſſerit Communitati omnes fructus, & proventus Sylvarum, & Bonorum, nihil pro ſe reſervato, niſi Cenſu duc.800.; quia ſuppoſita prohibitione incidendi d. generalis conceſſio operatur ſuos effectus quoad emolumenta, & redditus Bonorum conceſſorum, non verò quoad Bona reſervata, & exceptuata.

Idque cum benè intelligerent DefenſoresCommunitatis, ad probandum, quod emolumenta inciſionum, contineantur in d. Conceſſione Innocentiana, repetebant in diſputatione hujus dubii omnia fundamenta expoſita in antecedentibus informationibus ſuper Dominio, & incæduitate; ſed cum omnibus hiſce oppoſitionibus abundè ſatisfaciant Deciſiones editæ ſuper dd.articulis, improbus labor eſt jam dicta repetere, ſufficitque, ut nos ad illas relativè ſe habeamus.

Cenſuerunt tamen DD. ſub d. Conceſſione comprehendi Jus lignandi, & Arbores incidendi pro ædificando ad uſum proprium: nam hujuſmodi facultas legitur expreſsè conceſſa Surianenſibus in primo Inſtrumento locationis, & licèt in ſecunda non fuerit pariter expreſſa, attamen ſicuti Rota ex pluribus putavit virtualitèr in illa repetitam fuiſſe prohibitionem incidendi, & ſignantèr ob habitam relationem ad uſus, & conſuetudines, ut latè oſtenſum fuit in deciſione ſuper incæduitate, ita ex eadem ratione dixit repetitam cenſeri d. licentiam lignandi, & ædificandi ad proprium commodum juxtà uſum, & conſuetudinem antiquam: ſtante præſertim Statuto Suriani ſimilem facultatem concedente.

Rurſus dixerunt DD. Communitatem tanquam uſufructuariam, & locatariam perpetuam poſ-

poſſe, non obſtante d. prohibitione, ad commo-
2 dum proprium uti Arboribus grandibus, quæ ſint vi ventorum avulſæ per, *Text. in l. Arboribus* 13.
3 *ff. de uſufr.*, *& quomodo quis utat.* Item poſſe pedamenta, & ramos excidere *l. ex Sylva ff. eodem tit. Paloſq. pro uſu Vinearum percipere*, ut ait *Gloſſ. in d. l. ex Sylva*.

Ac demùm reſolverunt eandem Communitatem poſſe incidere Arbores ſenio confectas, quæque, vel nullos, aut modicos fructus producant
4 ad hoc, ut Sylvæ manuteneantur, & pulchriores evadant. Iſtoque caſu ipſa habebit quidem emolumentum diradationis, ſed non poterit conſequi pretium earundem Arborum, quod ſpectabit
5 ad D. Ducem per *Text. in l. ſi uſusfructus* 8. *ff. de uſufruct.* cum aliis collectis in *deciſ. ult. R. P. D. mei Muti §. Sive conſideretur, verſ. hæc quippe conceſſio*: abſque eo quod Communitas aliud quidquam prætendere valeat propter amiſſionem Ca-
6 ſtanearum, & Glandium, dum vel nullæ, vel modicæ percipi ſoleant ex Arboribus annoſis, & ſenio confectis.

Et ità, utraque &c.

R. P. D. ANSALDO.

SPOLETANA PRIMITIARUM.

Vener. 18. *Aprilis* 1698.

ARGUMENTUM.

Communitas repræheſentat corpus fictum diſtinctum à particularibus habens propriam burſam, ideoque non tenetur ſolvere onera, & debita, nec primitias particularium. Tranſactio inita per Communitatem pro lite urgente con. homines particulares, non ſubſtinetur, maximè deficiente Cauſa, & Solemnitatibus, ſive licentia Sac. Congr. Bo. Reg., quæ licentia ex lapſu temporis, ac ex circumſtantiis in deciſion. ponderatis excluditur. Primitiæ debentur Parocho, ſtante conſuetudine, illas perſolvendi, & illas tenentur ſolvere homines in particulari, non autem Communitas, & quidem juxta taxationem in concordia ſtabilitam, quæ non poteſt dici læſiva, ubi fuit æqua, & veriſimilis: quomodo autem repartiri debeat ſolutio inſinuatur in fine deciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Communitas in ſe eſt quodam corpus fictum, & inanimatum.*
2 *Communitas eſt collectio hominum ſub certa Villa, Civitate, vel Caſtro viventium.*
3 *Ab initio homines ſine certa lege, & Rectore vagabant.*
4 *Communitas repræheſentat Corpus fictum diſtinctum à particularibus.*
5 *Communitas habet propriam burſam, ſive arcam pro ſupportandis oneribus ipſius Communitatis.*
6 *Burſa, & onera Civium diſtinguntur à burſa, et oneribus Communitatis.*
7 *Primitiæ originem habent à jure Divino.*
8 *Communitas non tenetur ſolvere primitias pro bonis particularium*, & num. 13., *& ſeqq. ad* 34.
Lim. pro bonis ab ipſa Communitate poſſeſſis titulo particulari, & num. 9., *& de ratione.*
10 *Communitas poſſidendo bona propria fungit vices perſonæ privatæ.*
Et tenetur ſolvere onera adinſtar alterius particularis num. 11.
12 *Bona Communitativa dicuntur illa, quæ de proprio, vel ſeorſim detinentur à Communitate.*
Et dicuntur communitativa, quia fructus reddunt ad utilitatem ipſius corporis, ſive hominum in communi num. 13.
14 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
15 *Tranſactio æquiparatur rei judicatæ.*
Ampl. ubi fuit diù obſervata ibid.
16 *Tranſactio, & quæcumque conventio celebrata ſine cauſa, & per errorem, non ſubſtinetur.*
17 *Tranſactio inita per Communitatem ob litem vigentem contra illius homines eſt nulla.*
Tranſactio ſine lite, vel illius juſto timore, non ſubſtinetur ibidem.
18 *Quod à ſingulis debetur, à Communitate non debetur, & è contra.*
19 *Communitas non tenetur ſubire onera, collectas, & gravamina particularium.*
20 *Communitas abſque cauſa ſuſcipiens in ſe debitum particularium, dicitur enormiſſimè læſa, nec tenetur obſervare tranſactionem, & obligationem* num. 21.
22 *Communitas gaudet privilegio Pupilli.*
Pupillus nulliter obligatur pro facto, vel debito alieno ibidem.
Idem procedit quoad Communitatem ibidem.
23 *Cummunitas adinſtar pupillorum indiget adminiſtratione, & Tutela.*
24 *Adminiſtratio, & Tutela Communitatum Status Eccleſiaſtici demandata fuit per Clem. VIII. Cong. Bo. Reg.*
25 *Communitates non poſſunt pro aliis obligari abſque licentia S. Cong. Bo. Reg.*, & num. 26.
27 *Tranſactio inita à Communitate Status Eccleſ. abſque licentia S. C. Bo. Reg. eſt nulla.*
Tranſactio inita per pupillum ſine ſolemnitatibus eſt de jure nulla ibid.
28 *Licentia, ſive aſſenſus S. C. Bo. Reg., & cujuſvis alterius Superioris præſumitur, ex lapſu temporis cum obſervantia.*
Limit. 1. *ubi perquiſitis libris Sac. Cong. de ea non apparet* num. 29. *Ampl. limitationem* num. 30., & 32., & 34.
Limit. 2. *ubi concurrit læſio, & deficit cauſa* n. 34.
31 *Probatio negativæ omnem contrariam præſumptionem deſtruit.*
34 *In contractu, & tranſactione initis per pupillum, & Communitatem requiruntur copulativè interventus Cauſæ, & ſolemnitatum.*
35 *Mandatum procuræ probatur etiam ex conjecturis.*
36 *Mandatum procuræ particularium de Communitate, probatur ex actibus geſtis pro Communitate, et hominibus, cum clauſula, tam conjunctim, quàm diviſim.*
37 *Primitiæ debentur Parocho exercenti curam animarum*, & num. 50.
Tale tamen debitum, ſecundùm aliquos eſt voluntarium num. 38. *limit. ſtante conſuetudine illas ſolvendi* num. 39., & 50.
40 *Conſuetudo ſolvendi primitias quomodo probetur.*
41 *Primitiæ debentur illi Parocho, in quo prædia exiſtunt.*
Limit. concurrente contraria conſuetudine num. 42.
Am-

Ampl. ubi conſuetudo ſit immemorabilis, vel quadragenaria, num.43.

44 *Parochiæ eriguntur in Villis finitimis reſervatis Eccleſiæ Matrici primitiis, et* num.45.

46 *Obligatio hominum in particulari corruit, corruente obligatione Communitatis.*

47 *Taxatio frumenti in tranſactione paciſcita poteſt tractu temporis evadere læſiva, et tranſactionem inficere*, & num.48. – *Lim.* num.51. – *decl.*, *ut* num.54.

49 *Hæredes Syndicorum, et Officialium, qui tranſegerunt nomine particularium, non tenent. de proprio.*

52 *Tribunalia, et Judices in taxatione ſolent ſequi Judicium peritorum.*

53 *Magna tribunalia decet ut jurgia reſecent.*

54 *Cap. ſugeſtum de decim. ut locum habeat, taxatio tractu temporis debet devenire læſiva.*

55 *Taxatio practicatur, habito reſpectu ad plus, et minus, quod veriſimilitèr, evenire ſolet.*

56 *Tranſactio, et contractus quando æque ſe habent ad ad lucrum, ac damnum non poteſt de læſione redargui.*

57 *Onus, quod ſuſtineri debet à Civibus, uti ſingulis, quomodo repartiri debeat.*

58 *Creditores in judicio concurſus conveniunt per capita ſuper repartitione inter eos facienda per ſpeciem Univerſitatis.*

59 *Decimæ Eccleſiaſticæ inter Clericos & perſonas juxta valorem reddituum diſtribuuntur.*

DECISIO XLIV.

Teneri homines, non autem Communitatem ſolvere conventas Primitias Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ B. Mariæ *Terræ Viſſi*, Curam habitualem in Territorio, de quo agitur, obtinenti, non longè ab Judicato in præcedenti inſtantia cor. A.C., DD. reſponderunt.

Reſpectu namq; Communitatis, contra quam acriùs inſiſtebat Capitulum, ratio negativæ re-
1 ſolutionis ſolidabatur in eo, quod cum Communitas exiſtat in ſe quoddam corpus fictum, & inanimatum, & juxtà ſalubritèr ex poſt intro-
2 ductam collectionem hominum ſub certa Villa, Civitate, vel Caſtro conviventium, & non am-
3 pliùs ſine certa lege, jure, vel Rectore pervagantium, ut erat ab initio, ex *Ovid. lib. Metamorph.* repræſentativum: idcircò ipſius politicę recollectionis, ſive Univerſitatis, eſt omninò di-
4 ſtinctum à particularibus ſub diverſo Œconomico, ac ſubalterno regimine familiæ conſparſis, & reſpectivè unitis, habenſque propterea ſuam Arcam, ſivè Burſam propriam, ac ſeparatam pro ſupportandis oneribus ipſum Corpus, ſivè
5 Cives, vel Homines in Communi concernentibus, citra mixturam onerum, & Burſæ eorum-
6 dem Civium, Hominumve in particulari, ad trad. per *Peregrin. de Jur. fiſc. lib.1. tit.1. num.5., Caput. de Reg. Reip. cap.7. §.30. num.8. cum duob. ſeqq., Mager. de Advoc. armat. cap.16. num.771., Cobel. ad Bull. Bo. Reg. cap.12. num.1., et ſeqq.*, & ſignanter *num.13. cum ſeqq., Card. de Luc. de Regal. diſc.181. n.11. in ſuppl. par.1.*

Profectò debitum, & onus Primitiarum, quod aliàs ſanctè, ac legitimè deſcendit (præciſivè
7 à conſuetudine locorum) ab ipſo Jure Divino, prout in *Exod. cap.20.*, ibi: *Decimas, et primitias non tardabis reddere, et cap.23.: Primitias frugum Terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui*: cum aliis uberrimè deductis apud *Barboſ. de jur. Eccl. lib.3. cap.25. num.1., et ſeqq.*, nullo modo poterat
8 deberi, ac ſupportari per Communitatem, niſi inquantum Primitias ipſa, & fructus recolligeret ex propriis Terrenis, quia tunc, etſi reti-
9 neat figuram corporis intellectualis, & politici,
10 adhuc bona tenendo, fungeretur vice perſonæ particularis, & obnoxiæ ad ſolvenda onera, quæ
11 eiſdem bonis infixa ſunt contemplatione Dei, vel Cæſaris, ſicuti annotarunt *Berart. in ſpecul. Viſit. cap.23. n.41., Guttier. de Gabell. quæſt.85. n.10. in fin., et num.14., et 15.*

Cumque propterea nullibi doceretur ex parte Capituli, Communitatem aliquid de proprio de-
12 tinere, vel ſeorſim poſſidere bona, quæ nuncupant *Communitativa*, veluti fructum redden-
13 tia ad utilitatem ipſius Corporis, vel Hominum in communi, clarum erat, quod eadem Communitas de jure, nec obulum ſolvere te-
14 neretur pro Primitiis, ex regula, non entis nullæ ſunt qualitates, & ex firmatis in propoſito per *Marot. de Collect. cap.3. num.18., Claper. deciſ. cauſ. fiſcal. cauſ.42. quæſt.1. ſub n.16. verſ. ſiquidem.*

Et quidem hujuſmodi fundamentum erat adeò planum, & abſolutum, ut neque Capitulum illud abſtractivè diffiteretur, ſed totam ſuam prætenſionem fundabat in quadam concordia inita de ann.1638.; cum enim præceſſiſſet mandatum quoddam de manutendo favore prænominati Capituli uſque de an.1615. in quaſi poſſeſſione exigendi Primitias adverſus Homines, & Incolas Caſtri S. Angeli, Villarumque annexarum, Communitas ejuſdem Caſtri, Villarumque de an.1638. cenſuit deveniendum ad tranſactionem cum Capitulo, promittens loco rubrorum quinque frumenti, in quibus concorditèr, & veriſimilitèr fuerat liquidata quantitas Primitiarum, exburſare annua ſcut. quadraginta; quamobrem dum abindè citra Communitas prædict. prædictam tranſactionem impleverat, videbatur, quod nec inpoſterùm recuſare poſſet ſatisfactionem juxta rationem
15 conventam, ex quo tranſactio, & maximè obſervata inter Partes, habeat vim rei judicatæ, eique in omnibus comparetur ad *Text. in l. non minorem, C. de Tranſact., Gratian. Diſcep. 400. num.27., Urceol. de Tranſ. qu.68. nu.17., et ſeqq., Rot. dec.414. n.2. par.2. rec., et dec.220. n.26. par.9., et in Cracovien. Pecuniaria* 1. *Julii* 1695. §. *De credito, et* 4. *Julii* 1696. §. *Secundò coram R.P.D. meo Caprara.*

Verùm DD. reflectendo ad rationes ſuperiùs inſinuatas, quod hoc debitum, mediante concordia allocatum per Communitatem, nullatenùs ad illam in radice ſpectare valeret, non ſolùm ex defectu cauſæ, quæ requiritur etiam in
16 tranſactionibus, & quibuſcumque conventionibus, aliàs tanquam exaratæ per errorem reſcinduntur, ut in his terminis obſervat *Dec. conſ.600. ſub num.2. verſ. apparet. ergo, et nu.4., Hodiern. contr.43. num.54.*; ſed etiam quia deficiebat in facto fulcimentum litis, ſub quo velari poſſet tranſactio; memoratum namque mandatum de manutenendo favore Capituli conceſſum, non erat directum adverſus Communitatem, ſed contra Homines, & Incolas prænominati Caſtri, & Villarum, ſicque ad terminos diſtin-

diſtinctionis ab initio præmiſſæ, ceſſante lite præcedenti, vel juſto, aut probabili timore litis promovendæ cum ipſo Corpore Communi-
17 tatis, ſivè Hominibus in communi, curruebat quoque tranſactio, ut paſſim dicunt *DD. per Text. in l.1. ff. de Tranſ., & in l.2., C.eod.* quemadmodum videre eſt apud *Cyriac. Contr.*128.*n.*10., *Valeron. de Tranſ. tit.*2.*qu.*1.*per tot.*, *Rot. dec.*164. *n.*9., *et* 10. *cor. Card. Cerro*.

Obſervando in idem, quod cum ſeparatum ſit (ut diximus) intereſſe Communitatis ab illo Hominum, & perſonarum particularium, itaut
18 quod debetur à ſingulis, non debeatur à Communitate, nec è contra per *Text. in l. ſicut* §. *Si quid ff. quod cujuſque Univerſ. nom.*, *Rol. conſ.*53. *num.*6. *cum ſeqq. lib.*3., *Veg. conſ.*59. *num.*20., *Valenz. conſ.*167. *num.*4. *cum ſeqq.*, *Cobel. ad Bulbo. Reg. d. cap.*12. *num.*14., *et cap.*47. *num.*95., *Rot. cor. Merlin. dec.*182. *num.*1., *et* 2., & in ſpecie, quod non compellatur, nec debeat Com-
19 munitas ſubire onera, collectas, vel gravamina particularium ex his, quæ proſequuntur *Menoch. conſ.*726. *num.*22., *Cobell. d. cap.*12. *nu.*15., *et cap.*18. *ex num.*58, & ſignantèr *num.*63. Hinc
20 eo ipſo, quod Communitas abſque cauſa ſuſceperat debitum alienum, remanſerat quoque enormiſſimè læſa, proindeque non adſtricta ad
21 obſervandam tranſactionem, ſeu conventionem, quæ non ligat Communitatem, quæ jure
22 meritò gaudet privilegio pupillorum, ſeſe inutilitèr obligantem pro facto, vel debito alieno, ad not. per *Loſ. de Jur. Univerſ. par.*3. *cap.*10. *n.*3., *Hodier. d. contr.*43. *num.*56., *et* 58.

Addito demùm, quod ultra inſubſiſtentiam cauſæ, palpabilemque læſionem Communitatis, deficiebat etiam ſolemnitas; Quia cum ut di-
23 ximus, Communitates adinſtar pupillorum aliena indigeant adminiſtratione, & tutela, optimè in Statu Eccleſiaſt. per ſollicitudinem Apo-
24 ſtolic. hujuſmodi adminiſtratio, ac tutela demandata fuit Sac. Congreg. appellatæ *de Bo. Regim.*, ut in celebri Conſtit. San. Me. Clem. VIII. regiſtrata apud *Cobel. in princip. ejus tract.*, *ſeu*
25 *Comment. ad eamdem Bull.*, & reſpectivè confirmatoria alteriùs ſancitæ per Sa. Me. Sixtum V., inter ejus Conſtit. la 42. Quapropter, dum in eadem Conſtit. Clementina providè, ac literalitèr cavetur, ne poſſint obligari Communitates, earumque burſæ, ſive bona, niſi præceſſe-
26 rit expreſſa licentia, ſive aſſenſus ejuſdem Sac. Congreg., eaque nullo modò interceſſerit in præſenti caſu, ex hoc etiam capite defectus ſolemnitatis ab Jure, & Pontifice ſtabilitæ quoad ipſam Communitatem curruebat tranſactio, ſi-
27 cuti pluries reſpondit *Rot.*, *ut apud Burat. deciſ.*751. *num.*5., & *in rec. dec.*365. *num.*1. *cum ſeqq. par.*15. *dec.*87. *num.*3., *et* 4. *par.*16., *et dec.*55. *num.*8. *par.*18., & notarunt etiam *Cenc. de Cenſ. qu.*23. *num.*16., *Pacion. de Locat. cap.*7. *ſub n.*48., *Card. de Luc. in Relat. Cur. diſc.*26. *num.*6., *Modern. Epiſcop. Verulan. ad Stat. Favent. lib.*1. *rubr.*4. *num.*28.

Abſque eo quod in aliquo relevaret lapſus temporis fermè ſexagenarii cum poſitiva obſervantia ſolutionum factarum per Communitatem,
28 quando tamen ad præſumendum Beneplacitum, vel aſſenſum Superioris ſolus decurſus an. 30. cum ſubſecuta pacifica obſervantia, videtur exuberare ex cumulatis in *Bononien. Emphyteuſis* 4. *Decembr.*1656. §. *Nec juvat, cor. bo. me. Emerix jun.*, & in *Avellina, ſeù Nullius Præſtationum* 29. *Apr. ſuper. anni* §. *Tum etiam quia cor. R.P.D. meo dell'Olmo*.

Siquidem ad everſionem hujuſmodi objecti, nedum placuit reſponſio, quod lapſus temporis
29 30. vel plurium annor. non efficit, niſi nudam, & meram præſumptionem interventus Beneplaciti, & eadem præſumptio videbatur ſufficienter enervari ex revolutione Regeſtorum Sacræ
30 Congregationis, in quibus juxtà ſtylum inconcuſſum non apparebat annotata hujuſmodi licentia, ſicque juncto, quod nec in ipſo inſtrumento prætenſæ tranſactionis inſerebatur hujuſmodi licentia, neque de ea fiebat ulla mentio, prout apparebat accuratiſſimè factum reſpectu licentiæ, & Beneplaciti ex parte Capituli, utique dici poterat ſufficientiſſimè comprobata negati-
31 va, quæ omnem contrariam præſumptionem deſtruit, & infringit, ut inquit *Surd. conſ.*28. *num.*110. & *ſeqq.*, *Hodiern. d. Controv.*43. *nu.*16. *cum ſeqq.*, *Actolin. reſol.*110. *ex num.*5. *uſq. ad* 22., *Rot. dec.*334. *num.*9. *cor. Ubald.*, & in ſpecie, quod præſumptio hujuſmodi conquaſſetur, ex quo
32 omiſſa fuit regiſtratio in parte, vel actu controverſo, & ſollicitè fuit appoſita (prout hic) reſpectu alterius actus, licentiæ, vel aſſenſus, *Decian. conſ.*24. *ſub num.* 28. *verſ. verùm quando*, & *num.* 29. & *ſeqq. lib.*1., *Gratian. Diſcept.* 268. *num.*14., *Actolin. d. reſol.*110. *num.*24.

Verùm à fundamentis evulſit omnem difficultatem, deficientia cauſæ, ac enormiſſima læſio, cui ſe ſubjeciſſet Communitas promittendo Primitias debitas tantummodò ab Hominibus in particulari, non autem ab ipſo corpore repræſentativo omnium in communi, ut ſuprà; ex hac namque læſione, & deficientia cauſæ inſurgit, non tantùm fortior præſumptio, quod nunquam reputari queat, Sac. Congregationem ſemper intentam bono regimini Communitatum, deſcendiſſe ad conceſſionem hujuſmodi licentiæ peni-
33 tus læſivæ, prout ad elidendam præſumptionem Beneplaciti deductam ex ſimplici lapſu temporis benè obſervat *Spad. conſ.*118. *ex num.*13. *uſque ad fin. lib.*3. ſed quod magis eſt, etiam ubi per poſſibile adfuiſſet hæc nuſquam præſumibilis licen-
34 tia, ſuperabundabat deficere cauſam ſeſe obligandi, cum in hujuſmodi contractibus tam ſolemnitas, quam cauſa copulativè requirantur, quemadmodum liquet penès *Cenc. de Cenſ. qu.*23. *num.*14. & *ſeqq.*, *Hodiern. d. Contr.*43. *n.*55., *Andreol. Contr.*406. *num.*28., *Card. de Luc. lib.*7. *de Alien. diſc.*23. *num.*19. *cum ſeqq.*, & *diſc.*24. *ſub num.*5. *verſ. his tamen.*

E converſo autem viſum eſt DD., Homines in particulari obnoxios eſſe, & teneri ad ſolvendas hujuſmodi conventas Primitias, neglecta omninò exceptione Patroni Cauſæ, quod reſpectu Hominum non haberet mandatum pro tuitione ejuſdem cauſæ, ſed illud reſtringeretur ad defenſionem ſolius Communitatis: contrarium nam-
35 que ad oculum præſeferebant Jurium productiones, actuſque geſti, nedum in noſtro Auditorio, ſed priùs coram A.C., itaut mandatum, quod ſolis conjecturis comprobatur, ut ait *Rot. deciſ.*350. *num.*1. *cum ſeqq. par.*4. *diverſ.*, *et deciſ.* 155. *num.*15. *et ſeqq. cor. Card. Cerr.*, & in *Romana*

mana Fideicommiſſi de Maximis 4.Maii 1696.§.Non
36 *enim ſubſiſtit cor.bo.me.Emerix*, ex rimatione
præfatorum actuum geſtorum, tàm nomine
Communitatis, quàm ipſorum Hominum ſub
clauſula *tam conjunctim, quàm diviſim* plusquàm
ad evidentiam emergeret.

Reaſſumendo itaque obligationem Hominum
in particulari, jam uſque ad terminos Juris Di-
37 vini demonſtratum extitit ſuperiùs, Primitias
Eccleſiæ, ac Domui Dei, ſive Paroco curam
animarum exercenti omninò deberi, adeout
38 quantumvis nonnulli voluerint haſce Primitias
referri ad debitum voluntarium, tamquam vo-
litas à Summo Deo dumtaxat à ſpontè dantibus
per *Sac. Text.in Exod. cap.25.*, ibi: *(ſermonem
habebat ad Moyſem) Loquere filiis Iſrael, ut tol-
lant mihi Primitias ab omni homine, qui offeret ul-
troneus, accipietis eas*, nihilominus ubi concur-
rat conſuetudo illas dandi, rectius exiſtimaſſe vi-
39 dentur, tenentes, quod ſolutio iſtarum Primi-
tiarum ſit de præcepto, prout Theologi non mi-
nùs, quàm Canoniſtæ firmiùs opinati ſunt, &
præ cæteris *Suar.*, *Caſtropal.*, aliique, quos recen-
ſet *Barboſ. de Jur. Eccleſ. d. lib. 3. cap. 25. num.4.
& ſeqq.*, & ſignanter *num.6.*, *& 7.*, *& de Offic.*,
& poteſt. Paroc. cap.27. num.6., *Antonel. de Reg.
Eccleſ. lib.5. cap.18. num.2.*, *Rot. deciſ.25. num.2.
& 3. cor. Vbag.*

In præſenti verò caſu dubitari nullo modo
valebat, extare conſuetudinem etiam imme-
morabilem: hæc etenim conſuetudo fuerat præ-
cisè ſuppoſita, & enunciata abſque Hominum
contradictione in memorata concordia, exarata
de an.1638. quodque plus eſt, Capitulum Eccl.
B. Mariæ actu reperiebatur in quaſi poſſeſſione
illas exigendi per Decretum Officialis, ſeu Vica-
rii Epiſcopi Spoletani, qui tunc erat Maphæus
S.R.E. Cardin. Barberinus, poſteà ſa. mem. Ur-
ban.VIII., editum uſque, de an.1615. citrà re-
40 clamationem prætenſorum Hominum, quam-
obrem accedente, vel hac ſola conſuetudine ju-
ſtificata per decretum ſuperioris Eccleſiaſt., vel
altera immemorabili præſuppoſita in concordia,
planiſſimè reſultabat, Homines excuſari non
poſſe à ſolutione Primitiarum, ex iis, quæ proſe-
quuntur, *Guttier. Can. quæſt. lib.2. cap. 21. n.11.
Bkynian. in prax. benefic. lib. 1. tit. 4. ſub num.6.
verſic. nec Parochiani*, *Bellet. diſq. cleric. par.1. tit.
de Bon. Cleric. §.3. num.26., & 27.*, *Boer. dec.236.
ex num.2. uſq. ad fin.*

Nullumque facere poterat obſtaculum, quod
prædicti, ut prætendebant Homines, Sacramenta
reciperent à proprio Paroco reſidente in Caſtro
S.Angeli; nam (quidquid eſſet in facto) licèt de
41 jure Primitiæ debeantur illi Parochiæ, in qua
prædia exiſtunt, ad *Rot. dec.559. num. 1., & 2.,
apud Poſth. de Manut.*, *& cor. Pamphil. deciſ.272.
num.4.*, *& cor. Zarat. dec.65. nu.16., & dec.208.
num.1. cum trib. ſeqq.*, *& per tot. par. 17. recent.*
42 hoc tamen citrà ſcrupulum limitatur, quoties
concurrat conſuetudo in oppoſitum, teſte *Bar-
boſ. de Jur. Eccleſ. d. lib.3. cap.25.*, *& de Paroc. d.
cap.27. utrobique num.8.*, *Rot. deciſ.382. num.1.
ſeqq. par.16.*, & maximè, quando eadem con-
43 ſuetudo, vel ſit immemorabilis, juxtà ſuperius
inſinuata, vel quadragenaria, ut habetur *in cap.1.
cum ibi not. per ſcriben. de præſcrip. in 6.*, *Rot. cor.
Coccin. deciſ.847. num.3.*, *& d. deciſ.559. num.8.*,
penès *Poſth. de Manut. aliàs dec. 261. eod. num.8.
par.6. recen.*

Quinimò, & eadem conſuetudo immemorabi-
lis, vel quadragenaria nimium veriſimiliter ful-
ciri poterat titulo valdè probabili, nimirum ali-
cujus Matricitatis, undè etſi ad majorem com-
44 moditatem Caſtri, & Hominum in Villis fini-
timis degentium fuerit erecta hæc Parochia, jux-
tà *Text. in Cap. Ad Audientiam il 1. de Eccl. ædific.
cum concord., in Faventina Jurium Parochialium
28. Junii anni præt. lapſi cor. Me*, attamen in ſi-
gnum ejuſdem Matricitatis fuerint reſervatæ
Eccleſiæ S. Mariæ, ejuſque Capitulo Primitiæ,
quod paſſim, & plerùmque contingere animad-
45 vertunt *Lotter. de Re Benefic. lib.1. qu.28. n.53.*,
Barboſ. de Offic., *& Poteſt. Paroc. cap.28. §.2. ſub
num.19. verſic. & non eſt neceſſe*, *Rot. cor. Martin.
Andr. deciſ.59. num.7.*, *& in rec. deciſ. 376. nu.3.
par.1.*, *deciſ.497. num.2.*, *& 4. par.4.*, *& in Me-
diolanen. Decimar. 17. Decemb. 1612. §. Pro parte
autem cor. Pirovano.*

Sola igitur, & vera cauſa ambigendi in hac
cauſa remanere poterat in geminis ponderatio-
nibus, altera, quod, data nullitate, obligationis,
46 & concordiæ reſpectu Communitatis, collabe-
ſceret quoque ex vi ſaltem ipſius concordiæ ob-
ligatio Hominum in particulari, ſecundùm ea,
quæ in ſuo caſu reſpondit *Hodiern. d. Controv.43.
ex num.60. ad fin.*

Et altera, quod conventio de ſolvendis an-
nuis ſcut.40. cenſenda foret læſiva, tanquam
procedens ab appretio frumenti, quod in dies
47 variatur, proindèque illius valutatio ad con-
ſtantem rationem ſcut. octo pro quolibet rubro
48 poſſet de injuſtitia ex tractu temporis redargui,
& idcircò reduci mereretur ad normam *Text.
in cap. Suggeſtum de Decimis*, *cum concordan. per
Mandel. conſ.34. num. 16.*, *Menoch. conſ.156.
num.8. cum ſeqq.*, *Roderic. de Ann. reddit. lib.2.
qu.15. num.95.*, *Pacion. de Locat. cap. 45. nu.49.,
& ſeqq.*

At neutra ex prædictis objectionibus retrahe-
re in hodierna hypotheſi potuit DD. à reſolutio-
ne, quod Homines in particulari tenerentur ſa-
tisfacere conventis Primitiis in prædicta quanti-
tate ſcut.40.; nam circà primam, quæſtio non
49 erat de obſtringendis illis particularibus, eo-
rumque hæredibus, qui induendo pannos Syndi-
corum, & Officialium tranſactionem iniverant,
ut eſt caſus, de quo loquitur *Hodier. d.Contr.43.*,
& differunt *Donat. Ant. de Marin. Reſol. Quotid.
lib.2. cap.59. num. 3. & ſeqq.*, *Capyc. Latr. Con-
ſult.150. ex num.53. uſq. ad fin.*, *Cæſar de Afflict.
Contr.12. num.4. cum ſeqq.*, Sed agatur de Homi-
nibus particularibus actu bona tenentibus intrà
circumdarium Caſtri, & Villarum, & de Jure
Divino, ac humano, concurrente conſuetudine
50 obſtrictis ad exſolvendas Primitias, adeoùt in
ordine ad debitum Primitiarum in genere, res
eſſet palpabilis, & jam canonizata per Decretum
Vicarii, ſeù Officialis Spoletani uſq. de an.1615.

Circà ſecundam verò oppoſitionem de præfi-
nitione annuorum ſcut.40., jam præd. Homines
de ann. 1638., quantumvis tunc repreſentantes
Communitatem, agnoverant quantitatem Primi-
tiarum aſcendere, habita commenſuratione unius
anni ad alterum, ad rubra quinque frumenti, ea-
demque appretiarunt ad præd. ſcut.40. videlicet

in ſcut. octo pro quolibet rubro, quod ſanè judicium, & appretiatio ad reſecandas lites, ac diſpendioſa diſſidia viſum eſt, mutata ſolùm figura, nempè à Communitate ad Homines in particu-
51 lari, omni jure poſſe ſubſiſtere, prout accidit, quando Tribunalia judicium Peritorum, virorumque informatorum de re ipſa (quemadmodum erant homines, qui de præd. an. 1638. con-
52 cordiam inivere) ſubſequuntur ad regulam, *Text. in l.* 1. *ff. de ventr. inſpic.*, *& in l. ſeptimo*
53 *menſe ff. de ſtat. homin.*; decet enim magna Tribunalia reſecare jurgia, & æquitati, ac rationabili judicio ſemper inniti, ut admonet *Lancel. Gal. conſ.* 56. *num.* 46., *Treutier. conſ.* 114. *num.* 19., *Rot. dec.* 3. *num.* 3. *poſt Modern. Setin. de jur. Prælation.*

Abſque eo quod attendi poſſe videretur, quod forſan de præſenti valor rubri frumenti non pertingat ſcut. octo, quia hujuſmodi præſinitio, & taxatio facta fuit, prout erat ab initio vetus valor frumenti, & abinde citra doctum non fuit, quod hujuſmodi valor adeo decreverit, ut conſtantem aliquam læſionem progigneret, quæve
54 ad limites præfati *cap. Suggeſtum de Decim.* mereretur moderationem, ac reductionem, ideòque non erat reſcindibilis illa præfinitio, quæ erat eventualis, & modò ad plus, modò ad minus ſeſe poterat habere, ità namque practicatur in omnibus caſibus, ac taxationibus circà res, quæ cir-
55 cumcircà veriſimilitudinem habent in futurum, & ut præmiſimus, ad plus, & minus ſeſe poſſunt convertere, ut advertunt *Gratian. Diſceptat.* 756. *ex num.* 8. *cum ſeqq.*, *Cancer. Var. Reſol. par.* 2. *cap.* 1. *ſub num.* 253. *verſ. Secus, ubi contractus*, *Olea de Ceſſ. Jur. tit.* 6. *qu.* 10. *num.* 16., *Rot. deciſ.* 408. *ex num.* 7. *uſque ad* 12. *par.* 16. *rec.*, & eſt regulare, quod quælibet concordia, vel contractus nunquam reſcinditur, aut poteſt de læ-
56 ſione increpari, quando æqua lance habere ſe valet ad commodum, & incommodum, ut proſequitur eadem *Rot. cor. Cocc. deciſ.* 1544. *nu.* 21., *&* 22., *& cor. Peuting. dec.* 49. *num.* 2. *& ſeqq.*, *& in rec. dec.* 374. *num.* 14. *cum ſeqq. par.* 13., *dec.* 225. *num.* 10. *par.* 15., *& deciſ.* 660. *num.* 2. *par.* 18.

Immutatio tandem figuræ, & modo ſolvendi à Communitate, ſivè ipſo corpore in communi ad incolas, & bona tenentes in particulari citrà infractionem burſæ ejuſdem Commumitatis, in quantum eſt peculium diſtinctum, & ſeparatum ab eiſdem Hominibus in particulari, facile (quantumvis hoc ad DD. ſtrictè non pertineret) pro eorumdem particularium commoditate poterit
57 practicari, ſi extrà mixturam publicæ repræſentationis Caſtri, & Villarum, iidem bona tenentes in particulari per ſpeciem quamdam ſubalternæ, & accidentalis Communitatis, inſimul conveniant de legitima, ac proportionabili partitione oneris Primitiarum, juxtà menſuram bonorum, ac reſpectivè fructuum unicuique particulari veriſimiliter de an. in annum obtingentium, ſeù poſſeſſorum, ſecundùm exempla, quæ
58 frequenter habemus, & creditorum per capita convenientium per ſpeciem Univerſitatis, *ad Text. in l. & ſuum* §. *Hodie ff. de pact.*, *& in l. fin. ff. de bon. author. Jud. poſſid.*, *Modern. Lucen. Conſult.* 150. *num.* 1., *& conſult.* 783. *ſub num.* 11. *verſ. ad ſecundam*, *& num.* 15., *Card. de Luc. de Juriſd. diſc.* 83. *num.* 3. *propè fin.*, *Rot. dec.* 1. *num.* 7. *poſt Vrceol. de tranſact.*, *& in Forolivien. Appaltus* 12. *Febr.* 1680. *ex* §. *Adducebant*, *cum plur. ſeqq. cor. clar. me. Card. Matthæio*, & in proximioribus terminis, quoties inducuntur Decimæ Eccleſiaſticæ
59 inter Clericos, & perſonas ad invicem, ut par eſt, juxta valorem propriorum redditùum contribuentes, *ad trad. per Del Ben. de Immun. to.* 1. *cap.* 5. *dub.* 19. *num.* 2. *cum ſeqq.*, *Dian. Reſol. Moral. par.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 11. *qu.* 2., *Milaz. aſſert.* 44. *num.* 27., *Panimol. dec.* 6. *ann.* 1. *num.* 31.

Et ita, utraque &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

BONONIEN. MONTIS BUTRII.

Vener. 16. *Januarii* 1699.

ARGUMENTUM.

Superintendentia Montis Pietatis, non implicat quod ſit penès unum: exercitium verò, ſive illius adminiſtratio penès alterum, ideoque ex ſuperintendentia, non ſit illatio ad identitatem unius Montis cum altero, quando de diverſitate aliundè conſtat. Regulæ autem à Præſidibus Montis præheminentis, ſi latæ ſint abſque juſtitiæ revocantur, prout videre eſt in deciſ.

SUMMARIUM.

1 *Montes Pietatis quare adinventi.*
Et cum quibus legibus inſtituti. num. 2., & 3.
3 *Mons Pietatis poteſt pro ipſius, & Miniſtrorum manutentione aliquid ultra ſortem exigere à recuperantibus pignora* – & num. 20.
Taliſque exactio an licita foret, olim erat controverſum. num. 4.
Hodie licitam eſſe declararunt Sac. Concilium Lateranenſe, & Leo X. num. 5.
6 *Conſilium generale repræſentat totam Univerſitatem.*
7 *Obſervantia declarat quis fuerit fundator Montis Pietatis.*
8 *Obſervantia eſt optima interpres in qualibet materia.*
Ampl. 1. *in privilegiis, & gratiis.* num. 9.
10 *Deciſio ex parte acceptata non poteſt impugnari,*
11 *Res Judicata pro veritate habetur.*
12 *Intitulatio, & inſcriptio* di Padri, e Fondatori *probat ſuperintendentiam tantùm.*
13 *Superintendentia Montis Pietatis, non implicat, quod ſit pœnes unum, exercitium verò actuale pœnès alium.*
14 *Juriſdictio habitualis poteſt eſſe pœnes unum, exercitium verò pœnès alium.*
15 *Mons Pietatis, ex quibus probetur eſſe de per ſe ſubſiſtens, & ab alio diſtinctum*, & num. 16., & 19.
17 *Dans modicam pecuniam pro fundatione Montis Pietatis non dicitur illius Fundator.*
18 *Concurrens ad dotationem Juriſpatronatus, non denominatur Patronus ſed benefactor.*
20 *Actio, & paſſio non poſſunt dari in eodem ſubjecto.*
22 *Obligatio quid ſit.*
23 *Pater, & filius, aut plures Fratres poſſunt conſiſtere in eodem miniſterio.*
Ampl. 1. *ubi concurrat anguſtia loci.* num. 24.
Ampl. 2. *ubi adſit conſuetudo.* num. 25.
26 *Habens præſidentiam Montis Pietatis non poteſt ab-*

abſolutè probibere habentibus exercitium expenſas facere, & de ratione num.27.

28 *Miniſtri Montis Pietatis non tenentur de proprio facere expenſas litis pro tuitione privilegiorum Montis.*

DECISIO XLV.

CUm in multis Italiæ Civitatibus, aliiſque Caſtris pauperes Habitatores ob pecuniam ad ſubveniendum eorum neceſſitatibus mutuo acceptam, vel à nummulariis, vel ab Hebræis gravibus eſſent uſuris oppreſſi, hinc Chriſtiana Religio excogitans modum, quo minori cùm jactura Pauperum inopiæ ſubvenire poſſet, ne dd. uſurarum voragine deglutirentur, vel res proprias cariùs emptas, viliùs vendere cogerentur, conſuevit Montes erigere nuncupatos *Pietatis* ſub his in genere Statutis legibus, ut cuilibet indigenti concederetur certa pecuniæ quan-
1 titas, relicto pignore, cum facultate conceſſa Miniſtris Montis illud vendendi, quatenus tranſacto termino præfixo, cum ſolutione pecuniæ
2 acceptæ, non redimeretur; ut ita ex illius pretio Mons Pietatis recuperare poſſet ſuum mutuum, & ſi quid ſupereſſet ex d. pignore vendito, Debitori reſtitueretur, verùm quia ulteriùs animadverſum fuit, quod ad hujuſmodi Montis conſervationem neceſſariæ erant aliquæ expenſæ, ſtatutum quoque fuit, quod à recuperantibus propria pignora aliquid moderatum ultrà fortem exigeretur, non quidèm ex cauſa mutui, neque
3 ad utilitatem Montis, ſed pro illius tantùm indemnitate, ſcilicèt pro expenſis neceſſariis Miniſtrorum, & conſervationis rerum ad Montem pertinentium, ac pignorum in eod. poſitorum.

Et quamvis non licèt levis controverſia exorta fuerit inter Theologos, & utriuſque Juris DD.,
4 an talis exactio foret licita, cum alii affirmativam; alii verò negativam amplecterentur Sententiam: Tamen ſeriò diſcuſſa in Sac. Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.*10., definitum fuit, ut patet ex *Bull. hujus Pontif. XI. To.*1. *Bull. licitos*
5 *eſſe*, & ab omni uſurariæ pravitatis labe immunes præfatos Montes Pietatis ſub recenſita forma erectos. Idemque, adiecta excommunicationis pœna, ſenſiſſe Paul.II., Sixt.IV. Innoc.VIII., Alex. VI., alioſque Pontif. tradunt, *Medin. de uſur. qu.*10., *Navar. cap.*17. *num.*123., *Tolet. in Sum. lib.*5. *cap.*38., *Caſtropal. Oper. Moral. de Juſtit. Commutat. tract.*33. *diſp.*4. *punct.*24., *num.*1., & 2., *Fragoſ. de Ref. Reip. par.*1. *lib.*7. *diſp.*20. §.1. *num.*28., *Filiuc. Oper. Moral. tom.*2. *tract.*34. *cap.*9. *n.*168., *Amoſtaz. de Cauſ. Piis lib.*4. *cap.*13. *per tot.*

Cupientes itaque Homines Caſtri Butrii ad ſublevandas Pauperum indigentias, ne ampliùs oprimerentur dd. gravioribus Hebræorum uſuris, conſimilem Pietatis Montem erigere, cum pecuniis ab ipſis laudabilitèr congeſtis, ſimùl
6 coadunati, totamque Caſtri Univerſitatem repræſentantes, elegerunt ſub die 25. Apr. 1531. novem Homines ex eis, ſunt verba Inſtrumenti — *Ad petendum, &c. DD. Præſidentibus, & Officialibus Montis Pietatis Bononiæ, ſeu aliis quibuſcumque poteſtatem habentibus, ac etiam à Sanctiſſimo D. noſtro Papa facultatem, & poteſtatem, & gratiam erigendi &c. retinendi Montem Pietatis pro pauperibus ſubveniendis in eorum Caſtro illis modis, forma, & ordine, quibus hujuſmodi Montes Pietatis eriguntur, habentur, & tenentur.* Qui Homines ſic electi cum ſub die 27. Julii ejuſd. anni preces porrexerint Præſidibus Montis Pietatis Bononiæ ſub certis, & determinatis ordinationibus, fuerunt iſtæ concorditer acceptæ, eiſdemque hominibus Butrienſibus impartita fuit licentia pro d. Montis erectione in eorum Caſtro facienda, *Sum. Butrii, n.*1., & 2., & *Bononiæ n.*1., proùt etiam ſucceſſivis temporibus juxtà rerum opportunitatem, & exigentiam, nempè de annis 1601. 1633., 1646., & 1653., pro recto gubernio præfati Montis Butrii, fecerunt dict. Præſides Montis Bononiæ alias ordinationes, ſeu regulas nunquam recuſatas, ſed reverentèr amplexas ab Officialibus Montis Butrii, *d. Sum. utriuſque Partis num.*2. 3., & 4.

Verùm nolentes ultimo loco Officiales Montis Butrii obtemperare aliis legibus, ſeu regulis conditis de an. 1682. per eoſdem Præſides Montis Bononiæ, acris exorta fuit intèr utroſque controverſia, ad quam dirimendam, licèt prolata fuerit Sententia ab Emo Archipreſule Civitatis Bononiæ; ab ea tamèn poſt aliquod tempus appellarunt Butrienſes coram A.C., cui cum ſupervenerit ſpecialis commiſſio, manu SSmi ſignata, ut procederet de Voto Rotæ, dubium ſubſcripſi; *An, & quæ regulæ ſint ſervandæ in caſu, &c.* eoque propoſito in hodierna audientia, reſponſum accepi, Regulas eſſe ſervandas juxtà modum inferiùs exprimendum.

Seriatim enim DD. materiam pertractantes, imprimis exiſtimarunt, non poſſe Incolas Butrienſes controvertere Præſidibus Montis Bononiæ, à quibus primas, & originarias Regulas, & Conſtitutiones ultrò acceperunt, quin ipſi in prohemio novarum Regularum, ſeu Conſtitutionum an. 1662. uti valeant honorabili titulo vernaculo prolato ſermone = *come Padri, e Fondatori del Monte di Budrio* =; Quoniam ex datis in *Summ. Bononiæ num.*5., & 6. patuit, dd. Præſides Montis Bononiæ præfato titulo inſignitos plures actus præheminentiales exercuiſſe de ann. 1646., viſitando Montem Butrii, ejuſque Statuta reformando, & paritèr de an. 1653. novas Conſtitutiones condidiſſe, eodem utentes titulo, quæ omnia Butrienſes approbarunt; Ex qua obſervantia non ſolùm favore Præſidium Montis Bononiæ juſtificatur uſus dd. verborum — *Padri, e Fondatori del Monte di Budrio* = Sed etiam infertur intelligentia pro interpretatione primordialis Inſtrumenti fundationis ſequutæ de anno 1531.: quod nempè illa verba inibi appoſita = *vogliamo con effetto eſſer li veri Fondatori di tal Monte di Bu-*
7 *trio* — potiùs referri debeant ad eoſdem Præſides Montis Bononiæ, quam ad Homines Butrienſes;
8 Obſervantia enim in qualibet materia eſt optima rerum interpres, *Hond. Conſ.*92. *nu.*3. *lib.*1., *Becc. conſ.*20. *num.*2. *lib.*2., *Caren. Reſol.*11. *n.*9., *Roc. diſp. Select. cap.*18. *num.*26., *Rot. cor. Ludov. dec.*184. *num.*8., *cor. Alex. VIII. dec.*165. *num.*20., *cor. Cer. dec.*482. *num.*12., *et dec.*185. *n.*1. *par.*19. *rec.* Præſertim in Privilegiis, & Gratiis alicui con-
9 ceſſis *Bald. Conſ.*242. *lib.*3., *Cravet. conſ.*333. *num.*10., *Roman. Conſ.*49. *num.*7., *Menoch. conſ.*393. *num.*2., *Ramon. conſ.*65. *num.*14., *Larr. alleg.*, *Fiſcal.* 10. *num.*2., *Rot. dec.*385. *num.*36. *par.*19. *rec.*

Sicque cum Butrienſes annis præteritis paſſi fuerint ſibi tradi Regulas, & Conſtitutiones pro gubernio, & directione eorum Montis à Præſidibus Montis Bononiæ ſub præcitato titulo, non eſt cur hodiè conquærantur de proſecutione talis Intitulationis, quam etiam approbavit hoc Sac. Tribunal inter eaſdem Partes ſuper conſi-
10 mili emergenti *in Bononien. Inſcriptionis 26. Iunii 1693. §. Pro illius cor. R.P.D. meo Priolo*, quæ deciſio cum fuerit à Butrienſibus per publicum Inſtrumentum acceptata, nequit ampliùs impugnari, perindè ac ſi foret res Judicata, quæ
11 pro veritate habetur, per *Text. in l. res Judicata ff. de Reg. jur., l. 1. ff. de re judic., Rot. dec. 149. n. 18., & dec. 251. n. 41. par. 19. rec.*

Verum declarando dicta verba — *Padri, e Fondatori* — quibus ex ſupra allegatis uti poſſunt Præſides Montis Bononiæ, cenſuerunt inſuper
12 DD. nil aliud poſſe in ſubjecta materia præſeferre, niſi quamdam honorificam ſuperintendentiam, ſeu habitualem ſuperioritatem favore
13 eorumdem Præſidum ad effectum dirigendi, & moderandi Leges, ſeu Conſtitutiones jam traditas, & novas condedi pro meliori gubernio, ſeù directione Montis Butrii impſumque viſitandi, & Officiales approbandi, cum iſti ſint effectus d. ſuperintendentiæ, & ſuperioritatis: Non autem ſignificare, quod exercitium, & actualis adminiſtratio non ſit pænes Officiales ipſius Montis Butrii, cum hoc comprobent plures actus per ipſos exercitos variis vicibus independenter à Præſidibus Montis Bononiæ, prout ſunt publicatio Ædictorum circa receptionem, & venditionem pignorum, deputatio Miniſtrorum pro ſervitio d. Montis, venditio cujuſdam apothecæ ad ipſum ſpectantis, emptio Domus, & ædificatio alteriùs pro eodem Monte, ut refertur in *Summ. Butrii num. 17, & 23.* Qui actus non deſtruunt illam ſuperitendentiam, & honorificam ſuperioritatem pertinentem ad Præſides Montis Bononiæ, cum non repugnet in Jure, quod ſuprema juriſdictio habitualis pœnes unum reſideat; exercitium verò, & uſus apud alium, ut re-
14 latis concordantibus firmatum fuit, in d. deciſ. *ædita ſuper Inſcriptione 26. Junii 1693. §. Sicuti cor. R.P.D. meo Priolo.*

Cæterum præſcindendo à d. ſuperintendentia, & habituali ſuperioritate, ſubdebant DD., quod cum Mons Butrii fuerit ab initio erectus, & dotatus cum propriis pecuniis Incolarum Caſtri, ſumma cum pietate inter eos congeſtis, & cum obligatione per eoſdem facta manutendi in eodem monte continuo lib. 600. pro eleemoſynis, incongruum videbatur, quod Præſides Montis Bononiæ in controverſis Regulis, & noviſſimis Ordinationibus an. 1682., appoſuerint ultra relata verba — *Padri, e Fondatori* — alia ſucceſſiva verba — *del Monte Suſſidiario di Pietà di Bologna* — & proindè cenſuerunt hæc poſteriora verba neutiquam eſſe permittenda, nedùm, quia d. Mons Butrii ſubſiſtit de per ſe, tamquam diſtinctus, &
15 ſeparatus à Monte Pietatis Bononiæ, ut reſultat ex inſcriptione antiquiſſima appoſita in Janua Montis Butrii per hæc verba — *Butrii Mons Pietatis in Subſidium Paupertatis*, quæ inſcriptio nedum ſignificat hunc Montem, tam quoad locum,
16 denominationem, Homines, redditus, & omnia alia eſſe omninò diſtinctum, & ſeparatum, à Monte Pietatis Bononiæ, qui tam in originariis Regulis traditis dd. Hominibus Butrienſibus in prima erectione eorum Montis, quam in aliis ſucceſſivè compilatis, nunquam auſi ſunt apponere mox relata verba — *Suſſidiario di Pietà di Bologna in Budrio* — præterquam in poſtrema promulgatione novarum Legum, ſeu Regularum facta de an. 1682., quæ ſanè obſervantia ſicuti eiſdem Præſidibus Montis Bononiæ profuit ad effectum, ut ex quadam honorifica ſuperintendentia, & ſuperioritate valeant uti titulo Patrum, & Fundatorum. Ita congruum, & rationabile videtur, quod eiſdem obſtet, ne poſſint aliquid aliud, addere confundens diſtinctionem Montis Butrii à Monte Pietatis Bononiæ.

In nihilum relevante pecunia oblata à Præſidibus Montis Bononiæ pro effectuanda prima erectione d. Montis Butrii *Sum. ejuſdem num. 1., & Bononiæ num. 2.* Quia omiſſo, quod non conſtat an fuerit effectivè ſoluta, & quatenùs ſoluta
17 fuerit, erat valdè modica, comparativè ad aliam congeſtam per Butrienſes, utique viſum eſt intrare exemplum ejus, qui ſi in exigua dote concurrat ad fundationem, ſeù dotationem Juriſpatronatus, nequit denominare abſolutè Pa-
18 tronus, ſed Benefactor juxta diſtinctionem *Abb. conſ. 106., Card. de Luc. de jurepatr. diſc. 12. n. 16., Panimol. dec. 10. annot. 4. n. 15., & 18.*, benè *Rot. dec. 630. n. 61. par. 4. to. 3. rec.*

Hocque confirmant aliæ præſtationes pecuniarum ſucceſſivis temporibus factæ per Præſides Montis Bononiæ Officialibus Montis Butrii, quia ut patet ex eorum *Sum. num. 25., & Bononiæ num. 13.* Præſides Montis Butrii, quia Bononiæ dd. pecunias non tradiderunt ſimplicitèr
19 animò donandi, ſed ſub expreſſo titulo mutui, reportata obligatione à Butrienſibus illas reſtituendi, quæ obligatio, & animus repetendi concludunt evidentèr unum Montem eſſe ſeparatum ab alio, cum alitèr compati non poſſint traditio, & reſtituendi obligatio, ſi Mons Butrii reputandum eſſet idem Mons cum illo Bononiæ,
20 reſiſtente Juris regula, quod actio, & paſſio nunquam dantur in eodem ſubjecto per *Text. in l. in re communi ff. de ſervit., Rot. cor. Celſ. dec. 211. num. 15., & cor. Bich. dec. 66. num. 28., Add. Greg. dec. 75. num. 30., & dec. 629. num. 17., dec. 669. n. 14. par. 13. rec.*

Prædictis in hoc modum poſitis procedentes DD. ad ſingulare examen Regularum, quæ noviſſimè promulgatæ fuerunt à Præſidibus Montis Bononiæ de an. 1682., & ſuper quibus inter Partes hodiè cadit controverſia, dixerunt quoad tertiam regulam, quod cum erectio Montis in Caſtro Butrii, fuerit facta ad præciſum effectum providendi Pauperum indigentiis, utiquè talis effectus pinguius adimpletur favore Paupertatis, ſervata d. tertia regula, in qua cavetur, quod non liceat exigere aliquam eleemoſynam nuncupatam vulgò: *il Denarino*: pro pignoribus non excedentibus libras quatuor pro quolibet, & ex aliis pignoribus majoris ſummæ, ut d. eleemoſynam exigi nequeat, niſi ad rationem quatuor pro centenario, qua utilitate ſtante non dubitarunt DD. quin hujuſmodi regula ſit inviolabilitèr ſervanda.

Verùm quia ex parte Butrienſium exagerabatur, quod raro contigat fieri pignora, excedentia

tia libras 4.ob pauperrimam Hominum Butrienſium conditionem, ſicque eis videbatur talis regula tendere potiùs ad deſtructionem eorum Montis,quam ad ejus conſervationem, præcipuè attento quodam calculo per illos exhibito ad demonſtrandum damnum hucuſque paſſum aſcendere ad lib. 4123. *Sum. Butrii n.*14., propterea placuit DD., pro congrua, & juſta obſervantia d. tertiæ regulæ, adjiecere hunc modum, quod nempè pro d. damno in futurum evitando, debeant Officiales Montis Butrii primo loco denarinos retrahendos ex pignoribus majoris ſummæ librar.4.,applicare pro Salariis Miniſtrorum, & ſolutione aliarum expenſarum, quæ reddunt licitam exactionem alicujus ſummæ ex mutuis
21 fieri ſolitis in hiſce Montibus, juxta ſupra allegata in principio decif. §. *Et quamvis*, & ſecundò loco redditus annuos certos ejuſdem Montis præſentes, & pro tempore habendos aſcendentes hodiè ad ſc.109. monetæ Romanæ *Summ. Butrii num.*10.,ut ita fieri præcipit citata Bull. Leon. X.

Præterea quia Præſides Montis Bononiæ ad formam ſententiæ Eminentiſs.Archiepiſcopi, judicialem fecerunt obligationem, ſatisfaciendi damno patiendo per Montem Butrii *d. Sum. Bononiæ num.*9, *&* 10.; proinde omnis Iuſtitia expoſcit, ut ipſi pro damnis hucuſque paſſis à dict. Monte Butrii,debeant nunc deponere effectivè in illo libras bis mille Bononienſes, ſine præjudicio majoris ſummæ, quatenus debeatur, & inpoſterum debeant,etiam in principio cujuslibet anni, paritèr deponere alias libras bis mille pro reparandis damnis contigentibus in illo anno, cum hoc,quod in fine cujuslibet anni recognoſcatur,ſi dd. libræ bis millæ ſufficiant, aliàs ſuppleat integralitèr, & in totum d.Mons Bononiæ virtute
22 ſuæ obligationis, cum hæc nil aliud ſit, quam juris vinculum,quo neceſſariò adſtringimur, ut id quod fuit promiſſum ſuum ſortiatur effectum *Text. in princ. tit. Inſtit. de oblig. ubi gloſſ., Oynot. & alii, Tuſch. lit. O. Concl.*27., *Onatt. de Contract. tom.* 1. *tract.*3. *diſput.*7. *ſect.*2. *n.*32.

Quod attinet ad regulam ſextam (omiſſis aliis Regulis non controverſis), qua cavetur neminem poſſe exercere munus Præſidentis in Monte Butrii, quoties habet, Patrem, Filium, aut Fratrem actu exercentem Officium Maſſarii,
23 cenſuerunt DD. illam eſſe rejiciendam, quia contra eam pugnat expreſſus *Text. in l. Filius C. de decur. lib.*10. *tit.*31., & aliàs ſit impracticabi-
24 lis ob paruum numerum Virorum qui literis præditi exiſtunt in d. Caſtro Butrii; Tantoque
25 magis, quia in contrarium adeſt conſuetudo, nec conſtat de aliquo abuſu, ſcilicet, quod aliquis ex Officialibus,ratione conſanguinitatis peccaverit in Officio, & quando in aliquo caſu particulari conſideretur præjudicium Montis Butrii, poterunt Præſides Montis Bononiæ in confirmatione Officialium, in viſitatione providere, quod juxtum erit.

Proùt DD. exiſtimarunt eſſe rejiciendas alias duas Regulas,ultìmo loco de an.1696.promulgatas, de quibus *Summ. Bononiæ num.*15., *&* 16., adverſùs Officiales Montis Butrii, cum utraque contineat ſenſum amphybologicum;Nam quoad
26 primam, licèt apparenter videatur æqua providentia, prohibire expenſas extraordinarias factas abſque licentia Præſidum Montis Bononiæ; Nihilominus iſti ſub tali prætextu expenſarum extraordinariarum,numquam concederent dict.
27 licentiam, ſicque Butrienſes indirectè impedirentur in eorum actuali gubernio, & conſueta facultate illas faciendi pro conſervatione Montis, prout hucuſque praticatum fuit; Benè verum eſt, quod Præſides Montis Bononiæ poterunt corrigere abuſus in Viſitatione, quatenus invenient dd. expenſas fuiſſe malè factas.

Similitèr incongrua viſa eſt alia regula, quatenus præſcribit expenſas faciendas in litibus cedere dumtaxat debere damno Officialium litigantium; Quia quidquid ſit in caſibus, ubi ex parte Præſidum Bononiæ probaretur patens calumnia inferendi ſibi ipſis moleſtias à Butrienſibus, quarum cognitio pertinere debet ad Judi-
28 cem, certum eſt, quod quando contingit aſſumere lites rationabiles ad effectum defendendi per Butrienſes Jura proprii Montis, æqui bonique ratio non patitur, ut ille fiant de proprio, ſed de pecuniis ejuſdem Montis, de cujus intereſſe agitur. Aliàs ſi eſſet ſervanda hæc regula in abſtracto, indirectè Præſides Montis Bononiæ, conſequerentur victoriam abſque legitimo Contradictore ſuper Juribus alioquin competen. Butrienſibus in Monte, cum propriis pecuniis erecto in eorum Caſtro; Sicque hanc ultimam regulam generalitèr loquentem,cenſuerunt DD., ut dictum eſt,eſſe rejiciendam,reſervantes Præſidibus Bononiæ in viſitatione Montis Butrii examen recognoſcendi, an expenſæ fuerint legitimè factæ, vel non.

Et ita, utraque Parte &c.

R̃mo P.D. MOLINES DEC.

BONONIEN. MONTIS BUTRII.

Merc. 8. *Aprilis* 1699.

ARGUMENTO Non indiget.

SUMMARIUM.

1 *In expeditione cauſæ, ubi aliqua oriatur difficultas, Rota ſolet demandare brevis deciſionis extenſionem.*
2 *Extricare ſeſe à litibus reputatur magnum intereſſe.*
3 *Ceſſante Cauſa obligationis, ceſſare debet illius effectus.*
4 *Quælibet obligatio interpretari debet, rebus in eod. Statu manentibus.*

DECISIO XLVI.

IN generali cauſarum relatione habita ſub hodierna die in Rota, cum ego fecerim verbum pro expeditione hujus Cauſæ, placuit DD. eam demandare, extenſa brevi deciſione, prout mo-
1 ris eſt, quando in alia præcedentèr promulgata, emergit aliquod dubium,indigens majori declaratione. Quare publicando ſenſum Dominorum dico, quod fuerunt approbata omnia fundamenta Deciſionis æditæ in hac Cauſa ſub die 16. Januarii currentis anni; verùm ad evitandas ulteriores controverſias inter utrumque Montem, Pietatis, ſcilicèt Civitatis Bononiæ, & Caſtri Butrii,

trii, proùt par eſt, cum magnum Partium intereſſe, & beneficium reputetur promiſcuè ſe à litibus extricare, per ea, quæ perbellè notat *Urceol.*
2 *in ſuo tract. de Tranſact. in exord., Pax. Jord. vol.3. lib.6. 14. tit.15. num.43.*

Propterea ex deductis per Scribentes pro Præſidibus Montis Bononiæ, ne in ſiniſtram intelligentiam accipiantur deducta in §. *Præterea, dictæ Deciſionis* hodiè declaratum fuit, quod ſi damna uſque nunc paſſa per Montem Butrii, non aſcendant ad ſummam librarum bis mille, pro quibus demandatum fuit actuale depoſitum, debeant Officiales Montis Butrii reſtituere Monti Pietatis Bononiæ illud plus, quod ſupereſt, & paritèr idem ſit faciendum in aliis libris bis mille in futurum deponendis, quolibet anno pro illis damnis in poſterùm occurendis.

Similitèr quod d. Mons Butrii, tàm dd. quatuor mille libras, quàm aliàs pro tempore in futurum deponendas per Montem Bononiæ ex cauſa damnorum patiendorum, teneatur reſtituere eidem Monti Bononiæ nedum in caſu, quo in computis faciendis quolibet anno ſuccederet aliquod utile, quod remaneret in eodem Monte Butrii, verùm etiam quando iſte perveniret ex novis redditibus ad meliorē, ſeu pinguiorem fortunam, prout cantat obligatio facta per Præſides Montis Bononiæ, data in eorum *Sum. num.10.*,
3 Et ratio eſt quia ceſſante cauſa obligationis ceſſare debet illius effectus. *Tiraq. in Tract. ceſſ. cauſ. par.1. num.224., Amat. reſolut.21., Rot. dec.246. num.2. par.17.*, & ſemper quælibet obligatio interpretari debet, rebus in eodem ſtatu perma-
4 nentibus, pro quo ſtipulata fuit, per *Text. in leg. cum quis in princ. l. quod ſervus ff. de condit. ob cauſ., Hondcd. conſ.111. num.50., Rot. cor. Bich. deciſ.5. num.8., & 9.*

Et ita &c.

R.P.D. ANSALDO.

BONONIEN. MONTIS BUTRII.

Lunæ 5. Decembris 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio perextenſo in deciſione XLV. in hac eadem Cauſa emanata.

SUMMARIUM.

1 *Mons pietatis noviter erectus, ex quibus dicatur ſub ſuperintendentia Præſidum alterius Montis.*
Decl. tamen, quod hac ſuperintendentia, non licet interverteres leges novi Montis, nec ejus Miniſtros ſuffocare. num.4.
2 *Eccleſia filialis dependet ad Eccleſia matrice.*
3 *Patronus Beneficii valet ſupereminere illius rectæ adminiſtrationi.*
5 *Nullus Superior quamvis Epiſcopus valet evertere leges fundationis ab alio factæ.*
6 *Verbum adjectivum ſubſidiarium, ſive ſubſidii, quid importet.*
7 *Montes Pietatis approbati ſunt à Summis Pontificibus, & à Concilio Lateranenſi, ex pietate largiendi pauperibus ſubſidia, &* num.9.
8 *Leges, & ordinationes, quantùm fieri poteſt debent eſſe claræ, & non litium introductivæ.*
10 *Laudabilitèr agit, qui adimplet pinguiùs fini inſtituti, & diſpoſitionis.*
11 *In oppignoratione quæ fit in Monte Pietatis licet aliquod oneſtum intereſſe exigere pro ſalariis Miniſtrorum, & expenſis neceſſariis pro manutentione Montis.*
12 *Promittens ex quocumque titulo etiam pio aliquem indemnem ſervare, damnum refundere debet.*
14 *In liquidatione damni reſolutio ſumi debet à veriſimili, & ab experimento -- Decl. ut* n.13.
15 *Liquidatio certa, ubi haberi nequit, demandatur minoris ſummæ ſolutio.*
Ampl. ibidem.
16 *Ea ſumi debet proviſio, per quam certæ indigentiæ conſulatur.*
17 *Alimenta per Judicem taxantur ad veriſimilem normam futuræ congruentis neceſſitatis.*
19 *Pater, & filius poſſunt de Jure conſiſtere in eodem magiſtratu.*
Ampl. ubi concurrit anguſtia loci. n.18., & 23.
Limit. ſi alitèr per Statutum, vel conſuetudinem fuerit præſcriptum. num.20.
Et ita præſcribitur ex Capitulis Civitatis Cuſentinæ num.21.
Et ex diſpoſitione Parlamenti Pariſienſis. num.22.
24 *Inferior à Principe nequit condere Statuta contraria diſpoſitioni Juris.*

DECISIO XLVII.

A Sententia lata ab A. C. de voto Supremi noſtri Auditorii, ædito coràm Rev. D. meo Molines Decano ſuper reformatione nonnullarum regularum, quas Præſides Montis Pietatis Bononiæ præſcripſerant Adminiſtratoribus alterius Montis Pietatis erecti in Caſtro Butrii, recurſum habuerunt iidem Præſides ad Signaturam Juſtitiæ loco Signaturæ Gratiæ, ab R.P.D. Auditore Sanctiſſimi deputatam, obtentoque reſcripto permiſſivo novæ reviſionis, non obſtante clauſula *appellatione remota* in primordiali Pontificia commiſſione cōtenta, diſceptari proindè contingit hodiè de viribus memoratæ ſententiæ, ſed quia circa illius validitatem nulla vertebat contentio; Juſtitia verò palàm effulſit citra fluctuationem DD. dixerunt *non conſtare de Cauſis*, per quas adversùs rem judicatam vigore prædictæ clauſulæ prohibitivæ appellationis reſultantem, ulla foret in integrum reſtitutio concedenda.

Reaſſumendo etenim motiva diſſidendi inter præfatos Præſides Montis Bononiæ, & Adminiſtratores, ſeù Præſidentes alteriùs Montis, nulla verſabatur amaritudo circa honorificam quandam ſuperintendentiam ipſis Præſidibus Bononiæ competentem, tàm ſuper præordinatione, renovatione, additione, ac reformatione Regularum obſervandarum pro meliori regimine Montis præd. Caſtri, quàm ſuper facultate revidendi computa, cæteraque explendi, mediante quatenùs opus eſſet viſitatione, præciſa omnia ea, quæ
1 intra ſpheram præmiſſæ honorabilis ſuperintendentiæ includebantur, cum ex latiùs deductis *in utraque ex præcedentibus deciſ. Rmi D. mei Decani* ſatis liqueret de hujuſmodi præheminentia, ob non diſſimiles Regulas uſque ab initio, & ſucceſſivè pluriès de conſenſu, ac etiam ad preces Butrienſium ſancitas ab eiſdem Præſidibus Montis Bononiæ, quando è converſò poſterior erectio Montis

Montis in Caſtro Butrii redolebat ſpeciem potiùs ſubalternantem filiationis adinſtar eorum, quæ reſpectu conſimilis dependentiæ, ſivè inferioritatis habentur in Eccleſiis filiabus in ordine
2 ad propriam Matricem, animadverſa, & exornata per *Rot. dec.*81. *num.*2., *& ſeq. cor. Card. Vbal.*, *deciſ.*258. *num.*8. *in fine par.*1., *deciſ.*288. *num.*4. *par.*2., *& dec.*104. *num.*12. *par.*17. *rec.*, *& in Faventina Jurium Parochial.* 23. *Junii* 1698. §. *Corollariè in fine cor. Me*, & in ſimili paritèr propoſito Patronorum alicujus Beneficii, quod, & hi valeant ſuperincumbere pro illius recta admini-
3 ſtratione, nè redditus, & bona ipſius Beneficii dilapidentur, aut in ſuperfluos uſus diſſipentur, *Pariſ. conſ.*47. *num.*44. *lib.*4., *Card. de Luc. de Jurepatr. diſc.*12. *num.*8., *Rot. dec.*2. *de Jurep. in nov.*, *cum aliis in dec.*264. *num.*15. *par.*9. *rec.*

Aſt non idcircò in libero poſſe, & arbitrio præfatorum Præſidum Bononiæ, reſidere debebat, eas ſtatuere Ordinationes, quæ penitùs ſuffocarent, & ſubjugarent immediatos Præſides, &
4 Adminiſtratores hujuſcemodi Caſtri, cum ex paritèr demonſtratis *in præd. deciſ.*, *& ex Sum. Butrii num.*1., *&* 2. convinceretur, ipſoſmet Butrienſes cogitaſſe priùs proprio ære fundare, deindèque decreviſſe, & poſtremo loco actualitèr fundaſſe ſeparatum hunc Montem in eorum Patria eodem modo, quo neque quilibet Superior
5 etiam Epiſcopus valet corrumpere leges veræ fundationis ab alio factæ, illiuſque immediata quantumvis inferiora jura quomodolibet ſubvertere, & impedire ex annotatis apud, *Fraſs. de Reg. Patron. Indiar. cap.*32. *num.*49., *Rot. deciſ.*737. *num.*5., *deciſ.*804., *& deciſ.*890. *utrobique num.*1. *cum plurib. ſeq. cor. Pan.*

His igitur denuò ſtabilitis, iterumque DD. regulas proficiſcentes à Præſidibus Montis Bononiæ examinantes, ſtatim pariformitèr hæſerunt in titulo regularum an. 1682., cenſentes ab illis verbis = *Come Padri, e Fondatori del Monte Suſſidiario di Budrio:* delendum eſſe illud adjectivum, *Suſſidiario*, tanquam, vel improprium, vel prorsùs indebitum, & ſanè improprium, & potiùs in ſua veriori ſignificatione non decens ſuperioritatem Bononienſium; nam vocabulum hujuſmo-
6 di *ſubſidiarium*, ſeù *ſubſidii*, regularitèr involuit ſuppletionem, ac præſtationem auxilii, quod neque poterant Bononienſes, neque decebat à Butrienſibus undequaque inferioribus recipere, quemadmodum perpendentes importantiam hujus adjectivi *ſubſidium*, ſeù *ſubſidiarium* reputarunt *Azzor. Inſt. Moral. par.*2. *lib.*9. *cap.*14. *qu.*2., *Belencin. de Charitat. ſubſid. qu.*14., *Barboſ. de Offic.*, *& Poteſt. Epiſ. par.*3. *alleg.*87. *num.*3., *cum aliis per Bellet. diſquiſ. Cler. par.*1. *de Cleric. debit.* §.12. *num.*5., *&* 6.

Quod ſi per iſtud met adjectivum prætendebatur exprimi in ſua vera ſignificatione activa Montem Subſidia pecuniarum Pauperibus mutuantem, & tunc ultra ipſam improprietatem verſionis de paſſivo in activum, intitulatio hæc dubio procul laborabat manifeſta ſuperfluitate legibus inimica, cum nemo non ſciat hujuſmodi Montes extitiſſe à pluribus Sum. RR. Pontificib., & ab ipſo Œcumenico Concilio Lateranen-
7 ſi ſub ſa. me. Leone X. celebrato, commendatos, & approbatos, ex imbibita pietate largiendi Pauperibus hujuſmodi ſubſidia, ut præter allegatos *in dec. diei* 16. *Januarii* 1699. §. *Et quamvis cor. R̃mo Decano*, tradunt *Leotard. de Vſur. qu.* 22. *ex num.*33., *& plurib. ſeqq.*, *& alii latè praadductis in Tract. de Commerc.*, *& Mercat. diſc.*100. *num.*5.

Si verò ſub hujuſmodi ambiguitate vocabuli, latebat intentio forsàn explicandi omnimodam juriſdictionem, ac, ut ita dicamus, quandam prædialitatem Montis Butrii penitùs ſubjectivam, & acceſſoriam Monti Bononiæ, & ex diametro talis prætenſio repugnabat ſeparatæ fundationi factæ per Butrienſes de propriis pecuniis, ideoque ad tollendam omnem ambaginem adimere viſum eſt idem adjectivum, cum leges, & ordinationes, quæ celebrantur, quantùm fie-
8 ri poſſit debeant eſſe claræ, lucidæ, & non ſubobſcuræ, vel captioſæ, litiumque productivæ, ſicuti habetur in *Can. erit autem lex diſt.*4. *Auth. de Teſtam. imperfect.* §. *Nos igitur*, *Lancill. Gall. de Stat. verb. ſolidos qu.*2. *num.*5. *& ſeq.*, *Anton. Mar. Corat. de comm. opin. in præfat. num.*20., *Maſtril. de Magiſtr. par.*1. *lib.*3. *cap.*3. *num.*103., *Borel. de Magiſtr. edict. lib.*2. *cap.*5. *num.* 1. *& ſeq.*, *Card. de Luc. in conflict. leg. & ration. obſer.*20. *ferè per tot.*

Temperata ex præmiſſis, atque ad æqui, bonique menſuram redacta intitulatione Regularum, DD. progredientes ad illarum ſcrutinationem, excepta tertia, & ſexta Regula, cæteras omnes condemnatione dignas authumarunt; Quo etenim ad tertiam, quantumvis ea præſeferret in ſua primæva apparentia charitativam undequaque proviſionem, cum ea mediante prohiberetur Adminiſtratoribus Montis Butrii inpoſterùm exigere aſſuetam eleemoſynam reſtaurativam expenſarum, niſi pignora, mutuave excederent libras quatuor, necnon minoraretur intereſſe ejuſdem eleemoſynæ de quinque ad quatuor pro centenario, quod utique magis appro-
9 pinquabat levamini Paupertatis, ac Miſerabilium Perſonarum, proùt extitit intentio prænominati Generalis Conc. Lateranenſis, Summorumq; Pontificum, ut ſupra tetigimus; Undè videbatur, quod neutiquam in ſubſtantia poſſet aliquo modo redargui conſimilis ordinatio; laudabilitèr namque ſemper agit, qui pinguiùs adimplet fi-
10 nem inſtituti, ſeù diſpoſitionis, ut notant relati per *Modern. Manſ. conſult.* 153. *num.* 55., *& conſult.*184. *num.*20., *Rot. deciſ.*451. *nu.*22. *cor. Bich.*, *& alii in dec.*1342. *num.*12. *cor. Emerix Jun.*

Verùm medulla negotii ſubtiliùs introſpecta, illicò compertum eſt, quod ob anguſtiam loci, facultatumque deficientiam in hominibus hujuſce tenuis Univerſitatis, levamen hoc, de cætero plauſibile, particularium Perſonarum oppignorare ſatagentium, protendebat in nimium gravamen ipſius Univerſitatis non valentis numerare
11 Pignorantibus pecunias, & ſimul ſubſtinere pondus quoad ſalaria Miniſtrorum, & reliquas expenſas neceſſariò faciendas pro manutentione ejuſdem Montis, adeòque amplexando Tribunal munificam oblationem Præſidum Bononiæ, de qua *Summ. eorum dict. num.* 5., iterùm ſubcenſuit ſententiam, ſeù votum R̃mi D. mei Decani omni innixum eſſe juſtitiæ, & æquitati, utpotè meritò refici demandans per præfatos Præſides Bononiæ libras interim bis mil. ex cauſa præteritæ jacturæ paſſæ per Butrienſes, nec non ſubminiſtrari quotannis in principio conſimiles libras annuas bis mille, ita dictante qualibet juridica ratione, ut pro-

12 promittens ex quocumque titulo, etiam pio, aliquem indemnem ſervare, damna ſemper, ſive occurſa, ſive occurrenda refundere compellatur, ad *Text. in l.apud Celſum* 4. §. *Item labeo ff. de dol. except.*, *Surd. conſ.* 442. *num.* 10., *Cyriac. Contr.* 274. *num.* 6., *Ciarlin. Contr. lib.* 2. *cap.* 173. *num.* 2., *Rot. deciſ.* 129. *nu.* 3. *par.* 14., & *dec.* 394. *num.* 3. *par.* 15. *rec.*

Eoque clarior viſa eſt Juſtitia in hac parte memoratæ ſententiæ; Quoniam hujuſmodi refectio, & reſpectivè ſubminiſtratio minimè injungebatur in forma fixa, & abſoluta, ſed ſub eo pru-
13 dentiali temperamento, quod, ſi quid, rationibus diſpunctis, ſupra importantiam veræ indemnitatis exegiſſent de præterito, ac in futurum exigerent, Butrienſes obligati forent illud reſtituere: in caſu verò converſo tenerentur ſupplere Bononienſes; cum enim hujuſce Montis præſſura non pateretur dilationem, & præciſa quantitas damnorum, quæ provenerant ex prædicta tertia Regula, ac ſucceſſivis temporibus obtin-
14 gere potuiſſet, ignoraretur, alia capi nequibat in præſenti reſolutio, quàm, quæ reſultabat ab ipſa veriſimilitudine, & à præcedenti experimento: quippè *præteriti ratio ſcire futura docet*, ut poſt *Vatem* præmonuit *Valenz. conſ.* 121. *num.* 112., & 113. *lib.* 2., *Marc. Anton. var. lib.* 2. *reſol.* 33. *n.* 10., cum aliis per *Rot. dec.* 612. *n.* 10., & 11. *par.* 18. *rec.*

Præſuppoſuimus ità præſeferre præcedens experimentum: in ordine quippè ad tempus præteritum ex geminata relatione Peritorum evincebatur, damna Butrienſium conſcendere ad libras 4123.; undè præfinitio, quæ pro nunc capeſſebatur de ſolis libris bis mil., non erat niſi plena mitigationis, & æquitatis adinſtar eorum, quæ practicantur in quibuſcumque materiis illiquidis,
15 in quibus demandari ſolet minoris ſummæ ſolutio, vel in cauſam omninò certam, vel in cauſam declarandam, ſicuti patet ex *Modern. Melphicten. ad Gratian. diſcept.* 187. *ex num.* 15., *et ſeq.*, *Rot. dec.* 596. *nu.* 20. *cor. Bich.*, *dec.* 169. *n.* 14., & 15., *cor. ſa. me. Alexan. VIII.*, *dec.* 209. *num.* 19. *par.* 15., *dec.* 411. *num.* 5. *par.* 16., *et dec.* 217. *nu.* 10. *par.* 19. *rec.*

Reſpectu autem temporis futuri pariformitèr ex collatione trium antecedentium annorum præfulgebat, quod adeò dira ſtringebat pauperes inopia, ut per pauca numerarentur pignora ſuperantia valorem librarum quatuor, quodque propterea potiùs difficile reddebatur, ut annuæ libræ bis mille ſat eſſent pro ſubſtentatione ip-
16 ſius Montis, qui nullum reſtaurum conſequi valebat ex pignoribus, tùm levioribus, tùm frequentioribus; Quarè non minus exigebatur enunciata proviſio, quæ ſingulis annis huic moralitèr certæ indigentiæ obviam iret, eo modo,
17 quo Judices taxant alimenta ad veriſimilem normam futuræ congruentiæ, ſeù neceſſitatis, teſte *Mareſcot. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 2., *Sym. de Pret. de Interpr. ult. vol. lib.* 4. *dub.* 11. *n.* 58., *Surd. de Alim. tit.* 4. *q.* 18. *in princ.*, *Rot. dec.* 67. *num.* 7. *cor. Card. Celſ.*, *dec.* 1153. *num.* 1., *et deciſ.* 1184. *ſub* §. 2. *in fine cor. Emer. Jun.*, *et in Rom. annuæ præſtationis ſuper alimentis, et ſumptibus litis* 8. *Martii* 1700. §. *Quo verò cor. R.P.D. meo Scotto.*

Evidentiori (ut fuit paritèr animadverſum cor. Rmo meo Decano) aſperitate laborabat altera regula ſexta prohibitiva, nè ad Officium præſidendi huic Monti Butrienſi præeligeretur quicumque Patrem, filium, aut fratrem teneret actu exercentem alterum Miniſterium, quod nuncupant *Maſſaro*. Ultra enim, quod paucitas
18 loci impracticabilem efficiebat hujuſmodi ſanctionem, adhuc nullatenùs invenitur in jure, quod Pater, & filius nequeat in eodem Magiſtra-
19 tu conſiſtere, imò potiùs contrarium apertiſſimè ſuadetur ex reſponſo *Vulpiani relato in l.* 5. *ff. quod cujuſque Univerſit.*, niſi alitèr fuerit expreſsè cautum per inveteratam conſuetudinem, vel ſtatuta particularia ab habente poteſtatem edita,
20 vel alias legitimè per ipſum Supremum Principem confirmata, & approbata, proùt cautum
21 habetur in capitulis Civitatis Cuſentinæ apud *Caput. de Regim. Reipub. cap.* 12., & de Parla-
22 mento Pariſienſi adeſt Regia Conſtitutio, de qua meminit *Franc. Marc. dec. Delphin.* 629. *n.* 2. *lib.* 1.

Firmato igitur, quod Jus aſſiſteret Butrienſi-
23 bus, quodque oppoſita ordinatio ob memoratam anguſtiam foret impracticabilis; Utique non poterant Bononienſes eandem concedere ordinationem; Quippè inferior à Principe non recognoſcente Superiorem nequit ædere ſtatuta
24 à determinatione Juris communis aberrantia, *Tob. Non. conſ.* 104. *num.* 18., *et* 19., *cum ſeq.*, *Bertazzol. conſ. Criminal.* 347. *nu.* 1., *Honded. conſ.* 93. *num.* 69. *lib.* 2., *Marſil. conſ.* 49. *num.* 69., *Gratian. Diſcept.* 300. *num.* 49. *et ſeq.*, *Conciol. alleg.* 28. *ſub num.* 5. *in fine*, *Gambar. de poteſt. Legat. lib.* 8. *rub.* 2. *num.* 14., *Rot. dec.* 353. *ante num.* 56., *et deciſ.* 740. *antè num.* 11. *cor. Merlin.*, *et in Leodien. ſeù Aquiſgranen. Canonicatus ſuper bono jure* 7. *Mart.* 1701. §. *Tum etiam cor. R.P.D. meo Scotto.*

Atque hæc circa regulas an. 1682.: quo autem ad alias, pendente, lite ſuperadditas, de an. ſcilicèt 1696., & ſuper quibus hodiè parùm inſiſtebatur, DD. ſupervacaneam aborrentes repetitionem in totum tranſiere cum fundamentis primæ deciſ. hujus Cauſæ *cor. Rmo D. meo Decano ex* §. *Proùt DD. exiſtimarunt, uſque ad finem.*

Et ſic ipſi juri, ut par erat, intermiſcendo prudentiam, concordi ſuffragio reſponſum extitit, utraque, &c.

R.P.D. ANSALDO.

BONONIEN. MONTIS BUTRII.

Ven. 4. *Februar.* 1707.

ARGUMENTUM.

In ſequelam Judicatorum, & Deciſionum Rotalium, facto depoſito, deputati fuerunt Periti pro liquidandis ſummis conſignandis, & reſtituendis reſpectivè collitigantibus, ſed cum inter eos notabilis diſcordia irrepſiſſet, hinc de mandato Sacræ Rotæ diſcurſus hujuſmodi extenſus fuit pro dilucidatione totius materiæ, & pro faciliori controverſiarum terminatione.

SUMMARIUM.

1 *Peritorum relationes etiam concordes non attenduntur, quando aberrant à juſtitia.*

2 Lex

2 *Lex nova edit. non per modum declarationis non trahitur ad præterita.*
Ampl. quod non comprehendat negocia pendentia, etiam incboata, num.3.
Limit. in iis, quæ licet habeant cauſam de præterito, effectuationem habent in futurum, num.6.
Ampl. num.7.
4 *Damnum refici non debet ei, qui illud à ſemetipſo oſcitantèr ſubivit.* — *Et* num.16.
5 *Sine culpa, non eſt locus refectioni damnorum.*
7 *Quod ſemel placuit, ampliùs diſplicere non poteſt.*
8 *Lex accomodari ſolet ad ea, quæ frequentius accidunt.*
9 *Diſpendia ſeu dama provenientia ex natura rei, & à propria pertinacia reparanda non ſunt.*
10 *Succumbens*, & *non victor tenetur ad expenſarum refectionem, &* num.15., & 29.
Ampl. etiamſi babuerit juxta cauſam litigandi. n.29.
11 *Aſſumens Officium, ſi ex ejus conſequentia jacturam faciat, de proprio debet ſupplere, &* num.13.
12 *Qui vult conſequens, vult, & antecedens.*
14 *Clauſula*, & non aliter *appoſita obligationi, quid importet.*
17 *Temeritas litigantis, ex quo excludatur.*
Decl. ut num. ſeqq.
18 *Factum ſubſequens excuſare non valet malam fidem præcedentem.*
Et rem finitam per rem judicatam intervertere. n.19.
20 *Acceſſorium non poteſt eſſe diverſæ naturæ, ac ſuum principale.*
Prætenſio inſubſiſtens in principali, non ſubſiſtit in acceſſorio. ibid.
21 *Deputatio Agentis in Urbe pro litibus non eſt neceſſaria, & ob id ejus expenſæ non ſunt bonificandæ.*
Limit. num.33.
22 *Expenſæ litis ſunt reficiendæ pro rata Victoriæ.*
23 *Indefinita locutio equipollet univerſali.*
24 *Quod exceptuatum non legitur, ſub generalitate comprebenditur.*
25 *Officiales tenentur de proprio pro prodigalitate in iis, quæ concernunt adminiſtrationem officii.*
26 *Qui cauſam damno dat, & illud reparare ſe aſtrinxit, tenetur ad illius refectionem.*
Ampl. etiamſi damnum ſit occaſionale, & veniat in conſequentiam. num.27.
28 *Declaratio nil de novo addit, ſed quod intus eſt excutit.*
30 *Interpetratio facienda eſt con. eum, qui obſcurè locutus eſt.*
31 *Gravatus recuperat à fidecommiſſario expenſas litis factæ pro tuitione fideicommiſſi* — *Ampl.* n.32.
33 *In bonificatione expenſarum attenditur conſuetudo.*
34 *Pro laboribus, vel expenſis concernentibus intereſſe unius, alius remanere non debet obligatus.*

DECISIO XLVIII.

PRudentia *Tribunalis*, ut eo modo, quo poterat, occurreret reparationi debitæ Adminiſtratoribus, & Præſidibus Montis Pietatis laudabilitèr erecti in Caſtro *Butrii* ob jacturam, quam ſignantèr paſſi fuerant per tertiam ex Regulis eidem Monti præſcriptis de an.1682. à magis Excelſis Præſidibus ſimilis Pii Montis exiſtentis in Civitate Bononiæ ex cauſa minorationis elemoſynæ, & reſpectivè totalis prohibitionis injunctæ ſuper quibuſdam Pignoribus receptis, ſeu recipi conſuetis à Pauperibus mutuò pecuniæ indigentibus, inſimulque conſuleret indemnitati præfatorum Præſidum Bononienſium, opportunè demandaverat, ſolvi debere incontinenti Butrienſibus *lib. bis mille, octo verò mille* ſimiles in Sac. Æde Pietatis Urbis interim deponi, donec fieret congrua liquidatio præfatæ jacturæ, damnorumque, quibus ſucceſſivè præcognitis, æqua lance jus ſuum unicuique ex contendentibus impartiretur, ſicut uberrimè conſtat ex *Deciſ. priùs editis cor. R.mo P. D. meo Molines Decano ſub die* 16. *Januar.*, & 8. *Aprilis* 1699., & ſucceſſivè approbatis *cor. me ſub die* 5. *Dec.* 1701.

Subſequuta igitur, ut par erat, exequutione hujuſce Decreti, completoque tali juſſu, ac temperamento, celebratoque depoſito, rei ſeries expoſtulabat, quod ad præmiſſam liquidationem deveniretur. Quamobrem judicialitèr prælecto duplici, ſive utrinque Perito ſuper computis controverſis, cum hodiè exhibito DD. oculis eorumdem Peritorum Judicio, negotium repropoſuerim ſub ea cohærente dubitatione — *An, & pro qua ſumma, & cujus favore foret relaxandum mandatum de conſignando, & reſpectivè de reſtituendo* — ſubindè autem nequiverit ob utriuſque relationis, & Judicii diſcordiam, & aberrantiam in ſua ſoliditate figi pes perfectæ reſolutionis, magis proindè tutum, ac proficuum cenſuere DD., *mihi* præcipere, quod per viam *diſcurſus*, pandendo motiva ambigendi, facilius in mentibus patrocinari debentium, *Juſtitiæ Lucifer orietur*.

Et quidem aberrantia, ſive error utriuſque Periti videbatur apertiſſimus; quoniam cum ambo convenirent, quod damnum toleratum à Butrienſibus, occaſione *prædict. Regulæ tertiæ*, vetantis nullo modo quicquam ſub titulo elemoſynæ exigi poſſe, ratione pignorum non excedentium *Julios* 8. *monetæ Romanæ*, pariterque moderantis in Pignoribus ſuperexcedentibus hujuſmodi eleemoſynam *à lib. quinque* pro centenario ad *quatuor* importaret, ſive aſcenderet pro toto tempore litigii *ad lib.* 911. 14. 3., ulteriuſque concordes eſſent, quod augendæ non forent *lib.* 474. 1. 6., quas præciſivè à prædicta tertia ordinatione, conſequuti extitiſſent Butrienſes, occaſione eorumdem Pignorum ab ann. 1683., injunctæ nimirùm obſervationis memoratæ tertiæ Legis; E' converſo DD. inclinabant pro augumentatione hujus etiam quantitatis, cum non
1 ſufficiat Partes, vel Peritos non diſcordare, quando diſſonat Juſtitia, ſicuti reſcripſere *Imperatores Diocl.*, & *Maximil. in* 2. *lib. Cod. tit.* 11., ut aliàs dict. fuit in *Lycien. fructuum dotalium inter meas impr. dec.* 40. *num.* 5.

Licèt namque nil magis familiare exiſtat, quam quod nulla lex de novo exurgens per modum novæ diſpoſitionis, non autem ſimplicis declarationis, habere cenſeatur, ut dicunt, *oculos retrò*, videlicèt, quod amplexetur caſus quidem
2 futuros, ſed numquam trahatur ad præteritos, ex benè congeſtis per *Altogr. Iun. Contr.* 12. *n.* 1., & *ſeqq.*, *Valenz. conſ.* 79. *num.* 127. *tom.* 1., *Antunez. de Donat. Reg. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 115., ubi quod nec compræhendat negotia pendentia,
3 neque inchoata, *Cardin. de Luc. de Alien. diſc.* 25. *num.* 3., *Larr. dec.* 11. *num.* 13., & *ſeqq. part.* 1., *Rot. dec.* 408. *num.* 14., & 15. *par.* 19 *rec.*, cum aliis latè cumulatis in *Rom.*, *ſeu Savonen. Succeſſionis* 8. *Febr.* 1706. §. *Eoque fortiùs cor. me.*

Atque ideò prima facie eorum incuriæ Butrienſes, non autem bonæ, vel malæ ordinationi Bononienſium deberent adſcribere, ſi neglexere percipere eleemoſynas à Pignoribus ſub ipſa lege, & ordinatione non compræhenſis, tamquam jam præexiſtentibus in Ædibus eorum Montis Pietatis, cum nullum damnum reficien-
4 dum veniat ei, qui à ſemetipſo illud oſcitantèr ſubivit, abſque eo, quod præcederet culpa omni-
5 nò neceſſaria prætenſi damnificantis, ad *Text. in l. quod quis* 204. *ff. de reg. Iur.*, *Marant. Contr. Foren. par.* 2. *reſpon.* 26. *num.* 13., *Rot. dec.* 248. *n.* 11. *cor. Vbald.*, *dec.* 71. *n.* 2. *cor. Cocc.*, *dec.* 160. *num.* 19. *cor. Celſ.*, *et dec.* 4. *num.* 13. *par.* 17.

Nihilominus ſubjecta materia repugnabat huic diſcurſui, ex quo hujuſmodi eleemoſynæ reſtaurativæ expenſarum ipſius Montis, non exiguntur ab ipſo momento initæ oppignorationis, ſed de tempore recuperationis, vel diſtractionis eorumdem Pignorum, quapropter cum ante caſum præd. reſtauri prodiiſſet in ſcænam præfata lex prohibitiva, ea procul dubio præpediebat hanc exactionem, & in hoc caſu, quamvis negocium habeat cauſam, ſeu radicem de præterito, attamen in iis, quæ reſpiciunt exequutionem,
6 ſeu effectuationem, indubitantèr cadit ſub gladio legis, per ea, quæ communitèr limitando, tradunt *Fælin. in cap. fin. num.* 11. *de Conſt.*, *Menoch. conſ.* 729. *n.* 7., *Noal. conſ.* 76. *ſub n.* 2. *verſ. ſi autem actus*, *Theſaur. Quæſt. For. lib.* 3. *qu.* 113. *nu. fin.*, *Add. ad Pamph. dec.* 596. *num.* 11., *Rot. dec.* 1680. *nu.* 34., *et ſeqq. cor. Cocc.*

Potiſſimè quia Viſitatores Bononiæ approbaverant hanc diminutam exactionem ad normam præd. regulæ tertiæ, undè nulla ſuberat ratio,
7 quarè quod ſemel placuit, fuitque comprobatum, hactenus deberet diſplicere, & improbari, contra *vulg. Text. in cap. quod ſemel* 21. *de reg. Iur. in* 6., *Surd. conſ.* 18. *num.* 2. *tom.* 1., *et dec.* 265. *num.* 25 1., *Rot. dec.* 817. *num.* 3. *cor. Merlin.*, *dec.* 1213. *num.* 14. *cor. Emerix Iun.*, *dec.* 5. *nu.* 8. *par.* 17., *et dec.* 787. *nu.* 6., *et* 31. *par.* 18. *rec.*

Atque hinc non diſcedendo à præfata aberrantia, ſive errore Peritorum, reflectebat unus ex DD., quod alius etiam error de facili poterat irrepſiſſe; nàm in tota ipſorum relatione, nihil dicebatur de Pignoribus ſum. jul. octo non excedentibus, proindeque tale detrimentum non apparebat proportionabiliter bonificatum Butrienſibus, & tamen inveriſimile prorsùs erat, quod inſpecta Pauperum, verè Pauperum indigentia, nullæ res extiterint oppignoratæ infra valorem jul. octo, aliàs quippe fatua fuiſſet eadem lex interdicens in hoc caſu exactionem ullius eleemoſynæ, quando potiùs lex accomodatur ad ea, quæ frequentiùs ſolent accidere, ut inquit,
8 *Juriſconſultus in l. nam ad ea ff. de leg.*, *Cenc. de Cenſib. quæſt.* 46. *num.* 13., *Ætol. Reſol. Forenſ.* 12. *num.* 6., *Rot. dec.* 321. *num.* 12. *par.* 5., *dec.* 149. *n.* 10. *par.* 1., *deciſ.* 408. *num.* 6. *par.* 16. *rec.*, *& in Rom. ſeù Savonen. Succeſſionis* 8. *Febr.* 1706. *§. Eoque magis cor. me.*

Deſcendendo autem ad alterum diſcordiæ caput, in quo diametralitèr Periti dimicabant, illudque reſtringebatur ad prætenſionem, ſivè præſuppoſitum Periti prælecti à Præſidibus Civitatis Bononiæ; putaverat enim is, quod nullum aliud damnum reficiendum eſſet Butrienſibus, quam quod proveniebat à minoratione eleemoſynæ de libris *quinque* ad *quatuor*, eoque, ut diximus, aſcendente ad *libras* 911.; quoniam quinque partitæ dinumeratæ per Peritum Butrienſem ad ejus ſenſum, non erant recenſendæ in hodierna Peritia, cum non ferirent ad limites *ſupradictarum dec. noſtri Tribunalis* damna reſarcienda Butrienſibus ex cauſa memoratæ ordinationis *anni* 1682., quæ in ſubſtantia reducebatur ad ſæpiùs enunciatam moderationem eleemoſynarum; partitæ etenim prædictæ concernebant extrinſecas expenſas, vel ex cauſa litium, vel ex ipſius Montis manutentione profuſas à Butrienſibus, quando nemo non ſcit, quod diſpendia,
9 vel exorientia à natura rei, vel à propria pertinacia, vel demum ab exercitio proprii muneris reparanda non ſunt; ſibi enim imputet Colligitans ſi injuſtè, ſeù temere litigavit, quia potiùs ſuccumbens, & non victor eſt condemnandus
10 ad expenſarum refuſionem, ad *Text. in leg. properandum §. Sin autem, ubi DD. Cod. de Judic.*, *Veſtr. in Praxi lib.* 2. *cap.* 10., *Surd. conſ.* 114. *in princ.*, *Gratian. Diſcept. for. cap.* 33. *num.* 39., *Rot. dec.* 184. *num.* 5. *cor. Ludov.*, *dec.* 1679. *num.* 1. *cor. Cocc.*, *dec.* 1293. *ſub num.* 1., *&* 5. *cor. Emer. Jun.*, *dec.* 214. *num.* 1. *par.* 15., *deciſ.* 270. *num.* 2. *par.* 16. *Rec.*, *Firmana Dotis* 30. *Jan.* 1705. *§. finali coram R. P. D. meo Omaña*, *& in Rom. Immiſſionis ſuper expenſis* 7. *Dec. ejuſdem an. §. Dari quippè, cor. me.*

Sibique paritèr imputet quicumque aſſumens
11 Officium ex conſequentia ejuſdem Officii compellitur jacturam aliquam eſſentialitèr inſitam ipſi Officio de proprio ære ſupplere, ſivè ſubire, ex regula, qui vult conſequens vult etiam ante-
12 cedens, de qua *in l.* 1. *ff. ſi uſusfr. petat.*, *Abb. conſ.* 101. *num.* 3. *lib.* 2., *Eſcobar. de Ratioc. cap.* 25. *num.* 11., *Surd. dec.* 70. *num.* 5., *Rot. dec.* 135. *n.* 1. *par.* 15. *rec.*, *et in Tarraconen. Parochialis de Vimbodino* 15. *Jan.* 1706. *§. Verùm quia cor. me*, & in propoſito, ac in fortioribus terminis animadver-
13 tunt *Surd. conſ.* 254. *num.* 13., *Tondut. qu. Benefic. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 14., *Trauchedin. conſult.* 69. *n.* 34., 35. *et* 37., *Laurent. de Franch. contr. inter Epiſc.*, *et regul. par.* 1. *num.* 598., *Gibal. de Lucban. negoc. tom.* 1. *cap.* 4. *art.* 3. *à num.* 20. *ad ſeqq.*, *Rot. dec.* 198. *num.* 55. *cor. Merlin.*

Addito, quod ultrà hæc juridica principia, accedebat etiam aſſiſtentia literæ, ſub qua ſeſe obſtrinxerant Præſides Montis Bononiæ; ſiquidem, ut liquebat ex eorum oblatione, ſeù obligatione exarata ſub *die* 19. *Maii* 1683. eadem oblatio, ac obligatio nullatenùs tranſgrediebatur Sphæram Capitulationum, & Ordinamentorum, quæ præceperant obſervari per Butrienſes, cumque conſecutivè conclamarent iidem Butrienſes. Non poſſe haſce ordinationes exequi — *ex quo eis deficiat* (ſunt verba præciſa) *ſumma neceſſaria pro ſolvendis mercedibus Operariorum in d. Monte* — memorati Præſides ſe ſe, mediante Procuratore, pepigerunt *promptos*, *& paratos mutuare quaſcumque ſummas pecuniarum neceſſarias pro ſolvendis*, *ſeù pro complemento ſolutionis faciendarum de moderatis*, *& congruis mercedibus debendis Operariis prædictis*, *& non alitèr*, *dictumque mutuum non repetere*, *ſeù velle recuperare*, *niſi*, *vel in caſu quo contingeret*, *quod dictus Mons Butrii diſſolveretur*, *vel caſu*, *quo in computis*, *quolibet anno faciendis*, *ſuccedat aliquod utile*, *quod remaneret d. Monti* = *Sum. Præ-*

*Præſidum Bononienſium num.*1., quod, & repetitum fuit in ſententia Archiepiſcopi ſucceſſivè prolata *Sum. Butrienſium num.*1., ideoque vana erat prætenſio calculationum præfatarum quinque partitarum, dum defalcata aliqua parva quantitate, de qua inferiùs, cunctæ verſabantur, ut præmiſimus, extrà ſphæram prælaudatæ oblationis, & obligationis, præſertim ponderata illa clauſula reſolutiva, *& non alitèr*, quæ animum adimit, & poſſibilitatem, extendendi obligatio-
14 nem ad alium caſum, vel cauſam, Teſte *Bald. in leg. ſiquidem ff. de except., Alexan. conſ.*3. *num.*4. *lib.*1., *Pariſ. conſ.*19. *num.*20. *lib.*2., *Altogr. conſil.*9. *num.*42. *lib.*1., *Decian. reſp.*60. *n.*11. *lib.*3., *Cirocch. Diſcep. for.*18. *num.*17., *Gratian. Diſcep. forenſ. cap.*587. *n.*11., *et* 12., *Palm. Nep. Alleg.*42. *num.*28., *Rot. dec.*351. *num.*4. *cor. Priol., dec.*158. *num.*25. *par.*13., *et dec.*377. *num.*7. *par.*15. *Rec.*

Cæterùm quando etiam oblatio, & obligatio Præſidum Bononiæ, valeret amplecti qualitatem præfatarum quinque partitarum, magnam aliqui ex DD. difficultatem ſenſiebant circa illarum bonificationem; *Prima* nempè partita *lib.*3276. 16. 4., veluti concernens importantium expenſarum, quas fecerant Butrienſes occaſione alterius litis habitæ paritèr *in noſtro Sac. Auditorio cor. R. P. D. meo Priolo*, cujus Titulus erat *Bononien. Inſcriptionis*, non videbatur admiſibilis, ex quo iidem Butrienſes in eadem lite ſuccubuerant, uſque ad neceſſitatem renunciandi ulteriori proſequutioni: recurrebat etenim propoſitio, de qua ſupra, quod cum expenſæ potiùs refundendæ veniant per devictum, ratione ſuæ temeræ procacitatis, non debebant illæ perſolvi ſub præ-
15 textu refectionis damnorum ei, qui fuerat in culpa proprii damni, adverſante regula, de qua
16 *in cap. Damnum de reg. Jur. in* 6., *& in l. itaque fullo ff. de furt., Caſtald. Conſult. Forenſ.*63. *n.*9., *Marant. contr. forenſ. par.*3. *reſp.*27., *Surd. deciſ.*44. *num.*6., *Rot. dec.*611. *num.*7., *& ſeqq. cor. Dunoz. Jun.*, *deciſ.* 979. *num.*16. *cor. Cocc.*, *deciſ.*262. *num.*7. *par.*7., *dec.*372. *num.*16. *par.*18., *& dec.*535. *num.*21. *par.*19. *Rec.*

Quin temperare poſſet hujuſmodi legalem temeritatem, quod Butrienſes in finali proſequutione, obtinuerint declarari per Sacram Rotam, quod illa verba ſuperaddenda vigore ſententiæ latæ in Curia Archiepiſcopali Bonon., & à qua ſententia ipſi Butrienſes appellaverant, nimirùm *Dirigentibus tamen Sacri Montis Pietatis Bononiæ Præſidentibus* - intelligenda forent reſpectu ſolius ſuperintendentiæ: non verò omnimodæ ſubjectionis, & reſpectivè dominicalis Juriſdictionis, ideoquè faceſceret temeritas, quando Rota poſt-
17 modum cenſuit, prætenſionem Præſidum Bononienſium moderatione indigere, ad ea, quæ in proximis habentur penès *Jaſon. in l. properandum §. Sin autèm n.*7., *& ſeqq. ff. de Judic., Manſ. Conſult.*326. *num.*33., *Trancbedin. Conſult.*41. *ſub num.*25., *Veſtr. in Praxi lib.*8. *cap.*2. *num.*10., *& & ibi adden., Matth. de Regim. Regn. Valent. cap.*13. *§.*4. *num.*17., *& ſeqq., Ridolph. in prax. par.*1. *cap.*13. *num.*609., *Card. de Luc. de Jud. diſcurſ.*39. *num.*7., *Leoncel. deciſ. Ferrar.*39. *per tot., Add. ad Sanfelic. dec.*346. *verſ.*5. *excuſat. habens ſententiam pro ſe, Rot. dec.*373. *ſub num.*1. *cor. Seraph., dec.*843. *in fin. cor. Merl., & dec.*730. *num.*1. *par.*1. *diverſ.*

Urgebat quippè reſponſio, quod hæc poſtrema declaratio Sac. Rotæ prodiit in hodierna diverſa cauſa pendente de an.1699. *cor. R̃mo Domino meo Decano*, quando alterum litigium ſuper inſcriptione, de qua in præſenti agebatur, per renunciationem terminaverat uſque de an.1693.: undè non poterat factum ſubſequens excuſare
18 malam fidem, & rem præteritam, atque finitimam, & reſpectivè conſumatam, per rei judicatæ exequutionem intervertere, ex perpenſis ad
19 ad rem per, *Riminald. Jun. conſ.*529. *num.*44., *Card. de Luc. de Jud. diſc.*28. *ſub num.*21., *Rot. deciſ.*236. *à num.*8. *ad ſeqq. cor. Royas, dec.*486. *n.*16., *&* 17. *par.*4., *& dec.*138. *ſub num.*3. *par.*17. *rec.*

Vacillare non minùs videbatur *ſecunda* partita *lib.*2160.; pro totidem ſolutis illis Miniſtris, qui aſſiſtentiam, & ut inibi nuncupant, *aſſumpteriam*, præſtitere prædictæ liti ſuper inſcriptione: nàm præſcindendo ab indagine, an hujuſmodi aſſiſtentia foret neceſſaria, utique prætenſio hæc erat membrum, & dependentia primæ partitæ, quia ſi lis ſubſtentata per Butrienſes fuerat injuſta quoad cæteras expenſas, nequibat pro-
20 gignere effectum contrarium in ſuo acceſſorio, & conſequenti, ut ait *Juriſconſultus in L. cùm principalis ff. de reg. jur., & in L. etiam Cod. de Jur. dot., Feder. de Sen. conſ.*186. *in princip., Marant. contr. Jur. par.*2. *reſp.*39. *num.*15., *& par.*4. *reſp.*21. *num.*32., *&* 33., *Everard. in loc. à conceſſion. anteceden. ad conceſſ. conſequen. poſt n.*2., *Rot. dec.*39. *num.*8. *coràm Bich.*, *& deciſ.*414. *num.*9. *par.*16. *rec.*

Difficicilis eodem modo nonnullis ex DD. apparebat *tertia* partita *lib.*1623., tamquam conſiſtens in ſtipendio perſoluto negociorum geſtori, ſeù Agenti deputato pro utraque lite hic in Urbe, quoniam hujuſmodi deputatio minimè reputatur in Curia neceſſaria, in qua pro tuitione
21 Cauſarum ſuperabundant Procuratores, & Advocati, quemadmodum aliàs poſt *Imol. in cap. finem litibus num.*13. *de dol. & contum., Aſin. in praxi §.*32. *cap.*4. *num.*4., *Rot. dec.*534. *num.*20. *cor. Bich.*, *& dec.*117. *à num.*4. *cum plur. ſeqq. par.*13. *rec.*, præciſè dictum fuit *in Bonon. Expenſarum* 4. *Febr.* 1698. *§. Moti ex eo, & §. Secluſa ex his actione mandati cor. R. P. D. meo Priolo*, *&* 5. *Decembris ejuſdem anni §. Nequè ex his cor. R. P. D. meo Scotto, & in altera Bonon. Expenſarum* 18. *Apr.*1704. *§. Reſpectu verò ad Salarium Agentis., cor. R. P. D. meo Omanna*, cum aliis latè perpenſis ad rem *in Ferrarien., ſeù Anconitana fideicommiſſi ſuper Fructibus* 6. *Martii* 1705. *§. Poſtremò tandem, & §. Tertium caſum, cum ſeqq. cor. me.*

Quarta demùm, *& quinta*, ètiam in abſtracto, majorem dilucidationem expoſcebant, & ſignantèr quinta quoad ſimilem aſſumpteriam; recognoſcendum quippe videbatur, an, & hoc ipſum practicaretur de præeligendis Aſſumptis in aliis ſimilibus Officiis, ſeù Montibus Pietatis, & præcipuè in illo Bononiæ, ex cauſa videlicèt litium; quarta namquè *lib.*1218. 1. 2. reſpiciens enunciatam poſtremam litem ſuper Regulis, ſivè expenſas in ea factas, merebatur fortaſſe ſubduci, illarumque admitti, & denegari bonificatio ad ra-
22 tam, ſeu menſuram victoriæ, ſecundum praxim, de qua *R. P. D. Maſſer. in ejus tract. de Avenion., & Æmil. leg. &c. lib.*1. *cap.*1. *num.*22., *Theſaur. dec. Pedem.*232. *num.*3., *Viv. dec.*427. *num.*6. *lib.*3.

lib.3. Rot. dec.116. num.2. cor. Mantic., Caſenat. Dotis ſuper expenſis, 28. *Iunii* 1697. §. *fin. coram bo. mem. Muto* , *Romana filiationis ſuper expenſis* 23. *Ianuarii* 1705., §. *Sententia enim cor. R.P.D. meo Priolo*, & *in Romana Immiſſionis ſuper expenſis* 7. *Dec. ejuſdem an.* §. *Aut quod ſaltem cor. me*, & *in Mediolanen. fructuum ſuper Expenſis* 28. *Ianuar. mox elapſi*, §. *Rectè itaque cor. R. P. D. meo Molines Decano.*

E converſo autem Peritus ex parte Butrienſium præelectus, opinatus erat ad calculum eſſe referendas prædictas quinque partitas, non ſolùm in abſtracto, quàm in concreto; in abſtracto ſiquidem, prout etiam deſcendentes ad examen ſingillare earumdem partitarum, plures ex DD. ſupponere videbantur; ex quo licèt oblatio, & obligatio Præſidum Bononienſium appareret, ut ſupra, relativa ad cauſam, ſive occaſionem regularum, quas iidem Præſides Bononienſes præſcripſerant Butrienſibus; attamen quia ob hanc cauſam, ob hanc occaſionem exiſtimantes non poſſe Butrienſes ſupplere manutentioni Montis, ſtabiliverant hoc pietatis opus ampliùs non exequi, idcircò per Præſides alterius Montis Bononiæ abſque alia reſtrictione, niſi illa effectivæ diſſolutionis Montis Butrii, & utilitatis remanentis pro ſingulis annis in eodem Monte, indefinitè ſe obligaverant mutuare gratis, ſeu ſupplere quidquid oporteret pro complemento expenſarum, ſeu ſalariorum operariorum; quapropter hæc indefinita obligatio non poterat coarctari ad ſimplex reſtaurum eleemoſynarum, quæ minuebantur ex vi regularum, & exuere ſuam naturam, & ſimilitudinem univerſalitatis, cui ſemper æquipollet indefinita lo-
23 quutio per *Text. in cap. ut circa de elect. in* 6., *leg. ſi plures* 98. *ff. de legat.*3., *Bartbol. in l. omnes Populi num.*57. *ff. de juſtit.*, & *Iur.*, *Surd. conſ.*308. *num.*48., *Roman. conſ.*251. *num.*5., *Marant. contr. Iur. par.*3. *reſp.*36. *num.*36., *Valenz. conſ.*109. *num.*43., *Capon. de pact.*, & *ſtipulat. qu.*30. *n.*60., *Rot. deciſ.*370. *num.*2. *in fin. cor. Bich.*, *deciſ.*518. *num.*14. *cor. Merl.*, *et dec.*152. *num.*6. *par.*18. *rec.*

Eoque libentiùs, quoniam ità videbatur intellexiſſe etiam Curia Archiepiſcopalis in ſua ſententia deſuper abindè prolata: in illa namque correſpectivè ad generalem obligationem injunctam Butrienſibus de obſervandis Capitulis, & Decretis Præſidum Bononiæ, nulla tribuebatur altera reſtrictio faciendæ ſuppletionis, præter caſum recuperationis pecuniæ mutuatæ ad binos terminos oblationis, definiendo propterea, ſunt verba præciſa = *quòd DD. Præſides Bononiæ tenerentur quotannis ſupplere in eo, quod defecerit Mons Butrii in mercede, ſeù eleemoſyna pignorum pro ſatisfaciendis operariis de eorum congruis, & moderatis ſalariis, aliiſque expenſis neceſſariis pro Montis conſervatione* = Undè quod non fuerat in ſententia, quàm Præſides Bononiæ acceptarunt, exceptuatum remanebat in ſua generalitate, & ſub regula indefinitæ ſuppletionis in-
24 cluſum, ex notiſſima propoſitione, quam exornant *Gloſſ. in l. ſi quis fundum verb. præſtaretur ff. locat.*, *Alex. conſ.*3. *num.*2. *lib.*2., *Angel. conſ.*290. *num.*5., *Bald. conſ.*395. *num.*6. *lib.*2., *Rot. dec.*391. *num.*3. *cor. Burat.*, *deciſ.*225. *num.*7. *cor. Bich.*, *deciſ.*24. *num.*3. *par.*6., & *dec.* 121. *num.*4. *part.*14. *rec.*, *cum aliis in Rom.*, *ſeù Savonen. Succeſſionis* 13. *Martii* 1705. §. *Deveniendo autem cor. me.*

Firmata hac hypotheſi crediderat idem Peritus, quod non foret inquirendum particularitèr de ſingulis partitis, quia ſublato caſu prodigalitatis, ſeù dilapidationis, pro qua teneri ſolent Officiales de proprio in iis, quæ concernunt admi-
25 niſtrationem Officii, ex connotatis per *DD. in L. probibere* §. *Planè ff. quod vi, aut clam*, & *in l. non eſt ignotum Cod. de Adminiſtr.*, *Rot. dec.*1986. *num.*11., 12., & 13. *cor. Coccin.*, *cum aliis in Rom. Aſſentiſtatus* 19. *Novemb.*1698. §. *Idque ſummo Iure cor. Rmo P.D. Molines Decano*; prædictæ partitæ etiamſi pati poſſent in ſemetipſis aliquam duritiem, adhùc ex toto genere erant reficiendæ, dùm in ſubſtantia Mons Butrii occaſione hujus innovationis pro toto tempore uſque dum calcu-
26 lato, erat in damno libr. 7958. 3., ſemperque, qui cauſam damno dat, & ſe ſe obſtringit illud reparare, compellitur plenariè reintegrare paſ-
27 ſum, quomodolibet, ſive etiam occaſionalitèr in conſequentiam, *Abb. conſ.*21. *nu.*1., & 2. *lib.*2., *Corn. conſ.*23. *nu.*8., & 12. *lib.* 2., *Socc. conſ.*156. *num.*26. *vol.*2., *Spad. conſ.*23. *num.*9., & 10., *Cyriac. Contr. forenſ.*234. *num.*12., & *controv.*689. *num.*121. *lib.*4., *Fontanel. dec.*196. *num.*5., & *ſeq.*, *Rot. dec.*49. *num.*3. *cor. Ubald.*, *deciſ.* 168. *num.*1., *cor. Caril.*, *dec.*512. *ſub nu.*2., *cor. Ludoviſ.*, *dec.*341. *num.*2. *cor. Peutinger.*, *dec.*478. *ſub num.*5., & *ſeqq. cor. Dunoz. Iun.*, *dec.*258. *ſub num.* 2. *par.* 6., *deciſ.*48. *num.*3., & 6. *par.*8., & *deciſ.*221. *num.*20. *par.*16. *rec.*

Atque hinc quoque quodammodò ex abundanti delibando eaſdem ſingulas partitas, in ordine ad primam libr.3276. 16. 4., dicebant extrà Peritiam Butrienſes, quibus etiam aliquis ex DD. adhærebat, quod de facto Mons antiquus Butrii ſeſe benè ſubſtentabat juxtà ſuas leges, & reſtaurum eleemoſynarum, quas ex pignoribus accipiebat, & utiquè cum nihil de propria crumena contribuerint in fundatione, ſeù manutentione Præſides Bononienſes, putaverunt in proſpectu Ædis ejuſdem Montis inſcribere poſſe, ut ſequitur.

D. O. M.

Civium Pietas Butrienſium
Pietatis
Hunc Montem
De Anno 1531.
Ex regitibus Viviani Navii, Caſariſque Rubei
Erectum
Rexit, ac regit,
Et Sanctiſſimo D. Noſtro Innocentio XI. Regnante
Reſtauravit
Anno MDCLXXXVI.

Quod ſi poſteà veluti juſti Zelatores Præſides Montis Bononiæ veriti ſunt, ne Butrienſes mediante hac inſcriptione jugum excuterent, eorum ſuperioritatis, & in quamdam dominii, ſeu libertatis ſpeciem avolarent, injuſtus fortaſsè non fuit etiam contrarius timor Butrienſium, ne illa verba ſuperaddenda juſſu Sententiæ Archiepiſcopalis:

Dirigentibus tamen Sac. Montis Bononiæ Præſidibus.

ſonarent in nimium Dominium Præſidum Bononienſium, & reſpectivè plenariam illorum ſubjectio-

jectionem, ac de facto tractu temporis, etſi poſt renunciationem eidem liti præcedenter factam, reportarunt *cor. R̃mo D. meo Decano* temperatam declarationem illorum verborum, de qua ſuprà, ſignum evidens, quod non erat prorſus calumnioſa illorum oppugnatio: Ratio enim conſequendi eamdem declarationem ſuberat etiam antè renunciationem, cum declaratio, ex noto-
28 riis compararetur excuſſioni grani ante ipſam excuſſionem exiſtentis in ſpicis, ad *Text. in l. adeò ſeptima verſic. cum enim grana, ff. de acquir. rerum domin., Roland. conſ.15. num. 27. vol.4., Valenz. conſ.120. num.17. vol.2., Venturin. conſ.16. nu.92., Marant. contr. Iur. par.4. reſp.45. num.32., Ciarlin. contr. forenſ. lib.2. cap.180. num.32., Card. de Luc. de Benefic. diſc.36. ſub num.8., Rot. deciſ.375. ſub num.2. cor. Card. Mantica, & in Neapolitana Penſionis 17. Febr. 1698. inter impreſ. cor. me to.1. dec.30. num.38.*

Undè, ſecluſa calumnia, diſcurrendo de facienda ſuppletione ejus, in quo Mons Butrii remanſerat depauperatus, non erant applicabiles termini refectionis expenſarum à ſuccumbente:
29 hujuſmodi quippè refectio ex ſtylo Curiæ fit, non obſtante juſta cauſa litigandi, illaque Victori debetur, ſed cum Mons Butrii, qui erat corpus inanimatum, non foret punibile in ſe, neque pariter Officiales, qui non fuerant calumnioſi, & è converſò ipſe Mons Butrii foret reparandus à prædicta diminutione ſubſtantiæ, ſubſequuta per haſce novitates, reparatio hæc nonniſi à Præſidibus Montis Bononiæ, qui illi ſe adſtrinxerant, erat ſubeunda, vel in omnem caſum ſibi imputare debebant iidem Præſides Bo-
30 noniæ, ſi ſuſcipientes generalem, & indefinitam obligationem apertiùs non erant loquuti, ad ea, quæ in ſimilibus paſſim affirmarunt, per *Text. in l. veteribus, ff. de pact., Bald. in l. final. n.27. Cod. de dot. promiſſ., Cravet. conſ.619. n.15., Cyriac. contr.51. num.59., Gratian. Diſcept. forenſ. cap.2. num.18., Ciroc. Diſcept. 62. num.49. tom.1., Surd. dec.322. num. 63., Rot. deciſ. 213. num.10. cor. Ubald. tom.1., et dec.154. n. 44. par.8. rec.*

Corroborantur prædicta, perſpecta Sententia, quam in ſecunda Inſtantia Butrienſes reportaverant *cor. Em. Nigrono*, tunc Apoſtolico Bononiæ Legato, quare etſi poſteà in tertia, & quarta Inſtantia extitit prima contraria Vicarii Generalis ejuſdem Civitatis Bononiæ confirmata, nequibat tamen canonizari mala fides, & injuſtitia illius Defenſoris, quæ Judicem habebat pro ſe illam approbantem, & idcircò procedendo cum differentia, de qua proximè inter purum Actorem, & Reum à caſu loci Pii, illiuſque Officialium, congruebant potiùs examinata per Doctores in terminis hæredis gravati, qui ubi litem pro tuitione hæreditatis bona fide ſubſtentaverit, uſque ad reportationem Sententiæ fa-
31 vorabilis, ſi poſtmodùm contigerit eamdem Sententiam cum finali quoque deperditione litigii revocari, non tamen efficit ipſius revoca-
32 tio, quod fideicommiſſarius non teneatur bonificare expenſas illius litis eidem hæredi gravato, qui citrà calumniam, & dolum Jura fideicommiſſi tueri ſategit, ut habetur penès *Angel. in l. ultim. §. in computatione, Cod. de Iur. delib., Bald. conſ.79. lib.3., Peregr. de fideic. art.50. ſub nu.11., Petr. eod. tractat. qu.5. num.240. verſic. quarto, Fuſar. de ſubſtit. qu.670. num.8., Ferentil. in addit. ad Burat. dec.401. num.17. in fine, Rot. dec.53. nu.8., & 9. cor. Duran.*

De *ſecunda* partita vanum erat in ſequelam peragere, ut ſuprà quoque monuimus, præciſivè à neceſſitate hujus aſſumpteriæ, erat hæc acceſſoria primæ; Ideòque deveniendo ad diſcuſſionem hujus muneris aſſumpteriæ, necnon tranſmiſſionis Agentis ad Urbem, ſemper etiam quoad iſtas partitas, quæ includebant *tertiam*, & *quintam*, dubitabile erat, an hæ comprehenderentur ſub inſinuato ſuperiùs objecto, ſeu capite abſorbente, nimirùm, quod ceſſante calumnia, & vera prodigalitate omnes hæ toleratæ diminutiones ſubſtantiæ Montis Butrii, caderent ſub obligatione generica ſupplendi, ſicuti uſquedum annotavimus: maximè quia deputationes ſimilium Miniſtrorum, & Agentium fieri paſſim conſueverunt, quotiès tractatur de negotiis admodùm habita proportione locorum, & perſo-
33 narum importantibus, & præſertim contra Collitigantem potentiorem, quemadmodùm frequens aderat in Urbe experientia, quæ ſolet ex illa efficacia, quam habet conſuetudo, viam ſternere faciliori benificationi, ex connotatis ad rem per *Gratian. diſcept. for. cap.719. num.15., Arias de Meſ. var. reſol. lib.1. cap.45. nu.3. verſic. undè Procurator, Rot. dec.646. num.27., & ſeqq. cor. Bich., et in Rom. Multiplicorum ſuper expenſis 3. Aprilis 1699. §. Majorem cor. R̃mo P.D. meo Molines Decano, et 10. Iunii 1701. §. Altera verò coram R̃mo dell'Olmo, et in Rom. Pecuniaria 2. Iunii an. mox elapſi, §. Minimè ad hunc effectum cor. me.*

Præterea reſpectu horum Aſſumptorum, necnon Agentis ad Urbem tranſmiſſi, nonnulli ex DD. maturiùs efformare cupiebant judicium, mediante diligentiori examine, circa ſolitum ſalariorum, necnon aliorum munerum, ſive negociorum, quæ iidem Aſſumpti geſſerant fortaſſè in Civitate Bononiæ, & in Curia, ſuper quo ſanè diſcrimine, ſeu differentia aderat aliqualis fumus in ipſis Peritiis, & pleniùs patefacere intendebant Præſides Bononiæ vigore ſpecialis Compulſoriæ, quam expoſtulaverant *in altero dubio*, hodiè paritèr non reſoluto, non enim æquum erat, quod pro laboribus, vel expenſis
34 concernentibus intereſſe unius, alius remaneat obligatus ad ea, quæ per *Text. in leg. ex parte 40. ff. famil. Erciſc.* quoque in fortioribus tradiderunt *Decian. reſp.22. num.55. vol.5., Garz. de expenſ. cap.7. num. 22., Michalor. de fratr. par.3. cap.35. num.10., Monterenſ. dec. Aragon.14. n.76., Rot. dec.583. num.12. cor. Emer. Iun.*, cum concord. relatis *in Rom. Hæreditatis de Lanucciis 28. Iunii 1697. cor. me, inter hactenùs impreſ., ac dec.15. num.7., et in Ferrarien., ſeu Anconitana Fideicommiſſi ſuper Fructibus, 9. Iunii 1704., §. finali pariter cor. me.*

Pro coronide remanſiſſet differenda *quarta* Partita expenſarum nimirùm, quas erogaſſe dicebant Butrienſes in defenſione hujus Cauſæ ſuper Regulis: verùm quia poterat, & hæc pendere ex præmiſſis circa omnimodam bonificationem, vel haberi aliqua in fine proportio, & moderatio, hinc Partes per hujuſmodi diſcurſum excitatæ, valebunt earum fundamenta promovere, pro nunc quippè in hàc non admodùm pergrandi controverſia, *ſat prata biberunt.*

R̃mo

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

ARIMINEN. FOVEÆ PATARINÆ.

Merc. 11. *Martii* 1699.

ARGUMENTUM.

Mœnia Civitatum dicuntur Sancta, nec in eis aperire fæneſtram, vel aliquid facere licet, inconſulto Principe, non obſtante quavis præſcriptione, dummodo non ſit immemorabilis, cum ſuis requiſitis probata. — Aqua an, & quando diverti poſſet in præjudicium Domini inferioris fundi -- Expurgatio foveæ Patarinæ, ſive ejus per quam aquam defluit, ad quem pertineat, latè in hac Deciſione diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Mœnia Civitatis dicuntur Sancta.*
Et Delinquentes in eis aliquando capitali pœna plectuntur. num.2., & num.3.
Sed ſecundum aliquos puniuntur arbitrio Judicis. num.4.
Non licet ea perforare, aut aliquid aliud in eis facere, inconſulto Principe. num.5., & 24.
6 *Aqua defluens non poteſt de jure diverti à ſuo longævo curſu in præjudicium adjacentium.*
Idem diſponit ſtatutum Arimini. num.7.
8 *Statutum Civitatis debet inter Cives religioſè obſervari.*
9 *Aqua defluens per Canale manufactum, non poteſt diverti in præjudicium inferioris.*
Ampl. num.10.
11 *Servitus uſus aquæ debet induci aut pacto, aut natura, aut antiqua conſuetudine.*
12 *Aqua ubi defluit naturali curſu poteſt diverti per Dominum fundi in præjudicium inferioris, & de ratione.* num.13.
Secus eſt ubi defluit per Canale manufactum. n.14., & 20., *et de ratione.* num.15.
13 *Aqua ubi defluit per Canale manufactum, præſumitur ſervitus acquiſita favore Domini fundi inferioris,* & num.20.
16 *Aqua diverti nequit in præjudicium eorum, qui ea utuntur pro exercitio propriarum artium.*
Nec ubi ex diverſione illius, timeri poteſt aeris inſalubritas. num.17.
18 *Publica utilitas privato commodo eſt præferenda.*
19 *Ea quæ ſunt exceptibilia, ſunt præſcriptibilia.*
21 *Præſcriptio à jure fuit introducta ad bonum publicum.*
22 *Mœnia Civitatis non ſunt nec in Dominio, nec in poſſeſſione privatorum, & ſunt inpræſcriptibilia.*
23 *Præſcriptio non datur ſine Dominio, & poſſeſſione.*
25 *In materia, cui jus reſiſtit, requiritur præſcriptio immemorabilis.*
26 *Immemorabilis probari debet cum requiſitis* gloſs. in Cap.1. verb. *memoria de præſcript. in 6.*
27 *Immemorabilis, ex quibus actibus excludatur.*
28 *Immemorabilis, requirit quod nil geſtum, viſum, aut auditum fuerit in contrarium.*
29 *Præſcriptio qualibet, etiam centenaria excluditur, ex actu violentèr geſto.*
30 *Concordia habetur acſi non emanaſſet, ubi ab ea fuit obtenta reſtitutio in integrum.*
Communitas Status Eccleſiaſt. ſi læſa fuerit in concordia, reſtituitur in integrum per Sac. Congr. Bo. Reg. ibidem.
31 *Expurgatio Foveæ Patarinæ, quomodo fieri debeat, & à quibus perſonis.*
32 *Expurgatio Foveæ Patarinæ, à quibus fieri debeat ex diſpoſitione Statuti Arimini.*
33 *Pro expurgatione Foveæ attenditur obſervantia.*
Obſervantia in qualibet materia ſemper venit attendenda. ibidem.
34 *Expurgatio Foveæ de jure fieri debet ab iis, qui aqua utuntur.*
35 *Qui ſentit commodum ſentire debet incommodum.*
36 *Adjacentes habentes tantùm ſervitutem paſſivam aquæ, non teneutur ad Expurgationem Foveæ.*
Ampl. num.36.

DECISIO XLIX.

ANtiquam controverſiam variis exortam temporibus, & diverſimodè per plures Judices deciſam inter poſſeſſores Molendini nuncupati *del Commune*, & Communitatem Arimini circa clauſuram cujuſdam feneſtræ exiſtentis in mœniis Civitatis, cæteroſque adjacentes vetuſtæ Foveæ antiquitus appellatæ *Apſella*, & poſtea *Patarina* dict. Civitatem interſecantis. Hodiè in hoc Sacro Auditorio dirimendam propoſui ſub dubio — *An ſit locus aperitioni feneſtræ, et eductioni aquæ per eam, et quomodo, et à quibus facienda ſit expurgatio Foveæ Patarinæ?* ad effectum, ut ex voto noſtri Tribunalis juxta ſpecialem Commiſſionem, mihi à SSm̃o directam, procedere valeat Sac. Congregatio Bo: Reg.; quo dubio propoſito, exiſtimarunt DD., non eſſe locum aperitioni feneſtræ, & expurgationem eſſe faciendam juxta modum, inferius exprimendum.

Quatenus enim attinet ad primam Dubii partem, tam inſpecto jure communi, quàm politico, viſum eſt, quod cum agatur de publicis
1 Mæniis Civitatis conſtructis ad commune Civium tutamen, non ſolùm, tanquam ſancta, dicuntur eſſe quaſi divini juris, adeout Delinquen-
2 tes in eis aliquando capitali plectantur pœna per *Text. in l. Sanctum* 8., *l. Sacra* 9., *et in l. fin. de rer. diviſ.*, *§. Sancta Inſt. eod. tit.*, *ubi Oynot.*, *Miſinger.*, *Tholoſan. in Syntagm. jur. uni. lib.2. C. fin. nu.1.*
3 exemplo Romuli, qui fratrem ſuum Remum ob id, quod muros Romæ traſcendere voluerit, occidere fecit, ut dicitur in *d. l. fin. ff. de rer. diviſ.*, & tradunt *lib.1. Livius ab Urb. cond.*, aliiq; Romani Hiſtorici, quamvis alii DD., mitiùs de
4 hac re agentes, affirment pœnam contra ſimiles traſgredientes eſſe repoſitam Judicis arbitrio, per *gloſ. in l.1. ff. ne quid in loc. pub.*, *Ang.*, & *Miſing. d. §. Sancta Inſtit. de rer. diviſ.*, *Hiero. de monte de fin. regun. cap.5. num.11.*, *Loſſ. de jur. univer. p.1. c.2. n.19.*, *Menoch. de arb. Iud. lib.2. tit.5. caſ.483. num.6.*, & *per tot.*

Verùm etiam in eiſdem muris nemini licet abſque Supremi Principis auctoritate aliquid ſu-
5 perimponere, aut ea perforare, & quidquid aliud innovare, juxta reſponſum Martiani in *l. Sanctum* 8. §. *in municipiis*, & *Vulp. in l. Sacra loca* 9. §. *muros ff. de rer. diviſ.*, ubi *gloſ. in verb. licet*, *l. in muris ff. ne quid in loc. publ.*, *Borell. de Magiſtr. edic. lib.4. c.10. per tot.*, *Caput. de regim. reipubl. cap.7. §. 25.*, *Cobel. ad Bull. Bon. Regim. c.8. num.47.*, *Boer. deciſ.232. n. fin.*, *Guidop. ſingul.587.*

Eo-

Eoque magis viſum eſt non eſſe locum aperitioni ejuſdem feneſtræ, quia cum poſſeſſores dict. Molendini *del Commune* prætenderent divertere per eam aquas, ne juxta antiquam, ſeu potius immemorabilem conſuetudinem defluerent per d. foveam Patarinam, ultra reſiſtentiam juris,
6 aderat quoque Municipale Jus Statutarium
7 prohibens hujuſmodi aquarum diverſiones, *Sum. Civium adjacentium num.*11., cujus cenſura reli-
8 gioſè inter Cives eſt ſervanda, *Napo dec.Lucen.*6., *num.*20., *Altogr. conſ.*9. *num.*77., *lib.*1., *Rot. deciſ.*102. *num.*2., & *dec.*317. *num.*1. *p.*10., & *deciſ.*342. *num.*6. *p.*12. *rec.*

Præſertim adſtipulantibus duabus relevantiſſimis circumſtantiis, quarum prima eſt, quod cum ex Planta à Partibus data, conſtiterit aquas derivatas à flumine, tam extra, quam intra Civitatem, fluere per d. foveam *Patarinam*, tanquam Canale manufactum, & deſervire, ne dum aliis artificibus pro diverſis eorum operibus, ſed etiam pro irrigandis hortis exiſtentibus in parte inferiori, exindè ſequitur, quod antiquæ aquæ
9 curſus, non poteſt ulla novatione turbari, mediantè eductione per d. feneſtram, quinimmo quatenus olim fuiſſet aperta, aqua reducenda erat in ſuum priſtinum ſtatum decurrendi per
10 d. foveam Patarinam, per *Text. in l. hoc jure, ff. de aqu. quot.*, & *eſt l. Si quis diuturno ff. ſi ſerv. vind.*, *l. fin. ff. de aqu. pluv. arc.*, *l. ſi manifeſtè C. de ſervit. aqu.*, *l. uſum aquæ C. de aquæd.*, *Bald. conſ.* 241. *num.*2., *Pariſ. conſ.*29. *nu.*10. *vol.*4., aliique allegati in puncto per *Rot. dec.*208. *num.*1. *p.*12. *rec.*, ubi quod circa uſum aquæ tria regularitèr
11 obſervari debent, ſervitus nempè aut inducta per pactum, aut à natura, aut ab antiqua conſuetudine, *Surd. conſ.*447. *num.*10., & 11., *Iaſ. conſ.*150. *num.*10. *lib.*2., *Cephal. conſ.*96. *num.*2., *Cyriac. contr.*179. *n.*1., & 2. *contr.*311. *n.*3.

Receptaque eſt in hac materia diſtinctio com-
12 munitèr amplexa, quod quando aqua fluit ſuo naturali curſu, tunc Dominus fundi, in quo naſcitur, ſeu alterius, per quem decurrit poteſt illam ad ſui libitum divertere, etiam in præjudi-
13 cium fundi inferioris, ex ratione, quod tam aqua orta, quam illa ingreſſa efficitur illius Domini, cujus eſt fundus, ut per *Text. in l. ſi me fundo ff. de aqu. pluv. arc.*, tradit in d. caſu *Cyriac. Contr.*462. *num.*12., *Rot. dec.*208. *num.*5. *par.* 12. *rec.*, & per *Text. in l.*2. *§. item labeo ff. eod. tit.*, *l. ſi quis diuturno ff. ſi ſerv. vindic.*, firmant in ſecundo caſu, *Rot. dec.*241. *n.*1 *cor. Merl.*, & *dec.*425. *n.*9. *p.*4., & *dec.*9. *n.*1. *par.*15 *rec.*

Secus autem eſt in utroque caſu, quando aqua derivatur, ſeu ducitur per foveam, tamquam
14 Canale manufactum; hoc enim caſu præſumendum eſt Dominum fundi, in quo nata eſt, ſeu in quo ingreſſa eſt permiſſione illius curſum in fundum inferiorem, non ex mera facultate, ſed jure ſervitutis acquiſitæ miniſterio hominis, ex opere manufacto, & conſequentèr illicita omni-
15 no redditur diverſio aquæ in præjudicium fundi inferioris, cui ſervitus acquiſita fuit, ut diſtinguendo tradunt *Bartol. in l.*1. *§. Sed etſi in princ. ff. ad l. aquil.*, *l. cui fundum ff. quemadmod. ſer. ammit.*, *Caſtr. conſ.*447. *num.*12., *Burſat. conſ.*37. *num.*11., & *conſ.*235. *n.*54., *Menoch. conſ.*447. *num.*42., *Pont. conſ.*8. *num.*3., *Surd. conſ.*447. *num.*11., *Ruin. conſ.*191. *num.*4. *vol.*1., *Cyriac. contr.*311. *num.*2., *Cepol. de ſerv. ruſt. præd. cap.*4. *de ſerv. aquæd. num.*56., *Viv. dec.*411. *num.*17., *Rot. dec.*174. *num.*3. *par.*2. *diverſ.*, & *dec.*32. *n.*17., *et dec.*425. *num.*14. *par.*4., *et dec.*258. *nu.*6., *cum ſeq. p.*12., *et dec.*9. *n.*2. *par.*15. *rec.*

Secunda circumſtantia eſt, quod niſi controverſa aqua, prout conſuetum fuit, reflueret per foveam patarinam, non ſolùm reſultaret præjudicium pluribus perſonis illa utentibus pro exercitio propriæ artis, ſicque impedirentur incum-
16 bere eorum laboreriis, quod non eſt permittendum, ad trad. per *Decian. conſ.*243. *ſub num.*7., *Grat. Diſcept. for. cap.*480. *num.*3., cum aliis relatis per *Gob. de aqu. q.*4. *n.*5., *et* 6.; Verùm etiam permiſſa diverſione ejuſdem aquæ mediante aperitione controverſæ feneſtræ, aliæ aquæ cadentes in d. foveam patarinam ex ſtillicidiis Domorum illi adjacentium, non amplius impulſæ à præcedenti vehementia, vel ſtagnarent, vel
17 nimia lentitudine fluerent ad Mare, ſicque nequirent amplius ſecum ferre immunditias ſolitas projici in d. foveam, ex quo probabilis orietur timor, quod aer poſſet corrumpi, & ſic evaderet noxius omnibus habitatoribus ejuſdem Civitatis, quorum publica utilitas ſemper præferenda venit commodo privatæ perſonæ, per
18 *Text. in l. unic. §. fin. C. de cad. toll.*, *Bartol. in l. quemadmodum num.*4. *C. de agricol.*, *Cyriac. Contr.* 576. *num.*1., *Cohel. ad Bul. Bo. Reg. c.*31. *n.*218., & conſonant latè exornata per *Rot. dec.*413. *n.*27. *cum ſeqq. p.*12. *rec.*

Non obſtat, quod Molendinum nuncupatum *del Commune*, olim exiſtebat extra Civitatem, & poſtea fuerit introductum, propter ampliationem Murorum ejuſdem Civitatis Ariminenſis, ex quo duo inferebantur à Scribentibus pro poſſeſſoribus d. Molendini, alterum, quod controverſa aqua non flueret antiquitus per d. foveam patarinam jure ſervitutis, alterum, quod aperitio feneſtræ ob lapſum multi temporis fuerit præſcripta
19 ex ratione, quod ea, quæ ſunt exceptibilia ſunt præſcriptibilia, juxta *Theor. Bald. in l. Imperatores ff. de juriſd. omn. jud.*, *l. quod Principi ff. de aqu. pluv. arc.*, *l. quominus ff. de flum.*, *Gabr. Com. Concl. tit. de præſcript.*, *concl.* 1. *per tot.*, *Rot. dec.*97. *par.*13. *rec.*

Pro remotione enim hujuſmodi bicipitis objecti, ponderabant DD., primo quod cum adeſſet aliud Molendinum inferius, quod dedit nomen foveæ *Patarinæ*, ut patuit ex inſpectione Plantæ, & alterius datæ *in Sum. Adjacentium num.*3. conſtiterit de quadam concordia inita inter poſſeſſores utriuſque Molendini de ann. 1542. ſuper expurgatione ejuſdem foveæ, exindè ſequebatur controverſam aquam, ſemper defluxiſſe jure ſervitutis, & ratione condominii, quod operatur,
20 ut nequeat fieri illius diverſio per d. feneſtram, ut per doctrinas ſuperiùs allegatas tradit *Decian. conſ.*243. *ſub num.*7., *Grat. Diſcept. for. cap.*480. *num.*3., *Gob. de aqu. qu.*4. *n.*5., & 6.

Secundo dixerunt pro excluſione prætenſæ præſcriptionis, quod cum iſta à Jure communi
21 fuerit introducta ob bonum publ., ne dominia rerum remaneant in incerto per *Text. in l. omnes populi ff. de præſcript.*, *Oynot. Inſtit. de uſucap.*, & *long. temp. præſcr. num.*4., *Bald. in tract. de præſcr. p.*1. *q.*3. *per tot.*, *Pax Iord. Lucubr. lib.*14. *tit.*24. *tom.*3., *Thuſc. lit. P. concl.*520., utique prætenſa præ-

præſcriptio ſuum nequit operare effectum circa
22 aperitionem d.feneſtræ exiſtentis in public. mœniis Civitatis, quæ non ſunt in dominio, neque
23 in poſſeſſione privatorum, ſine quibus nulla datur præſcriptio, *cap.ſine poſſeſſ. de reg. jur. in 6.*, *Bald. de præſcr. p.3. q.6. num.2.*

Præterea cum verſemur in materia cui reſiſtit Jus commune, ex quo, ut dictum eſt, nemini liceat
24 quidquam facere in muris Civitatis, præſcriptio debet eſſe immemorabilis, nec ſufficit illa 30.,
25 vel 40. annorum, per *Text. in cap.1. de præſcr. in 6.*, *Mareſc. var. reſol. lib.2. c.100. nu.8.*, *Grat. Diſcept.forenſ.cap.561. nu.24.*, & *cap.870. n.23.*, & *cap.918. num.43.*, *Pax Jord.*, *Lucubr. lib.14. tit.24. num.431.*, *Fontanell. dec.337. n.13.*, *Rot. cor. Cavaler. dec.93.*, *cor. Seraph. dec.1404. nu.2.*, & *dec.30. n.13. par.16.*, & *dec.91. n.10. par.14. rec.*

Quæ immemorabilis tantum abeſt, quod fue-
26 rit probata cum ſolitis requiſitis *gloſſ. in c.prim. verb. memoria de præſcr. in 6.*, ut potius ea viſa ſit excludi, tum ex Supplicatione porrecta Papæ à Civibus Ariminen. de an.1502. pro clauſura ejuſdem feneſtræ, paulò ante violentèr apertæ per quemdam Gubernatorem Civitatis, & poſſeſſorem Molendini *del Commune*, *Summ. Comm. num.3.*, tum ex ſubſecuta ſententia lata ſuper d. clauſura de an.1503. *d. Summ. num.4.*, & Adjacentium *num.1.* Tum ex alio Inſtrumento ſtipulato de an.1518., in quo poſſeſſores tunc tempo-
27 ris Molendini *del Commune*, ſe obligarunt claudere eandem feneſtram, qui actus non eſt ambigendum, quin evidentiſſimè deſtruant immemorabilem, ad cujus ſubſtantiam requiritur, ut nihil unquam geſtum, viſum, aut auditum fuerit
28 in contrarium, juxta theor. communit. à DD. receptam, & indeſinentèr amplexam per noſtrum Tribunal, ut videre eſt in *deciſ.314. ſub num.7. par.11.*, *dec.115. num.9. par.14.*, & *dec.139. n.10. par.18. rec.*, & noviſſimè dictum fuit in *Calagurітana Decimarum de ſtan. 1. Julii* 1697. §. *Eſt quoque in fine cor. me.*

Maxime quia ex d. Supplicatione porrecta à Civibus, tunc temporis, informatis de ſtatu rerum, benè colligitur, Galeotum Malateſtam Gubernatorem Civitatis Arimini tirannicè occupatæ à Pandulpho Malateſta, de facto feciſſe aperire d. feneſtram pro divertendis aquis cum eſſet poſſeſſor dicti Molendini *del Commune*, ex quo actu violenter geſto citra ullum dubium exclu-
29 ditur quævis præſcriptio, etiam centenaria, *Gob. com.op.tit.de præſcr.concl.1. n.11.*, *Cobel.ad Bull.Bo. Reg.*, *c.31. n.222.* *Caſteion.concl.13. n.21.*, & *20.*

Quibus poſitis, non meruit attendi quædam concordia inita de an.1680. inter modernos poſſeſſores ejuſdem Molendini *del Commune*, & Civitatem ſuper aperitione d. feneſtræ, & modo ducendi per eam aquam; quoniam quidquid ſit, an fuerit legitimè ſtipulata, & quidquid ſit an Conſilium Civitatis habuerit ad effectum, de quo agebatur, legitimam facultatem, certum eſt, quod cum Civitas exinde fuit reſtituta in integrum à Sac. Cong. Bo. Reg., res redacta dicitur ad priſtinum ſtatum, perinde, ac ſi d. concor-
30 dia nunquam inita fuiſſet, per *Text. in l. quod ſi minor* §. *Reſtitutio*, ubi *Bart. ff. de minor.*, *Ridolph. in prax. par.1. cap.13. num.413.*, *Rot. penes Poſth. de manut. dec.652. num.3.*, *cor. Cav. dec.180. n.3.*

Ex his progredientes DD. ad ſecundam Dubii partem, concernentem expurgationem dictæ foveæ *patarinæ*, dixerunt DD. illam eſſe faciendam in hunc, qui ſequitur modum nimirum, quod DD. Molendini *del Commune*, teneantur expurgare facere d. foveam in parte ſuperiori, ideſt ab eodem Molendino, uſque ad Mœnia Civitatis, quodque ab eiſdem fiat ſimilis expurgatio, etiam in parte inferiori à d. Molendino uſq; ad Crates ferreas Monaſterii S. Matthæi, & ab
31 iſtis Cratis ferreis uſque ad mare, cenſuerunt expurgationem eſſe faciendam per Confinantes, ac Adjacentis, qui utuntur aqua d. foveæ, proportionabilitèr pro rata beneficii, & uſus ejuſdem aquæ, & etiam per alios habentes hortos, contiguos eidem foveæ extra Civitatem, uſque ad mare pro ſimili rata beneficii, & ſervitii, & uſus aquæ, nullo autem modo teneri ad expurgationem dictæ foveæ alios Confinantes, ſeu Adjacentes, qui non utuntur d. Aqua.

Et moti ſunt ne dum ex particulari cenſura Patrii Statuti, dati *in Sum.Adjacentium num.15.*, qua cavetur, ut expurgatio foveæ fiat expenſis
32 DD. Molendinorum: verùm etiam ex obſervantia comprobata, tam ex depoſitione Molendinariorum, quibus multotiès in locationibus injuncta fuit per pactum expreſſum hujuſmodi expurgatio: quàm ex alio Inſtrumento concordiæ inito de an. 1542. *Sum. Adjacentium n.3.*,
33 12., 13. quæ obſervantia in qualibet materia ſemper venit attendenda, *Gabr. conſ.196. n.6.*, *lib.1.*, *Grat.Diſcept.forenſ. cap.521. num.19.*, *Rocc. Diſp. jur. ſelect. cap.193. num.9.*, *Rot. dec.185. n.4. par.5.*, & *deciſ.99. num.9.*, & *deciſ.132. num.6. par.19. rec.*

Cum quibus concordat etiam diſpoſitio juris communis ſancientis, expurgationem foveæ manufactæ, pertinere ad eos, qui habent ſervitutem
34 activam ducendi aquam ad ipſorum uſum, illaque de facto utuntur, ad *Text. in leg.2. ff. de aqu. pluv. arc.*, *Cyriac.Contr.576.*, *Vermigliol. conſ.483. num.7.*, *Pecch. de Aquæd. lib.2.*, *cap.11.*, *qu.4.*, *num.2.*, *Coſt. de port.rat. quæſt.132. num.20.*, *Barz. dec. Bonon.57. per tot.*, & *dixit Rot. in Bononien. Aquarum 20. Aprilis 1687. cor. Rondanino*, & mirificè conſonat vulgat. juris adagium, quod qui
35 ſentit commodum, debeat ſentire, etiam incommodum, de quo latè, *Barboſ. axiom. juris 44. num.1. 2.*, *Rot. dec.333. num.1. par.2. rec.*, & in in terminis aquarum tradit, *Angel. in ſuo Aſtreal. poſt tract. de Confeſſ. num.26.*

Nullatenus autem ad dict. expurgationem faciendam, concurrere debent exteri Adjacentes d. foveæ, cum iſti dumtaxat habeant ſervitutem
36 paſſivam, & ad nil aliud teneantur, niſi ad præſtandam patientiam, per *Text. in leg.*, & ſi fortè §. *Etiam verſ. nam in omnibus ff. ſi ſerv. vind.*, *l. refectio 12. ff. comm. præd.*, benè *Vermig. d. conſil.183. nu.7.*, nimium gravarentur, ſi ultra incommodum, quod recipiunt in propriis Domibus de tempore expurgationis, concurrere etiam deberent ad expenſas. Non reſiſtente quod iſti
37 quoque uti dicantur commoditate d. foveæ ex retentione latrinarum, & ex projectione immunditiarum. Quia hæc omnia ſe habent per accidens, & ſatis compenſantur cum præcitato incommodo de tempore expurgationis dictæ foveæ, ut de ſe patet.

Et ita &c.

R.P.D. MO-

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

ARIMINEN. FOVEÆ PATARINÆ.

Lunæ 2. Junii 1704.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria, juxta modum.

SUMMARIUM.

1 *In mœniis Civitatis nemini licet quidquam facere ſine licentia Principis.*

2 *Aqua ubi defluit per Canale manufactum, non poteſt diverti in præjudicium inferiorum, & ubi aquæ diverſio malam aeris qualitatem inducit* num. 3.

4 *Tranſactio habet vim rei judicatæ.*

Et debet executioni demandari. num. 5.

6 *Tranſactio habetur ac ſi non emanaſſet, ubi ab ea fuit conceſſa reſtitutio in integrum.*

7 *Ad expenſas expurgationis foveæ patarinæ proportionabiliter tenentur illi, qui utuntur beneficio Aquæ – declara ut* num. ſeqq.

8 *Adjacentes non utentes aqua activè, ſed habentes dumtaxat ſervitutem paſſivam, ſunt exempti ab expurgatione foveæ.*

Ampl. etiam ſi aliquod tenue commodum conſequantur, & de ratione.

DECISIO L.

QUemadmodum ſub die 11. Martii 1699. DD. Reſpondentes dubio per Me tunc propoſito, cenſuerunt nõ eſſe locum aperitioni feneſtræ, nec eductioni aquæ per eam, & expurgationem foveæ *Patarinæ* eſſe faciendam per DD. Molendini nuncupati *del Commune* tàm in parte ſuperiori, ſcilicèt ab eodem Molendino, uſque ad mœnia Civitatis, quàm in parte inferiori à d. Molendino, uſque ad crates ferreas Monaſterii S. Matthæi, ab iſtis verò uſque ad Mare per Confinantes, ſeù Adjacentes, utentes aqua proportionabilitèr ad ratam uſus, & ſervitii; ità, & hodiè, *in deciſis* perſiſtere non dubitarunt, juxtà tamen modum inferius recenſendum.

Quo enim attinet ad primam præteritæ reſolutionis partem, reſpicientem aperitionem feneſtræ, & eductionem aquæ per eam, iterum viſum fuit eidem non eſſe locum, attenta Juris communis ſanctione, juxtà quam in mœniis Civitatis, Supremo Principe inrequiſito, & inconſulto, nemini quidquam innovare licèt, ad *Text. in l. ſanctum §. In municipiis, & in l. Sacra loca 9. §. Muros ff. de rer. diviſ.*, & benè animadverſa per *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 8. n. 45., & ſeq., Borell. de Magiſtr. edict. lib. 4. cap. 10. n. 44., & 45.*

Accedente præſertim maximo præjudicio, quod per diverſionem aquæ à fovea Patarina,
2 indubitantèr irrogaretur, nedùm pluribus particularibus perſonis, qui eadem aqua per opus, ſeu canale manufactum decurrente, utuntur pro exercitio propriæ artis, & pro irrigandis hortis in parte inferiori exiſtentibus, verùm etiam univerſæ Civitati ob malam aeris qualitatem, quam præfata aquarum diverſio induceret, prout deponunt Phyſici, *prxt. Sum. Comm. n. 1.*: in quibus terminis eo faciliùs deneganda venit prætenſa feneſtræ aperitio, & conſecutiva diverſio aquarum per foveam Patarinam prolabentium, juxtà perpenſa quoad primam propoſitionem per *Rot. in Bononien. aquarum 14. Decembris 1699. §. Verùm cor. R. P. D. meo Anſaldo*, & circa ſecundam *Cy-*
3 *riac. Contr. forenſ. 576. n. 1. Rot. dec. 413. num. 27. cum ſeq. par. 12. rec.*

Non relevante repetito objecto tranſactionis initæ uſque, & de anno 1680. inter DD. Molendini *del Commune*, & Communitatem Arimini, per quam eiſdem DD. Molendini *del Commune* tribuitur facultas aperiendi feneſtram prope eorum Molendinum in Muro Civitatis contiguo, ad hoc, ut irruentibus pluviis, & excreſcente nimiùm aqua foveæ Patrinę, per eamdem fene-
4 ſtram defluat; cui quidem tranſactioni vim rei judicatæ præſeferenti nullatenùs denegari valeat
5 executio, ſicuti advertit *Grat. Diſcep. for. cap. 400. n. 27., Vrceol. de tranſ. qu. 4. n. 65., et qu. 69. n. 1. cum duob. ſeq., Rot. dec. 473. n. 1. par. 14. rec., et in Rom. fideicom. 15. Ian. 1700. §. Ex hoc proindè, et 17. Iun. 1701. §. De reliquo cor. R. P. D. meo Anſaldo.*

Omiſſa etenim Juris inſpectione, an in Tranſigentibus adeſſet talis facultas diſponendi de Muris Civitatis, abſque Supremi Principis auctoritate, & aſſenſu, iterùm pro remotione objecti ponderabant DD., quod cum adversùs eamdem tranſactionem, à Sac. Congreg. Bo. Reg. conceſſa fuerit Communitati reſtitutio in integrum, & per ſucceſſivam ſententiam R. P. D. mei Caſſarelli, de voto ejuſdem Sac. Congr. latam, ac ſubindè ab Em̃o Aſtallio Romandiolæ Legato confirmationis robore communitam, ejuſdem fene-
6 ſtræ clauſura demandata extiterit, res dicitur ad primævum ſtatum redacta, perindè acſi prædicta tranſactio nunquàm emanaſſet, ex traditis per *Onnat. de contract. tom. 1. tract. 6. diſput. 22., Rot. dec. 296. n. 7. cor. Bich., dec. 207. paritèr n. 7. cor. Cer., dec. 250. n. 4. par. 17., & in Rom. Cenſus 15. Jan. prat. §. Corruere cor. R. P. D. meo Anſaldo.*

Atque hinc deveniendo DD. ad ſecundam partem præteritæ reſolutionis, concernentem expurgationem foveæ, eam hodiè reformando, cenſuerunt præfatam expurgationem eſſe faciendam à mœniis Civitatis (à quibus limitatè incipit hodierna reſolutio) uſque ad Mare, expenſis DD. Molendini *del Commune*, & aliorum Adjacentium, utentium aqua activè tantùm, proportionabilitèr pro rata ſervitii, beneficii, & uſus aquæ. Ratio autem ſic decidendi quoad DD. Molendini *del Commune* ſtetit in eo, quod cum ipſi nullum ſubeant onus pro expurgatione foveæ à parte ſuperiori, quæ fit ab Artificibus, & DD. Molendinorum in eadem parte ſuperiori exiſtentium, ut *in Summ. Reſponſ. Commun. num. 2.* Et viceverſa magnam utilitatem retrahant ab
7 eorum Molendino, æquitati, ac rationi conſonum, undique viſum fuit, quod ipſi cum aliis Adjacentibus inferioribus, utentibus aqua activè pro rata ſervitii, beneficii, & uſus aquæ proportionabilitèr ad exſpenſas expurgationis foveæ, concurrere debeant, ſicuti obſervat *Gloſ. in l. 2. §. apud Alphenum, verb. vicinum propè fin. ff. de aqu. pluv. arcend., Riminald. ſen. conſ. 276. n. 27., Cyriac. Contr. 576. num. 21., & ſeqq., Pecch. de Aquæd. lib. 2. cap. 11 qu. 4. n. 2., Rot. in d. Bononien. aquarum 14. Decemb. 1699. §. Neutra cor. R. P. D. meo Anſaldo.*

In quem ſenſum eo libentius DD. inclinarunt, attenta reſolutione Sac. Congr. Bon. Reg., quæ reformando ſententiam R. P. D. mei Caſſarelli, de ejus voto latam, in ea parte, in qua expurgatio fo-

foveæ decernebatur facienda à DD. Molendini *del Commune* ab eodem Molendino uſque ad crates ferreas Monialium S. Matthæi tantùm, & ab his uſque ad mare ab omnibus Adjacentibus utentibus aqua, decrevit, ut à mœniis Civitatis uſque ad Mare facienda eſſet expurgatio à DD. Molendini, unà cum memoratis Adjacentibus *Summ. prat. Adjacentium n.*8. Quam quidem reſolutionem confirmavit Emus Legatus per ſententiam in faciem loci prolatam, pluriès in contradictorio Judicio auditisPartibus *eod.Sum.n.*10.

Non ſic tamen DD. reſolvendum putarunt, quoad Adjacentes non utentes aqua activè, ſed habentes dumtaxat ſervitutem paſſivam, quos exemptos eſſe debere denuò crediderunt ab hujuſmodi expurgatione, ſed ſolùm pati, quod cæteri Adjacentes, ad quorum directum commodum, & utilitatem aqua foveæ *Patarinę* inſervit, eamdem foveam reficiant, illamque propriis
8 ſumptibus, & expenſis expurgent, ex adnotatis per *Cyriac. dict.Contr. for.*576. *n.*11., 12., *&* 22., *Actolin.Reſol.*110. *n.*39., *& ſeqq.*, *Cepoll. de Serv. ruſtic. pręd. cap.*86. *n.*112. *verſ. non ſolùm quando*:
9 etſi ex hujuſmodi ſervitute paſſiva aliquod tenue commodum reſultat prædictis Adjacentibus, prout eſt retentio latrinarum, & projectio immunditiarum, illud ſatis compenſari valet cum incommodo, quod in propriis domibus recipiunt de tempore expurgationis foveæ, ut obſervat etiam deciſio quæ revidetur §.*fin.*

Et ità utrâque &c.

S. Congr. Bo: Reg. quoad ſecundi dubii reſolutionem,ſecuta non fuit Votum S.Rotæ: propoſita enim Cauſa ſub die 27. Auguſti 1707. reſcripſit: *Dominos molendini del Commune,teneri ad expurgationem foveæ uſque ad mœnia antiqua Civitatis;add.verò mœniis uſque ad mare teneri,Adjacentes, utentes aqua activè*, & repropoſita Cauſa die 15. Febr.1708. reſcripſit: *In deciſis,firma remanente Clauſura feneſtræ, & ad D. Ponentem pro expeditione.*

R.P.D. DELL' OLMO.

CAVALLICEN. HOMAGII.

Ven. 20. *Martii* 1699.

ARGUMENTUM.

Baro, non ex eo quod habeat Dominium Iuriſdictionale in toto Feudo, valet illatio, quod habeat,etiam Dominium directum fundiarium ſuper omnibus bonis ſitis intra Feudi limites, niſi de eo concludenter doceat. Afferuntur plures conjecturæ ad hujuſmodi Dominii excluſionem, ac nonnullæ ad illius probationem, ſed hæ refelluntur, ac concluditur, quod in dubio pro libertate bonorum ſemper venit pronunciandum.

SUMMARIUM.

1 *In præſtatione Homagii,antiqua forma debet obſervari.*

2 *Baro, ubi in præteritis fuit recognitus in Dominum Juriſdictionalem, non debet recognoſci in Dominum directum fundiarium.*

3 *Baro prætendes eſſe Dominum directum fundiarium, tenetur id probare*; & num.6., & 53.

4 *Fundamentum intentionis debet concludenter probari.*
Ampl. num.7.

5 *Omnia bona præſumuntur allodialia.*
*Ampl.*1. *non obſtante,quod ſita ſint intra fines feudi.* ibid.
*Ampl.*2. *non obſtante pręſtatione Homagii facta per Dominos domorum*, num.35.
*Ampl.*3. *licèt bona ſita intra limites feudi probentur in magno numero feudalia*, num.39.
*Ampl.*4. *ubi verſemur in dubio*, num.53.
*Ampl.*5. *in Statu S.R.Eccleſiæ*, num.53.
Et in Comitatu Venaiſino, num.31.
Limit. Ex conſuetudine Galliæ, num.27., *& Britanniæ*, num.28. *Et de ratione*, ibid.

6 *Baroni aſſerenti bona ſita intra feudi fines,non eſſe allodialia, debet id probare*, & num.8.
Habens pręſumptionem juris pro ſe relevatur ab onere probandi, ibid.
Ampl. num.7.

7 *Ad probandum ea, quæ ſunt contra Juris diſpoſitionem,probationes concludentiores requiruntur.*

8 *Baro non ex eo, quod ſit Dominus Caſtri, & Juriſdictionis, valet illatio, quod ſit Dominus univerſalis directus, & fundiarius ſuper omnibus bonis, ſitis intra feudum, & ſupra* num.6., & ſeq.

9 *A Juriſdictione Feudi ad Dominium ſuper bonis in Feudo ſitis, non valet illatio.*

10 *Dominium directum univerſale in Baronem, ex quibus excludatur*, & num. ſeqq.
Excluditur ex alienationibus aliquorum bonorum, factis cum enunciativa allodialitatis, num.11.
Ex quo conſtet de dominio directo aliquorum, quoad certa bona, num.12.
Ex Bannimentis factis per Baronem ad recognoſcendum illum in Dominum reſtrictis ad certas perſonas, num.13.
Declara, ut num.14., & 15.
Ex alienationibus factis à particularibus in Baronem,cum translatione in ipſum directi dominii,& majoris Signoriæ, num.17., & num.47.
Ex iteratis confeſſionibus per Barones emiſſis,quod dominium non ad ipſum, ſed ad alios pertinebat, num.18., & num.43.
Ex probatione exiſtentiæ alterius Condomini, n.19.

15 *Bannimenta probant dominium in Barone.*
Limit. ubi effectu caruerunt, num.16.

18 *Confeſſio præjudicat confitenti, & ejus Succeſſoribus.*

20 *Dominia directa particularium perſonarum, ſunt compatibilia cum univerſali dominio,licèt mediato Baronis.*
Limit. num.22.

21 *Dominium univerſale in Barone, non excluditur ex conceſſionibus in Emphyteuſim factis à particularibus, & de ratione.*

23 *Dominium Univerſale fundarium in Barone, probatur ex conjecturis.*
Hæc referuntur, num.24. 33. 37. 40. 42., & 45.
Et refelluntur, ibid. num. ſeqq.

25 *Coloni adſcriptitii, Agricolæ, & Cenſiti, reputantur poſſeſſores bonorum intra limites Feudi.*
Ampl. ex Conſuetudine Galliæ, num. 26., & 27.
Ac Britanniæ, num.28.

29 *Dominium Univerſale in Barone, non probatur, ex pacto præſtandi opera perſonalia, & de ratione.*
Ampl. ubi loco ſervitii perſonalis, paciſcita fuit ſolutio alicujus certæ ſummæ, num.30.

31 *In*

31 *In Comitatu Venaiſino vivitur jure ſcripto.*
In Gallia vero vivitur jure conſuetudinario, n.32.
34 *Homagium præſtatur à Vaſſallis, nedum ratione Feudi, ſed etiam Juriſdictionis.*
Et ex illius præſtatione non infertur ad dominium univerſale, num.35.
Ampl. ubi nulla fuit in ipſa præſtatione habita mentio Dominii Univerſalis directi, n.36.
38 *Dominium univerſale fundiarium in Barone non probatur ex probatione Dominii ſuper bonis particularibus.*
46 *Teſtes examinati in alio Judicio, & inter diverſas perſonas nil probant.*
48 *Confeſſio Procuratoris abſque legitimo mandato Procuræ Communitati non præjudicat.*
Limit. Ubi Communitas in publico Conſilio factum Procuratoris approbavit, num.49.
Declara limitationem, ut num.50.
51 *Publicum Conſilium in iis, quæ ſingulorum intereſſe concernunt, non poteſt præjudicare illis, qui non conſenſerunt.*
52 *Major pars Univerſitatis non poteſt minorem obligare abſque totius Univerſitatis utilitate.*

DECISIO LI.

PRovocante D. Duce Caderoſiæ, Barone Caſtri de Thoro à Sententia A. C., quæ præceptum Auditoris Generalis Avenionen. de præſtando fidem, & Homagium D. Duci per Communitatem, Conſules, & Homines d. Caſtri reformavit in ea parte involvente in Barone qualitatem Dominii alti fundiarii, ſeù directi univerſalis ejuſdem Baroniæ, directa mihi fuit appellationis Commiſſio, ad cujus normam, dato congruo dubio = *ſub qua forma ſit præſtandum Homagium, & facienda recognitio?* prodiit in hodierna audientia reſcriptum =, *præſtandum eſſe Homagium, & faciendam eſſe recognitionem juxta modum, videlicet, juxtà formam ab antiquo fieri ſolitam, itaut non importet favore Baronis altum dominium directum univerſale, ſeu fundiarium ejuſdem Caſtri, ac totius Territorii, ſed ſolùm dominium Juriſdictionale, reſervato tamen Baroni jure forſan ipſi competituro, quoad ea bona particularium Subditorum, qui illum uti dominum directum recognoverunt.*

Et jure quidem, in Homagiis; namque Baroni per d.Communitatem præſtititis de an.1405., 1428., 1478., e 1490. cum nulla habeatur mentio de dominio directo, ſeu fundiario univerſali omnium prædiorum exiſtentium in prædicto Territorio, ſed recognitio facta fuerit ſub certis modo, & forma, verbiſque importantibus dominium Juriſdictionale Baronis in res, ac perſonas ejuſdem Communitatis, ut in illius *Summ. n.5., 6., 7., & 10.*, non debet in hac notiſſima
1 Homagii præſtatione nova forma introduci, per quam Baro in dominium directum, & fundiarium recognoſcatur, ſed ea ſervanda eſt, quam
2 in præcedentibus communitèr obſervatam fuiſſe comperimus, ex *cap.qualitèr §. Si verò ibi = aut ſi ideo jurat fidelitatem, non quia habeat feudum, ſed quia ſub Juriſdictione ſit ejus, cui jurat. tit.qualit.jur. deb. vaſſal., Bald. in cap.1. §.Pactiones n.1. de Pac. Conſtant., Surd. conſ.172. in fin., Ramon.conſ.99. per tot., Iacobin. in tract. de Homag. n.15., Menoch. de Arbitr. cent.6. caſ.577. n.2., Mart. de Iuriſdict. par.1 cap.27. n.12., Silvan. de recogn. feud. cap.107. in fin., Sola ad Conſtit. Sabaud. rubric. de Iur. Emphyt. Gloſſ.3. n.1., Theſaur. lib.1. qu.38. n.11., & 15., Cancer. var. Reſol. lib.3. cap.10. in fin., Iovius de ſolemnit. in contract. minor. Gloſſ.7. n.32., Lagun. de Fruct. par.1. cap.30. n.139.*

Potiſſimùm verò cum nulla, ex parte Ducis
3 allata fuerit aſſerti univerſalis directi dominii probatio, quod tamen ipſe concludentèr probare teneretur, non ſolùm tanquàm fundamen-
4 tum propriæ intentionis, *leg.2. ff. de probat., leg. Actor. Cod. eod. tit., Surd. conſ.311. n.6., & 7., Valenz. conſ.178. nu.1., Mareſcot. var. Reſ. lib.1. cap. 85. n.10., Tondut. qu. Civil. lib.1 cap.41. n.1., Rot. cor. Burat. dec.426. n.4., cor. Duran. dec.28. n.18., cor. Cer. dec.324. n.4., & 8., & in rec. deciſ.629. n.9., & ſeq., & dec.797. n.3. par.18., & dec.119. n.2. par.19., & in Cavallicen. Dominii 19. Ian.1680. cor. Albergato, & 5. Iunii 1684. cor. Pauluccio;*
5 Verùm etiam ad elidendam contrariam Juris præſumptionem, quæ viget, ut bona quæcumque, licèt ſita intra fines Territorii feudi, ſeu Caſtri, præſumantur libera, ac allodialia juxtà eorum primævum naturæ ſtatum, *l. altius, & l. ſi in ædibus Cod. de ſervit. & aqu., cap.1. §.1. verſ. defunctio tit. ſi de feud. fuer. contr. inter dom. & agnat., cap.1. juncta Gloſs.1. de contr. inter maſcul. & fœm. lib.2. feud., Menoch. de Præſ. lib.3. præſ.91. nu.3. & præſ.100. n.5., Roſent. de Feud. cap.12. concl.14. n.10., & ſeq., Argel. de Legit. contr. qu. 19. art. 5. n.103., & 105., Cancer. var. Reſ. lib.1. cap.11. n. 31., Rot. cor. Burat. d. dec.426. n.4., & ibi Add. n.12., cor. Duran. d. dec.28. n.13., & in rec. dec.93. n.30., et ſeq. par.5., d. dec.797. n.1. par.18., et d dec.119. num.3., et 16. par.19.*

Quippe hæc Juris præſumptio ita efficax eſt, ut
6 non ſolùm transferat in Baronem onus probandi bona eſſe ſubjecta, & feudalia, *l. fin. in princ. ff. quod met. cauſ., leg. ſivè poſſidetis Cod. de probat.*, ſed
7 prætereà operatur, ut illius probationes eò fortiores eſſe debeant, quo ipſe contra Juris præſumptionem laborat, *Gloſſ., et DD. in l. tranſact. 10. Cod. de tranſact., Surd. conſ.135. n.27., et conſ. 151. n.24., et ſeq., Valenz. d. conſ. 178. nu.7., et ſeqq., Add. ad Burat. d. dec.426. n.13., Rot. coram Dur. d. dec.28. n.18., et cor. Cer. d. dec. 324. n.4.*
Non enim ex eo, quod Princeps, ſeu Baro ſit
8 Dominus Caſtri, & Juriſdictione in toto ejus Territorio potiatur, valet illatio ad Dominium etiam univerſale directum prædiorum exiſtentium intrà limites ejus Territorii, *cap. nimis de jur. jur., Surd. conſ.135. n.27., Lud. Bel. conſ.111. n.6., Peregr. conſ.16. n.4., Mantic. de Tacit. lib.22. tit.20. n.26., Argel. de legit. contrad. d. qu.19. art.5., Mareſcot. var. Reſ. lib.1. cap. 85. n.11., Tondut. d. cap.41. num.1. et ſeqq., Add. ad Burat. d. dec.426. n.15., Rot. cor. Cer. dec.324. n.8., et in rec. dec.452. n.14. par.13., dec.628. n.37., et dec.797. n.4., et 5. par.18., et in d. Cavallicen. Dominii 19. Jan.1680. cor. Albergato*, cum aliud ſit habere Juriſdictionem in aliquo Feudo: aliud verò habere domi-
9 nium in prædiis ibidem ſitis, ut obſervant *Add. ad Burat. d. dec.426. ſub nu.15., Duran. d. dec.28. num.24.*

Tantùm autem abeſt, quod D. Dux probet prædictum directum univerſale dominium, ut potiùs illud excludi videatur ex quampluribus
10 actibus, tam ex parte Communitatis, ejuſque particularium, quàm ex parte Baronis promiſcuè expletis. Ex parte, inquam, Communitatis, ejuſ-

que particularium excluditur, tum ex alienationibus bonorum peractis de an.1459., & 1501. cum enunciativa, quod illa erant allodialia, & libera ab omni jugo, & onere ſervitutis *Summ.*
11 *Comm. n.*22.; hæc ſiquidem libertatis denominatio prætenſæ feudalitati contrariatur, ad tradita per *Oltrad. conſ.*234. *n.*2., *Surd. deciſ.*253. *n.*9., *Rot. cor. Cer. dec.*324. *n.*6., & 7., & *in rec. dec.*797. *nu.*14. *par.*18., tum etiam ex aliis quamplurimis explctis ab an.1430. uſque ad an.1643., & relatis *in d. Summ. n.*15., 16., & 17., in quibus bona ipſa vendita extare aſſeruntur ſub directo dominio, & majori Signoria, vel ipſorummet alienantium, vel aliorum particularium, quibus Jus laudandi, inveſtiendi, prælationis, & percipiendi laudemia reſpectivè reſervatur, una cum ſubſecuta ſolutione laudemiorum, addita ulterius ſententia lata de anno 1598. favore PP. Cartuſianorum, ut in dominos directos recognoſcerentur cujuſdam prædii per mulierem acquiſiti, *d. Sam. n.*18.; quoties enim in Feudo Baronis conſtat de dominio directo aliquorum quoad certa bona, ex hoc ipſo excluſum rema-
12 net illud, quod ad ſe ſpectare in toto Territorio contendit Baro. *Cancer. var. reſol. lib.*1. *cap.*11. *n.*36., *Tondut. Reſol. civil. d. cap.*41. *n.*3. & 9., *Rot. dec.*628. *n.*34., & *ſeqq.*, *dec.*629. *n.*12., & *d. deciſ.*797. *n.*15. *par.*18., & *in Rom. Caſtri Orciani* 24. *Junii* 1646., §. *Quod maximè*, *cor. Albergato*, & *in Imolen. Bonorum* 23. *Jan.*1679. §. *Prout cor. eod.*, & *in Cavallicen. Dominii* 19. *Jan.* 1680. §. *Inſufficiens cor. eod.*, & 5. *Jun.* 1684., §. *Quodque*, *cum ſeq. cor. Pauluccio*, & *in Cavallicen. Vinteni* 21. *Jun.* 1697., §. *Et demùm coram R. P. D. meo Priolo*.

Excluditur etiam ex iis, quæ nomine Baronis peracta ſunt: primò ſi quidem ex generalibus Bannimentis ab ipſo promulgatis de an.1404., & 1478., in quibus eæ dumtaxat perſonæ ad recognoſcendum Baronem in dominum invitantur, *quæ recognitionem facere tenentur*; hæc enim reſtrictio ad certas perſonas, excludit illius univerſale directum dominium, cum præſupponat
13 aliqua adeſſe bona ipſius dominio non ſubjecta, *Rot. in d. Cavallicen. Dominii* 19. *Januarii* 1680. §. *Tandem cor. bo. me. Albergato*, & *in Cavallicen. Vinteni* 15. *Junii* 1693. §. *Minus relevat in fin. cor. bo. me. Emer.*, & 21. *Junii* 1697. §. *Cæterum cor. R.P.D. meo Priolo*; Non obſtante, quod relata verba, *quæ recognitionem facere tenentur*, vi-
14 deantur ſtare declarativè, ſeu cauſativè, non autem taxativè, itaut omnes poſſidentes in Territorio complectantur, *cap. Abbate* 25. *de verb. ſignif.*, *Cocc. dec.*448. *n.*10. *cum vulgatis*, atque ita potiùs inſerviant ad probandum Baronis domi-
15 nium, ut regulare eſt de omnibus Bannimentis, juxta tradita per *Ludovic. Bel. conſ.*111. *ſub n.*7., & *n.*21., *Poſt. de Manut. obſer.*28. *n.*1., *Card. de Luc. de ſervit. diſc.*35. *n.*11., & 12., *Afflict. deciſ.*267. *n.*1., *Rot. poſt eumd. Poſt. de Manut. deciſ.*215. *n.*3.. Ultraquod enim litera ipſa contrarium præſefert, adhuc cum non conſtet Communitatem prædictis Bannimentis obtemperaſſe, niſi cum præſervativa libertatis, aliorumque Jurium poſſidentibus in diſtrictu Caſtri competentium, id ipſum dubiam Bannimentorum intelligentiam interpræatur contra Baronem, cujus
16 proclamata, ſi effectu caruere nullam præſumptionem pro illius dominio conſtituunt, *Cancer. var. Reſol. lib.*3. *cap.*4. *n.*146., *Rot. in rec. d. deciſ.*797. *n.*16. *par.*18., & *in d. Cavallicen. Vinteni cor. bo. me. Emer.* §. *Minuſque*.

Secundò dominii univerſalis Baronis excluſio, clariùs manifeſtatur ex alienationibus titulo permutationis factis in Barones de an.1531., & 1575. à particularibus perſonis d.Caſtri, *d. Sum. n.*13., & 14., in quibus cum alienantes tranſtu-
17 lerint in Baronem directum dominium, majorem Signoriam, & Jus laudandi, quod ipſis in bonis alienatis competere aſſeritur, ex hoc ipſo Barones faſſi ſunt, ſe antea fuiſſe deſtitutos dominio, quod à perſonis privatis actu poſtmodum acquiſiverunt, *Rot. cor. Cer. d. dec.*324. *n.*6.

Tertiò in idem coincidunt conſimiles eorumdem Baronum confeſſiones, tùm in concordia inita cum Communitate de an.1508., in qua Baro tunc temporis, recedendo à conceſſione emphyteutica quorumdam bonorum in contrada *la Coudoliere*, eorumdem dominium ad Communitatem ſpectare fatetur, *Sum. n.*19., prout cum effectu emphyteuta Communitatem in Dominam recognovit, *d. Sum. nu.*20.; tum etiam in alio Inſtrumento an.1586., in quo pariter Baro declarat dominium directum cujuſdam domus, una cnm jure laudandi, & inveſtiendi, non ad ſe, ſed ad alium particularem Dominum perti-
18 nere, *d. Sum. n.*21.; Hujuſmodi namque reiteratæ confeſſiones in actibus adeò proportionatis emiſſæ, nedum confitentes ipſos, ſed & eorum quoque ſucceſſores ex eodem Jure venientes afficiunt, *Ruin. conſ.*50. *n.*13. *lib.*1., *Cocc. dec.*2358. *n.*28., *Rot. in rec. dec.*357. *n.*5. *par.*17.

Quartò demùm prædictis robur adijcit concordia inter Baronem, & Communitatem itidem inita de an.1552., in qua diviſis pro æquali quibuſdam terris nuncupat. *del Trenteno*, utrique condividenti jus laudandi, inveſtiendi, cenſuſque annuos ab Emphyteutis percipiendi pro medietate reſervatur, ſignum evidens, quod non ſolus Baro habet univerſale aſſertum dominium, cum huic univerſalitati nil magis repu-
19 gnet, quàm probatio exiſtentiæ alterius Condomini, *Rot. d. dec.*629. *n.*12., & *d. dec.*797. *n.*15.

Quin prædictor. omnium actuum efficaciam deſtruat ponderatio, quod dominia directa particularium perſonarum, utpotè ſubalterna, compatibilia ſint cum univerſali directo dominio,
20 licèt mediato Baronis, ut obſervat, *Tondut. Reſolut. civil. lib.*1. *d. cap.*41. *n.*5., & *ſeqq.*; indeque ab eorum conceſſionibus, tanquam ſub emphyteuticis, argui non liceat ad excluſionem directi
21 dominii univerſalis Superioris, *ad Text. in cap. imperialem*, §. *Illud quoque de probibit. feud. alien.*, *Card. de Luc. de feud. diſc.*59. *ſub n.*8., *Roc. Diſp. jur. ſelect. cap.*59. *n.*15., & *ſeqq.* Objectum quippe procederet, ubi cæteroquin aliundè de prædicto aſſerto univerſali dominio Baronis conſtaret, quod cum ex hucuſque probatis, ſecus ſit, ac præ-
22 tera, quamplures ex allatis conceſſionibus factis à particularibus præſeferant *majorem Signoriam* in ipſis concedentibus, appellari non poſſunt ſubemphyteuſes, nec conſequentèr ſe compati cum dominio directo Baronis, cujus nullam in laudando, ſeu inveſtiendo præſervarunt ſuperioritatem.

Multoque minùs ad ſtabiliendum dominium uni-

23 univerſale directum in Barone ſuffragantur nonullæ conjecturæ, quæ ab illius Defenſoribus cumulabantur: Non quidem prima deſumpta ex aſſerto originario ſtatu hominum dicti Caſtri, qui cum ab antiquo taleas, & ſervitia Baroni præſtare conſueverint, ut conſtat ex Inſtrumento concordiæ an.1299., *Sum.* Ducis *n.7.*, per hoc
24 ipſum præſumi debeant, tàm quoad perſonas, quàm quoad bona illius dominio ſubjecta, *Lud. Bell. conſ.*111. *n.*8., itaut quaſi ab initio omnia bona à Barone receperint ſub annua reſponſione, vel cenſu, reputari debeant veluti merè coloni ad-
25 ſcriptitii, Agricolæ, & Cenſiti, *ad Text. in l. omnes 8. ubi Gloſſ. in verb. tributariis, & leg. ſervos tributarios 12. Cod. de Agricol., & Cenſit. lib. 11.*,
26 quod ex generali conſuetudine in finitimis Galliæ provinciis obſervat, *Ludov. Bell. conſ.7. in princip., & n.10., conſ.8. n.5., conſ.9. n.13., conſil.103. ſub n.4. et 5., & d. conſ.111. n.7., Papon. Arreſt. Franc. lib.13. tit.2. arreſt.9., Argentr. ad conſuetud. Britann. artic.277. in Gloſſ. entre les metes de la Seigneurie n.4.* ubi quod ibidem bona omnia
27 præſumuntur ſerva, *Tondut. d. cap.41. in princ. & n.5.* ubi quod in Brittannia nulla eſt terra,
28 quæ alterius dominio directo non ſubjaceat.

Allata ſiquidem tranſactio de an.1299. inter Baronem, & homines populares Communitatis inita, tametſi præſuppoſitivè referat opera perſonalia per dd. homines Baroni præſtari ſolita, attamen cum hæc deberi etiam potuerint ratio-
29 ne univerſalis Juriſdictionis, & Superioritatis, quam Baro habet in Caſtro, nihil conferunt ad probationem illius univerſalis dominii directi in toto territorio, juxta firmata *in d. Cavallicen. Vinteni 21. Junii 1697. §. Et demum cor. R.P.D. meo Priolo*; Potiſſimum verò quia cum in eadem tranſactione id præcisè actum fuerit, ut loco perſonalis ſervitii, certa limitata ſumma per
30 præfatos homines Baroni perſolveretur, trahi exindè non poteſt illatio ad præd. univerſale directum dominium, ut *per text. in l. cum Aquiliana 5., & l. cum tutoribus 9. ff. de tranſact., dict. fuit in d. Cavallicen. Vinteni 15. Junii 1693. §. Conſtat ſiquidem cor. bon. mem. Emer., & 21. Junii 1697. §. Iterum cum ſeqq. cor. R.P.D. meo Priolo*; præſertim in hoc Comitatu Venaiſſino, in quo cum vivatur Jure ſcripto, omnia bona præſumuntur libera, & allodialia, ad differentiam ejus,
31 quod ſervatur in finitimis Galliæ Provinciis, in quibus attento Jure conſuetudinario, ex præci-
32 tatis DD. præſumptio ſtat pro ſervitute, *Rota in Cavallicen. Dominii 5. Iunii 1684. §. Ideoque cum ſeqq. cor. Pauluccio.*

Non ſecunda elicita ex Homagiis, ut præfer-
33 tur præſtitis de an.1405. 1416. 1428., & 1478., ex quibus regularitèr deſumitur argumentum ad probationem directi dominii, juxta tradita per *Ludovic. Bell. conſ.111. n.7.*: quoniam cum Ho-
34 magium, nedùm ratione Feudi, ſed etiam ratione juriſdictionis, communiter ſoleat ab omnibus Vaſſallis præſtari *cap.1. §. Si verò, tit. qualit. jurar. deb. Vaſſal. lib.2. feud., Gonzal. in cap. ſignificaſti 4. n.30. de elect., & in cap. nimis 30. n.6. de jur. juran., Mart. de juriſd. par.1. cap.27., Solorz. de jur. ind. tom.2. lib.2. cap.23. n.22., Salgad. de leg. politic. lib.1. cap.4. §.1. n.28., Roſſental. de Feud. cap.6. concl.85., Tondut. d. cap.41. nu.30., Lagun. de Fruct. par.1. cap.30. n.96., & ſeqq.*, conſequens fit ut per illius præſtationem non tolla-
35 tur præſumptio, quæ ea non obſtante, adhuc durat pro libertate, & allodialitate bonorum, *Specul. lib.4. part.3. de Feud., Menoch. de Præſ. lib.3. præſ.91. nu.19., & ſeqq., Rot., in d. Cavallicen. Vinteni 15. Junii 1693. §. Neque cor. bo. me. Emerix.*

Eoque certiùs cum forma ipſa, ſub qua prædicta Homagia præſtita leguntur, denotet actum fuiſſe de iis præſtandis titulo ſimplicis Vaſſallaggii, eoque animo recognoſcendi dominium juriſdictionale Baronis, non itidem directum ſive fundiarium; in Homagio ſiquidem ann.1405. Homines Communitatis declararunt *Baronem habere omnem juriſdictionem in perſonis, & rebus ipſorum*. In altero ann.1428. ipſum Baronem recognoverunt *in Dominum ratione dominii, ſive juriſdictionis loci, ac Territorii de Thoro*, atque in poſtremo an.1478. jurarunt *ſe tenere ſub dominio, & juriſdictione Baronis Domos, Terras, Vineas &c.*, ſuperaddita proteſtatione eorum libertatis in reliquis præſervativa; Quamobrem cum nulla unquam in his facta fuerit mentio dominii directi univerſalis totius Territorii eo modo, quo facta noſcitur in aliis privatis recognitionibus, de quibus *in Sum. Baronis n.6., & 9.*, ſola generalis expreſſio ſubjectionis tam quoad perſonas, quàm quoad bona, intelligenda eſt correlativè
36 ad ſolum dominium juriſdictionale in eiſdem bonis, non autem ad proprietatem, & dominium directum agrorum totius Territorii, *Surd. conſ. 135. n.26., & 27., Rot. cor. Duran. dec.28. n.25. & 26., & cor. Cer. dec.324. n.7., & 8., & in rec. dec.628. n.36. par.18., & in d. Cavallicen. Dominii §. Hoc autem cor. Pauluccio, & in d. Cavallicen. Vinteni §. Neque cor. Emer.*

Non etiam tertia deſumpta, tum ex nonnullis alienationibus bonorum factis à particularibus, cum expreſſa reſervatione dominii directi, juris laudandi, & jure prælationis retinendi favore Baronis, *d. Sum.* Ducis *n.6., & 14.*, tum etiam ex quamplurimis recognitionibus directi
37 dominii factis, modò à Vaſſallis Emptoribus bonorum, modò etiam ab ipſamet Communitate, *eod. Sum. n.6. litt. A., & n.9., & n.14.*, qui omnes actus, atttento potiſſimùm eorum magno numero, probare dicebantur dominium, non ſolùm quoad bona, pro quibus emanarunt, ſed etiam quoad alia intra terminos Territorii exiſtentia, *Cavaler. dec.93. nu.4., & ſeqq.* Actus namque iſti videbantur quidem DD. apti ad probationem dominii Baronis particularitèr ſuper iis bonis, & contra perſonas, quæ illud recognoverunt, & reſpectivè reſervarunt, non autem
38 ad conſtituendam probationem dominii univerſalis contra tertios nullam cauſam à prædictis recognoſcentibus habentes, *Bertran. conſ.85. n.6. lib.7., Albert. Brun. inter conſ. feudal. conſ. 127. verſic. Et ſic ex ipſis inſtrumentis, Poſth. de Manut. obſer.59. n.9., Rot. cor. Remb. dec.97. n.7., & 8., & cor. Cerr. dec.324. num.12., & 13., & in rec. dec.797. n.20., & 21. par.18., & in d. Cavallicen. Dominii 19. Jan.1680. §. Inſufficiens cor. bo. mem. Albergato, & in Cavallicen. Vinteni 15. Iun.1693. §. Denique in fin. cor. bo. mem. Emer.* Non obſtante, quod prædictæ recognitiones ſint in eximio numero, quia adhuc à feudalitate majoris partis bonorum alicujus Territorii non valet argu-

39 men-

39 mentum pro eadem qualitate præſumenda in
aliis ejuſdem Territorii bonis, *Cancer. var. Re-
ſol. lib. 1. cap. 11. n. 35., & ſeqq., Roſſental. de Feud.
cap. 12. concluſ. 19. n. 28., & 47., Larr. alleg. 46.
n. 20., Tondut. d. cap. 41. n. 14., & 15., Card. de
Luc. de Feud. diſc. 35. n. 4., Rot. in Rom. Caſtri Or-
ciani 24. Jun. 1646. §. Nec refert cor. Albergato,
& in Cavallicen. Dominii 5. Jun. 1684. §. Non pri-
ma cor. Pauluccio.*

Nec ſimilitèr relevat quarta ducta ex pluribus
40 ſolutionibus laudemiorum de bonis franchis,
quemadmodum id etiam præſcriptum legitur in
duabus ſententiis latis de an. 1580., & 1591, nam
cum in Comitatu Venaiſino aliqua ex his bonis
franchis ſint emphyteutica, atque ex hujuſmodi
titulo, ſi illa alienari contingat, laudemium à
41 novis acquirentibus perſolvatur, nulla utique
indè trahi poteſt illatio ad dominium univerſale
directum, ut in ſpecie tradit *Tondut. d. cap. 41.
n. 22., Rot. dec. 797. n. 6. part. 18., confirmata in
Cavallicen. Dominii 19. Jan. 1680. §. Nec proba-
tio cor. Albergato, & 5. Julii 1684. §. Tranſactio
cor. Pauluccio.*

Atque ob id nil magis concludit quinta de-
prompta ex tranſactione de anno 1508. inter Ba-
42 ronem, & Communitatem inita, in qua reſer-
vatur Baroni jus exigendi integra laudemia à
Plebeis, eorumque medietatem à Nobilibus:
tum quia uti reſtricta ad certa bona, pro quibus
de jure, ac de conſuetudine prædicta laudemia
ſolvi conſueverant, nihil prorsùs concludit quoad
43 reliqua, quæ neque ex prædicta tranſactione,
minuſque aliundè probantur huic oneri laude-
miorum obnoxia ex ſupra allegatis; tum quia
dum eademmet concordia præſefert aliqua bona
remanere ſub dominio directo Communitatis, &
44 Particularium, juxta ſuperiùs animadverſa in
§. *Tertio in idem*, id exuberat, ut allegari non
poſſit ad probationem directi univrſalis dominii
penes Baronem, ut *in d. Cavallicen. Dominii §.
Non prima cor. Pauluccio.*

Nullum denique ex parte Baronis conſtitui
valuit fundamentum, ſive in Teſtibus examina-
45 tis de an. 1609. qualitatem dominii alti fundiarii
Baroni attribuentibus, ſive in noviſſima reco-
gnitione facta per Communitatem de ann. 1691.,
cum explicita ejuſdem dominii confeſſione; Te-
ſtes namque veluti in alio Judicio, & inter di-
verſas perſonas inducti, allegari non poſſunt in
46 præſenti ad conſtituendam conſimilem proba-
bationem, ad firmata *per Rot. deciſ. 797. num. 4.
part. 18.*, præterquam quod cum aliqui ex eis de-
ponant plura bona adeſſe, quæ ſubſunt dominio
47 directo particularium, per hoc ipſum excludunt
aſſertam qualitatem univerſalem in Barone, jux-
ta notata *in d. Cavallicen. Dominii §. Inſufficiens
cor. Albergato, & cor. Pauluccio §. Non tamen.*
Confeſſiones verò emiſſæ à Procuratore, ſeu
Syndico Communitatis in noviſſima recognitio-
ne facta pro bonis, quæ Communitas ipſa ſub
haſta acquiſiverat de an. 1601., cum emanave-
rint à Procuratore mandato expreſſo carente,
48 & præter neceſſitatem aſſerendi prætenſum
univerſale dominium directum Baronis, nullum
potuerunt juribus ejuſdem Communitatis præ-
judicium afferre, *l. in confeſſ. 14. ff. de interrog. act.,
Barboſ. de Poteſt. Epiſ. alleg. 125. n. 3., & ſeqq. Rot.
dec. 47. n. 7. part. 19. rec., & in d. Cavallicen. Vin-
teni §. Denique cor. bon. mem. Emerix.* Parum at-
tento, quod eadem Communitas in publ. Con-
ſilio Factum Procuratoris ratum habuerit. Tum
49 quia ratificatio percutit actum principalem re-
cognitionis Baronis in Dominum pro bonis, ut
præfertur, Communitati acquiſitis, non itidem
50 ultroneam enunciativam emiſſam à Syndico
pro univerſalitate directi dominii in toto Terri-
torio, ut *in d. Cavallicen. Dominii §. Denique in
fine cor. Emerix.*, tum quia cum pauci dumtaxat
Conſiliarii prædicto actui ratificationis interfue-
51 rint, eorum conſenſus in re intereſſe ſingulo-
rum de Univerſitate tangente, iis, qui non con-
ſenſerunt, non præjudicat, *l. per fundum ff. de
ſervit. ruſtic. præd., cap. fin. de his, qui fiunt à ma-
jor. part. cap., Franch. dec. 2. n. 3., Card. de Luc. de
Servit. diſcurſ. 41. n. 4.*, quando præſertim non
conſtat de utilitate hujuſmodi actus, qua ceſſan-
te, nec etiam major Univerſitatis pars potuiſſet
52 in rebus ad ipſam Univerſitatem ſpectantibus
cæteros, ex quibus ipſa componitur, obligare,
*l. Civitas 27. ff. ſi cert. petat., Rot. dec. 282. num. 1.
part. 18., & dec. 84. n. 9. par. 19. rec.*

Ex quibus cum conſtiterit DD., quàm parum
relevent actus per Baronem cumulati, ac præ-
terea conquaſſentur ab aliis, quos in excluſio-
nem aſſerti univerſalis directi dominii Commu-
nitas adduxit, jure optimo viſum eſt inhærere
53 legali præſumptioni, quæ, niſi per concludentes
probationes contrarium fuerit demonſtratum,
conſtans viget pro libertate, & allodialitate bono-
rum, ex juribus, & auctoritatibus ſuperius allega-
tis cum aliis concordantibus *in Romana, ſeu Veli-
terna Succ. 9. Junii anni præteriti §. Non minùs
54 cum ſeqq.*, ubi quod in univerſo Eccleſiæ domi-
nio hoc jure ſpecialitèr vivitur, *cor. R. P. D. meo
de la Tremoille.*

Et ita reſolutum eſt, Partibus auditis.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

CAVALLICEN. HOMAGII.

Vener. 29. Januarii 1700.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Deciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Dominium aliud eſt juriſdictionale, aliud fundiarium,
ſeu directum.*

*Et hæc duo Dominia poſſunt in una, eademque per-
ſona concurrere.* n. 2.

3 *Omnia bona de jure præſumuntur libera, & allo-
dialia.*

Ampl. etiam ſi ſint intra limites Feudi. n. 5.

4 *Servitus à principio erat penitus ignota.*

6 *Quidquid eſt intra limites Feudi non præſumitur
Feudale*, & num. 17.

Limit. concurrentibus conjecturis in contrarium.
ibid., & num. 13., & 14.

7 *Baro non ex eo, quod ſit Dom. Feudi, valet illatio ad
ejus Dominium univerſale. Super omnibus bo-
nis ſitis intra limites Feudi, & de ratione.* nu-
mer. 8.

8 *A dominio juriſdictionali ad dominium agrorum, qui
ſunt in Territorio non valet illatio.*

Vaſ-

9 *Vaſſallus poſſidens Bona intra limites feudi, relevatur ab onere probandi ea eſſe allodialia.*

10 *Poſſeſſio ſemel probata, continuata præſumitur nomine proprio.*

11 *Baro tenetur probare dominium directum ſuper bonis Vaſſallorum.*

Ampl. 1. *quod illud teneatur probare per probationes concludentes* num. 12., *Et quæ dicantur tales probationes.* ibid.

Ampl. 2. *quod illud probare debeat aliundè, quàm ex propria aſſertione.* num. 25.

Onus probandi ineſt actori. num. 11.

13 *Una præſumptio tollitur alia contraria præſumptione.*

15 *Bona ſita intra limites Feudi, an ſint Feudalia, vel allodialia, probari poteſt ex conjecturis.*

Decl. tamen, quod aut quæſtio eſt inter hæredes Baronis ultimi poſſeſſoris Feudi, & Principem Supremum, & tunc leviores conjecturæ ſufficiunt. num. 16., *& de ratione* num. 17.

Aut verò eſt inter Vaſſallos, & Baronem D. Caſtri prætendentem Dominium univerſale directum, & tunc debent eſſe concludentes. num. 18., *& de ratione.* ibidem.

17 *Bona poſſeſſa intra limites Feudi præſumuntur feudalia — contra ſup.* num. 6., & ſeqq.

Aſſeruntur conjecturæ ad probandum bona intra limites Feudi eſſe Feudalia, & rejiciuntur, à num. 19. *ad* 30.

19 *Homagia æquiparantur Juramento Fidelitatis.*

Et præſtantur in ſignum juriſdictionis ratione ſolius perſonæ. num. 20.

Ampl. 1. *non obſtantibus verbis, quibus illa reperiuntur concepta* num. 21.

Ampl. 2. *ubi appoſita legatur clauſula* — Salvis libertatibus. num. 22.

23 *Clauſula præſervativa, facit actum conditionalem, & præſervat à præjudicio.*

24 *Enunciativa nil probat favore enunciantis, etiam Baronis.* & num. 25.

26 *Bona ſita intra limites feudi eſſe feudalia, aliundè probari debet, quàm ex inveſtitura Feudi.*

27 *Tranſactio trahi nequit ad ea, ſuper quibus lis non aderat.*

28 *Confeſſio erronea confitenti non præjudicat.*

29 *Dominium univerſale in Barone, non probatur ex recognitionibus factis à particularibus.*

30 *Dominium univerſale in Barone excluditur ex ſola poſſibilitate, quod factæ fuerint alienationes liberæ.*

Bona ſita intra limites Feudi, ex quibus conjecturis probentur non eſſe Feudalia, & n. ſeqq. *ad fin.*

31 *Rem propriam nemo poteſt acquirere.*

33 *Actio, & paſſio, non poteſt dari in eodem ſubjecto.*

34 *Confeſſio proprii oris, maximè præjudicat confitenti.*

35 *Univerſale Dominium in toto Territorio, non melius excluditur, quàm ex eo, quod alii haberent ſimile Dominium jure privato.*

36 *Quindennia debentur loco laudemiorum, quando bona Emphyteutica tranſeunt ad manus mortuas,* & num. 40.

37 *In Comitatu Venaiſino Bona ſunt triplicis ſpeciei,* & num. 38.

39 *Laudemium in ſub emphyteuticatione debetur Domino directo ſuperiori, non ſubemphyteuticanti.*

41 *Pro Reo, & pro libertate in Dubio eſt judicandum.*

DECISIO LII.

Subortâ controverſia ſuper forma præſtandi Homagium inter Ducem de Caderoſſia, Baronem Caſtri Thori, & Communitatem, ſeu Homines ejuſdem loci, poſt Sententiam latam in Curia Avenionenſi; delata fuit judicialis contentio ad Urbem, ubi duæ promulgatæ fuerunt diffinitivæ Sententiæ, altera cor. A.C., & altera in noſtro Tribunali, decernentes præſtationem Homagii, non aliter ab Hominibus d. Caſtri eſſe faciendam erga Baronem, quàm ſub ea verborum forma, quæ valeat dumtaxat importare recognitionem Juriſdictionis, non autem altum Dominium Fundiarium, ſeu directum univerſale bonorum in prædicto Caſtro, ac toto illius Territorio exiſtentium, quas Sententias, exiſtimans dictus Baro parum ſibi prodeſſe ad ejus intentum, propterea, interpoſita pro ſecunda vice appellatione, curavit mihi dirigi cauſæ commiſſionem, ad cujus limites, cum hodiè dubitaverim — *An Sententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda?* DD., comperta illius incontroverſa validitate, ex actorum revolutione, necnon agnita clara juſtitia, ex luculentèr expoſitis in deciſ. R.P.D. mei dell'Olmo, de more præcedente, pro illius confirmatione, jure quidem meritò, reſponderunt.

Retenta enim juxta ſubjectam materiam Do-
1 miniorum diſtinctione, in Juriſdictionale, ac Fun-
diarium, ſeu directum bonorum totius Territo-
rii, quæ ſpecies Dominiorum multotiès in unam,
2 eamdemque concurrunt perſonam poſſidentem
Caſtra, ad tradita per *Card. de Luc. de Feud. diſc.* 61.
n. 2., & in *Miſcel. Eccl. diſc.* 7. *n.* 5., *&* 6.

Iterum DD. cenſuerunt, Communitatem habere intentionem fundatam in diſpoſitione Juris,
3 per quam omnia bona, juxta primævum naturæ
ſtatum, præſumuntur libera, & allodialia, non
autem in ſervitutem redacta, quæ à principio
4 erat penitus ignota, *cap.* 1. §. *inter, verſ. defunct.,*
ubi gloſs. de Feud. defunct., cum aliis in puncto
allegatis per *Rot. dec.* 797. *n.* 1., *&* 2. *par.* 18. *rec.*,
quæ Juris præſumptio vindicat ſibi locum, etiamſi
bona per Vaſſallos poſſeſſa ſita ſint intra Terri-
5 torium Caſtri: nam ceſſantibus concludentibus
conjecturis, ſeu verius probationibus, ex com-
6 muni DD. Sententia, quidquid infra Feudum
continetur, nunquam cenſetur feudale, *Hoſtien.*
in cap. nimis n. 4. *de jur. juran.*, *Afflict. in cap.* 7.
n. 12. *de Contr. inter maſc.*, *& fœmin.*, *Brun. conſ.* 1.
n. 3., *Nat. conſ.* 54. *ſub n.* 9., *Rolan. conſ.* 82. *n.* 10.,
latè *Rot. dec.* 150. *per tot. par.* 1. *rec.*, & conci-
liando contrarias opiniones dixit, in *deciſ.* 164.
n. 32. *par.* 6. *rec.*

Nec ex eo, quod aliquis ſit Baro, & Dominus
7 Caſtri, valet illatio ad Dominium univerſale di-
rectum ſuper Prædiis exiſtentibus intra limites
ejus Territorii: cùm aliud ſit habere Juriſdi-
8 ctionem ratione Feudi, aliud habere Dominium
Agrorum, qui ſunt in Territorio, ut præter Do-
ctrinas, pleno calamo, relatas in deciſ. R.P.D. mei
dell'Olmo, ædita in hac Cauſa ſub die 20. Martii
1699., §. *quippe hæc*, tradunt in puncto *Curt.*
Iun. conſ. 41. *n.* 9., *Surd. conſ.* 151. *n.* 66., optimè
Rot. plurib. relat. *dec.* 696. *n.* 4. *par.* 4. *diverſ.* Suf-
ficitque Vaſſallis dicere ſibi poſſidere bona, nec
à nemine illa recognoſcere, præterquam à Deo
9 omnium bonorum largitore, quamvis ipſi ſubſint
alie-

alienæ juriſdictioni, dictaque poſſeſſio capta, &
continuata cenſeri debet potiùs nomine proprio,
10 quàm alieno, ideſt Baronis, per *Text. in l. filius*
§. divi verſ. fidem Princip. ff. de legat. 1., *Angel. in*
l. malè agitur, ubi *Bart. Cod. de præſcr.* 30., *vel.* 40.
ann., *Alex. conſ.* 136. *col.* 2. *vol.* 1., *Menoch. conſ.*
395. *n.* 8. *Rot. cor. Duran. dec.* 28. *n.* 21.

Proptereàque Baro, ſeù Dominus Caſtri, cui
veluti Actori incumbit onus probandi præten-
11 ſum directum, & univerſale dominium ſuper
eiſdem Bonis Vaſſallorum, per *Text. in l. Actor.*
Cod. de probat., debet per dilucidas, & claras pro-
bationes ſe oſtendere non ſolùm Dominum in
ſolo jure Baroniæ, cum juriſdictione Territoria-
li, ſed etiam Dominum jure Dominii Fundiarii,
& directi, adeout particulares incolæ Feudi, ac
12 alii poſſidentes intra illius limites bona, non
habeant dominium pleno jure juxtà primævum
naturæ ſtatum, ſed potiùs utile, vel ſubalter-
num, reſtrictum nempè ad ſolam fruitionem
fructuum induſtrialium, ut diſtinguendo utrum-
que dominium, tradit *Card. de Luc. in Miſcel. Ec-*
cl. diſc. 7. *n.* 5., & 6., & *diſc.* 50. *de Regal.*

Agnoſcebant vim præſumptionis legalis mili-
tantis pro libertate bonorum, Defenſores Ducis
de Caderoſſia Baronis Caſtri de Thoro, ſed
ajebant, quod cum ob temporis antiquitatem
non poſſit haberi notitia de primæva, ſeu origi-
naria infeudatione d. Caſtri, ad effectum digno-
ſcendi quænam qualitas inſita ſit bonis poſſeſſis
à Vaſſallis intrà Feudum, ideò, licèt eidem uti
Actori, incumbat onus probandi prætenſum do-
minium directum, & univerſale, attamen ſub-
debant hujuſmodi probationem expleri poſſe, ſi
non à priori, ſaltèm à poſteriori, nimirùm ex in-
ditiis, conjecturis, aliiſque præſumptionibus, non
13 ſolùm ex regula generali, quod una præſumptio,
tollitur alia contraria præſumptione, de qua
Maſcard. de Prob. vol. 3. *concl.* 1223., & 1224., *Rot.*
cor. Ludov. dec. 247. *n.* 1., ſed etiam in ſpecie, quod
per indicia, & conjecturas poſſit probari rem eſ-
14 ſe feudalem, ut tradunt *Surd. conſ.* 151. *nu.* 1.,
Rolan. conſ. 82. *n.* 37., *Card. de Luc. de ſervit. diſc.*
35. *n.* 9., & *diſc.* 36. *n.* 6., *Rot. dec.* 93. *n.* 1 *cor. Ca-*
val., *dec.* 655. *n.* 4. *cor. Merlin.*, cum aliis relatis
per *Add. ad Burat. dec.* 602. *n.* 15.

Verùm admiſſa etiam hac opinione, quod ſci-
licet recurrendum ſit ad conjecturas, & admini-
15 cula pro dignoſcenda una, vel altera qualitate
bonorum exiſtentium intra limites Feudi, ante-
quàm ad illorum ſingulare examen DD. deſcen-
derent, exiſtimarunt duos eſſe priùs diſtinguen-
dos caſus; primus eſt, ubi quæſtio eſt inter ſupre-
mum Principem non recognoſcentem alium Su-
periorem, prætendentem aliqua de cauſa, vel ob
extinctionem lineæ Baronis vindicare Caſtrum
eidem conceſſum, & inter Hæredes d. Baronis
ultimi poſſeſſoris, quo in caſu, ſi Baro poſſiderit,
ultrà Dominium Juriſdictionale, aliqua bona in
eod. Caſtro, ejuſque Territorio, de quo inveſti-
tus fuit, & tunc cum Princeps ſupremus ob tem-
poris antiquitatem ignoret naturam, ſeù quali-
tatem bonorum exiſtentium in Caſtro, & an Feu-
datarius illa acquiſiverit jure privati Dominii,
16 non eſt dubium, quin ſufficiant leviores proba-
tiones, & minùs urgentia adminicula pro ſua-
denda in illis feudalitate, ad tradita per *Iſern. in*
cap. 1. *de contr. int. maſc. & fœm. n.* 3., *Bald. in cap.*
1. *§. Inſuper de prob. alien. feud.*, *Barbat. conſ.* 18.
col. 5. *lib.* 2., *Gabriel. concl. Jur. de Feud. concl.* 3.
n. 9., *Theſaur. qu. for.* 105. *n.* 26. *lib.* 3., *Menoch. de*
Præſ. lib. 3. *præſ.* 101. *n.* 2., *Mantic. de Tacit. lib.* 23.
tit. 6. *n.* 29., *Card. de Luc. de Feud. diſc.* 2. *n.* 17., &
ratio eſt, quia non docto ex parte Hæredum Ba-
ronis de alio titulo, ſemper bona præſumuntur
17 poſſeſſa intrà d. Caſtrum, ſeù illius Territo-
rium, tanquam illi annexa, & ex præambulo ti-
tulo Inveſtituræ factæ per ſupremum Principem,
per *Text. in l.* 2. *C. de acq. poſſeſſ.*, *Surd. conſ.* 135.
n. 8., *Nat. conſ.* 460. *n.* 10., & *conſ.* 506. *nu.* 31.,
Ber. conſ. 15. *nu.* 4. *vol.* 3., *Card. de Luc. de Feud.*
diſc. 3. *num.* 11.

Secundus caſus eſt (prout in noſtra Facti con-
tingentia) quando controverſia vertitur inter
Vaſſallos, & Baronem Dominum Caſtri, præ-
tendentem habere ultrà Dominium Juriſdictio-
nis, etiam illud univerſale directum, ſeù Fun-
diarium ſuper omnibus bonis exiſtentibus in
Territorio, & in hoc caſu, vigente illa validiſſi-
ma Juris præſumptione pro libertate, non eſt
18 dubium quin conjecturæ, argumenta, aliaque
indicia adducenda per Baronem ad fundandam
ſuam intentionem, debeant eſſe urgentiora, &
pernceſſe concludentia feudalitatem, ut benè
dictum fuit in *deciſ. R. P. D. mei dell'Olmo, edi-*
ta die 20. *Martii* 1699. *§. quippè hæc.*

Hujus naturæ, ſeù tanti ponderis viſa non
ſunt argumenta, & adminicula adducta ex par-
te Ducis Caderoſſiæ: nam quatenus fundat in-
tentionem in plurib. Homagiis diverſis tempori-
19 bus præſtitis, ex eis nulla deduci valet univoca
probatio Dominii directi univerſalis ſuper bonis
Vaſſallorum, & ratio eſt, quia æquiparantur Ju-
ramentis fidelitatum, *Nat. conſ.* 544. *n.* 1., *Spad.*
conſ. 4. *n.* 95. *to.* 1., & dumtaxat præſtantur ratio-
20 ne ſolius perſonæ in ſignum Juriſdictionis, ut
punctualitèr tradit *Specul. lib.* 4. *par.* 3. *de Feud.*
n. 33., *Alvar. in prælud. feud. qu.* 7. *verſ. Non ha-*
bens, *Intrigliol. de Feud. qu.* 56. *n.* 159., *Iacob. de*
S. Georg. de Homag. n. 2., *Spad. d. conſ.* 4. *nu.* 98.
tom. 1., ubi quod Homagium eſt ſignum æqui-
vocum.

Atque hinc ſuperfluum viſum eſt immorari
ſuper examine verborum, cum quibus dd. Ho-
magia concepta fuerunt: nam quocumque mo-
do accipiantur eadem verba, vel tanquam dire-
cta ad perſonas Vaſſallorum, vel uti reſpicien-
21 tia eorum bona, ſemper interpretanda ve-
niunt, ut nil aliud præſeferant, quàm ſubjectio-
nem reſpectu Dominii Juriſdictionalis, ex firma-
tis in *d. deciſ. R. P. D. mei dell'Olmo*, *§. Eoque cer-*
que certiùs; potiſſimùm quia in Homagio præſti-
to de an. 1478. appoſita fuit clauſula præſervati-
22 va, *ſalvis ſuis libertatibus &c.* quæ operatur, ut
actus non fuerit abſolutus, ſed conditionalis, qui
23 proindè nullum valuit inferre præjudicium, ad
tradita per *Schrander. conſ.* 23. *n.* 146. *vol.* 2. opti-
mè cæteris relatis *Spad. conſ.* 4. *n.* 86., & *n.* 107.

Abſque eo, quod aliquod magis ſpeciale ſi-
gnum contrà diſtinctivum Dominii directi uni-
verſalis ab illo Juriſdictionali, præbere valeat dd.
Homagiis, mandatum procuræ noviter datum
ex parte Baronis in *Sum. add. n.* 2., & confectum
de an. 1405., in quo habetur hæc verba: *Ad re-*
cipiendum nomine, &c. Homagia, & quæcumque
alia fidelitatis Iuramenta, nec non ſumen. à ſingulis
Ho-

Hominibus, tam Nobilibus, quàm Plebeis locorum præditor. Thori, &c. recognitionem Terrarum, & Poſſeſſionum, quas in dd. Territoriis poſſident, &c.:
24 quoniam hujuſmodi enunciativa nihil probat ad favorem enunciantis, & aliundè quàm ex propria Baronis aſſertione probari debet prætenſum Dominium directum ſuper Bonis Vaſſallo-
25 rum, ut de ſimili enunciativa in puncto dixit *Rot. dec.628. n.14., & 15. par.18. rec.*, & in fortioribus terminis de inveſtitura Caſtri facta cum Domibus, Terris cultis, & incultis, ut ex ea nequeat deſumi argumentum feudalitatis Bono-
26 rum ſitorum in Territorio, niſi unico contextu concludentèr probetur aliundè, quàm ex inveſtitura, præfata bona de tempore conceſſionis fuiſſe in Dominio directo inveſtientis, tenent in puncto *Menoch. conſ.395. n.23., Surd. conſ.135. n.25., Nat. conſ.312. n.2., Toudut. qu. Civil. cap. 41. n.17. lib.1., Roſental. de Feud. cap.12. concl.14. n.26., Rot. cor. Duran. d. dec.28. n.25., & dec.452. n.11. par.13., & dec.629. n.11. par.18. rec.*

Similitèr frigeſcere viſum eſt argumentum pro demonſtrando prætenſo univerſali Dominio directo, deſumptum ex repetita tranſactione inita inter Baronem, & Communitatem de anno 1508., in qua ſtabilitum fuit Nobiles teneri ad ſolutionem Laudemiorum pro medietate; Plebejos verò ad integra Laudemia; quoniam ex lectura illius ponderabant primò DD., quod dicta tranſactio non fuit principalitèr inita in actu proportionato ad effectum recognoſcendi Baronem in Dominum directum totius Territorii, in caſu nempè, quo lis adfuiſſet ſuper allodialitate, ſeù feudalitate Bonorum, ſed cum lis inter Baronem, & Vaſſallos verteretur ſuper diverſis, & particularibus bonis; hinc ſequitur, ut d. tran-
27 ſactio trahi nequeat ad ea, ſuper quibus lis non aderat, ſcilicet ad dominium directum univerſale, ut in puncto de conſimili tranſactione facta à Barone cum Vaſſallis in Statu Avenionen. dixit *Rot. dec.797. n.11. par. 18. recen.*

Secundò, d. tranſactio non loquitur ſimplicitèr de ſolvendis Laudemiis ex titulo univerſalis dominii directi, ſed præſuppoſitivè, quatenùs dd. Laudemia deberentur, tam de jure, quàm de conſuetudine, ſicque videtur dumtaxat reſtricta ad illa bona particularia, quæ reperirentur obnoxia oneri Laudemiorum, ut benè ponderatum fuit in *d. deciſ. R.P.D. dell' Olmo, edita in hac Cauſa, §. Atque ob id*; Tertiò demùm, quando etiam vellemus dicere ex d. tranſactione reſultare confeſſionem Vaſſallorum circa qualitatem feudalitatis, ſuper omnibus bonis ſitis in
28 Territorio Caſtri de Thoro, eſt certum, quod non conſtito de d. feudalitate, ſed potiùs ex infradicendis de libertate naturali, erronea confeſſio nemini præjudicat, ut ad rem, omiſſis aliis, tradunt punctualitèr *Surd. conſ.135. n.121., Menoch. d. conſ.395. n.47., & 48.*

Nec ad conſtituendam probationem Dominii directi univerſalis in toto Territorio, urgentiora indicia valuerunt deſumi, tam ex pluribus alienationibus bonorum factis à particularibus perſonis, reſervato conſenſu, & jure laudandi favore Baronis, ut in illarum Cathalogo dato in ejus *Sum. n.6., & 14.*, quàm ex poſitiva recognitione juris laudandi facta erga d. Baronem ab ipſamet Communitate, ex cauſa acquiſitionis nonnullarum Terrarum ſub haſta publ., *d. Sum. n.9.* Quoniam hujuſmodi actus ſuffragari qui-
29 dem poſſunt Baroni, ut ei dicatur quæſitum Dominium directum ſuper bonis particularibus, & contra illas perſonas, quæ illud recognoverunt; nunquam autem deſervire poſſunt ad probandum dominium univerſale, *Bertran. conſ.85. n.6. lib.7., Rot. dec.797. n.20. par.18. rec., & in Cavallicen. Dominii 19. Ian. 1680. §. Inſufficiens cor. Albergato, et in Cavallicen. Vinteni 15. Iunii 1693. §. Denique in fine cor. bo. me. Emer., et in alia Cavallicen. Vinteni 21. Iunii 1697., §. Eademq; reſponſione cor. R. P.D. meo Priolo.*

Præter quam quod, cum d. Cathalogus alienationum, & reſpectivè acquiſitionum factarum cum conſenſu Baronis, incipiat ab an. 1428., & deſinat in anno 1687.; exindè animadvertebant DD., eſſe valdè inveriſimile, quod in decurſu ferè trium ſæculorum, non fuerint factæ aliæ alienationes, quàm illæ paucæ relatæ in d. Cathalogo. Sicque cùm non probetur negativa aliarum, & è contrà poſſibile ſit fuiſſe factas alias alienationes, & reſpectivè acquiſitiones bonorum liberorum, fortaſsè non continentes reſervationem juris laudandi favore Baronis, hæc utiquè poſſibilitas ſufficit pro excluſione prætenſi Dominii directi univerſalis, ut omiſſis generalibus, in
30 terminis caſus noſtri, dixit, *Rot. dec.628. n.21. par.18., ibique Concordantes*; Præſertim, quia in comprobationem hujus poſſibilitatis fuerunt ex parte Communitatis adducti poſitivi actus continentes recognitionem d. dominii directi, ac reſpectivè reſervationem juris laudandi favore particularium perſonarum, ut infrà recenſebimus.

Cætera denique adminicula pariter adducta per Baronem ad conſtabiliendum prætenſum dominium directum univerſale, & deſumpta ex duabus ſententiis latis de an. 1580., & 1591., nec non ex depoſitione Teſtium examinatorum de an. 1609., penitùs remanent eliſa ex reſponſionibus datis in d. Deciſ. R. P. D. mei dell'Olmo, edita in præced. Inſtantia, *§. Nec ſimiliter, et §. Nullum*, ſicque ſuperfluum eſt illa denuò confutare.

Comperta itaque ex prædictis irrelevantia conjecturarum, & indiciorum cumulatorum ex parte Baronis, non ſolùm in nihilo paſſa fuit detrimentum illa juris præſumptio, ſuperiùs conſtabilita favore Communitatis, pro libertate bonorum, verùm etiam fortior evaſit pro excludendo prætenſo alto Dominio directo univerſali, ſeu Fundiario in toto Territorio Caſtri Thori ex duabus probationibus, aliis omiſſis, tanquam latè recenſitis in d. Deciſ. hujus Cauſæ, edita in præcedenti Inſtantia coram R.P.D. dell' Olmo, *§. Tantùm abeſt, cum ſeq.*

Prima eſt, quod ex datis *in Sum. Comm. n.14.*
31 conſtitit, Baronem Loci acquiſiviſſe à particularibus perſonis Terras exiſtentes in Caſtro, cum ſpeciali mentione juris laudandi, quod præſupponit libertatem Dominii directi reſidiſſe penès alios, ut in proximis terminis ponderavit *Rot. dec.629. n.14., et 15. par.18. rec.*, aliàs ſi idem dominium directum competiiſſet Baroni jure privato, prout ipſe prætendit in toto Territorio, utique actus acquiſitionis involuiſſet incom-
32 patibilitatem, cum nemo poſſit à ſe ipſo acqui-

rere rem propriam, ſibique obnoxiam, reſiſten-
33 te juris regula, quod actio, & paſſio non datur in eodem ſubjecto, ut ad rem noſtram proſequitur mox laudata *dec.628. n.16. par. 18. rec.*

Quinimmò *ex eod.Sum.Comm. n.21.* patuit, Baronem faſſum fuiſſe directitatem cum majori Signoria unius domus, unà cum jure laudandi, pertinuiſſe ad particularem perſonam ejuſdem Caſtri Thori, non autem ad ſe ipſum, non obſtante, quod Emptor ejuſdem domus eum recognoviſſet in Dominum directum, quæ ſanè de-
34 claratio, ſeu proprii oris confeſſio, quantùm in qualibet materia præjudicet, nemo eſt, qui non ſciat ex notiſſimis juribus.

In idem coincidunt plures aliæ ſolutiones Laudemiorum factæ à diverſis perſonis favore nonnullarum Eccleſiarum jure dominii directi,
35 quæ excludunt illud univerſale prætenſum à Barone in toto Territorio, cùm Univerſitati nil magis repugnet quamquod exiſtant alii habentes ſimile dominium directum jure privativo in eod. Territorio, ad tradita in puncto *per Rot.deciſ.628. n.34., et dec.797. n.15. par.18. rec., et in Rom. Caſtri Orciani 24. Iunii 1646. §. Quod maximè cor. Albergato, et in Cavallicen. Vinteni 21. Iunii 1697. §. Et demùm cor. R. P. D. meo Priolo.*

Secundò, in excluſionem alti dominii directi univerſalis conſpirat ea efficaciſſima ponderatio, quod plures Eccleſiæ, & Religioſorum Monaſteria, ſita in eod. Territorio, nullam reſponſionem ſolvunt Baroni, minuſque quindennia,
36 quæ loco Laudemii debentur Domino directo, quando res emphyteutica poſſidetur, ſivè tranſivit in manus mortuas, latè *Rot. dec.474., et 494. par.9. rec.*

Nullatenùs reſiſtente ponderatione facta per Scribentes pro Duce, quod attenta triplici ſpe-
37 cie bonorum vigente in Comitatu Venaiſino, de qua meminit *Tondut. qu. Civil. 41. n.22. lib.1.*, etiamſi conſtet ex præmiſſis de plurib. alienationibus factis cum reſervatione dominii directi favore diverſarum perſonarum particularium, necnon de ſolutione Laudemiorum, ac denegatione quindenniorum, attamen hæc omnia compatibiliter ſe habeant cum dominio alto directo, & univerſali competente Baroni, cum illa do-
38 minia directa expreſſa in relatis actibus exhibitis per Communitatem ſint ſubalterna ad inſtar Subemphyteuſis, & juxtà unam ſpeciem bonorum ex tribus relatis per *Tondut.*, quæ dicuntur franca.

Quoniam, admiſſa etiam hac ſpecie bonorum francorum, & in quibus verificari poſſunt Subemphyteuticationes, ſeu ſubalterna dominia, eſt certum, quod de jure, occurrente alienatione ſimilium bonorum, Laudemia non debentur im-
39 mediato Domino directo Subemphyteuticanti, ſed pertinent ad Dominum directum ſuperiorem, ut magiſtraliter, examinato articulo, dixit *Rot. dec. 40. per tot. par.7. rec.*, quod cum non fuerit ſolutum d. Baroni uti Dom. ſuperiori, exindè palàm fit, quod in Territorio Caſtri Thori, verè adſint bona libera, & allodialia, quorum Poſſeſſor à nemine alio illa recognoſcit, præterquam à Deo omnium bonorum largitore, ut ſupra tactum fuit, & niſi adeſſet in dicto Territorio hæc ſpecies bonorum liberorum, ſeu allodialium, adeòut Baroni verè competeret altum dominium directum univerſale jure privato, ad differentiam alterius dominii juriſdictionalis, utique Eccleſiæ, & Religioſorum Monaſteria deberent illi ſolvere, vel dd. quindennia, vel ali-
40 quam aliam recognitionem, nec poſſent ullam allegare exemptionem, ut concurrente utroque dominio in perſona Baronis, latè tradit *Card. de Luca Miſcell. Eccleſ. diſc.7. per tot.*

Cæterùm pro coronide animadvertebant DD. in hac Cauſa, quod licèt fuerint adducti ex parte Baronis plures actus, ex quibus eliciebantur argumenta, & indicia ad ſuadendum prætenſum dominium directum univerſale, attamen concurrebant quoque ex parte Communitatis urgentiores probationes pro illo excludendo, quo
41 caſu ſemper in judicando favendum eſt Reis conventis, & vindicantibus libertatem bonorum, juxtà primævum naturæ ſtatum, *per Text. in l. favorabiliores ff. de regul. jur. cap., ex literis de prob.*, & in noſtris terminis, latè tradunt *Menoch. d. conſ.395. n.19., Surd. conſ.135. n.122., uſq. ad fin., cum aliis Concordantibus in Rom., ſeu Veliterna Succeſſionis 9. Iunii 1698., §. Non minùs coram R. P. D. meo de la Tremoille.*

Et ita utraque parte audita, reſolutum fuit.

R. P. D. ANSALDO.

CAVALLICEN. HOMAGII.

Ven. 10. Junii 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur in proxima, ante præcedentem Deciſionem 51.

SUMMARIUM.

1 *Res judicata dari nequit ſine validitate Sententiæ.*

2 *Super forma præſtandi Homagium, antiqua eſt controverſia inter Barones, & Vaſſallos Stat. Avenionen.*

4 *Baro non poteſt à Vaſſallis eſigere præſtationem Homagii ſub alia forma, quam ea, quæ præſeferat merum Vaſſallagium.*

Limit. reſpectu particularium, qui aliam formam approbarunt. num.3.

5 *Dominium univerſale fundiarium in Barone, non probatur ex actibus reſpicientibus particularium perſonas*, & num.13.

6 *A particularibus ad univerſalia, non valet illatio.*

8 *Bona ſita etiam intra limites Feudi, præſumuntur allodialia.*

Ampl. in Statu Eccleſiaſtico, num.7.

Limit. ſi contrarium per Baronem concludentèr probetur. n.8.

9 *Bona ſita intra limites Feudi, an ſint allodialia, vel feudalia pendet à conjecturis.*

10 *Poſſidens bona intra limites Feudi, relevatur ab onere probandi illa eſſe allodialia, ex eo quod alia ſint bona libera intra eoſdem fines.*

Secus eſt ſi omnia bona comperiuntur eſſe feudalia. num.11.

12 *Princeps ſupremus poteſt inveſtire unum Baronem in univerſa proprietate, & alium particularitèr in una parte.*

14 *Præſumptio ſemper militat pro re judicata.*

DE-

DECISIO LIII.

TRinæ Sententiæ favorabilitèr impetratæ; prima nempè vice in Curia A.C., & deinceps in Sac.Rot. *cor. R.P.D. meo dell'Olmo, & cor. Rm̃o D. meo Molines Decano*, meſſem, ſive fructum recolligere ſuſpirans Communitas Caſtri Thori, procuravit alacritèr in hac quarta, ſeu quinta inſtantia, reaſſumi conflictum ſuper diſquiſitione univerſalis, ac fundiarii Dominii, prætenſi per Ducem de Caderoſſa ejuſdem Caſtri Dominum, ac Baronem, mediante nova commiſſione mihi directa; Undè ad illius limites, iterato certamine, DD. incontinenti dignoverunt, *conſtare de re judicata*, prout in propoſita dubitatione illos, de ſtylo Sacri Tribunalis, humilitèr interrogaveram.

Præſuppoſito namque puncto validitatis incontrovertibili prædictarum Sententiarum, &
1 ſine qua aliàs nulla prorsùs, ex notoriis, potuiſſet efformari res judicata, rursùs quæſtio reducebatur ad juſtitiam, utrum ſcilicet in rei veritate, tenerentur Homines præfati Caſtri ſubire illam jurisjurandi formulam, quæ à Duce, ſeu Barone offerebatur, ſecumque manifeſtiſſimè trahebat agnitionem, & confeſſionem plenarii
2 Dominii proprietarii, ſeu fundiarii univerſalis ſuper bonis totius Caſtri, juxta celebrem altercationem, aliàs inter Barones, & Vaſſallos hujuſce ſtatus Avenionenſis, & Venaiſini exardentem, ſicuti liquet apud Scribentes illarum partium, & ſignanter penes, *Ludovic Bel.conſ.*111. *per tot., Tondut. Saxleger. Reſol.Civil.cap.*41. *paritèr per tot.*, ubi videtur familiarem hanc inibi materiam à ſuis principiis exordiri, atque diſſerere.

Denuò igitur viſum eſt, Ducis petitionem haud eſſe de juſtitia fundatam in toto ſuo gene-
3 re, quidquid dicendum eſſet reſpectu Particularium, qui illam ex propria confeſſione, vel agnitione de facto approbaſſent, ideoque non poſſe Ducem univerſalitèr exquirere ab enunciatis Vaſſallis aliud Juramentum, quàm debitum ab iis, qui ſine re ullo modo inſubfeudum recepta ſub alterius tantummodo poteſtate Territoriali, ac Juriſdictionali ratione perſonæ com-
4 morantur, cum poſitiva, ſeu paſſiva qualitate Vaſſallagii, & ut ita dicamus, ſubdiditatis, quemadmodum, poſt *Jacobin. de Feud. in verbo qui quidem inveſtiti nu.*9., *& Vulter. eod.tract. lib.*1. *cap.*6. *num.*5., *&* 6., *&* 7. diſtinguit *Salneger. d. cap.*41. *num.*30.

Probationes etenim pro parte Ducis in anteactis propoſitionibus allatæ, & feriè inſimul rejectæ *in dec.*20. *Martii* 1699. *cor. R.P.D. meo dell' Olmo, &* 20. *Jan.* 1700. *cor. Rm̃o D. meo Molines Dec.*, hodieque ad triplicatum, & quamvis ex officio plus, quàm maturum examen appenſæ, apparuerunt penitus inefficaces, prout, & quales erant; in primis formulæ Juramentorum, quas de præterito hujuſmodi Homines adhibuiſſe dicebatur: quædam pariter tranſactio inita inter ipſum Ducem, & Communitatem de anno 1608.; necnon quamplures alienationes Terrarum factæ per nonnullos Vaſſallos ſub expreſſa reſervatione conſenſus Baronalis, & Juris Laudemiorum ad normam, *Text. in l. fin. C. de jur. emphyt.*, ac denique depoſitiones nonnullorum Teſtium, una cum Sententiis latis de an.1580., & 1591.; quia citra improbam neceſſitatem retexendi jam dicta, & ſolidè fundata in ſupra mox prælaudatis Deciſionibus, ſemper inconcuſſa ad excluſionem rigidæ hujus prætenſionis aſſurgebat reſponſio, quod præciſivè à quadam ulteriori aſſertione per Procuratorem Communitatis emiſſa de an.1691., & cæteroquin ab omni præjudicio penitus vindicata *in dict. deciſ. R.P.D. mei dell'Olmo*, §. *Nullum*, hæ omnes demonſtrationes nequaquam percutiebant exoptatam uni-
5 verſalitatem, ſed arctabantur intra Cancellos bonorum, vel perſonarum particularium; in quibus ſanè terminis, ſi in quacumque indifferenti materia, neque logicè, neque juridicè
6 permittitur extorqueri ulla conſequentia, vel illatio à particularibus ad univerſalia, teſte, *Altograd. conſ.*62. *ſub num.*19. *verſ. quia negatur, & conſ.*69. *n.*101. *lib.*2., *Gatt. conſ.*22. *n.*54., *Modern. Argentan. Collect. legal.*34. *n.*130. *tom.*1., *& collect.*20. *n.*11. *verſ. tum quia, & collect.*35. *n.*99., *& collect.*45. *n.*44. *tom.*2.

Quanto fortiùs hoc ipſum remanebat inadducibile, ſive inextendibile, dum ſubjecta materia
7 penitus repugnabat, ex quo ſalvo alto Dominio, ſeu juriſdictione Baronis, & multo magis altiori Principis Superioris, ſeu Supremi, de quo tamquam ſemper præſupponendo in ſpecie Status Eccleſiaſtici, extat plenum conſilium *Spadæ il* 1. *lib.*1., ipſamet natura, nedum jura proclamant ad libertatem, proindeque ſpecificè, non docto, oſtenſoque per concludentiſſimas juſtificationes hoc magis præjudiciali fundiario Dominio univerſali publ. libertatis, & commercii impeditivo, & inſimul oneroſo ratione conſenſus, Canonum, & Laudemiorum, omnis præſumptio
8 viget pro libertate, vel quod idem eſt pro libera poſſeſſione rem detinentis, quemadmodum unanimiter concludunt, *Menoch. conſ.*127. *n.*17., *Valenz. conſ.*78. *n.*2., *&* 5., *Gat. conſ.*22. *n.*1., *&* 2., *&* 56., *Gratian. Diſcept. forenſ. cap.*736. *n.*59., *Card. de Luc. de Feud. diſc.*43. *n.*5. *verſic. applicando, Epiſ. Rocc. Diſp. jur. ſelect. cap.*58. *n.*1., præter alios adductos in anteceden. deciſ., nempè 20. *Martii* 1699. §. *Potiſſimum cor. R. P. D. meo dell'Olmo, &* 29. *Jan.* 1700. §. *Iterum cor. Rm̃o D. meo Molines Dec.*

Et ob id, licèt in hac famigerata controverſia, an bona exiſtentia intra Feudum, aut Circumdarium Caſtri, & Territorii Baronalis, præſumenda ſint feudalia, ſive in eorum proprietate Baronalia, conveniant DD., quod ubi eadem controverſia (exceptivè à Principe Supremo, aut alio Superiori cum ſuo Feudatario) agitetur
9 cum Subditis Domini, & Baronis ſubalterni, recurrere oporteat, aut valeat, etiam ad conjecturas, & demonſtrationes, uti proſequitur, *Altograd. conſ.*3. *n.*33. *tom.*2., *Gatt. d. conſ.*22. *nu.*51. *verſic. ex ſignis, Menoch. de Præſ. lib.*3. *præſum.*91. *n.*29., *Modern. Argentan. Collect. Legal.*35. *n.*103. *vol.*1., *Add. ad Burat. dec.*602. *n.*15., *cum aliis in præd. deciſ.*29. *Jan.* 1700. §. *Agnoſcebant. cor. Rm̃o D. meo Molines Dec.*

Nihilominus omiſſis fermè veluti ſubſtantialitèr inanibus reliquis magis vagis ſignis, circumſtantiis, & demonſtrationibus ſolemniori calculo apparet innixa hujuſce diſputationis diſſolutio, ac deciſio ad illam potentiorem, & quodam-

dammodo unicam conjecturam, utrum reperiantur extare intra idem Circumdarium alia bona Privatorum, quæ ſint libera, vel potiùs nulla prorsùs per contendentem juſtificetur libertas aliorum particularium bonorum; in primo etenim caſu, quia poſſidens habet ad ſui favorem præſumptionem libertatis, de qua ſupra,
10 eique idcircò ſufficit ſola poſſibilitas ejuſdem libertatis, rectè opponere valet Baroni, quod ſi adſunt in Diſtrictu hæc, & illa bona Privatorum libera, ita non minus talia ſint reputanda, vel ſaltem queant eſſe illa, quæ poſſidet, prout benè ratiocinatur, idem *Altogr. conſ.4. nu.30. tom.2., Gatt. d. conſ.22. n.50., Card. de Luc. de Feud. dict. diſc.2. n.16., & diſc.56. n.12., Tondut. Saleger. d. cap.41. num.4., Epiſcop. Rocc. Diſp. Jur. ſelect. cap.58. n.7., & Rot. in præceden. hujus cauſæ deciſ. 20. Martii 1699. §. tantum abeſt cor. R. P. D. meo dell'Olmo, ac 29. Jan.1700. §. in idem coram Rmo D. meo Molines Dec.*

In ſecundo autem caſu, quoties reliqua univerſa bona certò certiùs exiſtant ſervilia, tunc conquaſſatur præfata generica præſumptio, quæ aſſiſtit poſſeſſioni, & libertati, illeque oppoſitor, qui unicus eſt in ſua prætenſione, & oppoſitione, neceſſariò ſuffocatur à fortiori præſumptione,
11 quod bona ſua ſint ejuſdem naturæ, cujus eſſe dignoſcuntur indiſcriminatim reliqua univerſa, ad tradita per, *Socc. ſen. in l.1. n.27. verſ. ex quib. ff. de acqu. poſs., Nat. conſ.446. n.1., cum duobus ſeq., Surd. conſ.135. n.1., & ſeqq., & ſignantèr, n.6., & 7., Maſcard. de Prob. concl.79. num.25., Sanleger. d. cap.41. n.5., & Card. de Luc. de Feud. d. diſc.2. n.16., & diſc.56. n.12.*

Immò hæc ſecunda propoſitio, ſeu caſus, ampliatur etiam, quandò conſtaret, quod in eodem Territorio repeririretur alius Dominus directus, qui aut bona pro ſe retineret, aut illa aliis in Feudum, vel emphytheuſim concederet; quoniam tunc non ſumus in perfecto caſu excluſivo Dominii univerſalis contingente, ubi adſint plures particulares perſonæ, vel Collegia liberè in Territorio bona detinentes: concurſus quippè alterius Domini omninò non repugnat, & prorsùs abſolutè, cum potuerit Princeps Supremus generalitèr, ſeu indefinitè, circa univerſam
12 juriſdictionem, ac etiam proprietatem, inveſtire unum Baronem, & particularitèr alium in certa parte, vel quantitate Dominum conſtituere, aut creare, ex prænotatis per eumdem, *Sanleger. d. cap.41. n.6., Card. de Luc. de Feud. diſc.133. n.29., & de Regal. diſc.50. n.3.*

Recurrendo igitur ad præmiſſa principia, coincidebat favore Communitatis tàm negativa, quàm etiam poſitiva juſtificatio, quod aliæ citrà dubium forent perſonæ omnimodo allodio, ac libertate pollentes, & ſic apertiſſimè caſus ſiſtebat in primo membro diſtinctionis, ſivè figurationis ſuperlativè excludentis univerſalitatem Dominii Fundiarii; Negativa namque demonſtratio reſultabat, ex quo Baro recenſens in ſuo Cathalogo, ſeù Sum. alienationes, & reſpectivè acquiſitiones ſequutas per intervallum trium circiter ſæculorum, nempè ab anno 1428., uſque ad anno 1687., admodum paucas deſcripſerat, ſeu oſtentaverat, quæ illius directeitatem recognoſcerent, ſeù præſupponerent; inveriſimile quippè reddebatur, quod intra ſpatium adeò longævum, & intrà totum hujuſmodi Baronale Territorium, nullæ aliæ indicarentur ſimili modo expletæ, ſive judiciales, ſive extrajudiciales diſtractiones, proindeque probabi-
13 lius emergebat aſſertum Dominium fundiarium reſtringi ad hæc, vel illa bona particularia, non autem amplecti univerſa bona totius Territorii, ut poſt *Rot. dec.628. num.21. par.18. rec.*, egregiè animadvertit, *dec. Rmi D. mei Molines §. præter quamquod*, & conſonant deducta, *in Montis Regalis Prioratus 2. Maii 1701. §. Eoque Proxiùs coràm Me.*

A contrario autem poſitiva, ſive affirmativa juſtificatio pro parte Communitatis, eſſulgebat ex multiplici ſolutione Laudemiorum, facta ad commodum non unius, ſed plurium Eccleſiarum; abſque eo quod eædem Eccleſiæ unum obulum pro Canone, & quindenniis Baroni perſolverint, quodque plus erat, oſtendebatur ipſummet Baronem acquiſiviſſe quaſdam Terras, ſitas in hoc diſtrictu, à privatis Dominis liberè diſtrahentibus, quin etiam dabatur *in Sum. Com. diei 29. Jan.1700. n.21.* explicita confeſſio ejuſdem Baronis, quod quædam domus, una cum jure laudandi, maneret ſub directo Dominio alterius Domini, quibus profectò omnibus inſimul, & non ſeorſim in lance judicii collibratis; proculdubio verſabamur in ſupradicto præcedenti membro diſtinctionis communiſſimè receptæ, & per conſequens poſita hac aliarum, & quamplurium Terrarum, & bonorum immunitate, reſpondendum erat pro rei judicatæ confirmatione, ſive ſolida conſiſtentia, pro qua etiam
14 militat fortiſſima ſemper præſumptio, ut inquit, *Rot. dec.889. n.3. cor. Ubald., dec.312. n.14. cor. Bich., dec.58. n.14. cor. Arguel., dec.127. n.3. cor. Cer., dec.201. n.1. par.18. rec., & in Melphicten. Capellaniæ 7. Jun.1700. §. Non enim cor. Me.*

Et ita Communitate tantùm informante, &c.

Poſt diuturnum ſilentium hujuſmodi Cauſæ, in gradu Reſtitutionis in integrum, iterum ad inſtantiā D. Ducis de Caderoſa, ad trutinam revocata fuit in S. Rotæ Auditorio, & coram R.P.D. Millino, geminæ prodierunt deciſiones, favore Communitatis ejuſdem loci, canonizantes rem Judicatam, altera nempè ſub die 2. Junii 1728., et altera ſub die 6. Aprilis 1731. verum quia præcipuum defenſionis præſidium, ex parte d. D. Ducis, conſtitutum fuit in jure Francorum, quod ad ſui favorem, militare prætendebat, idcircò illas conſulto, hic omiſſi: eadem tamen Cauſa per R.C. Apoſtolicam, ratione ejus intereſſe a Tribunali S. Rotæ ad d. Tribunal Cameræ, (vigore Conſtit. Apoſtolicarum, avocata fuit, coram quo adhuc pendet indeciſa.

R. P. D. MUTO.

VITERBIEN. USUS PASCUORUM.

Lunæ 15. Martii 1700.

ARGUMENTUM.

Latiſſimè diſeritur in hac Deciſione, ex quibus jus paſcendi jure Dominii ad Communitatem ſpectare probetur, ac reſolvitur, quod ubi ad illam tali

tali Dominii jure pertineat,non licet Particularibus ullo tempore, nec recollectionis fructuum, eorum animalia depaſcere, tametſi talis facultas indulta fuerit pro animalibus ſuinis,quia cum hæc ex glandis principalitèr depaſcuntur, ex permiſſione iſtorum fieri nequit illatio ad cætera animalia diverſæ ſpeciei, qualia ſunt vaccæ,Equi, & ſimiles.

SUMMARIUM.

1 *Communitas Viterbii habet liberam facultatem diſponendi de paſcuis, herbis,ſpicis, & frondibus in proprio territorio,& per tot.*

2 *Juſpaſcendi jure dominii ad Communitatem ſpectare probatur.*

Ex diſpenſatione Statuti ibid.

Ex impoſitione Taxæ, illiuſque ſolutione, & exactione reſpectivè facta pro pretio herbarum num.4.

Ex facultate attributa per Conſilium generale Communitati paſcendi, & faciendi paſcere animalia in Territorio num.5.

Ac herbas vendendi, & pretium erogandi in ſolutionem onerum Communitativorum num.9.

Ampl. ubi tale conſilium, illiuſque reſolutio approbata fuit per S. Pont. num.8.

Ex laudo declarante tale Jus ſpectare ad Communitatem num.11. *Ampl.ſi ſit acceptatum* n.12.

Subampl. etiamſi latum ſit inter diverſas perſonas, ſive inter Communitatem, & Eccleſ. num.13.

Ex Decretis S. Congr. Bo. Reg. ita declarantibus num.15., & 23.

Ex depoſitionibus teſtium num.18.

Ampl. etiam ſi aliquas patiantur exceptiones n.51.

3 *Verbum -- pertinere -- dominium denotat.*

5 *Verbum liberè Dominium denotat in diſponente, &* num.6.

Idem importat verbum -- diſponere ad libitum n.7.

10 *Facultas vendendi rem, & pretio utendi, non niſi domino competit.*

12 *Laudum à partibus acceptatum habet vim pacti, & Tranſactionis.*

14 *Eccleſiaſtici non præſumuntur acceptaſſe laudum præjudiciale Juribus propriis, & Eccleſiæ.*

16 *Decreta S. Cong. Bo. Reg. habent vim legis univerſalis, & faciunt jus quoad omnes.*

Ampl. non ſolùm pro futuris, ſed etiam pro præteritis controverſiis nmu.17.

19 *Teſtes formitèr examinati, & optimè informati plenè probant.*

20 *Juſpaſcendi ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, Dominium poſſidentium prædia in ejus territorio redigitur ad ſpeciem Coloniæ pro ſolis fructibus induſtrialibus.*

Et Dominus illorum, uti volens jure paſcendi, tenetur ſolvere fidàm juxta taxam n.21.

22 *Solutio pretii paſcuorum ubi juſpaſcendi ad Communitatem pertinet jure Dominii, non eſt ſpecies gabellæ, ſed pretium herbarum.*

Et ad illud tenentur omnes tàm Laici, quàm Eccleſiaſtici num.23.

24 *Communitas ubi eſt domina jurepaſcendi quomodo, & quo tempore eo uti poſſit. Et* num. ſeqq. *uſq., ad finem.*

25 *Communitas ubi eſt Domina herbarum,ſpicarum, & frondium, non poſſunt Particulares introducere animalia ad illas depaſcen.*, & num.27.

Ampl. num.31., & ſeqq.

26 *Nemo locupletari debet cum aliena jactura.*

28. *Verba concepta per ablativum, reſolvuntur in conditionem.*

29 *Communitas ſi ex diſpoſitione Statuti ſit Domina paſcuorum, ſpicarum, & frondium,* demptis fructibus, *quomodo id intelligatur*, & num.30.

34 *Statuta, & leges ita interpretari debent, ut non remaneant ſine effectu.*

35 *Verba* indefinita *equipollent univerſalibus.*

38 *Verba* plenè,liberè,abſque aliquo *impedimento,&* quoties placuerit,*important amplam poteſtatem abſque temporis reſtrictiva.*

Ampl. ubi ſint geminata, & ſimul juncta n.42.

Et in ſpecie de verbo liberè num.39.

40 *Verbum* plenè *omnia compræhendit.*

41 *Verbum* ad libitum *omnia compræhendit.*

44 *Conſiliarii non præſumuntur res ad ipſos ſpectantes uti particulares, quod oſcitantèr ad commodum Communitatis relinquere voluerint.*

45 *Nemo præſumitur jactare ſuum.*

46 *Teſtes plenè informati, & ſui dicti rationem reddentes, plenè probant, & ſunt præferendi aliis contrariis, patientibus exceptionibus* num.47.

48 *Teſtes ſuperlativè probant con. inducentes.*

49 *Teſtis Miniſter Communitatis probat ad ejus favorem, ſi tempore depoſitionis, non erat ampliùs Miniſter.*

50 *In Judicio manutentionis attenduntur teſtes etiam aliquas patientes exceptiones.*

52 *Contrarietas, ut evitetur in teſtibus, ſufficit quælibet poſſibilis conciliatio.*

53 *Communitas ubi eſt Domina paſcuorum, non ex hoc, quod concedat facultatem tempore recollectionis fructuum inducendi animalia Suina, ex hoc valet illatio ad cætera animalia.*

54 *Ex diverſis non fit illatio.*

55 *Manutentio in poſſeſſione Juriſpaſcendi debet concedi Communitati docenti de illius dominio,ſive bono jure, & poſſ.*

DECISIO LIV.

INnixi antiquiſſimæ conſuetudini tribuenti liberam facultatem Communitati Viterbii diſponendi de Paſcuis herbarum, ſpicarum, & frondium in proprio Territorio exiſten., duplici Statutaria Sanctione Cives Viterbienſes talem pertinentiam, & Dominium conſtabilire curarunt, & ad majorem firmitatem, confirmationem etiam Apoſt. in ampliſſima forma à ſa. me. Paulo III. obtinuerunt, addito inſuper, quod pretium pro tempore ex dd. Paſcuis provenien. in ſolutionem impoſitionum, & onerum eid. Communitati incumbentium converti deberet.

In exequutionem talium ordinationum, Communitas præfata ſemper adſtrinxit depaſcere volentes Animalia in ſuo Territorio illa in Secretaria Conſervatorum aſſignare, ſeſeque obligare ad ſolvendam Taxam quotannis ab eiſdem Conſervatoribus ſtabilitam. Verum quia moderno tempore in hac antiquiſſima quaſi poſſeſſione turbari cæpit ab Affictuario D. Principis Pamphilii, fuit introducta Cauſa coram A.C., qui ad favorem Communitatis pronunciavit, à cujus Sententia, interpoſita ex parte D. Principis appellatione, Cauſaque mihi delegata,dedi in hodierna Audientia Dubium: *An cui, & quomodò competat Juſpaſcendi, ac reſpectivè manutentio?* & à DD. meis reſponſum obtinui -- *Juſpaſcendi, & reſpectivè manutentionem competere Communitati juxtà modum.*

Ete-

Etenim quoad competentiam Juris paſcendi
2 in genere, illud ſpectare ad Communitatem
abundè probatum remanet, ſivè attendatur Sta-
tutum in *rubr.4. de Faſcuis*, datum in *Sum.Comm.*
n.2., in quo aſſeritur Jus paſcendi pertinere ad
Communitatem, verbum enim: *pertinere*: Do-
3 minium denotat, ut tradunt, *Felin. in Rubr. de*
reſcript. n.7. verſ. Hoc autem limitatur, *Menoch.*
conſ.21. n.4., *Cald. de Empt.*, *& Vend. cap.22.n.*
22., *Barboſ. dictiōn.257. n.3.*, *Rot. cor. Cocc. dec.*
1068. n.3., *cor. Bich. dec.153. n.8.*, *& in rec. dec.*
264. n.5. par.8., & ulterius demandatur depa-
ſcentes Animalia, ſolvere debere Communitati
Taxam à Prioribus quotannis faciendam, quæ
impoſitio Taxæ, illiuſque exactio pro pretio her-
4 barum, Dominium earumdem penès Commu-
nitatem arguit ex firmatis per *Hond. conſ.84. ex*
n.15. lib.2., *Panimol. dec.25. adnot. 2. n. 12.*, *&*
ſeqq., *Rot. in rec. dec.632. n.2. par.3.*, ſivè reſolu-
tio Conſilii Generalis, cujus tenor refertur in
Bull. ſa. me. Paul.III., *Sum.ejuſd. n.3.*, in qua da-
tur libera facultas Communitati, non ſolùm
paſcendi, & paſcere faciendi Animalia cum her-
5 bis in Territorio Viterbien. exiſtentibus, ſed
etiam de eis *liberè* ad ſui libitum diſponendi, abo-
leta quacumque contraria prætenſione Civium,
quæ libera, & totalis Paſcuorum diſpoſitio, non-
6 niſi ad Dominium ſpectat, & Dominium diſpo-
nentis denotat, ut de verbo; *liberè*, *Alex. conſ.*
214. n.3. lib.6., *Gabr. conſ.99. n.33. lib.2.*, *Surd.*
conſ.143. ſub n.23., *Altogr. conſ. 8. nu. 14. lib.1.*,
Rot. in rec. dec.19. n.2. par.6., & de verbis *diſpo-*
7 *nere ad libitum* R. P. D. Collega *de Comm.*, *&*
Merc. diſc.87. n.36., *Rot. cor. Ubag. dec.3. n.4.*, *&*
in rec. dec.54. n.4. par.14., *& dec. 289. n.27. par.*
17.; Cumque hujuſmodi reſolutio fuerit ampliſ-
ſimis verbis à ſa. me. Paulo III. confirmata, &
ex abundanti in ejuſdem Breve declaratum fue-
rit, non licere Civibus particularibus facere re-
8 ſervationes herbarum, & Paſcuorum ad ſuam
privatam utilitatem, eaque cuſtodire; niſi de li-
centia Conſilii Univerſitatis, quodque plùs ur-
get, ulteriùs etiam proceſſum fuerit, dando Com-
munitati ad libitum poteſtatem herbas venden-
di, & pretium retractum in ſolutionem impoſi-
9 tionum, & onerum, alioſque Communitatis uſus
convertendi; Ex hoc promanat ejuſdem Domi-
nii conceſſio, & confirmatio, cum libera facul-
10 tas vendendi rem, & pretio utendi, nonniſi
Dom. competat, in ſpecie, *Hond. conſ.84. n.16.*,
& ſeqq. lib.2., *Jo. de Amic. conſ.8. n.54.*, *& 56.*,
Card. de Luc. de Serv. diſc.35. n.10. verſ. ſecundò
ex plurib., *Panimol. dec.25. adnot. 2. n. 11.*, *Rot.*
in rec. dec.632. n.2. par.3.; ſivè attendatur Lau-
dum latum à clar. mem. Card. de Carpo, qui
prætenſionem Cleri Viterbien. ſuper herbis, ſpi-
cis, & Paſcuis in d. Territorio exiſten. extinxit,
illaſque ad Communitatem ſpectare declaravit,
11 quod Laudum cum fuerit ſubindè expreſsè ac-
ceptatum ab ipſo Clero, cum explicita confeſſio-
ne Dominii dd. Paſcuorum ad eamdem Com-
munitatem, plenam probationem facit, & tran-
12 ſit in vim pacti, & tranſactionis, *Urceol. de tran-*
ſact. qu.3. n.41. & ſeq., *Rot. poſt eum dec.4. n.1.*, *&*
cor. Merlin. dec.799. n.12., *& 13.*, *& in rec. dec.*
588. n.1. par.2. dec. 516. n. 1., *& dec. 574. nu.2.*
par.3.; etiamſi latum ſit inter diverſas perſonas,
13 dùm ſi tale Dominium Communitatis non fuiſ-
ſet patens, & innegabile, Eccleſiaſtici Diœce-
ſis Viterbien. in præjudicium proprium, & Ec-
cleſiæ illud non acceptaſſent, cum alioquin præ-
14 ſumi non debeant Segnes in tuendis Iuribus
propriis, & Eccleſiæ, juxtà notata per, *Rot. in rec.*
dec.809. n.17. par.18., *& in Toletana Jurisdictio-*
nis ſuper Decimis 25. Apr. 1690. §. Hujuſmodi
cor. Rm̃o D. meo Dec., *& in Rom. Penſionis 29.*
Febr. 1692. §. finali cor. R. P. D. meo Caprara; ſi-
vè inſpiciantur Decreta Sac. Congr. Bo. Regim.,
quæ in plurium caſuum contingentiis, declara-
15 vit, Communitatem eſſe Dominam Juris pa-
ſcendi, & mittentes Animalia ad paſcendum in
ejus Territorio teneri ſolvere Affidam, *Summ.*
Comm. n.5., *& 6.* Decreta enim hujuſmodi ha-
16 bent vim legis univerſalis, facientis Jus quoad
omnes, tàm pro præteritis, quàm pro futuris
17 controverſiis, ut tradunt, *Fagn. in cap. Quoniam*
n.72. & ſeqq. de Conſt., *Barboſ. de Jur. Eccl. lib.1.*
cap.3. n.85., *Pignatell. Conſult. Canon. 44. n.27.*,
conſult.84. n.19., *& conſult. 108. n. 1. to.1.*, *Rota*
in Calaguritana Pontificalium 26. Novemb. 1696.
§. in præſenti cor. bo. me. Urſino: ſivè demùm De-
poſitiones plurium Teſtium utrinque examina-
18 torum, uno ore deponen., Paſcua in Territorio
Viterbien., non ſpectare ad DD. Prædiorum, ſed
ad Communitatem, *Sum. ejuſd. n.7.*, *& 8.*, qui
cum ſint numero plures, formitèr examinati, &
19 optimè de materia informati, pleniſſimam con-
ſtituunt probationem, *Rot. cor. Duran. dec.127.*
n.3., *& in rec. dec.345. n.2. par.14.*

Poſito autem, quod univerſale Dominium
Paſcuorum ſpectet ad Communitatem, D. Prin-
ceps Pamphilius, qui controverſam Tenutam
nuncupat. *le Caſe grandi* in eod. Territorio poſ-
ſidet, non poteſt herbas, ſpicas, & frondes in
ea naſcentes vendere, & locare, nec Animalia
ad veſcendum retinere; cum tali caſu, Domi-
nium poſſidentium Prædia in Diſtrictu, reſtrin-
gatur ad quamdam ſpeciem Coloniæ, & ad ſo-
lam culturam pro fructibus dumtaxàt induſtria-
20 libus, reſervatis naturalibus Communitati
Territorii Dominæ, ut tradunt, *Covar. pract. qu.*
cap.37. n.3. in fin., *Capibl. de Baron. to.1. Prag.11.*
n.30., *Capyc. Latr. conſult.83. n.9.13.14.*, *& 36.*,
Frec. de Subfeud. par.2. auctor.46. n.11. propè fin.,
Pont. de poteſt. Proreg. tit. de Elect. Offic. §. 2. n.4.,
& 5., *Card. de Luc. de Servit. diſc.35. n.7.*, *& 8.*,
& diſcurſ. 39. ſub nu.7. §. Alter caſus, *Epiſc. Rocc.*
Select. Jur. Diſput. cap.168. n.9., *& cap.170. n.2.*,
& caſu quo idem D. Princeps vellet tali Jure pa-
ſcendi uti, id ei permiſſum non eſſet, niſi facta
priùs aſſignatione Animalium in Secretaria
Conſervatorum, & cum ſolutione Taxæ, quot-
21 annis ab eiſdem Conſervatoribus ſtabilitæ, ut
præſcribitur in eod. Statuto dato in *d. Sum. n.2.*,
& in Breve confirmatorio Pauli III. *Summ. n.3.*,
22 quæ ſolutio cum non ſit ſpecies Gabellæ, ſed
ſiat pro pretio herbarum, ad eam tenentur om-
nes indiſtinctè, ſivè Laici ſint, ſivè Eccleſiaſtici,
ut in terminis hujus Communitatis reſolvit Sac.
Congr. Bo. Regim. de an.1635., & 1697., ut in
Decretis per extenſum datis in *eod. Sum. n.5.*, *&*
23 *6.*, & quorum primum regiſtratum etiam le-
gitur apud *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. in Collect. Bul-*
lar., *ac reſolut. concern. utilit. Comm. fol.201. in*
fin. ſecundum Romanam impreſſ., *& fol.81. in prin-*
cip. ſecundum noviſſ. impreſſ. Lugdu., & generali-
tèr

ter tradunt *Iaſon. in l. 1. in 1. lectura ſub n. 19. verſ.*
Advertit tamen, & in 2. lectura n. 25. C. de Sacro-
ſanct. Eccl., Epiſ. Rocc. d. Diſput. 170. n. 3., et 4.,
Card. de Luc. de Regal. diſc. 94. num. 2. in fin. verſ.
Ideòque dictum vectigal, modernus Epiſc. Verul. ad
Stat. Favent. lib. 5. rubr. 7. ſub n. 48.

Quo verò ad modum, quo Communitas uti
deberet tali Jure paſcendi, approbarunt DD. il-
lum datum in Sententia A.C., præſcribente D.
Principi licuiſſe, & licere colligere fructus in ſua
24 Tenuta. exiſtentes, à die S. Angeli Septembris,
uſque ad diem S. Andreæ, quatenus Banditæ
rumpantur; quatenus verò non, prorogavit
tempus recollectionis fructuum ad totum tem-
pus Carnis privii, declaravitque, pendente dict.
recollectionis tempore, permiſſam eſſe eidem
D. Principi venditionem fructuum pro Animali-
bus ſuinis, iſtorumque introductionem in Te-
nuta, non verò Equorum, Caprarum, aliorum-
que ſimilium Animalium, quæ non tantùm fru-
ctibus, ſed etiam herbis, & frondibus paſcuntur,
innixi in diſpoſitione Juris communis munici-
palis, & conſuetudinis per Teſtes probatæ; & ſanè
attenta ſanctione Juris communis, juxta quam
poſita exiſtentia Dominii herbarum, ſpicarum,
& frondium penès Communitatem, prohibitum
25 eſſe debet Particularibus Animalia introduce-
re, quæ illis veſcantur, multoque magis ea ven-
dere, ne aliàs cum ejuſdem Communitatis ja-
26 ctura locupletentur, contra regulam, *Text. in l.*
plenè ff. de petit. hæred., l. ſi quis mancipiis, §. fi-
nali ff. de inſt., & l. Jure naturæ 207. ff. de regul.
Iur., Rot. cor. Cocc. dec. 978. n. 17., & in recent.
dec. 608. n. 2., & dec. 675. n. 3. par. 18.

Hoc idem convincit Diſpoſitio Statutaria in
rubr. 4. de Paſcuis, ubi enumerantur ſpecies, ſu-
per quibus Jure Dominii Communitas exercere
poteſt Juspaſcendi, nempè herbæ, ſpicæ, & fron-
des, & excipiuntur fructus, & propterea ſi Com-
27 munitati reſervantur pro Paſcuis herbæ, ſpicæ,
& frondes, iſtis uti non potuerunt DD. Prædio-
rum; Non obſtante, quod præfatæ ſpecies aſſi-
gnentur Communitati pro Paſcuis, *demptis fru-*
ctibus, quæ verba per ablativum abſolutum con-
28 cepta, cum reſolvantur in conditionem, ſuſpen-
dant effectum aſſignationis præfatæ, & Juriſpa-
ſcendi Communitati conceſſum, donec recolle-
cti non ſunt fructus, adeout, d. tempore recolle-
ctionis durante, Dominus fundi, qui nullum à Sta-
tuto impedimentum habet liberè valeat de dd.
ſpeciebus diſponere; objectum enim eſt innixum
falso ſuppoſito, & in illatione non ſubſiſtit, &
quidem innititur falsò ſuppoſito; Supponit enim
29 verba illa Statuti, *demptis fructibus*, idem ſigni-
ficare, ac recollectis fructibus, quod eſt omninò
falſum, dum verus, & germanus intellectus dd.
verborum videtur eſſe, ut Communitas frui de-
beat Jure paſcendi ſuper herbis, ſpicis, & fron-
dibus, non tamen ſuper fructibus, adeout ver-
30 ba illa, *demptis fructibus*, idem ſit, *ac exceptis*
fructibus, ne aliàs repugnet aliis partibus ejuſdem
Statuti, reſolutioni Conciliari, & Brevi confir-
matorio, ut inferius dicetur.

Et quatenus etiam ſuppoſitum ſubſiſteret, ad-
huc non concurreret illatio, dum, dato etiam,
quod Juſpaſcendi herbas, ſpicas, & frondes ſpe-
ctaret ad Communitatem ſolùm, recollectis fru-
31 ctibus; adhuc durante tempore recollectionis,
illis ad libitum uti non poſſent Poſſeſſores Præ-
diorum; Cum enim eorum Dominium ſpectet
ad Communitatem generalitèr, & nulla habita
diſtinctione antè, vel poſt recollectionem fru-
ctuum, eidem ſpectare deberet Jus diſponendi de
dict. ſpeciebus ſub Jure paſcendi comprehenſis,
tum quia talis eſt natura Dominii, tum etiam
quia aliàs Statutum, & Breve Pauli III. eluſo-
rium, & de vento remaneret; Statutum enim
diſpouit Animalia minuta, & groſſa depaſcen-
tia ſolvere debere Taxam Communitati, quot-
annis à Conſervatoribus faciendam, & Breve
dat eidem facultatem Paſcua vendendi, & præ-
32 tium indè pro tempore proveniens, in ſolutio-
nem Impoſitionum, & ſupportationem aliorum
onerum eidem Communitati incumbentium,
alioſque in uſus, & utilitatem Communitatis
convertendi *Summ. nu. 3.* Hæc enim adimpleri
non poſſent, ſi durante tempore recollectionis
fructuum, Particulares Domin. Prædiorum, uti
poſſent ſpeciebus pro Paſcuis, Communitati re-
ſervatis, dum antè dict. recollectionem præfati
DD. omnes herbas, ſpicas, & frondes vende-
rent, vel affidarent, ſicque deficientibus Paſcuis,
ſolutio Taxæ à Statuto, pro Animalibus depa-
ſcentibus volita, fieri non poſſet; Minuſque
33 poſſet Communitas Paſcua vendere, & pretium
in ſolutionem Impoſitionum, & onerum Com-
munitati incumbentium, alioſque in uſus con-
vertere, ut præſcribitur in Breve Pauli III.: om-
nis autem poſſibilis ſemper capi debet interpre-
tatio, per quam ſuperfluitas in Legibus, & Sta-
tutis evitatur, & juxta quam illa de vento, &
34 ſine effectu non remanerent, ex traditis per
Rot. in Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi
8. cur. menſis, & an. §. Non obſtante, & §. Mi-
nuſque relevat. cor. Me. Tum etiam quia Breve, &
35 Reſolutio Conſiliaris, non ſolùm adhibuerunt
verba indefinita, quæ univerſalibus æquipollent
Surd. conſ. 476. n. 6., Rot. in rec. dec. 712. num. 1.
par. 3., & dec. 265. nu. 3. par. 18., ſed in primo
etiam leguntur verba prægnantia, & ampliſſima,
36 quæ ad hærbas, ſpicas, & frondes poſt recolle-
ctos fructus in Agris remanentes reſtringi non
poſſunt, ut videre eſt ex lectura d. Brevis ſignan-
tèr in fine, ibi = *Paſcua hujuſmodi, quoties eis pla-*
cuerit vendendi &c. plenam, & liberam faculta-
tem, & licentiam concedimus, & antea, *liberè,*
& abſque aliquo impedimento; Si enim Commu-
nitati conceſſa eſt plena, & libera facultas ven-
dendi ad libitum Paſcua, ſignum eſt illa ſpecta-
re ad eamdem, & ab ea vendi poſſe cum effectu,
37 & pretium in proprios uſus converti omni, &
& quocumque tempore, ſivè ante recollectio-
nem fructuum, ſivè poſt; Verba namque: *plenè,*
38 *liberè, abſque aliquo impedimento, & quotiès pla-*
cuerit, important ampliſſimam poteſtatem, nul-
39 la lege, tempore, reſtrictione, aut onere li-
mitatam, ut de verbo: *liberè*: latè *Barboſ. de dict.*
dict. 190. n. 4., 5., 11., & ſeqq., de verbo: *plenè*;
quod omnia comprehendat, & recipere non
40 poſſit augumentum, nec diminutionem, *Gozad.*
conſ. 47. n. 7., Soc. Iun. conſ. 1. n. 12. lib. 4., Me-
noch. conſ. 19. n. 12., Rolan. à Val. conſ. 85. n. 53.
lib. 4., Surd. conſ. 515. n. 5., Peregr. de fideicomm.
art. 3. n. 95., Barboſ. dict. 261. n. 2., Gratian. Deciſ.
41 *Marcb. 239. n. 5.*, & de verbo: *& ad libitum*: *Coſt.*
de clauſ. convent. clauſ. 26. n. 6., Gratian. Diſc. 58.
n. 21.,

n.21., *& ſeqq.*, *Barboſ. clauſ.6. n.1.*, *Surd. de-
ciſ.72. n.15.*, *& dec.272. n.14.*, *& ſeqq.*; maximè
42 quando, ut hic, ſunt ſimul junctæ, & gemi-
natæ, ut de verbo: *liberè, & ad libitum*, *Soccin.
conſ.170. n.8. lib.2.*, & proſequitur, *Barboſ. d.
clauſ.6. n.3.*; tùm demum quia reſolutio Conſilii
Generalis relata in d. Breve Pauli III., & ab eo-
dem confirmata emanavit, ex quo Domini Præ-
diorum utentes herbis, & Paſcuis, facultatem
convertendi pretium in ſolutionem impoſitio-
num Cameralium, vel in alios Communitatis
uſus ademerant, vel diminuerant; Si igitur
Conſilium Generale, & Pontifex noluerunt pre-
tium Paſcuorum ad Communitatem ſpectans
diminui, ſignum evidens eſt, quod multò minùs
43 voluerint herbas, ſpicas, & frondes, durante
recollectione fructuum, in Dominium Particu-
larium relinquere, qui illas non ſolum diminue-
rent, ſed veriſimilitèr in totum venderent, niſi
præſumere velimus, quod perdere, & jactare
44 ſuum oſcitanter voluerint, relinquendo res ad ſe
ſpectantes ad commodum Communitatis, quod
non eſt dicendum, ad *Text. in l. cum de indebito*
45 *ff. de prob.*, & tradita per *Rot. in Tiburtina Ca-
ſtrorum 18. Apr.1698. §. Indubitantius coram Rmo
D. meo Dec.*, *& 7. Decemb. præter. §. Eoque faci-
lius cor. Me.*

Et denique hæc omnia ponit in claris ſubſequ-
uta obſervantia, plenè probata ex tribus Teſti-
bus formitèr examinatis, uno ore deponentibus
in Territorio Viterbienſi, nullo anni tempore
fuiſſe introducta unquam Animalia ad paſcen-
dum, exceptis ſuinis, aut ſi quæ introducta fue-
runt, id proceſſiſſe, prævia aſſignatione facta, in
Secretaria Viterbienſi, & ſolutione Taxæ *Sum.
Civit. n.3.*, qui cum ſint verſati in loco, & plenè
46 informati, ſuique dicti optimam reddant ra-
tionem, non ſolùm ſufficientèr probant *Rot. in
rec. dec.393. n.9.*, *et dec.622. n.2. par.18.*, *et cor.
Celſ. dec.379. n.6.*; Sed aliis etiam ex parte Dom.
Principis examinatis, minus ſpecificè deponen-
47 tibus, & exceptiones perſonales patientibus
veniunt præferendi, *Pariſ. conſ.74. num.45. lib.1.*,
Cravet. conſ.94. n.3., *Boer. dec.322. nu.3.*, *Rot.
cor. Pamphil. dec.13. n.7.*, ibique *Add. ſub. n.14.
et in rec. dec.242. n.3. par.16.*

Potiſſimè quia cum Teſtibus Communitatis,
concordat etiam unus ex parte d. D. Principis
48 inductus, & approbatus *d. Summ. Comm. n.8.*,
qui ſolus Teſtis ſufficeret ad hoc, ut contra in-
ducentem plenam probationem faceret, *Bonden.
in addit. ad Otter. de Paſc. cap.48. n.102.*, *Rot. in
Lauden. Penſionis 4. Febr.1695. §. Idipſum coram
bo.me. Urſino, in Bonon. Dotis, et Antephati 6. Apri-
lis 1696. §. Argenta verò, in Calaguritana Pen-
ſionis 11. Ian.1697. §. Portiones autem, et in Car-
thaginen. Beneficii 20. Dec. prat. §. Præcipuè in
omnibus cor. Me.*

Non obſtat, quod Teſtes Univerſitatis pa-
tiantur plures exceptiones in Perſonis, ſignantèr
primus, qui fuit Miniſter Civitatis, & ulterius
ſint inter ſe contrarii: quia licet d. Teſtes inſer-
vierit Communitati, tamen de tempore exami-
nis amplius non erat nec Miniſter, nec Salaria-
tus, quo caſu ſervitium præcedens ei fidem non
49 adimit in ſpecie, *Rot. in Alatrina Iuriſpaſcendi
5. Martii 1674. §. Non obſtat cor. cl.me. Card. Taya.*
Aliæ verò exceptiones, vel ſunt inſubſiſtentes,
vel modici momenti, quæ eos à teſtificando non
repellunt, maximè quando ſunt numero plures,
& cum eis concordant Teſtes Partis, & ſumus
50 in Judicio manutentionis *Rot. cor. Greg. dec.340.
n.6., et ſeq., et in rec. dec.214. n.16., et ſeqq. par.16.,
et in Aſculana Aquæductus ſuper reſervatis, quoad
damna 11. Martii 1697. §. Abſque eo quod, cor. Me.*,
51 & in propria materia Paſcuorum *Rot. in dict.
Alatrina Iuriſpaſcendi §. Non obſtante.* Contra-
rietates autem optimè conciliantur ex reſpon-
ſionibus datis per Scribentes pro Civitate, quas
52 ſufficit eſſe poſſibiles, ad hoc, ut evitari debeat
in Teſtibus contrarietas, *Rot. in rec. dec.57. n.10.,
et 11. par.12., et dec.188. n.15. par.17., et in Ave-
nionen. Renunciationis 29. Maii 1693. §. Sicut cor.
R.P.D. meo Priolo, et in d. Aſculana Aquæd.1697.
§. Contradictiones cor. Me.*

Minus obſtat, quod ſicut permiſſa eſt intro-
ductio Animalium ſuinorum abſque ſolutione
impoſtæ, ita etiam permiſſa eſſe debeat intro-
ductio vaccarum, caprarum, equorum, aliorum-
que ſimilium animalium, cum non minus iſta
quam illa herbis, & frondibus veſcantur: quia
quidquid, an ſues comedant etiam herbas, &
frondes, attamen cum iſti de tempore, quo im-
mittuntur, poſſint veſci glandibus, & caſtaneis
nondum recollectis, iſtis aluntur, non autem
herbis, & frondibus, ad quas ſolùm in ſubſidium
forsàn poſſent recurrere, ſicque cum introduce-
53 re ſues non pariat præjudicium herbis, & fron-
dibus, prout pariunt vaccæ, equi, & capræ, qui
principalitèr iſtis aluntur, ab introductione unius
ſpeciei, ad alterius introductionem, non poteſt
54 inferri: ex diverſis enim fieri non ſolet illatio
juxta monitum *Text. in l. Papianus exul. ff. de mi-
nor.*; *Rot. in Aſculana Benefic. 5. Martii 1700. §. Pa-
riter non obſtat cor. Me.*

Conſtito ex his de bono Jure Communitatis,
& de ejus quaſi poſſeſſione ex prædictis Teſtibus,
55 probata, procul dubio eidem manutentio debet
concedi, *Rot. cor. Duran. dec.23. n.1., & 6., &
in rec. dec.38. n.16. par.9., & in Camerinen. Ma-
nutentionis, ſeù Cenſuum 7. Martii 1698. §. His
tamen cor. Rmo D. meo Dec.*, & in his terminis,
Rot. in d. Alatrina Iuriſpaſcendi §. Inſuper, jun-
cto *§. Unde citatis.*

Et ita, utraque &c.

R̃mo P.D. MOLINES DEC.

HISPALEN. VISITATIONIS.

Vener. 30. Aprilis 1700.

ARGUMENTUM.

Epiſcopus in actu Viſitationis, juxta exigentiam Viſitationis jam inceptæ, poteſt in quocumque caſu particulari demandare aſportationem librorum ad ejus Palatium ex diſpoſitione Juris utriuſque S. Concilii Tridentini, ac ex Decretis Sac. Congregat. Concilii eiſdem inixis, quo caſu particulari non expleto, cogere nequeat Capitulum ad exhibitionem aliorum libror. ad alios caſus pertinentium.

SUM-

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in actu Viſitationis juxta exigentiam ejuſdem poteſt in quocumque particulari caſu demandare aſportationem librorum ad ejus Palatium, & per tot.*

Et quomodo id veniat intelligendum num.6., & ſeq., & num.66.

Ampl. num.17.

Et ita bis decrevit Sac. Cong. Concilii, num.2.

DD. Decreta quomodo interpretanda. num.6., & ſeqq., & num.66.

Decl.1. procedere ſolùm in Epiſcopo, ſecus in ſubalternis Viſitatoribus ab eo deputatis, & de ratione num.44. — *Limit. declarat.in caſu magni incommodi*. num.46.

Decl.2. procedere in Viſitatione formali, ſecus autem in locali. num.55.

Decl.3. ut caſu particulari non expleto cogere nequeat Capitulum ad exhibitionem aliorum librorum, ad alios caſus pertinentium. n.1., & fin.

3 *Sacra Rota ſolet reverenter amplecti Decreta Sac. Congr. Concilii*, & num.5.

4 *Sententiæ in Judicatum tranſactæ, & à partibus acceptatæ non ſunt refricandæ.*

5 *Judex delegatus debet ad unguem ſervare fines ſuæ commiſſionis.*

10 *Primum Decretum interpretationem recipit à ſecundo.*

11 *In claris opus non eſt interpretatione.*

12 *Electio loci, in quo rationes reddi debent de jure civili remittitur arbitrio Judicis.*

14 *Adminiſtrationis ratio reddi debet in loco adminiſtrationis.*

Limit.1. ubi is, cui ratio reddi debet abeſt Reipublicę cauſa. num.13.

Limit.2. ubi eſt perſona illuſtris. num.15. — *Limit.3. ſi Dom. ſit intricatus negociis Reipublicæ* nu.28.

15 *Adminiſtrationis ratio ubi reddi debeat, pendet arbitrio Judicis.*

16 *Epiſcopi tenent locum Apoſtolorum.*

18 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis conſtituunt unum corpus cum Epiſcopo.*

Et Fratres Epiſcopi nuncupantur. num.19.

Et Eccleſiæ Senatum componunt. num.20.

21 *Epiſcopus eſt caput Eccleſiæ, & Canonicis longè præſtantior.*

22 *Epiſcopo conſervandus eſt honor.*

23 *Patronus Nobilis nullam habet judiciariam poteſtatem ſupra libertum Adminiſtratorum.*

24 *Epiſcopus in Viſitatione habet poteſtatem non ſolùm ordinariam, ſed etiam delegatam S.Sed.*

Et poteſt adminiſtratores punire, quatenus malè verſati fuerint in adminiſtratione. n.25.

26 *Epiſcopus debet judicare more majorum. Et quomodo id intelligatur.* & num.27.

29 *Publica utilitas eſt privatæ præferenda* — *Ampl. quod ſit præferenda etiam regiæ*. ibidem.

30 *Epiſcopi ex Apoſtolorum inſtitutione cœperunt Tribunalia erigere.*

31 *Diœceſum diviſio facta fuit à S.Dioniſio.*

32 *Epiſcopi habent Jurisdictionem ordinariam in tota Diœceſi.*

Et poſſunt unum, vel plura Tribunalia in locis Diœceſis ſibi beneviſis erigere. ibid. — Et num.33.

Ampl.1. quod illud poſſit erigere etiam in propria Camera num.34.

Ampl. 2. etiamſi litigantes magnum paterentur incommodum, num.35.

Limit. ubi Diœceſes eſſet magna. nu.36. — *contra* num.37. — *diſtingue*, ut num.38.

39 *In Cauſis Capitularium Epiſcopus, ſive ejus Vicarius quomodo procedere debeat.*

40 *Argumentum à majori ad minus eſt validum.*

41 *Adminiſtratores locorum Piorum rationes reddere tenentur in Palatio Epiſcopali.*

Ibique libros in hanc cauſam deferre debent. n.42.

45 *Viſitatoribus ſubalternis ab Epiſcopo deputatis diverſa forma præſcribitur à cerimoniali.*

47 *Epiſcopi in Viſitatione ſpectandum eſt, ne magno afficiantur incommodo*, & num. præced.

48 *Obſervantia eſt optima interpres inſtructionis in Eccleſia præſcriptæ, ac promiſſionis illam obſervandi*. ibid.

49 *Epiſcopus præſumendum non eſt, quod ſe, & ſuos ſucceſſores adſtringere voluerit ad explendos actus decori ſuo præjudiciales.*

50 *Promiſſio facta per Epiſcopum aliquid obſervandi, referri debet ad ea, quæ ſibi non præjudicant.*

51 *Derogatio Iuris, & S.Concilii non præſumitur, niſi id verbis expreſſis dictum fuerit.*

52 *Conſuetudo individua particularis Eccleſiæ inducitur ex actibus pacificis incontroverſis.*

53 *Conſuetudo peculiaris Eccleſiæ debet in ipſa omnino attendi.*

54 *Viſitatio materialis, ſive localis Archivii fieri nequit abſque perſonali acceſſu.*

56 *Conſuetudo illa ſervari debet in Eccleſia, quæ in aliis viciniorібus ſervatur.*

57 *Conſuetudo Eccleſiæ non probatur ex ſimplici Epiſtola ſcripta ab uno ejus Canonico* — *Ampl.* n.50.

58 *Epiſtola ſcripta pro tertio contra tertium nil probat.*

59 *Epiſcopus eſt cuſtos Sacrorum Canonum.*

60 *Scripturæ originales, ubi deperdi poſſint, non debent deferri ad domum Viſitatoris, ſed recognoſci in loco congruo, & ſecuro.* — *Decl.*, ut num.61., & ſeqq.

65 *Documenta originalia quemadmodum exhibentur in manibus Judicis.*

Ita, & exhiberi debent in manibus Epiſcopi Viſitatoris. num.64.

DECISIO LV.

Antiquæ, accerrimæque contentiones inter Rmum Archiepiſc., & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Hiſpalen. vertentes in SS. Concilii, & Rituum Congregat., ac in noſtro Auditorio, prævia ab hiſce Judicibus avocatione, delegatæ fuerunt geminis particularibus Congregationib., quarum primam, conflatam ex quinque S.R.E. Card., deputaverat Sa.Me. Alex.VIII., ad effectum tamen, illas amicabilitèr componendi; Alteram verò trium Card., totidemque Prælatorum præfecerat SSmus Dom. Noſt.Innoc.XII. demandando expeditam illarum definitionem juxta Juris tramites; ſed quamvis relati Arbitratores, Judiceſve, vel reſpondendo, prout de Jure, vel Partes adducendo ad concordiam, plures earumdem controverſiarum abſoluiſſent, cum tamen pleræque indeciſæ remanſerint, & ſuper modo exequendi jam reſolutas, graves irrepſerint diſcordiæ. Hac de re idem SSmus Dom. Noſter, proſpiciens paterno zelo, fruſtratam remanſiſſe conceptam ſpem ſedandi opportuna cum celeritate tot jurgia inter Caput, & membra Eccleſiæ, adeo inſignis, tamdiù efferveſcen-tia,

tia, opere pretium duxit mediante nova avocatione omnium prædictarum controverſiarum à quibuſcumque Judicibus, & Congregation., eas definiendas tradere huic Sac. Tribunali in ſtatu, & terminis quoad illas, quæ ante hujuſce Commiſſionis Signaturam pendebant in Sac. Rota, quo verò ad alias in quibuſcumque Congregat. vigentes mihi, tanquam Decano, direxit commiſſionem cum facultate eaſdem Cauſas dividendi, earumdemque ponentias inter Coadjutores diſtribuendi, omni, & quacumque appellatione, reclamatione, recurſu, & reſtitutione in integrum penitus remotis, præcedentib. tamen duabus deciſionibus, ac ſuffragantibus omnibus, etiam Auditore proponente.

Quamobrem in ſequelam talis commiſſionis, ea, qua datum eſt celeritate, reſecato prius ingenti dubiorum numero, plura in unum præſtringere, illaque ſubindè inter Coauditores, juxta opportunitatem diſtribuere curavi, quibus ſic compoſitis, ſingulorum propoſitionem omni poſtpoſita mora in ſeparatis audientiis fieri demandavimus. Cumque inter alia dubia mihi reſervata, alterum eſſet.

An Archiepiſcopus occaſione Viſitationis, eaque durante poſſit cogere Officiales Capituli ad exhibendum eidem Archiepiſc. in ejus manſionibus Archiepiſcopalibus libros originales continentes fundationes Beneficiorum, eorumque dotationes, necnon libros exitus, & introitus Eccleſiæ Cathedralis, vel potius accedere teneatur pro illis inſpiciendis, ac perſcrutandis ad locum, ſeu loca, in quibus illa aſſervantur, vel ad aulam Capitularem illis contiguam, vel ad aliumſimilem locum commodum, & decentem: Et an itidem libros originales adminiſtrationis Decimarum, Fabricæ Anniverſariorum, memoriarum Defunctorum, & ſimilium, & an libros Confraternitatum erectarum in Eccleſia Cathedrali? Et in
hodierna audientia propoſito concluſum fuit.
Archiepiſcopum cogere poſſe juxta ſequentem modum
videlicet, *quod ipſe juxta exigentiam Viſitationis,*
1 *jam inceptæ, poſſit in quocumque caſu particulari*
demandare aſportationem libror. ad ejus Palatium,
quo caſu particulari non expleto, cogere nequeat
Capitulum ad exhibitionem aliorum librorum ad alios
caſus pertinentium.

Præbuit motivum huic reſolutioni duplex in-
dividuale, ac ſpecificum Sac. Congreg. Concilii
decretum, alterum 18. Auguſti 1696., generali-
tèr demandans dd. librorum exhibitionem, juxta
2 Viſitationis exigentiam; Alterum verò 17. Au-
guſti ann. ſeqq. præcipiens tranſportationem li-
brorum concernentium adminiſtrationem Cap-
pellaniarum Card. Tavera, quas D. Archiepiſc.
viſitandas ſuſceperat, quibus ſtantibus decretis
in Judicatum tranſactis, & præſentem articulum
ſpecialitèr dirimentibus; nil aliud in hac re no-
bis agendum ſupereſſe viſum eſt, quàm placitis
hujuſmodi reverentèr ſuſceptis ſimplex confir-
3 mationis robur adjicere, juxta ſolitum invetera-
tum noſtri Tribunalis, de quo in *dec. 479. num. 3.*
cor. Burat., *& dec. 60. nu. 4.*, *cor. Celſ.*, *& in rec.*
dec. 279. n. 2. par. 18., eaque, utpotè, à Partibus
acceptata, & in judicatum tranſacta amplius
non refricare, *ne in infinitum Cauſæ retractentur,*
4 *& ſopita jam negocia per hujuſmodi viam, iterum*
aperiantur, ſunt verba noſtri Imperatoris *in l.*
final. C. de fil. Inſtr. in fin., *cap. cum inter de re ju-*
dic., *Roman. conſ. 41. n. 3.*, *Rot. cor. Cocc. dec. 660.*
n. 28., *Priol. dec. 269. n. 7.*, *& in Rom. Location.*
21. Junii 1688., *§. Quoniam in fine*, *& §. fin. cor.*
cl. me. Card. Caccia, cum aliis relatis *in Romana*
Pecuniaria 11. Jan. elapſi, *§. Ultra quod*, *& in*
Confir. 17. Maii ſeq. §. Attamen cor. Me.

Nec ultima harum cauſarum commiſſio mihi
directa viam aperuit, controverſias, jam perem-
ptas iterum revidendi: Quoniam per oppoſitum
illa reſtricta dignoſcitur ad cauſas non adhuc
per ullos ex præmemoratis Judicibus reſolutas
ibi: *Hinc Oratores prædicti humilitèr ſupplicant*
Sanctitatem Veſtram, quatenus dignetur Lites, &
Controverſias quaſcumque inter D. Archiepiſcopum,
dictoſque Oratores quavis de cauſa, & occaſione, hu-
juſque motas tantum, & indeciſas pendentes à dict.
Congregat. particulari avocare &c., quapropter
cum præter reverentiam, ne Oracula Sac. Con-
gregationis revideantur, obicem præſtiterit de-
fectus Juriſdictionis illa iterum examinandi, uti-
que certum eſt, nullas in hac re eſſe poſſe partes
noſtras, quàm Decreta jam emanata celeri
exequutione ad effectum perducere, ne aliàs
5 egredi videremur cancellos noſtræ commiſſio-
nis, quam ad unguem ſervare debet Judex De-
legatus, ad *Text. in cap. cum dilectus 22. de reſcript.*,
cap. cum olim 32. de Offic., *& Poteſtat. Iudic. De-*
legat., *Gonzales in cap. ſignificaſti 36. n. 8. de reſcript.*,
& in cap. 1., *de Offic.*, *et Poteſt. Iudic. Deleg.*, *Rota*
cor. Verall. dec. 153., & punctualitèr in ſimili ca-
ſu dixit *in Rom. Aſſentiſtatus 19. Novembris 1698.*
§. Fundamentum cor. Me.

Ob idque Defenſores Capituli ſatis benè in-
telligentes noſtram Juriſdictionem extendi non
poſſe ad ſubjiciendum iterato examini contro-
verſias jam deciſas, inſinuabant in eorum reſ-
ponſionibus præfatam Sac. Congreg. reſolutio-
nem editam 18. Auguſti 1696. involuere dubie-
tatem, quoad intelligentiam illorum verborum
-- *juxta exigentiam Viſitationis* -- dum Archiepiſc.
ea ſic interpretabatur, ut generalitèr, & omni
vice, qua ipſe viſitandam ſuſciperet aliquam
particularem Adminiſtrationem, geſtam à Ca-
pitularibus, eos adſtringere poſſet ad exhiben-
6 dos in ſuo Palatio Libros illam concernentes.
Contendente è contra Capitulo hujuſmodi li-
brorum recognitionem faciendam eſſe per eum-
dem Archiepiſc. in Aula capitulari, cum eo ta-
men moderamine, & temperamento, ut ſi ali-
qua in eorumdem librorum recognitione emer-
geret difficultas, quæ altiorem, longioremque
expoſceret indagationem, tunc ſolum teneri, &
obligatos eſſe Capitulares ad nutum D. Archie-
piſcopi Libros originales ad ejus Palatium defer-
re, ut meditatè exortas difficultates diſcutere,
& evacuare poſſit.

Qua de re iidem Defenſores Capituli noſtram
Juriſdictionem optimè verſari poſſe contende-
bant in interpretando æquivocum, & ambiguum
modum loquendi Sac. Congregat. in illis verbis
-- *juxta exigentiam Viſitationis* -- ad effectum ſta-
tuendi certam regulam, qua in futurum præd.
7 Sac. Congregat. reſolutio executioni demandari
debeat. Hancque ob Cauſam maximè expedire
ſubjungebant Juſtitiam d. Decreti in puncto juris
ad novum examen revocare, ut indè Sacrum
Tribunal aſſequi valeat lumen clarum, an il-
lud latè juxta ſenſum Archiepiſcopi, ſeù ve-

rius

rius ſtrictè ad mentem Capituli ſit interpre-
tandum.

DD. tamen perſcrutata mente Sac.Congreg.,
examinatiſque Juris rationibus, quæ hinc indè
aſſerebantur crediderunt, illis magis conſonam
eſſe interpretationem expoſitam ab Archiepiſc.,
quàm alteram à Capitulo excogitatam. Et inci-
piendo ab indagatione mentis Sac. Congregat.,
quod revera per d. verba -- *juxta exigentiam Vi-*
8 *ſitationis* --, intellexerit, ut in quacumque viſi-
tatione particularium adminiſtrationum poſſit
Archiepiſc., ſi neceſſarium judicaverit, cogere
Capitulum, vel Adminiſtratores ad aſportan-
dum Libros in illius Palatium, & non in eo tan-
tùm caſu, quo viſis prius per eundem Archie-
piſcopum dd. libris in Archivio, vel Aula capitu-
lari exoriretur gravis difficultas diſcutienda cum
aliquo temporis intervallo, manifeſtè depre-
henditur ex ſecundo Decreto edito die 17. Au-
guſti 1697. nam cum reluctante Capitulo docu-
menta fundationis Cappellaniarum Card. Tave-
ra exhibere in principio, quo illas viſitandas
ſuſceperat, cum fundamento, quod adhuc fa-
ctus non eſſet locus illorum exigentiæ, S. Con-
gregat. ſpecificè ab Archiepiſc. conſulta, num in
illo Caſu Capitulum teneretur ad abſolutam li-
brorum tranſportationem enarrato d. prætextu,
quo eorumdem exhibitionem evadere ſatage-
bat, reſpondiſſet *affirmativè*: novum hoc reſ-
criptum nullum dubitandi locum reliquit, quin
9 juxta mentem Sac. Congregat. Capitulares ob-
ſtricti fuerint in quolibet initio particularis viſi-
tationis adminiſtrationum ad arbitrium Archie-
piſc. Libros illas reſpicientes ad ejus Palatium
deferre, abſque obligatione accedendi priùs ad
Aulam Capitularem, vel aliud locum ad effe-
10 ctum revidendi libros; Itaut cum mens ejuſ-
dem Sac. Congr. ſatis interpretata, ac declarata
remanſerit mediante hoc ſecundò ejus decreto,
11 ulteriori non eget interpretatione, ad quam
ſolùm deveniendum eſt in ambiguis, ſecus verò
quando verſamur in claris, *l. ille aut ille ff. de*
leg. 3., *l. continuus* §. *Cum quis ff. de verb. oblig.*,
cum aliis vulgat. *in Bononien. Evictionis 1. Mar-*
tii 1697. §. *Non refragante reſponſione cor. Me.*

Hinc propterea ſuperfluum apparuit ad effe-
ctum interpretandi præfatas S. Congr. reſolutio-
nes adeò claras, recurrere ad examen illarum
Juſtitiæ. Ex abundanti tamen deguſtatis meritis
articuli compertum habuerunt DD. controver-
ſa Decreta ſubnixa eſſe diſpoſitioni Juris Civilis,
Canonici, & S. Concilii Tridentini; de Jure enim
12 civili remittitur arbitrio Judicis electio loci, in
quo rationes reddi debent, ad *Text. in l. tales con-*
ditiones §. *Priſcus ff. de cond.*, *& demonſt.* ubi Sce-
vola poſtquam refert Priſci I. C. reſponſum,
quod ſtatu Liber rationem reddere non debeat
in loco ubi Pater familias deceſſit, ſed accedere
tenetur ad locum ubi moram trahit is, cui ratio
reddenda eſt, ſi Reipublicæ cauſa abeſſet, ſubdit --
veriſſimum autem eſſe, ut aliàs aliud ex perſona, lo-
coque ſit æſtimandum, quem *Text. Accurſ. in verb.*
æſtimando ſic interpretatur, ut quamvis Priſci
opinionem approbet Scevola, quod Adminiſtra-
13 tor adire debeat locum ubi moratur Patronus,
ſi abeſſet ex Cauſa Reipublicæ, id tamen intelli-
gendum eſſe cæteris paribus, ſed quando Patro-
nus eſſet perſona illuſtris, vel aliqua dignitate
decoratus, tunc Adminiſtrator compellendus
eſt pergere in Domum ejus, cui ratio reddenda
eſt, etiamſi eſſet abſens, nec quidem ex cauſa
Reipublicæ ibi -- *Arbitrio Judicis, qui dicet ſtatu*
liberum venire ad Patronum ſi eſt Nobilis, & magna
Perſona Patroni, vel eſt à remotis, licèt non abſit cau-
14 *ſa Reipublicæ.* Undè inferunt communitèr Scri-
bentes, quod licèt regularitèr adminiſtrationis
ratio præſtari debeat in loco adminiſtrationis,
l. Prætor ait ff. de edend., concurrente tamen
qualitate Illuſtris Perſonæ in eo, cui reddendæ
ſunt, tunc arbitrio Judicis remittitur æſtimare,
ac decernere, an congruum ſit Adminiſtrato-
15 rem ad Domum illius Magnatis pro reddenda
ratione accedere, ut benè ibi explicat *Bart.* di-
cens, *ſtatu liber debet rationem reddere, ubi Judici*
videtur, & concordat *Caſtren. n. 2.*, & ex Recen-
tioribus tradunt, *Menoch. de Arbitr. caſ. 468. n. 1.*,
Octalor. de Nobilit. par. 5. cap. ult. n. 16., *Eſcobar.*
de ratioc. cap. 7. n. 2. cum ſeqq.

Repoſita autem in arbitrio Judicis deſtinatio-
ne loci, in quo adminiſtrationum rationes reddi
debent, ſpectata qualitate, tàm eorum, qui il-
las præſtare, quàm aliorum, qui eas ſuſcipere
tenentur, in præſenti caſu nullum certè rectum,
& ſapiens Judicantis arbitrium exiſtimabit, quod
16 Epiſcopi locum Apoſtolorum tenentes, *cap. quo-*
niam vices diſt. 68., *cap. in novo diſt. 21.*, *& quorum*
bonor, ac ſublimatas nullis poteſt comparationibus
adæquari, ut inquit, *Ambroſ. de Dignit. Sacerd.*
cap. 2., relatus à *Geleſ. in cap. duo ſunt 96. diſtin.*,
ſubijci debeant ad ſuſcipiendas rationes à parti-
cularibus Canonicis in Archivio, ubi rationum
Codices aſſervantur, ſed omne ſanum æquitatis,
& congruentiæ dictamen ſugerit par eſſe, ut ipſi
17 Capitulares Adminiſtratores opportunis docu-
mentis, rationumque Libris in unum collectis, ac-
cedant ad Epiſcopum, in ſuiſque manſionibus
propriæ villicationis præſtent rationem. Et ſi
enim inficiari nequeat, Canonicos Eccleſiæ Ca-
18 thedralis multis decorari prærogativis, dum
ipſi unum Corpus conſtituunt cum Epiſcopo,
cap. novit de his, quæ fiunt à Præl., & Fratres Epi-
19 ſcopi nuncupantur in *cap. quanto eod. tit.*, Eccle-
ſiæque Senatum componunt, ut ait *Concil. Trid.*
20 *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*, fateri tamen oportet
hujus Corporis caput, hujuſce Senatus Princi-
21 pem, ſeù Præſidem eſſe Epiſcopum, ideoque
quantùm Caput membris, quantùmque Princeps
Senatoribus, & Conſiliariis præſtātior eſt, tantùm
Epiſcopi Canonicos antecellunt, nullo igitur Ju-
re tàm ſublimis Dignitas arctari debet ad ſuſci-
piendas redditiones rationis geſtas ab ejus Fra-
tribus, & Conſiliariis alibi, quàm in proprio ejus
Palatio, ne Archiepiſcopo imminuatur is honor,
qui ejus Dignitati, Ordini, & Gravitati par eſt,
22 contra præceptum Sacroſanctæ Tridentinæ Sy-
nodus *ſeſſ. 25. de refor. cap. 6. verſ. Epiſcopus præte-*
reà, & in cap. 17. verſ. quare.

Præmiſſum porrò aſſumptum, ſi procedit in
hypotheſi redditionis rationis à Liberto Admi-
niſtratore reddendæ Patrono Nobili, ac Magna-
23 ti, nullam ceteroquin habenti judicariam po-
teſtatem, ad terminos *d. Text. in l. tales conditio-*
nes §. *Priſcus ff. de condit.*, *& demonſt.*, quantò ma-
gis obtinere debent in præſenti themate, in quo
Archiepiſcopus ſuſcipere tenetur hujuſmodi red-
ditiones rationis, tanquam ſuperior fretus, ne-

dùm poteſtate ordinaria, ſed etiam delegata
24 Sedis Apoſt. in vim diſpoſitionis *Sac. Tridentina Synodus in ſeſſ.22. cap.8. de reform.*, & cum facultate puniendi Adminiſtratores, quatenùs in
25 Adminiſtratione malè verſati fuerint, ut in puncto ex pluribus probat, *Saravia de Adjunct. cap.24. n.20.*, dubio procul enim in hiſce terminis, attento etiam Jure civili, concludendum eſt, quod Judex hujuſmodi Adminiſtrationes diſpungere, ſuper eiſque Jus dicere debeat, more
26 majorum, & ſalva majeſtate ſui Imperii, ut inquit, *Paul. in L. penult. ff. de Juſt.*, *& Jur.* ibi, *Quem locum determinare hoc modo poſſumus, ut ubicumque Prætor, ſalva majeſtate Imperii ſui, ſalvoque more majorum Ius dicere conſtituit, is locus rectè Jus appelletur*, quomodò autem dici poteſt, quod Epiſcopus more majorum ſe gerat, valeatque ſui Imperii majeſtatem ſalvare, quatenùs ad recipiendas redditiones rationis præſtandas à Canonicis ejus ſubditis, accedere in eorum Archi-
27 vium, ibique Jus reddere, cogeretur, hac ſanè forma potiùs cognoſceret more inferiorum, quàm majorum, ut in ſimili ait, *Hoſtien. in Sum. tit. de feud. §. Apud quam n.13.*, ubi, *quod ſi Curia deberet audire ad locum delicti, non judicaret more majorum, ſed more Inferiorum*, ut optimè *Rot. deciſ.537. n.7. par.4. tom.3. rec.*, *ubi, quod ſalva non eſſet majeſtas Epiſcopi, ſi teneretur in loco ſubditi jus dicere.*

Advertendo ſignantèr, quod hujuſmodi adminiſtrationum viſitatio, expleri nequit brevi temporis intervallo, ſed exigit ſpatium plurium dierum, ac forſan menſium, dum tota verſatur in recognoſcendo multiplices piorum operum fundationes, augmentum, & progreſſum, plures involutas computorum diſpunctiones, cæteraque alia in ſimilibus indaganda, quæ, ut notiſſimum eſt, requirunt attentam, ac ſeriam plurium rerum perquiſitionem: nullum propterea regulare, ac prudens Judicis arbitrium exiſtimabit, quod Archiepiſcopus adſtringendus ſit ad accedendum ſemel, vel bis in diem, ſeù hebdomadam in Archivium Capituli ad explendum, cum temporis anguſtia, actus hujuſmodi manualis, & improbi laboris, quando aliàs exhibitis libris in Palatio Archiepiſcopali, datum eſt eidem Archiepiſcopo, hiſce negotiis ſtatis horis incumbere abſque notabili ejus incommodo, & quod magis intereſt, ſine tanta profuſione temporis, adeò neceſſarii amplæ Diœceſis Paſtori, ut tot aliis negotiis, quibus præmitur Archiepiſcopalis Dignitas, præeſſe valeat, quod ſolum motivum læſionis publicæ utilitatis exuberat de jure, ut
28 Dom., qui in Reipublicæ negotiis eſt intricatus, compellendus non ſit locum adminiſtrationis adire pro ratione recipienda, dum publica uti-
29 litas non ſolùm privatæ, ſed etiam Regiæ commoditati eſt præferenda, ut omiſſis generalibus ad ornatum, *Text. in d. leg. tales conditiones §. Priſcus ff. de condit., & demonſt.* ratiocinatur *Excobar. de ratioc. d. cap.7. n.2. poſt med.*

Id autem, quod juris civilis diſpoſitio committit Judicis arbitrio, Sanctiones Canonicæ reponere videntur in abſoluta Epiſcoporum poteſtate; Neminem enim latet Epiſcopos eo tempore, quo cæperunt judiciariam poteſtatem in Eccleſias, & Eccleſiaſticos exercere, proprium, in quo jus dicerent, ex Apoſtolorum inſtitutione
30 erexiſſe Tribunal, ut ex Teſtimonio, *Card. Baron. an.57. n.24. 25., & 27.* probat, *Frances de*
31 *Eccleſ. Cath. cap.2. n.108.*, factaque ſubindè diviſione Diœceſum à S. Dionyſio, ut patet, *ex cap. Eccleſias 13. qu.1., gloſ. in cap. nec, num.10. quæſt.3., Gloſ. in cap. 1. diſt.99. verb. ante Chriſti adventum, cap. paſtoralis 9. de his, quæ fiunt à Præl. ſine conſ. Cap., Barboſ. de Offic., & Poteſt. Epiſc. par.1. tit.1. cap.7. n.7. Card. de Luc. de Iuriſdict. diſc.1. n.3., Rot. cor. Cocc. dec.665. n.18.*, nemo auſus eſt contendere, quin Epiſcopi, habentes Juriſdictionem Ordinariam in tota eorum Diœceſi, erigere poſſint unum, vel plura Tribunalia in locis ſibi beneviſis ad reddendum jus in cauſis, & controverſiis ipſorum Forum concernentibus, adeoùt *Bonif. VIII. in cap.7. de Off. Ord.*
32 ſuppoſuerit, veluti rem indubiam, ac certam, quòd Epiſcopi tali gauderent prærogativa, ibi: *Cum Epiſcopus in tota ſua Diœceſi Juriſdictionem Ordinariam noſcatur habere, dubium non exiſtit, quin in quolibet loco ipſius Diœceſis non exempto per ſe, vel per alium poſſit pro Tribunali ſedere, Cauſas ad Eccleſiaſticum Forum ſpectantes audire, perſonas Eccleſiaſticas, cum earum exceſſus exegerint, capere, ac carceri deputare, necnon, & cætera, quæ ad ipſius ſpectant Officium ſolvere, & exercere*, & benè explicat, *Gloſſ. in verb. loco*, & ibi *Archid. n.2., Anchar. n.1., Butr. n.2., Barboſ. n.2., P. Paſſerin. n.1. cum ſeqq., Barboſ. in Paſtor. alleg.80. per tot., Frances de Eccl. Cath. cap.29. n.114.*, & latè *Thomaſſin. de Benef. par.2. lib.3. cap.112. n.7. §. Non abs re forſàn, Rot. dec.537. n.9. par.4. tom.3. rec., & dec.58. n.1. cor. Caril.*

Si igitur juxtà Sacr. Canonum diſpoſitionem ſtat in abſoluta poteſtate Epiſcopi eligere locum
33 ſibi beneviſum in ſua Diœceſi ad exercendam quamlibet ejus Juriſdictionem, immeritò eidem denegatur liberum arbitrium recipiendi redditionem rationis, ſuper eaque jus dicendi in ejus Palatio, & in ſpecie, quòd Epiſcopus conſtitue-
34 re poſſit Tribunal in propria Camera tradunt, *Franc. in d. cap.7. de Offic. Ord. in 6., P. Paſſerin. ib. n.7., Bertacch. de Epiſc. lib.4. n.70. & 71., Rot. dec.1700. n.3. cor. Cocc., d. dec.58. n.1. cor. Caril.*,
35 etiamſi aliàs litigantes magnum paterentur incommodum: eſt quippe adeò abſoluta, & plenaria talis Epiſcoporum poteſtas jus dicendi, ubi eis libet in ſuis Diœceſibus, ut licèt aliqui non obſcuri nominis Canoniſtæ ſcripſiſſent, quod ubi Diœceſis eſt ampla Epiſcopus cogere nequeat ſubditos ad litigandum in loco longinquo, ſed
36 teneatur vel ipſe accedere, ubi vertitur litigium, vel alium delegare; talis tamen opinio in ſtricta Juris cenſura communitèr reprobatur,
37 eamque ad ſummum procedere poſſe ex æquitate, quando cauſa eſt modica, & locus valdè
38 diſtat, ut poſt *Abb. in cap. ſanè n.3. de for. compet., & in cap. dilectus n.4. de reſcript.*, tradunt, *Barboſ. d. alleg.80. n.5., Paſſarin. ubi ſupra n.10. Rot. dec.297. n.7. par.2. diverſ.*, & diſcuſſo articulo, *dec.537. n.9. cum ſeqq. par.4. tom.3. rec.*

Magis tamen expreſsè hanc controverſiam dirimere videtur S. Concilium Trident. *ſeſſ.25. cap.6. de reform.*, ubi decernitur, quod Epiſcopus, vel ejus Vicarius procedere teneatur in Cauſis Capitularium de conſilio, & aſſenſu duorum Canonicorum cor. Notario ipſius Epiſcopi,
39 & in ejus Domo, aut conſueto Tribunali, & plenè

plenè explicant, *Antonel. de loc. legal. lib.2. cap.1. n.47., & ſeqq., Rot. dec.1700. n.1. & ſeq. cor. Coccin., & d. dec.537. n.13.16., & 17. par.4. rec., & d. dec.58. cor. Caril.* Si ergo in aliis gravioribus Cauſis Canonicorum jubet Concilium, ut Epiſcopus judicet in proprio Palatio, quantò fortius, & ex ejus mente id indulgendum videtur in red-
40 ditione rationis tàm minoris ponderis, & relevantiæ, argumento ducto à majori ad minus, quod in jure validiſſimum eſt, *Dec. conſ.76. n.3., Rot. dec.468. n.4. par.13. rec., & in Rom. Multiplicorum 25. Junii præt. §. Conſonat in fin. cor. Me.*

Ex quibus rationibus pluries conſulta S. Con-
41 greg. Concilii ſuper articulo, de quo modo diſceptatur, ſemper reſcripſit redditiones rationum præſtandas eſſe à locorum piorum adminiſtratoribus in Palatio Archiepiſcopali, ibique in hanc Cauſam deferendos eſſe libros rationis, &
42 ſignantèr *in una Calaguritana 17. Aprilis 1628., & in alia Cremonen. 11. April. 1609., & in Valentina 11. Maii 1627. datis in Sum. Archiep. n.7. 8. & 9.*, & hanc eſſe inconcuſſam opinionem
43 S. Congr. pluribus aliis relatis reſolutionibus teſtantur, & tenent *Fagnan. in cap. ad hæc, n.33. 34. 36. & 37. de relig. Dom., Pignatel. conſul.17. n.10., & ſeqq. tom.8., & conſul.152. n.21. tom.9., Criſpin. in tract. della Viſita Paſtorale par.2. §.28. n.7., & ſeqq., Card. de Luc. de Iuriſd. diſc.42. n.7.*

Conſtabilito bono jure Archiepiſcopi circa obligationem Capituli deferendi libros rationum reddendarum in Palatium ex utriuſque juris civilis, & Canonici Sanctionibus, diſpoſitione Sacri Concil. Tridentini, & Emin. Card. ejuſdem Concilii Interpretum ſententia, nullatenùs officere viſæ fuerunt conſuetudo particularis Eccleſiæ Hiſpalen., & Conſtitut. Synodales æditæ anno 1585. à cl. me. Card. de Caſtro, confirmat. à ſa. me. Sixto V.; nàm quatenùs attinet ad hujuſmodi Conſtitut. Synodales, obſervatum fuit, præceptum ibid. contentum recipiendi computa adminiſtrationum in ipſis Eccleſiis, injunctum fuiſſe Viſitatoribus ſubalternis ab Epiſcopo deputandis, ac proindè afficere nequit Archiepiſcopum per ſe ipſum viſitantem; Maximum enim intercedit diſcrimen inter Viſitatores ſubalternos, & Epiſcopum viſitantem per ſe ipſum, illi enim, uti Eccleſiaſtici inferioris notæ, ſine ullo eorum dedecore, & notabili incommodo recipere poſſunt redditiones rationis in Eccleſiis, è contra Epiſcopus in ſublimi conſtitutus dignitate, & tot aliis Paſtoralibus ſollicitudinibus præſſus, ſalvare nequit majeſtatem ſuæ Dignitatis, neque
44 tot aliis negotiis incumbere, quatenùs cogeretur replicatis vicibus accedere ad Aulam Capitularem, ſivè Archivium pro revidendis computis. Atque omnibus notum eſt ob dictam diſparitatem inter Epiſcopum viſitantem per ſe ipſum, & particulares Viſitatores per eundem deputatos, longè diverſam præſcribi formam explendæ viſitationis tàm localis, quàm perſonalis, ut de-
45 præhenditur ex Cœremoniali Romano, & tradit *Gavant. in prax. compend. viſit. perſonalis.*

Et quantumvis in quadam inſtructione particulari, quam edidit Card. de Caſtro, & obſervari præcepit à Subalternis Viſitatoribus, ob idque in ipſis Conſtitut. Synodalibus inſertam, repetitum legatur idem præceptum ſuſcipiendi computa in Eccleſiis, atque in d. inſtructionis proemio idem Card. per ſe ipſum viſitaturus eam obſervare promiſerit; Nihilominus quia tam in d. inſtructione Card. de Caſtro, quàm in aliis ſucceſſivis Archiepiſcoporum Guevara, & Spinola, continetur expreſſa limitatio in caſu incommodi, ibi: *Li dd. conti ſi piglino dentro delle dette Chie-*
46 *ſe, eccetto ſe per grande incommodità non ſi poteſſero fare*: Si ergò etiam Viſitatoribus ſubalternis in caſu, quo ipſi non poſſent revidere computa abſque magno incommodo, tributa fuit poteſtas demandandi tranſportationem librorum extra Eccleſiam, multò magis privilegium hoc ſuffragari debet ipſis Archiepiſcopis, imò cum notabili diſcrimine in ordine ad conſiderationem incommodi, dum modicum reſpectu ſubalterni Viſitatoris erit maximum reſpectu Archiepiſc.; Qua de re cum ex ſupra deductis, inficiari nequeat maximum eſſe Archiepiſcopi incommodum, quatenus teneretur ſe transferre ad Archivium ad evolvendos libros tot adminiſtrationum, procul dubio verſamur in caſu exceptionis, & limitationis earumdem inſtructionum, & optimè in ſpecie aptatur cenſura *Text. in cap. Romana de Cenſibus*, ubi Alex. III. Archiepiſcopum viſitantem ſuam Provinciam monet, quod ſi commodè, & ſine difficultate accedere ad unamquamque Eccleſiam non poterit, de pluribus locis ad unum congruum Clericos, & Laicos ſtudeat convocare, ne in illis viſitatio poſtponatur, undè manifeſtum eſt, quod in viſitationibus ſpe-
47 ctari debeat, ne Epiſcopi magno, & exorbitanti afficiantur incommodo, ut plenè tradunt, *Ventrigl. de Juriſd. Archiep. cap.68. n.1., & 3., Panvin. de viſit. qu.6. n.12., & 13. par.1.*

Præterea indagata per DD. obſervantia ſequuta de tempore ipſiuſmet Card. de Caſtro, qua
48 melior dari nequit interpres inſtructionis per eum editæ, ac promiſſionis illam obſervandi, ad *Text. in l. non ambigitur ff. de leg., Rot. cor. ſa. mem. Alex. VIII. dec.161. n.11., Ubald. dec.14. n.18., & in rec. dec.48. n.23. par.13.*, compertum habuerunt, quod duobus annis poſt dict. inſtructionis publicationem idem Card. demandavit injungi Cappellanis, & Beneficiatis Eccleſiæ Cathedralis ad aſportandos libros fundationum, & dotationum Cappellaniarum in ejus Palatium, ut ibi eos cognoſcere poſſet pro ſuſcipienda redditione rationis, *Summ. Archiep. nu.16.*, ex quo facto evincitur mentem Archiepiſcopi de Caſtro per d. promiſſionem fuiſſe ſe obligandi ad obſervandum alia capita, quæ continentur in eadem inſtructione, & non etiam illud, in quo præſcribitur inferioribus Viſitatoribus diſpungere computa in Eccleſiis viſitandis; Ea quidem ratione, quia redditur inveriſimile Archiepiſcopum voluiſſe ſe, ſuoſque ſucceſſores obſtringere ad ex-
49 plendos actus, qui detraherent decori, ac majeſtati dignitatis Archiepiſcopalis, derogando in hac parte omnium jurium diſpoſitionibus generalitèr Epiſcopos ab hujuſmodi incommodo, vel ſervitute eximentibus; Ideoque ſi d. promiſſio præfatam inſtructionem obſervandi, optimè referri valet ad quamplurimas alias ejus partes, nullam præſeferentes inveriſimilitudinem, & incongruitatem ad ea tantùm ſunt applicanda, & non itidem ad alia inveriſimilia decori, ac di-
50 gnitati promittentis non ſatis conformia, per ea quæ tradunt *Ruin. conſ. 123. num.12. lib.3.,*

Alex.

*Alex. conſ.*81. *nu.*11., *Rot. cor. Ludoviſ. dec.*384. *n.*2., *dec.*536. *n.*81. *par.*14. *rec.*, Maximè quia generalitèr intellecta promiſſio, ultra inveriſimilitudinem, induceret Juris communis, & Sac. Concilii derogationem, quæ non præſumitur,
51 & numquam facta cenſetur, niſi concurrentibus verbis expreſſis, generalibus nequaquam ſufficientibus, *Lotther. de re benef. lib.*1. *quæſt.*7. *n.*36., *Amoſtaz de cauſ. piis lib.*5. *cap.*11. *nu.*10., & lato calamo, *Paſſerin. ſuper* 6. *in cap. licet de conſtit. n.*317. *cum ſeqq.*, *Rot. dec.*302. *n.*12, *&* 13. *par.*9. *rec.*

Quo verò ſpectat ad conſuetudinem Eccleſiæ Hiſpalen. hæc favet D. Archiepiſcopo: nam Card. de Caſtro, & Archiepiſcopi ſucceſſores demandarunt Officialibus Capituli Librorum aſportationem in Palatium, *Summ. Archiep. n.*13. *litt. C.* *& eodem Summ. n.*16., qui porrò actus, utpotè
52 incontroverſi, ac pacifici inducunt conſuetudinem ſpecificam, & individualem Eccleſiæ
53 Hiſpalen. omninò attendendam, *Rot. dec.*165. *n.*16. *par.*10., *& dec.*350. *n.*18. *par.*16.; Non attentis pleriſque Viſitationibus expletis in Eccleſia, quia recognitæ compertæ fuerunt geſtæ à ſubalternis Viſitatoribus, & non ab Epiſcopis, & licèt modernus D. Archiepiſcopus viſitaſſet per ſeipſum Tribunal Vicariatus abſque ulla Librorum viſitatorum extractione, hujuſmodi tamen viſitatio fuit materialis, conſiſtens in ſola inſpectione, an locus ſit decens, rectèque in
54 Archivio cuſtodiantur ſcripturæ, quod fieri nequit abſque perſonali acceſſu, per ea, quæ tradunt, *Salod. in prax. Viſit. par.*1. *cap.*3. *in verbo Archivium*, *Pignatel. conſult. Can.*146. *nu.*167. *tom.*9. Verùm longè diverſa eſt viſitatio formalis adminiſtrationum, quæ cum conſiſtat in recognoſcendo an plures piæ diſpoſitiones fuerint adimpletæ, & an fidelitèr Chriſti patrimonium miniſtretur, neceſſarius non eſt acceſſus ad Archivium, ſed hujuſmodi redditio rationis explicari debet in Ædibus Archiepiſcopalibus, cum
55 opportuno commodo, ac ſine temporis anguſtia, ut diſtinguendo inter viſitationem localem, & viſitationem formalem, in puncto tradit *Pignatel. d. conſult.*17. *n.*11. *tom.*9.

Obſervantiæ Eccleſiæ Cathedralis conformis eſt conſuetudo particularis Eccleſiarum inferiorum exiſtentium in Civitate Hiſpalenſi; Earum quippè Titulares, & Adminiſtratores ad ſimplicem Archiepiſcoporum, ſive ejus Viſitatorum requiſitionem ad Palatium Archiepiſcopale Libros detulerunt ad effectum præſtandi redditionem rationis, *Summ. Archiepiſc. n.*13. Et conſonat etiam conſuetudo aliarum Cathedralium adjacentium Hiſpalenſi, & de uſu Eccleſiarum Malacitanæ, Gadicen., & Corduben., doctum fuit *in Summ. Archiep. n.*10., 11, *&* 12., quæ praxis generalis in tot Cathedralibus pacificè ſervata, venit maximoperè attendenda ad
56 effectum, ut idem uſus mandari, ac ſervari debeat in Eccleſia Hiſpalenſi, *Text. eſt in cap. cum olim de conſuetud.*, *Rot. cor. Dunozzet. Jun. deciſ.*581. *n.*3., *& dec.*786. *n.*6. *par.*17. *rec.* Non relevante contraria conſuetudine Eccleſiæ Cathedralis Aſtoricen: dum Epiſtola unius Canonici ad illam probandam producta, utpotè ſcripta pro
57 Tertio, & contra Tertium nullum genus probationis conſtituit, *Cyriac. contr.*91. *nu.*6., *Gra-*
58 *tian. diſcept.*718. *n.*10., *Rot. dec.*717. *n.*6. *par.*2. *rec.* Minuſque refert uſus Cathedralis Cæſarauguſtanæ, quoniam hic invaluit ex particulari concordia inita inter Canonicos, & Archiepiſc. cui ſi placuit juri ſuo renunciare, ſibi ſoli præjudicium ingeſſit, & incongruè affertur tale exemplum in hypotheſi, in qua Archiepiſcopus ſtudet
59 ſervare indemnes ſuæ Dignitatis prærogativas, juxta cenſuram Sacrorum Canonum, quorum Cuſtos eſt, *cap. cum quibus* 36. *cauſa* 24. *quæſt.*3., *Germon. de S. Immunit. l.*3. *c.*8. *n.*41.

Neque ad effectum denegandi Archiepiſcopo poteſtatem demandandi exhibitionem Librorum in ejus Palatium concludens viſa eſt ratio ſemper adducta à Capitulo, quod nempè ob extractionem ſcripturarum ab Archivio magnum immineat periculum illarum deperditionis, ad quod evitandum etiam de jure præſcribatur, ut ſcripturæ originales non deferantur in domum Ar-
60 chiepiſcopi, ſed recognoſcantur in loco congruo, & ſecuro, per *Text. in cap. accepimus de fid. Inſtrum.* Cum enim omnes ſcripturæ, & documenta ſint redacta in Libris particularibus, benè compactis, nec transferendæ ſint de una Civitate ad alteram, ſed ab Aula Capitulari ad Palatium, quæ
61 inter ſe diſtant per ſpatium valdè modicum, apparuit omninò inſubſiſtens timor deperditionis; Non reſiſtente *Textu* in contrarium allegato *in d. cap. accepimus*, quoniam caſus *d. Textus* erat, quod lata ſententia ſuper libertate Monaſterii S. Auguſtini in vim privilegiorum Papalium, illam Archiepiſcopus Cantaurienſis, in cujus Diœceſi exiſtebat d. Monaſterium, ſervare detrectabat, dicens Privilegia eſſe falſa, delatiſque ex
62 parte Abbatis conquæſtionibus ad Sum. Pontif. Alex. III., is conſiderans ex una parte, non inſpectis privilegiis, falſitatem argui non poſſe, & ex altera parte difficilè, & periculoſum eſſe illa ex adeo longinquis Regionibus tranſmittere ad Sedem Apoſt., opportunum eſſe cenſuit ſcribere Archiepiſcopo Heboracenſi Judici in hac Cauſa, ut exhibere faceret Privilegia d. Archiepiſcopo Cantaurienſi in Clauſtro prædictorum Fratrum, vel in alio loco congruo, & ſecuro cum interventu duodecim teſtium, ut ex lit. deprehenditur, & clarius refert *Gloſſ. ibid.*

Hujuſmodi autem Decretalis cenſura, nullatenus applicabilis eſt in caſu præſenti, quia, ibi agebatur de exhibenda ſcriptura in manibus Archiepiſcopi Collitigantis, excipientis de illius falſitate, ac de illius tranſportatione ex longinquis Regionibus ad Sedem Apoſt., ob quos reſpe-
63 ctus Pontifex prædictus noluit, demandando illius tranſmiſſionem ad Urbem, eas ſubjicere periculo deperditionis, prout non permiſit, tradi in manibus ipſius Archiep. Collitigantis, ſed in loco tertio, & ſecuro ad evitandum timorem, etiam remotum ejuſdem corruptionis, & occultationis. In præſenti verò agitur de conſignandis Libris redditionis rationis in manibus Archiepiſcopi non collitigantis, & excipientis de illorum falſitate, ſed à jure, & Sac. Conc. Tridentino deputati in figura Superioris ad illos revidendos, neque ullum timeri poteſt periculum
64 deperditionis ob vicinitatem Archivii, à quo extrahuntur, ad Palatium, in quo exhibentur: Hinc propterea quærendus non eſt locus tertius,
65 & ſecurus ad exhibendos dd. Libros, ſed deferri debent

debent in manibus Archiepiſcopi, prout paſſim exhibentur documenta originalia in manibus Judicis, ut ait *Text. in l. fin. C. de fid. Inſtr.*, *& in cap. cauſam* 19. *de Teſt.*, *Covar. var. Reſol. lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 5. *in princip.*, *& Pract. qu. cap.* 20. *n.* 6., *Parex. de Inſtr. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *reſol.* 6.

Prout nec obſtare viſa eſt altera ratio, quod nempè, ſi penderet à poteſtate Archiepiſ. delatio Librorum ad ejus Palatium, demandare poſſet tranſportationem omnium ferè ſcripturarum Archivii, & ita illud ad tempus ſibi beneviſum Libris denudatum relinquere, cum maximo incommodo Adminiſtratorum, qui ob hanc cauſam incumbere non poſſent in adnotandis iis, quæ in diem occurrerent; nam huic inconvenienti ſatis proviſum fuit per Sac. Cong. Concilii, obſtringendo Officiales Capituli ad exhibendos Libros, juxta exigentiam Viſitationis, quæ verba, ne ulla oriretur impoſterum diſputatio ſuper eo-
66 rum intelligentia, DD. juxta mentem S. Congreg. ita interpretati fuerunt, ut in quolibet caſu Viſitationis particularium adminiſtrationum, licitum ſit Archiepiſcopo demandare aſportationem Librorum illam concernentium, eoque non terminato petere nequeat Libros ad aliam adminiſtrationem ſpectantes, hicque eſt modus, quo reſolutum fuit, Archiepiſc. occaſione Viſitationis cogere poſſe Capitulum, vel ejus Officiales ad exhibendum Libros in ejus Palatium.

Et ita utraque &c. omnibuſq; DD. ſuffragantibus, reſolutum fuit.

R̃mo P.D. MOLINES DEC.

HISPALEN. VISITATIONIS.

Ven. 10. *April.* 1700.

ARGUMENTUM.

Archiepiſcopus poteſt reviſioni computorum incumbere, tam per ſeipſum, quàm alium in actu Viſitationis, nec ob id cenſetur eiſdem viſitationem delegaſſe. Item poteſt Capitulum in actu viſitationis corrigere, ejuſque miniſtros in iis, quæ viſitationem reſpiciunt ac adminiſtrationem piorum operum, & ob id etiam contra eoſdem inobedientes uti remedio Cenſurarum; Quæ pari paſſu procedunt contrà Adminiſtratores Confraternitatum, & Hoſpitalium, quos cum in actu viſitationis cogere poſſit ad redditionem rationis, ſi inobedientes ſint, poteſt & adverſus ipſos eodem cenſurarum remedio uti.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus in actu Viſitationis poteſt cogere piorum operum adminiſtratores ad reddendas rationes tàm de Iure Canonico, quàm ex diſpoſitione S. Conc. Tridentini.*

Et illas poteſt exigere in ejus palatio, abſque eo quod cogatur accedere ad aulam Capitularem, num. 2.

Et de ratione, num. 14.

3 *Epiſcopus in actu Viſitationis poteſt incumbere reviſioni computorum, tam per ſeipſum, quàm per perſonas ſibi ad referendum bene viſas*, & n. ſeqq. *Ampl.* num. 16.

Afferuntur Canonicæ Sanctiones id diſponentes, n. 7., 8., & 9.

4 *Redditio rationis principalitèr pendet à computorum diſpunctione.*

5 *Epiſcopus in actu Viſitationis poteſt computorum reviſioni incumbere per Ratiocinatores*, & n. 12.

Eos tamen deputando non dicitur illis delegare partem Viſitationis, num. 15.

6 *Iuriſdictio, cui data eſt, ea quoque conceſſa videntur ſine quibus illa explicari nequit.*

10 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt exquirere Advocatorum conſilium citra illorum admiſſionem in caſu ſecretæ inquiſitionis.*

11 *Epiſcopus in concernentibus viſitationem poteſt alterum ſubdelegare.*

13 *Epiſcopus antequam aggrediatur viſitationem, debet deputare Miniſtrum præſtiturum operam in computorum reviſionibus.*

16 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt uti opera plurium Officialium in his, quæ Viſitationem reſpiciunt.*

17 *Relatio Periti ubi erronea detegitur, Iudex peritiorem elegit.*

18 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt cogere adminiſtratores, ut libros deferant ad Palatium ſuæ habitationis*, & num. 20.

19 *Viſitatio Piorum operum in quibus conſiſtit.*

21 *S. Rota non poteſt procedere in iis, quę in commiſſione non continentur.*

22 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt corrigere Capitulum, ejuſque Miniſtros in reſpicientibus Viſitationem, nec non circa adminiſtrationem piorum operum*, num. 23.

Et contra eoſdem parere recuſantes poteſt procedere per cenſuras, num. 24.

25 *Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſunt remedia à Iure Canonico Iudicibus Eccleſiaſticis ſubminiſtrata ad inobedientes adjungendos ad paritionem*, & n. 29.

27 *Epiſcopus exigere tenetur redditiones rationis ab adminiſtratoribus Confraternitatum, & Hoſpitalium.*

Et talem rationem poteſt exigere, vel per ſe, vel per alium, ſupra num. 8.

Et Officiales Confraternitatum, & Hoſpitalium ad id cogere, etiam per cenſuras, num. 26., & 28.

DECISIO LVI.

Præſuppoſita Facti ſerie, expoſita in altera Deciſ. ſub hac ead. die emanata cor. Me, ultrà Dubium inibi reſolutum, diſceptandum propoſui DD. meis alterum, tenoris ſequentis, videlicet: *An liceat Archiepiſcopo, eadem viſitatione durante, exigere computa, & rationes ab Adminiſtratoribus in ejus Palatio, illiuſque reviſioni incumbere, tàm per ſe, quàm per perſonas ſibi ad referendum beneviſas; & an contrà Capitulum parere circà præmiſſa recuſans, Archiepiſcopus procedere poſſit per cenſuras, & an ſimili modo procedere poſſit contra Officiales Confraternitatum in caſu &c.* Cumque dubium hoc quatuor partes complicaret, quoad primam *affirmativum habui reſponſum, poſſe nimirùm R̃mum Archiepiſcopum exigere computa, & rationes in ejus Palatio, juxtà modum præſcriptum in altera mea Deciſione.* De poteſtate namque Archiepi-
1 ſcopi cogendi Adminiſtratores piorum operum ad reddendas rationes eorum adminiſtrationis, dubitatum non fuit, cum ea tributa legatur Epiſcopis tàm in *Clem. quia contingit de Religioſ. Domib.*, quàm etiam in *ſeſſ.* 22. *cap.* 8., *&* 9. *de refor.*

S. Conc.

S. Conc. Tridentini. Quod verò hujuſmodi redditiones rationis exigere valeat Archiepiſcopus in ejus Palatio, cogique nequeat accedere ad
2 hunc effectum in Aulam Capitularem, probatum fuit ad evidentiam, uſque in altera mea Deciſione, ſuper hoc præciſo dubio emanata, tàm ex diſpoſitione Juris Civilis, Canonici, & S.Concilii Tridentini, quàm ex inconcuſſa S. Congr. Concilii ſententia; & quoniam ibi latè hæc materia extitit ventilata, idcircò ad illam relatio habita fuit evitandi cauſa improbas, & faſtidioſas earumdem rerum repetitiones.

Aggrediendo propterea ſecundam dubii partem, in qua quæſitum fuit: *An Archiepiſcopus reviſioni computatorum incumbere poſſit, tàm per ſe,*
3 *quàm per perſonas ſibi ad referendum beneviſas?* Af-
4 firmativè reſponſum fuit, ea clara, & evidenti ratione, quia cum redditio rationis inter alia principalitèr pendeat à plurium computorum diſpunctionibus, nemo non videt Archiepiſcopum explere non poſſe munus Computiſtæ, & Ratiocinatoris, ideòque abſolutè neceſſarium eſſe, ut adhibeat miniſterium perſonæ peritæ in
5 hac arte, quæ dd. computorum reviſioni incumbere valeat, adeòut, ubi in caſu nulla ſuppeteret expreſſa Juris Sanctio, concedens Archiepiſcopo poteſtatem utendi in hac re opera aliorum, exuberaret ad hunc effectum ſimplex animadverſio, quod onus ſibi à Jure impoſitum, adimplere nequeat ſine aliorum adjutorio, ut de facto illud vocare valeat, ex ea tam famigerata juris propoſitione, quod cui Jurisdictio da-
6 ta eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus Jurisdictio explicari nequit, *l.2.ff. de juriſd. omn. Iud. cap. Præterea, & cap. Paſtoralis de offic., & poteſt. Iud. Deleg., Fagnan. in cap. cum ex injuncti. n.31. de nov. oper. nunciat., Rot. dec.66. n.13., & 14. cor. ſa. me. Gregor. XV., & paſſim.*

Plures tamen non deſunt Canonicæ Sanctiones, tribuentes Epiſcopis expreſſam facultatem utendi opera aliorum in actu explendi Viſitatio-
7 nem, & in ſpecie literalis eſt ordinatio, *Text. in d. Clem. quia contingit de Relig. dom.*, ubi Summ. Pontifex, agendo de Adminiſtratoribus Hoſpitalium, Confraternitatum, aliorumque piorum operum, decrevit, quod Ordinarii Locorum tàm per ſe, quàm per alios computa, & rationes adminiſtrationis revideant, & examinent ibi:
8 *per ſeipſos, vel alios impleant omnia præmiſſa, & ſingula*:; Idque ipſum diſpoſitum videtur in *cap. ut juxtà de Offic. Ord., & in Clem. Attendentes de ſtat. Monac. circa fin. verſ. ipſos autem Viſitatores*, in quibus ſtatuitur, Epiſcopum adhibere poſſe in viſitatione duos, vel tres Adjunctos, & quantos ſibi expedire videbitur, qui ſint exerci-
9 tati in Officiis reſpicientibus viſitationem, ad effectum illum coadjuvandi in tot actibus, qui occurrere ſolent in laborioſo S. Viſitationis opere, ut explicat *Gloſ. in d.cap. ut juxtà in verbo Adjunctis*. Quantò magis igitur permiſſum, & conceſſum eſſe videtur Epiſcopis viſitantibus, ſecum deferre Computiſtas, & Ratiocinatores, qui vacare valeant in rationibus diſpungendis, & ſupputandis calculis Adminiſtrationum piorum operum, quotiès illorum ſuſcipitur viſitatio?
10 Imò quod Epiſcopus in actu Viſitationis exquirere poſſit Advocatorum conſilium, citrà illorum admiſſionem in caſu inquiſitionis ſecretæ, docent *Canoniſtæ in d. cap. ut juxtà de Offic. Ordin.*, & præ cæteris *Io: de Anan. n.2., Hoſtienſ. n.1., Io. Andr. n.7., Imol. n.1. in fine, Butr. n.1.*

Hæc omnia confirmantur ex communi Ca-
11 noniſtarum ſententia, quod Epiſcopus in iis, quæ concernunt viſitationem, poteſt alterum idoneum ſubdelegare, *cap. inter cætera de Offic. Ordin., cap. ſi Epiſcopus eod. tit., S. Conc. Triden. ſeſſ.24. cap.10. de reform.*, & tradit *Fuſc. de Viſit. lib.1. cap.2. par.13.*; Si igitur datum eſt Epiſcopo partem ipſius Viſitationis alteri committere,
12 quantò magis ei licere debet, quotiès per ſeipſum viſitat, aſſumere Computiſtas, & Ratiocinatores, qui incumbere poſſint ad reviſionem computorum; & in ſpecie, quod Epiſcopus antequam aggreditur viſitationem, deputare debeat
13 Miniſtrum præſtiturum operam in computorum reviſionibus, ſcripſerunt *Gavant. in Prax. Viſit. §.2. in ann. circa duodecimum, Pax Iordan. tom.2. lucubr. lib.7. tit.1. n.14., Criſpin. in tract. della Viſita Paſtorale par.1. §.17. n.87., & in par.2. §.28. num.12., Ventrigl. in Prax. par. 2. ann.24. n.28., & 29., Barboſ. de Iur. Eccl. lib.1. cap.14. n.38.*

Non obſtat unicum objectum propoſitum à Defenſoribus Capituli, quod ſcilicet, deputatis Ratiocinatore, aliiſque Miniſtris, ad reviſionem computorum, Archiepiſcopus viſitare videatur per alios, ac propterea cogi non debeant Adminiſtratores ad præſtandas redditiones rationis in Palatio Archiepiſcopali, minuſque ibi deferre libros, cum commiſſa viſitatione Subalternis Viſitatoribus, ceſſent potiſſimæ rationes indecen-
14 tiæ, & incommodi Archiepiſcopi, ob quæ par non eſſe viſum fuit in alia mea Deciſ., illum obſtringere ad exigendas rationes extra ſuum Palatium.

Quoniam oppoſitio inſubſiſtens apparuit, tàm in antecedenti, quàm in conſequenti; in antecedenti equidem, quia Archiepiſcopus, deputan-
15 do Computiſtam, & Ratiocinatorem, non dicitur illi delegare partem viſitationis, ſed illos aſſumere in adjutorium viſitationis, ad purè, & ſimplicitèr explicandos actus diſpunctionis computorum, alioſque concernentes illorum munus, quibus Archiepiſcopus difficilitèr incumbere valet: & ſanè ſi electio Ratiocinatoris præſeferret Viſitationis delegationem, dicendum eſſet, quod Epiſcopi, adhibendo miniſterium Notarii, Advocati, Architecti, Sigillatorum, &c., non viſitarent per ſeipſos, ſed per alios, atque per conſequens, quod ſi per ſeipſos viſitare volunt, ea omnia peragere teneantur, quæ relati Officiales, & Miniſtri in hiſce contingentiis explicare conſueverint, quod eſt clarum abſurdum, repugnans diſpoſitioni Sacr. Canonum, permittentium Epiſcopis per ſeipſos viſitantibus ſuſci-
16 pere adjutorium plurium Officialium inſtructorum rerum, quæ viſitationem reſpiciunt, ut dicitur in *d. cap. juxtà de offic. Ordin.*, & tradunt DD. ſuprà allegati, & ſignantèr *Ventrigl. in prax. par.2. ann.24. n.28.*, & ibi *Carol. Ant. de Luc. n.2. verſ. poſt hæc*, & additur *Salod. in praxi Viſitat. par.1. cap.6. verſ. diſtributio officiorum.*

Hinc etiam corruit conſequentia argumenti, ſupponens ceſſationem inconvenientiæ, quod Archiepiſcopus recognoſcat libros in Archivio eo ipſo, quod incumbentia hæc tradatur perſonis peritis; Nam cum tales Periti non ſint aſſum-

ſumpti ad viſitandum, ſed tamquam nudi Miniſtri ad computorum diſpunctionem, atque ad referendum Epiſcopo, an benè, vel malè redditæ ſint rationes, non ideò Archiepiſcopus debet, cæca fide, ſequi, ſed tenetur cum librorum viſione obſervare, & confrontare, an vera, & juſtificata ſit relatio, ut ubi ejus judicium non remaneat pleuariè ſatisfactum, recurrere valeat ad novam Ratiocinatorum electionem, ſicuti paſſim ſervatur in relationibus, quas faciunt Periti Judicibus, qui quoties, recognita illorum relatione, erroris ſuſpectam comperiunt, no-
17 vam Peritioris demandant electionem, ut de praxi teſtatur, *Rot. deciſ.*246. *n.*5., *& ſeqq.*, *& cor. Dunoz. Jun. dec.*934. *n.*1., *& ſeqq.*, atque ideo, non obſtante deputatione Miniſtrorum,
18 qui revideant computa, ſemper neceſſaria eſt tranſportatio librorum in Palatium Archiepiſcopi, ut ibid. cum eorum aperitione, recognoſcere valeat ex integro redditiones rationis, quatenus opportunum, ac neceſſarium duxerit, vel tantùm eam partem, in qua Peritus Relator videatur errare potuiſſe. Præſertim, quia Viſitatio Adminiſtrationis Piorum Operum, non ſolùm
19 conſiſtit in reviſione computorum, ſed etiam in recognoſcendo, an adimpleta fuerit per Adminiſtratores mens, ac voluntas Fundatorum, quæ cenſura pendet à viſione documentorum fundationum; quapropter ſemper ex hoc capite remanet inevitabilis delatio librorum ad Palatium, ut Archiepiſcopus ſine ejus incommodo
20 tot, tantaque inſtrumenta rimare valeat, ex rationibus deductis in altera mea deciſione.

Abſque ulla ratione dubitandi prodiit affirmativa reſolutio, quoad tertiam dubii partem — *An Archiepiſcopus contra Capitulum, illiusque Miniſtros, parere circa prædicta recuſantes, procedere poſſit per Cenſuras?* Quia hujuſmodi articulus eſt alter ex reſolutis favore Archiepiſcopi à S. Congr. particulari deputata à ſa. me. Alex. VIII., cum ſucceſſiva confirmatione Apoſt., & Capituli acceptatione, quapropter, attenta limitatione noſtræ Commiſſionis, ſolùm comprehendentis controverſias, non adhuc deciſas, certum eſt, quod ubi punctus eſſet diſputabilis, adhuc S. Tribun-
21 nal ex defectu Juriſdictionis, illum cognoſcere non potuiſſet, ex deductis in alia mea Deciſione ſuper altero dubio §. *Prabuit motivum cum ſeq.*

Cæterùm quatenus articulus non eſſet jam reſolutus, adeout Sac. Tribunal potuiſſet vigore ſuæ commiſſionis illum excutere, dubio procul ſe ſubſcripſiſſet ſenſui d. Congr. Particularis; poſita namque poteſtate Epiſcoporum viſitandi,
22 & corrigendi Capitulum, ejuſque Miniſtros in
23 omnibus iis, quæ reſpiciunt acta Viſitationis, & ſignantèr etiam Adminiſtrationum Piorum operum, ut ex deductis per *Saraviam de Adjunct. cap.*2. *n.*20., firmat *altera mea deciſio* §. *Præmiſſum*, in neceſſarium conſequens ſuccedit, conceſſam
24 eſſe eiſdem Epiſcopis poteſtatem comminandi cenſuras, eaſque contra inobedientes, ſeù contumaces fulminandi, cum hæc ſint remedia à Jure Canonico Judicibus Eccleſiaſticis Ordina-
25 riis, ac Delegatis ſubminiſtrata, ad inobedientes, & contumaces adigendos ad paritionem, ad *Text. in cap. præterea* 5. *cap. ſignificaſti* 7., *cap. ſanè* 11. *de Off. Deleg.*, *Alter. de Cenſur. tom.*1. *diſput.*7. *lib.*3. *cap.*1. §. *Reſpondendo hanc poteſtatem lit. C.* §. *Multi etiam*, *& lit. D.*, *Barboſ. in cap. cum ab Eccleſiarum n.*1., *&* 2. *de Offic. Jud. Ord.*, *Caſtrop. oper. moral. tom.*6. *tract. de Cenſur. diſp.*1. *puncto* 4. *n.*2. *verſ. Abbates*, *& n.*3. §. *Ex delegatione*, & reſpondit *Rot. in Dertbuſen. Juriſdictionis ſuper negotio Principali* 26. *Apr.* 1694., §. *Cum Canonici cor. R. P. D. Caprara.*

Ex eademque ratione procedi poſſe per Cen-
26 ſuras, etiam contra Officiales Confraternitatum, reſcriptum fuit. Quoniam cum Epiſcopi exigere teneantur redditiones rationis ab Admi-
27 niſtratoribus dd. Archiconfraternitatum, & Hoſpitalium ex Decretis S. Conc. Tridentini *in d. ſeſſ.*24. *cap.*8., *&* 9. *de reform.*, in neceſſarium antecedens eidem Ordinario, tributa dicitur fa-
28 cultas illos cogendi, mediantibus Cenſuris, quæ, ut præfertur, ſunt remedia competentia quibuſcumque Judicibus Eccleſiaſticis Ordinariis, & Delegatis, ut præter ſupra relatos, in
29 ſpecie tenent, *Rub. in Aforiſm. Epiſc. in verb. viſitatio n.*2., *Genuen. in Prax. cap.*18., *Squilant. de oblig., & privileg. Epiſ. cap.*3. *n.*9. *par.*1., *Ricc. par.*2. *diſc.*241. *per tot.*, *Criſpin. in tract. della Viſita Paſtorale par.*2. §.28. *n.*7., ubi refert reſolutionem S. Congr. Concilii *in una Sarzanen.*, *& Rot. in prealleg. Dertuſen. Juriſdictionis*, 26. *Apr.* 1694. *cor. R. P. D. meo Caprara.*

Et ita utraque, &c.

R̃mo P.D. MOLINES DEC.

HISPALEN. VISITATIONIS.

Vener. 25. *Novemb.* 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Res judicata facit jus inter partes.*
Ac inhibet, ne controverſia jam ſopita, denuo excitetur num.2.
3 *Judex delegatus non poteſt excedere limites commiſſionis.*
Ampl. non obſtante partium conſenſu num.2.
5 *Decretum primum interpretationem recipit à ſecundo.*
6 *Reſponſio debet petitioni correſpondere.*
7 *S. Rota ſolet reverenter amplecti Decreta S. Congr. Concilii.*
8 *Viſitatio fieri debet in loco, quem Prælatus viſitandum ſuſcipit.*
Et ubi loca viſitanda ſint incongrua, viſitatio fieri debet in loco congruo, & communi num.9.
Non autem in Aula, ſeu Camera Epiſcopi ibid. con. num.33., & 35.
Decl. procedere in viſitatione locali, ſeu materali, ſecus in formali num.10.
12 *Adminiſtratores Capitulares, & locorum Piorum rationes reddere tenentur in Palatio Epiſcopali, & de ratione* num.15.
Et ibidem libros in hanc cauſam deferre num.13.
*Ampl.*1. n.30. — *ampl.*2. n.41. *Ampl.*3. n.42.
14 *Electio loci, ubi rationes reddi debeant, remittitur arbitrio Judicis.*

16 *Adminiſtrator libertus debet rationem reddere in domo Patroni.*
17 *Mens legis attendi debet.*
18 *Adminiſtrationis ratio reddi debet in domo Domini Illuſtris, vel implicati in negociis reipublicæ.* ibid.
19 *Dominium Epiſcopi reſpectu particularium debet eſſe paternum — decl. ut* num. 21.
20 *Subiectio Capituli erga Epiſcopum debet eſſe filialis — decl. ut* num. 21.
22 *Epiſcopus poteſt in quolibet loco ſuo Diœceſis tribunal erigere.*
Limit. num. 24., & 26. — *decl. limit.* n. 25., & 29.
Ampl. ut illud poſſit erigere etiam in propria Camera. num. 23., & 32.
27 *Viſitatio ex Concilio Tridentino fieri debet ſine ſtrepitu judiciali, ſed ſolùm correctione extrajudiciali.*
Limit. 1. ubi agatur de Criminibus notoriis. n. 28.
Limit. 2. ubi agatur de Viſitatione adminiſtratorum piorum Operum n. 29. — *Ampl.* n. 30.
31 *Ratio non poteſt dici reddita niſi ſolvantur debita, & fiat reſtitutio reliquatus.*
34 *In Cauſis Capitularium Epiſcopus quomodo procedere debeat.*
36 *Viſitatores Subalterni deputati ab Epiſcopo non gaudent illius prærogativis*, & num. 38. *ſed vid.* num. 39.
37 *Nemo condemnare debet ſe ipſum in id, in quo alium condemnat.*
38 *Obſervantia eſt optima interpres inſtructionis in Eccleſia præſcriptæ.*
Ac promiſſionis illam obſervandæ. ibid.
40 *Epiſcopus diſpenſatur ad ſe transferendum ad locum Viſitationis, ubi id facere nequit ſine magno incomodo.*
41 *Epiſcopus, quam librorum exhibitionem petere poſſit in Viſitatione, & quomodo in hujuſmodi exhibitoria continere ſe debeat.*

DECISIO LVII.

CApitulum Eccleſiæ Cathedralis Hiſpalen. magno Juris, & Facti apparatu, conabatur in hodierna Audientia proſternere fundamenta Deciſionis æditæ die 30. Apr. præt. cor. Me, in qua reſponſum fuit *Rmum Archiepiſcopum in actu viſitationis, eaque durante, cogere poſſe, juxtà illius indigentiam Officiales Capituli ad exhibendum in Palatio Archiepiſcopali libros originales Adminiſtrationum Piorum Operum, alioſque continentes Fundationes Beneficiorum, eorumque dotationes* pro redditione rationis ſuſcipienda, ac minimè teneri pro illis inſpiciendis, ac perſcrutandis ad Aulam Capitularem accedere. DD. tamen ſolidæ, & inconcuſſæ viſæ fuerunt ejuſdem Deciſionis rationes, infirmaque per oppoſitum ſingula impugnationum argumenta; quocirca reſolutioni, aliàs captæ, confirmationis robur adjicere, non dubitarunt.

Et quoniam paulò poſt hanc reſolutionem, ſupervenit Nuncius obitus Rmi Archiepiſcopi, SS. D. Noſter, Mihi ſeriò demandavit, ut illo non obſtante, Deciſiones omnes æditæ, ſuper punctis contentionum inter Capitulum, & eundem Archiepiſcopum verten. publicarentur: idcircò obtemperando Sanctiſſimis æquè, ac Zelantiſſimis hiſce Mandatis, Sac. Tribunal, ea, qua datum fuit celeritate, Deciſiones prædictas publicare curavit.

Satis inquam conſtans, denuò examinatum apparuit capitale Deciſionis fundamentum, ſubnixum rei judicatæ, ortæ ſuper controverſia, de qua diſputatur: nam inter alia Decreta, quæ emanarunt in S. Congr. Concilii, ſuper antedictis multiplicis ſpeciei contentionibus, alterum ædit. fuit die 18. Aug. 1696., generalitèr demandans dd. librorum exhibitionem in Palatio Archiepiſcopali, juxtà Viſitationis indigentiam; à quo Decreto, cum neutra Pars reclamaverit,
1 manifeſta emergit ſuper hoc articulo res judicata, quæ facit jus inter Partes, inhibetque, ne con-
2 troverſia jam ſopita, denuò excutiatur, cauſaque ſemel perempta, retractetur, juxtà præſcriptum, *Text. in cap. cum inter vos de ſent., & re jud., l. final. C. de fid. Inſtr., l. poſtquam liti. C. de pact.*, cum aliis vulg. collect. *in Melevitana Penſionis 25. Apr. præt. §. Ex cenſura cor. Me.*

Abſque quod noviſſima omnium dd. cauſarum Commiſſio noſtro Auditorio directa, vel concors Partium collitigantium placitum diſputandi, cum cæteris aliis, controverſum dubium, ſternere potuerit viam revidendi hujus articuli juſtitiam: Commiſſio ſiquidem expreſſam continet in ventre prohibitionem cognoſcendi Cauſas jam deciſas, & abſolutas, ſolùmque tribuit juriſdictionem definiendi pendentes, & in-
3 deciſas, Sac. proindè Tribunal non valuit, neque valet, citrà nullitatis vitium, egredi ſuæ delegationis limites, *cap. cum olim 32. de Off., & & poteſt Jud. deleg., cap. cum dilectus 22. de reſcr.*, ubi omnes antiqui, & recentiores repetentes; atque hinc etiam nihil juvat Partium conſenſus iterato examini hanc quoque controverſiam ſubijciendi, quidquid enim ſit, an conſenſus iſte ex parte Archiepiſcopi præſtitus fuerit, numvè ſufficientèr eliciatur ab actibus extrajudicialibus, & equivocis in contrarium expoſitis, illud exploratum eſt in Jure, quod ubi Princeps adjicit terminum Juriſdictioni, quam tribuit Judici
4 delegato, nequit privatus Partium conſenſus illam prorogare, *Auth. habita C. ne filii pro patre, & ibi Bald.*, *idemque in l. Teſtamenta C. de Teſtam.* & ex iis benè, & elegantèr concludit, *Capyc. deciſ. 9. n. 16.*, faciuntque ad rem collecti per *Add. ad Pamph. dec. 176. n. 12.*

Eoque minus declinari poteſt rei judicatæ auctoritas ſub repetito prætextu, quod Capitulum acquieverit d. Decreto an. 1686., credens poteſtatem cogendi illius Officiales ad exhibendos libros juxta exigentiam Viſitationis, in eo ſolùm caſu Archiepiſcopo tributam extitiſſe, quo viſitando in Aula Capitulari eoſdem libros, in aliquam incidiſſet difficultatem, quæ majorem, longioremque expoſceret indagationem: Ultra quod enim talis interpretatio verè nullum habebat reale fundamentum, ſatis perſpicuè declarantibus illius verbis, mentem Sac. Congregat. fuiſſe, ut Archiepiſcopi nullo modo tenerentur accedere ad Aulam Capitularem pro recognoſcendis libris, ſed illos per Capitulum deferendos eſſe in Palatium Archiepiſcopale, juxta exigentiam particularium Viſitationum, quas aſſumere ſtatuiſſet; nihilominus, ſi res conſtitiſſet in præfato ſimplici Decreto, utique DD. expoſitam Capituli opinationem, aliquatenus excuſaſſent: ſubſecuti tamen actus nullæ locum ſinunt excuſationi; renuentibus quippè Capitularibus,

ribus, ſub præciſo hujus interpretationis prætextu, deferre ad Archiepiſcop. Palatium libros adminiſtrationis Cappellaniarum Card. Tavera antequam Archiepiſcopus accederet in Aulam
5 Capitularem, & recognoſceret, num locus eſſet exigentiæ d. illorum tranſportationis, iteratum habuit Archiepiſcopus recurſum ad Sac. Congr., eique expoſito motivo, ſub quo Capitulum præfato ejus Decreto parere detractaſſet, novum die 17. Aug. 1697. reportavit reſcriptum, injungens horum particularium librorum exhibitionem, quod ſanè novum Decretum de medio ſubſtulit omnem, & quamcumque ambiguitatem, cadentem ſuper vera, ac germana antecedentis interpretatione; ſi enim talis erat illius intelligentia, qualis opinabatur Capitulum, utique Sac. Congreg. non demandaſſet abſolutam librorum exhibitionem, ſed præcepiſſet Archiepiſcopo, ut priùs ad Aulam Capitularem pergeret, agnitaque indigentia eos perluſtrandi cum majori temporis intervallo, demandaſſet ipſo-
6 rum delationem ad ſuum Palatium, ut ita reſponſio petitioni, & cauſæ, ob quam ea facta fuerat, correſponderet, juxta monitum *Text. in l. ſi defenſor §. Qui interrogatus ff. de interrogat. act., & §. Præterea de inutil. ſtipul., Bald. conſ. 54. n. 2. verſ. Ex hoc ſequitur lib. 1., Alex. conſ. 75. n. 12. verſ. cum reſponſio lib. 1., Surd. conſ. 414. n. 72., Rot. cor. Cocc. dec. 1791. num. 27., & coram Celſ. dec. 2. n. 9.*

Cumque adversùs hoc ſecundum Decretum, Capitulum minimè provocaſſet, incontrovertibilitèr ſopita remanſit hujuſmodi controverſia, adeout inani labore Scribentes pro eod. Capitulo lato calamo regeſſerint omnia fundamenta, aliàs in Sac. Congr. expoſita, & ſemper rejecta, ad ſuadendum, quod, attenta juris cenſura, & Conſtitut. Synodalium Eccleſiæ Hiſpalenſis Archiepiſcopus recognoſcere debeat dd. Adminiſtrationum libros in Aula Capitulari, cum ultra reverentiam, qua Sac. Auditorium ſuſcipere
7 ſoleat Decreta Sac. Congregat, per ea quæ tradit *Rot. cor. Celſ. dec. 60. n. 4.*, expreſſum in præſenti caſu obſiſtat Pontificis oraculum, prohibens, ne controverſiæ jam reſolutæ, in diſcrimen. adducantur, quo circa, quoad hanc rem, nil aliud, quàm parendi gloria nobis relicta eſt, ut motivabatur in deciſ., quæ revidetur.

Ad exuberantiam tamen, denuò excuſſis meritis Cauſæ, rurſùs hodiè convenerunt DD., præfata Sac. Congregat. Decreta, de more ſolidiſſimis ſubnixa eſſe fundamentis: tametſi
8 namque Viſitatio fieri debeat in proprio loco, quem Prælatus viſitandum ſuſcipit, *cap. conquerente 16. de Offic. Ord., & in cap. Romana 1. de cenſ. lib. 6., & in cap. cum I., & A. 22. de ſent., & re judic.*, & communitèr notant Repetentes *in d. cap. Romana*, ac ſignantèr *Archidiacon. ante primum verſic. quid ſi Capitulum, Franc. ſub num. 2. verſic. undè ſit, Ancar. n. 2. in fin., Gemin. nu. 8.; Io: Andr. n. 10., Paſſer. n. 5., Soc. ſen. in tractat. de Viſit., impr. poſt Commentar. in 1. parte lib. 2. Decret. lib. 8. n. 22. in princ., Pavin. in ſimili tract. impr. inter tract. magnos tom. 14. par. 1. q. 6. nu. 1. fol. 183.*, Et ſi ipſa loca viſitanda minùs congrua
9 viderentur, Viſitatio fieri debeat in loco commodo, & communi, nunquam verò in propria Camera, ſive Aula Epiſcopi, ut præter allegatos, tenent communitèr Recentiores, & præcipuè *Graff. de Aureor. Caſ. conſcient. part. 2. lib. 3. cap. 27. n. 39., & 40., Fuſcb. de Viſit. lib. 1. cap. 2. n. 22., Pax Jord. elucubrat. var. to. 2. lib. 7. tit. 2. n. 6., Fermoſin. tom. 2. de Offic., & Stat. Eccl. ad tit. de Offic. Archipresbyter. qu. 4. n. 221.*, & pluriès fuit reſolutum à Sac. Congreg., ut teſtantur *Zerol. in prax. Epiſc, part. 2. verb. Capitulum n. 2., Barboſ. in Sum. Apoſt. dec. collect. 124. n. 15., Gavant. in Manual. verb. Capit. n. 4., Pignatel. conſ. Can. 152. n. 12. tom. 10.*

Expoſitæ tamen Juris Canonici regulæ locum obtinent, quoad Viſitationem materialem, ſeu localem; jubent namque Sac. Canones omnibus Eccleſiarum Paſtoribus, ut ipſimet accedant ad
10 omnia Diœceſis loca, cunctaque ſub viſitatione materiali cadentia, vel oculis propriis, ſeù Conviſitatorum perluſtrent, neque trahant viſitandos de uno loco Diœceſis, ad alterum, niſi juſtis concurrentibus Cauſis, in quibus terminis loquuntur Decretales, & Canoniſtæ in objecto laudati: ſecus verò quoad Viſitationem formalem, & intellectualem, qualis eſt hæc, de qua modò agitur viſitationis librorum, ad effectum
11 ſuſcipiendi redditionem rationis piorum Operum: nullus namque Doctor allegatus fuit dicens, rationes hujuſmodi ſuſcipiendas fore in Archiviis Eccleſiarum, etiam Cathedralium, ſive aliorum locorum Piorum, in quibus libri, Codiceſvè rationum reddendarum aſſervantur, ſed qui ad hanc ſpecialem inſpectionem deſcenderunt, tanquam abſolutum ſcripſerunt, juſtum
12 decenſque eſſe, ut ad Palatium Epiſcopale deferantur libri, ibique Adminiſtratores bonorum, ac redditũum Eccleſiaſticorum, Epiſcopo viſi-
13 tanti villicationis ſuæ rationem reddant, & in ſpecie *Fagnan. in cap. ad hæc n. 33. 34. 36., et 37. de Relig. Dom., Pignatel. conſ. 17. n. 10., & ſeqq.*, ubi diſtinguit inter viſitationem formalem, & materialem, ſeu localem *tom. 8., & conſ. 152. n. 61. tom. 9., Criſpin. in tract. della Viſita Paſtorale par. 2. §. 28. n. 7., & ſeqq., Card. de Luc. de Juriſd. diſc. 42. n. 7.*, & ita reſpondit pluries Sac. Congr. Concilii ſuper hujuſmodi dubio conſulta, ut patet *ex Calaguritana, Cremonen., & Valentina*, allegat. in dec., quæ confirmatur §. 16.

Et profectò, ut motivabatur in præterita deciſione, hujuſmodi opinio utriuſque Juris Civilis, & Canonici ſolidum obtinet patrocinium, Juris inquam civilis, inſpecta natura Judicii red-
14 ditionis rationis, in quo cum remittatur arbitrio Judicis deſtinatio loci, ubi reddendæ ſunt rationes, ſpectata qualitate eorum, qui illas præſtare, & aliorum, qui eas ſuſcipere tenentur, per *Text. in l. tales conditiones §. Priſcus ff. de condit., & demonſtr., ubi Bartol., & Caſtren.*, & alii citati in præterita deciſ. §. 9., nullum ſanum, & rectum arbitrium dijudicare valet Dignitatem Archiepiſcopalem, pluribus aliis gravioribus ejuſdem viſitationis implicatam negociis, cogendam eſſe ad ſuſcipiendas redditiones rationis à
15 particularibus Canonicis ſubditis, explendo longas, & faſtidioſas reviſiones librorum, & computorum ad hunc finem neceſſarias, in Aula, ſeù Archivio particulari, ubi earumdem rationum libri cuſtodiuntur, ut latè ponderat deciſ., quæ revidetur §. 10.

Prorſus non urgente, quod *Text. in d. l. Tales,* §. Pri-

§. *Priſcus ff. de cond.t.*, *& demonſt.*, loquatur in
terminis liberti, qui cum teneatur reddere Pa-
trono operas obſequiales, rectè aſtringi debeat
16 ad reddendam rationem extra locum admini-
ſtrationis, & in domo ipſius Patroni; ſecus verò
dici debeat in redditione rationis, danda à Ca-
nonicis Archiepiſcopo, inter quos non cadit illa
ſubjectio, quæ conſideratur inter ſervum, &
Dominum.

Attendenda quippe non eſt materialis Facti
circumſtantia in Textu figurati, ſed inſpicienda
17 venit mens legis, ut monet *I. C. in l. ſcire ff.
de legib.*; caſus autem Textus, & ſi verſaretur
in themate liberti, rationem adminiſtrationis
Dom. ſuo reddere debentis, animativa tamen
legis ratio ſiſtit in illa maxima indecentia, quod
Superior adire debeat domum inferioris pro ha-
bendis ratiociniis, & præcipuè quando primus
eſſet negociis Reipublicæ implicatus, quæ cir-
cumſtantiæ, cum punctualitèr conveniant caſui
noſtro, optimè illi applicata fuit cenſura hujus
Text.; ſicuti DD. illum trahunt ad Adminiſtra-
tores Regum, Magnatum, & Nobilium, tuendo
18 ſententiam, eos obligatos eſſe ad reddendam
rationem, extra locum Adminiſtrationis, & in
eo, in quo nominatæ perſonæ moram trahunt,
ut ſignantèr videre eſt apud *Ottalor. de Nobilit.
p. r. 5. cap. ult. n. 16.*, *Menoch. de Arbitr. caſ. 468.
n. 1.*, *Eſcobar. de Ratioc. cap. 8. nu. 2. cum ſeqq.*,
Novar. in tract. de gravam. Vaſſal. cap. 24. num. 7.,
Cappon. diſc. 134. n. 37., *& ſeqq. tom. 3*; & tamen
Adminiſtratores Magnatum non ſunt liberti,
ſed ſubditi, quales profectò ſunt Canonici erga
Epiſcopos; Et licèt dominium Epiſcoporum eſſe
19 debeat blandum, & paternum, non verò acer-
bum, & herile, ut ait *D. Hieron. Epiſt. ad Ne-
potianum*, ſicuti ſubjectio Capituli erga Epiſco-
20 pos, potiùs dicenda ſit filialis, quàm ſervilis,
ut monent relati per *Frances de Eccl. Cath. cap. 30.
n. 21.*, id tamen verum eſt ad effectum, ut Anti-
ſtites Sac. Chriſti Ovile regant cum manſuetu-
dine, & cordis docilitate, contradiſtinguendo,
21 quoad actus extrinſecæ exiſtimationis Hierar-
chiam Canonicorum, ab aliorum inferiorum
Eccleſiaſticorum cœtu; ſecus verò quoad alios
effectus, iſtoſque ſignantèr evadendi ſubjectio-
nem, & onus reddendi rationem propriæ villi-
cationis in domo Patris, & Superioris ex ratio-
nibus ſupra expenſis.

Huic opinioni ſuum etiam tribuit robur Jus
commune Canonicum, & ſignantèr Decretalis
Bonif. VIII., relata *in cap. cum Epiſcopus de Of-
fic. Ordinar.*, veluti rem abſolutam ſupponens
22 Epiſcopum habentem juriſdictionem ordina-
riam, poſſe in quolibet loco ſuæ Diœceſis pro
Tribunali ſedere, cæteraque ad ſuum Officium
ſpectantia abſolvere, & exercere; Undè com-
munitèr tenent Doctores, poſſe Epiſcopos Tri-
bunal erigere, & Jus dicere in propria Camera,
ut citatis antiquioribus, tradunt ibi *Paſſar. n. 7.*,
23 & reſpondit *Rot. dec. 58. nu. 1. cor. Caril.*, *&
dec. 1700. nu. 3. cor. Cocc.*; ac proindè multo ma-
gis dicendum eſt, ad ſui arbitrium recipere poſ-
ſe redditiones rationis locorum Piorum in ſuo
proprio Palatio, ut latiùs ratiocinatur altera de-
ciſio §. 11.

Non urgentibus animadverſionibus in con-
trarium adductis, non prima, quod præfatum
Epiſcopi arbitrium ceſſat, quoties pro alicujus
24 actus juriſdictionalis exercitio jura Canonica
alium determinatum, ac ſpecialem locum de-
ſtinaverint, ut notant *Io: Monach. in d. cap. cum
Epiſcop. n. 2.*, *& Io: Andr. n. 1.*, hujuſmodi quip-
pè limitatio, non applicatur noſtræ hypotheſi,
dum Sac. Canones, & communis DD. ſchola,
25 coarctant Epiſcopum ad accedendum in loco
viſitationis, quando explere debent viſitationem
materialem, & localem, ſecus verò formalem,
ut ſupra firmavimus, ſub §. *Expoſitæ*.

Eoq; minus turbat ſecundum motivum, quod
præfatum *cap. cum Epiſcopus* procedat, quoties
agitur de exercenda juriſdictione contentioſa, &
26 quoties in formali Judicio Epiſcopi procedere
valeat; undè inappl icabile remaneat quoad actus
viſitationis, in qua Epiſcopi nequeunt exercere
juriſdictionem contentioſam. Tum quia licèt
viſitatio perficiatur ſine ſtrepitu judiciali, pater-
27 nis admonitionibus, & extrajudiciali corre-
ctione, ut inquit *Sac. Concil. Trident. in capit. 1.
ſeſſ. 13.*, & latè exornat *Fagnan. in cap. dilectus
28 il pr. de reſcript.*, quando aliàs non ageretur de
criminibus notoriis, de quibus Epiſcopus in actu
viſitationis cognoſcere poteſt, & pœnas ordina-
rias imponere, ut reſcripſit Innoc. IV. *cap. Ro-
mana §. Sanè de reſcript. in 6.*, & ibi omnes anti-
qui repetentes, collecti ibid. *à Paſſerin. num. 3.*,
ſpeciale tamen eſt in viſitationibus adminiſtra-
29 tionum Piorum Operum, ut Adminiſtratores
compellantur ad reddenda computa, repertiſq;
reliquatoribus, condemnari debeant per Sen-
30 tentiam, ſeu Decretum ad ſolvendum reliqua-
tum, & judicialitèr cogi ad illius executionem,
aliàs inutilis maneret, nihilque operaretur viſi-
31 tatio, cum non cenſeantur redditæ rationes,
niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſolvantur de-
bita, ut ita in ſpecie fuiſſe reſolutum à S. Con-
gregat. Concilii, teſtantur *Farinac.*, *Marcil.*, &
alii, quos refert *Sarav. de adjunct. qu. 24. nu. 20.*,
& plenè comprobant *Grat. deciſ. Marcb. 188.
n. 10. cum ſeqq.*

Tum quia, ubi etiam ex ſuppoſito, devenire ne-
quiret Epiſcopus ad ſententias diffinitivas in viſi-
tatione redditionum rationis, adhuc tamen appli-
cabilis manet cenſura, *Tex. in cap. cum Epiſc.*, quia
ſi illi permiſſum eſt actus Judicialis contentionis,
32 ubi ei libet, etiam in propria Camera exercere,
ut ſupra latè probatum eſt, multò magis in pro-
33 prio Palatio ſuſcipere poteſt redditiones ratio-
nis extrajudicialitèr dandas, ex adductis *in præte-
rita deciſ. §. 15.*

Ob eamdemque rationem mirificè etiam fa-
cit ad comprobationem hujus aſſumpti, diſpoſi-
tio *Sac. Concil. Trident. in ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.*
34 ſtatuens, Epiſcopos in cauſis Capitularium
procedere debere cum aſſenſu duorum Canoni-
corum in ipſius Epiſcopi domo, aut conſueto
Tribunali; nam ſi permittitur Epiſcopo, graves
Canonicorum cauſas cognoſcere, & abſolvere
in propria domo, eo fortiùs videtur de mente
35 ejuſdem Sacr. Synodi id indulgendum eſſe
in cauſis redditionis rationum, tam levioris mo-
menti, & relevantiæ, ut obſervatum fuit in alia
deciſ. d. §. 15.

Nec, quod hactenus ædificatum eſt, cum
tot Juris communis fundamentis, deſtruitur à
Conſtitut. Synodalibus Eccleſiæ Hiſpalenſis, edi-
tis

tis an. 1585. à cl. me. Card. de Caſtro, vel à conſuetudine particulari ejuſdem Eccleſiæ; ſiquidem, quo ſpectat ad conſuetudinem, & obſervantiam, hæc aſſiſtit D. Archiepiſcopo, nam Card. de Caſtro, & Archiepiſcopus Spinula demandarunt librorum tranſportationem ad Palatium, non obſtantibus, quoad Card. de Caſtro, diſſidiis ortis inter ipſum, & Capitulum, longa hiſtoria relatis: quoniam non juſtificantur in facto, & reſpiciunt diverſam cauſam, & litem; inveriſimilitudines verò allatæ circa obſervantiam Archiepiſcopi Spinulæ, removentur ex depoſitione teſtium de illa, claris verbis deponentium, ut *in Summ. præt. Archiepiſc. n. 13.*, omnes
36 autem aliæ Viſitationes expletæ in Eccleſia Cathedrali, geſtæ fuerunt à Viſitatoribus inferioribus, & non ab Archiepiſcopis, undè nihil concludunt, ut latè diſſerit deciſio, quæ revidetur §. 20.

Cui obſervantiæ non ſolùm conſonat conſuetudo omnium Eccleſiarum adjacentium Hiſpalenſi, ſed etiam particularium Eccleſiarum inferiorum, exiſtentium in Civitate Hiſpalenſi. Imò, quod magis eſt, in hodierna propoſitione doctum fuit, quod ipſum Capitulum, occaſione Viſitationis adminiſtrationum fabricæ Eccleſiarum ab illo dependentium, tam intra, quàm extra Civitatem Hiſpalen. exiſtentium, deferri ſibi fecerit libros ad Aulam Capitularem, *ut ex hodierno Sum. Archiep. nu. 1.* Undè, quod ipſi Canonici ſervant ergà Adminiſtratores, non ſubdi-
37 tos, grave videri non debeat, ut ergà ipſos ab eorum Superioribus obſervetur, ne in quem alterum judicant, ſeipſos condemnet, quo acritèr repræhendit, *D. Auguſtinus in Can. nihil 32. qu. 6., in Can. una diſtinct. 26., cap. cum omnes de conſtit., l. Arenam Cod. de inoff. Teſt., ubi gloſs. in verbo conditionis.*

Quò verò attinet ad Conſtitution. Synodales placuerunt DD. geminæ reſponſiones Deciſionis præter., quod ſcilicèt illæ ſolummodo loquantur de Viſitatoribus ſubalternis ab Archiepiſcopo deputandis pro Viſitatione Eccleſiarum inferiorum, adeoque nequeunt allegari contra Archiepiſcopum ſuam Cathedralem viſitaturum, ob magnam diſparitatem, quæ in hac materia intercedit inter Archiepiſcopum, & inferiores; & licèt in quadam inſtructione ejuſdem Card. de Caſtro, inſerta in fine libri Conſtitut. Synodalium, ipſe promiſerit illam obſervare, quotiès per ſeipſum Viſitationem expleret; nihilominus cum idem Card., duobus annis, poſt publicationem d. Inſtructionis, demandaverit tranſportationem librorum ad Palatium, eliciebatur argumentum admodùm potens, quod promiſſio obſervandi d. Inſtrumentum, referri debeat ad alia capita in eodem contenta, & non ad hoc, de quo agitur, viſitandi libros in Eccleſia, cui oneri Inſtructio literalitèr ſolùm ſubjicit inferiores Viſitatores; inveriſimile quippè viſum fuit Cardinalem prædictum oblitum ejus, quod promiſerat, voluiſſe legem, quam ſpontè ſibi impoſuerat, in prima occaſione illam obſervandi deſtruere, propterea que talis contraria obſer-
38 vantia manifeſtè demonſtrat, quod promiſſio non ſe extendebat ad illam ſervitutem injunctam Viſitatoribus inferioribus, *l. non ambigitur ff. de leg.*, *Rot. deciſ. 14. num. 18. coram Ubald.*, & *deciſ. 48. num. 23. part. 13. recent.*

Placuit etiam ſecunda reſponſio, quod etiam Viſitatoribus ſubalternis, præceptum viſitandi redditiones rationis in Eccleſiis, fuerit limitatum in caſu incommodi, ibi = *Li dd. conti ſi piglino dentro delle dd. Chieſe, eccetto ſe per grande incommodità non*
39 *ſi poteſſero fare* = Ab incommodo autem, a quo Conſtitutiones Synodales eximi jubent inferiores Viſitatores, nemo inficias ibit, potiori jure eximendum eſſe Archiepiſcopum, ineptaque apparuit inſinuatio, quod incommodum, de quo loquitur Synodus, interpretandum veniat de illo magno incommodo, ob quod Jus Cano-
40 nicum diſpenſat Epiſcopos viſitantes ad ſe transferendum in locum Viſitationis, exemplificato à *Gloſs. in cap. Romana de Cenſ. verbo difficultatis in impedimentis nivis, glaciei, diſcriminis viarum, &c.* Nam hujuſmodi incommoda, verificabilia non ſunt in Viſitatione materiali, vel formali locorum, & rerum exiſtentium in eadem Civitate, in qua Archiepiſcopus Sedem Epiſcopalem fixam retinet, ſicque intelligi debent verba Conſtitut. Synodalium de incommodis in ſubjecta materia cadentibus, nempè de multiplicitate librorum rationis, ac fundationum revidendorum, de computorum diſpunctione ad
41 longum tempus protracta, ac demùm de illis omnibus difficultatibus, quæ in ſimilibus contingere ſolent, quæque requirunt indaginem maturiorem, & attentiorem, ea quæ adhiberi poteſt paucis horis diei. Quo poſito, quis non videt hujuſmodi incommoda reddi majora Archiepiſcopo volenti per ſeipſum viſitare; quis negabit graviſſimum, & indecens eſſe Dignitati Archiepiſcopali conſumere meliorem dierum partem in evolvendis libris tot Adminiſtrationum, in recognoſcendis fundationibus Piorum operum, tot inveſtimentis bonorum, multiplicibus adminiſtrantium omiſſionibus, vel culpis? nemo certè, præcipuè ſi ad mentem revocabit, quot aliis gravioribus negociis implicatus reperitur Archiepiſcopus de tempore viſitationis Civitatis, adeo Inſignis, ut latè obſervat deciſio, quæ revidetur.

Nec placuit temperamentum, ut Archiepiſcopus mittat ad Archivium Miniſtros pro reviſione librorum, & audita ipſorum relatione, quotiès aliqua emergeret difficultas, mandet tranſportationem librorum; primo quia eſt in arbitrio Archiepiſcopi uti, vel non uti Miniſtris, ideoque ei tolli non debet libertas petendi exhibitionem librorum in ſuo Palatio, quatenus vel-
42 let illos de per ſe recognoſcere; ſecundò, quia ſtat benè ſimul, ut ipſe utatur opera Miniſtror., & tamen adhuc perſonalitèr inſiſtat, ut ſe magis reddat informatum de omnibus negociis; tertiò, ex quo Archiepiſcopus non tenetur ſequi fidem Peritorum, & adeo legitimè petit librorum exhibitionem, ut recognoſcat, an Periti benè, vel malè retulerint, ut d. fuit in altera deciſ., quæ paritèr hodiè confirmata fuit ſuper altero dubio §. *Hinc etiam.*

Timor deperditionis librorum, ſeu ſcripturarum panicus, & inveriſimilis apparuit, dum omnes ſcripturæ ſunt redactæ in libros benè compactos, nec transferendi ſunt de una Civitate ad alteram, ſed ab Aula Capitulari ad Palatium, inter quæ intercedit ſpatium valdè modicum: Incon-

Inconvenienti autem ſemper exagerato, quod ita repoſitum maneat in poteſtate Archiepiſcopi, denudare Capitulum omnibus libris, cum incommodo Adminiſtratorum illis indigentium, pro adnotationibus eorum, quæ dietim eveniunt.
43 ſatisfacit modus datus reſolutioni à S. Congr Concilii, & à S. Tribunali interpretativè pariter præſcriptus, ut ſcilicet Archiepiſcopo licitum non ſit petere exhibitionem indefinitam librorum, ſed eorum tantùm, qui reſpiciunt adminiſtrationem, quam viſitandam ſuſcipit, adeout petere nequeat tranſportationem aliorum, niſi inceptam abſolvat, libroſque ad eam ſpectantem reſtituat; Hac ratione ceſſat inconveniens, & in hac parte DD. ſemper famulantibus menti Sacræ Congr. placeret, ut D. Archiepiſcopus juxta ſuum Zelum, moderatè utatur facultate tranſportandi libros, ſolùmque petat neceſſarios, eoſque recognitos ſtatim reſtituat, ut optimæ adminiſtrationis ratio nullum patiatur detrimentum. Et ita, utraque &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

HISPALEN. VISITATIONIS.

Ven. 25. *Novemb.* 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur ex illo perextenſo in præcedenti deciſione in hac eadem Cauſa emanata, & eſt in ordine la 56.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt revidere computa adminiſtrationum rerum Eccleſiaſticarum, & piorum Operum in ejus palatio.*
Nec cogitur accedere ad locum adminiſtratoribus benè viſum. num.7., & 8.
2 *Capitulum habens adminiſtrationem piorum operum, licèt deputet alios adminiſtratores, tamen ipſe ſolum tenetur rationem reddere Epiſcopo.*
3 *Tutor, licèt bona pupillaria per factores adminiſtret, tamen ipſe ſolus rationem tenetur reddere pupillo.*
4 *Palatium Epiſcopi dicitur locus publicus.*
5 *Epiſcopus poteſt erigere Tribunal in propriis Domibus, ſicut in quolibet loco ſuæ Diœceſis — Ampl.* num.6.
7 *Epiſcopus debet judicare more majorum, & quomodo id intelligatur.* num.8.
9 *Epiſcopus in Viſitatione poteſt incumbere reviſioni computorum, tàm per ſe, quàm per alios*, & n.12.
10 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur.*
11 *Ratio eſt anima legis.*
13 *Juriſdictio cui data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus illa explicari nequit.*
14 *Epiſcopus in Viſitatione ex cenſura Juris Canonici uti poteſt opera plurium, de quibus magis confidit.*
15 *Epiſcopus poteſt alterum ſubdelegare in Viſitatione Eccleſiæ inferioris, ſecus Cathedralis*, & n.16.
17 *In facultate Epiſcopi Viſitantis eſt ſibi coadjutores in Viſitatione eligere.*
Sed quatenus eligere velit, convenientius eligit extraneos, quàm eos, qui ſunt de Capitulo n.18.
19 *Epiſcopus in Viſitatione deputando peritum calculatorem non ſe ſpoliat proprio judicio, ſed poteſt computa revidere, & periti Judicium corrigere.*
20 *Ad Epiſcopi Palatium deferendi ſunt libri originales Adminiſtrationis, ut exigere poſſit redditionem rationis, & infra* n.23. *ubi de ratione.*
21 *Judex non ſemper ſequi debet peritorum Judicium. Sed illud poteſt corrigere delendo, vel ſupplendo*, & num.22.
24 *Epiſcopus in Viſitatione contra parere recuſantes poteſt procedere per Cenſuras.*

DECISIO LVIII.

Non aliter, quàm præviis duabus uniformibus Deciſionibus, cum Juſtitiæ gladio ex omni parte acuto, ac faciente utraque unum, ex ſpeciali SSm̃i Commiſſione omnium cauſarum avocataria, amputari debebant ſingula litium capita, ex pluribus exortis, inter Rm̃um Archipræſulem, & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Hiſpalen., quorum pleraque, tametſi in Supremo noſtri Tribunalis foro complementum recæperint, nihilominus alia pro nunc ceſſarunt, ob ſequutam d. Archiepiſcopi mortem.

Verùm quia SS. D. N. PP. Clem.XI., univerſalem Dei Eccleſiam Apoſt. regens zelo, ac rectæ ſtudens Juſtitiæ, mihi tanquàm Decano demandavit, ut non obſtante d. Archiepiſcopi obitu, curare in S. Rota extenſionem omnium deciſionum ſuper dubiis in illius vita propoſitis, hancque Sanctitatis Suæ mentem, ego, ut par erat, omnibus Sac. Rotæ Auditoribus aperui, qui debita cum reverentia obtemperarunt Mandatis, ne ex parte mea deficeret exemplum, anxiè onus aſſumpſi, extendendi geminas meas confirmatorias deciſiones, aliarum editarum ſuper duobus dubiis, altero concernente delationem librorum adminiſtrationum ad Palatium Archiepiſcopale, ex fundamentis, latiori calamo repetitis, in altera contemporanea deciſione; altero reſpiciente redditionem rationis ſuper illis faciendæ, ut infra patebit.

Retenta ſiquidem diſtinctione partium facta in deciſione, quæ confirmatur, iterùm dictum fuit, quoad primam, poſſe Rm̃um Archiepiſcopum exigere rationes, ac revidere computa adminiſtrationum rerum Eccleſiaſticarum, ac piorum Operum in ejus Palatio: cum hujuſmodi po-
1 teſtas illi tributa fuerit, tàm ex diſpoſitione Juris Canonici, ad *Text. in Clem. quia contingit*, §. *Ut autem præmiſſa de Relig. Dom.*, quàm ex Cenſura *S. Conc. Trid. ſeſſ.22. cap.9. de reform.*, *& in puncto tradunt Fagnan. in cap. ad hæc n.57. de Relig. Domib.*, *Grat. Diſcept.395. n.3.*, *Frances de Eccl. Cath. cap.25. n. 125.*, *Pax Jord. var. luc. vol.2. lib.7. tit.9.*, *Ric. Collect.714.*, *Rot. cor. Cocc. deciſ.625. n.1.*, *& cor. Merl. dec.473.*, *& in recen. dec.278. n.6. par.11.*

Quæ ſanè poteſtas non negabatur à Defenſoribus Capituli, qui dumtaxat controvertebant locum, ubi præfati actus eſſent explendi, aſſerentes d. Palatium Archiepiſcopale eſſe incongruum, ſed cum ſuper hoc recurrant rationes, & authoritates aſſatim, & non laconicè allegatæ in alia mea contemporanea deciſione, ſuper alio dubio aſportationis librorum, hodiè pariter confirmata, ſatiùs DD. exiſtimarunt, ad illam ſe remiſſivè habere, nè inutili labore ſemel allegata repetantur.

Quin adverſetur ponderatio exadverſo facta,

quod

quod adminiſtrationes, quæ per Capitulum exercentur, reſpiciant generalitèr totam Diœceſim, & per conſequens, cum ſint valdè amplæ, & involuant multiplicia negotia, propterea ad inviſendum computa pro redditione rationis, deſtinari debeat Computiſtaria, tanquam locus publicus, & apertus, & omnibus commodus: etenim præmiſſo, quod licèt Capitulum deputet alios ſubalternos Adminiſtratores, non per hoc dici-
2 tur adeſſe nimia generalitas adminiſtrationum circa effectum Juris, cum idem Capitulum veluti principalis Adminiſtrator, debeat rationem reddere ſoli Archiepiſcopo, ut dixit *Rot. deciſ.625. n.5. cor. Cocc., & dec.440. n.7. par.1. rec.* exemplo ejus, quod dicimus de Tutore, qui exigit rationes à ſuis Factoribus, ut poſtmodùm
3 eas reddat Pupillo, per ea, quæ relatis aliis exemplis, & authoritat. punctualitèr in noſtris terminis, tradit, *Grat. Diſc. for. dict. cap.395. à n.7., ad 15., & per tot., & proſequitur Rot. coram Cocc. d. dec.625. n.6., & 7.*

Ceſſat inſuper quælibet difficultas, ſi animadvertatur, quod etiam Palatium Archiepiſcopi
4 dicitur locus publicus, & apertus, omnibuſque ad illud patet acceſſus; undè corruit ſuppoſitum excogitatum à Capitulo; Quinimmò notum eſt, poſſe Ordinarios exercentes Juriſdictionem in
5 propriis Domibus, erigere Tribunal, ſicuti in quacumque parte eorum Diœceſis, per *Text. in cap. cum Epiſcopus de Off. Ord. in 6., cap. final. verb. Diœceſim de Conſt., Antonel. de loc legal. lib.2.*
6 *cap.1. n.47.*, & punctualitèr, *Rot. dec.537. à n.1. ad 5. par.4. tom.3. rec.*, ubi reſpondendo conſimili objecto, deducto ab incommodo, explicat illa verba -- *more majorum*, relata *in l. penult. in fin. ff. de juſt., & jure*, intelligi debere, *ut Ordinarius non judicet extra ſuum Territorium*, ex Doctrin. *Butrig., Bald.*, & aliorum *in l. ſi locus ff. de Judic., Hoſtienſ. in ſum. tit. de Feud. §. Apud quem*
7 *n.13.*; aliàs ſi Epiſcopus deberet accedere ad locum Partibus benè viſum, non judicaret more majorum, ſed more inferiorum, & videntur conſonare in idem alia verba prædictæ legis *penult. ff. de Juſtit., & Jur.* ibi = *ſalva Majeſtate imperii ſui* =, quæ ſanè Majeſtas Dignitatis Archiepiſcopalis ſalva eſſe non poſſet, ſi compu-
8 ta, & redditio rationis revideri deberent in loco Computiſtariæ, prout ſi Ordinarius in loco Subditi Jus dicere teneretur, ut totidem verbis proſequitur *Rot. d. dec.537. n.5. par.4. tom.3. rec.*

His poſitis, reaſſumpta, in quantum materia patitur, diſputatione, circa ſecundam dubii par-
9 tem, ubi quæritur, an Archiepiſcopus reviſioni computorum incumbere valeat tàm per ſe, quàm per perſonas ſibi ad referendum benè viſas, denuò exiſtimarunt DD. eſſe affirmativè reſpondendum. Quia præter regulam ſæpiſſimè à DD. receptam, quod per ſe gerere dicatur,
10 qui per alium facit, de qua in *cap. qui facit de reg. Jur. in 6., l. tres Tutores 56. §. Non ſolùm, & l. ita autem, §. geſſiſſe ff. de adminiſt. Tut., Grat. Diſc. for. cap.395. num.13., Rot. dec.154. num.5. par.8. rec.*

Adhuc ſubſiſtere viſa ſunt fundamenta deciſionis, quæ revidetur, fulcita quidem, non tantùm ratione, quæ dicitur anima Juris pru-
11 dentiæ; verùm etiam authoritate Juris communis; quiſque enim fateri oportet in ſubjecta materia, Archiepiſcopum nequaquàm poſſe explere munus Ratiocinatoris, cum ille potiùs incumbere debeat paſtorali Officio circà directionem, & gubernium Dominici gregis ſibi commiſſi, & conſequenter videtur valdè ratio-
12 nabile, ſeù quodammodò abſolutè neceſſarium, ut in reviſione computorum, & in exigenda redditione rationis, adhibeat miniſterium perſonæ in hac arte peritæ, quæ valeat ejus inſtruere animum ſuper hiſce actibus, proindèque benè in propoſito adaptatur illa Juris propoſitio, quod cui Juriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus illa explicari nequit, quam
13 ultra, *Doctrinas relatas in dec., quæ revidetur §. Aggrediendo*, noviſſimè amplexa eſt *Rot. in Cavallicen. Juris intereſſendi 2. Maii prox. præteriti §. Quod autem cor. Me.*

Certiùs, quia inſpectis aliis Sanctionibus Juris Canonici, vetitum non eſt, immò permiſſum Locorum Ordinariis, quod in redditionibus rationum ſibi faciendis, durante Viſitatione, utantur opera aliarum perſonarum, de quibus magis
14 confidunt, ut expreſsè legitur in d. *Clem. quia contingit §. Ut autem*, ibi -- *vel deputandis ab eis, annis ſingulis, de adminiſtratione ſua teneantur reddere rationem, cum aliis authorit. relat. in dec., quæ revidetur, §. Hæc omnia.*

Adeoque perperàm conqueritur Capitulum, quod in eod. §. Dictum fuerit, Archiepiſcopum poſſe delegare alios in viſitatione facienda, eo quia hoc ſolùm procedere poſſit, quoad Eccleſias inferiores, non autem reſpectu Eccleſiæ Cathe-
15 dralis, quam tenetur viſitare per ſe ipſum, ſervata forma præſcripta, in concordia Innocentiana. Quandoquidem, ſi bene conſideretur totus contextus verborum, delegatio aliarum Perſonarum, inibi aſſerta fuit per modum argumenti, ſicque cum non percutiat Viſitationem d. Eccleſiæ Cathedralis peragendæ ab Archiepiſcopo, nullum exindè reſultare poteſt præjudicium Capitulo videndi alios Subdelegatos, & per conſequens viſum eſt hodiè corruere dilemma ab ejus Defenſoribus excitatum, quod ſcilicèt, aut Archiepiſcopus vult uti in adjutorium Viſitationis perſonis ſibi bene viſis, & ſatis illi proviſum dicitur, per aſſignationem duorum Canonicorum adjunctorum, aut hujuſmodi perſonæ debent eſſe Periti Calculatores, & adeſt Ratiocinator Capituli in Computiſtaria, qui valet miniſterium ſubire, citra neceſſitatem multiplicandi perſonas.

Neutra enim illius pars ſubſiſtit, non quidem prima, quia licèt Archiepiſcopus teneatur viſitare per ſeipſum Eccleſiam Cathedralem, tamen
16 extra Spheram dubii, quod diſputatur ſuper reviſione computorum, & redditione rationis, promovetur quæſtio eligendi Canonicos in adjunctos; non ſecunda, quia juxtà veriorem opi-
17 nionem, communitam oraculo S. Congr. Concilii Tridentini, quàtenus ipſe velit ſibi aliquos
18 in Coadiutores Viſitationis adjungere, convenientius eligit perſonas extraneas ſibi bene viſas, excluſis illis de gremio Capituli, veluti dependentibus ab eo, ut optime expenſa materia, latè firmat, *Fagn. in cap. ut juxta n.39. de Off. ordin., & cap. cum Venerabilis n.8. de Cenſ.*, & conſonant, quæ firmavit *Rot d. dec.440. n.7. par.1. rec.*

Abſque eo quod viſa ſit urgere reflexio ſuperaddi-

addita ex parte Capituli, quod facta arbitrio Archiepiſcopi electione Periti, iſte veluti carens prerogativis illius, accedere debeat pro revidendis computis ad Archivium, ſeu Computiſtariam Capitularem, ibique efformare calculos, qui cum deſervire tantùm debeant pro inſtructione animi ejuſdem Archiepiſcopi, non eſt cur debeant deferri libri adminiſtrationum ad ejus Palatium, dum jam totum peractum fuit à Perito, cujus judicium, & ſenſum tenetur ſequi Archiepiſcopus eligens, ex doctrinis in objecto allegatis. Quoniam non ex hoc, quod Archiepiſcopus vult ſibi adjungere Peritum calculatorem, ſe prorſus ſpoliat proprio Judicio, ut ne-
19 ceſſariò inſequi debeat relationem ejuſdem Periti, cum ea non obſtante, adhuc valeat computa revidere, eaque cum libris collationare, & quatenus expediat corrigere, multaque alia peragere, quæ conducunt ad validam, & rectam
20 redditionem rationis, pro quibus explendis neceſſarii ſunt libri originales ad proprium Archiepiſcopi Palatium deferendi, ut in puncto firmat *Fagnan.* ex oraculo Sac. Congreg. *in cap. ad hæc n.37. de Relig. Dom.*, & generalitèr, quod
21 non ſemper ſit admittenda concluſio, quod Judex, ſeu alius habens Juriſdictionem, ſequi debeat relationem Peritorum, tradit *Ridolph. in prax. par.1. cap.8. num.126.*, & latè, *Pacion de locat., & conduct. cap.34. §.5. n.94., & ſeqq.*, ubi poſt relatas diverſas opiniones Doctorum, optimè firmat, permiſſum eſſe Judici, dictas relatio-
22 nes Peritorum corrigere delendo, vel ſupplendo, ſi injuſtas, aut erroneas cognoverit, juxta doctrinam *Bartol. in l. arbitro 9. nu.4. verſ. in omnibus ff. qui ſatis dar. cog., & ibidem Bald. n.10., Alberic. n.2., Natt. conſ.489. n.5., Scayn. deciſ. Bonon. 12. n.73., Sanfelic. dec.389., Sperell. deciſ.54. n.32., & Rot. cor. Merlin. dec.678. nu.4., & 5.*, quæ omnia eo faciliùs procedi debent in ſubjecta materia, quia Viſatio adminiſtrationis operum, non ſolùm conſiſtit in reviſione com-
23 putorum, ſed etiam in recognoſcendo, an adimpleta fuerit mens, & voluntas Fundatorum, quarum cognitio pendet à viſione documentorum, ſicque in his terminis inevitabilis videtur delatio librorum ad Palatium Archiepiſcopale, ut benè animadverſum fuit in *in dec., quæ revidetur §. hinc etiam*.

Attingentes demùm DD. ultimam Dubii partem, reſpicientem cenſuras infligendas ab Archiepiſcopo, contra parere recuſantes, cenſuerunt eſſe parum immorandum, cum poteſtas
24 non revocaretur in dubium per Defenſores Capituli, & optimè conſtabilitur in deciſione, quæ revidetur, tam ex reſolutione Sac. Congregat. deputatæ à Pontifice, quàm ex cenſura Sacror. Canonum, ut videre eſt in §. *abſque ulla cum ſeqq.* Quod autem idem Archiepiſcopus procedere debeat cum Adjunctis, contra Officiales Confraternitatum, exiſtentium in Eccleſia Cathedrali, viſum eſt ſuper hoc non eſſe inſiſtendum, cum juxta reſponſionem ſuperiùs datam, aberret ab inſpectione Dubii propoſiti; nam in eo nil dicitur circa modum, quomodo ſcilicet Archiepiſcopus procedere valeat per cenſuras, ſed ſimplicitèr queritur de poteſtate, an nempè adverſus Capitulum recuſans circa præmiſſa, poſſit procedi per cenſuras, & an ſimili modo d. cenſuræ ferri valeant contra Officiales Confraternitatum, ideoque nihil aliud eſt ſuperaddendum deciſioni, quæ novo fuit ſubjecta examini, niſi confirmatio.

Et ità, utraque &c.

R. P. D. DELL' OLMO.

TAURINEN., SEU VERCELLEN. MOLENDINI.

Veneris 14. Maii 1700.

ARGUMENTUM.

Aquæ uſus dimetitur ex illius conceſſione, maximè ubi conceſſio fuit obſervata. Dominus fundi ſuperioris non poteſt aquam divertere, vel retinere in præjudicium inferioris, ubi aqua currit per canale manufactum, vel ubi diverſimodè conventum fuit in conceſſione aquæ.

SUMMARIUM.

1 *Aqua non poteſt extendi ultra limites, & modum in conceſſione conventum — Ampl. concurrente obſervantia.* num.3., & num.4.
2 *Aqua non poteſt diverti in præjudicium prædii, de cujus pertinentiis eſt.*
4 *Obſervantia conceſſionis uſus Aquæ ad certos limites, probatur ex Bannimentis executis.*
5 *Aquæ pertinentia, & commoditas, excluditur, ex quo quis non tenetur ad expurgationem ductus aquæ.*
6 *Aquæ, qui recipit commodum debet etiam ſentire onus expurgationis.*
7 *Aquarum pertinentia probatur ex depoſitionibus teſtium.*
8 *Teſtes formiter examinati plenè probant.*
9 *Aquarum pertinentia excluditur ex non uſu.*
10 *Obſervantia elicitur etiam ex non facto.*
11 *Dom. fundi ſuperioris, poteſt aquam in ejus fundo ingreſſam retinere, vel divertere in præjudicium inferioris.*
Limit. 1. ubi aqua defluit per canale manufactum. n.12.. *& de ratione* ibid.
Limit. 2. ubi contrarium conventum fuit in conceſſione Aquæ. num.13.
14 *Jus tertii in qualibet conceſſione, & licentia ſemper intelligitur præſervatum.*
15 *In venditione non veniunt ea, quæ quis non habet in re vendita.*
16 *Teſtes numero plures ſunt præferendi.*
17 *Teſtes examinati ad perpetuam non probant.*
18 *Poſſeſſorium abſorbetur à petitorio.*
19 *Aquæ diverſionem ad impediendam ſufficit quodcumque præjudicium.*
20 *Aquæ præjudicium dicitur fieri, ex eo, quod quis invitus tenetur pati derivationem propriæ aquæ.*

DECISIO LIX.

Ad preces Communitatis, & Hominum Loci *Blanzati*, Guglielmus Marchio Montis Ferrati uſque, & de anno 1464. Jus illis conceſſit utendi beneficio Ruggiæ, ſeu Aquæductus, qui per d. Marchionem extrahebatur è Flumine *Dora Baltea*; cum his tamen conditionibus, quod eadem Communitas, & Homines poſſent aquis perfrui ad conſtructionem Molendinorum, non aliàs

aliàs tamen fabricandorum, quam de licentia ipſius Communitatis, & ſuper d. Ruggia, & ad irrigationem dumtaxat pratorum, & prædiorum ad ipſam ſpectantium, & poſtmodum dict. aquæ redire deberent ad bona inferiora ejuſdem Marchionis, ſeu Abbatiæ Lucedii de illius Jurepatronatus *Sum. D. Card. n.1. lit.A., & B.*

Aquæ prædictæ, poſtquam irrigationi prædiorum d. Univerſitatis inſervierant, ſemper, ac continuò per ſolitum canale, ad eadem bona inferiora defluxerunt. Cum autem noviſſimè Carolus Joſeph Trona, cupiens, tanquam Dom. duorum tenimentorum in Territoriis *Blanzati*, & *Carpaneti* exiſtentium, ſuper illorum altero poſito in communi d. Loci Carpaneti, Molendinum frumentarium conſtruere, cœpiſſet contendere dd. aquas ad novum ædificium mediante canali, ſuper impoſito foveo intermedio dd. Tenimentorum tranſmittere velle; hinc innovationi hujuſmodi ſeſe acritèr opponente Emo D. Card. Grimano, moderno Titulari d. Abbatiæ Lucedii, controverſia delata eſt ad Tribunal Nuntiaturæ Taurini, in quo cum ante cognitionem Cauſæ ſuper meritis, decreta fuerit purgatio nonnullorum attentatorum, inde per appellationem ab hujuſmodi incidenti interpoſitam, devoluta cauſa ad Rotam, aſſumptaque diſputatione ſuper eiſdem attentatis cor. bo.me. Emerix, cum ſub die 16. Jan. 1695. reſcriptum fuerit -- *videatur de bono jure, etiam ad effectum attentatorum* -- repropoſita hodiè cauſa cor. Me, in defuncti Collegæ locum ſubrogato, reſponſum fuit: *Conſtare de bono jure Abbatis*.

Ratio motiva reſolutionis in eo poſita eſt, quod cum in antiqua conceſſione uſus aquæductus, expreſsè conventum fuerit, aquam deſervire poſſe pro irrigatione dumtaxat pratorum, & prædiorum Communitatis Blanzati, ac pro conſtructione Molendinorum fabricandorum, dumtaxat de licentia ejuſdem Communitatis, ac ſuper d. Ruggia, illamque poſtmodum redire debere ad Territorium, & bona Abbatiæ, optimo jure poteſt Eminentiſs. Abbas impedire, ne Carolus Joſeph ad novum Molendinum eamdem aquam tranſmittat, non ſolùm, quia illud nec ſuper d. Ruggia, neque de licentia ejuſdem Communitatis, ac intra diſtrictum illius Territorii erectum fuit, juxta terminos, & tenorem originalis conceſſionis ejuſdem aquæ, quæ ultra
1 proprios limites, ad alium diverſum modum, & uſum extendi non debet, *Bart. in l. per agrum num.111. C. de ſervit.*, *Cepol. eodem tract. cap.4. n.48.*, *Ruin. conſ.45. ſub nu.36., verſ. Sed his non obſtan. lib.1.*, *Menoch. de retin. remed.6. n.117., & ſeq.*, *Cyriac. contr.310. nu.149.*, *Gob. de aqu. qu. 8., & conſ.56. n.7.*, verùm etiam, quia ead. aqua poſt irrigationem prædiorum d. Communitatis Blanzati, evadit de pertinentiis d. Abba-
2 tiæ, undè illa ſine conſenſu, & beneplacito Commendatarii, non poteſt in illius præjudicium diverti, ex traditis per *Gob. de aqu. qu.3. n.31.*, *Rot. cor. Cocc. dec.1885. n.4.*, & *in Reatina Aquarum 13. Jan.1698. §. Verum quia cor. bo. me. Urſino*.

Creſcitque aſſumpti robur ex obſervantia ejuſdem conceſſionis in qualibet ſui parte juſtificata. Reſpectu ſiquidem primæ, & ſecundæ conditionis, reſtringentis aquarum uſum ad Territorium Blanzati cum prohibitione illas diverten-
3 di ad Territoria vicina, & obligatione illas decurrere faciendi ad Territorium Abbatiæ Lucedii, eadem obſervantia emergit ex Bannimentis editis uſque, & de an.1606. per Officiales Ducis Mantuæ, Marchionis Montis Ferrati ſucceſſoris, in quorum quinto ſtabilitur -- *Che non poſſa Meſſer Gio: Caſate valerſi dell'acqua della Roggia di Bianzè per bagnare, ò adacquare Terreni di qualſivoglia ſorte, ſopra li fini di Livorno, nè meno valerſi della ſudetta acqua per ſervitio del Molino, Piſta, ò altri Edificj, ſopra il d. Territorio, acciò l'acqua poſſa liberamente diſcorrere a benefizio dell'Abbazia di Lucedio, a cui è deſtinata da S.A.*, & in ſexto ad effectum, ut dd. aquæ nullo modo ad vicina Territoria, Carpaneti ſignantèr unquam deflecti poſſent, decernitur -- *che alli confini di Carpaneto, ſia fatto un Foſſo, per ritenere i ſcolaticci, che non eſchino fuori del finaggio, à ſervitio di S.A. deſtinati da lei per benefizio dell'Abbazia*, *d. Summ. Card. n.2.*, qui quidem foveus in confiniis Blanzati, & Carpaneti, abſque dilatione excavatus, uſque ad hodierna tempora ſcolatitia ſemper recepit, eaque ad bona inferiora d. Abbatiæ tranſ-
4 miſit; hæc autem Bannimenta, tanquam ſpecialitèr directa ad bona, & aquas, de quibus agitur, ac ſuper illis abſque reclamatione executa, important præciſam, ac individualem obſervantiam, prout de jure requiritur, *Socc. ſen. conſ.52. n.10. lib.3.*, *Pariſ. conſ.11. n.39. lib.2.*, *Decian. reſp.87. n.22. lib.2.*, *Rot. dec.278. num.5. par.12.*, & *in Bononien. Aquarum 8. Jun.1696. §. Minuſque cor. Me*.

Hoc etiam, reſpectu earumdem duarum conditionum confirmatur, tum ex Statuto edito per Ducem Sabaudiæ ejuſdem Loci Blanzati modernum Dominum, in quo præ cæteris ſub *cap.25.* demandatur -- *che Bianzè debba far ſpazzare, e curare il corſo ſolito dell'acque di eſſa, a danno, e pregiudizio dell'Abbazia, e Grancia di Lucedio ſotto le pene conforme agl'ordini vecchi* --: quod ſanè Statutum ſoliti aquarum curſus comprobativum nedum præſefert, dd. aquas in præjudicium bonorum Abbatialium fuiſſe nunquam derivatas, ſed etiam non obſcurè confirmat illarum uſum, fuiſſe ſoli Communitati Blanzati conceſſum, cum aliàs ſi intelligendus eſſet impartitus, etiam ad commodum Territorii Carpaneti, debuiſſet
5 quoque illius Communitas, ad expurgationis ſumptus æqualitèr condemnari, ut arguit *Altograd. conſ.4. ſub num.159. verſ. quartò quia lib.2.*, cum de jure ſit, quod qui recipit aquarum com-
6 modum, debeat etiam ſentire onus expurgationis, ut advertit *Menoch. conſ. 1120. num. 22.*, cum aliis relatis per *Gob. de aqu. qu.19. nu.10.*, tùm etiam ex depoſitionibus quamplurium Te-
7 ſtium, uno ore affirmantium dd. aquas poſt prædiorum irrigationem deſcendiſſe in d. foveum, nec unquam fuiſſe tranſportatas ad prædium d.
8 Carpaneto, *d. Sum. n.6., & ſeq.*, qui tanquam in formali examine repetiti, dubium non eſt, quin plenam probationem conſtituant, *Rot. deciſ.119. n.12. par.12. rec.*, & *in Anglonen. Molen. 5. Dec.1696. §. Siquidem cor. R.P.D. meo Pio*.

Et pariformitèr reſpectu alterius conditionis, quod aqua adhiberi nequeat, niſi pro uſu Molendinorum, quæ fabricata fuiſſent ſuper Ruggia principali, conceſſionis obſervantia verificatur, ex quo in toto Territorio Blanzati, nul-

lum aliud Molendinum unquam erectum fuit,
9 præter alterum ſuper ipſa Ruggia, ſignatum in Planta *litt.G.*, quod fuit etiam ſucceſſivè deſtructum, ex qua negativa probatione optimè elicitur quid fuerit reſpectu d. conceſſionis obſervatum, cum etiam ex non facto d. obſervantia
10 reſultet, ex deductis per *Rot. dec.647. num.3. par.4. diverſ.*, & *dec.613. num.26. par. 18. rec.*, & alibi paſſim.

Neque aſſumpti efficacia tolli viſa eſt ex regula, quod Domino fundi ſuperioris permiſſum
11 ſit aquam in ejus fundum ingreſſam, etiam in præjudicium fundi inferioris divertere, vel retinere, juxta *Text. in l. ſi in meo ff. de aqu. pluv. arc.*, & *in l. ſi §. Illud labeo ff. de aqu. quot.*, & *æſt.* tum quia, cum aqua prædicta non defluat ad bona inferiora Abbatiæ ex ſuo naturali, & libero curſu, ſed potius per d. foveum in confiniis Blanzati, & Carpaneti manufactum, in his ſanè terminis minimè poteſt idem Trona, tanquam Dominus fundi ſuperioris d. aquam ad ſui libitum divertere, cum ex d. opere manufacto dicatur
12 ad commodum Abbatiæ acquiſita ſervitus negativa, non impediendi ſolitum aquarum defluxum ad ejus bona, ut limitando leges prædictas, tradunt *Barſat. conſ. 87. num.5.*, & *ſeq.*, *Surd. conſ.447. num.12.*, *Cepol. de ſer. ruſt. præd. cap.4. n.57.*, *Cancer. var. Reſ. par.3. cap.4. n.246.*, *Cardin. de Luc. de Serv. diſc.25.*, & *29.*, *utrobique n.3.*, *diſc.31. n.2.*, & *ſeq.*, & *diſc.33. n.5.*, *Theſaur. dec.245. n.4. verſ. quia illa jura*, *Rot. coram Royas dec.460. n.5.*, *cor. Priol. dec.275. n.3.*, & *in Ariminen. Foveæ Paterinæ 11. Mart. ſuper. an. cor. Rev. D. meo Dec.*; tum etiam, quia cum ſolitus aquarum decurſus originem, & cauſam habeat à d. conceſſione, facta favore Communitatis Blanzati, cum conditione, quod illæ egredi non deberent illius territorium, ſed per foveum interſecantem d. territorium, à Communi Carpaneti defluere, ad bona Abbatiæ, eò mi-
13 nus poteſt d. Trona ſub prætextu contrariæ diſpoſitionis, dictas aquas ultra eumdem foveum, traducere, ex allegatis per *Gob. de Aq. qu.8. n.8.*, ubi *n. ſeq.* advertit, quod ſi quis aqua ſibi conceſſa, extra ordinem abuteretur, illius impetrationem amitteret.

Prout nec urget, quod Blanchettis Authoribus ejuſdem Tronæ conceſſa fuerit per ipſam Blanzati Communitatem facultas perfruendi controverſis aquis ad omnes uſus. Etenim ultra quod facultas hujuſmodi intelligenda eſt juxta terminos prioris conceſſionis, ac ſine præjudicio
14 Abbatiæ, cum in qualibet ſimili licentia jus Tertii ſemper cenſeatur reſervatum, ad *Text. in l.2. §. Merito*, & *§. Si quis à Principe ff. ne quid in loc. pub.*, *Alex. conſ.203. ſub n.14. lib.6.*, *Gob. de Aq. qu.8. n.15.*, *Gob. de Aqued. lib.1. cap.2. qu.1. n.8.*, & *cap.4. qu. 6. num. 45. verſ. & quatenus*, DD. rurſus animadvertunt, eamdem facultatem percutere ea tantùm bona, quæ in eodem territorio Blanzati, & ſub vocabulo -- *del Torrone Centorio* -- fuerunt per eamdem Communitatem uſque, & de anno 1680. in dd. Blanchettos alienata, *Sum. ejuſd. Tronæ num.2.*, non autem referibilem eſſe ad alia bona, poſita in territorio Carpaneti, quæ Blanchetti prædicti de an. 1686. à Marchione Carolo Renato ab Eccleſia titulo emptionis acquiſiverunt, *d. Sum. num.3.*, nam quamvis in illorum venditione ceſſa etiam fuerint omnia jura quoad uſum aquarum, hæc tamen intelligenda ſunt de aliis aquis, præter controverſa excolatitia, quia cum iſtorum uſus in aquarum primordiali conceſſione fuiſſet ad prædia Blanzati tantummodò reſtrictus, utique comprehenſus dici non poteſt in venditione facta à Marchione ab Eccleſia de bonis exiſtentibus in territorio Carpaneti, nè aliàs dicendum ſit, quod quis alienaverit, ac vendiderit, quæ non habet
15 in re, contra regulam *Text. in l. qui tabernas 32. ff. de contr. empt.*, de qua *Pacion. de location. cap.61. n.88.*, *Rot. cor. Gregor. dec.225. n.1.*, & *ſeqq.*, & *in Rom. Communantiarum*, & *Fontanilis 23. Aprilis prox. præter. §. Nullatenus refragante cor. Me.*

Multoque minus obſiſtit aſſerta poſſeſſio utendi aquis, etiam pro prædio poſito in Territorio Carpaneti, nam teſtes ex parte Tronæ ad eam probandam inducti, nedum conquaſſantur ab
16 aliis teſtibus ad inſtantiam Em. Abbatis formitèr repetitis, qui tanquam numero plures veniunt in eorum dicto præferendi, *Rot. cor. Dun. Iun. dec.959. n.1.*, *cor. Priol. dec.132. n.8.*, & *in rec. par.18. dec.798. n.10.*, ſed neque ullum probationis gradum conſtituere valent, cum deponant tantummodò ad perpetuam rei memoriam,
17 *Rot. in rec. deciſ.146. n.18. par.9.*, & *dec.316. n.15. par.19.* non etiam omiſſo, quod cum hodie cauſa videatur ſuper bono jure, atque ex primordiali conceſſione de illo conſtet favore D. Cardin., nulla exinde allegari poteſt poſſeſſio ex par-
18 te Tronæ, cum illa abſorbeatur à petitorio, *Poſſb. de Manut. obſer.7. n.83.*, *Rot. cor. Bich. deciſ.396. n.29.*, & *in rec. par.18. dec.409. n.4.*, & *ſeq.*, & *in d. Rom. Communantiarum*, & *Fontanilis 23. Apr. prox. præt. §. fin. cor. Me.*

Nec demum allegare juvat, quod per Molendini conſtructionem, & aquarum derivationem ad illud, nullum inferatur præjudicium tenimentis Abbatialibus, ex quo nihilominus ad illa d. aquæ per foveum -- *della Gabriella* -- defluere valeant. Quippe quia cum d. foveus, ut deponunt teſtes, in *Sum. Card. n.7.*, deſinat in partem extremam prædiorum ſpectantium ad d. Abbatiam, & propterea pars iſta in aquarum diverſione remanſura ſit inundationibus obnoxia, quando è converſo pars ſuperior neceſſaria irrigatione careret, indè evidentèr conſtat de præjudicio, ac damno eiſdem bonis ſuperventu-
19 ro, quod propterea quamcumque prætenſam diverſionem impedire debet, ut aliis cumulatis, probant *Cepol. de ſerv. ruſt. præd. cap.4. nu.23.*, *Gob. de Aqu. d. qu.8. n.7.*, & firmat *Rot. in recen. dec.132. in fin. par.17.*, & de cætero cum Abbatia habeat legitimum titulum acquiſitionis aquarum ex ſæpedicta antiqua conceſſione, ac ſubſe-
20 quuta obſervantia, ſatis etiam ad hunc effectum diceretur conſtare de illius præjudicio, ubi invita teneretur pati illarum derivationem, ut in his præciſis terminis firmavit *Rot. in d. Reatina Aquarum 13. Jan. 1698. §. His autem coram bo. me. Urſino.*

Et ita utraque &c.

R.P.D.MO-

R.P.D. MOLINES.

HYPPOREGIEN. PAROCHIALIS.

Lunæ 21. Junii 1700.

ARGUMENTUM.

Firmatur in hac deciſione, quod ubi Electio, ſive nominatio ſpectat ad Patronos per modum Collegii, tunc electio fieri debeat à majori parte, habito reſpectu ad totum Collegium; ubi verò ad eos uti ſingulos, & tunc major pars attendi debeat, habito reſpectu majoris numeri ad numerum minorem.

SUMMARIUM.

1 *Juſpatronatus probatur ex Confeſſione Electorum inter ſe litigantium, & venientium ex eodem Jure.*
2 *In Beneficialibus datur pluralitas titulorum.*
3 *Electio, ſive nominatio ubi expleri debet à Patronis per modum Collegii, & Univerſitatis ille dicitur habere majorem partem ſuffragiorum, ubi hæc excedit medietatem babito reſpectu ad totum Collegium.*
4 *Electio, ſeu nominatio ubi pertinet ad Patronos uti ſingulos major pars reſpectu minoris dicitur habito reſpectu numeri ad numer.*
5 *Jus nominandi, ſive præſentandi pluribus competens cenſetur in dubio eiſdem competere, uti ſingulis - ampl. concurrente obſervantia* num.10.
6 *Juſpatronatus acquiritur ab hominibus non uti univerſis, ſed uti ſingulis, quando non fuit dotatus de bonis Communitatis, & de ratione* n.7., & ſeqq.
7 *Univerſitas aliud eſt, aliud ſinguli de Univerſitate.*
8 *Singulorum ex facto nec jus, nec præjudicium Univerſitati infertur.*
9 *Univerſitas eſt corpus inanimatum.*
10 *Jus præſentandi, ſive nominandi, an pertineat ad Patronos uti ſingulos, vel uti univerſos probatur ex obſervantia.*
11 *Jus eligendi, nominandi, & præſentandi ſpectat ad Patronos uti ſingulos, quoties in antecedentibus vacationibus fuerunt exquiſita vota in Domibus ſingulorum.*
12 *Nominatio ubi ſpectat ad ſingulos, tunc eis permittitur ſingulariter nominare.*
13 *Univerſitas nil agere dicitur, niſi id faciat legitimè congregata.*
14 *Vota extra Collegium data in nulla habentur conſideratione.*
15 *In actibus collegialiter explendis omnes de Univerſitate, ſeu Capitulo convocari debent ſub pœna nullitatis.*
16 *Electioni ſecundæ non eſt locus ſtante primæ validitate.*
17 *Electio ſecunda facta lite pendente ſuper prima eſt attentata*, & num.25.
18 *Patroni laici ſi infra quadrimeſtre à jure non præſentaverint, nominatio devolvitur ad S. Sedem.*
Amplia non obſtante quacumque contraria credulitate Patronorum num.23., & ſeqq.
19 *Literæ Apoſtolicæ exequutioni demandatæ præſumuntur juſtificatæ.*
20 *Manutentio debetur poſſidenti in vim literarum Apoſtol.*
21 *Literæ Apoſt. juſtificatæ executionem merentur.*
22 *Devolutio non datur ſine negligentia Patronorum.*
23 *Ignorantia Juris clari neminem excuſat.*
24 *Paria ſunt ſcire, & ſcire debere.*
25 *Lite exorta inter Coelectos, licet Patronis intra quadrimeſtre ad aliam electionem cumulative ad primam devenire.*
26 *Papa habet omnia Jura in Scrinio pectoris.*
27 *Papa facto ſibi expoſito errare non præſumitur quo ad ea, quæ Juris ſunt* num.27.
28 *In beneficialibus conſtito de voluntate Papæ dubitari nequit de ejus poteſtate.*
Papa habet abſolutam poteſtatem in Beneficialibus ibidem.
29 *Papa eſt Ordinarius Ordinariorum.*
30 *Papa poteſt alios prævenire in collationibus, etiam jure devolutionis.*
31 *Papa ubi manus appoſuit, nequit inferior ſe ingerere.*

DECISIO LX.

CUM reperiretur vacans Parochialis Eccleſia S. Michaelis Oppidi *Broxii*, Hypporegien. Diœceſis, & jus nominandi, ſeu eligendi Parochum pertineret ad Communitatem, ſeu Homines d. loci, vulgo *Capi di Caſa*; iſti proindè ad evitanda jurgia, & diſſidia, quæ occaſione novæ electionis oriri poſſent, ſupplicarunt Rmo Epiſcopo, ut ſub pœna cenſurarum ordinaret, quod omnes Eligentes in unum convenirent locum pro explenda electione, quo præcepto inter Miſſarum ſolemnia publicato, adventaque ſtatuta die electionis, nempè 5. April. 1695. in qua dd. Capita Domorum ad ſonum campanæ ſeſe congregarunt uſque ad numerum 193., deventum fuit cum aſſiſtentia Vicarii Generalis, aliiſque Miniſtris ad receptionem ſuffragiorum, & poſtmodum ad illorum publicationem *Sum. Bridæ à n.2. ad* 10.

Quibus peractis, cùm compertum fuerit, Jo: Baptiſtam Bovium obtinuiſſe 51. vota, Stephanum Bovium 65., & Petrum Antonium Bridam 77. ſuffragia: hic, tanquam ſuffultus votorum pluralitate, promeruit obtinere, etiam ab Epiſcopo Sententiam inſtitutionis, quæ in gradu appellationis interpoſitæ à præcitato Stephano, revocata fuit à Rmo Nuntio Taurinen., demandante novam fieri electionem collegiativam, quæ expleta fuit die 22. Dec. 1697. cum ſucceſſiva votorum publicatione favore d. Stephani in num.112., ut patuit ex ejus *Sum. n.7., &* 8.

Verùm impetratis intermedio tempore per d. Petrum Antonium Bridam de an. 1696. literis Apoſt. jure devoluto ab hac ſecunda electione, illiſque etiam executioni demandatis, tandem pro definienda controverſia exorta inter iſtos duos electos, dubium ſubſcripſi conforme Commiſſioni mihi directæ – *An, & cui ſit adjudicanda Parochialis, ſeu potius literæ Apoſt. ſint exequendæ?* eoque propoſito in hodierna Audientia, in omnibus favore dicti Petri Antonii, reſolutum fuit.

Præſuppoſita enim exiſtentia Juriſpatronatus, de qua in hypotheſi dubitari nequit, ex quo lis non agitatur cum Ordinario, ſed quæſtio verſatur inter Coellectos, ſeu nominatos à Capitibus domor. d. Caſtri, qui cum veniant ex eadem cauſa, probata dicitur qualitas patronalis ex eorum
1 propria confeſſione, ut omiſſis generalibus, in terminis noſtris dixit *Rot. poſt Vivian. de Jurep. deciſ.*147. *n.*1., *& dec.*302. *n.*8. *par.*7., *deciſ.*244. *n.*1. *par.*8. *rec.*, hinc procul dubio viſa eſt con-

troverſa Parochialis poſſe adjudicari dicto Petro Antonio, ſive tanquam Electo, ſive uti Proviſo
2 Apoſt., cum receptum ſit in materia beneficiali dari titulorum pluralitatem, *ad Text. in cap. poſt electionem de conceſſ. præb., Felin. in cap. in noſtra n.2. de reſcript., Lotter. de re benef. lib.6. qu.46. n.10., Creſcen. dec.21. n.4. de prob., Rot. deciſ.90. n.2. par.11., & dec.290. n.5. par.12. rec.*

Et ſane juxta primum modum: nam in hac materia ea eſt communi DD. calculo recepta diſtinctio, quod aut electio, ſeu nominatio Rectoris explicari debet à Patronis per modum Collegii, & jure univerſitatis, & in hoc caſu, cum vo-
3 ta connumeranda ſint completivè, habito nimirum reſpectu ad omnes collegialiter congregatos, ille dicitur habere majorem partem votorum, quando iſta excedunt medietatem totius Capituli, ſeu Collegii, aliàs electio eſt nulla, per *Text. in cap. Eccleſia veſtra 48. de elect., gloſſ. in cap. ſi cui verbo minorum de elect. in 6., Felin. in cap. cum omnes col.14. n.24. de conſtit., Mirand. in Manual. Prælat. tom.2. qu.23. art.27., Marc. deciſ.1302. n.1., Add. ad Burat. dec.809. n.10., Rot. cor. Duran. dec.232. n.2., coram Dunoz. jun. deciſ.214. n.2.,* & noviſſimè dictum fuit *in Leodien., ſeu Aquiſgran. Decanatus 20. Martii 1699. §. Nullitas cor. R.P.D. meo Caprara, & in Major. Beneficii 15. Jun. 1699. §. Etſi namque cor. R.P.D. meo Anſaldo, & in Albaracinen. Canonicatus 10. Maii cur. an. §. Denique cor. Me.*

Aut electio, ſeu nominatio pertinet ad homines alicujus Oppidi, uti ſingulos, licèt acciden-
4 talitèr inſimul congregentur, & tunc cum fiat computatio numeri ad numerum, ſufficit, ut quis habeat pluralitatem Votorum, comparativè ad illa, quæ habent alii Coelecti, exempli gratia, ſi ex decem exiſtentibus in quaſi poſſeſſione præſentandi, duo nominent Titium, tres Cajum, & quinque Sejum; iſte qui habet quinque vota, utpotè nominatus à majori parte venit inſtituendus, juxta doctrinam *Abb. in cap. quoniam n.13. de jurepatr.,* quam ſequuntur cæteri Canoniſtæ, & tradunt in noſtris terminis *Lap. alleg.78. per tot., Card. de Luc. de Iurepatr. diſc.61. num.17., Vivian. eod. tract. lib.12. cap.8. n.3., Rot. cor. Merl. dec.443. nu.19., & 20.,* & nuperrimè firmatum fuit in *Mediolanen. Prioratus 11. Decemb. 1699. §. Dubio procul, confirmat. 15. Februar. currentis anni §. Quod autem cor. Me, ubi concordan.*

In hypotheſi autem viſum eſt verificari hoc ſecundum diſtinctionis membrum, quod optimè convincitur ex triplici fundamento: primò nempè ex præſumptione juris, ſecundum quam ha-
5 bemus, tale Jus pluribus competens, cenſeri in dubio ad eos pertinere, uti ſingulos, ut docet *Felin. in cap. cum omnes ſub n.29. verſ. in dubio de conſt., Lambert. de Iurepat. par.2. lib.2. quæſt.2. art.8. nu.75.,* & in noſtris præciſis terminis tradit, *Abb. conſ.76. n.1. lib.2., Grat. Diſcept. for. cap.221. n.7., Rot. poſt Vivian. de Iurep. dec.248. n.2., ubi concord.*

Secundò quià præfata juris præſumptio fulcitur, etiam in caſu noſtro aſſiſtentia facti, ex quo patuit, quod quilibet ex capitibus domorum ſe obligavit, & de propriis bonis contribuit pro reædificatione, & dotatione Eccleſiæ, & quidem non eleemoſynalitèr, ſed ut ipſi Eccleſiam ferè collapſam, & dote pro manutentione Parochi carentem, iterum ad novum eſſè deducerent,
6 cum approbatione Epiſcopi, ut oſtenſum fuit ex datis in *Sum. Bridæ n.30., & 31.* Undè ceſſante dotatione, ſeu conſtructione ex bonis Communitatis, Juſpatronatus acquiſitum dicitur ab hominibus dicti Caſtri Broxii, non uti univerſis, ſed uti ſingulis, ut in puncto firmat *Lambert. de Iurep. lib.2. part.2. qu.2. art.9. ſub n.2. fol. mihi 745., Lap. d. alleg.78. n.2.* Proindeque jus nominandi Rectorem ad illos pertinet ſingulari-
7 tèr, & jure proprio, non autem collegialitèr, & jure Univerſitatis, ex ea convincenti ratione, quod aliud eſt Univerſitas, aliud ſinguli homines,
8 nec ex ſolutione ſingulorum jus aliquod acquiritur, multoque minùs præjudicium infertur
9 Univerſitati, veluti corpori inanimato, ad tradita per *Vivian. de Iurepatr. lib.8. cap.4. a n.15., & pluribus congeſtis, Rocc. Diſp. jur. cap.86. n.27., & 28.*

Tertiò demum prædicta mirificè comprobata remanent ab obſervantia, quę cum ſit cujuſlibet
10 rei dubiæ fidelis interpres, multum quoque operatur in ſubjecta materia, ut obſervat in individuo *Card. de Luc. diſc.33. n.10., & diſc.34. n.7. de Iurepatr., Lotter. de re benef. lib.2. quæſt.11. num.125.* Cum itaque ex datis in d. *Sum. n.34.* conſtiterit, quod in antecedentibus vacationibus
11 pro electione facienda, fuerint perquiſita vota in domibus ſingulorum, ex hoc datur intelligi Jus eligendi ad eos pertinere uti ſingulos, cum in hoc tantum caſu quis poſſit in quolibet loco,
12 & non vocatis aliis Compatronis ſingularitèr nominare, ad tradita per *Calderin. conſ.15. de Jurepatr., Vivian. de Jurepatr. lib.8. cap.2. n.29., Card. de Luc. eodem tract. diſc.61. n.12., & 22., Grat. Diſcept. for. cap.211. n.1.* & rejectis contrariis firmat *Capon. Diſcept. for. cap.233. num.15. tom.4., & in Mediolanen. Prioratus 15. Feb. cur., §. Prout etiam cor. Me.*

Alioquin ſi pertinuiſſet jus nominandi Parochum ad præfatos homines uti univerſos, certè in præceden. vacationibus, non potuiſſent perquiri vota in Domibus privatis, ſed omnes debuiſſent ſuffragari collegialitèr in loco pro tali
13 effectu conſueto, & deſtinato, cum Univerſitas non dicatur quidquam peragere, niſi id faciat legitimè congregata, ut docet *Bart. in l. omnes populi qu.2. n.3. ff. de juſt., & jur., Surd. conſ.28. n.104., Corn. conſ.13. n.4. lib.1., Menoch. conſil.80. n.54.* Hocque eſt adeò verum, ut vota
14 ſingulariter data extra Collegium, in nulla habeantur conſideratione, ut optimè expendit *Card. de Luc. de Jurep. d. diſc.34. n.12., & diſc.61. ſub n.22., & in puncto firmavit Rot. dec.295. n.5., & dec.302. n.12. par.7. rec.,* & latè exornata materia, dictum fuit *in Leodien. Vicariæ 10. Decemb. 1698. §. Non relevante, cum ſeq.,* ubi reſpondetur contrariis, confirmata 11. *Maii* 1699. *cor. R.P.D. meo del'Olmo*: quinimò explorati juris eſt, quod in actibus collegialiter explendis
15 omnes de univerſitate, ſeu de Capitulo convocari debent, niſi fuerint abſentes, vel legitimè impediti, adeout contemptus aliquorum influat in illorum nullitatem, ut latè examinata materia tradit *Lambert. de Jurep. art. 8. qu.2. par.2. lib.2., Feder. de ſen. conſ.102. n.1., Viv. de Jurep. lib.8. cap.2. n.5.*

Con-

Conſtito itaque ex his, quod prima electio
cenſeatur facta jure ſingulorum, quodque in
16 illa Petrus Antonius Brida obtinuerit majorem
partem Votorum, comparatione minoris, ſic-
que fuerit illi jus quæſitum, exindè ſequitur,
quod ſtante priori electione valida, non erat
locus ſecundæ electioni, per *Text. in cap. conſide-
ravimus, cap. auditis, verb. irritandum de elect.*,
*Lap. alleg.*78. *n.*3., *Rot. cor. Cer. dec.*106. *n.*35.,
*& dec.*295. *num.*4. *par.*6. *rec.*, quinimmò cum à
Sententia Rev. Nuntii Taurineu. fuerit appella-
17 tum, & duraret adhùc lis inter Coelectos, non
erat licitum citra vitium attentatorum, deve-
nire ad ſecundam electionem, ad *Tex. in cap.*1.
ut lit. pend. in 6., *Rot. cor. Cer. dec.*26. *n.*48., *&*
*d. dec.*106. *n.*3., *cor. Alex. VIII. dec.*29. *n.*51., *&*
*d. dec.*295. *n.*5. *par.*6. *rec.*

Præterea collatis invicem temporibus, vel à
die vacationis, vel à die primæ electionis uſque
ad diem ſecundæ electionis, compertum fuit,
18 interceſſiſſe lapſum viginti menſium, ex qua
temporis intercapedine, pluſquam effluxum ap-
paruit quadrimeſtre conceſſum de jure Patronis
laicis ad præſentandum, ſicque cum ſucceſſerit
devolutio ad S. Sedem, per *Text. in cap.*2., *&* 3.
de ſupplend. neglig. Prælat., rectè potuit d. Petrus
Antonius Brida, antequam fieret ſecunda ele-
ctio ad ſui majorem cautelam, impetrare jure
19 devoluto Gratiam Apoſtolicam ſuper contro-
verſa Parochiali, cum expeditione literarum
Apoſt., quæ cum fuerint jam executioni deman-
datæ, mediante poſſeſſione ab eodem capta, ne-
dum præſumuntur in omnibus juſtificatæ, *Roſ.
de execut. lit. Apoſt. cap.*6. *n.*241., *Rot. cor. Ale-
xand. VIII. deciſ.*154. *n.*25., *cor. Celſo deciſ.*396.
20 *n.*2., *& dec.*456. *n.*7. *par.*13., verum etiam ei-
dem videtur debita manutentio, *Rot. cor. Bich.
dec.*392. *n.*14., *& dec.*90. *n.*1. *par.*11. *rec.*, vel in
omnem caſum, ſtante dicta juſtificatione, nequit
revocari in dubium, quin novam promereantur
executionem, vulgato *Text. in cap. ſi Capitulo*,
21 *ubi gloſſ. verb. exequatur de conceſſ. præb. in* 6.,
& dictum fuit *in Leodien. Vicariæ* 11. *Maii* 1699.
§. *Etenim cor. R.P.D. meo Caprara*.

Nec pro evitanda d. devolutione quidquam
obeſſe viſæ ſunt animadverſiones, factæ per De-
fenſores Stephani Bovii ſecundo loco electi, ſci-
licet, vel quia Patroni juſtè credere potuerint
primam electionem fuiſſe validam, nec eſſe lo-
cum ſecundæ, vel quia fuerunt legitimè impe-
diti ob litis pendentiam, ex quibus inferebatur
excludi illam poſitivam negligentiam, ſine qua
22 nunquam ſubintrat devolutio. Quoniam omiſ-
ſo quod doctrinæ, quæ ad hunc effectum cumu-
labantur, utpotè loquentes in diverſis facti cir-
cumſtantiis, non poterant applicari caſui noſtro,
cum ignorantia non reſultaret ex aliquo facto
incognito, minuſque credulitas ex aliquo juris
23 articulo nimis controverſo illi æquiparato; ſed
potius quæſtio verſaretur in terminis juris clari,
cujus ignorantia neminem excuſat, ex ratione,
quod paria ſunt ſcire, & ſcire debere, ex notiſſi-
24 mis, & in terminis noſtris proviſionis Apoſtol.
jure devoluto impetratæ à primo Electo, reje-
cta quacumque credulitate Eligentium firma-
tum fuit *in Leodien., ſeu Aquiſgranen. Decanatus*
20. *Martii* 1699., §. *final. cor. R. P. D. meo Ca-
prara*.

Eſt certum, quod cum lis non agitaretur in-
ter Patronos, ſed inter Coelectos in prima ele-
ctione, hinc illis minimè interdictum erat, quo-
minus poſſent intra legitimum tempus quadri-
meſtris facere aliam electionem, ſeu præſenta-
25 tionem cumulativam, ad tradita per *Lambert.
de Jurep. lib.*2. *par.*1. *qu.*6. *art.*12., *n.*19., quam
cum non fecerint, ſed permiſerint præterlabi
tempus datum de jure ad præſentandum, ne-
queunt excuſari à devolutione, ut firmat idem
*Lambert. d. lib.*2. *par.*2. *qu.*2. *art.*9. *n.*15., *& qu.*1.
*art.*18. *per tot.*

Cæterùm pro remotione cujuslibet objecti viſū
eſt in univerſum urgere inevitabile Dilemma;
quod aut nō obſtante prima electione potuerunt
homines d. Caſtri novam facere electionē, etiam
lite pendente, & eis currebat tempus, quo elapſo
non fuit valida ſecunda electio: Aut non potue-
runt, ex quo d. lis præſtabat illis legitimum im-
pedimentum, & cum illa duraverit uſque ad
præſens, exindè aſſequimur nullam eſſe haben-
dam conſiderationem de ſecunda electione, tan-
quam facta lite pendente, ex doctrinis ſupra al-
legatis §. *Conſtito*.

Præterquam quod omnis removetur difficul-
tas, ponderando, quod cum ante ſecundam ele-
ctionem, jam Petrus Antonius obtinuiſſet de
an.1696. d. Gratiam Apoſt., cum narrativa litis,
ac modi tenti in prima electione, itaut Ponti-
fex de omnibus benè informatus, derogaverit
quoque Juripatronatus. Utique ſubſtineri debet
hujuſmodi proviſio Apoſt. executioni demanda-
26 ta, non ſolùm quia Papa veluti habens omnia
Jura in Scrinio pectoris in facto ſibi expoſito, non
27 præſumitur errare circa ea, quæ juris ſunt, ut
dixit *Rot. dec.*325. *n.*16., *& dec.* 429. *n.*23. *par.*9.
rec.; verùm etiam quia conſtito de illius vo-
28 luntate, nefas eſt dubitare de poteſtate, quam
abſolutam habet ſuper omnibus Beneficiis, ut
in *Can. cuncta per Mundum* 9. *qu.*3. *cap.* 2. *de
præb. in* 6., *Rot. dec.* 114. *n.*2. *par.* 6., *& deciſ.*83.
*n.*27. *par.*8., *& dec.*25. *n.* 17. *par.* 10. *rec.*, alibi-
29 que paſſim; Quinimmò tanquam Ordinarius
Ordinariorum poteſt alios prævenire, etiam in
30 collationibus jure devolutionis, *Rot. deciſ.*336.
*n.*3. *part.*15., *& dec.*167. *n.*16. *par.*17. *rec.*, adeo-
ut ubi appoſuit manus, nequeat amplius quilibet
31 inferior in eodem Beneficio ſe ingerere, *cap. cum
inferior de major., & obedien.*, *Rot. dec.* 13. *num.*3.
*part.*18. *recen.*

Et ità utraque &c.

R. P. D. MUTO.

CÆSENATEN. SPOLII.

Ven. 25. *Junii* 1700.

ARGUMENTUM.

Reintegratio conceditur Spoliato, mediante delibe-
ratione nulliter facta, deliberatio ex quibus con-
cludenter nulliter facta probetur, obligatio Mu-
lieris, quando dicatur nulla non ſolum uſque ad
medietatem dotis, ſed in totum.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Reintegratio quemadmodum competit nulliter deliberationem paſſo, ita, & competit illius hæredi.* num.2.
2 *Actio Spolii tranſit ad hæredes.*
3 *Citationis defectus eſt inſanabilis.*
4 *Deliberatio ex defectu Citationis eſt nulla.*
Item eſt nulla, ubi facta ſit vigore mandati, vel alterius actus nulli num.5.
6 *Manus Regia non tollit defenſionem naturalem, nec defectum Citationis.*
Nec crediti liquidationem ibid., & num.7.
8 *Liquidatio crediti eo magis redditur neceſſaria, ubi obligatio facta eſt de eo, quod quis remanet debitor.*
9 *Pacta derogant Legibus, & Privilegiis.*
10 *Adminiſtrator ante redditam rationem, non poteſt dici debitor.*
11 *Subbaſtationis, & deliberationis ad validitatem requiritur Citatio ad viden. ſubbaſtari, & deliberari.*
Et duo intervenire debent decreta, unum ſubbaſtari, & aliud deliberari num.12.
13 *In deliberatione requiritur actualis numeratio pecuniarum.*
Vel loco pecuniarum Cedula Banchi, vel pagherò inſignis Mercatoris num.14. — *Vel conſenſus Creditoris contemporaneus.* num.17.
Ampl. num.15., 16., & 17.
18 *Præſcriptio interrumpitur per litem.*
19 *Præſcriptio ad hoc, ut ſuffragetur, debet eſſe completa.*
20 *Præſcriptio non currit durante pupillari, & minori ætate.*
Nec contra hæredem non informatum num.21.
Vel quatenus currat, eidem conceditur reſtitutio in integrum num.22.
23 *Ignorantia præſumitur in hærede.*
24 *Præſcriptio non currit contra non valentem agere.*
25 *Mala fides impedit præſcriptionem.*
Ampl. non obſtante quovis temporis lapſu n.26.
27 *Deliberatio facta pro credito inſubſiſtenti non ſubſtinetur.*
28 *Fidejuſſio facta pro uno debito, ad aliud diverſum non extenditur.*
29 *Obligatio mulieris ultra medietatem Dotis, ſi unica ſit corruit in totum — Ampl. non obſtante juramento* num.31.
Secus eſt, ſi plures ſint obligationes, quarum unaquæq; medietatem Dotis non excedat nu.30.
31 *Contractus enormiſſimè læſivus nec juramento validatur.*
32 *Nullitas obligationis Mulieris, non eſt allegabilis ab ejus hærede.*
Limit. ubi Mulieri de nullitate conquæſta eſt in ejus vita. num.33.
34 *Deliberatio, ex quibus dicatur facta mala fide.*
35 *Fructus ſunt reſtituendi a die commiſſi Spolii.*
Fructus ſunt reſtituendi à die deliberationis mala fide factę ibidem.
Ampl. num.36.
Poſſeſſor malęfidei tenetur indiſtinctè ad omnes fructus ibidem.
37 *Malafides inducitur ex ſola inſtantia Judiciali.*

DECISIO LXI.

EO ſub ſuppoſito, quod Co: Carolus de Tibertis, Depoſitarius Communitatis Cæſenæ ad triennium, debitor remanſerit ex cauſa Depoſitariæ in certa ſumma, obtinuit eadem Communitas à Gubernatore loci mandatum pro ſcutis 8000. à Conſervatoribus ſubſcriptum adverſus Cinthiam de Gattis, quæ pro eo fidejuſſit, nullaque præcedente citatione in expeditione mandati, nec ad videndum ſubhaſtari, devenit ad illius exequutionem ſuper bonis ejuſdem Cinthiæ, & ſucceſſivè præfixo termino trium dierum ad reluendum pignora, bona, ut ſupra exequutata, deliberari curavit. Sed appellante Cinthia ab iſta deliberatione, introductaque Cauſa cor. A.C. Origo, iſte ſententiam protulit favore Annæ Mariæ filiæ d. Cinthiæ, hoc medio tempore defunctæ, eidemq; reintegrationem ad bona deliberata conceſſit, à qua devoluta Cauſa ad noſtrum Tribunal, mihique contentione delegata dedi Dubium — *An ſit concedenda reintegratio, et à quo tempore fructus ſint reſtituendi, et damna, et intereſſe debeantur?* Quod fuit reſolutum favore informantis.

Reſpectu enim primæ partis Dubii, cum ex pluribus capitibus appareat, deliberationem nullitatis, & injuſtitiæ labe eſſe infectam, ſe-
1 quitur, quod ſicut reintegratio denegari non valeret Cinthiæ deliberationem paſſæ, ſi hodiè ageret-*Poſth. de ſubbaſt. inſp.*58. *n.*17., *Rot. in rec. dec.*512. *n.*1. *par.*18., *et in Melevitana Reintegrationis* 5. *Dec.*1691. §. *Præſuppoſitis cor. clar. mem. Card. Caccia, & 4. Maii* 1693. §. *Movebantur coram R.P.D. meo Pio; Viterbien. Prædii* 4. *Julii* 1696. §. *Cum enim cor. R.P.D. meo Caprara, & 26. Junii* 1697. §. *Subbaſtatio cor. Me, Rom. Caſalium* 21. *Junii* 1688. *in princip. cor. clar. mem. Card. Caccia, in Melphiten. Reintegrationis* 25. *Iunii* 1696. §. *Firmata autem cor. bo. me. Emerix, & in Spoletana Reintegrationis* 11. *Maii ejuſdem an.* §. *Moderna verò cor. R.P.D. meo Caprara, & in Melevitana Domus* 15. *Iunii* 1699. *in princip. cor. R.P.D. meo Anſaldo, & in Spoletana Bonorum* 25. *Ian. præt.* §. *Iuſtitia cor. R̃mo D. meo Dec.*, pari
2 Jure illa denegari non valet Annæ Mariæ illius hæredi, cum actio Spolii ad hæredem tranſeat, ut in puncto deliberationis *Rot. in Melevitana Reintegrationis* 5. *Dec.* 1691. §. *Præſuppoſitis cor. clar. me. Card. Caccia, in Viterbien. Prædii* 1. *Julii* 1682. §. *Et ſi competentia cor. bo. me. Guazardo, & in d. Spoletana Reintegrationis* 11. *Maii* 1696. §. *Moderna verò cor. R.P.D. meo Caprara, & in citata Spoletana Bonorum* 25. *Ianuarii præteriti.* §. *Iuſtitia.*

Nec dubitari valet de nullitate deliberationis, cum hęc pluribus capitibus ſuperabundantèr elicitur; & primo, quia ad eam deventum fuit vigore mandati, nulla præcedente citatione contra
3 Cinthiam, alioſque coobligatos relaxati, cujus defectus, tanquam inſanabilis, ad tradita per *Deſider. Guid. conſ.*4. *n.*3., *Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. cit. num.*3. deliberationem ſucceſſivè factam inficit, eamque nullam reddit, ut de
4 nullitate deliberationis ex defectu citationis eſt *Text. in l. creditor la* 2. *C. de diſtract. pign.*, *Ridolph. in prax. par.*1. *cap.*15. *num.*98., *Mangil. de ſubbaſt. q.*183. *n.*1. *Rot. cor. Burat. dec.*703. *n.*1., & *poſt Cenc. de Cenſ. dec.*434. *nu.*2., & 3., & *in d. Spoletana Reintegrationis* 11. *Maii* 1696. §. *Nullitas cor. R.P.D. meo Caprara, & in Peruſina Reintegrationis* 27. *Ian.*1698. §. *Nullitas, & 27. Junii ejuſd. an.* §. *Subſiſtere cor. eod., & in citata Me-*

le-

levitana Domus 15. Iun.1699. §. Baſii, & §. Subalterna cor. R.P.D. meo Anſaldo, & de nullitate
5 deliberationis factæ vigore præceden. mandati, vel alterius actus nulli, Mangil. de ſubhaſt. qu.50. n.12., Rot. cor. Greg. dec.224. n.2., aliique relati in d. Melevitana Domus §. Subalterna in fin. coram R.P.D. Anſaldo.

Abſque eo, quod ſalvari hæc nullitas potuerit ex privilegio manus Regiæ contra Cinthiam competentis, iſta enim operatur quidem, ut Judex procedere poſſit via executiva, nec teneatur rigoroſum ordinem Judicii ſervare, ſed non
6 tollit ſubſtantialia, & defenſionem naturalem, proùt eſt citatio, liquidatio crediti, & ſimilia, Seraph. Maſſ. de confiſc. bon. qu.21. n.6., et ſeqq., Ridolph. in prax. par.2. cap.1. n.51., Grat. diſcept. 569. n.30., et ſeqq., Barb. de clauſ. clauſ.78. n.6., et 7., Rub. in ſingul. Rot. tom.2. part.4. clauſ. 474. n.1., et 2., Rot. cor. Seraph. dec.377. n.7., & in
7 puncto, quod neceſſaria ſit liquidatio crediti non obſtante d. privilegio, Rot. in rec. dec.490. ſub n.6. par.1., repet. in dec.500. n.4. par.3.

Potiſſimè quia Cinthia ſe obligavit pro omni,
8 et toto eo, quod occaſione Depoſitariæ Communitatis Caſenæ Co: Carolus de Tibertis remanſiſſet debitor, ac proindè ſtante hac expreſſa obligatione, eo magis creſcit obligatio liquidandi debitum, etiam
9 ſi aliàs hæc liquidatio non fuiſſet de Jure, vel ex privilegio neceſſaria, cum pacta legibus, & privilegiis derogent, Rot. cor. Bich. dec.99. n.5., et in rec. dec.774. n. 4. par.18.

Hæc autem juſtificatio, & liquidatio crediti in præſenti prorſùs deficit, cum enim neque ante relaxationem mandati, neque poſt aſſecuratum creditum, mediante illius exequutione, doceatur de redditione rationis facta à Com. Carolo pro adminiſtratione, & Depoſitaria exercita con-
10 tra ipſum, non poteſt dici liquidatum debitum, imò nec abſolutè debitor, ad Text. in l. debitor., et in l. creditor. ff. de verb. ſignific., Alex. conſ.192. n.2., et 3. lib.7., Seraph. Maſſin. de Confiſc. bonor. qu.44. n.27., Rot. in rec. dec.186. n.16. par.10.

Secunda nullitas reſultat ex defectu alterius citationis ad videndum ſubhaſtari, & delibera-
11 ri, quæ paritèr de Jure eſt omninò neceſſaria, & ejus defectus reddit actum invalidum, Mangil. de ſubhaſt. qu.147. n.10., et ſeqq., Rot. coram Cocc. dec.765. n.6., poſt Poſth. de ſubhaſt. deciſ.59. n.3., et dec.108. n.30., et in d. Melevitana Domus 1699. §. Subalterna cor. R.P.D. meo Anſaldo.

Nec ad ſupplendum prædictum defectum quidquam prodeſſe valet decretum Gubernatoris præfigens terminum trium dierum ad dandum meliorem emptorem, aliàs mandans exponi Inſtrumentum deliberationis; Etenim antequam deveniretur ad actualem deliberationem, duo diſtincta, & diverſa præcedere debebant decreta, unum nempè, quo præciperetur ſubha-
12 ſtatio, & alterum quo demandaretur deliberatio, Saluſt. Tyber. in prax. lib. 1. cap. 43. n.1., et ſeqq., Ridolph. in prax. par.1. cap.15. n.99., Mangil. de ſubhaſt. qu.147. n. 10., Rot. apud Poſth. de ſubhaſt. dec.108. num.3.

Tertia non minùs conſiderabilis emergit nullitas, quippè ex proceſſu non conſtitit in actu deliberationis interveniſſe actualem numeratio-
13 nem pecuniæ, quæ omninò, & eſſentialitèr requiritur, ut reſpondit Vlpian. in l. à Divo Pio 15. §. Si emptor ff. de re jud., & tradunt Thomat. dec. March. 180. n.8., Monach. dec. Bonon. 63. n.7., Rot. in rec. dec.9. n.15. par.12., dec.289. num.21. par.13., dec.382. n.2. par.15., et in Piſauren. Tutelæ, ſeù Spolii 29. Martii 1683. §. Nam præterquod cor. bo. me. Albergato, Avenionen. Fideicommiſſi 24. April. 1684. §. Proùt etiam cor. eod., Rom. Caſalium 4. Febr. 1684. §. ſecunda nullitas cor. cl. me. Card. Matthæio, 15. Junii 1685. §. Præmittebant, et 21. Iunii 1688. §. Defectus cor. cl. me. Card. Caccia, et 5. Dec. 1689. §. Nil relevante cor. eod., in Speletana Reintegrationis 11. Maii 1696. §. Altera denique cor. R. P.D. meo Caprara, confirmata in Spoletana Bonorum 25. Ian. præter. §. Secunda nullitas cor. Rmo D. meo Dec., adeout ſuppleri ſolùm poſſit à traditione Cedulæ alicujus Banci publici, vel pagarò inſignis, & opulenti Merca-
14 toris publici, habentis in omnibus, & per omnia vim pecuniæ numeratæ, ut latè firmat R.P. D. meus Anſald. in diſc. gener. poſt tract. de commerc., et mercat. n.176. et ſeqq.

Nullatenùs relevante, quod ex poſt, nempè ſub die 25. Aug. 1668. factum fuerit depoſitum,
15 quia iſtud debuiſſet fieri in ipſo præciſo actu deliberationis, itaùt interveniente aliquo lapſu temporis, etiam modico inter unum, & aliud non ſuffragetur, Mangil. de ſubhaſt. qu.13. n.15., et qu.185. n.1., Grat. diſcept.326. nu.17., Poſth. de ſubhaſt. inſp.37. n.27., et 28., Rot. cor. Ludov. dec. 28. n.3., Bich. dec.477. n.2., et ſeqq., et in d. Romana Caſalium 1684. §. Non relevante cor. cl. me.
16 Card. Matthæio, ubi quod non ſufficit ſolutio facta paucas horas poſt deliberationem, et 21. Iunii 1688. §. Non refragante, et ſeqq. cor. clar. me. Card. Caccia, ubi etiam de ſolutione poſt triduum.

Quinimò nec etiam accedente conſenſu Creditoris talis deliberatio facta, non ſervata in hoc
17 forma præcisè à lege præſcripta ſuſtineri poſſet, niſi tamen in ipſo actu deliberationis, vel ante oſtenderetur præſtitus d. conſenſus, Ridol. prax. par.1. cap.15. n.114., Poſth. de ſubhaſt. inſp. 37. n.94. & ſeqq., & reſol. civil. 46. n. 112., Rot. cor. Peuting. dec.121. n.13., Vbald. dec. 179. n.6. par.3., Royas dec.185. ſub n.9., Duran. dec. 257. n.13. & 14., & in rec. dec.232. n.5. par.3., & deciſ.411. n.14. par.5., in Romana Aſſociationis 3. Martii 1687. §. Tum demum cor. cl. me. Vicecomite, d. Rom. Caſalium 4. Febr. 1684. §. Multoque minus cor. Matthæio, & 1688. §. Quæ ſufficientia, in Hortana Caſalis 13. Febr. 1690. §. Denique cor. bo. me. Emer., in citata Spoletana Reintegrationis 1696. §. Nec hujuſmodi cor. R.P.D. meo Caprara, in d. Spoletana Bonor. 25. Jan. prox. præt. §. Abſque eo, quod.

Neque has nullitates evitare valet Communitas, confugendo ad præſcriptionem ex lapſu temporis 30. annor., & acquieſcentia reſultantem; Tum quia Cinthia die 21. Aug. 1668. à d. deliberatione appellationem interpoſuit, & Comitiſſa Anna Maria illius hæres an.1698. reclamavit, expediendo monitorium cor. A.C., ex
18 quibus cum interrupta fuerit præſcriptio, ut in his terminis obſervat Rot. in Rom. Aſſociationis 3. Martii 1687. §. Neque ſuffragatur coram bo. mem. Emer., & in d. Melevitana Domus 1699. §. Noviſſimum, non remanet acquieſcentia per lapſum
19 30. annor. completorum, proùt requiritur ad hoc, ut prædicta præſcriptio locum habeat, Rot.

cor.

*cor. Seraph. dec.*1360. *nu.*1., *& ſeqq.*, & in ſpecie *in Peruſina Reintegrationis* 27. *Junii* 1687. §. *Nec inductia cor. R.P.D. meo Caprara, & in d. Romana Domus* 1699. §. *Et nihilominùs cor. R. P. D. meo Anſaldo*; Tum etiam quia cum Cinthia die 2. Martii ſeq., & ſic paulò poſt interpoſitam appellationem deceſſerit, & Anna Maria eſſet in pupillari ætate, nulla contra iſtam durante pupillari, & minori ætate currere valuit præſcri-
20 ptio, ut in puncto ad excludendam præſcriptionem nullitatis deliberationis *Rot. in Æſina Manutentionis* 2. *Iunii* 1687. §. *Conſtito cor. bo. me. Vrſino, & in d. Peruſina Reintegrationis* 27. *Ian.* 1698. §. *Nec obſtat, &* 27. *Iunii ejuſd. An.* §. *Nec ad evitandam cor. R.P.D. meo Caprara, & in d. Melevitana Domus* 1699. §. *Et nihilominus cor. R.P.D. meo Anſaldo*, & generalitèr *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. qu.*44. *n.*98., *& n.*121., *Rot. cor. Gregor. dec.*489. *n.*14., *Millin. dec.* 334. *n.*4., *& inter diverſ. dec.*454. *n.*2. *par.*4., *in rec. dec.* 270. *num.*4. *par.*6., *& dec.*21. *n.*19. *par.*12. Quinimò nec d.
21 tempore elapſo induci potuit præſcriptio contra Annam Mariam hæredem Cinthiæ non informatam talium nullitatum, vel ipſi compete-
22 ret in integrum reſtitutio, *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. qu.*24. *n.*120., *cum duob. ſeqq., & qu.* 44. *n.*99., *Rot. poſt Merl. de pignor. dec.*44. *n.*1., *et* 2., *cor. ſa. me. Alex. VIII. dec.*142. *n.*15., *& in rec. dec.*538. *n.*4. *par.*3., *& dec.*717. *n.*11. *par.*18., & in noſtris terminis *Rot. in dict. Rom. Aſſociationis* 1683. §. *Nec ſuffragatur, in d. Peruſina reintegrationis* 27. *Iunii* 1698. §. *Nec relevat, & in d. Melevitana Domus* 1699. §. *finali cor. R.P.D. meo An-*
23 *ſaldo*. Cum enim ſtante ignorantia, quæ in hærede ſemper præſumitur, ipſa agere non potuerit, ceſſavit omnis præſcriptio, quæ contra non va-
24 lentem agere non currit, *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. qu.*24. *n.*122., *Rot. in rec. deciſ.*51. *num.*1. *par.*18., *et dec.*366. *num.*5. *par.*19.

Tum demum quia concurrit mala fides præ-
25 ſcribere volentis, ut inferiùs dicetur, quæ omnem impedit præſcriptionem, non obſtante quo-
26 vis lapſu temporis, *l. cum notiſſimi C. de præſcr.* 30., *vel* 40. *annor.*, *cap. vigilanti de præſcr.*, *Seraph. Maſſin. de Confiſc. qu.*44. *n.*95., *et ſeqq.*, *Deſider. Guid. inter deciſ. Triviſan. dec.*55. *n.*72. *lib.*2., *Rot. cor. Bich. dec.*356. *n.*6., & in his terminis *in d. Melevitana Reintegrationis* 1691. §. *Nec obſtare cor. cl. me. Card. Caccia*.

Prætereà deliberatio, de qua agitur, laborat etiam manifeſta Injuſtitia, tanquam facta pro credito inſubſiſtenti, illa enim emanavit pro ſc.
27 8000., in qua ſumma veriſimilitèr compræhenſa fuerunt ſcuta 1611. 95., quæ etiam exigere tenebatur Co: Carolus, & tamen etiamſi de iſtis debitor fuiſſet d. Comes, condemnari non potuiſſet Cinthia, quia cum iſta fidejuſſiſſet pro Depoſitaria ab eo ſuſcepta die 10. Novemb. 1664., & obligatio Co. Caroli exigendi d. ſc. 1611. provenientia à creditis præcedent. Depoſitariæ inexactis fuiſſet facta die 12. Junii 1665., ut in *Sum. n.*1., *&* 2., fidejuſſio pro uno debito præſtita ad aliud diverſum, & longè poſt fidejuſſio-
28 nem contractum extendi non poterat, *Gobb. conſ.*81. *n.*34. *& ſeqq.*, *Seraph. Maſſin. de Confiſc. qu.*36. *n.*62., *R.P.D. meus Anſald. de Commerc. & Merc. diſc.*21. *n.*2., *Rot. cor. Merl. dec.*783. *nu.*5., *& in Bononien. Cenſus* 12. *Dec.* 1681. §. *Quo verò, &* 16. *Martii* 1682. §. 2. *cor. cl. me. Card. Matthæio, & in Eugubina Pecuniaria*, 28. *Ian.* 1686. §. *Neque obſtat cor. bo. me. Benincaſa*.

Rursùs præd. obligatio Cinthiæ longè excede-
29 bat medietatem ſuæ dotis, undè cum eſſet unica, & facta in uno, eodemque individuo contractu, nulla in totum remanſit, quicquid dicen-
30 dum eſſet ſi plures eſſent obligationes, quarum ſingulæ non excederent medietatem dotis, *Card. de Luc. de dot. diſc.*20. *n.*1., *& diſc.*95. *n.* 2., *Salgad. in Labyr. cred. par.*2. *cap.*4. *nu.*68., *& ſeqq.*, *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.*7. *gloſ.*2. *par.*17. *n.*21. 34., *& ſeqq.*, *Andreol. contr.* 376. *n.*5., *Giurb. obſer.*50. *n.*10. *et ſeqq.*, *Larrea alleg.*35. *nu.*29., *Seraph. Maſſ. de Confiſc. qu.*31. *nu.* 134., *Bonden. collect.*6. *n.*9. *et ſeqq. lib.*1., *Rocc. diſp.*112. *num.*14., *Modern. Peruſin. de ſolemn. in contr. min. gloſ.* 22. §. 21. *n.*12., *et ſeqq.*, *Hodier. ad Surd. dec.*86. *n.*19., *Rot. in Terracinen. Dotis* 27. *Iunii* 1685. §. *Minus eidem cor. bo. me. Albergato*, 26. *Iunii* 1686. §. *Minoris coram eod.*, *et in Melevitana Bonorum* 7. *Maii* 1694. §. *tertia verò cor. bo. me. Vrſino*, & in terminis ſubhaſtationis factæ vigore obligationis nullæ proptèr indotationem ead. *Rot. in Viterbien. Dotis* 25. *Iunii* 1696. §. *Injuſtitiam cor. R. P. D. meo Caprara*.

Non obſtante, quod quando concurrit Juramentum, obligatio mulieris ſubſtineri poſſit intra dotis medietatem, quia quando mulier re-
31 manet indotata, vel obligata ultra medietatem dotis, contractus ab ipſa geſtus dicitur contra publicam utilitatem, & eſt enormiſſimè læſivus, in quibus terminis Juramentum nihil operatur, ut in ſpecie tradunt *Cancer. var. par.*4. *cap.*1. *nu.* 105., *et cap.*15. *n.*110., *Grat. diſc.*723. *n.*11., *Merlin. de pignor. lib.*2. *qu.* 18. *n.* 71., *Seraph. Maſſin. de Confiſc. qu.*31. *n.*86., *et ſeqq.*, *et n.*89. *et ſeqq.*, *Ric. ad Stat. Vrb. gloſ.*7. *n.*286., *Giurb. ad Conſuet. Meſſ. cap.*14. *gloſſ.*3. *par.*1. *n.*1., *et ſeqq.*, *Bonden. collect. leg.*6. *n.*9., *et ſeqq.*, ubi quod eſt nulla in totum *lib.*1., *Rocc. diſput.*112. *n.*16., *Hodier. ad Surd. dec.*6. *n.*17., *Dexart. dec. Sard.* 61. *n.*5., *Amat. dec. March.* 62. *n.*14., *Rot. diverſ. dec.*851. *num.*2. *par.*4.

Minus relevat, quod data etiam hac nullitate iſta non ſit allegabilis ab hæredibus, & tanquam
32 privilegium perſonale mulieris ad alios non tranſeat; ſiquidem cum Mulier in ejus vita conquæſta fuerit, & adverſus deliberationem, à qua tota dote ſpoliabatur appellationem interpoſue-
33 rit, præd. privilegium, etiam ſi eſſet perſonale, tali caſu tranſit ad hæredes, in ſpecie *Seraph. Maſſ. de Confiſc. d. qu.*31. *n.*104., *Rot. in citata Romana Pecuniaria* 3. *Dec.* 1696., §. *Privilegium coram bo. me. Vrſino, et in Aſculana Dotis, et legitimæ* 16. *Ianuarii* 1699. §. *Nec relevat in fine coram R. P. D. meo Lancetta*.

Hæc quoad prædictam partem dubii; quo verò ad ſecundam, cenſuerunt DD., fructus eſſe reſtituendos à die commiſſi Spolii, ſeù interpoſitæ appellationis, quia cum Deliberatarii pro majori parte fuerint Conſiliarii, qui mandatum relaxarunt, & bona deliberari fecerunt non citata Parte, non juſtificato credito, non præce-
34 dente decreto pro ſubhaſtatione, & non aſſecurata Cinthia pro medietate ſuæ dotis, ſed ea enormiſſimè læſa, deliberatio dicitur facta cum mala fide, ut prædictis circumſtantiis concurren-

rentibus reſpondit in his terminis *Poſtb. de Subbaſt. inſpect.*55. *nu.*21., *Mangil. eod. tract. qu.*43. *n.*9., *& ſeqq.*, *Fontanel. dec.*66. *n.*12., *& pluribus ſeqq.*, *Rot. in Viterbien. Prædii* 7. *Maii* 1683. §. *Qua proptèr cor. bo. me. Guazardo*, *in Tiburtina Hortorum* 27. *Junii* 1687. §. *Firmata*, *& ſeqq. cor. bo. me. Emer.*, *in d. Melevitana Reintegrationis* 5. *Dec.* 1691. §. *Nec obſtare cor. cl. me. Card. Caccia*, *& in Rom. Caſalis ſuper fructibus* 3. *Apr.* 1699. §. *Minuſque obſtare*, *&* §. *Vt etiam*, ubi alii referuntur *cor. R. P. D. meo Pio*: Qua ſtante fructus
35 reſtituendi veniunt à die commiſſi Spolii, ut in propria materia deliberationis, ultrà *Poſtb.*, *Mangil.*, *& Fontanel. loc. ſup. relat.*, *Rot. in d. Viterbien. Prædii* 1683. §. *Acceſſoria cor. bo. me. Guaxardo*, 9. *Apr.* 1685., §. *Et ita cor. bo. me. Benincaſa*, *&* 26. *Iunii* 1697. §. *Subbaſtatio cor. me*, *& in d. Tiburtina Hortorum* §. *Firmata*, *& in Rom. Aſſociationis* 3. *Martii* 1687. § *final. cor. bo. me. Emer.*: Et quidem, ſivè realitèr percepti fuerint, ſivè percipi potuerint, cum poſſeſſor malæ fidei indiſtin-
36 ctè ad omnes dd. fructus teneatur, ut proſequitur in ſpecie, *Rot. in d. Viterbien. Prædii* 27. *Martii* 1686. §. *fin. cor. bo. me. Benincaſa*, ubi alii recenſentur.

Maximè quia Cinthia ſtatim appellationem interpoſuit à d. deliberatione, & expreſsè proteſtata fuit, deliberatarios non poſſe facere fructus ſuos, quod auget malam fidem, & operatur, ut haberi debeat, ac ſi lis ex tunc fuiſſet mota, ad hoc, ut fructus à d. tempore debeantur, licèt Inſtantia non fuerit tunc proſequuta, quia ſufficit eam expoſt tempore habili fuiſſe reaſſumpta, ut tradit *Capyc. Latr. dec.*65. *n.* 21., *et* 22., & latè probat *Rot. cor. Bich. dec.* 263. *n.* 14., *et plurib. ſeqq.*, *Arguel. dec.* 113. *n.* 2., *et ſeqq.*

Et ità, unica tantùm Parte informante, altera pluribus intimationibus laceſſita, & congruo tempore expectata, comparere recuſante, reſolutum fuit, &c.

R. P. D. MUTO.

CÆSENATEN. SPOLII.

Vener. 4. *Martii* 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Deliberatio eſt nulla ex defectu citationis ante relaxationem mandati.*
Ac alterius antequam deveniatur ad ſubbaſtationem, & deliberationem. num. 2., & 14.
3 *In deliberatione requiritur effectiva pecuniarum numeratio*, & num. 17.
Vel cedula, aut pagherò alicujus banci, qui pecuniæ equipolleat. num. 19.
Ampl. num. 14., 18., & 20.
5 *Citatio concernit defenſionem naturalem.*
6 *Privilegium manus regiæ, nec tollit citationem, nec crediti liquidationem, nec ſubſtantialia Judicii*, & num. 9.
Ampl. num. 7.
8 *Adminiſtrator ante redditam rationem non poteſt dici, nec creditor, nec debitor.*
9 *Privilegium manus Regiæ tollit ſolemnitates Juris Civilis.*
10 *Atteſtatio facta lite pendente non attenditur.*
11 *Reviſio computorum, ex quibus attendi non debeat.*
12 *Contra exhibere recuſantem militat præſumptio.*
Ampl. num. 13.
14 *Deliberationis ad validitatem de jure requiritur citatio ad viden. ſubbaſtari, & deliberari.*
Ampl. non obſtante contrario ſtylo. num. 15.
16 *Stylus contra jus quomodo probari debeat.*
21 *Obligatio Mulieris ultra medietatem dotis, ſit ſit unica, corruit in totum.*
Ampl. num. 25.
22 *Privilegium ſalva medietate dotis eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes.*
Limit. ſi Mulier invita conquæſta eſt de nullitate, num. 23.
24 *Privilegium ſalva medietate dotis ſuffragatur tantùm pro bonis dotalibus, ſecus pro extradotalibus.*
Decl., *ut* num. 25.
26 *Spolium Judiciale, quando æquiparetur violento.*
27 *In ſpolio violento reſtitutio fructuum fieri debet à die ſecuti ſpolii.*

DECISIO LXII.

Obtenta per Communitatem Cæſenæ, alioſque litis Conſortes nova Audientia, adversùs *Deciſionem* cor. Me edit. ſub die 25. Junii præteriti, declarantem dandam eſſe reintegrationem Comit. Annæ Mariæ Tibertæ de Gattis ad Bona, à Cinthia ejus Auctrice poſſeſſa, quæ Communitas præfata deliberari obtinuit vigore obligationis fidejuſſorio nomine ab eadem Cinthia factæ *pro omni*, *& toto eo*, *in quo occaſione Depoſitariæ remanſiſſet debitor Co. Carolus de Tibertis* d. Communitatis Depoſitarius, necnon debitam eſſe fructuum reſtitutionem à die commiſſi Spolii, repropoſui hodiè Cauſam, & DD. ſubſiſtentiam fundamentorum ejuſd. *dec.* agnoſcentes, *in deciſis* perſiſtendum eſſe reſponderunt.

Apparuit ſiquidem viribus ſubſiſtere Deciſionē in ea parte, in qua deliberationem nullitatis vitio infectam aſſerit, tam ex defectu citationis de
1 jure requiſitæ, nedum ante relaxationem man-
2 dati, cujus vigore deliberatio facta fuit, ſed etiam poſt illius relaxationem, antequam deveniretur
3 ad ſubhaſtationem, & deliberationem, quàm ex defectu pecuniæ numeratæ omninò, & indiſpenſabilitèr requiſitæ in ipſo actu deliberationis, ut latè oſtenſum fuit *in d. mea deciſ.* §. *Nec dubitari*, *& plurib. ſeqq.* Non obſtante, quod citatio, aliaque ſubſtantialia Judicii ante relaxationem man-
4 dati, vel non fuerint neceſſaria, ſtante privilegio manus Regiæ Civitati competente, vel omnibus ſuppletum fuerit; Quia cum citatio concernat
5 defenſionem naturalem, ut tradunt *Deſid. Guid. conſ.* 5. *n.* 20., *Pax Jord. var. lucubr. tom.* 3. *lib.* 14. *tit.* 1. *n.* 2., *& ſeqq.*, *Rot. dec.* 639. *n.* 20., *&* 21. *par.* 18. *rec.*: nec iſta, nec liquidatio crediti, nec alia concernentia ſubſtantialia Judicii cenſentur
6 ſublata per conceſſionem manus Regiæ, ſive attendatur diſpoſitio Juris communis, de qua latè *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. qu.* 21. *n.* 6., *& plurib. ſeqq.*, *Rot. dec.* 500. *n.* 4. *par.* 3. *rec.*, aliæque Auctoritates adductæ in præfata mea dec. §. *Abſque eo quod*, quibus addo *Franciſc. Morald. conſil.* 104.

ſil.104. *num*.2., *&* 3. *lib*.2., *Rot. in rec. dec*.639.
n.20., ubi plurimi congeruntur*par*.18., ſive pa-
ctum in Inſtrumento Depoſitariæ adjectum,
quod Cinthia teneri deberet *pro omni*, *& toto eo*,
quod occaſione Depoſitariæ Co. Carolus de Tibertis
remanſiſſet debitor; hoc enim cum ſciri non poſſit,
niſi vocato debitore, & facta cum eo liquidatio-
ne debiti, arguit fuiſſe neceſſarias ex placito, &
7 conventione Partium ſolemnitates, ſubſtantialia
Judicii concernentes, & ſignanter redditionem
rationis, & liquidationem debiti, ante quàm,
8 non poteſt quis dici debitor, nec creditor, *l. cre-*
ditor ff. de verbor. ſignif., *Seraph. Maſſin. de confiſc.*
bonor. qu.44. *n*.27., *Salgad. in labyr. credit. par*.3.
cap.7. *n*.22., *& ſeqq.*, *Rota in rec. dec*.285. *num*.3.
par.17., contrariis auctoritatibus non obſtantib.,
cum iſtæ, vel firment ſolùm Judicem vigore ta-
lis clauſulæ poſſe procedere ex abrupto, & non
ſervato Juris ordine, quod intelligitur circa ſo-
lemnitates Juris Civilis, non in concernentibus
9 ſubſtantialia Judicii, & defenſionem naturalem,
ut ſe declarat *Barboſ. clauſ*.78., *n*.647., *Ridolp.*
in Prax. par.2. *cap*.1. *n*.51., aliæque in oppoſitum
adductæ, vel loquuntur, quando inter Partes
non adeſt conventio contraria.

Nec huic requiſito liquidationis, & ſubſtan-
tialium Judicii, ſatisfactum dici poteſt ex fide
Cancellarii Civitatis Cæſenæ, aſſerentis in re-
viſione computorum facta die 19. Junii 1668. ad
præſens exiſtente in Regularia Communitatis,
Co. Carolum Tibertum remanſiſſe debitorem in
ſc.10514.; quoniam cum talis fides facta fuerit
10 hac lite pendente coram A.C. Origo, & revi-
ſio non fuerit inſerta in fide Cancellarii, ut ne-
ceſsè eſſet, nec unquam à Communitate illam
retinente, exhibita, prout pluriès fuit oppoſitum,
& prout exhiberi debebat, citata Cinthia, contra
quam exequutio facta fuit, illaque juſtificari co-
ram Judice, ſignum evidens eſt, quod vel illa
11 non adſit, vel quod ea facta fuerit minùs legi-
timè, non convocato ſcilicet Co. Carolo Depo-
ſitario, vel quod ex aliquo alio capite non ſuf-
fragetur, aut militet contra Communitatem
12 exhibere recuſantem, prout aliàs de jure præ-
ſumendum eſſe, firmat *Rot. in Rom. Pecuniaria*
ſuper exhibitione 21. *Junii* 1694. *cor. Me*, impreſ-
ſa *poſt Albit. de Inconſt. in Iud. dec*.43. *n*.24., *in*
Foroſempronien. Teſtamenti 25. *Iunii* 1696. §. *Sex-*
ta demùm, *&* 4. *Martii* 1697. §. *Quæ ſanè cor.*
R.P.D. meo Caprara.

Potiſſimè, quia aliam ſubſequentem reviſio-
nem factam poſt relaxationem mandati, anno
nempè 1669. exhibuit, ac proindè ſicut iſtam
13 produxit, ita etiam illam præcedentem exhi-
buiſſet, & produxiſſet, ſi verè in Cancellaria
Communitatis, ut teſtatur Cancellarius, illa ad-
fuiſſet, vel non faceret contra ipſam Commu-
nitatem, *Caren. Reſ*.163. *n*.57., *& ſeqq.*, *Rocc.*
Diſp.10. *n*.56.

Subſiſtit paritèr alia nullitas deſumpta ex de-
14 fectu citationis ad videndum ſubhaſtari, & de-
liberari, nec iſta evitari poteſt ex contrario ſty-
15 lo Civitatis Cæſenæ; nam cum talis ſtylus ſit
contra jus, & tollat defenſionem naturalem,
probari non poteſt ex ſimplici fide Curialium,
16 ſed juſtificari deberet illum in contradictorio
Judicio fuiſſe canonizatum, & obtentum, in ſpe-
cie *Rot. in Firm. Manutentionis* 5. *Martii* 1698.
§. *Nullitas cor. Me*.

Prout everti non potuit tertia nullitas ex de-
17 fectu pecuniæ numeratæ reſultans, ſub prætex-
tu, quod in actu celebrationis Inſtrumenti fue-
18 rit præſens pecunia pro deliberatione neceſſa-
ria. Quia cum venditio bonorum ſub haſta fa-
cta fuerit die 30. Julii 1668., & Inſtrumentum
celebratum fuerit die 20. Aug., manifeſtè ſequi-
tur pecuniam non interveniſſe in ipſo actu deli-
berationis, ſed ex poſt, quod non ſufficit, cum
ad ſalvandam nullitatem ex hoc capite, neceſsè
19 omninò, & eſſentialiter ſit, pecuniam eſſe præ-
ſentem in ipſo præciſo actu, vel realiter, vel
æquipollentèr, mediante ſcilicet Cedula, aut
Pagarò alicujus Banci publici, aut inſignis, opu-
lentique Mercatoris, nec ſufficit ſi numeretur
ex poſt etiam per modicum tempus, imò per
20 paucos dies, vel horas, ut pluribus relatis pro-
bat præcedens mea *deciſ.* §. *Tertio non minus*,
& ſeq.

Hæc quoad nullitates: quo verò attinet ad in-
juſtitiam deliberationis, iſta pariter abundè pro-
bata fuit in d. mea *dec.* §. *Præterea cum trib. ſeqq.*,
ubi inter cætera oſtenſum fuit, obligationem,
& fidejuſſionem mulieris factam pro toto eo, in
quo Carolus occaſione Depoſitariæ remanſiſſet
debitor, potuiſſe excedere, & de facto exceſſiſſe
21 medietatem dotis, ſive attendatur tempus ob-
ligationis, ſive ſolutionis prætenſi reliquatus,
quo caſu quando obligatio eſt unica, ſemper re-
manet nulla in totum, *Seraph. Maſſin. de Confiſc.*
bon. qu.31. *n*.134., *Rocc. diſp*.11 2. *n*.14., *aliique*
in ead. dec. relati §. *Rurſus*, quibus addo *Theſaur.*
dec.223. *n*.9., *Rot. poſt Cenc. de Cenſ. dec*.33. *n*.5.,
& in rec. dec.495. *n*.11. *par*.13., *& in Anconitana*
Pecuniaria, ſeù Venditionis 16. *Junii* 1698. §. *De-*
22 *nique*, *& ſeq. cor. Rmo D. meo Dec.*: quamvis
hoc ſit privilegium perſonale mulieris, quia quan-
do iſta in vita conquaſſa eſt, privilegium præfa-
23 tum, quantumvis conceſſum perſonæ, ad hære-
des tranſit, *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. d. q*.31.
n.104., *Rot. in Rom. Pecuniaria* 3. *Decemb*. 1699.
§. *Privilegium cor. bo. m.e. Vrſino*, *& in Aſculana*
Dotis, *& Legitimæ* 16. *Jan*. 1699. §. *Nec relevat*
in fine cor. R.P.D. meo Lancetta.

Reſponſione non attenta, quod Cinthia obli-
gaverit bona ſua tam dotalia, quàm extradota-
lia: undè licèt privilegium mulieri competens
pro dote, nè iſta ultra medietatem obligari poſ-
ſit, procedat quoad dotalia, locum tamen habe-
re non poſſit reſpectu bonorum extradotalium,
24 in quibus mulier ſe obligans nullo gaudet privi-
legio; quoniam cum debitum ex cauſa fidejuſ-
ſionis excederet totum patrimonium mulieris,
omniaque ejus bona tàm dotalia, quàm extra-
dotalia abſorberet, obligatio ex cauſa enormiſſi-
25 mæ læſionis in totum reſcinditur, *l*.2., *& leg. ſi*
quos C. de reſcind. vend., *Poſth. de Subhaſt. inſp*.59.
n.3., *Seraph. Maſſin. de Confiſc. bon. qu*.47. *n*.117.,
Rot. cor. Cerr. dec.871. *n*.2., *& in rec. dec*.151. *n*.1.
par.17., *& in Aſculana Dotis* 28. *Junii præt.* §. *Præ-*
ſentiebant, *& ſeqq. cor. R.P.D. meo Pio*.

Et demùm perſtitum fuit in deciſis, quoad re-
ſtitutionem fructuum à die commiſſi ſpolii, quia
ut conſideratur in mox relata mea *deciſ.* §. *Hæc*
quoad, *& ſeq.*, deliberatio facta fuit cum mala
fide, & cum ad eam deventum fuerit vigore
26 mandati, nulla prævia citatione contra Cin-
thiam Poſſeditricem bonorum deliberatorum
rela-

relaxati remanet ſpoliativa, & ſpolium ampliùs non dicitur judiciale, ſed æquiparatur violento,
27 in quo venit reſtitutio fructuum uſque à principio, ut optimè obſervat *R.P.D.meus Collega de Commerc., & merc. diſc.64. n.17., & ſeq.* ubi alios adducit concordantes.

Atque ità DD. in reliquis approbantes deducta in præfata mea *dec.*,quæ confirmatur,reſponderunt, Utraque, &c.

R. P. D. PIO.

CÆSENATEN. SPOLII.

Ven. 20. Jan. 1702.

ARGUMENTUM.
Habetur ſupra in Deciſione LXI.

SUMMARIUM.

1 *Citationis defectus eſt inſanabilis.*
2 *Deliberatio ex defectu Citationis eſt nulla.*
3 *Manus Regiæ Privilegium procedit reſpectu capturæ perſonę, vel tenutæ bonorum.*
Secus verò quoad pignoris diſtractionem, nu.4.
5 *Pignoris in diſtractione procedi debet ſervat. ſervan., & cum citatione.*
Ampl. quod d. Privilegium fiſcale, ſive Communitativum ad hujuſmodi effectum non ſuffragetur, ibid.
6 *Manus Regię Privilegium tollit ſolemnitates, & juris ſubtilitates, non autem ſubſtantialia Judicii.*
*Citatio eſt de jure naturali, ac de ſubſtantialibus Judicii.*ibid.
7 *Subbaſtationis, & deliberationis ad validitatem requiritur citatio ad viden. ſubbaſtari, & deliberari.*
Et duo decreta intervenire debent unum ſubbaſtari, & aliud deliberari. num.12.
*Ampl. etiamſi agatur de intereſſe Fiſci, vel Communitatis.*num.8.
9 *Deliberatio abſque liquidatione crediti eſt nulla.*
Ampl. quod liquidatio debeat præcedere. n.19.
10 *Deliberatio requirit crediti certitudinem.*
11 *Creditum non poteſt dici certum, ubi non eſt liquidum.*
13 *Stylus, & Conſuetudo deveniendi ad deliberationem abſque juridica terminorum ſervatione dicitur contra Jus.*
14 *Stylus contra Jus quomodo probandus,* & n. ſeq.
16 *In computorum diſpunctionibus citandi ſunt intereſſe habentes.*
17 *Productio Serotina minuit fidem rei productæ.*
*Et arguit præſumptionem mali juris.*num.18.
Con. exhibere recuſantem urget præſumptio mali juris. ibidem.
20 *In deliberatione requiritur actualis numeratio pecuniarum.*
Ampl. quod nec ſufficiat illius interventus immediatè ex poſt. num.21.
22 *Actus extrajudicialis importare non valet renunciationem appellationis præcedenter interpoſitæ.*
23 *Deliberationem nulliter paſſo, quando competat interdictum unde vi.*
24 *Spolium Judiciale quando æquiparetur violento.*
25 *Fructus debentur à die commiſſi Spolii violenti, ſecus Judicialis.*
26 *Spolium ante omnia eſt purgandum.*
27 *Reintegratio debetur Spoliato nulliter bonis deliberatis.*

DECISIO LXIII.

INterpoſita ex parte Communitatis Cæſenæ,aliorumque litis conſortium appellatione à ſententia R.P.D. mei Muti revocatoria deliberationis bonorum,factæ ad inſtantiam d. Communitatis, contra Cinthiam de Gattis, & reintegratoria Comitiſſæ Annæ Mariæ Tibertæ de Gattis ejus filiæ, & hæredis, ad bona deliberata, cum recuperatione fructuum amiſſorum à die deliberationis, Cauſa fuit Mihi commiſſa, eaque hodiè ſub congruo Dubio propoſita, reſponſum fuit, *Sententiam Rotalem eſſe confirmandam.*

Subſiſtentia enim apparuerunt fundamenta, amplexa in deciſionibus R.P.D. mei Muti, quæ cum præcipuè conſiſtant in nullitatibus deliberationis, de his dubitari non videbatur, cum ad eam deventum fuerit vigore mandati,nulla præcedente citatione, contra Cinthiam, aliſque co-
1 obligatos relaxati, cujus defectus Rota præ ceteris attendere ſolet, & tanquam inſanabilis de-
2 liberationem ſucceſſivè factam inficit, nullamque reddit, juxtà *Text.in l.Creditor la 2.C.de diſtr. pign., Rot. in Melevitana Domus 15. Junii 1699. §. Baſis, & §. Subalterna cor. R.P.D. meo Anſal.,* quam aliis adduct. concordantib., ſequitur 1. *dec. hujus Cauſæ in* §. *Nec dubitari valet cor. R. P. D. meo Muto.*

Nec ſalvari ab hac nullitate valuit Communitas ex denuò inſinuato privilegio manus Regiæ
3 contra Cinthiam competentis, quia illud ſolummodo procedit reſpectu capturæ perſonæ, vel Tenutæ bonorum, ut docent allegati per *Cohel. ad Bull. Bo. Reg. cap.23. n.18., & 19.*; ſecus verò ubi procedendum eſt ad pignoris diſtractio-
4 nem, cujus reſpectu nullam tribuit manus Regia facultatem, nec ullum habetur in jure ſcriptum privilegium, ſivè Fiſcale, ſivè communi-
5 tativum: ideoque cum procedi debeat ſervatis ſervandis citatio pernecesſè requiritur, *Gloſs. in l. debitoris C. de pign., Rol. conſ.23. num.19. lib.1., Mangil. de ſubh. qu.183. n.1., Afflict. deciſ.358. n.3., Rot. dec.319. n.1. cor. Ludoviſ., & in Spoletana Reintegrationis 11. Maii 1696. §. Nullitas cor. R.P.D. meo Caprara,* & in noſtris terminis,
6 quod ſtante facultate procedendi Manu Regia, non cenſeantur ſublata ſubſtantialia Judiciorum, proùt eſt citatio à jure naturali, non à legum rigore procedens, quamvis tollantur illorum ſolemnitates, & ſubtilitates, ultra relat. *in 1. dec. R. P. D. mei Muti 25. Junii 1700. §. Abſque eo quod*, probat *theor. Bart.* communitèr recepta *in extr. ad reprimendum verb., & figura ſub num.6., Zabarel. in Clem. diſpendioſa qu.40. de Judic., Cavalc. de Bracch. Reg. par.6. cap.12. ſub num.317., Actolin. in Theſ. art. piſt. n.159., & ſeqq., Rot. deciſ.445. n.6. par.1. diver., dec.722. n.4. cor. Cocc., & dec.639. n.20., & 21. par.18. rec.*

Subſiſtens paritèr viſa fuit nullitas reſultans
7 ex defectu alterius citationis ad videndum ſubhaſtari, & deliberari, quæ de jure eſt omninò neceſſaria, etiam in exequutionibus pro intereſſe
8 Fiſci, & Cameræ Apoſt.; ideoque multò fortiùs dum

dum agitur de intereſſe Communitatis, & illius
omiſſio reddit actum invalidum, ac nullum, ut
plenè firmat, & probat 1. *dec. bujus Cauſæ* 25. *Iu-
nii* 1700. §. *Secunda nullitas*, & 2. 4. *Mart.* 1701.
§. *Subſiſtit paritèr cor. R.P.D. meo Muto*.

Maximè cum in hypotheſi ageretur contra
Mulierem, quæ non erat Debitrix principalis,
ſed ſimpliciter fidejuſſerat indefinitè — *pro omni,
& toto eo, quod occaſione Depoſitariæ Communitatis
Caſenæ Co. Carolus de Tibertis remanſiſſet Debitor*,
ex quo ſequitur, quod pernecesſè requirebatur
illius citatio ad finem ſciendi, in qua ſum. Ca-
rolus debitor fuiſſet, ut ipſa præeligeret, an potiùs
ſolvere vellet, quàm pati ſubhaſtationem, aliàs
tam mandatum, quàm ſubhaſtatio, & delibera-
9 tio ſtante defectu præcedentis liquidationis cre-
diti ſubſtineri nequeunt, *Bart. in l. proindè §. no-
tandum n.3. ff. ad l. Aquil.*, *Anton. Fab. in Cod. l.8.
tit.16. de diſtract. pign. defin.7.*, *Aym. conſ.144.
n.2.*, *Rimin. ſen. conſ.361. n.10. lib.2.*, *Oſaſc. de-
ciſ.129. n.6.*, *Rot. dec.484. n.8.*, & *ibi Add. lit.C.
cor. Ludoviſ.*, *dec.409. num.6. par.1.*, *deciſ.165.
num.fin.*, & *dec.442. nu.1. par.2.*, & *deciſ.399.
n.11. par.17. rec.* Quia deliberatio de ſubſtantia
10 requirit crediti certitudinem, de qua in caſu
conſtare non poterat, cum creditum non eſſet
11 liquidatum, *Mangil. de ſubh. q.26. n.18.*, *Rota
deciſ.124. n.5.*, & *6. cor. Burat.*

Abſque eo, quod defectus citationum ſupple-
ri potuerit unica intimatione, cum ſubſequuto
Decreto Gubernatoris, præfigente brevem ter-
minum trium dierum ad dandum meliorem
Emptorem, aliàs mandante exponi Inſtrumen-
tum deliberationis, quia citationes pro ſubha-
12 ſtatione, & deliberatione debebant præcedere
cum ſuis terminis diſtinctis, juxta authoritates
relatas *in 1. Deciſ. §. Nec ad ſupplendum, coram
R.P.D. meo Muto*.

Prout obſtare non videbatur contrarius ſtylus,
& conſuetudo Civitatis Cæſenæ adducta per ſcri-
bentes pro Deliberatariis *Sum. n.7.*, nam ultrà
quod iſta non fuit obſervata, dum proclamata
fuerunt publicata ante tempus ab eadem conſue-
tudine requiſitum, proùt nec fuere conceſſi ſex
dies juxta prætenſam conſuetudinem neceſſarii
ad præſtandum majorem Oblatorem, præcipuè
13 obſervarunt DD., quod cum talis ſtylus ſit con-
tra Jus, & naturali defenſioni adverſativum,
probari non poteſt ex ſimplici fide Cauſidicorum,
14 ſed juſtificari debet, illum in contradictorio
Judicio fuiſſe canonizatum, & obtentum, aliàs
15 rejici meretur, prout fuit rejectus, *cor. Coccin.
in dec.182. n.5.*, & *in Firmana Manutentionis 5.
Martii 1698. §. Nullitas cor. R.P.D. meo Muto*,
quam refert, & ſequitur 2. *Deciſio bujus Cauſæ
4. Mart. 1701. in §. Subſiſtit paritèr cor. eod.*

Minoriſq; ponderis ad ſupplendum defectum
liquidationis crediti, conſiderata fuerunt duo
computa exhibita in *Sum. Deliberatariorum nu.5.
& 6.*; nam primum legitur factum abſque in-
16 terventu Intereſſatorum, qui omninò in tali
caſu erant citandi, ad firmata per *Galleſ. de oblig.
Cam. qu.35. n.2.*, *Scacc. de appel. lib.3. cap.2. q.17.
lim.9. n.40.*, & *41.*, *Rot. dec.142. nu.4. coram
17 Mantic.*, & ſerotina productio minuit illius fi-
dem, quia contumacia in producendo arguit
18 præſumptionem mali Juris contra Communi-
tatem exhibere recuſantem, ut notat *ſecunda
deciſ. R.P.D. mei Muti in §. Nec huic*, & ultra ibi
allegat., ſancitum habetur *in l. ſi quis fusè 6. §.1.
ff. de pœn.*, *Paul. de Caſtr. conſ.28. n.6.*, *et conſ.75.
n.9.*, *Plot. conſ.79. n.15.*, *Rot. in Veneta, ſeù
Anconitana Pecuniaria* 18. *Iun.* 1700. §. *Tranſeun-
do, cor. R.P.D. meo Anſaldo*, & *in Rom. Cappel-
laniarum* 15. *Apr.* 1701. §. *Ideoque cor. Me*. Alte-
rum verò factum an. 1669., & ſi poſt delibera-
tionem conſumatam die 30. Julii 1668., ſuffra-
gari non poterat ad liquidationem neceſſariam
ante relaxationem mandati, *l. hæc autem §.1. ff.
19 quib. ex cauſ. ad poſſ. eat.*, *Bald. conſ.165. num.4.*,
Alin. de execut. §.7. cap.276. n.12., & *14.*, *Rota
dec.13. n.5. poſt Nigr. de ſubb.*, *dec.365. n.7. par.1.*,
& *dec.399. n.11. par.17. rec.*

Deniquè non controverſo eſſentiali defectu
pecuniarum in actu deliberationis, quarum in-
terventus omninò requirebatur pro validitate
20 ejuſdem, hunc ſupplere non potuit ſucceſſiva
præſentia pecuniæ in expoſitione Inſtrumenti,
quia deliberatio, & venditio ſub haſta publica
jam præceſſerant ſub die 30. Julii 1668., & In-
ſtrumentum celebratum fuit 20. Auguſti, ex quo
ſequitur, quod hæc numeratio ex intervallo ſal-
21 vare non potuit depoſitum faciendum in ipſo
actu deliberationis, itaut nec modicum tempus
diei, vel horæ ſufficiat, juxta authoritates plena
manu relatas *in 1. deciſ. bujus Cauſæ §. Nullate-
nus*, & *in 2. §. Prout everti cor. R.P.D. meo Muto*,
quibus addo *Rot. dec.23. n.1.*, & ibi *Add. cor. Lu-
doviſ. dec.257. n.10. cum ſeq.*, *cor. Duran. dec.507.
n.3. par.3.*, & *dec.411. n.12. par.5. rec.*

Vindicata itaque ab objectis nullitate delibe-
rationis, inſubſiſtens viſa fuit illius approbatio,
ſtante Memoriali porrecto Congregat. Bon. Reg.,
quia hoc non conſtat fuiſſe expoſitum nomine
Cinthiæ, immò poſt illius mortem, & à perſona
non legitima, & ad ſummum tanquam actus ex-
22 trajudicialis importare non valet renunciatio-
nem appellationis per priùs interpoſitæ adversùs
deliberationem cum allegatione illius nullitatis,
& proteſtatione, quod non poterant Deliberata-
rii facere fructus ſuos *Sum. ejuſd. nu.2.*, quæ pro-
teſtatio juncta cum ſupradictis inſanabilibus nul-
23 litatibus poſuit Deliberatarios in mala fide,
adeout competat Cinthiæ, ſeu ejus hæredi inter-
dictum undè vi, cum ſpolium non verſetur am-
24 plius in puris terminis Spolii Judicialis, ſed
æquiparetur violento, ex quo ſequitur, eoſdem
25 teneri ad reſtitutionem fructuum à die com-
miſſi Spolii, juxta plenè firmata *in 1. dec. R.P.D.
mei Muti §. Hæc quoad prædictam*, & *in 2. §. final.*

Quo verò ad injuſtitiam licèt in præfatis deciſ.
R. P. D. mei Muti dictum fuerit, obligationem
Cinthiæ non ſubſtineri, attamen in Rota Me-
morialium 4. Julii anni præteriti fuit reſervatum
26 illius examen particulari diſputationi, quia an-
te purgationem Spolii, de hac agere viſum fuit
intempeſtivum, ad tradita per *Card. de Luca de
Iudiciis diſc.20. n.1.*, *et diſc.44. nu.65.*, *Rota de-
ciſ.731. n.10. cor. Burat.*, *dec.104. n.23.*, *et 24. co-
ram Ottob.*, & ad præſens ſatis fuit Cinthiæ oſten-
27 dere, ſe nulliter remanſiſſe ſpoliatam bonis de-
liberatis, ut reintegrari debeat, ex ſupra alleg.

Et ità utraque &c.

R.P.D.

R.P.D. KAUNITZ.

CÆSENATEN. SPOLII.

Lunæ 12.*Febr.* 1703.

ARGUMENTUM.

Idem eſt ac alterum Deciſionis LXI.

SUMMARIUM.

1 *Sententiæ tres conformes faciunt rem judicatam.*
2 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione.*
3 *Nullitas, vel injuſtitia Sententiarum eſt fundamentum reſtitutionis in integrum.*
4 *Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla ex defectu citationis*, & n.6. – *Ampl.* n.11.
5 *Reintegratio competit nulliter deliberationem paſſo.*
6 *Defectus citationis eſt inſanabilis.*
7 *Vigore Privilegii Manus Regiæ, quomodo procedi poſſit contra debitores*, & num.8.
Decl. quod Privilegium Manus Regiæ requirit præcedentem crediti liquidationem. num.9.
Ac ſuffragatur pro aſſecuratione crediti per pignorum captionem, vel perſonæ. num.10.
11 *Privilegium Manus Regiæ non ſuffragatur ad effectum ſubhaſtandi bona abſque liquidatione crediti, & citationibus*, -- *Et de ratione* n.13., & 14.
12 *Mala fides inficit ſubhaſtationem.*
13 *In liquidatione crediti error poteſt emergere.*
14 *Subhaſtationes quandoque fiunt minori pretio, quàm res valeat.*
15 *Fidejuſſori pro incerta ſumma obligato debet notificari debitum liquidatum, ut eligat, an ſolvere, vel pati ſubhaſtationem velit.*
16 *Liquidatio crediti facta poſt ſecutam ſubhaſtationem, illam convalidare non poteſt.*
17 *Stylus Curiæ probatur ex atteſtatione cauſidicorum, & notariorum.*
Limit. ſi ſit contra Jus. num.18.
18 *Stylus contra Jus quomodo probari debeat*, & n.19.
20 *In deliberatione requiritur actualis numerus pecuniarum* — *Ampl.* num.21.
Limit. concurrente contraria conſuetudine. n.22.
23 *Deliberatio perficitur, ubi poſt licitationem res adſcribitur majori oblatori.*
Non autem quando conficitur Inſtrumentum. ibid.
24 *Inſtrumentum non eſt, niſi ad probandum actum jam perfectum.*

DECISIO LXIV.

SEquuta deliberatione plurium bonorum tam ſtabilium, quàm ſemoventium ſpectantium Cinthiæ Tibertæ de Gattis pro debito exactionum, ſeu Depoſitariæ in ſumma ſc.8000., quam in ſe aſſumpſerat Co: Carolus de Tibertis à Communitate Cæſenæ ſub fidejuſſione ejuſdem Cinthiæ, emanarunt tria Judicata; primum coram tunc A.C. Origo, qui conceſſit reintegrationem ad favorem Annæ Mariæ filiæ, & hæredis ſupradictæ Cinthiæ, ac inſimul condemnavit Communitatem ad reſtitutionem fructuum à die ſequutæ deliberationis, aliàs verò Poſſeſſores, ſeu Deliberatarios à die motæ litis; ſequentia verò prodierunt in noſtro Auditorio; Primum coram R.P.D. meo Muto; Secundum verò coram R.P.D. meo Pio, difformia ſolummodo ab altero in ordine ad reſtitutionem fructuum, quorum indiſtinctè ſequuta fuit condemnatio à die commiſſi ſpolii. Undè cum hodie dubitaverim, *An conſtet de re judicata, ſive potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum, & reſpectivè, an Sententiæ Rotales ſint confirmandæ, vel infirmandæ*; DD. *Conſtare de re judicata* reſponderunt, & quoad Sententias *Iterum proponatur.*

Res namque Judicata reſultare viſa eſt à tri-
1 bus Sententiis conformibus, quoad reintegrationem, quorum validitate, & juſtitia ſuppoſita, ſicuti reſultat res judicata, ita etiam non poteſt eſſe locus reſtitutioni in integrum, quæ nunquam
2 conceditur abſque læſione, cujus fundamentum
3 eſt nullitas, vel injuſtitia Sententiarum, *Rot. in Auximana Immiſſionis* 14. *Martii* 1702. §.1. *coram R.P.D. meo Caprara.*

Validitas non fuit controverſa: Juſtitia autem eſt patens, quia cum deliberatio, de qua agitur,
4 laboret defectu citationis, tam in relaxatione mandati, & liquidatione crediti, quàm etiam
5 in actu deliberationis juſtè fuit conceſſa reintegratio, cum ejus defectus cauſet inſanabilem
6 nullitatem, & reddat ſubhaſtationem ipſo jure nullam, *leg. Creditor* 41. *de diſtract. pignor*, & firmatur *in voto* 88. *num.* 1. *poſt Modern. ad Statut. Urb.*, *Rot. dec.* 11. *num.* 4., & *dec.* 252. *n.* 9. *coram Emerix Junior.*

Nec ſuffragatur ad dict. effectum privilegium Manus Regiæ, qua ſupponebatur procedi potuiſ-
7 ſe contra Tibertum, & Cinthiam debitores, nullo juris ordine ſervato, & abſque citatione, nedum ad debiti liquidationem abſente debitore per Rationales à Publico deputatos, *Gloſs. in l.* 2., §. *quod frumentaria verbo inanis ff. de adminiſtrat. rer. ad Civitatem pertinentium*, *Loſſ. de Iur. Univerſit. par.* 3. *cap. ult. n.* 21., *Cobell. ad Bul. bo. Reg. cap.* 23. *n.* 18., *Peregrin. de Jur. Fiſci lib.* 6. *tit.* 7.
8 *de dubit. Fiſcal. n.* 21., ſed etiam ad mandati relaxationem, *Bald. conſ.* 238. *per tot. lib.* 1., & *conſil.* 434. *vol.* 3., *à Pont. de poteſt. Proreg. tit.* 4. *de Regal. impoſit.* §.3. *ſub n.* 11., *Aſin. in prax. par.* 7. *c.* 5. *lim.* 33., *Oſaſch. dec.* 86. *ſub n.* 4.

Hæc namque facultas eſto, quod competeret etiam contra Cinthiam inſolidum obligatam, &
9 cum expreſſa ſubjectione oneri Manus Regiæ, illa tamen, vel regulari debet à liquidatione quantitatis crediti, audito debitore, & aliis, quorum intereſt, ut in puncto ultrà relatos firmant *Brunemon. in leg. non utique ſub n.* 7. *ff. de adminiſtr. rer. ad Civit. pertinent.*, *Caler. conſ.* 42. *n.* 48., & *ſeq.*, *Kloch. de contribut. cap.* 19. *n.* 633., vel
10 intelligitur uſque ad aſſecurationem crediti per pignorum captionem, vel perſonæ, *leg. ſi quis fundum*, & *ibidem Cuiac. Cod. ſi propt. publ. penſitat.*, *Boer. de collect. cap.* 13. *n.* 5., *Knipſchild. de jur.*, & *privileg. Civitat. Imperial. cap.* 4. *nu.* 95. *lib.* 2., *Andr. Knichen. Encycloped. cap.* 10. *n.* 220., *Gail. practic. obſerv. lib.* 2. *obſerv.* 52. *n.* 2., & *ſeqq.*
11 ſecus verò ad effectum procedendi ad ſubhaſtationem bonorum, cum tunc opus ſit tam nova liquidatione crediti, citata Parte, ut dictum eſt, quàm etiam forma, & ſolemnitate à Jure, vel
12 Statuto requiſita, quibus deficientibus ſemper intelligitur interveniſſe mala fides inficiens ſubhaſtationem, *leg.* 1., & *ibidem Bartol. n.* 8., & *l.* 2. *C. de fide*, & *jur. haſt. Fiſcal.*, *Coller. de proceſs. execut. par.* 3. *cap.* 9. *n.* 78., *Kloch. de contrib. dict. cap.* 19. *n.* 621., & *ſeq.*, *Surd. conſ.* 168. *num.* 56., quo-

quorum omnium evidens eſt ratio, quia cum in
13 liquidatione poſſit emergere error, & ſubhaſta-
tiones quandoque fiant minori pretio, quam res
valeat, *Poſth. deciſ. Bonon. 21. n. 24.*, æquitas non
patitur, ut omiſſis iis, quæ reſpiciunt naturalem
defenſionem, ac ſubſtantialia Judicii procedi
14 poſſit ad privandum debitorem propria ſub-
ſtantia ex abrupto, ipſoque indefenſo, ac inau-
dito, *Bald. in l. 1. ſub n. 16.*, *& ibidem Brunemon.*
verſ. colligit. C. de fid., *& jur. haſt. Fiſcal.*, *Cravet.*
conſil. 111. n. 19. verſ. ſecundo reſpondeo, Grutian. de-
ciſ. Marcb. 68. num. 16., *& ibidem Anton. de Luca*
num. 4.

Pro inducenda autem legitima liquidatione
inepta iterum judicata fuit Relatio Peritorum
ſuper expunctione omnium partitarum referen-
tium debitum Tiberti in ſcut. 10514., vel altera
reviſio obtenta ad inſtantiam ejuſdem Tiberti,
in qua compertum fuit ejus debitum in ſc. 4320.,
ex quo medio tempore inter unam, & alteram
fecit plurimas ſolutiones: etſi enim illa ſufficiens
fuerit pro capienda Tenuta bonorum, attamen
ante ſubhaſtationem debebat legitimè procede-
re, citata eadem Cinthia, quæ fidejuſſerat, cum
eadem ſe obligaſſet pro omni, & toto eo, quod
15 occaſione Depoſitariæ Comes Carolus reman-
ſiſſet debitor, & ſic pro ſumma incerta, quæ de-
bebat etiam illi notiſicari, ut ſaltem eligere po-
tuiſſet, vel ſolvere, vel pati ſubhaſtationem.
Rovit. dec. 5. n. 6., *Rot. dec. 423. n. 21. coram Bicb.*,
illa verò poſt ſubhaſtationem, nempè de an. 1669.;
16 laborat eodem defectu citationis Cinthiæ, &
ulterius cum ſequuta fuerit expoſt, non eſt apta
illam convalidare, *Rot. dec. 16. n. 12.*, *& dec. 14.*
n. 8., *& dec. 122. n. 4. poſt Poſtb. de ſubbaſt.*

Similitèr nec ſufficiens apparuit, loco citatio-
nis ad videndum ſubhaſtari, citatio ad dandum
meliorem oblatorem, & plus offerentem bonis
executatis, & illa deliberanda infra terminum
trium dierum, ut prætendebatur conſuetum eſſe
in Civitate Cæſenæ, in qua poſt factas procla-
mationes per tres dies, ac receptas oblationes
non exigitur contra debitorem, niſi citatio ad
17 præſtandum meliorem oblatorem, ut deponunt
Cauſidici, & Notarii dictæ Civitatis, & dantur
plures ſubhaſtationes ita celebratæ, cui ſtylo in
hac re eſſe deferendum, firmavit *Rot. in Spoleta-*
na Bonorum 29. Jan. 1683. §. Hinc viſa eſt coram
Card. Matthæjo: Quoniam, ultra quod atteſtatio-
nes adductæ, non percutiunt caſum fidejuſſoris,
ac pro debito contracto indefinitè, & ſuaptè na-
tura liquidando; cum tamen prædictus ſtylus ſit
18 contra Jus, non debet attendi, niſi fuerit pro-
batus per Teſtes formitèr examinatos, *Rot. de-*
ciſ. 348. n. 4. par. 1. rec., *Rot. Lucen. penes Palm.*
tom. 3. dec. 225. n. 11., ac etiam canonizatus in
19 contradictorio Judicio, ut præter auctoritates
adductas in deciſione R.P.D. mei Pii §. *Prout ob-*
ſtare, firmat *R̃mus Zaul. ad Statut. Favent. lib. 4.*
rubr. 2. n. 18., vel ad ſummum talis citatio deſer-
vire poſſit pro termino ad reluendum.

Præterea concurrit etiam altera nullitas
20 oriens ex defectu pæcuniæ in actu deliberatio-
nis, juxta *Tex. in l. à Divo Pio §. ſi emptor ff. de re*
judicat., *Rot. dec. 115. n. 5.*, *& 12. poſt Poſtb. de ſubb.*,
non obſtante, quod illa intervenerit in actu ex-
poſitionis Inſtrumenti, cum deliberatio jam an-
21 tecedentèr fuiſſet perfecta uſque ſub die 5. Julii,
ut denotant verba Inſtrumenti — *quali Beni, co-*
me ſopra, venduti al publico incanto, &c. — ac proin-
dè præciſa legitima conſuetudine in contrarium,
22 perindè eſt, ac ſi non interveniſſet pecunia,
cum deliberatio perficiatur eo ipſo, quod poſt
23 licitationem res adſcribitur majori oblatori,
non autem quando conficitur inſtrumentum,
24 quod non eſt, niſi ad probandum actum jam
perfectum, *Rot. in Romana Caſalium 4. Februa-*
rii 1684. §. Non relevante cor. Card. Matthæjo.

Et ità, utraque &c.

R. P. D. KAUNITZ.

CÆSENATEN. SPOLII.

Lunæ 11. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

In hac Deciſione, recedendo Sac. Rota ab eo, quod in præcedentibus deciſ. firmaverat, reſolvit, quod deliberatarii bonorum, non teneantur ad reſtitutionem fructuum, niſi à die motæ litis, cum quoad ipſos Spolium ex nullitate deliberationis promanans, dici nequeat violentum, ſed ſolùm Judiciale, ac exulet omnis mala fides, ex circumſtantiis in deciſ. expenſis.

SUMMARIUM.

1 *Fructus ſunt reſtituendi à die motæ litis, ubi non agitur de ſpolio attentato, & violento, ſed judiciali.*

Limit. ubi in Judiciali concurrat mala fides. n. 2.

3 *Scientia Conſiliariorum non arguitur ex ſcientia aliorum miniſtrorum inferiorum.*

4 *Nemo præſumitur jactare ſuum.*

5 *Fructus ſunt reſtituendi uſque ab initio, ubi titulus reducitur ad non titulum.*

Ampl. num. 6. — *Limit.* num. 7.

7 *Ex deliberatione reſultat titulus coloratus, ac juſtitià poſſeſſionis.*

8 *Poſſeſſio ſine mala fide ſufficit ad faciendos fructus ſuos.*

9 *Appellatio extrajudicialis, non intimata, non producit malam fidem, niſi à die certæ ſcientiæ.*

10 *Deliberatio, ex quibus dicatur facta mala fide.*

11 *Spolium violentum ſequitur quemcumque poſſeſſorem, cum obligatione reſtituendi fructus uſque ab initio.*

Decl. ut num. ſeq.

12 *Deliberatarius ex longa acquieſcentia deliberationem paſſi, habet titulum ſufficientem pro acquiſitione fructuum.*

13 *Credulitas etiam minus juſta, & erronea, ſufficit ad faciendos fructus ſuos.*

14 *Culpa, & mala fides, ex quibus excludantur in deliberatario.*

DECISIO LXV.

Conceſſa per tres conformes reintegratione, ad favorem Cinthiæ Tibertæ de Gattis, & Annæ Mariæ ejus hæredis ad Bona deliberata pro debito exactionum Caroli de Tibertis, quod contraxerat cum Communitate Cæſenæ, & ad cujus favorem fidejuſſerat Cinthia, ac inſimul per ultimas duas Rotales, condemnatis deliberatariis, ad reſtitutionem fructuum à die ſecutæ Delibera-

liberationis, Rota ſub die 12. Febr. præt. cor. me reſolvit, *conſtare de re judicata*, & quoad confirmationem ſententiarum Rotalium ob diſcrepantiam ſuffragiorum, nulla fuit capta reſolutio: quamobrem, ſubjecta iterum novo examini earundem juſtitia, concluſum fuit — *ſententias eſſe confirmandas juxta modum*, hoc eſt, *fructus eſſe reſtituendos à die ſolùm motæ litis*.

Siquidem conſideratum fuit litem eſſe contra Deliberatarios, qui habent pro ſe titulum judicialis, ac ſolemnis deliberationis, nec verſari in
1 ſpolio attentato, ac violento, & per conſequens fructus non veniunt reſtituendi, niſi à die motæ litis, *Poſth. de Subb. inſp.55. n.101., & ſeq., Gratian. Diſc.206. n.14. Theſ. deciſ.29. n.7., & ſeq., Rot. cor. Burat. dec.184. n.6. & ſeq., & dec. 227. n.5., & cor. Merl. dec.687. n.4., & 6., & in Hortana Caſalis ſuper fructibus* 30. *April.* 1694. §. *Verùm ubi*, & 3. *Apr.* 1699. §. *Minuſque obſtare cor. R.P.D. meo Pio, et in Spoletana Bonor.* 11. *Maii* 1696. §. *finali cor. R.P.D. meo Caprara*.

Nec viſum fuit applicari potuiſſe limitationem fundatam in mala fide, qua ſupponebatur uſque ab initio infectos fuiſſe Deliberatarios, tanquam pollentes qualitate Conſiliariorum Communitatis, contra quam cum parum hæſitaſſent
2 DD. pro condemnatione ad reſtitutionem fructuum à die commiſſi Spolii, idem judicandum veniat contra Deliberatarios, cum præſumantur conſcii, tam de illiquiditate Crediti, quàm etiam de inordinato Judicio deliberationis proſequuto per Communitatem, ut in ſimili firmat *Poſth. de Subbaſt. inſp.55. n.114., et ſeqq., Rot. dec.117. n.2. par.4. to.2., et dec.3. ſub n.14. par.7. rec.*; quoniam cum præd. actus ſoleant expleri per alios Miniſtros inferiores, non debet ex nullitatibus
3 per eos commiſſis argui ſcientia in Conſiliariis, cum aliàs non præſumatur, quod voluiſſent of-
4 ferre, & jactare ſuum, cont. reg. *Text. in l. cum de indebito in princ. ff. de prob., Menoch. Præſ.* 33. *n.5. lib.2., Actol. Reſ.32. n.71., et reſ.47. nu.68., Berlich. dec.214. n.4. par.2.*

Parùm refragante, quod declarata nulla deliberatione per rem judicatam, & ſic redacto ti-
5 tulo ad non titulum fructus ſint reſtituendi uſque ab initio, *Rot. cor. Arguel. dec.113. n.16., et ſeq., et cor. Cer. dec.483. n.3.*, præcipue cum Cinthia ſtatim appellaverit coram honeſtis Viris à
6 ſententia Gubernatoris Ceſenæ, ac à ſequuta deliberatione, cum appellatio, ex quo litem continuat operatur, ut ſpoliatus ſuam detentationem non habuerit pro derelicta; quandoquidem cum non verſemur in caſu, quo Jus reſiſtit acquiſitioni, & in contractu prohibito, ſed in deliberatione publicè, & palàm geſta, præcedente etiam Decreto R. P. D. Inghirami Guberna-
7 toris, ſicuti ex ea reſultat titulus ſaltem coloratus, ac Juſtitia poſſeſſionis, per *Text. in l. juſtè poſſidet. ff. de acqu. poſſ., Crott. conſ.16. n. 3. lib.1., Menoch. conſ.1173. n.3., Rot. dec. 2243. ſub n.1., et 2. cor. Cocc.*, ita etiam præſefert licitam ac-
8 quiſitionem fructuum, pro qua ſufficit poſſeſſio ſine mala fide, *l. bonæ fidei* 48. *de acq. rer. domin., l. ſi quis ſcit.* 25. *ff. de uſur., Theſ. dec.29. n.7., Rot. poſt Cenc. de Cenſ. dec.206. n.5., et 6., et in recen. dec.3. n.4. par.7., et 588. n. 9. par.19.*: & hoc admitti debet non obſtan. d. appellatione extraju-
9 diciali, quia cum non fuerit intimata, non poteſt operari prætenſam malam fidem, niſi à die certæ ſcientiæ, *Scac. de appell. qu.6. n.33., Card. de Luc. de Iud. diſc.37. ſub n.* 10., *Rot. in Rom. fideicom. de Avila* 13. *Febr.* 1696., §. *ſiquidem cor. R. P. D. meo Pio*.

Et quamvis ad aſtruendam d. malam fidem oppoſita fuerit, etiam deficientia pecuniæ numeratæ in actu deliberationis, quæ præciſè afficit ipſum Deliberatarium, ac inſimul defectus citationis, qui inficit eamdem deliberationem, ac
10 præſefert ſpolium violentum, quod ſequitur quemcumque Poſſeſſorem, cum obligatione re-
11 ſtituendi fructus uſque ab initio, ut probant authorit. cumulatæ in *dec. emanat. cor. R.P.D. meo Muto, et ſignanter in prima* 25. *Maii* 1700. §. *Hæc quoad præd., et in altera* 4. *Mart.* 1701. §. *Et demùm*; attamen cum Cinthia, quæ ſupponitur paſſa fuiſſe ſpolium, allegare non poſſet totalem defectum citationis, ex quo citata fuit cum præfixione termini ad reluendum, ac ulterius acquieverit per 30. annos, negari non poteſt, quin
12 ſaltem Deliberatarii habuerint talem, qualem titulum ſufficientem pro acquiſitione fructuum, *Bald. in l. Celſus* §. *Expedita in fine verſ. Item ſecundum ff. de uſuc., Rot. dec.* 687. *n.* 14. *cor. Merl., et dec.685. n.2., et* 892. *n.* 9. *cor. Emer. Iun.*; attento præſertim ſtylo loci, ſecundùm quem fuit peracta deliberatio, qui licèt minus legitimè probatus, aptus non fuerit ad eandem ſubſtinendam; attamen ingerere potuit bonam fidem productivam legitimæ acquiſitionis fructuum,
13 cum ad d. effectum ſatis ſit credulitas, etiam minus juſta, & erronea, *Rot. in Peruſina Reintegrationis* 14. *Mart.* 1698., §. *Et ſanè, et* 27. *Iun. ejuſd. an.* §. *Non obſtat cor. R. P. D. meo Caprara, et in Rom. Vineæ* 30. *Mart.* 1696. §. *Firmata cor. R.P.D. meo Pio*.

Quod tamen coegit DD. abire libentius in d. ſententiam, eſt oblatio facta per Deliberatarios, qui auditis conquæſtionibus Cinthiæ, nedum ſe obtulerunt paratos reſtituere illi Bona, refuſo pretio exburſato, ſed etiam conceſſerunt terminum ſex menſium ad illud ſibi reſtituendum, vel ad dandum meliorem oblatorem, eorum præt. *Sum. n.7.*, ex quo nulla valet illis impu-
14 tari culpa, aut mala fides, *Rot. dec.* 162. *nu.3. coram Millin., et deciſ.* 249. *num.6. penes Poſth. de ſubbaſt.*

Et ita, utraque, &c.

R.P.D. ANSALDO.

CÆSENATEN. SPOLII.

Merc. 27. *Januarii* 1712.

ARGUMENTUM.

Quemadmodum in præcedenti deciſione ſtabilitum fuit, Deliberatarios bonorum, non teneri ad fructus rei nullitèr deliberatæ, niſi à die motæ litis, ratione malæ fidei in ipſis deficientis, ita, & è contra in hac deciſ. conſtabilitur, quod Communitas, quæ deliberationem conſumari curavit, teneatur, ratione ejuſdem malæ fidei, ad fructus à die ſecuti Spolii.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Signatura Juſtitiæ, ubi Sententiæ ſint in aliquo conformes, ſolet reſcribere* = Sine præjudicio Conformium in ea parte, in qua ſunt Conformes.
2 *Res judicata reſultat ex validitate, & juſtitia trium Sententiarum conformium.*
3 *A fructuum reſtitutione à die commiſſi Spolii excuſat titulus, ſaltem coloratus.*
4 *Deliberatarius excuſatur à reſtitutione fructuum à die commiſſi Spolii, ubi in ipſo abeſt mala fides.*
5 *Mala fides excluditur ex decreto Judicis.*
6 *Tres ſententiæ conformes faciunt rem judicatam.*
7 *Deliberatio facta, nulla præcedente crediti liquidatione, eſt nulla*, & num.9.
8 *Defectus citationis annullat quamcumque executionem, ſubbaſtationem, & deliberationem*, & n.10., 22., & 23.
11 *Spolium violentum eruitur ex deliberatione nulla ex defectu citationis, & crediti.*
12 *Spolium violentum dicitur proveniens ex facto partis, non Judicis.*
13 *Fructus ſunt reſtituendi uſque ab initio, ubi titulus reducitur ad non titulum.*
14 *Manus regia*, Plenipotentia *nuncupatur.*
15 *Manus Regia tollit ſolemnitates juris civilis, ſecus autem ſubſtantialia Judicii*, & n.18., & 19.
16 *Citatio eſt de jure naturali, & divino, & infra*, num.22.
17 *Manus regiæ vigore non poteſt devenire ad mandati expeditionem, & deliberationem ſine crediti liquidatione*, & num.19.
18 *Manus regiæ vigore creditor poteſt devenire ad pignoris, & quandoque perſonæ captionem pro ſui aſſecuratione.*
20 *Mulieris obligatio excedens medietatem dotis, vel reducitur ad medietatem.*
Vel ſi ſit unica corruit in totum. num.21.
23 *Subbaſtationes quandoque fiunt minori pretio, quàm res valeat.*
24 *Ad deliberationis validitatem requiritur citatio ad viden. deliberari.*
25 *In deliberatione requiritur actualis numeratio pecuniarum.*

DECISIO LXVI.

SPolium paſſa Cinthia Vendimina occaſione cujuſdam deliberationis intentatæ, & expletæ ſuper illius Bonis ad inſtantiam Communitatis Cæſenæ pro quadam inita fidejuſſione, ſtatim conqueſta eſt, ſed ea poſtmodum fato prærepta, Anna Maria Tiberta illius filia, & hæres formale Judicium inſtruxit primo loco in Tribunali Auditoris Cam., & deinceps in *S. Auditorio coram Muto, & Pio*, ſemperque in hiſce tribus certaminibus triumphavit, reportata, ut par erat, congrua, & opportuna reintegratione, donec in genere approbata validitate, & Juſtitia eorund. Judicatorum à Signatura Juſtitiæ reſcribente *S. P. trium conformium*, noviſſimè controverſia reſtricta eſt ad recuperationem fructuum, quibus in ſequelam quoque remanſerat interim denudata, circa hoc revera diſcordantibus inter ſe præmiſſis judicatis, ex quo primum *A.C.* condemnaverat quidem ad hujuſmodi fructuum reſtitutionem Communitatem à die commiſſi Spolii. Deliberatarios verò dumtaxat à die motæ litis, & è converſò indiſtinctè utrumque contendentem, obligantibus Rotalibus Judicatis, uti videre eſt in *dec.25. Jun.1700., & 4.Mart.1701. cor. bo. me. Muto*: Necnon 20. *Jan.* 1702. *cor. bo. me. Pio.*

Quamobrem eadem Signatura Juſtitiæ, præcognita hujuſmodi ſententiarum diſſonantia, utique non ſolùm reſcripſit, ut præmiſimus *S.P. trium conformium*, ſed inſimul ſuperaddidit *in ea*
1 *parte, in qua ſunt conformes*, ſicque reaſſumpto negotio coram *Rmo meo Kaunitz Epiſ. Labacen. ſub die* 12. *Febr.*, & 11. *Jun.* 1703. Cum ſubſequuta expeditione Cauſæ die 3. Aug. ejuſd. an. in ordine ad Deliberatarios, remanſit adhuc non integrè deciſa alea Communitatis. Verùm hodie, quo ad ipſam quoque reſtaurata diſputatione, *Conſtare* (pariter DD. dixerunt) *de re Judicata*.

Et Jure meritò quoniam ambigi nequaquam poterat reſpectu ejuſdem Communitatis de conſtanti illius condemnatione à die præmiſſi Spolii perpetrati, tam ſcilicet apud *A. C.*, quàm *Sac. Tribunal*, unde pluſquam verificabatur, quod eædem tres ſententiæ conformes eſſent in hac parte Communitatem reſpiciente; quare, concurrente ulteriùs validitate, & Juſtitia, clarè enaſcebatur Res judicata, de qua, ut ſupra, DD.
2 conſtare dixerunt, ut paſſim *Rota* ſolita eſt reſpondere in his terminis validitatis, Juſtitiæ, & conformitatis earumdem ſententiarum, & ſignanter habetur in *dec.28.n.2. cor. Bich., dec.620. n.1. cor. Cocc., dec.* 297. *n.1. cor. Emer., deciſ.11. n.1. inter impreſ. ad ornat. Card. de Luc. de Judic. dec.81. n.4. cor. Me inter noviter impr. in Urbe, & in Auximana Immiſſionis 14. Mart. 1702. §. 1. cor. cl. me. Emo Caprara*, cum aliis relatis in altera ex præcedent. Deciſ. hujus Cauſæ 12. *Febr.* 1703. *§. Res namque Judicata cor. Rev. Kaunitz Epiſc. Labacen.*

Prætermiſerunt verò reſpondere priori parti ejuſd. Dubii, quod ego alternantèr, ſeù copulativè conjunxeram: *An foret ſtandum, vel recedendum à deciſis cor. R.P.D. Kaunitz die 11. Jun. 1703; ſeù potiùs conſtaret de re Judicata*; quoniam in rei veritate prædicta *Deciſ. R.P.D. mei Kaunitz*, nunc *Epiſc. Labacen.* nihil firmabat circa Communitatem, ſed potiùs ſuppoſitivè, quod eadem Communitas eſſet condemnanda à die commiſſi Spolii, adhuc demonſtravit, quod nihil id commune habebat cum Deliberatariis, qui Cauſam habebant à Judice præcipiente ipſam deliberationem, illiuſque decreto, & auctoritati nitebantur, non verò ab ipſa Communitate deliberationem, licèt perperàm, tanquam ſuppoſita Creditrice
3 procurante; ex eo namque titulo ſaltem colorato pro effugienda fructuum reſtitutione à die
4 Spolii, inſurgebat in Deliberatariis talis, qualis bona, vel non mala ſaltem fides, quam ſecumfert
5 in ordine ad eoſdem deliberatarios interventus, & auctoritas decreti Judicialis, juxtà *Text.*, quem ipſa *Dec. R.P.D. mei Kaunitz* allegat *in l. Juſtè poſſidet ff. de acq. poſſ., cum Crot. conſ.16. n.3. lib.1., & Menoch. conſ.1173. n.3., & Rot. dec.2243. ſub n.1., & 2. cor. Cocc.*, ſicuti legitur in *eadem dec. §. Refragante.*

Cum itaque redderetur ſuperflua hujuſce partis dubii trutinatio, & numerus, ac uniformitas, validitas, & juſtitia, ut præmiſimus, trium præcedentium ſententiarum concurreret adverſus Com-

Communitatem rectius abſolutè reſponderunt
modo præmiſſo, cum ſemper rem Judicatam ef-
6 ficiant etiam ad ſenſum, & cenſuram Juris tres
ſententiæ conformes, ad *Text. in Clem. 1., ibique,*
Gloſ. verb. alicujus ex iis de ſent., & re jud., & in
l. unica C. ne lic. tert. provoc., Card. de Luc. de Iud.
diſc. 1. n. 14., & diſc. 36. n. 51., Rot. dec. 98. nu. 3.
par. 1. rec., cum cæteris relat. in ſuperiori §. *Et*
Iure meritò.

Duplici fundamento, & utrique ſolidiſſimo
appodiabatur reſolutio, & quidem ex ipſiſmet
viſceribus conceſſæ reintegrationis, ac per Si-
7 gnaturam Juſtitiæ cum prædicta clauſula *S.P.*
jam approbatæ, Alterum erat, quod Commu-
nitas devenire procuraverat ad deliberationem
non facta prius liquidatione crediti; Et alterum,
quod defecerat ulterius in ſubſtantialibus cujuſ-
cumque Judicii, nempè in congrua, & juridica
8 citatione ejuſdem Cinthiæ, qui ſanè gemini de-
fectus, etiam ſeorſim ſumpti reddunt quamlibet
executionem ſubhaſtationem, & deliberationem
9 omninò nullam, & ſpoliativam, ut de primo
defectu eſt *Text. in l. 3. in fin. Cod. de inutil. ſtipul.,*
l. fin. Cod. de ſent. quæ incert. quant. &c., Bartol.
in l. proindè §. Notandum n. 3. ff. ad l. Aquil., Bald.
conſ. 99. lib. 5., Riminald. ſen. conſil. 361. num. 10.
lib. 2., Cravet. conſ. 154. n. 2., Grat. diſcept. 318.
n. 7., Rot. cor. Otthob. dec. 7. n. 1., & in rec. de-
ciſ. 500. n. 4. par. 3., dec. 131. n. 8., & dec. 311. n. 5.
par. 12., cum aliis plena manu congeſtis in præ-
cedentibus hujus Cauſæ *Deciſ. coram Pio 20. Ja-*
nuarii 1702. §. Maximè, & coram Rmo Labacen.
§. Pro inducenda 11. Junii 1703., Et de ſecundo
10 *Text. in l. Creditor la 2. Cod. de diſtract. pignor.,*
Salicet. in l. fin. num. 4., Cod. de execut., & re ju-
dic., Iodoc. tract. de ſubhaſt. cap. 2. num. 19., & 20.,
Ridolph. in prax. par. 1. cap. 15. n. 98., Mangil. de
ſubhaſt. qu. 183. n. 1., & in vot. 88. n. 1. poſt Mo-
dern. Aſculan. ad Stat. Urbis tom. 3., Rot. deciſ. 11.
n. 4., & dec. 252. nu. 9. cor. Emerix Iun., deciſ. 96.
n. 4. inter hactenus impreſ. cor. Me, & proſequitur
dicta dec. 12. Februar. 1703. §. Validitas cor. Rmo
Kaunitz.

Quare præcognitis, ac ſtabilitis hiſce defecti-
bus, & nullitatibus inſanabilibus fermè ſpolium
11 reducebatur ad violentum, potiuſvè perpetra-
tum, ex facto Partis, quàm Judicis, ex plenè
12 connotatis in *meo tract. de Commerc., & Merc.*
diſc. 64. nu. 17., & ſeqq., & in dec. 87. n. 38. inter
meas impreſ. in Urbe, aut in omnem caſum con-
ſimile ſpolium obſtringebat Communitatem de-
liberantem, ſeu deliberare facientem, ad refu-
ſionem fructuum, pluſquam ab initio ſtante re-
13 ductione tituli ad non titulum nimium manife-
ſta, ex deductis in ſpecie poſt *Text. in l. 2. Cod. de*
fid., & jur. haſt. fiſcal. lib. 10. per Roman. conſ. 454.
ſub n. 27., Natt. 535. n. 12., Gonzal. ad regul. 8.,
Cancell. gloſſ. 15. nu. 150., Rot. cor. Cer. dec. 487.
n. 4., & dec. 113. n. 16. cor. Arguel., & in ſæped.
deciſ. 11. Junii 1703. §. Parum refragante coram
præd. Rev. Labacen.

Neque ullo modo excuſabilis reddebatur Com-
munitas ſub prætextu illius plenipotæntiæ, quæ
14 nuncupatur *manus Regia*; Ea ſiquidem ad ſum-
mum poteſt tollere, & ſubmovere quaſcumque
alias leviores formalitates, & tribuere etiam
viam executivam in caſibus, in quibus de jure
15 non competeret alia, quàm ordinaria, ſed nuſ-
quàm auferre ſubſtantialia cujuſlibet Judicii non
16 ſolùm humani, ſed quodammodo, reſpectu cita-
tionis, Divini, Teſte *Bartol. in extr. ad reprimend.*
Verb., & figura n. 6., & Menoch. conſ. 361. n. 16.,
& 17. lib. 4. Franciſ. Morald. conſ. 104. n. 2., & 3.
lib. 2., Grat. diſc. 569. nu. 31., Ridolph. in prax.
part. 1. cap. 1. n. 7., & 8., & par. 2. cap. 1. nu. 51.,
Rot. cor. Seraph. dec. 377. n. 7., & in rec. dec. 639.
n. 20. par. 18., & in præcedent. *Deciſionib.* hujus
Cauſæ, *die 25. Iunii 1700. §. Abſque eo quod 4.*
Martii 1701. §. Apparuit coram bo. mem. Muto,
20. Jan. 1702. §. Inſubſiſtentia, & §. Nec ſalvari
cor. Pio, & 12. Februarii 1703. §. Validitas cor.
Rmo Labacen., & in Ravenat. Taxæ 6. Iunii 1707.
§. Parum relevante cor. Rmo Molines Dec.

Et ſanè nequaquam poterat Communitas de-
venire nedum ad Executionem Mandati, ſed
nec etiam ad illius expeditionem, non oſtendendo
prius ſe Creditricē in tali, & tali ſumma, aliàs poſ-
17 ſent deliberari Bona cujuſlibet etiam ignari, &
immunis ab omni debito, vel non poſſet argui
de exceſſu factum ipſius deliberationis, ut reſ-
pondendo etiam hujuſmodi prætenſo privilegio
Manus Regiæ, animadvertit *Brunem. in l. non*
utique ſub n. 7., Cod. de admiſ. rer. ad Civit. pert.,
Coler. conſil. 42. nu. 48., & ſeq., Cloch. de Contrib.
cap. 19. n. 633. cum cæteris relat. in penult. deci-
ſion. hujus Cauſæ *die 12. Febr. 1703. §. Hæc nam-*
que cor. Rmo Kaunitz Epiſc. Labacen., licet nam-
que eadem Manus Regia queat tradere poteſta-
18 tem verò Creditori pro ſui ſecuritate proce-
dendi ad pignorum Captionem, vel concurren-
tibus requiſitis, etiam perſonæ, nuſquam tamen
19 ex præmiſſis rationibus valet omnimodam con-
ſumationem deliberationis pertingere, quemad-
modum proſequuntur *Zabar. in Clemen. diſpendio-*
ſa qu. 40. de Jud., Caulcan. de Brach. Reg. part. 6.
cap. 12. ſub n. 317., Rot. cor. Cocc. dec. 722. nu. 4.,
& dec. 445. n. 6. par. 1. diverſ., cum cæteris adduct.
in dec. alleg. *cor. R.P.D. Pio die 20. Ian. 1702. ſub*
§. Nec Salvari.

Fortiùs verò, quia præcæteris, quoties, ut
opus erat, præceſſiſſet opportuna liquidatio
Crediti, non ſolùm forſan ex parte debitoris
principalis, ſed ex illa Cinthiæ planus, ac evidens
emerſiſſet exceſſus, ſi non in ipſo Credito in ge-
nere, ſaltem reſpectivè ad Cinthiam, cum enim
ſum. ſcut. 8000. pro quibus ea fidejuſſerat, & pro
quibus expleta fuit deliberatio, longè excederet
illius dotis medietatem, profectò oportebat, vel
eandem ſuam obligationem reducere ad prædict.
20 medietatem, vel ut alii volunt, obligatio Mu-
leris in his terminis remanſiſſet nulla in totum,
ut voluere, circam primam propoſitionem *leg. 2.*
Cod. de reſcind. vend., Theſ. qu. for. 65. n. 4. lib. 2.,
Grat. diſc. for. 108. n. 13., Tond. qu. Civ. cap. 45.
n. 21., Noguer. alleg. 19. nu. 192., Cyriac. controv.
for. 216. n. 19., Mancin. de Juram. effect. 202., Sal-
gad. Lab. Cred. par. 2. cap. 4., Theſ. dec. 223. n. 13.,
cum reliquis adduct. in pluries citata *Deciſ. 25.*
Jun. 1700. cor. bon. mem. Muto §. Rurſus, Et circa
21 ſecundam, *l. 1. ff. ſolut. matrim., Caſtr. conſ. 174.*
n. 1., & ſeq. lib. 1., Socc. ſen. conſ. 263. n. 4. lib. 2.,
Cravett. conſ. 114. n. 1., Surd. conſ. 395. num. 29.,
Ramon. conſil. 96. lib. 1., Fontanell. de pact. nupt.
tom. 2. clauſ. 7., Gloſſ. 2. part. 6. num. 4., Mantic.
de tac., & Ambig. lib. 11. tit. 19. n. 37., Gait. de
Cred. cap. 4. qu. 7. num. 961., Hodier. ad Surd. de-
ciſ. 86.

ciſ.86. nu.16., *& Rot. in Melevit. Bonor.* 7. *Maii* 1694. §. *Tertia verò cor. bo.me. Urſino*.

Vehementior erat, ac incuriabilior alter de-
fectus omiſſæ Citationis Cinthiæ, quæ, & ſi à Ju-
22 re etiam, ut præmiſimus, naturali, & divino præ-
cipi videatur, ut quis parare poſſit ſuas defenſio-
nes, vel in omnem Caſum ſolvendo debitum,
prævenire queat idem debitor præjudicia harum
executionum, deliberationum, & ſubhaſtationum,
adhuc non tantùm, neglecta fuit per Commu-
nitatem quælibet citatio quando tentavit, & per-
peràm obtinuit decerni, & expediri mandatum
executivum, ſed etiam, quando tranſcendendo
limites cujuſcumque præſumibilis, & poſſibilis
procuratæ aſſecurationis de facto devenit ad ſub-
haſtationem, & deliberationem bonorum, &
tamen id etiam de Jure ſubſtantialitèr deſidera-
tur ex eodem viciniori motivo libertatis præpe-
23 diendi judicialem diſtractionem Patrimonii de-
bitoris, quæ ſemper regularitèr contingit viliori
prætio ſubſequi; Unde neceſſarias eſſe ex hoc
24 capite ulteriores Citationes etiam ad viden-
dum ſubhaſtari, & ad videndum deliberari, aliàs
ſubhaſtationem ipſam, & deliberationem reddi
nullas, & ſpoliativas, uno ore conclamarunt *Sa-
luſt. Tyb. in prax. lib.1. cap.43. nu.1.*, *Mangil. de
ſubb. qu.147. num.10.*, *& ſeq.*, *Ridolph. in prax.
par.1. cap.15. n.99.*, *Cocc. d. dec.766. n.6.*, & in
Firmana Manutentionis 5. *Martii* 1698. §. *Nullitas
cor. bo.me. Muto*, cum reliquis in pluries laudat
dec. hujus Cauſæ, nempè 25. *Iunii* 1700. §.2. *nul-
litas coram Muto*, *&* 20. *Jan.* 1702. §. *Subſiſtens
cor. Pio*.

Neque in ſubſidium harum nullitatum defuiſ-
25 ſent aliæ plurimæ non leves, & ſignantèr illa
ex defectu pecuniæ numeratæ, omninò requiſitæ
pro forma, *Text. in l. à Divo Pio*, §. *Si Emptor ff.
de re judic.*, ſed de his omnibus latiori Calamo
adeo obloqutæ fuerant omnes præcedent. *Deciſ.*
cor. prælaudatis *RR. PP. DD. meis Muto, Pio, &
Kaunitz*, & præſertim ultimæ non ſolùm in
enunciata *Deciſ.* 11. *Iunii* 1703., ſed etiam in
alia præceden. 15. *Febr. ejuſd. an.*, ut ſupervaca-
neum duxerint DD. illas retexere, ita ut à primò
ad ultimum, ex quadam ſolùm majori æquitate
ſeparantes Deliberatarios à Communitate, hanc
tamen conſtantèr juxtà tres præteritas ſententias
uniformes obligatam eſſe dixerint ad reſtitutio-
nem fructuum à die Commiſſi Spolii.

Utraque, &c.

R. P. D.
DE LA TREMOILLE.

TERRACINEN. MANUTENTIONIS.

Ven. 14. *Jan.* 1701.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione ſeu quaſi Jurispacendi, lignandi, & pecoris ad aquam appulſus debetur Communitati docenti de illius poſſeſſione, quæ probatur ex Teſtibus ad perpetuam, aliiſq; expenſis in dec., ad quam impediendam non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio in poſſeſſione juris paſcendi, lignandi, piſcandi, & pecoris ad aquam appulſus debetur docenti de poſſeſſione.*

Et talis poſſeſſio probatur ex Teſtibus examinatis ad perpetuam. num.4.

Ac ex aliis circumſtantiis de quibus vid. nu.ſeqq.

2 *Iudicium ſuper poſſeſſione jurium paſcendi, lignandi, &c. eſt ſummariiſſimum manutentionis.*

3 *Teſtes examinati ad perpetuam attenduntur in Iudicio manutentionis.*

Ampl. concurrentib. adminiculis. num.5.

6 *Teſtes plenè probant contra inducentem, & ab eo cauſam habentem.*

7 *Confeſſio nocet confitenti, & ab eo cauſam haben.*, & num.8.

9 *Mandatum Procuræ præſumitur in actu reſpiciente commodum mandantis.*

Ampl. intercedente ſolutione magnæ pecuniarum ſummæ, facta per miniſtrum. num.10.

11 *Ratificatio æquiparatur mandato.*

12 *Quaſi poſſeſſio jurium probatur, etiam ex actibus ineffectuatis.*

13 *Ius paſcendi non excluditur ex ſolutione affidæ, & de ratione.*

14 *Manutentio debetur ad limites poſſeſſionis.*

15 *Poſſeſſio juris lignandi non excluditur ex prohibitione incidendi arbores exiſten. in ripa Fluminis.*

16 *Illatio non fit ex diverſis.*

17 *Præſumptio præcariæ, & clandeſtinæ poſſeſſionis excluditur ex actibus continuatis.*

18 *Ad manutentionem obtinendam in quaſi poſſeſſione jurium ſufficit titulus præſumptus ex diuturna poſſeſſione.*

19 *Exceptio requirens altiorem indignum non admittitur in poſſeſſorio.*

DECISIO LXVII.

Communitati, & Hominibus Terracinæ ſolùm
informantibus Rota cenſuit die 4. Julii 1698.
dandam fuiſſe manutentionem in quaſi poſſeſ-
ſione juris paſcendi, lignandi, piſcandi, & ap-
pulſus pecoris ad Aquam in Tenuta nuncupata
il Quarto del Morello, ſpectan. ad Baronem Ange-
lum Gavottum, & denique emptionis titulo per-
cipiendi certam quantitatem frumenti, quod
naſcitur in eodem Quarto, ut ex deciſione à me
edita, qua utraque Parte acerrimè informante
hodiè ad examen revocata, DD. ſteterunt *in de-
ciſis*. Quia Communitas, illiuſque homines ab
antiquiſſimo tempore reperiuntur in quaſi poſ-
ſeſſione prædictorum jurium, in qua proindè re-
medio retinendæ tueri debent, quoad Jura Par-
1 tium in petitorio, ſeu plenario poſſeſſorio co-
gnoſcantur, juxta regulam Juris, de qua in §.
Retinendæ inſtit. de interd., & in terminis reti-
nendæ poſſeſſionis dd. Jurium *Otter. de Paſcuis
cap.33. à n.1.*, *& plurib. ſeqq.*, *ibiq.*, *Add. nu.1.*,
& 2., *Capyc. Latr. dec.90. n.1.*, *& 2. lib.2.*, *Rot.
cor. Pen. dec.286. nu.1.*, *dec.655. ſub init. tom.1.*,
dec.1070. n.1., *& 2. dec.1152. n.1.*, *& 2. dec.1303.
n.1.*, *& 2. tom.2.*, *cor. Remb. dec.33.*, *& dec.103.
utrob. num.1.*, *in Romana*, *ſeu Tuſculana Aquæ*
1. *Jul.* 1680. §. *Si enim*, *&* §. *Quibus ſic ſtantibus
cor. bo. mem. Urſino*, *& in Nepeſina*, *ſeù Portuen.
Manutention. à Me edita* 1. *Martii* 1700. §. *Etenim*, *& ſeq.*

Quaſi poſſeſſio autem probari viſa fuit ex quatuor

tuor Teſtibus de illa deponentibus non quidem inconſultò, & generalitèr, ſed ſpecificè, & cum diſtinctà, & congrua ſcientiæ Cauſa deſumpta ex reiteratis, & plurium annorum ſpatio continuatis actibus poſſeſſoriis per eos viſis, & reſpectivè auditis, qui porrò Teſtes licèt ſint ad perpetuam tantùm rei memoriam examinati, nihilominus in hoc Judicio, quod in ſubſtantia, &
2 effectu nil differt à ſummariiſſimo manutentionis, ad tradita per *Giovagn. conſ.*8. *n.*66. *lib.*1., *Chriſtoph. Paz. de Tenut. cap.*1. *num.*72., *Capyc. Latr. dec.*190. *n.*1., *Poſtb. de Manut. obſ.*3. *n.*9.,
3 *& Rot. poſt eund. dec.*19. *n.*9. ſufficientem conſtituunt probationem, ut de ſimilibus Teſtibus, in puncto dixit *Rot. dec.*40., *& dec.*396. *utrobiq. n.*1.
4 penes *Poſtb. de Manut.*, *in d. Rom.*, *ſeu Tuſculana aquæ* 1. *Iulii* 1680. §. *Tertio cor. b. m. Urſino*, & probat deciſ., quæ revidetur §. *Quaſi enim poſſeſſio*.

Eo magis quia adminiculantur ex depoſitione trium Teſtium formitèr inductorum à Barone
5 Angelo in conſimili Judicio contra Terracinenſes agitato coram R.P.D. meo Priolo, qui contra d. Baronem Angelum inducentem validius
6 probant, *l. ſi quis Teſtibus* 13. *ibique DD. comm. C. de Teſt.*, *Rot. poſt Urceol. de Tranſact. deciſ.*78. *n.*13., *Celſ. dec.*150. *n.*6., *aliiqu. relati in d. mea deciſ.* §. *Eorum verò*, & in terminis *Rot. deciſ.*9. *n.*14. *par.*15. *rec.*, *repet. poſt. Pacicb. de diſtan. deciſ.*30. *n.*12. *dec.*25. *nu.*7. *poſt eundem*, *& dec.*132. *n.*13. *par.*17. *rec.*

Teſtium depoſitionibus accedit Epiſtola reſponſiva R. P. D. Caraſæ, tunc Gubernat. Maritimæ, & Campaneæ, data ad Emum Præfectum Congregat. Bo. Reg. qua diſtinctè enumerantur jura Terracinenſium, ſcilicèt immittendi eorum animalia ad depaſcendas hærbas Tenutæ controverſæ, illa appellendi ad ejuſdem aquas, ibid. ligna cædendi, rivis, foſſiſque illius piſcandi, & denique percipiendi certam quantitatem frumenti in annos ſingulos colligendi ex eadem tenuta ſoluto illius pretio, conſonantque plura alia documenta recenſita in præterita mea deciſ., ex quibus omnibus valdè veriſimilis redditur Teſtium depoſitio ad probandam quaſi poſſeſſionem prædictorum Jurium, ut in terminis animadvertit *Rot. d. dec.*286. *n.*6., *& dec.*655. *n.*6., *& ſeq. cor. Pen. tom.*1.

Urget etiam antiqua tranſactio ad componendas lites ſubortas inter Terracinenſes, & cl. me. Laurentium de Medices inita an. 1519. interventu, atque auctoritate Cardinalis de Cortona, & R.P.D. Barocii Cam. Apoſt. Clerici ad hunc effectum ſpecialitèr deputati, in qua ead. Jura Communitati, ejuſque hominibus competere ſuppoſitum fuit.

Sed clarius eandem quaſi poſſeſſionem comprobat factum ſubſecutum Baronis Caroli Gavotti, qui à Terracinenſibus prædictorum ju-
7 rium remiſſionem obtinere, ſeu redimere curavit, quemadmodum autem illi talis confeſſio noceret, ſi eſſet in Cauſa, *Rot. dec.*470. *num.*4. *penès Poſtb. de Manut.*, ſic pariformiter nocere debet Baroni Angelo, qui ab eodem Barone Ca-
8 rolo cauſam habet, ut in ſpecie animadvertit, *Rot. in d. Rom.*, *ſeu Tuſculana Aquæ* 1. *Iul.* 1680., §. *Et ſicuti cor. bo. me. Urſino*.

Nihilque refert Miniſtrum illum, cujus opera fuit uſus Baro Carolus, nullum habuiſſe ad id mandatum, ac propterea illi minimè præjudicaſſe videri, quia præterquam quod validiſſima
9 urget præſumptio rem geſtam fuiſſe de mandato Baronis Caroli, qui ab illius aſſecutione commodum recipiebat, *Caput. dec.*41. *n.*6. *par.*1., *& dec.*186. *n.*16. *par.*19. *rec.*, attenta potiſſimùm notabili pecuniarum ſumma à Miniſtro perſolu-
10 ta ferè omnibus Conſiliariis Terracinenſibus pro redimendis eorum ſuffragiis, *Bart. in l. cum ſervus n.*4. *ff. de verb. oblig.*, *Maur. de ſol. cap.*13. *per tot.*, *Golin. de Procur. par.*3. *cap.*3. *num.*73., cum aliis ibi cumulatis, *& in dec.*187. *n.*3. *par.*1. *diverſ.* Ceſſat omnis præterea difficultas, eo quia deindè Baro Carolus ratificavit actus geſtos per ſuum Miniſtrum, ut clarè habetur ex ejus litera ad ipſum data *Sum. hodier. Comm. n. unico*,
11 quæ ſanè ratificatio æquipollet cuicumque mandato ex notis juribus, & licèt actus prædicti non fuerint effectuati, nihilominus rectè pro-
12 bant quaſi poſſeſſionem Jurium Communitatis, ut adnotat *Rot. in Sabinen. Silvæ penes Poſtb. de Manut. dec.*469. *n.*9., *&* 10.

Quibus ita confirmatis, non officit herbas, & paſcua Tenutæ, de qua agitur, ſoluto ſemper
13 pretio affidatas fuiſſe Terracinenſibus, quia ex hujuſmodi affidatione non excluditur eorum quaſi poſſeſſio, ſed tantùm illis quæſita cenſetur cum qualitate ſolvendi fidam, proindeque
14 ad ſtatum ſuæ poſſeſſionis manuteneri debent, ut in ſpecie conſiderat *Rot. coram Pen. dec.*1303. *num.*2.

Minus ſubſiſtit Terracinenſes quandoque auſos ligna cedere in Tenuta controverſa pœnis mulctatos, & carceribus mancipatos fuiſſe, quia Teſtes ad id probandum inducti non dicunt pœnis mulctatos fuiſſe Terracinenſes, ſed exteros, & rursùs deponunt ligna extitiſſe in ripis flumi-
15 nis, quorum inciſio prohibetur, eo quia inſerviunt pro earum manutentione, de una autem
16 inciſione ad aliam inferri nequit, in terminis *Rot. dec.*300. *n.*8. *par.*4. *rec. tom.*1.

Ut etiam non turbat hanc quaſi poſſeſſionem Communitatis, illiuſque hominum fuiſſe clandeſtinam, ſeu precariam, nam ex reiteratis, pluriumque annorum ſpatio continuatis actibus
17 poſſeſſoriis geſtis à Terracinenſibus excluditur præſumptio clandeſtinæ, aut præcariæ poſſeſſionis, ut in terminis tradit *Rot. d. dec.*300. *num.*7. *in fin. par.*4. *rec. tom.*1., *in Cajetana Manutention.* 23. *Ian.* 1696. §. *Nam quoad jus cor. R. P. D. meo Priolo*, *& in Nepeſina*, *ſeu Portuen. Manutention.* 1. *Mart. an. præt. cor. Me*, §. *Quæ clariora*.

Undè etiam tollitur id, quod dicebatur Baroni Angelo aſſiſtere præſumptionem libertatis rei ſuæ, ideoque non ſufficere Communitati, ac Hominibus Terracinæ quaſi poſſeſſionem dd. jurium inducentium ſervitutem in re aliena, niſi incontinenti doceant etiam de Cauſa ſuæ poſſeſſionis, nam objectum forſan procederet, ubi ageretur de poſſeſſione recenti, ſecus autem quando, prout hic, agitur de poſſeſſione diuturna,
18 quia tunc ex illa reſultat titulus præſumptus, ſeu coloratus, qui, ſine alterius tituli juſtificatione, ſufficiens reputatur ad obtinendam manutentionem, ut præcisè huic objecto reſpondendo, in terminis dixit *Rot. in d. Nepeſina*, *ſeu Portuen. Manutentionis cor. Me*, *loco cit.*, *& in Rom. Juris tranſeundi* 29. *Ian.* §. *Abſque eo*, *confirmata* 28. *Iu-*

28. *Iunii anni præteriti* §. *Et hinc coram R. P. D. meo dell'Olmio*.

Fruſtra demùm objiciebatur prædict. jura in antiqua tranſactione inita an.1519. relicta fuiſſe Terracinenſibus, duratura tamen ad limitatum tempus 12.annorum, & in certis dumtaxat locis, ſub quibus non continetur Tenuta controverſa, nuncupat. *del Morello*; quia hæc omnia non benè educuntur ex ipſo tenore tranſactionis, quin potiùs offuſcantur obſervantia ſubſecuta, ſuperiùs comprobata favore Communitatis poſſidentis: quapropter cum non ſint clara, ſed aliquo modo turbida, haud tanta ſunt, ut impediant, quominus Communitas, illiuſque Homines manuteneri debeant ad ſtatum ſuæ poſſeſſionis, ſed uti al-
19 tiorem indaginem requirentia, rejicienda ſunt ad petitorium, ut in terminis aliàs reſpondit *Rot. cor. Pen. dec.1070. in fin. tom.2., penès Poſth. de Manut. dec. 469. pariter in fin., & in dict. Nepeſina, ſeu Portuen. Manutent. 1. Martii an. præt.* §. *Nec urget cor. Me*.

Et ita utraque &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA MONTIS TESTACEI.

Ven. 18. *Aprilis* 1701.

ARGUMENTUM.

Judex ubi cauſa plures involuit inſpectiones, an, & in quibus caſibus poſſit ad unius terminationem devenire, alia in ſuſpenſo relicta. Pro validitate venditionis factæ per Univerſitatem, & juſtitia pretii conventi præſumitur, donec contrarium probetur. Nec defectus Beneplaciti Apoſt. requiſiti de Jure, & ex Conſtitutionibus Apoſt. valet allegari, ubi erui poteſt ex conjecturis in deciſione deductis, læſio verò concludenter probari debet, & quidem tempore initi contractus; læſio excluditur in iis, quæ à futuro pendet eventu.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione.*
2 *Res judicata eſt celeritèr executioni demandanda.*
3 *Judex debet omnes inſpectiones ſub cauſa cadentes inſimul terminare.*
Decl. 1., ut num.4., 5., & 6.
Decl. 2. ut num.7.
8 *Contractus emptionis, & pretii ſolutio probatur ex inſtrumento.*
9 *Contractus præſumitur validus.*
10 *In alienationibus Univerſitatum requiritur beneplacitum Principis.*
Ampl. quod in iis Status Eccl. requiratur beneplacitum apoſtolicum ex Conſtit. Sixt. V., & Clem. VIII. num.11.
Decl. quod hujuſmodi beneplacitum ſuppletur ex licentia obtenta à S. Pontif. num.12.
Vel ex ſucceſſivis approbationibus, num.13.
Ampl. num.14.
Et probatur etiam ex ſolo teſtimonio Officialium, num.14.
Ac ex conjecturis, & adminiculis, n.15. 16., & 17.
18 *Bona fides non patitur, ut qui bona fide contraxit decipiatur.*
19 *In alienatione rei Eccleſiæ ſterilis non requiruntur ſolemnitates.*
Idemque in alienationibus Univerſitatum, n.20.
21 *Solemnitatis defectus allegari nequit per Univerſitatem in contractu, qui fuit eidem valdè utilis.*
22 *Præſumptio ſtat pro juſtitia venditionis, & pretii conventi.*
23 *Læſio probari debet ab allegante.*
Ampl. quod probari debeat tempore contractus, num.24., & 25.
26 *Læſio non probatur ex locationibus, quamvis multiplicatis.*
27 *Id quod retrahitur ex locationibus præſumitur provenire ex ſumptibus, & induſtria Conductoris.*
Juſtitia, vel injuſtitia pretii nudi ſitus non poteſt erui ex locationibus ejuſdem ſitus meliorati. ibidem.
Limit. ubi augumentum provenit ab intrinſeco ejuſdem ſitus, num.28.
Decl. limit., ut num.29.
30 *Læſio conſiderari non valet in iis, quæ à futuro pendent eventu.*
31 *Emptori fabricæ, vel ſitus, ubi nullus ſit præſcriptus fabricæ modus, poteſt ad ſui libitum ædificium extollere.*
32 *Forma illa conſtruendi dicitur permiſſa, quæ ab aliis fuit ſervata.*
33 *Contractus ſecundus declaratur ab alio, ad quem fuit facta relatio.*

DECISIO LXVIII.

ÆGrè ferente Cam. Capitolina, quod illius DD. Conſervatores, & pro tempore Miniſtri, ſitus omnes ad radices Montis Teſtacei poſitos, non ritè diſtraxiſſent in diverſos Particulares pro conſtructione Cryptarum, cœpit de an. 1693., pulſatis omnibus illarum Poſſeſſoribus, hujuſmodi alienationes impugnare eo ſub prætextu, quod in illis enormitèr læſa remanſiſſet, quodque Beneplacitum Apoſt. ad illarum validitatem omnimodè requiſitum, non fuiſſet adhibitum; ſed cùm ſententiam contrariam reportaſſet à R.P.D Organo, cui Cauſæ commiſſio cum voto mei, & R. P. D. mei Lancettæ, & cum clauſula *appellatione remota* directa fuerat, recurſum habuit ad Signaturam Gratiæ, à qua cum ulteriorem Commiſſionem appellationis obtinuiſſet, cum clauſula *de cauſis reſtitutionis in integrum*, eaque Mihi fuiſſet delegata, dubium in hodierna Audientia eidem conforme propoſui, cui DD. *non conſtare de Cauſis* reſponderunt.

Cum enim ad obtinendum remedium reſtitutionis in integrum omninò neceſſaria ſit proba-
1 tio læſionis, quæ ex invaliditate, ſive injuſtitia præcedentis Judicati reſultet, ex trad. per *Abb. in cap. ex literis de reſtit. in integr., Rot. cor. Cocc. dec.263. n.5., dec.133. n.15. par.15., dec.150. n.4. par.18., & dec.194. n.1. par.19. recen., & in Imolen. Pecuniaria 13. Novemb.1699. in princip. cor. Me.* Hinc cum antecedens ſententia comperta fuerit valida, & juſta, ſicut exindè excluſa remanebat quæcumque læſio ſuccumbentis, ità quoque inducta fuit res judicata favore Victoris virtute clauſulæ *appellatione remota* in Commiſſione appoſitæ, ce-
2 leritèr executioni demandanda, per *Text. in cap. Paſtoralis de appell., Ubert. de cit. cap.8. n.45. verſ. nunquam autem in fin., Rot. dec.739. nu. 1. par.3. rec., & in Rom. Pecuniaria 14. Mart. prox. præt.* §. *Sed recurrentib. cor. R. P. D. meo de la Tremoille.*

Nequè

Neque ad hujuſmodi ſententiæ invaliditatem convincendam quidquam relevare viſum fuit, quod cùm omnes inſpectiones in hac Cauſa cadentes inſimùl determinari debuiſſent, nullitèr conſequentèr proceſſum fuerit eo ipſo, quod in ſuſpenſo relicta fuerit determinatio controverſiæ circà quantitatem terreni, quæ ultrà vendi-
3 tam prætendebatur per Cameram à Poſſeſſoribus fuiſſe de facto occupatam, per *Text. in l. in hoc judicio ff. de famil. erciſ.*, *Altimar. de nullitat. tom.2. rubr.13. qu.24. n.28.*

Quoniam pro reſponſione advertebant DD.,
4 quod in hujus Cauſæ Commiſſione, particularitèr injunctum non fuit, quod ſimultaneè deveniendum eſſet ad determinationem omnium articulorum ejuſdem, quo caſu ſibi locum vindicat alia recepta Juris concluſio, quod ubi in Cauſa cadunt plures inſpectiones, & articuli inter ſe diſtincti, ſi de aliquo ex illis liquet, poteſt va-
5 lidè ſuper eodem ferri ſententia, altero, de quo non liquet, ulteriori diſcuſſioni reſervato, ex notat. per *Butr. in cap. cum inter il 1.n.31. de re jud.*, ubi etiam *Felin. n.6.*, *Bart. in l.1. n.1. verſ. quid quid dicemus C. ſi adverſ. rem judic.*, *Rot. deciſ.427. n.2. par.2. rec.*, *& in Rom. Reſtitutionis in integrum 1. Jul. 1695. §. fin. cor. R. P. D. meo Muto, & in Rom. Multiplicorum 30. Ian. 1696. §. Non obſtan. cor. bo. me. Emerix.*

Concluſio verò in objecto relata ſolùm procedit, quotiès in Commiſſione injuncta fuit ſimul-
6 tanea determinatio omnium articulorum in Cauſa cadentium, vel quotiès alterius definitio parit contrà alios, in ſuſpenſo relictos, exceptionem rei judicatæ, in quibus terminis non poteſt
7 Judex nonniſi ſuper omnibus articulis ad prolationem ſententiæ devenire propter præjudicium, quod ex determinatione unius, quoad cæteros in ſententia non comprehenſos, irrogaretur, ut in his terminis firmatum fuit in *d. Rom. Multiplicorum 30. Ian. 1696. §. Non obſtan. cor. bo. me. Emerix.*

Juſtitia verò ejuſdem ſententiæ reſultare viſa fuit ex eo, quod cum Poſſeſſores Cryptarum ſitos acquiſiverint à Miniſtris d. Cameræ median-
8 te emptionis contractus, & pretii conventi ſolutione, ut ex Inſtrumentis deſupèr celebratis comprobatum remanſit, ad *Text. in l. precibus C. de prob.*, *Rot. cor. Greg. dec.157. n. 13.*, *& dec.211. n. 24. par.19. rec.*, utique exindè ſuccedit, quod hujuſmodi titulus præſeferat juſtitiæ, & validita-
9 tis contractus præſumptionem, donec contrarium concludentèr probetur, *Abb. conſ. 205. nu. 25.*, *Specul. de empt. & vendit. §. nunc dicendum il 1. n.5.*, *Rot. dec.733. n.1. cor. Buratt.*, *& dec.58. n.12. cor. Bich.*, *& in rec. dec.11. n.2. par.5.*

Perperàm autem hujuſmodi venditionum invaliditas pro parte Cameræ concludi prætendebatur ex defectu beneplaciti Apoſt., omninò requiſiti in diſtractione bonorum ad Univerſita-
10 tem ſpectantium, tàm ex diſpoſitione Juris communis per *Text. in l. fin. C. de vend. rer. Civ. lib.11.*, quàm ex particularibus Conſtitutionibus Apoſt.
11 ſa. me. Sixt. V. *la 42. Bull. nov. tom.2.*, & Clem. VIII. *la 10. eod. Bull. tom.3.*, nam ex facto cadebat objectum, dum per Poſſeſſores illud interceſſiſſe demonſtrabatur in præd. venditionibus, vel per præcedentem licentiam de illis vendendis individualiter à Pontifice reportatam, ut con-
12 tigit in venditionibus factis Ottino, & Cuppetellio *Summ. Poſſeſſor. n. 9. 10.*, *& 12.*, quam ad hunc effectum ſufficere tradit *Io. de Plat. in leg. fin. n.1. verſ. ex ſecundo C. de vend. rer. Civ. lib.11.*, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.32. n.23.*, *Rot. poſt Salgad. in labyr. Credit. dec.28. nu. 15. verſ. minùs obſtat, & dec.29. n.24., & 25.*, *cor. Seraph. dec.928. n.4.*, *Burat. dec.621. n.26. in fin.*, vel per ſucceſſivam approbationem venditionum antecedentèr factarum, ut in cæteris contigit, quæ fuerunt ſpecificè enūciatæ in precibus ſucceſſivè admiſſis pro obtinenda facultate vendendi reſiduum, in
13 quibus terminis alienationes, quæ fuerant abſque hujuſmodi aſſenſu effectuatæ, licèt ab initio aliquo vitio notari poſſent, tamen ſubſtinentur in vim novæ conceſſionis, *Dec. conſ. 341. n.3.*, *Cobel. ubi ſup. n.23. in fin.*, *Rot. dec. 455. n. 3. par. 1. diverſ.*, *dec.513. n.6. par.2.*, *& dec. 292. n.4.*, *& ſeqq. par.5. rec.*

Neque talis licentia valet in dubium revocari, licèt non proceſſerit per Breve, cùm ſatis ſit ut ex teſtimonio Officialium ejuſdem Cam. conſtet Sum. Pontificem precibus ſuper hujuſmodi venditionibus faciendis ſibi porrectis annuiſſe,
14 dum admitti non debet eoſdem Officiales, aſſenſum confingendo, delinquere voluiſſe in faciem ipſius Principis, ad quem de facili potuiſſet haberi recurſus, *Bald. in l. exemplo nu.8. verſ. extrà quæritur C. de prob.*, *Cravet. conſ.75. nu.19. lib.1.*, *Farinac. de falſit.*, *& ſimul. q. 153. nu.222.*, *Card. de Luc. de regal. diſc.3. n.7.*, *& 8.*, potiſſimè cum agatur de actibus ſæpiùs reiteratis, publicè, & palàm geſtis, & de venditionibus omnium ſi-
15 tuum ad radices dicti Montis exiſtentium, quæ omnia prætenſionem non reportatæ licentiæ patentèr excludunt, ut advertit *Gramat. conſ. civil. 24. n.8. & ſeqq.*, *Card. de Luc. de Regal. dict. diſc.3. n.8.*, *& diſc.82. n.4.*, Eoque certiùs dum ad illas proceſſerunt unà cum Fiſcali DD. Conſervatores pluriès, ac pluriès mutati, ex quo fit, quod impoſſibile videatur, quod tot probati viri, & in
16 tot actibus conſpirare voluerint in adeò patentem errorem ſupponendæ licentiæ Pontificis, ſi verè illa non interceſſiſſet, *Bald. in l. hac conſultiſſima C. qui teſtam. fac. poſſ.*, *Surd. conſ.132. n.20.*, *Rot. poſt Merlin. de Pign. dec.17. n.10.*, *& ſeqq.*; Qui quidem actus palàm, & publicè geſti, & ab
17 adeò qualificato Magiſtratu, præſumptionem inducunt omnimodæ validitatis earumdem venditionum, ad *Text. in l. Barbarius ff. de off. Prat.*, *Card. de Luc. de Feud. diſc.84. nu.4. et n. fin.*, *Rot. dec. 279. n.2.*, *et 3. par.19. rec.*, cum bona fides
18 non patiatur, ut qui ſub adeò prævalido pub. fidei fundamento contraxerunt, decepti, & damnificati remaneant, *Felin. in cap. cum in jure n.11. verſ. limit. de Off. leg.*, *Pariſ. conſ.104. n.54. lib.1.*, *de Luc. de Regal. d. diſc.3. n.8.*

Accedebat ulteriùs, quod etiamſi non fuiſſet adhibitum beneplacitum Apoſt., adhuc alienationes præd. infringi non poſſent, cum enim fuerit diſtracta res omninò ſterilis, & penitus
19 infructuoſa, ſicut in his terminis nullæ ſolemnitates requiruntur ad ſubſtinendam alienationem bonorum ad Eccleſiam ſpectan., per *Text. in Can. Terrulas 12. qu.2. Clem.1. de reb. Eccl. non alien.*, *l. jubemus C. de Sacroſan. Eccl.*, cum pluribus relatis per *Barb. de Off.*, *et poteſt. Ep. par.3. alleg.95. n.25.*, ita nec defectus beneplaciti Apoſtol.

ſtol. poſſet operari nullitatem dd. contractuum in evidentem Cam. utilitatem effectuatorum ob inſignem pecuniarum ſummam, quam ex illis eadem Camera retraxit, loco ſituum omninò
20 infructuoſorum, in quibus terminis ad illorum validitatem evertendam hujuſmodi defectus allegari non poteſt, ad *Text. in Cau. ſine exceptione 12. qu.2.*, *Anch. conſ.197. n.2., et 3.*, *Maſcard. de prob. concl.75. n.7.*, *Rebuff. in comp. alienat. n.34.*, *Barboſ. de poteſt. Ep. par.3. d. alleg.95. n.25.* Ea ratione, quia ubi ſolemnitas ad aliquem præciſum finem fuit requiſita, ut in propoſito, adhoc,
21 ut conſtet de utilitate Cameræ alienantis, habito hujuſmodi fine, de ſolemnitate non venit ampliùs quærendum, ad hoc, ut contractus ſubſtineatur, *Soccin. jun. conſ.28. n.10. lib.2.*, *Maſcard. ubi ſupra n.9.*, cum aliis cumulatis in *Camerinen. Manutentionis, ſeù Cenſuum 10. Martii 1698. §. Certum cor. Rmo D. meo Decano.*

Hinc omninò irrelevans viſa fuit exceptio læſionis per Cameram contra juſtitiam earumdem
22 alienationum promota, quia cum ipſa habeat contra ſe juris præſumptionem, quæ ſemper militat pro juſtitia pretii in venditione, & reſpectivè emptione conventi, ex traditis per *Bald. in l. per diverſas in 4. qu. num.8. in fin. C. mand.*, *Natt. conſ.650. n.8. verſ. prætereà pretium lib.4.*, *Surd. conſ.256. n.4.*, *Rot. cor. Burat. dec.399. n.10., ubi Add. lit. A.*, *Dunoz. jun. dec.686. n.7., et in rec. deciſ.2. n.5. par.15. rec.*, debet conſequentèr illam
23 per plenas, & concludentes probationes convincere, per *gloſ. in l.2. C. de reſc. vend.*, *Rot. cor. Burat. dec.538. n.1., et dec.126. n. 6. par.16. rec.*, quæ percutiant tempus præciſum contractus
24 venditionis cum alitèr nullatenùs veniant attendendæ, *Cyriac. contr.87. n.14. verſ. cum enim*, *Card. de Luc. de Alien. diſc.14. n.10.*, *Rot. cor. Burat. dec.538. n.3.*, *Duran. dec.397. n.13., et ſeqq., et dec.374. n.25., et 26. par.13. rec.*

Talis autem probatio nullatenùs adducta fuit per Cameram, dum ad læſionem concludendam omnimodam vim conſtituebat in penſionibus,
25 quæ ex locationibus Cryptarum in ſitibus venditis conſtructarum retrahitur, quæ quidem probatio, cum non percutiat valorem ſituum venditorum, nec tempus venditionum, tanquam irrelevans nullatenus ad hunc effectum at-
26 tendi potuit; Cum inſuper ad probandam læſionem contractus, locationes etiam multiplicatæ non admittatur, *Grat. diſc. cap.606. n.4.*, *Rot. dec.94. n.10. par.15., dec.668. n.9. par.18.* Dum id quod ex locationibus retrahitur, præſumitur provenire, ex ſumptibus, & induſtria illius, qui ſuper ſitu per emptionem acquiſito ædificavit, quod cum ſit proprium ipſius ædificantis, in con-
27 ſiderationem haberi non debet, ad effectum recognoſcendi juſtitiam, ſeù injuſtitiam pretii pro acquiſitione ſitus ſoluti, per *Text. in l. cæterum 32. ff. de rei vindicat.*, *Card. de Luc. de alien. diſc.4. à n.10., & ſeqq., & diſc.14. n.7.*, *Rot. deciſ.577. n.4. par.1. rec.*

Et licèt pro parte Cameræ replicaretur ſituum pretioſitatem, & penſiones, quæ ex Cryptis retrahuntur, unicè provenire ex illorum intrinſe-
28 ca frigiditate, apta ad conſervationem vinorum de tempore æſtivo, quæ etiam in actu celebrationis contractuum exiſtebat. Adhuc cum prædicta qualitas frigiditatis, de tempore venditionis non eſſet omninò certa, ſed dependeret à fabricatione Cryptarum, quæque non ſolùm quoad primos Emptores verſabatur in incerto, dum nulla aderat ſecuritas, num poſt fabricationem earumdem frigiditas permaneret, ſed
29 etiam quoad poſteriores emptores nulla aderat certitudo, an in qualibet parte Montis eadem frigiditas ineſſet, vel quod illa impoſterum eſſet duratura: Et inſuper utilitas exinde derivanda in emptores, non proveniebat à ſolo ſitu, ſed neceſſariò requirebatur ſuperædificatio Cryptarum, in qua plurimæ exigebantur expenſæ tam pro illarum conſtructione, quàm ſucceſſiva conſervatione, hinc cum ob prædictas incertitudines incommoda, & impenſas dubium admodum eſſet, an, & quæ utilitas ab Emptoribus hujuſmodi ſituum, ex illis percipi poſſet, ceſſat conſequentèr quæcumque umbra læſionis, quæ nunquam
30 valet conſiderari in iis, quæ à futuro eventu dependent, ad *Text. in l. verum §. Sciendum, & §. Seq. ff. de minor.*, *l. fin. C. de reſtit. in integr.*, *Nat. conſ.498. n.13.*, *Rot. dec.359. in fin. par.9., dec.150. n.12. par.11. rec.*, *& in Rom. Palatii de Scappucciis 12. Iunii 1692. §. Demùm non ſubſiſtit cor. R.P.D. meo Priolo, & in Amerina fideicommiſſi 15. Iunii 1696. §. Læſio coram R. P. D. meo Muto.*

Neque demum relevare viſus fuit prætenſus exceſſus, quia aut ille deſumitur, ex quo ſuper Cryptis fuerint ædificati Cryptini, & Tinelli, & nullus exceſſus valet conſiderari, nam cum in ſituum venditione nullus fuerit præſcriptus modus fabricæ deſuper conſtruendæ, intrat conſe-
31 quentèr concluſio, quod Emptoribus permiſſum eſt illam ad ſui libitum extollere, ad *Text. in l. cum eo cujus ædificium ff. de ſer. vrban. præd.*, & ibi *Gloſſ. in verb. actio*, *l. altius C. eod. tit.*, *Rot. dec.631. n.4. cor. Burat., & dec.2209. n.1. cor. Coccin.*

Sed inſuper quæcumque difficultas in propoſito removebatur ex facto, cum enim primi emptores hujuſmodi ſituum, ultra Cryptas, ædificaverint Cryptinos, & Tinellos, & in ſucceſſivis venditionibus pro parte Cameræ expreſsè fuerit conceſſum, quod in ædificatione Cryptarum poſſent conſtruere Cryptinos prædictos, ibi -- *eo modo, & forma, prout fuerunt fabricatæ Cryptæ exiſtentes in d. Monte Teſtaceo à Petro Ottino, & Dominico Coppetellio, tàm in proſpectiva, ſeù facciata, quàm intus. Sum. poſſeſſorum n.5.*, hinc conſequentèr promanat, quod dum Emptores ad formam conceſſionis Cryptas conſtru-
32 xerunt, Camera præd., de exceſſu conqueri non valeat, dum ex æquiparatione cum antecedentèr fabricatis, formam impoſterum conſtruendi tradidiſſe videtur, per *Text. in l.1. ff. de legat.1.*, *Decian. conſ.6. n.27. lib.1.*, *Surd. conſ.384. n.21.* *de Luc. de Emphit. diſcurſ.50. n.7. in fin.* In jure
33 autem certum eſt unum contractum ab alio, ad quem fuit facta relatio declarationem recipere, *Alex. conſ.12. n.6. circa fin. lib.2.*, *Surd. conſ.466. n.7. verſ. ſiego*, *Rot. deciſ.194. num.16. par.5., & dec.62. n.27. par.11. rec.*

Sive prætenſus exceſſus deſumitur, ex quo per poſſeſſores fuerit occupata major quantitas ſituum in fabricando, eaque cum effectu illis vendita fuit; & cum circa hujuſmodi inſpectionem fuerint Cameræ præſervata Iura in hujuſmodi

modi ſententia nihil habet in præſenti, de quo conqueri valeat.

Et ita videntibus omnibus DD., & utraque Parte audita, reſolutum fuit.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

CAVALLICEN. JURIS INTERESSENDI.

Lun. 2. Maii 1701.

ARGUMENTUM.

Procurator Juriſdictionalis,ſive Fiſcalis vigore Bullæ Bo. Reg. intereſſe poteſt redditionibus rationum per adminiſtratorem Communitatis faciendis, non obſtante contraria conſuetudine.

SUMMARIUM.

1 *Bulla Clem. VIII. de Bo. Regim. ſervanda eſt in omnibus locis S. Sedi tam immediatè, quàm mediatè ſubjectis.*

2 *Vigore ejuſdem Bullæ tribuitur Procuratori Fiſcali facultas intereſſendi redditionibus rationum per adminiſtratores Communitatum facien.*

3 *Iuriſdictio,ubi alicui data eſt,ea quoq; conceſſa videntur,ſine quibus Iuriſdictio expleri nequit.*

4 *Univerſitas habet liberam rerum ſuarum adminiſtrationem.*

Et poteſt rationem reddere abſque interventu Prætoris. num.5.

Ampl. concurrente conſuetudine. num.6.

Limit. ex diſpoſitione Bull.Bo. Reg. num.7.

7 *Lex Principis Supremi eſt ad unguem ſervanda.*

9 *Limit. ubi non fuit uſu recepta, vel contraria Conſuetudine fuit abrogata.* ibidem -- *Con.*num.12.

10 *Centenaria, æquippollet immemorabili.*

Et tribuit meliorem Titulum de mundo. num.11.

12 *Conſtitutiones Pontificiæ cenſentur uſu receptæ, etiam abſq; Populi acceptatione, nec contrario uſu abrogantur.*

Ampl. ubi munitæ ſunt Clauſula Sublata,& Decreto irritanti. num.13.

14 *Clauſula* Sublata, & Decretum irritans *frangunt non uſum, ſeu contrarium uſum.*

15 *Conſtitutio Pontificum, ut in deſuetudinem abeat requiritur certa ſcientia Summ. Pontific., ex quibus illa probetur.*

16 *Conſuetudo, ſive Præſcriptio negativa Conſtit. ut inducatur requiritur contradictio cum ſubſecuta acquieſcentia.*

17 *Centenaria contrariis actibus interrumpitur.*

18 *Conſtit. Urb. VIII. præſervat centenariam ad præſumendum beneplacitum Apoſtol. in alienationibus rerum Eccleſiarum requiſitum.*

Et ad complendam d. Centenariam admittitur conjunctio temporis ante, & poſt d. Conſt. num.19.

Decl. id non procedere con. Bul. Bo. Reg. num.20.

21 *Illatio non fit ex diverſis.*

22 *Ampl, ubi concurrit ratio diſparitatis.*

DECISIO LXIX.

CUM Procurator Juriſdictionalis loci *Thori*, prætenderet ſibi competere facultatem intereſſendi redditionibus rationum, faciendis ab Adminiſtratoribus pro tempore rerum Univerſitatis: Vice autem verſa Communitas, ſeu Conſules ægrè ferrent illius prætenſionem; licèt R.P.D. Prolegatus Avenionen. decreviſſet ſervari ſolitum; ab hoc tamen Decreto provocavit prædictus Procurator ad Romanam Curiam, undè in Tribunali A.C. definitiva prodiit ſententia, per quam revocato præcedenti Decreto, pronunciatum fuit ad formam Bull. Bo. Regim. licuiſſe, & licere eidem Procuratori intereſſe redditioni rationum, *Summ. illius n.1.*

Sed noviſſima per eoſdem Conſules interiecta appellatione, extitit Mihi commiſſa Cauſa hujus æconomicæ contentionis, ad quam pœnitus dirimendam, dubium ſubſcripſi -- *An Procuratori Iuriſdictionali loci Thori competat facultas intereſſendi redditionibus rationum, conſuetis temporibus facien. per Conſules Communitatis d. loci, ad omnes effectus præſcriptos in Bul. Bo. Regiminis.* Quo propoſito cenſuerunt DD. eſſe illud affirmativè reſolvendum.

Siquidem cum Sa.Mem. Clem.VIII. per modum legis univerſalis, promulgare fecerit prædictam Bullam editam pro ſalubri, & recto Gubernio omnium Communitatum Stat. Eccleſiaſ. & ad illius normam,à Prolegato Avenionen.fuerint confecta nonnulla regulamenta de an.1677. *Summ. Procurat. n.6.*, non eſt dubium, quin contenta in dict. Bulla ſervari debeant, in omnibus

1 locis immediatè, vel mediatè ſubjectis ditioni S. Sedis Apoſt. ad tradita per *Cobel. in ſuis commentariis* ſuper illa compilatis, *Gloſs.1. cap.1. n.14. & cap.23. n.4.*, & in proximis terminis firmavit, *Rot. dec.260. n.1. par.17. rec.*

Quod autem inter cætera inibi diſpoſita, tribuatur Procuratori Fiſcali facultas intereſſendi

2 redditionibus rationum, non videtur poſſe controverti, licèt de tali intereſſentia, non legatur facta explicita mentio. Nam cum in §.9. *dato in d. Summ. n.2.* injungatur d.Procuratori Fiſcali non ſolùm, ut habeat vigilem curam, petendi ab Adminiſtratoribus Uuniverſitatum redditionem rationum, ſed una ſimul onus illi imponatur examinandi,& diſpungendi partitas ad finem, ut recognoſci poſſit, quid in expenſis exceſſum, vel in exactione neglectum fuerit; utique in neceſſarium conſequens dicendum eſt, fuiſſe eid. Procuratori conceſſam facultatem, præſtandi aſſiſtentiam in ſimilibus rationibus edendis, cum alioquin, data ejus abſentia, nequeat ipſe examinare quid exceſſum, & neglectum fuerit ab adminiſtratoribus, argumento *Text. in l. cum ſervus ff. de cond., & demon.*, & videtur poſſe adap-

3 tari in hypotheſi illa Juris propoſitio, quod cui Juriſdictio data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus juriſdictio explicari nequit, *Fagnan. in cap. ex injuncto n.31. de no. oper. nunc. cap. præterea, & cap. Paſtoralis de Off., & poteſt. delegat*, cum aliis adductis *in Hiſpalen. Viſitationis 30. Apr. 1700. §. Aggrediendo cor. Me.*

Non obſtat, quod unaquæque Univerſitas cir-

4 ca adminiſtrationem rerum ſuarum liberam habeat poteſtatem, & proindè ubi agitur de red-

5 denda ratione ſuper rebus adminiſtratis, hæc expleri poſſit abſque interventu Prætoris, præ-

6 ſertim concurrente antiquiſſima conſuetudine ex traditis in puncto per *Cravett. conſ.238. nu.1., & per tot. lib.2.*

Etenim animadverterunt DD. præcitatum Doctorem loqui in terminis Juris Communis, ſicque

ſicque ejus dicta nequeunt applicari caſui noſtro,
7 in quo contrarium ſancitum fuit per d. Bullam
Bo. Regim.; Idque comprobari poteſt exemplo
alterius Pontificiæ Conſtit. paritèr editæ ab eod.
Clem. VIII., & nuncupatæ *Baronum*, quæ licèt
8 auferat fideicommiſſa, & ſic exorbitet à Jure
communi, adhuc tanquam Lex Principis Supre-
mi ad unquem ſervatur, ut dixit in puncto *Rot.*
dec.340.n.10.part.12.rec.

Præterea minimè viſum eſt adverſari, quod à
centum, & ultra annis Communitas, ſeu Con-
ſules Caſtri Thori reperiantur in pacifica poſſeſ-
ſione revidendi computa adminiſtratorum ſine
interventu Procuratoris Jurisdictionalis ejuſdem
9 loci, ex datis *in Sum. Comm. num.2.*, undè infe-
rebant illius Defenſores, præd. Bullam Bo.Reg.,
vel non fuiſſe uſu receptam, vel contraria con-
ſuetudine, ſeu obſervantia abrogatam, attenta
10 dicta centenaria, quæ cum æquiparetur im-
memorabili, tribuit meliorem titulum de mun-
11 do, per ea, quæ firmavit *Rot. dec.218. num.21.*
par.18., & dec.106. nu.28., & dec.251.num.31.
par.19.rec.

Quandoquidem, prætermiſſis pluribus reſpon-
ſionibus, quæ pro remotione objecti cumulari
poſſent ſuper defectu probationis circa aſſertam
deſuetudinem præcitatæ Bullæ, exiſtentib. mul-
tis actibus potiùs illius obſervantiam concluden-
tibus; eſt certum, quod prætenſus non uſus,
ſeu contraria conſuetudo non nocet, quo minus
ſit ſervanda d. Bulla, tanquam edita à Summo
Pontifice, qui cum habeat immediatam poteſta-
tem à Deo, independentèr à conſenſu Populi, ut
primùm dictam Conſtitutionem edidit, & publi-
cavit, cenſetur eam fuiſſe effectum ſortitam
ubique locorum, abſque alia Subditorum accep-
12 tatione, qui non poſſunt de illius non uſu, ſeu
contrario uſu excipere, ut confutando ſimile
objectum, pluribus relatis authoritat., in puncto
13 firmavit *Rot. dec.260. n.15. par.17. rec.*, præ-
ſertim quando Conſtitutio Apoſtolica munita
fuit Clauſula *Sublata*, *& Decreto irritanti*, quæ
14 enervant, & frangunt vires non uſus, ſeu uſus
contrarii, *Grat. Diſcept.559.n.35.*, *Rot. cor. Celſ.*
dec.200.n.6., & dec.259. n.2. par.12., & proſe-
quitur *d. dec.260. n.16. par.17. rec.*, ubi quod re-
15 quiritur ſcientia, & conſenſus Pontificis, ad hoc
ut ejus Conſtitutio in deſuetudinem abire poſſit,
quæ ſcientia non debet probari præſumptivè ex
lapſu temporis, ſed requiritur neceſſaria, cer-
ta, & poſitiva, ex pluribus doctrinis inibi con-
geſtis.

Cæterum in concreto caſus noſtri, tunc præ-
tenſa contraria conſuetudo legitimè introducta
eſſet, quando per Incolas Caſtri Thori Procu-
ratori Jurisdictionali volenti intervenire reddi-
tionibus rationum, prohibitum fuiſſet, quo mi-
16 nùs accederet, cum ad inducendam conſue-
tudinem negativam duo copulativè concurrere
debeant, videlicet contradictio ex parte Populi;
& patientia ex parte D. loci, & ab eo deputati,
quotiès enim alterum ex hiſce duobus requiſi-
tis deficit, nullo modo talis conſuetudo ſuſtine-
ri poteſt, ut in puncto caſus noſtri ſuper revi-
dendis computis tradit *Eſcob. de Ratiocin.cap.42*
num.4., & pluribus cumulatis, ac benè diſtincta
materia contrariæ conſuetudinis, firmat *Guido*
Pap. dec., ſeu qu.631.à nu.42. ad fin., & conſo-
nant, quæ in proximis terminis firmata fuerunt
de ſimili conſuetudine negativa *in Illerden. De-*
cimarum 9. Junii 1700. §. Quæ tamen cor.R.P.D.
meo Scotto.

Quibus poſitis, quatenus attinet ad allegatam
centenariam, ponderabant DD., quod quidquid
ſit de quæſtione inter Doctores agitata, an Con-
ſtitutiones Apoſtolicæ incipiant obligare Subdi-
tos à die promulgationis factæ in Curia, ſeu à
tempore, quo publicantur ubique locorum, itaut
in hypotheſi ad illam conſtituendam, compu-
tandum ſit tempus ab an.1592., quo Romæ edita
fuit præcitata Bulla Bo.Regim., ſeu ad excluden-
dam prætenſam centenariam, attendendum ſit
tempus, quo Avenioni, & in Comitatu Venai-
ſino illa inſerta fuit in voluminibus Statutorum,
nimirum de an.1670., hoc unum pro certo habi-
tum fuit, quod cum plures interceſſerint Ordi-
nationes, ſeù Decreta Vice-Legatorum pro exe-
cutione dictæ Bullæ, ex datis *in præcitat. Summ.*
n.5., & 6., utique non poteſt revocari in du-
17 bium, quin prætenſa centenaria præſcriptio fue-
rit interrupta, ad trad. per *Gloſſ. in cap.3. verbo*
Synodali proclamatione de præſcr., *Pax Jord.lib.14.*
tit.24.n.125.tom.3., *Rot.coram Zarat.deciſ.74.*
n.36., *cor. Cer. dec.147.n.8.*, *& in Calaguritana*
Decimarum de Caſtil del gado 4.Iulii 1696.§.Abſq;
eo, & in Illerden. Decimar.9. Iunii 1700.§.Hinc
inſubſiſtens cor. R.P.D. meo Scotto.

Abſque eo, quod in præſenti meruerit attendi
exemplum deſumptum à Conſtit. Urbani VIII.
præſervante, pro præſumendo Beneplacito Apo-
18 ſtolico requiſito in alienationibus rerum Eccle-
ſiæ, centenariam, ad quam complendam admit-
19 titur conjunctio temporis, ante, & poſt d. Con-
ſtitutionem elapſi, juxta firmata *in Nepeſina De-*
volutionis 27. Apr.1697. coram Me: quoniam
eatenus admittitur conjunctio temporum pro
20 complenda centenaria præſervata in d. Conſti-
tutione Urbani, quia tendit in adimplementum
legis; in caſu autem præſenti res alitèr ſe habet,
cum centenaria complenda ex conjunctione
temporis conſpiret ad everſionem Bullæ Bo. Re-
gim., & ad inducendum effectum penitus oppo-
ſitum diſpoſitioni legis, undè potiùs fieri debet
21 temporis ſubductio, per *Text. in cap. cum vobis*,
& cap. auditis de præſcript., nec ab uno valet il-
latio ad alterum caſum, *l.Papinianus ff.de minor.*,
22 maximè ſi inter utrumque concurrat ratio di-
ſparitatis, *Rot.dec.165.n.12.par.19.rec.*

Et ità utraque &c.

R. P. D. LANCETTA.

ROMANA CASTRI PORCILIANI SUPER RESERVATIS.

Veneris 13. Maii 1701.

ARGUMENTUM.

Fructus inter Emptorem, ſive Deliberatarium, & eum, qui prælationem obtinuit, a quo tempore ſint reſtituendi, & quomodo inter ipſos dividendi, ac quomodo inter eoſdem bonificanda ſint hinc inde credita, & prætenſiones, magiſtralitèr in hac deciſ. diſſeritur, & reſolvitur.

SUM-

SVMMARIVM.

1 *Prælationem obtinens ſubrogatur in locum Emptoris.*
Decl. tamen quod fructus à die non motæ litis, ſed effectivi tantùm depoſiti conſequitur. n.2., & 3.
Ampl. etiamſi pretium judicialitèr obtulerit. n.4.
5 *Fructus ſeparati à ſolo, aliique pendentes tempore deliberationis ſpectant ad Deliberatarium. Et de ratione.* num.6.
Ampl. num.22.
Et ſunt reſtituendi ei, qui prælationem obtinuit num.6., & 13.
Decl. ut num. 8.
8 *Expenſæ neceſſariæ factæ pro fructuum traductione ad effectum illos vendendi ſunt Emptori reficien. ab obtinente prælationem.*
9 *Fructus à ſolo ſeparati ſpectant ad dominum, & poſſeſſorem.*
10 *Fructus pendentes, & inexacti diſtribuendi ſunt inter collitigantes pro rata temporis quo poſſederunt,* & n. 14.
11 *Annus ad effectum recollectionis, & diviſionis fructuum, quomodo regulari debeat.*
12 *Fructus pendentes tempore venditionis quemadmodum ſpectant ad Emptorem.*
Ita pertinent ad eum qui prælationem obtinuit n.13.
15 *Emolumenta Equarum, & cætera, quæ percipiuntur occaſione prædii inter illius fructus enumerantur.*
16 *Fructus civiles, qui ſint.*
17 *Fructus civiles dietim maturari dicuntur, & pro rata temporis per poſſeſſores exiguntur.*
Ampl. etiamſi eorum ſolutioni dies præfixa non advenerit. num.18.
19 *In Sylvis cæduis, locari ſolitis ad novennium fructus percipiuntur ſingulo unoquoque novennio, & non ſingulis annis.*
20 *Præſtans impedimentum non debet ex illo commodum reportare.*
21 *Fructus ſequuntur dominium — Ampl.* num.22.
22 *Deliberatario debentur fructus à die deliberationis, quamvis poſſeſſionem illicò capere fuerit impeditus.*
23 *Deterioratio rei, & mobilium cadit damno prælationem obtinentis*, & num.24.
25 *Deterioratio rei in communi poſſeſſæ communis eſſe debet.*
26 *Emptor à petente prælatione repetit ſolum melioramenta, & expenſas neceſſarias, non autem voluntarias.*
27 *Ad emendationem damni nemo tenetur ſine culpà.*
28 *Credita, & prætenſiones hinc inde turbidæ, mutua compenſatione, inter Emptorem, & prælationem petentem ſunt, invicem compenſandæ.*

DECISIO LXX.

CUm Baro Aloyſius Maria del Nero per rem judicatam præferri obtinuiſſet in emptione medietatis Caſtri, ac Tenutæ *Porciliani*, quæ 11. die Jan.1678. ad Inſtantiam Creditorum Baronis Caroli Venturæ, aliorumque del Nero, auctoritate Congr. Baronum, deliberata fuerat, favore q. Baronis Caroli Gavotti ultimi oblatoris pretio ſc.71500.; Angelus Gavottus præd. Caroli hæres, pretio perſoluto recepto die 6. Jul. ſuperioris anni, prædictæ Tenutæ, ac Caſtri medietatem dimiſit ad commodum Aloyſii Mariæ, ſed cum in eodem actu dimiſſionis, præter jura in actis ſpecificata, ſibi reſervaſſet actionem repetendi ab Angelo fructus omnes perceptos à die intentati Judicii ſuper prælatione, & Jus etiam conſequendi pretium deteriorationum Cymbæ, Mobilium, ac Ædificiorum ejuſd. Tenutæ, eaſque omnes prætenſiones impugnaret Angelus, qui è converſo ſe conſtituebat creditorem pro melioramentis, & expenſis factis in Tenuta prædicta, necnon pro fructibus tàm recollectis ante diem 6. Julii, quàm pendentibus anni 1700., quos cum Tenuta dimiſerat: hinc ad effectum dignoſcendi quænam eſſent inter Partes reſtituenda, quævè bonificanda, aſſumpto coram me ſingularum partitarum examine in hodierna diſputatione, dub. propoſui — *An, & pro qua ſumma ſit relaxandum mandatum hinc inde pro integra reſtitutione bonorum deliberatorum in exequutionem rei judicatæ?* & omnium DD. ſuffragio reſponſum fuit, *mandatum eſſe relaxandum hinc indè, juxtà modum, inferius exprimendum.*

Exordiendo itaque à controverſia, quæ vertitur ſuper reſtitutione fructuum per Aloyſium à die motæ litis prætenſa, licèt verum ſit, quod prælationem obtinens in omnibus, & per omnia
1 ſubrogatus cenſetur in locum Emptoris, ex traditis per *Grat. diſc.876. num.30., Pal. Nep. allegat.207. n.17., Bond. collatl. legal.49. n.287., & 393., Rot. cor. Dunoz. Iun. dec.84. ſub n.3., & in rec. dec.396. n.4. par.18.*: tamen quia ſubrogatio prædicta non eſt talis efficaciæ, ut fructus ab initio ex ea ſolven. ad commodum perſonæ ſubrogandæ, produci dicantur, niſi etiam intentans
2 beneficium prælationis pretium effectivè deponat, *Antonel. de temp. leg. lib.1. cap.48. n.1., & 2., Rot. cor. Mill. dec.369. per tot.*, conſequens eſt, quod cum non prius, quàm die 6. Jul. præce-
3 dentis an. Aloyſius Maria dd. ſc.71500. per Carolum ſoluta depoſuerit, ab ea tantùm die Jus conſequendi fructus deſumere valeat ex allegat.

Non attenta reſponſione, quod oblatio pretii
4 judicialiter etiam facta fuerit in actu petitæ prælationis. Etenim ad effectum, de quo agitur faciendi fructus ſuos, ſola oblatio non ſufficit, niſi concomitantèr accedat reale pecuniarum depoſitum, quos retrocedens fundum ſine ullo impedimento arbitrio ſuo poſſit exigere per ea, quæ tradit, *Grat. Diſc.515. n.3., Card. de Luc. de Feud. diſc.99. n.4., & de Cenſ. diſc.26. n.3., Corrad. de Præl. qu.23. n.25., Magon. dec. Lucen.31. n.19., Rot. cor. Priol. dec.242. n.10., & in recen. dec.350. n.6. par.2., deciſ.462. num.10., & ſeqq. par.9., dec.91. n.5., & 9. par.13., dec.266. n.5. par.14., dec.72. n.4. par.18.*

Tranſeundo ad alteram quæſtionem ſuper fructibus ſeparatis à Solo, aliiſque pendentibus, & fundo annexis tàm de an.1678., quod facta fuit deliberatio, quàm de anno 1700. tempore reſtitutionis, hinc indè, à partibus perceptis; quatenus attinet, ad quam ſpeciem fructuum, ſi loquimur de illis, qui anno 1678. deliberati fuerunt inſimul cum medietate Tenutæ favore Caroli Gavotti ſub unico pretio ſcut.71500., conſiſtentibus in medietate ſalmarum 19500. faſcina-
5 rum, longè ante deliberationem inciſarum ab illis del Nero. DD. ſpectare cenſuerunt ad Aloyſium Mariam: nam ſicuti præfati fructus fundum pretioſorem reddiderunt, & ſunt eorum intuitu
6 Tenutæ pretium per Carolum auctum fuiſſe, fatendum eſt, *Niger de except. cap.8. §.49. n.20., & ſeqq.*

& ſeqq., Rocc. Diſp.Iur.cap.72.nu.7., & cap.159. n.18., Panim. dec.4. annot.2.n.26., ita Aloyſius Maria Emptoris locum ſubingreſſus integro pre-
7 tio reſtituto, integrè quoque conſequi debet præfatam quantitatem faſcinarum, vel earum pretium, tanquam in venditione comprehenſum, ex traditis per *Gomez. ad l. Taur. l.70.n.29. verſ. ſed his non obſtantibus, Barbat. de Diviſ. Fructuum part.2.cap.6.n.11., Calvin.de Æquit. lib.2.cap.163. n.11., Gall. de Fruct. diſp.23.art.4.n.21, Corrad. de Prælat. qu.27.n.1*, cum hac tamen declaratione, quod ex d. pretio detrahantur nedùm ea pecuniarum quantitas, quam conſtiterit ex pretio exactam fuiſſe ab Anſelmo Mancinello Æco-
8 nomo dd. del Nero; verùm etiam inpenſæ factę pro traductione lignorum, & faſcinarum prædictarum ab ipſa Tenuta ad Portum nuncupatum *di mala Fede*, quæ utpotè neceſſariæ ad illarum venditionem, ſunt reficiendæ, *Garz. de Expenſ. cap.1.n.14. circa fin., Antonel. de Temp.Leg. lib.1. cap.47. n.6., de Angel. de Imput., & Meliorat. tractat.2. n.13., Merlin. dec.731. n.3.*

Si autem ſermo eſt de frumento, aliiſque ſegetibus, quas Angelus an.1700. jam collegerat, & à Solo ſeparaverat antè diem 6. Julii, quo facta
9 fuit pretii reſtitutio, & iſti fructus non veniunt reſtituendi, cum de ſui natura ſequantur poſſeſſorem fundi, ac proindè acquiſiti fuerint Angelo, qui tempore factæ recollectionis erat verus Dominus, & legitimus poſſeſſor medietatis prædictæ Tenutæ, ad *Text. in l.defuncta 58.ff.de Uſufruct., Corrad. d. qu.27. n.18., Antonell. de Temp. Legal. lib.1.cap.48. n.9., Tiraquel. de Retr. conv. §.5. gloſs. 5. in princ.*

Quo verò ad fructus pendentes, & inexactos
10 utroque anno, & 1678., & 1700. viſum fuit DD. diſtribuendos eſſe inter Collitigantes pro rata temporis, quo poſſederunt, ut probat *Tiraquel. de Retract. convent. §.5. gloſs.4. nu.5., & 6., Borgnin. de Uſufr. Mulier relict. n.244., & ſeqq., Eſcobar. de Ratioc. comput.26. n.8., Calvin. de Æquit. lib.2. cap.163. n.4., Facchin. Contr. lib.2. cap.14., Antonel. de Temp. Legal. lib.1.cap.48.n.2.,& ſeq., Peregr. de Fideic. art.49. ſub n.98., de Marin, Var. Reſol. cap.13. n.4., & cap.154. n.2., Cyriac.Controv.75. n.25., Gobb. Conſ.22. num.8., Grat. Diſcept.176. n.4., 5., & diſcept.471., & ſeqq., Maſtril. dec.148. n.4., Viv. dec.8. n.13. lib.1.*

Quapropter incohando annum ab una meſſe
11 ad aliam poſt ultimam recollectionem, & ſic à menſe Octobris, prout in ſubjecta materia ſervari teſtatur *Petr.de Ubald. de Duob. Fratr. par.11. n.53., Peregr. de Fideic. art.49. num.102. in fin., Barb. de Diviſ. Fruct. part.2. cap.5. n.12., Card.de Luca de Dot. diſc.160. n.41.*, cum de menſe Januarii 1678., quo facta fuit deliberatio Tenutæ, incipiendo à menſe Octobris an.1677., jam effluxi fuiſſent tres menſes ad commodum Delibera-
12 tarii, quemadmodum fructus pendentes tempore venditionis tranſiverunt in Emptorem, ità
13 pertinere debent ad eum, qui prælationem obtinuit, *Gomez. ad leg. Taur. l.70. ſub nu.29. circa medium, verſ. quia retractus, Gal. de Fruct.diſp.23. art.4. ſub n.21., Viv. d. dec.8. n.22.*, & per conſequens in repartitione fructuum, tres partes erunt Aloyſii Mariæ; novem autem Angeli, quia pro totidem menſibus poſſedit: Et è contra, cum anno 1700. Angelus poſſederit ſpatio octo menſium uſque ad diem factæ dimiſſionis, & ab iſto per quatuor menſes poſſederit Aloyſius, ad
14 ratam hujus temporis unuſquiſque Collitigans admitti debet ad participationem omnium, & quorumcumque fructuum pendentium, tam reſpectu lignorum inciſorum in ſylvis à menſe Octobris 1677., & 1699. ad uſum Carbonis, & faſcinarum in ſalmis 38600., vuarum, & lucrorum provenientium ex locatione Equarum pro frumento, & ſegetibus triturandis, quæ emo-
15 lumenta inter fructus connumerari, habetur ex diſpoſitione *Text. in l. mercedes 29. ff. de petit. hæred., leg. ſi novus 62. ff. de rei vidicicat., Lagunez. de Fructibus par.1. cap.3. n.11., & ſeqq., & cap.20. num.19.*

Quàm etiam reſpectu penſionum, quæ fuerunt perceptæ ex locationibus herbarum æſtivarum, & hyemalium, Juriſpicandi, & venandi, ex affictibus Cauponarum, Paſſus Decimæ, &
16 Porciliani, Orti Decimæ, aliiſque rebus, ſingulis annis lucrari ſolitis, quæ cum inter fructus civiles reputentur, & dietim maturare dicantur, pro
17 rata temporis exiguntur, tametſi eorum ſolutioni dies præfixa non advenerit, *Spad. conſ.33. n.2.,*
18 *Card. de Luca de Benef. diſc.84. n.4., Corrad. in ſaped. q.27. n.12., Rot.cor. Dur.dec.20. n.3., & ſeq.*

Eadem ſervata temporum diſtributione, procedendum eſt ad diviſionem, & reſtitutionem pretii per Aloyſium Mariam del Nero percept. ex inciſione Quarti ſylvarum nuncupat, *del Piſciarello, e Carpinetaccio, e della Ceſa Romagnola*, ſequut. in menſe Novemb. 1700., habita tamen ratione, non quidem ſolius ultimi anni, ſed totius novennii, quia cum in ſylvis cæduis (inter quas eſt controverſia) locari ſolitis ad novennium, earum fructus non ſingulis annis, ſed uno
19 quoque novennio percipitur, integrum novennium, pro uno anno reputatur, *Petr. de Ubald.de Duob. Fratr. part. princip.11. n. 6., Card. de Luc. de Alien. diſc.1. n.34., Corrad. d. qu.27., num.15., Borgnin. de Uſufr. Mulier. n. 247., Rot. dec. 219. n.7. par.10. rec.*

Nec obſtat, quod diſtributio fructuum pendentium an.1678., fieri nequeat pro novem portionibus ad favorem Angeli, incipiendo illorum computationem à die 11. Jan., qua facta fuit deliberatio, quando ſeptem tantùm partes ſpectarent ad Deliberatarium, quia Tenutæ poſſeſſionem apprehendit ſolùm die 26. Martii, à qua dumtaxàt fructus conſequi poteſt; duplex enim occurrit reſponſio, quarum prima eſt, quod talis dilatio, utpotè proveniens ex culpa Aloyſii Mariæ, qui omne impedimentum curavit apponere, nè deliberationis poſſeſſionem apprehen-
20 derit, in illius commodum hodie converti non debet, ut dixit *Rot. in Rom. Pecuniaria 26. Iunii 1697. §. Non obſtat cor. R. P. D. meo Caprara*; altera, quod cum fructus veniant in ſequelam
21 dominii, quod translatum fuit in Deliberatarium ab ipſo actu perfectæ deliberationis ad illius favorem ſequutæ die 11. Jan. 1678. cum effectiva pretii ſolutione, eo ipſo, quod in actu licitationis eidem, tanquam ultimo, & majori oblatori Tenuta fuit adjudicata, exindè promanat,
22 quod à d. die, qua translatum fuit dominium, fructus eidem debeantur, nè carere cogatur re, pretio, & fructibus contra lecturam, *Text. in l. curabit C. de act. empt.*

Ex ita

Ex ita firmatis quoad fructus, DD. aſſumendo examen circa reintegrationem, ſeù potiùs reaptationem cujuſdam Cymbæ, ac Mobilium exiſtentium in Palatio, & Domibus Tenutæ prædictæ ab Aloyſio prætenſa ſub fundamento, quod illa per Angelum longo uſu deteriorata fuerint effecta, cenſuerunt eam non deberi; cum enim doctum non fuerit, quod Angelus Cymbam retinuerit ad alium uſum, præter illi præ-
23 ſcriptum, deterioratio cedere damno prælationem petentis, non autem Emptoris, ut ait *Tiraquel. de Retract. Convent. ad fin. tit. num.*85., *Carpan. ad Statut. Mediolani par.*1. *cap.*423. *n.*7. Mobilia verò ſi temporis injuria conſumpta fuerunt, intermedii poſſeſſoris culpæ nequit adſcri-
24 bi, ſed illi ſufficit mobilia reſtituiſſe talia, qualia reperta fuerunt tempore obtentæ prælationis, *Urceol. Conſult.* 19. *n.* 29., *Bonden. Conlubl. Legal.*20. *n.*56. *to.*2., *Rot. cor. Bich. dec.*58. *n.*21., *& ſeqq.*, *& in Rom. Hæreditatis de Vellis* 1. *Iulii* 1682., §. *Et proindè cor. bo. me. Pauluccio*: quinimò dùm uterque Collitigans pro indiviſo Tenutam poſſedit, quidquid detrimenti evenit
25 Cymbæ, & Mobilibus in communi retent., commune eſſet oportet, *l. actiones* 66. §. 1. *in fin. ff. pro Soc.*, *Rot. dec.*93. *n.*16. *par.*19.

Cætera verò, quæ deducta fuerunt tàm ex ex parte Angeli, qui petebat Aloyſium condemnari ad reſtitutionem ſc. 1368., quæ fuerunt per Carolum erogata in ingreſſu ſuæ poſſeſſionis pro nonnullis melioramentis, & expenſis, quas ſubire coactus fuerat in reparationem Eccleſiæ, Palatii: Cauponæ, aliarumque domorum, nè ruinam paterentur, quàm ex parte Aloyſii, qui inſtabat pro relaxatione mandati contra Angelum, ut pro ſua rata contribueret ad reparationem Ædificiorum d. Tenutæ, quæ proptèr incuriam Angeli, tempore dimiſſæ ab eo poſſeſſionis, reperta fuerunt diruta, & devaſtata. Nullius relevantiæ viſa fuerunt, ſive quia defecit Angelus in probatione, quod prædicta melioramenta fecerit non ex propria voluntate, ſed propter imminentem ruinam, & ità exigente neceſſitate,
26 ut ad effectum repetitionis hujuſmodi expenſarum, & melioramentorum neceſſarium eſſe, tradit *Amat. reſol.*3. *n.*56., *Grat. Diſc.*957. *n.*34., *Cenc. de Cenſ. q.*66. *n.*85., *Garz. de Expanſ. cap.*14. *n.*28., *Seraph. dec.*898. *n.*3., ſivè quia per Aloyſium juſtificatum non fuit deteriorationem eve-
27 niſſe ex facto, & culpa Angeli, ſine cujus concurſu ad emendationem, & reparationem damni nemo valet adſtringi, *Burſat. conſ.* 345. *n.*56., *Gob. conſult.*104. *n.*30., *Rot. cor. Priol. dec.*79. *n.*13., ac propterea prætenſiones, ac credita prædicta,
28 utpotè turbida, illiquida, nec adhùc juſtificata, mutua compenſatione ſunt invicem componenda.

Et ità, pro nunc relaxando mandatum hinc indè in genere juxtà modum prædictum, reſervata liquidatione, & repartitione fructuum reſpectivè, & Bonorum omnium ad ratam temporum facien. per Peritum à Partibus eligendum reſponſum fuit, Utraque.

R. P. D. LANCETTA.

ROMANA CASTRI PORCILIANI SUPER RESERVATIS.

Ven. 2. *Octobris* 1701.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio antecedentis Deciſionis.

SUMMARIUM.

1 *Fructus ſequuntur Dominium*, & num. 11.
2 *Dominium à die deliberationis tranſit in deliberatarium.*
Et ab eadem die idem deliberatarius aſſequitur fructus rei deliberatæ, d. num. 1.
Ampl. num. 9., & 10.
3 *Prælationem obtinens fructus conſequitur à die tantùm facti depoſiti.*
Ampl. quod non ſufficiat oblatio judicialis, n. 4.
5 *Deliberatarius tenetur prælationem obtinenti reſtituere tantùm fructus à ſolo ſeparatos, & jam maturatos, vel de proximo recolligendos, tempore deliberationis repertos.*
Secus autem Civiles, & de proximo non recolligendos, num. 6.
7 *Expenſæ factæ pro fructuum recollectione ſunt emptori reficien. per obtinentem prælationem.*
8 *Fructus pendentes diſtribuendi ſunt inter Collitigantes pro rata temporis, quo poſſederunt*, & n. 14.
9 *Inſtrumentum deliberationis habetur pro ſtipulato in odium ejus, qui impedimentum præſtitit.*
11 *Ad fructuum reſtitutionem non tenetur is, qui illos percepit jure dominii.*
12 *Fructuum tam perceptorum, quàm pendentium diviſio fieri debet pro rata temporis inter Emptorem, & prælationem obtinentem.*
Decl. ut num. 13.
15 *In Sylvis cæduis, quando fructus reputandi ſint annuales, & quando integrum novennium pro uno anno reputetur.*
16 *Deterioratio proveniens ex natura rei pertinet ad prælationem obtinentem.*

DECISIO LXXI.

Diviſionem fructuum pendentium in Tenuta *Porciliani* de menſe Jan. an. 1678., quo illius medietas adjudicata fuit Baroni Gavotto, faciendam eſſe pro rata temporis inter ſucceſſorem Adjudicatarii, & Baronem Aloyſium Mariam del Nero ad prælationem admiſſum, reſpondit noſtrum Auditorium in Audientia diei 13. Maii labentis Anni; huic autem reſolutioni non acquieſcente præfato Barone del Nero, deciſionis fundamenta, novo examini propoſui, & reſponſum habui = *ſtandum in deciſis*.

Sanè, quod attinet ad primam deciſionis partem, firmantem fructus Tenutæ à die ſecutæ adjudicationis favore Baronis Gavotti, uſque ad diem facti per Baronem del Nero depoſiti, ad illum, uti Adjudicatarium pertinuiſſe, nulla cedebat difficultas, dum notæ ſunt Juris Regulæ,
1 quod fructus ſequuntur dominium bonorum, quodque iſtud à die factæ adjudicationis tranſit
2 in Adjudicatarium, ex notat. per *Saluſt. Tyber. in Prax. lib.*7. *cap.*44. *num.*3., *Poſth. de Subbaſt. inſp.*19. *nu.*83., *& ſeqq.*, *& in Apend. ad inſp.*52. *n.*4.,

n.4., *Ro*ꝯ. *apud eumd. dec.69. n.16.*, & probat dec.,
quæ confirmat. §. *Sin autem*.

Quin urgeret repetita exceptio, quod pretium
Tenutæ in actu petitæ prælationis fuerit à Baro-
3 ne del Nero judicialitèr oblatum; ideoque Ad-
judicatarius, ex poſt fructus ſuos facere nequive-
rit; ſiquidem ſola oblatio non ſufficit ad lucran-
dos fructus, niſi reale pecuniarum depoſitum
4 ſubſequatur, juxta *dec.242. num.10. cor. Priolo*,
aliaſque relat. in præced. dec.§. *Non attenta*.

Hinc tranſeundo ad ſecundam partem, æquè
complectentem fructus à ſolo ſeparatos, ac alios
pendentes, & fundo annexos, & quidem tam
an.1678., quo fuit facta deliberatio, quàm de
an.1700., quo Baro del Nero, vigore judicialitèr
obtentæ Prælationis, poſſeſſionem Tenutæ re-
cuperavit, licèt Defenſores ejuſdem Baronis,
reſpectu fructuum pendentium d. an.1678. in ho-
dierna quoque propoſitione repeterent, illos red-
didiſſe fundum pretioſiorem, ac tamquam in
pretio Tenutæ comprehenſos ipſos eſſe integra-
litèr reſtituendos, ex pluribus auctoritatibus ad
id allegatis; placuit nihilominus reſponſio, quod
hujuſmodi propoſitio locum ſibi vindicat, vel in
5 fructibus à Solo ſeparatis, vel in aliis jam ma-
turatis, ac de proximo recolligendis, & in his
terminis loquuntur, *Gom. ad l. Taur. l.70. n.29.*
verſ. ſed his non obſtan., *Barbat. de Diviſ. Fruct.*
part.2. cap.6. num.1., *Calvin. de Æquitat. lib.2.*
cap.163. n.11., *Gal. de Fruct. Diſp.23. art.4. n.21.*,
ſecus autem in aliis, præſertim civilibus, toto an-
ni decurſu maturandis, quibus nimis incon-
gruum, & irrationabile foret privare Delibera-
6 tarium, qui pretium bonorum effectivè depoſuit,
eoſque attribuere ad commodum retrahentis,
qui pecuniam adhùc non ſolvit, contra æquita-
tem *Text. in l. curabit Cod. de act. empt.*, & animad-
vertit præced. deciſ. §. *Si autem*, uſquè *ad* §. *Nec*
obſtat in fine.

Quo poſito, ſatis cenſuerunt DD., Juſtitiam
miniſtraſſe Baroni del Nero, demandando ipſius
favore reſtitutionem pretii medietatis ſalma-
rum 19500. Faſcinarum, ſive forent veteres,
ſive novæ, quas ante venditionem Tenutæ, in-
ciſas fuiſſe conſtiterat, deductis tamen expenſis,
7 à Barone Gavotto factis, pro illarum inciſione,
ut firmat eadem deciſ. in §. *Tranſeundo*. Abſque
eo, quod hujuſmodi partitæ augenda foret medie-
tas aliarum ſalmarum 38600. ſub prætextu, quod
hæc etiam quantitas de tempore deliberationis
inciſa fuiſſet; Ex computo namque Bartholomæi
Gregorii inciſoris conſtat, inciſionem factam
fuiſſe de an.1678., dum ibi dicitur -- *Conto del*
Caporal Bartolomeo Gregorii Tagliator della Faſci-
na di Porciliano &c. l'anno 1678. --; Et quamvis
Æconomus tunc temporis deputatus à Congreg.
Baronum pro hac inciſione ſolviſſet ante delibe-
rationem tenuem ſum. ſc.170.; Non indè ſequi-
tur, quod eadem inciſio poſt deliberationem fa-
cta non fuerit, cum novum non ſit, quod hiſce
laboratoribus aliquali anticipata ſolutione ſuc-
curratur, præſertim tenui, qualis fuit illa ſcu-
tor.170., habito reſpectu ad ſcut.1290. 68., quo
exindè poſt adjudicationem exegit Inciſor.

Neque contrarium probant Inſtrumenta adju-
dicationis, & reſpectivè poſſeſſionis appræhenſæ
per Carolum Deliberatarium, in quibus ſit men-
tio de faſcinis inciſis, dum hæc generica expreſ-
ſio benè refertur ad quantitatem 19500. ſalma-
rum, quæ tunc temporis inciſæ reperiebantur,
& quarum medietatem Baroni del Nero, ut præ-
miſimus ræſtituendam eſſe dictum fuit, ſed in-
telligendum non eſt de alia quantitate faſcinar.,
quarum inciſionem poſt deliberationem ſequu-
tam fuiſſe probatur.

Stabilita quantitate fructuum à Solo ſeparato-
rum de tempore deliberationis, ſuccedebat exa-
men aliorum eodem tempore pendentium, &
8 iſtorum reſpectu, rurſus cenſuerunt DD., fa-
ciendam eſſe diviſionem inter Collitigantes pro
rata temporis, quo poſſederunt, cum hæc ſit
propoſitio Jure exploſa, ex pluribus autoritatib.
relatis in præt. dec. §. *Quo verò*.

Non attenta replicatione, quod in omnem
caſum repartitio temporis, favore Baronis Ga-
votti, regulanda foret à die ſtipulati Inſtru-
menti deliberationis, & ſic à Menſe Martio,
non ante à die decretæ deliberationis de Menſe
Januario, ut firmat eadem deciſ. §. *Nec obſtat*;
Objectum enim urgeret, ſi à die Decreti pro-
tracta fuiſſet Inſtrumenti ſtipulatio ex culpa De-
liberatarii, nec iſte in ea die pretium depoſuiſſet:
At cum pretium uſque ab initio depoſuerit, &
mora in inſtipulatione proceſſerit ex culpa, &
9 recurſibus Baronis del Nero, conſequens eſt,
quod Inſtrumentum reſpectu Deliberatarii, ha-
bendum ſit pro ſtipulato in odium ejus, qui præ-
ſtitit impedimentum, *Grat. Diſc. for. cap.789.*
n.51., *& 52.*, *Mangil. de Subhaſt. qu.101, n.12.*,
Poſth. eodem tract. inſp.17. n.96., *& 97.*, & pon-
derat præcedens deciſio §. *Nec obſtat*; alias enim
Deliberatarius, qui de ullo defectu notari non
10 poteſt, amiſiſſet fructus pecuniæ jam depoſitæ,
& contra omnem æquitatem careret fructibus
rei deliberatæ, ut animadvertit *Barbat. de Diviſ.*
Fruct. p.2. cap.6. n.4., *cum ſeqq*, *& modernus Se-*
tin. de Prælat. q.23. n.9., *& q.26. n.6.*

A fructibus tam à Solo ſeparatis, quàm pen-
dentibus d. an.1678., deſcendendo ad alios an-
ni 1700., quatenus pertinet ad illos à Barone
Gavotto perceptos uſque ad diem 6. Julii, quo
Tenutam reſtituit Baroni del Nero, ad præla-
tionem admiſſò, mediante pretii reſtitutione,
placuerunt DD. fundamenta deciſionis, quod
11 Baro Cavottus ad reſtitutionem non teneatur,
cum eos ratione Dominii ſuos fecerit, ut præter
adduct. in ead. dec. §. *Si autem*, in ſpecie notat,
Gal. de Fruct. diſp.23. art.4. n.21.

Non ſuffragante replicatione, quod hoc intel-
ligatur de fructibus annorum præcedentium,
non autem ultimi anni, quo diviſio fructuum
12 omnium tam perceptorum, quam pendentium
fieri debet pro rata temporis, juxta autoritates,
Scop. ad Grat. dec.166. n.1., *Gob. conſul. dec.22.*
num.1., *Calvin. de Æquit. c.163. n.10.*, *& 11.*.
Ex lectura enim auctoritatum conſtitit, eas loqui
dumtaxat de fructibus pendentibus, ac non exa-
ctis, & quatenus id firmaſſent, etiam quoad
13 fructus perceptos, attendendæ non eſſent, tam-
quam loquentes contra communem, ac magis
veram opinionem, de qua teſtantur authorita-
tes relat. in præced. deciſ. d. §. *Si autem*, *& Gall.*
de Fruct. loco mox allegato.

Quatenus verò ſpectat ad alios, reſtitutionis
tempore pendentes, militabat eadem ratio ha-
bita reſpectu an.1678., ut ſcilicet illorum diviſio
facien-

facienda ſit inter Collitigantes pro rata temporis,
14 quo poſſederunt, ex auctoritatibus lato calamo congeſtis in præterita dec. §. *Quo verò ad fructus pendentes*, & §. *Seq.*

Hoc addito ad ejuſdem deciſionis declarationem in §. *Eadem*, reſpiciente partitam inciſionis ſylvarum factæ à Barone del Nero, poſt recuperatam Tenutæ poſſeſſionem, ut ſcilicet illius pretium regulandum ſit ad proportionem anni legalis, quo cecidit inciſio eo modo, quo ſtatuta fuit diviſio circa reliquos fructus. Quamvis enim in præfata deciſ. dictum fuerit, habendam non eſſe rationem ſolius ultimi anni, ſed integri novennii, eo quia in ſylvis cæduis (qualis eſt illa
15 *Porciliani*) ad novennium locari ſolitis, hoc tempus pro uno anno reputetur, ex pluribus authoritatibus ibidem congeſtis in d. §. *Eadem*: attamen quia conſtitit hodiè, inciſiones in controverſa Tenuta, diſtributas fuiſſe in ſingulos annos, *ut in Summ. Baronis del Nero dato in pręt. propoſit. n.* 15., conſequens eſt, quod earum fructus reputandi ſint annuales, ac de iſtis, prout de cœteris, veniat judicandum.

Quod demùm attinet ad reaptationem Cimbæ, ac reintegrationem Mobilium à Barone del Nero petitam, ex quo illarum deterioratio ab uſu Baronis Gavotti proceſſerit, tranſierunt DD. pro negativa reſolutione, cum eiſdem fundamentis præterit. deciſ., quod nempè cum d. Baro Gavottus illis uſus fuerit ad uſum deſtinatum
16 bona fide, & abſque dolo, conſumptio proveniens ex natura rei, non debet eidem imputari, *ex Tiraquel.*, & *aliis in deciſ. relat.* §. *His ita*. Quibus non adverſatur *modernus Setinus de Prælation. qu.* 27. *nu.* 49., quia licet iſte contrarias rationes ponderet, in fine tamen ait, quod non audet recedere ab opinione *Tiraquelli*.

Et ita in reliquis approbando deducta in præfata deciſ., reſponſum fuit, omnium DD. ſuffragio, Utraque &c.

R. P. D. PIO.

MELEVITANA DAMNORUM, ET INTERESSE.

Vener. 9. *Decemb.* 1701.

ARGUMENTUM.

Quiſque tenetur ad emendationem damni, etiamſi ipſa illata fuerint per ejus Miniſtros, quia pro ipſis tenetur Dominus damna in Sylvis, ex quibus illata probentur. Sylva quando dicatur cædua, & quando non, & ex quibus cædua, vel non cædua probetur, & quid in iſtis poſſit facere Uſufructuarius.

SUMMARIUM.

1 *Ex Statuto Sac. Religionis Hieroſolimytanæ il* 39. *Commendatores tranſeuntes ad alias commendas tenentur reficere damnum cauſatum in antiquis commendis*,
2 *Quiſque tenetur ad refectionem damni illati*, *Et* num. 23.
Idque procedit in devaſtante Sylva, ibidem, & num. 8., & *per tot.*
3 *Damna illata per Miniſtros ſunt à Domino reficienda.*
4 *Miniſtri quidquid agunt circa res Domini*, *de ejus ordine fuiſſe præſumitur* – *Ampl.* num. 5.
5 *Dominus habens notitiam facti per ſuum Miniſtrum expleti*, & *non conquerens*, *cenſetur illum ratificaſſe.*
6 *Devaſtatio Sylvæ*, & *Arborum inciſio*, *ex quibus probetur.*
7 *Singula*, *quæ non proſunt ſimul juncta ſufficiunt.*
9 *Pinus ſemel exciſſa non regerminat.*
10 *Fructus Sylvæ incęduæ*, & *Arborum frugiferarum non conſiſtunt in inciſionibus.*
11 *Sylvæ cędua quolibet triennio*, *vel novennio*, *ex ſtylo artis cædi ſolent.*
12 *Uſufructuarius Arbores grandes*, & *frugiferas cędere non poteſt*, & nmu. 16., & 18.
Ampl. num. 21.
Sed ramos tantùm cæduos. ibidem.
13 *Sylva ad hoc*, *ut dicatur cædua*, *quid requiratur*, & num. 14.
15 *Arbores grandes pro ædificiis fulciendis*, & *conſtruendis non ſunt cæduæ.*
Et pertinent ad rei ſubſtantiam ibid., & num. 19.
Et ad Dominum proprietarium n. 16., & num. 20.
17 *Sylva non cædua dicitur illa*, *quæ conſiſtit in Arboribus grandibus*, & *frugiferis aptis ad alendum homines*, & *Animalia.*
Et quæ dicantur Arbores frugiferæ. Vid. ibid.
22 *Beneficiatus adinſtar patris familias debet reparare bona beneficii.*
Idem procedit in Commendatoribus Sac. Relig.
24 *Damna inferre ſolitus præſumitur damnificaſſe.*
25 *Sententia præſumitur valida*, & *juſta.*

DECISIO LXXII.

Revocatis ad examen fundamentis deciſ. editæ cor. Me die 23. Febr. 1699., qua favore Baronis de Guttembergh, tunc ſolùm informantis, reſolutum fuit – *conſtare de damnis illatis à Barone de Pallant in Commenda Erlingen. jamdiù per ipſum poſſeſſa in ſumma flor.* 3536. DD. hodiè, audito etiam Barone de Pallant, reſponderunt -- *ſtandum eſſe in deciſis juxta modum* —, iterum putantes dubitari non poſſe de damnis, ſed ob turbiditatem aliquarum probationum, & pro majori ſecuritate liquidationis viſum fuit, tantùm eſſe calculanda in flor. 3000.

Quoad damna commiſſa in tranſlatione anniverſarii, ac alienatione capitalium tam per conceſſionem *Prædii Hardeggen.* in Emphyteuſim, quàm per extinctionem, & exactionem plurium cenſuum fructiferorum, Defenſores ipſius Pallant dant manus victas, ideoque totam controverſiam reducendo ad inciſiones Sylvarum, nec etiam controvertitur iſtarum inciſio, ſolumque difficultas reducitur ad modum, an ſcilicet fuerit adeò exceſſivus, ut indè illatum fuerit damnum nemoribus in præjudicium Succeſſorum, & DD. in hâc materia, in qua jungendæ ſunt probationes, crediderunt damna eſſe probata, & quidem in ſum. ſupra expreſſa.

Baro enim de Pallant in Inſtrumento meliorationis, exhibito anno 1690., declaravit inter redditus Commendæ, quod ex ligno vendibili retrahi poterant quotannis floren. 100. *hodierno Summ. Actoris n.* 1., & coacervatis ſummis, conſtat ligna inciſa, & vendita aſcendere ad florenos 5000., & etiam ultra; undè cum Baro de Pallant

Pallant gaviſus fuerit Commenda ſpatio 19. annor., demptis floren. 1900., incompertum ſit,
1 quod ipſe habuit ultra, ad quorum reſtitutionem, tam ex lege Statuti Sac. Religionis *il* 39. *delle Commende* ſancientis -- *Che: Commendatori, quali per miglioramento ſi traſferiſcono ad altre Commende, laſcino intiere nel termine, che le banno ritrovate lo Stato delle Commende, che laſciano*, quàm
2 ex diſpoſitione juris communis, ratione damni illati, tenetur, *Iaſ. in l. 2. §. Item ſi in facto n. 22., & ſeqq. ff. de verb. oblig., Paul. de Caſt. in Aul. qui rem ſub n. 102. C. de Sacr. Eccl., Corn. conſ. 12. num. 7., & ſeqq. lib. 4., Nat. conſ. 477. n. 9. verſ. quod intelligendum eſt, Mart. Med. dec. 47., & deciſ. 453. n. 1., & 2. cor. Seraph.*

Inciſiones autem, & damnoſæ, ſatis probatæ viſæ ſunt ex XVII. ratiociniis, à quibus non ſolùm deducitur quantitas, & qualitas arborum inciſarum, ſed etiam pretium ex eis retractum; non relevante, quod ſex tantummodo ex dd. ratiociniis fuerint à Pallant ſubſcripta, quia cum cætera ſint firmata ab ejus Officialibus, & Adminiſtratoribus, ut ipſe coram primo Subdelegato Suffraganeo Auguſtæ faſſus fuit, haberi debent, ac ſi ab ipſomet fuiſſent exarata, cum ſufficiat inciſiones fuiſſe factas à ſuo Miniſtro, ad effectum
3 illum obligandi ad emendationem damni illati per ejus Miniſtrum, ſeu Officialem, juxta *Text. in l. ſed cum Fructuarius 71. ff. de uſufr., Rot. deciſ. 33. n. 13., & ſeq. apud Mun. de ratioc., in rec. dec. 487. n. 6. par. 14.*, & quamvis alterum *in ord. il* 15. à nemine reperiatur ſubſcriptum, attamen ex recognitione coram eodem Judice facta patet, illud fuiſſe ſcriptum à Michaele Zuingenberger, dum erat illius Adminiſtrator, ut ipſe Michael medio juramento, & ſub Partis interrogatoriis faſſus fuit, *Summ. Guttembergh. num. 10.*, Judex, capta informatione, dicit eſſe attendendum, & refert ſe audiviſſe Adminiſtratorem, qui illud ſcripſerat, ejuſque veritatem cor. ipſo confirmavit; undè abſque neceſſitate probandi apud Miniſtros expreſſum mandatum faciendi dd. inciſiones, ſat eſt juris præſumptio, quod quidquid
4 Factores agunt circa res Domini, de ejus ordine feciſſe videntur, ad firmata per *Gobb. Conſ. 22. num. 47.*; præſertim quia Baro de Pallant non fuit conquæſtus, dum videbat ſuos Officiales po-
5 nere in acceptis pecunias à lignis retractas, quo caſu inciſiones ratificaſſe cenſetur, ut in puncto dixit *Natt. conſ. 477. ſub. n. 9. verſ. Et idem eſt dicendum, Leoncil. dec. 77. n. 15.*

Rursùs dd. inciſiones, & devaſtationes comprobantur ex Statu Commendæ, deplorabilitèr
6 deſcripto de an. 1695., quo Guttembergh illius poſſeſſionem adeptus fuit, & quidem præſente Procuratore Baronis Pallant, ex viſitatione facta à Commendatario Hallenſi de ord. M. Prioris Germaniæ, ex atteſtatione Cuſtodis Sylvarum, ex relatione quinque Peritorum, ex depoſitione Periti ab eod. Pallant electi, & denique ex aliis quamplurimis documentis, & probationibus latè per Procuratorem de Guttembergh in ejus Informatione recenſitis, adeoùt res majori juſtificationum ſupplemento non in-
7 digeat, capiendo unitim ea, quæ uti ſingula non prodeſſent, ad egregiè in terminis tradita per *Anſald. conſ. 55. n. 51., & ſeq.*

Quibus itaque firmatis quoad probationem damnorum, nullius relevantiæ viſæ ſunt excuſationes, quas adducit ſecundus Subdelegatus à D. Nuntio Coloniæ, quia licèt ipſe in excluſionem damnorum plura congeſſerit, nequivit ta-
8 men negare in tribus præſertìm Sylvis, videlicèt *Diebſteig, VVindbau, & Durceis* infinitos truncos quercuum abſciſſarum vidiſſe, necnon fuiſſe inciſum integrum Pinetum, quodque aliæ arbores inciſæ, non poſſunt ad priſtinum ſtatum reduci, niſi per alios treſdecim annos, ex quo ſequitur, quod ſi Pallant inciſit Pinetum, innegabile ſit, quod Sylvam devaſtavit, quodque proindè ad damna reficienda adſtringi de-
9 bet, quia Pinus ſemel exciſa, non regerminat, & cum ſit arbor fructifera, illius fructus non
10 conſiſtunt in inciſione, *Text. in l. Sylva cædua 50. ff. de verb. ſign., Rugin. de Arbor. cap. 14. n. 13., Gall. de fruct. par. 1. cap. 4. n. 12., & ſeqq.*, aliiſque adduct. concord., *d. Rot. in Hortana Sylvarum* 10. *Mart.* 1698. *§. Ex natura, & 25. Febr. 1701. §. Undè cum cor. R. P. D. meo Muto*; nec placuit reſponſio, quod eſſet modici valoris, dum erat duorum jugerorum cum dimidio.

Et inſupèr conſiderabant DD., quod facto acceſſu de ordine S. Rotæ, Periti retulerunt Sylvas non poſſe incidi, niſi poſt certum tempus, atque ut benè advertit Judex Delegatus, qui comparavit unam Sylvam cum alia, datur tempus treſdecim annor. priuſquàm regerminent ligna cædua ad vendendum; cùm verò anteà jàm lapſi eſſent quinque anni, quia de an. 1695. Baro Pallant dereliquit Commendam, indè ſequitur, quod accipiendo meliorem interpretationem pro Pallant, ipſe reliquit Sylvas, quæ incidi non poterant, niſi lapſis ſaltèm 18. an., adeoque damnum redditur inevitabile, quia ſi inter proventus Commendæ adſcribitur redditus flor. 100. quolibet anno, ex hoc patet, quod per 18. annos ceſſavit hic redditus, & ulteriùs reſultat Sylvas fuiſſe redditas inhabiles ad inciſionem juxtà naturam Sylvarum cæduarum, quæ regularitèr
11 quolibet Triennio, vel Novennio ex natura, & ſtylo artis cædi debuiſſent, ut tradit *Card. de Luc. de Alien. diſc. 1. n. 37.*, quem ſequitur *Rot. in Hortana Sylvarum 25. Febr. 1701. §. Poſito autem circa med., & §. Minùs obſervantiæ, coram R. P. D. meo Muto*.

Immò cùm Inciſiones commiſſæ fuerint circà Arbores grandes, & à radicibus, licitum non erat Pallant, qui erat ſimplex Uſufructuarius illas excidere, quia Uſufructuarius de jure Arbo-
12 res grandes, præſertìm fructiferas, cædere non poteſt; ſed ramos dumtaxàt cæduos, juxtà *Text. in l. ſi uſufructus 56. ff. de uſufr.*, & tradunt ultrà relat. in mea prima dec. *§. Et quod ſuperat, Barboſ. in l. divortio §. ſi fundum n. 7., & 8. ff. ſol. matr., Garz. de Expenſ. cap. 11. num. 35., Lagun. de Fruct. par. 1. cap. 6. n. 36., & plur. ſeqq.*, cum aliis per *Rot. in d. Hortana Sylvarum 25. Febr. 1701. §. Sivè conſideretur in fine cor. R. P. D. meo Muto.*

Et ſanè attenta earum natura, quia ad hoc, ut Arbores dicantur cæduæ, duo copulativè requiruntur, quod ſcilicèt Sylva alium fructum non
13 pariat, niſi illum, qui ex inciſionibus, & venditione Arborum cæſarum retrahitur, ut firmat prima hujus Cauſæ deciſ. §. *Idque eam*, & ultrà ibid. adduct. *Buccaferr. Reſponſ. 84. n. 9., Gall. de Fruct. diſc. 3. art. 5. n. 7., Otter. de Paſcuis cap. 1. n. 8.*,

*n.*8., *Pecc. de Servit. tom.*2. *cap.*8. *qu.* 28. *nu.*89.,
& quod Arbores illius non ſint grandes, ſed cer-
14 tis determinatis temporibus, & quidem brevi-
bus cædantur, adeout intrà Novennium, vel
Decennium juxtà ſtylum Artis tota Sylva cæ-
duatur; aliàs enim ſi Arbores grandiores effi-
ciantur, & magis excreſcant, non reputantur
ampliùs propriæ Uſufructuarij ad effectum com-
15 burendi, prout eſſe ſolent Arbores cæduæ, ſed
pro Ædificiis fulciendis, & conſtruendis, quo
16 caſu pertinent ad rei ſubſtantiam, & Domino
directo debentur, ad *Text. in l. ſed ſi grandes* 12. *ff.
de uſufr.*, *Caſtil. de Uſufr. cap.*25. *n.* 37. *verſ. in
utroque*, *Lagun. de Fruct. qu.* 1. *cap.* 6. *nu.* 36., *&
ſeqq.*, *Rugin. de Arbor. cap.* 14. *n.* 52., *Barbat. de
Diviſ. Fruct. par.*1. *cap.*17. *n.*108., *Boer. dec.*51. *n.*1.
Undè cùm in præſenti hypotheſi Arbores in-
ciſæ, præſertim conſiſtant in Pinis, & Quercubus,
17 quæ fructum pariunt aptos ad alendum Homi-
nes, & Animalia, ex hoc ſequitur, quod intèr
Arbores frugiferas numerantur, quarum inciſio
Baroni de Pallant, tamquàm merè Uſufructua-
18 rio de jure erat prohibita, ex authorit., quas
refert prima dec. §. *Et quod ſuperat*, *& ſeqq.*, qui-
bus addo *Tiraq. de Retr. convent.* §.1. *gloſ.*1. *n.*22.,
*Valenz. Illuſtr. Tract. lib.*2. *tract.* 1. *cap.*3. *n.*4., *Ce-
pol. de Serv. ruſt. præd. cap.*22. *n.*9., *Molin. de Pri-
mog. lib.*1. *cap.*22. *n.*5., *Coſt. de Rat. qu.*78. *nu.*3.,
19 *& ſub n.*4.; cùm aliàs fundus deterior in pro-
prietate redderetur, *Barboſ. in l. ſi divortio* §. *ſi
divortio* §. *ſi fundum nu.*1., *&* 2. *ff. ſol. matr.*, *Ca-
ſtil. de Uſufr. cap.*25. *n.*35., *Guttier. de Tutel. par.*3.
*cap.*27. *n.*4., *Rugin. de Arbor. cap.*14. *n.*13. *circà
med.*, *Pecch. de Servit. tom.*2. *cap.* 8. *q.*28. *n.*86.
Non ſubſiſtente reſponſione, quod Teſtes à
Pallant inducti deponant remanſiſſe arbores in-
cidendas pro Succeſſore, quodque reſpectu inci-
ſarum nonnullæ aruerint, antequam excideren-
tur, & quoad alias non conſtet, fuiſſe aptas ad
fabricam; quia reſpectu primi objecti Teſtes de-
ponunt, remanſiſſe pro ſervitio Commendæ,
dummodò tamèn cùm parſimonia Succeſſor uta-
tur, quod potiùs concludit damna, & ſemper
indè reſultat, quod ex lignis, quæ remanſeruut,
non poſſunt haberi annui redditus flor.100.; re-
ſpectu verò ſecundi, dùm verè conſtat de inci-
ſione, onus eſſet Baronis Pallant oſtendere ma-
lam qualitatem Arborum, quæ tamen excludi-
tur tàm ex quantitate pretii retracti, quàm ex
ipſis teſtibus Prioris Pallant deponentibus de
venditione plurium quercuum vegetarum, &
grandium, *Sum. de Guttembergh n.*27., & quoad
alias inciſas, cum jam eſſent aridæ obſervarunt
DD., quod ipſe contra uſum, & ſtylum artis
vendidit cortices plurium juniorum quercuum,
ut habetur *in Sum. Actoris n.*4.; ideoque eas ità
denudando, cum cauſam dederit tali areſcentiæ,
ab hoc excuſari non poteſt, niſi cum refectione
damnorum: & in omnem caſum, ex hoc non in-
fertur inciſionem ſpectare adCommendatarium,
ſed ſolùm, quod Sylvæ cum licentia M. Magi-
ſtri, & cum interventu Miniſtrorum ab eo de-
putatorum poſſint incidi; arbores verò, illarum-
20 que pretium Domino directo reſervantur, pro-
ut eſt de natura Arborum non cæduarum, abſ-
que eo, quod quicquam prætendere poſſit Com-
mendatarius, reſiſtente nedùm Statuto Religio-
nis augendi bona Commendæ, ſed etiam Juris
diſpoſitione appropriationem talium Arborum
uſufructuario denegantis, ſivè ſint vi ventorum
avulſæ, ſive de illis, quæ ſenio confectæ fructus
21 non producunt, de qua *in l. Proculus* §. *Si arbo-
res ff. de uſufr. l. arboribus ff. eod.*, *Barboſ. in l. di-
vortio* §. *Si Fundum num.*23. *ff. ſol. Matr.*, *Alban.
conſ.*55. *n.*7., *Barbat. de Diviſ. fruct. par.*1. *cap.*17.
*n.*109., *Cavalc. de Uſufr. mulier. rel. nu.*157., *&
ſeqq.*, *Guttier. de Tutel. par.*3. *cap.*27. *n.*21., *Mo-
lin. de Primog. lib.*1. *cap.*22. *n.*5., *Lagun. de Fruct.
par.*1. *cap.*6. *n.*52., *& ſeqq.*
Minuſque relevat, venditio nonnullorum li-
gnorum, facta per Baronem de Guttembergh,
quià vendita fuerunt ligna in Orgiis 320. colle-
cta ex Nemore *Roſenthau*, & ob magnam diſtan-
tiam d. Nemoris major erat impenſa tranſpor-
tationis, imò pecunia retracta fuit illicò impen-
ſa in emptione aliorum lignorum pro uſu Com-
mendæ, ideòque hæc exagerata venditio non
valet excludere damnum ob ingentes inciſiones
illatum, adeout Succeſſor nequeat etiam ex li-
gnis minutis ſolitam annuam quantitatem ab
aliis Commendatoribus perceptam colligere; Et
tamen ad hanc repartitionem Baro de Pallant
22 præcisè adſtringebatur, proùt Beneficiato in-
cumbit, gerere quoad hoc, partes providi Pa-
tris familias, ut in terminis advertit *Garz. de
Expenſ. cap.*11. *n.*35.
Nec prædicta enervantur ex ſuppoſito, quod
Baro de Pallant melioraverit; nàm aliàs non
potuiſſet optare aliam Commendam; primò quia
Proceſſus ſuper meliorationibus factus fuit an.
1690., & Commenda dimiſsa quinquennio poſt,
quo tempore evenerunt majores deteriorationes;
ſecundo, & fortiùs, quia ſtat benè ſimul,
quod tunc temporis non fuiſſent factæ probatio-
nes ſuper damnis, quæ poſteà factæ fuerunt, ac
23 proindè veniunt attendendæ, ut ad illorum
emendationem teneatur, *Jaſ. in conſ.*17. *ſub n.*3.
*verſ. eſt benè verum lib.*1., *Natt. conſ.*477. *num.*9.,
aliiſque relatis *Mart. Med. dec.*47. *n.*10.
Atque hinc Domini præcipuè conſiderarunt,
quod Baro Pallant malè ſe geſſit in alienatione
Capitalium, in translatione Anniverſarii, &
Emphyteuticatione Prędii abſq; licentia M. Ma-
giſtri, non attenta reſponſione, quod hæc om-
nia ſint modici intereſſe, quoniam illa obſerva-
ta fuerunt, non reſpectu quantitatis damnorum,
24 ſed reſpectu qualitatis perſonæ damnificantis,
adeoùt faciliùs præſumendum ſit, quod nequè
benè ſe geſſerit in inciſione Sylvarum.
Ulteriùs cum præſens Cauſa hìc non agatur
in prima inſtantia, ſed jam geminæ in partibus
præceſſerint Sententiæ, contra quas licèt Scri-
25 bentes pro Pallant exclament, nihilominùs ne-
gari nequit, quin habeant pro ſe præſumptio-
nem, & cum latæ fuerint tempore magis proxi-
mo damnificationi, & in pleno Conſilio, creden-
dum eſt, non fuiſſe oſcitantèr prolatas.
Et ita utraque &c.

R.P.D.

R. P. D.
DE LA TREMOVILLE.

ROMANA GABELLÆ.

Ven. 10. Februarii 1702.

ARGUMENTUM.

Gabella in venditione animalium,quamvis ſolvi debeat de jure ab Emptore, tamen ſolvi debet a Venditore,ſi ita diſponat lex municipalis a Principe confirmata, prout in Urbe vigent Bannimenta ita diſponentia, quæ, & ſi promulgata per Cardinalem Camerarium, tenent cum ea publicaſſe aſſerverit de ordine Papæ; id tamen intelligendum non venit in præjudicium Fiſci, qui Gabellam æquè ab Emptore,ac a Venditore exigere poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Gabella de jure ſolvi debet ab Emptore,non a Venditore*, & num.18.
Limit.ſi ex diſpoſitione Statuti contrarium diſponatur num.2. 3., & 19.
Ampl.quod ſi Emptor ea ſolverit, a Venditore repetet. num.3.
Decl.procedere,quoad Emptorem, & Venditorem,ſecus quoad Fiſcum n.16.
4 *Ex Bannimentis Graſciæ onus ſolvendi gabellam in venditione animalium ſpectat ad venditorem*, & num.17. 19., & 31.
5 *Bannimenta affixa in locis ſolitis habent vim legis, & ligant Subditos.*
6 *Gabellarũ indictio eſt de reſervatis ſupremo Principi.*
Card. Camerarius non poteſt indicare gabellas ibi.
Limit.ſi id faciat de mandato Papæ n.7.
8 *Cardinalis Camerarius habet oraculum vivæ vocis* & num.9.
Et eidem atteſtanti aliquid feciſſe de mandato Papæ creditur n.10.
Idem procedit in Cardinali Nepote num.8.
Ampl.ubi agatur de Bannimentis coram ipſo Principe promulgatis n.11., *& de ratione* n.12.
13 *Bannimenta edita a ſupremo miniſtro Papæ habentur, ac ſi ab ipſo Papa edita fuiſſent.*
Et Papalia nuncupantur n.14.
Et non ſunt temporalia ſed perpetua, & durant etiam poſt mortem Papæ n.15.
10 *Fiſcus ob ſolutionem Gabellæ compellit æque venditorem, ac emptorem*, & n.22., & 23.
20 *Diſpoſitio clara facit ceſſare omnem quæſtionem voluntatis.*
21 *Pacta, & conventiones initæ inter contrahentes ſubſtinentur.*
Limit. in præjudicium Fiſci, & publici juris n.22.
23 *Jus Publicum, & Fiſci pactis privatorum lædi non poteſt.*
24 *Obſervantia judicialis tollitur per poſteriora contraria Bannimenta* -- & n.25.
Ampl. ut num.26.
27 *Correctio inſtantanea non eſt admittenda.*
28 *Pars probemialis vaga,non derogat diſpoſitivæ claræ.*
Ampl. num.29.
30 *Pars probemialis ſe referens ad diſpoſitivam illam non ſolum non declarat, ſed ab ea normam recipit.*
31 *Fides Mercatorum conformis Bannimentis in concurſu cum difformi eſt præferenda.*

DECISIO LXXIII.

Controverſias exortas ſuper ſolutione reſidui pretii Tenutæ, *Maccareſi* à D. Duce Alexandro Matthæio venditæ cl. me. Principi Gallicani, compoſuerat cl. me. Card. Thauruſius in laudo, ſeu quodam folio ab ipſo poſt maturum examen edito. At quoniam ejus arbitrio paritum non fuit in articulo concernente ſolutionem Gabellæ Armenti,ſeu Præcodii Bubalarum comprehenſarum in d. venditione, D.Dux Alexander egit pro reſtitutione integræ Gabellæ ab ipſo jam ſolutæ adverſus D. Duciſſam Zagaroli Fil. d. D. Principis Gallicani, ſed cum A. C. rejecerit Inſtantiam, ideò in gradu appellationis obtinuit cor. me diſputationem Dubii-- *An,& ad quem ſpectaret onus ſolvendi Gabellam* -- quod pari ſucceſſu fuit reſolutum contra eundem D. Ducem venditorem.

1 Quamquam enim inſpecto Jure communi,Gabella ſolvi debeat ab emptore, ut ex *Text. in l. debet 27. ff. de edil.ed.* atque plurium antiquiorum auctoritate, rejectis contrarium tenentibus, docuerunt, *Guttier.de Gabel. qu.46. n.1., & 2., Marot. de Collect.ſeu Bonateu. cap.10.ſub num.2., & n.14., & 15., Roderic. de An. red. lib.2. qu.4. n.2. Jov. de contract. min., & fil. fam. gloſſ.22. §. 23. n.22., Grat. Diſc.549. n.32., & 33., Bond. Collect. leg.19. n.72., & ibi in appen. tom.1., & collect.4. num.9. tom.2., Anton. de Marin. alleg.87. n.18., Card. de Luc. de Regal. diſc.75. n.2. Balduc. ad Ramon. in obſer. ad conſ.85. cap.1. ſub num.6., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.47. ſub num.77., Roc. Diſp. Jur. ſel. cap.74. n.1., Paul. Chriſt. dec.103. n.4. vol.3., Fontan. dec. Cathal.305. n.29., Ludov. dec. Peruſ.113. num.3., Cortiad. dec. Cathal.222. n.1., & duob. ſeqq. par.4.,* eandemque ſententiam uti veriorem, magis communem, amplexa fuit, *Rot. dec.51. cor. bo. me. Emer. ſen., repet. in recen. dec.121., utrobique n.7. par.14.*

2 Verumtamen, ſi ex peculiari diſpoſitione legis municipalis onus ſolvendi Gabellam imponatur venditori, palàm eſt hujuſmodi diſpoſitionem eſſe ſervandam, ut tradunt, *Guttier. de Gabel. d. qu.46. n.3., Fragoſ. de Reg. Reipublicæ Chriſt. par.1. lib.3. diſp.8. §.4. n.44., Grat. Diſc. for. cap.343. n.25., Ciarl. Contr. for. cap.22. n.5. lib.1., Gob. Conſult.148. n.26., Balduc. ad Ram. in obſer. ad conſil.85. d. cap.1. ſub n.6., Saminiat. Contr.23. ſub num. 27. verſ. hoc inquam, Jov. de contract. min. gloſſ.22. d. §.23. ſub n.22. verſ., & quidem, Ludov. d. dec. Peruſ.113. n.3., Gam. dec. Luſit.346. n.5., Cortiad. d. dec. Catal.222. n.4., & 5., & n.10.,* adeòque emptorem fieri immunem ab hoc onere, ut ſi forte coactus à Gabel-
3 lariis, vel alia ratione imprudenter ſolverit Gabellam, eandem à venditore repetere poſſit, *Bald. in l. ex conditione verſ., & ſic ſi venditor. C. de reſcind. vend., Girond. de Gabel. par.4. §.1. ſub n.9., & ſeqq., Guttier. eod. tract. quæſt.127. n.7., & ſeq., & qu.169. n.10.*

Porrò cauſam hanc non in primo, ſed in ſecundo caſu verſari evidens, & apertum reddi viſum eſt ex Bannimentis Graſciæ annorum 1666.,
4 & 1678. transferentibus in venditorem onus ſolvendi Gabellam debitam pro venditione unius cujuſque ſpeciei animalium, quæ in diſtrictu Urbis venduntur, *Sum. D. Duciſſæ n.3.* quæ Bannimenta, utpotè ſolemnitèr publicata, & juxta
5 conſuetum ſtylum in locis ſolitis affixa adinſtar legis,

legis, ſeu ſtatuti ligant Subditos, *Novar. de Grav. Vaſſal. grav.224. n.1., Capobl. de Baron., & eor. offic. pragm.14. n.69. in fin., & n.7., Urſil. ad Afflict. dec.290. n.7.*

Nec relevat, quod hujuſmodi Bannimenta edita non reperiantur à Supremo Principe, ad
6 quem ſolùm ſpectat jus indicendi Gabellas, *l. Vectigalia 10. ff. de public., & vectig., l. omnium. 6. C. de vectig., Larr. Alleg. Fiſcal. 5. à n.1., & 2., Aget. de Errar. tom.1. ad tit. de Collect. n.1., & ſeq. fol. mihi 176., Antun. Portugal. de Donat. Reg. lib.3. cap.1. à nu.3., & ſeqq., Eugen. conſ.72. num.5., & 24. tom.2., Rocc. Select. Jur. cap.77. à num.1., & ſeqq., Fontanell. deciſ. 217. num.9., & 10.,* quoniam, ut legitur in proœmio eorumdem Ban-
7 nimentorum, Card. Camerarius illa promulgaſſe teſtatur de mandato, & commiſſione: *di Sua Santità fattone à bocca, e per l'autorità del noſtro Offizio di Camerlengo;* cui quidem atteſtationi,
8 ratione vivæ vocis oraculo, quo firmabatur, integra fides adhibenda eſt, ut de conſimili atteſtatione facta à Card. nepote, dixit *Rot. coram Emer. Jun. dec.147. nu.1., in Bononien. Immunitatis Macelli 19. Novemb. 1696. §. finali coram R.P.D. meo Muto, in Bononien. Reintegrationis 15. Junii 1699. ſub §. Certiùs cor. R.P.D. meo Lancetta, & 21. Iunii 1700. §. Nulla item coram R.P.D. meo Caprara, & 13. Maii ann. præteriti §. Potiori Jure cor. Me,* & in ſpecie de Cardinal.
9 Camerario, quod habeat vivæ vocis oraculum in concernentibus officium ſuum, ideoque eidem atteſtanti, aliquid ſibi fuiſſe commiſſum à
10 Papa, credendum ſit, *Alciat. Reſponſ.136. n.7. lib.5., Veſtr. in Prax. lib.2. cap.2. in fin., Scac. de Iudic. cap.21. n.4. lib.1., Cobell. ad Bul. Bo. Reg. cap.15. n.25., Card. de Luc. in Relat. Rom. Cur. diſc.4. n.40., Rot. dec.86. n.2., & 3. par.4. div.*

Potiori verò ratione in hypotheſi, in qua agitur de Bannimentis promulgatis cor. ipſo Principe, quo caſu præſumendum non eſt, quod Su-
11 premi Magiſtratus, & Miniſtri, eo inconſultò, temerè ſibi arrogaverint auctoritatem publicandi Edicta, ad totius Urbis, & Diſtrictus Regimen pertinentia, & quibus univerſorum Civium, & Subditorum contractus regulantur, quodque falsò comminiſci voluerint ſibi ab eodem datum oraculum, quando ob facilem, & obuium recurſum ad Principem quilibet de Populo Mini-
12 ſtrum coram eo redarguere potuiſſet, ut poſt *Innoc., & Felin. in cap. ſuper literis de fid. Inſtrum.,* alioſque antiquiores adnotant *Maſcard. de Prob. concluſ.140. n.16., & concluſ.269. ſub n.22., & 24., Altograd. conſ.22. n.48., tom.1., Card. de Luc. de Juriſdict. diſc.82. n.4.*

Quamobrem, cum agatur de Bannimentis editis à Supremo Miniſtro auctoritate Papæ, pe-
13 rindè eſt, ac ſi edita fuiſſent ab ipſomet Papa, *Lap. Alleg.32. n.3., ibique latè Mandoſ. Maſcard. de prob. d. concl.140. n.9.,* eademque quoad
14 omnes Juris effectus dicuntur Papalia, nec temporalia ſunt, ſed ut cæteræ Conſtitutiones ma-
15 nent, & durant etiam poſt mortem Papæ, per ea, quæ notant *Farinac. conſ.150. n.30., & ſeqq.,* quem refert, & ſequitur *Roc. Diſput. Jur. ſelect. cap.8. n.11., & 12.*

Firmata poteſtate, fruſtra impugnabatur voluntas ſub prætextu, quod Bannimenta nonnullis in locis promiſcuè loquantur de emptore, & venditore, utrumque aſtringendo ad ſolutionem Gabellæ, quinimò *ſub cap.4.,* injungere videantur onus illam ſolvendi emptori; nam eadem Bannimenta promiſcuè de emptore, & venditore loquendo in dd. locis, agunt de Jure activo Fiſci, qui ſpeciali favore, & privilegio pro Gabella debita, ex venditionibus venditorem, vel emptorem, utrum velit, convenire poteſt, ſi à
16 neutro fuerit ſoluta, tametſi illius ſolutio ſpectet ad venditorem tantùm, *Card. Tuſc. in verb. Gabell. concl.6. num.11., Guttier. de Gabel. qu.46. n.3.,* ac rursùs *d. cap.4.,* ultra quamquod Bannimenta loquuntur de Belluis, quæ à Lanionibus, ſingulis hebdomadis, emuntur in Campo; ſimilitèr agunt de Jure activo Fiſci exigendi Gabellam, quod differt à Jure paſſivo Privatorum, de quo ſeparatè diſponitur in ſeqq. Capitulis ſtatuentibus, ut de Gregibus, Armentis, aliiſque Animalibus, quæ venduntur in Agro Romano, Gabella ſolvi debeat à venditore, ſic enim expreſsè ſancitur *cap.5.* -- ibi -- *Item, che tutte, e ſingole perſone Eccleſiaſtiche, e Secolari di qualunque grado, ò conditione ſi ſiano, che venderanno, ò faranno vendere alcuna quantità di Beſtie, &c., ſiano tenuti, e obligati aſſeguare in Doga-*
17 *na a ſoliti Miniſtri ciaſcheduna vendita, e d'eſſe pagarne la Gabella a ragione, &c.,* Et deindè loquendo de exteris diſponunt paritèr, quod venditores -- *ſiano tenuti pagare per le Beſtie, che averanno vendute, o che a nome loro ſi venderanno a ragione, &c.,* & demum *cap.6.* -- mandant -- *Che ogni Macellaro, o qualſivoglia altra perſona, che comprerà Beſtie di qualunque ſorte ſiano tanto per vita, quanto per Macello nel Contado, e Diſtretto di Roma tanto da' Baroni, quanto da' Foraſtieri, & altri per ſervirſene per Roma, ſiano tenuti, e debbano ritenere la Dogana d'eſſe Beſtie dalli Venditori, e dette Gabelle pagare alli Signori Doganieri* --. Ex quibus
18 verbis manifeſtè patet, onus Gabellæ de Jure communi ſpectans ad emptorem, transfuſum fuiſſe in venditorem, alioquin Bannimentorum Conditores non præcepiſſent emptoribus, ut retinerent partem pretii pro ſolvenda Gabella, ſi
19 voluiſſent relinquere caſum ſub diſpoſitione Juris, juxta quam ſi emptor teneretur ſolvere Gabellam, non poſſet illam retinere ex pretio ſolvendo venditori; ideoque cum in hac parte
20 clara ſit eorumdem Bannimentorum diſpoſitio, ceſſat omnis voluntatis quæſtio, ad tradita in ſpecie per *Cyriac. Contr.69. n.39., Card. de Luc. de Regal. diſc.76. n.2.*

Nihilque refert, quod eodem *cap.6.,* deindè diſponatur, quod ſi emptor rem emerit francam ab onere Gabellæ, teneantur de proprio, ibi -- *Comprando franco, ſiano tenuti à pagare la Gabella del loro proprio* -- quia id etiam reſpicit indemnitatem Fiſci volentis præſervare obligationem tàm venditoris, quam emptoris, præcipientiſq;
21 quod neuter eorum ſe tueri poſſit privatis pactis, & conventionibus, quæ inter ipſos Contrahentes ſubſtinentur, & valent, *Cortiad. deciſ.222. n.9. ubi concord.:* non autem in præjudicium Fi-
22 ſci, & Juris publici, quod Privatorum pactis lædi non poteſt, ut benè explicando docet *Rot.*
23 *cor. Priol. dec.55. n.14., & 15., & dec.242. n.11., & ſeqq. par.13. rec.*

Minus verò officit, juxtà primævam Gabellæ inſtitutionem, onus illam ſolvendi pertinuiſſe ad empto-

emptorem, quod comprobari dicebatur judiciali obſervantia, deſumpta ex ſententia prolata an. 1660. à cl. me. Card. Caracciolo, dum Generalis Theſaurarii munere fungebatur; quia nullibi probatur qualis ab origine fuerit hujuſmodi Gabella, & num emptori, aut venditori injunctum fuerit onus illam ſolvendi, ſed qualiſcumque illa fuerit, novata dicenda eſſet poſterioribus Ban-
24 nimentis Graſciæ, expreſsè rejicientibus in venditorem onus ſolvendi Gabellam, ad *Text. in l. Vectigalia in fin. ff. de public. Vectig.*, *Eugen. conſ. 72. n. 8. lib. 2.*, aliique relati per *Balducc. ad Ram. in obſerv. ad conſ. 25. n. 77.*, & 78.

Sententia verò cl. me. Card. Caraccioli, qua pronunciatum fuit, licere Gabellario dirigere actionem ſuam tam contra venditorem, quàm contra emptorem nullius eſt roboris, quia reſpicit Jus activum Fiſci exigendi Gabellam, & nihilominus quatenùs exindè reſultare poſſet judicialis obſervantia, nihil prodeſſet, in caſu, de quo agitur, dum dicta Sententia prolata fuit an.
25 1660.; Immunitas verò emptoris ab onere ſolvendi Gabellam, deſumitur ex Bannimentis promulgatis an. 1666., & renovatis an. 1678.

Parumque urget declaratio, facta in procemio Bannimentorum, non recedendi à diſpoſitione Juris communis, ab antiquis Bannimentis, & prio-
26 ri obſervantia; quippè cum dd. Bannimenta unicam tantùm non contineant diſpoſitionem, ſed pluſquam 15. Capita, quorum pleriſque plu-
27 ra ordinantur, eadem declaratio intelligenda eſt quoad alia Capita; ſecùs verò quoad ea, in quibus contrarium expreſsè diſponitur, nè aliàs detur inſtantanea correctio.

Proùt etiam nil turbat ratio in eadem parte procemiali expreſſa, obviandi dumtaxat fraudibus Contrahentium; quoniam illa inſpicienda
28 eſſet, ubi partes diſpoſitivæ eſſent dubiæ; ſed cum ex jam dictis ſint undique claræ, ratio vaga procemii eiſdem derogare nequit, ad *Text. in l. Imperator 72. §. finali, ibique gloſſ. in verbo non videtur ff. de leg. 2.*, *Rot. in Bononien. Fideicom. de Ghiſleriis 12. Mart. 1693. §. Tales autem cor. bo. me. Benincaſa*; potiſſimum verò, quia adjecta non legitur de per ſe, & independentèr per mo-
29 dum regulæ, omnia inferiùs exprimenda moderantis, ſed relativè ad inferiùs ordinanda in parte diſpoſitiva, ibi = *Nel modo ſeguente cioè* =,
30 quo caſu parti diſpoſitivè normam non dat, ſed vi relationis illam potius recepit à relato, ſcilicet ab exprimendis in diſpoſitiva, *Rota in Vercellen. Prætenſæ Immiſſionis 17. Febr. 1698. §. In hypotheſi, cor. R. P. D. meo Muto, in Ferrarien. Fideicommiſſor. de Turchis 30. Aug. 1688. ſub §. Primo enim cor. Rmo Hervault Archiep. Turonen.*, & *in Melevitana Jurispatronatus 26. Apr. 1700. §. Nec turbat cor. Me.*

Hæcque omnia validiora redduntur tùm ex facto Gabellarii, hanc Gabellam minutatim exigentis à D. Duce venditore; quando tamen eandem, unica ſolutione, ſtatim exigere potuiſſet, tum etiam ex Judicio clar. mem. Cardin. Thaurufii in Arbitrum prælecti, qui maturè perpenſo tenore Bannimentorum, declaravit verius ſibi videri, ſolutionem pro Gabella, de qua agitur, pertinere ad D. Ducem venditorem, licet æqui, bonique ratione rem agendo, arbitratus fuerit, ut D. Duciſſa Zagaroli in hanc cauſam ſolveret eidem Dom. Duci ſcuta 200.

Nec attendendæ ſunt atteſtationes in contra-
31 rium adductæ, quia eliduntur ab aliis atteſtationibus quatuor Urbis Mercatorum, disertè deponentium, Gabellam ſemper ſolvi conſueviſſe à venditore, *d. Summ. n. 4.*, quæ in concurſu præferri debent, utpotè conformes Judicio Arbitri, ac facto Gabellarii, & adhærentes literæ Bannimentorum, *Rot. cor. Bich. dec. 138. n. 16.*, *et dec. 255. num. 31.*

Et ita utrique Parti reſponſum fuit, &c.

Rmo P. D. MOLINES DEC.

FARFEN. JURISPASCENDI SUPER MANUTENTIONE.

Lun. 27. Martii 1702.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi juriſpaſcendi debetur hinc inde utrique Collitiganti ad limites poſſeſſionis, & tranſactionis, ſuper cujus interpretatione plura obiter, ac nonnulla remiſſivè de jurepaſcendi tanguntur, quæ conſtant ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Concordia in jure nuncupatur Tranſactio.*
2 *Concordia eſt de re dubia, & lite incerta non gratuita pactio.*
3 *Tranſactio dicitur tranſitus ab actione.*
4 *Tranſactio ut plurimum ſeminat zizaniam.*
5 *Manutentio in quaſi poſſeſſione juriſpaſcendi debetur ad limites poſſeſſionis*, & num. 13., & 30.
6 *A Tranſactionis forma non eſt recedendum.*
7 *Tranſactio venit religiosè obſervanda.*
8 *Manutentio in quaſi poſſeſſione prohibitiva uſus paſcuorum debetur poſſidenti.*
9 *Tranſactionis in una parte executionem petens illa eidem obſtat in altera.*
10 *Voluntas tranſigentium non extenditur ad ea, quæ non aderant tempore Tranſactionis.*
11 *Juriſpaſcendi in præjudicium forma prædiorum ruſticorum alterari non poteſt illa claudendo, vel plantando.*
Decl., & diſtingue, ut num. 12.
14 *Juriſpaſcendi poſſeſſio probatur ex venditionibus herbarum.*
15 *Juriſpaſcendi poſſeſſio in pertinentiis Caſtri plenè probatur ex teſtibus ejuſdem Caſtri.*
16 *Tranſactio nova approbans antiquas juxta illas debet interpretari.*
17 *Numerus pluralis ad ſui verificationem duo ſaltem requirit.*
Numerus pluralis ſingularitatem excludit. ibid.
18 *Poſſidens in Caſtro jure privati Dominii bona campeſtria, & aperta non deſtinata aſſiduæ culturæ, an valeat recollectis frugibus induſtrialibus impedire habitatores, ne mittant in illa animalia ad depaſcendum tempore, quo ſemine, carent remiſſivè.*
Id negativè procedit ex uſu, ſeu generali conſuetudine vigente ferè ubique locorum, num. 19.
Et in ſpecie de tali uſu in Hiſpania, num. 20.

21 *Jus-*

21 *Juſpaſcendi privativè ſpectat Communitatibus, vel ex Statuto, pacto, aut preſcriptione, ut ex pretio herbarum ſolvant onera, vel Cameralia, vel Communitativa.*

Onera publica ad Principem Supremum ſpectantia in Statu Eccleſiaſtico nuncupantur Cameralia. ibidem.

Onera publica ad Communitatem ſpectantia dicuntur Communitativa. ibid.

22 *Juſpaſcendi dicitur eſſe in peculio Communitatis.*

23 *Prohibitio ſubſequens declaratur ex præceden. permiſſione.*

24 *Probibitum quoad unum, quoad cętera permiſſum eſſe cenſetur.*

25 *Obſervantia eſt optima interpres in materia Juriſpaſcendi.*

26 *Juſpaſcendi competens ſolo jure civico, non extenditur, niſi ad propria animalia pro eorum indigentia, excluſis affidatis, & ad Soccitam retentis.*

27 *Tranſactionis verba effrenata, reſtrictionem non recipiunt.*

Juſpaſcendi conventum in Tranſactione verbis effrenatis extenditur ad omnia animalia. ibid.

Ampliat. ex eo, quod excepti fuerint tantùm Sues. num.28.

29 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

Et inducit aliorum ſimilium conceſſionem. ibid.

31 *Reſtrictus, & innovationes factæ in prædiis ruſticis in præjudicium juriſpaſcendi ſunt in priſtinum reducendæ, & delendę.*

Vel ſaltem ei, ad quem ſpectat juſpaſcendi, competit refectio damni, & intereſſe ratione amiſſi paſcui, num.32.

Limit. ut n.33., & ſeqq.

36 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem rejiciuntur in judicio poſſeſſorio, & ad petitorium remittuntur.*

DECISIO LXXIV.

NON ſemel, ſed bis, terque renatas diſcordias occaſione juriſpaſcendi in Campeſtribus, & Montanis ſaltibus, aliàs exortas inter Communitatem, hominesque Caſtrinovi, & Monaſterium, Monachoſque celebris Abbatiæ S.Mariæ Farfen. amicabilis compoſuit concordia,
1 quam noſtri Juris Conſulti nuncupant tranſactionem, ſive quia eſt de re dubia, & lite incerta,
2 non gratuita pactio, ad *Text. in l.1., ubi Gloſſ. ff. de tranſact.*, ſive quia dicitur tranſitus ab actione,
3 ſecundùm *Bart. in l.ſivè C. eod. tit.*, & ponderavit *Rot. dec.248. n.1. par.11. rec.*; ſed vice ferendi pacem inter animos, novam ſuperſeminavit
4 zizaniam nimia humanarum rerum ſollicitudo, quæ nil aliud eſt, quam iniqua mammona pluriès abhorrita in ſacris paginis.

Recrudeſcentibus itaque antiquarum litium plagis intèr has partes, quarum altera cucullata eſt, & ſub regulari degens obſervantia, quæ licèt expediviſſet monitorium cor. A. C., habita exindè notitia de litis pendentia in noſtro Sacro Tribunali, dum olim conſederat Card. Lancellottus, curavit totam reaſſumere negocii molem, etiam ſuper attentatis cor. Me, in illius locum ſuffecto. Quarè ultra dubium contemporaneè propoſitum circa prætenſa attentata, quæ reſervata fuerunt in fine litis, exquiſivi à DD. meis, *An, & cui ſit danda manutentio, ſivè potius obſtet tranſactio.*, & reſponſum habui *dandam eſſe manutentionem hinc indè juxta modum, & reſpectivè obſtare tranſactionem.*

Cum enim utraque Pars ante hanc novam litem reperiretur in quaſi poſſeſſione uſus paſcuorum ſub certis modo, & forma, utique ad illius
5 limites ex juris diſpoſitione ambobus collitigantibus debetur manutentio, ut per *Text. in §. Retinendæ inſtitut. de interd.* ferè in noſtris conſimilibus terminis dixit *Rot. dec.270. n.1. par.12. rec.*, *& in Alatrina juriſpaſcendi 5. Mart.1674. §. Inſuper, & §. Undè cor. cl. me. Card. Taya*; prout
6 etiam obſtare videtur tranſactio, à cujus forma nunquam recedi ſolet, ad *Text. in l. quamvis C. de tranſact.*, *Rot. dec.654. n.1. par.18. rec.*, quæque citra ullam difficultatem venit religioſè obſer-
7 vanda inter tranſigentes, per ea, quæ ad rem noſtram firmavit *Rot. in Anagnina juriſpaſcendi 24. Martii 1692. §. Tanto magis cor. Me, & in Viterbien. uſus Paſcuor. 15. Martii 1700. §. Etenim cor. R.P.D. meo Mutto.*

Et ſanè maturè conſiderata poſtrema tranſactione, ſtipulata de an.1598., juxta quam Partes poſſederunt, cum de pluribus inibi contentis actum fuerit, in primis liquidò patuit, homines Caſtri novi nequaquam poſſe depaſcere animalia in reſtrictis, quavis in territorii parte factis à Monachis, ubi ipſi plantaverunt vites, olivas, aliaſque arbores fructiferas, & ſignantèr in prædio nuncupato *la Palombara*: Cumque ad hæc loca ſic reſtricta nuſquam præfati homines auſi ſint introducere eorum animalia, prout ipſi ultrò faſſi ſunt, nec aliquid in contrarium prætendant; Propterea Monaſterium exiſtens in dicta quaſi poſſeſſione prohibitiva uſus paſcuorum, in
8 eiſdem locis manuteneri debet adverſus Communitatem, & homines, quibus in hac parte di-
9 citur obſtare tranſactio, cum ipſi quoque petant illius executionem, *Rot. deciſ.127. num.5. part.19. rec.*

Hæc tamen loca, ſic reſtricta, intelligenda ſunt de illis exiſtentibus tempore tranſactionis, ut præſeferunt illius clara verba ibi— *non poſſino paſcere nelli riſtretti, e piantate d'olive, & alberi fatti, &c. ſino al preſente giorno in qualſivoglia luogo eſſiſtenti*. Regulare enim eſt, quod voluntas tran-
10 ſigentium minimè extendatur ad ea, quæ non aderant tempore tranſactionis, ad *Text. in l. de his ff. de tranſact.*, *Rot. dec.122. n.7. par.12. rec.*, ſicque ſi poſt tranſactionem fuerint à Monachis alia loca reſtricta, per quæ impediretur uſus paſcuorum competentium Communitati, & hominibus Caſtrinovi, pariformitèr eiſdem Monachis obſtaret tranſactio ex ſupra allegatis, ea quidem ratione, quod in præjudicium habentis juſpaſcendi non poteſt alterari ſtatus, ſeu forma
11 prædiorum ruſticorum, illa ſcilicet claudendo pro plantandis vitibus, olivis, & ſimilibus, *Surd. conſ.65. n.13., Cancer. var. reſol. lib.3. cap.4. de ſervit. n.8., Larr. alleg. fiſcal. cap.110. n.23., Cobel. ad Bull. Bon. Regimin. cap.50. num.197., Rocc. Diſput. jur. ſelect. cap.168. num.6., Card de Luc. de ſervit. diſc.33. num.9., Lagun. de fruct. part.1. cap.7. num.100.*

Quamvis hujuſmodi propoſitio non eſt ita abſolutè recipienda, cũ habeat ſuas modificationes, & declarationes, & ſignantèr ea adhibita diſtinctione, ſcilicèt, quod aut agitur de agris, ubi quis habet
12 juſpaſcendi abſolutè per modum formalis ſervitu-

vitutis, vel alio titulo independente à conſuetudine, aut præſcriptione, & in hoc caſu immutari nequit forma dd. agrorum cum diverſa cultura; aut agitur de agris, aliiſque locis apertis ubi quis frui valet paſcuis jure civico,& tanquam incola, ſeu habitator poſt recollectas ſegetes, & tempore, quo ager vacat à ſemine, nec Domino nocet paſtus, & in hoc poſteriori caſu Dominus fundi mutare poteſt illius culturam, plantando vites, arboreſque fructiferas ad ejus libitum, ut diſtinguendo expendunt *Covar. practic. qu. cap.* 37. *n.* 4., *Cravet. conſ.* 292. *ſub n.* 4., *Rocc. Diſp. jur. ſelect. cap.* 69. *n.* 23., *Antonel. de temp. legal. cap.* 110. *n.* 4. *lib.* 2., & benè declarat *Card. de Luc. de ſer. ad mater. jur. paſcen. diſc.* 38. *num.* 6., & *diſc.* 39. *à n.* 7. *ad* 9., *Lagun. loco ſupracit. n.* 101.

Rurſus ad tenorem præcitatæ ultimæ tranſactionis, in qua diſponitur, poſſe homines Caſtrinovi depaſcere animalia in Pratis Granicæ tribus menſibus anni, incipientibus à die Feſtivitatis SS. Petri, & Pauli, & terminantibus uſque ad diem S. Angeli Septembris, quoties pro d. tempore Communitas non venderet herbas aliis perſonis, remanentibus cæteroquin favore Monachorum reliquis novem menſibus liberis à d. jure paſcendi: Utique viſa eſt competere manu-
13 tentio utrique Parti, cum conſtet hinc indè de poſſeſſione, ſeu quaſi utendi herbis, tam quoad locum, quàm reſpectu temporis, ut ſupra contradiſtinctè enunciati: Ex parte enim Communitatis, præter depoſitiones teſtium, concurrunt
14 etiam effectivæ venditiones herbarum *Summ. ejuſd. n.* 5., quæ probant poſſeſſionem, ut omiſſis generalibus, jam in hac eadem Cauſa, dict. fuit cor. *Lancellot.*, ut in particula deciſ., quæ data fuit ad partes, & concordat *Rot. dec.* 270. *num.* 2. *par.* 12. *rec.*, & *in Eugubina juris paſcendi* 13. *Februarii* 1699. §. *Accedente cor. Me.* Monaſterium au-
15 tem hoc ipſum probavit per plures Teſtes relatos in ejus *Summ. num.* 16., qui cum ſint ejuſdem Caſtri, tanquam plenè informati de loco, optimè probant, ut firmatum fuit *in Eugubina juris paſcendi* 10. *Junii* 1697. §. *Nec efficacia cor. R.P.D. meo Caprara*, & *in Viterbien. uſus paſcuorum* 15. *Mart.* 1700. §. *Et denique cor. R.P.D. meo Muto.*

Hinc retento themate ejuſdem poſtremæ tranſactionis, ea quidem obſtat nolentibus obſervare, quæ diſpoſita fuerunt circa reliqua bona Campeſtria, & aperta exiſtentia in Territorio ejuſdem Caſtri, ſivè ſint de dominio Monaſterii, ſive aliorum Privatorum: Nam quoad iſta bona, ita loquitur tranſactio, item, *che nel reſto de' Territorii, tanto a eſſi Monaci, quanto alla d. Communità, & huomini di Caſtelnovo, ſia lecito a ciaſcheduna d'eſſe Parti paſcere ſecondo la forma dell'altre concordie fatte frà eſſe Parti, però nelli tempi non proibiti, e che non ci ſiano frutti*: ex quibus verbis colligitur, non ſolùm non fuiſſe receſſum à prioribus concordiis, ſed hæc nova
16 tranſactio illas approbans, non alitèr intelligenda eſt, quàm juxta antiquas concordias, ut punctualitèr dixit *Rot. dec.* 191. *nu.* 3. *par.* 19. *rec.* Quæ ſanè antiquæ concordiæ non una, ſed duę erant; altera inita de anno 1563., & altera ſtipulata de anno 1577., ut *in Summario Communitatis num.* 2., & 3., & idipſum ſuadet numerus
17 pluralis expreſſus, qui ad ſui verificationem duo ſaltem requirit, excluditque ſingularitatem, ad *Text. in l. numerus ff. de teſt.*, *Rot. dec.* 709. *n.* 6. *par.* 1., & *dec.* 182. *n.* 11. *par.* 9. *rec.*

Pro eruendo itaque recto ſenſu ex præfata ultima tranſactione, compatibilitèr ſe habente, cum aliis duabus præcedentibus, expendebant DD., quod quidquid ſit in terminis juris communis, an ſcilicèt poſſidentes jure privati dominii in Territorio alicujus Caſtri bona Campeſtria, & aperta non deſtinata aſſiduæ culturæ, valeant
18 recollectis frugibus induſtrialibus impedire habitatores, nè mittant in illa ad depaſcendum animalia pro tempore, quo ſemine carent; Quam quæſtionem per ſua juridica principia latè examinant, relatis hinc indè rationibus, *Covar. pract. qu. cap.* 37. *à n.* 2., *Lagun. de fruct. par.* 1. *cap.* 7. *à num.* 1. *ad* 37.

Certum eſt, quod ex quodam uſu, ſeù generali conſuetudine vigente ferè ubique locorum,
19 ipſâmet dictante naturali libertate, licitum eſt incolis, ne vitam inermem ducant, depaſcere propria animalia in hujuſmodi agris Campeſtribus liberis a cultura poſt recollectas ſegetes, ut
20 de tali uſu in Regnis Hiſpaniarum teſtatur *Covar. d. cap.* 37. *ſub n.* 3. §. *Quidquid ſit*, & tradunt *Cravet. conſ.* 4. *n.* 1., *Thuſc. lit. T. concl.* 112., *Capibl. de Baron. prag.* 11. *n.* 30., *Novar. de gravam. Vaſſal. par.* 1. *grav.* 32., *Barbat. de diviſ. fruct. par.* 1. *cap.* 6. *n.* 65., *Card. de Luc. de ſervit. ad mat. jur. paſcen. diſc.* 36. *n.* 5., *diſc.* 38. *n.* 6., *Capyc. Latr. conſult.* 83. *n.* 10., *Thom. dec.* 234. *n.* 30., *Panim. dec.* 25. *ann.* 2. *n.* 32. Ex quo fit, ut interdum tale jus paſcendi ſtatuto, pacto, aut præſcriptione transferatur privativè ad ipſas locorum Univerſitates, ut ita ex pretio herbarum ſolvi poſſint onera publica, ſivè ſint de illis pertinentibus ad Princi-
21 pem Supremum, quæ in Statu Eccleſiaſtico nuncupantur *Cameralia*, ſivè ſint de aliis, quæ appellantur *Communitativa*, per ea, quæ tradunt *Card. de Luc. de ſerv. d. diſc.* 37. *ſub n.* 7., *diſc.* 39. *n.* 14., *diſc.* 41. *n.* 8., *Cohel. ad Bul. Bo. Reg. d. cap.* 50. *ſub n.* 197., *Franch. dec.* 197., Proindeque
22 d. jus paſcendi dicitur eſſe in peculio Univerſitatis, *Rot. dec.* 632. *nu.* 4. *par.* 3. *rec.*, & *in Viterbien. uſus paſcuorum* 15. *Mart.* 1700. *cor. R.P.D. meo Muto.*

Quibus ſic animadverſis, ac ſecluſo etiam antiquiſſimo Statuto à Coſmo de Urſinis confirmato de an. 1477., dum eſſet tunc temporis Commendatarius d. Abbatiæ S. Mariæ Farfen., quo cavetur, hujuſmodi paſcua pertinere ad Communitates Oppidorum totius Abbatiæ, adhuc facilè erit ſibi ſuadere modum præſcriptum in ultima tranſactione an. 1598. ex ſupra relatis verbis nihil detrahere Communitati Caſtrinovi, cum juxtà primam concordiam beſtiamina poſſint depaſcere per totum Territorium, excepto loco, ubi fiunt nundinæ, in quo paſcua ſumere valent per tranſitum, dummodo non pernoctent ibi = *poſſino paſcere per il Territorio, e luoghi del Monaſtero ſenza danno, purche non pernottino nel luogo della fiera, ma ſolo paſſando, paſcendo* = ad formam verò ſecundæ tranſactionis ſub ſilentio prætermiſſæ à Defenſoribus Monachorum, & ſtipulatæ de an. 1577., tribuitur Communitati præd. ampla facultas liberè vendendi herbas, & affidandi quamcumque ſpeciem animalium, exceptis Suibus, ſoluta quadam mercede ſcut. 7. Mo-

Monachis, quibus, durante fida, prohibitum
eſt, nè valeant paſci facere herbas ab aliis, re-
ſervato jure paſcendi eiſdem Monachis, non
ſecuta herbarum venditione, quo in caſu non de-
beant ſolvi dd. ſcut. ſeptem, ut non incongruum
eſt referre præciſa verba ibi = *Che d. Communità*
poſſi vendere liberamente la d. erba di d. riſerva, &
affidare à loro beneplacito ogni ſorte di beſtiame, ec-
cetto porci, & ogn'anno, che ſi venderà, d. Commu-
nità debba riconoſcere dd. Frati di ſcut. 7., &c., che
mentre dura il tempo della fida, non ſia lecito, nè poſ-
ſino li Frati far paſcolare, ne anche ad altri farli pa-
ſcere, e non vendendoli, la Communità non paghi li
ſcut. 7., e li Frati ci poſſino far paſcere li loro beſtiami.
Undè jam patet, tempora prohibita in d. ul-
tima tranſactione, nè animalia valeant depaſtum
iri, intelligi debere, ubi fiunt nundinæ, & quo-
tiès arua ſunt ſata, & adhuc non ſunt recollecti
fructus, ſivè ſint glandes ex quercubus, ſivè ſint
alii induſtriales, videlicèt omnes fruges, conſo-
natque in propoſito duplex regula, prima, quod
ex præcedenti permiſſione ſubſequens declara-
23 tur prohibitio, de qua *Rot. dec. 380. n. 9. par. 19.*
rec., Secunda, quod prohibitum quodque unum,
24 quoad cætera dicitur permiſſum, ut dixit *Rot.*
deciſ. 170. n. 22., & dec. 415. n. 5. par. 9. rec., eoque
faciliùs prædicta viſa ſunt eſſe amplectenda ex
generali obſervantia aliorum Oppidorum hujus
Abbatiæ Farfen. adjacen. Caſtronovo, per quam
ex relat *in Sum. Com. n. 7.*, convincitur jus pa-
25 ſcendi, recollectis, fructibus pertinere ad Com-
munitates, ut proindè quatenùs verſaremur in
dubio, benè ad illam in ſubjecta materia recur-
ri poteſt, ut in individuo relatis concordan. tra-
dit *Card. de Luc. de Serv. diſc. 43. ſub n. 7. §. Et ſi*
quæ difficultas, *Rocc. diſp. Jur. cap. 170. n. 22.*
Quod attinet ad Animalia, quidquid ſit de
prætenſione Monachorum, ut homines d. Caſtri-
novi nequeant depaſcere, niſi propria Animalia
pro eorum indigentia, excluſis aliis exteris affi-
datis, vel ad ſoccitam, vel ad mercaturam re-
tentis, ſi eſſemus in terminis paſcuorum com-
26 petentium ſolo jure Civico, ex tradit. per *Ot-*
ter. de Paſc. cap. 26. n. 18., *Card de Luc. de Serv.*
diſc. 40. n. 3., & 5., certum eſt, quod in themate
præſenti ceſſat quælibet difficultas poſt ſuperven-
tas concordias: nam claris verbis in illa inita de
an. 1577. non ſolùm datur facultas paſcendi, ſed
etiam affidandi ad beneplacitum omne genus
Animalium: Quamobrem non videtur hæſitan-
dum, quin liceat Communitati ultrà propria
animalia Incolarum alia extera affidare, ne alio-
quin verba d. Concordiæ adeò effrænata contra
27 propriam indolem reſtringantur, ſeù rema-
neant ſuperflua, quod non eſt dicendum, ut de
conſimilibus verbis recipientibus amplam ſigni-
ficationem in ſubjecta materia firmavit *Rot. in d.*
Viterbien. uſus paſcuorum 15. Mart. 1700. §. Et qua-
tenus cor. R. P. D. meo Muto. Proùt etiam cum
in dicta tranſactione excipiantur dumtaxàt Sues,
28 non eſt proindè facienda differentia ſpecierum
aliorum animalium, prætendendo, quod ſint
quoque excluſæ Capræ, cum regulare ſit in qua-
29 libet materia, quod exceptio firmat regulam
in aliis non exceptis, & inducit aliorum ſimilium
conceſſionem, ad *Text. in l. quæſitum §. deinceps*
ff. de fund. inſtruct., *Gloſ. in l. ſi quis fundum verb.*
præſtaretur ff. locat., *Alex. conſ. 3. nu. 2. lib. 2.*, &
conſ. 35. n. 20. lib. 4., *Spad. conſ. 55. nu. 28. lib. 1.*,
Rot. dec. 204. n. 9. par. 8., dec. 158. n. 5. par. 16., &
dec. 400. n. 8. par. 17., *dec. 9. n. 16. par. 19. recen.*
30 Sicquè in retentione omnis generis animalium,
exceptis Suibus, Communitas, & homines ſunt
manutenendi, ut concluſum fuit *in d. Viterbien.*
uſus paſcuorum §. fin. cor. R. P. D. meo Muto.
Demùm non obſtant, aut non ſunt præſentis
indaginis, quæ dicebantur ex parte Monacho-
rum, ſcilicet, quod ipſi nequeant frui uſu pa-
ſcendi eis promiſcuè conceſſo in Concordiis vi-
ciſſim initis, vel quia Prata particularium per-
ſonaram in loco Granicæ fuerunt ab irruptione
fluminis devaſtata, vel quia homines dicti Caſtri
reſtrinxerunt majorem partem Territorii ſæpi-
bus, dum Prædia redigerunt ad diverſam cultu-
31 ram ad effectum percipiendi uberiores fructus:
Undè illa vel ſunt in priſtinum reducenda, ex
allegatis per *Roc. diſp. Jur. cap. 168. n. 11.*, vel ſal-
tèm competit refectio damni, & intereſſe Mo-
32 nachis occaſione amiſſi paſcui in eiſdem bonis,
prout conſuluit idem *Roc. in ſeq. cap. 169. n. 24.*
Quoniam Communitati, cujus principalitèr
intereſt habere Jus paſcendi, viſæ ſunt ſuffragari
ſequentes reſponſiones, quarum prima eſt, quod
ſi in dd. Pratis Granicæ periit fortuitò ſubſtantia
33 rei, ad nihil Communitas tenetur, cum ipſa
ſentiat quoque damnum, ex quo impoſterùm
non poterit herbas vendere: Secunda eſt, quod
34 citrà culpam Communitatis, reſtricta fuerunt
alia terrena à particularibus hominibus, contra
quos cum ipſa reclamaverit in Congr. Bo. Reg.,
ſignum evidens, quod non conſenſit, & ulteriùs
ſufficit in hoc cum Petronio Arbitro reddere
Monaſterio voces ejus, cum tales mutationes
fecerint quoque Monachi in propriis prædiis, ex
ſupra animadverſis, ut quodammodò hujus ex-
ceptionis emiſſa ſagitta in ipſum retorta recidit
Sagittarium: Tertia eſt, quod uſus paſcuorum,
reſpectu Monaſterii videtur conditionalis, non
35 facta ſcilicet venditione herbarum à Commu-
nitate, ut in poſtrema tranſactione ibi = *non poſ-*
ſino paſcere con il loro beſtiame &c. nè far paſcere li
prati della Communità, tuttavolta che dalla Com-
munità ſaranno affidati, e venduti =. Quarta de-
mùm eſt, quod cum prædictæ exceptiones requi-
rant altiorem indaginem, rejiciendæ ſunt ad Ju-
dicium petitorium, nec admittendæ in præſenti,
36 ubi agitur in ſummariiſſimo poſſeſſorio ad for-
mam ultimæ tranſactionis, ſicque non poſſunt
retardare manutentionem, *Card. de Luc. de Ser.*
diſc. 28. n. 4., *Rot. apud Poſth. de Manut. dec. 181.*
n. 9., *cor. Bich. dec. 427. n. 19.*, & *in rec. dec. 785.*
num. 19. par. 18.
Et ità, utraque Parte, &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

FARFEN. JURIS PASCENDI.

Ven. 2. Julii 1702.

ARGUMENTUM.

Cum in Expeditione hujus Cauſæ hinc inde pro rata Victoriæ à partibus expoſtulata, nonnullæ orirentur difficultates, S. Rota demandavit Cauſæ Ex-

Expeditionem, extenſa hac brevi deciſione, qua ſublatis difficultatibus, in reliquis præſcribitur modus ſervandus in uſu paſcuorum, & nonnulla dubia peculiari examini reſervantur.

SUMMARIUM.

1 *Sacra Rota, quoties in expeditione Cauſæ occurrit aliqua difficultas, ſolet demandare cauſæ expeditionem, extenſa brevi deciſione.*

2 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem rejiciuntur in Poſſeſſorio Judicio.*

Et ad petitorium remittuntur. num. 3.

DECISIO LXXV.

Promulgata in hac Cauſa Deciſione ſub die 27. Mart. prox. præt., qua reſolutum fuit, dandam eſſe manutentionem, & reſpectivè obſtare tranſactionem utrique Parti collitiganti: Hodiè Communitas, & Homines Caſtri Novi ſupplicarunt pro expeditione ad formam reſolutionis captæ; Verùm Monaſterium, & Monachi S. Mariæ Farfen. annuebant d. expeditioni in partibus eis favorabilibus, & unico contextu expoſcebant novam Audientiam in aliis ſibi contrariis; DD.
1 tamen Mihi ordinarunt expeditionem Cauſæ, extenſa hac brevi Deciſione, ut moris eſt, quotiès occurrit aliqua difficultas, qua ſublata, poteſt Juſtitia ſuum ſortiri complementum, abſque alio diſpendio Partium in Judicio, quod de præſenti vertitur inter eas.

Nullum enim oriebatur dubium ſuper ea parte Deciſionis, ubi favore Monachorum conſtabilitum fuerat, competere manutentionem in Jure prohibendi, ne depaſcant Animalia in Reſtrictis, & Prædio ſingillatim expreſſis in Dec. §. *Et ſanè*, cum modificatione connotata in §. ſeq. Ulteriùs ſuper manutentione utendi ad eorum libitum herbis in Pratis Granicæ pro novem menſibus anni, paritèr deſignatis in Deciſ. §. *Rurſùs*; Ac denique, quod circa reliqua bona campeſtria Territorii nequeant immitti Animalia ad paſcendum, ubi fiunt Nundinæ, niſi per tranſitum, & quotiès Arua ſunt ſata, & niſi poſt recollectas ſegetes, alioſque fructus, ut ad intelligentiam trium Concordiarum, ſeù Tranſactionum, firmatum fuit in Dec. §. *Pro eruendo*, & §. *Quibus*.

Et quamvis Monachi prætenderent fuiſſe gravatos, quoad cætera firmata favore Communitatis, & gravamen deducerent ex non recta intelligentia ſecundæ Tranſactionis initæ de anno 1577., quæ dicebatur novata per tertiam Concordiam ſtipulatam de an. 1598.; undè ſicuti eis vigore hujus poſtremæ Concordiæ non fuerunt permiſſa alia Reſtricta, præter illa ſuperiùs deſignata: Ità ſimilia Reſtricta, facta à Particularibus Hominibus Caſtri, cenſeantur etiam eis prohibita, ne impediatur promiſcuus uſus paſcuorum in dicto Territorio ad formam primæ Concordiæ initæ de anno 1563., quæ etiam dat formam pro depaſcendis Animalibus.

Attamen DD. pro nunc, attenta natura Judicii poſſeſſorii, in quo verſamur, rejicientis exceptiones, quæ requiruntur altiorem indaginem,
2 ut præter alios in Dec. allegat., tradit *Rot. dec.* 188. *n.*9. *par.*7., *&* *dec.*215. *nu.*7. *par.* 10. *recen.*, & ut in quantum fieri poteſt, removeantur præjudicia; declararunt, Reſtricta facta à particularibus Hominibus poſt ultimam Concordiam, per quæ impeditur uſus paſcuorum, non ſuſtineri, & loca eſſe aperienda, ſine tamen præjudicio Juris paſcendi competentis Communitati Caſtri Novi, prout etiam aperiri debent Reſtricta Monachorum, ſi quæ facta fuerint poſt d. ultimam Concordiam, quam eiſdem Monachis obſtare dictum fuit in antecedenti Dec. §. *Hæc tamen*. Et quoad Animalia dixerunt, eſſe videndum in Judicio petitorio, quænam poſſint paſci, quomodò, & quo tempore; non refragantibus iis, quæ incidentèr, & in mero Judicio poſſeſſorio firmata fuerunt in Deciſione ſuper intelligentia ſecundæ Tranſactionis, & an hæc fuerit, necnè, in parte, & in partibus novata per tertiam, in qua explicitè ſicuti præſervatum fuit Jus paſcendi Tranſigentibus ad formam aliarum Concordiarum, ità ſuper his omnibus præſervarunt DD.
3 Jura Partibus Collitigantibus, deducenda meliùs in dicto Iudicio petitorio.

Et ità, &c.

R. P. D. CAFFARELLO.

FARFEN. JURISPASCENDI.

Ven. 27. Aprilis 1703.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi Jurispaſcendi danda eſt utrique parti ad limites poſſeſſionis, & in reſtrictibus hinc inde factis ad limites tranſactionis; quænam autem ſint reſtricta, & quomodo aperienda, ulteriori examini reſervatur.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio juriſpaſcendi probatur ex tranſactionibus.*
Ac ex depoſitionibus teſtium. ibid.

2 *Manutentio in poſſeſſione juriſpaſcendi debetur utrique parti ad limites poſſeſſionis*, & nu. 6, 7., & 9.
Ampl. ubi poſſeſſio non ſit controverſa. num. 12.

3 *Mandatum rotale de manutenendo expeditum con. formam deciſionum, tamquam exceſſivum eſt reformandum*, & num. 5.

4 *Nemo damnum ex beneficio debet reportare.*

8 *Tranſactio eſt religiosè obſervanda.*

10 *Religioſi non præſumuntur iniuſſe tranſactiones violantes aliorum jura.*

11 *Juspaſcendi conventum in tranſactione pro omnibus animalibus non excludit Sues.*

13 *Tranſactio non extenditur ad non expreſſa.*

14 *Tranſactio inita ſuper certis paſcuis non extenditur ad non expreſſa.*

15 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

16 *Privatis non licet reſtricta facere in præjudicium publici juriſpaſcendi.*

DECISIO LXXVI.

Vetus controverſia ſuper jurepaſcendi inter Ven. Monaſterium, & Monachos S. Mariæ Farfen. ex una, & Homines Communitatis Caſtri novi, Partibus ex altera, licèt tribus deſuper initis tranſactionibus extincta, nuper iterùm revivixit, & cor. R̃mo Decano diſputatum fuit, *An, & cui danda eſſet manutentio, ſeu potius obſtaret tranſactio, & dandam eſſe manutentionem hincindè*,

dè, & reſpectivè obſtare tranſactionem reſponſum fuit. Verùm cum in expeditione mandati de manutenendo ſenſerint ſe læſos homines Communitatis, & obtinuerint, Cauſam appellationis Mihi committi cum facultate manutenendi, quem de jure, dubitavi -- *An, & cui danda eſſet manutentio, & DD. dandam eſſe hinc indè juxta modum inferius exprimendum*, reſponderunt.

Conſtito enim tam ex depoſitionibus Teſtium,
1 quàm ex tranſactionibus in actis exhibitis de utriuſque Partis quaſi poſſeſſione, hinc indè Par-
2 tibus manutentio concedenda erat ad limites ſuæ poſſeſſionis, §. *Retinendæ Inſt. de interdict.*, & firmatum fuit in deciſ. Rmi Dec. 27.Mart.1702., §. *Cum enim*.

Et licet Monaci eorum quaſi poſſeſſionem prohibendi Juſpaſcendi in Prædio *della Palombara*, & illius reſtrictis factis de an.1598. probarent ex tranſactione celebrata eodem anno, & ad cujus formam illis conceſſa fuerat in deciſione ſuprad. Rmi Dec., tamen in expeditione mandati de manutenendo, cum illam extenderint ad reſtricta *in quavis Territorii parte facta à dd. Monacis, eorumque bonis in quovis loco ſitis, & poſitis, ubi plantaverint vites, olivas, aliaſque arbores fructiferas, & ſignantèr in loco* detto la Palombara *cum omnibus ejuſdem Prædii adjacentiis, juribus, pertinentiis, & dependentiis, &c.*, quod nullibi in deciſionibus cor. Rmo Decano editis fuerat dictum; Ideò manutentionem Monacis ſolùm concedendam in d. Prædio *della Palombara*, & illius reſtrictis factis de an.1598. tantùm ad formam d. deciſ. arbitrati ſunt, cum tale manda-
3 tum, utpotè contra formam deciſionum emanatum ſit, & inutile, & exceſſivum, & ideo reformandum, ut dictum fuit *in Rom. Teſtamenti cor. R.P.D. Anſaldo Ven. 14. Mart.1698. §. Et ſanè*, cum ibi allegatis, *dec.146. n.3. par.19. rec.*

Eodem vitio laborare viſum fuit idem mandatum in ea parte, in qua conceditur Monaſterio manutentio in jure prohibendi hominibus Communitatis, ne poſſint immittere ad depaſcendum animalia in locis campeſtribus liberis, & apertis, ſive ſint de dominio Monaſterii, ſive aliorum privatorum in loco, ubi fiunt nundinæ Farfenſes, niſi per tranſitum, & dummodo non pernoctent; Cum enim in tranſactionibus appareat, fuiſſe tantummodo deductum, quod liceret Monacis prohibere hominibus Communitatis, ne immitterent ad depaſcendum animalia in loco proprio Monaſterii, in quo celebrari conſueverunt nundinæ, non autem, in bonis privatorum, in quibus commoditatis gratia Mercatores locum nundinarum extendunt; Nec tale quid firmatum fuerit in deciſ. Rmi Decani §. *Quibus ſic*: redoleret enim maximam iniquitatem, quod aliquis gratificandi cauſa Mercatoribus confluentibus ad nundinas proprio jure caderet depaſcendi ſua bona, in Monacos trans-
4 ferret, & injuriam, & damnum ex beneficio reportaret; Ideoque reformandum mandatum
5 etiam in hac parte cenſuerunt, & dandam ſolùm eſſe manutentionem Monaſterio prohibendi,
6 quod animalia pernoctent in loco nundinarum, ad ipſum ſpectante, non autem in bonis privatorum ad formam tranſactionis an.1598.

Dandam etiam manutentionem utrique Parti depaſcendi in Pratis Granicæ, diſtinctis tamen temporibus, ſcilicet à feſto Dedicat. S. Michaelis Archangeli in menſe Septembr. uſque ad feſtum SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli in menſe Junio
7 Monaſterio; in reliquis verò tribus menſibus an. hominibus Communitatis ad formam tranſa-
8 ctionum, quæ omninò veniunt religiosè ſervandæ, *Arguel. dec.791. nu.4.*, *Bich. dec.269. nu.7.*, ut firmatum fuit in d. deciſ. Reverendiſs. Decani §. *Rursùs*.

Quo verò ad Campeſtria poſt recollectas ſegetes, & fructus cenſuerunt, dandam eſſe manutentionem Communitati, non ſolùm illa depaſcendi cum propriis animalibus, ſed etiam cum
9 exteris ab ipſa affidatis, cum appareat ex litera tranſactionis an.1575., & firmatum fuerit coram Reverendiſs. Decano in ſupradicta deciſione §. *Quibus ſic*.

Nec ex aliquibus Inſtrumentis locationum à Monacis exhibitis jus Communitatis interrumpi valet, cum illa ad bona Monaſterii referenda
10 ſint, cum ſit inveriſimile, quod Monaci pietatis Cultores, tranſactiones violantes aliorum jura invadere voluerint.

Neque ex generali facultate, & beneficio Campeſtria ſegetibus, & fructibus vacua depaſcendi
11 excludendi ſunt Sues, dum tranſactiones non reſiſtunt, cum in illis de omnibus indefinitè ſit ſermo, ut videre eſt *in Sum. Comm. n.2.*, & 3.,
12 & aſſiſtat factum non controverſum Communitati, quo caſu manutentio venit concedenda *Poſth. obſerv.42. n.8.*, & 9. cum aliis ibi allegat. *Pamph. dec.79. n.10.*

Minus obſtat, quod in tranſactione ann.1577. fuerit conventum -- *Che d. Communità, & huomini di Caſtelnuovo poſſino vendere liberamente le dd. erbe di d. riſerva, & affidarvi ad ogni loro be-*
13 *neplacito ogni ſorte di beſtiami, eccetto li Porci* --. Quia cum conventio fuerit inita ſuper particu-
14 laribus paſcuis *della riſerva*, non debet ad non expreſſa extendi, cum exceptio firmet regulam,
15 ad *Text. in l. quæſitum §. Denique ff. de fund. inſtr.*, *Arguel. dec.43. n.2.*, *Nin. dec.54. n.4.*

Demùm utrique Parti dandam manutentionem depaſcendi in reſtrictis, hinc indè factis, poſt tranſactionem an.1598., cum in illa ſolùm præſervata legantur reſtricta tempore tranſactionis facta, ſolùm illa debent eſſe immunia à jure paſcendi. Quæ autem poſt d. tranſactionem facta ſunt, utpotè impeditiva publicæ utilitatis veniunt aperienda, cum Privatis non liceat reſtri-
16 ctus facere in propriam utilitatem, & everſionem publ. juriſpaſcendi, ut ex *l. Preces C. de ſervit., & aqu.*, firmat *Cephol. de ſervit. ruſt. Præd. cap.9. n.40. verſ. aut vult. reducere*, *Rocc. Diſput. jur. ſel.168. num.7.*

Quæ autem ſint reſtricta facta poſt traſactionem ſæped., itaut veniant aperienda particulari diſputationi DD. reſervarunt.

Et ità, utraque &c.

R.P.D.

R. P. D. CAFFARELLO.

FARFEN. JURISPASCENDI SUPER RESERVATIS.

Lunæ 22. *Junii* 1705.

ARGUMENTUM.

Cum in præced. deciſ. reſervatum fuerit peculiari examini, quomodo reſtricta ſuper jurepaſcendi eſſent facienda, & aperienda; in hac deciſione reſolvitur eſſe aperienda, juxta modum in ipſa expreſſum.

SUMMARIUM.

1 *Reſtricta facere in præjudicium juriſpaſcendi nemini licet.*

Et facta ad formam tranſactionum, quomodo ſint aperienda. n.2., 12.

3 *Prędiorum Domini poſſunt illa ad culturam reducere ubi ſervitus juriſpaſcendi conventa non eſt toto anni tempore.*

Et clauſuras facere cuſtodiendorum fructuum cauſa. & num.4.

5 *Bona ſua muro vallare cuilibet eſt permiſſum.*

Decl. dummodo tempore conventi paſcui pateant animalibus ad depaſcendum. num.6.

7 *Juriſpaſcendi in præjudicium innovata ſunt in priſtinum reducenda.*

Lim. num.8. – *Ampl. Limit.* n.11.

9 *Actiones ſuas remittenti non eſt ad eas dandus regreſſus.*

10 *Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non debet.*

DECISIO LXXVII.

Dictum fuit die 27. Apr. 1703. cor. Me, dandam eſſe manutentionem utrique Parti depaſcendi in Reſtrictis hinc indè factis poſt tranſactionem an. 1598., & reſervata particulari diſputationi cognitio, quæ nam ſint reſtricta hinc indè facta poſt tranſactionem, ita ut ſint aperienda; Quare in præſenti Audientia propoſui Dubium – *Quæ, & quomodo reſtricta ſint aperienda hinc inde* – quæ eſſe aperienda juxta modum DD. cenſuerunt.

Cum enim Judex à Sac. Rota ſubdelegatus, in faciem loci recognoverit Reſtricta facta tam à Monacis, quàm ab Hominibus Caſtri Novi, & Periti ab illo electi retulerint tempus, quo dd. reſtricta facta fuerunt, ideòque conſtet, quæ Bona poſt tranſactionem an. 1598. fuerint reſtricta hinc indè, pro effectu manutentionis hinc indè conceſſæ, ſunt aperienda ea reſtricta, quæ in Judiciali peritia dicuntur facta poſt tranſactio-
1 nem, cum illa facere in præjudicium Juriſpaſcendi utrique parti non licuerit, *l. ſi Domus ſua verſ. quoad ſtillicidium ff. de ſerv. urb. præd.*, *Cravet. conſ.* 4. *n.*6., *Panimol. dec.*25. *adnot.*2. *n.*30.

Quomodò autem reſtricta ſint aperienda DD. cenſuerunt, eſſe aperiendam Januam, ita ut tempore, quo eſt permiſſum, juxtà tranſactio-
2 nem anni 1598. Animalia ad depaſcendum immittere liberè poſſint, non autem per omnimodam ſepis extirpationem, qui eſt modus, quo ea eſſe adaperienda DD. reſponderunt.

Siquidem cum non fuerit ſtipulata ſervitus juriſpaſcendi toto an. tempore, ſed ſolùm *nel tem-*
3 *po non proibito, e che non ci ſono frutti*, Domini fundorum potuerunt illos reducere ad culturam, ut latè probat, argumento *l. p.* §. *De eo opere*, §. *Item ait aquam ff. de aqu. pluv. arc.*, *juncta l. in re mandata C. mand.*, *Cepol. de ſerv. ruſt. præd.*
4 *cap.*9. *n.*40. *verſ. niſi ſervitus*, & conſequenter Clauſuras conſtruere cuſtodiendorum fructuum
5 cauſa, cum quilibet poſſit ſua Bona muro vallare, *l. ſi per Provincias C. de Ædif. privat.*, *Panimol.*
6 *dec.*25. *adnot.*2. *n.*25., dummodò tempore conventi paſcui pateant Animalibus ad depaſcendum.

Non obſtat, quod pro effectu manutentionis
7 in poſſeſſione depaſcendi ſint extirpandæ ſepes, & cæſis arboribus, & vitibus ad antiquam formam Bona reducere, cum non licuerit faciem Bonorum immutare in præjudicium Juriſpaſcendi.

Verum animadverterunt DD., quod hæc reductio ad culturam facta fuit ſcientibus, patientibus, & conſentientibus tàm Monacis, quàm Hominibus Communitatis, cum neutri reclamaverint, cum ſepibus Bona circumvallaren-
8 tur, & utrique Bona ſua ad clauſuram reduxerint, & iſto caſu non poteſt agi ad demolitio-
9 nem operis, quia remittentibus actiones ſuas non eſt dandus regreſſus, *l. Quæritur* §. *Si Vendi-*
10 *tor ff. de Edil. edict.* per regulam, quod ſemel placuit, *de reg. Jur. in* 6., *Cepol. de ſer. ruſt. præd. cap.*9. *n.*44., quod procedit etiam ſi non conſen-
11 ſerint, ſed ſciverint, & paſſi fuerint reduci Bona ad culturam, ut firmat idem *Cep. loc. citat.*

Quare conſultum DD. putarunt utriuſque Partis commodo, demandando in clauſuris Januarum capacium aperitionem, per quas pateat liber acceſſus, & receſſus Animalibus tempori-
12 bus permiſſis, nempè poſt recollectos fructus, ad formam tranſactionis ad paſcendum immiſſis, & fructuum cuſtodiæ cum clauſura earumdem Januarum, ut tempore, quo fructus pendent, poſſint cuſtodiri.

Et ita, utraque &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA SEU NULLIUS SUPER BONO JURE.

Lunæ 3. *Aprilis* 1701.

ARGUMENTUM.

Jus repartiendi, ſtirpandi, paſcendi, & ſpicandi præſumitur Communitati Emphyteutæ conceſſum ex longæva, & inveterata conſuetudine, maximè ubi de reſervatione favore Dñi directi nedum ullum affertur documentum, ſed potius illud excluditur ex circumſtantiis in dec. ponderatis.

SUMMARIUM.

1 *Judex ſecundæ inſtantiæ poteſt judicare ſuper omnibus iis, ſuper quibus pronunciavit Judex primæ inſtantiæ.*

2 *A facilioribus eſt incipiendum.*

3 *Manutentio in poſſeſſione prohibendi jus lignandi, & cogendi Communitatem ad expurgandos foveos debetur docenti de ſua poſſeſſione, & bono jure.*

Obſer-

Obſervantia tollit omnem dubietatem. ibid.

4 *Emphyteuta ex longiſſimo tempore poteſt acquirere libertatem faciendi repartitionem in bonis Emphyteuticis abſque conſenſu Dñi directi*.

Ampl. ubi de nulla reſervatione conſtat. n.6.

Et ex quibus talis reſervatio excludatur.n.7.8.,& 9.

5 *Poſſidens ex longiſſimo temp. poteſt allegare meliorem titulum de mundo*.

9 *Facultatis reſervatio excluditur, ex quo illa numquam fuit ad actum reducta*.

10 *Capitula carentia die, & anno, & a nemine ſubſcripta, tamquam informia attendi non debent*.

*Ampl.*1. *etiam ſi ab Archiviofuerint extracta*.n.11.

*Ampl.*2. *ubi eadem Capitula remanſerint ineffectuata*. num.13.

13 *Archivium non dat robur Scripturis informibus*.

14 *Capitula ex actibus poſtea emanatis interpretationem recipiunt*.

15 *Abbas Comendatarius non poteſt impugnare factum ſuorum anteceſſorum*, & num.27.

Nemo contra factum proprium, & ſuorum Auctorum venire poteſt. ibid., & n.27.

16 *Jus extirpandi agros ſpectat ad eum, ad quem pertinet cultura bonorum*.

17 *De correlativorum natura eſt, ut unus ſtare non poſſit ſine alio*.

18 *In correlativis diſpoſitum in uno cenſetur diſpoſitum in altero*.

19 *Jus lignandi, & extirpandi in quibus conſiſtat*.

20 *Ex diverſis non fit illatio*.

Ampl. ubi concurrit diverſa ratio. ibid.

21 *Paſcua, & herbæ ſpectant ad Emphytentam, qui pro illis certam annuam ſolvit reſponſionem*.

22 *Scriptura contra producentem plenè probat*.

Ampl. etiam ſi producta fuerit per compulſum, & in parte, & partibus. num.23.

24 *Clauſula* in parte, & partibus *in productione appoſita nil operatur, ubi Scriptura producitur pro fundamento intentionis*.

Producens Scripturam cenſetur illam confiteri in totum, ibid.

25 *Jus ſpicandi, ex quibus probetur competere Communitati*.

26 *Officialis, ſive miniſter non præſumitur permiſiſſe, ut Dño præjudicium inferreretur*.

28 *Liber ſcriptus per Miniſtrum Abbatis Commendatarii non probat con. Communitatem*.

Ampl. ſi ſit erroneus, & ineffectuatus. n.29.

29 *Liber erroneus, & ineffectuatus non eſt attendendus*.

DECISIO LXXVIII.

INcumbens, qua par eſt, & ſolet vigilantia Eminentiſs. D. Card. Laurentius de Alteriis rectæ adminiſtrationi bonorum Eccleſiaſticorum, quæ habet in ſui favorem commendata, dubitans id non obtinere quoad Tenutam Ramiani, quæ inter Communitates Terræ Pontiani, & Terræ S. Ediſtii pro æquali in duas partes ad culturam diviſa eſt ſub directo dominio Abbatiæ S. Andreæ in Flumine auctoritate Apoſtolica unitæ alteri SS. Vincentii, & Anaſtaſii ad Aquas Salvias, Trium Fontium nuncupatæ, ut non controvertitur, cujus eſt Commendatarius idem Eminentiſs. de Alteriis, dubitans, inquam, nè ex arbitraria repartitione d. portionis Tenutæ ſpectan. ad Communitatem Terræ Pontiani inter poſſidentes d. Terræ oriretur præjudicium juribus Abbatiæ, mandavit publicari Edictum prohibitorium, nè abſque licentia, & aſſenſu ejuſdem Em. Abbatis fieret repartitio prædicta.

Habito recurſu per mox d. Communitatem ad Sac. Congr. Bo. Reg. remiſſaque per Auditorem Em. Signaturæ Juſtitiæ Præfecti cognitione hujus controverſiæ ad A.C., & deputato de communi conſenſu R.P.D. Petra, ejus Locumtenente, iſte attenta judiciali ſuſpenſione petitorii facta per Communitatem, decrevit in ſummariiſſimo manutentionis remedio, manutenendam eſſe d. Communitatem in poſſeſſione colendi, & ſerendi tenutam Ramiani, necnon faciendi repartimentum Terrarum d. Tenutæ, necnon Juriſpaſcendi, ſpicandi, & extirpandi in locis ejuſdem Tenutæ, ſolitis ad colendum, pro faciliori cultura ejuſdem.

Provocavit ab hoc Decreto Em. Abbas ad Signaturam Juſtitiæ, quæ cum mihi Commiſſionem non alitèr direxerit, quàm ſine præjudicio legitimæ executionis, ideò ad formam ejuſdem Commiſſionis, duobus ſubſcriptis dubiis, altero ſuper bono Jure, & altero ſuper manutentione, cum utrumque propoſuerim DD. meis in hodierna Audientia, quemadmodum in præſenti reſponſum habui, *conſtare de bono jure Communitatis, juxtà modum hìc exprimendum*, ita relativè ad bonum jus, dictum fuit, *dandam eſſe manutentionem juxta eumdem modum*, ut in alia hodierna deciſione, deſuper extenſa.

Et licèt enunciatum Edictum, quod dedit Cauſam liti, nil aliud compræhenderet, quàm actum repartitionis non aliter faciendæ, quàm de licentia, & conſenſu Emin. Abbatis *Summario ejuſd. n.*12., nihilominùs cum Judex primæ inſtantiæ, non ſolùm decreverit ſuper libertate d. repartitionis, ſed etiam ſuper aliis actibus in favorem Communitatis, ut ſupra fuit enunciatum, ideò cum ſuper iſtis, & cæteris etiam concernentibus culturam hujus Tenutæ, Partes

1 hinc indè propria jura deduxerint, meritò Patres ſuper omnibus reſpondere cenſuerunt hìc, ubi agebatur de cognitione negocii principalis.

Quo in ſex partes diſtributo, videlicèt ſuper jure faciendi repartimentum, paſcendi, ſpicandi, extirpandi, lignandi, & excavandi foveas, incipiendo à facilioribus, juxta monitum *Imperat*. §. *His igitur Inſt. de Juſt., & Jur.* DD. re-

2 ſponderunt in favorem Emin. Abbatis quoad jus lignandi, & quoad alterum excavationis, ſive expurgationis fovearum, non ſolùm quia clara ſunt capitula inita de tempore rec. mem. Card. Farneſii Prædeceſs. Commendatarii, videlicèt quoad foveas ibi — *Siano obligati tenere tutti netti li foſſi maeſtri di d. Tenuta, farvi tutti quelli foſſi baſtardi, &c. Sum. Em. Abb. n.6. lit. B.*, & quoad prohibitionem lignandi ibi - *Siano tenuti non tagliare legname di neſſuna ſorte, &c. tanto di legname groſſo, quanto minuto, &c. Sum. ibid. lit. D.* Verùm etiam quia doctum fuit per Emin. Abbatem ſuper his duobus, capitula eſſe in viridi obſervantia, ut deponunt Teſtes *d. Sum. n.*17., quo

3 caſu ſicuti hæc obſervantia elidit quamcumque dubietatem, *Rot. dec.*483. *num.6. cor. Royas, deciſ.*1073. *n.7. cor. Seraph., & in Rom. Caſtri Orciani* 16. *Jan.* 1679. §. *Dum maximè cor. bo. me. Bourlemont*. Ita ob eamdem rationem quoad hæc duo capita, Communitas ipſa dabat manus victas.

Quo verò ad alias quatuor partes, videlicèt
ſuper libertate faciendi repartitionem Tenutæ
ad colendum, & ferendum ſuper jure extirpan-
di, paſcendi, & ſpicandi, viſum eſt DD. non
alitèr poſſe reſpondere, quàm in favorem Com-
munitatis.

Diſtinctè enim procedendo, quoad libertatem
faciendi repartitionem independentèr ab Emi-
netiſs. Commendatario, ea reſultare viſa eſt à
longiſſimo tempore, juxtà quod docuit Com-
munitas, ſemper ſecutam fuiſſe diſtributionem
hujus Tenutæ ad illam colendam, & ferendam
4 abſque ulla participatione Abbatis, *in Summar.
ſuper altero dub. n.1.*, Ex quo tàm longo tempo-
ris lapſu optimum jus ſuper hoc puncto reſultat
Communitati, quæ valet quemcumque melio-
5 rem titulum allegare, ut generalitèr, *Rot. coram
Burat. dec.673. n.5., dec.709. n.11. par.18., de-
ciſ.152. n.2., & dec.251. n.31. par.19. rec.*, & ad
rem noſtram, *Rot. dec.17. n.2. cor. Mantic., de-
ciſ.277. n.1., & dec.393. n.5., & ſeqq. cor. Priolo,
Add. ad dec.14. n.35. par.3. rec.*

Attento præſertim, quod ſi hujuſmodi jus re-
partiendi hanc Tenutam non eſſet liberum, ſed
ſpectaſſet quoque ad Abbatiam, utique illud ſibi
præſervare non omiſiſſet Abb. Regularis S. Pauli
an.1540. tempore, quo uti ejuſdem Tenutæ Do-
minus illam inter utramque Communitatem di-
6 viſit mediante laudo, de quo *Sum. Comm. ſuper
præſenti dubio num.1.* de eo mentionem feciſſet
7 bo. me. Garzadorus in concordia per ipſum pe-
racta an.1610. tamquàm Viſitator ſpecialitèr
deputatus à cl. me. Card. Aldobrandino, tunc
temporis hujus Abbatiæ Commendatario in ea
parte, in qua enunciavit hujuſmodi Tenutæ di-
viſionem, ibi — *la Tenuta di Ramiano è diviſa in
due parti, una alli Ponzaneſi, l'altra alli Santoreſte-
ſi, d. Sum. n.4.*

In affictu reddituum, & proventuum hujus
Tenutæ facto de an.1663. per bo. me. Lauren-
tium Gavottum Domus Præfectum cl. me. Card.
8 Barberini, tunc Abbatis, ubi dictum fuit — *Che
le Communità aſſegnino li Terreni di Ramiano alli
Lavoratori, che a.eranno bovi, d. Sum. n.7.* addi-
tum profectò veriſimilitèr fuiſſet *cum aſſiſtentia
Miniſtri Abbatis*, vel aliis æquipollentibus ver-
bis, ex quibus jus, ſi quod eidem competiiſſet,
9 extitiſſet præſervatum. Et denique aliquis fuiſ-
ſet actus, in quo Abbas hanc modò ab eo præten-
ſam repartiendi facultatem ad actum reduxiſſet;
ut in ſimilibus animadverſum fuit *dec.628. n.22.
& ſeqq. par.18. rec.*

Neque obſtare viſa ſunt, aut Capitula, quæ
inita ſupponuntur tempore, quo hanc Abbatiam
in Commendam retinebat cl. me. Card. Farne-
ſius, in quibus prætenditur jus hujuſmodi repar-
titioni fuiſſe Abbatibus præſervatum cum verbis
ibi — *Item che la Communità, ò Lavoratori di Pon-
zano ſiano obligati la ſopradetta Tenuta di Ramiano
aſſegnata li lavorar ogn'anno ſecondo la diviſione, che
farà Maſtro Cecco Fattore, Sum. Em. Abb. num.6.
lit. A.*, Aut ratio, propter quam eadem reparti-
tio fieri non poſſit abſque conſenſu, & ſcientia
Abbatis, fundata in eo, quod cum ipſe citra con-
troverſiam conſequi debeat ex tota Tenuta
quartam partem fructuum, hinc æquum, & ju-
ſtum ſit, ut etiam ſciat, in quas perſonas cultura
repartitur, cum, & ipſi interſit eamdem reparti-
tionem fieri in perſonas magis aptas, & idoneas,
ut exindè pinguiorem quotam fructuum per-
cipiat.

Quo enim ad Capitula, ultrà quod illa carent
die, menſe, & anno, à nemine ſunt ſubſcripta,
& neſcitur, cum quibus perſonis ſint inita, undè
10 meritò ad hunc effectum probatorium non ſe-
cus, ac omnes informes ſcripturæ attendi non
poſſunt, *Gen. de ſcript. priv. lib.1. qu.3. num.12.,
Rot. dec.193. n.2. cor. Caval., dec.85. n.2. cor. Coc.,
dec.40. n.12. cor. Ottbob., & dec.318. num.20., &
dec.367. n.7. par.17. rec.* etiamſi extracta fuerint
11 ab Archivo Abbatis, quod robur tribuere ne-
quit ſcripturis informibus, *Corn. conſ.142. n.6.
12 lib.3., Add. ad Burat. dec.667. num.18., Rot. de-
ciſ.41. n.3. par.1. cor. Veral., dec.193. n.3. coram
Caval., dec.318. n.22. cor. Priol., dec.403. num.2.
cor. Emer. jun., & dec.628. n.6. par.18. rec.*

Accedit ulterius, quod cum doctum non fue-
rit, nec Magiſtrum Ceccum (qui Miniſter Ab-
batis ſupponitur) enunciatam diviſionem feciſſe,
13 nec alium pro eo, ſuccedit conſequentèr, quod
eadem Capitula, ſaltem in hac parte, effectum
prætenſum à Defenſoribus Abbatis nequaquam
habuerint, atque ideo uti deſtituta ſubſecuta
obſervantia, meritò in præſenti rejicienda ſint,
*Rot. dec.272. nu.4., cor. Pen., dec.1279. num.11.
cor. Emer. Jun., & d. dec.628. n.9., & n.27. verſ.
adminiculum par.18. rec.*, & hinc neceſſariò in-
ferendum pro vera illorum intelligentia, quod
verba illa — *ſecondo la diviſione, che farà Maſtro
Cecco* — referenda ſint ad diviſionem totius te-
nutæ inter utramque Communitatem exequen-
dam, & ad actum perducendam per Magiſtrum
Ceccum, quotieſcumque opus eſſet ad illam
devenire, numquam autem de annuali reparti-
mento liberè faciendo per Communitatem Pon-
tiani inter ejus homines, nè aliàs diſſonantia,
& quidem maxima oriatur inter ſubſecutam ob-
14 ſervantiam, & ipſa Capitula, quæ in dubio ex
actibus ex poſt emanatis interpretationem de-
bent recipere, ad firmata per *Rot. dec.969. n.58.,
& ſeqq. par.5., dec.185. n.11. par.19. rec., & de-
ciſ.265. n.69., & ſeqq. cor. Ottbob.*

Quo verò ad objectam rationem præjudicii
Abbatis, eadem ceſſare viſa eſt ex eo, quia ubi
particulares homines Terræ Pontiani non co-
lant eo meliori modo ratam hujus Tenutæ ipſis
in repartitione obventam, damnum emandari
debet per Communitatem, quæ ſemper Abbati
tenetur ſolvere quartam partem fructuum to-
tius Tenutæ, ſivè colatur, ſivè non, acſi eadem
in totum optima cultura inſtructa fuiſſet; Undè
ex his ceſſare viſa eſt quæcumque ratio præjudi-
cii, quodque magis eſt apparuit comprobatum
ex facto Eminentiſs. Abbatum pro tempore, qui
ſemper proteſtati fuerunt contra Communita-
tem pro habenda integra quarta, numquam ve-
rò, vel contra particulares homines, ſive pro
illa obtinenda, ſive ſuper repartitione minus ju-
ridicè confecta, *Summ. Comm. n.6.* juncto *Summ.
Replicat. num. unico.* Quapropter contra factum,
15 & ſuorum Auctorum, & proprium venire non
poteſt Emus Abbas, ad vulgat. *Text. in cap. quod
ſemel de reg. jur. in 6., & in l. cum à matre C. de
rei vindic.*

Hinc tranſeundo ad ſecundam partem con-
troverſiæ videlicèt juris extirpandi, hoc facilius
tribui

tribui debuit Communitati, cum hic actus ne-
16 ceſſariò conſequatur ad bonam culturam, ne
triticum ſuffocetur à Zizania, hic data obliga-
tione in Communitate elaborandi ad bonam
culturam in hac Tenuta, ad favorem ejuſdem
Communitatis adjudicandum etiam erat Jus ex-
tirpandi, ſine quo cultura non poſſet eſſe bona,
17 juxta naturam correlativorum, quorum unum
non poteſt ſtare ſine altero, itaut diſpoſitum in
18 uno habetur pro diſpoſito in altero, argumento
Text. in l. final. C. de accept., l. 1. C. de Tranſaction.,
& notata per *Felin. in probem. Decret.* §. *Grego-
rius n.4., & ſeqq., Surd. conſ. 34. n.26., & conſ. 150.
n.120., & dec. 218. n.10.*, ac alibi paſſim.

Neque poterant obſtare verba in favorem
Emi Abbatis relata, ubi de jure lignandi — *che
non ſi poſſano tagliar legni groſſi, ne minuti* — quia
19 ea intelligenda ſunt de lignis magnis, vel par-
vis, quæ ſunt in fructu; extirpatio autem cadit
ſuper iis virgultis, quæ fundum ſuffocant potiùs,
quàm illum fructiferum reddant, undè, & à di-
20 verſis, & ex diverſitate rationis argumentum
elici nequit, *l. inter ſtipulantem* §. *Sacram ff. de
verb. oblig.*, *l. naturaliter 12.* §. *fin. ff. de acquir.
poſſeſ., Gratian. diſcept. cap. 516., n.6., & cap. 524.
num. 58.*

Tertio loco apparuit bonum Jus Communita-
tis, quoad paſcua; cum enim pro illis eadem
Communitas ſolvat Em. Abbati ſcuta 50. annua
pro medietate iſtius Tenutæ Ramiani, ſibi ſpe-
ctante, ſequitur, quod ſoluta hac reſponſione, de
21 reliquis herbis, & paſcuis remaneat libera,
& utilis domina, *l. ſi apes 26. ff. de furt.*, *Angel.
Aret. conſ. 23. n.14., Surd. deciſ. 97. n.3., & ſeqq.*,
Burat. dec. 575. n.4.

Non relevante, quod ex Tabella Communi-
tatis doceretur eamdem ab herbatico retrahere
annuatim ſc. centum quinquaginta, *ut ex Sum-
mar. Emi Abb. n.11.*, inferentes ex hoc Defen-
ſores Abbatiæ illam eſſe quodamodò læſam, quia
penſio prædicta, quam retrahit Communitas,
non eſt ex ſola Tenuta Ramiani, ſed ex tota her-
ba *della Riguardata*, omnes alias herbas Terri-
torii complectente, ut ex lit. ejuſdem Tabellæ,
d. Summ. Abbat. n.11. quæ quidem tabella con-
tra Em. Abbatem plenam facit probationem,
cum fuerit per ipſum producta. *Amat. dec. Marcb.*
22 *50. n.27., Gregor. dec. 238. nu.5. ibique, Add.
n.15.*, etiamſi productio facta fuiſſet cum ſolitis
clauſulis *in parte, & partibus, vel per compulſum*,
23 & ſimilibus quæ nihil operantur ubi, prout in
præſenti producitur ſcriptura pro fundamento
ſuæ intentionis, quam in totum conſetur confi-
24 teri is, qui illam produxit, *Add. ad Pamphil.
dec. 225. n.14., Rot. dec. 476. n.43. cor. Dunozett.
Iun., dec. 164. n.12. cor. Bich., dec. 264. n.9. cor.
Celſ., & in Toletana Iuriſdictionis ſuper pertinen-
tia Eccleſiarum 6. Iunii 1689.* §. *1. cor. Rmo Dom.
meo Dec., & in Avenionen., ſeu Vaſionen. Primo-
genituræ 25. Jun. 1700.* §. *Nec dicto cor. bon. mem.
Iacom.*

Deſcendendo tandem ad quartum, & ulti-
mum jus ſpicatici, illud pariter Communitati
tributum fuit, quia etiam quoad iſtud fuit do-
25 ctum per Communitatem ſæpius ad extinctio-
nem Candelæ fuiſſe deliberatum, *Summ. Comm.
ſup. altero dubio num.2., & 5.*, præſertim cum
ſemel etiam de illa diſpoſuerit in præſentia cu-
juſdam Franciſci, qui erat actu Vicarius Abba-
tis in Terra Pontiani; *Summ. Comm. n.3.*, quem
veriſimile non eſt tam oſcitantem fuiſſe, ut ju-
26 ribus Abbatis præjudicium inferri permiſerit,
ut in propoſito animadvertit *Rot. in Reatina Iu-
riſd. 5. Febr. 1700.* §. *Nec pro effectu, circa fin. cor.
R.P.D. meo Priolo, & 20. Iun. prox. præt.* §. *Po-
tiſſimè cor. R.P.D. meo Lancet.*, redeunte ſemper
illa potiſſima animadverſione, quod cum Abba-
tes pro tempore ultra quartam partem frumenti
27 de tempore recollectionis ſemper, & nunquam
ulterius petjerint, ita neque in præſenti ſuper
hac nova prætenſione exaudiendus ſit modernus
Abbas, *Rot. dec. 41. num. 11. cor. Cer., & dec. 83.
n.14. par. 16. rec.*

Neque adversùs præd. in favorem Commu-
nitatis firmata, viſum fuit poſſe attendi alterum
objectum complexivum utriuſque juris, ſpicæ
videlicet, & Herbatici propoſitum per Defenſo-
res Em. Abbatis ex particula cujuſdam libri, da-
ta in ejus *Sum. n.5.*, ubi habetur — *il qual herbatico,
e ſpicatico lo può godere d. Abbazia, ed alienarli à
chi gli pare, e piace* —. Etenim d. liber, uti factus
à quodam Miniſtro Card. Aldobrandini, tunc
temporis hujus Abbatiæ Commendatarii abſque
28 conſenſu, & aſſenſu Communitatis, profecto
nullam fidem facere poteſt pro Abbatibus ad-
verſus Communitatem ipſam, ad *Text. in leg.
exemplo C. de prob.*, *Jaſ. in l. admonendi num. 81.
verſ. 5. limit. il ſecondo ff. de jur. jur., Rot. dec. 689.
n.5. cor. Manzan., & dec. 119. n.5., & 6. part. 16.,
& dec. 347. n.12. par. 19. rec.*

Præſertim quia immediatè poſtquam fuit con-
ditus, & ſemper ſucceſſivè uſque ad moderna
tempora de utroque jure, herbatici ſcilicèt, &
ſpicæ liberè diſpoſuit Communitas, numquam
autem Abbas pro tempore, ut ſupra dictum eſt,
undè liber prædictus uti manifeſtè erroneus, &
29 & ineffectuatus, eo minùs venit attendendus,
*Rot. dec. 2214. n.10., & 11. cor. Cocc., deciſ. 126.
n.10., & 12., & dec. 359. n.12. par. 9. rec., Add.
ad Greg. dec. 89. lit. B.*

Et licèt omnia ſupradicta fuerint deducta per
Communitatem Terræ Pontiani non ſolùm ad
firmandum proprium bonum jus, ſed etiam in
qualitate Coloniæ perpetuæ, ad quem effectum
etiam ſatis urgere poterant, nihilominus cum è
converſo pro parte Em. Abbatis ad excluden-
dam hanc qualitatem Coloniæ perpetuæ, datum
fuerit in ejus *Sum. n.2.* unum laudum factum
per quemdam Abbatem Regularem Ord. S. Be-
nedicti de tempore, quo hæc Tenuta ſpectabat
ad Monaſterium S. Pauli extra, & propè muros
Urbis, in quo facta diviſione hujuſmodi Tenu-
tæ pro una medietate Communi Terræ Pontia-
ni, & pro altera Terræ S. Ediſtii, dicitur in eo-
dem, quod portio Communitatis, non acquie-
ſcentis detur ad colendum Civitati Caſtellanæ,
ea reddita ratione = *per eſſer d. Tenuta libera del
noſtro Monaſtero* = cum aliis per eumd. Em. Ab-
batem cumulatis ad excluſionem præd. Coloniæ
perpetuæ, ideò DD. ſuper hac non in totum con-
cordes, & in reliquis plenè ſatisfacti ſuper iis, quæ
in favorem utriuſque partis decreverunt, reli-
cta in ſuſpenſo definitione prædicti articuli Co-
loniæ perpetuæ, juxtà modum ſupradictum *con-
ſtare de bono jure* reſponderunt.

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA, SEU NULLIUS SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 3. Aprilis 1702.

ARGUMENTUM.

In Judicio manutentionis non attenditur nuda poſſeſſio, quando una inſimul cognoſcitur petitorium, & de bono jure, à quo regulatur manutentio. Teſtes de Univerſitate quando probent illius favore, & quando ad perpetuam examinati admittantur, maximè in Judicio manutentionis.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio ubi cognoſcitur una cum bono jure, ab eodem regulatur.*
2 *Manutentio in poſſeſſione Juris lignandi, & cogendi Communitatem, & homines ad expurgandas foveas debetur ei, de cujus bono jure, & poſſeſſione conſtat.*
3 *Manutentio in jure repartiendi tenutam ad colendum, extirpandi, & ſpicandi debetur Communitati docenti de ejus bono jure, & poſſeſſione*, n.5.
4 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumentis.*
Et ex depoſitionibus teſtium. ibid.
5 *Manutentio conceditur ex ſola poſſeſſione.*
6 *Teſtes de Communitate non probant illius favore.*
Decl. procedere, ubi agatur de commodo ſingulorum, ſecus ſi de ipſius Univerſitatis tantùm. n.8.
7 *Teſtes examinati ad perpetuam non probant.*
Limit. in judicio manutentionis. n.10.
Ampl. ubi nulla probatio ad. ipſos adducitur. n.11.
9 *In manutentionis Judicio leviores probationes admittuntur.*

DECISIO LXXIX.

JUxta Factum hujus controverſiæ, pendentis inter Em. de Alteriis, & Communitatem, & Homines Terræ Pontiani, latè recenſitum in altera mea hodierna Dec. ſuper bono jure, quod ſub certo modo declaratum fuit utrique Parti competere, ſub eodem etiam dictum fuit in præſenti per DD. eſſe dandam manutentionem, quæ ſemper ubi cognoſcitur inſimul cum petitorio,
1 non regulatur à ſola poſſeſſione, ſed à ſubſtantia boni Juris, ex firmat. per *Rot. in Faventina Juris viſitandi ſuper manutentione 25. Jun. 1700. cor. R. P. D. meo Lancetta.*

Et proſequendo eamdem methodum, tentam in altera Dec., manutenendus erat Em. Abbas in poſſeſſione Juris lignandi, & etiam cogendi Communitatem, & Homines ad excavandas, ſive expurgandas foveas, quia de ejus bono Jure liquet ex deductis in altera mea Dec., con-
2 temporaneè ad hanc edita, ad cujus proindè limites eidem in præſenti non poterat denegari manutentio, ut in fortioribus terminis reſponſum fuit in *Rom. Penſionis ſuper manutentione 9. Dec. 1695. cor. me.*

Alacriori inſuper animo decreta fuit manutentio etiam Communitati ſuper quatuor capitibus, in quibus obtinuit ſuper bono Jure, videlicet ſuper Jure repartiendi hanc Tenutam ad colendum, extirpandi, paſcendi, & ſpicandi: ipſa namque, ultra bonum Jus, quod habet ſuper iiſdem quatuor capitibus, canonizatum
3 in altera Dec., docuit etiam de ejus longæva poſſeſſione ex pluribus Inſtrumentis publicis, & de-
4 poſitionibus Teſtium, ut in *Summ. ej. Jd. Comm. ſuper præſenti Dub. n.1. 2. 5.*, & 6. Quæ tamen longæva, & continuata poſſeſſio profectò exube-
5 rat ad hoc ut manutentio concedatur, *Rot. dec. 275. n.5. par.1., & dec.559. n.11. par.2. rec., & in Leodien. Juriſdictionis ſuper manutentione 29. Apr. an. præt. cor. R.P.D. meo Priolo.*

Neque ad hujuſmodi Communitatis poſſeſſionem elidendam obſtare potuit, vel quod Teſtes ſint Homines ipſius Communitatis, pro qua
6 ideò teſtimonium ferre prohibeantur, vel quod
7 cum ad perpetuam depoſuerint, eorum proindè depoſitio nullius ſit roboris, & momenti.

Non quidem primum, quia eatenùs particulares Homines alicujus Univerſitatis, ſeu Communitatis prohibentur teſtimonium ferre pro Univerſitate, ſeu Communitate ſua, quatenùs
8 victoria Cauſæ tendat in commodum ſingulorum Hominum ipſius Univerſitatis, ſeu Communitatis, cæterùm quando, prout hic, victoria Cauſæ tendit ſolummodò in commodum ipſius Univerſitatis, ſeu Communitatis, tunc ejus particulares Homines poſſunt in Cauſa teſtimonium ferre, juxta diſtinctionem, de qua *Surd. conſ.65. n.8., Covar. Pract. Qu. cap.18. §.4., Farinac. de Oppoſit. contr. perſ. Teſt. qu. 60. n.495., & ſeq., Rot. dec.140. n.3. cor. Caval., dec.109. nu.9. cor. Merl., & dec.409. n.13. cor. eod., dec.60. n.1., & ſeqq., & dec.140. n.4., & dec.324. n.1., & ſeqq. cor. Coccino.*

Neque obſtare potuit ſecundum, quia in Ju-
9 dicio manutentionis, in quo leviores probationes ſufficiunt, *Rot. dec.196. n.6. par.1., & dec.375. n.2. par.3. div., & dec.85. n.3. par. 6. rec.* Admit-
10 tuntur etiam depoſitiones Teſtium, licèt ad perpetuam examinatorum. *Thomat. Dec. March. 105. n.1., Rot. dec.323. n. 2. poſt 2. vol. conſ. Farinac., dec.644. n.1. cor. Emer. Jun., & deciſ.456. n.2., & ſeqq. par.18. rec.*

Præſertim ubi, prout in præſenti, ex parte Em.
11 Abbatis nullus fuit adductus actus in contrarium adversùs probationem poſſeſſionis ab iiſdem Teſtibus reſultantem, ut ad propoſitum animadvertit *Poſth. de Manut. obſer. 38. n.34., & ſeqq., Rot. d. dec.456. num. 3. par.18. rec.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA, SEU NULLIUS SUPER BONO JURE.

Lunæ 7. Maii 1703.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſione altera, quæ habetur ſupra la 78., edita in eadem Cauſa ſub die 3. Aprilis 1702. quoad Jus repartiendi, paſcendi, & ſpicandi, ex eiſdem prorſus fundamentis, in reliquis partibus hinc inde acquieſcentibus.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Emphyteutæ ex longiſſima conſuetudine poteſt acquiri jus faciendi repartitionem agrorum etiam abſque conſenſu Domini directi*, & num.18.

2 *Conſuetudo centenaria diu obſervata, in futurum quoque venit religioſè obſervanda.*

Ampl. num.3.

4 *Centenaria præbet meliorem titulum de mundo.*

5 *In beneficium alicujus, quod actum eſt, in ejus odium retorqueri non debet.*

6 *A verborum proprietate, & natura non eſt recedendum in contractibus.*

7 *Teſtes contra producentem plenè probant.*

8 *Nemo de facto alieno tenetur.*

9 *Miniſter in ommittendo non præjudicat Domino.*

10 *Prælatus jus ſuum metitur ex propria perſona.*

Et ob id non ligatur ex facto Anteceſſorum. num.11.

12 *Capitula carentia die, & anno, ac à nemine ſubſcripta non probant.*

13 *Conditio intereſſendi repartimentis in conceſſione non appoſita, non debet ſubintelligi.*

Ampl. ubi nullum infertur præjudicium concedenti. num.14.

Conditio non appoſita non debet ſubintelligi. n.13.

15 *Obſervantia non probatur ex Teſtibus informibus, non citata parte, & lite pendente deponentibus.*

16 *Prohibitio cum acquieſcentia ad præſcribendum non requiritur, ubi actus non eſt facultativus, ſed factus ad formam laudi præced.*

17 *Cataſtum plenè probat contra illud allegantem.*

19 *Juſpaſcendi, & ſpicandi poteſt acquiri, ex longæva conſuetudine.*

20 *Herbæ, & Paſcua ſpectant ad eum, qui pro illis certam annuam ſolvit reſponſionem.*

21 *Jus ſpicandi ſpectat ad dominium utile.*

22 *Uſus, & utilitas fundi ſpectat ad conductorem, non ad locatorem.*

23 *Exemplis non eſt judicandum.*

24 *Communitate ab una ad aliam non valet illatio.*

25 *Pacta in locatione conventa ad invicem compenſantur.*

26 *Læſio non eſt allegabilis in contractu, qui ab initio, ſe habere poterat æque ad lucrum, ac ad damnum.*

27 *Res judicata non poteſt impugnari ab eo, qui illam acceptavit.*

DECISIO LXXX.

PRæſens controverſia inter Emum Abbatem Commendatarium, & Communitatem, ac Homines Terræ Pontiani excitata, & in ſex partes diſtributa ſuper Jure utendi, & fovendi Tenutam Ramiani ab Abbatia SS. Vincentii, & Anaſtaſii ad Aquas Salvias, trium Fontium nuncupata, dependente, fuit per Sac. Rotam definita, juxta modum expreſſum in *Deciſ. ſub die Lunæ* 3. *Apr. anu. prox. præt. per Me deſuper extenſa*, cujus fundamenta, cum ad inſtantiam Emi Commendatarii fuerint in hodierna Audientia novo examini ſubjecta, iterumque viſa fuerint ſubſiſtere, reſponderunt DD. *eſſe perſiſtendum in Deciſis*.

Et licèt præſens inſtantia Emi Abbatis reſtringeretur ad tria tantùm Capita, videlicet *ſuper Jure faciendi repartitionem, paſcendi, & ſpicandi* (acquieſcentibus partibus hinc indè ſuper cæteris tribus, de quibus in mox d. mea Deciſione, quæ revidetur §. *Quo in ſex partes*) nihilominus iterum præcisè etiam ſuper iſtis DD. cenſuerunt conſtare de bono jure Communitatis; Exordiendo enim è libertate *faciendi repartitionem controverſæ Tenutæ*, bonum Jus apparuit ex eo, quod longè antè ann.1540. uſque in præſens, ſemper

1 Communitas liberè diſtribuit inter ejus Homines colendam, & ferendam hanc Tenutam Ramiani abſque interventu alicujus perſonæ pro D. Card. Abbate aſſiſtentis, ac propterea hæc vetuſta, & pluſquam Sæcularis conſuetudo tam religioſè, uſque in præſens obſervata, adeo

2 conformi religione erat in futurum obſervanda, ut quatenus etiam contra illam aliquid fieret, eſſet per Præſidem Provinciæ ſollicitudine ſua

3 revocandam, ut reſcripſit *Imper. Alexan. in l. Præſes, C. quæ ſit long. conſuet.*, *Rot. in dec.*274. *n.*10. *par.*19. *rec.*, *dec.*375. *n.*15. *cor. Celſ.*, & *deciſ.*2026. *n.*3. *cor. Cocc.*, ita ex eadem reſultabat illud quoddam jus tribuens Communitati facul-

4 tatem allegandi quemcumque meliorem Titulum, ad notata per *Text. in cap. ſuper quibuſdam*, §. *Præterea de verb. ſign.*, & in *l. ſi quis diuturno*, *ff. ſi ſervit. vendic.*, *Rolan. conſ.*66. *num.*4. *lib.*2., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*47. *n.*2., *Rot. in deciſ.*101. *n.*31. *p.*10., & *dec.*110. *n.*3. *cor. Celſ.*

Et ſicuti in facto non poterat dubitari de tam antiqua, uniformi, & neque per ullum actum, unquam interrupta, Conſuetudine ſuper omnimoda libertate faciendi repartimentum, præſuppoſita in laudo enunciati an.1540. non controverſo, & comprobata ex Inſtrumentis publicis, & Teſtibus hinc indè deductis, ità penetratis viſceribus horum actuum, apparebat illorum relevantia, & excluſio cujuſcumque intereſſe Emi Abbatis.

Quo enim ad laudum, præmiſſo, quod nullum habetur verbum de aſſiſtentia Miniſtri Domin. Abbatis, omninò neceſſarium, ubi fuiſſet volitum, motivum proæmiale laudandi fuerunt — *Le Diſcordie, e danni, che hanno patito, e patiſcono di continuo le noſtre Communità di Ponzano, e di S. Oreſte &c.*, cui cohæret etiam ratio laudi = *Perchè come habiamo detto di ſopra, tal diviſione, e compoſizione ſi faccia per ſedare, e levare le diſcordie, e ſcandali, che poſſano accadere* = *Sum. veteri Comm. n.*1. Undè ſi laudum, in quo etiam Emus Abbas inſiſtit, nullum verbum facit de aſſiſtentia illius Miniſtri, & totum eſt ſolummodo in beneficium Communitatum, tam in cauſa proœ-

5 miali, quàm in ratione laudandi, utique in illarum odium non debet retorqueri, *l. quod favore la* 6. *C. de leg.*, & *Conſt.*, *cap. quod ob gratiam* 61. *de reg. Iur. in* 6., *Surd. conſ.*315. *n.*68., & *Rot. in Toletana Decimarum de Capilla quoad Parochos* 3. *Iul.*1702. §. *Complexivè coram Me*: Ulterius ipſi literæ, quæ talem conditionem non impor-tat, vim faciendo, quod eſt in jure noſtro om-

6 ninò prohibitum, ut teſtatur *Theſaur. deciſ.*270. *n.*21., & *Rot. dec.*365. *n.*7. *p.*16. *rec.*, & *dec.*277. *n.*5. *p.*17. *rec.*

In idem conſonant Inſtrumenta; Ex Capitulis enim an.1555. apparet Communitatem liberè ſuper Tenuta Ramiani diſpoſuiſſe, & in Inſtrumento Affictus ſtipulati de tempore Cardin. Antonii Barberini, dicitur — *Che le Communità aſſegnino li Terreni di Ramiano alli Lavoratori, che haveranno Bovi* — nulla ſuper adjecta conditione, quodque magis eſt, non ſolùm Teſtes Communitatis, ſed ipſimet ab Emo Abbate pro-

producti in ejus præt. *Summ. nu.9. litt. C.* dicunt -- *Che i Terreni lavorativi eſiſtenti in quella, ſi danno à lavorare per ripartimento, che ſi fà dalle Communità* -- hæc omnia faciunt ſuperlativam probationem contra eumdem Emum, non ſolùm quia
7 clara, verùm etiam tamquam ab ipſomet exhibita, ad notata per *Innoc. in cap. cum Venerabilis ſub n.4. verſ. Item licet de except.*, *Veſtr. in prax. lib.5. cap.1. n.4.*, *Put. dec.334. n.2. lib.1.*, *Rot. in noviſ. dec.2. de fid. Inſtr.*, *& dec.601. n.1. cor. Pamphil.*

Excluſio autem cujuſcumque intereſſe D. Abbatis reſultabat ex obligatione Communitatis de reſpondendo quartam partem fructuum etiam pro terrenis, vel non laboratis, vel malè cultis, ex qua eruebant DD. fortiſſimum argumentum, quod ubi Communitas ſe obligavit ex culpoſa
8 ipſius aſſignatione, non ab aliis eſſet facienda aſſignatio terrarum, quàm ab ipſamet, aliàs contra omnem æquitatem teneretur, etiam de facto alieno, *Auth. de duob. reis*, §. *Si verò minus Idonei col.7.*, *Roncbegal. in l. reos n.n.33. verſ. eſt tamen ſciendum, ff. de duob. reis*, *Rot. in dec.70. n.71. p.13. rec.*, *& dec.117. n.3. cor. Coc.*

His ita jactis, parùm viſa fuit relevare inſiſtentia, quam faciebant Defenſores D. Abbatis ſuper Capitulis initis, uſque de tempore Card. Farneſii, in quibus enunciatur diviſionem faciendam eſſe à quodam Mag. Franciſco negociorum geſtore Abbatiæ, *Sum. veteri ejuſd. num.6.*, omninò attendendis, tamquam regiſtratis in Cataſtro confecto per Dominicum Baladam Commiſſarium Card. Aldobrandini, & obſervato, tam de præterito, ut in affictu geſto de tempore Card. Antonii Barberini, quàm de præſenti, ut ex atteſtationibus, hodierno *Sum. Abb. num.5.*, *& 6.*; juncta demùm potiſſima ratione,
9 quod quilibet defectus Miniſtri in non aſſiſtendo, nullum præjudicium potuerit irrogare Abbati, ad *Text. in l. quo luminibus, ff. de ſerv. Urb.*, *Card. de Luc. de Benef. diſc.97. n.13*, *Rot. cor. Emerix Iun. dec.883. n.8.*, quodque nec potuerint cauſa-
10 re ipſimet Abbates prædeceſſores, cum quilibet Prelatus veniat independentèr, ac Jure ſuo, nec
11 ligetur facto Anteceſſor., *Text. in cap. ſi quis Preſbyteror. de reb. Eccl. non alien.*, *Antonin. var. reſol. lib.1. reſ.38. n.18.*, *Ciarlin. contr.105. n.35.*

Facilis enim ſe obtulit reſponſio ad ſingulas partes hujus objecti, verè in nulla ſui parte novi, ideoq; corollariè accepti: nam Capitula prædicta cum careant die, menſe, & anno, & à nemine ſint
12 ſubſcripta, quoad qualitatem probativam, nullā in ſe vim habent, ut fuit agnitum etiam in Dec., quæ revidetur §. *Quo enim ad Capitula, &c.*, quę neq; fomentum recipiunt quoad relevantiam à Cataſtro, tamquam obſervato; Vetus enim illius obſervātia, quæ deducitur ex Inſtrumento affictus de tēpore Card. Antonii Barberini, iſta retorquetur; nam ut dictum eſt habetur ibi -- *Che le Communità aſſegnino li terreni di Ramiano alli Lavoratori, che averanno Bovi* -- *Sum. vet. Com. num.7.*, & licèt ſubſequantur illa verba -- *E facendo altrimenti poſſa il Sig. Affittuario ritenerli per ſe* -- hæc referenda ſunt ad caſum omiſſæ in totum repartitionis, nunquam verò poſſunt trahi ad certum modum ſervandum, videlicet aſſiſtentiæ Mini-
13 ſtri D. Abbatis, caſu quo per Communitatem ad formam conceſſionis fiat repartimentum, quæ conditio, cum non fuerit appoſita, non debet ſubintelligi, *l. non diſtinguemus ff. de recept. arbitr.*, *l. ſi ita ſtipulatus fuero* §. *Chriſogonus de verb. oblig.*, *Mantic. de Tacit. lib.14. tit.38. num.1.*, &
14 multo magis ex ſuperius ponderatis, reſiſtente Juſtitia, & æquitate ex defectu intereſſe, *Ruin. conſ.129. n.1. lib.2.*, *Rot. cor. Ludov. dec.410. n.6.*, & *cor. Cer. dec.70. n.28.*

Recens autem obſervantia Cataſtri præd., minus poterat attendi, tamquam probata ex duobus Teſtib. informibus, & lite pendente, ac Par-
15 te non citata ſub hodierna diſputatione tantùm deponentibus, *Rot. in dec.418. n.6.*, *dec.691. nu.9. cor. Cer.*, *dec.10. n.54. cor. Sa. Me. Alexand. VIII.*, *dec.598. n.22. cor. Dun. Iun.*, *& dec.40. n.7. cor. Emer. Iun.*

Non relevantibus tritis regulis cumulatis de præjudicio, quod Titulares pro tempore, & multò minus eorum Miniſtri omittendo, aut committendo inferre non poſſunt bonis Eccleſiaſticis, quia illæ procederent ubi, nullo pænitùs titulo præcedente, Communitas niti vellet nudæ obſervantiæ ſuper libertate faciendi repartitionem; quod ſecus eſt in præſenti, ſtante prædicta antiquiſſima conceſſione facta ab Abbate, abſque ulla reſervatione interventus ſui Miniſtri, & quidèm non ſine maxima ratione propter defectum ſui intereſſe, in quibus terminis nullum poteſt dici fuiſſe irrogatum præjudicium, & Communitas nullo modo neceſſe habet aſſumere ullam probationem ſuper voluntate Miniſtri interveniendi, illiuſque prohibitione coactiva
16 cum acquieſcentia, quam in hoc caſu non autumabant neceſſarium Defenſores D. Card. Abbatis, cum ſufficiat Communitati docere, quod ad formam laudi ita fuerit obſervatum, *Grat. diſc. for. cap.756. n.25.*, *Rot. in rec. dec. 14. nu.5. par.7.*, *dec.78. n.11. par.14.*, *& dec.95. n.30. cor. Priol.*, *& in Romana fideicommiſſi 27. Jun. 1701.* §. *Haud relevante cor. Rmo D. meo Molines.*

Quo verò ad conceſſiones nonnullarum Terrarum factas ab Abbatibus pro tempore, de quibus in *Sum. vet. D. Card. Abb. Num.* 13. junctis aliis cumulatis in hodierno *Summ. ejuſdem N.1.*, placuit DD. duplex reſponſio; altera, quod illæ reſtringantur ad exiguam quantitatem, & altera potentior, quod cum Tenuta Ramiani adjaceat flumini Tyberis, ex cujus alluvionibus, ut notum eſt, ſecutæ fuerint plures acceſſiones nuncupatæ *il Salceto*, *e Roſi*, patebat ex ipſo *Summ. vet. Abb. N.5.* de prædictis acceſſionibus tantùm fuiſſe factas has conceſſiones, dum concordant vocabula, *Iſchiato*, *& Salcetato*, quæ leguntur tàm in Terris adauctis per acceſſionem, quàm in illis datis in emphyteuſim, & convincit etiam augumentum quantitatis ejuſdem Tenutæ ibi = *e detto Territorio di rubbia 300. in circa di Terra confina, &c. tanto con quelle enfiteotiche, che godono li Particolari Vaſſalli di Ponzano, e S. Oreſte, quanto le proprie della menſa di eſſa Abbatia da piede al fiume, nel qual luogo vi ſono da rubbia 25. di Terra acquiſtata nel letto del fiume, il quale chiamano il Polverino, tutto Iſchiato, e Salcetato* = quæ de-
17 demonſtratio tamquàm deducta ex Cataſtro, ſuper quo D. Card. Abbas adeò inſiſtit, contra eumdem omnimodam probationem facit, *Dec. in cap. Venerabilis nu.90. de except.*, *Valenz. conſ. 40. n.59.*, *& 60. lib.1.*, *Rot. dec.2. n.1. par.2. rec.*, *& de-*

& deciſ. 238. *num.* 5. *coram Ludoviſ.*

Eadem Cenſura DD. dixerunt conſtare in favorem Communitatis etiam de bono Jure *paſcendi*, *& ſpicandi*, militat enim pro utraque
18 eadem conſuetudo, quæ, ſi apta fuit præſcribere libertatem repartitionis, debet operari etiam quoad illam paſcendi, & ſpicandi, præcipuè ubi
19 oritur ex eodem fonte, videlicet ex laudo, quod ſuper his etiam nullam ſervitutem imponit, & ad quem effectum facit pro ſingulo, videlicèt primo loco *pro Jure paſcendi*, quod cum pro illo Communitas ſolvat annua ſcuta 50. præcisè conventa in Cauſam paſcuorum, non poteſt ulte-
20 rius moleſtari, ſed totum commodum cedere debet in illius utilitatem, *Luc. de Pen. in l. cum ſatis* §. *Caveant C. de Agricol.*, *Cyriac. contr.* 679. *n.*6., *Add. ad dec.* 14. *n.* 8. *par.* 3. *rec.*

Et ſecundo quoad *Jus ſpicandi*, cum hoc pari-
21 tèr ſit in ſequelam utilis dominii, in illius fruitione non debet moleſtari Conceſſionarius, ad
22 quem liberè ſpectat uſus, & utilitas fundi non autem ad Dominum, ſeù Locatorem, *Roſental. de Feud. cap.*5. *concl.*15. *n.*2. *Card. de Luc. de Feud. diſc.*64. *num.*3.

Neque adversùs prædicta attendi potuerunt novitèr adducta, & comprobata, videlicèt ab exemplo Communitatis S. Ediſti, quæ utitur verbis tantummodò ad proprium uſum, *Sum. præſ. D. Card. Abb. N.*7., & exceſſivi lucri, ut ſupponitur, quod ex venditione herbarum, & ſpicarum reportat Communitas Pontiani, *eod. Summ. N.*8., 9., *&* 10., quæ proindè melioris conditionis ſuprà alteram Communitatem eſſe non debeat, & ex magno lucro oritur in favorem Abbatiæ quædam ſpecies læſionis: Quò enim ad exemplum Communitatis S. Ediſti, ultra quod illud eſt comprobatum ex ſimplici fide extrajudiciali duorum Teſtium pendente lite deponentium, quæ nullum gradum probationis fa-
23 cit ex notiſſimis, animadvertebant DD., quod exemplis non eſt judicandum præcipuè cum unaquæque Communitas poſſit habere conventio-
24 nes diverſas, & ab una ad aliam fieri non debeat illatio, vulgata *l. Papinianus exuli ff. de minor.*, *Rot. cor. Duran. dec.*171. *n.*17. *verſ. unde nihil, cor. Priol., deciſ.*28. *num.*38., *& cor. Pamphil. dec.*140. *num.*7.

Quo verò ad exageratum lucrum, neque videbatur ſubſiſtere in facto, cum in exadverſo cit. *Sum. N.*8., appareat ex herbis non retrahi, quàm ſcut. 57. 87. $\frac{1}{2}$, & multò minùs relevabat in Jure, tùm quia, pacta conceſſionum inſimul ſunt accipienda, unde, dùm Communitas ultra reſponſionem quartæ partis fructuum, & ſcut. 50. pro herbis, habet etiam onus expurgandi, & ex-
25 cavandi foveas, unum dicitur compenſatum cum altero, *l. ſi debitor* §. *fin. ff. qui pot. in pign. hab.*, *Rot. cor. Cocc. dec.* 1124. *n.*8., *&* 9., tum etiam quia cum agatur de conceſſione facta, & obſervata à tàm longo tempore, incongruum eſt hodie objectum læſionis, quæ nunquam locum
26 habere poteſt, ubi contractus ab initio ſe habere poteſt ad damnum, & lucrum, *l. de fideicom. C. de Tranſact.*, *Card. de Luc. de Regal. diſc.* 30. *n.* 10., *Rot. in dec.* 408. *n.*7. *& ſeqq. par.* 12. *rec.*

Oppoſitio autem repetita adverſus utrumque Jus paſcendi, & ſpicandi, deſumpta ex libro, ſeu Cataſto dato in *Sum. vet. D. Card. Abb. Nu.*5., canonizante illud ſpectare ad Abbatiam, quæ potiatur facultate alienandi, utrumque dictum Jus *à chi li pare, e piace*, comprobatum, ut prætenditur ex ſententia Cardin. Ludoviſii, cui tribuitur nomen rei Judicatæ, iterùm fuit per DD. rejecta ex iiſdem rationibus, deductis in deciſione, quæ revidetur, §. *neque adverſùs cum ſeq.*, hic inutilitèr non repetendis, & ſolùm quo ad ſententiam Card. Ludoviſii, animadvertebant ulteriùs illam potiùs retorqueri, cum in ea dicatur, quod - *ſemper perpetuis futuris temporibus d. herbagium ſtare, & permanere debeat ad uſum prædictarum Communitatum, & particularium perſonarum, Sum. vet. D. Card. Abb. N.* 8. *ſub lit. B.*, Unde ſi iſta vim rei judicatæ ex ipſius aſſertione
27 facere debet, adversùs eumdem plenam, & ultimam probationem conſtituit, ad *Text. in l. Ingenuum ff. de ſtat. hom.*, *l. res judicata* 208. *ff. de reg. Jur.*, *Rot. cor. Caput. dec.* 336. *in fin. par.* 1., *dec.* 694. *n.*4. *cor. Cer.*, *& dec.* 414. *n.*6., *&* 7. *cor. Priol.*

Quibus ità firmatis pro ſtabiliendo bono Jure Communitatis etiam ſuper controverſis tantùm in hodierna audientia tribus Capitibus ex motivò Conſuetudinis pluſquam ſæcularis, & omnem meliorem titulum tribuentis, conſultò DD. abſtinuerunt ab altero Coloniæ perpetuæ, licèt in eo partes hinc indè ad opportunitatem Cauſæ iterùm lato Calamo inſiſterent, convenientes, inſuper hodiè in abſtenſione ab hujuſmodi motivo ex eadem tamen ratione deducta *in deciſ. qua revidetur* §. *fin.*

Et ita, utraque &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA. SEU NULLIUS SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 7. *Maii* 1703.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio, deciſionis 79. cujus præſens eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio in jure faciendi repartimentum, paſcendi, & ſpicandi debetur poſſidenti.*
Ampl. ubi conſtet de illius bono jure. n.2.
3 *Manutentio, ut plurimùm pendet à bono jure.*
4 *Teſtes de Univerſitate non probant in illa re, quæ tendit ad commodum ſingulorum.*
Limit. ubi intereſſe ſingulorum ſit ſecundarium. nu.5.
6 *Teſtes de Univerſitate adminiculati ejus favore plenè probant.*

DECISIO LXXXI.

NON hæſitarunt DD. perſiſtere *in deciſis* etiam ſuper hoc Summario, & privilegiato Judicio, poſtquam hodiè iterùm cenſuerunt eſſe confirmandam primam deciſ. ſub die Lunæ 3. Aprilis prox. præt., canonizantem bonum jus Communitatis, & hominum Terræ Pontiani ſuper omnimoda libertate utendi, & fruendi controverſa Tenuta Raminiani, ut ex altera mea deciſ. ſub hodierna die publicata, ſi enim datur manutentio ubi conſtat de poſſeſſione controverſi Juris,

& ex

1 & ex publicis Inſtrumentis, & depoſitionibus
Teſtium doctum fuit in hac Cauſa, ut patet ex
adduct. *in deciſion.*, quæ ſuper hoc judicio revide-
2 tur §. *Alacriori autem*, multò magis iterùm con-
cedenda venit, ubi iterato conſtat de bono jure,
3 à quo, ut plurimùm dependet manutentio, ex
firmatis per *Rot.dec.9.n.31.apud Poſth.de Manut.*,
dec.324.n.1., et 2.par.16.rec., et in Nullius, ſeù
Legionen. Juriſdictionis Ven. 23. Mart. 1703. §.1.
cor. R. P. D. meo Anſaldo.

Et hic attendi non potuerunt repetitæ exce-
ptiones adversùs Teſtes, eo quia cum ſint de
4 Univerſitate, pro illa non probent, præſertìm in
re, quæ tendit in commodum ſingulorum; Pri-
mò, quia etiam independentèr à Teſtibus, iterata
definitio boni juris pro Communitate abſorbet
etiam poſſeſſorium; Secundò quia poſſeſſio fuit
comprobata etiam ſcripturis, & tertiò demùm,
quia jus libertatis faciendi *repartitionem, paſcendi,*
et ſpicandi pertinet primariò *ad Communitatem*;
Undè licèt facta per eamdem repartitione, hæc
5 reſolvatur ſecundariò in utilitatem ſingulorum,
in his terminis Teſtes etiam Communitatis be-
nè probant, ut firmat *dec.*, *quæ revidetur* §. *Non*
quidem primum; eoque magis cum eorum dicta
fomentum recipiant ex adminiculis, quæ ſuper-
6 abundant in caſu noſtro, ut advertunt *Acolin.*
reſ.32.n.58., *Caſ. de Graſ. dec. 3. n.8.*, *et 9. de*
Sponſ., *Rot. cor. Lud. dec.471. n.11.*, *et poſt Merl.*
de Pignor. dec.90. n.11.

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

LEODIEN. COLLECTARUM.

Ven. 28. Aprilis 1702.

ARGUMENTUM.

Manutentio in jure collectandi, & exigendi Collectas debetur docenti de ſua Poſſeſſione, maximè ubi illa confovetur ex Sententiis, & Lit. Apoſt. Solutio Collectarum, ex quibus probetur, & ex quibus valida dicatur illius impoſitio, & quando probata afficiat etiam Succeſſores.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio imponendi, & exigendi Collectas probatur, ex ſolutionibus, & exactionibus.*

2 *Manutentio in jure Collectandi debetur poſſidenti.*
Ampl. ubi Poſſeſſio confovetur à Sententiis, & Lit. Apoſtol. num.3.

4 *Libri privati non probant ſolutionem Collectarum.*
Lim. ubi ſint antiquiſſimi, & retineantur à publico exactore. num.5.
Ampl. Limit. concurrentibus adminiculis. num.6.

7 *Teſtes examinati ad perpetuam admittuntur in judicio Manutentionis.*

8 *Collectarum ex impoſitione, & exactione probatur ſubjectio.*

9 *Decretum antecedens revocatum per alterum, non eſt attendendum.*

10 *Collectarum impoſitio, & exactio non præjudicat Succeſſoribus, à quibus nil fuit exactum.*
Limit. ubi Collecta eſt onus reale. n.13.

11 *Collecta imponi nequit abſq; publica utilitate, vel neceſſitate*, & num.13.

12 *Collecta dicitur impoſita ex publica neceſſitate, ubi fuit impoſita pro ſubventione Imperii, Civitatis, & Provinciæ ab incurſu Militum.*

14 *Conſenſus non omnium, ſed majoris partis Eccleſiaſticorum eſt ſufficiens, ubi agitur de Collecta impoſita ex publica neceſſitate.*

DECISIO LXXXII.

MOderni Paſtores, Decanus, & Beneficiati Chriſtianitatis Cimacen., Tudinen., & Florinen. ad evitandam ſolutionem Collectarum, & Taxarum, quas Clerus Primarius, & Secundarius Leodien. pro oneribus Ordinariis, & Extraordinariis Civitatis, & Provinciæ conſueverat imponere repartiri, ac reſpectivè per ſuos Miniſtros exigere ſuper omnibus Bonis, & redditibus Capitulorum, Abbatiarum, Prioratuum, Conventuum, aliarumque Eccleſiarum totius Diœceſis recurſum habuit ad Rmum Nuntium Coloniæ, à quo licèt priùs obtinuiſſet ſimplicitèr Commiſſionem Cauſæ duobus Canonicis Cathedralis ejuſd. Civitatis; Ex poſt nihilominus Commiſſio reformata extitit cum clauſula *non retardata ſolutione Collectarum*.

Verùm recurrentibus iiſdem Paſtoribus, Decano, & Beneficiatis ad Signaturam Juſtitiæ, emanavit reſcriptum, *ut Judices de partibus procederent deleta clauſula non retardata*, in cujus reſcripti ſequelam, expedito ſolito Brevi, cum Judex deputatus manutentionem conceſſiſſet Clero, non attento, quod antecedentèr fuiſſet recuſatus per Decanum, & Paſtores prædictos, iſti idcircò denuò reclamantes ad Signaturam Juſtitiæ, obtinuerunt Cauſam noſtro Tribunali committi ex integro, qua in hodierna audientia propoſita ſub Dubio -- *An ſit danda manutentio*? affirmativè reſponſum fuit.

De poſſeſſione namque ejuſdem Cleri Primarii, & Secundarii imponendi, repartiendi, & reſpectivè exigendi Collectas, & Taxas prædict. adverſus quoſcumque Eccleſiaſticos Sæculares, & Regulares totius Civitatis, & Provinciæ Leodien., & ſignantèr adverſus Decanum, Paſtores, & Beneficiatos Chriſtianitatis Cimacen., Tudinen., & Florinen. dubitari non potuit, eaque reſultare viſa eſt ex continuatis ſolutionibus, & exactionibus harum Collectarum à Sæculo, & ultra factis ab omnibus mox dd. Eccleſiaſticis, de quibus præſenti *Sum. Cleri n.1.*; Quæ quidem
1 ſolutiones optimè ſufficiunt ad probandam in
Clero hanc quaſi poſſeſſionem imponendi, & exi-
gendi Collectas, *Bald. in l. data opera* 11. *nu.*28.
verſ. Item bona ratio C. de his qui accuſ. non poſ.,
*Maſcard. de prob. concl.*946. *n.*1., *Roccat. de Inter-*
*dict. ut.poſſid. cap.*14. *n.*8., *Poſth. de Man. obſ.*31.
*n.*11., *& ſeqq.*, *Rot. dec.*422. *n.*1. *poſt ipſum*, qua
2 poſſeſſione ſtante manutentio eidem denegari
non poteſt, §. *Retinendæ Inſtit. de Interd.*, *Rot.*
*dec.*243. *n.*3.*poſt Poſth. de manut.*, *& in Rom.*, *ſeu*
Nullius ſuper manutentione 3.*curren. menſis* §.*Ala-*
criori cor. Me.

Præſertim quia hujuſmodi quaſi poſſeſſio, ſic comprobata favore Cleri, fomentum recipit ex Sententia Conciſtoriali Sa.Me. Paul. II. lata de an. 1495. ex Brevi Sa. Me. Pii IV., & ex pluribus Concordiis initis inter Sereniſs. Epiſcopum,

Cle-

Clerum, Abbates, ac Decanos Leodien., in quibus omnibus vel conceditur, vel præſupponitur in Clero facultas imponendi, repartiendi, & reſpectivè exigendi Collectas hujuſmodi, *ut ex dec.391. n.5. cor. Burat.*, *& dec.1763. n.3. coram Cocc.*, & liquet etiam ex documentis per eumdem Clerum exhibitis in ejus hodierno *Summar.*
3 *num.11.*, *& 14.*, quibus ſtantibus eo magis eidem competit manutentio, *Rota in Viterbien. uſus Paſcuorum 15. Mart. 1700. §. finali coram R.P.D. meo Muto*, *& in Terracinen. Manutentionis 4. Julii 1698. §. His actibus*, *& 14. Januarii anni præter. §. Teſtium cor. R.P.D. meo de la Tremouil.*

Non relevante, quod de prædictis ſolutionibus non aliter doceatur, quàm ex privatis libris
4 ejuſdem Cleri, qui regularitèr nullam faciunt probationem.

Quia cum dd. libri ſint antiquiſſimi, & retineantur à publica perſona, ad hunc præciſum ef-
5 fectum deputata, dubium non eſt, quod eiſdem fides debeatur, *Gen. de ſcript. priv. lib.4. tit. de lib. ration. Gabellar. n.1.*, *& ſeqq. fol. mihi 234.*, *Pacian. de prob. l.1. cap.63. n.96.*, *Rot. dec.55. nu. finali cor. Priolo.*

Maximè cum adminiculum recipiant à tribus Teſtibus, qui coram Judice Compulſoriali de-
6 poſuerunt dd. libris plenam in illis partibus fidem adhiberi, *Sum. reſponſ. Cleri n.1.*, qui ſoli licèt ad perpetuam examinati ſufficerent in hoc Sum-
7 mariiſſimo manutentionis Judicio, ut reſponſum fuit *in d. Terracinen. Manutentionis 4. Jan. anni præt. §. Quaſi poſſeſſio cor. R.P.D. meo de la Tremoille*, *& in d. Rom. ſeu Nullius ſuper manutentione 3. curren. §. Neque obſtare cor. Me.*

Neque ad declinandum vim, & ad effectum præd. poſſeſſionis, in qua Clerus reperitur, quidquam profuit Decano, & Paſtoribus allegare, quod ipſi nullatenus ſubſint Clero Primario, & Secundario Leodien., ſed immediatè ſubjiciantur Sereniſſimo Ordinario, à quo etiam uti tales declarati fuerint immunes ab hujuſmodi Collectarum ſolutione, ut ex illius decreto edito anno 1561. eorum *Summar. num.1.*

Etenim, quod Decanus, Paſtores, & Beneficiati præd. ad effectum, de quo agitur, ſubſint Clero Primario, & Secundario Leodien. dubitari nequit, tam ex Sententia, Breve, & Concordiis ſuperiùs enunciatis, quàm fortiùs ex effectiva impoſitione, & exactione harum Collecta-
8 rum à Sæculo, & ultra facta, ut ſupra dictum eſt, ex qua ſubjectionem argui, docent *Bald. conſil.161. n.2. in fin. verſ. ult. confirmatur lib.3.*, *Nat. conſ.672. n.1. cum ſeq.*, *Grat. Diſc. cap.26. n.6.*, *Poſth. de Manut. obſer.31. n.15.*, *Sperell. dec.35. nu.17.*, *Rot. dec.3. n.1.*, *& ſeqq. poſt Cenc. de Cenſ.*, & in proximis terminis dictum etiam fuit *in Leodien. Juriſdictionis 15. Martii 1700. §. Clarior coram Me.*

Decretum autem Sereniſs. Ordinarii, ultra quod emanavit nedùm ad preces Decani, Paſtorum, & Beneficiatorum prædictorum; Verùm etiam omnium aliorum Eccleſiaſticorum totius Diœceſis, fuit ulterius per eumdem Sereniſsim.
9 Ordinarium revocatum per aliâ ejus poſteriora decreta, de quibus *Summ. Cleri num.12.*, *& 13.*, quarè illud nullatenus venit in conſideratione habendum, argument. *Text. in l. pacta noviſſima C. de pact.*, *& in his terminis*, *Rot. dec. 127. n.2. cor. Bich.*

Minus obſtare potuit, quod poſſeſſio imponendi, & exigendi has Collectas, probata ſolùm fuerit in Clero adverſus Anteceſſores Decanos,
10 Paſtores, & Beneficiatos locorum prædictorum, non autem contra modernos; Undè eiſdem, & non iſtis obeſſe poſſit impoſitio, vel ſi aliam de novo Clerus imponere contendat, docere de-
11 beat de publica neceſſitate, vel utilitate, ſine quarum alterutra impoſitio ſubſtineri non poſſit.

Nam cum hodiè non agatur de imponenda nova Collecta, ſed ſolùm de exigenda veteri de communi conſenſu, & publica imminente ne-
12 ceſſitate impoſita, pro ſubventionibus ſcilicet Imperii, & ſublevamine Civitatis, & Provinciæ ab incurſu Militum alienigenorum, *Sum. Cleri à n.5. ad fin.*; Inde fit, quod poſſeſſio illam exigendi acquiſita fuerit primariò ſuper bonis, & Juribus Beneficiorum, & Eccleſiarum, & contemplatione eorumdem bonorum, & Jurium, non autem ſuper Beneficiatis, Decanis, & Paſtoribus, neque eorumdem contemplatione, ſicque, tanquam onus reale duret etiam defectis Beneficiatis, & Paſtoribus, qui actu vivebant
13 tempore impoſitionis Collectæ prædictæ, & ſuffragetur quoque adverſus Succeſſores: Quicquid ſecus dicendum eſſet, ubi Collecta fuiſſet impoſita ex mera voluntate Cleri, & nulla urgente publica utilitate, vel neceſſitate, juxta diſtinctionem, de qua *Rot. dec.363. n.4.*, *dec.391. n.1. & ſeq.*, *& dec.392. n.5.*, *& ſeq. par.15. rec.*

Et licèt replicatum fuerit non omnes Eccleſiaſticos huic impoſitioni conſenſiſſe, attamen replicatio nullius relevantiæ detecta fuit, quia ad hunc effectum ſat eſt, quod conſenſerit major
14 pars Eccleſiaſticorum, vel eorumdem deputati, *cap.1.*, *& 2. de his, quæ fiunt à major part. cap.*, *Gratian. diſc. cap.721. n. 12.*, *& ſeqq.*, prout taliter factum fuiſſe in impoſitione harum Collectarum demonſtrant documenta per Clerum exhibita, *Sum. n.5.8.*, *& 9.*

Et ita, Utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

ROMANA OFFICII CAPITOLINI.

Lun. 5. Martii 1703.

ARGUMENTUM.

Conſervatores Urbis ex diſpoſitione Statuti conferunt Officia vacantia tempore Conſervatoriæ: ideòque prorogatio Officii obtenta ſubreptitiè, & obreptitiè non ſubſtinetur in præjudicium ſucceſsorum Conſervatorum, & ex quibus talis obreptio, & ſubreptio eljciatur. Beneplacitum Apoſtolicum quando non præſumatur ex lapſu 30. annorum.

SUMMARIUM.

1 *Ex diſpoſitione Statuti Urbis duæ Sententiæ habent vim trium.*

Ampl. quamvis adſit intermedia Sententia contraria, num.2.

3 *Conſervatores Urbis ex diſpoſitione Statuti conferunt officia vacantia tempore conſervatoriæ.*
Nominatio ad officia vacantia dicitur eſſe in fructu. ibid.
4 *Officii prorogatio, ſive extenſio ſubreptitiè, & obreptitiè obtenta eſt nulla.*
5 *Subreptio, & obreptio oritur, quando Princeps ſi fuiſſet certioratus, vel gratiam nullatenus, vel difficiliùs conceſſiſſet.*
6 *Prorogatio Officiorum Vacabilium non ſolent de facili per Papam concedi, & eo minùs multiplicari in plures perſonas.*
7 *Gratia redditur ſubreptitia ex reticentia veri.*
8 *Conſiliarii non præſumuntur gratiam alicui tribuere in alterius præjudicium.*
9 *Conſervatores, & Decuriones Urbis pro tempore non poſſunt in præjudicium Succeſſorum prorogare Officia vacatura.*
10 *Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur ex lapſu 30. annorum.*
Limit. 1. ubi Papa ſimilia beneplacita non ſolet concedere. num. 13.
Limit. 2. ubi ex perquiſitione librorum probatur negativa illius exiſtentiæ. num. 14.
11 *In prorogatione Officii Vacabilis requiritur conſenſus Papæ in forma ſpecifica.*
12 *Papa non ſolet concedere prorogationes Officiorum Vacabilium pro omnibus filiis.*
Et ob id beneplacitum ejus in his prorogationibus non præſumitur. num. 13.
14 *Defectus Beneplaciti Apoſtolici probatur ex negativa illius exiſtentiæ in libris Segretariæ Brevium.*
15 *Ex Statuto Urbis filii ſuccedunt in Officiis per patrem exercitis, & per ejus obitum vacatis, quando ſunt ejuſdem exercitii.*
Decl. quod d. Statutũ non extenditur ad fratrẽ. n. 16.
17 *Statutum loquens de filio non extenditur ad fratrem.*
Quod Statutum non dicit, nec nos dicere debemus. ibid.

DECISIO LXXXIII.

OFficium Capitolinum Commiſſariatus Vaccinariorum, & Calceolariorum nuncupatum, quod de ann. 1632. à Conſervatoribus Urbis ad ejus vitam obtinuerat Deſiderius de Rubeis, de an. 1635. extendi curavit, prævio novo conſenſu Conſervatorum, & confirmatione ſa. me. Urbani VIII. ad vitam Dominici filii, & ſubindè reſignavit de an. 1637. ſub periculo vitæ propriæ, & dict. Dominici filii in favorem Cinthii Cordii pretio ſc. 300. cum facultate de illo, ejuſque fructibus ad libitum diſponendi, etiam contradicente Dominico filio, ut legitur in literis patentibus à Conſervatoribus, tunc temporis, dicto Cynthio conceſſis, & datis *in Summ. n. 3.*

Defunctis autem tam dd. Deſiderio, & Dominico, quàm Cynthio Reſignatario, Antonius Franciſcus, alter d. Deſiderii filius, tam uti hæres d. Dominici fratris, quàm vigore aſs. prorogationis, ſeu extenſionis de an. 1643. à Conſilio Capitolino in ejus perſonam ad inſtantiam Patris emanatæ, reportavit de anno 1663. ab A.C. Areoſto mandatum de immittendo, cum ſucceſſivo Exequatur Conſervatorum, cujus vigore ſe in poſſeſſionem d. Officii intruſit. Sed quia nec titulus hæreditarius in Officio, de ſui natura vacabili, nec aſſerta prorogatio, tanquam nulliter, & ſubreptitiè extorta ſuffragari poterant ad impediendam illius vacationem; hinc habita de his notitia per Conſervatores ad Magiſtratum de an. 1695. aſſumptos, illud, tanquam diu vacans, juxta ſuas ordinarias, & notorias facultates contulerunt Franciſco Gottifredo, & Antonio Nunez, qui expeditis literis patentibus, pro illarum executione, obtinuerunt à R.P.D. Organo, Judice ab A.C. deputato contra dict. Antonium Franciſcum, & Andream Stanghellinum, illius Ceſſionarium ſententiam ſuper immiſſione ad ſæpedictum Officium, quæ licèt revocata in ſecunda inſtantia à R.P.D. de Marinis, in tertia tamen confirmata fuit à R.P.D. Mareſuſco.

Cumque in hoc ſtatu Signaturæ Juſtitiæ Mihi delegaverit appellationis Cauſam, ſubſcripſi ad formam Commiſſionis Dubium — *An ſit locus Statuto de duabus* — affirmativè in hodierna audientia reſolutum, attenta validitate, & juſtitia ſententiarum, quibus concurrentibus, locus eſt Statuto Urbis demandantis, quod duæ ſententiæ
1 inter Cives, & Incolas habeant vim trium, & rem judicatam conſtituant. Non attento, quod adſit intermedia ſententia contraria, quia ut in-
2 tret Statutum, ſufficit quod tertia concordet, & ſit primæ confirmatoria, *Surd. conſ. 102. ſub n. 16. lib. 1., Scac. de Appel. qu. 17. lim. 1. nu. 20., Rot. cor. Comitul. dec. 120. n. 15., cum aliis apud Modern. Aſculan. ad Statut. Urb. tom. 2. annot. 55. num. 29.*

Juſtitia verò, cum validitas non impugnaretur, ex eo apparuit, quia cum d. Officium per obitum Deſiderii, & Dominici à multo tempore vacaret, nec à Conſervatoribus præcedentibus, vel ob ignorantiam vacationis, vel ex negligentia uſque tunc collatum fuiſſet, potuit validè conferri Gottifredo, & Nunez per Conſervatores an. 1695., ad quos jure devoluto, ſpectabat diſponere de d. Officio vacante, tanquam
3 fructu ſuæ Conſervatoriæ Dignitatis, ad terminos *Stat. Urb. cap. 15. lib. 1.*, cum aliis in his terminis adductis per *Rot. in Romana Officii 4. Martii 1695. §. Lancellottus enim cor. R.P.D. meo Caprara, impreſ. apud Modern. Aſculan. ad Statut. Urb. tom. 3. dec. 15. n. 1.*

Abſque eo quod vacationem impedire valuerit prorogatio de an. 1643. à Deſiderio reportata in perſonam Antonii Franciſci, & aliorum trium filiorum, quia cum d. extenſio tam ex capite obreptionis, & ſubreptionis, quàm ex defectu
4 poteſtatis concedentium fuerit nulla, & irrita, de ea nulla eſt habenda ratio, acſi non emanaſſet, *Rot. cor. ſan. mem. Alexand. VIII. dec. 264. n. 8., dec. 152. n. 1. cor. Peuting., & dec. 305. nu. 4. cor. Emerix Iun.*

Fuit enim ſubreptitia, & obreptitia, quia Senatui expoſitum fuit, Officium tunc cantare in perſonam Dominici, & ab ipſo percipi omnia emolumenta, quæ narrativa erat pœnitus falſa, & veritati contraria: nam Officium principalitèr, & originariè reſidebat in Deſiderio Patre, à quo jam erat obtenta una prorogatio in Dominicum filium; Undè duo concurrebant ſpecialia ad convincendam ſubreptionem, & obreptionem, unum videlicet, quod Officium ſtaret in Dominico, ut fuit expreſſum, quando reſi-

reſidebat in Deſiderio, quod fuit reticitum, & aliud, quod jam eſſet ſecuta d. altera prorogatio vitæ in Dominicum filium, quæ ſi Senatui,
5 & Conſervatoribus innotuiſſent, utique vel gratiam denegaſſent, vel difficilius conceſſiſſent novam prorogationem ad tres alios filios; Cum hujuſmodi gratiæ, tanquam tendentes in ſupplantationem ſucceſſorum, non ita de facili con-
6 cedi ſoleant, & multò minus multiplicari in plures perſonas, juxta exempla relata *in Summ. Gottifredi n.15.*, & propterea hujuſmodi reticen-
7 tia reddit utique gratiam ſubreptitiam, & irritam, ad *Text. in cap. poſtulaſti, & cap. ſuper literis, ibique Fælin. n.8. de reſcript.*, *Abb. in cap. ceterum eodem tit.*, *Zabarell. conſ.136. ſub nu.6.*, *Rot. dec.250. n.8. cor. Caril.*, *& dec.482. num.3. cor. Dunoz. Jun.*

Ulterius non fuit expreſſum, quod Officium tranſlatum fuerat titulo oneroſo in Cynthium Cordium ſub periculo vitæ Deſiderii Patris, & Dominici filii, & cum libera facultate de illo diſponendi, quod erat omnino neceſſe, ut notum fieret Senatui; Nam cum ad tenorem gratiæ petitæ, Officium, defuncto Dominico ſtatim transferri deberet in perſonam Antonii Franciſci, & aliorum filiorum, indè reſultabat irreparabile præjudicium dict. Cynthio emptori, quia in caſu, quo Dominicus prædecederet Deſiderio, prout de facto contigit, d. Cynthius, qui ad formam Inſtrumenti emptionis non amittebat Officium, niſi per deceſſum utriuſque, videlicet Deſiderii, & Dominici, attenta d. nova gratia prorogationis ad alios filios Deſiderii, poſt obitum Dominici, qui ſolus erat nominatus in d. gratia à Conſervatoribus reportata, non potuiſſet illius dominium, & poſſeſſionem continuare durante vita Deſiderii, nec de illo ad libitum diſponere contra d. literalem conventionem, quæ præjudicia, & damna, ſi fuiſſent præcognita à Conſiliariis, utique ad conceſſionem
8 non deveniſſent, cum non ſit præſumendum, quod voluiſſent, juſtitiæ limitibus declinando, in alterius injuriam, & damnum, gratiam tribuere, *l. 2. §. Si quid à Principe ff. ne quid in loco pub.*, *cap. ſuper eo de Offic. deleg.*, *Rot. dec.50. n.9. par.2. div.*, *deciſ.482. n.2. cor. Dunoz. Iun.*, *& deciſ.46. n.37.*, *& ſeq. par.10. rec.*

Nulla etiam viſa fuit d. prorogatio, ſeu extenſio ex defectu poteſtatis concedentium, quia cum præſeferat conceſſionem juris ſuccedendi ad Officium vacaturum, non poteſt fieri per Conſervatores, ſeu Decuriones præſentaneos, cum tendat in præjudicium, & ſupplantationem
9 Succeſſorum. & protrahatur ad tempus inhabile, quo ceſſavit Juriſdictio in concedentibus, ut magiſtralitèr, examinato articulo, firmavit *Rot. in Rom. Officii 20. Iun.1694.*, *& 4. Martii 1695. cor. R.P.D. meo Caprara*, ubi concordan., *& in Rom. Officii Aquæ Felicis 4. Iun.1700.*, *& 3. Ian.1702. cor. Rmo D. meo Dec.*, quarum tres primæ ſunt impreſſæ apud *Modern. Aſculan. ad Stat. Urb. to.3. dec.14., 15., & 16.*

Nec relevat, quod ſtante lapſu triginta, & ultra annorum præſumi poſſit beneplacitum
10 Apoſtolicum ſuper illius confirmatione; Nam ad hunc effectum requireretur confirmatio in forma ſpecifica, & ex certa ſcientia, importans conceſſionem ex integro; ſola enim confirmatio

in forma communi, tanquam cadens ſuper actu
11 tam de jure communi, quàm ex municipali Statuto Urbis irrito, non ſuffragatur, ut in his terminis dixit *Rot. in d. Rom. Officii Aquæ Felicis poſt noviſſima Commentaria ad Statut. Urb. dec.16. num.13.* Cumque hujuſmodi ſpecialia beneplacita, ſeu prorogationes pro omnibus filiis non
12 ſoleant à Summ. Pontifice concedi, ut probant exempla data *in Summ. Gottifredi num.15.*; Ideò
13 nec etiam præſumi poſſunt, ut ponderat *Card. de Luc. de Alien. diſc.1. num.93.*, *& de Juriſdict. diſc.7. n.13.*, *Rot. dec.47. n.9. par.11. rec.*

Eoque certius, quia per diligentias factas in libris Camer. Capitolinæ, in quibus hujuſmodi Confirmationes, & Brevia regiſtrari ſolent, probata fuit negativa illius exiſtentiæ, & quatenus verè expeditum fuiſſet, facilè poſſet per Anto-
14 nium Franciſcum reperiri in Secretaria Brevium, ubi ſimilia beneplacita adnotantur, per ea, quæ tradunt *Card. de Luca de Juriſd. diſc.7. n.13.*, *Rot. cor. Celſ. dec.67. n.17.*, *& dec.29. n.64. par.7. rec.*, *& in Pampilonen. Juriſpat. 19. Jan. præt. §. Quod ſi ſubſiſteret cor. Me.*

Minuſque tandem obſtare viſum fuit Statut. Urbis *lib.1. cap.125.*, diſponens filios poſſe ſucce-
15 dere in Officiis per patrem exercitis, & per obitum ejuſdem vacatis, quando filii ſunt ejuſdem exercitii. Etenim præterquam quod non erat certum, an eſſemus in caſu Officii habentis tale exercitium, propter quod data idoneitate ſpecifica in filio, habere deberet locum diſpoſitio Statuti; Ejus inapplicabilitas ex alio titulo ſatis clarè apparebat; Nam Antonius Franciſcus petiit, & obtinuit immitti ad controverſum Officium, non uti filius Deſiderii, ſed uti frater, & hæres Dominici, *Summ. Gottifredi n.6.*, *& 8.*, de quo fratre cum Statutum
16 nullam mentionem faciat, neque nos ad illum extendere debemus, contra regulam, de qua *Cancer. var. reſ. lib.3., cap.11. n.10.*, *Rot. dec.165. n.7.*, *& ſeqq. par.19. rec.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. PRIOLO.

ROMANA OFFICII CAPITOLINI.

Lunæ 14. Aprilis 1704.

ARGUMENTUM.

Idem eſt, ac illud præcedentis deciſionis in hac Cauſa emanatæ.

SUMMARIUM.

1 *Conſervatores Urbis ex diſpoſitione Statuti conferunt Officia vacantia tempore Conſervatoriæ.*

Nominatio ad Officia vacãtia dicitur eſſe in fructu. ib.

2 *Conſervatores, & Decuriones Urbis pro tempore non poſſunt in præjudicium Succeſſorum prorogare Officia vacantia*, & num.4. 6., & 15.

3 *Prorogatio, ſive extenſio Officii ſubreptitiè, & obreptitiè obtenta eſt nulla*, & num.7.

5 *Prorogationes Officiorum vacabilium interdictæ ſunt Magiſtratibus Status Eccleſiaſtici per S. M. Urban. VIII.*

Ampl. procedere etiam in Magiſtratu Romano. n.6.

7 *Sub-*

7 *Subreptio oritur ex reticentia veri, obreptitio ab expreſſione falſi.*

8 *Officium vacabile quando dicatur reſignatum in proprietate, & titulo.*

9 *Generale Conſilium Populi Romani gerit vices totius Populi.*

Et poteſt condere leges, n.10.

Ampl. quod poſſit gratioſas conceſſiones impartire derogando etiam legibus antea promulgatis, n.11.

Con. num.12., & 14.

Decl. ut num.13.

13 *Magiſtratus inferior à Principe poteſt legem condere præter legem à Supremo Principe promulgatam, ſecus contra ipſius expreſſam legem.* & n.14.

15 *Obreptio non deſumitur ex præjudicio tertii.*

Nec ex competentia actionis pro intentanda gratiæ nullitate. num.16.

17 *Prorogatio Officii debet obtineri durante adhuc primo termino.*

DECISIO LXXXIV.

Reſponſum fuit in præſenti Cauſa, *conſtare de tribus*; Præſuppoſita enim facti ſpecie,latè deducta in unica dec.præcedentis inſtantiæ,edita die 5.Mart. an.proximè elapſi cor.R.P.D.meo Scotto, DD. ejuſdem deciſionis fundamenta reaſſumentes, & approbantes dicebant, juſtitiam omni ex parte aſſiſtere Franciſco Gottifredo,& Antonio Nunez, utpotè legitimè nominatis de an. 1694.à Conſervatoribus Urbis, tunc temporis exiſtentibus,ad Officium Commiſſariatus Calceolariorum, & Vaccinariorum, vacans per obitum Dominici de Rubeis, qui an.1635. ejuſdem Officii prorogationem, ſeù ſuperviventiam obtinuerat, ejus vita durante, etiam poſt obitum Deſiderii ſui Patris, de hoc Officio præcedentèr inveſtiti uſque ab an. 1632., juxtà notorias fa-
1 cultates dd. Conſervatoribus impartitas diſponendi de Officiis vacantibus, tanquam fructu ſuæ Conſervatoriæ Dignitatis ad normam Stat. Urbis *cap.15. lib.1.* ex deductis per *Rot. dec.15. n.1. penès Conſtantin. ad Stat. Urb. vol.3.*

Nil relevante, quod an.1643. præfatus Deſiderius à Senatu obtinuerit novam prorogationem, ſeù extenſionem in perſonam Antonii Franciſci, & aliorum trium filiorum; undè cum per ſuperexiſtentiam d. Antonii Franciſci, adhuc viventis, dictum Officium nondùm vacaverit, non potuerit de an.1694. in ejus præjudicium fieri nova collatio, tamquàm de Officio vacanti.

Siquidem ante talem novam prorogationem an.1643. uſque de an. 1637. dictus Deſiderius per ceſſionem, ac reſignationem hujuſmodi Officii, factam favore Cinthii Cordii, ut *in Summ. Actor. n.3.*, & 4., d. Officii dominium transtulerat in præfatum Cynthium, quo fit, ut ſucceſſiva prorogatio petita à Deſiderio de d. an.1643. abſque expreſſione præcedentis reſignationis, &
2 conceſſa a Conſervatoribus, tunc temporis, in ſupplantationem Succeſſorum, ſalvari non poſſit ab evidenti vitio ſubreptionis, ac nullitatis, ex juribus in recenſita dec. cumulatis; Data enim reſignatione, ac tranſlatione in Cynthium, gra-
3 tia ſubindè conceſſa Deſiderio erat nulla ſimul, & obreptitia, ſeù ſubreptitia.

Nullitas quippè promanabat ex defectu poteſtatis Concedentium, qui neque de jure poterant
4 per hujuſmodi exorbitantem gratiam ſupplantare ſucceſſores, ut benè advertunt *Fenzon. ad Stat. Urb. d. cap.15. n.10.*, & *Rot. dec.14. n.14. poſt Conſtan. ad d. Stat. tom.3.*, neque etiam ex literali Conſtit. ſa. me. Urb.VIII. in ordine *la* 4. aliàs *la* 30. *juxta impreſſionem Lugdunen.* §.9. expreſsè interdicente hujuſmodi prorogationes Of-
5 ficiorum, ſub qua Conſtitutione, comprehendi etiam Romanum Magiſtratum firmavit *Rot. d.*
6 *dec.14. n.22.*, & *ſeq. apud Conſtant.*

Obreptio autem, ac ſubreptio deſumebatur ex reticentia talis reſignationis, quæ ſi fuiſſet expreſſa, profectò conſecutio gratiæ difficilior evaſiſſet; præſertim quia contra omnem veritatem Senatui fuit expoſitum, quod Officium cantabat in perſonam Domini, & ab ipſo percipiebantur omnia emolumenta, quando veritas erat, quod Officium reſidebat originariè, & principalitèr in Deſiderio patre, ac deindè per prorogationem extenſum fuerat ad vitam Dominici filii; ex quibus deciſio R.P.D. mei Scotti §. *Fuit enim*, benè arguit ſubreptionem, & obreptionem tàm
7 ex falſitate narrativæ, quàm ex reticentia prorogationis ſemèl obtententæ, ad *Text. in cap. poſtulaſti*, & *cap. ſuper literis, ibique Felin. de reſcr.*, *Rot. dec.482. num.3. cor. Dunoz. Jun.*, cum aliis ibid. allegatis.

Nec dicatur, quod venditio facta Cynthio fuerit translatio emolumentorum potiùs, quàm reſignatio Officii, ac tituli; quia ultra clara verba Inſtrumenti venditionis, dati *in Summ. Actor. n.4.* expreſsè habetur *in eod. Summ. n.3.*, reſignatio d. Officii cum omnimoda translatione dominii in Cynthium, juxtà formulam practicari conſuetam in reſignationibus Officiorum
8 vacantium hic in Urbe, ut liquet ex ſequentibus verbis ibi -- *Cum ad præſens vacaverit, & vacet Officium Commiſſariatus,&c. per liberam reſignationem in manibus noſtris ad ſui favorem factam per D. Deſiderium de Rubeis, &c., Officium, &c. tibi Cynthio, &c. concedimus, &c., & cum Decreto, quod ſuper d. Officio, ejuſque fructibus ſit ſemper reſervata facultas, & libera diſpoſitio ad favorem dicti Cynthii, ità ut poſſit de d. Officio, & fructibus ad ſui libitum diſponere, &c.*

Neque nullitas prorogationis ullatenùs elide-
9 batur ex eo, quod talis gratia emanavit non à ſolis Conſervatoribus, ſed à generali Conſilio Populi Romani gerente vices totius Populi, qui poteſt leges condere, & multò magis hujuſmodi
10 gratioſas conceſſiones impartiri, derogando legibus anteà promulgatis, ad tradita per *Gratian.*
11 *Diſc.196. num.19.*, & *ſeqq.*, *de Luc. de Alienat. diſc.23. num.12.*, *Thom. dec.7. num.2.* cum concordan.

Etenim fruſtrà hæc, & ſimilia deducebantur, & unica reſponſione tollebatur omnis quæſtio, tàm in facto, quàm in jure, reflectendo, quod hæc omnia poſſent procedere, vel ubi ageretur de Senatu non recognoſcente ſuperiorem, qui ſicuti auctoritatem habet condendi legem, ità,&
12 poteſt eam tollere, vel ſaltèm, ubi ageretur de ſubſtinendo actu facto à Magiſtratu inferiori præter legem à Supremo Principe promulgatam, & intra limites facultatum ab eodem Principe
13 conceſſarum. At in præſenti caſu, cum quæſtio verſetur ſuper actu geſto à Magiſtratu inferiori,

riori, & ſubordinato ſupremæ authoritati Sum. Pontificis, utique ſubſtineri non valet, utpotè
14 geſtus contra expreſſam Sanctionem Apoſtolicæ Conſtit. ſa. me. Urb. VIII., ac juris municipalis cum Pontificia authoritate conditi, & confirmati.

Similitèr obreptio, ac ſubreptio inanitèr impugnabatur, dicendo, quod ex prætenſa prorogatione nullum præjudicium fuerit irrogatum Cynthio Emptori Officii, & in omnem caſum ſoli Cynthio competeret talis exceptio.

Nam hujuſmodi objectum nihil ad rem facere videbatur pro excludenda obreptione, quia hæc
15 non deſumitur aut ex præjudicio Cynthii, aut ex competentia actionis pro intentanda gratiæ nullitate, ſed ſolùm ex eo, quod cum per reſi-
16 gnationem dominium Officii translatum fuiſſet in Cynthium emptorem, Deſiderius non poterat illud ampliùs petere per viam novæ con-
17 ceſſionis, ex pluribus congeſtis per *Roc. Diſput. Jur. cap.89. n.3., Rot. cor. Greg. dec.239. n.7. & in rec. deciſ.180. n.21. cum ſeqq. par.18.*. Quia igitur nova conceſſio redundaſſet in ſupplantationem Succeſſorum, à qua Concedentes abhorrere omninò tenebantur, ex juribus ſupra laudatis, conſequentèr gratia à Deſiderio obtenta per viam prorogationis eſt ſubreptitia, ac obreptitia.

Et ita levioribus omiſſis, deciſum fuit, utraque, &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

FERENTINA JURIS PASCENDI.

Lunæ 30. Aprilis 1703.

ARGUMENTUM.

Privilegium Juris paſcendi præbet bonus jus, etiam ad effectum manutentionis, maximè ubi fuit obſervatum, & canonizatum per rem judicatam. Jus paſcendi quando competit Communitati jure dominii, & quando jure Civico latè diſcutitur, & à quibus in his caſibus ſolvi debeat.

SUMMARIUM.

1 *Monaſterium Chartuſiæ S. Mariæ de Triſulto fruitur ex privilegiis Summ. Pontificum jure depaſcendi propria animalia in tenimentis locorum Maritimæ, & Campaneæ.*
Nonnulla ex eis referuntur, num.3.
Ampl. quod vigore ipſorum eidem debeatur manutentio, num.6., & per tot.
Decl. tam quod dd. Privilegia fuerunt indulta ſine evidenti gravamine Incolarum, & Provincialium. num.4.
2 *Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*
5 *Privilegium dicitur privata lex, & habet vim novæ conceſſionis.*
6 *Privilegium Jurispaſcendi prebet bonum jus, etiam ad effectum Manutentionis.*
Ampl. num.10., & 26.
7 *Deciſiones S. Rotæ ſunt de ſtylo ſupponendæ.*
Et donec revocentur probant bonum jus. num. 8.
9 *Sententiæ latæ cum legitimo contradictore, & in Cauſa ſtatus faciunt jus etiam quoad non citatos.*
11 *Juſpaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, non eſt ſpecies Collectæ, ſed pretium herbarum.*
Et ad illius ſolutionem tenentur omnes Eccleſiaſtici tam Sæculares, quàm Regulares. num.12., *Et de ratione*, num.13.
Ampl. non obſtante quovis Privilegio. num.14.
14 *Privilegia ſunt ſtrictè interpretanda in præjudicium tertii.*
Ampliat. contra Communitates Status Eccleſiaſtici. num.15.
15 *In Statu Eccleſiaſtico adſunt Conſtitutiones revocatoriæ Exemptionum ab omnibus oneribus.*
Decl. procedere in Exemptionibus gratuitis, non ex titulo oneroſo. num.27.
Subdeclar. procedere in Exemptionibus ab oneribus Cameralibus, ſecus in aliis. num.28., & 29.
16 *Juspaſcendi, quod jure dominii ſpectet ad Communitatem eſt probandum.*
Et quando dicatur ad illam ſpectare jure dominii vid. num.17.
18 *Juspaſcendi certis anni temporibus ſpectat ad Cives jure civico*. & num.19.
Decl. tamen, quod per eos aliquando transfertur in Communitatem pro commodiori ſolutione onerum Cameralium, vel Communitativorum. n.20.
Et tunc pretium herbarum exigitur per ſpeciem Collectæ. num.21.
22 *In materia Jurispaſcendi major pars minori non præjudicat*, & num.23.
23 *Laici non poſſunt aliquid in materia Jurispaſcendi ſtatuere in præjudicium Eccleſiaſticor.*, & n.24.
25 *Privilegium Jurispaſcendi quando non dicatur tertio præjudiciale.*
26 *Sententiæ in judicatum tranſactæ pro veritate habentur.*
Obſervantia Privilegii jurispaſcendi, ex quibus probetur. ibid.
30 *Ab uno Privilegio ad aliud non valet illatio.*
31 *Privilegium Jurispaſcendi intelligitur Indultum temporibus ſolitis, & conſuetis.*
32 *Privilegium Jurispaſcendi, quando dicatur reſtitutivum ejus, quod jure civico incolis competit.*
33 *Privilegium Jurispaſcendi ſocio Indultum, conſocio non communicatur.*

DECISIO LXXXV.

Monaſterium, ſeu Monachi Ven. Carthuſiæ S. Bartholomæi de Triſulto pluribus diverſorum Pontificum fruuntur privilegiis immit-
1 tendi ad depaſcendum liberè eorum Animalia in omnibus, & ſingulis Tenimentis locorum Provinciæ Maritimæ, & Campaneæ, adeout, quando nonnullæ ex Communitatibus voluerunt illos ſuper paſcuis moleſtare, ſemper opportuit eas ſuccumbere, vel in poſſeſſorio, vel in petitorio, cum præfati Monachi obtinuerint favorabilia mandata de manutenendo, ſeu aliàs ſententias canonizantes eorum bonum jus circa uſum paſcuorum.

Et quamvis ex tot Judicatis debuiſſet Communitas Civitatis Ferentini addiſcere quid ſibi
2 expediebat, juxta illud — *Felix, quem faciunt aliena pericula cautum*, ſicque non contendere Juspaſcendi in proprio Territorio pro Animalibus dict. Monaſterii, minuſque ſe exponere incommodis hujus litis; Attamen fovens prætenſionem prohibitivam dd. paſcuorum, utpotè in pro-

proprio dominio exiſtentium, curavit per Me Dubium ſubſcribi — *An, & de cujus bono jure conſtet, etiam ad effectum manutentionis*; Quo hodiè propoſito, ita per DD. reſolutum fuit — *Conſtare de bono jure Monaſterii, & Monachor. juxta modum, inferius exprimendum.*

Non enim alitèr reſponderi poterat, ſtantibus dd. privilegiis Apoſt., quibus S. Sedes voluit opportuno proſequi favore præfatos Monachos, qui mundanis abjectis illacebris, devotum, ſedulumque exhibent Altiſſimo famulatum in ſolitudine mediante contemplatione Cæleſtium Bonorum, & prætermiſſa indagine aliquorum ex eis, fortaſſe interpretatione indigentium, clarè tamen loquitur illud conceſſum à Martino V.
3 inſertum in alio Nicolai V., de quo *in Summar. num.2.*, ubi poſtquam Pontifex retulit in enunciativa petitionem Prioris Conventus, per hæc præciſa verba connotavit partem diſpoſitivam ibi — *Concedimus per præſentes, ut ipſi hujuſmodi eorum Animalia, & Greges quæcumq; fuerint, &c. per Civitatum, Terrarum, Caſtrorum, & Locor. eorudem Tenutas, Paſcua, Prata, Poſſeſſiones, Territoria, et alias ubique locorum Provinciarum dd. &c. nutriri, ali, atque depaſci facere poſſint, abſque eo, quod pro hujuſmodi paſcuis, & paſturis aliquid cuiquam ſolvere, vel aliqua ſubire onera, ſeu gravamina, niſi quantum antiquis temporibus extitit obſervatum* — & latius prout in d. privile-
4 gio Martini V., qui nihilominus veluti prudens Princeps inter relata verba appoſuit hanc quoque modificationem, ibi — *Abſque tamen graviſſimo, & evidenti præjudicio dilectorum filiorum Provincialium habitatorum, & Incolarum ipſarum Provinciarum.*

Tale itaque privilegium, ſivè habeat vim novę conceſſionis, veluti privata lex, ſivè potiùs con-
5 tineat declarationem ejus, quod priſcis temporibus inerat, ac fuerat obſervatum, ſemper manifeſtum ſit ex illius lectura bonum Jus com-
6 petens Monaſterio ſuper uſu controverſorum paſcuorum, etiam ad effectum manutentionis, ut omiſſis extraneis authoritatibus, individualitèr alias firmavit *Rot. cor. Seraph. dec.971. per tot., & cor. cl. me. Card. Taya in Alatrina Jurispaſcendi 5. Mart.1674.*, ut in particula relata in *Sum. Monachorum nu.15.*; Quæ ſanè deciſiones
7 de ſtylo noſtri Tribunalis ſemper in ſimilibus controverſiis ſupponendæ veniunt, ut pluriès teſtatur *Rot., & ſignantèr cor. Cer. dec.528. n.3., dec.591. n.6.*, Et licèt poſſint revocari, interim
8 tamen faciunt bonum Jus, ut dixit *Rot. cor. Cer. deciſ.727. n.4.*

Certiùs quia in illarum ſequelam promulgatæ, exindè fuerunt Sententiæ Rotales, quæ tanquam
9 latæ cum legitimo Contradictore, & in Cauſa ſtatus faciunt Jus quoad omnes, etiam non citatos, ad vulgatum *Text. in l. ingenuum ff. de ſtat. hom.*, quem in proximis terminis laudavit *Rot. cor. Bich. dec.621. n.12., & in Calaguritana Decimar. de Haro 1. Iul. 1697. §. Tantùm abeſt coram Me, ubi concord.* Et magis individualitèr, quod extantibus privilegiis Apoſtolicis, una cum
10 ſubſequuta re judicata, reſultante ex ſententiis latis in noſtra materia Jurispaſcendi, complexivè firmavit *Rot. in alia Anagnina Jurispaſcendi 20. Jun.1686. §.1. cor. Hervavult.*

Abſque eo, quod prædictis contraponi mereatur dominium paſcuorum, quod recollectis fructibus induſtrialibus, prætendit habere Communitas Ferentini in toto ejus Territorio, inde inferendo bonum jus exigendi fidam ab omnibus immittentibus Animalia ad depaſcendum, quaſi quod hujuſmodi ſolutio non ſit ſpecies gabellæ, aut collectæ, ſed potiùs pretium herbarum na-
11 ſcentium in d. Territorio, a quo Eccleſiaſtici, ſivè ſint Sæculares, ſivè Regulares non poſſunt
12 contendere, ſe eſſe exemptos, ex *Theor. Iaſon. in l.1. in 1. lectur. ſub num.19. verſ. advertit, & in 2. lect. nu.25. C. de Sacroſ. Eccl.*, optimè *Abb. conſ.6. num.1.*, ubi reddit rationem, nempè, quod non dicatur Communitas legem imponere Clericis, atque illos collectare, vel datia ab eis exigere, ſed potiùs quodamodo vendere uſum, ſeu uſumfructum rerum ad ipſam Còmmunita-
13 tem pertinentium, ut benè hæc omnia in individuo reaſſumit *Roc. Diſput. Iur. ſelect. cap.170. ex n.3. ad 5., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.35. n.27., & cap.50. n.59.*, & firmavit *Rot. in Viterbien. uſus paſcuorum 15. Mart.1700. §. Poſito cor. R.P.D. meo Muto.* Itaut in hoc caſu non videantur poſ-
14 ſe ſuffragari privilegia, quæ non ſunt amplianda, ſed ſtrictè interpretanda, ubi agitur de præjudicio tertii, per ea, quæ in proximis terminis dixit *Rot. dec.40. nu.2., & 3. par.4. tom.1. rec.*, ſignantèr quia favore Communitatum Status Eccleſiaſtici fuerunt ab aliis Summ. Pontificibus
15 pro tempore promulgatæ Apoſtolicæ Conſtitut. revocatoriæ quorumcumque privilegiorum, ut notum eſt.

Pro remotione enim objecti ponderabant DD. non fuiſſe concludentèr probatum præten-
16 ſum dominium paſcuorum, proùt requiritur, ex firmatis per *Rot. dec.30. n.5. par.9. rec.*, ad hoc ut poſſent ſibi vindicare locum authoritates in d. objecto allegatæ, cæteroquin in ſuis terminis veræ, ſcilicet, ubi probaretur, quod Poſſidentes fundos, aliaque prædia campeſtria, & aperta in d. Territorio Anagnino, non haberent, niſi Jus reſtrictum ad quamdam ſpeciem Coloniæ perpetuæ, & ad ſolam culturam pro fructibus indu-
17 ſtrialibus, reſervatis naturalibus Communtati Territorii Dominæ, per ea, quæ in ſubjecta materia diſtinguit *Covar. pract. qu. cap.37. nu.3., Roc. Diſp. Jur. ſel. cap.168. n.9., & d. cap.170. n.2., Card. de Luc. de ſerv. ad mat. Jur. paſcend. diſc.35. n.6., & 7.*, & proſequitur *Rot. in dicta Viterbien. uſus paſcuorum d. §. Poſito cor. R.P.D. meo Muto*, ubi fuit per plures actus univocos probatum favore Communitatis d. dominium herbarum.

In præſenti autem themate res alitèr ſe habet: nam excluſo d. dominio, ſeu formali ſervitute Jurispaſcendi favore Communitatis, cum ex quadam univerſali conſuetudine innixa juri, ſeu rationi naturali, permiſſum ſit Civibus, & Ha-
18 bitatoribus poſt ſecatas ſegetes, ſeu recollectos fructus, tempore, quo Agri ſemine vacant, ſumere paſcua pro indigentia ſuorum Animalium in univerſo patrio Territorio campeſtri, ex firmatis *in Farſen. Jurispaſcendi 27. Martii 1702. §. Certum eſt cor. Me.*

Hinc ſequitur, quod licèt aliquando ipſimet
19 Cives ſe ſpolient hujuſmodi paſcuis, eis Jure Civico competentibus, transferendo voluntariè omne illorum uſum in Communitatem, ut ex pretio

pretio herbarum magis inſenſibilitèr ſupportari
20 valeant onera publica ad eos pertinentia, ſivè
ſint de illis, quæ in Statu Eccleſ. nuncupantur
Cameralia, ſive de aliis, quæ dicuntur Com-
21 munitativa; Attamen in his circumſtantiis
pretium talium paſcuorum, ſeu herbarum, exi-
gitur per ſpeciem Collectæ, ut ad rem benè pon-
derat *Card. de Luc. de ſerv. ad mat. jur. paſcend.*
diſc.37. ſub n.7. in fin., & prætermiſſa quæſtione,
an in hujuſmodi actu tranſlationis herbarum ve-
22 luti tangente intereſſe ſingulorum, major pars
Civium præjudicet minori aliquid ſtatuendo, de
qua id. *Card. de Luc. de ſervit. diſc.41. n.4. Franch.*
dec.197. per tot.

Duo proindè ex hoc conſurgunt favore PP.
Carthuſianorum, alterum, quod Laici, ſi ali-
quid ſtatuerunt favore Communitatis, in nihilo
præjudicarunt libertati Eccleſiaſticæ, neque di-
23 rectè, vel indirectè in rebus communibus, non
ſolùm ex ratione, quod id, quod omnes tangit,
debet ab omnibus approbari, ut per *Text. in cap.*
quod omnes de reg. Iur. in 6., in puncto caſus noſtri
probat *Abb. d. conſ.6. ſub n. 2.*, verumetiam
24 ex defectu poteſtatis, ut magis individualitèr
dixit *Rot. in d. Anagnina Iuris paſcendi cor. Seraph.*
inter ejus impreſſ. dec.971. n.6.

Alterum, quod Privilegia illis conceſſa, circa
exemptionem à ſolutione fidæ reſpectu dd. paſ-
cuorum non exorbitant à jure communi, nec
Tertio præjudicant, imò habent plurimum æqui-
tatis, cum Monaſterium Carthuſiæ poſſideat in
25 dict. Territorio proprias Terras, ſuper quibus
promiſcuè Communitas utitur paſcuis, ut etiam
conſideratum fuit per *Rot. coram Seraph. d. de-*
ciſ.971. ſub n.1., *& cor. Taya in d. Alatrina Ju-*
rispaſcendi 5. Martii 1674. §. Maximè, relata in d.
Summ. num.15.

Quæ omnia eo facilius in præſenti admittenda
veniunt, cum ex actibus per Monachos addu-
ctis conſtet quoque de eorum incontrovertibili
poſſeſſione, uſque ad hæc moderna tempora con-
tinuata; Undè minimè relinquitur dubitationi
locus de privilegiorum obſervantia, aut de ſen-
26 tentiarum validitate, quæ pro veritate haberi
debent, per *Text. in l. res judicata 208. ff. de reg.*
Iur., *Rot. cor. Buratt. dec.26. nu.8.*, *& deciſ.193.*
n.9. cor. Celſ.

Minuſque eſt præſumendum, quod præfata
Privilegia cenſeri debeant revocata ex novis
27 Conſtitutionibus Apſtol. derogantibus Privile-
giis titulo gratuito, & non oneroſo impetratis.
Quoniam hujuſmodi Conſtitutiones revocato-
riæ intelligendæ ſunt quoad alias exemptiones
reſpicientes onera Cameralia, quæ toto Cœlo
28 diſtant à materia ſuper qua præſens quæſtio ver-
ſatur; idque patentiſſimè convincitur ex præfa-
tis deciſionibus, & ſucceſſivis ſententiis latis fa-
vore Monachorum in noſtro Tribunali, quæ
prodierunt tempore, quo Sum. Pontifices pro-
29 mulgaverant præfatas Conſtitutiònes revoca-
torias, & nihilominùs de iſtis nihil dictum fuit,
quod nempè obſtarent eiſdem Monachis Car-
thuſianis.

Atque hinc minimè viſi ſunt habendi in con-
ſideratione plures actus poſſeſſorii exerciti per
Communitatem, quoad Ius exigendi fidam ab
aliis locis Piis, ſeù Religioſis habentibus etiam
ampliſſima Privilegia, proùt ſunt Archioſpitale
S. Spiritus, Sac. Religio Hieroſolymitana, Mo-
nachi Cæleſtini, ex Undecim Congregationibus,
PP. Conventuales, Capitulum, & Canonici
ejuſd. Civitatis Ferentini, ut *in Sum. Com. à n.1.*
ad 10.; Nam cum non fuerit doctum, ullum de-
cretum emanaſſe contra Monachos Carthuſia-
nos, ſicut emanavit contra alios Eccleſiaſticos,
licèt Privilegiatos, ſignum profectò evidens eſt,
quod intercedit diverſitas privilegiorum, aut
30 rationis, & per conſequens nequit à diverſis
fieri illatio, vulgat. *Text. in l. Papinianus ff. de*
minor.

Proùt etiam ad intentum Communitatis, nil
conferunt quædam accuſationes, unacum pigno-
ratione Animalium, quæ fuerunt adinventa in ſti-
pulis damnum dantia; Siquidem, ultraquamquod
non fuit probatum, quod habuerint effectũ ex cau-
ſa paſcuorum, de quibus agitur; Poſſunt nihilomi-
nùs tales actus conciliari cum Privilegiis conceſ-
ſis dd. Monachis Carthuſianis reſpectu tempo-
ris, ſcilicèt, quod cum illa de eo nihil diſponant,
ſemper proindè intelligendum eſt conceſſum
Juſpaſcendi ſecundùm uſum, & conſuetudinem
loci, & ſi Paſtores in cuſtodia habentes dd. ani-
malia Monachorum Carthuſiæ S. Bartholomæi
in Triſulto exceſſerunt in tempore, illa nempè
31 immittendo in loca, ubi adhuc extabant ſpicæ
frumentariæ, rectè fuerunt factæ accuſationes,
& pignora capta, imò nè poſſet eiſdem Mona-
chis opponi per ſpeciem abuſus Privilegiorum,
quod eorum animalia depaſci valeant ſpicaticum
in præjudicium pauperum Civium, & Incola-
rum, qui tempore Meſſis colligunt dictas ſpicas,
proteſtati fuerunt in reſponſionibus, quod ipſi
non prætendunt immittere ad paſcendum Ani-
malia, niſi temporibus ſolitis, & conſuetis, in
quibus cœtera animalia affidata paſcuntur, ſic-
que, ceſſante præjudicio Tertii, potiori jure eo-
rum Privilegia ſervari debent ad effectum, de
quo agitur, cum dicantur reſtitutiva, ac conſer-
32 vativa ejus, quod omnibus Incolis competit
jure civico, ad firmata per *Rot. dec.400. ex n.39.*
ad fin. par.9. tom.2. rec.

Quibus omnibus, ſic perpenſis, licèt DD. exi-
ſtimaverint conſtare de bono jure Carthuſiano-
rum, attamen reſolutioni cenſuerunt quoque
eſſe apponendum hunc modum, nimirum, quod
d. bonum jus reſpectu controverſorum paſcuo-
rum non poſſet eis ſuffragari, niſi quoad portio-
nem propriam Animalium, quæ ad ſoccitam re-
tinent, excluſivè quoad aliam portionem ſocio-
rum, proùt in propoſito ſocii non communican-
33 tis conſocio jus, ſeù privilegium paſcendi ha-
betur apud *Otter. de Paſ. cap.16.*, quem in pun-
cto refert, *Card. de Luc. de ſervit. ad mat. Jur.*
paſc. diſc.42. n.4. Quemadmodum etiam ſuſpen-
ſa reſolutione, quoad numerum dd. Animalium,
dictum fuit, ut particularitèr videretur ſuper
illorum exceſſu.

Et ità, utraque Parte, &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

FERENTINA JURISPASCENDI.

Lunæ 9. Junii 1704.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, quæ in hac confirmatur, non tamen quod Socios, circa quos dilata fuit reſolutio, reſervato ſpeciali examini numero animalium, & Sociorum.

SUMMARIUM.

1 *Monaſterium Carthuſiæ S. Mariæ de Triſulto ex privilegiis Sum. Pontificum, fruitur jure paſcendi in locis Maritimæ, & Campaneæ.*

3 *Privilegium Jurispaſcendi præbet bonum jus, etiam ad effectum manutentionis.*

Ampl.1. ubi conſtat de illius obſervantia, & poſſeſſione. num.2.

Ampl.2. ubi Privilegium ſit corroboratum per rem judicatam. num.4.

5 *Sententiæ, & res judicatæ veritatis imaginem præſeferunt.*

Et ſunt ſupponendæ, nec in dubium revocandæ. n.6.

7 *Privilegium exemptionis conceſſum intuitu paupertatis, ea ceſſante, ceſſat.*

Et ex quibus non dicatur indultum intuitu paupertatis. vid.num.8.

9 *Paupertas Monaſterii, ex quibus excludatur,* & num.8.

10 *Paupertati nil magis repugnat, quàm poſſeſſio bonorum.*

11 *Privilegia exemptiva fuerunt abrogata per Conſtitutiones revocatorias Sum. Pontificum.*

Decl. procedere in Exemptionibus ab oneribus Cameralibus. num.12.

13 *Exceptio nuſq; oppoſita præſumitur irrelevans.*

14 *Juſpaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, non eſt ſpecies collectæ, ſed pretium herbarum.*

*Et ad illius ſolutionem, tenentur omnes Eccleſiaſtici, tàm Sæculares, quàm Regulares.*n.15.

Limit. concurrente in contrarium Privilegio Apoſtolico. num.18.

Decl.1. ut num.17.

Decl.2. quod tale Dominium debet per Communitatem concludentèr probari. n.16.

DECISIO LXXXVI.

Conſtare de bono Jure Monaſterii, & Monachorum V. Carthuſiæ S. Bartholomei de Triſulto, etiam ad effectum manutentionis, circa uſum liberè paſcendi eorum propria animalia ad Societatem retenta in toto Territorio Ferentini, excluſivè tamen quoad aliam portionem Sociorum, reſponderunt DD. per me conſulti ſub die 30. Aprilis an. præt., & hodie in nova Cauſæ repropoſitione non fuerunt concordes, circa poſtremam præteritæ reſolutionis partem, reſpicientem portionem ſociorum: quoad jus tamen liberè paſcendi propria Animalia Monaſterii, perſtiterunt in deciſis.

Clara ſiquidem, & inconvertibilia iterum apparuerunt Apoſt. privilegia Sum. Pontificum Innoc. IV., Martini V., & Nicolaii V., quibus præd. Monaſterio, & Monachis S. Bartholomæi
liberalitèr indulgetur, ut in omnibus, & ſingu-
1 lis paſculis, pratis, poſſeſſionibus, & tenimentis
Communitatum, & locorum Maritimæ; &
Campaneæ, depaſci facere poſſint eorum greges,
& animalia, quin pro hujuſmodi paſcui aliquid
cuiquam ſolvere, vel alia ſubire onera, ſeu gravamina
teneantur, *Sum. præd. Monachorum n.*1.,
& 2., ex quibus, juncta eorumdem obſervantia,
2 ac longeva Monachorum poſſeſſione, de qua
deponunt plures Teſtes *d. Summ. n.*18., bonum
undique jus, etiam ad effectum manutentionis,
3 reſultat ad favorem ipſorum Monachorum, ex
benè perpenſis per *Poſth. de Manut. obſervat.*15.
*n.*15., *Rot. poſt eum dec.*214. *n.*5., *& dec.*251. *n.*1.,
in Tarraconen. Juriſdictionis 2.Dec. 1701., §. *Hujuſmodi
autem coram me, in Leodien. Juriſdictionis*
27. *Jun. an. præt.* §. *Prætermiſſa cor. R.P.D. meo*
Lancetta, & in Bituntina Servitutis 15. *Feb. curr.*
an. §. *Quæ omnia cor. R.P.D. meo Caffarello.*
Accedentibus præſertim in eorumdem Privilegiorum
corroborationem pluribus diverſorum
Tribunalium Sententiis, ac Judicatis, totiès ema-
4 natis favore Monaſterii, de quibus *d. præt. Sum.*
*n.*5., & pluribus ſeq;: imò quod plus eſt, Mandato
de Manutenendo de an.1580. relaxato ab A.C.
ad eorumdem Monachorum Favorem, contra
ipſam Communitatem Ferentini, *d. Sum. n.*10.,
& de an.1587. à Gubernatore Campaneæ *eodem*
*Sum. n.*11., quæ quidem Sententiæ, & res Judi-
5 catæ, veritatis Imaginem præſeferentes, hodie
ſupponendæ veniunt, & in Dubium revocari
6 non poſſunt, ut inquit *Roman. conſ.*367.*n.*1.*in fin.*,
*Ciarlin. contr. for. lib.*2.*cap.*135. *num.*7., *Rot. in*
Aſculana Beneficiorum 16. *Novemb.*1699. §. *Omnemque,
&* 15. *Martii* 1700. §. *Potiſsimè coram*
*R.P.D. meo Muto, in Toletana Jurium Parochialium,
ſeù Manutentionis* 29. *Jan.* 1793. §. *Stetit*
cor. eod., & in Turritana Decimarum 21. *Novem.*
ejuſd. an. §. *Fortius verò cor. R.P.D. meo Anſal.*
Non obſtat, quod cum prædicta privilegia
conceſſa fuerint ex Cauſa tunc vigentis paupertatis
in Monaſterio Sancti Bartholomæi, ea
7 nunc ceſſante, ceſſare etiam debeat eorumdem
privilegiorum effectus, ex traditis in conſimilibus
terminis exemptionis conceſſæ Carthuſianis à ſolutione
Decimarum *per Rot. dec.*511. *n.*5., *& ſeqq.*
*par.*18., *& dec.*9. *n.*3. *par.*19. *rec.* Quoniam ex
privilegiorum lectura minimè apparuit DD. ea
conceſſa fuiſſe Paupertatis intuitu, quinimo de
8 tempore conceſſionis eorumdem excludi videbatur
Monaſterii paupertas, ne dum ex præſumptione
reſultante à Conſtitut. Ordinis, demandantibus
*in cap.*21. *par.*2., *quod* (ſunt verba præciſa)
*nulla domus recipiatur, niſi prius pro ſubſtentatione
Prioris, & duodecim Monachorum dotetur*
ſufficientibus redditibus, vel poſſeſſionibus aſſignatis,
& niſi prius conſtructis ſufficientibus ædificiis, vel de
*conſtruendis competenti, & ſecura præbabita cautione
provideatur*, &c.; verumetiam, ex quo Monaſterium
circa an.1215., & ſic longè ante Privilegiorum
conceſſionem, apparebat fundatum,
& dotatum ab Innoc.III. hodierno *Sum. Mona-*
9 *chorum n.*1., juncta Sententia cujuſdam delegati
ab eodem Innoc.III. data de an.1209., in qua
adjudicantur Monaſterio quamplura bona à particularibus
detenta de tempore conſtructionis
ejuſdem, *d. Sum. n.*3., nec non Bulla Honor.III.
de an.1218. mentionem faciente de poſſeſſionibus,

bus, & bonis per idem Monaſterium poſſeſſis,eo-
dem *Sum. n.2.*, ex quibus indubitanter excluſa
apparet prætenſa paupertas ad cujus contempla-
tionem memorata privilegia concedi potuerint,
10 cum nil magis paupertati contrarietur, & ejuſ-
dem conſtitutivo repugnet, quàm poſſeſſio plu-
rium bonorum, ad ea, quæ habet *Valaſch. de*
Privil. Pauper. par.1. qu.65. n.116., *Rot. coram*
ſa. me. Alex.VIII. dec.213. n.11., *& deciſ.256.*
per tot., *& in Faventina Beneficii 11. Febr. cur. an.*
§. Neque cor. R.P.D. meo Muto.

Minuſque officit, quod prædicta privilegia,
11 quantumvis ampliſſima, abrogata remanſerint
per ſubſequentes Conſtitutiones revocatorias
Sum. Pontificum Alex. VII., Clem. IX., Cle-
mentis X., etenim (ultra quod hujuſmodi Con-
ſtitutiones intelligendæ veniunt de exemptioni-
bus reſpicientibus onera Cameralia, ut obſer-
12 vat etiam dec., quæ revidetur §. *Minuſque*)
ponderabant DD., quod ſi in præcitatis Bullis
revocatoriis aliquod robur ineſſe potuiſſet ad-
verſus Monachos Carthuſiæ non emanaſſent tot
Sententiæ, totque Iudicata ipſorum favore in
pluribus Tribunalibus poſtquàm eædem Bullæ
revocatoriæ fuerant promulgatæ, cum non ſit
veriſimile, quod ſi Carthuſiani ſub prædictis Bul-
13 lis potuiſſent comprehendi, nunquam eis fuerit
oppoſita hujuſmodi exceptio.

Demum nec relevat, quod cum in præſenti,
non agatur de ſolutione alicujus Collectæ, ſeù
Gabellæ, ſed quidem pretii hærbarum naſcen-
14 tium in Paſcuis exiſtentibus ſub dominio Com-
munitatis, utique omnes, etiam Eccleſiaſtici tàm
Seculares, quàm Regulares depaſcere volentes,
15 eidem Communitati perſolvere teneantur con-
ſuetam affidam, ſicuti annotarunt *Epiſ. Roc. di-*
ſput. Jur. ſel. cap.170. ex num.3. ad 5., *Cobell. ad*
Bull. Bon. Regim. cap.35. num.27., *& cap.50.*
num.59., *& dixit Rot. in Viterbien. uſus Paſcuo-*
rum 15. Martii 1700. §. Poſito cor. R.P.D. meo Muto.

Omiſſo enim, quod Dominium Paſcuorum
16 penès Communitatem, ad effectum, de quo
agitur, concludentiſſimè probandum, minimè
viſum fuit DD. educi poſſe ex actibus, & Juſtifi-
cationibus æquivocis, per ipſam Communitatem
adductis, ad totalem objecti eliminationem ani-
madverſum fuit, quod Monachorum intentio
non fundabatur in Jure paſcendi de Jure Com-
muni ipſis competente, tamquam Civibus, in
quibus terminis probato dominio Paſcuorum
per Commnitatem, iidem Monachi tenerentur
17 ad ſolutionem fidæ pro pretio hærbarum, & hic
eſt ſenſus contrariarum authoritatum, & ſignan-
te dec. *Viterb. Uſus Paſcuorum 15. Martii 1700.*
§. Poſito cor. R.P.D. meo Muto, ſed in Jurepaſcen-
di eis ſpecialitèr conceſſo à Sum. Pontificibus,
qui omninò voluerunt, quod Monachi quidquam
ſolvere non deberent pro paſcuis, prohibendo
ulterius cuicumque Communitati Provincia-
rum Maritimæ, & Campaneæ, ne illos ad aliqua
ſubcunda onera coarctare præſumeret, quo caſu,
18 etiam probato dominio Paſcuorum, Commu-
nitas prætendere non valet exactionem fidæ,
contra expreſſam diſpoſitionem Sum. Pontifi-
cum, enarrata privilegia concedentium.

Quo verò ad inſpectionem concernentem ani-
malia; eorumque exceſſum, denuò eam Domi-
ni remiſerunt particulari examini, & proponen-
dam cenſuerunt eadem audientia, unà cum al-
tera reſpiciente Portionem Sociorum.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FERENTINA JURISPASCENDI.

Lunæ 9. Maii 1707.

ARGUMENTUM.
Habens in Deciſione LXXXV.

SUMMARIUM.

1 *Monaſterium Carthuſiæ S. Mariæ de Triſulto, ex Privilegio Sum. Pontificum fruitur jurepaſcendi in locis Maritimæ, & Campaneæ.*
Decl. quod illa fuerunt indulta dummodo fuiſſent in uſu, & ſine præjudicio Incolarum, & Provincialium. num.8., & 9.
2 *Privilegium juriſpaſcendi præbet bonum jus.*
Ampl.1. concurrente illius obſervantia. num.3.
Ampl.2. ubi ſit corroboratum per rem judicatam. num.4.
Et ex quibus illa probetur. vid. n.10.
5 *Sententiæ latæ cum legittimo contradictore, & in Cauſa ſtatus, faciunt jus etiam quoad non citatos.*
6 *Sententiæ in judicatum tranſactæ faciunt veritatem manifeſtam.*
Nec in dubium ſunt revocandæ. n.7.
10 *Clauſula* niſi in quantum antiquis temporibus extitit obſervata *in privilegio importat idem, quod clauſula* quatenus ſint in uſu.
12 *Juspaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, non ſapit naturam Collectæ, ſed dicitur pretium herbarum.*
Et ad illius ſolutionem tenentur omnes etiam Eccleſiaſtici, tam Seculares, quàm Regulares. n.11., & num.17.
Limit. concurrente Apoſtol. Privilegio. n.18., *& de ratione.* num.19., & 20.
Decl. quod tale Dominium debet concludentèr probari. num.13.
Et non probatur ex bannimentis factis per Communitatem contra damnificantes. num.14.
Nec ex accuſationibus cum ſubſecutis oppignorationibus. ibid.
Nec ex venditione paſcuorum. num.15.
Nec ex Epiſtolis Sacræ Congregationis illud ſupponentibus. num.16.
15 *Juspaſcendi aliquando per Cives voluntariè transfertur in Communitatem pro ſupplendis oneribus Cameralibus, & Communitativis.*
16 *Enunciativa non probat, ubi principaliter agitur de enunciato.*
19 *Cuilibet Civi licitum eſt immittere animalia ad depaſcendum in proprio territorio, ſoluta fida Communitati dominæ paſcuorum.*
20 *Privilegia contra jus ita interpretari debent, ut ſine effectu non remaneant.*
21 *Ab uno Privilegio ad aliud non valet illatio.*
22 *Prilegium exemptionis conceſſum intuitu paupertatis, ea ceſſante reſolvitur.*
Et ex quibus non dicatur indultum intuitu paupertatis. num.23., & 24.

24 *Pau-*

24 *Paupertas Monaſterii ex quibus excludatur.*
25 *Cauſa finalis privilegii dici non poteſt illa paupertatis non expreſſa, ſed potius alia liberalitatis, & benemerentiæ.*
26 *Conſtitutiones revocatoriæ exemptionum, comprehendunt etiam indultas titulo oneroſo.*
Decl. procedere quoad exemptiones onerum Cameralium. num.28.
27 *Res judicata facit de albo nigrum.*
29 *Privilegia ampla ſpeciali indigent derogatione.*
30 *Derogatio generalis non ſufficit ubi ſpecialis requiritur.*

DECISIO LXXXVII.

ANtiquiſſimam poſſeſſionem pluribus Apoſtolicis Privilegiis, ac rerum judicatarum authoritate roboratam, in qua reperitur Ven. Monaſterium S. Bartholomæi de Triſulto Ordinis Carthuſianorum ſuper Jure paſcendi cum propriis Animalibus in Locis, ac Territoriis Provinciarum Maritimæ, & Campaneæ, intervertere tentavit Communitas Ferentina in proprio Territorio, ſed aſſumpta cor. Rmo D. meo Decano cognitione boni Juris, etiam ad effectum manutentionis, geminæ prodierunt Deciſiones, in quibus reſervatis particulari examini numero Animalium, & portionibus Sociorum, in reliquis reſponſum fuit, *conſtare de bono Iure Monaſterii, etiam ad effectum Manutentionis*; Undè ad illarum formam, relaxato per eumdem Rmum Decanum Mandato de Manutenendo, & canonizato per Sententiam bono Jure Monaſterii, hodiè in gradu appellationis, diſtincta propoſui Dubia, tam ſuper manutentione, de qua in altera mea contemporanea Deciſione, quàm etiam ſuper viribus Sententiæ Rotalis, quam DD. *confirmandam eſſe* reſponderunt.

Juſtitia enim ejuſdem Sententiæ, cum de validitate non eſſet quæſtio, reſultat ex pluribus Apoſt. Privilegiis, & ſignantèr Martini V., & Nicolai V., in quibus d. Monaſterio conceditur Iuspaſcendi, & alendi proprios Greges, & Animalia in omnibus Pratis, Poſſeſſionibus, ac Territoriis Maritimæ, & Campaneæ, abſque eo quod teneatur quidquam ſolvere, & cum prohibitione, nè aliqua Communitas, Univerſitas,
1 aut Baro compellere poſſit dict. Monaſterium *ad aliqua ſubeunda onera, vel ſolvenda Prata, paſcua, aut quaſvis gabellas, gravamina, vel onera indicta, vel indicenda, Sum. primæ prop. cor. Rmo Decano num.2.*, ex quibus Indultis manifeſtè reſultat bonum Jus Monaſterii ſuper controverſis
2 Paſcuis, ut examinando illorum amplam relevantiam, in puncto dixit *Rot. cor. Seraph. dec.971. ſub n.1., & in Alatrina Iuriſpaſcendi 5. Mart. 1674. §. Siquidem cum ſeqq. cor. cl. me. Card. Tuya.*

Juncta præſertim obſervantia inconcuſſa eorumdem Privilegiorum, non ſolùm, quia
3 ab antiquiſſimo tempore, cujus initii memoria non extat, Animalia Monaſterii ſemper Paſcua ſumpſerunt in dictis Territoriis, & ſignanter Ferentini, ut deponunt plures Teſtes dati in *d. Sum. nu.18.*, ſed etiam quia, quotiès aliqua ex Communitatibus moleſtare tentavit Monaſterium ſuper d. libero uſu Paſcuorum, re ad judicium delata, ſemper ſuccubuit tam cor.
4 A.C., & diverſis Judicibus, quàm etiam in hoc Supremo Tribunali, & videre eſt ex *d. dec.971. cor. Seraph., & in d. Alatrina Iuriſpaſc. cor. cl. me. Card. Tuya*, cum ſucceſſivis Sententiis in judicatum tranſactis, quæ licèt contra alias Communitates, tamen tanquam latæ in Cauſa ſtatus,
5 & cum legitimo Contradictore faciunt Jus quoad omnes, etiam non citatos, ad *Text. in l. ingenuum ff. de Stat. Hom., Rot. dec.15. n.20., & deciſ.16. n.1. poſt modern. Aſculan. ad Stat. Urb., & in Anagnina Iuriſpaſcendi 20. Iunii 1686. §.1. cor. Hervault.*

Quinimmò, etiam ipſamet Communitas Ferentini ſuper hac noviter ſuſcitata prætenſione ſæpè ſæpiùs ſuccubuit, tam in poſſeſſorio per mandata de manutenendo favore Monaſterii relaxata ab A.C. de An.1580., & à Gubernatore de an.1587. *d. Sum. nu.10., & 11.*, quàm etiam in petitorio per tres conformes Sententias
6 relatas in *d. Summ. n.12.*, quæ tamquam in judicatum tranſactæ faciunt rem claram, & veritatem manifeſtant contra ipſam Communitatem ſuccumbentem, & operantur, ut non poſſit ea-
7 dem iterum audiri ſuper exceptionibus à præfatis Sententiis rejectis, *l. Res judicatæ, & l. Sub ſpecie C. de re judic., Rot. in Rom. Cambiorum 29. Nov. 1698. §. Preterea cor. Rmo Concben.*

Neque obſtare viſum fuit, quod dd. Privilegia habeant in ventre clauſulam limitativam, & reſtrictivam ad exemptiones ſolitas ibi — *niſi in*
8 *quantùm antiquis temporibus extitit obſervatum* —; & ulterius præſervent graviſſimum præjudicium Communitatum, & Incolarum — *abſque tamen graviſſimo, & evidenti præjudicio dilectorum filiorum Provincialium, Habitatorum, & Incolarum* —
9 nam reſpectu primæ Clauſulæ, quæ in ſubſtantia nihil magis importat, quam Clauſulam — *quatenus ſint in uſu* — remanet plenè juſtificata, dum
10 illorum obſervantia oſtenditur non ſolùm ex depoſitionibus Teſtium, ſed etiam ex tot, tantiſque judicatis ſuperius enunciatis. Præjudicium autem graviſſimum per alteram clauſulam præſervatum non erat præſentis inſpectionis, cum pendet à numero Animalium per Monaſterium, ut prætenditur, retentorum in exceſſu, qui fuit reſervatus, ut dictum eſt, ſub ſuo ſeparato, & particulari Dubio diſcutiendus.

Minùs relevat, quod dominium Paſcuorum pertineat ad Communitatem, unde Animalia
11 etiam Eccleſiaſticorum teneantur ad ſolutionem Fidæ, cum illa non conſideretur tamquam
12 Gabella, ſeu Collecta, ſed potiùs tanquam pretium Herbarum, ut diſtinguendo dixit *Rot. in Viterbien. uſus Paſcuorum 15. Martii 1700. §. Poſito cor. bo. me. Muto*. Siquidem dominium Paſcuorum, nec probatur concludentèr, nec probatum relevaret. Non enim datur concludens probatio, quia actus ad hujuſmodi effectum
13 cumulati ſunt æquivoci. Nam bannimenta cum comminatione pœnarum contra damnificantes potuerunt emanare ad effectum, ne Paſtores immitterent Animalia ad depaſcendum tempore Meſſis in præjudicium poſſidentium, eidemque Cauſæ referri debent accuſationes cum pignoratione Animalium, quia ſcilicet
14 Animalia fuerint immiſſa ad paſcendum in terrenis ſatis, & temporibus prohibitis, ut in ſpecie reſpondit *Rot. in d. Alatrina Iuris paſcendi 5. Martii 1674. §. Atque coram mem. Card. Tuya*. Venditiones autem herbarum probant quidem, quod

quod uſus paſcuorum ſit pænes Communitatem, ſed non convincunt dominium, cum potuerint
15 Cives d. uſum voluntariè in Communitatem transferre, ut ex pretio Herbarum ſuppleri poſſent cum minori Civium incommodo onera Cameralia, vel Communitativa, ut ponderat prima Deciſ. Rmi Dec. §. *Hinc ſequitur*; Et demùm Epiſtolæ Sac. Congreg. Bo.Regim. quam-
16 vis d. dominium præſupponant, ac enunciant, illud tamen non probant in præſenti, dum principalitèr agitur de enunciato, *Rot. cor. Cavaler. dec.558. n.2., & dec.203. n.9.par.7. rec.*

Sed quatenus etiam ex prædictis actibus dici poſſet concludentèr probatum Dominium, adhuc nihil proficeret ad intentum Communitatis, quia Monaſterium Carthuſiæ Juspaſcendi non prætendit,tamquam unus ex Civibus, nec exem-
17 ptionem à Fida tamquam corpus Eccleſiaſticum non ſubjectum Collectis, & oneribus Communitativis, ut ſunt termini Dec. *in Viterbien. uſus paſcuorum* in contrarium allegatæ, ſed pro competentia Juriſpaſcendi allegat privilegia ſpecialia conceſſa à Sum. Pontificibus, qui omninò voluerunt, quod Monachi pro paſcuis illorum Animalium non tenerentur quidquam ſolvere, nec poſſent à quacumque Univerſitate,autCommunitate ſuper hoc moleſtari; Unde ſive Com-
18 munitas ſit Domina paſcuorum, ſive non, in ullo caſu poteſt prætendere exactionem Fidæ pro Animalibus Monaſterii, quia ità diſpoſuerunt, ac voluerunt Sum. Pontifices, de quorum poteſtate nefas eſt dubitare, ut animadvertit etiam ſecunda Deciſio Reverendiſſimi Decani §.*Omiſſo enim.*

Ponderando præcipuè, quod ſi Monachi tenerentur ſolvere fidam, in caſu,quo dominium paſcuorum eſſet Communitatis, privilegium redderetur eluſorium, & de vento, dum nihil plus concederet, quàm illis competiiſſet, ex diſpoſitione Juris, cujus vigore cuilibet Civi li-
19 citum eſt immittere Animalia ad depaſcendum in proprio Territorio ſoluta fida Communitati Dominæ; undè ad evitandum hujuſmodi abſurdum ſuperfluitatis, dicendum eſt Pontifices voluiſſe Animalia Monaſterii eximere etiam à ſolutione fidæ Communitati prætenſæ Dominæ paſcuorum faciendæ, cum ſemper capienda ſit omnis interpretatio, ne privileg,a, quæ ſonant
20 in conceſſionem contra Jus, evaneſcant, & ſine effectu, remaneant, ut in ſimilibus terminis dixit *Rot. in Nullius, ſeu Senogallien. Bonor. 13.Mart.1967.§.33. ad fin., & in Romana, ſeu Balneoregien. Fideicomm. 8. Maii 1700. §. Non obſtante cor. bo.me. Muto.*

Indeque etiam inaplicabile reddebatur exemplum aliorum Regularium, quos citra controverſiam ſupponitur fidam ſolvere Communitati, quia Carthuſiani, de quibus agitur, non ſolùm habent privilegia, quæ ſunt Communia aliis Regularibus duodecim Congregationum, ſed etiam ſunt muniti aliis Privilegiis particularibus exemptivis à ſolutione paſcuorum, & cujuſcumque alterius gravaminis; Undè concurrente hac rationis, & privilegii diverſita-
21 te, à ſolutione facta per alios Regulares, non habentes eadem, vel ſimilia privilegia particularia, non poteſt ſumi augumentum, quod etiam hoc Monaſterium ſolvere teneatur, vulgata *leg. Papinianus ff. de Minor.*

Nil pariter urget, quod dd. Privilegia fuerint conceſſa intuitu paupertatis, qua tunc Monachi præmebantur, undè cum nunc ad meliorem
22 fortunam devenerint, expiraverint etiam privilegia: Quoniam aſſerta paupertas de tempore conceſſionis privilegiorum excluditur, tum ex
23 Conſtitutionibus Ordinis prohibentibus, ne Monaſteria erigantur, niſi priùs ſufficientibus redditibus dotentur, tum etiam quia Monaſterium fuerat fundatum, & dotatum ab Inn.III. ut ipſemet teſtatur in Conſtitutione data in *Sum. ſecundæ propoſitionis nu.1.*, tum denique quia ex ſententia lata de an.1209. patet Monaſterium de facto bona, ac prædia poſſediſſe,*d.Sum. n.3.*, & in Bulla Honorii III. paritèr ſpecifica mentio habetur de poſſeſſionibus, paſcuis, & aliis bonis Monaſterii, *d. Summ. num.2.*, Ex quibus omni-
24 bus, quemadmodum excluſa remanet aſſerta paupertas, ita nec ex illa moveri potuerunt Pontifices ad conceſſionem dd. Privilegiorum, Cum præſertim nulla de ea legatur facta mentio in privilegiis, undè non potuit eſſe Cauſa finalis conceſſionis, ſed potius alia liberalitatis, &
25 munificentiæ Pontificum, vel benemerentiæ Monachorum in iiſdem expreſſorum, *Rot. deciſ.17. n.14., & 15., dec.145. n.17., & dec.314. n.10. part.1. rec.*

Fruſtràdemùm objiciebatur,quod dd.Privilegia cadant ſub Cenſura Conſtitutionum Apoſtolica-
26 rum abrogantium quaſcumque exemptiones, etiam titulo oneroſo conceſſas, de quibus latè *in Bononien. exemptionis 14. Iun.1706. per tot. coram Rmo Dec.* Nam cum non obſtantibus dict. Conſtitutionibus revocatoriis initium ſumentibus à Sixto V., tot, tantaque prodierint judicata etiam contra ipſam Cameram ſuper obſervantia eorumdem Privilegiorum, viſum fuit DD. in præſenti licitum non eſſe ad tenorem prædictarum Conſtitutionum, quæ in objecto
27 ſunt allegatæ tot judicata evertere, quæ faciunt de albo nigrum ex notiſſimis; non omiſſo etiam,
28 quod dd. Conſtitutiones loquuntur de oneribus Cameralibus tantùm, & nullam faciunt mentionem Monaſterii, ejuſque Privilegiorum, quæ
29 adeò ampla ſunt, ut ſpeciali indigeant derogatione, ſeu mentione, ut ſæpius reſpondit Sacra Congr. Bo. Reg. in Epiſtolis datis in præter. *Sum. n.4.* derogatio enim generalis non ſufficit,
30 ubi ſpecialis eſt requiſita,*Rot.dec.484.n.4. par.4. tom.2., & dec.292. n.5. par.12.rec.*

Cæteris levioribus plenè ſatis faciunt Deciſion. Rev.Dec.,ad quas DD.approbativè ſe habuerunt. Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FERENTINA JURISPASCENDI SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 9. Maii 1707.

ARGUMENTUM.
Habetur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio conceditur poſſidenti.*
Quod in ſpecie procedit in jure paſcendi, num.2.
3 *Poſſeſſio juris paſcendi probatur ex mandatis de manutenendo aliàs obtentis.*
Ac ex teſtibus de ea deponentibus. num.6.
*Ampl.*1. num.7.
Ampl. 2. num.8.
4 *Mandatum de manutenendo non conceditur, niſi poſſidenti.*
5 *Poſſeſſio ſemel probata continuata præſumitur, donec contrarium probetur.*
6 *Teſtibus deponentibus de facto proprio, plenè venit deferendum.*
8 *Poſſeſſio titulata eo magis eſt attendenda.*

DECISIO LXXXVIII.

OBtenta per Communitatem Ferentini à Signatura Juſtitiæ Commiſſione in ſuſpenſivo adversùs mandatum de manutenendo, per Reverendiſs. D. meum Decanum relaxatum favore Monaſterii, & Monachorum S. Bartholomæi de Triſulto, propoſui hodiè unacum altero dubio, reſpiciente negotium principale, etiam præſens videlicet — *An, & cui ſit danda manutentio*, quam DD. reſponderunt — *dandam eſſe Monaſterio, & Monachis.*

1 Illa etenim conceditur poſſidenti, vulgato §. *Retinendæ Inſtit. de interd.*, ut in ſpecie de poſſeſ-
2 ſione Juris paſcendi *Poſth. de Manut. obſer.*10. *n.*53., *Rot. in Farfen. Iuriſpaſcendi ſuper manutentione* 27. *Mart.*1702. §. *Cum enim cor. Rm̃o Dec.*, & in individuo favore Monaſterii, contra aliam Communitatem *in Alatrina Iuris paſcendi* 5. *Mart.*1674. §. *Inſuper cor. cl. me. Card. Taya.*

De qua quidem poſſeſſione Monaſterii in controverſo Jurepaſcendi cum eorum Animalibus, in toto Territorio Ferentino, dubitari non poterat, cum illa ſatis, ſuperque probetur, tùm ex
3 mandatis de manutenendo obtentis à Monaſterio de ann.1580., & 1587., *Sum.* 1. *propoſit. cor. Rm̃o Dec.*, *N.*10., & 11., quæ non conceden-
4 tur niſi poſſidenti, *Mantic. dec.* 67. *n.* 2., *coram Emer. Iun. dec.*962. *num.*7., & *in Colonien. Præcedentiæ* 4. *Iul.*1696. §. *Creſcitque cor. bo me. Muto*, & probata ſemel poſſeſſione, præſumitur con-
5 tinuata uſque ad præſens, niſi doceatur de contrario, *l. ſivè poſſidetis C. de prob.*, *Rot. dec.*33. *n.*3. *penès Poſth. de Manut.*, *dec.*133. *n.*6. *cor. Priol.*, *in rec. dec.*78. *n.*2. *par.*17., *dec.*170. *n.*3. *par.*18., & *dec.*140. *num.*9. *par.*19.

Tum etiam ex Teſtibus deponentibus tàm de antiqua, & ſemper continuata, quàm etiam moderna poſſeſſione Monaſterii, quibus tan-
6 quàm informatis, & deponentibus de facto proprio, venit plenè deferendum, *Rota in Eugubina Iuris paſcendi* 10. *Iun.*1697. §. *Nec efficacia coram Em. Caprara, in d. Farfen. Iuris paſcendi ſuper manutentione* 27. *Mart.*1702. §. *Rurſus coram Rm̃o D. Decan.*, & favore Monaſterii contra aliam Communitatem, *in d. Alatrina Iuris paſcendi* §. *ſuper*, & *ſeqq. cor. cl. me. Card. Taya.*

Quæ probationes poſſeſſorium concernentes, erant præcisè in his terminis attendendæ, quia
7 ex decr. Sac. Congr. Bo: Reg., cum oraculo Sanctiſſimi de an.1637. mandatum fuit, manutentionem in favorem PP. eſſe conſervandam, abſque ulla innovatione, *Sum.*1. *prop. cor. Rm̃o Dec. N.*13., & quod magis eſt, quia Monaſterio aſſiſtit etiam bonum Jus, reſultans ex ampliſſimis privilegiis, conceſſis per Sum. Pontifices ſuper libero uſu paſcuorum in omnibus Tenimentis, ac Territoriis Provinciarum Maritimæ, & Campaneæ, canonizatum, non ſolùm per res judicatas antiquas, ſed etiam noviſſimè per Sententiam Rm̃i D. mei Dec., confirmatam in hac eadem audientia, ut habetur ex altera mea contemporanea dec. ſuper bono Jure; Undè poſſeſ-
8 ſio tamquam titulata, eo magis manutentionem promerebatur, *Poſth. de Manut. obſ.*71. *nu.* 43., 105., & 117., *Rot. dec.*150. *n.*21. *part.*16., *dec.*240. *n.*7. *part.*19. *rec.*, *in Rom.*, *ſeù Nullius ſuper manutentione* 3. *April.*1702., & 7. *Maii* 1703., *utrobique* §.1. *cor. Me*, & in individuo controverſi Juriſpaſcendi, competentis Monacis ex dd. privilegiis pro manutentione, contra aliam Communitatem, *Rot. cor. Seraph. dec.*971. *num.*1.

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FERENTINA JURISPASCENDI SUPER NUMERO ANIMALIUM, ET SOCIIS.

Merc. 22. *Iunii* 1707.

ARGUMENTUM.

Privilegium Juriſpaſcendi, ſi tractu temporis Civibus, & Incolis intollerabilitèr damnoſum reddatur, debet per Judicem ad Juſtitiæ, & equitatis metas redigi, ad limites *Text. in Cap. Sugeſtum de Decim.*, taliſque reductio fieri debet juxta uſum artis agrariæ pro modo, & habita ratione animalium, quæ ferre poſſunt bona, & Prædia.

SUMMARIUM.

1 *Animalia Suina quot Civibus, quot Civitati in paſcuis retinere liceat*, & num.11.
2 *Æqualitas eſt ſervanda in promiſcuo uſu paſcuorum*, & num.12.
3 *Habens Privilegium Juriſpaſcendi, non poteſt immoderatum numerum animalium ad ſolam induſtriam in paſcuis retinere in Civium perniciem.*
Sed talis numerus arbitrio Iudicis eſt moderandus, ibidem.
Ampl. ubi illud ſit conceſſum ſine præjudicio Provincialium, num.4.
5 *Privilegia conceſſa ſub conditione negativa, conditione purificata evaneſcunt.*
6 *Privilegia interpretationem recipiunt à Iure.*
7 *Privilegium habens tractum ſucceſſivum, ſi tractu temporis producat læſionem, debet ad terminos Iuſtitiæ redigi.*
Et de ratione, ibidem.
Ampl. num.9.
Et hoc ſpecialitèr procedit in privilegio Iuriſpaſcendi, num.8.
Princeps non præſumitur voluiſſe concedere privilegium, quod in futurum eſſet Tertio damnoſum, num.7.
9 *Privilegium gratuitum, ſi ſit Tertio præjudiciale, ſtrictè debet interpretari.*

Secus

Secus eſt ſi privilegium ſit conceſſum titulo oneroſo. ibidem.

10 *Privilegii verba ſunt intelligenda ſecundùm æquitatis rationem, licèt alitèr ſonent*.

13 *Exceſſus in qualibet materia moderari debet ad limites* Cap. Sugeſtum de Decim.

14 *Iuspaſcendi ubi pluribus competit, unuſquiſque eo uti debet pro modo, & habita ratione animalium, quæ ſecundùm artem agrariam ferre poſſunt bona, & prædia.*

DECISIO LXXXIX.

CAnonizata per Sententiam R̃mi D. mei Decani competentia Juriſpaſcendi in genere pro animalibus propriis V. Monaſterii, ac Monachorum S. Bartholomæi de Triſulto, reſervata fuerat particulari examini inſpectio, tam ſuper numero eorumdem animalium, quem exceſſivum aſſerebat Communitas Ferentini, quàm etiam ſuper portionibus Sociorum minorum. Quamobrem, devoluta cor. me appellationis cauſa, poſt reſolutum in audientia diei 9. Maii prox. præt. unum dub. ſuper confirmatione ſententiæ Rotalis, & alterum ſuper manutentione conceſſa Monaſterio, & Monachis, diſceptandum hodiè propoſui præſens, ſuper reſervatis, videlicet -- *An conſtet de exceſſivo numero Animalium, & an ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis cor. R̃mo Dec., quoad Socios minores*, cui Domini reſponderunt -- *Conſtare de exceſſu juxtà modum, & in reliquis iterum proponatur*.

Quæſtio ſiquidem non erat ſuper animalibus ad agrorum culturam, vel pro alio decenti uſu Monaſterii neceſſariis, cum quoad illa nullus per Communitatem prætenditur exceſſus, ſed tota difficultas reſtringebatur ad animalia Suina, quæ Monaſterium uſque ad num. 1576., juxtà numerationem factam de an. 1702., vel ſaltèm uſque ad 1000., juxtà depoſitiones Teſtium ab ipſo Monaſterio inductorum, ad depaſcendum in Territorio Ferentino, immittere non dubitat. Qui equidem numerus DD. viſus fuit nimis exorbitans, & exceſſivus, dum cuilibet ex Civibus ultra duo: univerſæ verò Civitati, ſeù Affictua-
1 rio generali, illam repræſentanti ultra 1500., retinere non eſt permiſſum; ideòque ad ſervan-
2 dam debitam æqualitatem, & proportionem, exceſſus erat prudenti Judicis arbitrio moderan-
3 dus, ne aliàs Monaci Animalia non neceſſaria, & ad ſolam induſtriam ineffrænato, & ſibi benè viſo numero retinentes, in Civium, & Communitatis perniciem totum Territorium occupent, per ea, quæ in hujuſmodi paſcuorum materia ponderat, *Menoch. de Arbitr. Iud. caſ.* 245. *n.* 14., & 15., *Cancer. var. reſ. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 65., & *ſeq.*, *Card. de Luc. de ſer. diſc.* 41. *ſub n.* 8. *verſ. demùm*, *Panimol. dec.* 25. *adnot.* 2. *n.* 26., & 27., *Pignatel. conſ.* 85. *n.* 2. *tom.* 7.

Neque obſtare viſa ſunt privilegia per Sum. Pontifices Monaſterio conceſſa, ſuper libero uſu paſcuorum in Territoriis Maritimæ, & Campaneæ, & ſignanter illud Nicolai V., in quo impartitur facultas Monacis depaſcendi eorum animalia, & greges, *quæcumque fuerint, et ad quemcumque numerum aſcendant*; Quia amplitudo hu-
4 juſmodi verborum modificata, & reſtricta apparet ex aliis immediatè ſequentibus -- *abſque tamen graviſſimo, et evidenti præjudicio Provincialium, Habitatorum, et Incolarum* --, Quæ oſtendunt mentem concedentis, nequaquam fuiſſe laxandi liberas habenas Monaſterio retinendi quemcumque exceſſivum numerum Animalium, & operantur, ut conſtito de magno, & intollerabili præjudicio Communitatis, privile-
5 gia tanquam conditionata, purificata conditione, quoad exceſſum habeantur ac ſi conceſſa non fuiſſent, *Barboſ. clauſ.* 158. *n.* 9., *Grat. diſcep.* 980. *n.* 8., *Rot. dec.* 44. *n.* 15., *et ſeqq. cor. Priol.*, *et deciſ.* 528. *num.* 12. *cor. Emerix Iun.*

Quod eſt etiam conforme Juris diſpoſitioni,
6 juxta quam privilegia paſſivam interpretationem recipiunt, *Rot. dec.* 165. *n.* 12. *par.* 16. *Rec.*; nam ubi privilegium habens tractum ſucceſſivum, & perpetuum magnam producit læſionem, ſeu præjudicium, tunc debet per Judicem moderari, & ad terminos juſtitiæ, & æquitativæ
7 proportionis redigi, etiam ex veriſimili mente concedentis, qui non præſumitur voluiſſe facere gratiam, quæ futura eſſet Tertio intolerabiliter damnoſa, & irrationabilis, ad terminos *Text. in cap. Suggeſtum de Decim.*, *Barboſ. axiom.* 81. *nu.* 3., *Card. de Luc. de Decim. diſc.* 3. *n.* 10., *et ſeqq. R. P. D. meus Anſald. in addit. ad dec.* 78. *n.* 60., & in his in-
8 dividualibus terminis Juriſpaſcendi *Otter. de Paſcuis cap.* 24. *nu.* 11. *ibique Add.*, *Bonden. nu.* 7., *et duobus ſeqq.*, cum præſertim agatur de privilegio
9 liberaliter, non autem titulo oneroſo à Pontifice conceſſo, & Tertio præjudiciali, in quo ideò ſtrictiſsimè fieri debet interpretatio, *Rot. coram Cocc. deciſ.* 1856. *n.* 6., *et cor. Emer. Iun. dec.* 260.
10 *n.* 1., ità etiam dictante æquitatis ratione, juxtà quam verba privilegii ſunt intelligenda, licèt aliter ſonarent, *l. nulla ff. de leg.*, *Rot. deciſ.* 165. *num.* 16. *par.* 16. *Rec.*

In propoſito autem læſio, & inæqualitas apertè reſultare viſa fuit, quia ſi cuilibit ex civibus
11 non eſt permiſſa major retentio, quàm duorum ex dd. Animalibus, & univerſa Civitas, ſeu illius Affictuarius non poteſt pluſquam 1500. affidare, qua juſta ratione permittendum erat, quod ſolum Monaſterium immittere valeat exceſsivum num. 1576., vel etiam tantùm 1000., Quodque intolerabiliùs eſſet illum de die in diem augere ad ſolum mercimonium, & citrà neceſsitatem, cum tamen inter habentes paſcua com-
12 munia ſervanda ſit æqualitas, ac debita proportio, ne aliàs per immoderatum uſum unius, alter impediatur, quo minùs illo perfrui poſsit, ut obſervat *Cancer. var. reſ. lib.* 3. *cap.* 4. *poſt n.* 65., *Capobl. de Offic. Baron. tom.* 2. *cap.* 79. *n.* 4., *Pignatel. tom.* 7. *conſ.* 85. *n.* 1., *et* 2., *Card. de Luc. de ſervit. diſc.* 41. *n.* 8. §. *Tertiùs demùm.*

Præſcribentes itaque DD. modum impoſterùm ſervandum, ſub quo ex una parte non ſit
13 locus exceſſui, pro cujus moderamine ſemper locum habere debet *Cap. Suggeſtum de Decim.*, & ex alia non fiat violentia amplitudini privilegiorum, jam equidem canonizatæ in favorem Monaſterii; ſed nihilominus etiam accipiendæ cum omnibus ſuis circumſtantiis expreſsis in Conſtitutionibus Apoſt., & peculiariter Nicolai V., ut ſuprà fuit obſervatum, cenſuerunt animalium numerum redigendum eſſe ad eam quantitatem, quam ſecundùm Artis agrariæ uſum ferre poſſunt bona, & prædia, quæ Monaſterium poſsidet, juxta regulam, quam in his ter-

14 terminis habentium paſcua communia, laudant *Alberic. in l. Imperatores n.2. ff. de ſervit. ruſt. præd.*, *Surd. conſ.65. n.23.*, *Cancer. d. cap.4. num.66., et ſeqq.*, *Theſaur. dec.72. n.1.*, *Panimol. d. dec.25. adnot.2. n.27.*, *Pignat. d. conſ.85. num.2. tom.7.*

Et ità dilata reſolutione quoad portionem ſociorum, ſuper qua DD. non fuerunt concordes, reſolutum fuit, Utraque, &c.

R. P. D. CAPRARA.

ROMANA, SEU SENEN. DOTIUM.

Ven. 2. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

Legatum Dotis relictum puellis *di Padre, e Madre Seneſi*, comprehendit puellas tantùm de Civitate & diſtrictu, non autem Provinciales.

SUMMARIUM.

1 *Legatum Dotis relictum puellis* = di Padri, e Madre Seneſi = *comprehendit puellas tantùm de Civitate, & diſtrictu, non autem provinciales, &* num.3., *& per tot.*

Et de ſimilibus legatis vid. n.3. 4., & 5.

2 *Sub nomine nati in Civitate, veniunt illi de Civitate, & diſtrictu.*

Ampl.1. ubi teſtator natus eſt in Civitate, & uti nobilis de Civitate nuncupatur in teſtamento. n.6., & 17.

Ampl.2. ubi in alia parte teſtamenti de puellis tantùm Civitatis locutus fuit. n.7.

7 *Teſtator præſumitur à legato excluſiſſe perſonas illas, de quibus in teſtamento nec meminit, nec eis providit.*

8 *Nomen* Senen. *latiùs patet quàm verbum* de Senis *contra* n.14. *ampl.* n.16.

Et comprehendit etiam Provinciales. n.9. = *Ampl.* n.10., & 11. *contra.* n.13.

12 *Societas S. Catherinæ Senen. componitur tàm ex veris Senenſibus, quàm ex Provincialibus.*

15 *Idem eſt Peruſinus ac de Peruſio.*

18 *Ex vocatione activa non infertur ad paſſivam.*

19 *Senenſem eſſe, & de natione Senenſi differunt inter ſe.*

20 *Verba decreti præſeferentia quod Provinciales admittantur per* Seneſi *ſonant in modum fictum, & impropriè.*

21 *Verba affectatè, & apparentèr appoſita ad aliquid colorandum non attenduntur.*

22 *Obſervantia uniformis voluntati teſtatoris, & proxima illius morti venit attendenda.*

23 *Obſervantia interpretrativa eliditur etiam ex unito actu in contrarium.*

24 *Venientes ex propria perſona, utpotè à Teſtatore vocati non recipiunt præjudicium ab aliis perſonis conſimilibus quæ earum jus per antea neglexerunt.*

DECISIO XC.

LAurentius de Rubeis Civitatis Senarum, inſtituta univerſali Hærede V. Societate S. Catharinæ Senen., in Urbe exiſtente, illam gravavit onere diſtribuendi quolibet anno nonnullas Dotes Puellis = *di Padre, e di Madre Seneſi* = Prætendentibus Puellis natis ex univerſo Statu Senarum æqualiter concurrere ad hæc ſubſidia dotalia cum Puellis natis in Civitate, emanavit de an.1700. cor. A.C. ſententia favorabilis Puellis Civitatis, revocatoria alterius R.P.D. Cuſani, à qua devoluta Cauſa ad noſtrum Tribunal, datoque Dubio, *An, & de cujus bono jure conſtet?* eoque non ſemel, ſed iterum, ac tertia vice propoſito, nunquam tamen ob ſuffragiorum diſcrepantiam reſoluto, in hac quarta repropoſitione, omnibus DD. de Sac. Rotæ mandato ſuffragan-

1 tibus, reſponſum fuit: *Conſtare de bono jure Puellarum Civitatis, & Diſtrictus.*

Evidens reſolutionis fundamentum fuit, quia dum Laurentius Teſtator ordinavit, Dotes fore diſtribuendas Puellis = *di Padre, e Madre Seneſi* =

2 ſub nomine Senenſis comprehenditur natus tantùm in Civitate, Suburbiis, Vicis, & Diſtrictu, ad *Text. in l. qui ex vico 30. ff. ad municip.*, *l. qui in continentibus 147. ff. de verb. ſignif.*, & dixit *Rot. dec.188. n.3., & dec.327. n.12. par.17., & dec.9. n.1., & dec.429. n.21. par.18. rec.*, & in terminis ſimilis diſpoſitionis, *Lar. de Anniv. cap.21. n.84.*

3 ubi de legato facto Puellis Toletanis, *Grat. deciſ. March.96. n.1., & ſeq.*, ubi de legato pro

4 maritandis Puellis Favenſibus, *Ventrigl. prax. for. Eccleſ. tom.2. an.28. n.12. in fin.* ubi de legato

5 facto pro maritandis Puellis Pauperibus Capuæ, *Capon. diſc.115. to.2.*, *Moron. reſp.4. n.1., & 60.*, *Rot. dec.22. n.2., & 21. cor. Zarat.*

Maximè id ipſum convincentibus pluribus facti circumſtantiis, & primò quidem valde urget, quod Teſtator erat Senenſis, & uti Nobilis ejuſdem Civitatis nuncupatur in teſtamento, undè

6 magna eſt præſumptio, quod de Concivibus, & de natis in communi Patria intellexerit, ut in fortioribus, pluribus allegatis, arguit *Rot. deciſ.358., & dec.378. utrobique, n.1. cor. Peuting., & dec.1. nu. final. cor. Priol., & dec.22. n.3., & 4. cor. Zarat., & dec.201. n.1. cor. Celſ., & in Ariminen. Legati 2. Martii 1693. §. Secundò elicitur cor. Rmo Turonen., confirm. 5. Martii 1694. §. Placuit. cor. Me, & in Cuſentina Cappellaniæ 2. Febr. 1703. §. Si autem, & ſeq. cor. R. P. D. meo Scotto.*

Secundò, quia Teſtator habilitando Puellas Nobiles Senenſes ad iſtas Dotes, etiamſi non habitarent Romæ, ſic ait = *Voglio, che ogni anno due Zitelle, le quali ſiano di Padre, e Madre Seneſe Nobili, etiam che habitaſſero in Siena, poſſino avere queſto ſuſſidio, Sum. Puellarum Provinciæ n.1.* Hinc enim duo fortiſſima promanant argumenta Provinciales excludentia; unum nempè, quod ſi unquà Senenſis dici poſſet natus in Provincia, nunquam tamen natus in Provincia valeret dici Nobilis Senenſis, alterum verò, quod dum de Nobilibus tantùm Senis exiſtentibus loquutus fuit, eiſque proviſionem adhibuit, alias præter Civitatem, & diſtrictum vocaſſe cenſendus non eſt, de quibus nulla adeſt mentio, nec proviſio, ad

7 *Text. in l. unica §. ſin autem ad deficientis C. de caduc. toll.*, *Alex. in l.3. in fine C. de liber. præter.*, *Menoch. conſ.233. num.8.*, *Rota dec.36. num. fin. par.16., & dec.520. n.19. par.19. tom.2. rec.*

Hinc non urget, quod verbum, ſeu nomen

8 *Senen.* latiùs pateat, quàm verbum *de Senis*, ſicque comprehendere debeat etiam Provinciales,

9 juxtà doctrinam *Pac. Jord. lib. 10. tit. 25. n.26.* relati per *Murg. de benefic. fol.475.* maximè quia agi-

10 agitur de teſtamento condito in Urbe, non Se-
nis, cum in exteris Regionibus Senen. etiam ap-
pellari aſſueſcant illi de lata Provincia, & rursùs,
11 quia relictum factum fuit Societati S. Cathari-
12 næ Senarum, quæ indefinitè conſtat tàm ex ve-
rè Senenſibus, quàm ex aliis Provincialibus.
Siquidem verbum *Senen.* ad ſummum capere
13 poſſet Diœceſanos, in quibus terminis loquun-
tur, *Pax Jord.*, *& Murg.*, neutiquam autem
Provinciales, licet idem importet Senenſis, &
14 de Senis, ut inquit *Bart. in l. ſi poſſeſſor §. Ait*
15 *Senatus ff. de petit. hæred.*, ubi quod idem eſt
Peruſinus, ac de Peruſio, quem ſequitur *Dec.*
*conſ.*550. *n.*6. 7., *&* 8., & pro ſynonimis habuit
idem Laurentius in aliis partibus teſtamenti ex
16 ſupra notatis; Quod autem teſtamentum fuerit
conditum in Urbe, & in longinquis Regionibus
Senenſes appellentur illi etiam, qui ſunt de Pro-
vincia, nihil refert, tum quia id forsàn urgeret,
ſi nomen *Senen.* fuiſſet prolatum ab extero, non
autem *à Cive Senenſi*, qualis erat Laurentius, in
quo cadere non poteſt iſta confuſio, tum etiam
quia ejus diſpoſitio erat executioni demandanda
per Officiales Societatis benè callentes Loco-
rum, & Civitatum diſtinctionem, & diverſita-
tem, cum in Cathalogo Confratrum omnes de-
ſcribantur cum diſtinctione propriæ Patriæ, &
Civitatis, & in diſtributione conſimilis legati
relicti ab Hectore Quercia Senenſe, qui voluit
dotari Virgines = *che ſiano di Padre, e Madre Se-*
neſe, ò almeno d'un di loro = ſervent ordinem illas
diſtribuendi natis in Civitate Senen., & in earum
defectu aliis de Diſtrictu, juxtà diſpoſitionem
Teſtatoris, & confert etiam Statutum Inſignis
Archiconfraternitatis Sanctiſs. Annunciatæ Ur-
bis Dotibus ab alio Senenſe relictis -- *per tre Zi-*
telle Seneſi -- diſponens, earum diſtributionem
fieri favore Puellarum de Civitate, & in ſolo ca-
ſu earum inexiſtentiæ favore aliarum de Comi-
tatu, & Dominio, ex quibus benè colligitur,
quod etiam Romæ verbum *Senen.*, ſive prolatum
à Senenſibus, ſive ab aliis, accipitur pro illis de
17 Civitate, maximè in ſubjecta materia, ubi agitur
de diſpoſitione facta à Cive Senenſe favore Puel-
larum. Quod verò relictum factum fuerit So-
cietati S. Catharinæ Senarum compoſitæ tàm ex
verè Senenſibus, quàm ex aliis Provincialibus,
hoc non excludit certas qualitates, ac leges paſ-
ſim apponi ſolitas in hiſce piis diſpoſitionibus, &
18 relictis, & ex vocatione activa non infertur ad
paſſivam, ut in ſpecie reſpondit *Rot. in alleg.*
*dec.*22. *n.*27., *&* 28. *cor. Zar.*
Non obſtat, quod ex Statuto Societatis ha-
beantur pro *Senenſibus* omnes nati in Statu Sena-
rum; quia Statutum tantùm dicit, quod ſub no-
mine *Nationis Senenſis* habeantur omnes nati in
locis ſubditis dominio Senenſi; valde autem di-
verſum eſt dicere *Senenſis*, ac de *Natione Senenſi*;
19 Nàm non omnis, qui eſt de Natione Senenſi,
eſt perneceſsè Senenſis, ſicut non omnis, qui eſt
de Natione, ſeù Statu Mediolani, vel Januenſi,
eſt neceſſariò Mediolanenſis, vel Januenſis, cum
poſſit eſſe Cremonenſis, Comenſis, Sarzanen-
ſis, vel de alia Civitate.
Ejuſdem ponderis eſt animadverſio, quod Te-
ſtator poſtremo loco invitaverit Puellas natas ex
Matre Senenſi, quæ non poſſunt dici Senenſes,
cum filius ſequatur originem Patris, & non Ma-
tris; Nàm Teſtator verbum *Senen.* non direxit
ad Puellas, ſed ad parentes earumdem, & ideò
ſtat benè ſimul, quod filia non ſit Senenſis, &
nihilominùs ſit capax ſubſidii, tamquam nata ex
Matre Senen.
Minùs obſtant decreta ab Officialibus Confra-
ternitatis edita de annis 1645., 1646., & 1650.,
quibus mandarunt, quod ad aſſequendas has
Dotes haberentur pro Senenſibus omnes de
Provincia; Quoniam cauſa, qua moti fuerunt
ad ita decernendum ibi -- *affinche venga maggior-*
mente frequentato l'Oratorio, & in occaſione del pre-
ſente Anno Santo poſſa la noſtra Compagnia mag-
giormente avere da' Fratelli quell'ajuto, che potranno;
manifeſtum reddit, hujuſmodi decreta fuiſſe fa-
cta ratione proprii intereſſe, & ad alliciendos
Provinciales, & ad frequentationem Sodalita-
tis, quos non eſſe veros Senenſes ipſimet agno-
verunt, dùm in utroque priori decreto uſi ſunt,
s'intendino per Seneſi, & in ultimo decreto *ſi ſà in-*
20 *tendere, che ſi ammetteranno per Seneſi*, quæ ſo-
nat in modum ſictum, & impropriè, ut ait *Bart.*
l. is, qui pro emptore ff. de uſucap., *Tiraq. de jur.*
*marit. gloſſ.*7. *n.*164., *Menoch. de præſ. lib.*4. *præ-*
*ſum.*35. *n.*9., *Lup. de leg.*, *& fid. diſſ.*10. *n.*3., non
attentis verbis in ultimo decreto ſuperadditis,
ibi -- *Sicome effettivamente ſono tali* -- cum ſint af-
fectatè, & apparentèr appoſita, & ad obtegen-
21 dam, & colorandam decretorum inſubſiſten-
tiam, ut ex *Text. in l. filiæ meæ, & ibi gloſſ. ff. ſol.*
matr., *& in §. Optimè in verb. aliam cauſam, Auth.*
de nupt., & aliis alleg. dixit *Rot. dec.*406. *num.*29.
il 1. *par.*9. *rec.*
Denique non officit obſervantia, quoniam à
principio, hoc eſt ab obitu Teſtatoris ſequuto de
an. 1639. uſque ad 1645. iſta aſſiſtit Puellis de
Civitate, & licet ex poſt irrepſerit contraria ob-
ſervantia, hæc nullatenùs venit attendenda;
tum quia originem duxit à prænotatis decretis
prorsùs inſubſiſtentibus, & adverſantibus vo-
luntati Teſtatoris, & in concurſu ſemper attendi
22 debet obſervantia, quæ eſt proxima, & ſubſecu-
ta fuit obitum Teſtatoris, *Rot. cor. Otthob. de-*
*ciſ.*26. *n.*14., *& ſeq.*, *& in rec. dec.*352. *num.*13.
*par.*19., & in conſimili electione *Rot. deciſ.*201.
*n.*4., *& ſeqq. cor. Celſ.* Tum etiam quia ſublata
remanet ex actu geſto de an. 1655., in quo ad for-
mam teſtamentariæ diſpoſitionis excluſæ fuerunt
Puellæ de Provincia in concurſu Senenſium, ut
in *præſenti Summ. Civitatis n.*5., qui actus, licèt
unicus, ſufficit ad elidendam quamcumque præ-
23 tenſam obſervantiam contrariam, *Rot. de-*
*ciſ.*188., *& dec.*327. *num.*27., *& dec.*372. *n.*72.
*par.*17., *& dec.*815. *n.*2. *par.*18., *& dec.*223. *n.*13.
*par.*19. *rec.* tum etiam quia Puellæ Senenſes, quæ
in anteactis annis jus ſuum neglexerunt, non
potuerunt præjudicare modernis, & futuris ve-
nientibus ex perſona propria, tamquam à Te-
24 ſtatore vocatæ, ut in proximis terminis firma-
vit *Rot. dec.*677. *n.*6. *cor. Cer.*, *& in Cuſentina*
Cappellaniæ 12. *Febr. cur. an.* §. *finali cor. R.P.D.*
meo Scotto.
Et ita, Partibus informantibus, fuit reſolutum.

R.P.D. OMAN-

R. P. D. OMANNA.

BONONIEN. EXPENSARUM.

Lunæ 25. Junii 1703.

ARGUMENTUM.

Lis Communis, & utilis, ubi facta ſit per unam Communitatem, tenetur altera contribuere ad expenſas, non obſtante etiam, quod non conſtet de mandato Procuræ, quod præſumitur, ex motivis ponderatis in dec.; ubi etiam quando Lis dicatur Communis, & utilis firmatur.

SUMMARIUM.

1 *In majori ſumma minor ineſt.*
2 *Statuto de duabus eſt locus, ubi Sententiæ ſunt validæ, & juſtæ.*
3 *Lis quando dicatur Communis, & utilis*, & nu. 16. 17. 18., & 19.
4 *Communitas una tenetur contribuere ad expenſas factas per alteram pro tuitione litis Communis, & utilis.*
5 *Sententia à Partibus acceptata facit rem claram, & manifeſtam.*
6 *Mandatum Procuræ Communitatis præſumitur ex ſolito conſtituendi Procuratorem.*
Ac ex eo, quod Lis agitata fuerit ipſius nomine abſq; reclamatione. num. 7.
Ampl. ubi opera Procuratoris fuit eidem valdè utilis. num. 8.
9 *Ratificatio geſtorum per Procuratorem inducitur ex uſu Victoriæ Cauſæ per eum actitatæ.*
10 *Ratihabitio æquiparatur mandato.*
11 *Salarium Procuratori in Urbe conſtituto in annuis ſc. 40. non dicitur exceſſivum.*
Amplia. num. 12.
13 *Munera in Feſtis Natalitiis, & Kal. Aug. de ſtylo Curiæ fieri ſolent defenſoribus.*
14 *Expenſa facta per negotiorum geſtorem juxta ſolitum debet eidem bonificari.*
Idem procedit in adminiſtratore. num. 15.
20 *Iudicium peritorum in Cauſis ſuppletur per Iudicis ſententiam.*
21 *Socius in lite Communi pari victoria frui non debet, & æqualibus expenſis non ſubiici.*
22 *Arbitrium regulatur à Iure.*
23 *Expenſæ litis probatæ in majori parte in totum juſtificatæ cenſentur.*
Ampl., quod probentur etiam præſumptionibus, & conjecturis, num. 24.
25 *Creditum in genere juſtificatum leviores probationes admittit reſpectu quantitatis.*
26 *Mala fides impedit præſcriptionem.*

DECISIO XCI.

Exorta contentione de an. 1606. inter Communitates Terrarum Medicinæ, & Villæ Fontanæ ſuper contributione ad expenſas, hinc indè factas, & impoſterùm faciendas pro manutentione communium Privilegiorum, Hieronymus Marlianus Auditor Rotæ Bononien., cui quæſtio delata erat, ſententiam protulit, in qua, præ cæteris, declaratum fuit, quod eveniente caſu defenſionis in judicio, vel extra, tam in Urbe, quàm in Partibus, faciendæ, ab aliquo gravamine inter ipſas communi, tunc expenſæ ab utraque ex dd. Communitatibus æqualiter ſubminiſtrandæ eſſent, ut in *Summar. Communit. Medicinæ n. 2.*

Sententia hujuſmodi per viam ſolemnis concordiæ à Partibus acceptata, cum plures, in anteacti ſæculi decurſu, excitatæ fuerint prætenſiones ab Adminiſtratoribus Gabellarum Bononiæ, ſuper illarum ſolutione contra Communitates prædictas, operæ pretium fuit, pro tutamine privilegiorum exemptionis ab eiſdem oneribus, ipſis ab antiquo competentium, plures etiam lites, tam in Partibus, quàm in Urbe ſubſtinere, in quibus, cum Communitas Medicinæ omnes ſemper expenſas de proprio ſubminiſtraverit, hinc dd. litibus ad terminum tandem felici exitu perductis, in judicium vocavit Communitatem Villæ Fontanæ pro æquali contributione dd. expenſarum cor. Prolegato Bononien., qui, pro illis factis ab an. 1647. in antea, Ream conventam condemnavit in ſumma ſc. 1769., pro aliis verò ante d. annum ſubminiſtratis, Actrici jura reſervavit. Cauſa autem in ſecunda Inſtantia ad A.C. Petram devoluta, reformavit iſte ſententiam Prolegati in ea parte, in qua Communitatem Villæ Fontanæ condemnabat pro d. ſumm. ſc. 1769. 60., illamque exequendam eſſe arbitratus fuit pro ſola quantitate ſcut. 1130., & poſtea, per caput ſeparatum, d. Communitatem, tamquam in prima, condemnavit ad ſolutionem ſcut. 950. pro rata expenſarum, quarum jura Communitati actrici, idem primus Judex reſervaverat. Aditaque à Partibus Signatura Juſtitiæ, Cauſa mihi cum clauſula *conſtito, quod ſit locus ſtatuto de duabus quoad ſcut.* 1130., *& in reliquis de appellatione* in tertia inſtantia delegata fuit, undè ad normam Commiſſionis ſubſcripto Dubio. *An ſit locus ſtatuto de duabus, & reſpectivè an conſtet de credito?* illoque DD. hodie propoſito, non hæſitarunt ad utramque partem affirmativè reſpondere.

Quo ſiquidem ad primam partem, cum ſententiæ ſint undique validæ, necnon conformes,
1 quoad dictam quantitatem ſc. 1130., ex quo in ſumma majori ineſt minor, *leg. qui concubinam §. Cum ita legatum ff. de leg. 3., Rot. in rec. deciſ. 87. num. 8. part. 5., & coram Cerr. deciſ. 13. num. 17., & coram Emerix Iun. dec. 483. num. 2.*, & rurſus juſtæ viſæ fuerint, dubitari non poterat, quin ſtatuto de duabus locus eſſe deberet,
2 ex firmatis per *Rot. in rec. part. 19. dec. 226. n. 2.*, cum aliis in *Bonon. Depoſiti 3. Mart. 1692. §. Siquidem cor. R.P.D. meo Muto.*

Nec juſtitia in hac parte poterat in Dubium revocari, quoniam quantitas expenſarum factarum poſt dictum annum 1647. in ſumma ſcutor. 1769. 60. pro rata obtingente Communitati Villæ Fontanæ, in quarum Cauſam cedit dicta partita ſcut. 1130., de qua ad præſens eſt quæſtio, optimè juſtificatur ex tribus liſtis Procuratorum formiter recognitis, & plenè relatis in Peritia *à fol. 8. uſque ad fol. 191.*. Quod verò erogatæ fuerunt in Cauſas, utrique Communitati utiles,
3 & communes, evidentèr patet, ex eo, quod lites illis temporibus agitatæ concernebant, non ſolùm libertatem proprii Territorii independentèr à Regimine Bononiæ, ſed etiam exemptionem à ſolutione Gabellæ groſſæ, necnon facultatem vendendi vinum proprium minutatim à Par-

à Particularibus in dd. Caſtris, ac liberè intro-
ducendi merces in Civitate Bononiæ, ſuper qui-
bus omnibus favore utriuſque Communitatis
emanarunt Sententiæ, de quibus *in d. Summar.*
n.6., & ſeqq.; undè Communitas Villæ fontanæ
juſtiſſimè in præcedentibus Sententiis, ad dictam
4 quantitatem ſcut.1130. condemnata fuit, cum
ad contributionem dd. expenſarum teneatur
non ſolùm de Jure, ut poſt *Text. in leg. qui alie-*
na §. *Final. ff. de neg. geſt.*, tradunt *Larr. deciſ.*
*Granat.*88. *n.*4.16., *& per tot.*, *Card. de Luc. de*
*Jud. diſc.*39. *n.*5., *Rot. cor. Lud. dec.*263. *num.*5.,
ibique add. n. 8., *& in rec. part.* 8. *dec.*212. *n.*1.,
& ſeqq.; ſed etiam ex contextu antiquæ Senten-
5 tiæ ſuperius relatæ, quæ, tamquam à Partibus
per ſolemnem tranſactionem expresè approba-
ta, facit de albo nigrum, remque claram, &
manifeſtam conſtituit, ex alleg. *per Rot. dec.*152.
*n.*7. *part.*3. *rec.*, *& in Ferrarien. Reintegrationis*
26. *Iunii* 1693. §. *Nec validitas coram R.P.D. meo*
Cuprara.

Nec relevat, quod in priori ex dd. liſtis conti-
neatur ſalarium Procuratoris ad rationem ſcu-
tor.40. in quolibet anno, qui abſque mandato
Communitatis Villæ Fontanæ conſtitutus fuit,
quive in lapſu 33. annorum, quo d. ſalarium
exegit, ob Partium quandoque acquieſcentiam
lites non ſemper agitavit; Quoniam, quoad de-
fectum mandati, ultra quod iſtud præſumitur,
6 non ſolùm ex ſolito iſtarum Communitatum,
quæ etiam ante tempus præd. conſueverant Pro-
curatorem retinere cum annuo ſtipendio ſc.50.;
verùm etiam, ex quo, lites per ipſum defenſæ
ſemper fuerunt etiam nomine ejuſdem Commu-
7 nitatis agitatæ, abſque eo quod unquam fuerit
modo aliquo per ipſam reclamatum, ex quibus
Procuræ mandatum præſumi, firmat *Rot. coram*
*Cocc. dec.*1687. *nu.*4., *& ſeq.*, *& cor. Emer. Iun.*
*dec.*1329. *ſub n.*1., occurrit rursùs, quod ope-
8 ra ejus fuit valdè utilis Communitati, dum in
Camera victoriam reportavit, ipſaque eadem
victoria uſa eſt, gaudendo ſub illius clypeo
exemptione à gabellis, de quarum ſolutione
9 agebatur; ſicuti autem ex tali uſu inducitur ra-
tificatio Communitatis quoad omnia per eun-
dem Procuratorem geſta, ut per *Text. in l. Pau-*
lus reſpondit 5. *ff. rem rat. hab.*, *Mart. Med. exam.*
35. *n.*112., *Rot. in rec. part.*6. *dec.*88. *num.*21.,
& ſeqq., *& cor. Celſ. dec.*111. *n.*9., *& in Cameri-*
nen. Pecuniaria ſuper remiſſoria 1. *current. Menſis*
§. *Haud refragante cor. Me*, ita d. mandatum
10 remanſit ſuppletum, cum illi ratihabitio in
omnibus æquiparetur, ad tradit. per *Hond. con-*
*ſil.*38. *ſub n.*4. *lib.*1., *Manſ. Conſ.*11. *nu.*15. *verſ.*
imò fortius, *R.P.D. meus Anſald. de Comerc.*, *&*
*Merc. diſc.*25. *n.*18., *& diſc.*30. *n.*22., *Rot. in*
*Rec. part.*14. *dec.*393. *nu.*5., *& ſeq.*, *& cor. Emer.*
*Iun. dec.*264. *n.*7.

Quod verò, durante tempore Procuræ, nil
quandoque in Cauſis actum extiterit, vel ceſſare
apparuit ex lectura ejuſdem liſtæ, ex qua con-
ſtat, omni ferè tempore, in his graviſſimis Cau-
ſis fuiſſe aliquid geſtum, vel remanebat pror-
sùs inallegabile, tum, ex quo poſt reportatam
11 in altera ex illis favorabilem reſolutionem in
Camera, fuit Bononiæ Regimini adverſus illam
nova Audientia conceſſa: undè inconveniens
non fuit conſtitutio tenuis ſalarii ſcut.40. Pro-
curatori in Curia, qui paratus eſſet, ſi fuiſſet
opus, Cauſæ defenſionem reaſſumere, ut opti-
mè ponderavit *Rot. in rec. part.*1. *dec.*330. *n.*5.
verſ. maximè attenta; tum etiam, ex quo cum
honoraria, temporibus illis, quibus lites fuerunt
actitatæ, ad longè majorem ſummam aſcendiſ-
12 ſent, utique exceſſiva dici nequit ſalarii ſolutio,
etiam pro illo tempore, quo forſan nil fuit in
Cauſis actum, congruam, & æquam hoc mo-
do compenſationem faciendo, ut innuere viden-
tur *Zaccb. de ſalar. quæſt.*82. *n.*31. *add. ad Buratt.*
*dec.*70. *num.*12.

Minuſque obſtat, quod in eadem priori liſta
comprehenſæ ſint nonnullæ largitiones, & mu-
nera in Feſtis Natalitiis, & Kal. Aug., Cauſarum
defenſoribus, aliiſque tradita, quia, cum illa
13 de ſtylo practicari ſoleant in gravibus quæſtio-
nibus, quæ in Foro verſantur, ut teſtatur *Rot.*
*in rec. part.*8. *dec.*212. *n.*9., *& in Rom. multipli-*
corum ſuper expenſis 3. *Aprilis* 1699. §. *Obtinet*
coram Reverendiſ. Dom. meo Decano, nequit ſanè
Communitas Medicinæ nec in hac parte de ex-
ceſſu redargui, dum, ut diligentiùs Defenſores
14 patrocinio communium Cauſarum incumbe-
rent, ea, quæ ab aliis ſervari ſolent, explevit,
ut in puncto firmavit *Rot. in d. deciſ.*212. *nu.*9.
*part.*8. *rec.*, & in fortioribus terminis Admini-
15 ſtratoris in *dec.*646. *n.*27., *& ſeqq. cor. Bich.*,
& in dicta Romana Multiplicorum §. *Majorem ſum-*
mam.

Prout nec ſubſiſtere viſa eſt exceptio in uni-
verſum contra omnes expenſas prædictas oppo-
ſita, quod nempè factæ fuerint in Cauſis, quæ
vel nullius fuerunt utilitatis, vel ſi quam attu-
lerunt, ea in totum ceſſerit ad commodum
Communitatis Actricis; Etenim lis ſuper eo,
16 an Caſtrum Medicinæ, & annexorum eſſet de
Territorio Bononiæ, maximum utriuſque Com-
munitatis intereſſe involvebat, & conſequentèr
reſolutio negativa, ab ipſis reportata, fuit il-
lis valdè utilis, cum aliàs, ſi deciſum fuiſſet,
eas eſſe de Territorio prædicto, debuiſſent ad-
inſtar aliorum Territorialium omnes Civitatis
Gabellas perſolvere. Altera verò lis agitata
cum Datiario Vini Bononiæ, non minorem at-
tulit utilitatem Communitati Villæ Fontanæ,
cum ex favorabili Sententia, in eadem lite ob-
tenta, Particulares dd. loci fruantur commodo
vendendi Vinum minutatim abſque ulla Gabel-
læ ſolutione, ad quam per relaxationem manus
Regiæ fuerant præcedenter condemnati, ut re-
ſultat ex d. favorabili Sententia, *eod. Sum. nu.*6.,
Et demùm, quoad alteram habitam cum Sin-
dicis Gabellæ Groſſæ ejuſdem Civitatis, præ-
18 tendentibus Communitates prædictas teneri
ad Gabellam introductionis, & extractionis
mercium, communis paritèr utilitas redditur
manifeſta, cum, ex non diſſimili victoria in ea-
dem aſſecuta, Incolæ utriuſque Communis li-
berè introducant merces natas, & fabricatas in
dd. Caſtris; non relevante, quod Communitas
Medicinæ quamplura introducat mercium ge-
nera, quæ non fabricantur in Caſtro Villæ Fon-
tanæ, ideòque utilitas ex eadem lite reſultans
æque communis dici nequeat; nam, quidquid
dicant Teſtes exadverſo inducti, qui non ne-
gant introductionem Bombicium ex parte Villæ
Fontanæ, quive proſternuntur ab aliis Teſtibus,

deponentibus de introductione aliarum mercium, facta ab illius Particularibus, difficultas ceſſat ex eo, quod vis non ſtat in majori mercimonio, quod fortaſſe altera Communitas ad
19 præſens exercet, ſed in communi Privilegio introductionis, quod utrique æqualitèr competere judicatum fuit, & cujus vigore Particulares Villæ Fontanæ poſſunt quantitatem mercium ipſis beneviſam introducere.

Demùm nec refragatur, quod Communitas Medicinæ, ante earumdem litium introductionem, non conſuluerit Peritos ſuper meritis, & æſtimatione illarum eventus, quemadmodum fuerat in dicta antiqua Sententia demandatum. Quoniam, cum felix illarum exitus ſatis oſtenderit, quanta fuerit Juſtitia aſſiſtens Communitatibus, inallegabilis remanet in hac parte defe-
20 ctus judicii Peritorum, cum ad hunc effectum nemo melius, quàm Judex Peritiam, & judicium dare poſſit, ut monet, *Rot. in Bononien., ſeu Imolen. Bonorum* 18. *Martii* 1697. §. *Quemadmodum cor. Illmo D. Magno Cancellario Mediolan.*

Et hinc procedentes DD. ad ſecundam dubii partem, cenſuerunt conſtare de credito juxtà ſequentem modum, primò videlicèt in ſumma ſc.639. 60. pro reſiduo dd. expenſarum factarum poſt annum 1647. quandoquidem, cum ex præmiſſis, memorati ſumptus, tanquam plenè juſtificati de jure debeant in totum reſici à Communitate Villæ Fontanæ pro rata ipſi obtingente ſcut.1769. 60., quemadmodum pronunciaverat
21 Bononiæ Prolegatus, non potuit A.C. Petra eaſd. expenſas arbitrari in ſola quantite ſc.1130. ſed ad illorum refuſionem debebat ex integro eamdem Communitatem condemnare, cum ar-
22 bitrium ſemper regulari debeat à Jure, ex *Gloſſ. in l. qualem verb. videtur ff. de recept. arb.*, *Barb. clauſ.*10.*ſub n.*9., *Rot. in rec. par.*2. *dec.*485.*n.*1., *& par.*19. *dec.*141. *n.*19., *& cor. Emer. Jun. deciſ.*1106. *num.*15.

Et ſecundo pro alia quantitate ſcut.950., decreta in Sententia A.C. Petræ in cauſam aliarum expenſarum factarum ante d. annum 1647. intereſſe enim Communitatis Villæ Fontanæ in litibus, tunc agitatis, non controvertebatur ab illius Defenſoribus, tanquam patentèr reſultans ex *Dec.*385. 398., & 828. *cor. Burat.*, atque ex ſucceſſiva Sententia bo. me. Ubaldi, per extenſum data in *d. Summ. n.*4. unde, cum tota diſputatio reduceretur ad illarum liquidationem, authumarunt Patres, quod quamvis duo computa Rivani, & Vignæ, tunc temporis Procuratorum, in quibus dd. expenſæ in totum deſcriptæ apparent pro ſum. ſc.2359., minimè fuerint recognita, nec cum omnibus quietantiis juſtificata; nihilominus, attentis veritate expenſarum in
23 genere, illarum veriſimilitudine, ex iteratis Cauſæ propoſitionibus in Rota, in quibus notum eſt, quot ſint expenſæ, præſertim in Cauſis gravibus, ſolito non reportandi à defenſoribus quietantias, ac demùm illarum verificatione in majori parte, expenſæ præd. in totum dici debeant juſtificatæ, cum Judex in hac materia non attendat rigorem, ſed nitatur præſumptionibus, con-
24 jecturis, & veriſimilitudini, ut notant, *Garz. de expenſ. cap.*20. *ſub n.*23. *verſ. Præterea his, qui librum*, *Rot. cor. Coc. dec.*1722. *ſub n.*6., *& ſeq.*, *& in Æſina expenſarum* 19. *Jan.*1682. §.*Minus in aliis cor. bo. me. Guaxardo*, *& in Rom. Æconomiæ, ſeù redditionis Rationis* 22. *Jan.*1700.§.*Nec relevat cor. D. Magno Cancellario Mediol.* nam, quando conſtat de re in genere, reſpectu quantitatis,
25 levior probatio admittitur, ut bene in noſtris terminis firmat, *Rot. dict. deciſ.* 212. *num.* 10. *par.*8. *Rec.*

Nec quoad has antiquiores expenſas obſtare poterat præſcriptio particularitèr adversùs eas oppoſita; cum namque vigore memoratæ Sententiæ Ubaldi, Particulares Villæ Fontanæ ſemper gaviſi fuerint exemptione à Gabellis, de qua in dd. litibus pariter agebatur, illamque etiam judicialitèr obtinuerit, hinc proindè reſultat, quod, cum ipſi habuerint ſcientiam dd. litium,
26 verſati fuerunt in mala fide, propter quam non poſſunt hodiè ſub clypeo præſcriptionis ab expenſarum refectione ſe eximere, juxta *Text. in cap. Vigilanti*, *& cap. final. de præſcr.*, *Surd. conſil.*296. *n.*29. *Rot. cor. Seraph. dec.*629. *num.*2., *& cor. Burat. dec.*457. *n.*5., *& ſeq.*, *& coram Bich. dec.*356. *n.*10., *& in rec. par.*19. *dec.*231. *n.*4.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. OMANNA.

BONONIEN. EXPENSARUM SUPER RELAXATIONE NOVI MANDATI.

Lunæ 25. *Junii* 1703.

ARGUMENTUM.

Socius tenetur pro rata litis expenſas reficere. Expenſa facta pro manutentione Agentis in Urbe an, & quando reficienda veniat in taxatione expenſarum.

SUMMARIUM.

1 *Socius in lite communi pari victoria frui non debet, & æqualibus expenſis non ſubjici.*
4 *In refectione expenſarum litis refici debent expenſæ pro manutentione Agentis in Urbe.*
Ampl. ubi agatur de Cauſa gravi, in qua illius aſſiſtentia ſit neceſſaria. num.5.
*Limit.*1.*ubi Agens gratis inſervire ſe exhibuit.*n.2.
*Limit.*2.*ubi conſtat nil Agenti fuiſſe perſolutum.*n.3.

DECISIO XCII.

Cum Communitas *Medicinæ*, præter partitas expenſarum, ad quas in alia mea contemporanea Deciſione firmatum fuit teneri Communitatem *Villæ Fontanæ*, prætenderet, illam rurſus condemnandam eſſe ad contributionem aliorum ſc.229. in peræquationem medietatis ſc.2359. pro expenſis factis ante an.1647., quam A.C. Petra in ejus Sententia reduxerat ad ſolam quantitatem ſc.950., ac ulterius ad medietatem Salarii per ipſam Agentibus in Curia perſoluti, obtinuit à me hoc aliud Dub. ſubſcribi -- *An nempè conſtaret de credito, itaùt eſſet relaxandum novum mandatum*? quod paritèr affirmativè, juxta ſequentem modum, in hac audientia, reſolutum fuit.

Authumarunt enim DD. relaxandum eſſe man-

mandatum pro dd. ſc.229., quia cum expenſæ, in relata quantitate ſc.2359., ob illorum realitatem in genere, veriſimilitudinem, & verificationem in majori parte, habitæ fuerint ab ipſis tamquàm plenè in omnibus juſtificatæ, ut plenè firmatum fuit in alia mea Deciſ. §. *Et ſecundo*, conſequens eſt, quod ad integram illarum medietatem Communitas Villæ Fontanæ teneri debeat, non autem ad ſolam quantitatem ſc.950. ab A.C. Petra decretam, cùm non deceat, So-
1 cium in lite pari Victoria frui, & æqualibus expenſis non ſubjici, *arg. Text. in l. in ſecundo ff. de rei vind.*, *Jaſ. in l. divortio n.4. ff. ſol. Matr.*, *Rot. cor. Seraph. dec.*1012. *pariter n.*4.

Quo verò ad Salarium Agentium, quamvis diſcurſus cadere non poſſet ſuper aſſiſtentia præ-
2 ſtita à Carlo Antonio Vaccario, cum iſte, velle illam gratis præſtare, profeſſus fuerit, minùſque ſuper agentia Gherardi, cùm non conſtiterit aliquid illi fuiſſe in hanc Cauſam perſolutum; attamen cum apparuerit, Communitatem Me-
3 dicinæ ſummam ſc.800. tertio Agenti perſolviſſe, cenſuerunt Patres ad illius medietatem teneri Communitatem Villæ Fontanæ, & ſic contra ipſam, etiam pro illa, novum Mandatum
4 relaxandum eſſe, cum aliàs per Rotam, in ſumptuum liquidatione fuiſſe de ſimili impenſa rationem habitam, conſtet ex *dec.*29. *ſub n.*13. *verſ. demùm*, & *dec.*121. *ſub n.*5. *par.*16. *rec.*; eo fortius verò, quia opera Agentis in hiſce gravibus
5 Cauſis erat omninò neceſſaria, ut clarè oſtendit factum Jacobi Franciſci Vineæ Procuratoris, qui pro illius tranſmiſſione, Communitates inſtanter rogavit, *Peritia fol.*20.

Et ita Communitate Medicinæ dumtaxàt audita; Defenſoribus verò alterius Communitatis informare detractantibus, reſponſum fuit.

R.P.D. OMANNA.

BONONIEN. EXPENSARUM.

Ven. 18. *Aprilis* 1704.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio prox. præcedentis deciſionis 91. in hac eadem Cauſa editæ.

SUMMARIUM.

1 *Statuto de duabus locus eſt, ubi Sententiæ ſunt validæ, & juſtæ.*
2 *Socius habens in lite coæquale intereſſe tenetur, & ipſæ ad expenſas contribuere.*
*Ampl.*1. *etiam ſi lis terminata non fuerit.* n.5.
*Ampl.*2. *etiam ſi lis fuerit deperdita, dumodò cauſa litigandi fuerit juſta.* n.9., & 10.
3 *Sententia a partibus acceptata non poteſt impugnari.*
4 *Expenſæ litis per ſuccumbentem reficiendæ non ſunt, niſi lite finita.*
6 *Lis, ut dicatur utilis, quid ſufficiat, &* n.7., & 10. & 26.
11 *Judicium probabilis defenſionis litium, ſumendum non eſt ab exitu, ſed ab inſtitutione.*
12 *Sententia a partibus acceptata facit rem claram, & manifeſtam.*
13 *Scientia Communitatis, ex quibus arguatur.*
14 *Mandatum Procuræ Communitatis præſumitur ex eo, quod lis agitata fuerit ipſius nomine abſque ulla reclamatione.*
Ac ex eo quod ipſa uſa fuerit victoria cauſæ. n.15.
Ratificatio geſtorum per Procuratorem, ex quibus per Communitatem inducatur. d.n.14., & 15.
16 *Ratificatio æquiparatur mandato.*
17 *Deputatio Procuratoris in Urbe pro annuo ſalario expedit Communitatibus pro tuitione ſuarum Cauſarum.*
18 *Expenſæ litis in genere approbatæ uti veriſimiles, ſunt bonificandæ, etiam non juſtificatæ.*
19 *Litigantes in Curia non ſolent reportare quietantias a Defenſoribus cauſarum.*
20 *Creditum ubi in genere juſtificetur, quoad illius quantitatem leviores probationes admittuntur.*
21 *Munera in feſtis natalitiis, & Kalend. Auguſti fieri ſolent defenſoribus cauſarum gravium — Et de ratione.* num.23.
22 *Cauſa, ex quibus dici poſſit gravis.*
23 *Litigantibus expedit muneribus caros ſibi reddere cauſarum defenſores.*
24 *Univerſitas reputatur perſona dignior qualibet alia perſona ſingulari.*
25 *Arbitrium regulari debet a jure.*
26 *Socium in lite communi non decet pari victoria frui, & æqualibus expenſis non ſubjici.*
27 *Effectus referendus eſt ad ſuam cauſam productivam.*
28 *Duæ Communitates non implicat, quod ineant Communionem in expenſis, & in reliquis ſint diviſæ.*
29 *Societas leonina quæ dicatur, non eſt admiſſibilis — Et quæ talis dicatur.* ibid.
30 *Compenſatio requirit, quod creditum, & debitum concurrant in eadem perſona.*
31 *Compenſationis exceptio importat confeſſionem debitoris quoad debiti præexiſtentiam.*
32 *Opponens compenſationem præſumitur creditum nec voluiſſe præſcribere, nec habuiſſe pro extincto.*
33 *Mala fides impedit præſcriptionem.*
Et inexcuſabilem reddit refectionem expenſarum non obſtante temporis lapſu. ibid.
34 *Præſumpta ſolutio excluditur, ubi debitum, quod ſolutum aſſeritur, indebitum prætenditur.*

DECISIO XCIII.

Reſponſum fuit ſub die 25. Junii ſuperioris anni, eſſe locum Statuto de duabus, quoad quantitatem ſc.1130., & reſpectivè conſtare de credito, primo in ſumma ſcutorum 639. 60. pro reſiduo medietatis expenſarum, à Communitate Terræ *Medicinæ* poſt an. 1647. in cauſis communibus cum Caſtro Villæ *Fontanæ*, & ſecundo pro alia quantitate ſcut.950. decreta in Sententia A.C. Petræ, in cauſam medietatis aliarum expenſarum, per eandem Communitatem factarum ante d. an.1647. cum autem hodie deciſ. deſuper edita, fuerit ad novum examen revocata, DD. in ea perſiſtendum eſſe non dubitarunt.

Juſtitia enim Sententiarum, quæ viam aperit
1 Statuto de duabus, quoad relatam quantitatem ſc.1130., minimè poterat controverti, nam illarum quantitas in ſum. ſc.1769. 60., pro medietate obtingente Communitati Villæ Fontanæ, ſatis juſtificatur ex liſtis Procuratorum; obligatio verò de illis reficiendis, non ſolùm pro-

fluit

fluit à jure, juxta quod ſocius habens in lite
2 coæquale intereſſe, tenetur, & ipſe expenſas contribuere, ut probat præterita Deciſ. §. *Nec juſtitia*, tùm etiam ex antiqua Sententia ab Auditore Marliano prolata de an.1606., in qua, præ cæteris, declaratum fuit, quod in eventu defenſionis in judicio, aut extra faciendæ, ab ab aliquo gravamine communi inter præfatas duas Communitates, illarum utraque teneretur expenſas æqualiter ſubminiſtrare; hæc autem Sententia, cum à Partibus per tranſactionem
3 fuerit expreſsè acceptata, ampliùs non poteſt ab illarum aliqua impugnari, ad *Text. in l.ſi eo tempore, ff. de remiſ. pign., Aym. conſ.*108. *num.*3., *Rot. cor. Dunoz. Jun. dec.*758. *n.*6., *& in Tarraconen. Eleemoſynarum* 28. *Jan. prox. præt.* §. *Hinc DD. in fin. cor. me*.

Nec quidquam relevare viſum eſt, quod lites, & cauſæ, quas pro communi bono Communitas Medecinæ ſuſtinuit, nondùm ſint ad finem perductæ, quemadmodum præſuppoſitum fuit in præterita propoſitione. Ultrà quod enim in omnibus ferè dd. litibus Communitates tum Sententias Rotales, tùm etiam plures favorabiles Reſolutiones in Camera obtinuerunt, objectum adhuc diluitur, ex quo præſens quæſtio non eſt ſuper refectione expenſarum debitarum Victori à ſuccumbente in lite, quæ utique nonniſi ea
4 terminata reficiendæ ſunt, juxta firmata per *Rot. dec.*674. *n.*3., *& dec.*909. *pariter n.*3. *cor. Cerr.*, *& cor. Emer. Jun. dec.*1259. *n.*5. Sed diſputatio vertitur inter Conſocios ſuper contributione expenſarum, quas alter pro tuitione communium privilegiorum de proprio erogavit; in his enim terminis, ut Conſocius ad illarum contributionem adſtringi valeat non eſt neceſsè, quod lites terminaverint, ſed ſufficit, quod expenſæ in illis de facto verſæ fuerint, quamvis etiam Sententia
5 aliqua minimè fuerit reportata, ut in puncto tradit *Fuſar. de Subſt. qu.*670. *nu.*6. *in fin.*, *Merlin. de Ping. lib.*3. *tit.*1. *qu.*5. *n.*43., *& ſeq.*, *Add. ad Burat. dec.*401. *n.*17. *verſic. hoc autem*, & firmat, *Rot. cor. Duran. dec.*53. *n.*9., *& cor. Seraph. deciſ.*925. *num.*3., *&* 5., *& diverſ. par.*4. *dec.*517. *n.*7., *& in Rec. par.*18. *dec.*212. *n.*2.

Rectè autem minimè objicitur, quod dd. lites agitatæ poſt an.1647. manutentionem communium privilegiorum minimè reſpiciant. Quoniam eas omnes percurrendo contrarium de directo apparet; altera enim ſuper eo, an Caſtra Medicinæ, & Villæ Fontanæ eſſent de deſtrictu, & Territorio Bononiæ, cum ſecum traheret inſpectionem ſuper prætenſa obligatione Communitatum ſolvendi onera Communitativa Civitatis Bononiæ, ut ingenuè admittunt Defenſores Villæ Fontanæ in eorum Reſtrictu, nemo non videt defenſionem d. litis per indirectum importaſſe manutentionem antiqui communis privilegii exemptivi ab eiſdem oneribus, Communitatemque Villæ Fontanæ, in vim reſolutionis negativæ, bis ſuper eod. puncto in Camera obtentæ, exemptione prædicta gaviſam fuiſſe; non obſtante, quod in ultima propoſitione habita de an. 1699. ab eadem Camera ob paritatem ſuf-
6 fragiorum reſcriptum fuerit – *Non liquet* – quia ut reſultet utilitas ex eadem lite ſufficit, quod nuncuſque utraque Communitas, mediante defenſione, remanſerit libera, & exempta, ut in terminis inquit *Rot. d. dec.*517. *num.*7. *par.*4. *diverſ.*

Altera verò exorta ſuper exemptione à Gabella Vini, occaſione, qua Appaltatores ejuſdem Gabellæ obtinuerant ab Eminentiſs. Aſtallio relaxationem manus Regiæ contra ambas Communitates, illarumque Particulares vendentes vina propria, æquè directa erat ad tuitionem communis privilegii, quod dd. Communitatibus competere dicebatur ex antiquis Capitulationibus inter ipſas, & Bononiæ Regimen initis de an.1411., in quibus cum idem Regimen promiſerit eaſdem Communitates manutenere, & ſervare immunes à quibuſvis Datiis, Pedagiis, & Gabellis, & à quibuſcumque gravaminibus imponendis in d. Territorio, ſubdebatur vigore d. promiſſionis, teneri idem Regimen ſolutionem d. Gabellæ pro ipſis peragere; & ſi Communitas Medicinæ litem proſequendo non obti-
7 nuiſſet Sententiam favorabilem, & antecedentis revocatoriam in Camera, *ut in præt. Summ. num.*6., certum eſt, quod Particulares Villæ Fontanæ, attenta d. contraria Sententia, gaudere non potuiſſent privilegio vendendi vinum, abſque d. prætenſa ſolutione; prout de facto illud vendiderunt, & vendunt, quemadmodum colligitur ex Teſtium depoſitionibus, relatis in *d. Sum. præt. Propoſitionis*.

Æquè utilis, & tuitiva antiquorum privilegiorum fuit altera lis ſuper exemptione à cæteris oneribus Cameralibus, quam utrique Communitati dicebatur quoque competere, ope dd. Capitulationum an.1411., & quamvis à reſolutione favorabili, quam de an.1681. d. Communitates contra præfatum Regimen in Camera reportarunt, receſſum fuerit de ann.1682., & 1699., & in poſtrema propoſitione, ob diſcordiam votorum, reſcriptum fuerit: *Non liquet*,
8 hoc tamen non tollit utilitatem, quæ ex defenſione per Medicinenſes præſtita in hac lite, emerſit Hominibus Villæ Fontanæ, nam, ea mediante, nullum onus Camerale hucuſque perſolverunt, undè nullo jure valent, neque in hac parte ab expenſarum contributione ſe eximere, cum ſocio defendenti communem cauſam exuberet, litem non fuiſſe calumnioſam, ſed illam probabili rationi inniti, ut indè etiamſi
9 felicitèr non terminetur, ſed in ea ſuccumbat, valeat nihilominus expenſas prò rata à Conſocio recuperare, juxta *Text. expreſs. in l. ſed an ultrò. §. Is autem, ff. de negoc. geſt., l. quid ergò §. Sufficit ff. de contr. tut., & util. act.*, *Fuſar. de Subſt. qu.*670. *n.*8., *Vrceol. Conſ.*20. *ſub n.*31., *Peregr. de Fid. art.*50. *ſub n.*11. *verſ. amplia etiam*, *Add. ad Burat. dec.*401. *ſub nu.*17. *in fin.*, *Larr. deciſ. Granat.*88. *ſub nu.*5., *Rot. in rec. part.*8. *dicta deciſ.*212. *n.*2. *in fin.*

Et demùm altera, conſiſtens in exemptione à ſolutione Gabellæ Groſſæ in ſequelam conſimilis, antiquæ litis, agitatæ in Rota *cor. Burat.*, *& Vbald.*, habita in Camera cum Syndicis ejuſdem Gabellæ, pro libertate Mercium, quæ ab Hominibus utriuſque Communitatis introducuntur in Civitate Bononiæ, & reſpectivè ab illa extrahuntur, defenſiva propriæ libertatis, quoad utramque Communitatem pariformiter
10 apparet, cum in ea Medicinenſes victoriam reportaverint in eodem Tribunali Cameræ, mediante

diante Sententia cl. me. Card. Coſtaguti, in qua omnes merces natæ, & fabricatæ in Territoriis Communitatum Medicinæ, & Villæ Fontanæ declarantur immunes, & exemptæ à ſolutione d. Gabellæ, ut latius conſtat ex *præt. Sum. Com. Mediciņę. num.* 7.

Ex his igitur patet, extraneam prorſus reddi exceptionem, quod Communitas Medicinæ ſub cauſarum initio, non conſuluerit Peritos ſuper eo, an Communitates defendi poſſent à prætenſis gravaminibus vigore privilegiorum, ut diſponitur in d. Sententia Marliani. Quippe quia ab examine earundem litium ſuperius expleto, & ab illarum exitu hucuſque ſequuto, jam patet probabilitas defenſionis jurium utriuſque Communitatis uſque ab initio, itaut perſpectis antiquis illarum privilegiis, quicumque Juriſperitus, quem Communitas adiviſſet, non omiſiſſet profectò conſulere Communitates ad ſuſcipiendam defenſionem controverſarum exemptionum, etiam ab oneribus Cameralibus, dum ex præcitatis Capitulationibus ann. 1411. oriebatur probabile jus, ſeſe eximendi ab illarum ſolutione, ut ſignanter patet ex judicio plenæ Cameræ, quæ ſub die 20. Junii 1681. reſolutionem utrique Communitati favorabilem edidit: non relevante, quod, ut dictum eſt, ab hac reſolutione ſucceſſivè receſſerit, tùm quia adhuc improbabile non eſt, quod Tribunal illud ad priorem ſenſum reducatur, dum in poſtrema reſolutione ſuffragia pro utraque parte remanſerunt æqualitèr diviſa; tum etiam quia judicium probabilis defenſionis litium, ſumendum non eſt ab illarum
11 exitu, ſed ex circumſtantiis concurrentibus in illarum inſtitutione, ut tradit *Gloſs. in d. l. Sed an ultrò §. Is autem, verb. utiliter*, ibi -- *Ideſt utiliter incubavit, & verb. non habuit*, ibi -- *Notą eventum non inſpici* = *ff. de negoc. geſt., Peregrin. de Fideicom. d. art. 50. n. 11. verſ., & quia in iſtis Add. ad Buratt. dict. dec. 401. nu. 17. in fin. Larr. dec. Granaten. 88. n. 12.*

Nec momenti viſum eſt repetitum objectum, quod Communitas Medicinæ majorem utilitatem aſſequatur ab exemptione onerum Communitativorum, ex quo illius Habitatores, pinguioribus affluentes divitiis, majorem mercium quantitatem tranſmittant ad Civitatem Bononiæ, abſque ſolutione Gabellæ. Quoniam ſæpedicta Sententia Marliani expenſarum contributum non regulat à majori utilitate, ex defenſione cauſarum, eventura uni, aut alteri Communitati, ſed illud indefinitè pro æquali demandat, ibi -- *La ſpeſa di tal difeſa, ò a Bologna, ò a Roma, ſia ſempre eguale frà le dd. Communità*, -- undè eadem Sententia, præciſivè à majori utilitate, obſervanda eſt, cum, utpotè à Partibus per
12 tranſactionem approbata, rem claram, & manifeſtam conſtituat, ad firmata per *Rot. dec. 152. n. 7. par. 3. rec., & in Ferrarieu. Reintegrationis 26. Iun. 1693. §. Nec validitas cor. R. P. D. meo Caprara*, & in omnem caſum vis non ſtat in majori mercimonio, quod fortaſſe Medicinenſes ad præſens exercent, ſed in communi privilegio introductionis mercium abſque oneris ſolutione, quod utrique Communitati æqualitèr competere hucuſque reſolutum fuit, & cujus vigore Particulares Villæ Fontanæ poſſunt quantitatem mercium ipſis benè viſam introducere, ut rectè ponderat præcedens Dec. §. *Prout nec ſubſiſtere in fine.*

Pariformiter, nec relevat iterata exageratio ſuper exceſſu dd. expenſarum; quod enim in priori, ex liſtis in actis exhibitis, referatur ſalarium Procuratoris pro annis 33., abſque eo quod doceatur illum fuiſſe à Communitate Vil-
13 læ Fontanæ conſtitutum, nullum redolere poteſt exceſſum, quia cum ſcientia illius conſtitutionis ſatis in ea arguatur, tam, ex quo illius Viri ſæpiſſimè conveniunt cum Medicinenſibus ad deliberandum ſuper emergentibus utriuſque Territorii, ac in iis, quæ communia uni, alterique Communitati remanſerunt, *d. præt. Summ. num. 2., & 3.* quàm ex defenſione per ipſum
14 præſtita, etiam nomine Communitatis Villæ Fontanæ, abſque eo quod unquam fuerit per ipſam reclamatum, atque etiam ab exemptione à Gabellis Communitativis, qua ſemper illius Homines gaviſi ſunt, in vim reſolutionis ſuper non comprehenſione Communitatum in Territorio Bononiæ ab ipſo in Camera obtentæ, ex
15 hoc ſequitur, quod, vel mandatum præſumi debet eidem Procuratori traditum, etiam ab Hominibus Villæ Fontanæ, ex deductis per *Rot. cor. Cocc. dec. 1687. n. 4., & ſeqq., & cor. Emer. Iun. dec. 1329. ſub n. 1.*, vel illius conſtitutio, facta à Medecinenſibus, cenſenda eſt ab illis ratificata, quod ſatis eſt, ut etiam ab eiſdem
16 conſtitutus dici poſſit, cum ratihabitio æquipolleat mandato, ex alleg. per *Roc. de Mandat. notab. 13. n. 25., Rub. de Valid. legal. c. 15. n. 54., Fontanell. deciſ. 504. nu. 12., Rot. cor. Emer. Jun. dec. 264. n. 7., & in rec. par. 6. dec. 194., num. 8.*, cum aliis in deciſ., quæ confirmatur §. *Nec relevat.*

Et hinc ceſſat ponderatio, quod cum dictus Procurator, poſt d. cauſæ propoſitionem in Camera, nil ultra, infra d. temporis ſpatium, peregit, ſalarii perſolutio dici debeat voluntaria Medicinenſium. Si enim mandatum ex præmiſſis ab utraque Communitate tributum cenſeri debet, non eſt cur defectus revocationis illius ſolis Medicinenſibus referri poſſit; & tamen quomodocumque res accipiatur, incongruum ſanè non fuit, adinſtar aliarum Communitatum Status Eccleſiaſtici, Procuratorem, etiam ſine litibus, cum majori annuo ſtipendio in Curia conducentium, Patronum cauſæ de meritis in-
17 ſtructum, Romæ retinere, qui paratus eſſet, vel occurrere, ſaltem conſilio, præjudicio, & gravaminibus, ob quæ cogebantur Communitates, in hac graviſſima cauſa, à præpotente Adverſario illatis, ad Urbem recurrere, vel cauſæ defenſionem ſi fuiſſet opus in Camera reaſſumere, dum adverſus eandem reſolutionem fuerat nova Audientia conceſſa, ut optimè perpendit *Rot. in d. dec. 330. n. 5. verſic. maximè attenta part. 1. rec.*, nec benè infertur, quod ex liſta ejuſdem Procuratoris continuum ſilentium in cauſa deſumatur, quoniam cum ipſe d. annuum ſtipendium conſequeretur, opus non habebat in liſta deſcribere, niſi expenſas factas pro Communitatibus, non verò functiones, quæ tamen potuerunt eſſe plures, & continuatæ, ut patet ad ſenſum.

Multoque minùs argui poteſt de exceſſu computum Claruſii alterius Procuratoris, ex quo nul-

nullibi juſtificatum appareat, & non conſtet de illius ſolutione. Etenim cum Peritus, omnibus illius partitis ad unguem rimatis, retulerit, eas omnes eſſe veriſimiles, ob iteratas Cauſarum propoſitiones, habitas in Camera, cum plurium Advocatorum numero, hinc veriſimilitudini prædictæ, ſi uniantur veritas expenſa-
18 rum in genere, ex quo certum eſt, ſine illis, cauſarum propoſitiones fieri non potuiſſe, ac ſolito non reportandi à Defenſoribus quietantias,
19 ut teſtatur *Rot. cor. Pamph. dec.*569. *ſub nu.*1., hæſitationi locus non remanet, quin dictæ expenſæ dici debeant veræ, ac in totum ſolutæ, nam quando conſtat de re in genere, circa illius
20 quantitatem levior etiam probatio admittitur, ut benè ad materiam tradunt *Add. ad Ludoviſ. dec.*512. *n.*4, *& ſeqq.*, *Rot. dec.*212. *n.*10. *part.*8. *recent.*, & dictum fuit in præterita Deciſione. §. *Et ſecundò*.

Prout neque exceſſivæ dici poſſunt largitiones factæ defenſoribus Cauſarum in Feſtis Natalitiis,
21 & Kal. Auguſti. Etenim conſuetum eſt in omni Curia, & præſertim in Romana, hujuſmodi largitiones fieri in cauſis gravibus, ut teſtatur *Rot. in rec. part.*8. *dec.*212. *n.*9., *& in Romana Multiplicorum ſuper expenſis* 3. *Aprilis* 1699. §. *Obtinent cor. Reverendiſs. D. meo Dec.*, undè inconveniens reputari non debet, quod, in hiſce cauſis, quæ revera graviſſimæ dici poterant, dum agebatur de aſs. comprehenſione Communitatum ſub Territorio Bononiæ, ac de prætenſo
22 jure exigendi ab illis Gabellam Groſſam, necnon onera Communitativa, & Cameralia, quod eſt pretio inæſtimabile, ad notata per *Rot. in rec. par.*12. *dec.*222. *ſub n.*1., *& par.*8. *dec.*205. *ſub num.*2. præcitatæ largitiones factæ fuerint, nam
23 expedit Litigantibus Defenſores ſibi caros, ac devictos reddere, eorumque diligentiam muneribus excitare, & fovere, ut inquit *Rot. cor. Ludov. dec.*512. *n.*3., ubi, quod ita faciunt etiam providi Patres familias, *& in recent. part.*8. *dict. dec.*212. *n.*9., *& in ead. Rom. Multiplicorum dict.* §. *Obtinet in fin.*

Non attenta replicatione, quod hæc munera fieri ſoleant à Perſonis dignitate, & opulentia præpollentibus, non autem à viris miſerabilibus
24 quales dicuntur habitatores Villæ Fontanæ. Non enim agitur de perſonis privatis, ſed geminis Univerſitatibus, quę ſemper digniores dicuntur, quàm quælibet perſona ſingularis, ut tradunt *Grat. diſc. for. cap.*111. *n.*8., *Caſſan. in Cath. glor. mund. conſid.* 32. *col. antepenul. verſ. octavo facit par.*4. neque exagerata egeſtas reſpectu particularium dict. Villæ concludit pauperiem totius Communitatis, quæ cum in repartimento facto ſuper æſtimo parum diſtet ab illo Communitatis Medicinæ, *Summ. reſponſ. Medicinenſium. num.*5. quemadmodum hæc Defenſoribus Villæ Fontanæ reputatur ſufficiens, & dives, ita ad hunc effectum, & altera cenſeri debet ſatis commoda, & opulenta.

Si itaque ex his, integra medietas dd. expenſarum factarum poſt ann.1647. reficienda eſt ab ead. Communitate Villæ Fontanæ, debet profectò conſtare de credito Medicinenſium in ſcutis 639.60. pro reſiduo d. integræ medietatis, aſcendentis in totum ad ſcut.1766.60., prout reſolutum fuit in præterita deciſ. §. *Et hinc procedentes*, nec arbitrium A.C. Petræ, qui illas liquidavit in ſola ſuperius relata ſum.1130. tam-
25 quam exorbitans à jure ſubſtineri debet, juxta gloſſ. *in l. qualem verb. videtur ff. de recept. arbitr.*, *Barboſ. clauſ.*10. *ſub num.*9., *Ro. in rec. par.*19. *dec.*141. *num.*19., *& coram Emer. Jun. dec.*116. *num.*15.

Deſcendendo autem ad alias expenſas, factas ante an.1647. rectè pariter in d. deciſione reſolutum fuit conſtare de credito pro alia ſum. ſcutor.950., in illarum cauſa, decreta in ſententia ejuſd. A.C. Petræ, non ſubſiſtente, quod lis tunc temporis agitata nullam, nec minimam utilitatem attulerit Communitati Villæ Fontanæ. Cum enim Adminiſtratores ſuperiùs dict. Gabellæ Groſſæ Bononiæ, prætenderent utramque Communitatem teneri ad illius ſolutionem, proindeque non ſolùm peterent mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione illam exigendi, ſed etiam aliud de deſcribendo merces, quæ extrahebantur ab iiſdem locis, & introducebantur in Civitate Bononiæ, Communitates, in vim defenſionis ſtrenuè per Medicinenſes præſtitæ, in utroque victoriam reportarunt, ut ex *deciſ.*285., *&* 398. *cor. Buratt.* Et rursùs cum fuiſſet aſſumpta diſputatio ſuper meritis ejuſdem litis ab eo dependentibus, an dd. Communitates eſſent de Territorio, & Comitatu Bononiæ, etiam ſuper illis victrices remanſerunt, dum prodjerunt iteratæ reſolutiones negativæ, ut ex aliis *deciſ.* nempè *la* 828. *cor. eodem Buratt.*, *& la* 70., *&* 171 *part.*5. *rec.* una cum ſententia Rotali, de qua in *præt. Sum. num.*4., quamobrem, cum ex defenſione prædicta etiam homines Villæ Fontanæ antiqua gaviſi fuerint exemptione, communis utilitas ex lite reſultat evidens, & innegabilis, quæ proindè operatur, quod etiam
26 ipſi teneantur pro æquali rata expenſarum, cum non deceat ſocium pari utilitate frui, & æqualibus expenſis non ſubjici, *Valenz. Velaſq. conſ.*154. *lib.*2., *Modern. Aſculan. ad Stat. Urb. ann.*59. *art.*7. *n.*295. *to.*2., *Rot. cor. Dunoz. jun. dec.*23. *n.*4., *& ſeq.*, *dec.*374. *n.*1., *& poſt Zacch. de ſalar. dec.*43. *n.*1., *& ſeqq.*

Minuſque ſubſiſtit, quod Rotale judicatum remanſerit circumſcriptum ex commiſſione directa Tribunali Cameræ, ob culpam Communitatis Medicinæ, quæ in eodem judicio non citaverat Regimen Bononiæ; Quoniam de hujuſmodi circumſcriptione, nec verbum quidem habetur in Commiſſione, nec cauſæ remiſſio ad Cameram evenit, ob non citatum Regimen Bononiæ, quod, quia non erat in cauſa, citari haud debebat à Communitate rea conventa à ſolis Adminiſtratoribus Gabellæ Groſſæ, ſed veriùs, quia cum in ſcenam prodiiſſet ſucceſſivè etiam d. Regimen, prætendens Communitates teneri ad onera Cameralia, aliaſque Gabellas Communitativas, ne in diverſis Tribunalibus plures, ac fortè contrarias ſententias ferri contingeret, ſuper re, quæ in ſubſtantia eaſdem inſpectiones involuebat, tutiùs authumarunt ipſæmet Communitates, eandem remiſſionem ad Cameram impetrare, ut patenter legitur in eadem Commiſſione data in *Summ. Villæ Fontanæ num.*1.

Non eſt cur exemptio ab hiſce gravaminibus, qua Homines Villæ Fontanæ à tanto tempore

gaviſi fuerunt, adſcribi valeat prædict. antiquis Capitulationibus, initis de an.1411., & ſententiæ, favore earundem Communitatum, latæ de an.1577. Quoniam, & ſi ex hiſce documentis, oriantur illarum privilegia, exemptionem à quibuſlibet oneribus, & Gabellis tribuentia, attamen ſi privilegia præd. non fuiſſent defenſa adverſus Adminiſtratores, & poſtea contra Regimen, prætendentes Communitates ad onera prædicta condemnari, utique, illis non obſtantibus, minimè potuiſſent ſeſe ab eiſdem gravaminibus eximere, undè commodum exemptionis totum tribuendum eſt defenſioni in cauſa præſtitæ, quæ privilegia præfata in ſuo robore
27 manutenuit, cujuſque idem commodum conſecutivum eſt, ad *Text. in l. quædam mulier. 77. ff. de rei vind.*, *Bim. conſ.*196.*n.*21., *Cyriac. controv.*207.*n.*41., & *contr.*510.*n.*27.

Nec obijci valet, quod dd. Communitates conſtituant unam, eandemque Univerſitatem, ex quo inter ipſas conventum fuit, quod, pro manutentione rerum communium, unaquæque, ex Communitatibus, contribuere debeat, proindeque dum Communitas Medicinæ plura annua emolumenta percipiat ex effectibus, & Appaltibus, exindè cum illorum medietas, ratione communionis, ſpectare debeat ad Villam Fontanæ, Medicinenſes tenerentur expenſas, pro communi defenſione factas, ab eiſdem emolumentis detrahere, vel ad minus cogendi ſint hodie eaſdem expenſas cum illis compenſare. Quoniam etſi eadem loca, quoad onerum communium manutentionem, pro æquali contribuant,
28 atque in his unum corpus quodammodò conſtituere videantur, attamen cum, in reliquis, illorum Territoria diviſa ſint, & unuſquiſque recognoſcat proprium Patrimonium, nullam per conſequens participationem dd. emolumentorum valent Homines Villæ Fontanæ contendere, nàm facultas à Card. Coſſa impartita de imponendis datiis, Gabellis, & gravaminibus videtur diſtinctè conceſſa cuilibet Communitati in proprio Territorio, undè, ſicuti Communitas Villæ Fontanæ ſuos proventus communitativos Medicinenſibus nullatenùs communicat, ità nec participare debet de aliis introitibus Terræ Medicinæ, ne aliàs detur ſocietas leonina, per quam Communitas Villæ Fontanæ proprium, aliarum-
29 que caperet lucrum, & Communitas Medicinæ ſolum damnum in mautentione rerum communium ſentiret, de qua eſt *Text. in l. Si non fuerint ff. pro ſoc.*, *Burſat. conſ.*230. *n.*9. *lib.*3., *Rimin. jun. conſ.*400. *n.*48. *lib.*4., *Felic. de ſociet. cap.*18. *ſub n.*15., & 16.

Cum autem emolumenta prædicta ſpectare debeant ad Medicinenſes excluſiſtè quoad Homines Villæ Fontanæ, itaut iſti nullum valeant creditum ab iis deducere, ſequitur, quod Communitas Medicinæ nec tenebatur dd. expenſas ab illis detrahere, nec cogenda eſt ad illas compenſandas cum eiſdem redditibus, nam com-
30 penſatio omninò requirit, quod debitum, & creditum concurrant in ea perſona, quæ illam prætendit, ad *Text. in l. qui invicem debiti ff. de condit. ind.*, *Giurb. ad conſuetud. Meſſan. cap.*9. *gloſſ.*9. *nu.*9., *Berſan. de Compenſ. cap.*1. *quæſt.*1. *n.*16., & *cap.*2. *quæſt.*1. *num.*3., & *ſeq.* & *cap.*3. *qu.*9. *num.*2.

Atque ex hoc etiam proſternitur objectum
31 præſcriptionis, ſeu præſumptæ ſatisfactionis dd. expenſarum. Cum enim oppoſitio compenſationis importet confeſſionem debitoris circà veritatem, & exiſtentiam debiti, ad firmata per *Rot. cor. Merl. dec.*574. *n.*4., & *in rec. par.*5. *deciſ.*33. *n.*2., ex illa arguitur Communitatem Vil-
32 læ Fontanæ nec voluiſſe præſcribere, nec debitum habuiſſe pro extincto, ut tradunt, *Morden. Aſcul. ad Stat. Urb. ann.*48. *art.*2. *n.*47. *to.*2. *Sur. dec.*24. *n.*5., & *ſeqq.*

Addito ulterius, quod particulares d. Communitatis ſatis certam ex præmiſſis habuerunt ſcientiam dd. litium, quarum vigore, continuata exemptione à Gabellis ſemper gaviſi ſunt, unde reſultat illorum mala fides, propter quam,
33 ad ſe eximendum à refectione expenſarum, nequeunt præſcriptionis titulum allegare, ex plenè citatis in præt. dec. §. *fin.*, quodve rurſus illarum debitum acriter impugnarunt; hæc autem negatio debiti operatur, quod ipſi, nec juvari poſſint titulo præſumptæ ſolutionis, cum
34 ſatisfactum præſumi non valeat, quod indebitum eſſe prætenditur, juxta notata per *Conciol. ad Stat. Eug. rubr.*30. *n.*23., *ibiq. Romag. n.*49. *lib.*2., *Bond. collect. leg.*43. *n.*15. *lib.*1., *Andreol. contr.*171. *n.*3., *Card. de Luc. de Cred. diſc.*129. *n.*19., *Rot. cor. Dunoz. jun. dec.*849. *n.*16., *cor. Celſ. dec.*304. *num.*5., & *in rec. par.*18. *dec.*358. *num.*11.

Et ita, Utraque, &c.

R.P.D. OMANNA.

BONONIEN. EXPENSARUM SUPER RELAXATIONE NOVI MANDATI.

Lunæ 18. *Aprilis* 1704.

ARGUMENTUM.

In refectione expenſarum litis refici, & bonificanda non eſt expenſa facta pro Manutentione Agentis in Urbe nullatenùs neceſſaria, licèt ſecus ſit, ubi agatur in Judicio purgationis attentatorum.

SUMMARIUM.

1 *Cauſæ in Urbe promoveri poſſunt abſque opera Agentis.*
Et ob id illius impenſa nec refici, nec bonificari debet in refectione expenſarum litis. n.2. 4. & *per tot.*
Limit. ubi agatur de refectione attentatorum. n.11.
3 *Expenſa inutilis facta ab uno ex Collitigantibus refici non debet ab alio, de cujus mandato non conſtat.*
5 *Expenſa facta ultra ſolitum dicitur voluntaria, & non utilis, vel neceſſaria.*
Et ob id non eſt reficienda. num.6., & 10.
7 *Agentis, & ſollicitatoris munus una, & eadem Perſona poteſt explere.*
8 *Communitates Status Eccleſiaſtici ſolent in Urbe retinere Agentes ſalariati.*
Decl. id procedere pro negotiis, ſecus pro litibus. num.9.
12 *Attentans in purgatione attentatorum, ad quæ condemnetur.*

DECI-

DECISIO XCIV.

PRo duplici partita cenſuit Rota in dec. edita cor. Me ſub die 25. Jun. prox. præt. relaxandum eſſe novum mandatum favore Communitatis *Medicinæ* contra Communitatem Villæ *Fontanæ*, altera nempe pro ſc.229. in peræquationem medietatis ſc.2359. pro expenſis factis in litibus ante an.1647., quam A.C. Petra in ſola quantitate ſc.950. liquidaverat, & altera ſc.400. pro medietate ſalarii ſoluti Agenti in Curia conſtituto; Renovato autem illarum examine in hodierna audientia, quamvis quoad primam placuerint DD. fundamenta præt. dec., attamen quoad ſecundam, receſſerunt à deciſis.

Juſta namque iterùm viſa fuit relaxatio novi mandati pro dd. ſc.229.; quia cum dd. expenſæ factæ ante d.an.1647. indubitantèr refici debeant pro medietate ab Hominibus Villæ Fontanæ, ut plenè firmatum fuit in alia mea hodierna deciſ. à §. *Deſcendendo uſque ad fin.* dictaque medietas aſcendat ad ſc.1179.; non autem ad ſcut.950., quemadmodùm arbitratus fuit A.C. Petra, utique in illius peræquationem relaxari debet mandatum pro dicta reſiduali quantitate ſcut.229.; non relevante, quod dictæ expenſæ juxtà Peritiam deſuper habitam ad d. ſum. ſc.2359. in totum non aſcendant. Quoniam cum ulterius calculari debeat partita largitionum, & munerum, quæ per Peritum in ſuſpenſo relicta fuit, quevè paritèr à Communitate Villæ Fontanæ reficienda eſt, ex deductis in d. contemporanea deciſ. §. *Prout neque & ſeq.*, calculo hujuſmodi exindè effecto, quilibet exceſſus ab eadem ſum. videtur exulare.

Reſpectu verò ad ſalarium Agentis, DD. in
1 contrariam ſententiam abjerunt, eo quia cum Cauſæ æquè benè promoveri poſſent per Advocatos, & Procuratores, abſque intereſſentia, &
2 opera Agentis, non debet Communitas Villæ Fontanæ gravari hujuſmodi diſpendio inutili,
3 quod ſine ipſius conſenſu, & mandato factum fuit, ut per *Text. in l. præterea* 3., *& l. poteſt.* 41. *ff. mand.*, firmat in his præciſis terminis *Rot. in*
4 *Bononien. Expenſarum* 14. *Febr.* 1698. §. *Moti coram R.P.D. meo Priolo, &* 5. *Dec. ejuſdem anni* §. *Neque cor. R.P.D. meo Scotto*.

Nec illius opera dici poteſt neceſſaria, ex quo Procurator Vinea ſcripſerit Communitati Medicinæ his verbis - *Hò ſempre deſiderato, che vi aſſiſteſſe qualche perſona loro confidente, & intereſſata, quale haveſſe non ſolo cura della ſpeſa, ma di ſollecitare, e di certificarſi della buona ſervitù mia*. Etenim ex epiſtola hujuſmodi duo in objecti everſionem eijciuntur, alterum nempè, quod lites per antea abſque tali ſumptu, & ſine tali Mini-
5 ſtro fuerunt agitatæ; undè cum Agentis tranſmiſſio facta fuerit ultra ſolitum, expenſa dici de-
6 bet merè voluntaria, non autem utilis, & neceſſaria, *Rot. cor. Bich. dec.*524. *n.*20., *& in dicta Bononien. Expenſarum* §. *Secluſa cor. R.P.D. meo Priolo*; alterum verò, quod d. Procurator videtur potiùs inſtetiſſe pro intereſſentia Sollicitatoris, qui etiam haberet curam, nedùm expenſarum litis, verùm etiam certiores reddendi Communitates de bono opere, quod ipſe in ea præſtabat, quapropter eo magis detegitur inutilitas expenſæ Agentis; quoniam ſalarium Sollicitatoris per Procuratorem petiti, fuit jam in Peritia calculatum, nec incompatibile erat, quod Sollicitator, etiam dd. alias partes Agentis operam fortaſsè concernentes, adimpleret, quia
7 non repugnat utrumque Officium Agentis, & Sollicitatoris ab eadem perſona exerceri, ut obſervat *Cobell. ad Bul.Bo. Reg.cap.*34. *artic.*9. *n.*1., *& ſeqq.*

Neque huic caſui adaptabile eſt generale exemplum aliarum Communitatum Status Ec-
8 cleſ. retinendi in Urbe Agentem ſalariatum pro Negociis in dies occurrentibus; quoniam quidquid ſit in iis Communitatibus, quæ alia negocia, etiam præter civiles controverſias, habent explenda, cum Communitates Medicinæ, & Villæ Fontanæ ſolitæ haud fuerint d. Miniſtrum retinere, eo quia præter dd. lites, aliquid ſpe-
9 cialitèr pertractandum in Urbe non habuerunt, atque è converſò eædem lites ex ſolo opere Defenſorum, poſſent commodè promoveri, certiùs reſultat ſumptum pro intereſſentia Agentis fuiſſe penitùs inutilem, & ſuperfluum, & con-
10 ſequentèr à Communitate conſocia nullatenùs reficiendum, *Rot. dec.*658. *n.*10., *& ſeqq. par.*19. *rec. tom.*1., *& in d. Bononien. Expenſ.* §. *fin. cor. R.P.D. meo Priolo*.

Nil relevat, quod aliàs *Rot. in dec.*29., *&* 221.
11 *par.*16. *rec.* de hujuſmodi expenſa Agentis rationem habuerit; nam in illarum caſu agebatur de purgatione horribilium attentatorum, pro quibus Attentans condemnari ſolet, non ſolùm
12 ad omnes expenſas neceſſarias, ſed etiam ad omnia damna extrinſeca, & ſumptus illos, qui aliàs de Jure non eſſent reficiendi, ut per *Card. de Luc. de Jud. diſc.*18. *n.*6., *& diſc.*29. *num.*26. *verſ. tertia*; Undè applicari haud valet præſenti controverſiæ, in qua refectio expenſarum facienda eſt tantummodò de illis, quæ ſunt reverà neceſſariæ, & utiles, ad jura ſuperius allegata.

Et ita, utraque, &c.

R.P.D. LANCETTA.

FROSEMPRONIEN. MOLENDINORUM.

Vener. 7. *Decemb.* 1703.

ARGUMENTUM.

Molendina in proprio ſolo conſtruere unicuique licitum eſt, non obſtante ſecundario aliorum molendinorum præjudicio, dumodò aquarum curſus nec diminutus, nec impeditus remaneat. Bannalitas furni non venit in generali venditione facta per Principem, & Edictum ipſam bannalitatem demandans, vel ineffectuatam, vel revocatum non eſt attendendum.

SUMMARIUM.

1 *Molendina in proprio ſolo conſtruere unicuique licitum eſt.*

Ampl. etiam ſi ex conſtructione præjudicium ſecundarium oriatur Dominis aliorum præexiſtentium Molendinorum. num.4., & 5.

Limit. 1. *ubi aquarum curſus impeditus remaneat.* num.2.

*Limit.*2. *ubi remaneat aquarum curſus diminutus* num.3.

Uni-

Unicuique permiſſum eſt omnia peragere ad ſui commodum, & utilitatem. num.1.
5 *Publica utilitas eſt privatæ præferenda.*
6 *Bannalitatis Privilegium competens Fiſco non venit in generali venditione Molendinorum, niſi de eo facta fuerit ſpecialis mentio.*
7 *Bannalitatis Edictum ineffectuatum, vel revocatum non eſt attendendum*, & num.8.
9 *Reſcriptum Card. Legati ſubreptitium non attenditur.*
10 *Gratia ſubreptitiè obtenta non habetur in conſideratione.*

DECISIO XCV.

EX prætenſo jure privativè retinendi Molendina quoad omnes in toto Territorio Foroſempronien., & reſpectivè prohibendi, nè ab aliis ibidem ædificentur, Balthaſſar, & Petrus de Nigronis, poſſidentes duo Molendina ſita in flumine *Metauri*, Judicium introduxerunt cor. A.C. ſuper nunciatione novi operis, contra R.P.D. Guidum, & Fratrem de Paſſioneis, qui in proprio ſolo cum derivatione aquæ, non à d. flumine, ſed à quadam vena ſurgente in eorum bonis, alia duo Molendina conſtruere cœperunt; ſed cum R.P.D. Paſſerinus Judex ab eod. A.C. deputatus, nè interim fabricæ complementum ſuſpenderetur, inhibitionem moderatus fuerit, cum ſolita cautione de demoliendo in caſum ſuccumbentiæ, fratreſque de Paſſioneis in reliquis per ſententiam abſoluerit; hinc ad provocationem eorumdem de Nigronis, commiſſa mihi appellationis Cauſa, quæſivi à DD. - *An competat jus prohibendi conſtructionem, & exercitium Molendinorum?* fuit negativè reſponſum.

Præmiſſo ſiquidem abſoluto Juris principio,
1 quod unicuique ex naturali facultate licitum eſt in proprio ſolo Molendina conſtruere, aliaque omnia ad ſui utilitatem, & commodum pro libito facere, juxta regul. *Text. in Laltiùs C. de ſer., & aq.*, & tradunt *Ering. de Molend. qu.15. n.24.*, *Capyc. latr. conſ.110. n.9.*, *Capon. diſc.230. n.3.*, *Antonel. de temp. leg. lib.2. cap.81. n.21.*, *Panim. dec.26. adnot.2. n.4.*, *& 6.*, *Rot. cor. Peutinger. dec.130. n.1.*, *& dec.164. n.1.*, *& ſeq.*, & plurib. relatis *in Anglonen. Molendini ſuper bono jure 1. Julii 1697. §. Aſſiſtit cor. R.P.D. meo Pio.* Dum-
2 modò tamen, vel aquarum curſus impeditus, vel illarum quantitas diminuta non remaneat in præjudicium habentium antiquiora Molendina,
3 ut ex communi ſententia declarant, *Gomez. ad leg. taur.46. ſub n.12.*, *Antun. de Don. Reg. lib.3. cap.4. n.17.*, *Pecb. de aqued. lib.4. qu.76. n.8.*, *& 9.*, *Panim. d. dec.26. adnot. 2. n.15.*

Exinde ſequitur, quod, dum Fratres de Paſſioneis nullum attulerunt impedimentum Molendinis illorum de Nigronis, ex quo propria conſtruxerunt cum derivatione aquæ à loco prorsùs diverſo, habent intentionem fundatam in ſua naturali facultate, nec poſſunt ab ullo im-
4 pediri: quinimò eis competit omnimoda libertas eadem Molendina perficiendi, ex allegatis, neglecto quocumque alio ſecundario, & indirecto Actorum præjudicio, reſultante ex diminutione Molentium, cum hoc dependeat à libera hominum voluntate, non ex facto Molendina conſtruentis: maximè quia ex iſtorum plurali-
5 tate oritur incrementum pub. commoditatis, quam præferendam eſſe privatæ, tradunt *Honded. conſ.84. num.44. lib.2.*, *Schrader. de Feud. par.6. cap.6. n.115.*, *Grat. diſc. for. cap.481. n.4.*, *Rot. cor. Remb. dec.421. n.6.*

Nec hujuſmodi inconcuſſi Juris ſtabilimenta deſtruuntur ab Edicto anno 1620. promulgato à Ducibus Urbini, quo prohibebatur Civibus Foroſempronien., nè frumenta ad alia Molendina aſportarent, præterquàm ad ea tunc ab ipſis poſſeſſa, modo in Nigronos tranſlata; nàm omiſſis aliis reſponſionibus, adverterunt DD., quod tale Bannimentum in nihilo poteſt Actoribus ſuffragari; tùm quia ipſi non docent ad eorum manus Molendina perveniſſe cum ſpecifica tranſlatione Privilegii privativæ poſſeſſionis, & Juris bannalitatis, quo Camera Ducalis Urbini
6 fruebatur, quod regularitèr in generali venditione Molendinorum non venit, ubi de illo expreſſa mentio facta non fuit, ad notata per *Surd. conſ.27. n.35.*, *& 57.* *Cravet. conſ.871.*, *& 895. utrobiq. ſub n.7.*, *Roc. diſp. Jur. cap.172. num.4.*; tùm quia è converſò probatum fuit, d. Bannimentum non ſolùm à Subditis nec acceptatum,
7 nec obſervatum fuiſſe, ut comprobant ædificia novorum Molendinorum actu molentium, de quibus deponunt Teſtes, relati *in Sum. Reorum n.2.*, *& ſeq.*; verùm etiam expreſsè revocatum fuiſſe conſtitit an.1657., poſt devolutionem Status Urbini ad S. Sedem Apoſt., mediante poſteriori ædicto promulgato auctoritate cl.me. Card. Homodei, ejuſdem Sedis Apoſt. Legati, quod
8 tanquam reſtituens naturalem libertatem, ſufficit ad dirimendam Bannalitatem, quatenùs ex præcedenti Edicto inducta fuiſſet, *Rot. in Cavallicen. Juris molendini ſuper manutentione 7. Maii 1696. §. Poſſeſſio autem*, *& in Cavallicen. Bannalitatis Furni 25. Jun. ejuſd. an. §. Aſſiſtit cor. R.P.D. meo Priolo.*

Non obſtante, quod an.1678. Em. Card. Carolus Barberinus, tunc Legatus, in quodam ſupplici libello præfati Edicti confirmationem, & publicationem demandaverit; Quoniam ultrà quod non docetur de exequutione ejuſdem Reſcripti, omnis difficultas ſublata fuit ex eo,
9 quod conſtitit fuiſſe ſubreptitiè, & obreptitiè obtentum, quia reticita illius revocatione, expreſſa fuit ejuſdem viridis obſervantia, quod tamen, cum ex ſupra recenſitis, ſit à veritate alienum, non meretur attendi, & de eo nulla eſt habenda
10 ratio, ut de gratia tradit, *Lotter. de re Benef. lib.2. cap.54. n.1.*, *Roſ. de Exeq. lit. Apoſt. cap.2. n.26.*, & firmavit *Rot. dec.16. n.25. par.12. rec.*, *& in Aſculana Beneficii, ſeù Abbatiæ 8. Martii 1700. §. Senſim cor. R.P.D. meo Anſaldo.*

Et ita, unica, &c.

R. P. D. ANSALDO.

FOROSEMPRONIEN. MOLENDINORUM.

Ven. 16. Maii 1704.

ARGUMENTUM.

Idem eſt ac per extenſum in præceden. Deciſione.

SUMMARIUM.

1 *Judex in judicio nunciationis novi operis quomodo prvideat.*
2 *Libertas naturalis nullo pretio æſiſtimabilis.*
3 *Molendina in proprio Solo conſtruere unicuique licitum eſt.*
Ampl. 1. *etiamſi aqua deſumatur ex flumine communi.* num.4.
Limit. Ampliationem, ubi flumen eſſet navigabile. num.5.
*Decl.non procedere accedente Principis licentia.*n.6.
Et de ratione. num.7.
*Ampl.*2. *etiamſi ex conſtructione præjudicium ſecundarium oriatur aliis Molendinis.* num.8.
Et de ratione. num.10.
Limit. Ampliationem ubi aquarum curſus, veteri Molendino deſerviens, divertatur, aut exhauriatur. num.9.
12 *Privilegium juris probibendi ineſt Molendinis Supremi Principis.*
*Et tranſit in eorum ſingulares ſucceſſores.*n.11.& 13.
Ampl. num.14.
Decl. num.24.
13 *Privilegia, ſive jura Fiſcalia realia tranſeunt in ſingulares ſucceſſores, ſecùs perſonalia.*
Decl., ut num.24., & 25.
15 *Jus probibitivum conſtruendi nova Molendina, probatur ex edicto Principis.*
16 *Princeps non recognoſcens Superiorem poteſt edicta probibitiva promulgare.*
Et de ratione, num.17.
Sed vid. num.31.
17 *Privata naturalis libertas cedit publicæ utilitati.*
Decl., ut num.18.
Limit. num.19.
18 *Princeps Supremus habet duplicem burſam, Cameralem, ſeu Fiſcalem, & privatam.*
19 *Dardania, ſeù facultas Iuris probibendi quid ſit, & quando Principi competat.*
20 *Duces Urbini connumerabantur inter Principes non recognoſcentes Superiorem.*
21 *Bona præſumuntur ſpectare ad Supremum Principem jure allodii.*
22 *Molendina Feudo annexa non fuiſſe, ex quibus probetur.*
23 *Molendina allodialia in devolutiora Feudi non devolvuntur.*
25 *Reſoluto jure datoris reſolvitur jus acceptoris.*
26 *Princeps duplicem perſonam repræbeſentat, ſcilicet Principis, & privati.*
27 *Acquirens pro perſona nominanda ſibi non acquirit, ſed nominatario.*
28 *Ceſſiones generales interpetrantur juxta terminos actus, cujus intuitu emittuntur.*
29 *Statuta, & Edicta tantùm diſponunt, quantùm litera ſonat.*
30 *Bannimenta ad boc ut ligent Subditos quid requiratur.*
31 *Ad acquirendum jus probibitivum in Molendino Principis quid requiratur.*
32 *Leges per contrarium uſum remanent abrogatæ.*
Limit. in Conſtitutionibus Apoſt. num. 34.
33 *Summi Pontifices habent immediatam poteſtatem à Deo.*
35 *Lex pari imperio revocata non eſt attendenda.*
36 *Afficluarius ſufficit, quod citatus fuerit pro intereſſe Domini, & Locatoris.*
37 *Defectus citationis eorum, quibus nulla competit defenſio, vel nullum habent intereſſe, non babetur in conſideratione.*
38 *Afficluarius citatus, præſumitur locatorem certioraſſe.*
Ampl. in re gravi. ibid.
39 *Nemo præſumitur jactare ſuum.*
40 *Mandatum de faciendo non eſt factum.*
41 *Reſcriptum ſubreptitium præſumitur extortum contra mentem reſcribentis.*

DECISIO XCVI.

NUnciaverant Fratres de Nigronis novum conſtructionis opus, quod DD.de Paſſioneis in proprio Solo, propriaque utentes aqua elevare deſtinaverant pro geminis molendinis, ſed poſtquàm Prælatus Judex prioris inſtantiæ ad normam utriuſque Juris Pontificii, ſcilicèt *in cap.*3. *de nov. oper. nunciat.*, *& Cæſaræi in l.*1. *C. eod.tit.*
1 proviſionalitèr fuerat arbitratus, præfigendum eſſe terminum duorum menſium, nunciantibus pro juſtificatione prætenſi tituli prohibitivi, nil interim, ac deinceps demonſtrato per eoſdem de Nigronis, ſucceſſivè devenerat ad ſententiam plenariè abſolutoriam adverſùs hujuſmodi nunciationem, conſcendente autem appellatione ad Sac. Auditorium, adeò perſpicua viſa ſunt jura DD. de Paſſioneis naturali, & juridicæ libertati innitentium, ut prævia *dec. diei* 7. *Dec.*1703. *cor. R.P.D. meo Lancet.* Tribunal cenſuerit idipſum, & hodiè abſque ulla hæſitatione prodierit reſponſum pro ejuſdem ſententiæ Rotalis confirmatione.

Jam enim firma ſemper magis præfulgebat regula aſſiſtens intentioni DD. de Paſſioneis,
2 ea quippè adeò conſequitur naturalem libertatem nullo pretio redimibilem, ad *Text. in l. libertas, & leg.non eſt ſingulis* 137. *ff.de reg. jur.*, ut nedùm quilibet in ſuo nequeat impediri con-
3 ſtruere molendina, ad tradita per *Capon. diſcep. forenſ. cap.* 230. *n.*3., *Novar. de gravam. Vaſſall. lib.*1. *gravam.*60. *num.*31., *Pecch. de ſervit. to.*2. *cap.*5. *q.*4. *n.*23., *Panimol. dec.* 26. *adnot.*2. *nu.*1., *Gob. de Aq. q.*16. *n.*2., *Theſaur. dec. Pedemont.*16. *n.*1., *Rot. cor. Peuting. dec.*164. *n.*1., *& in Anglonen. molendini ſuper bono jure* 1. *Iulii* 1697. §. *Aſſiſtit cor.R.P.D. meo Pio, impreſ. poſt Gob. tract.var. deciſ.*48.

Verùm etiam hæc regula pacificè ampliatur,
4 quando etiam aqua ad hunc effectum deſumeretur à flumine communi, dummodò illud non
5 exiſtat navigabile, in quo caſu ſaltèm Principis
6 licentia requireretur, nè uſus publicæ naviga-
7 tionis remaneret præpeditus, ut proſequendo, adnotarunt *Gob. de aq. q.*15. *n.*6., *Henrig. de molendin. q.*15. *nu.*24., *Epiſ. Rocc. diſput. Iur. ſelect. cap.*173. *num.*1.

Nullo ulteriùs habito reſpectu ad præjudi-
8 cium, quod ſecundariò, ſivè in conſequentiam emergeret Domino alteriùs molendini jam præexiſtentis, dummodò per conſtructionem novi
9 molendini, aqua deſerviens veteri molendino non divertatur, aut exhauriatur; indirectum namque præjudicium diminutionis concurſus
10 molere volentium minimè habetur in ulla conſideratione, quia eadem publica libertas, quæ favet Conſtructori, adaugetur ex ipſa majori copia, vel minori, per quam molere volentes majorem, magiſque liberam habent amplitudinem eligen-

eligendi quem maluerint, teſte *Grat. diſcep. for. cap.*89.*n.*1., & 2., *Epiſ. Roc. diſc.*173. *n.*2. 3., & 5., *et ſub n.*9., *Sabel. reſol.*97. *n.*19., *Rev. Verulan. in obſer. ad Stat. Faven. lib.*2. *rubr.*12. *n.* 17., *Panimol. dec.*26. *adnot.*2. *num.*20., & dixit *Rot. deciſ.*421. *n.*6. *cor. Rembold.*, & *in d. Anglonen. molendini ſuper bono jure poſt Gob. tract. var. dec.*38. *n.*3

Rursùs itaquè conſtabilita hujuſmodi regula, nullatenùs officere poſſe DD. reputarunt limitationem, quam unicè in ſubſtantia promovebant Fratres de Nigronis, nempè, quod cum molendina per eos ante novam conſtructionem poſſeſſa, antiquitùs pertinerent ad ſemper memorabiles, ac recolendos Urbini Duces, ab ipſis autem, mediante ceſſione ampliſſima exarata per Laviniam Marchioniſſam *del Vaſto*, ultimi Ducis ſororem, devenerint in *ſa. me. Urb. VIII.*
11 & ab hoc per organum cl. me. Principis Don Thaddei Barberini, ejuſque ſucceſſorum ex cauſa correſpectiva tranſiverint in fratres de Nigronis, hinc proinde, quemadmodùm inſitum appa-rebat de tempore Ducum, Jus incontrovertibi-
12 le prohibitum, nè alia ædificarentur molendina hujuſmodi, idcircò jus, ac privilegium prohibendi, veluti annexum rei, diffuſum fuerit, tran-
13 ſitumque fecerit in ipſos fratres de Nigronis, & ſi de cætero ſingulares ſucceſſores, ſicuti diſtinguendo jura realia, aut perſonalia, communiter admiſerunt *Surd. conſ.*525. *n.*26. *lib.*4., *Cyriac. contr. for.*141. *n.*26., *Card. de Luc. de Feud. diſc.*44. *n.*9., *et* 11., *et de Regal. diſc.*90. *nu.* 8., & fuit dictum, atque firmatum in illa celebri *Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ cor. bo. me. Albergato, ſeù dec.*712. *par.*18., *et dec.*85., *et* 558. *par.*19. *rec.*

Potiſſimè quia etiam de hac transfuſione ultra vim intrinſecæ realitatis conſtabat à littera præfatæ ceſſionis factæ per Laviniam ob illa verba = *cum omnibus, & ſingulis ipſorum juribus, &c. ac etiam omni, & toto eo, &c. tam de jure, quam de uſu, ſivè ex ſtylo, aut conſuetudine, vel aliàs quomodolibet, quandocumque, & qualitercumque ſpectent, & ſpectare poſſunt in futurum, nihilo penitùs exempto*, juncta ſimili nominatione expleta in Principem D. Taddeum *à Sa. Me. Urb. VIII.*, ac denique expreſſius ab individuatione juris prohibebendi in diſtractione ſubſecuta favore eorumdem fratrum de Nigronis, *illorum Sum. num.*2. 3., & 6. Quapropter cum tam litteralitèr, & certè fratres de Nigronis poſiti fuerint in locum, ut ita dicamus, gradualem veterum Urbini Ducum, aſperum nimis redde-
14 batur, quod iidem fratres nequirent exercere illud Jus prohibendi, quod antiquis Ducibus inerat, quodvè fuerat in eos tam clarè, & adapertè transfuſum, ut rectè in propoſito *Mel. quotid. obſer. for. obſer.*97. *n.*5., *Gob. conſ.*9. *n.*9., & *ſeqq.*, penès quos reliqui fruſtra tranſcribendi.

Quod autem de tempore DD. Ducum hujuſcemodi Jus prohibitivum inhæreret illorum molendinis, tranſlatis in fratres de Nigronis, liquere videbatur ex Bannimentis, ſive Edictis *an.*1580., & 1604., *ac etiam* 1620., propè adamuſſim tempus devolutionis, deinceps adapertæ erga S. Sedem Apoſtolicam, major quippè juſtificatio juris privativi, ſeu prohibitivi nequit exoptari,
15 quam ea, quæ reſultat ex Principis bannimento, ac lege palam indicta, ſecundum affirmata per *Cyriac. contr. for.*462. *nu.*30., *Gobb. de acqu. q.*15. *nu.*33., *Theſaur. dec. Pedem.*16. *n.*7. *verſ. ſufficeretque*, *Rot. in Farfen. Molendini* 14. *Martii* 1687. §. *Prohibitiò cor. R̃mo Hervavult.*, *impr. poſt Gob. tract. var. dec.*6.

Reaſſumendo namque medullam totius contrariæ argumentationis, illa non erat etiam abſtractivè tam lucida, ut non poſſet aliquam pati amaritudinem, quia quamvis plerique voluerint, Principem non recognoſcentem Supe-riorem poſſe ad ſui libitum promulgare conſi-
16 milia Bannimenta prohibitiva, ſub ea ratione, quod omne tangens utilitatem Principis dicitur tangere publicam utilitatem, cui omnes ſubſunt,
17 etiam per privationem eorum naturalis libertatis, uti videre eſt apud *Socc. ſen. conſ.*272. *ſub n.*5, & *ſeqq. vol.*2., *Rimin. Iun. conſ.*81. *nu.*11., & *ſeqq. lib.*1., & *conſ.*370. *n.*4. *lib.*4., *Gratian. diſc. for. cap.*89. *n.*17., *Cyriac. contr.*467. *n.*27., & 28., *Roſ. conſult.*70. *n.*15., *Antonel. de temp. legal. lib.*4. *cap.*10. *n.*15., *Theſ. dec.*16. *n.*5., *Rot. cor. Rembold. dec.*96. *n.*16.

Non defuere tamen alii reputantes id utique locum ſibi uſurpare, quotiès Supremus quoque Princeps publicet hujuſmodi privativa Banni-
18 menta quoad illa Prædia, molendina, furnos, macella ad ipſum ſpectantia jure veri Principatus, feudi, ſeu dominii, ſecus autem circa bona, ſeu res ad eum pertinentes jure privati allodii, ac propriæ contradiſtinctæ burſæ privatæ à burſa camerali, ſivè fiſcali, ſecundùm diſtinctionem, quam alii in patrimoniis Principis obſervarunt, ſignantèr *Maſtrill. de Magiſtr. lib.*1. *cap.*13. *n.*5., & *ſeqq.*, *Peregr. de Jur. Fiſc. lib.*1. *tit.*1. *num.*6., & 7., *Card. de Luc. de Feud. diſc.*2. *num.*22.

In hoc etenim ſecundo caſu, quia ceſſat ratio violandi publicam, & naturalem libertatem pro ſuo proprio privato commodo, ceſſare etiam hanc ſpeciem Dardaniæ, ſeu facultatem
19 Juris prohibendi in præjudicium Vaſſallorum, ſive Subditorum, diſtinguendo paritèr, tradidere præ ceteris *Bald. in conſ.*409. *ſub nu.*7. *vol.*5. ibi — *Aut ordinatio Domini reſpicit rem privatam, ideſt proprium patrimonium ipſius, puta molendina ſunt privati ſui patrimonii &c., & tale ſtatutum, vel decretum non valet, &c.*, *Gob. d. aqu. dict. qu.*16. *nu.*2., & *ſeqq.*, qui ſequitur *Bald.*, & ſatis benè corroborat præfatam diſtinctionem.

Applicando autem ad rem, & ſupponendo, quod DD. Duces Urbini, licèt Statum eo tempore recognoſcentes à S. Sede Apoſt. Suprema
20 Domina directa, adhuc habendi forent in claſſe Principum non recognoſcentium Superiorem, ſecundum ea, quæ habet *Tob. Non. conſ.*10. *n.*2., 4., & *ſeqq.*, *Card. de Luc. de Succeſs. diſc.*52. *ſub num.*8.

Profectò perſpicuum erat, quod molendina perventa in fratres de Nigronis pertinerent ad
21 eoſdem Duces jure meri, ac privati allodii, non ſolùm ſecundùm generalem præſumptionem, de qua *Burſat. conſ.*41. *n.*2., & *ſeqq.*, *Alciat. de præſumpt. reg.*2. *præſ.*3. *in princip.*, *Epiſc. Rocc. d. diſcept.*172. *n.*12., *Petr. ſuper Rit. Magn. Cur. Vicar. Rit.*273. *ſub n.*140., *Gob. de aq. qu.*14. *n.*76., *Rot. dec.*894. *n.*1. *cor. Seraph.*

Aſt etiam quia recognoſcendo ſeriem horum molendinorum, quæ hactenus poſſidebantur per fra-

fratres de Nigronis, illa de an. 1529. promanaſſe noſcebantur ab Epiſcopo Foroſempronien., & ab ipſo tranſlata in Eleonoram Urbini Duciſſam abſque ulla mixtura, vel incorporatione facta Principatui, eidemque Eleonoræ marito, tanquam Duci hujus Principatus, *Sum. illorum de Nigronis num.* 1., deſcenſa tandem de Duce in Ducem jure privatæ hæreditatis, vel tituli ad ultimum, ejus ſoror Lavinia in inveſtitura feudali, ſeu Principatus minimè comprehenſa, memorata molendina ceſſit pro perſona nominanda *fel. rec. Vrban. VIII.*, ſecutaque deinceps nominatione in perſona Principis Don Thaddei
22 Barberini, finalitèr de an. 1655. à ſucceſſorib. enunciati Principis D. Thaddei diſtracta apparebant in fratres de Nigronis, *d. Summ. num.* 6., quamobrem quis dixerit, hæc molendina fæudo fore connexa, quando tam clara coruſcabat privata acquiſitio, atque deſcenſus, & quando ad hunc effectum ſuperabundaret in reconſolidatione dominii directi per extinctionem maſcu-
23 linæ ſobolis Ducum Urbini, uti cætera fæudalia, ac Juriſdictionalia, neutiquam veniſſe in devolutione, ac recuperatione S. Sedis, quemadmodum appoſitè, præter diſcurſum ipſum naturalem, obſervavit *Surd. conſ.* 135. *num.* 43., *Ep. Roc. diſp. for.* 172. *n.* 14., *Roſ. de Fæud. cap.* 12. *concl.* 14. *num.* 32., & *ſeqq.*, *Rot. coram Buratt. dec.* 276. *num.* 5.

Iſtaque intellectione retenta, palam corruebat tota machina exceptionis propoſitæ, ut ſupra adverſus regulam naturalis libertatis militan-
24 tem pro DD. de Paſſioneis, nam citra neceſſitatem inquirendi circa realitatem privilegii, & cui, abſque ſpeciali mentione Juris prohibitivi, contradicit *Surd. conſ.* 127. *n.* 35., & 37., etiam abſtractivè ruebat objectum, nam hujuſmodi realitas durare ſolùm poterat durante dominio DD. Ducum Urbini, vel facta deſuper poſitiva
25 conventione cum Domino directo, ut erat caſus enunciatæ *Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ*, aliàs quippè reſoluto jure datoris, ſivè prohibentis, reſolvebatur Jus acceptoris, ad *Text. in l. vectigali ff. de pignor.*, & *hypothec.*, & tradita per *Bald. conſ.* 280. *n.* 2. *verſ. in contrarium facit lib.* 1., *Surd. conſ.* 555. *n.* 9., *Conciol. alleg.* 15. *n.* 29., *Rot. dec.* 893. *n.* 5., & *dec.* 1348. *n.* 18. *cor. Emer. Iun.*, & *dec.* 34. *n.* 4. *par.* 17. *rec.*

Parùm relevante, quod molendina ex præfata ceſſione Laviniæ devenerint *in ſa. mem. Vrbanum VIII.*, nam replicatio ponderabilis exiſteret, quando in ipſum deſcendiſſent, tanquam Principem abſolutum ditionis devolutæ, ſecus autem dum ceſſio per eum fuit conquiſita pro
26 perſona nominanda, & ſic intra ſpheram privatæ perſonæ, juxta ea, quæ de jure in una, eademque perſona materiali Principis conſiderantur, apud *Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 4., & *ſeqq. Card. de Luc. de Fæud. diſc.* 61. *n.* 3., *Peregr. de jur. Fiſc. lib.* 1. *tit.* 1. *nu.* 6. *cum duob. ſeqq.*, *de Philipp. diſſert. fiſcal.* 21. *nu.* 25., & de facto acquirens pro perſona nominanda ſibi non acqui-
27 rit, ſed nominatario, cujus organum fuiſſe cenſetur idem acquirens, quemadmodum poſt *Cenc. de Cenſ. qu.* 67. *n.* 14. *in fin.*, *Modern. Peruſin. de ſolemn. in contract. min. gloſs.* 22. §. 23. *nu.* 21., *Rot. dec.* 377. *n.* 9. *cor. Card. Celſ.*, *firmavit ead. Rot. in Peruſina Bonorum* 16. *Ian.* 1702. §. *Reſpectu*, *et* §. *Abſque eo, quod cor. Me.*

Quod ſi ſucceſſores nominatarii ejuſdem *fel. rec. Vrbani VIII.* ſuperabundè expreſſere in noviſſima diſtractione etiam jura prohibitiva, id utique non erat intra terminos præſentis quæſtionis, & poterat facile cenſeri conſimilis expreſſio imbibita reliquis generalitatibus pro illo jure prohibendi, quod aliàs extaret penès di-
28 ſtrahentem, intra tamen juridicos Cancellos, quemadmodum ceſſiones generales ſemper deſumunt interpretationem, ad tradita per *Ber. conſ.* 103. *n.* 18., & 19., *Altograd. conſ.* 22. *n.* 25., *et* 26. *lib.* 2., *Marot. diſc. for. c.* 3. *n.* 49., *Cyrocch. diſc.* 66. *nu.* 23., & *diſc.* 71. *num.* 14., *Mantich. de Tacit. lib.* 3. *tit.* 7. *n.* 1., & *ſeqq.*, *Rot. dec.* 422. *n.* 6. *cor. Priol. dec.* 323. *num.* 7. *par.* 11., *et dec.* 531. *n.* 15. *part.* 14. *rec.*

Cæterum (præſcindendo etiam ab hujuſmodi fundamento de ſui natura eradicativo prætenſæ limitationis, ſivè exceptionis) DD. rimantes ſingula bannimenta, minimè exiſtimarunt, in illis figi poſſe pedem tenacem pro aſſerenda qualitate Juris privativi, ſeu prohibitivi; Verùm quippè erat, quod Prætor Civitatis Foroſempronien. de an. 1580. prohibuerat Subditis acceſſum ad alia molendina, idemque edictum fuerat renovatum de ann. 1604. cum nonnullis epiſtolis D. Ducis, quod, & repetitum extitit de an. 1620., quodque ſucceſſivè poſt ſubſequutam devolutionem Ducatus, Præſides ejuſdem Provinciæ, ſivè Prolegati ſub an. 1633., & 1636., necnon ſucceſſivè Eminentiſs. Cardin. Legati Vidman Coſtagutus, & nuperrimè D. Cardinal. Carolus Barberinus eadem bannimenta prohibitiva reaſſumpſerat, nempè de an. 1650., & de an. 1654., & demùm de anno reſpectivè 1678. Aſt in primis non ita perſpicuum apparebat, quod ex nuda pœnali, ac negativa prohibitione ne Subditi alia acceſſerent molendina, fuerint infixa molendinis fratrum de Nigronis talis affirmativa realitas, ut poſſet deinceps cenſeri tranſitoria ad quoſcumque ſingulares ſucceſſores, niſi
29 fortè per indirectum, quando de jure eſt, ut Statuta, vel edicta directè, & clarè loquantur, ut inquit *Surd. ſup. allegat.*, & generalitèr *Maſtril. de Magiſtr. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 103., *Borell. de Magiſtr. Edict. lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 1., & *ſeqq.*, *Card. de Luc. in Conflict. leg.*, & *ration. obſer.* 20. *ferè per tot.*, cum aliis *in Bononien. Montis Butrii* 5. *Dec.* 1701. §. *Si verò cor. Me.*

De reliquo autem poſito, quod etiam hæc Bannimenta ex vi literæ ſonare poſſent in realitatem, DD. putarunt eſſe diſtinguen. tempus antiquum, quo Duces Urbini vigebant, ab illo ſubſecuto poſt devolutionem ipſius Ducatus; Nam præcitata bannimenta annor. 1580., 1604., & 1620., quæ præceſſere præfatam devolutionem, nullibi effulgebant executioni demandata per captionem pignorum, aut perſonarum contravenientium, prout eſſe demonſtrandum
30 cum populi, ſeù Subditorum acquieſcentia ad effectum coarctandi eorum libertatem, reſponderunt *Cravet. conſ.* 861. *n.* 6., *Bertran. conſ.* 134. *n.* 5. *lib.* 3., *Grat. diſc. for. cap.* 564. *ſub n.* 53., *Theſaur. d. dec. Pedem.* 16. *n.* 8.

Fortiùs verò, quia è converſo oſtendebatur à DD. de Paſſioneis, quod cum medio tempore, videlicèt de an. 1616. emanaſſet quoddam præceptum

ceptum ad inſtantiam Fiſci, ſeu Cameræ Ducalis circa molendinum nuncupatum *de Retroſi*, extitit ab eod. præcepto reclamatum, & Prætor localis mediante poſitiva ſententia, in qua enunciabatur oppoſita quaſi poſſeſſio libertatis, prænominatum præceptum revocavit, *Sum. DD. de Paſſioneis n.2.*, & tamen ad effectum acquirendi Jus privativum ne Populus aliò accedat ad molendum, requiritur ultra prohibitionem, quod Subditi acquievrint eidem prohibitioni, ac per tantum temporis intervallum paruerint,
31 quantum exigitur pro præſcriben. naturali libertate, ad ea, quæ multiplicitèr ampliando notavit *Grat. diſc. for. cap.564. num.52., & 53., Gob. de Aqu. qu.15. n.33., & qu.16. ſub nu.1., Novar. de Gravam. Vaſſall. lib.1. gravam.58. n.6., & 7., Theſaur. d. dec. Pedem.16. n.6., & 7., Rot. dec.96. cor. Rembold., dec.70. n.13., & ſeq. part.2. diverſ., & in rec. dec.616. n.1. par.3., & dec.38. n.3., & ſeqq. par.4. to.2.*

Et eſt generale, quod etiam ipſæ leges, & Ordinationes Supremi Principis per contrarium uſum ab ipſo Principe toleratum, ac inobſer-
32 vantiam remaneant ſufficientèr abrogatæ, nec veluti ullius momenti remaneant obligatoriæ, *Caren. reſol. pract. reſol.174. n.3., Modern. Lucen. conſ.643. num.15., Merlin. Pignat. contr. forenſ. cent.2. cap.7. n.15., Maſcard. de prob. concl.1339. n.8., Rot. dec.57. n.9. cor. Bich.*

Quicquid eſſet ubi ageretur de Conſtitutionibus Apoſtolicis, quia cum Summ. Pontifices
33 habeant immediatam poteſtatem à Deo abſque ulla dependentia à conſenſu Populorum, illorum Conſtitutiones ex non uſu, vel contrario uſu eorumdem Populorum non abrogantur, ſi-
34 cuti poſt *Rot. dec.77. n.3. cor. Caval., dec.81. n.4. cor. Merl., et dec.260. n.15., et ſeqq. par.17. rec.*, tradit *Modern. Forolivien. ad Bannim. Leg. Emil. obſer.2. n.3., et ſeqq.*

Tranſeundo paritèr ad tempus magis modernum, jam circa renovationes veterum bannimentorum, ac edictorum de tempore, quo Principatus hic regebatur à Ducibus Urbini, videlicèt ſub prædict. an.1633. 1636. 1650., & 1654. obſtabat ex oppoſito ſubſequens decretum clar. mem. Card. Homodei, revocans de an.1657. decreta præcedentia, & ſignantèr Card. Vidman, & Coſtaguti; Undè non poterat haberi reſpectus
35 ad legem, quæ fuerat ſucceſſivè pari, & contrario imperio revocata, ex notiſſimis juribus, de quibus poſt *Text. in l. ſed, et poſteriores ff. de leg., et in cap.1. de Conſt. in 6., Rot. dec.229. n.18. cor. Bich., dec.10. n.27. par.9. dec.361. n.43. part.5., et dec.107. par.12. rec.*

In nihilo relevante, quod de hujuſmodi poſteriori revocatione non fuerint auditi Domin. Principes Barberini, non tantùm, quia ex viſceribus præfati decreti liquebat, quod fuerat auditus Stephanus Morelli *Affittuario del Molino del Sign. Prencipe Maffeo Barberino*, ſed etiam quia de eod. an.1657. fuerant inducti, & examinati Teſtes deponentes de omnimoda libertate: Ideòque jungendo regulis antedictis, etiam haſce depoſitiones, *Sum. DD. Paſſioneis num.3., et 4.*,
36 quis dixerit, non ſuperabundaſſe, quod fuerit auditus præfatus Affictuarius, cum de jure ubi quoque expoſtulatur formalis citatio illorum, qui conſecutivum, ſivè adhæſivum habebant in-
37 tereſſe, ſatis exiſtat expoſt recognoſci, nullam habituros fuiſſe defenſionem, etiamſi fuiſſent in effectu judicialitèr laceſſiti, ex collectis per *Aym. conſ.179. n.6., Facchin. contr. jur. lib.2. cap.37. per tot., Card. de Luc. de Empt., et Vend. diſc.19. n.8., Add. ad Pamph. dec.173. n.5., et 6., Rot. dec.949. n.6. cor. Dunoz. Iun., dec.27. nu.3. coram Cocc., dec.162. n.5., et 6. par.8., dec.387. num.13. par.17. rec., et in Bononien. liberationis à moleſtiis 2. Iul.1700. §. Facilè enim cor. Me.*

Reflectendo præſertim, quod veriſimile nec erat, Affictuarium non effeciſſe certiorem Prin-
38 cipem Locatorem in re tanti momenti abſque eo quod ſucceſſivè idem Princeps reclamaverit,
39 aliàs competiiſſet Affictuario defalcum, & jactaſſe ſuum nemò præſumitur, vulgata *l. de indebito C. de prob.*, de qua *Menoch. de Arbit. caſ.88. cent.1., et de Præſ. lib.3., Præſ.122. nu.54. to.1. Rot. dec.213. n.5. par.8., dec.495. n.14. par.9. rec., et in Bonon. Prædii 23. Ian. 1699. §. Quinto cor. Me, hodie impreſs. dec.69.*

Supererat poſtremum Edictum, ſivè reſcriptum Eminentiſs. D. Card. Caroli Barberini de præfato ann. 1678. edit. ad preces modernioris Affictuarii clar. me. Principis Maffei Barberini; Verùm nec in ſui tenore præſeferebat aliquam formalem ordinationem, quæ conſumeretur in ipſo Reſcripto, ſed tantummodò mandabatur *al Podeſtà di Foſſombrone, che innovi detto Bando*, ſicque cum deinceps minimè juſtificaretur, quod præd. Prætor ullum bannum affixerit, ſeu publicaverit, hinc proindè prælaudatum Reſcriptum D. Card. remanſit inefficax, potiuſque in forma
40 actus præparatorii, quàm perfecti, & conſumati ex regula, quod mandatum de faciendo non eſt factum, cum copioſis, & ſimilibus exemplis, de quibus *Anch. conſ.28. in fin., Alex. conſ.72. n.9. lib.3., Grat. diſc. for. cap.545. n.49. cum ſeq., in tract. de commerc., et mercat. diſc.7. n.3., Rota dec.124. n.17. et ſeqq. cor. Buratt., dec.189. nu.6., & ſeqq., poſt Poſth. de ſubhaſt., et dec.27. n.7. part.16. recent.*

Eoque robuſtiùs, quia idem Reſcriptum, prodiit nemine audito, & cum cauſa præſuppoſitiva, ſeu conditionali, (prout decebat tanti Cardinal. prudentiam, ac juſtitiam) nempè *attentis narratis*, ideòque dùm non extitit à Prætore bannum publicatum, & reticita potiùs fuit inobſervantia præcedentis ordinationis an.1620., quodque plus eſt, Eminentiæ Suæ non fuit expreſſum decretum Card. Homodei ejus Prædeceſs., de plano ſequebatur, quod hujuſmodi reſcriptum
41 exiſtimari in omnem caſum deberet omninò ſubreptitium, & contra mentem, & intentionem tam eximii Card., per ea, quæ in propoſito ponderarunt *Felin. in cap. ſuper literis n.18. de reſcr., Roſ. de Execut. lit. Apoſt. cap.5. n.45., et ſeqq., Rot. cor. Merlin. dec.243. n.4., et in Leodien. Canonicat. 4. Iul.1698. §. Quo verò ad ſecundam cor. Me hactenus impreſs. dec.62.*

Atque ita à primò ad ultimum, vel quia fortè laborabant primordialia Edicta in caſu, de quo agebatur, defectu poteſtatis, vel quia refrenanda videbatur eadem poteſtas ad tempus dominii perdurantis, vel denique quia ſolidiùs, & evidentius, tam præcedentia, quàm ſubſequentia bannimenta devolutioni exoptata carebant probatione acquieſcentiæ, & obſervantiæ uſque ad hodier-

hodiernam diem, etiam ex ſupperaddito novo *Sam. DD. de Paſſioneis n.6.*, quin potiùs omnia noſcebantur extitiſſe ſemper interverſa, ac revocata, meritò prodiit hodierna die reſolutio, de qua ſupra, videlicèt *ſententiam R.P.D. mei Lancettæ fore confirmandam*. Utraque, &c.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

FOROLIVIEN. LOCI CONSILII.

Lunæ 5. Maii 1704.

ARGUMENTUM.

Si ex Statuti diſpoſitione caveatur, quod in locum Conſiliarii defuncti ſine filiis, admittantur tres ejuſdem *Parentado, e Caſata*, ii admittendi ſunt gradatim, & ordine ſucceſſivo, itaut proximiores remotioribus præferantur, & caſu, quo proximior à publ. Conſilio reijciatur, admittitur per Judicem non obſtante tali rejectione, cum dicatur ab ipſo Statuto præelectus, & hinc obiter plura deducuntur ad probandum aliquem eſſe de tali familia, & eſſe proximiorem, & in concurſu præferendum.

SUMMARIUM.

1 *Statutum Forolivii ſub lege xi. quid diſponat in caſu vacationis alicujus ex locis Conſilii.*

2 *Appellans infra annum debet reproducere citationem ad dicendum contra Commiſſionem, & infra biennium acta tranſportare, aliàs ſententia tranſit in judicatum.*

Res judicata oritur ex lapſu fatalium ibid.

3 *Reſtitutioni in integrum non eſt locus ſine læſione.*

4 *Statuta debent adunguem ſervari.*

Et geſta contra illorum formam debent Superioris, vel Judicis imperio retractari n.5.

6 *Vocatis illis de* Familia, & Parentela *cenſentur gradatim, & juris ordine vocati, itaut proximioribus præferantur.*

Et exiſtentes de familia effectiva præferantur illis de contentiva num.7.

Et in concurſu illi de familia contentiva proxima præferantur illis de remota n.8.

9 *Vocatis illis de* Domo, & Familia, *ille præferendus eſt, qui prabat per gradus diſtinctos eſſe de tali familia.*

Idque procedit in omni materia num.14.

10 *Probatio deſcendentiæ, ſeu familiæ in genere ſufficit in concurſu cum extraneis, ſecus cum aliis illam probantibus in ſpecie.*

Decl. procedere in ſucceſſionibus, & Jurepatronatus, ſecus in jure honorifico, num.11.*contra* n.14.

12 *Nobiles magis exiſtimant præeminentias, quàm divitias.*

Et pro jure honorifico ſubſtinendo jacturam bonorum ſuorum hilari animo faciunt num.13.

14 *Probatio deſcendentiæ, & familiæ facta per gradus diſtinctos in omni materia præfertur.*

15 *Verba* Famiglia, e Parentado *interpretari debent, prout de jure.*

16 *Statutum loquens per verba generalia interpretationem, ac reſtrictionem recipit à jure.*

16 *Vocatis illis de familia, ex quibus arguatur præferendos illos de ſanguine, &* num.19.

18 *Verbum* Parentela *importat ſanguinis neceſſitudinem ſecundum gradus juris.*

19 *Appellatione* Parentum *de agnatione veniunt ſolum cognati uſque ad decimum gradum.*

20 *Una pars Statuti aliam declarat*, & n.24.

21 *Dictio* altri *repetit perſonas ſimiles, & habentes eaſdem qualitates, ac ſupra nominatas.*

22 *Pars conditionalis declarat diſpoſitivam.*

23 *In diſpoſitiva cenſentur vocatæ perſonæ ejuſdem qualitatis, ac in conditionali.*

25 *Jus honorificum debitum alicui de familia ſemel, ac ingreſſum eſt in una linea, & columnello, non debet ab illo exire, donec exiſtat aliquis de dicta linea.*

26 *Arbitrium ſtatuentibus collatum in reprobando perſonas de certa familia vocatas intelligitur à boni viri dictamine regulatum.*

27 *Qualitatibus pollens neceſſariis ad jus honorificum obtinendum non debet abſque legitima cauſa reijci.*

28 *Appellatio datur à rejectione filiorum, vel attinentium decurionis, ſeu conſiliarii defuncti ad munus conſiliarii.*

29 *Electiones irrationabiles factas Judices paſſim retractare ſolent.*

30 *Qualitates habens neceſſarias, & requiſitas cenſetur à Teſtatore, vel Statuto electus, & nominatus.*

31 *Orta lite ſuper perſona eligenda, & præferenda Cauſa per appellationem ad Rotam devolvitur una cum omnibus annexis.*

32 *Conſiliarii demortui in locum admittendus, utpotè de familia, ſi fuerit rejectus injuſtè, à Rota ſuccedente in locum Conſilii generalis, admittitur.*

33 *In Conſiliarium eligendus quibus qualitatibus debeat pollere, & quomodo id probetur.*

34 *Diſpenſatio Statutorum Religionis Hieroſolymitanæ, ſi ſit remiſſa arbitrio Magni Magiſtri, non obligat præceptivè.*

Idem eſt ſi fuerit remiſſa arbitrio pub. Conſilii eod. §.

Idem eſt in aliis ſimilibus diſpenſationibus ibid.

35 *Conſuetudo contra literam Statuti quomodo probanda.*

36 *Deſcendentia ex familia probatur ex pluribus ſimul ſcriptis.*

37 *Hiſtoricis Rota ſolet deferre.*

38 *Hiſtorici non ſolent ſcribere monumenta internicionum, niſi nobilium.*

39 *Identitas Familiæ probatur ex origine ab eadem Civitate, in qua nobiliter vivebant*, num. ſeqq. ad fin.

Ac ex identitate cognominis familiæ, & Stegmatis num.40. -- *Ac ex identitate ſepulturæ* num.46. *Ampl.* num.47.

41 *Identitas familiæ non excluditur ex aliquali Stegmatis diverſitate* - *Et de ratione* num.42.

42 *Stegmatum diverſitas in familiis nobilibus provenit ex conceſſionibus Principum.*

43 *Deſcendentes ejuſdem Familiæ aliquando utuntur non ſolùm diverſo Stegmate, ſed & nomine.*

44 *Caracciolæ Familiæ deſcendentes, in quæ cognomina diviſa.*

45 *In Stegmate admitti ſolent corpora inſignium Uxoris, & Matris.*

48 *Identitas familiæ probatur ex enunciativis antiquis.*

Ex acceſſu in contractibus minorum ad illas authorizandum, uti Conſanguineos num.49.

Ex

Ex mutuis tractatibus, & agnitionibus. num.50.
Ampl. quod hujuſmodi tractatus impugnari non poſſint à ſucceſſoribus eorum, qui tractarunt. n.51.
Ex obſervantia Judiciali. num.52.
Ex publica voce, & fama. num.56.
Ampl. ſi ita reputaverit pub. Conſilium. num.57.

53 *Adminiſtratori bonorum pupilli Conſanguineo non debetur ſalarium.*

54 *Judex præſumitur omnia præcedentèr recognoviſſe.*

55 *Malum jus præſumitur, ex quo quis Sententiæ acquievit.*

58 *Nobilitas in Civitate Forolivii arguitur ex loco in Conſilio.*

59 *Nobilis quis eſſe poteſt, etiamſi Officia Civitatis Publica non exerceat.*
Et procedit etiam in nobilitate requiſita ad habitum S. Relig. Hieroſolymitanæ. num.60.

61 *De familia eorum, qui fruuntur prærogativa ſedilium, quis eſſe poteſt, & non gaudere d. prærogativa, utpote non deſcendente ex linea, tale jus obtinenti.*

DECISIO XCVII.

Contingente vacatione alicujus ex locis Conſilii Civitatis Forolivii, vel per obitum, ſive privationem Conſiliarii, jubet Statutum mu-
1 nicipale ſub lege xi. = *Che al primo Conſiglio, che ſi farà, al più frà giorni dieci doppo la morte, ſia propoſto prima frà Conſervatori, e nel Conſeglio ſecreto, e poi nel generale di ſurrogare il figliolo, e quando ſia idoneo, e maggior di 25. anni, che non patiſca alcuna dell'eccettioni dette di ſopra, & ottenendo per la maggior parte de' voti favorevoli, ſia aggregato nel numero de' Conſiglieri in luogo del Padre, purche il morto non aveſſe tanti del Parentado in Conſiglio, che foſſe quanto di ſopra ſi è diſpoſto, e non ottenendo, e non eſſendo quella volta approvato, ſia approvato per non idoneo, nè poſſa più per qualſivoglia modo modo pretendere raggione nel luogo. Non avendo figlioli, e non eſſendo idoneo nè maggior di 25. anni, trè del medeſimo Parentado, e Caſata, ſe tanti ve ne ſaranno, ſe non due, ò uno ſia ſecondo il ſopraſcritto modo propoſto, e ballottato, e quando à queſto Conſigliere morto, ò privato dal Conſiglio, oltre i primi tre ſopravanzaſſero altri Parenti, non eſſendo ſtati approvati quelli, ſiano queſti col medeſimo ordine propoſti, e ballottati, e quello che otterrà per maggior numero favorevoli, ſia ſurrogato in vece del morto.*

Ad normam hujus Statutariæ diſpoſitionis, vacato nuper, per obitum Ludovici Becci ſine filiis, loco Conſilii Nobilis Familiæ de Becciis, comparuerunt, pro obtinenda ſubrogatione in d. loco Carolus, & Joſeph filii Antonii de Becciis, necnon Petrus Paulus, & Ermilleus ejus filius, etiàm de Becciis, contendentibus ſingulis, eſſe *del medeſimo Parentado, e Caſata* præmortui Conſiliarii, deductaque inſtantia ad Conſilium ſecretum, ex triginta Nobilibus conſtatum, propoſitoque priùs, an Joſeph Beccius admittendus eſſet ad Concurſum d. Loci, adeòque tranſmittendus ad Conſilium Generale, neceſſarias ſuffragiorum partes obtinuit, quas non reportavit Ermileus, qui propterea ſe rejectum videns ab hac prima neceſſaria approbatione, reclamavit ad Curiam Generalem Ravennæ, & impetravit inhibitionem. Cumque iſta fuerit per R.P.D. Vice-Legatum moderata, alteram expedivit coràm A.C. Aldrovando, qui poſt controverſiæ diſcuſſionem, pronunciavit, infirmanda fore, & eſſe omnia geſta in ſupradicto Conſilio ſecreto, & per caput ſeparatum declaravit dd. Carolo, & Joſepho de Becciis nullum Jus competere ad prædictum locum Conſilii, utpotè deſtitutis probationibus, eos eſſe de Nobili Familia d. Ludovici in Concurſu cum d. Ermileo, præfatumque Conſilium ſecretum teneri ad formam d. legis xi. communalis dd. Petrum Paulum, & Ermileum, alioſque de eorum Domo, & Familia tantùm, donec, & quouſque extiterit, in ſingulis vacationibus d. loci Conſilii proponere, abſque concurſu cujuſvis Perſonæ Extraneæ.

Appellavit Joſeph ab hac Sententia, obtinuitque Cauſam appellationis mihi committi, ſed cum ob lapſum fatalium, ſupervenerit res Judicata, idcircò dedi dubium = *An conſtet de re Judicata, ſeu potius de cauſis reſtitutionis in integrum?* = eoque propoſito ſub die 27. Febr. præt. reſponderunt DD. = *dilata, & ſcribatur ſtrictè ſuper prælatione concurrentium* = Repropoſitaque hodiè controverſia, prodiit reſcriptum, *conſtare de re Judicata, juxtà modum*, & modus eſt, quod conſtet de re judicata, & non de cauſis, quoad eam A.C. Sententiæ partem, in qua fuit annullatum, & infirmatum Conſilium ſecretum, habitum ſub die 19. Dec. 1700., ac etiam in alia declarante nullam actionem competere Joſepho, & Carolo ad locum Conſilii in Concurſu Ermilei, conſtare verò de cauſis, quoad rationem excluſionis Joſephi, expreſſam in eadem Sententia, quod nempè ille non probaverit ſe eſſe de ead. Nobili Familia d. Ludovici.

Ratio reſolutionis canonizantis rem judicatam quoad capita Sententiæ A.C., ſuperius expreſſa, ſtetit in eo, quod licèt Joſephus appellaſſet ab eadem Sententia ſibi contraria, obtinueritque commiſſionem directam noſtro Tribunali, tamèn nec infrà annum reproduxit citationem ad dicendum contrà commiſſionem, neque infrà biennium fecit Actorum tranſportationem coram Judice, ad quem, undè ob lapſum
2 fatalium irreparabilitèr orta fuit res judicata, ut millies dixit *Rota & ſignantèr deciſ.227. num.6. par.17. rec., & dec.120. n.2. par.16., & in Maſſana, ſeù Januen. Immiſſionis 4. Jul. 1698. §. Etenim cum ſeqq., et 30. Mart. 1699. §. Res Judicata cor. Me*; Cumque d. Sententia quoad dd. ca-
3 pita ſit valida, & juſta, ceſſat læſio, ac per conſequens non eſt locus reſtitutioni in integrum, *Rot. deciſ.53. n.4. part.17. rec., et dec. 593. n.5. par.18.*

Validitas reſultabat ex revolutione actorum, & Juſtitia deſumpta fuit ex eo, quod in vim diſpoſitionis Statuti Forolivien. in lege ſuprà regiſtrata, in loco Conſilii, vacato per obitum Ludovici de Becciis ſine filiis, ſubrogari debebat Ermilleus de Becciis, & non Joſeph de Becciis; undè injuſtè Conſilium ſecretum propoſuit, & approbavit Joſephum ad effectum conſequendi à Conſilio Generali hujuſmodi Officium, & reprobavit Ermilleum, & per conſequens jure optimo A.C. infirmavit geſta in d. Conſilio, & declaravit nullum Jus competere Carolo, & Joſepho in concurſu Ermillei ad idem Officium aſſe-
4 quendum, Statuta enim debent adunguem obſervari, & quidquid geritur adversùs formam, & præſcriptum, utpotè nullum, & injuſtum, con-

5 contrario, & ſuperiori Judicis Imperio eliminari, & retractari debet, ex reſolutis in *Melevitana Antianitatis* 9. *Octob.* 1702. *cor. Me.*

Quod autèm in vim Statuti locus Conſilii deberetur Ermilleo, & non Joſepho, & Carolo ex eo DD. deducebant, quia in illo cavetur, quod ſi Conſiliarius defunctus habeat filios, iſti, dummodò ſint idonei, ſubrogentur loco Patris, ſi verò carent Progenie, ſubrogentur tres *del medeſimo Parentado, e Caſata, ſe tanti ve ne ſaranno, ſe nò due, ò uno ſia ſecondo il ſopraſcritto modo propoſto, e ballottato*. Quamvis autem DD. crediderint tàm Joſephum, quàm Ermilleum eſſe de Nobili Familia de Beccis Ludovici Conſiliarii defuncti, attamen cum Ermilleus probaverit, ſe eſſe de Familia effectiva, ſeù veriùs de linea aſcendentali ejuſdem Ludovici, dum, tàm iſte Ludovicus, quàm Petrus Paulus, & Ermilleus deſcendunt ex linea Pauli ſecundi, primi Conſiliarii, ubi è contrà probationes Joſephi ſolùm concludebant, ipſum eſſe de contentiva d. Ludovici, attentis utique verbis Statuti in concurſu ille, tanquam de Familia effectiva, ab utroque Conſilio præferri debebat: Omnes enim Juris regulæ definiunt, ac determinant, quod vocatis illis de Familia, & Parentela, non cenſean-
6 tur omnes indiſtinctè vocati, ſed gradatim Juris ordine ſervato, itaut proximiores remotioribus præferantur, *ut ex l. ſuggeſtioni* 5. *C. de verb. ſign.*, tradunt *Bart. in l. cum ita* §. *In fideicommiſſo ff. de leg.*2., *Card. Mantic. de Conject. ult. vol. lib.*8. *tit.*12. *n.*2., *& ſeqq.*, *Petra de fid. qu.*8. *n.*199., *Peregr. eod. tract. art.*22. *num.*64., *Menoch. de præſ. lib.*4. *præſ.*94. *n.*6., adeout exiſtentibus illis de Familia
7 effectiva, alii de contentiva in eorum concurſu non admittantur, *Socc. Sen. conſ.*249. *n.*2. *lib.*2., *Menoch. de præſ. præſ.*88. *n.*2., *Giovagn. conſ.*39. *n.*33. *lib.*1., *Grat. diſc.*645. *n.*5., *Rot. cor. Cocc. dec.*294. *n.*10., *& in rec. dec.*707. *nu.*13. *part.*2., *& dec.*15. *n.*29. *par.*7., Et in concurſu illorum de Familia contentiva proxima, & remota, debent præferri illi de proxima, & non de remota ex
8 traditis per *Card. de Luc. de fideicom. diſc.*50., cum aliis *in Melevitana Juriſpatronatus* 31. *Mart.*1702. *cor. R.P.D. meo Scotto*.

Præmiſſaque eo fortiùs procedunt in caſu præſenti, quia Ermilleus docet per gradus diſtinctos legitimos, & naturales de Patre in Filium, ſe eſſe de Familia effectiva Nobilis Familiæ Ludovici de Becciis, & viceverſa Joſeph docet ſe eſſe de illius Familia in genere. Quotiès autem ſunt vocati illi de Domo, & Parentela, & concurrunt
9 plures, quorum aliqui illam verificant in genere, alii verò per gradus diſtinctos, iſti ſemper ſunt de Jure præferendi, ex traditis per *Jaſon. in l. is poteſt n.*83. *ff. de acq. hered.*, *Garz. de Benefic. par.*7. *cap.*15. *num.*29., *Lother. de re benefic. lib.*2. *qu.*11. *n.*98., *Card. de Luc. de Jurepatron. diſc.*27. *ſub n.*5. *in fine*, *& de Fideicomm. diſc.*50. *n.*17., *Rot. cor. Royas dec.*149. *n.*16., *&* 17., *cor. Ninot. dec.*22. *n.*1., *&* 2., *& dec.*29. *n.*5. *coram Eodem*, *& cor. Duran. dec.*8. *n.*3. 4., *&* 5., *Bich. dec.*232. *n.*15., *Ottob. dec.*102. *num.*17., & benè *dec.*151. *n.*9., *& in rec. dec.*351. *nu.*10., *&* 11., *& dec.*363. *n.*13. *par.*9., *& dec.*372. *n.*8. *part.*17. Contrariis procedentibus, quotiès non adeſſet dictus Concurſus, tunc enim illi, qui probarent ſolùm in genere, ſe eſſe de Familia, aſſequi debent in excluſionem extraneorum Jus, & præ-
10 rogativas reſervatas pro illis de Domo, Agnatione, ſeu Familia, *Rot. d. dec.*8. *nu.*4. *cor. Dur.*, *& dec.*498. *n.*1. *part.*6., *Card. de Luc. de Iurepat. diſc.*27. *n.*7., *Audreol. contr.*338., *Merlin. deciſ.*669. *n.*19., *&* 32., *Celſ. dec.*341. *nu.*3., *& in Rom. Cappellæ* 5. *Maii* 1698. *n. fin. cor. bon. mem. Benincaſa*.

Nil officiente, quod regulæ hactenus expenſæ locum ſibi vindicent in materia ſucceſſionis, &
11 præſentationis ad Beneficia Juriſpatronatus, & non in Juribus honorificis. Quoniam ubi Jus honorificum involuit præjudicium alicujus, & quidem notabile in linea præeminentiæ, & dignitatis reſpectu alterius, procedendum eſt in interpretatione legum tales concedentium præeminentias, & prærogativas, cum illo eodem rigore, quo proceditur, quando tractatur de danda, vel auferenda ſucceſſione bonorum, ne dicamus cum majori, prout dici poſſet, dum animi verè
12 Nobiles, magis in pretio habent honores, & præeminentias, quàm opimum, & pingue patrimonium, ſæpeque ſæpius pro jure honorifico comparando, vel ſuſtinendo non exiguam bo-
13 norum partem hilari animo, proniſque manibus effundunt, ex notatis per *Caſſan. in Cathalog. glor. Mund. par.*8. *conſid.*36., *Io: Arz. de Nobilit. Hiſp. par.*4. *cap.*9. *n.*3. *inter tract. magn. tom.*16, *fol.*260., Et profectò Doctores procedunt ſinè ullo diſcrimine inter materias ſucceſſionis, & Juris honorifici in eo, quod ſemper danda veniat prælatio probantibus per gradus diſtinctos qualitatem Familiarem in concurſu illam verifi-
14 cantium in genere, ut ſignantèr patet ex traditis per *Theſ. qu. for.*61. *in fin. lib.*1., *Cenſal. ad Peregr. art.*43. *verſ. at verò*, *Cabed. dec. Luſit.*73. *n.*13. *par.*13., *Menoch. conſ.*30. *n.*24., *Mier. de major. part.*2. *qu.*7. *n.*95. *verſ.*, *& quod prætendens privilegium*, *Eſcobar. de Nobilitat. par.*1. *quæſt.*26, §.2. *num.*24.

Et tunc demùm ceſſat tale Jus Prælationis, quotiès non adeſſet concurſus, vel ubi Statuentes verbis claris deſignaſſent habuiſſe reſpectum ad illos de Familia in genere, quæ deſignatio non ſolùm deficit in caſu noſtro; id, quod ſufficeret ut dd. verba generalia *Famiglia, e Parentado*,
15 interpretari debeant ſecundùm Juris regulas ſupra expenſas, cum Statuta loquentia per verba generalia accipiant interpretationem, ac reſtrictionem à Jure communi, ex congeſtis per
16 *Rot. dec.*530. *n.*41. *cor. Bich.*; ſed immò plura ſuppetunt argumenta ſuadentia mentem Statuentium fuiſſe vocandi illos de Familia, & Domo, qui ſint ſanguine conjuncti, & proximiores Conſiliario defuncto: Nam ponderatum fuit primo loco, quod, vel ipſa filiorum Conſiliarii ſubrogatio, non obſcurè indigitat, Statuentes voluiſſe quaſi in quandam ſpeciem remunerationis, honoribus proſequi prolem illius, qui opere, & Conſilio Reipublicæ inſervierat; undè colligitur, habuiſſe primarium reſpectum ad ſanguinem Conſiliarii defuncti, ac per conſequens ſub nomine illorum de Familia vocatorum poſt illius filios ſaltem in concurſu, præferri
17 voluiſſe illos de Familia, qui eſſent cum Defuncto Conſiliario vinculo ſanguinis alligati. Quod clariùs evincitur, ſecundò, quia Statutum in tribus primo loco imbuſſolandis, perop-

tavit

tavit qualitatem *Parentelæ*, & ſecundo loco qualitatem Agnatitiam, & Familiarem, ibi – *Trè del medeſimo Parentado, e Caſata* – Ergò non requiſivit, quod eſſent tantùm de Familia, & Agnatione Conſiliarii, ſed prius, & principalitèr *de parentela*, quod verbum, juxta propriam
18 ejus ſignificationem, explicat ſanguinis neceſſitudinem ſecundùm gradus Juris, itaut, ſaltem in concurſu, intellexerit Statutum præferri illos, qui per gradus civiles ſeſe conjunctos doceant cum Conſiliario defuncto, aliis, qui eſſent de illius Familia, abſque ulla tamen conjunctione ſanguinis, *Rot. cor. Cer. dec.679. n.1., & ſeqq., & in una Cracovien. Præpoſituræ. Sancti Floriani, 28. Novembris 1651. coram Veroſpio §. In concurſu*.

Tertiò, quia in caſu, quo nullus ex tribus Familiæ, primo loco imbuſſolatis, fuiſſet per Conſilium Secretum, & Generale approbatus, jubet deſuper Statutum, *che ſe ſopravanzaſſero altri Parenti, ſiano queſti col medeſimo ordine propoſti, e ballotati*. Quæ verba *Parenti* palam denotant, fuiſſe prædilectos Conſanguineos de Familia ipſius Conſiliarii, cum nomine *Parentum de agnatione* non veniant omnes in univerſum Agnati, ſed illi, qui ſunt cum defuncto Conſanguinita-
19 tis vinculo uſque ad decimum gradum annexi, *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1., Gloſs.9. nu.23., & ſeqq., Peregr. de fideic. art.22. n.33., de Marin. reſol. jur. lib.1., cap.131. num.9., Manſ. conſ.445. nu.4., Torr. de Primog. Ital. par.1. cap.41. §.7. num.94.*, ex eo autem, quod in ſecundo loco im-
20 buſſolandis expoſcit Statutum qualitatem Conſanguinitatis cum Conſiliario defuncto, rectè infertur, eam quoque voluiſſe in primo loco vocatis, & contemplatis; Idque evidentèr colli-
21 gitur ex dictione *altri*, quæ explicat, & oſtendit Perſonas ſimiles, & ejuſdem qualitatis cum antecedenter nominatis, *Fuſar. conſ.39. n.16., & conſ.41. num.108., Robles de Repræſentat. lib.3. cap.17. n.26., & lib.2. cap.14. n.45., Rot. coram Greg. dec.544. n.9.*

Indubitataque denique redditur quarto loco talis interpretatio, quia extranei vocantur à Statuto, purificata conditione, quod nullus ad-
22 ſit Conſanguineus ſanguinis ibi – *E quando non havrà Figliolo, ò Parente del ſuo ſangue, coſtui, che ſarà mancato, &c., ſiano propoſti cinque Huomini di bona vita, &c.* Si igitur ſub parte conditionali numerantur Conſanguinei, & Parentes ſangui-
23 nis, Perſonæ ejuſdem qualitatis cenſentur vocatæ in diſpoſitiva, ex notatis per *Gabriel. conſ.116. ſub n.32. l.2., Rot. cor. Duran. dec.126. num.12., & 28., & in dec.269. n.27. part.15., et deciſ.11. n.4. par.16.* Non omiſſo, quod ſtatutum in parte, ubi agit de Civibus admittendis inter Conſervatores, vocat proximiores de Familia, unde etiam arguitur, quod in diſtribuendis muneribus Civitatis leges hæ municipales particularem intuitum habuerint ad ſanguinem eorum, qui Rempublicam moderati fuerant, ex una enim
24 clara Statuti parte, licet in Jure alteram dubiam explicare, ut omiſſis generalibus in ſpecie notavit *Rot. in Melevitana præeminentiæ Conſilieratus 27. Iun.1698. §. Atque ne recedamus coram Me*.

Atque ex hujuſmodi enixo Statuentium voto concedendi loca conſilii illis de ſanguine eorum,

qui fuerunt Conſiliarii, DD. deducebant alterum fundamentum ad ſtabiliendam prælationem favore Ermillei, quod ſcilicet cum iſte deſcendat à linea Pauli primi, quæ erat pariter communis Ludovici defuncti, & in qua ſemper controverſus Conſilii locus extitit, & nunquam pertranſiit in lineam Baptiſtæ, à qua deſcendunt Carolus, & Joſeph, indè fit, ut talis prærogativa non debeat exire ab illo Columnello, in quo ſe-
25 mel ingreſſa fuit, donec exiſtat, ut in terminis ſimilibus tradunt *Afflict. in Conſt. Regni incipien. Intentiones n.30. verſicul. ſed quæro rub.9. de Illicit. pet. lib.1., A Pont. conſ.107. n.1., Capyc. Latr. conſ.50. n.27., et conſ.128. n.41.*, ubi quod non ſufficit, ut quis ſit de eadem Familia, niſi probet ſe deſcendere ab eo, qui Jura honorifica ſedilium obtinuerat, *Paſchal. de patr. poteſt. quæſt.4. cap.5. n.69., & 70., Card. de Luc. de fideic. diſc.51. n.21. circa med.*

Nec obſtat, quod ſtante præmiſſa Statuti intelligentia, arctaretur Conſilium Secretum, & Generale ad omninò eligendum Conſiliarios ſanguine conjunctos, & proximiores Conſiliarii defuncti contra legem Statutariam, quæ præcipit, ut electio pendeat à ſcrutinio, & ſuffragiis eligentium, data etiam facultate approbandi, vel reprobandi ipſos Conſiliariorum defunctorum Filios: Quoniam poteſtas reprobandi conceditur eligentibus in eo caſu, in quo Perſonæ à Statuto contemplatæ non pollerent requiſitis ab
26 illo præſcriptis, ſecus verò quotiès haberent omnes neceſſarias qualitates. In hoc enim caſu arbitrium, quod per Scrutinium importatur, non eſt intelligendum adeo liberum, & effrenatum, ut poſſint eligentes pro libito eorum voluntatis, & ſinè cauſa Perſonas à Statuto qualificatas rejicere cum gravi illius præjudicio, ſed debet eſſe regulatum à boni viri dictamine; Boni
27 autem, & ingenui viri non ſolent, nec debent abſque cauſa rejicere aliquem à jure honorifico, pro quo conſequendo, lex municipalis illum proponit, cæteriſque eligendum præponit, ut in puncto, pluribus citatis, ratiocinatur *Rot. deciſ.188. n.31. par.17. rec.*, Quod adeò verum eſt,
28 ut ab ejuſmodi rejectionibus Filiorum, vel Attinentium Decurionis, ſeu Conſiliarii defuncti concedatur appellatio, ad *Text. expreſſ. in l.2., Cod. de decur. lib.10., et in l. unica C. de potior ad muner. nominan. eod. lib.12.*, & non ſemel Judices hujuſmodi electiones irrationabiles, nullas,
29 & irritas declaraverint, ut ſignantèr in *Regien. Conſilii, in qua emanavit d. dec.188. n.31. par.17. rec.*, ubi allegantur concordantes; immò habentes eas qualitates, quas exigit Statutum,
30 cenſentur ab ipſo prælecti, & in conſequentiam reliqui dicuntur excluſi, ut in deciſ. mox citatis, & nuper quoque dixit *Rot. in Florentina Aggregationis 14. Febr. 1701. §. cenſuerunt ſiquidem in princip. cor. R.P.D. meo de la Tremoille*. Atque
31 ideò putarunt DD., Sac. Tribunal, ad quod cauſa appellationis cum omnibus annexis, & connexis devoluta fuit, poſſe in d. loco Conſilii admittere Ermilleum, citra quàm is cogatur recurrere ad Conſilium Secretum, & Generale,
32 cujus vices ſupplet Rota, ad inſtar ejus, quod diſponitur in *Clement. Auditor de reſcr.*, *de qua in Fulginaten. Abbatiæ ſuper declaratoria 2. Julii 1703. §. Neque huic cor. R.P.D. meo Priolo*.

 Quod

Quod autèm in Ermilleo concurrant omnia requiſita Statuti circa alias animi, & corporis dotes, non fuit exadverſo dubitatum, de illuſque integritate, bonis moribus, in rebuſque agendis prudentia, quales virum nobilem, &
33 Patritium decent, ampliſſima perhibent teſtimonia Epiſcopus, Gubernator, Capitulum, & plenus 43. nobilium numerus d. Civitatis Forolivii, quibus, utpotè omni exceptione majoribus pleniſſimam fidem DD. adhibuerunt, juxta regulas Juris, de quibus in *dec.60. num.3. coram Card. Cerr.*

Non obſtat obſervantia excludendi conſanguineos proximiores defuncti Conſiliarii, & admittendi plures de eadem Familia citra diſtinctionem graduum. Quoniam quod ſpectat ad caſum Franciſci Mariæ Saxi, Filii adoptivi Conſiliarii prædefuncti, diſcuſſum in Sac. Conſulta, & in quo ſcripſerat *Card. de Luc. de præbem. diſc.31.*, DD. dixerunt illum non officere, quia cauſa talis excluſionis potuit procedere, vel ex quo ipſe carebat aliis requiſitis à Statuto præſcriptis, vel quia de eadem Familia aderat alter Frater Conſiliarius, undè intrabat cenſura legis tertiæ municipalis, prohibentis ſubrogationem alterius conſanguinei, uſque ad tertium gradum; non relevante, quod d. Franciſcus Maria reportaſſet diſpenſationem Statuti in hac parte; Quoniam cum Card. Legatus, qui diſpenſavit dederit facultatem Conſilio eum recipiendi, & admittendi, non obſtante d. impedimento, & non juſſerit præceptivè illius admiſſionem, ſtabat in arbitrio ejuſdem Conſilii d. diſpenſationem admittere, vel non, ut paſſim ſervatur in ſimilibus diſpenſationibus Statutorum Religionis Hie-
34 roſolymitanæ, remiſſis arbitrio Magni Magiſtri, de quibus ſignantèr in d. *Melevit. Antianitat. 9. Octob. 1702. cor. Me.*

Quo verò ad alios caſus admiſſionis plurium de eadem Familia ſine diſtinctione graduum, id evenire potuiſſe DD. dixerunt, vel ex quo non aderat concurſus conſanguineorum proximiorum defuncti Conſiliarii, vel quia iſti noluerunt ſeſe opponere. Ad hunc autem effectum indu-
35 cendi conſuetudinem contra legem claram Statuti, opus eſſet docere, quod in concurſu proximioris, & remotioris fuiſſet admiſſus remotior, & rejectus proximior, non attentis ejus reclamationibus, ut ex pluribus firmavit *Rot. in Aquiſgranen. Canonicatus 22. Ian. 1703. §. Cæterum cum ſeqq. cor. Me.*

Ex quibus juſta viſa fuit ſententia A.C. Aldrovandi, quatenùs reprobavit actus geſtus à Conſilio ſecreto, approbantes Joſephum, & excludentes Ermilleum ab aſſecutione controverſi Juris honorifici, ac deſuper declaravit illum in hujus concurſu aſpirare non poſſe ad Conſilieratum; Quapropter juridicè rei Judicatæ vigorem adepta fuit, ſed non ità juſtum viſum fuit Judicatum in ea parte, in qua d. Joſephi excluſio illi ſubnixa fuerit rationi, quod ipſe non probaverit ſe eſſe de Nobili Familia de Becciis Ludovici Conſiliarii, ac proindè reſpectu hujus ſententię capitis dictum fuit conſtare de cauſis. Enim verò licèt DD. crediderint Joſephum non probaſſe, quod ſit de Familia effectiva Ludovici, & cum eodem proximiori ſanguinis vinculo conjunctus, verificaſſe tamen cenſuerunt eſſe de
36 eadem nobili, ac legitima Familia de Becciis Forolivii ex pluribus argumentis, quæ ſimul ſumpta plenā conſtituunt probationem. Conſtat namque primo loco, quod tàm Aſcendentes Ludovici, quàm illi Joſephi trahunt originem à Civitate Ravennæ, à qua poſtmodùm lares traduxerunt ad Civitatem Forolivii, quod verò Aſcendentes Joſephi, moram trahentes in Civitate Ravennæ, eſſent Perſonæ diſtinctæ, ſicuti erant illi
37 de linea Ludovici, non obſcurum elicitur argumentum ex Hiſtoria d. Civitatis, *Hieronymi de Rubeis lib.8. pag.664.*, ubi refert, Baptiſtam Beccium Patrem Guerræ Proavi Joſephi ictu ſclopi in obſidione Civitatis, ſecuta anno 1512. propè unam ex Portis Civitatis obiiſſe; Regularitèr
38 enim Hiſtorici non ſolent ſcribere monumenta internicionum Perſonarum particularium, cum nominis, & cognominis expreſſione, niſi ſint Cives à reliquis contradiſtincti; Undè cum utriuſque lineæ Aſcendentes traxerint originem
39 ab eadem Civitate, in qua æquè nobilitèr vivebant, argumentum non obſcurum deſumitur identitatis Familiæ.

Secundum argumentum deſumebatur ex identitate cognominis Familię de Becciis, & ſtegmate, quibus utraque utitur linea, quod argumentum licèt ſolum non concludat, tamen unitum cum aliis, de quibus infra, ab omnibus DD.
40 enumeratur inter validiora, *Bart. in l. Tutela ff. de cap. dimin.*, *Menoch. de præſ. lib.6. præſ.15. n.48.*, *Peregr. de fideic. art.22. num.26.*, *& 27.*, *Ciarl. contr. for. lib.1. cap.23. n.23.*, *& 27.*, *de Anna conſ.88. n.8.*, *10.*, *& 11.*, *Card. de Luc. de fideic. diſc.48. n.12.*, *& 13.*, *Rot. dec.224. n.6. coram Dunoz. Sen.*, *& dec.169. n.7. par.1.*, *& in Ariminen. Fideicommiſſi 3. Martii 1692. §. Hanc verò cor. Rev. Turonen.*, *& in Neapolitana, ſeù Civitatis Caſtelli deſcendentiæ 14. Junii 1700. §. Sed quatenus cor. R.P.D. meo Priolo.*

Neque turbat, quod corpus ſtegmatis Joſephi ultrà Capreolum, ſeù Hircum ad ſiniſtram verſus erectum, zonaque rubea Italicè *Faſcia* onuſtum in campo ceruleo contineat in capite Stel-
41 las, & Montes, quæ non adſunt in inſigniis lineæ d. Ermillei. Tùm quia Familiariſſimum eſt in lineis unius identificè nobilis Familiæ tale Armorum diſcrimen in aliqua parte, vel in totum, quæ diverſitas ſæpè ſæpiùs contingit ex
42 conceſſionibus Regum, vel Principum, qui vel ex gratia, ſeù ob egregium facinus ab uno ex Familia patratum, non rarò ſolent illius inſignia gentilitia penitùs immutare, vel eiſdem aliquid ſuperaddere; Idque eſt adeò verum, ut non ſolùm ob ejuſmodi, aliaſque cauſas, plures unius Familiæ Gentes utantur diverſo ſtegma-
43 te, ſed etiam cognomine, ut refert, *Borel. in lib. intitolato Difeſa della Nobiltà Napolitana, contro Franceſco Elio Marcheſe fol. mihi 61.*, ubi quod deſcendentes ex nobiliſſima, & præclara Caracciolorum Familia antiquis temporibus habebant ferè centum diverſas nominationes, & uſque ad 40. diverſa ſtegmata, atque hiſce quoque temporibus dividuntur in Rubeos, Piſqui-
44 tios cum differentibus inſigniis, & tamen conſtans inter Genealogicos eſt opinio omnes eſſe de una, & eadem Familia, & ex noſtris tradunt, *Socc. regiſt. inter conſ. Curt. Sen. conſ.40.*, *Ciarl. d. contr.23. ſub n.27.*

Tum

Tum etiam, quia in caſu noſtro deſcendentes Joſephi addiderunt eorum ſtegmati Stellas à tempore, quo alter eorum copulatus fuerat matrimonio cum nobili muliere Familiæ Urſiæ, quæ inſtemmate defert Stellas, & occaſione alterius matrimonii contracti in domo Saffia adjecerunt montes, qui ſunt corpus inſignium hujus Familiæ deferentis montes in ſuis inſigniis. Unde hujuſmodi varietas non indicat diverſita-
45 tem Familiarum. Paſſim enim in armis gentilitiis adnectuntur; corpora inſignium uxorum, matrumve, quotiès iſtæ ſint æquè nobiles, vel nobiliores, ut docet experientia, & tradit, *Card. de Luc. de Fideic. diſc.49. n.8., & 9.*

Tertium argumentum petitum fuit, ex quo Aſcendentes Joſephi tumulati fuerunt in Eccleſia S. Hieronymi, & in ead. Arca, in qua deponebantur cadavera deſcendentium ex linea Lu-
46 dovici, ut concludentiſſimis probationibus doctum fuit à defenſoribus Joſephi, vindicatis ab omnibus contrariis oppoſitionibus in hac parte deductis; cumque dd. tumulationes Aſcendentium Joſephi factæ fuerint, videntibus, & patien-
47 tibus illis de linea Ludovici, & Ermillei, fortiſſimum conſurgit judicium identitatis Familiæ ad *Text. in l. familiaria cum ſeqq. ff. de Relig. Dom., & ſumpt. funer., Salicet. in l. Jus familiarum 8. n.2. verſ. nota, Mol. de Primog. Hiſpan. lib.1. cap.24. ſub num.41., Garz. de expenſ. cap.8. n.4. verſic. ex qua Accurſii opinione.*

Quartum argumentum efficax reſultat ex pluribus enunciativis conſanguinitatis, & ſignantèr ex duobus an.1539., & 1574., quæ utpotè antiquæ, & geſtæ in actibus proportionatis teſtamentorum magnoperè ſolent à Doctoribus extolli ad convincendam Familiarum identitatem,
48 & præ cæteris *à Grat. diſc.893. n.3., Eſcobar. de Nobilit. par.1. quæſt.16. §.3., & per tot., Rot. cor. Cer. dec.803. n.11., & cor. Emer. dec.892. n.6., & dec.724. par.2. rec., et in d. Neapolitana, ſeù Civitatis Caſtelli Deſcendentiæ 14. Junii 1700. §. Sed quatenùs cor. R. P. D. meo Priolo.*

Quintum magis efficax argumentum promanat, ex quo ab antiquo tempore, metam ſæculi excedente, & præcisè de ann. 1544., & 1577. Aſcendentes Joſephi acceſſerunt, ac intervenerunt, tanquam conſanguinei, in contractibus mi-
49 nimorum lineæ Ludovici, & è contra illi hujus lineæ integrarunt Perſonas imbecilles lineæ Joſephi ex titulo ejuſdem conſanguinitatis, ex quibus demonſtrativa elicitur probatio identitatis Familiæ, ſivè quia contrahentes non permiſiſſent authorizationem, & interventum aliorum, quàm conſanguineorum, nè Inſtrumenta evidenti periculo nullitatis exponerentur, ſive quia ex d. viciſſitudinaria adhibitione in contractibus eorum de utraque linea, tanquam conſangui-
50 neorum, oritur mutuus tractatus, & recognitio conjunctionis ſanguinis in gradu agnatitio, ex quo reſultat probatio identitatis Familiæ, ex concordantibus relatis in *d. Neapolitana, ſeu Civitatis Caſtelli cor. R. P. D. meo Priolo §. Ad comprobandam.* Cumque talis tractatus factus fuerit in ſpecie ab aliquibus Auctoribus Ermillei, illorum
51 facta non poſſunt ab eodem impugnari, ut notavit, *Rot. in Vaſionen. Primogenituræ 5. Decemb. 1701. §. Quarta demùm cor. R. P. D. Muto.*

Profluit ſextum argumentum ex actibus judicialibus ſequutis an.1567. occaſione dandi Tutorem Joſepho ſeniori, Avo Joſephi Junioris col-
52 litigantis; vocatis namque per publ. edictum omnibus conſanguineis, & proximioribus pupilli, comparuerunt Aſcendentes ſæpedicti Ludovici, ultimo loco Conſiliarii defuncti, & ſimul, & ſemel plures conſanguinei ex linea materna ejuſdem pupilli, & in concurſu per Judicem obtinuit prælationem Ludovicus Senior, d. ultimi Conſiliarii Proavus, qui tutelam adminiſtravit, rationemque tutelæ reddidit cum interventu aliorum de Beccis, uti conſanguineorum, inter quos aderat Abavus Ermillei, ex quibus ſanè actibus non quidem extrajudicialibus, ſed geſtis à Judice præviis oppoſitionibus, irrefragabilis deſcendit probatio, quod illi de linea Joſephi ſint Agnati ſanguine conjuncti cum illis de linea Ludovici. Abſque eo, quod dici valeat, quod talis conſanguinitas procedere potuerit per medium Fœminarum, quoniam cùm non doceatur de hujuſmodi conjunctione per gradum fœmineum, præſumptio eſt, quod parentela ſit agnatitia, & non cognatitia, ſtante unitate cognominis, & ſtemmatum, aliiſque actibus ſupra ponderatis. Prout levitas eſt opponere, quod illi de linea Ludovici, & Ermillei ſe declaraverint conſanguineos Aſcendentium Joſephi ad percipienda emolumenta d. Tutelæ, quoniam, ultrà quod turpe eſt ſupponere, virum Patritium velle inter illos de ſua Familia aggregare extraneos pro modico emolumento, quod obtinere pote-
53 rat ex adminiſtratione bonorum pupilli, quod neque de Juris rigore debetur, per *Text. in l. tutoribus ff. de admin. Tutel., l. in eos ff. de tutel., Rot. dec.118. n.1. poſt Zacch. de Salar.*, removetur hujuſmodi confugium ex ea ponderatione,
54 quod Judex non præſumitur dediſſe prælationem in d. tutela, niſi veris conſanguineis in excluſionem aliorum, qui illam prætendebant, pro ut non præſumitur, quod excluſi acquieviſſent unius Judicis ſententiæ, quatenùs prælecti
55 Tutores, vero, & proximiori conſanguinitatis vinculo caruiſſent, *Rot. cor. Ubal. dec.90. n.8., & dec.246. n.14. par.15., & in d. Avenionen., ſeu Vaſionen. Primogenituræ §. Quo verò ad Mariam cor. R. P. D. meo Muto.*

Quibus omnibus additur publica, & conſtans fama in Civitate Forolivienſi, juxtà quam illi de linea Joſephi ſemper habiti, & reputati fuerunt de vera, legitima, & nobili Familia de Becciis Forolivii, & hujus rei clarum eſt argumentum, quod ultimo loco in Conſilio ſecreto fuit idem Joſeph, tanquam unus de Familia Lodovici, ultimi Conſiliarii, approbatus ad controverſum lo-
56 cum Conſilii; & quamvis à d. approbatione fuerit interpoſita appellatio, quam juſtam hodiè Rota canonizaverit, tamen injuſtitia actus dicti Conſilii ſecreti elicita eſt, ex quo Ermilleus eſt de nobili Familia, & proximior Ludovico, ſecùs verò quia Joſeph non ſit de eadem nobili Familia Ludovici. Adeoque DD. non parum detu-
57 lerunt Judicio, & opinioni d. Conſilii in exiſtimando Joſephum de eadem nobili Familia, ut in ſimili dixit *Rot. in Melevitana Statuti 27. Aprilis 1689. §. Hæcque interpretatio cor. bo. mem. Emer., & in Placentina Cathedralitatis 22. Junii 1703. §. finali cor. Me.*

Quin in minimo officiat ad excludendam iden-

identitatem Familiæ exceptio, quod linea Joſe-
58 phi nunquam conſequuta fuerit locum Conſilii
Civitatis, ex qua prærogativa arguatur nobilitas in Civitate Forolivii. Quoniam receptum eſt poſſe aliquem eſſe nobilem, & quidem nobilita-
59 tis generoſæ, abſque eo, quod Officia Civitatis
exerceat, ut in terminis nobilitatis requiſitæ ad habitum Religionis Hieroſolymitanæ reſpondit,
60 *Rota dec.207. n.4. par.13. rec.* Præcipuè quando
Civitates habent ſedilia, ſeu certum, ac determinatum numerum Familiarum Conſularium, quo caſu frequentiſſimum eſt, ut Familiæ nobiles vivant nobilitèr, & reputentur nobiles tametſi non ſint de Familiis Conſularibus, dummodò non ſe immiſceant in Officiis Ignobilum, in quibus non ſolùm non ſe immiſcuerut Aſcendentes Joſephi, ſed immo exercuerunt alia munia nobilia Civitatis, quæque non aliis, niſi nobilibus conferuntur, & eatenùs non habuerunt uſque ad hæc tempora locum Conſilii, quia ut ſupra latè oſtenſum fuit, ſtatutum hujuſmodi loca ſemper concedit de Patre in Filium capacem, & in defectu Filiorum defert Parenti de Familia cùm ultimo Conſiliario ſanguine conjuncto, & uſque adhuc in contingentia vacationum loci de Becciis, ſemper comperti fuerunt Parentes Conſiliarii proximiores illis de linea Joſephi, undè ſtat ſimul, quod Joſeph ſit de eadem Familia Ludovici, quamvis illius linea nunquam aſſequuta fuerit Conſiliaratum, prout paſſim in Sac. Conſilio Neapolitano pronunciatur in ſimilibus controverſiis aliquem eſſe de vera, & eadem Familia eorum, qui fruuntur prærogativa ſedilium, ſed non gaudere illorum præeminentiis, utpotè
61 deſtitutum probationibus, quod deſcendat ex
linea tale Jus obtinentium, ex traditis per *Aponte conſ.107. n.1. Capyc. Latr. conſ.50. n.27., & ſeqq., et conſ.128., Card. de Luc. de fideic. diſc.50. n.21. circa medium.*

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. PRIOLO.

FOROLIVIEN. LOCI CONSILII.

Ven. 5. Martii 1706.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio antecedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria quoad locum Conſilii,

SUMMARIUM.

1 *Statutum Forolivii ſub lege xi. quid diſponat in caſu vacationis alicujus ex loci Conſilii*, & n.3., & 11.

2 *Nobiles diligentius cuſtodiunt jura honorifica, quàm facultates.*

4 *Ex arbore deſcendentiæ per ſuos gradus juſtificata probatur aliquem eſſe* del medeſimo Parentado, e Caſata.

5 *Prælatio debetur habenti meliores qualitates, & potiora requiſita.*

6 *Locus Conſilii in concurſu debetur ei, qui eſt de familia effectiva, excluſo eo, qui eſt de contentiva*, & n.10., & 28.

7 *Jus honorificum in una linea exiſtens non tranſit ad aliam, niſi illa tota evacuata*, & n.16., & 22.

Idque procedit, etiam in ſucceſſionibus. n.8.

9 *Linea conſiderari debet reſpectu illius, de cujus ſucceſſione agitur.*

12 *Verba benignè interpretantur in Juribus honorificis.*

13 *Diſpoſitio venit interpetranda, ut de proximiori in proximiorem ſucceſſio deferatur.*

14 *Diſponens non præſumitur vocare extraneum in concurſu ſuorum.*

Et remittere arbitrio eligentium eorum excluſionem. ibidem.

15 *Admiſſio, ſive incluſio unius eſt excluſio alterius.*

17 *Conſilii Locus in Civitate Forolivii importat quandam diſtinctam nobilitatem.*

Itaut Familiæ, quæ habent locum in Conſilio dicantur nobiles per Antonomaſiam. n.18.

19 *Electio, ut locum habeat non ſemper neceſſariò requirit concurſum plurium.*

20 *Remotus in gradu, quamvis non poſſit admitti exiſtente proximiore, attamen præferendus eſt ad excluſionem extranei.*

21 *Statutum ſi diſponat, quod in locum Conſiliarii defuncti admitti debeat is, qui ſit de eodem* Parentado, e Caſata, *admitti non debet ille, qui eſt de Familia contentiva.*

23 *Jus competens alicui familiæ conſervatur per eum, qui repræheſentat totam Familiam talem Jus poſſidens.*

24 *Manutentio in quaſi poſſeſſione Juris Honorifici competentis Familiæ debetur ei, qui probat deſcendere ab iis de Familia, qui ſunt in quaſi poſſeſſione d. Juris.*

25 *Incapacitas patris non privat familiam Jure Honorifico eidem competenti.*

26 *Conſilii Locus conſervandus eſt in illa linea, in qua habuit ingreſſum.*

Ampl. non obſtante intermedia incapacitate alicujus perſonæ de linea, nu.27.

29 *Exceptio de Jure tertii non attenditur.*

30 *Judex, ubi res delata eſt in Judicium, aſſumit partem illius, qui dedit cauſam recurſui.*

Et mandat facere id, quod deficiens in munere ſuo facere debebat. n.31.

Ampl. procedere in tribunali Rotæ ex diſpoſitione Clem. *Auditor.* n.32.

33 Clem. *Auditor de reſcript. extenditur ad omnes caſus, etiam non beneficiales.*

Et affertur Exemplum. n.34.

35 *Statuti diſpoſitio, eſt omnino adimplenda.*

DECISIO XCVIII.

Conſilium Civitatis Forolivii ſub Leone X. de an. 1513. completum reperitur ex Nobilioribus familiis, & in defectum alicujus promul-
1 gata exiſtit lex ſpecialis, nempè la xj., quæ præ-
ſcribit quomodò ſubrogatio ſit facienda. Ultimo loco deceſſit Ludovicus de Becciis ſine filiis, quapropter orta eſt quæſtio inter Petrum Paulum, interim defunctum, & Ermilleum filium, ac Joſephum, & Carolum Fratres de Beccis. In partibus Joſeph à majori parte ſuffragiorum Conſilii Secreti fuit prælectus; appellavit Ermilleus à tali actu, & favorabilem ſententiam reportavit ab A.C. Aldrovando, pronunciando, *Conſilium ſecretum teneri, juxtà formam leg.xj. Petrum Paulum, & Ermilleum, alioſque de eorum-*
do-

domo, & familia, donec, & quouſque extiterint in ſingulis vacationibus d.Conſilii proponere abſque concurrentia cujusvis perſonæ extraneæ; *Eo quia Joſeph, & Carolus non probuverant ſe eſſe de eadem Nobili familia*, quæ etiam tranſitum fecit in judicatum, ſed reaſſumpta Cauſa coram Rmo D. meo Molines Dec., reſponſum fuit, *Conſtare de re judicata, juxtà modum*, nempè, quoad locum Conſilii, ſecùs verò ad familiam, ut ex *deciſ.5.*
2 *Maii* 1704. Verùm quia inter Nobiles jura honorifica diligentèr cuſtodiuntur, quàm ipſæ facultates, hinc indè appellatum fuit, & Mihi commiſſa Cauſa ſuper utroque, nempè quod locum Conſilii cum clauſula – *Alteri qui ad legitimam*, propoſitoque hodiè Dubio, DD. reſponderunt, *eſſe procedendum ad legitimam executionem*.

Data enim fuit in Sum. hinc indè præteritæ
3 propoſitionis *n.*1. lex municipalis *la xj.*, quæ pro dicta ſubrogatione facienda quatuor præſcribit modos. Primo quatenùs Defunctus relinqueret filios, ibi -- *ſia propoſto di ſurrogare il figliuolo, e quando ſia idoneo, e maggiore di 25. anni, et ottenendo la maggior parte de' voti favorevoli, ſia aggregato nel numero de Conſiglieri in luogo del Padre*; Secundò in defectu filiorum -- *Trè del medemo Parentado, e Caſata, ſe tanti ve ne ſaranno, ſe non due, ò uno ſia, ſecondo il ſopraſcritto modo propoſto, e ballottato*; Tertiò, quatenùs prædicti approbati non remanerent -- *ſe ſopravanzaſſero Parenti del Defonto ſiano queſti col medemo ordine propoſti*; Quartò demùm, *quando non haurà figliuolo, ò parente del ſuo ſangue, ſiano propoſti cinque Huomini di buona vita*.

Omiſſo primo caſu, verſamur in ſecundo, quia Ludovicus ultimus Conſiliarius deceſſit ſine filiis, & illi ſubrogandus eſt unus, qui ſit de eadem parentela, & domo; & inter Joſephum, & Ermilleum viſum eſt iſtum concludentiſſimè probare ſuam intentionem; ex Arbore enim non controverſa reſultat, familiam Ermillei de Becciis provenire à quodam Paulino, qui habuit duos filios, Joannem, & Julianum, de deſcendentia Joannis nulla extat memoria, ex Juliano verò æquè deſcendebat Ludovicus, & deſcendit Ermilleus; nam quamvis linea pluriès diramata fuerit in Julianum tertium reunita remanſit, & ab iſto iterùm dividi cœpit, quia inter plures filios habuit Ludovicum ſecundum, auctorem Ludovici tertii, ultimò defuncti, & Bernardinum ſecundum, à quo derivat Ermilleus, & proptè-
4 reà ipſum eſſe de eadem familia effectiva, & deſcendentali, ac per conſequens *del medeſimo Parentado, e Caſata*.

Joſeph verò non ità demonſtravit provenire ab eodem ſtipite, probationes quidem per eumdem adductæ ad ſummum oſtendunt, illum eſſe de eadem familia in genere, ſed nullo modo ſuam ſpecialem deſcendentiam probat, quamvis nimis avidè in ſententia Rmi D. mei Decani dictum ſit, deſcendere à Paulo, quia tale quid nunquàm probatum, nequè in præcedentibus, neque cor. Me, ut in altera mea Dec., quapropter benè dictum fuit tàm ab A.C., quàm à Rmo D. meo Molines, Ermilleo deberi locum con-
5 troverſum, quia etiam de jure ille præferri debet, qui, vel majorem qualitatem habet, vel requiſitum à lege demonſtrat habere, & utrumque concurrit in Ermilleo, qui eſt de eadem fa-
6 milia effectiva, & de eadem domo, non ſolùm nomine, ſed ſanguine, ut omnes auctoritates allegatæ concludunt, *Molin. de Primog. Hiſp. lib.3. cap.9. lib.1., Cenſal. dec. 5. num. 71.*, cum aliis mox allegandis.

Et hoc tantò magis procedit, quantò agitur de loco Conſilii, qui de tempore Reformationis, an. ſcilicet 1513., ut referunt Hiſtoriæ Forolivii, & ſignantèr *Bonolus lib. 11. fol.* 301. datus fuit Bernardino, & deindè devenit in Paulum ſecundum, Patrem Juliani, tertii auctoris utriuſque lineæ Ludovici, & Ermillei, quibus ſtantibus, Joſeph non ſolùm probare deberet ſuam deſcendentiam ab aliquo de familia, ſed ab eodem Paulo, ſeù ab alio expoſt, ut radicatum etiam in
7 ipſo dici poſſet tale jus, aliàs numquam tranſire debet ad aliam, niſi evacuata tota, & integra illa linea, in qua radicatum reperiebatur, juxtà *Text. in cap. 1. de natur. ſucceſs. hæred.*, & communitèr tenuere DD., *Valenz. conſ. 23. nu.30., Bald. conſ.275., n.5. lib.2., Peregr. de fideic. art.27.*
8 *n.14.*, & hæc concluſio æquè procedit in ſucceſſionibus, ac in juribus honorificis, *Fuſar. de ſubſtit. q.848. n.33. verſ.7., Card. de Luc. de fideic. diſc.50. n.5., & Rot. dec.414. n.2. par.18. rec.*

Hanc ineluctabilem veritatem admiſerunt quoque Scribentes pro Joſepho, fatendo, quod ſi Ermilleus eſſet de linea effectiva Ludovici, illi deberetur prælatio, Hoc enim eſt manifeſtum æquivocum, non enim agitur de re ad Ludovicum tantùm ſpectante, neque acquiſita per eumdem, ſeù à Ludovico ſecundo, & aliis, qui eamdem ſubalternam lineam efformarunt, vel con-
9 tinuarunt, ſed agitur de loco Conſilii, qui provenit à communi Auctore, nempè Paulo, ideoque linea conſiderari debet reſpectu Pauli, non
10 reſpectu Ludovici, & Ermilleus eſt de linea effectiva Pauli, & eidem, etiam ex confeſſione Partis debetur prælatio.

Minùs obſtat, quod tres ſint proponendi, jux-
11 tà diſpoſitionem *dictæ legis* 11. pro cujus adimplemento, quatenùs opus eſſet, non videtur ſtrictè accipi poſſe nomen, *Parentado, e Caſata*, ſed in ſua lata ſignificatione, aliàs Ermilleus ſolus eſſet proponendus Conſilio, in quo ceſſaret etiam jus eligendi, & coarctaretur ad unum tantùm, & ideò nimis patens eſſet violentia, quæ
12 fieret menti Legiſlatoris, & juris diſpoſitioni, quandò ſemper in juribus honorificis verba benignè interpretantur.

Satis enim clara ſunt verba ſuperiùs recenſita ibi – *trè del medeſimo Parentado, e Caſata, ſe tanti ve ne ſaranno, ſe non due, ò uno ſia, ſecondo il ſopraſcritto modo propoſto, e ballottato* – Et hoc ſummo jure venit dicendum, nàm Legiſlatores magis dilexerunt qualitatem ſanguinis, quàm numerum; Primò enim voluerunt præſeferre filios, deindè illos, qui eſſent de linea effectiva, *e del medeſimo Parentado, e Caſata*, ac tertio reliquos
13 conjunctos, & ſic gradatim de proximiore in proximiorem, prout de jure ſemper interpretandæ veniunt omnes diſpoſitiones, & firmat deciſio in Cauſa emanata, deindè numerum determinarunt, & ſolùm tres voluerunt proponi, quandò adeſſent, aliàs duos, vel unum, nec un-
14 quam ſupponendum eſt, quod diſponentes intellexerint vocare extraneos in concurſu ſuo-
15 rum, & remittere arbitrio eligentium eorum exclu-

excluſionem, nam admiſſio unius eſt excluſio
16 alterius, & quæ importat excluſionem perpetuam, non temporalem, cum incluſio ſit linealis, & durante tota illa linea, & maximè quia
17 in dicta Civitate Forolivii Locus Conſilii importat quamdam diſtinctam Nobilitatem, itaut
18 Familiæ, quæ habent locum in Conſilio dicantur per Antonomaſiam Nobiles, *Rot. in Forolivien. Fideicommiſſi de Torellis ſuper Reſervatis 20. Jan. 1706. §. Rurſus præfatæ verſ. illaque coram R. P. D. meo Muto*; Quapropter nimis durum eſſet, quod linea Ermillei, quæ à tribus ſæculis inſignita reperitur hoc munere Conſiliarii, hodiè ab altera excluſa remaneret; electio autem haberet locum, quando eſſent plures in eodem gradu, & ſemper Conſilium multum facit, approbando idoneitatem comparentis, & illum aggregando in locum defuncti, ſeù illum reprobando, nec, ut electio ſemper locum habeat, neceſ-
19 ſariò requiritur concurſus cum maximo præjudicio illorum de Familia effectiva, *Rot. cor. ſa. me. Alex. VIII. dec. 29. n. 27., et ſeqq., cor. Cerr. deciſ. 131. n. 1., 7., et ſeqq., in rec. dec. 431. n. 21. par. 18. tom. 1.*

Benigna autem interpretatio eſſet facienda, quandò non ageretur de præjudicio Tertii, quia in tali caſu poſſet Joſepho ſuffragari præſumptio
20 Juris habilitans, etiam remotiores, potiùs quàm tale jus reſolvatur, vel tranſeat ad extraneos, ut plùriès dixit *Rot. et ſignantèr cor. Peuting. dec. 309. n. 1., cor. Ottob. dec. 102. n. 17., in rec. dec. 47. n. 18., et ſeqq., et dec. 422. n. 11. par. 18. tom. 2.*; ſecùs autem in præſenti, in quo jus reſiſtit ob præjudi-
21 cium Tertii, & ob legem municipalem, quæ requirit particularem qualitatem, nempè quod ſit *del medemo Parentado, ò Cajata*, non autem genericè tantùm de Familia.

Nil relevante, quod neque Pater Ermillei, Avus, Proavus, &c. exercuerint tale munus, quia poſtquam d. locus Conſilii ab obitu Juliani Tertii ingreſſus eſt in lineam Ludovici, ut tran-
22 ſitum faceret ad aliam, debebat illa omninò evacuari; cæterum jus, quod competit alicui Fa-
23 miliæ ſubſtinetur nomine omnium ab illo, qui illud poſſidet, & repræſentat totam Familiam, & pluriès Rota in ſimilibus juribus honorificis con-
24 ceſſit manutentionem illis, qui probant deſcendere ab iis, qui ſunt in quaſi poſſeſſione, ut videre eſt cor. *Celſ. deciſ. 31. n. 8., in rec. deciſ. 374. nu. 24. par. 11., in Mediolanen. Prioratus 5. Maii 1702. §. Nec dicatur cor. Me, in Faventina Beneficii 3. Julii 1702. §. Prædictaque cor. Rmo D. meo Dec., in Mediolanen. Cappellaniæ 23. Mart. 1703. §. Incontrovertibilis, et 22. Iun. ejuſd. ann. §. Minuſque cor. eod.*

Exempla, quæ in præcedenti propoſitione adducta fuerunt ad inducendum tranſitum de una linea ad aliam, adeò evacuata remanſerunt in dec. Rmi D. mei Dec., ut ſuper illis hodiè parùm inſteterint Scribentes pro Joſepho: & tantò magis, quia urgentiora adducta fuerunt in contrarium, ex quibus clarè patet non obſtante *d. leg. 11.* enixa voluntas Civitatis conſervandi in Familiis locum Conſilii, quæ illum habuerunt, itaùt, vel
25 non obſtante incapacitate Fratris, Familia non remanſit privata ob ſpem filiorum, vel eiſdem reſervatus fuit præventivè locus primò, aut ſecundò vacaturus.

Et quod maximè ſtringit, eſt caſus intèr eaſdem perſonas Ludovici, & Petri Pauli; iſte enim ob aliquem defectum primi aſpirabat ad locum Conſilii, & non obſtante ordine Sacr. Conſultæ, quod locus provideretur, Conſilium preces porrexit pro illius conſervatione in filios, quos ſuſcipere poterat, ſi matrimonium contraxiſſet, quo non contracto, & ſequuto illius obitu, factus eſt locus præſenti controverſiæ, ex quibus duo ine-
26 vitabilia reſultabant; alterum, quod, quantum poſſibile eſt, locus Conſilii conſervandus eſt in illa linea, in qua habuit ingreſſum, etiam at-
27 tenta aliqua incapacitate, alterum, quod de eo tempore Joſeph, ſeù illius Authores neque cogitarunt aſpirare ad excluſionem Petri Pauli, be-
28 nè conſcii, quod erant incapaces, exiſtentibus illis de linea effectiva, *Rot. cor. Cocc. deciſ. 2342. num. 59. in fin.*

Tandem malè fidens de propriis juribus Joſeph, aſſumendo defenſionem Conſilii, prætendebat, Ermilleum eſſe remittendum denuò ad Conſilium generale, quod non peccavit, quamvis malè ſe geſſiſſet Conſilium Secretum.

Sed neque in hoc exaudiendus venit, cum hoc
29 ſit de jure Tertii, & quando res delata eſt in
30 Judicium, Judex aſſumit partem illius, qui negando jus dicere, vel injuſtè procedendo dedit cauſam recurſui, & mandat facere id, quod
31 ille de jure facere debebat; & hoc maximè procedit in noſtro Tribunali ex ſpeciali diſpoſitione *Clem. Auditor*, quæ extenditur ad omnes caſus,
32 etiam non beneficiales, proùt benè explicat
33 *Rox. dec. 129. n. 8.*, ubi Sac. Religio Hieroſolymitana denegaverat tranſmiſſionem Commiſ-
34 ſariorum, & quia Sac. Rota credidit probationes non eſſe anguſtiandas, ipſa nomine ejuſdem Religionis tranſmiſit Commiſſarios, & ſic de aliis, &c.

Et tantò magis, quia nullum præjudicium infertur Conſilio, ex quo nulla fuit allegata cauſa excluſionis in Ermilleo, & iſta ſolùm provenit ob concurſum Joſephi, quo remoto, Statutum
35 remanet omninò adimpletum.

R. P. D. CAFFARELLO.

RAVENNATEN. REDDITIONIS RATIONIS.

Ven. 20. Junii 1704.

ARGUMENTUM.

Adminiſtrator Montis Pietatis, non tenetur de dolo, & culpa Officialis ſubalterni, eidem non ſubordinati, ſed omninò independentis, tametſi ex lege Montis diſponeretur, quod ipſe incumbere teneretur per ſeipſum, quando contraria viget obſervantia, & juxta ſolitum aliorum Adminiſtratorum ita practicatum fuiſſe conſtat.

SUMMARIUM.

1 *Quilibet Adminiſtrator tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis.*
Et reliquatum reſtituere. num. 3.
Ampl. 1. ſi ad id ſe obligavit cum juramento. n. 2.
Ampl. 2. quod teneatur etiam de iis, quæ ex ejus culpa, & ne-

& negligentia proceſſere. n.1. 22., & 23.
Secus de iis, quæ evenere abſque ejus culpa, & negligentia. n.4.
5 *Adminiſtrator Montis Pietatis dicitur negligens, & in culpa lata dolo proxima, ſi ejus ſubminiſter defecit in adimplendo munere eidem injuncto.*
Et tenetur ex ejus negligantia damnum Monti reficere. num.6.
Decl. procedere ubi ſubminiſter fuit deputatus ab Adminiſtratore, ſecus ſi non ſit eidem ſubordinatus nec ab eo dependens. num.7., & num.21.
8 *Electio Officialis minus fidi imputari debet Conſilio, quod illud elegit.*
9 *Montis Pietatis Capitula, & Leges ſunt attendendæ ab Adminiſtratore.*
Limit. ubi contraria vigeat obſervantia. num.12., & 14. – *Et ex quibus talis obſervantia probetur.* num.13.
Decl. limit. procedere in Judicio Criminali, ſecus in Civili, & ubi agitur de damni refectione. n.20. – *Contra* num. ſeqq.
10 *Adminiſtrator dicitur in culpa ſi non egit, quod debebat, & è contra.* n.11., & n.22., & 23.
14 *In Monte Pietatis novus modus oppignorandi, ex quibus dicatur introductus.*
15 *Adminiſtrator non dicitur, nec in dolo, nec in culpa, ſi adminiſtravit juxta ſolitum.*
16 *Adminiſtrator præſumitur conſtitutus cum facultate obſervandi ſolitum.*
17 *Obſervantia ab Adminiſtratore eſt omninò ſervanda.*
Ampl. ſi fuit continuata, etiam poſt motam litem. num.18.
19 *Obſervantia, & conſuetudo circa Officia Montis Pietatis probatur ex depoſitione Officialium.*

DECISIO XCIX.

IN adminiſtratione tam redditum, quàm pignorum Sacr. Montis Pietatis Ravennæ fidei, & integritati Corellii ab ejuſdem Præſidentibus commiſſa, ità ipſe ſe geſſit, ut de nulla gravi culpa, & ſupina negligentia hodiè potuerit imputari, quapropter DD. non hæſitarunt negativè reſpondere Dubio – *An conſtet de credito?* id, quod priùs definiverat R.P.D. Aldovrandus, Sententiam de Partibus uti nullam, & injuſtam revocando.

Etenim, cum ipſe, ut quilibet Adminiſtrator à lege, Judice, aut ab homine conſtitutus, ſitque necnè voluntarius, & quocumque nomine,
1 titulo, vel cauſa adminiſtraverit, proprii oneris rationem reddere ſit obnoxius, atque teneatur reſtituere quidquid ex propria culpa, & negligentia, non ut oportuit geſſerit, ut *tot. tit. ff., et C. de Tutor., et ration. diſtrah., et de neg. geſt*;
2 Sequutus etiam obligationem propriam Jure jurando firmatam id ipſum expleverit, *ex l. ſi ita fuerit* §. *Quæſtio hæc ff. de manumiſſ. Teſt.*, ſi juſtè
3 meruit condemnari in reliquatu ſtatim ab ipſo perſoluto, nulla ratio poſtulabat pro rata ſc.697. teneri eundem Corellium non culpoſum, ſivè
4 negligentem in proprio munere explendo, ad *Text. in l. ſi quis ff. de negot. geſt.*

Neque, ex quo utebatur opera alterius Miniſtri nuncupat. *lo Scontro*, quem conſtat falſificaſſe pignora, & ſchedulas Aurificis illarum valori æſtimando præpoſiti, alteraſſe, dicendum eſt Corellium teneri ad emendationem damni Sac. Monti Pietatis illati ex negligentia, & quidem nimia ejuſdem, ob non ſervatas leges ſibi injunctas in Maſſariatus munere accipiendo, inquirendi, videlicèt, ſuper qualitatibus gemmarum, ideòque uti nimirum negligens conſtitu-
5 tus in culpa lata, & dolo proxima, ut probant *Text. in l. cedere diem 213.* §. *Lata culpa, l. magna negligentia 226. de verb. ſign.*, teneatur ex ſui
6 negligentia ad reficiendum damnum à Sacro Monte paſſum, *l. cum quidam* §. *Eos ff. de uſur.*, latè *Urceol. dec. Florent. dec.21. num.4. cum ſeqq.*, & dictum fuit *in Rom. Aſſentiſtatus 29. Dec.1698. cor. Rmo D. meo Dec.*

Nunquam enim procedere poteſt firmata concluſio in præſenti caſu, ex eo, quod Officium Scontri eſt penitus diviſum, & independens ab illo Maſſarii, nec unum alteri eſt ſubordinatum, ideòque nullo Jure tribui poteſt fraus Scontri
7 Corellio, Maſſariatum independentèr habenti, ad *Text. in l. jure ſocietatis ff. pro ſocio l. Procuratoris* §. *Sed ſi duo ff. de trib. act.*, DD. *in l. ſi ſocius ff. ſi cert. petat.*, & firmat *Rot. cor. Dur. dec.368. n.34., et 35., et cor. Dunoz. Inn. dec.456. nn.4.*; Cumque electio, & deputatio Scontri facta fuerit à publ. Conſilio, ſibi imputare debet, ſi Of-
8 ficialem minùs fidum, & legalem elegit, ad *Text. in l.1.* §. *Non autem ex omni cauſa verſ. Unde quærit*, ubi *Gloſ. verb. cur talem, & Caſtren. n.4. ff. de exercit. act.*

Non obſtat ex Capitulis, & legibus Montis Pietatis, datis *in Sum. ejuſdem nn.1.* §. *10., & 11.*
9 deſumi, Maſſarium teneri pignorum qualitatem, & valorem inſpicere, atque ſuper eiſdem nonniſi pecunias mutuare correſpondentes valori pignorum; Quodque nulla excuſatione dignus eſt Corellius, qui ſequuta oppignoratione pignora recipiens, ſuaque ſub cuſtodia retinens ſibi imputare debet, ſi eadem inſpicere neglexit,
10 proptereàque ipſum teneri, ex eo, quod non egit, quod debebat, uti tenetur, & is, qui agit,
11 quod non debet, *d. dec. Urceol. 21. num.9.*, & dixit *Rot. in d. Rom. Aſſentiſtat. 29. Dec. 1698. loco citat.*

Hæ namque Conſtitut. dubio procul obeſſent, ſi ſtatus antiquus Montis Pietatis neutiquam fuiſſet immutatus; Verùm cum hujuſmodi Conſtitutiones in prima ipſius erectione confectæ fuerint, quando Maſſarius erat unicus Miniſter præpoſitus oppignorationi, diverſimodè intelligendæ veniunt, dum ſucceſſivis temporibus un-
12 dique confluentibus perſonis à Suburbiis, & Comitatu ad oppignorandum, neceſſe fuit de an. 1615. Maſſarium tunc temporis ad Generale Conſilium pro ſuo ſublevamine preces porrigere, petendo ſibi alium Miniſtrum deſtinari, Votique compos factus cum deputatione alterius Miniſtri, nuncupati *lo Scontro*, præter Aurificem, & Sutorem ſemper, & inconcuſsè obſervatum extitit penès eundem novum Miniſtrum in facultatibus fuiſſe ab oppignorantibus argentum, & aurum, aliaſque res pretioſas recipiendi, illaſque recognoſcendi, & comparandi cum ſchedula Aurificis Æſtimatoris, & tantùm Maſſari Jus fuit partitas, in libro deſcribendas, ſummaſque commodandas, à Scontro dictatas audire, & ſchedulas pro oppignorantium ſecuritate conficere, numquam verò obventa pignora inſpicere, aliaque ad alios Officiales ſpectantia peragere.

Hæc

Hæc facti veritas, ejuſdemque obſervantia
uti certa, atque indubitata à ſex Teſtibus ad per-
petuam examinatis probata, à quatuor ex Scon-
13 tris una cum moderno, à Sutore, & Aurifice
ejuſdem Montis Æſtimatoribus, quorum ſecun-
dus 40. annor. ſpatio Monti inſervierat, & à bi-
nis Maſſariis Anteceſſoribus, & quinque demùm
Præſidentibus ejuſdem Montis, ex Patritiis Civi-
tatis, Sum. Corelli *à nu.15. uſque ad 20.*, quanto
potiori Jure, & ſatis, ſuperque probata conclu-
dentèr dicendum eſt, ſi depoſitiones quatuor
Teſtium de facto proprio deponentium formi-
tèr, & cum Interrogatoriis in hoc Judicio exa-
minatis; Sique etiam non ſolùm Aurificem, &
duos Sutores Æſtimatores, Notarium ipſius
Montis, ſeptemque Patritios, qui ibidem Scon-
tri munus exercuerunt inſpiciamus; Ideoque
indubium redditur ex hac obſervantia tot anno-
rum introducta videntibus, atque patientibus
Præſidentibus Sacri Montis, quorum duo oppi-
gnorationibus ſemper aſſiſtunt, novum modum
14 oppignorandi fuiſſe introductum, *Gratian. di-
ſcept. forenſ. cap. 675. num. 14., et Rota coram
Cavaler. deciſ. 302. num. 3.*, & minimè allega-
ri valet lata culpa in Corellio, dolo æquipa-
rata, extra limites proprii Officii, quo intelli-
15 gitur propoſitus cum facultate faciendi ea,
quæ de ſolito obſervari, & practicari ſolebant,
*Text. in l. ſi pignor. 22. §. Si Creditor n. 1. ff. de
pign. act.* ubi *Bart.*, *Cyriac. contr. 268. nu. 22.*, &
16 fermè quaſi ad rem noſtram *Card. de Luc. de Tu-
tor. diſc. 22. n. 7. in fin.*, & optimè facit *Rota in
Rom. Pecuniaria 10. Maii 1684. §. Quibus omni-
bus in fin. cor. bo. me. Albergato.*

Quinimò de vi, & efficacia iſtius conſuetu-
dinis minimè eſt dubitandum, nam cum de præ-
terito ex dd. ſatis probata videatur, & per con-
17 ſequens attendenda veniat, etiamſi ſit abſque
requiſitis, & præſcriptione, ad *Rot. deciſ. 175.
cor. ſa. me. Alex. VIII.*, quanto potiori Jure in
eadem eſt perſiſtendum, dùm etiam poſt intro-
18 ductum præſens Judicium, poſtque latam Sen-
tentiam in pœnam capitis condemnantem
Scontrum ob patratum crimen falſificationis
pignorum, & alterationis ſchedularum ab Au-
rifice obſignatarum, de ejuſdem obſervantiæ
continuatione deponunt, non ſolùm tres Teſtes,
ſed Aurifex, & Sutor moderni Æſtimatores.
Hinc cum ferè omnes ex Teſtibus fuerint Offi-
ciales d. Montis, & ita ſemper practicatum vi-
diſſe, & in præſenti practicari teſtificentur, uti
19 deponentes circa conſuetudinem, & obſervan-
tiam proprii Officii optimè probant, *Rot. coram
Cavaler. dec. 370. n. 3., et in rec. dec. 153. n. 6. par. 12.,
et dec. 342. n. 6. par. 13.*

Fruſtraque objicitur obſervantia tantùm pro-
deſſe, ſi criminaliter ageretur ad pœnam con-
tra Corellium, ſecus quando civiliter agitur pro
20 emendatione damni, *ad cit. dec. Urceol. 21. n. 34.,
& Rot. in Rom. Aſſentiſtatus §. 36.*; Nam cum
Conſtitut. Sacr. Montis nullum injungant onus
Maſſario explicitè inquirendi ſuper qualitatibus,
& valore gemmarum, & hujuſmodi onus ſem-
21 per reſederit penes Scontrum, Officium peni-
tùs independens, & diverſum à Maſſario haben-
tem, ex ſuprad. inapplicabiles redduntur termi-
ni allegat. deciſ.. In caſu enim *Urceoli* ex legib.,
& Conſtit. Montis Pietatis, Præſidens ejuſdem
ter tenebatur an. quolibet certis Statutis tem-
poribus viſitare, & videre libros, aliaque multa
22 adimplere, & ſervari facere, quod non egit,
quando ipſæmet Conſtitut. Montis Pietatis Piſa-
rum eſſe in viridi obſervantia aſſeruerat, ut *in
d. dec. num. 28.*; Deciſio verò in Rom. Aſſenti-
ſtatus loquitur de Theſaurario, qui contra le-
gem apertam in Inſtrumento Aſſentiſtatus mu-
tuaverat plures pecuniarum ſummas Aſſentiſtæ,
à quo prius computa, ut tenebatur, non exe-
23 gerat, ideoque eumdem teneri ad reſarcien-
dum damnum ob decoctionem d. Aſſentiſtæ Ca-
meræ obventum ex ſua culpa reſolutum fuit à
Sac. Rota.

Et ita utrique DD. reſponderunt, omiſſis aliis
uti cadentibus ſub reſponſione, Officium Scon-
tri eſſe totalitèr diverſum, & independens ab
altero Maſſarii.

R. P. D. CAPRARA.

CESENATEN. TAXÆ MEDICINALIS.

Lunæ 30. Junii 1704.

ARGUMENTUM.

Jus taxandi pretia Victualium, & Medicinalium, quæ ſub nomine Victualia veniunt, ſpectat ad Magiſtratum Civitatis, cujus Taxa eo magis attendi debet, ubi confirmata fuerit à Cardinali Legato. In Civitate Ceſenæ, ad quem Taxam Medicinalium conficere ſpectet, an ad Magiſtratum, vel Rectorem Collegii Phiſicorum vigore Brevis Pii IV. diſſeritur in hac Deciſ., & reſolvitur ſpectare ad Magiſtratum, facultatemque taxandi à Papa d. Rectori attributam verificari debere in taxatione particularium Computor. Aromatariorum, addito modo quoad partitas particulares.

SUMMARIUM.

1 *Venditoribus certum pretium ſtatui nequit, et de ratione.*
Limit. in Victualibus. num. 2.
Rei Suæ unuſquiſque eſt moderator, et arbiter. nu. 1.
3 *Victualium ſub nomine veniunt etiam Medicinalia.*
4 *Magiſtratus Civitatis, ſeu Univerſitatis poteſt taxare Victualia, et Medicinalia*, & n. 12., *et per tot., et concluſivè.* num. 31.
Et Taxa per eum facta eſt ſervanda. ibid.
Ampl. ubi facta fuit de mandato Card. Legati, & ab eodem confirmata. n. 5., *& de ratione* n. 6.
7 *Card. Legatus eſt ad inſtar Pro-Conſulis.*
Et in ſua Provincia perſonam Principis repræſentat. num. 8., & 19.
Et poteſt Taxam Victualium indicere. num. 9., & 12., & num. 31.
Ampl. quod poſſit etiam pretium taxare pro omnibus neceſſariis ad victum. num. 10.
11 *Ex Bulla Pii IV. Ceſenæ Taxa Medicinalium facienda eſt à Priori Collegii Medicorum, & Conſule Aromatariorum.*
Dicta Bulla, de qua Taxa intelligatur, num. 12., & ſeqq., & num. 15.
12 *Verbum* taxare, *quid importet.*
13 *Taxatio particularis Computorum Aromatariorum*

vum ſpectat ad Conſules Artis.
14 *Statutorum confirmatio facta cum Clauſula* – quatenus licita ſint, & honeſta -- *quid operetur.*
16 *Papa in conceſſione, quod non expreſſit, cenſetur conſulto omiſiſſe, & concedere noluiſſe.*
17 *Obſervantia interpretativa confunditur etiam ex unico actu in contrarium.*
18 *Papa, quamvis alteri facultatem attribuat non cenſetur tollere facultatem Superiori competens.*
Ampl. illam Card. Legati. num.19.
20 *Taxa Medicinalium, ex quibus arguatur juſta, & talis probetur,* & n.30.
21 *Verus modus probandi rei valorem is eſt, qui fit cum judicio Peritorum.*
22 *Fides lite pendente procurata non probat.*
23 *Probatio pinguior eſt præferenda.*
24 *Pretia Medicinalium in Urbe, à quibus taxentur ex Conſtit. Greg. XIII., & Clem. X.*
Decl. quod tales Conſt. non extenduntur ad alias Civitates Stat. Eccleſ. n.25.
25 *Conſtitutiones locales non extenduntur de loco ad locum.*
Ampl. nec etiam ex identitate rationis. ibid.
26 *Mens Pontificis deſumitur etiam ex aliis Conſtitut. ſuper eadem materia emanatis.*
27 *Pretia rerum varia ſunt per ſingulas Civitates, & Regiones, & de ratione.* n. ſeqq.
28 *Pretia rerum regulantur ab oneribus, & circumſtantiis.*
29 *Pretium loci, de quo agitur, attendi debet, non illud aliorum locorum.*
31 *Taxa Medicinalium facta ab habente poteſtate non eſt de novo, nec ab aliis facienda.*
32 *Aromatarii, non obſtante Taxa generali approbata, poſſunt pro partitis particularibus, ſi gravati ſint, reclamare.*

DECISIO C.

APpellantibus Aromatariis Civitatis Ceſenæ à
Taxa Medicinalium de mandato Emi Card.
Legati Romandiolæ, confecta de anno 1697. à
Conſiliariis ejuſd. Civitatis, ſpecialitèr ad hunc
actum deputatis à toto Conſilio, & ab eod. Card.
Legato ſucceſſivè approbata, exquiſivi à DD.
= *An ea ſit ſervanda, vel potius nova ſit conficienda?*
& fuit reſponſum = *Eſſe ſervandam, juxta modum.*

Moti fuerunt ad ita reſpondendum, quia licèt
regulariter ſtatui nequeat certum pretium Ven-
1 ditoribus, cum quilibet in re ſua ſit moderator,
& arbiter, *l. in re mandata, C. mand. l. nemo exterus, C. de Jud., & l. Imperatores, ff. ad leg. falc.*
de Annon. Nihilominus ubi agitur de rebus ad
2 victum ſpectantibus, ſub quo nomine veniunt
etiam medicinalia, uti ad vitam hominis neceſ-
3 ſaria, *l. verbo victus*, juncta *l. ſeq. ff. de verb. ſign.*,
& in ſpecie, *Surd. de alim. tit.4. qu.5. ſub n.12.*
verſ. ſed mihi videtur, quem ſequitur, *Zacch. qu.*
Medic. legal. lib.6. tit.3. qu.4. n.10., Leoncil. de
4 *Privil. paup. privil.248. n.9., & 10.*, poteſt Ma-
giſtratus Civitatis, ſeu Univerſitas Loci illarum
pretium taxare, ejuſque Taxa ſervanda eſt per
Text. in l.1. §. Cura carnis, ff. de Offic. Præf. Urb.,
& tradunt *Matth. de Afflict. in Conſtitut. Neap. in*
prælud. qu.3. n.7., & 8., Avend. de exeq. mandat.
cap.19. n.5. verſ. ſupradicta concluſio, & num.31.
verſ., & ut Officiales, & ſeq., Gugliel. Mayner.
de Reg. Jur. in l. nec ex prætorio n.3. fol.28., Surd.
de Alim. tit.8. cap.94. n.8., & 9., Card. de Luc. de
Reg. diſc.79. n.11., Lar. dec. Granat. diſput.11.
n.23. Guttier. pract. quæſt. lib.11. quæſt.180. n.9.,
10., & 11., Cobell. ad Bul. Bo. Reg. cap.21. ſub
n.54. verſ. præterea notandum eſt, & nu. ſeqq. Nov.
de Gravam. Vaſſal. gravam.120. n.1., & ſeq.

5 Maximè quia d. Taxa fuit facta de mandato
6 Card. Legati, & ab ipſo confirmata, itaut ra-
tione d. mandati, & confirmationis habeatur,
ac ſi ab ipſo fuiſſet edita, *l.1. C. de vet. Jur. enucl.*,
Angl. in Auth. de Defenſor. Civit. §. Decretum,
Surd. conſ.301. n.44., 48., & 49., Matth. de
Afflict. ſuper Conſt. Neap. in prælud. d. qu.3. n.3.
in fin., & n.4., nec dubitandum de illius pote-
7 ſtate; nam cum Cardinalis Legatus ſit adinſtar
Pro-Conſulis, *cap.2. de Off. Legat. in 6.*, & in ſua
8 Provincia Perſonam Principis repræſentet, *cap.*
ſi Abbatem §. Hujuſmodi verò de Elect. in 6., gloſſ.
ult. in cap.1. verſ. ampliori circa med. de Off. Leg.
in 6., Barbat. conſ.44. n.12. lib.2. A Ponte de Poteſt. Proreg. tit.7. de Aſſenſ. Reg. §.6. n.5., & latè
Rot. dec.69. à n.2. uſque ad 8. par.13. Rec., ejus
9 eſt etiam Taxam victualium indicere, *Giurb.*
obſer.1. n.19. ubi, quod poteſt pretium taxare,
10 nedum pro rebus commeſtibilibus, ſed pro om-
nibus neceſſariis ad victum, *Guttier. pract. quæſt.*
lib.2. d. qu.180. num.11., Borel. de Magiſtr. lib.3.
cap.14. n.124., A Ponte de Poteſt. Proreg. tit.2. de
Abbundant. Civit. n.25.

Non obſtat, quod ex diſpoſitione Bullæ ſan-
11 ctæ me. Pii IV. confirmatoriæ Statuti Collegii
Medicorum Ceſenæ, Taxa Medicinalium fa-
cienda eſt à Priore Phyſicorum Collegii, & Con-
ſule Aromatariorum, ibi = *Necnon etiam, quod*
ex præfata Matricula Aromatariorum ab ipſo Collegio approbatorum extraheretur unus, qui Conſul artis appellaretur, qui una cum d. Priore viſitare, taxare, & pro juſtitia Aromatarios delinquentes punire teneretur.

Quoniam verbum illud *Taxare*, ibi appoſi-
tum, non intelligitur de taxatione generali, hoc
eſt confectione Taxæ per viam legis ſervandæ
in Civitate, cum illam conficere de jure ſpectet
12 ad Magiſtratum, ſeu ipſum Principem, juxta
auctoritates ſuperiùs allegatas, ſed intelligitur
de taxatione particulari computorum, quæ dan-
13 tur ab Aromatariis, quorum taxatio proprium
eſt Conſulum Artis, qui illa taxare tenentur,
regulando pretia ad normam Taxæ generalis,
juxta notata per *Rot. dec.310. n.1. verſ. ideo DD.*
cor. Celſ., & in recent. dec.369. n.8. par.13., &
dec.252. n.1. par.14.

Et hunc intellectum præſtant etiam ipſa ver-
ba Bullæ, dum ibi Papa confirmando omnia, &
ſingula in Statuto contenta, addidit clauſulam
14 *licita tamen, & honeſta, &c.*, quæ operatur, ut
ea omnia confirmata cenſeantur, in quantum
contraria non ſint diſpoſitioni Juris, *Roman. conſil.218. ſub n.3., & 4., Dec. conſ.17. num.2. poſt*
med., Corn. conſ.36. in fin. lib.3., Surd. conſ.47.
n.17., & 19., Rot. cor. Burat. dec.798. n.5.

Et clarius convincitur ex poſteriori parte
ejuſdem Bullæ, ubi Pontifex egrediendo terminos
confirmationis, & deveniendo ex integro ad ſta-
tuendum de novo, & ordinandum, quæ per
15 Collegium Medicorum fuerant condita, & or-
dinata in eorum Statuto, nullum habuit verbum
de confectione Taxæ, ſed ea ſolùm reſtrinxit ad
curam, & regimen ægrotantium, & viſitatio-

nem Apothecarum Aromatariorum; ſi enim Pontifex intellexiſſet ſub illo verbo *Taxare* comprehendi facultatem conficiendi Taxam, utique in hac nova conceſſione, & renovatione Statuti
16 illam exprimere non omiſiſſet, & non exprimendo cenſetur illam noluiſſe concedere, ad *Text. in l. Maritus in fin. C. de procur., l. inter ſtipulantem §. Si ſtipulante, ff. de verb. oblig., & in §. Quoties inſtit. de inutil. ſtipul., gloſs. in §. Præterea, verb. non reſpondent inſtit. eod. tit., Soccin. conſ.*131. *ſub n.*9. *verſ. immò videtur lib.*1., *Rota dec.*352. *n.*12. *cor. Bich., & dec.*459. *nu.*8., *&* 9. *coram Cerro.*

Nec ad interpretationem Statuti relevant binæ Taxę confectę à Priore Collegii Phyſicorum, & Conſule Aromatariorum de anno 1599., & 1605. quia eliduntur ex aliis Taxis per Conſilia-
17 rios Civitatis editis, & ſignantèr anno 1665., quæ, licèt unica ſufficit, ad removendam quamcumque obſervantiam etiam interpretativam, *Surd. conſ.*313. *n.*33., *Rot. dec.*65. *nu.*14. *par.*15. *rec., & dec.*566. *n.*21., *&* 22. *cor. Cerr., & in Romana Officii* 4. *Martii* 1695. §. *Cæterum in fin. coram Me.*

Cæterùm in præſenti res eſt extra controverſiam, dum agitur de Taxa indicta à Card. Legato, cujus poteſtas non dicitur ſublata per
18 quamcumque facultatem, quæ per Papam conceſſa foret Priori, & Conſuli, dum ſemper cen-
19 ſetur præſervata facultas Superioris, & ipſius Card. Legati Papæ Vices-Gerentis in Provincia ei commiſſa, *l.*1., *C. de Offic. Præf. Urb., Lanar. conſ.*66. *ſub. nu.*1., *Plot. conſ.*59. *num.*3., *Surd. conſ.*76. *n.*19., *&* 22., *Gram. dec.*30. *n.*3., *&* 5. *& conſ.*2. *n.*5., *& ſeqq. impr. poſt eumd. Card. de Luc. de Juriſd. diſc.*86. *n.*7., *Rot. dec.*687. *nu.*5., *coram Manzan., & dec.*890. *n.*19., *&* 20. *cor. Emer. Jun.*

Juſtitia autem hujus Taxæ non videbatur impugnabilis, dum fuit confecta cum interventu,
20 & approbatione Peritorum Artis, nempè unius Pharmacopolæ, & duorum Medicorum ejuſdem Civitatis, qui eſt verus modus probandi juſtum
21 pretium, ac verum rerum valorem, *Bart. in l.*2. *n.*20., *Cagnol. n.*258., *Cod. de reſcind. vend., Imol., & Iaſ. in l. pretia rerum vol.*2. *ff. ad l. falcid., Grat. diſc.*600. *num.*22., *& ſeqq., Valaſc. conſ.*114. *ſub n.*13., *&* 14., *Rot. cor. Seraph. dec.*836., *& cor. Caval. dec.*358. *utrob. n.*1.

Nec iſtis Peritis contraponenda eſt contraria atteſtatio Aromatariorum Civitatum finitimarum Forolivii, & Ravennæ, tum quia eſt ſim-
22 plex fides procurata lite pendente, quæ nullam facit probationem, *l.*3. §. *Idem divus, ff. de Teſtib., Burat. dec.*497. *nu.*2., *&* 9., *& dec.*396. *num.*4., *par.*12. *rec.*; Tum quia, non præſefert judicium
23 etiam Medicorum, quo pollet probatio aſſiſtens Taxæ, quæ proindè tanquam pinguior præferri debet, juxta trad. per *Bart. in l. ſi duo nu.*4. *in princ. verſ. quandoque, ff. uti poſſidet., Cravet. conſ.* 6. *n.*50., aliosque latè relatos per *Menoch. de retin. poſſ. remed.*3. *n.*718., quem ſequitur *Rot. dec.*387. *n.*1., *&* 2. *par.*14. *rec.*

Minus allegari merebatur Taxa Urbis, quia, quod ibi pretia rerum medicinalium firmentur, & taxentur à Prothomedico, & Conſi-
24 liariis Collegii Medicorum cum conſilio Conſulum Aromatariorum coram Emo Card. Camerario, ſive Decano Tribunalis Cam. Apoſt., ut refert *Modern. Ep. Verulan. ad Stat. Faven. lib.*7. *rubr.*7. *n.*43., hoc procedit ex lege particulari Urbis, nempè ex *Conſt. ſa. mem. Greg. XIII. la* 29. *in Bull.* §.12., innovata per *ſa. me. Clem. X.* ſub datum 26. Jun. 1673., impreſſa una cum aliis deſuper editis poſt *Stat. d. Collegii*, quæ Conſti-
25 tutiones cum ſint locales, & reſtrictæ ad Collegium Medicorum Almæ Urbis, non extenduntur ad Collegia aliarum Civitatum, nec etiam ex identitate rationis, per *Text. in leg. Ius ſingulare, ff. de leg. cap. ſanè de privil., & ibi Abb. in princ., Butr. n.*1., *Card. de Luc. de Serv. diſc.*1. *n.*8., *Rot. dec.*584. *n.*28., *&* 32. *par.*5., *& deciſ.*276. *n.*12., *&* 15. *par.*11., *& dec.*65. *n.*2., *&* 3. *par.*15. *rec., & dec.*134. *nu.*3. *par.*18., *& in Barchinonen. Canonicat.*9. *Iun.*1645. §. *Nec demùm coram bo. mem. Veroſpio*, impreſſa poſt *Dianam tom.*8. *fol.*439.

Immò ex his Conſtitutionibus magis in aperto ponitur, Papam in confirmatione Statuti Medicorum Ceſenæ ſub illo dubio verbo *Taxare*, in illo contento, non intellexiſſe, niſi de taxatione computorum ad normam Taxæ generalis, nam ſi Summi Pontifices noluerunt Conſules Aromatariorum Urbis habere, niſi ſimplex Conſilium, eos penitùs arcendo à conſtituendo pretio, uti agentes propri um intereſſe, ut patet ex Chirographo ſa: me: Clement. X., regiſtrato poſt Statuta Collegii Medicorum Urbis in fin., inveriſimile prorſus eſt, quod iſtam facultatem concedere voluerint Conſuli Aromatariorum Ceſenæ, dum in eo militat eadem ratio, & mens
26 Pontificis benè deſumitur ex aliis Conſtitutionibus ſuper eadem materia, *Alex. conſ.*216. *n.*32., *&* 33. *lib.*2., *Roman. conſil.*345. *nu.*22., *Gonzal. ad Reg. Cancel.* §.7. *in prob. n.*73., *&* 74., *Rot. dec.*175. *n.*6. *par.*9. *rec.*

Quatenus verò Taxa Urbis allegatur ad oſtendendam injuſtitiam pretiorum Taxæ Civitatis Ceſenæ, non benè ſe habet argumentum,
27 cum varia ſint pretia rerum per ſingulas Civitates, Regioneſque, ut inquit *Text. in l.*4. *ff. de eo, quod cert. loc., & in l. pretia rerum*, §. *fin. ff. ad leg. Falcid.*, & poſſunt Romæ res carius vendi ratione majorum onerum, & particularium
28 circumſtantiarum, à quibus pretium regulatur, *l. quod ſæpè*, §. *fin.*, *et ibi DD. ff. de contrah. empt., Altograd. conſ.*102. *num.*70. *lib.*2., *Valaſc. conſ.*43. *num.*5., *Torr. de Camb. quæſt.*24. *num.*37.

Attendendum eſt enim pretium Loci, in quo
29 agitur, nec illud deſumendum à Loco, ubi carius venditur, *Bart. in l. ſeptem, C. de erogat. milit. an. lib.*10., *Staiban. de Intereſ. lib.*1. *qu.*19. *n.*22., *Grat. diſcept.*41. *num.*32., *& diſcept.*706. *num.*62., & dum in præſenti habemus pretium Medicinalium taxatum à Magiſtratu Civitatis, opera, ac judicio Peritorum Artis, ſcilicet Aromatarii, ac duorum Medicorum, cum approbatione Card. Legati, cenſeri debet juſtum, &
30 firmatum, habito reſpectu ad valorem rerum, labores, & expenſas Aromatariorum, ac eorum lucrum, ut appoſitè notat *Leſſ. de Iuſt., & Iur. lib.*2. *cap.*25. *de empt., et vendit. dub.*2. *ſub n.*7., *et ſeq., Borel. de Magiſtr. lib.*3. *cap.*14. *n.*126., *Mexia de Tax. pan. concl.*4. *num.*11., *Rot. dec.*343. *n.*6. *par.*1., *et dec.*44. *n.*9. *par.*11. *rec.*

His itaque poſitis, intrat negativa reſolutio ſecun-

ſecundæ partis dubii, nam cum Taxa præſu-
31 matur juſta, & facta ſit ab habente legitimam poteſtatem, non eſt de novo, nec ab aliis facienda, cum hoc, ex ſuperiùs adductis, ſpectet ad Magiſtratum, ſeu Principem.

Modus autem reſolutionis ſtetit in eo, quod pro partitis particularibus, Aromatarii grava-
32 men juſtificent.

Et ita fuit reſolutum, Partibus informantibus.

R. P. D. CAPRARA.

CESENATEN. TAXÆ MEDICINALIS.

Lunæ 10. Maii 1706.

ARGUMENTUM.

Jus taxandi Medicinalia in Urbe, & univerſo Statu Eccleſiaſtico ex Conſtitutionibus Apoſt. ſpectat ad Prothomedicum Collegii Phiſicorum Urbis, quod tamen jus per Pium IV., quoad Civitatem Ceſenæ tranſlatum fuit in Priorem Collegii Phiſicorum dictæ Civitatis, ideòque in hac deciſione recedendo à deciſis firmatur taxam confectam per Magiſtratum non eſſe ſervandam, uti nullam ſed aliam de novo eſſe conficiendam.

SUMMARIUM.

1 *Magiſtratus Civitatis habet jus taxandi Victualia.*
Limit. quoad Pharmaca in Statu Eccleſ., quorum pretia ex Conſtitut. Apoſt. taxanda ſunt à Prothomedico Collegii Medicorum Urbis. num. 2.
Ampl. Limit. procedere tàm in Urbe, quàm in Univerſo Statu Eccleſ. num. 3.
Decl. tamen quod facultas hujuſmodi per Pium IV., quoad Civitatem Ceſenæ tranſlata fuit in Priorem Collegii Medicorum d. Civitatis. num. 4., & ſeqq.
5 *Subrogatio omnia jura, & Facultates transfert in ſubrogatum — Ampl.* num. 10.
6 *Verbum* taxare *idem eſt, ac pretio æxtimare*, & vid. num. ſeqq.
7 *Aromatarior. particularia computa revidere ſpectat ad Conſules Artis.*
8 *Verbum* taxare, *quando denotet juriſdictionem, & taxationem per viam legis generalis.*
9 *Media præſumuntur ejuſdem qualitatis, cujus ſunt extrema.*
11 *Obſervantia declarat, quid ſub aliquo verbo comprehenſum fuerit in Bulla.*
12 *Obſervantia proxima conceſſioni eſt præferenda in interpretatione Bullæ.*
13 *Confirmatio ſubreptitiè obtenta à Cardin. Legato nullius eſt roboris.*
14 *Subreptio, & obreptio ſemper oritur, quando Princeps, ſi fuiſſet certioratus, vel gratiam non conceſſiſſet, vel dificiliùs.*
15 *Taxa medicinalium ubi eſt nulla non eſt ſervanda. Sed eſt locus confectioni novæ taxæ.* num. 16.

DECISIO CI.

DEciſum fuit coram me ſub die 30. Junii 1704. Taxam Medicinalium confectam an. 1697. à Conſiliariis Civitatis Ceſenæ, & ſucceſſivè confirmatam ab Emo Card. Legato, eſſe ſervandam juxtà modum. Conceſſa autem Aromatariis oppoſitoribus nova Audientia, cauſaque ſuper viribus Deciſionis propoſita ſub die 4. Febr., & ſub die 5. Junii præt., & nulla unquàm capta reſolutione; hodie juxtà Ordinem datum ſuffragantibus quinto, & ſexto ex DD. meis, Rota cenſuit *recedendum eſſe à Deciſis*.

Ratio, & cauſa receſſus fuit defectus poteſtatis in Conſiliariis taxandi Medicinalia, nàm licèt Jus taxandi Victualia de Jure ſpectet ad Magi-
1 ſtratum Civitatis, juxtà authorit. in *dec. relat. quæ revocatur §. Moti fuerunt*, hæc tamen Juris diſpoſitio locum non habet quoad pharmaca in Statu Eccleſiaſtico, dùm ex Conſtitutionibus Apoſt., & ſignantèr Clem. PP. VII. impreſſa
2 poſt *Stat. Collegii Phyſicor. Almæ Urbis la 2. cap. 2. & cap. 59., & 63., Greg. XIII. la 29. §. 12., & 20. in Bullar. tom. 2., & Clem. VIII. la 120. in Bullar. tom. 3.*, facultas conſtituendi illorum pretia tradita fuit Prothomedico Collegii Phyſicorum Urbis, tàm pro pharmacis Urbis, quàm totius Status Eccleſiaſt., etiam quoad Provincias Marchiæ, & Romandiolæ, ut patet ex tenore Taxæ publicari ſolitæ à d. Prothomedico, de qua in primo *Sum. Aromatariorum num. 9.*, de cujus etiam facultatibus conficiendi Taxam Medicinalium ſervandam ab Aromatariis Status Eccle-
3 ſiaſt. meminit, *Modern. Aſcul. ad Statut. Urbis tom. 1. ann. 30. art. 1. n. 103., Modern. Epiſc. Verul. ad Stat. Faven. tom. 2. lib. 7. ſub n. 43. verſic. prout pretia rerum Medicinalium, & Rot. in Camerinen. Pecuniaria dec. 252. n. 1. par. 14. rec.*

Nec obſtat, quod in Civitate Ceſenæ non ſervatur d. Taxa Prothomedici Urbis; ideòque remaneat Juris diſpoſitio favore Magiſtratus in conſtituendo pretia Medicinalium.

Quoniam eatenus non ſervatur d. Taxa in Civitate Ceſenæ, quia facultas illam conficiendi, & omnis poteſtas Prothomedici Urbis fuit à ſa. me. Pio IV. tranſlata in Collegium Phyſico-
4 rum ejuſdem Civitatis, illiuſque Priorem, quod aſſumptum remanet probatum ex contextu illius Brevis; ibi enim idem Sum. Pontifex approbando Collegium, & quatenus opus ſit illud denuò erigendo, impartitur eidem *facultatem deputandi Priorem, qui Aromatariorum Apothecas, & Officinas, illorumque pharmaca, Aromata, & medicamenta viſitare, taxare, & pro Juſtitia Aromatarios delinquentes punire teneretur, & Collegium hujuſmodi, ac Phyſicos, nec non Aromatarios quoſcumque in eadem Civitate exiſtentes, viſitationi Prothomedici Urbis, ac alio Superiori minimè ſubjici; quinimmò ab illo, illiuſque ſuperioritate liberos, & immunes, ac exemptos, forè, & eſſe, ac eoſdem Collegium, & Phyſicos liberè Apothecas Aromatariorum hujuſmodi, & Pharmaca in eis exiſten., cujuſvis licentia minimè requiſita, de facto, & propria authoritate, totiès quotiès eis videbitur, liberè, et licitè viſitare poſſe, et debere decrevit, et declaravit.*

Ex hac enim diſpoſitione benè patet, quod dum Sum. Pontifex liberat Collegium, Phyſicos, & Aromatarios Ceſenæ à viſitatione, & ſuperioritate Prothomedici Urbis, & ab illo, ejuſq; ſuperioritate liberos, immunes, & exemptos eſſe voluit, & è contra demandat à d. Collegio deputari Priorem, qui idem munus exerceat, cenſetur eundem Priorem ſubrogaſſe in
5 locum d. Prothomedici, & ſtante hac ſubrogatione omnia iſtius jura, & facultates taxandi Me-

Medicinalia tranſlata fuerunt in Priorem, juxtà *Text. in l. Si cum §. Qui injuriarum ff. ſi quis caut.*, & tradunt, *Dec. conſ.3. n.2. juxta med. verſic. ſicuti ergò arbitri*, *Altogr. conſ.73. n.18. lib.2.*, *Honded. conſ.70. n.1. lib.2.*, *Gabr. de reg. jur. concl.2. n.56.*, *Rot. dec.391. n.8. par.1. rec.*, & *deciſ.227. n.5. cor. Pan.*

Cæterùm etiam expreſsè fuit ab eodem Pontifice impartita d. Priori facultas taxandi Medicinalia, ut oſtendunt verba Bullæ ſuperius re-
6 lata, ibi – *viſitare, & taxare, &c.*, cum verbum illud *Taxare* ſit idem, ac pretio æſtimare, ut notat *Calepin. in verbo Taxo, et Spiegel. Lexicon. jur. Civil. in verb. Taxare*.

Nec placuit interprætatio data in contraria dec. d. verbo *Taxare*, quod intelligendum ſit de taxatione computorum. Quia inveriſimile viſum eſt, quod Papa voluerit Priori Collegii Phyſicorum dare facultatem revidendi computa
7 particularia Aromatariorum, quando hoc eſt opus manuale à Judicibus injungi ſolitum Conſuli Artis, ut patet ex *dec.310. n.1. coram Celſ.* Unde intelligi debet de taxatione pretii Medicinalium per viam legis, multò magis, quia dict. verbum *Taxare* legitur poſitum inter verba *viſi-*
8 *tare, et punire*, quæ denotant Juriſdictionem, quo fit, ut intelligendum ſit de taxatione pretii, quæ paritèr præſefert Juriſdictionem, cum me-
9 dia præſumantur ejuſdem qualitatis, cujus ſunt extrema, *Bald. in l. unica §. Pro ſecundo ſub n.8. verſic. in contrarium C. de caduc. tol.*, *Socc. conſ.73. n.22. lib.1.*, *Rimin. jun. conſ.809. n.8.*, *Rot. deciſ.214. n.10. cor. Bich.*, & dùm Prothomedicus Urbis non taxat computa, ſed pretium præſcribit Pharmacis, & illius authoritas fuit transfuſa in Collegium Phyſicorum Cæſenæ, illiuſque Priorem, d. verbum *Taxare* interpretari non poteſt de taxatione computorum particularium perſonarum, ſed de taxatione pretii Pharmacorum, cum Jura Prothomedici, attenta ſubroga-
10 tione, translata dicantur in Priorem, prout erant apud illum, *leg.1. §. Hæc actio, ubi Bart. n.1. ff. ſi quis teſtam.*, *l. ſi eum 10. §. Qui injur. ff. ſi quis Caut.*, *Ancar. conſ.110. ſub n.1.*, *Laurent. de Pin. conſ.89. n.3.*, *Cyriac. contr.378. num.65.*, & *ſeqq.*

Certiùs quia concurrit obſervantia, dùm exhibentur binæ Taxæ factæ à Priore Collegii Phyſicorum de an.1599., & 1605. *d. 1. Summ. Aromatariorum n.2.*, & 3., quæ benè deſervit pro declaratione dict. Bullæ Pii IV., & oſtendit
11 quid in eo, & ſub illo verbo *Taxare* fuerit comprehenſum, ut ſæpius dixit *Rot. dec.59. num.12. cor. Mantic.*, & *dec.83. n.9. cor. Bich.*, & *dec.7. n.6. cor. Celſi*, & *dec.842. n.12. cor. Cer.*, & *deciſ.362. n.12. par.15. rec.*

Non relevante, quod adducatur altera Taxa in contrarium edita de an.1665., quia iſta non apparet facta per Conſiliarios Civitatis, ſed per Aromatarios, & Medicos cum approbatione duorum de Conſilio Civitatis, ut patet ex *Sum.*
12 *Com. n.7.*, & cum ſit unica, & de recenti, inſervire non valet pro interpætatione Bullæ, ſed in concurſu magis attendendæ ſunt illæ binæ Taxæ ſuperiùs relatæ, uti magis proximæ conceſſioni ejuſdem Bullæ, *Rot. dec.311. n.13. cor. Peuting.*, & *dec.22. n.7. cor. Zarat.*, & *dec.26. n.14.*, & *ſeq. cor. Othob.*, & *in rec. deciſ.631. n.17.*, & 18., & *dec.674. n.21.*, & *22. par.19. tom.2.*

Poſito hinc defectu poteſtatis in Magiſtratu Cæſenæ, nil profuit ad ſubſtinendam ejus Taxam, quod illa fuerit confirmata à Card. Legato, & de ejus mandato confecta; quia cum non conſtet, eund. Card. Legatum habuiſſe ſcientiam facultatum competentium Priori Collegii Phyſicorum, & Conſuli Aromatariorum deveniendi ad hujuſmodi Taxam, nec quod illis non obſtantibus, voluerit uti ſua ſuprema facultate pro
13 decernenda Taxa inauditis dd. Priore, & Conſule, confirmatio obtenta ab eodem Card. Legato remanet ſubreptitia, & nulla; Si enim Cardin. Legato innotuiſſet, quod ex Breve Apoſt. Pii IV. elargiebatur facultas Priori Collegii, & Conſuli Aromatariorum condendi Taxas Medicinalium, ab omni veriſimilitudine aberrat, quod voluiſſet illis inauditis demandare confectionem Taxæ Magiſtratui, non vocatis ſaltèm dd. Priore, & Conſule, ſed probabilius, habito recurſu per Communitatem ſuper gravaminibus antiquæ Taxæ novæ confectionem injunxiſſet dd. Priori, & Conſuli, ut ſibi tranſmiſſam approbaret quatenus juſtam, vel reformaret quatenus gravantem, ſubreptio autem, & obreptio ſemper oritur quando Princeps ſi fuiſſet certioratus, vel
14 non conceſſiſſet, vel difficiliùs, ut concludunt Canoniſtæ, *in cap. ſuper literis*, & *præ cæteris*, *Fel. n.18.*, & *Dec. n.4. de reſcrip.*, *Add. ad Pamph. dec.383. ſub n.8. verſ. quandoquidem*, *Roſ. de execut. lit. Apoſt. cap.5. n.45.*, & *ſeq.*, *Rot. in Leod. Canonicatus 4. Jul. 1698. §. Siquidem cor. R.P.D. meo Anſaldo*, & *in Ferrarien. Feudi 17. Jun. 1697. §. Validitas*, & *9. Maii 1698. §. Hinc ſequitur cor. Me.*

His ſtantibus viſum eſt opus non eſſe Taxæ
15 injuſtitiam examinare, quia ſi Taxa eſt nulla, & conſequentèr non ſervanda, erit locus confe-
16 ctioni novæ Taxæ ad formam Brevis, juxtà ſecundam partem originalis dubii cauſæ.

Et ita, utraque, &c.

Rm̃o P. D. MOLINES DEC.

VITERBIEN. PASCUORUM.

Merc. 4. Februarii 1705.

ARGUMENTUM.

Jus paſcendi, ubi jure Dominii ſpectat ad Communitatem, non eſt ſpecies Collectæ, ſed pretium herbarum, & omnes tenentur ad illius ſolutionem etiam Eccleſiaſtici, & bona primæ Erectionis, & ex quibus tale Dominium, etiam quoad comprehenſionem Eccleſiaſticorum probetur ſpectare ad Communitatem latè diſſeritur, & reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Communitas Civitatis Viterbii poſſidet jure Dominii paſcua omnium bonorum exiſten. in Territorio ejuſdem Civitatis.*

Et particulares bonorum DD. volentes paſcere propria animalia tenentur ſolvere fidam. num.2.

Et ita declaravit Sac. Congr. Bo. Reg. contra menſam Epiſcopalem Montis Faliſci. nu.3., & 4.

Et

Et ita deciſum fuit per Sacr. Rot. in hac deciſ. num.7., & per tot.
Fida quid ſit. num.1.
5 *Sac.Cong. Bo. Reg. procedit omni, et quacumque appellatione remota.*
Et Sententiæ per eam latæ habent vim rei judicatæ. num.6.
9 *Jus paſcendi ubi jure Dominii ſpectat ad Communitatem non eſt ſpecies Collectæ, ſed pretium herbarum.*
Et ad illius ſolutionem tenentur omnes Eccleſiaſtici. num.8.
Et de ratione. num.10.
10 *Dominium particularium poſſidentium predia in Territorio reſtringitur ad quamdam ſpeciem Coloniæ, ubi jus paſcendi ſpectat Communitati jure Dominii.*
11 *Jus paſcendi Communitati competere jure Dominii, ex quibus probetur.* & n.12., & per tot.
12 *Probatur ex Statutis confirmatis auctoritate Apoſt.*
Ex ordinationibus ſe referentibus ad antiquas conſuetudines. n.13.
Ex enunciativis. n.14.
Ex laudo. num.23.
Ex Decr. S.Congr. Bo.Reg. num.27.
Ex Sententia, & re Judicata. n.30.
15 *Statutum laicale ex defectu Poteſtatis Clericos non comprehendit.*
Ampl. etiamſi fuerit à Papa ſpecificè confirmatum. num.16.
Et de ratione. num.17.
17 *Confirmatio Statuti Laicalis facta à Papa etiam in forma ſpecifica, ut Clericos comprehendat, requirit expreſſam mentionem Eccleſiaſticorum, & ipſorum bonorum.*
Decl. procedere ubi nec in Bulla confirmante, nec in Statuto confirmato aliqua facta ſit mentio Eccleſiaſticorum. num.18.
Secùs ubi in Statuto confirmato de Eccleſiaſticis aliquid etiam implicitè diſponitur. ibid.
Et ex quibus talis comprehentio Eccleſiaſticorum probetur. n.20., & ſeqq.
19 *Statum Laicale à Papa confirmatum evadit Papale.*
21 *Determinatio reſpiciens plura determinabilia ea pariformitèr determinat.*
22 *Bulla optimè interpretatur ab ejus executione.*
23 *Laudum à Clero ſolemnitèr acceptatum habet vim pacti, & tranſactionis.*
Et ab omnibus Eccleſiaſticis, eorumque ſucceſſoribus debet obſervari. n.24.
25 *Card. non præſumuntur voluiſſe aliquid facere in præjudicium Privilegiorum Eccleſiaſticor.*
26 *Clerus Eccleſiaſticus non præſumitur fuiſſe negligens in tuitione ſui privilegii.*
28 *Decreta, & Reſolutiones Sac. Congr. Bon. Reg. conſtituunt jus univerſale quoad omnes perſonas.*
Ampl.1. procedere tam pro præteritis, quàm pro futuris controverſiis. n.29.
Ampl.2. ubi emanaverint ex oraculo Sum. Pontificis. num.30.
30 *Sententia lata contra Eccleſiaſticos cum legitimo Contradictore in eadem cauſa pro veritate habetur.*
Et tamquam in cauſa Status facit jus, etiam quoad non citatos. num.31.
32 *Bona primæ erectionis ſunt exempta etiam ab onere ſolvendi fidam.*
Limit. ubi jus paſcendi ſpectat ad Communitatem jure Dominii. num.33.
34 *Bona primæ erectionis quando tranſeant cum ſuo onere.*
35 *Papa in conceſſionibus numquam derogat juri Tertio quæſito, niſi de eo expreſſam faciat mentionem.*
36 *Papa, ubi in conceſſione expreſsè exemptionem in aliquo conceſſit in cæteris, quæ non expreſſit cenſetur concedere noluiſſe.*
37 *Ab uno caſu ad alium non valet illatio.*
Ab exemptione unius non valet illatio ad exemptionem alterius. ibid.
38 *Reſtitutio in integrum tollit de medio rem judicatam.*
Et omnia in priſtinum Statum reponit. n.39.
40 *Præſcriptio non eſt allegabilis, ubi obtenta fuit in integrum reſtitutio.*
41 *Jus paſcendi eſt ſervitus diſcontinua.*
Et ob id non præſcribitur, nec acquiritur per ſolum lapſum 30. annorum. n.42.

DECISIO CII.

AB antiquiſſima conſuetudine memoriam hominum excedente, & nonnullis Brevibus Pontificiis confirmata, Communitas Civitatis Viterbii poſſidet jure Dominii Paſcua omnium bonorum in Territorio ejuſdem Civitatis exi-
1 tentium, itaut ipſi Particulares bonorum DD. in illis paſcere nequeant propria Animalia, niſi ſoluta quadam Taxa, Vulgò nuncupata *Affida*, ſeu, ut alii dicunt, *Contatura*, & ad hujuſmodi effectum volentes introducere Animalia ad paſcendum, vel in proprium fundum, vel in alienum, tenentur prius adire Cancellarium Com-
2 munitatis, eique tradere notulam Animalium introducendorum ad paſculum, & licentiam petere, ſoluta *Affida*, ſeu *Contatura* in ea quantitate, quæ per ipſam Communitatem ſingulis annis taxari conſuevit.

De an.1668. Menſa Epiſcopalis Montis Faliſci, pluribus ſubnixa fundamentis, prætenſionem excitavit, ipſam non teneri ad ſolutionem d. Taxæ pro Animalibus depaſcentibus in bonis ejuſdem Menſæ, quamvis ſitis in Territorio Viterbii; Delataque controverſia ad Sac. Congr.
3 Bo. Reg. die 4. Aprilis præd. ann.1668. prodiit Reſcriptum favorabile Communitati: verùm repropoſita controverſia ſub die 28. Julii fuit dilata reſolutio, & poſteà ſub die 17. Nov. reſcriptum = *Dandas eſſe Lit. Remiſſoriales*.

Poſt fabricatum Proceſſum Remiſſorialem, inſtetit cl. me. Card. Alterius, tunc Epiſcopus Montis Faliſci de an.1670. pro reſolutione Cauſæ in d. S. Congr. Bo. Regim., & in contumaciam Communitatis obtinuit ſententiam, qua pronunciatum fuit nullum Jus, nullamque actionem competere Communitati pro exactione Taxæ prædictæ, quæ quidem ſententia in judicatum tranſacta, executioni demandata fuit, & per triginta, & ultra annos obſervata. De anno verò 1703. obtinuit Communitas, ut Cauſa iterum recognoſceretur per eamdem S. Congreg. in gradu reſtitutionis in integrum, & propoſita de an. præt. 1704., ab R.P.D. Severolo, de vo-
4 to ejuſdem Sac. Congreg. pronunciatum fuit — *Conſtare de Cauſis*, & per conſequens confirmandam eſſe ſententiam latam de anno 1670., & Menſam Epiſcopalem teneri ad ſolutionem memoratæ Taxæ.

Ve-

Verùm quia Sac. Congr. Bo. Reg., juxta ſuas
5 notorias facultates, procedit omni, & quacumque appellatione remota, itaùt per ſententiam ab eadem Sac. Congreg. latam, illicò promanet
6 res judicata, & ſuccumbenti nullum aliud remedium ſuperſit, quàm implorandi reſtitutionem integrum; hinc adita per Menſam Epiſcopalem Signatura Gratiæ, obtinuit ulteriorem Cauſæ commiſſionem, in gradu reſtitutionis in integrum, cum voto Rotæ; Quapropter, ad
7 normam ejuſdem Commiſſionis, propoſui Dub: *An conſtaret de re judicata, ſeu potiùs de Cauſis reſtitutionis in integrum?* & affirmativum quoad primam partem, negativum verò quoad ſecundam habui reſponſum.

Præſuppoſita namque poſtremi Judicati validitate, inter Partes non controverſa, Iuſtitia excluſiva cujuſlibet læſionis, & conſecutivæ reſtitutionis in integrum reſultare viſa fuit ex generali Dominio, quod habet Communitas Viterbii ſuper omnibus Paſcuis, in toto Territorio Viterbienſi exiſtentibus, quo ſtante concors inſurgit omnium Doctorum opinio, quod pro Animalibus in eodem Territorio depaſcentibus indiſtinctè ſolvenda ſit taxa, ſeu ſida à quibuſcum-
8 que perſonis, etiam Eccleſiaſticis; tali enim caſu dict. taxa non ſolvitur tamquam Vectigal, ſed tamquam pretium herbarum ad Communita-
9 tem Jure Dominii ſpectantium, cum Jus, & Dominium Particularium, poſſidentium prædia in Territorio, reſtringatur ad quamdam ſpeciem
10 coloniæ, & ad ſolam culturam pro fructibus induſtrialibus, reſervatis naturalibus, & ſpontè naſcentibus Communitati Dominæ Territorii, ut ex celebri *conſ.6. Abbat. par.1.* unanimitèr advertunt, *Covar. pract. qu. cap.3. n.3. in fin., Capyc. Latr. conſ.83. n.34., & ſeqq., Frecc. de Subfeud. par.2. art.46. n.11. uſque ad fin., Epiſ. Roc. ſelect. Iur. diſp. cap.168. nu.9., Card. de Luc. de Regal. diſc.94. n.2. in fin. verſ. ideòque d. vectigal., Panimol. dec.25. adnot.2. n.7., et ſeq., Maſtril. dec.49. n.9., Rot. in Ferentina Iuris paſcendi 30. Apr. 1703. §. Abſque eo quod cor. me.*

Hoc autem generale Dominium omnium Pa-
11 ſcuorum Territorii Viterbienſis penès Communitatem exiſtens evincebatur ex Statuto Viterbii *in rubr.4. de Paſcuis*, in quo aſſeritur Jus paſcendi pertinere ad Communitatem, necnon ex alio antiquiſſimo Statuto condito de an.1544. ac Apoſt. confirmationis robore communito à ſa. mem. Paul. III., ex ſubſequenti laudo de anno 1553. lato à Card. Pio Carpenſi, rejiciente prætenſionem Cleri Viterbii ſuper herbis, & Paſcuis, ex Decretis Sac. Congreg. Bo. Regiminis, plurièś declarantis Communitatem eſſe Dominam Juris paſcendi, & ex aliis convincentiſſimis documentis favore ejuſdem Communitatis admiſſis per noſtrum Tribunal in deciſ. *Viterbien. uſus Paſcuorum edita die 5. Martii 1700. coram R.P.D. Muto*, quam hodiè DD. ad præmiſſum effectum probandi Dominium Paſcuorum ſupponendam eſſe authumarunt, & remiſſivè approbarunt.

Concurrente præſertim antiquiori ſolemni ordinatione facta de ann.1282. à Petro de Valle Confalonerio, & Civitatis Defenſore, qui congregato generaliſſimo Conſilio univerſi Populi Civitatis Viterbii, ex auctoritate ſibi attributa per ſan. me. Martin. IV., toto acclamante Po-
12 pulo demandavit, ut occaſione Paſcuorum *omnia ſint communia, & ad Communitatem perpetuò ſpectent, et ſpectare debeant pro oneribus publicis, ſecundùm laudabilem antiquorum conſuetudinem = Sum. Comm. n.3.*, quæ quidem verba, ſicuti denotant ordinationem non fuiſſe factam per viam novæ Legis, ſed continuativè ad anti-
13 quam conſuetudinem, ita plenam Dominii probationem evincunt, quemadmodùm in terminis conſimilium enunciativarum, in propoſito adnotavit *Rot. dec.220. n.1. part.9., dec.536. n.3., dec.539. n.12., et ſeq., et dec.631. nu.22. eadem*
14 *par.9. tom.2. rec., in Anagnina Iuris paſcendi 24. Martii 1692. §.2. in fin., et in Eugubina Juris paſcendi 13. Febr. 1699. §. Quæ omnia in fin. coram Me.*

Non relevante, quod Dominium Paſcuorum verificetur tantùm reſpectu laicorum, non autem probatum remaneat, quoad perſonas Eccleſiaſticas. Quoniam contrarium apertè evincebatur ex Statuto condito ab Univerſitate Viterbii de an.1544. motu proprio per Pontificiam Conſtitutionem ſpecificè approbato à ſan. mem. Paulo III., in quo, ad ſedandas Populi tumultuantis diſcordias, in pub. Conſilio convocato per R.P.D. Paulum de Tarano, tamquam Commiſſarium ad id ſpecialitèr à S. Sede deputatum, prævia revocatione alterius contrarii Statuti editi de an.1524. demandatum extitit, ut Paſcua iterum in communi redirent, facta explicita mentione, ac comprehenſione Clericorum, Locorum Piorum, aliarumque Perſonarum Eccleſiaſticarum.

In nihilo adjuvante reſponſione, quod hujuſmodi Statutum, ſeu determinatio facta à Laicis
15 de an.1544. ex defectu poteſtatis Clericos non valeret afficere, & quod quamvis idem Statutum fuerit confirmatum à ſa. me. Paulo III. in forma
16 ſpecifica, adhuc ſub d. confirmatione intelligi non poſſint comprehenſi Clerici, & Eccleſiæ, quæ indigent expreſſa, & individuali mentione, cum per confirmationem in forma ſpecifica non
17 extendatur Statutum ad Perſonas Clericorum, & ipſorum bona, ad paſſim tradita per *Rot. deciſ.256. n.8., et ſeqq. par.11., dec.521. n.12. par.19. to.2. rec., et dec.754. n.12., & ſeqq. cor. Emerix Junior.*

Objectum ſiquidem procederet, quotiès nec in Bulla confirmante, nec in Statuto ſpecificè confirmato aliqua facta fuiſſet mentio Eccleſiaſticorum; in quibus terminis ex ſola Pontificia confirmatione nullum valet irrogari præjudicium Eccleſiaſticis non nominatis, & in hoc ſenſu loquuntur, & intelligendæ veniunt authoritates ſupra recenſitæ, ſecus autem quando, prout in præſenti, in eodem Statuto etiam quoad Ec-
18 cleſiaſticos explicitè, vel implicitè aliquid diſponitur; Quia tunc, licèt Statutum reſpectu Eccleſiaſticorum ex defectu poteſtatis Statuentium non teneat: eo tamen ipſo, quod Papa motu proprio omnia, & ſingula in eo contenta, ex certa ſcientia, & de Apoſt. poteſtatis plenitudine confirmare, & approbare profitetur, nulli dubium eſſe poteſt, quin etiam Eccleſiaſtici ex tali confirmatione ligati remaneant, prout diſtinguendo unum caſum ab alio, communitèr affirmant *Pacion. de locat., et conduct. cap.63. n.62., et ſeqq.*

et ſeqq., *Panimol. dec.97. adnot.1. n.38.*, *Rot. cor. Merlin. dec.699. n.13.*, *et dec.901. nu.4.cor. Cerr.*, *dec.900. n.1.*, *et cor. Bich. dec.521. n.9.*, *et in rec. dec.256. n.7.*, *et dec.293. n.12.*, *et ſeqq. part.11.*, *et dec.521. à n.9. ad 16. par.12.*, deliberatio namque, ſeu Statutum à Laicis conditum per Ponti-
19 ficiam confirmationem evadit, acſi ab ipſomet Papa factum fuiſſet, ex collectis per *Pacion. allegat.150. n.6.*, *et alleg.152. n.4.*, *Grat. diſc. for. cap.992. n.10.*, *Card. de Luc. de Reg. diſc.3. num.4. Rot. in Rom. Officii Aquæ Felicis 3. Januar. 1702. §. Ex quibus cor. me*.

Hancque comprehenſionem perſonarum Eccleſiaſticarum in prædicto Statuto, tribuente univerſale Dominium paſcuorum Communitati, ſuadent etiam plures urgentiſſimæ facti circumſtantiæ, quarum prima depromitur ex ipſamet Bulla confirmatoria, In qua Sum. Pontifex avocavit, & extinxit omnes Cauſas, occaſione dd. Paſcuorum, vertentes intèr Epiſcopum Ceſenaten., & præfatam Communitatem, imponendo eidem Epiſcopo ſuper præmiſſis perpetuum ſilentium, quæ extinctio Cauſarum inter perſo-
20 nas Eccleſiaſticas facta à Papa in Bulla confirmante, denotat eamdem Bullam eſſe quoque comprehenſivam earumdem perſonarum, cum nulla alia Cauſa ſit excogitabilis, nec præſumi poſſit, quod Sum. Pontifex voluerit in d. Motu Proprio confirmationis tollere Jus, quod memorato Epiſc. Ceſenaten. ſuper dd. Paſcuis competere potuiſſet, alias verò Eccleſiaſticas Perſonas voluerit exemptas, & intactas relinquere; Proindeque cum eadem Cauſa comprehenſionis militaret, tam quoad Epiſc. Ceſenaten., quàm quoad alios Eccleſiaſticos, eadem quoque deter-
21 minatio, quoad omnes eſt ſtatuenda, ſecundùm vulgata principia, de quibus *Bald. in leg. de quibus ff. de Legat.*, *Rot. cor. Priolo dec.229. n.28.*, *et in Mediolanen. Cappellaniæ 9. Maii 1701. §. Et ſanè cor. R.P.D. meo Priolo*.

Secunda circumſtantia pro arguenda comprehenſione perſonarum Eccleſiaſticarum in præfato Statuto, & in ſubſequenti Motu Proprio confirmatorio, promanat ex Edicto de eodem an. publicato à cl. me. Card. Reginaldo, tunc à Latere Legato in Provincia Patrimonii, in quo in executionem præfati Motus proprii præcipitur ſub pœna ſc.200. auri -- *à tutte, e ſingole perſone Eccleſiaſtiche, e Secolari di qualſivoglia Dignità, grado, e preeminenza* -- ne ſub quovis prætextu audeant facere reſtrictus herbarum contra formam præcitatæ Bullæ confirmatoriæ, nulla autem clarior dari valet interpretatio eidem Bullæ,
22 quàm ea, quæ ab ejus ſubſequuta executione promanat; Ex firmatis per *Rot. dec.539. nu.15. par.19. to.2. rec.*, *in Firmana Juriſdictionis 10. Martii 1700. §.13. cor. me*, *et in Tarraconen Juriſdictionis 2. Decembris 1701. §. Tertio demùm pariter coram Me*.

Idemque tertio loco convincit ſubſequens laudum prolatum de an.1553. à cl. me. Card. Pio Carpenſi; orta namque acerrima contentione inter Clerum, & Communitatem Viterbii ſuper privativo, & univerſali Dominio herbarum, & Paſcuorum, remiſſaque tota controverſia per ſolemne utriuſque Partis compromiſſum in arbitrium præfati Card. Pii Carpenſis, prodiit laudum determinans -- *che la pretenſione di eſſo Clero ſopra gl'Erbaggi, e Paſcoli ſia nulla, e di niun vigore, e come invalida meritare eſtinzione, ſiccome totalmente l'eſtinguo, e ci metto perpetuo ſilenzio, e così liberamente, ne aſſolvo la predetta Communità, & à maggior cautela condanno anco il Clero à cedere à favore della Communità in publica, e conveniente forma à tal pretenſione, lite, e differenza* -- quod laudum ſubſequentèr à Clero ſolemnitèr acceptatum, & emologatum prævia ceſſione cuicumque liti, & explicita confeſſione, quod prædicta Paſcua, tàm Laicorum, quàm Eccleſiarum
23 ſemper pleno jure pertinuerunt, & pertinent ad Communitatem Viterbii, cum habeat vim pacti, & tranſactionis, tantæ eſt efficaciæ, ut ab
24 omnibus Eccleſiaſticis, eorumque ſucceſſoribus, adamuſſim debeat obſervari, ſicuti uno ore conclamant, per *Text. in l. quamvis C. de tranſ.*, *Epiſ. Roc. diſp. jur. ſel. cap.170. n.1.*, *& ſeq.*, *Urceol. de Tranſ. q.3. n.41.*, *& ſeq. Rot. poſt eum deciſ.4. n.1.*, *& in rec. dec.574. n.2. par.3.*, *& deciſ.654. n.1. par. 18.*, *& in Farfen. Juriſpaſcendi ſuper Manutentione 27. Martii 1702. §. Cum enim cor. Me*, & in ſpecie hujuſmet laudi, dictum fuit *in dict. Viterbien. uſus Paſcuorum 15. Martii 1700. §. Etenim verſ. ſive attendatur laudum cor. R.P.D. meo Muto*.

Augeturque præmiſſorum efficacia, reflectendo ad qualitatem perſonarum, ab omni ſiquidem veriſimilitudine alienum eſt, quod tàm Card. Reginaldus, quàm Card. Pius Carpenſis, in tàm ſublimi Eccleſiaſtica Dignitate conſtituti, conſpirare voluerint in everſionem, & vulnerationem Eccleſiaſticorum Privilegiorum, adjudicando paſcua præfatæ Communitati, quando verè ad ipſam non ſpectaſſent, quodque Clerus fuerit tàm negligens, & ſegnis in tuendis propriis juribus, ut contra omne naturale dictamen proprium jactare voluerit, per ea, quæ, in
25 terminis primæ propoſitionis, conſiderant, *Card. de Luca de Regal. diſc.3. nu.7.*, *& 8.*, *Rot. poſt Merlin. de Pign. dec.17. num.10.*, *et in Rom. Montis Teſtacci 18. Aprilis 1701. §. Neque talis coram R.P.D. meo Scotto*, & in propoſito ſecundæ
26 concludit, *Rot. dec.809. nu.17. par.18. rec.*, *in Tiburtina Caſtrorum 18. Aprilis 1698. §. Indubitantiùs cor. Me*, *et in ſepe laudata Viterbien. uſus Paſcuorum 15. Martii 1700. §. Etenim*, *et §. Et quatenus in fine cor. R.P.D. meo Muto*.

Omnemque quarto loco ſubmovet hæſitationem decretum an.1635. edit. à S. Cong. Bo. Regim., cum enim ob publicas neceſſitates Communitas Viterbii auxiſſet Taxam Affidæ, & Clerus ejuſdem Civitatis de gravamine conquereretur, præd. S. Cong. reſcripſit Gubernatori, ut Clerum ad ſolutionem compelleret, ea expreſſa ratione -- *perche queſta non è gabella, ma prezzo del paſcolo* -- addens -- *così è mente di N.S. col quale ſi*
27 *è partecipato queſto negotio* -- quæ reſolutiones, & decreta, præcipuè, prout hic emanata ex ora-
28 culo Summi Pontificis, conſtituunt jus univer-
29 ſale quoad omnes perſonas tàm pro præteritis, quàm pro futuris controverſiis, ex traditis per *Fagn. in cap. quoniam n.72.*, *et ſeq. de Conſtitut.*, *Pignat. Conſ. Canonic.44. n.27.*, *et conſ.84. n.19. et conſ.108. n.1.*, *Barboſ. de Jur. Eccl. univ. lib.1. cap.3. n.85.*, *Rot. in Calaguritana Pontificalium 16. Nov. 1696. §. In præſenti cor. bo. me. Urſin.*, *et in Mindonien. prætenſæ obſervantionis Conſtitut. o-*

nis

nis 12. Jan. mox præterit. §. *Adſtipulabantur cor. R.P.D. meo Anſaldo*.

Et demùm, quinto in idem collimant ſententia, & res judicata poſt longum, & acerrimum litis diſſidium obtenta à Communitate Viterbii contrà Commendatorem Petrozzium, & S. Religionem Hieroſolymitanam ad Cauſam admiſſam, qua per eamdem S. Cong. Bo. Reg. declaratum fuit -- *Animalia, depaſcentia in bonis Commendæ, ſitis in Territorio Viterbii, teneri ad ſolutionem Affidæ pro pretio herbarum*, non obſtan. ampliſſimis Privilegiis exemptivis conceſſis eidem S. Religioni, quæ quidem ſententia emanata ſu-
30 per hoc præciſo puncto competentiæ, & probationis Dominii, etiam quoad perſonas Eccleſiaſticas cum legitimo contradictore pro veritate
31 ſupponenda eſt, & tamquam in Cauſa ſtatus facit jus, quoad omnes etiam in illo Judicio non citatos, ut omiſſis generalibus, de quibus *Ciarl. contr. for. lib.2. cap.135. n.7.*, *Rot. dec.473. n.11. par.18.*, *dec.41. n.8.*, *& dec.159. num.2. par.19. rec.*, *in Aſculana Beneficiorum* 16. *Novemb.* 1699. §. *Omnemque*, *&* 15. *Martii* 1700. §. *Potiſſimè cor. R.P.D. meo Muto*, *in Turritana Decim.* 21. *Nov.* 1703. §. *Fortiùs verò cor. R.P.D. meo Anſaldo*, in ſpecie dictum fuit *in Ferentina Juriſpaſcendi* 30. *Aprilis* 1703. §. *Tale itaque*, *&* §. *Certiùs*, *&* 9. *Jun. prox. præt.* §. *Accedentibus cor. Me*.

Agnoſcebant Defenſores Menſæ Epiſcopalis Montis Faliſci robur ineluctabile tot exuberantium probationum, ex quibus innegabile reddebatur Dominium paſcuorum favore Communitatis, etiam quoad perſonas Eccleſiaſticas, proindèque ſatagebant oſtendere, quod cum eidem Menſæ in ejus primæva erectione ſequuta de an.1369. conceſſa fuerint controverſa bona à ſa.me. Urb.V., cum plena aſſignatione, etiam
32 pratorum, & paſcuorum eadem bona, tamquàm bona primæ erectionis, & tamquàm à ſui origine ſpectantia ad Cameram Apoſtol. non ad Communitatem Viterbii, dici debeant exempta, & quoad eadem ceſſet effectus univerſalis Dominii.

Aſt tale ſubſumptum nullius relevantiæ apud DD. apparuit, tàm in facto, quàm in Jure. In facto ſiquidem oſtendebatur, quod bona aſſignata ab Urb. V. in erectione Menſæ Epiſcopalis Montis Faliſci, ſunt illa Abbatiæ S. Petri de Alliano, quæ poſita eſt in Diſtrictu, & Tenimento Caſtri Canini, & Civitatis Tuſcanellæ, ut reſultat ex verbis ejuſdem Bullæ Erectionis ibi -- *Fructus redditus, ac proventus Abbatiæ, ſeu Monaſterii S. Petri de Alliano, etc., qui quidem fructus, redditus, & proventus in Terris Vineis, Sylvis, Paſcuis, Pratis, & Domibus in Diſtrictu, & in Tenimento Caſtri Canini, & Civitatis Tuſcanen. poſitis, &c.* Illa verò, ſuper quibus cadit hodierna contentio, denominantur *Montis Liani*, qui ſitus eſt in Territorio Viterbii, & nil commune habet cum prædicta Abbatia S. Petri de Alliano, & ſic Bulla Erectionis bona controverſa non tangit.

Irrelevans non minùs compertum eſt objectum in Jure; ſiquidem dato etiam, quod bona, de quibus agitur, eſſent illamet, quæ ab Urb.V. aſſignata fuerunt in erectione Epiſcopatus Montis Faliſci, adhuc tamen, cum de an.1282., & ſic per nonaginta annos ante prædictam aſſignationem ſequutam de an.1369. jàm Dominium paſcuorum eſſet penès Communitatem, illudque toto approbante populo, & prævia Apoſt. authoritate in pub., & univerſali Conſilio, favore ejuſdem Communitatis confirmatum remanſe-
33 rit, exindè ſequitur, quod bona in ſucceſſiva Erectione Epiſcopatus Montis Faliſci tradita fuerint, cum ſuo onere, nempè cum ſubjectione, quoad herbas Dominio Civitatis Viterbii, ut
34 inquit, *Bald. conſ.180. n.2. lib.2.*, *Ricc. in prax. for. Eccl. reſ.529. n.6.*, *Bellet. diſq. Cler. par.1. tit. de exempt. Laicor. à muner.* §.3. *n.2.*, *Maſtril. dec.49. n.11.*, cum in hiſce conceſſionibus Papa
35 numquam intelligat Juri Tertii derogare, niſi de eo expreſſam mentionem faciat, juxtà punctualitèr animadverſa per *Surd. conſ.203. n.28.*, *& 31.*, *Ruin. conſ.30. n.1.*, *& ſeq. lib.1.*, *Rot. dec.1293. n.5.*, *& ſeq. cor. Seraph. dec.131.*, *& dec.482. utrobique n.2.*, *& 3. cor. Dunoz. Jun.*, *& dec.351. n.5. par.17. rec.*

Quodque res talitèr interpretanda ſit, colligebatur ex eo, quod idem Pontifex Urb. V., in præfata Bulla Erectionis concedit Menſæ Epiſcopali, etiam paſcua Centumcellarum, & quia nolebat, quod prædicta Menſa ſubjaceret ſolutioni herbatici, ſeù affidæ pro miſſione animalium, in illis id expreſsè ſtatuit, & decrevit *Sum. Menſæ n.1. lit. A.*, ſi itaque, ubi Pontifex voluit Menſam Epiſcopalem, à ſe erectam, non teneri ad prædictam ſolutionem, expreſsè de-
36 claravit, utique, nec declarare omiſiſſet in conceſſione paſcuorum in bonis Viterbii, ſi revera abrogare voluiſſet jus Communitatis exigendi taxam, & exemptionem memoratæ Menſæ Epiſcopali concedere, quemadmodum cæteris allatis, ratiocinantur *Giovagn. conſ. 97. num. 9. verſ. facit etiam lib.1.*, *Palm. Nepot. allegat.118. n.17.*, *et alleg.119. n.15.*, *Rot. cor. Caval. dec.69. n.4.*, *et dec.340. n.5.*, *cor. Celſ. dec.145. n.17.*, *cor. Pent.*, *dec.258. n.13.*, *et in rec. dec.425. n.16. par.9.*

Nec aliquam promerebatur animadverſionem, exemplum, quod Menſa Epiſcopalis Viterbii non ſolvit contaturam, ſeù affidam pro pretio herbarum pro animalibus depaſcentibus in Tenuta *della Palenzana*, quæ à Communitate Viterbii præfatæ Menſæ Epiſcopali fuit in dotem aſſignata; ratio namque diſparitatis eſt manifeſtiſſima, ex quo Viterbii Menſa d. Tenutam acquiſivit ex conceſſione ejuſdem Communitatis habentis Dominium, quod non verificatur in Menſa Montis Faliſci conceſſionem obtinentis à ſolo Pontif., ut proindè ab uno caſu ad alium,
37 nulla fieri poſſit illatio, vulgata *l. Papinian. ff. de min.*, de qua *Rot. in Valentina Beneficii* 28. *Novemb.*1704. §. *Verùm cor. R.P.D. meo Anſal.*

Nullius poſtremò relevantiæ compertum eſt fundamentum ſtabilitum in contraria obſervantia, juxtà quam prætendebatur præfatam Menſam Montis Faliſci, onus prædictum taxæ, ſeù contaturæ nunquam ſolviſſe: etenim contrarium conſtare viſum fuit ex Teſtibus deponentibus d. taxam etiam à Miniſtris Menſæ fuiſſe perſolutam, & quamvis ab an.1670., quo Communitas paſſa fuit contrariam ſententiam, *Contatura*, ſeu *Affida*, non fuerit exacta, id tamen
38 evenit calore rei judicatæ, quæ ob conceſſam reſtitutionem in integrum fuit ſucceſſivè de medio ſublata.

Atque

Atque ob id neutiquam officiebat, quod cum ab an.1670., de quo tempore lata fuit ſententia ad favorem Menſæ Epiſcopalis, uſque ad annum præteritum, in quo denuò excitata fuit præſens controverſia, effluxum jàm fuerit tempus 30. annor., ſufficiens ad præſcribendum, hinc mediante tali præſcriptione, Menſa Epiſcopalis prædicta exempta remanſerit à ſolutione taxæ,
39 ſeu *Contaturæ* à Communitate prætenſæ, ſiquidem per præfatam reſtitutionem in integrum obtentam, adversùs ſententiam an.1670. omnia dicuntur in priſtinum reſtituta, & redacta ad priorem ſtatum, quo ante d. ſententiam Partes reperiebantur, & ſic nulla oriri potuit præſcrip-
40 tio, ex deductis per *Rot. cor. Seraph. dec.*1245. *n.*3., *& ſeq. cor. Cer., dec.*207. *num.*7., *cor. Emer. Jun., dec.*1091. *n.*4., *& in rec. deciſ.*610. *n.*12. *par.*18., *& dec.*365. *n.*10., *& ſeqq. par.*19.

Non prætereundo ex abundanti, quod cum in præſenti agatur de jurepaſcendi, quod eſt ſer-
41 vitus diſcontinua, illud non præſcribitur, & reſpectivè non acquiritur per ſolum defluxum 30.
42 annor. ex adnot. per *Cancer. var. reſol. par.*3. *cap.*4. *n.*50., *Cepol. de ſervit. Ruſt. Præd. cap.*91. *n.*32., *Bonden. ad Oter. de Paſc. in animadverſ.*3. *poſt tract. ſub n.*42., *Panim. dec.*25. *adnot.*2. *n.*3.

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. ANSALDO.

SPOLETANA, SEU NULLIUS OBLATIONIS CERÆ.

Lunæ 18. *Maii* 1705.

ARGUMENTUM.

Obligatio Communitatis præſtandi annuam oblationem Ceræ, cum non præſumatur, ex eo quod Eccleſia ſit Patronalis in Spiritualibus, & Temporalibus, probari debet concludentèr, nec talis probatio elici valet ex Statuto informi, & minimè confirmato, nec ex depoſitionibus Teſtium informium, & nil probantium, & denique, ex enunciativa emiſſa in tranſactione, inter alios acta.

SUMMARIUM.

1 *Reus non adſtringitur ad probandum id, quod Actor probare non valet.*
2 *Eccleſiæ Patronali in Spiritualibus, & Temporalibus ſolent Communitates offerre Cerea in ſignum ſubjectionis.*
Decl. procedere dummodò oblatio ſit conventa. n.14.
3 *Subditi in ſignum ſubjectionis offerunt Domino oblationem in diverſis ſpeciebus ad formam pactorum, vel conſuetudinis.* & num.15.
4 *Actore non probante Deus abſolvitur.*
5 *Communitas tenetur facere oblationes Eccleſiæ, ubi ita in ejus Statuto diſponatur.*
Procedit ubi Statutum ſit in forma probanti. n.7.
6 *Scriptura debet eſſe clara, & non vitiata, ut mereatur exequutionem.*
Limit. ubi ſit corroborata ex obſervantia. num.16.
Idem procedit in Statuto. num.7., & n.16.
8 *Communitates ſunt pupillæ, & juriſdictione carent. Nec poſſunt Statuta condere abſque Papæ, vel alterius Superioris confirmatione.* num.9.
Ampl. quod non ſufficiat confirmatio incerta. n.13.
10 *Statutum Communitatis in ejus Archivio repertum probat adverſus ipſam.*
Procedit dummodo ſit in forma probanti. d. num.7.
11 *Archivium inſtitutum fuit ad conſervationem Scripturarum.*
Nec robur adjicit Scripturæ informi in eo repertæ. num.12.
15 *Summus Pontifex in feſto S. Petri recipit ſolùm oblationes, & tributa conventa.*
17 *Servitus, ſive obligatio Communitatis præſtandi annuam oblationem non probatur ex teſtibus examinatis ad perpetuam.*
Nec ex teſtibus deponentibus metu excommunicationis abſque eo, quod fuerint formitèr repetiti. n.18.
19 *Teſtes informes, & contradictoriè deponentes non probant.*
20 *Teſtibus ſibimet in depoſitione contrariis nulla fides adhibenda.*
21 *Teſtis de auditu non probat.*
22 *Confeſſio Partis ſuperat omne genus probationis.*
23 *Obligatio fixa, & perpetua Communitatis ſolvendi annuam oblationem non convincitur ex actibus factis a populi devotione.*
24 *Qui nimis probat, nihil probat.*
25 *Enunciativa non probat pro tertio contra enunciantem.*
26 *Res inter alios acta non probat.*
27 *Pro libertate non ſolvendi oblationem ſemper præſumitur.*

DECISIO CIII.

RESCRIPTUM *Cæſareum Diocletiani, & Maximiani in l. Actor.* 23. *C. de prob.* ſonans in hæc verba — *Actor, quod aſſeverat, probare ſe non poſſe*
1 *profitendo, Reum neceſſitate monſtrandi non aſtringit, cum per rerum naturam factum negantis nulla probatio eſt.* Juſtam tribuit anſam DD. in ſequelam binarum præcedentium Sententiarum, quas obtinuerat Communitas *Ferentilli* adverſus Abbatem *D. Petri* ejuſdem Terræ, reſpondendi ſuper prætenſione prænominati Abbatis efflagitantis in auguſto Feſto S. Petri deberi ſibi oblationem quorumdam Cereorum, *de illius bono Jure non conſtare*, ſed potiùs, è converſo, *de altero Communitatis.*

Aſſeverabat ſiquidem Abbas pro ejus Eccleſia Abbatiali D. Petro dicata, quod illa, & tota Terra Ferentilli antiquitus, juxta temporum viciſſitudines, circa utramq; poteſtatem, ſeu gladium ſpiritualem, & temporalem attineret ad Inſignem Congreg. S. Benedicti, quæ per tria fermè ſæcula Sedem Pontificiam uberrimè implevit, ideòque abſonum non eſſet, immò nimiùm veriſimile, quod præfata Communitas
2 offerret Eccleſiæ Patronæ, & Abbatiali hujuſmodi Cerea, ſecundùm ea, quæ colligebantur ex *Paul. Diac. lib.*6. *cap.*44., *Rever. Min. de reb. Spol. lib.*1. *cap.*6., *Leoncil. de Ep. Spol. lib.*18. *n.*1., & conſecutivè in ſignum ſubjectionis ubique docet experientia, per quam Subditi offerunt Do-
3 mino, variata in ſuis caſibus ſpecie ad terminos pactorum, vel conſuetudinis, hanc, vel illam oblationem, prout adnotarunt *de Marin. quotid. reſol. cap.*87. *ſub n.*11., *Roſſental. de fæud. cap.*5. *quæſt.*9. *n.*1., *Novar. de Gravamin. Vaſſallor. to.*1. *gravam.*9., *&* 10., *Lagun. de fruct. part.*1. *cap.*14., *&* 15.

& 15. per tot., Maſtrill. de Magiſtr. lib.3. cap.10.
n.335., Capiblanc. de Baron. pragmat.1. nu.115.,
Rot. dec.389. n.6. part.5. rec.
Verùm, reſiſtente prædicto Imperatorum reſ-
ponſo, hujuſmodi aſſeverantia in Statera Judicii
perpenſa, minùs ponderis habere viſa eſt, &
conſequentèr cum hæc omnia remanerent in
ſolo ſpectro aſſeverantiæ abſque legitima, ut
requiritur, & ſufficienti probatione cum re-
ſcripto præfatorum Cæſarum Diocletiani, &
4 Maſſimiani conſpirabat alterum Antonini, de
quo in l. qui accuſare 4. Cod. de eden., Actore enim
non probante, qui convenitur, & ſi nihil ipſe pre-
ſtat obtinebit, Card. de Luc. de Judic. diſc.2. nu.7.,
Rot. dec.10. num.9. poſt Munoz. de ratioc., dec.208.
n.5. cor. Duran., & dec.105. n.1. par.6. rec. dec.209.
n.37. par.19.
Nam tota probatio Abbatis pro conſequenda
hac oblatione in præfato Sacroſancto Feſto Divi
Petri, ſuo etiam nomini conveniente ad tria
capita reſtringebatur. Primum erat, illudque
præcipuum, ſeu principale, & cui cætera famu-
labantur, innixum cuidam ſtatuto per quod ſub
an.1563. videbatur à Communitate ſancitum,
quod in prædicto Feſto D. Petri Eccleſiæ ejuſ-
5 dem offerentur duo Cerea librar.16. ſecundùm
ea, quæ in ſimilibus terminis diſputata fuerunt
in Anconitana Florum cor. Burat. deciſ.290., 392.
604., 691., 823., et 916., & ſubindè cor. Pirov.,
ut videre eſt penès de Marin. quotid. reſol. cap.78.
n.6., & dec.276. 311., et 312. poſt. Poſth. de ma-
nut., et in rec. dec.762., et 774. par.3., et dec.249.
part.4.
Aſt Communitas, & Homines, quibus DD.
adhærere, replicarunt, & reſpectivè amputa-
runt hujuſmodi caput, ſubdentes, quod hujuſ-
cemodi prætenſum ſtatutum non erat ullo modo
in forma probanti; facta ſiquidem recognitione
per Judicem ad hunc effectum ſubdelegatum
compertum fuerat, quod ipſum ſtatutum, ſivè
Codex foret, undique lacerum, antiquitate
corroſum, cum imperviis interlineationibus,
6 & abraſionibus, adimentibus vim ſcripturæ, quæ
debet eſſe limpida, & clara ad hoc ut probet,
quemadmodum prætermiſſis generalibus, de
quibus Ruin. conſ.215. n.16., Maſcard. de Prob.
concl.256. num.4., Corrad. in praxi diſpen. lib.7.
cap.7. n.76., Gen. de Script. privat. lib.1. part.6.
dub.4., Rot. dec.219. nu.7., & 8. part.16. recent.
7 in propoſito Statuti connotarunt Gemin. conſ.62.
n.8., Alex. conſ.41. lib.5., Sol. ad Conſuet. Sabaud.
in proem. gloſſ.3. n.4. in fin., Grat. diſc. forenſ.300.
n.48., Paul. Chriſt. ad l. Municip. tit.21. in fin.,
Rot. dec.393. nu.3. cor. Merlin., dec.277. per tot.
cor. Pæn., dec.297. nu.6. cum ſeqq. part.9., dec.428.
n.17. par.13., dec.267. n.4., & ſeqq. par.16., et de-
ciſ.94. n.5. par.17. rec.
Adjiciebatur ulterius in majorem ſuffocatio-
nem hujus capitis, quod nullibi apparebat, ſta-
tutum hoc umquam extitiſſe legitimè cofirma-
tum à Principibus Superioribus, quando cer-
tum eſt, Communitates non liberas, & ſubdi-
8 tas mediatè, vel immediatè, tamquam Pupil-
las Juriſdictione carentes, quicquam ſtatuere
non poſſe, vel decernere abſque Papæ, vel al-
9 terius Superioris confirmatione, Teſte Antunez
de Donat. Reg. lib.2. cap.10. n.13., Loſ. de Iur.
Univerſit. par.3. cap.10. n.5., Cohel. ad Bull. Bon.
Reg. cap.32. n.6., et 7., R.P.D. Zaul. obſerv.
ad Stat. Faven. in proœm. n.15., Add. ad Gregor.
dec.267. n.14., Rota dec.267. n.14., et deciſ.853.
n.20. cor. Merlin., dec.36. nu.42. cor. Duran., de-
ciſ.438. n.47. par.4. to.2., dec.127. nu.28. par.17.,
et dec.154. n.3. par.18. rec., cum aliis in Spoletana
Primitiarum 18. Apr.1698. §. Addito demum cor.
Me, inter impr. dec.39.
Dignovere Defenſores Abbatis, & reſpectivè
palpavere efficaciam juſtæ contradictionis factæ
per Communitatem, ideoque convolarunt ad
ſubalternum præſidium, quod liber hic Statuto-
rum abraſus, & corroſus, ut ſupra, foret repoſi-
tus in Archivio ejuſdem Communitatis, proin-
deque contra ipſam Communitatem ratione hu-
10 jus Archiviationis vim faceret, juxta ea, quæ
in propoſito Scripturæ Archiviatæ, ad rem di-
xere Dec. in Auth. ſi quis in aliquo n.33. verſ. Sed
tamen C. de eden., Gabr. de Prob. concl.5. n.29.,
Mareſcot. var. reſ. lib.2. cap.81. nu.17., Urſel. con-
cluſ.141. n.32. verſ. licèt ſit quoque to.2., Cravet.
de Antiqu. temp. tract. Magn. to.17. fol. mihi 135.
n.2., Scacc. de Judic. lib.2. cap.11. n.765., et 780.,
Boer. dec.105. n.11.
Sed obſtitit reſponſio familiaris, & quotidia-
11 na, quod Archivium inſtitutum quidem fuit
ad conſervationem ſcripturarum ex Frances de
Eccl. Cath. cap.23. n.5., verùm idem Archivium
nihil auget, aut minuit circa fidem eiſdem ſcrip-
turis adhibendam, itaut eadem Cuſtodia nihil
addat fulcimento, aut veritati ſcripturæ, quæ
talis remanet, qualis erat ante repoſitionem in
Archivio, ſicque dum ſcripturæ, & prout in
caſu noſtro, ſtatutum non erant ſicuti dicunt
12 in forma probanti, nullum robur accipere po-
tuerat ex repoſitione in Archivio, ad tradita uno
ore per Socc. Sen. conſ.258. num.6. vol.2., Corn.
conſ.142. n.6. lib.3., Mareſcot. var. reſol. lib.1.
cap.81. n.20., et ſeqq., Grat. diſc. for.736. n.39.,
Scacc. de Jud. lib.2. mox relat. cap.11. n.765. 782.,
et 786., Card. de Luc. de Judic. diſc.28. num.23.,
Caputaq. dec.41. n.1., et ſeqq. part.1., Rot. dec.99. n.
7. poſt. Tondut. de Penſion., dec.193. n.3. cor. Cavaler.,
dec.1715. n.5., et 6., cor. Cocc., dec.318. num.22.
cor. Priol., dec.493. n.2. cor. Emer. Iun., et in rec.
dec.382. n.2. par.2., dec.323. num.17. par.16., et
dec.453. n.3. par.18.
Atque hæc ſuperabundare videbantur, ſed
Scribentes pro parte Abbatis conabantur oſten-
dere, forsàn ad roborationem ſtatuti obligativi
Communitatis, quod adversùs ea, quæ ſuppo-
ſuimus ſuperaccederet ejuſdem Statuti confir-
matio, inita per præclaros Principes Domus Cy-
biæ, aſt inutiliter, quia ſubdividendo eaſdem
confirmationes, illæ, quæ extra Codicem præ-
tenſi Statuti circumferebantur, extraneæ nimis
reddebantur, dum non feriebant legalitatem
capitis Statuti, de quo agebatur. Unica verò
repoſita in calce Codicis controverſi apparebat
ad terminos relationis Judicis, ad hunc effectum
ſubdelegati, copia ſimpliciſſima in litera præſe-
ferente impreſſionem imitatam ex induſtria ali-
cujus Amanuenſis, ideoque Statutum in ſui
facie abraſum, & corroſum nequibat recipere
13 firmitatem, & robur à confirmatione incerta,
quemadmodum ad rem prænotarunt Rip. conſ.2.
n.5., Rot. dec.53. n.37. cor. Zarat., dec.161. n.10.
par.15. rec.

Con-

Convenientia autem, ſivè non abſurdum, quod ab initio inſinuavimus ſuper non improbabili ſigno ſubjectionis per oblationem horum Cereorum faciendam Eccleſiæ Patronæ in Temporalibus, & Spiritualibus, facilè fugabatur; quoniam, quidquid eſſet de hoc utroque gladio, & Dominio, non erat bona conſequentia, ergò
14 Communitas arctanda eſt invita ad hanc oblationem faciendam abſque alia extrinſeca corroboratione, & documento, aliàs Sum. Pontifex, qui habet infallibilitèr utrumque ſupremum gladium, poſſet prætendere has, & majores obla-
15 tiones, & tamen in eodem feſto S. Petri recipit ſolas recognitiones, & tributa pacta, & conventa, ut eſt notorium, & tradunt *Mart. de Iuriſd. part.1. cap.26. n.29.*, *Cobel. Notitia Cardinalat. cap.39. §. Cameræ tamen fol. mihi 253. lit.B.*, & *in Commentar. ad Bull. Bo. Reg. cap.15. num.15.*, *Card. de Luc. de relat. Rom. Cur. diſc.33. n.6.*

Reciſo primo Capite, ſuccedebat *ſecundum* promotum ab Abbate, & fulcitum ex dicto Teſtium, affirmantium, quod hujuſcemodi oblatio Cereorum extiterit facta præcedentibus temporibus, quamobrem hæc communitiva diſpoſitio
16 ſaltèm deſervire poſſet pro dilucidando, & confovendo prænominato ſtatuto, ſecundùm ea, quæ ad hunc effectum perpenderunt, *Bald. in Auth. quas actiones n.18. C. de Sacroſ. Eccl.*, *Dec. conſil.147. num.14. verſ. in his enim*, *Hond. conſ.17. n.55. lib.1.*, *Rot. dec.462. n.9. cor. Seraph.*, *deciſ.316.*, & *dec.331.*, *utrobiq; n.3. cor. Royas*, *dec.84. n.6.*, & *7.*, *cor. Ninot.*, *dec.22. n.3.*, & *ſeqq. par.4. rec.*, & *dec.353. n.82. par.5.*

Cæterùm laborare viſa eſt quoque hæc circumſtantia, nedum in toto rigore Judicii, ſed etiam inſpecta quidditate, aut perſonantia dicti eorumdem Teſtium; etenim reſpectu judicialis rigoris gemini dabantur Teſtes abſque interrogatoriis, & citatione Partis, deponentes ad perpetuam rei memoriam, aliique gemini metu excommunicationis, abſque alia repetitione judiciali deponentes, quibus ſanè Teſtibus congrua nequit in puncto ſervitutis, vel libertatis circa
17 Communitatem Pupillam, ſive in gravibus, aut judicialibus fides ſolida adhiberi, ut in propoſito Teſtium ad perpetuam, trita ſunt principia apud *Fœlin. n.3. de Teſt.*, *Ruin. conſ.96. n.2. lib.2.*, *Pariſ. conſ.83. n.13. lib.1.*, *Caſtald. conſult. for. tom.2. conſult.266. n.18.*; *Add. ad Gregor. dec.351. n.46.*, *Rot. dec.1176. n.5. cor. Cocc.*, *dec.598. n.2. cor. Dunoz. Jun.*, *dec.10. n.54. cor. ſa. me. Alexand. VIII.*, *cum aliis in addit. ad dec.44. n.29.*
18 *cor. Me*, & quoad Teſtes metu excommunicationis deponentes, proſequuntur *Menoch. de Arbitr. caſ.109.*, *Coſt. de fact.*, & *ſcient. ingnorant. diſtin.55. Centur.2.*, *Sanfelic. dec.97. per tot.*, *Ric. collect.995. in fin.*, & *3512.*, *Rot. dec.608. n.27. cor. Merl.*, *dec.21. n.3. cor. Caval.*, *dec.230. n.23. par.6.*, *dec.103. n.14. par.10.*, & *deciſ.281. n.3. par.17. rec.*

In ſubſtantia autem dd. Teſtes, vel ſibi, vel eidemmet Abbati Principali adverſabantur, ex quo reaſſumendo Teſtes ad perpetuam examinatos, alter nimis audacter affirmabat hujuſcemodi Cerea ſemper, & indiſtinctè à parte antea, ſcilicet ab an.1676., in quo ipſe iniverat depoſitionem ſuam, ſemper oblata extitiſſe à Communitate hujuſcemodi Cerea; alter verò jàm fatebatur, quod per antecedens decennium Cerea hujuſmodi oblata non fuiſſent, ac propterea, ultra informitatem examinis, adſtipulante varietate, vel contradictione depoſitionis, indubium erat, quod de eiſdem Teſtibus informitèr, & contradictoriè, ſive diverſimodè deponenti-
19 bus nulla ratio poterat haberi, per ea, quæ ſubjungunt *Bald. in l. cum antiquitas n.5. C. de Teſtam.*, *Riminald. Jun. conſ.554. n.5. lib.5.*, *Altograd. conſ.50. n.221 lib.1.*, *Ciarl. contr.116. n.36.*, *Magon. dec. Lucen.17. num.18.*, & *19.*, *Rot. deciſ.317. n.8. cor. Mantic.*, *dec.214. n.8. cor. Celſ.*, *dec.89. n.6. cor. Emer. Jun.*, & *deciſ.429. n.19. par.19. rec.*, cum aliis *in Rom. Teſtamenti 25. Junii 1696. §. In nihilo relevante cor. Me*.

Divellebatur magis memorata depoſitio informis, ſecuta de an.1676., à Teſtibus monitorialibus, qui ſecundo loco circumferebantur, ii namque, non ſolùm quidquam minimè in ſubſtantia concludebant, ſed eorum alter, nempè Vincentius enervabat, quatenùs opus fuiſſet, Teſtes ad perpetuam inductos, utpotè dicens — *che 45. ò 50., anni in circa, &c. vidde giungere Filippo Roſſi, &c. con un mazzo di Cera in mano, &c. che dà la Communità di Ferentillo à queſta Chieſa di S. Pietro, Sum. Abb. n.4. in fin.* Siquidem ex hoc dicto deſtrui videbatur tota machina probationis inſtructæ, ut diximus per Teſtes deponentes ad perpetuam ſub an.1676. cum tempus antecedens ſuppoſitum à Teſtibus primæ ſpeciei ex hoc ipſo dicto eliminaretur, & ulteriùs ſuperaccederet, quod dum memoratus ſecundus Teſtis monitorialis teſtificabatur *con un mazzo di Cera in mano*, hoc utique adverſabatur hodiernæ prætenſioni duorum Cereorum librarum 16., & conſequenter cum utraque ſpecies Teſtium ab
20 Abbate inducta ſeſe oppugnaret, & deſtrueret, nulli ex illis ſana fides adhiberi poteſt, ex paſſim affirmatis per *Roc. diſp. Jur. ſel. cap.40. n.8.*, & *19.*, *Surd. dec.326. num.96.*, *Fontanel. dec.578. n.12.*, *Mart. Medic. dec. Senen.95. n.25.*, *Rot. dec.588. n.6. par.5. rec.*, *dec.284. n.10. par.17.*, *cum aliis in Foroſempronien. Teſtamenti 25. Jun. 1696. §. In nihilo relevante*, & *4. Maii 1697. §. Abſque eo quod cor. R.P.D. meo Caprara*, *et in Beneventana nullitatis Teſtamenti 28. Apr. 1704. §. Non minoris relevantiæ coram Rm̃o P. D. meo Molines Dec.*

Et in omnem caſum alter ex iiſdem poſtremis Teſtibus uſurpabat illa verba *hò inteſo dire*, per quæ veluti præſeferentia teſtificationem ex ſimplici auditu, labefactabatur fides ejuſdem, etiam quando fuiſſet formiter interrogatus, dùm Teſtis de auditu regulariter non probat, *Caſtald.*
21 *conſult. for.109. n.16. lib.1.*, *Lotter. de Re benef. lib.3. qu.20. num.84.*, *Tondut. de Penſion. cap.14. n.11.*, *et 12.*, *Rot. dec.4. n.5. cor. Burat.*, *dec.254. n.4.*, *et dec.372. n.7. cor. Dunoz. Jun.*, *dec.987. n.4.*, *et dec.1251. n.16. cor. Emer. Jun.*, *et in rec. dec.136. n.2. par.1.*, *dec.78. n.5. par.2.*, *et dec.414. n.5. par.13.*

Diximus, quod omnes hi Teſtes, etiam adverſabantur ipſi Abbati Principali; cum enim is totam prætenſionem reſtrinxerit de anno 1696. *à triginta annis uſque ad præſentem diem, Summ. Com. n.5.*, & idcircò fateretur ab an.1676. uſque ad prædictam diem petitionis nulla Cerea ſibi fuiſſe oblata per Communitatem, quomodo Te-

ſtes poterant de an.1676. contrarium aſſerere?
22 quando concluſio eſt trita, quod confeſſio Partis ſuperat omne genus probationis, *l. cum præcum C. de liberal. cauſ.*, *Rot. dec.48. n.12., et deciſ.53.n.3.cor.Celſ.,dec.115.n.31.,et 32. cor. Priol., & in Cracovien. Scholaſt. ſuper ſequeſtro 16. Junii* 1698. §. *Et altera etiam cor. Me, inter impr. deciſ.53.*,cum aliis in *Rom. prætenſorum fructuum 11. Jan.*1704. §. *Quid plus? pariter cor. Me*.

Abſciſſo gemino hoc capite Statuti, & Teſtium, in nihilo reſtagabantur alia adminicula, & reſpectivè *Tertium caput*; Quoniam adminiculum elicitum ex teſtificatione cujuſdam Commiſſarii hujus loci Baronalis apparebat in ſe inefficax, immò repugnans; quantumvis enim ipſe diceret de an.1704., quod viderit in quodam libro,incipiente ab an.1630., quod foret adnotata unica partita, ſcilicèt, quod *nell'an.*1638. *vi ſtà ſcritta, e notata una partita di ſc.4. per tanta Cera data da queſta Communità à detta Chieſa di S. Pietro, ſecondo il ſolito, d.Sum. Abb. n.4.*, adhuc, & quare in hoc libro (ſi vera eſt teſtificatio hujus Commiſſarii) non legebantur adnotatæ aliæ partitæ,ſaltem à prædicto an.1630. uſque ad an.1639., quamobrem admiſſa etiam veritate hujus libri, & relationis ejuſdem Commiſſarii, unica remanebat relatio facta non jam Cereorum exiſtentium in controverſia, ſed alicujus Ceræ præferentis *ſc. quatuor*, quæ poteſt ſæpere ad ſummum devotionem Populi citrà obliga-
23 tionem fixam, & perpetuam, ex his, quæ habentur penès, *Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina n.*38. *de cauſ. poſſ., et propr.*, *Innoc. in cap. Bonæ il 2. de poſtul. Prœl.*, *Bartol. in l. Luc. de in rem verſ. ff. de uſur.*, *Menoch. de arbitr. caſ.*160. *n.*18., *Vaſq. Illuſtr. contr. cap.*83. *ſub n.*1., *Gall. de fructib. diſp.*8. *art.*1. *n.*40., *Novar. de Gravam. Vaſſ. gravam.*10. *n.*5. 8., *et per tot.*, cum aliis in generalioribus terminis relatis per *Rot. in deciſ.*469. *n.*2. *par.*19. *rec.*

Tertium denique *Caput* Tranſactionis celebratæ de anno 1583. inter Communitatem Ferentilli, & Communitatem Sacrati, ejuſdem prorsùs reddebatur inefficaciæ, quia licèt Communitas Ferentilli videatur de hoc tempore ultrà ſæculum conveniſſe de præheminentia in præſentatione Ceræ, præſtari ſolitæ Eccleſiæ D. Petri, attamen de legalitate hujus ſcripturæ nihil in primis apparebat, & quamvis fuiſſet pluſquam legalis, nimis probabat, cum amplecteretur etiam Feſtum auguſtiſſimum Aſcenſionis Dom. noſtri, ac D. Manni, forſan Protectoris, *Sum. Abb. n.*3., quando etiam Abbas in hac Cauſa ſe ſe coarctabat ad ſolum Feſtum D. Petri, exi-
24 ſtente vulgari regula philoſophica, & legali nimis probat, ergò nihil, *Rot.dec.*440. *n.*4. *par.*10., *dec.*440. *n.*4. *par.*13., *dec.*257. *n.*24. *par.*19. *rec. & in Rom. Communantiarum 1. Julii* 1701. §. *Hujuſmodi cor. Rev. P.D. meo Molin. Dec.*

Idque ommiſſo, quod tractaretur de nuda enunciativa inter Partes, ut ſupponebatur, tranſigentes, non autem de aliquo actu geſto cum ipſo Abbate, quodque ſtante inobedientia à prædicto an.1583. uſque ad præſens, enunciativa appareret, vel ſuſpecta ob illegalitatem ſcriptu-
25 ræ, vel parum efficax ad obligandum enunciantem favore Tertii, uti ad regulam correlativorum, deſumptam ex titulo noſtri *Cod. res in-*
26 *ter. alios acta*, &c. animadverterunt ſcribentes, relati penès, *Surd. dec.*266. *num.*11., *Rot. dec.*8. *n.*19., & *dec.*306. *n.*4. *cor. Bich.*, *deciſ.*208. *n.*7. *par.*1. *rec.*, & *in Roman. Cambii* 24. *Jan.* 1698. §. *Et ob id ſuperfluum cor. Me, inter hactenus impreſſ. dec.*26.

Atque ita dimicante etiam favore Commu-
27 nitatis natura, & quidditate libertatis non ſolvendi, quæ etiam de jure ineſt, per *Text. in princip. Inſtit. de libert.* DD. de more negocio maturè diſcuſſo, reſponderunt, utraque, &c.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

FIRMAMA ANNUÆ PRÆSTATIONIS.

Lunæ 15. Junii 1705.

ARGUMENTUM.

Obligatio Communitatis ſolvendi annuam præſtationem pro manutentione Collegii, accedente licentia Sac. Congreg. Bo. Reg., & confirmatione Apoſtolica,ſubſtinetur in genere, licèt ipſa quoad conditiones appoſitas à deputatis extra fines facultatum non ſubſtineatur, & quamvis emiſſa fuerit reſolvibilitèr, & uſquequò Collegium aliundè ſubſtineri poſſit, ſubſtentatione adveniente, nedum in totum, ſed, & pro rata, proportionabilitèr reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Meſſes in Vinea Domini multa, Operarii pauci.*
2 *Civitas Firmana pro manutentione Collegii in ipſa erigen. impoſuit Collectam ſuper Sale, & ſub quibus conditionibus.*
3 *Cernita dicitur coadunatio nonnullorum nobilium.*
Hæc ſe ingerit in his, quæ tantùm reſpiciunt jura honorifica Civitatis. num.6.
Nec poteſt aliquid deliberare abſque Conſilio Generali. num.7., & 9.
4 *Obligatio Communitatis inita juſta de Cauſa, & cum licentia S. Congr. Bo. Reg. eſt valida.*
Ampl. concurrente Apoſt. confirmatione. ibid.
5 *Obligatio Communitatis non ſubſtinetur ſine conſenſu totius Conſilii Generalis*. & num.7., & 9.
7 *Conſilium particulare nil deliberare valet abſque generali in rebus arduis.*
Obligatio Communitatis facta de conſenſu Conſilii particularis eſt nulla ex defectu Poteſtatis. ibidem & num.9.
Lim.1. accedente approbatione Sac. Congregat. Bon. Reg. num.11., & 12.
Lim.2. accedente confirmatione Apoſt. num.13.
8 *Obligo Communitatis non ſubſtinetur ſi illius Regulatores in ſtipulatione excedant*. & num.10.
Limit. n.11. 12. 13., & 14.
13 *Confirmatio obligationis emiſſæ per Communitatem, quando dicatur in forma ſpecifica.*
14 *Obligatio Communitatis præſumitur ritè, & rectè facta ex illius longeva obſervantia.*
15 *Deputati Communitatis debent mandati fines cuſtodire.*
16 *Clauſula* — non aliàs, nec alio modo — *quid operetur.*
17 *Contractus interpretari debet ne remaneat eluſorius, ac ſupplantet aliquem ex contrahentibus.*

18 *Con-*

18 *Contradictio inſtantanea non eſt admittenda in lit. Sac. Congr. Bo. Reg.*

19 *Confirmatio Apoſtolica non convalidat actum nullum.*

Sed illum relinquit eo modo, quo fuit ab initio. n.21.

Limit. ubi nullitas fuit expreſsè Pontifici narrata. num.20.

22 *Promiſſio ſolvendi annuam præſtationem pro manutentione Collegii, donec alius modus illud ſubſtentandi adinveniatur, ceſſare debet ſubſtentatione ſuperventa.*

Ampl. ne dum in totum, ſed & proportionabilitèr, & pro rata. num.23.

24 *Ratio eadem militat partis ad partem, ac totius ad totum.*

25 *Obligatio facta pro alimentis Clerici ad Sacerdotium promovendi donec de congruo beneficio, vel ſubſtentatione provideatur, diminuitur proportionabilitèr juxta acquiſitionem.*

26 *Exceptio turbida non impedit actionem claram.*

27 *Pactum interpellat pro homine.*

28 *Bona fides excuſat à reſtitutione perceptorum.*

DECISIO CIV.

AGnoſcens Civitas Firmana, quod in Vinea Dom. juxta Evangelicum *D. Lucæ* Oraculum
1 *cap.20. n.2. Meſſis quidem multa eſt, Operarii autem pauci*, proindeque Animarum æternæ ſaluti, ac otioſæ juventuti providere ſatagens, anxiè exoptavit erectionem Collegii PP. Societatis Jeſu, qui cum aſſuetis Chriſtianæ Religionis Officiis indefeſſis laboribus, ac Orthodoxæ Fidei incremento, Pietate, Virtutibus, & bonis Artibus, juxta eorum numquam ſatis laudabile Inſtitutum, Cives omnes, & maximè Adoleſcentium animos imbuerent; Quapropter eadem erectione poſt varios tractatus, tandem maturè conſtabilita de ann.1595., prædicta Civitas congruæ eorumdem Patrum ſubſtentationi invigilans, in publico, ac Generali Conſilio decrevit, ut ultra pretium ordinarium ſalis, in ipſa Civitate,
2 & Statu imponeretur Collecta pro quolibet julio ſalis vendendi, ac emolumentum exindè retrahendum præfato Collegio erigendo aſſignaretur.

Ad eumdem effectum in ſimili publ. Conſilio de an. 1599. reſolutum extitit, ut Communitas Firmi quolibet anno eidem Collegio exburſare teneretur ſc.200., ea tamen reſtrictiva, ac conditione circa tempus adjecta, *donec* (ſunt verba præciſa) *Collegium veniat ad meliorem fortunam, videlicet, quod à ſemetipſo habeat modum ſubſtentandi Patres ipſius Collegii.*

In Cernita verò, hoc eſt in particulari non-
3 nullorum Nobilium coadunatione, deſtinata dumtaxat, ut aſſeritur, ad ſeligendum negocia in publ. Conſilio referenda, & ſtabilienda, de ann.1603. prædictis ſc.200. addita fuerunt alia ſc.300. ab eadem Communitate ex publ. introitibus memoratis Patribus exſolvenda ſub conſimili conditione, *donec ipſi Patres habebunt modum vivendi aliundè quoquo modo, & non ultra*, de quibus omnibus ſucceſſivè à Prioribus, & Regulatoribus Civitatis de an.1609. authoritate Sac. Congr. Bon. Reg. publicum confectum fuit Inſtrumentum, poſtmodùm *à ſan. mem. Paul. V.* ſpecificæ confirmationis robore communitum, in quo Civitas, ſeu Communitas adheſivè ad ea, quæ ſtabilita fuerant tam in Conſilio Generali, quàm in Cernita aſſumebat in ſe onus ſingulis annis exburſandi Collegio, & Patribus prædictis pro eorum ſubſtentatione, ultra emolumentum Collectæ ſalis præcedentèr eiſdem Patribus aſſignatum, dd. ſc.500. *donec Collegium dotatum ſit aliundè totidem redditibus, ſcilicet aliis quingentis ſcutis annuis perpetuis, quæ non ſint ex applicatione aliqua à Rm̃o Patre Generali Societatis Ieſu pro tempore facta*, necnon annua ſcut.435. ex Maſſa reddituum aſſignatorum Studio generali, ſeu Univerſitati præfatæ Civitatis.

Cum autem poſt longi tẽporis effluxum Communitas prætenſionem excitaverit, quod ejus obligatio, quoad ann. præſtationem ſc.500. in præd. Inſtrumento contenta, foret irrita, & nulla, vel ſaltem, quod ob quamplures acquiſitiones bonorum ſtabilium, & pinguia legata à piis fidelibus memorato Collegio relicta, proportionabilitèr notabilem reductionem pati deberet, ad removendum obſtaculum Brevis *fa. me. Paul. V.* confirmatorii enarrati Inſtrumenti, eadem Civitas adversùs illud impetravit oris aperitionem in particulari Congreg. nonnullorum Prælatorum ad hunc effectum ſpecialitèr deputata, & ſubindè delata controverſia ad noſtrum Auditorium vigore Commiſſionis manu Sm̃i ſignatæ, & directæ *bo. me. Pio.* Ego interim in defuncti Collegæ locum ſubrogatus, perquiſivi à DD. meis — *An obligatio Civitatis ſubſtineatur, & ad quid eadem Civitas teneatur?* & accepi reſponſum — *Obligationem Civitatis ſubſtineri juxta modum, & Civitatem teneri paritèr, juxta modum.*

Inchoando namque à generica obligatione Civitatis, animadvertebant DD., quod cum ea fuerit inita juſta, & laudabili impellente cauſa erectionis Collegii pro juventute erudienda, necnon prævia licentia, ac ſpeciali reſolutione Sac. Congr. Bo. Regim., Decreto Progubernatoris,
4 & approbatione Card. Burgheſii, Gubernatoris ejuſdem Civitatis cum ſubſecuta Apoſtolica confirmatione, de illius validitate nequaquam poſſit dubitari, quemadmodum, his circumſtantiis rectè perpenſis, adnotarunt *Gratian. diſcept.196. n.11., Capyc. Latr. conſ.150. n.12., & ſeqq. par.2., Hodier. contr.43. n.4., Cobel. ad Bul. Bo. Regim. cap.32. n.25., Pacion. de locat. cap.7. n.48., Antun. de Reg. donat. lib.3. cap.3. nu.39., R.P.D. Zaul. ad Stat. Faven. lib.1. rub.4. nu.24., Rot. cor. Bich. dec.261. n.1., cor. Celſ. dec.383. n.2., in rec. dec.447. n.2., & ſeqq. par.5., & deciſ.164. n.1., & ſeqq. par.17.*

Abſque eo, quod officere valeat, quod reſpectu aſſignamenti ſc.300. additorum aliis ſc.200. jam Collegio erigendo per generale Conſilium
5 aſſignatis, non intervenerit conſenſus, & approbatio totius Conſilii Generalis, prout ad obligandam Communitatem requirebatur, ſed
6 tantùm Cernitæ, quæ ſolùm (ut paritèr aſſeritur) ſe ingerit in his, quæ reſpiciunt jura honorifica Civitatis, ac Status, proindeque tam ex defectu poteſtatis in Cernita, quæ etiam de jure,
7 tamquam Conſilium particulare nihil deliberare valet abſque Conſilio generali in rebus arduis, & grave, ac perpetuum præjudicium in-
8 volventibus, quàm ob exceſſum Magiſtratus, & Regulatorum in ſtipulatione, obligatio debet
9 corruere, prout in terminis primæ propoſitionis, affirmarunt *Surd. conſ.65. n.17., et conſ.290. num.12.,*

*num.*12., *Burſat. conſ.*159. *n.*5., *et* 6. *lib.*2., *Menoch. conſ.*80. *n.*22., *et ſeqq.*, *et conſ.*729. *nu.*9., *Rot. dec.*447. *n.*16., *et* 17. *par.*5., *et dec.*87. *n.*7.
10 *par.*8., *et dec.*62. *n.*3. *par.*14. *rec.*, & in propoſito ſecundæ, *Angel. conſ.*378. *ſub n.*2., *Franc. inter conſ. ult. volunt. lib.*1. *conſ.*116. *n.*12., *et ſeqq. Rot. dec.*79. *n.*4. *par.*6. *rec.*

Quoniam quidquid ſit de facultatibus d. Cernitæ, & Decreto ab eadem facto, removetur difficultas ex eo, quod ſtabilito in eadem Cernita aſſignamento ſc.500. faciendo per Communitatem Collegio erigendo, cum hujuſmodi Decretum remiſſum fuerit ad S. Congr. Bo. Reg., eademque S. Congr. illud approbaverit, & con-
11 firmandum eſſe cenſuerit, injungendo per ejus ſpecialem epiſtolam Progubernatori, ut Communitati facultatem tribueret deſuper ſtipulandi Inſtrumentum, exindè corruit defectus facultatis in Cernita dùm concurrit approbatio Sac.
12 Congr. Bo. Reg. cujus vigore dubio procul obligari potuit Communitas, ex his, quæ in ſimili advertit, *Rot. in Mindonien. prætenſæ obſervationis Conſtitutionis* 12. *Jan. cur. an.* §. *Adſtipulabantur cor. R.P.D. meo Anſaldo, & in Viterbien. Paſcuorum* 4. *Febr. præt.* §. *Omnemque cor. Me*.

Omniſque tollitur ambiguitas ex ſubſequenti confirmatione *ſa. me. Pauli V.*, cum enim eidem Pontifici fuerit ſpecificè enarrata ſeries obligationis, in vim Decretorum Conſilii Generali, & Cernitæ, necnon approbationis Congr. Bo. Reg. per Priores ſuſceptæ, præfatuſque Pontifex hujuſmodi contractum confirmaverit, nil ampliùs in hac parte dubitandum remanet de validitate ejuſdem obligationis, cum ex his confirmatio eorum omnium, quæ cohærentèr ad
13 præfata Decreta, & literas Congr. fuerunt ſtabilita, prodita dicatur in forma ſpecifica, ex animadverſis per *Fagn. in cap. ſi quis n.*12. *de confirm. util. vel inutil.*, *Corrad. in prax. Benef. lib.*2. *cap.*15. *ſub n.*126. *verſic. confirmatio*, *Urceol. de Tranſact. qu.*25. *n.*11., *& ſeq.*, *Rot. dec.*261. *n.*7., *& ſeqq. cor. Bichio*, *dec.*297. *n.*17. *par.*4. *tom.*2., *dec.*166. *n.*6., *& ſeq. par.*5., *dec.*222. *n.*12. *par.*7., *dec.*262. *n.*3., *& ſeq. par.*19. *rec.*, *& in Leodien. Exemptionis* 2. *Jul.* 1703. §. *In ordine autem*, *cor. R.P.D. meo Anſaldo*.

Juncta præſertim obſervantia ferè unius ſæculi, juxtà quam Civitas integram quantitatem ſc.500. pacificè ſemper perſolvit, quæ quidem operatur, quod contractus quoad eamdem quantitatem præſumi debeat ritè, & rectè geſtus,
14 & quod in eo omnia ſolemnia, ad actum ſubſtinendum, neceſſaria interceſſerint, ut cæteris allatis, comprobarunt, *Symon. de Præt. conſ.*79. *n.*6., *& per tot. lib.*1., *Urceol. conſult.*76. *n.*9., *&* 20., *Card. de Luc. de Paroch. diſc.*42. *n.*4., *Rot. cor. Seraph. dec.*1432. *n.*4., *cor. Celſ. dec.*70. *n.*7., *cor. ſa. me. Alex. VIII. dec.*154. *n.*25., *& ſeq.*, *& in Biſuntina, ſeù Baſileen. Parochialis* 5. *Martii* 1700. §. *fin. cor. Me*, *& in Hortana Sylvarum* 25. *Febr.* 1701. §. *Reſponſione non attenta cor. R.P.D. meo Muto*.

Firmata ex his validitate obligationis per Communitatem ſuſceptæ, devenientes DD. ad modum ab initio inſinuatum, congruum exiſtimarunt, quod cum in præſenti poſt obtentam aperitionem oris adversùs Breve confirmatorium contractus, de quo agitur, idem contractus examinetur in petitorio, deleri debeat clauſula illa -- *quæ non ſint ex applicatione aliqua à Præpoſito Generali facta* -- appoſita in conditione ceſſationis promiſſi aſſignamenti, quotiès Collegium eſſet aliundè dotatum ex totidem redditibus; Priores enim, & Regulatores Civitatis ad ſæpedictam obligationem in præcitato Inſtrumento devenerunt vigore dumtaxàt facultatis, & authoritatis ipſis tributæ in Decretis Conſiliorum Generalium, & Cernitæ, necnon in literis approbatoriis Sac. Congr. Boni Regiminis, & in Bulla confirmationis aſſignamenti Salis, atque nè in aliquo hiſce omnibus contraventum foret, nonniſi in omnibus, & per omnia adhæſivè ad ea contrahere voluerunt, ut expreſsè poteſtati ſunt ibi -- *vigore authoritatis ipſis in hac parte tantùm à lit. S. Congr. Bo. Reg., & à Decretis pub. Conſiliorum Generalium, & Cernitæ tantùm, &c. attributæ, inhærentes in omnibus, & per omnia Bul. SSmi D.N. PP. ſupracitatæ, lit. Congr. Bo. Regim., et Decretis publicis, ad hoc nè aliquid agatur contra eorumdem tenores, et non aliter, nec alio modo* -- *Sum. Collegii n.*1. *lit. L.*; Proindeque cùm tantùm abſit, quod aut in Bulla prædicta, & litteris Congr. Bo. Regim., aut in decretis publicis Conſilii, & Cernitæ verbum aliquod habeatur circa præſervationem acquiſitorum ex applicatione Patris Generalis provenientium, ut potiùs tàm utrumque Conſilium, quàm ipſa S. Cong. Bo. Reg. noluerint obligationem emitti, niſi ſub illa conditione, quod præſtatio ceſſaret, ubi aliundè quoquo modo fuiſſet Collegio proviſum, ut reſpectu ad Conſilia patuit ex verbis ſuperiùs relatis, & quoad Congr. mentem hoc clarè apparebat ex eiſdem literis ibi -- *E ſi ricorda ſolo di provedere con Iſtromento chiaro, che quando il Collegio averà da altra parte l'aſſegnamento, che è ſtato ſin'ora giudicato ſufficiente, reſti il publico ſgravato di queſto peſo* -- *eod. Summ. Collegii n.*1. *ſub lit. H.* Certum utique eſt, quod clauſula prædicta nullatenùs ſubſtineri poteſt, non ſolùm ratione exceſſus, ex quo præter, & contra formam literarum Apoſt., & d. Sac. Cong., necnon Decre-
15 torum utriuſque Conſilii appoſita fuit, per ea, quæ notat *Palm. Nep. alleg.* 74. *n.*16., *Rot. deciſ.*146. *n.*3., *& ſeq. par.*18., *& in Vaden., ſeù Urbanien. Congruæ* 13. *Maii* 1697. §. *Nec verò coram R.P.D. meo de la Tremoille*; Verùm etiam ob proteſtationem eorumdem Regulatorum, & Priorum aliquid gerendi contra illorum tenores, etiam cum clauſula -- *et non alitèr nec alio modo* -- quæ operatur, ut d. exceptuatio acquiſitionum faciendarum ex applicatione Patris Ge-
16 neralis, utpotè memoratis decretis, & literis adverſativa haberi debeat, ac ſi nunquàm fuiſſet appoſita, *Bald. in l. ſi quidem n.*3. *C. de except.*, *Mart. clauſ.*51. *n.*4. *par.*3., *Rot. in rec. par.*12. *deciſ.*107. *n.*2., *et ſeq.*, *et cor. Emer. Jun. deciſ.*248. *num.*5.

Eo faciliùs autem eamdem clauſulam delendam eſſe DD. cenſuerunt; nam ſecùs obligatio, quam tùm Civitas, tùm S. Bo. Reg. Congr. omni ſtudio curarunt ad tempus reſtringere, perpetua efficeretur, & nunquàm Civitas liberari poſſet ab onere d. annuæ præſtationis, quia de facili à PP. Collegii in omnibus relictis procurari poſſet conditio, ſeu declaratio, quod ea ſint ad diſpoſitionem P. Generalis, prout experientia demon-

monſtravit in legato Hieronymæ Columbariæ,
quæ licèt in teſtamento condito de anno 1664.
Prædium poſitum in Territorio Montis Urani
liberè Collegio reliquerit, in codicillis tamen
ſeq. an. exaratis declaravit, quod illud intelligi
deberet legatum ad diſpoſitionem P. Generalis;
quapropter, nè contractus hoc modo remaneat
eluſorius, ullaque detur occaſio ſupplantandi
17 perpetuò Civitatem, quæ nonniſi ad tempus
obligari voluit, modis omnibus obviandum eſt,
ad *Text. in l.1. ff. de dol., cap. ſedes de reſcript.*, &
tradita per *Socc. Sen. conſ.129. n.7. lib.2., Surd.
conſ.373. n.11., Cyriac. contr.549. n.88., Rot. cor.
Merl. dec.597. n.10., et ſeq., et in rec. par.19. de-
ciſ.373. num.3.*

Nec d. clauſula præſervativa acquiſitionum
ex diſpoſitione P. Generalis comprehenſa dici
valet in lit. approbatoriis d. S. Congr., ex quo in
illis præcipiatur — *Che ſi confermi, et approvi il
Decreto fatto nella forma, che ſi manda incluſo.* Quo-
niam cùm immediatè in eiſd. literis ſubjunga-
tur, ibi — *E ſi ricorda ſolo di provedere con Iſtromen-
to chiaro, che quando il Collegio haverà da altra par-
te l'aſſegnamento, che fin'ora è ſtato giudicato ſuffi-
ciente, reſti il Publico ſgravato di queſto peſo.* Cla-
riſſimum exindè fit in eadem incluſa forma, cir-
ca hujuſmodi præſervationem, nil penitùs conti-
neri poſſe; tantò magis, quia ſi illius compre-
henſio præſumenda foret, daretur in eiſdem li-
teris inſtantanea contradictio, quæ numquàm
18 præſumitur, imò, in quantùm fieri poteſt, ſem-
per evitanda eſt, ad *Text. in cap. cum expediat de
elect. in 6., l. cum hic ſtatus §.1. in fin. ff. de don. int.
vir., et uxor., Barboſ. axiom.130. n.4., Rot. par.11.
rec. dec.99. n.11., et par.12. dec.134. n.10., et ſeq.,
et in Hiſpalen. Juris præſidendi in Capitulo 2. Jul.
1700. §. Haud refragante, cor. D. Magno Cancel-
lario Mediol.*

Atque in hac parte nullatenùs officit ſubſecu-
ta confirmatio Apoſtol. Inſtrumenti obligatio-
nis, in quo ſæpedicta clauſula præſervativa ſpe-
cificè, & expreſsè continetur: Cum enim Ponti-
fici minimè expoſitum fuerit eamdem præſerva-
tionem non comprehendi, neque in Bulla aſſi-
gnamenti prædicti, aut Decretis Conſilii gene-
ralis, & Cernitæ, minuſque in lit. S. Congr., ad
quæ omnia adhæſivè Priores, & Regulatores
contrahere declararunt, utique confirmatio præ-
dicta valuit quidem convalidare ea, quæ in ſe-
quelam illorum omnium fuerunt in Inſtrumen-
to ſtipulata, proùt ſignantèr contigit in augu-
mento ſc. annuorum 300., de quo ſuperiùs di-
ſertum fuit, non autem extendi poteſt ad aſſer-
tam præſervationem, quæ non ſolùm eiſdem de-
cretis, & literis contrariatur, verùm etiam ex
ſolemni proteſtatione eorumdem Priorum, &
Regulatorum pro non appoſita habenda eſt;
19 Apoſtolica enim confirmatio non convalidat
actum nullum, niſi nullitas ſpecificè, & expreſ-
20 sè Pontifici narrata fuerit, ex collectis per *Fel.
in cap. cum inter dilectos n.6. de fid. Inſtr., Rub. in
alleg. cap.29. n.454., Bonden. collect. legal.26. n.82.
lib.1., Rot. poſt Tondut. de Penſion. dec. 87. n. 18.,
& ſeq., cor. Cocc. dec.234. n.5., & in rec. part.15.
dec.139. n.6.*, ſed illum relinquit eo modo, quo
21 ab initio fuit initus, juxtà deducta per *Ruin.
conſ.12. ſub n.16. lib.3., Peregr. conſ.63. n.6. lib.1.,
Rub. d. cap.29. n.456., Bonden. d. collect.26. n.81.,
Rot. cor. Duran. dec.147. n.9., cor. Greg. dec.167.
n.1., ibiq. Add. n.10., & in rec. part.15. deciſ.161.
n.10., & par.19. dec.229. n.15.*

Et ex his tranſeundo DD. ad ſecundam par-
tem dubii, autumarunt Civitatem teneri juxtà
modum; Nempè teneri ad ſuſceptam obligatio-
nem, facto tamèn defalco, ſeù excomputatis pro
nunc annuis ſc.113. correſpondentibus fructibus,
ſeù redditibus bonorum, quæ, proùt hinc indè
admittebatur, Collegium poſt fundationem ex
piis relictis incontrovertibilitèr acquiſivit; Quo-
niam in præcitato Inſtrumento expreſsè conven-
tum fuit, quod ſolutio annua continuare debeat,
donec Collegium habeat aliundè modum ſub-
ſtentandi Patres, ac propterea cum citrà con-
22 troverſiam Collegium prædictum acquiſiverit
ex Piorum largitionibus dd. annua ſc.113., nul-
li dubium eſſe poteſt, quin ea ad ſublevamen
Civitatis veniant excomputanda, ad tradita per
*Alex. conſ.4. n.12. lib.4., Altogr. conſ.77. lib.2.
n.2., Poſth. reſol.80. n.19., & 20., Manſ. conſ.59.
n.5., & conſult.639. n.20., Card. de Luc. de Loc.
diſc.10. n.3., & de Dot. diſc.129. n.4., Rot. de-
ciſ.27. n.3. cor. Mant., & dec.18. n.7. apud Zacc.
de oblig. Cam.*

Eademque concurrente ratione, putarunt Do-
mini, quod debeat fieri alia defalcatio, ſeu ex-
computatio favore Civitatis pro aliis ſc. annuis
82. pro nunc, ratione dicti prædii in Territorio
Montis Urani à Hieronyma Columbaria relicti
uſque, & de an.1664. Collegio, & Patribus præ-
dictis, quamvis præfata Teſtatrix in Codicillis
ſequenti an. confectis declaraverit relictum de-
bere intelligi ad diſpoſitionem P. Generalis, quia
ſi prædicta clauſula, *quæ non ſint ex applicatione
aliqua à Propoſito Generali facta*, delenda eſt, ut
ſupra probatum eſt, nec impedire poterit, quin
fructus prædicti Prædii, veniant favore Civita-
tis excomputandi.

Parùm refragante, quod conditio, ſub qua
conceſſa legitur ceſſatio à promiſſo aſſignamen-
to, dici nequeat purificata, niſi Collegium acqui-
ſiverit redditus aſcendentes ad ſummam ſc.500.,
attentis verbis Inſtrumenti, ibi — *donec acquiſive-
rit totidem redditus, nempè alia ſc.500. annua* — ac
proindè ex ſola acquiſitione reddituum aſcen-
dentium in totum ad ſum. ſc.195. obligatio Ci-
vitatis ceſſare non debeat; conditio namque
acquiſitionis reddituum in ſc.500. procedit quo-
23 ad totalem, & omnimodam ceſſationem obli-
gationis, ſecus autem quoad ceſſationem obli-
gationis pro rata acquiſitionum factarum à Col-
legio, ejuſque Patribus, pro qua abſque dubio
ceſſare debet obligatio, cum eadem ratio, quæ
militat de toto quoad totum, militet etiam de
24 parte quoad partem, vulgatis juribus, de quibus
*Everard. in Topic. legal. loc. à toto ad partem n.8.
ad med., & n.9. in fin., Lancellot. Gal. conſ.58.
n.17., & num.27., & ſeq., Larr. alleg. fiſcal.46.
n.16., Grat. diſc. for. cap.792. n.4., & cap.796.
n.140., Torr. de pact. futur. ſucceſſ. lib.1. cap.4.
n.48., Rot. in Rom. Grani 17. Junii 1697. §. Ni-
hil obſtante cor. R. P. D. meo Anſaldo, inter ejus
impreſſ. dec.11., & in Neritonen. Manutentionis 6.
Junii an. præt. §. Et altera cor eod.*, & in proxi-
mis terminis obligationis ſuſceptæ pro alimentis
25 Clerici ad Sacerdotium promovendi, donec de
congruo Beneficio, vel congrua ſubſtentatione
pro-

provideatur, quod proportionabilitèr diminuatur juxtà acquiſitionem, *Sanch. ad Præcep. Decal. tom.2. lib.7. cap.1. in fin.*

Minuſque obſtat, quod prædictæ defalcationes non ſint faciendæ ad favorem Civitatis, ex quo aſſignamentum ſuper collecta ſalis fuerit à Civitate promiſſum in annuo redditu ſc.600., & tamen in præſenti ſolummodò aſcendat ad ſc.200. animadverſum quippè fuit, quod ex lectura Inſtrumenti remanet valdè dubium, & æquivocum, an præfatum aſſignamentum ſalis promiſſum fuerit in ſc.600. è contra verò conditio favore Civitatis adjecta, quod à ſolutione ceſſare
26 debeat, quotiès Collegio ſit aliunde proviſum, eſt ſatis clara, & literalis, ac propterea interim debent excomputari prædicta annua ſc.113., & alia ſc. annua 82., reſervatis juribus tàm ſuper d.aſſignamento ſalis Collegio, quàm etiam Civitati reſpectu aliorum relictorum, & melioris liquidationis reddituum bonorum, quorum acquiſitio inter Partes non controvertitur, in ſuo particulari Judicio deducendis, pro quibus DD. putarunt coadjuvandas eſſe probationes.

Præterea opinati fuit DD., quod Civitati debeantur dd. ſc.113. à die acquiſitionis bonorum per Collegium factæ, tanquam reſiſtente pacto,
27 quod interpellat pro homine; ſc. verò 82. provenientia ex Prædio legato à Hieronyma Columbaria à die obtentæ aperitionis Oris tantùm, cum ante illam quoad prædicta ſc.82., Patres Societatis conſtituti fuerint in bona fide, à reſtitutione regularitèr excuſante, ex his, quæ in fortioribus terminis firmavit *Rot. dec. 163. n.10. cum ſeqq., dec. 687. n.9., & n.15. cor. Merl., dec.206. n.5., & 6. poſt Conc. de Cenſ., & in rec. dec.320. n.1., & 2., & dec.528. n.7. par.2., & dec.187. n.18. par.7., & in Nucerina Paganorum Applicationis Conventuum ſuper prætenſa reſtitutione fructuum 17. Jun. 1699. §. Palpabant cor. R.P.D. m o Anſaldo, & in Bononien. Cenſus 2. Martii 1703. §. Et ſanè cor. eod.*

Et ità in hunc modum, utraque parte in acerrimo Contradictorio audita, reſolutum fuit, &c.

Rmo P. D. MOLINES DEC

FIRMANA ANNUÆ PRÆSTATIONIS.

Lunæ 22. Febr. 1706.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Dec., cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio Communitatis nomine inita non ſubſiſtetur, ſi illius Regulatores in ſtipulatione excedant facultatum limites.*

2 *Regulatores Communitatis ſi contrahant ejus nomine cum proteſtatione de contrahendo ad formam decretorum Conſilii, & Sac. Congregat., adjecta clauſula* – & non aliter, nec alio modo – *tunc pro non appoſito habetur omne id, quod eſt contra formam dd. decretorum.*

Clauſula – & non aliàs, nec alio modo – *quid operetur.* ibid., & num.8.

3 *Præſumptionum cumulus eſt à jure improbatus.*

4 *Confirmationi, & approbationi nil magis repugnat, quàm correctio, & immutatio.*

5 *Correctio Inſtantanea non eſt admittenda in lit. Sac. Congr. Bo. Reg.*

6 *Relatio fieri debet ad cauſam, de qua conſtat, non ad imaginariam.*

7 *Gubernator executor ordinum Sac. Congr. præſumitur rectè egiſſe.*

Pro executore militat præſumptio. ibid.

8 *Confirmatio in forma ſpecifica quid importet.*

9 *Confirmatio confirmat, non auget confirmatum.*

10 *Confirmatio in forma ſpecifica habet vim novæ conceſſionis.*

11 *Confirmatio remanet ſubreptitia, ſi narratum non fuit id, quod Papam à confirmatione retraxiſſet.*

12 *Aperitio oris reſtituit rem ad terminos Juris.*

Ac operatur, ut jus commune non forma Brevis ſit attendenda. num.13.

14 *Contractus interpretari debet ut non adverſetur menti contrahentium.*

15 *Cenſus imponi ſolent per publica inſtrumenta.*

16 *Cenſus non exiſtentia probatur, ex quo inſtrumentum illius numquam fuit productum.*

17 *Acquiſitio non præſumitur damnoſa.*

18 *Communitas ſi aſſignavit aliquod emolumentum in genere non tenetur ad præſtationem alicujus certæ quantitatis – Ampl.* num. ſeqq.

Et periculum dict. Emolumenti ſpectat ad aſſignatarium. d. num.18.

19 *Compenſatio non datur de liquido ad illiquidum.*

20 *Appellatione* Domus Societatis Jeſu, *non venit domus materialis, ſive ædificium, ſed formalis, hoc eſt familia.*

21 *Declaratio non alterat ſubſtantiam præcedentis diſpoſitionis.*

22 *Pactum interpellat pro homine.*

23 *Bona fides excuſat à reſtitutione fructuum.*

Limit. num.24.

24 *Fructus ubi debiti ſint tamquam ſors, debentur etiam abſque mala fide, & ante litem motam.*

DECISIO CV.

Cenſuerunt hodie DD. ſtandum eſſe in deciſis cor. Me *ſub die 15. Iunii ſuperioris anni*, iterum putantes obligationem Civitatis Firmanæ, quoad annuam præſtationem ſcutor.500. erga Collegium PP. Societatis Jeſu, in eadem Civitate erectum, ſubſtineri juxta modum, nempè deleta ab Inſtrumento erectionis, & reſpectivè obligationis clauſula, qua mediante, cautum fuerat, ut acquiſitiones, quæ cedere deberent in diminutionem, ſeu extinctionem prædictæ annuæ præſtationis, non ſint ex applicatione aliqua à P. Præpoſito Generali facta, & ad favorem ejuſdem Civitatis faciendum eſſe defalcum annuor. ſc.195. provenientium ex redditibus Bonorum, quæ Collegium poſt fundationem incontrovertibilitèr acquiſivit, ſcilicèt defalcanda eſſe ſcuta 113. à die acquiſitionis Bonorum, & ſcut.82. provenientia ex Prædio legato à Hieronyma Columbaria à die obtentæ aperitionis oris.

Procedendo ſiquidem juxta methodum deciſ., quæ revidetur, quoad genericam obligationem Civitatis correſpondendi Collegio PP. Societatis, ultra emolumentum Collectæ Salis, & certos redditus ex Maſſa reddituum aſſignatorum ſtudio generali, alia annua ſc.500. quouſque memora-

morati PP. Societatis, coæquantes redditus aliundè pro eorum manutentione conquiſiverint, cum pro illius validitate in præterita deciſione à §. *Incboando*, *uſque ad totum* §. *Juncta præſertim*, firmiſſima deducta fuerint fundamenta, conſtabilita in reſolutionibus captis tam in Conſiliis Generalibus, quàm in Cernita, necnon in licentia, & ſpeciali reſolutione Sacr. Congregat. Bon. Regim., in Decreto Progubernatoris, & approbatione Cardin. Burgheſii, Gubernatoris ejuſdem Civitatis, in confirmatione à S. Sede Apoſt. in forma ſpecifica conceſſa, & in longæva obſervantia unius ferè ſæculi, & pro parte Civitatis adversùs ea nihil relevans deduceretur in præſenti Audientia, DD. ad ea habuerunt ſe remiſſivè.

Quo verò ad modum in præterita reſolutione præfatæ validitati obligationis adjectum, quod ſcilicet ab Inſtrumento, deſuper celebrato deleri debeat clauſula illa *Quæ non ſint ex applicatione aliqua à P. Præpoſito Generali facta*, denuò ſubſiſtere viſum fuit, quod cum Priores, & Regulatores Civitatis ad ſæpedictam obligationem devenerint, vigore dumtaxat authoritatis, & facultatis ipſis tributæ in decretis Conciliorum Generalium, & Cernitæ, necnon in literis approbatoriis Sac. Congregat. Bon. Regim., & in Bulla confirmationis aſſignamenti Salis, adeout expreſsè proteſtati fuerint ſe contrahere velle in omnibus, & per omnia adhæſivè ad ea cum clauſula, *& non aliter*, *nec alio modo* - ibi -- *Vigore authoritatis ipſis in hac parte tantùm à literis Sac. Congr. Bo. Reg.*, *& à decretis publ. Conſiliorum Generalium*, *& Cernitæ tantùm*, *&c. attributæ*, *inhærentes in omnibus*, *et per omnia Bullæ SSmi D. N. PP. ſupracitatæ*, *literis Congregat. Bo. Reg.*, *et decretis publicis*, *ad hoc ne aliquid agatur contra eorundem tenores*, *et non alitèr*, *nec alio modo*, *prat. Summar. Collegii num.* 1. *lit. L.*, Et in prædictis Decretis Conſiliorum Generalium, & Cernitæ, necnon in Literis. S. Congr. Bo. Regim., & Bulla confirmatoria nulla legatur præſervatio acquiſitionum factarum ex applicatione P. Generalis, immò expreſsè injuncta fuerit ceſſatio aſſignamenti in caſu acquiſitionum, tàm in publico Conſilio ann. 1599., quàm in Cernita de an. 1603., quàm denique in literis Sac. Congregat. Bon. Regim., ut quoad publ. Conſilium an. 1599. patet ex illis verbis -- *donec Collegium veniat ad meliorem fortunam*, *videlicet*, *quod à ſemetipſo habeat modum ſubſtentandi PP. ipſius Collegii*, & quoad Cernitam, ex aliis verbis, *donec ipſi Patres habebunt modum vivendi aliundè quoquo modo*, *et non ultra*, & reſpectu literarum Sac. Congregat- ex verbis -- *E ſi ricorda ſolo di provedere con Inſtromento chiaro*, *che quando il Collegio avrà da altra parte l'aſſegnamento*, *che è ſtato ſin'ora giudicato ſufficiente*, *reſti il Publico ſgravato di queſto peſo*; Exindè palam fit, quod clauſula prædicta, *quæ non ſint ex applicatione aliqua à Præpoſito Generali facta*, in ſtipulatione Inſtrumenti appoſita, nullatenus ſubſtineri valeat, tam ratione exceſſus, tanquam adjecta contra formam Decretorum Conſilii Generalis, Cernitæ, Sac. Congregat. Bon. Regim., & Literar. Apoſtolicarum, quàm ratione proteſtationis à Prioribus, & Regulatoribus ſolemnitèr emiſſæ de non contrahendo contra formam eorundem Decretorum, & Literarum cum clauſula - *non aliter nec alio modo* -, quæ operatur, ut quidquid contra formam præfatorum Decretorum, & Literarum in Inſtrumento fuit appoſitum, pro non
1 appoſito haberi debeat, ut quoad primam propoſitionem connotarunt *Angel. conſ.* 578. *ſub n.* 2., *Franc. inter conſ. ultim. volunt. lib.* 1. *conſ.* 116. *n.* 12., *& ſeqq.*, *Altogr. conſ.* 73. *n.* 2., *& ſeq. lib.* 2., *Manſ. conſult.* 187. *n.* 9., *&* 10., *Camarat reſp.* 47. *n.* 20., *& ſeqq.*, *Palm. Nep. alleg.* 74. *nu.* 16., *Rot. dec.* 79. *n.* 4. *par.* 6., *et dec.* 146. *n.* 3., *et ſeq. par.* 18., *et in Vaden.*, *ſeu Urban. Congruæ* 13. *Maii* 1697. §. *Nec verò coram R. P. D. meo de la Tremoille*, &
2 exornando terminos ſecundæ, tradunt *Surd. conſ.* 26. *n.* 9., *Altogr. conſ.* 9. *n.* 1., *et ſeqq.*, *Mart. clauſ.* 51. *n.* 4. *par.* 3., *Grat. diſc. for.* 748. *n.* 10., 12., *et ſeqq.*, *Rot. in rec. dec.* 107. *n.* 2., *et ſeqq. part.* 12., *dec.* 409. *n.* 2. *part.* 14., *et cor. R. P. D. meo Anſal. dec.* 50. *num.* 5.

Parum relevante, quod cum Sacr. Congreg. Bo. Regim., edita reſolutione pro confirmatione decreti, facti à Cernita de anno 1603. ſuper aſſignamento ſcut. 500., faciendo PP. Societatis præſcripſerit formam, cum qua d. confirmatio facta fuit, eaque introcluſa tranſmiſſa fuerit in Epiſtola Card. de Camerino ad R. P. D. Progubernatorem Civitatis Firmj, ſub illis verbis -- *ſono venuti in parere*, *che ſi confermi*, *& approvi il decreto fatto nella forma*, *che ſi manda incluſa* -- Et ſucceſſivè Priores, & Regulatores ejuſdem Civitatis Firmj in Inſtrumento deſuper celebrato permiſerint appoſitionem clauſulæ exceptuantis bona provenientia ex applicationibus faciendis à Præpoſito Generali, & præfatus R. P. D. Serbellonus Progubernator ſuam authoritatem, & decretum interpoſuerit, præſumi exindè debeat, prædictam clauſulam approbatam fuiſſe à Sacr. Congregat. Bo. Regim., & ab eadem in Epiſtola Card. de Camerino tranſmiſſam fuiſſe eidem *R. P. D. Serbellono*.

Quoniam cum Sacr. Congregat. Bo. Regim. commiſſum tantummodò fuerit examen decreti Civitatis an. 1603., in quo non continebatur exceptuatio Bonorum provenientium ex applicatione facta à Præpoſito Generali, ſed potius reſtringebatur promiſſum aſſignamentum cum clauſula -- *donec ipſi PP. habebunt modum vivendi aliundè*, *quoquo modo*, *& non ultra* -- exindè ſequitur, quod examen fieri non potuit niſi ſuper verbis ejuſdem decreti, non autem ſuper clauſula exceptuativa Bonorum provenientium ex applicatione facta à Præpoſito Generali, quæ quidem clauſula non ſolùm non continebatur in eodem decreto, ſed erat illi omninò contraria; Et per conſequens non eſt præſumibilis approbatio talis clauſulæ, quæ eſt operatio voluntatis, niſi præſumatur priùs præcedens operatio intellectus, ſcilicèt congnitio ejuſdem clauſulæ: Undè præſumendum prius eſſet, quod de tempore tranſmiſſæ ſupplicationis per Civitatem ad Sacr. Congregat. pro approbatione dict. decreti, per PP. Societatis excitata fuerit prætenſio, quod in diminutione aſſignamenti præſtiti, computari non deberent acquiſitiones Bonorum, factæ per applicationem Præpoſiti Generalis, quod talis prætenſio deducta fuerit in Conſilio Civitatis, & ab eo approbata, quod poſtmodum delata ad Sac. Congregat. Bon. Regim., ibique confirmata fue-

ta fuerit, & demum, quod hujuſmodi approba-
tio contineretur in folio introcluſo in Epiſtola
3 Card. de Camerino; Idque contra omnia Juris
principia, expreſsè approbantia longam præſum-
ptionum congeriem, & cumulum, de quibus
Gloſs. in l.1. verb. dotem C. de dot. prom., *Rot. cor.
Rembol. dec.475. n.11.*, *cor. Merl. dec.405. n.6.*,
cor. Cer. dec.34. n.29., *& dec.633. nu.9.*, *& cor.
R.P.D. meo Anſal. dec.8. n.11.*

Eoque magis, quia pro excluſione hujuſmodi
præſumptæ, & vagæ approbationis clauſulæ præ-
dictæ, deſumptæ ex illis verbis -- *nella forma,
che ſi manda incluſa*, mirificè contrariantur tàm
verba immediatè antecedentia, quàm alia ver-
ba, paulò poſt expreſſa; verba enim anteceden-
tia ita ſe habent -- *Sono venuti in parere, che ſi
confermi il decreto fatto* -- Undè cum in decreto
facto expreſsè cautum fuerit, ut aſſignamentum
per Civitatem faciendum durare deberet, do-
nec PP. Societatis proviſum fuiſſet -- *quoquo mo-
do, & non ultra* -- imperceptibile prorſus eſt,
quod Sacr. Congregat. Bon. Regim. cofirmare
voluerit præfatum decretum, & inſimul in for-
ma, quæ tranſmittebatur incluſa, confirmare
etiam voluerit clauſulam exceptuativam acqui-
ſitionum factarum à Præpoſito Generali, quæ
quidem clauſula eſſet correctoria præcedentis
decreti, & acquiſitionum quoquo modo facta-
4 rum, cum nil magis confirmationi, & approba-
tioni repugnet, quàm correctio, vel immutatio,
ex his, quæ obſervat *Bald. conſ.12. ſub num.16.
lib.3.*, *Peregr. conſ.63. n.6. lib.1.*, *Surd. conſ.361.
num.37.*, *Rot. cor. Gregor. dec.267. num.1.*, *in rec.
dec.161. n.10. part.15.*, *et dec.229. n.15. par.19.*

Conſonant etiam verba immediatè ſequentia,
quibus ſollicitè injungitur onus providendi, me-
diante Inſtrumento claro exonerationi Civitatis
in caſu, quo Collegium aliundè aſſignamentum
haberet, ibi -- *E ſi ricorda ſolo di provedere con
Iſtromento chiaro, che quando il Collegio haverà da
altra parte l'aſſegnamento, che fin'ora è ſtato giudi-
cato ſufficiente, reſti il Publico ſgravato da queſto
peſo*, *d. Summar. præt. Societatis N. 1. ſub lit. H.*,
quæ quidem verba excludunt quamlibet poſſibi-
litatem, & præſumptionem, quod in eadem lite-
ra S. Congr. contineretur decretum complexi-
vum clauſulæ, *quæ non ſint ex applicatione aliqua
à Præpoſito Generali facta*, quæ potiùs involuiſſet,
quàm claram reddidiſſet ſtipulationem pro exo-
neratione conſequenda per Communitatem,
quotiès PP. Societatis aliundè haberent ſufficiens
aſſignamentum; Admiſſa namque, ſeù præſum-
pta in Litera S. Congr. d. clauſula præſervativa
acquiſitionum factarum à Præpoſito Generali,
per ſupradicta verba immediatè ſequentia cau-
ſaretur inſtantanea correctio, & contradictio,
ſemper in Jure noſtro vitanda, ut ultrà adduct.
5 in dec., quæ revidetur §. *Nec d. clauſula*, unani-
mitèr clamant per *Text. in l. non ad ea ff. de con-
dit., & demonſt.*, *Fuſar. conſ.25. num.29., & 30.*,
Card. de Luc. de Teſtam. diſc.69. n.6., *Rot. coram
Celſ. dec.344. n.4.*, *cor. Priol. dec.352. n. 10.*, *coram
Emer. Jun. dec.1042. n.3.*, *in rec. dec. 225. n.44.,
& 45. par.17.*, *& in Rom. Cambii 14. Jan. 1689.
§. Ultra quod cor. Me.*

In nihilo ſuffragante reſponſione, quod onus
providendi, mediante Inſtrumento claro, exo-
nerationi Civitatis in caſu acquiſitionum ſuffi-
cientium, intelligi, ac referri poſſit ad provi-
ſionem Collegii aliundè ſuperventuram, quàm
ex aſſignatione Præpoſiti Generalis, ut proindè
quævis contradictio excludatur. Quoniam reſ-
ponſio hujuſmodi ſupponit id, quod eſt in quæ-
ſtione, & de cætero potiùs præſumi debet, quod
S. Congreg. injungendo exonerationem Civita-
tis in caſu ſufficientium acquiſitionum, ſe con-
formare voluerit generalitati omnium acquiſi-
tionum, quoquo modo factarum, prout erant
termini decreti tàm Conſilii Generalis, quàm
Cernitæ, exhibiti & maturo examini ſubjecti in
eadem S. Congreg., quàm, quod habuerit in
animo præſervativam illam, *quæ non ſint ex ap-
plicatione aliqua à Præpoſito Generali facta*, de qua
nulla apparet eidem S. Congreg. facta exhibitio,
6 cum relatio ſemper potiùs facienda ſit ad prin-
cipium, & cauſam, quæ apparet, non autem ad
illam, quæ non apparet, vulgatis Juribus, de qui-
bus *Rot. cor. Priol. dec.423. n.10.*, *& ſeqq.*, *in rec.
dec.202. n.2. par.15.*, *in Rom. Domus 12. Maii
1698. §. Quin in contrarium cor. R.P.D. meo Muto.*

Atque hinc cenſuerunt DD., quod prædicta
verba, *nella forma, che ſi manda incluſa*, non im-
portent particulare folium contentivum novi
decreti, & novæ formæ, ſed intelligenda veniant
de eodem adamuſsìm decreto, quod à Civitate
prodjerat in Cernita, quod S. Congreg. fuerat
exhibitum, & quod ab eadem S. Congr. fuerat
examinatum, & reſpectivè confirmatum, & ap-
probatum, ut ſuadet contextus verborum --
*Eſſendoſi dato conto à Noſtro Signore, &c. del decreto,
che fù fatto da coteſta Communità l'anno 1603., &c.
hà voluto Sua Beatitudine, che ſi eſamini queſto ne-
gozio in Congregatione de Bo. Regim., come ſi è fat-
to, e perche queſti miei Signori Illuſtriſſimi inclina-
no, &c. ſono venuti in parere, che ſi confermi, &
approvi il decreto fatto nella forma, che ſi manda in-
cluſa*. Ex quo fit evidens, quod poſtrema illa
verba *nella forma, che ſi manda incluſa*, prudentèr
adjecta fuerunt, ne ſcilicet forma, cum qua con-
ceptum fuerat decretum à Civitate factum Sac.
Congr. delatum, & quod ab eadem S. Congreg.
pro executione ad Civitatem Firmj tranſmitte-
batur à ſtipulantibus alterari, aut immutari poſ-
ſet: Aliàs enim ſi præfata verba *nella forma, che
ſi manda incluſa*, importarent ſeparatum folium,
in quo contineretur quid diverſum à decreto fa-
cto in Cernita, ſeù diverſa forma ab ea, quæ à
Civitate in eodem decreto fuerat præſcripta:
utique tale folium cum annexa forma per Sacr.
Congreg. de novo præſtituta in Breve confirma-
torio *ſa. me. Pauli V.*, fuiſſet literalitèr inſerta,
prout inſerta fuerant tam decreta pub. Conſilii,
& Cernitæ, quàm eædem literæ Sac. Congreg., ad
ſenſum PP. Societatis continentes novam for-
mam reformatoriam, ſeù correctoriam præfa-
torum decretorum.

Abſque eo, quod aliqua vis conſtitui poſſit in
eo, quod Inſtrumentum ſtipulatum fuerit ab
octo Civibus Patriciis cum aſſiſtentia, & inter-
poſitione decreti *R.P.D. Serbelloni*, tunc Pro-
gubernatoris, ad quem literæ S. Congreg. pro
executione fuerant tranſmiſſæ, ut proindè præ-
ſumendum non ſit, quod ſi in præfatis literis
S. Congr. non fuiſſet incluſa prædicta clauſula,
excipiens Bona provenientia ab applicatione P.
Generalis, eam in præjudicium Civitatis appo-
nere

nere voluiſſent prædicti Viri Patricii, & ſuo decreto confirmare *R.P.D. Serbellonus*; Cum omnis præſumptio ſtet pro executore, quod ritè,
7 & rectè ſuas partes expleverit in exequendo Superiorum juſſa, & mandata, ex animadverſis per *Rot. cor. Burat. dec.426. n.3., & dec.726. n.16., cor. ſa. me. Alex.VIII. dec.90. n.6., & in recent. dec.293. num.6. par.1.*

Quandoquidem hujuſmodi vaga, & generalis præſumptio, deſumpta ex ſtipulatione facta à Viris Patriciis, & ex interpoſitione decreti R.P.D. Progubernatoris eliditur, tàm ab aliis fortioribus præſumptionibus, ſeù veriùs demonſtrationibus ſupra ponderatis, excluſivis confirmationis S. Congr. Bo. Reg., quoad controverſam clauſulam, quàm ab exemplo præcedentis Inſtrumenti, quod licèt pariformitèr fuerit initum à Viris Patriciis cum interventu, & interpoſitione decreti R.P.D. Progubernatoris, attamen ſucceſſivè, uti exceſſivum, & ſtipulatum contra formam Bullæ ſuper aſſignamento Salis, & contra publica decreta, concorditèr fuit à Partibus reſciſſum, ut præcisè narratur in d. Breve confirmatorio ſa. me. Paul.V. *d. Sum. prat. PP. Societatis n.1. lit.I.*

Excluſa confirmatione controverſæ clauſulæ facta à Sac. Congr. Bo.Reg., minoris relevantiæ viſa eſt altera prætenſio, quod validitas, & ſubſiſtentia ejuſdem clauſulæ nullo modo revocari poſſit in dubium, tanquam volitæ ab ipſomet Pontifice, eo ipſo, quod Inſtrumentum prædi-
8 ctum, in quo appoſita fuit ſpecificè in omnibus confirmavit, ad tradita per *Rot. dec.1763. n.4. cor. Coc., dec.760. num.2. cor. Cer., & dec.222. n.13. par.7. Rec.*; Siquidem cum Priores, & Regulatores in ſtipulatione Inſtrumenti hujuſmodi ſolemnitèr proteſtati fuerint velle contrahere *vigore auctoritatis ipſis in hac parte tãtùm à literis Congreg. Bo.Reg., & à decretis pub. Conſiliorum Generalium, & Cernitæ tantùm*, & inviolabilitèr inhærere in omnibus, & per omnia Bullæ Apoſt. aſſignationis collectæ Salis, necnon literis S.Cong. Bo: Regim. ac decretis publicis, & adversùs eorum tenores quidquam agere nolle profeſſi fuerint, cum clauſula *non alitèr, nec alio modo*, in planam venit conſequentiam, quod ſicut Inſtrumentum confectum contra tenorem publicorum decretorum nocere non poſſet, non ſolùm Civitati, ſed nec etiam Prioribus, & Regulatoribus propter vim, & efficaciam clauſulæ prædictæ *non alitèr, nec alio modo*, removentis conſenſum ab actu, ita nec etiam nocere valet ejus confirma-
9 tio, quæ robur tantummodò præſtat actui confirmato, non verò illum auget, & extendit ad ea, quæ in illo non comprehenduntur, ut probat præt. Deciſ. *in §. Atque in hac parte*, & ultrà inibi adductos comprobavit *Rot. dec.319. n.35. par.11., dec.263. n.7. par.15., & dec.61. n.5., & ſeqq. cor. R.P.D. meo Anſal., & in Cabilonen., ſeu Ordinis Ciſtercien. Juriſdictionis 19. Jun. 1702. §. Ex quibus cor. Me.*

Neque huic fundamento obſiſtere poteſt, quod in d. Inſtrumento ſpecificè confirmato relatus fuerit tenor decreti Conſilii Generalis, & Cernitæ, necnon etiam literarum Sac.Congr., adeout ex lectura idem Pontifex certificatus fuerit, quod in illis non continebatur d. clauſula, ac proindè confirmando ſpecificè omnia, & ſingula in eodem Inſtrumento contenta, dicendum ſit, quod etiamſi talis clauſula expreſsè non legeretur in ſupradictis decretis, voluerit ipſe eam adijcere, & novum contractum facere, ut
10 inquit, *Bald. in cap. ex parte n.19. de Conſtit., Dec. conſ.341. num.3., Grat. diſc. for. cap.992. n.11., Rot. cor. Greg. dec.267. n.8., & in Rec. deciſ.292. n.3. & ſeq. par.5.*

Pro remotione namque objecti, animadverſum fuit, quod licet in d. Inſtrumento enunciata legantur præcedentia decreta Conſilii Generalis, & Cernitæ, decretum tamen Cernitæ expreſſum dignoſcitur ſub involucro verborum, abſque eo quod nulla, vel minima mentio fiat de conditione in eo appoſita, ut Civitas ſubire tantummodò deberet onus promiſſi aſſignamenti, *donec ipſi Patr. habebunt modum aliundè vivendi quoquo modo, & non ultrà*. Undè reticita Sum. Pontifici confirmanti hac eſſentialiſſima circumſtantia, ſeù conditione, idem Sum. Pontifex nullo modo divinare potuit, quod ſubſequens præſervativa acquiſitionum provenientium ex applicatione P. Generalis erat diverſa, & expreſsè contraria decretis Civitatis, ad quorum normam, & non alitèr nec alio modo Priores, & Regulatores contrahere ſolemnitèr proteſtati fuerant; ac per conſequens confirmatio Papæ, quatenùs etiam caderet ſuper præſervativa acquiſitionum provenientium ex applicatione P. Generalis, in
11 hac parte infecta eſſet manifeſto ſubreptionis, & obreptionis vitio, reſultante ex non expreſſione contrarii pacti in d. decreto Cernitæ appoſiti, quod indubitantèr Sum. Pontificem retraxiſſet à confirmatione talis præſervativæ, eidem pacto adverſantis, ut egregiè ratiocinatur, *Dec. in cap. ſuper literis n.4. de reſcript., Lotter. de re benefic. lib.2. qu.54. n.9., Rot. dec.432. num.1. par.4. tom.2., dec.24. n.4., & dec.446. n.2. par.5. Rec., cor. Bich. dec.302. n.5., cor. ſa. me. Al.VIII. dec.239. n.7., & 8. & in Cracovien. Archidiaconatus 26. Jun. 1697. §. Quinimò in fin. cor. Me.*

Et tamen ex abundanti ponderabant Domini, quod quatenùs etiam per impoſſibile præfata clauſula, *quæ non ſint ex applicatione aliqua à Patre Præpoſito Generali facta*, dici poſſet appoſita de mandato Sac. Congr. Bo. Reg., & à Sum. Pontifice confirmata; adhùc ex alio capite eſſet delenda. Quia cum Civitas Firmana adversùs Bre-
12 ve confirmatorium *ſa. me. Paul.V.* obtinuerit oris aperitionem, quæ rem reſtituit ad terminos Juris communis, & viam aperit ad juſtitiam adminiſtrandam, ut tradit, *Gemin. conſ.53. n.3. in fin., & per tot., Pariſ. conſ.53. num.96. lib.3., Spad. conſ.278. n.2.*, adeout vigore hujuſmodi aperitionis oris non ſit ampliùs inſpicienda for-
13 ma Brevis, ſed Jus commune, non ſecus ac ſi d. Breve non emanaſſet, ut proſequitur *Rot. deciſ.173. n.15. par.12. Rec.*

Exinde fit, quod Tribunal habet liberas habenas examinandi juſtitiam contractus, & ipſius Brevis; undè cum ab illius examine in comperto habeatur, quod d. clauſula contractum deſtruit, & operatur effectum contrarium intentioni contrahentium, æquitati, ac juſtitiæ conſonum eſt, ut deleatur; deſtruit enim contractum, quia Communitas nunquàm liberari poterit à præſtatione annua, cum de facili à Patribus Collegii in omnibus relictis procurari poſſit con-

conditio, ſeu declaratio, quod ea ſint ad diſpoſitionem P. Generalis, prout eventus demonſtravit in legato Hieronymæ Columbariæ, in Codicillis declarantis illud intelligi debere ad diſpoſitionem P. Generalis. Operatur autem præfata clauſula effectum contrarium intentioni contrahentium, quia præſtatio remaneret perpetua contra literalem conventionem Civitatis,
14 quæ non alitèr obligari voluit, quam ſub conditione ceſſationis, in caſu, quo Collegio fuiſſet aliundè proviſum quoquo modo, & non ultrà, ut latius ponderat præt. Dec. §. *Eo faciliùs*.

Comperto igitur ex præmiſſis, quod Civitas teneatur ad ſuſceptam obligationem, deleta tamen clauſula exceptuativa Bonorum provenientium ex applicatione facta à P. Præpoſito Generali, rursùs authumarunt DD., ut in præt deciſ. §. *Et ex his*, & §. *Eademque*, faciendum eſſe pro nunc ad favorem Civitatis defalcum annuor. ſc.113. correſpondentium fructibus, ſeu redditibus Bonorum, quæ Collegium poſt fundationem acquiſivit, & aliorum ſc.82. ratione Prædii in Territorio Montis Urani à Hieronyma Columbaria relicti, non obſtante declaratione ab eadem Hieronyma in Codicillis emiſſa, quod relictum intelligi deberet ad diſpoſitionem P. Generalis.

Non obſtat quoad annua ſc.113. correſpondentia fructibus bonorum acquiſitorum per Collegium, quod ea excomputari non debeant, niſi prius deductis oneribus Cenſuum paſſivorum, qui fuerunt impoſiti per idem Collegium pro dictis Bonis comparandis, & qui adhùc vigent; quoniam ex parte PP. Societatis nullatenùs docetur de aſſertis impoſitionibus Cenſuum, nec illas concludunt licentiæ obtentæ à P. Generali pro imponendis Cenſibus, niſi tales licentiæ effectuatæ dignoſcantur; & ſanè ſi revera adeſſent hujuſmodi Cenſuum impoſitiones, præcisè factæ pro comparandis prædictis Bonis, PP. Societatis exhiberent Inſtrumenta impoſitionum, cum
15 impoſitiones Cenſuum non fiant in abſcondito, vel per Apocas privatas, ſed per publica Inſtrumenta, quæ cum nunquàm in decurſu litis fue-
16 rint producta, præſumendum eſt, quod verè non adſint, *Rot. in Caſtellana Validitatis Concordiæ, ſeu Bipartitæ 12. Januarii 1705. §. Tertium argumentum cor. Me*.

Fortiùs autem, quia ex datis *in præt. Sum. Collegii n.10. lit.P.*, prædicti Cenſus paſſivi, qui prætenduntur per Collegium impoſiti pro acquirendis ſupradictis Bonis, aſcendunt ad annua ſcut.188., unde perneceſſe dicendum eſt, quod conſtito etiam de effectiva impoſitione iſtorum Cenſuum, hæc facta fuerit in aliam cauſam, cum inveriſimile prorsùs ſit, quod PP. Societatis cum notabili jactura voluerint ſe gravare annua reſponſione ſc.188. pro emendis Bonis ſolius
17 redditus ſc.113., ex his, quæ advertunt, *Menoc. conſ.337. n.28., & de Præſ. lib.3. præſ.73. n.6., Mantic. de Tacit. lib.5. tit.3. n.9., Rot. dec.283. n.27. cor. Dun. Sen., & dec.520. n.73. par.14. Recent.*

Minùs obſtat, quod prædicta annua ſcut.113. compenſari debeant per Civitatem cum decremento Collectæ Salis, aſſignatæ Collegio in annuo redditu ſc.600., quando ex ea nunc vix re-
18 trahuntur ſc.190.; nullibi enim conſtat, quod Civitas aſſignaverit Collegio emolumentum Salis in certa, & determinata ſumma, ſed tantùm in quat. libris pro quolibet julio; & quamvis in Inſtrumento dictum fuerit, quod ubi PP. convenirent de relinquendo favore Civitatis dictum aſſignamentum, eadem Civitas teneretur ſolvere Collegio ſc.600.; hujuſmodi tamen pactum, vel non ſubſtinetur, utpotè appoſitum à ſolis Deputatis abſque legitima facultate Conſilii Generalis, & Congr. Bo. Reg., vel dependet à conventione facienda inter PP., ut patet ex illis verbis - *Item ſi aliquando Collegium Civitatis, ſeù Patres illius convenire voluerint cum Civitate Firmana, ut onus exigendi, &c.*, & ſic pro ſui verificatione requirit præcedentem conventionem, & mutuum conſenſuum earundem Partium, itaut Civitas invita non poſſit cogi retroaccipere aſſignamentum prædictum, vel denique in omnem caſum eſt valde dubium, æquivocum, & diſputabile, ut propterea illius cognitio tàm in præt. Dec. §. *Minuſque obſtat*, quàm in præſenti, reſervata fuerit in alio Judicio, & ſic retardare non valet diminutionem annuæ præſtationis Civitati debitam vigore pacti, undique clari, & incontrovertibilis, cum compenſatio de illiqui-
19 do ad liquidum nunquàm admittatur, ex collectis per *Rot. cor. Mant. dec. 221. num.9., cor. Bich. dec.23. n.20., in Rom. Fornacis ſuper melioramentis 5. Jun.1705. §. Ejuſdemque cor. Me, & in Reatina Spolii ſuper fructibus 29. Jan. mox præter. §. Minimè relevante cor. R.P.D. meo Muto.*

Demùm nec refragatur, quoad annua ſc.82. provenientia ex Prædio in Territorio Montis Urani relicto à Hieronyma Columbaria, quod ea ceſſare non faciant obligationem Civitatis, cum præfatum Prædium non poſſit cedere in ſubſtentationem PP., utpotè relictum ad certum effectum, videlicèt *per impiegarſi, ò per la Chieſa, ò vero Caſa di Fermo di d.Compagnia, conforme diſporrà, e ſtimerà meglio ſua Paternità Rev., d. Sum. præt. Collegii n.7.*: ultrà quod enim appellatione *Domus* non debet intelligi Domus materialis,
20 nempè fabrica Collegii, ſed Domus formalis, nempè ipſum Collegium, quod componitur ex Patribus in eo commorantibus; urget reſponſio, quod cum P. Generalis nullam fecerit hucuſque diſpoſitionem, ſeu nominationem juxta facultatem ſibi tributam in Codicillis præfatæ Hieronymæ Columbariæ, ſed permiſerit fructus dicti Prædii relicti confundi cum aliis redditibus Collegii, remanet firma diſpoſitio contenta in Teſtamento favore Collegii; præſertim quia diſpoſitio codicillaris, & facultas inibi conceſſa P. Generali non ſtat per viam revocationis, ſed explicationis præcedentis Teſtamenti, & nil aliud præſefert, quàm diſtributionem faciendam
21 intra ſpeciem perſonarum in Teſtamento contemplatarum, nec ſubſtantiam præcedentis diſpoſitionis alterat, vel immutat, ex deductis per *Rot. dec.979. n.2., & 3. cor. Emer. Jun.*

Poſtremò cenſuerunt DD. inſequentes tenorem præcedentis reſolutionis, quod annua ſcutor.113. debeantur Civitati à die acquiſitionis
22 Bonorum per Collegium factæ, tanquam reſiſtente pacto, quod interpellat pro homine; annua verò ſc.82. provenientia ex legato Hieronymæ Columbariæ à die obtentæ apertitionis oris tantùm.

Quin

Quin ab hujuſmodi reſtitutione excuſare valeat PP. Societatis aſſerta bona fides regularitèr
23 excuſans à perceptione quorumcumque fructuum, ut in fortioribus dixit *Rot. in Rom. Locorum Montium ſuper fructibus 16. Febr. ſuper. anni §. Verùm cor. Me*; Siquidem annuæ præſtationes, de quibus agitur, non fuerunt ſolutæ tanquàm fructus, ſed tanquam ſors, & capitale, ſuper quo conſtabilitur obligatio Civitatis, proindeque cum non petantur acceſſoriè, & conſecuti-
24 vè ad litem, debentur, etiam ſine mala fide, & antè litis conteſtationem, ut pluribus adductis comprobarunt, *Grat. diſc. for. cap.206. n.18., & ſeqq., Rot. dec.3. à principio, & præſertim n.17. & ſeqq. par.17., & dec.61. n.9. cor. Celſ., & deciſ.95. n.6., & ſeq. cor. Priolo*.

Diverſa tamen militat ratio reſpectu prædicti Prædii relicti à Columbaria, quia quoad illud tanquàm relictum cum clauſula, quod intelligeretur ad diſpoſitionem P. Generalis Civitati reſiſtebat Breve; itaut quouſque per eam non fuerit petita, & obtenta aperitio oris, non potuit illius fructus prætendere, nec ſuos facere; undè meritò ab illa die tantùm fuit facta condemnatio.

Et ità, reſervatis iterùm Juribus tàm ſuper memorato aſſignamento Salis Collegio, quàm etiam Civitati quoad alia relicta, & meliorem liquidationem redditiuum Bonorum acquiſitorum, in ſuo particulari Judicio deducendis, ad normam præteritæ Deciſionis, reſolutum fuit. utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FIRMANA ANNUÆ PRÆSTATIONIS.

Lunæ 28. Febr. 1707.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio Decif. 104., cujus eſt confirmatoria, præterquam quoad fructus cujuſdam legati Collegio relicti.

SUMMARIUM.

1 *Obligatio, Communitatis nomine inita, non ſubſtinetur, ſi illius Regulatores in ſtipulatione excedant facultates.*
2 *Regulatores Communitatis, ſi contrahant ejus nomine cum proteſtatione de contrahendo ad formam Decretorum Conſilii, & Sac. Congregat., adjectâ clauſula* — & non aliter, nec alio modo — *tunc pro non appoſito habetur omne id, quod eſt con. formam decretorum.*
3 *Clauſula* — in omnibus, & per omnia — *in Inſtrumento quid operetur.*
4 *Clauſula* — & non aliter, nec alio modo — *quid operetur.*
5 *Exceſſus, & error non eſt allegabilis poſt lapſum longi temporis, ac con. Decreta Sac. Congreg. Bo. Reg.*, & num.6.
7 *Correctio, & Contradictio inſtantanea non eſt præmenda in lit. S.C.B.R.*
8 *Sac. Cong. Bo. Reg. invigilat Communitatum utilitati, & levamini.*
Nec præſumitur approbare decreta eiſdem præjudicialia. ibid.
9 *Reſcriptum regulatur à precibus.*
10 *Interpretatio ea ſumi debet, quæ congruit expreſſis.*
11 *Exceſſus Procuratoris probatus in uno, præſumitur in cæteris.*
12 *Confirmatio in forma communi roborat tantùm non validat confirmatum.*
13 *Confirmatio in forma ſpecifica ſubreptitia nil pro deſt.*
Et quando dicatur ſubreptitia. ibidem.
14 *Obſervantia debet probari in caſu præciſo, & cum eiſdem circumſtantiis.*
15 *Communitati competit reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ.*
16 *Periculum emolumenti, quod aſſignatum fuit in genere, ſpectat ad aſſignatarium.*
17 *Compenſatio non datur de liquido ad illiquidum.*
18 *Enunciativa erronea non attenditur.*
19 *Enunciativa inſtrumenti plus operari nequit, quàm ipſum inſtrumentum.*
Ampl. ſi ad ipſum habeat relationem. ibid.
20 *Relicta ex largitione fidelium ad certum uſum, non poſſunt in alium converti*. & num.25.
21 *Appellatione* Domus Societatis Jeſu, *venit domus formalis, non materialis.*
22 *Appellatione* Domus, *juxta verbi proprietatem, venit Ædificium.*
Ampl. num.23.
24 *Determinatio una reſpiciens plura determinabilia, ea æqualitèr determinat.*
26 *Derogatio ultimæ voluntatis eſt de reſervatis Sum. Pontifici.*
27 *Judex curare debet, ut defunctorum voluntates adimpleantur per hæredes.*

DECISIO CVI.

PER Sententiam Rotalem, latam, præviis geminis Deciſionibus, edit. 15. Jun. 1705., & 22. Februar. 1706. cor. Rmo D. meo Dec., definitum fuit, obligationem emiſſam à Civitate Firmj ſub ann.1609. de ſolvendis annuis ſcut.500. pro Fundatione Collegii Societatis Jeſu fuiſſe validam, deleta tamen ab Inſtrumento deſuper celebrato, clauſula exceptuativa bonorum, ſivè redditiuum provenien. ex applicatione facta à P. Præpoſito Generali, dictamque Civitatem teneri ad ſolvenda d. ſc.500., excomputatis tamen, pro nunc, ann.195., nempè ſcut.113. pro fructibus bonorum per Collegium poſt fundationem acquiſitorum, necnon aliis ſcut.82. provenien. ex Prædio legato à Hieronyma Columbaria, condemnando ulteriùs ſupradictum Collegium ad reſtitutionem dd. annuorum ſcut.113. à die acquiſitionis bonorum, & aliorum ſcut.82., provenien. ex Legato Hieronymæ Columbariæ, à die obtentæ aperitionis oris adversùs Breve ſan. mem. Paul. V., confirmatorium Inſtrumenti d. Fundationis, reſervatis juribus tam d. Collegio ſuper aſſignamento Collectæ Salis, facto per d. Civitatem, quàm etiam Civitati, reſpectu aliorum relictorum, & melioris liquidationis ſupradictorum fructuum, ac redditum, ut latiùs habetur ex d. Sententia, *data in Summ. Civitatis num.1.*; De cujus viribus cum hodiè in gradu appellationis, per Collegium interpoſitæ, dubitaverim, DD. reſponderunt, *confirmandam eſſe, juxta modum*, videlicet, *quoad deletionem clauſulæ ſuperius enunciatæ, et excomputationem ſcut.113. Sententiam Rotalem eſſe ſimplicitèr, & abſolutè confirman-*

mandam, *quoad Legatum verò Hieronymæ Columbariæ*, *eſſe reſtituendos per PP. fructus perceptos*, *& in futurum percipiendos, ad effectum illos erogandi in Fabricam Eccleſiæ*, *vel Domus*, dilata reſolutione quoad reſtitutionem fructuum, ſuper qua DD. non fuerunt concordes.

Patens enim viſa fuit Juſtitia Sententiæ Rotalis in ea Parte, in qua mandat deleri clauſulam illam, *quæ non ſint ex applicatione aliqua à P. Præpoſito Generali facta*; quia cum nec in Decretis Conſilii Generalis, & Cernitæ, nec in Lit. Sac. Congregat. Bo. Reg., quarum vigore Priores, & Regulatores Civitatis devenerunt ad obligationem annui aſſignamenti ſc. 500. favore Collegii, nulla legatur tributa facultas apponendi d. Clauſulam, ſed immò expreſsè injuncta fuerit ceſſatio aſſignamenti, in caſu, quo Collegium ad meliorem fortunam deveniret, & modum haberet aliundè, quoquo modo PP. ſubſtentandi; exindè conſequebatur, quod d. clauſula, tanquam præter formam præſcriptam in d. Decretis Conſilii, & Cernitæ, ac in Lit. Sac. Congr. ratione
1 exceſſus corruat, & ſubſtineri non poſſit, ad tradita per *Golin. de Procur. part. 3. cap. 5. n. 88.*, *& ſeq.*, *et par. 5. cap. 3. n. 2.*, *Rot. dec. 146. nu. 3.*, *et ſeqq. part. 18. recent.*, cum aliis cumulatis in 1. Deciſ. hujus Cauſæ §. *Firmata*, & in ſecunda §. *Quo verò cor. Rm̃o Dec.* Maximè dum Priores, & Regulatores præd. expreſsè proteſtati ſunt ſe velle *in omnibus*, *et per omnia* inhærere d. Liter.
2 Sac. Congr., & Decretis publ., *et non aliter*, *nec alio modo*, *&c.*, quæ proteſtatio operatur, ut quidquid appoſitum fuit, diſcordans à præd. Literis,
3 & Decretis, habeatur acſi appoſitum non fuiſſet, ut de Clauſula — *in omnibus*, *et per omnia*, dixit *Rot. in Rom. Stat. Zagaroli 27. Mart. 1705. §. Vigore cor. bo. me. Muto*, & de altera, *non alitèr*, *nec*
4 *alio modo*, *Rot. in Rom. Emphyteuſis 10. Febr. 1702. §. Prædicta cor. Eminentiſs. D. Tremoille*, & proſequuntur *mox allegatæ Dec. cor. Reverendiſs. Dec. locis indicatis*.

Neque obſtare viſum fuit, quod cum Decreta Civitatis fuerint in Sacr. Congr. Bon. Regim. examinata, & confirmata, & approbata *nella forma*, *che ſi manda accluſa*, & ſucceſſivè in Inſtrumento, deſuper celebrato per Priores, & Regulatores cum interventu, ac Decreto R. P. D. Sorbelloni Pro-Gubernatoris, cui ad hujuſmodi effectum Sac. Congr. Bo. Reg. facultates opportunas conceſſerat, legatur appoſita ſæpedicta clauſula — *quæ non ſint ex applicatione aliqua à P. Præpoſito Generali facta* — præſumi exindè debeat, quod d. clauſula contineretur in folio, incluſo in Epiſtola Sac. Congr., cum non ſit veriſimile, quod Pro-Gubernator, & tot Primarii Viri Patritii voluiſſent contrahere cum adjectione d. clauſulæ, ſi illa non fuiſſet priùs approbata à Sac. Congr., juncta præſertim approbatione ejuſdem Inſtrumenti, facta per clar. mem. Card. Burgheſium Gubernatorem, ac Protectorem
5 Civitatis, confirmatione in forma ſpecifica conceſſa per ſa. me. Paul. V., & inconcuſſa ejuſdem Obſervantia ab an. 1609., uſque ad hodierna tempora, ex quibus iteratis actibus omnia præſumi
6 debeant ritè, & rectè geſta, nec ſit amplius allegabilis exceſſus, aut error, *Rot. cor. Bich. deciſ. 306. n. 14.*, *et dec. 613. n. 18. part. 5. rec.*

Siquidem pro Reſponſione ad vagas hujuſmodi præſumptiones, quibus etiam plenè ſatisfacit ſecunda Deciſ. Rm̃i D. mei Dec. §. *Quoniam*, *et ſeq.*, iterum DD. animadvertebant, quod folium incluſum in Epiſtola Sac. Congr. nunquam poterat continere approbationem dict. clauſulæ; tum quia contradiceret tenori Epiſtolæ, in qua enixis verbis inculcatur — *di provedere con Inſtromento chiaro*, *che quando il Collegio averà da altra parte l'aſſegnamento*, *che ſin'ora è ſtato giudicato ſufficiente*, *reſti il Publico ſgravato*, *&c.* — & tamen ſi d. clauſula contineretur, tantum abeſt, quod provideri poſſet per Inſtrumentum clarum exonerationi per Communitatem conſequendæ, ut immò eadem contrarium effectum operaretur,
7 vel ſaltem ſtipulationem involutam, ac dubiam redderet, quæ inſtantanea correctio, & contradictio non poteſt præſumi, *ad Text. in l. non ad ea*, *ibiq. Gloſs. verb. Præſens ff. de condit.*, *& demonſt.*, *Rot. dec. 352. n. 10. cor. Priol.*, *et dec. 1042. num. 3. cor. Emer. Iun.* Tum etiam quia cum in Sac. Congr. fuerit examinata materia pro ſolo Intereſſe Communitatis, & ad illius ſupplicationem, pro habenda opportuna licentia ſe obligandi, non verò ad Inſtantiam Collegii, ab omni veriſimilitudine aberrat, quod Sacra
8 Congr., quæ tam accuratè invigilat utilitati, ac levamini Communitatum, voluerit adjicere clauſulam reſpicientem ſolum favorem PP. non petentium, & ſummopere præjudicialem Communitati, quæ ſupplicaverat pro confirmatione, & approbatione Decretorum, non autem pro illorum variatione, cum tamen regulare ſit, quod
9 Reſcriptum reguletur à Precibus, & ad illius terminos ſemper cenſeatur reſtrictum, *cap. inter dilectos*, *ibiq. Gloſ. verb. petit. de fid. Inſtrument.*, *Fel. in cap. ſuper Literis n. 9.*, *& 10. de Reſcript.*, *Rot. cor. Peuting. dec. 74. n. 10.*, *& in Bononien. Bonor. Emphyteuticor. 12. Ian. 1705. §. Non urgente cor. R. P. D. meo Priolo*.

Potiùs itaque cenſendum eſt, vel, quod prædicta verba *nella forma*, *che ſi manda incluſa*, nihil plus contineant, quàm ipſum Decretum Conſilii Generalis, & Cernitæ, S. Congr. exhibitum, & ab eadem Pro-Gubernatori remiſſum, ne poſſet in ſtipulatione alterari, aut immutari, ut ponderat ſecunda Dec. Rm̃i Dec. §. *Atque hinc*. Vel quod forma in folio tranſmiſſa reſpiceret modum faciendi aſſignationem annuæ ſummæ ex redditibus Communitatis, ut indigitant verba Epiſtolæ = *Hanno viſto nelli Conti dati*, *che dopo l'Appalto del Gilinucci non ſarà d'incommodo alla Città di portar d. peſo*, *ſon venuti in parere*, *che ſi confermi*, *ed approvi d. Decreto fatto nella forma*, *che ſi manda incluſa* =, quæ interpretatio, tanquam magis congrua, & conformis verbis epiſtolæ potiùs capienda eſt, quàm altera reſpiciens approbatio-
10 nem d. clauſulæ, tanquàm imaginaria, & de qua nulla habetur mentio in d. Epiſtola, *l. quotiès C. Famil. Erciſc.*, *Rot. dec. 1139. n. 9.*, *& deciſ. 1289. n. 10. cor. Emer. Jun.*

Minùs urget, quod Inſtrumentum ſtipulatum fuerit per R. P. D. Sorbellonum Pro-Gubernatorem, & octo Officiales Communitatis, qui non præſumuntur voluiſſe talem conditionem apponere, ſi facultatem illam addendi, non habuiſſent in Epiſtola S. Congreg.; Talis enim vaga præſumptio eliditur ex alia fortiori deſumpta ex altero ſimili Inſtrumento ſuper eodem Negotio ſti-

ſtipulato ab iiſdem Officialibus contra formam Bullæ, ſuper aſſignamento Salis faciendo d.Collegio, & contra Decreta publ., ac uti tali, concorditèr à Partibus reſciſſo, ex quo ritè deducitur, ut ſicuti apparet, quod aliàs in hoc eodem Negotio Officiales Civitatis exceſſerint limites
11 propriarum facultatum, ità idem peregerint etiam in ſtipulatione Inſtrumenti, de quo agitur, ad regulam *Text. in cap. ſemel malus de reg. Jur. in 6.*, *Menoch. Præſ.32. n.1. lib.5.*, *Maſcard. de Probat. concl.1005. n.37.*

Non minori facilitate tollitur aſſerta confirmatio, & approbatio obtenta à cla.me.Card.Burgheſio Gubernatore, ac Protectore Civitatis, nec non altera reportata à ſa. me. Paul.V.; nam illa Cardin. Burgheſii emanavit in forma communi abſque inſertione Inſtrumenti, undè non potuit validare d. clauſulam nullitèr appoſitam, cum confirmatio in forma communi non validet id,
12 quod ex ſe nullum eſt, ſed tantùm actui valido robur præſtet, *Molin. de Primog. Hiſp. lib.2. cap.7. n.7.*, *Rot. dec.2.*, *& dec. 168.*, *utrobiq. n. 9. coram Rox.* Altera verò confirmatio Apoſtol. paritèr nullius redditur momenti, quia Pontifici non fuit narratum, quod ſæpiùs enunciata clauſula fuiſſet in Inſtrumento appoſita præter conventa in Decretis pub., & Epiſtola S. Congreg., immò Decretum Cernitæ fuit illi expoſitum ſub involucro verborum, & abſque mentione ceſſationis aſſignamenti, in caſu, quo Collegium aliundè quoquomodo provideretur; Undè Papa non potuit ſupplere defectum ſibi non expoſitum, quinimmò confirmatio remanet evidentèr ſubrepti-
13 tia ob reticentiam pacti contrarii in d. Decreto Cernitæ appoſiti, *Dec. in cap. ſub literis n.4. de reſcript.*, *Rot. dec.543. n.2. part.18. rec.*, *& in Caſtellana Aperitionis Oris 19. Nov. 1703. §. Procedentes*, *& in ead. Caſtellana validitatis Concordiæ, ſeu Bipartitæ 12. Jan. 1705. §.30. cor. Rmo Dec.*

Obſervantia verò deſumpta ex ſolutionibus annuæ præſtationis, poteſt quidem eſſe conſiderabilis quoad generalem obligationem Communitatis intrà Cancellos Decretorum Conſilii, ac approbationis S. Congreg. Bo. Regim., ſed non quoad d. clauſulam, ſuper qua non docetur eveniſſe caſum applicationis factæ per P. Generalem, quodque Communitas, licèt inutilitèr reclamaverit, & tamen, ut obſervantia ſuffrage-
14 retur debet eſſe in caſu præciſo, & cum iiſdem circumſtantiis, *Rot. dec.96. n.18.*, *& ſeqq. par.17. recen.*, *& in Leodien.*, *ſeù Aquiſgranen. 7. Martii 1701. §. Quo verò*, *& §. Nec demum cor. Me.* Ultrà quod acquieſcentia Communitatis potuit provenire, ex quo crediderit ſuos Officiales contraxiſſe ad formam Decretorum, unde ſemper illi ex capite probabilis ignorantiæ eſſet conce-
15 denda reſtitutio in integrum adverſus lapſum temporis, ad *Text. in l. Reſpublica C. ex quib. cauſ. major. in integr. reſtit.*, *Odd. de Reſtit. in integr. part.1. q.3. art.10. n.69.*, *& ſeqq.*

Tranſeundo nunc ad ſecundam partem Sententiæ, reſpicientem excomputationes faciendas Communitati, quoad ſc.113. provenien. ex acquiſitionibus factis per Collegium, non controvertebatur hodie, quod d. Partita eſſet imputanda in exonerationem Debiti Civitatis, ſed objiciebatur compenſatio cum aſſignamento ſuper Gabella Salis, quod dicebatur ceſſum eidem Collegio pro annua ſumm. ſc.600., quando ex ea vix retrahuntur ſc.190., quam tamen exceptionem iterum DD. rejiciendam eſſe cenſuerunt. Et meritò quidem, nam Civitas nequaquam aſſignavit certam ſum. ſc.600. retrahendam ex d. Gabella, ſed tantùm ceſſit emolumentum Salis in quatuor libris pro quolibet julio, ut apertè præſeferunt tàm Decreta pub., quàm confirmatio dictæ Gabellæ, obtenta à ſa. me. Paul.V., undè cum
16 dicatur ceſſa commoditas percipiendi Gabellam, augumentum, & decrementum ejuſdem debet cedere commodo, & incommodo ejuſdem Collegii, *Bart. in l. Cotem ferro §. Qui maximos fructus n.5.*, *& 7. ff. de publ.*, *& vectig.*, *Surd. conſ. 507. n.8.*, *Boer. dec.249. n.10.*, *& 11.*, *Lar. alleg. fiſcal. 17. num.8.*, *& per tot.*

Et quamvis in Inſtrumento legatur pactum, quod ubi PP. convenirent de relinquendo favore Communitatis d. aſſignamento, iſta teneretur ſolvere ſc.600., tamen, cum valdè dubitari poſſet tùm de validitate hujuſmodi Pacti, tamquàm appoſiti abſque legitima facultate Conſilii Generalis, & S. Congreg. Bo. Regim. à ſolis Deputatis; tum etiam de illius relevantia, utpotè concepti cum terminis conventionis, ibi = *convenire voluerint* =, quæ importat neceſſitatem mutui conſenſus partium, ideò DD. iterum reſervarunt Jura Collegio quoad d. aſſignamentum in ſuo particulari Judicio promovenda, æquum nullatenus putantes, quod interim retardari debeat diminutio annuæ præſtationis, Communitati debitæ in vim pacti, undiquè clari, per ex-
17 ceptionem compenſationis cum Credito dependente ab examine pacti undique dubii, turbidi, ac æquivoci, ad regulam *Text. in l. final. C. de compenſ.*, *de qua Rot. dec.273. n.10.*, *& dec.307. n.11. cor. Priolo*, *& dec.511. nu.8. coram Emerix Junior.*

Abſque eo, quod dubietatem, ac turbiditatem d. Crediti tollere valeat confirmatio obtenta à Card. Burgheſio, in qua enunciatur aſſignamentum factum Collegio in ſc.1500., quia cum dict. confirmatio habeat relationem ad Inſtrumentum, in quo nequaquam legitur aſſi-
18 gnatio talis ſummæ, vel talis enunciativa ſtatim detegitur erronea, vel non poteſt plus ope-
19 rari, quàm ipſum Inſtrumentum, ad quod habet relationem, & ad cujus terminos reſtringi debet, ad *Text. in l. Aſſe toto ff. de hæred. inſtit.*, *l. ſi ita ſcripſero ff. de cond.*, *& dem.*, *Rot. dec.824. n.16. cor. Emerix Jun.*

Non ita tamen ad diminutionem oneris aſſumpti per Communitatem reſolutum fuit quoad ſc.82. provenien. ex fructibus Bonorum, quæ legaverat Hieronyma Columbaria, cum enim Teſtatrix dd. Bona reliquerit in certam cauſam videlicet — *per impiegarſi*, *o per la Chieſa*, *ò vero Caſa di Fermo di det. Compagnia* — non poterant
20 converti in ſubſtentationem PP., cum ea, quæ ad certũ uſum largitione fidelium ſunt deſtinata, in eumdem, & non alium erogari debeant, *l.1. C. de Sacroſ. Eccl.*, *Can. ult. voluntas 13. q.2.*, *Clem. quia contingit de Relig. dom.*, *Gob. conſult.1. n.85.*, *& ſeqq.*, *Rot. dec.37. n.8. part.5. rec.*, *deciſ.898. n.1. cor. Emerix Jun.*, *& in Romana Revocationis Sequeſtri 4. Maii 1703. §. Reſponſione in fin. coram bo. me. Muto.*

Nec relevare viſum fuit, quod appellatione Domus

Domus non veniat: Domus materialis, ſed for-
21 malis, quæ componitur ex Patribus ibidem
commorantibus, quodque P. Generalis, cujus
diſpoſitioni relicta fuerat applicatio, vel pro
Eccleſia, vel pro Domo nullam hucuſque fece-
rit declarationem, ſeu nominationem: Siqui-
22 dem appellatione *Domus* juxta verbi proprie-
tatem intelligitur Ædificium pro uſu habitatio-
nis, ad *Text. in l. eum, qui ædes ff. de uſucap.*,
Caſtrenſ. conſ. 92. per tot., Barboſ. appellat. 82. n. 1.,
Et certius in noſtro caſu ex mente Teſtatricis,
quæ ſub una, eademque oratione loquuta fuit de
23 Eccleſia, vel Domo, ideòque, ſicuti quoad Ec-
cleſiam Teſtatrix non potuit intelligere, quàm
de Eccleſia materiali, ita etiam cenſendum eſt
intellexiſſe de Domo materiali, ex regula, quod
una, & eadem determinatio reſpiciens plura
24 determinabilia pariformitèr illa determinare
debet, *leg. jam hoc jure ff. de vulg., & pupill., leg.
Quamvis C. de Impub., & aliis ſubſtit., Rot. de-
ciſ. 275. n. 4. par. 16. rec., dec. 583. n. 5. & dec. 963.
n. 4. cor. Emerix. Jun.*

Quod verò P. Generalis nullam hactenus fe-
cerit deſtinationem magis in unam, quàm in
alteram ex cauſis à Teſtatrice volitis, nullate-
nus officiebat, nam quidquid ſit, an de d. deſti-
natione in Fabricam Domus ſufficientèr conſtet
ex copia Epiſtolæ P. Caprini, olim Provincialis,
inſerta in Inſtrumento erectionis cujuſdam Cap-
pellaniæ factæ de an. 1677.; hoc unum pro com-
perto DD. habuerunt, quod admiſſo etiam Præ-
poſitum Generalem numquam deveniſſe ad dict.
nominationem, ſeu diſpoſitionem, adhuc nun-
quam poterat decerni, quod ea, quæ à Teſta-
25 trice relicta fuere pro Eccleſia, vel Domo ero-
gari debeant in alimoniam PP., cum hoc impor-
tet derogationem ultimæ voluntati d. Teſtatri-
26 cis, quæ eſt de reſervatis ſoli Summ. Pontifici,
ut in d. *Clem. Quia contigit, ibique Gloſs. verb.
Sedis Apoſt. de Relig. Dom., Pignatel. tom. 4. con-
ſult. 148. n. 1., Lotter. de re benef. lib. 2. quæſt. 47.
n. 66., Rot. dec. 979., & dec. 1042. utrobique n. 1.
cor. Emerix Iun., dec. 290. n. 1. par. 17. rec., & in
Rom. Revocationis Sequeſtri* 15. *Febr.* 1704. §. *Non
urgente cor. bo. me. Muto.*

Et ex hac ratione DD. cenſuerunt, PP. teneri
ad reſtituendos fructus perceptos, & in futurum
percipiendos ex d. legato, ad effectum erogandi
in Fabricam Eccleſiæ, vel Domus, quia partes
27 Judicis ſunt curare, ut ea, quæ morientes di-
ſpoſuerunt ſuum ſortiantur effectum, & hæredes
ad ſupremæ voluntatis obſequium compellantur
*Auth. de hæred., & falcid. in fin., Cephal. conſ. 429.
n. 51., et ſeqq. lib. 3., Rot. in Barchinonen. Beneſi-
ciorum* 15. *Apr.* 1704. §. *fin. cor. Reverendiſs. Dom.
meo Decano.*

Et ita reſervata particulari examini inſpectio-
ne, à quo tempore teneatur Collegium ad reſti-
tutionem dd. ſc. 113. ad quorum excomputatio-
nem condemnatum fuit, ſuper quo, ut dictum
eſt, ſciſſa fuerunt DD. ſuffragia, reſponſum
fuit, Utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FIRMAMA ANNUÆ PRÆSTATIONIS.

Lunæ 12. Dec. 1707.

ARGUMENTUM.

Legatum factum pro Domo intelligitur non pro formali ſed materiali, maximè concurrentibus conjecturis. Fructus quomodo reſtituendi. Et quando dicantur deberi acceſſoriè, & quando tamquam ſors.

SUMMARIUM.

1 *Relicta ex largitione Fidelium ad certum uſum, non poſſunt in alium, ſine aſſenſu Papæ, converti.*

2 *Appellatione* Domus *venit Domus formalis, ſive Familia.*

Procedit in fideicommiſſis, & primogenituris, ſecus in legatis. num. 3.

4 *Appellatione* Domus *juxta verbi proprietatem venit ædificium*, & num. 14.

5 *In legatis à proprietate verborum non eſt recedendum.*

Limit. ſi aliud ſuadeant conjecturæ. num. 6.

In legatis appellatione Domus *venit ædificium. dicto* num. 5.

Ampl. 1. ſtante diſcretiva. num. 7.

Ampl. 2. ad evitandam inſtantaneam contrarietatem & correctionem, num. 8.

Ampl. 3. ubi diſpoſitio aliàs redderetur eluſoria. n. 9.

10 *Legatum, quod factum fuerit pro domo materiali non excluditur, ex quo in legato comprehenſa fuerint linteamina -- Et de ratione.* n. 11.

12 *Teſtator non poteſt dici, quod continuaverit in eadem voluntate, ſi ab ea expreſsè receſſit in Codicillis.*

13 *Relicta pro domo materiali Religioſorum, intelliguntur intuitu Pietatis, & Religionis, non particularium.*

15 *Expreſſum dicitur, quod ab expreſſis reſultat.*

16 *Dolus, & fraus debent concludentèr probari.*

Ampl. in perſonis Religioſis. n. 17., & n. 22.

18 *Dolum, & fraudem committere non dicitur, qui jure ſuo utitur.*

19 *Blanditiis, & ſuaſionibus licet aliquem allicere ad diſponendum ad proprium favorem.*

20 *Dolus, & machinatio, ac ſuggeſtiones quando irritent diſpoſitionem*, & num. 21.

22 *Machinatio, & ſugeſtio non præſumuntur in Religioſis.*

23 *In mala fide quis conſtituitur per litis introductionem.*

Et ab illa die tenetur ad fructuum reſtitutionem. ibid.

Limit. ubi fructus debentur tamquam ſors. n. 27.

24 *Bona fides probatur ex mandato de manutenendo.*

25 *A reſtitutione fructuum excuſat quævis cauſa, etiam erronea.*

Et ſufficit, quod abſit mala fides. num. 26.

28 *Fructus quando dicantur deberi acceſſoriè, & quando tamquam ſors.*

29 *Fructus bona fide conſumpti, & non extantes non ſubjacent imputationi.*

30 *Indebitum ſolutum favore piæ cauſæ non repetitur. Procedit etiam in indèbito ſoluto pro dote Eccleſiæ.* num. 31.

31 *Religioſi ex equitate cogendi non ſunt unica ſolutione reſtituere poſt multos annos id, quod minutatim receperunt inſerviendo in Vinea Domini.*

DE-

DECISIO CVII.

IN hac Cauſa, plures inſpectiones involuente, & prævijs duabus Deciſionibus, ac Sententia Rotali Rmi D. mei Dec. ad favorem Civitatis Firmanæ in omnibus definita, iterumque cor. Me in gradu appellationis diſcuſſa, ut ex mea Dec. ſub die 28. Febr. 1707., poſt acceptatam per Patres Societatis reſolutionem ſuper deletione clauſulæ excipientis ab excomputatione Bona provenientia ex applicatione facta à P. Præpoſito Generali, & prætermiſſam ulteriorem provocationem ab altera inſpectione contra eoſdem PP., itidem deffinita ſuper excomputatione in futurum ſc. 113. annuorum, facienda pro fructibus Bonorum per Collegium poſt fundationem acquiſitorum; reaſſumpta hodiè diſputatione tantùm ſuper reſolutis cor. Me ſub d. die 28. Febr. prox. præt. quoad legatum Columbariæ, necnon etiam quoad reſervata ſub die prædicta, videlicet ſuper reſtitutione fructuum, datoque Dubio – *An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis quoad legatum Columbariæ, & reſpectivè, an Sententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda quoad reſtitutionem fructuum?* reſponſum fuit – *In deciſis, & Sententiam eſſe reformandam juxtà modum.*

Perſtitum enim fuit in deciſis quoad legatum Columbariæ, quia illud apparet relictum – *Per impiegarſi, ò per la Chieſa, ò vero Caſa di Fermo di d. Compagnia*; undè fructus d. legati non poterant in alimoniam PP. erogari, ſed omninò converti debebant in alteram ex cauſis alternativè à Teſtatrice volitis, quia ea, quæ in certam
1 cauſam largitione Fidelium ſunt deſtinata, non poſſunt in aliam abſque Pontificis auctoritate commutari, *Clem. quia contingit, de Relig. Dom.*, ibique *Barboſ. n.11.*, *Rot. coram Burat. dec.560. n.2.*, cum aliis cumulatis in Dec., quæ revidetur §. *Non ita tamen.*

Neque obſtat, quod ſub appellatione *Domus*
2 veniat etiam Domus formalis, nempè Familia, ſeù Patres in illa commorantes; quia licèt quandoque in Fideicommiſſis, & Primogenituris no-
3 men *Domus* uſurpetur pro *Familia*; tamen juxtà ſuam propriam ſignificationem appellatione *Domus* venit illa, quæ eſt materialis, & ædifi-
4 cium pro uſu habitationis, non verò perſonæ in ea habitantes, ad *Text. in l. eum qui ædes ff. de uſucap.*, *l. ſi finita*, §. *Ex hoc edicto, ff. de damn. infect.*, *l. ſi Domus, ff. de legat. 1.* Cumque in præſenti
5 agatur de ſimplici legato, non autem de Fideicommiſſo, aut Primogenitura, non eſt à proprietate verborum recedendum, niſi conjecturæ
6 in contrarium ſint undique claræ, & manifeſtæ, ad *Text. in leg. non aliter, ff. de legat. 3.*, *Rot. deciſ. 573. n.2. par.19. tom.2. rec.*, & *in Peruſina Immiſſionis 15. Jan. 1706. §. Abſque eo quod, coram Me.*

Præſertim quia Teſtatrix contradiſtinxit Domum formalem, ſeù Collegium, & Patres à Domo materiali; in Teſtamento enim legatum, de quo agitur, reliquit Collegio, ſeu Rectori pro tempore, & Patribus ejuſdem Collegii; in Codicillis verò declarans velle variare, & mutare diſpoſita in Teſtamento, totum id, quod in iſto legaverat Collegio, & ejus Rectori, voluit intelligi relictum liberæ diſpoſitioni P. Generalis ad effectum erogandi pro Eccleſia, vel Domo; quapropter ad evidentiam colligitur, quod in Codicillis Teſtatrix intellexerit de Eccleſia, &
7 Domo materiali; tùm quia diſcretivè locuta fuit de Collegio, Rectore, & Patribus, ac de Eccleſia, & Domo, ſignum evidens, quod pro diverſis habuit, *l. à Divo Pio*, §. *In venditione, ff. de re judic.*, *l. qua Tuberonis*, §. *In peculio, ff. de pecul.*, *Rot. dec.311. n.22. par.7. Rec.*, & *in Rom. Cambii 11. Apr. prox. præt. §. Cumque ex his coram Me.*

Tùm fortiùs quia ſi Teſtatrix in Codicillis intellexiſſet de Domo formalitèr accepta, & ſic de Collegio, & Patribus, legatum, quod d. Collegio in Teſtamento reliquerat, iterùm in Codicillis eidem Collegio aſſignaſſet, undè confirmaſſet Teſtamentum, non autem mutaſſet, proùt præcisè quoad hoc legatum ſe facere velle declaraverat, & ſic adeſſet contrarietas, & cor-
8 rectio inſtantanea, ad quam evitandam, omninò dicendum eſt in Codicillis intellexiſſe de Domo materialitèr accepta, *l. repugnantia, ff. de reg. Jur.*, *Rot. dec.868. n.34. cor. Ubald.*, *dec.22. n.26.*, & *32. cor. ſa. me. Alex. VIII.*, & *in Mediolanen. Juriſpatr. 21. Febr. prox. præt. §. Indeque cor. Me.*

Tùm demùm quia, ſi appellatione *Eccleſiæ*, & *Domus* veniret Eccleſia, & Domus formalis, ſuperflua, & eluſoria redderetur facultas conceſſa P. Generali applicandi legatum, vel pro Eccleſia, vel pro Domo, quia in utroque ex al-
9 ternatis ſemper venirent Patres Eccleſiæ inſervientes, & Domum inhabitantes, quod nullo modo dici debet, ex plenè cumulat. *in Cæſenat. Succeſſionis 3. Mart. 1698. cor. R.P.D. meo Anſal. inter ejus impreſ. dec.34. n.5.*

In concurſu autem tot argumentorum concludentium voluntatem Teſtatricis legandi pro Domo, vel Eccleſia materiali, & habentium pro ſe aſſiſtentiam proprietatis verborum, nullatenus attendi poſſe viſæ ſunt leves quædam, & extraneæ conjecturæ, quæ in contrarium cumulabantur. Non quidem prima, ex quo in legato
10 comprehenſa ſint quædam linteamina, quæ potius conveniant uſui perſonali Patrum, quàm Eccleſiæ, vel Domui materiali, nam vel dd. linteamina poterant adaptari pro uſu Altarium, & Sacriſtiæ, vel quatenus ad id inepta, poterant
11 venundari, ut illorum pretium erogaretur in beneficium Eccleſiæ, vel Domus materialis, & ſic qualitas legati nequaquam repugnat Legatariis, ut de ſe patet.

Minùs ſecunda, eo quia voluntas Teſtatricis tota appareat propenſa in Teſtamento erga Patres Collegii, undè cenſeatur etiam continuata in Codicillis; quia cum in Codicillis id, quod Patribus, & Collegio reliquerat, Eccleſiæ, & Domui mutando, & variando legaverit, ceſſat
12 præſumptio, quod in eadem voluntate continuaverit, dum ab ea expreſsè receſſit, ut reſpondit *Rot. in Romana Canonum de Salviatis 14. Februarii 1707. §. Atque his conſequenter cor. Rmo D. meo Dec.* Ultra quod ſivè legatum cedat in alimoniam Patrum, ſivè pro Fabrica Eccleſiæ, vel Domus, ſemper illorum favorem reſpicit, cum ſimiles diſpoſitiones nunquam intelligantur factæ intuitu, & contemplatione particularis
13 perſonæ, ſed intuitu Religionis, & pietatis, ac Divini Cultus impulſu, juxta *Text. in l. annua*, §. *Attia, ff. de ann. legat.*, *Menoch. lib.4. præſ.113. n.5.*,

n.5., & 6., Rot. dec.309. n.11., & ſeqq. part.6., & dec.76. n.16. par.7. rec.

Levioris momenti eſt tertia deſumpta, ex quo Teſtatrix nullibi mentionem fecerit de fabrica Eccleſiæ, & quarta, quæ eliciebatur ex diſpoſitionibus Matthæi, & Andreæ de Volpettis, qui legando pro Eccleſia materiali expreſſam mentionem habuerunt de illius fabrica. Etenim ſatis eſt, quod Teſtatrix nominaverit Eccleſiam, vel
14 Domum, ut exindè etiam dicatur legaſſe pro fabrica, cum nomine Domus juxta proprietatem verbi veniat ipſa Domus materialis, & ſic fabri-
15 ca, & ſufficientèr dicatur expreſſum, quod ab expreſſis reſultat, Soccin. in l. hæredes mei, §. Cum ità n.10. ff. ad Trebell., Rot. dec.201. n.11. coram Peutinger.

Quinta verò elicita ex eo, quod nec Domus, neque Eccleſia indigeant nova fabrica, & ſexta ex aſſerta obſervantia; nullam habent juſtificationem in facto, immò quoad obſervantiam, contrarium potius convincitur, dum PP. acquieſcunt Reſolutioni Sacr. Rotæ, quæ demandavit omnes fructus tam perceptos, quàm in futurum percipiendos erogari in fabricam Eccleſiæ, vel Domus, ut in §. fin. Dec., quæ revidetur.

Rejectis conjecturis cumulatis ad convincendam voluntatem Teſtatricis legandi pro alimonia PP., non minùs inſubſiſtens viſum fuit alterum ſuppoſitum, quod ſcilicet diſpoſitio Codicillaris fuerit à PP. per dolum, & fraudem expiſcata, ad ſolum finem eludendi pactum diminutionis annuæ præſtationis, quam Civitas Patribus ſubminiſtrare tenetur, donec aliundè ſint
16 de alimentis proviſi; nam dolus, & fraus, quæ debent concludentiſſimis probationibus de-
17 monſtrari, ſignantèr in perſonis Religioſis, manifeſtè excludebatur, quia nunquam dicitur
18 fraudem, & dolum committere, qui jure ſuo utitur, Grat. diſc. for. cap.392. n.26., et 27., Rot. in Romana Pecuniaria 2. Maii 1701. §. verùm poſt m.d. cor. R.P.D. meo Priolo; quapropter cum nec lege, nec pacto prohibitum ſit PP., quod procurare non poſſint legata pia pro fabrica Eccleſiæ, vel Domus, quinimmò in Inſtrumento hoc fuerit præcisè ad illorum onus relictum, utique dato etiam, quod PP. inſinuaſſent Teſtatrici, ut legatum relinqueret pro Eccleſia, vel Domo, nullus exindè dolus, aut fraus elici poſſent, cum licitum unicuique ſit etiam blanditijs, & ſuaſio-
19 nibus aliquem allicere ad ſui favorem diſponendum, ut ſunt Text. expreſs. l. Virum ff. ſi quis aliq. Teſt. prob., et leg. fin. C. eodem, Card. de Luca de teſtam. diſc.33. n.23., Palm. Nep. alleg.68. nu.11. Rot. dec.230. n.18., & 19. apud Tor. de pact. futur. ſucceſs., & in rec. dec.375. n.28. par.16.

Et tunc tantùm dolus, & machinatio diſpoſitionem irritans concurrere dicitur, quando,
20 vel ſuggeſtiones ſunt importunæ, & moleſtæ, & factæ Teſtatori morti proximo, ut in Sabinen. Teſtamenti 23. Jun.1704. §.1., 12. Januar.1705. §. ſed neque cum ſeqq., & 18. Maii 1705. §. Et quidem cum ſeqq. cor. me, & in Beneventana Nullitatis Teſtamenti 25. Jan.1706. §. Prout cor. R.P.D. meo Omanna. Vel quando ſuggeſtiones ſunt fal-
21 ſæ, & cum dolo, & machinatione ad hunc effectum præparatæ, & ex illis motus fuit Teſtator ad ita diſponendum, juxta gloſs. in l. Inverecunda Cod. de petit. bonor. lib.10., Altograd. conſ.50. n.197. lib.1., Card. de Luc. de Teſtam. diſc.33. n.18., Grat. diſc.659. n.18., Palm. Nep. alleg.65. n.48., cum aliis cumulatis per Rot. in Senogallien. Legatorum 13. Jun.1697. §. Subiata coram Rmo D. meo Dec., confirmata 13. Jun. 1698. §. fin., et 11. Martii 1699. §. Applicando cor. R.P.D. meo Anſald., quorum neutrum in caſu noſtro probatur, nec
22 præſumi poteſt in viris pietate, ac Religione illuſtribus, ac de Chriſtiana, & literaria Republica optimè meritis.

Abſoluta prima parte dubii, tranſeundo ad ſecundam ſuper reſtitutione fructuum, cum in Sententia Rotali Collegium fuerit condemnatum ad reſtitutionem ſcut.113. uſque à principio acquiſitionis bonorum, DD. cenſuerunt in hac parte Sententiam eſſe reformandam, & PP. Societatis teneri ad dict. reſtitutionem à die tantùm obtentæ à Smo per Civitatem aperitionis oris, in quo ſtetit modus ſuperiùs enunciatus; cum enim à d. die per litis introductionem, ac jurium productionem, citra dubium, fuerint conſtituti in mala fide, tenentur etiam in con-
23 ſequentiam ad reſtitutionem fructuum, l.2. C. de fruct., leg. certum C. de rei vind., Rot. coram Priolo dec.156. n.2., & in Ferrarien. Fideicommiſſi ſuper fructibus 4. Jul. 1696. §. Viſa namq; coram Rmo D. meo Dec.

Pro tempore verò antecedenti ad dict. litis introductionem, crediderunt DD. ſuffragari poſſe Collegio bonam fidem ſuperlativè probatam ex
24 mandatis de manutenendo coram A.C., & in Sac. Congreg. Bo. Regim. in contradictorio Judicio reportatis, cum ſucceſſiva acquieſcentia Civitatis, ubi tamen ad evitandam reſtitutionem fructuum ſufficit qualiſcumque cauſa etiam
25 erronea, quamvis non concurrat poſitiva bo-
26 na fides, dummodo abſit mala, Add. ad Burat. dec.184. lit.B., Rot. dec.163. n.10. cor. Merlin., dec.295. n.13., & ſeqq. part.14. rec., & in Rom. Locorum Montium ſuper fructibus 16. Febr.1705. §. verùm cor. Rmo D. meo Dec.

Non obſtante, quod in præſenti non agatur de fructibus acceſſoriè, & conſecutivè venientibus ad petitionem Capitalis, ſed annuis præſta-
27 tionibus conſiderandis ad inſtar Capitalis, & per modum ſortis principalitèr petitæ. Quoniam animadverſum fuit, quod in præſenti Civitas non inſtetit primò, & principalitèr pro reſtitutione annuæ præſtationis tanquam indebitè ſolutæ Collegio, ſed quæſtio principalitèr cecidit ſuper eo, an ſcilicet Collegium teneretur imputare in diminutionem d. annuæ præſtationis fructus bonorum, quæ acquiſiverat, aſcenden. ad annua ſc.113., ut patet ex 1. deciſion. Rmi D. mei Dec. 15. Jun. 1705. §. ex his tranſeundo, et in altera cor. Me, quæ revidetur §. Tranſeundo; undè quouſque per Civitatem non fuit mota lis ſuper d. imputatione, Collegium perſtitit in bona fide, & fructus fecit ſuos, tanquam perceptos ex bonis, quæ fuerant ab ipſo acquiſita, nec iſti fructus
28 poſſunt reputari tanquam Sors, & Capitale cum fuerint percepti acceſſoriè, & conſecutivè ad ipſa bona, ut explicat Card. de Luc. de Alien. diſc.12. num.19., et 20., cui conſonat Rota deciſ.663. n.13., et ſeqq. cor. Merlin., dec.95. n.1., et ſeqq. cor. Priolo, et dec.245. nu.35. par.17. rec. Et retentis terminis imputationis, cum quibus proceſſum fuit in deciſion. Cauſæ, quod fructus

bona

bona fide conſumpti, tanquam ampliùs non ex-
29 tantes, imputationi non ſubjaceant, per regulam *Text. in l. ejus qui in Provincia ff. ſi cert. pet.*, tradunt *Altogr. conſ.*105. *n.*31. *in fin. lib.*2., *Gob. conſ.*80. *n.*43., *Rot. in Bononien. Diviſionis* 8. *Maii* 1702. §. *et ratio cor. R.P.D. meo Priolo*.

Sed quatenus etiam procedendum eſſet cum rigoroſis terminis reſtitutionis annuæ præſtationis, indebitè perceptæ, adhuc ex duplici alia ratione crediderunt DD. poſſe Collegium excuſari, ne condemnetur ante motam litem. Primò nempè, quia cum agatur de ſolutionibus factis favore Loci Pii, & in piam cauſam, etiamſi inſubſiſtens detecta fuerit cauſa, ſeu obligatio Civitatis, nihilominùs non repetitur ſolutum,
30 quia ſublata cauſa falſa, ſeù minùs vera, adhuc remanet cauſa pietatis, ratione cujus ſolutio ſubſtinetur, *ad Text. in l. cum his* §. *Mulier ff. de condit. Indeb.*, *Mart. de Juriſdict. part.*4. *cent.*2. *caſ.*170. *per tot.*, *Barboſ. de Jur. Eccleſ. univerſ. lib.*2. *cap.*13. *n.*32., *Tiraq. de Priv. Piæ Cauſæ, pri-*
31 *vil.*125., & in ſpecie indebiti ſoluti pro dote Eccleſiæ, *Paul. de Cittad. de Jurep. par.*3. *tit. de ſecunda cauſa acquir. Juſpatr. dotatio. n.*55.

Altera verò, & ſecunda ratio, ob quam viſum fuit non eſſe cogendum Collegium ad reſtitutionem controverſorum fructuum uſque ab initio, ea fuit, quia nimis oneroſum eidem redderetur refundere modo poſt tanti temporis decurſum in unum conflatas omnes ſummas minutatim perceptas, & bona fide conſumptas, quando è converſo, ubi Civitas ſtatim à die factarum acquiſitionum ſuſpendiſſet proportionabilitèr ſolutionem annuæ præſtationis, id parum, aut nihil gravaſſet idem Collegium, in quo re-
32 tenta fuiſſet minor quantitas Religioſorum; unde nunc omnis æquitas expoſcebat, quod non debeat cum tanto incommodo Collegium reſtituere, unica ſolutione, præſtationes omnes, quas paulatim exegit, & erogavit in alimoniam majoris numeri Religioſorum, qui in vinea DD. laborantes Collegio, & Civitati ipſi inſervierunt ut in ſimili ponderat *Card. de Luc. de Regal diſc.* 48. *num.*8.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FIRMANA ANNUÆ PRÆSTATIONIS SUPER EMOLUMENTO SALIS.

Lunæ 12. *Dec.* 1707.

ARGUMENTUM.

Communitas ſi pro Erectione Collegii aſſignavit in partem dotis emolumentum Salis, abſque promiſſione alicujus certæ quantitatis, ac illius Regulatores in ſtipulatione Inſtrumenti addiderunt pactum, quod Collegium poſſet retrocedere aſſignamentum, tale pactum non ſubſtinetur in præjudicium Communitatis.

SUMMARIUM.

1 *Communitas Firmi pro erectione Collegii in Civitate aſſignavit in partem dotis emolumentum Gabellæ Salis.*

2 *Communitas aſſignans emolumentum in genere, non tenetur præſtare certam quantitatem.*
Ampl. concurrente longeva obſervantia. n.17.
Limit. ubi aſſignamentum fuit factum pro certa quantitate. num.3.

5 *Obligatio Communitatis non ſubſtinetur, ſi illius Regulatores in ſtipulatione Inſtrumenti excedant facultates ſibi conceſſas.*

6 *Stipulatio inita Communitatis nomine ad formam Decretorum publ. Conſilii, & Sac. Congreg. non poteſt extendi ad pactum, quod in Decretis non continetur.* & num.5.
Amplia ſtante Clauſula = & non alitèr, nec alio modo = ibid., & num.4.

7 *Exceptio rejecta per Sententiam acceptatam, non poteſt ampliùs refricari.*

8 *Acceptatio Sententiæ habet vim rei judicatæ.*

9 *Confirmatio Apoſtolic. ſuplet defectum ſolemnitatum non conſenſum.*
Et nil operatur non ſubſiſtente ſubjecto confirmando; num.10.

11 *Papa non poteſt per confirmationem ſanare nullitatem, quam ignoravit.*

12 *Enunciativæ non probant, ubi dubitetur de enunciato.*

13 *Enunciativa Inſtrumenti nequit eſſe majoris ponderis, ac Inſtrumentum ipſum.*
Ampl. num. 14.

14 *Enunciativæ Inſtrumenti debent ad ejus terminos reſtringi.*
Ampl. ubi ad ipſum referuntur. ibid.

15 *Notula informis non probat.*

16 *Ex diverſis non fit illatio.*

18 *Obſervantia etiam negativa attenditur pro interpretatione contractus.*
Ampl. ubi ſit longeva, & ferè centenaria. n.19.

19 *Dos, quod aſſignata fuerit in ſpecie, & non in quantitate, probatur ex obſervantia negativa.*

DECISIO CVIII.

PRO erectione Collegii Soc. Jeſu in Civitate Firmi, aſſignavit Communitas in partem
1 Dotis emolumentum retrahendum ex libris quatuor pro quolibet Julio Salis, & hujuſmodi aſſignationem confirmavit per ejus ſpeciale Breve Sa.Me. Paulus V., qui d. emolumentum denuò, quatenus opus ſit, dict. Collegio conceſſit. Et quamvis nec in Decreto Conſilii Generalis Civitatis, nec in d. Brevi Pontificio ulla fuerit habita mentio, nec facta ſpecificatio ſum. ex dict. Gabella Salis retrahendæ; nihilominus Priores, & Regulatores in Stipulatione Inſtrumenti, excedendo limites facultatum ſibi elargitarum, per publ. Decreta, Literas Sac. Congreg. Bo. Regim., & per d. Breve, tametſi ad illorum formam ſe contrahere velle proteſtati fuiſſent, pactum exorbitans appoſuerunt, videlicèt ibi — *Item ſi aliquando Collegium Soc. Jeſu, ſeu PP. illius convenire voluerint cum Civitate Firmana, ut onus exigendi aſſignationem, jam factam de, & ſuper Sale, juxta Breve SS. D. N., Communitas aſſumat, teneatur d. Communitas ſe obligare ad aſſignandum, & dandum d. Collegio ſingulis annis in perpetuum ſc.*600., *& Collegium teneatur cedere d. Breve SS. D. N. liberum Communitati* —

Ab indè citrà, ſpatio ferè 100. annorum, exegit Collegium ad proprium commodum d. emolumentum, ſed nuper occaſione aliarum contro-

troverſiarum, quæ Civitas contra idem Collegium promovit, excipiendo, prætenſionem excitavit, retrocedendi ad formam prænarrati pacti, in Inſtrumento conventi, emolumentum prædictum, & exigendi tam in futurum, quàm pro præterito ſc.600., ſupponendo ex Gabella Salis percipi, & uſque ab initio percepta fuiſſe tantùm ſc.200. circiter, ſed rejecta hujuſmodi exceptione ad ſuum particulare Judicium, tamquam altiorem indaginem involvente; hodiè agendo curavit idem Collegium proponi Dub. – *An, & ad quid, & quantum, & à quo tempore teneatur Civitas pro Sale?* cui fuit reſponſum – *Civitatem ad nihilum teneri*.

Et ratio fuit, quia Civitas aſſignavit emolumentum retrahendum ex Gabella, ſeu Collecta Salis, nulla facta ſpecificatione, aut obligatione certæ, & determinatæ ſummæ; undè cum PP. ſemper permanſerint, & adhuc continuent in pacifica poſſeſſione ejuſdem emolumenti, Civitas ad nihil aliud tenetur, cum dicatur ceſſiſſe commoditatem exigendi Gabellam, cujus ideò commodum, & incommodum ſpectare debet ad Collegium, abſque eo, quod Civitas obligari va-
2 leat ad præſtationem certæ quantitatis, quam nullibi apparet promiſiſſe, ut tradunt *Paul. de Caſtr. in l. Cotem §. Qui maximos nu.5. ibiq. Bart. n.5., & 7. ff. de Publ., & Vectig., Manſ. conſult.26. n.33.*, cum aliis allegat. in *Dec. inter has Partes emanata cor. Me ſub die 28. Febr. prox. præteriti §. Tranſeundo*.

Neque obſtare viſum fuit pactum appoſitum in Inſtrumento per Priores ſtipulato, & ſuperiùs per extenſum relato, per quod prætendebatur emolumentum Salis fuiſſe intèr Partes valuta-
3 tum in ſcut.600., ideòque Civitatem teneri ad ſupplendum ratam deficientem, cum præſertim Collegium ad formam ejuſdem pacti retroceſſerit Civitati Jus d. emolumentum exigendi: nam cum Priores, & Regulatores Civitatis in ſtipu-
4 latione Inſtrumenti prædicti, expreſsè proteſtati fuerint velle in omnibus adhærere facultatibus ſibi conceſſis à Decretis publ., Lit. Sac. Congreg. Bo. Regim., & Brevi S. M. Pauli V., nec aliquid agere contra eorum tenores, *& non aliter, nec alio modo*, & in dd. Decretis, Epiſtolis, & Bulla nullum, nec minimum habeatur verbum de d. conventione ſuper valutatione Salis, iſta nullo modo ſubſtineri poterat, tum propter patentem
5 exceſſum facultatum conceſſarum dd. Prioribus, & Regulatoribus, tùm etiam ob expreſſam proteſtationem ab iiſdem emiſſam de contrahendo ad formam dd. Decretorum Conſilii Generalis, Literarum Sacr. Congreg., & Brevis Pontificii, *& non aliter, nec alio modo*, quæ operatur, ut quidquid præter, vel contra eadem Decreta, Literas, & Breve conventum fuit, habeatur acſi
6 appoſitum non fuiſſet, ut præcisè de alia ſimili clauſula paritèr à dd. Prioribus, & Regulatoribus abſque legitima facultate appoſita, reſpondit *Rot. inter has partes ſub die 15. Jun. 1705. §. firmata, & ſeqq., & 22. Febr. 1706. §. Quo verò, & ſeqq. cor. Rev. D. meo Dec., & 28. Febr. prox. præteriti §. Patens enim cor. Me.*

Parum relevante, quod d. Inſtrumentum etiam cum d. pacto fuerit in forma ſpecifica, & cum inſertione totius tenoris ejuſdem ſubindè confirmatum à Sa. Me. Paulo V. Siquidem objectum hujuſmodi, quod fuit aliàs propoſitum ad ſubſtinendam ſuperius enunciatam clauſulam appoſitam in eodem Inſtrumento à Sum. Pontifice in forma ſpecifica confirmato, non poterat
7 iterum hodie refricari, quia cum quoad deletionem d. Clauſulæ, non obſtante d. confirmatione Pontificia emanaverit Sententia à Collegio per renunciationem acceptata, non poterat
8 hodiè iterum eadem exceptio in ſcenam exponi, reſiſtente d. acceptatione, habente vim rei judicatæ, *l. res judicata ff. de reg. jur., & l.2. ff. de re judic., Rot. dec.321. n.5., & 6. part.10. dec.149. n.18., & dec.251. n.4., et 41. part.19. rec.*, & præcisè in his terminis *Rot. dec.190. ſub n.12. poſt modern., Aſculan. ad Stat. Urb.*

Et ſanè non ſine maxima ratione irrelevans tunc habita fuit d. confirmatio Apoſt., & nunc quoque pro tali recognita. Quia cum Priores expreſsè proteſtati fuerint, velle contrahere ſub certa forma deſuper enunciata, confirmatio Apoſt. non poterat novam, & diverſam formam
9 inducere; illa etenim, ſupplet quidem defectum ſolemnitatum, non autem conſenſum Partium,
10 & nihil operatur, non ſubſiſtente ſubjecto confirmando, *Abb. in cap. cum inter dilectos. num.8. de fid. Inſtr., Rot. dec.353. n.99. part.5., et dec.244. n.21. part.16. rec.*

Præcipuè, quia Papæ non fuit expoſitum, quod in Decretis Conſilii, Epiſtolis Sac. Congregat., & Brevi Pontificio tale pactum non legebatur, ſed fuerat proprio marte, & ſine legitima facultate appoſitum à Prioribus, & Regulatoribus
11 Civitatis, ideòque non potuit ſanare nullitatem, quam ignoravit, juxta *Text. in cap. ex parte de conſtit., & in cap. Dudum de Decim., Rot. deciſ.139. n°6. part.15., et dec.16. n.21. poſt moder. Aſculan. ad Stat. Urb.*, cum aliis cumulatis in dd. præceden. deciſ., videlicet in 1. *Rev. D. mei Decani §. Atque in hac parte, & in ſecunda ex eodem §. Pro remotione, et in tertia cor. Me §. Non minori facilitate*.

Rejecta ex his efficacia, ſeu relevantia d. pacti, tam ex parte contrahentium, quàm Papæ confirmantis, levioris ponderis apparuerunt enunciativæ emiſſæ in actibus Card. Burgheſi, & Bandini ſuper Dote per Civitatem Collegio aſſignata in ſc.1500., ſiquidem hujuſmodi enunciativæ
12 non merentur attendi, dum principaliter contingit dubitari de enunciato, *Butr. in cap. illud num.2. verſ. nota 4. de Præſcript., Rot. dec.1138. n.20., et dec.1155. n.12. cor. Emer. Jun.*; potuerunt enim dd. Card. enunciare d. quantitatem ducti erronea credulitate, quod aſſignamentum factum Collegio, calculata conventione Salis, aſcenderet ad ſc.1500., ſed non exindè ſequitur,
13 quod tales enunciativæ eſſe poſſint majoris ponderis, quàm ipſum Inſtrumentum, quod ſicuti ex ſuperius probatis ineptum eſt ad obligandam Civitatem, ita multò minus tales eſſe poſſunt enunciativæ prædictæ, præſertim cum ſint
14 relativæ ad ipſum Inſtrumentum, ad cujus terminos reſtringi debent, ad *Text. in Auth. ſi quis in aliquo C. de Eden., Rot. dec.407. n.8. part.14., et dec.62. n.2. part.16. rec*

Nec majorem vim habere poterat folium informe, & nuper repertum inter ſcripturas Collegii, quia neſcitur à quo, & de quo tempore
15 fuerit ſcriptum, undè tanquam informis notula,

tula, nullam probationem facit, ut in fortioribus terminis dixit *Rot. in Salamantina Juris conferendi 27. Jun. prox. præteriti*, §. *Hujuſmodi autem probatio cor. Me*.

Probatio autem deſumpta ex Decreto Conſilii Generalis an. 1595., in quo dicitur, quod attenta oblatione P. Licinii de Georgiis de florenis 3000. pro erigendo Collegio, imponenda eſſet Collecta Salis pro ſubſtentatione ejuſdem Collegii, ex quo deſumebatur, quod Civitas acceptaverit oblationem d. P. Licinii de dotando Collegio in flor. 3000., quæ conſtituunt ſummam ſc. 1500., eſt manifeſtum æquivocum, quia P. Licinius Civis Firmanus non obtulit Collegium erigere, quatenus à Civitate dotaretur in flor. 3000., ſed obtulit flor. 3000. de proprio pro una vice aſſignare Collegio erigendo, ſeu quatenus erigeretur in d. Civitate ejus Patria, ut apertiùs colligitur ex ſucceſſivo Decr. an. 1604. edito ab eod. Conſilio Generali, & dato in *Sum. Replicat. Civitatis nu. unico*, in quo reſolutum fuit, quod omni conatu poſſibili procuretur ne Rector Collegii Jeſuitarum Maceraten. vendat bona relicta à d. P. Licinio Georgio, ut dd. bona remaneant pro Collegio erigendo in Civitate
16 Firmi; undè ab eo, quod aſſignavit d. P. Licinius pro Collegio, nequit inferri ad dotem traditam à Civitate, cum à diverſis non fiat illatio, *Vulg. l. Papinianus ff. de minor*.

Obſervantia demum apertè retorquebatur, quia licet, ut ſupponebant Defenſores Collegii, emolumentum retractum à Gabella Salis uſque ab initio non exceſſerit ſc. 200., vel 250., tamen, per ſæculum ferè PP. acquieverunt, numquam reclamando, aut petendo ſupplementum, ſignum evidens, quod Gabella uſque àb initio fuit aſſi-
17 gnata abſque ulla ſpecificatione, aut obligatione ſummæ certæ ex illa retrahendæ, aliàs enim Collegium non omiſiſſet reclamare adverſus adeò notabilem jacturam; ex quo benè deſumitur obſervantia contraria intentioni Collegii, quæ quamvis negativa, plurimum tamen atten-
18 di debet pro interpretatione contractus, quatenus eſſet dubius, *Rot. dec.* 189. *n.* 22. *poſt Zacch. de oblig. Cam.*, *et dec.* 184. *nu.* 9. *part.* 18. *recent.* cum præſertim ſit longiſſimi temporis, & ferè
19 centenaria, ut in terminis Dotis, dixit *Rot. in Rom. Dotis, Augumenti, et Legatorum* 4. *Martii* 1695. *cor. R. P. D. meo Priolo*. Prout etiam, hanc bonam fidem agnoſcendo, faſſus fuit idem Patronus Cauſæ, qui in Congreg. Firmana de tempore petitæ aperitionis oris admiſit, quod Collegium non poterat cogere Civitatem ad exigendum d. emolumentum, *Summ. hodierno Civitatis num.* 3.

Et ità, utraque, &c.

R.P.D. ALDROVANDO.

FIRMANA ANNUÆ PRÆSTATIONIS SUPER EMOLUMENTO SALIS.

Ven. 14. *Junii* 1709.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Procurator carens neceſſariis facultatibus D. non præjudicat.*
Obligatio Comunitatis non ſubſiſtetur, ubi Regulatores in illius ſtipulatione exceſſerunt facultates ipſis conceſſas. ibid.
2 *Procurator Communitatis obligatus contrahere juxtà formam Decretorum Conſilii Generalis, & S. Congregationis non poteſt excedere d. formam, citra vitium nullitatis.*
3 *Contractus, ſi initus fuerit Communitatis nomine cum proteſtatione contrahendi ad formam Decretorum Conſilii, & S. Congregationis*, & non alitèr nec alio modo, *non importat ea, quæ in Decretis non continentur.*
4 *Confirmatio in forma ſpecifica habet vim novæ conceſſionis.*
5 *Confirmatio in forma ſpecifica dicitur illa, quæ fit cum inſertione tenoris.*
6 *Exceptio rejecta per Sententiam acceptatam, non poteſt amplius refricari.*
7 *Acceptatio Sententiæ habet vim rei judicatæ.*
8 *Papa non poteſt per confirmationem ſanare nullitatem, quam ignoravit.*
9 *Confirmatio non alterat, ſed roborat confirmatum.*
10 *Aſſignans dotem tenetur illam exigibilem manutenere.*
Ampl. etiam ſi exigibilitas expreſsè promiſſa non fuerit. num. 11.
Subampl. procedere etiam in Dote Eccleſiaſtica, ſive Collegii. num. 12.
Ampl. concurrente obſervantia. num. 21.
13 *Communitas aſſignans emolumentum in genere, non tenetur ad præſtationem certæ quantitatis.*
14 *Aſſignamentum ſuſcipiens abſque determinatione quantitatis, dicitur facere jactum retis.*
15 *Animus declaratur etiam ex actu nullo.*
16 *Communitatis intentio non poteſt per Officiales declarari abſque ſpeciali mandato.*
17 *Notula informis non probat.*
18 *Enunciativæ non attenduntur, ubi principalitèr dubitatur de enunciato.*
19 *Enunciativa inſtrumenti non poteſt eſſe majoris roboris ac ſit ipſum inſtrumentum.*
20 *Enunciativa inſtrumenti debet ad ejus terminos reduci*. — *Ampl.* ibid.
Referens interpetrationem recipit à relato. ibid.
22 *Obſervantia interpetrativa deſumitur tàm ex facto, quàm ex non facto.*
23 *Voluntas declaratur tàm ex verbis, quàm ex factis.*
24 *Voluntas qualis fuerit ab initio, declaratur ex ſubſequentibus.*

DECISIO CIX.

Lata à R.P.D. meo Scotto Sententia, in qua Communitas Firmi abſoluta fuit ab annua præſtatione prætenſa per PP. Societatis Jeſu, loco emolumenti Salis eiſdem aſſignati in Fundatione Collegii ejuſdem Civitatis, iterùm iſti in ulteriori gradu appellationis cor. Me provocaverunt, ſed non diſſimili ſorte, contrarium reſponſum habuerunt, demandantibus DD. *Sententiam Rotalem eſſe confirmandam*.

Quamvis enim ex Inſtrumento Fundationis prædicti Collegii appareret, quod in partem Dotis fuerit aſſignatum emolumentum Salis retrahen. à nova impoſitione per S. M. Paul. V. benignitèr elargita, ibique conventum extiterit,

rit, Communitatem teneri aſſignare Collegio ſcuta annua 600., ſi Patribus placeret retrodadare aſſignatum emolumentum Salis, proùt modo, propter decrementum ejuſdem redditus, ipſis nunc magis expedire prætendunt, attamen, quia pactum hoc, nimis præjudiciale, fuit appoſitum ex mera voluntate, & arbitrio Procuratorum, qui intervenerunt ſtipulationi Inſtru-
1 menti, non potuit eorum factum, uti deſtitutum neceſſariis facultatibus præjudicare Communitati, *ad Text. in l. Procurator C. de Procur.*, *Dec. conſ.493. n.9.*, *Rot. cor. Caval. dec.612. num.19.*, *& 20.*, *& in Rec. dec.428. n.8.*, *& dec.628. n.6. par.19. tom.2.*

Ipſis enim permiſſum tantùm erat contrahere juxta formam Decretorum Conſilii Generalis, S. Congr. Bo. Reg., & Literarum Apoſtol. in quibus nullibi expreſſum apparet ſupradictum
2 pactum, ideoque illud ſalvari nequit ab evidenti nullitate propter clarum exceſſum, *Angel. conſil.378. n.2.*, *Rot. dec.79. n.4. par.6.*, *deciſ.146. n.3.*, *& ſeqq. par.18. rec.*

Quinimmò prædicti Procuratores expreſsè proteſtati fuerunt de non contrahendo ultrà formam eorumdem Decretorum, & Literarum cum clauſula *non alitèr*, *nec alio modo*, quidquid igitur
3 appoſitum fuit ultra contenta in iiſdem Literis, & Decretis, pro non appoſito haberi debet, *Surd. conſ.26. n.9.*, *Nat. conſ.371. n.5.*, *Pariſ. conſ.19. n.15. lib.1.*, *Bald. in l. ſiquidem 9. n.3. C. de except.*, *Grat. diſc. for.748. num.10. 12.*, *et ſeqq.*, *Rot. dec.107. n.2.*, *et ſeqq. par.12.*, *dec.409. n.2. par.14. Rec.*, *et cor. R.P.D. meo Anſal. deciſ.50. n.5.*

Neque obſtare potuit, quod prædictum Inſtrumentum fuerit in omnibus ab ipſomet Pontifice confirmatum, undè, quidquid geſtum fuit à Deputatis, non dicatur ampliùs eorum factum,
4 ſed nova conceſſio, & factum Papæ; hoc enim importat confirmatio in forma ſpecifica, qualis dicenda eſt illa, quæ procedit una cum inſertione totius Inſtrumenti, ut diſtinguendo inter
5 unam, & alteram confirmationem, firmant, *Nat. conſ.669. n.16.*, *Pariſ. conſ.3. n.40. lib.4.*, *Grat. diſc.586. n.16.*, *et 19.*, *Grat. diſc. forenſ. cap.50. n.14.*, *et ſeqq. tom.1.*, *Card. de Luc. de Regal. diſc.3. n.9.*, *et 10.*, *Rot. dec.455. num.3. par.1. div.*, *et in Rec. dec.339. n.3.*, *et deciſ.513. n.6. par.2.*, *dec.292. n.4. par.5.*, *dec.343. n.12. ad ſeqq. cor. Merlin.*, *et in Viterbien. Paſcuorum 4. Febr.1705. §. In nihilo adjuvante cor. Rev. Dec.*

Etenim hoc idem objectum, quod aliàs fuit deductum ad ſubſtinendam conſimilem præjudicialem clauſulam in eodem Inſtrumento appoſitam, nempè, *quod non cenſerentur comprehenſa ea bona, quæ fuiſſent relicta, et provenirent ex applicatione P. Generalis*, non fuit habitum in conſideratione, quin inter eaſdem Partes emanaret Sententia præcipiens deletionem ejuſdem clauſulæ, ut ex Dec. Rev. D. mei Dec., quæ de more illam præceſſerunt in 1. ſub die 15. Junii 1705. §. *Firmata*, *et ſeqq.*, *et in altera 22. Februar.1706. §. Quo verò*, *et ſeqq.*; cumque Collegium per renunciationem Judicatum accepta-
6 verit, non poteſt ampliùs hac exceptione ſe tueri, in contrarium faciente d. renunciatione,
7 quæ habet vim rei judicatæ, *l. res judicata ff. de Reg. Jur.*, *et leg.2. ff. de re Judic.*, *Rot. dec.321. n.5.*, *et 6. par.10. dec.251. num.4.*, *et 41. par.19. Rec.*, & benè conſiderat Deciſ. in antecedenti Inſtantia emanata 12. Dec.1707. cor. R. P. D. meo Scotto.

Summo quidem Jure non potuit tunc, neque nunc valet confirmatio Apoſt. prodeſſe intentioni Collegii: nàm Sum. Pontifici non fuit expreſſum prædictam conventionem non contineri, neque in Decretis Conſilii Generalis, neque in Literis S. Congr., unde quidquid nullitèr, & ultrà vires eorum incumbentiæ, geſtum fuit à Deputatis non potuit confirmatione Apoſtolica
8 convalidari, niſi nullitas expreſsè, & ſpecificè Pontifici narrata fuerit, *Felin. in cap. cum inter dilectos n.6. de fid. Inſtr.*, *Dec. in Rubr. de confir. util. vel inutil. n.12.*, *& ſeqq.*, *& in cap. cum inter in 8. not. de except.*, *Rot. cor. Caput. dec.203. par.1.*, *& cor. Coc. dec.234. num.5.*, *& in Rec. par.15.*, *dec.139. n.6.*, quoties enim cognitio rei gerendæ fuit remiſſa Sac. Cong. Bo. Reg., manifeſtè patet noluiſſe Pontificem per ſe ipſum, ſed per organum ejuſdem Congr. tractatum, & conventiones firmari; ſubſequens verò ratificatio licèt robur, & perfectionem dederit antecedentèr firmatis; attamen nihil de novo dediſſe dicendum eſt, ſed ea reliquit eo modo, quo ab initio ſtabilita fuerunt; confirmatio enim non al-
9 terat ſtatum rei confirmatæ, ſed convalidat in ſpecie, in qua illum reperit, *Ruin. conſ.12. ſub n.16. lib.3.*, *Peregr. conſ.63. n.6. lib.1.*, *Rot. cor. Duran. dec.147. n.9.*, *cor. Greg. dec.167. num.1.*, *ibique Add. num.10.*, *& in Rec. par.15. dec.161. n.10.*, *& par.19. dec.229. n.15.*

Neque diſpar eſt ratio confirmationis reſpicientis illam clauſulam, — *quæ non eſſent ex applicatione P. Generalis*, — quam à Deputatis ſimilitèr appoſitam Sac. Noſtrum Auditorium eſſe delendam aliàs decrevit, ab ea, quæ tangit aſſignamentum Salis, eo quia, ut prætendit Collegium, illius cognitio fuerit remiſſa S. Congreg.; pacta verò reſpicientia prædictum aſſignamentum ſibi Papa reſervavit, maturè per ſe ipſum conſideravit, & authoritate propria ex vi ſpecificæ confirmationis ſubſiſtentiam addere voluit: nam S. Congr. fuit remiſſum totale examen Negocii, nec Papa ſibi quidquam diſcutiendum reſervavit, ſed in omnibus ſenſui Sac. Congreg. inhærere placuit, cum proceſſerit non per modum novi examinis, ſed ad confirmationem, & ratificationem, ut patet ex lectura Brevis.

Superata prima difficultate, recurrebat Collegium ad alterum præſidium, excitans prætenſionem, quod ſi Civitas non tenetur ad recipiendam retroceſſionem d. emolumenti, aſſignando illius æquivalens in ſcut.600., teneatur ſaltèm ad ſupplendum Collegio id, quod dedit pro complemento ejuſdem quantitatis; quoties enim illa fuit ſtabilita, & aſſignata pro Dote Collegii tenetur Communitas eamdem in tota ſui latitudine tam de Jure, quàm de facto exigi-
10 bilem præſtare, ac manutenere, tàmetſi hujuſmodi exigibilitas explicitè promiſſa non fue-
11 rit, juxtà ſpeciale Dotis privilegium, de quo *Text. in l. ſi cum Dotem*, *§. Si Mulier ff. ſolut. matrim.*, *& l. promittendo*, *§. Si à Debitore ff. de Jur. Dot.*, *Caſtren. in l. Mevia 50. n.4. ff. ſol. Matrim.*, *Urceol. conſult. for. in 1. appen. ad conſult.2. n.1.*, *Card. de Luc. de Dot. diſc.157. n.26.*, quod ſanè

Privi-

Privilegium ambigi nequit abſque ullo diſcrimi-
12 ne commune eſſe etiam Doti Eccleſiaſticæ,
ſive Collegii, *Capon. diſc.61. n.27., & 28., & in Rom. Annuæ Præſtationis* 14. *Jan.* 1702. §. *Prædictis in fin. cor. Emin. Caprara*.

Emolumentum autem Salis valutatum fuiſſe in annuis ſc.600., licèt iſtius quantitatis expreſſo non adeſſet, ex pluribus deducebatur, & primò à conventione in ipſo dotationis Inſtrumento adjecta, quod quandocumq; Collegium Civitati retrocedere voluiſſet exactionem hujus vectigalis, eadem Civitas teneretur Collegio perſolvere annuam ſum. ſcut.600., quæ ſanè conventio præſeferens mutuam correlationem inter emolumentum Salis, & ſum. ſc.600., ac ſubrogationem unius loco alterius faciendam, oſtendere dicebatur æquivalentiam prædicti emolumenti cum prænarrata ſum. ſc.600. Secundò aſſumptum probabatur ex calculo pro parte Civitatis efformato, in quo enumeratis habitatoribus Civitatis, & Territorii Firmi emolumentum valutatum apparet in annuis ſc.600., cumque pro tali ſum. redditus Salis computatus extiterit in precibus Sum. Pont. exhibitis, confeſſio Communitatis in illis expreſſa, religioſiſſimè venit attendenda; & denique in comprobationem aſſumpti afferebantur declarationes emiſſæ à Card. Burgheſio, & Bandino, quorum primus uti Gubernator Status Firmani, in confirmatione Fundationis clarè expreſſit, ſe ſcire Civitatem aſſignaſſe Collegio pro dote annua ſc.1500., & hoc ipſum in conceſſione Eccleſiæ, & Domus expreſſit Cardinalis Bandinus Archiep. Firmanus, quæ ſanè quantitas attingens annuum redditum ſc.1500., cumulatis ſimul omnibus non haberetur, niſi, emolumentum Salis conſtituatur in prætenſis annuis ſc.600.

Verùm in hac etiam parte deſtitutum à quacumque actione Collegium apparuit; non enim fuit aſſignatum præfatum emolumentum ſub aliqua Taxa pretii, nec ſub aliqua ponderatione, relativa ad quantitatem Salis, conſumendam in Civitate, ac Diſtrictu, ſed indefinitè, expreſſa, ſcilicèt, quota quatuor librarum pro quolibet julio Salis, & dependentèr ab illa incertitudine dubii eventus augumenti, vel diminutionis, quæ ſemper evenire ſolet juxtà diverſitatem temporis, & affluentiam, vel diminutionem Populi, cumque appareat ceſſa commoditas exigendi Gabellam, periculum, & ſors futuri eventus ſpectare debent ad Collegium, non verò ad Civitatem, non enim iſta tenetur ad præſtationem
13 certæ quantitatis, quam nullibi apparet promiſiſſe, ut benè comprobatur *in deciſ. R.P.D. mei Scotti ſuper hoc Articulo* 12. *Dec.* 1707. §. *Et*
14 *ratio*, ducta ſimilitudine jactus Retis, quam in hujuſmodi contractibus conſiderant, *R. P. D. meus Anſald. in tractat. de Commerc., & Mercat. diſc.99. n.15., Rot. dec.93. n.9., &* 10. 28., *& 29. poſt Bonden., dec.408. n.7., & ſeqq. par.16. rec.*

Neque pactum retroceſſionis pro d. ſumma ſc.600. aptum eſt inducere, quod d. emolumentum fuerit aſſignatum ſub fixa Taxa annuorum ſc.600.; quotiès enim evidentèr apparet de invaliditate ejuſdem pacti, tanquàm appoſiti contra Decreta Conſilii Generalis, & Literarum Apoſtol. nullum gradum obligationis inducere valet; non relevante, quod ſi non eſt aptum conſtituere obligationem, ſaltèm ſuffragetur ad ef-
15 fectum arguendi intentionem Civitatis, quia etiam ab actu nullo inferri poteſt declaratio animi; nam ſi prædicti Officiales in hoc proceſſerunt abſque legitima commiſſione Civitatis, non utique dici poteſt habuiſſe facultatem expli-
16 candi animum, & intentionem ejuſdem Civitatis, quæ indiget ſpeciali facultate, & mandato, *Tiraq. de retract. convent.* §.1. *Gloſſ.*10. *num.94., Surd. conſ.281. n.31. lib.2., Grat. diſc. for.224. n.39., Golin. de Procùr. par.2. cap.5. n.13., Rot. dec.1100. n.7. cor. Seraph.*

Nullum paritèr fundamentum conſtituendum venit in prædicto folio, quod dicitur repertum inter ſcripturas Collegii, quia non apparet à quo, & de quo tempore fuerit exaratum, undè
17 tanquàm informis notula nullam probationem facit, *Gen. de ſcript. privat. lib.5. tit. de Scartafac. num.4. Add. ad Burat. dec.282. lit.B., in rec. deciſ.318. n.11. par.19.*, ejuſdemque irrelevantiæ apparuerunt enunciativæ emiſſæ in actibus Cardin. Burgheſii, & Bandini in aſſignatione Dotis facta Collegio ſc.1500.; ſiquidem illæ non merentur attendi, quotiès, ut in hac hypotheſi,
18 contingit principalitèr dubitari de enunciato, *Butr. in cap. illud n.3. verſ. nota 4. de præſcript., Rot. dec.1138. n.20., & dec.1155. n.12. coram Emer. Jun.*, ſemperque extrà aleam dubitationis erit, quod prædictæ enunciativæ minoris ponderis eſſe debent, quàm ipſum Inſtrumentum, un-
19 dè ſicuti illud eſt ineptum obligare Civitatem, ita multo minus id præſtare poterunt tales enunciativæ; præſertim cum referantur ad ipſum Inſtrumentum, à quo interpretationem juxtà na-
20 turam, & indolem relativorum, accipere debent, ex *Text. in Auth. ſi quis in aliquo C. de eden., Dec. conſ.63. n.6. verſ. nam tali caſu, Rot. dec.40. n.6. par.2. diverſ., & in rec. dec.62. n.2.*, & benè in altera ſæpèd. *dec. hujus Cauſæ coram R.P.D. meo Scotto*, §. *Rejecta*.

Denique hoc ipſum ſuadet longa obſervantia penè per ſæculum obſervata, & quamvis uſque ab initio emolumentum non attigerit quantita-
21 tem ſc.600. ſed fuerit in valdè minori fructu, attamen Collegium nunquàm reclamavit, undè ex hac acquieſcentia, & non petitione inducitur tacita declaratio voluntatis Contrahentium, quaſi agnoverit Collegium ſibi actionem non competere pro nunc prætenſo ſupplemento; in-
22 terpretatio enim rei dubiæ deſumitur tàm ex facto, quàm ex non facto, *Aym. conſ.91. n.10., Menoch. conſ.313. n.5., Rot. dec.647. n.3. par.4.*
23 *diverſ.*, & non ſolùm ex verbis, ſed etiam ex factis declaratur voluntas, *leg. Paulus reſpondit ff. rem rat. hab., Socc. Sen. conſ.125. num.1. lib.1., Dec. conſ.58. n.1. in fin.*, & qualis ab initio fuerit,
24 facta ſubſequuta oſtendunt, *leg. quædam in princip. ff. de reb. dub., Mantic. dec.313., Greg. dec.163. n.3., & poſt Zacch. de oblig. Cam. dec.189. n.22., & ſeqq.*, quam quidem veritatem agnovit etiam Patronus Cauſæ, qui in Congregatione Firmana faſſus fuit, quod Collegium non poterat cogere Civitatem ad exigendum dictum emolumentum, ut obſervat eadem *Dec. cor. R. P. D. meo Scotto*, §. *finali*.

Et ita, utraque &c.

R.P.D. CA-

R. P. D. CAPRARA.

ANCONITANA PECUNIARIA.

Ven. 15. *Jan.* 1706.

ARGUMENTUM.

Tranſactio inita per Epiſcopum cum Communitate debet ab ipſo obſervari, non obſtante, quod non doceatur de Apoſt. beneplacito, quia illud ex lapſu temporis cum obſervantia præſumitur, & ex quibus talis obſervantia plenè juſtificetur ex libris Communitatis, quæ maximè, ſi adminiculati ſint, plenè probant etiam ad ejus favorem.

SUMMARIUM.

1 *Umanæ Civitatis Jurisdictio, & Territorium, cui fuerit conceſſa.*
2 *Creditum probatur ex Inſtrumento tranſactionis.*
3 *Tranſactio habet vim rei judicatæ, & paratam executionem.*
4 *Tranſactio facta per Epiſcopum abſque beneplacito Apoſt. non ſubſtinetur.*
5 *Fructus bona fide conſumpti per defunctum, non ſunt per hæredem reſtituendi.*
Decl. ut num. finali.
6 *Beneplacitum Apoſt. reſervatum in tranſactione inita cum Epiſcopo, præſumitur interveniſſe ex lapſu temporis cum obſervantia.*
7 *Utilitas in concordia inita per Epiſcopum probatur ex beneplacito etiam præſumpto.*
*Ac ex eo, quod Menſa pro Sum. ſc.20. acquiſiverit in perpetuum paſcua annui redditus ſc.*100. n.8.
9 *Obſervantia tranſactionis, ex quibus probetur.*
10 *Libri Communitatis non probant ad ejus favorem.*
Limit. num.11., & ſeqq.
11 *Libri Officialis à publico deputati pro rebus Communitatis retentis, & conſcriptis probant ſolutiones ad ejus favorem.*
Amplia. 1. *ibi ſolutiones adminiculentur ex titulo præambulo.* n.12.
Ampl. 2. *ubi ſint ſeriatim conſcripti, & cum ſuis menſibus, & annis.* num.13.
Ampl. 3. *ubi ſint continuatæ ſpatio plurium annorum.* num.14.
15 *Libri mercatorum adminiculati probant etiam contra tertium.*
16 *Solutiones annorum præcedentium probantur ex ſolutionibus ſubſequentium.*
17 *Obſervantia Tranſactionis probata in parte, præſumitur in totum.*
18 *Tranſactio ſecunda, ubi corruat ex capite nullitatis, ſubſtinetur prima legitimè celebrata.*
19 *Bona fides excluditur ex inſtantia etiam extrajudiciali.*
20 *Bona fides non excuſat à reſtitutione fructuum, quando illa debentur non acceſſoriè ſed tamquam ſors.*

DECISIO CX.

EXortis pluribus controverſiis inter Epiſcopum Anconæ, & Communitatem ejuſdem Civitatis ſuper temporali Jurisdictione, & Territo-
1 rio Civitatis Umanæ, olim à Bonif. PP. VIII., conceſſis eidem Civitati Anconæ, & poſtmodum de illis privata eadem Civitate per Card. Legatum, applicatiſque Cameræ Apoſtolicæ, & deindè per eumdem Legatum uti Cameræ Procuratorem Epiſcopo aſſignatis, & demum ad illa prævio voto duorum Clericorum Cam., eadem Civitate Anconæ per Paulum III. reintegrata, poſt plures lites, etiam in noſtro Auditorio agitatas, ubi in judicio poſſeſſorio, Epiſcopus Sententiam obtinuerat, reſervatis Jurib. in petitorio, deventum tandem fuit de an.1560. ad Concordiam à Pio IV. confirmatam, in qua conventum fuit, quod Epiſcopus dimitteret Communitati poſſeſſionem d. Civitatis Umanæ, illiuſque Jurisdictionem, ac Jurisdictionem Caſtri Galliani; Et verſa vice Communitas cederet eidem Epiſcopo, ipſius tamen vita durante, Jus paſcendi in Territorio d. Civitatis Umanæ, itaut eo defuncto *tàm Sylvæ, quàm cætera bona*, liberè, & pleno Jure ad ipſam Communitatem redirent, ſolùmque reſervatum eſſet Succeſſoribus in Epiſcopatu Jus in d. Territorio depaſcendi tantam Animalium quantitatem, quantam quilibet Nobilis Anconitanus in propriis bonis retinere poteſt, & ſimul etiam Communitas aſſignaret Menſæ Epiſcopali annuum redditum ſc.100. in perpetuum.

Verùm, vita functo Epiſcopo contranſigente, cum Card. Carolus de Comitibus, in Epiſcopatu Succeſſor, d. tranſactionem impugnaret, uti futuris temporibus in illius exequutione diſcordias parituram; hinc pro bono pacis, & perpetuæ quietis ad novam deventum eſt concordiam de ann.1590., per quam, promiſſa in reliquis obſervantia primæ tranſactionis auctoritate Apoſt. coſirmatæ, ſtatutum fuit, quod paſcua Sylvarum, aliorumque bonorum dict. Civitatis Umanæ ad vitam Anteceſſoris Epiſcopi conceſſas, in poſterùm liberè, ac perpetuò pertinerent ad Menſam Epiſcopalem, cum hoc tamen pacto, quod Menſa Epiſcopalis ſe obligaret, proùt effectivè ſe obligavit, ſolvere Communitati annuam penſionem ſc.20., aſſignando in ſpecie, & obligando penſiones cujuſdam Domus cum Apothecis ejuſdem Menſæ, ut ex dict. tranſactione, data in *Summar. Communitatis ſub num.*4.

Hujuſmodi annuam penſionem ſc.20., quamvis ſoluiſſent omnes Epiſcopi pro tempore, illam tamen numquam perſolvit cl. me. Card. Nicolaus de Comitibus Epiſcopus Anconitanus, ultimo defunctus, qui vivens ſemper exegit penſiones dict. Domus, quapropter Communitas egit contra R.P.D. de Comitibus hæredem d. Card. Nicolai cor. A.C., à quo cum prodiiſſet Sententia hæreditatis abſolutoria, devoluta per appellationem Cauſa ad Rotam cor. Me propoſui Dubium — *An conſtet de credito, & in qua ſumma?* & DD. cenſuerunt conſtare de credito in ſumma ſcutorum 630.

Creditum ſiquidem in genere viſum eſt reſul-
2 tare ex prædicto Inſtrumento tranſactionis, initæ de an. 1590., in quo Epiſcopus in recompenſam Juris paſcendi per Communitatem dimiſſi in perpetuum commodo Menſæ Epiſcopalis, promiſit, & obligavit ſe, & Succeſſores ad ſolvendum Communitati ſcut.20. annua, pro quibus proindè exigendis Communitas fundatam habet intentionem, cum tranſactio habeat
3 vim rei judicatæ, & paratam executionem, ut aliàs reſpondit *Rot. dec.*252., *& dec.*253. *num.*4.

poſt

poſt Zacch, de oblig. Cam., & *dec.*123. *n.*1., & *ſeqq. poſt Merl. de pignor.*, & *dec.*184. *n.*1. *cor. Cerro*, & *in Bononien. Tranſactionis* 19. *April.*1697. §. *Et ſanè cor. R. P. D. meo Anſaldo*.

Nec obſtare videbantur binæ exceptiones, altera nempè, quod nullum fundamentum conſtituti poteſt in d. Inſtrumento tranſactionis, cum non ſuperacceſſerit Beneplacitum Apoſtolicum in illa reſervatum, & expediendum ab Epiſcopo intra terminum biennii ſumptibus Communita-
4 tis, ex cujus defectu inefficax, & omnino nulla remanſerit tranſactio, *cap. veniens de tranſact.*, ubi *gloſs. in verb. confirmatam*, & *gloſs. in cap. ex multiplici in verb. Eamdem de Decim.*, *Rot. dec.*31. *n.*2. *part.*4. *rec.*, & *deciſ.*220. *n.*14., & *ſeqq. coram ſa.me. Alex.VIII*.

Altera verò, quod Cardin. Nicolaus inſcius hujuſmodi facti, & tranſactionis, & numquam
5 reclamante Communitate, bona fide exegerit penſiones Domus, illaſque conſumpſerit, quapropter pro illis ejus hæreditas conveniri non valeat ad illarum reſtitutionem, juxta *Text. in l. item veniunt* 22. §. *Item prætor ait*, *ff. de petit. hæred.*, & *leg.*1. §. *Cum prædium*, & *l. ſi fundus* §. *In vindicatione verſ. Interdum ff. de pignor.*, *Rot. dec.*1866. *n.*1. *cor. Coccin.*, & *dec.*672. *nu.*5. *cor. Dunozet*.

Etenim, quoad primam exceptionem, placuit reſponſio, quod cum ab ann.1590. initæ tranſactionis, uſque ad diem motæ litis, effluxerint pluſquam centum anni, unacum utilitate Menſæ
6 Abbatialis, & obſervantia ſubſequuta, Beneplacitum Apoſtolicum, in Concordia reſervatum, præſumitur interveniſſe, juxta firmata in *deciſ.*328. *n.*1., & 3. *verſ. Obſervantia part.*17. *rec.*, & *dec.*33. *n.*9., & 11. *part.*18., & *dec.*551. *n.*2., & 3. *part.*19. *rec. to.*2., & *in Nepeſina Devolutionis* 29. *Apr.*1697. §. *Quoniam cum quatuor ſeqq. cor. Rmo D. meo Molines Dec.*

Utilitas emergit, non ſolùm ex ipſo Benepla-
7 cito præſumpto, ut dixit *Rot. in una Mediolan.*, relata per *Garz. de Beneſ. par.*12. *cap.*2. *n.*185., & *dec.*114. *n.*5. *cor. Dunoz. Iun.*, & *dec.*33. *n.*6. *par.*18. *rec.*, verùm etiam, ex quo Menſa, cum ſolo onere ſolvendi ſcut.20. annua, acquiſivit in perpetuum paſcua annui redditus, ut ſupponitur,
8 ſcut.300., & ultra, quæ ex prima tranſactione, poſt obitum Epiſcopi, erant reſtituenda Communitati.

Obſervantia verò ſubſequuta reſultat ex continuatis ſolutionibus ſc.20., ab ann.1610. uſque ad 1666., exactis per Communitatem ex penſionibus Domus aſſignatæ in tranſactione, ut in
9 *Sum. Com. n.*5., & datur etiam Inſtrumentum locationis ejuſdem Domus, ſtipulatum de anno 1609., in quo Epiſcopus injunxit onus Conductori ſolvendi annua ſc.20. Communitati vigore d. tranſactionis, *Sum. d. n.*5. *in princ.*

Nec hujuſmodi ſolutiones controverti valent ſub prætextu, quod non juſtificentur, niſi ex li-
10 bris Communitatis, qui pro ipſa non probant. Etenim cum agatur de libris per Officiales, à Publico Civitatis deputatos, pro rebus Communi-
11 tatis retentis, & conſcriptis, plena fides eſt eis adhibenda, ad latè notata per *Feſtaſ. de Collect. par.*3. *fol.*49. *n.*29. *uſq; ad* 45., *Gen. de ſcript. priv. lib.*4. *tit. ult. de lib. Civit. vel municip. n.*1., & 2., *Altogr. conſ.*97. *n.*80. *lib.*2., *Magon. dec. Luc.*59. *n.*2. & 3., *Seraph. dec.*1245. *n.*8., *Coc. dec.*1536. *n.*1., & 2., & *dec.*82. *n.*3. *par.*16. *rec.*

Maximè quia dictæ ſolutiones coadiuvantur ex præexiſtentia obligationis locatarii Do-
12 mus, ei injunctæ ab Epiſcopo ſolvendi dd. ſc.20. annua, ut in ſpecie ponderat *Poſt. de Manut. obſ.*35. *ſub n.*29. *verſ. adminiculum*, *Rot. deciſ.*287. *n.*1. *in fin. verſ. Præcipuè præcedente obligatione par.*2., & *dec.*643. *n.*7. *verſ. Duo autem*, & *ſeq. par.*18. *rec.*, & ex eo etiam, quia ſunt ſe-
13 riatim ſcriptæ cum ſuis menſibus, & annis, continuatæ ſpatio 56. annor., cum credibile non ſit, quod reperirentur adnotatæ tot continuatæ ſo-
14 lutiones, ſi veræ non fuiſſent, ut obſervat *Rot. dec.*154. *n.*5. *cor. Merlin.*, quibus circumſtantiis concurrentibus, non eſt dubium, quin libri Com-
15 munitatis pro ipſa plenè probent, cum aliàs etiam libri Mercatoris, ſic adminiculati probarent, etiam contra tertium, ut firmat, *Poſth. de manut. d. obſ.*35. *n.*29. *Rot. dec.*136. *n.*6. *cor. Emerix ſen*, & *in rec. dec.*31. *n.*8. *par.*15., & *d. dec.*643. *n.*7. *par.*18. *rec.*

Non obſtat, quod non conſtet de obſervantia proxima tranſactioni, cum ſolutiones, & reſpectivè exactiones, quæ dantur à Communitate, incipiant ſolùm ab an.1610., & ſic 20. an. poſt initam tranſactionem.

Quoniam pro remotione hujus objecti multiplex occurrit reſponſio, quarum prima eſt, quod licèt non doceatur de effectivis exactionibus ab an.1590. initæ tranſactionis, uſque ad 1610., attamen cum in tranſactione fuerint aſſignatæ penſiones Domus, tunc à certo Conductore ſolvendæ, dum ſubindè terminata d. locatione, fuit per Epiſcopum eadem Domus, de an.1609. alteri conceſſa, injuncto eidem d. onere ſolvendi Communitati præſtationem annuam ſc.20., utique, dum ſubſequentes præſtationes fuerunt ſemper exactæ per Communitatem ab hoc ſecundo Conductore, præſumi debent etiam exactæ à primo, maximè quia non docetur de con-
16 traria obſervantia, hoc eſt, dd. præſtationes fuiſſe exactas ab Epiſcopo, *Rot. dec.*1334. *n.*3. *cor. Seraph.*, & *dec.*295. *n.*19., & *deciſ.*713. *ſub n.*6. §. *Neque talis curſus, verſ.*, & *in omnem eventum cor. Dunoz. Jun.*

Secunda reſponſio eſt, quod ad convincendam omnimodam obſervantiam, ſatis eſt, quod tranſactio fuerit obſervata quoad paſcua, quæ, licèt aliàs vigore primæ tranſactionis poſt obitum Epiſcopi remanere debebant penès Communitatem, vigore hujus ſecundæ tranſactionis ſemper remanſerunt, & adhuc remanent penès Menſam Epiſcopalem, probata enim obſervan-
17 tia in parte, præſumitur etiam in reliquis, in tranſactione contentis, ut in ſpecie ad effectum præſumendi Beneplacitum, firmavit *Rota deciſ.*267. *n.*11., & *dec.*295. *n.*17. *cor. Bich.*

Cæterùm animadvertebatur etiam, quod ſi non ſubſiſteret hujuſmodi tranſactio an. 1590., ad longè majus debitum teneretur hæreditas Card. Nicolai, ad pretia ſcilicèt paſcuorum, quæ vigore hujuſmodi tranſactionis exegit, quando hæc paſcua, ſublata præfata tranſactione, ſpectare debuiſſent ad Communitatem vigore præceden. tranſactionis an.1560., expreſsè
18 approbatæ per ſa. me. Pium IV. *d. Sum. nu.*1., & quæ in ſuo robore remaneret, data nullitate, & in-

& invaliditate hujus ſecundæ tranſactionis, juxtà firmata per *Rot. dec.*64. *n.*1., *&* *dec.*76. *n.*1., *&* 2, *cor. Vbag.*

Conſtito itaque ex his de credito Communitatis in genere, viſum eſt etiam conſtare in ſpecie in d. ſum. ſc.630., dùm ab an.1666. de menſe Apr., quo Card. Nicolaus adeptus eſt Epiſcopatum, uſque ad 20. Jan. 1698., quo deceſſit, elapſi ſunt 31. anni cum dimidio, & ultra, unde ex calculo aritmetico eadem ſum. ſc.20., ducta per 31. annos cum dimidio, conſtituit d. ſummam ſcut.630.

Nec ab iſtorum ſolutione eximitur hæreditas Card. per exceptionem bonæ fidei, cum qua conſumptæ aſſeruntur penſiones Domus per ipſum exactæ; tum quia bona fides excluditur ex inſtantia per Communitatem facta eid. Car-
19 din. Epiſcopo de an.1687., cum ejuſdem Card. epiſtola reſponſiva, de quibus *d. Sum. n.6.*, tum etiam quia, cum hujuſmodi ſc.20. annua non ſe habeant uti fructus acceſſorii ad aliquod ſubjectum, ſed tamquam ſors, & capitale de per ſe, pro iſtarum reſtitutione non excuſat bona fides, *Grat. diſc.*206. *n.*18., *&* 19., *Rot. dec.*3. *n.*6., *&* *ſeq.*, *&* *dec.*281. *n.*4., *&* *ſeq. par.*7., *&* *dec.*384. *n.*5. *par.*12., *&* *dec.*286. *à n.*4. *uſque ad fin. par.*14. *rec.*, *&* *in Nucerina Pagnorum Applicationis Conventuum ſuper prætenſa reſtitutione fructuum* §. *E converſo autem*, *cor. R.P.D. meo Anſal.*, quicquid eſſet, ſi ageretur de fructibus acceſſoriis, & procedentibus ab aliqua ſubſtantia, in quibus terminis procedunt auctoritates in objecto ſuperius allegatæ in §. *Altera verò*.

Et ita Partibus informantibus, fuit reſolutum.

R. P. D. ANSALDO.

SENOGALLIEN. CANONICATUS.

Ven. 29. *Januar.* 1706.

ARGUMENTUM.

Magiſtralitèr in hac deciſione diſeritur, quibus modis civilitas acquiri poſſit, & ad rem reſolvitur, quod Canonicatus ex lege Fundationis Oriundis, conferen. Incolæ, vel Civi domiciliari conferri nequeat in concurſu cum vero originario Civi, cum Incola, & Domiciliarius, reſpectu veri Originarii, habeatur pro extraneo, licèt talis omninò non ſit,

SUMMARIUM.

1 *In Canonicatibus, & beneficiis aſſequendis in Collegiata Mondulphi, Oriundus eſt extraneo præferendus*. & num.46., *&* *per tot*.
Idque procedit de Jure Divino, Canonico, & Civili. num.2. 3., & 4.
5 *Signatura Juſtitiæ quomodo reſcribere ſoleat, ubi agitur de exequtione literarum apoſtol., & de ſententia Executoris*.
Et quomodo in Cauſis profanis, quando vult comittere Cauſas in ſuſpenſivo. num.6.
7 *Literæ Apoſt. celerem merentur executionem*.
8 *Signatura Juſtitiæ ipſum Principem repræbeſentat*.
9 *Clauſula* — Parito literis — *abſtractivè ſumpta, auffert juriſdictionem Judici ulterioris inſtantiæ*.
Lim. ſi ſuperaddatur clauſula arbitrio. num.11.
10 *Natura verbi abſoluti* paritò *qualis ſit*.
12 *Arbitrium regulatur a jure*, & num.17.
13 *Gratia, ubi eſt ſubreptitia, vel obreptitia habetur ac ſi non emanaſſet, & ejus literæ non fuiſſent conceſſæ*.
14 *Appellatio datur à denegata executione literarum Apoſt.*, & n.15.
16 *Appellatio datur à denegata executione obligationis Cameralis*.
18 *Literæ Apoſtol. in omnibus juſtificatæ ſunt exequendæ*.
19 *Literæ impetrationis regularitèr fundantur ſuper defectu alicujus qualitatis in proviſo, quæ concurrit in impetrante*.
20 *Papa, ubi mandat præferri Oriundos alicujus loci, vult ejuſdem Civibus, & hominibus providere*.
21 *Conſtitutiones, & Statuta ſolent favere Civibus in concurſu extraneorum*.
22 *Civilitas, quibus modis acquiratur*, & num. ſeqq.
Acquiritur per decennalem habitationem in loco. ibidem, & num.65.
Procedit etiam ſi Pater habitaverit per d. tempus. ibid., & n.23.
Decl. tamen quod ad hujuſmodi effectum requiritur animus acquirendi incolatum. num.25., & 66.
Lim. quando quis per accidens habitet in aliquo loco ratione militiæ, ſtudii, aut alterius muneris, vel negocii. num.24.
26 *Promotus ad Sacros ordines ſub titulo Patromonii exiſtentis in aliquo loco, efficitur Civis illius loci*, & vid. num.107.
27 *Beneficium habens in aliquo loco dicitur Civis illius loci*.
28 *Domicilium retinens in aliquo loco, ibiq; bona poſſidens, ac ſuſtinens onera tàm communitativa, quàm à Principe impoſita, reputatur verus Civis illius loci*.
29 *Extranei, & alienigenæ, qui dicantur*.
30 *Habens Domicilium in aliquo loco, & ſi non debeat reputari rigoroſè Civis originarius, dici tamen nequit extraneus*.
31 *Statuta excluſiva fœminarum includunt maſculos, & excludunt Fœminas*.
32 *Origo materna ad dimetiendam veram originem parum attenditur — imo nihil*. num.88.
33 *Mulier per matrimonium efficitur una caro cum viro*.
Et illius ſequitur civilitatem, & Domicilium num.34. — *Decl. ut* n.35., 36., & 37.
37 *Mulier etiam nupta remanet obnoxia oneribus Patriæ, ſicut maſculi*.
38 *Lex fundationis debet ad unguem obſervari*.
Ampl. quod nec Epiſcopo liceat illi per collationem, directè, vel indirectè derogare. num.39.
Subampl. quod nec eidem derogare ſoleat Pontifex. num.40., & 41., ubi de ratione.
41 *Fundatores Beneficiorum poſſunt in fundatione apponere conditiones, & pacta, etiam contraria diſpoſitioni Juris*.
43 *Contractus reſolvitur ob inobſervantiam pactorum, ubi ſit munitus clauſulis reſolutivis, vel deficientibus biſce clauſulis, ex capite inobſervantiæ datur actio ad factum, ſive ad intereſſe*. n.44.
Ampl. num.45.
45 *Papa omnia in limine fundationis appoſita poteſt confirmare*.
46 *In concurſu ad beneficia præferendus eſt habens* ma-

majores qualitates.
Ampl. in Parochialibus. num.48.
47 *In Civilibus habens potiores qualitates eſt præferendus.*
49 *Oriundus ex aliquo loco dici nequit is, qui ratione paternæ originis, & propriæ nativitatis non eſt ex tali loco.*
50 *Civis originis, originarius, & oriundus, quis dicatur, explicantur plures caſus,* & n. ſeqq.
51 *Civilitas acquiri poteſt per Privilegium, vel allectionem factam à Communitate inter Cives.*
Et Civis ex tali Civilitate, non dicitur Civis originarius, ſive naturalis. num.52.
Nec gaudet privilegiis a lege, Statuto, vel Principe conceſſis veris Civibus. num.53.
54 *Civis ex Privilegio non venit ſub ſtatuto, lege, vel Privilegio loquente de Cive originario.*
Lim. ubi verba Privilegii Principis ſint adeo ampla, ut Civem reputari velit ac ſi eſſet originarius. num.55.
56 *Papæ ſolent indulgere Conclaviſtis Privilegium eligendi locum, quem maluerit Status Eccleſiaſtici pro ibid. civilitate acquirenda.*
Et virtute talium privilegiorum ex prægnantia clauſularum habentur pro Civibus originariis. n.57.
Id tamen declaratur remiſſivè. num.58.
59 *Princeps poteſt ex privilegio efficere Civem, ac ſi eſſet originarius, & de ratione.*
Secus Communitas ſubdita. ibid.
Solus Princeps poteſt efficere de ficto verum. ibid.
60 *Civitas, ſeu Communitas ſubdita ſi eligat aliquem inter Cives, talis allectio non ſuffragatur in præjudicium veri Civis, & de ratione* n.61.
Limit. ſi allectio fiat ex cauſa neceſſaria, vel rationabili. num.63.
61 *Civitas, ſive Communitas nequit juri tertii, ac ſuis Civibus præjudicare.*
62 *Allectio alicujus facta à Communitate inter Cives, eſt ſpecies adoptionis.*
Et ſine Principis autoritate fieri nequit in præjudicium tertii. ibid.
64 *Bonum publicum facit ceſſare jura privatorum.*
65 *Civilitas acquiritur ex decennali habitatione cum ſupportatione onerum Civicorum, & ſupra* num.22.
Ampl. quod ſemel acquiſita non amittitur per accidentalem abſentiam. num.67., & 69.
Subampl. etiam ſi talis abſentia fuerit ratione regreſſus ad propriam patriam. num.68.
66 *Civilitatis acquiſitio pendet ab animo.*
70 *De Civilitate acquiſita ratione domicilii, qui plura tractent, remiſſivè.*
71 Diſtrictuales *an veniant appellatione Civium,* & vid. num. ſeq.
72 *Appellatione* nator. *in Civitate, qui veniant.*
73 *Legatum Dotis factum favore Senenſium, quos comprehendat.*
74 *Pater ſi in alienum Principatum domicilium transferat, tam ipſe, quàm ejus filius ibidem natus, reputatur extraneus.*
75 *Cives allecti inter alios non habentur pro extraneis.*
Ampl. ubi allectio proceſſerit à Supremo Principe. ibidem.
76 *Civilitas reſultans ex nativitate nullam habet in ſe fictionem.*
77 *Natus in aliquo loco acquirit illius Civilitatem.*
Ampl. etiam ſi natus fuerit occaſionalitèr. ibid.
78 *Homines ſunt viatores in hoc mundo, & veram*

veram Patriam habent in Cœlis.
79 *Civilitas nativitatis eſt vera, & propria Civilitas.*
Ampl. etiam ſi quis alibi conceptus fuerit. n.80.
Sub ampl. quod natus in aliquo loco remaneat obligatus ibid. ad omnia commoda, & incomoda. n. 90.
81 *Epiſcopus non poteſt ad Sacros ordines promovere niſi ſibi ſubditos.*
82 *Baptizatus in aliquo loco an dicatur Civis illius loci.*
83 *Expoſiti an efficiantur Cives loci, in quo fuerunt expoſiti.*
84 *Civilitas nativitatis, & originis à nonnullis confunditur.*
85 *Civilitas originis quomodò ſortiatur* — & n.102., & ſeqq.
Natus in aliquo loco retinet originem Patris, vel vel avi. ibid.
Ampl. quod illa numquam amittatur. n.89.
86 *Originem avi attenditur, & non Patris, ubi Pater non fuit emancipatus.*
87 *Forum ratione originis quomodò reguletur.*
88 *Origo materna non attenditur ad effectum acquirendæ civilitatis.*
91 *Civilitates plures poſſunt concurre in una, & eadem perſona.*
92 *Baro, & Dominus loci dicitur Civis ipſius loci ad effectum juriſpaſcendi, lignandi, & ſimilium.*
Ampl. quod dicatur primus Civis. num.93.
94 *Cardinales ſunt partes Corporis Papæ.*
Succeſſerunt in locum Senatorum antiquorum. num.95.
Sunt Conſiliarii Papæ tamquam Principis temporalis. num.96.
97 *Cardinales ſunt Cives Vrbis, & totius Status Eccleſiaſtici.*
Ampl. quamvis ſint exteri. num.94.
Et non veniunt appellatione forenſium. num.98.
99 *Civilitas impropria oritur ex incolatu.*
100 *Incola loci ſubijcitur Statutis, & ordinationibus ejuſdem loci.*
101 *Ex Statuto Vrbis* 180. *lib.*1. *duæ Sententiæ inter Cives, & incolas habent vim trium.*
104 *Oriundus de Civitate quis dicatur* — & n.105.
106 *Incolatus, ſeu Domicilium non ſufficit ad hoc ut quis dicatur oriundus, vel originarius.*
107 *Oriundus loci dici nequit is, qui inibi fuit promotus ad ſacros ordines cum aſſignatione Patrimonii.*
108 *Incola, in concurſu cum oriundo, dicitur lato modo extraneus.*
109 *Creditor, prior, vel potior in concurſu præfertur alteri.*
110 *Verbum* præferantur *importat concurſum, et antelationem.*
111 *Patruus, & alii de ſanguine, in concurſu cum aſcendentibus, et deſcendentibus habentur pro extraneis.*
113 *Atteſtationi Ordinarii circa mores Proviſi plurimùm eſt deferendum.*
113 *Canonicatus non præſumitur per Epiſcopum Collatus perſonæ non honeſtæ, & non probæ.*

DECISIO CXI.

Cupientes Homines Terræ Mondulphi Patriam inſignire, cæteroquin, ut ipſi aſſerebant, illuſtrem, ac inter principaliores, & ampliores Terras Status, ſive Ducatus Urbini, obtinuere *à ſan. me. Vrb. VIII.*, Recuperatore ejuſdem Status, antiquam Parochialem, inibi exiſtentem, erigi in Col-

Collegium, quæ componeretur ex unica principali Dignitate, ſub nomine Archipresbyteratus, ſexque Canonicis, ac quatuor Beneficiatis, & reſpectivè Manſionariis, ſuperaddita illa lege fun-
1 damentali -- *Itaùt ad Archipresbyteratum, Canonicatus, & Præbendas, ac Beneficia prædicta obtinenda ex d. Terra Oriundi, ſi idonei reperti fuerint,*
2 *aliis extraneis præferantur* = ut eſt etiam de mente
3 Juris, tàm Divini *in cap.*18. *Deutor* = *Prophetam de Gente tua*, quàm Canonici *in Can. nullus invitis, Can. obitum, & Can. Emeritis diſt.*61., *cap. neminem diſtinct.*79., *cap. nè pro defectu de electlon. cap. bo. me. il* 2. §. *Intelleximus de poſtul. Prælator.*
4 & Civilis *in l. in Eccleſiis C. de Ep., & Cler.*, & tradiderunt *Innoc. in cap. quia diverſi de conceſs. Præb.*, *Odofred. in l. in Eccleſiis n.*11. *C. de Epiſc.*, *& Aler.*, *Luc. de Pen. in l. quiſquis C. de omn. agr. deſer. lib.*11., *Rebuff. de Nominat. qu.*9. *n.*57., *& q.*21. *n.*55., *Sot. de Juſt., & Iur. lib.*3. *qu.*7. *cap.*2., *Azor. Inſtit. mor. par.*2. *lib.*6. *cap.*4. *qu.*25. *per tot.*, *Guttier. conſ.*2. *n.*23., *&* 24., *Marant. reſponſ.*17. *n.*10., *et* 11. *tom.*3., *Mandoſ. in Reg.* 16. *Cancel. qu.*91. *per tot.*, *Pariſ. de Reſign. Benef. lib.*4. *qu.*7. *n.*2., *Gonzal. in cap. de nobis n.*6. *de Aler. Peregr.*, *Barboſ. vot. dec.*33. *n.*12. *lib.*2., *Rot. dec.*28. *n.*7. *par.*15., cum aliis *in Albanen. Archipresbyteratus* 2. *Junii* 1702. §. *Atque hinc cor. Me.*

Cum igitur ad normam prænominatæ legis fundamentalis, ſive Apoſtol. ſanctionis, nulla uſque dum cecidiſſet in ſucceſſiva praxi difficultas, caſus nuperrimè præbuit, quod ſequuta vacatione unius ex prædictis ſex Canonicatibus per obitum Ubaldi, illum Ordinarius, tanquam in menſe Dec. ſibi competente replendum, contulerit Franciſco Incolæ, ſeu Civi Domiciliario ejuſd. Terræ Mondulphi, ſed inſurgens Joſeph Maria, inſimulque prætendens, quod in vim memoratæ legis fundamentalis circumſtantia, ſeù qualitas *veri Oriundi* neutiquam concurreret in Franciſco, literas contrariæ proviſionis ad ſui favorem, utpotè ſuſſulti hac qualitate, impetravit, reportavitque ex hujuſmodi ratione Judicatum in Tribunali A.C., cui commiſſa fuerat exequutio earundem literarum, & tale Judicatum placuit etiam S. Auditorio, cenſenti, *nullum intrare poſſe arbitrium pro retardatione exequutionis literarum Joſephi.*

Diximus, reputaſſe *DD. nullum intrare poſſe arbitrium*, utpotè obtemperantes, ut par erat, formulæ, ſeù Commiſſioni, ac Reſcripto Signaturæ Juſtitiæ; Quando enim Executor literarum Apoſt. judicavit favore Impetrantis, tunc ubi eidem Signaturæ Juſtitiæ videatur negocium
5 ſibi promereri majorem aliquam diſcuſſionem, reſcribere conſuevit *parito literis arbitrio*, cum nequeat in his terminis adhibere alias clauſulas
6 ſuſpenſivas, ex. gr. *ſi quid exequendum* = *conſtito, quod ſit locùs Ægidianæ* = *conſtito de duabus, vel tribus ſententiis* -- cum ſimilibus, de quibus apud *Honded. conſ.*29. *nu.*14. *lib.*2., *Grat. diſc. forenſ. cap.*968. *n.*3., *Mareſc. var. lib.*2. *cap.*121. *nu.*17., *Marcheſan. de Com. appel. ab oblig. Cam. par.*1. §. 1. *n.*130., *& ſeqq. fol.*705., *Saluſt. Tiber. in prax. lib.*1. *c.*27. *n.*4., *Barboſ. de clauſul., clauſ.*169., *Ridolph. in prax. par.*1. *cap.*13. *nu.*496., *Card. de Luc. in Relat. Rom. Cur. diſ.*31. *n.*30., *Rot. deciſ.*87. *n.*1., *& dec.*79. *n.*2. *poſt Cenc. de Cenſ.*, *dec.*216. *n.*3. *cor. Coc.*, *dec.*574. *n.*24. *&* 25. *cor. Bich.*, *& dec.*202. *n.*4. *cor. Emer. Jun.*, *dec.*38. *par.*7., *dec.*79. *n.*2., *&* 3. *par.*12., *& deciſ.*685. *n.*2. *par.*18. *rec.*

Siquidem ſubjecta materia literarum Apoſtol.
7 hanc ſibi vindicat reverentiam, ut promptæ, & celeri exequutioni demandentur, ut ait *Lotter. de Re Benef. lib.*3. *qu.*11. *n.*64., *& ſeqq.*, *Ridolph. in prax. part.*2. *cap.*8. *n.*54., *& ſeqq.*, cum aliis *in Cortonen. Beneficii* 18. *Maii* 1697. §. *final. cor. Me, inter hactenus impreſ. dec.*4., undè ſuperaccedente Judicato Exequutoris, eadem Signatura, Principem repræſentans in committendo
8 Cauſas, niſi crediderit canonizari poſſe Judicatum ſuper executione literarum Apoſtolic. cum clauſula *ſine præjudicio*, circumſpectè utitur verbo potiùs abſoluto *parito literis*, quod etſi ita
9 abſtractivè conceptum, auferret Juriſdictionem ulteriori Judici deſuper manus apponere vo-
10 lenti, ut eſt de natura verbi abſoluti *Parito*, ex collectis per *de Roſ. de execut. literarum Apoſt. par.*2. *cap.*4. *n.*33., *& ſeqq.*, *Modern. Aſculan. ad Stat. Urb. tom.*2. *ann.*52. *n.*333., *& ſeq.*, *& n.*362., *Rot. dec.*36. *nu.*1. *cor. Greg. deciſ.*691. *n.*1., *ubi Add. nu.*6., *&* 7. *cor. Pamphil.*, *& dec.*221. *n.*1., *& ſeqq. cor. Emer. Jun.*, *& in rec. dec.*335. *n.*2., *&* 3. *part.*16., *& dec.*731. *num.*1. *part.*18., cum aliis *in ann. ad dec.*1. *n.*5. *inter hactenùs impr. cor. Me.*

Ubi tamen ob enunciatam rationem alicujus turbiditatis, vel indigentiæ alterius diſcuſſionis ſibi videatur committere Cauſam in ſuſpenſivo,
11 ſemper ſuperadjungit *Arbitrio*, ita modeſtè impartiendo alteri Tribunali, vel S. Eccleſiæ Rom. Card. Delegato poteſtatem abſtinendi à jam decreta exequutione pro illo arbitrio, quod poſteà
12 regulandum venit ad tramites Juris, ut dicunt *Bart. in Extrav. ad reprimendum verb. videbitur num.*8., *& ad l. fin.* §. *Sed, & ſi num.*16. *C. comm. de legat.*, *Mareſcot. var. reſ. lib.*1. *cap.*97. *n.*2., *Tondut. qu. Beneſic. cap.*146. *n.*17., *Cyriac. controv.*302. *n.*79., & infinitis cumulatis *Rcc. ſel. Jur. diſp. cap.*86. *n.*1., *Barboſ. clauſ.*10. *num.*2., *Rot. dec.*369. *n.*2. *cor. Dunoz. Jun.*, *dec.*402. *nu.*1. *cor. Peuting.*, *dec.*101. *n.*1. *cor. Zarat.*, *& dec.*165. *n.*1. *cor. Emer. Jun.*, *& in rec. dec.*154. *n.*1., *et ſeq. par.*12., *dec.*323. *n.*1. *part.*16., *et dec.*278. *num.*2. *par.*17., *d. dec.*731. *n.*2., *et ſeqq. par.*18., *et dec.*552. *n.*1., *et dec.* 619. *n.*1. *par.*19. *to.*2.

E' converſo autem, quoties primus, ſeu directus Exequutor ex aliquo capite judicaſſet, *literas Apoſtol. non eſſe exequutioni demandandas*, ut plerumque contingit ex fundamento ſubreptionis, vel obreptionis, quod Gratiam, ſeu Literas Pontificias facit reputari extortas, & acſi Gra-
13 tia, vel literæ conceſſæ non extitiſſent, juxta reſponſum *Innoc. III. in cap. conſtitutus, & cap. ſuper literis de reſcriptis, ubi Abb., Innoc.*, cæterique Canoniſtæ communitèr, tunc, quia non intrat reſcriptum *parito literis arbitrio*, provocante, ſeu appellante Parte ſuccumbente tri-
14 buitur libera appellatio, quæ regularitèr non denegatur à denegata exequutione Literarum Apoſtolicarum, ex quo jam vulnerata remanſit illa via exequutiva, quæ inerat omni jure Lite-
15 ris Apoſtolicis, quemadmodum firmant *Ridolph. in prax. part.*2. *cap.*8. *num.*157., *& cap.*9. *n.*190.; *de Roſ. de execut. Literar. Apoſtolicarum par.*1. *cap.*10. *n.*6., & videmus practicari, licèt

16 in

16 in debilioribus terminis, quando quis appellat à denegata exequutione obligationis Cameralis, teſte *Scac. de appel. qu.17. lim.9. n.50., Zacch. de oblig. Cam. qu.37. n.68., & 69.*

His igitur, fortaſſe pro lucidiori intelligentia reſcriptorum, non omninò inopportunè præmiſſis, ac deveniendo ad viſcera, ſeu fundamenta hodierni Rotalis articuli, ſeu reſponſi;
17 retentoque principio, de quo ſupra, quod arbitrium reguletur à jure, utique de jure viſum eſt, quod executio Literarum Joſephi Mariæ retardari non poſſet, cum eædem literæ forent in
18 qualibet ipſarum parte juſtificatæ, ex iis, quæ perpetuò in hoc caſu dixit *Rot.*, & ſignantèr *in dec.369. n.2. cor. Dunoz. Jun., dec.89. nu.1. coram Celſ., dec.402. n.2. cor. Peuting., dec.101. num.3. cor. Zarat., dec.165. n.2., dec.410. n.1., dec.1091. paritèr nu.1. cor. Emer. Jun., & in rec. deciſ.558. n.1. part.1., dec.348. n.1. par.5., dec.109. num.22. part.6., dec.174. n.1. par.7., dec.323. n.2. par.16., dec.48. num.2. par.18., & dec.552. nu.2. par.19. tom.2.*

Et de facto ſuper cæteris requiſitis, nempè vacationis, idoneitatis Joſephi ad aſſequendum Canonicatum, excepto obice, de quo infra, necnon valoris, cum ſimilibus, nulla coincidebat quæſtio inter Partes, illaque proindè principalitèr reducebatur ad examen, utrum vigore præmiſſæ regulæ ſtabilitæ *per ſa. me. Urb. VIII.* in hac erectione Collegiatæ, Franciſcus ab Ordinario, aliàs legitimè proviſus, careret volita, & ſancita qualitate *ex d. Terra* (nempè *Mondulphi*) *Oriundi*, cum in hoc effectivè ſubſtantiaretur Gratia SSmi D. N. Clem. XI. felicitèr Regnantis, quam Joſeph fuerat aſſequutus, juxta frequentes caſus diſputari conſuetos *in Sac. Rota* ſuper defectu qualitatis in primo Proviſo, ſeu Contendente, & concurrentia, ejuſdem quali-
19 tatis in altero impetrante aliquod Beneficium à Sa. Sede, de quibus videre eſt *in dec.289. n.2. cor. Royas, dec.122. à n.7. coram Bich., et dec.241. n.2., et 3. cor. Peuting., dec.86. n.4. cor. ſan. me. Alex. VIII., dec.867. à n.1. ad ſeqq. cor. Emerix Iun., dec.97. à n.3. par.3. rec., dec.122. n.1., et ſeq. par.11., et in Valentina Beneficii 9. Jan. 1693. §. Moti quia cum ſeqq. cor. R̃mo P.D. meo Molines Dec., et in Faventina Beneficii 11. Febr. 1704. §. Cum enim Franciſcus, cum ſeq. cor. R.P.D. meo Muto.*

Dicebat, itaque, ad ſui defenſionem Franciſcus Collatarius Ordinarii in menſe vacationis, ſequutæ ad proviſionem ipſius Ordinarii, quod perperam illi objectabatur defectus qualitatis *ex Terra Mondulphi Oriundi*; Cum enim mens Pontificis *Urban. VIII.* mandantis præferri præfatos
20 *Oriundos ex d. Terra*, aliàs eſſe non poſſet, quàm providere hominibus, ne dicamus Civibus Mondulphi, ſecundum Divini Redemptoris Reſponſum Mulieri Cananeæ efflagitanti recuperationem ſalutis *Matth. cap.11. n.24.*, quæ ſanè intentio imbibita eſt in omnibus Statutis faventi-
21 bus Civibus in concurſu extraneorum, ut de ratione ſimilium Bullarum, & ſignantèr *Bonifacii IX.*, fuit dictum in illa *Ferrarien.*, *ſeu Imolen. Bonorum 1. Julii 1701., et 23. Aprilis 1703. coram Me.*

Subjungebat idcircò Franciſcus, quod non minùs ipſe, quàm ejus Pater, per ſpatium circitèr 40. annor. domicilium contraxerant in Terra Mondulphi; Undè cum domicilium, & ſub-
22 alterna civilitas contrahatur longè minori ſpatio, ſcilicèt decem annorum, ad tradita per *Surd. conſ.361. n.47., Becc. conſ.1. n.23., Autogr. ſen. conſ.27. n.11., et conſ.28. n.39. vol.2., Ciarlin. contr. for. cap.10. n.140., Andreol. contr.239. ſub n.37., et contr.364. ſub nu.14., Antonel. de temp. legal. lib.2. cap.75. n.1., Rot. dec.154. n.4. pen. Merl. de legit., dec.331. n.4. cor. Merl., cum aliis in tract. de Commerc., et Mercat. diſc.10. n.10.*

Non poterat idem Franciſcus non cenſeri Civis, ſive Homo ex Terra Mondulphi, dum, ut
23 præmiſimus, illius Pater, & ipſe per intervallum adeò exuberans contraxerat in eadem Terra, & acquiſiverat perfectum domicilium, nullibi in facto applicabilibus limitationibus, quan-
24 do quis ratione Militiæ, Studii, aut alterius muneris, vel negocii non fixi Incolatum acquiſiverit in aliquo loco, quia tunc deeſt animus,
25 qui aliàs requiritur ad acquirendum domicilium, ac perfectam civilitatem, ex relatis per *Alciat. conſ.3. num.16. lib.2., Redenaſc. conſil.90. n.21., et 23. lib.1., Gabr. conſ.189. n.20. vol.2., Grat. diſc. for.181. n.4., Manſ. conſ.60. num.12., Farin. in fragm. par.1. lit.D. n.221., Antonel., de temp. legal. lib.2. cap.75. n.5., Novar. de Electior., et variat. for. ſect.3. q.3., Rot. dec.279. cor. Greg., et ibi Add. num.26., dec.145. n.29. cor. Ottbobon., de cetſ.43. n.16. part.5., et dec.459. n.16. par.19. rec., in Bononien. Pecuniaria 14. Mart. 1701. §. Sed quatenùs etiam, et 13. Jun. ejuſdem anni §. Non refragante cor. R.P.D. meo Priolo, et in Burgen. Beneficii, ſeu Portionis de Gredilla 17. Febr. 1702. §. Neque valet deſumi cor. R.P.D. meo Muto.*

Fortiùs, dum Franciſcus in præfata Terra Mondulphi reperiebatur ordinatus, atque promotus ad Dignitatem Sacerdotalem ſub titulo
26 Patrimonii, effectivè exiſtentis in Terra Mondulphi; Undè per eminentiam rationis cenſeri debebat idem Franciſcus de prædicto loco Mondulphi, dum ad hujuſmodi effectum Civilitatis etiam præciſivè à Patrimonio inibi ſito, conſiderant, & admittunt DD., quod ſufficiat habere
27 beneficium in d. loco, *Bart. in l.1. nu.14. ff. ad Municip., Oldr. conſ.32. per tot., Surd. conſ.301. n.7., Capyc. Galeot. contr.67. lib.8. nu.2., Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. in præb. n.371. in fin. verſ., et quod dictum eſt, Bellet. diſq. Cler. tit.1. §.20. n.15., et ſeqq., Aget. in annot. ad dec. Mol. to.2. §.8. q.1. n.49., Boer. dec.60. n.20., Rot. dec.1998. nu.3. cor. Cocc., dec.73. n.7., et dec.89. n.14. cor. Cerr., et dec.127. n.7. par.9. rec.*

Conſpirante in hoc ipſum communi ſententia Scribentium, quod, ubi quis retinet Domicilium in aliquo loco, ibique habeat bona, & idcircò ſuſtineat onera Communitatis mediante ſolutione eorumdem onerum publicorum, ſeu ve-
28 ctigalium, tallearum, ac impoſitionum Principis, vel Communitatis, reputetur, & ſit verè Civis illius loci, ſicuti ad duriorem effectum fuit dictum *in illa Ferrarien. de Pendaſiis 7. Junii 1647., 10. Februar., et 1. Julii 1648. cor. Royas, inter ejus impr. dec.332., dec.355., et dec.382.,* & proſequuntur *Dec. conſ.661. nu.6., Menoch. conſil.1129. n.14., et ſeqq., Caſtren. conſ.89. in fin. lib.2., Grat. diſc. for.623. n.26., Paitel. dec. Cauſ. Civil. annot.97. ſub num.28., Giurb. obſerv.75., et 76.,*

et 76., Card. de Luc. de Præb. diſc.37. n.3., Rot. dec.98. n.2. cor. ſa. me. Alex. VIII.

In omnem verò caſum, quando de ſtricta intelligentia verborum *Oriundi ex d. Terra*, valeret inſurgere aliqualis ambiguitas, profectò (ſubdebat Franciſcus) ille nequibat cenſeri extraneus, prout ſunt re vera alii Alienigenæ in
29 hoc, vel illo loco bona non tenentes, vel aliàs non perfecti Domiciliarii, adeout, dum ipſe non erat extraneus, ſed in Terra Mondulphi bona, & Patrimonium retinebat, atque ſortitus ex hoc
30 capite fuerat gradum Sacerdotalem, nullibi cadebat favore Joſephi illa antelatio, quæ ſolùm in verbis, & ad veriſimilem, & juridicam intentionem *ſa. me. Vrb. VIII.* conceſſa fuerat *Oriundis*; Non enim in qualibet diſpoſitione ſat eſt implere magis, vel minùs caput incluſionis, niſi concurrat, & conjungatur alterum exclu-
31 ſionis, ex iis, quæ non abſcedendo à terminis Statutorum, habemus in propoſito Statuti excluſivi fœminarum, ex adductis per *Dec. conſ.383. n.4. verſ., et quia, Altogr. Iun. contr.22. num.4., Palm. Nep. alleg.89. n.14., Merl. de legit. lib.3., tit.1., Card. de Luc. de Succeſſ. ab inteſt. diſc.22. n.7., Rot. dec.438. n.4. par.14. rec.*

Potiſſimè, quia ad tollendam hanc omnimodam extraneitatem in Franciſco, quæ ipſum repelleret à concurſu, intercedebat, quod ejus Mater effectivè erat de Terra Mondulphi; Licèt
32 etenim origo materna ad dimetiendam veram
33 originem parùm attendatur, ex quo mulier nupta, quæ fit per Matrimonium una caro cum viro, ſequi dicatur Civilitatem, & Domi-
34 cilium viri, ex juribus, & rationibus animadverſis per *Bald. conſ.439. col.2. verſ. ſed dicet lib.4., Grat. conſ.12. n.11. lib.2., Guttier. conſ.7. n.8., Altogr. conſ.97. vol.1., Cyriac. contr.273., et 291., Grat. diſc. for. cap.623. nu.11., et ſeqq., Acholin. reſ.8. n.46., Tiraquel. in l.1. Connubial. à n.28., Petrus Barb. in l. hæres abſens art. de for. original. n.40., Otter. de Paſc. cap.4. n.14., Card. de Luc. de dot. diſc.194. n.4., et 5., Rouit dec.75., Theſ. dec.123., Surd. dec.330. poſt 4. vol. conſ. ex nu.9., Rot. dec.9. nu.2., et ſeqq. par.18. rec.*

Adhùc, ad finem expurgandi notam totalis extraneitatis, Civilitas, et naturalitas illius ma-
35 tris ſufficere valebat, cum æquo modo ſortiantur natalia, immò magis certudinalitèr à Mâtre, quàm à Patre, & in tantùm origo Matris minimè ex præmiſſis ſpectetur, in quantùm ex Cauſa Matrimonii, ne mulier diſtrahatur à ſervitiis,
36 & cohabitatione ejus Mariti, ſolùm ſuſpenditur ejus origo, ſed mulier ad alios effectus benè retinet originem propriam, itaut præciſivè à ſequelis Matrimonii remaneat obnoxia, & hypo-
37 thecata ſicuti maſculi oneribus Patriæ ſuæ, prout ex Doctrina *Bart. in l. final. §. Item reſcripſerunt n.5. ff. de municip., & in l. unic. num.1. C. de mulier, & in quo loc. lib.10.*, obſervarunt *Dec. in l.1. n.17., l. inter virum, & uxorem, Tiraquel. ad l. connubial. part.1. gloſſ.1. n.30., & 37., Antun. de Donat. Reg. lib.2. cap.15. n.19., Card. de Luc. de Dot. diſc.109. n.4., & ſeqq., Modern. Balduc. Rer. Iudic. to.1. tit. de Dot., & Mulier. oblig. dec.39. à n.41., & ſeqq.*

Verùm hiſce ratiociniis, & diſcurſibus parùm refragantibus, DD. concorditèr exiſtimarunt *nullum*, ut diximus *eſſe locum arbitrio*, ſeu, quod idem in effectum eſt, literas Joſephi ad normam Judicati in Tribunali A.C. indubiam ſibi promereri exequutionem, quia non per hoc Franciſcus, & ſi fortè non foret totalitèr extraneus, adhuc habebat veſtem nuptialem, veri *oriundi ex Terra Mondulphi*, cum etenim hæc lex, ut præferret *oriundus ex Terra Mondulphi*, conſtabilita fuiſſet in ipſo limine fundationis, ſeu Ere-
38 ctionis Collegiatæ, de qua agebatur, certum, utique in abſtracto erat, quod poſita deficientia veſtis nuptialis in Franciſco, nequibat Epiſcopus eidem legi fundationis directè, vel indirectè,
39 per Collationem ipſi Franciſco factam præjudicare, aut derogare, dum neque idem Summus Pontifex qualitatibus, & conditionibus adjectis
40 in fundatione ſoleat unquam, utendo ſua Suprema poteſtate, contraire, quemadmodum tradunt *Caſtrop. Oper. Moral. to.2. tract.13., diſput.2. punct.1. n.17., Lambert. de Iurepat. lib.2. par.3. qu.9. art.10. per tot., Corrad. in prax. Benefic. lib.2. cap.10. à n.98., & ſeqq., Vivian. de Iurepatr. lib.14. cap.3. n.16., Gonzal. ad regul.8. gloſſ.9. §.1. n.26., Rot. dec.368. nu.1. lib.1, & dec.229. pariter n.1. lib.2. cor. Put., dec.117. n.15. cor. Caril., & dec.168. num.2. coram Emer. Sen., dec.159. nu.12. par.10., & dec.372. n.7. par.17. recent.*

Eaque eſt ratio, quia, nedum Eccleſia amat pro ſalute Animarum deberi potiùs allici Sæculares ad fundanda Beneficia, quàm per inobſervantiam pactorum, ſeu conditionum, ac qualitatum appoſitarum in fundatione deterreri,
41 adeoùt ſufficiat interfuiſſe approbationem ſolius Epiſcopi, factam in fundatione continente conditiones, & qualitates, etiam aberrantes à jure, ſivè ipſis contrarias, & repugnantes, ad *Text. in cap. nobis, & cap. præterea de jurepatr., Ancar. conſ.129., Gratian. diſc. for.522. nu.47., Tondut. qu. Benefic. lib.1. cap.1. n.11., & ſeqq., Ciarlin. contr. for. cap.239. n.7., Lambertin. de jurepatr. lib.2. qu.1. art.7. n.2., Barboſ. de Offic., & Pot. Epiſc. allegat.53., & alleg.70. nu.39., & ſeqq., Lotter. de Re Benef. lib.1. qu.32. n.2., & ſeqq., Card. de Luc. de Juriſd. diſc.6. nu.10., & diſc.41. n.7., Rot. dec.274. num.5. cor. Royas, deciſ.553., & dec.1000, utrobique n.4. coram Emer. Jun., dec.290. n.9., & 10. par.13., & dec.252. n.22. part.16., & dec.476. n.1. par.19. rec., et in Tiraſonen. Patronatus 19. Nov.1691. §. Proùt nullius in fin. cor. Reverendiſſ. P. D. meo Molines Dec. impr. penès Modern. Piton. diſcept.25. n.51. in fin. pag.425.*

Sed etiam quia, Eccleſia tanquam pia mater, & Cultrix Juſtitiæ, & æquitatis libentèr abſtinet à violatione conditionum, ac qualitatum adje-
42 ctarum in fundatione, ex quo aliàs in illa Eccleſia Beneficium abſque tali pacto, conditione, & qualitate fundatum non fuiſſet. Quapropter dum homines Terræ Mondulphi ære proprio contribuerunt ad efformandam dotem hujus Collegiatæ in ſc.700., ut legitur in Bul. *ſan. me. Vrb. VIII.* ibi — *& pro dotibus omnes proprietates fructus, & emolumenta ipſius Parochialis Eccleſiæ, ac bona ſtabilia valoris in proprietate ſcut.700. per Univerſitatem, & Homines prædictos aſſignanda, & emenda -- Summ. Joſephi n.1. lit. A.*, hinc ſi reſcinderetur quilibet contractus, etiam pro-
43 phanus ob inobſervantiam pactorum, vel ſal-

tem

tem ceſſantibus clauſulis reſolutivis, daretur
44 actio ad factum, ſive ad intereſſe, & conve-
niunt *Nat. conſ.* 171. *n.* 1. *lib.* 1., *Bellon. jun. conſ.* 13.
n. 79., & 43., *Rocc. diſp. jur. ſelect. cap.* 105. *n.* 3.
lib. 2., *Mantic. de tac. lib.* 3. *tit.* 12. *n.* 53., *Add. ad
Burat. dec.* 640. *n.* 28., *Rot. dec.* 365. *n.* 18., & *ſeq.
per tot. part.* 16. *rec.*, *et dec.* 138. *num.* 7. *par.* 18.
cum aliis *in Rom., ſeu Reatina fideicom.* 23. *Ianua-
rii* 1696. *cor. R.P.D. meo de la Tremoil.*

Quid dicendum, ubi hæc lex radicata fuit in
centro fundationis per Auctoritatem Sum. Pon-
tificis, in cujus poteſtate eſt abſolutè in his ma-
45 teriis ſancire, & diſponere, notorio impellen-
te Axiomate *Auth. multò magis C. de Sacroſan.
Eccleſ.*, cum aliis ad ornatum potiùs, quàm ad
neceſſitatem allatis per *Surd. conſ.* 453. *num.* 18.,
Cravet. conſ. 290. *n.* 7., *Decian. conſ.* 49. *num.* 55.
vol. 2., *Fontanel. dec. Cathal.* 166. *n.* 4., *Surd. de-
ciſ.* 254. *n.* 15., *Rot. dec.* 69. *n.* 4. *part.* 18., *dec.* 498.
n. 39. *par.* 19. *rec.*, & *in Ferrarien. Primogenituræ*
16. *Februarii* 1705. §. *Quin etiam pro coronide
coram Me*.

Applicando igitur ad rem, utique viſum non
fuit, quod Franciſcus, & ſi non omninò extra-
neus, valeret ex motivis ſupra in objecto recen-
ſitis concurrere cum Joſepho verò originario
Terræ Mondulphi; nam dato millies concurſu,
& non totali excluſione Franciſci per expurga-
tam objectionem veræ extraneitatis; nihilomi-
nùs, quotiès ex mox ſubnectendis, Franciſcus non
46 erat *verè oriundus ex Terra Mondulphi*, proùt
erat Joſeph, palàm ſequebatur, quod Joſeph in
hoc ipſo concurſu anteponeretur, cum in omni-
bus concurſibus prævaleat, & ſuperexcellat ille,
47 qui habet potiores qualitates, ut in Civilibus in
concurſu potiorum habetur per *l.* 1., & *tot. tit.
ff.*, & *C. qui potior. in pign. hab.*, *cum cæteris per
Salgad. labyr. Credit. par.* 2. *cap.* 4. *n.* 166., & *ali-
bi frequentiſſimè*, & in propoſito Canonicarum
determinationum, ſive Beneficiorum Eccleſia-
48 ſticorum, ſeù Eccleſiarum Parochialium fre-
quens eſt, & quotidianum, ex *Rot. dec.* 486. *n.* 6.
cor. Royas, *dec.* 174. *n.* 1., *dec.* 204. *n.* 2., & *de-
ciſ.* 219. *n.* 8. *cor. Celſ.*, *dec.* 273. *n.* 1., & *dec.* 815.
in princip. cor. bo. me. Emer., *dec.* 393. *n.* 20. *par.* 17.,
& *dec.* 175. *n.* 4. *par.* 18. *rec.*, *cum aliis adduct. con-
cord. in Albanen. Archipresbyteratus* 2. *Jun.* 1702.
§. *Altera verò ratio cor. Me*,

Quod verò Franciſcus, nunquam in concurſu
Joſephi, dici poſſet *oriundus ex Terra Mondulphi*,
liquere videbatur manifeſtè, quia Franciſcus na-
tus erat in Terra *Montis Podii*, eratque omninò,
& certitudinalitèr originarius ejuſdem Terræ
Montis Podii; quamobrèm cum, & ratione pa-
ternæ originis, & propriæ nativitatis non eſſet in
rei veritate ex Terra Mondulphi, clarum erat,
49 quod Franciſcus elimandus eſſet à concurſu
cum Joſepho, proùt ad explicationem vocabuli,
ſeu termini *Oriundi* dixerunt, *poſt Gloſ. in cap.
Uſurarum verbo -- Alienigenas -- de uſur. num.* 6.,
Jaſ. in l. hujuſmodi §. *Legatum n.* 18. *ff. de legat.*,
Alciat. in l. 147., & 190. *ff. de verb. ſign.*, *Briſſ.
eod. tract. lib.* 13. *verb. oriundum*, *Spiegel. in Lex.
Jur. Civil. in verb. Oriundus*, *Ciarl. contr. for.
cap.* 149. *n.* 9., *Carlev. de Jud. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2.
qu. 2. *n.* 88., *Maſcard. de prob. concl.* 1141. *n.* 1. 2.
8., & *ſeq.*, *Garz. de Beneſ. par.* 7. *cap.* 9. *n.* 25.,
Barboſ. de Offic., & *Poteſt. Ep. alleg.* 4. *n.* 6., *Pax
Jord. elucub. Can. tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 25. *num.* 15.,
Seſſ. dec. Arag. 30., *Rot. dec.* 66. *nu.* 20. *par.* 16.
rec.

Et quoniam ad limites hodiernæ controverſiæ
plures ab hinc indè Scribentibus ſuper hoc Arti-
culo, atque intelligentia vocabuli *Originis*, *Ori-
50 ginarii*, vel *Oriundi* coacervabantur doctrinæ,
& concluſiones, placuit *DD.* plures pariformi-
tèr caſus in materia hujus derivationis, ſive ci-
vilitatis, paſſim in foro obtingentis; quantùm
51 fieri poterat, ſecernere. *Primus* igitur caſus
erat in ordine ad illam civilitatem, quæ acquiri-
tur mediante allectione in Civem, quæ fiat per
aliquam Communitatem, & hic revera non di-
52 citur Civis Originarius, aut Oriundus, ſive
proprius, & naturalis, & idcircò non gaudet,
53 niſi impropriè favoribus à lege, vel à Principe
conceſſis veris, & originariis Civibus, ideoque
ſi Lex, Princeps, vel Statutum meminerit de
54 origine, hic Civis allectus non fruitur hujuſce-
modi privilegiis, ut notat *Barboſ. in l. hæres ab-
ſens* §. *Proinde de foro ratione originis n.* 58. *ff. de
Judic.*, niſi Princeps clauſulas tales adijciat in
ſuo privilegio, per quod voluerit Civem à ſe ag-
gregatum, & allectum huic, vel illi Communi-
55 tati gaudere, acſi foret propriè Originarius,
uti limitant, *Bart. in l. ſi quis pro emptore n.* 34. *ff.
de uſur.*, *Bald. in l. omnes Populi n.* 2. *ff. de juſtit.*,
& *jur.*, *Barboſ. ubi ſup. nu.* 62., *Bald. conſ.* 460.
lib. 1., *Rimin. jun. conſ.* 23. *n.* 110., & *ſeqq. lib.* 1.,
Menoch. 1129. *n.* 11., *Robert. Maran. conſ.* 103.
n. 20., *Amoſtaz. de cauſ. piis lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 1. *in fin.*,
Seſſ. dec. Arag. 90. *n.* 2. *par.* 1., *Rot. dec.* 24. *n.* 10.
poſt Merlin. de legit., *dec.* 882. *n.* 9. *cor. Merl.*, &
dec. 292. *n.* 6. *cum ſeq. par.* 6. *rec.*

Exemplum familiare habemus in Privilegio
Conclaviſtarum, cum enim hujuſmodi privile-
gium concedi ſoleat per Sum. Pontificem novitèr
electum ex rationabiliſſima cauſa laborum, vigi-
liarum, aliorumq; onerum, quæ ſupportant Con-
claviſtæ, inſervientes S.R.E. Card. in tam gran-
di negocio electionis Supremi Antiſtitis Eccle-
ſiæ univerſalis, occupatis, & inter arctos limites
ipſius Conclavis interclusis, atque inſimul in-
56 tercedant clauſulæ prægnantiſſimæ, quod hi
Concláviſtæ valeant eligere, quem maluerint
locum, ſeu Civitatem totius Status Eccleſiaſti-
ci, comprehenſa etiam ipſa Urbe, aliarum Re-
gina pro nanciſcenda omnimoda Civilitate Ci-
vitatis præelectæ, itaùt gaudeant impoſterùm
omnibus privilegiis, veris Civibus competenti-
bus, *ſine ulla prorſùs differentia inter eos*, & *ſingu-
los alios veros Originarios*, & *antiquiſſimos etiam
Nobiles*, & *participantes Cives ipſius Urbis*, *vel
Civitatis*, quemadmodùm ſonant verba hujuſ-
57 modi Indulti, nefas eſt dubitare de infuſione
originalitatis, & perfectæ Civilitatis, uti fuit ad-
miſſum *in Ferrarien.*, *ſeù Imolen. Bonorum* 23.
Apr. 1703. *cor. Me*, ſalvis interpretationibus,
ſeu declarationibus in eadem *Dec.* recenſitis, in
58 qua latè habetur de materia, & declarantur in
propoſito *Dec.* in altera *Ferrarien. Bonorum de
Schianchis cor. Pamph. jun. ſive ſa. me. Innoc. X.
la* 545., & 680.

Atque hinc, retento themate diſtinctionis inter
ter allectionem factam à Civitate, ſeu Commu-
nitate ſine Principis munimento, qui ſolùm
59 Princeps poteſt efficere de ficto verum, ut op-
timè

timè inquit *Card. de Luc. de Præbem. diſc.36. n.3.*, utique electio hæc facta per Civitatem, & Com-
60 munitatem ſubditam minimè ſuffragatur pro conſequendis muneribus, & Officiis ejuſdem Civitatis aggregantis in præjudicium veri, & natu-
61 ralis Civis, cùm Civitas, vel Communitas nequeat juri tertii, ac Civibus particularibus præjudicare, juxtà diſtinctionem *Bart. in l. ſi Maritus 15. §. Legis Juliæ in fin. ff. ad leg. Jul. de Adul., Salic. in l. Cives n.4. C. de appel., Roman. conſ.62. n.9., Rollan. conſ.79. n.16. lib.2., Bero. conſ.104. n.6., & 8. lib.1., Menoch. de præſump. lib.1. præſumpt.30. num.22., Seſſ. dec. Arag. 90. n.3., & 4.*, hæc etenim allectio eſt ſpecies adop-
62 tionis, quæ, ceſſante Principis auctoritate, fieri non poteſt in præjudicium Tertii, ex *Hopinch. de Jur. Inſign. cap.13. n.70., & 71., Kiupeſchil. de fideicom. famil. Nobil. cap.14. n.29., & 30., & cap.8. n.410., & ſeqq., Card. de Luc. de præbem. diſc.13. n.26.*

Niſi hujuſmodi allectio facta dignoſcatur ex cauſa quodammodo neceſſaria, vel ſaltem omninò æqua, & rationabili, *ex.gr.* ad alliciendum forenſem pro firmandis laribus in hoc, vel illo loco, aliàs habitatoribus deſtituto. Quia tunc
63 hæc allectio, bona fide facta, ſapit quodammodò contractum, ex utraque parte irrevocabile, vel ſaltèm perdurare debentem, perdurante habitatione, & incolatu convento, quemadmodùm limitat *Card. de Luc. diſ.13. n.31. de Præbem.* Bonum enim publicum facit ceſſare jura
64 privatorum, ut inquit *Pelagius PP. in Can. ſcias frater 7. qu.1., Gloſ. in cap. Bonæ verb. Communem de poſtul. Prælat., Navar. conſ.6. num.1. lib.2. de Conſt., Grat. diſc. for. cap.176. n.8., et 9., Marant. contr. for. par.4. reſp.45. n.60., et 62., et par.5. reſp.67. nu.42., Rot. deciſ.257. nu.27. par.19. rec.*

Secundus eſt caſus reſpectu illius Civilitatis, quam quis nanciſcitur ex domicilio, ubi enim quis verè Penates ſuos tranſtulerit ad aliquam Civitatem, ſeu locum cum ſucceſſiva habitatio-
65 ne ultra decennium, & ſupportatione onerum Civicorum, is in abſtracto dicitur verè Civis, ut communitèr tradunt *Bertr. conſ.103. n.21., et et ſeqq. lib.2. par.2., Surd. conſ.471. n.47., Cyarlin. contr.10. num.140., Paitel. Jun. annot.97. n.23., Otter. de Paſc. cap.4. n.11., Card. de Luc. de ſucceſſ. diſc.20. n.4., Rot. dec.137. n.5., et ſeq. par.5. rec.*

Adeoùt, acquiſita hac Civilitate, quæ pendet
66 ab animo, procedatur cum iiſdem regulis, cum quibus ambulatur in propriiſſima, vera, & naturali civilitate ratione nativitatis in aliquo loco, ad terminos *Quinti* caſus, de quo mox diſſeremus; Siquidem firmato animo, & domicilio illa Civilitas, quæ ſupradictis acquiritur, nullatenus amittitur per accidentalem abſentiam illius
67 jam effecti veri Domiciliarii, etiamſi eadem abſentia cauſata extitiſſet per eventualem regreſſum ex ſubalternante motivo accidentali, ut puta pro tractandis, & dirimendis, negociis ad propriam Patriam veræ originis, vel veræ
68 nativitatis, ut opportunè conſiderat *Gob. conſult. dec.116. ſub n.88., & 90., Card. de Luc. de Juriſ. diſc.75. n.3. in fin., & de Præb. diſc.37., n.5. & ſeqq.*. & generalitèr tradiderunt *Angel. conſ. 270. verſic. non enim, circa med., Menoch. conſ. 288. n.11., Rot. dec.484. num.23. cor. Burat., deciſ.431. n.1., & ſeqq. part.18. rec.*

Dubietate tantùm contingente, an per regreſſum ad locum nativitatis, ſive originis valeat elici conjectura, quod prætendens ſe domiciliarem, ex hoc facto animum ſuum demonſtraverit excluſivum firmandi domicilii, uſque ab initio, quia de cætero ſuppoſita declaratione ejuſdem animi, ac perfecta jam acquiſitione Civi-
69 litatis in abſente, circa ejus occaſionalem abſentiam, recurrit propoſitio ſuperiùs firmata, ſicuti egregiè ſubdit, & notat idem *Card. de Luc. de ſucceſſ. ab inteſt. diſc.20. n.7.*

Cætera verò, quæ concernere poſſunt hunc caſum acquiſitionis perfectæ Civilitatis domiciliariæ uſque ad præferentiam hujus Civilitatis
70 alteri de jure, & ſecundùm naturam contingenti ex nativitate, vel origine alterius loci tàm in materiis favorabilibus, quàm odioſis videntur fusè tractata *in volum. de Commerc., et Merc. diſc.10., per tot.* ubi examinantur, *Text. in l. Municipes ff. de verb. ſignif.. et in l. Cives. C. de Incol. lib.10., cum gloſ. in cap. Statutum de reſcript. in 6.. et in Clem. 1. de for. compet.*

Tertium caſum, ſuppeditat occaſio quandoque perpendendi quæſtionem, utrum ſub nomi-
71 ne Civium hujus, vel alterius Civitatis, veniant etiam ſuburbanæ, & diſtrictuales, de qua quæſtione loquitur in ſuo propoſito *Card. de Luc. de Regal. diſ94. n.80.*, & utrum ſub nomine, *ex. gr. Senenſium* veniant non ſolùm diſtrictuales, & concluſi in Territorio proprio Civitatis Senarum, vel potiùs nomine Civium Senenſium veniant, etiam illi aliarum Civitatum, quæ ſint in Statu, & Juriſdictione, vel Principatu (quem-
72 admodmum proſequendo exemplum Senarum) latè ad interpretationem cujuſdam te-
73 ſtamenti, & legati Dotium ſuffragantibus omnibus DD. reſolutum fuit, ac explicatum *in Romana, ſeu Senen. Dotium 22. Iunii 1703. §. Evidens cor. R.P.D. meo Caprara*, cum ibi plena manu relat., quibus addi poſſunt *Abb. conſ.51. n.6. lib.2., Caſtr. conſ.307., Surd. conſ.319. n.9., & 10. lib.2., Valenz. conſ.18. n.20., & conſ.79. n.60., Merol. to.3. diſp.6. cap.6. dub.50. num.206., Corol.50., Ricc. Collect.269. per tot.*

Quartus caſus, qui revera ſubalternat *Primo*, & poteſt aliquo modo facere ad objectum præſentis Cauſæ, quotiès Princeps diſtinctionem fecerit in aliqua ſua lege, vel Conſtitutione inter extraneos, ſivè alienigenas, ac naturales ſui Regni, vel Principatus; Quia quemadmodum in hoc caſu tranſlato domicilio per Patrem in aliud Regnum, vel Principatum, tam ipſe,
74 quàm illius filii nati in prædicto alio Regno, vel Principatu reputantur extranei, ut cenſuit *Barboſ. in l. hæres abſens §. Proindè art. de for. origin., Carleval. de Judic. lib.1. tit.1. d ſp.2. qu.2. n.104., & 122., Antun. de Donat. Reg. lib.2. cap.15. n.25., Afflict. dec.384., Dexart. dec. Sardin.67.* cum aliis *in tract. de Commerc., & Mercat. diſc.10. n.18.*, quem refert, & ſequitur *Rot. in Nepeſina Legitimæ 21. Iun. 1797. §. Penult. cor. R.P.D. meo Muto, impr. inter recollect. ad Card. de Luc. ſuper mater. de Teſtam. dec.37.* Ita è converſo ci-
75 ves allecti, maximè per Principem, nullibi habentur pro extraneis, prout, plures explicationes aſſerendo, tenet idem *Antun. de Donat. Reg. d. lib.2.*

d. lib.2. cap.15.n.35., allegans Text. in l. liberos C.
de collat., et l. ex oratione §. final. ff. de excuſ. Tutor.
Dec. conſ.28. n.1., Boer. dec.360. n.23., et 31., Re-
buff. ad Conſt. Gall. to.2. tit. de lit. naturalit gloſ.2.
nu.2., et 14., Barb. d. art. de for. orig. n.26., Mier,
de Major. 1. par. qu.51. n.76., et ſeqq., Saized. leg.
Polit. lib.2. cap.18. nu.28., quibus addi poſſunt
Manſ. conſult.237. à n.3. ad ſeqq., Modern. Bal-
duc. ad Ramon. conſ.99. n.11., Sanfel. dec.75, et 76.,
cum aliis pluribus per iſtos cumulatis.
Quintus ſubintrat caſus, qui eſt omnium in
jure, & natura potentior, nempè Civilitas, quæ
reſultat ex nativitate in hoc, vel illo loco, in
hac, vel illa Civitate, quæve nullam habeat in
76 ſe fictionem, ut rectè ait *Card. de Luc. in ſum.*
de Præbem. n.95. verſ. altera; illa etenim veluti
requirens nativitatem in loco, per *Text. in l.1.*
ff. ad municip., immunis eſt ab omni limitatione,
quia natus in aliquo loco acquirit civilitatem
77 illius loci, etiamſi natus fuerit occaſionaliter,
ſivè ex accidente. Cum etenim in hoc mundo
78 ſimus omnes Viatores, & veram Patriam
habeamus in Cœlis, juxta illud D. Pauli -- *Nos*
autem ſumus Cives Sanctorum, et domeſtici Dei,
in quantum ambulamus in Terris non aliam
veram Patriam, & naturalem agnoſcimus, quàm
locum ubi, nati ſumus, & tractant, tamquam
79 de Civilitate vera, propria, & fortiſſima *Felin.*
in cap. Rodulphus num.14. de reſcript., Cravett.
conſ.441. n.3., Menoch. conſ.80. n.10., Surd.
conſ.343. n.21., Grat. diſc. for. cap.75. à num.1.
ad ſeqq., Cyriac. contr. for.292. nu.31., Ciarlin.
contr.149. per tot., Giurb. obſ.76., Caren. reſol.
239., Altograd. Sen. conſ.28. vol.2., Maſcard. de
prob. concl.1146. n.1., et ſeqq., Fab. in C. lib.6.
tit. de verb. ſing. def.20., Barboſ. de Iud. in leg. hæ-
res abſens §. Proindè art. de for. origin., Carleval.
de Judic. tit.1. diſp.2. n.91., Antun. de Donat. Reg.
lib.2. cap.15. à n.2. ad ſeqq., Amoſt. de Cauſ. Piis
lib.4. cap.7., & n.2., & ſeqq., neglecta ſub diſtin-
80 ctione conceptionis in alio loco, quam de reli-
quo animadvertit *Card. de Luc. de Præbem. diſ.37.*
n.8., & Capyc. Latr. conſ.87. n.1.
Sextus ſubindè caſus, quem ad effectum Sac.
Ordinum ſuſcipiendorum à proprio Epiſcopo,
81 qui non poteſt ad eoſdem Sacros Ordines pro-
movere, niſi ſibi ſubditos, ad cenſuram *Sac. Conc.*
Trid. nt. in ſeſs.23. cap.8. de reform. ponderant
Scribentes in eo, qui fuerit in aliquo loco Bap-
tizzatus, utrum ex cauſis ejuſdem Baptiſmatis
82 dicatur eſſe de illo loco, in quo tam neceſſarium
ad noſtram ſalutem Sacramentum ablutionis
recipit, & de hoc agunt *Jacob. de Pen. in l. Cives*
col. ult. in princ. verſic. nàm præter cauſam C. de
incol. lib.10., Amauſa in d. l. Cives. n.47., Grat.
diſc. for. cap.75. n.16., Ciarlin. contr. for. cap.149.
n.12., & ſeqq., Sabel. var. reſ. cap.48. n.2., No-
var. de elect., et var. for. ſect.4. qu.63. n.28., Gon-
zal. ad Reg.8. Cancel. gloſs.9. §.1. n.106., et ſeqq.,
Paſch. de Patr. poteſt. par.3. cap.2. n.34., Barboſ.
de Offic., et Poteſt. Ep. par.2. alleg.4. n.3., Antun.
de Donat. Reg. d. lib.2. cap.15. n.5., Amoſt. de
Cauſ. Piis lib.4. cap.7. ſub num.2., et 3., Rot. de-
ciſ.253. coram Burat., & dec.66. num.16. par.16.
recent.
Septimus, & huic finitimus caſus eſt in ordine
ad expoſitos, videlicet eos, qui Patrem neſcien-
tes allegare reperiuntur, publica impellente
Charitate, ſortiti receptionem in loco pio, ad id
deſtinato, in hac, vel illa Urbe, & is paritèr
percutit terminos, de quibus proximè quoad
Epiſcopum illum ſub aſſuetis diſpenſationibus
ordinare volentem, vel non valentem, vel etiam
cæteros, qui concernant denominationem, &
originem ex illo loco, in quo fuerunt recepti
83 propter capacitatem, vel incapacitatem Offi-
ciorum, ſivè activam, ſivè paſſivam illius loci,
ubi fuerunt expoſiti, & de hujuſmodi caſu pari-
tèr tractant *Bart. in l.1. n.21. ff. de municip., An-*
gel. in l. hæres abſens §. Si quis tutelam n.17. ff. de
Judic., Grat. diſc. for. d. cap.75. n.12., Montan.
contr.30. n.19., Anton. Fab. in C. lib.6. tit.19. de
fin.20. in. in fin. Ann. ſing.785., Barboſ. de Offic.,
et Poteſt. Ep. par.2. d. alleg.4. n.17., Antonei. de
Loc. Legal. lib.1. cap.6. n.47., Carlev. de Judic.
lib.1. tit.1. diſp.2. q.2. ſub n.101.
Octavus eſt caſus, qui magis approximabat ad
ſpeciem controverſam, de Civilitate, quam, quis
ſortitur ratione originis, quæve æquipollet effi-
caciç orienti ex vera, & effectiva nativitate in ali-
quo loco; nam, & ſi terminos hoſce confundere
84 videantur plurimi DD. cum *quinto* caſu ſupe-
rius deſignato, ut liquet apud *Amaya in l. Cives C.*
de Incol. lib.10. n.5., Io. Andr. in cap. cum nullus n.3.
de temp. ordin. in 6., Fab. in C. lib.9. tit.30. def.24.
ante n.20., Guttier. conſ.7. n.1. de Roſ. Select. jur.
obſer. cap.55. n.3. cum ſeqq., Carlevall. de Judic.
lib.1. tit. diſp.2. d. q.2. ſub n.85., Antonel. de Loc.
leg. lib.1. cap.6. n.37., Oliva de for. Eccleſ. par.3.
q.21. num.2.
Adhuc origo ſaniùs intelligitur de eo, qui
Patrem, vel Avum habuerit certum, & jam ef-
fectum Civem alicujus Civitatis; quoniam licèt
85 quiſpiam naſcatur in uno loco, retinet tamen
originem Paternam, vel Avitam, ad *Text. in*
l. aſſumptio 6. §.5. ff. ad Municipal., & leg. ſi ſit, ut
proponis C. de incol. lib.10., Alciat. in l.147. n.4.
ff. de verb. ſign., Iaſ. in l. hujuſmodi §. Legatum
n.18. ff. de Legat., Novar. conſ.19. de temp. ordin.,
Cyriac. contr.292. num.31., Andreol. contr.239.
n.46., & ſeqq., Giurb. obſer.75. n.23., Antun. de
Donat. Reg. lib.2. cap.15. n.13., Boer. dec.13., Ric.
in prax. for. Eccl. Neap. dec.298. num.4., Rot. de-
ciſ.154. n.8. poſt Merl. de legit., dec.327. n.3. par.1.
div., & dec.364. n.8. part.5. rec. Volentibus ta-
men noſtri Juris Interpretibus, quod, reſpectu
86 originis avitæ, ille natus in alio loco, ob non ſe-
quutam emancipationem Patris, ortus fuerit in
poteſtate Avi, *Amaya in leg.7. C. de Incol. lib.10.*
num.21., Carlev. de Judic. lib.1. tit.1. diſpu-
tat.2. quæſt.2. nu.54., Amoſtaz. de cauſ. piis lib.4.
cap.7. nu.9., Antun. de Donat. Reg. lib.2. cap.15.
num.15.
Atque hoc multum deſervit occaſione fre-
quentis altercationis ſuper competentia fori, ad
87 intelligentiam *Text. in l. hæres abſens ff. de Iu-*
dic., ſuper quo commendabile edidit Commen-
tarium *Petr. Barboſ.* cum aliis, quos videre eſt
penès *Boſſ. tit. de for. compet. n.73., Capoblanc. de*
Offic. Baron. prag.8. par.2. nu.240., Oliva de for.
Eccl. par.3. q.21. ſub n.7., Pax Iord. lucubr. Ca-
nonic. lib.3. tit.8. de for. comp. n.243., Ubert. de
cit. cap.9. à n.44. ad ſeqq., Paul. Chriſtin. dec. Bel-
gic.31. cum pluribus ſeqq. vol.5.
Diſputant tamen DD. an in hoc propoſito ali-
quid faciat origo matris, etiamſi quis natus fue-

rit in loco originis maternæ, & præſcindendo à Civilitate, quæ aliàs fundetur in vi ipſius nativitatis, quatenus pertinet ad originem, ſeu ci-
88 vilitatem ex cauſa originis, origo materna penitus deſpicitur, ex rationibus allatis per *Amaya d. l.7. n.26. C. de Incol. lib.10.*, *Gutt. conſ.7. n.8.*, *Barboſ. de Off.*, *& Poteſt. Ep. par.2. alleg.4. n.14.*, *et ſeqq.*, *Carlev. de Iudic. lib.1. tit.1. diſp.2. dict. qu.265.*, *et 101.*, *Antonel. de loc. legal. lib.2. cap.6. n.46.*, *Amoſt. de cauſ. piis lib.4. cap.7. n.10.*, *Antun. de Donat. Reg. lib.2. d. cap.15. n.16.*

Atque hujuſmodi origo, adeò potens eſt, ut illa nunquam tollatur ſuppoſito, quod agatur de vera origine, derivante à Patre, vel Avo habente in poteſtate alibi natum Nepotem, nec amittatur per nativitatem accidentalem, vel quomodocumque occaſionalem in loco diverſo ab
89 origine Patris, vel Avi, ex communiter affirmatis per *Caſtr. in l. hujuſmodi 86. §. Legatum n.3.*, *et ibidem*, *Iaſ. n.9.*, *et 10.*, *Barboſ. in leg. hæres abſens §. Proindè de for. origin. n.22.*, *et 23. ff. de Iudic.*, *Caph. conſ.246. n.1.*, *Hond. conſ.5. ſub n.5. verſ. licèt ſi parentes, et n.31. lib.1.*, *Altogr. ſen. conſ.27. n.46. lib.2.*, *Menoch. de Præſ. lib.6. præſumpt.3. n.16.*, *Maſcard. concl.1141. nu.4.*, *Paſchal. de Patr. Poteſt. par.3. cap.2. ſub n.35. in fin.*, *Carlev. de Iudic. d. lib.1. diſp.2. q.2. nu.102.*, *Rot. dec.63. n.16. & ſeq. cor. Merl.*

Et ea quidem eſt ratio, quia quantumvis aliquis reſpectu nativitatis ſit magis propriè, & naturalitèr Civis illius loci, in quo natales ſortitur, itaut cenſeatur ex hoc capite hypothecatus illi loco, in quo naſcitur ad omnia commoda, &
90 incommoda ſubeunda, ut dixit *Bald. in leg. adoptionem ad fin. C. de adopt.*, *Spin. de Teſtam. gloſſ.14. n.69.*, *Giurb. ad St. Meſſan. cap.1.*, *gloſ.4. n.1. Conciol. ad Stat. Eug. in add. ad Rubr.6. n.45. lib.1.*, *Antun. de Donat. Reg. lib.2. cap.15. ſub n.4.*, *Capoblanc. de Offic. Baron. pragm.8. par.2. n.147.*, *et ſeq.*, *Ganaver. dec.48. per tot.*

Adhuc minimè repugnat quempiam habere poſſe duplicem, & quadruplicem civilitatem, videlicet in una Civitate per allectionem, in
91 altera per nativitatem, in altera per originem, in altera per domicilium, & ſic de ſingulis, ut ſupra, *dec. conſ.282. ſub n.11. verſ. non obſtat.*, *Alciat. reſp.12. nu.7. lib.4.*, *Menoch. conſ.329. num.38.*, *Card. de Luc. de Præbem. diſc.37. n.5.*, *et in Sum. à n.39. ad ſeqq.*, *Add. ad Buratt. dec.811. n.47.*, *Rot. dec.31. n.2. cor. Duran.*, *et dec.459. n.16. par.19. recent.*

Nonum Caſum ſuppeditat præheminentia Juriſdictionalis: quoniam ad effectum præcipuè Juris paſcendi, Juris lignandi cum ſimilibus Baro, & Dominus alicujus Loci, ſive habitet, ſive non
92 habitet in illo loco, & ex hoc ipſo, quod eſt Baro, & Dominus, dicitur, & eſt nedum Civis,
93 ſed etiam primus Civis ejuſdem Loci, vel Civitatis, ut ait, *Bald. in l. quidem cum filium ff. de verb. oblig.*, *Pariſ. conſ.71. lib.1.*, *Surd. conſ.313. n.15.*, *Grat. diſc. for. cap.559. n.24.*, *Pariſ. de Syndic. verb. Civilitatis*, *Capoblanc. de Offic. Baron. lib.2. pract. qu. ſuper Pragmat. 12. cap.84. n.1.*, *& ſeqq.*, *n.14.*, *& per tot.*, *Antonel. de loc. legal. lib.1. cap.6. n.60.*, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.36. num.39.*

Et hac prærogativa funguntur ampliſſimi S.R.E. Cardinales; quamvis enim illorum plurimi exteri ſint, nihilominùs, quia ſunt membra connexa illorum Capiti, illique adhærent, ejuſ-
94 que fulgore irradiantur, nempè Summi, & Supremi Pontificis Eccleſiæ univerſalis, & ſucceſ-
95 ſerint aliquo modo loco Senatorum, ac Conſiliariorum Papæ, tamquam Principis temporalis,
96 ut inquit *Card. de Luc. de Juriſd. diſc.34. n.15.*, & proſequitur *ibid. Card. Albit. diſc.2. q.2. n.20.* Hinc ipſi ex hac præheminentia Juriſdictionali, licèt ſubalternante, efficiuntur Cives, tàm Ur-
97 bis, quàm univerſi Status Eccleſiaſtici, adeoùt in quibuslibet Conſtitutionibus non veniant ap-
98 pellatione Forenſium, ſicuti diſcuſſum, & reſolutum fuit *in Nullius*, *ſeu Senogallien. Bonor. ſuper manuten. 13. Junii 1695. §. Ex his itaque fruſtraneum poſt med. cor. R.P.D. meo Muto impreſ. penès Modern. Lucen. dec. Rot. Lucen. diverſorum tom.2. dec.187. n.22.*

Decimus Caſus totalitèr impropriæ Civilitatis,
99 ſed illi ad aliquos effectus fraternizzans eſt ille, qui ſuboritur ex puro, & mero incolatu in aliquo loco, vel Civitate, quia quotiès idem incolatus non tranſeat ad acquiſitionem perfecti domicilii, ad terminos *ſecundi* Caſus, de quo ſupra, adhuc incola ſubijciatur, quandoque Statutis, &
100 Ordinationibus loci, in quo eſt incola, licèt non perfectè Domiciliarius, & id quandoque favorabilitèr, quandoque præjudicialitèr, juxtà Carmen Davidicum in alio ſacroſancto ſenſu -- *Ehu mihi, quia nimium incolatus meus prolongatus eſt, & multum incola fuit anima mea* -- & hanc figurationem *Decimi* Caſus ſubminiſtrat Statutum Urbis occurrere intendens correptioni, ſive abbreviationi Judiciorum in propoſito duarum
101 ſententiarum, quæ habere debeant vim trium inter Cives, & Incolas, ut *in cap. ejuſd. Stat.180. lib.1.*, de quo ad propoſitum habetur penès *Grat. diſc. for. cap.898. n.1.*, *& 5. Add. adnot.2.*, *Angel. n.32. impr. poſt dec.165. cor. Comitul.*, *deciſ.253. n.2. cor. Burat.*, *dec.137. nu.5. par.5.*, *deciſ.192. n.1. par.13.*, *& dec.577. n.2. par.18. rec.*, *cum aliis in Rom. Salviani 9. Martii 1703. §. Quo verò cor. Me.*

His itaque caſibus diſcretis, nè una doctrina feriens unum caſum alteri applicaretur, redeundo ad Cauſam, nullibi apparebat quomodò valeret favore Franciſci aptari qualitas *Oriundi* volita, & ſancita per legem Erectionis hujus Collegiatæ; tranſcurrendo ſiquidem terminos caſuum ſupra enumeratorum jam *Primus* erat inapplicabilis, cum Franciſcus neque ullam allegaret allectionem, ſive factam à Communitate, ſive à Principe, ſolùmque videbatur immorari poſſe *in ſecundo* ratione domicilii, de quo mox diſſeremus; *Tertius* quippè, *Quartus*, *& Quintus* aberant ab hyphotheſi, & ob id doctrinæ, quæ cumulabantur remanebant inutiles, prout, & illæ reſpicientes *Sextum*, & *Septimum* caſum, & circa *octavum* is confovere potiùs valebat jura Joſephi Mariæ; in ordine verò ad *nonum*, quem paritèr ferire poterunt congeſtæ Auctoritates, nulla emergebat poſſibilis applicatio, quemadmodùm nec merebantur attendi allegationes obloquentes de *decimo*, *et ultimo* caſu; Sicque punctus reſtringebatur ad indagationem *ſecundi*, utrùm ratione domicilii Franciſcus ſortiri po-
102 tuerit talem qualitatem in ſe, quæ poſſet comparari verè *Oriundo*, ut erat Joſeph Maria natus in Ter-

in Terra Mondulphi non minùs, quàm ejus Pater, cæterique illius majores, & aſcendentes; ſed ad hoc repugnabat intellectus omnium Scribentium circa explicationem vocabuli *Oriundi*,
103 vel *originis*, de quibus actum fuit in *octavo* caſu,& præ ceteris *gloſſ.interpretativa cap.1.de uſur.. excerpti à Concil. Lugdunen. de tempore Greg. X.*, loquente etenim *Textu* extirpativo uſurarum contra quoſcumque cujuslibet Dignitatis, conditionis, ſeu ſtatus *Alienigenos, et alios non oriundos de Terris*, ut in principio ejuſdem *cap.gloſſ.*,
104 dicit *in verb. alienigenas* = *Oriundus autem de Civitate dicitur, qui, vel in Vico Civitatis illius ortus eſt*, & additio ſubſequens ſubnectit -- *Oriundus de Civitate dicitur, qui ibi ortus eſt, vel cujus Pater indè originem duxit* = undè applicando ad rem, prætenſa qualitas domiciliaris, prætenſa civilitas exindè reſultare valens, remanebat extra proprietatem vocabuli *Oriundi*, de quo erectio Collegialis, ſive Bulla *ſa. me. Urb. VIII.* loquebatur, & concordant ad explicationem ejuſ-
105 dem vocabuli cum interpretatione *Gloſſæ. Jaſ. Mandoſ.*, aliique recollecti apud *Barboſ. de Offic., & Poteſt. Epiſc. par.2. alleg.4. n.6.*, & præcisè, quod incolatus, ſeu domicilium non ſufficiat ad hoc, ut quis dicatur *Oriundus*, vel *Originarius* ta-
106 lis loci, qui merè eſt domiciliarius definivit, *Rot. in una Giennen. Præſtimonii cor. Blanchetto*, quàm aliis allegatis, refert, & amplectitur *Murg. de Benefic. qu.3. n.859., & ſeq.*

Atque hoc themate retento, parùm adjuvabat jura Franciſci illius promotio ad Sacerdotium cum patrimonio habito, & firmato in Terra Mondulphi, ex hoc etenim nihil aliud inferri poterat, niſi quod Epiſcopus eundem Franciſcum juſtè ordinaſſet, tanquam ſibi legitimè ſubditum ex cauſa incolatus, vel domicilii tàm proprii, quàm paterni, & ex motivo, quod ad ſatisfaciendum œcumenicæ determinationi *Sac. Conc. Tridentini in ſeſſ.21. cap.2. de Refor.* ſufficiens haberet patrimonium ad ſe ſubſtentandum, etiamſi certò extitiſſet in Indiis, verùm ad finem, ut exindè dici poſſet Oriundus ad mentem, & literam Bullæ *Urb. VIII.* id erat imper-
107 vium, & repugnans, ſicuti præ cæteris animadvertit, *Greg. Lopez. in l.2. tit.24. partit.4. verb. Maguer. verſ. adverte tamen*, *Menoch. de Arbitr. lib.2. caſ.86.*, *Oliva de For. Eccleſ. par.3. qu.21. n.25. verſ., & hinc eſt, quod in materia Beneficiali Oriundus quiſque accipitur pro verè orto*, *Garz. de Benefic. par.7. cap.9. n.30.*, *Murg. eod. tract. qu.3. ſect.13. n.861.*, cum aliis in fortioribus terminis adductis *in Vaden. Canonicatus* 19. *Junii* 1705. §. *Tantò porrò abeſt coram R.mo P.D. meo Molines Dec.*

Stabilito itaque, quod Franciſcus non eſſet incluſus in prima parte, ſeu capite incluſionis, ſub nuncupatione, ac antelatione *Oriundi*, parùm oberat, quod non eſſet excluſus in concurſu veluti propriè alienigena, & extraneus, exemplo Statutorum fœminas, & conjunctos ex earum latere excludentium, uti annotavimus in objecto. Quoniam Prælatio conceſſa Oriundis reſpectu extraneorum veniebat in conſequentiam ipſius prælationis, nàm dato etiam millies, quod
108 Franciſcus non foret extraneus, attamen non erat *Oriundus ex Terra Mandulphi*; Ideoque ſubalternantèr remanebit extraneus à concurſu faciendo cum verè oriundo, quemadmodum re-
109 tinendo terminos ejuſdem concurſus Creditorum videmus, quod licèt, quis dici poſſit, vel exiſtat Creditor, tamen potior in hypotheca, vel anterior fertur, ac ſi alius poſterior in effectu non eſſet Creditor, ita exigente natura concurſus, ad tradit. per *Card. de Luc. in Conflict.leg. & ration. obſerv.132. de debit, & credit. per tot.*, verbum etenim *præferantur* ſuaptè natura præfert concurſum, & reſpectivè antelationem,
110 ad *Text. in l.2. ff. qui pot. in pign. hab., & in l. utrum la 2. ff. de aſſignan. libert., & in §. Præferuntur inſtit. ad S. C. Tertul.*, *Bellon. Jun. conſil.72. à n.31. ad plures ſeqq.*, *Salgad. in Labyrint. Credit. par.1. cap.11. nu.116., & 117.*, *Rot. deciſ.2007. n.1., & per tot., & dec.152. n.1. cum plurib. ſeqq. par.6. rec.*

Hinc videmus, quod quamvis ex. gr. Patruus, aliique Collaterales undique proximi, & conjuncti in rei veritate non ſint extranei, ut ſunt cæteri nullo modo participantes de ſanguine, adhuc in ſucceſſionibus Juridicis, quotiès concurrant cum deſcendentibus, vel aſcendentibus ad hunc ipſum effectum interpretationis Juris in præfato concurſu, etſi in ſubſtantia carnis non ſint ullo modo extranei, adhuc veluti extranei
111 nuncupantur, & habentur in jure, ut communitèr notavit *Pichard.*, *alique Inſtitutiſtæ in §. Cæteri, qui Teſtatoris, inſtitut. de hær. qual., & diff.*, *Alex. conſ.38. in princ. verſ. nec obſtant. lib.1.*, *Bec. conſ.125. n.6. lib.3.*, *Surd. conſ.565. n.3., & 4.*, *Cepoll. conſ. civil.53. n.2.*, *Grat. Diſc. For.380. n.2.*, *Gozzad. conſ.64. n.15.*, *Ruſtic. de Fideicom. lib.2. cap.9. n.2.*, *Rot. Bononien. dec.128. n.12., & dec.150. n.92.*, *Rot. dec.1. n.43. cor. Otthob.*

Atque ita maturè *DD.* examinantes materiam *Mihi* illos ſuſcitanti reſponderunt, poſthabita altera objectione allata contra Joſephum Mariam ex eo, quod ipſe, ejuſque cor quandoque pluſquam oporteret vino lætificaretur, cum viſa ſit *DD.* materia hæc nimiùm objectiva in ſimplici Canonicatu, & veriſimilitèr non vera, cum idem Joſeph Maria aſſuetis literis bonæ vi-
112 tæ, & famæ commendaretur à proprio Ordinario, cujus atteſtationi in hoc ſtatu erat deferendum, ad terminos, *Text. in cap.1. 2., & 3. de Cleric. Pregr.*, de quo *Rot. dec.343. n.2. cor. Peuting., & dec.459. n.2. par.19. rec.*, & oſtenderet approbationem ejuſdem Ordinarii ad ſubſtentanda quoque curam animarum, proùt de facto illam ſubſtentaverat, non etenim erat credendum, quod vigilantiſſimus Pontifex, illiuſque Officiales, & Miniſtri undequaque experti, & ſolliciti contuliſſent hujuſmodi Canonicatum ipſi Joſepho Mariæ, niſi ſufficientibus Teſtimoniis honeſtatis, & probitatis vitæ apud S. Sedem fuiſſet commendatus, ut fert litera ordinaria Bullarum conſimilium proviſionum, relata
113 apud *Corrad. in Prax. Benefic. lib.4. cap.6. n.10. verſ. nos eidem, &c.*, & meritò djudicavit, & affirmavit *de Roſ. de Execut. Liter. Apoſt. par.1. cap.2. n.87.*

Et ità, utraque, &c.

 R.P.D. KAU-

R. P. D. KAUNITZ.

FOROLIVIEN. COMMENDÆ.

Merc.5. Maii 1706.

ARGUMENTUM.

Diſeritur in hac Deciſione de Conſtitution. Apoſt., prohibentibus alienationes quaſvis etiam in Communitates, & Univerſitates exteras, abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, & firmatur illas procedere, tam in alienationibus præteritis, quàm futuris, quodque beneplacitum debeat eſſe expreſſum, & illius defectus allegari poſſit nedum à Fiſco, ſed, & ab iis, ad quos bona alienata de jure pertinent, & indè reſolvitur, quod fundatio Commendæ Religionis S. Stephani abſque expreſſo S. Sedis Indulto nulla ſit, non obſtan. quovis temporis lapſu; Eademque nullitas confirmatur, ex quo fundatio facta fuit à minore abſque Solemnitatibus Juris, & Conſtit. Ægidianæ, requiſitis etiam in Fundatione Commendæ.

SUMMARIUM.

1 *Ex Conſtitutionibus Pontificiis probibita eſt quævis alienatio in Communitatem, & Univerſitatem Forenſem, aliamq; perſonam abſque S. Sedis Beneplacito.*

Et plures referuntur. num.2., & 3.

Ampl.1. quod ex eiſdem, alienatione irritata, bona alienata ad eos, ad quos de jure pervenire debent, ſpectare declaretur. num.2.

Ampl.2. quod dict. Beneplacitum non ſufficiat præſumptum, ſed requiratur expreſſum. n.11., & ſeqq.

Ampl.3. quod Decretum irritans appoſitum in Conſtitutionibus iſtis inficiat Dominium, & Poſſeſſionem tranſlatam in Univerſitatem exteram contra illius formam. num.4.

Ampl.4. quod extendantur ne dum ad alienationes futuras, ſed etiam præteritas comprehendant. num.17., & 18.

Ampl.5. quod præfigant terminum ad exhibendam caſſationem, & retractationem hujuſmodi alienationum. num.19.

Ampl.6. quod hujuſmodi Conſtitutionibus, uti reſpicientibus bonum publicum, non poſſint Subditi renunciare, aut contravenire. n.21., & 22.

Ampl.7. quod defectus hujuſmodi beneplaciti allegari poſſit nedum per Fiſcum, ſed, et etiam per eos, ad quos bona de jure pertinent, licèt ſecus ſit ab actore, & tertio. num.23. — *Contra* n.7.

Ampl. ult. procedere in erectione Commendæ Religionis S.Stephani. n.5., *& per tot.*

5 *Religioni Militari exteræ nullum jus acquiritur, ex fundatione, vel dotatione facta per Subditos Stat.Eccleſ. abſque S.Sedis licentia.*

Decretum irritans inficit Dominium, & Poſſeſſionem. ibidem.

6 *Beneplacitum Apoſtolic. præſumitur interveniſſe ex lapſu longi temporis.*

Prodedit, ubi concurrit uniformis obſervantia. num.9.

9 *Obſervantia requirit actus omninò conformes cum ſuis qualitatibus.*

10 *Frater poſſidens bona pro indiviſo cum fratre, poſt obitum iſtius præſumitur poſſeſſionem potiùs continuaſſe, quàm de novo apprehendiſſe.*

11 *In alienationibus bonorum Eccleſiæ requiritur beneplacitum Apoſt.*

14 *Beneplacitum Apoſt. præſumptum non ſufficit, ubi verum requiritur.*

15 *Conſtitutiones Apoſtolicæ non trahuntur ad præterita.*

Ampl. quod neque ad futura dependentia à præteritis num.16.

Limit. ubi procedant per viam declarationis, & confirmationis præcedentis Conſt.. num.17.

17 *De Natura confirmationis, & declarationis eſt præterita, et pendentia comprehendere.*

20 *Beneplacitum præſumptum in Conſtit. Apoſtol., ex quibus dicatur ſublatum.*

21 *Subditi, ubi locupletiores ſunt, magis apti redduntur ad occurrendis communibus neceſſitatibus.*

22 *Subditi non poſſunt contravenire, aut renunciare legi indictæ pro publica utilitate.*

24 *In alienatione bonorum minoris requiruntur ſolemnitates juris, et Conſt. Ægidianæ.* n.25.

Ampl. 1. non obſtante (quoad Ægidianam) juramento. num.25.

Ampl.2. ubi minor ſe ſubjcit periculo læſionis, expromittendo manutenere annuum redditum cum ejus præjudicio. n.30.

Lim. ubi contractus initus ſit cum loco Pio. n.26.

Decl. Lim. procedere, ubi contrahitur pro anima, vel amore Dei, et ex tit. ælemoſinæ, ſecus ſi ex cauſa profana. n.32.

27 *Religio S. Stephani comprehendi nequit ſub nomine veræ Religionis, et de ratione.* n. ſeqq.

28 *Magnus Magiſter, et Equites S. Stephani uxores ducunt.*

29 *Valor bonorum mutatur per decennium.*

31 *Fructus bonorum ſtabilium, quæ calculabantur ad ſc.5. pro centenario bodiè calculantur ad 4.*

32 *Commendæ in fundatione poteſt conſiderari Cauſa bonorificentiæ, et profana.*

33 *Minor in fundatione Commendæ tenetur ſervare ſolemnitates juris, et Conſtitut. Ægidianæ, et de ratione.*

34 *Solemnitatum præſumptio ſuffragari nequit, ubi illa pro forma requiritur, quod appareat ex Inſtrumento.*

35 *Poſſeſſio bonorum probatur ex perceptione fructuum.*

Ac ex ſolutione onerum. ibid.

Solutio onerum probatur ex partitis ſolutionum. ibi.

36 *Poſſeſſio turbativa non eſt attendenda.*

37 *Poſſeſſio capta non citato hærede, vel deputato Curatore hæreditati jacenti, eſt nulla.*

38 *Clauſula* Conſtituti *in Inſtrumento fundationis adjecta non transfert poſſeſſione Civilem poſt lapſum decennii, quando poſſeſſio naturalis eſt penes tertium.*

DECISIO CXII.

ALexander Baldracanus uſq; de an.1592. fundavit Commendam Militaris Ordinis S. Stephani, ac pro ejus dote, intèr cætera, aſſignavit ex Prædio poſito in Territorio Ravennæ, ac Villa Durazzani Tornaturas octuaginta, ac pro illarum evictione, non ſolùm hipothecavit omnia ſua Bona, ſed etiam promiſit dd. Tornaturas octuaginta eſſe annui redditus ſcut.200. auri in auro, eumdemque fructum futuris temporibus conſervare, donec Commenda per obitum vocatorum ad S. Religionem reverteretur.

Defun-

Defuncto de an.1678. Alex. Iuniore, qui habitum ſuſceperat, Georgeus frater, qui cum ipſo adhuc vivente, Bona Commendæ aſſignata pro indiviſo poſſederat, tanquam unicus ſuperſtes familiæ Baldracanæ, illa poſſedit uſque ad diem 28. Septembris 1701. abſque ulla ſuſceptione Habitus Militaris d. Religionis S. Stephani, ac in Teſtamento, quo deceſſit, hæredes univerſales inſtituit Camillum, ac alios fratres de Savorellis, ac Aurelium, & Hippolitum de Merendis Nepotes, Verùm tamen, quia Religio de menſe Octobr. ejuſdem an.1701. occupavit poſſeſſionem, tàm Bonorum aſſignatorum Commendæ, quàm aliorum; Orta proindè controverſia cor. A.C. Aldrovando ſuper manutentione, placuit illi eandem concedere Religioni, ac Marchioni Ximenes Commendatario. Delegata tamen mihi Cauſa à Signatura Juſtitiæ cum clauſula *facultativa manutenendi, quem de Jure*, Rota in propoſitione habita ſub die 22. Martii præteriti reſcripſit, *ut videretur de bono Jure, etiam ad effectum manutentionis*, quo hodiè expleto per fratres de Savorellis, & Merendis, ad favorem eorundem Informantium DD. reſponderunt.

Bonum Jus primò reſultavit ex nullitate donationis pro fundatione Commendæ provenien. ex Conſtit. Apoſt. prohibentibus quamcumque alienationem, etiam latiſſimo ſumpto vocabulo, abſque licentia Sedis Apoſtol. in aliquam Communitatem, & Univerſitatem, Collegium, vel
1 Perſonam extraneam, ſeu forenſem, quæ temporali Juriſdictioni Sedis Apoſtolicæ ſubjecta non ſit, & ſignantèr ex illa *Sixt.V.in ord.3. Bul. no.to.2.* ubi irritata alienatione, bona alienata ad eos, ad quos de Iure pervenire debent, ſpe-
2 ctare, & pertinere declaratur, quam prohibitionem etiam renovavit *Clem. VIII. aliâ Conſt. inter ſuas in ord. 78. Bul. no. to.3.* quorum veſti-
3 giis etiam inhæſerunt Paul.V., & Urban.VIII., primus per Conſtit. 10. *Bull. nov. to.4.* alter autem *Conſtit.84.*, Sicuti etiam *Innoc.X. Conſtit.41., ac Alex.VII. Conſtit.110. eod. Bul. no. to.5.* cum enim per Decretum irritans adjectum in prædi-
4 ctis Conſtitut. infectum fuerit, quodcumque Dominium, & poſſeſſio in Religionem translata, nullum Jus conſequentèr eidem ex hujuſmodi
5 fundatione, & dotatione queri potuit, ut generalitèr firmant, *Fagn. in cap. non amplius nu.30. de Inſtit., et in cap. cum olim n.37., et 54. de major. et obed., Gabr. Commun. Concl. lib.6. de Clauſul. clauſ.3. n.39., Marcheſ. de Commiſ. par.2. §.unic. n.39. fol.414., Grat. diſc.559. n.35., Card. de Luc. de Iuriſd. diſc.25. n.9., et de Regul. diſc.51. n.7., Rev. Zaul. obſ. ad Stat. Favent. obſ.1. n.46., Rot. cor. Cer. dec.186. n.5., et 6., et dec.376. n.7., et in rec. dec.418. n.7., et dec.439. n.16., et dec.476. n.27., et ſeqq. par.18. rec., et in terminis ſpecialibus in firmana Commendæ 16. Jan.1697. §. Verùm ad removendas uſque in fin. cor. R.P.D. meo Priolo.*

Quin obicem facere potuerit prædictum Be-
6 neplacitum, vel præſumi interveniſſe ex diuturnitate temporis pluſquam 100. annor., ut firmat *Card. de Luc. de Feud. diſc.68. n.11., Rot. dec.7. n.23. par.15. rec., & in Nepeſina Devolutionis 29. Apr.1697. §. Præter., quod cor. Rev. D. meo Dec.,* vel ad ſummum talem exceptionem non eſſe deducibilem, niſi ab ipſomet Fiſco, non autem
7 à Tertio, *Rot. dec.555. n.5. cor. Cer., & dec.670. n.22. cor. Bich., et in Peruſina Donationis 12. Februar. 1703. §. Non obſtat cor. Me.*;

Quoniam pro remotione primæ partis objecti, DD. conſiderarunt à prætenſo ſpatio 100. annor. à die fundationis, primo ſubducendos eſſe 23. annos, quibus perduravit poſſeſſio Georgii, cum enim ille non fuiſſet Eques, & bona nomine proprio poſſediſſet, non poteſt cenſeri donationem continuaſſe in priori obſervantia, cum iſta pro ſui quidditate requirat actus omni-
8 nò conformes cum ſuis qualitatibus, non autem difformitatem præſeferentes, *Menoch. conſ.1156. n.62., & conſ.1239. n.19., Rot. dec.593. n.14., & 15. cor. Cerr., & dec.492. n.18. par.19. recen.,* qua obſervantia deficiente, ceſſat etiam præ-
9 ſumptio prætenſi Beneplaciti, quamvis concurrat longa temporis intercapedo, *Manſ. conſultat.317. n.12., Rot. dec.1169. n.5. cor. Emerix,* Præterea pro ſtabilienda majori ſubductione temporis à prætenſa centenaria, maxima ratio etiam haberi debet conſiderabilis temporis, quo Georgeus antecedentèr bona pro Indiviſo poſſedit in communi cum Alexandro Fratre, cùm ratione talis poſſeſſionis, in qualibet gleba partem
10 ſuum habuerit, itaut defuncto Fratre cenſendum ſit, potiùs bonorum poſſeſſionem continuaſſe, quam de novo appræhendiſſe. *Rot. dec.656. n.8., & 13., cor. Pamph., & dec.129. n.2. cor. Priolo.*

Verumtamen ceſſat penitùs objectum, ex quo data etiam centenaria, adhuc non relevaret in præſenti caſu, in quo per enunciatas Conſtitutiones proximo tempore fundationi, ac ſubſecutis etiam temporibus, ante complementum centenariæ æditas, nedum demandatus fuit Interventus Beneplaciti Apoſt. ut in alienationi-
11 bus rerum Eccleſiæ ſtatuitur *in vulgat. Extr. ambitioſe de reb. Eccleſ. non alienand.* Sed etiam præſcripta fuit forma, qua Beneplacitum intervenire debet nempè expreſſum, & in ipſo Inſtru-
12 mento alienationis inſertum, ut in *Conſtit. Innoc. X. la 41.* ac in altera *Alexan. VII.*, in qua
13 etiam præſcribitur, ut licentiæ, uſque tunc obtentæ, ſaltem exhiberi debuiſſent infra tres menſes, in actis Notarii Cam. ideò abſonum eſt recurrere ad præſumptam licentiam deductam ab aſſerta obſervantia, ac lapſu temporis, quando
14 Pontifices demandarunt eſſe debere expreſſam, *Lanar. conſ.94. n.5., Jo. Franc. à Pont. conſ.175. n.12. lib.2., Frecc. de Subfeud. lib.2. qu.28. n.3., Rot. dec.4. n.11. par.16. rec., & in citata Firmana Commendæ 16. Junii 1697. §. Verùm etiam cor. R.P.D. meo Priolo.*

Et quamvis prædictæ Conſtitutiones ſuper forma obtinendi licentiam Apoſt., ac illam inſe-
15 rendi inſtrumento alienationis, ac in actis Notarii, emanaverint poſt fundationem Commendæ, quæ regularitèr trahi non ſolent ad præterita, *Cap. fin. de Conſtit., Rot. dec.408. n.14. par.19. recen.,* quinimò neque ad futura, quæ habent omnimodam dependentiam, & connexionem
16 cum præteritis, quæ præexiſtebant ante legem, vel ſtatutum, *Felin. in d. cap. fin. ſub n.15. verſic. ſecunda declaratio*, ubi etiam *Butr. ſub n.15. verſic. ſi factum de Conſtit., Menoch. conſ.240. n.5., & 32., Gabr. conſ.16. n.10. tom.2., Hond. conſ.16. n.19*, Nihilominùs cum prædictæ Conſtitutio-

nes

nes procedant non ſolùm per viam declarationis, ac confirmationis anteceden. Conſtitution.
17 *Sixt. V.*, quarum natura eſt, etiam præterita, & pendentia comprehendere, *Cap. cum ne de uſur. Vvames conſ. Canon.* 35. *ſub n.*9. *tom.*1., *Rot. deciſ.*179. *n.*82. *par.*9., *&* *dec.*404. *n.*17., *&* *ſeqq. par.*16. *rec.*, *&* *in Rom. Legati* 12. *Junii* 1690. §. *Nec dicatur cor. R.P.D. meo Priolo*, ſed etiam expreſsè mentionem habeant de alienationibus
18 ante Conſtitutiones ſequutis, quas omninò irritant, ut eſt illa *Clem. VIII.* §.6., ac altera *Urban. VIII. in* §.4., in qua illis, qui nullitèr contra præcedentes Conſtitutiones contraxerant, præfigit terminum trium menſium in exhibendo nova inſtrumenta, ac in adnotando in eorum margine caſſationem, retractionem, & repoſitionem in priſtinum omnium contrà Conſtitu-
19 tionum, & Literarum prædictarum tenorem actorum, & clariùs innuitur in illa *Innoc. X.*, *&* §.10. ibi -- *Præterea noſtram, & pro temp. Rom. Pontificis licentiam in ſcriptis obtinendam, quemcumque contractum cum quibuſcumque pactis, & Conditionibus in favorem Forenſium ſuper bonis, Juribuſque prædictis initum, & ineundum realitèr præcedere, ad effectum, ut contrahentes eſſent, & ſint habiles ad contrahendum temp. contractus, eandemq; licentiam in ipſo contractu, ſcripturiſque deſuper confectis, & conficiendis de verbo ad verbum, ut de ejus tenore certiùs conſtet, inſeri debuiſſe, & debere*, cui etiam conſonat altera *Alex. VII.* §.11. Ex
20 his datur intelligi fuiſſe ſublatas etiam alienationes, non obſtante quacumque obſervantia, ac præſumpta licentia ex ea deſumpta, *Rot. cor. Merl. dec.*187. *n.*3., *&* *dec.*646. *num.*18., *&* *deciſ.*1241. *n.*8. *cor. Emer.*, *&* *dec.*156. *n.*1., *&* *ſeq. par.*11., *&* *dec.*199. *num.*3. *par.*12., *&* *dec.*192. *n.*10. *par.*18. *rec.*

Nec mirum, adeò rigidè Sum. Pontifices in tali negocio proceſſiſſe, uſque ad tollendas omnes favorabiles præſumptiones, exorientes ab obſervantia contractuum, ac mutua Partium acquieſcentia, quandoquidem cum ſupradictæ Conſtitutiones emanaverint pro communi Reipublicæ bono, ad effectum locupletes Subditos conſer-
21 vandi, quod illos magis promptos, ac idoneos reddit ad occurrendum communibus neceſſitatibus, ac periculis, *Hond. Conſ.*6. *n.*31. *lib.*2., *Alex. conſ.*116. *n.*7., *&* 8. *lib.*6., *Barbat. conſ.*43. *col.*11. *lib.*1., *&* *conſ.*48. *lib.*2. *col.*2., *Corn. conſil.*78. *col.*2. *lib.*1. *Calcan. conſ.*126., *Curt. Jun. conſ.*119. *n.*10., *Grat. diſc.*420. *n.*12., *&* *diſcept.*735. *n.*1., *Andreol. contr. for.*41. *n.*4., Non poteſt eſſe in facultate Subditorum illis renun-
22 ciare, aut contravenire, *Fagn. in cap. cum acceptiſſent n.*18. *de Conſtit.*, *&* *in cap. licèt n.*14. *de for. comp.*, *&* *in cap. ex publico n.*25. *de converſ. conjug.*, *Marcheſ. de Commiſ. par.*2. §. *Unic. n.*9., *&* 10. *fol.*411., *Rot. cor. Caval. dec.*90. *n.*4., *&* 5., *&* *dec.*199. *n.*37., *&* *ſeqq. par.*12. *rec.*

Neque ullius momenti viſa fuit reſponſio indeductionis talis exceptionis ab altero, quàm à Fiſco, quia ſi Originaria Coſtitutio Sixtina poſt irritatas alienationes abſque licentia Apoſtolica, mandat bona alienata ad eos ſpectare, & pertinere, ad quos de Jure pervenire debent, incompatibile eſt, quin ab eiſdem habentibus de Jure facultatem ſuccedendi in iiſdem bonis, vel ab eodem Donante, & ejus Succeſſoribus excipiendo ad tuendam propriam poſſeſſionem, & effu-
23 giendam amiſſionem propriorum bonorum, præſidium dd. Conſtitutionum non poſſit allegari, quicquid eſſet ſi à Tertio, & Actore potiùs agendo talis exceptio promoveretur, ut latè diſtinguitur in citata *Peruſina Bonorum* 12. *Februarii* 1703., §. *Non obſtat cor. me*.

Secundo idem bonum Jus, non minùs clarè apparuit ex defectu Curatoris, ac Decreti Judicis in Inſtrumento donationis factæ ab Alexandro
24 Seniore de tempore, quo erat conſtitutus in minori ætate 25. annor., ut præſcribitur à Jure communi *in leg. magis puto ff. de reb. eor.*, *Rot. deciſ.*392. *n.*1. *cor. Emer. Jun.*, *&* *dec.*21. *num.*49. *par.*12. *rec.*, ſicuti etiam ex omiſſione aliarum Solemnitatum requiſitarum à Conſtit. Ægidiana, irritante contractus alitèr factos, quamvis
25 ſint muniti Juris jurandi religione, *Ciroc. Diſcept.*7. *n.*1., *&* *ſeqq.*, *Rot. dec.*323. *n.*3. *par.*14. *rec.*, *&* *in Urbevetana Cenſus* 29. *Februar.* 1692. §. *Quoniam aſſumptum cor. Rmo Turonen.*

Non urgente oppoſitione inapplicabilitatis prædictarum Conſtitutionum, ex quo donatio-
26 nes, quæ fiunt Eccleſiis, vel locis Piis, non opus habeant ſolemnitatibus, ne dùm quia Religio
27 S. Stephani non poteſt comprehendi ſub nomine Religionis propriè, & ſtrictè ſumptæ, dum Se-
28 reniſs. Magnus Magiſter, & Equites, qui in ea recipiuntur ducunt Uxores, *Card. de Luc. de Juriſd.*, *&* *for. comp. diſc.*92. *n.*8., *Rot. coram Seraph. dec.*121. *nu.*2., *&* *ſeqq.*, *&* *in deciſ.*228. *n.*2. *par.*3. *rec.*, Sed etiam quia cum minor bona aſſignata pro fundatione Commendæ promiſerit, deductis expenſis, eſſe annui redditus ſentor.200. auri in auro, ac ſemper, & perpetuò eadem bona manutenere talis, ac potiùs majoris redditus, dubitandum non eſt, quin ſtante
29 te periculo manutenendi annuum redditum, qui ſolo ſpatio decennii mutari poterat, & de facto mutatur, *ad Text. in l. pretia rerum ff. ad l. falcid.*, *Rot. dec.*16. *n.*14. *par.*19. *rec.*, prout tale periculum ad actum fuit perductum, mediante augu-
30 mento ſc. aurei ad conſiderabilem valorem, reſpectivè ad tempus fundationis, ut animadvertit *Rot. in Imolen. Salviani* 2. *Dec.* 1705. §. *Nec relevat cor. R.P.D. meo Priolo*, ac etiam diminutione fructuum ſtabilium, qui licèt tunc aſcenderent ad ſc.5. pro centenario, hodie non com-
31 putantur, niſi in ſc.4., ut teſtatur, *Rot. dec.*887. *n.*4., *&* *ſeqq.*, *&* *dec.*928. *per tot. cor. Emer.*, *&* *in Bonon. Evictionis* 27. *Apr.* 1698. §. *Nihilominus cor. Rev. D. meo Dec.*, *&* *in Ariminen. Fideicom.*, *ſeu Tranſactionis* 21. *Apr.* 1700. §. *final. coram R.P.D. meo Scot.*, *&* *in Bononien. Bonor.* 13. *Februar.* 1703. §. *Dum igitur cor. R.P.D. Anſaldo*, dubitandum inquam, non eſt, quin ſtante tali periculo læſionis, ac contractu geſto, cum Religione non pro Anima, ac Amore Dei, & titu-
32 lo Eleemoſynæ, ſed potiùs tanquam cum privato, ac correſpectivè ad admiſſionem ad Habitum, in quo etiam Cauſa honorificentiæ, & prophana conſiderari poteſt, ut *in Civitatis Caſtelli Pecuniaria* 7. *Jun.* 1703. §. *Tale profectò coram*
33 *R. P. D. meo Lancet.* non fuerint requiſitæ ſolemnitates, tàm Juris communis, quàm Ægidianæ Conſtitutionis, *Card. de Luc. de Alienation. diſc.*32. *num.*10., *&* *diſc.*61. *num.*2., *Manſ. conſult.*32. *ſub num.*48. *Poſth. dec. Bonon.*82. *nu.*100., *Rot.*

*Rot. dec.*163. *num.*10., *& ſeq. par.*14. *rec.*

Minuſque pro præſumendo dd. ſolemnitatum interventu adduci potuit lapſus temporis, adeò longævi à die ſtipulatæ erectionis, quia cum illæ adhiberi debuerint in ipſo Inſtrumento contractus, & ex ejus Inſpectione apparere debeat, an fuerint adhibitæ nec ne, nulla præſumptio pro il-
34 larum interventu valet allegari, *Alex. conſ.*1. *n.*19., *& ſeqq. lib.*4., *Surd. conſ.*98. *n.*110., *& ſeqq.*, *Pecch. de ſervit. par.*2. *cap.*8. *qu.*28. *n.*58., *& ſeqq.*, *Hodiern. contr.*43. *n.*16., *Actol. reſ.*110. *n.*113., *& ſeq.*, *Manſ. conſult.*379. *n.*14., *Rot. Lucen. apud Cenſal. dec.*80. *n.*31., & 32., *Rot. deciſ.*199. *n.*8. *cor. Emer. Jun.*

Poſita autem aſſiſtentia boni Juris, non defuit itidem Savorellis, ac Merendis poſſeſſio ad effectum validiori titulo obtinendi manutentionem, cum ipſi ab obitu Georgeii ſequuti de an. 1701.
35 fructus bonorum perceperint, ac eorum onera perſolverint uſque in hæc tempora, ut probant Teſtes, ac etiam partitæ ſolutionum dd. onerum, ad tradita *per Rot. coram Duran. deciſ.*25. *n.*6., *& dec.*42. *n.*18. *cor. R.P.D. meo Anſal.*, *& dec.*38. *n.*16. *par.*9. *rec.*, *& in Camerinen. Manutentionis*, *ſeu Cenſuum* 10. *Maii* 1698. *§. His tamen in fin. cor. Rev. D. meo Dec.*

Ex hoc autem ſequitur, ut quavis Religio præ-
36 tenderit de an.1702. fructus percepiſſe, attamen ejus poſſeſſio, tanquam turbativa, in nulla conſideratione haberi promeruerit, quia, cum tàm Georgeus, quàm ejus hæredes bona nomine proprio poſſediſſent abſque ſuſceptione habitus, non poterat in illa Religio ſe intrudere, non citatis hæredibus, vel ſaltem non deputato Curatore hæreditati illoque non citato, poſſeſſionem
37 adipiſci, *Dec. conſ.*400. *n.*6., *& ſeqq.*, *Rot. deciſ.*520. *n.*12., & 18. *par.*1. *div.*, *& dec.*116. *cor. Ottbob.* cum prætextus Clauſulæ *Conſtituti*, adjectæ in Inſtrumento fundationis, non potuerit illi
38 ſuffragari poſt lapſum decennii, quando Tertius poſſeſſionem naturalem retinuit, *Surd. conſil.*313. *n.*33., *Rot. dec.*179. *n.*8., *& ſeqq. par.*9., *& dec.*187. *n.*10. *par.*10. *rec.*

Et ita utraque parte informante in prima propoſitione, nunc verò ſolummodò Savorellis, ac Merendis, Religione verò dilationem petente, &c.

R. P. D. KAUNITZ.

FOROLIVIEN. COMMENDÆ.

Lunæ 6. *Junii* 1707.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens Deciſio, ac pro abſoluto ſuppoſito, quod fundatio Commendæ Religionis Sancti Stephani facta à Subdito Sanctæ Sedis, abſque ejus Beneplacito nulla ſit, firmatur, ſuffragare minimè poſſe Beneplacitum præſumptum, ſivè quia non concurrit in caſu tempus habile ad illud præſumendum, ſive quia Conſtitutiones Apoſtolicæ prohibentes alienationes in Univerſitates, alioſque Forenſes excludunt Beneplacitum præſumptum, & requirunt expreſſum, & comprehendunt tàm alienationes futuras, quàm præteritas.

SUMMARIUM.

1 *Sixt. V. per ſpecialem Conſtitutionem prohibuit alienationes in Univerſitates, & alios Forenſes abſque S. Sed. licentia.*

Dictamque Conſt. confirmarunt quamplures Succeſſores Pontifices. num.2.

Dict. Conſtitutiones comprehendunt etiam Univerſitates Eccleſiaſticas. num.4. — *Et de ratione* n.7., & 8.

Ac omnes perſonas in quavis Eccleſiaſtica dignitate conſtitutas, & ſpeciali mentione dignas. n.6.

Et ne dum alienationes futuras, ſed etiam præteritas. num.9.

Et excludunt Beneplacitum præſumptum, & verum requirunt. num.10., & 26., & 27.

Earum finis qualis fuerit. num.7.

3 *Fundatio Commendæ Ordinis S. Stephani facta per Subditum S. Sedis abſque ejus Indulto eſt nulla.*

5 *Religio S. Stephani ſub nomine Univerſitatis Eccleſiaſticæ propriæ non continetur.*

8 *Bona ſemel ac acquiſita fuerint per Communitates exteras, ſive laicas, ſive Eccleſiaſticas non poſſunt amplius redire ad Subditos Stat. Eccl.*

11 *Beneplacitum præſumptum induci nequit minori ſpatio, quàm 30. annorum.*

12 *Conſtitut. declaratoriæ, & confirmatoriæ antecedentium trahuntur etiam ad præterita.*

13 *Decretum irritans infringit quamcumque contrariam obſervantiam.*

Et impedit Dominii tranſlationem, & poſſeſſionis effectum. num.14.

15 *Conſtitutio Apoſtolica requirens Beneplacitum expreſſum, & in ſcriptis, præſumptum excludit.*

Limit. ubi beneplacitum debet eſſe extrinſecum. num.24. — *Decl.* num.25.

16 *Conſtitutio Urb. VIII. prohibens alienationes in Forenſes, diſponit, quod infra tres menſes alienationes jam factæ debeant retractari.*

18 *De Papæ poteſtate in comprehendendis etiam contractus præteritos in Conſtit. dubitandum non eſt, ubi conſtat de voluntate.*

19 *Beneplacitum præſumptum non ſufficit, ubi verum expreſsè requiritur.*

Ampl. ubi agatur de inferendo præjudicio juri tertio jam quæſito, cui debet expreſsè derogari. n.31.

20 *Beneplaciti præſumptio ceſſat, ubi contractus alienationis non eſt in ſtatu validitatis, & perfectionis.*

21 *Conſtitutiones Apoſtol. multotiès trahuntur etiam ad præterita.*

Exemplificatur in Conſtit. Urb. VIII. tollente Beneplacitum præſumptum in alienationibus bonorum Eccleſiæ, ubi non concurrat centenaria. n.22.

23 *Solemnitas requiſita non in ipſius actus ſtipulatione ſed ex poſt, dicitur extrinſeca.*

Et poteſt ex lapſu temporis præſumi. num.24.

26 *Negativa exiſtentiæ Beneplaciti Apoſt. probatur ex quo non reperiatur in regeſtris Apoſt.*

28 *Conſtitutiones de novo editæ malam fidem augent, & præſcriptionem impediunt.*

29 *Frater poſſidens bona pro indiviſo cum fratre, eo defuncto præſumitur antiquam poſſeſſionem continuare.*

30 *Præſumptio Beneplaciti Apoſtol. ceſſat in eo, qui de ipſo non poterat cogitare.*

Ne-

Nemo præſumitur cogitare de re, de qua erat ignarus. ibidem.

32 *Papa non præſumitur derogare juri, tertio jam quæſito ſine ſpeciali mentione.*

DECISIO CXIII.

VErba, quibus Sixt.V. ſua Conſtit. tertia interdixit alienationem bonorum -- *in aliquam*
1 *Communitatem, Univerſitatem, Collegium, vel perſonam extraneam, ſeu Forenſem, quæ dict. Sedi, ratione temporalis Juriſdictionis Status noſtri ſubdita, & ſuppoſita non ſit cujuſcumque Dignitatis, ſtatus, gradus, conditionis, & qualitatis exiſtat, etiamſi, ut præfertur, Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quavis authoritate, & Dignitate, etiam Eccleſiaſtica, quæ ſpecialem, & individuam mentionem requireret, præditus ſit.* -- Et à quibus non
2 diſcrepant in præmiſſis, aliæ plurium ſubſequentium Pontificum Conſtit. ſuper eadem materia editæ, latè recenſitæ in mea præterita Deciſione emanata die 5. Maii anni præteriti, in qua dict.
3 fuit ex defectu Beneplaciti fuiſſe nullam fundationem Commendæ, factam ab Alexandro Baldracano uſque de ann.1592., quamvis Religio
4 S.Stephani comprehenderetur ſub nomine Univerſitatis Eccleſiaſticæ, ſub quo tamen nomine
5 propriè, & ſtrictè non comprehenditur, ut firmatur in præceden. Deciſ. §. *Non urgente*, adeò clara DD. apparuerunt, ut in propoſitione habita 28. Febr. anni curren., in qua diſceptatum fuit de viribus antecedentis deciſionis, demandaverint, ut ſcriberetur tantùm ſuper Beneplacito præſumpto, neque id ſine injuria; ſi enim
6 Pontifex prohibuit alienationem in quaſcumque perſonas etiam Eccleſiaſticas, licèt in magna, & Suprema Dignitate conſtitutas, quæ requirerent ſpecialem mentionem, abſonum eſt prætendere, ſub iiſdem non eſſe comprehenſas etiam Univerſitates Eccleſiaſticas; finis enim providi Pontificis fuit intercludere tales alienationes,
7 ut bona remanerent penès Subditos Status Eccleſiæ, unde ſi perſonæ Eccleſiaſticæ, à quibus ſperabile eſt, ut quandoque bona redire poſſint ad Subditos, ſivè per contractum, ſivè per viam ſucceſſionis, ſunt de perſonis prohibitis, multò magis eadem prohibitio afficere debet quamlibet Univerſitatem, ſive Eccleſiaſtica ſit, ſivè
8 Laicalis, à qua ampliùs bona exire non valent in Subditos Eccleſię, ut in puncto firmat *Rot. dec.226. nu.32., & ſeqq. cor. Cerro.* Accedendo ergò ad punctum ſtabilitum, ſuper quo Partes oneri injuncto ſatisfecerunt, DD. cenſuerunt Beneplacitum præſumptum locum non habuiſſe, perſiſtendo idcircò *in deciſis*.

Commenda namque fundata fuit de an.1592.; cum autem de an.1601. ſupervenerit Conſtitut. Clem. VIII. *inter ſuas* 78., *quæ* §. 6. expreſsè an-
9 nullat non ſolùm futuras, ſed etiam in præteritum factas alienationes, & ſubſequentèr de an.1617. emanaverat altera Conſtitut. Paul.V., confirmans præcedentes Sixt., & Clem., declarans ulterius licentiam debuiſſe eſſe expreſſam,
10 & in ſcriptis, manifeſtum eſt, excluſum fuiſſe præſumptum Beneplacitum; cum enim illud induci non poſſit, niſi per lapſum temporis tri-
11 ginta annor. *Fab. de Ann. conſ.112. n.1., Anch. conſ.133., Grat. diſc.433. n.53., Card. de Luc, de Feud. diſc.68. n.11., & 12., Rot. cor. Ludov., deciſ.254. n.15., & dec.172. n.16. par.8., et dec.7. n.23. par.14.*, dum intermedio tempore ſupervenerunt novæ Conſtitutiones, quæ confirmant
12 antecedentes, & tamquam illarum declarativæ, ac præteritos caſus comprehendentes ad præterita etiam trahuntur, *Auth. de fil. ant. dotal. Inſtr. nat., Novel.19., Auth. de rapt. Mulier. Novel.43., Fel. in cap. fin. n.4. de Conſtit., Card. de Luc. de Donat. diſc.35. n.11., & 12., Palm. Nep. alleg.249. n.35., Rot. dec.34. n.25., & dec.55. n.3., & dec.1342. n.6. cor. Emer. Iun., & in Urbinaten. Donationis 13. Martii 1690. §. Ex Iure autem, & 26. Iunii ejuſdem an. §.2. cor. Reveren. Turonen.*, cenſeri debet etiam interrupta quæcumque præſumptio Beneplaciti, cum ea ſit virtus *Decreti ir-*
13 *ritantis*, quibus Conſtitut. Apoſt. munitæ ſunt, ut contrariam obſervantiam infringant, ac im-
14 pediant quamlibet dominii translationem, ac poſſeſſionis effectum, *Fagn. in cap. cum olim n.37. de major., & obed., & in cap. amplius nu.30. de Inſtit., Gabr. com. concl. lib.1. de Clauſul. clauſ.3. n.39., & ſeqq., Grat. diſc.559. n.35., de Luc. de Juriſd. diſc.25. n.9., Rot. dec.418. nu.7., & 430, num.16. part.19. rec., & in Firmana Commendæ 16. Jan.1697. §. Verùm ad removen. cor. R.P.D. meo Priolo*; Non enim eſt compatibile, quod Conſtit. Paul.V. præſcribens, ut Beneplacitum impetretur in ſcriptis, ac confirmans Bullam Clementinam, quæ irritat etiam alienationes factas ſine Beneplacito, eodem tempore non inferat etiam onus illud impetrandi pro præteritis
15 alienationibus, quas Conſtitutio confirmata comprehendit, ac non reſiſtat præſumptioni Beneplaciti, quod in ſcriptis obtinendum eſt, *Felin. in cap. fin. n.11. de Conſtit., Soccin. Jun. conſ. 21. nu.14. lib.5., Theſaur. qu. foren.113. num.6. par.3., Menoch. conſ.792. n.7.*

Fortiùs tamen vinculum, ſeu repagulum injecit Urb.VIII.de an.1627., nondum elapſis 30. annis ab antecedentibus Bullis; Conſtitutione enim 84. confirmatis literis Sixt.V., & Succeſſorum Pontificum, præmiſſa declaratione incurſus pœnarum contra illos, qui deveniſſent ad alienationes, nulla Sedis Apoſt. præmiſſa in ſcriptis licentia, vel illa apud Notarium in actu celebrationis Inſtrumenti, minimè dimiſſa, mitiùs agendo etiam decrevit, ut illi, qui in præmiſſis, & eorum aliquo deliquiſſent, haberent terminum trium Menſium à die publicationis literarum computandum, in quo tàm Emptores, quàm Venditores debuiſſent omnia, & ſin-
16 gula per eos geſta retractaſſe, & per pactum retroſimilem in priſtinum repoſuiſſe; patet ergò claram eſſe prædicti Pontificis voluntatem
17 comprehendi contractus, etiam præteritos, dum elargitur tempus trium Menſium ad reponenda omnia in priſtinum, illis, qui in obtinenda licentia Sedis Apoſtolicæ deliquiſſent, qua poſita voluntate, cum verendum non ſit de Principis poteſtate in comprehendendis in ſuis Conſtitut.
18 contractus etiam præteritos, ut per *Text. in cap. fin. de Conſtitut.* tradit *Theſaur. quæſt. forenſ. lib.3. cit. qu.13. nu.2., Add. ad Pamph. deciſ.596. n.10., Rot. cor. Ubald. dec.114. n.4.*, incongruum etiam eſt recurrere ad præſumptam licentiam, deductam à lapſu temporis, ac obſervantia, quando demandata fuit expreſsè, & in ſcriptis
19 obtinenda, etiam quoad contractus antea ge-
ſtos

ſtos juxta authoritates adductas in prædicta mea Deciſ. §. *Veruntamen.*,& ſequitur *Rot. in Melevitana Expenſar. 24. Jun.1700. §.Minùs, coram Em. D.Card. de la Tremoille*, & contractus non erat in ſtatu perfectionis,& validitatis,ſed illam expectabat ex ſucceſſivo temporis lapſu,*de Luc.de Regal.*
20 *diſc.49.n.10.,de Benef.diſc.76.n.6., Rot.dec.352. n.26.par.16.,& dec.99.n.9.par.17.rec.*Nec eſt novum quandoque Conſtitutiones Apoſtolic. trahi
21 etiam ad præterita; exemplum enim habemus in altera Conſtit. Urb. VIII. ſuper alienatione Bonorum Eccleſiæ, in qua tollendo Beneplacitum præſumptum, præſervavit ſolùm centena-
22 riam, quæ tamen comprehendit contractus etiam anteà geſtos, in quibus centenaria non fuerat adhùc completa, ut videre eſt in *dec.673. n.2.cor.Cer.*, & alibi paſſim.

Nec obſtat, quod dum Conſtitut. Apoſtolicæ
23 non mandant licentiam in ipſo actu regiſtrari, ſed ipſam penès Notarium exhiberi, tamquam extrinſeca Inſtrumento ex temporis lapſu poſſit
24 ejus præſumptio induci, *Anch. conſ.136. n.2., Grat. diſc.268. nu.8., Theſ. qu. for. lib.2., qu.27. n.16., Rot. dec.275. n.5.cor. Caval.*, & *dec.48. n.9.*, & *dec.253. n.6. part.18. rec.*; quippè licèt Conſtitutio Paulina non præcipiat unum confici Inſtrumentum, tàm de actu alienationis, quàm de Beneplacito, tamen cum mandet illud exhi-
25 beri, ac dimitti penès Notarium, ſicuti etiam altera Urb.VIII., ad hoc ut certò affirmari poſſet interveniſſe iſtam ſolemnitatem, oporteret, ut vel exiſteret apud acta Notarii licentia, vel
26 eſſet adnotata in Regeſtris Apoſ.,in quibus cum minimè reperiatur, dicen. ſatis fuiſſe probatam ejus negativam, *Fagn. in cap.1. n.46.*, & *ſeqq. de conſ.*, & *in cap. cum Eccleſia n.22. de Cauſ. poſſeſs.*, & *propr.*, *Panim. dec.60. n.39., Rot. dec.70. n.3. cor.R.P.D. meo Anſald.*

Minusq; præſcriptio potuit compleri per tempus ſubſequutum, quia poſteriores Conſtitution. Innoc.X. *la* 41., & Alex.VII. inter ſuas *in ordi-*
27 *ne* 107., ſuper eadem materia acriori prohibitione demandant Beneplaciti interventum. Prima ſiquidem præſcribit, ut Beneplacitum expreſſum debeat eſſe in ipſo Inſtrumento alienationis inſertum; altera autem, ut licentiæ uſque tunc obtentæ,exhiberi debuiſſent infra tres Menſes in Actis Notarii Cameræ, & ſic tempus neceſſarium uſque ab initio,non adhuc completum
28 fuit, orta mala fide, nec potuit reaſſumi, ſeu incipere, ortis novis Conſtitutionibus malam fidem potiùs augentibus,*Rot. dec.789. n.3.*, & *6. cor. Burat.*, & *dec.632. n.6. par.19. Recentior.*; multoque magis cum poſt dictam Conſtitutionem Alexandri, emanatam de ann.1661. bona non remanſerint penes Commendatarios, niſi uſque ad an.1678., cum abindè citra Georgeus, qui pro indiviſo retinuerat bona cum Alexan-
29 dro Commendatario fratre, ſolus ex poſt illa poſſederit abſque ulla ſuſceptione Habitus, undè quocumq; ſe Religio vertat, non poteſt adinvenire tempus pro aſſequendo præſumpto Beneplacito.

Neque factum Anteceſſorum, qui ſuſceperunt habitum Militarem, potuit magis illud importare, quia primus Succeſſor Georgeus, filius Fundatoris, Militiam ingreſſus eſt de an.1615., & ſic in ætate annor.18.; Alexander verò Jun. ortus de an.1638. ſuſcepit Habitum de an.1652., ideòque tempore, quo agebat ann.14., & per conſequens cum ambo de tempore ſuſceptionis
30 eſſent ignari actuum præteritorum, & non haberent ſcientiam nullitatis, impoſſibile eſt quod cogitaverint de ſupradicto Beneplacito,*l. Mulier decedens ff. de inoff. Teſtam.*, *Valaſc. conſult.179. n.3.*, *Chriſtin. dec.9. n.35.*, *Rot. dec.119. num.4. cor.Bich.*, & *in Bononien. Fideicomm.1.Mart.1697. §.Eatenus, cor. Rev. D. meo Dec.*; præcipuè cum ex præteritis contraventionibus adeſſet etiam
31 præjudicium Tertii, cui ob legis inobſervantiam Jus quæſitum erat. Hoc enim caſu difficiliùs eſt allegare Beneplacitum præſumptum,cum docere opus ſit etiam de expreſſa derogatione Juris Tertio quæſiti, quod ſine ſpeciali mentio-
32 ne ſublatum numquam intelligitur, *Cap. ex Multiplici, ibique Canoniſtæ de dec., Card. de Luc. de Regal. diſc.4. n.10.*, & *de Præem. diſc.40, n.1., Rot. dec.81. n.4.*, & *dec.488. n.11. cor.Pamph.*, & *dec.435. n.4. cor.Emerix. Jun.*

Quoad Literas Cardinalis Peretti ſuper non comprehenſione, non fuit opus hìc quærere, quia,ut ponderat *Rot. in Firmana Commendæ 16. Jan.1697. coram R. P. D. meo Priolo*; epiſtola præſupponit Pontificem non prohibuiſſe erectionem Commendarum, dummodò exquiratur licentia Sedis Apoſt.

Et ita, Utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FOROLIVIEN. COMMENDÆ.

Ven. 11. Januar. 1709.

ARGUMENTUM.

Revocantur in hac deciſione geminæ præcedentes, in quibus reſolutum fuerat, fundationem Commendæ Ordinis Militaris S. Stephani factam per Subditum Status S. Sedis, abſque ejuſdem expreſſa licentia eſſe nullam, & conſtabilitur, quod Ordo Militaris S.Stephani collectivè ſumptus ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, quodque tamquam talis non comprehendatur ſub Conſtit. Apoſtolicis prohibentibus alienationes in Univerſitates, vel Communitates forenſes, cum ſub hoc nomine Univerſitates Eccleſiaſticas non comprehendant, quæ indigent ſpeciali mentione, & ita Sum. Pont. Sixt. V. declaraverit.

SUMMARIUM.

1 *Ordo Militaris S. Stephani eſt Univerſitas Eccleſiaſtica -- Probatur* à num.5. ad 15.
2 *Conſtit. Sixt. V. prohibens alienationes in Univerſitates forenſes, non extenditur ad Eccleſiaſticas*, & à num.16. ad finem.
4 *Nec extenditur ad caſus mixtos*. n.12.
De Bonis propriis unicuique licitum eſt diſponere non minus inter ſubditos, quàm favore extraneorum. & num.12.
Lim. ſtante prohibitione Supremi Principis. n.3.
5 *Ordo S. Stephani fuit confirmatus à Pio IV.*
6 *Cetus, Collegium, vel Univerſitas, quod ſit Eccleſiaſtica, probatur, ex quo fuerit auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici inſtituta, vel confirmata*.

7 *Confraternitas, licèt ex perſonis laicis compoſita, ex ſimplici Ordinarii auctoritate adbibita in illius erectione, efficitur Eccleſiaſtica*, & n.10., & 26.

8 *Equites S. Stephani ſunt perſonæ Laicæ.*

Vel non ſunt Eccleſiaſticæ, ſed habent qualitatem mixtam. num.11.

Declara tamen, quod non ex inde ſequitur, quod Ordo ipſe collectivè ſumptus ſit laicus. num.9.

9 *A Particularibus ad univerſalia non valet illatio.*

13 *Conſtitutio correctoria juris loquens in caſu ſimplici, non comprehendit caſum mixtum.*

14 *Bona Patrimonialia Equitum Religionis S. Stephani non gaudent exemptione ab oneribus Laicalibus, ſive Communitativis.*

Secus autem bona Commendarum Religionis. ibid.

15 *Bona Commendarum Religionis S. Stephani ſunt Eccleſiaſtica,*

16 *Univerſitas, Communitas, & Collegium repræſentant perſonam fictam, ſive civilem.*

17 *Ex diſcretivo modo loquendi arguitur quid in Conſtitutione comprehenſum, quidve excluſum fuerit.*

18 *Sub nomine Collegii, Univerſitatis, & Communitatis, veniunt tantùm Laicæ non autem Eccleſiaſticæ, ubi de illis expreſſa mentio habita non fuerit.*

19 *Qualitas una reſpiciens plura determinabilia, in eodem periodo appoſita, omnia qualificat.*

Declara 1. ut num.20.

Declarat. 2. ut num.21.

22 *Bulla Sixt. V. prohibens alienationes in forenſes eſt realis. contra*. num.25.

Illius finis fuit conſulere Subditorum utilitati. n.24.

Ac ob id extendenda eſt ex identitate rationis. n.23.

Contra. num.26.

26 *Conſtitutio correctoria Juris communis extendenda non eſt, nec ex identitate, nec ex majoritate rationis.*

27 *Bulla poſterior renovans, & declarans antecedentem non debet plus nec minùs continere, quàm antecedens.*

28 *Declaratio nil de novo diſponit, ſed contenta in antecedenti diſpoſitione pandit.*

29 *Interpretatio diametraliter oppoſita menti Summ. Pontificis non eſt admittenda.*

30 *Verba* præterea, ut magis, & de cætero *ſunt novæ legis inductiva, & tempus præteritum excludunt*, & num.31. 32., & 33.

34 *Bulla Sixtina prohibens alienationem in forenſes ſine licentia, requirit expreſſam.*

35 *Verba novæ Conſtit. verificari debent ſuper iis tantùm, ad quæ reſpiciunt.*

36 *Declaratio legis major haberi nequit ea, quæ proficiſcitur ab ore ejuſdem Pontificis Legiſlatoris.*

37 *Epiſtolæ ſcriptæ à Cardinali Nepote plenè deferendum pro indaganda mente Pontificis.*

38 *Licentia non requiritur, ubi nulla adeſt prohibitio.*

39 *Utens jure ſuo non prohibito, non eget gratia, nec timet anguſtiam.*

Verba grazie, e favori *quomodo intelligenda*. n.39.

40 *Relatio fieri debet ad ea, quæ magis congruunt verbis diſpoſitionis, & intentionis diſponentis.*

41 *Epiſtola miſſiva cum reſponſiva mutuam habet correlationem, & coherentiam.*

42 *Deciſio non eſt ſupponenda, ubi conceſſa fuit facultas illam revidendi.*

Vel ubi adversùs ipſam indulta fuit nova audientia. num.43.

Vel ubi circumſtantiæ ſunt diverſæ. n.44.

DECISIO CXIV.

EX defectu Beneplaciti S. Sedis à Conſtitutionibus Apoſt., & ſignantèr illa ſan. me. Sixt. V., inter ejus impr. in ord. la 3., requiſiti in alienationibus bonorum, quæ fiunt in Forenſes, nullam, ac irritam in gradu appellationis à Judicato contrario R.P.D. mei, tunc A.C. Aldrovandi declaraverat S. Rota, præviis geminis Deciſionibus ſub diebus 5. Maii 1706., & 6. Junii 1707. cor. R. P. D. meo Kaunitz editis, Erectionem Commendæ Ordinis Militaris S. Stephani, quam ſuper ejus bonis ſitis in Statu Eccleſiaſtico fecerat uſque ab anno 1592. Alexander de Baldracanis; verum directa mihi ulterioris appellationis cauſa, & acriori, novaque etiam defenſionis methodo Jura ſua promovente eodem Equeſtri Ordine, una cum illius Commendatario Marchione Thoma Ximenes, quamvis ſuper Dubio — *An Sententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda* — nulla ſub diebus 16. Jan. 16. Mart., & 4. Junii mox elapſi an., ob ſuffragiorum ſciſſuram, capi valuerit reſolutio, hodiè tamen ſuffragantibus omnibus DD. reſponſumaccepi, *pro ejuſd. Sententiæ infirmatione.*

Baſis reſolutionis ſtetit ſuper duplici propoſi-
1 tione; altera nempè, quod Sac. Religio S. Stephani ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, & altera, quod Conſt. Sixt. V. prohibitiva alienationum
2 bonorum, quæ fiunt in Forenſes, non extendatur ad illas diſtractiones, quæ prodeunt favore earumd. Univerſitatum. Ex quibus præmiſſis neceſſaria reſultabat conſequentia, quod Erectio controverſæ Commendæ, neutiquam affici poſſet nullitate per d. Conſtit. inflicta, ſed undique va-
3 lida cenſenda eſſet, quia ſecluſa Principis prohibitione, cuique licitum eſt de propriis bonis, non minùs inter Subditos, quàm favore Extraneorum pro libito diſponere, ad *Text. in leg. du-*
4 *dum Cod. de contrah. empt., Rot. deciſ.* 2229. *n.*18. *cor. Cocc., & dec.*105. *n.*6. *par.*1. *rec.*

Aſſumptum autem primæ propoſitionis, quod ſcilicèt Religio, ſive Ordo Militaris S. Stephani ſit Univerſitas pollens qualitate Eccleſiaſtica, ex
5 eo deſumebant DD., quia illius Erectio ſub Regula S. Benedicti ad pietatis opera, & præcipuè Mauros, & Turcas, infenſiſſimos Chriſtiani nominis hoſtes, à Mari Tyrreno propulſandos ordinata, confirmationis Apoſt. robur promæruit per *Conſt. ſa. me. Pii IV. inter impr. ejuſd. Pont. in ord. la* 60. quapropter, quidquid ſit de Militibus hujus Ordinis in particulari, an ſint Perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſaltem Religioſæ, nec nè? ſuper quo ſuperfluum exiſtimarunt DD. quidquam decernere, undique certum viſum fuit, quod Ordo ipſe collectivè ſumptus, & abſtractivè à Perſonis particularibus, Eccleſiaſticus cen-
6 ſendus eſſet, quia præcipuum, & unicum contradiſtinctivum ad dignoſcendum, an aliquis Cætus, Collegium, vel Univerſitas ad exercenda pietatis opera ordinata, ſit Eccleſiaſtica nec ne, illud eſt, an fuerit authoritate Superioris Eccleſiaſtic. inſtituta, vel ſucceſſivè ab eodem confirmata, ut eſt obvium exemplum in Confraternitatibus, quibus, licèt ex Perſonis merè laicis compoſitis, ſimplex etiam Ordinarii aucto-
7 ritas qualitatem Eccleſiaſticam imprimit, ac ſuperimponit, ad tradita per *Gabr. conſ.*162. *n.*7. *lib.*1., *Pignat. tom.*4. *con.*21. *n.*2., *Amoſt. de Cauſ.*

Piis

Piis lib.4. cap.12. n.7., *Franceſ. de Eccl. Cathed. cap.25. n.77.*, *Card. de Luc. de Alien. diſc.1. n.11.*, *Rot. dec.248. n.19. par.11. rec.*

Indeque inapplicabiles reddebantur termini *Dec. in Bononien. Exemptionis 6. Jun. prox. præt.*
8 *cor. R.P.D. meo Falconerio editæ*; in illa enim agitur de perſonis ſingularibus Equitum, à quibus
9 non valet argumentum ad totum Ordinem, cum à Particularibus non liceat arguere ad univerſalia, eo modo, quo à perſonis particularibus Confratrum, quæ laicæ ſunt non poteſt argui, quod
10 etiam Confraternitas ipſa, ſit Laica, quando eſt fundata auctoritate Ordinarii; quinimmò anted. *Dec. R. P. D. mei Falconerii* viſa eſt potiùs apertè retorqueri contra illos de Savorellis, & Merendis, ſuſtinentes nullitatem Erectionis Commendæ; in illa ſiquidem §. *His tali pacto*, *& ſeq.*, firmatur, Milites d. Ordinis S. Stephani, licèt non ſint propriè Eccleſiaſtici, habere ta-
11 men qualitatem mixtam, quæ illos à puris Laicis, & à veris Eccleſiaſticis contradiſtinguit; ex quo conſequebatur, quod illorum Ordo non eſſet comprehenſus ſub diſpoſitione Bullæ Sixtinæ,
12 quæ tamquam loquens in caſu ſimplici, & reſtrictiva illius libertatis, quam quilibet habet à Jure de re propria ad libitum diſponendi, & ſic
13 Juris communis correctiva, non valet comprehendere caſum mixtum, *Card. de Luc. de Succeſ. diſc.3. nu.16.*, *Rot. dec.358. n.27. cor. Bich.*, *& dec.547. n.11. par.19. rec.*

Rurſus anted. *Dec. in §. In Sacra namque*, *& plurib. ſeqq.* relatis Decretis Sac. Congr. Immunitatis, & Bo: Reg. elaboratè diſtinguendo bona patrimonialia Equitum ab illis Religionis, &
14 Commendarum firmat, iſta tamquam Eccleſiaſtica gaudere exemptione ab oneribus laicalibus, & communitativis, ex quo neceſſariò conſequitur, quod etiam Ordo ipſe à fortiori ſit Ec-
15 cleſiaſticus, dum qualitatem Eccleſiaſticam propriis bonis imprimit, quodque bona commendarum ſint Eccleſiaſtica, & tradit etiam *P. Mendo de Ord. Milit. diſq.1. qu.14. n.233.*

Frmata itaque prima parte aſſumpti, tranſeundo ad ſecundam, quod Bulla Sixtina non comprehendat Univerſitates Eccleſiaſticas, reſultare viſum fuit ex tenore ejuſdem Conſtitut., quæ alienationem bonorum in Forenſes per hæc verba prohibet, ibi = *Vendere &c., in aliquam Communitatem, Univerſitatem, Collegium, vel perſonam extraneam, ſeu forenſem, quæ Nobis, & d. Sedi ratione temporalis Juriſdictionis Subdita, & ſuppoſita non ſit, cujuſcumque Dignitatis, ſtatus, gradus, conditionis, & qualitatis, exiſtat, etiamſi, ut præfertur, Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quavis auctoritate, & Dignitate etiam Eccleſiaſtica, quæ ſpecialem, & individuam mentionem requireret, prædita ſit, &c.* Ex quibus omnibus verbis elijciebant DD., quod Pontifex duo perſonarum genera contradiſtinxit, perſonas, ſcilicèt, particulares, & veras, & perſonas fictas, ſive civiles;
16 Univerſitates nempè Communitates, & Collegia, & diſcretivè de illis diſponendo, ubi ſermonem habuit de perſonis veris, prohibitionem expreſsè direxit etiam ad illas, quæ Eccleſiaſtica Dignitate pollerent; ubi verò mentionem fecit de perſonis fictis, & civilibus qualitatem Eccleſiaſticam conſultò omiſit, illas enumerando per verba generalia *Communitatem*, *Univerſitatem*, *& Collegium*; undè ex hujuſmodi diſcretivo modo loquendi apertè convincebatur, quod prohibitio in perſonis particularibus, & veris comprehendat quidem etiam illas, quæ Eccleſiaſtica qualitate potiuntur, ſed non extendatur ad Collegia, & Univerſitates tali qualitate præ-
17 ditas, quas diverſo modo, & appoſitè reticita d. qualitate, Pontifex contradiſtinxit, ad *Text. in leg. unica §. Sin autem C. de caduc. tol.*, *Rot. deciſ.678. n.2.*, *& dec.1106. n.9. cor. Emer. Jun.*

Potiſſimè, quia ſub generali nuncupatione Univerſitatum, Collegiorum, & Communitatum, nulla facta mentione Eccleſiaſticitatis, ſemper intelligi debeant comprehenſa tantùm Collegia, &
18 Univerſitates Laicæ, nec veniunt Eccleſiaſticæ, niſi de illis fuerit facta ſpecialis, individua diſpoſitio, ad tradita per *Franc. in cap. ultim. verſic. Quid autem de Imm. Eccleſ.*, *Del Bene eod. tract. cap.8. dub.11. ſect.1. n.11.*, *Autun. de Don. Reg. lib.2. par.3. cap.43. n.40.*, cum aliis apud Rever. Zaul. ad *Statut. Faveut. par.2. rubr.6. n.1.*

Neque obſtare viſum fuit, quod cum mentio qualitatis Eccleſiaſticæ in fine orationis appoſita fuerit, qualificare debeat omnia antecedentia, & ſic etiam Univerſitates, & Collegia in eadem
19 periodo enunciata, juxta regulam, de qua *Bart. in l. Seja, §. Cajo ff. de fund. inſtruct.*; nam, ultra quod regula prædicta procedit ſolùm, ubi agitur de clauſula, vel adjectione, quæ reſpiciat modum ad totam diſpoſitionem congruè referi-
20 bilem, non autem ubi, prout hic, agitur de ſimplici qualitate particularitèr certis tantùm perſonis adjecta, ut benè explicant *Socc. Junior. conſ.128. n.100. vol.1.*, *Fontanel. dec.43. num.10.*, *Rot. dec.263. n.5. cor. Merl.*, *& dec.633. nu.18.*, *& 19. part.18. recent.* In præſenti ceſſare viſa eſt quælibet difficultas, quia qualitas Eccleſiaſtica non fuit appoſita ſimplicitèr, & abſolutè, ſeu independentèr, & de per ſe, ſed adjectivè, & adheſivè ad dignitatem, ſtatum, gradum, & conditionem, ibi = *Etiamſi, ut præfertur, Imperiali, Ducali, vel alia quavis auctoritate, vel dignitate etiam Eccleſiaſtica*; ideoque ſicuti auctoritas Ducalis, vel Imperialis verificari non poſſunt, niſi in particularibus perſonis, non autem in Colle-
21 giis, & Univerſitatibus, ita qualitas Eccleſiaſtica per modum adjectivi cohærentèr, & per continuatum ſermonem appoſita, referibilis erat tantùm iiſdem particularibus perſonis, nec poterat adaptari Univerſitatibus, & Collegiis ſuperiùs ſeorſim, & diſtinctè expreſſis, niſi vim literæ inferendo, ad *Text. in l. ſed.*, *& ſi adjiciatur 13. ff. pro ſoc.*, *Rot. dec.556. n.14. par.18.*, & in his terminis *dec.546. n.20. par.19. rec.*

Minùs relevat, quod Bulla Sixtina ſit realis,
22 tamquam principalitèr directa in res, alienari prohibitas, proindeque comprehendat etiam diſpoſitiones factas in Univerſitates Eccleſiaſti-
23 cas, vel in omnem caſum ad illas extendenda ſit ex identitate rationis, conſulendi ſcilicet Sub-
24 ditorum utilitati, qui fuit primarius finis Legislatoris; ſiquidem, quod Bulla ſit realis non ſubſiſtit in facto, cum imò ex illius contextu
25 primariò, & principalitèr directa appareat in perſonas Status Eccleſiaſtici alienare prohibitas, & Forenſes ad acquirendum inhabilitatas; extenſio verò ex identitate rationis non poterat admitti, quia cum verſemur in Conſtit. Corre-

ctoria Juris Communis, utpotè reſtringente na-
turalem libertatem, quæ unicuique competit
de rebus ſuis ad libitum diſponendi, tantum
26 capere debet, quantum verba ſonant, nec per-
mittitur ulla extenſio, nedum ex identitate, ſed
nec ex majoritate rationis, ut loquendo de hac
met Bulla tradunt *Rocc. diſput. jur. cap.57.n.74.. Rot. dec.510. n.4., & 5. par.19. rec., et in Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum 15. Maii* 1697. §.37. *cor. bo.me. Muto*.

Præterea, quod Bulla Sixtina nequaquam
comprehendat Univerſitates Eccleſiaſtic. aper-
tiùs convincitur ex poſteriori Conſtitut. Sa.Me.
Clem.VIII., inter ejus impr. in ord. la 78.; in
illa enim Summ. Pontifex tria explere profeſſus
fuit, videlicèt renovare, & declarare Bullam
Sixtinam, deindè illam ampliare, & extendere,
& demùm alia de novo addere, & ex integro
ſtatuere, ut colligitur ex ejuſdem Conſtitution.
proæmio; Et tamen in §.4. recpilogando per-
ſonas, in quas per dictam Bullam Sixtinam pro-
hibitio acquirendi bona Status Eccleſiaſtici dire-
cta fuerat, expreſsè declaravit, Univerſitates,
Collegia, & Communitates hactenus acquirere
prohibitas, illas eſſe, quæ extra Statum exiſtunt,
& Eccleſiaſticæ non ſunt ibi -- *quaſcumque Com-
munitates, Univerſitates, & Collegia, quæ extra
Statum Eccleſiaſticum exiſtunt, et Eccleſiaſtica non
ſunt &c., nullo venditionis &c., acquirere hactenus
potuiſſe, neque deinceps poſſe*. Ex quibus verbis
evidentèr coniicitur, quod prohibitio Bullæ Six-
tinæ non extendebatur ad Univerſitates Eccle-
ſiaſticas, quas literalitèr excipit Clementina
illius innovativa, & declarativa; Bulla enim
poſterior renovans, & declarans antecedentem,
27 non debet plùs nec minùs continere, quàm an-
tecedens per illam innovata, *Rot. dec.115. n.7., & dec.251. n.25. cor. Emer. Jun.*, & eſt de natu-
28 ra declarationis, quæ nihil de novo diſponit,
ſed tantùm pandit contenta in antecedenti di-
ſpoſitione, ad *Text. in l. hæres palam, §. Si quid ff. de Teſtam., l. adeò §. Videtur ff. de acqu. rer. dom., Card. de Luc. de donat. diſc.35. n.12., Rot. dec.7. n.7. part.17. rec.*

Fortiùs, quia Clem.VIII. nullibi per ejus Bul-
lam relaxare, aut moderari voluit præceden-
tem Sixtinam, ſed potiùs apertè profeſſus eſt,
illam ampliare, & extendere, & nihilominus
ſi Bulla Sixtina comprehenderet Univerſitates
Eccleſiaſticas, Conſtitutio Clementina dirigen-
do prohibitionem ad Univerſitates tantùm non
Eccleſiaſticas, illam patentèr reſtrinxiſſet, ac
29 proindè talis interpretatio, utpotè diametrali-
tèr oppoſita voluntati ejuſdem Summi Pontificis,
nullatenus admitti poterat, *leg. ubi repugnantia ff. de reg. jur., l. cum tale ff. de cond., & demonſt., Rot. dec.13. n.8., & dec.1271. num.10. coram Emerix. Jun.*

Et ſine difficultate, quia idem Clemens VIII.
poſt innovatam, ac declaratam præcedentem
Bullam Sixtinam, procedendo ad novam diſpo-
ſitionem, per quam comprehenderentur plures
alienationis modi, pluresque perſonæ, quàm
continerentur in Sixtina, expreſsè, & ex integro
particularitèr prohibuit Erectionem Commen-
darum ibi – *Præterea, ut Subditorum Noſtrorum utilitati, & Status Noſtri tranquillitati magis conſulamus, quod de cætero nullus ex Subditis Status noſtri Eccleſiaſtici &c., bona quæcumque in Commendam, aut Erectionem Commendarum alicui ex militiis &c.*; Ex quo datur intelligi, quod Erectio
Commendarum non caderet ſub lege prohibiti-
va ſui Anteceſſoris, dum novam legem ex in-
tegro publicandam putavit, per quam in futu-
30 rum illa interdicta remaneret, ut apertè præ-
ſeferunt verba illa *præterea, & ut magis, & de cætero*, quæ ſunt novæ legis inductiva, & tem-
31 pus præteritum excludunt, ut de verbo *præte-
rea, Manſ. Conſult.299. n.35., Hodiern. ad Surd. dec.32. n.14., Rot. dec.1645. n.8. cor. Cocc., & dec.11. n.4., inter recollect. ad ornat., Card. de
32 Luc. de legat.*, & de clauſula – *ut magis. Ulpel. de præp. ad verb. verb. magis, §. Et ſat, Rot. dec.237. n.19., & dec.472. n.20. par.1. rec.* -- & quoad di-
33 ctionem -- *de cætero. Gloſſ. in cap.1. de poſtulat. Prælat in 6., alia Gloſſ. in cap. licèt, verb. de cætero de elect. in 6., Fel. cap. final. verb. hanc ſententiam de Conſtit., Eugen. conſ.9. n.46. lib.1.*, &
loquendo de hac Bulla Clementina, *Rot. deciſ.162. n.4. par.3. rec.*

Non ſatisfecit reſponſio, quod nova proviſio
Clem.VIII. verificetur in eo, quod pro Erectio-
ne Commendarum requirat Summi Pontificis
licentiam expreſſam, ubi ex Conſtitut. Sixtina
ſufficiebat præſumpta; tum quia, juxta hanc in-
telligentiam, Clementina nihil omnino ſuper-
adderet Sixtinæ, quæ prohibendo alienationes
bonorum in Forenſes ſine licentia Sedis Apoſto-
34 licæ, intelligi debet de licentia expreſſa, *Lap. alleg.36. nu.3., Menoch. de arbitr. lib.2. cent.5. cap.45. n.14., Add. ad Gregor. dec.154. n.8., Rot. dec.788. n.10. part.1. diverſ., & dec.348. num.1. cor. Manz.* Tum etiam quia verba novæ legis
prohibitivæ Clementis VIII. non percutiunt qua-
litatem licentiæ incidentèr tantùm, & adjectivè
connotatam, ſed reſpiciunt ſubſtantiam funda-
tionis Commendarum directè, & principalitèr
35 prohibitæ; Undè de illis verificari debet, ad
tradita per *Fel. in cap. cauſam ſub n.4. de reſcript., Cravett. conſ.105. num.9., Palm. Nep. alleg.392. num.4.*

Hactenùs deducta, tamquam deſumpta ex vi-
ſceribus Conſtitut. Sixtinæ, & Clementinæ, viſa
ſunt ſatis, ſuperquè comprobare non compre-
henſionem fundationis Commendarum ſub di-
ſpoſitione d. Bullæ Sixtinæ, & nihilominus, ubi
etiam res adhùc dubia dici poſſet, nō deficiebant
documenta extrinſeca hanc eamdem intelligen-
tiam confoventia; Cum enim glor. mem. Fer-
dinandus, Magnus Dux Ætruriæ, ſimulque d.
Ord. S.Stephani Magnus Magiſter, publicata
Conſtitutione Sixtina, ſupplicaſſet eidem Pon-
tifici Sixt.V. per Organum Card. de Monte, ut
declarare dignaretur, ſub lege prohibitiva dict.
Conſtitutionis, nequaquam contineri fundatio-
nes Commendarum, reſponſum accepit per hæc
verba – *Mi riſpoſe Sua Santità, che veramente la Bolla non comprende queſti caſi, mà che il volere fare una Declaratoria per Breve ſarebbe più toſto un'intrigatoria, mà che ſe alcuno voleſſe fare ſimili Commende, lo notifichi a lui, che non ſolo li darà licenza, ma che li dichiarerà non eſſere compreſi in d. Bolla*. – Et tenoris non diſſimilis erat altera
declaratio facta per Organum Cardinalis Mon-
talti d. Sixti V. Nepotis in alia Epiſtola eidem
Magno Duci ſcripta, ibi -- *Non è ſtata mai mente*

della

della Santità di Noſtro Signore, che non ſi faccino Commende dell'Ordine de' Cavalieri di S. Stefano, del quale Voſtra Altezza è Gran Maeſtro, e Fondatore, ſe bene hà proibito à ſuoi Vaſſalli, e Sudditi, che non poſſino alienare loro Beni ſtabili a i Foraſtieri; Però Voſtra Altezza ne ſtia con animo quieto, ſperi grazie, e favori de Sua Beatitudine, e non ſtrettezza, e mala ſodisfazione.

Ex quibus Epiſtolis deſumebant DD. efficax argumentum, quod Bulla erectionem Commendarum non comprehenderet, dum ipſe Summ. Pontifex Sixt.V., qui illam ediderat, ita decla-
36 ravit per Organum dd. Cardinalium, nec major haberi poteſt declaratio legis, quàm illa, quæ proficiſcitur ab ore ejuſdem Legiſlatoris, *Roc. diſp. Iur. cap.*185. *n.*29., *Rot. dec.*1404. *n.*17., *& dec.*2283. *n.*31. *cor. Cocc.*, *& dec.*168. *nu.*20., *&* 21. *part.*10. *rec.*

Quinimò verba præcipuè emiſſa in Epiſtola Cardinalis Montalti, ex ſe ſola ſufficere videbantur, quia cum provenirent à Cardinale Ne-
37 pote, ac Primo Miniſtro Sixt.V., eidem deferendum erat indubitantèr, ut aliàs dixit *Rota dec.*374. *num.fin. part.*19., *& deciſ.*147. *num.*1., *coram Emerix.*, *& deciſ.*881. *num.*8. *coram Manzanedo*.

Hinc cum ex Oraculo ejuſdem Sixt.V. ſcripſerit idem Card. — *Non è ſtata mai mente della Santità di Noſtro Sig. di proibire, che non ſi faccino Commende, ſe bene hà proibito à Vaſſalli, e Sudditi, che non poſſino alienare loro Beni ſtabili à Foraſtieri.* Superfluum, & abſurdum erat diſcurrere de li-
38 centia requiſita, necnè in fundatione Commendarum, cum nuſquam opus ſit ulla licentia, ubi non adeſt ulla prohibitio, ad regulam *Text. in l. necnon ff. ex quibus cauſ. major.*, *l.*1., *ff. de legat*, *& in Piſauren. Molendinorum ſuper bono Jure* 17. *Junii* 1697. §. *Neque coram R.P.D. meo Kaunitz*.

Et ob id illa verba ſubſequentia — *Speri grazie, e favori da Sua Beatitudine, e non ſtrettezze, e mala ſodisfazione* — non erant referibilia ampliùs ad aliquam factionem, ſive Erectionem Commendarum, cum termini — *di grazie, e favori, di ſtrettezza, e mala ſodisfazzione* — non congrue-
39 rent, quotiès nulla aderat prohibitio; Utens enim jure ſuo non prohibito, nec eget gratia, nec timet anguſtiam; ideoque magis probabilitèr referenda erunt prædicta verba — *grazie, e favori* — ad illa Privilegia, quæ Sixtus tribuerat Religioni, & tribuere intendebat ſecundùm Bullas, & Conſtitut. recenſitas penès Statuta ejuſdem Religionis, cum relatio fieri debeat ad
40 ea, quæ magis congruunt verbis diſpoſitionis, & intentioni diſponentis, *Palm. alleg.* 305. *nu.*9. *& alleg.*375. *n.*2., *Rot. dec.*38. *n.*6. *par.*16. *rec.*

Eoque magis, quia in hunc ſenſum dd. verba accepta fuerunt etiam, à Magno Magiſtro, ut habetur ex ejus Epiſtola reſponſiva ſcripta d. Card. Montalto, quæ ſicuti expreſsè, & literalitèr loquitur de non comprehenſione Erectionis Commendarum ſub prohibitione Sixtinæ, non autem de ſolis Erectionibus Commendarum in genere, ita etiam oſtendit talem, & non alium fuiſſe ſenſum Epiſtolæ Card. Montalti, ob mutuam correlationem, & cohærentiam, quam habet
41 Epiſtola miſſiva cum Epiſtola reſponſiva, ut dixit *Rot. in Rom. Penſionis* 12. *Febr.*1685. §. *Non obſtante cor. bo. me. Paulutio*, *& in Melevitana Penſionis* 15. *Apr.*1701. §. *Nec Pontifex cor. Rev. D. meo Dec.*

His itaque fundamentis conſtabilita non comprehenſione Commendarum ſub diſpoſitione Bullæ Sixtinæ, obſtare non poterant firmata in *Firmana Commendæ* 16. *Ian.*1697. *cor. R.P.D. meo Priolo*, ſive quia ob conceſſam per Tribunal facultatem illam revidendi, non erat ampliùs ſupponenda, ut fuit dictum in *Colonien. Canonicatus Primæ Gratiæ* 4. *Febr.*1699. §. *Hinc neque cor. Me*,
42 eoque magis cum adversùs eandem deciſionem ſub die 18. Decembr.1699. conceſſa fuerit nova
43 audientia; ſive etiam quia præcipuum fundamentum d. deciſ. conſiſtebat in eo, quod prima Erectio Commendæ fuerat nulla, utpotè fundata ex bonis fideicommiſſariis; Secunda verò Erectio evenerat de an.1620., & ſic longè poſt Clementinam, editam de an.1601., & prohibentem literalitèr eaſdem Erectiones; Undè quidquid in ea legitur appoſitum, tamquam ex
44 diverſis circumſtantiis, non erat attendendum pro reſolutione præſentis controverſiæ, ut reſpondit *Rot. in deciſ.*480. *n.*30. *cor. Bich.*, *& in Amerina Fideicommiſſi* 15. *Junii* 1695. §. *finali cor. bo. me. Muto*.

Et ita prætermiſſo, tanquam non neceſſario examine ſuper Beneplacito præſumpto, reſolutum fuit, Utraque Parte audita, &c.

R. P. D. SCOTTO.

FOROLIVIEN. COMMENDÆ.

Lunæ 1. *Julii* 1709.

ARGUMENTUM.

Idem eſt, ac illud præcedentis deciſionis cujus præſens eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Ordo Militaris S. Stephani eſt Univerſitas Eccleſiaſtica — probatur à* num.3. ad 18.
2 *Conſt. Sixti V. prohibens alienationes in Univerſitates forenſes, non extenditur ad Eccleſiaſticas*, *&* num.12. ad fin.
3 *Ordo S. Stephani, ejuſque Univerſitas bona, & Commendæ ſubſunt magno Duci ejus magno Magiſtro. Decl. tamen, quod non exinde deſinit eſſe Eccleſiaſticus.* num.4., & de ratione ibid., & num.5.
5 *Laici, ex authoritate, & privilegio S. Pontificis poſſunt acquirere juriſdictionem Eccleſiaſticam.*
6 *Juriſdict. probatur ſpectare ad Ordinarium ex eo, quod Papa ab illius poteſtate indulxit Exemptionem.*
7 *Privatio ſupponit habitum.*
8 *Bona Commendarum Religionis S. Stephani ſunt Eccleſiaſtica.*
9 *Bona Patrimonialia Equitum S. Stephani non ſunt exempta ab oneribus laicalibus Communitativis. Secus autem bona Commendarum* — ibid.
10 *Collegium, Univerſitas, vel Communitas an ſit Eccleſiaſtica probatur, ex quo fuerit authoritate Superioris Eccleſiaſtici inſtituta, vel confirmata.*
11 *Univerſitas, Collegium, vel ordo merè laicalis in principatu extero, non indiget confirmatione Papæ, ſed proprii Principis.*

12 *Con-*

12 *Conventiculæ ſunt à jure prohibitæ.*
14 *Sub nomine Univerſitatis, Communitatis, & Collegii non venit Univerſitas Eccleſiaſtica, niſi de ea fiat expreſſa mentio.*
15 *Conſt. Sixtina prohibens alienationes in Forenſes eſt correctoria juris.*
Et ob id non eſt extendenda, nec ex identitate, nec ex majoritate rationis. num.16.
18 *Declaratio Conſt. major haberi nequit ea, quæ profluit ab ipſo Sum. Pontifice legiſlatore.*
19 *Licentia non requiritur, ubi nulla eſt prohibitio.*
20 *Gratia non eget, utens jure ſuo non prohibito.*

DECISIO CXV.

RESolutum fuit in audientia die 11. Jan. prox. præt. Erectionem controverſæ commendæ, nequaquam cadere ſub diſpoſitione Conſtitut. ſan. me. Sixt. V. prohiben. ſub nullitatis pœna alienationes bonorum, quæ per Subditos Ditionis Pontificiæ in Forenſes fierent ſine Beneplacito Apoſt., cumque fundamenta Dec. editæ ſub enunciata die DD. undique ſubſiſtere viſa fuerint, non dubitarunt hodie in Contumaciam illorum de Savorellis, & Merendis, informare recuſantium, confirmationis robur ſuperaddere, reſpondendo pro perſiſtentia *in Deciſis*.

Solida namque, & inconcuſſa apparuit baſis præcipua, cui innitebatur dec., quæ revidetur,
1 conſiſtens in eo, quod Ordo Militaris S. Stephani ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, quodque Bulla Sixtina prohibitiva alienationis bonorum in Fo-
2 renſes, non extendatur ad illas alienationes, quæ fierent favore Univerſitatum Eccleſiaſtic., ex quo propterea neceſſaria reſultabat conſequentia, quod Erectio Commendæ in d. Ordine non cadat ſub lege, nec afficiatur nullitate per d. Conſtitut. inflicta, ut concludit anted. deciſ. §. *Baſis reſolutionis*.

Nec ad evertendum d. capitale fundamentum relevare viſa ſunt ea, quæ objiciebantur in memoriali porrecto, occaſione petendi novam Audientiam; non enim refragabatur, quod Ordo præd. S.Stephani, ejuſque Univerſitas, bona,
3 & Commendæ nulli Eccleſiaſticæ Perſonæ, nec Ordinario ſubjaceant, ſed maneant ſub libera diſpoſitione Ser. Magni Ducis, ejuſdem Ordinis Magni Mag.; ſiquidem Juriſdictio, qua Magnus Mag. potitur ſuper d. Ordine, ejuſque Commendis, & bonis, non promanat à fonte Principatus Sæcularis, quem poſſidet, ſed ortum habet ex conceſſione Sum. Pontif. Pii IV., qui per ejus Conſtit., eximendo d. Univerſitatem, ejuſ-
4 que Commendas, & bona ab omni Superioritate Ordinariorum, illa privativè ſubjecit Magno Duci, non tanquam Principi Laico, ſed tanquam Magno Mag., ſeu veriùs Perſonæ particulari ab ipſo deputatæ; ideòque Juriſdictio, quam Magnus Mag. ſuper dicto Ordine exercet, dicitur delegata à Sum. Pontifice, cujus autho-
5 ritate, & Privilegio, etiam Laici Juriſdictionem Eccleſiaſt. acquirere poſſunt, ex firmatis in *Nullius Provinciæ Hiſpalen. Juris amovendi Vicarium 21. Febr. 1707. §.6. cor. Rev. D. meo Decano, & 12. Dec. ejuſd. anni §. Et quamvis cor. R.P.D. meo Aldourando.*

Quinimmo ipſa Exemptio à poteſtate Ordi-
6 nariorum, & Delegatio facta Mag. Magiſtro, magis confirmat, & comprobat, quod aliàs Juriſdictio ſuper d. Univerſitate, Commendis, & bonis, de Jure ſpectaſſet ad Ordinarios, à quibus per ſpeciale Privilegium Pontificium fuit
7 adempta, cum privatio ipſa perneceſſe præſupponat habitum, *Rot. dec.40. n.21. cor. Priolo, & dec.1048. n.2. cor. Emer. Jun.*

Quod ſi ex qualitate bonorum arguendum ſit ab qualitatem Univerſitatis; DD. potiùs exindè efficax deſumebant argumentum, quod Ordo
8 S. Stephani eſſet vera, & propria Univerſitas Eccleſiaſtica, cum bona Commendarum Eccleſiaſtica ſint, ut individualitèr firmat *P. Mend. de Ord. Milit. diſq.1. qu.14. n.233.*, & fuit ſemper conſtans ſenſus Sac. Congr. Immunitatis, & Bo. Reg., quæ diſtinguendo inter bona Patrimonialia Equitum, & illa Religionis, ſeu Com-
9 mendarum, iſta tanquam Eccleſiaſtica ſemper cenſuerunt exempta ab oneribus Laicalibus, & Communitativis, ut collectis Decretis, illaque concordando latè firmatum fuit *in Bonon. Exemptionis 6. Junii 1708. §. In ſacra Namque, & ſeq. cor. R.P.D. meo Falconerio.*

Cum de cætero præcipuum, & unicum contradiſtinctivum ad dignoſcendum, an aliquod Collegium, vel Univerſitas, ad exercenda pietatis opera ordinata, ſit Eccleſiaſtica nec ne? il-
10 lud ſit, an fuerit authoritate Superioris Eccleſiaſtici ordinata, vel ſucceſſivè ab illo confirmata, prout in noſtra hypotheſi Sum. Pontificis authoritate inſtitutus, approbatus, & confirmatus apparet Ordo S. Stephani, ut in dec. quæ confirmatur §. *Aſſumptum autem, & præter ibid. adduct.*, tradunt *Vitalin. in Clemen. quia contingit n.81., & ſeq. de Relig. Dom., Barboſ. de Offic., & Poteſt. Epiſc. alleg.73. n.3. 30., & ſeq., Rot. dec.343. num.25. cor. Bich., & dec.640. num.11. par.19. Rec.*

Reſponſione non attenta, quod confirmatio Pontificia d. Ordinis tendat tantùm ad removendum obſtaculum Juris communis, prohibentis Inſtitutionem novorum Collegiorum; etenim pro Inſtitutione Univerſitatis, Collegii, vel Ordinis, qui nec Religioſus, nec Eccleſiaſticus
11 eſſe debuiſſet; opus non erat recurrere ad Supremam Sum. Pontificis in rebus Eccleſiæ authoritatem, ſed exuberaſſet ſola licentia Magni Ducis, ad quem ſpectat recognoſcere, an Collegia, vel Adunantiæ merè laicales in ſuo Dominio licitæ ſint, vel illicitæ ob periculum illud,
12 quod ex hominum conventiculis oriri poteſt, juxta *Text. in l.1., & l.3. ff. de Colleg., & Corp. illicit., & l.1. ff., quod cujuſq. univerſ. nom., Bart. in l. Sodales in 2. qu. ff. de Colleg. illicit., Capyc. Latr. dec.169. n.1., & ſeqq. Rmus Zaul. ad Stat. Faven. rubr.30. lib.4. n.1. tom.2.* Ideòque licentia Supremi Capitis Eccleſiæ pro Erectione hujuſce Ordinis obtenta, non poterat referri ad remotionem obſtaculi Juris communis, ſed neceſſariò dicendum eſt, habuiſſe pro objecto fundationem Univerſitatis Eccleſiaſticæ.

Firmo itaque ſtante, quod Ordo S. Stephani ſit Univerſitas Eccleſiaſtica, non minùs ſubſi-
13 ſtens apparuit alterum aſſumptum, quod Bulla Sixtina non comprehendat Univerſitates Eccleſiaſticas; quamvis enim in illa generalitèr prohibeantur alienationes in Communitates,
14 Univerſitates, & Collegia Laicalia, non autem extenditur ad Eccleſiaſtica, quæ explicitam men-

mentionem requirunt, etiamſi concurreret iden-
15 titas rationis, quia in materia exorbitanti à Jure communi, & reſtrictiva naturalis libertatis, quæ unicuique competit de propriis bonis ad libitum diſponendi, nec identitas, nec majoritas
16 rationis attenditur, ſed unicè inſpicitur, quid, & quantum diſpoſitio in litera contineat, ut probat Dec., quæ revidetur §. *Potiſſimè*, & §. *Minùs relevat*.

Junctis præcipuè, tum ſucceſſiva Conſt. ſa.me. Clem.VIII., quæ, recenſito tenore Bullæ Sixti-
17 næ, pro indubitato ſupponit ſub illa fuiſſe comprehenſas Univerſitates tantùm, quæ Eccleſiaſticæ non eſſent; tum etiam declarationibus emiſſis per ipſummet Pontificem Legiſlatorem per organum Card. de Monte, & Peretti Nepotis, ſuper eo, quod Erectiones Commenda-
18 rum non caderent ſub prohibitione Subditis facta de non alienando in Exteros ſine licentia S. Sedis, ut proſequitur d. *Dec.* §. *Præterea*, *uſque ad finem*.

Non relevante, quod Epiſtola Card. de Monte contineat oblationem licentiæ per Pontificem factam, quæ præſupponit vinculum prohibitionis; altera verò Card. Nepotis paritèr concludat cum verbis = *Speri grazie, e favori*; nàm Epiſtola Card. de Monte ex oraculo habito à Pontifice principalitèr = *Che veramente la Bolla non comprende queſti caſi* = & licèt in ea ſubdatur = *Che ſe alcuno volеſſe fare ſimili Commende le notifichi à lui, che non ſolo li darà licenza, mà, che li dichiarerà non eſſer compreſi in detta Bolla*, tamen ex tenore hujuſmodi verborum apertè colligitur, quod oblatio licentiæ non ſtat per modum neceſſitatis, ſed ſuperfluæ exhibitionis ad favorem illorum, qui per poſſibile dubitaſſent de comprehenſione; maximè quia Pontifex non ſolùm obtulit licentiam, ſed quod ulteriùs declaraſſet, non com-
19 prehendi ſub Bulla, ſicque neceſſariam non eſſe licentiam, quæ non exigitur, ubi nulla concurrit prohibitio, ad reg. *Text. in l. necnon ff. ex quib. cauſ. major., leg. 1. ff. de legat.*

Expreſſio autem *di grazie, e favori* contenta in altera Epiſtola Cardin. Nepotis, neutiquam deſignare poterat ſpem Beneplaciti, vel licentiæ pro erectione Commendarum, dum in eadem Epiſtola, Commendæ declarantur non comprehenſæ ſub prohibitione, nec opus habet gra-
20 tia, qui actum Jure ſuo, & lege permittente explere poteſt, ut dixit *Rot. dec. 375. nu. 13., & dec. 1632. n. 11. cor. Cocc., & obſervat. Dec., quæ revidetur §. Et ob id*.

Et ita, approbando in reliquis deducta in d. mea præced. Dec., videntibus omnibus DD. reſolutum fuit, altera, &c.

Rmo P.D. MOLINES DEC.

BONONIEN. EXEMPTIONIS.

Lun. 14. Junii 1709.

ARGUMENTUM.

Statutum, ſive Bannimentum Civitatis, prohibens Jus retinendi, & faciendi opificium, ſive *Caldiere* pro extrahendis Sericis, eiſque tranſportandis in Civitatem, afficit omnes Subditos, non obſtante quovis Privilegio Exemptionis, etiam intuitu meritorum, & ex cauſa oneroſa conceſſa, quia hujuſmodi privilegia in præjudicium Communitatum revocata fuerunt per Conſtit. Pontificias revocatorias Exemptionum, exceptis iis tantummodo, quæ conceſſa fuerunt ex eo titulo verè oneroſo, reſultan., ex effectiva pecuniarum ſolutione facta Rev.Cam. vel ipſis Communitatibus, Subditum autem Civitatis, & de illius Territorio quomodo quis eſſe probetur, latè diſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Card. Camerarius per ſpeciale Chirographum deputatus eſt Judex omnium cauſarum reſpicien. ſolutionem Datiorum Civitatis Bononiæ, appellatione remota.*

2 *Sententia lata vigore Commiſſionis Sanctiſſimi procedendi* appellatione remota *eſt inappellabilis.*
Et facit rem judicatam. ibid.

3 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione.*

4 *Læſio excluditur, ex validitate, & juſtitia Sententiarum.*

5 *Clauſula* Sublata, & Decretum irritans *in Lit. Apoſt. tollit contrarium uſum, conſuetudinem, & poſſeſſionem*, & num.17.
Limit. in privilegio particulari. num.8.
Et inhibet Judicibus ne alitèr, quàm ad formam Literarum Apoſt. poſſint judicare. num.6.

7 *Manutentio non competit vigore poſſeſſionis infectæ per Clauſ.* Sublata, & Decretum irritans, & num.17.

8 *Privilegium particulare amittitur per non uſum.*

9 *Conſtitutio, ſive Privilegium afficiens omnes Subditos non dicitur particulare, ſed habet vim legis univerſalis.*
Ampl. etiamſi aliqui eſſent actus illius inobſervantiæ. num.10.

11 *Manutentio in poſſeſſione Exemptionis denegari nequit privilegiato, donec diſcutiatur an privilegium fuerit revocatum.*
Procedit in ſummariſſimo judicio, ſecus ubi aſſumpta etiam fuit diſcuſſio petitorii. n.12., & 13.

14 *Poſſeſſorium cumulari nequit cum petitorio, altera parte invita. Et de ratione.*
Limit. 1. ubi agatur de cauſa fiſcali. n.15.
Limit. 2. ubi de cauſa reperitur commiſſa cum Clauſula appellatione remota. n.16.
Limit. 3. ubi poſſeſſorium pendet à petitorio. n.17., & 18.
Limit. 4. in ſupremis Tribunalibus. n.19.
Et ita obſervat Sac. Rota quando poſſeſſio, vel non eſt clara, vel bonum Jus defacili conducit ad reſolutionem poſſeſſorii. num.20.

15 *Cauſæ Fiſcales, & Vectigalium celeriter, & ſummariè terminari debent.*

21 *Statuta, & Bannimenta Civitatis obligant omnes Subditos.*
Ampl. ubi ſint confirmata auctoritate Papæ. n.22.
Subampl. etiamſi ſint contraria diſpoſitioni Juris. num.23.

24 *Papa demandans obſervantiam Statuti ad effectum obviandi fraudibus, cenſetur prohibuiſſe omnes modos, quibus fraus committi poterat.*

25 *Conſtitutiones Sum. Pontificum revocatoriæ exemptionum comprehendunt etiam illas indultas in præjudicium Communitatum.*

Ampl.

Ampl. quod comprehendant omnes Exemptiones non tam ab oneribusCameralibus appodiatis Communitatibus, quàm à Communitativis, ac omnibus aliis. num.36.
Contra num. 28., & ſeqq.
Limit. quoad Exemptiones conceſſas titulo oneroſo. num.27.
Decl. quæ ſint exemptiones titulo oneroſo exceptæ. num.31., 33., & 34.
26 *Sum. Pontifices poſſunt revocare privilegia ſuorum prædeceſſorum*.
28 *Verba ex quàvis etiam oneroſa cauſa, omnem cauſam oneroſam indefinitè comprehendunt*.
29 *Privilegia etiam titulo oneroſo conceſſa revocata cenſentur per clauſulas effrenatas*.
32 *Exceptio ſtatuit amplitudinem regulæ*.
35 *Diſpoſitio Bul. clara promptam habet executionem*.
37 *Verbum* quibuſcumque *comprehendit omne cujuſq; ſpeciei*.
38 *Terra* Medicinæ *fuit olim diſmembrata à Territorio Bononienſi*.
Et donata ampliſſima exemptione ab omnibus datijs, & collectis impoſitis in Territorio Bononienſi. num.39.
40 *Privilegium Pontificium prohibens opificium ſerici cum in Territorio Bononien., non extenditur ad alienum Territorium*.
41 *Enunciativæ ejuſdem Privilegii non debent involvere contrarietatem*.
42 *Particulare Privilegium fruſtra petitur, quando ſuppetit unum generale ejuſden operationis*.
43 *Inveriſimile eſt, quod vir cordatus velit obtinere privilegium cum impenſa, quando illud jam habet*.
44 *Villa, quod non ſit de pertinentiis, ſeu Territorio alicujus Terræ probatur ex eo, quod ad ipſius impenſas non concurrit*.
45 *Obſervantia, deprompta ex ſolutione datiorum, probat in cujus pertinentiis, ſive Territorio Feudum ſit ſitum*.

DECISIO CXVI.

HAbita per Nobile Civitatis Bononiæ Regimen notitia, quod DD. Comites Pirrus, & alii de Malvetiis exercere faciebant in eorum Comitea appellata *la Selva*, *le Caldiere* (ut ibi vulgò dicunt) ad effectum fabricandi, & extrahendi Sericum in præjudicium Vectigalis, & Datii Pavalionis, contra diſpoſita in pluribus Ordinationibus, & Bannimentis ejuſdem Civitatis, ac etiam in pleriſque Conſtitut. Pontificiis, obtinuit idem Regimen ab Emo Cardin. Abdua, Bononiæ Legato, ut dd. Comitibus pœnale injungeretur præceptum, ne in poſterum auderent in d. eorum Feudo memoratas *Calderias* Serici facere, aut per alios fieri permitterent.

Occaſione hujus præcepti, re ad formale judiciarium examen deducta, exhibitis per antedictos Comites nonnullis Literis Pontificiis, quibus ſuis majoribus indulgebatur exemptio à ſolutione omnium Datiorum, necnon probata per eos antiqua poſſeſſione, in qua reperiebantur faciendi *Calderias*, & extrahendi Sericum, placuit d. Emo Card. Legato decernere, favore eorumdem Comitum manutentionem in quaſi poſſeſſione exercendi in prædicta eorum Comitea dd. *Calderias*; Emus verò Card. Camerarius,
1 mediante ſpeciali Chirographo Pontificio deputatus Judex omnium Cauſarum reſpicientium ſolutionem Datiorum præfatæ Civitatis, appellatione remota, aſſumpta cognitione poſſeſſorii, & petitorii pronunciavit, d. Emi Legati Sententiam eſſe infirmandam, & per caput ſeparatum nullum Jus, nullamque actionem competiiſſe, & competere ſæpedictis Comitibus exercendi *Calderias*, & extrahendi Sericum, nec in eorum Comitea, neque alibi extra Civitatem Bononiæ in præjudicium Datii Pavalionis; ſtante autem hujuſmodi Sententiarum varietate obtinuerunt Comites, ultimo ſuccumbentes, Cauſam per Signaturam SSmi delegari noſtro Tribunali, cum clauſula *de Cauſis reſtitutionis in integrum*. Quapropter ad normam Commiſſionis dedi, & hodie propoſui conſuetum dubium, & habui reſponſum *conſtare de re Judicata, & non de Cauſis*.

Res namque Judicata reſultabat ex Sententia
2 Em. Camerarii, lata in vim Commiſſionis Pontificiæ, ſignatæ cum clauſula *appellatione remota*; quæ illam efficit inappellabilem, *Cap. Paſtoralis de appel.*, & ibi Scribentes, *Lancel. de Attent. appel. pend. lim.8. n.1.*, *Rub. ſingul. par.4. clauſ.171. n.16., & 22.*, *Marcheſ. de Commiſ. cum clauſ. appellatione remota, n.16., cum ſeqq. par.1. fol. mihi 297.*, *Rot. dec.739. n.1. par.3. rec., & cor. Emerix*
3 *Sen. dec.97. n.1.* Reſtitutioni verò in integrum, quæ de jure non conceditur ſine læſione, *leg. verùm §. Sciendum*, ubi Scribentes *ff. de minor.*, cum aliis famigeratis, in caſu, de quo agitur, locus eſſe non poterat attenta validitate, & Juſtitia d. Sen-
4 tentiæ, quæ requiſita omnem excludunt læſionem, *Abb. in cap. ex literis de reſtit. in integr.*, *Rot. deciſ.308. n.3. par.14. rec., & dec.33. n.1., & 2., ac dec.514. n.1. par.19. rec.*

Super validitate Sententiæ nulla proponebatur dubitatio; Juſtitia verò clara conſurgebat, tam reſpectu illius primæ partis, revocantis Sententiam D. Card. Legati, concedentem in poſſeſſorio manutentionem Comitibus de Malvetiis, quàm reſpectu ſecundæ partis declarantis in Petitorio illis non licere dd. *Calderariarum* exercitium. Quod attinet ad primam partem, præſtant præſidium ejus Juſtitiæ antiquum Statutum, editum ſuper Datiis, prohibens retentionem Inſtrumentorum pro confectione Serici, illiuſque Opificium extra Civitatem Bononien., ejuſdemque Statuti confirmatio, facta à Sum. Pontifice Julio III. per Literas in forma Brevis, ac rursùs Bannimentum promulgatum de an.1604. de mandato ſan. me. Clem. VIII., confirmatum per Breve ſpeciale ſa. me. Greg. XV. eamdem continens prohibitionem ſuper Fabrica Serici in d. antiquo Statuto contenta; cum enim hujuſmodi Sum. Pontificum Literæ habeant in ventre
5 *decretum irritans*, & *Clauſulam ſublatam*, quorum efficacia, & virtus eſt adimendi omnem contrarium uſum, conſuetudinem, & poſſeſſionem, tàm in præteritum, quàm in futurum, cum inhibitione Judicibus directa, ne aliter,
6 quàm ad formam Literarum Judicium proferant, ac Sententias promulgent, *Fel. in cap. cùm acceſſiſſent ſub n.30. verſ.4. lim. de conſt.*, *Card. qu. for.6. n.29. lib.1.*, *Poſth. obſer.46. n.9., & 10.*, *Sperel. dec.103. n.41.*, *Rot. dec.149. par.2., deciſ.574. n.27., & ſeqq. par.4. tom.3. rec., & deciſ.117. n.6. par.7. apud Poſth. de Manut.*, *dec.215. n.17. cor. Peuting.*, *dec.206. n.5. cor. Celſ.*, *dec.17. n.9., & dec.1241. n.8. cor. Emer. Jun.*

Indè

Indè fit, Jure merito D. Card. Camerarium infirmaſſe Sententiam, concedentem manutentionem Comitibus, cum eorum poſſeſſio retinendi Inſtrumenta, & exercendi Opificium Serici, ſive ſit anterior dd. Brevibus Pontificiis,
7 ſive poſterior omninò infecta, & in Judicio poſſeſſorio nequaquam manutenibilis reddita fuerit, ut præter ſupra allegat. firmavit *Rot. dec.*408. *n.*1., *cum ſeqq. par.*5. *tom.*2., *&* *dec.*44. *n.*7., *&* 8. *par.*7. *Rec.*, *&* *in Turritana Decimar.* 6. *Martii* 1705. §. *Certò certiùs cor. Me*.

Non obſtante, quod d. Decretum irritans, utpotè appoſitum in Conſtit., & Privilegio particulari per non uſum in d. Comitea *della Selva*
8 fuerit amiſſum, *Dec. in cap. cum acceſſiſſent* 8. *n.*17. *de Conſt.*, *Gonz. ad reg.* 8., *Cancel. Gloſſ.*67. *n.*52., *Grat. diſc.*516. *n.*8. *Card. de Luc. de Regal. diſc.*49. *n.*14., *Rot. cor. Alex. VIII. dec.*226. *n.*3., *&* 4.; quoniam objectum peccat in ſuppoſito, cum non agatur de Privilegio particulari conceſſo certis perſonis, ſed de Conſtit. confirmantibus Statutum, & Ordinationem generalitèr afficientem, & ligantem omnes Subditos Ditionis Bononienſis cujuſcumque gradus, conditionis, & præhemineutiæ; undè ad effectum, de
9 quo agitur, illæ reputandæ ſunt uti leges univerſales ſemper operativæ, & obligantes, etiamſi aliqui adeſſent actus, & caſus illarum inobſer-
10 vantiæ, & non uſus, *Manſ. conſ.*309. *n.*13. *ult.* §. *Sed iterum diſtinguendum eſt*, *cum ſeqq.*, *Card. de Luc. de Regal. diſc.*51. *n.*8., *&* *diſc.*49. *nu.*14. *de Regal.*, *Moder. ad Stat. Vrb. in prælud. nu.*175., *Rot. cor. Card. Cer. dec.*773. *n.*11.

Prout non officit, quod poſſeſſio Comitum de Malvetiis exercendi d. Serici Opificium in eorum Comitea, ſit munita titulo reſultante ex conceſſione exemptionis illorum majoribus uſq; de an. 1549. facta per Card. Aſtorgium Legatum Bononiæ, ſubindè approbata à Reformatoribus Bononiæ, & poſtmodùm à ſa. me. Caliſto PP. III. Apoſt. munimine confirmata, itaut, cum dubitari poſſit an hujuſmodi exemptio dici debeat revocata, ſeu comprehenſa in ſucceſſivis Apoſtol. Ordinationibus, ſtabilitis favore vectigalium, & Datii Bononiæ, & an ſub ejus Diſtrictu comprehendatur Comitea *della Selva*; hinc donec prædicta diſcuterentur, non erat operativum *Decretum irritans*, & per conſequens, eo non ob-
11 ſtante, non potuerit denegari manutentio eiſdem Comitibus per ea, quæ tradit, & explicat, *Card. de Luc. de Regal. diſc.*174. *n.*9. §. *Ad inſtar*, *&* *dixit Rot. cor. Seraph. dec.*1471. *n.*4., *&* *cor. Caval. dec.*522. *n.*4., *&* *cor. Peuting. dec.*229. *n.*9., *&* *in rec. dec.*247. *n.*8., *&* 9. *par.*8. *rec.*

Motivum namque foret conſiderabile, quatenùs Em. Card. Camerarius, judicando hanc Cauſam, ſe continuiſſet in ſimplicibus terminis Judicii poſſeſſorii, non aſſumpto contemporaneè petitorio; tunc enim attendenda erat poſſeſſio Comitum de Malvetiis, non obſtante *Decreto irritanti*, adjecto in contrariis Literis Apoſt. utpotè, quod non poterat dici juſtificatum, do-
12 nec diſcuſſa eſſet in petitorio ſubſiſtentia dictæ Gratiæ exemptionis per illos oppoſitæ, & articulus an eadem exemptio revocata fuiſſet à præfatis Brevibus Jul. III., & Greg. XV., in quibus circumſtantiis Judicii poſſeſſorii ſummariiſſimi loquitur *dec.*147. *par.*8. *rec.*, à qua ferè omnes aliæ mutuatæ ſunt concordantes auctoritates, quæ tranſcribuntur in objecto; ſecus verò dicendum eſt in caſu præſenti, in quo Card. Camerarius cumulavit poſſeſſorium cum petitorio, & in hujus ſecundi examine compertum habuit Comites prædictos deſtitui bono jure, nihilque illis ſuffragari exemptionem prædictam, utpotè revocatam per plura Pontificum Succeſſorum Diplomata; in hiſce enim aliis terminis cum *De-*
13 *cretum irritans*, in illis contentum, ex boni juris examine remaneat abundè juſtificatum, operari utique poterat ſuum effectum inficiendi contrarium titulum, & poſſeſſionem, & per conſequens impediendi manutentionem, ut reſpondit *Rot. dec.*125. *ſub num.*4., *&* 5. *poſt Poſth. de Manut.*

Nec dicatur, quod Card. Camerarius gravaverit dd. Comites cumulando poſſeſſorium cum petitorio, cum jure indirecto, hujuſmodi cumula-
14 tio fieri nequeat altera parte invita, ne poſſidens commodo ſuæ poſſeſſionis privetur, *l. ſi de vi* 37. *de Jud.*, *l. Ordinarii* 13. *C. de rei vendicat.* §. *Retinendæ Inſtit. de interd.*, *cum aliis penès Poſth. de Manut. obſer.*7. *n.*15. *verſ. cum ordo Juris ſit*, *Rot. cor. Burat. dec.*686. *n.*2., *Bich. dec.*542. *n.*1. Quandoquidem ex pluribus rationibus licitum fuit Card. Camerario facere præfatam cumulationem, & primò, quia agebatur de Cauſa reſpiciente commodum Vectigalis, & Datii Princi-
15 pis, quæ Cauſæ fiſcales brevi compendio, ac inſpecta ſolummodò facti veritate terminari debent, ex traditis per *Capyc. Latr. dec.*201. *n.*13., *Poſth. de Manut. obſer.*7. *n.*88., *Rot. cor. Cocc. deciſ.*278. *in fin.* Secundò quia in effectu Sm̄us Dominus Noſter juſſit, ut hujuſmodi Cauſæ Datiorum Bononiæ terminarentur quantò citiùs, dum
16 appoſuit in Commiſſione directa Card. Camerario clauſulam *appellatione remota*, ex traditis per Scribentes, *in cap.*1. *de reſcr.*, *&* *in cap. Paſtoralis de appel.*, *Rot. dec.*151. *n.*10. *par.*7. *recen.*, *cum aliis penès Barboſ. tract. var. clauſ.*1.

Tertiò quia in hoc caſu poſſeſſorium pendebat à petitorio, dum Regimen agens pro jure
17 Datii, & Vectigalis habet, ut præfertur, fundatam intentionem in præfatis Literis Apoſtol. Jul. III., & Greg. XV. cum *Decreto irritanti*, & clauſula *ſublata*, quæ cum ex ſupradictis inficiant titulum, & poſſeſſionem, & operentur ut contra claram illius diſpoſitionem dari non valeat manutentio, pernecesſè Judex ad effectum exequendi Literas Apoſtol. debebat introſpicere, & cognoſcere quid contineret, & an per illarum diſpoſitionem contrarius titulus foret ve-
18 rè annullatus, & infectus, ut in his terminis obſervat *Epiſ. Roc. diſp.*86. *n.*12.; Quartò demùm quia non agitur de Judice pedaneo, ſed de altero ex primariis Judicibus Urbis, teſte *Card. de Luc. in Relat. Rom. Cur. diſc.*11., Supremi autem Magiſtratus non ſolent attendere poſſeſſio-
19 nem non guſtato de titulo, & quoties iſte dignoſcitur clarus, debet aſſumere petitorium ad obtruncandas lites, & controverſias, quarum protelationes, & cunctationes jura omnia abhorrent, ut admonent in ſpecie *Add. ad Alex. conſil.*128., *Roderic. de ann. reddit. qu.*15. *n.*65. *ad fin. lib.*1., *Greg. Lop. par.*4. *tit.*25. *leg.*6. *col.*3., *Garz. de Expenſ. cap.*9. *n.*3., *Rocc. d. diſp.*86. *n.*5., *&* 9.

Undè eſt, quod noſtrum Tribunal ſervat incon-

cuſſam praxim in Cauſis, etiam ſummariiſſimi
poſſeſſorii reſcribere -- *ut videatur de bono jure*,
20 vel quando poſſeſſio non eſt clara, vel quando
guſtato aliquatenùs bono jure, credit iſtud eſſe
poſſe clarum, abſorbens poſſeſſionem, ut latè
dixit, & ſervavit *in Romana Communautiarum* 2.
Jan. 1702. §.17., & §. 21.*cor. R.P.D. meo An-*
ſaldo, & in Rom. Hæreditatis de Ruſpolis 13. *Ju-*
nii 1704. §.*fin. cor. Me*, ubi Concordantes.
Quod autem in præſenti clarum eſſet bonum
jus Regiminis, itaut etiam juſtè Card. Camera-
rius declaraverit non licere præfatis Comitibus
de Malvetiis retinere *Calderias*, eaſque exerceri
facere pro ſerico extrahendo, ſatis clarè viſum
eſt reſultare ex d. Statuto, ſeù Ordinatione Ci-
vitatis Bononiæ, prohibente omnibus perſonis
privatis jus retinendi, & faciendi ædificium ali-
quod pro extrahendis ſericis, eiſque tranſpor-
tandis extrà Civitatem prædictam, idemque ſta-
tuitur in Bannimentis promulgatis de an.1604.
de ordine ſan. me. Clem. VIII., quæ Statuta, &
Bannimenta abſque ullo exitandi principio ob-
21 ligant omnes Subditos, *Cravet. conſ.*137.*ſub*
*n.*6., *Grat. conſ.*54. *num.*49. *lib.*1., *Rot. dec.*102.
*n.*2., & 3. *par.*10. *rec.*, & *cor. Royas deciſ.*399.
*n.*4., & *cor. Celſ. dec.*125.*ſub n.*4., & 5.
Maximè quia ſuper obſervantia dicti Statuti
emanavit Breve ſa.me. Julii III., & pro majori
22 robore Bannimentorum editæ fuerunt Literæ
ſa.me. Greg.XV., quæ confirmationes Pontifi-
ciæ maximam præſtant vim Statutis, & operan-
tur ut ea ſubſtineri debeant, etiamſi eſſent ad-
23 verſativa diſpoſitioni Juris Communis, per ea,
quæ tradunt *Bald. conſ.*59. *n.*4. *lib.*1., *Roman.*
*conſ.*195. *num. eod.*, *Rot. deciſ.*268. *num.*1. *in fin.*
*par.*4. *rec.*, & *cor. ſan.me. Alex. VIII. deciſ.*10.
*nu.*8., & *cor. Pen. dec.*425. *num.*3., & *cor. Bich.*
*dec.*381. *n.*23.
Non officiente reſponſione, quod Literæ Ju-
lii III. emanaverint ad evitandas fraudes, quæ
prætextu exemptionis committebantur à Civi-
bus Bononiæ in contractando, ſeu emendo ſeri-
cum in præjudicium Datii, & nihil decernunt,
& diſponunt circa retentionem Calderiarum,
& eorum exercitium in propriis bonis. Quo-
niam eo ipſo, quod Jul.III. prohibuit fraudes,
quæ committebantur in præjudicium Datii ſeri-
ci, neceſſaria ſuccedit conſequentia, prohibuiſſe
uſum, & exercitium Calderiarum. Cum enim
in d. Statuto Datiorum inter alia præcipiatur,
quod omnes folliculi vendantur, & aſſignentur
in Nundinis *Pavalionis*, ibique ſolvatur Datium,
hinc ſi eſſet permiſſum Privatis exercitium Cal-
deriarum extra Civitatem Bononiæ, utique ga-
bella ſerici fraudaretur, quia redactis folliculis
in ſericum in eorum libertate eſſet illud deferre
Bononiæ, vel vendere extra Comitatum: Cum-
que hac de cauſa in d. Statuto Datiorum prohi-
bitum fuerit, ne quis retinere poſſet ædificium
pro extrahendis ſericis, ac per conſequens Cal-
derias, & extrahere ſericum ex folliculis extra
Civitatem Bononiæ, palam indè eſt, quod ſi
Jul.III. exoptavit, & præcepit, ne Datium ſerici
fraudaretur, hancque ob cauſam demandavit
inviolabilem obſervantiam d. Statuti, de illo lo-
quentis, indubitantèr retentionem Calderiarum
24 extra Bononiam, utpotè præſtantem unum
ex modis fraudandi gabellam voluiſſe, & pro-
hibuiſſe cenſetur, *l. bis ſolis verſ. ſatis etiam cautè*
putamus C. de revoc. donat., *l. illud C. de ſacroſ.*
Eccleſ., *Gonzal. ad Reg.*8., *Cancell.* §.7. *probæm.*
*n.*105., *Gratian. diſc.*818. *n.*66. *to.*5., *Surd. de-*
*ciſ.*276. *n.*8.
His conſequentèr nullius momenti viſum fuit
ſpeciale Privilegium conceſſum per Card. Aſtor-
gium Bononiæ Legatum, & deindè confirma-
tum à ſa.me. Caliſto III. Incolis, & Habitanti-
bus Comitæ *della Selva* ſuper eorum exemptio-
ne ab omnibus Datiis, impoſitionibus, & gra-
vaminibus impoſitis, & imponendis. Quia dict.
Privilegium revocatum remanſit per Conſtitut.
Apoſtol. tàm ſpeciales, quàm generales, & qui-
dem ſpecialis revocatio legitur in dd. literis dd.
Julii, & Gregor.XV., & generalis deſumitur ex
Conſtitut. omnium ferè Summor. Pontificum
25 à Sa.Me. Sixt.V. uſque ad Sa.Me. Innoc. XII.,
qui pro reparandis præjudiciis, quæ obvenie-
bant Communitatibus Status Eccleſiaſtici ex hu-
juſmodi Privilegiis exemptivis aliquarum Perſo-
narum in perniciem proventuum, deſtinatorum
ad ſupportationem publicorum onerum, illis om-
nibus derogarunt, ut præſertim recognitum
fuit ex Bulla ultima Sa.Me. Innoc.XII. 4. *in ord.*
ſui Bullar. collecti à Georgio Firmano hujus Curiæ
Cauſarum Patrono. Nec dubium eſt, quin Sum.
26 Pontificibus detur poteſtas ampliſſima revo-
candi ſuorum Prædeceſſorum Privilegia, *cap. in-*
notuit de elect., *cap. dudum*, & *cap. quamvis il* 2. *de*
præb., *n* 6., *Ceph. conſ.*135. *nu.*4., & *conſ.*168.
*n.*28., *Cravett. conſ.*126. *à n.*4. *verſ. itaque ſi Pa-*
pa, *Zabarell. conſ.*52. *in* 3., & *n.*6., *Gonzal. ad*
*reg.*8. *Cancel. gloſ.*36. *n.*63., & 68., *Rot. cor.*
*Coc. dec.*1059. *n.*4., & 39., & *dec.*1060. *n.*10.,
& *dec.*1703. *n.*15., & *cor. bo. me. Emerix Junior.*
*dec.*1294. *n.*12.
Non ſubſiſtente reſponſione, quod d. Conſtit.
27 non comprehendant Privilegia exemptionum
conceſſa ex cauſa oneroſa, ne proindè com-
prehendere nequeant Indultum conceſſum Co-
mitibus de Maluetiis ob disboſcationem loco-
rum pro acris ſalubritate, & pro utilitate publi-
ca. Quoniam tàm ſpeciales, quàm generales
Conſtitutiones continent derogationem Privile-
giorum ex cauſa oneroſa; in illo namque Julii
Tertii habentur hæc verba, ibi -- *ſtatuimus, &*
ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris tempo-
ribus omnes, & ſinguli, &c., ex diſpoſitione juris
communis, aut municipalis, vel ex ſpeciali privi-
legio, etiam Apoſtolico, etiam per Nos, &c., ex qua-
vis etiam oneroſa cauſa, quod verbum -- quavis --
28 omnem, & cujuſcumque generis oneroſam
cauſam comprehendit, *Grat. dec.*24. *n.*6., *Rot. cor.*
*Seraph. dec.*1222. *nu.*1., *et in Virdunen. Abbatiæ*
3. *Aprilis* 1702. §. *Quantò magis cor. Me*, & in Li-
teris Gregorii XV. continentur hæc alia verba,
ibi -- *Non obſtantibus Conſtitution. Ordinationibus*
Apoſtolicis, ac quibuſvis etiam juramento, confir-
matione Apoſtolica, vel quavis firmitate aliàs robo-
ratis Statutis, et Conſuetudibus, privilegiis, &c.,
quibuſvis perſonis, &c., ſub quibuſcumque tenori-
bus, & formis, & cum quibuſvis clauſulis, et de-
cretis in contrarium præmiſſorum quomodolibet con-
ceſſis, &c. eorum tenores, &c. pro plenè, et ſufficien-
tèr expreſſis &c. ſpecialitèr, et expreſsè derogamus.
Ex quibus Clauſulis effrenatiſſimis, & ſignantèr
ex illis exprimentibus Privilegia quomodolibet
con-

cónceſſa , non eſt dubium , quod fuerunt revo-
29 cata etiam Privilegia conceſſa ex qualibet , &
quacumque cauſa , etiam oneroſa, *Rot. dec.1182.
cor. Pan., et dec.247.n.6.par.16.rec., et in Vir-
dunen. Abbatiæ 26. Junii 1699. §. Et voluntas cor.
Me.*

Hanc eamdem derogationem Privilegiorum
etiam ex cauſa oneroſa literis magis claris con-
tinent antedictæ Conſtitutiones generales , &
ſignantèr illa Sa.Me. Innoc.XII. in qua ſub §.5.
poſt medium omnia revocanturPrivilegia,*etiam*
30 *(ſunt verba Conſtitutionis) in recompenſam la-
borum , damnorum paſſorum, expenſarum , vel meri-
torum , ſeu illorum intuitu , & contemplatione , ac
ex alia quantumvis favorabili , ac urgentiſſima , et
de neceſſitate ſpecialitèr exprimenda cauſa, &c.*,quæ
verba non ſinunt ullam ambigendi rationem ,
quod revocatio Privilegiorum complectatur
etiam illa, quæ cauſam habuerunt oneroſam.
Idque magis clarè exprimitur in alia ejuſdem
31 Conſtitutionis parte , in qua Pontifex excipit
(ſunt verba Bullæ) *Immunitates , et exemptio-
nes , &c. conceſſas in vim contractus ex cauſa verè
oneroſa , videlicèt congruæ , et effectivæ pecuniarum
ſolutionis , & non aliàs eidem Cameræ Apoſt. , vel
ipſis Communitatibus legitimè factis, &c. , et propte-
rea quicumque illas obtineant eas in d. Camera , ci-
tato, &c. Commiſſario Generali verificari , & in
ipſa Camera examinari , & admitti facere tenean-
tur , etiamſi conceſſiones , &c. aliàs in Camera præ-
dicta admiſſæ,&c. Interim verò quamdiù non fuerint
verificatæ , &c. minimè ſuffragari, &c. declaramus.*
Quæ ſanè exceptuatio fortiùs ſtatuit amplitudi-
32 nem Regulæ , & diſpoſitionis in omnibus cau-
ſis oneroſis cujuſcumque alterius qualitatis , ad
*Text. in l. quæſitum, §. Denique ff. de fund. inſtr.,
Rot. dec.69.n.4.par.1.rec., & cor. Dunoz. Jun.
dec.812.n.2.*

Quin ullatenùs dici poſſit,quod exemptio con-
ceſſa Maluetiis ſit de exceptuatis in d. Bulla ſub
prætextu , quod cum ipſi noluiſſent Sylvas diſ-
boſcare , niſi obtinuiſſent exemptionem à ſolu-
tione Datiorum , & onerum, Privilegium poſteà
obtentum à Card. Legato , & à Caliſto III. con-
firmatum tranſierit in contractum cum Sede
Apoſt.; quia ex recitatis verbis Conſtitutionis
Innocentianæ liquidò patet, quod fuerunt ſo-
33 lummodò exceptæ immunitates conceſſæ ex
cauſa oneroſa, videlicèt congruæ, & effectivæ
pecuniarum ſolutionis , & non aliàs, eidem Ca-
meræ Apoſt. , vel ipſis Communitatibus legi-
timæ factæ. Cum ergo Comites de Maluetiis
nullum effectivum, & reale fecerint contractum
cum Camera, nec ullum obulum eidem , vel
Communitati exburſaverint ad effectum obti-
nendi dictam eorum exemptionem , planum eſt
eam non eſſe de genere exceptarum in d. Con-
ſtitutione. Non obſtante, quod notabiles fece-
rint expenſas in recidendis Sylvis , quia in ſupe-
34 riori parte Bullæ anteà recitatæ literis claris
comprehenduntur Privilegia conceſſa in recom-
penſam laborum , damnorum paſſorum, & ex-
penſarum. Et ſine ulla difficultate , quia nec
eaſdem conceſſiones ex contractu admittit Bul-
la ſæpedicta , niſi illæ, citato Commiſſario Ge-
nerali Cameræ , verificarentur in eadem Came-
ra ; quapropter cum exemptio controverſa
hucuſque numquam examinata , & approbata
35 fuerit in Camera , fruſtrà allegatur contra cla-
ram diſpoſitionem Bullæ , quæ promptam con-
ſequi debet executionem , ut advertit *Card. de
Luc. de Benefic. diſc.3. n.7. in fin.*

Levioris ponderis exiſtimatum fuit alterum
objectum , quod dicta Conſtitutio Innocentiana
revocet ſolummodò exemptiones conceſſas à
ſolutione onerum Cameralium , necnon etiam
illorum , quæ ſolvuntur Univerſitatibus ex cau-
ſa publica refectionis Pontium , & Viarum , un-
dè comprehendere nequeat datium ſerici appli-
catum pro indigentiis privatis Cameræ Bono-
nienſis . Nam verba Conſtitutionis appoſita ſub
§.4. ſunt comprehenſiva quorumcumque one-
rum realium , perſonalium , & mixtorum , &
deſtinatorum tàm pro ſervitio Cameræ Apoſt.,
quàm pro indigentiis, & uſibus quibuſcumque
Communitatum, & Univerſitatum . Undè non
36 eſt dubium , quod ſub dictis verbis *pro indigen-
tiis , & uſibus quibuſcumque Communitatis*, com-
prehendatur datium ſerici , quantumvis non eſ-
ſet applicatum in ſolutionem onerum Camera-
lium , & pro refectionibus Pontium, & Viarum,
37 attenta indole verbi *quibuſcumque* comprehen-
ſiva omnium cujuſcumque ſpeciei indigentia-
rum , *Rot. dec.714. n.5. par.2., & dec.653. nu.1.
par.10., et dec.247.n.8. par.16. rec.*

Hiſce convicti rationibus Defenſores Comi-
tum de Maluetiis , confugerunt ad novum mo-
tivum non adductum , nec examinatum coram
Card. Camerario , quod ſcilicèt Comitea *della
Selva* ſit poſita in Territorio Caſtri Medicinæ ,
ut legitur tàm in literis Card. Aſtorgii, ibi – *quod
cum poſſidens in Guardia Terræ Medicinæ* , quàm
in aliis Caliſti III.,ibi – *quod ipſe Carolus in Guar-
dia Terræ Medicinæ,&c. certam magnam quantita-
tem Terrarum poſſidebat* , cum eadem proindè
38 Medicinæ Terra fuerit uſque de anno 1403.
diſmembrata à Civitate , & Territorio Bono-
nienſi , ut patet *ex dec.828. per tot. cor. Buratt.,
et dec.70. , 171. , et 496. par.5. rec.* , & gaudeat
ampliſſima exemptione ab omnibus Collectis
39 pedagiis , gravaminibus , & impoſitionibus
quomodocumque in Territorio Bononien. poſi-
tis , & imponendis , ut deciſum fuit *coram eodem
Burat. in tribus ejus deciſ. la 285., 398., et 928.,
in aliis tribus cor. Ubald. impr. 2.part.rec. la 70.,
171 , et 496.*, indè ſequatur , quod præfatæ lite-
ræ Julii III., & Gregorii XV. utpotè prohiben-
40 tes opificium ſericum illis de Comitatu Bono-
niæ, nequeunt comprehendere Feudum *della Sel-
va*, poſitum in Guardia Medicinæ, à d. Comitatu
diſmembrata , quodque idem Feudum gaudere
debeat eadem exemptione, conceſſa d. Terræ ,
ſuoque Diſtrictui.

Debiliſſimum tamen viſum eſt tale diffugium,
quia licèt, tàm in literis Card. Aſtorgii , quàm
in illis Caliſti III, dictum Feudum, tunc nuncu-
patum *il Borion di Mala Volta* , & hodiè denomi-
natum *della Selva* , enuncietur ſitum in Guar-
dia Medicinæ , poſt hujuſmodi tamen enuncia-
tivam legitur altera , quod eadem Terra ſit Di-
ſtrictus , & Comitatus Bononiæ , ſicque una
enunciata qualitas non poteſt alteram deſtruere,
ſed intelligi debent copulativè , & compatibili-
tèr , videlicèt , quod d. Feudum ſitum ſit intra
Diſtrictum Civitatis Bononiæ , & in illa regione
ſeu contrada in qua ſitum eſt Caſtrum Medi-
cinæ,

cinæ, ne aliàs ſequeretur abſurdum contrarie-
41 tatis inter unam, & alteram enunciativam, *leg. talis ſcriptura de legat.* 1., *Menoch. conſ.* 115. *n.*4., *et de præſum. præſ.* 181. *num.*2. *lib.*4., *Surd. conſ.*431. *num.*65., & 66., *Rot. dec.*44. *num.*7. *par.*7. *rec.*

Hæcque interpretatio ſuadetur ab ipſa rei veritate, quod ſcilicèt Feudum prædictum ſemper habitum, & exiſtimatum fuit de Diſtrictu, & Comitatu Bononiæ, & non de pertinentiis Terræ, ſeu Caſtri Medicinæ. Et primò reſultabat hæc veritas ex ipſo privilegio exemptionis petito à Comitibus de Maluetiis, & obtento à Card. Legato, & à PP. Caliſto III.; nam cum diſmembratio d. Terræ à Comitatu Bononienſi, illiuſque exemptio ab oneribus, & impoſitionibus ſequuta, & reſpectivè conceſſa fuiſſent uſq; de ann.1411. circitèr, quatenùs d. Feudum fuiſſet de pertinentiis Medicinæ, utique Maluetii de an.1411. non ſupplicaſſent pro particulari illius exemptione à dd. oneribus, & quidem ſe obligando facere magnas expenſas pro nemoribus dis-
42 buſcandis; fruſtra enim petitur particulare privilegium, quando ſuppetit unum generale ejuſdem effectus, & operationis, *l.*1. *ff. ad municip.*, *l. Imperatores ff. de privil. credit.*, *Surd. deciſ.*173. *n.*18., *Fagn. in cap. olim num.*8. *de verb. ſignif.*, *et in cap. Paſtoralis n.*10. *de appellat.*, *Rot. in Nullius, ſeu Fulden. Iuriſdictionis* 16. *Feb.*1703. §. *Sed quid ultra cor. Me*, nec accedit veriſimili, immò habet ſpeciem impoſſibilis, quod vir cordatus velit profundere pecunias in comparando
43 jure, quod ſine ulla generis impenſa detinet, *cap.*19. *de reſcript.*, & proſequitur eadem deciſio *Fulden.* loco ſupra citato cor. Me.

Secundò, quia in controverſia nuper agitata in hoc Sac. Tribunali ſuper refectione expenſarum factarum in antiqua lite ſuper d. diſmembratione Terræ Medicinæ à Comitatu Bononiæ, & deciſa ſub die 25. Jun.1703. cor. R.P.D. meo Omanna principalem figuram fecerunt Communitas Medicinæ, & cum ea Villæ Ganzanighi, & Fontanæ, utpotè de pertinentiis ejuſdem
44 Terræ, & nunquam in ſcænam apparuere Homines Caſtri *della Selva*, undè profluit argumentum, quod iſta nihil cum illa agere habuerit, *Rol. à Val. conſ.*19. *n.*43. *lib.*1., cum aliis per *Actol. reſ. jur.*119. *n.*17., *et* 18.

Tertiò demùm, quia licèt illi de Terra Medicinæ, & nominatis Villis Ganzanighi, & Fontanæ non obſtantibus tot Conſtit. Pontificiis, revocantibus exemptionem, nullam ſpeciem datiorum Comitatus Bononiæ perſolverint; illi tamen de Feudo, & Comitea *della Selva* annuatim ſolvunt Cameræ Bononienſi libras 91. pro datio nuncupato *dell'Impoſta*. Hujuſmodi propterea obſervantia ponit rem in claris, quod idem Feudum ſit de Diſtrictu Bononiæ, & non de perti-
45 nentiis Medicinæ, ex regula, de qua in *deciſ.*273. *num.*18. *par.*11., *et deciſ.*520. *num.*9. *part.*13., *et paſſim*.

Et ita, utraque Parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. ANSALDO.

PAMPILONEN. EXEMPTIONIS.

Ven. 25. *Jun.* 1706.

ARGUMENTUM.

In hac deciſione, præſuppoſito, quod Edicta prohibitiva introductionis vini à laicis promulgata non ſubſtineantur in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, inſinuatur modus obviandi fraudibus, & conſulendi Eccleſiaſticæ immunitati, ac etiam conſtabilitur quantitas vini, pro qua Eccleſiaſtici debent eſſe immunes, unà cum facultate illam augendi.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiaſtici de jure divino ſunt immunes à poteſtate laica.*
2 *Edictum prohibens vini exteri introductionem à laicis promulgatum, non ligat Eccleſiaſticos.*
3 *Sanctiones, & Canones favore Eccleſiaſticæ libertatis intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus in præjudicium pub. Regiminis, & Fiſci.* & n.4.
5 *Ad Eccleſiaſticor. immunitati conſulendum, & fraudibus obviandum, laici refundunt Eccleſiis illam veriſimilem quantitatem gabellarum, & onerum, quam ſubire non debent, & Eccleſiaſtici ſolvunt ut cæteri laici.*
Et ita practicatur in Regno Neapolis. ibid.
6 *Vini quænam quantitas bonificata fuerit per Sac. Rot. Eccleſiaſticis pro Exemptione Gabellæ vini.*
Hæc tamen quantitas conſtituta fuit cum facultate illam augendi. num.11.
Hæc regulari tamen debet ab obſervantia. n.8.
7 *Eccleſiaſtici, ut ſine fraude ſint immunes à gabella vini quinam modus tenendus.*
9 *Ordinarius præſumitur informatus de ſtatu, & uſu ſuæ diæceſis.*
10 *In majori ſumma minor ineſt.*
11 *In Inventarii confectione, hæres ad cautelam ſibi preſervat facultatem addendi, & minuendi.*

DECISIO CXVII.

1 NOlite tangere Chriſtos meos, ex ore *David* dicebat *Divinum eloquium*; undè cum quædam Sanctio, ſeu Bannimentum exiverit à Regimine Civitatis Pampilonenſis *ſub anno* 1702. ſuper prohibita Incolis ejuſd. Civitatis introductione vini ab extra venientis, illudque comprehendere videretur perſonas Eccleſiaſticas; ex una parte juremeritò inſurrexit Epiſcopus proprii Officii vindicator, prædictamque San-
2 ctionem, ſeu Bandimentum irritavit, tanquam contrarium Eccleſiaſticæ libertati, quod, & ſucceſſivè confirmavit Tribunal Nuntiaturæ: ex altera autem parte pium illud Regimen ſpontè acceptavit utrumque Judicatum; verùm quia hujuſmodi Sacroſanctæ Sanctiones circa Eccleſiaſticam libertatem quandoque vertuntur ex malitia quorumdam in fraudem, & pernicem
3 publ. Regiminis, aut reſpectivè Erarii Regii. Hinc controverſia redacta fuit ad quantitatem, quænam menſuræ, aut *Botri* vini forent neceſſarii, ſeu congruentes iiſdem Perſonis Eccleſiaſticis; juxtà enim *Redemptoris* Oraculum *Reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*,

4 non

4 non intelligunt Sac. Canones obtegere, ſi quis adeſſet, abuſus, ut tradunt *Card. de Luc. de regal. diſc.58. n.7., & in Miſcel. Eccleſ. diſc.2. n.4., Sperel. dec. for. Eccleſ. dec.35. n.42., & 43. Rot. dec.1. n.4. poſt Balduc. ad Conſ. Ram. tom.4*

Et ob id in pluribus locis, & ſignantèr in Regno, ſeù Civitate Neapolis ad haſce fraudes poſſibiles obviandas, & conſervandam impollutam veſtem Eccleſiaſticorum, ſtabilivere per viam ipſis factæ ſupplicationis Sum. Pontifices, quod fieret veriſimilis, & idonea refuſio à laica poteſtate illius quantitatis Gabellarum, ſive onerum,
5 quam Clericus indebitè ſubiret, repartiendæ inter illos de Clero, dummodò habita reſtauratione in ingreſſu Mercium, ſeù rerum ſolverent de cætero tamquam Laici, uti liquet *ex Card. de Luc. de reg. diſc.52. n.16., & diſc.58. n.2., & in Miſcell. Eccleſ. diſc.5. n.2.*, & convenerunt *Azor. Inſt. moral. par.2. lib.9. cap.11. §. In dubium vocat. lit.B., Alter. de Cenſur. Eccleſ. tom.1. lib.5. diſputat.19. cap.6. in 4. dub. verſ. item uſu receptum eſt, Carol. Ant. de Luc. ad diſcep. Grat. animad.390. n.2., Rot. dec.159. n.13. par.17., & dec.412. n.1. 61., & ſeqq. par.9. rec.*

Deficiente autem in Civitate Pampilonenſi in concreto caſus, de quo agebatur, hoc temperamento, ſeu proviſione, quæ pendet à Juſtitia, & benignitate S. Sedis, itaut ubique non adſit, *DD. mei de Rota*, ad quos provoluta fuit diſcriminatio hujus veriſimilis quantitatis, crediderunt
6 *pro nunc*, ſingulis Portionariis, aliiſque de Parochia S. Jo:, & Chori majoris Cathedralis Eccleſiæ, bonificandas eſſe, ſive eximendas *duas menſuras*, ſive *Salmas* vini prænominati, quemadmodum contra Judicatum Ordinarii reſtrinſerat *Rev. Hiſpaniarum Nuntius*, Apoſt. ſtatuto, ſive approbato, cæteroquin modo practicandi hanc exemptionem, *ut mox dicetur*.

Siquidem modus eſſe ſolet, quod in introductione, ſive vini, ſive aliarum rerum, quæ ad perſonas exemptas tranſuehuntur, fiat quædam *pagella, ſchedula, ſeu Bulletta* per exemptos ſubſcripta, vel ſubſignata, per quam appareat hæc
7 quantitas, & qualitas prædictarum rerum, necnon Perſonarum exemptarum, ad quas vehuntur, atque ita conſulitur Eccleſiaſticæ libertati, & reſpectivè aliis exemptis, & ceſſat correlativè occaſio fraudis, ut rectè cæteris omiſſis animadvertit Magiſter meus, *Card. de Luc. de regal. diſc.57. n.3., & 4., & in Miſcel. Eccleſ. diſc.5. num.6.*

Firmato hoc modo, quem *DD.* prudentiſſimè decreverunt, & redeundo ad quantitatem, Informantes pro Clero conquerebantur de nimium modica præfinitione Salmarum vini ad numerum duarum, quando Regimen Canonicis, aliiſque perſonis exemptis ad majorem, ſive altiorem commenſurationem abſque contradictione conſcenderat, & ipſe Ordinarius præfiniverat ſalmas quatuor, ſub ulteriori facultate addendi ſecundùm opportunitatem caſuum, qui contigiſſent; & Cappellanis Militiarum pa-
8 ritèr exemptis bonificabantur ſalmæ ſex; ideoque ſi ſtandum erat exemplo, eædem ſalmæ ſex ad minus erant excomputandæ à Vectigalio, cum obſervantia practicata in ſimilibus ſecuram ſemper det interpretationem, ut ait, *Gob. conſult. dec.99. n.6., Amat. reſ. for.42. n.8., Grat. diſc.32. num.25. tom.3., Hieron. de Philip. diſcep. fiſcal.33. nu.16., Card. de Luc. de regal. diſc.52. n.2., dec.4. n.7. poſt Balduc. ad Conſ. Ram. tom.2.*

Vel ſi ad omne pejus procedendum erat cum judicio Ordinarii, quidquid dixiſſet Tribunal Nuntiaturæ minùs informatum, nequibat conſtabiliri minor quantitas, quàm ſalmarum quatuor; cum idem Ordinarius præſumatur egregiè
9 instructus de ſtatu, uſu, aliiſque circumſtantiis ſuæ Diæciſis, ad tradita *per DD. in Clem. II. de Off. Jud. Ord., Fel. in cap. adverſus n.15. de reſcr., Rot. dec.284. n.4. par.14., dec.39. n.7. par.15., & dec.323. n.18. par.19. rec., in Tud. Parochialis 7. Dec.1703. §. final. cor. Emin. Caprara., & in Burgen. Beneficii 21. Jan. 1704. §. Prædicta autem cor. R.P.D. meo Kaunitz, & in Barchinonen. Beneficii 22. Febr. ejuſd. an. 1704. §. Oppoſita cor. R.P.D. meo Caſſarello.*

Aſt *DD.*, quia juxtà vulgare adagium *in ma-*
10 *jori ſumm. continetur minor*; maturè ambulantes, *pro nunc*, ut præmiſimus, dixerunt, infallibile eſſe, quod ſupranominatis Portionariis, aliiſque Parochiæ S. Joannis, & Chori majoris deberetur exemptio pro geminis ſalmis, relicta ſibi ipſis poteſtate addendi, minuendi, prout notitia melior ſuperveniſſet, ſicuti ad cauthelam
11 in duriori materia practicatur circa Inventarium vigore *Auth. de hæred., & falcid.* ex collectis *per Ciarl. contr. for.32. n.40. lib.1., Ciroc. diſcep. for.7. n.71., Surd. dec.222. nu.21., Rot. deciſ.1447. n.4. cor. Pan., dec.508. n.6., & dec.584. n.1. cor. Caval., dec.882. nu.9. cor. Cer., & deciſ.126. n.6. par.4. rec. tom.2., & alibi frequenter.*

Et ita Portionariis, ut ſupra, cæteriſque tantùm informantibus, &c.

R.P.D. ANSALDO.

PAMPILONEN. EXEMPTIONIS.

Lunæ 6. Dec. 1706.

ARGUMENTUM.

In antecedenti deciſione reſolutum fuit Eccleſiaſticos exemptos eſſe debere à Gabella Laicali ſuper Vino extero impoſita pro duabus tantùm Salmis, in præſenti quantitas hæc ad quatuor augetur, ac ulterius præſcribitur modus circam Exemptionem, relicta facultate Epiſcopo providendi, quoad illam.

SUMMARIUM.

1 *Sac. Rota non ſolet de facili proferre cenſuras con. Magiſtratus Laicos -- Et de ratione -- Et infra* num.21.
2 *Sac. Rotæ Auditores non propria ſed Apoſt. authoritate funguntur.*
3 *Ad cenſurarum remedium non eſt deveniendum niſi in Subſidium, et impellente præciſa neceſſitate.*
4 *Eccleſiaſtici ſunt exempti à Bannimentis, et Edictis Laicorum.*
5 *Eccleſiaſtici, pro qua vini quantitate declarati fuerint Exempti à Gabella Laicali in Civitate Pampilonen.*, & num.22.
6 *Teſtibus localibus magìs deferendum, quàm alienigenis.*

7 *Epi-*

7 *Epiſcopus proprius, vel ſcit, proùt præſumitur, vel ſcire tenetur neceſsitatem ovium ſuarum.*
8 Epiſcopi *vocabulum ſignificat opportunum proviſorem.*
9 *Eccleſiaſticis, quæ Vini quantitas ſtabilita fuerit per Regimen. Pampilonen.*
10 *Nemo valet impugnare, in uno, quod in alio approbavit.*
Lim. ubi diſpar adſit ratio. n.11.
12 *Ratio ubi eadem eſt, eadem capienda eſt juris determinatio.*
13 *Eccleſiaſtici arctandi non ſunt ad bibendum Vinum locale, -- Et de ratione.* num.16.
14 *Vinum creatum à Deo ad lætificandum cor hominis.*
15 *Eccleſiaſtici Deo inſervientes non ſunt Domini propriç ſalutis.*
17 *Eccleſiaſtici aliquando poſſunt obſtringi ad obſervantiam Laicalis probibitionis vi directiva, ſed non coactiva.*
18 *Laudum, et concordia inobſervata non relevant.*
19 *Concordia inita ſuper re involvente præjudicium Eccleſiaſticorum requirit aſſenſum Sedis Apoſtolicæ.*
20 *Concordia inita per Eccleſiaſticos non afficit Succeſſores.*
23 *Eccleſiaſtici ad effectum fruendi Exemptionem à Gabella Vini, pro liquidanda quantitate Vini debent reportare ab Epiſcopo, vel ejus Vicario pagellam ſuper Vini quantitate ipſis neceſſaria.*

DECISIO CXVIII.

AD inſtantiam Portionariorum Cathedralis Eccleſiæ, & reſpectivè Cleri inferioris Hierarchiæ Civitatis Pampilonen. propoſueram ſub *die 25. Jun. præterlapſi* Dubium -- *An, et quomodo iiſdem Eccleſiaſticis,* conclamantibus adverſus proclama Statutum, ſive Bannimentum Regiminis Laicalis, *præſtanda foret exemptio, et interim quomodo eſſet concludendum, ſive providendum illorum indemnitati?* Cumque *Sac. noſtrum Tribunal* moderatè, & temperantèr agens reputaverit, tunc abſtinere à reſolutione alterius Dubii, contextualitèr expoſiti ſuper cenſuris, quas contra Laicos promulgaverat Reverendiſs. Epiſcopus ex capite in hoc caſu violatæ Immunitatis; hodiè paritèr ſubticendo, nilque propterea reſcribendo quoad hujuſmodi cenſuras, tantummodò exiſtimavit perſiſtendum eſse in jam capta reſolutione, quoad genericam exemptionem Portionariorum, ſeu prædicti Cleri inferioris, adaucta ſolummodò quantitate, ac importantia prænominatæ exemptionis à *duabus* ſalmis, ut *ibi* nuncupant *Vini*, uſque ad *quatuor*.

Ratio abſtinendi à prolatione cenſurarum ea fuit, quia ſibi ſuaſit idem Sac. Tribunal optimè, & jure meritò confidens de aſſueta pietate Judicum, ſive Magiſtratuum Catholicæ Majeſtatis, quod non obſtantibus iis, quæ geſta apparebant contra Eccleſiaſticos ex nimio fortaſsè calore
1 ſubalternantium Exequutorum in quandam vulnerationem debiti reſpectus, ſive Immunitatis Eccleſiaſticæ, adhuc æquo animo, & reverenti ſuſciperent, atque amplecterentur in hac materia tangente conſcientias, ac cuſtodiam Sac. Canonum Decreta, ſivè declarationes hujus S.Sedis Apoſt., & Vicariatus D.N. Jeſu Chriſti; cum S. Rotæ Audit. non propria, ſed Apoſtolica, & Pontificia, ſibi ad hoſce effectus de-
2 legata poteſtate, fungantur, uti fert formula noſtrarum Exequutorialium in conſimilibus caſibus, & habetur penès *Modern. Eugub. in Formul. Legal. for. Eccleſ. tit.12. form.16. num.1., Rot. cor. ſa.me. Alex. VIII. dec.75. n.3., & ſeqq., & dec.196. n.4., Bich. dec.289. n.25., & dec.383. n.8., cor. Card. Cer., dec.276. num.3., et dec.47. n.2., et dec.51. in princip. cor. Me, inter hactenus impr. tom.1., et in Giennen. Juris mutandi ſuper Declaratoria 17. Maii 1700., in Piſana Juriſpatronatus ſuper Declaratoria 2. Julii 1700. utrobiq.* §.1., *et in Leodien. Canonicatus ſuper Declaratoria 2. Martii 1701.* §. *Non enim in omnibus coram Me.*

Atque ſic inſimul per hanc æquitativam circumſpectionem, & indulgentiam rectè remanebat adimpleta mens, & ordinatio Sac. Concilii Tridentini, quæ demandat *in ſeſſ.25. cap.3. de*
3 *reform.* deveniendum non eſſe ad fulmina cenſurarum, niſi in ſubſidium, & præciſa impellente neceſſitate, donec diſrupta longanimi patientia, & agnita in contingentia rerum, aliàs incredibili duritie, obtemperare debentium, evaginandus ſit mucro excommunicationum, ceſurarum, atque interdictorum cum ſimilibus Conciliaribus, & Canonicis remediis, juxta ea, quæ habentur, & proteſtata fuerunt apud *Nav. in Sum. cap.27. num.10., Ridolp. in prax. par.1. cap.14. nu.271., Bellet. diſq. Cler. par.1. de favor. Cler. Can.* §.4. *à n.6. cum ſeqq., Jo. Segura Davelos in Director. Jud. Eccleſ. par.2. cap.13. n.26., Raynal. in ſupplem. obſer. crim., & civil. ad cap.32. ſuppel.6. n.36., Sayr. de cenſur. lib.1. cap.12. n.3., & ſeqq., Card. de Luc. de Benef. diſc.74. n.6., in Miſcel. diſc.19. n.16. in fin., & in Sum. n.70., & in Ann. ad S. Conc. Trid. diſc.43. n.16., Pignat. conſul. Can.19. n.11., & ſeqq. tom.6., R.P.D. Petra in Comment. ad Conſt. Apoſt. tom.1. fol.207. n.56., & in Ann. ad dec.51. n.9. cor. Me, Sperel. dec. for. Eccl.160. n.1., & 2.*

Deſcendendo autem ad viſcera litigii, nequaquam ampliùs dubitatum fuit de generica exem-
4 ptione Eccleſiaſticor. ab hiſce ſæcularibus Bannimentis, & Edictis, ad notiſſimum, *Text. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de Conſtit.*, prout neque dubitaverat ipſum Regimen, ſive Regia Audientia, per ea, quæ enunciata fuerunt *in princ. confirmatæ dec. diei 25. Jun. prox. præt.* quapropter ſucceſſivè deveniendo ad quantitatem ejuſdem exemptionis, motivum, ob quod proviſio, quæ fuit ſumpta ſub *prædicta die 25. Jun.* in ſalmis duabus, ac hodie extitit elevata ad ſalmas quatuor, in eo primariò verſatum eſt, quod quid-
5 quid cenſuerit Rev. Nuncius Hiſpaniarum, longè diſtans in ſua reſidentia ab hac Inſigni Civitate Pampilonen., D. Epiſcopus de facto magis congruas habenas relaxando ſtabiliverat hanc quantitatem ſalmarum quatuor: quamobrem, in conflictu hujuſcemodi Judicatorum, ſeù Proviſionum præcellere de jure debebat ejuſdem D. Epiſcopi exiſtimatio; nam ſi omnia Jura clamant, quod major habenda veniat fides Teſtibus de ipſo loco, utpotè veriùs inſtructis, & in-
6 formatis, quàm Teſtibus alienigenis, minùſque edoctis de conſuetudine, indigentia, aliiſque circumſtantiis ipſius loci, ad tradita per *Gabr. de Seſt. concl.4. n.20., Thom. dec.131. n.17., & ſeqq.,*

ſeqq., *cum aliis in tract. de Commerc.*, *& Mercat. diſc.81.n.36.*,*& Rot. cor. Peuting. dec.477.n.4.*,*coram Card. Cer. dec.107. n.1.*, *dec.459. n.4.par.1. rec.*, *dec.75. n.27.*, *dec.82. n.15.*, *dec.272. n.20. par.12.*, *dec.242. n.3. par.16.*, *dec.383. num.2. par.17.*, *dec.798. n.10. par.18.*, *dec.369. n.25.*, *& ſeq. par.19.*

Quid eſtandum erat in Antiſtite locali, ità cenſente, atque in hanc formam ex proprio Judicio, & ſynderesi metiente; idem quippè Antiſtes, vel ſcit, ut præſumitur, vel ſcire tenetur neceſſitatem Ovium ſuarum, ſicuti præter alla-
7 tos in altera *dec. ſub §. Vel ſi ad omne pejus*, proſequitur *Rot. cor. Put. dec.395. n.2. lib.3.*, *coram Burat. dec.22. n.30.*, *cor. Dun. Jun. dec.897. n.6.*, *cor. Peuting. dec.301. n.6.*, *cor. Ubald. dec.838. n.7.*, *cor. Cer. dec.240. n.7.*, *dec.724. n.5.*, *& deciſ.44. n.18. poſt Antonel. de Iurib. Cleric.*, *& in Senogallien. Canonicatus 29. Jan. 1706. §. Atque cor. Me.*

Idque de facto, & à ſimili legimus comprobatum in vita, ſive actis *rec.*, *& mag. me. D. Ambroſii*, recuſante, quippe Ambroſio ſtudium Populi, qui ipſum acclamaverat pro implenda Sede Mediolanenſis Archiepiſcopatus, quando ſimplicitèr fuerat in ea Provincia deſtinatus pro exercendo ſæculari Regimine à Probo Præfecto Conſtantinopolitani Imperatoris, idem Probus gaviſus eſt hujuſmodi inſpiratione, & reclamatione, dum, ut præſeferunt eædem ſacræ lectiones, memoratus Probus Ambroſio proficiſcenti Mediolanum, *quaſi divinans dixerat vade*, *age non ut Judex*, *ſed ut Epiſcopus*; revera etenim vocabu-
8 lum *Epiſcopus* non ſignificat, niſi opportunum Proviſorem, ac Diſcernentem in faciem loci opportunitatem, & neceſſitatem ſuorum Subditorum, ſicuti etiam tradunt, *Gig. in tract. de Reſid. Epiſc. cap.1. à num.1.*, *Durand. in ration. diverſ. lib.2. cap.11. nu.1.*, *Azor. Inſtit. Moral. par.2. lib.3. cap.27. quæſt.1.*, *Gonzal. ad Reg.8. Cancel. gloſſ.42. n.18.*, *Barboſ. de Off.*, *& poteſt. Epiſcop. par.1. tit.1. cap.2. n.2. Capon. diſc. for.330. n.10. tom.7.*

Potiſſimè autem præter hæc, inhærendum videbatur Rev. Epiſcopi judicio: quoniam hujuſmodi præfinitio ſalmarum quatuor, quæ ad uſum Italicum novem cados important, erat longè inferior quantitate ſtabilita per ipſum Regimen cæteris Eccleſiaſticis; ut enim fuerat quoque
9 enunciatum *in præt. dec. ſub §. Firmato hoc modo*, Canonici conſequebantur exemptionem ſalmarum octo, quodque plus erat ſimplices Cappellani Militiarum obtinebant de conſenſu Regiminis ſalmas ſex, ideòque, ſi Epiſcopus definivit pro Portionariis, aliiſque Eccleſiaſticis inferioribus quantitatem ſalmarum quatuor, non poterat reclamari, quod exceſſerit, cum nemo valeat
10 impugnare in uno, quod in alio pacificè, & ſuperlativè approbavit, niſi adſit diſpar ratio inter unum, & alium, prout in ordine ad regulam dixerunt, poſt *Text. l. poſt legatum in princip. ff. de eo quib. ut indign.*, *Jaſ. conſ.75. n.12. vol.1.*, *Giovagn. conſ.27. num.48. lib.2.*, *Hond. conſ.67. n.35.*, *& conſ.89. n.30. tom.1.*, *Card. de Luc. de Legat. diſc.64. n.6.*, *dec.9. n.13. par.14.*, *dec.73. n.18.*, *dec.393. n.9. par.15.*, *dec.262. n.12. par.16.*,
11 *dec.226. n.12.*, *& 13. par.18. tom.1.*, & circa limitationem, *Card. de Luc. de Paroch. diſc.1. n.6.*, *Thomat. dec.85. n.15.*, *Rot. dec.405. n.14. par.19.*

Reddito ex præmiſſis ineluctabili Judicio Epiſcopi, apertè proſternebantur cæteræ ſubalternantes oppoſitiones; illa etenim, quæ concernebat defectum neceſſitatis in Eccleſiaſticis circa uſum vini ab extra introducendi, dum uti valebant vino proveniente, ſeu recollecto in Civitate Pampilonen., ejuſque Diſtrictu, palàm fugabatur ab exemplis hucuſque commemoratis, idem namque dici potuiſſet quoad Canonicos, & Cappellanos Militiarum, & tamen citra hæſitationem Regimen illis bonificavit ſalmas octo, & reſpectivè ſalmas ſex, quarè concurrente identitate rationis admiſſa, & confeſſata in validiori parte per Regimen, eadem capienda erat Juris
12 determinatio, ad *Tex. in l. jam hoc jure ff. de vulg.*, *& pupil.*, *Grat. diſc.70. n.39.*, *Caſtil. controv. lib.5. par.2. cap.97. n.4.*, *& ſeqq.*, *Poſth. reſol.134. nu.77. Tranched. conſul.84. n.20.*, *Ber. conſ.190. n.35. lib.1.*, *Menoch. conſ.327. n.62.*, *Rot. cor. Pamph. dec.679. n.1.*, *& ſeqq.*, *ibiq; Adden. n.11.*, *& dec.710. n.5.*, *cor. Dun. Jun. deciſ.777. n.5.*, *cor. Burat. dec.621. n.5.*

Maximè quia in rei veritate, etiamſi Canonici, & Cappellani Militiarum, utentes hoc vino extero, tamquam eorum ſorte contenti per exemptionem in majori ſumma à Regimine conſequutam, in hac Cauſa non loquerentur, loquebatur factum, apud Partes incontroverſum, quod vina Civitatis, ejuſque Diſtrictus forent minus ſalubria; quapropter non erant Eccleſia-
13 ſtici arctandi ad bibendum illud vinum, quod juxtà præmiſſa non bibunt Canonici, nec Cappellani jam à Regimine exempti, ſicuti fortaſſe, neque bibent meri ſæculares, habentes commoditatem plus expendendi; vinum ſiquidem crea-
14 tum fuit à Sum. Deo ad lætificandum, non ad conturbandum cor hominis, neque debent Eccleſiaſtici tolerare jacturam propriæ ſalutis, de
15 qua Deo inſervientes non ſunt Domini, à d ea, quæ in propoſito per *Tex. in l. liber homo ff. ad leg. Aquiliam*, habentur penès *Oinot. Inſt. lib.1. de Juſt.*, *& jur. tit.1. §. Juris præcepta n.5.*, *ibiq; Add. lit.C. Gom. de Poteſt. in ſe ipſum lib.1. cap.15. n.1.*, *Niger ad Cap. Reg. cap. ad hoc n.45. de Fur. fol.73.*, *Raynald. in Syntax. rer. crim. cap.1. §.1. ad 7. n.55.*, *& in ſuppl. ad cap.7. ſuppl.10. n.20.*, *& ad cap.24. ſuppl.2. n.146.*, *Manent. conſ.47. n.17. lib.1.*

Eoque fortiùs, ex quo Immunitas Eccleſiaſtica non patitur, quod Venerabiles, & Divinæ quodammodò perſonæ Eccleſiaſticorum nequeant inhærere naturali libertati, aliàs unicuique de jure competenti, adeoùt contra eamdem natu-
16 ralem libertatem arctandæ forent ad potandum Vinum parùm ſalubre, fortaſsè pro uberiori redditu Civium Sæcularium, qui ut ſuſpicari fas erat, per hoc Bannimentum veriſimilitèr intendebant ad conſumptionem eorum vinorum inſalubrium; ubi namque etiam infortioribus tractatur de Regiis prohibitionibus poſſunt equi-
17 dem quandoque, examinato caſu, obſtringi Eccleſiaſtici ad illas obſervandas vi quadam juſtæ, vel rationabilis Epichejæ, ſivè, ut inquiunt, directiva, ſed nunquam de ſtricto rigore, aut alia contraria via coactiva, ad terminos diſtinctionis, de qua *Antun. de Donat. Reg. par.2. lib.1. cap.10. nu.75.*,

nu.75., cum ſeqq., *Fragos. de Regim. Reip. par.1. lib.2. diſp.4. nu.304. verſ. bis itaque*, *Azor Inſtit. Moral. par.1. lib.5. cap.12. in fin.*, *del Ben. de Imm. Eccleſ. cap.9. dub.1. n.2. cum ſeqq.*, *Sperell. dec. for. Eccl. dec.13. n.14.*, *Rot. dec.39. nn.1. poſt Albit. de Inconſt. in Iudic.*

Adverſus hæc aſſerebat, occaſione expetendi dilationem, Scribens pro Regimine quamdam concordiam ann.1525. vigore cujuſdam compromiſſi, ſeù laudi præcedentis, in qua dicebatur, quod Canonici perfrui valerent libera introductione *ſex ſalmarum*, & quoad Portionariatus in totum introduci poſſent *ſalmæ* 25. At DD. circa hujuſmodi aſſertum laudum, ſeu concordiam nullum pedem figere potuerunt, tùm quia hoc laudum, ſeu concordia remanſit ab indè citra inobſervata; etenim, ut præmiſimus, Canonici gaudent exemptione ſalmarum
18 octo, & non ſex, & concordia inobſervata de jur non relevat, ad *Text. in l. ſi quis major ubi gloſſ. in verb. privat C. de tranſ.*, *Rot. cor. Penting. dec.62. n.12.*, *cor. Greg. dec.385. n.3.*, *cor. Celſ. dec.335. n.15.*, *dec.219. n.13. par.8.*, *dec.130. n.5.*, *& ſeqq. par.11.*, *dec.396. n.5.*, *& ſeqq. par.13.*, *dec.104. n.11. par.17.*, *dec.138. n.2.*, *et ſeqq. par.18.*, *& dec.234. n.15. par.19.*

Tum etiam quia nulla ſolemnitas interceſſit ſuper hujus concordiæ, ſeu Laudi obſervatione,
19 quando tamen in hac nimium delicata, &, ut ita dicamus, zelotypa materia Immunitatis, vel præjudicii Eccleſiaſticæ libertatis requiritur aſſenſus Sedis Apoſt., aliàs ad ſum. in caſibus tolerabilibus concordia non egreditur ſuos Auctores, & paciſcentes, ad claram definitionem, &
20 cenſuram Sac. Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap.20.*, *& ſeſſ.25. cap.6. de reform.*, *Abb. in cap. veniens n.2. de tranſ.*, *Urceol. de Tranſact. qu.24. n.16.*, *& 23.*, *& q.25. n.5.*, *Feder. de Sen. conſ.84. per tot.*, *Poſſib. reſ.173. nn.19.*, *Sanch. reſp. moral. cap.4. dub.55. n.17.*, *Sperel. dec. for. Eccl.37. num.63.*, *Rot. cor. Merl. dec.862. nn.69.*, *et ſeqq.*, *coram Ludov. dec.152. n.1.*, *ibique Add. n.3.*, *cor. Coccin. dec.269. n.7.*, *cor. Dunoz. Sen. dec.13. n.5.*, *coram Carill. dec.58. n.10.*, *cor. Mantic. dec.40. n.5.*, *& in rec. dec.99. n.6. par.11.*, *et cor. Veral. dec.165. num.1. par.1.*

Recopilando igitur hodiernam reſolutionem *Sac. Auditorii*, noluit iſtud devenire ad cenſuras
21 ex quadam, ut diximus moderatione, nimiumque probabili ſpe obedientiæ, itidem cenſuit fieri debere augumentum ad ſalmas quatuor, quia novem Cadi Italici, ſive eædem Sal-
22 mæ quatuor, non apparuerunt excedere poſſe indigentiam eorumdem Eccleſiaſticorum, habito ſemper præ oculis exemplo Canonicorum, & Cappellanorum militiæ; tertio tamen loco eodem tempore DD. mei de Rota, approbarunt modum inſinuatum in præterita mea deciſione *ſub §. Siquidem modus*, videlicèt, ut quilibet Eccleſiaſticus conficiat pagellam, ſeu ſchedulam prætenſæ per eum introductionis uſque ad prædictas ſalmas quatuor, hactenùs addito, quod cum Rev. Epiſcopus in præfata ejus præfinitione ſalmarum quatuor clauſulam illam adjecerit -- *reſervamus Nobis, aut noſtro Proviſori providere in caſibus occurrentibus, cum nobis nota ſit major*
23 *neceſſitas ſubjectorum* -- compellantur idcircò Portionarii, & alii Eccleſiaſtici adire ipſum Reverendiſs. Epiſcopum, ſeu ejus Generalem Officialem, Vicarium, aut Proviſorem, atque ab alterutro ipſorum faciant ſubſignari eorum ſchedulas pro prætenſa introductione; quoniam ſub hoc modo per providentiam Epiſcopi, vel illius Generalis Officialis, ſeu Proviſoris, verificabitur abſque læſione Regiminis dictum Evangelicum, *reddite, quæ ſunt Caſaris Caſari, et quæ ſunt Dei Deo.*

Portionariis, & Clero tantummodo Informantibus, & inutilitèr, ac prorsùs indebitè Patrono Regiminis dilationem poſtulante.

R.P.D. ANSALDO.

PAMPILONEN. EXEMPTIONIS.

Lun. 6. Junii 1707.

ARGUMENTUM.

In deciſ. præcedenti edita in hac Cauſa die 6. Decembris 1706. quantitas vini exteri pro unoquoque Eccleſiaſtico Cleri Pampilonen. taxata fuit in Salmis quatuor; in præſenti verò deciſ. ad quantitatem neceſſariam pro uniuſcujuſque indigentia augetur, & modus illam probandi præſcribitur.

SUMMARIUM.

1 *Partium inſtantiæ quantum fieri poteſt ſunt conciliandæ.*

2 *Eccleſiaſticis, non eſt limitanda, quantitas vini exteri, ſed augenda, & minuenda, juxta proprias indigentias.*

3 *Eccleſiaſtici ſunt immunes ab oneribus Vectigalibus, Collectis, ſeu Gabellis, et Bannimentis Laicalibus.*

Decl. ut num. ſeq.

4 *Eccleſiaſtici ſub velo exemptionis à Gabellis non debent lucrum, et mercimonium facere.*

5 *Eccleſiaſtici nequeunt, mediante dumtaxat propria aſſertione ſibi juſtificare quantitatem vini, neceſſariam.*

Sed tenentur exhibere Schedulam ſubſcriptam ab Epiſcopo, ſive ejus Vicario, in qua exprimatur quantitas vini pro indigentia uniuſcujuſque neceſſaria. num.6., & 7.

Nec ſufficit præſtare juramentum ſuper eadem quantitate. num.8.

9 *Juramentum non debet ita facile deferri.*

10 *Juramentum in litem non admittitur ſuper quantitate volita per Creditorem.*

Sed per Iudicem prius taxatur. ibid.

11 *Epiſcopis SS. Canones, et Sac. Rota plenè deferunt.*

DECISIO CXIX.

SUB hac die adhuc contraria valetudine præpeditus de more exoravi, ut *R.P.D. meus Priolus* in ordine ſedendi proximus Collega, verbum pro *Me* facere dignaretur in hoc negocio, in quo per Portionarios, & Clerum Inclytæ hujus Civitatis Pampilonenſis petebatur expeditio Cauſę, accepique reſponſum, quod ad illam pronè devenirem, adaperta lucidius DD. mente circa exequutionem captæ reſolutionis, ut ita Juſtitiæ inſimul,

inſimul, & æquitati opportunè conſuleretur, ad formam precum, quas *Sac. Auditorium* diffundit antè Cauſarum diſcuſſionem, *implendi*, ſcilicèt *cum moderamine pietatis, juſtitiam*, de qua Oratione *à S.Dionyſio* proveniente, mentionem feci in *præfatione ad* 1. *vol. mear. Deciſ. ſub n.*50.

Mens igitur conſiſtebat in eo, quod cum, etiam ab initio per memoratos Portionarios, & Clerum efflagitaretur, quod obligatio ad terminos *poſtremæ Deciſ.* inſinuata, & injuncta, accedendi ſcilicèt ad Epiſcopum pro ſubſcriptione pagellæ, intelligi deberet ultra quatuor Salmas, non verò infra; e contra autem Regimen laudabilitèr minimè detrataret introductionem controverſi vini, etiam in majori quantitate ſalmarum quatuor, dummodò Eccleſiaſtici exhibito Juramento coram Ordinario, quod vinum introducendum inſervire deberet pro eorum uſu, reportaſſent Schedulas, ſeu pagellas ſubſcriptas ab eodem Epiſcopo, ſivè ejus Officiali; hinc DD. conciliando Partium inſtantias, ſicuti
1 faciendum eſſe, quantum fieri poteſt, dummodò Jus non reſiſtat, promonuit *Sac. Concil. Carthag. Relat. in cap. ſtudendum* 90. *diſt., cap. ſi Primates* 5. *qu.*2., *Redenaſc. conſ.*48. *n.*18., *Fuſar. conſ.*102. *in fin.*, *Gallerat. de renunc. centur* 1. *renunc.*18. *ſub n.*8., *Card. de Luc. in relat. Rom. Cur. diſc.*32. *n.*97., *Rot. dec.*135. *cor. Mantic.*

Facilè declararunt nuſquam Sacr. Tribunal intellexiſſe coarctare adamuſſim ſalmas ad numerum quatuor, prout nec fecerat Reverendiſſ. Epiſcopus, ſibi in ejus Decreto præſervans facultatem addendi, & minuendi, ſed habere dumta-
2 xat reſpectum ad veram, & non abuſivam indigentiam hujus, vel alterius Perſonæ Eccleſiaſticæ; quemadmodum enim omni Jure debetur quibuſlibet Eccleſiaſticis Immunitas indubitata ab oneribus, vectigalibus, Bannimentis, Collectis, ſeù Gabellis Laicalibus, ſivè laica poteſtate, extra naturalem libertatem, ſuperimpoſitis
3 per rationes, & Jura abundè allata, & exornata pænes *Barboſ. ad Concil. Trid. ſeſſ.*25. *de refor. cap.*20. *n.*1. *verſic. Dei ordinatione*, *Burſat. conſ.* 42. *n.*1. *lib.*1., *Surd. conſ.*301. *n.*16., *Filucc. qu. moral. tract.*16. *cap.*11., *Modern. Forol. diſſert. legal. tom.*1. *diſſert.*32. *n.*26., *Del Ben. de Immun. Eccleſ. to.*1. *cap.*5. *dub.*32. *n.*4., *Sperel. deciſ.*35. *n.*33., *Rot dec.*902. *n.*18. *cor. Merl.*, *dec.*412. *per tot. par.*9. *rec.*, & *dec.*493. *n.*1. *par.*19.

Ità è converſo Sancta Mater Eccleſia dedidignatur abuſus, qui ſub velamento conſimilis exemptionis gliſcere valerent trahendo ſupra
4 veram, & honeſtam indigentiam *turpis lucri cauſa*, juxta *dictum Apoſtoli*, ipſam paſſivam exemptionem ad activum mercimonium, per ea, quæ pariformiter proteſtata eluceſcunt ex deductis per Scribentes *in cap. quamquam de Cenſib. Vitalin. in Clem. præſenti num.*9., *Federic. de ſen. conſ.*111. *n.*50. *verſ. immò ſi Clericus*, *Cobel. in Bull. Bo. Reg. cap.*50. *num.*147., *Amoſt. de Cauſ. piis lib.*7. *cap.*8. *n.*70., *R.P.D. Petra in ejus Comment. ad Conſt. Apoſtol. tom.*1. *conſt.*1. *Honorii III. ſect.*1. *n.*51. *fol.*377., *Card. de Luc. Miſcell. Eccleſ. diſc.*2. *n.*37., & *diſc.*6. *n.*9., & *ſeqq.*, *Ricc. deciſ.*296. *n.*4., cum reliquis in propoſito jam allatis *in* 1. *dec. edita cor. me ſub die* 25. *Iun. an. præter elapſi* §.1. *in fin.*

Atque ad hunc effectum DD. cenſuere ſufficientem reſtare præcautionem ordinatam *in poſtrema Deciſ. edita in hac Cauſa ſub die* 6. *Dec. an. præter elapſi*, nimirum, quod iidem, ut præmiſ-
5 ſimus, viri Eccleſiaſtici nequirent mediante dumtaxat propria aſſertione, quod hæc, vel illa quantitas vini neceſſaria foret ad eorum uſum, introducere vinum ſibi beneviſum, ſed compellerentur accerſere illorum Antiſtitem, ſivè ejus Officialem generalem, quem in Italia nuncupamus *Vicarium*, ejuſque muneri incumbat examinare, ſive recognoſcere veram, & realem indigentiam uniuſcujuſque Eccleſiaſtici vi-
6 num intromittere ſatagentis, atque ad hujuſmodi limites ſubſcribere, propriove charactere firmare ſchædulas, ſeu pagellas præfinientes quan-
7 titatem introducendam, ſicuti in ſimilibus practicari ſolet ex allatis per *Bart.*, *alioſq; DD. repet. in leg. fin.* §. *Divus ff. de publican.*, *Roland. conſ.*79. *ſub num.*84. *lib.*3., *Ceph. conſ.*451. *ſub num.*264., & *plurib. adduct. Rot. dec.*412. *nu.*20., & 33. *par.*9. *rec.*

Indeque ſuperfluum habuere juramentum ab ipſis Eccleſiaſticis præſtandum cor. Ordinario,
8 tum quia Juramentum Animam obſtringens, non debet ita facilè deferri, & ſubjici contem-
9 ptui ad libitum effrænatum prætenſoris, ſecundùm ea, quæ in propoſito Juris jurandi in litem præcavent Tribunalia, quæ non admittunt, etiam concurrentibus requiſitis, præſtare tale juramentum pro quantitate volita, aut prætenſa per
10 Creditorem, ſed prius eadem Tribunalia rimantur, & taxant ſummam, ſuper qua præſtandum exiſtat juramentum, ad formam, quam tradunt *Queſald. contr. for. cap.*24. *n.*15., *Rocc. diſp. Jur. ſelect. to.*2. *cap.*143. *nu.*4., *Borel. in ſumm. dec. par.*1. *tit.*52. *n.*59., & 70., *Fontanel. dec.*300. *à n.*5., & *ſeqq.* cum aliis adductis *in Tract. de Commerc.*, & *Mercat. diſc.*73. *num.*25., *quos ſequitur Rot. in Rom. Pecun. ſuper Iuramento in litem* 4. *Junii* 1700. §. *Nullatenus coram bo. me. Muto.*

Tum etiam quia ex hac ipſamet ratione, magis conſultum erat Regimini, ſi fideret notioni, & ut ita dicamus coſcientiæ Præſulis, quàm Syndereſi proprium promoventis intereſſe, quando videmus, quod in rebus longè majoribus, & noſtrum Auditorium conſuevit, & Sac. Canones proteſtati ſunt confidere venerabilibus Epiſcopis, ut *præter allatos in deciſ. diei* 6. *Dec. proxim. præt. ſub* §. *Quid effandum*, conteſtantur *DD. in cap. in præſentia, ubi gloſſ. verb. literas de renunciat.*, & *Clem. exivit de verb. ſignif.*, *Neviz. conſ.* 100. *n.*3., *Rot. dec.*122. *nu.*3. *cor. Dun. Iun.*, & *dec.*460. *n.*10. *par.*18. *rec.*

Et in hunc ſenſum abſtinentes DD. à quolibet rigore quorumcumque remediorum ſpiritualium, certò certiùs innixi piæ obedientiæ, & diſcretioni Regiminis, uſque dum reſoluta, uberius declararunt, &c.

R.P.D. LANCETTA.

PAMPILONEN. EXEMPTIONIS.

Lunæ 14. Maii 1708.

ARGUMENTUM.

Habetur ex aliis Deciſionum præcedentium 118., & 119.

SUMMARIUM.

1 *Edicta, & Bannimenta laicalia prohibentia introductionem vini exteri non ligant Eccleſiaſticos.*

Decl. procedere pro ea vini quantitate, quæ neceſſaria ſit pro eorum, & ſuarum familiarum indigentiis. num.3.

2 *Eccleſiaſtici non tenentur præſtare juramentum pro juſtificanda vini quantitate ipſis neceſſaria.*

Sed ſatis eſt, quod exhibeant ſchedulam obſignatam ab Epiſcopo, ſeu illius Vicario, in qua exprimatur hujuſmodi quantitas vini. num.4.

Et ita aliàs practicavit S. Rota. num.5.

DECISIO CXX.

Reclamantibus Vicario, & Choriſtis Parochialis Eccleſiæ S.Jo:, ac Portionariis, & Cappellanis Cathedralis Eccleſiæ Pampilonen. adverſus quoddam Statutum à Regimine d. Civitatis editum, per quod tàm Laicis, quàm Eccleſiaſticis introductio vini exteri, ſeù foranei prohibebatur; favorabilis Sententia ab Epiſcopo eorum favore lata fuit, per quam declaratum extitit, poſſe illos quatuor onera vini pro quolibet ad proprium uſum liberè introducere; devolutaque controverſia ad noſtrum Tribunal, licèt primo loco fuerit reſtricta libertas ad duas ſalmas, ut *in dec. edita die 25. Jun. 1706. cor. R.P.D. meo Anſal.*, tamen in aliis Cauſæ propoſitionibus, DD. ſe ſe conformantes Judicio Rev. Epiſcopi, & penſatis omnibus circumſtantiis facti, quantitatem auxerut ad ſalmas quatuor, & quatenus indigentia (Judicio ejuſdem Epiſcopi approbanda cum pagella per eum ſubſcripta) majorem quantitatem requireret, illa eſſet liberè introducenda, ſed cum adhuc Regimen appellaſſet, Cauſa mihi commiſſa fuit, illo pluriès laceſſito, & tamen ſemper comparere detrectante; ideò informantibus dumtaxat Eccleſiaſticis, propoſui Dub. - *An ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda? & confirmandam DD. reſponderunt.*

Valida enim apparuit ex revolutione Proceſſus, juxta famigeratam *deciſ.260. Caputaquen. par.2.* Juſtitia verò ſatis abundè conſtitit ex firmatis *in dec. edit. cor. R.P.D. meo Anſal.*, quarum fundamenta inconcuſſa viſa fuerunt, cum certum ſit, nec umquam ab altera parte controverſum, quod Eccleſiaſtici nullis ligantur ſæcu-
1 laribus Bannimentis, & Edictis, juxta *Text. in cap. Eccleſiæ S. Mariæ de Conſtit.*, advertunt *del Ben. de Imm. Eccleſ. cap.5. dub.32. n.4.*, *Rot. deciſ.412. nu.1. par.9. rec.*, & luculentèr firmant omnes præcitatæ dec.

Et quamvis Regimen non controverteret Eccleſiaſticis perſonis exemptionem pro ea quantitate vini, quæ inſervire poſſit illis, & eorum familiis, ſed ſolùm difficultatem faceret (pro obviandis fraudibus) circa modum introducendi
2 vinum hujuſmodi, requirendo ad hunc effectum juramentum ab eiſdem in manibus Ordinarii præſtandum; hinc habentes DD. reſpectum ad veram, & non abuſivam indigentiam Eccleſiaſticorum, & ſepoſito prætenſo juramento, agno-
3 verunt benè fuiſſe reſolutum in ſententia de cujus viribus hodiè diſceptatur, quod unicuique eorum traderetur ea quantitas vini, quæ verè ſibi neceſſaria fuiſſet, etiam ultra ſalmas quatuor, dummodo exhibeat ſchedulam, ſeu bullettam ab Epiſcopo, ſive ejus Vicario Generali appro-
4 batam, & proprio characthere ſubſcriptam, in qua obſignata ſit ea quantitas vini, quæ pro indigentiis uniuſcujuſque opus fuerit, ut per ſæpè in ſimilibus, aliàs practicatum fuiſſe teſtatur *Rota dec.412. n.20., & 33. par.9. rec.*, & firmat dicta poſtrema *dec. R.P.D. mei Anſal. §. Atque ad hunc*, cum qua DD. tranſierunt.

Et ita, utraque, &c.

Rm̃o P.D. MOLINES DEC.

RAVENNATEN. TAXÆ.

Ven. 10. Dec. 1706.

ARGUMENTUM.

Communitas tametſi pro exactione Collectarum agere poſſit *Manu Regia* contra Debitores, id tamen eidem ſuffragatur uſque ad aſſecurationem ſui crediti; in reliquis enim tenetur procedere ſer: ſer:, & ſi alitèr ad deliberationem bonorum propria authoritate procedat abſque citatione debitoris, dicitur violenta ſpoliatrix, & tenetur nedum ad fructus perceptos, ſed & ad eos, qui percipi potuerunt, juxta liquidationem factam à Perito de conſenſu electo, & à cujus relatione non fuit reclamatum, & circa juſtitiam liquidationis plura deducuntur.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum non conceditur ſine læſione.*

2 *Spolium violentum committitur, quando quis propria auctoritate poſſeſſionem ingreditur alium eijciendo.*

3 *In ſpolio violento reſtituendi ſunt fructus nedum percepti, ſed &, qui percipi potuerunt*, & n.25.

In ſpolio verò judiciali reſtituendi ſunt ſolùm percepti. num.4.

5 *Spolium violentum dicitur, ubi procedatur etiam mediante facto Birruariorum exequentium abſque Judicis mandato.*

Immo factum ipſius Judicis nullitèr, & privata auctoritate procedentis, dicitur factum Partis. n.6. & 16.

Nec excuſat à ſpolio violento. ibid., & n.17.

Ampl. num.7.

7 *Spolium violentum probatur, ex teſtibus, deponentibus de perceptione fructuum, facta propria auctoritate.*

8 *Spolium violentum probatur ex antiqua poſſeſſione ſpoliati, & moderna rei conventi, ſine titulo.*

Ex actibus, de quibus. num.13.

Ex confeſſione occupationis bonorum, emiſſa ab ipſo ſpoliante. num.14.

Ex

Ex judicato decernente reintegrationem. n.18.
9 *Communitas pro aſſequendis Collectis poteſt procedere* Manu Regia.
10 *Privilegium* Manus Regiæ *tribuit facultatem procedendi ſine ſtrepitu, & figura Judicii, uſque ad aſſecurationem crediti, ſed non tollit ſubſtantialia judicii.*
11 *Spolium violentum, non excluditur ex privilegio* Manus Regiæ.
12 *Spoliator tenetur reficere damna, etiam ab aliis facta, poſt commiſſum ſpolium.*
15 *Edictum, ſive Bannimentum publicatum à Communitate con. debitores Collectarum in genere, non ſupplet defectum citationis, neceſſariæ ad validitatem proceſſus con. particulares.*
19 *Reintegratio conceditur tantùm ſpoliato.*
20 *Fructuum liquidatio probatur ex relatione Periti concorditer electi, à qua non fuit reclamatum.*
21 *A Periti relatione de conſenſu Partium electi, reclamare non licet, ſi ab ea non fuit appellatum.*
22 *Fructuum pro liquidatione in judicio ſpolii locationes plurimùm attenduntur.*
23 *Fructuum in liquidatione dicitur ſatìs conſultum ſterilitati, & inundationi bonorum, ſi per Judicem fuit aliqualiter moderata ſumma, a Perito taxata.*
24 *Fructuum liquidatio, ubi agitur de illorum reſtitutione, levioribus probationibus juſtificatur.*

DECISIO CXXI.

Reportata per Comites de Malvaſia, poſt diuturnum plurium annorum litigium, à Sacra Congr. Bo. Reg. reintegratione ad Bona *delle Alfonſine, e Malvaſia*, de facto occupata à Bonificatione majori Aquarum Ravennæ, uſque, & ab an. 1655. aſſerta Creditrice pro collectis, & detenta per eamdem Bonificationem, uſque ad annum 1689. ſequutæ mox d. reintegrationis, relaxatum quoque fuit ab ead. Sac. Congr. Bo. Regim. favore prædictorum Com: de Malvaſia Mandatum pro fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent à Bonificatione, durante Bonorum detentione, ad rationem ſc.400. annuorum, bonificata priùs ſumma debita pro collectis.

Non acquieſcente tamen Bonificatione reſolutioni prædictæ Sac. Cong., recurſum habuit ad SSmum, à quo in Signatura Gratiæ prodiit reſcriptum *eidem Congr. cum clauſula de Cauſis reſtitutionis in integrum cum voto Rotæ*, ad cujus reſcripti normam, conſului in hodierna Audientia DD. meos ſub congruo dubio — *An conſtaret de re judicata, ſeu potius de Cauſis reſtitutionis in integrum?*, & habui reſponſum *conſtare de re judicata*.

Præbuit namque reſolutioni motivum, validitas, & Juſtitia præcedentis judicati Sac. Congreg. Bon. Reg., quibus concurrentibus, ſicuti excluditur læſio, ita præcluditur aditus petitæ in integrum reſtitutioni, quæ ob manifeſtam dumtaxàt
1 læſionem conceditur, ex unanimitèr affirmatis per *Grat. diſc. for. cap.439. n.44., & 45., Card. de Luc. de Judic. diſc.38. n.19., & ſeqq., Rot. dec.323. n.1., & ſeqq. cor. Burat., deciſ.194. n.2. par.19. rec., in Giennen. Juris mutandi ſuper reſtitutione in integrum 26. Apr. 1700. §. Maximè cor. bo: me: Muto, & in Romana Donationum 21. Junii labentis an. §. Siquidem cor. R. P. D. meo Scotto.*

Sicut autem validitas non revocabatur in dubium, ita Juſtitia effulgebat ex eo, quod cum Bonificatio, uſque, & ab an. 1655., nullo præcedente Judicis Decreto, nullaque via judiciali ſervata, ſed propria authoritate, & privato imperio ejecerit Com: de Malvaſia à poſſeſſione ſupradictorum Bonorum *delle Alfonſine, e Malvaſie*, illorumque fructus exegerit, controverti nequaquam poterat, quod ipſa eſſet ſpoliatrix violen-
2 ta, ut aliàs animadverſum fuit in *dec.51. n.2., & ſeqq. cor. Zarat., dec.887. n.4. cor. Emer. Iun., & in Hortana Caſalis ſuper fructibus 3. Apr. 1699. §. Ratio cor. bo. me. Pio*; Proindeque æquum, & juſtum prorsùs erat, ut poſtquam Com: de Malvaſia ad antiquam illorum poſſeſſionem reintegrati fuerant, ipſa Bonificatio condemnaretur, nedùm ad fructus ex prædictis Bonis perceptos,
3 verùm etiam ad illos, qui percipi potuiſſent, juxtà inconcuſſam Tribunalis noſtri Sententiam, de qua in *dec.193. coram ſa. me. Alex. VIII., deciſ.186. n.3. poſt moder. Aſcul. ad Stat. Urb., in Viterbien. prædii 27. Mart. 1686. §. fin. cor. bo. me. Beninc., in Hortana Caſalis 1. Iulii 1693. ferè per tot. cor. bo. me. Pio, & in Reatina Spolii ſuper fructibus 3. Iulii 1705. §. Nec relevat cor. R. P. D. meo Kaunitz.*

Non relevante, quod perceptio fructuum facta à Bonificatione, ſequuta non fuerit in ſequelam poſſeſſionis ſpoliativè captæ ab eadem Bonificatione de Bonis, de quibus agitur, ſed ſolùm per ipſam facta fuerit executio ſuper fructibus ex capite, & titulo Manus Regiæ, qua pollens, de tempore in tempus, curavit mediantibus exequutoribus, & Birruariis aſportari facere fructus eorumdem Prædiorum, ut ſatisfieri proportionabilitèr in parte valeret de credito collectarum, quas debebant Com: de Malvaſia, & quod plus eſt, non omnes fructus controverſorum Bonorum ab ipſa Bonificatione percepti fuerint, dùm illi, vel pignorabantur per Communitatem Ravennæ, vel exigebantur à Regione Savarnæ, vel à diverſis Commiſſariis, *Sum. Bonificationis n.5. cum duobus ſeqq.*, ac propterea ſublato fundamento ſuppoſiti ſpolii, injuſta remaneat condemnatio ad fructus, mediante relatione Peritorum liquidatos ad rationem quantitatis, quæ ex iiſdem Prædiis percipi potuerit ab illorum detentore, ſed ſolùm facienda ſit condemnatio juxtà quantitatem per Bonificatio-
4 nem de tempore in tempus verè, & effectivè perceptam, juxta diſtinctionem, de qua *Gloſſ. in cap. gravis 11. de reſt. ſpoliat. verb. fructus, Poſth. de Subhaſt. inſp. 55. n.99., Rot. poſt ipſum dec.100. n.20., & cor. Bich. dec.45. n.2.*

Siquidem pro remotione objecti cenſuerunt DD., diſtinctè, ac methodicè procedentes, tria eſſe diſtinguenda tempora, primum nempè ab an.1655. per totum annum 1663., ſecundum à prædicto an. 1663. ad an.1671., tertium denique ab an.1671. uſque ad ann.1689. recuperatæ poſſeſſionis per Com: de Malvaſia. Quo attinet ad primum tempus, circa quod dumtaxat cadere poteſt objectum, & difficultas, animadverſum fuit, quod, licèt ab an.1655. per totum an.1633. Bonificatio perceperit fructus Bonorum, de quibus agitur, mediantibus Birruariorum executionibus, non per hoc tamen dici poteſt, quod Bonificatio proceſſerit judicialitèr, nec excuſari valet à ſpolio; Tunc enim interventus, & executio

cutio per Birruarios facta importaret proceſſum judicialem, & ſalvaret à vitio ſpolii, quando executionem præceſſiſſent citationes,& Decreta Judicis, quorum vigore Birruarii ad captionem pignorum deveniſſent: verum, quotiès, ut hic, nullus actus judicialis præceſſit, nulloque prævio
5 Mandato Judicis Bonificatio uſa fuit opera Birruariorum pro invadendis fructibus, nullo modo ceſſat violentia, cum regulare ſit, quod ne-
6 dum factum Birruariorum, abſque ullo Judicis Mandato procedentium, ſed factum ipſius Judicis nullitèr,& privata authoritate geſtum, dicatur factum Partis, ex collectis per *Mangil. de Subb. qu.94. n.5., & q.153. n.17., Rot. poſt eum dec.54. n.1., cor. ſa.me. Alex. VIII. dec.7. num.10., cor. Emer. Iun. dec.737. n.16., in rec. dec.476. n.5. par.2., in Rom. Attentator.* 29. *Apr.*1701. §. *Stabilita cor. Rev. dell'Olmo Ep. Concben.*

Eoque fortius, præmiſſa procedere poſſe viſum fuit, attenta univoca Teſtium depoſitione, ex qua evincitur, quod ab ann.1655., uſque ad an.1663. Bonificatio propria authoritate fructus controverſorum Bonorum annnosè ſemper per-
7 cepit, & ſibi appropriavit, quibus uti benè informatis, & optimam ſui dicti rationem reddentibus, ad effectum convincendi ſpolium violentum, plurimùm deferendum eſſe monet *Rota cor. Dur. dec.305. nu.3., cor. Merlin. dec.483. ſub n.5., dec.592. n.2. par.18., dec.433. n.4. par.19., et in Reatina Spolii ſuper fructibus* 3. *Iulii* 1705. §. *Tota ergo cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Concurrente ſignantèr notabili circumſtantia, deſumpta ex eo, quod cum in Sac.Congr. Bo.Regim. ad eruendam facti veritatem, concordatum fuerit inter Partes, ut Procurator Bonificationis exhiberet, vel indicaret acta juridica, quibus mediantibus eadem Bonificatio proceſſit ab an.1655. citrà, & talis exhibitio, ſeu indicatio nunquam uſque adhuc peracta fuerit, palam exinde fit, quod ipſa Bonificatio de facto eadem Bona occupaverit, cum ad probandum ſpolium, ſufficiens ſit ex parte ſpoliati probatio, quod ipſe antiquitùs legitimè poſſederit Bona penès Tertium exiſtentia, quodque ipſe Tertius non demonſtret titulum, & viam, quibus
8 mediantibus eadem Bona abſtulerit de manu legitimi Poſſeſſoris, ad *Text. in cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat., ubi Abb., et Innoc. n.17.*, & tradita per *Bald. conſ.357. in fin. lib.2., Cravett. conſ.18. n.8., et conſ.302. n.4., Rot. cor. Ludov. dec.485. n.2., cor. Burat. dec.736. nu.4., coram Emer. Sen. dec.91. n.1., & in Romana, ſeu Farfen. Reintegrationis* 1. *Junii* 1699. *in princip. cor. R.P.D. meo Priolo.*

Nec Bonificationi opitulari poteſt aſſerta *Manus Regia*, eidem competens pro aſſequendis Collectis, qua mediante ipſam Bonificationem
9 à ſpolii violenti vitio ſalvari poſſe, ſuadere conabantur illius Defenſores. Siquidem quidquid ſit, an Bonificationi competat aſſertum Privilegium *Manus Regiæ*, radicitùs tollebatur objectum ex eo, quod *Manus Regia*, poteſt quidem deſervire pro aſſecuratione Crediti per captio-
10 nem pignoris, vel perſonæ, nullo modo tamen ſuffragatur pro conſumatione executionis; cum non eximat Creditorem ab obſervatione illorum, quæ concernunt ſubſtantialia Judicii. Undè cum in caſu præſenti Bonificatio, nulla præcedente liquidatione Crediti, citatione, aut Judicis Decreto, nedum devenerit ad executionem fructuum Bonorum, de quibus agitur, ſed ulteriùs executionem conſumaverit per eorumdem fructuum aſportationem, & appropriationem, *Manus Regiæ* præſidium, & privilegium, remanet inapplicabile, & inefficax ad pallian-
11 dam ſpolii violentiam, ſecundum latè ponderata per *Gail. Pract. Obſerv. lib.2. obſerv.52. n.2., et ſeqq., Grat. diſc. for. cap.569. n.30., et ſeqq., Rub. in Singul. Rot. to.2. par.4. clauſ.474. num.1., et 2., Rot. cor. Seraph. dec.377. n.7., in rec. deciſ.490. ſub n.6. par.1., & dec.419. n.17., et ſeq., dec.639. num.20. par.18., et in Ceſenaten. Spolii* 25. *Iun.*1700. §. *Abſque eo quod, &* 4. *Mart.*1700. §. *Abſque eo quod, et* 4. *Martii* 1701. §. *Apparuit cor. bo.me. Muto, confirmata* 12. *Febr.*1703. §. *Hæc namque cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Atque hinc putarunt DD. neutiquam relevare poſſe, quod fructuum executiones per tempus prædictum, factæ fuerint, etiam ab aliis Creditoribus Co: de Malvaſia, *Summ. Bonificationis n.5. cum ſeqq., & Comitum de Malvaſia num.2.*, ex quo habetur fuiſſe factas executiones ad inſtantiam Communitatis Ravennæ, imo fructus fuiſſe etiam conſignatos Commiſſario Em. Legati; tum quia executiones, factæ ab aliis Commiſſariis, non ſemper conſumatæ fuerunt mediante effectiva perceptione fructuum, dum Bonificatio eoſdem Commiſſarios in aſportatione fructuum præveniebat, ut colligitur ex ead. Epiſtola data in *Sum. Bonificationis n.7. in fin., et in Sum. Comitum de Malvaſia n.2. lit.C.* ibi — *per il riſpetto del Grano, che ultimamente d'ordine del Legato fù fatto conſegnare al Commiſſario Martini, che doveva venire in ſua borſa, e ſarebbe ſtato effetto preſentaneo, quando dalla Bonificatione non foſſe però ſtato preoccupato*; tum etiam quia ex parte Bonificationis minimè concluditur, quæ quantitas fructuum fuerit ab aliis percepta ex Bonis ab ipſa detentis; tum denique, quia conſtabilita radice ſpolii violenti in ipſa Bonificatione, actus ſubſequentes ab aliis geſti immutare non poſſunt naturam ſpolii à Bonificatione præce-
12 dentèr commiſſi, & ipſa Bonificatio propriæ negligentiæ adſcribere debet, poſtquam in controverſis Bonis ſe intruſerat, permiſit, quod alii Creditores Co: de Malvaſia fructus Bonorum occupatorum perciperent.

Semota difficultate circa primum tempus, nempè ab an.1655. uſque ad an.1663., quod attinet ad ſucceſſiva duo tempora, ab anno ſcilicèt 1663. uſque ad an.1671., & ab hoc an.1671. uſque ad ann.1689. recuperatæ poſſeſſionis per Fratres de Malvaſia, abſque ulla trepidatione crediderunt DD. applicari non poſſe ſupra relatum objectum in §. *Non relevante*; Quia quoad hæc duo tempora verificari non poteſt, quod à Bonificatione fuerit facta executio, & commiſſum ſpolium dumtaxat ſuper fructibus ex bonis recollectis, non autem ſuper ipſis bonis; quia
13 ab an.1663., uſque ad ann.1671., bona data fuerunt in adminiſtrationem Jo: Drado, nomine ipſius Bonificationis; ab an. verò 1671. citra, bona prædicta, nomine ejuſdem Bonificationis, locata fuerunt illis de Spretis, ſicque, quoad hæc duo tempora, cum conſtet de effectiva bonorum occupatione, nullaque præceſſerit citatio, nul-

lum-

lumque Judicis mandatum, ſpolium à Bonificatione commiſſum, nec magis manifeſtum, nec magis violentum dici poterat, ut de ſe patet.

Potiſſimè quia in locatione controverſorum bonorum, facta de an. 1671. à Bonificatione illis de Spretis, Bonificatio fatetur ſe eſſe occupatricem, & detentricem bonorum, quæ in locationem tradebantur, ut ex facto intèr Partes concordato, *Summ. Fratrum de Malvaſia num.3.*, ibi – *Non eſſendovi perſona, che voglia dichiararſi poſſeſſore del detto Tenimento, nel apprenſione del quale ſi trova da alcuni anni in qua la medeſima Bonificatione*, quæ quidem confeſſio in actu ſerio,
14 & proportionato à Bonificatione emiſſa, plenam contra ipſam adſtruit probationem occupatæ poſſeſſionis, ut præter generalia, de quibus *Rot. in Mediolanen. Præpoſituræ 25.Ian.1705. §. Suadetque cor. me*, in puncto probat eadem *Rot. cor. Merlin. dec.19. nu.7. cum ſeqq., coram Caval. dec.545. nu.1., paritèr cum ſeqq., cor. Celſ. dec.80. n.2., & dec.133. n.11., cor. ſa.me. Alexand.VIII. dec.141., n.3., & 4., & in Romana, ſeu Farfen. Reintegrationis 16. Jun.1699. §. Tantò magis cor. R.P.D. meo Priolo.*

In nihilo obſiſtente Edicto, ſeu Bannimento publicato de an.1664., in quo ad Inſtantiam Exactoris Bonificationis notificatum fuit omnibus Debitoribus ejuſdem Bonificationis, ut intra terminum quindecim dierum, à die publicationis, ſolvere deberent in manibus ejuſdem Exactoris partitas debiti ſub pœna gravatoriæ, more Camerali exequendæ, *Summ. Bonificationis n.16.* Ultra quod enim hujuſmodi Edictum publicatum fuerat de an.1664., & ſic poſt jam commiſſum ſpolium à Bonificatione, quod per ſub-
15 ſequens Edictum abſtergi, & ſanari non poterat, adhuc tamen utpotè vagum, & interpellans dumtaxat Debitores Bonificationis in genere, non poterat afficere Co: de Malvaſia, qui erant Debitores certi, abſentes à loco Edicti, ac de facili reperibiles, in quibus terminis ſpecificè, ac nominatim citari, & interpellari debuiſſent, ſecundùm ponderata per *Bec. conſ.52. n.2., Rolan. conſ.64. n.14. lib.2., & conſ.72. n.12. lib.3., Rauden. conſ.11. n.39., Perez. de Lar. de Anniv. lib.2. cap.10. n.43., Ubert. de Cit. cap.11. n.390., Gam. dec.237. n.1.*

Minuſque officiebat, quod in adminiſtratione Bonorum, ut ſupra, per Bonificationem commiſſa Jo: Drado, & in ſucceſſiva eorumdem Bonorum locatione, nomine Bonificationis facta illis de Spretis, proceſſum fuerit Judice authorizante, de mandato nempè, & ordine R.P.D. Vice-Legati; Iſte namque non proceſſit, uti Judex Ordinarius, aut Delegatus, ſed uti Præſidens, & Caput Bonificationis, proindeque, tamquam unus ex ipſius Miniſtris. Sed quatenus etiam proceſſiſſet tamquam Judex, adhuc deſi-
16 cientibus citatione, & Decreto, dicendum eſſet, quod proceſſerit tamquam privatus, nec majorem tribuere poſſet authoritatem actus, tali forma à Judice expletus, quàm tribueret actus
17 ejuſdem Partis, ex authoritatibus ſupra congeſtis, cum quibus concordant *Aym. conſ.18. n.8. verſ. nec dicitur, Benintend. dec.93. n.8., Rot. cor. Caval. dec.539. n.9., cor. Cer. dec.372. n.6., & 7., & in Montis Faliſci Spolii 4. Maii 1699. §. Itaque cor. bo. me. Muto.*

Firmato ex his Spolio, cujus verificatio vires
18 etiam aſſumit à Judicato S. Cong. procedentis per viam reintegrationis, quę ſolum ſpoliato con-
19 ceditur, ut inquit *Poſth. de Subbaſt. inſp.58. n.17., Rot. in Spoletana Reintegrationis 11. Maii 1696. §. moderna verò cor. Em. D. meo Card. Caprara, & in Melevitana Domus 15. Junii 1699. in princip. cor. R.P.D. meo Anſaldo*, liquidatio fructuum in præcedenti judicato, facta in quantitate annuorum ſcut.400., juſtiſſima apparuit, dum tertius Peritus de unanimi Partium conſenſu electus, habito reſpectu ad annos fertiles, & infertiles, deductis impenſis neceſſariis, necnon
20 conſideratis conſiderandis taxavit annuos redditus, qui veriſimiliter ex Bonis, de quibus agitur, percipi potuiſſent, ad annua ſc.513. *Summar. Com. de Malvaſia n.5.*, à qua quidem relatione tertii Periti concorditèr electi, Bonificatio non appellavit; Undè adverſus illam reclamare non
21 poteſt, ex connotatis per *Rot. dec.719. num.5. uſque ad 11. cor. Merlin., dec.716. nu.5. cor. Pamphil., dec.294. n.22. par.2., & dec.217. n.6. part.19. rec., in Camerinen. Redditionis Rationis 23. Aprilis 1700. §. Præmiſſa cor. Rev. dell'Olmo Ep. Conchen., in Rom. Primogenituræ de Bubalo ſuper Palatio ad Plateam Columnæ 12. Martii 1703. §. Atque hinc cor. R.P.D. meo Anſaldo, et in Reatina Spolii ſuper fructibus 3. Iul.1705. §. Tota ergo cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Adſtipulantibus præſertim in præmiſſorum comprobationem, nedum acceſſu Judiciali, facto per Locumtenentem ejuſdem Provincię Romandiolæ, Judicem à Sac. Congr. Bo. Regimin. deputatum de an.1685., cum aſſiſtentia Miniſtrorum ejuſdem Bonificationis, qui retulit prædicta Bona in majori parte eſſe ſeminatoria, & in aliqua parte prativa, ibique repertas fuiſſe ſegetes floridas, & uberrimas, *d. Summ. Com: de Malvaſia num.7.*; Verùm etiam pluribus locationibus tàm antecedentibus, quàm ſubſequentibus ſpolium, ex quibus apparet, quod redditus Bonorum controverſorum, vel exceſſit, vel correſpondit præfatæ ſummæ à Sac. Congregat. taxatæ. Habemus enim, quod de an.1614. ſepedicta Bona locata fuerunt pro ſc.540. *d. Summ. num.10.*, de an.1621. pro ſc.400. ultra obligationem per conductorem ſuſceptam plantandi quolibet anno ſalices 300., vites 300., & alias fructuum plantas 40., *eod. Summ. num.11.*; ſucceſſivè verò poſt obtentam reintegrationem à Fratribus de Malvaſia, de ann.1695. locata fuerunt pro annuis ſc.350. adjecto deſuper onere conductori meliorandi Bona, in eis plantandi arbores, & anticipatè ſolvendi conſiderabilem ſummam ſcut.300., & fidejubendi inſolidum pro quodam debito prædictorum Com: de Malvaſia favore Communitatis Ravennæ, & pro alio debito favore Communitatis Savarnæ, proùt latiùs in
22 *Sum. reſp. eorumd. Comitum n.3.*, quibus locationibus ad dimetiendam peractæ liquidationis juſtitiam valdè deferendum eſſe, monent, *Pacion. de Loc., & Cond. cap.27. n.107.; Rot. cor. Merl. dec.483. n.3., & 4., in rec. dec.220. num.4. par.15., dec.245. n.33., et dec.397. n.2. par.17., & dec.498. n.7. par.18.*

Nec præfatæ liquidationi obſiſtebat depoſitio Teſtium aſſerentium, quod Bona prædicta ſubjecta erant inundationibus, de quo tempore te-
nuem

nuem fructuum reddere poterant. Siquidem Teſtes non dicunt, quod inundationes eſſent continuæ, ſed illas reſtringunt dumtaxat ad annos 1654., 1655., 1656., & tunc licet diminueretur fructus Terrenorum; diminutio tamen non erat notabilis, dum eod. ann.1655., quo Teſtes deponunt de inundatione, quinta pars eorumdem, locata fuit pro annuis ſcut.160. *dict. Summ. Co: de Malvaſia n.12.*

Quæ omnia potiori Jure procedere poſſe putarunt DD., attento,quod Sac. Congr.Bo. Regim. in liquidatione hujuſmodi, ſumma cum maturitate, & æquitativo temperamento proceſſit, dum habita forſan conſideratione ad diminutionem redditum ex cauſa inundationum, vel ex alia cauſa provenientem, quamvis Peritus liquidaverit fructus, qui percipi potuiſſent, in annuis ſc.513., eadem Sac. Congreg. condemnavit Bonificationem ad refuſionem annuor. ſc.400. dumtaxat; Undè defalcavit favore ejuſdem Bonificationis annua ſc.113., quæ propterea non habet, de quo conqueratur, dum ſatis æquitativè proviſum cenſetur prætenſæ Sterilitati, &
23 inundationi bonorum, ſi Judex pro omni tempore aliqualitèr moderetur quantitatem fructuum, ad quam facienda eſſet condemnatio, ut egregiè advertit *Rot. dec.614. n.11. par.19. to.2. rec., & in Fanen. Cenſus 5. Maii* 1679. *§.Attamen cor.bo.me. Pauluc.*

Eoque magis, quia, cum quæſtio unicè reducatur ad liquidationem fructuum reſtituendorum, hæc levioribus demonſtrationibus, & probationibus, etiam præſumptivis perficitur, ſe-
24 cundùm latè ponderata per *Rot. dec.439. nu.2. cor. Coc.,dec.143. n.10. cor. Bich., dec.193. nu.15. cor.ſa.me. Alex.VIII., dec.476. n.2. par.2. rec., in Reatina Fidicom. ſuper liquidatione 18.Apr.1701. §.Et tantò magis cum ſeqq. cor. R.P.D.meo Priolo, & 17. Febr.1702.§. Accedentibus cor. R.P.D.meo Lancetta.*

Comperto itaque ex præmiſſis, quod Bonificatio fuerit ſpoliatrix violenta bonorum, de quibus agitur, quodque propterea condemnari debeat ad fructus, qui ex prædictis bonis percipi potuiſſent; ſuperfluum, & irrelevans eſſe reputarunt DD. aſſumere quæſtiones, ſuper quibus Scribentes ſe involvebant hinc indè, videlicèt, an libri Bonificationis probent, an ſit ſtandum locationibus factis per Bonificationem, & ſimilibus, quia, dum bona poterant reddere, & in manibus Co: de Malvaſia de facto reddiderunt fructus in quantitate ſc.400., vel ultra, non eſt
25 quærendum quid perceperit Bonificatio, ſed quid percipere potuiſſent Com: de Malvaſia, ut ſupra probatum eſt.

Et ita concluſum fuit, Utraque Parte jura ſua deducente.

Rmo P. D. MOLINES DEC.

RAVENNATEN. TAXÆ.

Lunæ 8. Junii 1707.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *In ſpolio violento reſtitnendi ſunt fructus,nedum percepti,ſed, & qui percipi potuerunt*, & num.10., & 12.
2 *Spolium violentum,ex quibus actibus probetur.*
Probatur ex antiqua poſſeſſione ſpoliati, & moderna rei conventi, abſque ullo titulo. n.3.
4 *Communitas contra debitores procedit* Manu Regia *vigore Conſt. Clem.VIII., & Urb.VIII.*
Decl. ut num. ſeqq.
5 *Privilegium* Manus Regiæ *tribuit facultatem procedendi abſque figura Judicii, uſque ad aſſecurationem crediti,non autem tollit in reliquis ſubſtantialia Judicii.*
Ampl. quod Communitas, poſt aſſecurationem, debet procedere ad deliberationem ſer. ſer., & citato debitore. num.6.
7 *Communitas pro exigendis publicis collectis poteſt de jure con. debitores ſuos procedere de plano,& abſq; citatione.*
Decl. procedere uſque ad captionem pignoris pro aſſecuratione, ſecus quoad deliberationem. n.8.
Id ipſum procedit etiam in Fiſco. n.9.
10 *Spoliator tenetur reſtituere fructus perceptos, & reficere damna, etiam ab aliis illata.*
11 *Fructuum liquidatio in judicio ſpolii probatur ex relatione Periti concorditèr electi.*
13 *Peritia à Partibus non impugnata, omninò venit attendenda.*

DECISIO CXXII.

Ursùs audita Bonificatione majori aquarum Ravennæ adversùs dec. cor. Me edit. ſub *die* 10. *Dec. ſuper. anni*, qua canonizata fuerat res judicata exorta à Decreto S. Congr. Bo: Regim: condemnantis eamd. Bonificationem ad fructus bonorum *delle Alfonſine, è Malvaſia*, ab ipſa detentorum ab an. 1655., uſque ad an.1689., ſequutæ reintegrationis favore Co: de Malvaſia, ad quos eadem bona ſpectabant, ad rationem ſc.400. annuorum, non ambigentes DD. in hodierna audientia de viribus prædictæ dec., exiſtimarunt, perſiſtendum eſſe *in deciſis*.

Retenta,ſiquidem methodo diſtinctionis trium temporum in præterita mea dec. obſervata, ab an. ſcilicet 1655. uſque ad an. 1663., & ab hoc an. 1663. uſque ad an. 1671., & denique ab anno 1671. uſque ad an. 1689., recuperatæ poſſeſſionis per Com: de Malvaſia, denuò ſubſiſtere viſum fuit, quod Bonificatio fuerit ſpoliatrix violenta prædictorum bonorum, ut proindè jure meritò à Sac. Congr. Bo: Reg: condemnata fuerit ad reſtitutionem, nedùm illorum fructuum, qui verè, & effectivè ex bonis occupatis percepti fuerunt, ſed illorum quoque, qui à legitimis poſſeſſoribus percipi potuiſſent, non ſequuto ſpolio, ex auctoritat. adduct. in præt. dec.
1 *§. Sicut autem*, cum quibus concordat *Rot. deciſ.583. n.4. par.3., dec.133. nu.16. p.8., dec.59. n.14., & ſeq. p.12. rec., & dec.186. n.3. poſt Modern. Aſcul. ad Stat. Urb.*

Et ſanè conſtat ex Teſtibus, Epiſtolis, facto concordato, aliiſque juſtificationibus in præter. propoſitione exhibitis, quod ab an.1655. uſque ad an.1663.; Miniſtri Bonificationis controverſorum Bonorum fructus perceperunt, abſque eo, quod doceatur, quod eorumdem fructuum deliberatio ſequuta fuerit ſervatis, de jure ſervandis,

dis; ab an. verò 1663. uſque ad an. 1671. bona prædicta per Bonificationem data fuerunt in adminiſtrationem Jo: Drado; ab an. demùm 1671. uſque ad an. 1689. eadem bona locata fuerunt nomine ipſius Bonificationis illis de Spretis. Ex
2 quibus actibus cum apertè reſultet Bonificationem fructus percepiſſe, ac poſſeſſionem bonorum propria auctoritate invaſiſſe, non citatis Com: de Malvaſia illorum Dominis, concludentior ſpolii violenti juſtificatio dari non poteſt, cum ad hunc effectum exuberet, quod ſpoliatus demonſtret ſe antiquitùs poſſediſſe bona penès Tertium exiſtentia, & quod ipſe Tertius nõ oſten-
3 dat titulum, & viam, quibus mediantibus bona ab ipſo poſſeſſa de manu legitimi poſſeſſoris abſtulerit, ut comprobat *dec., quæ revidetur* §. *Concurrente*.

Parum relevante, quod ab an. 1655. ad annum 1663. fructus fuerint aſportati à Miniſtris Bonificationis mediantibus Birruariorum executionibus, ad quas utique devenire poterat Bonificatio non citatis bonorum poſſeſſoribus, ſtante
4 Privilegio *Manus Regiæ* à Sum. Pontificibus *Clemen. VIII.*, & *Vrb. VIII.* eidem Bonificationi conceſſo; ſiquidem tale Privilegium tribuit dumtaxàt Bonificationi facultatem procedendi abſq; ſtrepitu, & figura Judicii, nulloque juris ordine
5 ſervato, ſicque procedendo uſque ad captionem pignoris, vel perſonæ pro aſſecuratione ſui crediti, non indè tamen ſequitur, quod Bonificatio poſt aſſecurationem ſui crediti potuerit ſibi propria auctoritate appropriare bona debitoris, iſto penitus inaudito, cum poſt expletam exequutio-
6 nem, non obſtante quocumque Privilegio *Manus Regiæ*, ſemper citari debeat Debitor, & ſervatis ſervandis procedi ad deliberationem pignoris in executione capti, *Rot. dec.* 449. *nu.* 17., *& ſeqq. par.* 18., & formitèr diſcuſſo articulo dictum fuit *in Cæſenaten. Spolii* 25. *Jun.* 1700. §. *Abſque eo quod*, *&* 4. *Mart.* 1701. §. *Apparuit*, *cor. bo. me. Muto*, *&* 12. *Febr.* 1703. §. *Hæc namque*, *coram R.P.D. meo Kaunitz*, & proſequitur præt. deciſ. §. *Nec Bonificationi*.

Replicatione non officiente, quod in præſenti, non agitur de materia indifferenti, & non privilegiata, ſed de publicis Collectis, pro quibus exigendis regularitèr proceditur de plano, abſq;
7 ulla neceſſitate citationis contra Debitores, ad famigeratum conſilium *Bald.* 434. *per tot. lib.* 3., quem communitèr ſequuntur, *Peregr. de Jur. Fiſc. lib.* 6. *tit.* 7. *de debit. fiſc. n.* 21., *Feſtas. de Collect. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 8. *tit. de Offic. Exact.*, *Chod. ad Bul. Bo: Reg. cap.* 12. *n.* 42. *cum ſeq.*, *& cap.* 18. *ſub n.* 26., *&* 27., *Panim. dec.* 13. *adn.* 4. *n.* 2. *cum ſeq.*; concluſio namque procedere poteſt, prout debet intelligi, uſque ad captionem pignoris pro
8 aſſecuratione crediti, ſecus tamen ad effectum, ut Creditor poſſit pignus captum propria auctoritate vendere, vel ſibi appropriare, non citato priùs debitore. Quia non obſtan. quibuſcumque Privilegiis, ſive à jure, ſive ab homine datis,
9 neque Fiſcus eximitur ab obſervatione illorum, quæ concernunt ſubſtantialia Judicii, ex Juribus ſupra allegat.

Quin aliquod fundamentum conſtabiliri poſſit, pro ſubſtinenda deliberatione pignorum executatorum à Bonificatione, non citatis debitoribus, in Capitulis Maſſaroli, datis in *Summ. Bonificationis n.* 4., in quibus demandatur Depoſitario, ut poſt octo dierum defluxum, vendere debeat pignora ad ipſius Depoſitariam delata; tùm quia non docetur, quod fructus à Bonificatione percepti in bonis ab ea occupatis fuerint aſportati ad Depoſitariam, ſeu conſignati Maſſarolo, qui, ut præſefert litera objecti, tenetur dumtaxàt ſubhaſtare pignora ſibi delata. Tum etiam quia obligatio Maſſaroli ſubhaſtandi pignora, intelligi ſemper debet præcedente Judicis Decreto à Creditore, citato Debitore, obtinendo, quod quidem Decretum, ſeu præcedens citatio in caſu, de quo agitur, contra Com: de Malvaſia minimè intervenit.

Minuſque relevat, quod hujuſmodi fructus ex bonis, de quibus agitur, non ſolùm percepti fuerint à Bonificatione, ſed etiam ab aliis Creditoribus Com: de Malvaſia, nempè à Communitate Ravennæ, & à Regione Savarnæ, *præter. Sum. Bonificationis num.* 5. *cum ſeq.*; ultrà quod enim quantitas fructuum perceptorum ab aliis Creditoribus Com: de Malvaſia conſiſtit in modica ſumma ſc. decem circitèr, & uno, vel duobus rubris frumenti, adhùc pro remotione objecti urgere viſa fuit reſponſio data in dec., quæ revidetur, §. *Atque hinc*, quod ſcilicet conſtabi-
10 lita radice ſpolii in Bonificatione, eadem Bonificatio tenetur reſtituere omnes fructus non ſolùm perceptos, ſed etiam, qui potuiſſent per ſpoliatum percipi; undè ſibi imputare debet, ſi poſtquàm controverſa bona ſpoliativè occupaverat, alii Creditores Com: de Malvaſia, fructus bonorum ab ipſa occupatorum perceperunt.

Deveniendo ex his DD. ad fructuum liquidationem, iterùm cenſuerunt, liquidationem factam à S. Congr. Bo. Reg. in annuis ſc. 400., nullatenùs redargui poſſe de exceſſu, & propterea, etiam quoad illam ſteterunt *in deciſis*. Quandoquidem cum Tertius Peritus, de unanimi Partium conſenſu electus, eoſdem fructus liquidaverit in annuis ſc. 513., & ab hac liquidatione per Peri-
11 tum facta Bonificatio non reclamaverit, non videtur gravata Bonificatio, ſi fuit condemnata à S. Congr. Bo: Regim. in ſolis annuis ſcut. 400., quando eadem S. Congr., attenta prædicta Periti relatione, illam condemnare potuiſſet in annuis ſc. 513. undè Bonificatio non habet, de quo conqueratur.

Nec attendi meretur locatio per Bonificationem facta favore illorum de Spretis pro ſolis annuis ſc. 160. quia, ut ſepiùs repetitum eſt, in ſpolio violento reſtitui debet, non id, quod per-
12 ceptum eſt à ſpoliatore, ſed id, quod percipi potuiſſet à ſpoliato. Quid autem percipi potuiſſet à Com: de Malvaſia, ſuperlativè probatur ex prædicta Peritia à Partibus non impugnata, ac
13 proindè citra omnem controverſiam attendenda, ex connotatis in dec., quæ revidetur §. *Firmato ex his*, quibus addi poteſt *Rot. dec.* 639. *n.* 9. *cor. Dun. Jun.*, *dec.* 309. *n.* 10. *cor. Celſ.*, *dec.* 324. *n.* 14. *p.* 10., *dec.* 512. *n.* 3. *p.* 14., *dec.* 132. *nu.* 25. *p.* 15., *in Romana Redditionis Rationis* 16. *Junii* 1695. §. *Secundo cor. R. P. D. meo Priolo*, *& in Romana Salviani* 27. *Jun.* 1698. §. *Hoc ipſum cor. Rmo dell'Olmo Epiſ. Concben.*

Et ita, omiſſis reliquis objectis minoris ponderis, concluſum fuit, utraque, &c.

Rmo P.D. MO-

Rm̃o. P. D. MOLINES DEC.

ROMANA REDDITIONIS RATIONIS.

Ven. 14. *Jan.* 1707.

ARGUMENTUM.

Ratio ab Exactore Confraternitatis, quando dicatur legitimè reddita, & ad quæ ipſe teneatur ad quæ non, latè in hac deciſ. diſſeritur, & reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Ratio dicitur legitima reddita per Exactorem, quando concurrunt requiſita leg.* cum ſervus ff. de Cond. & Demon.

2 *Locationis ineffectuatio probatur ex eo, quod domus fuit alteri locata.*

3 *Exactor non tenetur rationem reddere, de penſionibus Domus pro rata temporis, quo remanſit ejus locatio ineffectuata.*

4 *Exactor non tenetur rationem reddere, niſi de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt.*

5 *Exactor, quando non teneatur pro penſione Domus minorata.*

6 *In Exactore Mandatum, & geſtorum ratificatio, ex quibus probetur.*

7 *Ratificatio æquiparatur mandato.*

8 *Ratificatio Domini excludit dolum in Exactore.*

9 *Adminiſtrator tenetur, non ſolùm de lata, ſed, & de levi culpa.*

Lim. in Exactione nominum Debitorum, in qua exigitur dolus. ibid.

Vel manifeſta negligentia. num. 11.

Idem eſt in tutore. num. 10.

12 *Dolus, & lata culpa non præſumitur in Adminiſtratore, quoad Exactionem nominum debitorum.*

13 *Adminiſtrator ut teneatur ad damna ob inexactionem nominum debitorum probari debet, quod effecta fuerint inexigibilia ex ejus culpa.* & n. 15.

Idem eſt in Exactore. num. 14.

16 *Adminiſtratoris, & Exactoris negligentia in Exactione nominum debitorum, ex quibus excludatur*, & n. 17., 18., & 19.

20 *Exactor non tenetur pro penſionibus Domorum diſlocatarum.*

21 *Adminiſtrator non tenetur de caſu fortuito.*

22 *Inanis eſt actio, quam Debitoris excludit inopia.*

23 *Adminiſtrator, & Exactor nequit de dolo redargui, ſi fecit id, quod facere conſueverunt ejuſdem anteceſſores.*

24 *Adminiſtratori bonificari debent expenſæ minutæ, et veriſimiles, etiam non juſtificatæ.*

25 *Salarium idem Succeſſoribus in Officio præſumitur conſtitutum, ac Anteceſſoribus.*

26 *Teſtibus deponentibus de facto proprio plenè deferendum.*

27 *Salarii conſtitutio probatur ex Teſtibus de facto proprio deponen.*

28 *Teſtes de affirmativa præferuntur aliis de negativa deponentibus.* & num. 31.

29 *Teſtes deponentes veriſimilia, & conſona diſpoſitioni Iuris ſunt præferendi*, & num. 32.

30 *Teſtes de Communitate non probant ad ejus favorem*, & num. 33.

34 *Salarium per Adminiſtratorem numquam petitum cenſetur remiſſum.*

Decl. procedere, ut num. 35.

36 *Adminiſtrator, ſive Exactor poteſt pecunias exactas retinere in ſatisfactionem Salarii.*

DECISIO CXXIII.

Reluctantibus Officialibus Venerab. Societatis S. Angeli in Burgo, finalitèr quietare Nicolaum Stampettum, qui poſt exercitum Officium Exactoratus præfatæ Societatis per treſdecim annorum decurſum, illud tandem ſub die 7. Novembris 1694. ſpontè dimiſerat, in judicium ab eodem Nicolao vocati fuerunt cor. A.C. Cum autem ex relatione Periti Ratiocinatoris, ab eod. A.C. electi, compertum fuerit Nicolaum, ex cauſa exerciti Exactoratus, potius eſſe Creditorem Societatis in ſc. 3. 30., favore ipſius Nicolai lata fuit ab A.C. Sententia abſolutoria, qua declaratum extitit, benè ab ipſo fuiſſe redditam rationem, ac remanere Creditorem in prædicta ſumma.

Devoluta ſucceſſivè cauſa, ob appellationem ab Officialibus interpoſitam Supremo noſtro Auditorio, quamvis DD. ſub die 14. Nov. 1702. propoſito per Me Dubio, *An conſtaret de legitima redditione rationis?* ſatiùs duxerint, differendo cauſæ reſolutionem, Periti Curialis electionem decernere, ei deſuper iniungendo, quod libros, & bilançia recognoſceret, tempora locationum, & diſlocationum confrontaret, & notulam diligentiarum contra debitores inexactos, hodiè tandem Periti Curialis relatione exhibita, iterata cauſæ propoſitione, convenerunt in reſcripto, *conſtare de legitima redditione rationis.*

Cum enim, attenta relatione, tàm Periti Ratiocinatoris, quàm alterius Periti Curialis à Sac. Rota electi poſt exhibitionem libri exactionis, & accuratam diſpunctionem omnium partitarum, ut dicitur *del dare, e dell'avere*, Nicolaus potiùs Creditor, quàm debitor apparuerit, palàm exindè fit, quod ab eodem Nicolao, dicatur legitimè reddita ratio, cum concurrant omnia requiſita ad rationem reddendam neceſ-

1 ſaria, de quibus per *Text. in l. Cum Servus* 81. *ff. de cond., & demon.*, tradiderunt *Menoch. de arbitr. caſ.* 228. *n.* 14., *&* 15., *Eſcob. de Ratiocin. cap.* 2. *n.* 9., *& ſeqq.*, *Rot. cor. Coc. dec.* 282. *ſub n.* 4., *cor. Dun. Iun. dec.* 873., *& dec.* 934., *utrobiq; n.* 1., *in rec. dec.* 190. *n.* 3. *par.* 4. *tom.* 2., *dec.* 228. *num.* 4. *par.* 10.

Non relevante, quod ad debitum Nicolai Exactoris calculandæ ſint, primò penſiones quarumdam domuncularum, quarum locationes idem Nicolaus doloſè non deſcripſit in computis; quoniam cum ex relatione Periti Rotalis, *Summ. Nicolai num.* 4. *lit. A. ad lit. E.*, appareat, quod hujuſmodi locationes ex diverſis cauſis, in d. relatione ſpecificè deſignatis, non habuerunt

2 effectum, quod etiam reſultat, ex quo ſucceſſivè ædem domus aliis Inquilinis locatæ dignoſcuntur, (quod utique fieri non potuiſſet ſi præcedentes locationes effectuatæ fuiſſent) & earum penſiones ad ipſius Nicolai debitum fuerunt appoſitæ, quilibet exindè excluditur dolus, aut culpa Exactoris, qui condemnari non debet

3 ad reddendam rationem de penſionibus Domorum pro rata temporis, quo locationes earundem non habuerunt effectum; ipſe enim non

4 tenetur reddere rationem, niſi de perceptis, & de eo

de eo, quod ad ejus manus perveniſſe probetur,
ex deductis per *Grat. diſc. for. cap. 665. n. 23., Rot.
cor. Peuting. dec. 366. nu. 4., in Eugubina Tutelæ
11. Martii 1699. §. Prima enim partita coram
R.P.D. meo Priolo, in Rom. OEconomiæ, ſeu red-
ditionis rationis ſuper relaxatione mandati 22. Ia-
nuarii 1700. §. Non etenim cor Rev. dell'Olmo, &
in Rom. Pecuniaria 6. Iun. 1701. §. Ita etiam cor.
bo. me. Muto.*

Inſubſiſtens quoque detegitur ſecunda parti-
ta, quæ ad debitum Exactoris calculari præten-
ditur, conſiſtens in minoratione penſionis unius
Domus in ſc. 10., ab eodem Exactore facta abſ-
que conſenſu, aut mandato Congreg.; cum
enim ipſe in bilanciis quolibet ſemeſtri exhibitis,
5 ac lectis in Congregat. deſcripſerit locationem
prædictam pro penſione, ſic diminuta, ut reco-
gnovit Peritus, *d. Summar. Nicolai num. 4. litt. F.*,
& Congr. non reclamaverit, exindè, vel præſu-
mendum eſt præcedens mandatum ipſius Con-
6 greg. pro minoratione penſionis, vel ſaltem in-
ducit ejuſdem. ratificatio, & approbatio, quæ
7 equipollet preventivo conſenſui, ſeu mandato,
& excludit quamlibet umbram doli, juxta ea,
8 quæ animadvertunt *Nat. conſ. 142. n. 4., Hond.
conſ. 38. ſub num. 4. lib. 1., Mantic. de Tac. lib. 7.
tit. 12. n. 2., Rot. dec. 564. n. 9. cor. Ubald., & de-
ciſ. 656. n. 13. cor. Bich.*

Nec majoris ponderis viſa eſt tertia partita
nominum debitorum, quæ in conſiderabili ſum.
ſc. 2321. remanſerunt inexacta; quamvis enim
verùm ſit, quod quilibet Adminiſtrator regula-
9 ritèr tenetur, non ſolùm de dolo, & lata culpa,
verùm etiam de levi, ut dictum fuit in *Rom. Aſ-
ſentiſtatus 19. Nov. 1698. §. 20. cum duobus ſeqq. cor.
Me*, ſpeciale tamen eſt in materia Excuſſionis,
& Exactionis nominum debitorum, in qua jura
noſtra mitiùs procedendo, tunc ſolùm ad damni
preſtationem Adminiſtratores obſtringunt, quan-
do conſtat eos ex dolo, fraude, ac manifeſta
negligentia ab exigendo ceſſaſſe, ut in duriori-
10 bus terminis Tutoris, clara eſt diſpoſitio *Text.
in l. 2. C. arbitr. tutel.*, & generalitèr in terminis
11 Adminiſtratorum abſque contradictione, fir-
mant *Valenz. conſ. 179. nu. 24., & 27., Gratian.
diſc. for. cap. 125. nu. 1. cum ſeqq., Pegaſ. Variar.
reſ. cap. 3. nu. 678., et 795., Rot. dec. 260. num. 5.
par. 16., cum aliis in Rom. Multiplicorum 3. Apri-
lis 1699. §. In ſpecie, & 25. Iun. 1700. §. Imper-
turbabilis cor. Me, & 6. Iunii 1701. §. Si verò cor.
R̃mo dell'Olmo Ep. Concben.*

Verùm, quia dolus, & lata culpa ad effectum,
12 de quo agitur, minimè præſumuntur, ut poſt
Grat. d. diſc. 125. n. 4., proſequitur *Rot. in Rom.
Multiplicor. 25. Jun. 1700. §. Et quoniam cor. Me.*
Hinc ad hoc ut condemnari valeat Adminiſtra-
tor ad præſtationem damnorum ex eo, quod
13 nomina debitorum inexacta reliquerit, opus
eſt probare, quod de tempore ſuſceptæ Admini-
ſtrationis nomina debitorum eſſent exigibilia, &
ex poſt ipſius Adminiſtratoris culpa inexigibi-
14 lia remanſerint, ad ea, quæ in terminis Exactoris
habentur *Franc. Becc. conſ. 37. n. 20., Rot. cor.
Veral. dec. 266. nu. 4. par. 1. cor., Royas dec. 189.
n. 9., cor. Celſ. dec. 100. n. 8., cor. Bich. deciſ. 135.
n. 30., in rec. dec. 204. n. 29. cum ſeq. par. 9., dec. 61.
n. 8. par. 11., dec. 2. n. 10., & ſeqq. par. 14., & de-
15 ciſ. 260. n. 7. par. 16.*, & in propoſito Admini-
ſtratoris conſiderat *Rot. cæteris concordantibus
adduct. in d. Rom. Multiplic. 4. Jul. 1698. §. Prout
etiam, & 25. Jun. 1700. §. Et quoniam cor. Me.*

Applicando autem hypotheſi, tantùm abeſt,
quod nomina debitorum, de quibus agitur, fue-
rint exigibilia, & poſtmodùm culpa Nicolai ef-
fecta fuerint inexigibilia, ex quò in eodem Ni-
colao dolus, & lata culpa probari valeat, quin
potiùs manifeſtum ſit Nicolaum ſe ſummoperè
diligentem præbuiſſe, dum plura contra debito-
res expedivit mandata, pluresque alias erogavit
expenſas in eorundem excuſſione, ut refert Pe-
ritus *d. Sum. n. 4. lit. H.*, quod utique quamlibet
negligentiam, & culpam Adminiſtratoris exclu-
16 dit, ut dixit *Rot. in d. Rom. Multiplic. 4. Ju-
lii 1698. §. Deſcendendo, & 3. Apr. 1699. §. Et
tamen cor. Me*; maximè quia prædicta nomina
debitorum inexacta, adnotabantur quolibet ſe-
meſtri in bilanciis lectis in Congregatione; undè
ipſi Officiales, & Miniſtri Præſidentes gubernio
Societatis invigilare tenebantur, ut Procurator
ad lites deputatus prædictos moroſos debitores
17 conveniret: non autem poſſunt modò poſt lon-
gum ſilentium, & ſæpius approbata bilancia re-
darguere de dolo Exactorem, qui exegit totum
id, quod potuit.

Fortiùs autem, quia præfata nomina debito-
rum pro majori parte fuerunt relicta inexacta ab
Exactore antecedenti, adeoùt de tempore exa-
ctionis Nicolai ſolùm inexigibilis remanſerit ſum.
ſc. 482., quæ non videtur conſiderabilis, ſive at-
tendatur qualitas exactionis, pro majori parte
conſiſtentis in penſionibus Domuncularum ſita-
rum in Burgo, quæ locari ſolent miſerabilibus
perſonis pro tenui ſumma, ſive habeatur reſpe-
ctus ad tempus exactionis, quæ duravit ſpatio
annor. 14., ac per conſequens, ſi nomina debito-
rum pro majori parte ante deputationem Nico-
lai fuerunt jam in libris ſcripturata, tamquam
18 inexigibilia, imputari nequit culpæ, & negli-
gentiæ ejuſdem Nicolai, quod illa non exegerit,
ut in puncto monet, *Rot. in d. Rom. Multipl. 3.
Apr. 1699. §. Qua verò cor. Me, & 6. Jun. 1701.
§. Minusque cor. Rev. dell'Olmo Ep. Concben.*

Præſertim ponderando, quod Exactor ante-
ceſſor Nicolai, qui cepit exigere de an. 1664., ut
colligitur ex *Sum. Nicolai n. 6.*, & continuavit
uſque ad an. 1681., & ſic ſpatio annor. decem,
& ſeptem, inexacta reliquit ſc. 1939.; undè ha-
19 bita proportione evidentèr apparet, quod Ni-
colaus fuit magis diligens in exigendo, quàm
præfatus ejus Anteceſſor, dùm de tempore ſuæ
exactionis, quæ perduravit annos treſdecim, ſola
ſum. ſc. 382. inexigibilis remanſit.

Eademque facilitate ſubvertitur quarta par-
tita dislocationum Domorum, quæ ad debitum
Nicolai apponi prætenditur, ac ſi Domus fuiſ-
ſent locatæ. Cum enim Nicolaus Domibus diſ-
locatis affigi curaverit ſolitas Schedulas, ſeu ſi-
gna vulgò *ſlocande*, prout communiter ab aliis
20 practicatur, immunis eſt à quacumque culpa,
ſi adhuc prædictæ Domus dislocatæ remanſerunt,
21 cum id tribui valeat caſui fortuito, de quo nul-
lus Adminiſtrator tenetur, ex plenè deductis *in
Rom. Multiplic. 6. Jun. 1701. §. Prout nec Mar-
chioniſſa coràm Rev. dell'Olmo Epiſ. Concben.*; ma-
ximè cum agatur, ut dictum eſt, de parvis Do-
munculis ſitis in Burgo, & locari ſolitis miſera-

bilibus perſonis in quibus ad excludendam ne-
22 gligentiam Exactoris locum ſibi vindicat vulgatum axioma, *inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit*, de quo *in cap. olim 2. de reſtit. Spol., & in l. nam 15. ff. de dol.*

Eoque evidentius, quia Nicolaus dietim adnotavit domos dislocatas in libro ad hunc effectum retento, & hujuſmodi dislocationum partitæ, poſtquam per Ratiocinatorem tranſportatæ fuerant ad librum Magiſtrum, adnotabantur in bilancio quolibet ſemeſtri exhibito, & lecto in plena Congr., præſentibus nedum Fabriceriis, verùm etiam cæteris Officialibus, & Confratribus; & licèt prædictus liber dislocationum non appareat ſubſcriptus à Fabriceriis, prout opus fuiſſet, ad hoc ut ei fides præſtanda ſit, juxtà Decretum Congr. emanatum de an.1668., adhùc Nicolaus in culpa conſtituendus non eſt, ſi formam in præfato Decreto præſcriptam non adimplevit; tum quia in Inſtrumento ſuæ deputationis hæc lex non fuit ei præſcripta, nec prædictum Decretum ei unquam notificatum extitit, ſicque non tenebatur illius diſpoſitionem, & formam divinare; tum etiam quia poſt ipſius deputationem Officiales illi tradiderunt eundem librum dislocationum, quo uſus fuerat Exactor immediatè antecedens; proindeque dum ipſe
23 uſus eſt eodem libro, licèt non ſubſcripto à Fabriceriis, eademque forma deſcribendi, redargui non valet de dolo, dum fecit id, quod facere conſueverunt ejus Anteceſſores in Officio, ſicuti ad hoc propoſitum connotarunt *Cravet. conſil.280. n.3. poſt med., Cancer. Variar. reſol. par.3. cap.5. n.127., Fontanel. dec.356. n.11., Cavalc. dec.571. n.19., Rot. in Toletana Adminiſtrationis, ſeu Executionis Teſtamenti 15. Febr. 1700. §. Et etiam cor. bo. me. Pio, & 11. Martii 1701. cor. R.P.D. meo Lancetta, & in Romana Pecuniaria 6. Jun. ejuſd. an. §. Inſequelam cor. bo. me. Muto.*

Diſpunctis itaque partitis concernentibus debitum Nicolai, quæ vocantur = *del dare* =, deveniendo DD. ad trutinationem aliarum partitarum, reſpicientium creditum ejuſdem Nicolai, quæ dicuntur = *dell'avere* =, perperam impugnare poſſe cenſuerunt primam ſcut.17. 25. conflatam ex minutis expenſis, conſiſtentibus *in Inchioſtro, Carta, Penne*, aliiſque diſtinctè relatis à Perito Ratiocinatore, *d. Sum. n.2.*, quas fecit Nicolaus ſpatio annor. 14., quia cum illæ ſint veriſimiles, nec pro eis reportari ſoleant quietantiæ, abſque
24 ulla hæſitatione Nicolao bonificari debent, teſte *Feder. de Sen. conſ.119 n.4., & ſeq., Eſcob. de Ratioc. cap. 10. nu.62. verſ. rurſus videndum, R.P.D. meus Anſal. in tract. de Commerc., & Mercat. diſc. 64. n.7., Rot. dec.117. n.2. par.13., deciſ.221. n.6., 7., & 13. par.16., in Romana, ſeu Limana Cambior. 12. Jan. 1699. §. Scrupuloſa coram R.P.D. meo Anſaldo, in Rom. OEconomiæ, ſeù Redditionis rationis 22. Jan. 1700. §. Nec relevat cor. Rm̃o dell'Olmo Ep. Concben., & in Rom. Pecuniaria 6. Jun. 1701. §. Nulla cor. bon. mem. Muto.*

Neque à credito Nicolai demi valet alia partita, calculata in ſc.102. 50. pro recognitionibus totius temporis ſervitii ad rationem annuorum ſcut.7. 50., prout practicatum fuerat cum Anteceſſoribus, *d. Sum. n.6.*; quia licèt in mandato Procuræ nullum ipſi legatur conſtitutum Salarium; adhùc præſumendum eſt, quod Partes remiſſivè ſe habere voluerint ad diſpoſitionem Juris, juxtà quam Succeſſoribus in Officio con-
25 ſtitutum cenſetur idem Salarium, quod anteceſſoribus ſolvi conſueverat, uti per *Text. in leg. licèt Cod. de locat.*, communitèr advertunt, *Bald. conſ.155. in fin. lib.5., Surd. conſ.41. n.15., Zac. de Salar. qu.9. n.31., Add. ad Burat. dec.508. n.4., Rot. dec.88. n.5. par.2. diverſ., & deciſ.354. n.1. par.1. rec.*

Attenta præſertim depoſitione plurium Teſtium Officialium Societatis, ex qua reſultat, Nicolao fuiſſe promiſſam in actu ſuæ deputationis ſolitam recognitionem, & hujuſmodi promiſſionem ei plurieſ fuiſſe ratificatam ab Officialibus, *d. Sum. Nicolai n.7.*, quibus Teſtibus, tamquàm de facto proprio deponentibus omnimoda fides
26 eſt adhibenda, ut generaliter monet *Wames conſil.24. n.8., Andreol. contr. for.8. n.18., Poſt. reſol.2. n.19., & ſeq., & reſol.128. n.95., & ſeq., Thomat. dec.117. n.4., Rot. dec.714. n.17. coram Merl., dec.378. n.10. par.17. rec., in Rom. Aſſecurationis Navis Stella Dorata 28. Jun. 1697. §. Sed, ut veritas propè fin. cor. bon. mem. Pio, & in Rom. Pecuniaria, ſeu Redditionis rationis 11. Jun. anni*
27 *præt. §. Omnemque cor. Me*, & in terminis probandi Conſtitutionem Salarii, *Zacch. de Salar. qu.100. n.44.*

Neutiquam relevante aliorum Confratrum contraria depoſitione; tum quia Teſtes depo-
28 nentes de affirmativa ſemper præferendi veniunt aliis Teſtibus deponentibus de negativa. Tum etiam quia præfati Teſtes aſſerentes Nicolao fuiſſe promiſſam recognitionem, anteceden-
29 tibus Exactoribus præſtari ſolitam, veriſimilitudini, & juris diſpoſitioni magis adhærent, ſicque majorem fidem ſibi vindicant; tum denique quia Teſtes, qui contrarium aſſumptum probare conantur ſunt de ipſa Societate, & propterea ad
30 ipſius favorem fidem non faciunt, ut de Teſtibus affirmativam concludentibus, quod ſint præ-
31 ferendi probant, *Gabr. de Teſt. concl.4. n.1., Farinac. eod. tract. qu.65. n.200., Rot. cor. Lud. deciſ.449. n.3., cor. Cer. dec.180., & dec.930. utrobique pariter n.3., in rec. dec.218. n.7. par.17., deciſ.819. n.8. par.18., in Rom. Pecuniaria ſuper articulis 21. Jun. 1694. §. Augetur irrelevantia cor. bo. me. Muto, in Ilcien. Archidiaconatus 23. Junii 1698. §. Quin hæc cor. eod.*, & de Teſtibus quorum depoſitio eſt magis veriſimilis, & juris di-
32 ſponi magis conſona, firmant *Fel. in cap. Noſtra n.3. de Teſtib., Decian. conſ.448. n.11., Becc. conſ.101. n.47. lib.1., Rot. cor. Seraph. dec.1131. n.4., in rec. dec.382. n.12. par.16., & in Marſicen. Decimar. 20. Jun. 1695. §. Firmata cor. R.P.D. meo Scotto*, & demum de Teſtibus confratribus, ſeu de Univerſitate, aut Communitate, quod ad favorem Societatis, Univerſitatis, vel Com-
33 munitatis non probent, videre eſt penes *Pariſ. conſ.27. nu.98. verſ. tamen lib.1. Capyc. latr. conſult.83. n.29., & ſeq., Rot. cor. Cocc. dec.140. n.4., in rec. dec.347. n.5. par.9. tom.2.*

Poſtremò, nil refragatur, quod Nicolaus promiſſam recognitionem, ſeu conſuetum Salarium
34 nunquam petierit, ac propterea illud remiſiſſe cenſeatur; quoniam Nicolaus hodie non petit per viam actionis recognitionem, ſeu Salarium ſibi debitum, quo caſu locum forſan habere poſ-

ſent

35 ſent termini præſumptæ remiſſionis, ſeu condonationis, ſed dumtaxat per viam exceptionis inſtat ſibi bonificari æquivalentem ſummam, quam ex pecuniis exactis retinuit in ſatisfactionem debiti Salarii, proùt de Jure fieri poſſe, tuen-
36 tur *Mandel. Alban. conſ.451. num.24., & ſeq. R.P.D. meus Anſal. in tract. de commer., & merc. diſc.36. n.22. cum ſeqq.*

Et ita, poſthabitis reliquis levioris ponderis, exceptionibus, reſolutum fuit, utraque, &c.

R.P.D. ALDOVRANDO.

GERUNDEN. ADMISSIONIS AD DISTRIBUTIONES.

Vener. 18. Februarii 1707.

ARGUMENTUM.

Poſſeſſio in Jure nominandi Cappellanos, ex quibus probetur ſpectare ad Univerſitatem, eaque probata, conceditur eidem in d. poſſeſſione Manutentio, quemadmodum è contra conceditur Parocho in eo, quod DD. nominati non admittantur ſine ejus licentia, & ejus abitrio removeantur, ſi de hac poſſeſſione, & ipſe doceat, cum moderamine tamen, de quo in deciſ.

SUMMARIUM.

1 *Univerſitati danda eſt Manutentio in poſſeſſione nominandi Cappellanos.*
Et hujuſmodi poſſeſſio probatur per Teſtes de ipſa Univerſitate. ibid., & num.6.
2 *Teſtes de Univerſitate probant pro ipſa, ubi non agitur de intereſſe ſingulorum*, & n.4.
Ampl. ubi agatur de re, quæ non omnibus exteris poteſt innoteſcere. n.3., & 5.
7 *In Manutentionis Judicio leviores probationes ſufficiunt.*
Et admittuntur Teſtes etiam exceptiones aliquas patien. num.8.
9 *Licentia, & approbatio cadunt ſuper actibus, qui ab alio explentur.*
10 *Præſentatus non poteſt in poſſeſſione Eccleſiæ ſe intromittere ſine Epiſcopi inſtitutione.*
Non ex eo tamen poteſt Epiſcopus liberè conferre in præjudicium patronorum. n.11.
Jus nominandi, & deputandi non implicat, quod ſpectet ad unum, & approbatio ad alium. nu.9., 10., & 11.
12 *Licentia Rectoris in admiſſione Cappellanorum per Univerſitatem deputan. requiritur, ſaltem ex honeſtate.*
13 *Teſtes de auditu non probant.*
14 *Teſtes de affirmativa præferuntur aliis de negativa deponentibus.*
15 *Oblationes relictæ ad certum uſum, quoad adminiſtrationem ſpectant ad Parochum intra cujus Parochiam fuerunt relictæ.*
Secus eſt ſi ſint relictæ abſque deſtinatione, quia tunc ad ipſum abſolutè ſpectant. num.16.
16 *Eccleſia Parochialis habet intentionem fundatam ſuper omnibus oblationibus.*
17 *Jus convocandi, & eligendi præsbyteros pro ſervitio Parochialis ſpectat ad Parochum.*
Ampl. num.18.
19 *Manutentio in poſſeſſione nominandi Cappellanos non conceditur ex ſola Juris aſſiſtentia, nec Parocho.*
Nec Epiſcopo. num.20.
21 *Poſſeſſio longeva ſufficit ad Manutentionem, etiam ubi jus reſiſtat.*
Et procedit in ſpecie in poſſeſſione juris nominandi. num.23.
22 *Poſſeſſio dicitur longeva ſi ſit decennalis.*
24 *Jus nominandi Cappellonos poteſt ſpectare etiam ad ſimplicem Laicum, & Univerſitatem.*
25 *Manutentio debetur ad limites poſſeſſionis.*
Et debetur Parocho in poſſeſſione admittendi, & removendi Cappellanos ab Univerſitate nominatos. n.26.
27 *Quod directè probibetur, per indirectum admitti non debet.*
28 *Licentia ubi alicujus requiritur, non poteſt ſine juſta cauſa negari.*
29 *Epiſcopus non poteſt ſine juſtà cauſa præſentatum rejicere.*
30 *Remotio nequit ſine cauſa fieri ab eo, qui non habet jus deputandi.*

DECISIO CXXIV.

CUM ad explenda quamplura onera Anniverſariorum, Miſſarum, aliarumque Eccleſiaſticarum functionum, quæ ad formam plurium piarum diſpoſitionum celebrantur in Parochiali Eccleſia S.Romani, Oppidi, ſeu Villę de Lloret, non ſint ſufficientes tres Sacerdotes, habentes in d. Eccleſia perpetuam reſidentiam; Nempè Rector, Vice-Curatus, & Beneficiatus de Palom nuncupatus; Hinc præfatus Rector de anno 1700. duos alios Sacerdotes ſibi benè viſos in perpetuùm deputavit, ad hoc, ut eum, alioſque pro tempore Rectores coadjuvarent in dd. functionibus, lucrique facerent ſolitas diſtributiones, obtenta etiam ab Ordinario Gerunden., ſeu ejus Vicario Generali hujuſmodi deputationis, & admiſſionis approbatione, *Sum. Rectoris num.1., & 2.*

Verùm prætendentibus Juratis, & Hominibus Univerſitatis ejuſdem Villæ jus nominandi præfatos Sacerdotes, ſive Cappellanos nullatenus ſpectare ad Rectorem Eccleſiæ, ſed ad ipſam Univerſitatem vigore antiquiſſimæ, & Immemorabilis Conſuetudinis eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi quotannis in prima Dominica poſt Feſtum B. Virginis, prævio Conſilio, nominandi ad hujuſmodi effectum quinque, vel ſex Cappellanos conductitios, prædictæ Villæ filios; habita proindè per eos notitia geſtorum cor. d. Vicario Generali, provocarunt ad Curiam Metropolitanam Tarraconenſem, in qua tamen Univerſitas, non ſolùm audita non fuit quoad purgationem attentatorum, quæ, pendente appellatione, à Rectore commiſſa fuiſſe prætendebat, ſed etiam, non obſtante alia appellatione ad Sanctam Sedem, ac recurſu ad Signaturam Juſtitiæ in partibus notificato, in negocio principali ſuccubuit, dum idem Metropolitanus pronunciavit, non eſſe locum manutentioni per Univerſitatem petitæ, atque deputationem, admiſſionemque Rectoris, necnon Decretum Ordinarii eſſe confirmandum, *Sum. dict. Rectoris n.4.*

Commiſſa igitur ab eadem Signatura Juſtitiæ appellationis Cauſa noſtro Auditorio, cum clau-

ſula – *circumſcripta Sententia Metropolitani* – propoſui in hodierna Audientia duplex Dubium; Alterum attentata concernens,& alterum – *An, & cui ſit danda manutentio*? Unde DD. mei, *jus ſuum unicuique tribuentes*, dilata reſolutione primi, alteri reſpondere non hæſitarunt – *Dandam eſſe manutentionem hinc indè, juxta modum*.

Concedenda enim viſa fuit manutentio Univerſitati, quia ipſa ex pluribus teſtibus formitèr examinatis, tàm in Curia Ordinarii, quàm Metropolitani, de quibus *Summ. num.2.*, *& 3.*, benè demonſtrat, quod ab antiquiſſimo tempore ſingulis annis die Dominico, poſt Feſtum Purificationis Beatæ Virginis celebrari conſueverunt Conſilia, in quibus Cappellani nominati extiterunt, ſucceſſiveque cum effectu tales, ſic nominati, in d. annali eorum reſidentia ad lucrandas ſolitas Diſtributiones fuerunt admiſſi, & conſequentèr, dum ex parte Univertatis adeſt
1 poſſeſſio, iſta ſecum trahit manutentionem, juxta vulgatum §. *Retinendæ Inſtit. de Interdict.*, *Poſth. de Manut. obſer.10. n.4.*, & magis ad propoſitum *n.24.cum ſeq.*, *Pignatel.conſult.205. nu.25. to.4.* cum aliis notiſſimis.

Non attentis exceptionibus, quæ contra perſonas, & dicta teſtium proponebantur, & ſignantèr, quod ipſi ſint naturales dictæ Villæ; præter-
2 quam quod enim adſunt aliqui, qui de Villa non ſunt, cum in præſenti minimè agatur de intereſſe ſingulorum, ſed totius Univerſitatis; quodque magis eſt, verſemur in re, quæ non
3 omnibus exteris ita facilitèr notoria eſſe poteſt, utique in his caſibus ad probandum admittuntur etiam Particulares ipſius Univerſitatis, ut in
4 propoſito primi caſus tradunt *Capon. contr.48. n.34.*, *Ciroch. diſcept.8. nu.8.*, *& ſeqq.*, *Coccin. dec.140. n.1.*, *& ſeqq.*, *in rec. dec.271. n.9. par.19.*, *& in Tarraconen. Inſignium ſuper Manutentione 10.Dec.1702.* §. *Quàm ex depoſitionibus cor. bo.me. Muto*, & in propoſito ſecundi, *Rot. deciſ.538.*
5 *n.12. par.18.*, *& in Tarraconen. Inſignium ſuper Manutentione 3.Jun.1702.* §. *Præmiſſo in fin.cor. R.P.D. meo Caſſarello Almæ Urbis Gubernatore*,
6 & in propoſito utriuſque in terminis juris nominandi, dixit *Rot. in Vratislavien. Manutentionis 22.Junii 1703.* §. *Poſſeſſio namque cor. R.P.D. meo Lancetta*.

Inſpecta potiſſimùm qualitate præſentis Judi-
7 cii ſummariiſſimi poſſeſſorii, in quo cum leviores ſufficiant probationes, recipiuntur Teſtes,
8 etiamſi aliquas exceptiones patiantur, *Poſth. de Manutent. obſer.96. n.2.*, *& 3.*, *& in Gerunden. Manutentionis 18.Junii 1703.* §. *Docuit coram R.P.D. Omanna*.

Neque poſſeſſio, ſeu quaſi Univerſitatis ullatenus obumbrari viſa eſt ex pluribus documentis ſparſim relatis *in Summ. Rectoris*; illis namque ſingillatim per DD. ſolita attentione luſtratis, ſtatim emerſit, quaſi poſſeſſionem Univerſitatis ex eis minimè excludi. Quod enim attinet ad mandatum de Manutenendo reportatum anno.1616. à Rectore, tunc temporis, *Sum.nu.7.*, necnon ad Viſitationem ſequentis an.1617. *Summar. n.8.*, omiſſo, quod ſunt actus valdè remoti, inefficaces proindè ad effectum Manutentionis obtinendæ, quodque, nec conſtat Univerſitatem tunc de illis notitiam habuiſſe, ex eis aliud non reſultat, quàm, quod Rector Cappellanos non admittebat *abſque licentia*, & voluntate ſua,
9 quod non excludit, imò potius præſupponit præcedentem nominationem ab alio faciendam, quia licentia, & approbatio propriè loquendo concernit actum à tertio explendum nec cadit ſuper actu, qui à nobiſmetipſis exercetur, prout de ſe eſt nimis clarum.

Et quamvis in d. Viſitatione enuncietur, quod Rector Cappellanos *voluntariè admittit*, id tamen non concludit deputationem, ſivè nominationem ſpectare ad Rectorem, quia, ut quotidiè experimur in præſentationibus, quas utiquè Epiſcopus voluntariè admittit, non verò coactus, niſi per viam directivam, cum nullus præſentatus poſſit propria authoritate ſe in poſſeſſionem Eccleſiæ intrudere, niſi mediante, nedum
10 licentia, ſed etiam formali Epiſcopi Inſtitutione, *Vivian. de Jurep. par.2. lib.8. cap.7. n.2.*, *& Rot. cor. Emer. Iun. dec.163. n.4.*: Et tamen nemo di-
11 xerit, quod ex voluntaria hujuſmodi admiſſione præſentationum, Epiſcopus poſſit liberè conferre, & deputare in præjudicium Patronorum Laicorum, qui abſque Epiſcopo patronatam Eccleſiam concedere non poſſunt, idem *Vivian. d. cap.7. num.8.*

Minoremque animadverſionem promeruit admiſſio Cappellanorum à Juratis Univerſitatis nominatorum, peracta à Rectore de an.1678., cum expreſſione faciendi *rem gratam* eidem Univerſitati, *Sum. num.9.*, quia hujuſmodi expreſſio non tollit factum poſſeſſionis, ſeu quaſi reſultantis favore Univerſitatis ex eadem admiſſione, & licentia Rectoris, quæ ſemper erat ne-
12 ceſſaria, nedum pro honeſtate, verum etiam vigore debitæ eidem Rectori præheminentiæ, ex deductis in *Aretina Iurium Parochialium ſuper bono Iure 1703. cor. R.P.D. meo Anſaldo §. fin.*

Prout ad intentum Rectoris minùs habere repertæ ſunt recentes depoſitiones Teſtium *Sum. num.5.*, *& 6.*; quia primi relati in *d. num.5.* de-
13 ponunt de auditu ab aliis, & ſic nihil concludunt, per *Text. in cap. licèt ex quadam*, *ubi Gloſ. in verbo motam de teſt.*, *Rot. cor. Emerix Iun. deciſ.1251. nu.16.*, maximè, quia expreſsè non dicunt liberam deputationem factam aliquando fuiſſe à Rectore, ſivè prævia nominatione Univerſitatis, quam negativam, in qua ſtat tota vis, nec probare poſſunt in concurſu tot alio-
14 rum documentorum ab eodem Rectore adductorum, & Teſtium affirmativè deponentium, ut per *Gloſ. in l. diem proferre* §. *Si plures verbo conſenſerunt ff. de recept. arbitr.*, dixit *Rota deciſ.208. n.24. par.12.*, *& dec.229. n.14.*, *& deciſ.383. n.11. par.16. rec.*, *& cor. Cerr. dec.931. num.3.*

Alter verò teſtis *d. Sum. nu.6.*, præterquamquod eſt unicus, potiùs confirmat quaſi poſſeſſionem Univerſitatis in Jure nominandi, licèt dicat, quod nominati ab Univerſitate de licentia Rectoris admiſſi fuerunt, ut ex contextu ejus depoſitionis.

Poſito igitur ex his, quod quaſi poſſeſſio nominandi ſtet ex parte Univerſitatis, eaque deſtitutus remaneat Rector Parochialis, parùm profuit diſpoſitio Juris, quam eidem Rectori aſſiſtere tuebantur pro eo Scribentes, eadem deſumendo ex qualitate, & natura hujuſmodi diſtributionum: Cum enim, uti ajebant, iſtæ

prove-

proveniant ex oblationibus fidelium, aut præfa-
tæ oblationes relictæ ſunt ad certum, & deter-
minatum uſum, & effectum, & tunc, quoad
adminiſtrationem, & erogationem in uſus de-
15 mandatos ſpectant ad Parochum, ſive Recto-
rem Parochialis, intra cujus limites fieri con-
tingunt, ut firmant *Fagn. in cap. Paſtoralis 9.
ſub n.30., & ſeqq. de his, quæ fiunt à Præl. lib.3.,
Barboſ. de Paroch. par.2. cap.24. ſub nu.30. verſ.
verùm, Pamphil. dec.286. ſub nu.6., & latiùs cor.
Merl. dec.257. à n.9., & ſeqq.*
Aut verò oblationes ſimpliciter, & abſolutè
relictæ ſunt Eccleſiæ abſque ullo onere, & modo
illas erogandi in aliquem pium uſum, & tunc
acquiruntur ipſi Parocho, in beneficium tamen
16 Parochialis Eccleſiæ, quæ fundatam habet in-
tentionem in Jure ſuper omnibus oblationibus
contingentibus intra Parochiam, ut per *Text.
in d. cap. Paſtoralis, & in cap. ad Audientiam il 1.
de Eccleſ. ædific., docuerunt Amoſt. de Cauſ. pii. lib.3.
cap.1. n.3., Lotter. de Re Benefic. lib.1. quæſt.30.
n.29., latè Fagn., ubi ſup., à n.14., & 16., & ſeq.,
Barboſ. de Paroch. d. cap.24. n.22., & ſeqq., Pam-
phil. dec.272. n.3., ubi Add. n.6., Merl. d. dec.257.
à n.2., & dec.480. nu.6., & in rec. dec.256. per
tot. part.1.*
Undè conſequitur, quod Jus convocandi, &
eligendi Presbyteros neceſſarios pro ſervitio
17 ejuſdem Parochialis, inter quos dd. oblationes
diſtribui debent, ſpectet ad eundem Parochum
Eccleſiæ Rectorem, ut pariter firmant *Barboſ.
de Paroch. d. par.3. cap.26. n.59., Amoſt. de cauſ.
piis lib.6. cap.2. n.51. Pignatel. conſult. can.431.
n.1., & Rot. cor. Merl. d. dec.480. ſub nu.11.,*
18 eoque magis, quando non agitur de perpetua,
ſed de temporali deputatione, ut proſequitur,
Pignatel. d. conſul.431. n.2. tom.1.
Quoniam, quidquid ſit de hac Juris aſſiſtentia
favore Rectoris, ſuper qua DD. in præſenti ne-
ceſſarium non putarunt aliquid determinare,
ſatis fuit ad effectum denegandæ eidem Rectori
19 manutentionis, quod ipſe omninò deſtitutus
poſſeſſione remaneat, quodque in eadem repe-
riatur Univerſitas, cum iſto caſu, ex ſola Juris
aſſiſtentia manutentio non concedatur, *Poſt. de*
20 *Manut. obſer.45. n.22.*, & in propoſito Juris con-
ferendi contra Epiſcopum, reſolutum fuit poſt
eund. *dec.400. n.5., & dec.685. n.2. in fin. par.1. rec.*
Et ſine difficultate, quando, ut hic, poſſeſſio
eſt longæva, ac temporis conſiderabilis, quia
21 tunc ſuffragatur ad obtinendam manutentio-
nem, etiamſi jus reſiſtat, *Poſth. de Manut. obſ.44.
n.23. Pamph. dec.213. n.4., Dunoz. jun. dec.13.
nu.1., & in Rom. Iuris tranſeundi 29. Jan. 1700.
§. Ipſe enim cor. Rev. dell'Olmo Epiſ. Conchen.*
Dicitur autem poſſeſſio longæva, & temporis
conſiderabilis ad effectum, de quo agitur, ſi ſit
22 decennalis, & ex ea oritur præſumptio tituli
colorati, ſufficiens ad obtinendam manutentio-
nem adversùs habentem Juris aſſiſtentiam, *Ma-
reſc. var. lib.1. cap.11. n.55., Poſth. d. obſer.44.*
23 *n.26., & obſer.45. ſub n.24.*, & in puncto ma-
nutentiones in poſſeſſione nominandi adversùs
Epiſcopum, *Rot. cor. Duran. dec.74. ſub num.8.
verſ. quàm ex longæva.*
Minuſque attendi obtinuit exceptio, eruta ex
Bulla Cœnæ Domini contra uſurpantes Juriſdi-
ctionem, & fructus ad Eccleſiam ſpectantes,
quia Jurati Univerſitatis minimè contendunt
controverſas diſtributiones eorum particulari
commodo adſcribere, ſed tantummodò inſiſtunt
in jure nominandi, ſeu deputandi Cappellanos,
qui ratione ſervitii Eccleſiæ præſtiti, de eiſdem
diſtributionibus participare debeant, quod ſanè
jus citrà vitium uſurpationis, ad quemlibet Lai-
24 cum ſpectare valet ex gratia, & permiſſione
ipſius Eccleſiæ, per *Text. in cap.1. de Iurepatr.
Vivian. eod. tract. par.1. cap.3. nu.23. lib.1., &
part.3. lib.14. cap.2. n.4.*
Sicut autem ex præmiſſis denegari non potuit
Univerſitati manutentio in quaſi poſſeſſione
nominandi, ita etiam DD. non dubitarunt con-
cedere manutentionem Rectori, ſeu Parocho in
quaſi poſſeſſione eoſdem nominatos admittendi,
prævia licentia, ipſiuſque conſenſu, eoſdemque
ſic admiſſos etiam reijciendi, ſeu amovendi;
quamvis enim ex juribus per Rectorem produ-
ctis, ut dictum eſt, non appareat ipſius quaſi
poſſeſſio, quoad liberam, ac independentem
deputationem, benè tamen concluditur, quod
nominati ab Univerſitate, non aliter admiſſi fue-
runt, quàm cum licentia, & approbatione dicti
Rectoris, qui etiam aliquando jam admiſſos à
ſervitio Eccleſiæ, & reſidentia removit, proùt,
quoad licentiam probant Teſtes, & mandatum
de manutenendo, ejus *Sum. n.6., & 7.*, necnon
ipſæ deputationes Univerſitatis, eodem *Summ.
nu.10., 11., & 12.*, quocircà ad ſtatum hujuſ-
25 modi quaſi poſſeſſionis debita eſt eidem Rectori
manutentio, ut dixit *Rot. in Gerunden. manuten-
tionis 4. Mart. 1701. §. Sed interpoſita cor. R.P.D.
Priolo, & in Tarraconen. Juriſpunctandi ſuper ma-
nutentione 26. Februar. 1703. §. Exordiendo coram*
26 *R.P.D. Omanna*, & in his terminis, *Rot. in Are-
tina Jurium Parochialium ſuper manutentione 15.
Ian. 1703. per tot. coram R.P.D. Anſaldo, & in
Vratislavien. manutentionis 22. Iun. 1703. §. fin.
cor. R.P.D. Lancetta.*
Verùm quia id, quod directè fieri prohibetur,
27 ne per indirectum ſequatur curandum eſt, *cap.
cum quid una 84. de Reg. Iur. in 6., Rot. dec.344.
n.12. par.17.*, hinc DD. omnibus opportunè oc-
currere volentes, modum reſolutioni dederunt,
declarando, quod, niſi ſubſit juſta, ac legitima
28 Cauſa, Rector non debeat Cappellanos ab Uni-
verſitate nominatos, nec ante, nec poſt admiſ-
ſionem reijcere, & expellere, proùt in praxi Ju-
29 riſpatronatus ab Epiſcopo in admittendis præ-
ſentationibus ſervari, teſtatur *Vivian. lib.9.
cap.1. n.1. par.2.*, & in terminis remotionis ſinè
cauſa non faciendæ, ubi inducitur Officii priva-
tio ab eo, qui non habet jus deputandi, *Fr. Gab.*
30 *à S. Vincent. conſ., ſeu reſponſ.66. n.4., & 7.,
& conſ.67. n.2.*, & admittitur *in Giennen. Iuris
mutandi 28. Iun. 1702. §. In nihilum cor. bo. mem.
Pio*, cum ibi adduct.
Reliqua verò, quæ ex parte Rectoris dedu-
cebantur ex Inſtrumentis fundationum, *Summ.
n.13.* ex Conſtit. Synodali Gerunden., relata per
Romaguer ad eaſd. Conſt. lib.5. tit.12. cap.5., nec-
non ex diſpoſitione *Sac. Conc. Tridentini ſeſſ.21.
cap.4. de refor.*, cum, vel non eſſent admodùm,
clara, ut poſſeſſorium abſorberent, vel eſſent in-
applicabilia, ſuperfluum exiſtimarunt DD. in
præſenti Judicio eorum examen.
Et ita, utraque, &c.

R.P.D. OMAN-

R. P. D. OMANNA.

BONONIEN. DATII CARNIS.

Lun. 3. *Junii* 1707.

ARGUMENTUM.

Communitas una ab alia diſtinta, non poteſt de alterius emolumento, ſive datio participare, & ex quibus communio inter duas Communitates excludatur, & probetur diviſio, & diſtinctio latè examinatur.

SUMMARIUM.

1 *Communitates plures quando conſtituant unum corpus.*

2 *Communitas una, eſt ab alia diſtincta, ubi unaquaque habet proprium nomen, Subditos, Territorium, & patrimonium.*

3 *Communitatum diviſio, & diſtinctio quomodò probetur, & per tot.*

4 *Sententia in judicatum tranſacta facit rem notoriam*

5 *Sententia per tranſactionem acceptata, non poteſt impugnari.*

7 *Communitas una, ubi eſt ab alia diſtincta non poteſt participare de datio, ſive emolumento alterius, & per tot.*

Nemini licèt ex re aliena lucrum quærere. ibid.

8 *In diviſione quid fuerit comprehenſum, colligitur ex diſcretiva.*

9 *Communitas una poteſt uti privilegio ſibi, & alteri communi, nec ex hoc infertur ad Communionem univerſalem.*

10 *Communio inter duas Communitates quoad juriſdictionem, & adminiſtrationem œconomicam non probatur ex materiali diviſione rei communis.*

11 *Tranſactio non extenditur ad non expreſſa.*

12 *In conceſſione partis Caſtri non venit reſiduum non conceſſum.*

Ampl. num. 13.

14 *Communio inter duas Communitates non probatur pluribus actibus relatis.* & n. 15. 16., & 17.

15 *Salarium Prætoris, à quo ſolvi debeat.*

16 *Nundinæ ſunt exemptæ a datiis, & Gabellis.*

18 *Univerſitas, ut publicis neceſſitatibus faciliùs conſulatur, datia, & Gabellas ſuis Civibus imponere valet.*

19 *Obſervantia eſt fida interpres in qualibet materia, Et declarat quid in diviſione fuerit comprehenſum.* num. 20.

Et quid e converſo in Communione permanſerit. num. 21.

22 *Territoria Caſtri Medicinæ, & Villæ Fontanæ ſemper declarata fuerunt exempta à juriſdictione Civitatis Bononiæ.*

23 *Societas quando dicatur Leonina.*

24 *Societas Leonina non eſt tolleranda.*

DECISIO CXXV.

Sub obtentu, quod antiquitùs Caſtrum Medicinæ commune eſſet inter Univerſitates Ganzanighi, & Villæ Fontanæ, prætenſionem iſtius Homines excitarunt, quod nempè ipſis debita eſſet æqualis participatio emolumenti Datii, quod annuatim retrahitur ex Macello in d. Caſtro Medicinæ exiſtente; illamque primò in ſcenam deduxerunt, occaſione, qua Medicinenſes litem adversùs ipſos cor. Me exagitabant ſuper contributione ad expenſas, quas pro tuitione communium Privilegiorum ſoli Medicinenſes ſubjuerant. Sed ab actione repulſi, ob denegatam d. emolumenti compenſationem, tunc per ipſos oppoſitam, ut videre eſt *in Bononien. Expenſarum* 18. *Apr.* 1704. §. *Nec obiici valet cor. Me*, judicium pro illius participatione ex integro inſtruxerunt; quamobrem delegata mihi Cauſæ cognitione, datoque de conſenſu DD. meorum dub. = *An Communitas Villæ Fontanæ participare debeat de Datio Carnis?* & impartita etiam facultate mox d. deciſionem revidendi, Cauſam hodiè propoſui, prodiitque Reſolutio, eandem Communitatem non poſſe participare de d. Datio, ſed eidem ſolummodò facultatem retinendi Macellum in proprio Territorio, juxta ſua Privilegia, competere.

Conſtare ſiquidem in facto viſum, quod tametſi olim tria loca Medicinæ, Ganzanighi, &
1 Villæ Fontanæ ratione Privilegiorum illis communium, conſtituerent quodammodò unum corpus, illorumque capitis figuram gereret Caſtrum Medicinæ, quilibet tamen propriam recognoſcebat Communitatem, & coæquale corpus ex ſe repræſentabat, ut dilucidè habetur ex antiqua concordia inter eaſdem Communitates, & Bononiæ Civitatem inita, atque ex Privilegio Greg. XIII., in quibus tria Loca, Caſtra, & Ter-
2 ritoria diſtinctim enunciantur, *Sum. Villæ Fontanæ, n.* 6., & 8., meliùs comprobatur ex Indulto Card. Coſſæ, in quo explicitè Hominibus dd. trium terrarum facultas conceditur datia; & gabellas in quolibet Territorio imponendi, *dicto Sum. n.* 7., & pro indubitato præſupponitur in Sententia Auditoris Marliani, lata de an. 1606., *eod. Sum. n.* 1.; conſtitit rursùs ex facto, quod propter Hominum mortalitatem, aliaſque ærumnas deſtructo penitùs Caſtro Ganzanighi, licèt illius Territorium pro indiviſo accreviſſet aliis duabus Communitatibus Medicinæ, & Villæ Fontanæ, ipſæ tamen ſubindè ad diviſionem devenerunt, tàm ratione Subditorum, quàm bonorum communalium, retentis ſolummodò in
3 communi Privilegiis, indultis, & immunitatibus, quas unitim in origine obtinuerant, ut clarè colligitur ex d. Sententia Marliani, in qua diſtinctè rursùs continetur forma cuilibet Communitati præſcripta contribuendi ad expenſas reſpectu omnium, quæ adhuc in communi remanebant, *præcit. Sum. n.* 1.

Ex facto igitur hujuſmodi, non ſolùm ceſſat aſſumptum per Defenſores Villæ Fontanæ principalitèr inculcatum, quod geminæ Communitates Ganzanighi, & Villæ Fontanæ, tunc ſolùm exiſtentes, poſſiderent pro indiviſo Caſtrum Medicinæ, dum Caſtrum iſtud, ex præmiſſis, coæ-
4 quale corpus cum aliis conſtituebat, ſed rursùs opportunè conſequitur, quod cum ex d. antiquiſſima Sententia Marliani, quæ veluti millies in judicatum tranſacta, rem facit notoriam, & manifeſtam, *Surd. dec.* 170. *n.* 15., *Balduc. ad Ramon. conſ.* 88. *n.* 38., *Rot. in rec. par.* 18. *dec.* 489. *nu.* 17., & *ſeq.*, & *in Rom. Fideic.* 15. *Ian.* 1700. §. *Sed ut diximus cor. R. P. D. meo Anſaldo*, quævè
5 impugnabilis non eſt ab Hominibus Villæ Fontanæ, tamquam ab ipſis per ſolemnem tranſactionis actum acceptata, *Rot. in Rom. redditionis ratio-*

rationis 11. *Iun.* 1706. §. *Nec pro ſufficienti coram Me, in Rom. Fideicom.* 14. *Febr. prox. præt.* §. *Nullatenùs*, & *ſeqq. cor. R.P.D. meo Lancetta*, & de hac eadem re judicata dictum fuit *in Bononien. Expenſarum* 25. *Iun.* 1703. §. *Nec juſtitia, in fin.*, & 18. *Apr.* 1704. §. *Iuſtitia cor. Me*, explicitè habeatur, quod uſque tunc dd. duæ Communitates ta-
6 litèr diſiunctæ erant, ut unaquæque proprios Subditos, Territorium, & Patrimonium recognoſceret, nec æquitas, neque juſtitia patiuntur, ut illa Villæ Fontanæ participare debeat de Datio Macelli in ipſo Medicinæ Caſtro exerciti, cum nemini licitum ſit ex re aliena lucrum quæ-
7 re, ad *Text. in l. nam hoc natura ff. de cond. indeb.*, *Rot. cor. Cocc. dec.* 1709. *nu.* 7., & *cor. Emer. jun. dec.* 1260. *n.* 6.

Nec dubium eſt, quin ſub diviſione hujuſmodi comprehenſum quoque fuerit Jus retinendi Macellum in proprio Caſtro, illiuſque emolumenta diſiunctim percipiendi: quia cum tam ex d. Sententia, quàm ex ſubſequuta tranſactione conſtet, quid inter ambas Communitates in communione remanſerit, utique cum Macellum in illis pro communi, & indiviſo expreſſum non fuerit, dicendum eſt, fuiſſe ſub diviſione comprehenſum, illiuſque jus cuilibet ex
8 Communitatibus obventum, juxta generalem diſcretivæ regulam, de qua *Surd. conſ.* 554., *Rot. cor. Merl. dec.* 800. *n.* 11., & *dec.* 825. *n.* 20., & *in rec. par.* 11. *dec.* 300. *n.* 43., & *par.* 19. *dec.* 304. *n.* 18., & benè in his terminis *Roman. conſ.* 444. *ſub num.* 4., ideoque ſufficiens eſſe debet Communitati Villæ Fontanæ facultas retinendi Macellum in proprio Territorio, illiuſque Datium exigendi, juxta modum in Reſolutione aſſignatum, cum ita, & ipſa utatur communi Privile-
9 gio per Card. Coſſam impartito, quod in communione adhuc permanet, & cujus ope, ipſa quoque æqualitèr Macellum retinere poteſt, ut præventivè firmatum fuit *in d. Bononien. Expenſarum* 14. *Apr.* 1704. §. *Nec objici cor. Me*.

Atque hinc, pro arguenda communione controverſi Datii, obſtare neutiquam videbatur, quod in tranſactione an. 1606., inter ambas Communitates ſequuta fuerit diviſio Turrium, & murorum ipſius Caſtri Medicinæ, cautumque extiterit, quod illorum reparatio communibus illarum expenſis facienda eſſet; materialis enim diviſio condominii hujuſmodi, non conducit pernecesſè ad communionem jurisdictionalium,
10 & politicæ adminiſtrationis rerum ad Univerſitatem pertinentium, quia, dum limitatè ad reparationem mœnium intèr Communitates, quoad reliqua ſeſe diſiunctim gubernantes, con-
11 ventio facta fuit, non licet ex ea arguere ad res alias, quæ in tranſactione non leguntur comprehenſæ, ut benè advertit *Roman. d. conſ.* 444. *num.* 1., ubi, quod conceſſa parte Caſtri, nempè
12 Arce, & Fortalitio, non intelligitur totum
13 aliud conceſſum, quamvis pars, in conceſſione cadens, ſit dignior.

Minùs communio elici valet, ex quo Univer-
14 ſitas Villæ Fontanæ meditatem ſalarii ſolvere aſſueverit, & ſoleat Prætori in Caſtro Medicinę reſidenti; quandoquidem cum idem Prætor ſuper ambobus Territoriis, & utriuſque Subditis jus dicat, illiuſque reſidentia in d. Caſtro eſſe quicat merè accidentalis, vel majoris commoditatis gratia, vel quia idem Caſtrum ab ævo ſemper omnium trium Communitatum caput repræſentaverit, non minus æquum in his terminis eſt, quod illius ſalarium ab utraque Univerſitate ſolvatur, cum illud, præciſivè à caſu, quo tale onus, vel ad Principem Supremum, vel
15 ad Feudatarium pertineat, tradi debeat à Subditis, qui complementum recipiunt, ut latè probat *Zacch. de Salar. quæſt.* 4. *à num.* 35. *uſqu. ad* 46.

Inefficax etiam communionis adminiculum illud eſt, quod deducitur ex Privilegio publicum mercatum quolibet die Jovis faciendi in Caſtro Medicinæ, uni, & alteri Communitati per Pontificem Julium II. impartito. Cùm enim nullum emolumentum ex eodem Mercato retrahatur, dum in eodem Privilegio expreſsè cavetur, nulla Datia, & Gabellas pro emptionibus, & venditionibus exigi poſſe, & ſi quæ utilitas Collitigantibus emergit, unicè conſiſtat in majori com-
16 modo Subditorum utriuſque Communitatis, vendendi proprias merces Forenſibus in publico Foro convocatis, communio ſanè in hac parte veluti deſcenſiva ex Privilegiis, Indultis, & Immunitatibus, quas Partes in d. tranſactione voluerunt uuicè communes remanere, neutiquam valet adminiculum communionis Datiorum, quæ per alteram ex Communitatibus à propriis Subditis exiguntur, ſuppeditare.

Et denique inconcludens detegitur illatio deprompta, tum ex alio Privilegio Greg. XIII., in quo facultas Hominibus utriuſque communis conceditur, ampliandi communibus expenſis, idem Caſtrum Medicinæ; tum ex cauſa, & ratione, propter quam Indultum imponendi Datia fuit per Cardinalem Coſſam elargitum, quæ expreſſa inibi legitur *pro conſervatione*, & *reparatione dicti Caſtri*; ex quibus omnibus infere-
17 batur, quod ſicuti illius manutentio, reparatio, ſeu ampliatio communibus ſumptibus perpetuò facienda eſt, ità commune eſſe debeat Datium controverſum, cujus impoſitio pro eadem communi cauſa permiſſa fuit: reſpectu ſiquidem primæ partis objecti, plana eſt reſponſio, quod ſcilicèt cum Homines Villæ Fontanæ ſibi ipſis in diviſione reſervaverint condominium turrium, & murorum, congruum, & juſtum erat, quod in caſu ampliationis Caſtri ſtatueretur expenſam debere communitèr fieri; quemadmodum enim ex majori illius amplitudine, ſeſe in eo tempore Belli recipiendo, commodius tutamen, etiam ipſis reſultaret, ita æquale incommodum in illius ampliatione ſentire debent. Ratio verò imponendi Datia nihil penitus ſtringit. Cum namque Privilegium Cardin. Coſſæ utrique Univerſitati commune ſit, poterit pro eadem cauſa etiam Communitas Villæ Fontanæ quotquot velit Datia, & Gabellas ſuis Subditis imponere, illarumque emolumenta in mœnium reparatione erogare, ut ex litera ejuſdem Privilegii animadvertit d. mea dec. *in Bononien. Expenſarum* §. *Nec objici*, & eſt etiam de
18 jure, quod Univerſitas, ut publicis neceſſitatibus facilius conſulatur, Datia, & Gabellas ſuis Civibus imponere valeat, *Marot. de Collect.*, *ſeu Donat. cap.* 4. *n.* 3., *Mond. de muner cap.* 2. *n.* 297., *Romag. ad Stat. Eugub. lib.* 1. *rub.* 39. *n.* 15., *Aget. in ann. ad dec. Moleſ. tom.* 1. §. 1. *de reg. Fiſc. n.* 86. *fol.* 164.,

*fol.*164., & §.3. *de exact. func. Fiſc. n.*17., & *ſeqq. fol.*311.

Eo minùs verò ex his omnibus inferri poteſt ad communionem d. Datii, attenta centenaria obſervantia, juxta quam participatio Datiorum, quæ exiguntur à Medicinenſibus, nunquam favore Communitatis Villæ Fontanæ admiſſa fuit, ſed Gabellæ omnes ab unaquaque Communitate exactæ, ſub illarum cujuſlibet ſeparato Patrimo-
19 nio remanſerunt; obſervantia enim, quæ ve-
luti fidelis interpres in qualibet materia accipi
20 ſolet, optimè declarat quid in antiqua diviſione
21 fuerit comprehenſum, quidque etiam è con-
verſo in communione permanſerit, ad *Text. in l. ſi de Interpretatione ff. de leg.*, *Cravet. conſ.*294. *n.*8., *Becc. conſ.*240. *n.*21. *to.*2., *Rot. cor. Cocc. dec.*201. *n.*4., *cor. Dunoz. Iun. dec.*5. *n.*5., *coram Emer. Iun. dec.*87. *n.*5., cum aliis *in Rom. Iuris tranſeundi* 29. *Iau.* 1700. §. *Hoc inſuper cor. Rev. Conchen.*; quin ea interverſa dici poſſit ex quibuſdam locationibus Macellorum per Bononiæ Regimen factis; quidquid enim ſit de illarum effectuatione, quæ per Defenſores Medicinenſium acritèr impugnatur, quævè ex eo inveriſimilis redditur, quia Territoria Caſtri Medici-
22 næ, & Villæ Fontanæ à juriſdictione Civitatis
Bononiæ exempta ſemper fuerunt declarata, ut patet ex *deciſ.*285., 398., & 828., *cor. Buratt.*, & *dec.*70., 171., & 496. *par.*5. *rec.* Adhuc dict. locationes de directo in oppoſitum retorquentur; cum enim in illis locata legantur Macella Caſtri Medicinæ, & Villæ Fontanæ jam patet utramque Communitatem ſolitam fuiſſe Macellum retinere; undè cum non doceatur, Medicinenſes emolumentum aliquod percepiſſe ex Datio Macelli Villæ Fontanæ, utique ex locationibus prædictis obſervantia validiùs comprobatur, quod una Communitas numquam de alterius emolumentis, & Datiis participaverit; addito ulteriùs, quod probata ex his negativa ejuſdem participationis, ſi modò Communitas Villæ Fontanæ admittenda eſſet ad participationem
23 Datii per Medicinenſes ſolvi ſoliti, prætenſa
communio, ſeù ſocietas redderetur verè leonina, & in jure noſtro nullatenùs toleranda, ad *Text. in l. ſi non fuerint* §. *Ariſto ff. pro ſoc.*, *Decian. conſ.*29. *num.*28. *lib.*2., *Tiraquell. de leg. connub. lib.*4. *col. ult.*, *Felic. de ſociet.*, *cap.*18. *ſub n.*15., & 16., *Mantic. de tacit. lib.*6. *tit.*8. *per tot, vol.*1., *Bonden. collect. legal.*5. *n.*99. *lib.*2.

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

BONONIEN. DATII CARNIS.

Vener. 24. *Novem.* 1713.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Communio univerſalis emolumentorum inter duas Communitates non arguitur ex communione aliquorum Privilegiorum.*
Nec ex aliis actibus de quibus in dec. per tot.
2 *Communitas una dicitur ab alia diviſa, ubi unaquæque habet proprios Subditos, Territorium, bona, & emolumenta.*
Ex quibus talis diviſio etiam probetur. num.6., & per tot.
3 *Communitas una, ubi eſt, ab alia diſtincta non poteſt participare de Datio alterius.*
4 *Nemini licet ex re aliena lucrum quærere.*
5 *Diviſionis præcipuus effectus eſt, ut unus alterius bonis, & juribus iujare non poſſit.*
7 *Communitas una, ut ab altera ſejungatur, & ſeparetur, quid requiratur.*
8 *Communio excluditur ex diviſione.*
9 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*
10 *Sententia in judicatum tranſacta facit rem notoriam.*
11 *Sententia per tranſactionem acceptata non poteſt impugnari.*
12 *Contractus non poteſt fieri niſi à contrahentibus diſtinctis, & habentibus diſtinctum patrimonium, & de ratione.* num.13.
13 *Contractus debet eſſe ultro, citroque obligatorius.*
14 *Mappa confecta abſque citatione partis non attenditur.*
15 *Communio non poteſt dari, ubi adeſt meum, & tuum.*
16 *Teſtes de Univerſitate pro ipſa non probant.*
Limit. concurrentibus adminiculis. n.17.
18 *Præſcriptio participationis inducitur ex obſervantia centenaria.*
19 *Centenaria præbet meliorem titulum de mundo.*
20 *Obſervantia decennalis, aut vicennalis ſufficit ad probandam diviſionem.*
21 *Iudicium ferendum eſt ſuper ſtatu rei de præſenti, non de præterito.*
22 *Lex non verbis, ſed rebus imponitur.*
23 *Dominium Soli poteſt eſſe unius, & dominium utile, & juriſdictionale alterius.*
24 *Commodum ſi ſit commune inter duas Communitates, ita, & etiam commune debet eſſe incommodum.*
25 *Prætor idem poteſt gubernare duas Communitates diverſas.*
16 *Diœceſes duæ diſtinctæ poſſunt eſſe ſub uno Epiſcopo.*
17 *Civitates duæ diſtinctæ poſſunt ſubeſſe uno Gubernatori.*
28 *Salarium Gubernatori, à quo ſolvi debeat.*
29 *Provinciæ poſſunt eſſe unitæ, licèt in omnibus non unitæ.*
Quod exemplificatur in Provinciis Holandiæ. ibid.
31 *A Communione particulari non valet illatio ad univerſalem.*
31 *Communio non arguitur ex communione mercatus.*
Nundinæ, & mercatus ſunt immunes à Datiis, & Gabellis. ibid.
32 *Societas Leonina quæ dicatur.*
33 *Societas Leonina non tolleranda.*

DECISIO CXXVI.

SEmel, atque iterùm rejecta Communitate, ſive Univerſitate Villæ Fontanæ à prætenſa participatione Emolumenti Datii, quod annuatim retrahitur ex Laniena exiſtente in Caſtro Medicinæ, priùs videlicèt, ubi d. emolumentum per indirectum compenſari debere, prætendebat cum nonnullis expenſis pro tuitione communium Privilegiorum per Homines Caſtri Medicinæ erogatis, ut patet in illa Bononien. Expen-

penſarum 18. Apr. 1704. §. *Nec obijci valet cor. bo. me. R̃mo Giennen.*, & deindè, ubi pro conſequenda prætenſa rata ejuſdem emolumenti, actionem ex integro promovit, prodeunte cor. eod. R̃mo Giennen. Dec. ſub die 3. Jun. 1707., cum ſubſequuta Sententia Rotali, in qua concluſum, & definitum fuit, d. Communitatem nequaquam participare poſſe de d. Emolumento, ſeu Datio, ſolùmque, quatenùs velit, eidem competere facultatem retinendi Lanienam in proprio Territorio. Cum eidem Sententiæ non acquieverit præfata Univerſitas ſuccumbens, ſed mihi cauſam, in gradu ulterioris appellationis, delegari obtinuerit; hinc congruum de more ſubſcripſi, & in hodierna Audientia propoſui Dub. — *An Sententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda?* quod fuit *pro illius confirmatione*, reſolutum.

Conſuetum namque validitatis, & Juſtitiæ præſidium, quod viam ſternit confirmationi Sententiæ, emergere viſum fuit ex eo, quod licèt tria loca Medicinæ, Ganzanighi, & Villæ Fontanæ quamdam habeant Privilegiorum communionem, non per hoc tamen inferri po-
1 terat ad prætenſam communionem Univerſalem etiam emolumentorum, & Crumenæ, quæ ex pluribus, & quidem validis rationum momentis viſa fuit apertè excludi, immò convinci, quod Univerſitas, tàm Villæ Fontanæ, quàm
2 Medicinæ ſint inter ſe diviſæ, & inter eas diviſa pariter ſint Territoria, & bona, ac emolumen-
3 ta, quo poſito in neceſſariam conſequentiam deſcendebat, quod Univerſitas Villæ Fontanæ nequeat participare de Datio retracto ex Laniena in Caſtro Medicinæ exercita, cum nemini licitum ſit lucrum quærere ex re aliena, ut ex
4 *Text. in l. nam hoc natura ff. de Cond. ind.*, probat Dec. R̃mi Giennen., quæ Sententiam Rotalem præceſſit §. *Ex facto*, & connaturalis, & insepara-
5 bilis diviſionis effectus ſit, ne alter alterius bonis, ac Juribus inhjare poſſit, *l. locatio §. Socii ff. de public.*, *Coſt. de Ration. rat. qu.* 154. *n.* 12., *Gratian. diſc.* 276. *n.* 27.

Et ſanè, quod unaquæque ex dd. Univerſitatibus ſit ab altera diſtincta, particulare habeat Territorium, & propria recognoſcat emolumenta, & Subditos, convinci viſum fuit, nedùm ex antiqua concordia, ex Privilegio Greg. XIII., & ex Indulto Card. Coſſæ, in quibus omnibus actibus dd. Univerſitates exprimuntur non ſingularitèr, & per modum unius, ſed pluralitèr, & uti inter ſe ſeparatæ, & diſtinctæ; verùm etiam ex ipſo facto Communitatis Villæ Fontanæ, quæ plures ſubſtinens lites contra alteram Univerſitatem Medicinæ ſe intitulavit, & dixit
6 Univerſitatem diſtinctam ab altera, ex quo neceſſariò conſequitur, quod diſtincta etiam habeat emolumenta, & diſtinctos Subditos, ſine quibus,
7 non poteſt una Univerſitas ab altera ſegregari, & disjungi, *Dec. conſ.* 97. *nu.* 5., *Cæph. conſ.* 396. *n.* 7., *Grat. diſc. for.* 951. *n.* 3., *Rot. dec.* 651. *n.* 2. *cor. Caval.*

Clariùs idipſum oſtendebatur ex facto fidelitèr expoſito in Dec. R̃mi Giennen., quod ſcilicèt propter publicas ærumnas deſtructo, ac defecto Caſtro Ganzanighi, illius Territorium, quod accreverat aliis duabus Communitatibus Medicinæ, & Villæ Fontanæ, fuit deindè inter iſtas realitèr diviſum, tàm ratione Subditorum, quàm bonorum Communalium, indiviſis tantummodò, & in communi remanentibus Privilegiis, Indultis, & Immunitatibus; quo nil clariùs ad excludendam communionem, quæ dire-
8 ctè adverſatur diviſioni, ut dixit, *Rot. in Rom. Hæreditatis de Rinaldis* 1. *Febr.* 1709. §. *Ex triplici, confirmat.* 5. *Maii* 1710. §. *Solida*, & 4. *Februarii* 1711. §. *Præſumpta namque cor. Me*; eo enim ipſo, quod à diviſione præſervantur Privilegia, ſignum evidens eſt, quod bona, & emolumenta
9 jàm fuerant diviſa, cum exceptio firmet regulam contrariam in non exceptis, *leg. nam, quod liquidè ff. de Pen. leg.*, *Alex. conſ.* 7. *nu.* 4. *lib.* 2., *Rot. dec.* 32. *n.* 2. *cor. Emer. Jun.*

Potentior ad eamdem diviſionem comprobandam apparuit antiqua Sententia Auditoris Marliani, in qua apertis verbis dd. Univerſitates, & Homines exprimuntur *disjunctos, & ſeparatos eſſe, etiam ratione bonorum, aliàs inter eos Communialium*; quæ quidem Sententia ſi ex ſe ſola, tamquam millies in judicatum tranſacta,
10 de Jure faceret rem notoriam, & manifeſtam, *Surd. dec.* 170. *n.* 15., *Rot. dec.* 489. *n.* 17. *par.* 18., *cum aliis allegat. in Dec., quæ Sententiam Rotalem præceſſit* §. *Ex facto*, eo magis ſtringit, & urget in præſenti, cum fuerit ſucceſſivè approbata, & acceptata per Homines Villæ Fontanæ, median-
11 te ſolemni Tranſactione, una cum aliis Hominibus Medicinæ inita, *Rot. in Rom. Fideicom.* 14. *Febr.* 1707. §. *Nullatenùs cor. R.P.D. meo Lancetta*, & loquendo de hac ead. re judicata, dictum fuit in *Bononien. Expenſarum* 25. *Jun.* 1703. §. *Nec juſtitia cor. d. R̃mo Giennen.* quinimmò ex hac ipſa Tranſactione, & acceptatione data in *Sum. Comm. Medicinæ num.* 2., & exprimente Tranſactionem, & acceptationem fieri ex una parte, ab Hominibus, & Communitate Villæ Fontanæ, & ab altera ab Hominibus, & Communitate Medicinæ, apertiùs excluditur Communio, & comprobatur diviſio, cum contractus
12 non poſſit fieri, niſi à Contrahentibus diſtinctis, & habentibus particulare, & diſtinctum Patrimonium, ac intereſſe, ad hoc ut ſit ultrò,
13 citroque obligatorius, ut ex *Text. in l. ſi repetendi ff. de cond. ob cauſ.* dixit *Rot. dec.* 671. *n.* 30. *par.* 18. *rec.*

Quinimmò in comprobationem aſſumpti, potius viſa fuit retorqueri Mappa, ſuper qua inſiſte-
14 batur per defenſores Villæ Fontanæ, quamvis enim, cum illa tamquam informi, & abſque citatione Partis facta, DD. proteſtati fuerint pertranſire non poſſe, nihilominus ponderabant, quod cum in eadem Mappa deſcriberetur Territorium cum ſuis Subditis non exiguum, tamquàm pertinens ad Homines Villæ Fontanæ, ſeorſim ab aliis bonis, & Territorio Caſtri Medicinæ, perſpicuum inde fieri videbatur, quod inter dd. Univerſitates aderat, & dignoſcebatur meum, & tuum, quo nihil potentiùs ad excludendam communionem, & ad convincendum,
15 quod una non poſſet participare de emolumentis alterius, *Rot. in d. Rom. Hæreditatis de Rinaldis* 1. *Febr.* 1709. §. *Et demum, & in altera confirmatoria* 5. *Maii* 1710. §. *Tantò magis cor. Me*. Additis etiam Teſtibus deponentibus, tamquam de re publica, & notoria, quod unaquæque ex dd. Univerſitatibus propria bona adminiſtret, pro-

proprios recognoſcat Subditos, quibus Collectas imponit abſque ulla participatione alterius, qui
16 quidem Teſtes fruſtra, tàm in Perſonis, quàm in dicto criticabantur, quia licèt ex ſe ſolis forſan non ſufficerent, junctis tamen cæteris ſuperius adductis, notabile pondus adijciunt ad effectum,
17 de quo agitur, *Rot. dec.264. num.11., & 1001. n.5. cor. Emer.*

Superabundare videbantur DD., hactenùs dicta, ad propulſandam actionem pro participatione controverſi emolumenti à d. Communitate Villæ Fontanæ prætenſa, ſed quatenùs etiam aliquid ultrà poſſet deſiderari, non deficiebat obſervantia longæva, & pluſquam centenaria, benè expenſa in Dec. ſuper hoc dubio, ſuperiùs enunciata, *R̃mi Giennen. §. finali*, ex qua habetur, quod Communitas Villæ Fontanæ, numquam participaverit de Datio retracto ex laniena
18 Caſtri Medicinæ, quæ quidem obſervantia, ſi ſufficeret ad inducendam præſcriptionem controverſæ participationis, quatenus etiam illa doceretur originariè debita, cum tribuat melio-
19 rem titulum de mundo, *Rot. dec.286. n.4. cor. Emer. Jun., & dec.671. n.16. par.18. rec.*, utique ſuperabundat ad præſumendam diviſionem, & convincendum, quod illa indebita ſit, cum ad hunc effectum longè etiam brevior attendatur
20 obſervantia decennalis, aut vicennalis, *Salic. in l. penul. Cod. com. divid., Theſ. d. dec.20. n.3., Grat. diſc.951. n.18., & concordan. relat. dixit Rot. in Rom. Diviſionis 28. Nov. 1710. §. Partitio cor. R̃mo Labacen.*

Quibus ita ſe habentibus, inanis viſus fuit labor retexere Illiadem ſuper origine, & fundatione Caſtri Medicinæ per contrarios Defenſores fusè enucleatam; quoniam qualiſcumque eſſet origo, ſeu fundatio d. Caſtri, & Univerſitatum, de quibus agitur, crediderunt DD. illius indaginem eſſe pænitùs extraneam à quæſtione, de qua agitur, ad quam dirimendam ſuperabundat, quod juxtà ſtatum præſentem ex hactenus adductis, & quidem validis rationum momentis appareat, unam Univerſitatem eſſe ab altera diviſam, & proprium recognoſcere, ad hoc ut una non poſſit inhjare bonis alterius, cum ad juſtum ferendum judicium attendatur non antiquus ſta-
21 tus rei, ſed præſens, ſuper quo judicium fertur, *ad Text. in leg. non omne ff. de reg. Jur., Rot. deciſ.279. n.11. par.14. rec.*, ſicuti fruſtra quærebatur ſuper natura diviſionis, an eſſet formalis, vel tantùm materialis, & ſuper derivatione denominationis Caſtri Medicinæ, quia jus noſtrum
22 legem dicit rebus, & non verbis, *leg. multum intereſt, Cod. ſi quis alteri, vel ſibi.*

Neque paritèr obſtare viſum fuit, quod in diviſione, de qua ſuperius actum fuit, Communitas Villæ Fontanæ ſibi reſervaverit condominium Turrium, & Mœnium; ex hoc enim nihil aliud poterat inferri, quàm, quod d. Communitas Tutamen ab Hoſtibus, & publicis calamitatibus quærere procuraverit, quod ex propria ſituatione aliàs habere non poſſet; nequaquam tamen exindè poterat fieri illatio ad diverſum Dominium, quæ ſunt Juris, & Juriſdictionis, ſeu quæ reſpiciunt intereſſe burſale: regulare enim eſt, quod Dominium Soli poteſt eſſe unius,
23 & Dominium utile, & Juriſdictionale alterius, *Bald. in l. à Procuratore Cod. mand., Canc. var. reſ. par.3. n.408., Menoch. lib.3. præſ.97. nu.3., Grat. diſc.389. n.21., & 22.*

Proindeque nihil interereat, quod juxta Indultum Card. Coſſæ, & Privilegium Sa.Me. Gregor.XIII. reparatio Turrium, & Murorum eſſet facienda ſumptibus communibus, & ſignantèr communibus Datiis, & Gabellis; ratio enim contribuendi ex redditibus communibus non ſtetit in eo, quod Datia, & Gabellæ reputata fuerint communia inter dd. Univerſitates, eodem prorsùs modo, quo ad opera publicæ neceſſitatis, & utilitatis communitèr contribuunt Cives cujuſlibet Civitatis, quamvis communitèr conviventes, & abſque ullo præjudicio privati Dominii, ſed potius ratio d. contributionis deſumpta fuit ex æquitativo Juris principio, ex quo, quemadmodum ex dd. Turribus, & Mœni-
24 bus, communis erat inter antedictas Univerſitates utilitas, & commodum, ita etiam commune eſſe debebat incommodum expenſarum pro illis tuendis, & conſervandis, ad *Text. in l. ſecundàm naturam ff. de reg. Iur., & leg. penult. Cod. de ſuſcept., leg. manifeſtiſſimi §. penult. Cod. de furt.*

Ex qua ratione nec etiam officiebat, quod Prætor reſidens in Caſtro Medicinæ Jus dicat Populo utriuſque Univerſitatis, & ab utraque exigat ſalarium, quia reſidentia d. Judicis, ideò
25 habetur in Caſtro Medicinæ, ex quo in illo commodiùs utrique Populo Jus dicit, & aliàs cum unumquemque Populum judicet ſecundùm proprias, & particulares Leges, ac Statuta, non per hoc, quod utraque Univerſitas, & Populus habeat communem Perſonam Judicis, dicitur
26 habere commune Territorium, & communia bona, ſicuti paſsìm videmus uni Epiſcopo ſubeſſe duas Diæceſes, licèt intèr ſe disjunctas, & ſeparatas, *Mandoſ. conſ.27.*, quem ſequitur, *Card. de Luc. diſc.22. nu.9. de Juriſdict.*, & aliàs duas
27 Civitates, quamvis inter ſe nihil commune habentes, eſſe ſubjectas uni Judici, vel Gubernatori, ut dixit *Rot. cor. Bich. dec.640. num.14.*, & hinc neque mirùm videbatur, quod unaquæque Univerſitas ſolveret ſalarium Judici, cum
28 ab illo utraque reciperet commodum, videlicèt Juſtitiæ complementum, *Zacch. de Salar. q.3. n.35.*, & firmat *Deciſ. in hac cauſa edit. die 3. Iun. 1707. §. Minùs cor. d. R̃mo Giennen.*

Et ad tollendam, ſivè faciliùs explicandam omnem difficultatem, quæ poſſet oriri in hac cauſa, ex eo, quod in aliquibus caſibus dd. Univerſitates appareant fœderatæ, unus ex DD. opportunè adduxit exemplum Provinciarum, quæ dicuntur unitæ in Statibus Holandiæ; quæmadmodum enim, mox d. Provinciæ, non per hoc, quod dicantur unitæ, revera ſunt in omnibus unitæ, ſed tantùm ad certum quid, neque per
29 hoc, quod communibus expenſis contribuant pro Bellis ineundis, & pro communi conſervatione, & tuitione, ſequitur, quod habeant Communes etiam proventus, & communia emolumenta, & Datia, quæ potiùs propria, & particularia habet quælibet Provincia abſque ulla participatione alterius, ut patet ex collectis per *Vgon. Grot. in Annal. Bel., & reaſſumpt. per Holfman. Lexic. Geograph. verb. Belgium*, ita à pari per hoc, quod Univerſitates, de quibus agitur, communia habeant Privilegia, & communes

etiam

etiam habeant expenſas in certis caſibus, non poterat inferri ad communionem univerſalem etiam emolumentorum; Communio enim ad
30 certos, & determinatos caſus inducta, non poteſt ad alios extendi, *Lex parte ff. famil. Erciſcund., leg. ut ſit per Socios 31. ff. pro Soc., Card. de Luc. de Credit. diſc. 161. n.5., Rot. dec. 51. n.23., & 25. cor. Arguell.*

Ejuſdem irrelevantiæ apparuit ad concludendam prætenſam communionem, Indultum, ſivè Privilegium utrique Univerſitati à S.M.Jul.II. elargitum, faciendi Nundinas, ſivè Mercatum quolibet die Jovis in Caſtro Medicinæ; etenim
31 eo ipſo, quod nullum in dict. Nundinis emolumentum retrahitur, cum ſint liberæ, & à quibuslibet Datiis, ſivè Gabellis exemptæ, nullum paritèr exindè elici poterat argumentum communionis, ut fuſiùs expendit *mox. d. Dec. §. Inefficax*.

Parvipenſis quibuſdam prætenſis locationibus controverſi Macelli per Regimen Bononiæ factis, quæ, præterquamquod pro parte Defenſorum Caſtri Medicinæ ſupponebantur ineffectuatæ, inſuper retorquebantur, attento quod in illis apparebant locata, tàm Macella Caſtri Medicinæ, quàm Villæ Fontanæ, ex quo ſemper magis, magiſque confirmabatur, quod unaquæque habeat propria bona, & Datia, & excludebatur prætenſa communio, ſivè Societas, quæ ſi tribueret, ut prætenditur, Villæ Fonta-
32 næ participationem Datii Caſtri Medicinæ, abſque eo quod iſta participare poſſet de Datiis, & emolumentis alterius, dicenda eſſet Societas in-
33 æqualis, & Leonina, nullatenus tolleranda, ut ex *leg. ſi non fuerint §. Ariſto ff. pro Soc.* concludit, concordantibus relatis, *dicta Deciſ. Reveren. Giennen. §. finali*.

Et ita, Utraque, &c.

R. P. D. KAUNITZ.

PISAUREN. MOLENDINORUM SUPER BONO JURE.

Ven. 17. Jun. 1707.

ARGUMENTUM.

Flumen probatur non eſſe publicum, ſed privatum, ex eo quod decurrat per opus manufactum, ex illius deſtinatione in privatum uſum, ac ex onere expurgandi alveum propriis ſumptibus privati; ubi autem flumen eſt privatum Ripæ quoque privatæ ſunt, & ſpectant ad Dom. Fluminis, unà cum earundem Riparum Arboribus, aliiſque emolumentis.

S V M M A R I V M.

1 *Flumen probatur non eſſe publicum, ſed privatum, ex quo decurrat per opus manufactum.*
Ex deſtinatione in uſum non publicum, ſed privatum Molendinorum. num.2.
Ex onere manutenendi, & conſervandi illius alveum privatis ſumptibus. num.4.
Ex prohibitione facta Conductoribus Molendinorum incidendi arbores vallati. num.31.
3 *Forma ducens aquam ad Molendinum ejus cenſetur, ad cujus uſum comparata fuit.*
5 *Flumen, & illius alveus, ubi eſt privatus, ejus quoque ripæ privatæ ſunt.*
Et ad Dominum Alvei, una cum eorum emolumentis pertinent. num.7., & ſeqq.
Ampl. num.11.
6 *Ripæ Fluminum publicorum, eatenus ſpectant ad Dominos vicinorum Prædiorum, quia ipſis ineſt onus conſervationis earundem Riparum.*
8 *Aqua, quæ fuit introducta per opus manufactum, non prius præſumitur introducta, quàm poſſeſſoribus perſolutum fuerit pretium ſitus, per quem ducebatur, & terreni neceſſarii pro illius Manutentione.*
Ampl. etiamſi tale opus factum fuiſſet à Supremo Principe, vel Civitate. num.9.
10 *Ripæ cenſentur appendices alvei.*
Et veniunt in illius venditione. ibid.
11 *Alveus unicus non poteſt eſſe pro parte publicus, & pro parte privatus.*
12 *Una, & eadem res non debet diverſo jure cenſeri.*
13 *Rivus, ſive Aquæductus publicus eſt, ſi derivet à Flumine publico*, & num.16.
Vel ejus curſus ſit perennis, et continuus. n.14., & 16.
Ampl. ubi concurrit uſus plurium privator. n.15., & num.20.
Decl. tamen, quod hujuſmodi probatio eſt præſumptiva, & locum habet donec Rivus, ſive Aquæductus, vel Flumen probetur eſſe privatum. n.10.
Et ob id, ubi probetur privatum, ceſſat præſumptio publicitatis. num.18.
19 *Flumen ſemel privatum effectum, non deſinit eſſe tale per hoc, quod exoneretur in Mare.*
20 *In Flumine privato nemini præter Dominum licet jus habere.*
21 *In Aquæductibus publicis Communitas poteſt angariare Vaſſallos, & circumcolentes ad expurgationem, ac præſtationem lignaminum pro reparanda cluſa.*
Decl. quod Communitas poteſt particulares adjgere ad hujuſmodi onera, vel ex præſcriptione, vel ex privilegio, vel ubi redditus Molendinorum convertat in publicam utilitatem. num.22., & *de ratione.* num.24.
23 *Communitas pro urgenti neceſsitate poteſt Collectas imponere.*
24 *Reparatio Vallati reſpiciens utilitatem agrorum enumeratur inter expenſas publicas neceſſarias.*
25 *Expenſæ pro conſervatione mediata Molendinorum dicuntur publica.*
Molendina licèt ſint privati Juris ad publicam utilitatem ſpectant. ibid.
26 *Molendina particulari titulo Communitati ſpectantia, non dicuntur publici Iuris.*
27 *Civitas appellatione* Communis *quandoque continetur.*
28 *Civitas, ſive Communitas non tenetur particulare ſuum patrimonium ſingulis communicare.*
29 *Spatium quinque pedum inter vicinorum prædia liberum relinqui debet.*
30 *Verba* -- che confinano con d. vallato -- *quid importent.*
Confine diſtinguitur à confinato. ibid.
32 *Nemo præſumitur diſponere, & convenire ſuper re aliena*, & num.33.
34 *In tranſactione non præſumitur fuiſſe ſtipulatum pro tranſigentibus, & hæredibus, pro re exiguè valoris.*
35 *Concordia interpretari debet, ut ſit confirmatio, & agnitio Status antiqi.*

36 *Dominium, & pertinentia Riparum non probatur ex ſolis Bannimentis prohibitivis, publicatis à Gubernatoribus ad inſtantiam Partis. Lim. concurrentibus aliis adminiculis*. n.37.
38 *Edicta prohibitiva non ſolent per Gubernatores oſcitantèr concedi*.
39 *Inſtrumentum inter alios ſtipulatum non afficit. Res inter alios acta Tertio non præjudicat*. ibid.
40 *Dictio* -- Grippa -- *importat vicinitatem alvei Fluminis per decem pedes*.
41 *Licentiæ petitio ſupponit obſtaculum, & prohibitionem*.
42 *Ripæ continentes quærcus debent menſurari pro faciendo repartu Collectarum*.
43 *Partitæ librorum informes, & extractæ non citata parte non probant*.
44 *Planta efficitur ejus in cujus ſolo plantatur*.

DECISIO CXXVII.

ORta controverſia inter Em. D. Card. Mediceum, ac DD. de Arduinis, & Montanis, eorumque litis Conſortes ſuper poſſeſſione in Jure plantandi, ac incidendi omnes arbores exiſtentes in Ripis Vallati, ſeu Aquæductus, qui deducitur à Flumine Foleæ, uſque ad Civitatem Piſauri pro Molendinis, ſpectantibus ad d. Em. D. Card. Jure hæreditario cl. mem. Sereniſſimæ Magnæ Duciſſæ Victoriæ Matris, A.C. Petra, demandata priùs Manutentione ad favorem ejuſdem D. Card., aſſumendo petitorium, declaravit eidem, etiam competere totum Jus ſuper dd. Vallatis, ac Ripis; tàm circa ligna, & arbores, quàm omnia alia in illis exiſtentia; appellantibus verò prædictis Poſſeſſoribus adjacentium terrenorum, dubitavi -- *An, & de cujus bono Iure conſtet*, & DD. reſponderunt -- *Conſtare de bono Iure D. Cardinalis*.

Pro eo autem ſolidiùs ſtabiliendo, DD. præſuppoſuerunt Flumen, quod decurrit ſecùs Vallata, de quibus res eſt, non eſſe publicum, ſed privatum; Idque ex pluribus evidentèr deprehenderunt; Primò, ex quo deducitur à Flumine publico per opus manufactum, tunc enim
1 exiſtimatur illius, cujus cura, & ſumptibus conſtructum eſt dictum opus: *Neguſ. qu.*456. *nu.*10., *Schenard. conſ.*74. *n.*32., *Veg. conſ.*71. *n.*89., *Burſat. conſ.*41. *n.*11. *lib.*1., *Eugen. conſ.*41. *lib.*1., *Altogr. conſ.*4. *num.*152. *lib.*2., *Sixtin. de Regal. lib.*2. *cap.*3. *n.*9., & 10., *Gob. de Aqu. q.*3. *n.*13., & *q.*5. *n.*24.; Secundò ex deſtinatione in uſum privatum Molendinorum Eminentiſs. Cardin., non autem publicum; uſus enim ſummoperè
2 diſcriminat Flumen publicum à privato, ac ejus naturam explicat, *Brunneman. in l.*1. *ff. de Flum.*, *Caſtr. conſ.*357. *nu.*1. *par.*2., *Schenard. conſ.*74. *n.*25., *Cepol. de ſervit. cap.*30. *ſub n.*6., *Bertazol. de clauſ. clauſ.*20. *gloſ.*27., *Altogr. conſ.*4. *ſub n.*160. *lib.*2., *Fritſch. in Ius fluviat. part.*2. *conſ.*4. *ſub n.*21. *verſ. Maximè quandò*. Et in terminis for-
3 mulæ Molendini, quod ejus eſſe cenſeatur cujus ad uſum comparata fuit, *Bart. in l. qui minus qu.*12. *ff. de Flum.*, ibique *Iaſ. nu.*88., *Rip. n.*83., *Eugen. conſ.*41. *n.*4. *lib.*1.; Tertio ex onere, quod reſidet penès eumdem D. Cardinalem manutenendi, & conſervandi Foſſatum propriis expenſis, itaut ſi neceſſitas exigat, illud excavetur per ejus Miniſtros, mundetur, ac Agge-
4 res palis muniantur, ſi enim eſſet commune cum aliis Dominis adjacentium terrenorum, vel publicum, publicis etiam impenſis, aut communibus cuſtodiretur, *Pecch. de Aquæduct. cap.*4. *qu.*6. *n.*9., *Gob. de Aqu. qu.*7. *n.*22., *et ſeq.*, *Roger. conſ.*30. *num.*25. *lib.*1., *Cyriac. contr.*310. *n.*48., & *ſeqq.*, *Hector. Felic. alleg.*7. *ſub num.*3. *par.*3., *Bonden. collect.*44. *n.*300., *Ricciardel. in Lic. Eccleſ. tom.*2. *cap.*14. §.2. *n.*7., *Rot. deciſ.*32. *n.*7., & 8. *par.*4. *rec. to.*4., & *dec.*9. *n.*5., & *ſeqq. poſt Pacichel. de diſtaut.*, & *in Reatina Aquarum* 13. *Januarii* 1698. §. *Hæſitandum cor. bo. me. Urſin.*, *apud Balduc. deciſ.*, ac *Rer. Judic. tom.*4. *dec.*34. *num.*12.

Hoc autem præſuppoſito perneceſsè etiam deduxerunt, ut ſi Vallatum, ac Flumen per illud decurrens eſt proprium D. Card., ad eundem
5 etiam debeant pertinere Ripæ ejuſdem Vallati, cum potiſſimum fundamentum, quare Ripæ Fluminum publicorum, eorumque emolumenta ſpectant ad Dominos vicinorum Prædiorum,
6 ſit, quod ipſis ineſt onus manutentionis, & conſervationis Riparum, ut ponderant *Pecch. de Aquæduct. cap.*4. *qu.*6. *n.*85., *Manſ. conſult.*655. *n.*1., & *ſeqq.*, *Surd. conſ.*736. *n.*20., *Reverend. Zaul. ad Stat. Faven. to.*2. *rubr.*27. *lia.*5. *num.*11., proindeque in caſu, quo onus reparationis non
7 ſpectat ad eoſdem vicinos, ſed ad privatum, ad eundem etiam ſpectare debent Ripæ, earumque emolumenta, *Romaguer. in adnot. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.*6. *rubr.*18. *n.*6., *Gobb. conſ.*103. *n.*24., *Mandel. Alb. conſ.*299. *ſub num.*4. *lib.*2., *Barbat. conſ.*28. *ſub n.*4. Concurrente præcipuè alia æquè ſolida, ac robuſta ratione; aqua enim,
8 quæ ducta fuit per opus manufactum, non priùs præſumitur introducta, quàm Poſſeſſoribus perſolutum fuerit pretium ſitus, per quem ducebatur, & terreni neceſſarii pro illius Manutentione, videlicèt Riparum, in quibus conſtrui poſſent Aggeres pro cohibendis Aquis, etiamſi
9 tale opus geſtum fuiſſet à Supremo Principe, vel Civitate, ut firmant *Bald. in l. Servi n.*1., *et* 2. *C. quibus ex cauſ. pro pœn. libert.*, *Fel. in cap. quæ in Eccleſ. ſub n.*28. *de Conſt.*, *Fritſch. Ius fluviat. par.*1. *tit. de Iur. Gratiæ ſect.*2. *n.*15., *Carpan. ad Stat. Mediol. to.*2. *cap.*247., *Ariaſ de Meſ. var. reſol. lib.*2. *cap.*50. *n.*16., *Ruin. conſ.*88. *num.*7., & 8. *lib.*4., *Urceol. dec. Florent.*40. *n.*6., *Rota dec.*1169. *n.*11. *cor. Emerix*; ideoque ad eundem etiam ſpectare debent Ripæ cum toto Alveo,
10 quæ ſunt ejus Appendices, & cum eo venditæ cenſentur, *Antunez de Donat. Reg. lib.*3. *cap.*4. *n.*36., *Ioannes Griphiandez de Inſul. cap.*11. *n.*44., penès *Fritſch. in Ius fluviatic. par.*1.

Neque deſunt alia ſuperlativa argumenta, ad oculum demonſtrantia, idem Dominium ſupradictarum Riparum in D. Card.; cum enim illud non controvertatur ab iiſdem Poſſeſſoribus incipiendo à Civitate Piſauri, uſque ad Molendinum Canonicorum, ſeu Pontem Rontagnani, *Sum. D. Card. n.*2., quamvis ex planta apparuerit etiam in d. parte inferiori in pluribus locis Vallatum non indigere Ripis manufactis, quæ occaſionale Dominium cauſare prætendebatur, ſed natura ipſa ſitum elevatum aquas cohibere,
11 idem Dominium admitti debet quoad cæteras partes, cum unum, & idem Vallatum ſit, & adſit unitas, & continuata quædam cauſa, nec
12 diverſimodè judicari debent quoad unam partem,

tem, ac alteram, *Gargiar. conſ.52. n.25., & 44.
lib.1., & conſ.69. n.38. lib.2., Borgnin. Cavalc.
dec.23. n.104. par.2., Capyc. Galeot. contr. Jur.
lib.2. contr.52. n.22., Rot. in Bonon. Manuten-
tionis 20. Jun. 1696. §. Non adverſante cor. R.P.D.
dell'Olmo.*

Nec relevat Rivum, ſeu Aquæductum eſſe
13 publicum tàm ratione originis, ſeu derivatio-
nis à Flumine publico, ut firmat, *Bart. de In-
ſul. verb. ex alia parte n.2., Bell. conſ.97. n.3.,*
14 *Eugen. conſ.41. n.12. lib.1.*, quàm perennitas, &
continui decurſus, proùt docent *Ruin. conſ.192.
n.9., Antonel. de loc. legal. cap.29. n.3., Pecch. de
Aquæduct. lib.1. cap.7. qu.4. n.37., & qu.6. n.3.,
Gob. de Aqu. qu.5. n.1., & ſeqq., Franc. Marc. de-
ciſ. Delph.344. n.4. par.2., Rot. in Nepeſina, ſeu
Portuen. Manutentionis 1. Mart. 1700. §. Nec ur-
get cor. Emo D. Card. de la Tremoille*; maximè
quando concurrit uſus aliorum privatorum, qui
in Canali propè, & intra Civitatem habent alia
15 ædificia ad diverſos uſus diſtinata, *Pecch. de
Aquæd. cap.7. qu.6. n.8., Eugen. conſ.41. num.18.
lib.1., Panimol. dec.6. adn.1. n.14.*

Quia etſi, quod Flumen perenne ſit, & con-
16 tinuò fluat, vel quod in publico oriatur pecu-
liaris nota ſit publici Fluminis, ad *Text. in leg.1.
§. Fluminum ff. de Flum.*; hoc tamen non eatenùs
tantùm procedit, ut Flumen ex eo, quod pe-
renne ſit, vel è loco publico deducatur, adeò
publicum cenſendum ſit, ut etiamſi privatorum
tantùm uſui deſerviat, privatum effici non poſ-
ſit, ac pro privato habendum, ſed tantùm præ-
ſumptivè, ut videlicèt donèc fuerit probatum à
privatis dumtaxàt uſurpatum, atque hinc pri-
vatum eſſectum eſſe ex eo, quod perpetuò fluit,
17 vel in publico oritur pro publico djudicandum
ſit, *Bald. conſ.71. ſub n.2. vol.1., Nurt. man. Pi-
ſtor. qu. Jur. lib.4. qu.17. num.3., Anton. Joann.
Oeting. de Jur. limit. lib.1. cap.12. ſub n.54. §. Mul-
ta enim Flumina*, apud *Fritſch. Jus fluviat. par.1.
fol.256.*; & ſic non habet locum, ubi tàm ex tra-
ductione per opus manufactum, quàm ex ſub-
18 ſtentatione oneris in Foſſato conſervando, ſi-
cuti etiam ex deſtinatione in uſum privatum,
Flumen privatum eſſectum eſt: exoneratio verò
in Mare non alterat naturam privati Fluminis,
quandò id procedit per opus manufactum, non
autem naturali decurſu, cum aqua ità derivata,
19 privata ſemel effecta, publicæ naturam non
reaſſumat, *Henriq. de Molend. qu.15. ſub n.11.,
Valenz. conſ.81. n.34., Altogr. conſ.5. num.152.
lib.2., Antun. de Reg. Donat. lib.3. cap.4. n.24.,
Afflict. dec.388. n.14.*, quàm etiam non alterat
conſtructio aliquorum ædificiorum, & derivatio
ad alios uſus particularium; cum enim id eve-
niat poſtquàm inſerviit pro privato uſu D. Car-
dinalis, id cenſetur permiſſum ratione ſervitutis
20 per ejus Auctores injectæ favore Civium Piſau-
renſium, non autem ratione proprii Juris, quod
habere non poterant in privato Flumine, *Gall.
de Fruct. diſp.3. art.7. n.40., Gobb. conſult.103.
n.11., Rot. cor. Nizot. dec.58. n.21.*

Non obſtat Aquæductum, & Molendina anti-
quitùs ſpectaſſe ad Communitatem, in eaque
exercuiſſe Jus Angariæ, & Parangariæ, cogen-
do Vaſſallos, & Circumcolentes ad expurgatio-
nem, ac præſtationem lignaminum pro repa-
randa cluſa, quod licere non debet, niſi in pu-
21 blicis Aquæductibus, *leg.1. Cod. de Aquæd. lib.11.
Cepol. de ſervit. cap.4. n.90., Conciol. ad Stat. Eu-
gub. lib.6. rubr.22. num.4., Pacichel. de diſtant.
cap.8. n.16., Altogr. conſ.4. n.160. lib.2., Cyriac.
contr.576. n.26.*; nam ultrà quod per tempus
22 præſcriptioni neceſſarium, aut privilegium,
vel ſi Molendinorum redditus in publicam con-
vertat utilitatem poteſt Communitas ad ſimilia
onera particulares adigere, *Antonel. de temp. leg.
lib.4. n.1., & n.18., & ſeqq., Roc. diſp. Jur.58.
n.13., & ſeqq., Cyriac. contr.462. n.13.*, cum ultra
pro urgenti neceſſitate valeat Civitas Collectas
23 indicere, *Angel. in l.4. in princ.*, & ibid. *Rip.
n.28. ff. de re Jud., Cravet. conſ.195. n.2., Me-
nocb. conſ.29. n.35., Rot. dec.901. n.6. cor. Cer.*;
multò magis hoc facere potuit arctando particu-
lares ad refectionem, ſeu reſtaurationem Val-
24 lati; id enim reſpicebat tàm utilitatem agro-
rum, ne inundationibus ſubijcerentur, quod in-
ter impenſas neceſſarias adnumerat *Maſcard.
de prob. concl.1041. n.2., Stypman. de Jur. Flum.*
25 *n.407.*, quàm Molendinorum conſervationem,
quæ licèt ſint privati Juris ad publicam tamen
utilitatem pertinent, *Cyriac. contr.10. num.95.,
Soc. conſ.13. n.91., Cioſ. conſ.24. n.5. lib.2., Bar-
dell. conſ.143. n.4., Raudens dec.9. n.15.*; ideòque
ex prædictis non ſequitur, ut eadem Molendina
26 publici Juris ſint, non autem privati, quamvis
in iiſdem antiquis Statutis vocentur Communis
Piſauri cum Civitas, quæ *Communis* appellatio-
27 ne, quandoque contineetur, *l. ſi duas §. Eſt au-
tem de excuſ. Tutor., Rebuff. in l.102. §. Commu-
ne ſubſtantivè, ff. de verb. ſign.*, particulare ſuum
Patrimonium, & Bona eorumque emolumen-
28 tum non teneatur ſingulis communicare, *Card.
de Luc. de ſerv. diſc.43. n.7., Menocb. conſ.80. n.55.*

Hic autem non ſiſtit copia demonſtrationum,
ſeu argumentorum, quæ aſſumpti ſubſiſtentiam
oſtenderunt; ſiquidem Dux Urbini, qui ſibi Ju-
re, ut præſumendum eſt Dominium Molendino-
rum proprium efficit uſque de an. 1567. Edictum
publicavit, quo ſub certis pœnis injunxit illis -
Che confinano con detto Vallato, debuiſſe intra ſpa-
tium, ſive diſtantiam quinque pedum à Ripis
Vallati terras incultas relinquere; undè cum
diſtantia quinque pedum correſpondeat ſpatio,
29 quod inter Vicinorum Prædia finibus conſtitu-
tis liberum relinqui debet, *leg. quinque pedum
Cod. fin. regund., Ruginell. de Arbor. cap.7. n.9.,
Brugiott. in Epitom. Iur. var., & Flumin. cap.6.
n.214., Antonel. de loc. legal. lib.2. cap.23. n.32.,
Rot. dec.34. n.5. poſt Pacichel. de diſtant.*, maxi-
mè urgere debet ad oſtendendum Ripas Vallati
non ad Dominos Vicinorum Prædiorum ſpe-
ctaſſe, ſed benè quidem ad Ducem Urbini Au-
ctorem D. Card.; potiſſimè attentis verbis - *Che
30 confinano con detto Vallato*, quæ manifeſtam im-
portant excluſionem rei confinatæ à Dominio
Poſſeſſorum Vicinorum Prædiorum, *Hieronym.
de Mont. de finib. regund. cap.23. nu.1., Barbat.
conſ.28. ſub n.5. lib.4., Rot. dec.93. n.3. poſt Poſtb.
de Manut, & dec.151. n.7. par.19. rec.*

In idipſum collimat Inſtrumentum locationis
Molendinorum, ſtipulatum de an. 1583., in quo
Conductoribus interdictum fuit incidere, ſeu in-
31 cidi facere lignamina, cujuſcumque generis
citrà, & ultra Vallatum ſub pœnis aliorum dam-
norum datorum; non enim eſt præſumendum,
quod

quod ſi Ripæ non ad Dominos Molendinorum
ſpectaſſent, ſed ad Dominos Vicinorum Prædio-
32 rum, Dux de Vallato, tanquam de re propria di-
ſpoſuiſſet, ac fuiſſet adeò ſollicitus avertere
damna, ac inciſiones, quæ in iiſdem inferri pote-
rant, ut in terminis ſimilis conventionis ponde-
rat *Rot. dec. 1. n. 3. poſt Pacichel. de diſtant.*

His accedit concordia inita de an. 1661. poſt
devolutionem Status Urbini inter Ser. D. Ma-
gnam Duciſſam Victoriam, Matrem D. Cardi-
nalis, ac Cameram, in qua conventum fuit, *che
li molini, con tutte le Caſe, e Beni, & altre perti-
nenze, & anneſſi, e contigui, Legnami, che ſi ca-
vano dalla chiuſa, ò Vallato di detti molini, e che ſono
nelle Ripe, e dentro d. Chiuſa, ò Vallato, ſiano libe-
ri, e ſpettino à Sua Altezza, e ſuoi Eredi, &c.* cui
ſucceſſit Mandatum Cardin. Antonii Barberini
S.R.E. Camerarii de illa obſervanda, proinde-
que dubitandum non eſt de dominio Vallato-
rum, ac Lignis, quæ ex iiſdem retrahuntur;
inepta enim eſt interpretatio ad intelligendum
eſſe de lignis, quæ excavantur ex Ageribus in
eorum reparatione; non ſolùm, quia citrà om-
nem poteſtatem, ac jus conventum fuiſſet etiam
in concordia ſtipulata cum Civitate Piſauri, ut
33 ligna, quæ retrahuntur à cluſa, & Vallatis Mo-
lendinorum in Ripis, & intra cluſam ſpectarent
ad Magnam Duciſſam, cum ſi illa ſpectaſſent ad
Particulares, non ſit præſumendum, nec quod
Communitas de illis diſpoſuiſſet, nec quod tot
Conſiliarii contractum ratum habuiſſent in eo-
rum detrimentum; verùm etiam, quia pali, &
ligna demortua, quæ in ſeptis, ac repagulis in-
fixa ſunt, jam ſpectabant ad Magnam Duciſſam,
34 quæ habebat onus illa reparandi, & ſic abſonum
erat; ſtante præſertim tenuitate eorum valoris,
ſtipulare pertinentiam, tàm pro ipſa, quàm pro
hæredibus, debet ergo intelligi famulando In-
ſtrumento Locationis, factæ de an. 1583. in quo
conductoribus prohibitum fuit incidere, ſeu in-
cidi facere Lignamina, citrà, & ultra Vallatum,
& quod, nonniſi de vegetibus Arboribus dici po-
terat, etiam in ſucceſſivis concordiis eadem li-
gnamina, quæ in Vallatis inciduntur, fuiſſe
relicta ad commodum Magnæ Duciſſæ, & hæ-
redum, non autem demortua, arbitrando po-
tiùs ipſam Concordiam tanquam confirmatio-
35 nem, ac agnitionem Status antiqui, *Card. de
Luc. de Feud. diſc. 115. n. 9.*

Non inferioris ponderis ſunt Edicta Legato-
rum Urbini, in quibus prohibetur Dominis Præ-
diorum, confinantium Vallato, excavatio, &
inciſio Arborum, *Sum. D. Card. n. 6.*; illa quippè,
licèt in ſe ſolùm ſumpta, tanquàm emanata ad
36 inſtantiam Partis, aliquam paterentur dubieta-
tem, ad effectum ſubſtantialitèr, & abſque alio
documento probandi integrum Jus Partis, ad cu-
jus favorem emanarunt; attamen negari non po-
teſt, quin tot antecedentibus documentis, con-
37 currentibus, pro benigna interpretatione Ju-
rium illius, ad cujus favorem prodierunt non ha-
beant in ſe omnem bonam, non autem malam
præſumptionem, cum regularitèr non ſoleant à
38 Superioribus favore tertiæ Perſonæ oſcitanter
concedi, ſed penſatis priùs ejus Juribus, *Card.
de Luc. de Regal. diſc. 174. n. 10., & in Bononien.
Canalis Navigii ſuper Manutentione 18. Decem-
bris 1702. §. Rurſus coràm Rev. D. meo Decano.*

Neque vim fecit quoddam Inſtrumentum
permutationis inter Particulares vicinos Vallati,
ſicuti etiam Sententia, emanata de anno 1634.,
concedens Arduinis facultatem ædificandi For-
nacem: quia dictum Inſtrumentum permuta-
tionis, tanquam unicum per decurſum adeò
longævi temporis non nocet, dum non conſtat,
in quo præciſo ſitu verificetur d. permutatio, &
39 in omnem eventum habenda ſicuti res inter
alios acta, juxtà vulgatam regulam, de qua in
*l. 1. C. res inter alios acta, Rot. dec. 820. n. 6. cor.
Emerix*; Sententia autem nec percutit locum
controverſum, cum non det licentiam ædifican-
di in Ripis, ſeu Grippis, ſed in loco *detto Grippa*,
juxta Vallatum, quæ dictio importare quando-
40 que ſolet vicinitatem per decem pedes, *Barboſ.
de diction. dict. 187. num. 5.*, & cum emanaverit
prævia licentia, & facultate Vice-Legati, de
tempore quo ille poſſidebat Vallatum nomine
Cameræ, non eſt ullius conſiderationis, ſed po-
tiùs retorquetur, cum ſi Ripæ propriæ erant
41 ædificare volentis foſſatum, non fuiſſet opus
prædicta licentia, quæ vinculum ſupponit, &
prohibitionem, *Rot. dec. 982. n. 3. cor. Dunozett.
Iun., & in Hortana Sylvarum 25. Februar. 1701.
§. Et quanto cor. bo. me. Muto.*

Similitèr non obſtat allibratio facta de ordine
Sa. Me. Innoc. XII. cum onere ſolvendi Colle-
ctas, menſuratis etiam Ripis juxtà Regionem
adjacentium Terrenorum, quia nullibi conſtitit
de allibratione prædictarum Riparum, cum par-
titæ non eſprimant, niſi Terram *arativam, pra-
tivam, ac ſodivam*; non autem quercubus, ſi-
milibuſque arboribus refectam, prout ſunt Ripæ
controverſæ, & tamen, uti continentes utilita-
42 tem notabilem fuiſſent expreſsè menſuratæ
cum ſpeciali mentione, ac deſignatione, ut ra-
tiocinatur *Alex. conſ. 121. à n. 1. ad 6. lib. 2.*

Ejuſdem qualitatis fuerunt Partitæ Librorum
Conventus Servorum Montis Livardi de an-
no 1617., ex quibus apparet, ut præciſis de
ordine Ducis Urbini aliquibus Arboribus exi-
ſtentibus in Bonis Conventus, tamquam impe-
ditivis Vallati, ac liberi decurſus Aquarum,
fuerit illis perſolutum pretium prædictorum li-
gnorum, cum expreſſione, quod fuerant præciſa
de abſoluta Ducis poteſtate, non ſolùm, quia dd.
43 Partitæ ſunt Informes, & non extractæ citata
Parte, quæ non probant ex vulgatis; ſed etiam,
quia non percutiunt Ripas Vallati, ſed dicitur,
quod erant impeditiva Vallati, & exiſtebant in
Bonis Conventus retrò Vallatum.

Demùm non adverſatur, quod de ann. 1673.
in pretium lignaminum venditorum, fuerit
compenſatum quoddam Creditum cum Ardui-
no de Arduinis, quia cum fuerit dictum *hà date
alcune Piante d'Arbori, e pochi Legnami per ſer-
vizio di queſta Chiuſa, e Vallati*, evidentèr aſſe-
quimur potiùs dominium Riparum in D. Card.;
ſi enim arbores planctandæ erant, id oſtendit
dominium plantare debentis, etiam reſpectu
44 Termini, ne alioquin in alieno plantando, plan-
tam efficeret illius, cujus erat ſolum, *Oinot. lib. 2.
Inſtit. 1. tit. 1. §. Si Titius n. 1., & 2.*

Quoad Teſtes in contrarium adductos; fuit
ſatisfactum in contemporanea Deciſione ſuper
Manutentione.

Et ità, &c., utraque, &c.

R.P.D. KAU-

R. P. D. KAUNITZ.

PISAUREN. MOLENDINORUM SUPER MANUTENTIONE.

Ven. 17. Jun. 1707.

ARGUMENTUM.

Poſſidenti Ripas Vallati debetur Manutentio, ubi maximè cum poſſeſſione conjunguntur adminicula, etiam Dominium convincentia, & quæ ſine poſſeſſione dari nequeunt, ac denique adſtipulatur cum poſſeſſione etiam bonum Jus.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio in poſſeſſione Riparum Vallati debetur poſſidenti.*
Ampl. 1. ubi cum poſſeſſione adjunguntur adminicula ipſam, nedum comprobantia, ſed etiam Dominium. num. 2.
Ampl. 2. ubi cum poſſeſſione conjungitur bonum Ius. num. 11.
3 *Dominium in poſſidente, ex quibus probetur.*
4 *Poſſeſſio probatur ex diverſis actibus, de quibus in deciſione*, & num. 5.
6 *Poſſeſsio, probata in parte, præſumitur in totum, ubi cauſa poſſeſsionis eſt individua.*
7 *Teſtes habentes affectionem repelluntur à teſtificando.*
8 *Teſtis habens particulare intereſſe non admittitur.*
9 *Actus turbativi, & Clandeſtini non præbent poſseſſionem manutenibilem.*
10 *Teſtes deponentes de poſſeſsione, ſi ſint fulciti juris aſsiſtentia præferuntur.*
11 *Poſſeſsio fulcita titulo, & bono jure eſt præferenda.*

DECISIO CXXVIII.

PAri conſtantia, qua hodie DD. dixerunt con-
ſtare de bono Jure D. Cardinal. Medicei ſuper
Ripis Vallatorum, de quibus agitur, cenſuerunt
etiam eſſe illi dandam Manutentionem, quia
de ejus poſſeſſione conſtitit ex Teſtibus exami-
natis an. 1680., 1700., & 1701., ſicuti etiam
ex aliis de mandato A.C. Petræ examinatis, qua-
1 re verendum non eſt, quin eidem omni Jure
debita fuerit Manutentio, *Poſtb. de Manutent.
obſerv. 55. n. 46., Rot. dec. 307. n. 21. par. 9., &
dec. 284. nu. 3. par. 19. rec., & in Alexanen. Ma-
nutentionis 6. Febr. 1702. §. Conſtare cor. R.P.D.
meo Priolo.*

Maximè quando, ultra dicta Teſtium, concur-
2 runt Edictum Ducis Urbini ann. 1567., Inſtru-
mentum locationis ann. 1583., concordia an-
ni 1661., ac mandatum pro ejus obſervatione
de an. 1664., necnon Edicta, ſeù Bannimenta
3 Card. Legatorum de an. 1680., & 1698., cum
hæc non ſolùm Dominium probent, ſed etiam
4 poſſeſſionem, ac nonniſi per Poſſeſſorem, &
in ejus Beneficium expleantur, *Rip. in l. quo mi-
nùs n. 132. ff. de flumin., Celſ. Ugo conſ. 80. n. 29.,
Rolan. conſ. 89. n. 39. lib. 3., Nat. conſ. 523. n. 16.,
Rot. dec. 222. num. 1., & ſeq. cor. Burat., dec. 435.
num. 16. par. 9. rec., & in Cavallicen. Bannalitatis
Furni ſuper Manutentione 5. Dec. 1696. §. Admit-
tebant co. R.P.D. Priolo, & in Bononien. Canalis
Navigii ſuper Manutentione 18. Decembr. 1701.
§. Rurſus cor. Rev. D. Dec.*, & de Inſtrumento
locationis, *Thomat. dec. 35. n. 24., Add. ad Bu-
rat. dec. 263. in princ., Rot. Lucen. inter collect. per
Palm. Nep. to. 3. dec. 143. n. 3., Rot. noſtra dec. 107.
n. 4. par. 14., dec. 278. n. 7., & 8. par. 19. rec., &
dec. 1077. n. 1., & 2. cor. bo. me. Emer. Iun., & de-
ciſ. 53. n. 18. cor. R.P.D. Anſald., et in Rom. Fi-
deic. Proſperi Senior. de Caſſarellis 24. Iun. 1675.
§. Etenim cor. bo. me. Bourlemont, & in d. Bononien.
Canalis Navigii ſuper Manutentione §. Probatur
autem cor. Rev. Decan.*, & de ſimili Inſtrumento
5 Concordiæ, & Mandato edito pro illius obſer-
vatione, *Magon. dec. 25. n. 7., Poſtb. de Manuten.
obſer. 29. n. 1., & 15., Rot. poſt eum dec. 165. n. 2.,
& dec. 207. cor. Caval., et dec. 337. cor. Dur., utro-
biqu. n. 2., et dec. 209. n. 2. par. 19. rec., & in Ave-
nionen. Fideicomm. ſuper Manutent. 20. Iun. 1700.
§. Alterius cor. bo. me. Muto.*

Innegabilitèr, quando à Ponte Rontagnani
uſque ad Civitatem, jam à Collitigantibus ad-
mittitur poſſeſſio, unde concedi debet etiam
6 quoad aliam, de qua agitur, cum adſit unitas
Cauſæ inter unam, ac alteram, *Peregr. de Fidei-
commiſ. art. 48. num. 73., & 74., Giovagn. conſ. 8.
n. 118., & 181. lib. 1., Grat. diſc. 425. n. 20., et ibid.
Carol. Anton. de Luc., Rot. in Bononien. Canalis
Navigii ſuper Manut. 18. Dec. 1701. §. Probata
cor. Rev. D. Dec., & in Bononien. Manutention.
20. Iun. 1696. §. Nil adverſante coram R.P.D.
dell'Olmo.*

Nec relevant Teſtes in contrarium adducti,
quia ultra exceptionem, quam plures patiuntur
in Perſonis, ob affectionem, & deſiderium ab ipſis
7 expreſſum, quod Victoria ſortiretur ad favorem
Poſſeſſorum terrenorum adjacentium, in qui-
bus laborant, & quæ illos repellunt à teſtifican-
do, *Rot. dec. 1086. n. 5. cor. Emer. Iun., et dec. 548.
n. 33. par. 19. recen.*, prout alterum ex illis, qui
8 habet particulare intereſſe, *Rot. dec. 10. nu. 56.
cor. Otth., et dec. 87. nu. 8. cor. Emer. Iun.*; actus
poſſeſſorii per ipſos recenſiti, vel proceſſerunt
ex complacentia Miniſtrorum D. Cardin., vel
ſunt clandeſtini; cum autem è converſo fuerit
probatum, prædictos Miniſtros in pluribus ca-
ſibus ad exactiones pœnarum deveniſſe cauſa
9 ſimilium inciſionum, hoc ſufficit, ut contraria
poſſeſſio, tamquam turbativa, ac interrupta non
debeat attendi, *Poſtb. de Manut. obſ. 17. n. 50., Rot.
dec. 580. n. 6. cor. Emer. Iun.*

Non prætereundo etiam animadvertere, quod
Teſtes adducti à D. Card. habent aſſiſtentiam
10 Tranſactionis, ac aliorum documentorum, &
per conſequens in concurſu prævalere debent
eorum dicta, ac poſſeſſio per illos enunciata,
*Alex. conſ. 150. n. 17. lib. 5., Aym. conſ. 94. nu. 3.,
Rot. cor. Greg. dec. 449. nu. 8., & dec. 53. num. 17.
par. 13., & cor. Burat. dec. 572. n. 12., & dec. 215.
n. 2., & dec. 382. n. 12. par. 16. rec.* Fortiùs quando
11 contemporaneè ſuper alio dubio conſtat de
bono Jure, quo caſu poſſeſſio, quæ illi famula-
tur ſemper potior exiſtimatur, quàm altera,
quæ illo eſt deſtituta, *Grat. diſc. 402. n. 1., et de-
ciſ. 910. num. 5., Maſin. ſelect. Iur. diſtinct. centur. 1.
diſt. 44. n. 15., Cirocc. diſc. 78. n. 26., Rot. dec. 449.
n. 6. cor. Pamph., et dec. 52. nu. 4. cor. Arguel., &
dec. 168. n. 3. cor. Otth., et dec. 420. nu. 6. par. 19.
recent.*

Et ita, utraque, &c.

R.P.D. KAU-

R.P.D. KAUNITZ.

PISAUREN. MOLENDINORUM, SEU VALLATORUM SUPER BONO JURE.

Lunæ 23. *Martii* 1711.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Deciſ.127. cujus præſens eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Ripæ Fluminum publicorum ſpectant ad Dominos agrorum adjacentium*, & num.55., & 69.
Limit. quoad protectionem. n.68.
*Ampl.*1. *principalem concl. etiamſi intercedat inter Ripam, & Prędia privatorum adjacentium via publica*, num.2.,& 63.
*Ampl.*2. *quod non ſolùm ſpectent Ripæ, ſed et arbores in eis naſcentes.* num.3.
Secus eſt in Ripis Fluminis privati, quæ ſpectant ad Dominum Fluminis. num.4.
*Ampl.*3. *non obſtantibus actibus privatorum.* n.72.
5 *Ripæ Fluminum publicorum ſpectant ad Dominos Prædiorum adjacentium ratione oneris conſervationis earundem.* & num.18.
Ac, ex quo præſumitur Flumen, alveum, et Ripas, ex privatorum adjacentium agris detraxiſſe. n.6.
7 *Ripæ dominium ſpectat ad eum cujus ſumptibus reparantur, & conſervantur.*
8 *Dominus Fluminis privati præſumitur ab initio emiſſe à Dominis Prædiorum adjacentium terrenum, in quo alveus conſtructus eſt, una cum portione cotingua pro Riparum conſervatione, et de ratione.* num.9.
Decl. procedere ubi conſtat de præventiva emptione, vel dominio conſtruentis. n.10.
11 *Ripæ Fluminis privati ſpectare debent ad Dominos Prædiorum adjacentium, ubi non conſtat de acquiſitione ſoli.*
Ampl. num.12.
12 *Flumen habetur pro publico, ubi continuò profluat, incipiat à publico, et deſinat in publicum.*
Ampl. num.13.
Decl. hujuſmodi probationem eſſe prę ſumptivam, & locum habere donec conſtet eſſe privatum. n.14.
15 *Omnia Flumina præſumuntur publica.*
16 *Flumen cenſitoris inſtar ſolet ex privato in publicum, & ex publico in privatum adjicere.*
17 *Dominium Fluminis privati, illiuſque alvei, et Riparum, ex quibus probetur*, & n. ſeqq. ad fin.
Probatur ex conſervatione agerum. ib., & n.19.
Ex prohibitione facta conductoribus Molendinorum incidendi lignamina. num.35.
Ex licentia petita per Dominos terrenorum adjacentium in Ripis ædificare volentium. n.39.
Ampliat. ubi conceſſa fuerit facultas incidendi arbores. num40.
Ex Tranſactione facta cum Camera, ubi fuit conceſſum Flumen, et Ripæ, uti bona allodialia. n.41.
Ex obſervantia tàm particulari, quàm generali. num.62., & 64., & 65.
Ex arborum plantatione. num.76.
Ex edictis prohibitivis factis Dominis Prædiorum adjacentium. num.80.
18 *Riparum Fluminis publici conſervatio ſubſtinetur ab adjacentibus*, & num.5.
Ampl. quod, et cæteri de Univerſitate ad id cogi poſſint per Principem. ibid.
20 *Dominium Fluminis, ſeu alvei non arguitur ex jure aquæ ducendæ referibile ad jus ſervitutis.*
Decl. procedere, ut à num.21. ad 26.
Lex qui duo prædia ff. de ſervit. Ruſtic. Præd.
Declaratur num.20.
22 *Alveus Fluminis privati ſpectare debet ad Dominum ipſius Fluminis — Et de ratione* num.28.
23 *Lex* loci corpus ff. de ſervit. vindic. declarat.
Res ſua nemini ſervit. ibid.
24 *Habens ſervitutem in loco Ius habet in jure loci non in corpore — Secus eſt in habente dominio fundi.* ibid..
27 *Aquęductus, ſive alveus pro aqua ducenda, fieri nequit, niſi ſoluto pretio terreni Dominis prædiorum, ubi vallata effodiuntur.*
Ampl. etiamſi fiat à Principe, vel Civitate. ibid.
29 *Unuſquiſque præſumitur rem, quam poſſidet, poſſidere tamquam propriam jure dominii.*
Ac in ſuo ædificare, non in alieno. n.30.
31 *Alveus ſolus ſi ad Dominum Fluminis privati ſpectaſſe, ipſe alveus aſſignatus fuiſſet pro confine.* & num.78.
32 *Grippæ, et Ripæ veniunt appellatione* Vallati.
Et ex quo eadem non dicantur comprehenſæ in terrenis adjacentibus. num.35.
34 *Princeps non præſumitur re duplicativè Subditos gravare.*
36 *Nemo præſumitur ſollicitus pro indemnitate rei alienæ.*
37 *Princeps quando contrahit ratione ſui particularis dominii, ac patrimonii, non diſtinguitur à privatis.*
38 *In Ripa Fluminis non navigabilis cuique poſſidenti licèt ædificare.*
42 *Flumen privatum jure hæreditario ſucceſsionis, ac titulo venditionis, et aliis modis eſt transferibile.*
43 *Flumen publicum, ac publica Molendina devolvuntur in devolutione Feudi — Ampl.* ibid.
44 *Feudalis qualitas abſque ſpeciali licentia Domini directi non poteſt transferri.*
45 *Appellatione* Lignorum *veniunt tam ligna conciſa, quàm ad concidendum deſtinata.*
Ampl. ita ſuadente uſu communi loquendi. n.50.
46 *Arbores, et Ligna Riparum ſpectant ad Dominos Prædiorum, in quibus naſcuntur.*
47 *Arbores dum terra aluntur non ſunt Ligna.*
Ampl. num.48.
49 *Dictio continuativa* — e che ſono — *importat rem ejuſdem qualitatis, et ſpeciei.*
50 Pali, & Perticæ *non veniunt appellatione* Lignorum.
51 *Suffragia præſtita per Conſiliarios prę ſumuntur liberè, et abſque coactione, interveniente Suprema Principis authoritate.*
52 *Pro hęredibus inęptum eſt, quod in Tranſactione ſtipulatum fuerit id quod, non erat ſuperfuturum.*
54 *Vocabulum interpręteri debet juxta loci, et partium conſuetudinem.*
56 *Ad Univerſitatem non omne, quod ſpectat, publicum eſt.*
57 *Publicum præſumitur, quod incipit in publico, et in publicum deſinit.*
Procedit donec contrarium probetur. ibid.
58 *Communitas habet ſuum particulare patrimonium. Deſi-*

Decl. quod, id quod Civitas, ſive Communitas jure proprio poſsidet, non exindè publicum cenſetur, ac ad ſingulos pertinet. num.60.
59 *Civibus intereſt Civitatis Ærarium eſſe opulentum, – Et de ratione.* nu. ſeqq.
Deficiente Ærario Civitatis, pro publicis indigentiis deveniri poteſt ad impoſitionem Collectarum. ibid.
61 *Univerſitatis, quod eſt ratione particularis patrimonii, non poteſt dici ſingulorum, nec è converſò.*
62 *Pars una ejuſdem rei diverſo jure cenſeri non debet, ac altera.*
Ampl. num.63.
66 *Molendina, licèt privati juris ad publicam utilitatem pertinent.*
67 *Communitas poteſt ex præſcriptione acquirere jus cogendi populum ad expurgationem Aquæductus, ſeu Vallati, & de ratione.*
70 *Venditores prædiorum non præſumitur gratìs conceſſiſſe ripas frugiferas, ſi ad eos pertinuiſſent.*
71 *Partitę librorum non legitimè extractę non probant.*
Ampl. in præjudicium Tertii. ibid.
72 *Res inter alios acta Domino non præjudicat.*
73 *Dictio* ultra *de diametro opponitur incluſioni.*
74 *Sententia, ita ſuadente juſtitia, proferri debet etiam contra Supremum Principem.*
75 *Tranſactio non importat approbationem jurium tranſigentium, quoad id, quod recipitur, vel remittitur.*
77 *Dictio* uſque *probat terminum ad quem, excluſivum terminati.*
78 *Confine excludit comprehenſionem rei confinatæ: & ſupra.* num.31.
79 *Ripæ fluminum publicorum, tamquam fructiferæ, poſſunt per Communitatem collectari.*
80 *Edicta probibitiva publicari non ſolent, niſi ad inſtantiam, habentium verum Dominium.*

DECISIO CXXIX.

PRæſens controverſia ſuper Jure Plantandi, & incidendi Arbores, & generalitèr percipendi omnes fructus enaſcentes in Ripis Vallati, Aquam ducentis à Flumine Foleæ, uſque ad Civitatem Piſauri pro uſu Molendinorum, ibidem exiſten., licèt fuerit definita ad favorem cl. me. Principis Franciſci Mariæ ab Hetruria de tempore, quo Cardin. Dignitate, juxtà majorum conſuetudinem laudabilitèr fungebatur, ut videre eſt in Dec. cor. Me edita 17. Dec. 1707., nihilominùs in quadruplici Propoſitione ſubſequentium annor. in ancipiti ſtetit, etiam poſt adſcitum quintum, ac ſextum Suffragium, admoventibus tamen omnibus DD. manum, ſolida apparuit reſolutio, meruitque probationem, mediante perſiſtentia *in Deciſis*.

Non enim Diſputatio viſa eſt dirimenda juxta
generales terminos Riparum, propè publica Flu-
1 mina exiſtentium, quæ regularitèr ad Dominos
Conterminorum Agrorum pertinent, juxta
Text. in l. Riparum ff. de rer. diviſ. §. Riparum
Inſt. eod. tit., Bartol. in leg. quo minùs n.15., ibi-
que Rip. n.64. ff. de Flum., Harpreɛt. Inſt. de rer. di-
viſ. tom.2. §. Riparum n.5., Bald. conſ.463. n.2.
lib.4., Surd. conſ.376. nu.1., Mantic. de Tacit.
lib.4. tit.16. n.14., Rot. cor. Ludoviſ. dec.168. in
2 *fin.*, etiamſi intercedat inter Ripam, & Prædia
privatorum via publica, *Gloſſ. in d. §. Riparum*
verb. Adbærent., Bart. in l. quo minùs n.16., ibi-
que Jaſ. n.69. ff. de Flum., Cepol. de ſervit. ruſtic.
Præd. cap.118., aliàs 36. n.5., Cyroccb. diſc.80.
n.57., R̃mus Zaul. ad Stat. Faven. rub.27. nu.9.
lib.5., & eadem ratio ſit de Arboribus, inibi exi-
3 ſtentibus, cum illæ tamquàm ſequela Dominii
adjudicandæ ſint ad favorem habentium Domi-
nium Riparum, *Curt. Jun. conſ.250. num.24.,*
Peccb. de Aquæd. cap.4. qu.6. n.80. lib.1. Franc.
Marc. dec.346. n.3., Antun. de Donat. Reg. tom.2.
par.3. cap.4. n.55., Borgnin. Cavalc. dec.32. n.45.
par.2.; ſed res eſt in Flumine privato, ideòque
4 ad differentiam publici, Ripæ ad illum ſpectare
debent, cujus eſt Flumen, *Barbat. conſ.28. per*
tot. lib.4., Jov. de Solem. in contract. minor. gloſ.1.
ſub n.12., Gob. conſul.103. per tot., Coſt. de rat.
rat. qu.46. n.14., & 15., Romaguer. in Add. ad
Conciol. ſuper Stat. Eugub. lib.6. rubr.16. num.6.,
Gob. de Aquæd. qu.21. n.11.

Rationemque diverſitatis ſubminiſtrat ipſummet principium, tribuens Dominium Riparum
Fluminis publ. DD. finitimorum Terrenorum,
quod cum radicatum ſit in onere conſervationis,
5 ac Manutentionis Riparum, ac in præſumptione,
Flumen, & Alveum, & Ripas ex privatorum
6 adjacentium Agris detraxiſſe, ut notant *Har-*
preɛt. Inſt. de Rer. diviſ. tom. 2. d. §. Riparum
n.5., Surd. conſ.376. n.20., Barbat. d. conſ.28. n.4.
lib.4., Gob. d. conſult.655. n.1., & ſeqq., R̃mus Zaul.
ad Stat. Favent. tom.2. rubr.27. lib.5. num.11.;
dum D̃ni adjacentium prædiorum non ſubſti-
nent prædictum onus reparationis, ac Manu-
tentionis Riparum, ſed illud reſidet penès Sere-
7 niſs. Principem D. Jo: Gaſtonem, Hæredem Prin-
cipis Franciſci Mariæ, ad eum ſpectare debent
etiam Ripæ, cum præſumatur Terrenum, in
quo Alveus conſtructus eſt, unà cum portione
contigua pro Riparum conſervatione, vel pro-
prium fuiſſe, aut coemptum à D̃nis, ut fit in
conſtructione Domorum, in qua ſemper major
8 quantitas ſitus pro majori conſervatione emitur,
ut notat *Card. de Luc. de Regal. diſc.135. n.6., &*
diſc.142. n.5., non enim ſupponi poteſt, ut Prin-
ceps citrà talem emptionem voluerit alios læde-
re, ac inſimul aſſumere onus reparationis, ac
9 conſervationis Riparum, abſque eo, quod ea-
rum commodo, & fructu potiatur, ut notat *Man-*
del. Alb. conſ.82. n.3., & conſ.299. ſub n.4. lib.2.,
Ariat de Meſ. var. reſ. lib.2. cap. 50. n. 11., Add. ad
dec.217. n.39. par.9. to.1., Rot. in Cavallicen. Aquar.
25. Jun. 1706. §. Idipſum cor. R. P. D. meo Caſſarel.

Nec prædicta Concluſio, in caſu ſolùm venit
admittenda, quo expreſsè appareat ſolum emp-
tum fuiſſe à prætenſo D̃no Aquæ, vel antece-
dentèr conſtiterit ad illum pertinuiſſe: ſecùs ve-
10 rò ſit, quando neſcitur, cujus eſſet ſolum, an-
tequam Aqua traduceretur, cum tunc etſi Flu-
11 men privatum ſit, Dominium ſpectare debeat
ad illos, qui ab utraque parte Rivi prædia poſſi-
dent, *Cravet. conſ.204. n.3., Alex. conſ.194. n.1.*
lib.2., Menocb. conſ.1120. n.15., Rocc. diſp. Jur.
cap.162. ſub n.10., Grat. diſc.480. n.2., quod eo
magis admittendum ſit in præſenti caſu, inſpe-
12 cta ipſa natura Aquæ, quæ cum continuò pro-
fluat, ac incipiat à loco publico, & in publicum
deſinat pro publico Flumine habenda ſit, *leg.1.*
§. Flumen. ff. de Flum., Bart. de Inſul. verb. ex
alia parte n.7., Bell. conſ.99. nu.3., Mazzol. con-
ſil.4. n.142., Sol. ad conſuet. Sabaud. Gloſ.2. n.3.,
Palm. Sen. conſ.20. num.20., præcipuè, quando

ipſamet Molendina ad Communitatem Piſauri,
13 cui inſerviunt, ſpectarent, ideòque, & ipſa Juris publici eſſent, *Bart. de Tiberiad. verb. Flumen. n.8.*, *Ruger. conſ.30. n.18.*, *Gall. de Fruct. diſp.3. artic.7. nu.23.*, *Lagun. eod. Tract. part.1. cap.5. n.50.*; quoniam pro deſumenda qualitate Fluminis publici, etſi continuus decurſus aquarum, ac principium à Flumine publico, ac exoneratio in Mare nota aliqua ſit pub. Fluminis, non tamen eo progreditur res, ut ex eo ſolùm,
14 quod perenne ſit, adeò publicum cenſendum ſit, quin ſi privatorum tantùm uſui deſerviat, privatum effici non poſſit, ac pro privato habendum, ſed ſolùm præſumptivè, donec videlicèt conſtet à privatis dumtaxàt uſurpatum, ac privatum effectum eſſe, ut innuit *l. C. in l. nemo de rer. diviſ.*, dum ait, Flumina penè omnia publi-
15 ca ſunt, & ſic præſumptivè ſolùm, ut firmat, *Artman. Piſtor. quæſt. Jur. 16. n.3. lib.4.*, *Rot. in Rom. Caſalis Teſtæ Leporis 22. Apr. 1709. §. Ex quibus cor. Me.*

Porrò autem privato uſui deſervire oſtendit, nedum ipſa traductio per opus manufactum, uſque ab origine, cum tunc Flumen nihil agat, ſed potiùs agatur, nullamque retineat naturam Fluminis publici, quæ eſt Cenſitoris Officio fun-
16 gi, & ex privato in publicum adjicere, & ex publico in privatum, *Curt. Jun. conſ.56. n.16.*, *Arias de Meſ. var. reſ. lib.2. cap.50. nu.10.*; ſed
17 etiam conſervatio Agerum per totum decurſum Aquæ per Ser. Principem id clarius explicat, cum quandò Flumen eſt publicum, adja-
18 centes ſubſtineant onus Conſervationis Riparum, cæterique de Univerſitate ad id poſſint cogi per Principem; ſecus verò, quando Flumen eſt privatum, cum tunc ſolùm particularis Dominus debeat eas reficere, ac ex refectione
19 Dominium arguatur, *Pecb. de Aquæd. cap.11. quæſt.4. num.2., & ſeqq. lib.2.*, *Gob. conſult.103. n.24., & 26.*, *Knipobild. de Nobilit. lib.3. cap.4. n.258.*, *Crept. de Lign., & Lapid. par.1. claſſ.6. ſect.2. §.19. in fin.*, *Altogr. conſ.4. n.145. lib.2.*, *Rot. dec.32. n.7. par.4. tom.2.*

Nec dicatur prædict. traductionem per opus manufactum præſumi potiùs Jure ſervitutis, quàm Dominii, ideòque non arguere qualita-
20 tem, & Dominium Fluminis, neque Alvei, juxtà *Text. in leg. qui duo Prædia 30. ff. de ſervit. ruſt. præd.*, *l. loci Corpus 4. ff. ſi ſervit. vind.*, *leg. ſi ſervus 26. §. final. verſ. ſi quis ff. ad leg. Aquil.*, quia *Lex qui duo prædia* decernens vendito Fundo, ac excepta Aqua, & circa eam decem pedibus, iter dumtaxàt videri reſervatum Venditori, & ſic Servitutem, eo ſolùm procedit, quia verba præcedentia circa Aquam clarè oſtendunt non fuiſſe exceptos decem pedes, niſi propter
21 Aquam, ut ſcilicèt Venditor ad eam accedere poſſet, & ſic Jure Servitutis, ac itineris ad effectum accedendi ad Aquam, & acceſſoriè ad illam reſervatam pro ſervitio alterius prædii retenti, non autem Jure Dominii, ut explicat ibidem *Gloſſ. in verb. Aquam, & in Addit. Bart.*, *Anton. Faber in ſuis rational. lib.3. tit.3. §. Ratio decidendi, & Brunem. verſ. nam pactum*, *Caſtren. ibid. verſ. ſed ad omnes reſpondeo*, *Dec. conſ.41. n.3. in fin.*; undè non applicatur ad caſum, quo Aqua
22 incontrovertibilitèr ſpectat Jure Dominii ad Principem, non verò Jure Servitutis, & ſic Terrenum uti acceſſorium ſequi debet naturam principalis, *Capol. de Ser. ruſt. Præd. cap.4. ſub n.41.*, *Antun. de Donat. lib.3. cap.4. ſub num.36.*, ibi = *Et Alveus non poteſt eſſe Juris alterius, quàm ipſum Flumen, cujus cauſam ſequitur* = *Mandel. Alb. conſ.82. nu.4. lib.1.*, *Pecb. de Aquæd. lib.2. cap.11. n.20.*

Lex verò *loci Corpus 4. ff. ſi ſervit. vindicet.* intelligenda eſt, quando apparet itineris, aut viæ ſolum eſſe alienum, ac locum Jure ſervitutis de-
23 beri, ex quo res ſua nemini ſervit, *leg. in re communi 26. de Servit. Urban. Præd.*, *leg. uti frui 5. ff. ſi uſusfruct. petat.*, *l. rei ſuæ ff. de contrab. empt.* cum de cætero, qui Dominium loci Fundi habet, dicatur etiam habere Jus in corpore loci,
24 nam locus ad ipſum pertinet, cum is, qui ſervitutem habet in eo loco, Jus habeat in jure loci, non in corpore. ut præclarè explicat, *Cujac. præd. leg. verſ. ex eo apparet*, *Anton. Fab. in ſuis ration. §. Ratio decidendi*; eademque reſponſione removetur *leg. ſi ſervus §. fin. ad leg. Aquil.* cum ibi indubitatum eſſet Terram, per quam Aqua tranſibat, & ducebatur, non fuiſſe ejus, ad
25 quē pertinebat Aqua ibi = *Quia Terra mea non ſit, qua Aquam duco*; & in prædicto ſenſu intelligendus eſt *Bart. in l. quo minus ſub n.22. verſ. aut duco ff. de Flum.*, ac etiam *dec.270. n.3. par.12.*, *dec.425. n.14. par.4. tom.2.*, *& dec.415. n.5. par.16.*, *& dec.132. n.14. par.17. rec.*; quærebatur enim, àn Aqua decurrens ad Fundum alienum opere manufacto, cenſeretur deducta potius Jure Familiaritatis, ad effectum, ut Dominus Fundi ſuperioris poſſet illam divertere ad ſui libitum, vel potius Jure ſervitutis, nè in præjudicium inferioris diverteretur, & fuit reſolutum ſtante opere manufacto ceſſare præſumptionem Familiaritatis, & Precarii, & Jure ſervitutis præſumi potiùs divertere: undè dum non erat in contro-
26 verſia Dominium loci, per quem Aqua tranſibat, quem inferior fatebatur exiſtere penès Fundum ſervientem, non debeat applicari ad caſum, in quo Dominus Aquæ ſibi aſſerit Dominium loci, tàm ex Juris præſumptione, quàm ab extrinſecis demonſtrationibus, ac ex traductione à Flumine publico, in quo Aquæductus citrà Dominii conceſſionem imponi non poteſt, *l. ſervitutes 14. §. Publico loco*, *l. final. ff. de ſervit.*, *Cyriac. contr.310. n.110.*, *Rot. dec.970. n.5. cor. Seraph.*

Fuiſſe autem in caſu noſtro loci Corpus acquiſitum, vel emptum non Jure ſervitutis, ſed Dominii, ſuadet ipſamet qualitas traductionis Aquæ, quæ non eſt per Fiſtulam, aut aliquod anguſtum Foſſatum, ſed per Alveum latitudinis 40. pedum, ac longitudinis plurium milliarium; undè nedùm veriſimile, ſed potiùs neceſſarium fuit, in traductione emptam fuiſſe tantam portionem Terreni, per quam Flumen ab initio, mediante Cluſa inſignis impenſæ poſteà per dictum Alveum emptum traduceretur, ut damnum adjacentibus illarum ſarciretur; talis enim neceſſitas cuicumque inſidet, ſive Princeps ſit, ſive Civitas, emendi ſcilicèt fundum à Domino ad effe-
27 ctum poſtea derivandi Flumen, habito reſpectu ad eamdem ſubſtantiam rei, ut firmant *Mandel. Alb. d. conſ.82. n.3. lib.2.* ibi — *Quia etiamſi Princeps velit, non poteſt, ſcilicet juridicè, & legitimè facere de alieno Fundo privato publicum Fundum,*

dum, per quem jubeat deduci Flumen, ſed opus eſt,
quod quicumque vult id agere, ſive ſit Homo priva-
tus, ſive ſit Princeps, emat Fundum à Domino ipſius,
& poſtea per vim divertat Flumen -- Ruin. conſ.88.
ſub n.7., & ſeq. lib.4., Carpan. ad Stat. Mediolan.
tom.2. cap.247., Urceol. dec. Florent.40. num.6.,
Adden. ad d. dec.217. n.39. par.9. tom.1. rec., &
in citata Cavallicen. Aquarum §. Quod etiam, &
ſeq. cor. R.P.D. meo Caffarello. Taliſque titulus
præſumptæ acquiſitionis ita procedit, ut, ſeclu-
ſo etiam titulo emptionis Agri, ad Flumen per-
tinere valeant, cum fieri poſſit Populum aſſigna-
re Agrum eo Jure, quo ipſe occupaverat, ideſt
28 ad Flumen uſque, & ob id, quod ad Flumen
pertineant, ut doctè de more dixerit Ugo Gaoo-
tius de Jur. Bell., & Pac. lib.2. cap.8. nu.12. Et
idipſum etiam comprobat poſſeſſio Alvei, &
Vallatorum per longum temporis decurſum
non quidem Jure ſervitutis, ſed Dominii, ut ge-
ſtum fuit de Flumine, cum unuſquiſque præſu-
29 matur rem, quam poſſidet, poſſidere tamquàm
propriam, ſuoque Dominio liberè ſubjectam,
Nat. conſ.514. n.26. lib.3., Alex. conſ.136. nu.2.
lib.1., Gabr. conſ.145. n.4. tom.2., Ruginel. de
Arbor. cap. ult. n.146., & 170., Pech. de Aqu.
lib.2. nu.57., Rot. dec.566. n.13. par.18. Rec.,
30 ac in ſuo ædificare, non in alieno, Cavalc. dec.23.
n.11. par.2., Altogr. conſ.4. n.166. & ſeq. lib.2.
Idque patuit, conſiderando actus ſuper illis
exercitos; nàm, reaſſumendo iterùm Edicta Du-
cis Urbini de an.1567., & 1585., ex illis conſti-
tit demandatum fuiſſe omnibus Dominis adja-
centium Terrenorum, ut relinquerent per quin-
que pedes incultas Terras propè Vallatum, de-
ſumpta diſtantia à Grippis ipſius Vallati, ibi -- Mà
debbano tutti li detti Padroni, Lavoratori, & altri,
che lavoreranno dette Terre, per quanto dura la lun-
ghezza, e corſo di quella per detti cinque piedi diſco-
ſti dalle Sponde, e Greppi di quello laſciare le predet-
te Terre ſode = Undè dum pro initio ſpatii quin-
31 que pedum non dantur ora Vallati, prout dari
debuiſſent, ſi ſolus Alveus ad Dominum Aquæ
ſpectaſſet, juxtà terminos l. quinque pedum C. fin.
regund., manifeſtè datur intelligi eaſdem Grippas,
ac Ripas, quæ tamquàm Aquam continentes
Vallati appellatione, veniunt uti ejus acceſſiones,
32 & appendices, Jo. Gripbiander. de Inſul. cap.11.
n.44. penès Friſch. in Jus Fluv. par.1., Antun. de
Donat. Reg. lib.3. cap.4. n.36., veluti aſſignatas
33 pro termino dictorum quinque pedum, non fuiſ-
ſe comprehenſas in Terrenis adjacentibus, Rot.
dec.229. n.13. par.14. rec., & dec.377. num.19.
par.16.; aliàs enim reduplicativè illos gravaſſet
Princeps, ac non in quinque, ſed decem pedi-
bus à re terminata illos oneraſſet, quinque ſci-
licèt ab oris Alvei ad adjacentes Dominos ſpe-
ctantibus, & aliis quinque à Vallatis, ſeu Grip-
pis ad eoſdem ſimilitèr pertinentibus contra Ju-
34 ris diſpoſitionem, quod non eſt præſumendum,
Gloſſ. in l. Relegati ff. de Pen., Menoch. conſ.158.
n.22., & conſ.1283. n.12., Pegr. conſ.21. num.6.
tom.2., Rot. dec.166. n.27. cor. Peuting.
Notabile ſimilitèr eſt Inſtrumentum locationis
Molendinorum, ſtipulatum de anno 1583., quo
inter cætera conventum fuit, quod non liceret
Conductoribus incidere, ſeu incidi facere ligna-
mina cujuſcumque generis citrà, & ultrà Val-
latum ſub pœnis aliorum damnorum datorum;
35 ex tali enim conventione mirificè probatur
Vallatum, ejuſque Ripas, & Arbores ad Domi-
nos Molendinorum, non autem ad Dominos
adhærentium prædiorum ſpectaſſe; aliàs enim
Locatores nullum Jus habuiſſent prohibendi Ter-
tiis Conductoribus inciſionem Arborum ad eoſ-
dem non pertinentium, quinimmò nec credi
36 poteſt adeò ſolicitos fuiſſe pro indemnitate rei
ad alterum ſpectantis, Rot. dec.1. n.3. poſt Paci-
chel. de diſtant., nec enim id tribui poteſt Supre-
mæ Principis ſolicitudini, ut Ripæ Arboribus re-
fertæ magis firmæ redderentur, cum ad prædi-
ctum effectum, ordinem potiùs dirigere debuiſ-
ſet ad prætenſos Dominos Riparum, qui obliga-
tionem habuiſſent illas conſervandi pro præſta-
tione tutæ ſervitutis Aquæ, & quibus incumbe-
bat curare emendationem damni contra Affi-
ctuarios Molendinorum: quarè ex tali conven-
tione cum iiſdem inita, prætermiſſa prohibitione
per viam publici Edicti, ac legis, omnes comple-
ctentis, evidentèr reſultat Ducem Urbini, non
uti Perſonam Principis, ſed privatam induentem
contraxiſſe, ratione ſui particularis Dominii, ac
Patrimonii, quo non diſtinguitur à privatis con-
37 trahentibus, Veg. conſ.5. n.6., Cyriac. controv.13.
n.66., Roc. diſp. jur.72. n.52., Card. de Luc. de regal.
diſc.93. n.2., & diſc.148. nu.17., Antun. de donat.
lib.2. cap.11. nu.12., Peregr. de jur. Fiſc. lib.6. tit.
n.11., Capyc. Latr. dec.188. nu.8., Surd. dec.2. n.21.
Et ex hoc profluunt tot ſupplicationes porre-
ctæ Auctoribus Ser. Principis ab illis, qui Terre-
na poſſidebant propè Ripas, ad effectum con-
ſtruendi aliquod Ædificium; quoniam cum non
verſemur in Flumine navigabili, cuicumque
Poſſidenti adjacentes Terras licitum erat in pro-
38 priis Ripis conſtruere, per quod non impedie-
batur navigatio, quæ nulla aderat, nec factum
in Ripa dicebatur factum in Flumine, Oinot.
lib.2. Inſt. tit. de rer. diviſ. §. Flumina n.10., Roc.
diſp. jur. cap.56. n.23., Rot. dec.100. n.11. coràm
Cer.; undè prædictæ licentiæ, quæ ab ipſiſmet
Dominis adjacentium Terrenorum expetendæ
fuiſſent, non obſcuram Dominii recognitionem
39 important in illo, à quo petebantur, Card. de
Luc. de ſervit. diſc.35. ſub n.10., Gob. conſult.103.
n.14., Rot. dec.162. n.6., & ſeq. par.9. rec., & in
Reatina Aquar.13. Ian. 1698. impr. apud Balduc.
Rer. Iudic. tit.4. de Dot. dec.34. n.15., & in Horta-
na Sylvarum ſuper Univerſali Dominio 1. Junii
1703. §.22. cor. R.mo D. meo Dec., & in Urgellen.
Reintegrationis 13. Jun. 1704. §. Examinando cor.
R. P. D. meo Anſaldo; Fortiùs, dum reſpiciunt
etiam facultatem incidendi ramos in aliquibus
Arboribus, & parvam Quercum, ut eſt illa con-
40 ceſſa de an. 1668. ad favorem Patrum Servo-
rum Piſauri, & ſic fructus enaſcentes in Ripis.
Non hìc tamen ſiſtit negotium, ſed ſolemnis
tranſactio cum Camera Apoſt. inita, ipſomet
Sum. Pontifice approbante, evidentèr convin-
cit omnes præteritos actus, ratione particularis
ſolùm Dominii, proceſſiſſe, tam in Flumine,
quàm in Ripis, nullo habito reſpectu ad fundia-
riam, ſeù univerſalem juriſdictionem; quando-
41 quidèm in Tranſactione an.1661. celebrata in-
ter Rev. Cameram Apoſt., & glor. mem. Victo-
riam Magnam Duciſſam Hetruriæ Aviam, &
Auctricem Sereniſſimi Principis Don Gaſtonis
Cap.4. Conventum legitur: Che li Molini, con

tutte le Caſe, *e Beni*, *& altre pertinenze*, *& anneſſi*, *e contigui*, *legna*, *e legnami*, *che ſi cavano dalla Chiuſa*, *ò Vallato ſiano liberi*, *e ſpettino à Sua Altezza*, *ſuoi Eredi*, *e Succeſſori* = Ex quo duo reſultant. Primùm, quod dum eadem Camera poſſeſſionem dd. Bonorum, uti feudalium acceperat, eamque per ſpatium 60. ferè annor. retinuerat, ac agitata diù Cauſa ſuper pertinentia ejuſdem Fluminis, & Molendinorum, an eſſent feudalia, vel allodialia, ut videre eſt penès *Card. de Luc. diſc. 3. de Servit.*, tandem eadem uti allodialia reſtituit, ſtipulata Concordia à Theſaurario, prævio Chirographo Pontificio, eviden-
42 tèr remanet comprobata pertinentia, ac Flumen, & Molendina privati Juris fuiſſe; nam aliàs non fuiſſent agnita allodialia, ac ſpectare ad Magnam Duciſſam, ad eamque Jure Succeſſionis Paternæ translata, prout evenire ſolet in Flumine privato, quod per venditionem Jure hæreditario Succeſſionis, aliiſque modis transfertur, *l. 1. §. Hoc interdictum ff. Flumin.*, *Everard. Jun. conſ. 38. num. 29., & 30. vol. 1.*, ſed in devolutione Ducatus cum eodem retentum fuiſſet publicum Flumen, ac Molendina, prout uti publica,
43 ſi talia fuiſſent in Feudum, ſivè generalitèr cum ipſo Ducatu, ſivè in particulari data fuiſſent, *cap. 1. Quis dicat Dux*, *cap. 1. §. Prætereà Ducatus de probib. Feud. alienat. per Frideric.*, *cap. 1. §. Si quis Manſo. Si de Inveſtitur. fuer. contr.*, *Scrader. de Feud. part. 3. cap. 2. n. 2., & ſeqq., & cap. 4. n. 36.*, *Almer. in Manual. Jurid. verb. Fluminum Jus §. 2.* Sola enim incorporatio facta per Vaſſallum tri-
44 buere non potuiſſet qualitatem feudalem abſque ſpeciali attributione, ac Inveſtitura Domini directi, *Carpzou. Juriſprud. forenſ. part. 3. conſtit. 3. Diffinit. 11. n. 2., & 3., & Diffinit. 12. n. 1., & 2.*, *Artman. Piſtor. Quæſt. Jur. part. 2. q. 42. n. 45.*, *Surd. conſ. 151. n. 49., & conſ. 410. n. 27.*, *Rot. deciſ. 150. n. 5. part. 1. rec.*, &, quod magis eſt, ſi tàm Flumen, quàm Molendina privati Juris non fuiſſent, Capitula Tranſactionis non fuiſſent approbata per Conſiliarios Civitatis Piſauri; Nec uſque de an. 1679., reclamantibus aliquibus, ac petentibus aperitionem Oris adversùs Concordiam, tamquam per vim, & metum approbatam, plena Camera, cui Cauſa fuit remiſſa, declaraſſet non intrare arbitrium, quapropter, prævio receſſu à Lite, deventum fuit ad novam Concordiam cum exactiſſima inſertione omnium, quæ in alio Inſtrumento an. 1661. conventa fuerant.

Alterum verò, quod in hujus conſequentiam ab eadem Tranſactione emergit, eſt unà cùm Flumine, & Molendinis relicta fuiſſe libera ad favorem ejuſdem Magnæ Duciſſæ omnia ligna, quæ retrahebantur à Cluſa, & Vallato, & ſignan-
45 tèr illa exiſtentia in Ripis, quorum appellatione cum veniant tàm ligna conciſa, quàm ad concidendum deſtinata, *l. ligni appellatione 53. verſ. Idem ff. de legat. 3.*, videtur etiam conceſſum, ſeù præſuppoſitum Dominium, quod ſe-
46 quebantur ipſæmet Arbores, & Ligna, aliàs enim ſpectaſſent ad Dominos Prædiorum Adjacentium, *l. fundi 8. ff. quib. mod. uſufruct.*, *Card. de Luc. de Regal. in Summ. n. 132.*, *Menoch. conſ. 13. n. 15.*, *Rot. dec. 5. n. 3. par. 16. rec.*
47 Neque dici poteſt Arbores dùm Terra aluntur non eſſe Ligna, ut firmat *Gloſ. in d. l. ligni appellatio ſub litt. O.*, præcipuè ſtante conventione,
48 quæ non ſonet, niſi de Lignis: *Che ſi cavano dalla Chiuſa*, *e Vallato*, *e che ſono nelle Ripe*, *e dietro detta Chiuſa*, & ſic de Palis, qui præexiſtebant, & inſerviebant pro cohibendis Aquis vigore Dictionis continuativæ: *e che ſono*: impor-
49 tantis Ligna ejuſdem qualitatis, & ſpeciei, non autem diverſæ, *Rot. dec. 23. n. 25. part. 15., & deciſ. 266. n. 6. part. 16., & dec. 565. n. 19. part. 19. rec.* Nam prædicti Pali Aggeres ſuſtinentes in
50 numerum materiæ potiùs redigendi ſunt, non verò venire poſſunt *Lignorum* appellatione, *leg. Pali, & Perticæ ff. de l. 3.*, præſertim quia diſcretivè actum fuit de Lignis retrahendis à Cluſa, & Vallato, ac de Lignis exiſtentibus in Ripis; idque tàm inſpecta veriſimili Mente Contrahentium, quàm uſu loquendi quoad præſentia Vallata, ex prima quidem, cum ſi Ripæ ad Dominos Vicinorum Prædiorum pertinuiſſent, non potuiſſet Camera de prædictis Lignis, etiam demortuis, diſponere in præjudicium illorum, qui vicina Prædia poſſidebant, nec Civitas Piſauri acceptaſſet, ratamque habuiſſet hujuſmodi diſpoſitionem in præjudicium particularium Dominorum, quorum plurimos veriſimile eſt
51 in Conſilio Suffragium præſtitiſſe, & quidem liberè, & abſque ulla coactione, Suprema Pontificis Auctoritate interveniente, *l. 1. in princip. ff. qui met. Cauſ.*, *Spad. conſ. 296. n. 10. to. 2.*, *Rot. dec. 407. n. 6. cor. Caval.*, *& dec. 436. n. 33. coram Pamphil.*, præcipuè cum fuerit conventum hujuſmodi Ligna tranſire debere etiam ad Hæredes, undè, tàm inſpecta inveriſimili Mente paciſcendi, ità ſolemnitèr inter Magnos Principes ſuper re tenuis momenti, qualia erant Ligna mortua, tunc præexiſtentia, quàm etiam ineptitudine ſtipulandi ad favorem Hæredum id, quod eo tempore non erat ſuperfuturum, per-
52 neceſsè dici debet intellectum fuiſſe etiam de Arboribus, ac Lignis vegetabilibus, ut futuris temporibus Hæredes tali emolumento perfrui poſſent, *Rot. dec. 173. n. 4. cor. Otthob.*

Ex conſueto pariter uſu loquendi venire non poſſunt ſolùm Ligna demortua, ac Aquam cohibentia, cum tàm inſpecto Inſtrumento Locationis an. 1687. prohibeatur Affictuariis inci-
53 ſio cujuſcumque generis Lignaminum ex utraque parte Vallati, & ſic etiam Lignaminum vegetabilium, non autem ſolùm demortuorum, quàm etiam attentis Edictis Legatorum Urbini, in quibus cavetur, quod, qui præcidiſſet Arbores *dal piede di qualſiſia ſorte ſarà la ſua pena di uno ſcudo per Arbore*, *e di uno ſcudo à chi porterà via Legna*, *ò Legnami*, *che foſſero già tagliati*, *& altrettanto à chi tagliaſſe legnami minuti*, & ſic tàm Ligna demortua, quàm vegetabilia habita fuerunt promiſcuè *Lignaminum* appellatione quo-
54 ad præſentia Vallata, qui propterea intellectus juxtà Loci, & Partium conſuetudinem amplexus, ſequi debet, ut in puncto *Rebuff. in l. Carbo n. 167. §. Quinta Concluſio ff. de verb. ſignif.*, *Rot. dec. 1831. num. 4. cor. Cocc.*

Quare objici non valet Flumen, & Molendina, uti ab antiquo ad Communitatem ſpectantia, fuiſſe in Dominio etiam Civium Piſauri, ac pro publicis habita fuiſſe, dum Generale Conſilium per Angariam, & Perangarias coarctabat Cives ad Flumen expurgandum, ac etiam publicum

blicum denominatur in antiquo Statuto Civitatis, quo præcipitur, *ut nulla Perſona audeat, vel præſumat claudere, vel clauſa tenere Canale, vel Canalia, aliaque, vel aliquod Molendinorum Communis*, & paulò inferiùs *non Hortolanus, vel alius audeat accipere Aquam de Canali Molendinorum communis*, & lib.5. Rubr.87., *quod ſuper fuga Vallati Molendinorum Communis incipiendo à Cluſa magna, quæ eſt in Folea*, quod comprobatum potiùs fuerit ex ſuprà enunciata Tranſactione cum Camera, in qua Communitati promiſſa fuerunt annua ſc.900. ratione antiquæ pertinentiæ, ideòque educatur, quod ſicuti Molendina ad Commune ſpectabant, ità etiam Vallatum, quod proindè, uti etiam incipiens, ac deſinens in Loco publ., ac quod fuit de Dominio publ., proùt erant ipſa Molendina, quibus inſerviebat, ſortiatur naturam publici Fluminis non navigabilis, in quo abſque Dubio proprietas Riparum
55 ſpectat ad Dominos Adjacentes, *Rot. in Roman. Caſalis Teſtæ Leporis 22. April.* 1709. §. *Neque redargui cum ſeqq. coram Me*.

Quoniam, licèt ex prædictis Statutis arguatur Dominium in Civitate tàm Fluminis, quàm Molendinorum, non tamen reſultat eſſe publica, cum non omne, quod ſpectat ad Univerſitatem,
56 publicum ſit, nec quod incipit in Loco publico, & in publicum deſinit, perneceſsè publicum
57 ſit, ut ſuprà probatum eſt, ſed ſolùm præſumptivè, in publicis enim ſolum Dominium Vicinis conceſſum videtur, non ſic tamen eſt in rebus ad Communitatem pertinentibus; habet enim hæc ſuum particulare Patrimonium, quod
58 etſi in conſequentiam in particularium Civium utilitatem redundet, quorum intereſt opulentum eſſe Civitatis Ærarium, quo deficiente ad Collectarum Impoſitionem deveniri poteſt pro
59 publicis indigentiis, *Card. de Luc. de Servit. diſc. 43. ſub n.7.*, non tamen ex hoc ſequitur, ut quod
60 Civitas Jure proprio poſſidet, publicum cenſendum ſit, ac ad ſingulos pertineat, cum quod eſt Univerſitatis ratione particularis Patrimonii
61 non poſſit dici ſingulorum, nec è converſo, *l. In tantùm §. Univerſitatis ff. de rer. diviſ., Loſſeus de Jur. Univerſit. part.3. cap.1. n.6., Carpſou. Juriſprud. forenſ. part.1. Conſtitut.16. Definit.65. n.3. & 4., Honded. conſ.17. n.25., & conſ. 86. nu.10. lib.1., Rot. dec.174. n.2. cor. Caval.* Idque edocet, tàm obſervantia particularis, quàm generalis ejuſdem Ducatus Urbini. Particularis quidem, dùm non controvertitur Ripas Vallati à Porta Civitatis uſque ad Pontem pertinere ad Sereniſ. Principem, proùt etiam fuit canonizatum à Signatura Juſtitiæ, quæ in ordine ad dictam partem non commiſit Cauſam, niſi cum clauſula: *ſine præjudicio*: Undè patens eſt numquàm Flumen habitum fuiſſe pro publico, etiam non navigabili, ratione cujus qualitatis Ripæ ad Dominos Adjacentium Terrenorum ſpectarent; quod enim in parte unius ejuſdem rei judicatur, idem
62 dici debet de toto ratione Univerſitatis, & Identitatis, quæ non patitur unam ejus partem diverſo Jure cenſeri, ac alteram, *Curt. Sen. conſ.56. ſub n.10., Rot. in Bonon. Manutent. 20. Jun. 1696. cor. R.P.D. dell'Olmo.* Præſertim quando à parte ſiniſtra Vallati intermediat Via publica, quæ cum ſolummodò in ordine ad medietatem ſpectaret ad Dominos Prædii inferioris, impoſſibi-
63 le eſt, quod illi, eamdem tranſcendendo, ſint etiam Domini Riparum trans alteram medietatem exiſtentium, *Gob. conſult.* 103. *ſub nu.*19. Et de facto vidimus in Cataſto Civitatis Poſſeſſores Prædiorum à latere ſiniſtro Vallati non vocari pro Confine Vallatum, nec ejus Ripas, ſed Viam publicam, quod non egiſſent, ſi ad ipſos ſpectaſſent.

Obſervantia paritèr Provinciæ id demonſtrat, cum ex depoſitionibus plurium Teſtium conſtiterit, Molendinorum Dños communitèr etiam
64 reputari, & eſſe Dominos Riparum Vallati, in quibus liberè Arbores plantant, & incidunt ad excluſionem Dominorum Adjacentium Prædiorum, quod magis comprobatum videtur ex Inſtrumento Affictus Civitatis Fani, quæ cum ſit Domina Molendinorum, eſt etiam Domina Vallati; & Arborum in ejus Ripis exiſtentium, ut ex *Summ. Additionali n.*9. Ideòque hujuſmodi uſus pacificè vigens reſpectu Poſſidentium ſimilia
65 Molendina, plurimùm confert ad declarandam non difformem Dominii pertinentiam reſpectu Ser. Principis, *Spad. conſ.13. n.3. tom.1., Manſ. conſult.26. n.83., & conſult.89. n.18. to.1., Grat. diſc.945. n.21., Sammin. contr. for.22. n.33., to.1., Rot. dec.581. n.3. cor. Dunoz. Iun., & dec.26. n.37. cor. R.P.D. meo Anſal., & dec.19. n.3. & ſeqq. poſt Paitel. Expedit. Civil.*

Nec præcepta antiquitus injuncta per Civitatem Flumen expurgandi per Angarias, & Perangarias arguunt illud fuiſſe publicum, nec
66 de particulari Dominio Civitatis, quia cum quodlibet Molendinum, etiam privati Juris ad publicam utilitatem pertineat, juxta auctoritates relatas in præterita mea Deciſ. §. *Non obſtat*, potuit Princeps, vel Civitas pro Cluſæ, & Vallati expurgatione Angarias, & Perangarias infligere ratione generalis Juriſdictionis, ne ob Cluſæ, & Vallati repletionem orirentur inundationes Portui, & Civitati præjudiciales, ac etiam ne Molendinorum uſus impediretur; Undè Populus Famis incommoda experiretur, ſed id cenſetur potiùs geſtum à Civitate pro Bono publico ratione providentiæ in Populum, quàm univerſalis Dominii Molendinorum, cum præ-
67 dictum Jus coactionis acquiri etiam poſſit à Civitate ſi Populus prohibitioni acquieſcat, elapſumque ſit tempus ad præſcribendum neceſſarium, ut in terminis præſentium Molendinorum firmat *Card. de Luc. de Feud. diſc.3. num.7., Cobel. in Bul. Bo. Reg. cap.12. ſub nu.56., Roc. diſp. Jur.58. n.12., & 13.*

Prædictis contrarium non eſt Statutum Piſauri *libr.1. Rubr.89.*, demandans, utendo ejus verbis, *quod omnes Grippi, & Foſſi Molendinorum ſint liberi ab utraque parte in quantum monitia deſcenditur*, quia illud potius retorquetur; ſi enim Vallatum fuiſſet Dominorum adjacentium, non potuiſſet contra eorum Jus indici prædicta lex; verſabatur enim in Flumine non navigabili, undè ſi publicum fuiſſet, ſecluſo
68 caſu impedimenti Navigationis, licitum fuiſſet in Ripis agere quidquid libuiſſet, ex quo illæ quoad uſum ſolùm, defenſionem, ac protectionem ad Superiorem ſpectant; in reliquis verò
69 privati Juris ſint, juxta auctoritates allegatas §. *Notabile ſimilitèr*, & notat *Roſenthal. de Feud. cap.5. concl.32. n.2., & 3.*

Simi-

Similitèr parùm urget Inſtrumentum permutationis factæ de an.1602. intèr Paulum Arduinum, & Fridericum de Monte, in quo Ripæ à Dominis liberè alienatæ fuerunt, ac quod ex Libris Conventus Servorum Montis Cicardi appareat de an.1637. Duces Urbini cum præcepiſſent, ut obtruncarentur Arbores, & rami ſe protendentes in Vallatum, ejuſque Curſum impedientes, remanſerint tamen ligna inciſa penès eoſdem Patres, uti adjacentes, quia (ultra plures reſponſiones, datas à Defenſoribus d. Sereniſs. Principis) prædictum Inſtrumentum permutationis non concludit, ſed potiùs favet, dum nil aliud geſtum fuit, quàm relinquere Grippam mortuam immenſuratam ibi -- *laſciando la Greppa morta ſenza miſurarſi* -- quæ cum ratione Arborum inibi exiſtentium, ac aliorum fructuum redderet utilitatem notabilem, quæ oritur etiam ab exiſtentia Saliceti, debuiſſet potiùs menſu-
70 rari, ſi ad Permutantem pertinuiſſet, cum non ſit veriſimile Venditores fuiſſe gratis conceſſuros, ut firmat *Bald. in Rubr. C. de Contrah. empt. in 4. qu.*, *Jaſ. in l. Quominus ſub num.70. verſic. ſubdit tamen Bartolus ff. de Flumin.*, *Alexand. conſ.120. ſub n.5. lib.2.*, *Aymon. de Alluvion. lib.1. cap.6. nu.7.*, *Ruginel. de Arbor. cap. ult. num.4.* Quo verò ad Partitas extractas ex Privatis Libris Patrum Servorum, ultra quod id geſtum
71 fuit auctoritate Judicis de partibus, nulla præcedente ſubdelegatione noſtri Tribunalis, & ſic non probant in præjudicium Tertii, *Gratian. diſc.310. n.60.*, *Rot. dec.642. n.1. cor. Seraphin.*, *& dec.45. n.23., & ſeqq. par.5.*, *& dec.195. n.11. par.9.*, *& dec.453. n.1., & ſeqq. par.18.*, *& deciſ.434. n.3., & 6. par.19.*, *& in Rom. Primogeniture de Bubalo ſuper Bonis ad Cloacam 8. Mai 1705. §. Non magis, & ſeqq. coram R.P.D. meo Anſaldo*, dum in partitis exprimitur, quod Arbores impedimentum præſtabant Vallato, ac exiſtebant in Bonis Conventus retrò Vallatum, evidentèr excluditur extitiſſe in Ripis Vallati.

Minuſque obſtitit replicatio in eodem Inſtrumento permutationis inter Paulum Arduinum, ac Paulum de Monte, ultra Ripas demortuas non menſuratas, fuiſſe deductas in contractum, ac ceſſas ejuſdem Vallati Ripas, ibi -- *Intendendo però, che d. Greppe, così del Vallato, come quelle verſo il Remorto, per quanto importano li ſei piovine, e Canne cinque, ſiano liberi del d. Friderico, e così il Signor Paolo concede al Sig. Friderico nella Greppa, e Territorio vicino al Remorto Canne numero dodici di Terreno per farvi una Fornace di Calcina* -- Quoniam, dato univerſali Dominio in
72 Ripis, & Flumine penès Duces Urbinatos, actus intèr Privatos geſtus non potuit illis præjudicare, *Card. de Luc. de Jurepatr. diſc.72. n.3.*, *Rot. dec.278. nu.7. cor. Priol.*, *& dec.375. n.7. par. 18. rec.*

Quem non legitimat Sententia ann.1634. ab iiſdem Arduinis reportata, contradicentibus Miniſtris Cam. Apoſt., ac Magnæ Duciſſæ ſuper facultate faciendi in Ripis Fornacem, eo ſub præſuppoſito, quod Sententia, licèt loquatur de loco appellato *la Greppa*, alitèr accipi non poſſit, quàm de Ripis, cum aliàs Miniſtri Cameræ non contradixiſſent; quandoquidem, ultra quod Judicium illud verſabatur in mero poſſeſſorio, & quidem reſtricto ad eum caſum, & ſitum particularem, d. denominatio potiùs reſpicit locum particularem appellatum *la Greppa*, dum Sententia exprimit juxta Vallatum, & præcipuè in angulo Prædii ipſius Arduini, ut legitur in Capitulis ab eo datis pro examinandis Teſtibus Cap.4. ibi -- *Che detta Fornace, per quanto ſi può vedere dall'inſpezione del luogo, è ſtata nell'angolo della Poſſeſſione ſudetta*, ut referunt Teſtes dati *Summar. adjacentium n.1.* ibi -- *era di là dal Vallato verſo il Gineſtro, vicino alla Greppa del Vallato* -- Non poteſt comprehendere ipſum Vallatum, nam aliàs non fuiſſet dictum ultra
73 Vallatum, quod de diametro opponitur ejus incluſioni, *Barboſ. Tract. var. dict.428. n.9.*, & hac ratione fortaſſis Sententia lata fuit de licentia, & facultate Vice-Legati de tempore, quo poſſidebat Vallatum nomine Cameræ, ut patefieret locum de ſtricto Juris rigore ad Arduinos non ſpectaſſe, nam aliàs licentia, & facultate repræſentantis Cameram opus non fuiſſet in
74 prolatione Sententiæ, quæ contra ipſummet Principem, Juſtitia ſuadente, proferri debet, ut expendit præterita *Deciſ. §. Neque enim facit.* Quinimmò cum manutentio, nec fuerit ſimplicitèr data, ſed præſcripta cautione idonea de reficiendo Rev. Cameræ Apoſt. damnum, quod poſſet accedere Vallato, & aliis occaſione dictæ Fornacis, & Calcinarii, nulla deduci poteſt illatio præjudicialis Sereniſs. Principi in præſenti inſpectione, concernente bonum Jus clarè comprobatũ reſpectu aliarum Riparum Vallati.

Nec plus probat Inſtrumentum Tranſactionis ſtipulatum de ann.1673. intèr Arduinos, & Magnam Duciſſam, in quò ad effectum conſtruendi Ædificium Cluſæ, ſeu Caminelli, cum Miniſtri ejuſdem Magnæ Duciſſæ occupaſſent portionem Riparum ipſorum de Arduinis, in illius compenſationem fuit eiſdem ceſſum, ſeu condonatum debitum, quod habebant cum Magna Duciſſa, ac altera portio Terreni; quia, ultra quod, quidquid geritur per contractum Tranſa-
75 ctionis regularitèr non importat approbationem, ac Canonizationem Jurium Tranſigentium in eo, quod recipitur, vel remittitur, *Cyriac. contr.364. n.24.*, *& contr.639. nu.9.*, *Urceol. de Tranſact. q.57. n.14.*, *& ſeqq.* Expoſitio prius facta, Arduinum dediſſe aliquas Plantas Arborum, & ligna pro ſervitio Cluſæ, & Vallati
76 potius comprobat Dominium Riparum penès Magnam Duciſſam, dum ejus ſumptibus prædictæ Arbores plantabantur, ut ponderat præterita *Deciſio §. final.*; eoque fortiùs, dum ex confeſſione Arduini exprimitur, quod Grippæ Foſſatorum, per quæ Aqua nimium turgens recipitur, appellat. *Sciacquatori*, ſpectabant ad Dominium Magnæ Duciſſæ, à qua illi ceſſæ fuerunt ibi -- *Cedendo inoltre, anco al medemo Signor Arduini le dodici, ò quindeci Canne di Terra ſodiva con alcuni Olmetti, che formano le Greppe da una parte del primo Sciacquatore verſo S. Maria Limata, ſtante che l'altra parte da molti anni in quà la gode il medemo Signor Arduini per conſegna, che ſi dice fatta in voce dal già Sig. Dottor Franceſco Fabri già Miniſtro di Sua Altezza, in ricompenſa del ſito, &c.*, cum fuerit ſolùm conceſſus -- *il ſito, dove di preſente è fabbricato il Camminello di detta Chiuſa, & inoltre tutto il ſito, e piazzetta, che è avanti la Caſa di detta Chiuſa* -- Exindè non concluditur ceſſas fuiſſe immediatas Vallati

lati Ripas, de quibus eſt quæſtio, ut præcipuè denotant alia verba – *renunciando à tutte le ragioni, che eſſo aveva ſopra il ſito, e Boſcaglia ſino, dove era ſtata alzata la Fabbrica del Camminello* – Ideòque cum Caminellus fundamenta habebat extra Ripas, ut pro ejus firmitate ſupponendum eſt, ceſſio Jurium ſuper ſitu, & nemore uſque ad locum, quo erat conſtructa Fabrica Cami-
77 nelli, Ripas excludit, juxta indolem prædictæ Dictionis – *uſque* – præcisè probantis terminum ad quem, terminativum, ac excluſivum terminati, *Rot. dec.*1197. *n.*5. *cor. Coc.*, & *deciſ.*1086. *n.*6. *cor. Emerix*, & *dec.*69. *nu.*18. *cor. R. P. D. meo Anſaldo.*

Aliter autem res accipi non poteſt, quia in Libro Æſtimi finitimis Terrenis aſſignatur pro confine ipſummet Vallatum, quod perneceſsè
78 excludit comprehenſionem rei confinantis, ut ſupra probatum eſt, multoque magis, quando prædictæ non comprehenſioni acquievit Communitas, quæ non tolleraſſet illas ſilentio prætermitti, ob proprium intereſſe in exactione
79 Collectarum ex iiſdem Ripis, uti fructiferis, *Rot. dec.*48. *nu.*9. *poſt Antonel. de Jur.*, & *oner. Cler.*, & *in Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum ſuper Manutent.* 17. *Jun.* 1695. §. *Nec ejuſmodi circa fin.*, & *ſuper bono Jure de ann.*1698. §. *In caſu præſenti cor. bo:me: Muto*; & hinc eſt, quod memorata Magna Duciſſa Victoria, ac Sereniſs. Princeps Franciſcus Maria ejus Filius, & Hæres plura Edicta, ac Bannimenta obtinuerunt à Card. Legatis, ne quiſquam auderet incidere, aut inciſa aſportare Ligna, & Arbores de Vallato, ejuſque Ripis, quinimmò nec Belluas præmitteret ad paſcendum in dict. Grippis Vallati, quia videlicet Dominium habebant ſuper eiſdem Vallatis, aliàs enim publicari non potuiſſent
80 prædicta Edicta, quæ elargiri non ſolent, niſi ad inſtantiam habentium verum Dominium; *Socc. Sen. conſ.*186. *n.*9. *lib.*2., *Decian. conſ.*40. *lib.*4., *Mantiſs. de Iur. Burgor. cap.*1. *nu.*291. *poſt Hering. de Molend.*, *Capiblanc. de Offic. Baron. ſuper pragmat.*1. *cap.*5. *n.*1., *Rot. in Neapolitana Pecuniaria ſuper Meritis* 15. *Martii* 1686. §. *Nec elidendum cor. bo.me. Albergato.*

Et ità ſuffragantibus omnibus DD. reſponſum fuit, utraque, &c.

R. P. D. KAUNITZ.

PISAUREN. VALLATI, SEU MOLENDINORUM SUPER MANUTENTIONE.

Lunæ 23. *Martii* 1711.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio Deciſ. proximè præceden., quæ in præſenti in omnibus confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio aliquando uni, alteri verò bonum Ius decerni ſolet* — *Et de ratione.* num.2.
Limit. ubi poſſeſſorium abſorbetur à petitorio. n.4.
2 *Poſſeſſio nil commune habet cum proprietate.*
3 *Poſſeſſorium abſorbetur à petitorio claro.*
Et habenti bonum Ius conceditur Manutentio, etiam ſine poſſeſſione. num.4.
Ampl. ubi, cum aſſiſtentia boni juris, conjungatur poſſeſſio. num.6.
5 *Poſſeſſio probatur ex Teſtibus.*
Ac ex Edictis prohibitivis. ibid.
7 *Teſtes deponentes de poſſeſſione, ſuffulti juris aſſiſtentia cæteris præferuntur.*
8 *Teſtes deponentes per ſimplices fides lite pendente extortas, non attenduntur in concurſu.*
9 *Actus turbativi, & clandeſtini non præbant poſſeſſionem manutenibilem.*

DECISIO CXXX.

Affirmativa Reſolutio, hodiè emanata ſuper bono Jure ad favorem Sereniſs. Principis Don Gaſtonis ab Hetruria, qua fuit confirmata Deciſio cor. Me edita ſub die 17. Jun. 1707. decernens conſtare de bono Jure Sereniſs. Principis Franciſci Mariæ, & conſequentèr ejus hæredis ſuper Vallatis, per quæ ducitur aqua à Flumine Foleæ ad Molendina ejuſdem Sereniſs. Principis, ſtimulum etiam præſtitit confirmationi alterius favorabilis Deciſionis ſuper Manutentione eadem die emanatæ.

Et ſi enim aliquotiès decerni poſſit ad favo-
1 rem unius manutentio, ac alterius bonum Jus, ex quo nihil commune habeat proprietas cum
2 poſſeſſione, ad *Text. in l. naturalitèr* §. *Nihil commune ff. de acquir. poſſeſs.*, *Cuiac. in cap.*1. *litt. B. de Cauſ. poſſeſs.*, & *propr.*, *Poſth. de Manut. obſerv.*108. *n.*22., *Rot. dec.*19. *n.*14. *cor. Merlin.*, & *dec.*15. *n.*3. *par.*18. *rec.*, id quod in præſenti libentiùs fieri poterat, ſtante poſſeſſione in parte Vallati in contrarium admiſſa, nimirum à Porta Piſauri ad Pontem Rontagnani, & concurrentibus pluribus Teſtibus formiter exami-
3 natis, eamdem poſſeſſionem concludentibus; Nihilominus, quia bonum Jus, ſeu petitorium clarum abſorbet poſſeſſorium, ita difficilitèr contingit, ut declarata aſſiſtentia boni Juris
4 poſſit ad alterius favorem, quàm ejuſdem proprietarii concedi manutentio, *Rota dec.*30. *nu.*14. *cor. R.P.D. meo Anſaldo*, & *in Rom. Hæreditatis de Ruſpolis* 13. *Iun.* 1704. §. *finali*, & 2. *Mart.* 1705. §. 15. *cor. Rev. D. meo Dec.*

Quod multò magis admittendum eſt in præſenti, ubi conſtat etiam de poſſeſſione, non ſo-
5 lùm ex dd. Teſtibus, ſed etiam ex tot Edictis tàm Ducum Urbinatenſium, quàm etiam Cardinalium Legatorum, ne quiſquam auderet incidere ligna in prædictis Vallatis, multoque minùs immittere ibidem animalia ad paſcendum; tunc enim habenti aſſiſtentiam boni Ju-
6 ris, eo facilius conceditur manutentio, *Rota dec.*630. *n.*3., & 4. *cor. Merl.*, & *in Peruſina Manutentionis* 14. *Maii* 1703. §. *Plura alia coram R.P.D. meo Scotto*, & *in Rom., ſeu Nullius ſuper Manutentione* 7. *Maii* 1703. *cor. eod.*

Signantèr quia dicti Teſtes formiter examinati, deponunt de eadem poſſeſſione, etiam mediante exactione pœnarum, cauſa inciſionum in Ripis factarum, qui propterea magis veniunt attendendi, tamquam ſuffulti eadem aſſiſtentia
7 Juris, quàm contrarii, vel quia informes, & deponentes per ſimplices fides, hac lite penden-
8 te procuratas, & poſt formale examen in Cauſa ſequutum illius publicationem, vel quia eorum

rum dicta verificabilia ſunt in actibus turbativis, & clandeſtinis, qui inefficaces dicuntur, ad ac-
9 quirendam poſſeſſionem manutenibilem, *Bonden. colluct. legal.* 50. *n.* 158., *&* 159. *vol.* 2., *Card. de Luc. de ſucceſs. diſc.* 48. *ſub nu.* 4., *& de fideic. diſc.* 179. *num.* 16., *Rota deciſ.* 869. *num.* 6., *&* 9. *coram Cerro.*

Et ità omnibus DD. ſuffragantibus reſponſum fuit, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

PISAUREN. MOLENDINORUM, SEU VALLATORUM SUPER BONO JURE.

Vener. 16. *Martii* 1714.

ARGUMENTUM.

Receditur in hac deciſione à geminis præcedentibus ſuper bono jure editis, & conſtabilitur quod habens jus ducendi aquam pro uſu Molendinorum deſtinatam, illud non aliter habere præſumatur, quàm jure ſimplicis ſervitutis, quæ non importat ſubſtantiæ rei dominium, adeoùt alveus aquæductus, ſive Rivi una cum Ripis ſpectet, hinc indè ad poſſeſſores adjacentes, unà cum omnibus fructibus, & emolumentis, quæ ex eiſdem Ripis percipi poſſunt, reliqua habentur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Rivus, ſeu Aquæductus verè, & propriè, quis dicatur.*

2 *Dominium riparum, & medietatis Alvei rivi, ſive aquæductus ſpectat hinc inde ad poſſeſſores adjacentes*, & num.19., & per tot.

Ampl. quod ad eoſdem ſpectet, nedum ripa, ſed & ejus fructus, & emolumenta, num.6., & per tot.

Contrarium nonnulli tenuerunt, ſed refelluntur. num.9.

3 *Habens jus ducendi aquam certo effectui deſtinatam, illud non aliter habuiſſe, vel habere præſumitur, quàm jure ſimplicis ſervitutis*, & num.28.

4 *Habens jus aquæ ducendi jure ſervitutis, non habet dominium ſoli, ſeu alvei ſervientis.*

Ampl. etiamſi inter ripam, & prædia privatorum adſit via. num.5.

7 *Ducens aquam per opus manufactum ad certum finem, præſumitur ab initio jus ducendi acquiſiviſſe per ſimplicem ſervitutem, quando nullam aliam quærere potuit utilitatem*, & n.15., & 22.

Ampl. etiamſi acquiſitio ab initio facta fuiſſet mediante ſolutione pretii, num.21.

Et de Statutis, & Conſtitut. ita diſponentibus, vide num.23., & 24.

8 *Servitus eſt qualitas fundo ſuperimpoſita, quæ ſecum trahere non poteſt ipſius fundi ſubſtantiam.*

10 *Adjacentes Aquæductus, ſeu Vallati non poſſunt conſtruere pontem ſuper ripis, ne inferatur damnum Aquæductui.*

11 *Rota in conflictu contrariorum opinionem ſequitur validioribus rationibus innixam.*

12 *Doctorum auctoritates non numerari debent, ſed ponderari.*

13 *A dominio aquæ fluentis non valet illatio ad dominium ſoli, ſeu fundi, & de ratione*, num.14.

14 *Dominium fundi debet præcisè probari mediante acquiſitione*, & num.20.

16 *Aqua de jure præſumitur propria ducentis, licèt terra, per quam tranſit ad alium ſpectet.*

17 *Conſtruens aquæductum opere manufactum, vel præſumitur Dominus, vel præſumitur conſtruxiſſe ſuper proprio ſolo, vel ſuper alieno acquiſito mediante ſolutione pretii.*

Contra. num.18.

25 *Servitutis aquæducendæ habens commodum, debet etiam ſentire onus expurgationis ad eamdem ſervitutem conſervandam.*

26 *Ex obſervantia ferè totius Status Eccleſiaſtici omnes poſſeſſores prædiorum adjacentium vallatis reputantur domini riparum, reſervata dominis molendinorum ſola ſervitute aquæ ducendæ.*

Quod tamen non procedit in canalibus navigabilibus, ſignanter Bononiæ, indigentibus, ultra alveum, etiam via pro equis, num.28.

27 *Obſervantia Provinciarum finitimarum plurimùm attendenda.*

29 *Inter confine, & confinatum nullus alius intercedere poteſt dominus, vel poſſeſſor.*

30 *Cataſtrum tempore non ſuſpecto, & auctoritate publica factum rectè probat bonorum confinia.*

31 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*

32 *Nemo præſumitur quod contrahere voluerit ſuper re ad Tertium ſpectante.*

33 *Partitæ librorum Monaſterii tempore non ſuſpecto extractæ, probant etiam ad favorem Tertii.*

34 *Sententia in contradictorio judicio lata facit Statum, & probat quoad omnes.*

35 *Dominium riparum ſpectare ad adjacentes probatur ex illius ceſſione cum conſecutione excambii correſpectivi.*

36 *Obſervantia, cui jus aſſiſtit, in concurſu eſt præferenda.*

37 *Dominus in re propria nulla indiget prohibitione.*

38 *Prohibitio in certo caſu, & ad certum effectum, importat permiſſionem in cæteris.*

39 *Appellatione* di legna, e legnami *veniunt tantùm ligna demortua, non autem Arbores vivæ.*

40 *Argumentum à diſcretiva eſt in jure validum.*

41 *Determinatio una reſpiciens plura determinabilia omnia æqualitèr determinat.*

42 *Sententia lata in poſſeſſorio non præjudicat in petitorio.*

43 *A parte ad totum non valet illatio.*

Prout neque à particularibus ad univerſalia. ibid.

44 *Renunciatio facta ab aliquibus ex litibus conſortibus non infert præjudicium cæteris, quibus jus aſſiſtit.*

DECISIO CXXXI.

QUantumvis ſub die 17. Jun. 1707. cor. Reverendiſſimo Labacen., tunc emerito Collega noſtro prodierit reſolutio decernens Jus plantandi, & incidendi Arbores, & generaliter percipiendi omnes, & ſingulos fructus enaſcentes in Ripis Vallati, de quo agitur, ſpectare, & pertinere ad D. Principem claræ memoriæ Franciſcum Mariam ab Hetruria de eo tempore in Cauſa contradictorem; nihilominus eadem reſolutione ad novam trutinam revocata, diù res ſtetit in ancipiti; dilata enim per tres ſucceſſivas vices ob ſuffragiorum ſciſſuram ulteriori reſolutione, nonniſi quàm ſub die 23. Mar. 1711. ſupre.

ſuprema omnium DD. admota manu, emana-
vit coram eodem alia Deciſio præcedentis con-
firmatoria; Verùm in hodierna repropoſitione,
contradicente Sereniſs. Principe D. Jo: Gaſtono
ab Hetruria, in controverſis Juribus ſucceſſore,
altiùs reaſſumptis, quæ plurimæ erant in cauſa
non minùs Facti, quàm Juris circumſtantiis *re-
ceſſerunt à Deciſis*.

Superfluum enim exiſtimantes iidem DD.
ulteriùs aggredi quæſtionem illam in anteactis
Deciſionibus expenſam, videlicèt; an Valla-
tum, de quo agitur ſub ſpecie Fluminis, vel
Publici, vel potius Privati eſſet connotandum,
ſequentes in hac parte tramites Juris noſtri, quod
legem dicit rebus, & non verbis, methodicè
animadvertebant, rem agi de Foveo, ſeu Val-
lato opere manufacto per conſiderabilem longi-
tudinem, extenſo, & deſtinato ad certum, &
determinatum uſum, & effectum ducendi, ſcili-
cèt aquam à publ. Flumine Foleæ ad Civitatem
Piſauri pro uſu Molendinorum, ibi exiſtentium,
cujus fluxus quamplurima adjacentia Prædia
irrigat, & etiam interſecat, in quibus circum-
ſtantiis locus per longitudinem depreſſus, quo
1 decurrat aqua certo uſui deſtinata verè, & pro-
priè dicitur Rivus, ſeu Aquæductus, *ad Textum
expreſſum in leg. 1. §. Ait Prætor ff. de Riv., leg.
Si Partem 19. ff. quemadmodum ſervitut. amit.,
Cuiac. ad Affrican. tractat. 9. tom. 1. oper prior.
fol. 1551. litt. E., Pecch. de Aqu. lib. 2. cap. 11.
num. 2.*

Qua poſita Facti veritate, ſive Publicus, ſive
Privatus dicendus eſſet d. Rivus, ſeù Aquædu-
ctus viſum fuit Poſſeſſores adjacentium Prædio-
2 rum habere Juris aſſiſtentiam ſuper dominio Ri-
parum, & medietatis Alvei hinc indè, ea ſatis
valida, ac robuſta ratione, quia nempè Jus ha-
bens ducendi aquam certo effectui deſtinatam,
3 illud non aliter habuiſſe, vel habere præſumitur,
quàm Jure ſimplicis ſervitutis, quæ neutiquam
4 ſe protendere poteſt ad occupandum, etiam do-
minium Soli, ſeu Alvei ſervientis, ut ſunt *Tex-
tus aperti in l. qui duo Prædia ff. de ſervit. ruſtic.
Præd., & l. Si ſervus §. final. ff. ad leg. Aquil., &
leg. hoc jure §. Si aquam verſ. ductus ff. de aqu.
quot., & æſt.*, & communiter tradunt *Bald. in
cap. 1. §. Si quis de manſo de Contract. Inveſtitur.,
Menoch. conſ. 1120. n. 15., Polidor. Rip. obſ. 256.
n. 1., Pacichel. de Diſtant. cap. 8. n. 9., Roc. diſp.
Iur. cap. 162. n. 10., Pecch. de aquæd. lib. 4. q. 10.
n. 3., & 4. to. 3., & qu. 74. eod. lib. 4. n. 2., Gobb.
de Aqu. qu. 19. n. 3., & qu. 22. nu. 10., Rota de-
ciſ. 58. n. 8., & 9. par. 4. tot. 2.*, & loquens de hoc
metipſo Vallato *R.P.D. meus Anſaldus annot. ad
dec. 36. nu. 25., & in Rom. Caſalis Teſtæ Leporis
22. Apr. 1709. §. Neque redargui cor. Rev. Labacen.
confirmata 12. Maii 1710. §. Minuſque cor. Me*;
5 Quæ quidem Juris aſſiſtentia adeò procedit, ut
ſecundùm aliquos, nec etiam in minimo ener-
vetur per interjectionem Viæ inter Ripam, &
Prædia Privatorum, *Gloſs. in §. Riparum. Inſt.
de rer. diviſ., Cepol. de Servit. ruſtic. Præd. cap. 118.,
aliàs 36. n. 5., Cyroc. diſc. 80. n. 57., R.P.D. Zaul.
ad Statut. Faven. to. 2. lib. 5. rubr. 27. n. 9.*, & ex
qua, uti ex antecedenti, conſequens erat neceſ-
ſarium, quod in ſequelam dominii ad Poſſeſſo-
6 res adjacentes ſpectare etiam debeant Arbores,
& fructus germinantes in dictis Ripis, *leg. Cum
fundus ff. de legat. 2., & leg. Julianus, §. Si fru-
ctus ff. de act. empt.*

Baſis autem fundamentalis hujuſmodi legalis
præſumptionis conſiſtit in illa facti congruentia,
ſecundùm quam ducens aquam per opus ma-
nufactum ad certum finem, cum ab initio nul-
lam aliam quærere potuerit utilitatem, quàm
7 ductus ipſius aquæ, & nullo alio Jure indigeret,
quàm ſimplicis ſervitutis ducendi aquam, ideò
nec aliud Jus quæſitum præſumi poteſt, quàm
ſolius ſervitutis, *Curt. Sen. conſ. 33. n. 6. in fin.,
Lagun. de fruct. part. 1. cap. 5. n. 73., Rot. dec. 425.
n. 14., & 15. par. 4. to. 2. rec., Pecb. de Aquæduct.
lib. 2. cap. 11. n. 10., & n. 19., & Rot. d. dec. 58.
n. 8. par. 4. to. 2. rec.*, neque ideò ultra menſuram
neceſſitatis, & utilitatis ducentis aquam, qui-
bus abundè conſultum remanet per ſervitutem
tranſitus aquæ, debet iſta ulteriùs protendi ad
occupandum etiam dominium fundi, ſeù Soli
8 ſervientis; ſervitus enim eſt qualitas fundo ſu-
perimpoſita, quæ ſecum trahere non poteſt ſub-
ſtantiam, neque cum iſta debet confundi, *l. loci
corpus ff. ſi ſervit. vindic., & l. 1., §. Aquæduct. ff. de
ſervit. Ruſtic. Præd., Cujac. ad Affrican. tract. 9. ad l.
Cum eſſent fol. 1551. to. 1. oper. prior., & titul. de
pact. fol. 961. lit. D. eod. to. 1.*

Quibus ita ſe habentibus attendendi viſi non
ſunt nonnulli Doctores in contrarium laudati;
9 Ex illis enim (*Barbato excepto, qui conſ. 28. lib. 4.*,
movetur ex facto non ex præſumptione Juris,
10 & concludit dumtaxat, Adjacentes non poſſe
conſtruere Pontem, ſeu Brignam ſuper Ripis
cæmentitiis, ne inferatur damnum ductui aquę,
quem ex eiſdem motivis facti ſequitur *Gobb. con-
ſult. 103. nu. 11.*) cœteri omnes agunt quæſtio-
nem à caſu præſenti penitùs extraneam, de
Arboribus videlicèt exiſtentibus, circum Mæ-
nia, & Foſſata Civitatis, vel juxta publicam
Viam; Ideòque, tamquam inapplicabiles, non
poſſunt prævalere aliis auctoritatibus, articulum,
11 de quo agitur, magis præcisè tractantibus,
quando de cœtero Sacra Rota in conflictu, &
antinomia auctoritatum ſemper profeſſa eſt ſe-
qui opinionem, validioribus rationibus ſubni-
xam, non attento numero Doctorum, pro una,
12 vel altera ſtantium, cum auctoritates non nu-
merari, ſed debeant ponderari, *l. 1. §. Sed neq; C. de
vet. Iur. enucl., & concor. rel. per Rot. in Salernit.
Aliment. 11. Jan. 1712., §. Ex his igitur cor. Me.*

Abſque eo, quod ad evertendam Juris aſſi-
ſtentiam, ſuper qua Adjacentes Poſſeſſores fun-
datam habebant propriam intentionem, quid-
quam obeſſe poſſe viſum fuerit, prætenſum do-
minium aquæ penès D. Principem; nam à do-
minio Aquæ fluentis, ac decurrentis nulla va-
13 let illatio ad dominium Soli, ſeu Fundi, *Bart.
in l. quominus n. 22. ff. de flum., Gobb. de Aqu. dict.
qu. 19. n. 1.*, ſed ad habendum dominium fundia-
le debet præcisè doceri de acquiſitione fundi fa-
14 cta per ducentem aquam, aliàs enim in obſcu-
ritate originariæ acquiſitionis, per hoc, quod
quis doceretur Dominus aquæ, continuò decur-
rentis, non poteſt cenſeri Dominus etiam Soli,
reſiſtente ſemper juris præſumptione, quod ad
ſtrictos terminos neceſſitatis, & utilitatis du-
15 centis aquam ſuam ſola ſervitus acquiſita cen-
ſeatur, ut præcisè dixere, *Menoch. d. conſ. 1120.
n. 15., Gobb. de Aqu. d. qu. 19. n. 3., Tancredin.*

*conſult.*98. *n.*11. *lib.*2., *Pecch. de Aquaduct. lib.*4. *qu.*74. *n.*2., *Rot. d. deciſ.*58. *nu.*8., *& *9. *part.*4. *to.*2. *rec.*, neque id aliquam repugnantiam, ſed immò omnem congruentiam, habet in Jure, in quo ſervituti proprium, & connaturale eſt,
16 ut aqua ſit propria ducentis, licèt Terra, per quam tranſit, ad alium ſpectet, *Alexan. conſ.*57. *n.*6. *lib.*7., *Faber. in Pandect. to.*2. *par.*2. *de ſervit. Ruſtic. Præd. lib.*7. *tit.*3. §. *Per plurium fol.* 228., *Maſcard. de prob. concl.*1196. *n.*32.

Atque hinc ſuo marte corruebat objectum in anteactis Deciſ. inculcatum, quod Solum, ſeu Vallatum ab initio conſtructionis Aquæductus, & Operis manufacti præſumi debeat, fuiſſe pro-
17 prium ipſius Conſtructoris, vel ſaltem acquiſitum mediante ſolutione pretii; quandoquidem cum ageretur de Vallato conſpicuæ longitudinis, per plura milliaria extenſæ, latitudinis verò anguſtæ non excedentis plurium pedum menſuram, improbabile omninò, & inveriſimile vi-
18 ſum fuit, quod antiqui Conſtructores originariè eſſent Domini unius linguæ Terreni, tàm conſpicuæ longitudinis; latitudinis verò, tàm miſerabilis, redeunte ſemper fundamentali ea ratione, quod ex ſimplici ductu aquæ nulla fundari poterat præſumptio ſuper dominio Soli, cum iſta faveat de Jure Privatis, qui coherentèr ad
19 ductum aquæ ſunt verè Domini Soli, & fundos poſſident, ex auctoritatibus ſuperius allegatis.

Subſumpta verò pars objecti, quod ſaltèm Solum præſumi debeat acquiſitum mediante ſolutione pretii, petebat principium eo ipſo, quod de iſta acquiſitione, & quidem titulo dominii fa-
20 cta nulla aderat in facto probatio omninò, & indiſpenſabilitèr, ex mox dictis neceſſaria, quinimò quatenùs etiam doceri poſſet de originaria ſolutione pretii, quæ facta fuerit adjacentibus Poſſeſſoribus, quorum prædia per curſum aquæ introducendæ erant interſecanda, nihilominùs niſi acquiſitio literalitèr præſeferret titulum dominii, ſemper facta cenſeretur cum pretio ſolius ſervitutis, ſeu Juris tranſeundi, ſalvo rema-
21 nente dominio Soli penès Dominum prædii ſervientis, ut punctualitèr firmat *Pecch. de Aqu. lib.*2. *cap.*11. *n.*10., *&* 19., *& in tract. de Servit. cap.*2. *qu.*2. *n.*15., *Rot. d. dec.*58. *n.*8., *&* 9. *par.*4. *tom.*2. *rec.*, ea ratione, quià procul abeſt à quacumque veriſimilitudine, quod quærens Jus ducendi aquam, prodigè voluerit immenſum propemodùm emere ſpatium, & dominium Soli cum
22 profuſione conſpicui pretii, quando pretio longè minori cum emptione ſolius ſervitutis, neceſſitati, & propriè utilitati abundè poterat conſulere, & in durioribus terminis conſtitutionum Mediolanenſium, illis, qui aquas ducere volunt per aliena prædia præcisè injungentium ſolutio-
23 nem pretii Terræ occupatæ; quod nihilominùs per hanc rigoroſam ſolutionem non tollatur dominium Poſſeſſorum adjacentium, ſed cenſeatur acquiſita ſola ſervitus, *Carpan. ad Statut. Mediol. cap.*247. *in princ. tom.*2., & loquendo de
24 iſtis met Conſtitutionibus, *Curt. Sen. conſ.*33. *n.*6., *Pech. de aquæd. lib.*1. *cap.*7. *n.*10., *& n.*19., *& tom.*3. *lib.*4. *tit. de Molend. qu.*10. *n.*12.

Neque demum quidquam interesat, quod obligatio manutenendi, reparandi, & expurgandi Aquæductum ſpectaret ad D. Principem: quoniam cum actus expurgationis tenderet, non ad beneficium Soli fructificantis, ſed ad beneficium, & conſervationem ſervitutis, & utilitatis ductus aquæ, ad hoc ut iſta poſſet liberè fluere, hine nihil commune habebant actus iſti cum dominio Soli, & Riparum, ad effectum percipiendi fru-
25 ctus in Solo enaſcentes; abſque enim ulla mixtura dominii, Juri congruum eſt, quod ad normam, *Text. in leg. ſecundum naturam ff. de regul. Iur.*, qui ſentit commodum ſervitutis, ſentiat etiam, & ſubeat onera neceſſaria ad eandem ſervitutem conſervandam, *l. ſi fortè* §. *Etiam ff. de ſervit. vindic.*, & omiſſis generalibus, præcisè *Rot. d. dec.*58. *n.*10. *par.*4. *rec.*

Libentiùs etiam in hunc ſenſum euntibus DD., quia Juris aſſiſtentiam favore adjacentium hactenùs expenſam, & ab objectis vindicatam, ulteriùs invenerunt roboratam obſervantia facti, nedum generali, ſed etiam ſpeciali; Generali quidem, quia ex atteſtationibus datis *Sum.* Poſſeſſorum adjacentium *à n.*13. *ad* 19., doctum fuit in Urbe, in Provinciis finitimis Vallato controverſo, immò in toto ferè Statu Eccleſiaſtico om-
26 nes Poſſeſſores prædiorum adjacentium hujuſmodi, & ſimilibus Vallatis reputari Dominos, & poſſeſſionem habere Riparum, reſervata Dominis Molendinorum ſola ſervitute aquæ ducendæ, ex qua univerſali obſervantia fortiùs incaleſcebat d. Juris aſſiſtentia, & magis confovebatur Jus Poſſeſſorum adjacentium controverſo Vallato, cum nulla ſubeſſet peculiaris ratio, cùr contrà illos dijudicandum eſſet diverſimodè ab eo, quod univerſalitèr practicatur in Provin-
27 ciis finitimis, *Surd. conſ.*105. *n.*15. *in fin.*, *Rot. cor. R.P.D. Anſald. dec.*50. *n.*44.

Et quamvis à prædicta obſervantia exceptum legeretur in dd. atteſtationibus Canale, quod vocant *Navigationis Bononiæ*, cujus Ripæ ſupponuntur ſpectare ad illos, ad quos ſpectat Jus dictæ Navigationis, nihilominùs exindè non tollebatur vis univerſalis obſervantiæ; quoniam ultra particulares conventiones, quæ concurrere poſſunt in iſto unico caſu, clara apparuit ratio differentiæ, in eo poſita, quia Canale prædictum eſt perenne, & Navigabile inſerviens, non ad ſolum uſum Molendinorum, & indigens ultra Alveum etiam via pro Equis, & aliis animalibus trahentibus Cymbas, vel Naves, ut ex verbis ejuſdem atteſtationis, quæ ſupplendo *Summ. Informationis*, dederunt adjacentes in alio *Summ. Reſponſionis n.*2., ex qua ratione dicitur, dictam viam, & Ripas ſpectare ad Dominos Navigationis, videlicèt, ad Profeſſores Studii, undè ſtante rationis diverſitate, non procedebat argumen-
28 tum ad Vallata controverſa non Navigabilia, & ad ſolam ſervitutem Aquæ ducendæ neceſſaria, in quibus ideò Jus adjacentibus poſſeſſoribus aſſiſtit, quod ſola ſervitus inducta fuerit, ut diſtinguendo, dixit *R.P.D. meus Anſal. d. annot. ad dec.*36. *n.*26.

Obſervantia generali, urgentior etiam viſa fuit ſpecialis, & præciſa; ex Partitis enim Cataſti confecti in executionem Edicti Emi Legati apparuit, quod finitimis Prædiis datur pro confine Vallatum de quo agitur, ſignum evidens, quod Ripæ ad Poſſeſſores adjacentes ſpectant, cum inter confine, & confinatum nullus alius
29 intercedere poſſit Dominus, vel Poſſeſſor, *Alex. conſ.*120. *n.*6. *lib.*2., *Veg. conſ.*1. *n.*4., *Surd. conſil.*376.

*ſil.*376. *n.*8., & *Rot. in Tiburtina Bonorum* 11. *Febr.* 1705. §. *Hoc incontrovertibili cor. Rev. Dec.* Quin obeſſe poſſent menſurationes bonorum adjacentium nuper factæ, ac per Sac. Tribunal ad magis, magiſque rem clarificandam demandatæ; quoniam plurimæ, ex illis, utpotè adamuſſim correſpondentes quantitati dd.bonorum, in Cataſto deſcriptæ, comprehenſis etiam controverſis Ripis, apertè favebant adjacentibus Poſſeſſoribus, & confirmabant, aſſumptum, quod Ripæ ad eoſdem Poſſeſſores ſpectarent, cum ſine illis iidem Poſſeſſores non haberent integram quantitatem bonorum, ipſis Jure dominii ſpectantem, & in Cataſto deſcriptam; cœteræ verò menſurationes, licèt in contrarium adductæ, eo quia non conformes prædictis mox enunciatis, nihilominùs cum eſſent inter ſe difformes, partim ſcilicèt majores, & partim minores quantitate, deſcripta in Cataſto, comprehenſis etiam Ripis, nequaquam poterant in contrarium allegari pro excludendo dominio earumdem Riparum favore adjacentium Poſſeſſorum, hactenùs ſtabilito; undè menſurationes prædictæ juxtà methodum expoſitam, vel confovebant intentionem adjacentium, vel nullum præjudicium illis poterant inferre: ponderantibus de cætero DD., quod præciſivè etiam à menſurationibus ſemper redibat illa potiſſima ratio, quod cum in Cataſto pro confine, & termino bonorum adjacentium deſignatur Vallatum, hoc ſufficit ad concludendum, quod revera Ripæ ejuſdem Vallati agnitæ fuerint uti ſpectantes ad prædia confinata; Cataſtum enim tempore non ſuſpecto, &
30 authoritate publica factum rectè probat bonorum confinia, *leg.*3., *ibique Bald. de nativ. libert.*, *Alex. conſ.*23. *lib.*3. *n.*5., *R. P. D. meus Anſal. deciſ.*92. *n.*2.

Non obſtante deſcriptione nonnullorum bonorum ſterilium ad cl.me. Duciſſam Victoriam, Auctricem moderni D. Principis ſpectantium, in eod. Cataſto facta ſub vocabulo *di Greppe Remorte*: quoniam pro confine iſtorum ſterilium bonorum in eadem deſcriptione deſignatur Flumen Folcæ, adeoùt nequaquam verificari poſſit de longiſſimo ſpatio Riparum cohærentium Vallato, quæ ſunt in controverſia, & quæ propter conſpicuam extenſionem plurium milliarium, verbis non obſcuris fuiſſent in Cataſto deſcripta: ſi revera ad d. cl. me. Duciſſam ſpectaſſent, cujus ſolliciti Miniſtri audientes, quod ab Eminentiſs. Legato prodierit Edictum ſuper confectione Cataſti pro deſcribendis univerſis bonis, utique deſcriptionem tàm conſpicuæ quantitatis bonorum, ad eorum Dominam ſpectantium, curare non omiſiſſent, ſicuti non omiſerunt, quod deſcriberentur dd. bona ad culturam non reducta, quæ cohærent Flumini Folcæ, & à qui-
31 bus propterea nullum valet argumentum ad controverſas Ripas Vallati, cum non probet, hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, *leg. neque natales C. de probat.*, *Rot. dec.*1170. *n.*3. *cor. Emer. Jun.*

Accedit, quod in Inſtrumento permutationis, factæ de an.1602. inter Paulum Arduinum, & Federicum de Monte, portio cohærens iſtarum Riparum fuit præciſè in contractum deducta, ex quo rectè deſumitur pertinentia Dominii earumdem Riparum ad Contrahentes, cum di-
32 cendum non ſit, quod quis contrahere voluerit ſuper re ad Tertium ſpectante, *Manſ. conſ.*168. *n.*22., *Rot. dec.*437. *n.*4. *par.*19.; rurſùs de anno 1617. cum cl. me. Dux Urbini propria auctoritate demandaſſet incidi Ramos Arborum exiſtentes in Ripis, & impedientes Curſum Aquarum, Poſſeſſores adjacentes conquæſti ſunt, quamvis ad eorum Beneficium, & uti propria remanſerint Ligna inciſa, ut ex partitis deſcriptis in Libris Monaſterii Montis Siccardi, *d. Sum.*
33 *n.*9., quæ probant ad effectum, de quo agitur, tamquam exaratæ tempore non ſuſpecto, *Rot. dec.*290. *n.*5. *par.*1., *dec.*316. *n.*4. *par.*10., & 152. *n.*7. *par.*18.

Coronant demùm omnia gemini actus, alter de an.1634., in quo reclamante cl. me. Magna Duciſſa Hetruriæ, tunc Molendinorum Poſſeditrice, unà cum Camera Apoſt., & Communitate Piſauri adversùs conſtructionem Fornacis, quam fecerat Antonius de Arduinis, unus ex Poſſeſſoribus adjacentibus ſuper controverſis Ripis Vallati, prodiit cor. Locumtenente Piſauri Sententia favore Antonii ſuper Jure retinendi Fornacem, præſtita cautione de reficiendo damnum, quod accidere potuiſſet Vallato, quæ quidem Sententia in Contradictorio Judicio lata fa-
34 cit Statum, & probat quoad omnes, *Rot. coram Bich. dec.*155. *n.*4., & *cor. Emer. Jun. dec.*1184. *n.*8., & *in Rec. dec.*568. *n.*21. *par.*18., cui accedit alter conſpicuus actus anni 1673., in quo Arduinus de Arduinis per Miniſtros d. cl. me. Duciſſæ obtinuit ſibi retrocedi quoddam Terrenum, & ſibi condonari quoddam Debitum in recompenſationem occupationis majoris quantitatis Terreni, controverſi per dd. Miniſtros factæ, & correſpectivè ad d. ceſſionem, & condonationem d. Arduinus ceſſit ſitum occupatum, ſibi reſervato uſu, & Jure paſcendi pro ſe, ſuiſque Succeſſoribus, *d. Sum. n.*10., ex quo facto clarius agnitum, & admiſſum dicitur Dominium d. adjacentis, ſine quo ceſſio, per eum facta ſuper Terreno occupato, nullam correſpectivam mæ-
35 reri poterat remiſſionem, vel condonationem, *leg. Titia ff. de ſolut.*, *Pariſ. conſ.*107. *n.*22. *lib.*1. *Rot. dec.*66. *n.*3. *cor. Pamph.*, & *dec.*812. *num.*4. *cor. Emer. Jun.*

Contraponi propterea hactenùs dictis nequaquam poterant nonnulli actus contrarii; ſuperabundare namque videbatur ad illos generalitèr propulſandos, ea Animadverſio, quod in
36 conflictu obſervantiæ debeat ſemper prævalere illa, cui aſſiſtit Jus, ad tradita per *Rot. dec.*222. *n.*2. *par.*4. *tom.*2., *dec.*700. *n.*1. *par.*3., *dec.*429. *n.*5. *par.*19., ſed nihilominùs, illis particularitèr examinatis, viſi ſunt minùs ſe habere; quod enim attinet ad Edicta Ducum Urbini; cum iſta dent pro Confine prædiorum adjacentium ipſum Vallatum, & Poſſeſſoribus prohibeant intra certum ſpatium Culturam, & Arborum inciſionem, quæ poſſet eſſe Aquæductui præjudicialis, tantùm abeſt, quod probent Dominium penès prohibentem, quin potiùs illud excludunt, cum Domi-
37 nus nulla indigeat prohibitione ſuper re ſua, & prohibitio in certo Caſu, & ad certum effectum
38 importet permiſſionem in cæteris, *l. quæſitum* §. *Denique ff. de fund. inſtr.*

Similitèr retorquetur Inſtrumentum Locationis an. 1583., in quo Conductoribus Molendinorum

norum prohibetur Arborum inciſio; hæc enim prohibitio paritèr facta fuit ad refrenandos Conductores, ne ſub ſpecie Locationis, & tamquam repræſentantes Perſonam Locatoris prohibentis, abuterentur uſu, & inciſione Arborum, per quam debilitando Ripas ſervituti Aquæductus poſſet damnum inferri, & in eumdem ſenſum ſonant ſupplicationes porrectæ ab adjacentibus pro obtinenda licentia conſtruendi ædificia in Ripis, & utendi Aqua, necnon diſpoſitio Statuti, ſtatuens certum ſpatium inter Vallatum, & Culturam bonorum, quæ omnia ad unicum tendebant finem præſervandi intactam Servitutem Aquæductus à quolibet damno, vel impedimento, non autem ad tollendum Dominium Soli ab adjacentibus Dominis, ut de ſe patet, & probant ſuperiùs dicta.

Demùm neque officiebat Tranſactio an. 1661. cum Camera Apoſt. inita, quæ præ cæteris extollebatur; licèt enim in illa conventum fuerit, quod ad Auctricem D. Principis ſpectare deberent Ligna, & Lignamina -- *che ſi cavano dalla Chiuſa al Vallato, e che ſono nelle Ripe, e dentro della Chiuſa, e Vallato* -- nihilominus ſub iſta denominatione, non poterant comprehendi, quàm Ligna demortua Operis manufacti, quæ conſpicui valoris eſſe, probant Teſtes dati, *d. Sum. n.* 21., quævè uti non producta ex Beneficio Soli, ſed pro conſervatione Aquæductus invecta, ſpectare debebant ad ducentem Aquam: nequaquam verò venire poterant Arbores Vivæ in Ripis exiſtentes, reſiſtente non minus verborum ſignificatione *di Legna, e Legnami*, ſub qua non ve-
39 niunt, quàm Ligna demortua, non autem Arbores Vivæ, ad literam, *Text. in l. Ligna appellatione* 55 *de Legat.* 3.: verùm etiam Partium voluntate, quæ ubi actum fuit de Arboribus vivis, apertis verbis illas expreſſerunt, ducto Argumen-
40 to, à diſcretiva, quod in Jure validiſſimum reputatur, *Rot. dec.* 393. *n.* 12. *par.* 18. *rec.*

Fortiùs, urgente Animadverſione illa, quod tranſactio loquens de Lignis, & Lignaminibus ponit ſub eadem determinatione tàm Ligna exiſtentia *nella Chiuſa, e Vallato*, quàm alia poſita *nelle Ripe*; unde quemadmodum reſpectu Lignorum in Vallato, & Cluſa exiſtentium, non poterat intelligi, quàm de Lignis demortuis, quæ dumtaxàt exiſtunt in dd. Locis Cluſæ, & Vallati, ita pariformitèr ſub concomitati denominatione Lignorum, poſitorum in Ripis perneceſsè conſequebatur, non potuiſſe comprehendere, quàm eadem Ligna demortua, non autem viva, ex regula in Jure noſtro abſoluta,
41 quod una determinatio reſpiciens plura determinabilia, omnia æqualitèr determinare debet, *leg. jam hoc Jure ff. de vulg., & pupil. ſub., Rot. coram Emer. Jun. dec.* 583. *n.* 5., *& dec.* 662. *nu.* 8. *cor. Eodem.*

Fruſtrà paritèr inſtitum fuit ſuper eo, quod adjacentes ſuccubuerint in Judicio Poſſeſſorio, quoad portionem controverſi Terreni, ſe protendentem à Ponte Rontagnani ad Civitatem Piſauri, reſcribente etiam Signatura Juſtitiæ cum clauſula *ſine præjudicio*. Quoniam cum Cauſa
42 hodie diſcutiatur in petitorio, & ſuper bono Jure, non poterat vim facere, quidquid geſtum fuerit in mero Poſſeſſorio ſuper dicta partiali rata Terreni, cujus Dominium adjacentes protеſtati ſunt apud Dominos, ſemper à ſe ipſis fuiſſe controverſum, & impugnatum, cum de cætero abſolutum in Jure ſit, quod à parte ad totum,
43 & à particularibus ad univerſalia Argumentum non procedat; prout neque officere poſſe viſæ ſunt renunciationes factæ à nonnullis adja-
44 centibus, qui Agentes communem Cauſam, non poterant derelinquendo defenſionem, inferre præjudicium aliis, quorum Cauſam ex huc uſque deductis DD. crediderunt eſſe juſtitiæ conſonam.

Et ita, utraque Parte Jura ſua robuſtè deducente, & videntibus omnibus DD. concluſum fuit.

R. P. D. SCOTTO.

PISAUREN. MOLENDINORUM, SEU VALLATORUM SUPER MANUTENTIONE.

Veneris 16. *Martii* 1714.

ARGUMENTUM.

Cum in præcedenti Deciſione ſuper bono jure, in hac Cauſa edita, revocatæ fuerint geminæ priores reſolutiones, quæ prodjerant favore Sereniſs. Principis Medicei, ita, & ſuper dubio Manutentionis, recedendo ab aliis reſolutionibus, firmatur in præſenti Deciſione, quod Manutentio Riparum Vallati concedenda ſit Dominis Adjacentium Prædiorum, docentium de poſſeſſione, à bono jure fulcita.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio eſt concedenda ei, de cujus bono jure conſtat.*
2 *Poſſeſſorium abſorbetur à petitorio.*
3 *Manutentio numquam denegatur poſſidenti.*
Ampl. ubi, unà cum poſſeſſione conjungitur Dominium, & bonum jus, num. 4.
5 *In concurſu præferenda eſt poſſeſſio, quæ fulcitur titulo, & bono jure.*

DECISIO CXXXII.

Quemadmodum DD. in alia contemporanea mea Dec. ſuper bono Jure, recedentes à geminis reſolutionibus, editis cor. R.mo Labacen. fuerunt in ſenſu, quod Jus plantandi, & incidendi Arbores, & percipiendi fructus enaſcentes in ripis controverſi Vallati, ſpectet ad Poſſeſſores Adjacentium Prædiorum in ſequelam dominii earundem Riparum, ità ſubjicientes novo examini alias geminas reſolutiones cor. eod. R.mo Labacen. editas, ſuper puncto manutentionis, non dubitarunt etiam in præſenti *à deciſis recedere.*

Conſtito enim ex rationibus, latiùs expenſis in d. alia mea contemporanea Dec., quod dd. Adjacentibus Poſſeſſoribus aſſiſtat bonum Jus, non minùs in præſumptione legali, quàm etiam ſuper validis facti circumſtantiis, ſolidè firmatum, ac ſtabilitum, conſequens erat, quod eiſ-
1 dem danda eſſet manutentio, quæ ſemper eſt pediſſequa, & famulatoria boni juris, *Rot. dec.* 172. *n.* 12. *cor. Burat., & in Herbypolen. Vicariæ ſuper manutentione* 10. *Mart.* 1713. §. *Doſto cor. Me*; illo
2 enim

2 enim concurrente, poſſeſſorium dicitur abſorbe-
ri à petitorio, *Ciroc. diſc.78. n.26.*, *Rot. dec.420.
n.6. par.19.*, *& firmat dec. ſub die 17. Jun.* 1707.
§.fin. cor. R̃mo Labacen. in hac ead. Cauſa edita.

Tantò magis, cum ex depoſitionibus plurium
Teſtium doctum fuerit dd. Adjacentes fuiſſe, &
eſſe in poſſeſſione Riparum controverſarum,
plantando, & incidendo Arbores, & percipien-
do fructus in eiſdem Ripis, *Sum. Adjacentium ſu-
per bono Jure N.11.*, *& trib. ſeq.* Undè eo fortiùs
3 erant manutenendi, quia manutentio Poſſiden-
ti nunquàm denegatur, *Rot. dec.396. n. 1. coram
Emer. Jun.*, præcipuè cum Poſſidens, ut dictum
4 eſt, habet dominium, & Jus in re poſſeſſa, ut di-
xit *Rot. in Leodien. Juriſdictionis 23. Jun. 1713.
ſuper dub. manutentionis cor. Me §. Et è converſo.*

Neque propterea obſtare poterant nonnulli
Teſtes, in contrarium dati ſuper prætenſa poſſeſ-
ſione Auctorum D. Principis; nàm prætermiſſis
exceptionibus, quæ adversùs dd. Teſtes poterant
excitari in concurſu probationum ſuper poſſeſ-
5 ſione hinc indè, ſemper prævalere debeat illa,
cui aſſiſtit bonum Jus, ut in *d. Leodien. Juriſdi-
ctionis 23. Jun. 1713. ſuper manutentione §. Et è
converſo cor. Me.*

Et ità, utraque Parte audita, & videntibus omnibus DD. concluſum fuit.

R. P. D. ROVAULT DE GAMACHES.

PISAUREN. VALLATORUM SUPER BONO JURE.

Ven. 27. Martii 1716.

ARGUMENTUM.

In præſenti Deciſ., redeundo Sac. Rota ad primo loca deciſa favore Sereniſs. Principis D. Gaſtonis, firmatur, quod dominium Vallati, ejuſque Riparum, tanquam fluminis privati ad ipſum ſpectet de jure, concurrentibus præſertim pluribus conjecturis, d. dominium in ipſo coadjuvantibus, ac illud excludentibus in poſſeſſoribus Prædiorum adjacentium.

SUMMARIUM.

1 *Flumen privatum, quomodo, & ex quibus diſtinguatur à Rivo*, & num.3. 4. 5., & 6.

2 *Rivus dicitur tenuis fluxus aquæ.*

7 *Flumen non excluditur eſſe privatum, ex quo decurrat per opus manufactum.*

Prout nec ex ejus deſtinatione, num.8.

9 *Ripæ fluminis publ. ſunt eorum, quorum prædia illi inhærent.*

10 *Ripæ fluminum publ. eatenùs ſpectant ad Dominos vicinorum prædiorum, quia ipſis ineſt onus earum conſervationis.*

Secus eſt in flumine privato, num.11.

12 *Ripæ ſpectant ad eum, cujus ſumptibus reparantur*, & num.52., & 53.

13 *Ripæ ſequuntur dominium Vallati, ſeu Rivi*, & num.50., & 65.

Ampl. quando inter rivum, & adjacentes mediat via. ibid. & num.64.

14 *Aquæductus jus habens, præſumitur habere jure ſervitutis, niſi doceat de Soli acquiſitione.*

Con. num. ſeqq.

15 *Poſſeſſores adjacentes Vallato, contendentes ad ipſos pertinere dominium alvei, antequam ibi flueret aqua, tenentur hoc probare.*

16 *Bona, quæ à privatis non probantur acquiſita, præſumuntur, vel Principis, vel Civitatis.*

17 *Via præſumitur publica, quando non conſtat, quod ex Privatorum agrorum collectione fuerit expleta.*

18 *Poſſeſſio potiùs refertur ad titulum dominii, quàm ſervitutis.*

19 *Servitus, ad differentiam dominii, non habet naturalem Cauſam.*

20 *Servitus, nec præſumitur, niſi de illius impoſitione doceatur, vel probetur legitimè præſcripta.*

21 *Aquæductus per alienos fundos non fiunt, niſi ſoluto pretio Dominis terrarum.*

Ampl. etiamſi fiant ab ipſo Principe Supremo. ibid.

22 *Aquæductus in conſtructione præſumi debet factum id, quod de jure fieri debuit.*

23 *Pro facto de jure habetur id, quod fieri ſolet.*

24 *Aquæductus conſtructor non præſumitur ab initio acquiſiviſſe ſervitutem aquæ ducendæ, ſed perſolviſſe dominis prædiorum pretia terrarum.*

25 *Auctores contrarium firmantes afferuntur, & refelluntur*, & num.26. ad 35.

Text. in leg. qui duo Prædia ff. Serv. Ruſt. Præd. *Declaratur.* n.25.

35 *Domini prædiorum adjacentium præſumuntur potius pro conſtructione aquæductus alienaſſe Solum pro majori pretio, quàm ſervitutem pro minori conceſſiſſe.*

36 *Servitus non præſumitur conſtituta ſuper ſpatio terræ longitudinis conſiderabilis pro conficiendo aquæductu.*

37 *Reſervatio facultatis non eſt verificabilis in re propria, ſed in re ſpectante jure ſervitutis.*

Limit. ubi ſit aſſignabilis cauſa reſervationis. n.38.

39 *Ex diverſis non fit illatio.*

40 *Appellatione* di legna, e legnami *de jure veniunt etiam Arbores, non conciſæ.*

Idem procedit ex uſu loquendi in Ducatu Urbini. num.41.

42 *Arbores natę in ripis ſpectant ad earum Dominos.*

43 Pali, & perticæ *non recenſentur in numero lignorum.*

44 *Edicta prohibitiva probant dominium favore eorum, ad quorum inſtantiam fuerunt edita.*

45 *Dominus nulla prohibitione indiget in re ſua.*

Decl. tamen, quod prohibitio dominium nedum excludit, ſed potiùs confirmat. num.46.

47 *Dominium Vallati, & Riparum, maximè in antiquis, probatur ex conjecturis.*

Et ex quibus, vid. num. ſeqq.

Probatur ex enunciativa in genitivo caſu, num.48.

Ex petitione licentię facta ab adjacentibus. num.54.

Ampl. etiamſi petitio ſit facta in precibus. n. 55.

Ex prohibitione facta Conductoribus Molendinorum incidendi Arbores in ripis Vallati. num. 56.

Ex plantatione Arborum. num.57.

Ex earum inciſionibus. num.58.

Ex retentione Cuſtodum. num.59.

Ex præceptis, & inhibitionibus. num. 60.

Ampl. ubi ab iis reclamatum non fuerit. n.61.

Ex quo in Cataſto bonorum adjacentium Ripæ deſcriptæ non reperiuntur. n.62.

Ex quo

Ex quo Collecta, aut ulla onera iidem adjacentes pro illarum fructibus non perſolverunt. n.63.
Ex quo inter predia, & Ripas Vallatorum adeſt via publica. num.64., & ſup. n.13.
Ampl. num.65.
Dominium in antiquis, ex conjecturis probatur. nmu.47.
49 *Servitutem aquæ ducendæ habens, non poteſt aliis aquam concedere*.
51 *Appellatione* Vallati, *veniunt etiam Ripæ, quæ ſunt ejus partes*, & n.65.
66 *Una res cenſeri non debet ea, quæ ab altera contradiſtinguitur*.
67 *Dominium Riparum non probatur ex actibus geſtis à perſonis intereſſatis*.
Ampl. ubi non conſtet de illorum effectuatione. num.68.
68 *Partitæ Librorum extractæ ſine citatione, & decreto Judicis non probant*.
Ampl. in præjudicium Tertii. n.70.
71 *Ex petitione licentiæ excluditur Dominium in petente*, & num.72.
73 *Tranſactio non præſefert agnitionem, & approbationem, jurium tranſigentium circa res invicem ceſſas, & remiſſas*.
74 *Obſervantia finitimarum Provinciarum non attenditur, niſi ſit in terminis individualibus*.
75 *Obſervantia ſpecialis regionis præfertur generali exterorum locorum*.

DECISIO CXXXIII.

INter plures controverſias, exortas per obitum Ducis Franciſci Mariæ, ultimi Maſculi ex Familia Ruvera, non levis fuit illa inter rec. mem. D. Victoriam, Magnam Etruriæ Duciſſam, illius ex prædefuncto filio Neptem, Cameram Apoſt., & Civitatem Piſauri ſuper pertinentia Molendinorum *di S.Caſſiano, e di Porta Collina*, diu in Tribunali Cameræ diſcuſſa, & poſtmodùm ſopita per concordiam à ſa. me. Alex.VII. approbatam, cujus ope confirmatum fuit in d. Magna Duciſſa dominium dd. Molendinorum, & præſertim Cavi, ſeu Vallati, per quod aquæ à Flumine *Foglia* derivatæ, ad prædicta Molendina diſcurrunt: In hujuſmodi Dominii ſequelam, tum ipſa, tum ejus Sereniſs. Succeſſores gaviſi ſemper fuerunt fructibus omnibus in dict. Vallato, Ripis, ſeu Grippis enaſcentibus, illorum Dumos etiam abradendo, & Arbores in eiſdem natas incidendo, ſibique appropriando, abſque ulla Dominorum adjacentium Prædiorum conquæſtione; Sed nuper iidem d. dominii quæſtionem refricantes, de eo litem inſtituerunt cor. R. P. D. Petra, tunc in ſubſelliis A.C. Jus dicente, qui poſt maturè diſcuſſam Cauſam, Mandatum de manutenendo in poſſeſſione Juris plantandi, & incidendi Arbores, ac percipiendi omnes, & quoſcumque fructus in prædictis Ripis, ſeu Grippis exiſtentes, relaxavit favore cl. me. Principis Franciſci Mariæ ab Etruria, filii, & hæredis d. Magnæ Duciſſæ, & per Sententiam declaravit, eidem quoque ſuper illis omne Jus competere in petitorio, à qua Sententia appellationis Cauſam proſequentes in noſtro Sac. Auditorio vigore commiſſionis, directæ Rmo Kaunitz Antiſtiti Labacen., etiam cor. eo ſuccubuerunt: nam die 17. Iunii 1707., geminæ ipſo referente, prodjerunt Deciſ. favore prædicti Principis Franciſci Mariæ; altera nempè ſuper Manutentione, & altera ſuper bono Jure, quæ confirmatæ deindè fuerunt die 23. Martii 1711. ad inſtantiam Sereniſs. D. Joannis Gaſtonis, Magni Etruriæ Principis, illius in prædictis Molendinis Succeſſoris; Et quamvis DD. in contrariam poſtea abjerint Sententiam, ut conſtat ex Deciſ., aliarum præcedentium revocatoriis die 16. Martii 1714. ab Emo Scotto, tunc noſtri Ordinis Auditore, nunc verò ob præclara merita Sacra Purpura decorato; Nihilominus hodie cor. Me, illi ſuffecto, inſtaurata Cauſa ſub congruo Dubio, *An ſit ſtandum in primo, vel ſecundo loco deciſis*? cum à Defenſoribus D.Magni Principis plures cumulatæ fuerint novæ probationes, novaque allata documenta, confirmantia ejus Dominium, agnitum in primis Deciſ., animadvertentes poſt diligens illorum examen, eiſdem convelli fundamenta poſtremarum Deciſionum, reſponderunt -- *Perſiſtendum eſſe in primo loco deciſis*.

Præmiſerunt enim hìc quæſtionem non eſſe de Flumine publico, jam ſublatam in præcedent. Deciſ. coram Rmo Labacen., ſed de Vallato ad Sereniſs. D. Magnum Principem ſpectante, non conſiderando adinſtar Rivi, ut contendebant
1 Poſſeſſores adjacentes, ſed potiùs uti Flumine privato, ut ſuadere videbatur, tum magna aquarum vis, per illius alveum decurrens, mini-
2 mè conveniens Rivo, qui dicitur tenuis aquæ fluxus, *Calvin. Lexicon. Jurid. verb. Rivum*, *Menoch.de Retin. remed.7. n.3.*, *Leiſſer. de Pred. lib.3. cap.14. n.11.*, tum ipſius operis magnitudo nonnullis in locis in latitudinem per triginta
3 quinque pedes deducta, longitudinem verò ad quinque, & ultra milliaria porrecta, plurimùm ſpectanda pro ſecernendo Flumine à Rivo, ut monet *Iuriſconſ. in l.1. §. Flumen ff. de flumin.*, *Panzirol. conſ.154. nu.4.*, cum Rivus differat à
4 Flumine, tamquam parvus à magno, *Lott. de Finib. n.154.*, *Mell. obſer. for.97. nu.102.*, *Gob. de aqu. qu.5. nu.7.*, & 9. Tum demùm circumcolentium exiſtimatio, à quibus idem Valla-
5 tum alicubi nuncupatur Flumen *Foglia*, quæ, & ipſa efficit, quod Flumen à Rivo diſtinguatur *d.l.1. §. Flumen ff. de flumin.*, *Pecch. de ſervit. cap.... q.36.nu.30.* Tametſi illius locus hominis
6 miniſterio conſtructus fuerit, & certo, ac determinato uſui Molendinorum ibid. exiſtentium
7 inſerviat; quoniam inter privata Flumina, illa paritèr manufacta recenſentur, *Balzaran. de feud. lib.2. tit.16., quæ ſint Regal. verb. flumina*, *Cæpol. de ſervit. urban. cap.32. ſub n.1.*, *Sixtin. de Regal. lib.2. cap.3. n.9.* Prout deſtinatio illius na-
8 turam non immutat, quia equè ex occaſione, ac ex inſtitutione fieri illa potuit, ad *Text. in l.2. in fin. ff. de Rivis*, qualis namque ea fuerit ab initio ſub tenebris latet antiquitatis.

Cœterum quocunque nomine Vallatum prædictum nuncupare placeat, pro conſtabiliendo favore D. Magni Principis bono Jure, de quo hìc quæritur, & Dominio Riparum, earumque fructuum, ſatis eſt excludere qualitatem Flumi-
9 nis publici, cum in hoc ſolùm proprietas Riparum adſcribatur eis, quorum Prædiis adhærent, *§. Riparum inſt. tit. de rer. diviſ.*, *l. ergò §.Celſus ff. de aquir. rer. domin.*, *l. penultim. ff. de flumin.*;
10 idque in correſpectivitatem oneris, quod habent

bent illas conſervandi, & manutenendi, ut ſcribunt *Harprecht. in d. §. Riparum n.3., & in §. Inſula n.9., Alberet. Brun. conſ. feud.159. in fin., Feret. de Re Naval. lib.10. num.15.*, cui in-
11 commodo pro Ripis Rivi, aut privati Fluminis, quemadmodum finitimi Poſſeſſores obnoxii non ſunt, ut docuit quoque experientia, juxta quam Auctores D. Magni Principis Ripas controverſas fulciverunt, & repararunt, abſque eo, quod Dñi cohærentium Prædiorum quidpiam unquam in hanc Cauſam impenderint, ità juſta ratio
12 poſtulat, quod eis tribuendum non ſit dominium proprietatis illarum, ſed D. Magno Principi Vallati Domino, *leg.1. §. Hoc interdum ff. de flumin., Barbat. conſ.28. n.4., & ſeqq. lib.4., Antunez de Donat. Reg. lib.3. cap.4. n.5., Leiſſer. de Præd. lib.2. cap.1. nu.16.* Præſertim verò, quia pluribus in locis via publica Vallatum ſecernit à vicinis Prædiis, quod operatur, ut Ripæ Do-
13 minium ſequantur Vallati, cui immediatè cohærent, non autem adjacentium Prædiorum, à quibus disjunguntur, *l. ſed, & loci 4.§. Hoc Judicium verſ. ſi verò flumen, vel via publica intervenit ff. fin. regund., Lotter. de Fin. n.163., Ep. Roc. diſp. jur. ſel. cap. 162. n.4.*

Nec eſt, cur opponatur, Dominium Riparum, quibus efformatur Vallatum, per aliena Prædia aquas derivans, illorum Dominis adſcribendum eſſe, eo quod cenſeatur, eoſdem ſervitutem tantummodò ducendi aquam illis impoſuiſſe; vice autem verſa Vallati Dominum
14 nil aliud, præter illam, ſibi comparaſſe, quotiès, ut in præſenti non docetur, quod idem pacto translativo dominii plenam proprietatem Alvei, & Riparum acquiſiverit, ut pluribus relat. dictum fuit *in Dec. §. Qua poſita, & ſeqq. cor. Eminentiſs. Scotto.*

Enim verò pro hac objectione ſubmovenda, ſatis fuiſſet animadvertere, quod finitimi Poſſeſſores objicere non poſſunt, D. Magnum Principem jure dumtaxat ſervitutis poſſidere controverſum Vallatum, non docto prius de pri-
15 mævo eorum dominio illius Alvei, ac Prædiorum, & quidem antequam aqua ibi fluere inciperet, per ea, quæ notant *Torr. Var. Jur. Qu. to.3. par.2. qu.61. tit.12. n.81., Tondut. Quæſt. Civil. lib.1. cap.48. n.20., Ricciard. in rubr. de Uſufruct. nu.120.. & 140., Pecch. de Aquæduct. lib.1. cap.1. qu.3. n.9., & cap.3. n.2.*; præcipuè quia Magna Duciſſa Victoria, mediata Auctrix D. Magni Principis, vigore memoratæ concordiæ, quoad Molendina, & Vallata iſta, acquiſivit jura Civitatis Piſauri, & Cameræ Apoſt., in cujus Bonis præſumuntur fuiſſe pro eo tem-
16 pore quæcunque Bona, quæ non probantur à privatis acquiſita, *Ber. conſ.144. n.33., & 35. lib.3., Solor. de Iur. Indiar. lib.2. cap.6. num.89., Cabed. dec. Luſitan. lib.2. dec.112. nu.2.*, exemplo viæ, quæ publica dicitur, quando non conſtat,
17 quod ex Privatorum Agrorum collatione expleta fuerit, *Gloſs. in leg.3. ff. de loc., & itiner. publ., Ep. Rocc. diſp. jur. ſelect. cap.162. num.23.* Quamobrem hac probatione deficiente, dubio procul, locum ſibi vindicat alia validior juris præſumptio, nempè D. Magnum Principem
18 Vallata poſſidere jure potiùs dominii, quàm ſervitutis, *l. fin. ff. de ſervit. Urb. præd., Surd. conſ.74. nn.6., & ſeqq., Mandel. Alb. conſ.197. n.12., Ceph. conſ.369. à n.91. ad 94. lib.3., Kloch. conſ.43. n.58. to.2., Grat. diſc. for. cap.263. n.8., & 9.*. Servitus quippè, ad differentiam dominii,
19 naturalem cauſam non habens, conſentanea non eſt juris diſpoſitioni, niſi de illius impoſi-
20 tione, aut præſcriptione doceatur, *Alex. conſil.108. num.3. lib.2., Mareſcot. Var. Reſ. lib.1. cap.85. num. 4., Hering. de Molendin. quæſt.43. num.9., & 10.*

At præterea magis urgebat reſponſio illa, quod, ſive inſpiciatur Juris communis cenſura, ſive inconcuſſus uſus, tum veteri, tum recenti tempore in ea Provincia ſervatus, ac publicis documentis plenè probatus, planum ſit, quod hæ derivationes aquarum per alienos fundos non fiunt, neque etiam ab ipſo Supremo Principe fieri poſ-
21 ſunt, niſi ſoluto priùs pretio Dominis Terrarum, in quibus ſimilia Vallata effodiuntur, *Bald. in l. ſervi electione nu.1., & 2., C. quibus ex cauſ. Servi pro prem. libert. recip., Ruin. conſ.88. n.7., & 8. lib.4., Ferret. de Re naval. lib.16. n.46., Fritſch. in Ius fluviat. par.1. ſect.2. n.15., Cyrac. contr.310. num.15., Mattacod. tract. de contribut. vot.1. n.18. verſ. licèt hæc objectio*; Ideòque, ſi in
22 originaria illorum conſtructione præſumendum ſit factum fuiſſe id, quod de Jure fieri debuit, *Maſcard. de Probat. conclnſ. 734. n.1., Torr. Var. Jur. Quæſt. to.2. tit.6. qu.9. n.106.* Et jura noſtra
23 pro facto habeant, quod fieri ſolet, *Vueſembec. conſ.207. n.18., & ſeqq. par.5., Piag. de Conſuet. Quæſt.8. n.180., & Qu.11. n.90.*, profectò in hac hypotheſi extranea penitùs redditur ſervitutis præſumptio, dicendumque eſt, Conſtructores Vallatorum perſolviſſe Dominis pretia Terrarum pro iis occupatarum, earumque dominium, non verò ſimplicem ſervitutem Juris ducendi
24 aquam acquiſiviſſe, ut contingit in aliis Vallatis, & Rivis, de quibus *Paul. de Caſtr. conſ.357. per tot. lib.2., Alex. conſ.108. ſub n.2. verſ. probatum eſt per Teſtes lib.2., Ber. conſ.144. n.35. lib.3., Barbat. conſ.28. per tot. lib.4., Bertrand. conſ.350. n.2., & 3. verſ. & cum iſte aquæductus vol.2. par.1., Georg. de Eccleſ. inter Conſ. Feud. Diverſ. conſ.60. n.8. verſ. ſed Communitas, Bald. conſ.79. n.2., et 9. lib.3., Burſat. conſ.41. n.11. lib.1., Mandel. conſ. 299. ſub nu.11., Tract. de Contribut. pag.4. verſ. quia in primis, et pag.14. verſ.1. mihi, Roſs. tract. var. tit. de Aquis, et Flumin. n.6. verſ. res non habet dubium, et ſeqq., Arias de Meſ. Var. Reſolut. lib.2. cap.49. in fin., Torr. Var. Iur. Quæſt. to.3. par.2. qu.61. tit.12. ſub n.81.*

Nilque turbant authoritates *in dec. cor. Eminentiſs. D. Card. Scot.* relatæ; quippè illæ aliam ab hac quæſtionem agunt. Nam *Text. in leg. qui*
25 *duo prædia ff. de ſervit. ruſtic. prædior.* procedit in caſu venditionis prædii, in qua principalitèr videbatur, excepta ſervitus aquæ, & acceſſoriæ ad illam decem pedes Terræ, qui propterea à Juriſ-
26 conſulto dicuntur excepti eodem Jure ſervitutis, ob eam rationem, quod, quidquid accedit ſervituti, nonniſi Jure ſervitutis accedere poteſt, ut ibidem declarant communitèr Scribentes, & præceteris *Angel. de Peruſ. ſub n.2.*, & conſuluit *Dec. conſ.41. n.3. lib.1.*, *Text. verò in leg. ſi ſer-*
27 *vus §. fin. ff. ad l. Aquil.*, ſupponit fundi aquæductum eſſe alienum, ut notat ibi *Offred. verb. Aquæductum*, cum quo ſuppoſito pertranſit alter *Text. in leg. hoc Jure §. Si aquam verſ. ductus ff. de Aqu.*

Aqu. quot., & *aſt.* in quo dubium tantùm erat
28 an is, qui aquam per illum ab immemorabili
duxerat id feciſſet ex cauſa benevolæ permiſſio-
nis, ſeu potiùs ſervitutis, ut exponit, *Bartol. in
d. l.*, & tradit *Spad. conſ.17. n.7. lib.1.*, *de Ma-
rin. Reſolut. Jur. lib.1. cap.16. n.17.*

Menoch. conſil. 1120. *num.* 15. conſuluit in
caſu, in quo Tertius Canalem fecerat in fundo
alieno non ad proprium tantùm commodum,
ſed etiam, & principalitèr ad commodum præ-
dii adjacentis, juxtà pactum expreſſum in limine
29 conceſſionis, ratione cujus pretium loci corpo-
ris ſolvere non tenebatur. *Curt. Sen. conſ.*33.
*n.*5., & 6., loquitur in terminis Conſtitut. Me-
diolanenſium, quæ Derivantibus aquam per fun-
30 dos alienos tribuunt nudam ſervitutem, & de
ſimili Conſtitutione ducali Mantuæ differit, *Gob.
de Aquęduct. qu.*19. *n.*3., & reliquæ tandèm au-
thoritates neque applicari videbantur utpotè lo-
quentes in hypotheſi, in qua de primordio ſer-
31 vitutis aquæ ducendæ conſtabat, cum qua cer-
tè incompatibilis eſt acquiſitio dominii, ut exa-
minat, *Pecch. de aquęduct. lib.2. cap.11. n.10.*, &
ſeq., vel quando certa eſt Cauſa conceſſionis Ju-
ris aquæ ducendæ, ex qua alienatio potius ſervi-
32 tutis, quàm dominii præſumatur, & in hoc ſen-
ſu intelligenda eſt *dec.58. n.8. par.4. rec. tom.2.*,
aliique Doctores nonulli, qui illam ſequuti ſunt;
non omittendo, quod authoritates in dicta dec.
adductæ, juxtà quas eam declarari oportet, fir-
mant ſervitutem aquæductus, debitam prædio
33 vendito, in emptorem tranſire, quamvis de
ea nihil dictum fuerit, quod à re præſenti extra-
neum eſt, & denique minùs ad rem pertinent
authoritates loquentes de foveis naturalibus, &
de privatis fluminibus naturalitèr decurrenti-
34 bus, à quibus non valet illatio ad foveas, &
flumina à Tertio manufacta in locis aliorum, ut
obſervat *Torr. Var. Jur. qu. tom.3. par.2. qu.61.
tit.12.*

Ex quibus corruere etiam noſcitur alterum
ſubſumptum *d. dec.* §. *Baſis autem*, & *ſeq.*, quod
ſcilicèt cum Antiqui Conſtructores Vallati alio
Jure non indigerent, quàm illo ducendi aquam,
quod aſſequi potuiſſent longè minori ſumptu per
emptionem ſimplicis ſervitutis, credendum id-
circò non ſit, voluiſſe acquirere dominium Ter-
reni tàm conſpicuæ longitudinis quinque, & ul-
trà milliarium, latitudinis verò adeò exiguæ,
ut non excedat paucorum pedum menſuram.

Argumentum namque iſtud, forſan urgeret,
quoties poſitum fuiſſet in ſolo arbitrio Conſtru-
ctorum Vallati ſervitutem emere, vel Domi-
nium, at id magis pendebat à voluntate, & in-
tereſſe Patientis derivationem, cui utilius erat
majorem pretii quantitatem ex alienatione do-
minii recipere, quàm minorem pro ſola conceſ-
ſione ſervitutis, & ideò illud potiùs, quàm ſervi-
35 tutem in dubio alienaſſe præſumitur, *Corn. con-
ſil.295. n.2. lib.4.*, *Dec. conſ.41. num.2. verſ.10.
lib.1.*, *Cępol. de ſervit. Urb. pręd. cap.68. num.3.
in fin. verſ. quęro 4.*, *Rauden. Dec. Piſan.5. nu.5.*
parumque refert exigua latitudo dd. Vallatorum,
tum quia illa uniformis non eſt in omnibus locis
nec ita parva, ut ſuppoſitum fuit in d. dec. ali-
cubi enim ad 10., alicubi ad 20., & alicubi uſq;
ad 35. pedes protenditur; tum etiam quia nec
36 latitudo, nec corumdem Vallatorum conſide-
rabilis longitudo congruùnt præſumptioni ſer-
vitutis, quod per eam tanta terrarum ſpatia in-
utilia ſuis Dñis efficiantur, *l.3. ff. de uſufr. l. fin.
§. fin. C. de ſervit.*, *Bart. in Tyberiad. verb. agro*,
Harpreet. §. Inſula n.7. inſt. de rer. diviſ.

Minuſque relevat, quod in ſuperiùs memora-
ta concordia Magnæ Duciſſæ Victoriæ data
fuerit facultas expurgandi, & reaptandi totiès,
quotiès opus fuerit Vallata, ex quo inferebatur
Jus omne ſuper illis, eidem Magnæ Duciſſæ
competens, potiori Jure cenſendum eſſe reſtri-
ctum ad meram ſervitutem, ſive quia ſuperflua
alioquin fuiſſet conceſſio d. facultatis, ſi domi-
37 nium loci eorundem Vallatorum penès eam
extitiſſet, ſivè fortiùs, quia aliam facultatem
huic ſimilem obtinuit expurgandi Alveum flu-
minis *Foglia*, in quo non habebat, quàm ſim-
plex Jus ducendi aquam pro uſu ſuorum Mo-
lendinorum.

Etenim non ſuperflua, ſed omninò neceſſa-
ria viſa fuit reſervatio prædictæ facultatis, eo
quod illa exerceri debebat maximo cum in-
commodo Privatorum, in quorum Silvis, & præ-
diis Magna Duciſſa, juxtà conventionem in eo-
dem concordiæ Capitulo, & periodo ſtabilitam,
incidere poterat Arbores omnes pro refectione
Vallatorum neceſſarias, ſoluto illarum juſto
pretio, nec non etiam ad hunc effectum liberè
tranſire per eorundem Privatorum Domos,
Hortos, & Agros, per quos ad Vallata itur, im-
plorando quatenus neceſſitas expoſtularet, au-
ctoritatem Eñi pro tempore Card. Legati, Gu-
bernatoris, aut Judicis Ordinarii; proindeque
cum conſtet de Cauſa, ob quam talis facultas
38 in pactum deducta fuit, exindè ſequitur, quod
ad Cauſam ſervitutis omninò diverſam, & à vo-
luntate Tranſigentium alienam trahi nequeat,
ad *Text. in leg.2. Cod. de acquiren. poſſeſſ.*, *Rot. de-
ciſ.36. n.4.* & 5. *cor. Bich.*, & *in rec. dec.452. n.21.
par.19.*. Poſthabita paritate ducta à Flumine
39 *Foglia*, & à facultate illius Alveum expurgan-
di, eidem Magnæ Duciſſæ impertita, cum à di-
verſis, & ſeparatis illatio non ſit permiſſa, reſi-
ſtente cenſura *Text. in l. Papinianus ff. de Minor.*

Imò verò cum in eadem concordia præ cæ-
teris conventum fuerit, propria eſſe debere
Magnæ Duciſſæ Victoriæ, eorumque Hæredum:
*Le legna, e legnami, che ſi cavano dalla Chiuſa, e
Vallati di detti Molini, e che ſono nelle Ripe, e die-
tro detta Chiuſa, e Vallati* — Sub quorum nomi-
40 ne arbores etiam non conciſæ continentur, tàm
ex Juris diſpoſitione *in l. ligni appellatione* 53. *ff.
de leg.3.*, *Scot. reſp. Jur. to.1. lib.3. reſp. 7. n.16.*,
& *reſp.12. n.5.*, quàm etiam ex communi uſu
loquendi dictæ Regionis, deſumpto ex Inſtru-
41 mentis locationum dd. Molendinorum, & ex
decreto Ducum Urbini, *l.* 89. *apud Campel. ad
Conſtit. Urbin.*; Hinc rectè arguitur, præſuppo-
ſitum fuiſſe in Magna Duciſſa dominium Val-
42 latorum, & Riparum, quod Arbores ibid. na-
tæ ſequuntur, *L. Fundi 8. ff. quib. mod. uſufruct.*,
Menoch. conſ.13. n.15., *Rot. dec.5. n.3. par.16. rec.*
Nec juſto colore dici poteſt verbis mox relatis
conceſſa intelligi Magnæ Duciſſæ ligna tantùm
demortua in Cluſa, & Vallatis reperta, ut ſup-
ponitur *in d. dec. §. Demum cor. Eño Scot.*; Quia
illa, utpotè in opere poſita, ſuum proprium no-
43 men habent, & per conſequens in numerum

mate-

materiæ, non autem lignorum ſunt redigenda, *l. pali, & pertica 54. ff. de leg.3., Rainer. de foroliv. in d. l. ligni, verſ. Offilius §. De leg.3., Muta ad cap. Regn. Sicil. to.6. cap.91. §.7. n.41., Ruginel. de Arbor. cap.14. ſub n.78., Torr. vot. dec.46. n.4. part.2.*

Certius reflectendo tranſigentes reſtrictivè loquutos non fuiſſe *delle Legna, e Legnami, che ſi cavano dalla Chiuſa, e Vallati,* ſed etiam de iis, *che ſono nelle Ripe,* retrò, & ultra Cluſam, ac Vallata; verba namque iſta nonniſi de Arboribus verificari poſſunt. Hancque interpretationem confirmant paritèr Edicta ſuper obſervatione hujus Concordiæ promulgata, in quibus expreſsè prohibetur — *di far tagliare in detta Chiuſa, Greppe, Vallati, Ripe ne ſiti ſudetti arbori, nè legnami di qualſivoglia ſorte,* quæ propterea de comprehenſione arborum ſub enunciata concordia dubitare non ſinunt, & inſuper valida ſunt argumenta controverſi Dominii favore D. Magni Principis, ejuſque authorum, ad quo-
44 rum inſtantiam edita fuerunt, *Innoc. cap. dilectus n.3. de Capel. Monach., Mandel. Alb. conſ.64. n.10., Fauſt. conſ. pro Erar. claſſ. 4. ordinat. 432., Mareſ. var. reſ. lib.1. reſ. 70. n.10.,* licèt enim
45 Dominus nulla prohibitione indigeat ſuper re ſua, ut objicit ſæpiùs d. deciſ.; Non ideo tamen ea excludit in impetrante dominium, ſed
46 imò illud confirmat, *Sper. differt. For. de Paſcu. n.120., & 126.*

Quamquam hæc clara viderentur, clariora tamen reddebantur ex eo, quod præcedentes Vallatorum Poſſeſſores, authores Dom. Magni Principis, Civitas nempè Piſauri, ad quam primò pertinebant, & Duces Urbini, ad quos deindè ex familia de Malateſtis, & de Sfortiis dictæ Civitatis Diiis tranſitum fecere, habiti ſemper fuerunt pro illorum Dominis, unà cum Ripis, & Arboribus, ut perſpicuum ſit ex pluribus facti circumſtantiis, & conjecturis, quæ in anti-
47 quis faciliùs admittuntur pro pertinentia Dominii inducenda, *l. indiciis,* ubi communitèr Scribentes, *C. de prob., Decian. conſ.87. num. 6. lib.3., Pech. de ſervit. cap.4. q.23. n.46., & ſeq., Rot. in Hortana Sylvarum 25. Febr. 1701. §. Cum ergo cor. Muto.* Illarum quippè Prima deprompta ex Inſtrumentis annor. 1234., & 1494. inter d. Civitatem, & Canonicos Eccleſiæ S. Mariæ celebratis, in quibus Vallata prædicta dicuntur *Commu-
48 nis Piſauri,* denotat, vi hujuſce enunciativæ in Genitivo Caſu ſic conceptæ, plenarium Dominium ejuſdem Civitatis, *Alex. conſ.54. n.2. lib.4., Barbat. conſ.28. n.4. propè fin. to.4., Gob. conſult.103. n.15., Rot. dec.32. n.5. part.4. rec. tom. 2.,* quod diſertis verbis duo quoque illius Conſiliarii, deputati ad concordiam, cum Magna Duciſſa ineunda, aſſeruerunt in eorum Concione habita in generali Conſilio d. Civitatis, referendo ea, quæ hac de Cauſa geſſerant; Altera verò elicita ex conceſſionibus aquarum Vallatorum, factis diverſis perſonis à pro tempore Ducibus Urbini æquè præſeferebant eoſdem Duces habuiſſe eorundem Vallatorum, & Fundi dominium: Aliàs
49 enim illorum aquas aliis concedere nequiviſſent, ſi ſervitutem ſimplicem habuiſſent, *l. ex meo, ibiq. Bart. ff. de ſervit. ruſt. præd., Ber. conſ.144. n.46. lib.3., Leiſer. de Præd. lib.3. cap. 33. n.17.;* Ex Dominio porrò Vallati licere inferri ad Do-
50 minium Riparum, earumque fructuum, præter authorit. relat. in §. *Cæterum*, tuentur *Port. in rubr. tit. inſt. de rer. diviſ. n.3., Decian. reſp.58. n.5. lib.1., Aymon. de Jur. alluvion. lib.1. cap.1. n.1., Boſſ. Tract. var. tit. de Aqu., & Flum. n.* 10. Maximè quia *Vallatum* ex ſermonis proprietate
51 complectitur etiam Ripas, cujus partes integrales ſunt, ex notatis per *Riminald. Sen. conſ.191. n.28. uſq. in fin. lib.1., Poſth. conſ.16. n.20., Altogr. conſ.4. n.153., & ſeqq. lib.2.*

Ulteriùs iidem Urbini Duces, aliique Dom. Magni Principis authores, nedùm pro Riparum ipſorum Vallatorum manutentione expenſas omnes ſubminiſtrarunt, ut ſub initio notatum
52 fuit, quæ in ſequelam præcedentis Dominii factæ præſumuntur, *Caſtren. conſ. 357. lib.2., Burſat. conſ.41. n.1. lib.1., Rot. dec.32. n.7. par.4. rec.
53 to.2.* cum Riparum conſervatio ad illarum Dominos ſpectet, *Pecch. de Aquæd. cap. 4. qu.6. n.9., Cyriac. contr. For. cap.310. n.48. & ſeq., Rot. in Rom. Communantiarum 20. Jan. 1702. §.30. cor. R.P.D. meo Anſaldo;* Verùm etiam licentias quamplures occupandi aliquam dd. Riparum partem, ſuper illis ædificandi, illarumque arbo-
54 res incidendi, aliis dederunt, & præcipuè finitimis poſſeſſoribus, quæ non obſcura ſunt eorum Dominii ſigna, *Lott. conſ. de Finib. n.125., & ſeq., Gob. conſult.56. n.12., Rot. in Rom. expurgationis Fovei 19. Jun. 1713. §. Ejuſdem coram R.P.D. meo Lancet.;* Ad illud quippè aliundè non con-
55 ſtito de ſervitute, eædem referri debent tanquàm ad ſuam cauſam, in precibus quoque pro gratiis hiſce impetrandis multotiès expreſſam, *Teſtay Alleg. Jur. par.1. alleg.1. n.67.* Huc etiam pertinet prohibitio in locationibus Molendinorum celebratis an.1583., & 1587. facta Conductoribus incidendi arbores ab utraque parte Vallati conſitas, quæ ſanè prohibitio innixa dicen-
56 da eſt titulo Dominii Vallati Riparum, ac Arborum in eis naſcentium, ut omiſſis generalibus obſervat *Card. de Luc. de ſervit. diſc.35. num.11., Gobb. conſult.56. num.13.*

Et demùm, plurimùm valere viſa eſt animadverſio illa, quod laudati D. Magni Principis Auctores, fructus dd. Riparum perceperunt, arbores in eis natas inciderunt, & novas plantarunt, Cuſtodem pro illis retinuerunt, & denique præcepta prohibitiva, & Judiciales inhibitiones adjacentibus Poſſeſſoribus agrorum præſentarunt, quoties, & ipſi arbores plantare, vel incidere, alioſque actus Dominicales, his ſimiles, facere præſumpſerunt, ut deponunt Teſtes in exordio litis, aliique nupèr formitèr examinati, in quibus terminis ambigendum non eſt, quin D. Magnus Princeps ſit revera dd. Riparum, & Valla-
57 torum Dominus, ut de plantationibus arborum tradunt *Burſat. conſ.235. n.52. verſ. quinto deducitur lib.3., Fab. de Ann. conſ.59. n.35., Krebs de
58 lign., & lapid. to.1. par.1. claſſ.4. ſect. 15. §.15. n.5.,* de earum inciſionibus *Maſcard. concl.1195.
59 n.2., Giurb. obſer. 62. in princ.* de retentione cuſtodis *Fauſt. conſ. pro ærar. claſſ.4. ordinat.402., Oter. de Paſc. cap.19. n.2.,* & de præceptis, & in-
60 hibitionibus *Rip. in ſuis Reſponſ. tit. de interdict. reſp.12. n.5., Capiblanc. de Baron. ſuper Pragm. 1. cap.5. num.1.*

Præſertim, quia dd. finitimi Poſſeſſores adversùs haſce inhibitiones numquàm reclama-

runt, aut proteſtati fuerunt; Veriſimile ſanè
61 non eſt, quod adeò ſoccordes fuiſſent, ſi eorum
Dominium agnoviſſent, ad trad. per *Abb.conſ.7.*
n.4. verſ. imputandum eſt enim, *Gallerat. de Re-*
nunc. lib.5. cap.11. n.13., quo vice verſa ſe care-
re noviſſe, deducebatur ex eo, quod inter ſua bo-
62 na, nec in veteri, nec in novo Cataſto deſcri-
pſerunt Ripas Vallatorum, ut conſtitit ex Judi-
ciali menſuratione agrorum adjacentium de or-
63 dine S. Auditorii noviſſimè expleta, minuſque
Collectas, ullaque onera perſolverunt pro illa-
rum fructibus, & quod prætereundum non eſt,
in pluribus ejuſdem Cataſti partitis pro confine
64 eorumdem Bonorum dederunt viam publicam,
ante Ripas Vallatorum poſitam, à quorum
proprietate ſeparata idcircò cenſeri debent,
ut probant auctoritate ſuperiùs allegatæ, §.
Cæterùm in fine; quod indiſtinctè procedit,
etiamſi, ubi deſinit via publica pro confine de-
ſignaverint Vallata, non verò Ripas; Siquidem
65 cum Vallata unum integrale conſtituant cum
Ripis, perindè eſt, ac ſi pro confine deſcriptæ
fuiſſent ipſæmet Ripæ, ut dictum fuit in §. *Quam-*
quàm hæc.

Quæ cum ita ſe habeant, fruſtra recurrebant Scribentes pro adjacentibus Poſſeſſoribus ad Statutum Civitatis Piſauri *rubr.88. lib.3.* diſponens, *quod nullus audeat fugam molendinorum Communis rumpere*, & inferius - *quod nullus habens poſſeſſionem præſumat appropinquare Vallatui Communis cum foſſato, vel alio laborerio, per quod aqua Vallati exeat, vel tranſeat Grippam* = Quia ex verbis illis non convincebatur Statutum conſideraviſſe eoſdem Poſſeſſores, uti Dños Riparum uſque ad ipſam aquam, cum fuga Molendinorum, quam rumpere prohibet, ibidem non uſurpetur pro aqua, ſed pro Vallato ex aqua, & Ripis lateralibus compoſito, de quibus magis propriè ruptura verificatur, quàm de aqua. Eademque ratione, neque prohibitio appropinquandi cum laboreriis Vallato, ſupponit in illis antecedentem facultatem ſerendi agros, & ripas, uſque ad curſum aquæ; ſi enim Vallatum eſt locus aqua, & ripis utrinque circumdatus, conſequens eſt, quod propè illas laboreria prohibita intelligi debeant, non autem propè aquam, quod mirificè confirmat ratio prohibitionis, explicata per hæc verba - *nè aqua Vallati exeat, vel tranſeat Grippam*, ſeu
66 Ripam, quæ utique non patitur, Vallatum pro
ſola aqua accipiendum eſſe, dum ab illa contra-
diſtinctum legitur, *Rot. dec.176. n.18. cor. Priol.*,
& dec.25. n.7. par.12. rec.

Prout etiam non obſtant contrarii actus à dd. finitimis poſſeſſoribus geſti, quibus, & contrariæ obſervantiæ præcipuè nititur *citata deciſio §. Libentiùs*, *& ſeqq. cor. Emo Scotto*. Namque attenta Juris præſumptione pro Dominio favore D. Magni Principis pluribus facti adminiculis, & quidem vehementibus, communita, requireretur in contrarium probatio liquida, & concludens, quæ ex recenſitis actibus minimè reſultat. Non enim ex permutatione portionis Riparum an. 1602. inita inter Paulum Arduinum, & Federicum de Monte, quia illa, utpotè expleta à perſonis intereſſatis, Dominium Riparum ſibi
67 ipſis prorogare prætendentibus, nullam pro-
bationem conſtituit. *Aretin. in cap. cum cauſam*
nu.13., *& 14. de prob.*, *Urceol. de Tranſact. qu.60.*
68 *n.54.*; ultra quod neque conſtat de illius effe-
ctuatione, de qua docere opus eſſet, *Rip. in re-*
ſponſ. tit. de interd. reſponſ.12. n.23., *Rot. dec.38.*
n.14. cor. Priol.

Ejuſdemque inefficaciæ ſunt partitæ libri Conventus Patrum Montis Ciccardi, in quibus adnotata apparet reſtitutio nonnullarum arborum in Ripis exiſtentium, à Duce Urbini facta, cujus mandato inciſæ fuerant. Etenim illæ attendendæ non ſunt, cum ſine alterius Partis citatione,
69 & Judicis decreto extractæ fuerint, *cap. fin. de*
fid. Inſtr., *Auth. ſi quis in aliquo Cod. de eden.*, ac dd.
libris privatis in Tertii præjudicium ſtandum
70 non ſit, *Pecch. de Aquæduct. lib.2. cap.9. qu.13. &*
qu.2. n.9.; & rurſus, quia neſcitur, an prædi-
ctarum arborum reſtitutio ſequuta fuerit ex ju-
ſtitia, vel potiùs ex Ducis munificentia, uti vi-
debatur præſumendum, ea ſub animadverſione,
quod poſtmodum ipſimet Patres an.1668. licen-
tiam obtinuerunt à Magna Duciſſa Victoria in-
cidendi quaſdam arbores in dd. Ripis exiſtentes,
& inſimul cum nonnullis aliis Poſſeſſoribus ho-
71 diernæ liti in actis renunciarunt. Hi autem po-
ſteriores actus eorum Jus apertè excludunt, per
ea quæ notat *Rot. dec.700. in fin. par.4. rec. tom.4.*
& probant auctorit. ſupra adductæ §. *Ulterius*.

Neque etiam turbat ſententia an.1634., lata à Locumtenente Piſauri ad favorem Arduini, per quam contradicentibus Camera Apoſt., Magna Duciſſa Victoria, & Civitate Piſauri, definitum fuit eumdem Arduinum fore, & eſſe manutenendum in poſſeſſione faciendi Calcinarium in loco nuncupato *la Greppa* juxta Vallatum, Cluſam, & Caminellum; quoniam talis locus dictus *la Greppa* non enunciatur poſitus juxtà Vallatum ſimplicitèr, ſed juxtà Vallatum, Cluſam, & Caminellum, circà quàm Cluſam, & Caminellum non conſtat extitiſſe Ripas; & in omnem eventum, cum finitimi Poſſeſſores jampridèm obtinuiſſent licentias à Ducibus Urbini conſtruendi in ſpecie Calcinaria ſuper Ripis, id exuberat pro elidenda vi d. ſententiæ, cum vi-
72 gore earumdem conceſſionum fieri potuerit,
Spad. conſ.128. n.5., *& 11. lib.2.*, *Rot. dec.832.*
n.8. cor. Coc.

Quamobrem neque officit tranſactio an.1673. inter Magnam Duciſſam Victoriam, & dd. Arduinos celebrata, cujus vigore iiſdem condonatum fuit quoddam debitum, & conceſſa quædam Terræ petia correſpectivè ad aliam Terræ portionem eorum propriam, ab ead. Magna Duciſſa occupatam ad effectum conſtruendi Caminellos Molendinorum. Quia in facto non probatur prædictam Terræ portionem ab Arduinis ceſſam, fuiſſe partem Riparum; quo circa irrelevans reddebatur præfata tranſactio, quæ defectum hujus neceſſariæ probationis ſupplere apta non eſt; per tranſactiones enim numquam agnita, & approbata cenſentur tranſigentium Jura circa res
73 invicem ceſſas, & remiſſas, *Cyriac. contr. for.*
639. n.9., *Urceol. de Tranſ. qu.57. n.14., & 17.*,
Valer. eod. tract. tit.3. qu.5. n.35. in fin., & per-
pendit *ſecunda dec. §.24. cor. Rmo Labacen.*

Quod denique attinet ad contrariam obſervantiam finitimarum Provinciarum, in quibus prætenditur Poſſeſſores Prædiorum adjacentium Vallatis Dominium, & poſſeſſionem Riparum, ac Arborum habere, reſervata Dñis Molendi-
no-

norum ſola ſervitute aquæducendæ, illam DD.
74 neglexerunt, cum in terminis undequaque paribus oſtendenda eſſet, *Decian. reſp.3. nu.228., Surd. dec.131. n.10.*, atque etiam, quia nimis difformis eſt obſervantiæ particulari Regionis, ubi Vallata, de quibus res eſt, ſita ſunt: in Territorio quippè Mondavii ſimilia Vallata, earumque Ripæ cum omnibus arboribus, & fructibus pleno Jure Dominii pertinent ad eamd. Communitatem Mondavii cum omnibus arboribus, & fructibus in illis exurgentibus, idemque verificatur in Vallatis Civitatis Fani, & in plurimis aliis Vallatis in eadem Provincia effoſſis, ut enarrant Teſtes adducti à Ser. D. Magno Principe in eorum formali examine. In conflictu verò obſer-
75 vantiæ, ſequenda eſt ſpecialis Regionis, poſthabita generali exterorum locorum, *Kloch. conſil.7. num.868., & ſeq. lib.1., Nevizan. conſ.67. n.13., Coſta de Ration. rat. qu.106. n.10.*

Et ità, videntibus omnibus DD. reſolutum fuit, utraque, &c.

R. P. D. ROVAULT DE GAMACHES.

PISAUREN. VALLATORUM SUPER MANUTENTIONE.

Vener. 27. Martii 1716.

ARGUMENTUM.

Habetur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio Riparum probatur ex actibus poſſeſſoriis, ac ex Teſtibus formiter repetitis.*
2 *Manutentio danda eſt poſſidenti.*
3 *Actus turbativi, & clandeſtini non præbent poſſeſſionem manutenibilem.*
4 *Poſſeſſio fulcita titulo, & bono jure eſt præferenda.*

DECISIO CXXXIV.

IN hac audientia, in qua DD. redeuntes ad primo loco deciſa cor. Rm̃o Labacen., cenſuerunt conſtare de bono Jure Sereniſs. D. Gaſtonis Magni Etruriæ Principis ſuper Vallatis, de quibus agitur, eorumque Ripis, Arboribus, aliiſque fructibus in illis enaſcentibus, reſponderunt quoque, prævio receſſu à noviſſima reſolutione, capta die 16. Martii 1714. cor. Em̃o D. Cardin. Scotto — *perſiſtendum eſſe in primo loco deciſis*, quo ad Manutentionem d. D. Magno Principi, ſivè cl.me. Principi Franciſco Mariæ ejus Auctori in geminis *Deciſ. 17. Jun. 1707., & 23. Martii 1711. cor. cod. Rev. Labacen.* priùs conceſſam.

Animadverterunt enim illum reperiri in poſſeſſione prædictorum Vallatorum, Riparum, earumque Arborum, & fructuum, reſultante ex
1 pluribus actibus in contemporanea *Deciſ. ſuper bono Jure cor. Me* recenſitis, & à Teſtibus formiter repetitis latiùs comprobata, in cujus ſequelam Manutentio danda venit, *§. Retinendæ*
2 *Inſtit. tit. de Interd., Poſth. de Manutent. obſervat.73. nu.1., & ſeqq., Rot. in Fanen. Manutentionis 22. Aprilis 1709. §. Cum enim cor. bon. mem. Caffarello.*

Nec obſtat contraria poſſeſſio finitimorum Adjacentium, quoniam illa non deducebatur niſi ex aliquibus actibus, à D. Magno Principe, ejuſq; auctoribus ſemper contradictis, ut dictum
3 fuit *in citata contemporanea Deciſ. ſuper bono Iure coram Me*, qui propterea manutenibiles nequaquam ſunt, *Rot. dec.21. num.6. par.2. div., & deciſ.580. num.7. cor. Emer. Jun.*; & inſuper quia
4 cum deſtituta ſit titulo boni Juris, quo è contrario ſuffulta eſt poſſeſſio D. Magni Principis, hæc dubio procul præferenda eſt, *Menoch. de Retin. Rem.3. n.370., Grat. diſc. for. cap.402. n.1., & cap.910. n.5., Rot. dec.945. n.3. cor. Bich., & dec.520. n.5., & 6. par.14. rec.* cum aliis adduct. *in dd. Dec. coram Rev. Labacen.*

Et ita, omnibus DD. videntibus, reſolutum fuit, Utraque &c.

R. P. D. SCOTTO.

BONONIEN. MANUTENTIONIS.

Ven. 2. Dec. 1707.

ARGUMENTUM.

Equites Hieroſolymitani gaudent ex Conſtitutione Pii IV. Exemptione tranſportandi frumentum, & alias ſegetes recollectas in Bonis Commendarum de loco ad locum abſque ſolutione alicujus Collectæ, vel Gabellæ, taliſque Exemptio eiſdem ſuffragatur, etiam in frumento in panem converſo, ac etiamſi furnum alteri locent extra Territorium cum hujuſmodi privilegio, quod tamen ipſis non ſuffragatur pro frumento ab aliis empto, quia hoc ſapit mercimonium, & hoc ipſum procedit quoad omnes Eccleſiaſticos, inter quos ipſi Equites enumerantur.

SUMMARIUM.

1 *Pius IV. indulſit Sac. Religioni Hieroſolymitanæ Militibus facultatem aſportandi frumenta, & alia quæcumque bona ad quæcumque loca abſque ſolutione gabellæ, ſeu paſſagii*, & num.14.
Ampl. procedere in frumento, etiam in panem converſo. num.17.
Subampl. etiamſi furnum alteri locentur pro reſponſione in pecunia. num.22.
Decl. tamen quod d. Privilegium procedit in frumento recollecto in propriis Bonis, ſecus in alieno. num.24., & 25.
2 *De jure unicuique licèt aperire furnos, & vendere panem.*
Limit. ubi Edicta Principum, leges municipales, aut particulares conventiones aliud diſponant. num.3.
Decl. limit. procedere quoad Laicos, ſecus quoad Eccleſiaſticos. num.5.
4 *Equites Hieroſolymitani enumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas.*
6 *Eccleſiaſtici poſſunt aperire furnos ad panizandum frumentum.*
Ampl. 1. non obſtantibus Edictis Laicorum. n.6.
Ampl. 2. quod poſſint furnum aliis locare. n.22.

Decl. procedere in frumento recollecto in propriis bonis, ſecus in empto ab aliis. n.25., & ſup. n.5.

Et ita declaravit Sacr. Congregatio Immunitatis. num.7., & 20.

8 *Auditor unus Rotæ ſolet intervenire in Congregat. Immunitatis*.

9 *Eccleſiaſtici poſſunt fructus recollectos in propriis bonis de loco ad locum venales tranſmittere*.

Amplia.1. etiamſi id facerent, ut carius venderent. num.11.

Ampl.2. quod in hoc non poſſint à laicis impediri. num.10.

12 *Eccleſiaſtici vendendo res proprias, non dicuntur negotiari*.

13 *Milites Hieroſolymitani non comprehenduntur ſub generali prohibitione compræhenſiva Eccleſiaſticorum, niſi de illis fiat expreſſa mentio*.

15 *Privilegium clarum non indiget interpretatione*.

16 *Privilegium juri Communi conforme eſt latè interpretandum*.

17 *Frumenti converſio in panem non ſapit negotiationem Eccleſiaſticis prohibitam*.

Idem eſt de converſione lactis in caſeum, uvæ in vinum, & ſimilium. num.18.

19 *Frumentum diverſimodè à pane non dijudicatur*.

21 *Sac.Rot. ſolet reverentèr amplecti reſolutiones Sac. Congr. Immunitatis*.

23 *In Conductorem tranſeunt omnia privilegia locatori competentia*.

25 *Eccleſiaſtici ementes frumentum ad illud panizandum dicuntur negociari, & nulla gaudent exemptione*.

26 *Manutentio facilius conceditur, ubi conſtat de bono jure*.

DECISIO CXXXV.

Fretus non minùs Sac. Canonum diſpoſitioni, quàm ampliſſimis Privilegiis, quibus S.Religio Hieroſolymitana à S.Sede, ob ſua erga illam egregia merita, condecorata reperitur, & propiùs ad rem noſtram innixus facultati, quàm ſa: me: Pius IV. per ejus Conſtitutionem inter impr. *Bull. Nov. in ord. la* 9. eidem Inclyto Or-
1 dini, ſuiſque Militibus liberalitèr indulſit, aſportandi ſcilicèt Frumentum, Fruges, aliaque Bona cujuſvis generis, & ſpeciei provenien. ex Prioratibus, Baviliatibus, Commendis, aliiſque Locis Hoſpitalis, ad quæcumque Loca Fidelium abſque ulla ſolutione Datii, Gabellæ, Collectæ, aut Paſagii; Conſuevit Conductor Furni, & Bonorum ſtabilium Caſtri S.Petri ad Commendam Manſionis ſpectan., in quem omnes Immunitates, & Privilegia, Sac. Religioni competentia, per Commendatorem in Inſtrumento Affictus tranſlata fuere, conſuevit, inquam, Panem in d. Furno conducto elaboratum ad Terram Medicinæ publicè vendendum tranſmittere: Sed cum nuper d. Communitas Medicinæ, ſeu illius Appaltator venditioni prædictæ ſeſe oppoſuerit, & ſuper Manutentione, hinc indè petita, duo inter ſe contraria Judicata extra Rotam prodjerint; re tandem ad Sac.Auditorium delata, propoſitoque ſub die 8.Jun.1705. Dub. — *An, & cui ſit danda Manutentio*? cum tunc, dilata reſolutione, reſcriptum tantummodò fuerit, quod videretur de bono Jure etiam ad effectum Manutentionis, hodie repropoſito Dub., d. reſcripto conformi, reſponſum fuit — *Conſtare de bono Iure Religionis, etiam ad effectum Manutentionis, juxta modum*, inferius exprimendum.

Etenim bonum Jus Sac.Religionis, reſultare viſum, fuit tum ex generali diſpoſitione Juris communis, & Sac.Canonum, tùm ex Jure ſpeciali, Privilegiis, ſcilicèt Apoſt., quibus gaudet eadem Sac.Religio; & quidem de Jure communi, & Sacr.Canonum, quia facultas aperiendi Furnos, & Panem emere volentibus vendendi,
2 ex naturali libertate, & de Jure Gentium cuilibet competens, ut in *Cavallicen. Bannalitatis Furni* 25.*Jun*.1696. §.*Aſſiſtit ſiquidem cor. R.P.D. meo Priolo*, quamvis quoad Laicos per Edicta Principum, vel Leges municipales, aut etiam
3 per particulares conventiones Univerſitatum ſæpè ſæpius coarctata, nihilominus quoad Per-
4 ſonas Eccleſiaſticas, inter quas connumerantur Equites Hieroſolymitani, *Barboſ. Summ. Apoſt. dec. collect*.314. *num*.19., & *de jur. Eccleſ. Univ. lib*.3. *cap*.7. *n*.26., & 28., *Garz. de Benef. par*.1. *cap*.4. *n*.1., & 3., *Sperel. dec*.21. *n*.9., Eadem libertas ſemper illibata remanſit, adeout iiſdem
5 licitum ſemper fuerit, aperire Furnos pro vendendo pane elaborato ex frumento recollecto in propriis Bonis Eccleſiaſticis, non obſtantibus
6 quibuſcumque Edictis, aut prohibitionibus à Laica poteſtate editis, quæ, vel Eccleſiaſticos nequaquam comprehendunt, vel quoad illos tanquam læſivæ Immunitatis Eccleſiaſticæ reprobant, in *cap. fin. de Immunit. in* 6., ut tradunt DD. *in cap. Significante* 69. *de Appel.*, & ſignantèr *Anchar. n*.1., *Anan. n*.6., *Franc. nu*.24., *Redoan. de Spol. Eccleſ. qu*.2. *nu*.47., *Grat. diſc*.564. *n*.48., & *ſeqq.*, *Panimol. dec*.26. *adnot*.4. *num*.1., cum aliis congeſtis apud *Pignat. to*.2. *conſult*.34. *n*.2., & *per tot.*

Et hanc Sententiam inconcuſsè tenuit Sacr. Congreg. Immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ non obſtan. quibuſcumque privativis, conceſſis Appaltatoribus per Edicta Laicalia, conſulta in caſibus contingentibus, ſemper reſpondit, licuiſſe, & licere Eccleſiaſticis Furnos aperire, ad ef-
7 fectum explanandi frumentum in ſuis Bonis recollectum, ut videre eſt in reſolutionibus relatis per *Pignat. d. conſult*.34. *n*.62., & 63. *to*.2., & noviſſimè *in Faventina* 20.*Martii* 1695., & Me
8 proponente, tamquam uno ex Prælatis d. Congreg., in qua ſemper unus ex noſtro Auditorio ſedere ſolet, *in Aſſiſien*.2.*Octob*.1703.

Parùm urgente, quod in præſenti Conductor Bonorum, ac Furni Commendæ prætendat Panem vendere, non ſolùm in Caſtro S. Petri, ubi Bona ſunt ſita, ſed etiam in Terra Medicinæ, &
9 & ſic extrà Territorium; quia diſtinctio diverſitatis Territorii, quidquid ſit reſpectivè ad Laicos, quoad Clericos nullius eſt relevantiæ, cum
10 iiſdem liceat fructus in ſuis Bonis recollectos de loco ad locum venales tranſmittere, nec poſſint à Laicis impediri, etiam in fortioribus terminis
11 ubi id facerent, ut cariùs vendant, cum vendendo res proprias nunquam dicantur negotiari, ut firmant, *Vitalin. in Clem. præſenti n*.78. *de*
12 *Cenſ.*, *Marchabrun. conſ*.18. *n*.291., & *ſeq.*, *Sperel. dec*.94. *nu*.10. *ad* 15., *Antonel. de Jur. Cleric. lib*.1. *p*.1. *cap*.7. *n*.15., *Barboſ. de Off.*, & *Poteſt. Epiſc. p*.2. *alleg*.13. *n*.10., *Panimol. dec*.6. *adn*.5. *n*.13., & reſpondit Sac. Congr. Immunitatis penès, *Pignattel. conſul*.34. *n*.70. *lib*.2.

Verùm res clarior evadit ex ſpecialibus Privilegiis

legiis Sacræ Religionis, quæ fuit ſecunda ratio decidendi, non ſolùm, quia Equites dicti Ordinis, eorumque Bona numquam comprehenduntur ſub quacumque generali prohibi-
13 tione, etiam alios Eccleſiaſticos afficiente, niſi de illis expreſsè, & nominatim facta fuerit mentio, ut reſpondit *Sac. Congr. Immunitatis in Anconitana* 13. *Julii* 1637. *lib.*3. *Decr. fol.*36., *& in Ceſarauguſtana* 20. *Jun.* 1671. *apud Pignat. conſultat.*62. *n.*10. *lib.*6.; ſed fortiùs, quia ex Conſtit. ſa. me. Pii IV. in principio enunciata, ſpecialitèr eidem Religioni, ſuiſque Militibus indulta eſt facultas, ubivis locorum aſportandi liberè frumentum, & alios quoſcumque fructus, pro-
14 venien. ex Prioratibus, Bavilivatibus, Commendis, Membris, Domibus, Grangiis, aliiſque d. Religionis locis, & prout latiùs habetur ex d. Conſtit. §.64.; quod quidem Privilegium
15 tanquam licteralè, & undique clarum nulla indiget interpretatione, *Rot. dec.*151. *n.*16. *par.*14. *rec.*; & tamen cum agatur de Privilegio, ex ſuperiùs probatis Juri communi conformi, etiam
16 in dubio eſſet potiùs latè interpretandum, *Rot. dec.*400. *n.*33. *par.*9. *tom.*2. *rec.*

Neque obſtat, quod d. Bulla Piana loquatur de frumento, aliiſque fructibus ex prædiis Commendarum provenientibus, ideoque extendi non debeant ad tranſportationem Panis, qui non naſcitur in dd. prædiis, ſed Arte Piſtoria conficitur, quique propterea præſefert quandam ſpe-
17 ciem Mercimonii Eccleſiaſticis prohibiti; nullatenùs enim ſubſiſtit, quod converſio frumenti in Panem ſapiat negotiationem Eccleſiaſticis vetitam, cum potiùs dicatur commutatio quædam, deducens frumentum ad eum finem, à quo fuit à Deo Maximo, pro humanæ Vitæ ſubſidio deſtinatum, quemadmodum negotiatio appellari non poteſt converſio Lactis in Caſeum, Olivæ in Oleum, Uvæ in Vinum, & ſimilia; ideoque
18 d. commutatio neque eſt Eccleſiaſticis prohibita, cum dicatur ordinata ad faciliorem, & commodiorem fructuum perceptionem, nec diverſimodè de Pane judicandum eſt, ac de ipſo frumento, itaut ſicuti Militibus Hieroſolymitanis, tàm ex generali Sac. Canonum diſpoſitione, & tanquam Eccleſiaſticis, quàm etiam ex ſpeciali Privilegio Pii IV. licita eſt (ut hactenus probatum fuit) tranſportatio fructuum de loco ad locum, citrà quod à poteſtate Laica valeant impediri, ita etiam permiſſa eſſe debet tranſportatio Panis, qui diverſimodè ab ipſo frumento non
19 dijudicatur, ut in ſpecie tradunt, *Barboſ. de Jur. Eccleſ. Univ. lib.*1. *cap.*40. *ante n.*128., *Pignattel. tom.*2. *conſul.*34. *n.*4.; *&* 5.; *& per tot.*, & ſignantèr *n.*9., *Card. de Luc. de regal. diſc.*53. *à nu.*9. *ad fin.*, *Molin. de contract. diſp.*42. *num.*7. §. *Non tamen*, *& ſeqq.*

Ex qua ratione perpetuò tenuit Sac. Congr. Immunitatis, licere Eccleſiaſticis aperire Furnos ad panizandum frumentum recollectum in
20 propriis Bonis, juxta reſolutiones ſuperiùs allegatas in §. *Et hanc Sententiam*, quas quidem reſolutiones Sac. Tribunal conſuevit ſemper re-
21 verentèr amplecti, ut dixit *cor. Cer. dec.*744., *in fine*, *in Calaguritana Pontificalium* 16. *Novembris* 1696. §. *In præſenti*, *cor. bo. me. Urſino*, *& in Giennen. Juris votandi* 27. *Jun.* 1704. §. *Quam generale*, *cor. Me.*

Minùs relevat, quod in hypotheſi Commendator Bona Commendæ locet pro annua reſponſione in pecunia numerata; ideoque fructus, tanquam effecti de dominio Conductoris, gaudere non debeant exemptione, ſeu privilegio tranſportationis, quo fruerentur, ſi per Miniſtros Commendatos Furnus exerceretur: nam in præſenti agitur de locatione Furni, præcisè deſtinati ad panizandum frumentum Commendæ, & Conductori locatum ſpecialitèr cum omnibus Immunitatibus, & Privilegiis Sacræ Religioni competen., unde gaudere debet etiam dicto
22 Privilegio tranſportationis Panis. Tum quia Conductor ſine d. Privilegio tantam penſionem non fuiſſet ſoluturus, & ſic per indirectum læſa remaneret Immunitas Eccleſiaſtica, ut ponderant, *Barboſ. de Jur. Eccleſ. Univ. lib.*1. *cap.*39. §.5. *n.*32., *Sperel. dec.*41. *n.*70., *& ſeqq.*, *Pignattel. tom.*2. *conſul.*50. *n.*9., ubi refert ſic reſolutum per Sac. Congr. *in Oppiden.*; tùm etiam quia per d. ceſſionem factam in Inſtrumento Affictus, dicendum eſt tranſiviſſe in eundem Conductorem omnia Privilegia ipſi concedenti compe-
23 tentia, *Card. de Luc. de Fæud. diſc.*6. *n.*7., *Rot. cor. Caril. dec.*149. *n.*6., *& dec.*400. *n.*4., *& ſeq. par.*9., *rec.*, *& in Bononien. Immunitatis Macelli* 19. *Novemb.* 1696. §. *Potiſſimè*, *coràm bon. mem. Muto*.

Ex his ſatis, ſuperque conſtabilitum remanebat bonum Jus Religionis, quoad frumentum recollectum in Bonis Commendæ, & Panem ex illo elaboratum, ſed quia Defenſores Communitatis conquærebantur, quod Conductores Furni ultrà frumentum prædictum, aliud quoque ab extraneis emebant, ut in Panem in dicto Furno converterent, & deindè tranſmitterent ad dict. Terram Medicinæ, idque etiam juſtificabant cum licentia reportata à Piſtore pro emendo d. frumento, & cum depoſitionibus Teſtium, datis *in hodierno Sum. N.*1., *&* 2., ideò DD. non dedignantes ſequi duo exempla S. Congr. Immunitatis in *Faventina*, *& Aſſiſien.* deſupèr adductæ *in* §. *Et hanc Sententiam*, in quibus firmata regula privilegiativa Ordini Eccleſiaſtico competente, ſuperadditus fuit, ſuus cuique Cauſæ peculiaris modus, præſervativus omnis poſſibilis abuſus, ità, ut dixi, DD. etiam in hac Cauſa ſuum modum peculiarem reſolutioni ſuperaddiderunt,
24 videlicèt conſtare de bono Jure S. Religionis, quoad frumentum tantùm recollectum in Prædiis Commendæ, & Panem ex illo elaboratum, non verò quoad frumentum exterum, ſeù ab aliis emptum, nec quoad Panem ex illo conficiendum, quem cenſuerunt non poſſe ad dictam Terræ Medicinæ transferri, ea, & quidem viva ratione, quod Privilegium Eccleſiaſticis à Sacr. Canonibus indultum, ut fructus ad ſui libitum transferre de loco ad locum, & liberè vendere valeant, abſque eo, quod Edictis, vel aliis legibus Laicalibus impediri poſſint, procedat tantùm quoad fructus recollectos ex propriis Prædiis, nec plus diſponat Conſtitutio ſa. me. Pii IV. favore Religionis edita, quæ licteralitèr cantat de extractione frumenti, & fructuum ex Prioratibus, & Locis Hoſpitalis provenien., ut in dicto §.64. Unde nullo modo licitum erat illam extendere etiam ad frumenta empta, quorum reſ-
25 pectu Eccleſiaſtici nulla gaudent Immunitate, & exem-

& exemptione, cum hujuſmodi emptiones verè ſapiant Mercimonium, quod in his terminis generalitèr omnibus Eccleſiaſticis eſt prohibitum, *Barboſ. de Offic.*, *& Poteſt. Ep. alleg.13.n.2.*, *Bellet. Diſq. Cler. par.2. de Pœn. Cler.§.51.n.6.*, *Sperel. dec.94.n.13.& ſeqq.*, *Panimol. deciſ.6. adn.5. n.1.*, *& dec.71.n.2.*

Conſentaneè itaque ad modum prædictum cenſuerunt DD. conſtare de bono Jure Religionis, etiam ad effectum Manutentionis, quia ex depoſitionibus Teſtium Sac. Religio comprobavit propriam poſſeſſionem; undè conſtito de bo-
26 no Jure faciliùs manutentionem promærebatur, ut dixit *Rot. dec.* 524. *n.* 24. *&* 25.*part.*19. *tom.2.rec.* cum ibi concordan.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. ALDOVRANDO.

SPOLETANA GABELLÆ.

Lunæ 11. *Januarii* 1708.

ARGUMENTUM.

Gabella Communitativa tametſi laicalis, ubi deſtinata ſit ad ſolutionem onerum Cameralium pro Camerali habetur, & ad eam tenentur omnes Eccleſiaſtici, & ex quibus talis ſubrogatio dicatur legitimè facta, & pro tali Canonizata, reliqua habentur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Communitas Mevaniæ exigit gabellam* Paſſus Muſti, & Uvæ.
2 *Gabella Communitativa imponitur auctoritate laicali.*
3 *Eccleſiaſtici ſunt exempti à gabella Communitativa.*
Ampl. etiamſi ſint prima Tonſura initiati. ibid.
4 *Gabellas, & onera læſiva Eccleſiaſticæ libertatis Imponentes, cenſuras Bul. Cœnæ Domini incurrunt.*
5 *Gabella Communitativa deſtinata ad ſolutionem onerum Cameralium, Cameralis reputatur.* & n.9. 20., & 28.
Et ex quibus talis deſtinatio probetur, n. 8. 9. 10. 11. 25., & 26.
6 Cenſus Apoſtolicus, & Taxa Æquorum *enumerantur inter onera Cameralia.*
7 *Onera Cameralia dicuntur illa impoſita à Sum. Pontificibus pro reparandis S. Sedis Apoſtolicæ neceſſitatibus.*
8 *Eccleſiaſtici non minus, ac Laici indiſtinctè tenentur ad ſolutionem onerum Cameralium, & de ratione.* num. ſeqq.
9 *Subrogatus ſapit naturam illius, in cujus locum ſubrogatur.*
10 *Communitates Status Eccleſiaſtici tranſmittere ſolent quot annis ad Sac. Congreg. Bo. Reg. Tabellam introitus, & exitus.*
11 *Sac. Congr. Bo. Reg. quoad Reg. Communitatum S. Pontificem repræſentat.*& num.16.
*Et habet Juriſdictionem etiam in Eccleſiaſticos.*ibid., & num.16., & 18.
Et poteſt authorizare ſubrogationem gabellæ Communitativæ in locum Cameralis, ibid., & n.15. 16., & 18.
12 *Communitas Status Eccleſiaſtici non poteſt ſubrogare propria authoritate gabellam Communitativam in locum Cameralis in præjudicium Eccleſiaſticorum*. & num.17.
Ampl. etiam accedente approbatione Cardinalis Legati, num.13., & 19.
Limit. accedente beneplacito S. Congr. Bo. Regim. num.15., & 18. & ſup. num.11.
13 *Legatorum Juriſdictio reſpicit temporalia, non Eccleſiaſtica.*
14 *Conſtitutio Ægidiana non ligat Clericos.*
19 *Approbatio S. Congr. procedens cum erroneo ſuppoſito non valet, tamquam ſubreptitia.*
21 *Subreptio excluditur ex expreſſione eorum, quæ erant neceſſariò exprimenda.*
22 *Obſervantia Judicialis deſumitur ex ſententia.*
23 *Obſervantia extrajudicialis gabellæ probatur ex illius ſolutione.*
Ampl. num.26.
24 *Secretarius S. Congr. Bo. Reg. præſumitur informatus de mente Papæ, & S. Congregationis.*
27 *Atteſtationes lite pendente extortæ à perſonis habentibus particulare intereſſe non attenduntur.*
28 *Deliberatio pignorum Clericorum, facta coram Iudice laico eſt nulla.*
Limit. num.30., & 31.
29 *A ſolutione pœnæ excuſandus eſt is, qui fraudem ſine dolo commiſit.*
*Sine dolo nemo incidit in commiſſum.*ibid.
30 *Gubernatores Status Eccleſiaſtici in reſpicientibus exactionem onerum Cameralium procedunt uti delegati S. Congr. Bo. Reg.*, *& executores Tabellarum.*
Et ob id poſſunt procedere etiam con. Clericos. ibid.
31 *Dolo carere non dicitur is, qui non facit id, ad quod ſciebat teneri.*

DECISIO CXXXVI.

CUM ab antiquiſſimo tempore Communitas Mevaniæ Jus habeat exigendi à Vectoribus in
1 tranſportatione fructuum recollectorum ex Bonis Territorii Mevanatenſis Gabellam, quam vocant *Paſſus Muſti, & Uvæ*, hinc reperto in fragranti crimine fraudatæ Gabellæ Famulo Octaviani Cantagalli, Muſtum aſportante ad Civitatem Fulginei, conſtitoque mediante ſolito Proceſſu de incurſu in commiſſum, idem Octavianus ad inſtantiam Gabellarii deliberationem Æquarum, & Muſti paſſus eſt.

Et quamvis præfatus Octavianus, uti Clericus, prætendens ſe exemptum à ſolutioue ejuſdem Gabellæ, obtinuerit in Partibus Judicatum favorabile, delata tamen cauſa appellationis ad Curiam, idem Judicatum priùs à me, tunc in Tribunali A.C. ſedente, deindeque à R.P.D.Anſideo infirmatum remauſit, declarando Octavianum teneri, atque obligatum eſſe ad illius ſolutionem, quibus conformibus non acquieſcente Octaviano, directa commiſſione noſtro Tribunali, concordatum fuit diſputandum: *An, & de cujus bono jure conſtet*, ſuper quo conſultis DD. *conſtare*, cenſuerunt, *de bono Iure Communitatis.*

2 Licèt namque Gabella Paſſus de qua agitur, in ſuo primordio eſſet Communitativa; à qua,
3 tamquàm impoſita auctoritate Laicali, omnes Eccleſiaſtici etiam prima Tonſura initiati ſunt exempti, itaùt à Sac. Canonibus Laici ſimilia onera libertatis, ſeù immunitatis Eccleſiaſticæ læſi-

4 læſiva imponentes, inconſulto Romano Pontifi-
ce, Eccleſiaſticis Cenſuris innodati remaneant,
ad *Text. expreſ. in cap. Non minùs*, *& in cap. Ad-*
verſùs, ubi *Fagnan. n.4. de Immunit. Eccleſ.*, *& in*
cap.1. eod. tit. in 6., *& in Bul. Cœnæ* §.18., *Spad.*
conſ.134. cum duob. ſeq. lib. 3., *Larr. alleg. Fiſcal.*
112. n.37., *Rot. cor. Pæn. dec.1079. n.5.*, *& 6.*, *cor.*
Merlin. dec.902., *& in rec. dec.412. per tot. par.9.*,
& dec.493. n.1. par.19., cum aliis *in Pampilonen.*
Exemptionis 25. Iunii 1706. in princ., *& 4. Iunij*
1707. §. Facilè cor. R.P.D. meo Anſaldo.
Nihilominùs, quia de an. 1564. prævio publ.
Conſilio, approbato per Card. Mediceum, tunc
5 Peruſiæ Prolegatum, d. Gabella deſtinata, & aſ-
ſignata fuit pro ſolvendis Oneribus Camerali-
6 bus, nuncupatis *Cenſu Apoſtolico, & Taxa Æquo-*
rum mortuorum, ideò quemadmodùm ſine ratio-
ne dubitandi Eccleſiaſtici quoque immunes non
7 erant à ſolutione eorundem Onerum Camera-
lium, tamquam impoſitorum à Sum. Pontifici-
bus ad reparandas S.Sedis urgentes neceſſitates,
8 ad quem effectum omnes indiſtinctè collectari
ſolent, ad notata per *Panimol. dec.6. adnot.2. n.1.*
de Angel. de Confeſ. opuſc.3. poſt 1. to. n.29., *Card.*
de Luc. in Relat. Cur. diſc. 26. n. 7., ità iidem Ec-
cleſiaſtici evitare nequeunt ſolutionem contro-
verſæ Gabellæ, quæ non ampliùs Communita-
9 tiva, ſed Cameralis, per ſubrogationem effecta
eſt, iſtiuſque naturam, & qualitatem aſſumpſit,
ut generalitèr, ex regula ſubrogatorum, per
Text. in l. Imperator 72. in fin. ff. de leg.2., tradunt
Bart. in l. ſi quis filium in princ. ff. de inoff. Teſtam.,
Bald. conſ.112. n.4., *& 5. lib.1.*, *Rot. dec.561. n.20.*
par.18., *& dec.156. n.16. par.19.*, & in terminis
Gabellæ ſubrogatæ, probant *Tob. Non. conſ.45.*
n.28., *& ſeq.*, *Panimol. d. dec.6. adnot.2. num.17.*,
ubi ex mente Sac. Congr. Immunitatis, *& n.21.*,
§. *Sac. Congreg.*, & comprobat *Cobel. ad Bul. Bo.*
Reg. cap.35. n.13.
Sed indubitantèr quippè conſtat, quod quot
annis, & ſignantèr ab an. 1686., uſque in præſens,
hujuſmodi Gabella fuit deſcripta in *Tabella*, quæ
10 ſingulis annis tranſmitti ſolet à Communitati-
bus Status Eccleſiaſtici ad S. Congreg. Bo. Reg.,
ſicut refert *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 11. n.1.*,
à qua ſemper inconcuſsè approbata fuit deter-
minatio Communitatis ſuper aſſignatione ejuſ-
dem Gabellæ pro ſolvendis Oneribus Camerali-
11 bus, proptereaque hæſitari nequit, quominùs
iſta Gabella legitimè tranſierit in Cameralem,
dum ſuper hoc habemus approbationem, & aſ-
ſenſum ipſius Sum. Pontificis, quem in his ma-
teriis eadem S.Congregatio repræſentat, ejuſque
vices gerit cum juriſdictione etiam in Eccleſia-
ſticos, ut benè advertit idem *Cobel. ad dict. Bul.*
cap.20. n.15., *& Card. de Luc. in Relat. Cur. diſc.26.*
n.9., *& de Iudic. diſc.47. n.19. verſ. Quamvis.*
12 Atque hinc ceſſat objectum, quod Commu-
nitas Laicalis non valuerit propria auctorita-
te peragere hujuſmodi determinationem, &
ſubrogationem in præjudicium Eccleſiaſtico-
rum, minuſque valeat ſuffragari approbatio di-
13 cti Cardinalis Prolegati, cum Gubernium Le-
gatorum verſetur dumtaxat in concernentibus
Principatum temporale, ſeu politicum, non
autem circa ea, quę ſunt Iuris Eccleſiaſtici, per
14 ea, quæ habemus in terminis Conſtit. Ægidia-
næ, Clericos non compræhendentis ex defectu
poteſtatis Card. Ægidii Albernotii Legati Pro-
vinciæ Marchiæ, ſæpè firmata per *Rot.*, *ut in*
dec.85. n.2., *et dec.178. n.9. poſt Modern. Aſculan.*
ad Stat. Vrb. to.3., & in materia Gabellæ per *Ton-*
dut. quæſt. Benefic. cap.30. n.9. lib.1.: poſtquam
enim ſolutio iſtius Gabellæ aſſignatæ pro One-
ribus Cameralibus approbata fuit per S.Congr.
15 Bo:Reg:, quæ Tabellas eidem Communitati
recognitas remiſit, & tamquam legitimas ca-
nonizavit, amplius excipi non valet de defectu
poteſtatis, cum exactio fieri dicatur, non in vim
Laicalis Juriſdictionis, ſed ipſius Sum. Pontific.
16 qui facultatem conceſſit d. S.Congr. cogendi,
etiam Eccleſiaſticos ad ſubeundum onera Ca-
meralia ex ſuperius allegatis.
Nec relevat, quod in Tabella reperiatur fa-
cta deſcriptio iſtius Gabellæ cum qualitate - *Che*
ſi mettono Camerali ad arbitrio della Communità;
17 undè infertur, quod onus ejuſdem Gabellæ,
utpotè pendens ab arbitrio Communitatis non
debeat afficere Eccleſiaſticos; ultra quod enim
hujuſmodi verba non leguntur in antiquioribus
Tabellis, ſatisfecit reſponſio, quod quouſque
S. Congr. videns inter introitus Camerales per
18 Communitatem referri controverſam Gabel-
lam, approbat factum, & arbitrium Communi-
tatis, quod in conſequentiam neceſſariam trahit
ſecum facultatem exigendi, etiam ab Eccleſia-
ſticis, nequeunt iſti impugnare ſolutionem, cum
ad eam obligentur ex voluntate Supremi Prin-
cipis, explicata per organum ejuſdem Sac. Congr.
Minimèque ſubſiſtit approbationem S. Cong.
proceſſiſſe cum erroneo ſuppoſito, quod Eccle-
19 ſiaſtici ad ſolutionem validè eſſent obligati,
quandò tamen nec reſolutio ſuperiùs relati Con-
ſilii, nec confirmatio Prolegati ſatis erat ad affi-
ciendos Eccleſiaſticos.
Quandoquidem urgere poſſet objectio quotiès
in Tabella apertis verbis non fuiſſet expreſſa ori-
go, & qualitas ipſius Gabellæ, at cum in illa ſpeci-
20 ficè ennarratum ſit Gabellam Paſſus recenſeri
inter introitus Camerales vigore reſolutionis
Conſilii ejuſdem Communitatis, confirmati à
Prolegato, itaùt Sac. Congr. optimè noverit,
ac intelligere valuerit, quod in ſui origine hu-
juſmodi introitus non erat Cameralis, & ulte-
riùs, qua auctoritate proceſſum fuerit ad facien-
dam ſubrogationem, & nihilominùs Tabellam
21 præfato modo ſibi tranſmiſſam approbaverit,
ſublata exindè remanet prætenſa erroneitas, nec
approbatio dici poteſt ſubreptitiè extorta, ut ex
Felin. in cap. Nonnulli, verſ., *& ideò de reſcript.*,
dixit, *Rot. dec.185. num.4. par.13.*, *& dec.139.*
n.11. par.14. rec., & alibi ſæpius.
Quibus accedit obſervantia tàm judicialis,
22 quàm extrajudicialis; Judicialis namque reſul-
tat ex Sententia R.P.D. Mareſuſchi ejuſdem Sa-
cræ Congr. Secretarii, lata favore Communita-
tis contra Clericum, allegantem exemptionem
23 à ſolutione iſtius Gabellæ, *Summ. Comm. n.16.*:
extrajudicialis verò emergit ex ſolutionibus ejuſ-
dem Gabellæ, factis per alios Clericos, & quod
eſt magis per ipſum Octavianum, *Sum. prædicto*
n.12., *& 13.*: Obſervantia enim præſertim pro-
cedens ex facto ipſius Partis, & Judicis, qui de
mente S. Congr., & Sum. Pontificis in materia,
ſuum officium concernente, optimè informa-
tus præſumitur, ſummopere conducit ad judi-
can-

candum, quod translatio, ſeù ſubrogatio ſæpè memoratæ Gabellæ de Communitativa in Ca-
24 meralem legitimè peracta fuerit, & conſulto
25 ipſo Sum. Pontifice, ut de obſervantia judiciali *Rot. dec.422. n.7., & 8. par.18. rec.*, & de obſer-
26 vantia Partis, *Rot. dec.439. n.12., & ſeq. par.13., & dec.235. n.33. par.16., & dec.325. n.5. par.19.*

Poſthabitis atteſtationibus per Octavianum in contrarium adductis, quia uti extortæ pendente lite, & in hac tertia inſtantia productæ; atque à Clericis intereſſe habentibus exaratæ nullum gradum probationis conſtituunt, tamquàm pro-
27 prium, & particulare commodum concernentes, ad *Text. in leg. quoniam, Cod. de Teſtib., & l.10. ff. eod. Rot. dec.323. n.2. par.18. rec.*

Firmato ex his, quod Gabella pro Camerali reputanda veniat, itaùt ab ea, neque Eccleſiaſtici ſint Immunes, perperam prætendebatur ſaltèm conſtare de bono Jure Octaviani quoad
28 deliberationem Æquarum, & Muſti, tàm ex quo eadem deliberatio, tamquam facta cor. Gubernatore Mevaniæ Judice Laicali nulla remaneat ex defectu juriſdictionis in Clericum *cap. quæ in Eccleſiarum de Conſt.*; quàm etiam ex eo, quia ipſe à ſolutione pœnæ ſit excuſandum, dum
29 non conſtat ſtudioſè, & cum dolo eum fraudem perpetraſſe, cum ſine dolo dici nequeat incidiſſe in commiſſum, *Conciol. verb. Gabella reſol.1. n.2., Bonden. collect.33. n.8., Capyc. Latr. conſult.18. n.7., Caren. reſol.206. n.6., Amat. deciſ. March.35. n.3.*

Defectus enim juriſdictionis ceſſat eo, quia Gubernatores Locorum in his materiis non exercent juriſdictionem Ordinariam, ſed pro-
30 cedunt tamquam Executores Tabellarum, & Delegati S. Congr. Bo. Reg., unde de competentia juriſdictionis dubitari non valet, ut optimè firmat, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.42. n.51., & 52.*, excuſatio autem viſa eſt DD. nimis affe-
31 ctata, quia cum ipſe Octavianus aliàs iſtam Gabellam perſolverit, ut conſtat *d. Sum. n.12.*; ſcivit propterea, ſe ad illam teneri, ſibique exemptionem non ſuffragari: quocirca ſi non
32 explevit id, ad quod ſe novit eſſe obſtrictum dolo carere nequivit, ad *Text. in l. dolus 44. ff. mandat.*, & comprobat in terminis, *Maſcard. de probat. concl.834. n.2. vol.2.*

Et ita, utraque Parte audita &c.

R.P.D. ALDOVRANDO.

NULLIUS, SEU ROMANA JURIS FURNANDI.

Lunæ 14. Maii 1708.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione Juris privativè furnandi debetur docenti de poſſeſſione, maximè ubi poſſeſſio ſit titulata.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio in jure privativo furnandi probatur ex teſtibus de ea deponentibus.*
Ampl. ubi ſint Cives, & Incolæ. num.14.
2 *Manutentio in poſſeſſione Juris privativè furnandi debetur poſſidenti*, & num.3.
Ampl. ubi poſſeſſio ſit titulata. n.9.
Subampl. procedere etiamſi naturalis libertas lædatur. ibid.
4 *Teſti deponenti contra proprium commodum plenè venit deferendum.*
5 *Teſtes benè informati, & diſcretivè referentes majorem fidem merentur.*
6 *Bannalitas furni probatur ex licentia petita alibi coquendi panem cum ſolutione furnagii.*
7 *Atteſtationes extrajudiciales dicta Teſtium Judicialium coadjuvant.*
8 *In Summariiſſimo Manutentionis judicio leviores probationes ſufficiunt.*
10 *Tranſactio inita per Communitatem ſuper jure privativo furnandi, ligat etiam particulares.*
11 *Cives, ſive particulares, & Vaſſalli poſſunt per viam pacti, & tranſactionis ſe ipſos obligare ad furnandum, vel molendum in furno, vel Molendino Baronis.*
12 *Cives Romani ſi poſſideant in Territoriis Baronalibus quibus gaudeant Exemptionibus ex diſpoſitione Stat. Urb.* lib.3. cap.56., & 58., & num.13.
Decl. quod ſub dd. Exemptionibus non comprehenditur Exemptio à privativa Juris furnandi. n.14.
15 *Ex diverſis non fit illatio.*

DECISIO CXXXVII.

Abbas Ven. Monaſterii S.Pauli de Urbe, tamquam Baro Terræ Leprignani reperitur in quieta, & pacifica poſſeſſione Juris privativè furnandi, cogendique Homines, & Incolas ejuſdem Terræ, ut ad coquendum eorum panem domeſticum, vulgò *Caſareccio*, accedant ad Furnum Socialem ejuſdem Monaſterii, locari ſolitum pro annua penſione ſc.60., ut conſtat ex pluribus Teſtibus formitèr examinatis, & ſignantèr ex ſecundo, *Sum. nu.1.*, & ex quarto *Sum. n.5.*

Deturbatus autem in hac poſſeſſione an.1704. per q. Dominicum Pezzam, qui proprium panem de facto coquere cæpit in quodam Furno ſuæ Vineæ, propè eamdem Terram exiſtentis, ideò ad illam conſervandam, illum inhibuit, mediante præcepto Gubernatoris localis, à quo devoluta Cauſa per appellationem ad Tribunal A.C., R.P.D. Cerrus Locumtenens mandatum de manutenendo eidem Abbati conceſſit, à cujus Judicato directa mihi per Signaturam Juſtitię Commiſſione cum Clauſula facultativa -- *Manutenendi quem de Jure*, duo in hodierna Audientia Dubia propoſui, alterum juxta tenorem Commiſſionis, & alterum ſuper novis attentatis, DD. autem, dilata iſtius reſolutione, alteri reſponderunt -- *Dandam eſſe manutentionem Ven. Monaſterio informanti.*

Probat enim Ven. Monaſterium per Teſtes formitèr examinatos ſuam antiquam poſſeſſionem
1 retinendi in d. Terra præfatum Furnum, ut omnes Cives, & Incolæ illum adire teneantur ad coquendum eorum panem domeſticum, ac
2 propterea in illa venit conſervandum, *§. Retinendæ Inſt. de interd., Poſth. de Manut. obſ.10. num.4., & in Gerunden. admiſſionis ad diſtributiones 18. Febr.1707. §. Concedenda cor. Me*, & præciſè in
3 hac materia privativa *in Cavallicen. Molendini 7. Maii 1696. ſuper Manutentione coram R.P.D.*

Prio-

Priolo, & in Cavallicen. Bannalitatis Furni, paritèr ſuper Manutentione 26. Iun., & 5. Dec. ejuſd. ann.1696. cor. eod..

Abſque eo quod dubitari poſſit, quominùs præfatis Teſtibus maxima fides veniat adhibenda; Tum quia cum plerique ſint Cives, & Incolæ ejuſdem Loci, laborant contra proprium
4 commodum, adeout exindè eorum fides ſummoperè augeatur, dum pro ſola, ac nuda veritate depoſuiſſe præſumantur, argumento *Text. in leg. omnibus C. de Teſt., Caſtren. conſ.31. in fin. lib.1., Gregor. dec.475. nu.9., & in rec. dec.471. n.10. par.14.*

Tum quia diſtinctè deponunt de diverſis ſpeciebus, & qualitatibus Furnorum, nempè de illo Communitatis, in quo coquitur panis dumtaxat venalis, ac de aliis parvis Furnis, retentis ab aliquibus Particularibus in eorum Vineis ad ſolum uſum deſiccandi Ficus, & Uvas, ac demum de Furno, de quo agitur, V. Monaſterii
5 ad uſum panis domeſtici Civium, & Incolarum; unde tamquam benè informati, & diſcretivè referentes, majorem fidem merentur, *Soccin. Iun. conſ.12. n.21. lib.2., Surd. conſ.196. n.64., Rot. dec.42. n.4. par.4. to.2., & dec.8. nu.23., & dec.196. n.9. par.10. rec.*

Tum fortiùs quia teſtantur de illa quoque, in his materiis relevanti, circumſtantia, quod ſcilicèt, quotiès ex aliqua neceſſitate Vaſſalli panem coquere nequeunt in Furno Monaſterii li-
6 centiam expoſcunt ab ejuſdem Affictuario, illique perſolvunt Furnagium ad effectum accedendi ad alium Furnum panis venalis Communitatis, in eadem Terra exiſtentis, *d. Sum. n.6., et 7.* quod eſſe Signum univocum Bannalitatis, & privativæ Furni, ponderant *Ludovic. Bel. conſil.111. n.21. Cappon. diſcept.236. n.7. cum ſeqq., Rot. in Farfen. Molendini 14. Mart.1687. §. Neque tamen cor. Rmo Hervavult, & in dict. Cavallicen. Bannalitatis Furni ſuper Manutentione 5. Decembris 1696. §. Nec dicatur coram R.P.D. meo Priolo.*

Concordat etiam cum depoſitione præfatorum Teſtium, atteſtatio Officialium Finitimorum Locorum, ſub Juriſdictione ejuſdem Ven. Monaſterii exiſtentium, qui teſtantur, quod in eiſdem Locis idem Monaſterium eodem Jure potitur, quæ atteſtatio licèt extrajudicialis coad-
7 juvat tamen dicta Teſtium Judicialium, cum verſemur in Summariiſſimo Manutentionis Judicio,
8 in quo ſufficiunt leviores, & imperfectæ probationes, *Poſth. de Manut. obſer.96. n.2., & 3., & in d. Gerunden. Admiſſionis ad diſtributiones 18. Februar.1707. §. Inſpecta cor. Me.*

Quibus accedit, quod hujuſmodi poſſeſſio eſt innixa, & ſuffulta quoquem titulo, reſultante ex tranſactione an.1617., inita inter ipſum Ven. Monaſterium, & Communitatem Leprignani, in qua Abbas conceſſit Communitati, ut liberè poſſet retinere Furnum — *expreſſè tamen prohibito, quod in Furno prædicto non poſſit Furnarius coquere panem Caſareccium, ſed ſolùm panem deſtinatum, & factum ad effectum vendendi* — ſunt ver-
9 ba præciſa Tranſactionis *Summ. n.10.* Poſſeſſio autem titulata eò magis manutenenda venit, etiamſi naturalis libertas reſiſtat, ut generalibus omiſſis, in terminis dixit *Rot. in d. Cavallicen. Bannalitatis Furni ſuper Manutentione 5. Decembris 1696. §. Admittebant, confirmatata 26. Iunii 1697. coram R.P.D. meo Priolo, & rurſus 26. Junii 1699. §. Qui quidem coram bon. memor. Pio.*

Eademque tranſactio obſtat, nedum Commu-
10 nitati, verùm etiam Vaſſallis eam componentibus, qui poſſunt imponere legem accedendi potiùs ad unum, quàm ad aliud Molendinum,
11 vel Furnum, & ſe privare naturali libertate, & obligare ad Furnandum, vel Molendum in Furno, vel Molendino Baronis, ut tradunt *Rip. in l. quo minus n.134. ff. de flum., Henric. de Molend. q.11. nu.41., & qu.20. num.9., Vermigliol. conſ.100. ſub n.3., Grat. diſcept.564. nu.55., Urceol. de Tranſ. q.7. n.44., Gaſpar. Theſaur. addit., ad Patrem. dec.16. poſt med., & in ead. dec.16. n.11., Adden. ad Guidop. dec.298., Afflict. dec.388. n.2., Boer. dec.125. n.5., Panimol. dec.26. adn.4. n.13., & in Cavallicen. Tranſactionis 7. Maii 1696. §. Nec obſtat cor. R.P.D. meo Priolo, & in d. Cavallicen. Bannalitatis Furni ſuper bono Jure 5. Decembris 1696. §. Non relevante, & 26. Iun.1697. §. Siquidem cor. eod., & 26. Iun.1699. § Attamen cor. bo. me. Pio.*

Neque ad impediendam Manutentionem
12 Ven. Monaſterio applicabilis viſa eſt diſpoſitio *Stat. Urb. lib.3. cap.56., & 58.* de Immunitate Civium Romanorum, poſſidentium in Territoriis Baronalibus, prout objicebatur in Memoriali pro Dilatione porrecto, quidquid enim ſit de iſta qualitate in hæredibus Dominici Pezzæ,
13 cum Statutum loquatur de exemptione à Datiis, & Collectis, impoſitis per Communitates, & de tranſportatione Graſciarum ad Urbem abſque ſolutione Gabellæ, vel de Foro, in quo conveniri debeant Cives, ut patet ex litera; Utique
14 ſub cenſura Statuti comprehendi nequit Jus Furnandi, utpotè diverſum, ac debitum vigore conventionis, nec impeditivum tranſportationis Graſciarum, minuſque aliquid Commune
15 habens cum Foro, à diverſis enim fieri non valet illatio, *vulg. l. Papinianus ff. de minor.*

Et ita, unica, &c.

R.P.D. ALDOVRANDO.

NULLIUS, SEU ROMANA JURIS FURNANDI.

Mercur. 27. Junii 1708.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Deciſ., cujus hæc eſt confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio Juris privativè furnandi probatur ex Teſtibus de ea deponentibus.*

2 *Poſſeſſio eſt manutenenda.*
Ampl. ubi ſit fulcita titulo tranſactionis. ibid.
Subamplia, ubi tranſactio fuit diu obſervata; num.3.

4 *Confirmatio Apoſtolica in tranſactione præſumitur ex illius longæva obſervantia.*

DECISIO CXXXVIII.

PErſiſtentes *Domini in Deciſis* cor. Me ſub die 14. Maii proximè elapſi, iterum cenſuerunt dandam eſſe manutentionem Ven. Monaſterio S.Pauli Urbis in poſſeſſionem, ſeu quaſi Juris privativè furnandi, itaut Homines, & Incolæ Terræ Leprignani accedere teneantur ad Furnum ſocialem præfati Monaſterii.

Dubitatum enim non fuit de quaſi poſſeſſione V.Monaſterii, quia iſtam ſatis ſuperque con-
1 cludunt Teſtes formiter examinati, qui tamquam benè informati, actus poſſeſſorios plenè probant, ut ultra relatos in Dec., quæ revidetur §.*Probat cum plurib.ſeqq.*, dixit *Rot. dec.*107.*n.*1. *cor.Cer.*, & *dec.*472.*n.*16.*par.*19.*to.*2.

Potiſſimùm quia talis poſſeſſio habet fomentum tituli, exorientis à Tranſactione, ſtipulata
2 uſque de an.1617. cum ipſa Communitate d. Loci, ut indè eo facilius poſſeſſio titulata manuteneri debeat, ut animadvertit *præterita deciſio* §. *Quibus accedit*, & *tradunt Poſth. de Manuten. obſ.*71. *nu.*105. *cum ſeqq.*, *Rot. dec.*170.*num.*2., *deciſ.*1280. *n.*7., & *dec.*1297. *num.*11. *cor.Emerix*.

Certòque certiùs, quia eadem Tranſactio fuit uſu recepta, ac diu obſervata, ex tali quippè
3 uſu, & obſervantia inſurgit etiam præſumptio, quod intervenerit confirmatio Apoſtol. illius,
4 quatenus de ea opus foret inquirere, ex pluribus adductis per *Modern. Aſcul. in prælud.ad commen. Stat.Urbis n.*88., & 89.

Sanctiones verò municipales Urbis rurſus viſæ fuerunt minimè applicari ex rationibus ponderatis *in præter. dec.* §.*finali*, cum quibus etiam hodie DD. pertranſierunt, unica tantum Parte informante, altera verò non dum Jura ſua promovente.

R̄mo P. D. MOLINES DEC.

NULLIUS, SEU ROMANA JURIS FURNANDI.

Lunæ 5. Maii 1710.

ARGUMENTUM.

Bonum jus Baronis quoad bannalitatem furni in Summariiſſimo Manutentionis Judicio levioribus contentatur probationibus, & ex quibus hæ deſumantur.

SUMMARIUM.

1 *Pertinentia Juriſprivativè furnandi, ex quibus probetur.*

2 *Bonum jus ad effectum manutentionis levioribus probationibus contentatur.*

In Summariiſſimo Manutentionis Judicio leviores probationes admituntur. ibid.

3 *Manutentio in poſſeſſione Juris privativè furnandi debetur poſſidenti.*

Manutentio conceditur ad limites poſſeſſionis. ibid.

4 *Teſtes examinati ad perpetuam, & deponentibus de auditu non poſſunt contraponi formiter examinatis.* & num.5.

6 *Cives Romani ſi poſſideant bona in Territoriis baronalibus, quibus gaudeant.Exemptionibus ex Stat. Urbis* lib.1. cap.165., & lib.3. cap.56., & 58. *Decl. quod ſub dd. exemptionibus non comprehenditur exemptio à jure privativè furnandi.* n.7.

8 *Nullitas mandati de manutenendo non eſt allegabilis poſtquam Signatura reſcripſit cum clauſula ſine Præjudicio.*

DECISIO CIXL.

PRætendente Abbate Ven.Monaſterii S.Pauli de Urbe ſibi, tamquam Baroni Terræ Leprignani competere Juſprivativum furnandi, & cogendi Homines, & Incolas ejuſdem Terræ, ut ad coquendum eorum panem domeſticum, vulgò appellatum *Caſareccio*, accederent ad Furnum ejuſdem Monaſterii, inhibuit an.1704. mediante præcepto Gubernatoris localis Dominicum Pezzam,qui in quodam Furno ſuæ Vineæ panem coquere prætendebat, nè permitteret panem coqui in prædicto privato Furno, nec pro ſuo proprio, nec pro alieno ſervitio, poſtquam inhibitionem, delata controverſia ad A.C. Cerrum, prælaudatus Abbas reportavit mandatum de manutenendo in poſſeſſione prædicti Juris privativè furnandi, & conſimile mandatum obtinuit quoque in Sac. Tribunali, ad quod cauſa in gradu appellationis conſcenderat cor. R. P. D. meo Aldrovando, præviis duabus dec., Ven. Monaſterio tantùm informante emanatis *ſub diebus* 14. *Maii*, & 27. *Jun.* 1708.

Non acquieſcens adhuc Flavianus Lucarellus, modernus prædictæ Vineæ Poſſeſſor, & Dominus litis effectus, novam Cauſæ commiſſionem mihi delegari obtinuit in devolutivo, cum clauſula *ſine præjudicio*, ad cujus commiſſionis normam diſceptandum hodiè propoſui dubium, *An*, & *de cujus bono Jure conſtet?* & reſponſum accepi *conſtare de bono Jure Monaſterii in hoc Judicio manutentionis*.

Cum enim hodierna contentio non reſpiciat Judicium ordinarium, & petitorium, ſed verſetur dumtaxat in mero Judicio poſſeſſorio, circa cognitionem manutentionis in devolutivo, bonum Jus Monaſterii in hoc Judicio manutentionis ſatis, ſuperque reſultare viſum fuit Dñis, tum ex depoſitionibus Teſtium formiter examinatorum, ac diſtinctè deponentium de antiqua poſſeſſione Monaſterii retinendi in Terra Leprignani Furnum, quem omnes Cives, & Incolæ adire tenentur, ad coquendum eorum panem domeſticum, addita relevanti circumſtantia, quod in caſu, quo Vaſſalli non poſſunt coquere panem in Furno Monaſterii, licentiam expoſcunt ab ejus Aſſictuario, cui perſolvunt furnagium, ad effectum accedendi ad alium Furnum panis ve-
1 nalis Communitatis, in eadem Terra exiſtentem; tum etiam ex atteſtatione Officialium locorum finitimorum,exiſtentium ſub juriſdictione Ven. Monaſterii, ex qua reſultat, quod in prædictis locis finitimis Monaſterium eodem jure potitur; tum denique ex tranſactione inita anno 1617. inter Monaſterium, & Communitatem Leprignani, in qua Abbas Communitati conceſſit, ut poſſet liberè retinere Furnum in Terra Leprignani, expreſſo tamen pacto, & conventione deſuper adjectis, quod in Furno per Communitatem retinendo poſſit coqui dumtaxat panis venalis, non autem panis domeſticus, nuncupatus *Caſareccio*; qua ſtante poſſeſſione innixa, & fulſulta titulo prædictæ tranſactionis an.1617.

an. 1617. dubitari non poſſe crediderunt DD. de bono jure Monaſterii in hoc Summariiſſimo manutentionis Judicio, in quo leviores, & imperfectæ probationes exuberant, ut oſtendit prima
2 hujus Cauſæ *dec. edita cor. R.P.D. meo Aldrovando die* 14. *Maii* 1708. §. *Concordat cum ſeqq.*, & ultrà authoritates inibi adductas, monuit *Rot. dec.*196. *n.*6. *par.*1., *dec.*375. *n.*2. *par.*3. *diverſ.*, *dec.*85. *num.*3. *par.*6. *rec.*, *in Vicen. Penſionis* 7. *Maii* 1700. §. *Nec minuitur cor. Emo D. meo Card. Caprara*, *in Rom.*, *ſeu Nullius ſuper manutentione* 3. *Apr.* 1702. §. *Neque obſtare cor. R.P.D. meo Scotto, in Illerdien. Proceſſionum ſuper manutentione* 21. *Martii* 1703. *in principio cor. R.P.D. meo Kaunitz*, & *in Vratiſlavien. manutentionis* 22. *Jun.* 1703. §. *Poſſeſſio cor. R.P.D. meo Lancetta*.

Non relevante, quod ſupradicti Teſtes, formitèr examinati pro parte Monaſterii, non concludant immemorabilem poſſeſſionem ejuſdem Monaſterii in privativo Jure Furnandi, & ulterius confundantur ab aliis Teſtibus inductis ex parte Flaviani, deponentibus in Terra Leprignani, ultra Furnos Ven. Monaſterii, & Communitatis, adeſſe alios Furnos in privatis Vineis, Domibus, & Cellis Vinariis exiſtentes, in quibus ad libitum Dominorum coqui conſuevit panis: ſiquidem Sac. Tribunal decernendo manutentionem in poſſeſſione Juris privativè Furnādi favore Monaſterii, non conſtituit fundamentum ſuper immemorabili, ſed benè quidem in eo, quod ex depoſitione prædictorum Teſtium formiter examinatorum conſtat de antiqua poſſeſ-
3 ſione Monaſterii, ad cujus poſſeſſionis limites omni jure eidem Monaſterio decernenda eſt Manutentio, ut patet etiam ex lectura *Deciſ. die* 19. *Maii*, & 27. *Junii* 1708. *cor. R.P.D. meo Aldrovando*. Nec prædictæ Teſtium depoſitioni contraponi merentur atteſtationes aliorum Teſtium à Flaviano exhibitæ; quia iſtæ ſunt ad perpetuam, pendente lite mendicatæ, & de ſimplici auditu, proindeque, in concurſu Teſtium for-
4 miter examinatorum, nullum gradum probationis conſtituere poſſunt, ut in terminis Teſtium examinatorum ad perpetuam, & pendente lite, dixit *Rot dec.*21. *n.*3. *cor. Caval. dec.*864. *n.*12. *cor. Dunoz. Jun.*, *dec.*393. *n.*13. *cor. Celſ.*, & *dec.*316. *n.*20. *par.*19. *rec.*, *in Peruſina Reintegrationis* 23. *Mart.* 1705. §. *Quin in propoſita cor.*
5 *Me*, & de Teſtibus deponentibus de auditu, *eadem Rot. cor. Vbald. dec.*112. *n.*4. *par.*3., & *in rec. dec.*16. *n.*39., & *dec.*297. *n.*10. *par.*19.

Minuſque relevat, quod ſupradicta Tranſactio ſtipulata inter Communitatem Leprignani, & Monaſterium, non poſſit afficere Flavianum, qui tamquam Civis Romanus non ligatur legibus, & conſuetudinibus Terræ Leprignani, ſed
6 vigore Patrii ſtatuti Urbis immunis eſt, tam quoad perſonam, & bona, quam quoad actiones, & jura, ut in *cap.*165. *lib.*1., & *cap.*56., & 58. *lib.*3. *ejudem Statuti*. Inapplicabilis enim demùm viſa eſt in præſenti diſpoſitio Statuti prædicti, quæ loquitur de particularibus exemptionibus, nihil commune habentibus cum prædicto jure Furnandi, nempè de exemptione à Datiis, & Collectis impoſitis per Communitates, & de tranſportatione Graſciarum ad Urbem abſque
7 ſolutione Gabellæ, vel de foro, in quo conveniri debeant Cives, ut patet ex ejus lectura, & animadvertit 1. *dec. diei* 14. *Maii* 1708. §. *Neque*, & *ſecunda die* 27. *Jun. ejuſd. ann.* §. *Sanctiones verò cor. R.P.D. meo Aldrovando*.

Et ita omiſſo examine circa nullitates, propter quas infectum remanere prætendebatur mandatum de Manutenendo ab R. P. D. Cerro
8 relaxatum, quæ quidem nullitates inallegabiles remanent, poſtquam Signatura reſcripſit cum clauſula *Sine præjudicio*, & omiſſis reliquis exceptionibus levioris momenti, utraque Parte informante, concluſum fuit.

R.P.D. FALCONERIO.

BONONIEN. EXEMPTIONIS.

*Merc.*6. *Junii* 1708.

ARGUMENTUM.

Agitur in hac Deciſione de Tribus Exemptionibus, prætenſis per Equ. S. Stephani, prima vigore Indulti conceſſi intuitu meritorum, & hæc declaratur non ſuffragare pro Exemptione ab oneribus tàm Cameralibus, quàm Communitativis, utpote revocata per Conſt. Apoſtolicas, ſecunda vigore privilegiorum Indultorum Ordinis Sancti Stephani, & hæc reſolvitur pro bonis Commendarum ſuffragare pro oneribus Communitativis tantùm, pro patrimonialibus verò nec pro Cameralibus, nec pro Communitativis. Tertia vigore privilegii Civibus conceſſi, & hæc pariter declaratur non ſuffragare, niſi præſtetur continua, & permanens habitatio in Civitate unà cum familiis, reliqua habentur ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* — Apellatione remota *tollit remedium appellationis*.
Res judicata reſultat ex Sententia prolata in vim commiſſionis cum Clauſula — Appellatione remota. ibid., & n.2.
Ampl. concurrente Juſtitia. num.3.
4 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione*.
5 *Paulus III. an.*1543. *impoſuit ſuper univerſo Statu. Eccleſiaſtico Subſidium Triennale annuor. ſc. aur.*300. *mil.*
Illiuſque ſolutioni ſuppoſuit bona laicorum. n.5.
Clericorum Regularium. num.6.
Quorumcumque Eccleſiaſticorum tàm Sæcularium, quàm Regularium quorumcumque Ordinum. nu.8., & 56.
Quorumcumque Exemptorum etiam ex privilegio in corpore Iuris clauſo. n.7., & n.56.
Eccleſiaſticorum Monaſteriorum, & *Beneficiorum quorumcumque tàm Sæcularium, quàm Regularium*. num.8.
Cam. Apoſt. Clericos. num.9.
Cardinales. ibid.
*Et ita pro repartimento, ſeu compoſitione facta cum Communitate Bonienſi de vivæ vocis oraculo ejuſdem Pontificis declaravit Card. Camerarius ann.*1545. num.10.
11 *Clemens VIII. an.*1592. *impoſuit Gabellam Annonæ*.

Et ad illius ſolutionem gravavit omnia bona indiſtinctè. num.12.

Et potiſsimè quorumvis Ordinum Militarium, etiam S.Jo. Hieroſolymitani. n.13., & 57.

Submotis quibuſvis Exemptionibus, ex quavis Cauſa, etiam oneroſa, n.14., 21., & 57.

15 *Ad ſolutionem onerum Cameralium inditlorum à Sum. Pontificibus omnes Subditi S. Sedis indiſtinctè tenentur*.

16 *Sum. Pontifices in toto Statu Eccleſiaſtico habent omnimodam poteſtatem tamquam ejuſdem Principes, Reges, & Imperatores*.

17 *Gabellas, Collectas, & onera in proprio principatu imponendi poteſtas competit cuicumque Principi, Superiorem non recognoſcenti*.

Et multo magis competit ſum. pro tempore Pontifici. num.18. — *Et de ratione*.

19 *Summus Pontifex inter Supremos Principes Supremum gradum obtinet*.

Et ob id habet poteſtatem recognoſcendi juſtitiam, vel injuſtitiam Gabellarum, quæ ab aliis Principibus, & Regibus imponuntur. n.20.

21 *Privilegium Exemptionis non comprehendit onera ex poſt impoſita*.

22 *Privilegia Exemptionum aboleta remanſerunt per Conſtitution. Pontificum, ſignanter Innoc. XII., revocatorias Exemptionum*, & n.60.

23 *Exemptio conceſſa ex cauſa erectionis Commendæ dicitur, ex cauſa oneroſa*.

Prout oneroſa dicitur conceſſa intuitu meritorum. n.24. — *Et de ratione*. num.26.

25 *Conſtitutiones Pontific. revocatoriæ Exemptionum non comprehendunt conceſſas ex titulo oneroſo*.

Sed qualis debeat eſſe titulus oneroſus juxta Conſtitutiones. Declarat. num.28.

Comprehendunt tamen conceſſas intuitu meritorum, & damnorum paſſorum. n.27.

29 *Verba clara Conſtitut. Pontificiæ voluntatis quæſtionem non involvunt*.

30 *Pius IV. in confirmatione erectionis Ord. S. Stephani plura privilegia Equitibus, & eorum bonis indulxit*.

31 *Bona primæ Erectionis ſunt de jure exempta ab omnibus oneribus*, & num.61.

Decl. tamen 1. quod debet conſtare de aſſignatione bonorum in Erectione. nu.62.

Decl. 2. quod requiritur quod agatur de Erectione beneficii Eccleſiaſtici. n.63.

32 *Equites S. Stephani an ſint Religioſi ardua eſt quæſtio inter Moraliſtas, & Canoniſtas*.

Propriè Religioſos non eſſe declaravit Sac. Rota. n.33., & 38. — *Et de ratione*, ibid. & n.36.

Sunt capaces beneficiorum Sæcularium, quatenus ordinem Clericalem habeant, & in habitu, & tonſura incedant. num.34.

Idem judicatum fuit de Equitibus Ord. de Calatrava. num.35.

Ac de Militibus Ord. S. Mariæ. n.37.

36 *Religioſi, & Regulares propriè non ſunt, qui non emittunt tria vota ſolemnia*.

39 *Milites S. Stephani ſecundùm multos ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ*. -- *Et de ratione*. n.46.

Contrarium tenent alii. num.52., 53., & 54. -- *Et de ratione*. num.47.

Conciliantur hujuſmodi contrariæ oppiniones. n.46., & 47.

Sac. Congreg. Bon. Regim. variè reſolvit tam quoad qualitatem Eccleſiaſticam, quàm quoad Exemptionem eorum, & ſuorum bonorum. num.41.

Sac. Congr. Immunitatis paritèr variavit. n.42.

Sed quid, unitis decretis utriuſque Congr. reſolverit quoad Exemptionem. num.43.

44 *Bona patrimonialia Equitum S. Stephani ſunt reponenda in Æſtimo laicorum*.

45 *S. Rota ſolet reverenter amplecti decreta SS. Congregationum*.

48 *Eccleſiaſtica qualitas alia propria, alia impropria*.

Utraque qualis ſit explicatur. ibid., & n. ſeqq.

50 *Equites S. Stephani quamvis non ſint propriè Eccleſiaſtici, diſtinguntur tamen à meris laicis*.

Contra num.51. — *Decl.* num.52.

52 *Clericus Conjugatus gaudet tantùm privilegio Fori, & Canonis*.

53 *Equites S. Stephani gaudent Indulto retinendi penſiones uſque ad ſum. aureorum* 200.

54 *Precibus fruſtra impetratur, quod jure permiſſum eſt*.

55 *Eccleſiaſtici ſunt omni jure Exempti ab oneribus Communitativis*.

56 *Equites S. Stephani comprehenduntur in impoſitionibus Cameralibus ſub nomine Eccleſiaſticorum, tàm Sæcularium, quàm Regularium quorumcumque Ordinum*.

Et in ſpecie de Subſidio Triennali. vid. n.58.

58 *Clauſula* -- Sed ab illis excepta ſint, & eſſe cenſeantur niſi ea, quæ actenus oneribus hujuſmodi fuerint, & de præſenti ſub obnoxia; *quid operetur in privilegio exemptivo*.

59 *Exceptionis virtus eſt caſum, & rem exceptam de corpore diſpoſitionis eximere*.

64 *Commendæ Ordinis S. Stephani ſunt ſecundùm aliquos beneficia Eccleſiaſtica*.

Contrarium tenent alii. num.65.

Decl. ſtrictè, & rigoroſè non eſſe Beneficia Eccleſiaſtica. num.66.

67 *Ordines Militares judicium recipiunt à propriis regulis*.

68 *Commendæ Religionis Sancti Stephani non gaudent Exemptione competen. bonis primæ Erectionis*, & num. ſeqq.

Idem eſt de Commendis S. Jacobi de Calatrava. num.70.

69 *Bona primæ Erectionis, quæ dicantur, & quare gaudeant Exemptione ab oneribus*, & vid. ſupra num.31.

71 *Bona Commendarum Ordinis Sanct. Stephani ſunt exempta ab oneribus Communitativis, ſecus à Cameralibus*.

72 *Cives non debent collectari ad inſtar forenſium*.

Procedit ubi preſtent continuam, & permanentem habitationem in Civitate unà cum familiis, aliàs ſecus. num.73.

74 *Privilegium perſonale Civibus conceſſum ratione loci, non ſequitur perſonam extra locum*.

DECISIO CXL.

SPeciali mandato SSmi cum Clauſula *omni, & quacumque appellatione remota* Emo Camerario, ac particulari Congreg. concredita exceſſivitate Taxæ, à Regimine Bononiæ repartitæ ſuper Bonis Forenſium, in ſuo Comitatu poſſidentium tàm pro Subſidio Triennali, quàm pro Gabella Annonæ: Eaque à bononenis viginti ſex pro ſingulis libris Centum valoris bonorum -- *pro nunc, & per modum proviſionis* -- redacta ad bononenos quindecim, non ſine ejuſdem SSmi ſucceſſi-

ceſſiva approbatione, illam ſolvere detractavit
Commendator Franciſcus Iſidorus Canobius
Eq. S. Stephani pro Bonis in d.Comitatu poſſeſ-
ſis, ſed *Manu Regia* compulſus, ad prædictum
Eñum Camerarium infelici exitu provocavit,
& deindè ad Signaturam Gratiæ, à qua delegata
mihi cauſa cum Clauſula -- *De Cauſis reſtitutionis
in integrum, ſine prejudicio rei judicatę* -- illaque
in hodierna audientia diſcuſſa -- *conſtare de re ju-
dicata*, reſponſum DD. reddiderunt.

Res enim judicata habetur à ſententia Eñi
1 Camerarii, ſpecialiter in cauſa delegati cum
Clauſula -- *Appellatione remota* -- quæ tollit ap-
pellationis remedium, juxta *Text. in cap. Paſto-
ralis, & in cap. Inquiſitioni de appellat.*, ibique
communitèr Scribentes, & ſæpiſſimè dixit *Rota*,
2 & præcipuè in reviſione alterius conſimilis Judi-
cati Eñi Camerarii, ex eadem delegatione pro-
mulgati *in altera Bononien. Exemptionis 14. Iu-
nii 1706., & 28. Martii 1707. cor. Rño D. meo
Dec.*: Præſertim ſtante ejuſdem judicati Juſtitia,
3 propter quàm excluſa remanet læſio, apprimè
neceſſaria pro reſtitutione in integrum obtinen-
da, *l.1. ff. ex quibus cauſ. maj., Abb. in cap. ſuper
literis ſub n.11. de reſtit. in integrum, Rot. in Rom.
Cenſus 18. Martii 1707. §.Fruſtraque cor.R.P.D.
meo Lancetta, cum ibi allegat.*

Quæ quidem juſtitia d. Judicati robur recepit
4 ab impoſitione Subſidii Triennalis annuorum
aureor.300.mill. demandata à ſa: me: Paul.III.
de an.1543. ſuper univerſo Statu Eccleſiaſtico,
5 cujus ſolutioni, non ſolùm fuerunt ſuppoſita Bo-
6 na Laicorum, ſed ulterius Clericorum Regula-
rium, ac quorumcumque exemptorum, etiam
7 ex privilegio in corpore Juris clauſo, ac inſuper
8 Bona ipſarum Eccleſiarum, Monaſteriorum,
& Beneficiorum quorumcumque tàm Sæcula-
rium, quàm Regularium, ac ipſimet Camer.
9 Apoſt. Clerici, atque S.R.E. Cardinales; Et in
ſpecie pro repartimento, ſive compoſitione hu-
juſmodi de Cauſa facta cum Communitate Bo-
nonien. de vivæ vocis oraculo ejuſdem Summi
10 Pontificis per literas declaravit ſub die 4. Mar-
tii 1545. Cardin. Guido Aſcanius Sfortia, tunc
S.R.E. Camerarius. Necnon ab altera Gabella
11 d. Annonæ, impoſita à Sa.Me. Clemen.VIII.
de ann.1592. pro cujus ſolutione majori ampli-
tudine verborum omnia Bona indiſtinctè gra-
12 vata fuerunt, & potiſſimè quorumvis Ordinum
13 Militarium, etiam Hoſpitalis Hieroſolymita-
rum, ſubmota quacumque exemptione ex qua-
14 vis Cauſa, etiam oneroſa, ac non obſtantibus
quibuſcumque Apoſt.Conſtitut. etiam in Conci-
liis generalibus editis.

Undè cum de ſolutione iſtorum onerum aga-
15 tur, & nulla modo ſit quæſtio circa exceſſivita-
tem Taxæ; Jure meritò Commendator Canobius
ad ſolutionem fuit adſtrictus, dùm agitur de
oneribus à Sum. Pontificibus antedictis impoſi-
tis, qui ſicut, & Succeſſores in toto Statu S.R.E.,
& in omnibus locis S.Sedi ſubjectis omnimodam
16 poteſtatis plenitudinem habent, tamquam
ejuſdem Status abſoluti Principes, Reges, &
Imperatores, juxtà *Text. in cap. ſuper quibuſ-
dam, & ibi Gloſſ., & Abb. nu.3. de verb. ſignific.,
idemque in cap. per Venerabilem ſub nu.7. qui fil.
ſint legit., Ugolin. de Cenſur. Pontific. reſervat.
par.2. cap.5. §.1 num.1. verſ., Et quoniam, Gregor.
Sayr. in Theſaur. caſ. Coſcien. lib.3. cap.9. nu.16.,
Bonacc. de Cenſur. in Bull. Cæn. content. tom.3.
qu.6. punct.3. propoſ. unic. n.2. verſ. ſecundò Sum.
Pontificem, Fragoſ. de Regim. Chriſtian. Reipubl.
to.2. par.2. lib.1. diſp.13. de Cenſ. Bull. Cæn., §.5.
num.114.*; & ratio eſt, quia poteſtas imponendi
17 Gabellas, Collectas, & ſimilia onera compe-
tit omnibus Principibus, Superiorem in ſuis
Principatibus non recognoſcentibus, ideoque
18 multò magis competit Sum. Pontifici pro tem-
pore, qui inter Supremos Principes, Supre-
19 mum gradum obtinet, quique proindè poteſta-
tem quoque habet recognoſcendi juſtitiam, vel
20 injuſtitiam Gabellarum, quæ à Principibus, &
Regibus imponuntur, uti tradunt *Gregor. Sayr.,
ubi ſupra d. n.16. verſ. Imò poteſt Papa, Fragoſ. de
Regim. Chriſt. Reipub. d. diſp.3. §.5. nu.114. verſ.
Imò poteſt examinare.*

De his haud dubitans Commendator Cano-
bius, ſub præſidio trium Capitum exemptionum
ſe tueri tentavit. Et primo loco exemptionem
oſtendere conatus fuit Privilegio à ſuis majori-
bus obtento à Regimine Bononiæ, uſque de an-
no 1589., tunc pariter ſpeciali Indulto confir-
21 mato à ſa. me. Sixt.V. Verùm ultrà quod iſtud
comprehendere non valet Taxam Annonæ ex
poſt impoſitam à ſan. mem. Clem. VIII. ſub an-
no 1592., in qua ſpecialitèr ſublata fuit quæcum-
que exemptio ex quavis Cauſa etiam oneroſa;
hujuſmodi Privilegia exemptiva aboleta reman-
22 ſerunt à Conſtitut. revocatoriis Urbani VIII.,
Innoc. X., Alexan. VII., Clem. IX., Clem. X.
Innoc. XI., & Alexan. VIII. confirmatis ab In-
noc. XII. in ſua Conſtit. *Circumſpecta in Bullar.
particular. in ord. la 5.*

Non adverſante, quod d. exemptio uti con-
ceſſa ex Cauſa erectionis Comendæ cum dote
23 lib. 85. mil., dantis in primariis Civitatibus
prærogativam magnæ exiſtimationis; & intuitu
24 meritorum, ut denotant illa verba = *Et de hac
Civitate optimè meritus* = dici debeat elargita ex
25 titulo oneroſo in d. Innocentiana Conſtitutione
præſervato, cùm ipſa merita in privilegio enun-
ciata ſtent loco pretii, *Burat. dec.391.*, ibique *Ad-
26 den. num.8.* quoniam verba d. Conſtitutioni
objectum diluunt, dum poſt revocatas quaſcum-
que exemptiones, & ſignantèr illas ex Cauſa
expenſarum, vel meritorum, ut ibi -- *etiam in
recompenſam laborum, damnorum paſſorum, expen-
ſarum, vel meritorum, ſeu illorum intuitu, & con-
27 templatione, ac ex alia quacumque quantumvis
favorabili, ac urgentiſſima, & de neceſſitate ſpecia-
tèr exprimenda Cauſa* -- deſcendendo poſtmodum
ad caſum exceptum tituli oneroſi, & ad illius
28 explicationem, ita *n.13.* ſubjungit -- *Ac inſuper
à revocationibus, & aliis ſupradictis excipimus, &
exceptas eſſe volumus, & declaramus immunitates,
& exemptiones quibuſvis Univerſitatibus, & Per-
ſonis datas, & conceſſas in vim Contractus ex Cau-
ſa verè oneroſa, videlicet congruæ, & effectualis
pecuniarum ſolutionis, & non aliàs eidem Cameræ
Apoſtolicæ, vel ipſis Communitatibus legitimè factæ*;
29 unde cum verba ſint clara, nullam patiun-
tur Pontificiæ voluntatis quæſtionem, *l. ille, aut
ille, & l. non aliter ff. de legat.3., & pleniſſimè fir-
mavit Rot. in d. Bononien. Exemptionis 14. Ja-
nuar. 1706. §. His conſequentèr, & 28. Martii
1707. §. Reſpectu verò cor. Rev. D. meo Dec.*

Pari

Pari inſubſiſtentia laborat exemptio ſecundo
loco deducta à Conſt. ſan. mem. Pii IV. in hujus
30 Militiæ confirmatione de an. 1562. *in Bullar.
nov. in ord. la* 60., ac à ſubſecuta Privilegiorum
conceſſione §.6., ubi eximi creduntur à quibuſ-
cumque decimis, & oneribus ordinariis, & ex-
traordinariis, non tàm bona Militiæ, & Com-
mandarum, quàm Bona ipſorum Equitum. Vel
31 ſaltem uti bona primæ Erectionis Commendæ
recipiant exemptionem à jure,ex literali diſpoſi-
tione *Text. in cap.*1. *de cenſ.*, in quo communi-
tèr Scribentes. Nam pro tollendis ambagibus
ſunt diſtinguendæ perſonæ à Bonis, & Bona pro-
pria, ſive Patrimonialia Equitum à Bonis Com-
mendarum. Quoad Perſonas Equitum,ardua ni-
mis,& involuta,ac non modicè controverſa inter
32 Morales,& Canoniſtas fuit inſpectio -- *An iſti E-
quites reputentur, & re vera ſint Religioſi, ut pro
utraq; opinione videre eſt apud del Ben. de immunit.
par.*1.*cap.*1.*dubit.*11.*ſect.*1.*per tot., & apud Sperel.
dec.*2.*à prінc.uſq.ad n.*121. Sed iſta quæſtio fuit de-
finita à noſtro S. Auditorio *cor. Card. Seraph. de-
ciſ.*121.*n.*2.,*& ſeqq.,repetit.in dec.*591.*par.*1.*div.*,&
*à voto ejuſdem Card.Seraph.Card.Pamph.,& Card.
Arigon.* edito dum erant S. Rotæ Auditores, &
impreſſo in *rec.par.*3. *dec.*228., in quibus habetur
hos Milites neque reputari poſſe, neque eſſe pro-
priè Religioſos, cum non emittant tria vota
ſubſtantialia Regulæ, ſed matrimonio utantur,
33 & proprio non careant, & obedientiam, nonniſi
in certis caſibus, promittant, proindeque fue-
runt reputati capaces Beneficiorum Secularium,
quatenùs ordinem Clericalem haberent, ac in-
34 habitu, & Tonſura incederent. Hiſque reſo-
lutionibus inhærendo idem tenuere *Garz. de Be-
nefic. par.*1. *cap.*4. *nu.*17. *& ſeqq.*, *Lotther. de Re
Benef. lib.*1.*qu.*36. *nu.*32. *& ſeqq.*, *Pariſ. de reſi-
gnat. tom.*1. *lib.*6. *qu.*2. *à n.*117. *uſq; ad* 121. cum
allegatis, & non diſſentit idem *Sperel. d. dec.*2.
*n.*120., & de Equitibus Ordinis de Calatrava,
qui ſimilitèr matrimonia contrahunt, ac de eo-
35 rum Bonis ad libitum diſponunt tam inter vi-
vos, quàm in ultimis voluntatibus, idem *Se-
raph. dec.*587. *n.*1., *Bich. dec.*288. *n.*45. cum ibi
relatis.

Hæc ſanè noſtri Tribunalis Sententia magis elu-
ceſcit conformis rationi, & juri, ex *gloſ.in Clem.*1.
in not. in fin. ibi -- *Ideò nota ex prædictis, quod non
36 profitentes tria ſubſtantialia, non dicuntur propriè
habere regulam, ſed quendam modum vivendi, &
per conſequens non dicuntur propriè Regulares* -- *de
religioſ. domib.* cui concordat altera *Gloſſ. in Cle-
men. cum ex eo verb. Tertio de Sent. excom.*, quas
ſequitur *Abbaſ. in rubr. de regular. nu.*1., *& ſub
num.*4., & eamdem opinionem tenent *Lap. al-
leg.*129.*n.*4., loquens de Militibus Ordinis S.Ma-
37 riæ, exiſtentibus ſub obedientia ſui Majoris, &
tamen vivunt cum Uxore, & propriis, *Soc. Sen.
conſ.*13. *n.*36. *lib.*1., *Calderin. conſ.*30. *de Statut.
Regul.*, *Gemin. conſ.*41. *n.*2. *& ſeqq.*, *Lambert. de
Jurepat. par.*1. *lib.*2. *art.*5. *qu. princ.*7. *n.*2., Et
38 de hoc Ordine Militari S. Stephani, ultra aucto-
ritates ſupra allegatas, dixit *etiam Rot. in Luca-
nen. Plebis* 22. *Maii* 1597. *cor. Robuſterio impreſſa
in principio illius Statutorum fol.*32., *& in Piſana
OEconomatus* 12. *Dec.* 1695. *cor. bo. me. Emerix,
inter ejus impr. dec.*1296. *n.*15.

Non minùs dubia, nec abſque magna Docto-
rum diſſenſione pertranſit altera quæſtio -- *An
dd. Milites ſint ſaltèm Perſonæ Eccleſiaſticæ*, quæ,
quia hìc examinatur Cauſa indagandi, à quibus
Pontificiis oneribus ſint exempti; ideò à Bono-
rum inſpectione non videtur ſeparanda. Eſſe
39 Perſonas Eccleſiaſticas innumeri tenent, & ſin-
gularitèr relati à *Barboſ. de Jur. Eccleſiaſt. lib.*1.
*cap.*39. *n.*46., *& Rot. cor. Bich. d. dec.*288. *n.*46.,
& ab aliis quamplurimis. Negativa verò opinio
propugnatur à *Can. duo ſunt genera* 12. *quæſt.*1.
40 ubi inter Laicos aſcribuntur illi, qui tempora-
libus incumbunt, & Uxores ducunt, *Gloſſ. in
cap.*1. *poſt princip.*, ibi -- *Sed Innoc. tangit, & Abb.
clariùs, quod hìc loquitur de quodam Ordine,
qui dicitur S. Jacobi, & eſt in Hyſpania, & ſunt
Laici Uxorati* -- *Et in verbo perſolvit de verb. ſign.
in* 6., *Innoc. in cap.*1. *ſub n.*4. *verſ. Laicos autem
de Celebr. Miſſ.*, *ſequut. à Gemin. in cap. ex eo* §. *In
Eccleſiis ſub n.*3. *verſ. quæro, qui comprehendatur
de elect. in* 6.. Contrariæ paritèr inter ſe, & in
propriis reſolutionibus fuerunt Sac. Congr. Im-
munitatis Eccleſ., & Bo: Reg: in quibus per plu-
res jam annos mihi Ponentis munere perfuncto;
unus idcircò ex DD. committere non eſt dedi-
gnatus, ut regererem illarum opinionem, atque
reſolutiones,eas igitur prænotare ſtudens conci-
liatam utriuſque Congreg. ſententiam, & nunc
firmitèr obſervatam aperiam.

In S. namque Congr. Bo: Reg: uſque ad an-
num 1696. varia fuit opinio, dum in *Peruſina*
16. *Jun.* 1674. ita legitur in Epiſtola ſcripta illius
Gubernatori -- *Diſcuſſaſi maturamente in Sagra
41 Congregat. la controverſia inſorta trà coteſta Com-
munità, e li Cavalieri di S.Stefano intorno all'eſſen-
zione, da quelli preteſa dal pagamento delle Collette,
è ſtato dalla medema riſoluto, che per i Beni Patri-
moniali proprii ſiano detti Cavalieri tenuti al paga-
mento di tutte le dette Collette, fin'ora impoſte dalla
medeſima Communità, in tal forma ne commette
l'eſecuzione.* In Ariminen. 8. Jul. 1686. concors
fuit reſolutio, prout in Epiſtola ſcripta Cardin.
Legato Romandiolæ -- *Altre volte la Sagra Con-
gregazione hà ordinato, che li Cavalieri di S. Ste-
fano ſiano tenuti à pagare li peſi sì Camerali, come
Communitativi, onde V.E. ſi compiacerà in tal gui-
ſa dar gl'Ordini opportuni contro quelli Cavalieri,
che poſſiedono nel Territorio di Rimini, ſenza atten-
dere alcuna inibizione, purche non ſia ſpedita in vi-
gore di Commiſſione ſegnata di propria mano di No-
ſtro Signore, &c.* Variavit tamen in Firmana 19.
Nov. 1695., ut in Epiſtola ſcripta Gubernatori --
*Non dovrà V.S. permetttere, che il Cavaliere di
S. Stefano Gentile de Nobili venga da coteſta Com-
munità moleſtato, ſe non per quelli peſi, à quali con-
corrono gl'Eccleſiaſtici, non dovendo ſoccombere alli
peſi Communitativi in vigore de'Privilegj di quella
Religione.*

In illa verò Immunitatis, ultrà reſolutiones
adductas uſq; ad an. 1657. à *Pignat. conſult. Can.
tom.*1. *conſ.*441., ſupervenerunt binæ contrariæ
reſolutiones in una Mantuana. Altera ſub die 22.
Jan. 1693., in qua fuit dictum -- *Equites S. Ste-
phani gaudere uti Eccleſiaſticos* -- ſed repropoſita
42 cauſa ſub die 1. Septembr. ejuſd. an. fuit mode-
ratum, & reſtrictum primum reſcriptum in Bo-
nis Comendæ tantùm, his verbis -- *Equites San-
cti Stephani Epiſcopus tueatur Juris remediis pro
Bonis ſpectantibus Oratoribus ratione Commenda-
rum* --

rum -- De an. demùm 1696., pendentibus binis
controverſiis cum Equitibus S. Stephani in ead.
Sacra Congr. Immunitatis, altera in una Mantuana,
altera verò in una Ariminen. ad effectum
amplectendi ſtabilem reſolutionem impoſterùm
ſequen., ead. S.Congr. ſub die 3. Jul. *injunxit, ut
unirentur decreta* utriuſque S. Congr., & ut ambæ
Cauſæ ſimul proponerentur in eadem S. Congr.
*In his diſputationibus nulla erat quæſtio circa bona
Commendarum, quæ neque Dux Mantuæ, uti Laicus
poterat collectare, neque Civitas Arimini contendebat
ea non eſſe ad inſtar Bonorum Eccleſiaſticorum
conſideranda*, at quia inter eamdem Civitatem
Arimini, & Eccleſiaſticos aderat Concordia à
S. Sede approbata, in qua permittebatur dd. Eccleſiaſticis
retinere Æſtimum ſeparatum ab illo
Communitatis; prætendebant proindè Equites
S. Stephani pro Bonis Patrimonialibus, ſive
propriis fore declarandos exemptos ab oneribus
Communitativis, & ut Bona Eccleſiaſticarum
Perſonarum, ea ſaltèm fore deſcribenda in Æſtimo
Eccleſiaſticorum: Sed facta unione Decretorum,
& Cauſarum, re maturè diſcuſſa ſub die
43 7. Aug. 1696. in Ariminen. fuit reſolutum --
*In Bonis Patrimonialibus Equites S. Stephani non
gaudere, & Bona Patrimonialia reponi in Caſtro
Laicorum* -- Et unico contextu in Mantuana fuit
reſcriptum -- *Pro Bonis Patrimonialibus Equites
S. Stephani non gaudere* -- Tanta maturitate poſt
44 hanc habitam reſolutionem, fuit ita uſque nunc
inviolabilitèr obſervata, ut nec minima prorſùs
occaſio dubitandi circa eam evenerit.

His tali pacto prænotatis, & addito, quod Sac.
Rotæ mos eſt venerari, & obſequi SS. Congreg.
45 reſolutiones, ut profitetur in *deciſ.* 257. *n.*19. &
335. *n.*12. *par.*19. *rec.*, & frequenter in aliis, indè
ſublatæ, & conciliatæ remanent quæcumque
Doctorum contrarietates, dùm illi, qui credunt
Equites S. Stephani eſſe Perſonas Eccleſiaſticas,
majorem rationem, ſivè argumentum non ha-
46 bent, niſi quod vivant in Ordine à S. Sede approbato.
Illi verò, qui defendunt eſſe Laicos
conſiderant defectum Ordinis Clericalis, & eos
47 in propria Domo cum Uxore, & Filiis vivere,
ac de propriis Bonis ad inſtar Laicorum, tàm inter
vivos, quàm in ultimis voluntatibus diſponere.
Undè poſita diſtinctione, aliàs à S. Rota
admiſſa *cor. Caſ. de Graſ. deciſ.* 47. *alioquin* 1. *de
prob. n.*18., & *ſeqq.*, intèr Eccleſiaſticitatem propriam
ab impropria, certum eſt hos milites propriè
Eccleſiaſticos dici non poſſe, cum Clerici
48 non ſint, ſed impropriè, uti à Laicis ſeparati, &
viventes ſub Inſtituto à S. Sede approbato: Et
hac de cauſa *Gloſ. in dicto cap.* 1. *verbo perſolvant
de verb. ſignificat. in* 6. dicit -- *Sciendum eſt, quod
iſti fratres Laici ſunt ex Ordine, quia Ordinem Clericalem
non habent* -- Notat ergò *Gloſ.*, quod ſunt
49 Laici ex Ordine, quia Ordinem Clericalem
non habent, ſed non firmat eos eſſe abſolutè
Laicos, ut benè explicat *Cæſar de Graſ. loc. cit.
num.*19. Hanc diſtinctionem confirmat *Calderin.
conſ.* 30. *verſ. med.* ibi -- *Alii ſunt profeſſi certum
quid promittentes: quia licèt promittant aliquam
Regulam, vel Capitulum Regulæ, tamen propriè
non ſunt Profeſſi, vel Monachi, licèt largè poſſint
Religioſi appellari, vel Perſonæ Eccleſiaſticæ* -- Et
50 ità à puris Laicis paritèr eos diſtinguit *Lambert.
de Jurepatr.* 1. *par.* 2. *lib. art.* 7. *q. princ.* 7. *n.*6.

Et quamvis contrarium firmare videatur *Rot.
in d. dec.*288. *n.*46. *cor. Bich.*, attamen ibi loqui-
51 tur de Milite Calatravæ, & tàm ipſa, quàm ferè
omnes contrariæ opinionis Sectatores loquitur
ad ſolum effectum gaudendi privilegio Fori,
quo etiam gaudet Clericus conjugatus, ultrà
aliud Canonis *Si quis ſuadente*: non autem aliis
52 fruitur privilegiis, cùm in cæteris reputetur
Merus Laicus, juxtà deducta per *Pignatel. conſult.
Can. to.*2. *conſult.*42. *n.*14., & *per Rot. in dec.*207.
*n.*1. *par.*15. *rec.* Idque confirmatur ex eo, quod
Sum. Pontifices, & præſertim Sixt. V., & Paul. V.
Militibus S. Stephani tàm liberis, quàm conjugatis
ad eorum ſupplicationem conceſſerunt indulta
obtinendi, & retinendi Penſiones Eccleſia-
53 ſticas uſque ad ſum. duc. 200. auri, impreſſæ in
dd. Stat. fol. 56., & 66., quibus quidem Indultis
opus non habuiſſent, ſi eſſent Perſonæ verè Eccleſiaſticæ,
de Jure penſionum capaces, & conſequentèr
fruſtrà precibus impetraſſent id, quod
54 à Jure permiſſum eſt, juxtà tradita per *Rot. in
Hortana Sylvarum* 25. *Febru.* 1701. §. *Et quinto
cor. bo. me. Muto*: Et iſta opinio eſt conſona menti
dd. SS. Congreg., quæ ipſos, quoad Bona Commendarum
conſiderarunt ad inſtar aliorum Eccleſiaſticorum,
quo verò ad Bona propria, ſivè
Patrimonialia ad inſtar Laicorum, ut ſuprà fuit
oſtenſum, aliàs non eſſet conciliabile, ut ſint
veræ Perſonæ Eccleſiaſticæ, & teneantur ad one-
55 ra Communitativa, à quibus Eccleſiaſtici omni
Jure ſunt exempti ad congeſta per *Cobel. ad
Bul. Bo. Regim. cap.*28. *n.*56., & *ſeqq.*

Colligitur ex præmiſſis clara reſponſio ad oppoſitam
exemptionem, cum in impoſitione Subſidii
Triennalis fuerint comprehenſæ Perſonæ
56 etiam exemptæ, & Bona Eccleſiaſticorum tàm
Sæcularium, quàm Regularium quorumcumque
Ordinum, ſub quorum nomine indubitatum
eſt ipſos eſſe comprehenſos: Et in impoſitione
Gabellæ Annonæ expreſsè comprehendantur his
verbis -- *Per quaſcumque Perſonas, etiam immunes,
& exemptas, & quomodocumque, & quantumcumque
privilegiatas, & Eccleſiaſticas, tàm Sæcu-
57 lares, quàm quorumvis Ordinum, & Militiarum,
etiam Hoſpitalis Hieroſolymitarum utriuſque Sexus,
etiam ratione Clericatus, ſeù aliàs ex diſpoſitione
Iuris Communis, aut Municipalis, vel ex ſpeciali
privilegio etiam per Nos, aut Prædeceſſores noſtros,
&c., ex quavis cauſa, etiam oneroſa.*

Nec exemptio in eorum Privilegiis conceſſa
in *d.* §.6. ſuffragari poteſt, ſaltèm quoad Triennale
Subſidium, priùs à Paolo III. impoſitum;
Quia ipſamet verba Privilegii objectum diluunt,
dùm poſt conceſſam exemptionem à quibuſvis
58 Decimis, Subſidiis, aliiſque ordinariis, & extraordinariis
oneribus, ſic illam limitat -- *Sed
ab illis excepta ſint, & eſſe cenſeantur, niſi ea, quæ
hactenùs oneribus hujuſmodi fuerint, & de præſenti
ſunt obnoxia* -- Quo circà cum bona, nunc controverſa,
in erectione Commendæ eſſent jam d.
Subſidio gravata; veniunt idcircò ab ipſomet
Privilegio exemptivo excepta, cum virtus exce-
59 ptionis ſit rem, vel caſum exceptum extrahere,
vel eximere de corpore diſpoſitionis, *Surd. conſ.*
416. *n.*10., *Rot. dec.*537. *n.*5. *part.*19. *tom.*2. *recen.*:
60 Et in omnem caſum, uti exemptio gratuita caderet
ſub Bullis revocatoriis, juxtà deducta in
§. *De his.*

Eo

Eo minùs eſt allegabilis exemptio ſuper Bonis
61 primæ Erectionis Eccleſiarum à Jure conſtabi-
lita in *d.cap.1. de Cenſ.*; quandoquidem pro com-
probatione aſſumpti, oporteret priùs oſtendere
62 quænam bona fuerunt pro erectione Com-
mendæ aſſignata, de quo nullum uſque adhuc
63 fuit adductum documentum, & deindè deter-
minare dd. Commendas eſſe Beneficia Eccleſia-
ſtica, in quo articulo Doctores non modicè in-
64 ſudarunt, cum pro opinione affirmativa multi
cumulentur à *Mend. de Ordin. Milit. diſquiſ. 1. q. 14.
n. 238., & 239., & à Barboſ. in repert. pract. concl.
Iur. Canon., & Civil. lit. M. verb. Militare.* Pro
65 negativa verò conveniant relati à *Cæſar. par. 3.
Select. de Eccleſiaſt. Hyerarch. diſp. 14. §. 6. n. 2. à
Rebuff. in tract. nominat. q. 15. n. 16.*, & ab ipſomet
Mend. in tota alleg. quæſt., in qua contrariam opi-
nionem tuetur, ea motus ratione, quod iſtæ
Commendæ (utor verbis *Mend.*) -- *non confe-
runtur propter Munus Eccleſiaſticum, aut ſpiritua-
le, nec exigunt aliquem Ordinem, nec adhuc pri-
mam Tonſuram in eo, qui illis potitur, nec onus re-
citandi horas Canonicas ex eis conſurgit; Solùmque
præſtantur ob temporalem laborem Militiæ, pretio
æſtimabilem, quamvis hic ad Divinum Cultum, &
fidei propagationem referatur; Nihil ergò ſpirituale,
aut annexum ſpirituali confertur* -- Idem latè
confirmat, & contrariis reſpondet *diſq. 10. qu. 7.
per tot.*

Verùm relictis in eorum altercatione dd. Do-
ctoribus, eſt magis conſona confirmationi Apoſt.
& conceſſioni Privilegiorum hujus Militiæ opi-
nio ejuſdem *Mend. d. diſq. 1. q. 14. n. 242., & diſq. 10.*
66 *q. 2. ſub n. 13.*, ubi tenet dd. Commendas ſtrictè,
& rigoroſè eſſentiam Beneficii Eccleſiaſtici non
ſortiri; quælibet enim Militia Judicium recipit
67 à propriis Regulis, & ab Apoſt. confirmationi-
bus, *Barboſ. de Offic., & Poteſt. Ep. par. 2. allegat.
12. in fin.*. Quo circa cum iſta S. Stephani, ejuſ-
que Commendæ, & Officia ità ex ſupradictis
fuerint à Pontificiis oneribus exempta -- *niſi ea,
quæ hactenus oneribus hujuſmodi fuerint, & de præ-
ſenti ſunt obnoxia* --, indè ad evidentiam reſul-
tat dd. Commendas non fuiſſe ſtrictè reputatas
Beneficia Eccleſiaſtica, & de illis comprehenſis
68 in *d. cap. 1. de Cenſ.*, à quo libertates, non au-
tem onera, bonis verè dotalibus Eccleſiarum con-
ceduntur, & præcipuè quia fructus non inſer-
viunt pro manutentione Eccleſiæ, nec Clerico-
69 rum, in ea Miniſtrantium, nec Exuberantes in
uſus Pios diſtribuuntur, ut concludit *Mend. ſu-
pracit. diſq. 10. q. 7. ſub n. 54.* his verbis -- *Verùm
quis judicet Beneficium Eccleſiaſticum conferri Com-
mendatario, ſi nec ille, prima Tonſura eſt initiatus,
nec obligationem gravem recitandi ſubit* (quod
70 omnibus Commendatariis Divi Jacobi, Cala-
travæ, & Alcantaræ eſt commune), *nec fructus
Commendæ etiam ſi ſuperſint ex congrua ſubſtenta-
tione, debeant in uſus Pios expendi, ſuperiùs proba-
vimus? ſanè Beneficium Eccleſiaſticum exigit pri-
mam Tonſuram, recitationem Officii Canonici, &
ſumptum fructuum, qui ſuperſunt in uſus Pios, ac
titulum ſpiritualis Officii, & nihil horum eſſe neceſ-
ſarium Commendatariis trium Ordinum Milita-
rium, Authores communitèr, & praxis oſtendunt* --.
Præmiſſaque intelligentia eſt etiam uniformis
reſolutionibus dd. SS. Cong. Immunitatis Eccleſ.,
& Bo: Reg., *in quibus fuerunt quidem Equites S. Ste-*
71 *phani declarati exempti pro bonis Commendarum
ab oneribus Communitativis, nunquam verò ab one-
ribus Cameralibus.*

Demùm non inferioris inſubſiſtentiæ eſt ex-
emptio ultimo loco propoſita, quod Commen-
dator Canobius, uti Civis Bononienſis non poſ-
72 ſit collectari ad inſtar Forenſium, ſed debeat
gaudere Civica exemptione indulta à Statuto
Bononienſi, & à Breve confirmatorio ſa: mem:
Pauli III.; Siquidem, cùm tàm Statutum, quàm
73 d. Breve requirant continuam, & permanen-
tem habitationem in Civitate unà cum familiis --
*aliàs pro Forenſibus omninò haberentur, & ad ſolu-
tionem Collectarum, & onerum quorumcumque
realium, perſonalium, & mixtorum, prout alii Fo-
renſes teneantur* -- (ſunt verba Brevis) & Com-
mendator Canobius in Urbe permaneat, & con-
tinuò commoretur, ac in d. Brevi ſit literalitèr
comprehenſus in illis verbis -- *Et illi, quorum
Prædeceſſores ex d. Civitate oriundi fuerint* -- con-
ſequens eſt non poſſe gaudere d. Civico Privile-
gio, quia uti conceſſum Perſonæ reſpectu certi
loci, non ſequitur Perſonam extrà illum locum,
74 undè ſi moratur in alio loco non gaudet Privi-
legio, ſunt verba *Abb. in cap. quoniam num. 2. de
Privileg.*

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. CRISPO.

LEODIEN. RESTAURATIONIS TURRIS NAVIS ECCLESIÆ.

Lunæ 18. Febr. 1709.

ARGUMENTUM.

Examinatur in hac deciſione, ad quem ſpectet onus reparandi Eccleſiam, an ſcilicet ad Communitatem, ſive Parochum, vel Decimatorem, & firmatur quod tametſi in hac materia variæ prodierint Sac. Canonum determinationes, attamen in primis attendi debeat Conſuetudo, ac conventio, & Laudum, maximè ſi ſint uniformia conſuetudini, Regioni, & concurrat obſervantia, & ex quibus utraque probetur latè diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Ædificiorum vetuſtas, nuncupatur Ætas.*
2 *Eccleſias ædificare non minùs, quàm reſtaurare ſpectat ad divinum cultum.*
3 *Sententia ob non tranſportationem actorum intra biennium tranſit in Judicatum.*
4 *Sententia eſt nulla ob defectum Citationis ad Sententiam.*
Lim. ubi loco illius executa fuerit alia, juxtà ſtylum loci, æquipollens. num. 6.
5 *Sententia lata extra diem citationis ad Sententiam eſt nulla.*
Lim. concurrente ſtylo in contrarium. n. 8.
7 *Stylus loci attenditur quoad ordinem formandi proceſſum.*
9 *Stylus Rom. Curiæ pronunciandi in termino* Præſervato *æquiparatur ſtylo Regionis Leodien. pronunciandi poſt aliquos dies.*
10 *Eccleſiæ reparatio ad quem ſpectare debeat diverſimodè per Sac. Canones definitum.*

Et

Et ad quos tale onus pertineat, & ex quibus reparatio fieri debeat. vid. n.11., & ſeqq. ad n.17.

13 *Parochus tenetur ad Eccleſiæ Parochialis reparationem.*

Onus ineſſe debet, ubi reſidet emolumentum. ibid.

15 *Decimæ non tantùm inſtituta fuerunt pro victu miniſtrorum Eccleſiæ, quàm pro ipſius reparatione.*

17 *Eccleſiæ reparationis in materia apprimè attenditur conſuetudo*, & num. 19., & 20.

Ampl. num.29., & 30.

18 *Ad Eccleſiæ reparationem laici tenentur ſolùm in ſubſidium* ex diſp.S.Concil.Trid. Seſſ.21.de Reform. Cap.7.

Lim. ſtante conſuetudine in contrarium. n. 19.

19 *Conſuetudo prævalet legi*. & n.18.

21 *Laici non minùs, ac Clerici ſpirituale commodum ab Eccleſia recipiunt.*

Et ob id ipſis quoque intereſſe debet Eccleſias eſſe ſarctas. n.22.

23 *Eccleſias eſſe ornatas, & cuſtoditas ſpectat ad ornatum Civitatis*, & vid. n.35.

24 *Jus Publicum conſiſtit etiam in Sacris, & Sacerdotibus.*

Univerſitates tenentur ſervare Ius Publicum. ibid.

25 *Communitates tenentur ex publ. Erario Eccleſias reparare etiam de jure.*

26 *Decimatores de jure tenentur ad Eccleſiæ Parochialis reparationem*, & ſup. n.14., & ſeqq.

27 *Communitas ſine dub. tenetur ad Eccleſiæ reparationem ſtante Conſuetudine.*

Et ex quibus talis conſuetudo probetur. vid. nu.28., & 29.

Ampl. ubi illa canonizata probetur in contradictorio Judicio. num.30.

29 *Conſuetudo probatur ex actuum frequentia, & temporis diuturnitate.*

31 *Circa Eccleſiæ reparationem non minus attenditur Conſuetudo, quàm particulares conventiones, pacta, & Statutum.*

Ampl. ubi illa ſint uniformia conſuetudini. n.32.

33 *Circa Eccleſiæ reparationem qualis in aliquibus Regionibus vigeat conſuetudo.*

34 *Campanilis ad reparationem in Belgio, & regionibus adjacentibus tenetur Populus, non Parochus.*

35 *Ad Eccleſiæ ornatum, quæ ſunt reficere ſpectant ad Populum, ſive Communitatem.*

Ea verò, quæ reſpiciunt celebrationem divinorum Officiorum ſpectant ad Parochum. n.36.

Eccleſiæ Turris, ſive Campanile elevatum ſpectat ad illius decorem. n.35.

37 *Eccleſia Parochialis quot Campanas habere poſſit, & debeat*. & n.38. 39., & 40.

41 *Obſervantia eſt optima interpres cujuſvis diſpoſitionis.*

42 *Obſervantia interpratatur laudum.*

Ampl. quamvis contrarius intellectus eſſet de jure verior. n.43.

44 *Sententia non afficit non citatum.*

Nec adverſùs ipſum conſtituit obſervantiam. ibid.

Decl. ut num.45.

DECISIO CXLI.

ETSI Eccleſias ædificare, Templaque construere ad pietatem, Religionemque augendam ſummoperè expedire apud omnes ſit in comperto: Idem pariter laudabile opus verſari videtur in earum reparatione. Nam cum ædificia ſuam habeant vetuſtatem, quam ætatem nuncupa-
1 runt Imperatores Theodoſius, & Arcadius in *l. Si quando C. de oper. publ.* cura illa, quæ exigitur in eis conſtruendis, non minor eſſe debet in conſervandis, ut ſi refectione indigere dignoſcantur, pari diligentia veniant reparandæ, cum ad Religionis cultum æquè pertineat, tàm novas Eccleſias ædificare, quàm contritas, atque con-
2 ſciſſas reſtaurare, per ea, quæ reſcripſit *Marcell. Cap. in cap. Boni Principis 16. diſt.96.*

Hujuſmodi Pietatis ſtudio circà Eccleſiam Parochialem de Nalinnes ſedulò incumbentes Cōmunitas, & Incolæ d. Terræ, ac Capitulum, & Canonici Collegiatæ S. Bartholomæi Leodii in d. Parochiali univerſales Decimatores, qui reſpiciendo neceſſitatem, quæ in futurum obvenire potuiſſet in reparanda d. Eccleſia, eidem proptereà prudentèr occurrentes, de an. 1417. ſpontè adiverunt Concilium Thudinenſe Archidiaconatus Hannoniæ, ut ipſis præſcriberet in caſu faciendæ reparationis, ad quid quilibet ex eis eſſet adſtrictus, atque per Concilium præfatum tàm piæ, juſtæque petitioni, prævio Laudo, ſeù, ut nuncupant, Recordio, reſponſum fuit, ut Communitas, & Incolæ tenerentur ad refectionem Navis Eccleſiæ, Accinctorum, ſeù Appendicium Turris, & Campanilis: Capitulum verò ad Cancelli Eccleſiæ, & Campanæ refectionem, ac ad omnia ſingula neceſſaria pro Divinis Officiis, & Sacramentorum miniſtratione.

Cùm de tempore proximo dicto Laudo, reparationis caſus obvenerit, & ſignantèr circa Turrim, Navim, & Campanile, fuit inter Communitatem, & Capitulum, ad evitanda litium jurgia, compromiſſa differentia in perſonam Archidiaconi Hannoniæ, qui inhærendo ſupradicto Recordio Concilio Tudinenſis, per Sententiam arbitramentalem declaravit, refectionem illorum ſpectare ad Communitatem; Adveniente deindè poſt plurium annorum ſeriem nova neceſſitate reparandi Turrim, & Campanile, per duas conformes Sententias in judicatum tranſactas, Communitas ad eorum refectionem extitit condemnata, & Capitulum abſolutum.

Nuper autem, diruta Turri Navis Eccleſiæ, propriæ obligationi eam reparandi ſatisfacere renuens Communitas, ad illius refectionem in Judicium provocavit in Partibus Capitulum prędictæ Collegiatæ Leodii, Decimas exigens, atque primò cor. Judice per Rm̄um Nuncium deputato, & ſecundò cor. Delegato in gradu appellationis à d. onere reficiendi Capitulum abſolutoriam obtinuit: Communitas verò dd. Judicatis adhuc non acquieſcendo, in noſtro Tribunali cor. bo. me. Muto appellationem interpoſuit, atque abindè citrà Cauſam proſequi neglexit, ac lapſis omnibus fatalibus, nuper actis utriuſque Inſtantiæ traſportatis, per Me in locum d. bo. me. Muto ſubrogatum propoſitum fuit Dub. — *An conſtet de re judicata?* quod affirmativè fuit reſolutum.

Incontrovertibilis equidem eſſe conſtitit res judicata eo ipſo, quod Communitas poſt interpoſitam appellationem à contrariis Judicatis, à die Commiſſionis Cauſæ, neglexit intrà biennium Acta prioris Inſtantiæ tranſportare, qua
3 negligentia concurrente, Sententias in rem judicatam tranſire non ambigitur, ut ex *Gloſ. in cap. Si cum Romana, & cap. conſtitutus de appell.,*

Rot. dec.216. n.2. p.13. rec., in Rom. Domus, ſeù Domorum 13. Jan.1708. §. Conſtat enim cor. Rmo D. meo Molines Dec., & in Aquilana Beneficii 2. Jul.1708. §. Illa ſiquidem cor. R.P.D. meo Scotto.

Quin adverſùs præfatas Sententias opponi valeat vitium nullitatis, conſiſtens in eo, quod tàm prima, quàm ſecunda latæ fuerint abſque indi-
4 viduali, & ſpecifica citatione ad Sententiam, quæ ſuppleta eſſe non poſſit per aliam æquipol-
5 lentem, tantò magis, quod Sententia uti triduò poſteà prolata, etiam ex hoc à nullitatis labe ſalvari non valeret. Siquidem etſi in Proceſſu non legatur Citatio ad Sententiam extenſa ſub ea formula, in Urbe de praxi ſervari ſolita; Tamen in ſubſtantia idem continere videtur præventiva Citatio ad concludendum in Cauſa, & quamlibet ferri diffinitivam Sententiam, cum in Curia Leodienſi, ubi Sententiæ fuerunt prolatæ, hæc praxis ſervetur in citatione Partis, quando in Cauſa pronunciatur; & apud omnes admiſ-
6 ſum eſt, quod defectus Citationis ſpecificæ ad Sententiam, ſuppleatur per aliam æquipollentem à ſtylo inductam, juxtà cumulata *in Hiſpalen. ſeù Granaten. Pecuniaria ſuper manutentione 23. Apr. 1708. §. Etenim cor. R. P. D. meo Aldovrando*, cum in reſpicientibus Proceſſum, & modum procedendi ſemper attendendus veniat præ-
7 ciſè ſtylus illius Fori, in quo pronunciatur, *Scac. de Judic. lib.2. cap.3. n.274., Altimar. de Nullit. rub.12. q.1. n.127., Rot. cor. Cer. dec.570. n.5.*

Atque paritèr ex his corruit altera nullitas deſumpta, ex quo ſub ipſa die Citationis non fuerit ſententiatum; nam Citatio executa reperitur die 25. Jun.; Sententia verò publicata legi-
8 tur die 26. ejuſdem menſis, & ſic intrà terminum juridicum Judices pronunciaſſe reſultat, etſi etiam aliquorum dierum decurſus interceſſiſſet, id nullitati non veniret adſcribendum, ſed referendum foret ſtylo illarum Regionum pronunciandi poſt aliquos dies decurſos à tempore executæ Citationis, ſemper tamen intrà terminum legale, quod fraternizare videatur cum
9 termino *Pro ſervato* in Curia Romana practicari ſolito, ut dictum fuit de ſimili ſtylo *in d. Hiſpalen. ſeu Granaten. Pecuniaria §. Ordinarius namque cor. R.P.D. meo Aldovrando*.

Vindicatis Sententiis ab appoſita nullitate, illarum Juſtitia ex ſupra expoſita Facti hiſtoria de-
10 ſcendit, animadvertendo, quod etſi apud SS. Canones variæ emanaverint definitiones ſtatuentes Eccleſiarum reparationes, ad quem debeant ſpectare, cui neceſſitati in diviſione omnium bonorum Eccleſiaſticorum Jura Canonica primariò providere intellexerunt, decernendo,
11 ut quarta pars aſſignaretur pro fabrica Eccleſiæ, videlicet pro illius reparatione, ut *in cap. Quatuor, & cap. Mos eſt 12. q.2.*, dictæque ob-
12 ligationi alligati necnon leguntur habentes Beneficium in Eccleſia, & ipſi Parochi, ſi Eccleſia
13 fuerit Parochialis, ex quo ubi emolumentum reſidet, ibi etiam onus ineſſe debet, ut præcæteris habetur *in cap.1., & cap.4. de Eccl. ædif. & repar.*, eodemque Jure tali oneri ſuppoſitæ fue-
14 runt portiones Decimarum, quæ in Eccleſia reparanda exiguntur, ut ex *Can. ſi Monacus 16. q.1.*, ac præcisè ſcriptum legitur in ipſiſmet antiquis Legibus Longobardorum, *in l. Ut vos Epiſcopi, & l. de Nonis, & Decimis tit. de Dec.*, cum Decimæ non tantùm pro victu Miniſtrorum Eccleſiæ, ut liberiùs Divino ſervitio vacare poſſint,
15 inſtitutæ fuerint, ſed etiam propter ipſius fabricæ Eccleſiæ tuitionem, ut tradunt *Rebuff. in Tract. de Decim. q.2. n.4., Ripæus Conſult. Canon. lib.3. tit. de Ædifican. Eccleſ. conſult.2. n.14., Pecb. de Reparan. Eccleſ. cap. 14. n. 2.*, & ſine difficul-
16 tate procedit, ut Decimatores ad Eccleſiæ reparationem de jure teneantur, ut apud *Gonzal. in cap.1. n.7. de Eccleſ. ædificand., Bell. conſ. 144. tom.3., Tondut. Quæſt., & Reſol. Benefic. cap.38. n.12. part.1., Antonel. de Reg. Eccl. lib.1. cap.2. n.21., & ſeqq., Amoſtaz. de Cauſ. piis lib.5. cap.6. n.31., Borel. in Sum. dec. to.1. tit.2. n.22., Rot. deciſ.545. n.1. par.3. rec., & cor. Emer. Jun. dec.407. n.2., & dec.440. n.2., & 3.*

Verùm hæc, etſi juxtà Juris cenſuram procedunt, tamen ſi conſuetudo diverſimodè introduxit, à Juris diſpoſitione receditur, cùm in ma-
17 teria reparationis Eccleſiæ, omnes conveniant, quod attendi debeat conſuetudo, itaut quando reparationis caſus eveniat, antequam ad juris determinationem recurratur, ante omnia primariò inſpiciendum ſit, quis in aliis reparationum indigentiis concurrere, vel in totum reſtaurare fuerit ſolitus, etſi appareat ex d. conſuetudine fuiſſe inductum, ut ſecluſis Clericis,
18 & Beneficiatis, Laici Parochiani, qui ſolùm ſubſidiariè tenentur juxtà *Conc. Trid. ſeſſ. 21. de Refor. cap.7.*, reparationis ſumptus præſtent, dicta conſuetudo tanquam Lex debet prævalere, quamvis per *Gloſ. in cap. Quatuor 12. q. 2.* traditum fuerit, Laicos ad hujuſmodi ſumptus non compellendos, cùm id tantùm locum obtineat,
19 quatenùs contrarium non fuerit ſervatum, cum Conſuetudo Legem vincat, atque efficiat, ut qui priùs reparare conſueverunt, etiam in futurum
20 poſſint compelli, ut in terminis ſcripſerunt *Innoc. in cap. fin. de iis, quæ fiunt à major. par. Capit., Rip. lib.2. reſp.22. n.3., Surd. conſ.62. n.16. to.1., Ludov. Bel. conſ.144. to.1., Wames conſ. can. 110. n.1., & conſ.113. n.2. to.2., Campanil. diverſ. Jur. Canon. rubr.12. cap.13. n. 19. ad med., Kloch. de Contrib. cap.10. ſect.1. n.16., Balmaſed. de Collect. q.56. n.8., Frances de Eccl. Cath. cap.13. n.9., Cobel. in Bul. Bon. Reg. cap.41. nu.42., Ventrigl. in Prax. Eccl. par.2. ann.18. nu.3., Valaſc. Conſult. dec.179. n.7. & ſeqq., Cortiad. dec. Cathalon.180. n.4. to.3., Sperel. dec.67. n.3. tom.1., Pantmol. deciſ.15. annot.1. num.9.*

Præcipuè quia laudabilis hæc conſuetudo Laicos ad pietatem, & Locorum Sacrorum reparationem excitans, dignoſcitur, non ſolùm à pie-
21 tatis fonte, ſed etiam à Juſtitiæ debito derivare, nam Laici æquè, ac Clerici ſpirituale commodum ex Eccleſia percipiunt, mediantibus Eccleſiaſticis Sacramentis, & Divinis Officiis, ipſis etiam propterea intereſſe debet, Eccleſias eſſe
22 ſarctas, & tectas, earumque reparationi conſulere, *Wames conſ. Can. d. conſ.110. n.1., Caren. reſol.248. n.4., Graunaniet. in tit. de Eccleſ. ædific., & repar. n.9., Vallaſc. d. conſul. dec.179. n.9.*, cum ad ornatum, & pompam Civitatum etiam pertineat, Eccleſias ſumptuoſas, & cuſto-
23 ditas habere, ut ait *Lar. de Anniv., & Cappel. lib.1. cap.21. n.5., Novar. qu. for. cap.25. n.10. par.1.*, necnon jus publicum, ad quod ſervan-
24 dum Univerſitates alligatæ manent, conſiſtat etiam

etiam in Sacris, & Sacerdotibus, ut *in l.1. §. Hujus ſtudii ff. de Juſt., & jur.* atque exindè etiam
25 ex publico Ærario Sacras Ædes eſſe reparandas docuit *J. C. in l. ſi in aliquem ff. de Off. Pro-Conſ., & Legat.*, & ibi notat *Alberic.*, ac dixerunt etiam *Rip. d. reſp.22. lib.2.*, *Pecb. de Reparan. Eccleſ. cap.22. nu.3. in fin. Cobel. in Bul. Bo. Reg. cap.41. n.37., & 38.*

Ex his in Jure præmiſſis reſultat, juſtè fuiſſe à reparatione Turris Navis Eccleſiæ Parochialis de Nalinnes abſolutos Canonicos S. Bartholomæi Leodii, licèt de Jure uti Decimatores eſſent
26 adſtricti, cum ad reſtaurationem præfatam te-
27 neantur Communitas, & Incolæ d. Terræ, in quibus conſuetudo hoc onus transfudit, de qua
28 Dominis conſtare ſatis viſum fuit ex antiquo Laudo Concilii Thudinenſis, in quo proviſum fuerat, impenſas faciendas pro emendatione Eccleſiæ in ea parte, quæ reſpicit Turrim, Navim, & Campanile eſſe per Communitatem præſtandas, reliqua verò in eodem Laudo deſignata per Capitulum eſſe reparanda, & reficienda; quod Laudum deindè in ſucceſſivis indigentiis reparandi ſemper inconcuſſam obtinuit obſervantiam, etſi aliquando Communitas eidem executionem præbere detrectavit, fuit per Judicis auctoritatem ad id compulſa, prout evenit de an. 1447., in quo per Sententiam arbitramentalem Archidiaconi Hannoniæ condemnationem paſſa fuit, ac iterum de an. 1621. ab hujuſmodi obligatione devians, cum intenderet, quod Capitulum Decimator reparare deberet, Capitulum abſolutoriam obtinuit, quæ Sententia deindè an. 1623. confirmationem promeruit, atque in Judicatum tranſivit; ex quo proindè hæſitari non valet, conſuetudinem reparandi in Communitatem fuiſſe legitimè probatam; cum talis conſuetudo per actuum frequentiam, & tempo-
29 ris diuturnitatem inducatur, ut in his terminis, *Peccb. de Reparan. Eccleſ. cap.9. n.4.*, & ſignantèr cum canonizata extiterit in contradictorio Judicio, hoc caſu etiam apud illos, qui in pro-
30 banda hac conſuetudine magis rigoroſas exigunt probationes, incontrovertibilis habetur, ut apud *Klocb. de Contrib. cap.10. ſect.1. n.29.*

Eo robuſtius, quod antiquum Recordium, ſeù Laudum, à quo conſuetudo deſcendit, etſi conſuetudinis inductivum non eſſet reputandum, illud tamen uti Partium conventio, & pactum valeret, atque ad promiſſam reparationem ſervandam cogendi vim haberet, cum
31 apud *Doctores* circa obligationem reparandi Eccleſias, non minùs conſuetudo, quàm particulares etiam conventiones, pacta, & Statuta plurimùm attendantur, eaque ſervanda præſcribunt, licèt de jure onus reparandi ad alios ſpectaret, *Vallenſ. in Decr. lib.3. tit.48. de ædific. Eccleſ. §.2. ſub nu.2. verſ. tertiò tenetur*, *Rip. reſponſ.22. num.3. lib.2.*, *Valaſc. conſul. dec.179. n.10.*, *Cortiad. dec.180. n.6. to.3.*, ſignantèr quia hujuſmodi pacta, per quæ inter Capitulum, & Populum dividuntur onera reparandi Eccleſiam,
32 ſunt uniformia laudabili conſuetudini in pluribus Regionibus receptæ, quod Populus aliquas partes Eccleſiæ reficiat, Decimatores, ſeu Parochus alteras reparent, ut de pluribus locis Luſitaniæ teſtatur *Valaſc. dict. conſul. deciſ.179. ſub*
33 *n.7. tom.2.*, quod plurima ſimilia extent Conciliorum concordata in Belgio, habetur apud *Pecb. de Reparan. Eccleſ. cap.13. in princ.*, & magis proximè ad caſum noſtrum apud *Vaneſpen. de Univer. Jur. Eccl. tom.1. par.2. tit.16. cap.5. n.26., 28., & 29.*

Efficaciam Laudi, ſeù Recordj prædicti benè agnoſcens Communitatis Defenſor, majorem tuitionis conatum adhibuit in tribuendo eidem contrariam intelligentiam, arguendo, quod ſicuti ejus vigore, Incolæ tenentur ad refectionem Navis Eccleſiæ, Accinctarum, ſeu Appendicum Turris, & Campanilis, *quia initium Tecti illius incboatur altiùs, quàm Pinnaculum Navis Eccleſiæ elevatum ſit, prout ex tunc dd. Incolæ ſpontè fatebantur ſeptem pedum altitudine, & illa ſuperabundans Turris altitudo magis ſapit ad decorem, quàm neceſſitatem*, ex prædicto modo diſponendi eruatur, quod Incolæ adſtricti tantùm eſſe debeant ad refectionem illius partis, ſeu Appendicis Turris, quæ Pinnaculum Eccleſiæ ſuperat, non autem ad illius integralem extructionem.

Talis ſanè intelligentia apparuit nullo modo congruere poſſe verbis ipſius Laudi, in quo, cum Laudatores expoſuerint in genere Capita diſtincta controverſiarum, concernentium refectionem occurrendam in Eccleſia, videlicet Navim, Cinctas, ſeu Appendices, Turrim, & Campanile, Cancellum, Campanas, & alia neceſſaria ad celebrationem Divinorum Officiorum, & Sacramentorum adminiſtrationem, atque deindè tàm Capitulo, quàm Communitati diſtributa fuerunt onera: Capitulo, tanquam univerſali Decimatori, unicè impoſita refectione Cancelli Eccleſiæ, Campanæ, necnon manutentione omnium eorum, ſine quibus Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrari, & Divina Officia exerceri ritè non valerent. E converſò autem Communitati injuncta refectione Navis Eccleſiæ, Accinctarum, ſeu Appendicum Turris, & Campanilis, ex hac diſtributiva ſeparatione inter Partes ſtabilita neceſſariò deſcendit, quod cum Turris, & Campanile ſuam retineant independentiam ab aliis oneribus Decimatori appoſitis, & conſiſtant in partibus reparandis, Communitati præſcriptis, nemini dubium eſſe poterit, quod eadem ad illorum integralem reparationem teneatur ſine ulla diſtinctione, tàm pro parte ſuperiori, quàm inferiori, abſque eo, quod Capitulum in aliquo ad id concurrere debeat, tanquam partes ſibi demandatas non reſpiciens.

Hujuſmodi obvium, & verum Laudi ſenſum, non ſolùm non deſtruit, ſed etiam mirificè comprobat expreſſio facta circa Turris altitudinem, quod excederet Pinnaculum Tecti: ea ſiquidem facta fuit non ratione limitandi Communitati onus Turrim reparandi ſolùm ſupra Pinnaculum, ſed benè ad effectum denotandi, quod cum præfata Turris ſuperaret non parùm prædictum Pinnaculum tecti, tanquam elata, & ſublimis non ad neceſſitatem Eccleſiæ extructa poſſet conſiderari, ſed potiùs ad illius majorem ornatum, & decorem, prout expreſsè ſubjunctum fuit in illis verbis -- *quia illa ſuperabundans Turris altitudo magis ſapit ad decorem, quàm neceſſitatem* -- ut ſic ejus reparationi Communitas deberet incumbere, ex eo nimirum, quia Turris, ſeu Campanile, quantò elatior eſt, eò magis ad de-

decorem potiùs, quàm neceſſitatem pertinere videatur, eoque attento ad ejus reparationem Populum, non verò Decimatorem eſſe adſtri-
34 ctum de Jure univerſali in Belgio, atque adjacentibus Regionibus, firmat individualitèr *Vaneſpen. de Univer. Jur. Eccl. tom.1. par.2. tit.16. cap.5. n.28.*

Hinc eſt, quod Concilium Thudinenſe, de eo Jure veriſimilitèr edoctum, ſicuti in Laudo profeſſum fuerat in oneribus reparandi Eccleſiam inter Populum, & Decimatorem diſtributis, ſe utriſque partibus jus æqua lance libraſſe, conſuetudini, & juri in illis Partibus, ut plurimùm recepto ſe uniformando, noluit Incolas ad Turris Eccleſiæ refectionem adſtringere, niſi prævia confeſſione ipſorum, quod ſuperabundans Turris altitudo decorem magis, quàm neceſſitatem ſaperet; cum præcipuus ipſius finis fuerit Populo aſſignare refectionem eorum, quæ majorem Eccleſiæ ornatum, decorem, & elegantiorem formam reſpiciunt, prout hujus naturæ eſſe videntur ultra Turrim elatam, etiam Navis Eccle-
35 ſiæ, & Appendices, cum ipſæ etiam ad ornatum Eccleſiæ ſpectare ſoleant, ut dixit *Vaneſpen. loco mox allegato n.26., & ſub n.27. verſ. hoc caſu.* Capitulo verò Decimatori præſcribere repara-
36 tionem eorum, quæ ad celebrationem Divinorum Officiorum ſunt neceſſaria, & ſic ad extructionem unicæ Campanæ, ex quo licèt Eccleſia
37 Parochialis plures poſſit habere Campanas, & Divus Carolus in eiſdem exoptaverit, quod ad minus duo exigerentur, ut habetur *in actis Eccl.*
38 *Mediolan. par.4. Actor. de Inſtruct. fabric. Eccl. lib.1. cap.25. col.2.*, attamen cum ad convocandum Populum ad Divina Officia una tantùm
39 exigatur, atque ſufficiat, ut docent, *Tondut. Reſol. Benefic. par.3. cap.133. n.7., Pecch. de Repar. Eccleſ. cap.13. n.4.*, & in noſtris præciſis terminis, *Vaneſpen.* ubi proximè *n.29.*, exindè Concilium etiam Decimatori Jus æqua lance miniſtrando, ad unius tantùm Campanæ refectionem
40 illum arctavit, cum hoc tamen, quod deberet eſſe ſonora, prout talem exigit neceſſitas, ut à longinquis audiatur, ut benè notant, *Tondut. loco allegato, & Pecch. de Repar. Eccleſ.* paritèr ubi ſupra *n.4. in fine.*

Sed omnem in re hac ſubmovet dubietatem ſubſequuta obſervantia, dum ſic etiam controverſum Laudum interpretati fuerunt Judices de partibus in faciem loci, ac ita adamuſſim Judicatum de an. 1621. mediante Sententia abſolutoria favore Capituli ab Officiali Leodien. prolata, ac ſucceſſivè de an. 1623. per alteram confirmata; Interpretationi autem per obſervantiam datam venit inſiſtendum, cum ea ſit opti-
41 ma omnium diſpoſitionum interpres *leg. ſi de interpretatione ff. de leg.*, & talis ſenſus ineſſe dici-
42 tur Laudi verbis, qualem demonſtravit obſervantia, etiamſi contrarius intellectus de jure
43 eſſet verior, ut generalitèr apud *Rot. deciſ.5. n.17., & ſeqq. par.14., & dec.452. n.24. par.19. tom.2., cor. Otthob. dec.165. nu.20., cor. Emerix Jun. dec.24. n.8., & 9.*, & in altero Laudo Concilii Thudinenſis dictum fuit *in Leodien. Campanilis 25. Junii in fin. cor. Cac.*

Non relevante, quod dd. Sententiæ prodjerint inter Capitulum, & Parochum, Communitate verò ſolùm eidem Parocho adhærente, atque unà cum eo provocata, ac proindè contra
44 ipſam Communitatem in præſenti jus conſtituere non valeant, nec ullam obſervantiam contra eam inducere: quia ultra quod in Sententiis Communitas enunciatur uti Principalis in Cauſa æquè ac Parochus, ex relato *Sum. Comm. n.3., & 4.*, ſed placuit etiam Dominis reſponſio, quod ſicuti non eſt dubium, quod illarum
45 Sententiarum vigore Capitulum fuit abſolutum à prætenſa refectione Turris, ad cujus reparationem fuerat conventum, eodem pari Jure hodiè veniat abſolvendum.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

SAVONEN. RESTAURATIONIS PAROCHIALIS ECCLESIÆ.

Vener. 8. Martii 1709.

ARGUMENTUM.

Reſtauratio Parochialis Eccleſiæ ſpectat ad Parochum ubi habeat ſufficientes redditus, in Subſidium verò ad Univerſitatem, & Parochianos, ſed de inſufficientia reddituum Parochus debet concludentèr docere, imò ſi Eccleſia Parochialis ſit de Jure Patronatus ſpectat primò ad Patronum, & cui Eccleſia Patronali fuit unita, & in Subſidium ad Parochianos.

SUMMARIUM.

1 *Reparatio Eccleſiæ Parochialis ſpectat ad Parochum non ad Univerſitatem, vel Parochianos.*

Limit. in Subſidium, & non ſufficientibus redditibus Parochiæ. num.2.

Decl. quod de inſufficientia redditum Parochus debet concludenter docere. num.3.

Et quidem de tempore motæ litis. num.4.

5 *Quantitas fructuum variatur tractu temporis.*

6 *Quantitas fructuum de præſenti non probatur ex quantitate percipi ſolita in præteritum.*

Decl. ut num.9.

A præterito ad præſens non valet argumentum. ibidem.

7 *Paupertas de præſenti non probatur ex antiquo Brevi Apoſtolico.*

8 *Eccleſiæ proventus, quamvis ab initio ſint tenues dein tamen creſcunt ex largitione Fidelium.*

10 *Præſumptio non ſufficit, ubi plena probatio requiritur.*

11 *Libri privati Monaſterii non probant ad ejus favorem contra Tertium.*

12 *Teſtes de Univerſitate non probant ad ejus favorem.*

Limit.1. ubi illorum numerus ſit ingens. num.13.

Limit.2. ubi agatur de intereſſe ipſius Univerſitatis, non ſingulorum. num.14.

15 *Unio ſubjectiva, & extinctiva inducit extinctionem tituli Eccleſiæ unitæ.*

Ampl. quod bona, & proventus Eccleſiæ unitæ nullatenus diſtinguantur à bonis, & juribus Eccleſiæ, cui talis unio facta fuit. num.16.

17 *Eccleſia Parochialis ſi uniatur ſubjectivè Monaſterio, Monaci dicuntur Patroni ejuſdem.*

18 *Eccleſiæ Parochialis reparatio ſpectat primò ad Patro-*

tronum, & ſubſidiariè ad Parochianos.

19 *Parochiani, antequam teneantur ad reparationem Eccleſiæ Parochialis excutiendi ſunt fructus, & proventus Monaſterii, cui Eccleſia Parochialis fuit ſubjectivè unita.*

Contrarium qui ſenſerint referuntur, & rejiciuntur. num. 20.

21 *Sac. Rota ſolet reverenter amplecti decreta S. Congreg. Concilii.*

22 *Conſuetudo reſtaurandi Eccleſiam ſumptibus Parochianorum non inducitur ex unico actu.*

Ampl. num. 23., & 24.

23 *Clauſula* — Dummodo non tranſeat in exemplum — *excludit quamcumque Conſuetudinem, et obligationem.*

Conſuetudo, & obligatio non inducitur, ex actis facultativis. ibid.

24 *Ad Conſuetudinem obligatoriam in futurum inducendam requiritur pluralitas, & frequentia actuum, & quod geſti fuerint animo illam inducendi.*

25 *Conſuetudo ad effectum obligandi debet eſſe præciſa.*

26 *Conſuetudo non debet extendi nec de loco ad locum, nec de caſu ad caſum.*

DECISIO CXLII.

NON acquieſcentes Monaci Olivitani Oppidi Vallis Piæ Finarii geminis Sententiis, altera lata ab Ordinario Savonen., altera verò ab A.C., quibus condemnati fuerant ad reparationem Eccleſiæ Parochialis S. Mariæ cum plenaria ſubjectione, & extinctione tituli eorum Monaſterio unitæ, abſoluta Univerſitate, ſeu Communitate ejuſdem loci, per ipſos Monachos ad hunc effectum in Judicio provocata, cum mihi ulterioris appellationis cauſam delegari obtinuerint, dedi dubium -- *An, & quis teneatur reparare Eccleſiam Parochialem, de qua agitur? cui DD., Monaſterium, & Monachos teneri,* reſponderunt.

Rationem ſic decidendi ſubminiſtravit animadverſio, quod cum Monaci vigore recenſitæ unionis habeant in eadem Eccleſiam Monaſterium, & Curam Animarum, ac fructus percipiant, ipſis proindè primariò incumbit onùs reparationis, cum explorati Juris ſit hujuſmodi præcipuam obligationem vigore ſpiritualis conjugii pertinere ad Rectorem, ſive Parochum,
1 fructus, & proventus ejuſdem Eccleſiæ percipientem, ad *Text. in can. decernimus* 10. *qu.* 1. *cap.* 1., *et* 4. *de Eccleſ. ædific.*, & diſſertiſſimè ſancivit *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 7. *de reformat.*, *Pignatel. Conſultat. Canon.* 126. *n.* 8. *to.* 10., *Panimol. dec.* 15. *annot.* 1. *n.* 1., *Rot. dec.* 68. *n.* 1. *coram Ninot., & in Leodien. reparationis Campanilis* 25. *Iunii* 1688. §. *Quamvis cor. cl. me. Card. Caccia*, & noviſſimè *in Leodien. reſtaurationis Turris Navis Eccleſiæ* 18. *Febr.* 1709. §. *Vindicatis coram R.P.D. meo Criſpo.*

Et quamvis Parochiani teneantur ſaltem in
2 ſubſidium, *Panimol. dec.* 15. *annot.* 1. *n.* 1., *et in Leodien. reparationis Campanilis* 25. *Iunii* 1688. §. *Quamvis cor. clar. me. Card. Caccia*; Attamen limitationi prædictæ locus eſſe non poterat, cum in præſenti non doceretur de inſufficientia reddi-
3 tuum ad Parochialem Eccleſiam ſpectantium; Præmiſſo enim, quod illa utpotè fundamentum propriæ intentionis eſſet à Monacis concluden-
4 tiſſimis probationibus juſtificanda, & quidem de tempore motæ litis, *Rot. dec.* 9. *n.* 37., *et ſeq. par.* 19. *rec.*, *et in Legionen. Decimarum ſuper Manutent.* 3. *Jul.* 1705. §. *Ulterius cor. Reverendiſs. Giennen.*

Vis, & efficacia hujus concludentiſſimæ probationis, ad hunc effectum requiſitæ, nullatenus haberi viſa fuit, vel ex enunciativa quantitatis fructuum d. Eccleſiæ in florenis 12., emiſſa in Bulla Unionis uſque de ann. 1477., vel ex nonnullis partitis ex libris Monaſterii extractis; Quo enim ad prædictam enunciativam, cum ab anno 1477., quo illa emanavit, effluxerint duo ſæcula, & ultra, in quibus ob rerum humanarum viciſſitudines, quantitas fructuum augeri,
5 & immutari potuit, à ſtatu tam antiquo, & remoto, neque poterat deſumi recta menſura ad dignoſcendam præſentem eorundem fructuum quantitatem, neque poſt tam diuturnum anno-
6 rum intervallum inferri à tempore præterito ad præſens, *Bald. in l. ex diverſo* §. *ult. in fin. ff. ſolut. matr.*, *Menoch. de Præſumpt. præſumpt.* 25. *nu.* 9. *lib.* 6., & præcisè de paupertate deſumpta ex
7 antiquo Brevi Apoſt., reſpondit *Rot. dec.* 78. *n.* 9. *& ſeqq. par.* 17. *rec.*

Quod ſi ita generalitèr in dignoſcenda redditüum quantitate, etiam in prophanis, hujuſmodi tàm remota probatio non admittitur, multò minùs admitti poterat in præſenti, quoad Ec-
8 cleſiaſticos proventus, qui ab initio in exilli quantitate pro dotandis Eccleſiis, & Monaſteriis conſtituti, in progreſſu tamen ad longè uberiorem ſtatum rediguntur à Fidelium largitionibus, & ab incremento pietatis, *Felin. in cap. ſcribam n.* 3. *de preſum.*, *Cortiad. dec.* 180. *n.* 27., *Rot. dec.* 27. *num.* 11. *poſt Tamburin. de Iur. Abbat. tom.* 3.

Contrariis procedentibus, vel ubi à tempore probatæ tenuitatis redditaum exiguum intercedit intervallum, vel ubi paupertas non adduci-
9 tur pro fundamento intentionis ab allegante, cui ſola præſumptio non ſufficit abſque præſidio
10 concludentis probationis, ut benè eplicat *Menoch. de preſump. præſumpt.* 25. *n.* 13. *lib.* 6., *Alciat. preſumpt.* 27. *n.* 4., *Maſcard. de Probat. concl.* 1225. *n.* 17., & conſonat *Manſ. conſult.* 389. *n.* 10.

Minuſque attendi poterant enunciatæ partitæ, non omiſſo enim inſanabili defectu, quo laborabant in ſubſtantia, utpotè continentes non integram, & confuſam adnotationem proventuum Eccleſiaſticorum, abſque ulla veriſimili ſpecificatione introitus, & exitus, hoc unum ſufficiens viſum fuit ad dignoſcendam illarum irrelevantiam, quod eſſent informes, & priva-
11 tìm extractæ à memoratis libris Monaſterii, qui contra Tertium ad ipſius favorem nullum gradum probationis poterant conſtituere, *Rot. dec.* 574. *n.* 4. *cor. Manz.*, *& dec.* 583. *n.* 7. *par.* 5. *to.* 2. *rec.*, *& in Rom. Primogenituræ de Bubalo ſuper reliquis bonis ad Cloacam* 8. *Maii* 1705. §. *Non magis, & ſeq. cor. R.P.D. meo Anſaldo.*

Accedentibus præſertim ad enervandas dd. probationes, & pro excluſione prætenſæ tenuitatis redditaum, aliis legitimis probationibus, quas, tranſcendendo etiam terminos propriæ obligationis, adduxit Communitas d. Oppidi, rea conventa, ex quibus conſtitit, Monachos poſt unionem plura conſecutos fuiſſe legata, annuam,

nuam, & perpetuam exigere præſtationem ex
obligatione Maſſariorum Eccleſiæ S.Jo: Baptiſtæ
Finarii, quotidiè ſuperlucrari non modicas pe-
cuniarum ſummas correſpectivè ad conceſſio-
nem ſitus in dict. Eccleſiæ Parochiali pro con-
ſtruendis Altaribus, effodiendiſque Sepulturis,
& demùm percipere decimas, & conſpicua
emolumenta oblationũ,& elæemoſynarum, quæ
nedum à Parochianis, ſed etiam ab Advenis,
ibi impulſu pietatis confluentibus, inceſſantèr
12 elargiuntur, ut latius probant Teſtes dati, in
Sum. Comm. n.8., qui licèt ſint membra Univer-
ſitatis, ingens tamen illorum numerus hujuſ-
13 modi defectum ſupplet, ut in ſpecie dictum fuit
*in Tiburtina Bonorum ſuper Manutent. 9. Februa-
rii* 1705. §. *Potiſſimè cor. Reverendiſs. D. meo Dec.*,
eorumque depoſitiones legitimum probationis
14 gradum obtinent in hac cauſa, ubi debitum eſt
ipſius Univerſitatis, non autem Singulorum, ut
in præciſis terminis objecto occurrit *Thomat. deciſ.
Macer. 5. nu. 13.*, & conſonant deducta per *Fa-
rinac. de Teſt. qu. 60. n. 1.*, *& in Tarraconen. In-
ſignium 11. Dec. 1702. §. Quàm ex, cor. bon. mem.
Muto*, *& in Gerunden. Admiſſionis ad diſtributio-
nes 18. Febr. 1707. §. Non attentis, cor. R. P. D.
meo Aldovrando*.

Quamvis autem, hucuſque deducta, ſatis ſu-
perque viderentur pro ſuadenda ſufficientia red-
dituum prædictæ Eccleſiæ, & conſecutiva obli-
gatione Monachorum ad illam reparandam, ni-
hilominus, ubi res adhuc dubia dici poſſet, om-
nem difficultatem ſuſtulit unio antedictæ Eccle-
ſiæ Parochialis, expleta favore dd. Monachorum,
ſedulò enim per DD. inveſtigata ejuſdem unio-
nis natura, conſtitit apud eos fuiſſe factam cum
15 qualitate ſubjectiva, & extinctiva tituli per viam
plenariè incorporationis, & connotant verba
Bullæ ibi = *cum omnibus juribus perpetuò unimus,
& incorporamus prædictam Eccleſiam, ſic in Mona-
ſterium erectam, Sum. Comm. n. 1., Rot. dec. 421. n. 7.
cor. Bich., dec. 786. n. 7. cor. Emer., & dec. 49. n. 7.
part. 15. recent.*, cujus ſubjectivæ, & extinctivæ
unionis natura, & effectus eſt inducere omni-
modam extinctionem tituli Eccleſiæ unitæ, eam-
que efficere quaſi Prædium, ſeu membrum
Monaſterii, cujus favore unio facta fuit, adeout
bona proventus, & jura d. Eccleſiæ, ſic unitæ, à
16 bonis proventibus, & juribus ejuſdem Mona-
ſterii nullo modo ampliùs diſcerni valeant, *Gon-
zal. ad Reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 7. n. 2., Murg. de
Beneſ. q. 2. n. 78., Rot. dec. 33. n. 31. par. 9., dec. 30.
n. 5. par. 11., dec. 81. n. 5., & 37. par. 18., & dec. 631.
n. 8. cum ſeq. par. 19. rec.*

Poſita autem hac ſubjectiva, & extinctiva
unione, illiuſque inſeparabili effectu, in neceſ-
ſariam conſequentiam venit, quod obligatio
reſtaurandi d. Eccleſiam Monacis incumbat,
quamvis inſufficientia reddituum, ad eamdem
Eccleſiam ſpectantium, abundè juſtificata fuiſ-
ſet, cum vigore recenſitæ unionis ob plenarium
17 dominium, & proprietatem ipſi dicantur Pa-
troni ejuſdem Eccleſiæ, juxta animaverſa per
Murg. de Beneſic. qu. 2. n. 297., ac proindè data
etiam inſufficientia reddituum ipſius Eccleſiæ,
onus reparationis priùs afficit d. Monachos, uti
18 Patronos, antequam deſcendat in Parochianos
*ex cenſura Sac. Conc. Trid. in d. ſeſs. 21. cap. 7. de
ref., Bellet. diſq. Cleric. par. 1. de Cler. debit. §. 14.
n. 11., Thom. dec. Maceraten. 5. num. 10. R. P. D.
Petra in Comment. Conſtitut. Apoſtol. to. 1. pag. 81.
num. 15.*

Tum, & fortiùs quia pro reparatione Eccleſiæ
unitæ, antequam teneantur Parochiani, ita
ſunt affecti quicumque redditus, & proventus
Monaſterii, perindè acſi de ipſius Monaſterii re-
19 paratione ageretur, cujus pars, & membrum
d. Eccleſia vigore unionis effecta eſt, ut luculen-
tèr firmat *Franceſ. de Eccl. Cathedr. cap. 13. n. 78.,
Bertach. vot. dec. 100. n. 10*, atque ita ſancivit *in
terminis præciſis* S. Congr. Concilii *in una Sorana
ſub die* 18. *Febr.* 1601. relat. per *Nicol. lucubr. Ca-
non. lib. 3. tit. 48. n. 2.*, & recentius *in Spoletana
reſtaurationis Eccl. 12. Dec. 1705.*

Non obſtantibus auctoritatibus *Tondut. de
Penſion cap. 8. n. 10.*, *& Turicell. de Union. cap. 4.
20 num. 13.*, qui loquuntur in terminis longè di-
verſis, & nullus ex eis ſpecificat caſum ſubjecti-
væ, & extinctivæ unionis; undè ultra eorum
inapplicabilitatem non erant contraponendi
communiori aliorum Doctorum traditioni, &
prædictis reſolutionibus S. Congr., quæ quotiès
21 S. Rotæ obviæ ſunt, ſemper ipſa judicium ſiſtit,
ſibi tantum obſequii gloriam relinquendo, ut an-
tiquum morem gerendo, noviſſimè proteſtate
eſt in *Theatina Juriſdictionis 14. Dec. 1708. §. Pari
difficultate cor. Me*.

Fruſtraneum demùm erat refugium ad con-
ſuetudinem reſtaurandi Eccleſiam, de qua eſt
22 ſermo, ſumptibus Parochianorum, unicus
enim actus contributionis de an. 1663. neutiquam
ad hunc effectum attendi poterat, utpotè vo-
luntarius cum expreſſa præſervativa, *dummodò
non tranſeat in exemplum, & pro hac vice tantùm*,
23 quæ operatur, ut remaneat in puris terminis
actus facultativi, & voluntarii, nullam conſue-
tudinem, vel obligationem inducentis, ut aliàs
dixit *Rot. dec. 545. n. 3. par. 3., & dec. 184. nu. 21.
par. 17. rec.*, reſiſtentibus potiſſimum concordi-
bus depoſitionibus Teſtium affirmantium eam-
dem Eccleſiam, quotieſcumque caſus indigentiæ
ſe ſe obtulit, reſtauratam fuiſſe expenſis Mona-
chorum abſque ulla, nec minima contributio-
ne Communitatis, cum tamen conſtans opinio
ſit, quod pro inducenda in hac materia conſue-
tudine in futurum obligatoria, copulativè re-
24 quiritur pluralitas, & continuata frequentia
actuum, & quod geſti fuerint animo illam in-
ducendi, ut in ſpecie tradiderunt *Tondut. reſol.
beneſ. cap. 39. n. 7., Franceſ. de Eccl. Cathed. cap. 13.
num. 10., Bellet. diſq. Clerical. par. 1. tit. de Cleric.
debit. §. 13. num. 10., Ventrigl. in prax. rer. notab.
to. 2. ann. 18. §. unico num. 4., Cortiad. dec. Catha-
lon. 180. n. 3., Rot. dec. 184. n. 6. par. 17. rec.*

Non relevantibus ſimilibus conſuetudinibus
aliorum locorum Finarii, ſi quæ adſunt, cum
25 firmum in jure ſit, quod conſuetudo ad effe-
ctum obligandi debet eſſe præciſa, & neutiquam
26 de caſu ad caſum, vel de loco ad locum ex-
tendenda, juxta paſſim animadverſa per *Rot. de-
ciſ. 378. n. 7. cum ſeq., & dec. 304. n. 9. par. 12., dec.
449. n. 2., & dec. 484. n. 10. par. 19. rec.*

Et ita non admiſſa Monachorum inſtantia pro
deputatione Œconomi, & redditione rationis
fructuum d. Eccl. Parochialis, utpotè inutili, &
& incongrua, reſolutum fuit, Utraque Parte
audita, &c.

R.P.D.

R. P. D. DE POLIGNAC.

BOJANEN. JURIS PASCENDI.

Merc. 26. Junii 1709.

ARGUMENTUM.

Dominium, & Poſſeſſio Juris paſcendi, ex quibus probetur ſpectare ad Communitatem, & ex quibus dicatur conſtare de ejus bono jure, etiam ad effectum manutentionis. Ubi autem uſus paſcuorum eſt publicæ omnium Civium commoditati deſtinatus, Eccleſiaſtici nulla ſoluta *Fida* gaudere debent uſu paſcuorum pro animalibus neceſſariis pro eorum uſu, & cultura bonorum patrimonialium, & beneficialium, non autem pro aliis non neceſſariis.

SUMMARIUM.

1 Fida *vulgo nuncupatur pretium herbarum.*
2 *Juriſpacendi Dominium ſpectare ad Communitatem probatur ex titulo, & ex longæva poſſeſſione.*
Ampl. quod ex his probetur bonum Jus Communitatis, etiam ad effectum manutentionis. n.3.
4 *Jus paſcendi ſpectare ad Communitatem probatur ex translatione ejuſdem Juris facta per Baronem, cui antea ſpectabat.*
Ampl. concurrente Obſervantia. n.5.
Nec non ex venditione, & locatione Paſcuorum facta per Communitatem. n.7.
6 *Poſſeſſio juriſpaſcendi penès Communitatem probatur ex venditione, & locatione paſcuorum.*
8 *Eccleſiaſtici gaudent Beneficio Civium.*
9 *Eccleſiaſtici non tenentur ſolvere* fidam *pro animalibus neceſſariis pro congrua ipſorum ſubſtentatione, & pro cultura bonorum Patrimonialium, & beneficialium.* & n.11.
Secus pro aliis animalibus, potiùs negocii cauſa, quàm neceſſitate retentis, n.10., *& de ratione.* n.14.
12 *Eccleſiaſticis tollenda eſt omnis occaſio lucri, & mercaturæ.*

DECISIO CXLIII.

PRætendebant Eccleſiaſtici Terræ Macchiagodenæ Bojanen. Diœceſis ſibi competere Jus liberè paſcēdi eorum Animalia in locis Montuoſis, aliiſque univerſi Territorii, & Diſtrictus d. Terræ, nullo ſoluto pretio herbarum, quòd vul-
1 gò *Fida* nuncupatur; Verùm quia Univerſitas, ſeù Communitas d. Terræ excipiebat utile Dominium Paſcuorum particulari titulo ad ipſam pertinere, proindèque Eccleſiaſticis non licere in illis ad depaſcendum mittere Animalia ſua, niſi ſoluta eadem pretii quantitate, quæ hactenùs ſoluta fuit à Laicis Civibus, & exteris Conductoribus pro paſcendis eorum Animalibus, S. Congr. Immunitatis, cui res delata fuerat, illius cognitionem commiſit A.C., qui per ſententiam pronunciavit, *Eccleſiaſticos liberè depaſci poſſe certum, & ſtatutum numerum Animalium neceſſariorum ad congruam illorum ſubſtentationem, & ad culturam agrorum Patrimonialium, ſeu Beneficialium, & pro iſtorum paſtu, non teneri ad ſolutionem herbarum; Secus verò pro reliquis Animalibus excedentibus præſcriptum numerum,* pro quibus, *declaravit licere Communitati exigere pretium Paſcuorum*; Sed reclamantibus Eccleſiaſticis cid. S. Congr. Immunitatis, hæc Cauſam appellationis examinandam remiſit ad Rotam, eaque mihi delegata, diſputandum hodiè propoſui Dub. — *An, & de cujus bono jure conſtaret etiam ad effectum manutentionis?* quod reſolutum fuit *favore Communitatis, juxtà modum,* inferiùs, *exprimendum.*

Quia docuit, nedùm de legitimo titulo, quo controverſum Jus paſcendi ad ipſam pertinebat, verùm etiam de antiqua ſua poſſeſſione locandi, & vendendi Paſcua, necnon exigendi illo-
2 rum pretium, ſeù *fidam* à quibuſcumque Perſonis propria Animalia depaſcentibus in Territorio, & Diſtrictu Terræ Macchiagodenæ, quæ ſingula per ſe ſpectata, magis autem univerſa inter ſe connexa, atque conjuncta, rectè conſtabiliunt bonum Jus Communitatis, etiam ad effe-
3 ctum manutentionis, ut omiſſis generalibus in ſpecie aliàs firmavit *Rot. in Viterbien. Uſus paſcuorum 15. Mart. 1700. cor. bo. me. Muto, poſt Pacion. de locat., & conduct. dec. 17. ſub initium, & in fin. juxtà impreſſ. Venet., & in Ferentina Juris paſcendi 30. Apr. 1703. à §. Tali itaque, cor. R̃mo D. meo Dec.*

Porrò legitimum titulum, undè reſultat bonum Jus Communitatis, abundè comprobare viſa ſunt publica, ſolemniaque Inſtrumenta exhibita *in ejus hodierno Sum. n.1., & 2.*, ex quibus conſtat, quod Jus paſcendi in Agris, & Montibus pabulariis univerſi Territorii, & Diſtrictus Macchiagodenæ, antiquitùs competens Baronibus Dñis d. Terræ an. 1550., ac rursùs an. 1618., ac 1620. ex cauſa oneroſa certæ annuæ præſtationis, partim in pecunia numerata, & partim in Caſeis, Lanis, & Agnis, fuit liberè ceſſum, & renunciatum à dd. Baronibus Communitati, ſeù Univerſitati ejuſdem Terræ, cum eadem facultate, qua fruebantur ipſimet Barones liberè vendendi, & locandi Paſcua, & recipiendi eorum pretium; Hac unica præſervatione adjecta, quod exindè nullum intelligeretur irrogatum præjudicium iiſdem Baronibus, neque eorum Succeſſoribus in perpetuum pro Paſcuis neceſſariis manutentioni Animalium Baronalium, ex
4 hac autem ampliſſima ceſſione, ſeu renunciatione manifeſtum ſit Jus utilis Dominii, quod habebant Barones ſuper Paſcuis univerſi Territorii, fuiſſe abſolutè translatum in Communitatem Ceſſionariam, ſeù renunciatariam, ad firmata in ſpecie *per Capibl. de Baron. pragm. 11. n.7.*, & arguendo à contrario per *Roc. Select. Jur. cap. 170. num. 2.*

Et conſonat etiam ſubſequuta obſervantia,
5 nàm à die prælaudatarum ultimarum conceſſionum, uſque ad hæc tempora Syndicus prædictæ Communitatis, aut publicus Magiſtratus liberè vendidit, aut locavit Paſcua conſtituta, & exacta certa quantitate pecuniæ poſtea erogatæ in Communes neceſſitates, ut diſertè deponunt plures Eccleſiaſtici, aliique Cives Terræ Macchiagodenæ, & teſtatur publicus Cancellarius Communitatis, & denique clarius demonſtrant publica Inſtrumenta locationum, ſeu ven-
6 ditionum Paſcuorum, jugitèr factarum ab ipſamet Communitate *Sum. n.3.*, quæ nedùm concludunt poſſeſſionem, *ad Rot. in Rom. Communantiarum, & Fontanilis 20. Jan. 1702. §. Potiſſimè cor. R.P.D. meo Anſaldo, & in Farfen. Juriſpaſcendi ſuper manutentione 27. Martii ejuſdem anni*

§. Rur-

§. *Rurſùs cor. R.mo D. meo Molines Dec.*, ſed præ-
7 terea comprobant, dictum dominium penes eandem Communitatem locantem, & vendentem, ex traditis in ſpecie per *Hond. conſ.84. à nu.13., & ſeqq. lib.2., Card. de Luc. de ſervit. lib.4. diſcurſ.35. n.11.*

Nec turbat, quod uſus Paſcuorum eſſet publicæ omnium Civium Commoditati deſtinatus,
8 & conſequentèr communis etiam Eccleſiaſticis, qui gaudent beneficio Civium, proindeque conceſſiones à Baronibus impetratæ per Communitatem, vel non comprehendant dictum uſum Paſcuorum, ſed dumtaxat eorum proprietatem, vel ſaltèm non impendiant, quo minùs Eccleſiaſtici adhùc liberè frui poſſint Jurepaſcendi animalia ſua, abſque ulla ſolutione Fidæ, utpotè quia prædictæ Conceſſiones emanaverint à Poteſtate Laica, cujus imperio non ſubjacent Eccleſiaſtici; quoniam ſuppoſita etiam d. Communione uſus liberè paſcendi in ordine ad Eccleſiaſticos propria Animalia, nullo ſoluto pretio Paſcuorum, nihilominùs hujuſmodi libertas intelligenda eſt pro modo eorum neceſſitatis, itaut eiſdem ſuffragari quidem debeat pro paſcendis tot Animalibus, quot A.C. cum conſilio Periti
9 judicavit ſatis eſſe poſſe ſingulis Eccleſiaſticis pro congrua ipſorum ſubſtentatione, ac pro tuendis, & colendis Agris ſuis Patrimonialibus, & Beneficialibus, ut ad rem conſiderat *Fontanel. dec.Cathal.513. ferè per tot., & ſignantèr nu.8., Rot. in Barchinonen. Exemptionis 1. Junii 1685. cor. bo. me. Pauluccio, & 19. Jan. 1689. cor. Rever. D. Hervavult. Archiep. Turonen.* nullatenùs verò pro aliis Animalibus, quæ ipſimet Eccleſia-
10 ſtici ultra debitum modum, negotii potius exercendi cauſa, quàm ſuccurrendi propriæ neceſſitati depaſci velint, cum ita non minùs conſulatur indemnitati Communitatis, cæteroquin acquieſcentis judicato A.C., quàm libertati Eccleſiaſticæ, quæ Clericos eximit dumtaxat à ſolutione *Fidæ* pro paſtu Animalium, quæ neceſſaria ſunt ad congruam illorum ſubſtentationem, &
11 culturam bonorum Patrimonialium, & Beneficialium, ut appoſitè animadvertit *Rot. in Pampilonen. exemptionis 25. Junii à §. Siquidem modus, & ſeqq., & 6. Dec. à §. Deſcendendo uſque in fin. cor. R.P.D. meo Anſaldo, & 14. Maii 1708. §. Et quamvis cor. R.P.D. meo Lancet.*; Indèque etiam tollantur occaſiones lucri, & Mercaturæ,
12 quæ Perſonis Eccleſiaſticis à Sac. Canonibus interdictæ reperiuntur, *cap.fin. de Vit., & honeſt. Cleric. cap.1., & 2. nè Clerici*, & in proximis terminis, dixit *Rot. cor. Celſ. dec.114. nu.3., & in Toletana Nivis 27. Jun. 1696. §. Altera pars cor. R.P.D. meo Priolo.*

Et ita DD. explicantes modum, ſupra reſervatum, conſtare dixerunt de bono Jure Communitatis, etiam ad effectum manutentionis, reſpectu dumtaxàt Animalium, quæ ultrà numerum expreſſum in ſententia A.C. Eccleſiaſtici depaſci vellent in Territorio, & Diſtrictu Macchiogadenæ.

Utraque, &c.

R.P.D. ANSALDO.

MAJORICEN. BENEFICII.

Ven.6. Dec. 1709.

ARGUMENTUM.

Juſpatronatus ubi ſpectat ad Communitatem ex fundatione, an & quando, quoad exercitium dicatur ſpectare ad ejus Juratos uti ſingulos, vel uti univerſos, latè hinc inde in deciſione examinatur, & in caſu reſolvitur ſpectaſſe ad Juratos uti univerſos, ex pluribus fundamentis corroboratis ex facto ipſius præſentati.

SUMMARIUM.

1 *Beneficia de jurepatronatus Laicor. etiam per viam reſignationis S. Sedes non ſolet conferre, niſi, vel præcedente, vel ſubſequente conſenſu patronorum.*
Decl. procedere ex honeſtate potius quàm ex juſtitia. ibid. & num.59.

2 *Signatura Gratiæ, vel Iuſtitiæ ubi agitur de executione litt. Apoſtolicarum ſolet reſcribere cum clauſula* – Parito litt. arbitrio.

3 *Clauſula* – Arbitrio – *an & quando ſuſpendat executionem*. & num.4.

5 *Literæ Apoſtolicæ non juſtificatæ, non ſunt exequendæ – Et de ratione*. ibid.

6 *Subreptio, & obreptio in quibus conſiſtant.*

7 *Derogatio medietatis vocum ſupponit conſenſum alterius medietatis.*

8 *Privatio ſupponit habitum.*

9 *Ius preſentandi ubi ſpectat ad ſingulos de Univerſitate, ſive ad ejus Iuratos non uti ſingulos, ſed uti univerſos ad conſtituendum majorem partem vocum, requiritur præpollentia, vel numeri congregatorum in duabus partibus, vel majoris partis eorundem*, & n.10. 39., 41. 43., & 59.
Decl. procedere ubi præſentatio facienda eſt à Communitate, ſecus ubi à ſingulis de Univerſitate. n.38. 43. cum ſeqq.
Communitatis vox dicitur individua, & unica, & diviſionem non patitur. ibid., & n.10. 39., & 60.
Et ob id gratia derogatoria medietatis vocum in his terminis nil operatur. num.11., & per tot.

12 *Ius præſentandi, quod ſpectet ad ſingulos, ſive ad Iuratos Univerſitatis non uti ſingulos, ſed uti Univerſos, ex quibus probetur.*
Probatur, ex quo Beneficium fuerit erectum ex bonis Univerſitatis. num.13.
Ampl. etiam ſi in fundatione dictum fuerit, quod Iurati ſint Patroni Beneficii. num.13. *verſ. quin aliquam.*
Ex quo in erectione beneficii Iurati id expreſsè fecerunt nomine Univerſitatis – n.17. – *Ampl.* n.68.
Limita ſupradicta, ubi concurrat contraria obſervantia. num.25.

14 *Poteſtas ab initio reſidens penes populos tranſlata fuit deinde in Principes.*

15 *Principes ob inhibitam in ipſis populorum juriſdictionem adhibent pronomen*. Nos.
Secus eſt in Summo Pontifice. num.16.

16 *Summus Pontifex poteſtatem neque a populis, neque ab Electoribus, ſed immediate à Deo ſortitur.*

17 *Communitatis Iurati, ubi aliquid gerunt nomine Officii, non gerunt figuram perſonæ privatæ.*

18 *Communitatis Iurati, uti publici Repreſentantes habent mandatum generale ad gerendum omnia nomine Communitatis*, num.35.

Lim.

Lim. in requirentibus ſpeciale mandatum. n.19.

19 *Communitatis Iurati non poſſunt præſentare nomine Communitatis ſine ejus ſpeciali mandato Procuræ*.

20 *Major pars Collegii, ſive Communitatis requiritur, ubi negocium fit per ſingulos collegialiter, & repræheſentando Communitatem*. & num.40.

21 *Juſpatronatus relictum pluribus perſonis, ſive Officialibus, ſpectat ad eos, uti ſingulos, non uti de Collegio* -- & n.38., & 40.

22 *Juſpatronatus non remanet reſervatum favore ſimplicis Benefactoris -- Et infra*. num.24.

23 *Beneficia præſumuntur fundamenta ex fidelium oblationibus*.

Et ob id etiam libera præſumuntur. ibid.

24 *Dotem in fundatione Beneficii non conſtituens, ſaltem pro medietate, dicitur Benefactor = Et Juſpatronatus non acquirit*. ibid. n.22.

25 *Obſervantia declarat, an Juſpatronatus ſpectet ad Iuratos, uti Univerſitatem repreheſentantes. Ampl.* ibidem.

26 *Vltimus Status eſt attendendus ad dignoſcendum, an Iuſpatronatus ſpectet ad Iuratos uti ſingulos, vel uti univerſos -- Lim.* num.30.

27 *Ordinarius in paritate ſuffragiorum poteſt tantùm gratificare alteri ex præſentatis = Secus deficiente paritate*, & num.53.

Decl. quod talis gratificatio regulanda eſt à meritis perſonalibus. n.28.

29 *Obſervantia interpretativa in claris non attenditur*.

30 *Vltimus Status non attenditur, ubi abſorbetur à bono jure, & à petitorio claro*.

31 *Ad ſubreptionem, ſat eſt, quod id, quod fuit Papæ reticitum, ſi expreſſum fuiſſet, vel Papam retraxiſſet, vel difficiliorem reddiſſet ad gratiam*.

33 *Nec Patroni, nec Epiſcopus per adjectionem novi oneris poſſunt immutare Statum Beneficii*.

Ampl. etiamſi talia onera imponantur ſub prætextu majoris boni. ibid.

Limit. accedente S. Sedis, ſeu S. Congr. Concilii confirmatione. num.32.

34 *Subreptio non oritur ex reticentia actus nulli, & inſubſiſtentis*.

36 *Pro interpretanda intentione Fundatorum attenditur obſervantia practicata à Patronis*.

Pro contractus interpretatione attenditur obſervantia practicata à contrahentibus. ibid.

37 *Ferro viam aperit, qui per contraria tranſit*.

42 *Voces quando ſunt ab initio diſtinctæ, vox reſidere dicitur penes majorem partem efformantem eandem unicam vocem, ſpreta minori*.

44 *Communitatis Iurati non in omnibus repreheſentant totam Communitatem*.

45 *In republicis poteſtas in aliquibus ſtat penes ſingulares magiſtratus, majorem apud Senatum, integram apud totum reipublicæ corpus*.

Idem eſt in Communitatibus. ibid., & num.45., & ſupra num.44.

47 *Juſpatronatus quoad pertinentiam poteſt ſpectare ad totam Communitatem fundatricem*.

Et quoad exercitium ad ejus Iuratos, uti ſingulos, & num.48.

49 *Dictio verò, eſt diſcretiva, ſeu adverſativa*.

50 *Præſentatio dicitur expleta per Iuratos de Univerſitate uti ſingulos, ubi facta fuit expreſſis propriis nominibus, & nullo nomine Univerſitati indicato*.

51 *Obſervantia prior ubi eſt æquivoca, recurritur ad ſubſequentem claram*.

52 *Gratificatio, quæ fieri poteſt per Epiſcopum in paritate ſuffragiorum præſentatorum, differt à derogatione medietatis vocum, quæ fit per Papam - con.* num.54.

53 *Epiſcopus non poteſt gratificare in paritate vocum, niſi voces ſint diviſibiles*.

55 *Dignum licet de jure eligere in concurſu dignioris*.

56 *Derogatio medietatis vocum, quæ fit per Papam, reſolvitur in gratificationem*.

57 *Juſpræſentandi ſpectans ad Communitatem, ubi ob ſciſſuram votorum non poſſit infra tempora legitima ad exercitium reduci, collatio ſpectat ad Papam*. & num.64.

Ampl. quod tunc neque Epiſcopus poſſit compræſentatum gratificare, & de ratione. n.67.

58 *In gratiis derogatoriis medietatis vocum, ſolet fieri expreſſio, quod quis præſentatus fuit à medietate Patronorum*.

61 *Subreptio non cauſatur ex reticentia rerum diſputabilium, & obſcurarum, quæ pro certis narrari nequeunt*.

62 *Subreptio cauſatur à facto non expreſſo, vel malè expreſſo*.

Secus eſt de non juris expreſſione. ib. de ratione n.63.

63 *Jus ſtat in Scrinio pectoris Principis ſupplicati*.

64 *Collatio Papæ in dubio eſt ſubſtinenda*.

65 *Multa facta tenent*.

66 *Nullam vocem habere cenſetur is, qui habet pro ſe tantum medietatem Collegii, ſive Communitatis*. num.9., & 54.

68 *Facta potentiora ſunt verbis*. & num.70.

69 *Semel præſentatus, vel electus, ſi ſpreta prima præſentatione, vel electione aliam obtineat, dicitur præcedentis inſubſiſtentiam agnoviſſe*.

70 *Probatio veritatis nulla datur major ea, quæ reſultat ex confeſſione partis elicita, tàm ex facto, quàm ex verbis*.

DECISIO CXLIV.

Expreſſerat Jacobus SSmo Dño Noſtro per liberam reſignationem vacaſſe Beneficium in Parochiali Eccleſia Oppidi de Biniſaem, quod de Jurepatronatus Laicorum, ſcilicet pro tempore exiſtentium Juratorum, ſive Conſulum ejuſdem Oppidi ex fundatione, ac dotatione exiſtebat, quodque in hujuſmodi fundatione cautum reperiebatur, quod ad illud nonniſi Presbyter, ſeu Clericus ad pulſanda Organa peritus, & inſimul filius naturalis ipſius Oppidi præſentaretur. Quamobrem cum ipſe talibus qualitatibus polleret, expoſtulabat, prout obtinuit de eodem Beneficio provideri, de conſenſu tamen ſaltèm medietatis Patronorum, & reſpectivè ſub op-
1 portuna derogatione alterius medietatis, cum non ſoleat S. Sedes Beneficia etiam per viam puræ reſignationis admiſſæ de ſtylo, vel honeſtate conferre, niſi vel præcedente, vel ſubſequente conſenſu Sæcularium Patronorum, ſicuti teſtantur *Innoc. in cap. ult. in fin. de renunciat., ibique Abb., cæteriq; Canoniſtæ, Ber. in cap.1. n.78., & ſeqq. de Jurepatr., Mandoſ. conſ.7. n.4., & 13., Pariſ. de reſign. Benefic. lib.1. quæſt.4. num.4., & n.54., Gonz. ad regul. Cancell. gloſſ.52. num.54. in fin.*

Reportato per Jacobum aſſenſu duorum tantummodò Juratorum, qui de cætero medietatem materialitèr conſtituebant, deinceps quo-

que bono, ut dicitur fato ab initio hujuſmodi ſuæ
proviſionis, ſeu Literarum Apoſt. exequutio-
nem obtinuit in Partibus, commiſſaque de more
per Signaturam Juſtitiæ *Mihi* Cauſa ad inſtan-
tiam omnium ſucceſſivè creatorum Juratorum,
cum clauſula *Parito literis arbitrio*, in ancipiti
per duas vices ſtetit victoria, ſed adſcito ſuffra-
gio *Quinti*, & *Sexti* Correſponſalis de ſtylo no-
ſtri Auditorii, tandem ſuccubuit, mediante im-
plicita revocatione ejuſdem ſententiæ, uti præ-
ſeferabat Reſcriptum, *Intrare arbitrium*.

Cum enim Literæ Apoſt. collativæ Beneficio-
rum hanc ſibi promereantur venerationem, ma-
ximè quando fuerunt exequutioni demandatæ
per ſententiam, ſive decretum, ut non deceat
procedere ad normam aliorum Judiciorum, quæ
prophanum intereſſe concernunt, & non prove-
niunt à Summo, fonte omnium Juriſdictionum,
Pontifice, loco cæterarum formularum, quæ
conſueſcunt adhiberi in aliis cauſis, & negociis,
quando materia appareat digna alterius reviſio-
nis, uſurpatur proindè ſimilis clauſula *Parito li-
teris arbitrio*, cum commiſſione directa, vel per
2 unam, vel per alteram Signaturam Gratiæ, &
Juſtitiæ, aut S.R.E. Cardinalibus, aut Sac. Rotæ
Auditoribus, aliis quippe Judicibus non delega-
tur, ſeu tribuitur hoc arbitrium, uti teſtatur
practicus Signaturæ Decanus *Marcheſ. de Com-
miſ. par.1. de Commiſ. appel. ab exeq. Brev. cap.2.
n.39. cum duob. ſeqq.*, & *poſt eum modern. Aſcul.
ad ſtat. Urb. in cap.167. tit. de appel. aliàs ann.52.
art.1. ſect.4. n.263.*

Et ob id, ut præmiſimus vice infirmationis
ſententiæ, vel declarandi Decretum aliquod
inexequibile, magis modeſtè reſpondetur *intra-
3 re arbitrium*, & de cætero per antea præfata
ſola clauſula, & commiſſio non permittit abſque
vitio attentatorum demandari poſſe Literas exe-
cutioni effectivæ, ſcilicèt per conſumationem
ejuſdem exequutionis, quouſque *Rota* non co-
gnoſcat, an tale intret arbitrium, quantumvis
ubi exequutio præcedentèr, & legitimè fuiſſet
4 conſumpta, eadem clauſa *arbitrio* ipſam non re-
tractet, & infringat, ut de prima proſequitur
*Modern. Aſculan. ubi proximè ſub nu.266. alle-
gando Rot. in Valentin. Præceptoriæ* 10. *Maii* 1627.
§. *Satis conſtare, cor. bo. me. Card. Virili*, & de
ſecunda, *Rot. dec.275. in fin. cor. Bich., dec.1057.
n.1., & dec.2210. n.2., & ſeqq. cor. Coc., dec.276.
n.9., & 10. par.19. rec., & in Forolivien. Cano-
nicatus Theologalis 25. Jun. 1700. §. Poſthabita
etiam cor. Me.*

Principale igitur motivum, per quod affir-
mativa, ut diximus, prodiit reſolutio, radicaba-
tur in fundamento ineluctabili, per quod om-
nis Gratia S. Sedis ex defectu intentionis certiſ-
ſimè corruit, quotiès Literæ non apparent juſti-
ficatæ, & eo fortiùs, quotiès eædem Literæ poſt-
modum examinatæ, noſcuntur ſubreptitiæ, vel
5 obreptitiæ, quia tunc videtur rapina, & non
gratia, uti de hiſce propoſitionibus plena ſunt
volumina, & videre eſt in propoſito non ſequutæ
juſtificationis per *DD. in cap. 2. de reſcript., Rot.
dec.92. n.2. cor. Emer. Iun., dec.100. n.4. par.12.
recent., & in Majoricen. Parochialis de Monaco
2. Iul. 1708. §. Quotiès namq; cor. Rev. Omanna
Epiſc. Giennen.*, & in propoſito ſubreptionis, vel
obreptionis, quarum ſpecies diſtinguuntur, vel
à tacendo illud verum, quod erat neceſſarium
6 exprimere, vel ab exprimendo illud falſum,
quod veritati requiſitæ repugnat, connotarunt
*Dec. in cap. ſuper literis n.4. de reſcript., Roſ. de
exequut. Lit. Apoſt. par.1. cap.6. n.13., & ſeqq.,
Rot. dec.302. n.4. cor. Bich., in Parmen. Beneficii
28. Ian. 1701. §. Enim cor. R.P.D. meo Scotto, in
Mediolanen. Beneficii 9. Dec. 1707. §. Sicuti enim
cor. R.P.D. meo Caſſarello Almæ Urb. Gubernatore,
& in Melevitana permutationis Commendarum
26. Iunii prox. præt., §. Breve enim, cor. R.P.D.
meo Lancetta.*

Saltem, ſiquidem implicitè Jacob ſuppoſuerat
obtinuiſſe conſenſum, vel ſe ſe fuiſſe præſenta-
tum à medietate Patronorum, ſcilicèt Jurato-
rum pro tempore memorati Oppidi, vel in om-
nem caſum implicitè ſuppoſuerat ſe ſe expectare
futurum conſenſum ejuſdem medietatis, cum
enim Papa (ſunt verba Literarum) *prò altera
medietate Patronorum in eundem Jacobum non
7 conſentientium pro ea vice derogaverit*, per neceſſa-
rium antecedens Jacobus præſuppoſuerat Ponti-
fici ſe ſe alterius medietatis fretum eſſe conſen-
ſu, ſuper actu etenim non præexiſtente difficilè
8 cadit derogatio, ſicuti dicimus de privatione,
quæ habitum ſupponit, ad *Text. in l. legatum 21.
ff. de admit. vel aufer. legat., l. decem ſtipulatus 116.
ibiq. Summator Bart. ff. de verb. oblig., Rot. dec.637.
num.29. part.19. rec., & in Aſculana Succeſſionis
9. Maii 1707. in princip. cor. Me*, & in propoſito
advertunt *Mandoſ. conſ.7. n.15., & ſeqq., Pariſ.
de Reſign. lib.2. quæſit.4. num.55., ead. Sac. Rot. de-
ciſ.214. n.18., & ſeq. cor. Ottbob., dec.509. nu.39.
par.14., & dec.181. n.20., & ſeq. p.19. rec.*

Hujuſmodi verò præſuppoſita medietas non
poterat in præſenti caſu unquam verificari, li-
cèt enim quatuor in perſonis forent Jurati, &
horum duo, vel præſentaſſent, vel conſenſiſſent
in perſonam Jacobi, cum tamen ad eoſdem Ju-
ratos hujuſmodi Jus præſentandi non attineret
uti ſingulos, ſed uti repræſentantes ipſum Oppi-
9 dum, ſeu Communitatem, hi duo non facie-
bant ullo modo medietatem, cum unica, & in-
dividua ſit vox Communitatis, & non dicatur
emiſſa in ſimplici paritate, ſed exquirat præpol-
lentiam, vel ad numerum Congregatorum in
duabus partibus, vel ſaltem majoris partis eo-
rundem Congregatorum, quemadmodum plu-
res caſus diſtinguendo, ſemper tamen conclu-
dunt *Abb. in cap. cum inter univerſas n. 9. de elect.,
Caſtr. in l.3. n.9. ff. quod cujuſque univerſitat. nom.,
ibique gloſ. verb. duę partes, & communitèr Doct.,
Grat. diſc. for. cap.933. num.3., & 4., Pac. var.
lucubr. to.1. tit.4. cap.19. nu.89., Creſp. de Val-
daur obſer. 112. n.22., Otter. de Official. Reipubl.
cap.4. n.2., Loſæ. de Iur. Univerſ. par.1. cap.3. à
n.75. ad 78., Cobel. ad Bull. Bon. Regim. cap.31.
n.136., Boer. dec.111., Capyc. dec.4. n.1., et ſeqq.,
Rot. in Aprutina Parochialis 15. Ian. 1703. §. Ad
evertendum cor. R.P.D. meo Priolo*, & ita in
10 ſpecie reſpectu Juris præſentandi ſpectantis ad
Communitatem abſolutè docent, & firmant
*Abb. in cap. Quoniam n.13. de Iurepatron., ibique
Butr. n.11., Io. Andr. n.3., & in cap. cum omnes
n.10. de conſtit., Felin. n.3., Lap. allegat.78. num.2.
verſic. nam ſi tanquam, Lambertin. de Iurepatron.
lib.2. par.3. q.4. art.2. nu.2., Rot. dec.148. la 2.
n.10. poſt Vivian. de Iurepatr., dec.443. num.19.,
& 20.*

& 20. cor. Merlin., dec.568. num.2., *& dec.262.*
n.1. par.14., dec.22. n.1. par.16. rec., apud quos
ulterius expreſsè infertur, & dicitur, quod gra-
11 tia proindè derogatoria medietatis nullatenus
in his terminis operetur, ut ſignantèr videre eſt
in Firmana Beneficii 12. Maii 1595. cor. Blanchet.
impr. apud Garz. de Benefic. part.10. cap.3. de devo-
lut. n.13., *& in Aquilana Jurisſpatronatus cor.*
Corrad. apud Vivian. de Jurepatr. d. dec.142. la 2.
num.10., ubi plures concordan.

Quod autem eiſdem quatuor Juratis com-
peteret, ſivè attineret Jus præſentandi ad hujuſ-
12 modi Beneficium uti Corpus, ſive uti Univer-
ſis, non verò uti ſingulis, palam viſum eſt re-
ſultare ex iis, quæ geſta legebantur in concreto
Fundationis iſtius Beneficii: Exordiendo ſiqui-
dem à principio Communitas, ſivè Univerſitas
impartita fuit Juratis facultatem obligandi ean-
dem Univerſitatem pro annuis *lib.28.*, & de fa-
cto ſucceſſivè ex redditibus Communitatis, vi-
delicèt ex proprietate cujuſdam cenſus *libr.560.*
aſſignatæ extiterunt hujuſmodi 28. *lib.* in dotem
Beneficii; Quamobrem ſi Beneficium noſceba-
tur erectum ex bonis Univerſitatis, clara emer-
gebat ſequela, quod Jus præſentandi remanſerit
ex ipſa erectione acquiſitum eidem Communi-
tati, & quoad exercitium illam repræſentanti-
13 bus jure Communitativo, ſive Collegii, &
Univerſitatis, ut rectè explicat *Lambert. de Iu-*
repatr. lib.1., part.2. qu.7. art.15. n.9. verſic. cum
Eccleſia eſt fundata, conſtructa, &c., & lib.2. par.2.
q.2. art.8. n.4., *Rot. in Majoricen. Beneficii 15.*
Iun.1699. cor. Me, confirmata 29. Mart.1700. cor.
bo. me. Muto, ferè per tot.

Quin aliquam amaritudinem ingerere poſſet,
quod in reſolutionibus ſive, ut Germani dicunt,
in *receſſibus* ipſius Univerſitatis, concomitantèr
ad decretum erectionum de redditibus ejuſdem
Univerſitatis, deveniendo poſtea ad exercitium
iſtius juriſpræſentandi, adjecta fuerit illa condi-
tio ibi – *Ita tamen, ut honorabiles Iurati ſint Patro-*
ni ejuſdem Beneficii, quoniam id erat intelligen-
dum repræſentativè ad ipſam Univerſitatem,
cum omnis poteſtas etiam in quibuſcumque gu-
berniis ab initio reſideat ſemper in Populo, &
14 poſtea tranſitum faciat, vel in Principem, vel
in Optimates, vel in Senatum, vel in illorum
plures perſonas, quæ Ariſtocraticum, vel De-
mocraticum Gubernium efformant, ſed hi om-
nes induunt perſonam, & potentiam Univerſi-
tatis, & poupuli, & ideo notant eruditi, quod
etiam Principes ſingulares ad oſtendendam im-
15 bibitam in ſe ipſis Reipublicæ, ſeu populorum
Juriſdictionem adhibeant pronomen *Nos* (ex-
cepto Sum. Pontifice, qui adhibendo pronomen
Nos, jure proprio utitur, cum ſuam minimè
poteſtatem ſortiatur, neque à Populis, neque
16 ab Electoribus, ſed immediatè à Summo Deo,
quemadmodum oppoſitè ad alias Poteſtates
monent *Doct. in l.1. Cod. de vet. Iur. enucl. de*
elect., *Amaya in tit. Cod. de Decur. Civit. lib.10.*
n.14., & ſeqq., *R.P.D. Zaul. ad Stat. Faventin.*
lib.1., *Borel. de Magiſtrat. Edict. lib.1. cap.1. n.25.*,
Boleng. ſpecul. Princip. rub. 14. §. Veniamus n.7.
Camil. Borel. de Reg. Cath. præſtant. cap.31. n.10.
reſol. de Iur. Univerſit. cap.4. n.2., *Fregoſ. de Reg.*
Reipubl. lib.7. diſp.19. n.1. to.1., *Knipſchid. de*
jur., & privileg. Civit. Imperial. lib.5. cap.1. n.5.
cum ſeqq., & in individuo juriſpatronatus *Lam-*
bertin. eod. tract. de Iurepatr. part.2. lib.2. qu.2.
art.10. n.4., & art.11. n.1., & 2.

Eoque certius, quia in noſtra theſi ipſimet
Jurati deveniendo ſucceſſivè ad actualitatem
erectionis ejuſdem beneficii declararunt id age-
re nomine Univerſitatis, ibi = *Ex noſtra, &c.*
voluntate per Nos, & noſtros nomine Univerſita-
tis, &c., & deindè – *Ius verò patronatus noſtri Be-*
neficii, nobis, & noſtris ſucceſſoribus in Officio re-
ſervamus, undè jungendo erectionem ab ipſis
Juratis factam nomine Univerſitatis, & expreſ-
ſionem Officii ab eis habitam, nequibat intelli-
gi tàm erectio, quàm reſervatio juriſpræſentan-
17 di, niſi nomine ipſius Officii repræſentativi
Univerſitatis, nunquamve valebat extorqueri
ad privatas pro tempore ſingulares perſonas, *ad*
notata per Bald. conſ.210. n.1. lib.2., *Poſtb. reſo-*
lut.104. n.2., *Mantic. de Tacit., & Ambig. lib.6.*
tit.12. n.12., *Rot. dec.202. n.8., & 9. cor. Mer-*
lin., dec.54. n.5. par.12. rec., *in Leodien. Vicariæ*
10. Dec. 1698. §. Non relvente cor. R. v. Omanna
Epiſcop. Giennen., *& in Hipporegien. Parochialis*
21. Iunii 1700. §. Alioquin coram Rever. P. D. meo
Molines Dec.

Et denique evidentius, quia finalitèr in ea-
dem erectione iidem Jurati, poſt factas aſſigna-
tiones reddituum Beneficio erigendo, obliga-
runt omnia, & ſingula bona dictæ Univerſitatis
innitendo eo mandato, quod dicuntur à Civi-
bus, & à Populo obtinere ſtatim, ac extiterunt
creati, ſive electi Officiales, obligandi ſcilicèt
18 Univerſitatem, & gerendi omnia, quæ ad fi-
nem evitandi neceſſitatem quotidianæ convo-
cationis Populi, & Civium facere deberet ipſa
Univerſitas, & ſic etiam præſentandi, ex iis, quæ
monuerunt *Lambert. de Iurepatr. lib.1. art.5. q.7.*
principal. par.1. n.20., *Cobel. ad Bul. Bo. Regim.*
cap.10. n.44., adeout non ex alio motivo fuerit
attributa expreſſa facultas Juratis præſentandi,
ſivè dictum, quod *Iurati ſint Patroni*, niſi quia
generale mandatum, quo pollebant circa alia
negocia Univerſitatis, ſat non erat ad effectum
præſentandi pro ipſa Univerſitate, cum ad hunc
19 effectum mandatum omninò ſpeciale requira-
tur, *Faber. in §. Procuratori Inſtit. de his per quos*
agere poſſ., *Rocch. de Iurepatr. verb. bonorific.*, *Vi-*
vian. eod. tract. lib.5. cap.6. n.2., *Golin. de Procur.*
par.2. cap.5. n.190., *Rot. dec.245. num.4. lib.2.*
coram Put.

Firmato itaque ex præmiſſis, quod Juſpræ-
ſentandi competeret Univerſitati, quodque Ju-
rati nonniſi repræſentativè ad eamdem Univer-
ſitatem devenire poſſent ad præſentationem, ſed
eo modo, quo practicabatur in cæteris negociis
communitativis, collegialitèr nempè ad re-
20 præſentandum eamdem Communitatem, quo
caſu ſemper ad minùs exigitur major pars ipſius
Collegii, ut etiam ponderatum fuit in d. *Majo-*
ricen. Beneficii 15. Iunii 1699. cor. Me, confirmata
29. Martii 1700. cor. Muto.

Quodque demùm ſpecifica facultas, Juratis
attributa, non ſonaret, niſi in magis ſpeciale man-
datum, quod neceſſarium ſemper exiſtit ad præ-
ſentandum, parum refragabatur, quaſi ad ever-
ſionem acquiſitionis Juriſpatronatus, factæ eo ſo-
lemniori modo, quo poterat, nempè per funda-
tionem, & donationem animadverſio, quod

etiam ejuſdem Beneficii donationi contribuerit quidam Jo: Pons 50. *libras*, ac propterea ſi Juratis fuit attributa facultas præſentandi, fuerit quoque copulativè conceſſa per largitionem Tertii Fundatoris, in quibus circumſtantiis non amplius intret fundamentum repræſentationis ipſius Univerſitatis, quæ ſecum propriè fert Jus Collegiale, ſed alterum Jurispatronatus relicti, ſeu reſervati per Tertium Fundatorem, ſeu Patronum ad favorem plurium perſonarum, in quibus terminis regula indubitanter militat in contrarium, ſcilicèt, quod Juſpatronatus, ſeu præſentandi relictum pluribus Officialibus, ſeu pluribus perſonis ſpectet ad eaſdem plures per-
21 ſonas, ad eoſdem Officiales, uti ſingulos, & non uti Collegium, ut citra contradictorem affirmant *Sanchez conſ. moral. lib.2. cap.3. dub.100. n.6., Tondut. Quæſt. Canonic. par.3. cap.159. n.5., Grat. diſc. for. cap.211. n.7., Rot. deciſ.268. n.2. cor. Mantic., & dec. 244. n.1. cor. Dunoz. Iun.*

Quoniam hujuſmodi diſcurſus, & omnes ſupradictæ auctoritates reddebantur ab hodierna hypoteſi penitus extraneæ, non enim ſubſiſtebat, quod Jurati adipiſci potuerint hanc poteſtatem præſentandi, ſive disjunctivè, ſivè copulative ab ipſo de Pons, ſeu à quolibet alio contribuente fundationi, & erectioni, ſiquidem idem de Pons, & inſimul Communitas radicitus divulſerunt objectum, dum prædictus de Pons contribuendo ſupradictas *lib.*50. non intellexit acquirere ullum Juſpatronatus, vel facultatem alteri concedendi, ſed apertè fuit proteſtatus
22 ſupradictam quantitatem (ſunt verba præciſa) *gratis, & amore offerre*, ſicque tantum abeſt, ut ex illius largitione Jurati potuerint, tanquam à Tertio nanciſci poteſtatem præſentandi, ut potius ejuſdem Tertii largitionis reſpectu ceſſaſſet quodlibet Juſpatronatus, prout contingit quando ad fundationem Beneficii concurrunt ſimplices Benefactores, & hæc ſanè eſt ratio, propterquam Beneficia, niſi de diverſa Fundatorum voluntate
23 conſtet, veluti fundata ex oblationibus Chriſtifidelium libera præſumuntur, ut advertunt *Sanchez quæſt. moral. lib.2. cap.3. dubitat.70. n.6., Lambertin. de Iurepatronat. lib.1. part.1. quæſt.7. art.8. & 9., Rot. dec.1. n.3. de Iurepatronat. coram Creſcent., dec.62. n.6., & dec.67. n.3. cor. Caril.*

Palpabilius quia, ut præmiſimus Univerſitas quoque in hoc ipſum conſpiravit, quia totalitèr intenta ad fundandum integrè Beneficium de ſuis redditibus noluit aſſentiri, quod iſte de Pons aliquid ſuper Beneficio prætenderet, ibi -- *Cum conditione tamen expoſita, quod gratis, & ſine ulla ſpè illas obtulerit* -- quamobrem ex ipſo facto corruebat hæſitatio, quando tamen, & in jure ha-
24 bemus, quod qui non contribuit pro dote, ſaltem pro medietate, prout hic evenerat, habetur loco Benefactoris, ſed non acquirit Juſpatronatus, *cap. nemo Eccleſiam de conſecr. diſtinct.1., gloſs.1. in cap. quicumque il 2. 16. qu.7., Marc. Anton. Var. Reſ. lib.1. reſ.47. n.4., Grat. diſc. for. cap.177. ſub nu.24., Vivian. de Jurepatron. par.1. lib.2. cap.2. ſub n.4., Lotther. de Re Beneficiar. lib.1. q.37. n. 3., & ſeqq., & n.13. & ſeqq., Panimol. dec.9. n.14., Rot. dec.403. num.5. coram Peutinger.*

Denique in oppoſitum viſa non fuit quicquam relevare poſſe prætenſa obſervantia, nimirum, quod hujuſmodi Jus præſentandi, aliàs contra hucuſque ponderata, paſſum fuerit diviſionem in duas medietates, adeout Epiſcopus gratificaverit in hac paritate quemdam Nogveram à *medietate* (ut dixit Ordinarius in decernenda poſtmodum inſtitutione) *Patronorum præſentatum, Sum. Jacobi diſtributo ſub die 28. Febr. cur. an. num.4.* Proindeque ea foret attendenda pro
25 diremptione, ſaltem hodiernæ quæſtionis, non ſolùm ex nimium efficaci, & generali robore obſervantiæ, ſed etiam quia proveniebat ab ipſo Ordinario, & effectuationem fuerat ſortita, cumque per ejuſdem Nogueræ reſignationem præ-
26 ſens adamuſſim contingeret vacatio, non poterat hic verè noviſſimus ſtatus non favere Jacobo, prout ſancivere *Innoc.III., & Alex.III. in Cap. quærelam 24. de elect., & elect. poteſtat., & in cap. conſultationibus 19. de Jurepatr.*, cum aliis pleniſſimè cumulatis in illa *Mediolanen. Beneficii 1. Apr. 1707. in princip. cor. Me.*

Arriſit quippè replicatio, quod quidquid ſit an hujuſmodi ſtatus, ſive exemplum applicaretur ad præſens, ubi agebatur de collatione mera Beneficii mediante, dumtaxat ad cauthelam, quatenus opus foret, derogatione Juri Patronorum, præfatumque exemplum percutiebat gratificationem factam ab Ordinario, cui gratificationi licèt locus aperiatur in paritate ſuffra-
27 giorum, ea tamen præcipuè pendet à meritis perſonalibus, quibus præditus ſupra compræ-
28 ſentatum gratificatus eſſulgeat oculis Epiſcopi, ut notat *Guttier. conſ.22. n.22., Corrad. in Prax. Benefic. lib.3. cap.6. n.50. cum ſeqq., Rot. dec.343. n.4. cor. Peuting., dec.458. n.4. cor. Cer., & deciſ.911. n.6. cor. Emer. Iun., & in Mediolanen. Iuriſpatronatus 3. Iulii 1684. §. Obſervarunt cor. bo.me. Pauluc.*

De reliquo, ſivè in omnem caſum, nec locus erat obſervantiæ interpretativæ, nec efformationi alicujus ſtatus, quantumvis ultimi, qui nocere poſſet veritati, dum obſervantia inter-
29 prætativa nunquam attenditur, quando ſumus in claris, nec ulla interprætatione indigemus; ultimus verò ſtatus nec paritèr in ulla habetur conſideratione, utpotè non excedens fimbrias, & importantiam nudi poſſeſſorii, quando abſorbetur à publico Inſtrumento, præſeferente dari nequaquam poſſe hanc medietatem, nec admit-
30 ti ullam derogationem alterius prætenſæ medietatis, ut pariter fuit limitatum poſt *Abb. in cap. Gravis de reſtit. Spoliat., Dec. conſ.126. n.3., Capon. diſc. for.263. art.4. num.41. to.4., Rot. deciſ.38. n.8. cor. Priolo, dec.352. n.17. par.16. rec. in illa Mediolanen. Beneficii 1. Apr. 1707. §. Quod, ſi non adhuc, & §. Unicus actus cor. Me.*

Hiſque omnibus, addebat aliquis ex DD., Jacobum quoque defeciſſe in narrando Pontifici, quod præcedentèr, & ante illius impetrationem fuerat ab ipſa Communitate, ad præciſum finem, ut eadem Communitas, & Eccleſia *reſti meglio ſervita all'Organo*, ac factum ſtabilimentum, quod *in caſo di vacanza, il ſopradetto Beneficio ſi abbia da conferire per concorſo delli Oppoſitori, quale paſſato per eſame rigoroſo di trè Organiſti, &c., ſi faceſſe l'elezzione del migliore*, quodq; hoc ipſum poſitivè approbaverat, & confirmaverat Ordinarius, utique enim ſi Jacobus expreſſiſſet hujuſmodi intermediam alteratio-

nem,

nem, quæ ad melius profectò tendebat, & in uberius Divini Cultus augumentum, Papa, vel denegaſſet abſolutè, minimè ſervata hac circum-
31 ſtantia, ſeu ſolemnitate gratiam Collationis, & derogationis Jacobo, vel ſaltèm difficilius conceſſiſſet, quod exuberat ad inducendam ſubreptionem, & defectum voluntatis in Pontifice, *Felin. in cap. ſuper literis n.8. de reſcr., Caſſad. dec.12. n. 14. de præb., Rot. dec.311. num.7. cor. Celſ., dec.189. n.17. cor. Bich., dec.294. coram Royax, dec.204. n.43. par.8., dec.54. n.32. par.14. rec., et in Melevitana Permutationis Commendarum 26. Iun. current. an. §. Vlterius cor. R.P.D. meo Lancetta.*

Cæterum apud majorem partem *Dominorum* tale poſtremum, etſi plauſibile motivum viſum non fuit abſtractivè, & de per ſe ſufficiens ad proſternendam Gratiam Jacobi, quia quidquid eſſet, an idem Jacobus hæc facta conſciret, adhuc donec, & quouſque præter Epiſcopum S. Se-
32 des, ſeu Sac. Congr. Concilii ſuæ confirmationis munimine petitionem non roboravit, certè hæc ſuperadditio qualitatis, ſeu nexus nullibi tenebat, cum nec Patronis, nec Epiſcopo liceat poſt perfectam fundationem Beneficii ſub quolibet prætextu, etiam majoris boni, alia vincula, & onera ſuperimponere, & quomodo-
33 libet immutare ſtatum, & conditiones Beneficii, jam canonicè erecti, & ſtabiliti, ſicuti uno ore conveniunt *DD. in Clem. Quia contingit de Relig. Dom., Barboſ. ad S. Conc. Trid. ſeſs.12. de refor. cap.6. n.1., & ſeqq., Cened. Practic. Quæſt. lib.1. q.35. n.12., Caren. reſ.142. n.8., Tondut. Reſ. Beneſic. cap.112. ex n.3. cum ſeqq., Monet. de Commut. ult. volunt. cap.5. qu.11. n.312., Corrad. in Prax. Beneſic. lib.2. cap.10. n.153., & ſeqq., Rot. dec.124. n.6. cor. Emer. Iun., dec.220. nu.33. par.11., in Bononien. Iuriſpatronat. de Ghislieriis 21. Junii 1695. §. Hinc in neceſſarium cor. bon. me. Pio.*

Quapropter cum Jacobus, antequam S. Sedes, ſeu S. Congr. diſcuſſa materia, robur adjecerit huic novæ alterationi, & conventioni, gratiam reportaverit, & ſic de tempore, quo actus remanebat adhuc imperfectus, & nullus, ideò etiam data ejus ſcientia, nullatenùs ipſe Jacob, hoc reticendo, inciderat in ſubreptionem, quæ poſſet Gratiam irritare, non expreſſio etenim actus nulli, & inſubſiſtentis, nec cauſat ſubrep-
34 tionem, nec gratiam infringit, ut animadvertit *Abb. in cap. per veſtras n. 11. de donat. inter Vir. & Vxor, Fel. in cap. ſuper literis n.15. de reſcrip., Alex. conſ.95. in fin. lib.2., de Roſ. de Exequut. lit. Apoſt. lib.1. cap.5. n.36., & ſeqq., Rot. dec.209. n.3. cor. Burat., dec.252. n.24. par.8. rec., & in Cabilonen., ſeu Ordinis Ciſtercien. Juriſd.3. Iun.1709. §. Nec allegare cor. Rev. P.D. meo Molines Dec.*, & in individuo idem *de Roſ. de Exequut. lit. Apoſt. cap.13. n.57., Rot. dec.665. n.12., & ſeqq. par.18. rec.*

Placuit tamen ex alio capite idem motivum, ex quo magis, atque magis ab eo reſultabat certitudo, quod hoc Juſpatronatus verè reſideret penès Communitatem, ſaltem quoad habitum, ſeu radicalitèr, quamvis illius nudum exercitium in præſentando translatum ab eadem Com-
35 munitate fuiſſet in Juratos, ipſam tamen ſemper Communitatem, tàm vigore Mandati generalis, quàm, ut ſupra, ſpecialis repræſentantes, aliàs explicuiſſent hunc actum, ſive conveniſſent in hanc additionem, & innovationem ſoli Jurati, jàm, ut prætendebatur effecti Patroni, & nunquam una ſimul cum Juratis interveniſſent cæteri Conſiliarii, aliique conficientes integrum Corpus ipſius Univerſitatis, atque hæc erat vera obſervantia facti, explicativa intentionis Funda-
36 torum, & attendibilis, ut de obſervantia practicata per contrahentes poſt contractum, dixerunt *Roc. diſp. Iur. ſel. cap.193. n.8., & 9., Caren. reſ.10. n.3., Panimol. dec.137. n.19., Rot. dec.26. n.14. cor. Ottob., dec.118. n.14. cor. Emer. Iun., dec.469. n.11. par.18., dec.354. nu.13., & dec.674. n.22. par.19. rec., cum aliis in annot. ad meas dec. inter hactenus impr. dec.52. n.3.*, & in propoſito, *Lother. de Re Beneſ. lib.2. qu.10. n.108., Rot. dec244. n.5. cor. Dunoz. Iun.*

Iſta itaque fuerunt potiſſima fundamenta hodiernæ reſolutionis, ſed quia, ut à principio enunciavimus, per tres uſque vices oportuerit cum adjutorio *quinti, & ſexti* Correſponſalis illam capere, & ut veritas, quæ eſt finis pandendarum Deciſionum ante Sententiam, ſeu Cauſæ expeditionem, plus valeat eluſceſcere, *Ego* implendo quantùm fieri poteſt munus Ponentis non omittenda credidi, quæ per alios *DD.* diverſi-
37 modè ſentientes adducebantur, *Ferro enim viam aperit, qui per contraria tranſit*, monebat *Bald. in leg. precibus, Cod. de impub., & aliis ſubſt.*, quæ refert *Capon. diſcep. forenſ. tom.1. diſcep.50. ſub num.1.*

In primis namq; iidem *DD.*, in adverſam Sententiam ambulantes, annotabant abſtractivè, quod concluſio ſuperius inſinuata de Jurepreſentandi
38 relicto pluribus perſonis, intelligatur competere uti ſingulis, erat veriſſima, & pariter erat veriſſima altera, quod Juſpatronatus pertinens ad Communitatem, non recipit diviſionem, ſed tanquam una vox individua, illa major pars hominum de Univerſitate, ſive illæ duæ tertiæ ſuffocent partem minorem, vel alteram tertiam
39 non verificabili unquam caſu in Communitate hujuſce paritatis, certo certiùs ad explendum quemcumque actum Collegiativum, ſive præ-
40 ſentationis, ſive alterius deliberationis, prorſùs inefficacis, ut benè in ordine ad primam concluſionem, docet anteſignatus *Fel. in cap. cum omnes ſub n.29. verſ. in dubio autem de Conſt., Sanch. conſ. Moral. lib.2. cap.3. dub.100. nu.6., Grat. diſc.211. n.7., Barboſ. vot. dec.121. n.3., Tondut. quæſt. Canon. par.3. cap.159. n.5., Lambert. de Jurepat. lib.2. par.2. qu.2. art.8. nu.14., Garz. de beneſ. par.5. cap.9. n.222., & 227., Lother. de Re Beneſ. lib.2. qu.10. n.107., Rot. dec.1., & dec.2. utrobiq; n.2. cor. Caſ. de Graſ., & dec.31. n.12. cor. Comitul. de Iurep., dec.268. n.2. coram*
41 *Mant., & dec.224. n.1. cor. Dunoz. Sen.*, & circa ſecundam *Abb. in cap. Eccleſia veſtra 4. de electiòn. nu.4., & 5., Gonzal. in cap.1. n.5. in fin. de his, quæ fiunt à major. par. Cap., Franc. de Eccleſ. Cath. cap.8. n.353., & ſeqq., Moder. Roman. diſcept.4. n.21. tom.1., Rot. dec.731. n.16. cor. Dunoz. Iun.*, & in *Gerunden. Anniverſariorum de Guixolis 1. Iulii labentis ann.1709. §. Neque Beneficiatis cor. R.P.D. meo Criſpo*, cum aliis *ſuperiùs allatis*, & habemus quotidiè, quando ab initio voces ſunt diſtinctæ, ut dicatur illa vox reſi-
42 dere

42 dere penès majorem partem efformantium eamdem unicam vocem, ſpreta penitùs minori, ad paſſim firmata per *Abb. in cap. ſcriptum n.6. de elect.*, *Lambert. de Iurepatr. lib.1. par.2. quæſt.1. art.25. num.17.*, *Card. de Luc. eod. tract. diſc.54. n.6.*, *Rot. dec.2. n.6. par.7. rec.*

Aſt in concreto hodiernæ controverſiæ ſubnectebant æquivocum in hoc verſari, quia ſecunda concluſio applicari valuiſſet ad rem, quoties ſimplicitèr tractaretur de præſentatione facienda per Communitatem, in cujus reſolutionibus
43 debent, vel duæ tertiæ Congregatorum partes, vel ſaltem major in eundem ſenſum coaleſcere; verùm in præſenti Communitas quidem erat in corpore habitualitèr Patrona, & ſi aliud non effeciſſet, tunc ambigi non valebat, quod ejus vox eſſet individua, & præſentatio facienda foret collegiativè, quodque non intraret hypotheſis medietatis, & habens medietatem Univerſitatis pro ſe nullam vocem habere dicatur, acſi non foret ab ullo præſentatus, ſed dum ipſa Communitas, quoad Jus præſentandi, ſe quodammodò ſpoliaverit omni facultate, illamque tribuerit juratis, qui minimè in omnibus repræſentabant Communitatem, ut apparebat ex ea altera reſolutione capta per Communitatem ſuper con-
44 curſu in futuris vacationibus faciendo, in ea quippè intervenerunt præter Juratos, etiam nominatim plures Conſiliarii, ſicuti videmus plerumque in Republicis poteſtatem in aliquibus
45 ſtare apud ſingularem Magiſtratum, majorem apud Senatum, & integram apud totum Reipublicæ Corpus, ſed quoad rem noſtram evidentius erat, neque Communitas in tribuendo hujuſmodi poteſtatem dixerat, quod jurati hoc facerent nomine Univerſitatis, attento ſolùm eorum Officio, aliàs, ut mox diximus nuſquam
46 repræſentativo totius Communitatis, ad quam repræſentationem efformandam requirebantur etiam Conſiliarii, cæterique illam conſtituentes; & ecce, quod eamdem poteſtatem, ſive Juſs præſentandi transferendo, ſeu donando Juratis & ſic pluribus perſonis, rectius congruebat prima propoſitio, quod cenſeretur eis elargita uti ſingulis, non uti univerſis, & de facto ad comprobationem hujus veritatis tàm prima reſolutio Univerſitatis, quàm Inſtrumentum Erectionis, & Reſervationis Juriſpræſentandi optimè ſecernebat unam rem ab altera, ſive unum effectum ab altero, nàm in quantum Jurati expreſſerunt, de quibus redditibus fiebat erectio, & qui erant in radice, ſeu juridicè Patroni, loquuti fuerunt
47 nomine Univerſitatis, & obligarunt bona Univerſitatis, quando autem iidem Jurati loquuti ſunt de patronatu, ſive exercitio actuali, per dictionem omninò adverſativam *verò* loquuti ſunt, ut ibi = *Ius verò Patronatus* (non jam Communitati) *Nobis, & noſtris Succeſſoribus in dicto Officio Juratorum reſervamus* -- ad ea, quæ præcisè,
48 vel ſatis proximè ſimiles formulas examinando, tradit in his terminis, *Barboſ. d. vot. dec.121. n.1. junct. n.23. lib.3.*, & videtur ſatis explicare, *Rot. in Civitatis Caſtelli Manuten. 3. Jul. 1690. §. Hæc interpretatio cor. bo. me. Urſino, in Interamnen. Manutentionis 22. Apr. 1697. §. Quo verò coram Me, & in Colon. Regentiæ 18. Jun. 1706. §. Neque obſtat cor. R. P. D. meo Scot.*, & attenta di-
49 ſcretiva, ſeu adverſativa, reſultante ob dictionem *verò*, patet *ex leg. hoc ampliùs §. De his autem ff. de dam. infect. leg. ſi verò ff. qui ſatis dar. cogan.*, *Surd. conſ.315. n.1.*, *Menoch. conſ.201. nu.34.*, *Barboſ. dict.420. n.1.*, *Rot. dec.188. n.28. par.17. recen.*

Et huic intelligentiæ conſonam advertebant eſſe obſervantiam, geminæ namque præſentationes poſt erectionem hujuſce Beneficii evenere, prima ſcilicèt *de an.* 1651. ad favorem Petri de Pons (qui fortè contribuerat ſupradictas *lib.50.*) aſt ex tenore *Sum.* hinc indè fidelitèr diſtributi, conſtat ſiquidem in illam concordaſſe amicabilitèr, & pacificè omnes Juratos nomina-
50 tim expreſſos per Procuratorem ab eis conſtitutum ad præſentandum cor. Ordinario, ſed nullibi apparet, quod ad idem mandatum conficiendum collegialitèr ſe coadunaſſent, ſed ſolùm liquet, quod ipſi Jurati nullum expreſſerunt nomen Communitatis, niſi illud, quod partialitèr, & implicitè eis competere poſſet ratione Officii, dicendo ſe Juratos, undè majus inclinare videbatur intellectus ad actum initum nomine ſingulari, cum ſingularitèr nominarunt propriam perſonam, & ad omne pejus hæc præſentatio reddebatur prorsùs æquivoca, & proindè
51 recurrendum erat ad alteram ſubſequentem obſervantiam magis claram, & certam, ut paſſim dixit *Rot*, *& ſignantèr in Aretina Beneficii 21. Jan. 1701. §. Ubique cor. Me, in Cremonen. Beneficii 3. Dec. 1706. §. Facile fuit in fin. cor. R. P. D. meo Lancetta, in Lucana Beneficii 22. Febr. cur. an. 1709. §. Deſcendendo modò cor. R. P. D. meo Falconerio.*

Supponebant magis claram, quia cum *de an.* 1694. duo ſolum ex quatuor Juratis concordaverint in præſentando Paulum Nogueram, is obtinuit ab Archiepiſcopo gratificationem ſub memorata expreſſione medietatis, undè ſi non vox Communitatis, uti Communitatis, certè illa Procuratorum ſpecialitèr deputatorum ad præſentandum per obſervantiam facti, & Epiſcopi, in effectu fuerat per ſubſequutam effe-
52 ctuationem agnita, & declarata diviſibilis; minimè adverſante ſupradicta replicatione, quod gratificatio differat à derogatione Pontificia: in primis namque, quidquid ſit an hoc verum exiſtat, per hoc non tollebatur inevitabile motivum obſervantiæ, quia fuit cum effectu, ut di-
53 ximus, reputata vox Juratorum vox diviſibilis, & capax medietatis, qua non concurrente, citra difficultatem Epiſcopus nequaquam poteſt gratificare, ut ſine contradictore notant, *Campanil. div. jur. Canon. rub.11. cap.13. n.447.*, *Ventrigl. in prax. rer. notabil. tom.2. an.1. de Iurepatr. §.3. n.61., & ſeqq.*, *Rot. dec.422. n.14., & ſeqq. cor. Bich., & dec. 667. n.19. par.19. rec.*

De reliquo nullo modo ſuſtentare (iidem DD. adverſæ Sententiæ dicebant) quod gratificatio differat à derogatione Pontificia, quaſi quod Pontifex non examinet merita ſui Proviſi, quia procedens per viam omninò gratioſam
54 præviam præſupponit informationem, quodq; merita in ſuo Collatario adinvenerit indubitantèr ſufficientia, Teſte *Garz. de Benefic. par.6. cap.2. nu.157.*, *de Roſ. de Exeq. lit. Apoſt. par.1. cap.13. n.1.*, *Rot. dec.141. n.11. cor. Merlin.*, quan-
55 do de cætero, licet de rigore in concurſu dignioris eligere quoque dignum ſufficientèr, ex colle-

ctis

ctis per *Garz. de Benef. par.7. cap.16. n.16.*, *Pariſ. de reſig. lib.4. qu.16. n.4.*, *Add. ad Gregor. deciſ.11. n.8.*, *Rot. dec.93. n.11. par.7.*

Eoque indubitantiùs, quia examinantes Doctores, quid importet hæc derogatio medietatis vocum, illam non referunt ad ſupremam, & abſolutam poteſtatem Thiaræ Pontificiæ, quando Papa ex rationabilibus cauſis per ſuas reſervationes, vel in jure ſcriptas, vel in regulis Cancellariæ præſcriptas Juripatronatus derogat non in totum, ſed ſimplicitèr tribuit hanc derogationem pro medietate per viam puræ præven-
56 tionis, quod facere poſſet Ordinarius gratificando, & propterea ſubdunt haſce derogationes reſolvi in gratificationem, ut legitur penès *Amayd. de ſtyl. Datar. lib.1. cap.15. §.15. n.4.*, *Lotter. de Re Benef. lib.2. q.8. n.103.*, *cum aliis relat. concord. in Barchinonen. Beneficii 23. Martii 1705. §. Tertio tandem*, *& in illa Mediolanen. Beneficii 1. April. 1707. §. Eoque robuſtiùs cor. Me*, *& in Rom. Cappellaniæ S. Nicolai 28. Iun. cur. an. 1709. §. Amaritudo itaque, paritèr cor. Me.*

Devenientes autem præfati DD. ad ſecundum motivum, durum prorsùs illis videbatur, quod ab Jacobo avelleretur Gratia Pontificia, quaſi illam extorſiſſet, vel tacendo verum, vel exprimendo falſum, & quando in omnem caſum non ampliùs ipſa Communitas, ſed ipſi Jurati inter
57 ſe contrarii alium poterant præſentare, ſed collatio hujuſce beneficii privativè ſpectabat in noſtris ſciſſuræ circumſtantiis ad Papam; Quatenùs enim pertinebat ad prætenſam ſubreptionem, vel obreptionem, nec quicquam veri ſubticitum, nec quicquam à verò alienum narraverat Jacobus, ipſe etenim expoſuit, quod Beneficium erat ſimplex, quod erat de Jurepatronatus laicorum, videlicèt pro tempore Juratorum, & quod ad illud pro tempore vacans Presbyter, ſeù Clericus ad pulſanda organa peritus, ac filius naturalis Oppidi de Biniſalem præſentari deberet, & hæc indubitantèr erant certiſſima, ſed nullatenùs poſitivè expreſſit, quod ipſe fuiſſet à medietate Patronorum præſentatus, ut fit in aliis derogatio-
58 nibus conſuetis pro medietate vocum, ut illius formulam examinantes oſtendunt, & ſupponunt *Mandoſ. de Signat. Grat. tit. de derogat. Jurispatr.*, *Amayd. de ſtyl. Datar. lib.1. cap.15. §.15. n.4.*, *De Roſ. de Exequut. lit. Apoſt. part. 1. cap. 4. il 2. ſub num. 130.*

Derogatio quippè medietatis Patronorum ſtat in ore, & in Gratia Pontificis, & in narrativa Jacobi, ut clarè patebat ex lectura Literarum Apoſtol.; Pontifex ſiquidem forſan audiendo expreſſionem, quod Jurati in numero plures erant Patroni, contentus extitit, quod aſſentiret Jacobo medietas, ſaltem materialis; Subſequuta enim vacatione Beneficii per liberam reſignationem in manibus Pontificis, neceſſarius non erat aſſenſus Patronorum, qui ſolùm à S. Sede practica-
59 tur de ſtylo, & ut ita dicamus urbanitate, non de juſtitia, Teſt. *Innoc.*, *Abbat.*, *& aliis in cap. ultim. de renunciat.*, *Rocch. de Curt. in tract. de Iurepatronat. verb. honorificum col.3.*, *Pariſ. de reſignat. lib.8. quæſt.10. num.1.*, *& 2.*

Aſt etiam, quando Jacobus prænarraſſet Pontifici, quod præditus erat medietate Patronorum conſenſientium, in quo peccaverat, admiſſa etenim etiam pro veriſſima propoſitione, quod nullam vocem habere dicatur ille, qui eſt præſentatus à medietate Repræſentantium Communita-
60 tem, cum eiſdem Communitatis vox ſit individua, & paritèr ob id admiſſo, quod impetranti non ſuffragetur derogatio alterius medietatis, ex individualibus doctrinis ſupra relatis, hoc utique procedebat, quoties Communitas eundem Jacobum præſentaſſet coadunata in Corpus cum ſuis Juratis, & Conſiliariis, ſed quotiès, proùt quoad exercitium tranſlatum erat jus præſentandi ad quatuor Juratos, vel ceſſabat ex præcedenti fundamento omnis quæſtio, vel ſaltem non poterat non eſſe dubia, multumque anceps ex rationibus, de quibus ſupra; proùt quoque apparebat ex tribus propoſitionibus in *Sac. Tribunali* decertatis, quamobrē quomodo tenebatur exponere Jacobus pro certo, quod tàm erat incertum, & diſputabile, itaùt Gratiam dici mæreretur ſubrepiſſe, ſubreptionem quippè non cauſant res diſputabiles, & obſcuræ, quæve pro certis narrari
61 nequeunt, maximè ſi taceantur, ex connotatis ad rem penès *Fel. in cap. in noſtra, de reſcript.*, *Ferret. conſ.314. n.12.*, *Petr. de Poteſtat. Princip. cap.9. n.52.*, *Rot. dec.551. n.5. cor. Caval.*, *& dec.401. n.31. par.4. to.2.*, *dec.451. n.21.*, *& ſeqq. par.5. rec.*

Quid plus, dum ultrà amaritudinem, & ambiguitatem applicationis Juris circa hanc fundationem, nonnè in omnem caſum Jacobus in præſuppoſita etiam figuratione, quod enarraſſet Pontifici ſeſe reportaſſe medietatem Patronorum, ductus fuit juſtiſſimo errore, etiamſi veritas foret in contrarium, quando Archiepiſcopus in faciem loci plus videns, non tantùm literalitèr uſus fuerat in gratificando hoc eodem vocabulo *medietatis*, ſed innixus eidem partitioni, ſeù medietati patronorum, gratificavit cum ſubſequuta effectuatione alterum de Præſentatis in ſimili ſciſſura Juratorum; Si ergò ultimus ſtatus radicabatur in hac medietate, etiamſi non valeret in ratione ultimi ſtatus, valebat ſaltem in ratione Jacobum tuendi à ſubreptione
62 ſi credidit, quod credebat Archiepiſcopus, ad ea, quæ in propoſito uno ore conſonant Scribentes, quod factum non expreſſum, vel malè ex-
63 preſſum cauſet ſubreptionem, non Jus, utpotè exiſtens in ſcrinio pectoris Principis ſupplicati, & concedentis, *Fel. in cap. ſuper literis ſub n.8. verſic. ſecunda regula de reſcript.*, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §.4. proœmial. n.83.*, *& ſeqq.*, *Lotter. de Re Benefic. lib.3. q.44. n.22.*, *Rot. dec. 569. num.15. par.5.*, *& dec.536. n.5. par. 19. rec.*

Quo verò ad pertinentiam collationis in hoc
64 caſu ad Papam, & non ad alium, itaùt lubentiùs in omnem eventum foret ſubſtinenda colla-
65 tio jam facta, ad regulam *multa facta tenent*, de qua *Rot. in Aſculana Beneficii 5. Mart. 1698. cor. Me*, *inter hactenus impr. dec.35. n.19.*, *ibiq. concordan.* ſatis liquidum eſſe (ſubnectebant *iidem DD.*) perſpecta ipſamet contraria, ſeù capitali ratione, ob quam exorta eſt præfata propoſitio, quod
66 nullam vocem habere cenſeatur ille, qui habet pro ſe medietatem Collegii, medietatem Communitatis, ex quo ea ſtare non poſſet in æquilibrio, quapropter conſequebatur, quod ad Papam delata erat collatio cum Patronis, proùt hic, in termino præſentandi non concordantibus, nec Archiepiſcopus queat gratificare, licèt
67 enim adeſſet alius compræſentatus, nemo tamen

men eorum diceretur verè præſentatus, & ad conſequendam gratificationem idoneus, ut concludere poſt benè enucleatam materiam videtur *modern. Rom. diſcept. Eccleſ. to. 1. diſc. 4. n. 34. in fin. cum ſeqq.*

Abſoluto ingeniorum conflictu, pro majori parte DD. exiit, ut meminimus, affirmativa reſolutio, ex quo, & crediderunt validiora eſſe priora fundamenta, & reputarunt fortè per impedimentum litis, nullo effluxo termino, Patronos denuò præſentare poſſe per concurſum, magiſque ob id ſalutarem, & utilem Eccleſiæ proviſionem, tanquam ex non repleta adhùc vacatione reſultare potuiſſe, & quia tandem pro coronide ad diluendam omnem hæſitationem concurrere viſa eſt ipſius Jacobi confeſſio per viam
68 facti, quod potentius eſt verbis, ipſe enim veluti agnoſcens conſenſum à ſe reportatum ſingularitèr, ſivè, ut dicitur oſtiatim, nullatenùs ei poſſe ad Gratiæ ſubſtentationem ſuffragari, cu-
69 ravit, ſed inutiliter illum denuò obtinere per viam actus Collegiativi, nulla quippè major datur etiam in dubio verificatio veritatis, quàm ea,
70 quæ reſultat ex confeſſione ipſius Partis tam verbo, quàm facto, ad firmata per *Rot. cor. Emer. Jun. dec. 1127. in fin., & in rec. par. 10. deciſ. 250. n. 3., & 4.*, cum aliis *in Senen. Jurium Parochialium 15. Febr. 1708. §. Modernam verò cor. R.P.D. meo Lancet.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. PRIOLO.

SENOGALLIEN. FUNDATIONIS.

Ven. 13. Dec. 1709.

ARGUMENTUM.

Ad probandum Juſpatronatus favore Communitatis ad formam Sac. Conc. Tridentini requiritur probatio requiſitorum ab eodem præſcriptorum per publica documenta, itaut talis probatio ſuppleri non poſſit per equipollens. Communitati tametſi non poſſit competere Jus approbandi puellas Deo dicandas per viam Juriſpatronatus, poteſt tamen competere Jus præſtandi conſenſum ex honeſtate, & ex quibus tale Jus probetur eidem competere, & quomodo talis conſenſus ſit præſtandus.

SUMMARIUM.

1 *Communitas ſi prætendat ſibi competere Ius approbandi puellas ex fundatione Monaſterii, debet de fundatione concludenter docere*, & num. 3. *Sed* vid. num. 18.

2 *Juſpatronatus poteſt ex diſpoſitione Sac. Conc. Communitati competere, vel ex fundatione, vel aliis modis.*

Decl. tamen, quod de iis debet concludentèr conſtare ex publicis documentis. n. 3., 9., & 17.

Et talis modus, utpote requiſitus de forma, non poteſt ſuppleri per equipollens. num. 5.

Ideoque non ſufficit docere de fundandi intentione, ſed requiritur, quod conſtet de vera fundatione. num. 4., 7., 8., & 9.

6 *Diſpoſitio S. Concilii ſtrictè debet intelligi, nec trahi de una re ad aliam.*

7 *Communitas, vel alius cupiens fundare aliquod Iuſpatronatus, quid obſervare debeat.*

10 *Patronus non dicitur fundaſſe de proprio, quando conſtruxit ex pecuniis ex quæſtuatione retractis.*

Vel Monaſterium conſtructum fuit ex elæemoſinis. num. 12.

11 *Juſpatronatus fundatum ex quæſtuatione, & Eleæmoſynis dicitur, ex privilegio, & cadit ſub diſpoſitione Sac. Conc. Trid.*

13 *Communitas ſubminiſtrans nonnullas tantùm expenſas pro ſubſtentatione Monialium, douec aliundè ſubſtentari potuerit, non dicitur Monaſterium fundaſſe, nec illius Iuſpatronatum acquirit.*

14 *Iuſpatronatus cui acquiratur, ſi unus det fundum, alter ædificet, & alter dotet.*

15 *Iuſpatronatus non acquiritur conſtruenti tantùm, ſi alter dotet, & alter fundum præſtet.*

16 *Ad Iuſpatronatus acquirendum conſtructio de proprio non verificatur, ubi quis minimam tantùm partem contulit.*

18 *Iuſpatronatus ad acquirendum in Eccleſia, & Monaſterio Regulari, requiritur in limine fundationis beneplacitum Apoſt.*

Ampl. non obſtante contraria obſervantia. n. 30.

Con. n. 19. -- *Decl. ut* num. 20., & ſeqq.

19 *Patronus quemadmodum preſentare valet ad Beneficium Eccleſiaſticum in Eccleſia Collegiata, ita & etiam poteſt præſentare Moniales in Monaſterio.*

Decl. procedere, vel ex Privilegio Papæ. n. 20.

Vel ubi Patronus alit propriis ſumptibus Moniales. num. 21.

22 *Communitati Beneſactrici quamvis non poſſit competere vigore Iuriſpatronatus, Ius approbandi puellas Deo dicandas, poteſt tamen ex honeſtate ei competere Ius præſtandi conſenſum tantùm.*

Et ex quibus tale Ius eidem competere dicatur. vid. num. 23.

Et quomodo talis conſenſus præſtari debeat per poſterius. n. 28., & 29.

Decl. tamen 1. quod tale Ius non poteſt competere ſub ſpecie Iuris honorifici -- Et de ratione. n. 24.

Decl. 2. Quod ab injuſta denegatione conſenſus liceat Monialibus recurrere ad Ordinarium, qui poſſit illum ſupplere. n. 28.

25 *Jus honorificum in Eccleſia dicitur, quod eſt compatibile cum ejus libertate.*

26 *Libertas, quæ exigitur in Matrimonio Carnali, exigitur in Spirituali.*

27 *A Matrimonio Carnali ad Spirituale valet argumentum.*

30 *Obſervantia contraria Iuri, & legi fundationis non attenditur.*

31 *Obſervantia deſtruitur ex lite.*

32 *Tranſactio inita cum Monialibus abſque beneplacito Apoſt. eſt nulla.*

Ampl. 1. ubi ſit læſiva. nu. 33.

Ampl. 2. ubi non ſit obſervata. n. 34.

35 *Epiſcopo atteſtanti de re concernente ejus Regimen plenè venit deferendum.*

DECISIO CXLV.

COmmunitas Senogalliæ, tamquam Fundatrix Monaſterii Monialium ſub invocatione Sanctæ Chriſtinæ ejuſdem Civitatis, prætendebat habere Jus approbandi Puellas d. Monaſterium ingreſ-

ingreſſuras, devolutaque controverſia ad Sac. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium, poſt plures propoſitiones ſub die 14. Iun. prox. præteriti emanavit reſcriptum; *Quoad Educandas, nullum Ius competere Communitati, in reliquis exquiratur Votum Rotæ*, ad Partium igitur inſtantiam datum fuit Dubium — *An Communitati competeret Ius approbandi Puellas Deo dicandas?* & Domini reſponderunt, *competere juxta modum*.

Cum enim Communitas prætendat acquiſi-
1 viſſe tale Jus approbandi Puellas vigore fundationis, propriis pecuniis factæ, omiſſis aliis mo-
2 dis, quibus ad formam *Sac. Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Refor.* competere poteſt Juſpatronatus, & hinc indè deductis, ſtrictè tenebatur juxta diſpoſita per eamdem Sacram Synodum me-
3 diantibus publicis, & authenticis documentis fundare ſuam Intentionem, ut latè tradunt *Gonzal. ad Reg.* 8. *Cancel. Gloſſ.* 18. *n.* 63., *& ſeqq.*, *Spad. conſ.* 17. *n.* 1., *& conſ.* 18. *in princip.*, *Lib. Speculat. de Iurep. col.* 3. *verſ.*, *& nota*, *Mareſc. Var. Reſol. lib.* 2. *cap.* 52. *ſub n.* 4., *Add. ad Ludoviſ. dec.* 222. *n.* 10., *Rot. in rec. dec.* 77. *n.* 1. *par.* 14., *& in Fanen. Canonic.* 5. *Maii* 1700. §. *Poſtremò coram Emo D. meo Card. Caprara*.

Cui oneri non ſatisfecit per exhibitionem ſupplicis Libelli pro parte Communitatis, de anno 1573. porrecti Card. Ruſticuccio, tunc Epiſcopo, & dati hodiè in ejus *Sum. n.* 2., quia iſte non importat, niſi intentionem, & voluntatem fundandi, non autem fundationem jam perfe-
4 ctam, ibi — *Communitas, & Homines unum Monaſterium erigere cupiunt, & intendunt*, quapropter non poteſt Communitas ex hac ſola enunciativa ſe vocare Patronam, & prætendere acquiſiviſſe Juſpatronatus, quia modus præſcriptus à Sac. Concilio eſt de forma, nec per æquipol-
5 les adimpleri poteſt, ſicuti diſpoſita, neque trahuntur de una re ad aliam, ſed ſtrictè intelligen-
6 da ſunt de ea in diſpoſitione contenta, *Rot. deciſ.* 197. *n.* 62. *par.* 5. *to.* 1., *& dec.* 479. *n.* 20. *par.* 14., *dec.* 89. *n.* 2. *cor. Mant.*, ubi, quod hic eſt ſenſus *Sac. Congr. Concilii*, *& dec.* 249. *nu.* 6. *cor. Merlin.*, *cor. Vbald. dec.* 471. *n.* 10., *& cor. Peuting. dec.* 383. *num.* 2., & Communitas obſervare debebat re-
7 gulam præſcriptam *ab Advocato Pitonio in ſuis elaboratis diſcept. Eccleſ. la* 25. *nu.* 10. §. *Bona autem Cautbela fol.* 408. *to.* 1., ubi docet, quod cupiens fundare aliquod Juſpatronatus debet primo adire Ordinarium, vel Papam, & videat, an velit conſenſum præſtare conditionibus ab ipſo volitis, & in caſu, quo admittantur conditiones volitæ, tunc erigatur Beneficium. Si verò recuſet, &c. Communitas primam partem adimplevit exponendo Card. ſuam intentionem, & iſte reſcripſit — *concedimus, ut petitur* — ſed poſtea non devenit ad formalem reſervationem Juriſpatronatus, verificando erectionem Monaſterii ad formam Concilii, ut quotidiè practicatur in fundationibus Beneficiorum, &c., & de facto in prima propoſitione Sacr. Congregatio reſcripſit — *Dilata, & exhibeatur Inſtrumentum fundationis* — Signum evidens, quod d. ſupplex
8 Libellus, non fuit habitus pro ſufficienti, ad probandam ipſam fundationem.

Nec ſatis eſt Monaſterium reperi erectum per ipſum Card., qui ſolemni ritu primum lapidem injecit, requiſiviſſe nomen Sancti, vel Sanctæ eidem Monaſterio imponendum, & Communitatem ob reverentiam hoc remiſiſſe illius arbitrio, prout poſt illius perfectionem Magiſtratum, unà cum Epiſcopo ſucceſſore interfuiſſe, quando Monaſterium poſitum fuit ſub Clauſura, ut ex eodem *Summ. nu.* 2., *&* 3., cum pluribus aliis per Communitatem geſtis, de quibus infra, ut indè inferri poſſit verificatam remanſiſſe fundationem propriis ſumptibus à Communitate factam.

Quia ad effectum acquirendi Juſpatronatus, voluit S. Conc. Tridentinum, fundationem pro-
9 bari per authentica documenta, non verò per illationes, ut probant auctoritates relatæ in §. *Cum enim*. Nec ſine cauſa talem verificationem ex poſt omiſit Communitas, nam illam juſtificare minimè potuiſſet, dum contrarium magis concludentèr convincitur ex Summ. ipſius met Communitatis. Hinc indè enim data fuit ſupplicatio per Communitatem Guidubaldo, Duci Urbini porrecta, ut benignè aſſignare vellet — *A particolar Beneficio delle Monache del Monaſtero da farſi in d. Città* —, & taxare id, quod ad redimendam vexationem, ut Vulgò dicitur *le Scampanate* — illi ſivè maſculi, ſivè Feminæ, qui tranſeunt ad ſecunda vota ſolvere tenebantur; Necnon ſitum, & Hortum Fortalitii *della Rocca*, ut illorum redditus prius inſervire poſſint pro fabrica, deindè pro ſubſtentatione Monialium, & tertio donationem unius Domus à Sygiſmundo Quartario eidem Monaſterio factam confirmare, quibus omnibus clementiſſimè annuit, *Sum. Monialium n.* 6., *& ſeqq. uſque ad* 11. plures aliæ donationes à diverſis Perſonis factæ habentur; Joſeph, & Domus de Baveria multum contulerunt, & inter Benefactores deſcripti reperiuntur; & extat quædam Epiſtola Duciſſæ Urbini, & Teſtes deponentes, quod
10 Communitas quæſtuationem fecit pro conſtructione Monaſterii, quo caſu non dicitur, Patronum fundaſſe de proprio, & Juſpatronatus di-
11 citur ex privilegio, & cadit ſub revocatione *Sac. Conc. ſeſſ.* 25. *d. cap.* 9. *de refor.*, *Barboſ. de Epiſc. alleg.* 72. *n.* 9., *Rot. dec.* 367. *num.* 6. *par.* 10., *dec.* 403. *n.* 4. *cor. Peuting.*, *& dec.* 362. *n.* 18., *& dec.* 432. *num.* 7. *cor. Priol.*, Et ſignantèr quando Monaſterium fuit conſtructum ex eleæmoſynis, *dec.* 802. *nu.* 4. *cor. Vbald.*, & demum ipſa met
12 Communitas fatetur non dotaſſe ipſum Monaſterium, ſed tantùm ſubminiſtraſſe nonnullas
13 expenſas, donec ex proprio potuerunt Moniales ſe ſubſtentare, quod evenit de an. 1600.

In hoc rerum ſtatu intrat quæſtio per *Fagnan. in cap. quoniam de Iurepatr.* latiſſimè examinata, qui in ſpecie *n.* 48. diſtinguit inter Fundationem, Conſtructionem, & Dotationem, & ſupponit caſum, quod unus det fundum, alter ædificet, &
14 alter dotet, & ſicut tenet, quod uno tantùm ex dd. modis non concurrentibus, aliis non acquiratur Juſpatronatus; Ità prædictæ tres perſonæ inſimul, & inſolidum efficiantur Patroni; Cum autem Guidobaldus aſſignaverit fundum abſque reſervatione Juriſpatronatus, & dotatio efformata ſit ex Inveſtimentis provenien. à ſubſidiis dotalibus Monialium, & à Donationibus Monaſterio factis; Communitas ex ſola conſtru-
15 ctione, quatenùs etiam de proprio ædificaſſet, Juſpatronatus ex Juribus allegatis per eumdem

Fagnan. in dicto cap. quoniam, acquirere minimè potuiſſet, & firmant *Vivian. de Iurepatr. part.1. lib.2. cap.2. n.4.*, *Lotter. de Re Benef. q.31. n.3., & ſeqq.*, *Rot. cor. Coc. dec.106. nu.12.*, *cor. Priol. dec.432. n.8.*, *Rot. in rec. dec.488. n.23. par.14.*

Nec ex quo apparet ex Libris Communitatis, illam perſolviſſe plures pecuniarum ſummas, dici poteſt ædificaſſe de proprio, quia tales ſummæ conflatæ fuerunt ex pluribus ſpeciebus, nempè ex redditibus Horti donati à Duce Urbini, ex donationibus, dotibus, elæemoſynis, &c. quæ omnia ſicut recolligebantur à principio à Communitate, ità per ejus manus exſolvebantur, &
16 ſicut ex dd. Libris apparet exitus, apparere deberet etiam introitus, ut verè colligi poſſet quid impenſum à Communitate de proprio, quia ſi reſultaret, impendiſſe minimam partem, reſpectu totius, proùt ſunt floreni 9000. etiam ad ſenſum illius ad integrum valorem Monaſterii valutatum à Peritis in ſc. 40. m., quomodò poſſet vigore conſtructionis prætendere Juſpatronatus. Et quamvis iſta deducantur ex probationibus informibus, & extrajudicialibus, ſatis ſunt ad
17 offuſcandam intentionem Communitatis, cui incumbit onus concludentèr illam probandi.

Et forsàn iſta diligentiùs, quam opus erat, fuerunt per Scribentes enumerata, quia concurrebat contra Communitatem aliud fortiſſimum objectum, quod nempè non agebatur de ſimplici Eccleſia, ſed de fundatione Eccleſiæ, & Monaſterii Regularis, in quo ad acquirendum Juſpatronatus, neceſſarium eſt in limine fundatio-
18 nis Beneplacitum Apoſt., ut in *cap. nobis de Iurepatr.*, *Lambert. lib.2. par.1. qu.5. n.11.*, *Lotter. lib.2. q.6. n.59.*, *Rot. dec.321. n.2. par.2. rec.*, *Barboſ. de Iur. Eccl. cap.12. n.46.*, de quo non docet Communitas.

Neque attendenda eſt in contrarium opinio *Feder. de Sen.*, quod ſicùt Patronus præſentare valet ad beneficium, & præbendas in Collegia-
19 ta Eccleſia, ità præſentare poteſt etiam Moniales in Monaſterio, relata per *Lambert. lib.2. par.1. q.5. art.5. n.5.*, nàm ibi etiam dicit, quod talis
20 reſervatio nominandi puellas erat ex privilegio Papæ, proùt quoque *Vivian. de Iurepat. par.2. lib.5. cap.7.* refert exemplum magnæ Duciſſæ Hetruriæ, quæ nominat Moniales in Monaſterio Convertitarum Piſis erecto, ſed ſtatim reddit ra-
21 tionem, quia aluntur ſumptibus ejuſdem magnæ Duciſſæ; Ideoque inapplicabilitatem benè agnoſcentes Defenſores Communitatis, proteſtati ſunt non prætendere jus approbandi Puellas Deo dicandas, vigore Juriſpatronatus, ſed jus præ-
22 ſtandi conſenſum tantùm ſub denominatione juris honorifici, *ad Text. in d. cap. nobis, & ibi Gloſ.*, quod faciliùs admittitur.

Et DD. crediderunt, hoc illi competere poſſe ex tot actibus ſupra recenſitis, quia negari nequit per eaſdem Moniales, quod Communitas reduxerit d. Monaſterium de non eſſe ad eſſe, quodque Dux Urbini Situm, & Hortum donaverit intuitu Communitatis, & Cives proprias
23 pecunias, & operam impenderint, ut ſuæ, & aliorum Concivium puellæ in d. Monaſterio Deo inſervirent, itaùt ſaltem in linea Benefactricis Communitas conſiderari debeat, & quamplura jura honorifica ſemper exercuit, ſcientibus, & patientibus Epiſcopis, ſicuti eſt appoſitio inſignium ejuſdem Communitatis, tàm in Monaſterio, quàm in Eccleſia, electio Regulæ, nominatio Cappellani, approbata etiam per S. Coug. de an.1672., & ſimilia in Sum. data.

Non tamèn convenerunt, quod Jus approbandi Puellas Deo dicandas, ut in dubio, con-
24 numerari debeat inter Jura honorifica, quia ſapit ſervitutem, quæ neque directè, neque indirectè imponi poteſt Monialibus, & illud ſolùm dicitur jus honorificum, quod benè compatitur cum libertate Eccleſiæ, & Monaſterii, prout eſt
25 jus ſepulturæ, jus aliquod præheminentiæ, &c., ſicut optimè explicat *Card. de Luc. de Iurepatron. diſc.52. num.6.*

Et hoc conſonum videtur diſpoſitioni juris, quia *S. Concil. ſeſſ.24. cap.9. de refor. matr.* voluit
26 omnimodam libertatem in Matrimoniis contrahendis, & eadem obſervari debet in Matri-
27 moniis Spiritualibus, dum de uno ad aliud valet argumentum, juxtà *Text. in cap. inter corporalia de Tranſlat. Prælat.*, & ſequitur *Donat. Rer. Regul. to.1. tract.11. de Succeſſ. Monaſt., & in d. cap. nemo de Iurepatr.*, ubi in Collegiata Eccleſia mandat, quod conſenſus Patroni ex honeſtate requiratur poſt electionem jam factam, & in terminis hujus juris honorifici in Monaſterio Monialiũ optimè diſtinxit, & firmavit *Rot. cor. Caval. dec.265.* 321., 336., & magis latè in ultimà 445., à quibus DD. modum deſumendo, mihi injunxerunt, ut illum tali pacto explicarem, quod ſcilicèt poſ-
28 ſint Moniales liberè devenire ad approbationem Capitularem, ut moris eſt, puellarum, quæ Deo ſint dicandæ in earum Monaſterio, cum hoc tamen, ut approbationi jam factæ, Communitatis poſtuletur aſſenſus, à cujus injuſta denegatione liceat Monialibus recurrere ad Ordinarium, qui poſſit, proùt de jure, ſupplere conſenſum à Communitate denegatum, & intrà hos limites dici poteſt jus honorificum, quia evitantur ſervitus, jurgia, & diſſentiones inter Cives, & famæ, & honori puellarum conſulitur, ſi una potiùs, quàm altera admitteretur, & reducitur potiùs ad conſilium, quàm ad jus, dum reſpicit utilitatem Monaſterii, quia certum eſt, quod Communitas, ſeù Deputati meliùs ſcire poſſunt, quàm Moniales, qualitates Puellæ, & an dos conventa ſolvenda ſit, applicando ad rem noſtram verba *Gloſ. in d. cap. nemo verbo honeſtiùs, & d. dec. 445. cor. Cavaler.*

Nec aliquid plus Communitas petiit de tempore fundationis à Card. Ruſticuccio; Verba enim hæc ſunt — *Ac inſuper, ut Moniales pro tempore exiſtentes in d. Monaſterio habeant jus admittendi, & recipiendi Puellas Deo dicandas cum conſenſu Communitatis, ſeu Deputatorum, vel Deputandorum ab ea, reſervato loci Ordinarii jure ſibi competenti, &c., ut in Sum. Com. n.2.*, ex quibus
29 non ſolùm attenta litera, ſed de jure etiam dicendum eſt, conſenſum volitum fuiſſe per poſteriùs, & approbationi jam factæ non autem faciendæ.

Hinc non obſtat prætenſa obſervantia, & ſi
30 doceretur effectuata, tamquàm contraria diſpoſitioni Juris, & petitioni in limine fundationis cor. Ordinario factæ; Sed neque effectum ſortita demonſtratur, *Barboſ. de Poteſt. Epiſc. part.3. alleg.72. n.59.*, *Ventrigliol. in Prax. rer. Eccl. par.3. ann.1. §.2. n.3.*, *Ricc. in prax. par.1. reſ.148.*, quia con-

conſenſus præſtiti per Conſilium, & enunciati in *Sum. Com. n.6.*, ab an.1581., uſque ad an. 1661. non docentur facti cum ſcientia Monialium, neque effectuati, quia è contrà datus fuit Catalogus Monialium, quæ in d. Monaſterio fecerunt cum diſtinctione temporis ingreſſus, & profeſſiones ab ejus fundatione uſque in præſens, *Sum. Monaſterii n.14.*, & pro majori parte nomina non conveniunt, & ſi aliqua in cognomine concordat, maxima intercedit differentia circa tempus, dùm videtur conſenſus præſtitus per ſpatium decem, vel viginti annorum anteà, quod ad oculum demonſtrat, neque approbationem factam fuiſſe vigore d. conſenſus, neque conſenſum præſtitum in ſequelam approbationis.

Minùs attendenda venit concordia inita de
31 an.1672., quia dum de ſui natura ſupponit litem præcedentem, deſtruit prætenſam obſervantiam, & ſuper re dubia tranſactio eſt nulla,
32 tamquam non munita Beneplacito Apoſt., ad *Text. in cap.2. de reb. Eccl. non alien. in 6., Vrceol. de Tranſact. q.23. n.1., et ſeqq., Rot. cor. Priol. dec. 432. n.6., et in rec. dec.318. n. 8., et 9. part.5.*, & pro tali habita fuit à S. Congr., quæ ſtatim rejecit conſenſum Communitatis pro Puellis educandis, quamvis in eadem Tranſactione expreſ-
33 sè legatur admiſſus, ſed eſt etiam enormiſſimè læſiva, quia prohibetur Monialibus approbatio Puellarum, niſi præceſſerit conſenſus Conſilii ibi — *Quarta, Che d. Monaſtero, e Monache non poſſano, nè debbano in alcun tempo avvenire, nè le Zitelle, in Educande, et Educatione, nè per Monache ricevere, ſe prima non ſiano ſtate approvate dall' Illuſtriſſimo Conſiglio, ſecondo l'uſo, e coſtume antico — Sum. Com. n.8. lit. E.* Dum Monialibus imponitur damnabilis ſervitus cum ſuppoſito, quod ità ab antiquo conventum, & practicatum fuerit, quod non ſubſiſtit, ex ſuprà deductis.

Quapropteèr neque executioni demandata fuit, dùm non datur aliquis conſenſus ex poſt præſtitus vigore d. concordiæ; Imò habetur at-
34 teſtatio Epiſcopi aſſerentis, quod per ſpatium 21. annor. per quantum ipſe præeſt d. Eccleſiæ Senogallien., nunquam vidit aliquem conſenſum
35 per Communitatem exhibitum, cui maximè deferendum eſt, *Rot. poſt Tambur. de Jur. Abbat. dec.16. n.2. et 4., cor. R.P.D. meo Anſal. deciſ.14. n.17., et in Herbipolen. Monaſterii 10. Junii 1707. §. Conſtare, et 17. Junii 1709. §. Et augebatur cor. R.P.D. meo Caſſarello.*

Fides Monialium, hincindè datæ, omittendæ ſunt, tamquàm extrajudiciales, vel præferendæ, quæ conſenſum excludunt, dùm veniunt in corroborationem facti, & dicti primi Antiſtitis.

Et ita, utraque, &c.

Rm̃o P. D. MOLINES DEC.

SENOGALLIEN. FUNDATIONIS.

Vener. 16. Maii 1710.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus hæc eſt confirmatoria, juxta modum in ea expreſſum.

SUMMARIUM.

1 *Ad Juſpatronatus probandum favore perſonæ potentis ex diſpoſitione Sac. Conc. Trid. quæ requirantur.* & n.10., & 11.

Declara, quod inter perſonas potentes enumeratur quælibet Univerſitas, ſive Communitas quantumvis parva. num.2.

3 *Fundatio, & dotatio ad effectum acquirendi juſpatronatus non probatur ex ſimplici petitione licentiæ*, & num.5.

Nec ex conceſſione reportata ab Epiſcopo, & de ratione. num.4.

6 *Libri Communitatis non probant pro ipſa contra Tertium.*

7 *Juſpatronatus ex conſtructione non acquiritur favore illius, qui tenuem ſummam in ipſam erogavit.*

8 *Juſpatronatus non acquiritur Benefactori.*

9 *Communitas patrona Monaſterii dici nequit ex actibus relatis in Deciſione.*

10 *Juſpatronatus Monaſterii ad acquirendum favore Communitatis requiruntur approbationes puellarum effectuatæ, & continuatæ ſpatio 50. annor.*

11 *Juſpatronatus non probatur ex inſigniis, & aliis ſimilibus referibilibus ad titulum Benefactoris.*

12 *Juſpatronatus favore Communitatis non acquiritur ex ſola conſtructione, dum alius dotem non aſſignavit.*

Declara tamen, quod Communitas ex conſtructione acquirit præeminentias perſonales in Eccleſia, & Monaſterio. num.17.

13 *Juſpatronatus ad acquirendum in Monaſterio Regulari requiritur in limine fundationis beneplacitum Apoſt.*

Nec ſufficit authoritas Ordinarii. ibid.

14 *Juſpreſentandi Moniales, ſeu Religioſos in Eccleſia Regulari non poteſt acquiri ex ſola licentia Epiſcopi, ſed requiritur beneplacitum Apoſt.*

Contra. num.15.

Decl., *ut* num.16.

18 *Communitati benefactrici quamvis non poſſit competere vigore juriſpatronatus jus approbandi puellas Deo dicandas, poteſt tamen ei competere jus præſtandi conſenſum tantùm, jam electis.*

Et quomodo talis conſenſus præſtari debeat. vid. n.19.

Declara tamen, quod talis conſenſus poſtulari debet, ut Communitas approbet, non autem ut ſe opponat. num.20.

Et ob id habetur pro præſtito ſi illum concedere recuſet. num.21. : *Et de ratione.* ibid., & n.29.

Decl. ut conſenſu denegato, conſuli debeat per Moniales Epiſcopum. num.30.

21 *Conſenſus habetur pro præſtito, ſi debens conſentire illum concedere recuſet.*

22 *Vaſſallus, ſive Emphyteuta habens facultatem alienandi cum conſenſu Dñi Directi, ſi illum petat, & à Dño denegetur, habetur pro præſtito*, & n.24.

23 *Legatum ubi relictum eſt Mulieri, ut nubat cum conſenſu alterius, ſi illum præſtare debens requiſitus denegaverit, habetur pro præſtito*, & n.25.

26 *A Matrimonio carnali ad ſpirituale valet argumentum.*

Amplia, ubi in utroque eadem militat ratio. n.27.

28 *In jurepatronatu reſervato favore certarum perſonarum nominandarum ſemper de jure intelligitur præſervata authoritas ſuperioris in caſu injuſtæ denegationis.*

In quolibet actu, in quo requiritur alterius conſenſus, idem procedit. ibid.

31 *Epiſcopus præſumitur informatus de ſtatu, & qualitatibus ſuarum ovium*.

32 *Ex Sac. Concil. Trid. diſpoſ. puellæ Deo dicandæ ad habitum, & profeſſionem Regularem admittendæ non ſunt, niſi cognito per Epiſcopum an habeant conditiones requiſitas*.

DECISIO CXLVI.

Delata ad Sac. Congr. ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitam, controverſia nuper exorta inter Communitatem Senogalliæ, & Moniales Monaſterii S. Chriſtinæ ejuſdem Civitatis, circà jus approbandi Puellas prædictum Monaſterium ingreſſuras, quod habere prætendebat Communitas, poſtquam binæ inter ſe pugnantes emanaverant reſolutiones in ead. S.Congr., altera nempè favore Monaſterii ſub die 28. Sept. 1708., alia verò favore Communitatis ſub die 14. Martii ſuperioris anni 1709.; in ſucceſſiva demùm Cauſæ propoſitione *diei* 14. *Jun. ejuſd. an.*1709. reſolutum extitit -- *quoad Educandas nullum jus competere Communitati, & in reliquis exequiratur votum Rotæ*, quamobrem propoſito per R.P.D. meum Priolum die 13. Dec. an. præd. congruo dub. -- *An Communitati competeret jus approbandi Puellas Deo dicandas*? reſponderunt DD. = *competere juxtà modum* = modus autem fuit, *quod poſſent Moniales liberè devenire ad approbationem Capitularem, ut moris eſt, Puellarum, quæ Deo ſint dicandæ in earum Monaſterio, cum hoc tamen, ut approbationi jam factæ Communitatis poſtularetur aſſenſus, à cujus injuſta denegatione liceret Monialibus recurrere ad Ordinarium, qui poſſet, prout de jure, ſupplere conſenſum à Communitate denegatum*.

Non acquieſcens tamen Monaſterium reſolutioni prædictæ, adversùs ipſam novitèr audiri obtinuit, cùmque in hodierna Audientia diſceptatum fuerit de viribus ejuſdem reſolutionis, convenerunt DD. pro perſiſtentia *in deciſis juxtà modum*, in eo conſiſtentem, *quod conſenſus Communitatis requiratur, & quatenùs denegetur habeatur pro præſtito, conſulto Epiſcopo per Monaſterium in caſu denegationis*.

Præſupponebant autem DD. tamquàm certum, proùt quoque firmatum fuerat in Deciſ. quæ revidetur, quod Communitas Senogallien. non probat ſe eſſe verè, & rigoroſè Patronam Monaſterii S. Chriſtinæ, cum non exhibeat, nec Inſtrumentum publ. fundationis, & dotationis ejuſdem Monaſterii, nec juſtificet immemorabilem, unà cum præſentationibus continuatis ſpatio annor. 50., & quæ fuerint effectum ſortitæ, qui ſunt duo modi, quos ad probandum Juſpatronatus pro forma requiſivit *Sac. Conc. Trid., in*
1 *ſeſſ.*25. *de Refor. cap.*9., quando agitur de perſonis potentibus, & de uſurpatione ſuſpectis ex unanimitèr affirmatis per *Gonzal. ad reg.*8. *Cancell. gloſſ.*18. *nu.*63., *& ſeqq., Mareſc. var. reſol. lib.*2. *cap.*52. *n.*1., *&* 2., *Lotter. de re benef. lib.*2. *qu.*13. *n.*124., *& ſeqq., & q.*38. *n.*35., *Panim. dec.*10. *adnot.*1. *n.*1., *& ſeqq., Add. ad Gregor. dec.*222. *num.*10., *Rot. dec.*126. *num.*13. *part.*5., *dec.*77. *n.*1. *par.*14. *rec., & in Fanen. Canonicatuum* 5. *Maii* 1700. §. *Poſtremò cor. Emo D. meo Card. Caprara*.

Quin dubitari poſſet, quod in præſenti caſu verſemur in perſonis de uſurpatione ſuſpectis; ad præmiſſum etenim effectum quælibet Uni-
2 verſitas, ſeù Communitas, quantumcumque parva, ſit connumeratur inter illas perſonas, in quibus cadit uſurpationis præſumptio, prout ad rem animadvertunt, *Barboſ. ad Concil. d. ſeſſ.*25. *de reform. cap.*9. *n.*49., *Gonzal. ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*18. *nu.*68., *&* 69., *Garz. de Benef. par.*5. *cap.*9. *n.*102., *Murga eod. tract. q.*3. *ſub n.*4., *Add. ad Gregor. dec.*212. §. *Habes, Ricc. in prax. for. Eccl. tom.*1. *reſ.*146. *n.*1., *&* 2., *Panimol. dec.*10. *adnot.*1. *n.*3., *Rot. dec.*895. *nu.*2. *cor. Ubald., deciſ.*383. *n.*3. *cor. Peuting., dec.*25. *n.*4. *cor. Coc., & dec.*245. *n.*6., *&* 7. *par.*9. *tom.*1. *rec.*

Nec loco Inſtrumenti fundationis deſervire poterat ſupplex libellus de an. 1573. ad inſtantiam Communitatis, & Hominum Civitatis Senogalliæ porrectus clar. me. Card. Ruſticuccio, tunc Epiſcopo, in quo exprimebatur voluntas Communitatis fundandi Monaſterium Monialium, cum ſubſequuta approbatione Epiſcopi in calce ejuſdem ſupplicis libelli, reſcribentis = *concedimus, ut petitur*. In prædicto enim ſupplici libello nil aliud continebatur, quàm pia intentio, & voluntas Communitatis fundandi propriis ſumptibus Monaſterium, ut deſignant illa verba = *Communitas, & Homines Civitatis Senogalliæ pia devotione, ac Religionis zelo moti, ad Dei laudem, & Religionis propagationem in d. Civitate unum Monaſterium Monialium erigere cupiunt, & intendunt*. Ab Epiſcopo autem relativè ad tale pium deſiderium, & ad talem piam voluntatem conceditur petita licentia, & cum ſuppoſito fundationis, propriis ſumptibus Communitatis exequendæ, approbantur conditiones requiſitæ, & ſignantèr illa, *quod Moniales pro tempore exiſtentes in d. Monaſterio habeant jus admittendi, & recipiendi Puellas Deo dicandas cum conſenſu Communitatis, & Deputatorum, vel Deputandorum ab ea*; Ac propterea niſi hujuſmodi intentio erigendi, & fundandi Monaſterium juſtificetur ad actum deducta per effectivam, & actualem
3 Monaſterii fundationem, nihil ponit in eſſe ad effectum probandi Juſpatronatus ex dotatione, & fundatione, ut dixit *Rot. dec.*360. *n.*5. *coram Mant., dec.*471. *n.*10. *cor. Ubal., & dec.*488. *n.*9. *par.*14. *rec.*, conſenſus verò, & approbatio Epiſcopi per illa verba = *concedimus, ut petitur* = importat quidem licentiam fabricandi, ſed non po-
4 teſt operari, quod ex illo reſervatum cenſeatur Juſpatronatus Monaſterio, nondum conſtructo, cum poſſit dari caſus, quod Communitas vel pœnituerit, vel quod non valuerit fabricam de proprio perficere, & conſequentèr nec Juſpatronatus acquirere, ad benè firmata per *Lambert. de Jurepatr. lib.*1. *par.*1. *q.*2. *art.*2. *n.*5., *& ſeqq., Garz. de Benef. par.*5. *cap.*9. *n.*44., *& ſeqq., Vivian. de Jurep. par.*1. *lib.*2. *cap.*3. *n.*1., *& ſeqq.*

Idque agnoviſſe videbatur etiam S. Congreg. Epiſcop., & Regular., quæ, non obſtante exhibitione ejuſdem ſupplicis libelli, reſcripſit -- *Dila-*
5 *ta, & exhibeatur Inſtrumentum fundationis*, ex quo palàm fit, quod dict. ſupplex libellus ab eadem S. Congr. non fuit reputatus ſufficiens ad ſupplendum Inſtrumentum fundationis, ut animadvertit *Dec., quæ revidetur* §. *Cui oneri*.

Effectuatio autem fundationis prædictæ per-

peram

peram deſumi prætendebatur ex partitis extractis ex libris Communitatis, ex quibus patet ipſam erogaſſe pro fabrica Monaſterii flor. 8435.
6 circitèr, tùm quia libri prædicti nullum probationis gradum conſtituere valebant in favorem ipſius Communitatis contra Tertium, ut conſiderat *Deciſ. R.P.D. mei Prioli §. Cum enim*, & §. *Quia ad effectum*. Tum etiam quia prædicta ſum. flor. 8435., non excedens ſc. 4200. circitèr monetæ Urbini, erat quid minimum habito reſpectu ad valorem Monaſterii à Petitis valutati,
7 unà cum Eccleſia in ſc. 40. mil., proindèque inſufficiens recognita fuit ad acquirendum Juſpatronatus, juxtà doctrinam *Vivian. de Jurepatron. lib. 2. cap. 4. n. 18.*, *Lotter. de Re beneſ. qu. 31. n. 3., & ſeqq.*, *Solorz. de Jur. Indiar. lib. 3. cap. 15. n. 11. to. 2.*, *Rot. dec. 106. n. 12. cor. Cocc., dec. 362. n. 21., & ſeqq., dec. 383. n. 9., & 10., dec. 432. n. 8. cor. Priolo, & dec. 488. n. 23. par. 14. rec.*

Tum denique, & fortiùs, quia ex parte Monaſterii juſtificabatur, plures alias perſonas particulares contribuiſſe pro fabrica; Guidobaldus enim, Dux Urbini, aſſignavit ſitum pro Monaſterio, Hortum, & emolumenta nuncupata *delle Scampanate*: Giſmundus Quartarius donavit Domum, hancque donationem approbavit memoratus Dux Guidobaldus: Eques Joſeph Baverius ad præmiſſum effectum conſiderabiles ſummas erogavit de proprio, ut faſſa eſt ipſa Communitas in reſolutione Conciliari, data *in præter. Sum. Monialium n. 8.*, Dotes Monialium à Communitate exactæ in hujuſmodi fabricam paritèr converſæ ſunt, & demùm Communitas in Civitate, & Territorio elæmoſynas quæſivit pro d. fabricæ conſtructione; In his autem circumſtantiis reputari non poterat Communitas tamquàm Fundatrix, & Patrona, ſed ſolùm eruebatur, quod manus adjutrices dederit fundationi, ut propterea conſiderari poſſet in pura
8 linea Benefactricis, cui non acquiritur Juſpatronatus, ut inquit *Rot. cor. Peuting. dec. 413. n. 13. cor. Seraph. dec. 1103. n. 1., cor. Ubald. dec. 471. in rec. dec. 488. n. 24. par. 14.*

Minuſque inſiſti poterat ad qualificandam Communitatem verè, & rigoroſè Patronam Monaſterii, ſuper quibuſdam actibus elicitis, vel ex approbationibus Puellarum Deo dicandarum,
9 rum, vel ex electione Regulæ ſervandæ per Moniales, vel ex appoſitione Armorum, ſeu Inſignium Communitatis in diverſis locis Monaſterii, vel denique ex cura, & vigilantia Communitatis in ſubminiſtrandis in parte expenſis pro neceſſario victu, donec aliundè Monaſterio de ſufficientibus redditibus proviſum fuerit. Approbationes enim Puellarum non docebantur effectuatæ, & continuatæ per ſpatium 50. annor.
10 proùt opus eſſet ad formam diſpoſitionis *Sacri Conc. Trid. in ſeſſ. 25. de refor. cap. 9.*, & tradita per *Barboſ. de Poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 72. n. 59.*, *Ventrigl. in Prax. par. 3. annot. 1. §. 2. n. 30.*, *Ricc. in Prax. For. Eccleſ. par. 1. reſol. 148.*; Alii verò actus ſuperiùs recenſiti, non concurrentibus authenticis documentis, requiſitis per *d. Sac. Concil. Trid.*, in hac materia juſtificationis Juriſpatronatus in perſonis potentibus, & de uſurpatione ſuſpectis, remanebant ſigna, & indicia ſatis levia, & æquivoca ad ſummum convincentia, quod Communitas fuerit Benefactrix, non au-
11 tem, quod fundaverit Monaſterium, ut de Inſignibus, & aliis ſimilibus per *Gloſ. in cap. piæ mentis 16. qu. 9.*, tradiderunt *Spad. conſ. 19. nu. 2. lib. 2.*, *Tondut. Reſol. Beneſic. par. 1. cap. 73. n. 19.*, *Card. de Luc. de Iurep. diſc. 57. ſub num. 14. verſ. quod paritèr*, *Panim. dec. 10. adn. 1. n. 66.*, *Rot. deciſ. 159. n. 8., & 9. cor. Caval.*, & ex mente Sac. Congreg. Concilii in una *Aſten. Iuriſpatronatus 14. Ianuar. 1690.*, *de qua in Regeſto Authographo Decretor. ejuſd. Sac. Congr. lib. 40. fol. 54. à ter.*, cæteris adductis authoritatibus concordantibus, firmatum fuit *in Veliterna Fabricæ 7. Iunii 1706. §. Id tamen cor. Me*.

Sed quatenùs etiam Communitas ædificaſſet de proprio Monaſterium; Adhùc tamen ex ſola fundatione, aut conſtructione non potuiſſet acquirere Juſpatronatus, quia copulativè cum fundatione requiritur dotatio: Quamvis enim plures effici valeant Patroni ejuſdem Beneficii, puta ſi unus conſtruat, alius fundet, & alter dotet, in quibus terminis verificabilis eſt concluſio, quod quis effici poteſt Patronus ex fundatione, & conſtructione, vel dotatione: Quan-
12 do tamen unus tantùm conſtruit, ſed nemo alius aſſignat dotem, minimè acquirit Juſpatronatus, ſed Eccleſia remanet libera, ut examinato articulo probat *Pign. in cap. Quoniam de Iurep. à n. 48.*, *cum aliis in dec. R.P.D. mei Priolo §. In hoc rerum*, quibus addi poſſunt *Abb. conſ. 106. ſub n. 2. §. Præterea lib. 2., & in cap. ad evidentiam n. 4. de Eccl. ædific.*, *Pignatel. conſ. 82. n. 15., 82., & ſeqq. to. 9.*, *Rot. dec. 6. n. 10. de Iurepatr. cor. Caſſad.*

Eoque libentiùs in præſenti hypotheſi inclinabant DD. pro excluſione Juriſpatronatus, quia non agebatur de ſimplici Eccleſia indiferenti, ſed de Monaſterio Regulari, in quo ad acquirendum Juſpatronatus neceſſarium eſt in limine
13 fundationis beneplacitum Apoſtol., nec ſufficit ſola authoritas Ordinarii, ut probant *authoritat. relatæ in deciſ.*, *quæ revidetur §. Et forsàn*, cum quibus concordant *Marg. de Beneſ. q. 2. n. 12., & q. 4. ſub n. 69., & 170.*, *Card. de Luc. de Iurepatr., diſc. 55. n. 14.*, *Rot. dec. 265. n. 6., & 7., & dec. 321. n. 1. cor. Cavaler., dec. 1799. n. 12., & 13. cor. Coc., dec. 53. n. 1. par. 1., & dec. 593. n. 6. par. 5. tom. 2. receu., & in Placentina Juriſpatronatus 23. Martii 1703. §. Tum quia, & 10. Martii 1704. §. Præterquamquod cor. Me*, & magis in ſpecie, quod in Eccleſia Regulari non poſſit acquiri Jus præ-
14 ſentandi Moniales, ſeu Religioſos ex ſolo conſenſu Epiſcopi, ſed requiratur beneplacitum Apoſtolicum in limine fundationis, monuerunt *Spad. conſ. 6. nu. 5. lib. 2.*, *Tondut. Quæſt. Beneſ. par. 1. cap. 73. nu. 19.*, *Amoſtaz. de cauſ. piis lib. 5. cap. 5. n. 79.*, *Card. de Luc. de Iurepat. diſc. 73. n. 7.*

Quibus non adverſatur authoritas *Fæder. de Sen. conſ. 65.*, relat. per *Lambert. de Iurepatron. lib. 2. par. 1. qu. 5. art. 5. n. 5., & Vivian. de Iurepatr. par. 2. lib. 5. cap. 7., & Pac. Jord. to. 2. lu-*
15 *cubr. lib. 10. tit. 7. n. 318.* aſſerentium, quod licèt ſine Privilegio Apoſt. non poſſit acquiri Jus præſentandi, ſeu nominandi Abbatiſſam, poteſt tamen acquiri Jus præſentandi, ſeu nominandi Moniales. *Federic.* enim *de Senis* loquitur cum præſuppoſito Privilegii Papæ, & in eodem ſenſu
16 intelligendus eſt *Lambert.*, qui refert, & ſequitur dict. *conſ. Feder. de Sen.*, *Vivian.* verò *de Iurep.*

Iurep., & *Pax Jordan. loc. ſuper. enunciatis*, caſum agunt de eo, qui ſuis ſumptibus alii Moniales, vel ad hujuſmodi effectum Monaſterio dotem competentem aſſignavit. Sed quando prætendens Juſpatronatus in Eccleſia Regulari, illam
17 non dotavit, licèt conſtruxerit, numquam poteſt acquirere Jus nominandi Moniales, ſed tantùm præeminentias perſonales in Eccleſia, & Monaſterio, ut probat *Card. de Luc. de Iurepatr. d. diſc.* 73. *n.* 7. *cum ſeqq., et n.* 14., *Rot. dec.* 28. *n.* 1., 2., & 3., & *dec.* 29. *n.* 1., & *per tot. poſt Tambur. de Iur. Abbatiſ.*, & dixit *ead. Rot. cor. Cavaler. d. dec.* 265. *n.* 1., 6., & 7., *dec.* 321. *n.* 1., *dec.* 336., *et dec.* 445., *et cor. Coc. dec.* 1799. *n.* 12., *et* 13., *et dec.* 2187. *num.* 6.

Conſtabilito itaque ex his, quod Communitas Senogalliæ nuſquam conſiderari poſſit in linea Fundatricis, vel Conſtructricis ad effectum, ut tamquam vera Patrona Monaſterii in ſtricta ſignificatione, obtinere poſſit rigoroſum Juſpatronatus, per quod admiſſio Puellarum totali-
18 tèr pendeat ab aſſenſu Communitatis, proùt hodiè ultrò admittere videbantur Defenſores ejuſdem Communitatis: Animadvertebant tamen Domini, quod ex hucuſque deductis ſaltem negari non poterat Monaſterium plurimùm debere Communitati, quæ licèt illud in totum non conſtruxerit, ac dotaverit de proprio, inceſſanti tamen labore, ac expenſis notabilibus contribuit, pro illius fundatione, ac conſtructione, ac ulterius conſiderabiles quæſivit eleemoſynas à piis perſonis, quæ proprias ſubſtantias donarunt, & proprias pecunias, & operas impenderunt pro ædificatione Monaſterii; Ac propterea cùm Communitas ſaltèm in linea Benefactricis conſiderari debeat, & quamplura jura honorifica ſemper exercuerit ſcientibus, & patientibus Epiſcopis, ac per longum tempus conſenſum præſtiterit in admiſſionibus Puellarum Deo dicandarum, eidem Communitati ex honeſtate denegari non poterat, etiam nunc Jus
19 honorificum præſtandi conſenſum in admiſſione dictarum Puellarum poſt illarum approbationem Capitularem, jam factam à Monialibus, ut firmat *præt. Dec. cor. R. P. D. meo Priol.* §. *Et DD.*, *cum ſeqq.*

Verùm quia conſenſus hujuſmodi poſt electionem, jam factam, adhuc in veris Patronis non requiritur de neceſſitate, ſed tantùm de honeſtate, & in obſequium, ſeu remunerationem Beneficii accepti, juxta *Text. in cap. nobis* 25. *de Jurepatr.*, adeoùt quamvis per verum Patronum denegetur; Electio tamen firma remanere debeat, & effectum ſuum ſortiri, quia dictus conſenſus poſtulatur à Patrono, ut electionem laudet, & approbet, non autem, ut illi ſe op-
20 ponere, aut eamdem recuſare valeat, ut per *Text. in cap. cum Terra* 14. *de elect.*, & *in cap. Sacroſancta* 51. *eod. tit.* docuerunt *Piringh. in Ius Canonic. lib.* 1. *tit.* 6. §. 10. *n.* 236., *R. P. D. Petra ad Conſt.* 2. *Eugenii III. ſect. unic. n.* 43. *fol. mihi* 546. *tom.* 1., & ex mente ejuſdem *Text. in d. cap. nobis de Iurep.*, *Barboſ. ibid. n.* 5., *Rot. dec.* 321. *ſub n.* 5., & *dec.* 445. *n.* 1. *cor. Caval.*

Crediderunt idcircò Domini, reformantes in hac parte deciſ. quæ revidetur, *quod multò magis in præſenti caſu, in quo non conſtat de vera qualitate patronali, quatenus conſenſus hujuſmodi, ut ſupra petitus à Communitate ab eadem denegetur, haberi debeat pro præſtito*, ubicumque enim excluſa remanet vera qualitas Patronalis, vel conſenſus præſtandus reſtringitur intra cancellos juris honorifici, & requiritur non ex neceſſitate, ſed ex mera honeſtate in remunerationem beneficii accepti, talis conſenſus reducitur potiùs ad conſilium, quam ad Jus, ut admittit *præd. deciſ.*, quæ revidetur §. *Et hoc conſonum in fine*, proin-
21 deque habetur pro præſtito, ſi debens conſentire illum concedere recuſat, ex collectis per *Capon. diſcept.* 355. *n.* 25., *de Franch. dec.* 310. *num.* 2., *ibique Carol. Anton. de Luc. num.* 4., *Fontanell. dec.* 252. *num.* 8.

Atque ad id familiaria in jure noſtro adaptabilia dignoſcebantur exempla; Quandoquidem in materia fæudali, & emphyteutica receptum habemus, quod quando Vaſſallus, ſeu Emphyteuta, habens facultatem alienandi cum aſſenſu
22 Domini directi, petit hujuſmodi conſenſum, ſi à Domino denegetur, habetur pro præſtito; proùt etiam propius accedendo ad rem noſtram,
23 quando legatum relictum eſt mulieri, ut nubat cum conſenſu alterius, ſi illum præſtare debens, requiſitus denegaverit, pariformitèr prædictus
24 conſenſus habetur pro præſtito, ut in terminis primi exempli affirmarunt *à Pont. conſ.* 2. *num.* 7., & *ſeqq.*, *Gobb. tract. var. tit. de permiſs. fæud.*, & *emphyt. alien. q.* 3. *num.* 5., *Grat. diſc. for. cap.* 43. *n.* 41., *Surd. dec.* 220. *n.* 55., & *ſeqq.*, & *dec.* 344. *n.* 56., & 57., *Rot. cor. Ludoviſ. dec.* 420. *num.* 4., *dec.* 129. *n.* 16., *dec.* 408. *n.* 39., & *ſeqq.*, & *nu.* 88., & 89. *par.* 16. *rec.*, & in propoſito ſecundi *Ma-*
25 *reſcot. Var. Reſ. lib.* 1. *cap.* 73. *n.* 8., *Fontanel. de Pact. Nupt. clauſ.* 6. *gloſs.* 3. *par.* 5. *n.* 5., & *ſeqq.*, *Carol. Ant. de Luc. ad Franch. dec.* 310. *ſub num.* 5.
26 §. *Donatio.* De matrimonio autem carnali ad ſpirituale valere argumentum probat Deciſio *R. P. D. mei Prioli* §. *Et hoc conſonum*; potiſſimè quando, proùt hic, in utroque militat eadem
27 ratio, ſicuti præ cæteris docent *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 34. *n.* 11., & aliis adductis *Rub. de Valid. legal. cap.* 69. *n.* 13., & *ſeqq.*

Neque in præſenti deerat, ultra ſupradictas, ſpecialis ratio propter quam requiſito ex honeſtate conſenſu Communitatis in admiſſione Puellarum, Deo dicandarum, ſi præfatus conſenſus denegetur haberi debeat pro præſtito; Quia aliàs ſi conſenſus Communitatis, ità reſervaretur, ut ab injuſta illius denegatione tantùm liceret recurrere ad Ordinarium, qui conſenſum ſuppleat, proùt de jure, jam Communitas obtineret totum id, quod poſſet prætendere in linea veræ, & effectivæ Patronæ, dum in quolibet Jurepatronatus reſervato ad favorem certarum perſonarum nominandarum, & in quolibet
28 actu, dependente à conſenſu alterius, ſemper de jure intelligitur præſervata auctoritas Superioris, qui injuſtam denegationem conſenſus ſuppleat, ex animadverſis per *Fel. in cap. cum Venerabilis n.* 33. *verſ. etſi Epiſcopus injuſtè recuſet de except.*, *Lambert. de Jurep. lib.* 1. *par.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 20. *n.* 1., *et ſeqq.*, *Gonzal. ad Reg.* 8., *Cancel. gloſs.* 47. *n.* 37., *et ſeqq.*

Exindè autem ſequi videbatur, quod ſi in caſu denegationis conſenſus per Communitatem, talis conſenſus non poſſet haberi pro præſtito, ſed recurri deberet ad Ordinarium, qui illum

illum ſuppleat, in quacunque admiſſione Puellarum, inevitabiles orirentur lites, proùt eventus demonſtravit in caſu Angelicæ Bertucciolæ, quæ quamvis à Monialibus acceptata fuiſſet, atq; eſſet honeſtis parentibus nata, & probis moribus, ac pietate prædita, ut teſtatur Epiſcopus *hodierno Sum. Monaſterii n. unico*, adhùc tamen ejus admiſſioni ſemper ſe oppoſuit Communitas, re-
29 nuens eidem ſuum impertiri conſenſum, quæ conſenſus denegatio fomentum præbuit præſenti controverſiæ. Eoque ſecuriùs protraherentur lites, & diſſidia poſtquam habitus eſſet recurſus ad Ordinarium, quia ſivè Ordinarius conſenſum ſuppleret, ſivè pronunciaret illum benè denegatum fuiſſe, Pars ſuccumbens à Judicio Ordinarii ſemper appellationem interponeret ad A.C., vel ad alia Urbis Tribunalia; Sicque in omni electione opus eſſet longam ſubſtinere litem, & conficere Proceſſum ſuper qualitatibus Puellarum, & juſtitia, vel injuſtitia denegationis conſenſus cum intollerabili expenſa, & manifeſta pernicie, tàm ipſius Monaſterii, quàm Puellarum non admiſſarum, quæ exponerentur jacturæ famæ, & quamvis optimis qualitatibus decoratæ, quandoque ſubjectæ forent partialitatibus, & factionibus, quæ in publicis Conſiliis conſtitutis ex ingenti numero perſonarum, ut plurimùm dominari ſolent, ac denique inevitabilia eſſent jurgia, & diſſentiones, quæ exardeſcerent inter conſanguineos Puellarum rejectarum, & illos de Communitate, ad quæ proindè abſurda vitanda, eò certiùs authumabant DD., quod exquiri deberet conſenſus Communitatis ad ſolam honeſtatem, & in obſequium erga Benefactricem, non autem cum impoſitione duræ ſervitutis habendi recurſum ad Ordinarium in caſu denegati conſenſus, & examinandi juſtitiam, vel injuſtitiam ejuſdem.

Ad effectum verò, ut Moniales tutius, & cum omni poſſibili maturitate procedant in admiſſione Puellarum Deo dicandarum, & omnis exulet difficultatis umbra circa qualitates earundem, conſiderantes DD., quod Moniales poſſent etiam decipi in cognoſcendo qualitates dictarum Puellarum, & quod eædem Moniales ob aliquam partialem affectionem aliquando ad electionem
30 minùs rectam forsàn devenire valerent, ideò crediderunt, *quod in prædicto caſu denegati conſenſus per Communitatem, licèt talis conſenſus haberi debeat pro præſtito, debeant tamen Moniales conſulere Epiſcopum*, qui qualitates ovium ſibi commiſſarum melius, quàm Communitas, & ipſæ
31 Moniales indubitantèr cognoſcit, ut probat *Rot. in Placentina Parochialis* 15. *Mart.* 1708. §. 23. *cor. R.P.D. meo Anſaldo*; idque etiam conforme quodammodo videbatur diſpoſitioni *S. C. Trid. in ſeſs. 25. de Regul., & Monial. cap.* 17. deman-
32 dantis, ut Puellæ Deo dicandæ ad Habitum Regularem, & Profeſſionem non admittantur, niſi cognito per Epiſcopum inter cætera — *An habuerint conditiones requiſitas juxta Monaſterii illius, & Ordinis regulam*.

Et ità, juxta modum ſuperiùs expoſitum, utraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. ANSALDO.

REATINA JURISPISCANDI.

Lunæ 13. *Jan.* 1710.

ARGUMENTUM.

Dominus lacus, ſi ob excreſcentiam aquarum ejuſdem, aquæ ingrediantur in foveis, ac fundis limitrophis, non poteſt fundorum vicinorum Dominis impedire piſcationem, niſi doceat de privativo jure piſcandi, acquiſito ex Privilegio Principis, vel ex immemorabili.

SUMMARIUM.

1 *Militia eſt vita hominis ſuper terram.*
2 *Dominus lacus ſi ejus Piſces ob aquarum excreſcentiam ingrediantur in foveis fundorum vicinorum, poteſt ibid. illos apprehendere.* — Et de ratione n. ſeqq. — & n. 18. 19., & 20.
Contra à num. 24. ad finem.
3 *Glandes, quæ in alieno ſolo cadunt, poſſunt infra triduum colligi*, & n. 44. ubi de ratione.
Ampl. quod appellatione glandium *omnes fructus continentur.* num. 4.
Et etiam Piſces. n. 5. — *diſtingue, ut* n. 34., & 35.
5 *Piſces enumerantur inter fructus.* contra nu. 33. 37., & ſeqq.
6 *Piſces ſunt animalia ferocia, & in dominio noſtro non ſunt*, & n. 8., & 33.
Et uti nullius, fiunt occupantis. n. 8., & 35. ſed vid. num. ſeqq.
Limit. ubi conſervantur in Cluſa, ſeu opere manufacto. num. 34.
Sed limitatio non procedit ubi de cluſa exirent, & de ratione. n. 36.
7 *Volucres Cæli, & belvæ feroces in dominio noſtro non ſunt, & fiunt occupatis*, n. 26. *Decl.* ut n. 13.
Ampl. d. num. 26.
9 *Animalia Manſueta in dominio noſtro eſſe dicuntur.*
Et alio volantes ſunt dominio reſtituendi. n. 10.
Limit. ubi animum revertendi non habeant. n. 11.
Et idem procedit in Piſcibus. n. 23., & 37. contra num. 38., & 39.
12 *Piſces exiſtentes in mari, vel flumine, aut lacu publico, in Dominio noſtro ſunt*, & n. 36. in fin.
Secus exiſtentes in privato lacu. num. 18., & ſeqq. contra n. 34.
Limit. ubi ex privilegio vel ex imemorabili competeret Dño lacus jusfaciendi Banditas, ſeu defenſas. num. 44.
14 *Jus probibendi Venationem, vel piſcationem, ſive faciendi banditas poteſt, ac debet ex privilegio, vel immemorabili acquiri.* & num. 47.
15 *Princeps Supremus dicitur Maritus Reipublicæ.*
16 *Jus probibendi Venationem, & Piſcationem, poteſt per Principem inter Regalia recenſeri.*
Decl. ut num. 17.
18 *Fundus acqueus nullatenùs diſtinguitur à tereſtri.*
19 *Piſces lacus Privati dicuntur ejus fructus, & ſpectant ad ejuſdem lacus dominum.*
Ampl. n. 21., & ſeqq. 22., 23., & 43.
Et veniunt in judicio familiæ erciſcundæ. n. 19.
Et ſi quis eas ſumpſerit, furtum committit. n. 20.
25 *Dominus poteſt probibere ingreſſum in proprium fundum, & poteſt probibere tam venare volentibus.* num. 27., *quàm volentibus piſcare.* n. 28.
Limit. 1. *ubi conſtaret de contraria ſervitute.* n. 24.

Limit. 2.

Limit.2. ubi quis vellet fodere proprium theſaurum. ibidem.
Limit.3. ubi quis vellet capere feram lætali vulnere, aut viſco affectã. n.30.
Limit.4. ubi quis vellet perquirere Servum fugitivum. num.31.
Limit.5. ubi via publica eſſet devaſtata. n.32.
29 *Volucres capti in alieno Solo poſt prohibitum ingreſſum à Dño, an fiant occupantis, remiſſivè.*
38 *Aqua lacus ingrediens in fundum vicinum, efficitur de dominio Domini Soli.*
Et de ejuſdem dominio efficiuntur piſces in aqua exiſten. num.39.
Piſces dicuntur acceſſorium aquæ. n.38., & 39.
39 *Acceſſorium non debet diverſo jure cenſeri à principali.*
40 *Dominus lacus, excreſcentibus aquis, poteſt facere repagula, & impedire, ne illæ in funda vicini ingrediantur.*
Ampl. procedere, etiam reclamante Communitate. num.41.
Decl.tamen, quod ita è contra Dñi fundorum poſſunt retinere aquam in eorum fundis ingreſſam. n.42.
45 *Quercus mittens glandes in fundum vicini, tamquam eidem moleſta debet ſuccidi -- Ampl.* n.46.
48 *Teſtes formiter non examinati non attenduntur.*
Ampl. ſi ſint inducti lite pendente. n.49.
50 *Centenaria æquiparatur immemorabili.*
51 *Locationes vagæ, & equivocæ non probant obſervantiam.*
Ampl. ubi non probentur effectum ſortitæ. n.52.

DECISIO CXLVII.

1 CUM *Militia vita hominis ſit ſuper terram*, ipſamet quandoque Jura, & ſacroſanctæ Leges cæteroquin vitæ Civilis, & Pacis publicæ Conciliatrices, adeò pugnantibus utrinque rationibus armatæ, intuitui noſtro comparent, ut inter ſe mutua digladiatione decertare quodammodò videantur, donec Judicum æquanimitas, & prudentia eaſdem Leges ad concordiam reducendo diſſolvat antinomiam, & nodum aſperi Conflictus obtruncet, ut accidit in præſenti Cauſa, in qua dilata prius ob ſuffragiorum ſciſſuram reſolutione, cum addito, quod *coadjuventur probationes ſuper præſcriptione Juriſpiſcandi, in propoſitione diei 20. Martii an.præt.*, tandem hodiè, non obſtante aliquali prætenſa coadjuvatione, prodiit Reſponſum -- *Competere Criſpoltis Juſprobibendi ingreſſum, & piſcationem in foveis*, de quibus agebatur.

Contendebant ſiquidem ex una parte illi de Vecchiarellis, quod cum ipſi forent Dñi, & Poſſeſſores cujuſdam lacus vernaculo ſermone nuncupati *di Ripa ſottile*, atque in eodem lacu aſſiduè nutrirentur, & per illius ſemitas ambularent piſces, quibus non modicè lacus erat refertus, quotiès proindè aquarum excreſcentia, ut ſæpè ſæpius accidebat, aſſueta Confinia tranſiliens, prætergrediebatur ad fundos limitrophos,
2 & ſignanter ad illos DD. de Criſpoltis, hi nequaquàm interdicere poſſent ingreſſum eiſdem Dñis de Vecchiarellis, quominùs in adjacentibus foveis valerent evaſos piſces appræhendere, & ad hoc principale fundamentum conſtituebant in
3 celebri definitione *Vulp. in lib. 71. ad Edict. de Gland. legend.*, ubi ſub *eod.tit.* hodiè 27. *lib.43. ff.*, ſic *in l. ait prætor*, effatur -- *Ait prætor glandem, quæ ex illius Agro in ſuum cadit, quominùs illi tertio quoque die legere, auferre liceat, vim fieri veto* --
4 Superaddendo -- *glandis nomine omnes fructus continentur* -- Quapropter prætermiſſa quæſtione, agitata ibid. per *Gloſ.* in verbo *quoque*, & in verbo *veto* circa præfati tridui interpætationem, certè perſpecto dominio, & proprietate lacus ad eos pertinente, non ſine violentia eis prohibebatur ingreſſus à Criſpoltis in illorũ fundos appræhendendorum tantummodò piſcium gratia, cum nemo ignoret hujuſmodi piſces, veluti à natura aquarum, & lacus productos, inter fructus jam
5 per *Vulpian.* glandibus aſſimilatos connumerari, ad *Text. in l. Item ſi fundi 9. §. Aucupiorum 5. ff. de uſufruct., & in l. uſufructuarium venari verſ. de Vivariis ff. eod. tit., & in l. fines, aliàs Limes §. Piſces ff. de act. empt., ibiq. Gloſſ., & Bart., Vveſembecc. in Paratit. ad Tit. ff. de Aquir. rer. dom. n.7. verſ. piſcari autem, Zaſ. de Feud. par.4. n.2., Covaſ. lib.5. Miſcel. cap.8. n.12.*, benè *Gall. de Fruct. diſp.3. art.8. ſub n.9., cum aliis relatis concord. per Moder. Spoletin. in Collectan. ad Conſtit. Urbin. par.2. Decr. 103. n.128., Guidop. dec.91. n.3., & ſeqq., Gizzarel. dec.34. n.2.*

Neque ob id juncto tali dominio incontrovertibili ipſius lacus ad favorem DD. de Vecchiarellis, unacum *Vulpiani* reſponſo, ampliùs divertere, & reſpectivè inquirere oportebat ſuper examinanda qualitate, ſeu natura abſtractiva pi-
6 ſcium, nimirum, in quo genere ferarum eſſent reponendi; utique namque merebantur adſcribi inter ferarum, & animantium genus, quod nunquàm per hominis induſtriam ad manſuetudinem, & tolerandum rationale dominium mulceri poterat, ut præter feras hujuſmet generis,
7 ſeu ſpeciei, volucres nimirum Cæli in aere, feroces belluas in terra, de piſcibus poſitivè dicunt
8 ipſæmet elæmentares *Inſt.* ſub *tit. de acq. rer. dom. §. Feræ, & l.1. in fin. ff. eod. tit. de acq. rer. dom., Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius in verb., & Uxorem, Ferrer. in Addit. ad Guidop. dec.514. circà med., Rev. Zaul. ad Stat. Faven. in Obſer. ad Rubr.37. lib.4. n.2.*, & irridendo fabulam Phænonis *in libel. apud Plutarc. de Anguillis Arethuſiæ, & Muræna Craſſi*, notavit *Balduin. in eodem §. Feræ n.3., & 11., Antun. de Donat. Reg. lib.3. cap.9. n.22.*

Ad differentiam aliorum animantium, quæ vel ex ipſo magiſterio naturæ manſueſiunt, propriumque Dominum cognoſcunt, juxtà illam
9 divinæ Vocis increpationem: *Cognoſcit Bos Poſſeſſorem ſuum, & Aſinus Præſepe Domini ſui*, nec non etiam illorum, quæ quodammodò erudiuntur, & ad manſuetudinem translatæ, rediguntur in hominis ſervitutem, ut ſunt Columbæ, Canariarum paſſeres, Pavones, Cervi, ſimileſque animantes, quive dominium primi Occupato-
10 ris diutiùs conſervant, & aliò volantes, & divagantes, priori Dño veniunt reſtituendi, *ut inibi, ſivè in prædicto §. Feræ inſt. de acq. rer. dom.*, communiter diſtinguunt *Scriben.* relati per *Covar. in Regul. peccatum 2.p. §.2. n.15., Antun. de Donat. Reg. lib.3. cap.9. ex n.20., ibiq; Concord.*

Excepto ſolùm caſu, quod hæ poſtremæ ſpecies, quæ mediæ poſſunt compellari, animum in ſuis caſibus ad Dñum revertendi probabiliter, juxtà Judicis arbitrium, ex longi temporis, vel rerum circumſtantiis metiendum, deſerverint,

11 quia

11 quia tùnc veluti ad eorum nativam libertatem
redeuntes ponuntur,ut ità dicamus in ſtatu Nul-
lius, & fiunt noviter occupantis, juxtà *Text. in
§. Pavones quoque, & in l. Naturalem §.Pavonum
ff. & inſt. tit. de acq. rer. dom.*, *et in l.* 1. *§.Apium*,
et §. Cervos, ff. eod., *et in l. Pomponius, ff. Famil.
herciſ., Donel. in lib.4.Comment.Cap.cum aliis ibid.
congeſt. per Oſuald. Lagun. de Fruct. part.*1. *cap.*12.
*ex num.*88., *Antun. de Donat. Reg. d. lib.* 3. *cap.*9.
*ex num.*25.

Verùm redeundo ad præmiſſa illa omnia, quæ
dicebantur in ordine ad piſces, erant intelligen-
da, quando res verſata foret in Piſcibus exiſten-
tibus in Mare, vel Flumine publico, aut etiam
12 in Lacu, quamdam publicitatis rationem ex ſui
ipſius magnitudine induente: Quoniam cum pa-
ritèr per eandem amplitudinem non eſſent per
Dñum ad ejus libitum appræhendibiles, ſed ſe-
cundùm contingentiam caſus dumtaxat, & in-
13 duſtriæ fiunt Occupantis, & in hunc ſenſum ſe
quoque explicant, loquendo de nemoribus, &
ſylvis vaſtiſſimis, per *Text. in d. l. poſſideri* 3.*§.
Item ſi feras ff. de acq. vel amit. poſſ.*, *Covar. Select.
part.*2. *§.*8. *n.*15., *Fragoſ. de Reg. Reip. to.*1.*par.*1.
*lib.*3. *diſp.*7. *n.*30., & benè ſæpè laudat. *Lagun. de
Fruct. part.*1. *cap.*12. *ex n.*84.

Niſi tamen agatur de lacubus, fluminibus, &
ſylvis ad aliquem Supremum Principem atti-
14 nentibus, vel ad alias Perſonas Jus ab eodem
Supremo Principe, vel legitima immemorabili
præſcriptione habentes prohibendi, faciendique
Banditas, ſeù, ut dicunt Regnicolæ, *Defenſas*,
in his quippe terminis, illud dominium,quod ju-
ra privatis non tribueret Princeps Supremus,
15 vel ab eo habens conceſſionem, vel præſumi-
bile Indultum, tamquàm Reipublicæ Maritus,
& potiùs Dñus abſolutus, quàm ſimplex Poſſeſ-
ſor, & Dñus allodialis, ſeù privatus illius lacus,
aut fluminis,ſibi tale Jus prohibendi piſcationem,
16 & venationem poteſt uſurpare, ex rationibus
benè perpenſis, & allatis per *Cancer. Var. Reſol.
par.*2. *cap.*2. *n.*77. *cum ſeqq.*, *Cyriac. contr.*624.*ex
n.*8., *et ſeqq.*, *Theſaur. Quæſt. For. lib.*2. *q.*22. *per
tot.*, cum aliis abundè cumulatis per *Gob.Conſul.
dec.*128., *et per Card. de Luc. de Feud. diſc.* 2., *utro-
biq. per tot.*, *Bovadil. in Politic. lib.*2.*cap.*16.*n.*138.,
Tap. de Jur. Regn. lib. 6. *tit.* 28. *de Gravam. Vaſ-
ſal. n.*34., *et ſeqq.*, *Maſtrill. de Magiſtr. lib.*3. *cap.*10.
*ex n.*173. *uſq. ad* 178., *et per Raynald. in Syntax.
Rer. Crim.*, *ſivè Obſer. ad Bannim. Gener. Bonon.
lib.*2. *cap.*15. *ex n.*20. *cum plurib. ſeqq.*, *Tiraquel. de
Nobilit. cap.* 37. *n.* 132. *cum ſeqq.*, intelligendo,
quoad venationem de feris, quæ non exceſſerint
fines *Defenſæ*, & de Piſcibus, qui non intraverint
17 in aliud publicum flumen, ſeù aquas ex ipſa
natura decurrentes, ut limitant *Modern. Spole-
tin. in Collect. ad Stat. ſivè Conſtit. Urbin. part.*2. *in
adnot. ad Decret.*103. *num.*196., *et* 197., *Guttier.
Quæſt. Canon. cap.* 28. *n.*43. *lib.*2.

Aſt quando peragitur de lacu, & ex paritate
rationis de flumine ad privatum Dñum ſpectan-
18 te, fundus aqueus nullatenùs differt à terreſtri,
de quo tractat *Vulp. in d. l. ait Prætor.*, & Pi-
ſces, ut diximus, tamquàm fructus ejuſdem aquei
ſoli ſequuntur dominium illius fundi, ſeù lacus,
in quo nutriuntur, & ſolent ambulare, ità ut ne-
dùm fieri nequeant occupantis, ſed Piſces uti aliæ
19 res veniant in Judicium familiæ herciſcundæ,

& ſi quis eas ſumpſerit, furtum committit, teſte
*Antun. de Donat. Reg. lib.*3. *cap.*9. *n.* 22., & con-
20 notarunt *DD. in l. Si Apes* 26. *ff. de Furt.*, *Nat.
conſ.*375. *n.*9., *Gail. Obſer. lib.* 2. *obſerv.* 68. *num.
final.*

Potiſſimè in noſtra theſi, in qua indubitanter
introſpici valebat dominium eorundem Piſcium,
nullaque hæſitatio poterat coincidere ſuper in-
dagine identitatis, nimirum, quod Piſces in fo-
veis adjacentibus recepti, provenirent à lacu
Dominorum de Vecchiarellis, cum eædem de
21 cætero foveæ, ante fortuitam lacus excreſcen-
tiam, forent nedùm piſcibus deorbatæ, ſed ut ab
initio Mundi contigit, poſt factam à Deo ſepara-
tionem aquarum, terræ aridæ apparebant, ideòq;
ceſſabat ex facto ratio impeditiva recuperationis
22 propriorum piſcium, de qua obloquuntur *Odoſ.
de Senon. in tract. de Interdict. in tit. de Aqu. æſtiv.
propè fin.*, *Caſſan. ad Conſuetud. Burgund. rub.*4.
*§.*2. *col.*137. *verſ. Adverte*, *Sebaſt. Medic. de Ve-
nat. Piſcat., & Aucup. q.*27. *nu.*1., *& Add. ad de-
ciſ. Guidop. dec.*218. *verſ. tenetur. reſtituere.*

Eoque fortius, quoniam, conſequutivè ad
arefactionem fovearum, Piſces decreſcentibus
aquis remeare cogebantur, & poſitivè ſemper
remeabant ad ipſum lacum, tamquam nutriti-
vum, undè à fortiori congruebat altera ratio,
23 quàm ſuperiùs attigimus circa illam mediam
ſpeciem, quæ verificatur in Cervis, & volucri-
bus, ut quotiès redire ſolent ad Dominum, nun-
quam fiant occupantis, ut præter ſupra relatos,
advertunt *Donel. lib.*4. *Comm. cap.*8., *Sot. de Iu-
ſtit., & Iur. lib.*3. *qu.*6. *art.*4., *Navar. in Ma-
nual. cap.*17. *n.*128., *Azor. Inſtit. Moral. part.*3.
*lib.*5. *cap.*16. *propè fin.*, *Medin. de Reſtit. qu.*12.
*verſ. ſi tamen, Molin. de Inſt., & Iur. diſp.*48.

Cæterum, his nullatenus refragantibus, in
contrariam DD. abjere Sententiam, putantes
*Dominis de Criſpoltis, ut ſupra competere Jus pro-
hibendi ingreſſum, & piſcationem in foveis*, non
jam ex generaliori principio, per quod præciſi-
vè ab acquiſita ſervitute, vel individuo caſu fo-
24 diendi theſaurum proprium in ſolo alieno, de
quibus diſſerunt *Text. in l. Ferarum C. de ſer-
vit.*, & reſpectivè *Text. in l. Theſaurus in fin. ff. ad
exhibend.* indiſtinctè prohiberi invito Domino
25 ingreſſum in alienum fundum ſancivit *Lex*,
quæ incipit, *quod enim*, *§. planè ff. de acquir. rer. do-
min.* ſignantèr in hoc ipſo propoſito, cum enim
priùs dixiſſet, quod Feræ beſtiæ, & volucres,
26 utpotè nullius, fiunt occupantis abſque eo, quod
interreſſet, *quoad Feras beſtias, & volucres utrum
in ſuo quiſque capiat, an in alieno*, immediatè li-
mitavit *planè, qui in alienum fundum ingreditur
venandi, aucupandivè gratia, poteſt à Domino, ſi is
præviderit jure prohiberi, nè ingrediatur*, quod,
& Græcis, & Latinis verbis repetiit *Caliſtrat.
lib.*1. *de cognition.* aliàs *leg.* 16. quæ incipit *Divus*
27 *Pius, ff. de ſervit.* per illa verba — *non eſt ratio-
nabile nolentibus Dominis Vos in alienis Agris au-
28 cupari*, quos utique Textus etiam ad piſcatio-
nem extendi voluerunt *Aretin. in §. Feræ igitur
ſub num.*1., *verſ., & advertas, & ibi Mynſinger
Inſtit. tit. de acquir. rer. domin.*, *Dec. conſ.*107.
*ſub n.*3., *Cancer. Var. Reſol. par.*2. *cap.*2. *n.*83.,
*Sebaſt. Medic. de Venat. queſt.*24., *cum aliis ibid.
adduct.*

Remanente ſolùm in ordine ad venationem

quæſtione, an adhùc appræhenſi volucres fiant
29 capientis, licèt is injuriarum actione coerceri valeat, prout vel lepidè, vel acutè ſubnectunt, & diſputant *Accurſ. in §. Feræ inſtit. tit. de rer. diviſ. verb. ingrediatur, & in d. l. Divus, ff. de Servit. Ruſtic., & in l. 3. verb. ingrediatur, ff. de acq. rer. dom., Bart. in d. §. Feræ, & in l. 1. ff. eodem, cum aliis relat. per Piccard. Harprecht. in ſæpedicto §. Feræ, Guttier. Can. Quæſt. lib. 2. cap. 28. n. 31., & 39., Cæpol. de Servit. Ruſtic. cap. 21., & n. 3., Sixtin. de Regal. lib. 2. cap. 28. n. 35., & 36., Capiblanc. de Baron. fol. 2. cap. 87. n. 12. 16., & 17., Borel. de Magiſtr. lib. 4. cap. 3. num. 4. cum ſeqq., Franc. Marc. deciſ. Delph. 530. ex nu. 14., & deciſ. 533. ex n. 3., Raynald. ad Bannim. gener. Bonon. fol. 2. cap. 15. ex n. 12., & n. 40., & ſeqq., & num. 87., & ſeqq.*, & in individuo *Gall. de Fruct. diſp. 3. art. 8. n. 86.*, necnon ad finem perſequen-
30 di feras, ſeu volucres læthali vulnere, aut viſco affectos hujuſmodi ingreſſum admittentes, *Oynot. in §. Feræ n. 4. verſ. Et ita ext. &c. Inſt. de acq. rer. dom., Bart. in l. Quod ait Lex 23. §. fin. ff. ad l. Iul. de Adulter., Fel. in cap. fin. ſub nu. 16. verſ. item lim. Extr. de for. compet., Alex. conſ. 75. n. 6., & 7. lib. 3., Gobb. Conſult. dec. 128. nu. 38. juncto n. 40., 41., Farinac. Quæſt. Crim. 7. ſub num. 45.*
31 *verſ. Contrarium*, & in fortiori caſu perquirendi Servum fugitivum habetur *in l. Divus ff. de Ser-*
32 *vis fugit.*, vel ſi via publica deſtructa eſt, per alterum Textum *in leg. ſi locus, ff. quemadmodum ſervit. amit.*

Ratio proindè magis præciſa fundata eſt in eo, quod cum piſces, ut diximus, naturalitèr nullius recognoſcant dominium, ſed tamquam
33 muta animalia habeant rudiorem naturam cujuſlibet Dominii intollerantem, & incapacem, in tantùm ſunt noſtri, in quantùm eos inter anguſtias, & cancellos naturalem eorum libertatem coarctamus, quod paſſim exemplificare ſolent
34 Doctores, quando Piſces per aliquod opus manufactum detinentur, atque conſervantur in aliquo Vivario, ſeu Piſcina, ſecus autem, ubi Piſces non in opere manufacto, ſed in Flumine, ſeu Lacu verſantur, in quibus poſtremis terminis adhùc ſervare dicuntur nativam libertatem, & non cenſentur amplius pars fundi, neque res immobiles, neque demùm inter fructus fixos, ac determinatos illius Lacus, & illius Fluminis,
35 prout ſatis diſertè, & luculentèr materiam examinando concludit *Modernus Spoletinus ad Conſtitut. Ducat. Vrbin. Decret. 103. ex num. 122.*, & ante eum *Corn. conſ. 211. n. 1., & ſeqq. tom. 4., Covar. ſelect. par. 2. §. 8. n. 15., Scheffer. Medull. Baccovian. lib. 2. tit. 1. de rer. diviſ., & acquir. ear. domin. in §. Flumina fol. mihi 182., Vaſquez de Reſtit. cap. 5. §. 2. dubit. 8. n. 33., Antun. de Reg. Donat. lib. 3. cap. 9. ex n. 20. cum ſeqq., Lagunez de Fruct. par. 1. cap. 12. ex num. 84., & in præcedenti n. 63. cum ſeqq., Gall. eodem Tract. diſp. 3. artic. 8. n. 91., Card. de Lugo de Juſt., & Jur. tom. 1. tit. de Venat. diſp. 6. ex n. 71.*

Et quamvis naturalitèr etiam accidere poſſit, quod loco poſitivi operis manufacti, ſeu Vivarii, & Piſcinæ, Lacus ſignantèr ſit ſuis limitibus interclusus, & ſic in parte induat rationem operis manufacti, non tamen indè generalitèr ſequitur,
36 quod Piſces non dicantur poſiti, ſeu repoſiti in naturali libertate, dum poſſunt etiam Domini Lacus retia aufugere, & induſtriam irridere, ſe ſe conſervantes ad propagationem ſpeciei, propriæque vitæ, & libertatis incolumitatem, *Card. de Luc. diſc. 2. de Feud. n. 2. propè fin., Modern. Spoletin. ad Conſt. Ducat. Vrbin. Decr. 103. ex n. 182., Card. de Lugo de Jur. to. 1. tit. de Venat. diſp. 6. ſect. 7. n. 72., & 73.*. & congruunt, atque reincidunt ea, quæ ſupra diximus de Lacubus magnis, & de vaſtis nemoribus *ſub §. Verum redeundo ad præmiſſa*.

Neque ex eo, quod foveæ vicinæ, in quibus per excreſcentiam Lacus, & abundantiam aquarum quandoque Piſces ingrediuntur, aridæ per anteà exiſtant, & deinceps areſiant, unde Piſces proprium aquæ alimentum, & elementum ſectantes remeare ſoleant ad Lacum, intrat conſequentia, quod redeant ad ſervitutem, quam priùs non agnoſcebant, undè ſolùm redeuntibus Piſcibus poterit Dominus Lacus, generica ſua utens facultate, prohibere, ne alter in proprio
37 Solo, vel Lacu, in quo ſolent, vel exiſtere, vel remeare valeat piſcari, quemadmodum citra Contradictorem conſentiunt, *per Text. in leg. Quod enim 3. verſ. planè ibiq. Gloſs. verb. prohiberi, ff. de acquir. rer. dom., & in l. Divus 16. ff. de Servit. Ruſtic., Capibl. de Baron. lib. 2. cap. 86. n. 18., & ſeqq., Sot. de Juſt., & Jur. lib. 4. qu. 6. art. 4. verſ. Sed tertio, Medin. de Reſtit. q. 12. verſ. quibus præmiſſis, Lagun. de Fruct. par. 1. cap. 12. ex n. 51., cum aliis per Raynald. Obſerv. Crimin. lib. 2. cap. 15. n. 52., et ſeqq., et n. 61., et ſeqq., et per Antun. de Donat. Reg. lib. 3. cap. 9. ex n. 10., Franc. Marc. dec. Delphin. dec. 529. n. 14.*

Quodque ariditas ante, vel poſtea Fovearum, ſatis de per ſe forſan demonſtret, quod piſces egreſſi eſſent de Lacu limitropho, non ob id ex mox inſinuata ratione perdurantis libertatis ob difficilem illorum appræhenſionem evadebant, ſeu ſiebant de dominio Domini ejuſdem Lacus, ac propterea fortior potiùs in contrarium per ſubſequutam excreſcentiam augebatur ratio Domino fovearum, cum, & ipſa aqua proſiliens
38 in fundum vicini efficiatur de dominio ipſius Domini Soli, & conſequentèr ſecum trahat acceſſorium Piſcium, ut reſpectu aquæ, dixerunt *Amendol. in Add. ad dec. Franc. 183., Panim. deciſ. 26. annot. 2. n. 2., dec. 425. ferè per tot. par. 4. to. 2. rec., Modern. Spolet. ad Conſt. Ducat. Vrbin. lib. 1. Decret. 89. ex n. 69., & n. 79., Gloſs. in l. ex meo 24. verb. poſſim, ff. de ſervit. Vrb. Præd., Roland. conſ. 22. n. 2., & 3., Carpan. ad Statut. Mediol. par. 2. cap. 247. n. 4.. Vrxil. ad Afflict. deciſ. 388. n. 1., Antonel. de temp. legal. lib. 2. cap. 81, ex n. 21.*, & quoad piſces acceſſorios de natura
39 eſt ejuſdem acceſſionis, quod nequit metiri differentèr, quàm ſuum principale, ad *Text. in cap. Acceſſorium de reg. Jur. in 6., Soccin. Sen. in reg. 5., Surd. de Alim. tit. 9. q. 31. n. 8., & ſeqq., Rot. dec. 680. n. 12. par. 4. to. 3., & dec. 330. n. 32. par. 5. recent.*

Differentibus dumtaxàt *Scribentibus*, an valeat Dñus Lacus impedire, nè aqua ſuccreſcens divertat in fundum vicinum, poſſitque repagula, & aggeres ad hunc effectum apponere, & certè, quod ſic inferunt, & tuentur *Bald. in l. aquam in princ. C. de ſervit., Bart. in l. quo minùs*
40 *quæſt. 12., Dec. conſ. 244. n. 3., & conſ. 373. ſub n. 2.*, & ità in individuo deciſum teſtatur per *Rot.*

Rot. Lucen. 8. Mart. 1684., favore Conducto-
rum Lacus Macciucculi contrà Communitatem,
41 & Homines Loci Bozzani, Modern. Campel. in dd.
Collectan. ad Statut., ſive Conſt. Duc. Vrbin. decr. 103.
ex n. 186. cum ſeqq., & comprobat Rot. dec. 261.
n. 6., & 7. cor. Merlin.

E converſò autem, quotiès natura non patia-
tur, vel intereſſe Dñi Lacus minimè ſupportet,
quod aqua de proprio Solo non exeat ob majus
fortaſſe detrimentum, quod ab excreſcentia
aquarum vi detentarum in propriis Agris ſenti-
ret, poſſe Dñum Fovearum, in quas aquæ non
42 coercitæ intrant, de ſtricta Juris Cenſura, ſi natu-
ra paritèr id patiatur, impedire aquarum regreſ-
ſum, tenent, & affirmant ex regula deducta per
Text. in l. 1. §. Illud quæritur, verſ. Prætereà Labeo,
ff. de aqu. quot., & æſt., Paul. de Caſt. in l. aquam
4. nu. 2. Cod. de ſervit., & aqu., & proſequitur
Modern. Spolet. in Collect. ad Conſt. Duc. Vrbin.
decr. 103. ex n. 190.

Hæc itaque fuit generica ratio, cui DD. innitebantur, ſed non erat ſola, neque potentior, quoniam cum Lacus, de quo agebatur, non haberet ſaltem penitùs originem à proprio Solo, ſub quo aquarum venæ erumperent, & conſiſterent, ſed efformaretur à decidentia pro majori parte aquarum Fiuminis, quod nuncupant S. Suſannæ, à quo, & ſimilem nativitatem agnoſcit proximus Lacus, pertinens ad dominium Civitatis Reatis, quodque plus eſt, aquas à prædicto Flumine S. Suſannæ mutuatas per Canale appellatum Fiumarone publico uſui, & utilitati reſtitueret per ſuccedaneum ingreſſum in alterum Velini Flumen, propè celebrem ab alto caſu aquarum in Narem, vernaculo nomine dictum - Caduta delle Marmore, & de quo Tacitus, Cicero, Plinius, aliique paſſim meminere; quamobrem cum certò ſciri nequiret, an piſces temporalitèr in Lacu commorantes, & per ipſum recto, ſeù inverſo ordine, juxta peculiarem eorum naturam, ab alterutro, vel ab utroque Flumine intrarent, & exirent, eò magis urgebat vis eorum retentæ nativæ libertatis, dicique mærebantur in his terminis potiùs hoſpites, ut ita dicamus, quàm Cives, utpotè per merum tranſitum in eodem Lacu exiſtentes; undè demonſtrari ampliùs non poterat eorum certa nativitas, vel in ipſo Lacu, vel in altero ex Fluminibus S. Suſannæ, & Velini, & conſequentèr, neque præciſa identitas ſemper, ut diximus, in hoc propoſito illorum
43 recuperationis requiſita, ut prætèr relatos in
§. Potiſſimè, animadvertunt Sebaſt. Medic. de
Venat. Piſcat., & Aucup. qu. 27. n. 1., & 2., benè
Lagun. de Fruct. par. 1. cap. 9. ſub n. 86.

Atque ex his collabeſcere prorſùs ex aſſueto defectu applicationis viſum eſt exemplum à Vulpiano relat. in l. unica de gland. legend.; quærcus etenim, à quibus glandes producuntur, ſemper fixas habent radices in aliquo Solo, cujus Dñus infrà triduum valet eas recolligere, in ſequelam
44 dominii Plantæ eas producentis, quæ de cætero
tamquam faſtidioſa Vicinis, & continuò gravans,
poteſt in ſuis caſibus ad conquæſtionem ejuſdem
45 læſi Vicini ſuccidi, cum ſimiles ſervitutes ne-
queant quocumque lapſu temporiś, veluti de mo-
46 mento ad momentum gravativæ, præſcribi jux-
ta dec. Florent. Magon. la 6. per tot., & ſignantèr
n. 3. in fin.

Formidantes fortaſſe Defenſores Dñorum de Vecchiarellis in puncto Juris jacturam, corroborare cæperunt eorum prætenſionem mediante oppoſita obſervantia, ſed neque ſuper hac DD. potuerunt immorari: quoniàm, reſiſtente, ut ſuprà, ejuſdem Juris Cenſura, ea erat alleganda, probandaque obſervantia, quæ hoc Jus privativum piſcandi in Solo alieno ſibi vindicaret illam potentiam, quam ſecumfert probatio temporis immemorabilis, vel ſaltem in ſuis caſibus quadragenaria cum titulo, cum ut diximus, ſimiles privativæ requirant Principis con-
47 ceſſionem, quæ propriè, quando abeſt privile-
gium in charta, nonniſi ab eadem immemora-
bili præſumptivè reſultat, & efformatur, ex col-
lectis penès Antun. de Donat. Reg. lib. 3. cap. 9.
ſub n. 34. juncto n. 35., & ſeqq., ubi concordan.
Theſaur. dec. 16. ex n. 7., cum aliis adductis in
tract. de Commerc., & Mercat. diſc. 58. num. 18.,
& 19.

Hunc itaque probationis gradum nullo modo attingere viſum eſt illas, quæ per eoſdem DD. de Vecchiarellis proponebantur, cumque ad geminam claſſem reducerentur, Teſtium videlicèt, necnon nonnullarum locationum; quatenùs ſpectabat ad Teſtes, exuberabat pro nunc reſponſio, quod iidem Teſtes non fuerant forma-
48 li interrogatoriorum torturæ ſuppoſiti, & per
conſequens nullam ſibi fidem poterant promæ-
reri, teſte Surd. conſ. 129. n. 33., Menoch. de Ar-
bitr. caſ. 109. n. 1., Rot. dec. 206. n. 17. cor. Dur.,
dec. 864. n. 12. cor. Dunoz. Jun., aliiſque addu-
ctis in Add. ad dec. 44. n. 29. inter meas hactenùs
impreſ., & in Rom. Emphytheuſis 7. Jun. 1706.
§. Ex quibus, cor. R.P.D. meo Kaunitz; potiſſi-
49 mè cum iidem Teſtes pluſquam ipſi piſces ap-
parerent pendente lite expiſcati, ut ſubdit Rot.
dec. 611. n. 9., & ſeq. cor. Barat., dec. 10. n. 5., &
ſeqq., & dec. 160. n. 15. cor. Ottbob., dec. 894. n. 7.
cor. Ewer. Jun., & dec. 8. n. 17. par. 18., & de-
ciſ. 316. n. 20. par. 19. rec.

Quo verò ad locationes, eæ quidem incipiebant ab anno 1600., & progrediebantur ad annum 1616., unà cum altera locatione celebrata de an. 1673., ideoque vix æquiparari potuiſſent aliquo modo immemorabili, quotiès nulla interruptione in contrarium demonſtrata compleviſſent centenariam, quæ, ut præmiſimus, ad aliquos effectus, & ſignantèr præſumendi titu-
50 lum ab habente poteſtatem æquiparatur, ut
tradunt Card. de Luc. de Regal. diſc. 47. n. 8., &
& de Jurep. diſc. 65. n. 4., Rot. dec. 318. ex num. 16.
cum ſeqq., et num. 27., et 28. cor. Priol., dec. 218.
n. 21., et n. 51., et ſeqq. par. 6., et dec. 290. num. 20.
par. 18. rec., in Gerunden. Parochialis, ſeu Recto-
riæ de Vilobi 6. Jun. 1698. cor. Me inter hactenus
impr. dec. 47. n. 8., & in individuo Dec. conſ. 269.
n. 5., et 6., Nat. conſ. 522. n. 16. cum ſeqq. uſque
ad 25.

Verùm nihil penitùs concludebant, quia ſolùm in iiſdem locationibus, & affictibus generalitèr dicebatur, quod Lacus, & in eo Jus piſcandi concedebatur - Conductoribus cum omnibus Puteis, Formis, Foveis, & Appendicibus, ſed præciſè non dicebatur, quænam forent iſtæ Foveæ, nam circa circumdarium ejuſdem Lacus adjacebant plures plurium Dñorum Tenutæ, ſeu Bona, & ſignantèr illa Dñorum de Vecchia-

chiarellis, undè cum excreſcentia Lacus alios Vicinos, & eoſdem DD. de Vecchiarellis obligaret ad præparandum hujuſmodi receptaculum aquarum, ſemper idcircò reddebantur vagæ, & æquivocæ, & ſic ineptæ ad efformandum ullam
51 probationem, ex adductis per *Rot. dec.26. n.25. cor. ſan. mem. Alexand. VIII., dec.104. nu.7. cor. Emer. Jun., & in rec. dec.268. n.14. par.11., & dec.181. n.13. par.19., & in Romana Cappellaniæ S. Nicolai 28. Jun.* 1709. *ſub* §. *Quapropter coram Me*.

Certiùs demùm, ex quo neque ſufficiunt ſolæ locationes, quæ ad normam emptionis iniri poſſunt, etiam ſuper re aliena, niſi inſimul comprobentur effectum ſortitæ per ſpatium ſufficiens ad deſtruendam præfatam juris reſiſtentiam,
52 quemadmodum rectè in propoſito arguunt relati per *Add. ad dec.131. ex n.53., & n.78. par.8., Rot. dec.181. in fin. cor. Caput. par.1., dec.269. n.1., & ſeq. cor. Caval.*, & plenè *cor. Emer. Jun. dec.115. n.2., & ſeqq., dec.164. num.13., & ſeq. par.6., & dec.76. n.10. par.12., & dec.548. ex n.20. cum ſeqq. par.19. tom.2. rec.*

Et ita non minùs ex mente Juris, quàm ex ipſo non probato facto *DD.* reſponderunt, utraque, &c.

R. P. D. ANSALDO.

PLACENTINA PONTIS, ET RIVI.

Ven. 31. Januarii 1710.

ARGUMENTUM.

Expenſæ neceſſariæ pro refectione Pontis, & Viæ fieri debent ab eo, ad quem ſpectat ipſorum commodum, niſi tamen in contrarium concurrat conventio, & cauſa refectionis, ac conſuetudo & obſervantia. Expurgatio Rivi, ſive ductus aquæ ſpectat ad eum, qui jus aquæ ducendæ acquiſivit, reliqua habentur ex Summario.

SUMMARIUM.

1 *Aquæductus Canalis, ſeu Cluſæ antiqua forma non debet immutari.*
2 *Pontis refectio ſpectat ad eum, ad quem ſpectat ipſius commodum.*
3 *Pontis, & Viarum pro refectione impenſa repartitur pro rata commoditatis, & bonorum.*
Limit. num.4., & 5.
Ampl. lim. concurrente obſervantia, n.6. & 7.
4 *Cauſa eadem durante, idem durare debet effectus.*
5 *Qui cauſam damni dat, illud reficere tenetur.*
7 *Conſuetudo eſt attendenda in materia expenſarum pro refectione Viarum, & Pontium, & expurgationis aquæductus*, & n.17.
8 *Expurgatio Rivi, ſeu Ductus aquæ ſpectat ad eum, qui acquiſivit ſervitutem aquæ ducendæ.*
Ampl. num.9.
9 *Obligatus aliquid facere, ſemel illud facere tenetur, abſque obligatione illud faciendi ſingulis annis.*
10 *Obligatus reaptare ſufficit, quod ſemel reaptet.*
11 *Promiſſio cuſtodiendi ductum aquæ ad unam cauſam reſtricta, non debet ad aliam extendi.*
12 *Tranſactio ſtrictè debet interpretari.*
13 *Obligatio perſonaliter emiſſa, extendi nequit ad obligationem realem.*
14 *Obligatio interpretari debet juxta rationem Cauſæ correſpectivæ.*
15 *A pretii quantitate arguitur quid fuerit conceſſum. Et an in conceſſione uſus aquæ, fuerit comprehenſa obligatio reficiendi aquæductum, & expurgandi Rivum.* ibid.

DECISIO CXLVIII.

Plerumque promiſſa, vel permiſſa diverſione alicujus Aquæ pro ſitientibus vicinis fundis irrigandis, quæſtiones oriri ſolent ſuper ipſo modo divertendi, ducendique Aquam ex illo Rivo, vel Flumine, cui ſervitus impoſita fuit, & regularitèr immutari, ac alterari non debere for-
1 mam aquæductus Canalis, ſeu Cluſæ reſpondit *Vulp. lib.70. ad Ædictum aliàs l.1.* §. *Illud tamen ff. de Aq. quot., & æſt.* ibi — *Illud tamen illic intelligendum eſt eodem modo Prætorem duci Aquam juſſiſſe, quo ducta eſt hoc anno* —, & pleniùs reſcripſere *Dioclet., & Maſſimil. in l. ſi manifeſtè 7. C. de ſervit., & aqu.*

Non ſic tamen evenit in præſenti, quoniam inita quadam Tranſactione uſque de an. 1593. inter Monaſterium, & Monachos S. Sepulchri Olivetanæ Congr. ex una, & Marchionem Alexandrum de Anguiſciolis ex altera, & inibi convento, quod Marchio in futurum teneretur de Rivo Grazzani — *in perpetuum dare, & conſignare Monaſterio tempore æſtivo, & irrigationum uſum, & commoditatem Aquarum per horas* 15. *continuas in ſingulis* 15. *diebus, prout meliùs fieri, & eſſe poſſit* — nulla per ſubſequutum ſæculum, & ultrà, exorta eſt difficultas ſuper modo ductionis Aquarum, & temporis, ac horarum implementum, ſed ſolùm colluctatio intercеſſit ex Cauſa illorum præjudiciorum, quæ ſecum humanis in rebus trahit vetuſtas, quæ ſenſim ſine ſenſu atterit, & corrumpit univerſa, nàm cùm quidam Pons occaſione ejuſdem ductionis Aquarum erectus pro ſervitio laboratorum, ſeu tranſitu belluarum, & Hominum eorumd. DD. de Anguiſciolis; ſæpè ſæpiùs ſeneſcat, & refectione indigeat, fovea verò illa, ſeu rivus, per quem Aqua tranſvehitur, creſcentibus vepribus, aliiſque impedimentis, liberum quandoque, curſum Aquarum non relinquat, locum præbuit dubitationi — *An, & quis teneretur ad refectionem Pontis, et expurgationem Rivi?* & inter contraria Judicia, quæ prodjerunt in hac Cauſa, *Ordinarii* ſcilicèt, *et Tribunalis A. C.* aſcendente Cauſa ad *S. Auditorium*, placuit *DD.* primum favore D. Marchionis pronunciatum, & non ſecundum, reſcribentibus iiſdem — *Monachos teneri*.

Et ſi etenim reſpectu Pontis mox præmiſerimus, quod illius erectio, & fabricatio, immò, & uſus deſerviat dumtaxàt pro ſervitio DD. de Anguiſciolis, qui trans, & citrà bona poſſidentes ob Agrorum promiſcuam culturam, & meſſium tranſportationem indigent prædicto Ponte, adhoc, ut Belluæ, Coloni, cæteraque tranſeant, & remeent hùc, & illùc cum omnibus Inſtrumentis opportunis, ideoque regula irrefragabilis aſſiſtere videretur Monaſterio, ut ſcilicèt totum incommodum refectionis, & expenſarum pro ejuſdem Pontis manutentione, & conſervatione ſpectare deberet ad DD. de Anguiſciolis, quorum uſum,

uſum,& commoditatem reſpiciebat,juxtà diſcur-
2 ſum ipſum naturalem, & propoſitionem Juris, de qua *I.C. in l.ſi parum* 19. *ff. quemad.ſer. amit.*, *Pecb. de Aquæd. lib.*2. *cap.*9. *q.*36. *n.* 2., *Rot. dec.* 1159. *n.*14., *et dec.*1222. *n.* 6. *cor. Emer. Iun.* pro rata quippè commoditatis, & Bonorum ſolet fieri repartitio impenſarum, pro refectione Pontium, & Viarum, per alteram Sanctionem *Text. in l.*2. *C. de imm. nem.conced.*, ubi rectè *Bart.*, cum
3 quo cæteri pertranſeunt, collecti per *Peregrin. conſ.*102.*n.*7.*lib.*1., *Riminal.Iun. conſ.*10. *per tot.*, *Kloch. de Contrib. cap.*9. *n.*7., *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 28. *n.* 50. *cum ſeqq.*, *R. P. D. Zaul. ad Stat. Faven. obſer.*33. *n.*4. *lib.* 5., & ultra hos alii abundè relati concordan.per *Rot. dec.*1169.*n.*11., *et* 13. *cor. Emer. Iun.*, & magis in puncto *Cæpol. de Servit. Vrb. Præd. cap.*70., *de Ponte n.*4. *in fin.*, *Card. de Luc. de Regul. diſc.*139. *n.*5.

Attamen limitatio regulis prædictis reſultabat ex facto, quamvis quippè hodiè idem Pons directè concerneret ſervitium Marchionis, illiuſque Bonorum, nihilominùs totum hoc proveniebat occaſione conceſſionis aquarum per eum factæ Monaſterio, & poſtea quàm ad finem ducendi aquam ſeparatum fuit Terrenum à ſuo continuo per efformationem Canalis, ſeù Rivi, undè quemadmodum priùs antè ipſam ſeparationem D. Marchio, ſivè ejus Laboratores pro ſuorum Bonorum cultu, & opportunitate tranſibant per medium ſiccum, impediente deinceps præfata ſeparatione, & Rivo intermedio hujuſmodi tranſitum, neceſſe fuit Pontem ligneum, ſeù tabularum conſtruere, prout Monachi ipſi conſtruxerunt, hujuſce medii neceſſitatem agnoſcentes, obortam ſi non ex culpa, ex cauſa ſal-
4 tem uſu, & utilitate ipſorum, proindeque nil mirum, quod occurrente indigentia obſtringantur Monachi Pontem reficere, perſeverante namque eadem cauſa reparandi tranſitum ex interſecatione prædicti Rivi, perdurare debet idem effectus, ut inquit *Tiraquel. Tract. var. tract.*1.*tit. ceſſan. cauſ.ceſſ.effect.n.*17., *Rot.cor.Pamph. dec.*323. *n.*5., & *dec.*372. *n.*9., & *dec.*565. *n.*1., & 5., & *dec.*662. *n.*3., & 4. *cor. eod.*, & qui cauſam con-
5 tinuam præbet impendendi, hujuſmodi expenſas ſubire neceſſe eſt, *cap. fin. de injur.*, & *damn.dat.*, *Rot. cor. Peuting. dec.*154. *num.* 10., & *deciſ.*146. *num.*14. *cor. Gregor.*

Eoque certiùs dum talis uſque dum fuit pra-
6 xis, & obſervantia inconcuſſa, ut præclarè, & concorditèr deponebant duo Teſtes, *Sum. Marchionis n.*2., quorum alter per ſpatium duodecim Annorum, alter verò per integram Quadragenariam teſtificabatur, in hiſce autem ſer-
7 vitutibus, & expenſis ſimilibus plurimùm attenditur conſuetudo, ad *Text. in l. manifeſtè C. de Servit.*, *Card. de Luc. de Servit. diſc.* 28. *n.*2., & *ſeqq.*, *Poſth. de Manut. obſer.* 34. *n.*8., *Rot. poſt ipſum dec.* 213. *n.*1., & *dec.*100. *n.*1 *cor. Greg.*, & applicantur, ſeù recurrunt ea, quæ de ſervando ſolito in propoſito ductionis Aquarum decernebant *jura ff.*, & *C.* ſuperius collaudata.

Quo verò ad expurgationem Rivi regula è converſo militat pro Dño Marchione, quia quotieſcumque per viam ſervitutis acquiſitum eſt Jus ducendi aquam, adeò poſitivè ſupponunt Ju-
8 ra, quod refectio, & expurgatio incumbat acquiſitori ſervitutis, ut vix velint, Dñum fundi obnoxium eſſe ad permittendam alteram conſequutivè ſervitutem tranſitus eorum omnium, quæ ſunt neceſſaria ad Rivum, ſeù Canale reficiendum, vel expurgandum, quod utique ſuperfluum eſſet, ſi ipſe debens ſervitutem, reficere, quoque, ſeù expurgare Rivum deberet, per ea, quæ leguntur deſinita per eundem *Vulp. in alio lib.* 30. *ad Sabinum* aliàs *l.refectionis* 12.*ff.commun. Præd.*, & connotarunt *Coſt. de Ration. Rat. q.*185. *n.*1., & *ſeqq.*, *Rocc. de Aqu. q.*18. *num.*18., *Pecch. de Servit. cap.*9. *q.*36. *n.*233. *in fine.*

Neque receſſum à præfata regula ſuadere poſſe viſum eſt Pactum initum in præcitata Tranſactione *an.*1593., *quod Dñus Marchio* (ſunt verba præciſa) *teneatur*, & *obligatus ſit conductos facere aptos pro conducendis dd. aquis ad beneficium Monaſterii à buca, in qua imbucantur aquæ uſque ad locum Veani gratis*, & *abſque ulla ſolutione*, &c. & *benè, et diligentèr teneatur cuſtodire, ſeu cuſtodiri facere, ne conſumentur, vel per alios accipiantur, et ne d. Monaſterium earum, ſeu partis privetur* — Quatenùs enim ſpectabat ad primam partem ejuſdem conventionis, videlicet, quod Marchio compelleretur conductos facere aptos, nil id inferebat ad controverſam expurgationem, ſeù refectionem aquæductuum omnibus, & ſingulis annis ex paſſim in oppoſitum recepta propoſi-
9 tione, quod obligatus aliquid facere, ſemel illud facere tenetur abſque ulteriori obligatione faciendi ſingulis annis, ſeu vicibus in ſempiternum, de qua in *l. ſi quis hæred. C.de inſt.*, *et ſubſt.*, *l.plerumq; C.de Jur.dot.*, *Nat. conſ.*343. *n.*4., *Menoch. conſ.*26. *n.*16., *et conſ.*155. *n.*34., *et ſeqq.*, *Rot.cor.*
10 *Coc. dec.*102. *n.*3., & in terminis obligati reaptare egregiè *Felin. in cap.* 12. *col.* 3. *verſ. promittens reaptare n.*3. *de treg.*, *et pac.*, quem, cæteris adductis, ſequitur *Rot. cor. Coc. dec.* 202. *n.*3. *verſic. Promittens*, & anteà eam *Bald. in l.licet* 9. *C.locat.*, *Alex. conſ.*16. *n.*8. *lib.*4., *Dec. conſ.*512. *n.*9.

Ubi verò talis obligatio extorqueri prætenderetur ab illis verbis — *teneatur cuſtodire, ſeu cuſtodiri facere* —, quaſi quod eadem verba ſint implicativa expurgationis, qua mediante Aquæ cuſtodiuntur fluidæ, & diſtrigantur ab impedimentis, tuncque incontinenti immediatè ſubſequentia verba dirimebant amaritudinem, tenebatur quippè Marchio *cuſtodire, ſeu cuſtodiri facere*, (ut ſequitur) *ne conſumentur, vel per alios accipiantur, et d. Monaſterium earum, ſeù partis privetur*, ac propterea dum ratio cuſtodiæ expromiſſæ concernebat, ne Aquæ ab aliis uſurparentur, & conſequutivè Monaſterium privaretur in parte, vel in totum earum uſu, nequibat profectò hæc
11 cuſtodia ad unam cauſam reſtricta, ad aliam ſubextendi, ad tradita per *Grat. diſc. for. cap.*740. *n.*26., *et* 27., *Magon. dec. florent. la* 57. *n.*20., *et* 21., maximè cum tractetur de obligatione promanante à Tranſactione, quæ veluti ſtricti Juris
12 non patitur has extenſiones, *l.ſi fidejuſſor*, *et leg. ſi ultra C.de fidejuſ.*, *Bald. conſ.*495. *n.*1 *lib.*3., *Nat. conſ.*202. *n.*5., *Mant. de Tac. lib.*16. *tit.* 14. *nu.*8., *Grivel. dec.*16. *n.*15., *Rot.cor.Merlin.dec.*46. *n.*10., *et dec.*93. *n.*1., *et cor. Emer. Sen. dec.* 934. *num.*6. *inter rec. part.*1. *dec.*403. *num.*1.

Evidentiùs quia ſucceſſivè progrediendo ad hunc effectum D. Marchio ſe obligavit *retinere Camparium, ſeù Camparios continuò*, & *continuato tempore convento*, & *conceſſo*, &c., & *bonam* cu-

cuſtodiam haberi,uſque quo d. aqua conſignata fuerit legitimo Agenti d. Monaſterii per d. Camparium, ſeù Camparios &c. in loco, in quo per Agentem Monaſterii levabitur -- ac propterea ſi cuſtodia pro-
13 miſſa fuit perſonalitèr, & extrinſecè, quomodò trahenda ad cuſtodiam, ſeu obligationem realem, & intrinſecam poliendi, & expurgandi, contra firmata per *Rot. dec.5. nu.27. cor. Bich.*, *dec.610. n.12. par.19. to.2. rec.*, cum aliis relatis concordan. *in Bononien. legati 17. Februar. 1710. §. Extrinſecum cor. Me.*

Accedebat palpabilior demonſtratio, quia hujuſmodi cuſtodia Camparii, ſeu Campariorum non promittebatur à D.Marchione *gratis*, ut fuerat dictum, in confectione priorum aquæductuum, ſed cum retributione Monaſterii in uno annuo Stario frumenti, ut ibi -- *& pro tali cuſtodia d. Monaſterium teneatur, ut promiſit, annuatim ſemper &c. ſolvere Starium unum frumenti d. Campario, ſeù dd. Campariis, dd. aquas ſingulo anno, & pro tempore promiſſas, ac conceſſas cuſtodientibus* -- aſperum itaque erat præbere alium intellectum obligationi cuſtodiæ, quàm illum,
14 quem præſeferebat ipſa habita ratio correſpectivorum, ſcilicèt inter mercedem annui Starii grani, & cuſtodiam Camparii, ſeu Campariorum, ut connotarunt *relat. in tract. de Commerc. diſc.31. n.13.*, *& diſc.32. n.3.*, & comprobat *Rot. in Rom. Pecuniaria 2. Jun. 1706. §. Prætendebant cor. Me.*

Magiſque hæc omnia conſolidabantur, in unum conjungendo refectionem Pontis, & conſervationem Rivi, per illam potentiorem interpretationem, quæ deſumitur à pretio; quodnam etenim pretium correſpectivè exſolvere Monaſterium ſeſe annuatim obligabat pro ſervitute Aquæ? pro refectione Pontis? pro expurgatione Rivi? & certè nil aliud, quam centum quinquaginta imperiales *ad rationem decem imperialium pro ſingula hora*, addito ſupradicto Stario grani, undè quis dicat, quod tàm parva retributio foret capax coæquandi tales impenſas, & tale ſervitium? utique nemo, & conſequentèr quando deeſſet alia ratio citra illas ſupra deductas, ab hac ſola quantitate pretii evinceretur in contractu, ſeu tranſactione venire non potuiſſe, niſi conceſſionem aquæ, confectionem priorum aquæductuum, & obligationem tenendi Camparium pro Cuſtodia, ſi vera eſt concluſio, prout
15 eſt veriſſima, quod à quantitate pretii arguitur, quid in contractu fuerit comprehenſum, uti credidit, & in propoſito reſpondit *Pecch. de Aquæduct. lib.2., cap.9. qu. 7. n. 27., & 49., & qu.8. n.54.*, *Rot. in Rom. aquarum 8. Jun. 1696. §. Quarta*
16 *demum cor. Rmo meo dell'Olmo Epiſ. Concben.*, & generalitèr tradiderunt *Bald. in l.1. num.6. Cod. qui teſtam. fac. poſſ.*, *Curt. Jun. conſ.80. num.2.*, *Mantic. de Tacit., et Ambig. lib.4. tit.9. n.11., et tit.17. n.23.*, *Rot. cor. Put. dec.325. lib.3., et cor. Seraph. dec.932. n.13.*

Reſtabat præmiſſis adjiciendum quod pariter ſeorſim à Ponte, ſignanter etiam, quoad hunc Articulum expurgationis, quod duo ex eiſdem Teſtibus etiam in hoc concludentiſſimè probabant, *che quando è ſtato neceſſario, dd. Padri fanno ſpazzare d. Rivo dalli loro Maſſari, et huomini*, addente ſignantèr ſecundo -- *et io quando ero loro Maſſaro sù detti Beni di Verano l'hò ſpazzato alcune volte*, & ſic recurrente uniformi obſervantia, & conſuetudine, de qua in propoſito Pontis, recurrebant, & eædem propoſitiones, conſuetudinis ſcilicèt & obſervantiæ undique ſufficientis pro
17 tollenda qualibet ambiguitate, ut prætèr ſupra relatos proſequuntur *Doctor. in cap. cum dilectus de conſuetud.*, *Grat. diſc. for. cap.608. n.16. verſ. cum ita*, *Rot. cor. Bich. dec.33. n.9.*, *in rec. par.10. dec.154. n.6.*, *et in Tyburtina Caſtrorum 18. Aprilis 1698. §. Et indubitantius cor. Rmo P.D. meo Molines Dec., ubi cæteri concord.*

Et ita, utraque, &c.

R.P.D. ALDOURANDO.

NEPESINA MOLENDINORUM.

Lunæ 3. Febr. 1710.

ARGUMENTUM.

Baro non ex eo, quod ſit Dñus loci, habet Jus prohibendi Vaſſallis conſervationem novorum Molendinorum in præjudicium libertatis ad eorum favorem militantis, niſi doceant de Privilegio Principis, pacto, vel conſuetudine legitimè præſcripta, & quidem per probationes concludentes.

SUMMARIUM.

1 *In ſolo proprio unicuique licet ædificia, et molendina conſtruere.*

Ampl. quod prętendens habere ſervitutem negativam, ſive Jus prohibendi ædificium tenetur docere de titulo, vel ex Privilegio, vel pacto, vel conſuetudine. num.2.

Subampl. quod probationes debeant eſſe concludentes. num.14.

3 *Barones ſuperiorem recognoſcentes, non poſſunt nec directè ſtatuere, ne ſubditi accedant ad aliud molendinum, quam proprium.*

Nec indirectè prohibendo conſtructionem novorum molendinorum. n.4. -- *limit.* n.5.

5 *Baro poteſt impedire ſubditis conſtructionem novi molendini, ubi illa impediret totale exercitium ſui.*

Secus eſt ubi damnum, quod ex conſtructione provenit, eſt ſecundarium, et conſiſtit in minori frequentia molentium. n.6., & 7.

7 *In conſtructione plurium molendinorum conſideratur publica utilitas propter libertatem molentium.*

8 *Ad Præſcribendam ſervitutem negativam, ſive Jus prohibendi conſtructionem novorum molendinorum requiritur probibitio cum ſubſecuta acquieſcentia per tempus habile ad præſcribendum*, & n.10., & de ratione n.11.

Idem eſt in qualibet materia facultativa. n.9.

11 *Poſſeſſio eſt fundamentum præſcriptionis.*

12 *In ſervitutibus negativis non datur poſſeſſio, et ob id præſcriptio non currit, niſi à die prohibitionis.*

Secus eſt in ſervitutibus affirmativis. n.13.

DECISIO CXLIX.

Excitata prætenſione per Marchionem Jo: Baptiſtam de Melchiorris ad ipſum, tamquàm Dñum Fæudi Caſtri Turritæ privativè ſpectare Jus retinendi, ac poſſidendi in *d. Loco Molendina ad uſum* Frumenti, & Olei, quodque in conſequens

quens in ſui præjudicium particulares ædificare non poſſint in eorum Solo, & Domibus nova Molendina, Monitorium jactationis jactationum in vim *leg. diffamari C. de ingen.*, *et manum.* expediri curavit cor. R.P.D. Viceſgerente, illudque præſentare fecit Franciſco de Roſavinis, & Tarquinio de Traſis, quo mediante illis inhibuit, ne ad novam conſtructionem auderent devenire, conteſtataque Lite, prædictus Judex Monitorium moderatus fuit, ac per Sententiam pronunciavit, nullum Jus, nullamque actionem privativam eidem Marchioni competere, ſed licuiſſe, & licere monitis in proprio Solo Molendina conſtruere, ſeu ædificari facere, à quo judicato appellatione per eundem Marchionem interpoſita dubitavi -- *An competat Jus prohibendi conſtructionem, et exercitium Molendinorum*, atque in contumaciam ipſius Marchionis informare non curantis, *reſponſum* accepi *negativum.*

Principium enim eſt in Jure abſolutiſſimum, unicuique liberum eſſe in ſolo proprio ædificia
1 erigere, Molendina, aliaque omnia ad libitum conſtruere, ad *Text. in l. altius*, *et ſeq. C. de Servit.*, *et aq.*, *Bart. in leg. quominùs n.1.*, *et ſeqq. ff. de flum.*, & in his terminis ſequuntur *Novar. de gravam. Vaſſal. grav.60. n.31.*, *Hering. de Molen. qu.15. n.24.*, *Gob. de aq. qu.16. n.2.*, *Capon. diſc. for.230. n.3.*, *Card. de Luc. de Regal.144. nu.12.*, *diſc.145. n.10. verſ. credebam*, *et diſc.167. n.2.*, *Theſ. dec. pedem. 16. n.1.*, *Panim. dec.26. annot.2. n.1.*, *Rot. cor. Peuting. dec.164. n.1.*, *et cor. Bur. dec.38. n.1.*, *et poſt Gob. tract. var. dec.48. n.1.*, *in Cavallicen. Bannalitatis Furni 25. Jun. 1696. §. Aſſiſtit cor. R.P.D. meo Priolo*, *et in Foroſempronien. Molendinorum 7. Dec. 1703. §. Præmiſſo cor. R.P.D. meo Lancet.*, *confirmata 16. Maii 1704. §. Iàm enim cor. R.P.D. meo Anſal.*

Adeoùt ad tollendam hujuſmodi Juris aſſiſtentiam, & præſumptionem, quæ ſtat pro libertate, & facultate fabricandi, quicumque habere præſumens Jus prohibendi, ſeu Servitutem negativam, docere concludentiſſimè teneatur de titulo acquiſitionis, vel mediante Privilegio Su-
2 premi Principis, vel ex pacto, vel legitima præſcriptione, ex pluribus adductis per *Rocc. diſput. jur. cap.173. n.1.*, *Antonel. de temp. legal. lib.4. cap.10. nu.13.*, *Romaguer. in Add. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.5. Rub.14. n.8.*, *et in d. Cavallicen. Bannalitatis Furni §. Aſſiſtit verſ.*, *et iſta cor. R.P.D. meo Priolo.*

Privilegium Principis, aut pactum cum Subditis ſtipulatum, non fuerunt huc uſque per Marchionem exhibita, abſque eo, quod loco tituli ad effectum, de quo agitur, valeat illi ſuffragari, quod ipſe ſit Dñus, & Baro ejuſdem Caſtri, ubi poſſidet Molendina, quia quemadmodum Barones, & Dñi Principem Superiorem recognoſcentes, aliqua Lege, vel Statuto ad proprium, & privatum commodum ordinare directè non valent, nè Subditi accedant ad molendum ad alia Molendina, præterquam ad propria ipſius
3 Baronis, ex Doctrina *Bald. conſ.409. ſub num.7. vol.5.*, *Grat. diſc. for. cap.89. n.15.*, *et 16.*, *Gob. tract. var. qu.16. n.1.*, *et 3.*, *de Marin. reſol. jur. lib.1. cap.32. per tot.*, *de Luc. de Regal. diſc.144. n.3.*, *Roc. diſp. jur. cap.58. n.12.*, *cap.172. n.13.*, *et cap.173. n.4.*, *Rot. dec.308. n.1. par.4. tom.2. rec.*, ita non eſt illis, tamquàm Baronibus permiſſum hoc per indirectum, obtinere mediante
4 prohibitione conſtructionis novorum Molendinorum, & unanimitèr tradunt *Antonel. de temp. legal. lib.4. cap.10. n.8.*, *Romaguer. in Add. ad Conciol. d. lib.5. rub.14. n.6.*, *Panim. dec.26. annot.2. n.16.*, *Rot. apud Burat. dec.38. n.2.*, *et deciſ.48. n.9. poſt Gob. tract. var.*, *et in d. Foroſempronien. Molendinorum 16. Maii 1704. §. In hoc etenim cor. R.P.D. meo Anſald.*

Parùm attento præjudicio, quod ex nova Molendini conſtructione infertur antiquo Molendi-
5 no Baronis, quidquid enim eſſet, ubi novum ædificium impediret omnimodum exercitium antiqui, prout exemplificant Doctores, mediante totali Aquarum diverſione, certum utique eſt, quod cum in præſentiarum damnum, quod recipit Baro non conſiſtat, niſi in diminutione frequentioris Concurſus Molentium, hujuſmo-
6 di damnum tamquam conſequutivum, improprium, & indirectum, uti pendens à libera Hominum voluntate, in nullâ prorsùs habetur conſideratione, quia potiùs ſpectatur, attenditurq;
7 utilitas conſtruentis, quæ tendit etiam in beneficium publicum molere volentium, qui ratione majoris copiæ Molendinorum alterutrum, prout magis expedit, eligere poſſunt, ad *Text. in l. fluminum §. final. ff. de damn. infect.*, *Grat. diſcept.89. à n.1. ad 5.*, *& num.9.*, *& diſc.480. n.5.*, *Cyriac. Contr.310. n.12.*, *et contr.462. n.6.*, *Card. de Luc. de Servit. diſc.30. n.4.*, *Roc. diſp. Jur. cap.173. n.3.*, *5.*, *et ſeqq.*, *Panimol. dec.26. annot.2. n.23.*, *R.P.D. Zaul. ad Statut. Faven. lib.2. rubr.12. n.17.*, *Rot. cor. Rembol. dec.421. n.6.*, *et cor. Dunozett. Sen. dec.231. n.13.*, *et d. dec.48. nu.6. poſt Gobb. Tract. Var.*, *et in d. Foroſempronien. Molendinorum 1704. §. Nullo ulterius cor. R.P.D. Anſald.*

Minuſvè pro titulo eſt allegabile, quod ab immemorabili tempore in d. Caſtro, ejuſque Territorio non reperiantur conſtructa alia Molendina, quàm illud Baronis, undè ex lapſu longiſſimi temporis inducta fuerit ſervitus negativa, & Jus prohibendi Vaſſallis novam conſtructionem remanſerit præſcriptum: ſiquidem cum actus conſtructionis, ſivè ædificationis ſit merè facultativus, ad effectum acquirendi ſervitutem negativam, & præſcribendi Jus prohibendi, neu-
8 tiquam ſufficit, quod quis d. facultate nunquam uſus fuerit, eamque, etiam per mille annos, ad exercitium minimè deduxerit, ſed præterea requiritur, quod Jus, ſeu ſervitutem prætendens probet, ſe prohibuiſſe novam conſtructionem, quodque prohibiti eidem prohibitioni per tempus aptum ad præſcribendum acquieverint,
9 ut generalitèr in quacumque materia facultativa firmant *Spad. conſ.108. n.7. lib.3.*, *Caſtil. de Tert. Decim. cap.32. nu.2.*, *Poſth. de Manutent. obſ.53. n.28.*, *de Luc. de Juriſdict. diſc.34. nu.30.*, *Rot. cor. Emer. Jun. dec.883. n.8.*, *& dec.1255. n.4.*, *et in rec. dec.400. n.3. par.4. to.1.*, *& deciſ.272 n.14. par.19.*, *& poſt Tamburrin. de Jur. Abb. dec.43. n.9.*, *& dec.63. n.15. to.3.*, *in Mediolanen. Prioratus ſuper dub. Filiorum Familias 18. Iunii 1703. §. Non adverſante cor. R.P.D. meo Scott.*, *& in Nullius Provinciæ Hiſpalen. Juris amovendi Vicarium ſuper Negocio Principali 12. Dec. 1707. §. Non obſtante cor. Me.*

Et in his terminis, quod per non uſum cujuſvis temporis etiam mille annorum, & immemora-

10 bilis

10 bilis non remaneat acquiſita negativa ſervitus,
neque præſcriptum Jus prohibendi in præjudi-
cium libertatis ædificandi, & ad alia accedendi
Molendina, tradunt *Natt.conſ.106. n.9., Hering. de Molendin. qu.11. n.66., et ſeqq., Sixtin. de Regal. lib.2. cap.3. n.55., et ſeqq., Grat. diſcept.89. n.13., et diſc.564. n.52., et 53., Roc. diſp. Jur. cap.58. n.13., et diſp.172. n.5., Gobb. de Aquis qu.15., à num.31. ad 33., Antonel. de temp. legal. lib.4. cap.10. n.7., Romaguer. in Add. ad Conciol. ad Stat. Eugub. lib.5. Rub.14. n.7., Theſaur. Dec. Pedem.16. n.3., et 4. verſ. verùm quidquid, Capyc. dec.109. n.25., et 26., Rot. cor. Burat. deciſ.38. à num.3. ad 5.*, & poſt *Conſtant. ad Statut. Urb. dec.47. n.2., et dec.196. n.2. to.3., in rec. dec.616. n.1. par.3., et dec.308. n.3. par.4. to.2., et in ſæpe citata Foroſempronien. Molendinorum 1704. §.Fortius cor. R.P.D. Anſal.*

Ratio autem ea eſt, quia fundamentum præ-
11 ſcriptionis conſiſtit in poſſeſſione, at in ſervi-
tutibus negativis poſſeſſio non datur, nequè in-
12 cipit, niſi à die prohibitionis deducendi actum
ad exercitium, & acquieſcentiæ prohibiti, quid-
quid ſecus ſit in ſervitutibus affirmativis, ubi
13 ſolo facto poſſeſſio adipiſcitur, juxta celebrem
Gloſs. in leg. qui luminibus verbo formam poſt medium ff. de Servit. Urban. Præd., Bald. in l.2. ſub n.54. verſ. ſed quæritur C. de ſervit., et aq., Grat. diſc. for. cap.89. n.19., et 20., et dec.281. nu.23. par.15. recent.

Ex quibus nullum fundamentum conſtitui po-
teſt in aliquibus Teſtibus per Marchionem in
prima Inſtantia ad perpetuam examinatis, cum
nil prorsùs deponant de prohibitione peracta à
Baronibus, quodque eſt magis, habent contra
ſe depoſitionem aliorum Teſtium per Informan-
tes adductorum, qui deponunt, Vaſſallos num-
quam fuiſſe adſtrictos adire ad Molendina Baro-
nis, ſed in plena libertate ſemper extitiſſe aſpor-
tandi Olivas ad Molendina Locorum circum-
adjacentium ſibi magis beneviſa, quod manife-
ſiè comprobat, Marchionem nullum titulum
habere, ad quem proindè probandum ob vehe-
mentem Juris reſiſtentiam alias concludentiores
14 debet pandere juſtificationes, ut dict. fuit in
dicta *Cavallicen. Bannalitatis Furni 25. Jun. 1696. §.De titulo cor. R.P.D. meo Priolo.*

Et ita, &c.

R.P.D. ANSALDO.

TIBURTINA GABELLÆ.

Ven.6. Iun. 1710.

ARGUMENTUM.

Jus exigendi Pedagium, ſive gabellam paſſus quamvis ſit de Regalibus, poteſt tamen per Baronem acquiri per centenariam, vel immemorabilem, maximè concurrente enunciativa Supremi Principis, & ubi pluries ipſum Jus Canonizatum fuerit in contradictorio Judicio, taleque Jus univerſale ſuffragatur tàm quoad eos, qui ſolverunt, quàm quoad alios, qui non ſolverunt, & de exemptione non docent.

SUMMARIUM.

1 *Congreg. Baronum Supremum Principem repræheſentat.*

2 *Succeſſor in feudo, ſi vult exigere Gabellas, et Pedagia, quæ exigebantur ab anteceſſore, tenetur de ipſius poſſeſſione, et jure docere.*

3 *Jus Vectigalium, et Pedagiorum non competit Inferioribus à Principe.*

Sed tantùm Regibus, et Principibus Superiorem non recognoſcentibus. n.4.

Lim.1. concurrente poſſeſſione centenaria. n.6.

Vel immemorabili. num.7.

Ampl. lim.1. num.8.

Ampl.2. num.15.

Lim.2. ubi concurrat enunciativa Supremi Principis. num.9.

Viæ omnibus debent eſſe liberæ. num.3.

Et ob id Ius exigendi Pedagium eſt contra Ius, et naturalem libertatem. ibid.

5 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi Pedagia, et Vectigalia, Inferioribus à Principe non conceditur ex ſola poſſeſſione.*

Lim. concurrente poſſeſſione centenaria, vel immemorabili. num.6., & 7.

Ampl. limitationem ubi poſſeſſio fuit canonizata in Iudicio. num.16.

Ampl.2. quod Exemptionem allegans, debet docere de titulo. num.17.

8 *Baro, ubi legitimè poteſt exigere Gabellam, illam exigit in conſueta quantitate, tametſi in minori exigatur à Supremo Principe in locis convicinis.*

9 *Verba enunciativa, et ſuppoſitiva Supremi Principis diſponunt.*

10 *Immemorabilis, ſicuti excluditur per exhibitionem Privilegii.*

Ita per illius ſuppoſitionem confirmatur. n.11.

12 *Quaſi poſſeſſio exigendi Gabellam, ſive Pedagium.*

Ex quibus probetur, & num.13.

14 *Teſtes, ut probent immemorabilem, quomodo deponere debeant audiviſſe à Majoribus ſuis.*

15 *Probatio tituli Gabellæ Paſſus minorem exigit rigorem ratione correſpectivitatis.*

18 *Indulgentia Anteceſſoris, vel negligentia Exactoris non præjudicant Succeſſori in Exactione Gabellæ.*

Ac in exercitio actus facultativi. ibid.

19 *Teſtes formitèr non examinati non probant.*

20 *Ad acquirendam quaſi poſſeſſionem Exemptionis à ſolutione Gabellæ requiritur, vel quod inexactio proceſſerit cum ſcientia, Domini,*

Vel quod doceatur de negatione ſolvendi cum ſubſecuta acquieſcentia eorum, quorum intereſt. n.21.

DECISIO CL.

TErram etiam titulo Principatus inſignitam, ac *Vicovarium* nuncupatam, poſt ærumnas vetuſtiſſimæ Domus Urſinæ per organum Congr. Baronum coemit D. Co: Paulus Bolognettus; cumque in Inſtrumento deſuper exarato inter cætera Jura annexa eidem Principatui, ſeu Dominio, fuerint præcisè ad ejus favorem translata vectigalia, Gabellæ, Datia, Exactiones, quæ præcedentibus Dynaſtis, ſeu pro tempore Dñis ejuſdem Terræ competierant, juremeritò ſategit idem D. Co: perſeverare in ſuorum Prædeceſſorum quaſi poſſeſſione exigendi Gabellam à tranſeuntibus per hujuſmodi Terram; Verùm licèt fermè à quibuſcunque aliis, iſtud præfinitum pedagium

dagium pro ſingulis rebus Gabellabilibus, citrà difficultatem pacificè exegerit,& renuentes quoque judicialiter coegerit, noviſſimè huic ſolutioni ſubjacere detrectarunt D. Julius Urſinus,ejuſque Vaſſalli, ſivè Homines Caſtri Arcis Juvenis, quamobrem adhibito per ipſum Co. aſſueto remedio implorandi Judicis auxilium ab A. C., reportavit, ex una deſuper, favorabile mandatum de manutenendo, & ex altera ſententiam abſolutoriam ab exceptione prætenſæ exemptionis, ſeu libertatis, quod, & ab hoc Judicato provocantibus ſuccumbentibus, poſteaque comparere negligentibus *Sac.* hodiè *Auditorium* approbavit.

Quantumvis etenim ad ejuſdem Co: intentum ſtabiliendum minimè ſat eſſet ſuperius allata tranſlatio facta per medium Congregationis Ba-
1 ronum Supremum Principem cæteroquin repræſentantis, ex quo tale Jus exigendi Vectigalia, & Gabellas non apparebat per eam abſolutè, & independentèr attributum D. Co:, ſed relativè dumtaxat ad ejus Prædeceſſores iſtius Terræ Poſſeſſores, & Dominos, undè teneretur ipſe docere eoſdem Anteceſſores hujuſcemodi jure fuiſſe potitos, & in ejus quaſi poſſeſſione actualitèr ſtetiſſe, proùt paſſim in conſimilibus em-
2 ptionibus, & ſucceſſionibus ſingularibus advertit *Grat. diſc. for. cap.*310. *n.*1., *& ſeqq.*, *Menoch. de Retin. Rem.*3. *num.*259., *Cenc. de Cenſ. par.*2. *cap.*2. *q.*5. *n.*89., *Poſth. de Manut. obſer.*55. *nu.*5., *&* 6., *Rot. poſt eund. dec.*223. *n.*2., *&* 3.

Et licèt etiam in ſubjecta materia Tributorum, ſeù Vectigalium, & Pedagiorum Jus reſiſtat inferioribus Dynaſtis, immò, & ipſa natura,
3 omnimodæ libertatis amica, & quæ non patitur -- *Che le vie, che communi à tutti ſono* -- ut dicebat Torquatus per Publicanorum vexationes perturbentur, cum ſolùm hæ facultates Regibus, & Principibus verè ſupremis, cum quibus exortæ
4 ſunt, privativè competant, & attineant ex *Geneſ. cap.*47., *& lib.*3. *Reg. cap.*5. quemadmodum uno ore conveniunt Theologi, & Juriſtæ, ex plenè collectis, ad *Text. in leg. vectigalia* 10. *ubi Bald.*, *& alii ff. de publ.*, *& vectig. per Abb. in cap.*1. *de Conſt.*, *Altogr. conſ.*4. *n.*9. *vol.*2., *Roſental. de Feud. cap.*5. *concl.*85. *n.*1. *lit. A.*, *Solarz. de Iur. Indiar. to.*2. *lib.*5. *cap. unic. n.*34., *Antun. de Donat. Reg. par.*3. *cap.*1. *n.*4., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*85. *n.*3., *Rot. dec.*388. *n.*2. *coram Reverter.*, *&* *dec.*34. *n.*3. *par.*1. *rec.*, & proindè eiſdem Inferioribus concedi abſtractivè nequeat
5 expetita manutentio ex ſolo facto quaſi poſſeſſionis, *Didac. pract. cap.*17. *n.*6. *verſ. præſertim*, *Peregr. de Iur. Fiſc. lib.*7. *tit.*3. *n.*20., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*110. *n.*10., *Rovit. ad Pragm.*1. *de Iuriſd. in Via conturb. n.*33., *Poſth. de Manut. obſer.*44. *n.*25., *Capyc. dec.*77. *n.*7., *Rot. dec.*312. *n.*13. *cor. Burat.*

Nihilominus utraque diſſipata fuit amaritudo ex iiſdemmet documentis, quæ pro Dño Co. allata extitere, demonſtravit ſiquidem, quod tàm ipſe, quàm Dñi, & poſſeſſores, qui perantea huic Terræ principabantur, ſemper manſerunt in continuata quaſi poſſeſſione hujuſce Juris exigendi, non ſolùm per duplicatam, & ultrà centenariam, ſed etiam à tempore immemorabili, cumque ex vulgatis ipſa ſimplex centenaria, & multò magis immemorabilis concurrens pro Baronibus, & Dñis inferioribus concedat facultatem allegandi quodcumque privilegium, & ut dicunt Noſtrates, quemcumque meliorem titulum de mundo, remanet in Jure extra controverſiam, quod unaquæque illarum ſufficiat ad obtinendam manutentionem, & firmandum,
6 quatenus opus eſſet, bonum Ius, ſicuti in propoſito centenariæ habetur penès *Card. de Luc. de Regal. diſc.*47. *n.*8., *&* 9., *de Jurep. diſc.*65. *nu.*4., *Rot. dec.*318. *n.*16., *& ſeqq. cor. Priol.*, *dec.*290. *nu.*20. *par.*19. *rec.*, *& in Reatina Juris piſcandi* 13. *Ian.*1710. §. *Quo verò coram Me*, & reſpectu
7 immemorabilis videre eſt apud *Aretin. in l. Placet col.*1., *C. de Sac. Eccleſ.*, *Bald. conſ.*468. *nu.*4. *vol.*3., *Bertaz. conſ.*281. *n.*4., & latè examinata, & exornata materia *Modern. Spolet. in ſuis ann. ad Conſt. Duc. Vrbin. decr.*55. *n.*2. *to.*1., *Bertacch. de Gabel. par.*1. *q.*3.

Idque adeo verum, ut quamvis hujuſmodi Ius antecedentèr pertinuiſſet ad ipſum Principem ſupremum, vel ſimilis gabella vigeret in cæteris locis immediatè ſubjectis ipſi Principi ſupremo, ut ajunt Regnicolæ *de Demanio*, atque in eiſ-
8 dem cæteris locis per eundem Principem ſupremum fuiſſet eadem gabella imminuta, hoc non obſtante, ſubſiſteret Ius exigendi in ſuperiori quantitate penès Baronem, ſeu Dynaſtam inferiorem, ut ampliando inquit *Gibal. lib.*2. *cap.*2. *de Gabel.*, *& Vectig. art.*2. *nu.*6. *verſ. Ait quinto cum Sanchez.*

Fortiùs autem, quia D. Co: ultra immemorabilem, & centenariam adſtipulabatur quoque urgentiſſima ſuppoſitio, ſeu antiquiſſima enunciativa Sum. Pontificis *Eugenii IV.* in Breve directo Franciſco de Urſinis, Almæ tunc Urbis Præfecto, in eo ſiquidem Breve, concedens Eugenius eidem Franciſco poteſtatem exigendi ſimile paſſagium à tranſeuntibus in uno Caſtrorum *Scandrigliæ*, *Nerulæ*, *Ponticelli*, *&c.* ſimilitudinariè ſupponit, & quodammodò firmat talem exactionem fieri in Caſtro Vicovarii, ut ibi -- *Moderatum paſſagium perpetuò colligi*, *& exigi facere poſſis*, *proùt à dilecto Filio Nobili Viro Co: Tagliacozzii colligitur in Caſtro Vicovarii*, ex hoc ſiquidem Breve, nedùm dubitari non poterat de hujuſmodi ſuppoſito, quod erat fundamentum, ſive exemplum gratiæ Pontificiæ, ſed tamquam verba indubitantèr ſuppoſitiva, & pro-
9 lata ab eo, qui diſponere poterat, tranſibant in verba diſpoſitiva, & approbativa, quemadmodum per *Text. in cap. ſi Papa* §. *Si autem*, *& ibi Gloſs. in figurat. caſus verſ. Ideo ſi Papa de Privileg. in* 6., *Fagnan. in cap. cum contingat num.*41. *de for. compet.*, connotarunt *Cancer. Var. Reſ. cap.*3. *de privileg.*, *& reſcript. n.*7., *&* 13., *Rot. dec.*138. *n.*9. *cor. Emer. Iun.*, *dec.*33. *par.*19. *rec.*, *& in Nullius*, *ſeu Fulden. Juriſd. ſuper bono Jure* 28. *Iunii* 1700. §. *Vt quatenus cor. Eminentiſs. D. meo della Tremoil.*

Addito, quod eo ipſo, quod in Breve Eugenii nullum exprimebatur initium, juxta quod Paſſagium exigebatur in Terra Vicovarii, ecce quod nimium corroborata, etiam à parte ante, apparebat immemorabilis, juxta receptam diſtinctionem, quod ſicuti privilegium exhibitum
10 immemorabilem regularitèr excludit, ita quoties idem privilegium ſupponit poſſeſſionem an-
11 tecedentem abſque alio principio, magis, atque magis communita remanet eadem immemorabilis

bilis, *Rot. dec.250. n.9. par.4. to.2., dec.168. n.37. par.10. rec., & in Fauen. Canonicatuum 4. Maii 1700. §. Neque conceſſio cor. Eminentiſs. D. Card. Caprara.*

Quin ambigi poſſet, quod poſt Breve prælaudati Eugenii fortaſſe non continuaſſent Domini, & Poſſeſſores Vicovarii exigere iſtud Paſſagium, cum non ſolùm de hac exactione Teſtimonium
12 redderent publicæ Tabellæ, præfinientes taxam pro ſingulis rebus gabellabilibus, *ut in Sum. Co. num.2.*, ſed, & de an. 1661. de hujuſmodi Gabellæ exiſtentia, & affictu uſque ad ſummam
13 præciſam ſc.450. deponebant Teſtes formitèr examinati, *d. Sum. n.3., & 5.*, ubi etiam teſtificantur de viſu, & de auditu à majoribus, & de ipſorum auditu ab aliis majoribus, juxta vera requiſita probationis immemorabilis, citra proindè illam quæſtionem utrum ſufficiat ad probandam immemorabilem, quod dicant ſe ſe audiviſſe à Majoribus, vel debeant ulterius aſſerere,
14 quod, & audiverint à Majoribus illos ſe ſe audiviſſe ab aliis Majoribus, ut fuit diſputatum ad examen *Gloſs., & Hoſtien. in cap.1. verb. memoria de præſcript. in 6.*, cum innumeris propemodum auctoritatibus, hinc indè relatis *in illa Trojana delationis Crucis ſuper bono Iure 21. Martii 1708. §. Non attento, & 21. Iunii ejuſd. anni §. Quo verò cor. R.P.D. meo Lancetta, & 10. Decembr. ejuſd. an. §. Sublato ex his, cum pluribus ſeqq. cor. R.P.D. meo Aldovrando.*

Ac denique res tranſire videbatur in evidentiam, quia licèt minor rigor exigi videatur in
15 hac materia Gabellarum cauſa Paſſagii ex ratione correſpectivitatis, conſiderata *à Giballin. ſupralaudato in cap.2. ſub n.3. in fin., & Card. de Luc. de Regal. diſc.131. n.11.*, adhuc ſuperaccedebat ſæpè ſæpiùs ſecuta judicialis canonizatio hujus Gabellæ; quoties enim adfuerunt refractarii, nolentes illam ſolvere, totiès coacti extiterunt per Decreta Judicum, & Superiorum, quorum tenores multipliciter, & diverſis temporibus regiſtrabantur *in Sum. D. Co. ſub n.7., 8., & 9.*;
16 Quando enim quaſi poſſeſſio noſcitur contradicta, & judicialitèr firmata, ceſſare ſolet omnis controverſia, per ea, quę paſſim traduntur per *Menoch. de Retin. remed.3. n.823., & ſeqq., Boccat. de interdict. uti poſſid. cap.17. n.11., Pacific. de Salvian. interd. inſp.3. cap.4. n.8., Poſth. de Manutent. obſer.55. n.47., Rot. dec.933. in princip. cor. Burat.*

Stabilitis hujuſmodi fundamentis, obeſſe DD. non putarunt ea, quæ ſibimet D. Co. ex ore D. Julii non comparentis objiciebat, videlicèt, quod in ſpecie minimè probaretur ſolitum exigendi talem Gabellam à Domino, & Hominibus Caſtri Juvenis; placuit enim gemina reſponſio huic objectioni attributa, altera nimirum, quod comprobato ex deductis hucuſque in univerſum jure exigendi, nuda hæc negativa ſolutionis in Barone; & Hominibus Caſtri Juvenis nullius erat efficaciæ, quoniam niſi clariſſimè doceretur à contrario de titulata exemptione, ſeu particulari privilegio, & titulo exemptivo, parum relevabat hæc, ſi quæ accidit, non ſolutio; exuberat enim quaſi poſſidenti habere pro ſe titu-
17 lum, ſeu cauſam univerſalem, & quaſi poſſeſſionem contra aliquos, quantumvis non conſtaret de quaſi poſſeſſione quoad omnes, ad notiſſimam doctrinam *Bald. in l.1. n.24. C. de emancip. lib.19., Poſth. de Manut. obſer.73. n.174. cum ſeqq., Add. ad Gregor. dec.157. n.6. cum ſeqq., & cor. Rembol. dec.108. n.1., in Mediolanen. Præpoſituræ 18. Maii 1695. §. Tunc demùm, poſt Card. de Luc. lib.12. ad materiam Beneficiorum dec.2.*, & in individuo Pedagii *de Roſ. Conſult.9. n.12. cum plurib. ſeqq.*

Et altera, quod ſi fortè, vel ex indulgentia Dñorum Vicovarii pro tempore, qui erant de Domo Urſina, vel ex oſcitantia, & negligentia Exactorum non fuit rigidè exacta Gabella, alius Succeſſor, alius Exactor, attenta natura actus facultativi, illam exigere non prohibetur, ut reſpondit *Paul. I. C. in l. locatio 9. §. Earum rerum*
18 *ff. de public.* ibi -- *Quod ſi præſtari conſuetum ex indulgentia Publicanus omiſerat, alius exercere non prohibetur*, & quoad indulgentiam, ſeu actum facultativum, monuit *Rot. in Nullius, ſeu Provinciæ Hiſpalen. Juris deputandi Vicarium 21. Februarii 1707. §. Qua de re cor. R̃mo D. Molines.*

Minuſque refragare authumarunt Teſtes, qui in contrarium ſoliti erant aſſerri, non tantùm, quia minimè apparebant formitèr examinati, ſed etiam quia nullatenùs deponebant de ſcientia, & patientia Dñorum ejuſdem Terræ Vicovarii, neque, quod plus erat, cum requiſito negationis ſolvendi junctim cum ſubſecuta acquieſcentia volentis exigere, in quibus circumſtantiis, vel Teſtes non merentur attendi, ut de Te-
19 ſtibus formiter non examinatis palàm eſt ex congeſtis *in illa Aſculana Dotis 25. Junii 1700. §. Et demum cor. R̃mo Omana Ep. Giennen., & in Civitatis Plebis jurium Parochialium 6. Jun. 1708. §. Agnoviſſe cor. Me*, vel non relevant, niſi do-
20 ceatur de ſcientia Dñorum, ut proſequuntur *Maſcard. concl.4214. n.20., & ſeq., dec.1392. n.5. cor. Cocc., dec.110. n.1. cor. Celſ., & in Nullius, ſeu Fulden. Juriſdictionis ſuper bono jure 28. Junii 1700. §. Immemorabilis cor. Em̃o D. meo Card. de la Tremoille*, vel, ubi denegationi ſolvendi non
21 ſupervenerit acquieſcientia eorum, quorum intereſt, ad tradita per Doct. *in l. cum notiſſima Cod. de præſc.30. annor., Rot. dec.53. n.26. coram Zarat., dec.512. n.4. in fine, & num.13., dec.544. n.10. cor. Cer., & dec.1817. n.9. cor. Coc., dec.463. n.2. par.1., dec.265. n.36. par.5., dec.23. num.4. par.6. rec.*

De Genealogia, & de quodam compromiſſo inter nonnullos de progenie Urſina ſermonem habere ſuperfluum *DD.* cenſuerunt, cum nihil concluderent, ſive ad Cauſæ deciſionem conferrent.

Et ità D. Comite tantùm informante.

R. P. D. ANSALDO.

TIBURTINA GABELLÆ.

Ven. 28. Nov. 1710.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt confirmatoria.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Succeſſori in Feudo competunt omnia jura, etiam exigendi Gabellam, quæ anteceſſori competebant.*

2 *Jus exigendi pedagium, ſive gabellam à tranſeuntibus per territorium feudale probatur in Barone ex conſuetudine immemorabili* : & num.5.
Ampl. ubi poſſeſſio fuit canonizata in judicio. n.4.
Ac ex enunciativa Supremi Principis. nu.3., & 6.
Ampl. num.4.
Decl. quod d. jus exigendi ſuffragatur quoad manutentionem, non tam contra, eos, qui ſolverunt, ſed & con. alios, qui numquam ſolverunt. n.10., & num.13.

5 *Verba ſuppoſitiva, & enunciativa in Supremo Principe diſponunt.*

7 *Manutentio in negativa poſſeſſione, ſive libertate non ſolvendi gabellam concedenda eſt ei, qui reperitur in d. libertate.*
Ampl. ibid., n.7. 8. 9.
Decl. ut n.10., & ſeqq.

9 *Negativa ſolutionis gabellarum probatur ex atteſtatione Exactorum, & Officialium.*
Decl. ut. num.15.
Teſti Officiali deponenti de re ad ſuum Officium ſpectan: plenè venit deferendum. ibid., ſed vid. n.15.

11 *Epiſcopo ex ſola juris aſſiſtentia, vel ex unico actu manutentionem aſſequitur in exercitio juriſdictionis quoad omnes.*
Idem procedit in habente univerſale privilegium decimandi. num.12.
Et in habente univerſale jus exigendi pedagium, ſeu gabellam. num.13.

14 *Exemptio non probatur per atteſtationem de auditu. Atteſtatio de auditu non attenditur.* ibid.

15 *Affictuarii, & conductores gabellarum non poſſunt Domino præjudicare.*

16 *Accidentalis condonatio ſolutionis gabellæ, factæ à Barone perſonis ſibi ſanguine conjunctis, non infert præjudicium juri exigendi Feudo annexo.*
Ampl. num. ſeqq.

17 *In facultativis non datur manutentio.*

18 *Titulo unius ex productione, ceſſat alterius melioris præſumptio.*

19 *Compromiſſum non extenditur de re ad rem, nec de perſona ad perſonam.*

20 *Diviſio non extenditur de re ad rem, nec de perſona ad perſonam.*

21 *Pedagium, ſeu gabella paſſus, qua ratione exigatura à Dñis territorialibus*, & n.22.

22 *Baro, & alii Dñi territoriales tenentur cuſtodire vias tutas, & liberas.*

23 *Exemptio numquam trahitur ad futura, & incogitata.*

24 *Promiſſio, & obligatio numquam trahitur ad futura, & incogitata.*

25 *Determinatio una reſpiciens plura determinabilia, illa æqualitèr determinat.*

26 *In diviſionibus æqualitas eſt ſervanda.*
Vel inequalitas in una parte, ſuppleri debet in alia. num.27.

DECISIO CLI.

JUlius Baro de Urſinis, qui in præterita Propoſitione diei 6. Junii 1710. comparere neglexerat, obtenta ex poſt nova Audientia, hodie aſſurgebat adversùs dec. tunc editam cor. Me, ſed non obſtante toto conatu, nequivit ejuſdem anteactæ dec. fundamenta concutere, ideoque DD. prono animo perſeverarunt *in deciſis*.

Firmo etenim manente principio, quod D.
Com. Bolognetto, tanquam Succeſſori in Prin-
cipatu, ſeu Caſtro Vicovarii, aſſiſteret cauſa,
1 ſeu titulus univerſalis exigendi gabellam à tran-
ſeuntibus per idem Territorium, ſeu Caſtrum
Vicovarii res gabellabiles, tum ex immemora-
2 bili conſuetudine, qua pollebant circà hanc exa-
ctionem Principes Anteceſſores, ſeu Dñi hujus
3 Caſtri, quàm etiam ex antiquiſſima enunciativa
Sum. Pontificis Eugenii IV., quæ niſi forſan de
per ſe, ac ſola juſtum titulum radicare potuiſſet,
ſummoperè tamen adſtruebat, & ſolidabat ean-
dem immemorabilem pluribus ulteriùs ſucceſ-
4 ſivis rebus judicatis canonizatam, quemadmo-
dùm firmabatur in præd. *dec. diei 6. Iun. proximè
præt. à principio uſq; ad §. Stabilitis*, quibus po-
tiùs ad ornatum, quàm quod neceſſitas expo-
ſcat, addi poſſunt, circa vim in hac materia im-
5 memorabilis, *Salic. in leg.2. C. Nov. Vectigal.*,
*Pract. Papien. in Formul. ſuppl. ſolut. Pedag. Gloſ.
Panni borſolini n.3.*, *Pariſ. de Put. de Syndic. tit.
de exceſ. Baron. cap.2. n.19.*, *Boſs. tit. quæ Vectig.
poſs. impon. num.1. 2., & ſeqq.*, *Capyc. dec.148.*,
*Card. de Luc. de Regal. diſc.47. n.11., & ſeqq., &
dec.184. n.11. in ſuppl. par.1.*, & circa ſuppoſitio-
nem, vel conceſſionem Principis Supremi, ſeu
6 Papæ, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.47. n.5., & 15.*,
Card. de Luc. de Regal. diſc.43. n.7., *de Marin. ad
dec. Revert. in obſer. ad dec.388. nu.1., & ſeqq.*,
Franch. dec.56. n.11., & ſeqq., *Modern. Spolet. in
ann. ad Conſt. Ducat. Urbin. decr.55. n.5., ibiq; con-
cordan. tom.1.*

Parvum ſcrupulum inijciebat hodierna prima
defenſio, cui contendebat inniti idem Baro,
nempè, quod ex parte Co: Bolognetti minimè
demonſtraretur, quod unquam ipſe Baro, vel
Homines Arcis Juvenis exſolverint per anteà
tale vectigal, ſive Pedagium, proindeque cum
præcipuè verſaremur in Judicio puræ manuten-
tionis, non autem in pleno petitorio, nullatenus
cogi poſſe videretur Baro ad ſubeundam paſſi-
vam manutentionem ſolvendi ad inſtantiam de-
ſtituti qualibet poſſeſſione, ſeu quaſi exigendi, &
non potiùs concedenda foret eidem Baroni ad-
verſativa manutentio, quæ æquo modo, relicto
titulo, eodemque petitorio ſuſpenſo, paſſim ne-
gativè tribuitur favore exiſtentis in diutina li-
7 bertate non ſolvendi, ad tradita in his terminis
per *Card. de Luc. de Regal. diſc.110. ex n.12., &
diſc.138. n.3.*, *Poſth. de Manut. obſer.44. nu.25.*,
Rot. dec.272. n.2., & ſeqq. par.2. rec., *& genera-
litèr id. in Card. de Luc. de judic. diſc.44. n.77., &
n.81., & Rot. in Nullius, ſeu Clarevallen. Iuriſ-
dictionis ſuper manuten. 25. Iun. 1706. §. Exordien-
do cor. R.P.D. meo Kaunitz, & in Imolen. Con-
curſus ſuper manuten. 10. Iunii 1709. §. Primo
cor. Me.*

Magis autem perſpecto, quod hæc eadem
quaſi poſſeſſio, ſeu libertas non ſolvendi minimè
conſiſtebat dumtaxàt in nuda aſſertione negati-
va, ſive in facto poſitivè, non probata per Acto-
rem ullius ſcilicèt ſolutionis, ſed plures concur-
rebant Teſtes de hujuſmodi, nuſquam facta ſolu-
tione deponentes, & inter ipſos præcipuè nume-
rabantur teſtimonia eorummet Publicanorum,
ſive Exactorum hujuſce gabellæ, quive, nedum
aſſe-

aſſerebant nec Baronem, nec Homines Arcis Juvenis quidquam penitus exſolviſſe per 30., & ultra annor. ſpatium, ſed ulterius adjiciebant etiam cauſam -- *Perche erano franchi* -- Undè quomodo manutentionem conſequi valebat Comes, ſi nullam juſtificaverat quaſi poſſeſſionem, & eam à contrario Baro præſumptionem Juris pro libertate militantem confovebat cum Teſti-
8 bus, & fundabat ſuam intentionem, ſecundùm ea, quæ in iiſdem terminis concedendæ manutentionis exiſtenti in libertate, proſequuntur *Grat. diſc. for. cap.*898. *ſub n.*17., *&* 18., *cum concord. apud Poſth. de Manut. obſer.*10. *n.*22., *& ſeqq.*, *& n.*103., Præſertim, quia prædictis Miniſtris,
9 ſive Exactoribus veluti teſtificantibus de re ad eorum Officium ſpectante, fidem adhibenda eſſe non dubitarunt, *Card. de Luc. de Reg. diſc.*14. *n.*5., *Rot. dec.*70. *n.*20. *par.*8., *& dec.*152. *n.*6. *par.*12., *dec.*432. *n.*6. *par.*13., *dec.*101. *n.*9. *par.*17. *rec.*, *& in Melevitana Expenſar.* 14. *Ian.* 1700. §. *Authoritatibus in fin. cor. Emo D. meo Card. de la Tremoille*, *& in Forolivien. Iuris offerendi* 18. *Iunii* 1710. §. *Et certè cor. Me*.

Ad hæc omnia ſiquidem proſternenda, DD. maturè animadvertebant, quod probata, vel non probata ſolutio Gabellæ reſpectu unius, vel alterius Perſonæ, vel generis Perſonarum, nullatenùs officiebat Juri petendæ manutentionis in univerſum, data quippè cauſa univerſali, eaque comprobata, ut diximus, ab immemorabili conſuetudine tribuente facultatem allegandi quem-
10 cumque titulum poſſibilem, juncta præſertim Supremi Principis antiquiſſima enunciativa, & præſuppoſitione, ſeù permiſſione, profectò eadem Cauſa univerſalis ligat, & compræhendit, etiam eos, qui non ſolverunt, & exuberat, quod ſaltem juſtificetur ſolutio unius, vel alterius, ad hoc, ut afficiantur omnes, qui cæteroquin ſub eadem Cauſa, & ratione univerſali compræhenduntur, uti videmus nedùm in Epiſcopo habente Cauſam univerſalem exercendi Juriſdictio-
11 nem in ſua Diœceſi, quod, vel ex ſola aſſiſtentia Juris, vel ex unico actu exercito conſequi mereatur manutentionem in eodem exercitio Juriſdictionis quoad omnes, teſte *Poſth. de Manut. obſer.*45. *num.*6., *& ſeqq.*, *cum plurib. ibi relat.*, & cum aliis plena quoque manu congeſtis in illa *Nullius*, *ſeu Fulden. Jurisdictionis* 1. *Jun.* 1708. §.91. *cor. Me.*

Idemque practicatur, & eſt familiare in habente Jus, vel privilegium decimandi in hoc, vel illo Territorio, cui ſanè competit manuten-
12 tio adversùs omnes, niſi etenim ii, qui fortè non ſolverunt, de particulari doceant exemptione, ſufficit habenti tale privilegium, ſeu Jus, quaſi poſſeſſio decimandi acquiſita contrà aliquem ejuſdem Territorii, vel Circumdarii, de quo ſonat privilegium, ut in individuo firmat *Card. de Luc. de Regal. diſc.*90. *n.*2. *&* 3., & videre eſt *in Placentina Decimarum* 16. *Maii* 1710.
13 §. *Cæterùm DD. cor. Me*: Et propius in propoſito Gabellarum dixit *Rota dec.*561. *n.*2., *& per tot. cor. Card. Seraph.*, cum aliis adductis concord. *in dec.*646. *n.*1. *& ſeqq. apud Poſth. de Manut.*, *& dec.*358. *n.*4., *&* 9. *cor. Coc.*

De hujuſmodi autem exemptione minimè liquere poterat ex præfato Teſtimonio Exactorum, ſeù Publicanorum, ex quo dixerunt loquentes de Affictuario eorum Dño = *mi diceva, che erano franchi di d. Gabella* = nam exemptio uti quid facti, nullatenus probanda venit per ſim-
14 plicem atteſtationem de auditu, quæ nihil operatur, ex collectis per *Rot. in dec.*4. *n.*5. *cor. Burat.*, *& in Rec. dec.*78. *n.*5. *part.*2., *dec.*414. *n.*5. *part.*13., *dec.*987. *n.*4., *dec.*1085. *n.*19., *& dec.* 1251. *n.*16. *cor. Emer. Jun.* Et maximè de auditu ab illis, qui tanquam meri Affictuarii, & Conductores hujus Gabellæ non poterant vero Dño,
15 & Locatori præjudicare, vel tradita per *Poſth. de Manut. obſer.*45. *n.*24., *dec.*56. *n.*2. *cor. Caval.*, *& in Piſauren. Molendinor. ſuper manuten.* 17. *Jun.* 1707. §. *Nec relevat verſ. Actus cor. R.P.D. meo Kaunitz*.

Fortiùs verò, quia nihil exprimentes de Cauſa hujus franchitiæ, ſivè exemptionis, nequibat in conſequentiam ſciri, quarè forent *franchi*, imò veriſimile erat, quod Principes Magnatitiæ Domus Urſinæ forſan condonaverint pro tempore hanc de cætero tenuem ſolutionem illis, qui de ipſorum actuali ſanguine, & cognomento promanabant, & reſpectivè decorabantur, prout conſimiles actus munificos eoſdem Principes exercuiſſe erga alios de d. ſanguine, & familia, natorium erat, & frequens, ſed hæc indulgentia temporalitèr, & forſan tunc rationa-
16 bilitèr obſervata, non poterat trahi ad præjudicium Feudi, cui realitèr inhærebat iſta ſpecies Regaliæ, ſivè Jus exigendi à Tranſeuntibus Pedagia, ac Gabellas, prout ad rem connotavit *Modern. Spolet. in ſuis ann. ad Conſtit. Ducat. Urbin. Decr.*25. *n.*293., *& magis in propoſito in præt. dec. quæ revidetur diei* 6. *Jun. laben. an.* §. *Et altera cor. Me*.

Et in omnem caſum tantùm aberat, quod ex hac condonatione poſſet ſtabiliri aliqua, quæ ſat eſſet, exemptio à præfata cauſa univerſali reſpectu Succeſſoris in feudo, ut majus veluti actus ſpontanei, facultativi, & à mera liberalitate provenientes redderentur inefficaces ad parturiendam ullam manutentionem contra Dñum ſuffultum memorato titulo, & cauſa univerſali,
17 per ea, quæ circa hujuſmodi actus facultativos, & gratuitos ponderarunt *Bart. in l. cum de in rem verſo ff. de uſur.*, *Surd. conſ.*127. *n.*81., *Gratian. diſc. for. cap.*88. *ex n.*14., *Rot. in Nullius, ſeù Provinciæ Hiſpalen. Iuris deputandi Vicarium Febr.*1707. §. *Qua de re cor. Rmo D. meo Molines Dec.*

Certiùs deniùm, & ad evidentiam, quoniam Baro de facto in ejus *Sum. n.*2. produxit, & allegavit titulum prætenſæ hujus exemptionis, & franchitiæ, vel ut exorientis à quodam pervetuſto compromiſſo, ſeù diviſione facta de Caſtris Vicovarii, & Licentiæ inter Urſum, & Joannem de Urſinis, ideoquè quotieſcumque hujuſmodi titulus palàm corrueret, profectò Baro non valebat (quidquid eſſet in caſu alicujus conſuetudinis, ſive obſervantiæ immemorabilis) addu-
18 cere, ſeù ſomniare alium titulum, cum lex præſumat, ſemper extitiſſe productum titulum meliorem, ut ait *Rot. dec.*218. *per tot. par.*6. *rec.*, ubi latè exornatur hæc regula, & pluribus concordan. authorit. fulcitur.

Quod autèm prædictum compromiſſum, ſeù diviſio nullo pacto poſſet ad præſens opitulari Baroni, Dñis compertum fuit ex pluribus reſponſionibus, ſeù animadverſionibus, quæ etiam ſcor-

ſeorsìm, multoque magis ſimul junctæ, rem ponere videbantur in claris, quarum prima erat, quod iſtud compromiſſum, ſeù diviſio inita de an.1311. percutiebat Caſtra Vicovarii, Licentiæ, & Saccamori, itaùt Jo. in diviſione contigerit Caſtrum Vicovarii cum majori parte illius Territorii; Urſo autem obvenerit Caſtrum Licentiæ, & Saccamori cum aliqua portione ejuſdem Territorii Vicovarii, fuitque utique tunc inter Dividentes conventum, *quod viæ, & ſtratæ prædictorum Caſtrorum ſint liberæ, ac eorum quilibet, & ipſorum Vaſſalli poſſint venire ad eorum Caſtra, Poſſeſſiones, & Bona, quæ habent ſub pœna, &c.*, aſt propterea cum nihil dictum appareret de Caſtro Arcis Juvenis, de Hominibus ejuſdem Arcis Juvenis, quonam modo hæc diviſio, hoc compromiſſum loquens de Vicovario, Licentia, & Saccamoro quibat trahi ad Caſtrum, Barones, & Homines Arcis Juvenis? de natura quippè compromiſſi, ac diviſionis eſt, ut ſub eis minimè comprehendatur, quod non eſt ſingillaritèr nominatum, vel ſaltèm in ſpecie, vel in genere pernecеſſe ſubincluſum, quemadmo-
19 dùm reſpectu compromiſſi non extendendi de re ad rem, nec de perſona ad perſonam habetur in *Eugubina Juris paſcendi ſuper expenſis* 11. *Iun.* 1708. §. *Eſt quidem cor. Me*; & reſpectu diviſionis
20 patet ex congeſtis per *Ciroc.diſc.for.*67.*n.*57.*& ſeqq.*, *& per Rot. in Sabinen. Diviſionis* 28.*Mart.* 1707. §. *Et ex his in fin. cor. Me*.

Secunda reſponſio, ſive animadverſio erat, quod in eod. compromiſſo, ſeù diviſione nullum ſanè verbum legebatur percutiens Gabellam, Pedagium, aut Vectigal, ſed ſolùm, quod viæ, ſeù ſtratæ deberent eſſe liberæ, poſſentque Vaſſalli ire, & redire ad eorum Caſtra, Poſſeſſiones, & Bona, verùm id nec de lata, nec de ſtricta ſignificatione concludebat ad pactionem de non exigendo Gabellas, quæ regularitèr licitæ redduntur ad eundemmet finem, ſive ob eandemmet cauſam, ad quam tendebat promiſſa libertas, nempè quia tranſeuntes, vias conterunt, & tractu temporis injuncta tempeſtatum injuria, efficiuntur impracticabiles, undè permittitur Dñis Caſtrorum, & Civitatum, ut in repa-
21 ratione expenſarum, quas ſubeunt in reaptatione earundem viarum, hujuſcemodi exigant Gabellas, ſicut advertit *Giballin. de Univerſ. rer. human. negot. to.*1. *lib.*2. *cap.*2., *de Gabel.*, *& Veƈtig. art.*3. *n.*5., ubi latè ad materiam *Card. de Luc. de Regal. diſc.*131. *n.*11., vel, ex quo adamuſsìm Princeps, vel Dñus Territorialis uniuſcujuſque Loci correſpectivè ad exactionem Gabel-
22 larum tenetur vias cuſtodire tutas, & liberas à Repræſaliis, & Graſſatoribus, ut ponderarunt paritèr *idem Gibal. ubi ſupra ſub d. n.*5., *& Modern. Spoletan. in ann. ad Conſt. Duc. Vrb. decr.*73. *n.*9., *& ſeqq.*, & plenè *Card. de Luc. de Regal. diſc.*141. *ferè per tot.*

Pro tertia reſponſione, ſive animadverſione in quamdam exuberantiam reflectebatur, quod nedùm ex præmiſſis pollicita libertas, ſeù ſecuritas nullatenùs implicabat promiſſionem Immunitatis à Gabellis, de quibus nulla facta mentio coruſcabat, verùm quoque ponderabatur, quod cum revera ageretur de compromiſſo, ſeù diviſione, ut diximus, nimiùm vetuſta, an. ſcilicèt 1311. nullibi effulgebat, ſeù ex parte Baronis dabatur ſignum, quod de tempore celebratæ diviſionis ullæ exigerentur Gabellæ, veluti non adhuc forsàn per S. Sedem conceſsæ, vel ut licitæ toleratæ; veſtigia namque ejuſdem Gabellæ indicabantur per Breve à Sæculo poſt, & ultrà edit. à ſa. me. Eugenio IV. de an.1435., proindeque, non docto de earundem Gabellarum præexiſtentia, eò minùs cogitari poterat, quod Dividentes in promittenda vaga, & generica libertate potuerint divinare de Gabellis futuris; Exemptio etenim pro ſuo neceſsario anteceden-
23 ti exquirit præcedentiam vinculi, ſeù legis, & quodlibet pactum, ac quælibet promiſſio nuſquam trahitur ad futura, & incogitata, prout in ordine ad ſignificationem exemptionis, obſervarunt *Io. Andr. in add. ad Speculat. in tit. de Cenſ.* §. *Nunc dicendum in add. ad Colum.*, *Rot. in dec.*14. *n.*1. *cor. Emer. Iun.*, *& in dec.* 338. *ſub n.* 6. *coram*
24 *Priolo*, & quoad poſteriorem concluſionem communitèr affirmarunt *Card. de Luc. de Credit. diſc.*100. *ſub n.*6., *Add. ad dec.*523. *n.*25. *par.*4. *to.*3. *rec.*, *Rot. dec.*75. *n.*2. *par.*2. *rec.*, *dec.*1338. *nu.*13. *cor. Emer. Iun.*, *dec.*564. *n.*24. *par.*19. *to.*2. *recen.*, *& in Rom. Dotis de Salviatis* 26. *Novembr.* 1708. *ſub* §. *Creſcebat cor. Me*.

Quarta poſtremò inſurgere viſa eſt reſponſio, ſive animadverſio, quod cum minimè demonſtratum extitiſset ex parte Baronis, quod in alio Caſtro Licentiæ, vel Saccamori hactenus quoque exigerentur Gabellæ, utique ſicuti idem verbum *liberè* non poteſt ſonare reſpectu eorundem aliorum Condividentium DD. Caſtri Licentiæ, & Saccamari in exemptionem à Gabellis, neque
25 tunc, neque hodie inibi exiſtentibus, ità non valebat in hunc ſenſum deflecti reſpectu Vicovarii, obſtante vulgata regula *Text. in l. jàm hoc jure ff. de vulgar.*, *& pupillar.*, aliàs nimia oriretur inæqualitas inter Dividentes, quotiès ex deficientia ſubjecti correſpectivi promiſcua, ſeù mutua nequiiſset præſtari immunitas, & exemptio, & tamèn nil magis Jura præſumunt, & innuunt, quàm
26 quod in diviſionibus ſervetur æqualitas, vel ſaltem, quod inæqualitas in una parte ſupplea-
27 tur, & compenſetur in alia, ex monito *Text. in l.*3. *C. comm. utriq. Iudic.*, *& in l. Iudicem* 21. *ff. comm. divid.*, cum concordan. cumulat. per *Rot. dec.*553. *n.*2., *&* 3., & priùs *dec.*310. *n.*5., *& per tot. par.*19. *rec.*

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

URBEVETANA VIÆ SUPER BONO JURE.

Vener. 4. *Martii* 1712.

ARGUMENTUM.

Super Via publica unicuique licitum eſt tranſire, Via, ex quibus dicatur publica in loco publico constructa.

SUMMARIUM.

1 *Per Viam publicam unicuique licet pertranſire.*
2 *Via publica dicitur illa, quæ incipit, & deſinit in publico.*

Ampl.

*Ampl.*1. num.15.
*Ampl.*2. num.18.

3 *Via ubi incipit, & deſinit in publico, ejus Solum intermedium præſumitur publicum, ſecus eſt his deficientibus extremis*, & n.4.
Limit. ubi Solum probetur privatum. n.5.

6 *Via, ex quibus probetur publica, & ſita in Solo publico*. & num. ſeqq.

7 *Sæpes, & aggeres apponuntur ad circumſcriptionem Dominii*.

10 *Præſcriptio in actibus diſcontinuis probatur ex contradictione cum ſubſecuta acquieſcentia*.

11 *Privatus non præſumitur incultum dereliquiſſe proprium Solum*.

12 *Teſtes de Univerſitate probant pro ipſa, ubi agitur de re exteris ignota*.

13 *Ius tranſeundi ſuper fundo Privati, probari debet, vel per titulum, vel per immemorabilem*.
Secus eſt, quoad Ius tranſeundi per Viam publicam. num.14.

14 *Ius tranſeundi per Viam publicam competit unicuique de populo*.

16 *Via una, & eadem non poteſt eſſe partim publica, & partim privata*.

17 *Ius tranſeundi, ex quibus probetur competiiſſe ex obligatione, non autem ex permiſſione, vel familiaritate*.

DECISIO CLII.

PErturbati Homines Caſtri Porani, & Comes Carolus, & alii de Saracinellis in eorum antiquiſſima, & ferè immemorabili poſſeſſione tranſeundi per viam nuncupatam *la Menghina* à Dulce Antonio de Dulcibus, poſſeſſore Prædii cohærentis, inſtruxerunt judicium manutentionis cor. Gubernatore Urbis veteris, & ſuccumbentes in prima inſtantia, per contrariam ſententiam à d. Gubernatore promulgatam, propitiam tamen ſortem experti ſunt in gradu appellationis, non minus cor. A.C. Cerro, quàm etiam hodie in Sacr. Auditorio coram Me; Propoſitis namque geminis dubiis, alterum ſcilicèt ſuper manutentione; & alterum ſuper bono jure, quemadmodum ſuper primo, de quo in altera mea comtemporanea deciſione reſolutum fuit, *dandam eſſe manutentionem Communitati, & Co. Carolo*, ita huic ſervando ſuper bono Jure videlicet -- *An liceat Comiti Saracinello, & litis Conſortibus traſire per viam, de qua agitur* -- DD. reſponderunt -- *licere* --

Moti ex eo, quia cum Via, de qua agitur, ſit
1 publica, cuique per eam tranſire licitum eſt, ad *Text. in l. per Agrum C. de ſervit.*, *Surd. conſ.*221. *n.*34., *Cepol. de Servit. cap.*3. *n.*19., *Antun. de Donat. Reg. lib.*3. *cap.*3. *n.*12., & quidem conſtat de publicitate Viæ, quia non minùs ex acceſſu Judiciali, quàm ex pluribus Teſtibus formitèr examinatis doctum fuit, illam incipere ab alia via publica, quæ ab Urbe veteri ducit ad Caſtrum Porani nuncupat. *la bocca della Cava*, & deſinere in aliam viam publicam, quæ dicitur Vulgò *la Via Piana*; Via namque, quæ incipit,
2 & deſinit in publico dicitur, & cenſetur publica, *l. ult. C. de loc.*, *& itin. publ.*, *Card. de Luc. de Servit. diſc.*136. *n.*4., *Rocc. diſp. Iur. cap.*162. *n.*32., *Tondut. Reſol. Civil. par.*2. *cap.*133. *n.*10., & 11., *Rot. dec.*632. *n.*5, *cor. Caval.*, *et dec.*287. *n.*6. *par.*9. *to.*1. *rec.*, neque concurrentibus dictis extremis, neceſſarium eſt probare pro concludenda publicitate Viæ, vel quod illius Solum fuerit ab initio publicum, vel quod publicatum
3 extiterit ab habente poteſtatem illud publicandi, prout aliàs eſſet neceſſarium, non probatis dictis extremis, juxta caſum *dec.*838. *cor. Cer.*, *dec.*858. *cor. Emer.*, & *dec.*101. *par.*4. *to.*2., & *dec.*398. *par.*14. *per tot.*, vel aliarum auctoritatum, quæ poſſent in contrarium allegari; Et ratio eſt, quia eo ipſo, quod ex dd. duobus extremis, initii ſcilicèt, & deſinentiæ in publicum, via de jure præſumitur publica, pernecеſſe publicum etiam
4 præſumitur Solum, ſeu ſuperficies conſtituitiva Viæ, niſi ille, qui venit contra præſumptionem Juris, concludentèr probet contrarium, quod
5 ſcilicèt Via ab initio conſtituta fuerit in Solo privato, *Pecch. de Servit. cap.*9. *qu.*11. *num.*18., & *qu.*15. *n.*14., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*136. *n.*19., *R.P.D. Zaul. ad Stat. Faven. lib.*5. *rub.*33. *n.*17. *tom.*2., *Rot. dictis deciſ.*632. *per totam coram Cavaller*.

In hypotheſi autem, non ſolùm nullibi conſtat, quod via, de qua agitur, fuerit conſtructa in privato Solo, quin potiùs plura concurrunt ſi-
6 gna, & perurgentes conjecturæ in contrarium magis, magiſque ſuadentes publicitatem. Conſtat enim ex recognitione judicialitèr facta, in Acceſſu, & etiam ex Planta, quod tota via dividitur à Prædiis convicinis ex una parte per ſæpem, & Aggerem arbuſculis etiam naturalibus refertam, & ex altera per foveam: Undè rectè infertur, quod intermedium ſpatium viæ non ſit de dominio Privatorum poſſidentium Prædia convicina, dum illud dividitur, & ſejungitur à
7 convicinis Prædiis per dd. ſæpes, & Aggeres, quæ ſolent apponi ad limitationem, & circumſcriptionem ipſius Dominii, *Rimin. conſ.*421. *nu.*67., & *conſ.*619. *n.*18., *Palm. Nep. alleg.*277. *nu.*26., *Rot. dec.*520. *n.*9. *cor. Dunoz. Iun.*, & *in Roman. Communantiarum*, *ſeù Fontanilis* 10. *Iun.* 1702. §.51. *cor. R.P.D. meo Anſaldo*.

Præterea in medio Viæ aderat Fons manufactus, uſui publico deſtinatus, cujus publicitas non excluditur per hoc, quod non fuerit comprœhenſus in quodam Edicto Communitatis Porani ſuper fontium expurgatione, cum illud loquatur de fontibus Urbanis, non autem Campeſtribus, ex quo magis concluditur publicitas viæ, aliàs enim ſi Solum fuiſſet privatum, neque Communitas Fontem conſtruxiſſet, neque
8 privatus Dominus illius conſtructionem, & multò minùs deſtinationem in publicum uſum permiſiſſet, *Cepol. de Servit. Præd. cap.*3. *num.*36., *Pecch. eod. tract. cap.*9. *q.*11. *n.*20., *Staiban. Iun. Reſ.*65. *n.*1. *lib.*1., *Roc. diſp. ſel. cap.*162. *n.*22. *to.*2., *Capyc. Latr. reſ.*64. *n.*29.

Ulterius id ipſum magis convincit conſuetus tranſitus per eandem viam publicæ, & anniver-
9 ſariæ Proceſſionis totius Cleri, & Populi, quod ad deſignandam publicitatem valdè conſiderat. *Catan. conſ.*42. *n.*19., *Card. de Luc. diſc.*137. *in princ.*, *R.P.D. Zaul. ad Stat. Faven. lib.*5. *rub.*33. *n.*19. *to.*2. Præcipuè cum ad impediendum tranſitum Proceſſionis, Dulcis Antonius interpoſitis precibus, non potuerit obtinere, virilitèr ſe opponentibus Hominibus, & ſignantèr Parocho cum proteſtatione, quod in re immemorabili, nulla fieri poſſet innovatio, ut teſtatur idem Paro-

Parochus *Sum. Com. num.3. lit.L.* 3. ex hac enim petitione cum denegatione, & ſubſecuta acquieſcentia prætenſi Domini, magis perſpicuum fit, quod ipſe agnoverit, viam reverà conſtructam eſſe in publico Solo, & deſtinatam uſui publico juxta conſuetam vim, quam habent in hujuſmo-
10 di diſcontinuis, & externis actibus contradictio cum ſubſecuta acquieſcentia ſuccumbentis, ut ad rem arguit *Cravet.conſ.*148.*n.*12., *R.P.D. meus Anſald. in ann. ad ejus dec.*36. *n.*35., *Rot. dec.*667. *n.*18. *cor. Emer. Jun.*, & *in Leodien. Pecuniaria* 12.*Febr.*1703. §. *Augetur cor. bo. me. Muto*.

Et demum accedunt plures Teſtes deponentes per 50. annos de viſu proprio, & etiam de auditu à ſuis majoribus, quod ſemper cuicumque perſonæ licitum fuit tranſire per viam, uti deſtinatam ad commodum publicum, quæ ideo
11 nunquam redacta fuerit, nec potuerit redigi ad culturam; ex hoc enim ſemper magis excluditur, quod via non ſpectet ad dominium alicujus Privati, qui veriſimile non eſt d. quotidianum, & pacificum tranſitum permiſiſſe per proprium fundum, illiuſque culturam tam oſcitanter, & inconſultò neglexiſſe, *Riminal. Iun. conſ.*382. *n.*15., *Bec. conſ.*15. *num.*2., *Pecch. de Servit. cap.*9. *qu.*11. *n.*20., *Roc. diſp. ſel. cap.*162. *n.*22. *tom.*2.

Et quamvis Teſtes inducti ſint de Univerſitate Caſtri Porani, intereſſata in cauſa, & non deponant cum requiſitis immemorabilis; neutrum tamen officit in præſenti, quia neque deſunt Teſtes exteri, quorum dicta concordant cum Teſtibus de Univerſitate, neque ad probandam qualitatem viæ exiſtentis in Territorio Caſtri Porani, ideoque veroſimiliter ignotæ Teſtibus exteris, repelli poſſunt Teſtes Univerſitatis,
12 cum dicantur inducti potius ex neceſſitate, quàm ex voluntate, *Rot. in Leodien. ſeu Aquiſgranen. Decanatus* 10. *Martii* 1702. §. *Nec obſtare cor. clar. me. Card. Caprara*, & *in Gerunden. admiſſionis ad diſtributiones* 18. *Febr.* 1707. §. *Non attentis cor. R.P.D. meo Aldrovando*; Tantò magis, quia deponunt ad commodum commune, non autem Singulorum, *Conciol. alleg.*53. *n.*45. *Palm. Nep. dec. Lucen.*28. *n.*17. *tom.*1., *Rot. in Romana, ſeù Nullius ſuper manutentione* 17. *Maii* 1703. §. *Et hic cor. Me*; atque hinc non obſtat, quod Teſtes non deponant cum requiſitis immemorabilis; non enim agitur de probando jure tranſeundi ſuper fundo alicujus privati titulo
13 odibilis ſervitutis inducto, quo caſu neceſſarium eſſet probare, vel titulum, vel immemorabilem, juxtà auctoritates in contrarium allegatas, ſed de libertate tranſeundi per viam publicam, & publico uſui deſtinatam, quæ quidem libertas nulla indiget probatione immemorabi-
14 lis, quia non ex ſervitute, ſed de jure ſpectat, & competit cuilibet de Populo, ut diſtingendo monet *Card. de Luc. de Regal. diſc.*136. *n.*12., & *diſc.*337. *n.*3., *Rot. dec.*632. *n.*8. *cor. Caval.*

Neque obſtare viſum fuit publicitati, quod via, de qua agitur, deſinat in aliam viam, ut ſupponitur vicinalem interſecantem bona Dulcis Antonii, & illorum de Avvedutis, undè corruat ſignum demonſtrativum publicitatis, quod ſcilicet à publico incipiat, & in publicum deſinat; conſtitit enim DD. ex planta, & acceſſu, judicialitèr facto, & etiam ex Teſtibus viam hanc, ut ſupponitur terminativam, non eſſe quid diſtinctum à via controverſa, cum qua unitur, & per quam continuatur, & non interrupto tramite incipit ab alia via publica, atque tendit, & deſinit in aliam viam publicam, unde quamvis in aliqua portione inteſecet, & dividat prædia Dulcis Antonii, hoc tamen nihil officit publicitati; tum quia non exindè ſequitur, quod ſpatium interſecans, ſit de illius dominio, eo ipſo, quod ſejungitur à bonis cohærentibus per ſæpes, & aggeres, quæ dominium limitant, & circumſcribunt, juxtà authoritates ſuperiùs allegatas; tum etiam quia ad concludendam publicitatem ſpectanda ſunt duo extrema, initii ſcilicet, & deſinentiæ in publicum, quæ fundant præſumptionem Juris, quod tota via publica ſit, quamvis in aliqua parte hinc indè cohereat bo-
15 nis ejuſdem privati Dñi, ea ratione, quia ſtat benè ſimul, quod unus, & idem privatus Dñus bona hinc indè cohærentia poſſideat ex acquiſitionibus factis, & tamen locus intermedius publicus ſit, & ad publicum uſum ſpectet, ut benè obſervat *Catan. conſ.*42. *n.* 19., nec aliàs una,
16 & eadem via poſſet diverſo jure cenſeri, partim ſcilicet privata, & partim publica, *l. eum qui ff. de uſucap. Modern. Ariminen. diſſert.*22. *art.*3. *n.*13., *Thomat. dec. Marcb.*119. *n.*2.

Quemadmodum, nec abeſſe viſæ ſunt nonullæ depoſitiones Teſtium, quod aliquando fuerit contradictus, & impeditus tranſitus, quia conquaſſantur ex dictis demonſtrationibus, & ex aliis Teſtibus numero, & pondere gravioribus, & ex contradictione, & acquieſcientia ipſius Dul-
17 cis Antonii, per quas demonſtratur jus tranſeundi competiiſſe ex obligatione, non autem ex permiſſione, vel familiaritate, *Rot. dec.*449. *n.*4. *cor. Greg.*, *dec.*1714. *cor. Coc.*, & *deciſ.*113. *n.*5., *dec.*1167. *n.*14. *cor. Emer. Jun.*. Multoque minùs, quod via interſecata fuerit per foveam in ea effoſſam, & referta etiam vitibus, & arboribus per Dulcem Antonium, & in alium etiam locum translata, quoniam hæc, & ſimilia fuerunt innovationes proprio Marte factæ per Dulcem Antonium, quæ dederunt cauſam liti, ut ex Teſtibus datis *in ejus Sum. num.*2. *lit. D.*, & quæ ideo nullatenùs prævalere poſſunt cæteris
18 probationibus, & ſignis, quibus ſatis, ſuperque concluditur publicitas viæ, *Poſtb. de Manut. obſev.*17. *n.*45., *Rot. dec.*4. *n.*2. *cor. Greg.*, *dec.*169. *n.*21., *dec.*132. *n.*20. *cor. Bich.*, *dec.*132. *num.*8. *par.*17. *rec.*, & *in Toletana Manutentionis ſuper Proceſſione* 29. *Jan.*1703. *cor. bo. me. Muto*; præcipuè quia non obſtantibus innovationibus factis, continuatus fuit, & nunquam interruptus tranſitus per viam à quolibet de Populo, ut deponunt Teſtes *Sum. Com. n.*3., & *ſeqq.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

URBEVETANA VIÆ SUPER MANUTENTIONE.

Ven. 4. *Martii* 1712.

ARGUMENTUM.

Manutentio in poſſeſſione juris tranſeundi debetur poſſi-

poſſidenti, maximè ubi de ejus bono jure conſtat, & ex quibus poſſeſſio juris transeundi probetur.

SUMMARIUM.

1 *Manutentio in poſſeſſione Juris transeundi debetur poſſidenti.*
Maximè ubi de ejus bono jure conſtat. n.7.
2 *Poſſeſſio juris transeundi probatur ex teſtibus.*
Ampl. 1. *ubi ſint inducti à parte adverſa.* n.3.
Ampl. 2. *ubi deponant de viſu, de facto proprio, et de longo tempore.* num.4.
5 *Manutentionem ad obtinendam in jure diſcontinuo tranſitus non requiritur poſſeſſio longi temporis.*
Ampl. quod ſufficiat probatio tranſitus per triginta vices. num.6.
7 *Manutentio famulatur bono juri.*
8 *Actus turbativi, & qui dederunt cauſam liti non præjudicant pacificè poſſeſſioni.*

DECISIO CLIII.

COhærenter ad firmata in alia mea contemporanea Dec. dixerunt DD. in præſenti *dandam eſſe manutentionem Communitati Caſtri Porani, & Co. Carolo* in quaſi poſſeſſione juris tranſeundi
1 per viam vulgò dictam *la Menghina*: doctum enim fuit de eorum antiquiſſima, & ferè immemorabili poſſeſſione tranſeundi ex pluribus Te-
2 ſtibus formiter examinatis, & per Dulcem Antonium poſſeſſorem Prædii cohærentis, & in cauſa Contradictorem inductis, qui ideo plenè pro-
3 bant contra inducentem, eoque magis cum de-
4 ponant de viſu, & facto proprio per 50. annos, & de auditu à ſuis majoribus, quando tamen ad
5 effectum manutentionis in hoc jure diſcontinuo ſufficeret tempus magis anguſtum, quinimò ſolùm probatio tranſitus per triginta vices, ad *Text. in l.* 1. §. *Hoc interdicto ff. de itin., actuq., Cep.*
6 *de Servit. Urb. cap.* 20. *n.* 7., *Menoch. de Retinen. poſſ. remed.* 5. *n.* 8.

Libentiùs quia ex firmatis in alia mea contemporanea dec. doctum ulterius fuit de bono jure d. Communitatis, & Co: Saracinelli, non quidem ex titulo ſervitutis, ſed ex qualitate Viæ, de qua agitur, quæ publica eſt, & ad uſum publicum deſtinata, & ideo potiori jure manute-
7 nibilis viſa fuit d. longiſſima poſſeſſio, uti ſuffulta bono jure, quod ſemper ſequitur, & famulatur manutentio, *Grat. diſc. for. cap.* 681. *n.* 5., *& ſeqq.*, & alibi paſſim; non obſtan. objectis innovationibus factis per Dulcem Antonium, quæ
8 cum dederint cauſam liti, nihil detrahunt poſſeſſioni Communitatis, ut latius firmat antedicta alia mea contemporanea dec., ad quam DD. remiſſivè ſe habuerunt.

Et ita utraque, &c.

R.P.D. ANSALDO.

ROMANA PRÆTENSARUM SOCIETATUM OFFICIORUM.

Vener. 3. *Julii* 1712.

ARGUMENTUM.

Decuriones, aliique Officiales Succeſſores in Univerſitate, vel Collegio non tenentur pro debitis, & obligationibus contractis per Anteceſſores, dummodo debitum contractum non fuerit ex cauſa verè, & originariè neceſſaria, & ex quibus cauſa neceſſaria dici poſſit ad hunc effectum plura afferuntur argumenta, & refelluntur.

SUMMARIUM.

1 *Decuriones Succeſſores non tenentur pro debitis Anteceſſorum.*
Idem procedit in Officialibus cujuſlibet Collegii, vel Univerſitatis. num. 2., & 15.
Decl. procedere, ubi debitum ſit contractum ex cauſa voluntaria, ſecus ſi ex neceſſaria. n. 3. -- *Et ex quibus cauſa dicatur neceſſaria.* num. 4.
4 *Evictione Officii ſecuta venditor tenetur pretium reſtituere emptori.*
5 *Evictione ſecuta venditor tenetur ad emendationem damni.*
6 *V. S. D. Innoc. XI. ſuppreſſis Officiis Secretariatuum Apoſt. pretium Officialibus reſtituit.*
7 *Mandata Principum, & Judicum habent præſumtionem Juſtitiæ.*
8 *Solutio facta ab Univerſitate, ſive Collegio in ſequelam mandati Principis, dicitur facta ex cauſa neceſſaria.*
9 *Officia Notariatus non ſunt de Dominio Univerſitatis, ſed Supremi Principis.*
Et enumerantur inter Regalia. ibid.
10 *Lutius Cherubinus Sacratus Collector Bullarum laudatur.*
11 *Cauſa debiti, & obligationis Univerſitatis an neceſſaria fuerit, attenditur illius origo,* & num. 13., 19., & 21.
12 *Legatum dicitur factum animo compenſandi cum debito, quando illud eſt in radice neceſſariam, ſecus ſi voluntarium.*
14 *Succeſſores ſanguinis, vel bonorum debent ſupportare iniquitatem Patruum, vel ſuorum auctorum.*
16 *Culpa ſequitur auctores, & non afficit Tertios innocentes.*
17 *Ceſſionarius ſuccedit in juribus Cedentis.*
Procedit in vigentibus, ſecus in jam extinctis. n. 18.
20 *Enunciativa non probat favore enunciantis, niſi aliundè de enunciato conſtet.*
22 *Univerſitates, & Collegia habentur in numero pupillorum ſub aliena adminiſtratione degentium.*
23 *Tutor non poteſt acquirere jura contra pupillum.*
Idem eſt in Adminiſtratorem bonorum Univerſitatis. ibidem.
24 *Tutor præſumitur utilitatem, & non damnum parare pupillo.*
Idem præſumitur in Adminiſtratore Collegii, & Univerſitatis. ibid.

DECISIO CLIV.

PRæclarum, & Inſigne Phyſicorum, ſeu Medicorum Almæ Urbis Collegium mediante opportuno recurſu ad Signaturam Juſtitiæ adverſus Mandatum ab A.C. relaxatum pro quatuor Societatibus Officii in totum conſtituentibus ſummam ſcutorum 800. unà cum fructibus ſucceſſivè decurſis, & non ſolutis, impetrarunt Mihi ſuſpenſivam dirigi Commiſſionem cum Clauſula *S.Q.E.* Undè ſciſcitatus fueram Dominos uſque ſub die 9. Menſis defluxi -- *An prædictum Mandatum A. C. eſſet exequendum?* ſed ad inſtantiam Ritæ Creditoris, dilata tunc reſolutione,

tione, tandem hodiè reaſſumpta diſputatione. *Reſponſum* habui *Negativum*.

Et ſanè prælaudatum Collegium per ſpatium fermè annor.50., quodammodò ſecurè perantea conquieſcens, & modò expergefactum, & laceſſitum à prædicto Rita, neceſſe habuit perquirere Cauſam, & originem hujus debiti, illamque dignoſcens, illamque reputans minus juſtam, & nullo modo neceſſariam, meritò impugnavit ſcutum, & præſidium ad ſui Tutelam Cæſarei Reſcripti celebris *l. Providendum C. de Decurion. lib.*10., per quam ſancitur, novitèr
1 creatos Decuriones non teneri pro debitis Anteceſſorum *Sarcinam alienæ obligationis ſubſtinere*, quod, & citrà exemplum Decurionum, ſervandum eſſe in omni Univerſitate, in omni Collegio in ordine ad Adſcriptos ad idem Collegium,
2 & Univerſitatem poſt contractionem debiti, prout hactenùs erant recenſiti in Albo Collegii Phyſicorum, perpetuò dixerunt *Bald. in leg.*1. *n.*2. *verſic. de Magiſtrat. convenien.*, *Purpurat. conſil.*428. *n.*84. *to.*2., *Burſat. conſ.*159. *nu.*8., *Nat. conſ.*215. *n.*4., *Kloch. de Contribut. cap.*6. *n.*106., *Borel. de Reg. Cathol. Præſtant. cap.*20. *num.*25., *Crivel. dec.*11. *n.*34., & *ſeqq.*, *Theſaur. dec.*257. *ſub n.*4. *verſ. Intelligitur de neceſſitate*, & plenè diſcuſſo articulo firmavit *Rot. dec.*363. *n.*4., *dec.*391. *n.*2., & *dec.*392. *num.*5. *par.*15. *rec.*, & *dec.*282. *n.*3., & 4. *par.*18., & *dec.*84. *num.*3. *par.*19., & habetur in *Leodien. Collectarum* 28. *Apr.* 1702. §. *penultimo cor. R.P.D. meo Scotto Almæ Vrbis Gubernatore*.

Amaritudo itaque, ſi quæ aderat, reducebatur ad indagationem prædictæ Cauſæ, & originis debendi, utrum re vera fuiſſet minùs juſta, & nullatenùs neceſſaria, vel potiùs è contrà, nam quatenùs extitiſſet, & juſta, & neceſſaria, utique Succeſſores eorum de Collegio, qui contraxerunt hujuſmodi æs alienum, omni jure, vel ſal-
3 tèm rationabilitèr obſtringuntur illud exſolvere, ſecus autem viceverſa, quemadmodum ad normam præcitati *Text.* diſtinguendo ſubcenſent, poſt *Bart. in l.*1. §. *Quod ſi nemo n.*3. *verſic. Nota, quid prò neceſſitatibus*, ibique *Pompon. in Addit. lit. C. ff. quod quiſque Univerſit. nom.*, *Fel. in cap. cum omnes col.*10. *in princip. verſic. Sed concluderem de Conſt.*, *Purpurat. conſ.*428. *n.*84. *lib.*2., *Nat. d. conſ.*215. *nu.*5. *lib.*2., *Grat. diſc. for. cap.*721. *n.*16., & 17., *Card. de Luc. de Emphyt. diſc.*77. *n.*7., & latè proſequitur *Rot. in d. dec.*636. *n.*4., *dec.*391. *n.*2., *dec.*392. *n.*5. *par.*15., *dec.*282. *n.*3., & 4. *par.*18., & *dec.*84. *n.*3. *par.*19. *rec.*

Et ſanè juſtiſſimam omninò, & pluſquam neceſſariam fuiſſe cauſam, pro qua uſque de anno 1632. Collegium tunc Medicorum creavit, ſeu contraxit cum Auctoribus Ritæ paſſivas Officiorum Societates, acriter contendebant Informantes pro Moderno Rita, quoniam dum eo temporis Collegium nullas habebat pecunias, illas utique comparare ſibi opportebat ad finem reſtituendi pretium Officii Notariatus venditi per ipſum Collegium Contino, omnis quippè Juſtitia impellebat, ut eidem Contino Emptori
4 per Venditorem refunderetur pretium, quod ipſe exburſaverat, quotiès citra ullam ejus imaginabilem culpam Continus ſpoliatus reman-
5 ſerat Officio cœmpto, ut in eodem caſu præciſo ſuppoſuerat *Rot. cor. Vbald. dec.*180., *et* 181. *par.*3., & eſt natura cujuſlibet evictionis, ad tradita per *Doctores* communitèr in *l. ſi ſervus* §.1., & *in l. evicta re la* 2. *ff. de eviction.*, & *in l. cum Succeſſores C. eod.*, *Burſat. conſ.*184. *n.*9., *Mangil. de Evict. q.*179. *n.*1., & *qu.*181. *n.*1., & 2., *Rot. cor. Ludov. dec.*25. *n.*2., *dec.*315. *nu.*7. *coram Bich.*, & *in rec. dec.*162. *nu.*1. *par.*8., & *dec.*41. *n.*1., & 2. *par.*18. *to.*1., & extat exemplum inſigne ipſius Supremi Principis, & Summi Pontificis, nempè *Sa. Glor. Me. Innoc. XI.*, qui ſupprimendo Officia Secretariatuum Apoſtolico-
6 rum reſtituit incontinenti pretium à Camera receptum ab eiſdem Emptoribus hujuſmodi Secretariatuum, ut liquet ex toto tractatu *Card. de Luc. de Offic. Vacab.*, & ſignantèr *cap.*14. *nu.*11., *in meo Tractatu de Commerc.*, & *Mercat. diſc.*60. *in princ.*, & *Rot. in Romana Secretariatus Apoſt.* 7. *Februar.* 1710. *in princip.*, & in illius confirmatoria 16. *Junii* 1710. §. *Præter autem coram R.P.D. meo Criſpo*.

Fortiùs verò, quia ultra hanc originalem, & antidoralem Juſtitiam, concurrebat altera ſubalternans Juſtitia, & reſpectivè neceſſitas exequendi Superioris Juſſa, atque Mandata, cum *S. Me. Vrban. VIII.*, ſivè *Rot. cor. Vbald.*, ut ſupra, præceperit Collegio, ut prædictum pretium Contino refunderet, jam enim ex ſe Juſſa, &
7 Mandata Principum, vel Judicum inhibitam habent præſumptionem Juſtitiæ, ut ait *Cyn. in l. reſcripta ff. de precib. offeren.*, & probat *Text. in Clem. Vnic. de prob.*, & quando Judex, vel Princeps jubet ſolvi, ſolutio poſteà ſubſequta evadit ulterius neceſſaria, quemadmodum in fortiori ſpe-
8 cie Principis, & reſpectivè Univerſitatis, ſeu Collegii junctim, firmavit *Rot.* in prælaudatis *Deciſ.* editis in Cauſa *Romana Collectæ*, & præcipuè *dec.*282. *n.*4. *par.*18. *rec.*

Verùm iſte diſcurſus forſan proceſſiſſet, quoties nuda materialitas hujus poſterioris facti perpenderetur, ſed altiùs reaſſumpta origine ejuſdem facti, & ſic introſpecta Cauſa Cauſæ, ſtatim conſtitit, quod principium debendi, necnon ſolvendi, & neceſſitatis obtemperandi *Rotæ*, ſeu Principi Supremo promanavit à facto poſitivo, & nedum voluntariò tunc exiſtentium de Collegio, ſed etiam pœnitus temerariò, & culpoſo; exiſtentes etenim eo tempore de Collegio, non ſolùm nemine impellente nullitèr vendiderunt, ſeu ratificarunt venditionem illorum nomine factam Contino de re non ſua, ſcilicet Officio Notariatus, quod non erat ullo modò de dominio præcitati Collegii, ſed abſolutè, & immedia-
9 tè ad Supremum Principem ſpectabat, ex quo indubitantèr hujuſmodi Officia publica exiſtunt de præcipuis Regaliis Supremi Superioris, & Principis, Teſte *Ripol. de Regal. cap.*14. *de Regal. Vendit. Offic. n.*7., *Prat. diſc. for. cap.*18. *nu.*12. *vol.*2., *Card. de Luc. de Offic. Vacab. cap.*1. *proœm. num.*5., & alibi paſſim.

Verùm quoque præfati tunc de Collegio nimium ulterius tranſgreſſi ſunt cancellos ſimplicis nullitatis, & actus ultronei, ſed tranſilierunt ad limen uſque temeritatis, & delicti inexcuſabilis, undè motus *S. Me. Vrb. VIII.* deputavit deſuper in Judicem *Laertium Cherubinum* elabo-
10 ratum illum Collectorem *Bullar.* qui criminalitèr cauſa cognita, non ſolùm nullam, & uſurpativam Regalium Principis declaravit venditionem

nem factam hujus Officii à tunc Collegio Medicorum, ſed, & addidit pœnam privationis nonnullarum facultatum, per anteà conceſſarum eidem Collegio, nec non ſuperadjunxit alteram pœnam pecuniariam ſc.500. auri, *Sum. moderni Collegii N.6.*, ac propterea ſi deinceps idem Collegium fuit obſtrictum refundere Contino prætium ab eo pro ſibi emendo Officium exburſatum, id apertè derivavit ex primordiali principio facti, ut diximus, ejuſdem Collegii omninò voluntarii, & undequaque temerarii, & culpoſi, quod utique ad tenorem præmiſſæ diſtinctionis exuberabat, cum in hiſce actibus debeat inſpici fons, & origo, an fuerit juſta, & neceſſaria, & ſic rimari cauſa cauſæ, & non effectus

11 ab illo primordio, & à cauſa cauſæ ceteroquin voluntariò, & neceſſariò derivatus, quemadmodùm opportunè connotarunt *Alex. conſ. 215. ſub n.5. vol.6.*, *Cantiunc. conſ.35. n.19.*, *Cacher. dec.167. n.25.*, & optimè ad rem proſequuntur allegatæ *Dec. in d. Rom. Collectæ*, & ſignantèr *dec. 199. n.7., & 8., & dec.282. n.23. par.18., & deciſ.84. n.4. par.19. rec.*

Quemadmodùm videmus in praxi paſſim introſpici in fraternizantibus quotidie terminis *E.G.* Legati, quando nam factum cenſeatur animo compenſandi cum debito Legantis, quoniam ubi debitum in ſua radice fuerit originatum à

12 cauſa neceſſaria, tunc regularitèr intrat compenſatio, cum in neceſſariis nemo præſumatur exiſtere liberalis, ſecùs autem ſi originalitèr debitum provenit ex cauſa voluntaria, abſque eo, quod deindè attendatur, quod illud, quod fuit ab initio voluntarium, certè ex poſt facto evenerit neceſſarium, prout ex poſt contingit in omnibus obligationibus, & contractibus à principio voluntariis, attenditur namque primum principium, & vera origo cauſæ debendi, per ea, quæ

13 uno ore ſuper præmiſſa quæſtione animadvertendum monuerunt, poſt *Cravet. conſ.131. n.14.*, *Gabr. conſ.107. n.8., & 9. lib.1.*, *Tiraquel. de Retract. lignager. §.1. gloſ.14. n.13.*, *Arias de Meſ. Var. reſ. lib.3. cap.26. nu.4.*, *Epiſ. Roc. diſp. jur. cap.194. n.13.*, *Rot. cor. Royas dec. 261. n.13.*, *cor. Burat. dec.291. n.3., & in rec. dec.68. n.3. par.17.*, & in his terminis dixit ead. *Rot. dec. 152. nu.16. part. 19.*

Cæterùm omnia hæc incaleſcebant etiam vivaciùs, ponderata in id ipſum quadam juridica intrinſeca, & naturali æquitate: Altera derivante ex jam præmiſſo Imperatorio Reſcripto in *l. Providendum C. de Decurion. lib. 10.*, quid quid

14 namque ſit in ſucceſſoribus vel ſanguinis, vel bonorum, ut ipſi debeant ſupportare iniquitatem Patrum, vel Auctorum ſuorum, & ſi ii commederunt vuas acerbas, debeant eorumdem ſucceſſorum dentes obſtupeſcere, certè id minimè locum ſibi vindicabat in hac ſpecie ſucceſſorum, ut ità dicamus merè Civilium, noviterque creatorum, & independentium à primis, quoſque indignum erat ſentire jacturam culpæ

15 præcedentium de eodem Collegio, & *Sarcinam*, ut inquit Imperator, *alienationis alienæ ſubſtinere*, cum reliquis ab initio recenſitis, quibus addi poſſunt, *Bald. in l.1. n.2. ff. de Magiſtrat. Conven.*, *Jo. de Plat. in ead. l. providendum ſub nu.2.*, *Cancer. Var. Reſ. part.3. cap.3. n.136.*, *Mantic. de Tacit., & Ambig. lib.3. tit.10. n.62.*, *Afflict. in Conſt. Regn. Neap. lib.1 rubr.101. de Contum*, *Rebuff. Conſt. Gall. tit. de liet. obligat. art. 2. nu.79.*, *Franciſ. de Angel. in Opuſc. de Immunit. Eccleſiaſt. impr. poſt ejus tract. de Confeſ. n. final.*, *Grat. deciſ. Marb.217. n.4.*, *Franciſ. Marcb. dec. 489. n.5.*

Et altera, quod in rei veritate iidem præcedentes de Collegio minimè commederunt vuas acerbas, ſed ſuaves, & dulces recipiendo, & imburſando prætium Officii non ſui, undè illi, & non eorum ſucceſſores omni Jure obſtringendi erant ad evovendum quidquid temerè, voluntariè, & culposè deglutiverant, quælibet enim

16 culpa perſequitur Auctorem, & non afficit Tertios Innocentes tàm re ipſa, quàm Conſilio, ad regulam, de qua *Caſtr. conſ.424. n.6., & 7. lib.1.*, *Roman. conſ.487. in princip.*, *Jul. Clar. in Praxi in §. Final. q.86.*, *ibique Bajard. in add. n.1., & 2.*, *Farinac. in Praxi Crim. part.1. q.24. n.1 cum ſeq.*, *Rot. cor. Dun. Jun. dec.611. n. 7. 8., & 9., & dec. 535. n.21. par.19. rec. tom.2.*

Pondus, & robur hujuſmodi fundamentorum ſentientes Ritæ Defenſores, etiam ipſi conati ſunt altiùs reaſſumere principium, dicentes, quod debitum Collegii erat antiquiùs, quàm ab anno 1632., cum enim divendito de an.1591. eodemmet Officio Notariatus prima vice Maziotto, & poſteà per transfuſionem Oliverio, is paſsus fuerat Sententiam criminalem, ob quam privabatur exercitio, & munere Notariatus in Urbe, & toto Statu Eccleſiaſt., de qua *Sum. moderni Collegii n.11.* de ordine Papæ, id eſt tunc *ſa. me. Pauli V.*, ac nihilominùs extitit reintegratus pretio exburſato in acquiſitione Officii, cumque idem vetus Collegium ſubindè fuerit compulſum pro eodem Oliverio dimittendo, contrahere paſſivam ſocietatem cum quadam Portia Manna, ad finem poſteà extinguendi talem Societatem, novas ſubindè inire coactum fuit, & in his, mediante ceſſione, ſucceſſit *Benedictus Rita* Auctor inſtantis, proindeque ex hoc facto concludendum erat, quod ſicuti favore Mannæ debitum juſſu Principis effectum erat neceſsarium, & ob id, juxtà præmiſsam diſtinctionem, exſolvendum etiam à ſucceſsoribus, ità ſatisfaciendus erat Rita, qui occaſione novarum Societatum in Juribus

17 Mannæ ſucceſserat, ad regulam *Text. in l. ſi à Creditore 7. ff. de Act., et oblig.*, *et in l. Emptor C. de hæred. vel act. vend.*, *Ber. conſ.107. n.18. vol. 1.*, *Surd. conſ.333. n.16.*, *Coſt. de Remed. Subſid. remed.27. n.3.*, *Gallerat. de Renunciat. lib. 1. cap.4. n.57.*, *Arias de Meſ. Var. Reſol. cap.19. n.5.*, *Olea in exordio tit.6. tract. de Ceſſion. Jur.*, *Rot. poſt eumd. dec.6.*, *cor. Merl. dec.235. n.3.*, *et in rec. dec. 303. n.7. par.1.*, *et dec.88. n.10., et 11. par.6.*, *et in dec. 75. n.18. inter noviſſimè in Urbe impr. cor. Me.*

Aſt hæc illatio, hæc præſuppoſitio, hæc ratiocinatio involvebat errorem, qui erat pejor priore, ideoque totus hujuſmodi apparatus multiplici penitùs ſcindebatur reſponſione, quarum prima erat, quod ante omnia nequaquam verificabatur hujuſmodi ſubingreſſio Ritæ in Juribus Mannæ, quia Manna pluſquam abundè remanſit ſatisfacta per Continum, qui in ſe loco pretii accolaverat hanc ſocietatem ejuſdem Mannæ, itaut Collegium reſtituendo poſteà pretium, ut juris erat, Contino, contraxerit omninò novas indipendentes à Manna Societates, quaſve nullatenùs contrahere poterat in præjudicium Succeſſo-

ceſſorum, ſed omninò tenebatur pretium Contino reſtituere, vel per applicationem Emolumentorum Collegii, vel per impoſitionem Collectæ, vel etiam de proprio luendo pœnas propriæ temeritatis; Tum quia deglutiverat, ut diximus alia ſc.200., quæ illis tunc exiſtentibus de eod. Collegio Continus liberè ſolverat, tùm quia, ut inferiùs, nec etiam creare poterat Societatem cum Manna in præjudicium Succeſſorum, & hoc unum fatale erat ad præſens, quod cum creditum Mannæ fuiſſet extinctum, & ab eo Collegium liberatum, quare pro dimittendo Contino contraxit novas Societates, & non ſolvit per impoſitionem Collectæ, vel de proprio, ſicque à primo ad ultimum vanus erat rumor iſtius Mannæ, & in vanum Rita ſe induere prætendebat illius Veſte, quia jam ſatisfacto Manna nullus da-
18 ri poterat ſubingreſſus in Juribus extinctis, ex traditis per *Bart. in l. Modeſtinus*, ibique etiam *Caſtr. n.5. verſ. in nihilum ff. de ſolut.*, *Rot. coram Greg. dec.68. n.4., et 5.*, *Add. ad Burat. dec.420. n.7., et poſt Cenc. de Cenſ. dec.18. n.6., et in recen. dec.426. n.6. par.2., et dec.317. n.6. par. 14.*

Secunda reſponſio erat, quod etiamſi per hypotheſim ullæ ſcintillæ crediti iſtius Mannæ, & reſpectivè debiti veteris Collegii remanſiſſent, quare contraxerunt tunc iidem exiſtentes de Collegio tale primum, & originarium debitum cum Manna; dum tam Mazziottus, quàm Oliverius exburſaverant pro conſequendo Officio ſolummodo ſc.350., quæ deſcenderunt in Corbonam tunc eorundem de Collegio, ut in *Sum. moderni Collegii n.12., et 14.*, vice verò refundendi de proprio accepta ſc. 350., contraxerunt Societatem paſſivam nimis excedentem ſc.500., ac propterea ſtante hac duplici evidenti circumſtantia, etiam altiùs reaſſumendo principium, debitum ſemper erat uſque ab eodem principio
19 voluntarium, ni dicamus culpoſum, contra ea, quæ ultrà jam relatos, proſequuntur *Urceol. de Tranſact. q. 32. n. 9., et 10.*, *Loſæus de Jure Univ. par.3. cap.9. n.25.*, *Cloer. de Proceſſ. Exequ. par.2. cap.3. n.385.*, *Ridol. in Prax. par.3. cap.5. n.385.*, *Rot. in Amerina Bonor. impr. apud de Marin. Reſol. For. lib.2. cap.27. ex n.16.*, cum quamplurimis relatis in ſæpè memoratis *dec.363. n.4., et in fin. dec.391. n.1., et 2., et 392. n.5. cum ſeqq. par.15. rec.*

Tertia reſponſio erat, quod perperam eo temporis exiſtentes de Collegio ſuppoſuerant, quod reſtitutio pretii facta Oliverio in minori utique ſumma ex præmiſſis, quàm importaret Societas cum Manna, proveniret ab ordinatione Principis, nempè *S. Me. Pauli V.*, quia tale factum nullo modo probabatur, ſed gratis, & forsàn malitiosè dumtaxàt aſſerebatur, & enunciabatur ab ore eorumdem de Collegio, ut ibi = *ad effectum ſolvendi, et reſtituendi pretium Officii Notariatus, et Secretariatus*, et alia annexa *D. Jacobo Oliverio, et ejus filio juxtà formam Decreti Concilii heri facti, & juxtà mentem SSmi Dñi Noſtri*, quando enim nam facta adeò eſſentialia, & involventia ſpiritum, & poteſtatem Principis remanent plenè juſtificata ex ſola aſſertiva habentium inte-
20 reſſe? reſiſtente regula, quod enunciativa non probet favore Enunciantis, niſi aliundè probetur, vel robuſtè remaneat adminiculata, ad ea, quæ quotidiè habentur penès *Aret. in cap. cum cauſa n.21. de prob.*, *Card. de Luc. de Paroch. diſc.12. n.10.*, *Rot. cor. Burat. dec.570. n.4.*, *cor. Lud. dec.77. n.8.*, *cor. Ottbob. dec.179. n.24.*, *cor. Emer. Iun. deciſ.1337. n.9., et in rec. dec.84. n.9. par.8., dec.338. n.13. par.17.*, & habetur in *meis add. ad dec.36. n.32. inter noviſſimè in Urbe impr. cor. Me.*

Palpabiliùs verò, quia tantùm aberrat à cogitatis, quod *S. Me. Paul. V.* dediſſet hanc juſſionem, ut potius (& hoc inſerviet pro quarta reſponſione) ſi Papa ſciviſſet temeritatem illorum, qui Collegium tunc componebant, ſe geſſiſſet eodem modo, quo ſe geſſit *Urban. VIII.* illius Succeſſor acriter increpando Medicos, qui auſi fuerunt uſurpare Regalia Principis in hac antecedenti venditione facta Mazziotto, & Oliverio, undè probabilius eſt, quod illam SSmo occultaverint, quando tamen ad noſtrum effectum exuberabat, quod reſtitutio pretii, quomodolibet facienda Oliverio, promanaret, & ſtaret ſub eadem Cathegoria, in qua ſtabat ultima reſtitutio pretii facta Contino, quia ſi Princeps coegiſſet tunc Collegium ad reſtitutionem, neceſſitas hæc obediendi Principi ſemper proveniſſet à facto voluntario, & culpoſo eorumdem Medi-
21 corum, & hoc eſt illud initium initii, quod eſt ſemper indagandum, ut pariter ultra jam collaudatos, docuerunt *Bald. conſ.47. n.5. verſ. nam à primordio lib. 3.*, *Cravet. in reſponſ. pro genero n.94., & ſeq.*, *Menoch. de Præſump. lib.4. præſ.110. n.2.*, *Cyriac. Contr. for.162. n.40. to.1.*, *Bonden. Collect. Legal. 8. n.148., & 178. par.2.*, *Fontanel. dec.278. n.17.*, *Rot. cor. Caval. dec. 318. n.3., et cor. Oſaſc. dec.167. per tot.*

Quinta tandem Reſponſio erat, quæ ex ſe etiam ſola fuiſſet penitùs eradicativa totius cauſæ, quod quando fuerunt renovatæ omnes ſocietates (& quarum partem prætendebat in ſe deſcendiſſe modernus Rita) nempe de anu. 1645., Medici tunc præſentes, & inter quos præcisè, & ſignanter numerabatur Benedictus Rita Auctor Ritæ moderni, ſe ſe de proprio obligarunt ut principaliter, & inſolidum, & promiſerunt tamquam principales debitores ſolvere ſortem ſocietatum renovatarum, earumque fructus, *Sum. moderni Collegii n.3.* ideoque cur vice ſatisfaciendi propriam aſſumptam obligationem diſſolvendi prædictas ſocietates forma, & modis, de quibus ſuprà, idemmet Benedictus Rita, quando fuit ſupremus Officialis, & non jam unica vice, ſed pluries, ac pluries, nempe de an. 1651. 1653. 1656. 1658. 1660. 1669. 1670. nullibi implevit promiſſa, ſed ſolùm anxiè procuravit acquirere eaſdem ſocietates ad ſui favorem contrà Collegium, quod cum in Jure habeatur in numero
22 pupillorum ſub aliena adminiſtratione degentium, utique non poterat gravari hac acquiſitione facta contra ipſum per illius adminiſtrato-
23 rem, adverſante nimis in hoc caſu littera, *Text. in l. quoties §. Item ſi temporali ff. de adminiſtr., et peric. Tutel.*, *Surd. conſ.296. n.30., et 31. lib.2.*, *Galgagnet. de Tutel. lib.2. tit.20. n.1.*, *Rot. dec.252. n.16. par.16. rec., et in Ferrarien. Bonor. ſuper liberatione à moleſtiis 31. Ian. 1710. §. Primum cor. R. P. D. meo Falconerio.*

Hiſque conſtabilitis, & maturè præcognitis, ſatiùs duxerunt DD. quodammodo contemnere tamquam ſuperflua alia de cæterò perſtringentia motiva, nempè, quod agebatur de carta veteri retenta ſub ſilentio, non ſolùm à Benedicto aqui-

acquiſitore donec, & quamdiù vixit, ſed ab illius hæredibus ferè per ſpatium medii, & ultrà ſæculi, quodque idem Benedictus in animo fortaſse retinens voluntatem vexandi ſuum Collegium, ſuosque Succeſsores, præmiſso tam oblongo ſilentio conjunxit aliam conſiderabilem circumſtantiam, acquirendi nimirum dumtaxat ſimplicitèr has contra ſuum Collegium citrà ſtudium exigendi à cedentibus ullam promiſſionem evictionis, ſed eas purè aſsequendi cum illa expreſſione, *tali quali*, ſignum valdè evidens, quod, & ipſe quodammodo, qui Tutor erat, & admini-
24 ſtrator Collegii ſui, & conſcium omnium eorum, quæ præceſserant, intendebat utilitatem, & non damnum, quale è converſò fuiſset, parare ſuo pupillo, ut ſemper præſumitur, ad tradita per *Cravet. conſ.* 244. *n.* 2., *Grammat. conſ.* 23. *n.* 1., *Menoch. præſum.* 2. *n.* 8 *lib.* 5., *Ioa. de Contract. Minor. gloſ.* 22. §. 3. *n.* 59., & alibi milliès.

Et ita maturè deguſtato negocio, reſolutum fuit. Utraque, &c.

R. P. D. LANCETTA.

ROMANA PRÆTENSARUM SOCIETATUM OFFICIORUM.

Ven. 5. *Maii* 1713.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis.

1 *Reſtitutio in integrum non datur ſine læſione.*
2 *Succeſſores in Univerſitate, vel Collegio non tenentur ad debita anteceſſorum.*
Ampl. num. 20., & 21.
Limit. ubi illa contracta ſint ex cauſa neceſſaria. num. 3., & 4.
5 *Cauſa obligationis, & debiti Univerſitatis an fuerit neceſſaria, attendi debet illius origo* -- & num. 8.
6 *Contractus Mulieris, vel minoris ſubſtinetur quamvis initus ſit pro dimittendo debito duriori, antecedentèr per eos nulliter ſubſcepto.*
Procedit dumodo prior contractus ſit in implicito ſtatu validitatis, ſecus ſi ſit ipſo jure nullus, n. 7.
9 *Officia Notariatus ſunt de Regalibus Principis, & ad ipſum ſpectant non ad Univerſitates.*
10 *Cauſa obligationis Univerſitatis quando dicatur potius culpoſa, & voluntaria, quàm neceſſaria.*
11 *Enunciativa non probat favore enunciantis, niſi aliunde conſtet de veritate.*
Allegare inconveniens non eſt ſolvere argumentum. ibid. *verſ. altera.*
12 *Regalia Principis non ita de facili præſcribuntur.*
13 *Collegium, ſive Univerſitas non mutatur ex mutatione perſonarum.*
Procedit quoad actus neceſſarios, ſecus quoad voluntarios. n. 14., & 15., & de ratione.
16 *Damnum emergens ex actu voluntario Univerſitatis ſequitur eos dumtaxat, qui tunc commodum reportarunt.*
Et refici debet per eorum hæredes. n. 19.
17 *Debita, & onera inter Collegiales communicanda non ſunt, ubi Collegium nullos habet certos redditus.*
18 *Emolumenta debita Collegialibus intereſſentibus ratione laboris debent eſſe immunia ab omnibus oneribus.*
22 *Sententia non inducit novam obligationem, ſed declarat id, quod de jure debetur.*
23 *Sententia, & res judicata emanata contra Anteceſſores Collegii reſpectu Succeſſorum dicitur res inter alios acta, nec illos afficit.*

DECISIO CLV.

Mandatum ab A.C. relaxatum favore Dominici Ritæ, uti hæredis Benedicti ejus Patris contra Inclytum Collegium Medicorum Almæ Urbis pro reſtitutione ſortis quatuor Societatum Officiorum à Collegialibus prædeceſſoribus contractarum, nec non pro fructibus longa temporum ſerie decurſis *exequendum non eſſe* pronunciavit R.P.D. meus Anſaldus, prævia de more *dec. cor. ipſo edita* 3. *Jul. ſuperioris an.*: cumque adversùs d. Sententiam intra legitima tempora per ſuccumbentem appellatum non fuerit, diſceptandum propterea hodie propoſui conſuetum dub., & DD. *conſtare de re judicata, non autem de Cauſis reſtitutionis in integrum*, reſponderunt.

Illa enim quemadmodum concurrentibus validitate æquè, ac juſtitia præcedentis Sententiæ clarè reſultabat ob neglectum debito tempore appellationis præſidium, *vulg. cap. cum Dilectus in fin. de elect.*, *Authen. hodie C. de appellat.* ita quamcumque læſionem excludebat, ſine qua petitæ in
1 integrum reſtitutioni locus eſſe non poteſt, juxtà tritas regulas, de quib. *Rot. in Romana Salviani, ſeu locorum montium* 17. *Aprilis* 1711. §. *Et ſane cor. Me.*

Et ſanè Juſtitia, quæ unicè controvertebatur, ſatis ſuperque emergere viſa eſt ex abſolutiſſimo in jure noſtro principio, quo cautum habemus
2 Succeſſores in qualibet Univerſitate, & Collegio gravandos non eſſe onere obligationis per Majores contractæ, quoties d. obligatio non
3 proceſſit præcisè ex Cauſa juſta, & neceſſaria, ad *Text. in l. providendum C. de Decurion. lib.* 10., latè *Rot. in celebri Rom. Collectæ, dec.* 363. *num.* 4. 391. *n.* 2., & 392. *n.* 5. *par.* 15., & *dec.* 283. *n.* 3., & 4. *par.* 16., & *dec.* 84. *n.* 3. *par.* 19. *rec.*, cum cæteris *concord. relat. in d. dec. R.P.D. mei Anſaldi* §. *Et ſanè*: proindeque cum reſpectu ad præfatas Officiorum Societates neceſſitas, & Juſtitia
4 Cauſæ deſideretur, ritè, rectèque noviter adſciti, & cooptati in idem Phyſicorum Collegium ab eorum debito abſoluti fuere.

Non impugnabant hodie Scribentes pro Actore veritatem hujus principii, contendebant tamen legitima, & omninò neceſſaria Cauſa motos, imò coactos fuiſſe Collegiales, tunc temporis, inire præfatas Officiorum Societates ad effectum liberandi Collegium ab imminenti executione, & illius Prothomedicum, & Camerarium à carceratione, dum adversùs illos Continus, qui cum pecuniis retractis ex iiſdem Societatibus ſtatim dimiſſus fuit, jam obtinuerat mandatum à noſtro Tribunali tam pro reſtitutione pretii Officii Notariatus per Collegium ſibi venditi, à Camera Apoſtolica evicti, quàm pro expenſis occaſione hujus litis factis.

Verùm repetita hæc exceptio inefficax prorsùs iterum apparuit, quia ad hoc, ut dignoſci poſſit an debitum verè fuerit neceſſarium nec nè,

nè, altius petenda venit ejus primeva origo, nec ullo modo attendi debet quid quid in conſe-
5 cutivam quandam, licèt neceſſariam executionem ſubſequatur, ut præter adductos *in dec. præcedent. inſtantiæ*, probant *Cravet. conſ.* 1000. *à n.*44., *& ſeqq.*, *Riminal. Iun. conſ.*384. *num.*42., *Theſaur. dec.*257. *n.*4., *&* 5. *verſ. neque enim, ubi concord.*

Minimè attenta replicatione, quod ad effectum, de quo agitur, ſuffragari debeat neceſſitas Cauſæ proximæ, & immediatæ abſque ulteriori indagine ejus principii, cum in fortioribus terminis hæc ſufficiat ad ſubſtinendum contractum mulieris, & minoris initum pro dimittendo du-
6 riori debito, quamvis nulliter per ipſos antecedenter ſuſcepto, ex firmatis per *Modern. Aſcul. ad Stat. Vrb. an.*44. *n.*192. *tom.*2., *Rot. cor. Millin. dec.*235., *& cor. Emer. Jun. dec.*529., *utrobique n.*3., *in Rom. cenſus* 22. *Jun.*1685., §. *Secunda autem cor. bo. me. Vrſino*.

Ultra quod enim admodum diſtant hujuſmodi termini à noſtra hypotheſi, in qua res eſt non de ipſorummet Contrahentium obligatione, ſed de graviſſimo Succeſſorum præjudicio, adhuc difficultas funditùs ſubmovetur animadvertendo, quod ſecundus contractus in figurato themate, tunc ſolùm ſubſtinetur, quando præcedens verſatur in implicito ſtatu validitatis, ſi verò iſte ſit de jure nullus, ſtatim corruit, & al-
7 ter, quemadmodum admittunt ipſæmet authoritates in objecto allegatæ, & melius diſtinguendo tradunt, *Bonden. collect. legal.*43. *à n.*11. *cum plur. ſeqq. lib.*2., *Salgad. in Labyrint. credit. par.*2. *cap.*17. *à n.*46., *Rot. in Narnien. cenſus* 2. *Maii* 1698. §. *Nec demum*, *& ſeq.*, *&* 11. *Martii* 1699. §. *final. cor. bo. me. Muto*, ideoque ſemper delibanda venit prima origo debiti, quæ ſaltem ap-
8 parenter juſta, & neceſſaria eſſe debet, ut legitimam neceſſitatis notam eidem debito tribuere valeat, & per conſequens ad hominem retorquetur objectum.

Recurrendo itaque ad Cauſam debiti in ſuo principio, & origine, tantum abeſt, ut legitima, & neceſſaria dici queat, quin potiùs manifeſtiſſimè voluntaria, injuſta, & criminoſa convincitur, ex quo Collegiales tunc temporis auſi
9 ſunt diſtrahere favore Contini d. Officium Notariatus, quod nullo modo ad ipſos ſpectabat, ſed erat de Regalibus Supremi Principis, à quo proindè ſi propriæ, & voluntariæ culpæ pœnam luere, & Contino pretium reſtituere coacti fuerunt, nemo non videt alienum eſſe ab hoc debi-
10 ti principio, quodcunque juſtitiæ, & neceſſitatis veſtigium, ut latè proſequitur *dec. R. P. D. mei Anſaldi d.* §. *Verùm quoque*, *& ſeq.*

Neque ad concludendam neceſſitatem hujus debiti, & cohoneſtandam culpoſam hanc diſtractionem profuit repetere, quod pretium ex dicta venditione Officii retractum ceſſerit in ſatisfactionem Portiæ Mannæ, quæ ſc.500. dederat in Societatem Collegio, ex quibus dimiſſus extitit Oliverius creditor, ſic expreſsè jubente ſan. me. Paulo V., quodque nulla omninò culpa notari poſſint antiqui Collegiales, cum reperirentur in pacifica poſſeſſione Notariatus, illumque ſemel, atque iterum in faciem ejuſdem Supremi Principis præcedenter alienaverint.

Prima namque objecti pars multipliciter ſublata fuit in præcedenti inſtantia, vel ex eo, quod Manna plenariam ſatisfactionem conſequuta fuerat à Contino, qui in ſe loco pretii accollaverat prædictam Societatem, vel ex quo hoc etiam debitum eaſdem, & fortiores patiebatur exceptiones, quia tàm Mazziottus, quàm Oliverius in Cauſam d. Officii perſolverant ſcuta dumtaxat 350., quæ ſibi appropriarunt Colle-
11 giales, & poſtmodum contraxerunt d. paſſivam Societatem in exceſſiva ſum. ſc.500., neceſſitas verò obtemperandi mandatis Sum. Pontificis, ultra quod non probatur, quàm ex eorum aſſertiva, quæ ſuſpecta redditur, nam ſi uſque tunc innotuiſſet uſurpatio Officii, tandiù dilata non extitiſſet pœna, qua deindè mulctati fuerunt, adhuc procederet ab actu voluntario, & criminoſo, quemadmodum fusè videre eſt in deciſione *R.P.D. mei Anſaldi à* §. *Aſt hæc illatio cum plur. ſeqq.*, ad quam propterea DD., ut inutilis evitetur repetitio, approbativè ſe remiſerunt.

Altera verò ceſſat, tum quia allegando inconveniens non eliditur vis argumenti; imò potius ex tot venditionibus attentatè geſtis, culpæ pondus adaugetur, tum, & fortiùs, quia ex his, ac aſſerta pacifica Officii poſſeſſione nullum peni-
12 tùs jus metiri poterant antedicti Collegiales, cum Regalia Principis non ita de facili præſcribantur, *Teſt. Card. de Luc. de Reg. diſc.*48. *n.*11., *& diſc.*144. *n.*8., *R.P.D. meus Anſ. in an. ad deciſ.*36. *n.*29., & de facto ſi tolerantia ejuſdem Principis excuſare potuiſſet ſæpedictam diſtractionem, utique ſub ejus præſidio non omiſiſſent ſeſe ſubtrahere à Sententia Criminali, & à pœna in ejus executionem ipſis inflicta.

Agnoſcentes præmiſſorum vim, & efficaciam Defenſores Dominici, fatebantur modernos Collegiales non teneri de proprio ad ſolutionem controverſi debiti, ſed inſinuare ſatagebant, quod tenerentur in hanc Cauſam erogare proventus illos, quos, quotannis à Laureandis in medica facultate percipiunt: cum hujuſmodi emolumenta cadant ſub obligatione contracta
13 per Collegium, quod ſemper eſt idem, neque ex perſonarum mutatione unquam mutatur.

Inutiliter tamen hæc etiam prætentio excitari viſa eſt, quia Univerſitas dicitur quidem ſemper
14 eadem, non attenta perſonarum variatione reſpectu ad actus neceſſarios, juxta *Text. in l. ſicut* 7. §. *In Decurionibus ff. quod cujuſque univerſit. nom.*, *& in l. proponebatur* 76. *ff. de Judic.*: ſecùs tamen eſt quoad actus voluntarios, in quibus
15 Univerſitas præterità cenſetur repræſentare potiùs privatas perſonas, quàm ipſam Univerſitatem, itaut damnum emergens ex actu voluntario ſequi debeat dumtaxàt illos, qui tunc com-
16 modum reportarunt, optimè *Rot. in d. Romana Collectæ*, *& ſignantèr dec.*392. *à num.*15. *cum ſeqq. par.*15., *& dec.*282. *n.*2., *& ſeqq. par.*18. *rec.*

Tantoque magis, quia Collegium, de quo eſt quæſtio, nullos habet certos redditus, quorum idcircò ceſſante communicatione abſonum nimis foret debita, & onera communicare, ut reſ-
17 pondendo vulgato *Conſ. Cald.*21. *de præb.*, cæteriſque authoritatibus in contrarium relatis, proſequitur *Rot. d. dec.*292. *n.*21., *& ſeqq. par.*15., *& dec.*282. *n.*11. *par.*18. *rec.* præfata vero emolumenta, utpotè quæ diſtribui ſolent intereſſentibus ratione laboris in Laureandorum examine im-

impenſi, ac etiam deſcendunt ex titulo oneroſo, dum quiſquis in Collegium cooptatur, notabilem
18 perſolvit ſummam, vel immunia reputanda ſunt ab hiſce oneribus, argumento *Text. in leg. ſtipendia, ibique gloſſ. in verb. provinciæ, & in verb. ſtipendia C. de execut. rei judic.*, *Tondut. de Penſ. cap.42. à n.13. cum ſeqq.*

Vel ſi illis affici poſſunt, cur nam eorum indolem diſſimularunt antiqui Collegiales, qui nedum omnes hujus generis proventus, ſed pretium etiam memorati Officii propriam in utilitatem diviſerunt.

Incaleſcit vis argumenti, tum ex eo, quod in renovatione dd. Societatum, Medici tunc præſentes, inter quos Author moderni Actoris collegialiter ſtatuerunt, quod Camerarius, & Prothomedicus præfata emolumenta erogare tenerentur in illarum extinctionem, obligando etiam ulteriùs in hoc caſu, ſe ipſos, hæredes, & bona propria, quapropter omiſſum ſuſcepti oneris adimplementum fruſtrà refunditur in Collegiales Succeſſores, cum emendandum unicè veniat per hæredes illorum, qui proventus in hujus debiti ſolutionem deſtinatos indebitè perceperunt,
19 proprieque obligationis ſtudioſè obliti ſunt in evidentem Succeſſorum ſupplantationem, *Rot. in Rom. Aſſentiſtatus 19. Nov. 1698. §. Idque ſum. jure cor. Rev. D. meo Dec., & in Leodien. Collectarum 17. Mar. 1706. §. Quia verò cor. R.P.D. meo Scotto Almæ Urbis Guber.*

Tum ponderando, quod licet ipſis facilis pateret aditus reſtituendi pretium Notariatus Contino per impoſitionem collectæ juxta modum uſque tunc prudentèr præſcriptum *in dec.143. à n.5. par.6. rec.* nam tali pacto brevi temporis ſpatio, ſine aliena jactura, ac admodum levi delinquentium incommodo debitum remanſiſſet extinctum, nihilominùs ſenſum noſtri Tribunalis eludendo, maluerunt ſub adeo rigoroſis uſuris controverſas inire Societates, nec eas poſtmo-
20 dum ſollicitè extinguere curarunt, prout tenebantur, *Cancer. var. reſ. par.1. cap.9. n.48., & ſeqq. Rot. in Rom. cenſus 3. Dec. 1703. §. final., & 2. Maii 1704. §. Verùm etiam cor. bo. me. Omanna.* Ideòque magis magiſque ſemper urget ratio conſulendi indemnitati Succeſſorum, quo magis eorum præjudicio inhiarunt majores, maximè quia ex iſtorum facto nec commodum, nec ultilitatem ullam iidem Succeſſores reportarunt, *Bald.*
21 *in l. etiam 5. n.17. verſ. pauperes enim C. de execut. rei judic., Rot. d. dec.292. n.21., & ſeqq. par.15. & dec.282. nu.12. par.18. rec., & in d. Leodien. Collectarum 28. Apr. 1702. §. Nam cum coram R.P.D. meo Scot. Almæ Urbis Guber.*

Atque hinc merito non inſiſtebatur ampliùs ſuper re judicata procedente à d. *dec.143. par.6. rec.*, in qua, ut prænotavimus, condemnatum fuerat Collegium ad reſtituendum pretium Notariatus Contino, illa namque mirificè retorquetur ex his, quæ mox ponderata fuerunt, tantoque minùs afficere valet Succeſſores Univerſitatis, ea perſtringenti ratione, quia ſicuti à principio actio pro ſolutione hujuſmodi debiti, utpote in ſua origine prorſus voluntarii, & culpoſi, contra illos nullo modo dirigi poterat, ita neque per Sententiam Judicis effici valuit, ut contra ipſos dirigeretur. Sententia enim non inducit novam
22 obligationem, ſed tantùm declarat id, quod de jure debetur, & res judicata reſpectu dd. Succeſſorum dicitur res inter alios acta, quia alias
23 redderetur notoriè injuſta, ut poſt *Text. expreſſum in leg. qui id ff. de donat.*, latiſſimè firmavit, *Rot. in toties laudata Rom. Collectæ dec.58. à n.13., dec.199. à nu.7., dec.282. à n.77. par.18., & deciſ.84. à n.4. par.19. rec.*

Et ita omiſſis cæteris fundamentis, quibus innititur *dec. præc. inſtantiæ*, cum hucuſque deducta ſuperabundare DD. viſa ſint, reſponſum fuit:

Et ità, utraque, &c.

R. P. D. CRISPO.

VELITERNA AFFICTUS.

Lunæ 13. Martii 1713.

ARGUMENTUM.

Communitas locatrix tenetur refundere conductori omne damnũ paſſum ob impedimentum præſtitum in rei cõducte exercitio. Communitas non gaudet privilegio *addictionis in diem*, maximè poſtquam res non eſt amplius integra, & conductor in pacifico ſuæ locationis Statu permanſit, cum hujuſmodi privilegium competat ſolummodo Fiſco, non autem privatis, à quo Communitas ſivè Civitas, in hoc non differt. Fidejuſſor in Appaltibus proventuum Communitatum Status Eccleſiaſtici approbari debet à publico conſilio, & quando abſque tali approbatione contractus ſubſtineatur. Conductor proventuum Communitatis, poteſt etiam abſque participatione Communitatis admittere ſocium, qui poteſt agere pro damnis adverſus Communitatem locatricem, quemadmodum Communitas poteſt agere adverſus ſocios etiam ab ipſa non approbatos, & ex quibus talis approbatio deſumatur.

SUMMARIUM.

1 *Gabellæ Carnis unum ex tribus quadrantibus ſuppreſſit V.S.D. Innoc.XI.*

2 *Judex delegatus poſtquam pronunciavit in poſſeſſorio, non poteſt in petitorio procedere ſine nova commiſſione.*

Lim. 1. ubi pronunciavit reſervata cognitione petitorii. num.4.

Decl. limitat. non procedere, ubi à ſententia lata in poſſeſſorio fuit appellatum. num.5. — *Et de ratione.* num.6.

Limit.2. ubi conſtat de remiſſione facta ab Auditore Sanctiſſimi. n.7.

3 *Judices ſolent, ac poſſunt pronunciare ſuper poſſeſſorio, & reſervare cognitionem petitorii.*

6 *Clauſula* quam, & quas *devoluit omnia tam quoad deciſa, quam quoad reſervata.*

8 *Reſcripta, ſive Decreta Auditoris Santiſſimi dicuntur à Principe promanante.*

Et ſunt tamquam talia obſequenda non criticanda. ibidem.

9 *Commiſſio directa Auditori Cameræ cum voto ſuorum locumtenentium reſolvitur, ubi Auditor Cameræ non adeſt, & unum ex Locumtenentibus ejus munus ſupplet — Con.* num.10.

11 *Commiſſio ubi eſt directa alicui Judici ratione dignita-*

gnitatis, non verò perſonę adimpleri, & conſumari valet à Succeſſore.

12 *Una, & eadem perſona in judicando quomodo dupplicem figuram gerere poſſit.*

13 *Locumtenens unus A.C. non habet poteſtatem deſtruendi judicatum alterius.*

Limit. accedente Partium conſenſu. n.15.

14 *Par in parem non habet imperium.*

16 *Communitas locatrix tenetur refundere conductori omne damnum paſſum ob impedimentum ab illo præſtitum, ne uti poſsit libero rei locatæ exercitio.*

Idem procedit in quocumque locatore. ibid.

17 *Communitas locatrix non poteſt rem majori oblatori jam deliberatam, & diù poſſeſsam auferre, & novo majori oblatori longe poſtea ſupervento tradere*, & num.19.

18 Addictio in diem, *vel* Adjectio *nuncupantur* auctiones *in licitationibus.*

20 *Privilegium addictionis in diem competit Fiſco.*

Non autem Communitati, ſive Civitati, quæ in hoc Privatis non differt. ibid.

21 *In deliberatione Appaltus Communitatis ex Bulla Clem.VIII. requiritur, quod fidejuſſor à publico conſilio approbetur.*

Limit.1. accedente contraria longæva conſuetudine. num.22.

Lim.2. ubi fidejuſſor fuit approbatus per Card.Gubernatorem localem. num.23.

Limit. 3. ubi ſolemnitas hæc fuit ſuppleta per æquipollens. num.24.

Lim.4. ubi locatio fit non per Communitatem, ſed de ordine Sac.Congr. Bo.Reg., vel alterius Superioris. n.25.

Limit.5. ubi approbatio ſequitur ex facto ſubſecuto. num.28.

24 *Forma requiſita per Conſtitutionem, ſeu Statutum ad certum effectum, ſuppleri valet per æquipollens.*

26 *Conſtit. de Bo. Reg. loquens in caſu ſimplici, non trahitur ad mixtum.*

27 *Publicum Conſilium approbans fidejuſſorem non idoneum, tenetur de proprio.*

28 *Approbatio Fidejuſſoris reſultans ex facto, eſt potentior ea, quæ emergit ex verbis.*

29 *Læſio in affictu proventuum Communitatum ex quibus excludatur*, & n.ſeqq.

Locator proventus Communitatis dicitur conduxiſſe juxta Statum tunc præſentem. ibid.

30 *Obligationem ſuſcipiens in ſe, ad illam, & non ultra tenetur.*

31 *Communitati non expedit, quod ſub prætextu læſionis appaltus diù obſervatus, reſcindi poſsit. Et de ratione.*

32 *Sub ceſsione Jurium apliſsima facta à conductore favore Socii, venit actio agendi, & proſequendi injurium factam affictuario pro ejus remotione.*

33 *Ceſsionarius Conductoris ſuccedit in omnibus, & per omnia in ejus locum, ejuſque perſonam repræſentat.*

Idem procedit in Socio admiſſo ad Societatem affictus num.32., 34., & 38.

Ampl. etiamſi Communitas admiſſum in ſocium non recognoverit. n.35.

Decl. ut num.36.

36 *Communitas non tenetur invita acceptare unum Conductorem in locum alterius.*

Secus eſt quoad admiſſum ad participationem. ibid.

37 *Communitas, ex quibus dicatur recognoviſſe, & approbaſſe conſocium admiſſum ad ejus appaltum.* & num.38.

38 *Communitas tenetur reficere damna nedum Conductori, ſed etiam ſocio admiſſo ad participationem.*

39 *Socii Gabellarum, & proventuum Communitatis habent ad invicem mandatum ad agendum.*

Illudque Conductor principalis, ſine Communitatis mandato ſociis communicat. num.40.

41 *Communitas poteſt agere adverſus Socios ſui Conductoris admiſſos ſine ejus approbatione.*

Et ita è contra Socii poſſunt agere adverſus Communitatem pro refectione damnorum. n.42.

DECISIO CLVI.

POſtquam ex provida Sa. Me. Innoc.XI. ſollici-
tudine, unius ex tribus quadrantibus Gabellæ
1 Carnis ſuppreſſio pro Subditorum levamine
prodiit, Veliterna Communitas ad Macellorum proventuum locationem deveniendo, conſuetis affixis Edictis, ſub ea tamen conditione, quod Carnes juxta primum pretium in Urbe ſtabiliendum vendi tenerentur, proventus prædictos favore Jo: Taxelli tamquam majoris oblatoris, qui pro novennio ſc.9225. obtulerat, auctorante etiam S. Congreg. Bo. Reg., deliberare proficuum duxit, & prævia etiam approbatione cl.me. Card. Cybo, tunc temporis, tamquam Sac. Collegii Card. Decani, d. Civitatis Epiſcopi, & Gubernatoris, mediante augumento aliorum ſc.75. Inſtrumentum deliberationis celebratum quoque ſucceſsit. Quando autem Conductor liberum rei locatæ exercitium conſequi confidebat, contrario imperio ipſius Card. Gubernatoris compulſus fuit, quod proventus prædicti iteratæ deliberationi ſubjicerentur, in qua, licèt comparuerit Antonius de Rubeis, qui pro novennio Affictus ſcut.10. mil. obtulerat, tamen comperta non tam ipſius Antonii, quàm illius fidejuſſoris non idoneitate, ex mandato ejuſdem Cardinalis præcedens Taxellii Inſtrumentum ratificari promeruit.

Poſt tot, & varia rerum diſcrimina, quamvis, Taxellius cum fidejuſsione Cœſaris Ceili, & Joſephi Violæ per ſpatium quatuor annorum conceſſi Affictus pacificam obtinuerit obſervantiam, verùm poſtmodum de an.1692. ex parte Communitatis novas expertus fuit moleſtias, quæ ſa:me: Innoc: XII. ſupplicem porrexit libellum, in quo exponendo, quod de ann.1688. non obſtante, quod in Bannimentis Affictus Macellorum repertus fuerat oblator in ſc.10. mil. pro toto novennio, adhùc idem Affictus pro ſolis ſc.9225. Taxellio fuerit extradictus, ut ſic Civitatis damnum in ſcut.750. provenerit; inde ſuper hujuſmodi aſſerto præjudicio, cognitione Card. Cybo Epiſcopo, & Gubernatori per Pontificem remiſſa, per Card. prædictum, in præjudicium Conductoris pacificè poſſidentis, nova deliberatio pro remanentibus quinque annis ad novennii complementum favore Thomæ Aloyſii, mediante obligatione ſolvendi annua ſc.1620. exarata emanavit, hujus favore ſucceſſivè mandatum de manutenendo elargiendo, una cum prolatione Sententiæ declarantis ſuper d. Affictu Taxellio, ac illis de Violis Jus aliquod minimè competere. Adverſus quàm Sententiam Cauſa delegata R.P.D. de Marinis tunc Camer.Apoſt. Generali Auditori cum voto ſuorum Locumte-

nen-

nentium; Cauſæ examine ſuper mero poſſeſſorio aſſumpto, præfato Aloyſio mandatum de manutenendo Judices prædicti conceſſerunt, reſervatis Juribus Taxellio, & illis de Violis in petitorio diſcutiendis; ſuper quibus itaque cum ultimo loco Cauſa ſuper petitorio fuerit reaſſumpta à d. de Viola, tàm ex Juribus propriis, quàm ex Juribus hæredum dicti Cæſaris Cellii, Sententia revocatoria illius cl. me. Cardinalis Cybo emanavit, prævia condemnatione Communitatis ad omnia damna, & intereſſe occaſione reſciſſionis Affictus paſſa; Undè attenta Clauſula, *appellatione remota*, cum qua A.C., ejuſque Locumtenentes proceſſerunt; Ego in gradu reſtitutionis in integrum cum DD. meos ſub die 6. Febr. prox. præt. requiſiverim — *An conſtet de Cauſis reſtitutionis in integrum?* licèt d. die in reſponſo concordes DD. prædicti non fuerint; in hodierna verò Cauſæ repropoſitione, concluſerunt, *Non conſtare de Cauſis reſtitutionis in integrum*.

Concurrit enim validitas, & Juſtitia Judicati prædicti, quibus ſtantibus ceſſat extraordinarium remedium reſtitutionis in integrum, Et quamvis plura deduxerint hodiè Informantes pro Communitate ad deſtruendam prædictæ Sententiæ validitatem, & plurima etiam in medium attulerint ad ejuſdem Juſtitiam obnubilandam, irrito tamen conatu ea promoveri viſa ſunt. Quamobrem rem à validitate exordiendo, illa turbari quicquam nequibat ex eo quia cum Tribunal A.C. jam in poſſeſſorio pridem pronunciaverit, atque manutentio Communitati tri-
2 buta, in auctoritatem quoque rei judicatæ tranſitum fecerit, hoc caſu ſine nova, & ſpeciali Commiſſione iidem Judices petitorium definire eſſent præpediti. Quoniam cum à Sententia cl. mem. Card. Cybo, in qua non tàm manutentio favore Communitatis, quàm petitorium ſuper pertinentia Affictus continebatur, cauſa plenariè fuerit A.C. cum voto ſuorum Locumtenentium ſpecialitèr commiſſa, Judices Commiſſarii, dum ſolummodò ſuper manutentione pronun-
3 ciarunt, reſervata cognitione petitorii, quod Judices paſſim facere aſſolent, ut apud *Poſth. de Manut. obſ.42. n.6.*, *Rot. poſt eund. dec.558. n.18.*, *& in rec. dec.512. n.6. par.4. to.1. rec.*, potuerunt iidem propria juriſdictione ſuper petitorio reſervato poſtmodum pronunciare, dum mediante
4 reſervatione prædicta, nunquam ab eis abdicata evaſit poteſtas ſuper reſervatis cognoſcendi, quæ eatenus adempta foret, quatenus à manutentionis judicato interpoſita fuiſſet appellatio,
5 tunc enim vigore clauſulæ *quam, & quas* in Commiſſione contentæ, omnia tàm quoad deciſa, quàm quoad reſervata Judici appellationis red-
6 derentur dévoluta, ſed quando nulla adeſt appellatio de medio, & Sententia ſuper manutentione prolata, jam fuit per partes acceptata, nullus juſtus timor adeſſe poteſt, quod ſuper reſervatis Judices rectè pronunciare valeant, ut docet quotidiana Curiæ praxis. Et extra diſputationis aleam in præſenti redditur ex poſitiva remiſſione facta à duobus æquè doctis, quàm
7 verſatiſſimis Pontificum Auditoribus, tempore nempè ſa.me. Innocent. XII. de an.1695., quàm tempore fœlicitèr regnantis, de an.1712. Undè nefas prorſus eſt, amplius de hac frivola nullitate diſſerere, dum talia reſcripta tamquam à
8 Principe promanantia, obſequenda, non verò diſputanda veniunt, ut ad propoſitum, de Auditore SSmi ait *Rot. in Rom. Renunciationis 11. Januarii 1712. §. In hoc igitur in fin. cor. R.P.D. meo Anſaldo, & magis in puncto in Rom., ſeu Aſculana Cambii 12. Decembr. 1710. §. Quamobrem coram Me.*

Collabeſcit quoque alterum nullitatis caput, in eo conſiſtens, quod antiqua Commiſſio, quemadmodum directa fuerat R.P.D. de Marinis cum voto ſuorum Locumtenentium, de tempore verò latè Sententiæ ſuper petitorio, cum Auditor Cameræ non adeſſet, ſed ejus munus ſuppleret R.P.D. Cerrus, alter tunc ex Locumtenentibus duorum vices gerendo, Locumtenentis nempè, & Proauditoris, ita per hanc diſſormitatem à priori ſtatu Commiſſionis, ad judicii
9 validitatem altera nova exigi debuiſſet Commiſſio: Enim verò hæc diſſormitas nullam afferre valet repugnantiam, quia ſi tunc temporis Generalis Cameræ Auditor non aderat, tamen R.P.D. Cerrus Proauditor in omnibus, & per omnia vigore ampliſſimi Brevis Pontificii in Juriſdictione ejuſdem Auditoris Cameræ met ſub-
10 rogatus reperiebatur, & dum hæc controverſia ab initio eidem Auditori Cameræ, ratione Dignitatis, non verò habito reſpectu ad perſonam, jam fuerat delegata, præfata Commiſſio adimpleri, & conſumari valebat, vel à Succeſſore
11 in capite, vel à d. R.P.D. Cerro generalitèr in illius Juriſdictione ſubrogato, juxta tradita per *Canoniſt. in cap. ſi gratioſè de reſcript. in 6.*, *Abb. Panorm. in cap. quoniam n.25. de offic. deleg.*, *Gabriel. conſ.32. nu.25., & per tot. lib.2.*, *Menoch. de Arbitr. Judic. qu.68. n.21., & ſeqq.*, *Gratian. diſc.92. n.20. cum ſeqq.*, *Campel. ad Conſtit. Duc. Vrb. decr.6. n.29.*, *Rot. dec.12. num.2., & ſeqq. par.2. div.*, *& in Gerunden. Juriſdictionis ſuper jure convocandi Capitulum 14. Junii 1702. §. Ex utroque in fin. coram Emin. Priolo*. Abſque eo quod nullam præferre poſſit contradictionem, quod idem R.P.D. Cerrus Sententiam, tamquam Proauditor ſubſcripſerit, & veluti Locumtenens ſuffragium præſtiterit, cum prohibitum non ſit, ut una, eademque perſona duplicem gerat figuram, ubicumque una, nequeat alteri
12 in Juriſdictionis exercitio de directo pugnare, juxta ad propoſitum animadverſa per *Surd. conſil.30. n.13.*, *idem de Alim. q.25. tit.29. num.31., & 32.*, *Card. de Luc. de Feud. diſc.2. in ann. n.25.*, *Rot. dec.431. n.11. cor. Priol.*, *& in rec. dec.622. n.3. par.19. to.2*

Neque in hujuſmodi procedendi methodo ulla ex Partibus gravata dici poteſt, quia eodem fermè modo fuit in Cauſa proceſſum, quàm ſi ipſe Generalis Auditor verè exiſteret, dum pro eo, unà cum Prælatis Locumtenentibus ſuffragium, juxta morem tradidit D. Advocatus Antamorus, tunc Auditoris A.C. met munere fungens: Verùm ultra præmiſſa hodiè futilis eſt hujus nullitatis exceptio, quando Communitas poſitivè conſenſit in Juriſdictionem, licèt benè noſceret loco Generalis Auditoris Cam. ab R.P.D. Cerro vices ſuppleri, ſtante autem conſenſu præfato adempta remanet facultas amplius de nullitate judicatum prædictum redarguendi; Sibi enim imputet Communitas, ſi ab initio non recla-

reclamavit, declinatoriam Juriſdictionis opponendo, ſeu novam ex hac cauſa petendo commiſſionem, prout non abſcendendo à Tribunali A.C. de conſimili conſenſu traditur, quod licèt
13 unus ex Locumtenentibus minimè poteſtatem habeat deſtruendi, & infirmandi quidquid ſeorſim ab altero Conjudice demandatur, cum par
14 in parem non non habeat imperium, *Rot. in Anconitana, ſeu Recinaten. Canthelæ Angeli ſuper reſtitutione in integrum 26. Febr. 1712. §. Nullitas enim cor. R.P.D. meo Aldovrando*, attamen mediante conſenſu per Partes præſtito, quæcum-
15 que ceſſat impugnandi poteſtas, & judicium à qualibet nullitatis labe purgatum redditur, individualitèr firmatum fuit in *Rom., ſeu Albanen. Ferracci ſuper bono Jure 8. Martii 1709. §. Nihilominus cor. R.P.D. meo Anſaldo*.

A contrariis oppoſitionibus ſententiæ validitate vindicata, deſcendendo ad illius Juſtitiæ examen, liquidò patuit, Violam in Affictu conſocium, & ceſſionarium poſt quatuor annor. liberum exercitium prædicti Affictus, æquè ſe habentis ad lucrum, & damnum, & poſt tot, & adeò graves impenſas, quas ex cauſa exercendæ locationis erogare fuerat coactus, ab Affictu prædicto nullitèr privatum extitiſſe: Undè congruum eſſe videtur, ut univerſa damna, & intereſſe, quæ ob remotionem à d. Affictu Conductor ſubſtinuit, à Communitate refarciri teneatur, prout per A. C. ad ipſorum emendationem condemnata evaſit, cum indubia in hoc militet Juris diſpoſitio adſtringens Locatorem ad refundendum totum id, in quo Conductor
16 fuit in damno ob impedimentum ab illo præſtitum, ne uti poſſet libero rei locatæ exercitio, ex *Text. expreſſis in l. Ex Conducto in princip., l. Et hæc diſtinctio, & l. Si in lege, §. Colonos ff. locat., & generalibus omiſſis, in terminis Conductoris Vectigalium Civitatis Alex. conſ. 84. per tot. lib. 6., Anan. conſ. 74. n. 2., Bero. conſ. 144. n. 44., & ſeq. lib. 1., Camil. Medic. conſ. 23. num. 12., Manſ. conſult. 26. num. 1., Cepparel. Reſol. Fiſcal. tom. 1. reſ. 45. n. 37.*

De ſpoliativa autem, ac invalida remotione conſtare dicitur, quotiès Affictus Taxellio, tamquam majori Oblatori, deliberatus reperiebatur, prævia etiam approbatione Sac. Congreg. Bo. Reg., ac etiam iteratò accedentibus mandatis cl. me. Card. Cybo Civitatis Gubernatoris.
17 Licitum itaque non erat Communitati locatrici, convellendo fidem haſtæ publicæ, contractum totiès comprobatum, mediante majori oblatione longe poſtea ſuperventa, irritare. Pretii namque auctiones in licitationibus, quas plurimi *adjectiones* appellant, ſeu prout in Codicibus
18 magis caſtigatis legitur *in diem adjectiones* nuncupantur, quæ cæteroquin uno, vel altero modo explicari licitè valent, dum promiſcuè tàm Juriſconſulti, quàm ipſemet leges utroque utuntur vocabulo, ut eruditè notant *Anton. Auguſtin. in emendat. lib. 2. cap. 3., Cujac. in rubr. C. de fid. Inſtrum., & Jur. haſt. fiſc. lib. 10.*, poſtquam res
19 non eſt amplius integra, ſed Conductor in pacifico ſuæ locationis ſtatu permanet, Addictiones præfatas in locationibus proventuum Civitatum amplius recipi non poſſe ſancitur; tempora enim *Addictionis in diem* ad Fiſcum, non
20 autem ad Civitates pertinent, quæ in hoc privatis non differunt, ut diſtinguunt *Text. expreſ. in l. Lucius, §. finali, ff. ad municipal., l. 1., & 2., C. de vend. reb. Civit. lib. 11.*, & tradunt *Bruneman. in d. l. 1. Cod. de vend. reb. Civit. lib. 11. n. 2., & 7., Roder. conſ. 44., Valenzuel. conſ. 75. nu. 6., & 7., & per tot., Novar. Quæſt. for. 63. part. 1., Parlador. rer. quotid. par. 4. cap. final. §. 13. n. 16., Capyc. Latr. Conſult. 5. nu. 2., De Marin. Reſol. lib. 1. cap. 46., Avendan. de Exequut. Mandat. par. 2. cap. 12. n. 10., & 11., Card. de Luc. de Locat. diſc. 46. n. 6., Guttier. Quæſt. Civil. lib. 1. q. 38. n2.., Franciſc. Marc. dec. Delphin. q. 565. num. 2., Ferrer. in Add. ad dec. Guidop. dec. 536., Fontanel. dec. Cathal. 519. n. 11., & 16.*

Deliberatio autem hujuſmodi, quæ veluti per quadriennium ſervata ex privilegio *addictionis in diem* reſcindi minimè patiebatur, eodem fermè modo, prout Defenſores Communitatis inſiſtebant, interverti non poſſe apparuit, ex fundamento, quod in ea ſervatæ minimè fuerint ſolemnitates *à Bul. Clementina* Bo: Reg. Status Ec-
21 cleſiaſtici reſpectu fidejuſſoris à pub. Conſilio approbandi præſcriptæ; Perluſtratis namque præteritis locationibus, uſque ab an. 1661., quo cæperunt macella per Civitatem in affictum concedi, nuſquam in illis per pub. Conſilium Fidejuſſores à Conductoribus exhibiti, approbati docentur; Undè res prorſus nova foret, ut Taxellio, qui præteritum inſequendo morem, Fidejuſſoris approbationem à Conſilio publico reportare nequiverat poſt longam quietem in locationis exercitio ſibi partam, hodiè, ex cauſa prædicta, Affictus reſciſſio intempeſtivè objiciatur; Cum ex d. longa conſuetudine contrà Bul. Clementinam introducta, ipſe ſe tutum credere potuit, & in bona fide conſtitutum, ut ſolemnitas prædicta, tamquàm antiquata, & videntibus Pontificis Officialibus, & Civitatis Præſide nullibi
22 in Urbe Veliterna obſervata, neceſſaria ampliùs non foret, nec propterea actum aliter geſtum irritum redderet, per ea, quæ tradunt *Fagnan. in cap. Naviganti n. 83. de uſur., Card. de Luc. de Cenſ. diſc. 1. n. 7., de Benefic. diſc. 13. n. 12., Rot. cor. Caval. dec. 77. n. 3. & 4., dec. 85. n. 2., dec. 91. n. 8. cor. Coc., dec. 1290. n. 2. poſt Novar., dec. 43. n. 19., & 24., & in Rec. dec. 194. n. 16., & ſeq. part. 4. to. 2., Calaguritana Pontificalium ſuper exequutione decretorum ſuper uſu Pontificalium 4. Maii 1699. §. Inſuper, & ſeq. cor. cl. m. Card. Caprara.*

Ultra quamquod Bullæ prædictæ obſtaculum eo minùs in hac locatione allegari prodeſt, attento, quod fidejuſſio, quam Taxellius præſtitit, ab ipſomet Card. Cybo Civitatis Gubernatore, deindè approbata oſtenditur, qui attenta non idoneitate Antonii de Rubeis, ac Maremichi illius fidejuſſoris, Inſtrumentum Appaltus favore ejuſdem Taxellii cum fidejuſſione Cæſaris Cellii ratificari demandavit, & comperto poſtmodum, quod d. Cellius in d. locatione principalis Conductoris figuram aſſumpſerat, novos
23 exindè fidejuſſores præſtari præcepit, prout inter cæteros præſtitus fuit Joſeph Viola. Ex his itaque actibus, d. Cardinali Gubernatore demandante, expletis, fidejuſſoris approbatio à publico Conſilio ex diſpoſitione Bullæ facienda, pringuius obtinuit implementum, ac ità per æquipollens diſpoſitioni ejuſdem Clementinæ ſatisfactum plenè cenſetur, cum certum in jure reperiatur,

riatur, quod forma adjecta in Conſtitutione, ſeù Statuto certum effectum reſpiciens, per æqui-
24 pollens, & correſpondentiam eidem effectui adimpleri optimè valeat, ex plenè cumulatis in *Mediolanen. Beneficii 1. Aprilis 1707. §. Et id ipſum, cor. R. P. D. meo Anſaldo*.

Vel ſaltem dicendum erit, quod caſui præſenti nullatenùs conveniat ejuſdem Bullæ diſpoſitio, utpotè loquens in caſu, quo locationes Bonorum, & proventuum Civitatis per ipſammet Civitatem, illiuſque Conſiliarios explentur, quod
25 porrigi non debet ad caſum particularem, quando locatio per medium Congr. Bo. Regim., vel alterius Superioris in concurſu aliorum oblatorum per viam prælationis alicui adjicitur, juxtà in hac materia paſſim receptam ſententiam de Conſtit. loquente in caſu ſimplici, num-
26 quàm trahenda ad caſum mixtum, de quo *Ruin. conſ. 113. n. 7., conſ. 114. n. 5. lib. 1., Roman. conſ. 195. n. 4., Surd. dec. 329. n. 12., & ſeq., Rot. cor. Bich. dec. 664. n. 6.. & 7., in Rec. dec. 170. n. 17. par. 11., Viterbien. Manutentionis 14. Dec. 1699. §. Concurrente cor. R. P. D. meo Scot. Almæ Urbis Gubern., & in d. Mediolanen. Beneficii 1. Apr. 1707. §. Attamen cor. R. P. D. meo Anſaldo*.

Quin obeſſe poſſit, quod d. Card. Cybo, poſt ſequutam approbationem Taxellii, & Cæſaris Cellis Fidejuſſoris, mediante alia Epiſtola 20. Nov. 1688. Communitati præceperit, ut ſtante aſſumptione Cellii fidejuſſoris ad affictus participationem, utrumque ſecundùm formam *Bul. Clem. VIII.* ad præſtandam fidejuſſionem in pub. Conſilio adigeret, atque congruo termino ad hæc peragenda præfixo, illo elapſo ad novam Edictorum affixionem procederetur. Ex hac enim Epiſtola neceſſariam Bullæ obſervantiam ſuper approbatione fidejuſſoris facienda per pub. Conſilium fruſtrà pro irritando affictu deducere, conatur Communitas; Nàm licet Card. præſtationem novi fidejuſſoris approbandi per Conſilium demandaverit, ejus tamen præceptum in hac parte exequutum per Communitatem non extitit; Ratio quidem ea eſſe valuit, quia pub. Conſilium in hujuſmodi fidejuſſionum ap-
27 probatione, nè de proprio teneretur ſe ingerere, prorsùs renuebat, ſi non expreſſe, ſaltèm tacitè, dum quotquot fidejuſſores in eo fuerunt propoſiti, nulla adducta cauſa, rejecti ſemper evaſerunt; Undè, vel per Syndicum, vel ex tacita Congreg. Bo. Reg. approbatione dd. fidejuſſionum admiſſio continuò eveniſſe conſtat, prout ſervatum quoque fuit reſpectu fidejuſſoris ultimo loco pro reſidualibus quinque annis affictus ab Aloyſio præſtiti; Quaproptèr, dum coram Syndico Civitatis non unum, ſed duos idoneos fidejuſſores, nempè Joſephum Cellium, & Joſephum Violam, Cæſar Cellius intrà præfixum tempus obtulit, & vigore hujus ſatiſdationis Affictus exercitium per integrum quadriennium abſque ulteriori reclamatione fuit conſequutus, liberè etiam, & ſine ulla præſervativa per Communitatem penſionibus integrè receptis; Ex hac ſucceſſiva approbatione quilibet ceſſat ſcrupulus ampliùs de validitate locationis dubitandi, dum ex ſolutione, & reſpectivè libera Affictuum receptione, non unica, ſed adeò geminata longè potentior reſultat contractus approbatio, illius
28 irritationem impediens, quàm illa, quæ ex verbis emergere valeret, *cap. Dilecti filii, ubi Gloſſ. verbo factio de appellat., Rot. dec. 247. n. 18. cor. Ludoviſ., dec. 691. cor. Card. Cerro, & dec. 280. nu. 9. cor. Emerix Jun.*

Ab aſſerto defectu legitimæ approbationis fidejuſſorum, per quam locatio Taxellii quadriennio obſervata revocari contenditur. Pari irrelevantia deſcendit Communitas ad allegandam patentem lœſionem, quam ex d. locatione cum Taxellio peracta expertam ſe aſſerit ex cauſa, quod eidem Taxellio Conductori tributa fuerit facultas exigendi in venditione Carnium Drammam, ſeù octavam partem unius quadrantis cujuslibet libræ carnis pro ſolis ſc. 75., quando dramma prædicta annuatim aſcendere poterat ad ſc. 289. 50. juxtà teſtimonium, quod perhibent Laniones ejuſdem Civitatis. Hujuſmodi ſiquidem aſſumptum in nulla ſui parte ſubſiſtere DD. recognoverunt, quia cum locatio macellorum per Communitatem in perſonam Taxellii ſub ea tantùm conditione expleta demonſtretur, ut carnes venderentur juxtà primum pretium in Urbe ſtatuendum tempore, quo jam ſequuta erat unius ex tribus quadrantibus Gabellæ Car-
29 nis ſuppreſſio; Ipſe Locator Macellorum proventus pro ſc. 9225. conducendo conduxiſſe dicitur juxtà ſtatum tunc præſentem, ad *Text. in l. qui bona §. De illis ff. de damn. infect., Bald. in l. ſi ea n. 3. de uſur., Alex. conſ. 112. n. 3., & 4. lib. 1., Nat. conſ. 66. n. 7., Rot. dec. 14. n. 21. par. 12. rec.* Nequiverat propterea ex cauſa hujus præcedentis extinctionis ad aliquid aliud Taxellius Conductor cogi. Si autem ipſe Taxellius deinde, ut morem gereret Card. Gubernatori, illius mandato voluntariè parendo, pro pretio carnium unum quadrantem minùs exigere ſe pronum oſtendit, ac ut penitùs, penituſque omne ſubmoveretur Recurrentium diffugium, ſubivit onus à d. Card. injunctum, ut pro ſomniato dragmate, ſeù octava parte alterius quadrantis annua ſc. 75. præcedenti pretio locationis exſolvendo, Communitati ſuperaddere; Ex hoc liberalitatis actu iniquum prorſus videtur, ut aliquod lœſionis argumentum contra Taxellium depromi mereatur, cum in jure tamquam certum eſſe videatur, quod ſuſcipiens obligationem, ad quam
30 de jure teneri non poterat, niſi ad id præciſè, ad quod ſe obligavit, & non ad plus adſtrictus eſſe poſſit, *l. quidquid, juncta l. ſi ità ſtipulatur §. Chriſogonus ff. de verb. oblig., Rot. dec. 4. n. 1. par. 15. rec., & dec. 408. n. 3. par. 19.*

Et tantò minùs præfata lœſio conſiderabilis eſſe valet, dum Conductores per quadriennium in quieta, & pacifica poſſeſſione Affictus permanſerunt, abſque eo, quod unquam de d. lœſione Communitas reclamaverit, ejus prætextu propterea affictus totiès ſubhaſta poſitus antequam Taxellio deliberatus evaderet, reſcindi, &
31 revocari non debet, cum exemplum prædictum plurimum mali Communitati afferret, dum in poſterum quilibet ob tot, tantaque præjudicia, quæ juſtè timeri poſſent, cum illa contrahere abhorreret, ut ad rem contra Civitates, ità Conductores divexantes, exclamant *Valenz. conſ. 75. n. 9., Mangil. de Subhaſt. q. 28. n. 10., Parlador. Rer. Quotid. cap. final. par. 5. §. 13. n. 18., Avend. de Exeqnt. Mand. cap. 12. n. 12. par. 2., Schettin. de Jur. Offeren. par. 1. cap. 1. ſect. 3. n. 20., & 21.*

Non

Non tàm aſſerta nullitate, quàm lœſione ex his prorſùs exploſa, nequit nedùm ab intentata actione pro refectione damnorum Viola, tamquam in Inſtrumento non nominatus, per Communitatem repelli; Ille enim à Cæſare Cellio declaratario Taxellii originarii Conductoris, necnon ab Alexandro Cellio ejuſdem Cæſaris filio, & hærede in ſocium aſſumptus cum fuerit, tributa etiam per Alexandrum poſt paſſam expulſionem ab affictu ſuper univerſis Juribus ejuſdem
32 ampliſſima jurium ceſſione, in qua venire non dubitatur actio liberè agendi, & proſequendi injuriam, quam à remotione Affictus ſocii paſſi fuerant, ex hoc inſurgit, quod Viola ad effectum damnorum refuſionem à Communitate conſequendi, duplici æque valido innitatur titulo: Primò nempè in ceſſionis jure ab Alexandro Cellio, Cæſaris Conductoris hærede reportatæ, per quam ſicuti conſtitutus fuerat in locum Cedentis, illius perſonam in omnibus, & per omnia repræſen-
33 tando, quemadmodùm Alexander Cedens pro dictis damnis agere liberè valebat, ità, & ipſe Viola Ceſſionarius, *Gargiar. conſ.30. n.81., & ſeqq., Salgad. in Labyr. Credit. par.1. cap.26. §. unico n.5., & ſeqq., Rot. in Rom., ſeu Tuſculana Immiſſionis ſuper reſervatis 1. Jul. 1712. §. Diſtinguentes enim cor. R.P.D. meo Scot. Almæ Urb. Gubern., & in Novarien. Pecuniaria ſuper Fructibus 9. Dec. 1712. §. Quod autem cor. Me.*

Alterum verò validum præſidium in eo reſidet, quod ipſe Viola, uti ad Societatem Affictus
34 macellorum ferè ab initio admiſſus, ex proprio ſociali jure damna prædicta expetere ſit qualificatus; Quin ad effectum prædictum relevet contraria Communitatis oppoſitio, quod ipſa numquam Violam in ſocium recognoverit: Undè
35 quidquid inter Cellium, & ipſum Violam ſuper admiſſione ad Societatem actum eſſe valuit, operari ſolummodò poſſit, & obligationem inducere inter ipſos Contrahentes, non verò ex eo ſuboriri queat actio locati, & conducti contra ipſam inſciam, & non conſentientem. Siquidem pro hujus objectionis confutatione ſatis eſſe poteſt, quod hic non agitur de admiſſione Violæ ad Affictum in locum Taxellii, & Cellii, prævia illorum liberatione, quo caſu Communitas ju-
36 ſtè diſſentire valeret: Sed res eſt de admiſſione novarum perſonarum ad participationem, quod eſt magis favorabile ipſi Communitati proptèr plurium Obligatorum utilitatem; Præterquamquod fruſtrà etiam objici videtur, quod Violam ipſa Communitas in ſocium Affictus Macellorum numquam recognoverit, dùm poſtquàm Taxellius originarius Conductor Cæſarem Cellium ad Affictus participationem aſſumpſerat, cum ex mandato Card. Cybo Cæſar ad novas fidejuſſiones teneretur, Violam in fidejuſſorem præſtitit, & abindè citra, tamquam Affictuarii, omnes prædicti Conſocii nedùm inter ſe, ſed etiam apud Communitatem habiti, & recogniti fuerunt; Quouſque enim vixit Cæſar, eadem
37 penſiones Affictus ab utroque exegit, ſequuto verò illius obitu die 1. Apr. 1691., locatio cum d. Viola unicè continuavit, ab eoque exindè nomine proprio penſionum termini exacti extiterunt, & denique talis quoque agnitus fuit in Cauſa cor. cla. me. Card. Cybo ſuper reſciſſione Affictus intentata, quam cum eodem Viola, & Taxellio integrè Communitas peregit. Ex his autem certum reddi videtur, Violam præfatum
38 in conſocium approbatum dignoſci ad hoc, ut ex Juribus locati, & conducti à Communitate de damnis paſſis debeat reintegrari, juxtà ea, quæ firmat *Rot. in Rom., ſeù Aquilana Societatis 14. Maij 1706. §. Sed non cor. R.P.D. meo Scotto Almæ Urbis Gubern.*, ad quem effectum opus non eſt d. Societatis ſpecialis, & individua approbatio, ſed tacita ſuperabundare patet, cum de jure Socii Gabellarum, & proventuum Com-
39 munitatum invicem habeant mandatum ad agendum, illudque Conductor principalis ſive
40 Reipublicæ, ſive Civitatis ſociis communicat, & eodem fermè modo, quo Reſpubli-
41 ca, vel Civitas contrà tales Socios agere poteſt, ut tradunt *Caſſar. ſpecul. peregrinar. quæſt. lib.1. q.37. §.1. n.7., & ſeqq., Rot. dec.208. n.6. par.4. tom.1. rec.*, ità ipſi Socii æquo jure, quàm Principalis Conductor contra debitores agere poſſe
42 videntur, ut in terminis ratiocinatur, & probat *Avendan. de Exequt. Mand. par.2. cap.12. n.16.*

Et ità poſt ſecundam Cauſæ propoſitionem, Juribus utriuſque Partis plenè auditis, fuit reſolutum.

R.P.D. ALDOURANDO.

TOLETANA APERITIONIS FURNI.

Lunæ 20. Martii 1713.

ARGUMENTUM.

Differitur in hac deciſione an, & quomodo liceat Eccleſiis aperire furnos pro vendendo frumento in propriis bonis recollecto, panizato, & regularitèr licere reſolvitur, cum pluribus ampliationibus, limitationibns, & declarationibus, de quibus in ſequenti ſummario.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiaſtici poſſunt aperire furnos ad effectum vendendi eorum frumentum panizatum.* & n.14.
Ampl.1. non obſtantibus Edictis; & probibitionibus laicorum. n.2.
Ampl.2. quamvis furnum velint alibi aperire, quàm in loco, ubi frumentum fuit recollectum. n.5.
Ampl.3. etiam ſi furnum nunquam aperire curaverint. num.8.
Lim.1. ubi Appaltatores furni ſe offerant emere frumentum Clericorum pretio currenti cum augumento vigeſimæ juxta decreta S. Congregationis Immunitatis. num.3.
Limit.2. ubi in contrarium adſit conventio per Eccleſiaſticos facta cum Communitate. num.11.
Limit.3. ubi aperitio furni inferret Communitati præjudicium irreparabile. num.20., & 22.
4 *Sac. Rota ſolet reverentèr amplecti decreta S. Congregationis Immanitatis.*
5 *Eccleſiaſtici poſſunt frumentum, & fructus recollectos in propriis bonis de loco ad locum venales tranſmittere.*
Ampl. etiamſi id facerent ut carius venderent. n.6.
7 *Eccleſiaſtici vendendo res proprias animo lucrandi, non dicuntur negociari.*
9 *Communitas ad hoc ut dicatur acquiſiviſſe jus probi-*

bendi Eccleſiaſticis aperitionem furni, quid requiratur.

In facultativis non datur præſcriptio, niſi concurrentibus requiſitis, de quibus d. n.9.

10 *Incluſio unius eſt excluſio alterius.*

Limit. num.15.

12 *Tranſactio eſt ſtricti juris, nec trahitur ad ea, quæ ſub lite non cadunt*, & num.13.

16 *Nova diſpoſitio, vel prohibito inducta non dicitur per tranſigentes quoad ea, quæ ſunt à jure permiſſa, & de quibus nulla fuit facta mentio.*

17 *Proviſio hominis non facit ceſſare diſpoſitionem legis cum ea compatibilem.*

18 *Præſervatio jurium appoſita ad cautelam, non debet retorqueri in odium præſervantis.*

19 *Renunciatio proprii juris erui debet ex verbis claris, & expreſſis.*

21 *Privilegium ubi redditur Tertio præjudiciale, reduci debet ad æquitatem.*

23 *In materia aperitionis furni conſulendum eſt libertati Eccleſiaſticæ, & indemnitati Communitatis.*

DECISIO CLVII.

EXtincta per ſolemnem Tranſactionem, auctoritate S. Congr. Bo. Reg. celebratam 6. Auguſti 1710., controverſia, inter Communitatem Tolentini, & Ven. Collegium Romanum exorta ſuper juriſdictione Territoriali Abbatiæ Claravallis *Flaſtræ*, à ſa. me. Greg. XIII. eidem Collegio unitæ, reaſſumpta fuit à Ven. Collegio in S. Congr. Immunitatis alia quæſtio, in eadem Tranſactione indeciſa, & reſervata ſuper jure aperiendi in eadem Abbatia furnum panis venalis, ibidemque panizandi frumentum in bonis Abbatialibus recollectum, ac proponente R.P.D. meo Scotto, modo Urbis Gubernatore, ſub die 17. Martii 1711. Ven. Collegium favorabilem reſolutionem, licentiam aperiendi præſeferentem, obtinuit.

Exiſtimans tamen Rector ejuſdem Collegii, quod mediante aperitione præfati furni in Abbatia, ſatis conſultum non foret omnimodæ ſmaltitioni frumenti, utpotè quod in non modica copia in ea recolligitur, alium furnum ad hunc effectum aperire præcogitavit in eadem Civitate Tolentini, ſed illicò contradictricem adinvenit ipſam Communitatem, quæ hujuſmodi aperitionem furni in Civitate prohibere ſategit, prævio monitorio cum inhibitione ſuper obſervatione memoratæ tranſactionis, ac privativa facultate retinendi furnum apertum in eadem Civitate. Quamobrem remiſſa per Rm̃um Auditorem SSm̃i negocii cognitione ad Tribunal A.C., R.P.D. de Gentilibus, uti Judex deputatus, moderatus fuit præfatam inhibitionem, & V. Collegio Romano facultatem furnum in ipſa Civitate aperiendi conceſſit: cumque ad reclamationem Communitatis Cauſa ad noſtrum Tribunal delata, dubitatum fuerit ſub die 13. Jan. proximè præteriti -- *An ſit locus aperitioni furni in Civitate Tolentini?* nulla tunc capta reſolutione, hodiè DD. cenſuerunt -- *Licere juxtà modum*: qui eſt, *quod non liceat aperire, niſi unicum furnum, vel in Abbatia, vel in Civitate; in Abbatia ad modum Tranſactionis; in Civitate verò accollata annua præſtatione debita Epiſcopo, exiſtente ſuper furno Communitatis.*

Quod enim Ven. Collegio Romano, ubi ad
Religionis, & bonarum artium incrementum
laudabiliter degunt Patres Soc. Jeſu, furnum in
Civitate aperire liceat, ad effectum ibidem vendendi
panem elaboratum ex frumento recollecto
in bonis Eccleſiaſticis Abbatiæ, illi ex munificentia
Sum. Pontificis Greg. XIII. unitæ, viſum
fuit DD. in controverſiam revocari non
poſſe, attenta diſpoſitione Sac. Canonum, juxta
1 quam exploratiſſimum eſt, Eccleſiaſticos hujuſmodi
poteſtate furnos aperiendi potiri, itaut nec
per Edicta, aliaſque prohibitiones Laicorum va-
2 leat illis interdici, in præjudicium Immunitatis,
& libertatis Eccleſiaſticæ, ad cenſuram *Text.
in cap. final. de Immun. in 6.*, & communitèr tradunt,
Anchar. in cap. ſignificante 69. de appellat.,
Franch. n.24., ibique etiam *Anan. n.6.*, *Grat.
diſc. 564. n.48.*, *& ſeq.*, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg.
cap.47. n.56.*, *& ſeqq.*, *Redoan. de Spol. quæſt.2.
n.47.*, *de Luc. Miſcel. Eccl. diſc.6. n.17.*, *Bertach.
de Gabel. qu.7. col.4.*, *Pignat. conſul.34. n.2. 4. 8.
& ſeq. tom.2.*, *Panimol. dec.26. an.4. n.1.*, *& ſeqq.*,
Rot. in rec. dec.159. n.7. par.7., & latè *in Bononien.
Manutentionis 2. Dec. 1707. §. Etenim in
fin. cor. R.P.D. meo Scotto.*

Quam quidem libertatem furnos aperiendi
perpetuò favore Eccleſiaſticorum defendit Sacra
Congr. Immunitatis, niſi Communitates,
3 vel ejus Appaltatores promptos ſe offerant ad
emendum frumentum Clericorum pretio currenti,
cum augumento vigeſimæ, ut *in Faventina
20. Martii 1695.*, *& in Aſſiſien. 1. Octob. 1703.
& in Camerinen. 12. Jan. 1709.*, quas, & alias
plures reſolutiones recenſent *P. Ricc. in Synopſi
Decr. ejuſd. Sac. Congr. in verbo furnus n.3. 6. ad
13.*, *Pignat. d. conſult.34. n.62.*, *& ſeq. tom.2.*, *&
in d. Bononien. Manutentionis §. Et hanc*; reſolutiones
autem, & Decreta Sac. Congr. ſupra ca-
4 put reverenter ſemper recipere conſuevit noſtrum
Tribunal, quemadmodum præcisè reſponſum
fuit *in dict. Bonon. Manutentionis 2. Decemb.
1707. §. Ex qua ratione, cor. R. P. D. meo
Scot.*, *& in Bononien. Exemptionis 6. Jun. 1708.
§. His tali pacto cor. R.P.D. meo Falconerio.*

Quinimmò talis libertas competit Eccleſiaſticis,
non ſolùm ad effectum faciliùs vendendi fru-
5 mentum, alioſque fructus in loco, ubi recolliguntur,
verùm etiam ad effectum illos transfe-
6 rendi de loco ad locum, & ad alium diverſum
Territorium, ſub ſpe majoris lucri faciendi, &,
ut ibi carius vendant, quia quærendo utilitatem
ex rebus propriis, negociationem Clericis inter-
7 dictam exercere non dicuntur, ad tradita per
Vitalin. in Clem. præſenti n.78. de Cenſ., *Maſcamb.
conſ.18. n.291.*, *& ſeqq.*, *Pignatel. d. conſult.34.
n.70. tom.2.*, *Antonel. de Jur.*, *& Oner. Cleric.
lib.1. par.1. cap.7. n.15.*, *Barboſ. de Poteſt. Epiſcop.
par.2. alleg.13. n.10.*, *Sperel. dec.94. à n.10. ad 15.*,
& Panimol. dec.6. an.5. n.13., quos ſequitur *Rot.
in d. Bononien. Manutentionis 2. Dec. 1707. §. Parùm
urgente cor. R.P.D. meo Scotto.*

Non ſuffragante, quod ab antiquiſſimo tempore
in Civitate Tolentini conſtructus reperiatur
furnus dumtaxat Communitatis, ac poſt
unionem Abbatiæ à ſœculo, & ultrà Collegium
8 Romanum nunquam excitaverit hanc prætenſionem
furnum aperiendi; cum enim aperitio
iſta ſit actus merè facultativus, Communitas
jus prohibendi acquiſiviſſe dici nequit, quamvis
fa-

facultatem habens per centum, & mille annos
9 eam ad exercitium non deduxerit, dum Com-
munitas non docet, prout requiritur, quod aliàs
novam conſtructionem, ſive aperitionem prohi-
buerit, quodque Collegium prohibitioni acquie-
verit per tempus habile ad præſcribendum, *Spad.*
*conſ.*108. *n.*7. *lib.*3., *Rot. dec.*62. *n.*22. *par.*15.,
& magis individualitèr *in Nepeſina Molendinorum*
3. *Febr.* 1710. §. *Minuſve, cum ſeq. cor. Me*, ubi
quamplures referuntur concordantes.

Ex his igitur firmato, quod V. Collegio de
jure indubitanter competat furni aperitio, obſta-
re viſa non eſt Tranſactio an.1710. cum Com-
munitate celebrata, qua mediante, Collegium
juri ſuo furnum aperiendi in Civitate renunciaſ-
ſe prætendebatur, eo ipſo, quod idem Collegium
in capitulo *octavo* ejuſdem concordiæ ſibi reſer-
vavit facultatem aperiendi furnum in Abbatia,
10 ex regula, quod incluſio unius eſt excluſio alte-
rius: tantòque magis, quia in *primo* capitulo per
per pactum expreſſum conventum fuit, quod
Caupones, & alii Vendentes panem in eadem
Abbatia teneantur, & debeant panem emere in
furno Communitatis Tolentini, per concordiam
enim, & pactum poſſunt etiam Eccleſiaſtici ſe
11 privare hujuſmodi facultate abſque violatione
libertatis Eccleſiaſticæ, ad firmata *in Cavallicen.*
Tranſactionis 7. *Maii* 1696. §. *Minùs executionem*
coram Emo Priolo, & in Cavallicen. Bannalitatis
furni 5. *Dec.* 1696. §. *Non relevante cor. eod., &*
in Nullius, ſeu Romana Juris furnandi 14. *Maii*
1708. §. *Eademque tranſactio cor. Me*.

12 Præmiſſo namque, quod tranſactio eſt ſtricti
juris, nec trahitur ad ea, quæ non cadunt ſub
13 lite, & controverſia, ut docuit *Bald. in leg. ſub*
*prætextu nu.*7. *C. de tranſact.* cum aliis apud *Ur-*
*ceol. eod. tract. qu.*81. *n.*5., de plano ſequitur, quod
in tranſactione compræhenſum dici nequit jus
aperiendi furnum in Civitate, quod nunquam
fuerat in lite deductum, & ex ſuperiùs dictis in
14 controverſiam revocari non poterat, quomi-
nus eidem Collegio competeret, nihilque ad ef-
fectum iſtiuſmodi comprehenſionis operari po-
teſt præſervatio Jurium, quoad furnum aperien-
dum in Abbatia; quia regula illa, quod incluſio
unius eſt excluſio alterius, nequaquam procedit
15 in iis, quæ ſunt de genere permiſſorum, qualis
ex præmiſſis erat aperitio furni in Civitate; ea
quippe, quæ ſunt permiſſa, & à Jure ſancita, re-
manent ſub diſpoſitione Juris, quoties de eis nul-
16 la fit mentio, itaut ſuper illis cenſeri non de-
beat à Contrahentibus inducta nova diſpoſitio,
vel prohibitio, juxta firmata per *Mandel. conſ.*164.
*à n.*3., *ad plures ſeqq.*, *Barboſ. Jur. Axiom.*120.
*num.*17., *Giurba ad conſuetud. Meſſan. cap.*15.
*gloſſ.*12. *n.*13. *par.*1., *& in rec. dec.*647. *num.*30.
*par.*19. *tom.*2., cum proviſio hominis ceſſare mi-
17 nimè faciat proviſionem legis ordinariam, &
cum illa compatibilem, *Jaſ. in l. finali nu.*139.
C. de Jur. Emphyt., *Fulgin. tit. var. caduc. qu.*1.
*n.*35., eoque magis, quia eadem præſervatio
jurium fuit appoſita pro majori cautela ipſius
18 Collegii, ideoque non debet in ejus odium re-
torqueri, *l. quod favore C. de leg. Rot. dec.*737. *n.*4.
cor. Cer., *& dec.*229., *&* 6. *par.*18.

Pactum autem, quod panis revendendus à
Cauponibus, & aliis exiſtentibus in Abbatia,
debeat emi in furno Communitatis, nihil com-
mune habet cum jure V. Collegii aperiendi fur-
num in Civitate, quia ſtat benè ſimul, quod
Collegium furnum aperiat in Civitate, quodque
iidem Caupones debeant emere panem in furno
Communitatis ad formam pacti, nec poſſint pa-
nem emere in furno à Collegio aperto in Civi-
tate, cum tametſi Collegium non vendat pa-
nem Cauponibus, non eſt deſtitutum ſpe illum
vendendi cæteris Civibus, numero longe majo-
ribus, undè cum pactum hujuſmodi ſuum effe-
ctum, & operationem benè ſortiatur, inefficax
remanet ad arguendam renunciationem alteri
juri V. Collegii, omninò diverſo, & de quo tunc
19 actum, nec cogitatum fuit, renunciatio enim ju-
ri competenti non infertur ex verbis æquivocis,
ſed claris, & apertis, quæ alium ſenſum habere
non poſſint, *Dec. conſ.*495. *n.*19., *&* 20., *Rot.*
*cor. Cerr. dec.*43. *n.*5.

Sed quamvis hæc DD. ſuaſerint affirmativè
reſpondere favore V. Collegii, ex alia tamen
parte conſiderantes, quod in circumſtantiis præ-
ſentis caſus, quatenus idem Collegium dupli-
cem furnum aperiret, alterum in Abbatia, &
alterum in Civitate, maximum, & intollerabi-
le irrogaretur præjudicium Communitati; mo-
dum idcircò reſolutioni præbuerunt, reducendo
privilegium Collegii ad aperitionem unius tan-
20 tùm furni, vel in Abbatia, vel in Civitate,
prout eidem Collegio magis expedire videbitur,
cum hoc tamen, quod in caſu, quo Collegium
eligat aperire furnum in Abbatia, aperitio fiat
ad formam tranſactionis: ſi verò eligat aperi-
tionem in Civitate, tali caſu teneatur Collegium
in ſe accollare annuam præſtationem debitam
Epiſcopo, exiſtentem ſuper furno Communita-
tis, cum certi juris ſit, quod quando aliquod pri-
21 vilegium redditur nimis præjudiciale, & exor-
bitans, reducendum venit ad æquitatem, ut mi-
nùs noceat, per *Text. in cap. ſuggeſtum de Decim.*

Præjudicium verò Communitati reſultans ex
aperitione duorum furnorum, eſt evidens, quia
Civitas Tolentina, occaſione qua per ſan. mem.
Sixt. V. an.1686. ex Oppido in Civitatem ſubli-
mita fuit, gravata extitit pro conſueta dote Ven.
Menſæ Epiſcopalis in annuis ſc.400. de redditi-
bus Molendini ejuſdem Communitatis, quouſ-
que emeret tot bona æqualis redditus, *ut ex ejus*
*Conſtit.*51. §.7. *Bul. nov. tom.*2. cumque àb onere
emendi bona per aliud Breve Pontificium libe-
rata fuerit, eadem Communitas in generali
Concilio de an.1687. loco bonorum aſſignavit
Ven. Menſæ annuam redditum ſcut.400. ſuper
ejus furno panis venalis, ad quem elaborandum
defertur frumentum ex eodem Molendino re-
tractum: Si igitur permitteretur Ven. Collegio
libera facultas aperiendi furnos ſibi beneviſos,
furnus Communitatis remanere poſſet vacuus,
ejuſque panis invenditus, & conſequenter im-
poſſibile eſſet idem Communitati perſolvere an-
nuam præſtationem Epiſcopo debitam, aliaque
quamplura onera Cameralia, cum totali exter-
minio ipſius Civitatis, quæ ob ejus paupertatem
alio medio huic irreparabili damno occurrere
non valet: undè ad illud reparandum, quatenus
Collegium malit furnum aperire non in Abba-
tia, ſed in Civitate, opportunum exiſtimatum
fuit per DD. quod idem Collegium in ſe accol-
let, & ſuſcipiat onus annuæ præſtationis Epiſco-
po

po ſolvendæ, dum ſine hujuſmodi accollatione
22 nova aperitio furni in Civitate, tanquam nimis Communitati præjudicialis, non eſt permittenda, ut in propoſito optimè probat *Panimol. dec.26. annot.2. n.7., & ſeqq.*, & conferunt deducta *in Cavallicen. Bannalitatis furni ſuper bono jure 5. Dec. 1696. §. finali cor. Emo D. meo Card. Priolo*, & ità conſultum remanet non minùs indemnitati Communitatis, quàm Eccleſiaſticæ
23 libertati, quemadmodum faciendum eſſe monuit *Rot. in Bojanen. Juriſpaſcendi 26. Jun.1709. §. Nec turbat verſ. cum ita cor. Emo D. meo Card. Polignac*.

Et ita,utraque, &c.

R.P.D. LANCETTA.

ROMANA EXPURGATIONIS FOVEI.

Lunæ 19. Iunii 1713.

ARGUMENTUM.

Expurgatio Fovei fieri debet proportionabilitèr a Dominis prædiorum adjacentium, tametſi aliqui ex eis nullam recipiant utilitatem,& multò magis, ubi recipiant utilitatem, & ita obſervatum fuerit, nedum in expurgatione vicinorum foveorum,ſed et ita practicatum fuerit adversùs convicinos à renuente contribuere ad expurgationem, quæ tamen intelligenda ſunt, dummodo foveus non ſit privatus, & ad privatam utilitatem deſtinatus.

SUMMARIUM.

1 *Foveus, ex quibus dici nequeat conſtructus ad privatam utilitatem.*

2 *Ad expurgationem Fovei tenentur proportionabilitèr DD. prædjorum adjacentium, & per tot.*

*Ampl.1.etiamſi nullam recipiant utilitatem,*num.9., & 13.

*Subampl.ubi aliquam recipiant utilitatem.*num.10., & 11.

Ampl.2. concurrente obſervantia, ſeu Conſuetudine. num.15.

Subampl. 1., etiamſi talis obſervantia eſſet Iuris diſpoſitioni contraria. n.16.

Subampl. 2. ubi talis conſuetudo ſit univerſalis. num.17.

Subampl. 3. ubi ſit canonizata in contradictorio Judicio. ibid.

*Subampl.4. ubi ità practicatum fuerit adversùs alios adjacentes ad inſtantiā renuentis expurgare.*n.18.

Limit. ubi Foveus ſit privatus, vel ad privatam utilitatem deſtinatus. n.1., & 6.

3 *Prædium inferius habens ſervitutem recipiendi aquam nequit recuſare eam recipere.*

Decl. tamen, quod non ob id adſtringitur ſupportare onus expurgationis foveorum, & refectionis aggerum. num.4.

Declaratio procedit, ubi foveus deſervit ad privatam utilitatem Domini Superioris, ſecus ubi, etiam ad inferioris. num.5., & 6.

7 *Foveus, licèt quoad uſum publicus reputetur, tamen dicitur eſſe in Dominio Dominorum prædiorum adjacentium.*

Et ad eoſdem ſpectat proportionabilitèr illius expurgatio. ibidem, & n.9. — *Et de ratione* num.8., & 19.

11 *Habens alicujus rei promiſcuum uſum, & utilitatem, tenetur ad ejuſdem rei manutentionem pro rata.*

12 *Vnuſquiſque poteſt favori ſuo renunciare.*

Limit. ubi concurrit favor, ſeu intereſſe alterius. num.18.

19 *Quiſque eandem legem pati debet, quàm cæteris dixit.*

20 *Conſuetudo negativa non attenditur, ubi non eſt canonizata in contradictorio judicio.*

21 *Conſuetudo negativa excluditur, ubi aliqui actus probantur.*

22 *Conſuetudo affirmativa induci nequit per gravatum in præjudicium vocatorum.*

23 *Actus æquivoci, & turbidì nullam probant obſervantiam.*

24 *Foveus,ubi jure privati Dominii ſpectat ad Dominum Prædii Superioris poteſt ab ipſo expurgari, etiamſine licentia inferioris.*

25 *Teſtes lite pendente expiſcati non attenduntur.*

26 *Rota non ſolet novum acceſſum denegare,dummodo fiat intra limitatum tempus.*

DECISIO CLVIII.

Extat in Agro Romano Foveus, quem appellant *di trè Denari*, & cujus Aquæ altam originem à collibus nempè, atque ſitu eminentiori trahentes, Incrementum recipiunt ab aliis pluvialibus, quæ defluunt ad ipſum per rivulos pro commoditate, ac utilitate prædiorum circumjacentium natura paratos, adeoùt ſubindè, eodem ſemper retento nomine, ſubjectos circumfluens campos, necnon pontem in via Conſulari ad hunc præciſum effectum, non contemnendæ ſtructuræ ædificatum, ſubterfluens novis auctus tùm publicis, tùm privatis aquis in Mare deſcendat.

Inter cæteros autem, quos prædictus Foveus circuit, ſeu percurrit fundos, præcipui ſunt illi *di Torr'in Pietra*, e *Pallidoro*, quorum primus in ſuperiori ſitu poſitus ad Primogenituram Domus Falconeriæ; alter verò in inferiori ad Ven. Archioſpitale S.Spiritus ſpectat, ſed negligentibus iſtius Miniſtris Foveum proprio fundo adjacentem expurgare, hinc ſæpe ſæpiùs ob impedimentorum molem, ibidem conſiſtentem, ſuperiores aquæ ſtagnabant, ac regurgitantes in quamdam inferiorem partem Prædii, ſeu Tenutæ *di Torr'in Pietra*,vocabulo *del Prataccio*, maxima damna devaſtando novalia, & immaturas ſegetes corrumpendo, inferebant, ut propterea D. Lelius primogenituræ Poſſeſſor ſuæ conſulturus Indemnitati, ſatius fore putaverit adverſus Miniſtros Archioſpitalis Inſtantiam promovere cor. A.C. ſuper expurgatione, in quo Tribunali Sedente R.P.D. meo Cerro, nunc Collega meritiſſimo,prodiit,prævio acceſſu, ſententia favorabilis D. Lelio.

Verùm, reclamantibus Miniſtris, Cauſa delata fuit ad noſtrum Sac.Auditorium, mihique commiſſa, undè in hodierna audientia propoſito dubio — *An, & cujus ſumptibus ſit expurgandus Foveus* di tre Danari? DD. reſponderunt — *Foveum eſſe expurgandum expenſis Archioſpitalis pro rata adjacenti, & ad mentem, inferius patefaciendam.*

Exi-

Exiſtimarunt ſiquidem Archioſpitale teneri ad expurgationem fovei pro rata adjacenti ex diſpoſitione Juris communis, nàm retento illo principio, quod foveus diei nequit conſtructus ad privatam utilitatem Tenutæ *di Torr' in Pietra*,
1 quodque ſuperiorem habens originem quamplùribus fundis circumcirca adjacere dignoſcitur, necnon pro illorum, ac præſertim fundi *di Palidoro*, quæ ad Archioſpitale ſpectat, aquis ducendis inſervire, ſubſequebatur omnes Dominos proportionabilitèr obligatos eſſe ad ejus ex-
2 purgationem, neque unum in alium hoc onus poſſe refundere, ad lit. *Text. in l. ſi tertius 6. §. Si ex plurium ff. de aq. pluv. arcen.* ibi -- *ſi ex plurium fundo decurrens aqua noceat, vel ſi plurium fundo noceatur, placuit, eoque jure utimur, ut ſivè plurium fundus ſit, ſinguli in partem experiantur, & condemnatio fiat, ſivè cum pluribus agatur, ſinguli in partem conveniantur, & in partem fiat condemnatio* -- ibique *Gloſs. verb. condemnatio*, ubi, quod ſecundum iſtam legem eſt intelligendus ſubſequens *Text. in l. 11. §. Caſſius ait ff. eod., & notant Riminal. ſen. conſ. 276. n. 27., Cyriac. Contr. 576. à nu. 21., & ſeqq., R. P. D. Zaul. ad Stat. Favent. lib. 5. rub. 10. nu. 4., & 5., & rub. 31. nu. 8., & rub. 32. n. 4., Pecch. de Aquæd. lib. 2. cap. 11. qu. 4. n. 2., Rot. in Leodien. Rivulorum 4. Februar. 1678. §. Nec facit cor. Bourlemont, & in Bononien. Aquarum 14. Dec. 1699. §. Neutra cor. R. P. D. meo Anſal., & in Ariminen. Foveæ Patarinæ 2. Iun. 1704. §. Atque hinc deveniendo coram Rev. D. meo Molines Decano.*

Quibus minimè adverſari poſſe putarunt Domini diſpoſita *in l. 1. §. Denique ait, & in leg. 2. §. Apud Labeonem ff. de aqu. pluv. arcen.* cum quibus plures allegatæ authoritates concordabant, ubi ſancitur, quod ſecluſa conventione Prædium inferius, habens ſervitutem recipiendi
3 aquas, nequit utique recuſare aquam recipere, non verò adſtrictum eſt ſupportare onera refectionis aggerum, & ſimilium, cum refectio pertineat ad illum, qui ſervitutem aſſerit, minimè
4 autem ad eum, cujus res ſervit, itaut quodammodò in hac parte fundus inferior quamdam quaſi ſervitutem activam habere adversùs fundum ſuperiorem dicendum ſit.

Quandoquidem facile fuit DD. ex prædictarum legum hypotheſi colligere caſuum diverſitatem, nàm *Vulp., & Paul. II.* J. C. in præfatis juribus figurant caſum de Foveo, qui non deſerviat etiam ad utilitatem fundi inferioris adjacentis, cujus aquas non recipiat, itaùt, aut Foveo non indigeat, aut alio modo inundationi non ſubjaceat, vel de Foveo, aquæductu, &c., & alio conſimili opere manufacto, ac privativè conſtructo ad commodum, atque utilitatem ſolius fundi ſuperioris, cum enim in illis terminis non ageretur de aquis, à pluribus locis ſitus eminentioris defluentibus, ut hic; nil mirum ſi tali caſu Prædium inferius, & ſerviens eximitur ab onere refectionis, & quidem ſumma ratione, nè videlicèt graviori onere prematur reficiendi, ac expurgandi Foveum, ſeù aquæductum in domi-
5 nio prædii ſuperioris exiſtentem, cujus præciſè privatam utilitatem concernit, prout deſumi optimè poteſt à lectura dd. Textuum, & benè explicant quoque authoritates in contrarium adductæ, præſertim *Barz. dec. Bonon. 57. nu. 2., & ſeq., Gobb. de Aqu. qu. 19. n. 6., & 7., Ardolin. reſol. for. 110. à n. 38., cum ſeqq.*

Secùs tamen eſt in caſu, de quo agitur, quia Foveus *di tre denari* non eſt manufactus, non
6 reſpicit privatam ſolùm utilitatem Tenutæ *di Torr' in Pietra*, ſed ut ſupra dictum fuit, à ſuperioribus locis derivans plures Tenutas circumdat, & præterfluit, neque in alicujus totali Dominio dicitur eſſe, ut proindè juremeritò putaverint DD. iſtius expurgationem pro rata adjacenti ſpectare ad Archioſpitale, quod reſpectu prædictæ portionis Dominium habere cenſetur,
7 licèt quoad uſum, publicus forsàn veniat Foveus reputandus, *Pecch. de Aquæd. lib. 2. cap. 11. n. 2., Gob. de Aqu. par. 3. nu. 9. verſic. propetereàque, cum ſeqq., R. P. D. Zaul. ad Stat. Faven. lib. 5. dd. rubr. 10. n. 1., & 2., & rub. 31. n. 8.*, ac latiùs *rub. 32. n. 1., & ſeqq.*, ne alioquin aquæ ſtagnantes, vel
8 regurgitantes vicinis prædiis afferant nocumentum, & præjudicium, ut expreſsè cavetur in allegato *Text. in l. ſi Tertius 6. §. Si ex plurium ff. de aqu. pluv. arcen., Cyriac. contr. 576. n. 11., & 21., R. P. D. Zaul. locis mox cit., & ſignantèr rub. 32. n. 33., & ſeqq.*

Ex his etiam ceſſare viſa fuit Inſpectio, an Foveus conſiderari debeat tamquam publicus, vel tamquam privatus, quoniam onus expurgationis non deſcendit à publicitate Fovei, ſed ab illo Dominio, quod omnes habent quoad partem adjacentem propriis fundis, cujus ſequela certa eſt, ut unuſquiſque proportionabiliter teneatur
9 ad illius expurgationem, & emundationem, non attenta, vel diſtincta primaria, ſive ſecundaria utilitate, *R. P. D. Zaul. d. rub. 31. n. 8., & rub. 32. n. 3., & ſeq., Brugiot. in Epitom., & prax. viar., & Flum. cap. 7. n. 287., Conſtant. ad Stat. Vrb. annot. 22. num. 98.*

Maximè quia, ut ſupra quoque inſinuatum fuit, Archioſpitale non habet dumtaxàt ſervitutem paſſivam controverſi Fovei, ſed inſuper habet uſum activum ejuſdem, ſicuti benè depræhenditur ex deſcriptione facta occaſione acceſſus R. P. D. mei Cerri, nàm quotiès prædicto Foveo
10 non uteretur in recipiendis aquis proprii fundi, illiſque deducendis uſque ad Mare, utique cum non levi præjudicio ipſius fundi ſtagnarent, ut exindè ſemper in iſtis terminis procedat regula proportionabilis expurgationis, ex authoritatibus adductis *in §. Exiſtimarunt ſiquidem*, quibus addi poſſunt *Card. de Luc. de Regal. diſc. 139. n. fin., & diſc. 141. n. 11., & ſeq., Conſtant. ad Stat. Vrb. to. 1. ann. 22. n. 96.*

Et ſanè optimo Jure, quia ratione naturali, & Civili conſonum reputatur, quod habens alicujus rei promiſcuum uſum, atque promiſcuam utilitatem teneatur pro ſua rata ad manuten-
11 tionem rei, ſicque ad expurgationem Fovei, per ea, quæ notant *Riminal. ſen. d. conſ. 276. n. 27., Cyriac. Contr. 576. n. 22.*, qualis reverà fuit ſenſus noſtri Tribunalis *in Arimin. Foveæ Patarinæ 2. Jun. 1704., & 30. Apr. 1706. cor. R̃mo D. meo Molines Dec.*, uti legitur in prima §. *Atque hinc deveniendo, & §. fin.* & in ſecunda §. *Quo enim cum ſeq.*, licet ulteriùs in dd. deciſ. ageretur in caſu penitùs à præſenti diverſo, videlicèt de Fovea principalitèr inſtituta ad quorumdam tantummodò particularem Commoditatem, ac utilitatem, & propterea æquum profectò, ſi ad effe-

ctum gravandi alios onere expurgationis ponde-
ratus fuit uſus activus Foveæ, necnon utilitas il-
lorum, quibus hujuſmodi expurgatio pro rata
proportionabili imponebatur.
Non obſtat, quod poſſet Archioſpitale favori
12 ſuo renunciando, aquas proprii fundi ad alium
locum ſibi non proficuum divertere, & ſic ceſ-
ſaret ratio utilitatis à DD. conſiderata; quoniam
vis non ſtat ſolùm in utilitate fundi inferioris,
ſed in præjudicio reſultante Dño fundi ſuperioris
13 ob regurgitationem aquarum, adeoùt etiam
tali caſu Dnus inferioris fundi teneatur pro ſua
adjacentia foveum expurgare, ut ex mente præ-
citati Text. in l. ſi Tertius 6. §. Si ex plurium ff. de
aqu. pluv. arcen., proſequitur R. P. D. Zaul. ad
Stat. Faven. lib. 5. rubr. 10. ibi = Nè ex illorum re-
pletione aqua ſtagnet, & Vicino noceat, aliàs enim
numquàm daretur caſus regulæ, dum ſemper Vici-
nus favori ſuo renunciare poſſet, quod non eſt per-
14 miſſum, ubi concurrit favor, ſeù intereſſe al-
terius, ad Text. in cap. de tempore, ibique Panorm.
n. 2. de arbitr., Barboſ. Axiom. 96. ibid. n. 2.
Hæc, quæ in jure firma viſa ſunt DD., eo liben-
tiùs admittenda erant, adſtipulante conſuetudi-
ne univerſali totius Agri Romani, de qua ſatis
conſtare iidem crediderunt ex Teſtibus Peritis,
& optimè informatis, qui deponunt in toto Agro
Romano hoc Jus ſervari, ut omnes poſſeſſores,
ac Dñi ad metam adjacentiæ Foveos expurgare
teneantur, prout revera abſque ulla contradi-
ctione ſemper fuit adimpletum, quando aquæ à
ſuperioribus locis profluentes non decurrunt ad
15 propriam, atque privatam utilitatem; quamob-
rem ſummoperè in hac materia erat facienda
hujuſmodi conſuetudo univerſalis, neque ullo
modo ab illa recedi poterat, ut per Text. in l. 1.
§. Denique ait ff. de aqu. pluv. arcen., advertunt
Menoch. conſ. 1281. n. 20., Cyriac. Contr. 310. n. 47.,
& Contr. 311. n. 6., Gob. Conſult. dec. 56. n. 4., de
Luc. de Servit. diſc. 33. n. 6., etiam ſi ageretur de
16 tali obſervantia, quæ Juri communi contrairet,
cum hæc altera lex dicatur in concurſu præfe-
renda, Jaſ. in l. omnes populi in 1. lectura n. 6. ff. de
Juſt., & Jur., Cravet. conſ. 251. n. 3., Alex. conſ. 190.
n. 11. lib. 2., Rot. cor. R. P. D. meo Anſal. dec. 10. n. 49.,
& penès Conſtant. ad Stat. Vrb. dec. 92. n. 3., & cor.
ſa. me. Alex. VIII. dec. 210. n. 5.
Tantoque magis, quia agitur in terminis uni-
17 verſalis conſuetudinis, canonizatæ etiam in
contradictorio Judicio, uti probant Teſtes periti,
& geſta ab eodem Ven. Archioſpitali, cujus no-
mine plures adſtricti fuerunt pro rata adjacenti
18 ſimilem Foveum nuncupatum di Galera expur-
gare, Antonel. de temp. legal. lib. 1. cap. 78. n. 3. in
fin., Gob. Conſult. deciſ. 112. n. 13., Palm. Nep.
alleg. 23. n. 26., Bonden. Collect. Legal. 15. nu. 133.
to. 1., Rot. dec. 169. n. 22. par. 12. rec., proindeque
19 omni rationi congruere videbatur, quod Ar-
chioſpitale eamdem legem pateretur, quam di-
xit cæteris, tot. tit. ff. quod quiſque Jur. in alter.
ſtatuerit &c. & eſt regula in l. quod quiſque Juris
ff. de reg. Jur.
Abſque eo quod probata conſuetudo univer-
ſalis debilitari valeat ab aſs. conſuetudine tàm
negativa, & particulari Archioſpitalis non pur-
gandi Foveum, quàm affirmativa refundenti-
bus onus in D. Lellium; quoniam quantum at-
tinet ad conſuetudinem negativam, præmiſſo,
20 hanc minimè habendam eſſe in conſideratione,
quatenus non fuerit conſtabilita in contradicto-
rio Judicio, Riminal. ſen. conſ. 31. à n. 50. verſ. ad
2. lib. 1., Brugiot. in Epitom. Viar., & Flumin. cap. 7.
n. 304., & ſeqq., illa ſublata remanebat tùm ex
depoſitione Ratiocinatoris Domus Perettæ, à
qua Cauſam habet D. Lelius, qui Ratiocinator
teſtatur, expurgationem Fovei pro rata adja-
centi Tenutæ di Palidoro numquàm à d. Domo
fuiſſe expletam, tum ex libris ejuſdem Archioſ-
pitalis, unde deſumebatur de an. 1643., & 1646.
Foveum di tre Denari propriis ſumptibus expur-
gatum extitiſſe, ut per conſequens allegari non
21 poſſit, iſtis actibus in contrarium concurrenti-
bus, Fontanell. dec. 337. n. 22., Thomat. dec. 240.
n. 13., Rot. cor. Gregor. dec. 162. n. 9., & 15., & cor.
Ottbobon. dec. 45. n. 7., & in rec. dec. 289. n. 8. par. 17.
Ejuſdemque irrelevantiæ habita fuit adducta
22 conſuetudo affirmativa, iſta namque etiamſi
adeſſet, non potuiſſet induci in præjudicium Vo-
catorum, Rot. dec. 2. n. 4., & 5. penès de Luc. to. 3.
tit. de dot., & in rec. dec. 291. n. 11., & ſeqq. par. 16.,
& quod plus eſt omnes actus allegati dignoſcun-
tur æquivoci, ac turbidi, qui nullo modo obſer-
vantiam poſſunt comprobare, ſivè ſumantur in
23 linea præſcriptiva, ſive interpretativa, ad fir-
mata per Rot. in Lucana Fideicom. 12. Iun. 1711.
§. Hujuſmodi in fin. cor. R. P. D. meo Criſpo, quia
ex Inſtrumento ſtipulato de an. 1663. à Miniſtris
Ducis Matthæi, & Pauli Franciſci Falconerii cum
hominibus, qui foveum expurgarunt, haud qua-
quam deſumitur, ratam expenſarum fuiſſe re-
petitam, vel non adverſus Archioſpitale: Licen-
tiæ verò nomine dd. Ducis Matthæi, ac Pauli
Franciſci reportatæ de an. 1681., & 1686. ab eod.
Archioſpitali, nullam præſeferunt legalitatem,
& in omnem caſum ex iiſdem arguitur, foveum
pro rata adjacenti ſpectare ad præfatum Archi-
oſpitale, cum cæteroquin dato dominio in fun-
24 do ſuperiori, inferiùs prædium neceſſariò tene-
batur abſque licentia præſtare patientiam pro
expurgatione fovei, ſicuti expreſsè diſponitur in
allegat. l. 1., & 2. ff. de aqu. pluv. arcen.
In nihilo attentis depoſitionibus quorūdam Te-
ſtium favore Archioſpitalis affirmantium ſuper-
fluam eſſe, immò præjudicialem expurgationem
fovei propter qualitatē ſitus propè Mare depreſ-
ſioris, itaut ex Maris ſupereminentia impediatur
in ipſum aquarum exitus, quæ hoc ideò regurgi-
tantes prædia vicina devaſtent; quoniam ultra
quàm quod non eſt adhibenda fides dd. atteſta-
25 tionibus, pendente lite expiſcatis, adverterunt
DD. præfatas depoſitiones non ſolùm eſſe con-
trarias omnibus geſtis ab Archioſpitali, necnon
à Duce Matthæio, & Paulo Franciſco, quos om-
nes, dum foveum expurgarunt, non eſt dicen-
dum actum omninò inutilem explere voluiſſe;
verùm etiam iiſdem obſtare ipſammet facti evi-
dentiam, reſultantem ex planta, atque acceſ-
ſu, quia ſi ab una parte Tenutæ di Torr'in Pietra
adeſt foveus ſub vocabulo l'Arrone, & ab alia
parte prædictæ Tenutæ, ac illius di Palidoro con-
ſpicitur alter foveus nuncupatus di Palidoro, at-
que ambo iſti fovei in Mare deſcendunt, utique
nimis repugnat veritati, foveum di tre Denari
medium inter utrumque, impediri, quo minùs
ad inſtar aliorum in Mare defluere valeat.
Hucuſque deducta, & quæ ad tramites Juris
ſub-

ſubſiſtentia DD. putabant, conabantur Miniſtri Archioſpitalis evitare, inculcando factum ſupra expoſitum non ſubſiſtere, & in comprobationem novum Acceſſum enixè poſtulabant, cujus Inſtantiæ occaſione, fuit ſuperaddita reſcripto clauſula *ad mentem*, quæ mihi communicata, ut illam ex munere Partibus propalarem, prout exequor, in eo conſiſtit, quod nempè DD., licèt arbitrentur Acceſſum peractum ab R. P. D. meo Cerro, tamquam omnibus numeris abſolutum, quamcumque ſubmovere potuiſſe difficulta-
26 tem, tamen nè probationes coarctare videantur, & laborem effugere, novum Acceſſum facere non recuſant, ſuſpendentes hoc interim Cauſæ proſecutionem, dummodò ante Rotam Memoralium, in menſe Aug. habendam, Miniſtri Archioſpitalis obligationem apud acta emittant, illum quantò citiùs fieri poterit, explendi, cum Juſtitiæ non conveniat indefinitè ſimilem Inſtantiam admittere, nè cauſa ultra quàm par eſt cum præjudicio D. Lelii in longum protrahatur. Et ita, utraque, &c.

R. P. D. LANCETTA.

ROMANA EXPURGATIONIS FOVEI.

Lunæ 18. *Martii* 1715.

ARGUMENTUM.

Foveus præſumitur Communis, & non ad privatam utilitatem deſtinatus, donec contrarium probetur, taliſque probatio non eruitur ex pluribus circumſtantiis, & ponderationibus adductis in dec., imo excluditur ex generali obſervantia, & facto Partis, & ex probatione reſultante ex Acceſſu judiciali.

SUMMARIUM.

1 *Ad fovei expurgationem tenentur proportionabilitèr DD. Prædiorum adjacentium*, & num. 10.
Et de ratione num. 7., & 8.
Et ita practicatur ex univerſali obſervantia. n. 19., & ſeqq.
Limit. ubi foveus ſit conſtructus ad privatam utilitatem. num. 2.
3 *Foveus non præſumitur privatus, ſed communis, donec contrarium probetur*.
Qualis ſit probatur ex acceſſu judiciali. n. 4.
4 *Probatio deſumpta ex acceſſu Iudiciali præ cæteris attendenda*.
5 *Argumentum deſumitur etiam ex ipſa loci denominatione*.
6 *Scriptura producta plenè probat contrà producentem*.
7 *Dominus fundi inferioris quarè proportionabilitèr teneatur ad expurgationem fovei*, & num. 8.
9 *Damnum reſarcire tenetur, qui illud facit, ac dat ei cauſam etiam remotam*.
11 *Dilatatio Aquarum referri debet ad repletionem fovei, dum de alia cauſa non docetur*.
Actus referri debet ad Cauſam immediatam. ibid.
12 *Cauſa proxima dicitur illa, qua remota, illicò ceſſat effectus*.
Argumento ab Experientia deſumpto ſtandum eſt. ib.
13 *Teſtes examinati lite pendente, & ſine citatione Partis non attenduntur*.
14 *Teſtes contrarii inſtrumentis, & probationi deſumptæ ex acceſſu non admittuntur*.
Ampl., ſi eorum Scientiæ rationem non reddant. n. 15.
16 *Damnum in re communi illatum, communibus reſici debet expenſis*.
17 *Gravati non poſſunt præjudicare vocatis, ex proprio jure venientibus*.
18 *Obſervantia non probatur ex actibus turbidis, & Equivocis*.
19 *Obſervantia particularis deſtruitur ex univerſali*, & num. 21.
Ampl. num. 23.
20 *In expurgationis foveorum materia, plurimùm Peritis deferendum eſt*.
22 *Obſervantia uniformis diſpoſitioni juris eſt præferenda*.
Ampl., ubi canonizata fuit in contradictorio Iudicio. num. 23.
24 *Quiſque eandem legem pati debet, quam cæteris dixit*.
25 *Tranſactio facta à gravato non præjudicat vocatis venientibus ex proprio jure.*
26 *Reſervatio jurium, quid operetur favore reſervantis.*

DECISIO CLIX.

Ad normam *Text. in l. ſi Tertius* §. *Si ex plurium ff. de Aqu. pluv. arceu.* diſponentis, quod
1 ſinguli fundi adjacentes pro ſua rata proportionabilitèr teneantur ad expurgationem Fovei, dummodò non ſit ad privatam utilitatem con-
2 ſtructus, vel manufactus, *ſub die* 19. *Iun.* 1713. reſolutum fuerat *cor. Me — teneri V. Archioſpitale S. Spiritus prò rata adjacentiæ ad expurgationem Fovei di trè Denari*, per quem diffluentes aquæ à ſuperioribus locis, plures Tenutas adjacentes circumdant.

Verùm quia Scribentes pro Archioſpitali exceperunt, quod Cenſura præfati Juris non eſſet in facto applicabilis, eo quia ſupponebant, Foveum fuiſſe manufactum, & privatum pro utilitate fundorum ſupra exiſtentium, & ſignantèr Prædii *di Torr' in Pietra* ad Primogenituram Domus Falconeriæ ſpectantis; ideò, ad eruendam facti veritatē inſteterunt pro deſtinatione Acceſſus, & DD., quamvis omnibus numeris abſolutum crederent Acceſſum factum in præcedenti Inſtantia à R. P. D. meo Cerro, tunc A. C. meritiſſimo Locumtenente, & cum illo eo tunc procedendum eſſe, nè tamen coarctare probationes viderentur, huic petitioni benignè annuentes, mihi demandarunt, ut ad locum differentiæ Me conferrem, proùt de facto in eorum obſequium Me contuli, & auditis Partibus hinc indè intereſſentibus, unà cum Peritis, ſtatum rerum diſtinctè deſcribi curavi: Quibus peractis, propoſui hodiè dub. = *An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis*? & DD. pro perſiſtentia *Indeciſis* = Reſponderunt.

Tantum enim abfuit, quod ex hoc novo Acceſſu excluderetur ſuppoſitum, quod Foveus inſerviat publicæ omnium Fundorum adjacentium utilitati, ut imò plenè, & concludentèr ex eo conſtiterit, illum originem trahere à ſuperioribus quibuſdam Collibus, undè collectis pluvialibus aquis ad inferiora loca deſcendit, & ſignantèr ad tres Tenutas, ad illam ſcilicèt *di Torr' in Pietra* Dñorum de Falconeriis, ad illam nuncupat. *Maccareſe* Dñi Ducis Roſpiglioſi, & ad aliam

di Palidoro ſpectan. ad d. V. Archioſpitale, & donec in Mare defluat augumentum undequaque recipere, tùm ex aquis per alios privatos Foveos in illum traductis à circumadjacentibus fundis eorumdem Poſſeſſorum, tùm ex aliis Conſulari via, quam interſecat, in illum concurrentibus: His autem ſtantibus manufactus certè, &
3 privatus dici non poteſt, niſi talis concludenti probatione demonſtretur; cum cæteròquin regula ſit in terminis illum communem eſſe poſſeſſoribus fundorum, quibus inſeruit, *Bald. in cap. 1. §. Si quis de Manſo ſub n. 8. verſ. Quædam verò de Contr. Inveſtit.*, *Antonel. de Temp. Legal. lib. 2. cap. 81. num. 22.*, & cum aliis *Gob. de Aqu. quæſt. 4. num. 2.*

Quod verò in illum defluant etiam aquæ Tenutæ *di Palidoro* (cum aliæ non cadant ſub controverſia) eſt innegabile, dùm in ea parte, qua dicta Tenuta declivium habet, omnes in illum deſcendunt, ut legitur in Inſtrumento Acceſſus *n. 16.*, ſicut etiam alibi per plures rivulos, ut ſub *n. 20.*, & hæc probatio deſumpta ex Acceſſu Judicis, & Viſione loci ſuperlativa eſt, & quam-
4 dicis, & Viſione loci ſuperlativa eſt, & quamcumque aliam vincit, plenè *Poſtb. de Manut. obſer. 101. n. 5.*, *Rot. dec. 1103. n. 11. cor. Emer. Iun.*, *& dec. 472. n. 17., & 30. par. 19. recen. to. 2.*, ubi concordan., *in Rom. Fornacis ſuper manutentione 5. Febr. 1714. §. Quod autem cor. R. P. D. meo Criſpo.*

Neque obſtat, quod tenuta *di Torr' in Pietra* non ſit contermina Foveo in loco *di trè Confini*, ubi ex omiſſa expurgatione aquarum regurgitatio evenire prætenditur, inferendo exindè, quod ceſſet fundamentum actionis à DD. Falconeriis contra Archioſpitale propoſitæ, deficit namque hujuſmodi objectum, & in facto, & in Jure.

In facto quidem, nàm concurrit ſpecifica probatio, quod Tenutę ſint conterminæ in loco *di trè Confini*; Omiſſo ſiquidem argumento ex ipſa
5 loci denominatione deſumpto, quæ ut verificetur, non ſufficit adjacentia duarum ſpectantium ad Dominos Falconerios, & Dominos Roſpiglioſos, ſed requirit etiam tertium Confinem, qui non alius poteſt eſſe, quàm *Tenuta di Palidoro*, id probat noviſſimus Acceſſus, ubi *ſub §. 9., et 10.*, deſcribuntur quatuor minores Fovei, qui aquas deponunt in controverſum Foveum majorem *di trè Denari* in d. loco *di trè Confini*, & quartus ex eis aquas ducit etiam à fundo ſuperiori S. Spiritus, & magis clarè confirmat Acceſſus uſque de an. 1664. peractus occaſione alterius differentiæ, de quo *in Sum. Reſponſ. DD. de Falconeriis num. 1.* In hoc enim ſic dicitur -- *ſi trova nel principio di d. Argine, dove ſtanno li trè Confini, cioè il Confine di S. Spirito, il Confine de' Sig. Falconieri, & il Confine de' Signori Mattei* -- (Quibus ſucceſſerunt DD. de Roſpiglioſis), qui ſanè acceſſus cum ad ejuſdem Archioſpitalis inſtantiam factus
6 fuerit, & quod plus eſt, ex illius parte in hac lite productus, plenam facit probationem, & amplius impugnari non poteſt, ad regul., de qua *Rot. dec. 484. n. 8., & 9. par. 19. rec. to. 2.*, *& in Rom. Pecuniaria 14. Ian. hujus an. ſub §. Neque Juſtitia cor. Me*, & paſſim.

In Jure paritèr difficultas removetur, quia ratio, propter quam inferiores fundi ad expurgationem Fovei Communis ſunt obligati, non
7 ſiſtit in eorumdem adjacentia, & confine, ſed tùm in ipſa Communione, & promiſcuo Fovei uſu in recipiendis eorum aquis, illiſque traducendis ad Mare, juxta quem pro ſua rata unuſquiſque Manutentionis, & expurgationis Fovei incommodum debet ſubire, ex notatis per *Cyriac. Contr. 576. nu. 22.*, alioſque relat. *in deciſ.*, quæ revidetur *§. Et ſanè*; Tùm in detrimento
8 Poſſeſſoris fundi ſuperioris, quod æqualitèr poteſt contingere per aquarum reſtagnationem, ſi vel immediatus, vel mediatus inferior poſſeſſor ad liberum aquarum defluxum per Fovei emundationem non contribueret; ſemper enim in
9 damnis habetur ratio ad proximam æquè, ac remotam Cauſam, cum ille, qui eam præſtat, illud reſarcire teneatur, ad *Text. in cap. final. de injur.*, *& l. qui occidit §. In hac ff. ad leg. Aquil.*, *Surd. dec. 118. n. 12., & 13.*, cum aliis, egregiè *Cyriac. Contr. 688. à nu. 62. ad 69., & ſeqq. uſque ad fin.*, & probat noſter *Text.* ibi -- *Si ex plurium fundo decurrens aqua noceat, vel ſi plurium fundo noceatur.*

Conſequens propterea eſt, quod cum non ſit in quæſtione controverſum Foveum ſupra Pontem, quem habet in via Conſulari tranſire per mediam Tenutam *di Torr' in Pietra*, & recipere ſubindè aquas omnium Tenutarum in ejus decurſu adjacentium, atque ejuſdem viæ Conſularis, hoc ſufficit, ut teneantur omnes poſſeſſores adjacentes, etiamſi per univerſam Fovei longitudinem non confinent, ſivè proximi, ſivè remoti, ſivè mediati, ſivè immediati ad expurgationem proportionabilitèr, & pro ſua rata
10 contribuere, ut proſequitur idem -- *Text.* ibi -- *ſinguli in partem conveniantur, & in partem fiat condemnatio*, & benè declarat ibidem *Imol. in princip.*

Quibus ita firmis ceſſat quoque alterum objectum, quod aquarum regurgitatio in damnum Tenutæ *di Torr' in Pietra* -- non proveniat ex omiſſa expurgatione Fovei in inferiori fundo *di Polidoro*, ſed ex inundatione aliorum particularium Foveorum exiſtentium in loco nuncupat. *il Prataccio*, qui in Acceſſu ultimo loco facto inventus eſt Paludoſus; Etenim contrarium conſtitit ex eodem Acceſſu, in quo fuit recognitum aquas in loco *di trè Confini* remanere ſtagnantes, *ut in §. 30.*, & prò invenienda cauſa ejuſdem reſtagnationis, facta livellatione per Peritos, compertum fuit, Foveum *di trè Denari* in ſitu, in quem corrivantur aquæ, eſſe adeò repletum ſordibus aquarum ingreſſum impedientibus, ut ibi Terrenum altiùs eſſet, quàm in d. loco, ex quo Aquæ in Foveum deſcendunt, & ſic liber defluxus, qualis neceſſarius eſt, haberi non poſſet, *ut in §§. 32., & 33.* Undè effectus dilatationis aquarum *nel Prataccio* ad iſtam
11 Cauſam immediatam, & propriam repletionis d. Fovei, & non liberi earum decurſus referri debet, *Spad. conſ. 1. n. 9. to. 3.*, *Rot. dec. 26. n. 11. cor. Ninot.*

Poſuit verò rem extrà controverſiam ſubſequuta experientia rerum omnium Magiſtra; Poſtquam enim DD. de Falconeriis de licentia, R. P. D. Auditoris SSmi, & per modum proviſionis Foveum in prædicto loco *di trè Confini*, & in partibus adjacentibus Tenutæ *di Palidoro* uſque ad mare expurgari fecerunt, ſtatim aquæ à parte priùs paludoſa, qualis erat *il Prataccio* defluxerunt, neque ampliùs redundarunt, & terrenum

num exſiccatum remanſit, ſignum nimis evidens, quod cauſa inundationis erat repletio, &
12 omiſſa expurgatio Fovei in d. loco, dum ea ſublata, ſublatus eſt etiam effectus; argumento autem ab experientia rei deducto ſtandum eſſe, plenè probant per *Text. in §. Quæ omnia Inſt. de fidejuſs.*, *Bald. conſ.136. n.2. lib.2.*, *Cyriac. Contr. 700. n.10.*, *Rot. dec.631. nu.9. cor. Buratt.*, & frequentèr alibi.

Hinc fruſtrà recurritur ad oſtendendum, quod aquæ in controverſo loco ſufficiens declivium habeant, & congruam pendentiam uſque ad mare palmorum 26., itaùt ullo modo redundare non poſſint; Teſtes enim ad hoc comprobandum adducti, vel deponunt re non integra, poſt factam ſcilicèt, d. proviſionalem expurgationem, à qua oriri potuit iſta pendentia, ac fuerunt, pendente lite ſine Partis citatione
13 examinati, ideoque non ſunt attendendi, *Rot. cor. Ottbob. dec.10. nu.54.*, *& par.18. rec. tom.2. dec.509. n.17.*, quod procedit etiam quoad menſurationem, pari illegalitate peractam, vel ſaltèm quia pugnant cum ſupra expoſita rei experientia, & ipſo Inſtrumento acceſſus, optimam
14 probationem facientibus, fidem non promerunt, ad *Text. in l. Generalem 13. C. de non num. pecun.*, *Rot. dec.235. n.20.*, *& 29. par.13.*, *& dec.484. n.13.*, *& ſeqq. par.19. to.2. rec.* præſer-
15 tim dum eorum ſcientiæ certam rationem non reddunt, ex aliis vulgatis Juribus.

Nec refert, quod ſi aquarum regurgitatio proveniret ex loco, ubi poſſidet Archioſpitale, priùs inundarentur ejus bona, quàm ſuperiora DD. de Falconeriis; ſiquidem inundatio in loco *Prataccio* non provenit ex regurgitatione aquarum redundantium à locis inferioribus verſus mare, ſed à repletione Fovei *di trè Denari*, quæ cauſam præbet illarum reſtagnationi, & non libero decurſui; ideoque nihil prodeſt iſto caſu, quod bona S.Spiritus ſint inferiora, & in loco magis depreſſo, cum talis repletio, quæ impedit, ne fundorum adjacentium aquæ poſſint in dictum Foveum ingredi, & indè ad mare defluere, ſit cauſa reſtagnationis, & propterea ſicut nequeunt ad inferiora loca tranſcurrere, ità non valent illa inundare; benè tamen verum eſt, quod inundationem patiuntur ab aliis propriis aquis ex eadem cauſa eamdem reſtagnationem facientibus; ultrà quod, neque neceſſe eſſet, quod ipſi quoque damnum obveniret ex regurgitatione, ut ad emundationem teneatur, ſed ſufficeret præjudicium, quod infertur Compoſſeſſoribus in
16 locis, per quæ aquæ derivantur, ad hoc ut damnum ex re communi illatum, communi etiam diſpendio reparetur, *Laderch. conſ.146. n.4. in fin. Cyriac. Contr.576. n.21.*

Fruſtrà denique recurrebant ejuſdem Archioſpitalis Defenſores ad expurgationes antiquis peractas temporibus à Duce Matthejo, & Paulo Franciſco Falconerio, adduceutes de novo impenſas eo tunc factas, eaſque coadjuvantes cum tranſactionibus, & aliis documentis, etiam in præteritum deductis, ad effectum oſtendendi onus hoc eſſe penès poſſeſſores Tenutæ *di Torre in Pietra*, ac talem fuiſſe hactenus obſervantiam.

Redeunt namque ad iſtius objecti confutationem plurimæ reſponſiones, quæ habentur in *Deciſione*, *quæ revidetur*, & præſertim quod quidquid ejus Authores egerint, allegabile non eſt contra modernum Poſſeſſorem Primogenituræ hujus familiæ, cui ſubjecta eſt dict. Tenuta ex proprio Jure venientem, ut in *§. Ejuſdemque*,
17 ubi etiam, quod plures ex actibus ab Archioſpitale deductis ſunt turbidi, & æquivoci, & propterea inhabiles ad probandam obſervantiam;
18 quodque ulterius iſta eſt interrupta, dum conſtat de ann. 1643., & 1646. Foveum pro adjacenti rata Tenutæ *di Palidoro* fuiſſe propriis ſumptibus expurgatum ab Archioſpitale, ut in *§. Abſque eo quod*.

Et fortiùs excluditur hæc particularis in præ-
19 ſenti obſervantia, attenta contraria univerſali totius Agri Romani, de qua latè Periti, quorum
20 dicto in hujuſmodi rebus ſtandum eſt, *Rot. in Romana, ſeu Sutrina Confinium 10. Dec.1714. §. Et ſanè cor. Me*; & juxta quam DD. Fundorum ad
21 metam adjacentiæ Foveos communium aquarum receptitios expurgare tenentur, itaùt iſta
22 potiùs, quæ conformis eſt diſpoſitioni Juris, veniat attendenda, ad *Text. in l.1. §. Denique ait ff. de aqu. pluv. arcen.*, *Gob. Conſult.56. n.14.* cum aliis *in d. deciſ.*, quæ revidetur *§. Hæc*; maximè quia fuit etiam in contradictorio Judicio canonizata, & præciſè ad inſtantiam ipſius Archioſpitalis reſpectu Fovei *di Galera* ejuſdem
23 qualitatis, & naturæ nulla habita ratione proximioris, vel remotionis adjacentiæ Confinium, vel non Confinium, & patientium, vel non in propriis fundis detrimentum, itaùt æquitati, ac Juri valdè congruat, ut eam legem, quam cæ-
24 teris dixit, & ſibi dici patiatur, ad reg. *Text. in l. quod quiſq. Juris ff. de Reg. Iur.*

Atque his poſitis, nullius ſunt efficaciæ tranſactiones, & ſententiæ, quæ in oppoſitum adducebantur; Reſpectu enim antiquarum inter præfatos Ducem Matthejum, & Paulum Franciſcum
25 Falconerium, uti res inter alios, & ab aliis actæ moderno Actori ab eis Cauſam non habenti nocere nō poſſunt; reſpectu autem recentioris cum D. Duce Roſpiglioſo, iſta literalem continet reſervationem Jurium contra Archioſpitale S. Spi-
26 ritus, cujus natura ea eſt, ut reſervantis Jura cum ſuis qualitatibus penitus illæſa remaneant, *Rot. dec.347. n.16. cor. ſa me. Greg. XV.*, *& par.19. rec. tom.2. dec.522. n.9.*, documenta verò expenſarum pro antiquis expurgationibus præſeferunt Ducem Matthejum pro medietate illas feciſſe uſque ad mare, ſed non concludunt pro altera medietate illas feciſſe Paulum Franciſcum, quod neque relevaret, cum ab eo Cauſam non habeat modernus Poſſeſſor Tenutæ *di Torre in Pietra*; ut ſupra dictum eſt.

Et ita, utraque, &c.

In hac ead. Cauſa die 14. Febr. 1716. cor. eodem R.P.D. Lancetta prodiit dec. ſuper taxatione expenſarum, deindeque proſecuta Cauſa ſuper refectione damnorum ſub die 18. Iunii 1731. prodiit dec. cor. R.P.D. Millino, ad cujus formam expedita Cauſa, in gradu appellationis ead. commiſſa Rm̃o Aldovrando, Iudicatum Rotale confirmatum remanſit, prout, ex dec. edita die 8. Febr. 1732. quas deciſ. hic per extenſum referre neceſſarium minimè cenſui.

R. P. D. CRISPO.

AVEN., SEU CARPEN. JURIS SCRIBENDI.

Lunæ 5. Martii 1714.

ARGUMENTUM.

Notarii locales, in quibus habeant cumulativam ſuper jure ſcribendi cum Cancellario, ſive Secretario Communitatis.

SUMMARIUM.

1 *Cancellarius Communitatis, qua privativa potiatur ſuper jure ſcribendi, & conficiendi proceſſus tam Civiles, quàm criminales adversùs Notarios locales*, & num.4.

Et in quibus iſti gaudeant cum illo cumulativam. ibid., & per tot.

2 *Res judicata à Partibus acceptata facit rem claram, & certam, ac omnino debet obſervari*. ibid.

5 *Diſcretiva locutio in Sententiis Iudicum, diverſum judicium, & caſuum exceptuationem importat*.

6 *Actus judiciales non reputantur relationes ſubbaſtationum, & deliberationum, quæ fiunt de mandato Curiæ exteræ* – & de ratione n.7.

7 *Notariis localibus interdicta non cenſetur rogatio actus reſpicientis ſimplicem probationem*.

Lim., *& decl.* ut num.9.

DECISIO CLX.

Acerrima controverſia ſuper jure ſcribendi, ſive perficiendi acta in Cauſis tum Civilibus, tum Criminalibus, jam dudum exorta inter Graffarium, ſive Cancellarium Loci de Montiliis in Comitatu Venaiſino exiſtentis, & Notarios ejuſdem Loci, quamvis per ſententiam in judicatum tranſactam, & à Partibus hinc indè acceptatam, in eo ſenſu extiterit definita, ut in omnibus cauſis, quæ agitantur in d. loco de Montiliis, ſive actibus contentioſæ Juriſdictionis, & Curialibus, ac etiam in Jure ſcribendi, & recipiendi Proceſſus, & relationes omnium ſequeſtrationum, ſubhaſtationum, & deliberationum bonorum, omneſque alias proceſſuras tàm Ci-
1 viles, quàm Criminales, quæ cor. Judice Ordinario, ſive Caſtellano, & Magiſtratu ejuſdem Loci de mandato alterius Curiæ fieri contingerint, niſi aliis commiſſæ reperirentur, manutentio privativè quoad omnes alios deberetur Graffario; in reliquis verò actibus voluntariæ juriſdictionis, & relationibus monitoriorum, aliorumque ſimilium, quæ executioni mandantur in d. loco de auctoritate tàm Romanæ Curiæ, quàm Aven., aliorumque Judicum, & Magiſtratuum, eadem manutentio tam prædicto Graffario, quàm cæteris Notariis cumulativè competeret; nihilominùs quia Notarii in prædictorum actuum exercitio, ſpreta lege ſententiæ, in pluribus exceſſiſſe contendebatur, ad Judicii proinde certamen iterum redierunt Partes cor. R.P.D. Prolegato Aven., qui attentata, à prædictis Notariis commiſſa, purgari mandavit, pro cujus effectu omnia, & ſingula emolumenta ab eiſdem percepta reſtitui decrevit, idemque judicatum ſucceſſivè confirmavit A.C. Anſidens, qui pro decreti executione in omnibus abſolutè pronunciavit; delata proindè hujuſmodi controverſia ad noſtrum Auditorium in gradu appellationis à Signatura Juſtitiæ mihi directæ, DD. meos hodie conſulvi ſuper dubio – *An conſtet de attentatis, ſeu potiùs Notariis Oppidi de Montiliis competat facultas cumulativè ſcribendi proceſſuras, alioſque actus contentioſos, & Curiales, necnon relationes omnium ſequeſtrationum, ſubhaſtationum, & deliberationum bonorum, quæ fiunt in d. Oppido de mandato alterius Judicis, & non ſunt ſpecificè directæ Judici Ordinario, ſeu Caſtellano, & Magiſtratui ejuſdem loci?* Qui cum reſpectu attentatorum ex documentis hucuſque delatis, non ſe ſatis edoctos eſſe crediderint, reſolutionem in hac parte diſtulerunt, demandando, quod interim probationes coadjuvarentur, in reliquis verò reſponſum præbere non hæſitarunt, videlicet, *competere Notariis facultatem juxta modum inferius ſubnectendum*.

Etenim in præſenti, ut favore Notariorum cumulativa facultas ſcribendi, & reſpectivè privativa cum Graffario Loci Montilii competere definiretur, opus non ampliùs habuerunt DD. quæſtionem ad juris tramites aſſumere, dum per ſententiam in judicatum tranſactam, & à Partibus hinc inde acceptatam, præcisè cautum fuit ad quod ſe extendat privativa Graffarii poteſtas in Jure ſcribendi, & reſpectivè quidquid eidem cumulativè cum cæteris Notariis competere de-
2 beat, ita quod in obtingentibus caſibus præventioni locus eſſe poſſit; talis ſiquidem Sententia, veluti auctoritate rei judicatæ, Partiumque acceptatione fulcita, rem claram, & certam in hac
3 quæſtione facere conſtat, illaque ſervari omninò mæretur, ad *Text. in leg. res Judicata* 208. *ff. de reg. Jur.*, *Surd. conſ.*106. *n.*13., *Rot. cor. Bich. dec.*312. *n.*14., *par.*1. *in rec. dec.*404. *n.*1., *par.*18., *dec.*509. *n.*15., *& par.*19. *dec.*149. *nu.*18., *& deciſ.*251. *n.*41., *in Carpentoracten.*, *ſeù Vaſionen. Primogenituræ* 19. *Nov.* 1703. §. *Et quidem cor. R.P.D. meo Anſaldo*, *& in Rom. Salviani* 4. *Februar.* 1711. §. *In controverſiam cor. Me*.

Accedendo igitur ad prædictæ ſententiæ intellectum, in quo conſiſtit modus per DD. facultati ſcribendi favore Notariorum adjectus, varia ſiquidem actuum, ſive Cauſarum ſpecies in ea diſtincta dignoſcitur, quarum altera reſidet in
4 his, quæ coram Judice Ordinario, ſeu Caſtellano, ac Magiſtratu prædicti loci jure proprio explentur, vel de mandato alterius Curiæ illius auctoritate exequi contingunt; & actus prædicti Graffario privativè quoad omnes reſervati leguntur; altera verò ſpecies conſiſtit in actibus, qui à Notariis abſque ulla Judicum, ſive Magiſtratus ejuſdem loci auctoritate poſſunt expleri, & hæc per viam cumulativæ, ſeu præventionis tàm Graffario, quàm cæteris Notariis attributa comperitur; ex hac autem Cauſarum, ſive actuum diſtinctione, benè datur intelligi, quod ad formam rei judicatæ, ubi Judex non interloquitur, ſcribendi facultas competat Notariis eo modo, quo Graffarius illa uti valeret; ita ſua-
5 dente natura diſcretivæ, quæ ſemper in ſententiis Judicium omninò diverſum, & caſuum exceptuationem indicare videtur, *Rot. in Romana Cenſus* 12. *Martii* 1710. §. *Quare cor. R. P. D. meo Anſaldo*, *in Rom. Aſſignamenti de Alteriis* 3. *Julii* 1711. §. *Dum itaque cor. eod.*, *& in Foroſempronien. Legatorum ſuper reintegratione* 18. *Aprilis* 1712. §. *Eoque cor. R.P.D. meo Aldrovando*.

Et

Et quamvis dubium eſſe non valeat, quod cumulativa facultas ſcribendi Notariis, in ſententia reſervata, locum etiam obtineat in relationibus ſubhaſtationum, deliberationum, & ſimilium, quæ de mandato exteræ Curiæ poſſunt expleri, cum tunc actus prædicti in loco Montilii
6 judiciales reputari non valeant, per ea, quæ notat *Tondut. de prævent. par.1. cap.4. n.12.*, cum hu-
7 juſmodi relationes nihil aliud in ſubſtantia præſeferant, quàm ſimplicem actus geſti probationem, quæ nulli Notario locali interdicta cenſetur, ad tradita per *Specul. de Inſtrum. edit. §. Reſtat ſub n.25., Grat. diſc. for. cap.167. n.56., & plurib. ſeqq., Anton. Niger. in tract. de Judic. pignor. cap.28. nu.3., Tondut. de Prævent. d. cap.4. n.14. par.1., & cap.37. n.6. par.2.* cum aliis ibi relatis.

Attamen ad tramites ſententiæ prædictæ, à qua in nihilo venit abſcendendum, hujuſmodi cumulativa poteſtas in caſu, de quo agitur, verifi-
8 cari nullatenus poterit in illis relationibus ſequeſtrationum, ſubhaſtationum, & deliberationum, quæ cor. Judice Ordinario Loci, ſive Caſtellano, & Magiſtratu de mandato alterius Curiæ expleri contingerint, in quibus judicialis illius poteſtas, & auctoritas exigitur, cum id per dictam ſententiam adjudicetur Graffario, ut in *cap.3.* perlegitur.

Et in hunc modum, prætermiſſo pro nunc examine exceſſus per eoſdem Notarios commiſſi, utraque Parte informante, reſolutum fuit.

In gradu reſtitutionis integrum confirmata fuit rotalis Sententia lata in ſequelam hujus dec. coram R.P.D. Falconerio, prout ex dec. edita ſub die 3. Februar. 1716. *coram eodem, quæ hìc non refertur utpotè brevis, & nil novi continens ultra in hac dec. deducta.*

R. P. D. CRISPO.

AVEN. SEU CARPEN. JURIS SCRIBENDI. QUOAD COMMUNITATEM.

Lunæ 5. Martii 1714.

ARGUMENTUM.

Cancellario, aut Notario, ſive Secretario Communitatis competit de jure facultas privativa ſcribendi, & rogandi omnes actus, & inſtrumenta concernentia intereſſe Communitatis, maximè accedente conſuetudine.

SUMMARIUM.

1 *Cancellario Communitatis competit de jure facultas privativè ſcribendi, & rogandi omnes actus, & inſtrumenta concernentia intereſſe Commuitatis. Ampl. accedente conſuetudine,* num.2. *intellige, ut* num.3.

2 *Conſuetudò plurimum attenditur ad dignoſcendum, ad quem pertinet ſcribere actus, & rogare inſtrumenta.*

4 *Judicis decretum adhibitum in contractu Communitatis non reddit actum judicialem.*

5 *Communitas æquiparatur Minori, Mulieri, & Eccleſiæ in celebratione contractus, & ad eorum inſtar ſine ſolemnitatibus contrahere prohibetur,* & num.6.

DECISIO CLXI.

INhærendo reſolutis in altero contextuali Dubio ſuper facultatibus Cancellario Oppidi Montilii attributis in ſententia Legationis Aven., ſcribendi nempè in Cauſis tum Civilibus, tum Criminalibus, necnon etiam recipiendi omnes, & quoſcumque actus, qui coram Judice Ordinario, & Caſtellano, ſeù Magiſtratu locali expleri contingerit ad iſtantiam Notariorum Loci de Montiliis, pariformiter hodie à DD. requiſivi, *An* ſcilicet *Joſepho Paget, uti Graffario Viguerii Oppidi prædicti competat facultas ſcribendi, & rogandi actus, & Inſtrumenta quæcumque concernentia intereſſe Communitatis, quæ fiunt, & ſtipulantur præſente, & authorizante Viguerio, ſeù Caſtellano ejuſdem Loci, ſeù potius iſta facultas privativè competat Cancellario pro tempore à Communitate electo*, & negativè juxta modum reſponſum fuit.

Retento ſiquidem principio in altera Deciſione firmato, quod nempè facultas privativè ſcribendi competens Graffario ad formam ſententiæ in judicatum tranſactæ, reſtringatur tantummodò ad eas Cauſas, ſive actus, qui contentioſi reputantur, & in quibus Judex interloquitur, de plano ſubſequitur reſolutio, quod in controverſis actibus, deliberationis nempè bonorum, Jurium, & proventuum, creationis Conſulum, & ſimilium, Communitatis intereſſe reſpicientium, utpotè voluntariæ juriſdictionis, & extra judicii figuram explendi, juxta modum in altera Dec. præſcriptum, nulla ſit tribuenda facultas Graffario Judicis localis, ſed ea reſervata dici debeat Secretario, ſive Cancellario ejuſdem Communitatis, qui cum vigore univerſalis ſtatuti, ſive Regulamenti in tota Avenionenſi Ditione vigentis pro ſervitio ipſius Communitatis ſpecialiter deputatus appareat, actus prædictos ra-
1 tione Officii, ſeu Muneris ipſi particulariter injuncti, privativè quoad omnes de jure explere tenetur, ut per *Text. in l. fraud. §. Quoties ff. de jur. fiſc., notant Gram. conſ.66. n.5., Grat. diſcep. for. cap.167. nu.55., & ſeq., Tondut. de Prævent. par.1. cap.4. n.10., & ſeq., Larr. Allegat. fiſc.72. n.20. par.2.,* & firmavit *Rota in Aven. Donationis 24. Apr. 1682. §. His tamen, & 15. Maii 1683. §. Etenim cor. bo. me. Urſino, & in Aven. Collegii 24. Jan. 1685. §. Similiter non obſtat cor. cl. mem. Card. Caccia.*

Accedente teſtimonio Conſulum totius Comitatus Venaiſſini, & Cancellarii loci de Montiliis deponentium de immemorabili conſuetudine, nedum ejuſdem Comitatus, & Status Aven., ſed præciſè etiam loci, & Oppidi controverſi, quod in ſingulis actibus, Communitatis
2 intereſſe concernentibus, illius Secretarii, ſive Cancellatii localis opera uſque adhuc adhibita fuerit, quæ ſanè conſuetudo in hac materia unicè attendenda videtur, ut in puncto notat *Tondut. de Prævent. d. par.1. cap.4. nu.9., & 12., & generaliter aliis adductis concordan. dictum fuit in Toletana Decimarum de Capilla ſuper Congrua 3. Julii 1702. §. Tertiò demùm cor. R.P.D. meo Scotto Almæ Urbis Gubernatore.*

Quin relevare potuerit, quod recenſiti actus, in

in quibus, ut plurimum, Judicis auctoritas, ſive decretum intervenire comperitur, judiciales debeant reputari, proindeque inter actus Graſſario præcisè reſervatos ad ſententiæ tramites venire cenſeantur; quoniam ſententia prædicta loqui tantummodo videtur de actibus illis, qui ſunt contentioſæ juriſdictionis, & intra ſpheram, ſive figuram Judicii cor. Judice expleri contingunt, qui ſanè eidem Graſſario in alia Deciſione in
3 univerſum privativè reſervata convincuntur, ac etiam quoad Communitatem in præſenti Domini reſervare intellexerunt, ſecus autem de aliis, qui merè voluntariæ Juriſdictionis reputantur, & in quibus neceſſaria requiſita conſtituentia actum judicialem minimè concurrunt, prout ſunt actus controverſi, qui per medium proprii Cancellarii à Communitate ſemper expleri conſueverunt, quive tàm vigore Regulamenti Status Aven., quàm vigore inconcuſſæ obſervantiæ eidem Cancellario tanquam illius Miniſtro propriè attributi agnoſcuntur; & licèt in illis explendis, ut plurimum, Judicis decretum, ſive auctoritas intervenire appareat, non indè
4 tamen affirmari poſſe viſum fuit, quod actus prædicti judiciales omninò dijudicare mereantur, cum Judex interponendo decretum, ſuique Officii auctoritatem procedere nunquam dicatur in forma contentioſa, & Judiciali, ſed tantummodo extrajudicialiter ad validandum contractum Communitatis, quæ ad inſtar Minorum,
5 Mulierum, & Eccleſiæ ſine certis ſolemnitatibus de jure contrahere prohibetur, per ea, quæ juxta *Text. in leg. Rempublicam, ibique Scribentes Cod. de jur. Reipub. lib.* 11., notat *Cobel. in Bul. Bo. Reg. cap.* 34. *art.* 6. *n.* 10., *Urceol. de Tranſact. quæſt.* 32. *n.* 1., *&* 4., *Modern. Spolet. ad Conſtit. Ducat. Urbin. decr.* 34. *num.* 10., *& ſeqq.*, nam aliàs eidem Graſſario privativa competere videretur facultas ſcribendi, & rogandi Inſtrumenta quæcumque, & actus voluntariæ Juriſdictionis, qui ſiunt per Minores, Mulieres, alioſque ſub aliena adminiſtratione degentes, & tamen contrarium expreſsè ſtatutum habetur in d. ſententia Legationis Aven., in judicatum tranſacta, juxta quam hujuſmodi facultas cuicumque alteri Notarii, & Graſſario cumulativè conceſſa reperitur, & probatur in altera contemporanea mea Dec., ad quam DD. ſe relativè habuerunt.

Et in hunc modum, Utraque, &c.

R. P. D. SCOTTO.

COLONIEN. NUMMI CENTESIMI.

Ven. 27. *Aprilis* 1714.

ARGUMENTUM.

Bona laicorum ſi tranſeant ad Eccleſiaſticos, tranſeunt cum ſuo onere, quando illud eſt reale, & certum, ac invariabile, aliàs remanent immunia. Et ex quibus excludatur onus eſſe hujuſmodi naturæ.

SUMMARIUM.

1 *Bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum ſunt exempta à Gabellis laicorum, tam ex diſp. S. Conc. Trid., & SS. Canonum.*

Et de ratione. num. 2.

Quàm de jure Civili. num. 3.

2 *Eccleſiaſtici, qui Sacrificia Deo offerunt debent à laicis venerari, et remunerari.*

4 *Bona laicorum tranſeunt ad Eccleſiaſticos cum onere, ſive tributo laicorum, cui prius ſubjiciebantur.*

Procedit, ubi onus ſit merè reale, ac perpetuum, et invariabile. num. 5.

Et ex quibus hujuſmodi requiſita excludentur. vid. num. 6. 7. 8., & 9.

5 *Onus dicitur merè reale, quando eſt impoſitum ſuper bonis ratione bonorum, non perſonis propter bona.*

10 *Regiſtratio bonorum in æſtimo laicali facta à laicis non afficit ipſam rem, ſed Regiſtrantem.*

Et non afficit Eccleſiaſticos illa acquirentes. ibid., & num. 11.

11 *Bona Eccleſiaſticorum non poſſunt regiſtrari in Æſtimo laicorum ſine licentia S. Apoſt.*

12 *Bona Eccleſiaſticorum eſſe exempta à ſolutione Tributi laicalis probatur ex agnitione Magiſtratus, ac Principis.*

Ac ex confeſſione publici Officialis. num. 15.

13 *Principes decet eſſe defenſores Immunitatis Eccleſiaſticæ.*

14 *Partitæ informes, et extractæ non citata parte non probant.*

16 *Confeſſio propria ſuperat omne genus probationis.*

17 *Solutiones, et Exactiones tributorum laicalium per Eccleſiaſticos, et laicos reſpectivè factæ non præjudicant Immunitati Eccleſiaſticæ.*

DECISIO CLXII.

Poſſidens Inſignis Abbatia S. Pantaleonis apud Colonienſem Civitatem Vineam in Campo nuncupato *S. Martini*, non minùs ex utriuſque Juris diſpoſitione, quàm etiam ex longiſſima conſuetudine ab omnibus, & quibuſcumque oneribus, ac tributis laicalibus exemptam, cùm nupèr in hujuſmodi exemptione perturbata fuerit ab ampliſſimo Magiſtratu Colonien., qui militari executione illam ſubjicere tentavit ſolutioni Laicalis Gabellæ, quam vocant *Nummum Centeſimum*, provocavit ad Tribunal Nunciaturæ Colonienſis, à quo favorabile decretum obtinuit, delegata autem mihi per Tribunal Signaturæ Juſtitiæ ulteriori Cauſæ cognitione, congruum hodiè de more propoſui dub. = *An Monaſterium S. Pantaleonis teneatur ad onus Nummi Centeſimi pro Vinea, de qua agitur?* quod *pro eodem Monaſterio* dumtaxat *informante* fuit reſolutum.

Res enim cum ageretur de Gabella, ſivè Tributo per Laicalem poteſtatem impoſito Civibus, & Poſſidentibus bona per æs, & libram abſolutum viſum fuit non poſſe ad illius ſolutionem ſubjici bona Eccleſiæ, reſiſtente Privilegio Sacroſanctæ Immunitatis Eccleſiaſticæ, quàm Dei ordinatione, & canonicis Sanctionibus inſti-
1 tutam eſſe dixit *S. Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de Ref.*; ac inviolabilitèr ſervari mandant, & præcipiunt *SS. Can. in cap. adverſus de Immun. Eccl. in* 6., *et cap. quamquam de cenſ. ibid.*, *Clem.* 1. *de Immun. Eccl.*, ad hoc, ut qui in ſpiritualibus miniſtrant, ac piis laboribus preces, ac ſacrificia
2 Deo offerunt, condignam habeant à Sæcularibus reverentiam, ac retributionem, ut paſſim firmavit *Rot. ſignantèr dec.* 412. *n.* 43. *& ſeqq. par.* 9. *tom.* 2.

tom.2. rec., quam quidem Immunitatem ſarctam,
3 tectam, ac inviolatam eſſe voluit, & juſſit etiam *Imperator in l. ſancimus 20. C. de Sacroſ. Eccl., et in auth. item nulla C. de Sanctiſ. Epiſ.*

Non ſuffragante ſuppoſito, quod Vinea, de
4 qua agitur, eſſet priùs prædium ſæculare, nam procedendo etiam cum hoc ſuppoſito, de quo tamen nullum dabatur documentum, non exindè tamen poterat d. Vinea ſubjici laicali tributo; cum non concurrerent gemina requiſita ad hunc effectum neceſſaria, quod ſcilicèt onus ſit merè reale, impoſitum ſcilicet ſuper bonis ratione bonorum, non autem perſonis propter bona, & alterum, quod ſit perpetuum, certum, &
5 invariabile, ſine quibus res à Laico in Eccleſiaſticum tranſiens evadit Immunis, juxtà famigeratas reſolutiones in *Brunduſina Gabellæ cor. Pan. la 1079., et in Albanen. Gabellæ cor. Merlin. la 902. pluriès reaſſumptas in dec. 346. n. 7. cor. Peuting., et dec. 259. n. 8., et dec. 332. n. 5. cor. Celſ.*, cum aliis pleno calamo relatis per *Sperel. dec. 35. n. 2., et Panimol. dec. 6. n. 10.*

Quod autem onus, de quo agitur non eſſet
6 hujus naturæ, perſpicuum fieri viſum fuit, tùm ex illius qualitate, cum eſſet diſtributivè ſuperimpoſitum bonis per æs, & libram, tum & magis ex iis, quæ evenere de an. 1633., in quo ſæviente Suecorum Bello, totamque Germaniam graſſante Colonienſis Civitas eodem tempore, quo, ut publicis ſubveniret calamitatibus requiſivit à Capitulo Metropolitano; ut aſſentiri vellet, quod hujuſmodi onus Nummi Centeſimi
7 exigi poſſet etiam à Terris Eccleſiaſticorum, ſupplicavit etiam, & obtinuit à S. Sede Apoſt. gemina Indulta, ſuper quorum executione cum ortæ fuerint inter Clerum, & Civitatem diſſentiones, electus fuit in arbitrium, & amicabilem Compoſitorem ſa. me. Alex. VII. de illo tempore ibid. Apoſt. Nuncius, qui rem compoſuit mediante laudo injungente, quod per quinquennium, nimirùm ab an. 1644. ad an. 1649. loco
8 contributionis, ſeù charitativi ſubſidii Eccleſiaſtici tenerentur ſolvere gabellas, quo tempore elapſo, ſub interminatione majoris cenſuræ eandem ſolutionem exigi vetuit, ut ex datis juſtificationibus *Sum. N. 3., et 4.*, ex quo facto perſpicuum ſit, & agnitum fuiſſe conſtat, quod hujuſmodi onus exigi non poſſet ex bonis Eccleſiaſticis, niſi Apoſt. auctoritate deſuper intercedente; Id ipſum etiam agnoſcente ipſa Camera Im-
9 periali Spirenſi, quæ de an. 1684. pronunciavit moleſtias contra Clerum ex Cauſa hujuſmodi laicalium onerum fuiſſe per extorſionem inflictas, ac Conſules Civitatis condemnavit ad reſtitutionem omnium indebitè perceptorum, *eod. Sum. Num. 5.*

Minùs relevare poterat, quod controverſa Vinea prætenderetur olim relata in æſtimo Civitatis, de qua tamen relatione doctum non fuit, nam quatenus etiam de illa doceretur aut allibratio, & regiſtratio apparebat facta de tempore, quo Vinea erat apud Laicos, & non poterat ſuffragari ad illam ſubjiciendam oneribus laica-
10 libus, poſtquam tranſivit ad Eccleſiam, cum talis regiſtratio obligare potuerit dumtaxat Perſonam regiſtrantem, non autem rem, *Rot. deciſ. 259. n. 10. cor. Celſ., et dec. 346. num. 9., et 12. cor. Peuting.*, latè *Sperel. dec. 35. à n. 19.* Aut verò allibratio facta fuit de tempore, quo Vinea tranſiverat in poſſe Eccleſiaſticorum, videlicèt Ab-
11 batiæ, vel Monaſterii, & non poterat ſubſtineri, niſi auctoritate Apoſt. Sedis doceretur innixa, *Rot. d. dec. 346. n. 10. cor. Peuting.*, ſuadente inſubſiſtentiam hujuſmodi objecti animadverſione illa, quod de an. 1681. cum nonnulli Commiſſarii per Civitatem miſſi ad effectum regulandi ſolutiones controverſi oneris *Nummi Centeſimi*, ut per indirectum eidem ſubjicerentur etiam bona Eccleſiaſtica, auſi fuerint menſurare etiam Vineas, & nonnulla bona ſpectantia ad Monaſterium, & Eccleſias, reſurgente contra hujuſmodi attentatum in brachio forti glor. me. Maximiliano Henrico, ex Baveriæ Ducibus Archiepiſcopo Colonien. pro tuitione Immunitatis Eccleſiaſticæ, & everſione hujuſmodi præjudicii, eidem inflicti, idem Magiſtratus Colonienſis ſolemni Inſtrumento declaravit mox d. menſurationem habere pro irrita, nec ullo unquam futuro tempore poſſe in præjudicium libertatis, & Immunitatis Eccleſiaſticæ trahi, vel interpretari, *eod. Summ. n. 6.*, ex quo ſemper magis, ma-
12 giſque perſpicuum fieri viſum fuit bona Eccleſiaſtica eſſe Immunia à ſolutione controverſi oneris, eo ipſo, quod hanc Immunitatem agnovit idem Magiſtratus in Cauſa Contradictor, &
13 agnoverunt etiam Principes, quos Immunitatis Eccleſiaſticæ defenſores eſſe decet, & glorioſum eſt, *l. Caſſa C. de Sac. Eccl.*, *del Ben. Immunitate cap. 5. Dub. 1. ſect. 3. n. 5.*

Demùm neque obeſſe poterant prætenſæ exactiones oneris prædicti innixæ quibuſdam Partitis extractis à libro, quem vocant Reſtantiarum fidelitèr datæ *Summ. Monaſterii n. 8.*, Tùm quia non poterat eiſdem deferri, nec quidquam con-
14 cludebant, neque in linea probationis, neque in linea relevantiæ; non quidem in linea probationis, cum eſſent informes, & extractæ non citata Parte, & illis reſiſteret factum Deputati ab ipſa Civitate ad receptionem, ſeu exactionem
15 oneris controverſi, qui de an. 1699. confeſſus eſt Vineam, de qua agitur, tamquam ſpectantem ad Monaſterium S. Pantaleonis, fuiſſe ſemper à ſolutione ejuſdem oneris liberam, & immunem, *d. Sum. n. 7.*, quod plurimum facit ad excluden-
16 das prætenſas ſolutiones; cum ſit factum, & confeſſio propria, quæ omnes alias antecellit probationes, *l. cum precum C. de liber. cauſ.*

Multoque minùs eædem partitæ ſuffragari poterant in linea relevantiæ, cum aliæ percuterent tempus, quo ex Indulto Apoſt., & Laudo in illius executionem edito ad certum præfinitum tempus præmiſſæ fuerunt exactiones hujus oneris; aliæ verò fuerint per rem judicatam Cam. Spirenſis declaratæ nullæ, ut ſuperiùs dictum
17 eſt, & in univerſum everterentur unica illa ponderatione, quod non eſſent ullatenus attendendæ contra Immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, contra quam quælibet exactio, & poſſeſſio non attenditur, & dicitur potiùs corruptela, & abuſus, *Sperel. dec. 37. n. 28., et per tot., Panim. dec. 6. n. 32., et Rot. dec. 412. n. 9., et ſeqq. par. 9. to. 2. rec.*

Et ita, altera, &c.

R.P.D.

R. P. D. SCOTTO.

ÆSINA COLLECTARUM.

Ven. 7. Dec. 1714.

ARGUMENTUM.

Id, quod Supremus Princeps, quoad repartitionem onerum inter Civitatem, & Comitatum ſtatuit, atque decrevit, debet tanquam lex inviolabilitèr obſervari, maximè, quando eſt conforme rei judicatæ, fuit à Partibus acceptatum, diùque obſervatum extitit, & Princeps proceſſit non per viam gratiæ, ſed juſtitiæ; Nec ob id reſcindi poteſt ſub prætextu lœſionis, niſi illa concludentiſſimè probetur, quæquæ in caſu excluditur ex pluribus circumſtantiis in deciſione ponderatis. Communicatio bonorum Civitatis in contributione onerum in beneficium Comitatentium, ex quibus probetur fundamentis. Repartitio onerum, quod facta minimè fuerit per focos, ſive fumantia, ex quibus excludatur; reliqua conſtat ex ſeq. Sum.

SUMMARIUM.

1 *Media via, tanquam melior ſemper eligenda.*

2 *Cauſæ Communitatum Status Eccleſiaſtici, in gradu appellationis olim devoluebantur ad Tribunal Cameræ.*

3 *Læſio eſt fundamentum Reſtitutionis in integrum.*

4 *Princeps quod ſemel ſtatuit, vel decrevit quoad onerum repartitionem, debet tanquam lex ſervari*, & num. 5., & 6.

Ampl. 1., *ubi id conforme ſit rei judicatæ*. n. 7.

Ampl. 2., *ubi ex mutuo Partium conſenſu id tranſiverit in contractum Tranſactionis*. n. 9.

Ampl. 3., *ubi per duplicem Centenariam fuerit obſervatum*. num. 10.

Ampl. 4., *ubi Princeps proceſſit* Motu Proprio, *non per viam gratiæ, ſed juſtitiæ*. n. 11.

Ampl. 5. *accedente* Clauſula Sublata, & Decreto irritanti. num. 5.

8 *Res judicata facit de Albo nigrum, & pro veritate habetur.*

12 *Sententia Supremi Principis non poteſt retractari, niſi priùs viſis, ac integrè tranſportatis actis.*

Ampl. procedere etiam in Sententia cujuſvis Judicis pedanei. n. 13., *Et de ratione* n. 14.

15 *Pro Sententiæ validitate, & Juſtitia ſemper præſumitur, donec contrarium probetur.*

16 *Læſio adverſus Breve Apoſt. debet concludentiſſimè probari.*

17 *Læſio in tranſactione excluditur ex dubio litis eventu.*

18 *Ad læſionem arguendam, vel excludendam in tranſactione ſpectanda eſt univerſa diſpoſitio.*

19 *Commodum, & incommodum debet unuſquiſque proportionabilitèr ſentire in repartitione onerum.*

20 *Cauſa dicitur illa, cujus exiſtentia, vel deficientia tollit, & reſpectivè ponit effectum.*

21 *Dominus non dicitur communicare bona propria, ſed illa jure dominii poſſidere.*

22 *Communicatio unius, importat aliorum excluſionem.*

23 *Facti veritas, & ſubſtantia deſumitur etiam ex actu nullo.*

24 *Dominium bonorum penès Civitatem probatur ex illorum ſituatione intra Circumdarium Territorii ejuſdem.*

Ac ex aliis actibus, de quibus à num. 19. cum plurib. ſeqq.

25 *Dominium in antiquis probatur ex conjecturis etiam leviſſimis.*

26 *Ad læſionem excludendam in tranſactione, et Brevi Apoſt., ſufficit quævis dubietas.*

27 *Conſuetudo contribuendi (per Comitatenſes) ad onera pro majori parte, non præſumitur introducta ſine juxta Cauſa.*

28 *Conſuetudinis eſt aſſignanda rationabilis Cauſa.*

29 *Conſuetudo unicè eſt attendenda, quoad modum ſolvendi Collectas.*

30 *Obſervantia longæva, ſi eſt ſufficiens ad præſcribendum.*

Ac deſervit ad interpretandum ſenſum rei judicatæ, & Brevis Apoſt. n. 31.

32 *Obſervantia eſt fida interpres omnium diſpoſitionum, & contractuum.*

33 *Contradictiones non minuunt, ſed augent obſervantiam, quando remanſerunt ineffectuatæ.*

34 *Onerum, & Collectarum repartitio fieri quandoque ſolet per ſocularia.*

Focularia *nuncupantur alio Vocabulo* Fumantia. ibid.

35 *Onerum repartitio, quod facta fuerit per fumantes, ſive per focos, ex quibus excludatur*, & num. 37., & ſeqq.

36 *Scriptura producta, plenè probat contra producentem.*

37 *Onerum repartitio per Fumantes, de facili variatur.*

38 *Inveriſimilitudo plurimum deſervit ad eruendam veritatem.*

39 *Secretario Communitatis in re ſpectante ad proprium munus plenè venit deferendum.*

40 *Comitatus quod unum corpus conſtituat cum Civitate excluditur, ex quo illa iſtam agnovit in ſeparatam Dominam.*

Ex diſtinctis Tabellis in quibus bona ſeparare deſcribuntur. num. 41.

Ex quo bona Civitatis, & Comitatus diſtinctè enunciantur in Brevi Apoſt. n. 42.

43 *Communio poteſt dari inter plura Caſtra, & Civitates quoad Gubernium Politicum, vel œconomicum tantum.*

Decl. tamen, quod ex hoc non infertur ad communionem bonorum. n. 44.

Idque exemplificatur in Provinciis unitis Holandiæ. num. 45.

46 *Verba* – juxta ſolitum, & proùt hodiè ſervatur – *quid importent in Brevi Apoſt.*

47 *Conſuetudo, & Obſervantia facti, vim legis obtinet.*

48 *Papa volens per medium Brevis extinguere omnes lites, non eſt præſumendum voluiſſe magis vetuſtam relinquere indeciſam.*

49 *Argumentum à veriſimili eſt in Jure validiſſimum.*

50 *Oris apertionem implorans adverſus Breve Apoſtolicum, fatetur illius diſpoſitionem eſſe ſuæ actioni contrariam.*

51 *Papa advocans ad ſe omnes Cauſas, illiſque perpetuum ſilentium imponens, præſumitur tanquam Judex Supremus ſuper omnibus pronunciaſſe.*

Papa eſt Supremus Judex. ibid.

52 *Læſio probari debet de tempore rei geſtæ, & juxta ſtatum tunc vigentem.*

53 *Tran-*

53 *Tranſactio facta ſuper onerum repartitione, ex quibus dicatur reſpicere nedum onera præſentia, ſed etiam futura*. & n.54.
55 *Læſio non eſt allegabilis, ubi res, ſpectato eventu, ſe habet æque ad lucrum, ac ad damnum*.
56 *Læſio excluditur ex longeva acquieſcentia, et numquam interrupta ſolutione*.
57 *Laudum non debet in una parte exequi, & in alia non*.
58 *Æqualitas eſt ubique ſervanda*.
Ampl. in Judiciis. ibid.
59 *Conſtitutio S. Pii V. ſuper ſolutione onerum in Provincia Marchiæ quomodo diſponat illam eſſe faciendam*, & n.ſeqq.
60 *Intentio Papæ diſponentis deſumitur ex parte proœmiali*.
Diſpoſitio regulatur ex proœmio. ibid.
61 *In alternativis ſat eſt alterutrum adimplere*.
62 *Conſt. Apoſt. abrogata remanet per Clauſulas Derogatorias appoſitas in ſucceſſivo Brevi*.

DECISIO CLXIII.

Diſtributio, ſeu diviſio Onerum, & Collectarum intèr Civitatem Æſinam, illiuſque Comitatum cauſam præbuit vetuſtiſſimæ controverſiæ, diù jam, videlicèt uſque de ann.1510. extinctæ, & conſopitæ per Decretum definitivum R.P.D. Flores, de illo tempore Gubernatoris Provinciæ Marchiæ, qui videns Comitatenſes ſolvere per anteà conſuetas tres ex quatuor partibus dictorum Onerum, ultroneè ſe exhibere paratos ad ſolvendum duas tertias partes,
1 Ideò mediam viam ſemper meliorem eligens, decrevit, & ordinavit, quod perpetuis futuris temporibus duæ tertiæ inſimul cum octava alterius Onerum, & Collectarum, etiam imponendarum ſolverentur per Comitatum; Reſiduum verò per Civitatem, quodque pro intranti rata eadem ſolutio fieret cum redditibus, & introitibus Communitatis, cui quidem Judicio acquieverunt Partes hinc indè, illud per viam tranſactionis acceptantes, & provido Judicio *de juſtiſſimo, & æquiſſimo Decreto gratias agentes*.

Lapſis poſt hæc in ſilentio, & tranquillitate *ſexaginta, & ultra annis*, occaſione, qua de anno 1575. plurima efferueſcebant diſſidia inter Civitatem, & Comitatum, iterum Comitatenſes inſtaurarunt antiquam quæſtionem inæqualis diviſionis Onerum, factoque de communi conſenſu compromiſſo in perſonam R. P. D. Seghæ Succeſſoris in Gubernio dictæ Provinciæ, prodiit cor. eodem laudum, quo mediante ad tollendam confuſionem Mei, & Tui diſcordiæ productivam, ſegregatis Bonis Civitatis, & Comitatus, ſtatutum, & ordinatum fuit, quod inæqualis diviſio Onerum ad formam Decreti R.P.D. Flores ſervaretur, quouſque fieret Cataſtrum, & Æſtimum, ſi ità Communitatibus Caſtrorum placuiſſet, quo confecto, Onera dividerentur æqualitèr per æs, & libram.

Cùm autem laudo mox d., Comitatenſes non acquieverint, delata propterea ad eorum pro-
2 vocationem cauſa ad Reverendam Cameram, & diù diſcuſſa, non alias potuit abſolvi, quam per tranſactionem de ordine ſa. me. Sixti V. ad compeſcendas omnes lites in Concilio Generali Civitatis, & Comitatus initam, & plura capitula complectentem, in quibus prè cæteris concordatum hinc indè fuit, quod ſola Civitas haberet liberam diſpoſitionem Bonorum controverſorum, dummodò illorum fructus, & introitus per medium unius Camerarii, erogarentur in ſolutionem Onerum, & Collectarum in commodum commune Civitatis, & Comitatus, & pro rata reſiduali Partes iterùm æquo, & ultroneo animo convenerunt, quod fieret diſtributio ad formam antedicti Decreti R.P.D. Flores, decernentes inſuper tranſmiſſionem duorum Oratorum ad Urbem, qui communi nomine Apoſtolicam obtinerent confirmationem ejuſdem tranſactionis.

Oratoribus ad Urbem perventis, cum adhuc capitula tranſactionis cæperint criticari, idem ſan. mem. Sixtus V. ſuam admovens negocio ſupremam manum, prævia avvocatione omnium, & ſingularum Cauſarum à quibuſcumque Tribunalibus, illas omnes, unà cum cognitione validitatis eorumdem Capitulorum ad referendum commiſit cl. me. Card. Pinellio, cujus audita relatione, Apoſtolicam Sententiam perpetuis futuris temporibus obſervandam, in forma Brevis promulgavit, in qua alia ex antedictis capitulis confirmans, alia verò innovans, neque quoad introituum communicationem, neque quoad diſtributionem Onerum ab eo, quod priùs Partes inter ſe concordaverant, diſſenſit, mandans, quod quatenùs enunciati introitus pro ſolvendis Oneribus non ſufficerent, pro ſumma deficienti eſſet imponenda Collecta *dividenda inter Civitatem, Comitatum, & Caſtra juxta ſolitum, & prout hodie ſervatur*, quod adamuſſim correſpondebat Decreto R.P.D. Flores, & quod deinde à Concilio generali fuit acceptatum, & continuò per aliam centenariam obſervatum.

Modernis verò temporibus ſub colore diù jam, & à longo tempore confecti Cataſtri, & Æſtimi, Comitatenſes toties extinctam litem inſtaurantes pro reducenda diviſione Onerum ad æqualitatem æris, & libræ, ut tollerent obſtaculum, quod videbant emergere à Brevi Sixtino, inſteterunt apud Signaturam SSmi pro aperitione oris, qua non aliàs conceſſa, quam arbitrio S. Congr. Bo. Reg., incaſsùm eorum primæ inſtantiæ fuerunt in illa propoſitæ, reſcribente ead. Sac. Congr. — *Non intrare Arbitrium pro aperitione oris, donec non probetur læſio*, & quantumvis poſt ſilentium aliorum quadraginta ferè annorum, reaſſumpta lite, tres prodierint Sententiæ Comitatenſibus favorabiles, ad cauthelam concedentes oris aperitionem, & demandantes *repartitionem Onerum eſſe faciendam per æs, & libram, & exequendum laudum Seghæ*, nihilominùs ex reſcripto particularis Congreg. loco Signaturæ Gratiæ per Reverendiſſimum Auditorem SSmi deputatæ, rurſus delegata cauſa in gradu reſtitutionis in integrum cum voto hujus Sacri Auditorii, DD. magis arriſit primus ejuſdem Sacræ Congregationis ſenſus; De more enim per Me in locum Reverendiſſimi Decani ſub congruo Dubio conſulti, videlicet — *An conſtet de re judicata, ſeu potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum?* reſcripſerunt — *Conſtare de cauſis* — attenta injuſtitia præcedentium Sen-
3 tentiarum, ex qua oritur lœſio, quæ eſt cauſa, propter quàm ſuccumbenti concedenda eſt inte-

integrum reſtitutio, *cap. Inter cæteras*, ibique *Felin. de Sent.*, *& re judic.*, *& l.4. §.Condemnatum ff. eodem.*

Et quidem Sententiarum injuſtitia videbatur reſultare ex eo, quia ſtatuunt, & mandant repartitionem Onerum, & Collectarum inter Civitatem, & Commitatum fieri per æs, & libram contra formam præſcriptam in Brevi Sixtino, è converſò demandante, quod diviſio fieret cum
4 inæqualitate conſueta, & per duo integra ſæcula abſque interruptione unius diei practicari ſolita, quod cum fuerit à Supremo Legum Latore editum, & ſit etiam clauſula *ſublata*, *& Decreto ir-*
5 *ritanti* munitum, inviolabilitèr debet obſervari; omne enim id, quod Princeps ſemel ſtatuit, vel cognoſcens decrevit, legem eſſe conſtat, *l.1. ff. à quibus appell. non licet*, *& l.fin. C. de leg.*, & paſ-
6 ſim in propoſito dixit *Rota dec.107. n.5. par.9.*, *dec.234. n.9.*, *& 10. par.12.*, *& in Peruſina, ſeu Fulginaten. 14. Jan. 1701. §. Et in hunc cor. Me.*
7 Præcipuè cum Breve mox dictum, & inæqualis diviſio Onerum in illo injuncta, nedùm ſit conformis antiquæ rei judicatæ, quæ facit de albo
8 nigrum, & pro veritate habenda eſt, *Rot. deciſ.35. n.15. cor. Arguel.*, *dec.90. n.7. cor. Beninc.*, *& in Rom. Fideicom. 26. Mart. 1708. §. Verùm, cor. R.P.D. meo Aldovrando*, ſed inſuper juxtà ſeriem facti ſuperius expoſitam communi, &
9 mutuo conſenſu Partium ſemel, iterùm, ac tertiò abjerit in contractum tranſactionis, & concordiæ, *cap. licet de reg. jur. in 6.*, *Grat. diſc.959. n.6.*, *Rot. dec.29. n.5. cor. Ubag.*, *& cor. Coccin. dec.1435. n.11.*, *& 12.*, ac inſuper per duplicem
10 centenariam conſtantèr fuerit obſervata, *Menoch. de præſ. lib.1. præſ.23. n.8.*, *& in Rom. Pecuniaria 5. Maii 1700. §. Tantùm, cor. R. P. D. meo Anſaldo.*

Eoque magis animadvertentibus DD., quod ſa. me. Sixt. V. d. Breve *Motu proprio*, & ex certa ſcientia edidit non per viam Gratiæ, & Beneficentiæ Apoſt., ſed adinſtar Sententiæ definitivæ, in qua, prævia avocatione omnium cauſarum ad ſe ipſum tanquàm Supremum Judicem,
11 & audita diligenti, ac matura relatione negocii à Card. Pinello, ac ſe referens ad acta Tydei de Marchis Cam. Apoſt. Notarii, omnes, & ſingulas lites inter has Partes excitatas definivit, ac perpetuis futuris temporibus extinctas eſſe voluit, in quibus terminis nemini datum videba-
12 tur Supremum Principis Judicium, tot aliis etiam juribus roboratum de injuſtitia redarguere, non perſcrutatis prius documentis, & actis, ſuper quibus illud prodjerat; cum explorati juris ſit, quod Sententia, quantumvis Judicis inferio-
13 ris, & Pedanei, retractari non poſſit, niſi integrè viſis, & tranſportatis actis, *Card. de Luc. de Judic. diſc.37.*, & dixit *Rot. dec.613. num.12. par.18. rec.*, *& in Melevitana Juriſpatronatus 31. Mart. 1702. §. Neque cor. Me*, potenti illa ratione, quia ſine actis tanta eſt præſumptio Juſtitiæ,
14 Sententiæ, & rei judicatæ, ut ad illius juſtificationem, & ad propulſandas contrarias excep-
15 tiones, non deſumptas ex eiſdem actis, cuncta poſſibilia poſſunt allegari, *Rot. dec.35. n.15. cor. Arguel.*, *& dec.90. nu.7. cor. Benin.*, *dec.380. n.1. cor. Emer. Jun.*, *& in Rom. Fideicom. 26. Martii 1708. §. Verùm cor. R.P.D. meo Aldovr.*

Ceſſare propterea opinabantur DD. quamlibet prætenſionem læſionis; tum quia deficientibus actis judicialibus, deficit etiam illorum præcipuum fundamentum, & poſſibile non eſt invenire certam regulam pro concludenda eadem lœſione, quæ aliàs adversùs Breve Apoſt. tot, tantiſque aliis titulis fulfultum deberet pro-
16 bari per concludentiſſimas probationes, & per evidentiam facti, *Rot. dec.34. n.7. cor. Beninc.*, *dec.565. n.5. par.18. rec.*, *& in Rom. Fideicom. 26. Mart. 1708. §. Quo circa cor. R. P. D. meo Aldrovando*; tum, & fortiùs, quia Sum. Pontifex in ſæpedicto Brevi, ut mordicùs inculcabant ipſi Defenſores Comitatenſium, & præſefert etiam litera, non unam, ſed omnes lites extinxit, & non unum, ſed quamplura pro una, & reſpectivè pro altera Parte Apoſt. auctoritate diſpoſuit, jubens præceteris, quod *fructus terrarum*, *& Bonorum, ſuper quibus lites*, *& Cauſæ verſæ ſunt*, *& vertuntur*, & alia quæcumque emolumenta tàm præſentia, quàm futura communicarentur inſimul in ſublevamen commune Civitatis, & Co-
17 mitatus; quapropter lœſio allegabilis non videtur, cum dubius litis eventus illam excludat, *Rot. cor. Coc. dec.1435. n.10.*, *R.P.D. meus Anſ. ad not. ad dec.36. nu.19.*, & una pars diſpoſitionis quantumvis in ſe ipſa appareat lœſiva, & inæqualis, reddatur æqualis, & honeſta ab altera; ad hunc
18 enim effectum arguendæ, vel excludendæ lœſionis non eſt habendus reſpectus ad partes, ſed ſpectanda eſt univerſa diſpoſitio, *l. Fundi parte ff. de contr. empt.*, *Rot. dec.1450. n.20. cor. Cocc.*, *& dec.1186. n.1. cor. Emer. jun.*

Cæterum exuberantèr aggredientes DD. merita cauſæ, atque illa medullitùs inveſtigantes, crediderunt, læſionem procul arceri, ex eo quia inæqualitas diſtributionis Onerum inter Comitatum, & Civitatem, à qua unicè illa prætendebatur, ſuam habebat æquam, & juſtam cauſam, propter quam recta potius, & æqualis decidenda erat, communicationem videlicet quamplurium Bonorum Civitatis, ex quorum fructibus per ſpeciem antipartis juxta vetuſtiſſimam conſuetudinem priùs ſolvebantur Onera, & Collectæ; unde congruum omninò viſum fuit, ut diſtributio ratæ reſidualis inæqualiter fieret minus gravando Civitatem, & magis Comitatenſes, qui quemadmodum ex dicta Bonorum communicatione ſentiebant commodum, & utilitatem, ità debebant pro d. rata reſiduali etiam
19 ſentire inæqualitatem, & incommodum, juxtà ſatis notam regulam, *Text. in l. Secundùm naturam ff. de reg. Jur.*, *Nat. conſ.311. n.3.*, *Cobel. ad Bull. Bo. Reg. cap.38. n.131.*, *& num.145.*, *& cap.42. n.95.*, *Balmaſ. de Collect. qu.53. n.6.*

Porro, quod revera concurreret mox dicta communicatio Bonorum Civitatis, & correſpectivè ad illa Onera inæqualitèr diſtribuerentur, corruſcare videbatur DD., nedùm ex facto Judicum, verùm etiam ex facto Partium, & demùm ex re ipſa; ſiquidem in antiquo exordio hujus litis juxta factum ſuperius expoſitum, attento, quod Comitatenſes ipſi inæqualem contributionem pro duabus tertiis obtulerant, & primus Judex, videlicèt R.P.D. Flores, mediam viam eligens, demandaverat inæqualitatem ſervari pro dd. duabus tertiis cum altera octava, ideò nulla facta Bonorum ſegregatione, idem Judex injunxerat in genere, quod pro intranti rata

rata priùs Onera ſolverentur de redditibus, & introitibus Communitatis.

E' conversò autem poſt ſilentium ſexaginta annorum, denuò per Comitatenſes inſtaurata lite, illaque in perſonam R.P.D. Seghæ compromiſsa, novus Judex, quia credidit moderandam eſſe inæqualitatem, iſtamque ſervandam temporalitèr, quouſque fieret Cataſtrum, ſive Æſtimum, & poſt iſtius confectionem, ſolutionem Onerum fieri debere æqualiter per æs, & libram, ita credidit etiam, & voluit, quod eſſent ſeparanda, & dividenda Bona, quæ de facto in ſuo laudo contemporaneè diviſit, & ſegregavit, aſſignando Comitatui portionem ſuam, & ſuam reſpectivè Civitati, inſerto etiam in eodemmet laudo eorumdem Bonorum Cathalogo ſub intitulatione -- *Beni, & entrate publiche della Città ſola ſenza partecipazione del Contado, Sum. Civitatis num.4. lit. F.*

Rursùs verò Supremum Judicium in cauſa, ferens ſa. me. Sixt. V., quemadmodùm redeundo ad primum ſenſum quoad Bonorum, ſive fructuum communicationem præceptivè injunxit, *quod fructus Terrarum, & Bonorum, ſuper quibus lites, & cauſæ verſæ ſunt, & vertuntur, & quicumque alii introitus*, inter quos aderant Bona Civitatis, eidem, uti propria adſcripta per d. laudum R.P.D. Seghæ, per medium unius Camerarii in commodum commune Civitatis, & Comitatus eſſent communicandi, & cum illis ſolverentur Onera, & Collectæ, ità rediit etiam ad priorem ſenſum quoad inæqualem diſtributionem Onerum, mandans in §. 22. *dicti Brevis, illam fieri juxta ſolitum, & prout hodie ſervatur*, quamobrem, ſi quotieſcumque in calore Judicii prævaluit Bonorum communicatio, & uti juſta injuncta fuit inæqualis Onerum diſtributio, & viceversa Judex, qui voluit Onera æqualitèr ſolvi, voluit etiam Bona ſegregari, exinde inferebant DD., quod revera Bonorum collatio eſſet cauſa inæqualis diviſionis Onerum, iſtaque fuerit ſemper ad illam correſpectiva, cum cauſa verè, & propriè illa dica-
20 tur, cujus exiſtentia, vel deficientia tollit, & reſpectivè ponit effectum, *l. in Agris, ff. de acqu. rer. dom., Tiraq. tit. ceſſan. cauſ. n.224. verb. promiſſionis, Rot. dec. 915. n.1. cor. Burat.*

Quinimò ex eodem Brevi Sixtino apertiùs etiam apparuit DD. per Pontificem expreſſa Bonorum controverſorum pertinentia ad Civitatem, quia ſcilicèt poſtea quàm in §.1., & 2. ſui Brævis ordinaverat, quod fructus omnes Bonorum devenire deberent ad manus unius Camerarii *ad beneficium, & commodum univerſale Civitatis, & Comitatus, dd. Caſtrorum, prout infrà ordinabitur*, deindè verò *in* §.17. ejuſdem Brevis diſpoſuit, quod ſi unum, vel plura ex Caſtris diſmembrari contigerit *à Juriſdictione, & Gubernio, d. Civitatis*, illicò *privetur* participatione quorumcumque Bonorum, & emolumentorum, *quorum omnium* (ſunt verba Brevis) *fructus tantùm vigore præſentium, ut ſupra communicantur*; unde dum voluit fructus communicari cum clauſula taxativa tantùm, neceſſariò præſuppoſuit, dominium Bonorum non fuiſſe commune,
21 ſed particulare Civitatis, quia Dominus non communicat Bona propria, ſed directè habet, & poſſidet jure dominii, & taxativa adjecta communicationi fructuum, arguit, quod pro-
22 prietas communis non eſſet, illamque, & reliqua omnia excludit, *l. qui aliena, §. Libertas, ff. negoc. geſt., Bart. in l.1. n.1. ff. ſi quis jus dic. non obtemp., Card. de Luc. de Jurep. diſc.8. nu.6., & Surd. dec.291. n.19.*

Ex facto Partis, videlicèt ex aperta confeſſione id ipſum probari viſum fuit; Partes enim de ordine Papæ pro reditu tranquillitatis tranſactionem ineuntes, & de negocio per diuturnam litem diſcuſſo, & ventilato uſque ad minutiſſimas circumſtantias abundè inſtructæ in publico Concilio Civitatis, & Comitatus per exuberantiam ſuffragiorum, videlicèt per ſuffragia 162. non dubitarunt convenire in eo, quod bona adamuſsim deſcripta in laudo Seghæ, eſſent propria ipſius Civitatis, verbis non obſcuris exprimentes in tertio Capitulo ejuſdem Tranſactionis, quod illorum venditio, alienatio, & plenaria diſpoſitio eſſet penès *il Conſiglio di Città ſola*, & dummodò communicarentur eorum fructus, æquè facillimè quoad onera convenientes in 8. Capitulo, quod *ſi debba far la diſtribuzione trà la Città, & il Contado ſecondo il Decreto di Monſignor Fiores*. Undè dubitandum non videbatur de correſpectivitate inter communicationem bonorum, & inæqualem diſtributionem onerum, dum Partes ipſæ fatentur, Bona eſſe Civitatis, & correſpectivè ad communicationem fructuum inæqualitatem acceptant, quam quidem Confeſſionem magnam vim facere opinabantur DD., uti in Concilio publico cum tanta Capitulorum ſolemni propoſitione emiſſam, mente revolventes, quod in iis, quæ reſpiciunt, prout hìc, ſub-
23 ſtantiam, & veritatem facti, illa aliàs æquè efficacitèr deſumi poſſet etiam ex actu nullo, *Barth. in L. Decem ſtipulatus in fine ff. de Verbor. Obligat.*, & relatis concordantibus, dixit *Rot. dec.267. n.3. cor. Priol.*

Ex re demùm ipſa, videlicèt ex eorumdem bonorum qualitate, non diſſimilis, immò magis ſtringens apparuit demonſtratio; ferè enim omnes effectus, & bona, quæ communicantur, ſita ſunt intrà circumdarium Territorii Civita-
24 tis, diſtinctum à Territoriis aliorum Caſtrorum, ex qua ſituatione rectè infertur ad dominium bonorum penès Civitatem, *Nact. conſ. 501. n.3. verſ. Bona, Maſcard. de Probat. concl. 553. n.2.*; Rurſus *in Conſilio Credentiæ Civitatis* ad differentiam aliorum actuum geſtorum *in Concilio Generali Civitatis, & Comitatus* ad ſupplicationem ipſorum Comitatenſium apparent datæ plures Inveſtituræ Bonorum ſub annuo Canone, ſeù reſponſione, quæ ſub nomine *Datii Majoris* ſingulis annis, etiam de præſenti Civitati perſolvitur, *ut in Sum. Addit. ejuſd. Civitatis N.9., 10., & 11.*; Ex quibus omnibus actibus, junctis aliis hactenùs expreſſis, & in ſuo genere concludentibus, ac univocis demonſtrationibus, ſufficientèr viſa fuit juſtificata communicatio, ſivè pertinentia dd. Bonorum, ad quem effectum in an-
25 tiquis ſuperabundarent conjecturæ, etiam læviſſimæ, *Pariſ. conſ.104. n.102. lib.1., Rot. dec.189. n.9. cor. Emer. Jun., & in Avenionen., ſeù Vaſionen. Primogenituræ ſuper Cauthela Angeli 12. Maii 1702. §. His accedit cor. bo. me. Muto*; Præſertim pro excludenda læſione, & ad ſubſtinendum Breve Apoſt., ac tot, tantaſque Tranſactiones,

26 pro quibus ſatis, ſuperque eſſet quælibet negocii perplexitas, & res quomodocumque dubia, *Bald. conſ.77. n.6. lib.2., Rot. dec.338. n.3. coram Burat., & dec.126. n.11. par.16.*

Præterea pro coronide præmiſſorum DD. revertebantur ad longævam, & ſemper, ſaltem in facto conſtantem obſervantiam biſcentum,& ultrà annorum, in qua congruum, immò neceſſarium crediderunt inveſtigare rationem, cur tanta inæqualitas diſtributionis uſq; ab antiquo, & in ipſo litis exordio fuerit ab ipſis Comitatenſibus,tanquàm juſta, & rationabilis ultroneè oblata, & in Judicio admiſſa, ac per Breve Apoſt., ac duplici centenaria confirmata, & non aliam aſſignabilem agnoverunt rationem, quàm Collationis fructuum Bonorum Civitatis, cum quibus per ſpeciem antipartis ſolvebantur Collectæ,
27 ſine qua Partium oblatio, & non interrupta conſuetudo fatua nimis apertè fuiſſet, & injuſta, *Menoch. de Præſ. lib.1. præſ.23. n.8., Rot. dec.22. n.14. lib.3.* ad ornatum *Card. de Luc. to.1. dec.555. n.4. cor. Greg., & in Firmana Fideicomm. 4. Maii*
28 1705. §. *Reſtabat cor. R.P.D. meo Anſal.* Conſuetudini enim ſemper aſſignanda eſt Cauſa rationabilis, & veriſimilis, illaque quoad modum
29 ſolvendi Collectas plurimùm facit, immò unicè attenditur, *Menoch. de Præſ. lib. 1. præſ. 23. n.8., Rot. dec.22. n.14. lib.3., & in Romana Pecuniaria 5. Maii 1700. §. Tantùm coram R. P. D. meo Anſaldo.*

Atque hinc, nequaquam obeſſe viſæ ſunt objectæ contradictiones, quia tempore primi Decreti R.P.D. Flores per ſexaginta annos obſervantia fuit pacifica, & non contradicta, eademque acquieſcentia prævaluit, & continuavit abſque ulla contradictione à die editi Brevis Sixtini per lapſum ferè alteriùs centenariæ, quæ qui-
30 dem acquieſcentia ſi ſufficeret ad effectum præſcribendi, ſuperabundat ad effectum interpræ-
31 tandi ſenſum rei judicatæ,& dicti Brevis Apoſt., ex Collectis in *Avenionen. Collegii 4. Maii 1703. §. Apertiùs cor. Me.* Obſervantia enim de jure
32 eſt omnium diſpoſitionum, & contractuum fidelis interpres, *Rot. dec.483. n.6., & dec. 1126. n.7. cor. Emer. Jun., & in Ferrarien. Decimar. 15. Jun. 1703. §. Præterea cor. Rmo Dec.*; Quinimmò cum non obſtantibus contradictionibus ſemper tàm in Judicio, quàm extrà prævaluerit executio Decreti R. P. D. Flores, & inæqualis onerum diviſio, & ſemper pro iſta conſtans, & imperturbata remanſerit obſervantia Facti, in his termi-
33 nis, tantùm abeſt, quod contradictiones enervent vim obſervantiæ, quin potiùs illam ſemper magis confirmant, & conſovent, *Rot. dec. 108. n.14. cor. Emer. Jun.*, & paſſim alibi.

Ex quibus agnoſcentes Defenſores Comitatenſium neceſſitatem indagandi antedictam rationem, & cauſam, tam longo tempore ſervatæ inæqualitatis, fruſtrà illam eruere conabantur ex eo præſuppoſito, quod onerum, & collectarum repartitio ante Decretum R. P. D. Flores
34 fieri conſueverit, & regulari à quantitate focolariorum, ſivè fumantium, quorum major numerus adfuerit in Comitatu, quàm in Civitate; Quandoquidem patuit ex facto, reſpectum ad fumantes fuiſſe habitum non in repartimento principali onerum inter Civitatem, & Comitatum, de quo res noſtra eſt, ſed in diviſione, ſeù diſtributione ſubalterna eorundem onerum quam unuſquiſque, Civitas videlicèt, & Comita-
35 tus pro rata unicuique tangente facere tenebatur ſuper particularibus perſonis, ut indigitant actus ipſi in contrarium dati,& editi de an.1425., & 1510., in quibus, facto repartimento principali inter Civitatem, & Comitatum, unicè ſtatuitur, quod onera proportionabilitèr debeant = *Dividi, & ſortiri per d. Civitatem, & Comitatum per Fumantia ſuper ratam, quæ tangit Civitatem Æſii pro ſuis fumantibus, & cuilibet alteri Caſtro pro fumantibus ejus*; = Quod etiam apertiùs convinci viſum fuit ex ſubſecuto facto, in quo poſt editum Decretum R.P.D. Flores, licèt in illius executionem facta fuerit diviſio onerum inter Civitatem, & Comitatum cum inæqualitate in eodem Decreto demandata, rata tamen unicuique obventa, eodem Decreto non obſtante, fuit ſubdiviſa, & diſtributa ſuper Particularibus per focularia, ſivè per Fumantes, ut ex documento in contrarium producto, *d. Sum. Add. N. 13.,*
36 *& 14.*,quod contra producentem plenam conſtituit probationem, *Genu. de Script. Priv. lib.1. q.4. n.151., Grat. Diſcept. For. cap.577. n.3., Rot. dec.431. n.9. par.13., & dec.174. n.14. par.17. rec.*

Excludi præterea crediderunt DD., quemlibet prætenſam diviſionem per Fumantes ex illa grandi inveriſimilitudine, quod in antiquiſſimo primordio litis, & illius proſecutione per duo integra ſæcula, nunquàm neque Partes, neque Judices in tot, tantiſque actibus verbum fecerint de Fumantibus, & diſtributionem aritmethicè demandaverit fieri pro duabus Tertiis, & una octava, quando faciliùs ſe poterant expedire, illam demandando per Fumantes, vel ſaltem rationem habendo de numero eorundem Fuman-
37 tium, qui tanquàm inconſtans, & ſubjectus diuturno decremento, vel incremento poterat, immò debebat dare Judicibus juſtam regulam, & menſuram pro moderanda, & augenda inæqualitate,quæ ideò non fuiſſet per duplicem centenariam in eodem ſtatu ſemper conſtans, & firma, & quæ ideò videtur, quod talis fuerit, quia habuit aliam certam, & invariabilem cauſam, ſcilicet bonorum collationem, non autem numerum Fumantium, aliàs enim ſi iſte fuiſſet radix inæqualis diviſionis, & antiquiſſimæ litis, credibile non eſt, quod Partes de illo in tot, tantiſque diſcuſſionibus verbum nõ fecerint,itaùt ſubſtantiam Negocii, & obviam, ac fatalem circumſtantiam facti ſilentio prætermittere voluerint, quæ quidem maxima inveriſimilitudo in Jure noſtro plurimùm valet ad eruendam veri-
38 tatem, ut notant in propoſito *Bald. in l.1. n.16. C. de ſerv. fugit., Rot. dec.89. n.7., & dec.153. n.2. cor. Emer. Jun.*

Urgebat inſuper ad ſemper magis, magiſque comprobandum,quod communicatio reddituum Civitatis fuerit continua, & perpetua cauſa inæqualis diviſionis onerum fides Secretarii data in *Sum. Addit. ejuſd. Civitatis n. 2.*, & exarata uſq; de an.1677., in qua refertur, quod in diſſolutionem onerum per ſpeciem antipartis ſemper conſueverint priùs erogari omnes introitus Civitatis deſcripti in Tabella, & pro ſum. deficienti, deindè fit repartitio per Communes deputatos Civitatis, & Comitatus, aſſignando Comitatui duas ex tribus partibus cum una octava,

Ci-

Civitati verò alteram tertiam partem, octava dempta, quæ diſtributio, & modus ſolvendi fuit ſemper ſervatus etiam in præteritum, prout reſultare ex Libris Anteceſſorum teſtatur d. Se-
39 cretarius, cui ſuper re ad proprium Officium ſpectante, plena eſt præſtanda fides, ex vulgatis.

Quibus ità ſe habentibus, incongruum viſum fuit ad ulteriùs firmandam dd. bonorum pertinentiam, ſivè communicationem, quæſtionem aggredi, an Comitatus, unà cum Æſina Civitate conſtituat unum Corpus, & unum Commune, prout prætendebant Defenſores Comitatenſium, hiſtoriam illius fundationis retexentes ab ovo; Quamvis enim plura in contrarium adduceren-
40 tur, & ſignantèr plurimi actus, quibus Comitatenſes Civitatem recognoverunt in ſeparatam Dominam, & etiam in *Sum. reſponſionis ejuſd. Civitatis n.*1. fuerint exhibitæ particulares Tabel-
41 læ, in quibus diſtinctè, & ad partes unumquodque Caſtrum, & Civitas ſua bona deſcripſit, iſtamque diſtinctionem præſuppoſuerit etiam
42 Breve Sixtinum, enuncians bona *tàm Civitatis, quàm Comitatus*; Nihilominùs crediderunt DD. hæc omnia prætermittenda eſſe, animadvertentes, quod eadem Communione etiam per modum ſuppoſiti admiſſa, nihil faceret, cum illa paſſim dari ſolita inter plura Caſtra, ſive Civita-
43 tes quoad gubernium, & politiam Civilem, vel etiam Œconomicam non inducat confuſionem Mei, & Tui, nec impediat, quin Caſtra, & Civitates, uti ſinguli habeant particularia Terri-
44 toria, & bona propria, ſicuti in individuo articulo ad partes examinato, & conſpicuo adducto exemplo Provinciarum, quæ in Statibus Hol-
45 landiæ dicuntur unitæ, nuper dixit *Rot. in illa Bononien. Datii Carnis* 24. *Novemb. ſup. an. cor. Me ferè per tot.*

Levioris roboris apparuit objectum, quod Breve Sixtinum, vel quæſtionem noſtram repartitionis onerum non dirimat, vel ſaltem dirimat temporalitèr uſquè ad confectionem Cataſti ad formam d. Laudi R.P.D. Seghæ; Nam huic interpretationi contraria, & adverſativa viſa fuit non minùs litera, quàm etiam Spiritus Brevis, & quidem litera; Papa enim ibi in prohæmio profitetur perpetuum ſilentium imponere litibus *in hunc* (ſunt verba Brevis) *qui ſequitur modum, & formam, decidimus, & terminamus, ſicque perpetuis futuris temporibus obſervari volumus, & mandamus* – Atque ideò, cum ſubindè modum explicando quoad diſtributionem onerum in §.22. mandaverit, illam fieri *juxtà ſolitum, &*
46 *prout hodiè ſervatur*, nil clariùs videbatur deſiderari poſſe ad oſtendendum, quod Papa voluerit juxtà formam vetuſtiſſimæ conſuetudinis, & obſervantiæ ſemper conformi Decreto R. P. D.
47 Flores perpetuò fieri onerum diſtributionem, itaùt eadem conſuetudo, & obſervantia facti in legem tranſiret, ad *Text. in* §. *Ex non ſcripto inſt. de Jur. Natur. Gent., & Civ.*, *Gob. Conſult.*119. *n.*43., *Rot. dec.*347. *n.*5. *cor. Beninc.*; Spiritus verò, quia ſi Papa paterna, & ardenti ſollicitudine
48 perpetuò extinctas voluit per medium Brevis omnes, & quaſcumque lites, perſuaſibile non eſt eodem tempore voluiſſe acriorem, & magis vetuſtam litem diſtributionis onerum relinquere indeciſam, ducto Argumento à veriſimili,
49 quod in Jure noſtro reputatur validiſſimum, ut probat *Bald. in d. leg.*1. *n.* 16. *de Serv. fugit.*, *et Rot. d. dec.*89. *n.*7. *cor. Emer. Jun.*

Proindeque pateſieri viſa fuit incompatibilitas inter perpetuam diſpoſitionem ejuſdem Brevis, injungentis inæqualitatem conſuetam perpetuò ſervari, & diſpoſitionem temporaneam laudi R. P. D. Seghæ, demandantis, quod poſt Cataſtum onera dividerentur æqualitèr, adeòut unum nequaquam venire poſſet in exequutionem alterius, quod apertiùs etiam ex facto ipſorum Comitatenſium, & ſubſequuta obſervantia convincebatur; Edito enim, & promulgato Brevi, nullam habuerunt ſollicitudinem, ut Cataſtum fieret, ſicuti aliàs habuiſſent, ſi quod dixerat laudum, dixiſſet etiam Breve, quodque magis confecto demùm Cataſto, nullam excitarunt conquæſtionem, quod eſſet facienda diſtributio onerum per æs, & libram ad formam Brevis, & laudi, per ſpatium temporis longiſſimi illam ſilentio prætermittentes, imò nupèr ad reviviſcendam litem, ac quæſtionem, neceſſarium ſibi putantes impetrare à Signatura SSmi
50 Oris aperitionem adverſus ſæpedictum Breve, quod videbant eorum prætenſæ actioni nimis contrarium, & obſtativum, *Rot. dec.*483. *n.*6., *et dec.*1126. *n.*7. *cor. Emer. Jn.*, *et in d. Ferrarien. Decimar.* 15. *Iun.*1703. §. *Præterea cor. Rmo Dec.*

Frigeſcebat ideo ſubalterna illa objectio, quod R.P.D. Segha in toties d. Laudo exceſſerit fines compromiſſi, quodque in parte reſpiciente onerum diſtributionem non fuerit interpoſita appellatio ad Cameram; quidquid enim eſſet de veritate utriuſque partis objecti, quæ habens reſiſtentiam juris, nullam habuit apud DD. aſſiſtentiam facti, ſive probationis, animadverſum fuit, quod cum eſſet incontrovertibilis intentio Papæ avocandi omnes, & quaſcumque cauſas ad ſeipſum, illiſque perpetuum ſilentium imponendi, æquè incontrovertibilis erat illatio, quod tan-
51 quam Supremus Judex ſuper omnibus pronunciaverit, *Decian. reſponſ.*24. *n.*99., *Rot. dec.*923. *n.*5. *cor. Emer. Jun.*, *& in Ariminen. Caſtrorum* 9. *Jun.*1701. §. *Minuſque*, *& in Rom. Pecuniaria ſeu reintegrationis depoſitorum* 17. *Decemb.* 1708. §.32. *cor. Rev. Dec.*

Præmiſſis ità conſtabilitis, non profuit defenſoribus Comitatenſium in illorum replicationibus, tanquam ad Aram, recurrere ad prætenſum incrementum onerum, ex quo diſpoſita in Brevi Sixtino, & antiqua re judicata evaſerint exorbitantia, & lœſiva: præterquam quod enim
52 non per hoc redargui poterat de injuſtitia, & lœſione Breve Apoſt., quoad ſtatum rerum, ſuper quo prodjerat, ponderabant ulterius DD. ad majorem objecti enervationem, quod antiqua res judicata R.P.D. Flores ab ipſis Comitatenſibus, tanquam æqua, & juſta acceptata, non lo-
53 quitur ſolùm de oneribus præſentibus, ſed etiam de iis, quæ *imponentur in futurum*, & rursùs Sum. Pontifex bonorum communicationem, tanquàm cauſam, & regulam diſtributionis onerum injungens, illam ſervari juſſit, nedùm pro ſolis redditibus, & introitibus præſentibus, ſed etiam quoad introitus, & emolumenta *in futurum ha-*
54 *benda, & acquirenda*, prout de facto in exequutionem Brevis ad inſtantiam ipſorummet Comitatentium S. Congreg. Bo. Reg. mandavit, quod ponerentur in Burſa communi nonnulli effe-

fectus Civitatis ſuperventi poſt Sententiam Sixtinam, ut in *Sum. Civitatis n.9. lit.A.*, *& B.*, ex quibus patet, quod ſicuti Comitatus communicavit de bonis futuris, ita debet etiam ſolvere futura onera, quodque Judicium ſemper pronunciatum extitit, rationem habendo, nedùm ad præſentia, ſed etiam ad futura, & commenſu-
55 rando eventualitatem damni, & reſpectivè utilitatis, in qua allegabilis non eſt læſio, *l.1. C. de pact.*, *l. fideicommiſſ. C. de tranſact.*, *Grat. diſcep. 756. n.12.*, *Olea de Ceſſ. jur. tit.6. qu.10. n.10.*, & plenè *Rot. dec.461.*, *& 465. utrobiq. n.3.*, *& ſeqq.*, *& dec.486. n.4. par.19. rec.*, quam inſuper po-
56 tentèr excludit longiſſima acquieſcentia, & nunquam interrupta ſolutio, *Rot. deciſ. 1130. n.19.*, *& dec.1186. n.6. cor. Emer. Jun.*

Quando aliàs in omnem caſum, quatenus etiam ſubſiſteret prætenſum incrementum ex ſuperventis oneribus, pro quibus eſſet exequendum laudum Seghæ, prout exequi mandant præcedentes Sententiæ, attamen opinabantur DD., quod illæ neutiquàm ſubſiſtere poſſent, quia ſcilicet, ſicuti mandant exequutionem Lau-
57 di in ea parte, in qua favore Comitatenſium injungitur onerum diſtributio per æs, & libram, ita debebant ſimiliter demandare, quod laudum eſſet exequendum in altera parte ad favorem Civitatis edita, in qua ſegregantur bona, & eidem Civitati aſſignatur quod ſuum eſt, ne
58 aliàs interverſa remaneat illa æqualitas, quæ ubique ſervanda eſt, ſed præcipuè in Judiciis, *cap. cum inter verb. claudicare de except.*, *Rot. deciſ.489. n.1.*, *& dec.895. n.5. cor. Emer. Jun.*, *& in d. Avenionen. Collegii 12. Maii ſuper. an. §. fin. cor. Me.*

Inallegabilis tandem adversùs hactenus firmata viſa fuit Conſtitutio ſa. me. Pii V. ſuper ſolutionibus onerum pro Provincia Marchiæ edita, per quam prætendebatur injungi, quod onera indiſtinctè ſolvantur per æs, & libram; perluſtrato enim à DD. tenore ejuſdem Conſtitutionis, apparuit, quod in illa Sum. Pontifex ad ſimplicem effectum tollendi plurimas exemptiones, & immunitates, ſub quarum colore in grave præjudicium Communitatum detrectabant nonnulli Particulares ſolvere onera, & Col-
59 lectas, mandavit, quod, illis non obſtan., ſolutio onerum in poſterum fieret *per æs*, *& libram*, *aut aliàs juxta diſtributionem, ordinem*, *& modum per dd. Communitates*, *& earum quamlibet factam*, *& fiendam*: quapropter nequaquam inferri poterat, quod per eandem Conſt. demandetur taxativa ſolutio per æs, & libram, dum neque de illa, ſed de immunitatibus, & exemptionibus, quibus plurimi onera in genere recuſabant, fit mentio in parte prohæmiali, à qua
60 deſumitur de Jure Diſponentis intentio, & regulatur ipſa diſpoſitio, *l. final. ff. de hæred. Inſt.*, *Rot. dec.260. n.9. cor. Celſ.*, *& dec.588. n.1. cor. Emer. Jun.*, & inſuper in parte diſpoſitiva verbis non obſcuris præcipitur in genere ſolutio cum alternativa ſolvendi *per æs*, *& libram*, *aut*
61 *aliàs*, *&c.*, & explorati juris eſt, quod in alternativis ſufficiat alterutrum adimpleri, *l. ſi quis ita ſtipulatus ff. de verb. oblig.*, *Card. de Luc. de Paroch. diſc.19. n.9.*, *& dec.58. n.9. cor. Bich.*

Diverſimodè eamdem Conſtit. non fuit interpretatus tum ſa. me. Six. V., qui illa non obſtante, mandavit perpetuis futuris temporibus fieri diſtributionem juxtà ſolitum, & conſuetum: tum etiam factum ſubſequutum, quia abſque eo, quod obſiſtat eadem Conſtitutio, nonnulla loca d. Provinciæ in diſtributione Collectarum adhuc retinent antiquam methodum collectandi, & aliàs in omnem caſum ponderabant DD., quod eidem Conſtitutioni, ex clau-
62 ſulis appoſitis in Brevi Sixtino dici poſſet, fuiſſe ſufficientèr derogatum, *Fælin. in cap. Nulli n.4. de reſcr.*, *Rot. dec109. n.10. cor. Greg.*, *dec.1. n.1, & ſeq. cor. Moedan:*

Et ita utraque parte in accerrimo Contradirio audita, DD. reſponderunt.

R. P. D. SCOTTO.

ÆSINA COLLECTARUM.

Lunæ 18. Martii 1715.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus eſt confirmatoria præſens deciſio.

SUMMARIUM.

1 *Princeps quod ſemel ſtatuit atque decrevit quoad onerum repartitionem, debet tamquam lex inviolabilitèr obſervari.*
Ampl.1. ubi id conforme ſit rei judicatæ. n.2.
Ampl. 2. ubi tranſivit in contractum Tranſactionis. num.3.
Ampl.3. ubi per dupplicem centenariam fuerit obſervatum. num.4.
5 *Læſio in Tranſactione excluditur ex dubio litis eventu.*
6 *Sententia Supremi Principis non poteſt retractari ſub prætextu læſionis non viſis prius, ac non integrè tranſportatis actis.*
Ampl. procedere etiam in Sententia cujuſvis Iudicis, etiam pedanei. num.7.
8 *Communicatio bonorum Civitatis in beneficium Comitatenſium in repartitione onerum, ex quibus probetur, &* n.9. cum ſeqq., & n.18.
10 *Commodum, & incommodum debet unuſquiſque proportionabilitèr ſentire.*
11 *Judicium Principis Supremi non præſumitur ſine cauſa congrua, & oneſta latum.*
12 *Repartitio onerum, quod facta fuerit per focos, ſeu Fumantes, ex quibus excludatur.*
13 *Effectus non correſpondens, & contrarius cauſæ dari nequit.*
14 *Articuli exhibiti à procuratore abſque mandato non præjudicant Principali.*
15 *Procurator domino non præjudicat in confitendo, vel aſſerendo.*
16 *Non probat hoc eſſe, quo ab hoc contingit abeſſe.*
17 *Scriptura producta plenè probat contra producentem.*
19 *Læſio non eſt allegabilis in iis, quæ æquè ſe habent ad lucrum, ac ad damnum.*
Et in iis, quæ à futuro pendent eventu. ibid.
20 *Pro læſionis excluſione in dubio ſemper pronunciandum.*
21 *Centenariæ obſervantiæ Judicio Principis, & rei*

rei Iudicatæ, in dubio ſtandum eſt.
22 *Onera extraordinaria dicuntur taxa pro Utenſilibus Militum, pro Via Flaminia, & ſimiles.*
23 *Onera ordinaria dicuntur gabellæ perpetuò duraturę.*
24 *Læſio enormiſſima, vel ultra dimidiam requiritur ad evertendam rem judicatam Supremo Principis judicio confirmata.*
Idem eſt ad effectum reſcindendi contractum privatorum. num.25.
26 *Qui totum dicit, nihil excludit.*
27 *Dictio taxativa* tantum *adjecta communicationi fructuum, excludit communicationem proprietatis.*
28 *Bonorum diſtinctio inter Civitatem, & Comitatum probatur, ex quo unuſquiſque habet propriam diſtinctam Tabellam.*
Ac ex deſcriptione bonorum facta favore Civitatis abſque ulla præſervativa favore Comitatenſium. num.29.
30 *Laudum non debet in una parte exequi, & in alia non.*
31 *Commodum ceſſare debet ad ratam deficientis incommodi.*
32 *Diviſionis onerum inæqualitas inter Civitatem, et Comitatum quod proceſſerit, ex communicatione bonorum Civitatis, ex quibus probetur.*

DECISIO CLXIV.

SUB Cenſura hodiernæ diſputationis, placuerunt iterum DD. fundamenta Deciſ. cor. Me editæ ſub die 7. Dec. ſuperioris an., in qua ſtabilitum fuit pro repartiendis Oneribus, & Collectis inter Civitatem Æſinam, illiuſque Comitatum eſſe ſervandam antiquiſſimam diſtributionem, quod ſcilicèt duæ tertiæ inſimul cum octava alterius eorundem onerum ſolvantur per Comitatum; Reſiduum verò per Civitatem, nec poſſe ab antiquiſſima conſuetudine recedi, ac propterea non obſtantibus objectis per Defenſores Comitatus reaſſumptis, & etiam de novo excitatis, reſponſum dederunt pro perſiſtentia *in deciſis*.

Solida namque, & inconcuſſa rursùs apparuit baſis præcipua, cui nitebatur mox dicta reſolutio, conſiſtens in eo, quod enunciatam diviſionem onerum per Sæculum, & ultra jam præcedentèr ſervari ſolitam, prævia diligenti, & matura relatione Card. Pinelli, ac ſe referens ad acta Tidæi de Marchis Notarii Cam. Apoſt., approbaverat, & præceptivè injunxerat Sa.Me. Sixt.V. per Apoſt. Sententiam in forma Brevis promulgatam, ac perpetuis futuris temporibus obſervandam, in qua, negocio maturè diſcuſſo, & obtruncatis pluribus controverſiis antiquiſſimis, efferueſcentibus inter Civitatem, & Comitatum, præ cœteris juſſit, quod diſtributio onerum fieret juxta conſuetudinem antiquiſſimè, & modernè conſtantèr ſervari ſolitam, videlicèt, quod duæ tertiæ cum altera octava tangant Comitatum, reſiduum verò Civitatem; Ideoque datum non erat Partibus quidquam in-
1 novare ſuper d. onerum diſtributione, ſed lex tàm ſolemnitèr per Principem dicta, ſarta tecta erat ſervanda, *l.1. ff. à quibus appel. non licet*, & ultra Collectos in Dec., quæ revidetur, paſſim dixit *Rot. dec.107. n.5. par.9., dec.234. n.9., et 10. par.12., et in Peruſina, ſeu Fulginaten.* 14. *Ianuarii* 1701. §. *Et in hunc cor. Me.*

Concurrentibus præcipuè ad corroborandam d. Sententiam Papalem, & convincendam Juſtitiam d. diviſionis validioribus probationibus, & præſidiis, quorum in univerſo Jure noſtro non poſſunt excogitari, videlicèt antiquiſſima
2 re judicata R.P.D. Flores ann.1510. edita, & media quodammodo via inter majorem inæqualitatem, cum qua priùs gravabantur Comitatenſes, & minorem, quam ipſi prætendebant, injungente d. diviſionem per duas tertias, & una octava, ac faciente de albo nigrum, non
3 una, ſed triplici tranſactione, per quam d. inæqualis diviſio fuit à Partibus ultroneè, tamquam juſta, & rationabilis hinc indè acceptata, ac demùm duplici centenaria, in qua eadem diviſio, abſque interruptione unius diei, quoad factum
4 ſaltèm conſtantèr extitit obſervata, ut proſequitur *d. Dec.*, quæ revidetur. §. *Et quidem.*

Quibus ſtantibus, prætenſam læſionem nequaquam allegari poſſe denuò crediderunt DD.,
5 tamquam improbabilem, ſivè quia agitur de tranſactionibus initis ſuper dubio litis eventu, in quo lœſio regularitèr non datur, ſivè et magis, quia deficiebat Actorum tranſportatio, ſuper quibus Princeps per viam Sententiæ defini-
6 tivæ ſupremum protulit judicium, qua deficiente Jus noſtrum non patitur, quod de lœſione redarguatur ulla Sententia, quantumvis Judicis inferioris, & pedanei, *Rot. dec.35. n.15. cor.*
7 *Arguel.*, *& in Romana fideicom.* 26. *Mart.* 1708. §. *Verùm coram R.P.D. meo Aldovrando*, cum aliis collectis *in Deciſione*, quæ revidetur §. *Eoque magis.*

Exulante de cœtero quacumque lœſione ex ipſis meritis Cauſæ ad meram exuberantiam per DD. reaſſumptis, quia ſcilicèt inæqualitas diviſionis, à qua unicè deſumebatur prætenſa lœſio, æquam, & juſtam habebat cauſam, videlicèt communicationem quamplurium Bonorum Ci-
8 vitatis, ex quorum fructibus per ſpeciem antipartis priùs ſolvebantur onera, & collectæ in commodum, & ſublevamen Comitatus, quamquidem communicationem bonorum fuiſſe originariam Cauſam inæqualis diviſionis onerum ex quatuor Capitibus, videlicèt, facto Judicum, Confeſſione Partium, re ipſa, videlicèt bonorum qualitate, & demùm ex ipſa litera d.Brevis Sixtini, latè probat, & expendit dec., quæ revidetur §. *Cæterùm uſq; ad* §. *Præterea.*

Superaddita etiam potenti illa animadverſione, quod ſcilicèt, cum indaganda eſſet cauſa, cur d. diviſionem, licèt tàm inæqualem, & apparentèr iniquam, nihilominus æquam, & juſtam crediderit R.P.D. Flores antiquiſſimus Judex de an.1510., talem crediderint ipſimet Comitatenſes, illam ultroneè acceptantes, ac per dupplicem centenariam conſtantèr obſervantes, & demùm talem etiam agnoverit, & injunxerit Sum.Pontifex, ſupremum judicium in cauſa ferens, quodque non alia aſſignabilis eſſet cauſa
9 congrua, & honeſta, quàm d. communicatio bonorum Civitatis, per quam quemadmodum Comitatenſes in ſolutione onerum priùs ſen-
10 tiebant commodum, & utilitatem, ita debebant pro reſiduali rata eorundem onerum ſenti-
11 re etiam inæqualitatem, & incommodum, & ſine qua judicium Partium, & ipſius Principis Supremi fuiſſet apertè evanidum, & fatuum,
Menoch.

Menoch. de Præſumpt. lib.1. præſumpt.23. nu.8., *Rot. dec.22. n.14. lib.3. inter addit. ad Card. de Luc. to.1.*, *& in Rom. Pecuniaria 6. Maii* 1700. §. *Tantum*, cor. *R.P.D. meo Anſaldo*.

Quorum omnium agnita efficacia, fruſtra iterum pro aſſignanda congrua cauſa vetuſtiſſimæ hujus inæqualis diviſionis, recurrebatur ad id, quod onerum diviſio antè Decretum R. P. D. Flores fieri conſueverit per Fumantes, quorum major numerus adfuerit in Comitatu, quàm in
12 Civitate, quandoquidem quod repartitio per Fumantes non dederit cauſam inæquali diviſioni, facto altiùs reaſſumpto, probat Deciſ., quæ revidetur §. *Ex quibus*, imò cum mox d. repartitio Fumantium eſſet in ſe ipſa inconſtans, & variabilis in dies, juxta excreſcentiam, vel decreſcentiam eorundem Fumantium, neutiquam tribuere potuit Cauſam inæquali diviſioni per Partes eadem methodo ſemper acceptatæ, & per dupplicem centenariam invariabilitèr ob-
13 ſervatæ, cum productio, & effectus dari non poſſit, non correſpondens, imò contrarius ſuæ Cauſæ, *Alex. conſ.35. n.15., & 16. tom.4., Cyriac. Contr.369. nu.25. to.2., & Menn. obſ.116. n.16., Jov. de Solem. in contract. Minor. gloſ.18. n.86. verſ. ſed quia*.

Abſque eo, quod contrarium deſumi poſſet ex quibuſdam articulis per Civitatem exhibitis ſub die 7. Jul. 1567. cor. Rectore Provinciæ, vel ex lite acta, & per decretum deciſa cor. Cardin. Tranen., in quibus ſit mentio Fumantium, ſeù Focalariorum, prout hodiè de novo opponebant Comitatenſes, nam præterquamquod mox dicti
14 articuli in nulla poterant conſideratione haberi, tamquàm exhibiti per Procuratorem, qui non docto de legitimo Mandato Procuræ, præjudi-
15 cium inferre non poterat Civitati, aſſerendo, vel confitendo; ulteriùs animadvertebant DD., quod dd. articuli non reſpiciebant noſtram quæſtionem inæqualis diviſionis onerum inter Civitatem, & Comitatum faciendæ, ſed quæſtionem longè diverſam; an ſcilicèt Civitas poſſet juxtà ſolitum exigere collectas Bonorum Civium ſuorum, licèt eſſent poſita in pertinentiis Caſtrorum, ut convincit nedùm factum ipſum, in quo lis ſuper diviſione onerum non aliàs fuit reaſſumpta, quàm poſt octo annos à die exhibitionis dd. articulorum, videlicèt de an. 1575., ut ex facto relato *in dec.*, quæ revidetur §. *Lapſis*, & convincit præteritum *Sum. Civitatis N.4.*; verùm etiam pandit tenor ipſorum articulorum præſenti contrario *Sum. N. 1. lit. A.*, qui verſatur ſuper loco ſolutionis onerum, non verò ſuper iſtorum diviſione, nec diverſam quæſtionem percutit decretum Card. Tranen. unicè editum ad dirimendam d. diverſam litem, in qua Civitas prætendebat gravare Cives etiam pro bonis exiſtentibus in Caſtris Comitatus, illorumque Territoriis, ut ex tenore ejuſdem decreti fidelitèr tranſcripto in calce reſponſionis Civitatis; quaproptèr hæc omnia ad longè diverſum, & extraneum effectum adducta, remanebant inapplicabilia ad indagandam cauſam, & regulam
16 diſtributionis onerum, cum non probet hoc eſſe, quod ab hoc contigit abeſſe, *l. neque natales, C. de Prob.*, *Rot. in Piſauren. Molendinorum* 16. *Mart.* 1714. §. *Non obſtante cor. Me.*

Inſuper in dd. articulis non ſit mentio de Fumantibus, tanquàm de cauſa determinata diviſionis onerum, ſed promiſcuè exprimitur, quod ſivè onera *diſtribuantur per Focularia, ſive per capita, ſivè per libram, ſivè alitèr etc.*, adhùc prætendebatur, Civitatem poſſe collectare ſuos Cives etiam pro bonis poſſeſſis in Territoriis Caſtrorum; Quamobrem ex hac vaga, & promiſcua mentione Fumantium ad alium diverſum effectum facta, vanum erat deſumere cauſam originariam diviſionis onerum ex potentioribus, & univocis demonſtrationibus congruè jam ſtabilitam ſuper communicatione Bonorum Civitatis, ceſſante de cætero quaecunque amaritudine, ex eo, quod licèt dd. articuli fuerint exhibiti de menſe Jul. 1567.; nihilominus in menſe præcedenti, concomitanti, & ſubſequenti illorum exhibitionem, ſemper diviſio onerum fuit pacificè facta cum conſueta inæqualitate, præterito *Sum. addit. Civitatis num. finali*; ſignum evidens, quod lis, in qua dati fuerunt ſæpedicti articuli, longè diſparatam ferebant quæſtionem ſuper loco ſolutionis collectarum pro bonis poſſeſſis à Civibus in Comitatu, paulò poſt conſopitam, nimirum de menſe Octob. ejuſd. an. 1567. per Breve ſpeciale ſa. me. Pii V. *Sum. add. Civitatis n.4.*, neutiquam verò onerum diviſionem, dum illis non obſtan. diviſio onerum non fuit controverſa, ſed per centenariam ſubſequentem obſervata, ut ſenſui patet, & convincit documen-
17 tum ab ipſis Comitatenſibus productum, quod ideò contra producentes plenè probat, ex collectis *in dec.*, quæ revidetur §.18.

Sublata cauſa Fumantium, inconſtantèr recurrebant Defenſores Comitatenſium ad aliam cauſam diverſam quantitatis Territorii Civitatis antiquitùs ſtagnantis, & paludoſæ, & deindè exſiccatæ mediante excavatione ejuſdem foveæ *della Granita*, ſed æquè irrito conatu; quidquid enim eſſet de hoc facto, nullis legitimis probationibus ſufficientèr concluſo, perſpicuum fieri viſum fuit, quod quantitas Territorii nullatenùs potuerit dare cauſam inæquali diviſioni; tum quia diviſionem ab illa regulando, opus non erat, quod illa arithmeticè fieret pro duabus tertiis, & una octava, quodque Partes, & Judices tot, tantiſque vicibus inſudaverint pro regulanda eadem diviſione, quando facillimè ſe poterant expedire, illam demandando ad menſuram quantitatis Territorii, tum, & magis quia in tot, tantiſque litibus actis ſuper controverſa diviſione, Partes nunquam verbum fecerunt de prætenſa quantitate Terreni paludoſa, quinimò de tempore Brevis Sixtini eadem fovea jàm erat excavata, ideoque ſuperinducta prætenſa exſiccatione, & melioratione Terreni, quamvis in §.6. ejuſdem Brevis fuerit præſcripta forma reſtaurandi illius Pontem, nihilominùs in §. 22. d. Brevis injungitur, diviſionem onerum fieri cum inæqualitate conſueta, & jam per centenariam obſervata, quam ultroneè Partes acceptarunt, & per aliam centenariam conſtantèr adimpleverunt, ſignum evidens, quod illa non dependebat à qualitate paludoſa Terreni, ſed à communicatione Bonorum invariabili, & ex
18 actenus dd. validioribus demonſtrationibus concluſa, è cujus conſpectu aliæ cauſæ inconſtantèr adductæ, frigeſcunt, & eneruantur, ut latiùs diſcutit *dec.*, quæ revidetur §. *Excludi*.

Minùs

Minùs denique juvit prætenſum incremenmentum onerum poſt editum Breve Sixtinum, denuò hodiè reaſſumptum, & mordicus inculcatum ad probandam prætenſam lœſionem; ad illud enim pœnitùs eliminandum, duo generalia præmittebant DD., alterum nempè, quod in antiqua re judicata pro æqua, & juſtiſſima ab ipſis Comitatenſibus acceptata, jam ratio habetur de oneribus etiam futuris. In Brevi verò Sixtino ſimilitèr injungitur bonorum communicatio, nedum quoad Bona Civitatis præſentia, ſed etiam *quoad ad illa in futurum habenda, & acquirenda*; quapropter eadem vis urget, & reſiſtit prætenſæ lœſioni, quoad præterita, & futura, tamquam per Supremum Principem jam prævi ſa, & conſiderata, ex cujus munificentia quemadmodum Comitatenſes expectant, imò jam conſecuti ſunt utilitatem, & commodum ex bonis, per Civitatem poſtea acquiſitis, & in futurum etiam acquirendis, ita quoad onera futura ſubire debent damnum inæqualis diviſionis correſpectivè ad communicationem dd. bonorum injunctæ, abſque eo, quod valeant promovere exceptionem lœſionis, quæ potiùs concurreret, ubi ipſi lucrum caperent, & damnum
19 correſpectivum non ſentirent, & quæ ulteriùs inallegabilis non eſt in eventibus futuris, quæ lucroſa eſſe poſſunt æquè, ac damnoſa, *l.1.C.de pact., leg. fideicommiſſo C. de tranſact., & relatis concord. probat Dec., quæ revidetur §.Præmiſſis*.

Robuſtius urgebat aliud generale, quod ſcilicet, dato etiam prætenſo incremento onerum, & admiſſa poſſibilitate lœſionis, opus eſſet concludentèr docere de antiquo, medio, & moderno valore bonorum, ſuper quibus lites, & cauſæ antiquitus verſæ ſunt, quem cum non potuerint Partes per 200. annos ſtabilire, ac concludere, ſed in illius incertitudine conſultiùs putaverit Sum. Pontifex Sixt. V. injuncta eorundem bonorum communicatione demandare, quod onera diſtribuerentur cum conſueta inæqualitate, eo minùs probari poterat in præſenti; præterea non minùs neceſſaria eſſet taxatio melioramentorum, quæ antiquitùs, & modernè in eiſdem bonis ſupervenere, ſed etiam quidditatem, & qualitatem onerum præexiſtentium, & ſubſequentium apertè demonſtrare ad effectum, ut lœſio poſſet luce meridiana clarior apparere, & per evidentiam facti, cum aliàs, in quocumque
20 dubio, vel rerum perplexitate, & ambage Judicio Supremi Principis, antiquiſſimæ rei judicatæ, & dupplici centenariæ omninò ſtandum
21 ſit, juxtà abſoluta Juris noſtri principia, quæ generalitèr exornat, *Bald. conſ.77. nu.6. lib.2., Rot. dec.538. n.3. cor. Burat., & dec.126. num.11. par.16., relat. in Dec., quæ revidetur §.Ex re demùm*.

Jactis hiſce generalibus, deſcendentes DD. ad particularia, & diſpunctis ad partes ſuperventis oneribus, illa potiùs viſa ſunt lœſionem excludere, quàm concludere; nam quoad onera, quæ dicuntur extraordinaria, puta pro Utenſilibus militum, Taxa Viæ Flaminiæ, & ſimili-
22 bus, cum iſta jam de ordine S. Congr. Bo.Reg. dividantur æqualiter per æs, & libram, nullum ſentiunt damnum Comitatenſes; quo verò ad
23 onera Ordinaria, licèt quinque dumtaxat Gabellæ excreverint poſt Breve Sixtinum, importantes annuam ſum. ſc.2129.85. circitèr; nihilominùs facta illarum repartitione inter Caſtra, & Civitatem, nulla ſimiliter infertur jactura, vel lœſio correſpectivè ad utilitatem inductam ex augumento fructuum, & proventuum dd. Bonorum, quæ per Civitatem communicantur in beneficium Comitatus, longè, latèque abſorbentia dd. novas Gabellas etiam unitim, & in univerſum ſumptas, ut docuit præſens *Sum. Civitatis n.2., & 4.*, & apertiùs pandit ipſa veritas facti, dum de tempore Brevis Sixtini, quamvis onera eſſent minora, nihilominùs Collecta inæqualitèr diſtributa inter Civitatem, & Comitatum pervenit ad ſum. ſcut.8.mil., & longè plus, præterito *Sum. Civitatis n.13.*; in præſenti verò, non obſtante d. inculcato augumento onerum, Collecta impoſita, & diſtributa non excеſſit ſum. ſc.5.mil. circitèr, ſignum evidens, quod augumentum onerum compenſatur, & diminuitur ab augumento fructuum, quodque ideò procul abeſt lœſio, quæ ad effectum, de quo agi-
24 tur, evertendi tot res judicatas, publica, & Suprema etiam Principis auctoritate editas, & tàm longævam obſervantiam requireretur enormiſſima, & ultra dimidiam, prout requiritur ad
25 longè minorem effectum irritandi ſimplicem contractum initum inter privatos, de *Marin. reſol. jur.153. n.4., & ſeq., Rot. dec.151. par.17.*, & paſſim alibi.

Præterea, ne quid intactum remaneret, altiùs etiam deguſtata quantitate onerum, & inſimul veriſimili valore bonorum, ſemper magis arcebatur lœſio; bona enim tamquam propria aſſignata Civitati in Laudo R.P.D. Seghæ, de quo *in præter. dec. §. E converſo*, juxta Tabellam an. 1621., qua vetuſtior erui non licuit ex latebris antiquitatis, aſcendunt ad ſc.2355. 87., quæ inſimul cum aliis bonis, ſuper quibus lites, & cauſæ vertebantur, & quorum communicationem injunxerat Breve Sixtinum ex eadem Tabella, conſtituunt annuam ſum. ſc.9. mil. circiter, præſenti *Sum. Civitatis n.1.lit.O.*, vice autem verſa rata onerum inter Commitatum, & Civitatem diviſa, tàm ex antiquis, quàm ex modernis Tabellis non excedit ſc.5926., & rata tangens Comitatum remanet longè minor *præſenti Sum. d. n.1. lit.R., & 2. lit.D., & 3. lit.A.*, adeò ut librata inſimul utilitate ex proventibus bonorum, & damno ex inæquali repartitione onerum, lœſio prætenſa ſemper magis, magiſque videatur excluſa.

Quod benè agnoſcentes Defenſores Comitatenſium, aliam excitabant prætenſionem, quod ſcilicet etiam Comitatus communicet bona propria in ſublevamen Civitatis, ſed pariter fruſtrà; quamvis enim ſæpè enunciatum Breve Sixtinum in §.1. *mandet, non ſolùm fructus tàm Bonorum, ſuper quibus lites verſæ ſunt, & vertebantur*, ſed etiam omnes, & quicumque *alii introitus tàm Civitatis, quàm Univerſitatum Caſtrorum* devenire debere ad manus unius Camerarii in beneficium, & commodum univerſale Civitatis, & Comitatus, nihilominùs in §.3. apertè diſponit, quod particularia bona dd. Caſtrorum Comitatus, poſtquam devenerint ad manus Camerarii, non ſint communicanda ad ſublevandam Civitatem, ſed quod erogentur in ſolutionem onerum Cameralium pro rata tangente dd. Ca-

ſtra Comitatus, & in ſatisfactionem expenſarum particularium eorundem; undè ceſſat in dd. bonis quælibet communicatio, & utilitas Civitatis, ut ſenſui patet.

Regredi demùm non poterat ad antiquum objectum, quod omnia bona, vigore Brevis communicanda, non ſint ſub dominio Civitatis, contrarium enim demonſtrant ſuperius expenſa, latiùs diſcuſſa, & enucleta *in dec.*, quæ revidetur §. *Porrò cum pluribus ſeqq.*, & oſtendit inſuper litera *Brevis in* §.17. injungentis, quod ſi unum ex Caſtris, vel plura diſmembrari contingat, illicò ſit privatum, & privata participatione quorumcumque *Emolumentorum*, *Sylvarum*, *Terrarum*, *& aliorum bonorum*, *quorum omnium fructus tantùm vigore præſentium communicantur*, ex quibus verbis dominium pernecesse præſupponitur quoad omnia bona antedicta pertinere
26 ad Civitatem, non verò ad Comitatum, quia, qui omne dicit, nihil excludit, & taxativa *tantùm* adjecta communicationi fructuum excludit com-
27 municationem proprietatis, *ut ex Text. in l. qui aliena §. Libertas ff. de neg. geſt.* firmat *Dec.*, quæ revidetur §. *Quinimò*.

Collimante in eundem ſenſum d. vetuſtiſſima Tabella an.1621., quam ſemper habuit, & habet Civitas diſtinctam ab aliis Tabellis, quæ conficiuntur ab unoquoque Caſtrorum, cum adnotatione omnium fructuum, & proventuum, ac ſingulorum bonorum, quæ vigore Brevis communicantur, ſemper, & continuò in eadem Tabella particulari Civitatis adnotatis, ſcientibus, approbantibus, & ſubſcribentibus Deputatis ipſius Comitatus, ex qua inconcuſſa deſcriptione,
28 vehemens oritur argumentum, imo probatio pertinentiæ eorundem ad Civitatem, ſine qua Comitatenſes confectioni d. Tabellæ tàm ſolemniter non conſenſiſſent, & dd. Bonorum deſcriptionem abſque ulla præſervativa jurium utique
29 fieri non permiſiſſent, ut concordan. relatis, tradit *Maſcard. de Probat. concl.542. n.5.*

Cæteris levior erat prætenſio, quod Comitatus reponat in Burſa communi quamdam ſummam ſc.400., quia iſte proventus non provenit à fructibus incertis, ſed ab antiquiſſimo jure, quo mediante Civitas abſque ulla contradictione, vel minima conſuevit, exigere d. ſum. à Comitatu, tamquam jus proprium, & de facto, licèt de illa fiat mentio in Laudo R.P.D. Seghæ §. *Peſi*, *præt. Sum. Civitatis n.4.*, nihilominùs, neque de illo tempore, neque unquam antea, vel poſtea fuit per Comitatum controverſa ſolutio d. ſummæ, veluti propria Civitatis, contra quam Comitatenſes oppoſuiſſent compenſationem cum oneribus inæqualiter diſtributis, ſi credidiſſent, illam eſſe propriam, & quam compenſationem non oppoſuerunt, non alitèr, quia agnoverunt vim inæqualis diſtributionis non ſiſtere in d. ſolutione, ſed in communicatione Bonorum Civitatis, ut patet ex hactenùs dictis.

Corollariè revertebantur DD. ad animadverſionem *in præt. Dec.* enucleatam §. *Quando*, quod ſcilicet in omnem peſſimum caſum, præciſivè ab omnibus prædictis, ubi etiam aperta, & incavillabilis concurret lœſio ex ſuperventis oneribus, nihilominùs non poſſet abſolutè, & ſimplicitèr injungi onerum diſtributio per æs, & libram, niſi ſimùl, & ſemel ſegregarentur bona Civitatis, quorum fructus communicantur ad formam Brevis Sixtini, eique aſſignaretur, quod ſuum eſt, idq; tam vigore Laudi ipſius R.P.D. Seghæ, qui eatenus in vim Cataſtri conficiendi, mandavit, quod onera eſſent ſolvenda per æs, & li-
30 bram, quatenùs contemporaneè etiam voluit, & juſſit, quod ſegregarentur Bona, quæ de facto Civitati aſſignavit, quàm etiam vigore ipſius Brevis Sixtini injungentis, quod Caſtra, ſiquæ contingerit diſmembrari, illicò privata remaneant participatione quorumcumque *Emolumentor; & aliorum bonor.*, *quorum omnium fructus tantùm* injunxerat communicari, & demùm in vim naturalis rationis, & æquitatis expoſcentis, quod ſublato gravamine, & incommodo, remanere non debeat, quod in illius correſpectivitatem
31 datum fuerat commodum, & emolumentum, *Rot. dec.533. n.13. par.19., & dec.574. n.1. cum duob. ſeqq. par.19. tom.2. rec.*

Non ſubſiſtente, quod Laudum R.P.D. Seghæ non definiverit, bona ſpectare ad Civitatem, ſed tantùm quamdam veluti proviſionalem aſſignationem fecerit ad tollendam ſuppoſitam communionem Bonorum, & Territoriorum ibi --*ſi dichiarano, & aſſegnano per Beni, & entrate publiche della Città ſola*, quia vis non ſtat in verbis, ſed in ſubſtantia rei, in qua cum ſolus R. P. D. Segha crediderit eſſe tollendam inæqualitatem diſtributionis onerum, illam reducendo poſt confectionem Cataſtri ad æqualitatem æris, & libræ, ſolus etiam voluit, & juſſit Bona ſegregari, undè dedit intelligere, quod cauſa inæqualitatis erat lucrum ex Communicatione Bonorum reſultans, quod ulteriùs convincitur, non ſolùm ex Judicio R.P.D. Seghæ, ſed ex aliis pluribus argumentis in præterita, & præſenti Dec. diſcuſſis, quando de cætero litera ipſius Laudi R.P.D. Seghæ non proviſionaliter, ſed definitivè viſa fuit excludere prætenſam communionem quoad Bona, & Territoria eo ipſo, quod bona non ſolùm aſſignavit Civitati, ſed ſubjunxit, *ſenza participazione del Contado*; Territoria verò Civitatis, & Caſtrorum apertè dixit, quod *saranno per l'avenire, ſiccome ſono ſtati ſempre diſtinti, & terminati*, *præt. Sum. Civitatis n.4. lit.C.*, quæ verba non indigent ulla gloſſa ad excludendam communionem, qua ulteriùs conceſſa, non exindè concedi poſſet confuſio Mei, & Tui, ut latiùs expendit *Dec.*, quæ revidetur §. *Quibus ita ſe*.

Et ita Partibus ſtrenuè jura ſua, hinc indè deducentibus, DD. reſponderunt, &c.

Ad formam geminarum Deciſionum in hac Cauſa editarum expeditum fuit Votum Rotale; ſed propoſita deinde Cauſa in S.Cong. Bo. Regiminis S. Congregatio d. Votum ſecuta non eſt, prout ex voto extenſo ab R. P. D. de Pactis Ponente, quod hic imprimi opere pretium eſſe cenſui.

VO-

VOTUM
R.P.D. DE PACTIS.
PONENTIS S.CONGR. BO: REG:
IN CAUSA.
ÆSINA COLLECTARUM.

Sabbati 30. *Jan.* 1717.

ARGUMENTUM.

In geminis præcedentibus Deciſionibus in hac celebri Cauſa editis ſtabilitum fuit repartionem onerum intèr Civitatem Æſinam, & ejus Comitatum eſſe inæqualitèr faciendum, ſub fundamento quod S. M. Sixtus V. ita per viam Juſtitiæ ſtatuerit, eo ſub motivo quod Civitas per viam antipartis propria bona in hujuſmodi repartitione contribueret, maximè concurrente longæva obſervantia, ac nulla ex parte Comitatentium probata læſione, ſignantèr de tempore antiquæ inæquali repartitionis, ſed in præſenti Voto S.Congr. Bon. Regim. extenſo de ordine Congregationis Particularis, hæc fundamenta minimè ſubſiſtere demonſtratur, & ob id reſolvitur *Conſtare de re judicata*, & repartitionem onerum faciendam eſſe debita ęqualitate ſervata inter Civitatem, & Comitatum, & ad formam Æſtimi.

SUMMARIUM.

1 *Tributa, & Collectæ per Populos Principi ſolvuntur, ut ſubſtinere poſſit onera politici Matrimonii.*
2 *Tributa cum ipſis Regibus nata ſunt.*
3 *Tributa etiam tempore Reipublicæ ſolvebantur.*
4 *Tributa de Jure Gentium eſſe videntur.*
5 *Tributa alia Perſonalia, alia Realia, & alia mixta.*
Et quomodo diſtinguantur. vid. ibid.
6 *Tributa ſunt æqualitèr diſtribuenda.*
7 *A Tributorum ſolutione immunitas, tamquam contraria pub. utilitati non eſt ſervanda.*
8 *Immunitatis Privilegium, per quod quis ſolvere debeat minùs eo, quod debet, eſt revocandum.*
Lim. concurrente juſta Cauſa. ibid.
9 *Princeps tenetur conſervare æqualitatem inter Subditos.*
Ac pari ſtudio defendere Tenues, ac Potentes. ibidem.
10 *Lex, vel Conſuetudo inducens inæqualitatem ſolutionis Collectarum non valet.*
11 *Onera, ut æqualitèr diſtribuerentur introductum fuerat* Peræquatoris *Officium.*
12 *Veritas divexata magis eluceſcit.*
13 *Collectarum, & Onerum repartio* per æs, & libram, *eſt omnibus æquior.*
14 *S. Pius V. per ſuam Conſt. ſtatuit, ut ad ſervandam æqualitatem in Provincia Marchiæ, Poſſeſſores ad onera contribuerent* per Æs, & libram, & num.18., & 19.
Revocavitque ad hujuſmodi effectum omnes exemptiones. num.16.
Decl., quod alios modos repartiendi conſimiles non excluſit. num.17.
Subdecl. tamen, quod in hujuſmodi repartitione ſemper ſervari voluit æqualitatem. n.18.
15 *Princeps Supremus, quod ſpeciali Conſtit. ſtatuit, omninò debet ſervari.*
20 *Conſt. una declaratur ab altera.*
21 *Conſt. edita ad tollendam inæqualitatem non debet interpretari, ut modos repartiendi admittat inæqualitatem præſeferentes.*
22 *Verba* — moderandos, & ampliandos, *quid importent.*
23 *Verba interpretari debent ſecundum diſpoſitionem Conſtitut., ad quam referuntur.*
24 *Onera inter Civitatem Æſinam, & Caſtra ſui Comitatus antiquitus diſtribuebantur* per Fumantes.
Et ex quibus hoc probetur. vid. num.25., 26., 27., 28., & 29.
25 *Caſtra Comitatus Æſini enumerantur.*
30 *Mandatum procuræ in antiquis probatur ex ſimplici enunciativa emiſſa in actu proportionato.*
31 *Voluntas elicitur etiam ex actu nullo.*
32 *Obſervantia tollitur ex unico actu in contrarium.*
33 *Obſervantia excluditur ex contrariis actibus pluries iteratis.*
34 *Obſervantia non eſt allegabilis con. Conſt. Apoſt. derogantem cuivis obſervantiæ, & conſuetudini, etiam immemorabili.*
35 *Onerum repartitio ſi tractu temporis detegatur læſiva debet ad juſti metas redigi, non obſtante quavis obſervantia.*
36 *Fundamentum intentionis eſt concludentèr probandum.*
37 *Collecta antequam imponatur diſcuti debet burſa Communis.*
38 *Correſpectivorum eadem eſt ratio, & diſciplina.*
Ex correſpectivis unum ſtare nequit ſine alio. ibid., & num.43.
Et uno deficiente alterum corruit. n.43.
39 *Dictio* prædictæ *repetit omnia ſuperius expreſſa, quoad verbum cui adjungitur.*
40 *Laudum, à quo fuit appellatum non eſt allegabile.*
41 *Communia eſſe præſumuntur ea, quæ communibus expenſis tuentur.*
42 *Communio ſolet gignere diſcordias.*
44 *Correſpectiva eſſe præſumuntur ea, quorum unum incontinenti poſt aliud ſequitur.*
45 *Cauſa finalis probatur ex probæmio.*
46 *Verba* — rebuſque aliis *quid importent.*
47 *Avocatio quid ſit, & quomodo definiatur.*
48 *Judex officium ſuum non impartitur, niſi illud imploranti.*
49 *Conſtitut. ſubſequens præcedenti derogare non cenſetur, niſi de ea expreſſam faciat mentionem.*
50 *Verba* — juxta ſolitum, & proùt actenus ſervatur, *quid importent.*
51 *Dictio* — proùt — *quid operetur.*
52 *Papa diſponens, quod idem modus, & forma ſervetur, nil ultra diſpoſuiſſe dicitur.*
53 *Superfluitas eſt in omni diſpoſitione evitanda.*
54 *Diſpoſitionis diverſitas arguitur, ex diſcretivo modo loquendi.*
55 *Onera perſolvi debent correſpectivè ad bona.*
56 *Princeps Supremus non pronunciat uti Judex, nec telam Judiciariam ſervat.*
57 *Appellatio quid ſit.*
58 *Rei ſuæ unuſquiſque eſt Moderator, & Arbiter.*

DECISIO CLXV.

NEmo ſanè foret, qui Reipublicæ Curam, & oneroſam Principatus Dignitatem aſſumeret, niſi illi ipſi, qui Jus, & Poteſtatem in Principem tranſtulere Subditorum conditionem retinentes, tantùm roboris, ac virtutis proprio ære, ac labore conferrent, quantùm ad eorum defenſionem, & Gubernium neceſſitas exigit, & ratio conſervandi Imperium poſtulare dignoſcitur: Hinc eſt, quod nulla unquam penè Gens, nulluſque Populus fuere, qui Vectigalia, Cenſus, Tributa, Collectas Principibus ſuis
1 non penderent, ut onera Politici Matrimonii ſuſſerre poſſent, undè traditum eſt, Tributa
2 cum ipſis Regibus nata fuiſſe, imò, ſi quæ Reipublicæ forma ullo tempore ante Reges extitit, hanc ſine Tributorum Subſidio eſſe non potuiſ-
3 ſe, quibus Belli, Paciſque munera ſubſtinerentur, ex notatis per *Bulenger. de Imperator.*, & *Imper. lib. 9. cap. 1.*, *Bodin. de Republ. lib. 1. cap. 10.*, *Renat. Choppin. de Deman. lib. 1. tit. 1. nu. 4.*, & *ſeqq.*, *Beſold. in Diſc. de Ærar. pub. cap. 1. pag. 16. circa med.*, *Amaya in C. lib. 10. tit. 16. ad leg. Omnes 4. n. 1. de Annon.*, & *Tribut.*, ubi, quod
4 Tributa de Jure Gentium eſſe videantur, *Manl. in Theſaur. Theor. practic. de Collect. tit. 1. nu. 2.*, *Aget. de Ærar. par. 1. pag. 145. num. 22.*, *Larr. Alleg. 59. n. 1. cum ſeqq.*, *Card. de Luc. in Summ. de Regal. in princip.*, *Antun. Portugal. de Donat. Reg. lib. 2. cap. 24. n. 80.*, & *lib. 3. cap. 1. num. 3.*, *R. P. D. Zaul. ad Statutum Faventiæ lib. 6. Rubric. 7. num. 17.*

Et licèt juxta varios Gentium, & Provinciarum mores, ac temporum viciſſitudines plura fuerint hujuſmodi Tributorum genera, inter quæ duo magis uſu frequentia, nimirum perſo-
5 nalia, quæ ſuper Capitibus Perſonarum imponebantur, & realia, quæ ratione Terrarum, & Bonorum perſolvi conſueverunt, ad notata per *DD. in l. 3.*, & *ult. C. de Cenſ.*, *Aget. de Ærar. pag. 141. n. 6.*, *Morot. de Collect.*, & *Bonatenen. cap. 1. n. 1.*, & *ſeqq.*, qui addit etiam tertium, nempe *mixtum* conſiſtens partìm in ſumptibus, & partìm in labore Perſonæ, per *Text. in l. final. §. Mixta ff. de Muner.*, & *Honor.*; Nihilominus hoc ſemper fuit perpetuò ſervatum, ut ipſa Tributorum penſio, & diſtributio omni æquali-
6 tate procederet, ſervata ea proportione, per quam nemo conqueri poſſet, quod diverſimodè ab aliis gravaretur, juxta id, quod etiam de jure determinatum habemus in *l. Omnium 6. C. de Vectig.*, ibi -- *Omnium rerum, ac Perſonarum in publicis Functionibus æqua debet eſſe inſpectio* --, & obſervant *Solorzan. de Jur. Indiar. tit. 2. lib. 1. cap. 20.*, *Amaya in C. lib. 10. d. tit. 16. l. 4. nu. 6.*, *Arniſæus de Jurib. Majeſt. lib. 3. cap. 7. n. 1. verſ. Quantùm*, undè traditum eſt, ſervari non de-
7 bere contrarium reſcriptum conceſſivum Immunitatis à ſolutione Tributorum, tanquam adverſativum publicæ utilitati, per *Text. in l. fin. C. ſi contra Jus, vel utilitat. public.*, & *in l. 2. C. de Annon. Frument. Urb. Rom. lib. 11.*, *Amaya in d. l. 4. in fin.*, & *n. 5.*, ſicut nec ſuſtineri poſſe Pri-
8 vilegium, quo Princeps indulſerit, ut aliquis minùs ſolvat eo, quod proportionabilitèr ſolvere teneretur, *Amaya loco mox alleg. n. 6.*, ubi, quod in Republica non debet dari ſine Cauſa inæqua-
9 litas, & Princeps conſervare tenetur juſtitiam, & æqualitatem quandam proportionabilem inter Subditos, itaut pari ſtudio defendat tenues, ac potentes, ſummos, & infimos, & *num. 7.*,
10 ubi quod neque lex, neque conſuetudo valebit, quæ talem inæqualitatem inducat, *Antun. de Donat. Reg. lib. 3. cap. 1. n. 19.*; Qua de re intro-
11 ductum fuit *Peræquatorum* Officium, quibus præcipua Cura erat providere, ut impoſitio Onerum cum omni æqualitate procederet pro modo facultatum, & Patrimonii Subditorum, ſpectatis potiſſimè fructibus Bonorum, relevando illa Prædia, quibus gravius onus impoſitum reperiebatur, & gravando, quæ leviùs cenſita erant, ut in *l. 10. C. de fund. Patrim.*, & *in l. penult.*, & *final. C. de Annon.*, & *Tribut. lib. 12.*, & notat *Pratejus in Lexic. Jur. Civil.*, & *Canon. verb. Peræquatores*, *Io. de Plat. in l. 2. C. de Præd. Navicul. lib. 11.*, *Noguerol. alleg. 19. n. 39.*, *Boſs. de Princip. num. 125.*, late *Oter. de Official. Reipublic. lib. 2. cap. 10. à num. 45.*, *Balmaſed. de Collect. qu. 13.*

Hæc profectò æqualitatis ſervandæ ratio materiam acerrimæ quæſtionis præbuit Civibus, & Comitatenſibus Æſii, inter quos cum unicum fieri ſoleat repartimentum Collectarum ſuper Bonis Poſſidentium pro ſolvendis oneribus Cameralibus, quotiès pro illis non ſuppetunt Introitus Bonorum Communium, contingebat, quòd Comitatenſes, quorum Prædia tres ex quatuor partibus totius Territorii, olim gravabantur ad ſolvendum tres ex quatuor partibus Onerum, Cives autem ſolam quartam partem; Quæ ripartimenti forma licèt æqualis videretur, inſpecta menſura, & continentia Terrarum, nihilominùs, quia ſpectata illarum qualitate, longè minùs in fructu reddebant Terræ Comitatus, quàm Prædia conſiſtentia in Diſtrictu Civitatis, agnoſcentes proindè Comitatenſes prædicti ſeſe impotes ad ſuſtinendum tàm grave onus, recurſum habuerunt de an. 1510. ad bo. me. R. P. D. Flores, tunc Provinciæ Marchiæ Præſidem, petentes moderari hanc exorbitantem Contributionem; Et quia tunc temporis non aderat Æſtimum, ex quo d. Præſes recognoſcere potuiſſet gravamen Comitatenſium; & ad illius normam exactè peræquare Collectarum repartimentum, mediam viam eligendo, tamquam utrique Parti ſalubrem, decrevit, ut abindè citrà Comitatenſes tenerentur ad Onera Collectarum, non ampliùs pro tribus ex quatuor, proùt olim conſuetum fuerat, ſed pro duabus ex tribus partibus, & una octava, in reliquo autem Cives; Et ad normam hujus Decreti proceſſum extitit ad repartimentum Collectarum uſq; ad An. 1566. de quo tempore cum prodierit ſaluberrima Conſtit. S. Pii V., qua proviſum fuit, ut in tota Provincia Marchiæ ſolutio Collectarum fieri deberet *per Æs*, & *Libram*, & juxtà Vires Patrimonii Bonorum, inſpecto eorum valore, iterùm inſurrexerunt Comitatenſes inſtantes cor. Gubernatore Provinciæ, ut Onera Cameralia ſolverentur de Introitibus Communitatis, & pro ſum. deficiente fieret Impoſitio, & repartimentum Collectarum *per Æs*, & *Libram* ad terminos d. Motus Proprii S. Pii V., non obſtante d. Decreto R. P. D. Flores, & obtinuerunt reſcribi Magiſtratui Æſino, ut onerum ſolutio fieri deberet de Introitibus Communitatis, & pro ſum.

ſum. deficiente per impoſitionem Collectarum *per Æs*, *& Libram* juxtà formam d. Motus Proprij, *Sum. Comitaten. N.7.*

Recurſus hujuſmodi nova excitavit diſſidia inter Cives, & Comitatenſes, pro quibus componendis initum fuit Compromiſſum in Perſona cl. me. Card. Sega, tunc Marchiæ Præſidis, qui Laudum protulit, in quo ſeparando Introitus diverſorum Bonorum, & effectuum, illorum partem aſſignavit uti propriam Civitati, alteram Comitatui, & nonnullos alios in Communi reliquit, declarando etiam communes quaſdam Expenſas, pro quibus dd. communes Introitus erogari juſſit, & recognito, quod Introitus inferiores erant dd. Expenſis, juſſit, ut pro ſum. deficiente fieret repartimentum inter Civitatem, & Comitatum juxtà Decretum R.P.D. Flores, quouſque confectum fuiſſet novum Cataſtum, & Æſtimum generale omnium Bonorum Civitatis, & Comitatus, iſtis verò confectis, laudavit, diſtributionem, & repartimentum impoſterum fieri debere *per Æs, & Libram*, juxtà Motum Proprium S. Pii V., ut ex Laudo, de quo in *Sum. Comitaten. N.8.*

Vis emanato præd. Laudo, Comitatenſes interpoſuerunt appellationem ab ea parte, ſuper qua Lis non vertebatur, nimirùm ſuper diviſione dd. Introituum proprio Marte facta per dict. R.P.D. Sega, & commiſſa Cauſa in plena Camera, ſa. me. Sixt. V. illam ad ſe avocavit, commiſſoque priùs Negocio ad referendum cl. me. Card. Pinello, proceſſit ad illius definitionem, mediante Breve edito ſub die 8. Jun. 1589., cujus vigore reducendo omnes Introitus ad priſtinam Communionem, mandavit illos reponi in Burſa Communi, erogandos ad commodum Civitatis, & Comitatus juxtà particulares Diſpoſitiones in eo contentas.

Rebus ità compoſitis, ſupererat, ut exequutioni demandaretur illa pars Laudi R. P. D. Seghæ, à qua neutra ex Partibus appellaverat, concernens confectionem novi Cataſti, & Æſtimi ad effectum repartiendi *per Æs*, *& Libram* illa onera, quæ cum Introitibus communibus compleri non poterant; Qua de re de ordine hujus S. Congr. deventum fuit ad confectionem novi Cataſti, cum reciproca intereſſentia Civium, & Comitatenſium, quod inchoatum fuit de an. 1603., & completum de an. 1605., *Summ. Comitaten. N.13.*; Et deindè Proceſſum extitit ad confectionem Æſtimi, cum pari aſſiſtentia Civium, & Comitatenſium, quod completum remanſit de an. 1671. *d. Sum. Comitaten. N.* 14., *&* 15.: Ex quo cum apparuerit, valorem Bonorum Civitatis exuberaſſe in conſpicua ſumma valorem Bonorum Comitatum, inſtitum fuit pro parte Comitatenſium cor. hac S. Congr. die 16. Jan. an. 1672., ut demandaretur repartimentum Collectarum ad formam ultimi Cataſti, & Æſtimi, & emanavit Reſcriptum petitioni conforme, cui renuentes Cives acquieſcere, produxerunt in medium d. Breve Sixtinum, quo ſuadere conabantur, illius vigore fuiſſe per Summ. Pontificem determinatum, quòd omnibus futuris temporibus ſervari deberet in repartitione Collectarum inter ipſos Cives, & Comitatenſes ille quotitativus, & inæqualis modus olim præſcriptus in Decreto R.P.D. Flores; quo circa repropoſita Cauſa in S. Congr. die 20. Febr. d. an. 1672., reſponſum fuit, quod *ad majorem cauthelam conſuleretur SS.mo pro aperitione Oris*, obtentaque Commiſſione directa eid. S. Congr., & repropoſita Cauſa ſub die 25. Maii 1675., prodiit Reſponſum = *Non intrare Arbitrium pro aperitione Oris, donec non probetur læſio* — Et iterum facta Repropoſitione die 25. Septemb. 1677., dilata fuit reſponſio.

Silvit ab indè citrà per plures annos præſens controverſia, reaſſumpta poſtmodum per Comitatenſes de an. 1711., rebuſque accuratiori methodo diſcuſſis, propoſita Inſtantia per R.P.D. meum Narium ſub die 7. Febr. præd. an., hæc S. Congr. *prævio receſſu à Deciſis*, reſpondit, *intrare arbitrium pro aperitione Oris*, & ſucceſſivè propoſito Dub. ſuper Negocio Principali — *An ſcilicet repartimentum Collectarum eſſet faciendum per Æs*, *& Libram* —, emanavit *affirmativum reſponſum*, in quo ſenſu unanimi ferè Voto perſtitit hæc S. Congr. per tres conformes Sententias Rem Judicatam conſtituentes, non obſtan. ſtrenuè deductis per Defenſores Civitatis.

Prædictis tribus Sententiis ipſa Civitas non acquieſcens, curavit deputari Congr. Particularem Loco Signaturæ Gratiæ, à qua ſignari obtinuit Commiſſionem cum clauſula — *De Cauſis reſtitutionis in integrum eidem Congr. Bo. Reg., cum Voto Rotæ* —, in cujus Commiſſionis ſequelam propoſita Cauſa in d. Tribunali Rotæ, emanavit Reſolutio — *Conſtare de Cauſis reſtitutionis in integrum* — favore d. Civitatis, & præviis duabus Dec. edit. cor. Emo Scotto, tunc d. Tribunalis meritiſſimo Auditore, & Pro-Dec., prima ſcilicet die 7. Dec. 1714., & altera die 18. Mart. 1715., prodiit Votum Rotale d. Reſolutioni conforme.

Et deinde propoſito per me Dub. in S. Congr. *An conſtaret de Re Judicata, ſeu potius de Cauſis reſtitutionis in integrum?* DD. recognoſcentes, præcipua Rotalis Voti fundamenta in Deciſ. expoſita ſubſiſtentiam non habuiſſe, non dubitarunt in diverſam abire Sententiam, dictumque Votum non ſequi, reſpondendo — *Conſtare de Re Judicata* —; Cumque vix edita hujuſmodi reſolutione Defenſores Civitatis neglecto conſueto ſtylo petendi novam Audientiam, recurſum habuerint ad Congregationem Particularem loco Signaturæ Gratiæ, petendo avvocationem Cauſæ à noſtro Tribunali, d. Congr. funditùs perpenſis rationibus hinc indè deductis, ſequens edixit Reſcriptum ſub die 28. Jul. an. prox. præt., nimirùm — *Nihil de Avvocatione, & eid. Congr. Bo. Reg., quæ iterùm audiat, & procedat extenſo Voto* —: Iterùm ergò auditis Partibus in Congr. habita ſub hodierna die, cum ſemper ve-
12 ritas divexata magis eluceſcat, ut ſunt verba *Text. in Can. Grave 36. q.9.*, habui à DD. meis reſponſum pro perſiſtentia *in Deciſis*, ſimulque Mandatum, ut juxtà præſcriptum d. Commiſſionis præſeus Votum ederem, ut ità expoſitis rationibus, quibus ſubnixum fuit Judicium hujus S. Congr., Juſtitia Rei Judicatæ magis demonſtrata remaneat.

Et ſanè multiplicatis, ſemperque conſtantibus reſolutionibus in præſenti Cauſa editis ab hoc S. Tribunali fomentum præbuit certa, atque indubitata Juris diſpoſitio, ſecundùm quam juſtior,

& æquior

& æquior modus repartiendi Collectas, quæ pro publicis Indigentiis imponuntur, ſemper judicatus fuit ille, qui *per Æs, & Libram* conficitur,
13 ut ſcilicèt quiſque contribuere teneatur juxtà id, quod Vires proprii Patrimonii, habito reſpectu ad illius valorem, & fructus, ſuſterre poſſunt, ad *Text. in l. Omne C. de Cenſ. lib.* 11., ibique *Gloſ. verb. Compenſentur, l. Omnes Provinciarum C. de Oper. pub., l. final. C. de immun. nem. conced., Bart. in l. Pro Loci C. de Annon., & Tribut. lib.* 9., *Lauden. de Fiſc. q.* 75. *nu.* 1., *Feſtaſ. de Collect. par.* 2. *cap.* 2. *n.* 48., *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 35. *n.* 4., & 5., plenè *Rot. deciſ.* 300. *par.* 14. *Rec.*, & *in Ravennaten. Collectæ* 26. *Febr.* 1666. *cor. cl. me. Card. Carpineo*.

Concinit huic Juris aſſiſtentiæ memorata Conſtit. S. Pii V. emanata de an. 1566. pro tota Provincia Marchiæ, ubi ſita reperiuntur Civitas,
14 & Comitatus Æſii, in qua per viam legis fuit Statutum, ut omnes Poſſeſſores ad menſuram *Æris, & Libræ* pro oneribus Cameralibus impoſitis, atque imponendis contribuere deberent, ex qua diſpoſitione de Motu proprio Supremi Principis emanata omnis quæſtio reſoluta rema-
15 net, itaut ampliùs de illa diſputari non liceat, *Bart. in l. Quod Conſtitutus ff. de Militar. Teſtam., Dec. conſ.* 103. *n.* 4., *Valenz. conſ.* 123. *n.* 13., *Rot. cor. Cocc. dec.* 1389. *num.* 10. Eoque fortiùs, quia SSmus ille Pontifex per demandatam repartitionem onerum *per æs, & libram*, quæcumque Privilegia, Immunitates, & Exemptiones ad-
16 verſativas juſtitiæ abſtulit, atque abrogavit, & Conſuetudines, Pacta, Sententias, Tranſactiones, & cœtera, quæ æqualitati per ipſum exoptatæ adverſabantur, pænitùs eliminavit, ut patet ex tenore ejuſd. Conſtit.

Neque obſtare viſum fuit objectum in contrariis Rotæ Dec. deſumptum ex verbis ſupradictæ
17 Conſt., ibi = *Per æs, & libram, aut aliàs, juxtà diſtributionem, ordinem, & modum per earundem Civitatum Communitates factam, & faciendam moderandos, & ampliandos contribuere debeant* —, ex quibus inferebatur, præſervata fuiſſe alia regulamenta, licèt inæqualia, repartiendi Collectas per longævam obſervantiam introducta.

Quantùm enim ſit inſubſiſtens objectum, ex lectura, & ſenſu ipſius Conſtit. apparet, ſi perpendatur, verba ſuperiùs recenſita intelligi alitèr non poſſe, quàm de aliis modis ſimilibus, hoc eſt conſentaneis æqualitati diſtributionis
18 Collectarum ad metam *æris, & libræ*, non autem de repartitionibus inæqualitatem redolentibus, cum enim S. ille Pontifex per d. Conſtit. revocaverit quaſcumque Exemptiones, & Immunitates, jubendo, ut omnes indiſtinctè contribuere deberent ad Onera Collectarum per æs, & libram, ne alter, alteriùs onera ſubire
19 cogeretur, & ſic ut inter Subditos ſervaretur æqualitas, & ne inferiores à potentioribus gravarentur, ut benè obſervat *Cobel. in Bul. Bo. Reg. cap.* 50. *n.* 136., & 137., & clariſſimè patet ex alia particulari Conſtit. ejuſd. Summ. Pontificis
20 edit. die 3. Oct. 1567., ubi relativè ſe habendo ad d. Generalem ſuam Conſt. omnimodam æqualitatem inter Cives, & Comitantes Æſii ſervari voluit, impoſſibile profectò eſt arguere, quod in eod. actu abrogativo inæqualitatum, reſervare, aut confirmare voluerit alios modos repartien-
21 di Collectas inæqualitatem præſeferentes, ut patet ad ſenſum, & firmant oppoſitè *Card. de Luc. de Legat. diſc.* 64. *num.* 6., & 7., *Rot. coram Greg. dec.* 171. *num.* 7. & 8., & *in rec. dec.* 279. *num.* 13. *par.* 18.

Cum qua legali intelligentia concordare quo-
22 que videntur verba illa Conſtit. -- *moderandos, & ampliandos* — quæ ſicuti de per ſe important uniformitatem cum æquali repartitione ad menſuram *æris, & libræ* per viam regulæ à d. Conſt.
23 demandata, ità ad illam referri debent, & ſecundum illam accipere naturam, & indulgentiam, *Capyc. Latr. conſult.* 103. *n.* 23. *cum ſeq. lib.* 2., *Noguerol. Alleg.* 4. *n.* 69., *Rot. cor. Bich. dec.* 329. *n.* 5., & *in rec. dec.* 16. *à n.* 8. *par.* 15.

Adversùs prædictum fundamentale Juris principium authoritate Conſtit. Pontificiæ roboratum inſubſiſtentia viſa fuerunt DD. Objecta ferè in omnibus Propoſitionibus per Civitatem deducta, atque per Rotam in ſuis Dec. amplexa; Primum ſcilicèt illud deſumptum ex *Obſervantia* inæqualitèr Collectandi per plura ſæcula, ſine ulla interruptione ſervata; Alterum ex *Correſpectivitate*, quæ reſultare dicebatur ex communicatione Introituum bonorum propriorum d. Civitatis facta per ſpeciem antipartis in exonerationem onerum debitorum etiam à Comitatenſibus: Et tertium conſiſtens *in diſpoſitione d. Brevis Sixtini*, quod Defenſores Civitatis *Sententiam Papalem* appellabant, & ex quo per viam legis perpetuò ſervandæ prætendebatur fuiſſe demandatam inæqualem, & conſuetam Onerum repartitionem.

De Obſervantia.

PErpenſis enim, ac ſedulò rimatis dd. tribus fundamentis pro parte Civium oppoſitis, viſum fuit, neque in facto, neque in Jure ſoliditatem aliquam habere. Primum elicitum ex aſſerta diuturna Obſervantia; non quidem in facto, quia perquiſitis antiquioribus Documentis, quæ adinveniri potuerunt, ad effectum indagandi, & recognoſcendi, undè nam iſte uſus inæqualis repartitionis derivare potuerit, inventum extitit, quod de an. 1425. ſolutio Onerum Cameræ debitorum à Communitate Comitatus, & Civitatis Æſii, minimè contingebat prævio inæquali repartimento per quotas, ſeu partes, ſed iſte ſervabatur modus, nimirùm, ut poſt conſumptos communes introitus, qui primò erogabantur in
24 ſolutione dd. Onerum, pro ſum. deficiente injungebatur repartimentum *per Fumantes*, æqualitèr ſcilicèt gravando tàm *Fumantes* Civitatis, quàm *Fumantes* Comitatus, ut apparuit ex pluribus reſolutionibus Conc. Generalis Communitatis Æſinæ, datis in *ult. Sum. Comitatus N.* 16. 17., *et* 18., demonſtrantibus æqualem repartitionem Onerum inter *Fumantes* Civitatis, & Comitatus.

Nec adversùs Documenta hujuſmodi antiquum rerum ſtatum indicantia, arriſit DD. reſponſio data in Deciſ. Rotalibus, quod ſcilicèt d. Diviſio per *Fumantes* facta minimè fuerit per viam principalis actus impoſitionis, ſeu repartimenti, ſed per modum ſubalternum, hoc eſt quod Comitatenſes certam, & inæqualem quotam Onerum ab eis debitam repartirentur inter *Fu-*

Fumantes ſuos, idemque faceret Civitas ſubdividendo ratam ſuam diſtributivè inter *Fumantes* Civitatis; tenor enim literalis dd. reſolutionum Conc. Generalis hanc interpretationem aſſertæ ſubalternæ ſubdiviſionis excludit: in altero enim ex dd. Conſiliis ità Statutum habetur -- *Ordo ſuper ordinatione Collectæ imponendæ -- In primis, &c. fuit ſolemnitèr ordinatum, quod Denarii neceſſarii pro una Sextaria Talearum tangentium d. Communi Æſii, &c. debeant ſolvi, & imponi, &c. hoc modo, videlicet, quod tàm de Civitate Æſii, quàm de Comitatu ipſius extrahantur, & extrahi debeant illi Fumantes, qui extrahi debent, &c. Et extractis, & adæquatis dd. Fumantibus, debeat d. quantitas denariorum dividi, & ſortiri per d. Civitatem, & Comitatum per Fumantes ſuper ratam, quæ tangit Civitati Æſii per ſuos Fumantes, & cuilibet alteri Caſtro pro Fumantibus ejus, & facta d. deliberatione d. quantitatem denariorum diviſerunt per ipſam Civitatem, & Comitatum ejus prædictum, ſcilicet ratam Fumantium reſpectivè in hunc modum, videlicèt, ad rationem quatuor denariorum pro quolibet Fumante.*

Civitas Æſii pro Fumantibus 178. duc.35. den.12.
25 *Caſtrum S. Pauli pro Fumantibus 29. ÷ duc.5. den.18.*
Caſtrum Roſarii pro Fumantibus 41. ÷ duc.8. den.6.
Caſtrum Montis Roberti pro Fumantibus 40. duc.8.
Caſtrum Gibellinum pro Fumantibus 21. duc.4. den.4.
Caſtrum Plani pro Fumantibus 48. duc.9. den.12.
Caſtrum Muſciani pro Fumantibus 51. duc.10. den.4.
Caſtrum Podii Cupi pro Fumantibus 30. duc.6.
Caſtrum Majoleti pro Fumantibus 61. duc.12. den.4.
Caſtrum Podii S. Marcelli pro Fumantib. 69. ÷ duc.13. den.18.
Caſtrum Sancti Marcelli pro Fumantibus 51. ÷ duc.10. den.6.
Caſtrum Sciſciani pro Fumantibus 9. ÷ duc.1. den.18.
Caſtrum Maſſatii pro Fumant. 101. ÷ duc. 20. den.6.

Aliud ſimile repartimentum relatum *in dicto Sum. n.17.* ita ſonat -- *Deliberatio, & Ordo datus,*
26 *quomodo, & qualitèr debeat ſolvi Collecta pro ſolutione Taleæ Eccleſiæ Romanæ -- Congregatis inſimul, & in unum DD. Confalonerio, & Prioribus Civitatis prædictæ, & quatuor Comitativis, volentibus exequutioni mandare voluntatem Conſilii Generalis Civitatis Æſii ſuper arbitrium eis datum de modo, & ordine dando ſuper ſolutione Talearum Eccleſiæ Romanæ, talem ordinem, & modum dederunt, videlicet -- Et primò facta computatione de Fumantibus Civitatis, & Comitatus aſcendunt ad ſum.791. Fumantium cum dimidio, computatis Fumantibus Murri, & Montis Carotti, qua computatione conſiderata, ſtatuerunt, quod dd. Taleæ* Solvantur per Fumantia, *& quod Civitas Æſii, & Caſtra Comitatus ipſius ſolvant dd. Taleas, & inter eos dividantur per Fumantia, & quod quilibet ſolvat ratam ſuam ſuper ratam ſuorum Fumantium ad rationem unius Ducati pro quolibet Fumante: Fumantes in totum 791.*

Et rursùs in alio Conſilio, de quo in d. *Sum. n.18.*, ita deliberatum fuiſſe legitur -- *Convocato*
27 *Conſilio Credentiæ, &c. volentes exequi, & executioni mandare arbitrium eis datum, & conceſſum per Magnificum Conſil. Generale d. Civitatis, & ſui Comitatus, fuerunt factæ infraſcriptæ deliberationes, Statuta, & Decreta, videlicèt -- Et primò ſupradicti DD. Priores diviſerunt Collectam d. Civitatis, & Comitatus Æſii pro Taleis Eccleſiæ Romanæ inter Civitatem, & Comitatum Æſii per Fumantia d. Civitatis, & ſui Comitatus ſuper deliberatione Conſilii Generalis Civitatis prædictæ, & ejus Comitatus pro Menſibus Novemb. Dec. Jan., & Febr., hoc modo, videlicèt -- Civitas Æſii pro 162. Fumantibus cum dimidio, duc.59. bon.23. 5. 8.*

Maſſatium pro Fumantibus 91., duc.33. bon.16. 5. 16.

S. Paulus pro Fumantibus 29., duc.10. bon.32., 5. 16. &c.

Ex prædictis igitur Deliberationibus captis in generalibus Conſiliis clarè patet, ſupradictas
28 Diſtributiones Onerum non fuiſſe ſubalternas, ſed principales, dum tanta erat portio, quæ taxabatur uni ex *Fumantibus* Civitatis, quanta illa, quæ imponebatur uni ex *Fumantibus* cujuslibet Caſtri. Quænam autem fuerit diviſio, & repartitio ſubalterna, patet ex ipſo actu Conſiliario, relato *in d. Sum. n.18.*, in quo poſt factam principalem impoſitionem, & repartitionem Onerum per *Fumantes* æqualiter, & juxtà proportionem numeri *Fumantium*, tàm Civitatis, quàm uniuſcujuſque Caſtri, Civitas Æſii ratam ſibi tangentem juxtà calculum, & numerum, ſuorum *Fumantium* repartiebatur ſuper Civibus ſuis *per libram, et per Beſtias*, ut ibi -- *Item ſupradicti DD. Priores d. Civitatis Æſii etc. ordinaverunt, decreverunt, et reformaverunt, quod Collecta, quæ tangit Civitatem Æſii pro rata ſuorum Fumantium, videlicèt pro Fumantibus 162., quæ rata eſt duc.59. bon.23., et den.8., ponatur per libram, et Beſtias, hoc modo, videlicet, quod ponantur pro qualibet libra den.8., et pro qualibet Beſtia groſſa armentitia bon. unus cum dimidio, et pro quolibet Porco den.6., et pro quolibet centenario Beſtiarum minutarum bon. decem.*

Clariùs enituit veritas prædicta ex aliis Docu-
29 mentis relatis in ſupradicto *Sum. Comitatcnſium num.19., & 20.*, ex quorum primo apparuit, quod de an.1443. Cons. Civitatis, & Comitatus inſimul devenerunt ad deputationem Hominum *ad revidendum, & renovandum Fumantes tam Civitatis, quàm Comitatus Æſii*; & in ſecundo continebantur preces à Pauperibus Comitatus porrectæ d. Cons. Civitatis, & Comitatus, ut eorum Familiæ delerentur ex libro *della Fumantia*; Signum evidens, quod generalis, & principalis diſtributio tangens tàm Civitatem, quàm Comitatum ſiebat per Fumantes, dum per Conſilium commune, omnia ſupradicta diſponebantur.

Rurſus ad excludendam præſuppoſitam obſervantiam ex facto, placuit animadverſio, quod prædicto modo repartiendi Collectas *per Fumantes* ſucceſſit alter introductus per geometricam extenſionem Terrarum, qui modus paritèr æqualitatem præſeferebat, idque apparuit ex actibus relatis *in d. Summ. n.43.*, ubi oſtenſum fuit, quod de ann.1492. die 11. Sept. in Conſilio communi reſolutum extitit, ut ſequitur -- *Quod Priores debeant eligere, & vocare octo viros de Civitate,*

vitate, de quolibet gradu, & octo de Comitatu; & facta de omnibus ratione, de eo, quod defecerit pro ſatisfactione prædicta, imponatur Collecta per æs, & libram --, in ſequelam cujus reſolutionis facta deputatione Virorum, viſiſque videndis, ſtatutum extitit, *Collectam imponendam eſſe pro quantitate 600. Florenorum monetæ, de quibus aſſignati fuerunt dd. Comitativis Floreni 450. pro rata, & portione Comitatui tangente* -- relicta quarta parte pro Civitate, ut conſtitit etiam *ex Sum. ejuſdem Civitatis* diſtributo in hac Congreg. ſub hodierna die *num.* 16.

Ex quibus omnibus ſatis excluſa viſa fuit obſervantia prætenſæ inæqualis contributionis ante Decretum R.P.D. Flores, cum ſivè Repartimenta facta fuerint per *Fumantia*, ſive *per libràm*, aut menſuram Terrarum, ſemper ſervata fuerit æqualitas numerica tàm quoad capita, quàm quoad Terras, proùt etiam probatum apertè remanſit ex antiquiſſimis Articulis productis à Procuratore ab ipſa Civitate deputato occaſione litis introductæ coram Gubernatore Marchiæ de *anno* 1567., ubi articulatum reperitur, ut ſequitur, videlicèt -- *Quod facta menſuratione Territorii Æſini, conſtat, & patet, quod de univerſo Territorio Æſino* Tres *partes de* Quatuor, *& ultra ſunt pertinentiæ Comitatus, & quod minus* Quarta *parte remanet ut proprium Civitatis* --. Undè compertum remanet, quod inæqualitas conſiſtens in quotitativa repartitione, originem habuit à reali æqualitate geometrica extenſioni Territorii correſpondente, nam ideò Comitatenſes ſolvebant tres ex quatuor partibus Collectarum, quia tres ex quatuor partibus Territorii poſſidebant.

Demonſtrationem hujuſmodi præferentem propriam confeſſionem Civitatis excludere placuit Rotæ in 2. Deciſ. §. *Abſque eo*, ſub obtentu, quod non conſtaret de legitimo mandato Procuræ illius Procuratoris, qui dd. Articulos dedit, ac produxit, quodque cum illorum productio contigerit in alia Cauſa, & ad alium effectum, ſuffragari non potuerit in hac diverſa Cauſa. Reſponſiones tamen hujuſmodi parum ſolidæ viſæ fuerunt; quo enim ad defectum mandati Procuræ, hoc ex ipſamet productione Articulorum depromebatur, in qua leguntur ſequentia verba nimirum -- *Ut de ipſius Mandato conſtat ex Inſtrumento publ. penès Notarios Curiales præſentes, & fidem facientes juxta ſtylum Curiæ &c.* --. Quæ quidem Enunciativa Mandati in actu adeò
30 antiquo, & facta cum tot circumſtantiis, ſufficiens eſt ad probandam ipſius Mandati Procuræ exiſtentiam, *Antonel. de Temp. legal. cap.* 30. *n.* 1., & 2., *Urceol. de Tranſ. q.* 13. *n.* 7., & 8., *Rot. dec.* 539. *n.* 12. *par.* 19. *to.* 2. *rec.*

Quo verò ad diverſitatem Cauſarum, nullum exindè obſtaculum emergere potuit, quin adhærendum eſſet articulationi prædictæ; licet enim tunc ageretur de quæſtione deciſa per Card. de Trano ſuper puncto, an Cives poſſidentes in Comitatu pro Bonis ab eis ibidem poſſeſſis collectari deberent per Comitatum, vel per Civitatem, quæ diſputatio diverſa eſt ab altera ſuper inæqualitate contributionis, attamen cum Cives produxerint ſupradictos Articulos ad effectum ſe ſe eximendi à collectatione facienda per Comitatum ſuper eorum Bonis, ideò ex illis,
31 quamvis ex diverſa Cauſa productis, permiſſum fuit Comitatui elicere voluntatem Producentis, quæ etiam ex actibus totalitèr nullis erui poteſt, *Surd. dec.* 333. *n.* 3., *Rot. cor. Bich. dec.* 382. *n.* 25., *et in rec. dec.* 94. *n.* 18. *par.* 9.

Et nihilominùs veritatem amando, Cauſa, tunc temporis agitata, diverſa non erat ab hodierna, ſpectata negocii ſubſtantia, reflectendo, quod etiam tunc temporis quæſtio erat de ſolutione Collectarum, ad quam Cives Æſini prætendebant ſe ſe gravatos per Decretum R.P.D. Flores, ex quo ſcilicèt quantitas Terrarum exiſtentium in Diſtrictu Civitatis non correſponderet magnitudini Territorii Comitatus, undè ſecundum illam libram Terrarum, juxta quam onerum ſolutio repartita erat, Cives ipſi ſeſe gravatos aſſerebant, quam controverſiam amputavit Card. Tranenſis, mediante Decreto, quod Cives relevarentur ab onere Collectarum pro illis Bonis, quę tunc in Comitatu poſſidebant, quod Decretum Cardin. Tranenſis cum Comitatenſes impugnare cæpiſſent poſt editam Conſtit. Pianam, orta hinc fuit d. antiqua lis, in qua fuit etiam articulatum pro parte Civitatis, quod ratio, propter quam in Decreto Tranenſi diſpoſitum fuerat, quod de Bonis tunc poſſeſſis per Incolas Civitatis in pertinentiis Comitatus non exgravarentur Comitativi, ea fuit, *quia conſideravit Author Decreti, quod exiguitas Territorii proprii Civitatis non correſpondebat magnitudini Oneris, & portionis Collectarum, quæ per Civitatem ſolvebantur, et è converſo magnitudo, et ampliſſima ſpatia Territorii pariter Æſini aſſignati Univerſitatibus Caſtrorum, et Comitatui Univerſo &c. non correſpondebat exiguitati Oneris, et portionis Collectarum attributæ Comitatui*: Undè palam fit, quod etiam tunc temporis quæſtio erat ſuper modo repartiendi Collectas.

Agnoſcentes Cives ex hoc facto demonſtrativo qualitatis deſumptæ à geometrica dimenſione Terrarum, factum ipſum intervertere ſatagebant, inſinuando nimirum, quod in ultimo Cataſtro facto poſt Breve Sixtinum, Terræ ſitæ in Diſtrictu Civitatis aſcenderint ad numerum rubrorum 6180., Terræ verò poſitæ in pertinentiis Comitatus non exceſſerint quantitatem rubrorum 10141., undè inferebant, verùm non fuiſſe, quod ante Decretum Flores Comitatus perſolverit tres ex quatuor partibus Collectarum, habito reſpectu ad numerum Jugerum Terrarum. Sed animadverſio iſta fuit ſolidè rejecta pro parte Comitatenſium, oſtendendo, quod in tantum Bona Civium poſita in Diſtrictu Civitatis in d. ultimo Cataſtro apparuerunt in numero majori, quàm antea eſſent, quia ipſi Cives poſt Decretum R. P. D. Flores, & de annis 1529., 1530., 1531., & 1545. emerunt, & acquiſiverunt magnam partem Bonorum Communitatis Univerſalis exiſtentium in d. Diſtrictu Civitatis, quæ Bona antiquitus, & dum pertinebant ad d. Communitatem non allibrabantur pro dd. Collectis; poſtquam verò vendita fuerunt ab eadem Communitate Civibus particularibus, allibrata, & menſurata fuerunt de Ordine Conſilii Credentiæ præcedenter emanati, nempè de an. 1445., quo fuit ordinatum, ut dicta Bona *ab Emptoribus appaſſarentur, & appaſſata ponerentur nomine proprio Ementium ad effectum, ut de*

illis

illis ſolveretur Collecta, quando hæc imponeretur per libram. Sum. Reſponſ. Comitatenſium num.4., proùt ab indè citra factum fuit: Et hinc eſt, quod ex calculatione quantitatis Terrarum contentarum in ultimo Cataſtro facto de an. 1605., non potuit exadversò deduci validum argumentum ad demonſtrandum, quod in præteritum, & ante tempus Decreti R. P. D. Flores Cives poſſiderent Terras exuberantes unam de quatuor, aut unam de tribus, contra id, quod in dd. antiquis Articulis fuit à Procuratore Civitatis articulatum.

Corruit igitur ex præmiſſis aſſerta obſervantia, quæ etiam excluſa remanet ex tot recurſibus per Comitatenſes habitis, nempe de an.1510. ad R.P.D. Flores, de an.1568. ad Gubernatorem Marchiæ, de an.1576. ad R. P. D. Sega, de an.1603. ad hanc S. Congr. pro confectione Cataſtri, & tandem de an.1671., ut ad formam Æſtimi demandaretur repartitio Collectarum per *Æs, & libram*. Quapropter ſi ad evertendam obſervantiam, unicus tantùm actus con-
32 trarius reputatur ſufficiens, pro ut eſt notiſſimum, quomodò ſubſiſtere unquam poterit obſervantia inæqualitatis in præſenti caſu, in quo habemus principium repartitionis Collectarum factæ cum æqualitate, & rurſus habemus tot reclamationes tàm judiciales, quàm extrajudiciales ſemper, & aſſiduè pro parte Comitatenſium factas ad eum finem, & effectum, ut ſervaretur æqualitas modis, & formis, quibus juxta temporum viciſſitudines ſervari poterat, & debebat, ex quibus propterea deſcendit excluſio
33 ſuppoſitæ obſervantiæ, imò potiùs animus contrarius effulget de directo reſiſtens illius introductioni, juxta paſſim firmata per *Rot. dec.199. num.11. par.9. rec., & in Melevitana Domus 11. Maii 1701. §. Quæ præſumptio coram Eminentiſſimo Scotto*.

Demonſtrata juxta præmiſſa excluſione aſſertæ obſervantiæ inæqualitatis ex facto, illa corruere quoque viſa fuit ex Jure, quatenus adeſſet, cum habeamus Pontificiam Conſtitut. cuicumque conſuetudini, & obſervantiæ etiam immemorabili derogantem, itaùt ob reſiſtentiam contrariæ legis Supremi Principis, nullum prorſus conſtitui poſſit fundamentum ſuper ipſa
34 obſervantia de directo adverſativa diſpoſitioni legis, ex tradit. per *Grat. diſc.for. cap.559. n.35., Rot. cor. Burat. dec.795. n.3., ibique Add. nu.9., & cor. Merlin. dec.814. n.5., & 6., & coram Card.Celſ. dec.200. n.6., & cor. ſa.me.Alex.VIII. dec.39. n.13., et in rec. dec.331. nu.21. par.12., dec.418. n.7. cum ſeqq.par.18., et cor. Rmo Anſul. Dec. dec.25. n.5., et dec.75. n.21.*

Imò quatenus etiam d. Conſtit. Piana deficeret, & contraria obſervantia inæqualitèr contribuendi viguiſſet, adhuc cum ex confectione Æſtimi bonorum poſteà ſequuta, detecta remanſerit enormiſſima læſio, itaùt Comitatenſes reperti fuerint gravati ad onera ultra duplum valoris Bonorum, & redituum, omnis poſtularet ratio, ut res ad menſuram juſtitiæ, & æquitatis reducerentur, non obſtante quacumque præ-
35 ſcriptione, vel obſervantia, etiamſi juris fomentum à Statuto reciperet. *Cravett. conſ.95. n.4., Theſaur.dec.239. n.10., Coſt. de Ration. Rat. q.158. n.3., Andreol. Contr.266. n.18.*

De aſſerta Proprietate Bonorum, & Correſpectivitate.

Sublata ex præmiſſis prætenſa obſervantia, nullius quoque roboris DD. videbatur alterum fundamentum *Correſpectivitatis*, ſuper quo principalitèr decidendi rationem conſtituit Votum Rotale, nimirùm, quod in tantum Comitatenſes plus quàm Cives contribuerunt in ſolutione Onerum, quia Civitas conſuevit communicare quamplura Bona propria, quorum fructus, per ſpeciem antipartis, prius cederent in ſolutionem Onerum communitèr ſolvendorum, proindeque congruum putavit, quod diſtributio ratæ reſidualis inæqualitèr contingeret, minùs ſcilicèt gravando Cives, & magis Comitatenſes, qui ſicut ex d. Communicatione Bonorum ſentiebant commodum, & utilitatem, ita ratione correſpectivitatis pro rata deficiente ſufferre deberent incommodum, & inæqualitatem.

Siquidem conſtans, ac ferè uniformis ſemper fuit ſenſus Sac. hujus Congr. in eo, quod prædicta correſpectivitas nullam prorsùs ſubſiſtentiam haberet, cum de hujuſmodi communicatione Bonorum, & redituum propriorum Civitatis aliqua producta non fuerit concludens ju-
36 ſtificatio, quando concludentiſſimè probari debebat pro parte Civitatis, utpotè propriæ intentionis fundamentum, juxta vulgatas Juris regulas.

Nec ad probationem hujus ſuppoſiti allegari promeruerunt enunciativæ contentæ in antiquiſſimis Deliberationibus captis in Conſilio generali Communitatis Æſinæ, ex quibus erui prætendebatur, quòd Civitas perſolverit onera, tàm ſua, quàm Comitatus cum propriis redditibus; perpenſis enim enunciativis prædictis, tantùm abeſt, ut ex illis probetur aſſumptum Civitatis, ut potiùs ex oppoſito demonſtratum remaneat, Onera ſoluta fuiſſe de Introitibus *Bonorum Communium*: In Conſilio namque inito de an.1425. relato *in ult. Sum. Reſponſ. Comitatus N.5.* ordinatum fuit, ut ſequitur — *Item ordinaverunt, et ſtatuerunt, quod antequàm ponatur Collecta pro taleis prædictis, quindecim electi debeant revidere Introitum, et Exitum d.* Communis Æſii, *et ſi aliquid ſuperabit de d. Introitu, debeat contribui in dd. Taleis, et pro reſiduo dd. Talearum debeat imponi Collecta pro tanta quantitate, quæ tunc erit neceſſaria pro Taleis ſupradictis* —: Rursùs in alia reſolutione Conſiliari habita de an. 1492. relata *in ult.Sum.Comitatus N.43.* legitur, itidem, quod Perſonæ electæ *revidere deberent Introitus, & Exitus* Communitatis, *& pecuniæ, quæ reperiuntur* in Communi, *& facta de omnibus ratione, de id, quod defecerit pro ſatisfactione prædicta, imponatur Collecta*.

Ex dd. reſolutionibus compertum remanet, quòd tam de tempore, quo vigebat diſtributio *per Fumantes*, quàm de tempore, quo hæc fieri conſueverat *per libram*, hoc eſt per dimenſionem Terrarum erogabantur priùs Introitus Bonorum communium in ſatisfactionem communium Onerum, quibus non ſufficientibus, æqualitèr imponebatur Collecta, modò per *Fumantes*, modò per *Jugera Terrarum*, ut ſupra dictum eſt; Et ſic excluſum remanet ſuppoſitum, quòd dd. Bona,

Bona, quorum fructus priùs erogabantur in ſolutionem Onerum, eſſent propria Civitatis Æſinæ: Et æquivocum Defenſorum d. Civitatis ſtetit in eo, quòd ſub nomine *Communis*, ſeù *Communitatis* intelligeretur Commune Civitatis, ſeù Communitas Civitatis, quando ex oppoſito ſub nomine *Communis, et Communitatis*, nulla facta adjectione, non quidem ſignificatur ſola Civitas, ſed totum Corpus, quod tam ex Civibus, quàm ex Comitatenſibus ab immemorabili, & uſque à Pelaſga eorum Origine componebatur; Idque ad evidentiam depromitur ex quamplurimis enunciativis contentis, tàm in Statutariis Diſpoſitionibus, quàm in antiquis Conſiliis, aliiſque Documentis fusè relatis in variis locis *ult. Sum. Comitatus*, præcipuè *N.*3. ibi — *Convocato Conſilio* Communis, *ſcilicèt Hominum Civitatis Æſii, et Comitatus* -- *et N.*16., *et* 20., ibi -- *Quæ concernunt ſimul Commune Status Civitatis, et Comitatus* —, *et N.* 30. *lit.S.*, ubi habetur Statutum diſponens, quod *Civis Æſinus, et Comitativus poſſit tenere Animalia in Paſcuis* Communis *Æſii* --, *et N.*3. *Sum. diſtributi die* 24. *Aug.*1715., ubi habetur Tranſactio, ſeù Concordia inita à Communitate Æſii cum Communitate Staphuli, in qua ſtatutum fuit, quod ſi aliquod Animal Hominum Terræ Staphuli damnum dederit, tàm in *Bonis Communis Civitatis Æſii, et Comitatus*, quàm particularium Perſonarum, Dñus d. Animalis ſolvere teneatur pœnam, &c., & inſuper *in n.*21., *et* 39. *bodierni Sum.* apparuerunt Inſtrumenta Conceſſionum Bonorum *Communitatis Æſinæ* pro expenſis, & laboribus factis *à Civibus, et Comitatenſibus*, exarata de ordine S.Sedis Apoſt., & alibi paſſim: Ex quibus concludendum venit, quod idem ſit dicere, Introitus eſſe *Communis Æſii*, ac dicere, illos eſſe Civitatis, & Comitatus ſimul, & per conſequens palam fit, quod ex enunciativis prædictis argui nullo modo valeat, quod Civitas proprios redditus ab immemorabili erogaret per modum antipartis in utilitatem Comitatus, ſeù in ſatisfactionem Onerum ab eo debitorum, ſed potiùs, quod antequàm fieret impoſitio Collectarum, applicarentur pro ſolutione Onerum redditus Bonorum Communium, quod conſonum videtur diſpoſitioni Juris, ac praxi hujus S.Cong. quotidiè demandantis, quod Cives non Collectentur, niſi priùs diſcuſſa, & evacuata commu-
37 ni Burſa, ut in præciſis terminis ponderat *Ruin. conſ.*116. *n.*8., *et ſeq., Cobel. in Bul. Bo. Reg. cap.*28. *n.*15., *et ſeq., Panimol. dec.*13. *ann.*1. *n.*22., *et ſeq.*

Tranſit hæc veritas uſq; ad evidentiam, quia ſi d. præventiva erogatio Introituum Communis fiebat de tempore, quo diſtributio Collectarum inducebatur per *Fumantes*, quando ſcilicèt omnimoda contingebat æqualitas repartitionis, cum tantùm ſolveret unum ex *Fumantibus* Civitatis, ac unum ex *Fumantibus* Comitatus, ut ſuperiùs demonſtratum eſt, dici profectò nequit, quod illa inæqualitas apparens, ac ſuperventa, poſtquàm introducta fuit quotitativa diſtributio, cauſam habuerit ex contributione illorum fructuum, quæ etiam vigebat de tempore æqualis diſtributionis Collectarum pro ea ſumma reſiduali, ad quam ſatisfaciendam fructus Bonorum non ſuppetebant: Correſpectivorum enim ea-
38 dem debet eſſe ratio, ac diſciplina, neque dari poteſt poſitio unius, ſine contemporanea poſitione alterius, ad *Text. in l. Cum ejuſdem* 34. *ff. de Ædil. Edict.*, *Socc. conſ.*273. *col.*3. *in fin.*, *Menoch. conſ.*201. *n.* 169. *lib.* 3., *Grat. Diſcept. For. cap.*924. *n.*1., *et* 2., *Rot. cor. Cerr. dec.*887. *n.*9.. Res autem nimis exorbitans fuiſſet, quod de tempore, quo repartitio Collectarum pro ea ſumma, pro qua non ſufficiebant Introitus, fieri debuerit per *Fumantes* æqualitèr, ità ut tantùm ſolveret unus Civis, quantùm unus Comitatenſis, ſi ſubſiſteret, quòd Introitus fuiſſent proprii Civitatis, & erogarentur ab ipſa Civitate per viam antipartis in ſolutionem illorum Onerum, quæ à Comitatu ſolvi debebant, cùm in hoc caſu ad minorem ratam gravari debuiſſent Fumantia Civitatis, ad hoc, ut relevarentur ab eo, quod de proprio contribuiſſent pro Comitatu.

Deducebatur alterum prædictæ Correſpectivitatis fundamentum pro parte Civium ex Decreto R.P.D. Flores, in quo eodem contextu, quo d. Judex demandavit ratam inæqualem quotitativæ diſtributionis ſolvendam eſſe per Comitatum, demandaverit etiam, quod Onera ſolverentur de Introitibus, & Redditibus Communitatis prædictæ, & non per Collectas, prout hactenùs conſuetum fuit, quod Decretum fuit à Partibus acceptatum, & mediante Juramento promiſſa illius executio, ſimulque reputatum juſtiſſimum, & æquiſſimum, ſuperaddita ipſi judici actione gratiarum.

Verùm, neque ex prædicto Decreto trahi potuit congrua illatio ad probandum, quod Onerum ſolutio fieret de Introitibus, & Reditibus propriis ipſius Civitatis: Ex illius enim lectura compertum remanſit, quòd mens d. Judicis ea extitit, ut antequàm fieret impoſitio Collectarum, priùs applicarentur pro ſolutione Onerum Redditus Bonorum Communium, qui per abuſum non exactè, proiit anteà, erogabantur in ſolutionem dd. Onerum, ſed divertebantur in alias cauſas: Et quòd veritas ſit, dd. Introitus non fuiſſe reputatos à d. R.P.D.Flores, tanquàm proprios Civitatis, ſed tanquàm Communes cum Comitatu, patet invincibilitèr ex verbis præambulis ipſius Decreti, quibus nuncupavit *Communitatem Civitatis, et Comitatus*, agendo enim de impoſitione Onerum, ut ſequitur — *Quòd perpetuis futuris temporibus Collectæ, etc., quæ legitimè imponentur per Communitatem Civitatis, et Comitatus* --; Undè per nomen *Communitatis* non intellexit exprimere ſolam Civitatem, ſed etiam Comitatum, & propterea dum infrà dixit --, *De Reditibus, et Introitibus Communitatis prædictæ* --, nil aliud repetere voluit, quàm Communitatem Civitatis, & Comitatus, & ſic ſignificare Introitus Communes tam Civitati, quàm Comitatui; natura enim dictionis -- *prædictæ* — ea eſt, ut repetat omnia ſuperiùs expreſ-
39 ſa quoad verbum, cui eadem dictio adjungitur, ut notant *Venturin. conſ.*55. *n.*33., *Capyc. Latr. dec.*108. *n.*8., *Sperel. dec.* 159. *n.*19., *Palm. Nep. Allegat.*375. *n.*11., *et ſeq., Rot. coram Cocc. deciſ.* 1616. *num.*9.

Tertium correſpectivitatis fundamentum non minùs inutilitèr pro parte Civitatis deducebatur ex memorato Laudo prolato à R. P.D.Segha, qui cum ad ſenſum Defenſorum Civitatis crediderit,

rit, moderandam eſſe inæqualitatem, ac inducendam æqualitatem diſtributionis ad menſuram *æris, et libræ*, pro hujuſmodi effectu demandaverit ſeparationem, & diviſionem Bonorum, aſſignando, ſeù reſtituendo illorum partem Civitati, alteram Comitatui, & quædam in Communi relinquendo. Sed perperam, primò, quia cùm à d. Laudo in parte, & partibus, ſcilicèt ab iſta ſeparatione Bonorum Comitatenſes reclamaverint, fueritque Cauſa eorum appellationis commiſſa plenæ Cameræ, ſequitur, ut ſuper d. Laudo nullum conſtitui potuerit fundamentum
40 ad effectum probandi pertinentiam Bonorum ad Civitatem, *Hodiern. ad Surd. dec.* 212. *nu.*7., *Rot. dec.*706. *n.*7., *& ſeq. par.* 18. *Rec.*, cum aliis relat. *cor. R̃mo Anſaldo in add. ad dec.* 63. *n.*30.

Secundò, quia pro totali everſione hujus fundamenti ſatis eſt particularem rationem habere de illis proventibus, & effectibus, quorum redditus in eodem Laudo aſſignati fuerunt d. Civitati, tanquàm proprii, quos reverà proprios non fuiſſe, ſed Communes luculentèr oſtenſum fuit pro parte Comitatus; aſſignavit enim d. R.P.D. Sega, tanquàm proprios, Civitati ſequentes Proventus, nimirùm:

Il Banco Civile della Città.
L'Offizio del Danno dato di d. Città.
Il Paolo del Macinato.
Le Selve di Gangalia, Boarda, e Sterpara, col retratto de' ſuoi Paſcoli.
La Selva ſcozzata del Gualdo.
Prontile di Venezia.
Le Terre della Torre.
Le Caſe, e Botteghe poſte nella Città, e Terra Vecchia.
Pene de' Maleficii.

Differendo igitur de prædictis omnibus Effectibus, demonſtratum fuit in facto, quod neutiquam proprii erant, & ſoliùs Civitatis, ſed Communes cum Comitatu, nam *Banca Civilis, Officium Damni dati, & Officium Criminale Maleficiorum* fuiſſe Communia Civitatis, & Comitatus, enituit ex Epiſtola circulari conſcripta à Prioribus Communitatis Æſii ad Univerſitatem Caſtrorum ſub die 9. Decem. 1566., data in ſæped. *Sum. Comitatus N.*34., in qua ſignificatum fuit, ut ſequitur -- *Avendo l'Ambaſciatore, che la noſtra Communità tiene in Roma, fatto intendere per ſue lettere, aver ricomprato per eſſa Communità il Notaro, & Offizio de' Civili, e Danni dati di queſta noſtra Città, e Contado, e con buoni partiti, e condizioni ſi ricompraria medeſimamente anche il Notariato, & Offizio Criminale, e Maleficii di d. noſtra Città, e Contado, il che tornarebbe utile à tutti, imperò abbiamo deſignato, e riſoluto nel dì della Domenica proſſima, &c. à queſto effetto celebrare il Conſiglio Generale della Città, e Contado, acciò ſi poſſa riſolvere in che modo ſi hà da ricomprare d. Offizio, prezzo del quale ſaria ſc.*600.; *Pertanto non mancarete di far bandire, e notificare, che tutti quelli di dd. Caſtelli, che ſono del Conſiglio, in tal giorno ci debbano intervenire, &c.*

Datium inſuper, vulgò *il Paolo del Macinato*, nec quidem aſſignari potuit in d. Laudo, uti proprium Civitati, cum probatum fuerit ex facto, illius impoſitionem proceſſiſſe ex Deliberatione communitèr capta de an. 1566. die 14. Jul. à Conſilio Generali Civitatis inſimul, & Comitatus, ut in *d. Sum. N.*35., atque promiſcuè exigebatur, prout etiam nunc exigitur, tam in Civitate, quàm per totum Comitatum, ut ex Tabellis annis ſingulis exhiberi ſolitis huic S. Congr., relat. in *Sum. Comitatus. N.*28.

Sylvæ *Gangaliæ, Boardæ, Sterpariæ, del Gualdo*, & aliæ paritèr aſſignatæ in d. Laudo, tanquàm res propriæ, Civitati, *ad Commune Civitatis, & Comitatus* pertinebant, proùt compertum remanſit ex diſpoſitione Statutorum ſub Rubr. *Del Danno dato in Poſſeſſione Communis*, ſub qua nominatìm recenſentur ſupradictæ Sylvæ, ut in *Sæpedicto Sum. N.*36. Id, quod etiam comprobatum apparuit ex Diſpoſitionibus captis in Conſiliis Generalibus Civium ſimul, & Comitatenſium, emanatis tam ante Laudum d.R.P.D. Seghæ, quàm ante Decretum R. P.D. Flores, in quibus de communi conſenſu Civium, & Comitatenſium captæ fuerunt opportunæ Determinationes pro venditione Lignorum dd. Sylvarum, *d. Sum. Comitatus N.*37.

Pro utile Venetiarum viſum quoque fuit pertinuiſſe, non ad ſolam Civitatem, ſed ad Commune Civitatis, & Comitatus, ex hoc ipſo, quod ex eodem Laudo conſtitit, illud fuiſſe deſtinatum pro Fabrica Monaſterii Monialium ſub ea conditione, ut Monaſterio completo, reciperentur in illo Moniales, *tanto della Città, quanto del Contado*, ut patet ex eod. Laudo.

Terræ quoque nuncupatæ *della Torre* erant paritèr communes inter Civitatem, & Comitatum, proùt deſumitur ex eod. Lando; in quo demandatum fuit, ut Civitas reſtitueret Comitatui ratam ejus, quod ipſe Comitatus contribuerat pro Expenſis Litis factæ occaſione defen-
41 ſionis dd. Terrarum; ea enim, quæ communibus expenſis tuentur, communia eſſe præſumuntur.

Et demùm verificatur quoque antiqua Communio cum Comitatu reſpectu Domorum, & Apothecarum exiſtentium in Civitate, dum in eod. Laudo declaratum extitit, *che la Città ſia obligata perpetuamente provedere à ſpeſe ſue di Caſe, & abitazioni à tutti li Salariati della Communità ſenza il Contado*; quæ conditio apertè convincit, dd. Domos per anteà fuiſſe Communes, aliàs quatenùs pertinuiſſent jure proprio ad Civitatem, non fuiſſet illi appoſita d. oneroſa conditio.

Ex præmiſſis igitur patet, d. Civitatem neutiquàm fuiſſe in probatis circa ſuæ Intentionis fundamentum, conſiſtens in aſſerta proprietate Bonorum, proùt per æquivocum ſuppoſitum fuit in Deciſ. contrariis, imò ex ipſis documentis pro parte d. Civitatis ad hunc effectum exhibitis, compertum potiùs remanſit, Bona illa, quæ ipſa Civitas, tanquàm propria jactabat, fuiſſe communia *Communis*, & ad Communitatem Civitatis, & Comitatus pertinentia.

Sed ut magis, magiſque iſta veritas eluceſcat, perpendenda ſunt, proùt à DD. perpenſa fuerunt verba d. Laudi, quæ nec in litera, nec in ſpiritu præſeferunt figuratam reſtitutionem Bonorum ipſi Civitati factam, proùt illius Defenſores aſſerebant, ac ſi per anteà fuiſſent ejus propria, & deindè communicata ad ſublevamen Comitatus; Sonant enim illius verba per modum actus novi, ac novæ aſſignationis deſignantia magis diviſionem, ac ſeparationem Bono-

rum Communium, quàm reintegrationem ad res proprias, ità namque dd. verba diſponunt -- *Si dichiarano, & aſſegnano per Beni, & Entrate publiche della Città ſola* --. Quæ verba juxtà germanum ſenſum præſeferunt aſſignationem Bonorum ex integro per viam Dationis, & Separationis ejus, quod anteà Commune erat, non autem per viam reſtitutionis rei propriæ.

Hanc autem aſſertam reſtitutionem Bonorum, tanquàm propriorum Civitatis, quam ex mox dictis non præſeferunt verba Laudi, nec quidem deduci poſſe viſum fuit ex ſenſu ipſius Laudantis, quaſi d. R. P. D. Sega voluerit, Bona ſegregari ad effectum reducendi Contributionem onerum ad æqualitatem *æris, & libræ* poſt confectionem Cataſtri; Siquidem cum pro parte Civitatis nunquàm probata fuerit ſuppoſita proprietas Bonorum, & communicatio fructuum ad exonerationem Comitatus, imò potiùs demonſtratum remanſerit, Bona fuiſſe communia, concludendum oportet, alium non fuiſſe animum d. R.P.D. Seghæ, niſi ut ipſa Communio Bonorum inter Civitatem, & Comitatum tolleretur de medio ad effectum amputandi controverſias, quæ in dies oriebantur ſuper mala diſtributione communium Introituum, optimè
42 edoctus, quòd Communio diſcordias gignere ſolet, ad *Text. in l. Cùm Pater* 79. §. *Dulciſſimis ff. de legat*.2.

Et quod iſte, & non alius extiterit ſenſus dicti R.P.D. Seghæ, remanſit in claris poſitum, ex potiſſima animadverſione à DD. factam ſuper eo, quod aſſignatio Bonorum in Laudo facta favore Civitatis à R.P.D. Sega, facta fuit ſimplicitèr, pure, & abſolutè, independentèr à quacumque conditione, ita ut ſtatim, & à momento aſſignationis operaretur effectum ſuum, talitèr quod Civitas de fructibus ipſorum Bonorum eidem aſſignatorum, potuiſſet ad ſui libitum diſponere, abſque eo, quod amplius à d. tempore teneretur illos, vel in minimo communicare ad commodum Comitatus, quatenùs verum foret, quod illos per antea, uti proprios communicaſſet.

Vice autem versa repartimentum Collectarum *per æs, & libram* non fuit ſtatim, & abſolutè ordinatum, ſed in tempus valdè remotum, nempè poſtquam factum fuiſſet novum Cataſtrum, & Æſtimum Bonorum, & quod maximè notatu dignum eſt, ſub illa expreſſa conditione -- *Se così ſi riſolveranno le Communità* --. Quæ nam igitur eſſe poterat correſpectivitas abſoluti ad conditionatum, & inter actus, quorum unus verificari debebat de præſenti, alter verò expectabat ſuam verificationem à futuro tempore, nempè *quando ſarà fatto il Cataſtro, & Eſtimo*, quæ poterant nunquam fieri, utpotè collata in arbitrium, & voluntatem Partium, & interim Civitas jam ad ſenſum ſuum recuperaſſet Bona propria, & Comitatus adhùc obligatus fuiſſet ſolvere Collectas, juxtà modum præſcriptum in Decreto R.P.D. Flores, ut ordinatum fuit in d. Laudo, ibi -- *E quando ſarà fatto d. Cataſtro, & Eſtimo ſi dourà fare la diſtribuzione per l'avvenire per æs, & libram ſecondo il Moto proprio di Pio V. fel. mem., ma fin tanto oſſervisi il Decreto del prefato Monſignor Flores* -- *Sum. Comitatus num*.8.. Hoc pro-
43 fectò repugnabat naturæ correſpectivitatis exigenti, ut unum ſine altero conſiſtere nequeat, ſed uno deficiente, alterum etiam corruat, *leg. Alumnæ* §. *Titia ff. de adim. legat.*, *leg. fin. ff. de Acceptilat.*, *Cravet. conſ*.393. *n*.2., *Menoch. præſumpt*.12. *n*.2., illa enim correſpectiva eſſe præ-
44 ſumuntur, quæ in continenti, ſtatim, & immediatè unum poſt aliud ſequuntur, *Bald. in leg. Petens n*.49. *verſ. dicunt tamen Cod. de Pact.*, *Dec. conſ*.245. *n*.5., & *conſ*.279. *n*.7., *Socc. Sen. conſil*.273. *n*.4. *vol*.2., *Burſat. conſ*.314. *n*.16. *lib*.3., *Rot. cor. Veral. dec*.235. *par*.1., & *dec*.307. *n*.1. *par*.2.

Ulteriùs nullius relevantiæ viſum fuit alterum aſſertæ correſpectivitatis argumentum, deſumptum in Deciſ. Rotalibus ex eo, quod in ſuperius allegato Brevi Sixtino diſpoſitum fuerit, quod ſi unum, vel plura ex Caſtris Comitatus Æſii diſmembrari contigerit à gubernio Civitatis, illicò privatum cenſeretur, vel cenſerentur *participatione quorumcumque Bonorum, & Emolumentorum, quorum omnium fructus tantum vigore præſentium, ut ſupra communicantur*: Ex quibus arguebatur, quod per illam clauſulam taxativam -- *tantùm* -- adjectam communicationi fructuum, neceſſariò præſupponi debebat, Dominium, & proprietatem Bonorum ſtetiſſe penès Civitatem.

Pro everſione enim hujus objecti ponderatum fuit, quod Pontifex in d. parte Brevis nihil diſpoſuit quoad communicationem fructuum, ſed relativè ſe habuit ad ſuperiùs expreſſa, attenta relatione illa -- *ut ſupra* -- ibi -- *Quorum omnium fructus tantùm vigore præſentium, ut ſupra, communicantur* -- undè quærendum eſt, non à Referente, ſed à relato, & à præambulis partibus d. Brevis, quorum Bonorum fructus communicari voluit: Et hoc poſito perſpecta diſpoſitione relata, ſeu parte principali d. Brevis, agnitum fuit, quod ipſe Pontifex judicare noluit, cujuſnam eſſent Bona, ſuper quibus controverſiæ pendebant inter Civitatem, & Comitatum, ſed illa reputando vel communia, vel utriuſque, & illa reperiendo in eo ſtatu litigioſo, in quo erant, diſpoſuit, ut ſequitur -- *ut fructus Terrarum, Sylvarum, & Bonorum, redditusque, & proventus, ſuper quibus Lites, & Cauſæ verſæ ſunt, & vertuntur, ac omnes, & quicumque alii Introitus, redditus, proventus, & Emolumenta cujuſcumque generis, & quocumque nomine nuncupata, tàm Civitatis, quàm Univerſitatis Caſtrorum d. Comitatus devenire debeant ad manus unius Communis Camerarii*, -- ut in d. Brevi, §.1.

Igitur ſi ex verbis hujus diſpoſitionis inferri nullo modo poteſt, quod fructus, quos Papa devenire voluit ad manus unius communis Camerarii, eſſent fructus Bonorum propriorum Civitatis, dum promiſcuè ipſe Pontifex loquutus fuit de fructibus Bonorum, ſive Civitatis, ſive Comitatus, neſcitur quomodò ex illa parte referente firmari poſſit, quod communicatio fructuum præſupponeret proprietatem Bonorum potiùs in Civitate, quàm in Comitatu.

In tantum autem d. Pontifex privare voluit Caſtra diſmembrata à Gubernio Æſino participatione dd. fructuum, quia ſtante nativa Societate, & communione Bonorum inter Civitatem, & Comitatum, conſtituentes inſimul unum Commune, & unicam Communitatem univerſalem ſub eodem Territorio, & Gubernio, juſtum,

ſtum, & æquum putavit, ut illud Caſtrum, quod ſeparari contingeret à Gubernio Æſino, tanquam membrum ſciſſum à communi Corpore, frui nequaquam poſſet commodo rei communis, ita, & talitèr, ut portio deficientis per jus non decreſcendi,aliis in communione manentibus acquireretur, ut non obſcurè colligitur ex verbis d. Brevis in §.17., ibi -- *Privatum exiſtat participatione proventuum Civitatis, & Caſtrorum, quæ in unione, & ſub juriſdictione d. Civitatis remanebunt* -- notando præcipue verba illa -- *Proventuum Civitatis, & Caſtrorum, quæ in unione remanebunt* -- quorum prima explicant, proventus æquè fuiſſe Civitatis, & Caſtrorum, & ideò communia, non autem ſolius Civitatis, & alia, -- *quæ in unione remanebunt* -- ſupponunt unionem, & communionem præexiſtentem inter Civitatem, & Comitatum.

Paris irrelevantiæ reputatum fuit alterum argumentum deductum ex ſituatione Bonorum controverſorum in circumdario Civitatis, unde inferebatur, illa præſumi debuiſſe de ipſius Civitatis Dominio, cum non omnia, quæ ſunt in loco, vel proxima loco, dicantur perneceſſe de loco; & indubitantèr, quando pro parte Comitatus juſtificatum fuit in facto, quod de ipſiſmet Bonis poſitis in circumdario Civitatis ſemper diſpoſuit non Civitas, neque Conſilium Civium, ſed Conſilium Generale Civitatis, & Comitatus, compoſitum, ac repreſentatum ex æquali numero Civium, & Comitatenſium, juxtà diſpoſitionem Statuti Communis, à quo Conſilio Generali captæ ſemper fuerunt deliberationes, quoties agere oportuit de vendendo, emendo, locando, & alitèr diſponendo de dd. Bonis: Et quod fortius eſt, fuit etiam demonſtratum, quod de anno 1545. Conſilium Generale Civitatis, & Comitatus deliberavit, ut pro ſolvendis Oneribus Communitativis *non imponeretur Collecta*, ſed fieret venditio Bonorum communium, *Sum. Reſponſ. Comitatus n.2., & 4.*; & rursùs oſtenſum fuit, quod etiam Palatium, Muri Civitatis, aliaque Ædificia, & Viæ intra ipſam Civitatem exiſtentia communibus expenſis, & mediante impoſitione Collectæ pro majori parte ſolutæ à Comitatenſibus extructa, & reparata fuerunt, ita ut, ſi propter hanc contributionem expenſarum factam à Comitatu, etiam ipſæ res, quæ intra Mœnia ipſius Civitatis conſiſtunt, communes ſunt, eò magis communia reputari debebunt ea, quæ extra Civitatem, licèt prope Civitatem, & ſub illius Circumdario conſiſtant. Et nihilominùs etiam prædicta Bona poſita in Circumdario Civitatis eſſe communia ſatis apertè conſtitit ex Documentis ſparſim relatis in *Sum. Comitatus*.

De Brevi Sixtino.

Profligatis igitur omnibus argumentis ad probandum correſpectivitatem, & Bonorum Dominium deductis à Defenſoribus Civitatis, & recenſitis in Deciſ. Rotalibus, ſupereſt videre, an Breve Sixtinum obſtare poſſit noſtræ Rei Judicatæ; & feriò quidem ponderatum, ac recognitum extitit, quod ſupradictum Breve in nulla ſui parte diſponit, Comitatenſes teneri ad ſupportanda Onera Collectarum pro duabus ex tribus partibus, & una Octava, Civitatem verò pro tertia parte dumtaxàt, dempta una Octavà; nam prædictum Breve ſimplicitèr emanavit ad tollendas, & dirimendas lites, & quæſtiones, quæ inter Partes vertebant ſuper pertinentia quorumdam Bonorum, quæ Civitas, ſua forsàn potentia freta, prætendebat ad ſe ſpectare, quæque per d. R. P. D. Sega fuerunt aſſignata in illius Laudo, tanquam *Entrate publiche della Città*: Idque apertè colligi viſum fuit ex prœmio d.Brevis, in quo legitur facta mentio litium pendentium in Camera *ſuper diverſis Introitibus, Sylvis, Terris, Domibus, & Bonis, rebuſque aliis, prout in Actis dilecti Filii Taddæi de Marchis ejuſdem Cameræ Notarii*; -- ex quibus verbis prœmialibus evidentèr conſtat, d. Breve emanaſſe occaſione litis vertentis ſuper pertinentia
45 dd. Bonorum, ex notatis per *DD. in l. final. ff. de Hæred. inſtit., Tiraquel. in Tract. ceſſant. Cauſ. lim.1. n.65., Rot. cor. Burat. dec.453. n.11., & cor. Card. Celſ. dec.260. n.9.*

Quin urgeat Objectum deſumptum ex illis verbis, *rebuſque aliis, &c.* quaſi quod Sum. ille Pontifex comprehendere intellexerit etiam alia ab enunciatis diverſa: quia verba illa intelligi debent de connexis cum d. lite, illiuſque Appendiciis, nec importare poſſunt novum, ac totalitèr diverſum negocium, ſeù diverſam Cauſam ſuper repartimento Collectarum, quæ quidem indigebat diſtincta, ſpecifica, & particulari men-
46 tione, utpotè omnimodè diverſæ naturæ ab enunciatis, ad tradita per *gloſs. in cap. præſentibus verſ. rebuſque aliis 2. de Teſtib., Bartol. in l.1. n.10. verſ. dicit gloſſ. ff. de Eden., Rot. cor. Coccin. dec.1982. n.5. cum ſeqq.*

Et profectò, quod ſub dicta Clauſula -- *Rebuſque aliis* -- comprehendi minimè potuerit dicta controverſia inæqualis contributionis Collectarum, ſuadetur etiam invincibilitèr ex eo, quod de tempore emanati Brevis nulla lis ſuper dicta inæquali repartitione verſabatur, nec circa illam fuit unquam habitus recurſus ad Cameram, à qua Pontifex negocium ad ſe avocavit: fuit enim ad d. Cameram ſolummodò devoluta Inſtantia, ſeù appellatio interpoſita pro parte Comitatus in *parte, & partibus* à Laudo R.P.D. Seghæ, videlicèt ab illa Laudi parte, in qua diſmembrando nativam Communionem Bonorum, quæ ab immemorabili tempore ſemper viguit inter Civitatem, & Comitatum, aſſignare voluit quædam Bona Civitati, quædam Comitatui, & alia in communi relinquere: Altera verò controverſia reſpiciens methodum ſolvendi Collectas, totalitèr extincta remanſit per dictum Laudum, quatenùs in eo determinatum fuit, ſolutionem fieri debere *per æs, & libram*, poſt quam fuerit confectum Cataſtrum, & Æſtimum, à qua parte Laudi Civitas non appellavit, neque reclamavit, nec reclamare debuit Comitatus, utpotè illius favorem concernente: imò, quod omnem difficultatem removet, utraque Pars determinationem d. Laudi acceptaverat, dum de utriuſque conſenſu deventum denique fuit àd confectionem Cataſtri, & Æſtimi, *coll'aſſiſtenza reciproca de Cittadini in Contado, e de Comitatenſi in Città*, ut ex Fide Secretarii relata in ſæpedicto *Summario Comitatus numer.13.*

Com-

Comprobatur hæc veritas, quod negocium Collectarum non fuiſſet ampliùs in quæſtione poſt Laudum Seghæ, ex contentis in alio præcedenti Brevi per eumdem Sixt. V. promulgato de an. 1587., in quo volens d. Sum. Pontifex componere controverſias vertentes inter Civitatem, & Comitatum circa interpretationem quarundam Diſpoſitionum Statuti, ac circa Officialium creationes, aliaque ad commune Regimen Politicum, & Œconomicum ſpectantia, expreſsè declaravit in §.1. ejuſdem Brevis, ſe nullum præjudicium inferre velle in Litibus, & Cauſis *ſuper Introitibus in Camera Apoſt. vertentibus cor. Fabio Corneo ejuſdem Cameræ Præſidente*; undè infertur, quod Controverſiæ, quæ pendebant in Camera, poſtmodum ab eodem Pontifice avocatæ, atque compoſitæ in alio Brevi poſteriori, non verſabantur, niſi ſuper Introitibus, hoc eſt ſuper illa ſeparatione redditũum, quam Sega fecerat, & à qua Comitatenſes appellarunt ad Cameram.

Quidquam non concludente animadverſione facta in ſecunda Dec. Rotali §. *Frigeſcebat* ſuper eo, quod cum eſſet incontrovertibilis intentio Papæ avocandi omnes, & quaſcumque Cauſas ad ſe ipſum, illiſque perpetuum ſilentium imponendi, inferri debeat, quod tanquàm Supremus Judex ſuper omnibus pronunciaverit; Quandoquidem cum juxta ſuperiùs deducta Cauſa repartimenti Collectarum non fuiſſet introducta in Camera, nec alibi penderet, utpotè jam terminata per Laudum R.P.D. Seghæ, cui utraque Pars acquievit, neſcitur, quomodo illius reſpectu verificari poſſit avocatio facta per Papam ad ſe ipſum, cum avocationis terminus præſupponat exiſtentiam, & pendentiam Litis in aliquo Tribunali, à quo Princeps illam ad ſe attrahat,
47 talitèr enim diffinitur avocatio, ut ſit litis pendentis coram Inferiori ad Superiorem abſque pronunciatione facta translatio, *Benintend. dec. Rot. Bonon. la* 41., *Mart. in Compilat. Dec. tom.*1. *cap.*4. *verb. cauſa propè fin.*, *Urſel. concl.*172. *n.*1.

Hinc per eandem rationem ceſſat etiam illatio illa, quod Papa, tanquam Supremus Judex, ſuper omnibus pronunciare voluerit, quia nec ad Principem, nec ad Judicem ſpectat pronunciare, aut providere ſuper iis, ſuper quibus nulla eſt controverſia inter Partes, Judex enim non impartitur Officium ſuum, niſi illud imploranti,
48 *l.*4. §. *Hoc autem Judicium ff. de Damn. infect.*, cum concordant. apud *Taborr. axiom. cap.*122. *axiom.*5.

Et ſanè inveriſimile prorsùs redditur, quod Negocium hujuſmodi ſuper modo ſolvendi Collectas (quod anſam dedit acerrimæ quæſtioni inter Civitatem, & Comitatum, ita ut nulla major fuerit quæſtio, & controverſia) ſi de tempore emanati Brevis viguiſſet, adhuc, & in Camera fuiſſet introductum, illudque Pontifex dirimere voluiſſet, prætermiſiſſet de illo peculiarem rationem habere, tum in proœmio d. Brevis, in quo recenſeri ſolet Origo, & Status quæſtionis, tum in diſpoſitiva ejuſdem Brevis; fuit enim in toto d. Brevi ſub alto ſilentio relictum, cum in eo nulla facta fuerit mentio de diſſenſione Comitatenſium, & Civium ſuper æquali, vel inæquali repartitione Collectarum, nihilque determinatum, aut diſpoſitum apparet ſuper quota ſolvenda per Comitatum, & Civitatem, minuſque habita fuit aliqua mentio de Decreto R.P.D. Flores, & tamen in eo confirmata fuerunt plura Decreta facta per R.P.D. de Graſſis Viſitatorem Apoſtol. ſuper diverſis materiis, & demùm nec quidem facta fuit ſpecifica derogatio Conſtitut. Pianæ paulò ante editæ ſuper modo, & forma ſolvendi Collectas per Æs, & libram, quæ om-
49 ninò erat in iſtis terminis neceſſaria, ex notatis per *Rot. dec.*342. *nu.*5., & 6. *par.*18., & *deciſ.*524. *nu.*16. *part.*19. *rec.*, & *cor. Emer. junior. dec.*1014. *num.*10., & 11.

Clariuſque demonſtratur, quod Pontifex prædictus nunquam intellexerit aliquid determinare circa formam ſolutionis Collectarum, ex tota ſerie diſpoſitionum factarum in d. Brevi, ex qua patet ad oculum, mentem d. Sum. Pontificis fuiſſe antiquas componere lites circa punctum pertinentiæ introituum exortas vigore aſſignationis factæ in d. Laudo R.P.D. Seghæ, atque in priſtinum reponere antiquam bonorum communionem, mandando in §.1. d. Brevis, ut ſequitur, ibi - *In primis, quod fructus Sylvarum, & Bonorum, redituſque, & proventus, ſuper quibus lites, et cauſæ in eadem Camera verſæ ſunt, et vertuntur, ac omnes, et quicumque alii Introitus, redditus, proventus, et emolumenta cujuſcumque generis, &c. devenire debeant ad manus communis Camerarii, qui eligi ſemper debeat per Conſilium Generale Civitatis, et Comitatus* -- Et rursùs in §.2. diſpoſuit d. Sum. Pontifex, quod *Camerarius prædictus conſervare debeat omnes dict. redditus, et fructus ad effectum illos applicandi, et erogandi in beneficium, et utilitatem communem Civitatis, et Comitatus*, modis, & formis in d. Brevi ordinatis. Et demum in ſubſequentibus §§. ejuſdem Brevis varia ſuper eiſdem redditibus, & introitibus, eorumque erogatione ſancita reperiuntur: Undè in hac ordinata cuſtodia, & diſpoſitione communium introituum conſiſtit ſubſtantia, & finis principalis ſupradicti Brevis, ut patuit, ex illius accurata lectura, toties oculis Domini expoſita.

Fruſtraque ſibi blandiebatur Civitas, quod Papa intellexerit ex profeſſo ſtatuere, Collectarum ſolutionem fieri non debere per *æs, et libram*, ſed ſervata illa inæqualitate, tunc in uſu vigente, ex illis paucis poſitis in §.22. dicti Brevis, ubi diſpoſuit, quod quatenus ſupradicti communes introitus pro ſolutione onerum non ſufficerent, imponeretur collecta pro ſumma deficiente *dividenda inter Civitatem, et Comitatum juxta ſolitum, et prout hodiè ſervatur*. Siquidem ſi Pontifex demandavit obſervationem ſoliti, *prout ſervabatur* tunc temporis, nil aliud demandaſſe viſum fuit, niſi temporaneam illam repartitionem ſtabilitam in Laudo R.P.D. Seghę in rem judicatam ob Partium acquieſcentiam tranſacto, & quæ tunc ſine ulla contradictione
50 vigebat; Idque clariùs dignoſcitur, ſi bene perpendantur dd. verba -- *juxta ſolitum, et prout hodie ſervatur* -- quæ idem ſonant, acſi dictum fuiſſet -- *ſervetur ſolitum eiſdem modo, et forma, quibus nunc practicatur* -- virtute dictionis -- *prout* --
51 quæ hæc omnia involuit, & virtualitèr includit, *Barboſ. de Diction. la* 296. *n.*15., *Hieron. Palm. conſ.*1. *n.*23., 24., et 25., *Morot. conſ.*27. *num.*6., *Rot. in rec. dec.*16. *n.*7. *par.*16., Si ergò mo-

modus, & forma erant inducta proviſionalitèr, & temporaneè, ita quod non ultra perdurare deberent, quàm uſquequò Æſtimum perficeretur, dicendum profectò eſt, Sum. Pontificem
52 ad eundem modum, & formam ſe voluiſſe referre, nil ultra diſponendo, ſed referendo, quod tunc erat, ad tradita per *Menoch. conſ.*1. *n.*95., *Rot. poſt Salgad. in Laber. Creditor. dec.*78. *n.*25., *et cor. San. Mem. Gregor. dec.*434. *n.*1., *et ſeqq.*

Quod ſi Summus Pontifex voluiſſet per modum legis præcipere ſolitum perpetuò ſervandum in repartitione Collectarum, ſatis fuiſſet hanc ſuam voluntatem explicare verbis illis -- *juxta ſolitum* -- nec neceſſarium extitiſſet ſuperaddere -- *Et proùt hodie ſervatur* -- Quæ ultima verba cenſeri debent appoſita ad effectum modificandi, & declarandi illud ſolitum, quod tunc ſervabatur cohærentèr ad Laudum d. R.P.D.Seghæ, & ſic ſub ea conditione in d. Laudo contenta, quæ limitabat obſervantiam d. ſolutionis juxta terminos Decreti R.P.D. Flores *donec*, & quouſque facta fuerint Cataſtrum, & Æſtimum bonorum: Et in hunc ſenſum verba dicti Brevis
53 accipere debemus ad evitandam illorum ſuperfluitatem, quæ ſemper in omni interpretatione, & diſpoſitione debet evitari, *Rolan. à Val. conſ.*62. *n.*30., *& ſeqq. lib.*3., *Card. Tuſc. practic. concl. Tom.*7. *lit. S. concluſ.*895. *n.*36., *Menoch. conſ.*81. *num.*32.

Ad quam interpretationem, & intelligentiam tutiùs roborandam ponderatum etiam fuit in ultima propoſitione, quod Sixt.V. in dicto §.22. pænitùs omiſit clauſulas perpetuitatem præſeferentes, & tamen illas non omiſit in aliis §§., & diſpoſitionibus ejuſdem Brevis, ubi de communione Bonorum, & fructuum loquutus fuit, explicando ſolitum cum perpetuitate etiam per verba futuri temporis, ut in §.1., ubi loquendo de poſitione fructuum in burſa communi cuſtodienda ab uno Camerario, hæc addidit -- *Qui Camerarius ſit, et eſſe debeat Forenſis, et eligi ſemper debeat per Conſilium Generale Civitatis, et Comitatus, cum pactis, et conditionibus, proùt hodie ſervatur, Et ita in futurum ſervari volumus, et mandamus*. Et rurſùs in §.18. ejuſdem Brevis mandavit, Sylvas, & alia bona, de quibus agebatur *nullo unquam tempore dividi poſſe*: Ex qua diſcretiva rectè arguitur, Papam nihil voluiſſe innovare ſuper temporaneo modo repartiendi Collectas præſcripto in Laudo Seghæ, ſuper quo magis, quàm in aliis diſpoſitis urgebat ratio exprimendi perpetuam obſervantiam in futurum, dum aderat d. Laudum limitativum d. repartitionis ad tempus; ex diſcretivo autem modo
54 loquendi rectè deſumitur voluntatis argumentum, *Card. de Luc. de Donat. diſc.*8. *num.*25., & alibi paſſim.

Parumque placuit DD. reſponſio adducta in Deciſ. Rotalibus, quod ſcilicèt d. Pontifex in proemio Brevis profeſſus fuerit perpetuis futuris temporibus obſervari debere, quæ per Sanct. S. decidebantur, & terminabantur, quodque perſuaſibile non ſit, ipſum voluiſſe indeciſam relinquere acriorem, & vetuſtiorem litem inter Cives, & Comitatenſes vertentem ſuper dicta Onerum diſtributione. Utraque namque animadverſio fundata eſt ſuper facti æquivoco, nimirum ſuper ſuppoſito, quod circa punctum repartimenti Collectarum de tempore emanati Brevis vigeret lis, & quæſtio inter Cives, & Comitatenſes, id, quod cum juxta ſuperius deducta ſubſiſtentiam in facto non habeat, claudicant proindè illationes factæ in dd. Deciſionibus: Si enim ea, quæ Papa decidere, & terminare deliberavit, diverſa erant à quæſtione jam ſopita ſuper Collectarum repartimento, conſequens eſt, quod demandata perpetua obſervantia rerum à Papa deciſarum, convenire nequeat rebus ab ipſo Papa non deciſis, & quæ non erant in ſtatu ulterioris controverſiæ. Et hinc etiam ceſſat altera ratio eruta ex Paterna ſollicitudine dicti Sum. Pontificis extinguendi omnes, & quaſcumque lites, quia iſta ſollicitudo verſari quidem poterat citrà lites adhuc vigentes, non autem circa illas jam extinctas ex placito ipſarum Partium, antequam ipſe Pontifex de litium extinctione cogitaret, ut ſuperiùs notatum eſt.

Cœterum, quod revera d. Pontifex quidquam novi decernere non intellexerit ultra definita in d. Laudo ſuper modo repartiendi Collectas, demonſtratum uſque ad palpabilem evidentiam apparuit ex facto ſubſequuto poſt ipſum Breve Sixtinum; agnoſcentes enim tàm Cives, quàm Comitatenſes, quod per d. Breve non alitèr proviſum fuerit circa diviſionem Collectarum, quàm temporaneè, & uſque ad confectionem Æſtimi, proùt arbitratus fuerat Sega, proceſſerunt ad confectionem Cataſtri, & Æſtimi: Quæ nam autem neceſſitas urgebat ulterius procedendi ad hoc laborioſiſſimum, ac diſpendioſiſſimum opus, in quo ferè ſæculum conſumptum fuit, ſi repartimentum Collectarum perpetuò faciendum fuiſſet juxta formam præſcriptam à Flores, & à Brevi Sixtino, quando procedi poterat ad obſervantiam hujus repartimenti, eo modo quo proceſſum fuit anteactis temporibus, in quibus Æſtimum non aderat?

Igitur corruunt ea, quæ in prima Deciſ. Rotali §.23. ſuppoſita fuerunt circa contrariam obſervantiam poſt Breve Sixtinum, quod ſcilicèt poſt editum d. Breve Comitatenſes nullam habuerunt ſollicitudinem conficiendi Cataſtrum, minuſque illo confecto aliquam conquæſtionem excitaverunt ſuper diſtributione onerum *per æs, & libram*, longiſſimo ſilentio hanc inſtantiam prætermittentes, imò neceſſarium putantes impetrare à Signatura Sm̃i Oris aperitionem adverſus dictum Breve, tanquam eorum prætenſioni obſtativum; Aſſertiones enim hujuſmodi facto non correſpondent; non quidem prima, quod Comitatenſes non fuerint ſollicìti de confectione Cataſtri poſt Breve Sixtinum, quia Breve emanavit de ann.1589., & Cataſtrum completum fuit de an.1605. *Sum. Comitatus num.*13., de quo tempore non poterant Comitatenſes inſtare pro repartimento *per æs, & libram*, quia priùs opus erat, ut conficeretur Æſtimum, quod non antea fuit completum, quàm de anno 1671. *d. Summ. n.*14., *et* 15. Quo completo, ſtatim ipſi Comitatenſes recurſum habuerunt ad noſtram Congr. inſtantes pro repartimento *per æs, & libram* ad formam d. Æſtimi, proùt oſtendit reſolutio capta per dictam S. Congreg. die 16. Jan. 1672.

Non inſuper facto correſpondet altera aſſertio,

tio, quod ipſi Comitatenſes putaverint, eis neceſſarium fuiſſe obtinere aperitionem Oris adverſus d. Breve, tanquam abſolutè obſtativum eorum prætenſioni: Quia neceſſitatem hujuſmodi non cognoverunt dicti Comitatenſes, qui optimè conſcii, quod Breve prædictum illis non obſtabat, petierunt à Sac. Congr. fieri repartimentum *per æs, & libram*, ſed neceſſitatem prædictam imminere putarunt Cives, qui oppoſuerunt adverſus inſtantiam Comitatenſium exiſtentiam d. Brevis, & Sac. Congregatio putavit, adeundam eſſe Signaturam Sm̃i pro obtinenda aperitione Oris, non quidem ex neceſſitate, ſed *ad majorem cautelam*, ut patet ex verbis commiſſionis relatæ in *Sum. Comitatenſium n. 1.* unde ſemotis his æquivocis, cum quibus Rota proceſſit, in comperto remanet, quod obſervantia ſequuta poſt d. Breve, & elicita ex Actibus geſtis tàm à Civibus, quàm à Comitatenſibus operatur interpretationem d. Brevis juxta ſenſum intellectum ab hac S. Congregatione, non autem juxta illum, cum quo propter erroneitatem facti Rota proceſſit.

Verùm præciſivè ab his omnibus animadverſionibus, & dato etiam, quod juxta ſenſum Civitatis Papa perpetuò ſervari mandaſſet repartimentum Collectarum juxta modum, & formam, & prout tunc temporis ſervabatur, non indè tamen deſcendere unquam poterat illa conſequentia, quàm ſemper ſibi figuravit Civitas, quod ſcilicèt Mens d. Sum. Pontificis ea fuerit, ut perpetuò ſervaretur inæqualitas in diviſione Onerum, ita, & talitèr, ut Comitatenſes gravarentur ad contribuendum pro majori rata, quàm Cives. Recurrunt enim ad everſionem hujus ſuppoſiti ea, quæ ſuperiùs deducta fuerunt ad demonſtrandum, quod Comitatenſes, tàm de tempore, quo contribuebant pro tribus ex quatuor partibus, quàm pro tempore ſucceſſivo, in quo ſolvebant duas ex tribus, & unam octavam, nunquam contribuerunt inæqualitèr, ſed ſemper æqualitèr ſpectatis modis, quibus tunc temporis procedebatur ad repartimentum Onerum, nempè, vel per *Fumantes*, vel per *Jugera Terrarum*: Utroque namque modo apparebat æqualitas, facta collatione numeri ad numerum, tàm Perſonarum, quàm Bonorum. Et hoc poſito, ſequitur, quod ſi uſque ad tempora Sixti V. nulla intercedebat inæqualitas in repartimento Collectarum, habita ratione ad formam, & modum, quibus regulabatur repartitio, nec ipſe Pontifex potuit in mente ſua concipere, quod plus ſolvere deberent Comitatenſes, quàm Cives, & ſic firmare perpetuam inæqualem repartitionem Collectarum.

Fuit etiam obſervatum ad eruendam hanc veritatem ex quacumque parte, cum antiquitatis latebræ plura in occulto teneant, tantum abeſſe, quod ante Breve Sixtinum Comitatenſes plus ſolverent, quàm Cives, ut ex ipſo Decreto R.P.D. Flores moderatorio contributionis Onerum favore Comitatus plus ſolveret Civitas, quàm Comitatus, inſpecta continentia Terrarum. Cum enim Comitatenſes poſſiderent tres ex quatuor partibus Territorii, qua de cauſa per ante ſolvebant tres ex quatuor partibus Onerum, d. R.P.D. Flores quotam Comitatenſium reduxit ad duas ex tribus, non obſtante quod Comitatenſes poſſiderent tres ex quatuor partibus dicti Territorii: Idque adeò verum eſt, ut hoc ægrè ferentes ipſi Cives, recurſum habuerint ad Cardinalem de Trano, conquærendo, quod rata Onerum, quam R.P.D. Flores moderatus fuerat favore Comitatus, non correſpondebat, ſed inferior erat extenſioni Terrarum ab ipſo Comitatu poſſeſſarum: Unde prædictus Card. Tranenſis, ut in aliquo Civitatem relevaret, decrevit, quod Cives pro Bonis tunc poſſeſſis in Comitatu nihil ſolverent de Collectis, ut ex Articulis datis pro parte Civitatis, & relatis in *Sum. Comitatus N. 5. lit. L.*, ibi — *Et qualiter inter cæteras rationes, & Cauſas, per quas in Decreto Tranenſi diſpoſitum fuit, quod de Bonis poſſeſſis ante Decretum, & tempore d. Decreti per Incolas Civitatis in Pertinentiis Comitatus fierent ſolutiones in Civitate, & ità non exgravarentur Comitatui, fuit, quia conſideravit Author Decreti, quòd exiguitas Territorii proprii Civitatis non correſpondebat Magnitudini Oneris, & portionis Collectarum, quæ per Civitatem ſolvuntur, & è converſo Magnitudo, & latiſſima ſpatia Territorii paritèr Æſini aſſignati, ut dicitur, Univerſitatibus Caſtrorum, & Comitatui univerſo pro Pertinentiis, & nuncupati Pertinentiæ Caſtrorum non correſpondebat, nec correſpondet exiguitati Oneris, & portionis ſolvendarum Collectarum poſitæ, & attributæ Comitatui; Unde ut Civitas in aliquo relevaretur, ſancitum fuit, quod de illis Bonis, ut ſupra, in Pertinentiis poſſeſſis per Incolas Civitatis non deberent in aliquo exgravari Caſtra, & eorum Univerſitates, ſed tantùm exgravari deberent de Bonis, quæ poſt datam Decreti prædicti per Incolas Civitatis acquirerentur in dd. Pertinentiis.*

Fuit inſuper per DD. ſeriò ponderatum, quod Sixt. V. in d. Brevi non demandavit, quòd ſimplicitèr, & abſolutè ſemper imponi deberet Collecta pro ſolutione Onerum Cameralium, ſed conditionalitèr, & ſubſidiariè dumtaxàt, *quatenùs* ſcilicèt pro illorum ſatisfactione ſatis non eſſent pecuniæ Burſæ communis, ut ibi = *Item volumus, quod dd. Introitus, quatenus non ſufficerent, imponatur Collecta pro ſum. deficienti*: = Unde à contrario ſenſu voluit, quòd quatenùs ſufficientes fuiſſent Introitus Burſæ communis pro ſolutione Onerum, deſiſteretur ab impoſitione Collectæ, undè palàm infertur, quòd ejus intentio non fuit gravare Comitatum ad majorem, & inæqualem contributionem ſub obtentu, quòd ipſe Comitatus participaret de commodo Introituum Civitatis, nam aliàs dato caſu, quòd Introitus Burſæ Communis ſemper, & omni tempore ſufficientes extitiſſent, & eſſent pro ſubſtinendis Oneribus Cameralibus, itaùt nunquàm eſſet opus Collectam imponere pro ſum. deficiente, dicere oporteret, quòd d. Sum. Pontifex, qui juſtitiæ lance omnia determinabat, contrà juſtitiæ præcepta intellexiſſet imponere Civitati perpetuum onus exſolvendi ex redditibus propriis omnia Onera, quæ pendere debebat totus Comitatus.

Ex hactenùs deductis demonſtratum ad evidentiam remanet, Breve Sixtinum neque expreſsè, neque tacitè aliquid determinaſſe, quod præſeferret Onus inæqualitèr ſolvendi Collectas, & correſpectivitatem iſtius Oneris ad aſſertos Introitus proprios Civitatis: Sed quandò

per

per hypotheſim aliqua ſuper Intentione Papæ dubietas emergere poſſet, adhùc aliqui ex DD. ponderabant, quòd cum adverſùs d. Breve fuerit jàm obtenta Oris aperitio ad Cauthelam, ſemper erat in facultate S. Congregationis recognoſcendi, an diſpoſitio d. Sum. Pontificis, quæ ſemper includit clauſulam = *rebus in hoc Statu manentibus* =, ſervari ampliùs poſſit, poſtquàm mutato rerum Statu, & comperta exorbitantia Bonorum ſitorum in Diſtrictu Civitatis, detectum evidentiſſimè remanſit intolerabile gravamen, inferendo exindè, quòd ſi d. Sum. Pontifex ex ipſo Æſtimo recognoviſſet, majores fuiſſe facultates Civium, quàm Comitatenſium, inſpecta Bonorum æſtimatione, utique non demandaſſet, ut qui minùs habet de fluctibus, ma-
55 gis reſpondeat de Oneribus, ad regulam *Text. in l. forma §.1. ff. de Cenſ.*, *& l. Omnes Provinciarum 11. C. de Oner. publ.*

Neque obſtare viſum fuit Objectum, in quo tàm in præteritis propoſitionibus, quàm in recenti ſe fundabant Defenſores Civitatis, ſuper eo ſcilicèt, quòd cum Breve Sixtinum vim habeat ſententiæ Papalis enunciantis, & indicantis Acta Thidæi de Marchis Notarii Cameræ, non potuerit propterea Comitatus audiri adverſùs diſpoſita in d. Brevi, niſi priùs tranſportatis dd. Actis juxtà praxim ſervari ſolitam quotiès reclamatur adverſùs ſententias Judicum pedaneorum, & inferiorum: Ceſſare namque ſemper viſa fuit vis hujus Objecti ex illa potiſſima animadverſione, quod Comitatenſes nunquàm impugnarunt d.Breve, nec adverſùs illud unquàm reclamare intellexerunt; & meritò quia juxtà ſuperiùs deducta nihil in ejus litera, nec in ſenſu continetur, quod eorum intentioni repugnet, accepta intelligentia Diſpoſitionis ejuſdem Brevis eo modo, quo ſupra demonſtratum fuit, ut ſcilicèt, nec illius vigore ſancita fuerit inæqualitas contributionis Collectarum, nec ſuper modo, & forma ſolvendi Collectas dirempta remanſerit aliqua quæſtio, & propterea opus non extitit aliqua tranſportatione Actorum, quæ tantummodò fieri ſolet ab Appellante ad effectum docendi de gravamine ſibi per Judicem il-
56 lato: Hoc etiam addito, quòd Supremus Princeps non pronunciat, ut Judex, neque cor. eo ſervatur praxis, & tela judiciaria, & valdè incongruum fuiſſet, quod hæc S.Congr. fungi debuiſſet vicibus Judicis Appellationis à ſententia
57 Papæ, quandò notiſſimi Juris eſt, quòd appellatio nil aliud eſt, quàm ab inferiori ad Superiorem provocatio.

Ponderatum prætereà fuit, quod ſupradicta Acta, vel non aderant, vel reducebantur ad ſolam Commiſſionem Cauſæ Cameræ directam,& in Actis d. Notarii præſentatam, cum de cætero poſt introductam Cauſam nunquam facta fuerit illius propoſitio in Camera, & Pontifex demandaverit Card. Pinello, ut exrajudicialitèr ſe informaret de Juribus utriuſque Partis, eaque ad ipſum referret: Et in omnem caſum, ſi quæ acta fuiſſent, de quorum exiſtentia Civitas nunquàm docuit, hæc non poterant concernere materiam, de qua hodie agitur, quæ ſub lite non erat; Ultrà quòd illa Enunciativa = *prout in Actis Tidæi de Marchis Notarii* -- contenta in Brevi appoſita fuit ad deſignandum penès quem Notarium introducta erat Cauſa, quam Pontifex ad ſe avocare volebat, non autèm ad deſignandum exiſtentiam Documentorum per acta ejuſdem Notarii productorum, de quibus nulla mentio habetur in d. Brevi.

Demùm inſubſiſtens viſum quoque fuit DD. motivum illud relatum in 1. Dec. Rotali §.14., quo demonſtrari prætendebatur, ex confeſſione Comitatenſium confirmatum remanere, quòd Bona deſcripta in Laudo Seghæ eſſent propria Civitatis, ex quo ſcilicèt in pub. Conſilio generali congregato de Ordine Papæ inita fuerit Tranſactio, mediantibus quibuſdam Capitulis, in quorum 3. continetur propoſitio, *quòd Conſilium ſolius Civitatis haberet plenariam Diſpoſitionem dd. Bonorum*, & in 8. ex eiſdem Capitulis, *quòd deficientibus Introitibus pro ſolvendis Oneribus, fieret diſtributio pro deficienti rata inter Civitatem, & Comitatum juxtà Decretum R.P.D. Flores*, inferendo propterea, ſatis exindè reſultare correſpectivitatem inter Communicationem Bonorum,& inæqualem diſtributionem Onerum.

Pro confutatione ſiquidem hujus Objecti fundati ſuper inſubſiſtenti ſuppoſito inæqualitatis contributionis, ponderatum fuit, quòd in dicto Cap.3., non invenitur, quòd Bona in eo enunciata recognita fuerint à Comitatenſibus pro rebus propriis Civitatis; iſta namque ſunt verba d. Cap. -- *Che il medeſimo Conſiglio di Città ſola abbia facoltà di diſporre delle Selve di Gangalia, Boarda, e Sterpara, così nel vendere i Paſcoli, come i Legnami, &c. accottumare, e locare le Terre ſcozzate, e da ſcozzarſi di dd. Selve, e Terre del Gualdo, ò della Torre, purche l'Entrate di dd. Beni vadino in mano del Camerlengo confuſamente con le altre Entrate in beneficio univerſale di Città, e Contado, con dichiarazione, che il diſporre di detti Beni, come ſopra, s'intenda di traſlatarli al più Offerente, e che non ſi poſſano dividere trà eſſi Cittadini, nè ſi poſſano locare per più tempo di trè Raccolte.*

Ex hoc autem articulo nulla quidem viſa fuit reſultare confeſſio Comitatenſium, quòd Bona in eo recenſita eſſent propria Civitatis, neque propterea quòd illorum fructus deſcenderunt ad manus Camerarii, uti proprii Civitatis, ad effectum illos erogandi pro communibus commodis, ſed potiùs reſultare viſum fuit, dd. Bona fuiſſe recognita, uti Communia ex hoc ipſo, quòd articulatum fuit, ut facultas diſponendi de illis daretur Conſilio ſoliùs Civitatis, iſta namque propoſitio facta in Conſilio pub.Civitatis, & Comitatus, ut ſola Civitas d.facultatem haberet, evidenter excludit, ipſa Bona fuiſſe propria Civitatis, nam ſi hoc verum fuiſſet, opus non erat, quod mutuaretur poteſtas de illis diſponendi à d. Conſilio Generali, quod pro æqua-
58 li parte repræſentabatur à Comitatenſibus, cùm rei ſuæ quilibet ſit abſolutus moderator, & arbiter, *ad Text. in l. In re mandata C. mand.*

Prætereà fuit etiam per errorem ſuppoſitum, quòd præd.Capitula fuerint abſolutè concordata à Conſilio Generali, cùm ex illorum lectura recognitum fuerit, quòd licèt illis adhæſerit major pars Suffragantium, adhùc non fuerunt irretractabili determinatione approbata; & meritò quia non fuerunt Capitulationes in Contractum Tranſactionis redactæ, ſed ſimplices propoſitiones ab Aringatore inſinuatæ, & in earum

calce continetur, *quod quatenùs placuerit* Conſilio Generali approbare dd. Capitulationes, eſſet in arbitrio Epiſcopi, & Gubernatoris, *e delli magnifici Signori con trè Cittadini, e con trè Contadini da eleggerſi di farla di nuovo riproporre nelli Conſigli generali di ciaſchedun Caſtello, e poi ſiriproponga ad un Conſiglio Generale di Città ſola*—. Et hoc dictum approbatum fuit per ſuffragia 162., quadraginta verò ſeptem ſuffragiis in contrariam ſententiam abeuntibus *d.Sum.Comitatus N.11.in fin.*

Spectata igitur dicta Capitulorum concepta forma, illorumque concluſione, neſcitur quomodò affirmari potuerit, rem fuiſſe ſtabilitam, atque concordatam; quando præſertim ipſe eventus oſtendit, ipſa Capitula remanſiſſe ſine effectu; Cùm enim repropoſita fuiſſent in Conſilio Civitatis, fuerunt reprobata, tanquam iniqua, & injuſta, *d. Sum. Comitatus N.12.*; Quod ſi reverà tranſiviſſent in concordiam, & exequutionem habuiſſent, utique fuiſſent de verbo ad verbum inſerta in Brevi Sixtino, proùt fieri ſolet, quando impetrantur Confirmationes Apoſt. ſuper Contractibus, & proùt etiam fieri debebat juxtà contenta in fine dd. Capitulorum, ubi propoſitum fuit de mittendo Oratores ad Urbem *à domandare un Breve, nel quale ſia inſerta la preſente Capitolazione de verbo ad verbum*: Sed neque Oratores miſſi fuerunt, nec in Brevi Sixtino continetur inſertio dd. Capitulorum de verbo ad verbum, imò ex oppoſito factæ fuerunt in eo quædam Diſpoſitiones contrariæ; Et ſignantèr circà expreſſa in d. Cap.3., illa enim diſpoſitio Bonorum, quam in eod. Cap.3. dari prætendebatur Conſilio ſolius Civitatis, ad effectum locandi pro tribus tantùm Recollectis, in d.Brevi relicta fuit Conſilio Generali Civitatis, & Comitatus, cum facultate locationes faciendi, non taxativè pro tribus annis, prout in d. Cap. ſed pro tempore eidem Conſilio beneviſo, ut in §.19. ibi — *Item volumus, quod omnes, & ſinguli fructus, redditus, & proventus, de quibus ſupra* (hoc eſt Sylvarum, Terrarum, & Bonorum) *ſimul, conjunctim, vel ſeparatim, proùt Conſilio Credentiæ, & Generali Civitatis, & Comitatus magis placuerit, locentur pro tempore eis beneviſo*.

Rursùs in d. Cap.3. prohibita fuit diviſio dd. Bonorum inter ipſos Cives tantùm, ibi — *E che non ſi poſſano dividere trà eſſi Cittadini*—. Et in dicto Brevi Pontifex recognito, quòd Bona erant communia, prohibuit, ne illa dividerentur nec inter ipſos Cives, nec inter Comitatenſes, ut in §.18. ibi — *Item volumus, quòd Sylvæ, & alia Bona, de quibus ſupra, &c. nullo unquam tempore poſſint dividi, nec inter ipſos Cives, nec inter Comitativos ſub graviſſimis pœnis, &c.* —. Et ſanè Rota recognita inſubſiſtentia d. aſſumpti, in repropoſitione Cauſæ nullam ampliùs rationem habuit de dd. Capitulis, ut liquet ex 2. Dec., in qua de illis nullum verbum habetur.

Hoc etiam inter inſubſiſtentiam, in contrariis Deciſionibus, recognitum fuit, quòd ſcilicèt Generale Conſilium Credentiæ Civitatis plures Inveſtituras Bonorum ſub annuo Canone conceſſerit ad preces Comitatenſium, ut in *Sum. Addit. d. Civitatis N.9., 10., & 11.*: Sed ex facto probatum remanſit, Inveſtituras prædictas factas non fuiſſe à Conſilio Credentiæ Civitatis tantùm, ſed à Conſilio Credentiæ Ordinario, quod juxtà diſpoſitionem Statuti componitur ex quindecim Civibus, & totidem Comitatenſibus: Et quòd hæc, & non alia ſit veritas patet etiam ex Brevi Sixtino, in cujus §.3. diſſerendo de dd. Conceſſionibus, ſeù Inveſtituris, dicitur, illas fuiſſe factas per *Communitatem Civitatis, & Comitatus*, ibi — *Declarantes tamen, quòd Fructus Terrarum, quas vocant del Commune, aliàs Caſtri Maſſatii, Montis Carotti, & aliis Caſtris in partem per Communitatem Civitatis, & Comitatus aſſignati ſint proprii, & particulares cujuſcumque Caſtri*: Id, quod comprobationem etiam accepit ex tenore Tabellarum, in quibus annua reſponſio dd. Bonorum nuncupata *Dazio maggiore* exprimitur provenire à particularibus conceſſionibus factis favore dd. Caſtrorum non à ſola Civitate, ſed à Republica, ſub qua Comitatus etiam comprehenditur, ibi — *Dal Dazio maggiore, conſiſtente in Terreni alienati anticamente dal Publico à Particolari, & alle Communità de' Caſtelli* — *d. Summ. Comitatus N.28.*

Ex eo autem, quod prædicta Caſtra particularia in emphytheuſim acceperint à Communitate univerſali dicta particularia Bona, quorum fructus Pontifex Sixtus Quintus exemit à Communicatione, illoſque reliquit, uti proprios ipſorum Caſtrorum convertendos in ſolutionem Onerum Cameralium, & in ſatisfactionem Expenſarum particularium eorundem Caſtrorum, non benè concludebatur excluſio communicationis omnium fructuum Bonorum Communium, ex qua ipſa quoque Civitas commodum ſentiret. Ad tollendam enim in hac parte facti confuſionem, fuit per DD. animadverſum, quod illa particularia Caſtra Maſſatii, Montis Carotti, & alia acquiſiverant dd. Bona à Communitate Univerſali, tanquàm tertiæ, & ſingulares Perſonæ eo modo, quo multi Cives plura alia Bona d. Communitatis, Titulo Inveſtituræ, acceperant, reſpondendo Communitati Univerſali annuum Canonem, *Sum. Comitatus n.23.*; undè quia dd. Caſtra non poſſidebant dd. Bona, uti Membrum Communitatis, ſed uti Perſonæ ſingulares, hinc meritò Pontifex illorum fructus reſervavit, uti proprios ipſorum Caſtrorum, & provenientes ab acquiſitionibus factis ab ipſis Caſtris, mediante ſolutione pretii, quod ceſſit in commodum Communitatis Univerſalis, ne alias dubitari contingeret, quod etiam iſti fructus venirent ſub illa generali expreſſione facta in §.1. d. Brevis, ubi diſpoſitum fuit, quod quicumque Redditus quorumcumque Bonorum tàm Civitatis, quàm Comitatus pervenirent ad manus unius Camerarii erogandi, uti redditus Bonorum Communium; hac igitur de cauſa opus extitit exceptuare dd. fructus, ſub ea tamen lege, ut reponerentur in Burſa Communi, ad effectum illos meliùs conſervandi, & convertendi pro ſolutione Onerum Cameralium, & pro aliis contingentiis, quæ tangebant ipſa particularia Caſtra.

Supereſt diluendum alterum ſuppoſitum, cum quo proceſſit Rota in Dec. contrariis ſuper eo, quod Civitas Æſii ſemper habuerit, & habeat propriam Tabellam diſtinctam ab aliis Tabellis Caſtrorum, in qua adnotari conſueverunt fructus, & proventus bonorum communicatorum Comitatui; approbantibus, & ſeſe ſubſcriben-

bentibus Deputatis ipſius Comitatus, unde arguebatur pertinentia eorumdem bonorum ad Civitatem, cum aliàs Deputati Comitatenſium non ſubſcripiſſent, nec approbaſſent Tabellas, in quibus Civitas ipſa redditus, tanquam proprios, adnotabat, exhibitis ad hoc oſtendendum duabus Tabellis, altera confecta de an. 1592., & altra de an. 1600.

Pro remotione hujus objecti rectè reſponderunt Comitatenſes, tantùm abeſſe, quod ex præprædictis Tabellis erui poſſet probatio contrarii aſſumpti, ut potiùs ex illis demonſtratum remaneret oppoſitum, prout DD. recognoverunt, nimirum, quod Introitus in eis deſignati expreſſi non fuerunt, uti pertinentes ad Civitatem, ſed ad *Communitatem* compoſitam ex Civitate ſimul, & Comitatu; idque palam demonſtrabat intitulatio dd. Tabellarum, quæ ita ſonat -- *Tavola delle ſpeſe ordinarie, & eſtraordinarie della Communità di Jeſi, &c., con più la nota di tutti li debiti, crediti, & entrate, che detta Communità ſi trova* -- Et rursùs in Columnello, in quo deſcribuntur itroitus, dicitur: *Entrate della Communità à Grano*: Appellatione autem Communitatis non intelligitur ſola Civitas, ſed etiam Comitatus, ut ſupra oſtenſum fuit, & patet tàm ex proœmio Statutorum, ubi legitur -- *Proœmium Statutorum Communis, & Populi Civitatis Æſii, & Comitatus* -- quàm ex Decreto R.P.D. Flores, ubi fuit acceptum nomen Communitatis pro corpore compoſito ex Civitate, & Comitatu, ibi -- *Per Communitatem Civitatis, & Comitatus* -- quàm inſuper ex Brevi Sixtino an. 1587., ibi -- *Quæ concernunt Commune ſimul ſtatum Civitatis, & Comitatus* -- Et demùm ex ipſis Conſiliis publ., in quibus æqualis numerus Civium, & Comitatenſium coadunatur pro capiendis Deliberationibus ad Communitatem ſpectantibus, in quibus Deliberationibus fit mentio Conſilii communis Civitatis, & Comitatus.

Inſuper ponderatum extitit pro majori evidentia, quod Tabellæ prædictæ continebant omnia onera, quæ ſolvebantur tàm à Civitate, quàm à Comitatu; quod omnia corpora bonorum enunciata ſub illo Titulo -- *Entrate della Communità* -- ſunt illa met, quæ in Laudo Seghæ fuerunt aſſignata partim Civitati, partim Comitatui, & partim in communi relicta, quodque demùm in Calce Reſtrictus d. Tabellæ proviſum fuit, quod pro ſolvendo reſiduo Debiti fieri deberet impoſitio pro uno tertio ſuper facultatibus Civium, & pro duobus tertiis ſuper Comitatenſibus, *ut in Sum. Civitatis n. 1. lit. D.*, unde conſurgebat, quod ſi reſiduum Debiti, quod deſectum remanebat in dd. Tabellis, impoſitum fuit oneri Civium, & Comitatenſium, ſupponi debebat, Tabellas fuiſſe communes, non autem particulares ſolius Civitatis.

Ad totalem d. Objecti everſionem, animadverſum quoque fuit, quod non antea, quàm modernis temporibus, nempe de an. 1713. Civitas prætenſionem excitavit conficiendi Tabellam particularem, cui prætenſioni licèt aſſenſerit R.P.D. Firrau tunc Viſitator Apoſt., noluit tamen hæc S. Congr. hunc aſſenſum præſtare, nec illum præſtitum à d. Viſitatore approbare.

Et licet Caſtra Comitatus conficere conſueverint particulares Tabellas, non inde tamen inferri valet, quod etiam Civitas particularem Tabellam habuerit; oſtenſum enim fuit, quod illæ Tabellæ particulares, quæ conficiuntur à ſingulis Caſtris, non complectuntur expenſas communes, pro quibus dd. Caſtra comprehenduntur in Tabella generali, ſed tantummodò continent certas particulares expenſas, quas faciunt pro manutentione Magiſtri Scholarum, Medici, & aliorum Miniſtrorum inſervientium ipſis Caſtris in particulari, ex quo Habitatores Caſtrorum commodè uti nequeunt Miniſtris communibus reſidentibus in Civitate, quas Sixtus V. ſingillatim expreſſit in ejus Brevi §§. 12., & 13., & propter hanc rationem *in* §. 3. d. Brevis reſervavit ad commodum dd. Caſtrorum redditus illarum Terrarum nuncupatarum *del Commune*, quas ipſa Caſtra acquiſiverunt proprio ære à Communitate Univerſali; omnes autem alii Introitus, qui à Comitatu proveniunt, ſive ex ſolutione Datiorum, ſive ex bonis communibus exiſtentibus in Comitatu, deferuntur ad manus communis Camerarii, & deſcribuntur in Tabella univerſali Communitatis Æſii.

Hæc ſunt, quæ prætermiſſis aliis minoris ponderis, hinc inde deductis, ſufficere viſa fuerunt DD. pro determinatione præſentis controverſiæ, nam ſi recognitum fuit, non ſubſiſtere ſuppoſitam antipartem bonorum ſolius Civitatis, cum quo ſuppoſito Civitas æquam reddere contendebat inæqualem repartitionem, idque tàm ex primordiali Origine, quam ex ſubſequentibus tàm Judicum, quàm Partium reſolutionibus, & ſi nec per antea, hoc eſt ante bonorum Æſtimum verſabatur figurata inæqualitas, juxtà ſuperiùs oſtenſa, evadebat propterea præſens Quæſtio de ſuppoſito non ſupponendo, & ſic propterea evidentiſſima viſa fuit apparere Juſtitia tot reſolutionum noſtri Tribunalis demandantium diſtributionem Collectarum *per æs, & libram* à die Compilationis Æſtimi completi ab an. 1671., ut poſt tàm diurna, & diſpendioſa litigia, continuaſque vexationes, tandem pauperes Comitatenſes ad optatum finem, æquiſſimumque levamen poſſint pervenire.

Et ita, &c., utraque Parte toties acerrimè informante.

R. P. D. LANCETTA.

IMOLEN. REPARATIONIS AGGERUM.

Lunæ 15. Junii 1716.

ARGUMENTUM.

Communitas non tenetur ad reparationem Aggerum, ubi aliqui ex adjacentibus recepto ab ipſa excambio ad illam ſe obligarunt, quod tamen non procedit in caſibus inſolitis, & inopinatis, videlicèt, aquarum Territorium Communitatis innundantium, cum hi in obligatione nunquam cenſeantur compræhenſi.

SVMMARIVM.

1 *Pacta ſunt Religiosè ſervanda.*
Conventiones Partium ſunt exequendæ. ibid.

2 *Obligationi propriæ Pars una tenetur adimplere, ſi altera ſuæ adimplevit.*
3 *Conſuetudo plurimùm attendenda in reparatione Aggerum, & in materia aquarum.*
4 *Manutentio, & excavatio foveorum fieri debet publicis Expenſis.*
Limit. 1. *accedente contraria Conſuetudine*. ibid.
Lim. 2. *ſtante pacto in contrarium*. n. 1., & 2.
5 *Pro confeſſione propria militat præſumptio.*
Et errorem, ac falſam cauſam alleganti ineſt onus illam concludentèr probandi. num. 6.
7 *Qualitas hæreditaria probatur ex poſſeſſione bonorum hæreditariorum.*
Et ex aliis actibus, de quibus. num. 8.
9 *Hæres tenetur ex propria perſona ad obligationem defuncti implendam, ſi illam ratificavit.*
Ampl., ſi novam obligationem pro illius adimplemento emiſit. num. 10.
11 *Obligatio intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus.*
Lim., ubi Partes de futura mutatione cogitarunt, & pro illa ſe obligarunt. num. 12.
13 *Ad riparum manutentionem tenentur adjacentes.*
14 *Aggerum refectio ſpectat non tàm ad poſſeſſores bonorum adjacentium, ſed, & pro rata ad eos, quorum bona per Aggeres preſervantur.*
Lim. ubi adeſt pactum in contrarium. n. 15.
Decl. non procedere in caſibus inſolitis. n. 18.
16 *Obligatio clara explicatione non indiget.*
17 *Caſus fortuiti, inſoliti, & inopinati, non veniunt ſub generali obligatione.*
19 *Communitas in caſibus inopinatis, & inſolitis tenetur ad reparationem Aggerum non obſtante etiam, quod alius obligationem aſſumpſerit. Et de ratione*. num. 20.
21 *Læſionis exceptio non impedit executionem obligationis Cameralis.*

DECISIO CLXVI.

SAnterni Fluvius Maſſæ Lombardorum Agros circumfluens, hyemalibus aliquando aquis ità conſuevit excreſcere, ut damnum finitimis non tantùm fundis, ſed etiam univerſo ejus loci Territorio minaretur, opus propterea fuit illius impetum diverſis temporibus, elevatis magno ſumptu aggeribus coercere, & præſertim anno 1689., quo Com: Rocchus, & Joſeph de Tedeſchis, ac Baldiſſerra Gagliardus poſſeſſores Bonorum eidem adjacentium, ſe impares prænoſcentes expenſis neceſſariò pro re complenda ſubeundis, opem in reparandis, reficiendiſque ripis, & aggeribus à Communitate memorati loci reportarunt, in cujus Beneficii correſpectivitatem ſeſe illi obligarunt -- *Rinforzare, riparare, & alzare al biſogno le Ripe di d. Fiume dirimpetto à loro Beni à tutte ſue ſpeſe, e quelle ſempre mantenere, in modo, che ſervino di buona difeſa all'innondationi, ſenza pretendere mai più alcuno ajuto dalla Communità, &c.; volendo potere eſſere aſtretti in ogni caſo di biſogno alle neceſſarie riparationi, rinforzo, et alzamento d' Argini contigui a loro Beni, &c.* -- Eamdemque obligationem, occaſione, qua opus in dies perficiebatur, pluriès repetjerunt.

Cùm autem ſubindè Fluminis Alveus ob limi, ac terræ depoſitionem impar factus eſſet recipiendis aquis, ſi quando imbrium ratione in majori fluerent quantitate, poſthabita prædicta obligatione, adhuc Communitas, (ut deponunt Teſtes) in caſibus extraordinariæ excreſcentiæ, & irruptionis ſuam opem præſtare conſuevit, ſed quia prætenſionem nuperrimè excitavit, omne onus totalitèr ad Co: Tedeſchos, & Gagliardum pertinere, hinc re ad Curiam Legationis Ferrariæ delata, deciſum inibi fuit, expenſas neceſſarias pro conſtructione, reparatione, atque elevatione aggerum ſpectare ad omnes Interreſſatos poſſidentes in Territorio Maſſæ, expenſas verò parvas intra flumen ipſum faciendas pertinere ad Com: Tedeſcos, & Gagliardum poſſeſſores adjacentes; Non tamen ita placuit R.P.D. Anſideo, tunc A.C. Locumtenenti, ad quem Communitas appellaverat; dum iſte ſententiam revocatoriam protulit antecedentis Judicati, & in omnibus Tedeſchos, & Gagliardos cenſuit condemnandos; Undè ulteriori appellatione mihi delegata, propoſui hodie Dubium -- *An, & quis teneatur ad refectionem, reaptationem, elevationem, et manutentionem aggerum, et riparum tàm intra, quàm ſupra Flumen?* Eique DD. reſponderunt -- *Teneri Comites de Tedeſchis, & Gagliardum, juxta tamen modum inferius explicandum.*

Literalis enim eſt juxta verba ſuperius recenſita iſtorum obligatio manutenendi, reaptandi, & prout opus fuerit reficiendi omnibus ſuis ſumtibus, & expenſis aggeres, atque ripas, cum expreſſo etiam pacto, quod Communitas, aliiq; Poſſidentes remotiores nihil contribuere tenean-
1 tur; omnis autem æqui, bonique ratio poſtulat, ut pacta ſerventur, & Partium conventiones debitæ demandentur executioni, ad *Text. in l. prima ff. de pact., leg. Juris Gentium, §. Prætor ait ff. eodem, & leg. Hoc amplius in fine ff. de reg. Jur.*

Præſertim quia, non ſolùm talis obligatio aſſumpta fuit correſpectivè ad auxilium, & operas à Communitate voluntariè præſtitas, undè ſicut Communitas adimplevit, & quidem in parte etiam judicialitèr coacta, ità quoque ju-
2 ſtum eſt, ut ex parte ſua propriam obligationem prædicti Comites de Tedeſchis, & Gagliardus adimpleant, ut probat, aliis relatis *Rot. dec. 657. n. 21., & ſeq. part. 18. rec.*. Verùm etiam proceſſit relativè ad antiquam conſuetudinem, ad cujus formam memorati Poſſeſſores adjacentes ad omnia inibi promiſſa jam tenebantur, neque
3 dubium eſt, multum in hac aquarum materia conſuetudinem operari, *l. 1. §. Denique ff. de aq. pluv. arcen., l. Hoc jure §. Ductus aquæ ff. de aqua quotid., & æſtiv., Capol. de Servit. ruſtic. præd. qu. 66. n. 120., Franc. March. dec. Delphin. 111. n. 10. part. 2.*; itaùt exindè induci etiam queat, quod manutentio, & excavatio Aquæductuum,
4 quamvis de Jure publicis fieri deberet expenſis, fiat nihilominus ſumptibus Poſſeſſorum adjacentium fundorum, ut docent *Cyriac. cont. 576. n. 27., Romaguer. ad Conciol. ſuper Stat. Eugb. lib. 6. rub. 22. nu. 4., Pacichel. de Diſtant. cap. 8. num. 16.*

Neque iſtam Conſuetudinem licitum hodie eſt impugnare, quippè quia probatur ex confeſſione Auctorum eorumdem de Tedeſchis, & Gagliar-
5 di explicitè emiſſa in publico Inſtrumento præfatæ illorum obligationis, pro cujus veritate ſtat omnis præſumptio, onuſque eſt Partis erro-

rem,

rem, & falſam cauſam prætendentis illam per
6 claras, ac dilucidas probationes juſtificare, alio-
quin omnis interpretatio capienda eſt, per quam
talis confeſſio juſtificetur, & actus ſubſtineatur,
*Text. in l. Verùm ff. de minor., l. Nam & poſtea
§. Si minor ff. de Jur. jur., Molin. reſ. 92. nu. 11.,
Urceol. de Tranſ. q. 96. n. 5., Rot. ad ornat. Card.
de Luc. to. 1. lib. 4. dec. 10. n. 8., et dec. 9. n. 32. cor.
R.P.D. meo Anſal.*

Abſque eo quod comparentes hodie in Judicio
allegare valeant ſeſe neque d. obligatione, ne-
que d. confeſſione ligari, utpotè qui Jure veniant
proprio, & independentèr ab iis, qui eaſdem
obligationem, & confeſſionem emiſerunt; Ete-
nim præter quod illamet Bona retinent, quæ illi
7 poſſidebant, & quorum intuitu inita fuit con-
ventio, ex qua poſſeſſione qualitas hæreditaria
rectè tali caſu præſumitur, *Rot. dec. 329. nu. 13.
par. 10. rec., in Peruſ. Dotis 20. Jun. 1701. §. De
aditione, & ſeq. cor. cl. me. Card. Caprara, & in
Rom. Fideicom. de Palmeriis 27. Jun. 1703. §. In
partibus cor. Me.* Ceſſat difficultas ex facto, dum
ipſimet, non ſolùm in executionem Inſtrumenti
initi an. 1689. cum eorum Auctoribus accepta-
runt conſignationem majoris partis laborerio-
rum à Communitate expletæ, ſed etiam judicia-
8 litèr complementum operis ab ea promiſſi de-
cerni ab Emo Card., tunc Legato, obtinuerunt,
iſtaque occaſione, novam ipſi obligationem fece-
runt pro manutentione operis conſignati; undè
9 negare hodie non poſſunt ſeſe hæredes eſſe, itaut
etiam teneantur ex propria perſona, poſtquam
toties re, ac verbis defunctorum obligationem
10 ratificarunt, & novam pro illius implemento
obligationem emiſerunt, *Urceol. de Tranſ. q. 13.
n. 14., & ſeq., & qu. 100. n. 28., & 29., Rot. de-
ciſ. 302. n. 5., & dec. 324. n. 5., & 6. par. 15. rec.*

Minuſque relevat, quod omnis obligatio in-
11 telligenda veniat rebus in eodem ſtatu manen-
tibus, itaut quatenùs hodiè aggeres, & ripæ ad
majorem altitudinem, ac reſpectivè latitudinem
ſint redactæ, ampliùs d. obligatio non obſtrin-
gat; poſtrema enim Comitum de Tedeſchis, &
Bartholomæi de Gagliardis obligatio, moder-
num reſpicit ſtatum, dum fuit in pub. Inſtrumen-
to finalis conſignationis factæ à Communitate
repetita de an. 1708., & ulterius prædicta Con-
cluſio non eſt viſa applicabilis caſui noſtro, in
quo partes de futura mutatione cogitarunt, &
12 ad illam ſpecialitèr, reſpexerunt, ſeſe etiam ad
tenorem futuræ mutationis obligando, ut latè
tradunt *Alciat. conſ. 3. nu. 8. lib. 4., Manſ. con-
ſult. 90. n. 36. tom. 10., Palm. Nep. alleg. 42. n. 22.*

Nec majoris ſubſiſtentiæ viſa eſt altera illo-
rum animadverſio, quod nempè ipſi ſeſe obliga-
13 verint tantùm ad manutentionem Riparum,
prout Jus expoſcit, cum poſſideant agros adja-
centes, juxta deducta per *Harpret. in §. Ripa-
rum n. 3., & in §. Inſula n. 9., Inſt. de rer. diviſ.,
Ariaſ. de Meſ. Var. reſol. lib. 2. cap. 44., Gob. Con-
ſul. 103. n. 24.,* & cum aliis *Rmus Zaulus ad Stat.
Faven. lib. 2. tit. 5. rub. 27. nu. 11.*; non verò ad
14 manutentionem, ac refectionem aggerum,
quorum quidem refectio non ad eos ſolùm per
tinet, qui proxima, & adjacentia poſſident præ-
dia, ſed ad ceteros quoque Poſſeſſores pro rata,
& menſura Bonorum, quæ per eoſdem aggeres
ab aquarum exundantium damno præſervantur
illæſa, ad *Text. in l. per Bityniam C. de Immunit.
rem conced. lib. 10.*, & latè tradita per *Coſt. de Port.
rat. qu. 27. n. 3., Pigaut. ad Stat. Ferrar. lib. 4. in
addit. ad rub. 2. num. 4., & ſeq., Bonden. Colluct.
jur. 47. n. 41. 44. 52. 57.,* & ferè *per tot. tom. 2.,
Manſ. Conſ. 655. num. 1. ad 7., & Gobb. de Aqu.
qu. 29. n. 1., & ſeqq.*

Non enim dubitarunt DD. certiſſimas eſſe
hujuſmodi juris diſpoſitiones, ſed ſolùm in præ-
ſenti locum habere non poſſe cenſuerunt, ubi
literalis eſt obligatio, non ſolùm quoad ripa-
rum, ſed etiam quoad aggerum manutentio-
nem, ac refectionem; in primo namque inſtru-
mento an. 1689. ita ſubditur -- *Volendo poter'eſſer
15 aſtretti in ogni caſo di biſogno alle neceſſarie ripa-
rationi, rinforzo, & alzamento di argini contigui,
&c.* -- & in poſtremo an. 1708. expreſsè dicitur --
Obligandoſi mantenere d. arginatura -- quæ quidem
verba ſatis de per ſe indicant, an Partes ad for-
mam juris ſe continere voluerint in manuten-
tione riparum, vel eandem obligationem aſſu-
mere etiam quoad aggeres, ubi verò clara ad-
16 modum eſt obligatio, non indigemus alia ex-
plicatione, vel à jure, vel aliundè deſumpta, ad
celebr. Text. in l. ille, aut ille ff. de legat. 3.

Quoniam verò certi quoque juris eſt, caſus
17 fortuitos, inſolitos, & inopinatos ſub generali
conventione, & diſpoſitione non venire, ut pro-
bant *Text. in leg. quæ fortuitis ff. de pignor. act.,
Bald. conſ. 119. verſ. in contrar. lib. 1., Nat. con-
18 ſul. 440. n. 17., Pacion. de Locat. cap. 49. n. 44.,* &
in his terminis *Rot. cor. Burat. dec. 210. n. 7., &
ſeqq.*, obligationem à Tedeſchis, & Gagliardis
aſſumptam circa prædictam riparum, & agge-
rum reparationem limitarunt DD. juxta mo-
dum, quod nempè evenientibus hujuſmodi ca-
ſibus, per quos extraordinario aquarum impetu
aggeres vaſtentur, ac dirumpantur, poſſint iſti
Communitatem cogere ad præſtandas operas,
& auxilium neceſſarium in reparatione, quem-
admodum aliàs conſuevit, ut deponunt plurimi
Teſtes, *Sum.* ſupraſcriptorum Poſſeſſorum *n. 1.,
& 4.* cum æquum ſanè ſit, quod ſi velit commo-
19 dum ſentire, & utilitatem evitandæ ſui Terri-
torii inundationis, incommodum quoque ſentiat
impenſarum, ex quibus hujuſmodi damni aver-
20 ſio reſurgat, ad *Text. in leg. ſi tertius 6. §. Si ex
plurium ff. de aqua plur. arcen., Cyriac. contr. 576.
n. 21., & ſeqq., Rmus Zaul. ad Stat. Favent. lib. 5.
rub. 10. n. 4., & 5., Rot. in Bononien. Aquarum
14. Dec. 1699. §. Neutra cor. R.P.D. meo Anſal.*
Et hinc DD. ceſſare exiſtimarunt etiam obje-
ctum aſſ. lœſionis, quia caſibus, de quibus in
tranſactione non fuit cogitatum hoc modo pro-
viſum remanet, & ſi quæ lœſio aliundè poſſet
21 concurrere, diſcuti deberet in particulari Judi-
cio, non retardata interim executione obligatio-
nis Cameralis.

Et juxta hunc modum, utraque Parte, &c.

Rmo P. D.

Rmo P. D. ANSALDO DEC.

SPOLETANA EXEMPTIONIS.

Mer. 5. Maii 1717.

ARGUMENTUM.

Conſtit. Sum. Pont. revocatoriæ Exemptionum, & ſignantèr illa Innoc.XII. compræhendunt etiam indultas ſub prætextu tituli oneroſi, v.g. intuitu meritorum, laborum, damnorum paſſorum, & ſimilium, præſervant tamen illas conceſſas ex titulo verè oneroſo, ideſt congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis, & declaratur, quod titulus verè oneroſus dicitur, etiam ſi tantundem datum fuerit, & plura afferuntur ad probandum, quod exemptio conceſſa, & canonizata fuerit ex titulo verè oneroſo.

SUMMARIUM.

1 *Caſtra Arronis, Lacus, & Montis Franchi, antiquitus pertinebant ad Nobilem Familiam de Arronis.*

Et per Nobiles hujus Familiæ an.1355. donata fuere Civitati Spoleti. num.2.

Ac in d. Donatione inter cætera ipſis promiſſa fuit à Civitate ampliſſima Exemptio à quibuſcumque oneribus, etiam favore Succeſſorum, & deſcendentium. num.3.

Taliſque Exemptio, ex quibus probetur eis conceſſa, & canonizata ex titulo verè oneroſo. vid.à n.11. ad 31., & num.40.

4 *Conſtit. Revocatoriæ Exemptionum, ſignantèr illa Innoc. XII. comprehendunt etiam conceſſas ſub prætextu tituli oneroſi, v.g. intuitu meritorum, laborum, damnorum datorum, & ſimilium.* Et num.10.

Secus verò illas conceſſas ex titulo verè oneroſo. ibidem.

Et ex quibus probetur titulus verè oneroſus. vid. à num.8. ad 31.

Ac titulus verè oneroſus dicitur ille congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis. n.10.

Decl. ſufficere ad hujuſmodi effectum, ut detur tantundem. n.6., 11., & 12.

Ampl., ubi tantundem datum fuerit in Capitulis Pacis, ſive fœderis. num.7.

8 *Titulus dicitur vere oneroſus, ubi quid datur in Capitulis Pacis, & fœderis.*

9 *Titulus verè oneroſus, nec per Supremum Principem lædi, aut revocari poteſt.*

10 *Verba* -- Congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis, *quid importent.*

13 *Exemptio, quod conceſſa, & canonizata fuerit ex titulo verè oneroſo, probatur ex confeſſione Communitatis*, & num.18., & 21.

Ex quo ita pronuciatum fuit à Judice Civitatis. num.16.

Ex reſolutionibus publ. Conſilii. n.17., 19., & 20.

Ex declarationibus Sum. Pontificum. n.22.

Ex reſolutionibus Tribunalis Cameræ. n.28.

Ex Decretis S.Congr. Bo.Reg. num.30.

Ex longæva obſervantia. num.40.

14 *Paulus III. an.1543. impoſuit Subſidium Triennale*, & num.23.

Et pro illius ſolutione revocavit omnes Exemptiones. num.21.

Ac ſubindè per aliam Conſt. cauſas omnes ſuper eiſdem Exemptionibus avvocavit ad ſe. n.25.

28 *Titulus an ſit verè oneroſus, cognoſcere ſpectat ad Tribunal Cameræ.*

29 *Clauſula* -- Et nihilominus potiori pro cautela, *quid importet.*

32 *Titulus oneroſus ſemel juſtificatus ad tenorem Innocentianæ, non debet iterum juſtificari, ſed ſufficit, ut indicetur.*

33 *Exemptio generalis indulta ex titulo verè oneroſo, comprehendit non tàm impoſita, quàm in futurum imponenda.*

34 *Cam. Apoſtolica ſuccedens in feudo olim ad Civitatem ſpectan., tenetur ſervare Exemptiones per Civitatem conceſſas.*

35 *Exemptionem promittens ex contractu correſpectivo, tenetur exemptum ab omni onere immunem relevare.*

Ampl. num.36.

37 *Supplicationis unum caput, debet cum altero conciliari.*

38 *Supplicationis, & non literarum tenor attendi debet in caſu diſcordiæ.* Et de ratione.

Ampl. quod id, quod in ſucceſſivis Literis expreſſum non fuit, omiſſum cenſetur ex incuria Officialium. num.39.

40 *Exemptio qualis conceſſa fuerit, declaratur ex longæva obſervantia.*

41 *Exemptio, ex quibus dicatur comprehendere non tàm onera Communitativa, quàm Cameralia.*

42 *Deſcendentia ex quibus dicatur concludentèr probata.*

DECISIO CLXVII.

Spoletana prænobilis Civitas, cum in controverſiam cœpiſſet revocare immunitatem illam univerſalem à cunctis oneribus tàm Cameralibus, tàm Communitativis, & tàm ordinariis, quàm extraordinariis, qua à tempore memoriam cujuſque Hominis excedente potiebatur Nobilis Familia Arronia, ex quo illa eſſet obnoxia Apoſtolicis Conſtitutionibus, quibus exemptiones quælibet generalitèr abrogantur, Cauſa cecidit in Sac. Congr. Bo:Regim:, per cujus Sententiam ampliſſimis verbis conceptam, præfata extitit favore Felicis, Lentuli, Livii Antonii, Cirilli, & Octaviani germanorum Fratrum de Arroniis canonizata exemptio ab omnibus prædictis oneribus, quemadmodum ad illam uſque diem gaviſa fuerat; Aſt ea renuens judicio prælaudatæ Sac. Congreg. acquieſcere, novam promovit appellationis quærelam, eaque per ſpecialem Commiſſionem Manu Smi ſignatam, delegata eidem Sac. Congr. cum voto Sac. Auditorii, ad normam præcitatæ Commiſſionis, opportunum, & genericum in hodierno Conſeſſu propoſui Dub. -- *An debeatur exemptio? & illam deberi;* reſponſum habui.

Quemadmodum enim hoc conſtans, & certum manebat in Cauſa, Caſtra Arronis, Lacus, & Montis Franchi, ſita in Diœceſi Spoletana
1 olim fuiſſe ſubjecta dominio, & imperio Familiæ Arroniæ, ut præter hyſtorica monumenta, teſtari videbatur Epiſtola Decretalis Innoc.III., qui Eccleſiæ univerſali præfuit circa finem XII. Sæculi, qui reſcribens Epiſcopo Narmarinen. in *cap. cum dilectus de ordin. cognit.*, ſic inquit -- *Cum Dilectus Filius Abbas de Ferentillo de Nobilibus*

Viris

Viris Dominis de Arrone depoſuerit quæſtionem ,
quod manu armata , & cum Exercitu ad Caſtrum
Monaſterii venientes, &c., — cui conſonat etiam
*Bart. in conſ.*59.
Ita præclarum tàm a priori,quàm a poſteriori
emicuit , quod cum Caſtrum illud Arronis; unà
cum cœteris aliis prædictis Caſtris donata fue-
rint eidem Civitati Spoletanæ per ipſos Nobiles
2 de Familia Arronia de an.1355., non autem de
an.1291.,(quę donatio effectu vacua remanſit,)
qui, & ſe ipſos poſt diuturnam bellicam, & mili-
tarem colluctationem , præmiſſis Capitulationi-
bus pacis unà cum dd. Caſtris dediderunt,& ſub-
miſerunt Poteſtati , & Juriſdictioni d. Civitatis ,
in quibus inter cœtera eis ampliſſimè promiſſa
3 fuerit exemptio à quibuſcumque oneribus,etiam
favore Succeſſorum , ac Deſcendentium , ibi --
Queſti ſono li patti della Commune di Spoleto , a
Rufo , e li Fratelli , e Deſcendenti di loro , in pri-
mo , che Rufo debba fruttare tutte le ſue Poſſeſſioni,
e Beni dentro , e da fuori di Spoleti ſenza pagar Da-
zii , Colta , ne Preſtanza, &c., & anco li Figlioli
d'Arroncello abbino quella medeſima immunità , &
anco li Figlioli di Puſciano . -- Perneceſſe conclu-
dendum erat , quod cum exemptio illa , de qua
hodiè quæritur , ſit illa in pactum deducta cor-
reſpectivè ad eum actum , in quo Civitas obti-
nuit realem , & effectivam ſubmiſſionem dicto-
rum Caſtrorum , ea proindè cadere non valeat
4 ſub Conſtitutionibus Apoſtolicis quarumcumq;
exemptionum revocatoriis , quia in eis revoca-
ta quidem fuere Privilegia illa exemptionis con-
ceſſa ſub prætextu contractus ex utraque Parte
obligatorii , & Cauſæ oneroſæ , ut v.g., ſunt Pri-
vilegia , ſive per Communitatem, ſive per Prin-
cipem conceſſa alicui Perſonarum generi , vel
ob egregia facinora , ſive merita erga ipſos con-
cedentes , vel ob inſignia beneficia accepta, quæ
5 verè ſunt ſub prætextu Tituli oneroſi , ſed non
propriè ex Titulo oneroſo , aſt non illa , quæ in-
dulta fuere , prout hìc, ex contractu verè obli-
gatorio hinc indè , & Cauſa propriè , & cum ef-
fectu oneroſa , quæ non ſolum dicitur illa , per
quam quis Principi ſolvit effectivè pecuniam ,
6 ſed etiam quando dat eidem tantundem , ut
egregiè obſervat *Modern. Spolet. ad Conſt. Ducat.*
Urb. Decr.26. à n.42., & plur. ſeqq.
Quæ ſi procedunt ſimplicitèr, à fortiori pe-
rurgebant in præſenti facti themate , in quo , ut
7 mox diximus , exemptio prædicta tributa fuit
Familiæ Arroniæ in Capitulationibus Pacis , ſive
fœderis , aut deditionis , quoniam ea , quæ in hi-
ſce actibus promittuntur , & deducuntur in pa-
8 ctum , talis ſunt quidditatis , & naturæ , ut ſem-
per habeant Cauſam adæquatè correſpectivam
ad Titulum verè oneroſum , itaùt nullus quan-
9 tumvis Supremus Princeps , ea lœdere , mode-
rare , aut revocare poſſit , ut probat *Bald. in l.*
digna vox à n.4. ad ſeqq., ibiq. etiam Bart. n.2. C.
de leg., Burſat. conſ.231. n.99., et conſ.160. n.15. ,
Prat. diſc. for. to.1. cap.76. n.74., et ſeqq., Actol.
reſol.1. n.24. cum duob. ſeqq. , idem Modern. Spo-
let. d. Decr.26. à n.9 , et ſeqq., et in meo tract. de
Commerc., et Mercat. diſc.20. n.31., et ſeqq.
Abſque eo , quod obſtare valuerint Deciſio-
nes æditæ in *Bononien. Exemptionis 14. Jun.1706.*
§. Non ſubſiſtente coram R.mo Molines, ubi exami-
nando Bullam ſa. me. Innoc. XII. firmatum fuit,
quod Indultum Exemptionis conceſſum Comi-
tibus de Malveziis ob disboſcationem locorum
pro aeris ſalubritate attendendum non eſſet ,
tamquam obnoxium Conſtit. revocatoriis hu-
juſmodi Exemptionum , & ſignantèr prædictæ
ſa. me. Innoc. XII., in qua ſub §.5. poſt medium
10 omnia revocantur Privilegia conceſſa etiam
in recompenſam laborum , damnorum paſſorum , ex-
penſarum , vel meritorum , ſeu illorum intuitu , &
contemplatione , ac urgentiſſima , & de neceſſitate
ſpecialitèr exprimenda Cauſa &c., & præſervatæ
ſolùm fuerint Immunitates , & Exemptiones illæ
conceſſæ -- *in vim contractus ex Cauſa verè oneroſa,*
videlicet congruæ , & effectivæ pecuniarum ſolutio-
nis , & non aliàs eidem Cameræ Apoſtolicæ , vel ipſis
Communitatibus legitimè factis, &c. -- quoniam in
caſu præd. Deciſionum , in quo præcitati Comi-
tes de Malveziis nullam nec effectivè , nec per
æquipollens pecuniarum ſummam perſolverant
nec Communitati , nec publico Ærario Rev. Ca-
meræ Apoſt. benè deciſum fuit , eiſdem obſtare
prælaudatas Bullas revocatorias , & præſertim
poſtremam ſan. mem. Innoc. XII. , non ſic ta-
men concludi fas eſt in præſenti hypotheſi , in
qua tàm prælaudata Communitas Civitatis Spo-
leti, quàm ipſa Rev. Camera Apoſt. in ejus juri-
bus ſucceſſa , ſi non effectivam pecuniarum ſo-
lutionem,ſaltèm æquipollentem à Familia Arro-
nia obtinuerunt , mediante traditione dd. Ca-
ſtrorum , quæ ſi Civitas Spoletana vendere vo-
luiſſet , inſignem pecuniarum quantitatem, pre-
tii nomine , recipere valuiſſet , quod ſi peragere
noluit , & maluit potiùs ea retinere , hæc æqui-
11 pollens ſolutio ſufficientèr illos redemit ab in-
commodo ſolvendi annuas Collectas cujuſcum-
que ſint generis , & unà ſimul , & ſemel immu-
nes reddidit à Cenſura prædictarum Conſtitu-
tionum haſce Exemptiones , non ſolùm non re-
vocantium , ſed præſervantium , ut aliis addu-
ctis concordan. benè probat *Modern. Spolet. ad*
Conſt. Apoſt. d. Decr.26. n.48., & 49.
Et ſemper, hoc retento thematè , intelligenda
ſunt verba illa prælaudatæ Bullæ Innocentianæ
revocatoriæ , quod ſolùm executioni donandas
eſſe , decernunt , exemptiones acquiſitas -- *in*
vim Contractus ex Cauſa verè oneroſa , videlicèt con-
12 *gruæ , & effectivæ pecuniarum ſolutionis* -- quia
prædicta verba -- *congruæ , & effectivæ ſolutionis*
pecuniarum -- ſtant quidem ad indigitandam per
modum exempli oneroſitatem Cauſæ verè talis,
& reſpectivè excluden. exemptiones illas ſub ſolo
prætextu , & colore Tituli oneroſi acquiſitas ,
non autem ad excludendas illas æquipollenti
hoc modo promeritas , & reportatas , ut mox
probatum fuit .
Hæc , quæ de per ſe clariſſima ad compro-
bandam oneroſitatem Tituli , propter quem
prælaudata Familia Arronia prædictam repor-
taverat exemptionem à Civitate Spoleti , in evi-
dentiam tranſibant , ponderando tam Confeſſio-
13 nes ab ipſamet Civitate Spoletana emiſſas ,
quàm , & ſolemnes declarationes Sum. Pontifi-
cum , & res judicatas diverſorum Tribunalium
in id ipſum collimantes : cum enim de an.1543.
14 ſa.me.Paulus III. Collectas pro ſubſidio Trien-
nali impoſuiſſet , & ea de Cauſa Communitas
Spoleti urgeret pro ſolutione adversùs Nobiles
de Familia Arronia an.1547. Julius ad Generale
Con-

Conſilium recurſum habuit, inſtans ſibi obſervari exemptionem ex pacto, hoc eſt in vim dd. Capitulorum ab eadem Communitate promiſſam, ibi — *Julius Pauli de Arrono petiit, quod non fiat ſibi contra eorum exemptionem, & pacta, quæ habent cum Communitate Spoleti, & maximè circa*
15 *Collectas, pro quibus ablata ſibi fuerant aliqua Animalia* — Aſſignatoque trium dierum termino eidem Julio ad probandum Cauſam ob quam dd. Collectas ſolvere non deberet, tandem examinatis per 22. dies Juribus à d. Julio productis, ſub die
16 30. Auguſti ejuſdem an. 1547., ità pronunciatum fuit à Judice ipſius Civitatis — *In Cauſa Nobilium de Arrono cum Communitate Spoleti pro eorum exemptione M.D. Petrus Vincentius Zacchens Advocatus Communitatis Spoleti, & in hac Cauſa Commiſſarius pronunciavit, pignora ablata ipſis Nobilibus, quod eis reſtituantur*.

Deindè cum f.m. Paul. V. promulgaſſet Conſt. revocatoriam omnium exemptionum, exceptis tantùm iis, quæ titulo oneroſo conceſſæ docerentur, cumque idcircò Appaltatores Cameral. moleſtare tentaſſent Nobiles de Familia Arronia pro ſolutione onerum Cameral. niſi probaſſent exemptionem ab iis allegatam fuiſſe conceſſam ex Cauſa verè oneroſa præſervata ſub eadem Conſtit., actum hac de re fuit in publ. Conſilio Civitatis ſub an. 1611., ubi recitatus fuit ſupplex Libellus Nobilium de dict. Familia in hanc Sententiam conceptus — *Li Nobili del Caſtello di Arrone, &c. avendo ormai per centinara d'anni goduta l'eſenzione delli Peſi Camerali, & altre Collette ſtraordinarie conceſſa, &c. alli loro Antenati, e Maggiori da queſta Illma Città per la donazione fattali in d. tempo del d. Caſtello, ſua Giuriſdizzione, Territorio, come coſta per Iſtromenti antichiſſimi nell'Archivio d'eſſa Città, e per tal Cauſa confermatagli dagl'Officiali, e Miniſtri della Rev. Cam. venendo ora in virtù della Coſtit. di N.S. aſtretti à moſtrare in ciò le loro raggioni, acciò eſſendo con titolo oneroſo ſi laſcino nel loro quaſi poſſeſſo di non pagare dd. Impoſizioni, eſſendo manifeſtiſſimo il Titolo ſudet. poiche dd. loro Antenati ſi privarono ſpontaneamente delle loro Giuriſdiz., e Beni, dandoli alla Città, &c.*

Quam quidem exemptionem veluti in omnibus veram approbavit Conſilium, recognitiſque
17 originalibus documentis ad rem facientibus, decretum extitit — *Che in memoria di dd. donazioni la Città debba uſargli ogni debita gratitudine, che domandano*; In cujus Decreti executionem ſcripſit Civitas R.P.D. Commiſs. Cam. Apoſtol. Epiſtolam in hæc verba: *Li Nobili d'Arrone, e Caſtel del Lago di queſto Diſtretto, che hanno goduta l'eſenzione da immemorabil tempo in quà in virtù delle donazioni, che fecero alla noſtra Communità di dd. Caſtelli, e de Capitoli ſopraciò fatti del 1355., vengono aſtretti à dedurne in Camera le ragioni di dd. eſenzioni, ſe ſia con Titolo oneroſo, onde ci è parſo per debito noſtro, dipendendo il tutto dal Beneficio fatto à queſto Publico, &c.*

Cum itaque tàm in Decreto Conſilii, quàm in Epiſtola nomine Civitatis ſcripta adeò diſertè affirmetur exemptionem illis de Arroniis promiſſam fundari in obligatione gratitudinis, & juſtitiæ debitæ, ibi — *ogni debita gratitudine, e per debito noſtro*, utpotè ex promiſſione correſpectiva inſigni beneficio per ipſam Civitatem reportato ex aſſecutione Caſtrorum — *poiche dd. loro Antenati ſi privorono ſpontaneamente delle loro giuriſdizioni, e Beni; dandoli alla Città* — perneceſſe dicendum erat, quod tunc temporis pro certo habuerint Officiales prædictæ Civitatis, quod Capitulationes continentes pactum ſuper d. exemptione verè fuiſſent correſpectivæ actuali Conſignationi, ac dimiſſioni Caſtrorum favore Civitatis, & quæ Civitatis Confeſſiones, utpotè præſtantiſſimum probationum genus, omnem ſub-
18 tollere in hoc puncto difficultatem videbantur, ad notata per *Rot. in Roman. Immiſſionis 17. Jun. 1707. §. Cui juridicè, cor. Rmo Molines, & in Salisburgen. Primogenituræ de Lodron 8. Jun. 1711. §. Et eo magis coram Rmo Scotto*.

Maximè quandò non abſimilem officii Juſtitiam rependendam nobilibus Arroniis cenſuit
19 eadem Civitas an. 1625., quo tempore, cùm illi rursùs vexati fuiſſent ſuper ſolutione onerum Cameralium à pub. Conſilio Decretum fuit — *Che per autorità del preſente Conſeglio l'Illmi Sign. Priori facino una lettera di raccomandazione alli Nobili d'Arrone, e Caſtel di Lago, conforme, che fù fatta un'altra volta, perche gli ſia mandata buona in Camera la loro Eſenzione, dovendoſi tener memoria del benefizio fatto da dd. famiglie alla noſtra Città, con ſottomettere i loro Caſtelli alla noſtra Città*: Undè nil clariùs dari valet ad probandam prædictam exemptionem, uti correſpectivam beneficio ab illis de familia Arronia collato in Civitatem Spoletanam per ſubmiſſionem Caſtrorum, quam præd. conciliari reſolutione, ut de ſe patet?

Quid plus? cum de an. 1635. Communitas Caſtri Arronis in Tribunali Cameræ repropoſuiſſet inſtantiam pro condemnatione dd. Nobilium ad ſolutionem onerum Cameral., pub. Conſilium decrevit novas dandas eſſe Literas ad Card. Superintendentem Generalem Status Eccleſiaſtici favore eorumdem Nobilium, his ſignantèr adje-
20 ctis verbis — *Havendo fatta lite nella Congreg. dei Sgravii ſopra i pagamenti Camerali, & eſenzioni di eſſi à favore de i Nobili ex titulo oneroſo &c. e perche dd. Nobili ſono benemeriti di queſta Città per la donazione, che fecero del d. loro Caſtello à queſta Città — Sum. n. 9.* Prout in executionem ejuſdem Decreti expeditæ fuerunt literæ, in quibus hæc notatu digna ſunt verba — *Sono ormai dieci nove anni, che ſi è litigato in codeſta Sag. Congreg. de Bo. Reg. ſopra l'eſenzione, & immunità, che à dd. Nobili la medeſima Città per la Cauſa della d. donazione concede &c., e la S. Congreg. hà finalmente il tutto deciſo*, & inferiùs ibi, *la quale* (hoc eſt Civitas) *amando colla dovuta gratitudine la d. famiglia, dalla quale gli dd. due Caſtelli gli furono donati*.

Quamquàm itaque hodiè, quòd Cauſa agitur
21 cum Civitate Spoletana, ſatis ſuperque fuiſſet animadvertiſſe tot reiteratas, ac ſolemnes ipſius Civitatis Confeſſiones ſuper veritate Cauſæ oneroſæ, ex qua familia Arronia perpetuam ſibi comparavit immunitatem, nihilominùs aliud etiam firmius ſuperaccedere viſum fuit præſi-
22 dium ex Sum. Pontificum declarationibus, ſiquidem cum ſa. me. Paul. III. in impoſitione ſub-
23 ſidii Triennalis facta an. 1543., ut ſupra etiam meminimus, ſimùl revocaſſet omnia Indulta,
24 privilegia, & exemptiones, ut in *Bullar. tom. 1. Conſt. 39. ejuſdem Pontif. pag. mihi* 557. plures exortæ fuerunt Judiciales Controverſiæ ſuper verificatione Tituli oneroſi, quo dicebantur ſuſſul-

tæ

tæ exemptiones à nonnullis obtentæ, & per conſequens non cadentes ſub d. Conſtit. revocatoria, quapropter, & ſi idem Sum. Pontifex Cauſas omnes ſuper hoc pendentes in diverſis Tribunalibus ſuppreſſiſſet, & ad ſe ipſum avocaſſet
25 per aliam Conſtit. promulgatam an. 1544., & relatam in Calce *d. Conſtit.* 39., adhuc tamen triennio poſt geminas iſtas Conſtitutiones, alteram revocatoriam exemptionum, & alteram
26 avocatoriam Cauſarum idem approbavit onerositatem Cauſæ, ex qua Nobiles de familia Arronia exemptionem reportaverant, ibi -- *Communitas Civitatis noſtræ Spoletanæ ex certa oneroſa Cauſa Prædeceſſoribus Veſtris, illorumque fratribus, & nepotibus Domus de Nobilibus de Arrono, quod ratione eorum poſſeſſionum in Circuitu, ſeù Territorio Spoletano exiſten. aliqua Datia, Collectas, & Impreſtantias ſolvere non tenerentur conceſſerit, eoſque ab illis exemerit, Nos &c. conceſſionem, & exemptiones prædictas, quatenùs in illarum pacifica poſſeſſione exiſtatis, ac prout illas concernunt omnia, & ſingula in eiſdem Inſtrumentis, ſeù Scripturis contenta, auctoritate Apoſt. tenore præſentium approbamus, & confirmamus.*

Urgente etiam animadverſione, quod familia Arronia nequaquam habuit recurſum pro exemptione obtinenda, poſtquam Paul. III. impoſuit ſubſidium Triennale, ſed talem recurſum ad ipſum fecit, poſtquam promulgata ab eo fuit Bulla revocatoria omnium Exemptionum, exceptis tantùm iis, quæ ex Cauſa oneroſa competerent, ita quidèm, ut Cauſa recurrendi non fuerit illa obtinendi exemptionem à dicto Subſidio Triennali, cum jàm ante potiretur eadem familia hujuſmodi exemptione tàm à dicto ſubſidio Triennali, quàm ab aliis oneribus Cameralibus præcedenti tempore impoſitis, ſed unica recurrendi Cauſa fuerit illa præcavendi, nè exemptio iſta, in cujus poſſeſſione exiſtebat d. familia Arronia cadere cenſeretur ſub Bulla revocatoria exemptionum, & ideò in Breve d. Pauli III. expreſsè facta fuit mentio de certa Cauſa oneroſa, ex qua exemptionem d. familia obtinuerat, quæ quidem expreſſio non alia ratione intelligi poterat, adhibita, & approbata à Sum. Pontifice, quàm ad hunc unicum finem evitandi compræhenſionem ſub d. Bulla revocatoria.

Nec diverſo modo res habuit ſub Pontificatu Pauli IV., nàm cùm ille prorogaſſet impoſitio-
27 nem d. Subſidii Triennalis, nec non confirmaſſet revocationem exemptionum à Paul. III. ejus Prædec. promulgatam, Nobiles Arronii eidem quoque Pontifici preces obtulere, ut confirmaret exemptionem, qua gaudebant ex Titulo Cauſæ oneroſæ, verùm præfatus Paulus IV., antequam petitam exemptionis confirmationem impartiretur, rem ex profeſsò diſcuti voluit in
28 plena Camera, ad quam pertinebat recognoſcere veritatem Cauſæ oneroſæ in dd. Conſtitutionibus exceptæ, prout ad ejus normam propoſita Cauſa in eodem Tribunali emanavit reſolutio = *Motum proprium eſſe ſignandum* = ea addita compendioſa ratione, ibi = *Videtur concedenda, quia confirmatio ſimplex ſuper exemptione antiqua Oratoribus à Communitate Spoleti conceſſa.*

Edito autem hoc Voto plenæ Cameræ, ſignatus poſteà fuit Motus proprius, prout eo tempore erat in uſu verbis illis = *Conceſſum, ut petitur, in præſentia D. N. P.P. Card. Tranen.*, & in eo non ſolùm confirmatæ fuere exemptiones illæ Nobilibus de Arronis conceſſæ *ex certa Cauſa oneroſa*, & confirmatæ memoratæ literæ Pauli III., de quibus ſupra mentio habita fuit, verùm etiam *potiori pro cautela* addita fuit expreſſio exemptionis ab omnibus oneribus Cameral. tàm impoſitis, quàm à S. Sede imponendis, & quidem non per viam novæ exemptionis, ſed declarationis illius exemptionis, qua Familia Arronia potiebatur in vim antiquæ Conventionis initæ cum Civitate Spoletana ob Clauſulam il-
29 lam, & *nihilominùs potiori pro cautela*, quæ ſignificat, quòd tàm Motus proprius prædictus, quàm ſpecialis illa expreſſio onerum Cameralium haud habita fuit pro neceſſaria, ad hoc ut Nobiles Arronii immunes ab illis forent, ſed quòd facta fuerit pro abundantiori, & ſuperogativa cautela explicandi hujuſmodi exemptionem, quæ illis debebatur virtute, & radice præcedentis Conceſſionis, ex titulo oneroſo reportatæ, ad egregiè tradita per *Pariſ. conſ.* 117. *nu.* 4., *Card. Tuſc. litt. C. concl.* 103. *n.* 1., *Barboſ. Clauſ.* 103. *n.* 1., *Rot. dec.* 568. *n.* 13. *cor. Bich.*, & *deciſ.* 350. *n.* 37. *cor. Priol.*, & meliùs *dec.* 748. *n.* 51. *coram Dun. Jun.*

Et denique ſuper hoc puncto Canonizationis
30 Cauſæ oneroſæ adſtipulantur etiam antiquæ res judicatæ, quæ prodierunt in S. Congr. Bo. Reg., nàm diſcuſſis an. 1611. cum aſſiſtentia R. P. D. Commiſſarii Cam. Apoſt. documentis relatis in Epiſtola, à publ. Conſilio Civitatis illis ſcripta, reſolutum fuit, familiam Arroniam non eſſe moleſtandam pro ſolutione onerum, nec perturbandam ſuper exemptione, qua fruebatur, & id ipſum quoque decretum fuiſſe conſtabat ab eod. Supremo Tribunali an. 1625. ex Epiſtola certiorante Gubernatorem Spoleti de ejuſmodi reſolutione cum explicita, & diſſerta commemoratione Cauſæ oneroſæ. Igitur cum Cauſa oneroſa, ex qua familiæ Arroniæ competit exem-
31 ptio in aperto viſa ſit per Civitatis declarationes, Confeſſiones, ac Lit. Sum. Pontificum, & denique per res Judicatas tàm plenæ Cam., quàm S. Congreg. Bo. Reg., res videbatur vacare omni difficultate, & hoc ipſo quando ea, terque, quaterque recognita, examinata, & approbata fuit, videbatur ab omni Juſtitia alienum, quod moderni Fratres de Arroniis novo probationis onere prægravati fuerint contra ipſammet Cenſuram Conſtit. Innoc. exemptionum revocatoriæ, quæ declarat, quòd ubi Cauſa oneroſa ſemèl recognita fuit, non debeant ampliùs Exempti il-
32 lam juſtificare, ſed eis ſatis eſſe debeat illius indicatio, ut videre eſt in eadem Conſtit. ſub §. 14. ibi -- *quatenus tamen Cauſæ oneroſæ hujuſmodi pro verè oneroſis, & legitimis, ut ſuprà, aliàs in eadem Camera verificatæ, & approbatæ, ac prævia Judiciali diſcuſſione non ſint legitimè habitæ, quo Caſu ad indicationem tantùm, non verò ad aliam verificationem eoſdem obtinentes teneri volumus.*

Conſtabilita oneroſitate Cauſæ ex hactenùs ponderatis per modum neceſſariæ conſequentiæ, deſcendere viſum fuit, quod exemptio illa generica ex prædicto titulo oneroſo, & correſpectivo competens prælaudatæ familiæ Arroniæ ſuffragatura eis ſit, etiam quoad onera Cameralia pro-

venien. à poſterioribus impoſitionibus Summ.
33 Pontificum, quia aliàs in quolibet Caſu generalis, & oneroſæ exemptionis inductæ ante impoſitionem onerum Cameral. excipi ſemper poſſet, illa non comprændi ſub prædicta generali exemptione, quia non fuerunt expreſsè commemorata, & commemorari non poterant, quia nondum erant impoſita, ut ex plurium placito probat, & de magis communi teſtatur *Gob. Conſult.* 18. *n.* 72., *&* 73., *Modern. Spoletan. d. Decr.* 26. *n.* 35., *&* 36.

Non referente, quod Supremus Princeps, à cujus Placito, & impoſitione proveniunt onera Cameralia, ligari nequeat pacto exemptivo per Civitatem Spoletanam inito, quoniam dilegmaticè arguendo ceſſabat omnis difficultas, quia vel Camera Apoſtol., utpotè ſubingreſſa in juribus Civitatis Spoletanæ quoad Dominium
34 Caſtrorum illi donatorum à familia Arronia, tenetur conſervare eamdem exemptionem ab omnibus oneribus, cujus intuitu Caſtra illa donata, & dimiſſa fuerunt favore d. Civitatis, ad tradita per *Bart. in l. omnes Populi in* 4. *qu. ff. de Juſt., & Jur., Decian. conſ.* 25. *num.* 41., *& ſeq. lib.* 1., *Altogr. Jun. contr.* 51. *nu.* 10., *& ſeq., Peregr. de Jur. Fiſ. lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 45., *Roſſental. de Feud. cap.* 5. *conſ.* 85. *num.* 3., *& ſeq., Actol. reſ.* 1. *n.* 61., *& ſeq.*, vel in omnem caſum quando Princeps, ſive Rev. Cam. Apoſt. ea non afficeretur promiſſione, ſemper irrefragabile foret, quod cum Civitas ex correſpectivo contractu ſpoponderit ſe ſe facturam, quod Familia Arronia -- *debba fruttare tutte le ſue Poſſeſſioni, e Beni dentro,*
35 *e fuori di Spoleto ſenza pagare Datii, Colta, nè praſtanza* -- ipſa illam ſemper in vim d. pacti teteneatur relevare, & immunem ſervare ab oneribus illis, quæ ab ipſo Principe, vel impoſita fuerint, vel deinceps imponi contigeret, ut objecto occurrit *Natt. conſ.* 379. *à n.* 5. *ad* 28. *dict. lib.* 1., *Cephal. conſ.* 58. *n.* 14., *&* 43. *lib.* 1., *Manent. conſul.* 84. *n.* 20., *&* 21., *Menoch. conſ.* 156. *à n.* 22. *ad plur. ſeq., Altogr. conſ.* 70. *n.* 12.

Nec ei id grave videri debet, quia ab Hominibus Caſtri Arronis (præciſivè etiam ab aliis duobus Caſtris) d. Civitas exigit annua ſc. 422. pro ſolis Collectis, & impoſitionibus, itaut jure-
36 meritoque affirmare eadem Civitas Spoletana potuerit id, quod olim ſcripſit ſub anno 1611. R.P.D. Commiſſario Cam. Apoſt., ibi -- *Dependendo il tutto da beneficio fatto à queſto publico, che ſtima aſſai piu con il maggior provento, & utile, che ne ſente, che quel poco, che per eſſi paga alla Rev. Cam., che però non ne ſente danno alcuno.*

Et revera documenta ſuperiùs expoſita ferè omnia reſpiciunt onera Cameralia, non autem onera merè Communitativa, nam Sententia lata ſub an. 1547. ab Advocato Civitatis Spoletanæ quadriennio poſt impoſit. Subſidii Triennalis, reſpicit Collectas non Communit., ſed Camerales, & impoſitas non ab ipſa Civitate, ſed à Summo Pontifice, itidemque de Oneribus Cameralibus agitur in Epiſtola à Civitate Spoletana ſcripta an. 1611. R.P.D. Commiſſ. Rev. Cam., & eodem modo intelligendæ veniunt reſolutiones Sac. Congr. Bo. Reg. tum illa de an. 1611., cum ſit relativa ad Epiſtolam Civitatis, expreſsè loquentem de Oneribus Cameralibus, tum altera edita an. 1625. explicitè loquentes de Oneribus Cameralibus, & proſtremò de Oneribus Cameralibus agi ponderatum fuit tum in d. ſupplicatione ſignata à Paulo III., quam, & præclarè in Motu proprio Pauli IV.

Neutiquam adverſante magnificata per Defenſores ejuſdem Civitatis reſponſione, quod nempè ſupplicatio à Nobilibus de Arroniis porrecta Paulo III. duas contineret partes, in quarum prima peteretur confirmatio exemptionis per Civitatem conceſſæ, & in ſecunda ſupplicaretur pro exemptione ab illis oneribus impoſitis, vel imponen. à Sede Apoſt., quodque Papa conceſſionem reſtrinxerit ad ſolam, & primam partem, denegata ſecunda, ſub illis verbis, *& de confirmatione exemptionis tantùm, quatenùs in illius pacifica poſſeſſione exiſtant*, quoniam ex lectura ipſius ſupplicationis apertè liquebat, quod omnis petitio Familiæ Arroniæ, quatenus concernebat onera Cameralia, admiſſa fuit, & favorabilitèr, & genericè ſignata à Sum. Pontifice, qui in fine hujuſmodi petitionis per organum ſui Officialis, tunc temporis Card. Artinghelli reſcripſit -- *Conceſſum, ut petitur, & proindè affirmari Jure non valet, Sum. Pontificem per præfata verba -- de confirmatione exemptionis tantùm, quatenùs in illius pacifica poſſeſſione exiſtant*, ex duobus petitis, alterum conceſſiſſe, & alterum denegaſſe, dum generalitèr, & indiſtinctè prius legitur conceſſum; ut petebatur. Verus propterea, & germanus prænarratæ Clauſulæ intellectus viſus fuit iſte, quod confirmatio exemptionis profuturæ, etiam quoad onera Cameralia intelligi debebat ſolum ſub conditione, quatenùs ſupplicantes in illius poſſeſſione exiſterent, nam dictio illa taxativa *tantùm* non ſtat ad excluſionem novæ Conceſſionis ſuper exemptione ab oneribus Cameralibus, de qua nova Conceſſione nihil ibidem actum legitur, ſed ſtat ad excluſionem Caſus deficientiæ poſſeſſionis, quaſi Papa dixiſſet -- *Concedo vobis quidquid petiiſtis, quatenùs tamen in poſſeſſione exiſtatis, & non alitèr*, cum hoc autem ſenſu quemadmodum rectè conciliari videbatur primum Caput ſupplicationis cum ſecundo, ita
37 ad juris tramites ei potiùs adhærendum eſſe docuerunt *Aimon. conſ.* 70. *n.* 5., *& Rot. dec.* 254. *n.* 42., *& ſeq. par.* 4. *tom.* 2. *rec., & dec.* 428. *n.* 6. *cor. Emer. Jun.*

Et quæ interpretationis congruentia mirificè confirmabatur ex ſimili clauſula, quæ adjecta fuit in calce d. Motus proprii Pauli IV., ibi *Et de confirmatione exemptionis hujuſmodi, quatenùs in illius poſſeſſione exiſtant, juxta tenorem Literarum Paul. III.* cum autem hic omiſſa appareat dictio illa taxativa *tantùm*, ac ſimplicitèr addita conditio, quatenùs Oratores in poſſeſſione exiſterent, juxta ſimilem conditionem, quæ fuerat adjecta in Literis Pauli III., eo magis aſſequebatur, quod mens Sum. Pontificum nequaquam fuit denegare petitam declarationem de exemptione ſuffragatura, etiam quoad onera Cameralia, ſed unicè illam qualificare ſub conditione poſſeſſionis, ut ſupra probatum fuit.

Agnoſcentes Defenſores prælaudatæ Civitatis, quod hæc intelligentia erat omninò neceſſaria; ſignantèr quia in prædicto Motu proprio Pauli IV. expreſsè mentio fiebat de oneribus Cameralibus, eam declinare ſtuduerunt, aſſerentes, quod d. Cedula Motus proprii verè non ſit Mo-

Motus proprius, ſed ſimplex ſupplicatio, neglecta quoad hanc partem in actuali expeditione Brevis, ubi nulla habetur expreſſio de exemptione ab oneribus Cameralibus, verùm incaſſum, quia ex lectura d. Cedulæ ea emicuit Motus proprius, & non ſimplex ſupplicatio, quemadmodum quoque teſtabantur Expeditores Literarum Apoſtol., & in effectu d. Cedula, tamquam verus Motus proprius Sum. Pontificis, fuit præſentata de an.1577. in plena Cam. cum approbatione Card. Camerarii, & Clericorum ejuſdem Cam. Apoſt., cum ſucceſſiva expeditione mandati de obſervando dict. Motum proprium, tamquàm verè talem, non autem tamquàm ſimplicem ſupplicationem, undè nimis à veriſimili aberrare animadvertebatur, quod ſub tempore ipſo ſecutæ expeditionis, nec Cardin. Camerarius, nec Clerici Cameræ, nec Notarii ejuſdem Tribunalis ſcirent, Motum proprium à ſimplici ſupplicatione diſcriminari.

Cæterum quomodocumque res ſe habeat, ſive illa ſit ſimplex ſupplicatio, ſive Motus proprius, prout revera eſt, attamen quando etiam talis foret, non negligenda, ſed attendenda eſſet,
38 quia in diſcordia Literarum Apoſt. vigore ſupplicationis expeditarum, attendi potiùs ſemper debet tenor ſupplicationis, quàm tenor Literarum, ex ea præclara ratione, quod illa tamquam authographum, ſeu matrix, ex qua Officiales deſumunt extentionem Literarum ſemper prævalere debeat ipſis Literis unicè vigore ſupplicationis extenſis, ut in puncto firmat *Rot. deciſ.86. à n. 4. verſ., & ad iſtum effectum, & deciſ.265. n.8., & dec.730. n.1. par.2. rec., & deciſ.255. num.8. cor. Caval., & in Toletana Parochialis impreſſa penès, Marcheſ. de Comm. par. 1. tit. de com. appel. ab execut. Brev., & Lit. Apoſt. §.2. n.2. fol. mihi* 426., & in confirmatoria impreſſa penès *Garz. de Benef. par.9. cap.2. n.341. verſ. non obſtat Hieronym. cor. Card. Arrigon.*, & recentius in *Monaſterien. Decantatus* 3. *Junii* 1711. §. *Cum ex his cor. R.P.D. meo Criſpo*, & quidquid in ſucceſſivis Literis expreſſum non
39 fuit, non à Papa denegatum, ſed à negligentia, & incuria Extenſoris omiſſum cenſetur, ad tradita per *Butr. conſ.*49. *n.*4., *Pariſ. conſ.*51. *n.*17., *& conſ.*117. *ex n.*8. *lib.*4., *Lottber. de Re benef. lib.*3. *qu.*2. *à n.*326. *ad ſeq.*, *R.P.D. Petra in comment. ad Conſtit. Apoſt. tom.*1. *pag.*34., *&* 35. *à n.*100., *uſque ad* 112.

Et demùm omnia prædicta in aperto ponebat obſervantia immemorabilis, nulloque contrario actu interrupta, ex qua agnitum fuit, quod nec majores hodiernorum Fr. de Arroniis, nec ipſi quidquam, vel minimum pro oneribus, aut Cameralibus, aut Communitativis unquam perſolverint, & qua in ſola linea interpretativa, & declarativa perpenſa, opportunior declaratio
40 præfatæ exemptionis adduci non poterat, ut appoſitè tradit *Fagn. in Cap. Conſuetudines n.*35., *& ſeq. de conſuetud.*, *Dec. conſ.*11. *nu.*10., *Decian. conſ.*124. *n.*28. *lib.*3., & conſonant *R.P.D. meus Petra in Comment. ad Conſt. Apoſt. tom.*2. *pag.*140. *n.*57., *Rot. in Ravennaten. Emphyteuſis* 12. *Junii* 1710. §. *final. cor. Me*.

Comperto igitur, tum ex ſententia ipſius Civitatis, & reiteratis Decretis, & confeſſionibus publici illius Conſilii, tum ex geminis antiquis reſolutionibus Sac. Congreg. Bo. Regim., tàm ex judicio plenæ Cameræ, quàm ex pluribus Literis Apoſt., & immemorabili, ac inconcuſſa obſervantia, quod præfata exemptio præſeferat titulum undique, & verè oneroſum, & quod comprehendat onera etiam futura, & Cameralia, vanum erat, & nullius momenti expendere verba illa, quibus præfata Civitas Spoletana prædictam conceſſerat exemptionem, quia illa cohiberi, prout oſtendere ſatagebant Defenſores ipſius Civitatis, ad ea tantùm onera, quæ Communitas ipſa imponere, ſeu exigere ſolebat, & reſtrictivè tantùm ad illa prædia poſſeſſa *dentro, e fuori di Spoleto* non patiebantur, nec geminatæ præfatæ Civitatis Confeſſiones, & ſententiæ executioni demandatæ, non replicatæ reſolutiones Sac. Congreg. Bo. Regim., nec denique expenſa Brevia Pontificia, & in concuſſa obſervantia, de quibus omnibus ſupra latius ſermo habitus fuit.

Quantum denique attinet ad legitimationem perſonarum, hoc eſt deſcendentiam Fratrum de Arroniis ab antiquis memoratorum Caſtrorum Donatoribus, qui correſpectivam perpetuæ exemptionis promiſſionem reportarunt, hæſitatum apud DD. non fuit, prout nec etiam dubitatum de ea extitit à Sac. Congr. Bo. Regim., in qua deducta prius fuerunt à Defenſoribus Civitatis omnia eadem impugnationis fundamenta,
41 quæ in noſtro etiam Tribunali in Reſponſionibus ipſius Civitatis repetita ſunt, nam quemadmodum documenta per dictos Fratres allata in comperto ponebant, Andream, & Bellozzium in Literis Apoſtol., de quibus ſupra actum fuit, nominatos, ſui generis Originem deduxiſſe à priſcis Caſtrorum Donatoribus, ita etiam deſcendentia dd. Fratrum ab iiſdem Andrea, & Bellozzio extra controverſiam erat, cum per diſtinctos gradus fuerit comprobata.

Et ita utraque Parte in accerrimo Contradictorio audita &c.

R̃mo P.D. ANSALDO DEC.

SPOLETANA EXEMPTIONIS.

Vener. 15. *Iun.* 1718.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis Deciſionis, cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria, latèque ulteriùs diſſeritur circa modum probandæ deſcendentiæ, maximè in antiquis.

SUMMARIUM.

1 *Conſtitut. revocatoriæ Exemptionum non comprabendunt conceſſas ex titulo verè oneroſo.*

2 *E Civitate Spoleti an.*1354. *Guelſi fuerunt expulſi à Gibellinis.*

3 *Caſtrum Arronis antiquitùs pertinebat ad Nobilem Familiam de Arronis.*

Et per Nobiles hujus Familiæ donatum fuit Civitati Spoleti. num.4.

Ac correſpectivè ad hujuſmodi donationem iidem reportarunt Exemptionem ab omnibus datiis, & aliis oneribus ex titulo verè oneroſo. num.5.

Taliſque Exemptio, ex quibus eis conceſſa, & canonizata probetur ex titulo verè oneroſo. vid. n.6.

6 *Exemptio quod conceſſa, & canonizata fuerit ex titulo verè oneroſo, ex quibus probetur.*

7 *Exemptio ex titulo verè oneroſo generalitèr indulta ſub expreſſione* Datiorum *comprahendit non tàm onera Communitativa, quàm Cameralia.*

Et tàm onera impoſita, quàm imponenda. n.8.

9 *Deſcendentia in antiquis probatur etiam ex conjecturis indiciis, & ex publica voce, & fama*, & num.15.

Et ſemel comprobata amplius probari non debet. num.10.

11 *Deſcendentia probatur ex actibus concomitantibus, & ſubſequentibus*, & n.12., & 13.

Probatur ex approbatione laudi facti per Aſcendentes. num.13.

14 *Probatio reſultans ex facto eſt cæteris potentior.*

DECISIO CLXVIII.

AMpliſſima fundamenta deciſionis in hac Cauſa editæ ſub die 5. Maii ſuperioris anni, cum per me in hodierna audientia ad novam Judicialem trutinam revocata fuerint, comperta denuò per DD. illorum ſtabilitate, & ſoliditate non obſtante, quod Civitas inſolito more informando unà ſimul, & ſemel dilationem peteret, haud dubitarunt reſcribere -- *in deciſis* --

Ratio autem perſiſtendi *in deciſis* fuit illa eadem numero, quæ in prædicta præcedenti Cauſæ propoſitione DD. ſuaſit reſpondere pro competentia hujus controverſæ exemptionis, & repoſita in eo, quod cum Nobiles de Familia Arronia de an.1355. poſt diuturnam bellicam colluctationem, præmiſſis Capitulationibus Pacis, unà cum Caſtro Arronis, eorum Dominio, ſivè utili, ſivè directo ſubjecto ſe ſe ſubmiſerint poteſtati, & Juriſdictioni Civitatis Spoletanæ, exindè oriebatur, quod ea correſpectiva expromiſſio facta à d. Civitate Spoleti, quod -- *Ruſo degga fruttare tutte le ſue Poſſeſſioni, e beni dentro, e fuori di Spoleto, ſenza pagar Dazii, colta, nè preſtanza, &c., & anco li figlioli di Arroncello abbino quella medema immunità, & anco li figliuoli di Puſciano* -- tanquam verè oneroſa eiſdem Nobilibus de Familia Arronia, non obſtantibus

1 Conſtit. Apoſtolicis exemptionum revocatoriis, obſervanda ſit, ut ex moderno Spoletan. *ad Conſt. Duc. Urbin. Decr.26. à n.42., & plur. ſeq.* latè probatum fuit in d. Deciſ. à §. *Quemadmodum, & ſeqq.*

Abſque eo quod obſtare iterum viſum ſit, quod in prælaudato Inſtrumento an.1335. nulla exprimatur donatio prædicti Caſtri, ſed ſolùm illud contineat pactiones aliquas, ſivè conventicolas, quæ calamitoſis illis tempeſtatibus vocabantur Lighæ, & Confœderationes paſſim fieri ſolitæ cum hominibus omnis generis à Gibellinis, contra Guelfos, & à Ghuelphis contra

2 Gibellinos, & ſignantèr de an. 1354., in quo menſe Aprili in Civitate Spoleti Gibellini expulſerunt Guelphos, qui pro Sede Apoſtol. pugnabant, ut narrat *Matt. Villan. in ſua Cron. lib.3. cap.3.* ibi -- *come furon cacciati i Guelphi da Rieti, e da Spoleto cap.3. del meſe d'Aprile del det. anno 1354. i Guelfi da Rieti &c. i Gibellini ſeguendo, &c.*, & ſequitur in fine capitis -- *E queſta novità di Rieti furono cacciati da Spoleto i Caporali Guelfi, che vi erano, mà non con battaglia, nè a furore di Popolo* -- quas omnes poſtmodum diſſlatis hominum pugnandi cupidorum inſaniis, à cunctis Civitatibus, & locis Stat. Eccleſiaſtici ad devotionem S. Sedis redactis per Edictum Generale Card. Ægidius Albernozius Legatus Apoſt. revocavit, caſſavit, & annullavit.

Quoniam tota Moles hujus objecti à Defenſoribus Civitatis exagerata ſtatìm corruebat, ponderando totam rei geſtæ ſeriem, quæ in Capitulationibus d. concordiæ recenſetur; Præmiſſo enim, quod indubitantèr olim Dominium dict.

3 Caſtri Arronis reſideret pœnès Prænobiles Viros de hac Familia, & poſito, ut enarratur in d. concordia an.1355., quod eo tempore Ruſus, & alii de prædicta Familia permanerent in Arce d. Caſtri cum ingenti copia Militum ab iis conductorum, & cum hoſtili, ac bellico apparatu, ut ex verbis dict. concordiæ ibi -- *Acciochè tutti quelli Maſſari d'Arrone, li quali ſono ſtati nello Schioppo* (hoc eſt in Arce Caſtri Arronis) *con lo d. Ruſo, che poſſino ſtare ne Spoleto, e nu Contado, maſſimamente in Arrone ſalvi, e ſicuri, come gl'altri Contadini di Spoleto, &c. anche che tutti li Fanti Foraſtieri, quali ſono al preſente nello Schioppo di Arrone, che ſiano rebanditi, che poſſino ſtare, gire, e venire nella Cittade nel Contado di Spoleto, ſalvi, ſicuri, &c. anche lo Vino, che c'è nello d. Schioppo, che ſi debba comprare per lo Commune di Spoleto a quella ſtima, che rimanga data, &c.* -- Ita pernecesse ſequebatur, quod eo tempore, quo hæc omnia per acta fuerunt, Civitas Spoletana non potiretur poſſeſſione, & Dominio d. Caſtri Ar-

4 ronis, ſolùmque, quod deindè virtute d. Inſtrumenti concordiæ, illud habere cæperit, & hodie habeat, & proindè verè ſubſiſtat, quod expro-

5 miſſio præfatæ exemptionis conſiſtat in titulo undique oneroſo, proùt eſt in correſpectivitatem dictæ expromiſſæ exemptionis traditio dicti Caſtri.

Et quod revera ita res ſe habuerit poſt tantam temporis intercapedinem, & poſt decurſum quatuor ferè Sæculorum, præſtantiſſimo modo ſi non apertiſſima Monumenta, ſaltem tota Maſſa rei geſtæ ſub præteritis temporibus, & magis proximis d.conceſſioni manifeſtabat, quia controverſa hæc exemptio contemplatione hujus facti traditionis Caſtri canonizata, plenè habetur 1. ex Sententia ipſius Civitatis Spoletanæ, lata ſub an.1547.; 2. ex Decreto Conſilii dictæ Civitatis ſub an.1611.; 3. ex Epiſtola ab eodem Conſilio ſcripta R.P.D. Commiſs. Cam. Apoſt. ſub eodem an.1611.; 4. ex alia reſolutione ejuſ-

6 dem publici Conſili ſub an.1625.; 5. ex alia conſimili Epiſtola à Communitate Spoletana ſcripta ad Cardinalem Superintendentem Status Eccleſiaſtici ſub an.1635.; 6., ex Literis Apoſtolicis Pauli III. expeditis ſub an.1547.; 7. ex aliis literis Apoſt. Pauli IV. expeditis ſub an.1557., in quarum utriuſque ex certa ſcientia confirmantur ſcripturæ, & Inſtrumenta inter has Partes celebrata; 8. ex mandato de obſervando expedito à Card. Camerario, & præſentato Civitati Spoletanæ ſub eodem an.1557.; 9. ex Voto pleni Tribunalis Cam. edito paritèr ſub d. an.1557.; 10. ex reſolutione Sac. Congr. Bo. Regim. lata ſub anno 1611.; 11. ex alia reſolutione ejuſdem Sacr. Congreg. ſub an.1625.; Et tandem ex perpetua im-

immemorabili, & numquam interrupta obſervantia, itaùt in decurſu tot Sæculorum, familia Arronia nec unum quidem obulum perſolverit, nec pro oneribus Cameralibus, nec pro oneribus Communitativis; Undè ſi tàm Sententia ipſius Civitatis, & confeſſiones publ. illius Conſilii, geminæ antiquæ reſolutiones Sac. Congr. Bo.Regim., Judicium plenæ Cameræ, quàm etiam plures Literæ Apoſt., ac Immemorabilis, & inconcuſſa obſervantia, omnes ſimul prædictam traditionem, & correſpectivè ad eam expromiſſam exemptionem confirmant; Extraneum prorsùs in præſentiarum videbatur. Sinceram, germanamque hujus rei veritatem quatuor circitèr ab hinc Sæculis geſtæ, vellæ nunc patefacere prædict. Hiſtoricis, quæ in concreto caſu nullatenus applicabantur.

Atque hinc facilè fuit reſpondere prælaudatæ Conſtit. Card. Ægidii, per quam irritata fuere factiones, & conventicolæ Hominum Stat. Eccleſiaſtici, quia id in præſentibus circumſtantiis non congruit, nec convenit ſubmiſſioni, aut deditioni ſuarum Perſonarum, ſuorumque bonorum, quam prædicti Nobiles Arronii fecerunt per dictam concordiam, cujus vigore ceſſatum fuit à bellica dimicatione, tunc vigente inter Civitatem Spoletanam, & Familiam Arroniam, ex cauſa d.Caſtri, cujus ipſa erat Domina.

Nec DD. aures præbere authumarunt, quod prædicti Fratres de Arroniis, exemptio unicè, quam prætendere valuiſſent, alia non eſſet, quam illa, qua nonnulli Cives Rurales de Familia Caſtri Arronii, & Caſtri lacus potiebantur ex privilegio, ex quo olim aſſumpti eſſent in Cives, quia exemptio hæc, pro cujus manutentione inſtant Fratres de Arroniis, non eſt illa de dicto genere, ſed eſt ea, quæ proficiſcitur ex traditione, & donatione d. Caſtri, & quam ſemper ex iſta cauſa, & titulo eorum favore canonizarunt Tribunalia, & reſcripta Summorum Pontificum adæſivè ad preces, & confeſſiones ejuſdem Civitatis, id unum præſeferentes, & comprobantes, & proindè æquivocum manifeſtum videbatur, cum prædictis exemptionum terminis velle procedere ad deſtructionem confeſſionum Civitatis, rerum judicatar. reſcriptorum Sum. Pontificum, & inconcuſſæ obſervantiæ.

Neque ad deſtructionem dict. exemptionis ab oneribus, ſignantèr Cameralibus aliquid id denuò operari poſſe compertum fuit proprietatem verborum *di Dazii*, *Colte*, *e Preſtanze*, cum quibus ea concepta legitur, & quæ compræhendere minimè valeant generalem hanc exemptionem ab omnibus oneribus, tum Communitat., tum Cameral., quia his omnibus latè reſponſum fuit in d. mea præcedenti Deciſ. §.*Comperto*, *& pluribus aliis ſeqq.*, & ſignantèr ea videbatur eliminativa, quod cum exemptio prædicta non ſit reſtricta ad certas, & particulares onerum ſpecies, ſed ſit generalitèr, & indefinitè relativa ad om-
7 nia, & quælibet onera connotata ſub tit. *Datiorum*, hæc generalitas verborum referri etiam debet ad onera Cameralia, de quibus tunc mentio fieri non poterat, quia nondum erant impoſita, & quoad illa, ad hoc ut ſuffragetur exemptio, hoc unum ſat eſt, quod primordium præfatæ exemptionis fundatum fuerit in cauſa verè
8 oneroſa, & correſpectiva, quia de per ſe indè ſequitur exemptionem ſuffragari, etiam quoad onera Cameralia ex poſt impoſita, nec in Conſtitutionibus revocatoriis exemptionum excepta, cum in illis expreſſiſſimè ex præſcripto juſtitiæ præſervatæ quoad omnes onerum ſpecies fuerint exemptiones illæ, quæ ex contractu correſpectivo, & ex cauſa verè oneroſa fuerunt elargitæ.

Et quia omnes illi inſubſiſtentes diſcurſus, qui in præcedenti Cauſæ propoſitione per Defenſores ejuſdem Civitatis afferebantur ſuper ſignata ſupplicatione à Paulo III., necnon ſuper motu proprio Pauli IV. hodie etiam repetebantur, ne DD. tempus inutiliter tererent cum eiſdem prorſus reſponſionibus datis in dict. Deciſione à §. *Neutiquam*, *& pluribus ſeqq.*, procedere authumarunt, ad illam in omnibus ſe remiſſivè habendo, ſolùmque quia prædictis Fr. de Arroniis nunc validius negabatur deſcendentia ab illis Nobilibus de Arroniis poſſeſſoribus Feudorum, quæ Civitati prædictæ donata fuere, & propter quam Donationem controverſam exemptionem promeriti fuere; hinc DD. ad fugandam omnem difficultatem, quæ circa hanc deſcendentiam exoriri poterat, illius examen ſtrictius aſſumendo, in facto recognoverunt, quod iidem per gradus diſtinctos probabant eorum Deſcendentiam ab an.1546. uſque in hodiernam diem, & ſic de ea dubitari non poſſe crediderunt, maximè in antiquis, in quibus exhuberant conjecturæ,
9 & indicia, ac publica vox, & fama, ut latè firmat *Maſcard. de Probat. concl.512. n.1., & per tot.*, & ſequendo doctrinam *Bald. in l. cum ſemper, C.de rei vindic.*, firmavit *Rot. dec.290. n.10. poſt ſecundum vol., Farinac. cum concord. & dec.266. n.5. cor. Celſo*.

Quandoquidem iidem Fratres de Arroniis deſcendere probabant à Matthæo de Arroniis, cujus filii, ſcilicet Andræas, & Bellotius, à quo deſcendit Lentulus, & alii Nobiles de Arroniis, de an.1546., & exindè an.1557. Brevia Pontificia à Paulo III., & Paulo IV. ſuper exemptione ab oneribus Cameral. reportarunt, & quæ probatio negari non poterat; Quoniam, quod memoratus Lentulus Senior fuerit filius Bellotii Fratris Andreæ, à quo Literæ Apoſt. fuere impetratæ, quamvis ob deficientiam libri Parochialis, qui incipit de ann.1559., ut teſtatur Archipresbyter Caſtri Arronii, eis datum non fuerit exhibere fidem Baptiſmatis, adhuc id unum confirmabat fides illius obitus, & pub. Inſtrumentum rogatum uſq; de an.1576., in quo d. Lentulus appellatur filius d. Bellotii, & quod dict. Bellotius, & Andræas fuerint filii d. Matthæi, docebatur in gradu ſuperlativo, ex eo, quod uſque de an.1546., quo fuit impetratum à Paulo III. primum Breve ſuper exemptione, fuerunt formitèr examinati Teſtes num.14., uno ore deponentes, quod Antenati d.Andreæ, & Bellotii Tritavi Fr. de Arroniis fuerunt Barones, & Patroni Caſtri Arronii, qui proceſſus repertus fuit originalitèr in Archivio Caſtri Arronii, & ſigillatus tranſmiſſus ad Urbem, undè cum Fr.de Arroniis indubitanter ſint Pronepotes d.Lentuli Senioris eorum Proavi, deſcendentia à Nobilibus de Arroniis, negari non poterat.

Eoque fortius, & indubitanter, quia antequam præfati Pontifices, ſcilicet Paulus III., & alter ejus

ejus nominis IV., qui approbarunt an.1546., & 1557.exemptionem à Civitate Spoleti promiſſam Familiæ Arroniæ,eam non laudarunt,niſi prævia recognitione hujus deſcendentiæ, ut antè Motum proprium ſignatum à Paulo III., conſtat à d.examine 14. Teſtium, aliiſque documentis exhibitis cor. Datario, & ante confirmationem d.primi Brevis à Paulo IV. peractam, examinatum fuit de ordine ejuſdem Papæ negocium hoc in plena Camera, quæ, nonniſi eo benè perſpecto, reſpondit pro confirmatione d. exemptionis, & idcircò ſi deſcendentia hæc probata fuit, tam antè concellionem Brevis Pauli III., quàm etiam antè confirmationem illius reportatam à Paulo IV., haud hæſitari poterat de hac deſcendentia, quæ quando unica vice, &
10 maximè tàm ſolemnitèr fuit comprobata, ampliùs probari non debet, ad præſcriptum *Text. in l. Ingenuum ff. de Stat. Hom.*, & *Rot. coram Greg. dec.535. n.3.*, & *in rec. dec.90. n.4. par.5.*, & clarius *in dec.339. n.32. par.17. rec.*

Et inſuper probatio prædictæ deſcendentiæ in-
11 vincibilitèr reſultabat,tum ex actibus concomitantibus, tùm ex aliis ſubſequentibus. Quandoquidem ex actibus concomitantibus expeditionem dictorum duorum Brevium, ad oculum convincebatur, quod motus proprii prædicti reportati ab Antenatis Fr. de Arroniis fuerunt exhibiti in Camera, ac in illorum executionem fuit expeditum mandatum de obſervando, quod fuit Civitati Spoletanæ, uſque de an.1557. præſentatum, quæ tamen numquam meritò reclamavit, quia præcedentèr de an.1547. ipſa Civitas, nedum dictam Deſcendentiam, ſed etiam exemptionem ab oneribus Cameral.approbavit, & executionem, & pignora ex eorum cauſa factam, mandavit reſtitui.

Ex actibus verò ſubſequentibus, eo clarius
12 præd. Deſcendentia emicabat, pro quo tamen aſſequendo, præmittebatur in facto, quod orta controverſia de an.1315. inter Nobiles, & Dominos Caſtri Arronii, & Communitatem d. Caſtri, fuerunt hujuſmodi controverſiæ remiſſæ ad Arbitrum, & eodem an. fuit promulgatum Laudum, in quo fuit ſtabilitum, quod Montes in Territorio d. Caſtri deberent ſpectare ad Communitatem,ſolutis tamen dd.Nobilibus lib.5000. denariorum Cortonenſium, & eis fuit reſervatum ſignantèr Jus lignandi, paſcendi, renandi, & alia. Undè orta nova controverſia in Sacra Congr. Bo. Regim. ſuper intelligentia d. Laudi de an.1616. inter d. Communitatem d. Caſtri, & Nobiles de Arronis, inter quos aderat Lentulus Abavus Fratrum de Arroniis, prodjerunt reſolutiones cum ſucceſſiva re judicata in dicta Sac.Congr.de ann.1619.,1620.,1621., in quibus fuit pronunciatum, ſervandum eſſe Laudum prædictum emanatum de an.1315. favore præfatorum Nobilium de Arroniis, & rurſus fuit in eodem Laudo quoque conventum, quod dominium aquarum, quibus abundat Territorium Arronii, deberet privativè ſpectare ad prædict. de Arroniis, quodque nemò poſſet in eis ponere ullum ædificium, ut de facto ſequutum fuit, & de præſenti, niſi Fratr. de Arroniis Molendina ibi haberent.

Quamobrem ſi in præd. judicio agitato in d. S.Congr.eis in dubium revocata non fuit deſcendentia, imò per favorabiles reſolutiones comprobata, ſi in vim d. Laudi ſemper illi de Arroniis potiti ſunt Jure privativo earumdem aquarum, & uſque nunc potiuntur, dùm ipſi ſoli habent in dd. aquis quinque Molendina, partim
13 frumentaria, partim ad uſum olei, & alia ædificia, indè pernecesſè concludi debet, quod hæc deſcendentia ſit undique probata, dum ſine ea approbatio Laudi non potuiſſet decerni, quemadmodum firmavit *Rot. in dec. 803. n. 14. coram Card. Cer.*, neque in poſſeſſione d. Juris privativi uſus aquar. reperirentur, cum ille in d. Laudo conventus non fuerit, niſi favore illorum de vera familia Arronia, & quæ facta potentiora viſa
14 ſunt quibuſcumque aliis probationibus, juxtà *Text. in cap. dilecti filii, ubi Gloſ. in verb. facta de appellat.*, *Anchar. conſ.302. n.3.*, *Rot. deciſ.247. n.18. cor. Greg.*

Et ſic in hoc puncto perſtringendo probationes, quæ circa d.deſcendentiam aſſerebantur per Fratres de Arroniis,ſi iidem Fratres probarunt per gradus diſtinctos eorumDeſcendentiam ab an.1546., uſque in præſentem diem, & in longius probaſſent, ſi vetuſtiora monumenta à temporis edacitate non fuiſſent conſumpta,ſi habent pro ſe Teſtes formiter examinatos de ann.1546., & 1616., ſi Diplomata Pontificia fuerunt regiſtrata in Cam. prævio illorum examine, & deindè expeditum mandatum de obſervando, & Civitati præſentatum, non reclamavit, ſi ipſa Civitas totiès perhibuit Teſtimonium de d.deſcendentia S. Congr. Bo. Regim., ſi ipſa eadem Sac. Congr. tot reſolutionibus hanc veritatem manifeſtavit, ſi hæc eadem deſcendentia de an. 1626. fuit approbata in plena Cam., ſi demùm Antenati Fratrum de Arroniis per decurſum annor. 400. à die promulgationis d. Laudi, & de præſenti iidem Fr. gaviſi ſunt ſemper jure paſcendi, & lignandi, & præcipuè Jure privativo aquarum, concludendum eſt, quod hæc deſcendentia ſit ſuperlativo, ut diximus, modo probata, præſer-
15 tim in antiquis, in quibus ſolæ conjecturæ, & adminicula ſufficiunt, ut ſupra probatum fuit.

Et ita, utraque, &c.

In ſequelam harum Deciſ. expeditum fuit Votum Rotale, quod ſequuta eſt S. Congr. Bo. Reg., repropoſita enim Cauſa in d. S. Congr. ad Relationem R. P. D. Vais die 3. Dec. 1718. reſolutum fuit — Sententiam R. P. D. Secretarii eſſe confirmandam — *Et repropoſita Cauſa die 21. Jan. 1719. reſcriptum fuit* — In deciſis, & ad D. Ponentem pro Expeditione -- *in quorum reſcriptorum executionem expedita fuit Sententia à d. R. P. D. Vajo Ponente ſub die 30. Jan. ejuſdem anni.*

R̃mo P.D. ANSALDO DEC.

RAVENNATEN. PRÆTENSÆ AGGREGATIONIS AD LOCUM CONSILII.

Lunæ 7. Iunii 1717.

ARGUMENTUM.

Aggregatio ad locum Conſilii facta contra formam Decreti Generalis Conſilii à S. Conſul. approbati

bati, eſt nulla, non obſtante etiam prætenſa derogatione, & diſpenſatione conceſſa à Card. Legato, de cujus facultatibus latè in hac deciſione quoad derogandi poteſtatem diſſeritur. Monitorium A. C. cum inhibitione præſentatum, etiam non reproductum, imo etiam denegatum cauſat attentata, nec poſt illius præſentationem licet Cardinali Legato derogare, vel diſpenſare.

SUMMARIUM.

1 *Ravennæ Jul. II. indulſit, ut in omnibus caſibus gubernaretur ſecundùm ſua Statuta, & Decreta facta, & quæ in futurum diſponerentur, & reformarentur in pub. Conſilio Civitatis.*

Et d. Privilegium fuit munitum clauſ. Sublata, & decreto irritanti. num.2.

3 *Aggregatio facta contra formam Decreti Generalis Conſilii eſt nulla.*

4 *Decretum, ſive nova lex Conſilii Generalis eſt religiosè obſervanda.*

Ampl. etiam ſi ſit confirmatum auctoritate Apoſtolica in forma communi, & de ratione. n.5.

6 *Statutum novum, etiam Juri Communi, & antiquis Statutis contrarium ſufficit, quod ſit confirmatus in forma communi, ubi eſt honeſtum, & juſta cauſa fulcitur.*

7 *Statuta excluſiva fœminarum, tamquam edita pro conſervatione agnationis, ex ſola confirmatione in forma ſpecifica roborantur.*

8 *Confirmatio novi Statuti obtenta à S. Conſulta dicitur in forma ſpecifica.*

9 *S. Conſulta Sum. Pontificem repræheſentat.*

10 *S. Conſultæ literæ, & mandata habent vim literarum, & mandatorum Pontificiorum.*

Ampl. etiam ſi expeditæ fuerint abſque tali expreſſione, & ſpecifico ipſius conſenſu. n. 11.

Lim. ſi à decreto conceſſerit novam audientiam. n.12.

Decl. non procedere ſi novam audientiam conceſſerit cum clauſ. non retardata. & n.13.

13 *Clauſ.* non retardata, *quid operetur.*

14 *Card. Legati de Latere non poſſunt derogare, ſive diſpenſare Statutis, Pontificia auctoritate confirmatis*, & n.19.

Ampl.1. nec ſub prætextu interpretationis, & limitationis. n.18.

Ampl.2. nec ſub prætextu reductionis ad terminos juris. n.16.

17 *Card. Legatis in Breve legationis datur facultas derogandi legibus, & Conſt. Apoſt.*

Decl. procedere pro bono publico Civitatis, & Provinciæ, & per viam legis univerſalis. n.18.

Secus ubi procedit per viam reſcripti, & ex cauſa privata. n.20.

22 *Diſpenſatio, ſivè derogatio facta à Card. Legato ſine juſta, & legitima cauſa eſt nulla.*

Idem procedit in quacumque diſpenſatione facta à quocumque alio inferiore, utente poteſtate ſuperioris; n.21.

23 *Electio, & approbatio novi Conſiliarii ſpectat ad Generale Conſilium, ejuſque Decuriones.* & n.33., & 35., & 48.

24 *Diſpenſationis, ſive derogationis Cauſa præſumitur juſta, ubi Princeps, vel Legatus procedit motu proprio, vel per viam legis univerſalis, ſecus, ubi ad ſupplicationem Partis.*

25 *Papa, & S. Conſulta ſupplere non ſolent, niſi deficientiam paucorum ſuffragiorum.*

Et non aliter ſupplere permiſſum eſſe debet Card. Legato. n.26.

27 *Card. Legato non aliter facultas diſpenſandi præſumitur conceſſa, quàm cum juſta cauſa.*

28 *Verba* — faccia, che così ſegua — *appoſita in literis S. Conſultæ, important præceptum coarctivum.*

Ampl. n.29.

30 *Card. Legatus non poteſt diſpenſare, & derogare legi Conciliari, aut quidquam innovare poſt expeditum, & præſentatum monitorium A. C. ſuper executione d. legis cum inhibitione.*

31 *Card. Legati auctoritas ſemper præſervata cenſetur.*

Limit. num.35.

32 *Mandatum, ſive præceptum factum Officiali, afficit etiam illius ſucceſſorem.*

34 *Facultas, quam quis non habet, dici nequit præſervata.*

36 *Monitorium cum inhibitione ſufficit, quod ſit præſentatum, ut cauſet attentata, etiam abſque productione, et de ratione.* n.37.

Ampl. nec ſufficere illius denegationem, niſi à Judice moderetur. n.38.

37 *Monitorii reproductio requiritur dumtaxat ad inducendam litis conteſtationem.*

39 *Gratia ſubrogationis obtenta, cum taxativa* tantum, *non ſuffragatur, niſi pro loco expreſsè deſignato.*

Ampl.1. non obſtante identitate, vel majoritate rationis. n.40.

Ampl.2. ſi fuerit conditionata. n.41.

42 *Reſcripta reſtringuntur ad gratiam, ad quam referuntur.*

Et ad cauſam in ea expreſſam. n.43.

Nec ad non expreſſa extenduntur, quæ in relato non continentur. n.46.

Ampl. n.44.

44 *Verba* — auditis — *in reſcripto appoſita, quid operentur.*

45 *Gratia derogationis poſterior ſe referens ad primam, ad illius normam debet interpretari.*

47 *Obſervantia probari debet in caſu præciſo, et cum ſuis qualitatibus.*

49 *Obſervantia non inducitur in præjudicium Tertii, ſine illius approbatione, et acquieſcentia.* & n.50.

51 *Obſervantia, nec quidem interpretativa elicitur ex actibus facultativis.*

52 *Obſervantia eliditur ex contrariis actibus.*

53 *Ad Conſiliarii munus, quæ requirantur qualitates.*

54 *Ex diverſis non fit illatio.*

55 *Teſtis unicus non probat.*

DECISIO CLXIX.

ANtiquiſſima, & prænobilis Ravennæ Civitas, prævidens Patritii Ordinis decus, & ſplendorem interiturum, niſi arctiore via ad Supremos honorum gradus daretur aſcenſus. Idcircò uſa
1 privilegio an.1511. à ſa. me. Jul. II. ipſi impartito (ut nempè in omnibus, & ſingulis Caſibus gubernaretur ſecundùm Statuta ſua, Ornamenta, & Decreta diſpoſita, & quæ in futurum ordinarentur, diſponerentur, & reformarentur in pub. ejuſd. Civitatis Conſilio, uti referendo verba d. privilegii muniti Clauſula *ſublata, & decreto irritanti*, notavit *Pariſ. conſ.20. per tot. lib.2., & Rot. cor. Pampl. dec.32. n.6.*) prudenti ratione in generalibus comitiis habitis die 29. Mart. an. 1705. de-

decrevit, quod impoſterum pro valida electione novi Conſiliarii de Familia non patritia, minimè ſufficeret unicum dumtaxàt ſuffragium ſuprà medietatem, ſed duæ ex tribus partibus requirerentur; Et præterea cum anteà ſatis eſſent novo Conſiliario bona valoris ſc.400. auri, poſthàc cenſum ſc. 10. mil. expoſtulavit, pro cujus quidem Decreti confirmatione, & executione die 12. Jan. 1712., recedendo à primo loco deciſis, S. Conſulta reſpondit.

Congregatis autem die 14. Apr. an. 1714. in pub. Conſilio 80. Decurionibus ad effectum implendi, juxta formam d. Statuti novis Conſiliariis loca, quæ vacaverant ob mortem Camilli Aldobrandini, Jo: Pauli Benincaſæ, & Cap. Pauli Bonſilii, inſtetit inter alios admitti Civis Jacobus Baldratus: Sed cum ex 80. Decurionibus, 42. dumtaxàt illi ſuffragati fuerint, ejuſque facultates longè ſint infrà Cenſum ſc. 10. millium; Fuit proindè ab eod. Conſilio rejectus, non attento gratioſo quodam Reſcripto bo. me. R. P. D. Marabottini, olim Æmiliæ Præſidis, confirmato ab Emo D. Card. Gozzadino per id temporis dictæ Provinciæ de Latere Legato, & poſt ejuſdem Baldrati excluſionem, ſtatim exhibito, in quo derogabatur d. Statuto quoad duas ſuffragiorum partes pro loco penitùs diverſo, vacante per obitum Jo. Baptiſtæ Baldini; Imò verò non ſolùm Generale Conſilium, ſuſpenſa d. Reſcripti executione, tenuit eumdem Baldratum intèr Conſiliarios cooptare, literaſque miniſterio Magiſtratus, nuncupat. *delli Savii*, & Nuncios miſit ad d. Emum Legatum, eidem ſupplicando, ut
2 Generalis Conſilii libertatem in iſtiuſmodi Aggregationibus conſervare dignaretur; Verum etiam impetravit ab A. C. monitorium ſuper obſervatione, & executione præfati Decreti Conciliaris, & Reſolutionis S. Conſultæ cum inhibitione ſpeciali, nè quidquam in contrarium agi poſſet, quod Baldrato præſentatum fuit.

Sed fruſtrà; Nàm his omnibus, & reiterata inſuper plurium Conſiliariorum proteſtatione de pendentia Litis in Curia pro obſervatione præd. Statuti, & excluſionis Baldrati à Conſilio, idem Emus D. Card. utendo facultatibus Legationis, inter Conſiliarios eumdem Baldratum deſcribi mandavit, ut etiam R. P. D. Philippus Columna Judex ab A. C. deputatus, prævia declaratione nulla adeſſe Attentata, ſua deffinitiva Sententia, d. Aggregationem confirmavit, decrevitque Baldratum manutenendum eſſe in poſſeſſione, ſeù quaſi exercendi munus Conſiliariatus, adverſus quam Sententiam, & Decretum reclamantibus Civitate, & Conſiliariis, Signatura Juſtitiæ vigore Commiſſionis ſignatæ cum Clauſula *De appellatione*, Cauſam mihi delegavit; quamobrem ad normam d. Commiſſionis cum hodie propoſuerim dubium -- *An aggregatio Baldrati ſubſtineatur?* *DD. negativè* reſponderunt.

Ratio autem ſic decidendi innixa fuit fundamento illi, quod Baldratus ex 80. ſuffragiis,
3 nonniſi duo ſupra medietatem retulit, ideoque illius aggregatio nulla, & irrita prorsùs eſt, cum decreta non fuerit duabus ex tribus ſuffragiorum partibus requiſitis ex præſcripto novæ legis à Generali Conſilio Ravennaten. æditæ an. 1705., &
4 religioſè in hiſce actibus ſervandæ, ad tradita per *Alex. conſ.* 119. *n.* 17. *lib.* 6., *Nat. conſ.* 672. *n.* 49., *Peregr. dec.* 67. *n.* 8. *verſ. Ego contra in fin.*, *& in Aven. Admiſſionis ad Magiſterium Artis* 22. *Jun.* 1711. §. *Vigente*, *& ſeq. cor. Me*.

Nec obeſſe poteſt, quod nova hæc Lex, utpotè non in forma ſpecifica, ſed communi dumtaxat, ut prætenditur, confirmata plenum robur obtinere nequeat. Nam ſatis eſſet reſpondere, quod agitur de Lege fulcita illo Cauſæ, & honeſtæ rationis adminiculo, coercendi videlicèt ambitum illorum, qui nullis ornati meritis ad Supremos
5 honores conſcendere audacter præſumunt, quæ ſanè ratio exuberat, ut confirmatio in forma communi, ex relato Juliano Indulto deſumpta, eumdem operetur effectum, ac confirmatio in
6 forma ſpecifica, non curando, an d. nova Lex ſit diſpoſitioni Juris communis, & antiquorum Statutor. contraria, nec nè, *Conſtant. ad Statut. Urb. in prælud. nu.* 75., *Adden. ad Buratt. dec.* 6. *n.* 15., *Rot. cor. Peuting. dec.* 16. *n.* 16, *in rec. deciſ.* 42. *n.* 28., *& ſeq. par.* 12., & confirmatur exemplo Statutorum excludentium fœminas, à ſucceſſione illis à jure delata, & tamen quia honeſta
7 ſunt, & licita, ob laudabilem conſervandæ agnationis rationem, ſimplici confirmatione in forma communi roborantur, *Rot. in rec. dec.* 438. *n.* 67., *& ſeqq. par.* 9., *dec.* 169. *n.* 12. *par.* 11., *& in Rom., ſeu Nullius Immiſſionis* 9. *Martii* 1711. §. *Quo denique cor. Me*.

At revera non deeſt in præſenti hypotheſi novæ hujus legis confirmatio in forma ſpecifica, quippe poſt iteratum examen, perpenſo illius te-
8 nore, confirmata fuit à Sac. Conſulta, proindeque confirmatio iſtæhæc dubio procul haberi debet tamquam facta in forma ſpecifica, *Conciol. ad Stat. Eugub. in præl. n.* 71., *Urceol. de Tranſact. qu.* 25. *num.* 11., *& ſeq.*, *Jov. de contract. minor. gloſſ.* 8. §. 3. *n.* 6., *& ſeq.*, *Conſt. ad Stat. Urb. in præl. n.* 54., *Rot. cor. Bich. dec.* 291. *n.* 7., *& ſeq.*, *& in rec. dec.* 262. *n.* 3., *&* 4. *par.* 19., & quidem
9 ab ipſo Sum. Pontifice, quem ipſa Sac. Conſulta repreſentat, *Card. de Luc. in relat. Rom. Cur. diſc.* 25. *n.* 11., *&* 15., *Rainald. vot. dec.* 11. *n.* 3., *&* 4., *Bonfin. ad Banim. Gener. Stat. Eccleſ. in proœm. n.* 9., *&* 34., *& in append. ad cap.* 36. *n.* 12., *Rot. in Aſculana Nobilitatis Ordinis Conſularis* 27. *Junii* 1708. §. *Poſito igitur ad fin. cor. Rev. Molines*;
10 Literæ namque, & mandata Sac. Conſultæ vim habent literarum, & mandatorum Sum. Ponti-
11 ficis, tametſi abſque tali expreſſione, & ſpecifico ipſius conſenſu expeditæ, *Gratian. diſcept. for. cap.* 839. *num.* 20., *Card. de Luc. de Benef. diſc.* 73. *n.* 24., *Bonfin. loco cit. cap.* 80. *n.* 125., *Rot. in rec. dec.* 236. *n.* 6., *&* 7. *par.* 15.

Nilque turbat, Sac. Conſultam adverſus di-
12 ctam reſolutionem conceſſiſſe novam Audientiam, quia hæc conceſſa fuit in devolutivo dumtaxat cum clauſula illa *Audiatur, non retardata &c.* cujus vigore præd. nova Lex Conciliaris
13 perpetuo valitura, & inconcuſſè obſervanda eſt, donec contrario Sac. Conſultæ Decreto abrogata fuerit, *Lancel. de Attent. poſt inhib. cap.* 20. *lim.* 13. *n.* 2., *Rot. cor. Bich. dec.* 218. *n.* 2.

Minùs vero officit, quod Emus D. Card. Gozzadinus fretus facultatibus in Brevi legationis illi conceſſis, d. legi diſpenſaverit, mandando Baldratum referri inter Conſiliarios. Etenim non omittendo, ipſum proceſſiſſe per viam deroga-

ga-

gationis, quæ Legatis de Latere permiſſa mini-
14 mè eſt, adverſùs Decretum, & Statutum,
Pontificia, ut in præſenti, auctoritate confir-
matum, ut tradunt *Felin. in cap. qua in Eccle-
ſiarum n.17. verſ. quia de Conſt.*, *Roman. conſ.37.
n.1. verſ. quoad ſecundum*, *Ruin. conſ.166. nu.3.
lib.4.*, *Gambar. de Offic. Legat. lib.8. num.133.*,
Poſth. reſ.148. num.2., & 3., *Add. ad Pamph. de-
ciſ.214. n.15.*, *Vrceol. conſult. for.62. n.21.*, *Con-
ſtant. ad Stat. Vrb. in præl. n.29., & ann.52. ar-
tic.2. n.453., & ſeq.*, *Bonſin. ad Bannim. Gener.
Stat. Eccleſ. in proœm. n.40., & cap.48. n.117.*,
Campel. ad Conſt. Vrbin. in præfat. n. 339., *Rot.
poſt Poſth. de Subbaſt. dec.207. n.34.*, *cor. Dunoz.
Jun. dec.527. n.12.*, *cor. Bich. dec.381. n.27.*, *poſt
Conſtant. ad Stat. Vrb. dec.18. n.6.*; neque etiam
15 ſub prætextu interpretationis, & limitationis,
Caſtald. conſult.225. n.11. in fin., *Jov. de Solemnit.
16 in contract. minor., & mulier. gloſſ.2. §.2. n.17.*,
aut reductionis ad terminos Juris communis, *Ja-
ſon. in leg. omnium n.7. verſ. limita tamen C. de
Teſtam.*, *Villaleg. de Legat. qu.10. n.13.*

Idque juſtum locum ſibi vindicat, non atten-
17 ta facultate illis, per Breve Legationis concedi
ſolita, derogandi Legibus, & Conſtit. Apoſtol.;
hac quippe iidem uti nequeunt, niſi pro bono
publico, publicaque cauſa Civitatis, vel Pro-
18 vinciæ ipſis commendatæ, & per viam legis
univerſalis, diſponendo, ut exigit cauſa publica,
juxta notata per *Vaſquez. Illuſtr. qu. lib.1. cap.1.
n.13., & ſeq.*, *Tond. conſult.16. num.14., & con-
ſult.46. n.4.*, *Vrceol. conſult. for.92. n.65.*, & ad
propoſitum *Rot. in rec. dec.490. num.18., & de-
ciſ.528. n.11. par.19.*; ne alioquin Leges pro re-
cto uniuſcujuſque loci regimine, magna cum
19 maturitate conditæ, & ab ipſo Sum. Pontifice
confirmatæ, pro ipſorum arbitratu, & ob priva-
tam cauſam evertantur, ut dixit *Rot. in rec. de-
ciſ.298. n.19., & 20. par.10.*, adeout ſi Legatus
procedat per ſimplex Reſcriptum, & ad Partis
inſtantiam, ut in præſenti evenit, cum in hoc
caſu conſideretur dumtaxàt cauſa privata, de-
20 rogatio nullius roboris reputatur, *Rot. in Man-
tiſſ. ad Card. de Luc. de Juriſdict. dec.4. n.13.*

Vlteriùs reſpondebatur, quod etſi quæſtio eſ-
ſet de ſimplici diſpenſatione, ea attamen nequa-
quam ſubſtineretur, cum diſpenſatio contra jus
commune, aut Statuta à S. Sede approbata, ve-
luti derogatio in caſu particulari, Legem tamen,
21 aut Statutum non tollens, in cæteris omnibus
aliis caſibus invalida cenſeatur, quotiès ſine ju-
ſta, & legitima cauſa fit ab inferiori utente Su-
perioris auctoritate, *Fagn. in cap. ſuper eo n.40.
verſ. cæterum*, *Gutier. Canon. qu. lib.1. cap.9. n.5.*,
& de diſpenſatione facta à Legato Apoſtol., ac
22 Nuncio cum poteſtate Legati à Latere, probat
Innoc. in cap. dudum 2. n.16. de elect., *Navar. in
Manual. Prælat. prælud.9. nu.15.*, *Bonaccin. de
Legib. quæſt.2. punct.3. n.1. §. Sed hoc exemplum*,
*R.P.D. Maſſer. de legat. Æmil., & Aven. lib.1.
cap.35. n.3.*, & latiùs *Pegas de Competen. par.1.
cap.41. n.6., & ſeq.*

Fruſtrà autem juſta, & legitima cauſa d. de-
rogationis, aut diſpenſationis deſumi contendi-
tur ex eo, quod illa facta fuerit ad preces Magi-
ſtratus Ravennæ, quodque bono publico valdè
congruat Conſilii loca vacantia repleri. Prima
namque objecti pars non ſubſiſtit in facto, quia
non Magiſtratus, ſed duo Particulares, qui ne-
que tunc Magiſtratui præerant, præd. inſtantiam
fecerunt Emo Legato, non docto de ullo man-
dato Magiſtratus, quod præterea in jure non of-
ficeret, cum ad Generale Conſilium, ejuſvè De-
23 curiones dumtaxàt, electio, & approbatio no-
vi Conſiliarii pertineat, *leg. 1. §. Solent ff. quan-
do appelland. ſit*, *leg. obſervare 2., ibique DD. C.
de Decurion. lib.10.*, *Joan. de Plat. in l. ſi quis ſpon-
taneos in princ. verſ. quod intellige C. eod. tit.*, *Cu-
ria Piſana de Orig. Decur. cap.13. n.1.*, *Cobel. ad
Bul. Bon. Reg. cap.31. n.287.*, *Card. de Luc. de
Præmin. diſc.31. n.5., diſc.38. n.15., & diſc.39.
num.10.*

Ut etiam ad publicam utilitatem haud perti-
nebat repletio d. loci vacantis, quando Conſi-
lium Ravennaten. ſplendet ampliſſimo 129. Con-
ſiliariorum numero, qui muneribus publicis fungi
poſſunt, & in omnem caſum, publica utilitas,
ſi quæ adeſſet, ea certè non expoſtulaſſet, ut ille
locus prælativè ad alios Concurrentes, qui ma-
jora ſuffragia in eodem ſcrutinio reportaverant,
conferretur Baldrato minus idoneo à Gene-
rali Conſilio reputato, & carente inſuper Patri-
monio ſc.10. mil. requiſito pro Patritia Digni-
tate ſubſtinenda, ſuper quo defectu nullam di-
ſpenſationem obtinuit, quæ neceſſaria cœtero-
quin fuiſſet, cum de poſſeſſione d. Patrimonii
non alitèr docuerit, quàm per ſimplicem rela-
tionem unius Teſtis, cui deferendum minimè
eſt, maximè quia illa inſubſiſtens apertè detegi-
tur ex partita ſingulorum bonorum Baldrati in
Cataſtro deſcriptorum, quæ juxta accuratam
publici Periti Civitatis Ravennæ æſtimationem,
longè minorem ſummam conſtituunt.

Nec denique alia juſta cauſa excogitari poteſt,
ob quam d. Statuto derogari, aut diſpenſari po-
tuerit, quippè illa præſumi poſſet, ſi D. Card.
proceſſiſſet ad derogationem, & diſpenſationem
Motu proprio, vel per viam Legis univerſalis,
24 non verò ad Partis ſupplicationem, per *Text.
expreſ. in l.1. C. de petit. bonor. lib.10.*, *Felin. in
cap. qua in Eccleſiarum n.65. de Conſt.*, *Rom. con-
ſil.436. n.19. Gozzad. conſ.41. lib.1.*, *Vrceol. con-
ſult. for.92. n.65.*, *Rot. in rec. dec.520. n.8. par.19.*

Quæ omnia magis urgent in hypotheſi, de
qua agitur, quia Emus Legatus derogavit, ſeu
diſpenſavit d. Legi, non ad effectum ſupplendi
unum, vel alterum ſuffragium deficiens Bal-
drato pro valida electione neceſſarium, ſed ut
25 ſuppleret notabilem defectum 14. ſuffragio-
rum, in quibus terminis, ſi regularitèr Papa, &
Sac. Conſulta hujuſmodi gratias concedere non
26 ſolet, potiori jure ab ea abſtineri debebat Emi-
nentiſſ. Legatus, nulla præſertim concurrente
juſta, & rationabili cauſa, propter quam dum-
taxàt Sum. Pontificem illi facultatem diſpenſan-
27 di conceſſiſſe cenſeri, concord. relatis, probat
Pegaſ. de Competen. d. par.1. cap.41. nu.8., & 9.
atque etiam, quia Sac. Conſulta coarctivis, &
imperativis illis verbis ad R.P.D. Marabotti-
28 num, tunc Æmiliæ Præſidem directis *faccia
che così ſiegua*, injunxit abſolutam neceſſitatem
exequendi d. legem, à Conſilio Generali Ra-
vennæ ſancitam, quo fit, ut etiam Emis Legatis
adempta cenſeatur facultas omnis contrarium
diſponendi, *Rot. poſt Poſth. de Subbaſt. deciſ.207.
n.21., & poſt Conſtant. ad Stat. Vrb. dec.18. n.7.*,

29 tametſi fieret redditus ad jus commmne, *Rot. in*
*rec. dec.*298. *n.*21., & 22. *par.*10., & denique
quia poſt expeditnm coràm A. C. monitorium
cum inhibitione ſuper obſervatione, & exequu-
tione d. novæ legis, & reſcripti Sac. Conſultæ,
Baldrato præſentatum, integrum ampliùs non
30 erat Em̃o Legato huic cauſæ ſe immiſcere,
nec quicquam innovare, *Ridolph. in Prax. Jud.*
*par.*3. *cap.*5. *n.*203., & *ſeq.*, & firmavit *Rot. in*
Ariminen. Attentator. 11. *Maii ſuper. anni per tot.*
cor. R.P.D. meo Foſcaro.
Parvique refert exequutionem, & obſervan-
tiam Legis Conciliaris injunctam fuiſſe R.P.D.
Marabottino, at non etiam Em̃o Legato, &
mandata Sac. Conſultæ afficere Perſonas Ci-
vium, non verò illam Em̃i Card. Legati, cujus
31 auctoritas præſervata cenſenda eſt, ex firma-
tis per *Rot. in Ceſenaten. Taxæ medicinalis* 30.
*Jul.*1704. §. *Cæterum cor. Card. Caprara*; nam
cum in d. Literis Sac. Conſultæ R.P.D. Mara-
bottino directis expreſſus fuerit titulus, ac mu-
32 nus Viſitatoris Apoſt., quod tunc temporis in
univerſa Æmilia ille gerebat cum facultatibus
Legati à Latere, dubio procul eædem compræ-
hendunt etiam Em̃um Legatum, eo in Officio
ſucceſſorem, ut ait *Juriſconſ. in leg. Annua* 20.
§. *Azzia*, *ff. de annuis legat.*, *Mantic. de Conject.*
*ultim. volunt. lib.*8. *tit.*6. *n.*20., & 23. §. *Secun-*
dò reſpondeo, *Rot. in Mediol. Juriſpatronatus* 21.
*Febr.*1707. §. *Quod autem cor. Em̃o D. Card. Scotto.*
Eumque ad illarum obſervantiam obſtringunt;
33 ſi enim de jure novorum Conſiliariorum ele-
ctio Generali Conſilio reſervata eſt, ut ſuperiùs
dictum fuit, ſi Breve Legationis nullam in hac
34 parte tribuit Em̃o Legato facultatem, utique
abſre contenditur illi præſervatam fuiſſe eam
facultatem, quam non habet, & quæ viceverſa in-
35 columis, ac intacta unicuique Civitati privativè
ſervatur, juxta juris diſpoſitionem mox relatam.
Nec officit, monitorium non fuiſſe in actis
reproductum ante controverſam Aggregatio-
nem; quoniam cum expreſſam inhibitionem
36 contineret, nè aliquid innovaretur, profectò
ob ſolam illius præſentationem nullus, & atten-
tatus remanſit actus Aggregationis deinde exple-
tus, *Lancel. de Attent. poſt inhibit. par.*5. *cap.*20.
*ampliat.*6. *n.*1., & *ſeq.*, *Ridolph. in prax. par.*3.
*cap.*5. *n.*215., *Rot. in rec. dec.*179. *n.*3., & *ſeq.*
*par.*7.; & rectè quidem, quia reproductio moni-
37 torii requiritur dumtaxàt ad inducendam litis
conteſtationem, *Ridolph. in prax. par.*2. *cap.*4.
num. 38., non autem, ut inhibitio ſit ſervan-
da, hæc namque quoties à Judice ſemel fuit con-
38 ceſſa, de medio tolli nequit, nec etiam per mo-
nitorii negationem, niſi ab eodem Judice mode-
retur, *Mandoſ. de Inhibit. qu.*25. *n.*4., & *qu.*41.
*n.*1., & *ſeq.*, *Ridolph. d. par.*3. *cap.*5. *n.*291.
Argumentis hiſce deſumptis ex defectu pote-
ſtatis derogandi, ſeu diſpenſandi Legem Conci-
liarem, & reſolutionem Sac. Conſultæ, addun-
tur alia promanantia ex defectu voluntatis elici-
to ex eo, quod D. Card. confirmavit dumtaxàt
præcedens reſcriptum R. P. D. Marabottini,
quod nullam derogationem præſefert decreto
Sac. Conſultæ approbativo novæ Legis Conci-
liaris, quæ tunc temporis nondùm ab illa con-
firmata fuerat, imò contraria tunc vigebat re-
ſolutio edita die 28. Aug. 1705. pro obſervantia
ſoliti. Rursùs reſcriptum R.P.D. Marabottini,
reſtrictum erat ad locum Conſilii per mortem
Jo: Baptiſtæ Baldini vacantem, ad quem Baldra-
tus ſine Competitore in Conſilio proponi eidem
R.P.D. Marabottino ſupplicaverat, ideoque hu-
juſmodi derogatio, veluti ab Em̃o Legato con-
firmata cum reſtrictiva illa dictione *dumtaxàt*,
nequibat ſuffragari Baldrato ex mente ipſius
D. Card. pro locis omninò diverſis in d. Conſilio
propoſitis, & ad quæ unà cum pluribus aliis pro-
poni obtinuit, abſque eo, quod inſteterit pro loco
39 Baldini, uſque in hæc tempora vacante, pro
quo d. gratiam aſſequutus fuerat, ut monent
*Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſt. lib.*1. *cap.*5. *n.*4.,
*Juſt. de Diſpenſ. lib.*1. *cap.*2. *nu.*18., & 19., *Rot.*
*cor. Celſ. dec.*69. *n.*27., & *ſeq.*, quamvis nedùm
40 identitas, verùm etiam majoritas rationis con-
curriſſet, *Fel. in cap. poſtulaſti n.*8. *de reſcript.*,
*Rot. in rec. dec.*497. *n.*2. *par.*1., & *dec.*94. *nu.*5.
*par.*6.
Potiſſimè, quia interea ſupervenerat decre-
tum Sac. Conſultæ pro approbatione dict. novæ
Legis; Ideoque præfata gratia cum eſſet tantùm
duratura donec S. Conſulta alitèr præcepiſſet,
41 ibi --*ſervari in hac parte tantum*, & *pro nunc*
ordines S. Congr. datos ſub die 28. *Auguſti* 1705. --
Proindè jam penitus evanuerat, *Bero. in cap. ſu-*
per literis in 1. *lect. n.*49. *de reſcript.*, *Lotter. de Re*
*Benefic. lib.*1. *q.*41. *n.*1.
Neque momentum ullum conſtitui valet
in poſtrema derogatione ab Em̃o Legato facta,
per quam Baldratus aggregatus fuit in Conſilio,
non ad locum Baldini, ſed ad diverſum, Capi-
tanei nempè Pauli Bonfilii; Etenim hujuſmodi
derogatio relativa eſt ad ſupradictam, ut patet
ex inſtantia ibi -- *Eo, quod obtinuit in ſui ballota-*
tione vota 42. *favorabilia*, & *ſic duo ultra medieta-*
tem omnium Conſiliariorum in Conſilio Votantium
cum Reſcripto Eminentiæ Suæ derogatorio tertiæ
parti Votorum -- Ad quam, reſcripta ſuaptè na-
42 tura reſtringuntur, *Alb. conſ.* 214. *n.*4., *Oſaſch.*
*dec.*24. *n.*44., *Rot. in rec. dec.*260. *n.*22. *par.*18.,
& ad cauſam in ea expreſſam, præcedentis nem-
43 pè derogationis, *Cephal. conſ.*330. *n.*42., *et ſeq.*,
*Menoch. conſ.*482. *n.*1., *Card. de Luc. de Fideic.*
*diſc.*33. *n.*6. Verùm etiam ex eo, quod d. Em̃us
44 Legatus expreſsè ſe retulit ad audita ibi -- *audi-*
tis, &c. ut perpendendo d. verba notant *Alexand.*
*conſ.*75. *n.*12. *lib.*5., *Surd. conſ.*281. *n.*26., *et* 28.,
*Saminiat. contr.*173. *n.*30., & 31. Iſtiuſmodi ve-
45 rò relationis vigore, cum hoc poſtremum de-
cretum derogatorium interpretandum ſit ad
formam primi, cum quo dependentiam, & uni-
tatem quandam habere dicitur, *R. P. D. Fatti-*
*nell. reſp.*39. *n.*53. *to.*1., *Rot. cor. Dunoz. Jun.*
*dec.*526. *n.*5., & *in Voto edito in Rom. Teſtamen-*
torum ſuper foliis, & *Legato habitationis* 17. *Au-*
guſti 1713. §. *Et planè coram R.P.D. meo Cerro*,
conſequens eſt, quod neque per illud D. Card.
46 reſolutioni Sac. Conſultæ derogare, ſeu diſpen-
ſare intellexerit, *Giovagn. conſ.*44. *ſub num.*23.
verſ. præſertim, *Rot. in rec. dec.*211. *n.*5. *par.*6., *et*
*dec.*450. *n.*3. *par.*19.
Quæ cum ita ſint, prodeſſe non potuit Bal-
drato obſervantia, vigore cujus ſuperiores Le-
gati novos crearunt Conſiliarios, vota deficien-
tia ſuppleverunt, & antiquis legibus, in materia
admiſſionis Conſiliariorum pluries derogarunt;
Pro

Pro reſponſione quippe exuberaret, quod in propoſitis Caſibus nulla interceſſerat Sac.Conſultæ reſolutio, nulla Auditoris Cam. inhibitio, nulla denique contraria Conſilii Generalis reſolutio, & Conſiliariorum proteſtatio, ſed potiùs expreſſa acceptatio, & acquieſcentia, ut contigit in caſu relato per *Rot. dec.69. in princ. par.13.rec.*, *repet. dec.324. cor. Priol.*, cum qua concordant cæteri alii, longa ſerie adducti; Obſervantia enim, quæ non probatur in caſu
47 præciſo, ac individuo, nec cum eiſdem qualitatibus, & circumſtantiis, nullius prorſus roboris eſt, *Rot. in Mantiſſ. ad Card. de Luc. Tit. de Judic. dec.34. n.47.*, *Rot. in Burgen. Juriſdictionis ſuper approbatione Vicariorum, & iterato examine 23. Feb.1714.*, *§.Sentiens, ad medium, coram R.P.D. meo Falconerio.*

Sed urgere etiam viſa fuit animadverſio, quod ſi ſermo ſit de illis derogationibus, quibus Legati novos crearunt Conſiliarios, hæ nullo numero habendæ ſunt, quia, cum ex ſupra firmatis, electio Conſiliariorum privativè de jure perti-
48 neat ad Generale Conſilium, ex illis tanquam actibus nullis, ſi approbatio, & acquieſcentia ipſius Generalis Conſilii non acceſſiſſet Jus ha-
49 bentis antiquas Leges reformandi, induci haud valet legitima obſervantia, *Rot. coram Cavaler. & dec.589. n.5.*, *& dec.599. n.7.*, *& in recent. dec.16. nu.16. part.6.* Aliæ porrò derogationes, quarum virtute, deficientia paucorum ſuffragiorum ſuppleta fuit, ac ætate minores, & in Civitate Ravennæ non nati, aut qui nullum Magiſtratum geſſerant, habilitati noſcuntur ad Conſiliarii gradum aſſequendum, non abſimili ratione nullum Jus in cæteris aliis caſibus tribuerunt Legatis; effectum enim ſortitæ fuerunt,
50 quia, vel ad ſibi non demerendos Card. Legatos Conſilium non reclamaſſe ſupponitur, ut non abſre dixit *Rot. in Rom. ſucceſſionis 4. Febr.1711. §. Nec ad minuendam cum ſeqq. cor. Rmo Molines*, vel ad gratificandum perſonis alioquin dignis, qui ſanè actus facultativi non connumerantur ad obſervantiam, neque interpretativam con-
51 ſtituendam, *Rot. ad ornat. Card. de Luc. de Regal. dec.2. n.41.*, *& 42.*, *cor. Card. Cerr. dec.336. n.10.*, *et in rec. dec.254. n.25. par.19.*

Certius quia, quando Conſilium, aut etiam aliqui ex Conſiliariis hujuſmodi derogationibus, & diſpenſationibus ſeſe oppoſuerunt, rejectæ ſemper fuerunt in caſibus, licet longè minus difficilioribus, quales nota digni ſunt illi duo Jo: Baptiſtæ Capræ, & Jacobi de Bandis; In primo ſiquidem, licèt Capra in Conſilio Ravennæ propoſitus fuiſſet ad quemdam locum vacantem, & ex 93. ſuffragiis 4. pro medietate illi deeſſent, hæc ſupplevit Emus Legatus, quæ illius arbitrio id commiſerat, eumdemque Capram in Conſiliariorum numerum deſcribi mandavit, ad preces quoque Conſiliariorum de Magiſtratu: Ad reclamationem autem aliorum Conſiliariorum eadem Sacra Conſulta, ſuſpenſa prius executione dictæ Aggregationis, poſtmodum die 29. Nov.1669. in utriuſque Partis contradictorio, reſpectu Capræ ſupplicantis pro ſubſtinenda d. Aggregatione, reſpondit *lectum, & utatur Iure ſuo*, reſpectu verò Emi Legati reſcripſit *non eſſe locum arbitrio, & propterea Emus Cardin. non cogat*, tametſi in contrarium oppoſita paritèr fuiſſet contraria obſervantia aliarum diſpenſationum factarum ab aliis Cardinalibus de Latere Legatis.

In caſu verò Jacobi de Bandis ann.1706. reſponſum itidem fuit à S.Conſulta, Aggregationem ejuſdem Bandi ad locum Civitatis Cæſenæ factam ab Eminentiſſ. Legato non ſubſtineri, & tamen ille ſuppleverat duo dumtaxat ſuffragia, quæ defecerant d. Bando pro duabus ex tribus partibus; ideoque ex his reſolutionibus eliſa om-
52 ninò remanet omnis quæcumque vis d. obſervantiæ, per ea, quæ dixit *Rot. in Lucana Fideicom. 14. Dec.1708. §. Quo verò cor. Rmo Kaunitz, confirm. 1. Jul.1709. §. Tempori antiquo cor. Emo D. Card. Scotto.*

Non obſtat, quod Emus Card. Legatus aliam derogationem conceſſerit pro Dom. Lamberto Mazzino, qui idcircò ab eodem Generali Conſilio inter Conſiliarios ſtatim admiſſus fuit; Eidem enim Mazzino non deerant pro legitima aggregatione 14. ſuffragia, ut eſt in caſu Baldrati, ſed unum, & tres ex quatuor partibus alterius ſuffragii ſimilis; Et præterea, ut refert d. Emus Legatus in Epiſtola ſcripta Gen.Conſilio, ille clariores Ravennæ Familias Sanguinis conjunctione attingit, opulentum habet Patrimonium, Nobilitate Imolenſi jamdiù fruebatur, & denique iis ornatur meritis, quæ in novis Con-
53 ſiliariis exigunt Imperatores in *l. ad ſubeunda 46. C. de Decurion. lib.10.*, ideoque mirum eſſe non debet, ſi Conſilium d. Mazzinum in novum Conſiliarium publicari ultrò mandaverit;
54 Baldratum verò hiſce qualitatibus deſtitutum excluſerit, ad *Text. vulg. in l. Papinianus ff. de min.*

Nec ſubſiſtit, Familiam Baldratam inter Nobiles Ravennæ Familias olim fuiſſe, quia novum iſtud aſſumptum innixum ſimplici Fidei unius
55 Teſtis, nulla ſui dicti reddita ratione deponentis, & qui propterea juxta notas regulas nullam probationem facit, pœnitus corruebat ex contrariis facti probationibus ab Informantibus pro Civitate in reſponſione latè deductis.

Et ita, utraque, &c.

Præſens deciſio ex iiſdem prorſus fundamentis confirmata remanſit ſub die 6.Febr.1719. cor. eodem, quamobrem ſuperfluum duxi, illam hìc perextenſum referre.

Sub eadem verò die 7.Iunii 1717. cor. eodem diſputatum fuit particulare Dubium ſuper attentatis per Baldratum commiſſis poſt præſentatum Monitorium cor. A.C. expeditum cum inhibitione, quod reſolutum fuit favore Civitatis, prout ex alia deciſione tunc extenſa, quæ paritèr deciſio confirmata remanſit ſub die 6. Febr.1719., quas deciſ. hìc referre per extenſum neceſſarium non putavi.

Rmo P. D. ANSALDO DEC.

RAVENNATEN. AGGREGATIONIS SUPER DUB. MANDATI PROCURÆ.

Luna 7. Junii 1717.

ARGUMENTUM.

Mandatum Procuræ Communitatis, ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Procuræ Communitatis probatur ex Epiſtolis Publicorum Repræſentantium.*
Nec non ex Jurium Productione. n.2.
Ac ex aliis actibus, de quibus. n.7.
Ampl. quod renunciatio litis facta ab aliquibus de Magiſtratu illud non excludat. n.3.
Subampl., ubi lis fuit introducta à Pub. Repræſentantibus, & à Deputatis à Generali Conſilio ad lites. n.4.
5 *Singuli de Univerſitate non poſſunt præjudicare juri univerſo Conſilio quæſito.*
6 *Electio, & approbatio novi Decurionis ſpectat ad Cives collegialiter, non uti ſingulos.*
8 *Actio pro infringenda Aggregatione novi Conſiliarii eſt Popularis.*
9 *Actio Popularis competit de Jure unicuique ex Civibus.*
Ampl. num.10.
10 *S. Congreg. B. Reg. aliquando prohibet Communitatibus litem agere propriis Expenſis.*
Non tamen per hoc aufert libertatem Civibus agendi propriis expenſis pro tuitione Prærogativarum Patriæ. n.11.
12 *Cives propriis ſumptibus propriæ Patriæ prærogativas tuentes commendandi ſunt.*

DECISIO CLXX.

DUbitans fortè Jacobus Baldratus de invaliditate, & inſubſiſtentia ejus controverſæ Aggregationis ad locum Generalis Conſilii Ravennæ, uti revera illam nullam, & irritam hodiè declaravit S. Auditorium in alia contemporanea deciſ. à Me edita, confugit ad exceptionem defectus legitimi mandati Procuræ, quo nomine Civitatis Ravennæ, ejuſque Conſiliariorum agitur ad ejuſdem Aggregationis revocationem; Verùm propoſito Dub. – *An conſtet de legitimo mandato Procuræ?* Illud *affirmativè* reſolutum fuit.

Animadverterunt enim DD. non unum, ſed multiplex concurrere ſufficiens mandatum tàm Civitatis Ravennæ, quàm Particularium Conſiliariorum Cauſæ Patrono datum, ut inſtaret pro revocatione d. Aggregationis, & executione, ac obſervatione reſpectivè novi Statuti legitimè conditi, atque à Sacra Conſulta confirmati; illud namque Civitatis reſultat primò ex pluribus Epiſtolis Publicorum Repræſentantium, vulgò *li Savij* in Summario relatis, reſpicienti-
1 bus litis prædictam introductionem, ejuſque proſecutionem; per Epiſtolas autem mandatum dari, & probari valet, ad *Text. in l.1. ſi Procuratorem abſen. ff. de Procurator. Clementin.* 1. *eodem Tit., Maſcard. de Probat. concl.* 1009. *per tot., Rot. cor. Burat. dec.*190. *n.*1., *& in rec. dec.*609. *n.*11. *par.*19. Secundo ex ſpeciali mandato à Deputatis ad lites à Gen. Conſilio facto in ſequelam rejectionis Baldrati in eodem Gen. Conſilio ſecutæ, & reſolutionis particularis Congr. 22. Conſiliariorum ad hunc effectum habitæ, ideoque opponi ampliùs nequit defectus legitimi mandati Procuræ Civitatis, quando ſatis exiſtimaretur
2 illud ex ſimplici Jurium productione deductum, *Rot. cor. Seraph. dec.* 933. *n.*2., *Add. ad dec.* 330. *n.*5. *cor. ſa. mc. Greg. XV., & cor. Bich. dec.*430. *n.*2.

Nec ſubſiſtit Civitatem, & Magiſtratum liti pluriès renunciaſſe; Immeritò enim allatæ renunciationes adſcribuntur Civitati, & Magiſtratui, dùm factæ leguntur à nonnullis particula-
3 ribus, qui pro tempore erant de Magiſtratu. Prima quippè, & ſecunda facta fuit à tribus dumtaxàt, tertia verò à quatuor; Imò verò poſtquam lis iſta ritè, rectèque à Pub. Repræſentantibus *di Magiſtrato*, & à Deputatis à Gen. Conſilio ad
4 lites, aliiſque Conſiliariis fuerat introducta, non ſolùm ex vi alterius legis municipalis condita an. 1598. interdictum erat Magiſtratui poſteriori, & Particularibus, qui illi præerant, d. liti renunciare, niſi de licentia Gen. Conſilii in ſcriptis danda, verùm etiam ex Juris communis diſpoſitione, cum enim ageretur de Jure cæteris aliis Conſiliariis, & univerſo Conſilio quæſito,
5 nequiverunt ſinguli illud remittere, per ea, quæ tradit *Abb. conſ.* 18. *n.* 4. *lib.*2., *R.P.D. Zaul. ad Stat. Favent. to.*2. *lib.*6. *rubr.*4. *n.*34., *Spercll. deciſ.*37. *n.*64., *& ſeq., Pil. dec. Pontif. lib.*1. *dec.*10. *n.*54., *Rot. in rec. dec.*199. *n.*38. *par.*12.

Ex eadem ratione poſthabenda eſt alia declaratio 50. Conſiliariorum non impugnandi Aggregationem d. Baldrati, præſertim quia talis declaratio facta non fuit collegialitèr, & in pub. Conſilio, ſed hoſtiatim procurata, eoſdem Conſiliarios conveniendo; Jus quippè eligendi, aùt
6 approbandi novum Decurionem, illis tributum eſt uti univerſis, non uti ſingulis, ad tradita per *Fel. in cap. cum omnes n.* 46. *de conſtit., Frider. de ſen. conſ.*65. *ſub nu.*1., *Card. de Luc. de Jurepatr. diſc.*34. *n.*12., *Rot. cor. Mantic. dec.*91. *n.* 7., *cor. Emer. Jun. dec.*565. *n.*1., *in rec. dec.*176. *n.*16., *&* 17. *par.*12., *& in Bononien. Parochialis* 26. *Jan.* 1711. §. *Conſtitit. cor. bo. mc. Caſſarello.*

Quamobrem, tùm ſucceſſivi Magiſtratus opportunè injunxerunt hujus litis proſecutionem non obſtan. renunciationibus, & declarationibus præfatis, tùm 13. Conſiliarii, cauſa dumtaxat tuendi Privilegia ſuæ Patriæ, aliud eorum quoque nomine mandatum Procuræ tranſmiſerunt ad eumdem Cauſæ Patronum ad litem proſequendam, quorum tres, Patriam ipſam à reſti-
7 tutione etiam expenſarum in caſu ſuccumbentiæ præſervare volentes, illas ſpontè ſe reſtituturos ſpoponderunt, ultrà alias expenſas, quas unà cum aliis Conſiliariis de ſuo libentèr faciunt pro lite ſubſtinenda. Quibus accedunt actus geſti à pluribus aliis Conſiliariis, qui modò in numero 22. legitimè congregati, mandarunt Deputatis ad lites à Gen. Conſilio, ut Cauſam hanc viriliter promoverent, ut ſupra dictum eſt, modo in numero 33., de attentatis noviſſimè ſe proteſtarunt adverſus novam, & indebitam Baldrati prætenſionem (effectum tamèn non ſortitam) habendi à Civitate in ſpretum litis pendentiæ in S. noſtro Auditorio Funus accenſum die Proceſſionis Sm̃i Corporis Chriſti, quod nobilib. Conſiliariis tantùm ab eadem traditur.

Ex his verò omnibus conſtat de legitimo quo-
8 que mandato Conſiliariorum, quod de per ſe exuberaret, ea ratione, quod actio pro infringenda Aggregatione novi Conſiliarii, veluti Popu-
9 laris, unicuique ex Civibus, à Jure communi conceſſa reperitur, ut advertit *Gloſſ. in l. Reus delatus verb. appellatum ff. de muner., & honor., Gloſſ. in cap. ut circa, verb. aliquis de elect. in* 6., *Abb. in cap. dilecti vol.* 2. *de except., Tondut. Reſ. Civil. cap.*62. *n.*16., *Card. de Luc. de Præbemin. diſc.*38. *n.*16. *verſ. occaſione.*

Nil-

Nilque turbat, S. Congr. Bo.Reg. prohibuiſſe
litem hanc expenſis Communitatis agi, quia per
10 iſtiuſmodi decretum, inaudita cæteroquin, &
inſcia Civitate Ravennæ editum, ſublata non
cenſetur facultas illa, quam unuſquiſque de Ju-
11 re habet, tuendi propriis ſumptibus ſui Ordi-
nis, Patriæque prærogativas: Cives namque
munera hæc publica pro eorum liberalitate ſic
peragentes, potiùs commendandi ſunt, proùt il-
12 los ſummis laudibus celebrat Leo Imper. *in l. qui
conditioni 3. ad fin. C. de iis, qui ſpont. muner. pu-
blic. lib. 10.*, & notant *Capiblanc. de Baron. lib. 1.
prag. 11. n. 149.*, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 26. n. 21.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. FOSCARO.

AVENIONEN. PEDAGII.

Lunæ 4. Decemb. 1719.

ARGUMENTUM.

Communitas quamvis de Jure teneatur propriis ſumptibus reficere Vias, & Pontes ſui Territorii, & non poſſit Communitates finitimas cogere ad ſolutionem Pedagii pro iis reſtaurandis indicti, id tamen non procedit ubi Communitates, & loca finitima coëquale commodum, & utilitatem recipiunt, maximè concurrente longæva obſervantia, & ex quibus illa probetur.

SUMMARIUM.

1 *Pons, ex quibus probetur ad publ. utilitatem conſtructus*, & num. 3.

2 *Flumen dicitur publicum, ubi ejus aqua ſit perennis, & continuò decurrat.*

3 *Pons ſitus in Territorio unius Communitatis, ex quibus probetur deſervire etiam Communitatibus finitimis*, & num. 4.

5 *Communitates, & loca finitima contribuere debent ad reſtaurationem Pontis, cujus commodo utuntur.* & num. 16., & 27.

Vel ſubire debent onus Pedagii, donec ſequatur Expenſarum reintegratio. n. 6.

Ampl. concurrente obſervantia. n. 17.

7 *Viæ, et Pontes pari paſſu procedunt.*

8 *Ad Viarum refectionem contribuere tenentur omnes, qui ex ea utilitatem conſequuntur.*

9 *Pontes, et Viæ refici debent à Communitate, ubi ſitæ reperiuntur, ſive ab ejus incolis, et vicinis, ſecus ab hominibus alieni Territorii.*

Ampl. etiam ſi iſti ſecundariò, et per accidens participarent de illorum utilitate. n. 10.

Decl. 1. id procedere in Viis, et Pontibus ſitis intra Civitatem. n. 11.

Decl. 2. procedere ubi Territoria, et Juriſdictiones ſint totaliter diſparatæ. n. 12.

Decl. 3. procedere in Pontibus exiguis. n. 13.

Decl. 4. procedere in Pontibus privatis. n. 14.

Decl. 5. procedere ubi agatur de modica impenſa. n. 15., & 26.

18 *Obſervantia plurimùm attendenda circa Exactionem Pedagiorum, et Vectigalium.*

19 *Scripturæ extractæ etiam ex archivio privato, ubi publicæ ſint, et authenticæ plenè probant.*

Ampl. ſi ſint adminiculatæ. n. 20.

21 *Obſervantia reſpectu unius operatur etiam quoad alia ejuſdem ſpeciei*, & num. 25.

22 *Cauſa ubi adeſt legitima, et relevans, non eſt recurrendum ad alias poſſibiles.*

23 *Cauſa ubi eadem perdurat, idem durare debet effectus.*

24 *Obſervantia exemptiva Vectigalis non poteſt oriri ex ſimplici negativa ſolutionis, niſi doceatur, quod caſus ſolutionis advenerit, et in eiſdem circumſtantiis denegata fuerit Vectigalis Exactio.*

28 *Communitas obligata non remanet ex ſolutione facta ſub conditione ipſius obligationis, ſi d. obligationem non acceptavit.*

DECISIO CLXXI.

Pontem Fluminis Sorgiæ decurrentis per Territorium Oppidi S. Saturnini, nuncupat. *il Gran Ponte* vetuſtate collapſum, cujus conſtructionem Communitati ejuſdem Oppidi R. P. D. Prolegatus demandaverat *per inde eſſerne rimborſato nel modo, e forma, che ſarà preſcritto, etc.* propriis ſumptibus denuò conſtruxit eadem Communitas S. Saturnini; Indeque contendens ad reimburſationem ſibi in d. decreto promiſſam, eique ſeſe opponentibus finitimis Communitatibus Paternarum, Thori, & Valleronis, per ſententiam in Partibus latam pronunciatum fuit, pro indemnitate Communitatis S. Saturnini imponendum eſſe ad tempus Pedagium uſque ad reintegrationem ſum. ſc. 600. in conſtructione ejuſdem Pontis erogatæ; Eamdemque ſententiam confirmavit in Curia A. C. de Gentilibus, qui inſuper ad ſervandam æqualitatem, Communitatem S. Saturnini condemnavit ad ſolutionem Pedagii per dd. Communitates in ſimilibus caſibus imponendi. Cumque in gradu ulterioris provocationis Cauſa Mihi, uti Prælato delegata, licèt *ſub die 23. Jan. laben. an.*, qua propoſui Dub. *An liceat Communitati S. Saturnini exigere Pedagium ab Hominibus Paternarum, Thori, et Valeronis tranſeuntibus per Pontem Sorgiæ noviter reſtauratum, et in qua ſumma?* Nulla prodjerit reſolutio, demandatumque fuerit, coadjuvandas eſſe probationes, hodie tamen, rebus ad majorem claritatem redactis, adhæſivè ad præcedentes Sententias *affirmativè* reſpondendum eſſe cenſuimus.

Etenim collectis in unum probationibus, quo-
ad ea, quæ factum reſpiciebant, convenimus,
1 Pontem controverſum publica impellente au-
ctoritate, & cum conſiderabili expenſa ſc. 600.
reſtauratum, non denominatione tantùm præ-
ſeferre magnitudinem, ſed etiam longitudinem
paſſuum 23., & latitudinem palmor. 12. circiter:
rurſus illum extructum eſſe ſuper flumine pu-
blico; nam Sorgiæ flumen, licèt in dua diſtin-
2 ctum brachia, in eo tamen, quo interſecat Ter-
ritorium S. Saturnini retinet naturam fluminis
publici ratione perennis aquæ continuò ibi de-
currentis, ad *Text. in l. fluminum ff. de flumin.*,
Pecc. de Aquæd. lib. 1. cap. 7. q. 4. nu. 37., *et q. 6.
n. 3.*, *Gob. de Aqu. q. 5. n. 1., et ſeqq.*, *Antonel. de
Loc. Legal. cap. 29. n. 3.*, *Marc. dec. 344. n. 4. par. 2.*,
*et Rot. in Nepeſina, ſeù Portuen. Manutentionis
1. Mart. 1700. §. Nec urget cor. Emo Tremoille.*
Et denique eumdem Pontem, quamvis materia-
liter ſitum in viſceribus Territorii S. Saturnini,
nihilominùs quoad commodum, & utilitatem

3 æquè

3 æquè principaliter tendere ad beneficium aliarum Communitatum finitimarum, nempè Paternarum, Thori, & Valleronis, eo ipſo, quod jungit viam, per quam illarum Incolæ fructus in eorum Territoriis recollectos cum onuſtis belvis frequentèr trahunt ad Civitatem Avenionis; nam aliàs niſi neceſſitas, aut major commoditas eos ad hunc præciſè tranſitum adigeret, fruſtrà
4 præſentem ſubſtinerent litem, cum aliam calcando ſemitam, de facili valuiſſent controverſi Pedagii ſolutionem declinare, juxtà argum., de quo *Rot. poſt Pacific. de Salv. Interd. dec.20. n.2., in rec. dec.362. n.2. par.19., et in Verulana Salviani 6. Jun.1708. §.fin. cor. Emo Priolo.*

Undè planè de jure deſcendere viſa eſt obligatio earumdem Communitatum finitimarum contribuendi ad refectionem expenſarum erogatarum pro conſtructione ejuſdem Pontis, nam quando agitur de magno Ponte cum notabili impenſa reſtaurato, aut de novo conſtructo ſuper flumine publico, unde poſtmodum commomodum, atque utilitatem retrahunt contermi-
5 norum locorum Incolæ, hi quoque concurrere tenentur ad expenſas pro reſtauratione neceſſarias, juxta *Text. in l.2. C. de Immun. nem. conced., ubi Bart., cæterique ſcribentes, l.1. C. de collat. fund. Patrim. lib.11., & ibi Gloſſ. in voc. prodeſt., Capol. de Servit. Vrban. præd. cap.70. de Pont. n.4. in fin., Cobell. ad Bul. Bon. Regim. cap.28. nu.50., & ſeqq., cum aliis adductis in Placentina Pontis, et Rivi 31. Iunii 1710. §. Etſi enim cor. Rmo Dec.,*
6 aut ſuſterre debent onus Pedagii eo uſque duraturi, donec ſequatur earumdem expenſarum reintegratio, *Bald. in l. ſi plures n.14. C. de condit. inſtit., Borell. de Præſt. Reg. Catholic. cap.11. n.42., & ſeqq., Card. de Luc. de Regal. diſc.131. n.11., & 156. n.5.* Exemplo Viarum, quæ cum
7 Pontibus pari paſſu procedunt, ut tradunt *Capol. loc. mox. cit. verſ. quæro, an appellat. Viæ, Riminald. ſen. conſ.31. n.27., & 48. lib.1., Carpan. ad Stat. Mediol. cap.253. n.8. par.2., cum aliis per Conſtant. ad Stat. Vrb. annot.22. art.2. n.123., & 124.* ad quarum refectionem omnes
8 tenentur contribuere, qui ſub eadem Ditione commorantes exindè utilitatem conſequantur, ad *Tex. in l. Prætor §. Viar. ff. ne quid in loc. publ., Capol. de Servit. ruſt. præd. de ſervit. viæ num.50., Pacichel. de diſtant. cap.6. membr.9., Card. de Luc. de Regal. diſc.139. n.1., & ſeqq., R.P.D. Zaul. ad Stat. Favent. obſer.33. n.4. lib.1., & in d. Placentina Pontis ſub §. Mox. citato.*

Nec ad hanc declinandam obligationem urgere valuit, quod Pons, de quo agitur, utpotè exiſtens in Territorio S. Saturnini, & propterea uti principalitèr deſtinatus pro ſervitio, & utilitate ejuſdem loci, reficiendus eſſet propriis expenſis abſque ullo exterorum gravamine, cum Pontes, & Viæ reficiendæ ſint ab Univerſitate,
9 ubi reperiuntur ſitæ, ſeu ab ejus Incolis, & Vicinis, qui principalitèr ſentiunt ex conſtructione
10 utilitatem, licèt de ea ſecundariò, ac per accidens participarent homines alieni Territorii, juxta *Text. in l. Ædiles ff. de vi. publ., & tradunt Bimius conſ.198. n.5., & 6. lib.2., R.P.D. Zaul. ad Stat. Favent. lib.5. rub.33. nu.27., & 28., & Conſtant. ad Stat. Vrb. to.1. annot.22. n.98.* Siquidem pro omnimoda objecti eliminatione ponderatum fuit, jura, & auctoritates prædictas loqui
11 de Viis, & Pontibus intra Civitatem conſtructis, qui ratione ſitus implicitè deſtinati cenſentur ad uſum, & commodum ipſius Civitatis, in quibus terminis reſpondit *Vlpian. in d. l. Ædiles,* ut explicant *Gul. de Cuneo in l. neminem verſ. ſi autem quæras Cod. de Sacroſ. Eccleſ., Rimin. ſen. conſ.31. nu.49. lib.1., & Sol. ad Conſtit. Sabaud.*
12 *tit. de reparat. viar. nu.4.,* vel in totali Territoriorum, & Juriſdictionis differentia, de qua agit *Text. in l. per Bithyniam C. de immunit. nemini conceden. lib.1.,* ut obſervat *Rimin. ſen. conſ.31. n.39.,*
13 *& 42. lib.1.,* vel denique in Pontibus exiguis, ut per *Card. de Luc. de Regal. diſc.139. num.4.* aut
14 privatis, & privatorum commodum reſpicientibus, juxta *conſ.198. Bimii n.2. lib.2.* ſive cum
15 modica impenſa reſtauratis, *Jaſ. in l. quominùs ff. de flumin. poſt. princ. qu.24. in fin., et ante cum Butr. conſ.13., quos ſequitur Rimin. Sen. dict. conſ.31. n.42., et ſeqq.*

Igitur cum in ſubjecta hypotheſi tractaretur de magno Ponte, eoque non cum modica impenſa conſtructo in flumine publico, qui propterea publicam reſpicit commoditatem, de qua, ut ſupra, ponderatum fuit, principalitèr participant conterminæ Univerſitates in unica, eademque Provincia, ac ſub eodem Imperio ſitæ, nulla hinc quoad contributionem expenſarum con-
16 ſtituenda venit differentia inter prædictas Communitates, quæ licèt ſint inter ſe diſtinctæ, dicuntur tamen connexæ, & unitæ ratione utilitatis, quæ in ſubjecta materia ad juris effectum etiam ſegregata conjungit, & Vicinos efficit, qui lucrum ex nova conſtructione reportant, quamvis à loco Ædificii per dietas diſtarent, ut punctualitèr advertunt *Paul. de Caſtr. in l. ad inſtructiones n.1. verſ. ſed ad totam vicinam C. de Sacroſ. Eccleſ., Alex. conſ.24. lib.4., Rimin. ſen. ſæpe d. conſ.31. n.35., et ſeq., Sol. ad Conſtit. Sabaud. tit. de Refect. Pont. pag.289. n.2.*

Juris diſpoſitioni adhæſit obſervantia imponendi Pedagium, ſivè cogendi limitrophas Communitates ad contributionem expenſarum pro
17 conſtructione, & reſtauratione Pontium Sancti Saturnini, ut præciſè contingit de an.1468., quo enunciatum apparet antiquum ſolitum imponendi Pedagium, & ſucceſſivè de an. 1500., & rurſus in reſtauratione an.1600. Communitas Valleronis una ex modernis Collitigantibus pro hoc eodem Ponte perſolvit ſcut.50. Undè in dubium revocari amplius non poterat obligatio earumdem Communitatum contribuendi ad expenſas præſentis reſtaurationis, nam dum exindè liquet, ita fuiſſe in ſimilibus caſibus obſervatum, adeoùt ſupra juris diſpoſitionem vigeat quoque ſolitum contribuendi ad reſtaurationem iſtorum Pontium, eadem obligatio fortior evadit ex operatione, & efficacia obſervantiæ, quam in hujuſmodi exactionibus Pedagiorum, alio-
18 rumve Vectigalium maximè attendendam eſſe, tradunt communitèr *Capol. de Servit. Vrb. præd. cap.70. n.4., Maſſin. de Confiſcat. q.21. n.28., Rovit. ſuper pragm. de vectig. n.2., Caren. reſ.206., & 207. utrobique n.1., Cyriac. contr.222. n.18., Card. de Luc. de Regal. diſc.110. n.13., & Rot. in d. Placentina Pontis, & Rivi 31. Jan.1710. §. fin. cor. Rmo Decano.*

Quin attendi mereretur, quod probationes exhibitæ in comprobationem obſervantiæ extra-

ctæ

ctæ fuiſſent à privato Archivio S.Saturnini, vel
quod obſervantia reſpectum haberet ad refectio-
nem aliorum Pontium; ſive, quod contributum
in caſibus enunciatis proceſſerit ex cauſis ſpe-
cialibus, commodum cæterarum Communita-
tum quoque reſpicientibus. Exceptio enim ex-
19 tractionis ſcripturarum factæ à privato Archi-
vio non minuit illarum fidem, dum ſunt ſcriptu-
ræ publicæ, & authenticæ, & fomentum veri-
tatis recipiunt à diſpoſitione Juris, ab antiquita-
20 te temporis, necnon ab aliis documentis Peda-
gii impoſitionem comprobantibus, *Rot. coram
Roy. dec.381, n.1., cor. Dun. Jun. dec.780. n.6.,
& in rec. dec.192. n.13., & ſeq., & dec.254. n.9.,
& 10. par.7.*; Animadverſio verò, quod pro-
bationes non reſpiciunt Pontem controverſum,
nedum confundebatur ex Teſtibus examinatis
an. 1500., & ex ſolutione an.1600. facta per
Communitatem Valleronis, quæ præcisè con-
cernunt refectionem expenſarum erogatarum
in ipſomet Ponte nunc reſtaurato, ſed inſuper in
ſenſu Juris frivola detegebatur eo ipſo, ac Peda
gium impoſitum fuerat pro aliis ſimilibus Ponti-
21 bus ejuſdem Territorii, in quibus ratione coe-
qualis utilitatis non viguiſſet major ratio impo-
nendi Pedagium, per ea, quæ tradunt *Bald. in
l.1. n.24. C. de Emanc., Dec. conſ.124. n.19. lib.2.,
Add. ad Ludov. dec. 157. num. 6., et ſeqq., Rot.
cor. Mantic. dec.320. n.6., et cor. Celſ. dec.7. n.7..
et in Marſicen., ſeu Nullius Iuriſdictionis ſuper bo-
no Iure 7.Iun.1700. §. Fortiuſque cor.bo.me.Muto*;
Et demum cauſa ſpecialis, ad quam referri con-
tendebatur ſolutio Pedagii de præterito impoſiti,
palam removebatur ex ſolito enunciato in actu
an.1468., & fortius ex utilitate, quam finitimę
Communitates conſequi ſolent ex Pontibus
22 S.Saturnini. Hac enim vigente cauſa adeo le-
gitima, & relevanti, non recurrere opus eſt ad
alias cauſas poſſibiles, & non probatas, ut tradunt
*Gabr. conſ.76. n.11. lib.2., Gratian. diſcept.786.
n.19., Rot. cor. Put. dec.479. n.1. par.2., cor. Bich.
dec.225. n.4., et 5., et in Bononien. Tranſactionis
11. Iun.1708. § Minuſque cor. bon.mem. Omanna*.
Cumque eadem cauſa adhuc de præſenti perdu-
ret, nulla adhibenda venit differentia ad hunc
23 effectum inter conſtructiones antiquas, & mo-
dernas, *Theſ. dec.16. n.7., Add. ad Buratt. de-
ciſ.38. n.8., et in Cavallicen. Bannalitatis Furni
ſuper manutentione 26. Iulii 1697. §. Nec dicatur
cor. Emo Priolo*.
Firmata autem, & conſtabilita obſervantia de
præterito, parum obſiſtit, quod centum ab hinc
annis non conſtaret perſolutum extitiſſe Peda-
gium, nam cum hujuſmodi onus exigi de Jure
nequeat, niſi in caſu magnæ reſtaurationis, ex
ſola, & ſimplici negativa ſolutionis non oritur
obſervantia exemptiva, & deſtructiva prioris
24 obſervantiæ contrariæ, niſi inſimul doceretur,
quod ſimilis reſtaurationis caſus advenerit, & in
eiſdem circumſtantiis denegata fuerit exactio
Vectigalis, ut monet *Larr. alleg.60. n.33. lib.2.,
Prat. diſcept.47. lib.1., Cap. latr. dec.169. n.14.,
et ſeqq., Rot. in Imolen. Bonorum 14. Mart.1687.
§. fin. cor. bo.me. Urſino, et in Bonon. Immunitatis
Macelli 7. Maii 1700. § Nec demum cor. bon. me.
Kaunitz*.
Quin d. obſervantia negativa valuiſſet colo-
rem, & fomentum recipere ex quodam Statuto
Comitatus Venayſſini permittente indictionem
Pedagii pro reſtauratione viæ ſitæ inter Oppida
Entraigues, & Monteux, vel ex Statuto Aven.
demandante Pontes reficiendos eſſe expenſis
Civitatis; Quoniam prædicta ordinatio Comi-
tatus non præſefert permiſſionem ſpecialem, ve-
luti acſi Pedagium prohibitum extitiſſet in aliis
caſibus, ſed continet ſimplicem deliberationem
imponendi Pedagium pro conſtructione earum-
dem viarum, quia tunc talis ſe obtulerat Pedagii
neceſſitas; Unde ex ea accepta in ſuo vero, &
germano ſenſu, confirmatum potius remanſit jus
25 ſimilis exactionis in aliis reſtaurationibus eam-
dem utilitatem præſeferentibus, ex animadver-
ſis per *Rot. in Melevitana Commendæ 13. Iun.1710.
§. Demumque cor. Rmo. Aldovrando*. Statutum
verò Avenionis quidquid eſſet, an obligaret in
Comitatu Venayſſini, intelligendum ſemper
erat ad tramites diſpoſitionis Juris communis,
quatenus ſcilicèt ageretur de parvis Pontibus,
aut de modica expenſa, in quibus terminis de ju-
26 re non competit actio petendi contributionem
ab Hominibus diverſi Territorii, ſecus verò ſi
quæſtio eſt de refectione Pontis magni conſtructi
ſuper Flumine publico cum magna impenſa, &
27 ad communem aliorum Locorum utilitatem,
*Maſcard. ad Statut. intepret. concl.2. n.1., et ſeq.,
Surd. dec.182. n.24., Manſ. conſ.16. n.34., Card.
de Luc. de Legit. diſc.2. n.13., et Rot. in Camerin.
prætenſæ ſucceſſionis 4. Iun.1714. §. Præſertim co-
ràm R.P.D. meo Cerro*.
Hiſque ita in genere firmatis, Communitas
Paternarum ſpecialem exemptionem non valuit
obtinere, ex quo circa an.1600. adacta ad contri-
butionem pro reſtauratione controverſi Pontis,
ſolutionem expleverit, eo adjecto pacto, *quod
Communitas S. Saturnini eumdem Pontem perpe-
tuis futuris temporibus expenſis ſuis reficeret, et ma-
nuteneret*: Nam cum nullibi conſtiterit, Com-
munitatem S. Saturnini ſolutionem cum præd.
onere acceptaſſe, ſpoliata inde non remanſit fa-
28 cultate ſibi à jure attributa, & per obſervantiam,
confirmata, denuò petendi conſimilem contri-
butionem expenſarum, etiam ab ipſa Communi-
tate Paternarum, *Add. ad Ludov. dec.420. ſub
n.8., Rot. cor. Pamph. dec.653. n.3., ibiq; in Add.
n.18., in diverſ. deciſ.698. n.7., et ſeqq. par.1., et in
rec. dec.372. n.22., et ſeq. par.11.*
Et ita utraque parte, &c.

R. P. D. LANCETTA.

ANAGNINA JURIS PASCENDI.

Ven. 16. Junii 1719.

ARGUMENTUM.

Edicta Communitatum non afficiunt Clericos, & Regulares, quamvis ſint confirmata auctoritate Epiſcopi, & major pars Eccleſiaſticorum conſenſerit, licet ſecus ſit, ſi interveniat auctoritas Papæ, maximè ubi Regularibus ultra immunitatem de jure competentem aſſiſtant ſpecialia Apoſtolica Privilegia. Juris Paſcendi Privilegium ſi tractu temporis evadat cæteris damnoſum, moderari debet juxta uſum artis Agrariæ pro

pro modo, & habita ratione animalium, quæ ferre poſſunt bona, & prædia.

SUMMARIUM.

1 *PP. Carthuſiani S. Bartholomei de Triſulto ex Privilegio Apoſt. poſſunt retinere animalia quæcumq., eaque immittere in territoriis Maritimæ, & Campaneæ.*

Ampl., quod talia Privilegia comprehendant etiam animalia ſuina. n.4., & 5.

2 *Deciſiones licèt inter alios editæ, ſunt de ſtylo ſupponendæ.*

Ampl.1. ubi in illarum ſequelam prodiit res judicata. n.3.

Ampl.2. quod tam pro, quàm contra ſunt ſupponendæ. num.19.

3 *Sententiæ latæ in cauſa ſtatus, & cum legitimo contradictore faciunt jus quoad omnes, etiam non citatos.*

6 *Privilegium Apoſt. munitum cum ſolitis clauſulis non poteſt impugnari, niſi prævia oris aperitione.*

7 *Edicta Laicorum, & Secularium nec in minimo poſſunt præjudicare Clericis, aut Regularibus.*

Ampl.1., ubi Regularibus aſſiſtunt ſpecialia Privilegia. n.8.

Ampl.2., Etiamſi major pars Eccleſiaſticorum conſenſerit, n.12.

Ampl.3., Etiamſi accedat Epiſcopi confirmatio. num.15.

Limit. ubi Edicta ſint confirmata auctoritate Apoſtolica. n.9.

10 *Sacra Rota non Principis, ſed Iudicis figuram gerit. Et ob id Conſt. Apoſtolicas non alterat, neque reſtringit, ſed ſubmiſſè exequitur*. n.11.

12 *Major Pars tunc minorem reluctantem, & non conſentientem obligat, quando omnes veniunt jure Collegii.*

Secus verò ſi veniant uti ſinguli. n.13.

14 *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.*

15 *Epiſcopus non poteſt derogare privilegiis Apoſtol. Papa ſolus poteſt derogare Apoſtolicis privilegiis*. ibid.

16 *Jus paſcendi ubi pluribus competit, unuſquiſque eo uti debet pro modo, & habita ratione animalium, quæ ſecundùm artem agrariam ferre poſſunt bona, & prædia.*

17 *Exceſſus in qualibet materia moderari debet ad limites*. Text. in Cap. ſuggeſtum de Dec.

18 *Privilegio non dicitur fieri violentia, ſi illius exceſſus moderetur.*

20 *Partes in una, eademque Cauſa ad imparia judicari non debent.*

DECISIO CLXXII.

INter cæteras controverſias, quas paſſi ſunt Patres Carthuſiani S. Bartholomei de Triſulto, circa privilegia à pluribus Summ. Pontificibus ipſis conceſſa pro univerſali jure paſcendi omnia, & quæcumque Animalia ad ipſos pertinentia in toto Territorio Provinciar. Maritimæ, & Campaneæ, ea quoque fuit, quam mox excitavit Civitas Anagnina; cum enim illius providi Cives ſub an.1715. decretum generale edidiſſent pro ejectione Suvium, excepta Sylva tempore glandium, à toto ipſius Territorio, & huic decreto conſenſiſſet omnis Cœtus Eccleſiaſticorum ibid. poſſidentium, & præſertim etiam Rm̃um Capitulum S. Jo. Lateranenſis, cui unita reperitur à ſa. me. Sixto IV. Abbatia S. Mariæ de Gloria, contendere cœpit teneri eidem prohibitioni, & ejectioni conſentire etiam dd. PP. Carthuſianos, quantumvis eſſent adeò amplis, & effrænatis Pontificum privilegiis muniti. His verò renuentibus, delata res fuit ad Judicium ex parte Communitatis Monitorio ſuper decreti Conciliaris obſervantia contra PP. in Sac. Congr. Bo. Reg.; ſed quoniam inter eaſdem Partes jam aliæ lites actæ fuerant in poſſeſſorio ſuper iiſdem Privilegiis in hoc noſtro Auditorio, ut eſt Teſtis *bo. me. Seraph. dec.*971., & actu pendet cor. Me conſimilis controverſia circa interpretationem eorumdem privilegiorum promota à Civitate Ferentina, hinc jure meritò declaratum fuit, quod Cauſa à Sac. Rota cognoſceretur. Dedi propterea dub. plurium complexivum, ut omni Partium prætenſioni adaptaretur: *An, & in quo numero, & modo liceat Patribus Carthuſiæ S. Bartholomæi de Triſulto retinere Animalia, de quibus agitur?* eoque propoſito in hodierna Audientia, reſponſum habui à DD. *Affirmativum juxta* tamen *modum* in præſenti Dec. exprimendum.

Quod enim liceret Patribus Carthuſianis retinere Animalia, eaque immittere ad paſcua Territorii Anagnini, nullum diſcrimen erat in-
1 ter Partes, cum ſuper hujuſmodi jure literalia nimis ſint Apoſt. Privilegia, & idem jus toties fuerit à noſtro Auditorio canonizatum, ut præter *d. dec.*971. *cor. Seraph.*, videre eſt *in Alatrina Juris paſcendi* 7. *Mart.*1674. *cor. cl. me. Card. Taya*, *et in Ferentina Juris paſcendi* 30. *Apr.* 1703., *et* 9. *Jun.* 1704. *cor. bo. me. Molines*, *et* 9. *Maii* 1706. *cor. Em̃o D. Card. Scotto*, quæ quidem dec.,
2 licet inter alios æditæ, de ſtylo Tribuualis ſunt ſupponendæ, ut ultra allegatas in iiſdem deciſ. auctoritates, dictum fuit *in Urbevetana Immiſſionis* 27. *Jun.* 1718. §. *Non obſtat*, *et in Ravennaten. manutentionis* 28. *Apr. prox. præt.* §. *Et hæc cor. Me*. Maximè cum ſuperacceſſerint etiam ſententiæ, ex quibus illa Card. Tayæ tranſitum
3 etiam fecit in rem judicatam, & tales ſententiæ, tanquam latæ in Cauſa ſtatus, & cum legitimis ſemper Contradictoribus faciunt Jus quoad omnes, etiam tunc non citatos, *l. ingenuum ff. de ſtat. homin.*, *Rot. dec.*16. *n.*18. *poſt Conſt. ad Stat. Urb.*, & firmatum quoque fuit *in iiſdem dec. Ferentina Iuris paſcendi* 30. *Apr.* 1703. §. *Certius coram bo. mem. Molines*, *et in confirmatoria* 9. *Maii* 1707. §. *Iuncta cor. Em̃o D. Card. Scotto*.

Et quatenus contenderetur, hujuſmodi privilegia, ſive conceſſiones non ità effrenatè intelligi debere de quibuslibet Animalibus, ut caperent etiam Sues, ſubſtineri id ſanè non poterit, dum perſpecta prædictorum Indultorum litera,
4 vel illi expreſsè in aliquo ſunt compræhenſi, ut in conceſſo à ſa. me. Martino V., vel tacitè in aliis continentur ſub generalitate verborum reſtrictionem non patiente, ac de facto in eadem ſæpecitata Ferentina Juris paſcendi, actum præcisè fuit de Animalibus Suinis, & pro iis canonizatus extitit uſus Paſcuorum eidem Monaſterio S. Bartholomæi Triſulti, itaut ad hanc quoque quæſtionem porrigatur jus deciſionum, quæ in d. Cauſa emanarunt, & ſupponi debent, ut dictum eſt, & rerum judicatarum, quæ prodjerunt coram diverſis Judicibus, & in ſpecie contra Communitatem Anagninam cor. A.C. Juſto, ut in *Sum. Patrum n.*4.

Neque

Neque robur aſſumebat hujuſmodi exceptio eo quod in iiſdem Privilegiis haberentur præſervata jura aliorum Poſſidentium in Territoriis, ubi hujuſmodi effrenatus Paſcuorum uſus conceſſus fuit ex iis verbis ibi = *Abſque tamen graviſſimo, et evidenti præjudicio Provincialium, et Habitatorum, et Incolarum*, itaut proindè cum tale graviſſimum præjudicium oriatur ex retentione ſuium, ea propterea in Indultis ex mente ipſa Pontificum comprehenſa dici non debeat. Redeunt enim, etiam huc, mox datæ reſponſiones indubitatæ comprehenſionis, tum ex vi literæ,
5 tum ex vi generalitatis verborum, qua poſita hujuſmodi, & aliæ exceptiones proponi adversùs Pontificia Indulta non poterant, quamvis tractu temporum, & præjudicium creverit, & damnum Provincialium effectum ſit majus, dùm præſertim illa munita ſunt conſuetis clauſulis, itaut adversiis ea non liceat ita pro libito
6 reclamare, abſque prævia oris aperitione, *Felin. in cap. nonnulli n.22. de reſcrip.*, *Rot. dec.* 1154. *n.*6., *& dec.*1223. *n.*9. *cor. Emer. Jun.*, quod quidem ſemper intelligendum eſt de damno, quod ex retentione in genere ſuium oritur, non verò de eo, quod ex eorum numero profluit, de quo infra.

Hac autem generali PP. Carthuſianorum facultate poſita, nequaquam attendendum erat decretum illud Conciliare, quod editum fuit à Communitate Anagnina circa hujuſmodi Animalium ejectionem à ſuo Territorio. Quippe quia indubitata eſt utriuſque Juris regula, quod
7 Laicis, & Sæcularibus nequaquam permiſſum eſt in minimo præjudicare per eorumOrdinationes, aut Clericis, aut Regularibus, ut ſunt *Tex. in cap. non minùs de Immun. Eccleſ.*, *in cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſt.*, *ubi Doct.*, *& in auth. caſſa C. de Sacroſ. Eccl.*, ibique paritèr DD., cum aliis cumulatis apud *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.*35. *n.*82., *del Ben. de Imm. par.*1. *cap.*8. *n.*5., *& per tot.*, & in puncto dixit *Rot. d. dec.*971. *n.*6. *cor. Seraph.*

Quæ ſanè regula eo fortius procedit in noſtra hypotheſi, quia ultra id, quod de jure favet Regularibus, ob Eccleſiaſticam Immunitatem om-
8 ninò ſervandam, adſunt quoque præmiſſæ Pontificiæ conceſſiones, quæ nullam recipere valent diminutionem ex ſolius Concilii Laicalis placito, ejuſque Edicto, ſive Decreto, quidquid ſecùs eſſet, ſi iſtud à Sum. Pontifice, cui unicè reſervata
9 eſt facultas abolendi, & reſtringendi Apoſt. Prædeceſſorum Conſtitutiones, confirmatum, & approbatum extitiſſet, ut fuerat practicatum *in Interamnen. Juris paſcendi cor. Emer. Iun.*, *juxtà ejus dec. ſupra allegat.*1154., *&* 1223. quæ ideò non ſunt præſenti caſui applicabiles.

Abſque eo, quod profuerit Communitati argumentum ductum à bono publico, cui directa fuit Statuentium Conſiliariorum intentio, quodque commune ſiet, & ipſis Patribus ratione minoris damni, quod continget in futurum, ſtante prædicto decreto, in eorum Prædiis, ex vetita aliis idem habentibus Jus paſcendi ſuium retentione. Quoniam valeat quantum valere poteſt hujuſmodi argumentum in aliis caſibus, ſanè in præſenti de eo curandum non erat, dum obſtant
10 ſæpedictæ Pontificiæ Conſtitutiones, & noſtri Auditorii, quod non Principis, ſed Judicis dumtaxàt figuram gerit, munus eſt non illas ex ali-
11 qua cauſa alterandi, vel reſtringendi, ſed ſubmiſsè ſemper exequendi, *Text. in cap. cum Capitulo*, *ibique gloſſ. verb. exequatur de conceſſ. præbend. in* 6., *Rot. dec.*3. *n.*6. *cor. Rev. P. D. meo Anſaldo Decano*, *& in Romana emolumentorum Parochialium* 1. *Iulii* 1718. §. *Princ. cor. Me.*

Sicut autem non poſſunt ex boni publici ratione cogi PP. Carthuſiæ ad ſeſe ſubmittendum Edicto Communitatis, ita neque ad id obſtringi debent in ſequelam exempli, quod illis præbuerunt cæteri Eccleſiaſtici, & Regulares poſſidentes in illius Territorio, quaſi, quod ex majoris partis facto, & ipſi remanſerint obligati. Siquidem nullatenùs id procedere valet in præſenti caſu, ubi non docetur alios prædictos Eccleſiaſticos, ſive Sæculares, ſive Regulares, qui conſenſerunt, habuiſſe præter Juris aſſiſtentiam, Pontificiarum quoque conceſſionum præſidium, ex quo adverſus ipſos Laicorum Statuta, & diſpoſitiones multo minùs operari poſſunt, & imò etiamſi talia haberent Privilegia, ut de facto habere videri poteſt Sacroſanctæ Baſilicæ Lateranenſis Capitulum, quod prævio Apoſt. Beneplacito conſenſum præſtitit eidem Edicto, ſive Decreto, adhùc id extendi ad Patres præfatos non
12 poſſet, cum regula ſit, quod factum majoris Partis, tunc minorem reluctantem, & non conſentientem obligat, quando ſcilicèt omnes jure Collegii, & Univerſitatis veniunt; Non verò quando agitur de jure, quod omnibus quidem
13 competat, ſed uti ſingulis, ut hìc, quo caſu majori parti nulla poteſtas ad minorem ſuo facto obligandam, & quod omnes tangit, debet
14 ab omnibus approbari, ut diſtinguit, *Gloſſ. in cap. cum omnes verb. conſtitutum*, *& Felin. ibid. n.*15. *de Conſt.*, *Rot. dec.*572. *n.*2. *cor. Cocc.*, *& deciſ.*210. *n.*12. *par.*18. *rec.*

Nec vim auget hujus aſſumpti approbatio Reverendiſs. Epiſcopi Anagnini, cujus primarium de reliquo munus eſt Eccleſiaſticam Immunitatem tueri, & tamen eidem Edicto auctoritatem ſuam præſtitit. Hæc enim ipſius approbatio, ad quam motus ille de facto fuit à publico, melioriſque bono ſuæ menſæ Epiſcopalis, ac etiam cæterorum ſuæ Diæceſis Eccleſiaſticorum Prædia poſſidentium, quæ per antea promiſcua, & immoderata ſuium retentione damnum patiebantur, ligare non valuit PP. Carthuſianos non ratione tantùm Eccleſiaſticæ Immunitatis à Laicorum legibus exemptos, ſed ratione etiam Privi-
15 legiorum Apoſtolicorum, quibus per ſolum Sanctiſſimum Pontificem derogari poſſe, inquit *Rot. dec.*225. *n.*8. *cor. Merl. dec.*646. *n.*16. *coram Cerr.*, & paſſim alibi.

Nullatenùs attenta replicatione illa, cum qua ſæpiùs Communitas hæc ſua confirmabat argumenta, quod cum Sum. Pontifices Conceſſores in iiſdem Indultis præjudicium graviſſimum, atque evidens Provincialium, & Civium damnum præſervaverint, circa id præjudicium cadere videretur, tum eorum Edictum, tum cæteri omnes actus, itaut per iſtos dd. Privilegia non lœderentur, aut ſaltem cum eiſdem fierent compatibiles. Hoc enim fortaſſe procederet, quatenùs hujuſmodi graviſſimum in præſenti verificaretur præjudicium ex immoderata ſuium retentione, ſecus autem dicendum erit, quando aſſumpta per DD. diſputatione ſecundæ partis pro-

propoſiti dubii, æquum Patribus moderamen præfixum erit, circa numerum, & modum eadem Animalia retinendi.

Hinc proindè agendo de numero, & modo retinendi controverſa Animalia, quæ poſtrema erat inter Partes contentio, DD. dixerunt, modum illum impoſterum ſervandum eſſe, quem aliàs præſcripſit noſtrum Tribunal iiſdem Patribus Carthuſianis *in Ferentina Iuris paſcendi ſuper numero Animalium, & Sociis 22. Iun. 1707. cor. Emo D. Card. Scotto*, ut ſcilicèt ſuium retinendorum à Patribus numerus redigatur ad eam quantitatem, quam ſecundum artis Agrariæ
16 uſum ferre poſſent bona, & Prædia, quæ Monaſterium poſſidet in Territorio Anagnino, juxta proportionem, quam in terminis habentium paſcua communia tenendam eſſe tradiderunt *Alberic. in leg. Imperatores num.2. ff. de ſervit. ruſtic. Præd.*, *Canc. var. reſol. lib.3. cap.4. n.66., & ſeq. Panimol. dec.25. ann.2. n.27. Pignatel. conſult.85. à n.2. tom.7.*, ſub quo ſanè modo ita Partium juribus utrinque conſultum viſum eſt, ut neque ſit locus exceſſui Communitatis graviſſimè læ-
17 ſivo, pro cujus moderamine ſemper habet locum, *Tex. in cap. ſuggeſtum de decim.*, ut in puncto probat *Otter. de Paſc. cap.24. nu.11., ibique Add.*, *Bonden. n.7., & ſeq.*, & neque fiat vio-
18 lentia Privilegiorum amplitudini, jam in Monaſterii favorem admiſſæ, juxta ea, quæ arguit *d. deciſ. in Ferentina Iuris paſcendi ſuper numero Animalium, & ſociis §. fin. coram Emo D. Card. Scotto*.

Quam ſanè deciſionem fruſtrà Patrum Defenſores impugnare conabantur pluribus ad id cumulatis animadverſionibus, ſemper enim
19 non minùs erat iſta contra ipſos ſupponenda, quam eſſent ſupponendæ contra Communitatem aliæ deciſiones editæ in ead. Cauſa, & ſuperiùs allegatæ circa generalitatem, & amplitudinem eorum Privilegiorum, nè alioquin Partes in uua, eademque Cauſa ad imparia judicari
20 viderentur, contra monitum *Text. in l. fin. Cod. de Procur., leg. non debet Actor. ff. de reg. jur., & cap. non licet eod. tit. in 6.*

Et ita, utraque &c.

Rmo P.D. LANCETTA DECANO.

ANAGNINA JURISPASCENDI.

Ven. 6. Febr. 1722.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſione præcedens deciſ. etiam circa modum, & ſpecialitèr reſolvitur, quod Privilegium Apoſt. non obſtante etiam oris aperitione, non debet reduci, vel revocari ſub prætextu, quod evaſerit Communitati iniquum, vel præjudiciale, quando non probatur quod mutatio non evenit ex temporum viciſſitudine, ſed ex facto Communitatis, ac damnum fuit in Privilegio prævifum, nec probatur, quod illud ſit irreparabile.

SUMMARIUM.

1 *Patres Carthuſiani S. M. de Triſulto ex privilegiis Sum. Pontificum poſſunt retinere quæcumque animalia cujuſcumque generis, & in quovis numero in paſcuis Maritimæ, & Campaneæ*, & num.23., & 25.

Ampl. quod dd. privilegia compræhendant, etiam animalia ſuina. num.6.

Eademque privilegia pluries canonizata fuere à Sac. Rota, & in aliis Tribunalibus. n.2., & 3.

Et canonizantur in præſenti dec. per tot.

Decl. tamen, quod dd. Privilegia conceſſa fuere abſq; graviſſimo præjudicio Provincialium, & habitatorum. num.24.

4 *Privilegia Apoſt. vim legis obtinent.*

5 *Sententiæ, & res judicatæ rem claram conſtituunt.*

7 *Privilegia nullam præſeferentes reſtrictionem ſunt generalitèr intelligenda.*

8 *Privilegia, quæ compræhendant declaratur ab obſervantia.*

9 *Edicta laicalia non afficiunt perſonas Eccleſiaſticas, & Regulares.*

Ampl.1. etiamſi alii Eccleſiaſtici conſenſerint. n.10.

Ampl.2. etiamſi aliæ Communitates pro bono publ. ſimilia Edicta promulgaverint. num.11.

Ampl.3. ubi Regulares ultra juris diſpoſitionem potiantur ſpecialibus Apoſt. Privilegiis. n.12.

13 *Privilegium habens tractum ſucceſſivum, ſi temporis decurſu evadat iniquum, vel debet reduci, vel revocari*, & num.14.

Decl. 1. procedere ubi mutatio, provenit ex temporum viciſſitudine, ſeu ex alia legitima cauſa, ſecus ſi ex facto adverſarii. n.15.

Decl.2. procedere ubi damnum eſt irreparabile. n.17.

Ampl. decl. num.18.

16 *Communitas domina Paſcuorum non poteſt terras ad culturam reducere in præjudicium habentis Privilegium Iuriſpaſcendi.*

19 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

20 *Præjudicium Tertii conſideratum in Privilegio Apoſtolico non eſt allegabile ad retardandam illius executionem.*

21 *Iuſpaſcendi, ubi pluribus competit, unuſquiſque eo uti debet pro modo, & habita ratione animalium, quæ ſecundùm artem Agrariam ferre poſſunt bona, & prædia.*

Ampl. procedere etiam in Privilegiatis. num.22.

26 *Privilegia non debent reddi inutilia, & de vento.*

DECISIO CLXXIII.

IN Audientia diei 16 Junii 1719. definitum fuit, licere PP. Carthuſianis antiquiſſimi Monaſterii S. Bartholomæi de Triſulto retinere Animalia cujuſcumque generis, eaque immittere ad Paſcua Territorii Anagnini, non obſtante novo Conſiliari Edicto per Communitatem Anagniæ promulgato de an. 1715. ſuper omnimoda ſuium ejectione à Territorio, cum ea tamen declaratione, quod numerus Animalium ſecundum Artis agrariæ uſum correſpondere debeat quantitati Bonorum, ac Prædiorum per dd. PP. poſſeſſorum in Territorio, *ut ex deciſione dicta die edita cor. Me.*

Huic reſolutioni, cui aditum facilè præbuerunt Privilegia Apoſt. per dd. PP. Carthuſianos exhibita ſuper libera facultate retinendi quodcumque genus Animalium in toto Territorio Maritimæ, & Campaneæ, haud acquieverunt Ci-

Cives Anagnini, ſed adhùc ſatagentes dict. PP. alligare legi, ac ordinationi dict. Conſiliaris Decreti, obtento opportuno reſcripto Signaturæ Juſtitiæ, loco Signaturæ Gratiæ, in ejus ſequelam adversùs dd. Apoſtol. Conceſſiones proponi curarunt Dubium -- *An ſit locus arbitrio pro aperitione oris?* - & affirmativum prodiit reſponſum; Cumque in Congr. Rotali habita de menſe Augusti anni præteriti conceſſa fuerit nova audientia, tam circa punctum aperitionis Oris, quàm circa alium principalis diſputationis, demandata contemporanea utriuſque dubii diſcuſſione; Ideò poſita hodie novo examini reſolutione circa indultam Oris aperitionem, contemporaneè propoſui etiam conſuetum Dubium -- *An ſit ſtandum vel recedendum à deciſis ſuper negocio principali ac reſolutis die* 16. *Jun.* 1719.? & reſponſum accepi pro perſiſtentia *in deciſis juxta modum* inferius exprimendum.

Siquidem quoad facultatem in genere retinendi, ac immittendi ad Paſcua Territorii Anagnini Animalia, de quibus agitur, iterum recognitum fuit PP. Carthuſianis aſſiſtere claram literam Privilegiorum à pluribus Sum. Pontifi-
1 cibus ipſis conceſſorum, & ſignantèr Innocentio III., Martino V., & Nicolao V., in quorum ſequelam à pluribus Sæculis dd. PP. repériuntur in poſſeſſione retinendi Animalia cujuſcumque generis, pluribus reportatis pro exequutione, ac obſervantia eorundem Privilegiorum Sententiis, ac rebus judicatis contra Communitates tentantes Paſcuorum uſum alterare,
2 ut videre eſt *in Alatrina Iurispaſcen.* 7. *Maii* 1674. *cor. bon. mem. Taya*, *in Ferentina Iuriſpaſcendi* 30. *Apr.* 1703., & 9. *Iun.* 1704. *cor. bo. me. Molines*, & 9. *Maii* 1707. *cor. Emo Scotto*. Eademque Carthuſianorum facultas in ſpecie canonizata reperitur coram A.C. Juſto contra ipſam Communitatem Anagninam, quæ cum ſimili Statuto tentaſſet, diviſis quarteriis, paſcuorum uſum reſtringere in præjudicium Carthuſianorum, in judicio ſuccubuit, præſervata, juxta
3 eorum poſſeſſionem, facultate dd. PP. depaſcendi Animalia in toto Territorio, & Judicatum confirmationem promeruit *cor. bo. mem. Seraphin.*, *ut ex ejus dec.* 971.

Hinc proindè in his circumſtantiis DD. non dubitarunt iterum approbare Jus Carthuſianorum ſuper libera facultate retinendi, ac depaſcendi in d. Territorio Animalia, de quibus eſt
4 controverſia, non ſolùm ad formam dd. Privilegiorum, quæ ut certum eſt, vim legis obtinent, *ad Tex. in cap. cum Capitulo, ibiq; gloſſ. verbo exequatur de conceſſ. præb. in* 6., *Rot. in recent. dec.* 79. *n.* 9. *par.* 10., *cor. Priol. dec.* 322. *n.* 8., & *cor. bo. me. Anſaldo dec.* 3. *n.* 6. Sed etiam attentis dd. Sententiis, ac rebus judicatis, quæ cum præ-
5 ſentem diſputationem involvant, rem claram, & manifeſtam conſtituunt, *l. res judicata ff. de Reg. Iur.*, *Rot. in Avenion. Iuris ſcribendi* 28. *Ianuarii* 1715. §. *Pro ſubſiſtentia cor. Rmo Criſpo*, & *in Ferrarien. Fideicommiſ. de Giliolis* 7. *Maii* 1718. §. *Tolliturq; cor. Me*.

Fruſtraque per Cives Anagninos impugnata extitit d. Juris efficacia *quoad Animalia Suina*, ex quo iſta non comprehendantur in litera eorumdem Privilegiorum; Conſtitit enim in facto Pontificias conceſſiones per dd. PP. exhibitas fuiſſe
6 conceptas abſque ulla Animalium diſtinctione, & quidem per verba generalia, ac indefinita ibi -- *Animalia, & greges quæcumque fuerint* -- & propterea in his terminis Privilegia nullam pati poſſunt reſtrictionem quoad ſues, ſed juxta eorum
7 literam generalitèr potiùs debent intelligi, ac operari, ex firmatis per *Rot. in Hiſpalen. Decimarum* 11. *Febr.* 1715. §. *Non obſtante coram Emo Scotto*; attenta præſertim non ſolùm dictione illa *quæcumque*, quæ tanquam univerſalis omnes Animalium ſpecies ſuaptè natura complectitur, *Sacc. reſp.* 15. *n.* 10., & 16., *Actolin. reſ.* 1. *nu.* 33., *Gratian. diſcept.* 82. *n.* 31., *Rot. cor. Dunoz. Iun. dec.* 640. *n.* 7. Sed etiam longæva quaſi poſſeſſione, in qua PP. Carthuſiani reperiuntur retinendi, ac depaſcendi Animalia ſuina in Territorio;
8 Ex qua ſanè obſervantia quælibet tollitur difficultas circa literam eorundem Privilegiorum, & certiùs remanet comprobatum, quod in illis etiam ſues fuerint comprehenſi, ut tradit *Rot. in Illerden. Vigeſimæ, ſeu Salarii* 10. *Mart.* 1704. §. *Hujuſmodi cor. Emo Scotto*, & *in Viterbien. Paſcuor.* 4. *Febr.* 1705. §. *Secunda circumſtantia cor. bon. mem. Molines*.

Ejuſdemque irrelevantiæ viſa fuit petita Privilegiorum reſtrictio *quoad ſues* in vim recenſiti Decreti Conciliaris Communitatis Ananiæ, quę ratione publici boni in futurum illorum retentionem inhibuit; Ut enim animadverſum fuit
9 in deciſ., quæ revidetur, Cives Anagnini eorum Statutis, ac Ordinationibus Laicalibus PP. Carthuſianos, aliaſque perſonas Eccleſiaſticas nequeunt obſtringere, juxta apertam diſpoſitionem *Text. in Cap. Eccleſia S. Mariæ num.* 15. *de Conſt.*, *Rot. cor. Ottob. dec.* 149. *n.* 4. *cum aliis per Rot. in Rom., ſeu Viterbien. Immiſſionis* 10. *Iunii* 1718. §. *Conſtabilita*, & *ſeq. cor. Rmo Criſpo*; Etiamſi alii Eccleſiaſtici dict. novæ Ordinationi
10 Communitatis conſenſum præſtiterint, ac ſimiles etiam Ordinationes pro ejectione ſuium à
11 Territorio intuitu publicæ utilitatis fecerint aliæ Communitates, ac Loca; Ultra quod enim Eccleſiaſtici Anagnini non alitèr conſenſum præſtiterunt, quàm cum reſervatione proprii Juris depaſcendi, ſcilicet quocumque anni tempore belluas ſuinas pro quantitate glandium, quæ ab eorum Prædiis produci ſolent, ſatisfacit reſponſio, quod tam factum voluntarium Eccleſiaſticorum, quam cujuſlibet Statuti nuper conditi exemplum, cogere nequeunt Carthuſianos, qui, ultra tutamen Eccleſiaſticæ Immunitatis, Privilegiis tamdiù in Territorio Anagni-
12 no obſervatis renuunt cedere, ac renunciare per *Text. in cap. cum omnes de Conſtit.*, *cap. quod omnes de Reg. Iur. in* 6., *Gratian. diſcept.* 390. *n.* 18., *Cobell. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 28. *num.* 117., *Card. de Luc. in Miſcell. Eccleſ. diſc.* 4. *num.* 22., *Sperell. dec.* 37. *nu.* 6., *Rot. apud Ciarlin. Contr. Iur. cap.* 103. *n.* 35., & *probat Dec., quæ revidetur* §. *Sicuti autem*.

Nec eidem Communitati quidquam ſuffragari viſum fuit, quod cum hodie ob auctam Territorii culturam, ſecutamque Paſcuorum mutationem, retentio Animalium ſuinorum
13 permitti nequeat abſque ejus præjudicio, gravique damno, Privilegia tamquam converſa ad iniquum, in vim aperitionis Oris contemporaneè conceſſæ, ad Juſtitiam redigi, ac etiam into-

in totum revocari debeant, *juxta Text. in cap. Suggeſtum de Decim.*

Licèt enim Privilegia, quæ ex novo emergenti, ac ob ſequutam rerum mutationem irrationabilia, ac iniqua effecta ſunt, nova Principis
14 auctoritate ad terminos æquitatis, & Juſtitiæ redigi valeant, vel in totum etiam revocari, *ut ex Text. in d. Cap. ſuggeſtum* tradunt *Bardell. conſ.22. n.10., Lancel. Gall. conſ.25. n. 64., Valenzuel. conſ.93. n.31., Sacc. reſponſ.15. n.5., et 6., Rot. diverſ. dec.83. n.9. cum ſeqq. par.2.* Nihilominus ad effectum hujuſmodi undequaque irrelevans detecta fuit, tum allegata Territorii mutatio in excolendis agris, tum ratio aſſerti damni ex retentione ſuium reſultantis; Cum enim culturæ auctio in Territorio, quatenus ſupponenda ſit, non proceſſerit ob ſequutam temporum viciſſitudinem, ac rerum mutationem ab antiquo Statu, ſed ex ſimplici voluntate, ac ar-
15 bitrio Civium, qui intuitu majoris lucri Territorii partem prius incultam ad culturam redegerunt, utique in his terminis locum non habet diſpoſitio præfati Textus, nec pro conceſſionum revocatione intrant recenſitæ auctoritates, ut benè advertunt *Sacc. d. reſponſ.15. n.34., Bardell. conſ.22. ſub n.36., Roland. à Val. conſ.13. nu.66. vol.3., Ceph. conſ.48. num.61.* Sed d. mutatio ex voluntario facto, ac electione ipſius Commu-
16 nitatis proveniens, quoad PP. Carthuſianos Jus paſcendi habentes ex privilegio, nullum ipſis irrogare debet præjudicium, *ex firmat. per Surd. conſ.27. n.10. & conſ.65. n.13., Otter. de Paſc. cap.16. num.2., Avendan. de Exeq. Mandat. par.1. cap.4. n.22. cum aliis per Roc. diſp. Iur. cap.168. n.7.*

Damnum autem, & præjudicium per Cives Anagninos deſumptum, ex quo Animalia ſuina non ſine Paſtorum rixis, aliiſque ſcandalis in præteritum devaſtaverint Terrena prativa, ac ſativa, damnificando ſegetes, ac frumenta, ſimili modo inefficax dici debet; ultrà quod enim ex documentis per dd. PP. exhibitis ſatis apparebat, quod ipſi moderatè dd. Privilegiis uſi fuerint, congruis temporibus poſt recollectas ſegetes, immittendo ſues ad paſcua; ad effectum ſanè, de quo agitur, ceſſare viſa fuit quælibet ratio exageratæ lœſionis, dum in qualibet contingibili damnificatione poſſeſſores bonorum liberam habent damni illati actionem; & propterea cum allegatum præjudicium, quatenùs contingat, aliundè valeat reparari, abſque dubio ſub motivo evitandæ damnificationis recurren-
17 dum non eſt ad Privilegiorum moderationem, quæ damnum exigit irreparabile, *ut communitèr tradunt DD. in d. cap. ſuggeſtum de Decim; Rot. diverſ. dec.87. per tot. par.2., cum aliis ſuperiùs recenſitis.*

Potiſſimè, quia ex litera dictorum Indultorum, & ſignantèr ſan. mem. Martini Quinti præſervatus tantùm habetur caſus maximi
18 præjudicii, ac evidentis lœſionis ibi = *abſque tamèn graviſſimo, & evidenti præjudicio*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium in aliis ca-
19 ſibus levioris damni, ac præjudicii, *ad Text. in l. quæſitum §. Denique ff. de fund. inſtruct., Alex. conſ. 7. n.4. lib.2., Rot. in rec. dec.674. n.11. par.19., & in Bononien. Datii Carnis 24. Novemb. 1713. §. Clariùs cor. Eño Scotto*, itaùt non concurrente caſu maximi, & irreparabilis damni expreſsè præſervato, aliud Tertii præjudicium minùs grave tanquam conſideratum in Pontificis conceſſionibus nullo modo ſit allegabile ad retar-
20 dandam earum executionem, ac obſervantiam, ut benè docet *Rot. cor. Caril. dec.97. nu.13., cor. Coc. dec. 2168. n.4., in rec. dec.358. n.6. part.11. & in Calaguritana Decimar. de Linqueitio 28. Febr. 1716. §. Et de facto cor. bo. me. Anſaldo.*

Hiſque poſitis deſcendendo ad numerum Animalium, DD. iterum procedendum cenſuerunt *juxtà modum traditum in d. dec., quæ revidetur*, quod ſcilicèt PP. Carthuſianis in Territorio Anagnino licita tantùm ſit Animalium retentio ſecundùm artis agrariæ uſum correſpondens quantitati bonorum, ac Prædiorum, quæ ipſi PP. poſſident in Territorio, regulando in hac parte facultatem ipſis PP. impartitam ad tra-
21 mites Juris, quod in habentibus Paſcua promiſcua non alitèr eorum uſum decernit, ad *Text. in l. Imperatores ff. de ſervit. ruſt. præd., ubi Alberic. n. 2., Coſta de rat. quæſt.158. n.1., & ſeq., Cancer. var. reſol. lib.3. cap.4. n.65., & ſeq., Panimoll. dec.25. annot.2.* quæ ratio habenda eſt etiam in perſonis privilegiatis, nè ſit in libera eorum facultate abſorbere Paſcua, ſingulorum Civium indigentiis deſtinata, ut in puncto contra eoſdem PP. reſol-
22 vit *Rot. in Ferentina Jurispaſcendi ſuper numero Animalium, & ſociis 22. Jun.1707. §. final., & per tot. cor. Eño Scotto*, quam reſolutionem refert, ac ſequitur, *Campel. ad Conſt. Stat. Vrbin. decr. 52. ſub. n.295., & ſeq.*

Non relevante, quod indulta Apoſt. PP. Carthuſianis conceſſa, illimitatam paſcendi facultatem tribuant cum quolibet Animalium numero ibi – *Animalia, & Greges quæcumque fuerint, &*
23 *ad quemcumque numerum aſcendentia* – quia cum in illis immediatè fuerit præſervatam ingens præjudicium ipſorum Incolarum ibi – *abſque ta-*
24 *mèn graviſſimo, & evidenti præjudicio dilectorum filiorum Provincialium, habitatorum, & Incolarum*, omnis æquitas poſtulat, ut Privilegia, etiam in vim aperitionis Oris contemporaneè indultæ, ſecundùm quantitatem bonorum per dictos PP. poſſeſſorum in Territorio (quæ juxtà eorum confeſſionem non modica ſunt) intelligantur, & reſtringantur, ut optimè probatum fuit *in dicta Ferentina Iurispaſcendi ſuper numero Animalium, & Sociis 22. Iunii 1707. §. Neque obſtare cor. Eminentiſs. Scotto.*

Verùm quia Carthuſiani in vim eorundem Privilegiorum juriſpaſcendi habent in aliis locis
25 *Maritimæ, & Campaneæ*, in quibus nulla poſſident bona; Hinc DDñi addendam cenſuerunt declarationem, quod ex præſenti reſolutione juriſpaſcendi libertatem dd. PP. reſtringente favore Communitatis Anagniæ pro numero Animalium correſpondente quantitati Prædiorum per ipſos poſſeſſorum in ejus Territorio, nullum eiſdem PP. irrogatum cenſeatur præjudicium quoad alia Loca, & Territoria, in quibus dicti PP. nulla poſſident bona, reſervando in caſibus particularibus juxtà Tribunalis praxim ſingulorum indemnitati providere, nè aliàs Privilegia
26 quoad dd. loca indirectè reddantur inutilia, ac penitùs de vento, contra Regulam *Text. in cap. quod ſi nulla de Præben. in 6., Cyriac. Contr. 622. n.17. Rot. in rec. dec.297. n. 2. par.4. to.2., & cor. Coc. dec.2148. n.3.*

Et

Et juxtà hunc modum concluſum fuit, Utraque, &c.

R. P. D. CRISPOLTO.

ROMANA OBLATIONIS.

Vener. 25. Iun. 1723.

ARGUMENTUM.

Oblationes, quæ ex Statuto Univerſitatis fieri debent alicui Eccleſiæ in certa quantitate, diminui non poſſunt, non obſtante etiam longæva contraria obſervantia interpretativa, quæ in claris locum non obtinet, nec præſcriptiva, quæ ubi oblatio fieri debet Eccleſiæ, debet eſſe centenaria, maximè ſi Statutum ſit confirmatum auctoritate Apoſt., & munitum clauſula *ſublata, & decreto irritanti*, quæ tollunt quamcumque contrariam obſervantiam.

SUMMARIUM.

1 *Oblationes, quæ fiunt Eccleſiæ Deo acceptiſſimæ ſunt.*

2 *Statuta Artis Vermicellariorum, quid diſponant* in cap. 12. *circa oblationem quot annis faciendam Eccleſiæ B. M. de Horto.* & n. 11.

3 *Oblationes, ſivè eleemoſinæ ex libera Offerentium voluntate pendent.*

Lim. ubi deſcendunt ex aliqua peculiari Statuti diſpoſitione, quia tunc non ſunt voluntariæ, ſed neceſſariæ. n. 4.

Et perpetuò debent obſervari. n. 5.

Ampl. Etiamſi ſolutio fieri non conſuevit immediatè ipſi Eccleſiæ, ſed alteri ejus nomine. n. 6.

7 *Qui per alium exigit, & percipit, per ſe ipſum exigere, & percipere dicitur.*

8 *Oblationes Eccleſiæ faciendas Colligentes non poſſunt illas imminuere, ſivè in proprios, vel alienos uſus convertere.*

Ampl. etiamſi alius uſus ſit ſimilis, vel pius. n. 10.

9 *Ad uſum certum largitionis, quæ ſunt deſtinata Fidelium, ad illum, & non alium debent converti.*

Ampl. Et ſi alius uſus ſit ſimilis. n. 10.

12 *Statutum dicitur clarum, ubi nil elaborandum in intelligenda mente Statuentium.*

13 *Obſervantia interpratativa, nil operatur in claris.*

14 *Verba* — in l'Offerta, e per l'Offerta — *idem important.*

15 *Una pars Statuti clara declarat alteram dubiam.*

Ampl. ubi verba clara ſint præcedentia. n. 16.

16 *Verba præcedentia majorem vim habent ad declarationem ſequentium, quàm è contra.*

17 *Præſcriptio longi temporis non eſt ſufficiens ad præſcribendum cont. Eccleſiam.*

Sed requiritur centenària. n. 18.

18 *Centenaria unicè præſervata in Bulla Urb. VIII.*

19 *In præſtationibus Annuis tot ſunt præſcriptiones, quot anni.*

20 *Præſcriptio, ut locum habeat in jure exigendi annuas præſtationes requiritur oppoſitio, vel denegatio, cum ſubſecuta acquieſcentia.*

21 *Negligentia Officialium Communitatis in exigendo minus debito, Communitati non præjudicat.*

22 *Statutum Apoſt. auctoritate confirmatum efficitur Papale.*

Et per non uſum, ſive contrarium uſum, vel obſervantiam reddi nequit inefficax. & n. 23., & 32.

Ampl. ubi confirmatio ſit munita clauſula ſublata, & decreto irritanti. n. 24.

25 *Clauſula* Sublata, & decretum irritans *tollunt quamcumque contrariam obſervantiam, & præſcriptionem.* n. 26., & 32.

Ac tollunt Judicibus facultatem aliter judicandi. num. 27.

28 *Confirmatio Statutorum dicitur in forma ſpecifica, ubi inſertus fuit illorum tenor.*

Ampl. etiamſi deficiat clauſula Ex certa Scientia. num. 29.

30 *Obſervantia plurimùm deſervit pro interpratanda quantitate Crediti.*

Decl. procedere, ut num. 31.

33 *Statuti à clara diſpoſitione recedere non licet.*

Et ubi illius verba certam exprimant quantitatem, neque in augumentum, neque in diminutionem trahi valent. n. 34.

DECISIO CLXXIV.

Annua Oblatio ab Univerſitate Vermicellariorum Urbis præſtari ſolita Eccleſiæ B. Mariæ de Horto, cujus Archiconfraternitati eadem Univerſitas aggregata eſt, componebatur antiquitùs ex pecuniis per Homines Artis collatis in Capſulam, quam ſingulis menſibus inter eos Deputati circumferebant. Ad arcendam verò neceſſitatem in poſterùm continuandi in hujuſmodi quæſtuatione, & nè aliquid detraheretur memoratæ annuæ præſtationis conſuetudini adeò pervetuſtæ, & laudabili, atque ſemper cor. Dño ſuaviſſimo odore plenæ, ut relatis concor-
1 dantibus in propoſito conſiderat *Lagunez de Fruct. par. 1. cap. 33. n. 4.*, immò ad pinguiùs, & decentiùs conſulendum illius perpetuitati, & quodammodo etiam certitudini, determinatum fuit in ejuſdem Univerſitatis Ordinationibus an. 1598., quod deinceps quælibet Apotheca quotannis ſolveret ſcut. unum in cauſam prædictæ Oblationis, & idipſum ſtrictiùs, & clariùs injunctum legitur in novo poſteriori Statuto in forma ſpecifica confirmato de an. 1642. per ſan. mem. Urban. VIII.

Temporis beneficio crevit numerus Apothecarum, ſed non ità proportionalitèr quantitas d. annuæ præſtationis aucta remanſit, licèt illam Deputati integralitèr exegerint. Quamobrem Officiales prædictæ Eccleſiæ, ſivè Archiconfraternitatis B. Mariæ de Horto judicialitèr egerunt pro ejuſdem annuæ Oblationis integrali conſequutione, habito reſpectu ad numerum Apothecarum pro tempore exiſtentium, cumque in Tribunali A. C. tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio ſuccubuerint, ad eorum inſtantiam commiſſa mihi Cauſa appellationis, conſului hodiè DD. meos ſuper dub. commiſſioni conſentaneo, ſcilicèt = *An conſtet de credito Archiconfraternitatis V. Eccleſiæ B. Mariæ de Horto annuæ Oblationis ſc. unius annui ex qualibet Apotheca Artis Vermicellariorum Urbis; itaùt ſit relaxandum mandatum?* quod *affirmativè in omnibus* reſolutum fuit.

Præcipua autem ratio ità decidendi ſtetit in expreſſa, & aperta diſpoſitione mox d. novi Statuti *in cap. 12.*, ubi imponitur cuicumque qui velit Artem exercere, ut priùs obligare ſe de-
2 beat — *di pagare un ſcuto l'anno per elemoſina ſolita*

ta applicarſi alla Madonna SSma dell'Orto -- & in
alio ſubſequenti *cap.*23. paritèr exprimitur,quod
omnes de Arte -- *promettono pagare ogn'anno per
loro, & in loro Bottega Succeſſori un ſcudo ogn'anno
in mano delli Conſoli pro tempore per portarli in l'of-
ferta à S. Maria dell'Orto* -- quapropter licèt
eleemoſynæ, ſivè oblationes nullum certum
3 ſubjectum habeant, ſed ex libera Offerentium
voluntate pendere dicantur, ad tradita per *Rot.
cor. ſan. mem. Alexan. VIII. dec.* 139. *n.* 1. Nihilo
4 tamen minùs, quando eorum præſtatio, prout in
caſu,deſcendit ex aliqua peculiari Statutaria diſ-
poſitione, ampliùs reputari nequit voluntaria,
ſed omninò debetur neceſſitate Statuti, itaùt
5 perpetuò ſervari, & impleri oporteat, juxtà do-
ctrinam *Bart.* communitèr receptam in *l. Privi-
legia n.*3. *C. de Sacroſ. Eccl.*, & in puncto adver-
tunt *Barboſ. in d.l. Privilegia n.*4., *Fæl. in cap. Ec-
cleſia S.Mariæ n.*97., *& ſeq. de Conſtit.*, *Gemin. in
cap.*1. *n.*19. *eod. tit. in* 6., *Abb. in cap. penult. n.*8.
de Sepult., *Capon. diſc.*230.*n.*31., *& ſeq.*,*Lagun.
de Fruct. par.*1. *cap.*33. §. *unico à n.*16. *ad* 24., *&
n.*28. *cum ſeq.*, & prædictæ pecuniæ, tametſi per
Homines Artis deponantur in manibus Conſu-
lum in exequutionem memoratæ Statutariæ diſ-
poſitionis,nullo modo cenſeri valent exactæ no-
mine Artis, ſivè Univerſitatis, ad cujus favo-
6 rem nulla interceſſit præventiva promiſſio, ſed
dumtaxàt ad commodum, & nomine Eccleſiæ
percipiuntur, cui in cauſam oblationis ſolven-
dæ veniunt, itaut habeantur, acſi immediatè
ab eademmet Eccleſia eſſent exactæ, & perce-
7 ptæ, cum is dicatur exigere, & percipere, qui
per alium exigit, & percipit, ut in ſpecie ponde-
rat *Rot. in rec. dec.*6. *n.*2. *par.*14., & conferunt
generalitèr deducta *in Leodien.,ſeù Aquiſgranen.
Spolii* 12. *Apr. curr. an.* §. *finali circa medium cor.
Me*. Undè Conſules, in quibus tantummodò re-
ſidet nudum exercitium, & munus colligendi,
8 tenentur integrè, & in omni ſua totalitate illas
Eccleſiæ offerre, nec valent in aliquo quantita-
tem collectam imminuere, ſivè in proprios, vel
alios uſus erogare -- *cum ea, quæ ad certum
9 uſum largitionis ſunt deſtinata Fidelium,ad illum de-
beant, non ad alium converti* -- ſunt verba *Text.
in Clem.*2. *de Relig. Dom.*, ibique *Gloſ. in verb.
10 Non ad alium*, ubi etiamſi alius diverſus uſus
ſit ſimilis, vel pius, latè *Fagn. in cap. Paſtoralis
n.*29. *de his, quæ fiunt à Præl. ſine conſ. Cap.*, *Bar-
boſ. in Can. quia Sacerdotes n.*4. *cauſ.*10. *qu.*1., *&
de Offic.*, *& Poteſt. Paroch. part.*3. *cap.* 24. *n.*30.,
*ac de Jur. Eccl. Univ. lib.*3. *cap.*23. *n.*30., *Amoſtaz.
de Cauſ. piis lib.*4. *cap.*1. *n.* 19., *& lib.* 5. *cap.*12.
*n.*63., *Rot. cor. Pamph. dec.* 286. *n.*6., *& in rec.
dec.*27. *n.*8. *par.*5.

Obeſſe quin valuerit, quod per decurſum
ann. ferè 70. ſoluta modo extiterit quantitas
ſc.48. 50., quæ numero Apothecarum non re-
ſpondet, modò verò ſc.50. licèt illæ ſemper fue-
rint in numero majori. Quia hujuſmodi contra-
ria, & diuturna obſervantia, in qua Informantes
pro Vermicellariis præcipuum defenſionis præ-
ſidium reponebant, in præſentis caſus hypotheſi
attendi nullatenùs merebatur, neque in linea
declarativa, ſive interpretativa, neque in linea
præſcriptiva. Non quidem in linea interpretati-
11 va, dum Statutum *in cap.*12. expreſsè deman-
davit quemlibet de Arte ſe prius obligare debe-
re -- *di pagare uno ſcudo l'anno per elemoſina ſolita
applicarſi alla Madonna Santiſſima dell'Orto* -- prop-
pterea attenta expreſſione certitudinis quanti-
tatis ſolvendæ, & cauſæ, in cujus implementum
quantitas ſoluta cedere debebat, Statutum dici-
tur de per ſe habere ſenſum clarum, & manife-
12 ſtum,cum nihil oporteat intellectum diſcurre-
re, & elaborare in intelligendo mentem, & vo-
luntatem Statuentium, ut egregiè notat *Bald.
in Auth. hoc inter ſub n.*1. *lit.A. C. de Teſtam. ordin.*
latè *Capyc. Galeot. lib.*1. *contr.*50. *n.*14. *Fontanel.
dec.*294. *n.*22., atque ideò nulla indiget gloſſa,
aut declaratione, nullamque diverſam intelli-
gentiam recipere valet ex ſubſequuta contraria
13 obſervantia, quæ in claris nullam habet effica-
ciam, *Cyriac. contr.*388. *n.*17. *Card. de Luc. de
Benefic. diſc.*89. *n.*17. *verſ. Et demùm*, *Rot. poſt
Ceccoper. Lucubrat. Canon. dec.*10. *n.*8., *cor. Greg.
dec.*184. *n.*5., *cor. Cocc. dec.*1546. *n.*21., *& in Ro-
mana Penſionis* 12. *Febr.*1694. §. *Fruſtrà autem in
princip. cor. bo. me. Pio*.

Abſque eo, quod ullam dubietatem ingerere
queat poſterior ejuſdem Statuti diſpoſitio in ſub-
ſequenti *cap.*22., ex quo inibi, juſſa ſolutione
d. ſc. annui dictum fuerit -- *per portarli in l'offerta
à S. Maria dell'Orto* -- non verò -- *per offerta* --
undè inferri contendebatur intellexiſſe Statuen-
tes ex dd. ſc. annuis oblationem eſſe deſumen-
dam, non autem eadem omnia ſcuta oblationis
de cauſa eſſe danda. Prætermiſſo, enim quod di-
ctio illa -- *in l'offerta* -- nullum diverſum intelle-
14 ctum importat,itaut idem ſit, ac ſi dictum fuiſ-
ſet -- *per offerta* -- cum hujuſmodi dictiones, niſi
totius diſpoſitionis contextus reſiſtat, eumdem
ſenſum habeant, *ut in cap. In noſtra de cohabitat.
Cleric.*, *& Mulier. Gloſſ. in l. Si Patroni* §. 1. *ff.
ad Trebel. Roman. conſ.*376. *n.*1., *& ſeqq.*, cum
aliis relatis per *Card. Tuſch. concl.*292. *n.*9., *&* 10.
quælibet umbra difficultatis fugata remanſerat
ex aperta, & ſatis clara præcedenti diſpoſitione
*d. cap.*12., ubi exprimitur, quod dictum annuum
ſc. unum inſerviret -- *per elemoſina ſolita applicarſi
alla Madonna SSma dell'Orto* -- cum una pars
15 Statuti magis clara, & ſpecificativa declarare
debeat aliam, in qua aliqua cadere poſſet ambi-
guitas, *Bald. in l. omnes populi n.*71. *ff. de juſtit.*,
& jur., *Surd. conſ.*257. *num.*17. *Rocc. diſp.*114.
*n.*29., *&* 30., *Saminiat. contr.*189. *n.*24., *&* 25.,
*Conſtant. ad Stat. Urb. in prælud. n.*267., *Rot. in
rec. dec.*16. *n.*5. *cum duob. ſeqq. par.*18., *dec.*20. *n.*2.
*par.*14., *& dec.*525. *n.*9. *par.*19.; maximè quan-
do, prout in caſu, diſpoſitio magis clara, & aper-
ta relata comperitur in præcedenti parte Statu-
16 ti, cum verba præcedentia majorem vim ha-
beant ad declarationem ſequentium, quam è
contra, *Gloſſ.*, *& Bart. in l. quiſquis ff. de leg.*3.,
*Capyc. Galeot. lib.*1. *contr.*50. *n.*15., *Conſtan. ad
Stat. Urb. in prælud. nu.*269., *Fontanel. dec.*348.
*n.*8., *Rot. dec.*346. *n.*8., *&* 9. *par.*15. *rec.*, *& in-
ter recollect. ab eod. Conſtan. ad d. Stat. Urb. dec.*30.
*n.*1., *&* 2., *& dec.*131. *n.*7.

Penitùs itaque ex his excluſa obſervantia in-
terpretativa, minùs erat, quod eadem contraria
obſervantia in ratione præſcriptiva obſiſtere poſ-
ſet eidem Eccleſiæ, ſive Archiconfraternitati
B. Mariæ de Horto ſuper conſequutione annuæ
Oblationis in tota, & integra illa quantitate
unius ſcuti per ſingulas Apothecas annuatim
ſol-

ſolvendi. Præter quod enim (ſicuti ex parte ejuſdem Archiconfraternitatis opponebatur) ad præſcribendum contra Eccleſiam non ſufficit decurſus ſeptuaginta annorum, vel alterius cujuſ-
17 cumque longiſſimi temporis, juxta notiſſimam Conſtit. ſan. me. Urb. VIII. *la* 159. *Bullar. nov. tom.*4., & advertitur per *Add. ad dec.*12. *num.*30., *cum ſeqq. par.*8. *rec.*, ſed requiritur integra cen-
18 tenaria, cujus efficacia dumtaxàt legitur præſervata in d. Apoſt. Conſt. ut ponderat *Rot. in Nepeſina Devolutionis* 29. *Aprilis* 1697. §. *Idque procedit cor. bo. me. Molines*, quodque ulterius cum in præſenti themate verſetur quæſtio circa annuas præſtationes, de quibus omnibus unica fieri nequit ſolutio, quot ſunt anni tot requiruntur præſcriptiones cadentes in ipſis annualitatibus, non autem in cauſa productiva ſive jure exigendi, & niſi oppoſitio, vel denegatio cum ſubſequuta acquieſcentia accedat, præſcriptio
19 non intrat, ut de prima propoſitione in ſpecie annuæ præſtationis, dixit *Rot. cor. Celſ. deciſ.*70. *n.*9., *& in Rom. Cenſus* 14. *Mart.* 1701. §. *Ea-*
20 *que potentiùs in fin. cor. bo. me. Anſaldo*, & de ſecunda teſtatur, *Card. de Luc. de Judic. diſc.*21. *n.*71., cum cæteris relatis per *Rot. in Tyburtina Decimar.* 28. *Jun.* 1720. §. *Enervis in fin. coram R.P.D. meo Corio*; & in omnem caſum, quod oſcitantia, ſive negligentia Officialium in exigendo minùs debito nullum præjudicium faciat
21 Juribus Archiconfraternitati competentibus, optimè in propoſito advertit, *Fæl. conſ.*34.*n.*7., cum concordan. deductis *in Rom. Canonum* 15. *Jan. cur. an.* §. *fin. cor. Me*.

Verùm enim verò tutius reſponſum fuit dict. annuam præſtationem, tanquam ordinatam per d. novum Statutum in forma ſpecifica confirmatum aſſumpſiſſe plenè vim Apoſt. conceſſionis, itaut non tàm ex Statutaria diſpoſitione confirmata, quàm ex ipſa efficaciori Apoſt. diſpoſitio-
22 ne ſuperveniente, Eccleſia B. Mariæ de Horto præfatum jus percipiendi d. annuam oblationem obtinuiſſe dicatur, ad *Text. in cap. ſi Apoſtolica*, ubi *Gloſſ. in verb. confirmamus de Præb. in* 6., *Hoſtien. in cap.*1. *n.*7. *de tranſ.*, *Conſt. ad Stat. Urb. ann.*32. *la* 2. *n.*101., latè *Rot. in Ferrarien. Decimar. ſuper Jure univerſ. decimandi* 8. *Jun.*1696. §. *Et adaugetur cor. bo. me. Urſino*, *&* 1. *Jul.* 1697. §. *Viſum enim fuit in fine cor. bo. me. dell'Olmo*; & proindè nulla potuit ſuperinduci præſcriptio, ſive contraria obſervantia, vel conſuetudo, cujus vigore evitari valeat præfatæ Oblationis præſtatio in illa tota, & integra quantitate per d. Statutum ordinata, & decreta: cum Statuta à Supremo Principe confirmata, nullo modo per non uſum, ſive contrarium uſum, & illorum inob-
23 ſervantiam inefficacia reddi queant, ſed tantùm per ejuſdem Principis contrariam diſpoſitionem, ex benè firmatis per *Antun. de Donat. Reg. lib.*2. *cap.*10. *n.*25. *Conſtan. ad Stat. Urb. annot.*60. *art.*1. *nu.*71., *&* 72., juncta præſertim
24 clauſula -- *Sublata*, *& decreto irritanti* -- in ead.
25 Apoſt. confirmatione appoſitis, quæ proſternunt, & annihilant quamcumque contrariam
26 obſervantiam, & præſcriptionem, conſtituuntque Univerſitatem Vermicellariorum in mala
27 fide, & tollunt Judicibus facultatem alitèr judicandi, ad *Text. in cap. Statutum* §. *fin. de reſcr. in* 6., *cap. ult. de Offic. Deleg.*, *Conſt. ad Stat. Urb. ann.*60. *art.*1. *n.*73., *Rot. poſt eumd. dec.*2. *n.*12., *cor. Coc. dec.*1539. *à n.*27. *ad* 34., *& in Marian.*, *& Accien. Penſionis* 13. *Jun.* 1696. §. *Fortiùs quia cor. bo. me. Molines*.

Nec in controverſiam revocari poſſe videbatur confirmationem prædicti Statuti eſſe in forma ſpecifica, quippè quia cum in Brevi confirmatorio inſertus comperiatur integer tenor Sta-
28 tutorum, utique confirmatio dicitur facta in forma ſpecifica, *cap. Paſtoralis* §. *Præterea*, ibiq; *Gloſſ. de offic. Deleg.*, *Fæl. in cap. cùm inter n.*2. *de except.*, *Dec. in cap.*1. *de confirmat. util. vel inut.*, *Conſtan. ad Stat. Urb. in prælud. n.*51., *cum ſeqq.*, *Rot. cor. Coc. dec.*1573. *n.*16., *& ſeq.*, *& dec.*1763. *n.*7., *&* 8., *cor. Merl. dec.*257. *n.*60., *cor. Bich. deciſ.*57. *n.*4., *in rec. dec.*339. *n.*3. *par.*2., *dec.*222. *n.*12. *par.*7., *& dec.*262. *n.*3., *& ſeq. par.*19. Tameſi deficiat clauſula -- *Ex certa ſcientia* -- cum iſtius concurſus, vel defectus conſideretur dumtaxàt ad inducendam, ſive excludendam vim confirmationis in forma ſpecifica, quando tenor
29 Statuti, ſive actus confirmati in Brevi confirmatorio non reperitur inſertus, ut latè diſtinguendo probat *Garz. de Benefic. par.* 3. *cap.*2. *à n.*226. *ad* 239., *Card. de Luc. de Judic. diſc.*35. *ſub n.*63. *verſ. adhùc tamen*, cum cæteris apud eos relatis.

Momenti denique non eſt, quod ubi non agitur, prout in hypotheſi, de præſcribenda ſubſtan-
30 tia crediti, ſed de fixanda dumtaxat quantitate, firma tamen manente eadem ſubſtantia, deferendum veniat diuturnæ obſervantiæ in præteritum ſtabilitæ, & proindè in cauſa ſæpedictæ Oblationis expoſtulari nequeant niſi annua ſcuta 50., quæ uſque modo ſoluta fuerunt. Quidquid enim eſſet ſi præfatum Statutum confirmationem haberet in forma communi, & nullam exprimeret quantitatem annuatim offerendam,
31 quibus in caſibus allata diſtinctio aliquam animadverſionem promereri poſſet. Certum viſum fuit DD., quod illud tanquam confirmatum
32 in forma ſpecifica reſpuit, & proſternit quamcumque contrariam obſervantiam, juxta auctoritates *in* §. *præced. relat.*, & ex quo determinat certam ſummam ſingulis annis offerendam
33 d. Oblationis de cauſa, ab illius clara diſpoſitione recedi non debet, ad latè tradita per *Rot. in rec. dec.*318. *à n.*13. *ad* 17. *par.*16.; itaut illius verba, tamquam exprimentia certam quantita-
34 tem neque in augumentum, neque in diminutionem trahi valeant, optimè *Rot. cor. Pamphil. dec.*679. *n.*2., *& in rec. dec.*44. *n.*8. *par.*11.

Et ita, utraque, &c.

R.P.D. ROVAULT DE GAMACHES.

VELITERNA FIDEJUSSIONIS.

Ven. 2. *Mart.* 1725.

ARGUMENTUM.

Fidejuſſor Adminiſtratoris Dohanarum Communitatis obligatus *uti Principalis*, *Principaliter*, *& in ſolidum* gerit figuram ipſius principalis debitoris,

ris, & adversùs ipſum competit actio pro reliquatu. Novatio obligationis Fidejuſſori inducta non dicitur per ſtipulationem ſecundi Inſtrumenti, ubi illud fuit celebratum in executionem primi, & non contineat pacta abrogativa præcedentis obligationis, & aſſeruntur plura argumenta pro novationis ejuſdem excluſione.

S V M M A R I V M.

1 *Fidejuſſio facta pro Adminiſtratore* uti Principalis, Principaliter, & in ſolidum, *importat eandem obligationem ipſius Adminiſtratoris.*

Et ob id pro reliquatu debito ab Adminiſtratore competit actio adversùs Fidejuſſorem. num.2.

3 *Fidejuſſor prioris contractus liberatur ſi intercedat novatio.*

Decl. procedere ubi novatio intercedit cum ſcientia, & conſenſu Communitatis Creditricis, ſecus ipſa inſcia. num.4.

5 *Novatio in Locatione Dohanarum Communitatis, ex quibus excludatur.*

6 *Novatio vera non dicitur ſed ſuppletiva, ubi in ſecundo contractu non intercedunt pacta prioris ſubſtantiam deſtruentia.*

Et quæ anteriora pacta non innovat, ſed poſteriora in priorum incrementum accedunt. n.7.

8 *Novatio, & liberatio præcedentium Fidejuſſorum excluditur, ſi ſecundum Inſtrumentum locationis ſtipulatum ſit ſeqq. verbis* -- ſenza alcun pregiudizio della Communità, e ſenza alcuna novazione degl'Inſtrumenti, e ſigurtà date.

9 *Locatio tranſit ad hæredes.*

10 *Cauſa eadem durante, idem durare debet effectus.*

Adminiſtratoris Fidejuſſio durare debet, durante cauſa ejuſdem Fidejuſſoris. ibid.

11 *Fidejuſſor Adminiſtratoris Communitatis non poteſt propriam confeſſionem impugnare reſpectu debiti, & ejus quantitatis.*

DECISIO CLXXV.

DOhanam Civitatis Veliternæ ad Novennium incipiendum an.1702. Syndicus illius Communitatis locavit pro annua penſione ſc.4475. 50. Joſepho Catilino, qui juxta legem contractus deputavit in Œconomum, & Capſerium Cæſarem Maremicchium, pro quo fidejuſſit Joſeph Piazzolus. Cumque affictu terminato Communitas remaneret Creditrix ſc.830. 20., egit tam contra Piazzolum, quam contra Gaſparem Catilinum Joſephi Fratrem, atque in affictu ſucceſſorem, nec non contra Jo:Philippum de Paulis Fidejuſſorem d. Joſephi Conductoris Dohanæ, mandatumque à Vice-Gubernatore obtinuit contra Piazzolum pro d. ſum. ſc.830. 20.: Cui Judicato non acquieſcente Piazzolo, variiſque contra ipſum latis Sententiis circa ſummam, quam ab illo prætendebant Communitas, & Gaſpar Catilinus, ejuſque litis Conſortes, tandem triangularis hæc controverſia delata eſt ad noſtrum Sac. Auditorium, in quo dub. propoſui, *An, & pro qua ſumma, & contra quos conſtet de Credito?* quod in Rota habita die 12. Iunii ſuperioris an. ob ſuffragiorum ſciſſuram non reſolutum, hodie deciſum remanſit mediante reſcripto -- *Conſtare de Credito Communitatis contra Piazzolum juxta ſummam in dec. exprimendam.*

Fundabatur autem creditum Communitatis in Inſtrumento locationis Vectigalium Velitris, ubi claris notis legitur cautum -- *dovrà pagare il d. Sig. D.Ceſare nelle mani dell'Illuſtriſſima Communità, ò ſuo Depoſitario, &c. tutto il ritratto di d. Dogana, &c.* -- juncto altero Inſtrumento Fidejuſſionis, quam pro Maremicchio emiſit Piazzolus *uti principalis, principalitèr, & in ſolidum.*
Quæ acceſſio ſicuti importat obligationem ad
1 reſtitutionem reliquatus, non ſecus, ac promiſſio ipſius Adminiſtratoris, *leg. ſi quis pro eo. §.Si nummos, l.ſi à Colono §.fin.de Fidejuſs., l. centum Capuæ ff. pro eo, quod cert. loc., Alex.conſ.34. n.5., & per tot. lib.2., Surd. conſ.359. num.33., Rot. cor. Bich. dec.306. n.1.*, ita operatur, ut deficiente pro ſumma debita Communitati ſolu-
2 tione ſc.830. 20. rectè pro iſta dirigatur actio contra Piazzolum obligatum, tamquam Principalem Debitorem, *l.Iure noſtro, l.ſi alienum C. de Fidejuſs., & mandat., Arias de Meſ. variar. reſ.lib.2.cap.13.per tot., dec.294.n.13.par.17.rec., et cor.Emer. Inn. dec.972. in fin.*

Reſultabat verò probatio deficientis iſtius ſolutionis ex Bilanciis, ſeu Computis ab ipſo Œconomo exhibitis, cum quibus adamuſſim concordant libri Communitatis, quibus utriſque inſpectis compertum eſt omnes ſolutiones ab illo expletas, unà cum nonnullis partitis ipſi à Communitate ratione defalchi bonificatis conſtare ſum. ſc.39499. 30, quæ ſubducta ab integro debito affictus pro toto Novennio aſcendente ad ſc.40329. 50. reſiduale debitum Œconomi remanet in ſupradictis ſc.830. 20., ut patet calculanti.

Neque ad declinandam ſolutionem hujus reſidui profuit exceptio, quod ex duobus ſubſequentibus Inſtrumentis, altero nimirum celebrato inter Joſephum Catilinum, & Joannem Philippum de Paulis, nec non Joſephum de Montibus ſuper Societate Affictus, altero autem iterum inter Communitatem, & Joſephum Catilinum conductorem confectò juxta Decretum Sac. Congr. Bo.Reg., orta fuerit novatio, qua
3 mediante ſecuta ſit liberatio Fidejuſſorum prioris contractus; ad *Text. in l. novatione C. de Fidejuſs., & Mand.*

Etenim, quod attinet ad primum Inſtrumentum, in quo pro majori ſecuritate Communitatis, & pro adinvenienda pinguiore Fidejuſſione ſc.6. mil. à Sac.Congr. Bo. Reg. demandata, Joſeph Catilinus admiſit in Socios Affictus prænominatos de Paulis, & de Montibus, nulla exindè emerſit novatio, quia etiamſi in hac ſocietate ineunda fuiſſet interverſa forma præcedentium conventionum, tamen cum in hoc ſocietatis contractu, neque Communitas ipſa, nec perſonæ ab ea deputatæ intervenerint, tota res inter Affictuarios peracta remanſit, ex quorum actibus ſolùm abſque ulla ſcientia, & facto
4 Communitatis, nihil ipſi detrahi, aut imminui valuit de Juribus antea quæſitis contra Piazzolum ex illius fidejuſſione, *l. filius Patris ff. de novat., Specul. de Probat. §.1. ſub n.27., Ronchegal. in l. duobus reis in princ. n.13. ff.de duob. Reis &c., Altograd. conſ.4. n.36., et ſeqq. lib.1., Capon. de Pact., et Stipul. diſp.6. verſ. qui nullus invito delegatur, Anſald. de Commerc., et Mercat. diſc.17. n.18., Rot. cor. Ludoviſ. dec.157. n.22.*

Sed enim haud apparuit hujuſmodi pactorum incompatibilitas inter contractum d. Societatis,

& al-

& alterum locationis antea per Catilinum, & Communitatem initum cum fidejuſſione Piazzoli: Nam quatenus in primo diſponitur reddendam eſſe ab Œconomo rationem Magiſtratui in
5 fine cujuſlibet Menſis, id profectò non videbatur ſublatum ex Inſtrumento Societatis, ubi non excluditur redditio rationis facienda Magiſtratui, ſed additur eam expoſci poſſe per Socios in fine cujuſlibet anni, & quocunque alio tempore illorum arbitrio. Rurſus aliud pactum in primò Inſtrumento expreſſum, ut totum emolumentum Affictus conſignaretur depoſitario Communitatis, nec poteſt dici variatum in ſecundo, per quod, imò pinguius conſultum judicabatur ſecuritati Communitatis, & fidejuſſoris, dum ſtabilitum in eo fuit relinquendam eſſe quolibet an. ſum. ſc.600. penes Depoſitarium Communitatis pro Affictu ſequentis anni. Ex quibus nulla in ſubſtantialibus noſcebatur pactorum diſformitas; modica autem, & accidentalis il-
6 lorum diverſitas, ſubſtantiam primæ conventionis non deſtruens, dicitur potiùs novatio ſuppletiva, ſeu cumulativa, *l. ſi pupillus* §. *Qui autem ff. de novat., leg. qui uſumfructum ff. de verb. oblig., Roman. conſ.*441. *n.*9., *Surd. conſ.*345. *n.*1., *Rot. dec.*150. *n.*19., *& ſeqq. par.*5., *dec.*264. *n.*6. *par.*16. *rec.*, per quam nihil penitùs anteriorum pactorum innovat, ſed prioribus in ſuo ſtatu
7 manentibus, poſteriora incrementum illis accedunt, *l. novationum C. de novat.*, *Bald. in l. pacta noviſſima n.*4. *C. de pact.*, *Gabr. conſ.*81. *num.*4. *lib.*1., *Mart. Medic. exam.*41. *n.*3., *Capon. de Pact. ſtipul. diſp.*6. *n.*20., *Rot. cor. Seraph. dec.*1063. *n.*2., *in rec. dec.*150. *n.*22. *par.*5., *dec.*199. *n.*3. *par.*6., *& d. dec.*264. *n.*6. *par.*16.

Nec pariter prætenſa Piazzoli liberatio reſultabat ab alio ſubſequenti Inſtrumento peracto inter Communitatem, & Catilinum die 1. Decembr. 1703. Siquidem licèt primævus conductionis contractus aliquandiù in ſuſpenſo remanſerit ob difficultatem exortam ſuper idoneitate Fidejuſſorum, non ideò tamen reſolutæ fuerunt obligationes per contrahentes in ſtipulatum deductæ: Quinimò cum prælaudata Sacr. Congr. per ſuas literas juſſerit, *che per d. affitto ſi ſtipoli l'Inſtromento con Giuſeppe Catilini, &c. accedenti la ſigurtà equivalente di ſc.6. mil. &c. ferme remanenti le obligationi per il medeſimo affitto con l'iſteſſo Catilini*, & in executionem hujus reſcripti celebratum fuerit ſecundum Inſtrumentum cum Joſepho *ſenza alcun pregiudizio della Communità, &c., e ſenza alcuna innovazione degl' Iſtromenti e ſigurtà date*, *ſed potiùs Jura Juribus addendo*,
8 perſpicuè exindè intelligitur ſublata quæcumque anſa dubitationis, & quævis novationis inductio, *Natt. conſ.*527. *num.*2., *Capyc. Galeot. contr.*32. *num.*11., *& ſeqq. lib.*1., *Anſald. de Comerc.*, *& Mercat. diſc.*79. *n.*13., *Rot. cor. Coc. dec.*8. *n.*3., *cor. Bich. dec.*316. *n.*22., *cor. Dunoz. Iun. dec.*97. *n.*7., *et* 8., *cor. Celſ. dec.*326. *nu.*15., *et cor. Emerix Iun. dec.*1284., *et dec.*1304. *utrobiq. n.*1.

Quemadmodum etiam inutilis exiſtimata fuit alia objectio, quod Fidejuſſio Piazzoli data in locatione, quam Communitas fecit Joſepho Catilino, non potuerit extendi ad tempus, quo in iſta locatione ſucceſſit Gaſpar defuncto Joſepho ejus Fratre. Etenim Inſtrumento Fidejuſſionis per Piazzolum expoſitæ perlecto, cum noſceretur ipſum Fidejuſſiſſe favore Communitatis pro Œconomia exercenda à Meremicchio, placuit nihil officere Joſephum deceſſiſſe, quia
9 cum natura locationis, & conductionis ea ſit, ut tranſeat ad hæredes, *l. viam C. locat.* §. *fin. inſtit. eod. tit.*, *Pacion. de locat.*, *& Conduct. cap.*61. *n.*2., *Rot. cor. Vbald. dec.*213. *n.*2. indè per continuationem Meremichii in adminiſtratione Œconomiæ, & capſæ etiam poſt mortem Joſephi, & ſucceſſionem Gaſparis in affictu Dohanę ſubſiſtebat eadem cauſa Fidejuſſionis Piazzoli, ac propterea æquum erat continuare quoque
10 eumdem effectum obligationis pro Œconomia, & capſa affictus aſſumptæ, *l. ſemper* §. *Negociatores ff. de jur. immunit.*, *Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa n.*17., *Barboſ. tract. Var. v. effectus nu.*2., *Surd. conſ.*302. *n.*5.

In quem ſenſum inſuper eo faciliùs DD. convenerunt, dum ipſemet Piazzolus in precibus R.P.D. Sardino tunc Auditori Emi D. Card. Decani porrectis an.1723. expoſuit, quod Cæſar Meremicchius erat pro adminiſtratione Dohanç Veliternæ Debitor ſc.1000. circitèr, & petiit, quod prænominatus Œconomus cogeretur ſolvere reliquatum, ad hoc, ut ipſe Piazzolus evaderet liber ab onere Fidejuſſionis; Undè validior inſurgebat probatio, & Crediti Communitatis juxta minorem ſum. ſc.830. 20. ſuperiùs juſtificatam, & vigentis adhuc Fidejuſſionis Piazzoli, non obſtante obitu Joſephi Catilini, prout
11 idem Piazzolus contra propriam confeſſionem impugnare non poteſt, *cap. per tuas de prob. l. generaliter C. de non num. pecun.*, *Rot. cor. Vbald. dec.*73. *n.*2., *cor. Benincaſ. dec.*176. *n.*6., *cor. Anſald. dec.*13. *num.*11., *& ſeqq.*, *et in Rom. Tranſactionis* 24. *Nov.* 1724. §. *ſimiliter*, *et in Rom*, *ſeu Portuen. Tenutarum ſuper fructibus* 29. *Januarii* 1725. §. *validius cor. Me*.

Et ita cauſa contra Piazzolum reſoluta, pro eo, quod pertinet ad Creditum Communitatis, reſervarunt DD. particulari examini inſpectionem alterius Crediti contra illum per ſocios affictus poſtulati, cum in hac propoſitione illorum prætenſio nec benè digeſta, nec adeo perſpicuè verificata appareret ob nonnullas partitas, quas Piazzolus ſibi bonificandaş eſſe contendebat.

R. P. D. ROVAULT DE GAMACHES.

VELITERNA FIDEJUSSIONIS.

*Ven.*15. *Martii* 1726.

ARGUMENTUM.

Habetur ex alio præcedentis deciſionis, cujus præſens eſt in omnibus confirmatoria.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſio facta pro Adminiſtratore Communitatis, cū clauſ.* uti Principalis, principaliter, & inſolidum, *importat eandem obligationem ipſius fidejuſſoris. Et ob id pro reliquatu debito ab Adminiſtratore competit actio adverſus fidejuſſorem.* ibid.

2 *Periti Ratiocinatoris deputati à S.C. Bo. Reg. relatio attendi debet.*

3 *Fidejuſſor Adminiſtratoris Communitatis non poteſt ejus confeſſionem impugnare reſpectu debiti, & ejus quantitatis*. & n.5.

4 *Adminiſtrator Communitatis ante redditam rationem non poteſt dici debitor.*

*Lim.*1. *ſi debitor appareat ex ejus confeſſione.* n.5.

*Lim.*2. *ſi debitor appareat aliundè ex pluribus ſimul junctis.* n.6.

7 *Singula, quæ non proſunt ſimul juncta ſufficiunt.*

8 *Error probatus fidem adimit Scripturæ, & Calculo.*

9 *Solutio unica cedere nequit in extinctionem duplicis debiti.*

10 *Novatio vera non dicitur, ſed ſuppletiva, ubi in ſecundo contractu non intercedunt pacta prioris ſubſtantiam deſtructivam.* & n.11.

Et hæc anteriora pacta non innovat, ſed poſteriora tunc in priorum incrementum accedunt. n.11.

12 *Novatio non inducitur in præjudicium Communitatis, ſi ſecundum inſtrumentum fiat ipſa inſcia.*

13 *Novatio non dicitur intervenire, ubi ſecundus contractus tendit ad faciliorem exequutionem primi.*

14 *Novatio, ut inducta dicatur, requiritur voluntas expreſſa remittendi priorem obligationem.*

15 *Novatio, & liberatio præcedentium fidejuſſorum excluditur, ſi ſecundum inſtrumentum celebratum ſit ſeqq. verbis* — Senz'alcun pregiudizio della Communità, e ſenz' alcuna novazione degl' iſtrumenti, e ſigurtà date. & num.16.

17 *Adminiſtratoris fidejuſſio durare debet durante cauſa fidejuſſionis.*

DECISIO CLXXVI.

SUbſiſtere putarunt DD. fundamenta Deciſionis à me evulgatæ die 2. Martii ſuperioris anni pro credito Communitatis Velitrarum in ſc.830. 20. contra Joſephum Piazzolum, & proindè conſulti hodiè ſuper viribus d. reſolutionis, reſponderunt — *In deciſis.*

Reſultabat enim ejuſmodi creditum ab Inſtrumento locationis Dohanæ per memoratam Communitatem factæ ad novennium incipiendum ab an.1702. cum Joſepho Catilinæ pro annuis ſc. 4475. 50., unà cum aliis ſc. 50. ſemel ſolvendis pro ornatibus Communitatis, in quo ſanè Inſtrumento Cæſar Maremicchius fuit deputatus Œconomus ſub expreſſa pactione, quod *dourà pagare il d. Signor D. Ceſare nelle mani dell' Illma Communità, ò ſuo Depoſitario meſe per meſe poſticipatamente tutto il ritratto di d. Dogana*, & ſubindè pro exequutione, & adimplemento obligationis ab Œconomo ſuſceptæ, mediante altero Inſtrumento deſuper celebrato, acceſſit, ac fidejuſſit, tanquam *Principalis, & inſolidum* Joſeph Piazzolus. Cum igitur terminato affictu compertum ſit, ſolutiones pro illo faciendas haud integrè ab Œconomo fuiſſe expletas, ſed deficere ſum. ſc.830. 20. juſtè Communitas pro reliquatu convenit Piazzolum, qui in vim fidejuſſionis *uti Principalis, & inſolidum* pro Maremicchio Adminiſtratore vectigalium emiſſæ te-
1 netur pro reſiduo geſtæ adminiſtrationis, perindè, ac ipſe Maremicchius Adminiſtrator, & Debitor principalis *l. Si quis pro eo §. Si nummos, l. Si à Colono §. fin. ff. de fidejuſ., Alex. conſ.34. n.5. lib.2., Surd. conſ.359. n.33., Rot. cor. Bich. dec. 306. num.1.*

Quod autem quantitas prænotatæ ſum. ſcut. 830. 20. deficeret pro ſolutione totius affictus, denuò elucebat ex eo, quod penſio pro novennio ſolvenda conſtituit ſum. ſc.40390. 50., viceverſa autem ex libris Communitatis conſtabat ſolutiones pro hoc affictu expletas ſimul cum aliis nonnullis partitis Œconomo ex cauſa defalchi bonificatis aſcendere in totum ad ſc. 39499. 30., undè pro integra penſionum ſolutione ſupereſt debitum reſiduale ſc.830. 20.

Quem calculum ex Codicibus Communitatis efformatum confirmabat relatio Cæſaris Capponi Ratiocinatoris Communitatum, qui miſſus de mandato S. Congr. Bo. Reg. ad revidendum tabellas Communitatis Velitrarum, retulit ejus creditum, & reſpectivè debitum Affictuariorum pro Vectigalibus hujus novenii aſcendere ad ſc.
2 830. 20., quæ relatio facta à Perito, quem prælaudata S. Cong. deputavit, meretur attendi, *l. Item ſi unus §. Principalitèr*, ibique *Gloſ. verb. auctoritati ff. de recept. arbitr., l.1. in princip. ff. de ventr. inſpic., Rot. dec.154. n.9. par.10. cor. Emer. jun., dec.474. n.6., & dec.780. n.1., & in Rom. Aſſociationis 9. Jun. 1711. §. Evidentiùs cor. Molines, & in Rom. Immiſſionis 17. Mart.1715. §. Corruere cor. Eminentiſs. D. meo Scotto.*

Maximè quia idem comprobabat confeſſio tùm Maremicchii Œconomi, tùm Piazzoli Fidejuſſoris, quorum primus reddendi rationem Affictuariis de datis, & acceptis occaſione ſuæ adminiſtrationis, faſſus fuit in bilanciis extraditis an.1707. remanere in ſuis manibus ſcut.320. ſolvenda Communitati, & an.1709. alia ſc.726. 45., quæ ſimul juncta faciunt ſc.1056. 48., & an. 1711. pro debito ſuæ œconomiæ, petiit in S. Congreg. Bo. Reg. dilationem ad ſolvendum. Secundus in precibus R. P. D. Sardino tunc Auditori Emi D. Card. Buglioni Dec. exhibitis an. 1713. faſſus fuit Maremicchium Œconomum eſſe debitorem pro adminiſtratione Dohanę in ſc. 1000.
3 circitèr, adeoùt multò magis certa evadat liquidatio pro minori ſum. ſc. 830. 20., quam utpotè innixam propriæ iſtorum confeſſioni neuter ex prædictis valet controvertere, ut firmat *præced. Dec. §. In quem.*

Quibus in facto, & in jure ità conſtabilitis, nullam ingerebant difficultatem geminæ objectiones, altera ſuper credito Communitatis, altera ſuper liberatione Piazzoli à fidejuſſione. Siquidem crediti ſubſiſtentiam haud infringebat exceptio, quod rationes de adminiſtratione Maremicchi non ſint adhùc diſpunctæ, nec ante-
4 quam iſtæ ſint perſpectæ, dici queat conſtare de ullo debito Adminiſtratoris, *Jo. de Plat. in l.1. n.9. in fin. C. de Apoc. pub., Salgad. Labyr. Credit. par.3. cap.7. n.21., & ſeqq.*, etenim pro declarando Maremicchio debitore in d. ſum. ſc. 830.
5 20. æquivalebat redditioni rationis agnitio debiti ex cauſa adminiſtrationis Dohanæ facta pro ſcut. 1000. circitèr tàm ab ipſo Maremicchio, quàm à Piazzolo, ut modo relatum eſt *in ſuperiori §. Quem calculum*, præſertim conſideratis inſimul depoſitione Capponi Ratiocinatoris, & de-
6 ſcriptione in libris Communitatis, quæ omnia mutuam ſibi opem adminiſtrant ad conſtituendum plenum probationis gradum, uſque adeoùt,
7 ſi non proſunt ſingula, juncta juvent, *l. Rationes, & l. Inſtrumenta C. de prob. cap. Cum cauſam eod. tit.*

tit., *Gabr. de prob. concl.* 1. *n.* 1., *& ſeq.*, *Rot. cor. Bich. dec.* 302. *n.* 31., *cor. Emer. Jun. dec.* 250. *n.* 9.

Et propterea attendi non mærebatur deſcriptio crediti Communitatis facta pro minori ſum. in Tabellis pluries poſt expletum affictum tranſmiſſis ad S. Congr. Bo. Reg.; quoniam ex relatione Ratiocinatoris ab ead. Sac. Congr. expediti ad revidendum, & calculandum creditum adverſus Affictuarios, convincebatur in liquidatione allegatarum Tabellarum, quoad debitum
8 Affictuariorum irrepſiſſe errorem, qui fidem ſcripturæ, & calculo adimit.

Neque in eſtenuationem crediti Communitatis opportebat excomputare partitam ſcut. 568. à Cæſare Maremicchio ſolutorum Depoſitariis ejuſdem Communitatis, namque apparebant à d. Cæſare perſoluta partim nomine illius proprio pro debito adminiſtrationis Tenutarum in vocabulo *Lariani*, *& Communis* exercitæ ab ipſo Cæſare, & partim de mandato Antonii ejus Fratris pro debito pnrticulari ejuſdem Antonii, proindeque cum ſolutio eſſet facta pro debitis omninò diverſis, nequibat iterum allegari in cauſam ejus, de quo hodie agebatur, ex regula, quod unica ſolutio non poteſt cedere in extin-
9 ctionem duplicis debiti, *Rot. dec.* 123. *num.* 3. *deciſ.* 168. *n.* 7. *poſt Cenc. de Cenſ.*, *cor. Dunoz. ſen. dec.* 140. *n.* 1., *cor. Beninc. dec.* 382. *n.* 13., *in Rom. Fideicom. de Avila ſuper noviter Reſervatis* 17. *Iun.* 1715. §. *Neque vim cor. R.P.D. Lancetta*, *& in Rom. Pecuniaria* 18. *Febr. cur. an.* §. *Ac propterea coràm Me*.

Atque hinc tranſeundo ad prætenſam liberationem Piazzoli à fidejuſſione, repetebatur eam promanere ex Inſtrumentis poſt illam inter Partes intereſſe habentes confectis, ſed fruſtra. Si enim ſermo habeatur de Inſtrumento ſocietatis die 30. Novemb. 1703. initæ à Joſepho Catilina cum Jo: Philippo de Paulis, & Joſepho Monti ad effectum obtinendi aliam fidejuſſionem ſc. 6. mil. advertebatur, quod inter pacta eſſentialia loca-
10 tionis, & ſocietatis nulla aderat incompatibilitas, quia redditio rationis in fine cujuslibet menſis facienda per Œconomum Magiſtratui Velitrarum, juxta conventiones affictus, non remanſit immutata in contractu ſocietatis, licèt ibi conventa legeretur in fine anni, nam aderat quoque adjuncta facultas expoſcendi hanc redditionem rationis quolibet tempore ad arbitrium Sociorum, ideoque etiam menſtruatim poterat poſtulari.

Itidem alia conventio inita in primo Inſtrumento, ut totum id, quod proveniebat ex affictu; conſignaretur Depoſitario Communitatis, non videbatur variata, imo favore Communitatis, & Fidejuſſoris pinguius impleta per hoc, quod in ſecundo Inſtrumento Socii convenerint inter ſe relinquendam eſſe quolibet anno ſummam ſcut. 600. penès Depoſitarium pro affictu ſubſequentis anni; quapropter cum ex Inſtrumento ſocietatis non fuiſſet immutata ſubſtantia locationis, pro qua fidejuſſerat Piazzolus, nulla per conſequens inducta erat novatio extinctiva obligationum ex primo contractu deſcendentium, ſed ſolùm dici poterat facta novatio ſup-
11 pletiva, ſeu cumulativa, per quam prioribus pactis in ſuo ſtatu manentibus, poſteriora in majus robur illis accedunt, *l. Novationum C. de novat.*, *Bald. in l. Pacta noviſſima n.* 4. *C. de pact.*, *Mart. Medic. exam.* 41. *n.* 3., *Capon. de pact. ſtipul. diſp.* 6. *n.* 20., *Rot. cor. Seraph. dec.* 1063. *n.* 2., *& in rec. dec.* 150. *n.* 22. *par.* 5., *dec.* 199. *n.* 3. *par.* 6., *dec.* 264. *n.* 6. *par.* 16., juncta præſertim conſideratione, quod Inſtrumentum ſocietatis erat celebratum ſine conſenſu Communitatis, cujus Miniſtri in eo contractu minimè intervenerunt,
12 ideoque tanquam res inter alios acta non debebat præjudicare Communitati pro juribus contra Piazzolum quæſitis ex cauſa ejus fidejuſſionis, ut firmat *Dec. præced. in* §. *Etenim*.

Et quamvis Communitas poſtea acceptando cautionem ſcut. 6000. profluentem à contractu Societatis, iſtum approbaſſe diceretur; tamen placuit reſponſio, quod nihil ipſi nocuerit ejuſmodi approbatio, tum quia, ut animadverſum eſt, contractus hic non eſt incompatibilis cum
13 primo, imò tendit ad faciliorem illius exequutionem, & implementum, ut pro excluſione novationis ponderat *Surd. conſ.* 385. *n.* 15., *Mart. Medic. dec. Senen. exam.* 41. *n.* 64., *Capyc. Latr. dec.* 200. *n.* 58., *& ſeqq.*, *Rot. cor. Capr. dec.* 592. *n.* 4.; tum quia in eodem actu Communitas expreſsè ſibi præſervavit omnes obligationes acquiſitas vigore primi contractus, quando vice-
14 verſa ad effectum inducendi novationem, requiritur voluntas expreſſa remittendi priorem obligationem, *l. Abſtulit*, ibiq: *Gloſſ. in fig. caſ.*, *l. fin. C. de novat.* §. *Præterea Inſt. quib. mod. tollit. oblig.*, *Bald. conſ.* 318. *n.* 4. *lib.* 1., *Gabr. de Nov. concl.* 1. *n.* 1., *Surd. conſ.* 145. *n.* 1. *lib.* 1., *Rot. cor. Coc. dec.* 8. *n.* 2., *& dec.* 1711. *n.* 1., *in rec. dec.* 122. *n.* 1. *par.* 12., *dec.* 264. *n.* 3. *par.* 16., *dec.* 663. *n.* 10. *par.* 18.

Rursùs novatio deduci prætendebatur ex Inſtrumento inter Communitatem, & Catilinam Affictuarium confecto die 1. Dec. 1703. de mandato S. Congr. Bo. Reg.; at multò magis inſubſiſtens inventa eſt exceptio Piazzoli, advertendo, quod hic non fuit novus contractus, ſed confirmatio primi cum majoribus cauthelis, præter quas de novo ſuperadditas, d. S. Cong. expreſsè juſſit, firmas in ſuo robore remanere omnes præcedentes obligationes, & de facto novum Inſtrumentum fuit celebratum cum præ-
15 ſervatione ſic adhibita - *Senza alcun pregiudizio della Communità, e ſenz' alcun' innovazione degl' Iſtromenti, e ſicurtà date, ſed jura juribus addendo* - quæ verba quamcumque novationem, & liberationem excludunt, *Rot. dec.* 130. *nu.* 4. *poſt Cenc. de Cenſ.*, *dec.* 160. *n.* 5., *&* 6., *& dec.* 188. *n.* 10., *& ſeq. cor. Priol.*, *dec.* 2. *nu.* 9., *& dec.* 413. *n.* 13. *cor. Merl.*, *dec.* 131. *n.* 10., *& ſeqq. coram Otthobon.*

Rejecta replicatione, quod primus contractus, nec à Communitate, neque à S. Congregatione fuerit approbatus, ideoque confirmari poſtea nequiverit. Quoniam etſi ab initio approbari non meruerit ob defectum idonearum, & ſufficientium cautionum, & ſupplici libello per Catilinam exhibito, fuerit à S. Cong. reſcriptum die 13. Maii 1702. *reaccendatur candela riſico, & periculo Catilinæ*, tamen poſtea facto per Catilinam novo recurſu, & majoribus ſuperventis cautionibus, acceſſit *die* 12. *Jan.* 1703. approbatio S. Congr., unde Communitas die 1. Decem. ejuſdem anni 1703. de mandato ejuſd. S. Cong. 16 de-

16 devenit ad novum Inſtrumentum cum Catilina, eo præliminari pacto tamen inſerto, *che debbano reſtar fermi tutti gl' Iſtromenti fatti per cauſa della ſudetta Dogana durante tutto il novennio, ſicome l'Economo, ò Caſſiere deputato nelli ſudetti Iſtromenti del d. Sig. Giuſeppe Catilini, & altri obligati.*

Et demùm æquè inutilitèr pro novatione ſuadenda proponebatur ea circumſtantia, quod Joſeph Catilina Affictuarius durante novennio locationis deceſſerit, & in ejus locum ſubrogatus fuerit Gaſpar Catalina. Quippè longè minùs valebat exindè quidquam inferri proficuum intentioni Piazzoli, nam in facto conſtabat, quod Cæſar Maremicchius continuavit in adminiſtratione, & œconomia Dohanæ etiam poſt mortem Joſephi, in quibus terminis æqui, bonique ratio poſtulabat, ut etiam continuaret obligatio Piaz-
17 zoli, qui pro dd. œconomia, & capſa affictus fidejuſſit, ut agnovit, & faſſus fuit ipſe idem Piazzolus porrigendo de an. 1713. prænarratum ſupplicem libellum R.P.D. Sardino, ut pro ſua indemnitate cogeret Maremicchium ad ſolvendum debitum favore Communitatis contractum occaſione toties d. adminiſtrationis, quod ipſum expendit, & probat in §. *Quemadmodum Deciſio*, quæ confirmatur, ad quam in reliquis ſe relativè habentes DD. ita reſponderunt omnibus informantibus.

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. RATTO.

IMOLEN. RIPATICI SUPER BONO JURE.

Ven. 1. Iunii 1725.

ARGUMENTUM.

Quamvis Ripaticum, quod eſt tenue datium, quod ſolvitur à tranſeuntibus flumen de Ripa ad Ripam, ſit de Regalibus Principis, poteſt tamen per ipſum in Inferiorem transferri per illius conceſſionem, vel etiam per centenaria, aut immemorabilem præſcribi — *Territorium, Diſtrictus, & Comitatus* tametſi de jure promiſcuè uſurpentur, nihilominus contrarium procedit ſi ex communi reputatione, aliiſque efficacibus argumentis probetur, quod unum ſit ab altero diverſum, quodque Caſtrum licèt ſit de Comitatu, non ſit tamen de Diſtrictu Civitatis, & plura ad hunc effectum argumenta aſſeruntur, & contraria refelluntur.

SUMMARIUM.

1 *Imola olim erat Forum Cornelii.*
2 *Imolæ Territorium in duas partes dividitur, & ex quibus Villis, & Caſtris conſtituatur.*
3 *Ripaticum eſt tenue Datium, quod à tranſeuntibus Flumen de Ripa ad Ripam perſolvitur.*
4 *Ripaticum eſt de regalibus Principis.*
Poteſt tamen per Principem Jus illius in Inferiorem transferri. num. 5.
Et quemadmodum nemo eſt exemptus ab illius ſolutione favore Supremi Principis. n. 6.
Ita nec evadere poteſt ſolutionem favore Ceſſionarii ejuſdem Principis. num. 7.
Ampl. concurrente centenaria obſervantia. n. 8.
Et ex quibus illa probetur. vid. num. 9.
6 *Vectigalia ſunt ab omnibus ſolvenda Supremo Principi.*
Ac etiam ei, cui Princeps Jus illa exigendi ceſſit. num. 7.
Ampl. concurrente longæva obſervantia. n. 8.
Et ex quibus illa probetur. vid. num. 9.
10 *Centenaria præbet meliorem titulum de mundo.*
11 *Regalia poſſunt per immemorabilem, ſive centenariam præſcribi per Inferiorem à Principe.*
12 *Comitatus eſt diverſus à Diſtrictu.*
13 *Exemptio conceſſa Diſtrictualibus non extenditur ad Comitatenſes.*
14 Diſtrictus, & Comitatus *vocabula promiſcuè uſurpantur*, & num. 20.
15 *Territorium Civitatis præfertur à vocabulis* Diſtrictus, ac Comitatus.
16 *Civitas cum ſuis Caſtris, Vicis, & Terris unum Corpus conſtituit.*
17 Comitatenſes *dicuntur illi, qui ſunt de eadem Juriſdictione, & Territorio.*
18 Civium *appellatione compræhenduntur etiam Comitatenſes.*
19 *Cauſarum deciſio non pendet à generalibus Juris, & Theoricis in abſtracto, ſed à circumſtantiis facti.*
20 *Verba* — Comitatus, Diſtrictus, Territorium, *de Jure ſunt æquivoca*, & n. 14.
Limit. ubi juxta materiam pro diverſis reputentur num. 21., & 22.
Et ex quibus hoc probetur. vid. n. 23., & ſeqq.
22 *Territoriorum fines, & Fundorum nomina non natura, ſed hominum deſtinatione conſtituuntur.*
24 *Cataſtrum, ac libri pub. Civitatis, circa res illius Territorii plenam fidem promerentur.*
Caſtrum quod non ſit de Diſtrictu probatur ex hominum deſtinatione. num. 20.
Ex æſtimo Civitatis ejuſque libris pub. n. 23., & 24.
Ex quo non contribuerit ad expenſas factas pro Civitate, & Diſtrictu. n. 25.
Ex Teſtimonio Epiſcopi. num. 26.
Ex longæva obſervantia. num. 28.
27 *Epiſcopus præſumitur optimè informatus de ſituatione locorum ſuæ Diœceſis.*
29 *Nemo præſumitur proprium Jus, & intereſſe contemnere.*
30 *Solutio potius referri debet ad agnitionem proprii debiti, quam ad negligentiam.*
31 *Iul. II. an.* 1504. *prohibuit per Breve nè impoſterum Civitas, Comitatus, & Diſtrictus Imolenſis in Vicariatum, aut alium titulum erigeretur.*
32 *Dictio* Et *de ſui natura diverſitatem importat.*
33 *Civitas, Comitatus, & Diſtrictus, quod tamquam quid diverſum conſiderati fuerint arguitur ex illorum diverſa enunciativa.*
34 *Communio poteſt dari inter plura Caſtra quoad Gubernium politicum, & Œconomicum.*
Decl. tamen, quod non exindè Caſtra uti ſingula non poſſunt conſtituere diverſa Territoria. n. 35., & 42.
36 *Onus hoſpitandi Milites eſt reale, & bonis infixum.*
Et ob id ad illius ſolutionem æquè tenentur Cives, & Diſtrictuales, ac Comitatenſes. nu. 37. 39., & 41.
38 *Contributio in omni materia unicè dimetienda à Communione damni, periculi, vel intereſſe.*

40 *Col-*

40 *Collectas tam Cives, quam Comitatenſes ſolvere tenentur pro rata commodi.*
43 *Ex ſolutione Salarii facta uni Depoſitario non arguitur quod Diſtrictus, & Comitatus idem ſint.*
44 *Caſtra non ex eo, quod annuatim contribuant certa onera Civitati, arguitur, quod ſint de Diſtrictu ejuſdem.*

DECISIO CLXXVII.

FOrum Cornelii, quod hoc tempore *Imolam* vocamus, ab Arce ibi ab Antiocho Narſe-
1 tis Duce, poſt ipſius Excidium ædificato, Teſte *Abbate Ferdinando Ughellio in ſua Italia Sacra to.2. ad Epiſc.Imolen. in principio colum.mihi 667.*, ſatis celebris in Æmilia ſita, Civitas eſt, circumdata ad meridiem, à Fluvio Vatreno, quem Vulgus corrupto vocabulo *Santernum* appellat; Univerſum ipſius Territorium dividitur in duas partes, quarum altera compræhendit undecim Suburbia, necnon decem, & octo Villas, ex
2 quibus conſtituitur dominantis Civitatis proprium, & particulare Territorium, quod vocatur *Diſtrictus*; Altera verò complectitur ſex Villas, & plura Caſtra, eorum proprium, & particulare habentia Territorium, ex quibus efformatur alia prædicti univerſi Territorii Imolenſis portio, *Comitatus* nuncupata, quemadmodum antiquiſſima obſervantia uſque ad noſtram ætatem perducta, necnon Annalia, & Libri publici ejuſdem Civitatis manifeſtiſſimè oſtendunt.

Pro trajectu memorati Fluminis Vatreni mediante Cymba, ad id retineri ſolita in loco, qui appellatur *la Caſa del Ponte*, exigebat jam pridem Rev. Cam. Apoſt., ſub nomine *Ripatici*,
3 tenue Datium à Tranſeuntibus perſolvendum, ſed circa finem ſæculi decimiſexti d.jus retinendi Cymbam, ac exigendi Ripaticum, vigore ſpecialis Apoſt. Indulti, per Sa.Me. Sixt. V. conceſſum fuit Cap. Petro Artengo, qui ſucceſſivè an.1590. per ſolemne ceſſionis Inſtrumentum illud tranſtulit in Ven. Hoſpitale S. Mariæ de Scaletta Civitatis Imolæ; Cum autem abindè citra Hoſpitale prædictum hujuſmodi jus retinendi Cymbam, & exigendi Ripaticum in affictum tradere conſueverit; Hinc Imolenſes Antiſtites, pub. commodo, paſtorali ſollicitudine intenti, determinatam indixerunt taxam ſolutionis faciendæ, aliaſque de tempore in tempus promulgarunt, ac renovarunt providas Ordinationes, quibus inter cætera ſancitur, quod Affictuarius, ſeu Conductor — *Non faccia pagare cos'alcuna per il paſſo di d. Barca alle perſone Eccleſiaſtiche, &c., e ſimilmente non farà pagare cos'alcuna alle perſone del Diſtretto d'Imola, tanto à piedi, quanto à Cavallo, ò in altra maniera, &c.*

Communitas, & Homines Caſtri, ac Territorii *Rioli* nuper excitarunt prætenſionem non ſolvendi Ripaticum, de quo agitur, ſub obtentu, quod eorum Caſtrum compræhendatur ſub Diſtrictu Imolæ, quodque proindè ipſis competere debeat exemptio in ſupradicta Ordinatione literalitèr conceſſa Diſtrictualibus. Et quamvis Emus D. Card. Gozzadinus digniſſimus Epiſc. Imolen., uſque, & de an.1718. ad tollenda æquivoca ſolemnitèr declaraverit, quod ſub nomine *Diſtrictus Civitatis*, ad effectum exemptionis à ſolutione Ripatici, compræhenduntur dumtaxat habitantes in Suburbiis, & Villis conſtituentibus proprium, & particulare Territorium Civitatis Imolæ, non autem habitantes in aliis Territoriis particularibus Oppidorum, & Gaſtrorum adjacentium, nihilominus Communitas, & Homines Caſtri *Rioli* non acquieſcentes declarationi prædictæ, formale judicium inſtruxerunt cor. Vicario Generali Imolæ, ſed paſſi ſunt contrariam ſententiam ipſos condemnantem ad ſolutionem Ripatici ad formam taxæ, quam ſententiam ſucceſſivè in gradu appellationis, nedum confirmavit A.C., ſed undique juſtam authumavit etiam S. noſtrum Tribunal, cui per Signaturam Juſtitiæ delegata extitit ulterior cauſæ cognitio; Propoſito namque per me in hodierna Audientia Dub. — *An Homines Caſtri, et Territorii Rioli teneantur ad ſolutionem Ripatici ad formam taxæ impreſſæ ſolvi ſoliti?* Non hæſitarunt Domini *affirmativum* præbere reſponſum.

Clara namque comperta eſt aſſiſtentia boni Juris favore Hoſpitalis S. Mariæ de Scaletta pro obtinenda ſolutione controverſi Ripatici, quia licèt jus Ripatici compræhendatur inter Rega-
4 lia Principibus verè Supremis privativè competentia, ex animadverſis per *Fragoſ. de Reg. Reip. par.1. lib.3. diſp.5. §.1. n.13. verſ. Sunt etiam Ripatica, Caren. pract.reſ. Jur.reſ.8. art.1. n.2., Gobb. de Aqu. q.6. n.7., Card. de Luc. de Regal. diſc.130. n.10.*, validè tamen potuit transferri per Sum.
5 Pontificem in inferiorem, proùt reverà tranſlatum fuit ex conceſſione ſa. me. Sixt. V. facta Capit. Artengo, à quo an. 1590. obvenit in Hoſpitale prædictum, ut proindè ſicuti favore ipſius
6 Supremi Principis nemo poſſet evadere ſolutionem Ripatici, ad literales *Tex. in l. Omnium l. à præſtatione, & l. à legatis C. de vectigal., l. Omnes omninò 1., & l. penultima C. de Annon., & Tribut. lib.10., Can. Tributum 23. q.8., cap. Pervenit, & cap. Innovamus de cenſ.*, ità ad eamdem ſolutionem quilibet compelli valeat favore Conceſ-
7 ſionarii, ad quem tale jus pertinere debet eo modo, quo pertinebat ad Principem concedentem, ut probè advertunt *Frecc. in Tract. Feudal. lib.5. cap.7. n.2., Caren. d. reſol.8. art. 1. n. 5. verſ. Ac proindè, Peregr. de Iur. Fiſc. lib.1. art.2. n.84., & ſeq., & n.100., Antun. de Donat. Reg. lib.3. cap.3. n.67., Card. de Luc. de Regal. diſc. 131. n.2.*

Adſtipulante præſertim inconcuſſa obſervan-
8 tia ceſſionis prædictæ centum annor. metam excedente, & ab Ordinariis Imolenſibus authorizata, ut reſultabat ex continuatis locationibus d. Juris exigendi Ripaticum per Hoſpitale factis, & ex Edictis abſque ulla interruptione promul-
9 gatis, quibus omnes præterquam Eccleſiaſtici, & Diſtrictuales Imolæ ad ſolutionem Ripatici,
10 obſtricti fuerunt. Hæc enim obſervantia tribuens facultatem allegandi quodcumque privilegium, ſeù meliorem titulo de mundo, etiam de per ſe ſola ſufficiens eſſet ad conſtabiliendum bonum jus Hoſpitalis, quantumvis agatur de
11 exactione regalium ſoli Principi Supremo privativè competentium, ut egregiè admonent *Peregr. de Iur. Fiſc. art.2. n.64., & ſeqq., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.10. n.83., & ſeqq., Rot. in Reatina Iuris piſcandi 13. Ian. 1710. §. Quo verò cor. bo. me. Anſaldo, & in Tyburtina Gabellæ 6. Iun. ejuſdem an. §. Nihilominùs, & 28. Novemb. §. Firmo*

mo etenim cor. eod., & *in Avenionem. Pedagii* 4. *Decemb.*1719.§.*Iuris diſpoſitioni cor.bo.me.Foſcaro.* Firmata ex his favore Hoſpitalis indubitata pertinentia Juris exigendi Ripaticum pro trajectu Fluminis, irrito conatu illius ſolutionem evadere ſatagebant Communitas, & Homines Caſtri, & Territorii *Rioli* ſub prætextu aſſertæ exemptionis ipſis competentis, ex quo Caſtrum *Rioli* compræhenſum ſit in Diſtrictu Imolæ. Talis namque compræhenſio Caſtri *Rioli* in Diſtrictu, neutiquam juſtificata remanebat, quinimò ex oppoſito conſtabat de compræhenſione Caſtri
12 *Rioli* in Comitatu, qui diverſus eſt à Diſtrictu, & cujus Homines, & Habitatores nulla fruun-
13 tur exemptione limitatè, ac ſtrictè conceſſa Diſtrictualibus dumtaxàt, ac propterea non extendenda ad alios, qui non ſint de Diſtrictu, ut in propoſito firmavit *Rot. in dec.* 181. *n.* 10., & 11. *cor. Caril.,dec.*338. *n.*14. *cor. Priol.,& dec.*665. *n.*3. *cor. cl. me. Card. Caprara*, & in puncto tradit *Cepparel. Reſol. Fiſcal.*87. *n.*4.

Neque caſui præſenti adaptabiles viſæ ſunt concluſiones Juris in abſtracto, quibus per Defenſores Communitatis ſuaderi prætendebatur,
14 quod vocabulum *Diſtrictus*, & *Comitatus* promiſcuè uſurpentur, ac utrumque præſeferat Ter-
15 ritorium Civitatis, quæ cum ſuis Caſtris, Vicis,
16 & Terris circumadjacentibus, unum Corpus conſtituit, juxtà monitum *Gloſ. in Can. Provinciæ verb. Comitatus diſt.*99., *Imol. in cap. Rodulphus n.*1. *verſ. An autem de reſcript.* Quod Comi-
17 tatenſes in ſubſtantia dicantur illi, qui ſunt de eadem Jurisdictione, & Territorio, ut probat *Fel. in d. cap. Rodulphus n.*17. *verb. Diſtrictus*, & *n.* 19. *verb. Comitatus de reſcript.*, *Rebuff. in l.*2. §.*In quantum ff.de verb.ſignif.* Quodque demum
18 appellatione *Civium* etiam Comitatenſes compræhendantur, juxtà theoricam *Bart. in l.*2.*n.*4., & *ſeqq.ff. de verb.ſignif.*, quàm communitèr ſequuntur *Panorm. in d. cap. Rodulphus n.* 6. *de reſcr.*, *Fel. ibid. n.*18., *Anch. n.*2., *Butr. n.*13. *verſ. Et appellatione*, *Zabarel. verſ. Bartolus autem*, *Card. de Luc. de Regal. diſc.*94. *n.*9., & *diſc.*167. *num.*5. *verſ. Iſto igitur*, quibus addi poſſet *Rot. in Britinorinen. Gabellæ* 23. *Apr.*1717. §. 23. *cor. bo.me. Anſaldo*.

Animadvertebant enim DD., quod cum Dec.
19 Cauſarum non pendeat à generalitatibus Juris, & Theoricis in abſtracto ſumptis, ſeù à formalitate verborum, ſed à circumſtantiis facti, ex quibus regulatur applicatio legum, & concluſionum, etiamſi verba iſta *Comitatus*, *Diſtrictus*
20 *Territorium*, & ſimilia ſint æquivoca, & quandoque promiſcuè, ſeù impropriè adhiberi ſoleant; nihilominuùs ad dirimendam præſentem quæſtionem ſufficiens erat, quod in concreto hypotheſis, de qua res eſt, Caſtrum *Rioli* ab antiquo tempore fuerit reputatum de Comitatu Imolenſi, contradiſtinctivè ab aliis Caſtris, & Locis componentibus Diſtrictum, tamquam quid diverſum à Comitatu; ac propterea in caſu, de quo res eſt, vocabula prædicta confundi non po-
21 terant, ſed juxtà ſubjectam materiam pro diverſis erant reputanda, ut totidem ferè verbis individualitèr admònet *Card. de Luc. de Regal. diſc.*165. *n.*11., *Rot. dec.*695. *n.*13., *et* 14. *par.*18. *tom.*2. *recen.*

Si itaque antiqui Imolenſes conſtituendo ſub nomine *Diſtrictus* proprium Civitatis Territorium compræhendens Suburbia, & decem, & octo Villas, ab eo excluſum voluerunt Caſtrum *Rioli*, cui deſignarunt certam ſedem in altera particularis Territorii parte contradiſtincta ſub nomine *Comitatus*; itaùt, alitèr apud ipſos ſemper accepta fuerit ſignificatio *Diſtrictus*, alitèr verò ſignificatio *Comitatus*, ſuperfluum videbatur examen aſſumptæ quæſtionis per apices Juris, an juxtà proprietatem ſermonis *Diſtrictus*, *et Comitatus* unum idemque Corpus, & unicum Territorium efforment; certum enim eſt, quod fundorum nomina, & Territorium fines, non
22 natura, ſed deſtinatione hominum conſtituuntur, ut aliàs dixit *Rot. in Tyburtina Bonorum* 26. *Febr.*1706. §. *Nequaquàm cor. bo. me. Molines*, *et in Bononien. Exemptionis ſuper Remiſſoria* 28. *Martii* 1707. §. *Hæc viſa ſunt cor. eod.*

Quod autem in præſenti caſu, ex antiqua deſtinatione Imolenſium, Diſtrictus, & Comitatus pro diverſis Territoriis fuerint reputati, quodque Homines Caſtri *Rioli* inter Comita-
23 tenſes, non autem inter Diſtrictuales Civitatis Imolæ recenſiti extiterint, uberrimè juſtificatum remanebat ex relatione ſtatus Imolenſis circà an.1589. exhibita bo. me. Centuriono Viſitatori Apoſt., in qua ſic habetur = *Hà undici Borghi, e dieciotto Ville chiamate il Diſtretto, etc. hà trè Caſtella, chiamate uno Mordano, un'altro Caſola Valſino, e l'altro Riolo, e ſei Ville chiamate in Contado, etc.*, cui deſcriptioni cohærent etiam Cataſtrum Æſtimi generalis, ac Libri publ. Ci-
24 vitatis, qui circà res ſui Territorii omnimodam fidem ſibi promerentur, ut probat *Altograd. conſ.*97. *n.*80. *lib.*2., *Gen. de Script. Privat. lib.*4. *tit. ult. de Lib. Civit.*, *vel Municip. lib.* 1., *et* 2., *Balmaſ. de Collect. qu.*119. *n.*13., *Rot. dec.*91. *n.*1. *par.*14., *dec.*138. *n.*43. *par.*17. *rec.*, *et dec.*746. *n.*6. *cor. cl. me. Card. Caprara*, *et in Tyburtina Bonorum* 26. *Febr.*1706. §. *Quarto loco cor. bo. me. Molines*, & in præciſis terminis *Card. de Luc. de Regal. diſc.*167. *n.*5.

Confirmabat id ipſum publ. Inſtrumentum tranſactionis initæ an.1635. inter Eccleſiaſticos, & Laicos Imolenſes pro repartitione onerum, & expenſarum factarum, occaſione qua lues peſtifera per totam ferè Italiam diffuſa, ſub annis 1630., & 1633., nec eamdem Civitatem Imolæ, & finitima Loca reliquerat immunia. In prædicto namque Inſtrumento integrale expenſarum debitum fuit repartitum diſtinctè inter Civitatem, ejuſque Diſtrictum, & inter tria Caſtra Comitatus nempè *Mordano*, *Caſola Valſino*, & *Riolo*. Cumque integer expenſarum acervus aſcenderet ad ſum.libr.173917.8.6., concordatum fuit, quod dd. tria Caſtra Comitatus ad illarum refuſionem concurrerent pro rata libr. 22544. 1.9. reſiduum verò refundi deberet per Civitatem, ejuſque Diſtrictum. Quæ profectò onerum, & expenſarum repartitio ſeparatim, & diſtinctè facta inter Civitatem, & Diſtrictum ex una, & dd. tria Caſtra Comitatus ex altera parte, maniſeſtiſſimè oſtendebat, quod Caſtrum *Rioli* erat
25 de Comitatu, non autem de Diſtrictu, cum contribuerit expenſas in ea portione, quæ obtigit Comitatui, non verò in illa, quæ adſcripta fuit debito Civitatis, & Diſtrictus, ut in puncto, generalibus omiſſis, proſequitur *Card. de Luc. de*

Re-

Regal. dicto diſc.167. num.5. verſ. ac etiam.

Eoque fortiùs comprobatum remanebat aſſumptum, ex ineluctabili teſtimonio, numquam ſatis laudati, Emi D. Card. Gozzadini Epiſcopi Imolenſis, qui expreſsè declaravit, quod ad effectum exemptionis à ſolutione Ripatici - *ſotto nome di Diſtretto della Città &c. s'intendono ſolamente gl'Habitanti di Borghi, Ville, e Communi dentro il Territorio della Città, e non altrimente quelli, che abitano nei Territorii delle Terre, e Caſtelli convicini, benche della Dioceſi, ò in altro modo ſoggetti in temporale, e ſpirituale alla Città d'Imola* -- Hæc autem declaratio promanans ab Emo Epiſ. ap-
26 primè informato de ſtatu ſuæ Diœceſis, quam ſub oculis habet, totieſque viſitando perluſtravit, perfectam utique præſeferebat probationem ſituationis Caſtri *Rioli* in Comitatu, non autem in Diſtrictu Civitatis Imolæ, ut in debilioribus
27 terminis alias firmavit, *Rot. dec.97. nu.3. cor. Emer. Jun., dec.460. n.10. par.18. rec., in Saliſburgen. Jurium Parochialium 22. Jan.1716. §. Denique, & 25. Jun.1717. §. Quamquam cor. Rmo Criſpo Archiep. Ravennaten., in Zamoren. Parochialis de Canizo 4. Jun.1721. §. Junctis cor. Rmo de Herrera Epiſ. Seguntino, & in Aurien. Beneficii de Serboy 12. Mart. cur. an. 1725. §. Eamdemque cor. Me.*

Hiſque omnibus accedebat inconcuſſa, & inalterabilis pluſquam centenaria obſervantia ſolutionis Ripatici abſque ulla contradictione ex-
28 pletæ per Homines aliorum Caſtrorum *di Mordano, & Caſola Valſenio*, & ſex Villarum, ex quibus una cum Caſtro *Rioli* conſtituitur Comitatus, quæ obſervantia dubio procul patefaciebat ſemper adfuiſſe diſtinctionem inter Comitatum, & Diſtrictum, non enim ſuaſibile eſt, quod Homines prædictorum Caſtrorum, & Villarum ſubire voluiſſent onus prædictæ ſolutionis, quatenus exemptio Diſtrictualibus elargita, debuiſſet etiam extendi ad Comitatenſes, ut proindè cum ſolutio Ripatici facta ab aliis Comitatenſibus tribui non poſſit eorum negligentiæ in allegarda Exemptione ipſis competente, quia num-
29 quam præſumitur, quod quis proprium jus, & intereſſe contemnat, congruentius referenda eſt
30 ad agnitionem eorum ſubjectionis, & comprehenſionis ſub taxa, ex firmatis per *Rot. in Melevitana Deprædationis quoad Demetrium 22. Februarii 1712. §. Ac demum cor. cl. me. Card. Priolo, & in Romana Locorum Montium 22. Iunii 1716. §. His omnibus cor. bo. me. Lancetta, & in Bononien. Cavamenti Palatæ, ſeu Foſcaleæ 11. Maii 1722. §. Cæterum cor. R.P.D. meo Cerro.*

Hancque intelligentiam non deſtruebat, quin potiùs mirifice confirmabat Breve ſa. me. Jul.II. an.1504. revocatorium omnium conceſſionum, ſeu Inveſtiturarum factarum de Civitate, & Territorio Imolenſi in Vicariatum, & Comitatum,
31 quamvis enim Sum. ille Pontifex, poſtquam mediante ejus vigilantia, amiſſam Eccleſiaſtici ſtatus partem, ab inteſtino ſcelere, & ab occultis conjurationibus vindicaverat, quemadmodum advertit., *Rota in Brictinorien. Gabellæ 23. Apr. 1717. §. 2. cor. bo. me. Anſaldo*, ad protinus extinguendum Factionum fomitem prohibuerit per Breve prædictum, ne impoſterum Civitas, & Comitatus, & Diſtrictus Imolenſis in Vicariatum, ſeu Comitatum, aut alium quemcumque titulum quoquo modo concedi poſſent; non inde tamen ſequitur, quod pro uno, eodemque corpore intellexerit Civitatem, Comitatum, & Diſtrictum: imo cum pluries in eodem Brevi mentionem diſtinctivam fecerit, de *Civitate, & Comitatu, & Diſtrictu*, adhibita ſemper
32 particula illa &, quæ tamquam inter diverſa poni ſolita; de ſui natura diverſitatem importat, ut dixit *Rot. inter impreſ. ad ornat. Card. de Luc. in Mantiſ. lib.10. ad mater. de Fideic. dec.70. nu.6.*, prædicta utique ſeparata enunciativa Civitatis,
33 & Comitatus, & Diſtrictus, illorum diverſitatem oſtendit, ut in puncto admonet, *Rot. in Æſina Collectarum 7. Decemb. 1714. §.21. coram Emo D. Card. Scotto.*

Et quidem ſtat bene ſimul, quod Diſtrictus, & Comitatus, excluſis particularibus Vicariis, ſeu Dñis, unico Regimini, ac Gubernio Civitatis Dominantis, & S. Sedis Apoſtol. ſubijci debeant, prout in Votis habuit ſa. me. Jul.II., ad tollendam factioſis occaſionem novarum Conjurationum, quodque nihilominùs Diſtrictus, &
34 Comitatus diverſa inter ſe habeant Territoria, Communio namque paſſim dari ſolita inter plura Caſtra quoad Gubernium, & Politiam Civilem, vel etiam œconomicam, non impedit, quin eadem Caſtra, uti ſingula, diverſum, ac particulare conſtituant Territorium, ut in ter-
35 minis individualibus firmatum fuit in *Bononien. Datii Carnis 24. Novemb. 1713. §. Quibus ita cor. Emo D. Card. Scotto, & in d. Æſina Collectarum 7. Dec.1714. §.21. cor. eod.*

Abſque eo, quod ullam vim facere potuerit res judicata emanata an.1715. in S. Congr. Boni Reg., qua definitum fuit Homines Caſtri *Rioli*, ejuſq; Territorii obligatos eſſe ad contribuendum expenſis per Civitatem Imolæ factis in Hoſpitatione Militum exterorum. Ex demandata namque contributione expenſarum facienda per Communitatem *Rioli* nullum concludens erui poterat argumentum pro inducenda comprehenſione Caſtri *Rioli* in Diſtrictu Imolæ; quia
36 cum gravamen ſubminiſtrandi Annonam, aliaque neceſſaria militibus, ſive tranſeuntibus, ſive ad Cuſtodiam Provinciæ accerſitis ſit onus reale, & Bonis infixum, eidem oneri proportiona-
37 biliter obſtricti remanebant, tàm Cives, & Diſtrictuales, quam Comitatenſes, ut in præciſis terminis dixit *Rot. in Brictinorien. Gabellæ 23. Apr. 1717. §.16. cor. bo. me. Anſaldo.*

Maxime quia cauſa ejuſdem gravaminis æqualitèr tangebat, nedum Civitatem, & Diſtrictum, verum etiam Comitatum, & omnibus erat Communis, & proficua, dum mediante Hoſpitatione Militum præſervabatur univerſum Territorium ab hoſtilibus incurſionibus; unde quem-
38 admodum ratio contributionis in omnibus materiis unicè ſumenda venit à promiſcuitate, & communione damni, periculi, vel intereſſe, ut per *Text. in l.1., et 2. §. Si navis ff. ad l. Rhod. de Jact.*, firmat *Klock. de contribut. cap.17. n.298., et ſeqq.* cum aliis *in Bonon. Contributionis 26. Iunii 1720. §. Porrò cor. bo. me. Lancetta.* Ita juſtitiæ, ac æquitati conſonum erat, quod ad eamdem contributionem concurrerent, tàm Cives, & Diſtrictuales, quam Comitatenſes, eo ipſo, quod
39 omnes præſervati fuerant ab incurſionibus prædictis, ut præter generalia, de quibus *Rot. in*

Bo-

Bonon. Datii Carnis 24. *Novemb.* 1713. §. *Proin-
deque cor. Emo D. Card. Scotto, & in Aven. Peda-
gii* 4. *Decemb.* 1719. §. *Unde planè*, & §. *Igitur co-
ram bo. me. Foſcaro*, in ſpecie ſolutionis Collecta-
40 rum faciendæ, tàm per Cives, quàm per Co-
mitatenſes pro rata commodi, & utilitatis, fir-
mavit *Rota in Æſina Collectarum* 7. *Decem.* 1714.
§. 9. *cor. Eminentiſs. D. Card. Scotto*, & in termi-
41 nis contributionis pro Hoſpitatione Militum
eadem *Rota in Brittinorien. Gabellæ* 23. *Apr.* 1717.
§. 17. *cor. bo. me. Anſaldo*.

Denique nil prorsùs concludere viſum fuit ad intentum Communitatis, quod Caſtrum *Rioli* ſubijciatur Statuto Civitatis Imolæ, tamquam Dominantis; quod ab immemorabili tempore, una cum aliis Diſtrictualibus præſtiterit eidem Civitati juramentum fidelitatis; quodque proportionabiliter perſolverit onera Cameralia Depoſitario Communitatis Imolæ, & contribuat etiam pro ſalario ejuſdem Depoſitarii; quandoquidem ſubjectio Caſtri *Rioli* Statuto Civitatis Imolæ, & præſtatio juramenti fidelitatis, probant quidem ſubjectionem d. Caſtri erga eamdem Civitatem, ſed non concludunt illius com-
prehenſionem in Diſtrictu, cum nullam invo-
luat repugnantiam, quod Caſtrum *Rioli* ſubje-
42 ctum remaneat Gubernio, & Regimini Civi-
tatis Imolæ, & nihilominùs habeat ſeparatum,
ac diverſum Territorium, ut ſupra probatum
fuit in §. *Et quidem*.

Cotributio verò ad ſolutionem onerum Cameralium per Homines Caſtri *Rioli* fieri ſolita in manibus Depoſitarii Civitatis Imolæ, oſtendit utique, quod in ſolutione onerum Cameralium æquè gravantur Diſtrictuales, & Comitatenſes, ſed non operatur, quod in reliquis diverſimodè conſiderari non poſſit Diſtrictus, & Co-
43 mitatus, prout excludendo ſimile argumen-
tum ductum ex ſolutione ſalarii Officialibus Co-
mitatus, & Diſtrictus, appoſitè docet *Anch. in
Clem. ne Romani* §. *Sanè n.* 5. *de Elect.*, ubi quod
aliqua Caſtra contribuentia annuatim certa one-
44 ra Civitati Senarum, non ideò ſunt de Diſtri-
ctu ejuſdem Civitatis, & concordant *Corn. con-
ſil.* 187. *n.* 10., *& ſeq.*, *Socc. ſen. conſ.* 74., *& ſeq. lib.* 1.
cum aliis apud *Feuz. in Comment. ad Stat. Urb.
cap.* 197. *n.* 76.

Et ita, utraque parte in acerrimo contradictorio audita, reſolutum fuit, &c.

In hac eadem Cauſa cor. eodem ſub eadem die diſputatum fuit dubium ſuper manutentione, quod paritèr favore Hoſpitalis reſolutum extitit, prout ex dec. ſub d. die edita, quam conſultò omiſi.

Rmo P. D. ALDROVANDO,

SIGNINA JURIS PASCENDI.

Lunæ 25. *Junii* 1725.

ARGUMENTUM.

Manutentio in jure paſcendi, & ſpicandi in univerſo Territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticorum debetur Communitati docenti de ſua poſſeſſione, maximè ubi illa ſit fulcita bono jure, ex quibus autem probetur talis poſſeſſio ſignantèr contra Eccleſiaſticos, latè in deciſione diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſio juris paſcendi, & ſpicandi in toto territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticorum penès Communitatem, ex quibus probetur*, & n. 3., & ſeqq.
Ampl., quod hujuſmodi univerſalis poſſeſſio in toto territorio non excludatur, ex quo non conſtet de poſſeſſione quoad particularium prædia ſepibus ſæpta. n. 19., & de ratione n. 20.

2 *Manutentio in poſſeſſione juris paſcendi, & ſpicandi in univerſo Territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticor, debetur Communitati docenti de ſua poſſeſſione*, & n. 3.
Ampl. ubi conſtet de ejus bono jure. n. 18.

4 *Bona etiam Eccleſiaſticorum veniunt ſub locatione paſcuorum, ubi locata fuerint paſcua univerſi Territorii.*
Ampl. ubi expreſſa fuerint ſpecialitèr bona, quorum major pars pertinebat ad Eccleſiaſticos. n. 5.

6 *De toto, ac de ſingulis partibus, ipſum componentibus, idem efformandum Judicium.*

7 *Eccleſiaſtici non eſt præſumendum, quod jus paſcendi in propriis bonis, ſi ad ipſos pertinuiſſet, vendere tamdiù neglexiſſent.*

8 *Ex obſervantia negativa excluditur pertinentia juris paſcendi.*

9 *Teſtes de Communitate, illius favore non probant.*
Decl. procedere, ubi agatur de intereſſe ſingulorum. num. 10.
Secus verò ſi agatur de intereſſe Univerſitatis. n. 11. & ſeqq., & n. 16.
Lim., ſi Teſtes de Communitate adminiculentur à Teſtibus exteris. n. 12.

13 *Communitas nil aliud eſt, quàm Corpus civile repræſentatum à particularibus ipſum conſtituentibus.*

14 *Communitas dijudicatur adinſtar pupillæ.*
Et pupillorum juribus, & privilegiis gaudet. n. 15.

17 *Juſpaſcendi ſuper bonis etiam Eccleſiaſticorum eo magis probatur Communitati competere, ubi ipſa etiam pro Eccleſiaſt. Collectas Camerales perſolvat.*

DECISIO CLXXVIII.

AD Vindicandam ab Eccleſiaſticorum perturbationibus libertatem Juris paſcendi, & ſpicatici ſuper univerſo ejus Territorio indiſtinctè allegatam, Communitas Civitatis Signinæ eoſdem Eccleſiaſticos in jus vocare curavit coram Sac. Congreg. Bo. Reg., prævia expeditione monitorii jactat. jactat., & ſuper manutentione in libera ejuſdem Juris quaſi poſſeſſione, uſu, & exercitio, ſed è converſò comperta ab iiſdem Eccleſiaſticis antiqua hujuſmet litis introductione, ac pendentia in noſtro Sacr. Tribunali jam indè ab an. 1609. cor. Card. Cavalerio, coram quo etiam ad inſtantiam d. Communitatis opportunè præmiſſum fuerat examen plurium Teſtium, & ſub die 4. Mart. 1611. prodjerat deciſio ſuper exceptionibus adverſus eoſdem Teſtes ex parte Eccleſiaſticorum deductis, ideo reaſſumpta d. antiquæ litis pendentia cor. Me, in prælaudati Cardin. Cavalerii locum ſubrogato, congrruum hodie DD. meis propoſui dubium -- *An ſit danda manutentio?* quod fuit -- *affirmativè* reſolutum.

Cum

Cum enim præſens cauſæ indago verſetur in mero poſſeſſorio, ob ſolemnem petitorii ſuſpenſionem ex parte Communitatis jam in actis emiſſam, hinc ſtrictè inhærendo ejuſdem poſſeſſorii terminis, intentio Communitatis expetentis manutentionem in libera quaſi poſſeſſione Juris paſcendi, necnon ſpicatici indiſtinctè in Univerſo ejus Territorio, ſatis profectò fundari viſa fuit, tum in univocis Teſtium depoſitionibus, tum in Inſtrumentis venditionum, & reſpectivè locationum per ipſam Communitatem ab immemorabili tempore expletarum, indiſtinctè de omnibus hærbis, & paſcuis in ejuſdem Territorio exiſtentibus, quæ quidem Inſtrumenta initium ſumere comperiuntur ab an.1594. cum ſucceſſivo tractu ad hæc uſq; tempora, tum demum in copioſa ſerie partitarum ex propriis ejuſdem Communitatis libris extractarum, ex quibus omnibus documentis cum regnoſcatur concludentèr juſtificata tam antiqua, quam recens poſſeſſio penes Communitatem reſidens liberi juris, & uſus paſcendi in toto ejus Territorio, abſque ullo prorſus diſcrimine inter bona Eccleſiaſticorum, & Laicorum, prout ex hujuſ-
1 modi documentorum genere legitimam poſſeſſionis probationem in ſubjecta materia Juris paſcendi reſultare firmavit *Rot. in Rom. Communantiarum, & Fontanilis 20. Ian.1702. §. Potiſſimè cor. bo.me. Anſaldo, in Farfen. Iuris paſcendi ſuper manutentione 27. Mart. ejuſdem an. §. Rurſus cor. bo.me. Molines, & in Bononien. Iuris paſcendi 26.Iun.1709. §. Et conſonat cor. Emo de Polignach.*, hinc ſatis fundata remanebat ipſius Communitatis intentio ad effectum obtinendi expetitam manutentionem in eadem quaſi poſſeſſio-
2 ne, & libero exercitio, ut latè firmavit *Rot. in Viterbien. uſus Paſcuorum 17. Martii 1700. cor. bo.me. Muto impreſ. poſt Pacion. de Locat. dec.17. ſub initium, & circa finem juxta impreſſionem Venetam, & in Ferentina Juris paſcendi 30. Aprilis 1703. §. Tali itaque, & ſeqq. cor. bon. mem. Molines.*

Parum refragante, quod in dd.venditionum, & reſpectivè locationum Inſtrumentis non legantur individualitèr enunciata bona Eccleſiaſticorum, adeoque ex hoc deficere videatur fundamentum ea ſubjiciendi ſervituti controverſi Juris paſcendi: Cum enim in præſens aga-
3 tur de Territorio undequaque prorſus aperto, nullumque præſeferente ſignum ſegregationis bonorum, & in quo ulterius Eccleſiaſticorum bona ſunt plerumque commixta cum bonis Laicorum, nunc apertè ſequitur, quod Locationes, & reſpectivè venditiones Paſcuorum generalitèr conceptæ, ac verſantes circa totum Territo-
4 rium promiſcuè, cenſeri etiam debeant comprehenſivæ bonorum ab Eccleſiaſticis in eodem Territorio poſſeſſorum; quam quidem intelligentiam validius confirmare viſa fuit ea facti circumſtantia, qua habemus aliqua ex præmemoratis Inſtrumentis, itidemque Teſtium depoſitionibus præciſè agere de herbis, & Paſcuis exiſtentibus *in colle nucis*, quod eſt corpus bonorum pro majori parte ſpectantium ad Capitulum Cathedralis Signinæ; adeoùt proindè juſtificato ex his jure Communitatis indiſcriminatim ſe diffundente ad totum Territorium, eo ipſo fundata remaneat ipſius intentio pro libero ejuſdem juris uſu, & exercitio ſuper omnibus, & ſingulis
5 partibus idem Territorium conſtituentibus, cum regularitèr idem efformandum ſit Judicium de toto, ac de ſingulis partibus ipſum componentibus, ut latè tradit *Altogr. ſeu. conſ.7. ſub nu.35. lib. 2., Surd. conſ.311. n.12., Saminiat. contr.12. n.65., & ſeqq., Rot. dec.233. n.5. par.17. rec.*

Eoque magis quia præmemoratis documentis implicitè præſeferentibus extenſionem Juris paſcendi à Communitate allegati etiam ad bona Eccleſiaſticorum, accedunt etiam univocæ depoſitiones aliorum Teſtium noviſſimè examinatorum, qui explicitè conveniunt ad concludendam Communitatis quaſi poſſeſſionem indiſtinctè diffuſam etiam ad bona Eccleſiaſticorum: Quibus demum omnibus demonſtrationibus co-
6 ronidem imponere viſa fuit illa fatalis, & maximi apud DD. ponderis circumſtantia, quod quatenus Eccleſiaſtici contendunt eorum bona exempta eſſe à ſervitute Juris paſcendi per Communitatem allegata, facilè admodum eiſdem eſſe deberet hujuſmodi propriam exemption m juſtificare, exhibendo venditiones, & locationes propriorum Paſcuorum ab ipſis factas, cum de cætero prorſus inveriſimile reddatur, quod quoties Eccleſiaſtici propriorum Paſcuorum liber-
7 tate fruerentur, illius beneficio, & effectu tamdiù fruſtrati remanere voluiſſent, negligendo prægrande illud compendium regularitèr ex Paſcuorum locationibus percipi ſolitum. Ex qua proindè negativa eorumdem Eccleſiaſticorum obſervantia ſemper magis confirmatur intelligentia illa, quod eatenus dd. Eccleſiaſtici ab immemorabili tempore ſeſe ultro abſtinuerint à percipiendo propriorum Paſcuorum proventu, quatenus rectè agnoverunt univerſalem Juris paſcendi competentiam ſuper toto Signinæ Civitatis Territorio penès ejus Communitatem reſidere, juxta ſolitam vim, & effectum obſer-
8 vantiæ negativæ, quam in propoſito expendit *Saminiat. Contr.33. n.112., Rot. dec.520. nu.3., par.13. dec.21. num.15. part.19. rec., & dec.7. num.28., & dec.452. n.15. cor. clar. mem. Card. Caprara.*

Minuſque turbat, quod Teſtes à Communitate tàm antiquitus, quam etiam recenter adducti ad probandam ſuam immemorabilem quaſi poſſeſſionem controverſi Juris paſcendi, ſint omnes de gremio, & cœtu ipſius Commu-
9 nitatis, proindeque integram non promereantur fidem, inferendo pro illa Teſtimonium, prout etiam ex hac exceptione ipſorum fidem nutare authumavit *Rot. in altera hujus cauſæ deciſ. edita cor. Card. Cavaler., quæ eſt inter ejus impreſ. in ordine la 143.*

Eatenus enim Rota tunc adhæſit exceptionibus adverſus dd. Teſtium Perſonas deductis, quatenus credidit cauſæ indaginem verſari circa
10 peculiare intereſſe, & commodum ſingulorum de univerſitate, in quibus planè terminis Juri conſonum erat, ut ſinguli de univerſitate repellerentur à Teſtimonio ferendo in cauſa, quæ particulare ipſorum, uti ſingulorum commodum reſpiceret. De cætero autem ipſa met contraria dec. apertè recognovit, & juridicè præſuppoſuit diverſum conſtituendum eſſe judicium, quotiès
11 directè ageretur de intereſſe Communitatis, proùt ad ſenſum ejuſdem deciſ. explicatum ſub

*num.*3. contingeret — *quando ipſa met Communitas paſcua venderet, eorumque proventus perciperet* — in quibus planè terminis certum eſt, cauſam in præſenti verſari. In hac enim hypotheſi, præterquam quod Communitatis probationes non innituntur ſoli fidei Teſtium de ejus gremio,
12 ſed confoventur etiam ab aliis Teſtibus exteris nullam prorſus exceptionem patientibus, præterea præciſivè etiam ab hoc fundamento, abſoluti juris eſt etiam Homines de gremio Communitatis ritè admitti ad teſtificandum pro eadem Communitate, ne alias ipſa, quæ in ſub-
13 ſtantia aliud non eſt, quàm corpus civile, & factum repræſentatum à particularibus Perſonis ipſam conſtituentibus, deſtituta remaneat modo ſuas congerendi defenſiones utique aliunde non deducibiles, quam ex declarationibus, & factis particularium Perſonarum ipſam conſtituentium, & ne ulterius ipſa, quæ cæteroquin
14 in jure dijudicatur ad inſtar Pupillæ, & uberrimè decoratur omnibus Pupillorum juribus,
15 ac Privilegiis, deterioris remaneat conditionis, quàm quælibet alia indifferens, & extranea Perſona, amittendo omnem modum juſtificandi ſuorum jurium competentiam nemini melius notam, quam Perſonis ipſam conſtituentibus: Ex qua proindè ratione, quod etiam Homines de
16 gremio Communitatis habiles ſint ad teſtificandum pro eadem Communitate in re publicum ipſius intereſſe reſpiciente, latè tradunt *Menoch. de Arbitr. lib.2. cap.*106. *num.*13., *& ſeqq., add. ad Ludoviſ. dec.*340. *n.*14., *Add. ad Burat. dec.*314. *n.*6., *& ſeqq., Rot. dec.*360. *nu.*5., *& dec.*432. *n.*14. *cor. Card. Caprara*.

Cæterum eo etiam proniùs in hanc Communitati favorabilem intelligentiam inclinandum eſſe exiſtimarunt Domini, attenta etiam aliquali præſumptione, & aſſiſtentia boni juris, quam eidem Communitati ſuffragari obiter deguſtarunt in petitorio, cujus quidem boni juris titulus deſcendere videtur ex correſpectivo grava-
17 mine, quod vice verſa eadem Communitas ſuſtinet in ſolvendis Collectis Cameralibus etiam pro rata ad Eccleſiaſticos ſpectante, ex qua proindè correſpectivitatis ratione juſtè credi poteſt, quod eidem Communitati ab initio fuerit ab Eccleſiaſticis originariè dimiſſum, & relaxatum univerſale Paſcuorum ad ipſos etiam ſpectantium dominium, prout revera eodem jure utuntur aliæ etiam Civitates, & loca finitima Civitati Signinæ: Undè concurrente ad uberius juſtificandam d. Communitatis poſſeſſionem hujuſmodi etiam boni juris præſumptione, ac titulo, eo validior inſurgere viſa fuit ra-
18 tio decernendi favore Communitatis expetitam manutentionem in eadem quaſi poſſeſſione univerſalis Juris paſcendi, & ſpicandi, ad tradita per *Poſth. de Manutent. obſer.*45. *n.*1., *& ſeqq., Rot. dec.*229. *n.*3. *par.*13., *dec.*204. *nu.*2. *par.*19. *rec., & dec.*19. *n.*12. inter collectas ad ornatum *Card. de Luc. de Iuriſd.*

Quibus ita ſe habentibus fruſtra ad excludendam univerſalis Juris paſcendi competentiam à Communitate ſuper toto ejus Territorio allegatam, ex parte Eccleſiaſticorum deducebantur atteſtationes aliorum Teſtium ſupponentium, quod idem Jus paſcendi à d. Communitate non promoveatur ſuper nonnullis Prædiis Particularium Laicorum, quæ priùs fuerant aperta, ſubindè fuerunt ſæpibus circumdata, quorum quidem Paſcua in facto conſtat vendita fuiſſe ab eorum DD. abſque ullo d. Communitatis conſortio. Cum enim hæc Paſcua ſita ſint in parte, & è latere montium, ſuper quibus non verſatur hodierna controverſia Juris paſcendi per Communitatem promota, hinc ex eorumdem Prædiorum exemptione nulla deduci poteſt legitima illatio ad excludendam univerſalitatem ejuſdem Juris Communitati competentis ſuper toto ejus Territorio plano, & aperto, ſeu in omnibus ejus partibus comprehendi ſolitis in annuis Inſtrumentis venditionum, & locationum, accedente etiam alia peculiari ratione, cur Com-
19 munitas ſuas inſtantias non dirigat adverſus Poſſidentes Prædia circumſepta, ſive illi Eccleſiaſtici ſint, ſive Laici, quia nempe regularitèr hujuſmodi Prædia referta ſunt arboribus fructiferis, & continent vineas, quæ per multiplici-
20 tatem Animalium ad paſcendum immiſſam facilè poſſent devaſtari, cum verum ejuſdem Juris ſubjectum ſint Terræ expeditæ, & apertæ, adeoùt proindè conſtito de particularibus cauſis, ex quibus præmemorata Prædia immunia dici poſſent à ſervitute Juris paſcendi, inefficax remaneat argumentum ex ipſis deſumptum ad excludendam univerſalem ejuſdem Juris competentiam à Communitate ſuper toto ejus Territorio juſtificatam.

Et ita &c., utraque, &c.

R.P.D. ROVAULT DE GAMACHES.

COMEN. CAPPELLANIÆ.

Lunæ 10. *Decemb.* 1725.

ARGUMENTUM.

Renunciatio Juris facta ab Univerſitate, ſive Communitate abſque Judicis Decreto, & ex falſa cauſa, ac ſine conſenſu omnium, & ſingulorum de Univerſitate, & nemine diſcrepante eſt nullius roboris, cum talis actus reſpiciens ceſſionem Juris Communitati competen. dicatur mere voluntarius.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas defuncti tamquam lex eſt ſervanda.*
2 *Renunciatio nullitèr celebrata Communitati non præjudicat.*
3 *Renunciatio facta à Communitate privata auctoritate, & ſine Judicis Decreto eſt nulla.*
*Ampl.*1. *ubi omnes de Univerſitate, & nemine diſcrepante non conſenſerint*. n.4.
*Ampl.*2. *ubi renunciatio fuit emiſſa ex falſa cauſa.* num.5., & 9.
Et, ex quibus falſitas cauſæ probetur. vid. n.6.7., & 8.
In Alienationibus Juris Communitati competen. requiritur Decretum Judicis. n.3.
In Actibus voluntariis ſatis non eſt conſenſus duarum ex tribus partibus Univerſitatis, ſed requiritur conſenſus omnium, nemine diſcrepante. n.4.

Et

Et Actus voluntarius dicitur translatio Juris Univerſitatis in alios. ibid.

10 *Confirmatio Apoſtolica ſubreptitia, & obreptitia non eſt attendenda*.

11 *Narrata in precibus, præſumuntur coram Exequutore verificata*.

Lim. ubi contrarium probetur. n.12.

13 *Poſſeſſorium definitur à Petitorio*.

DECISIO CLXXIX.

JAcobus Meſchius in ſuo, cum quo deceſſit Teſtamento, ſcriptis hæredibus Uſufructuariis Paula Cocchi Uxore, & Eliſabetha hujus Matre, reliquit Hominibus Terræ *Bioli* legatum ſcutor. mille cum onere celebrare faciendi = *Una Meſſa il giorno in perpetuo da un Prete, &c. amovibile da eleggerſi dalli dd. Vomini di Biolo* = ſub gravamine illorum ſe obligandi pro manutentione Cappellaniæ; acceptatoque per iſtos legato an. 1672., fuit poſteà renunciatum an. 1675., illudque acceptarunt Jo. Jacobus Roccho Parochus *Bioli*, & Simeon Ciampinus Præpoſitus Eccleſiæ Ardenni cum reſervatione electionis Cappellani pro ſe, ſuiſque hæredibus; dictuſque Ciampinus in ſuis Codicillis Patronatum activum Cappellaniæ reliquit Canonico Suſannæ, & paſſivum deſcendentibus Thomæ Suſannæ, & in eorum defectum deſcendentibus Petri Corvini.

Hinc Petro Mottalino Poſſeſſore Cappellaniæ promoto ad Parochialem Eccleſiam *Bioli*, lis nata eſt ſuper nova Rectoris deputatione inter Jacobum Suſannam, & Homines *Bioli*; demandatoque per Ordinarium, quod Mottalinus interim curaret ſatisfieri oneribus Cappellaniæ; in gradu appellationis A. C. conceſſit manutentionem in illius poſſeſſione Jacobo Suſannæ; Indèque mihi delegata ulteriori Cauſæ cognitione, propoſui in Audientia diei 20. Apr. exeuntis an. Dub. = *An, & cui ſit danda manutentio?* quo tunc non reſoluto, & decreto, quod *videatur de bono Jure, etiam ad effectum manutentionis*, hodiè juxtà methodum præſcriptam conſului DD. meos, qui reſponderunt — *Conſtare de bono Jure Univerſitatis, & Hominum Terræ Bioli, etiam ad effectum manutentionis*.

Ipſi namque pro conſequenda adjudicatione Juris nominandi ad Cappellaniam, de qua agitur, fundamentum deſumunt ex Teſtamento Jacobi Meſchii, in quo mandavit, Miſſam à ſe relictam in Eccleſia S. Mariæ Gratiarum cele-
1 brari debere per Sacerdotem *da eleggerſi dalli dd. Vomini di Biolo*, quam adeò perſpicuam Defuncti voluntatem decet inſtar legis ſervare §. *Diſponat Auth. de nupt. Clem. Quia contingit hujus initii 2. de Relig. Dom., Rot. dec.692. n.5. par.18., dec.28. n.6. par.19. rec., & in Firmana Fideicom. 2. Mart. 1712. §. Addito, & in Aſten. Beneficii 10. Decemb. 1714. §. Juſtitiam cor. Anſaldo*.

Abſque eo, quod tale jus cenſeri queat amiſſum à Communitate ex cauſa ſucceſſivæ renunciationis ab ejus Hominibus factæ an. 1675., qua occaſione legatum acceptavit Simeon Ciampinus una cum Jo. Jacobo Roccho Parocho *Bioli*. Quia cum renunciatio laboret vitio nullitatis, idem eſt, ac ſi nunquam celebrata fuiſſet, nul-
2 lumque valet præjudicium inferre Univerſitati, *l. Ejus, qui in Provincia ff. ſi cert. petat., l. Si ſe non obtulit §. Condemnatum ff. de re judic., Rot. dec. 313. n.17.*, cum aliis *in dec. 350. n.11. par.19. rec.*

Quod verò renunciatio ſit nulla, & invalida, evincebatur primò ex defectu ſolemnitatum,
3 quia ſupraenunciati Homines ad eam devenerunt privata authoritate, & ſine Judicis decreto, prout in alienatione Juris Communitati competentis requirebatur, *l. final. C. de vend. reb. Civit., Bart. in l. final. C. de præd. decur. ſine decr. non vend. lib.10., Ruin. conſ.175. n.18. vol. 1., De Marin. Reſol. quot. lib.1. cap.7. n.10., Rot. dec.447. à n.24. ad 28. par.5. to.2., dec.95. n.2., & 3. par.14., dec.87. n.3. par.16. rec., & cor. Celſo dec.383. n.2.*

Secundò, quia celebrata fuit à duabus ex tri-
4 bus partibus Hominum *Bioli*, tametſi ad effectum transferendi in alios jus Univerſitatis, qui eſt actus voluntarius, oporteret, conſentire omnes, & ſingulos Biolenſes, nemine prorſus diſcrepante, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 31. n.137., Rot. cor. Seraph. dec.708. n.3., cor. Cavaler. dec. 134. n.7., & in Tuden. Parochialis de Berdazido 20. Jun. 1701. §. Neque ex prædictis cor. Emo Scotto, & in Comen. Manutentionis 9. Martii 1722. §. Indeque cor. bo. me Foſcaro*.

Ad hæc accedebat falſitas cauſæ, qua ſupradicti Homines inducti fuerunt ad renuncian-
5 dum, nempè cum ſuppoſito, quod Biolenſes Romæ commorantes emiſiſſent renunciationem d. Juriſpatronatus. Ex oppoſito autem docebatur, quod poſt renunciationem factam à novem Hominibus *die 21. Martii 1672.*, viginti alii Homi-
6 nes Bioli in Urbe degentes die 23. Sept. ejuſdem an. acceptarunt hoc legatum, & ſubindè etiam nomine Univerſitatis ſupplicatum fuit, tùm in Rev. Fabr. S. Petri pro reſtitutione Bonorum legatorum, ſuper quibus appoſuerat manus, & habita fuit reſtitutio an. 1674., tùm in S. Congr. Concilii pro reductione oneris Miſſarum, quæ paritèr conceſſa fuit an. 1675.

Ruſùs ſuppoſitum fuit, quod Corvinus De-
7 poſitarius fructuum Cappellaniæ renueret ſolvere Cappellano emolumenta ei debita; Ea tamen nullum in actis S. Rotæ exhibitum erat documentum de renitentia Corvini in ſolvendo ſua emolumenta Cappellano. Et denique Biolenſes renunciarunt Juſpatronatus Cappellaniæ, ut pro
8 illius manutentione obligati non remanerent; quando tale onus ſuſceperant in ipſo momento, quo Legatum agnoverant, & acceptaverant an. 1672.; adeoque cum falſa, & inſubſiſtentia detegerentur ſuppoſita, quibus renunciatio inni-
9 titur, nulla quoque, & invalida ob defectum conſenſus viſa eſt declaranda ipſa renunciatio, *l. Cum putarem ff. famil. erciſc., l. Si, & falſis, ubi Gloſ. in verb. præcipimus C. ſi ex falſ. cauſ., Bonden. Colluct. Legal. 2. n. 61. tom. 2., Caſtald. conſ. 257. n.2., Samin. Contr. 143. n.74., Rot. cor. Merlin. dec.854. n.12. poſt Conſtant. ad Stat. Urb. dec.166. n.2.*

Quæ cum ità ſint, nihil turbat, Ciampinum obtinuiſſe an. 1690. à S. Congr. Concilii confirmationem acceptationis per eum de hoc legato expoſitæ; quia in precibus S. Congr. datis, reticitæ fuerunt nullitates, & falſa ſuppoſita, quibus
10 Homines Bioli fuerunt inducti ad renunciandum legatum, & ob id nulla ratio poterat haberi de confirmatione, quæ ſubreptionis, atque obreptionis labe apparebat infecta, *Abb. in cap. Ad aures n.5.*, ibique *Fel. n. 22. de reſcr., Garz. de Benefic. q.27. n.26., Rocc. diſp. Jur. cap.189. n.1. to.2.,*

to.2., Rot. cor. Anſal. dec.38. n. 2., & in Tarentina Sanationis Cenſus 7. Decemb. 1711. §. *Non obſtante cor. R̃mo D. meo Aldrovando.*

Non obſtante, quod Ordinarius Comenſis de-
11 derit exequutionem decreto S. Congr., cujus exequutionis intuitu præſumenda forent coram illo verificata omnia in precibus Ciampini expreſſa. Quippè in facto obſervabatur, iſtud reſcriptum fuiſſe Ordinario exhibitum, dùm Sacram Viſitationem ſuæ Diœceſis in Eccleſia Ardenni peragebat, qua occaſione comparuerunt cor. ipſo quatuor Biolenſes, qui abſque ulla interrogatione dè, & ſuper ſubſiſtentia libelli S. Congregationi porrecti, proteſtati ſunt, *nil velle in contrarium d. decreto S. Congr. &c. imò contentos extare, & acquieſcere in omnibus*. Cumque hujuſmodi dumtaxat proteſtationi adhærendo, nihil aliud pro verificatione expoſitorum appareret confectum, aut requiſitum, & de cætero ex jam prænotatis, conſtaret, ſæpedictum Ciampinum non ſolùm quædam S.Congreg. exponenda ſubticuiſſe, ſed etiam alia falsò narraſſe, ampliùs procedere non licebat cum præſumptione verificationis narratorum coram Exequutore;
12 quæ veritate in contrarium probata eliditur, ad trad. per *Hond. conſ.37. n. 15., & ſeqq. lib. 2., Surd. conſ.7. n.61., & dec.246. n.12., Rot. dec.198. in fin. par.5., dec.211. n.2. part. 19. rec., cor. Emer. Jun. dec.480. n.9., cor. Caprara dec. 485. n. 5.*

Et propterea ſicuti ex hucuſque firmatis reſultabat bonum jus Univerſitatis *Bioli* pro Jurepatronatus Cappellaniæ relictæ à Jacobo Meſchio, ità danda etiam erat eidem Univerſitati manutentio in quaſi poſſeſſione juris nominandi illius Cappellanum, cum juris ratio poſtulet, quæſtionem poſſeſſionis definiri, proùt principale negocium proprietatis, *cap. Cum perſonæ*, ibique *DD. de privil. in 6., Poſth. de Manut. obſer.45. n.1., Rot. cor. Seraph. dec.1437. in princip., cor. Duran. deciſ.46. n.5., & dec.204. n.2., & in Bononien. Benedictionis ſuper Manutentione 9. Mart.1722. §. Licèt cor. R.P.D. meo Calcagnino.*

Et ità informante ſolùm Univerſitate, Jacobo Suſanna autem, & Petro Corvino diu expectatis, ac fruſtrà dilationem petentibus reſolutum fuit.

R. P. D. CRISPOLTO.

FERRARIEN. DATII OLEI.

Lunæ 4. Februarii 1726.

ARGUMENTUM.

Gabella indicta in Civitate, ejuſque Territorio, non extenditur ad univerſam Legationem, ſive Provinciam, concurrentibus præcipuè pluribus argumentis convincentibus hanc ipſam reſtrictionem, quæ latè in deciſione deducuntur.

SUMMARIUM.

1 Territorii *appellatione tàm de jure, quàm ex uſu loquendi venit Univerſitas agrorum intra fines Civitatis exiſten. ubi Magiſtratus jus terrendi, ſubmovendique habet.*

Appellatione Territorii Ferrariæ *non venit tota Legatio, ſive Ducatus*. ibid.

2 *Datia, & Vectigalia ſunt odioſa.*

Et ob id non admittunt extenſionem, nec de loco ad locum, nec de caſu ad caſum. n.3.

Sed illorum indictio, & impoſitio ad literam venit attendenda. n.4.

Vectigal. indictum ſuper Oleo extrahen., & introducen. in Civitate Ferrariæ ejuſque Territorio non extenditur ad univerſam Legationem. n.2., *& per tot., & ſignantèr* n.10., & 11.

5 *Communio poteſt dari inter plura Caſtra, & Civitates ſub unica Legatione, & Præfectura exiſtentes quoad gubernium politicum, vel œconomicum tantùm.*

Decl. tamen quod non exinde infertur ad Communionem Territoriorum. n.6., & 7.

8 *Verbum* -- Territorium -- *in impoſitione gabellarum ſtrictè debet interpretari.*

Verba in materia odioſa Gabellarum ſtrictè debent interpretari. ibid.

Ampl.1. quod ſufficiat, quod illa ſint dubia, quodque verificari poſſint in uno loco, vel Territorio, ut extendi nequeant ad alia. num.9.

Ampl.2. quod illa detorqueri non debeant per ſubauditum intellectum, ubi verificari poſſunt in ſolito loco. num.15.

Ampl.3. Quod ſufficiat, quod in minimo operentur ad evadendam eorum ſuperfluitatem. n.16.

10 *Diſtrictus Civitatis magis latè patet, quam Territorium.*

12 *Vectigal, quod indictum fuerit reſtrictivè ad Civitatem, ejuſque Territorium arguitur ex impoſitione aliorum Vectigalium cum ſpeciali extenſione ad totam Legationem.*

13 *Argumentum à diſcretiva plurimum attendendum.*

14 *Argumentum à diſcretiva locum habet in Conſtitut. Apoſt.*

17 *Correctio inſtantanea in Chirographo Pontificio non eſt præſumenda, nec admittenda.*

18 *Vectigal fuiſſe reſtrictum ad Civitatem, ejuſque Territorium, probatur, ex quo impoſitum fuit pro ſolven. ejus debitis tantùm, non autem univerſæ Provinciæ.*

19 *Gabellas Supremi Principes in univerſa Provincia indicere non ſolent, niſi ad reparandas, vel univerſi Status, vel totius Provinciæ neceſſitates.*

20 *Communitates Legationis, ſive Provinciæ, æquum non eſt, ut contribuant ad datium impoſitum per Civitatem dominantem pro ſupplendis expenſis belli, &c. quando ipſæ propriis ſumptibus damna ſua ſarcire debuerunt.*

21 *Nemo debet ex uno, eodemque infortunio duplex damnum ſentire.*

22 *Obſervantiæ negativæ plurimùm defertur in materia Gabellarum.*

23 *Gabellæ inexactio extra Territorium arguit illam extra Territoriū non fuiſſe impoſitam, & de ratione.*

24 *Exactiones Gabellarum dubiæ, & æquivocæ non excludunt obſervantiam negativam.*

Nec affirmativam conſtituunt favore Arrendatariorum. ibid.

25 *Ratio ubi eadem militat, idem ferri debet Judicium.*

26 *Gabellarum, & Datiorum extenſio eſt reſervata Supremo Principi.*

Et ob id fieri nequit à Card. Legato. ibid., & n.27.

28 *Obſervantia non probatur ex Bannimentis, quæ effectu caruerunt.*

Idque ſpecialitèr procedit quoad exactionem Gabellarum. num.29.

DE-

DECISIO CLXXX.

UT Civitas Ferrariæ providè occurreret calamitatibus ſibi imminentibus, tempore quo Armorum motus finitimas Regiones perturbabat, ſicuti rebus ſuis proſpiciens opportunas defenſiones parare non deſtitit, ita pariter congruum excogitavit medium, quo ſe ſublevaret ab ingenti ære alieno hac de cauſa contracto, & ad hujuſmodi effectum porrectis precibus ſa. me. Innoc. X. gratioſè obtinuit an. 1652. facultatem imponendi, & exigendi = *Vn nuovo Dazio*, (ſunt verba Pontificii Chirographi) *ò Gabella di ſc. due di quella moneta ſopra ogni migliaro, ed à rata di migliaro d'oglio, che per l'avvenire ſi condurrà tanto per entrata, come per tranſito nella d. Città di Ferrara, e ſuo Territorio, e nelli paſſi ſoliti, che ſono ſoggetti ad altri Dazii della Gabella di Ferrara, tanto da Venezia per la Lombardia, quanto da qualunque altra parte del Mondo*.

Sub præſidio diſpoſitionis hujuſmodi Brevis, jam à ſui primordio legitimè execut., Romualdus Cinti præfati Datii Conductor tentavit anno 1723. idem Datium exigere à quibuſdam Mercatoribus ſuper oleo, quod Bononiam verſùs traducere curabant per Loca *della Baſtiglia, & Argenta*, & in poſſeſſorio judicio favorabile reportavit decretum ab Emo D. Card. Ferrariæ Legato. Hinc ad reclamationem ſuccumbentium, necnon Communitatis Terræ Lugi, ac Regiminis Bononiæ commiſſa noſtro S. Tribunali ex decreto Auditoris SSmi ulteriori cauſæ cognitione *cum facultate manutenendi*, *quem de jure*, & mihi delegata conſultis DD. in Audientia die 19. Jan. ſuperioris anni ſuper Dub. = *An, & cui danda eſſet manutentio*? placuit eiſdem reſolutionem differre, decernendo – *ut videretur de bono Jure etiam ad effectum manutentionis* = ad cujus reſcripti normam *ſub die 25. Junii mox d. anni* alterum propoſui Dub. *An, & de cujus bono jure conſtaret, etiam ad effectum manutentionis* -- quod ob ſuffragiorum paritatem, licet tunc indeciſum remanſerit, hodiè tamen novo examini ſubjectum, promeruit reſponſum -- *Conſtare de bono Jure Civitatis Bononiæ, & litis Conſortium, etiam ad effectum manutentionis*.

Motivum reſolutioni præbuit tum litera prælaudati Chirographi, tum, & cauſa cujus reſpectu diſputatæ Gabellæ impoſitio, & exactio noſcebatur indulta; ſpectata enim litera ejuſdem Chirographi, per Summum Pontificem legebatur facta poteſtas indicendi, & exigendi Datium ſuper oleo tranſitando, & introducendo *nella Città di Ferrara, e ſuo Territorio*: eaque propter cum iſtud nomen *Territorium* tàm in
1 ſenſu juris, quàm juxta communem loquendi uſum aliud non ſignificet, quàm Univerſitatem agrorum intra fines Civitatis exiſtentium, ubi Magiſtratus jus terrendi, ſubmovendique habet, ut Pomponius ait *in l. pupillus 239. verſ. Territorium eſt ff. de verb. ſignif.*, & notant communitèr Scribentes *in l. fin.*, præſertim *Angel.*, *& Dec. ff. de juriſd. omn. judic.*, *Imol. in Clem. ne Romani n.43. de elect.*, *Aſin. in prax. §.7. cap.1. n.3.7.*, *&* 8. *circa fin.*, *Menoch. de præſumpt. lib.3. præſ.97. n.3.*, *& 6.*, *Fenzon. ad Stat. Vrb. ann.197. n.66.*, *Roſſent. de Feud. cap.5. concluſ.6. in gloſſ. lit.H.*, *Paccichel. de diſtant. cap.12. n.28.*, *Solorz. de jur. Ind. lib.2. cap.14. n.11.*, *Rot. cor. Merlin. dec.655. n.16. cum ſeq.*, & in individuo de Territorio Civitatis Ferrariæ, advertit *Riminald. jun. conſil.165. n.19.*, *& ſeqq. lib.2.*

Profectò exactio memorati Datii abſque violatione literæ Pontificii Indulti, quo illius indictio fuerat permiſſa, protendi minimè poterat ad oleum introducendum, ſive tranſitandum per omnia illa Loca Ferrarienſi Legationi ſubjecta, & in Territorio Civitatis Ferrariæ non exiſtentia, qualia inter cætera comperiebantur eſſe Loca *della Baſtiglia, & Argento*, ex quibus præſens contentio ducit originem, ſed eadem exactio limitari, & coarctari debuerat ad oleum tranſitandum, ſive introducendum in ipſam Civitatem Ferrariæ, ejuſque Territorium, intra cujus fines in Brevi Pontificio permiſſa legitur. Omnia namque Datia, & Vectigalia quamdam
2 in ſe odibilitatis ſpeciem videntur involuere, propter illam difficultatem, quam publici commercii libertati ſolent ingerere, & idcircò nullam admittunt, aut patiuntur extenſionem de
3 loco ad locum, ſeu de caſu ad caſum, ſed illorum impoſitio, & indictio ſtrictè venit intelligenda, eorumque exactio fieri valet ſolummodò, prout lex Principis indicentis ad literam lo-
4 quitur, juxta in ſpecie animadverſa per *Bart. in l. Pupillus n.3. ff. de l. Falcid.*, *Abb. conſ.83. n.1.*, *& per tot. lib.2.*, *Rocc. diſp. Jur. cap.77. n.7. cum ſeq.*, *Bertacch. de Gabel. par.1. n.18.*, *Laſſart. de Decim. vend. in præf. ſub n.31.*, *Card. de Luc. de Regal. diſc.72. num.3.*, *Bonden. ad Oter. de Paſc. cap.46. n.84.*, *Caroc. dec.99. num.15.*, *Cacher. dec. Pedemont.4. n.7.*, *et 10. cum ſeqq.*

Quin iſtiuſmodi reſtrictio evitari valuiſſet ex illa in contrarium propoſita animadverſione, quod nempe unum, idemque eſſet exiſtere in Territorio Civitatis Dominantis, & intra limites Legationis ejuſdem Civitatis illius ſupremæ poteſtatis, ſeu juris terrendi, & ſubmovendi, quo pollet indiſtinctè Card. Legatus in tota Legatione ſua, quodque proindè per juridicam, & indeclinabilem illationem cenſeri debeat Gabellam auctoritate Sum. Pontificis impoſitam in Territorio Civitatis Dominantis, & Capitalis, exigi jure poſſe in omnibus, & quibuſcumque locis ſitis intra Provinciam, ſive Legationem. Quoniam hujuſmodi diſcurſum, ſive argumentum viſum fuit DD. manifeſtè peccare in antecedenti, & nullam in conſequenti habere ſubſiſtentiam. Quia licet Legatio, ſive Præfectura unius Provinciȩ complectatur ſub ſe gubernium, & adminiſtrationem quamplurium Civitatum, & Oppidorum adjacentium, non tamen omnia
5 Loca in Provincia, ſeu Legatione comprehenſa unum, idemque conſtituunt Territorium verum, & proprium, ſed impropriè dumtaxàt re-
6 putantur pro uno, eodemque Territorio ratione juriſdictionis, & juris metropolitici, ex optimè connotatis per *Card. de Luc. de reg. diſc.165. ſub n.7. §. Sed quod*, & individualitèr unam ſpe-
7 ciem Territorii ab alia diſtinguendo in his terminis reſpondit *Rota in Bononien. Datii Carnis 24. Nov. 1713. §. Ex qua ratione cor. Emin. Card. Scotto, & in Æſina Collectarum 7. Decemb. 1714. §. Quibus ita cor. eod., & in Imolen. Ripatici ſuper bono jure 8. Jun. an. ſuperioris §. Et quidem coram R.P.D. meo Ratto.*

Eaque propter nulla recta ratione cenſeri, aut in-

inferri poterat, quod Papa circa diſputati Datii
impoſitionem, & exactionem in ſuo facultativo
Chirographo, exprimendo Civitatem Ferrariæ,
ejuſque Territorium intellexerit eidem Datio
ſubijcere totam, univerſamque Provinciam,
ſive Legationem, accipiendo *nomen Territorii* in
ampliori, & impropria ſignificatione; immo
equidem abſolutè oppoſitum affirmari oporte-
bat; nàm quidquid eſſet in aliis materiis, ſignan-
tèr favorabilibus, ſanè in præſenti facti ſpecie,
ubi agebatur de indictione novi Datii, quod re-
gularitèr reputatur exoſum, verbis ejuſdem Chi-
rographi latior, & impropria ſignificatio nulla-
tenus conveniebat, ſed illa potiùs quantum fieri
8 poterat ſumi debebant in eorum proprio, &
ſtricto ſignificatu, ut in propoſito, relatis anti-
quioribus, advertit *Abb. d. conſ.85. n.2. verſ. non
habet locum ſenſus improprius lib.2., Nat. conſ.239.
n.7. lib. paritèr 2., & Otter. de Paſc. cap.34. n.9.*,
& de cætero, quando etiam verba Principis Ga-
9 bellam indicentis aliquam dubietatem involue-
rent, ad hoc ut nulla extenſio fieri debeat de
uno ad alium locum ſufficere, quod illius impo-
ſitio, & exactio valeat verificari in uno tantùm
loco, & certo Territorio, optimè probant *Bur-
ſatt. conſ.190. n.24. lib.2., Eugen. conſ.72. nu.19.
cum ſeqq. lib. ſimilitèr 2., Bonden. ad Otter. de Paſc.
10 cap.46. n.155., & 156.*, atque magis in ſpecie
de Gabella impoſita pro *Ferrariæ Diſtrictu*, qui
magis latè patet, quàm *Territorium*, ex traditis
per *Natt. dicto conſ.329. n.4. lib.2.*, quod illa non
ſe protendat ad alia particularia Legationis Lo-
11 ca, citrà Diſtrictum Civitatis Ferrariæ exiſten-
tia, teſtatur *Pigant. ad Statut. Ferrariæ rubr.3.
lib.2. n.30.*

Quodque re vera in hoc ſtricto, & proprio
ſignificatu ſan. mem. Innocen. X. intellexerit
expreſſionem, quam fecerat de Territorio Ci-
vitatis Ferrariæ in impoſitione Datii, de quo di-
ſceptatur, manifeſtiſſimè deſumebatur etiam,
nedum ex facto aliorum Sum. Pontificum, qui
in indicendis ſimilibus oneribus, quoties com-
prehendere voluerunt, non ſolùm Civitatem,
& Territorium Ferrarien., ſed etiam totum Du-
catum, ſeu Legationem diſſertis verbis id ex-
preſſerunt, & declararunt, prout factum com-
periebatur tempore Pontific. ſa. me. Urb. VIII.,
qui indulgendo Civitati Ferrariæ facultatem im-
ponendi Gabellam duorum pro viginti ſuper
oleo, explicitè in Diplomate profeſſus fuerat,
velle totam Legationem compræhendere, ibi --
*Dichiarando, che queſto abbia luogo tanto nella Cit-
tà, e ſuo Diſtretto, quanto in tutti i Luoghi, Caſtel-
li, e Città del Ducato*; verùm etiam ex ſimili me-
thodo, & formula ſervata per ipſummet Inno-
cent. X. Sum. Pontificem tam occaſione, qua
Gabellam farinæ jam præcedentèr impoſitam
Civitati Ferrariæ ampliavit peculiari ſuo Chiro-
grapho -- *Ad univerſum Diſtrictum* (ſunt verba
Pontificii Chirographi) *& Legationem Ferrariæ,
omniaque, & ſingula loca ſub ejuſdem Ducatu, &
Legatione quomodolibet comprehenſa* -- quam etiam
in alio ejus Brevi impoſitionis Gabellæ ſuper car-
tis luſoriis, vulgò *di primiera, ò picchetto*, ad cu-
jus ſolutionem expreſsè declaraverat obligatos
eſſe non ſolùm homines Civitatis, ejuſque Ter-
ritorii, ſed etiam omnes alios totius Status, &
Ducatus, ibi -- *Hominibus dictæ Civitatis in illa,
ejuſque Territorio, ac univerſo Statu, & Ducatu
Ferrarienſi.*

Dum igitur in aliarum Gabellarum, & Da-
tiorum impoſitione, ſub qua Sum. Pontifices, &
præcipuè ipſemet Innoc. X. voluerunt totam
Legationem comprehenſam non ambiguis, &
12 ſub obſcuris, ſed verbis undequaque claris, &
explicitis ultra Civitatem, ejuſque Territorium,
expreſſerunt etiam univerſum Statum omnia,
& ſingula Loca Ducatus, & Legationis, videba-
tur profectò evidens, quod nulla adducta, aut
concurrente, prout in caſu, diverſitatis ratione,
impoſitio controverſi Datii reſtricta dumtaxàt,
& volita fuerit ad Civitatem, ejuſque Territo-
rium expreſsè nominatum, non autem, quod
illa apta eſſet comprehendere univerſum Duca-
tum, aliaque ſingula ejuſdem Loca, Caſtra, &
Civitates, de quibus literaliter nulla mentio
habita noſcebatur, ducto argumento à diſcreti-
13 vo modo loquendi, quod præmaxime ſemper
attenditur, juxta generalitèr animadverſa per
14 *bo. me. Anſal. in add. ad ſuam dec.71. n.17.*, ubi,
quod etiam locum obtinet in Pontificiis Conſti-
tutionibus, *Rot. cor. cl. me. Card. Caprar. dec.125.
n.5., in rec. dec.578. n.6. par.19. tom.2.*, cum cæ-
teris deductis *in Terracinen. Spolii 7. Dec. ſuper.
an. §. Immo equidem cor. Me*, & in ſpecie per *Bal-
ducc. ad Ramon. conſ.21. num.11., Rot. in rec. de-
ciſ.695. n.14. par.18., & in Imolen. Ripatici ſuper
bono jure 8. Jun. mox elapſi an. §. Animadverte-
bant, & §. Hanc intelligentiam cor. R.P.D. meo
Ratto.*

Atque hinc nil propemodùm relevabat, quod
in Chirographo Papa uſus fuerit verbis illis --
*E nelli paſſi ſoliti, che ſono ſoggetti all'altre Gabel-
le di Ferrara, tanto da Venezia, e Lombardia, quan-
to da qualſivoglia altra parte del Mondo* --, unde
informantes pro Civitate Ferrariæ, & Cinthio
iſtiuſmodi Datii Conductore deſumebant argu-
mentum extenſionis etiam ad Loca exiſtentia
extra Territorium Ferrariæ. Nam argumenta-
tio iſthæc aliquam vim faceret, quatenùs Civi-
tas Ferrariæ concludentèr juſtificaret, reliquas
ſuas Gabellas Communitativas exigi, non ſo-
lùm in proprio Territorio, verùm etiam intrà
Legationem, ſeù Provinciam; Cumque ipſa in
hujuſmodi probationis implemento undequaque
deficiat, fruſtrà idcircò prætendebat exactio-
nem controverſi Datii protendere ad totam Le-
15 gationem per ſubauditum, & minùs congruum
intellectum dd. verborum, quæ optimè referri,
& coarctari valent ad Loca ſolita ſui ipſius Ter-
ritorii, ex latè ad rem animadverſis per *Bonden.
ad Otter. de Paſc. d. cap.46. n.19. cum ſeqq.*

Neque illa in hoc ſenſu accepta ſtare videban-
tur otioſa, & eſſe ſuperflua, quia appoſita cen-
ſeri poterant ad compeſcendos Mercatores
Oleareos, ne tranſeundo per Territorium Civi-
tatis Ferrariæ ſe verterent ad Loca inſolita, in
quibus Arrendatarii ſuos Miniſtros non reti-
16 nent, quod ſufficit ad evitandam ſuperfluitatem,
tametſi eorumdem verborum operatio in mini-
mo dumtaxat verificata remaneret, juxtà firma-
ta per *Burſat. d. conſ.190. n.24. lib.2., Eugen. conſ.72.
n.18. lib.2., & Bonden. ad Otter. de Paſc. d. cap.46.
n.155.* Reliqua verò poſtrema verba -- *Tanto da
Venezia per Lombardia, quanto da qualſivoglia al-
tra parte del Mondo* -- minimè comperiebantur
ſtare

ſtare ampliativè ad tranſitum per totum Ferrariæ Ducatum, ſed relativè ad locum, à quo oleum proveniebat, & extrahebatur, & ad Locum, ad quem tranſvehi debebat, nè aliàs contrario admiſſo intellectu daretur in eodem Pontificio Chirographo inſtantanea correctio, quam jura
17 noſtra non admittunt, nec præſumunt, ut planè, & ſolidè advertit *R.P.D. meus Calcagninus obſer. prax. legal. par. 2. obſer. 15. n. 55., Rot. cor. Cerro dec. 42. n. 11., in rec. dec. 33. n. 4. par. 17., in Firmana Annuæ præſtationis 15. Iunii 1705. §. Nec dicta cor. bo. me. Molines, & in Barchinonen. Mulctæ 10. Januar. 1721. §. Addito cor. Emo D. meo Card. Falconerio.*

Hæc omnia equidem clarè oſtendebant, indictionem diſputatæ Gabellæ juxta tenorem, & literam Pontificii Diplomatis permiſſam fuiſſe reſtrictivè ad d. Civitatem Ferrariæ, ejuſque Territorium. Clarius tamen, & evidentius idipſum quoque demonſtrabat ipſamet cauſa, qua Sum. Pontifex ad illius impoſitionem devenerat, nempe ad hoc, ut tali medio eamdem Civitatem ſublevaret ab ingenti ære alieno, quo tunc præmebatur, ibi -- *Ritrovandoſi la noſtra Città di Ferrara gravata di una groſſa ſomma di debito altre volte contratto.* Si igitur debita, quorum reſpectu
18 Datium indicebatur, ad Civitatem ſpectabant, utique fateri oportebat onus impoſitum pro illis diſſolvendis tangere dumtaxat eamdem Civitatem, ejuſque Territorium, non verò totam afficere Provinciam, ut his terminis ponderat *Barbat. conſ. 26. nu. 4. verſ. Facit lib. 3., Bonden. Collect. Legal. cap. 20. num. 110. lib. 1., Bartolin. reſol. 47. n. 65., & ſeqq., Capparell. Reſol. Fiſcal. n. 19., Eſcobar. de Ratioc. cap. 42. nu. 12., Morot. de Collect. cap. 47. n. 12., Rot. in Bononien. Gabellæ 23. Apr. 1717. §. Quod autem cor. bo. Anſ.* Etenim Supremi Principes nunquam Gabellas Provinciales indicere conſueſcunt, niſi ad reparandas
19 proprii Status neceſſitates, vel ex cauſa univerſam Provinciam reſpiciente, ad communitèr tradita per *Veſſemberch. conſ. 27. n. 20. lib. 1., Minſinger. reſponſ. 64. decad. 7., Gratian. diſcept. 217. n. 10., Kauith. de Territ. jur. cap. 3. nu. 209. cum ſeqq., & num. 346., Kloch. de Contrib. cap. 1. n. 231.. Antun. de Donat. Reg. lib. 3. cap. 43. ſub num. 13.*, & plenè *Rot. in Imolen. Ripatici 8. Iunii §. Maximè quia cor. R.P.D. Ratto.*

Nec refert, quod præfata debita contracta extiterint ad propulſandas inſtantes offenſiones belli, tunc in illis Partibus efferveſcientis, quod non minus Civitati, quàm univerſæ Legationi Ferrariæ calamitates, & jacturas minabatur, ideoque ad extinctionem eorundem debitorum, & Civitas Ferrariæ, & tota ejus Legatio fuerit obſtricta; nam diſcurſus iſte forſan benè procederet, ſi Civitas Ferrariæ reparaſſet præjudicia aliarum Communitatum, quia tunc iſtæ tenerentur ab eiſdem debitis eamdem Civitatem proportionabilitèr ſublevare; at cum aliæ Communitates propriis pecuniis, & ſumptibus curaverint damna ſua ſarcire, itaut etiam de præſenti comperirentur ſubjectæ Provincialibus collectis impoſitis pro Monte Sanitatis erecto per ſa. me. Urb. VIII., occaſione, & ex cauſa prædicti belli, æqui bonique ratio expoſcebat,
20 quod illæ minimè intelligerentur comprehenſæ in impoſitione controverſi Datii, aliàs ſequeretur, quod ex uno, eodemque infortunio duplex
21 damnum ipſæ ſentirent, contra cenſuram *Text. in l. Navis §. Cum autem ff. ad leg. Rodiam de jact., l. Iure ſuccurſum ff. de muner., & honor., Menoch. conſ. 80. n. 32., Cobel. ad Bull. Bon. Reg. cap. 28. n. 11. gloſs. 2. n. 42., Solorzan. de Iur. Ind. lib. 1. cap. 1. n. 25. to. 2., Rot. in rec. dec. 118. num. 7. par. 11.*

Preterea impoſitionem controverſi Datii non ſe protendere ad totam Legationem, ſed fuiſſe reſtrictam ad Civitatem Ferrariæ, ejuſque Territorium, ut ſonat litera ipſa ſæpedicti Chirographi, ad evidentiam uſque comprobatum remanſerat, ex eo, quod nunquam illud comperiebatur exactum extra Territorium d. Civitatis. In materia enim Gabellarum plurimum defer-
22 tur negativæ obſervantiæ, ex optimè animadverſis per *Card. de Luc. de Regal. diſc. 72. num. 4., alter De Luca Melphiten. in obſer. ad Conſult. Capyc. Latr. obſer. 68. n. 3. cum ſeqq., & ſub num. 24. §. Et in toto Comment. par. 1., Rot. in rec. dec. 118. n. 12. par. 11.*: Cum exactionis omiſſo tribuenda non veniat Conductorum oſcitantiæ, & negligentiæ, quia nemo præſumitur proprium Jus, & intereſſe contemnere, ſed congruentius re-
23 ferri debeat ad agnitionem, quod Loca extra Territorium exiſtentia, in quibus Gabella, de qua quæritur, non apparet exacta, ſubjecta eidem Gabellæ non eſſent, *Burſatt. conſ. 138. num. 42., conſ. 186. n. 11., & 12., Cyriac. Contr. 202. nu. 19., Ciarlin. Contr. lib. 1. cap. 22. nu. 4., Cancer. Var. par. 1. cap. 23. de Decim. n. 34., Carol. Anton. de Luc. ad Franch. dec. 397. ſub nu. 6. circa fin., Perſonal. de Gabel. n. 34., & 35.*, & conferunt deducta per *Rot. dec. 139. n. 10.* penès *Poſt. de Manut.*, *& in rec. dec. 654. n. 8. cum ſeqq. par. 18. to. 2.*

Neque potentiæ, & efficaciæ iſtiuſmodi negativæ obſervantiæ quidquam detrahebant nonnullæ exactiones per Gabellarios factæ *in loco nuncupato il Traghetto*, ſivè quia valdè dubium erat, an hujuſmodi Locus eſſet citra Territorium Civitatis Ferrariæ, vel potius intra, ut quamplures Teſtes depoſuerant, ſive quia exactiones prædictæ quantitatem debitam pro controverſo Datio non integrabant, ſed ſummæ valde minori reſpondebant, ſive etiam quia à Mercatoribus tranſeuntibus per eumdem Locum del *Traghetto*, ſitum in Confiniis Territorii, illæ concorditèr fieri valuerunt ad evitanda incommoda longioris itineris: Quo circa utpotè undequaque dubiæ, & æquivocè negativæ obſer-
24 vantiæ præjudicium non faciunt, nec affirmativam conſtituunt obſervantiam Arrendatariorum, ex latè congeſtis per *Carol. Ant. de Luc. ad Capyc. Latr. d. Conſult. 68. n. 18. par. 1., Rot. diſput. Iur. cap. 79. n. 2., & cap. 82. n. 10.*

Eoque certiùs, & ſecuriùs, quia ab initio propoſitionis hujus cauſæ, firmitas, & ſubſiſtentia prædictæ obſervantiæ negativæ minimè revocabatur in dubium ab informantibus in contrarium, dum ingenuè faſſi fuerunt, Communitatem Lugi quantumvis poſitam intra Legationem Ferrariæ, non eſſe de Diſtrictu d. Civitatis, nec diſputatæ Gabellæ ſolutioni obnoxiam, ex quo proprium habet Territorium, ab illo Civitatis Ferrariæ ſeparatum, & proindè id ipſum quoque cenſeri debuerat quoad Locum *della Baſtiglia*, ac omnia alia Caſtra Legationis exiſtentia citra Territorium Civitatis Dominantis, at-

que

que proprium, & ſeparatum habentia Territorium, cum inter unum, & alium Locum aſſi-
25 gnari nequeat aliqua ratio diſparitatis, qua ſecluſa, idem omninò ſumi debere judicium ſtatuit *Text. in l.Illud ff. ad l. Aquiliam*, *Bald. in l. de quibus ff. de leg.*, *Alex. conſ.75.n.3. lib.5.*, *Alocb. de contract. cap.13. ſect.2. n.64.*, *& ſeq.*, *Rot. dec.8. n.9. par.19. rec.*, *& ad ornat.*, *Card. de Luc.d. deciſ.18.n.9. lib.4. to.1.*

Quibus ita ſe habentibus ad effectum conſequendi extenſionem exactionis diſputatæ Gabellæ in omnibus locis Legationi ſubjectis, nullum profectò juridicum fundamentum conſtitui poterat in Bannimentis de ordine Emorum DD. Card. pro tempore Legatorum publicatis ſuper ſolutione toties recenſiti, & controverſi Datii ſienda in omnibus Locis Legationis; tum quia indictio, ſeu extenſio Datiorum, & Gabella-
26 rum eſt materia principalitèr, & privativè reſervata juriſdictioni, & poteſtati Supremi Principis, neque expleri poteſt ab Inferioribus, ut appoſitè obſervat *Card. de Luc. de Regal. diſc.87.*
27 *n.5.*, & in ſpecie loquendo de Card.Legatis à Latere, advertit. *Rocc. diſp.Iur. cap.77. nu.14. cum ſeqq.*, *& cap.78. à n.1. ad 3.*; Tum etiam quia in executionem eorumdem Bannimentorum nullibi juſtificatum remanſerat, quod controverſa Gabella fuerit exacta in Locis ſitis extra Territorium Civitatis Ferrariæ, ideoque ex Bannimentis, quorum diſpoſitio executionem non obtinuit per effectivam, & pacificam ſubſecutam Gabellæ ſolutionem, neutiquam deſumi poterat ſufficiens, & valida obſervantia, quę
28 deſtruat germanum ſenſum Chirographi Pontificii, & immutet ejus obviam naturalem, & propriam intelligentiam, ex generalitèr firmatis per *Cyriac. Contr.512. ex num.42.*, *Canc. Var. lib.2. cap.2. ſub n.864. lib.3.*, *& cap.4. num.146.*, *De Marin. ad Reverter. dec.434. n.5.*, *Maſcard. de Interpret. Stat. concl.6. n.8.*; *Rot. dec.797. n.16.*
29 *par.17. to.2. rec.*, & in his terminis latè probat *Card. de Luc. de Regal. diſc.85.n.6.*

Et ita reſponſum fuit in præſentis Dubii ſecunda propoſitione, Partibus accerrimè contradicentibus, &c.

R.P.D. CRESCENTIO.

FERRARIEN. DATII OLEI.

Ven. 20. Junii 1727.

ARGUMENTUM.

Confirmatur in hac Deciſ. præcedens Deciſ. ex eiſdem fundamentis, ac ulteriùs examinatur, an ad miſſo etiam, quod Datium Olei, de quo res eſt dici debeat reſtrictum ad Civitatem, & ejus Territorium, dicatur fraudem committere is, qui declinando Territorii vias per alias extra Territorium tranſit, & negativè reſolvitur, cum in caſu non agatur de Vectigali impoſito in tota Legatione, ſed reſtrictivè ad Civitatem, ejuſque Territorium.

SUMMARIUM.

1 *Appellatione* Territorii Ferrariæ *non venit tota Legatio, ſive Ducatus.*
2 *Appellatione* Territorii Civitatis *impropriè continentur omnia Loca Provinciæ.*
Lim. in materia odioſa Gabellarum. n.3.
4 *Vectigal indictum in Civitate Ferrariæ, ejuſque Territorio non extenditur ad totam Legationem.*
5 *Vectigal, quod indictum fuerit reſtrictivè ad Civitatem, ejuſque Territorium, arguitur ex impoſitione aliorum Vectigalium cum ſpeciali extenſione ad totam Legationem.*
6 *Verba gabellarum ſufficit, quod in minimo operentur ad evadendam illarum ſuperfluitatem.*
7 *Gabella Communitativa non exigitur, niſi in locis intra Territorium.* & n.10.
8 *Correlativorum eadem eſt ratio.*
9 *Gabella, quod non extendatur extra Territorium, probatur ex declaratione Principis, qui eam indixit.*
11 *Gabellæ Camerales impoſitæ per R.Cam., & Communitatibus applicatæ poſſunt exigi, etiam extra Territorium.*
12 *Vectigal fuiſſe reſtrictum ad Civitatem, ejuſque Territorium probatur, ex quo impoſitum fuit pro ſolvendis ejus debitis tantùm.*
13 *Cauſa dici nequit Communis Civitati, & totæ Legationi, ubi agitur de ſolvendo ære alieno Civitatis tantùm.*
14 *Pars una legis alteram declarat.* ibid.
Gabellæ pars una alteram declarat. ibid.
15 *Gabella, ex quibus excludatur, quod indicta fuerit in ſupplementum, & augumentum aliarum.* & num.16.
17 *Obſervantiæ, & Conſuetudini plurimùm deferendum in materia Gabellarum.* & n.30.
18 *Card. Legatus non habet poteſtatem extendendi gabellas.*
19 *Obſervantia non probatur ex Bannimentis, quæ effectu caruerunt.*
20 *Viæ inſolitæ frequentari non poſſunt ad fraudandam gabellam, tam de Jure,*
Quàm ex brevi Pauli V. & Edictis Card. Legatorum. num.21.
Decl. ut num.23.
22 *Probatio deſumpta ex juribus ab adverſario productis, plurimùm eſt attendenda.*
24 *Fraudem nō dicitur committere, qui jure ſuo utitur.*
25 *Gabellam fraudare non dicitur, qui relicto Ponte tranſit per vadum fluminis.*
Decl. tamen, ut ibid.
26 *Fraus legi tunc fieri dicitur, quando illam contemnens obligationem ad legem ſupponit.*
27 *Gabellarius prætendens exigere pœnam fraudatæ gabellæ, probare debet tranſitum per locum, ubi gabella erat ſolvenda.*
28 *Gabella non extendenda de loco ad locum*, & n.32.
29 *Doctoris Auctoritas loquens in diverſis terminis non eſt attendenda.*
31 *Deſignatio loci quando dicatur factum taxativè.*
32 *Gabellæ nullam patiuntur extenſionem, nec de re ad rem, nec de loco ad locum.* & num. 28.

DECISIO CLXXXI.

ADversùs *Dec. cor. bo. me. Criſpolto editam die 4. Febr. ſuper. an.*, qua reſolutum fuerat conſtare de bono Jure Civitatis Bononiæ, & litis Conſortium, etiam ad effectum manutentionis in quaſi poſſeſſione non ſolvendi Datium Olei traducendi per Loca *della Baſtiglia*, & *Argenta*, Civitas Ferrariæ, & Romualdus Cinti ejuſdem Da-

Datii Conductor, admiſſi fuerunt ad Beneficium novæ audientiæ, in cujus ſequelam ſemel, atque iterum ob ſuffragiorum paritatem, abſque reſolutione, propoſito conſueto Dub. *An ſit ſtandum, vel recedendum à Deciſis?* hodie tandèm cor. Me in locum defuncti Collegæ ſubrogato adſcitis Quinto, & Sexto ex DD. poſt conſuetum Turnum ſedentibus, reſponſum fuit *ſtandum eſſe in Deciſis*.

Sive enim agatur de fundamentis expoſitis in præcedenti Dec., ſive de novis Juribus in hodierna propoſitione deductis, firmum ſemper remanebat aſſumptum, quod Civitas Ferrariæ nullum habeat jus exigendi Datium Olei, quod tranſvehitur per alia Loca Legationis extra tamen Territorium ejuſdem Civitatis. Siquidem Chirographum Pontificium s.m. Innoc.X. publicatum an.1652., à quo originem, ac jus omne deſumit exactio Gabellæ controverſæ, ità reſtrictum apparuit ad Civitatem Ferrariæ, ejuſque Territorium, ut non minùs in litera, quàm in ſua cauſa omnem excludat interpretationem extenſivam ad totum Ducatum, ſeù Legationem. Verba namque Chirographi ſub initium præteritæ Dec. tranſcripta, præciſè loquuntur de Oleo = *che per l'avvenire ſi condurrà tanto per entrata come per tranſito nella d. Città di Ferrara, e ſuo Ter-*
1 *ritorio* -- cujus profectò appellatione *Territorii* comprehendi non poteſt tota Legatio, atque Ducatus Ferrariæ, ut probant authoritates adductæ in Dec., quæ confirmatur §. *Motivum*, & præter ibi congeſtos, tradunt in ſpecie *Bald. conſ. 340. n.3. vol.5., Bero. Conſ.164. n.15. vol.3., Valenſ. conſ.79. n.87., Miſſinger. obſer. ſingul. centur.5. obſer.89. n.8., & 9.*

Et quamvis impropriè Territorium unius Ci-
2 vitatis poſſit aliquando continere Loca omnia ſuæ Provinciæ, hoc tamen locum habere minimè poſſe in hypoteſi, in qua res eſt de ma-
3 teria odioſa gabellarum potiùs reſtringenda ad ſuum proprium, ac naturale ſignificatum, benè firmat Dec. b. m. Criſpolti §. *Quin, & ſeq.*, ubi
4 in terminis Gabellæ impoſitæ pro Diſtrictu Ferrariæ, quod extendi non valeat ad omnia Loca Legationis, allegatus fuit *Pigant. ad Statut. Ferrarien. rubr.13. lib.2. n.30.* Eoque fortiùs abſtinendum videbatur in caſu ab hac impropria, & lata ſignificatione, quia nomen iſtud *Territorii*
5 uſurpatum fuit à Pontifice, cujus Prædeceſſores, ubi voluerunt ſimilia Datiorum onera ad totam Legationem extendere, ſemper expreſſam totius Ducatus, ac Legationis mentionem feciſſe noſcuntur, eam adhibendo formulam -- *Dichiarando, che queſto abbia luogo, tanto nella Città, e ſuo Diſtretto, quanto in tutti i luoghi, Caſtelli, e Città del Ducato* -- prout in ſpecie legitur in Diplomate s.m. Urb. VIII. Ac non recedendo à Perſona ipſiuſmet Pontificis Innoc.X., de cujus Chirographo agitur, hæc ipſa per eum ſervata methodus apparet, tàm in Chirographo jubente ſolutionem Gabellæ farinæ faciendam non ſolum à Civitate Ferrariæ, ſed etiam à tota Legatione ibi -- *Ad univerſum Diſtrictum, & Legationem Ferrariæ* -- quàm in Brevi impoſitionis alterius Gabellæ ſuper Aleis Luſoriis vulgò -- *di Primiera, ò Picchetto*, ubi ſolutio imponitur *Hominibus d. Civitatis, in illa, ejuſque Territorio, ac uniſo Statu, & Ducatu Ferrarienſi.*

Nec hujuſmodi comprehenſionem locorum omnium Legationis præſeferre viſa ſunt ſequentia illa verba Chirographi -- *e nelli paſſi ſoliti, che ſono ſoggetti all'altre Gabelle di Ferrara, tanto da Venezia, e Lombardia, quanto da qualſivoglia altra parte del Mondo* -- Quaſi verba iſta, vel otioſa omninò remanerent, niſi includerent paſſus extra Territorium Ferrariæ poſitos, vel pernecesse includant omnes paſſus Legationi ſubjectos, ex quo paſſus in quibus Datia ſolvuntur pro mercibus procedentibus -- *da Venezia, e Lombardia, quanto da qualſivoglia altra parte del Mondo* -- poſiti ſunt extra Civitatem, atque Territorium Ferrariæ.

Satisfacit namque prætenſæ ſuperfluitati præcedens Dec. §. *Atque hinc, & ſeq.*, ubi advertitur, ideò prænotata verba apponi potuiſſe in d. Chirographo, ne Mercatores Olearii intra Territorium Ferrariæ exiſtentes ad Loca inſolita diverterent, ac Datii ſolutionem eluderent, quæ ſanè verborum operatio ſufficit ad evitan-
6 dam ſuperfluitatem, ex auctoritatibus ibidem cumulatis, & tradunt generalitèr *Palm. dec.452. num.5., Rot. dec.463. n.5. cor. Priol., & dec.244. n.24. cor. Ottob.*

Ad aliam verò objectionis partem facilis erat reſponſio, obſervando, quod non omnes paſſus, ubi Datia ſolvuntur pro mercibus procedentibus ab exteris Regionibus, ſiti ſunt extra Territorium Ferrariæ, ſed aliqui intra illius fines exiſtunt: Unde poterat Chirographum abſque literæ violatione referri ad illos paſſus poſitos intra Territorium Ferrariæ, in quibus ſolvebatur Gabella prò mercibus procedentibus -- *tanto da Venezia, &c., quanto da altra parte del Mondo* -- Quin immò hanc eſſe germanam eorumdem verborum interpretationem ſuadebat litera ipſius Chirographi, in quo non fuit habitus ſermo de omnibus paſſibus, in quibus ſolvebatur Gabella in genere, ſed tantùm de illis, in quibus exigebatur Gabella Ferrariæ, ibi -- *che ſono ſoggetti ad altri Datii della Gabella di Ferrara* --

Quemadmodum autem certum erat, Gabellam
7 Civitatis Ferrariæ, utpotè Communitativam, non exigi, niſi in locis intra Territorium, ità paritèr dicendum videbatur de Datio Olei, non
8 alibi exigendo, quàm ubi ſolvebatur Gabella Civitatis, juxta regulam correlativorum, de qua *Text. in l. fin. ff. de accept., & l. final. C. de indic. Vidnit. toll.*

Non ampliùs attento, quod prò Gabella Ferrariæ intelligi poſſet Gabella totius Legationis, non autem ſolius Civitatis. Quod enim de Gabella Civitatis, & non Legationis loquatur Chirographum ſatis declaravit idem Sum. Pontifex Innoc.X. in alio poſteriori Brevi, in quo enunciando Gabellam controverſam, ait facultatem conceſſiſſe *imponendi novum Datium, &c. duorum ſc. monetæ illarum Partium pro ſingulo milliario Olei in futurum undecumque importandi tam per viam ingreſſus, quam tranſitus in prædictam Civitatem, illiuſque Territorium, & alia Loca ſolita aliis Datiis, ſeù Gabellis in eadem Civitate impoſitis obnoxia* --

Dubitari proindè non poterat, quod verba illa
9 *Gabella di Ferrara* intelligenda eſſent de Gabella impoſita ſoli Civitati, non autem de Gabella Legationis, ſic declarante ipſo Pontifice, qui eam impoſuit, *ad Text. in l. Neratius ff. de reg. jur.*

Rot. in Pampilonen. altius tollendi 3. Jul. 1722. §. Ex præmiſſa cor. Em̃o D. meo Card. Falconerio.

Minùſque refragante, quòd paſſus nominati in Chirographo *tanto da Venezia, e Lombardia, quanto da qualſivoglia altra parte del Mondo* – reſtringi non poſſint ad ſolos paſſus intra Territorium Ferrariæ, & per conſequens dum Chirographum loquitur de Gabella Civitatis, ſolvenda tamen in iſtis paſſibus, intelligi nequeat de Gabella impoſita ſuper ſola Civitate, & Territorio, quod Gabellæ genus eſt communitativum, ſed potiùs de Gabellis Cameralibus impoſitis ſuper tota Legatione, & Ducatu.

Recurrebat namque reſponſio data in præced. Dec. §. *Neque illa*, quod nempè expreſſio iſthæc facta fuit ad deſignanda generalitèr loca, undè Oleum provenire poterat, non autem ad ampliandum jus exactionis extrà Territorium Ferrariæ. Quo prænotato, ſtatim corruebat aliud argumentum ex eo deſumptum, quod Gabella, de qua agitur, intelligenda ſit de Camerali, non autem Communitativa. Cùm numquam probatum fuerit, paſſus deſtinatos ad ſolutionem Gabellæ Civitatis ſitos eſſe extrà illius Territorium, conſequebatur exindè, ut verba Cirographi, quæ referri poſſunt ad paſſus intrà Civita-
10 tem, ac Territorium, loquantur de Gabella potiùs Communitativa, quæ magis propriè dicitur, prout in Brevi, impoſita ſuper Civitate. Quidquid ſit de aliis Gabellis originariè impoſitis favore Rev. Cameræ Apoſt., quæ licèt poſteà
11 in Communitatem translatæ, exigi poſſunt etiam extrà Territorium Civitatis, ad tradita per *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 50. n. 35., & ſeqq., Pigant. ad Statut. Ferrar. rub. 137. n. 3. in fin. lib. 2.*

Sic vindicata litera Chirographi à prætenſa illius extenſione ad Oleum traducendum per totam legationem, non aliter profectò ſuadebat mens ipſa Pontificis deducta à cauſa finali, qua motus fuit ad imponendum hujuſmodi Datium. Ut enim benè advertit *Dec.*, quæ confirmatur §. *Hæc omnia*, Chirographum enunciat æs alie-
12 num Civitatis, cui reparando æquum erat, ut ſola Civitas, non autem tota Legatio ſubijceretur Gabellæ, & quamvis ratione Belli Parmenſis, & per conſequens ratione communis utilitatis totam Legationem reſpicientis, enuncietur contracta debiti moles, non indè tamen ſequitur, ut illa extingui neceſſariò deberet ab hominibus totius Legationis, qui ex hac potiſſimùm cauſa ſubſtinebant pondus aliorum Datiorum à Sum. Pontificibus indictorum; Cum in his circumſtantiis æs alienum à Civitate contractum dici non poſſit cauſa communis toti Legationi, ad hoc ut commune dicendum ſit Da-
13 tium Olei, quod ad hunc effectum imponebatur, ad *Text. in l. Parietem ff. de ſervit. præd. Urb., Rot. dec. 114. n. 4. par. 19. rec.*

Et ſanè quod in Chirographo actum fuerit de peculiari cauſa Civitatis, demonſtrat alia ratio motiva impoſitionis hujus Datii, nimirùm – *per pagare li frutti decorſi, e non potuti pagare alli Montiſti di Roma* – Onus enim ſolutionis fructuum decurſorum favore Montiſtarum adſcribi non poterat Communitatibus totius Legationis, quæ pro ſolutione ſimilium fructuum jam gravatæ reperiebantur pluribus aliis Datiis. Quemadmodum ergò iſta erat cauſa reſpiciens ſolam Civitatem, neque ex ea onerandæ videbantur omnes Communitates, ità dicendum erat de alia cauſa in eodem Chirographo expreſſa, pariterque intelligenda relativè ad ſolam Civitatem, & ſic
14 una pars legis aliam declaret, ſicuti faciendum eſſe tradit in hac materia Gabellarum *Bertazol. conſ. crim. 6. n. 2. vol. 1.*

Quin obſtare potuerit, quod talis Datii impoſitio ſit quoddam augumentum, vel ſupplementum aliorum, quibus ſa. me. Urb. VIII. totam Legationem ſubjecerat, ideoque cenſeri debeat ejuſdem naturæ, atque extenſionis cum Gabella Principali. Tantùm enim abeſt, Sum. Pontificem Innoc. X. procedere voluiſſe in impoſitione Da-
15 tii, de quo agitur, per viam augmenti, & ſupplementi, ut contrarium apertè reſultet tum ex omiſſa mentione, ac relatione ad alia Datia per Urbanum Prædeceſſ. indicta, tum etiam quia in alio Brevi declaratorio ejuſdem Innoc. ubi permiſſa fuit Civitati Ferrariæ venditio tot Locorum Montium, quot correſponderent annuis redditibus exigendis ex Datio Olei, data etiam facultate addendi dd. Loca Montis Sanitatis, cujus erectio facta fuerat pro ſolvendis debitis totius Legationis, d. Pontifex expreſsè voluit, atq; mandavit, ut de tali additione tenerentur *Libri, & Scripturæ, ac liſta ſeparata*, quod utique præceptum conferre plurimum videtur ad excludendam quamcumque communionem, quæ tamen ſervari debuiſſet, ubi tale Datium reputandum fuiſſet pro ſupplemento, ac acceſſorio, ex traditis quoad primam propoſitionem per *Bald. in l. utrum ff. de petit. hæred., Menoch. conſ. 201.*
16 *n. 149., Larr. alleg. fiſc. 20. n. 4. lib. 1.*, & quoad ſecundam, *Bart. in l. rura C. de omn. agr. deſerſ. lib. 11., Conſtan. ad Stat. Urb. ann. 21. n. 192., Rota cor. Burat. dec. 799. n. 12., & 13.*

Quibus omnibus, ſi demùm adiiciatur univoca, & perpetua negativa obſervantia ſuper numquã facta exactione hujus Datii Olei tranſportati per alia Loca Legationis, extra tamen Civitatem, & Territorium Ferrariæ, quemadmodum probat Dec., quæ confirmatur §. *Præterea, & ſeq.*, ubi tamquam prorſus irrelevantes reiiciuntur nonnullæ exactiones, quæ afferebantur factæ in paſſu *del Traghetto*; res profectò ad certitudinem uſque perducta videbatur, cum in materia gabellarum deferri plurimùm ſoleat obſervantiæ,
17 & conſuetudini, *per Text. in l. final. §. Vectigal. nova, & in l. publicanus §. fin. ff. de publ., Card. de Luc. de reg. diſc. 49. n. 3., Rot. cor. Cavaler. deciſ. 60. n. 4.* Ita quidem, ut è conſpectu hujuſcemodi negativæ obſervantiæ nullius efficaciæ comperta fuerint tot Edicta plurium Card. Le-
18 gatorum ſuper ſolutione hujus Datii in omnibus Locis Legationis exigenda. Quia cum proceſſerint à Perſonis non habentibus poteſtatem imponendi, aut extendendi onera gabellarum, & pugnent cum litera Chirogr. Pontificii, quodque magis eſt, numquam probentur executio-
19 nem, & effectum fuiſſe ſortita, vel de jure non ſuſtinentur, vel potius adaugent pondus obſervantiæ negativæ, ut probant auctoritates adductæ *in præced. Dec. §. Quibus ita ſe habentibus.*

Satis huc uſque rejectis exceptionibus, quæ iterum inculcabantur contra fundamenta Dec. editæ à bo. me. Criſpolto: Tranſeuntes DD. ad examen novarum rationum, quibus in hodierna pro-

propoſitione potiſſimum innitebantur ſcribentes pro Civitate Ferrariæ, ejuſque Arrendatario, eas neque in facto ſubſiſtere, nec in jure relevare cenſuerunt. Dicebant igitur Defenſores prædicti, quod viæ nuncupatæ *della Baſtiglia, e d'Argenta* ducentes Bononiam, nuper, & anno dumtaxat 1700. aperiri cæperunt ob exſiccatas Paludes in Vallibus Argentæ. Unde concludebant uſum dd. viarum licitum non eſſe Mercatoribus Oleariis, ne ſic eludere valeant ſolutionem Datii, quod ſolvendum eſſet in paſſu *del Tragbetto* exiſtente intra Territorium Ferrariæ,
20 cum tam ex diſpoſitione juris inſolitæ viæ frequentari non poſſint ad fraudandam Gabellam, per *Text. in l. Præſidibus C. de Curſ.publ., leg. qui Fiſcales C. de navicular. lib.* 11., & tradunt *Cravett. conſ.* 115. *n.*5. *lib.*1., *Aget. de Ærer. lib.*2. §.14. *qu.*4. *num.*66., *Novar. de Gravam. Vaſſal. lib.*3. *Grav.*86. *n.*4., quàm etiam ex Brevi ſa.me.
21 Pauli V. de an.1609., atque ex Edictis clar. me. Card. Acciajoli, & Aſtalli, prædictarum viarum uſus Mercatoribus ſub pœna fraudatæ Gabellæ interdicatur.

Argumentum tamen primo corruebat in facto, quatenus ſupponebat ante an.1700. inexiſtentiam aliarum viarum præter illam ſuper paſſu nuncupato *del Tragbetto*. Etenim tum ex depoſitione plurium Teſtium, quorum conſpicuus numerus ſupplere quodammodò videbatur defectum formalis examinis, tum ex notificatione Theſaurarii Generalis totius Legationis, qui invitando ad ſubconductionem Gabellarum Cameralium, mentionem facit de Datio exigi ſolito in paſſu *della Baſtiglia*, ſatis probata dici poterat exiſtentia dd. viarum etiam ante an. 1700., atque ulterius id ipſum convincebant documenta exhibita pro parte Civitatis Ferrariæ, Brevi nimirùm Pauli V. edit. an.1609., & ſic longè ante an.1700., ubi legitur interdictus Vectoribus Piſcium uſus plurium viarum exiſtentium ſuper Canali Fluminis Padi, nuncupat. *del Primario*, nec non Sententia Card. Acciajoli de anno 1684. paritèr prohibitiva omnium aliorum paſſuum ſuper Canali *del Primaro* exiſtentium, præter illum *del Tragbetto*, quæ quidem probationes ex juribus ipſius Civitatis elicitæ, exuberant ad
22 firmandam antiquam viarum originem, & exiſtentiam, *Rota in Reatina Manutentionis* 17. *Ianuar.*1721. §. *Hujuſmodi cor. R.P.D. mea de Gamaches*.

In jure paritèr minus relevans compertum eſt, quatenus Mercatoribus cenſeri velit interdicta Olei tranſportatio per ſemitas *della Baſtiglia, e d'Argenta*, utpotè inſolitas, ac indirectas, itaut iſthac iter facientes in pœnam incidant fraudatæ Gabellæ. Quandoquidem omiſſo, quod iſtas vias conſuetas, & uſitatas ſemper fuiſſe, deponant prædicti Teſtes adducti pro parte Civitatis Bononiæ, quodque ex Mappa ab ea paritèr exhibita demonſtretur inveriſimile, quia nimis incommodum, & longum iter faciendum à Mercatoribus, quatenus ad Paſſum *Tragbetti* prius appellare, deindè Bononiam verſus retrocedere deberent; placuit reſponſio ex eo dedu-
23 cta, quod diſcurſus fortaſſe procederet in caſu, quo impoſitio Gabellæ totam Regionem afficeret, tam ſcilicet in ea parte, in qua deſtinati ſunt paſſus pro illius exactione, ubi ſunt viæ iſtæ inſolitæ, ac opportunæ ad fraudandam Gabellam, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ.

Secus autem ubi, prout in hypotheſi, Datium ſuper Oleo exigendum totam Legationem non reſpiciebat, ſed unum dumtaxat Territorium Ferrariæ, intra quod non exiſtunt nec Baſtilia, nec Argenta, unde conſequebatur, quod Mercatores hinc tranſeuntes, ne Territorium Ferrariæ pertingerent, uti potius videbantur jure
24 ſuo, quam fraudem facere gabellæ ſolvendæ intra Territorium, ex regula, de qua *Text. in l. factum* §. *Non videtur ff. de regul. jur.*, *& generalibus omiſſis benè obſervat Rot. Florent. poſt Girond. de Gabel. dec.*1. *n.*14., *&* 15., eodem modo, quo dicitur non fraudare gabellam, qui Ponte
25 neglecto tranſit per Vadum Fluminis, ſi tamen vectigal ſolius Pontis ratione, non autem ratione Territorii exigatur, juxtà diſtinctionem *Bald. in l.*3. *C. de Privileg. Fiſc.*, *Montan. de Ripatica nu.*2., *Antun. de Donat. Reg. lib.*3. *cap.*6. *n.*9., *Aget. de Ærar. lib.*2. §. 14. *qu.*4. *n.*60., *&* 70.; tunc enim fraus legi fieri dicitur, quando indirectè illam contemnens jam præſupponitur
26 obligatus ad legem ſervandam, *l. ſi à te C. de pact. inter empt., & vendit., Luc. de pen. in l. quemadmodum num.*6. *verſ. decimoſeptimo C. de Agricol.*, *& Cenſ. lib.* 11., *Antun. de Donat. reg. lib.* 2. *cap.*10. *n.*733., *& ſeq.*, & in ſpecie, quod ille, qui pœnam fraudati vectigalis contendit exigere, ſemper probare debeat tranſitum per locum,
27 ubi gabella ſolvenda erat, & ſic præexiſtentem obligationem, *Farinac. de jur. qu.*173., *Berton. de neglig., & omiſſion. par.*2. *artic.*27. *n.*36., *Conciol. reſol. crimin. v. Gabella reſol.*7., *de Angel. de Delict. par.*1. *cap.*62. *n.*3.

Quamobrem ſicuti in Vectoribus Olei talis obligatio naſci non poteſt, niſi ab eo momento, quo attingunt Territorium Ferrariæ ob expreſſam legem indicentem ſolutionem Datii ſuper Oleo traducendo per Civitatem, ejuſque Territorium, ita nulla ſuberat ratio, cur hujuſmodi onus trahendum ſit etiam ad illos, qui tranſeunt extra Territorium, ne alias gabella pro uno loco impoſita, exigi poſſe dicatur etiam extra fines
28 ejuſdem loci, contra regulam, de qua *Bald. conſil.*340. *n.*4. *vol.*5., *Becc. conſ.*96. *n.*6. *lib.*1., *Bero conſ.*164. *n.*15. *vol.*3., *Montan. de regal. verb. Ripatica n.*2., *Antun. de donat. reg. lib.*3. *cap.*6. *n.*9., *Aget. de Ærar. lib.*2. §.14. *qu.*4. *n.*84.

Neque ulla ratio haberi poterat de Brevi ſa. me. Pauli V., de ſententia Card. Acciajoli, ac demùm de Edicto Card. Aſtalli prohibentibus tranſitum per vias *della Baſtiglia, &c.*, illaſque inſolitas, ac indirectas declarantes, cum ex ead. lectura dignoſcatur ibid. agi de ſolutione gabellæ Piſcium, quæ procul dubio Cameralis erat, totamque Legationem afficiebat, & proindè non poterant Vectores Piſcium ab ea ſe eximere tranſeundo per vias indirectas, atque vacuas Exactoribus deſtinatis ad recipiendam ſolutionem Datii, ad quam obligati remanebant eo ipſo, quod Legationem, & Provinciam in-
29 greſſi fuerant. Undè inapplicabilis quoque remanebat auctoritas *Bonden. apud Oter. de paſc. cap.*46. *n.*236., *&* 273., qui loquitur in terminis

ejuſdem gabellæ Cameralis ſuper Piſcibus, ad quam effugiendam, cenſuit non eſſe per vias inſolitas, atque indirectas, propter eam rationem, quod gabella iſthæc, uti Cameralis ſolvenda erat à quolibet tranſeunte per Legationem, ut firmat idem Auctor ſub initio ſuæ conſultationis; qui ſane termini longè diſtant ab hypotheſi, in qua agitur de gabella communitativa reſtricta ad Civitatem, ac Territorium Ferrarienſe.

Cæterum ad removendum omne dubium, etiam in hac parte plurimum conferebat ſupe-
30 rius indicata obſervantia, juxta quam in comperto erat ab an.1652. uſque ad an.1723. nonniſi paucas factas fuiſſe ſolutiones, & quidem incipientes poſt an.1716.; Unde conſequebatur validiſſima conjectura, quod etiam ante an.1703. verè adeſſent, & frequentarentur illæ viæ, quæ dicebantur apertæ de recenti, cum non conſtet de aliqua ſolutione antecedenti, & è contrario veriſimile non ſit, quod nullum Olei pondus intra tot annorum ſpatium per Canale *di Primaro* Bononiam verſus traductum fuerit; Et una ſimul colligebatur, edicta prohibitiva aliorum Paſſuum, præter illum *del Traghetto*, emanaſſe
31 pro Gabellis Cameralibus, in quarum fraudem declinari non poterat ad Vias inſolitas, non autem intelligenda eſſe de controverſo Datio Olei communitativo, atque exigendo in ſolo Territorio Ferrariæ, ad regulam *Text. in l. inter ſtipulantem* 83. §.*Sacram ff. de Verb. Oblig.*

Fruſtra denique opponebatur inutilitas hujus Gabellæ, quatenus ab illius ſolutione eximerentur Mercatores traducentes Oleum per Canale *Primari*, ac per Semita *della Baſtiglia, e d' Argenta.* Satisfecit namque reſponſio, quod non modica retrahi poteſt utilitas ex Oleo introducendo Ferrariam, ejuſque territorium tàm per Canale magnum Fluminis Padi, quàm per iter terreſtre à finitimis Regionibus, in quo ſufficit verificari utilitatem ab hujuſmodi Datio obventuram Civitati Ferrariæ, abſque eo, quod pro majori illius compendio fieri debeat extenſio controverſi oneris ad Oleum tranſiturum per omnia Loca Legationis, contra literam Chiro-
32 graphi, contra mentem Pontificis concedentis, & denique contra regulam in hac materia receptam, de qua *Ventur. conſ.*39. *n.*100., *Rot. cor. Caval. dec.*279. *n.*4., *in rec. dec.*118. *n.*11. *p.*11., *& in Rom. Gabellæ* 14. *Jun.* 1726. §. *Quæ ſanè cor. R.P.D. meo Cornelio.*

Et ita in accerrimo utriuſque Partis contradictorio, cum ſuffragio Quinti, & Sexti reſolutum fuit &c.

R.P.D. CRESCENTIO.

FERRARIEN. DATII OLEI SUPER EXPENSIS.

Lunæ 31. *Jan.* 1729.

ARGUMENTUM.

Communitas, ſi unà cum ejus Appaltatore litem ſubſtinuit pro defenſione ſui Juris, & intereſſe, & ambo ſuccubuerunt, tenetur pro ſua virili ad litis expenſarum refectionem contribuere.

SUMMARIUM.

1 *Communitas, ſi unà cum ejus Appaltatore litem ſubſtinuit, & ambo ſuccubuerunt tenetur pro ſua virili ad litis expenſarum refectionem contribuere.*

Ampl. ubi Communitas litem ſubſtinuit pro ſuo jure, & intereſſe. num.2., & 3.

Collitigantes pro virili tenentur ad litis expenſas. num.1.

4 *Renunciatio litis facta in limine propoſitionis Cauſæ non excuſat ab Expenſis pro eadem propoſitione, licèt excuſet ab aliis poſtea factis.*

DECISIO CLXXXII.

JUdicium prius inſtructum in Curia Legationis Ferrariæ inter Romualdum Cynthium Conductorem Datii Olei, & Mercatores Olearios Bononiæ ſuper Manutentione in quaſi Poſſeſſione Juris exigendi Gabellam de Oleo traducendo, non ſolum per Civitatem, ac Territorium Ferrariæ, ſed etiam per omnia Loca Legationis, è re ſua proſequendum putavit in gradu Appellationis in Sac. Rota non minus Civitas Bononiæ, quam Ferrariæ, adhærendo Juribus ſuorum Mercatorum, & reſpectivè Appaltatoris. Verum quia aſſumpto Examine boni Juris etiam ad effectum Manutentionis, Civitas Ferrariæ, & Romualdus Cynthius ſuccubuerunt per Sententiam à Me prolatam, quæque ſubindè confirmata fuit *in Deciſ. diei* 12. *Mart.* 1728. *coram R.P.D. meo Ratto*, atque inſuper acceptatà per ſolemnem renunciationem ab utroque ſuccumbente emiſſam, proceſſum fuit in ejus ſequelam ad taxationem Expenſarum, quas cum Civitas Ferrariæ integrè reficiendas per Cynthium, iſte verò ad debitum Civitatis omninò refundendas contenderet, opus proindè fuit conſulere DD. meos ſub congruo Dubio -- *An conſtet de exceſſiva taxatione Expenſarum, & contra quem, & pro qua ſumma ſit exequendum, & reſpectivè relaxandum Mandatum?* quod ſine reſolutione propoſitum in Audientia diei 10. labentis Menſis, hodiè reſponſum habuit -- *Non conſtare de exceſſiva, et Mandatum eſſe exequendum pro virili.*

Quæſtio ſiquidem amplius non erat inter Collitigantes, quoad primam Dubii partem reſpicientem exceſſum liquidationis, poſtquam Regimen Bononiæ, mediante ſuo Procuratore declaravit in Actis, Expenſas extrajudiciales fuiſſe erroneè taxatas in ſc.40., & conſenſum idcircò præſtitit moderationi hujus partitæ in ſc. nempè 20. ad conſuetam rationem ſcut.10. pro qualibet inſtantia. Totum proindè Cauſæ momentum verſabatur circa ſecundam Dubii partem, reſpectu cujus animadvertentes DD., quod Jus exigendi Datium tunc controverſum reſpiciebat intereſſe tàm Civitatis, quàm Cynthii Appaltatoris, quod uterque ſuas fecerat in cauſa defenſiones, fueratque in Sententia comprehenſus, & Liti renunciaverat, rationi congruum exiſtimarunt, utrumque paritèr condemnare
1 pro virili ad refectionem Expenſarum, juxta regulam, de qua *Text. in l.*1., *&* 2., *Cod. Si plur. unic. Sent.*, *Gratian. diſc. for. cap.*33. *n.*50., *Rot. cor. Pamph. dec.*319. *n.*14., *cor. Emer. Iunior. deciſ.*460. *num.*4., *in Savonen. Aggregationis ſuper Expenſis* 3. *Iun.*1715. §. *Præſuppoſita cor. Emo Dom. meo Card. Falconerio, & in Neapolitana Fideicom.*

ſuper

ſuper Fructibus, *& Expenſis* 20.*Ian*.1717. *in fine cor. bo.me. Foſcaro*.

Fruſtra verò Scribentes pro Civitate Ferrariæ contendebant onus Expenſarum unicè refundendum in Cynthium, ſub obtentu, quod illa ad inſtantiam tantummodo, & preces ejuſdem Cynthii comparuerit in Sac. Rot., & quidem cum expreſſa proteſtatione, & pacto, quod nullum ſibi damnum exindè obventurum fuiſſet. Pactum enim hujuſmodi, quod Cynthius in genere non impugnabat, referendum nihilominus aſſerebat non ad Expenſas à Civitate reficiendas Victori in caſu ſuccumbentiæ; Sed ad Defalcum, ad quod tali caſu teneri potuiſſet Communitas favore Conductoris. Et hoc magis etiam veriſimile dignoſcebatur ex eo, quod Civitas ſtetit in Judicio, non tantum ad faciendam rem gratam Appaltatori, qui nonniſi temporaneum intereſſe habebat in Cauſa, ſed potius ad tuenda propria Jura, ſuæque conſulendum indemni-
2 tati, cujus intererat ſuſtinere pro futuris temporibus Jus exigendi Datium Olei tranſitandi, non ſolum per ejus Territorium, ſed etiam per omnia Loca Legationis. Id, quod clarius inſuper evincebat factum ſucceſſivum ipſius Civitatis, quæ ſola appellavit à Sententia Rotali; & quamvis Cynthius Liti ceſſiſſet uſque ſub die 10.Martii 1728., ipſa tamen ſuam emittere noluit renunciationem, niſi poſt captam reſolutionem coram R.P.D. meo Ratto. Quapropter dum pactum intelligi poterat de Defalco, quod prætendere valuiſſet Conductor poſt contrarium Litis eventum, non eſt cur extenderetur etiam ad comprehenſionem Expenſarum, ad quas Communitas citra Dubium tenebatur pro rata in
3 caſu ſuccumbentiæ, ſtatim ac pro ſuo intereſſe principali ſeſe faciebat Litis conſortem.

Ex his autem quemadmodum benè deducebatur intentio Civitatis tuendi potius Jura ſua, quàm Cynthii Appaltatoris, etiam ad effectum referendi commodum Victoriæ, & ſubeundi periculum Expenſarum, quæ tunc ad invicem correſpectiva; ita minùs rectè per Cynthium inferebatur, Expenſas integrè eſſe reficiendas per Civitatem, ad quam pertinet Datium, de cujus extenſione, vel reſtrictione unicè agebatur in Cauſa. Dubitari namque non poterat de intereſſe etiam Appaltatoris, qui eo majus lucrum erat recepturus ab Appaltu, quo minùs reſtringebatur Jus exigendi Datium conductum, & de facto ratione hujus propriæ utilitatis, ipſe in partibus dedit Cauſam Liti, eamque ſolus in prima Inſtantia ſuſtinuit. Et quamvis poſtea comparuerit etiam Civitas, & aſſumptum fuerit Examen boni Juris, ratione cujus augumentum habuit taxatio Sportularum; hoc tamen tribuendum non erat Communitati, ſed ipſius rei naturæ, ac ſtylo Tribunalis, quod ea quoque non comparente, poſſeſſorium cum petitorio cumulaſſet.

Nec majoris ſubſiſtentiæ comperta eſt alia prætenſio Cynthii, contendentis evitare ſaltem contributionem Expenſarum tertiæ Inſtantiæ, ex quo ipſe non appellaverat à mea præcedenti Sententia, nec adhæſerat Appellationi per Civitatem interpoſitæ. Quinimmò expreſsè renunciaverat. Cum enim judicialem hanc ceſſionem Liti explere diſtulerit, uſque ad pervigilium Propoſitionis Cauſæ, abſolvendus quidem foret ab ulterioribus Expenſis, quatenus deindè fieri contigiſſet, prout revera nec factæ, nec taxatæ apparebant, evitare tamen non poterat pro ſua rata refectionem Expenſarum tunc uſq;
4 factarum per Regimen Bononiæ etiam pro imminenti Propoſitione Cauſæ, juxta notata per *Conſtant. ad Statut. Vrb. Annot*.59. *art*.2. *n*.144., *&* 146., *Rot. cor. Cocc. dec*.489. *n*.6., *coram Priol. dec*.180. *n*.11., *& in Rom.*, *ſeu Peruſina Immiſſionis ſuper Expenſis* 16.*Febr*.1725. §.*finali coram bo.me. Cerro*.

Et ita in triangulari Partium Contradictorio, cum ſuffragio Quinti, & Sexti reſolutum fuit, &c.

R. P. D. ROVAVLT DE GAMACHES.

FERETRANA FODINÆ.

Lunæ 11. *Martii* 1726.

ARGUMENTUM.

Fodinas facere, ſive Sulphuris, aliorumque ſimilium mineralium, & metallorum etiam minus prætioſorum Venas unicuique licet in proprio fundo ratione publicæ utilitatis perquirere, illaſque inventus perſequi, etiam ſub fundo Vicini, dummodo ejus ſoli ſuperficies non lædatur, nec uſus rei ſuæ eidem Vicino impediatur, requiritur tamen quod licentiam à Principe obtineat, & duplicem decimam ſolvat, unam Fiſco, alteram Vicino, cui competit prælatio, ſi re integra illam expoſtulet.

SUMMARIUM.

1 *Sulphur, aliaque ſimilia mineralia recenſentur inter metalla*.

2 *Sulphuris, aliorumque mineralium, & metallorum Venas unicuique licet in proprio fundo inquirere.*

Ampl.1. *quod illis inventis perſequi liceat ſub fundo vicini*. ibid.

Ampl. 2. *etiamſi perquiſitione incohata in proprio fundo Vena reperiatur in fundo Vicini*. n.15.

Decl. procedere, dummodo ſuperficies Soli Vicini non lædatur, nec uſus ejuſdem illi impediatur. n.3.

4 *Lapides effodere nemini licet in lapidicinis alienis invito Domino*.

Procedit in lapidibus vilioribus exiſten. in ſuperficie Soli, ſecus verò in pretioſis, qui effodiuntur per cuniculos ſubterraneos. num.5.

6 *Fodinæ Mineralium, & Metallorum, etiam minus prætioſorum, nempè Sulphuris, & ſimilium hodie ex Conſuetudine ſunt de Regalibus Principis*.

Et in quo conſiſtat Ius Regale. vid. num.10.

7 *Fodinarum in materia, totum facit licentia Principis*.

Decl.1. *quod licentia conceſſa Metallario, licitum eſt eidem effodere in fundum Vicini, prout de jure, Et de ratione*. num.11.

Dummodo tamen effodere incipiat in proprio fundo. num.14.

Lim. ubi licentia ſit reſtricta ad proprium fundum. num.12.

Hæc

Hæc tamen reſtrictio debet eſſe expreſſa, aliàs non præſumitur, & interpretari debet ad terminos juris. num.12., & 13.

Et ex quibus talis reſtrictio excludatur. vid. n.16., & ſeqq.

8 *Jus privativum effodiendi, & fabricandi Sulphura in Statu Vrbini, eſt de Regalibus.*

Illudque locatur à R.Cam. Apoſt. num.9.

16 *Fodinarum Exercitatores, ſive Metallarii ſpe lucri allecti, ut plurimum propriam ſubſtantiam effundunt.*

17 *Nemo præſumitur jactare ſuum.*

18 *Nemo debet ex alieno damno lucrum quærere.*

19 *Prælatio competit vicino, in cujus fundo per effoſſionem inventa fuit Vena Metallorum, & Mineralium.*

Decl. procedere re integra, ſecus poſt jamdiu inceptam effoſſionem. num.20.

Et quando res non poſſit dici integra. vid. n.21.

22 *Fodinarum Expeditores, ſive Metallarii tenentur duas decimas ſolvere, alteram Fiſco, alteram Domino Fundi.*

DECISIO CLXXXIII.

VEnam Sulphuris de licentia Principis perquiſitam, & tandem inventam ab illis de Caſottis in proprio fundo nuncupato *Caſilbuono*, dum iſti inſequebantur per Subterraneos Cuniculos altè defoſſos, penetrarunt in vicinum fundum Thomæ Pupi, qui prævio Monitorio in Curia Epiſcopali Feretrana, judicialitèr inſtitit tum pro Inhibitione ulterioris progreſſus, tum pro reſtitutione totius Sulphuris eruti ſub ejus fundo. Sed in utroque ſuccubuit, nedum coram Ordinario, verum etiàm coram A.C. de Gentilibus, nec diſſimilem ſortem expertus eſt in noſtro Sacr. Auditorio, cui delegata ulteriori Cauſæ cognitione, datoque per Me dub. -- *An, & quomodo competat Ius effodiendi in fundo Vicini?* DD. reſponderunt, *Affirmativè juxta modum*, hoc eſt ſoluta duplici decima, ſicuti judicatum fuerat in præcedentibus inſtantiis.

Ratio ſic decidendi ex eo potiſſimum deſumpta eſt, quod agitur de ſpecie foſſilium, quę licèt metalla primi Ordinis non adæquent, intèr viliores tamen lapides non recenſentur, ſed tertiam conſtituunt ſpeciem eorum, quæ cum ubique locorum minimè reperiantur, & non modicam afferant Reipublicæ utilitatem, pretioſa dicuntur, & eodem Jure, quo prima pro-
1 cedunt, ut de Sulphure, aliiſque ſimilibus tradunt *Farinac. Quæſt. Crim.*104. *nu.*39., *&* 61., *Leiſſer. de Præd. lib.*3. *cap.*24. *n.*27., *Peregr. de Jur. fiſc. lib.*4. *tit.*2. *n.*13., *Antun. de Donat Reg. part.*3. *cap.*12, *num.*1., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*147. *n.*16., *&* 29., *Campel. ad Conſtit. Duc. Vrb. decr.*46. *n.*107., *& poſt Pacichel. de Diſtant. dec.*56. *ſub n.*24. In hiſce autem Mineralibus de jure cautum habemus, ut ratione publicæ utili-
2 tatis, unicuique liceat in proprio fundo eorum Venas inquirere, illaſque inventas perſequi ſub vicini fundo, etiam invito Domino, dummodo
3 ſuperficies non lœdatur, nec uſus rei ſuæ eidem Domino impediatur, per *Text. in l. cuncti, C. de metal. lib.*11., *Gloſ. in l. quoſdam, C. eodem tit., Brunem. in d. l. cuncti, Caſtren. in l. venditor. §. ſi conſtat, ff. commun. præd. nu.*3., *& in l. divortio §. ſi vir, ff. ſol. matrim. nu.*4., *& conſ.*23., 140., *&* 330. *par.*2., quem ſequuntur communiter DD., & in ſpecie *Crot. conſ.*156. *n.*14., *& ſeqq. lib.*2., *Burſat. conſ.*209. *n.*10. *lib.*2., *Vrſil. ad Afflict. dec.*321. *n.*2. *verſ.*, *& propterea*, *Peregr. de Iur. fiſc. lib.*4. *tit.*2. *n.*14., *Farinac. qu.*104. *n.*44., 57., *&* 58, *Antun. de Donat. Reg. par.*3. *cap.*12. *n.*15., *Cæpol. de ſervit. præd. ruſtic. cap.*104., *alias* 22., *de Mont. Roſenthal. de Feud. cap.*5. *concl.*90. *in add. litt.R.*, *Montan. de Regal. verb. Argentariæ ſub n.*3., *Chriſtin. dec. Belg.*64. *n.*12. *to.*5., cum aliis poſt *Pacichel. de Diſtanſt. dec.*56. *n.*14.

Quapropter extranea prorſus remanet ab hypotheſi diſpoſitio alterius *Text. in leg. venditor §. ſi conſtat, ff. comm. præd.*, ubi ſancitur, quod
4 *ſi conſtat in Agro tuo lapidicinas eſſe, invito te, nec privato, nec publico nomine quiſquam lapides cædere poteſt* -- loquitur enim de lapidibus vilioribus, qui paſſim inveniuntur, vel de lapidicinis exiſtentibus in ſuperficie Soli, quæ aperiri nequeunt ſine ejus lœſione, unde trahi non debet
5 ad lapides pretioſos, qui rarò inveniuntur, & per ſubterraneos Cuniculos, illœſa prorſus ſuperficie, effodiuntur, cujuſmodi eſt Vena Sulphuris, de quo agitur, ut benè declarant *Brunemon. in d. leg. venditor n.*2., *Caſtr. ibid. num.*3., *& melius in l. divortio §. ſi vir ff. ſol. matrim. nu.*4., *ibiq. Barboſ. n.*26., *Farinac. d. q.*104. *n.*56., *Vrſil. in add. ad Afflict. dec.*231. *n.*2.

Nec obſtat, quod hodie ex generali conſuetudine mineralia quoque iſthæc ſecundi Ordinis,
6 & minus pretioſa facta ſint de regalibus Principis; undè inferebatur, quod in iis procedi amplius non poſſit cum diſpoſitione juris communis, ſed totum faciat licentia Principis, quæ licet
7 in præſenti per medium Thomæ illius Conductoris conceſſa fuerit, limitata tamen apparet ad bona propria illorum de Caſottis, qui proinde excedere nequiverint limites proprii fundi, & multo minùs in Vicinum penetrare.

Etenim quidquid ſit de generali iſta conſuetudine, per quam fodinæ hujus generis, etiam in Agris privatorum effectæ aſſerebantur de regalibus Supremi Principis; certum quidem eſt, quod in Ducatu Urbini controverti non poteſt
8 hujuſmodi conſuetudo, cum de facto Juſprivativum effodiendi, fabricandique Sulphuris loca-
9 tum reperiatur à Rev. Camera Apoſtol. favore Pupi Actoris, & de ea teſtetur *Camp. ad Conſtit. Vrbin. dec.*46. *n.*107.; ex hoc autem, licet ſequeretur, illos de Caſottis fodere nequiſſe ſine licentia,
10 & ſolutione Decimæ, in quibus conſiſtit Jus regale, reſpectu hujuſmodi fodinarum, quæ inveniuntur in Agris privatorum, *Peregr. de jur. fiſc. lib.*4. *tit.*2. *n.*15. *in fin.*, *Farinac. d. q.*104. *n.*45., *Campel. ad Conſt. Vrbin. dec.*46. *n.*103., *Eminentiſs. Corrad. de Prælat. q.*67. *n.*5., *&* 19.; non benè tamen inferebatur tali caſu procedi amplius non poſſe cum diſpoſitione juris communis, quaſi hæc correcta, & abrogata omninò fuiſſet per reſervationem à Principe factam de hiſce mine-
11 rabilibus; reſervatio namque iſthæc importat ſolum prohibitionem fodiendi ſine licentia ejuſdem Principis, qua tamen prohibitione ſublata per licentiam ab eo traditam, ſtatim reviviſcit in Metallario primæva libertas ſibi à jure tributa effodiendi lapidem, ejuſque Venam inſequendi per ſubterraneos Cuniculos in fundum quoque Vicini, ad tradita per *Lotter. de re benefic. lib.*2.

q.10.

q.10.n.37., *Rot. cor. Caſſador. dec.8. n.6. de præb. & dec.3. de reſcr.*, *& dec.505.n.11.*, *& 16.par.1. diverſ.*

Ideoque non ſubſiſtit ſpectandam unicè eſſe
licentiam Principis, nulla habita ratione de ju-
ris diſpoſitione quoad hujuſmodi Fodinas, cum
licentia Principis ad eum tantummodò effectum
requiſita, ut nempe removeatur obſtaculum
prohibitionis, ſive reſervationis à Principe indu-
12 ctæ, in reliquis nihil officiat diſpoſitioni juris,
quæ ſemper immota, atquè illœſa manet, ubi-
cumque non reperiatur expreſsè correcta, aut
correctio ab expreſſis per neceſſariam conſe-
quentiam deducatur, *Cephal. conſ.235. nu.19.*,
Rot. dec.189. ſub nu.1. par.1., *& dec.20. nu.26.
par.11.rec.*; parum itaque curaudum videbatur,
quod licentia reſtricta appareret ad bona propria
13 illorum de Caſottis, quia cum hæc intelligi de-
beat juxta terminos juris, à quo paſſivam reci-
pit interpratationem, *Rot. cor. Coc. dec.2. n.4.*,
*& apud Marcheſ. de Commiſſ. par.1. cap.2. fol.132.
§. Non obſtat*, & de jure prohibitum quidem ſit
initium effoſſionis in Solo alieno, ſecus vero illius
continuatio, & proſecutio, expreſſio illa pro-
priorum bonorum eo eſt referenda, ut ſtet po-
14 tius ad indicandum initium effoſſionis, ne data
cenſeretur Caſottis facultas aperiendi Fodinas
etiam in ſuperficie alieni fundi, quàm ad coar-
ctandam intra fines prædii ſui proſecutionem
ſubterraneam effoſſionis ſulphuris illis de jure
permiſſam.

Tantò magis, quia interpratatio iſthæc non ſo-
lùm congruit rationi, ac menti juris, juxta
quam Venæ Initio reperto in bonis illorum de
Caſottis, totius Venæ dominium eiſdem dicitur
acquiſitum ratione continuationis, etiamſi ſub
15 diverſis, & alienis fundis exiſtat, ut argumen-
to *Text. in l.3. in princ. ff. de acquiren. poſſeſs.*,
tradunt *Caſtren. conſ.140. n.2. lib.2.*, *Cepol. de
ſervit. præd. ruſtic. cap.22. n.4. in add.*, *Roſenthal.
de Fœud. cap.5. concl.90. n.8.*, *Barboſ. in l. divortio
§. Si vir, n.24. ff. Sol. Matr.*, *Mier. de Majorat.
par.1.*, *qu.10. n.120.*, *Antun. de donat. reg. par.3.
cap.12. n.19.*; verùm etiam conformis eſt veri-
ſimili menti tàm Concedentis, quàm Conceſ-
ſionarii.

Nam reſpectu Thomæ multum veriſimile vi-
ſum eſt, quod ille libenti animo permittere vo-
luerit Caſottis effoſſionem Sulphuris etiam ſub
proprio fundo, in quo ipſemet pluries, licèt
incaſſum, eamdem Provinciam tentaverat, ea
præſertim ſpe, conſilioque allectus, quod è re
ſua magis eſſe putaverit conſequi duplicem de-
cimam ab omni expenſarum onere immunem,
quam denuò aggredi opus, de cujus incertitu-
dine, & impendio jam priùs à propria experien-
tia fuerat edoctus, tali pacto ſe provide ſubdu-
cendo à periculo, quod ut plurimum ſubeunt
hujuſmodi Fodinarum Exercitores, qui ſpe lucri
16 majoris adducti, totam in eis propriam ſubſtan-
tiam profundunt, prout teſtatur *Anniſ. de jur.
Majeſt. cap.5. n.1. verſ. Nam Mettallorum*, quem
refert, & ſequitur *Antun. de Donat. reg. d. par.3.
cap.12. n.14. poſt med.*, *verſ. quibus addo*.

Ex parte verò illorum de Caſottis ab omni
prorsùs veriſimilitudine aberrat, quod iſti in-
certam perquiſitionis Aleam ſubire voluerint,
niſi certo crediſſent fore, ut inventum lapi-
dem ſub vicini prædio poſſent effodere, cum
enim fundus proprius non excedat menſuram
unius Tornaturæ cum dimidio circiter, etiamſi
Venam ibid. invenire ſors propitia dediſſet, qua-
tenus effoſſio reſtricta eſſet intra anguſtos illius
limites, ſperare nunquam poterant ex ea tantum
Sulphuris, ac emolumenti retrahere, quod ex-
penſis neceſſariis reſponderet; unde ex opere,
17 non minùs laboribus, quam periculis pleno,
nonniſi damnum Caſottis obventurum fuiſſe di-
ci deberet, contra regulam *Tex. in l. cum de in
debito ff. de prob.*; vice autem verſa Dñus Vicini
fundi ex alieno damno emolumentum caperet,
quatenus poſt inventum ab alio lapidem, poſſet
18 vicinus effoſſionem illius prohibere ſub fundo
ſuo, ibique Sulphurariam ad proprium commo-
dum inſtituere, quod æquitati, ac Juſtitiæ omni-
no repugnat, *l. nàm hoc natura ff. de condict. indeb.*,
l. jure ſuccurſum ff. de jur. dot., *& §.1. inſtit. per
quas perſon. nobis acq.*, *Rot. cor. Card. Caprar. de-
ciſ.297. n.8.*, *& dec.654. n.5.*

Et hinc eſt, quod licet Domino fundi, qua-
19 lem ſe Thomas aſſerebat, competat de Jure
prælatio, quatenus ipſe velit effodere, ut tra-
dunt *Afflict. tit. quæ ſint Regalia, verb. Argentariæ,
Boſſ. tract. var. tit. de Metal. n.1. in fin.*, *Farinac.
d. qu.104. n.50.*, *& 53.*, *cum aliis apud Emum Cor-
radin. de Prælat. qu.67. n.9.*. Ceſſat tamen, ubi
illa petatur, re amplius non integra, nempè,
20 prout in caſu, poſtquam illi de Caſottis per non
modicas expenſas effoſſionem cœperunt, eoſ-
que Pupius notabiliter progredi paſſus eſt, quem-
admodum benè notant *Cepol. de Servit. præd. ru-
ſtic. cap.22. rubr. de Montib. n.4. in fin.*, *Farinac.
d. qu.104. n.50.*, *Roſenthal. de Feud. cap.5. con-
cluſ.90. n.6.*, *& in add. ibid. lit.G.*, *Antun. de Do-
nat. reg. par.3. cap.12. n.16.*, *Emus Corrad. de Præ-
lat. d. qu.67. n.10.*

Quamobrem fruſtra pariter contendebat Pu-
piùs in effoſſione præveniſſe; Ideòque ſaltem ex
hoc capite poſſe illam prohibere Fr. de Caſottis;
Etenim ſi agatur de effoſſione, quam reaſſum-
pſit an.1721., hæc nullum Jus ei retribuere ap-
ta eſt, tamquàm poſterior, & facta, poſtquàm
opera, & impenſis illorum de Caſottis Vena
21 Sulphuris comperta fuerat, *juxta auctorit. ſuper.
adduct.* Si verò reſpectus habeatur ad primam per-
quiſitionem, cum ea tunc inutilitèr, & ſine fru-
ctu ceſſerit, ideòque fuerit animo non proſequen-
di derelicta, perinde eſt, ac ſi nullum habuerit
Initium, & quaſi primæva reaſſumpta libertate
rursùs occupanti ceſſit, ut argumento deſumpto
à *§. Feræ igitur Beſtiæ inſtit. de rer. diviſ.*, *& acquir.
ear. domin.*, benè obſervat *Leiſſer. de Præd. lib.3.
cap.24. de Metal. n.85.*, *& ſeqq.*

Quod denique attinet ad modum ſolutioni da-
tum, ſolvendi ſcilicèt duplicem decimam, alte-
ram nempè Fiſco, ſeù ejus Conceſſionario, alte-
ram fundi Dño, parùm fuit DD. immorandum,
quia Fr. de Caſottis eam non impugnabant, &
clarè procedebat à diſpoſitione *Text. in l. Cuncti
C. de Metall. lib.11.* ibi — *Cuncti, qui per priva-
torum Loca Saxorum Venam laborioſis effoſſionibus
proſequuntur, Decimas Fiſco, Decimas etiam Dño
repræſentent* — ibique communitèr tradunt *DD.*,
Luc. de Pen. in princip., *Andr. de Iſern. in titul.,
quæ ſint regal.*, *verb. Argentariæ n.70.*, *Leiſſer. de
Præd. tit.3. cap.24. de Metal. n.4.*, *Farinac. q.104.
n.62.*,

n.62., Peregr. de Jur. Fiſc. lib.4. tit.2. n.11., Campel. de Conſtit. Urb. dec.46. n. 102.
Et ita, utraque, &c.

R. P. D. ROVAULT DE GAMACHES.

FERETRANA FODINÆ SUPER EXCESSU, ET JURE PROHIBENDI.

Lun. 12. *Maii* 1727.

ARGUMENTUM.

Firmatum fuit in præcedenti Dec., quod unicuique licet fodinas facere, ſive Sulphuris, & aliorum Metallorum Venas inquirere in proprio fundo, & inventas perſequi, etiam in fundo Vicini, in præſenti verò reſolvitur, quod fodinas faciens, poteſt etiam inhibere Vicino, ne venam inventam effodiat, nec per hoc notari valet de exceſſu.

SUMMARIUM.

1 *Teſtes examinati lite pendente, & ſine citatione Partis non attenduntur.*
2 *Judex, ſine nota exceſſus, poteſt uni Parti inhibere, ut Juſtitia ſuum complementum aſſequatur.*
3 *Sulphuris, aliorumque mineralium, & metallorum venas unicuique licet inquirere in proprio fundo.*
Ampl.1., quod illis inventis perſequi liceat in fundo Vicini, etiam invito domino, ibid., *& de ratione* num.5.
Decl. procedere dummodo ſuperficies ſoli Vicini non lædatur. num.4.
Ampl.2. quod etiam poſſit inhiberi Vicino, ne effodiat in fundo ſuo. num.6.
Ampl.3. etiam ſi, perquiſitione inchoata, venam inveniat in fundo Vicini. n.12., & 14.
7 *Fructus ex re non ſua nemo conſequi debet.*
8 *Domino impediri nequit uſus rei ſuæ.*
9 *Prædia ſunt libera à Cœlo uſque ad profundum.*
10 *Domino fundi vicini, in quo fuit inventa vena Mineralium, & Metallorum competit Prælatio. Procedit re integra, ſecus poſt jamdiù incœptum opus.* num.11.
13 *Metallorum, & Mineralium venas invenire fortunæ dono attribuitur.*
15 *Teſtes plenè probant contra Inducentes.*
16 *Probationum in materia adminicula ſimul juncta ſunt ponderanda.*
17 *Fodinarum Expeditores, ſive Metallarii tenentur duas decimas ſolvere, unam Fiſco, alteram Domino fundi.*

DECISIO CLXXXIV.

PER rem judicatam noſtri S. Tribunalis definitum eſt Jo: Baptiſtæ, & aliis de Caſottis licuiſſe, & licere Venam Sulphuris in proprio ipſorum fundo inventam inſequi, & excavare per ſubterraneos cuniculos, etiam ſub vicino fundo Thomæ Puppi, ſoluta eidem, & Fiſco Decima Sulphuris, quod extraheretur; In cujus rei Judicatæ executionem curarunt iidem Caſotti obtinere à Judice executoriali Inhibitionem contra Puppium, nè in ſuo fundo Petram Sulphuream effodere auderet, ſed cum executio redargueretur à Puppio de exceſſu, tum, ex quo in omnibus Sententiis, quæ rem Judicatam præceſſerunt, nihil dictum fuit de hujuſmodi prohibitione contra Dñum Prædii vicini, tum ex eo, quod Caſotti contra earundem Sententiarum ſenſum moleſtias intulerint Puppio ſuper ſuperficie ejus Fundi; ideò concordatum fuit coram Me Dub. — *An conſtet de Exceſſu, ſeù potiùs, an, & cui, & quomodò competat Jus prohibendi?* De quo DD. hodiè conſulti reſponderunt — *Negativè quoad primam partem, Affirmativè quoad ſecundam juxtà modum* — ideſt quoad Venam per Caſottos inventam in Fundo ſuo.

Aut enim agitur de exceſſu, qui prætendebatur commiſſus, ex eo, quod Caſotti occupaverint ſuperficiem Prædii, & Puteum ad uſum Fodinæ confectum à Thoma Puppio in ſuo Prædio, atque etiam per iſtum Puteum extraxerint Lapidem Sulphureum, & hic exceſſus probatus dici non poterat ex depoſitione duorum Teſtium,
1 qui fuerunt examinati lite pendente, & ſine Partis citatione, *Cap.2. de Teſtib., Rot. cor. Celſ. dec.* 393. *n.13., cor. Bich. dec.533. n.1., in Rec. dec.* 316. *n.15., & 20. par.19., & in Rom. Societatis Officii 5. Junii* 1705. *§. final. cor. bo. me. Molines*, & quatenùs à parte rei adeſſet aliqua Soli occupatio, ac poſſet verificari, Puppius facilitèr propriæ indemnitati conſulere valeret inſtando pro remotione omnium rerum culturam Agri impedientium, juxtà præſervationem ejus favore factam in præcedenti re judicata.

Aut exceſſus allegatur ex eo, quod contra Puppium expeditum fuerit præceptum, nè ampliùs in proprio Fundo Sulphur effoderet; & cum in præcedentibus Sententiis, ac Dec. cor. Me edita ſub die 11. Martii 1726. implicitè, & virtualitèr ſaltèm ſtabilitum fuerit, quod tale activum Jus prohibendi Caſottis competeret, & modò competere, magis clarè, & ex profeſſo declaretur, ut inferiùs patebit, utiquè Judex abſque ulla exceſſus nota valuit Puppio Sulphuris
2 excavationem inhibere, ad hoc, ut Caſotti Juſtitiæ complementum aſſequerentur, ad *Text. in L. Si ſe non obtulit §. Si ex conventione ff. de re Judic., Rot. dec.69. n.3. par.6. Rec.*

Quod autem Caſottis competeret hoc Jus prohibendi adverſus Dominum Fundi vicini, profectò videbatur deſcendere ex illo Iuris principio in Deciſ. Cauſæ latè conſtabilito, quod Inventor Venæ metallicæ ſtatim fit ejus Dominus,
3 ita quidem, ut eam perſequi valeat ſub Fundo alieno, etiam invito Domino, dummodò non
4 lædat ſuperficiem, & ejus uſum Domino non impediat, qui favore metallariis perpenſa deliberatione fuit à Iure conceſſus, ut ſic propoſita magna lucri ſpe alliciantur ad exponendum in-
5 certo eventui labores, & impenſas, quas in aperiendis ejuſmodi Fodinis altè defoſſis ingentes fiunt, *l. perpenſa C. de Metallar., Kloch. de Ærar. lib.2. cap.27. nu.2., Solorzan. de Jur. Ind. lib.1. cap.14. n.57., & lib.5. cap. unic. n.20., Roſſenthal. de Feud. cap.5. concl.90. in add. lit. A., Antun. de Donat. Reg. cap.12. n.14.* Si enim Vena Sulphuris à Caſottis reperta protinus effecta fuit de
6 illorum dominio, tributa eis planè debet eſſe facultas prohibendi Puppio excavationem ejuſdem

dem

dem Sulphuris ad hoc, ne per foramen in pro-
7 prio Fundo apertum conſequatur fructus ex re
non ſua, & quam Caſotti magno agone ſibi ip-
ſis pararunt, *Caſtr. conſ. 3. n. 4. verſ. Igitur, &
conſ. 23. 140., & 330. lib. 2., Torr. Var. Jur. Quæſt.
to. 2. tit. 10. quæſt. 11. n. 61., Larr. dec. Granat. 44.
num. 3., & 28.*

Minimè refragante exceptione, quod Domi-
8 no impediri nequeat uſus rei ſuæ, cum Prædia
ſint libera à Cœlo, uſque ad profundum, *L. 1. C.*
9 *de Theſaur.* Quoniam objectio poſſet procedere,
ſi Puppius vellet præferri in effodiendo re inte-
10 gra; Secùs autèm, quandò, proùt in hypothe-
ſi Fratres de Caſottis prævia licentia à Principe
reportata, fodere dudum cæperunt, etiam ad
fructum ſuorum laborum pervenerunt; In hiſce
enim terminis præoccupans habet rationem pu-
blicæ utilitatis, & impenſarum ab ipſo factarum
11 in perquiſitione Venæ, & hoc titulo meretur
præferri Domino Fundi, *Caſtr. conſ. 4. n. 1. in fin.,
& conſ. 23. pariter n. 1., Cæpol. de Servit. Ruſtic.
Præd. cap. 104. n. 4. in fin., Farinac. q. 104. nu. 50.,
Tuſch. lit. T. concl. 300. n. 5., & 6., Roſental. de
Feud. cap. 5. concl. 90. n. 6., & 7., ibiq; Add. lit. G.,
Antun. de Donat. Reg. par. 3. d. cap. 12. n. 16., Boſſ.
tract. var. tit. de Metal. num. 1., Tor. Var. Quæſt.
lib. 2. tit. 10. q. 1. n. 10.. & 14., Emus Corrad. de
Prælat. q. 67. n. 9., & 10., Chriſtin. dec. Belgic.
vol. 1. lib. 11. tit. 6. dec. 67. n. 21., & 22.*

Ut etiam non officit, quod Caſottis in licen-
tia à Principe reportata, fuerit permiſſa tan-
tummodò excavatio in proprio Fundo, non ve-
rò in alieno; Undè inferebatur quod præpeditus
12 cenſeri non debeat vicinus, quatenùs etiam ip-
ſe in ſuo excavare intendat. Nam cum Caſotti
poſt obtentam licentiam excavationes facere
13 cæperint, Venamque Sulphuris poſt multos la-
bores, & ſumptus fortunæ dono repererint, *Luc.
de Pen. in L. Cuncti 3. in princ., C. de Metallar.*,
ſtatim evaſerint illius Domini, etiamſi ſub di-
verſis Fundis exiſtat, quia appræhenſione unius
partis, intelligitur appræhenſa tota Vena, quæ
14 ſemper eſt, & dicitur eadem, licèt Prædia ſub
quibus ineſt, ſunt plura, & per accidens diver-
ſorum Dominiorum diſtincta, *Caſtr. d. conſ. 4.,
& conſ. 140., utrobique n. 2. lib. 2., Antun. de Do-
nat. Reg. d. par. 3. cap. 12. n. 19., Roſental. de Feud.
conſult. 90. n. 8. cap. 5., Mierez de Majorat. par. 1.
q. 10. n. 120., Torr. Var. Quæſt. lib. 2. q. 1. tit. 10.
num. 56., & 57., Chriſtin. deciſ. Belgic. d. dec. 67.
n. 23., & 24.*

Quæ porrò Juris diſpoſitio erat multò magis
amplectenda in hypotheſi, quia Vena à Caſottis
adinventa, eſſe unam, eandemque cum illa, quam
Thomas excavare incæpit, apertè colligebatur
15 ex dicto Teſtium per ipſum inductorum, con-
tra quem plenè probant, *Rot. in Nullius, ſeù Al-
tamuræ Immiſſionis 17. Ian. 1701. §. Ratio, & 10.
Febr. 1702. §. Potiſſimùm cor. bo. me. Muto, & in
Compſana Immiſſionis 24. Ian. 1707. §. final. cor. cl.
me. Card. Scotto*; Atque etiam evincebatur ex
eo, quod Puppius Sulphuris excavationi manus
admovit poſtquàm Caſotti jam per aliquod tem-
poris ſpatium ea expleverant, ſemperque Sul-
phur inutilitèr perquiſivit, nec priùs valuit aſſe-
qui intentum illius reperiendi, quàm cum adhi-
buit operam hominis inſtructi de loco, & ſemi-
ta, per quam ſe protenderet Vena illorum de-
Caſottis, quæ omnia Venæ identitatem optimè
16 concludere viſa ſunt ſimùl ſumpta, proùt in
materia probationum facere oportet, *L. Ratio-
nes, & L. Inſtrumenta C. de prob., cap. Cum Cau-
ſam, eod. tit., Gabr. de Prob. concl. 1. n. 1., & ſeq.,
Rot. cor. Bich. dec. 30. n. 31., cor. Emer. Jun. dec.
250. n. 9., in Corduben. Cappellaniæ 11. Dec. 1722.
§. Atque hæc cor. Me.*

Objiciebatur denique exorbitans, & devium
à Juris tramite fore, quod Caſottis ſub hoc præte-
xtu permittatur allegare privativū Jus effodien-
di Sulphur quoad omnia Prædia Territorii in
præjudicium Dñorum, & ipſiuſmet Principis; Sed
oppoſitum inconveniens illicò ceſſabat ex modo
reſolutioni prudentèr adjecto, quod ſcilicèt, fa-
cultas prohibendi reſtringatur ad Venam per
Caſottos inventam, quam æqui, bonique ratio
ſuadebat, ut eorum favore intacta ſervaretur, po-
17 tiſſimè quia impoſitum de Caſottis onus præ-
ſtandi Prædii Domino, & Principi Canonem Me-
tallicum, pro quo cuique ſuam Decimam non
renuunt repræſentare, ut diſponit *Text. in L.
Cuncti, Cod. de Metallar.*, & conſentaneè tra-
dunt *Leiſſer. de Præd. lib. 3. cap. 24. de Metall. n. 4.,
Peregr. de Jur. Fiſc. lib. 4. tit. 2. n. 11., Cum aliis
allegat. in mea dec. §. Fin.*

Et ita, utraque, &c.

R. P. D. ROVAULT DE GAMACHES.

FERETRANA FODINÆ SUPER FRUCTIBUS.

Lun. 12. Maii 1727.

ARGUMENTUM.

Quemadmodum in geminis præcedentibus Deciſ. firmatum fuit, quod inventor Fodinarum efficiatur Venæ Dominus, ac poſſit illam perſequi in fundo Vicini, ipſo etiam invito, ac, quod eidem Vicino inhiberi valeat ne Venam effodiat, ita in illarum ſequelam in præſenti conſtabilitur, quod Vicinus tenetur ad Sulphuris excavati reſtitutionem à die motæ litis.

SUMMARIUM.

1 *Fructus Fodinarum, ſive Venarum Mineralium, & metallorum conſiſtunt in ipſis Mineralibus, & Metallis, qui excavantur à Vena.*
Et illorum reſtitutionem tenetur Vicinus qui illa effodit facere Inventori. ibid.
Intellige a die motæ litis. num. 3., 4., *Et per tot.*
2 *Fructus ſequuntur Dominium.*
3 *Fructus ſunt reſtituendi à die motæ litis*, & n. 5.
4 *Bona fides excuſat à reſtitutione fructuum.*
5 *Mala fides incipit à die motæ litis.*

DECISIO CLXXXV.

IN ſequelam rei Judicatæ, qua ut meminimus in contemporanea Deciſ. conſtabilitum eſt favore Jo: Baptiſtæ, & aliorum de Caſottis, quod Venam Sulphuris in proprio ipſorum ſolo inventam perſequi, & excavare valeant etiam ſub fundo vicino Thomæ Puppi, putantes iidem Ca-

Caſotti, quod Puppius eis reſtituere debeat omne Sulhur, quod per Oſtium in ſolo ejuſdem Puppi apertum extraxit è Vena reperta per Caſottos, petierunt à me ſubſcribi dub. — *An, & pro qua ſumma ſit relaxandum mandatum in Caſu, &c.* Quo in Sac. Rota exhibito, audivi — *mandatum eſſe relaxandum juxta modum inferius exprimendum.*

Etenim cum integrum dominium Venæ, ſeu Petræ Sulphureæ ſpectet ad Inventores, ut probat *dec. Cauſæ edit. die* 11. *Martii ſuper. an.* §. *tanto magis*, & alia contemporanea ſuper exceſſu, & Jure prohibendi §. *Quod autem, cor. Me*, in legitimam conſequentiam deſcendit, quod favore illorum de Caſottis ſit relaxandum manda-
1 tum contra Puppium pro reſtitutione Sulphuris abſciſſi à petra inventa per Caſottos, quia in eo conſiſtit fructus hujus mineralis, & regula Iuris
2 eſt, quod fructus ſequitur, & Iure acceſſorio ſpectat ad Dominum rei fructiferæ, *l. fructus ff. de rei vindic., l. Julianus* §. *fructus de act. ff. empt. l.* 1., *&* 2. *C. de pign. act. l.* 1. *C. de condit. indebit. l. debitori ff. eod., Poſt. de Manut. obſer.* 1. *nu.* 35., & poſt eundem in *tract. de Subhaſt. dec.* 21. *nu.* 1., *Altovit. poſt Rembold. vot. reſp.* 9. *ſub nu.* 5., *Rot. dec.* 107. *n.* 3. *cor. Priol., cor. Coc. dec.* 1580. *n.* 17., *& dec.* 1794. *n.* 1., *&* 3., *in rec. dec.* 310. *nu.* 26. *part.* 5., *dec.* 584. *num.* 5., *& deciſ.* 591. *num.* 11. *part.* 19.

Iſtoſque fructus placuit deberi à die motæ li-
3 tis, quoniam ſicuti Puppius ante motam litem extraxit è Fodina in ſuo fundo aperta Sulphur
4 in bona fide, quæ excuſat à reſtitutione fructuum, *Rot. cor. Otthobon. dec.* 146. *n.* 6., *&* 7., *cor. Caprar. dec.* 267. *n.* 16., *in Peruſina Cautelæ Angeli* 1. *Iulii* 1703. §. *Neque relevat cor. cl. mem. Card. Scotto, in Romana Evictionis* 15. *Iun.* 1722. §. *Tertiam cor. bo. me. Cerro*, ita poſt motam litem
5 fuit in mala fide conſtitutus, undè ex eo tempore condemnandus eſt ad effoſſi Sulphuris reſtitutionem, *l.* 2. *C. de fruct., & Lit. expenſ. l. certum C. de rei vind., Rot. cor. Dunoz. Iun. dec.* 672. *n.* 2., *cor. Pamph. dec.* 159. *n.* 6., *&* 14., *cor. Emer. Jun. dec.* 14. *n.* 1., *et* 2., *dec.* 255., *et dec.* 474. *utrobique n.* 1., *cor. Caprar. dec.* 679. *n.* 1., *cor. Benincaſa dec.* 371. *n.* 2., *& in rec. dec.* 162. *n.* 1. *par.* 13., *et in Auximana reſtitutionis ſuper fructibus* 27. *Martii* 1715. §. *Movebantur cor. bo. me. Cer.*

Quibus, ut ſupra firmatis, pro eo quod pertinet ad onus reſtitutionis faciendæ in genere, ſuper puncto liquidationis, ſeu quantitate Sulphuris reſtituendi, demandarunt DD., quod coadjuventur probationes; Atque hic eſt modus, cum quo DD. reſponderunt.

Et ita, utraque &c.

Præſens Deciſio confirmata remanſit cor. eodem die 23. *Febr.* 1731., *& in hac confirmatoria Dec. Sac. Rota devenit etiam ad fructuum reſtituendorum liquidationem, abſolutoque Judicio per rem Iudicatam, cum Signatura Iuſtitiæ cauſam quoad hujuſmodi fructuum reſtitutionem commiſerit, diſputatum fuit cor. R. P. D. Nunez dub.* — An Mandatum Rotale ſit exequendum? *Et affirmativum prodiit reſponſum, proùt ex dec. edita cor. eod. die* 3. *Martii* 1732., *quas geminas poſteriores dec. hìc referre ſuperfluum putavi.*

R. P. D. RATTO.

ROMANA PRÆLATIONIS.

Ven. 10. *Maii* 1726.

ARGUMENTUM.

In hac Deciſ. magiſtralitèr diſſeritur, an Conductori, ſive Affictuario competat Prælatio tàm in venditione rei locatæ, quàm in nova ipſius locatione, & nec de jure, nec ex æquitate competere reſolvitur ad limites famigerati *Text. in leg. dudum C. de Contrahen. Empt.* Cujus diſpoſitioni derogatum non fuit per *l. Sancimus de Jur. Protomiſ.* quæ in Statu S.R.E. uſu recepta non extitit, vel ad ſummum in Feudalibus tantùm locum obtinere poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Dominus rem ſuam poteſt vendere cuicumque maluerit*, & num. 7., *Et per tot.*
Rei ſuæ unuſquiſque eſt moderator, & arbiter. n. 1., 3., & 17.

2 *Conductori primo non competit prælatio in nova locatione.*
Ampl. 1. *etiam in Conductore ad longum tempus.* num. 10.
Ampl. 2., *& in Conductore Jurium incorporalium.* num. 16.
Limit. ex æquitate. n. 18. — *Contr.* n. 19.

4 *Conductor, ſeu Affictuarius non habet jus petendi prælationem in caſu venditionis rei conductæ.*
Ampl. etiam in Conductore ad longum tempus. n. 10.

5 *Prælatio per Jus antiquum conceſſa, abrogata fuit* in l. dudum C. de Contrah. Empt., & n. 1.
Sed ex poſt reſtituta fuit per Imper. Federicum in l. Sancimus, de Jur. Prothomis. n. 6.
Decl. tamen quod d. Conſt. non fuit uſu recepta in Statu S. R. E. num. 7.
Vel in omnem caſum, procedit tantùm in materia Feudali. num. 8.

9 *Locatio tunc ſolùm dicitur ad longum tempus, quando eſt facta ad decennium.*

11 Statut. Urb. lib. 1. Cap. 110. *concedit Prælationem Conſorti, & Condomino, in venditione rei communis, non autem Affictuario.*

12 Conſtit. Gregor. XIII. la 22. de Retractu, *in caſu venditionis Domus conductæ ad habitandum prælationem concedit Inquilino.* & n. 14.
Non autem in aliis caſibus, et multo minus in juribus incorporalibus. num. 13.
Contrarium in Conductore Iurium incorporalium firmavit Rot. in Roman. Affictus Archivii cor. *Cer.* num. 15.
Sed dein. à d. deciſ. receſſit. num. 16.

18 *Conductori Officii in venditione Officii debetur Prælatio ex æquitate.*
Decl. 1. *procedere in Officiali habenti actuale exercitium Officii, ſecùs autem in ſimplici Affictuario Officii.* num. 20., & 22.
Decl. 2. *procedere ubi Officialis re integra prælationem petiit, ſecùs autem ſi poſt perfectam venditionem.* num. 21., & 23.

19 *Prælatio in venditione rei communis, nec ex æquitate competit Conſorti, ſive Condomino.*

23 *Deciſio S. Rotæ non eſt allegabilis in circumſtantiis diverſis.*

24 *Præ-*

24 *Prælatio ex æquitate conceſſa ex certis circumſtantiis, his deficientibus non eſt concedenda.*
25 *Prælatio conceditur etiam poſt perfectam Venditionem, & re non amplius integra.*
Ampl. ubi nulla præceſſit interpellatio venditionis faciendæ. num.26.
Decl. procedere, ubi Prælatio competit de jure, vel ex aliqua lege particulari, ſecùs quando conceditur contra Jus, et ex motivo æquitatis. n.27.
28 *Proximiores ſi velint Prælationem conſequi in conceſſione Emphyteuſis,ex æquitate tenentur renovationem petere nec ſunt interpellandi.*

DECISIO CLXXXVI.

INter cætera Officia vacabilia à Romano Magiſtratu conferri ſolita vigore Induiti ſa. me. *Leonis V.* per extenſum tranſcripti apud *Fenzon. ad Stat. Urb. pag.*679. illud recenſetur vulgò nuncupatum *Miſurature di Sale à groſſo*, de quo alias actum fuit in *Romana Officii cor. cl. me. Card. Caprar., ut ex deciſ. inter ſuas la* 135. 154. 208., & 252. ſequuta uſque, & de menſe Aug. 1723. vacatione hujuſmodi Officii per obitum Marchionis Scipionis Lancellotti, Com. Franciſcus Maria Petronius, Camillus Capranica, & Com. Raynerius Buſſi, tunc Almæ Urbis Conſervatores, illud contulerunt Innocentio Muti, & Laurentio Serlupio, cum omnimoda tamen reſervatione Decreti, tàm ſuper ſorte, quàm ſuper fructibus favore ipſorum Conferentium, ad effectum de illis liberè diſponendi pro rata unicuique ex ipſis tangente, & ſucceſſivè *die* 28. *Aug. ejuſd. an.* officium prædictum conceſſerunt in affictum Antonio Franciſco Cianci pro annua reſponſione ſc.114.

Cum autem duæ ex tribus partibus Officii ſpectantes ad Com. Rainerium Buſſi, & Camillum Capranica, titulo emptionis diverſis temporibus obvenerint in Petrum Bonacurſium, & Sanctem de Sanctis, poſtquam ipſi de ſequuta emptione judicialitèr interpellaverant Antonium Franciſcum Cianci Affictuarium, inſteterunt etiam pro conſequutione Affictuum proportionabilitèr decurſorum per integrum ſemeſtre. Verùm reluctante Ciancio Affictus perſolvere ſub obtentu, quod ei competeret prælatio in emptione utriuſque ratæ præfati vacabilis; & delata controverſia ad Tribunal A.C. tàm in judicio executivo per Emptores inſtructo ſuper ſolutione lapſi ſemeſtris, quàm in judicio ordinario per Affictuarium promoto ſuper competentia Prælationis, prodiit in utroque, judicatum favorabile Emptoribus pro relaxatione mandati exequutivi; unacum Sententia abſolutoria ab impetita Prælatione.

In gradu appellationis per Ciancium interpoſitæ, & admiſſæ à Signatura Juſtitiæ cum clauſula -- *Sine præjudicio quoad Mandatum, & quoad Sententiam de appellatione* -- Commiſſione mihi directa, duo ad tramites præfati reſcripti concordata fuerunt dubia, unum nempè concernens relaxationem mandati, de quo in contemporanea Deciſ. *ſuper credito*. Alterum verò præcedentem Sententiam reſpiciens, ſcilicet -- *An competat Prælatio?* Eoque in hodierna audientia propoſito, reſponderunt *DD. non competere Prælationem*.

Pro excluſione namque Prælationis per Ciancium petitæ in emptione portionum Officii vacabilis, de quo agitur, militare viſa eſt clariſſima diſpoſitio juris tribuens cuicumque D. abſolutam libertatem ab Auctore naturæ humano generi inſitam diſponendi ad libitum de Re ſua,
1 illamque vendendi cuicumque maluerit, prout antiquiori lege caſſa ſancitum fuit in *leg. dudum C. de contrah. empt.* ibi -- *Dudum proximis, Conſortibuſque conceſſum erat, ut Extraneos ab emptione removerent &c. ſed quia gravis hæc videtur injuria, quæ inani honeſtatis colore velatur, ut homines de rebus ſuis facere aliquid cogantur inviti, ſuperiore lege caſſata, unuſquiſque ſuo arbitratu quærere, vel probare poſſit Emptorem* -- & benè advertit *Rota in Rom. Prælationis, & Pecuniaria* 22. *Apr.* 1709. §. *Quidquid enim cor. bo. me. Molines, in Rom. Affictus Archivii* 15. *Martii* 1720. §. *Retenta*, & 26. *Iun. ejuſd. an.* §. *In comperto coràm R.P.D. meo Cerro.*

Unde ſicuti primo Conductori nulla competit
2 Prælatio in nova locatione, ex communitèr animadverſis per *Cyriac. cont. for.*556.*num.*4., & 5., *Gob. conſul. dec.*59. *n.*5., *Pacion. de locat.*, & *conduct. cap.*20. *n.*39., *Paulut. diſſ.*42. *n.*1. *cum ſeqq.*, *Bonr. dec.*107. *n.*3., *Vincent. de Franch. dec.*278., *d. dec.*406. *utrobique n.*3., *Rot. in Rom. Affictus Archivii* 15. *Martii* 1720. §. *Iam vero cor. R.P.D. meo Cer.*, & *in Rom. Locationis ſuper prælatione* 12. *Iun.* 1722. §. *Obvia enim cor. R̃mo D. de Herrera Epiſ. Seguntino*. Ita ob eamdem rationem ex præfata diſpoſitione juris deſumptam, tuendi ſcilicet naturalem libertatem, juxtà quam unuſ-
3 quiſque debet eſſe Rei ſuæ moderator, & arbiter, Conductor, ſeu Affictuarius, nùllum jus habere poteſt ad petendam Prælationem in caſu
4 venditionis Rei conductæ; ut in puncto firmat, *Pacion. de locat.*, & *conduct. cap.*27. *nu.*144., & *ſeqq.*, & magiſtralitèr diſcuſſo articulo probat etiam *Em̃us D. Card. Corrad. in ſuo doctiſſimo tractatu de jur. Prælat. cap.*40. *à n.*12. *cum plur. ſeqq.*

Non relevante, quod Prælatio per jus anti-
5 quum conceſſa, & abrogata *in leg. d. dudum C. de contr. empt.* fuerit ex poſt ab Imperatore Federico reſtituta per ſuam Conſtit. *Sancimus, de jure Pro-*
6 *thomis*. hodie ſuperadditam ad tres ultimos libros *Cod. ad uſus Feudor. lib.* 5. *tit.*13. quandoquidem præfata Conſt. Federici Imperatoris, tamquam non relata, nec recenſita inter leges, quibus nos
7 utimur, numquam fuit recepta, præſertim in ſtatu Eccleſiæ, ideòque comperta eſt inſufficiens ad coercendam naturalem libertatem cuique tributam in venditione Rei ſuæ, & ad derogandam expreſſam diſpoſitionem, *l. dudum C. de contrahen. emp.* ut funditus examinando eamdem Imperialem Conſtit. Federici probant, *Roc. diſp. jur. ſelect. cap.*160. *n.*28., & *ſeqq.*, *Card. de Luc. de ſervit. diſc.*68. *n.*3., *Conſtant. in comment. ad Statut. Urb. ann.*24. *art.*1. *n.*5. *cum pluribus ſeqq.*, *Eminentiſs. D. Card. Corrad. de jur. prælat. quæſt.*33. *n.*5., & 6., & revocando præcedens Votum Camerale *impr. in rec. dec.*173. *nu.*12. *par.*4. *tom.*1. dictum fuit in alio poſteriori Voto Camerali ſuper eadem Cauſa emanato, & *impr. in rec. deciſ.*783. *n.*7. *par.* 2., & firmavit *Rot. dec.* 2229. *n.*8., ubi quod in omnem caſum d. Conſtit. non
8 procedit extra materiam Feudalem, *repetit. deciſ.*417. *n.*11., & 12. *par.*12. *rec.*

Multoque minus obeſſe poterat, quod Ciancio ſaltem

ſaltem tamquam Conductori ad longum tempus
debita ſit Prælatio in emptione Rei conductæ.
Tum quia in hac materia, tunc ſolùm locatio
9 dicitur ad longum tempus, quando eſt facta ad
decennium, ex animadverſis per *Pac. de locat.*,
& conduct. cap.4. n.15., *& ſeq.* tum, & fortiùs
quia, etiam in terminis Conductoris ad longum
10 tempus, verior eſt opinio, quod ei nulla de jure
competit Prælatio, ut egregiè tuetur *Em̃us D.*
Card. Corrad. de jur. præl. d. qu.40. n.14.
Nullamque promerebatur animadverſionem,
ſive diſpoſitio *Stat. Urb. lib.1. cap.110.*, ſive no-
tiſſima *Conſt. ſa. me. Greg. XIII. inter la 22.* con-
cedens Prælationem Inquilinis in caſu venditio-
nis Domus. Statutum namque loquitur ad lite-
11 ram de Prælatione concedenda Conſorti, &
Dominii comparticipi in venditione rei commu-
nis per alium Conſortem facienda; ideoque non
eſt applicabile præſenti hypotheſi, in qua Cian-
cius nullum habet conſortium, aut participatio-
nem Dominii in controverſo Officio Vacabili,
ſed eſt ſimplex Conductor, ſeu Affictuarius cum
temporali retentione, & fruitione rei ſibi locatæ.
Conſtit. verò Gregoriana locum dumtaxat ſibi
12 vindicat in caſu venditionis Domus conductæ
ad habitandum, non autem in aliis quibuſcum-
que caſibus, multoque minus in juribus merè
incorporalibus, quale eſt illud percipiendi emo-
13 lumenta Officii vacabilis, nil commune habens
cum prælatione conceſſa in caſu venditionis Do-
14 mus per Inquilinum habitatæ, ut bene explicat
Em̃us D. Card. Corrad. de jur. prælat. d. qu.40.
n.36., *Rot. dec.502. n.4. par.2. rec.*
Quin ad extendendam prælationem favore
ſimplicis Conductoris, ſeu Affictuarii, etiam quo-
15 ad jura merè incorporalia, prodeſſe valeret
Ciancio auctoritas *Sac. Rot. in Rom. Affictus Ar-*
chivii 28. Apr. 1719. §. Citrà cor. R.P.D. meo
Cerro. Quia ibi non agebatur de Prælatione Af-
fictuario concedenda in venditione Officii, ſed
de ſola Prælatione per antiquum Affictuarium
prætenſa in novo Affictu Officii Notariatus Ar-
chivii, quæ tandem, prævio receſſu à d. *Dec. diei*
16 *28. Apr. 1719.* fuit denegata antiquo Affictua-
rio, ex eo potiſſimum fundamento, quod Colle-
gium Scriptorum Archivii, penes quod reſide-
bat Dominium Officii, non erat privandum na-
turali libertate diſponendi ad libitum de re ſua,
ut firmant *Dec. revocatoria diei 15. Martii 1720.*
17 *§. Retenta, & 26. Junii ejuſd. an. §. In comper-*
to cor. eod. R.P.D. meo Cerro.
Jus autem illud Prælationis, quod neque ex
diſpoſitione Juris, neque ex Municipali Sanctio-
ne Statuti Urbis, aut Conſtitutionis Gregoria-
næ, competere poterat Ciancio ſimplici Affi-
ctuario, & Conductori Officii vacabilis, de quo
18 res eſt, debiliori conatu ſibi aſſerere prætende-
bat idem Ciancius ſub motivo æquitatis, aliàs à
S. Rota amplexæ *in Romana Officii Curſoratus,*
quæ eſt dec.3. à n.31. cum ſeq. cor. Ubag. repet. poſt
tractat. Em̃i D. Card. Corrad. de jur. prælat. dec.7.,
ubi ex æquitate conceſſa fuit Prælatio in vendi-
tione favore illius, qui erat in actuali exercitio,
& Poſſeſſione Officii.
Etenim ultra quod adverſus hanc prætenſam
æquitatem, tamquam in jure non ſcriptam, imò
contra, vel præter legem inductam, & repu-
gnantem rationi, *Text. in d. l. dudum C. de con-*
19 *traben. empt.*, mordicus inſurgunt plures Claſ-
ſici Auctores, ipſaque S. Rota, quæ in fortioribus
terminis Prælationis à Conſorte, ſeù Condomi-
no intentatæ in venditione rei communis, non
ſemel illam rejecit, ut videre eſt penès *Corn.*
conſ.29. n.3. lib.3., *Caſtil. de uſuf. cap.74. n.5. in*
fin., *Epiſ. Roc. diſp. jur. ſelect. cap.160. à n.1. cum*
plurib. ſeqq., *Em̃us Card. Corrad. de jure Prælat.*
qu.37. n.7. cum plurib. ſeqq., *Rot. dec.547. n.2.*,
& ſeqq. par.2. rec., *dec.386. n.21.*, *& duob. ſeqq.*
cor. Merl., *dec.2229. n.16.*, *& ſeqq. cor. Coc. repet.*
in rec. dec.417. à n.21. ad 27. par.12.
Nihilominùs animadvertebant Domini, quod
in caſu *d. dec.3. cor. Ubago*, agebatur de eijciendo
ab actuali exercitio quodam Alexandro Curſo-
re, ad cujus favorem Officium Curſoratus repe-
20 riebatur inteſtatum, & qui erat Officialis, &
participabat de emolumentis una cum Proprie-
tario Officii, & rursùs, quod magis urget, com-
paruerat re integra, inſtando pro Prælatione, an-
21 tequam proprietarius deveniret ad Reſignatio-
nem Officii. In præſenti vero caſu Ciancius non
eſt Officialis, ſed merus Affictuarius, & tam-
22 quam talis Officium exercet, ut præſefert ipſa-
met litera Conceſſionis exercitii Officii ad ejus
favorem facta à Conſervatoribus Urbis, in qua
expreſſa habetur relatio ad Inſtrumentum Affi-
ctus, *Sum. ipſius Ciancii n.1.*; non ejicitur, per
venditionem ratarum Officii, à continuatione
Affictus; non alitèr participat de emolumentis
ex Officio provenientibus, niſi in linea meri Af-
fictuarii; ac demum comparuit re ampliùs non
23 integra, poſtquam ſcilicet jam perfecta, & ſti-
pulata fuerat venditio; ac propterea deficienti-
bus circumſtantiis illis, quibus moveri, potuit
Rot. in dict. Cauſa *cor. Ubag.* ad concedendam
Prælationem ex mero motivo æquitatis, nulla
ſubeſt ratio, cur in terminis prorſus ab illo caſu
24 extraneis, & diſparatis, ſub prætextu imagina-
riæ æquitatis novus laqueus privatorum rebus
iniiciatur, ut totidem verbis pro excluſione
æquitatis admonet *Em̃us D. Card. Corrad. de jur.*
præl. qu.37. n.7.
Nil faceſſente, quod regularitèr detur Præla-
tio etiam poſt perfectam venditionem, & re am-
25 pliùs non integra, præſertim quando, prout
26 hic, nulla præceſſit interpellatio venditionis fa-
ciendæ; id enim procedit, quando Prælatio com-
petit, ex diſpoſitione juris, vel ex alia lege ex-
preſſa; ſecùs autem, quando Prælatio concedi-
27 tur contra jus ſcriptum ex alia ratione æquita-
tis, tunc enim ſi quis vult præferri in caſu ven-
ditionis voluntariæ, opus eſt, ut re integra ſpon-
tè compareat, & petat præferri, abſque eo, quod
neceſſarium ſit, quod ei interpelletur, ſeu de-
nuncietur venditio, ut cæteris adductis concor-
dantibus, edocet *Em̃us D. Card. Corrad.* in ſuo
nunquam ſatis laudato tractatu *de jure præl. q.4.*
n.4., *& n.29.*, ubi ſubtilitèr exemplificat in pro-
28 ximioribus, qui petunt præferri in conceſſione
Emphytheuſis aliis extraneis non de rigore ju-
ris, ſed ex æquitate, juxta Doctrinam *Bart. in l.1.*
§. Permittitur ff. de aqu. quotid. d. æſt.; ipſi namque
non ſunt interpellandi, ſeu denunciandi à Dños
ſed ab eo petere debent renovationem, & illi eo-
rum prætenſionem denunciare.
Et ita, utraque &c.

Rm̃o P.D.

Rm̃o P. D. ANSALDO DEC·

BRICTINORINEN. GABELLÆ.

Vener. 23. *Apr.* 1717.

ARGUMENTUM.

Agitur in hac Deciſ. de Taxa Equorum Mortuorum, Vulgo – *de Cavalli morti*, & examinatur qualis fuerit ejus origo, ſubindeque reſolvitur, quod ad illius ſolutionem teneantur non ſolum Comitatenſes, ſed etiam Cives, cum hujuſmodi Taxa inter Onera Cameralia repoſita fuerit, & proindè omnes indiſcriminatim teneri debeant ad illius ſolutionem, non obſtan. quibuſcumque Exemptionibus, ac aſſerta Conſuetudine Immemorabili, cum hæc revocatæ, & abolitæ remanſerint per Conſtitut. Revocatorias omnium Exemptionum, & ſignanter per illam Innoc. XII.

SUMMARIUM.

1 *Taxa Equorum mortuorum*, *Vulgo* de Cavalli morti *indicta fuit pro emendis, & ſubrogandis Equis in locum demortuorum.* & n.23.

Sed ſecundùm aliquos d. Taxa eadem eſt, ac altera di Strama, Legna, e Paglia *indicta ab Innocent. VIII.* num.7., 9., & 10.

Reprobatur hujuſmodi opinio. num.21.

Eamdem Taxam declararunt Cameralem, & ab omnibus, etiam Communitatibus exigi demandarunt revocando omnes Exemptiones, Paul. IV., ac Pius IV. ejus Succeſſor. nu.5. 22., 31., 34., 37., & 43.

Et ſub inde illa repartita fuit per Æs, & libram ad inſtar aliorum onerum Cameralium. num.6.

Ab illius ſolutione immunes declaravit Cives Brictorienſes R.P.D. Sara Gubernator Romandiolę num.14.

Sed hæc Sententia aboleta remanſit per Conſtit. revocatorias. num.29.

Hæc Taxa eſt onus Reale. num.25.

Ad illam tenentur non tam Forenſes, & Comitatenſes, quàm Cives. num.26., 41., 47., *Et per tot.*

Prout de facto omnes illam perſolvere conſueverunt, & perſolvunt. num.46.

2 *S. Pius V. in Conſt. IX. Bul. vet. revocavit omnes Exemptiones ab omnibus oneribus Cameralibus, & ſpecialitèr à Taxa Equorum mortuorum.*

Dictamque Exemptionum revocationem confirmarunt omnes Succeſſores Pontifices, & ſignanter Innoc. XII. num.3., & 36.

Exceptis tantùm illis ex titulo verè oneroſo, ſcilicèt effectivæ pecuniarum ſolutionis in Camera verificatæ. num.4., 35., & 36.

Ac Exemptionibus originariis, ſive illis non compræhenſis in primævis impoſitionibus. num.19.

Dictæq; Conſtit. revocatoriæ derogant Conſuetudini etiam Immemorabili. num.49.

6 *Subſidium Triennale, & alia onera Cameralia repartita fuerunt per Æs, & libram.*

8 *Ad Gabellæ ſolutionem non tenentur ii, qui non fuerunt compræhenſi in illius originaria impoſitione.*

9 *Clemens VII. auxit Taxam* – di Strama, Legna, e Paglia.

11 *Ad Taxæ, ſive oneris ſolutionem contribuere ſolùm debent illi, pro quorum utilitate, & commodo eadem Taxa fuit indicta.*

12 *Taxæ, ſive oneris ſolutio, ad quem pertineat, arguitur ex qualitate rerum, ſuper quibus ipſa fuit impoſita.*

Ampl. etiam, ſi loco Taxæ dein. ſubrogata fuerit ſolutio in certa quantitate. num.13.

13 *Gabella ſubrogata cenſetur ejuſdem Naturæ, & qualitatis ejus, in cujus locum ipſa ſubrogatur.*

14 *Scriptura deperdita poteſt per modum æquipollentem comprobari.*

16 *Exiſtentia Literarum Apoſtolicarum probatur ex atteſtatione Miniſtri Apoſtolici, qui eas vidit, & ſuper ipſis pronunciavit.*

17 *Verba* – Tenore præſentium declaramus, quod cogi non poſſitis, nec debeatis, *in Brevi Apoſtolic. important Exemptionem.*

18 *Obſervantia ſubſecuta declarat, qui fuerint compræhenſi in impoſitione Taxæ.*

19 *Conſtitutionum Exemptionum revocatoriarum qualis fuerit finis.*

20 *Exemptionis revocatio in materia Juriſdictionali, comprehendit dativas, vel præſcriptivas, non autem nativas.*

22 *Cives tenentur ſolvere Taxas Communitatibus indictas, non minus, ac Comitatenſes.*

24 *Onus præſtandi Utenſilia Militibus eſt reale, & bonis infixum,* & num.27.

Et ad illius ſolutionem tenentur non tam Comitatenſes, quàm Cives. n.28. – *Et Forenſes.* n.29.

26 *Ad onera realia tenentur non tam Comitatenſes, & Forenſes, quam Cives,* & num.28.

30 *Forenſes ſunt Exempti ab oneribus merè perſonalibus.*

32 *Ab onere extraordinario Exemptus, ſi onus ex ordinatione Principis evadat ordinarius, non eſt amplius Exemptus.*

33 *Ad Collectarum ſolutionem tenentur omnes illi, quos cauſa illius indictionis complectitur.*

38 *Subditi omnes indiſcriminatim tenentur ad impoſitiones indictas à Supremo Principe.*

Exemptio nativa non ſuffragatur Subditis, quando conſtat de contraria mente Supremi Principis. ibid.

40 Civitatis *appellatione in favorabilibus venit etiam Comitatus.*

42 *Taxa Militum eſt diſtincta à Taxa Equorum.*

44 *Conſtit. poſteriores derogant Prioribus.*

Conſtitutiones poſteriores attendi debent ad effectum dignoſcendi, qui teneantur ad Taxarum ſolutionem. ibid.

45 *Sententia emanata inter diverſas perſonas non eſt allegabilis.*

48 *Conſuetudo immemorabilis negativa ſolutionis non probatur ex ſola atteſtatione Secretarii Communitatis, niſi exhibeantur ejus libri.*

DECISIO CLXXXVII.

Quemadmodum anteactis Sæculis, in quibus miſera Italia externis non minus, quàm inteſtinis Bellis, & factionibus, imperiis diſtributis, cruciabatur, providi Pontifices omnem laborem, omnem operam, curam, & ſtudium impendentes, ut Populi illi, qui ſub feliciſſimo S. Sedis Imperio vivebant, ab eiſdem, per quantum poſſibile foret, exempti eſſent, non ſolum uni, vel alteri Civitati, ſed etiam particulari- bus

bus Perſonis magis facultatibus affluentibus, & majori præpotentia pollentibus, amplas indulſerunt exemptiones ab omnibus oneribus, ut ſic à contrariis factionibus retraherentur; verum etiam, ut nullum officii, ſtudiique munus pro reſtituenda pace, & repellendis injuriis prætermittere viderentur, ad rejiciendos incurſus, ſive Militum exterorum, qui manu hoſtili in tanta rerum omnium perturbatione, campeſtria percurrebāt, ſive quod verius videbatur alias ob pu-
1 blicas cauſas in preſentiarum incertas, quamdam taxam impoſuerunt, Vulgo dicta *de Cavalli morti*, quæ credi valet ex ipſa nominis etymologia in defectum ejuſdem originariæ impoſitionis deperditæ, & hiſtoricorum monumentorum, quod inſerviret pro emendis, & ſubrogandis Equis in locum demortuorum.

Verùm ſicuti poſtquam S. Sedes Apoſtolica emiſſam Eccleſiaſtici Status partem ab inteſtino ſcelere, & ab Armatis Hoſtibus, & ab occultis conjurationibus, mediante vigilantia Sum. Pontificum, & ſignantèr Sa. Me. Jul. II. vindicaverat, & alma pax, extincto factionum fomite, toti Italiæ reſtituta fuit, Pontifices Succeſſores extirpationi abuſuum, qui calamitoſis tempeſtatibus illis exorti erant, ſedulò incumbentes, intèr cætera curarunt, ut onera, quæ pro communibus indigentiis reparandis impoſita fuerant, communitèr quoque, & æqua lance per-
2 ſolverentur, ideoque S. Pont. Pius V. an. 1566. omnes revocavit, & abolevit exemptiones, gratias, & Immunitates à Collectis, & muneribus Cameralibus conceſſas, ut in ejus Conſtit. *Bull. vet. in ord. la* 9., & quas ſucceſſivè renovarunt ferè omnes Pontifices Succeſſores, &
3 ſignantèr Sa. Me. Innoc. XII., qui in ejus Conſt. *in ord. la* 5., recenſendo omnes præcedentes Bullas revocatorias, de novo quoque revocavit, caſſavit, atque in ampliſſima forma abole-
4 vit quaſcumque Immunitates, ac exemptiones, quæ non eſſent ex cauſa verè oneroſa effectivæ ſolutionis pecuniarum, & de qua latus ſermo habitus fuit *in Bononien. Exemptionis* 14. *Junii* 1706. *cor. R̃mo Molines*.

Ita eodem prorſus modo practicatum fuit per Sa. Me. Paul. IV., & per ejus immediatum Succeſſorem Pium IV. de controverſa hac taxa Equorum mortuorum; quoniam reſtitutis Imperiis, & difflatis hominum pugnandi cupidorum inſaniis, ea applicata fuit per Supralauda-
5 tos Pontifices Rev. Cam. Apoſtol., & ſignantèr per Sa: Me: Pium IV., qui per ejus Literas in forma Brevis ſub dat. 15. Martii 1570., taxam hujuſmodi exigi voluit pro Rev. Cam. Apoſtol., ejuſque ærarii commodo non ſolum à Perſonis illis, qui hactenus illam perſolverunt, ſed etiam à Perſonis, Communitatibus, & Univerſitatibus omnibus, de quibus Taxa non loquebatur, æqua de novo inter ipſas facta repartitione.

In ſequelam igitur hujuſmodi Brevis, cùm diſtributa fuiſſet Taxa ſuper omnibus Communitatibus Status Eccleſiaſtici, & per æs, & libram
6 repartita ſuper omnibus Bonis Territorii, eo modo, quo exiguntur cætera onera Cameralia, videlicèt Subſidii Triennalis, Portus Anconæ, Triremium, & Extinctionis Quatrenorum veterum, ut practicè teſtatur, *Cobel. ad Bul. Bon. Reg. cap.* 50. *n.* 127., Communitas Brictinorienſis, vel juxtà antiquam Taxam, vel forſan aliam de novo factam ad formam Brevis prædicti, deſcripta fuit debitrix in Libris Cameræ pro dicto onere, ſeù impoſitione in annuis ſc. 130. 91., quæ exegiſſe demonſtratum fuit per æs, & libram ad rationem paucorum quatrenorum pro qualibet tornatura Terreni. Sed cum de an. 1705. per eamdem Communitatem indicta fuiſſet Taxa Comitatinis, & Forenſibus ad rationem bononenorum ſex pro qualibet Tornatura, exorbitantia gravaminis Cauſam dedit, ut forenſes ipſi perquirerent modum repartimenti, & cum invenerint fuiſſe ab illo exemptos omnes Cives Brictinorienſes, pluresque alios Forenſes, qui Civilitatis Indultum à Communitate prædicta reportaverant, querelam hujus gravaminis porrexerunt S. Congr. Bo. Reg., ubi cum voti compotes evaſiſſent per plures reſolutiones declarantes, etiam Cives Originarios teneri ad ſolutionem Taxæ cum ſucceſſiva Sententia id ipſum canonizante, & in Judicatum tranſacta; Cives Brictinorienſes novam appellationis commiſſionem manu Sanctiſſimi ſignatam obtinuerunt cum Clauſula = *Sine præjudicio rei Judicatæ* — eidem S. Congr. directam cum adjuncto tamen, ut ea procederet cum Voto S. Auditorii, ad cujus normam cum DD. ſenſum in hodierna Audientia perquiſiverim, ſub congruo dub. — *An Cives Brictinorienſes teneantur ad ſolutionem Taxæ Equorum Mortuorum, vel potiùs tale onus ſit repartiendum tantùm inter Forenſes, & Comitatinos poſſidentes Bona in Territorio d. Civitatis Brictinori?* affirmativè quoad primam præmiſſi dubii partem, & negativè quoad ſecundam reſponderunt.

Informantes enim pro Communitate dicebant, quod cum Taxa hæc controverſa *de Cavalli morti* eadem fuerit, & ſit ſynonima cum
7 altera impoſitione Taxæ *di Strama, Paglia, e Legna*, vulgò etiam dicta *de Cavalli morti*, impoſita à S. M. Innoc. VIII., & ſi ejus Literæ ob temporis injuriam deperierint, ideò cum in præfata originali impoſitione Taxæ *di Strama, Paglia, e Legna*, ipſa Communitas compræhenſa non fuerit, planum undique, & apertum eſſet, quod excluſa prædicta compræhenſione Civium in
8 prænarrata Impoſitione Taxæ, iidem hodie tamquàm rei abſolvendi forent, juxtà vulgatum axioma, quod ad caſum exornavit *Roman. conſil.* 158. *n.* 1., *Roland. conſ.* 60. *num.* 3. *lib.* 1., *Surd. conſ.* 505. *n.* 6., *& conſ.* 37. *ſub n.* 9., *Beniol. conſ.* 32. *n.* 5., *& conſ.* 70. *n.* 115., *Card. de Luc. de Judic. diſc.* 2. *n.* 17., *Manſ. conſult.* 616. *n.* 13., *Rot. cor. Emer. Jun. dec.* 26. *n.* 7., *& in Romana Multiplici* 17. *Junii* 1709. §. *fin. cor. Em̃o Scotto*.

Quod autem præfati Cives in originaria impoſitione præfatæ Taxæ compræhenſi non fuerint, in ſubſidium Literarum Apoſt. in primis comprobabant ex eo, quod prædictæ eorum non compræhenſioni conveniebat tùm cauſa, & ratio illius impoſitionis, tùm qualitas ipſa rerum, ſuper quibus impoſitio penitùs fuit inſtituta, hoc
9 eſt *in Strama, Legna, e Paglia*, ſicut refertur in Bul. Clem. VII. ſuper augumento talis Taxæ. Quoniam ſpectata cauſa, & ratione, ſolummodò eam convenire Comitatenſibus ex eo eliciebatur, quod ideò fuit inſtituta, ut manuteneri ejus ope poſſent Equites, qui ſtationem fixam in Comi-

Comitatu habituri erant pro illius tuitione adversùs hoſtiles incurſiones, quæ tunc temporis
10 frequentiſſimæ erant, ac propterea appellari cæperunt *Cavalli morti*, quia eorum fixa erat permanentia in eodem loco, abſque eorum diverſione in alias militares expeditiones; Cùm igitur Cauſa, & ratio impoſitionis d. Taxæ Comitatenſes dumtaxàt reſpiceret, & in eorum commodum, utilitatemque cederet, æqui itidem, bonique ratio poſtularet, quod eadem Taxa ſolis Comitatenſibus, non autem Civibus nullam uti-
11 litatis participationem habentibus, ejuſdem Taxæ onus imponeretur, ut ponderat *Barbat. conſ. 26. n. 4. verſic. Et etiam facit lib. 3., Bartolin. reſol. 47. n. 75., & ſeq., Grat. diſcept. 916. n. 35., Cepparel. reſol. Fiſcal. 96. n. 19. R. P. D. meus Fattinel. reſponſ. 19. n. 2. lib. 1., & reſp. 6. n. 15. lib. 2., Bonden. Collect. legal. 20. n. 110. lib. 1., Eſcobar. de Ratioc. cap. 42. n. 2., Morot. de Collect. cap. 7. n. 12., Rot. dec. 149. n. 6., & dec. 677. n. 5. par. 2. rec.*

Ex qualitate etiam ipſa rerum, ſuper quibus impoſitio primitùs fuit Inſtituta, hoc eſt *in Stra-*
12 *ma, Legna, e Paglia*, eo magis prædictam originariam exemptionem ſuaderi ſubnectebant, quia cum præfatæ res ex ipſis agris recolligerentur, earum præſtatio Villicis in Comitatu degentibus propriè conveniebat, & ſi ſucceſſivis
13 temporibus rebus illis ſubrogata fuit Taxa in certa pecuniæ quantitate ſolvenda, hæc ſubrogatio, ſive accidentalis immutatio, ſolutionis modum reſpiciens, primævam non valuerit alterare naturam oneris ex ea viva ratione, quia Gabella ſubrogata ejuſdem cenſeatur qualitatis, cujus erat illa, in cujus vicem, & locum fuit ſubrogata, ut in propriis terminis docent *Caſtren. conſ. 8. ſub n. 2. lib. 1., Menoch. conſ. 1105. n. 5., & ſeqq., Card. de Luc. de Regal. diſc. 49. n. 12., & in Miſcellan. diſc. 43. n. 4., Rot. dec. 118. à n. 13., & ſeqq. part. 11. rec.*

Sed ut à prædictis conjecturis, ſive argumentis ad longè graviora deſcenderent ad oſtendendam controverſam nativam, & originariam exemptionem dd. Civium Brictinorienſium ab impoſitione hujus Taxæ, exhibebant decretum, quod hac de re edidit Jacobus Serra Romandiolæ
14 Gubernator uſque de an. 1498. per hæc verba -- *Cum per Sm̃i D. Noſtri in forma Brevis, alias Cameræ Apoſt. literas ſuper Taxis Equorum, & ſtipendiatorum in Comitatus veſtro inhærentium, vel alias ſtationem habentium, non tenentur ad hujuſmodi Taxas, niſi Comitatini, prout expreſſiùs continetur in prædictis literis. Hinc eſt, quod decernimus contra vos vigore præſentium nihil innovari, &c. & vos à quibuſcumque ſolutionibus abſolvimus, & liberamus, & pro abſolutis haberi volumus* = & propterea declamabant, quod impoſitio hujus Taxæ nullo pacto afficeret Cives Brictinorienſes, ſed ſolum Comitatinos, & ſi longævi temporis injuria deperierint Pontificiæ illæ literæ talem
15 impoſitionem continentes; attamen ſicuti exploratì juris eſt tenorem deperditæ ſcripturæ per æquipollentem modum aliundè poſſe comprobari, *Fel. in cap. ſicuti notis n. 2., & ſeqq. extr. de re jud., Bart. in l. teſtium n. 15., ibiq. Bald. poſt n. 3., & Caſtr. ex num. 14. C. de Teſt., Bart. in tract. de Teſt. n. 33. verſ. peremptam rem, ſeu deperditam, Farin. fragm. crimin. par. 1. verb. amiſſio à n. 222. ad plures ſeqq., Pighant. ad Stat. Ferrar. rub. 125. n. 125., cum ſeqq., Manſ. conſul. n. 23., & conſ. 6. n. 27. tom. 12.* ita omnium ſupereminens videatur probatio elicita ex atteſtatione deſuper emiſſa à memorato Apoſt. Miniſtro, qui Autogra-
16 phum dictarum literarum vidit, recognovit, & judicialitèr ſuper earum diſpoſitione pronunciavit, ut optimè obſervat, *Valaſ. de jur. Emph. quæſt. 7. num. 38., Pighant. ad Stat. Fer. part. 2. rubr. 125. num. 15., Maſcard. de probat. concl. 909. n. 6., & ſeq., Gomez ad leg. 22. Tauri ſub n. 28., Manſ. conſul. 6. n. 27. tom. 11., Lamb. de contract. mulier. gloſ. 12. nu. 88., dilect. de artic. teſt. tit. 2. Cautel. 2. n. 6.*

Prout quoque non abſimilem declarationem deſumebant ex quodam Brevi ſan. me. Jul. II. in quo declaratum fuit Comitatinos, & Forenſes teneri ad ſolutionem Taxæ, de qua agitur; quia in illo reſpectu Civium Brictinorienſium prælaudatus Pontifex ſic locutus fuit = ibi = *Volentes vos ab indebitis levare oneribus, vobis concedimus, & tenore præſentium declaramus, quod cogi non poſſitis, nec debeatis ad ſolutionem Taxarum vivarum, vel mortuarum, nec ad ſubventiones aliquas, aut angarias pro peditibus, & equeſtribus tenendis tum armigeris gentium, tum Gubernatorum* = Undè ſi per præfatum Breve declaratum fuit, quod Cives Brictinorienſes ad memoratam Taxam ſolvendam cogi non poſſent, nec deberent, clarum, dicebant, quod per præfata verba non ſolum per d. Sum. Pontificem ab ejuſdem ſolutione exempti fuerint, ſed quoque patefactum,
17 quod in ipſa impoſitione comprænhenſi non fuerint, quia verba illa -- *Tenore præſentium declaramus, quod cogi non poſſitis, nec debeatis* -- connotent defectum tituli obligatorii in origine, & proindè nec exigibilis, nec debita ab ipſis Civibus, ut de ſe patet.

Eodemque modo præmiſſum aſſumptum comprobabant tum ex quadam Sententia anni 1515. in contradictorio Judicio lata, per quam definitum fuit, Forenſes poſſidentes Bona in Territorio Brictinorienſi teneri ad ſolutionem Taxæ equorum -- *Come gl'altri Contadini* -- conſtituta ſcilicèt æquiparatione non cum Civibus, quia iſti ad eam non tenebantur, ſed cum Villicis, & Comitatenſibus, ad quos onus illud ſpectabat, tum etiam ex quadam Tranſactione anni 1535. cum authoritate Gubernatoris prædictæ Civitatis inita inter Cives, & Comitatenſes, ubi conventum fuit, quod Forenſes acquirentes Bona in Comitatu, oneri Taxæ remanerent ſubjecti -- *Prout tenentur, & obligati ſunt Comitatini* -- quodque ab illius ſolutione non cenſerentur exempti per Civilitatem ex Privilegio obtentam, ſed ſolùm per Civilitatem veram, & comparatam ex continua habitatione in Civitate cum tota Familia per 20. an. quod quidem mirificè demonſtrare ajebant nativam, & originariam exemptionem; dum ea gaudere in futurum ſolùm valebant illi, qui deinceps eandem civilitatem non ex gratia, ſed ex Juſtitia adepti fuiſſent.

Ac demùm ab explicita confeſſione ipſius Univerſitatis Comitatinorum, quæ in Memoriali porrecto de an. 1602. Em̃o Legato Romandiolæ verbis apertis faſſa fuerat, quod Taxa equorum mortuorum ab ipſa perſolvebatur, & à ſubſecuta obſervantia uniformitèr practicata ſpatio duorum Sæculorum, in quorum effluxu præ-

præfati Cives taxam prædictam nunquam perſolverunt, & proindè non extante originaria impoſitione Taxæ, ea præſumi debeat uniformis
18 tenori, & formæ ejuſdem obſervantiæ, voluerunt *Corn. conſ.* 103. *n.* 10. *lib.* 2., *Honded. conſil.* 92. *n.* 30. *lib.* 1., *Rot. dec.* 509. *n.* 2. *parte prima diverſ.*, *& dec.* 109. *n.* 7. *par.* 4. *tom.* 2., *& in Caeſenat. taxæ medicinalis* 10. *Maii* 1706. §. *Certius quia cor. cl. mem. Card. Caprara*.

Ex quo ſtante tenore impoſitionis neutiquam comprehenſivo Civium, ſeu Bonorum Civium obeſſe non poſſe, ſubſumebant prædictas Conſtitut. revocatorias Sum. Pontif., quarumcumque exemptionum, illis tantummodò præſervatis, quæ mediante ſolutione pecuniarum, & per viam contractus verè oneroſi acquiſitæ fuiſſent, quia data illorum exemptione nativa, hæc originaria exemptio, ſeu non comprehenſio in impoſitione agnominari haud valeat exemptio gratuita, ſeu ex Privilegio cadens ſub Conſtit. Ap. revocatoriis, ſed verè, & propriè dicatur exemptio procedens, vel à jure, vel ex voluntate illius, qui taxam impoſuit, quæ ſanè exemptio nil habens de Privilegio, ſive Indulto gratioſo, ſed imò debita ex Juſtitiæ præſcripto, revocata non cenſeatur per dd. Conſtit. Apoſt., quarum obtentus minimè ſit ille ſubiiciendi de novo, & ex integro Perſonas ex originali lege non ſubjectas oneri per il-
19 lam impoſito, ſed eſt alter removendi obſtaculum allegatarum exemptionum, ad hoc, ut iis ſublatis, libera remaneat vectigalium, aliorumque onerum exactio ab iis perſonis, quæ alioquin ex legiſlatorum præcepto ad eorum ſolutionem tenentur, ut explicat *Palm. Nep. allegat.* 258. *n.* 40. *injuncto n.* 34.

Quemadmodum è communi Doctorum traditione conſtitutum habemus in materia Juriſdictionali, in qua generalis revocatio exemptionis
20 ſemper intelligitur de exemptione, aut dativa, aut præſcriptiva, non autem de exemptione nativa, quæ conſiſtit in originaria libertate, & nunquàm inchoata ſubjectione, *Loffred. conſil.* 38. *n.* 27., *Paſch. conſ.* 18. *n.* 6., *Suarez alleg.* 28. *n.* 14., *Tapia de Conſt. princ. par.* 2. *cap.* 11. *n.* 57., *Sixtin. de Reg. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 8., *Kloch. de Contrib. cap.* 16. *ſect.* 1. *n.* 18., *Palm. Nep. alleg.* 258. *n.* 37.

Aſt his non obſtan., DD. in contrariam abjerunt ſententiam: quia in primis in facto minimè ſubſiſtere viſum fuit, quod Taxa equorum mortuorum antiquiſſima in Statu Eccleſiaſt. ſucceſſerit, ſive ſynonima fuerit cum illa *di ſtrame, paglia, e legna*, quæ ſubminiſtrabantur Militibus Stationariis deſtinatis pro Cuſtodia Comitatuum,
21 & quamvis in prælaudato Brevi Clem. VII. an. 1524. ordinetur, quod Equites miſſi in Provincia Romandiolæ pro Cuſtodia Provinciæ provideantur de lignis, paleis, & capiſtris, attamen quod Taxa *de Cavalli morti* ſucceſſerit, ſive ead. fuerit cum prædicta Taxa *di legna, paglia, e ſtrame*, nullibi conſtabat, nec ibi denunciabatur, & propterea ex hoc facto ſtatim ceſſare ponderatum fuit eam nativam, & originariam exemptionem, qua pollere aſſerebant Cives Brictinorienſes, & quemadmodum ſa. me. Pius IV. voluit, quod Taxa hujuſmodi ab omnibus Communitatibus ſolveretur, ita Cives Brictinorien-
22 ſes, tamquam membra præſtantiora, & nobiliora ipſius Communitatis, eam ſolvere teneantur ex notat., *per Jul. Ferret. de Gabel. num.* 505. *inter tract. Magn. tom.* 12. *fol.* 93., *Cappon. diſcep. for.* 313. *cap.* 3. *nu.* 23., *& ſeqq.*, *Bond. collect.* 33. *num.* 97. *tom.* 2.

Et revera tali identitati repugnare animadverſum fuit, tum & etymologia ipſius nominis, nempè *Taſſa de Cavalli morti*, quod propriùs ſi-
23 gnificare videtur impoſitionem pro emptione equorum loco demortuorum, non autem pro victualibus Equorum viventium, tum etiam quia Taxa prædicta non fuit impoſita ſoli Provinciæ Romandiolæ, ſed toti Statui Eccleſiaſtico; ideoque eo fortiùs prædictam ſibi locus vindicare intelligentiam videbatur, quia impoſſibile apparuit, quod pro Palea, & fœno miniſtrando Equitibus defendentibus Provinciam Romandiolæ, ad quam ſubminiſtrationem Cives Brictinorienſes teneri ſolos Comitatinos ſentientes commodum defenſionis prætendunt, voluerit poſtea Papa obligare univerſum Statum Eccleſiaſticum, omneſque Communitates etiam per plures lapides diſtantes à Provincia Romandiolæ.

Corruente igitur prædicta identitate Taxæ, & ſi marte ſuo ruerent ea omnia argumenta à Defenſoribus Civitatis repoſita, tàm in Cauſa, & ratione, quàm in qualitate illius impoſitionis; attamen ad exuberantiam ponderatum in primis fuit, quod licèt præfata Gabella conſiſteret in fœno, palea, & lignis ſubminiſtrandis Militibus, & pro Cuſtodia Provinciæ deſtinatis, non exindè tamen trahi valebat conſequentia, quod eſſet onus perſonale, & ad ſolos Comitatinos ſpectans, ſed potiùs totum contrarium, quia gra-
24 vamen ſubminiſtrandi Annonam, cæteraque neceſſaria Militibus, vel tranſeuntibus, vel ad cuſtodiam Provinciæ accerſitis, eſt onus reale, & Bonis infixum, *per Text. in l.* 1. §. *Patrimoniale, & l. final.* §. *Patrimonium ff. de muner., & honor.*, *Bertaz. clauſ.* 21. *gloſ.* 7. *n.* 3., *Rolan. à Val. conſ.* 66. *n.* 3. *lib.* 1., *Moleſ. tit. de Cam. reſponſ.* §. 5. *n.* 15., *& ſeq.*, *Bonden. collect.* 35. *n.* 94. *tom.* 2., & magis individua-
25 litèr, quod Taxa Equorum ſit onus reale, tradunt, *Pariſ. conſ.* 52. *nu.* 1. *lib.* 1., *Bin. conſ.* 80. *n.* 26., *Marot. de Collect. cap.* 4. *n.* 14., & ſic tamquam de jure, eo faciliùs concludi debeat, quod in ſui origine conſentaneè ad d. juris diſpoſitionem indifferentèr ſuper omnibus Bonis, ſive Civium, ſive Forenſium, ſive Comitatinorum per æs, & libram impoſitum eſſet, quemadmodum
26 eſt de natura onerum realium, ut in ſpecie loquendo de Taxa Equorum, advertit *Bellon. Sen. conſ.* 12. *n.* 15. *verſ.* 2. *non obſtat*, & magis præciſè *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 50. *n.* 127.

Abſque eo quod, ut dicebamus, obſtare valuiſſet animadverſum exadverſo argumentum Cauſæ, rationis, & qualitatis prædictæ impoſitionis, ex quo ſicuti prænarrata Taxa impoſita erat pro tuitione Comitatus adversùs hoſtiles incurſiones, hæc cum Comitatenſes dumtaxat reſpiceret, ac in eorum tantùm privatam cederet utilitatem, illam proindè ipſi ſoli perſolvere tenerentur; quia vis hujuſce argumenti ſtatim collabeſcebat ex ea animadverſione, quod cuſtodia Provinciæ ab incurſionibus Hoſtium reſpiciebat nedùm Comitatinos, ſed etiam omnes Poſſidentes in ipſa Provincia, dum eorum Bona medio talis cuſtodiæ præſervabantur ab incurſioni-

ſionibus prædictis; Undè ſi de Jure onus ſubmi-
27 niſtrandi Annonam Militibus Stationariis reale eſt, & Cauſa ejuſdem gravaminis, tàm Comitatinos in perſonis, & Bonis, quàm Cives in ſolis Bonis tangit, ea ſicuti communis erat, &
28 proficua omnibus poſſidentibus, ita omnes quoque ad illam concurrere debebant, ut docent *Bart. in l.4. §. Actor. n.2. ff. de re Iudic. Bin. conſ.80. n.26. lib.1., & conſ.403. n.22., & ſeqq. lib.4., Claper. in Cent. Cauſ. Fiſcal. clauſ.37. qu.7. n.5., Gail. pract. obſer. lib.2. cap.52. n.16.*

Sicuti ex hac ratione videmus, quod illa per Forenſes perſolvitur, & tamen ſi illa eſſet per-
29 ſonalis, & ad ſolos Ruſticos, & Villicos Comitatenſes pertinens, Forenſes prædicti ad eam ſolvendam cogi non poſſent, tamquam de Jure
30 ab omnibus oneribus perſonalibus exempti, ad notata per *Bart. in l. reſcripto §. ultimo ff. de muner., & honor., Corn. conſ.194. num.3. lib.4., Nevizan. conſ.66. n.1., & 16., Menoch. conſ. 1202. n.62., Card. de Luc. de Regal. diſc.77. n.2., Rm̃us Zaul. ad Statut. Faven. lib.6. Rubr.8. n.1., Rot. cor. Dunoz. Jun. dec.743. n.10.*

Cæterum fruſtra videbatur quærere de origine controverſi oneris, ac de originaria, & nativa exemptione à Civibus Brictinorienſibus pretenſa, dum illud hodie evaſit onus Camerale fixum, & invariabile, ex quo applicatum fuit per Sa.Me. Pium IV. Rev. Cam. Apoſtol., cum ea inſigni declaratione, *quod qualibet Communitas, & Univerſitas indifferenter Taxas hujuſmodi ſolvant, revocando quaſcunque conceſſiones, gratias, & liberationes* -- Undè ex prædicta clara litera Brevis, omnis fugata remanſit ambago; Et dato etiam per poſſibile, quod à principio Cives prædicti forent exempti; attamen quia ex poſt
31 ſtrictius injunctum fuit, quod illa exigeretur pro Rev. Cam. Apoſt., etiam à perſonis illis, quæ eam unquam perſolverunt, juxta ratam aliorum locorum, quaſcumque etiam revocando conceſſiones, gratias, & liberationes, memorati Cives ab ejus perſolutione ſeipſos eximere nequibant, ut in terminis fortioribus, firmant *Bald. in l. etiam n.18. C. de execut. rei Judic., & in cap.1. §. Conventiculas n.10., Ber. conſ.150. n.49.*
32 *lib.3., Moleſ. d. §.2. q.5. n.17., & ſeqq.*, ubi quod exemptus ab onere extraordinario non ſit exemptus, ſi onus tractu temporis, & ex Ordinatione Principis in ordinariam, & determinatam præſtationem tranſeat.

Et ratio non à longè quærenda erat, quia poſtquam ceſſaverat Cauſa cuſtodiendi Provinciam armatis Equitibus pro Collectæ prorogatione, ac perpetuitate, nulla alia amplius conſiderari poterat Cauſa, quam illa ſubveniendi indigentiis Ærarii Principis, quæ Cauſa, ſicuti reſpicit, tàm Cives, quàm Ruſticos, omneſque ejuſdem
33 Principis Subditos, ita etiam Collecta omnes comprælendere debet, ſicuti omnes indiſtinctè illius Cauſa complectitur, ut appoſitè ratiocinatur *Nat. conſ.177. nu.9., & 10., Caſtil. dec55. n.8., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.37. n.43.*

Quibus præmiſſis, fruſtaneum reddebatur ſingillatim expendere omnes, & ſingulos actus ſuperius præmiſſos, ad effectum unicè oſtendendi, quod Cives fuerint uſque à principio exempti à d. Taxa utenſilium pro Militibus deſtinatis ad Cuſtodiam Provinciæ; tum quia non ſatis probabatur, quod Taxa equorum mortuorum ſucceſſerit in locum d. Taxæ ſubminiſtrationis Lignorum, Paleæ, & Fœni pro equitibus cuſtodientibus Provinciam; tum etiam quia omnes ferè dd. actus à prædictis Civium Defenſoribus allegati comperti ſunt anteriores Bullæ San.
34 Mem. Pii IV., qui Taxam Equorum mortuorum declaravit Cameralem, fixam, & perpetuam, & ab omnibus Communitatibus ſolvendam, in quibus terminis adverſus Collectas Camerales aliud allegabile non eſt exemptionis Privilegium, quam illud tituli verè oneroſi, vi-
35 delicet congruæ, & effectivæ ſolutionis pecuniarum Cameræ Apoſt. legitimè factæ, & in plena Camera citato Commiſſario Generali verificatæ, Cæteri verò tituli, ſivè provenientes ab ipſis Rom. Pont. Prædeceſſoribus, ſive à Legatis à latere, ſivè ab immemorabili conſuetudine, ſive demum à ſententiis, & rebus judicatis, cadunt ſub generali revocatione conſti-
36 tutionum Apoſtolicarum, & ſignantèr ultimæ Sa.Me. Innocentii XII. in ejus parvo Bullario in ord. la 5., ubi omnes ſimiles tituli nominatim revocantur, & latè dixit *Rot. in Bonon. Exemptionis 14. Iunii 1706., & 28. Mart. 1707. coram Reverendiſs. Molines, & 16. Junii 1708. coram R.P.D. Falconerio.*

Neutiquam in hac hypotheſi attento argumento illo à Defenſoribus Civium magnificato, quod Conſtitut. præfatæ revocare non valeant exemptionem illam nativam illis competentem, quæ nil habet de Privilegio, ſive Indulto gratioſo, quia id potuiſſet procedere quando revera thema Cauſæ in his verſaretur terminis nativæ exemptionis. Aſt non quando, prout hic, quidquid ſit de originaria hujus oneris impoſitione, Sa.Me. Pius IV. voluit, quod indiſtinctè omnes Subditi illàm perſolverent, juxta verba ſuperius præmiſſa, & taxati reſponderent in
37 Camera juxta Taxam antiquam; non taxati verò de novo taxarentur; itaut quælibet Communitas, & Univerſitas indifferentèr ad illam concurreret, quoniam in hoc caſu allegabilis non videtur exemptio nativa, dum conſtat de aperta mente ejuſdem Principis, imponentis, omnes Subditos, omneſque Univerſitates ſui Status per hujuſmodi realem impoſitionem de
38 novo obligandi, ſolùmque adverſus præfatam Principis legem, à qua nemo ex Subditis de jure eſt exemptus, quemadmodum docent *Moleſ. tit. de Immunit. funct. fiſcal.82. dec.6. n.7., Morot. de Collect. cap.4. num.5.*, apponibilis foret exemptio dativa, de qua nullibi doctum fuit cum requiſitis prædictis.

Sed exabundanti extremam manum operi admovendo, animadverterunt DD., quod Sententia R.P.D. Serra enunciat quidem Cives Brictinorienſes exemptos, ſed per Literas Apoſtol.,
39 & ſic, ſupponendo exemptionem provenire ex Privilegio, ea remanſit obnoxia memoratis Apoſt. Conſtit. quarumcumque exemptionum revocatoriis, ut ſupra probatum fuit. Prout pariter gratioſum, & genericum viſum fuit Indultum Jul. II., quod eximit Civitatem à ſolutione taxarum vivarum, ſeu mortuarum, quia ſi illud ſubſtineretur, compræhenderet etiam Comitatum, qui in favorabilibus venit ſub no-
40 mine Civitatis, *Barboſ. appell. 49. nu.4., G at.* decis.

*deciſ. Marcb.*154. *num.*4., *Rot. apud Bonden.Collect. dec.*35. *n.*10.

Judicatum verò Commiſſarii Apoſt. an.1515. nihil aliud concludere authumatum fuit, quàm quod Forenſes poſſidentes in Territorio, tene-
41 rentur concurrere ad Taxas Militum, unà cum Comitatinis, quod neque à longè ſcopum difficultatis attingit, quia hoc in controverſiam deductum non fuit, ſed unicè difficultas ſtetit, & ſtat, an ipſi ſoli, vel potius etiam Cives teneantur contribuere; ſuper quo d. Sententia nihil decernit; Capitula verò confirmata à Leonello Pio Gubernatore perpetuo Civitatis Briſtinorienſis, continent tantùm, quod Forenſes acquirentes Bona in Comitatu remanerent ſubjecti oneri, ſive *Taxis Militum*, quodque ab illius ſolutione ſoli exempti eſſent illi, qui vera, & propria civilitate pollebant, quod tamen nil
42 concludit circa controverſam Taxam *de Cavalli morti*, quæ eſt prorſus diſtincta à memorata Taxa Militum, de qua ſermonem non faciunt prædicta Capitula, ſivè tranſactio, auctoritate præfati Gubernatoris celebrata.

At quomodocumque res ſe haberet, ſemper in univerſum, ut innuimus, cuncta hactenus enunciata documenta, ea vehementiſſima tollebantur ponderatione, quod omnia illa emanarunt antequam Sa:Me: Pius IV. de an.1560. applicaret Rev.Cam.Apoſt. controverſam Taxam *de Cavalli morti*, unde cum vigore dicti Brevis taxa mutaverit naturam, & effecta fuerit Cameralis, fixa, & perpetua, & Pontifex voluerit à quacumque perſona, & Communitate æqualitèr perſolvi, ſublatis quibuſcumque Privilegiis, & exemptionibus, parùm prodeſſe ipſis Civibus poterat, quod ante applicationem prædictam
43 factam Cameræ, potius ſolveretur ab una, quàm ab altera perſona, quodque per exemptiones, Privilegia, Tranſactiones, aut Sententias, fuiſſet injuncta ſolutio potius Comitatinis, & exteris, quàm Civibus, licèt de jure ad illam obligatis. Quoniam Papa omnes has ſubſtulit difficultates, appoſitè demandando, ad hujuſmodi tollendos anfractus, & reſpectivè abuſus, quod ab unaquaque perſona,& unaquaque Communitate pro ſua virili, ea æqualitèr perſolveretur, ideoque non quid per antea practicatum fuerat, nec quid ex aſſertis Privilegiis, & ſucceſſivis Sententiis, aut tranſactionibus præſcriptum fuerat, ſed quid fuerat injunctum per no-
44 viſſimam legem, ſeu Conſtit. prælaudati Summi Pontificis quarumcumque etiam exemptionum revocatoriam attendi omninò debebat, ad *Text. in l.fin., ibique Scribentes ff.de Conſtit.,l.ſed, & poſteriores ff. de leg.*, *Rot. cor. Ninot. dec.*61. *num.*8.

Reliqui verò actus, ſi qui forſan emanarunt poſt Breve Pii IV., per quod Collecta effecta fuit Cameralis, prout eſt Sententia in plena Camera emanata de an.1561. inter Communitates Arimini, Forolivii, & Faventiæ, & Comitatenſes earumdem Civitatum, in qua decretum fuit, Comitatenſes teneri ad ſolutionem d.Taxę pro Bonis tunc poſſeſſis; Cives verò, & Forenſes, qui bona ab ipſis Comitatinis acquiſiverunt teneri pro rata Bonorum, & pro illis exgravandos eſſe Comitatenſes, attendi non videbantur,
45 quia in primis edita fuit inter diverſas perſonas, & quod magis eſt, quia poſt quadriennium à die latæ prædictæ ſententiæ emanavit prima Bulla revocatoria quarumcumque exemptionum, in qua S. Pius V. mandavit, omnes indiſtinctè teneri ad ſolutionem d. Taxæ equorum mortuorum, ſublata quacumque conſuetudine, & obſervantia in contrarium, & abinde ſemper memorata Taxa ab omnibus ſoluta fuit, & ſi-
46 gnantèr à Communitate Forolivii per æs, & libram, ut teſtimonium perhibet practicus *Cobel. ad Bul. Bo.Reg. cap.*50. *n.*127.

Et denique præd. obicem ponere non valuerunt, neque confeſſio ipſorum Comitatinorum, neque prætenſa obſervantia, quia ex ſupplici libello à præfatis Comitatinis porrecto Sac.Congregat.Bo.Regim. tale quid minimè eliciebatur, ſolùmque ibi falſi fuerunt Comitatini, quod Milites, (qui exemptionem prætendebant) ab hujuſmodi onere exempti non eſſent, ſub ea ratione, quod onus foret Camerale: quæ confeſ-
47 ſio tantum abeſt, ut ipſis poſſit officere, quinimò proficiebat, quia tamquam tale omnes univerſaliter id ſubire tenentur, ut ſuperius oſtenſum fuit. Et obſervantia immemorabilis exigendi hujuſmodi Taxam à ſolis Comitatinis, & Forenſibus primo loco non benè probabatur ex
48 ſola atteſtatione Secretarii Communitatis, ſed exhibendi in omnem caſum eſſent libri Communitatis, ad effectum ex illis recognoſcendi repartitionem d. oneris; Maximè quia per Defenſores eorumdem Comitatenſium non levis dabatur fumus repartimenti etiam ſuper Bonis Civium, dum ante motam litem pro ſolutione d. Taxæ non niſi in paucis quatrenis eorum Bona gravabantur; Unde ſi ex poſt Taxa aucta fuit ad bononenos ſex pro qualibet tornatura, hoc evenire non potuit, niſi ex eo, quod Cives, ad quos ſpectat repartimentum, cui Comitatenſes intervenire non valent, propria Bona à Collecta, ſive Taxa prædicta eximere tentaverint, ut de ſe patet. Et in omnem caſum, quando etiam probaretur, prout non probatur, nil obeſſe valuiſſet, cum per ſæpedictas Bullas re-
49 vocatorias, effręnata derogatione, quæcumque obſervantia, ſeu conſuetudo immemorabilis ſublata remanſerit, ſicuti in his terminis tradunt *Card. de Luc. de Regal. diſc.*47. *in fin., Trabat. de Immun. quæſt.*15. *art.*15. *n.*34.; *& ſeqq.*, *Gratian. diſcept. forenſ.*559. *n.*35., *Rot. cor. Burat. dec.*795. *n.*3., *ibique Adden. n.*9., *& cor. Me dec.*71. *n.*21., *& in rec. dec.*260. *num.*26., *ſeqq. part.*17.

Et ita utraque Parte in acerrimo Contradictorio audita, &c.

Confirmata fuit præſens Deciſio coram eod. Rmo Anſaldo Decano ſub die Ven. 24. *Martii* 1719. *ex eiſdem prorſus fundamentis, undè illam hic indicaſſe ſufficiens putavi.*

Poſt emanatas hujuſmodi Deciſiones cauſa hæc ſiluit uſque in hodiernam, agnita forſan per Cives ſubſiſtentia fundamentorum, quibus eædem Deciſiones nituntur.

Rm̃o P.D. ALDROVANDO DECANO.

NARNIEN. JURIS COLLECTANDI.

Ven.7. Junii 1726.

ARGUMENTUM.

Civitas ſi Exemptionem conceſſit alicui Communitati, ejuſque hominibus bona poſſidentibus in ejus Territorio, intelligitur illam conceſſiſſe ab oneribus Communitativis, non autem ab oneribus Cameralibus, & ex quibus adminiculis hoc comprobetur. Onera ſignanter Cameralia ſolvenda ſunt ubi bona ſita reperiuntur, nulla habita ratione perſonæ, idque tam ex diſpoſitione, Juris, quàm ex ſpeciali Conſt. ſa. me Pauli V.

SUMMARIUM.

1 *Onera realia tam de jure, quàm ex generali conſuetudine ſolvi debent in Territorio ubi bona ſita ſunt, nulla habita ratione perſonæ.*
Idem procedit in Statu Eccleſiaſtico ex diſpoſitione Brevis Pauli V. muniti clauſ. Sublata, & decreto irritanti. n.2. 19., & 23.
Adversùs quam proindè non eſt allegabilis contraria Obſervantia. n.23.
3 *Mens Tranſigentium præſumitur uniformis diſpoſitioni Juris.*
4 *Exemptione conceſſa à Civitate intelligitur ab oneribus Extraordinariis, ſive Communitativis, quæ ab ipſa imponi poterant, ſecùs ab Extraordinariis, ſive Cameralibus.* & n.13., & 16.
Et ex quibus argumentis hoc probetur. vid.n.7.ſeqq., & per tot.
Et ita etiam reſolvit S.C. Bo. Reg. nu. 25.
Et pro veritate conſultus reſpondit Urceol. Conſult.64. n.26.
5 *Onera Cameralia recenſentur inter onera ordinaria.*
6 *Onerum ordinariorum diſpoſitio eſt de Regalibus ſupremo Principi reſervatis.*
7 *Communitates Status Eccleſiaſtici conventiones injerunt cum Commiſſariis Cameræ, & in ſe aſſumpſerunt onus contribuendi importantiam onerum Cameralium, reportata facultate repartiendi Taxam Poſſeſſoribus per Æs, & libram.*
Decl. tamen, quod hujuſmodi onerum repartitio commiſſa fuit Communitatibus pro majori ſecuritate Cameræ, & pro majori facilitate exactionis. num.9.
Sed non immutavit naturam primævam onerum. num.8.
10 *Appellatione* -- di Collette impoſte, e da imporſi dalla Città, ò a favore della Città, *veniunt tantùm Collectæ Communitativæ.*
Ampl. ubi ſubſequatur enumeratio ſpecierum Collectarum Communitativarum. n.11.
12 *Genus præcedentèr expreſſum determinatur à ſubſequenti ſpecierum deſignatione.*
14 *Verborum generalitas eſt reſtringenda intra limites facultatum contrahentibus competentium.*
15 *Voluntas præſumitur adhæſiva facultati competen. contrahentibus.*
17 *Jus collectandi Bona, & ſuper ipſis repartiendi Taxam onerum Cameralium, eſt potiſſimus actus Juriſdictionis.*
18 *Exemptio dici nequit conceſſa ab iis oneribus, quæ tempore conceſſionis non aderant.*
20 *Negligentia præteritorum Officialium, & Adminiſtratorum Communitati non præjudicat.*
Sed emendari poteſt per Succeſſores in Officio. n.21.
Vel in omnem caſum, ad inſtar minorum, Communitati competit Reſtitutio in integrum. num.24.
22 *Communitas ad inſtar Pupillæ eſt commendata adminiſtrationi ſuorum Officialium.*

DECISIO CLXXXVIII.

CUM in pervetuſta Controverſia inter Civitatem Narniæ, & Communitatem Terræ Colliſcipionis verſante circa promiſcuam extenſionem non ſolùm propriorum Confinium Territorialium, verùm etiam propriarum facultatum juriſdictionalium, & reſpectivè competentiam Juris Collectandi, jura Partium ſub an. 1602. conſtabilita jam fuiſſent per Sententiam bo. me. Fabritii Veroſpii, in ea tantùm parte, quæ reſpiciebat determinationem Confinium Territorialium, quos idem Judex certo modo præſcripſit, immò etiam apponi juſſit; hinc delato ad noſtrum Tribunal totius Controverſiæ contextu ad effectum promovendi finalem, & univerſalem ipſius compoſitionem, placuit decernere judicialem acceſſum, quo accuratè expleto per tres emeritos Auditores, tunc in eod. noſtro Tribunali conſedentes, nempè bo. mem. Lancellottum, Sacratum, & Coccinum, expediens iſti exiſtimarunt manus admovere generali omnium dd. Controverſiarum diremptioni, per quam primo loco approbata, & commendata fuit determinatio, & appoſitio Confinium per d. bo. me. Veroſpium jam decreta, ſubindeque præter generalem quoque compoſitionem facultatum juriſdictionalium, de quibus in præſens non eſt quæſtio, pro eo, quod attinet ad controverſum jus collectandi, ita diſpoſitum fuit = *Che gl'Uomini di Colleſcipoli, che hanno, & avranno Beni nel d. Territorio aſſegnato à Narni da Monſignor Veroſpi ſecondo li Confini, che per più cautela ſi ſpecificaranno nell'Iſtromento da farſi, ſiano eſenti nelle Perſone, e nelli Beni da ogni, e qualunque Gabella, e gravezza, ò Colletta impoſta, e da imporſi dalla Città, ò à favore della Città di Narni, &c.* -- quæ quidem Concordia non ſolùm fuit authorata, & ſubſcripta ab iiſdem noſtri Tribunalis Auditoribus illius Promotoribus, ſed etiam Apoſt. authoritatis munimine roborata fuit per Lit. Apoſt. in forma Brevis edit. per ſan. mem. Paul.V., In quo proindè rerum ſtatu cum non modica pars Bonorum in Territorio Narnienſi exiſtentium tractu temporis obveniſſe compertа fuerit in Dominium Particularium Perſonarum ex d. Communitate Colliſcipionis, hinc noviſſimè excitata fuit alia Controverſia, an hujuſmodi Poſſeſſores cenſeri poſſint obſtricti ad ſolvenda Communitati Narniæ onera Cameralia pro Bonis in ejus Territorio poſſeſſis, vel potiùs remanere debeant ab ipſis exempti ex vi præmemoratæ Exemptionis conventionalis per jam d. Concordiam conſtabilitæ. Qua quidem Controverſia delata ad Judicium S.Congreg.Bo. Reg., licèt R. P. D. Narius illius Secretarius protulerit Sententiam Communitati Colliſcipionis fa-

favorabilem, cum tamen in diverſum ſubindè ſenſum abjerit eadem plena S. Congr., hinc in hujuſmodi Judicatorum conflictu, cum Emo Pro-Auditori SSmi D. Noſtri placuerit iterum eandem Controverſiam remittere ad Judicium ejuſdem S. Congr. de Voto noſtri Tribunalis, ideò in hodierna Audientia exquiſivi ſenſum DD. meorum ſub congruo Dub. -- *An, & quale jus collectandi competat Communitati Narniæ ſuper bonis in Territorio, de quo agitur, exiſtentibus?* quod ab ipſis unà mecum in hac Cauſa ſuffragantibus reſolutum fuit -- *Affirmativè, juxtà modum inferius exprimendum*.

Præſuppoſito enim, quod ad tramites præmemoratæ diviſionis Territorialis per bo. me. Veroſpii Sententiam decretæ, & ſucceſſivè etiam emologatæ per Concordiam Apoſt. Authoritate communitam, revocari ampliùs nequeat in diſcrimen exiſtentia controverſorum Bonorum in Territorio Civitatis Narnien., hinc eo ipſo iſtius intentio, ad effectum ſubjiciendi eadem Bona oneri Collectarum, ſatis fundata remanet, tum in abſoluta, & inconcuſſa diſpoſitione Juris, juxta quam Collectæ, aliaque onera realia Bonis impoſita ſolvi debent in Territorio, ubi eadem Bona ſita ſint, & quidem nulla habita ratione, ſive eorum Poſſeſſor ſubditus eidem Territorio ſit, ſive non, cùm conſentaneè ad qualitatem onerum realium unicè ſpectetur ſubjectio bonorum illis gravatorum, ſecus autem Perſonarum
1 illa accidentaliter, & pro tempore poſſidentium, ut de generali etiam conſuetudine totius Italiæ huic Juris diſpuſitioni adhæſiva teſtantur *Burſat. conſ.16. num.13., & 33., Peregr. conſ.102.n.12., Card. de Luc. de Regal. diſc.50. nu.4., Gob. Conſult. dec.114. n.10., Rocc. Epiſ. Iſclan. diſp.82.n.6., bo. me. Zaul. ad Stat. Favent. lib.1. rubr.8. num.6., Sperel. dec.32. n.17., Rot. dec.279. n.15., & ſeq. cor. Ludovij., & dec.3. n.4. poſt Cenc. de Cenſ.*, tùm etiam in ſpeciali Apoſtolica Conſtitutione ſa. me. Pauli V. edita ſub an.1611., & per organum cl.
2 me. Card. Burgheſij ejus Nepotis, & primi Miniſtri per totum Satum Eccleſiaſticum publicata, per quam idem Sum. Pontifex præcisè demandavit, onera ſignanter Cameralia indiſtinctè ſolvenda eſſe in Locis, in quorum Territoriis Bona ſita ſint cum ampliſſimis clauſulis derogatoriis cuicumque contrario Privilegio, vel Juri ſpeciali omne robur adimentibus, ut latè tradunt *Cobel. ad Bul. Bon. Reg. cap.35. n.30.*, qui etiam in fine Operis per extenſum refert d. Apoſtol. Conſtitutionem in ordine la 5. inter alias ab ipſo relatas, *Campel. ad Conſt. Ducat. Urbin. decr. 58. n.28., Panimol. adnot.3. ad dec.13. n. 26., & adnot.1. ad dec. 100. n.4., & 20.*

Fruſtrà verò ad declinandam hanc univocam Juris tàm communis, quàm particularis cenſuram, Communitas Colliſcipionis proponebat præſidium exemptionis conventionalis ſibi à Civitate Narnien. expromiſſæ ſub illis opportunè repetendis verbis -- *Siano eſenti, &c. da ogni, e qualunque Colletta impoſta, e da imporſi dalla Città, ò à favore della Città di Narni, &c.*

Sive enim ſpectetur ſenſus juris, cui conſen-
3 tanea præſumitur veriſimilis Tranſigentium voluntas, ſive & fortiùs inſpiciatur literalis diſpoſitio concordiæ, ſive demùm attendatur authoritas rerum judicatarum, omnia univocè conſpirare viſa fuerunt ad ſuadendam d. exemptionis reſtrictionem ad onera dumtaxat Communitativa, & conſecutivè excludendam comprehenſionem onerum Cameralium. Et ſanè exordiendo à ſenſu, & intelligentia juris, utique ad iſtius tramites conſtitutum habemus ſub ſtipulatione exemptionis ab oneribus inter privatos inita, regularitèr comprælendi ſolùm onera extraordinaria ſub eorundem poteſtate, ac diſpoſitione revera exiſtentia, cujus generis erant onera
4 intra ſui privati municipii fines, & pro ejus particularibus neceſſitatibus impoſita, vel imponenda à Civitate Narniæ, quæ d. exemptionem expromiſit, ſecus autem ordinaria ſupra privatam eorundem contrahentium diſpoſitionem
5 exiſtentia, cujus ſpeciei ſunt onera Cameralia, utpote immediatè indicta à Supremo Principe favore ſui ipſius, & proprii Ærarii, quæ proindè ordinariorum onerum ſpecies, ſicut quoad indictionem non procedebat ab ipſa Communitate exemptionem expromittente, ſed immediatè dependebat à ſuprema diſpoſitione, & juriſdictione Principis, ita etiam quoad exemptionem ſubjecta non erat diſpoſitioni ejuſdem Communitatis, ſed erat abſolutè reſervata ſuperioritati Supremi
6 Principis, ad cujus regalia jura pertinet libera eorundem ordinariorum onerum diſpoſitio, ad *Text. expreſſum in l. unic. C. de vacat. pub. muner. lib.10.*, ibique *Gloſ. in verb. injunguntur, & in l. immunitatis C. de agric., & cenſib. lib.11., & l.1. C. immunit. nemin. conced., Bart. in leg. vacuatis n.1. verſ. ſed quæro C. de Decur. lib.10., & in l.2. n.5. ff. de jur. immun., Roman. conſ.198. in princ. Ferret. de Gabel. n.22. inter tractat. magn. tom.12. pag. mihi 80., Petr. de Ubald. de Collect. n.23. inter eoſdem tractat. magn. pariter to.12., Gob. conſul. deciſ.99. n.35., Campel. ad Conſt. Ducat. Urbin. decret.58. n.46., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.50. n.49., & n.117.*

Parum officiente exceptione, quod jam inde ab origine impoſitionis onerum Cameralium ſecutæ ſub Pontificatu ſan. me. Pauli III. Communitates Status Eccleſiaſtici conventionem injerint cum Commiſſariis R. Cameræ Apoſt., & in ſe aſſumpſerint pondus contribuendi eidem Ca-
7 meræ importantiam dd. Onerum, reportata interim facultate repartiendi eorum Taxam inter Cives, & Poſſeſſores Bonorum per æs, & libram, adeout proinde etiam reſpectu hujuſmodi Onerum Cameralium verificari poſſe videatur prædicatum illud -- *di Collette impoſte, e da imporſi dalla Città, ò à favore della Città di Narni, &c.* circa quas verſabatur exemptio Communitati Colliſcipionis expromiſſa. Hujuſmodi enim onerum Cameralium repartitio fieri ſolita Communitatibus per exactionem Collectarum, non exercetur ab ipſis ex proprio jure, ſed ſolùm ex jure adminiſtrationis ipſis commiſſæ à Rev. Camera ad effectum promovendi Miniſtris Came-
8 ralibus magis facilem, & expeditam eorundem onerum exactionem, adeoque in his terminis materialis hæc onerum Cameralium adminiſtratio permiſſa Communitatibus non tollit originariam, ac directam ipſorum provenientiam ab imperio, & indictione Supremi Principis, qui ſimpliciter Communitatibus commiſit hujuſmodi onerum repartitionem, & materialem adminiſtrationem, ipſaſque ſubingredi voluit in locum

cum expromiſſoris, ſeu fidejuſſoris pro majori ſecuritate, & minori incommodo Miniſtrorum
9 Cameralium in eorundem Onerum exactione, ut appoſitè expendit *Card. de Luc. de Regal. diſc. 92. n. 6., & de Servit. diſc. 35. n. 2., Cobel. ad Bulla. Bo. Reg. cap. 12. n. 19., & cap. 49. num. 26., & cap. 50. n. 135.. & ſeq.*

Progrediendo autem ad literalem indaginem prædictæ concordiæ, præſtantiſſimum pariter argumentum univocè ſuadens reſtrictionem controverſæ exemptionis ad ſolam ſpeciem Onerum Communitativorum unice exiſtentium ſub diſpoſitione Civitatis Narnien. eamdem exemptionem expromittentis, proſilire viſum fuit ex ipſomet contextu verborum eandem exemptionis promiſſionem præſeferentium, & opportunè iterùm repetendorum -- *Siano eſenti &c. da ogni, e qualunque Colletta impoſta, e da imporſi dalla Citta, ò à favore della Città di Narni, e particolarmente, che poſſino liberamente, ſenza ſorte alcuna di pagamento, ò di licenza eſtrarre dal detto Territorio Grano, Biade, Fieno, Vino, Uve, Legna, & ogn'altra ſorte di frutti sì groſſi, come minuti, che raccoglieranno ne loro Beni, &c.* -- Quo loci non ſolùm nòtatu digna viſa fuit illa exemptionis circumſcriptio relativè ad Collectas *impo-*
10 *ſte, e da imporſi dalla Città, ò à favore della Città di Narni &c.*, ſub quarum profectò appellatione aliæ comprehendi non poterant Collectæ, quam Communitativæ, de quibus verificabile erat prædicatum illud, quod eſſent -- *impoſte, e da imporſi dalla Città, ò à fbvore della Città di Narni, &c.* -- ſed, & fortius expendenda occurrebat ſubſequens illa enumeratio certarum ſpecierum, cir-
11 ca quas verſari debebat effectus ejuſdem expromiſſæ exemptionis, nempè in ordine ad liberam extractionem fructuum, & ſegetum per homines Colliſcipionis colligendorum in bonis per ipſos in Territorio Narnienſi poſſeſſis; quorum ſane fructuum extractio, ſicut aliis utique obnoxia eſſe non poterat Oneribus, quàm Communitativis ab eadem Civitate Narnien. intra ſui Territorii fines imponendis, ita ipſamet poſterior declaratio effectus d. expromiſſæ exemptionis expoſita reſpectu cæterarum ſpecierum contentarum ſub cathegoria Onerum Communitativorum ſatis pandit originariam d. exemptionis importantiam non tranſcendentem eorum ſphæram, ac limites, cum nulla ſit tutior Regula in-
12 terpretandi præcedentem expreſſionem generis, quàm, quæ proficiſcitur à ſucceſſiva deſignatione ſpecierum, quæ determinat, ac modificat indefinitam generis præcedenter expreſſi indifferentiam, ut ait *Bald. conſ. 485. num. 4. lib. 4., Balduc. dec., & rer. judic. tit. 3. de leg., deciſ. 58. n. 8., Rot. dec. 518. n. 6. par. 2. rec., dec. 129. n. 5. par. 6., dec. 154. n. 18. par. 9., et dec. 77. n. 28. par. 12. rec.*

Atque hinc nulla haberi potuit ratio de amplitudine, & generalitate verborum, per quæ explicata legitur controverſæ exemptionis conventio. Quoties enim originaria Tranſigentium facultas aliam ſibi arrogare non poterat au-
13 ctoritatem, quàm diſponendi de oneribus Communitativis ſub ipſorum diſpoſitione unicè exiſtentibus, quæcumque generalitas verborum coerceri utique debet intra limites illius tantùm reſtrictæ facultatis originariè reſidentis penès ipſos Tranſigentes, nec poteſt extendi ad importandam exemptionem ab oneribus Cameralibus tranſcendentibus ſphæram eorum auctoritatis, cum generalitas verborum coarctanda
14 ſemper ſit intra limites facultatum originariè contrahentibus competentium, quibus adhæſi-
15 va etiam præſumitur ipſorum voluntas, utcumque generalibus verbis explicata, ut per *Text. in l. vacuatis, ibiq; Doct. C. de Decur. lib. 10.*, latè tradunt *Rimin. jun. conſ. 25. n. 56. lib. 1., Manſ. conſul. 243. n. 5., et ſeq., Kloch. de contrib. cap. 16.*
16 *num. 12. in fin., Fontanel. dec. 457. n. 16.*, & in præciſis ſubjectæ controverſiæ terminis, *Bonden. Collect. legal. 25. n. 83. tom. 2. §. Nec minus, Vrceol. conſult. foren. cap. 64. n. 10.*

Adſtipulante ulteriùs in uberiorem hujus intelligentiæ confirmationem tùm ſucceſſiva illa declaratione, per quam conventum fuit, ut promiſſa extractionis libertas officere non deberet juribus Gabellæ tranſitus ſolvendæ Civitati Narnien. in caſu, quo fructus transferrentur per eandem Civitatem, vel per ejus Territorium, ibi -- *E queſt'eſenzione in quanto à d. eſtrazzione non gli ſuffraghi, paſſando per Narni, ò altro ſuo Territorio con detti frutti, &c.* Cujuſmodi ſanè præſervatio jurium Gabellæ tranſitus, utpote per Civitatem Narniæ deſtinatæ ſolutioni onerum Cameralium, eo ſemper magis confovet intelligentiam reſtrictivam promiſſæ exemptionis ad onera tantùm Communitativa. Tum, & fortius finali illa, & totius Tranſactionis concluſiva declaratione, per quam conventum fuit -- *Che ſalve le coſe ſopradette la Giuriſdizione tanto civile, quanto criminale con ogn'altra ragione pertinente per cauſa di Territorio ſpetti à Narni, &c.* Quæ pariter generalis favore Civitatis Narnien. præſervata competentia juriſdictionis tàm civilis, quam criminalis, & cujuſcumque alterius facultatis competentis ex jure Territorialis ſubjectionis, apertè concludit reſervationem juris collectandi controverſa Bona, & ſuper ipſis repartiendi Taxam onerum Cameralium, qui ſanè
17 eſt potiſſimus actus referibilis ad exercitium juriſdictionis, necnon ad Titulum jurium Territorialium, de quorum præſervatione fuit adeò ſolicita, & tam enixe ſibi conſultum remanere voluit eadem Civitas Narnienſis, ut notat *Bart. in l. reſcripto §. fin. ff. de muner., & bonor., & in leg. libentius §. Sola n. 1. ff. ad munic., Bero. conſ. 73. n. 9., Surd. conſ. 262. n. 29., Grat. diſcep. 29. n. 6., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 35. n. 108.*

Quibus tandem omnibus argumentis ex litera Tranſactionis elicitis, coronidem imponere viſa fuit ipſamet congruentia terminorum, & ſubjectæ materiæ deprompta ex ea facti circumſtantia, ex qua habemus, quod ſub anno 1598., quo inita fuit prædicta Tranſactio in Civitate Narnienſi non dum invaluerat uſus collectandi Bona ſtabilia proprii Territorii pro ſolutione onerum Cameralium, quibus abunde ſatisfiebat ex ubertate aliorum particularium ejuſdem Civitatis proventuum, ob quorum diminutiones ex temporum injuria ſubſecutas, eadem Civitas non prius quam ſub anno 1668. executioni demandare cæpit allibrationem, & collectationem ſui Territorii prævia legitima confectione publici Cataſtri pro adequatè regulanda onerum Cameralium repartitione inter

ter omnes ſui Territorii Poſſeſſores. Ex qua ſane facti circumſtantia aliud prævalidum eruitur argumentum excluſivum comprehenſionis Onerum Cameralium ſub præmemorata Exemptionis conventione, utpote quæ nulla juſta ratione
18 referri poterat ad inducendam controverſorum Bonorum immunitatem ab iis oneribus, quorum repartitionis uſus ſuper iiſdem Bonis non dum invaluerat, nec niſi longè poſt fuit introductus, ut in puncto expendit *Urceol. Conſult. foren. cap.64. n.4., & ſeqq.*

Quæ cum ita ſe habeant, nullum juribus Civitatis Narnien. irrogari potuit præjudicium ex contraria obſervantia, juxta quam hactenùs particulares Perſonæ Terræ Colliſcipionis poſſidentes Bona in Territorio ejuſdem Civitatis nunquam fuerunt ſubjectæ oneri Collectarum Realium, ſeu Cameralium. Cum enim ex latè ſuperius firmatis eadem Civitas ſuam ad præſentem effectum habeat intentionem ſatis fundatam non minus in jure communi, quam ſpeciali
19 Apoſt. Conſtitutionis per ſa.me. Paul. V. editæ, nec ullum patiatur obſtaculum ex præmemorata concordia, hinc nullo detinetur impedimento, quo minus liberè in hac parte poſſit quandocumque reaſſumere jurium ſuorum experimentum, cujus reintegrationi, nec inferri potuit iniqua conditio ex negligentia præteritorum ejus Offi-
20 cialium, quorum defectus benè ſuppleri, & emendari ſemper potuit ex oppoſita vigilantia præſentium Succeſſorum, magis ſollicitorum in
21 tuendis juribus propriæ Communitatis, eorum curæ, & adminiſtrationi commendatæ, adinſtar Pupillæ, ut in ſpecie tradit *Dec. conſ. 334. per tot.*
22 *Nat. conſ.418. ſub n.3., & ſeqq., Card. de Luc. de regal. diſc. 102. num. 14.,* & in puncto *Bond. Collect. legal.35. n.127. tom.2.*; vel ubi etiam aliquis adverſus ipſam firmatus cenſeri poſſet ſtatus præjudicialis, iſte tamen, vel non poſſet attendi, utpote originariè infectus, & radicitùs abrogatus ex vi Clauſulæ *ſublata, & Decreti irri-*
23 *tantis* adjecti in præmemorata Conſtit. Apoſt. præciſè edita pro firmandis in hac parte juribus Communitatum, ex latè trad. per *Grat. diſc.79. n.13., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.50. num.132., Sperel. dec.161. n.9., Rot. dec.574. n.8. cor. Burat., dec.199. n.32. par.12., & dec.430. num.17. par.18. rec.,* vel demùm reparari ſemper poſſet juridico remedio reſtitutionis in integrum de jure competentis Communitatibus, utpote utentibus jure Pupillorum, & Minorum ad effectum aſſequendi reintegrationem cujuſcumque dam-
24 ni in ipſas reſultantis, ex inconſulta propriorum Adminiſtratorum negligentia, ut in ſpecie notat *Alex. in l. Civitas n.4. ff. ſi cert. petat., Bart. in l.1. C. qui vic. alter. ger., Dec. conſ.42. n.5., Nat. conſ.584. nu.19., Rovit. in pragmat.1. de minor. n.17., Odd. de reſtit. in integr. par.1. qu.3. art.9. n.61., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.26. num.3., & ſeqq., Bomden. Collect. legal.35. n.126. tom.2., Crivell. dec. Dolan.44. n.4.*

Cæterùm præter intrinſeca tot rationum momenta uberrimè juſtificantia intentionem Civitatis Narnien., pro uberiori ejus jurium fulcimento non deerat etiam extrinſecum præſidium authoritatum, & rerum judicatarum in aliis ſimilibus caſibus editarum, dum excitata ſub anno 1681. alia ſimili prætenſione per Officiales Menſæ Archiepiſcopalis Ravennæ allegantes exemptionem ab oneribus Cameralibus adverſus Communitatem Argentæ, ex vi alterius ſimilis concordiæ inter eaſdem partes præcedenter initæ, per quam iiſdem Officialibus expromiſſa fuerat ampliſſima exemptio ab omnibus oneribus impoſitis, & imponendis realibus, perſonalibus, & mixtis, itidemque ex vi ſolemnis obſer-
25 vantiæ negativæ ab ipſis pariter Officialibus allegatæ, delata controverſia ad Judicium S. Congreg. Bo. Reg. ſub die 17. Sept. 1681. ab ipſa prodiit Reſponſum -- *Exemptionem non eſſe compræhenſivam onerum Cameralium, & obſervantiam eſſe abuſivam, & comprehenſos in concordia teneri ad onera Cameralia, & quoad reliquos teneri tàm ad onera Cameralia, quàm Communitativa* -- quam reſolutionem refert *Bond.*, qui ſcripſerat in eadem Cauſa *ſæpecit. Collect.35. n.136. to.2.*, prout etiam in alio identifico caſu pro veritate conſultus reſpondit, *Urceol. conſul. for. cap.64. n.10.*
26 ex quibus proinde cum ſatis vindicata remaneant jura Civitatis Narnien. ad effectum exigendi Collectas Camerales ex Bonis in ejus Territorio poſſeſſis per homines Colliſcipionis, eo ipſo juſtificatum reſultare compertum fuit Fundamentum hodiernæ reſolutionis, declarantis effectum exemptionis allegatæ per Communitatem Colliſcipionis reſtrictivè tantùm ad onera Communitativa, ſecus autem quoad Cameralia, in quo ſenſu explicatus fuit modus affirmativæ præſentis Dubii reſolutioni, adjectus.

Et ita reſolutum fuit, utraque Parte ſatis audita &c.

Expedito Voto Rotali ad formam hujus dec. illud amplexa eſt S.C.B.Reg. et cauſa per litis renunciationem, et expenſarum taxationem terminata remanſit.

Rm̃o P. D. ALDROVANDO DECANO.

ROMANA ELECTIONIS CONSULUM.

Ven. 14. Junii 1726.

ARGUMENTUM.

Si per novam Principis legem ſtatuta fuerit nova forma creandi Conſules Univerſitatis ad formam novorum Statutorum, hæc nova forma debet ſervari, quamvis nova Statuta condita non fuerint ubi legitima Conſuetudine, hæc nova forma fuerit introducta, diuque obſervata, maximè ubi d. Conſuetudo fuerit à Principe emologata, & canonizata.

SUMMARIUM.

1 *Statuta vetera, innovata remanent per novam legem ſive Conſt. factam à Principe.*

Et hæc nova lex tamquam novi ſtatus inductiva debet inviolabiliter obſervari. num.3.

Ampl. num.8.

In Electione Conſulum attendi debet nova lex, & nova forma à Principe ſtabilita. n.2.

Ampl. etiamſi nova Statuta cum effectu condita non fuerint, ſed ſolùm conſtet de ſubſecuta obſervantia, & Conſuetudine. num.4., & 14.

Subampl. ubi illa fuerit emologata per Sum. Pontifices. num.12.

5 *Sta-*

5 *Statuti, & legitimæ Conſuetudinis vires pari paſſu procedunt*. & n.7.
6 *Conſuetudo coaleſcit ex multiplicata actuum ſerie*.
7 *Conſuetudo legitima æquivalet Statuto*.
9 *Paria ſunt, quod aliquid legatur expreſſum, ac quod æquipollenter ab expreſſis reſultet*.
10 *Confirmatio veterum Statutorum in Chirographo Pontificio, verificari debet in iis, quæ non irritantur, & de novo non ſtabiliuntur*. & n.11.
13 *Conſuetudo eo magis attendenda, ubi illa emologata, & acceptata fuerit per actus proportionatos*.

DECISIO CLXXXIX.

Delata ad Judicium Curiæ Capitolinæ cognitione controverſiæ inter Nobiles Viros DD. Præſidentes Collegii, ſeu Univerſitatis Artis Lanæ, & nonnullos ejuſdem Artis Mercatores ſubortæ, ſuper Jure Eligendi Conſules prædictæ Artis, vario marte huc uſque inter ipſos dimicatum fuit, cum à primo Collaterali edita fuerit prima Sententia Conſentanea Votis dictorum Mercatorum, quæ tamen revocata ſubindè fuit à D. Senatore de voto ejus Aſſettamenti, qui è converſo potiora dijudicavit Jura Dominorum Præſidentium, & Conſulum prædicti Collegii; In quo quidem Judicatorum conflictu, cum SSmo D. Noſtro placuerit ulteriorem Cauſæ cognitionem delegare Capitaneo Appellationum de voto noſtri Tribunalis; hinc Ego de eodem voto requiſitus propoſui hodie DD. meis congruum dubium -- *An, & quibus competat electio, & reſpectivè manutentio?* A quibus una mecum in hujuſmodi Cauſa ſuffragantibus reſponſum accepi -- *Electionem, & reſpectivè manutentionem competere Præſidentibus, & Conſulibus, juxta modum inferius exprimendum*.

Quandoquidem refodiendo antiqua hujus Collegii monumenta, compertum fuit in facto, quod licèt certa eſſet præexiſtentia veterum Statutorum ejuſdem Collegii, ſeu Univerſitatis, illius Conſulum Electionem Committentium *Conſulibus, & Conſiliariis d. Artis, inſimul cum quatuor Mercatoribus d. Artis ex melioribus* -- Subindè tamen ad occurrendum abuſibus, ac perturbationibus, quæ ob variatas rerum, ac temporum vices tractu temporis circa rectam ejuſdem Artis adminiſtrationem, & Univerſitatis Gubernium irrepſerant, opus fuit ſub an. 1699. novum firmare ſtatum, novaſque eidem Collegio præſcribere leges, & Gubernii regulas, prout re vera rectè fuit Executioni demandatum, ſub Pontificatu Sa. Me. Clementis IX., qui Paternæ ſuæ vigilantiæ Curas providè intendens ad reparandas perturbationes, & promovenda incrementa hujus Artis adeo utilis, ac neceſſariæ Reipublicæ, ſuam quoque ſupremam interpoſuit auctoritatem, ad effectum novas eidem Collegio præſcribendi regulas adminiſtrationis, & Gubernii, edito ſpeciali Chirographo, per quem eidem Collegio particularem aſſignavit Magiſtratum, compoſitum ex quatuor Præſidentibus, quos ſemper eſſe voluit Patritios Romanos; & uno Aſſeſſore, quem eſſe voluit Juriſperitum; ex tribus Conſulibus, quos eſſe voluit ex cœtu Mercatorum; Itidemque ex Superintendente, ac Notario; quem quidem variandi animum non ſolùm idem Summus Pontifex verbis declaravit; ſed etiam factis poſitivè expreſſit; Dum de facto ipſe primus novi rerum ſtatus fundamenta jecit, actualitèr procedendo ad nominationem Perſonarum hujuſmodi novum Magiſtratum conſtituere debentium, & ſignantèr Conſulum in prædicto numero trium, qui tamen præcedenter duo tantùm extiterant; Addita præterea eidem novo Magiſtratui Deputatione Protectoris in Perſonam Card. Superintendentis Generalis totius Status Eccleſiaſtici, vel ſin minus Card. Decani, præſcripta quoad hujuſmodi Officialium, & ſignantèr quoad controverſam Conſulum Electionem illa ſpeciali lege, ut -- *In futuro dd. Preſidenti, Aſſeſſore, Conſoli, Sopraintendente, e Notaro ſi dovranno eleggere nelli modi, e tempi, che ſi ſtabiliranno nelli Statuti da farſi, &c.* Necnon conceſſa ulterius prædictis Præſidentibus, & novo Magiſtratui ampliſſima facultate -- *di poter con l'approvazione de' Card. Protettori* pro tempore *rinovare, e riformare in tutto, & in parte li dd. Statuti, & Ordinazioni antiche, e di farne de nuovi; Come anche di far Bandi &c., e dd. Statuti, Bandi &c., e Proviſioni, ſecondo, che porterà la varietà, & opportunità de' tempi mutare, e riformare, e farne de nuovi, quante volte biſognerà, purchè non ſiano contrarii alle coſe diſpoſte nel preſente Chirografo; Dando con il preſente facoltà, e licenza al d. Magiſtrato, e ſuoi Preſidenti, e Conſoli, & altri Officiali di congregarſi per dd. effetti, e fare le Congregationi quante volte ſarà di biſogno, e dove li parerà ſenza licenza d'altri, &c.*

Suppoſita igitur hac nova lege per Pontificium Chirographum tanta cum providentia, & maturitate editum ſolemnitèr inducta, quemadmodum revocari amplius nequit in diſcri-
1 men, quin per novam hanc ſpecialem legem, à Supremo Principe præſcriptam, penitus innovata remanſerit præcedens rerum Conſtitutio, ita exindè ſequitur, quod in ſubjecta controverſia Electionis Conſulum dictæ Artis, haberi non poſſit amplius ratio de antiquis Statutis, eamdem Electionem committentibus Collegio, ſive Univerſitati prædictæ Artis, utpotè, quæ revo-
2 cata, & abrogata fuerunt per poſteriorem ſpecialem legem, ſed perneceſſe inhærendum ſit normæ per eandem poſteriorem legem conſtitutæ, quæ cum præſeferre comperta fuerit abſolutam veterum Statutorum alterationem, tàm quoad modum gubernandi, quàm quoad Perſonas gubernio præfectas; hinc dubium non
3 eſt, quin canonizari hodie debeat uti inductiva novi ſtatus, deinceps inviolabiliter attendendi, ac ſervandi, ut notant *Manſ. conſ.* 437. *nu.* 32., *& conſ.* 439. *n.* 15., *& ſeq.*, *Andreol. controv.* 373. *n.* 3., *Rota dec.* 345. *n.* 10. *par.* 1. *rec.*, *& dec.* 85. *n.* 3. *par.* 19.

Parum officiente Exceptione, quod licèt in prædicto Pontificio Chirographo reſervata fuerit nova Statutorum compilatio, ad quorum tramites regulari deinceps debeat controverſa Conſulum Electio, non tamen conſtet de effectivè ſubſequuta hujuſmodi novorum Statutorum compilatione; In hac enim parte DD. approbarunt Juridicum fundamentum ex parte DD. Præſidentium ſtrenuè propugnatum; Quod nempè in hujuſmodi novorum Statutorum locum ſubingreſſa fuiſſe, eorumque plenam auctori-

ctoritatem ſibi vindicaſſe, cenſeri hodie debeat
4 legitima obſervantia, juxta quam in facto habemus à die d. Pontificii Chirographi, Conſulum Electionem conſtantiſſimè ſemper fuiſſe expletam à DD. Præſidentibus, unà cum Conſulibus veteribus, abſque ulla dependentia ab aliis Perſonis, Artis Univerſitatem conſtituentibus; Cui proindè inconcuſſæ Conſuetudini omnis Juris ratio exigit, ut in præſens omninò inhærendum ſit; Idemque tribuatur legalis relevantiæ, & auctoritatis pondus, quod jure merito ſibi
5 vindicarent ipſamet nova Statuta, quoties actu jam compilata proponerentur, juxta exploratas Juris regulas, ex quibus habemus, pares omninò eſſe Vires Statuti, ac legitimæ Conſuetudinis, & pari paſſu procedere facultates concedendi Statuta, ac introducendi Conſuetudinem,
6 utpotè quæ cum legitimè coaleſcat ex multiplicata Actuum ſerie, hinc ſatis per ſe ipſam videtur præſeferre factis poſitivè expreſſum id, quod
7 debuiſſet ſcriptis demandari per formalem Statuti compilationem, ut per *Text. in l. de quibus 32. ff. de leg., & in l. omnes Populi ff. de Juſt., & Iur., & §. Ex non ſcripto Inſtit. tit. de Iur. natural. Gent., et Civ.*, promiſcuè tradunt *Federic. de Senis conſ. 17. n. 6., et ſeqq., Bero. conſ. 3. n. 3., et ſeqq. lib. 1., Curt. Iun. conſ. 271. num. 2. lib. 2., Menoch. de Præſumpt. lib. 2. præſ. 8. n. 10., Capon. diſc. 49. n. 44., Manſ. Conſult. 248. n. 6., Genuen. Practic. 6. Eccleſ. q. 248. n. 3. verſ. 1. concl., Panimol. dec. 33. n. 6., Rot. dec. 28., ibique Add. n. 234. par. 3. rec., dec. 177. n. 56. par. 5., et dec. 115. n. 5., et ſeqq. par. 17. rec.*

Cui quidem legitimæ Conſuetudini eò fortius poſitiva formalis Statutariæ Diſpoſitionis Auctoritas in præſenti tribui debere, viſa fuit, ſpectata vi, & importantia alterius ſolemnis declarationis in prædicto Pontificio Chirographo adjectæ, per quam expreſſe ſancitum, ac decretum fuit -- *Che tutti li Statuti, Bandi, Editti, Inibizioni, Ordini, e proviſioni ſudetti, et altre, che ſi faranno, ò piglieranno ſopra le ſudette coſe, tanto giudizialmente, quanto eſtragiudizialmente, debbano eſſer' eſeguite da tutti &c.* Unde infertur, quod ſi Sum. Pontifex præſuppoſita ſemper veterum Statutorum abrogatione, progrediens ſubindè ad novorum Statutorum enunciationem, promiſcuè mentionem habuit non ſolum de Statutis de novo condendis, ſed etiam indefini-
8 tè -- *De Bandi, Editti, Inibizioni, Ordini, e Proviſioni ſudette, et altre, che ſi faranno, ò pigliaranno ſopra le ſudette coſe, &c.* Satis exindè ſuam explicaſſe videtur intentionem eò directam, ut in futurum novæ legis auctoritatem ſortiri, & ineluctabilis executionis meritum obtinere deberent, non ſolum nova Statuta ex profeſſo compilanda; Verum etiam aliæ quæcumque Ordinationes, Diſpoſitiones, ſeu Proviſiones à DD. Præſidentibus, & novo Magiſtratu edendæ; Utpotè quæ omnes coæqualitèr, ac promiſcuè collimare debebant in unum, eundemque finem, ſive explicitè, ſivè implicitè, ac virtualiter inducendi novam diſpoſitionem, ceſſuram loco præcedentium Statutorum, jam abrogatorum; Quæ quidem effectuum pariformitas à Pontifice intenta, licèt non legatur apertis verbis explicata, ſatis tamen ad præſentem effectum eſt, quod implicitè reſultet ab expreſſis in Pontificio Chirographo, cum paria de jure
9 ſint, quod aliquid legatur aperte expreſſum, ac quod implicitè, & æquipollenter reſultet ab expreſſis, ad tradita per *Text. in l. Prætor ait §. 1., ubi gloſ. in verb. expreſſum ff. de nov. oper. nunciat., Rebuff. in Prax. Benef. par. 1. tit. Forma Vicariatus nu. 57., et 59., Barboſ. Tractat. Variarum axiom. 89. n. 5., Rot. dec. 77. n. 73. coram bo. mem. Anſaldo.*

Atque hinc nullum inferre viſa fuit obicem exceptio illa, quod per ipſummet Pontificium Chirographum controverſæ novæ legis inductivum ampliſſimè præſervata, & confirmata fuerint alia etiam præcedentia Collegii, ſeu Univerſitatis Statuta, ſub iis verbis -- *Tutti, e ſingoli Capitoli, Ordinazioni, Statuti, Privilegii, Indulti, Immunità, et Eſenzioni, e tutte l'altre gratie dalli Pontefici noſtri Predeceſſori, in qualſivoglia modo, e tempo conceſſi, approvati, et innovati a favore di d. Nobil' Arte, ancorchè fuſſero andati in deſuetudine, avendo li loro tenori quì per eſpreſſi &c., confermiamo, et approviamo, &c.* Undè inferri poſſe contendebatur, quod eo ipſo, quod nunquam hactenus condita fuerint nova Statuta, novam præſcribentia methodum controverſæ Conſulum electioni, juſta ſubeſſe videatur ratio inhærendi in hac parte antiquis Statutis in eodem Pontificio Chirographo confirmatis; Adeoque in eorum primævo robore permanentibus, eo ipſo, quod non conſtet de ipſorum renovatione.

Cum enim hæc veterum Statutorum præſervatio, & confirmatio explicata fuerit, ſub illa notabili modificatione, & conditione -- *in quanto ſiano oneſti, e non contrarii alli Sagri Canoni, e Sagro Concilio di Trento; et al preſente noſtro Chirografo, e Statuti da farſi, etc.* conſequens eſt, quod ſicut quoad ſubjectam materiam electionis Conſulum Sum. Pontifex nulla habita ratione de primævis Statutis unicè ſervari voluit nova Statuta in futurum conficienda ibi -- *Et in futuro dd. Preſidenti, Aſſeſſori, Conſoli, Sopraintendente, e Notaro ſi douranno eleggere nelli modi, e tempi, che ſi ſtabiliranno nelli Statuti da farſi, etc.*; ita eo
10 ipſo veterum Statutorum confirmatio reſpectu controverſæ Electionis Conſulum in ventre continere cenſetur clauſulam ipſorum irritativam, ac deſtrictivam, non permittentem, quod ipſorum permanentia deinceps in alio ſit verificabilis, niſi in eo, quod compatibile dici poſſit cum novo Statuto ſucceſſivè quoad ipſam Electionem Conſulum firmando per nova Statuta, in quorum locum jam ſuperius fuit abundè comprobatum plenariè ſucceſſiſſe legitimam auctoritatem conſuetudinis, conſtanter hucuſque ſervatæ à die
11 editi Chirographi, prout perpenſo effectu hujuſmodi clauſulæ actui confirmanti adjectæ, certo modo irritantis actum confirmatum, tradunt per *Text. in leg. quæſitum §. Denique ff. de fund. inſtruct., Bart. in l. ſi quis 1. n. 3. ff. ad Senat. Conſult. Trebel., et in l. cum propter ff. de legat. præſt., Rub. in ann. ad dec. 254. n. 205. par. 9. rec., Rota dec. 190. n. 10., et ſeq. cor. Dunoz. jun., et in Hildeſimen. Decanatus 14. Jun. 1723. §. Atque hinc cor. Me.*

Cæterum legitimus iſte ſubſequutæ Conſuetudinis ſubingreſſus in locum, & vices novi Statuti compilandi in executionem Pontificii Chirogra-

rographi; Itidemque novus iſte ſtatus per hujuſmodi legitimam Conſuetudinem firmatus non videbatur revocari amplius poſſe in controverſiam, cum fuerit etiam indubiè præſuppoſitus, conſtantiſſimè recognitus, & admiſſus ab aliis Sum. Pontificibus, & ſignantèr à ſa. mem. Clem.X., qui ſub an.1672. rogatus pro facultate imponendi cenſum ad effectum extinguendi alium exceſſivi annui redditus, quo gravabatur
12 Univerſitas, expetitam facultatem conceſſit Præſidentibus illius temporis, & quidem ab ipſis exercibilem abſque ullo etiam conſenſu, vel participatione Conſulum, vel aliarum perſonarum eandem Univerſitatem componentium; prout etiam noviſſimè contigit ſub Pontificatu Sa.Me. Innoc.XIII., qui ſub an.1722. eiſdem pariter Præſidentibus, uti repræſentantibus Caput Collegii abſque ullo conſenſu Conſulum, vel aliorum de Univerſitate impartitus fuit facultatem vendendi quaſdam domos, & apothecas ad uſum Tintoriæ in Regione Trivii exiſtentes de Juribus prædictæ Univerſitatis. Quodquidem factum ſucceſſivè non ſolùm fuit ab Hominibus Univerſitatis, & illius Conſulibus ultro approbatum, & emologatum, ſed, & ulterius impensè commendatum, uti effectus ſolitæ vigilantiæ, & eximiæ curæ ab iiſdem DD. Præſidentibus exhibitæ -- *nella libera amminiſtrazione degl'effetti di d. Collegio, & Univerſità, &c.* Ex quibus proindè recognitionibus explicatis per actus adeò ſerios, & proportionatos, ſatis videtur confirmatus legitimus effectus Conſuetudinis Pontificii Chirographi editionem ſubſequutæ, quæ uberrimè ſupplevit vices novi Statuti, cujus compilatio expreſsè in eodem Chirographo reſervata fuerat, ſignantèr in ordine ad præſcribendum modum controverſæ Conſulum Electionis, ut expenden-
13 do majus robur Conſuetudini ſuperaccedens ex ſucceſſiva ipſius emologatione, & recognitione explicata per actus ſerios, & proportionatos, notat *Caren. reſolut.*102.*n.*13., *Roc. Epiſc. Iſclan. diſp. Iur. cap.*71. *n.*4., *& cap.*79. *n.*12., *Manſ. Conſult.*447. *n.*21., *Torr. de Majorat. Ital. par.*2. *q.*39. *n.*253., *Rot. dec.*266. *n.*25. *par.*15. *rec.*, *& in Rom. Fideic. de Palazzolis* 18. *Apr.*1704. §. *Abſque eo quod*, *&* 5. *Decem. ejuſdem an.* §. *final. cor. bo.me. Muto.*

Quæ cum ità ſe habeant, ſicut ſatis ſuperque juſtificatum remanebat hodiernæ reſolutionis fundamentum in ea parte, in qua ſubſecutæ Conſuetudini adjudicatus fuit ſuppletivus ſubingreſſus in locum, & vices novi Statuti, ita comperto, quod hujuſmodi effectus eidem Conſuetudini re vera tribuitur per modum fictum juridicæ præſumptionis, non hæſitarunt quidem DD. in præſens decernere firmiſſimam obſervantiam prædictæ Conſuetudinis; Utpote inte-
14 rim gerentis vices novi Statuti, ſed tamen eodem contextu congruum exiſtimarunt præfiggere DD. Præſidentibus terminum unius anni à die expeditionis Cauſæ; intra quem ipſi in exequtionem Pontificii Chirographi nova condere poſſint Statuta, cum interventu Conſulum, & Notarii, ob jam ſequtam prædicti Magiſtratus extinctionem ex vi noviſſimæ Bullæ Sa.Me. Innoc.XII. ſuppreſſivæ particularium Tribunalium Urbis, & ulterius cum ſucceſſiva approbatione Emi Card. Protectoris, & in ipſis eo, quem magis congruum, & opportunum arbitrati fuerint, modo diſponere circa normam deinceps regulandi controverſam Conſulum Electionem, quatenus non placeat inhærere intelligentiæ, ſeu praxi hucuſque in hoc propoſito per Conſuetudinem inductæ, juxta quem ſenſum explicatus fuit modus hodiernæ reſolutioni adjectus.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. MILLINO.

FAVENTINA FURNI.

Lunæ 13. *Jan.* 1727.

ARGUMENTUM.

Eccleſiaſticis non licet in præjudicium Communitatis aperire Furnum ad effectum panizandi frumentum in eorum bonis recollectum, dummodo Communitas tempore habili illud emere ſe offerat pretio currenti, nec tenetur Communitas in hoc caſu ſolvere augumentum vigeſimæ, cum hoc per viam Legis Generalis S. Congreg. Immunitatis non ſtatuerit, ſed in aliquibus tantum caſibus particularibus.

SUMMARIUM.

1 *Judex providum, et Æquitatis Conſilium capere debet uni Parti conſulendo ſine damno alterius.*

2 *Eccleſiaſticis non licet aperire Furnum ad effectum panizandi frumentum in eorum bonis recollectum, ſi Communitas tempore congruo emere illud ſe offerat pretio currenti.*

Et ita pluries reſolvit tàm Sac.Congr.Immunitatis, quàm illa Bo.Reg. ibid.

Soluto tamen augumento vigeſimæ partis pretii frumenti juxta particulares reſolutiones S.Congreg. Immunit. n.5. *Sed* vid.num.16.

Sed, hoc ſtatuendum non eſſe per viam Legis Generalis ſtatuit ead. S.Cong. num.6.

Eccleſiaſticos teneri ad venditionem abſq; augumento favore Communitatis Faventiæ reſolvit Sacr. Congr. Bo. Reg. num.9.

Quæ reſolutio locum obtinuit non tam in Civitate, quàm in tota Diœceſi. num.13.

Et ita etiam reſolvitur in præſenti Deciſ.. num.9. 13., *Et per tot.*

3 *Clericorum libertas eſt defendenda adverſus Laicas Poteſtates illam violare tentantes.*

4 *S.Rota ſolet reverenter amplecti Decr. SS.Congr., & maximè S.Congr. Immunitatis.*

7 *S. Congr. declaratio inſtar legis eſt obſervanda pro intelligentia futurarum reſolutionum.*

8 *S.Cong. reſolutiones in caſibus particularibus faciunt Jus ſingulare.*

Legibus non exemplis eſt judicandum. ibid.

10 *Reſolutiones Sac. Congregat. Bon.Regim. in caſu præciſo habent vim rei Judicatæ, nec amplius impugnari poſſunt.*

11 *Reſolutiones poſteriores SS.Congr.derogant prioribus, & ſunt attendendæ.*

12 *Confirmatio Sed. Apoſtolicæ ſupplet defectum Juriſdictionis Judicis Laici.*

14 *Obſervantia declarat quamcumque legem, & diſpoſitionem.*

Et operatur, ut illa ſit intelligenda eo modo, quo uſu apparet recepta. n.15.

16 Eccleſiaſticorum *ſub generali appellatione Epiſcopi non comprœhenduntur.*

17 *Deciſio S.Rotæ loquens incidenter, non ſtatuit certam opinionem.*

18 *Immemorabilis habet vim Privilegii,pacti,ac cujuſvis magis utilis diſpoſitionis.*

19 *Probationum pondus arbitrio Judicis remittitur.* *Et in quo caſu particulari intret arbitrium.* vid. num.20.

20 *Eccleſiaſticis citra læſionem non eſt permiſſum vendere proprium frumentum ultra pretium currentem.*

21 *Venditoris conditio efficitur melior ex promptitudine venditionis, et ex ſecuritate ſolutionis.*

22 *Eccleſiaſtici debent æqui, bonique rationem ſervare.*

23 *Teſtium depoſitio æquivoca non eſt attendenda.*

24 *Obſervantia plenè juſtificata non eliditur ex Teſtium depoſitionibus æquivocis.*

DECISIO CXC.

Super Jure competente Clericis aperiendi Furnos ad coquendum panem factum ex frumento in ſuis Bonis recollecto, eumque publicè vendendum, cujus exercitium Eccleſiaſticis Terræ Fuſſignani contendebat impedire Communitas ejuſdem Loci per oblationem emendi hujuſmodi frumentum pretio currente ſine augumento vigeſimæ partis ab illis petitæ, duæ prodjerunt Sententiæ: Prima coram Ordinario favorabilis Communitati, altera cor. A.C. ejus revocatoria, adversùs quam delegata mihi appellationis Cauſa,quæſivi à Dominis meis -- *An Eccleſiaſticis liceret habere Furnos, et ad quem effectum?* & poſt geminas propoſitiones, adſcito ad ſuffragium Quinto, & Sexto reſponſum accepi -- *Non licere habere Furnos ad effectum vendendi panem, et cruſtulas, et alia idgenus, quatenus Communitas offerat emere frumentum pretio juſto, et currente, juxta Sententiam Ordinarii.*

Poſitum fuit hujuſmodi reſponſi fundamentum in reſolutionibus SS. Congr. Immunitatis, & Bo. Reg., quæ ad evitanda præjudicia Communitatibus Status Eccleſiaſtici in dies naſcentia ex libero uſu facultatis competentis Clericis aperiendi Furnos, & exponendi publicæ venditioni panem factum ex frumento in ſuis prædiis percepto; Providum, æquitatiſque plenum
1 conſilium, nec ipſis Eccleſiaſticis damnoſum amplectentes, juxta monitum *Text. in l.1. §.Idem ajunt aquam, l.2. §.Item Varus 5. ff. de aqu. pluv. arcen.*, conſtituerunt d. uſum coercendum eſſe per oblationem tempore congruo illis à dd.
2 Communitatibus faciendam emendi eorum frumentum juſto pretio, ut teſtatur *Card.de Luc. in Miſcel. diſc.6. n.17.*, & videre eſt apud *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. inter Reſ. Sac. Congr. cap.8. in fin.*, & apud *Ricc. in Synopſ. Decret. S.Congr. Immunit. in verb. Furnus*; Quo enim magis eſt defendenda Clericorum libertas adverſus Lai-
3 cas Poteſtates illam præcidere, aut imminuere tentantes, ad *Text. in cap.final. de Immunit. in 6.*, & notata per *Fel. in cap. cum Eccleſia S. Mariæ n.69. de Conſtit., Butr. ibid. n.20., Fagnan. n.30., Lap. alleg.92. n.2., et 3., Gratian. diſcept.564. n.48., Pignatel. conſult.34. per tot. tom.2., Pannimol. dec.26. annot.4. per tot.*, eò diligentius cuſtodiri convenit earumdem SS.Congr. Decreta, & præſertim illa edita per S.Congreg. Immunitatis declarantia Clericorum exemptiones, præ-
4 cipuè à noſtro Tribunali, quod reverenter illas amplecti conſuevit, ut dictum fuit *in Bononien. Manutent. 2. Dec.1707. §. Ex qua ratione, cor. clar. mem. Card. Scotto, et in Tolentina aperitionis Furni 20. Martii 1703. §. Quam quidem cor. R.mo D. meo Decano.*

Neque DD. viſum eſt concedendum Eccleſiaſticis augumentum vigeſimæ partis prætii frumenti Communitati vendendi, quod ipſi poſtu-
5 labant, freti nonnullis aliis reſolutionibus d. Sacr. Congregationis Immunitatis illud injungentibus: Cum enim ead. S.Congr. aſſumpto examine ſuper eo, utrum expediens eſſet an non in ſubjecta materia certi aliquid ſtatuere, declara-
6 verit generalem, & fixam determinationem capi non oportere, ut refert *Ricc. in Synopſ. Decret. Sac. Congr. Immunitatis in verb. Furnus num.4.*; Iſthæc verò declaratio dans regulam
7 pro intelligentia futurarum omnium reſolutionum, legis inſtar ſit obſervanda, ad *Text. in leg. Jura ff. de leg., Add. ad Burat. dec.419. n.21., Rot. in Spoletana Paramentorum ſuper executione Brevis 22. Jun. 1722. §. Quoniam cor. R.P.D. meo Criſpolto.* Sequebatur inde pro deciſione, præſentis caſus, ſpectandas eſſe circumſtantias excluſivas d. augumenti, minimè verò ſequendas
8 dd. particulares reſolutiones, quæ ad tramites mox relati decreti generalis faciunt dumtaxat Jus ſingulare, nec ad exemplum judicandi trahi poſſunt, *l.1. ff. de Conſtit. Princip.*

Profectò ad excluſionem dicti augumenti neceſſe non fuit multum operæ, ſtudiique ponere, cum præſto eſſent geminæ reſolutiones S. Cong. Bo: Reg. editæ an.1634., & 1640. decernentes Eccleſiaſticos Civitatis, & Diœceſis Faventinæ
9 teneri vendere Communitatibus, ſive ſuorum Furnorum conductoribus frumentum pretio juſto, & currente, ut apud *Cobel. poſt tract. ad Bul. Bo. Reg. inter reſol. Sac. Congr. cap.8. in fin.*, & apud *Zaul. ad Statut. Faventin. tom.2. in Appen-
10 dic.*. Quæ quidem reſolutiones cum præſeferant individualem Deciſ. controverſiæ, & habeant vim rei judicatæ, illam amplius inſtaurari non ſinunt, *leg. poſt rem jud. ff. de re judic.*, *Rot. coram Priol. dec.155. n.5., & in Barchinonen. Exemptionis 4. Jul. 1721. §. Incipiendo cor. bo. me. Lancet.*

Fruſtra verò ab Eccleſiaſticis opponebatur eaſdem reſolutiones ſibi non nocere, vel quia Sac. Congr. Bo. Reg. uti deputata dumtaxat ad gerendam curam œconomicæ adminiſtrationis Communitatum Status Temporalis S.R.E. nullam habet in Clericos juriſdictionem, vel quia illæ loquuntur de Eccleſiaſticis, & Furnis ſolius Civitatis Faventiæ, ideoque protendendæ non ſunt ad Eccleſiaſticos, & Furnos Locorum Diœceſis: vel demum quia exoleverunt poſt emana-
11 natas poſteriores reſolutiones S. Congr. Immunitatis *in Faventina 20. Mart. 1695.*, & S.Cong. Bo. Reg. *in Ravennaten. 21. Martii 1716.*, quarum primam ſecuta eſt *Rota in Tolentina aperitionis Furni 20. Mart. 1713. §. Quam quidem, coram R.mo D. meo Dec.*

Nam pro eo, quod attinet defectum juriſdictionis Sac. Congr. Bo. Reg. in Clericos, qualiſcumque is fuerit, ſuppletus, ac ſanatus remanſit autho-

authoritate Sum. Pontificis qui dd. reſolutiones
12 expreſsè approbavit, ut apud *Cobel.*, *&* *Zaul.* locis relatis, ad *Text.in cap.ſi Apoſtolicæ de præb. in 6.*, *Conciol. ad Stat. Eugub. in probæm num.65.* *Rot. in Ariminen. Fideicommiſſi quoad portionem emphytheuticam* 16. *Dec.* 1724. §. *Bona verò*, *&* 1. *Jun.* 1725. §. *Et quidem cor. bo. me. Criſpolto*. Intelligentiam verò reſtrictivam earumdem reſolutionum ad Furnos, & Eccleſiaſticos ſolius
13 Civitatis cæteroquin nec literæ, nec rationi conſonam, prorſus removebat jugis illarum obſervantia in Locis Diœceſis, & præſertim in Oppido Fuſſignani eruta ex plurium Teſtium univocis depoſitionibus, ex Bannimentis à Card. Legatis frequenter evulgatis, ex partitis Librorum Annonæ d. Oppidi, referentibus venditiones frumenti Communitati factas ab Eccleſiaſticis pretio currenti, & ex præceptis pluries ſuper hujuſmodi venditione tranſmiſſis ab ipſo Ordinario eiſdem Eccleſiaſticis, cum iſtorum acquieſcen-
14 tia; obſervantiæ enim virtus eſt declarare quamcumque legem, & diſpoſitionem dubiam, ac
15 operari, ut illa ſit intelligenda eo modo, quo uſu apparet recepta, *cap. cum dilectus de conſuet.*, ubi *Abb. n.7.*, *Bellamer. num.1.*, *Anſald. conſ.14. n.53.*, *&* *ſeqq.*, *Spad. conſ.127. n.9. tom.3.*, *Add. ad Greg. dec.184. n.8.*, *Rot. dec.199. n.17. par.9. rec*, *&* *in Leodien.*, *ſeu Aquiſgranen. Canonicatus* 12. *Junii* 1719. §. *fin. cor. bo. me. Foſcaro*.

Nulloque etiam pacto affirmari poterat eaſdem reſolutiones fuiſſe antiquatas per alias po-
16 ſteriores *in Faventina*, *&* *in Ravennaten.*, iſtæ enim tanquam loquentes de ſolis Epiſcopis, qui in hiſce materiis generali Eccleſiaſticorum appellatione non comprehenduntur, ex *Alex. in add. ad Abb. in cap. ad abolendam lit.D. de hæret.*, *Pignat. conſul.34. ſub n.23. tom.2.*, *Germon. de jur. immunit. lib.6. cap.6. n.55.*, & quorum reſpectu peculiares concurrebant rationes, dictas priores reſolutiones quoad cæteros Eccleſiaſticos editas immutare non valuerunt, juxta memoratum Decretum generale S. Congr. Immunitatis; ſicuti nec quidquam illis detractum fuit per Deciſ. *in Tolentina aperitionis Furni cor. Rever. D. Decano*, in qua cum ageretur de facultate aperiendi Furnos in genere, non de modo vendendi frumentum Communitati, relatio ad reſolutionem Sac. Congr. Immunitatis editam *in Faventina*, habita cenſeri debet in majorem confirmationem competentiæ d. facultatis, minimè verò conſtituendi cauſa certam normam
17 præfatæ venditionis, quæ tunc in controverſiam non erat deducta, ut monuit *Rot. cor. Bich. dec.480. n.31.*, *in rec. dec.66. n.16. par.18.*, & alibi paſſim.

Præter dd. reſolutiones Sac. Congr. Bo. Reg. annorum 1634., & 1640. animadverſum fuit in excluſionem prætenſi augumenti ſuffragari Communitati titulum privilegii, pacti, ſimiliſ-
18 que magis utilis diſpoſitionis, quem ſibi præſtat hominum recordationem excedens obſervantia, prædictorum Teſtium depoſitionibus comprobata, *cap. ſuper quibuſdam 26.* §. *Præterea de verb.ſignif.*, *l. hoc jure* §. *Ductus aquæ de aqu. quot.*, *&* *æſt.*, *Theſaur. quæſt.for.27. nu.15. lib.2.*, *Roſ. conſul.12. n.21.*, *Rocc. diſp. jur. cap.84. num.16.* cum aliis congeſtis *in Lucana Unionis* 1. *Apr.* 1718. §. *Deinde*, *&* 11. *Dec.* 1719. §. *Et quidem coram Emo D. Falconerio*; Non attentis exceptionibus adverſus dd. Teſtes ab Eccleſiaſticis propoſitis, minuſque contrariorum Teſtium depoſitionibus; exceptiones enim non percutiebant ſubſtantiam depoſitionis, ſed ſolam ſolemnitatem examinis formalis, quam DD. ſatis edocti de facti veritate per tot alias ſupra relatas in idem confluentes perſpicuas probationes, & præ cæteris per judicium ipſius Ordinarii Eccleſiaſticæ Immunitatis cuſtodis, ac vindicis demonſtrata,
19 facilè prætermiſerunt, utentes arbitrio circa probationes Judici à lege conceſſo, ut per *Text. in l.3.* §. *Ideoque ff. de Teſtib.*, notant *Caſtr. in leg. admonendi n.39. ff. de jur. jur.*, *Dec. conſ.219. in fin.*, *Scac. de judic. lib.2. cap.9. n.531.*, *Menoch. de arbitr. caſ.90. n.2.*, *Rot. in Mantiſſ. ad Card. de Luc. lib.16. dec.14. n.10. tom.4.*

Quod ſane arbitrium in hoc potiſſimum caſu locum ſibi vindicare videbatur, tum quia denegatio augumenti, nedum non affert præjudicium ullū Eccleſiaſticis, qui à Communitatibus juſtum
20 pretium recipiunt, cujus modum ſibi in venditione panis citra lœſionem juſtitiæ egredi non liceret, ad notata per Scriben. *in cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſt.*, *&* *in cap.5. de nov. oper. nunciat.*, *Azor. inſtit. moral. par.1. lib.5. cap.12.* §. *Penult.*, *Surd. conſ.301. n.39.*, *Pignat. conſult.34. n.24.*, *&* *ſeqq. tom.2.*, *Sperel. dec.12. n.52.*, verùm ſatis compenſatur facilitate, & promptitudine venditionis, ac ſecuritate ſolutionis per venditionem Communitati faciendam obtinendis, quæ in Provincia Æmiliæ, in qua propter
21 copiam frugum pretia rerum jacent, & occaſiones vendendi ſunt raræ, & plerumque dubii eventus quoad ſolutionem, non modicæ utilitatis ſunt reputandæ, per ea, quæ ad rem ponderant *Cagnol. in l. 2. ſub n.2. C. de reſc. vend.*, *Alciat. conſ.12. n.8. lib.8.*, *Cyriac. contr.453. n.45.*, *et ſeqq.*, tum etiam, quia tali medio integer, & illæſus præſervatur Communitati quæſtus ex venditione panis percipi ſolitus, cujus diminutio redundaret in magnam ejuſd. Communitatis perniciem, quæ cogeretur nova imponere datia, pro ſupplenda ſolutione onerum, in quam dictus quæſtus eſt deſtinatus, quod eſſet contra omnem
22 æqui, bonique rationem ab Eccleſiaſticis ſtudiosè retinendam, *cap. fin.17. qu.4.*, *Grat. diſcep.896. n.8.*, *Rot. poſt Emum Corrad. de Prælat. dec.8. n.29.*

Teſtes Eccleſiaſticorum, licet deponerent de aperitione Furni, non tamen explicabant, quod illa ſecuta fuerit, ex quo Communitas noluit ſolvere pretium frumenti cum augumento vigeſimæ partis, eaquepropter cum eorum depo-
23 ſitio remaneret æquivoca, uti verificabilis de aperitione Furni ſecuta ex facto Communitatis, nolentis emere frumentum, obſervantiam à Teſtibus Communitatis comprobatam labefa-
24 ctare non poterat, *leg. non hoc C. unde legat.*, *cap. in præſentia de probat.*, *Pariſ. conſ.13. n.17. lib.3.*, *Rot. dec.107. nu.28.*, *&* 29., *&* *dec.182. n.37. par.17. rec.*, *&* *in Vladiſlavien.*, *ſeu Gedanen. Parochialitatis* 30. *Jun.*1719. §. *Si rurſus*, *cor. bo. me. Foſcaro*.

Et ita, utraque, &c.

In hac eadem cauſa coram eodem ſub eadem die ſuper dubio manutentionis prodiit etiam dec. Communitati favorabilis.

R. P. D. MILLINO.

BRIXIEN. ONERUM, ET TAXARUM.

Ven. 13. Junii 1727.

ARGUMENTUM.

Eccleſiaſtici, eorumque bona tam de Jure Divino, quàm Canonico, & Civili ſunt Exempti ab oneribus Communitativis, non obſtante quacumque contraria obſervantia, ac etiam ſi bona per eos poſſeſſa priùs poſſiderentur à Laicis, dummodo non probetur talia onera eſſe merè realia perpetua, & invariabilia, & ex quibus hujuſmodi qualitates excludantur latè in deciſione diſſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſiaſtici, eorumque bona, tam de jure Divino, quàm Canonico, & Civili ſunt exempti ab oneribus communitativis*, & num.14.

Ampl.1. etiam ſi dd. bona priùs poſſiderentur à Laicis, & ab iis in Eccleſiaſticos pervenerint. n.2.

Lim. Ampl. ubi onera ſint merè realia, & impoſita bonis propter bona, non autem perſonis propter bona, ac ſint perpetua, & invariabilia. n.3.

Et ex quibus hujuſmodi qualitates excludantur. vid. n.4., & ſeqq., & per tot.

Ampl.2. Non obſtante quacunque contraria obſervantia. n.19.

5 Taxarum *appellatione veniunt tantùm onera perſonalia, & extraordinaria, non autem ordinaria, & realia*.

6 *Onus eſſe perſonale, & incertum non autem reale invariabile, & fixum arguitur, ex quo diſtributum fuerit per æs, & libram*.

7 *Statuta laicalia ex defectu Iuriſdictionis non afficiunt Eccleſiaſticos, eorumque perſonas*.

8 *Cataſtrum laicale, ac allibratio bonorum in eo facta non afficit Clericos, & Eccleſiaſticos*.

9 *Tributum, quod ſolvitur Baroni in quantitate non ſemper uniformi, non dicitur onus invariabile*.

10 *Sponſiones factæ à Populo quamvis ex cauſa publ. boni non ligant Eccleſiaſticos.*

Lim. ubi Eccleſiaſtici conſenſerint, & intervenerit Beneplacitum Apoſtolicum. n.11.

12 *Eccleſiaſtici non tenentur ad debita per Communitatem contracta*.

Lim. ubi probetur illa originem habuiſſe à cauſa reali, & communi, etiam Eccleſiaſticis. n.13.

Ampl. principalem Concluſionem etiamſi bona laicorum, quæ erant obligata Communitati pervenerint in Eccleſiaſticos. n.15.

16 *Onera impoſita pro Hoſpitatione, & manutentione Militum dicuntur Extraordinaria.*

Et ad illa Eccleſiaſtici de Iure non tenentur. n.17.

18 *Eccleſiaſtici non tenentur contribuere ad Salaria Officialium Communitatis*.

DECISIO CXCI.

A Sententia de partibus condemnante Abb. Fabium di Pirlettis, alioſque Eccleſiaſticos poſſidentes Bona in Territorio Medularum, ad ſolutionem Onerum, & Taxarum Communalium, quæ tamen realia, certa, & invariabilia eſſent, devoluta per Appellationem Cauſa ad A.C. Gentilem, iſte recognito, quod nullum ex dd. Oneribus, quæ à Communitate Terræ Medularum prætendebantur adversùs Eccleſiaſticos, hujus generis eſſet, reale, nempè certum, & invariabile, præcedens Judicatum revocavit, declarando -- *non conſtitiſſe, neque conſtare de ullis Oneribus veris, realibus, certis, & perpetuis, fixis, & invariabilibus, pro quibus taxari, gravari, & collectari poſſint Eccleſiaſtici ratione Bonorum per ipſos poſſeſſorum* -- Cumque deindè Cauſa in tertia Inſtantia mihi commiſſa fuerit, ſubſcripſi Dub. *An debeantur Onera, de quibus agitur in caſu, & ad effectum, etc.?* eoque in hodierna Audientia propoſito ad Inſtantiam d. Abb. Fabii, & aliorum Eccleſiaſticorum litis Conſortium, DD. in contumaciam Communitatis Medularum reſponderunt -- *Pro Informantibus*.

Sunt enim Onera, & Taxæ, de quibus agitur, impoſita à Communitate Civibus, & poſſidentibus Bona per æs, & libram, ideò nullum
1 dubium, quin Eccleſiaſtici, eorumque Bona ſint ab illis prorsùs immunia, tàm de Jure Divino, quàm Eccleſiaſtico, ut inquit *S. Conc. Trid. ſeſſ.25. de Refor. cap.20.*, & conſonant SS. Can. in *cap. Adversùs de Immun. Eccl. in 6.*, *cap. Quamquàm de Cenſ.*, et *Clem.1. de Immun. Eccleſ.*, ac etiam Civiles Sanctiones in *l. Sancimus 20. C. de Sacr. Eccleſ.*, *et in Auth. Item nulla C. de Sanctiſ. Epiſc.*, & firmavit *Rot. in Colonien. Nummi Centeſimi 27. April.* 1714. §. *Res enim cor. cl.me. Card. Scotto*.

Idque procedit tametſi verum eſſet, quod Bona prædicta priùs à Laicis poſſiderentur, de quo
2 tamèn hactenùs non videtur fuiſſe legitimè adducta probatio; nam adhùc indè non reſultaret illa poſt tranſitum ad Eccleſiaſticos dd. Oneribus, & Taxis laicalibus obnoxia manere, niſi duo
3 omninò concurrant, quod videlicèt Onera ſint merè realia, & ipſis fundis infixa, atque impoſita Bonis proptèr Bona, non autèm perſonis propter Bona, quodque ſint perpetua, & invariabilia, non autem impoſita ob aliquas peculiares urgentias, adeoùt illis in totum, vel in parte ceſſantibus removenda, vel minuenda ſint, *juxtà celebres dec.* noſtri Sacri Tribunalis edit. *in Brunduſina Gabellæ cor. Pen. la* 1079., *et in Alben. Gabellæ cor. Merl. la* 902., quas ſervari mandavit S. Congr- Immunitatis, Teſte *Sperel. dec.35. ſub num.2.*, *Panimol. dec.6. ſub n.10.*, *et dec.100. n.4.*, *Rub. in ann. ad dec.412. n. 13. part. 9. Rec. to.2.*, & pluriès ſequuta eſt ead. S. *Rot.*, ut in *dec.346. n.7. cor. Peuting.*, *dec.259. n.8.*, *dec.332. n.5. cor. Celſ.*, *et in d. Colonien. Nummi Centeſimi 27. Apr.* 1714. §. *Non ſuffragante cor. cl. me. Card. Scotto.*

Quæ profectò qualitates minimè concurrere viſæ ſunt in Taxis, & Oneribus, de quibus agitur, ſivè ſpectentur generalia, ſive particularia documenta per Communitatem exhibita in anteactis inſtantiis; Generalia quippe documenta probant dd. Onera nuncupari *le Taſſe Communali*, & eſſe
4 deſcripta in libris impoſitionum, ſive Taxarum Communialium, eaque imponi, augeri, & minui Civibus, & poſſidentibus Bona per æs, & libram, rursùſque probant dd. Onera, & prætenſam illorum exactionem ab Eccleſiaſticis derivare à Statuto Terræ Medularum, & Cataſtro in ejus ſequelam facto, etiam de Bonis Eccleſiaſticorum; hæc autem omnia manifeſtè retorquentur contra Communitatem, & concludunt potiùs

tiùs Onera, de quibus agitur, non eſſe de iis, quibus Eccleſiaſtici ſubiiciantur.

Etenim ſub nomine *Taxarum* regularitèr intelliguntur Onera tantùm perſonalia, & extra-
5 ordinaria, non verò ordinaria, & realia, ut notat *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap. 28. n. 10.* diſtributio per æs, & libram, & variatio oneris, quod
6 augeri, & minui poteſt, oſtendit onus eſſe perſonale, & incertum, non autem reale, invariabile, & fixum, ad tradita per *Sperel. dec. 35. n. 18. & 28., Rot. dec. 1079. ſub n. 22. cor. Pan., & in d. Colonien. Nummi Centeſimi §. Quod autem cor. Scotto*; derivatio autem onerum, & prætenſionis contra Eccleſiaſticos à diſpoſitione Statuti, eſt argumentum clariſſimum exemptionis Eccleſiaſticorum ab eiſdem oneribus, quia certiſſi-
7 mum eſt ſimilia Statuta laicalia ex defectu juriſdictionis Clericos, & Eccleſiaſticos non afficere, *Carol. de Graſ. de Effect. Cler. effect. 3. num. 164., Rot. dec. 902. n. 45., & ſeqq. cor. Merl.*, parique
8 ratione contra illos non urget Cataſtrum, & allibratio, ut dixit *Rot. d. dec. 902. n. 70., & 71. coram Merl. dec. 346. à nu. 9. ad 12. cor. Peuting., dec. 259. n. 10. cor. Celſ.*, & in ſæpe laudata *Colonien. Nummi Centeſimi §. Minùs*.

Particularia verò documenta, & ipſa nihil concludunt favore Communitatis, quin potiùs illis adverſantur, dum evincunt, quod dd. Taxæ, vel non ſunt reales, vel non ſunt certæ, & invariabiles; nam quatenus loquuntur de tributo, quod ſolvitur Baroni, ultra quod ignoratur, an iſtud habuerit cauſam, & originem realem, præterea conſtat ex duabus quietantiis exhibitis ab ipſamet Communitate, illud non eſſe ſemper
9 uniforme in quantitate, & ideo tamquam variabile ad Eccleſiaſticos minimè pertinet, ex notatis per *Panimol. dec. 6. n. 10., & 11., & alios ſupra allegatos*. Quatenus verò reſpiciunt annuas expenſas erogari ſolitas pro celebrandis Feſtivitatibus SSmæ Conceptionis, ac S. Aloyſii Gonzagæ ex Voto Communitatis, conſtat expenſas hujuſmodi nec eſſe ſemper fixas, & invariabiles in quantitate, cum modò plus, modò minus in illis impendi ſoleat, nec ulterius à Clero debitas
10 eſſe, quia ſponſiones factæ à Populo laico, quamvis ex cauſa pub. Boni, non ligant Eccleſiaſticos, quoties iſti non aſſentiuntur, & præte-
11 rea non ſupervenit approbatio Apoſt., per ea, quæ in ſimilibus terminis tradit *Fagn. in cap. non minus de immunit. Eccleſ. à n. 58. ad 61., Card. de Luc. Miſcell. Eccleſ. diſc. 4. nu. 23. Rot. dec. 1079. n. 11. cor. Pan.*

Non abſimili reſponſione demonſtratur irrelevantia præfator. documentorum in eo, quod
12 tangunt annua debita contracta per Communitatem, non probatur enim illa originem ha-
13 buiſſe à cauſa Reali, & communi etiam Eccleſiaſticis, quod eſt omninò neceſſarium, ut illi obligati cenſeri poſſint, *Rot. dec. 259., & dec. 332. per tot. cor. Celſ.*, quin potius apparet nonnulla ex dd. debitis contracta fuiſſe à Communitate ſuper Bonis ſuis propriis, & pro ejus particulari-
14 bus indigentiis, ad quas non tenentur Eccleſiaſtici, *Fagn. in cap. multa n. 21. ne Cler., vel Monac.*; etiamſi acquiſiverint, aliqua Bona jam
15 pridem poſſeſſa à Laicis, qui pro debito Communitatis obligati fuiſſent, adhuc enim illa evaſiſſent exempta poſt tranſitum ad Eccleſiaſticos cum jura Communitatis ſalva, & illæſa permanerent contra Laicos antea obligatos, juxta reſolut. Sac. Congr. immuit. in *Taurinen. apud Pignat. conſult. Can. tom. 2. conſult. 54. n. 49.* alia verò debita cum impoſita dignoſcantur pro expenſis, & oneribus merè extraordinariis, & variabilibus, prout ſunt illæ, quæ fiunt pro Hoſpita-
16 tione, manutentione, & alimentis Militum, ad *Text. in l. 1. C. de Ep., & Cler., Nat. conſ. 409. n. 3., Pop. de libert. Eccleſiaſt. cap. 15. §. 4. nu. 3., & §. 6. n. 2., & 3., Buccafer. reſp. 1. §. Tandem, penes Tambur. de jur. Abb. tom. 1. diſp. 15. poſt quæſit. 21.*, nequaquam Eccleſiaſticos afficere poſſunt, quemadmodum illos non afficerent ipſe-
17 met expenſæ, ex quarum cauſa contracta fuerunt, ut firmant in ſpecie *Spad. conſ. 31. n. 1., & ſeq. tom. 1., Pop. de libert. Eccleſiaſt. cap. 15. §. 6. ſub n. 4., Rot. dec. 259. n. 11., & 12., & dec. 332. n. 4. cor. Celſ.*

Minus denique urgere viſa ſunt contraria documenta pro eo, quod reſpicit annuas contributiones, quæ ab Eccleſiaſticis exigi prætenduntur ex cauſa manutentionis publicorum Officialium Communitatis, cum iſtæ contributiones, & one-
18 ra non ſint ſemper fixa, & invariabilia, & inſuper, vel ſint ſimpliciter perſonalia, vel ſaltem mixta, quibus Eccleſiaſtici nullo pacto ſubjiciuntur, ex firmatis communiter per *Ciarl. contr. for. lib. 1. cap. 103. n. 26., Antonel. de jur., et oner. Cler. lib. 1. par. 1. cap. 2. n. 20., et 21., Sperel. deciſ. 35. n. 9., et 10.*, & ſæpè reſolutis per S. Congr. Immunitatis apud *Pignat. conſult. Canonic. to. 3. conſult. 25. nu. 5., Monacel. Form. pract. legal. tom. 2. tit. 15. for. 4. num. 13., Emus Petra in Commentar. ad Conſt. Apoſt. tom. 2. Conſt. 1. Honor. III. ſect. 1. ſub num. 33.*

Et ita parum curata aſſerta quaſi poſſeſſione
19 dd. onera exigendi à nonnullis Eccleſiaſticis, cum in hac materia, contraria conſuetudo, & obſervantia ſit expreſsè reprobata à Sac. Canonibus, & in Bulla Cœnæ, ideoque prorsùs inallegabilis, *Panim. dec. 6. n. 31., et ſeqq., Rot. deciſ. 902. n. 76., et plurib. ſeqq. cor. Merl., dec. 412. à n. 6. ad 19. par. 9. tom. 9. rec., et in Colon. Nummi Centeſimi 27. Apr. 1714. §. fin. cor. cl. me.* nard. *Scotto*, reſponſum fuit altera tantùm parte, empè Abb. Fabio, aliiſque Eccleſiaſticis litis conſortibus tantummodo informantibus.

Rm̄o P. D. ALDROVANDO

ARCHIEPISCOPO NEOCESARIEN.

DECANO.

RECINETEN., SEU LAURETANA TERRITORII.

Vener. 25. Ian. 1728.

ARGUMENTUM.

Supremus Princeps ſi partem Territorii unius Civitatis diſmembraverit, & alteri univerit, hæc tenetur contribuere ad Collectas pro rata Territorii diſmembrati, & quatenus Civitas, quæ diſmembrationem paſſa eſt Collectas etiam pro d. ratam perſolverit, debet ab altera reintegrari, boni-

bonificata tamen ſumma, quæ in cauſam earumdem Collectarum perſoluta docetur.

SUMMARIUM.

1 *Territorii pars ſi per Supremum Principem, ſive Sum. Pontificem diſmembrata fuerit ab una Civitate, & alteri unita, hæc tenetur ſolvere collectas pro rata d. Territorii*, & num.5., & 6.
Et de ſolutis reintegrare Civitatem, quæ diſmembrationem paſſa fuit. ibid.
Ampl. ubi ita definiverit, ſive declaraverit Sum. Pontificis Succeſſor. num.8.
2 *Sum. Pontifex tamquam juſtitiæ cultor non præſumitur in diſmembrationibus lædere voluiſſe Jus Tertii.*
3 *Collectæ ſunt onus Reale bonis infixum.*
4 *Onera Realia transeunt in quemcumque bonorum poſſeſſorem.*
Et diminuuntur, & augentur ad proportionem diminutionis, vel augumenti bonorum. n.6.
7 *Ex diſcretiva arguitur diverſa voluntas Papæ diſponentis.*
9 *Definitio, ſive declaratio Pontificis Succeſſoris facit legem quoad diſpoſita per Anteceſſorem.*
10 *Privilegium Piæ Cauſæ non extendit diſpoſitionem ultra expreſſa.*
Ampl. ubi hujuſmodi extenſio eſſet Tertio præjudicialis. num.11.
12 *Collectarum in materia plurimum defertur obſervantiæ.*
Decl. procedere, ubi obſervantia ſit rationabilis, ſecus ſi ſit contraria juſtitiæ, et æquitati. n.13.
Lim., ubi talis obſervantia proceſſit ex incuria Officialium Communitatis. num.14.
14 *Obſervantia refundens in unam partem onera alteri incumbentia dicitur irrationabilis, & non eſt admittenda.*
15 *Negligentia præteritorum Officialium, & Adminiſtratorum Communitatis eidem non præjudicat.*
Sed emendari poteſt per Succeſſores in Officio. n.16.
Vel in omnem caſum ad inſtar minorum Communitati competit Reſtitutio in integrum. n.19.
17 *Communitas adinſtar pupillæ eſt commendata Adminiſtrationi ſuorum Officialium.*
19 *Clem.VIII. pro rata Territorii Civitati Lauretanæ aſſignati illam gravavit onere perſolvendi Rev.C.A. annua ſcut.500. promanantia e proventibus Gabellarum nuncupat.* di Spina, Carne, e Peſa.
20 *Partitarum contrapoſitio, ſeu bonificatio ſemper facienda in conflictu prætenſionum.*
21 *Creditor non tenetur ſui crediti reintegrationem ex propriis effectibus conſequi.*
22 *Collecta impoſita ſuper comeſtibilibus eſt Communitativa.*
Ampl. num.24.
Limit. num.25.
Et ſpectat ad illam Communitatem, à qua, & ad cujus commodum impoſita fuit. n.23.
Ampl. num.24.
25 *Collecta Communitativa deſtinata ad ſolutionem onerum Cameralium evadit Cameralis.*
Decl. procedere ut num.26.
26 *Onerum ordinariorum, ſive Cameralium diſpoſitio eſt de Regalibus Supremo Principi reſervatis.*
27 *Communitatibus non eſt permiſſum Collectas in alium uſum, quàm deſtinatum convertere.*
28 *Debitum idem non debet iterata ſolutione ſatisfieri.*
29 *Nemo debet cum aliena jactura locupletari.*
30 *Obſervantia promanas ex facto Partis plurimum attendenda.*

DECISIO CXCII.

NON acquieſcens Civitas Laureti Judicio Sac. Congr. Bo. Regim., quæ per tres Sententias conformes eamdem Civitatem Lauretanam condemnaverat ad exonerandam Civitatem Recinetenſem ab onere Collectarum, cui ipſa hactenus ſuccubuit pro rata, ſeu importantia Territorii ab eadem Civitate Recinetenſi ſegregati, ac diſmembrati, necnon prædictæ Civitati Lauretanæ aſſignati in actu, quo Summus Pontifex Sixt.V. Oppidum Lauretanum ob inſignem prærogativam, & ſortem, qua à Cœlo condecoratum fuit, penès ſe retinendi Auguſtiſſimum Sanctuarium Almæ Domus Beatiſſimæ Virginis per ipſummet ineffabile Incarnati Verbi Miſterium miſericorditer ab Omnipotente Deo conſecratæ, & ex barbaris Regionibus mirabilitèr in Picenæ Provinciæ, adeoque in S.R.E. ſinum Angelorum Miniſterio tranſlatæ, necnon totius Catholici Orbis concurſu, cultu, veneratione, & obſequio celebratiſſimæ, in Civitatem jure meritò erexerat, Sedemque Epiſcopalem in ipſa fundaverat, novam à Signatura Gratiæ impetrare curavit Commiſſionem eidem S.Congreg. Bon. Regim. directam ſub Clauſula -- *Conſtito de tribus* --, & cum Voto noſtri Sac. Auditorii. Ad cujus proindè Commiſſionis tramites, cum Ego fuerim de Voto noſtri Sac.Tribunalis requiſitus, propoſui in hodierna Audientia DD. meis congruum dubium -- *An conſtet de tribus?* quod ab ipſis, una mecum in hac Cauſa ſuffragantibus reſolutum fuit mediante Reſcripto -- *Conſtare de tribus, juxta modum inferius exprimendum*.

Pro eo enim, quod reſpicit congruentiam exgravii à Civitate Recinetenſi adversùs Civitatem Lauretanam expetiti, in hac ſanè parte juſtitia præcedentium Judicatorum S. Congreg. Bo. Reg. omninò irrefragabilis viſa fuit ex eo, quia quoties prælaudatus ſa: me: Sixt.V. in actu erigendi Oppidum Laureti in Civitatem, certam Territorii eidem aſſignati partem Apoſtol. authoritate ſegregavit, ac diſmembravit à Civitate Recinetenſi ſub illis ampliſſimis verbis -- *perpetuò dividimus, ſeparamus, ſegregamus, & diſmembramus, ac eximimus, & liberamus, itaut Univerſitas, ſeu Communitas, & Homines Recineten. in dicta parte, ut præfertur, diviſa, ſeparata, & diſmembrata ſe ingerere, &c., nullo modo poſſint, nec debeant, necnon prædictam partem à prædicto Territorio, ut præfertur, diviſam, ſeparatam, & diſmembratam per præſentes cum ejus ambitu, Poſſeſſionibus, pertinentiis, & adherentiis, &c. dictæ Civitati Lauretanæ, ac illius Communitati, & Hominibus pro eorum, & ipſius Civitatis conveniente Territorio ad inſtar aliarum Civitatum, & Communitatum etiam perpetuò concedimus, & aſſignamus, ac eis gratiosè, & liberalitèr donamus, concedimus, et elargimur, illiſque perpetuò unimus, adnectimus, et incorporamus, &c., necnon Communitati, et Hominibus d. Civitatis Lauretanæ, quatenus in toto Territorio prædicto, illiuſque partibus, ut præfertur, conceſſis, et aſſignatis omnia, & ſingula, quæ Univerſitas, ſeu Communitas facere, & exercere conſueverunt, etiam facere, et exercere, &c., æquè,*

*æquè , et pariformitèr , et abſque ulla prorſus diffe-
rentia perpetuò , acſi partes prædictæ diviſæ , & ſe-
paratæ à principio ipſi Civitati Lauretanæ, ac illius
Communitati , et Hominibus jam longo , et præ-
ſcripto tempore legitimè conceſſæ , et per eos pacificè
poſſeſſæ fuiſſent &c. , liberè, et licitè valeant, etiam
perpetuò concedimus , et indulgemus &c. —* ; Juris
ratio profectò exigit , ut quatenus eadem Civi-
tas Recinetenſis etiam poſt ſecutam hujuſmodi
Territorii diſmembrationem , adhuc ſubiit onus
Collectarum eidem à ſe diſmebratæ parti Terri-
torii inhærentium , iſtarum reintegrationem ,
1 ſive exgravium viciſſim aſſequatur à prædicta
Civitate Lauretana , quæ potita fuit illa portio-
ne Territorii diſmembrati , cum Sixt.V. , nec
ſenſerit , nec de Jure præſumatur ſenſiſſe , du-
plicem Civitati Recinetenſi inferri jacturam ,
alteram nempe conſiſtentem in amiſſione partis
ſui antiqui Terrirorii , alteram verò in ulteriori
ipſius ſubjugatione oneri illarum Collectarum ,
eidem à ſe diſmembratæ Territorii parte infixa-
rum, juxta conſtans illud Sum.Pontificum Juſti-
2 tiæ , & æquitatis cultorum propoſitum non læ-
dendi Jura Tertii , & nunquam aberrandi à re-
gulis Juſtitiæ , & æquitatis , quod in propoſito
expendit *Text. in cap.2. de nov. oper. nunciat.* ,
Fign. in cap. Cauſam n.11. , *et cap.Cæterum n.23.*,
et ſeqq. de Reſcript. , *Rot. dec.479. nu.4. part.16.
rec.* , *et in Caſtellana aperitionis Oris* 19. *Novem-
bris* 1703. §. *His ita ſe babentibns cor. bo.me. Mo-
lines* , *et in Bononien. Proxenetici* 14. *Jan.*1715.
§.*Minuſque cor. bon. me. Cerro* , *et in Rom.* , *ſeu
Florentina Pecuniaria* 8. *Mart.*1723. §. *Et ita cor.
bo.me. Lancetta* .

Quæ ſanè juridica intelligentia prævalidè
etiam confirmari viſa fuit à germana indole , &
3 qualitate Collectarum , de quibus agitur , quæ
cum in ſubſtantia præſeferant ſpeciem onerum
realium Bonis ipſis infixorum , eaque perſe-
4 quentium in cujuſcumque Poſſeſſoris manus
ipſa transferri contingat , juxta cenſuram *Text.
in l. Indictiones C. de Annon.* , *& Tribut. lib.10.* ,
ibiq. Gloſs. in verb. Indictiones , *& in l.2. C. de
Immunit. nem. conced.*, *& in l.fin. C.ſine Cenſ.&c.*,
cum aliis apud *Rot. in Narnien. Iuris Collectandi
7.Iun.*1726. §. *Præſuppoſito enim cor. Me* , hinc
ſatis Juri conſonum redditur , ut proportiona-
bilitèr ad Territorii partem Civitati Recinetenſi
5 ademptam, earum quoque onus penès eamdem
Civitatem diminuatur , ac decreſcat , ac vice-
verſa transferatur in Civitatem Lauretanam ,
cui eadem Territorii pars fuit à Supremo Prin-
cipe aſſignata , ut perpenſa natura onerum rea-
lium, Bonis infixorum , proportionabilem ipſo-
rum transfuſionem in Poſſeſſores Bonorum iiſ-
dem oneribus originariè obnoxiorum , & con-
ſecutivum eorumdem onerum , vel augumen-
6 tum, vel decrementum correſpectivè adauctam,
vel diminutam eorumdem bonorum Poſſeſſio-
nem,appoſitè ſtatuit *Text. in l. Forma §.1. ff. de
Cenſ.* , *& in l. cura §. Deficientium ff. de Iur. Im-
munit.*, *& in l.Omne Territorium* , *ibique Gloſs.
C. de Cenſ.* , *et Cenſit. lib.11.* , *Roman. conſ.369.
n.31.* , *Cravet. conſ.24. nu.16. lib.3.*, *Vueſſembec.
conſ.103. n.17.*, *& ſeqq.* , *Coſt. Tractat. var. tit.
de ration. rat. qu.103. n.7.*, *Mynſinger. lib.3. obſer-
vat.34. per tot.* , *Hartman. Piſtor. tit.52. obſ.52.
n.1.* , *Larr. alleg. Fiſcal.2. n.18.* , *Agot. de Ærar.
par.1. in Annot. ad dec. Mol. §.1. de Reg. Fiſcal.
n.78.*, & melius præ-cæteris *Cobel. ad Bul. Bo. Reg.
cap.35. num.133.*

Accedente ulterius in uberiorem premiſſæ in-
telligentie confirmationem prævalido argumen-
to , deſumpto à diſcretiva per d. Summum Pon-
tificem Sixtum V. ſervata in ipſamet Conſtitut.,
de qua in præſens agitur , in qua ſicut non omiſit
ſpecialitèr exprimere exemptionem noviter
erectæ Civitati Lauretanæ indultam à Juriſdi-
ctione Civitatis Recinetenſis , ita quatenus idem
Sum.Pontifex ſenſiſſet eidem Civitati Laureta-
næ pariformem concedere exemptionem ab
onere reali Subſidii Triennalis infixi Bonis à Ci-
vitate Recinetenſi diſmembratis , & eidem no-
viter erectæ Civitati Lauretanæ pro Territorio
aſſignatis , utique non omiſiſſet ſpecialem , de
hac etiam exemptione, mentionem habere . Ex
quo proinde mentionis defectu, non dubia infer-
tur voluntas ejuſdem Sum. Pontificis de relin-
quendo prædictarum Collectarum onere ſub
diſpoſitione Iuris, reale earumdem Collectarum
onus injungentis Civitati Lauretanæ , in cujus
Territorium eadem Bona fuerunt aſſignata ,
juxta ſolitam virtutem diſcretivæ , quam in pro-
7 poſito indicandi diffōrmem Diſponentis volun-
tatem conſentaneè ad diverſitatem diſpoſitionis
in uno , atque altero caſu ordinatæ , expendunt
relati per *Rot. dec.480. nu.5. cor. Pamph.*, *dec.176.
n.18. cor. Priol.*, *dec.52. n.18.*, *& 30.*, *dec.89. n.8.*,
& dec.113. n.9. cor. cl. me. Card. Caprara .

Quibus demùm argumentis coronidem im-
ponit ſolemnis declaratio , ſeu definitio edita
8 ab alio Sum. Pontifice Clem. VIII. prædicti Six-
ti V. Succeſſore ſub iis verbis — *Inſuper cum dicta
Civitas Recineten. etiam poſt diſmembrationem , &
unionem reſpectivè, prædictas omnes, & quaſcumque
Impoſitiones , Gabellas , ſeu Datia , tàm intùs
Civitatem Lauretanam , quàm extra, ratione Terri-
torii , & Bonorum in eo exiſtentium , ut ſupra
diſmembrati , Cameræ Apoſt. integrè perſolverit ,
perinde , ac ſi dd. Gabellas exegiſſet , Motu ſimili
ſtatuimus , & ordinamus , quod dd. Lauretani Ci-
ves , & Incolæ Civitatis Recinetenſis , ſive ejus
Officiales, & Miniſtri dd. pecunias ratione dd. Ga-
bellarum ſolutas , & ab ipſis Lauretanis , vel à quo-
cumque ultrò exactas tàm intùs eorum Civitatem ,
quàm extra à die exactionis earumdem , uſque ad
diem reſtitutionis fien. realitèr , & cum effectu reſti-
tuant* — . E cujus proinde poſterioris Pontificiæ
definitionis conſpectu , non poteſt amplius re-
vocari in diſcrimen juridica obligatio Civitati
Lauretanæ incumbens ſolvendi onus Subſidii
Triennalis inhærens Bonis , eidem pro Territo-
rio aſſignatis , & reſpectivè reintegrandi Civi-
tatem Recinetenſem , quæ eidem oneri hacte-
nus ſuccubuit , cum exuberet hanc juridicam d.
Civitatis Lauretanæ obligationem,licèt ab initio
non expreſſam à Sixto V. in actu explendi diſ-
membrationem Territorii , fuiſſe tamen non
ſolum ad Juris tramites , & ex præſumpta ejuſ-
dem Sixti voluntate ſubintellectam , ſed etiam
apertè ſubindè declaratam à Succeſſore Cle-
9 mente VIII. , cujus definitioni dubium non eſt ,
quin tribuenda ſit authoritas legis, Juridicum
ſtatum in hac controverſia firmantis,ut per *Text.
in cap. cum Capitulo, ibique Gloſ. verb. Exequatur
de conceſs. Præb. in 6.*, ait *Rot. dec.322. n.8. cor.
Priol.*

Priol. dec.3. n.6. cor. bo.me. Anſaldo, & *in Anagnina Juriſpaſcendi 6. Febr.1722. §.Proindè coram bo.me. Lancetta*.

Atque hinc ex parte Civitatis Lauretanæ ad evitandam hanc onerum ſolutionem, & reſpectivè Civitatis Recinetenſis reintegrationem, non poterat ullum conſtitui fundamentum, vel in favorabili reſpectu Piæ Cauſæ, nempè Almæ Domus Lauretanæ, in cujus gratiam Summus Picenus Pontifex Sixt.V. motus fuit ad erigendum Oppidum Lauretanum in Civitatem, vel in longæva Civitatis Recinetenſis acquieſcentia, & obſervantia ſubeundi controverſa onera.

Pro eo enim, quod reſpicit primam objecti partem, adæquatè ſatisfacere viſa fuit illa Iuris regula, ex qua habemus, per quodcumque Piæ Cauſæ Privilegium nunquam induci poſſe diſpo-
10 ſitionis extenſionem ultra literalem ipſius ſonum, & importantiam, ex latè traditis per *Pariſ. conſ.86. n.69.*, & *ſeq. lib.1.*, *Mantic. de Conject. ult. vol. lib.6. tit.3. n.41.*, *Rot. deciſ.711.*, *ferè per tot. par.1. diverſ.*, *dec.421. n.14. par.19. rec.*, & *dec.71. n.15. cor. Priol.*. Maximè verò, ubi, prout hic, hujuſmodi diſpoſitionis extenſio tenderet ad inducendum effectum Tertio præjudicialem, & in Jure exoſum, qualis eſſet ille red-
11 dendi Civitatem Lauretanam exemptam ab onere Collectarum infixarum Bonis eidem pro Territorio aſſignatis, idemque onus tranſfundendi in Civitatem Recinetenſem in duplici proindè remanentem damno, altero nempe amiſſionis partis proprii Territorii, altero autem ſupportationis onerum, eidem, licet à ſe diſmembratæ parti Territorii, infixorum, ut promiſcuè hanc incongruentiæ rationem expendunt *Rom. conſ.180. in fin.*, *Riminald. Jun. conſil.791. n.8.*, *Cravet. conſ.973. n.11.*, *Cyriac. Controv.141. n.8.*, *Gob. Conſult. dec.14. nu.17.*, *Fontanel. deciſ. Cathalon.267. num.4.*, & *dec.456. num.9*.

Quantum verò attinet ad aliam exceptionis partem prævalida occurrebat Reſponſio deſumpta, tum ex eo, quod in hac materia Collectarum, regularitèr eatenus attendi ſolet argumen-
12 tum ab obſervantia deſumptum, quatenùs ipſa bonum, ac rationabile habuerit initium; ſecus
13 autem, ubi, prout hic, originarius titulus obſervantiæ adversùs Civitatem Recinetenſem allegatæ detegitur alienus ab omnibus regulis tum Juſtitiæ, tum æquitatis univocè reſiſtentibus intelligentiæ, refundenti in Civitatem Recinetenſem onus proſequendi ſolutionem Collectarum pro Bonis ab ipſa diſmembratis, & Civitati Lauretanæ aſſignatis, & in Lauretanorum, ſeu aliorum Forenſium Dominium, hodie fere in totum tranſlatis, quæ ſanè circumſtantia ſucceſſive fuit Cauſa detegendi notabile gravamen in eamdem Civitatem Recinetenſem reſultans, & conſecutive ipſam excitandi ad petendam à Civitate Lauretana ipſius reintegrationem; in quibus proindè terminis juridicum omninò adhibendum eſt remedium ad effectum præcidendi pernicio-
14 ſas ſequelas obſervantiæ in unam Partem refundentis onera de jure alteri Parti incumbentia, ut appoſitè expendunt *Ruin conſ.116. n.9.* & *13. lib.1.*, *Cravet. de antiquit. tempor. part.4. n.199. verſ. non obſtat*, *Kloc. de Cotribut. cap.17. n.121.*, *Manſ. conſul.243. in fin.*

Tum, & fortius, ex eo quia cum allegata hæc obſervantia promanaverit ex incuria Officialium, ſeu Miniſtrorum pro tempore d. Civitatis Recineten., qui, poſthabito hoc graviſſimo præ-
15 judicio, omiſerunt determinare litem jam ſuper iſto Collectarum exgravio ab initio inſtructam, & pendentem cor. clar. me. Card. Bandino, itidemque alias Legitimas pro hoc eodem effectu ſucceſſive promovere non curarunt inſtantias cor. opportunis Judicibus, hinc nullum exindè in Civitatem Recinetenſem reſurgere potuit obſtaculum, quo minus libere in hac parte poſſet quandocumque reaſſumere propriorum jurium experimentum, cujus reintegrationi nec ulla inferri potuit iniqua conditio ex negligentia præteritorum ejus Officialium, quorum defectus benè ſuppleri, & emendari ſemper potuit ex op-
16 poſita vigilantia præſentium Succeſſorum, magis ſollicitorum in tuendis juribus propriæ Communitatis, eorum Curæ, & adminiſtrationi com-
17 mendatæ ad inſtar Pupillæ, ut in ſpecie tradunt *Dec. conſ.334. per tot.*, *Nat. conſ.418. nu.3.*, & *ſeq.*, *Card. de Luc. de regal. diſc.102. n.14.*, *Bond. collect. legal.35. num.127. tom.2.*, cum aliis apud *Rot. in Narn. juris collectandi 7. Jun.1726. §. Quæ cum ita ſe habeant cor. Me*; vel in omnem caſum hujuſmodi præjudicium reparari ſemper poſſet juridico remedio reſtitutionis in integrum de jure competentis Communitatibus, utpotè uten-
18 tibus jure Pupillorum, & Minorum, ad effectum aſſequendi reintegrationem cujuſcumque damni in ipſas reſultantis ex minus provida præcedentium Adminiſtratorum negligantia, ut in ſpecie notat *Alex. in l. Civitas n.4. ff. ſi cert. petat.*, *Bart. in l.1. C. qui vic. alter. ger.*, *Dec. conſil.42. n.5.*, *Nat. conſ.584. n.19.*, *Rovit. in Prag. 1. de minor. n.17.*, *Odd. de Reſtit. in integr. par.1. qu.3. art.9. n.61.*, *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.26. n.3.*, & *ſeq.*, & *cap.34. art.6. n.10.*, *Bond. d. collect. leg.35. n.126. tom.2.*, *Crivel. dec. Dolan.44. n.4.*, & latius *Rot. in d. Narn. Juris collectandi 7. Jun. 1726. §. Quæ cum ita cor. Me*.

Conſtabilita ex his juſtitia reintegrationis à Civitate Recinetenſi adversùs Civitatem Lauretanam expetitæ, & progrediendo nunc ad indaginem modi hodiernæ reſolutioni adjecti, ille fuit conſtitutus in eo, quod quemadmodum in facto jam conſtitit Civitatem Lauretanam fuiſſe
19 à ſa. me. Clem.VIII. gravatam onere ſolvendi R. Cam. Apoſt. pro rata Territorii eidem præcedenter à ſan. mem. Sixto V. aſſignati, prævia ipſius ſegregatione, ac diſmembratione à Civitate Recinetenſi, annuam ſum. ſc.500. promanantem à proventibus Gabellarum nuncupat. *di Spina*, *Carne*, *e Peſa*, quarum exactio præcedenter ſpectaverat ad prædictam Civitatem Recinetenſem, quæque ſubinde fuerunt ab eodem Clem.VIII. Civitati Lauretanæ conceſſæ ſub ea conditione = *Ut Communitas ipſa Lauretana teneatur quolibet anno eamdem ſum. ſc.500. R. Cameræ Apoſt. in quatuor ſolutionibus pro rata Subſidii Triennalis per ipſam Civitatem Recineten. ſolvi ſolitorum perſolvere &c., Communitas verò Recineten. pro eadem ſum. ſcutor.500. à ſolutione Subſidii Triennalis per ipſam debiti exonerata exiſtat, itaut deinceps in perpetuum tanto minorem ſummam ipſi Cameræ perſolvere teneatur, &c.* -- ita congrua juris ratio exigere viſa fuit, ut hæc eadem annua

nua ſum. ſcutor.500., cujus ſolutio fuit Civitati Lauretanę injuncta in cauſam Subſidii Triennalis à Civitate Recinetenſi R. Cam. Apoſt. debiti, ſit viciſſim eidem Civitati Lauretanæ bonificanda, & accepto ferenda in cauſam, ſeu computum controverſarum Collectarum, pro quibus Civitas Recinetenſis adverſus ipſam in præſens poſtulat exgravium, ſeu reintegrationem, conſentaneè ſcilicèt ad providam legem contrapoſitionis, ſeu bonificationis partitarum, quam in
20 mutuo jurium, ſeu prætenſionum concurſu, & conflictu jura noſtra demandant, ut per *Text. in l. ſi conſtat C. de compenſat.* latè firmavit *Rot. deciſ.863. n.5. cor. Dunoz. Jun., dec.698. n.1. coram cl. me. Card. Caprara.*

Parùm officiente ad impediendum hujus juridicæ bonificationis effectum exceptione illa, quod præmemorata ſum. ſc.500. ad cujus ſolutionem Civitas Lauretana condemnata fuit in cauſam Subſidii Triennalis à Civitate Recinetenſi R. Cameræ Apoſt. debiti, promanaret à proventibus Gabellarum, *di Spina, Carne, e Peſa*, quas præcedenter eadem Civitas Recinetenſis exegerat in Oppido Lauretano ante ipſius erectionem in Civitatem, & quarum exactionem ſucceſivè eadem Civitas Recinetenſis amiſit poſt ſecutam ſui Territorii diſmembrationem, ejuſque aſſignationem factam noviter erectæ Civitati Laureti, quaſi vero ex hac præmemoratæ ſummæ provenientia à Gabellis præcedenter ad Civitatem Recinetenſem ſpectantibus, deeſſe videatur ratio decernendi ceſſionem, ſive imputationem illius in cauſam exonerationis, ſive reintegrationis ab eadem Civitate Recinetenſi expetitæ, ac promotæ pro Collectis correſpectivis parti Territorii à ſe ipſa diſmembrati, ne aliàs Civitati Recinetenſi iniungatur onus contraponendi, ſive accepto ferendi in cauſam exonerationis, ſive reintegrationis ſibi omni jure debitæ à Civitate Lauretana, pretium, ſive importantiam prædictar. Gabellarum ad ſe ipſam jure proprio ſpectantium, quod idem eſſet, ac
21 adigere Creditorem ad promovendam ſuam reintegrationem ex ſuis propriis effectibus, ſeu juribus contra elementaria juris principia.

Hæc enim exceptio fundari comperta fuit in eo inſubſiſtenti ſuppoſito, quod præmemoratæ tres Gabellæ originariè, & jure proprio præcedenter ſpectaſſent ad Civitatem Recinetenſem, quando tamen inſpecta ipſarum origine, & indole conſtitit, eas propriè ſpectaſſe ad Communitatem Oppidi Lauretani, utpote ab ipſa præcisè indictas ſuper cibariis, & comeſtibilibus in eodem Oppido conſumendis, & exigendas à perſonis in eodem Oppido permanentibus, vel ad ipſum confluentibus, firmo ſolùm ſtante jure ipſas exigendi penès Civitatem Recinetenſem ex cauſa nondum tunc ſecutæ Territorii diſmembrationis, ejuſque aſſignationis noviter erectæ Civitati Lauretanæ. In quibus proinde terminis
22 conſtito de hujuſmodi qualitate Collectarum Communitati, ſive Hominibus Oppidi Lauretani indictarum, & verſantium circa comeſtibilia ipſorum uſu conſumenda, dubitari ampliùs non poſſe de earum qualitate communitativa, nec de ipſarum pertinentia ad eamdem Communitatem, à qua, & ad cujus commodum ipſæ
23 fuerunt impoſitæ, in ſpecie tradnnt *Gail. practic. obſer. lib.2. cap.52. num.11., & ſeq., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.53. n.29., & ſeq.*

Nulla proinde habita ratione de materiali jure
24 exigendi eaſdem Gabellas reſidente penès Civitatem Recinetenſem; eatenus enim hoc jus fuit originariè reſervatum Civitati Recinetenſi, quia iſta ad formam, ac tramites plurium Pontificiorum Chirographorum infixum habebat onus ex proventibus dd. Gabellarum manutenendi, & conſervandi vias, & Pontes proprii Territorii in tota ejus latitudine ob nondùm tunc ſecutam ipſius diſmembrationem pro commodo, & opportunitate exterorum, ac Peregrinorum ad Auguſtiſſimum Almæ Domus Lauretanæ Sanctuarium quotidiè confluentium; à quo tamen onere cum ſubindè eadem Civitas Recinetenſis fuerit exempta ex Decreto ſa. me. Pii IV., qui detectis Recinetenſium abuſibus circa effectivam verſionem proventuum ex dd. Gabellis promanantium, juſſit, ut prædicta Civitas Recinetenſis, receptis ab Oppido Lauretano ſcut.8000., nullum deinceps retineret jus circa exactionem prædictarum Gabellarum, quam viceverſa reſervavit Oppido Lauretano, correſpectivè injuncto eidem onere manutenendi, & conſervandi vias, & Pontes Territorii pro commoditate Peregrinorum, & reſpectivè reparandi, & conſervandi muros ejuſdem Oppidi, conſequens eſt, eo ipſo firmam, & illæſam fuiſſe præſervatam originariam prædictarum Gabellarum naturam, & indolem merè Communitativam, qua proindè ſuppoſita firmum pariter ſemper manet, quod licèt ex proventibus dd. Gabellarum deducenda eſſet præmemorata ſum. ſc.500., ad cujus ſolutionem noviter erecta Civitas Lauretana obſtricta fuit à Clem. VIII. in cauſam Subſidii Triennalis per Civitatem Recinetenſem R. Cameræ Apoſt. debiti, ex hac tamen prædictæ ſum. provenientia, nullum eadem Civitas Recinetenſis deſumere poſſit jus allegandi ad proprium favorem prædictarum Gabellarum pertinentiam, & conſecutivè declinandi bonificationem ſummæ quolibet anno per Civitatem Lauretanam ex earum proventibus ſolutæ in cauſam reintegrationis ab ipſa adverſus eamdem Civitatem Lauretanam expetitæ pro Collectis Territorii ab ipſa diſmembrati, & eidem Civitati Lauretanæ aſſignati, cum hujuſmodi bonificationis effectus ſatis de jure remaneat juſtificatus ex eo, quod ſicut Civitas Lauretana poſt ſecutam Territorii diſmembrationem ad annuam ſolutionem ſummæ ex præmemoratis Gabellis provenientis, obſtricta fuit ſub ea reſervatione, ut proportionabiliter ad eamdem ſum. decreſcere, ac diminui etiam deberet onus Subſidii Triennalis per Civitatem Recinetenſem Rev. Cameræ Apoſt. debiti, ita è converſo Civitas Recinetenſis correſpectivè ad hanc Subſidii Triennalis ſibi incumbentis diminutionem, teneatur etiam Civitati Lauretanæ accepto ferre præmemoratam ſum. ſc.500. in cauſam reintegrationis, ſive exonerationis adverſus ipſam expetitæ pro Collectis Territorii à ſe diſmembrati, & eidem aſſignati.

Abſque eo quod ad excludendam Communitativam prædictarum Gabellarum qualitatem, & conſecutivam proventuum ex ipſis promanantium acceptilationem favore Civitatis Lauretanæ in cauſam controverſæ reintegrationis ad-

adverſus ipſam promotæ à Civitate Recinetenſi, refragari potuerit factum ejuſdem Civitatis Recinetenſis, quæ ſub an. 1545., & 1548. proventus earumdem Gabellarum erogavit in ſolutionem Subſidii Triennalis, quaſi proindè ex hujuſ-
25 modi verſione iidem proventus aſſumere potuerint eamdem naturam, & qualitatem onerum Cameralium, quam indubiè redolebat Subſidium Triennale, cum enim hæc dd. proventuum verſio, & erogatio non proceſſerit ex originaria earumdem Gabellarum indictione, ac deſtinatione, ſed ſolum ex arbitrario, & abuſivo facto Civitatis Recinetenſis, quæ tranſgrediens legem ſibi à Paulo III. injunctam, & dd. Gabellarum proventus addicentem oneri manutenendi, ſeù conſervandi vias, & Pontes Territorii, eoſdem proventus erogaverat in proprios ultroneos uſus, hinc nulla deduci exindè potuit legitima illatio apta ad imprimendam proventibus dd. Gabellarum naturam, ac qualitatem onerum Cameralium, quam explorati juris eſt de-
26 pendere à primæva, & originaria Gabellarum indictione per Supremum Principem decreta, ſecus autem ab ultroneo facto, ſeu regulamento Subditorum eaſdem Gabellas ſubeuntium, ut notat *Card. de Luc. in relat. Rom. Cur. diſc.26. nu.7., Rot. in Narnien. Juris Collectandi 7. Junii 1726. §. Sive enim cor. Me*. Præſertim quia ulterius in facto habemus, quod recognitis Recinetenſium abuſibus, ſucceſſivè ſa.me. Pius IV. ſub an. 1565. ipſos emendavit, opportunè iterùm demandando verſionem prædictarum Gabellarum in cauſam originariè præſcriptam manutentionis viarum, & Pontium Territorialium; In quibus proindè terminis eo minus ullam de abuſivo Civitatis Recinetenſis facto haberi poſſe ratio-
27 nem in propoſito deducendi qualitatem prædictarum Gabellarum ex materiali ipſarum verſione aliquando per Recinetenſes intentata, appoſitè tradit *Rot. dec.* 183. *n.* 14. *cor. Celſ.*, *&* *dec.*1190. *n.*4. *cor. Emer. Jun.*, *dec.*38. *n.*32. *cor. bo. me. Anſaldo*.

Cæterum in uberiorem hactenus inſinuatæ intelligentiæ juſtificationem, alia etiam accedebat prævalida ratio congruentiæ deſumpta ex eo, quod inhærendo hodiernæ prætenſioni Civitatis Recinetenſis, ipſa licet revera unius tantum reintegrationis ſeſe Creditricem aſſerere valeat adverſus Civitatem Lauretanam, nempè pro Collectis Territorii à ſe ipſa diſmembrati, & per Sixt.V. Civitati Lauretanæ aſſignati, vice tamen verſa duplicatum hujuſce reintegrationis effectum aſſequi videretur à Civitate Lauretana, utpotè quæ primo loco ſubire deberet onus Collectarum ſuper Territorio ſibi jam aſſignato, & in hac parte jure meritò ab hujuſmodi onere eximere, & exonerare deberet Civitatem Recinetenſem, quæ procul dubio non debeat amplius eidem oneri ſuccumbere pro rata Territorii à ſe ipſa diſmembrati: Præterea verò alia etiam via concurreret ad exonerationem; ſive reintegrationem Civitatis Recinetenſis, nempè per medium ſolutionis Subſidii Triennalis eidem Civitati Recinetenſi incumbentis, quam quidem ſolutionem pariformitèr eadem Civitas Lauretana explere deberet ex proventibus præmemoratarum Gabellarum *di Spina*, *Carne*, *e Peſa* pleno Jure ad ipſam ſpectantium, & ab ipſa intra propriam continentiam, ac Diſtrictum exactarum, quibus addi etiam poſſet aliud onus eidem Civitati Lauretanæ pariformitèr reſervatum, & incumbens proprio ære, & ſumptibus reparandi, & conſervandi Vias, & Pontes Territoriales, cujus quidem oneris ſupportationi, licèt fuiſſent originariè addicti præmemorati trium Gabellarum proventus, olim à Civitate Recinetenſi exigi conſueti, æquè tamen verum eſt, quod Civitas Lauretana hujuſmodi ſibi poſtmodum traditæ exactionis pretium correſpectivè eidem Civitati Recinetenſi retroceſſit, prævia ſolutione per unicum actum expleta conſpicuæ ſummæ ſc.8000.; Corruente cæteroquin exceptione per Civitatem Recinetenſem promota ſub obtentu, quod prædictæ ſummæ ſolutio referenda ſit ad aliud particulare creditum ab ipſa allegatum adverſus Almam Domum, ſecus verò adverſus Civitatem Lauretanam, cum hujuſce exceptionis inſubſiſtentia facilè remanſerit convicta ex ipſamet Bul. Clem.VIII. ad hunc effectum per dict. Civitatem Recinetenſem inducta, ubi præcisè demandatur depoſitum prædictæ ſum. ſc.8000. à Lauretanis explendum pro reintegratione ſumptuum, & præcisè pro pretio Calcis, & Laterum à Recinetenſibus impenſorum in conſtructionem Mæniorum Civitatis Lauretanæ, quod quidem debitum jam per ſe patet non ſpectaſſe ad Almam Domum, ſed ad ipſammet Civitatem Lauretanam; In quibus proindè terminis facilè compertum remanet, quod Civitas Recinetenſis reciperet, & viciſſim Civitas Lauretana ſubiret non unam, ſed duplicatam, imo, & triplicatam reintegrationem ex cauſa controverſarum Collectarum Territorialium, quæ quidem conſequentia nemo non videt quantum ad-
28 verſetur elementaribus Juris noſtri regulis promiſcuè rejicientibus iteratam unius, ejuſdemq;
29 debiti ſatisfactionem, tum etiam locupletationem unius Partis cum alterius impendio, & jactura, ut ſparſim notant relati per *Rot. dec.*297. *n.*8., *&* *dec.*654. *n.*5. *cor. clme. Card. Caprara*, *&* *dec.*191. *n.*8. *poſt Conſtantin. ad Statut. Vrb.*

Quamquam verò ex hucuſque firmatis adeò juſtificata videatur intelligentia modificativa reintegrationis Civitati Recinetenſi debitæ, adhuc tamen ſi quæ in hac parte ſupereſſet difficultas, ea prorſus eliminari debuiſſet à ſubſecuta obſervantia, ex qua habemus, quod poſt ſecutam ſub Pont. Sixti V. diſmembrationem controverſi Territorii, & ſucceſſivè à Clem.VIII. injunctam Civitati Lauretanæ annuam ſolutionem præmemoratæ ſum. ſc.500. in cauſam, ſeu diminutionē Subſidii Triennalis per Civitatem Recinatenſem debiti, Civitas Lauretana nunquam ſubiit onus controverſarum Collectarum, & viceverſa Civitas Recinetenſis contentam ſeſe exhibuit de prædicta annua ſum. ſc.500. per Civitatem Lauretanam perſoluta ex præmemoratis Gabellarum proventibus, utpotè effectivè jam converſa, & erogata in propriam utilitatem, nempè in diminutionem Subſidii Triennalis per ipſam R.Cam. Apoſtolicæ debiti; Cui quidem methodo, cum prædicta Civitas Recinetenſis inhærere non hæſitaverit etiam ſub Pontificatu Sa.Me. Clementis VIII., qui de cætero ſeſe adeò propenſum patefecit ad promovendam illius indemnitatem, & com-

& commoditatem per binas Conſtitutiones ab ipſo editas, hinc ex hujuſmodi adeò conſtanti, & per tantum temporis intervallum confirmata agendi ratione,licet non poſſit deduci Communitatem Recinetenſem abſolutè ſenſiſſe in genere propria remittere Jura in propoſito controverſiæ reintegrationis, juxta ea, quæ ſuperius firmata fuerunt §.*Quantum verò*, benè tamen juſtificata remanet congruentia modificationis, juxta quam hactenus non ſine Juris fundamento acceptus, & declaratus fuit effectus reintegrationis à Civitate Recinetenſi adversùs Lauretanam expetitæ, cui proindè intelligentiæ ſatis congruit etiam in præſenti inhærere, ut ſpectato
30 juridico effectu obſervantiæ promanantis ex facto Partis propriam reintegrationem, & indemnitatem negligentis,prævalidam ipſius vim, & efficaciam opportunè expendunt *Surdus deciſ.120. n.19., Rot. dec.169. nu.19., & ſequen. par.12. rec.,dec.93. n.8. par.13.,dec.11. n.17. coram Emo D.meo Cardinali Falconerio ſub tit.de Statut., & in Romana Taxæ 5. Maii proximè præteriti §.fin. cor.Me.*

Et ita reſolutum fuit, utraque Parte ſtrenuè jura ſua promovente, &c.

Præſens dec. ſub die 1.Aprilis 1729. confirmata fuit coram eodem Rmo Aldrovando ex eiſdem prorſus fundamentis, & in ſequelam geminarum deciſ. expedito Voto Rotali, cum Cauſa propoſita fuerit in Sacr. Congregat. Bon. Regim. ad relationem R.P.D. Capraræ ſub die 17.Maii 1732.reſcriptum fuit -- Conſtare de tribus, ad formam Voti Rotalis.

Rmo P.D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO

DECANO.

CIVITATIS CASTELLANÆ, SEU HORTANA ONERUM.

Lun. 27.Junii 1729.

ARGUMENTUM.

Examinatur in hac deciſione, in qua moneta ſolvi debeant per Communitatem onera Cameralia, & ad quam rationem valutandi veniant Floreni, ſeu ſcut. Aurea, & reſolvitur, quod ſolutio ſit regulanda ad rationem Floreni, ſive ſcut.aurei, tempore impoſitionis currentis, maximè, ubi concurrat longæva ſubſecuta ſupra centum annos obſervantia,quæ in hac materia apprimè attendi debet.

SUMMARIUM.

1 *Card. Madrutius ex tit. verè oneroſo, nempè ob inſignia ejus merita, labores, & impenſas ex Motu proprio Pii IV. tàm pro ſe, quàm pro ejus Succeſſoribus obtinuit ſubrogationem in Jura Rev. Camer. ſuper exactione Subſidii Triennalis, & aliorum Onerum Cameralium Oppidi Galleſii.*
Et à d. Card. hujuſmodi facultas tranſivit in Domum ab Altemps num.2.

3 *Cenſus Apoſtolicus indictus à Sixt.IV.*
Et in qua ſumma repartitus fuerit Terræ Galleſii. vid. ibid.
4 *Floreni aurei, & ſcut. aurea in Curia promiſcuè accepta fuerunt*,& num.5., & 7.
Nec ſunt monetæ ideales, ſed reales. n.7.
5 *Floreni, ſive ſcut. auri quanti valutarentur temp. Sixt.IV.*
Pro temporum diverſitate diverſum obtinuerunt valorem. nu.8.
6 *Solutio eſt facienda in moneta, in qua fuit facta promiſſio, vel in alia equivalenti tempore ſolutionis,ſi non fuit immutata bonitas intrinſeca.*
Ampl.1. ubi pluries valor monetæ alteratus fuerit. num.9.
Ampl.2. concurrente centenaria obſervantia. n.10.
10 *Centenaria præbet titulum validum.*
Ampl.1. quod illius vigore poteſt allegari melior titulus de mundo. num.17.
Ampl.2. quod per ipſam tollatur obſtaculum præcedentium actuum contrariorum. n.12.
Centenaria plurimum attendenda ad dignoſcendam valutationem Monetarum, & in qua moneta fieri debeat ſolutio. n.10., & 15.
11 *Clauſ.* Sine præjudicio ſuorum Jurium, *quando nihil operetur.*
13 *Litis incboatio,et illius derelictio arguit agnitionem potius mali, quàm boni Juris.*
14 *Ex correſpectivis uno deficiente proportionabilitèr alterum deficere debet.*
16 *Monetarum circa valutationem attendi debet ſtatus à contrahentibus firmatus, & diu poſt obſervatus.*
18 *In Baronibus Status Eccleſ. ceſſat præſumptio violentiæ, & uſurpationis.*
*Ampl.1.ubi Oppida ſint Romæ propinqua.*n.19.
Ampl.2. ubi conſtet de Effectivis recurſibus effectum ſortitis. num.20.
Ampl.3. ubi agatur de Baronibus in Eccleſ. dignitate conſtitutis. num.21.
Sub ampl. quod præſumptio violentiæ, tunc ceſſet etiam in eorum Succeſſoribus. n.22.
22 *A Primordio Tituli poſterior formatur eventus.*
23 *Communitates Status Eccleſiaſtici ſubrogatæ fuerunt in Exactionem Subſidii Triennalis pro majori exactionis ſecuritate, & facilitate.*

DECISIO CXCIII.

CUM ad Judicium S. Congreg. Bo. Regiminis delata fuerit controverſia vigens inter Dom. Ducem Robertum ab Altemps Baronem Galleſii, & Communitatem ejuſdem Oppidi, circa qualitatem, & quantitatem annuorum Onerum ab ipſa Communitate eidem Baroni rependendorum, placuit R.P.D. Auditori SSmi ſpecialem eidem Congreg. dirigere Commiſſionem de prævia noſtri Voti Rotalis, collectis omnium DD. Suffragiis edendi exquiſitione, ſollicitam. Ad cujus proindè Commiſſionis tramites cum in hodierna Audientia DD. meos conſuluerim ſub congruo Dubio -- *An, & de cujus bono Jure conſtet?* ab ipſis unà mecum in Cauſa ſuffragium ferentibus reportavi reſponſum -- *Conſtare de bono Jure Ducis ab Altemps.*

Præſuppoſito enim ineluctabili d.Domini Ducis ſubingreſſu in omnia Jura præcl. mem. Card. Madrutii, qui ob inſignia merita comparata, necnon labores, & ſumptus in Sacroſ. Concil. Trid.

Trid. celebratione impenſos, adeoque verum, & realem conſtitutentes titulum correſpectivum, & oneroſum, ex ſpeciali Motu Proprio Sa.Me. Pii IV. ampliſſimam tàm pro ſe, quàm pro ejus Succeſſoribus obtinuit ſubrogationem in Jura Rev. Cameræ Apoſtolicæ in propoſito exigendi Subſidium Triennale, aliaque Onera Cameralia Oppido Galleſii impoſita, ut patet
1 ex ampliſſimo Motu proprio prædicti Sum. Pontificis Pii IV. expedito ſub an.1561., cujus robur aliàs etiam contra Communitatem Suriani examinavit noſtrum Sac. Auditorium *in Hortana Sylvarum* 10.*Martii* 1698. §.*Quo enim*, & 9. *ejuſd. an.* §.*Et propterea cor. bo.me. Muto*.

Geminæ erant controverſiæ inter prædictum Ducem ab Altemps hodiernum Succeſſorem in
2 Jura prælaudati Card. Madrutii, & reſpectivè prædicti Oppidi Poſſeſſorem, ac Baronem, ejuſdemque Oppidi Communitatem ſubortæ. Prima nempè, an quædam annua præſtatio ſub nomi-
3 ne *Cenſus Apoſtolici* per Sa.Me. Sixt. IV. originariè impoſita eidem Oppido Galleſii in 300. Florenis auri taxatis ad rationem 72. *Bolendinorum pro quolibet Floreno*, ſubindeque redacta ad Florenos ſimiles auri 260. ob ademptam eidem Communitati medietatem Tenutæ Alliani, quæ præcedenter eidem fuerat aſſignata, ſolvi in præſens debeat ad veterem enunciatam rationem bolendinorum 72., quæ juxta Communitatis prætenſionem non excederet annuam ſummam ſc.149. 70., ſeu potius in annuis ſcut.300. ad rationem jam tunc inter Partes conventam,
4 & conſtabilitam Floreni, ſeu ſc. aurei, quas quidem monetas certum eſt promiſcuè accipi ſemper conſueviſſe in Curia.

Altera verò reſidet in eo, an Subſidium Triennale ejuſdem Communitatis oneri incumbens ſolvi debeat in ſum. ſcut.396., prout hactenus ſolvi conſuevit, ſeu potiùs in annua inferiori ſum. ſcut.180. juxta repartitionem, quæ ſub anno 1545. ſupponebatur decreta à Card. Camerario illius temporis.

Strictè igitur aggrediendo duplicis hujus controverſiæ examen, & rem ordiendo à prima verſante circa prææmemoratum *Cenſum Apoſt.*, convenerunt DD. ſuffragia ad ſtatuendum, quod ipſius ſolutio ſit regulanda ad rationem floreni,
5 ſeù ſc. aurei, & ſic in annuis ſc. 300. æquivalentibus eo tempore florenis, ſeù ſc. aureis 260., ad quos ex præmiſſis redacta jam reperitur prædicti *Cenſus Apoſt.* ſolutio, non autem ſit reducenda ad inferiorem rationem ſcut.149. 70. juxtà prætenſam valutationem Communitatis in bononenis 72. pro quolibet.

Ad intentum quippè prædicti Ducis ſatis eſſe exiſtimatum fuit, quod ſubſtantia obligationis à Supremo Principe injunctæ Oppido Galleſii conſtituta fuerit in annuis florenis, ſeù quod idem eſt, ſc. aureis 300., quæ ſubindè fuerunt redacta ad 260. in correſpectivitatem ademptæ eidem Communitati medietatis Tenutæ Alliani; In quibus proinde terminis juſta ſubeſt ratio attendendi originarium valorem floreni, ſeù ſc.aurei principalitèr in obligationem deducti, & in recto diſpoſitionem informantis, ſecùs autem attendendi poſteriorem declarationem modificativam valoris eorumdem florenorum ad rationem bolendinorum 72. pro quolibet, utpotè quæ dici ſolùm poteſt adjecta in obliquo, adeòque ſtare demonſtrativè, ad effectum ſcilicèt deſignandi valorem floreni, ſeù ſc. aurei tempore impoſitionis controverſi *Cenſus Apoſtolici*, nempè ſub Pontificatu Sixti IV. currentem reſpectu ejuſ-
6 dem ſpeciei monetæ; non verò taxativè, ac limitativè, ad effectum nempè determinandi fixum valorem ejuſdem monetæ quocumque tempore indiſtinctè attendendum, ut latè tradunt *Grat. conſ.*10. *n.*20., & *ſeqq.*, *Cyriac. contr.*388. *nu.*14., *Gratian. diſc.*417. *ex n.*6., & *diſc.*560. *n.*10., *Manſ. conſult.*391. *n.*25., & *ſeqq.*, *Tranchedin. Conſult.* 59. *n.*4. *lib.*1., *Cenc. de Cenſ. q.*85. *n.*17., *Gob. de Monet. q.*6. *n.*48., & 73., *Card. de Luc. de Regal. diſc.*114. *n.*3., & *de Penſion. diſc.*34. *num.*7., *Boer. dec.*227. *n.*3., *de Comit. dec. Floren. n.*34., *Rot. dec.*129. *ſub n.*8. *cor. Pamphil.*

Quæ ſanè intelligentia prævalidè etiam juſtificari viſa fuit ex eo, quia ſpecies monetæ, in qua determinatus fuit annuus iſte *Cenſus Apoſtolicus* Communitati Galleſii impoſitus, non erat idealis, vel imaginaria, ſed ſemper extitit moneta realis, & effectiva, qualis utique conſtan-
7 tiſſimè ſemper fuit Florenus aureus idem, in ſubſtantia ſonans in hac Alma Urbe, ac ſcutum aureum, ut notat *Raudenſ. reſp.*33. *n.*56. *lib.*2., *Ægid. Boſſ. de Monet. n.*12., *Gob. eod. tract. qu.*1. *n.*49., *Theſaur. de Augum. Mon. n.*23., *Tondut. de Penſion. cap.*40. *n.*33., *Saminiat. Contr.*2. *n.*19.,
8 quæ planè Monetæ ſpecies diverſum, pro temporum diverſitate, obtinuit valorem, ut notat *Scacc. de Commerc.* §.2. *gloſſ.*3. *n.*72., & *ſeqq.*, *Card. de Luc. de Penſion. diſc.*34. *num.*14. Adeoùt proindè in hiſce circumſtantiis pluries alterati controverſi monetæ valoris tutior videatur eſſe regula inſpiciendi ejus taxam effectivè conventam reſpectu ſolutionum ex eadem realis mo-
9 netæ ſpecie expletarum, ſecus verò alteram demonſtrativè enunciatam tempore injunctæ penſitationis, ſeu Pedagii, ut latè tradunt *Tranchedin. Conſult.*59. *n.*5. *lib.*1., *Duard. de Camb.* §.2. *qu.*25. *n.*3., & *ſeqq. num.*16., & *ſeqq.*, & *n.*29., & *ſeqq.*, *Scacc. de Commerc.* §.21. *gloſſ.*5. *n.*177., & *ſeqq.*, *Gob. de Monet. q.*5. *n.*2.; *et ſeq.*, & *n.*40., & *ſeqq.*, *Emus D. meus Card. Petr. in ejus elucubratiſſimis Commentar. ad Conſt. Apoſtol. to.*2. *pag.*244. *n.*27., *de Comit. d. dec. Floren.*32. *n.*27., & *ſeqq.*, *Rot. dec.*129. *nu.*1., *ibiqu. Add. nu.*7., *cor. Pamph.*, & *in Vercellen. Annuæ Præſtationis* 22. *Iunii* 1701. §. *Etenim*, & 13. *Februarii* 1702. §. *Preterea cor. cl.me. Card. de la Tremoille*, *et* 13. *Iunii* 1704. §. *Idcircò*, & *ſeq.*, & §. *final. cor. bo. me. Anſald.*

Potiſſimum quia, ſi quæ unquam ſupereſſe potuiſſet ambiguitas, in propoſito aſſequendi germanam regulam valutationis hujuſmodi florenorum, ea ſanè eliminata remanſiſſet ex inconcuſſa obſervantia, initium deſumente ab anno 1561., quo prodiit Motus Proprius Sa. Me. Pii IV. favore Card. Madrutii, ejuſque Succeſſorum, & conſtantiſſimè protracta ad hæc uſque tempora, intra quem adeò longævi temporis tractum ſolutiones controverſi *Cenſus Apoſtolici* regulatæ ſemper fuerunt ad eamdem uniformem rationem floreni, ſeu ſc. aurei, quæ jam indè ab an.1564. fuit ſolemnitèr præſtituta vigore ſpecialis ordinis per Priores Galleſii eorum Depoſitario directi, cui quidem conſentanei,

& uni-

& uniſoni fuerunt cæteri ulteriores etiam Ordines à prædicto an.1564., uſque ad hodiernam diem expediti ſub certa ſemper, & pariformi expreſſione, quod pecuniæ in hujuſmodi ordinum exequutionem ſolutæ cederent in cauſam *Cenſus Apoſtolici*, & Subſidii Triennalis, de quibus in præſens agitur, in quam planè cauſam jam indè ab eo tempore inchoata, & conſtantiſſimè protracta ſemper fuit menſtrua ſolutio ſcut.58. appoſitè conficiens annuam ſummam ſc.696., circa quam tota ferè verſatur hodierna controverſia.

Ex hoc autem duplicis quaſi centenariæ ſuffragio, dubium non eſt, quin remanſerit adæquatè conſtabilita legitima intelligentia valutationis, juxta quam regulari debeant monetæ, in quibus preſcripta fuit controverſorum onerum ſolutio, conſentaneè ſcilicèt ad ſolitam virtutem, & effectum obſervantiæ longævæ, ac ſi-
10 gnantèr centenariæ, quem in propoſito inferendi rectam cujuſcumque diſpoſitionis interpretationem, & legitimam ſtatuendi præſumptionem validitatis tituli, cui adhæſiva proponatur ſubſecutorum actuum ſeries appoſitè expendunt, per *Text.in cap.1., ibique Gloſs. de preſcript. in 6., Caſtil. Controv. Jur. to.5. cap.93. n.4., & to.7. cap.26. n.25., & ſeqq., de Roſ. Conſult.12. n.47., De Comit. dec. Florentin.32. n.43., et ſeqq., Rot. dec.218. n.20. par.18. rec., dec.36. nu.4., & dec.38. n.16. cor. bo.me. Anſald.; in Placentina Decimarum 16. Maii 1710. §. Poſtremò, & §. Certius cor. Eodem, & in Romana, ſeu Sulmonen.Canonum.28.Novemb.1725. §.Placuit, et ſeq. cor.R.P.D. meo Calcagnino.*

Parum proindè refragante, quod eadem Communitas Galleſii in ejus privato Conſilio habito ſub an.1600. menſtruas controverſorum Onerum ſolutiones jam ad prænotatam rationem ſc.58. fieri ſolitas, modificare tentaverit
11 per clauſulam præſervativam propriorum Jurium, ibi -- *Sine præjudicio ſuorum Iurium* -- quodque ſubindè, nempè ſequenti an.1601., eadem Communitas Conciliarem ediderit reſolutionem pro deputatione Procuratoris ad litem, ex controverſorum Onerum cauſa inſtruendam, eamdemque deputationem actu etiam exequutioni demandaverit.

Pro eo enim, quod reſpicit prædictæ clauſulę præſervativæ expreſſionem, cum in facto habeamus, prædictam Communitatem fuiſſe ſubinde coactam ad illam omittendam, & liberè explendas controverſorum Onerum ſolutiones, & in hac libera, & pacifica ſolvendi quaſi poſſeſſione per ſpatium centum, & ultra annorum perſeveraſſe, hinc eo ipſo invaluit juridica virtus alterius ſolemnis centenariæ, ex qua abſoluti Juris eſt, permiſſam remanere cujuſcumque validioris, ac tutioris, necnon ab omni exceptione immunis tituli allegabilitatem, &
12 quidem aptam ad abſtergendum, ac ſuperandum quorumcumque præcedentium actuum adverſativorum obſtaculum, juxta theoricam *Innoc. in cap. Veniens de verb.ſign., Molin. de Primog. Hiſpan. lib.2. cap.6. n.61., et 64., De Roſ. Conſult.72. n.51., & ſeq., Add. ad Ludoviſ. deciſ.51. n.6., Rot. dec.6. n.16., et dec.7. n.9., & 11., cum ſeqq., coram Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de unione.*

Quantum verò attinet ad prænotatam reſolutionem Conciliarem pro deputatione Procuratoris ad lites, cum eadem Communitas ſucceſſivè deſtiterit ab effectiva litis inſtauratione, ac proſecutione; Congrua proindè Juris præſumptio ſuadet, hoc neglectum Jurium experimentum proceſſiſſe ab ultronea recognitione mali Juris pręordinatam, controverſiam reſpicientis, adeoùt
13 proindè ex hoc facto potiùs deſtrui, quàm convalidari videantur quæcumque Jura per dictam Communitatem in hac parte allegabilia, ex deductis per *Cenc. de Cenſ. q.43. n.31., & ſeq., Rot. dec.1226. n.1. cor. Seraph.*

Minuſque turbat, quod ratio diminuendi controverſorum florenorum valorem, ſeu importantiam juſtificari ſaltem poſſe videatur ex eo, quia Communitas Galleſii poſt celebrem conſtructionem Pontis Felicis in Agro, ſeu Diſtrictu Romano non ultimum ſibi vindicantis locum inter alia glorioſa Pontificiæ Providentiæ, ac munificentiæ monumenta à Sanct., & in ævum rec.me. Sum.Pontif. Sixt.V. ad bonum publicum relicta, & à primævo ejuſdem Pontificis nomine cognomentum deſumentis, paſſa fuit notabilem jacturam Portus Arcellæ in Flumine Tyberis ante prælaudati Pontis conſtructionem præexiſtentis, & ejuſdem Pontis vices tunc minùs felicitèr ſupplentis in publicam utilitatem, & uſum, ex quo quidem præexiſtente Portu Arcellæ ſupponitur antquitus uberes percipi conſueviſſe proventus, eoſque hodiernis temporibus ad quid minimum fuiſſe redactos.

Quælibet enim difficultas in hac parte facilè dilui viſa fuit, tum ex eo, quia nulla revera concurrit legitima ratio ſtatuendi, quod controverſus *Cenſus Apoſtolicus* fuerit originariè Oppido Galleſii impoſitus correſpectivè ad proventus per ejus Communitatem percipi conſuetos ex antiquo Portu Arcellæ, qua proindè correſpectivitate deficiente, impoſitio d. *Cenſus* remanſit pura, libera, & abſoluta, adeoque ceſſat etiam ratio mitigandi quoquomodo prædicti *Apoſtolici Cenſus* onus, habito reſpectu ad diminutos prædicti Portus Arcellæ proventus, erga quos nullam docetur interfuiſſe correſpectivita-
14 tem in originaria prædicti Cenſus impoſitione, ut per *Text. in l. ſcire 29. in princip. §. At ſi quis, & l. ubi 75. §. Qui ſortem, et l. plurib.140. ff. de verb. obligat.*, tradunt *Bald. in l. finali §. Pręterea n.2. C. de Jur. Dot., Menoch. de Pręſumpt. lib.6. preſ.52. n.39., Cyriac. Controv.90. n.24., Rot. dec.381. n.2., et dec.430. per tot. cor. Millin., et dec.530. n.19. par.13. rec.*

Tum, & fortius, quia pro ſubeundis expenſis Ludi Magiſtri, aliorumque Stipendiatorum, pro quibus defecerat jam aſſignamentum proventuum prædicti portus Arcellæ, Communitas Galleſii ſucceſſivè ſub ann.1602. obtinuit à San. Mem. Clem.VIII. facultatem imponendi aliam ſuppletivam Collectam annuor. ſc.800.; In quibus proindè terminis nulla ſubeſt amplius ratio deſumendi à diminutione proventuum Portus Arcellæ regulam juſtificativam controverſæ minoris valutationis florenorum, in quibus ſolvi debeat *Cenſus Apoſtolicus*, de quo in præſens agitur, quando habemus in facto, prædictorum proventuum vices fuiſſe adæquatè ſuppletas per aliam Subſidiariam Collectam, ad cujus impoſitio-

ſitio-

ſitionem Communitas Galleſii habilitata fuit ex ſpeciali Chirographo Sum. Pontificis, adeout per conſequens firma permaneat ratio in controverſorum florenorum dimenſione attendendi calculum originariæ ipſorum valutationis ad rationem floreni, ſc. aurei inter Partes tempore habili conſtabilitæ, confirmatum etiam à conſtantiſſima obſervantia, juxta quam in earum-
15 dem monetarum valutatione, fuit ſucceſſivè protracta ſolutio *Cenſus Apoſtolici* in ipſa monetarum ſpecie impoſiti.

Atque hinc ſupervacanea reddi viſa fuit ulterior indago, an in hodierno rerum ſtatu inhæreri ampliùs poſſit inferiori controverſorum florenorum valutationi ad rationem bolendinor.72. pro quolibet, quæ ſub an.1475. enunciata fuit in Brevi ſa. me.Sixti IV. indictivo controverſi *Cenſus Apoſt.*, ſubindeque ſuppoſita, ac retenta etiam fuit in alio poſteriori ejuſdem Summ. Pontificis Brevi reductivo ejuſdem Cenſus ad florenos auri 260.propter ademptam Communitati Galleſii medietatem Tenutæ Alliani.

Prætermiſſo enim inutili examine quæſtionis, quæ excitari poſſet circa verificatam nec nè in facto peræquationem valoris antiqui floreni, ſeu bolendini ab an.1475., quo prodiit utrumque prænotatum Breve Sixti IV. indictivum, & reſpectivè reductivum controverſi *Cenſus Apoſt.*, ad an. 1561., quo prodiit Motus proprius ſa.me. Pii IV., concedens Card. Madrutio, ejuſq; Succeſſoribus jus exigendi omnes Collectas ab Oppido Galleſii Rev. Cameræ debitas, quo ſanè temporis interſtitio admodùm probabile, ac veriſimilitudini conſonum redditur, quod valor floreni, ac reſpectivè bolendini recipere potuerit incrementum peræquativum illius ſum., quam conſtat fuiſſe ab indè citra inter Partes conventam, ac ſucceſſivè perſolutam per ſpatium 170. annor., & circa cujus continuationem hodierna verſatur quæſtio.

Diſtrictius prętereà ſatisfacere viſa fuit alia fatalis reſponſio conſtituta in eo, quod ampliſſima Card. Madrutii, ejuſque Succeſſorum ſubrogatio in locum, & Jura Rev. Cam. per ſa. me, Pium IV. originariè indulta, & ſucceſſivè etiam confirmata per S.Pium V., & ſa. me. Greg.XIII., nullam præſeferebat relationem, nec ad qualitatem *Cenſus* ſolvi conſueti jam inde à tempore Sixti IV., nec ad ullam certam ſpeciem, ſeu particularem valutationem florenorum, ſeu bolendiorum, in quibus ſolvi deberet idem *Cenſus*, ſed ſolùm ſit indiſtinctè, & indifferenter relativa ad ſtatum, in quo Rev. Cam. ſub an. 1561., quo prodiit Motus proprius prædicti Pii IV., reperiebatur circa exactionem ſubſidii Triennalis, aliorumque onerum jam Oppido Galleſii impoſitorum.

Quemadmodum ergo omnia hæc onera potuerunt incrementum recipere tempore intermedio, ſubindeque paulo poſt editionem prædicti Motus proprii fuerunt de mutuo Partium conſenſu relativè ad controverſum *Cenſum Apoſtol.*, & Subſidium Triennale taxata, ac liquidata in annuis ſcutis 696. ad rationem ſcut.58. pro quolibet menſe cum ſucceſſiva ejuſdem regulamenti retentione, & obſervantia protracta uſq; ad 170. ferà annos, quot jam effluxerunt à tempore editi Motus proprii Piani, ita in hujuſmodi adeo ſolemnium circumſtantiarum complexu nulla concurrit amplius neceſſitas explorandi, an verificata, remaneat nec nè peræquatio valoris antiqui floreni, ſeu Bolendini, ducto calculo ab an. 1475., quo per ſa. me. Sixt. IV. impoſitus fuit *Cenſus Apoſtol.* in eadem monetæ ſpecie ſolvendus, uſque ad an.1561., quo prodiit Motus proprius Pii IV., tribuens Cardin. Madrutio, ejuſque Succeſſoribus jus exigendi eumdem Cenſum, ſimulque alia onera Oppido Galleſii impoſita, ſed immò ipſamet indifferens, & indefinita prædicti Card. Madrutii, ejuſque Succeſſorum ſubrogatio in locum, & Jura Rev. Cam. in eodem prorsùs ſtatu, & terminis, in quibus eadem Camera reperiebatur ſub prænotato anno 1561., ſatis juſtificatam reddit rationem,pro legitimo habendi, illum controverſorum florenorum valorem, juxtà quem in facto habemus, fuiſſe ab inde citra à Partibus conventas, & ſucceſſivè per *Seſquiſeculum*, & ultra conſtantiſſimè regulatas ſolutiones *Cenſus Apoſt.*, de quo agitur in eadem monetarum ſpecie impoſiti, abſque eo, quod ſint ulterius in hac parte refodienda vetuſta monumenta circa germanam hujuſmodi monetarum valutationem ab uno ad aliud tempus vigentem, utpote quia extranea ſuper hoc redditur quæcumque ulterior indago ex novo ſolemni ſtatu ſubinde inter Partes firmato, & per tantum temporis tractum obſervato, cui omnis Juris ratio exigit eſſe in præſenti inhærен-
16 dum, ut in ſubjecta materia tradunt, *Angel.*, & *Alex. in l. ſi certis annis ff. de pact.*, *Lotter. de Re Benef. lib.1. qu.39. n.158.*, & *ſeq.*, *Emus D. meus Card. Petr. in ejus eruditiſſimis Comment. ad Conſtit. Apoſt. tom.2. pag.244. nu.28.* cum aliis apud *Rot. dec.23. n.13.*, & *ſeqq. cor. Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de ſolut.*

Quatenus verò ad exigendam obſervantiam, & executionem valutationis florenorum in Brevibus Sixtinis enunciatæ, ſubſumebatur, relationem ad eorum tenorem fuiſſe ſpecialitèr habitam in informatione per Auditorem D. Ducis ſub anno 1722. tradita S.Congr. Bo: Reg., opportunè ſatisfecit reſponſio, tum quod Titulus Brevium Sixtinorum revera fuerat originariè deductus dumtaxat à Communitate Galleſii, ſecus verò ab eodem Auditore, qui ſolùm ſuppoſitivè, & adhæſivè de ipſis mentionem habuit, in ſequelam, ſcilicet, primævæ allegationis factæ à Communitate. Tum & fortius, quod cum idem Auditor intentionem Ducis ſui Principalis non allegaverit præcisè, ac taxative titulo prædictorum Brevium, coarctando ad ipſa ſui Principalis jus, hinc nullum eidem irrogare potuit impedimentum, quominus liberè poſſet pro uberiori ſuæ intentionis fundamento recurrere ad alios etiam potiores, & efficaciores titulos præſump-
17 tos ex vi centenariæ eidem Duci in hac parte ſuffragantis, ex latè traditis per *Card. de Luc. de Jurepat. diſc.27.n.31.*, & *diſc.65. n.4.*, *Piton.Diſc. Eccleſ.23.n.16.*, & *de Contr. Patr. alleg.59.n.15.*, *Rot. dec.38. ſub num.17.*, & *ſeqq. cor. bon. mem. Anſal., dec.6. n.7.*, & *ſeqq. cor. Emo D. meo Card. Falconer. ſub tit. de union.,in Ravennat.,ſeù Ferrarien. Juriſdictionis 28. Jun. 1728. §. Hæc enim*, & *in Polocen. Bonorum 7. Febr. prox. præt. §.15.*, & *ſeqq. cor. Me.*

Parvipenſa exceptione, quod novus iſte Status

tus potuerit eſſe ſuſpectus de præpotentia, ac violentia Populo Galleſii incuſſa per ejus Barones, qui pro tempore dominati fuerunt.

Hæc enim exceptio prorsùs eliminari, & corruere comperta fuit non ſolùm in linea Juris, cujus præſumptio prævalidè adverſatur ſuſpicioni hujuſmodi præpotentiarum, & illegitimarum extorſionum, & violentiarum reſpectu Baronum
18 noſtri Status Eccleſiaſtici, maximè verò poſt editionem celebris Bullæ vulgò nuncupat. *Baronum* edit. à ſan. me. Clem. VIII., quæ non modicum Baronibus frænum injecit, & liberam eorum Subditis præſervavit viam recurrendi in caſibus extorſionum ad Aulam, & juſtitiam Supremi Principis, ad quam regularitèr omnibus liber patet acceſſus, quàm ulterius in ſubjecta hypotheſi magis etiam facilem, & expeditum reddere potuit circumſtantia propinquitatis, quam obtinet Oppidum Galleſii relative ad hanc
19 almam Urbem Supremi Principis Regiam, ac Sedem, prout ex hiſce reſpectibus juridicam præſumptionem Baronalium violentiarum excluſivam appoſitè deſumunt *Card. de Luc. de Regal. diſc.145.n.7., Rot.dec.354.n.6.cor.Cocc., & dec.435. par.9.rec., & in Tyburtina Recadentiarum 17. Junii laben. cor. R.P.D. meo Corio.*

Verùm etiam in linea facti, ex quo poſitivè habemus, quod quoties Communitas Galleſii ſeſe læſam, & gravatum ſenſit, ut ſignanter contigit ſub Dominio Baronali Dominorum de Ruvere, utique non omiſit, recteque ſcivit Jurium ſuorum opportunum promovere experimentum, formalem aggrediendo litem, quæ ſubindè communis etiam fuit Surianenſibus, qui in eadem paritèr navi laborabant, ex qua proindè po-
20 ſitiva certitudine, & demonſtratione effectivorum recurſuū in peculiaribus caſuum contingentiis ad Superiorum Judicum Officium à Communitate Galleſii habitorum ad coercendas violentias ſibi aliquando illatas, dubium non eſt, quin eo ſemper magis confirmata remaneat juridica præſumptio cujuſcumque ſuſpicionis excluſiva reſpectu exactionum, de quibus in præſens agitur, quæ adeò legitimum præſeferre comperiuntur proſpectum tàm ab ipſarum initio, quàm etiam in ulteriori progreſſu per tantum temporis ſpatium protracto.

Accedente ulterius in abſolutam cujuſcumque ſuſpicionis in hoc genere figurabilis eliminationem ſpectatiſſima Perſonali qualitate tam ſæpè laudati Card. Madrutii, qui fuit primus Conceſſionarius Juris exigendi controverſas Collectas, quàm etiam Card. Marci Sitici ab Altemps, qui fuit illius Succeſſor; qui ſanè cum ambo fuerint viri Eccleſiaſtici pietate, gravitate, morumque honeſtate, ac probitate æquè inſignes, nec non eximii Juſtitiæ Cultores, in quibus proindè horrorem incuteret, ſuſpicari animum uſurpandi extorſiones, ac præpotentias adversùs eo-
21 rum Subditos, ut appoſitè proſequitur *Card. de Luc. de Regal. d. diſc.145. n.*8. hinc eo ſemper magis alienam reddunt hujuſmodi ſuſpicionem, adeout per conſequens, ſicut ipſa inallegabilis remanet reſpectu priorum Conceſſionariorum, ita nec præſumi poſſit reſpectu ulteriorum Succeſſorum, cum regularitèr à Primordio tituli,
22 poſteriores dijudicari ſoleant eventus, ex Juribus fusè relatis in *Bonon. ſubrogationis ad locum Conſilii 23. Febr. 1725. §.6. cor. Me.*

Abſoluta ex his indagine circa *Cenſum Apoſt.* à ſa. me. Sixto IV. impoſitum, & progrediendo ad aliud onus Subſidii Triennalis impoſiti à ſan. me. Paul. III., convenerunt paritèr DD. ſuffragia ad approbandam, & decernendam continuationem ipſius ſolutionis in ſum. annuor. ſcut.396., in qua conſtat fuiſſe hactenùs regulatam ipſius ſolutionem à die indultæ per ſa. me. Pium IV. ſubrogationis Card. Madrutii, ejuſque Succeſſorum in locum, & Jura Rev. Cam.

Et quidem poſthabita alia inferiori taxatione, quæ pro ſimplici ſum. ſc.180. decreta fuiſſe ſupponitur ſub an. 1545. per Card. Camerarium illius temporis; Jam enim familiari experimento comprobatum habemus, repartitiones, ac taxationes hujus Subſidii Triennalis pluries fuiſſe in Statu Eccleſiaſt. pro temporum, ac locorum, & peculiarium circumſtantiarum varietate alteratas, & immutatas, conſentaneè, ſcilicet, ad facultatem in hac parte Communitatibus delegatam in propoſito regulandi materialem adminiſtrationem, ac repartitionem hujus oneris, cujus quidem facultatis vigore eædem Communitates ſucceſſerunt in locum expro-
23 miſſorum, ſeu fidejuſſorum pro majori exactionis ſecuritate, & reſpectivè minori incommodo Miniſtrorum Cameralium in ejuſdem oneris exactione, ex latè traditis per *Card. de Luc. de Regal. diſc.62. n.6., & de Servit. diſc.35. num.2., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.12. n.19., & cap.49. n.26., & cap.150. n.135., & ſeqq.*, & latè *Rot. in Narnien. Juris collectandi 7. Junii 1726. §. Parum efficiente cor. Me*; Adeout proindè ex ſuppoſita inferiori taxatione edita ſub anno 1545. nulla fieri poſſit legitima illatio ad pariformem ipſius obſervantiam in hodierno etiam rerum Statu decernendam, ſed imò juſta concurrere videatur ratio tutò in præſens inhærendi illimet prædicti Subſidii Triennalis taxationi, quam habemus in facto fuiſſe jam interPartes, reſpectu hujus etiam Subſidii Triennalis conſtabilitam, & conſtantiſſimè obſervatam à tempore, quo Card. Madrutius obtinuit Jus exigendi Collectas Oppido Galleſii impoſitas pro ſe, ejuſque Succeſſoribus, qualis utique eſt D. Dux Robertus ab Altemps hodiernus Actor.

Et ita reſolutum fuit, collectis omnium DD., & Mei etiam Ponentis ſuffragiis, & utraque Parte ſatis audita.

Præſens Deciſio ex iiſdem fundamentis confirmata fuit coram eodem die 11. Decemb. 1730.

R. P. D. NUNEZ.

MAJORICEN. CONTRIBUTIONIS.

Ven. 2. Decemb. 1729.

ARGUMENTUM.

Eccleſiaſtici, Eccleſiæ, & Loca Pia tenentur de Jure contribuere ad expenſas factas pro expeditione Oratoris deputati à majori parte Eccleſiaſticorum cum conſenſu Ordinarii, prout, & etiam contribuere tenentur ad expen-

penſas factas pro obtinenda exemptione à ſolutione oneris eiſdem indicti.

SUMMARIUM.

1 *Sententia, appellatione non proſecuta, tranſit in judicatum.*

2 *Reſtitutio in integrum non conceditur ſine læſione.*

3 *Conſenſus majoris partis ubi Univerſitatis intervenit, omnes de Univerſitate remanent obligati.*
Ampl. n.5.
Eccleſiaſtici, & Loca Pia tenentur contribuere ad expenſas legationis miſſæ nomine totius Cleri, ſi id reſolutum fuit in Congreſſu Synodali. num.3.
Ampl. num.5.

4 *Notario atteſtanti de re ad ejus munus pertinente, plenè venit deferendum.*

6 *Contributio expenſarum ſpectat ad eos, de quorum utilitate agitur.*
Secus autem ad eos, qui nullam ſentiunt utilitatem. num.7.

8 *Eccleſiæ, Loca Pia, & Eccleſiaſtici de Jure tenentur contribuere ad onera indicta pro defenſione Eccleſiæ ab hoſtibus, & Piratis.*

9 *Privilegium Exemptionis non eſt allegabile adversùs Brve Apoſtolic. munitum ampliſs. Clauſul. derorogatoriis.*

10 *Obſervantia negativa non probatur, ex atteſtatione Notarii deponentis, quod ex inſpectione librorum non conſtat de ſolutione.* Et de ratione.

11 *Obſervantia negativa excluditur ex propria confeſſione.*
Et ex actibus effectivæ ſolutionis. num.12.

13 *Exemptionis Privilegium fuiſſe revocatum arguitur ex ſubſecutis ſolutionibus.*

DECISIO CXCIV.

REverſo Regno Majoricenſi ſub Dominio Sereniſſimi Regis Catholici Philippi V., univerſa Eccleſiaſtica Hyerarchia Regularis, & Sæcularis ejuſdem Regni ſynodalitèr congregata opportunum cenſuit mittere Syndicum ad Aulam Matritenſem, qui nomine ejuſdem Eccleſiaſticæ Hyerarchiæ, nedum gratularetur de Regni recuperato dominio, & debitam Regiæ Majeſtati præſtaret obedientiam, verùm etiam differeret de aliis emergentibus tangentibus Immunitatem Eccleſiaſticam; Dum Syndicus Matriti commiſſum Officium exequutioni demandabat, ſupervenerunt geminæ Bullæ Pontificiæ Sa. Me. Clem.XI., quarum vigore obſtringebantur omnia Loca Pia Regularia, & Sæcularia degentia in Locis ſubjectis Hyſpanico Dominio ad ſolvendum Regiæ Cameræ Subſidium, & Eſcuſatum: A ſolutione hujus impoſitionis ſeſe eximere tentavit Clerus Majoricenſis, & de facto opera,& officiis ejus Syndici gratioſam liberationem à munificentiſſimo Rege reportavit.

Ad effectum muneri ſibi commiſſo ſatisfaciendi idem Syndicus,plures fecit expenſas, quas Status Eccleſiaſticus Majoricenſis repartivit inter omnia Loca Pia, & pro illis exigendis deputavit in Exactorem Joan: Antonium Liedo, qui exactioni manus apponens,adeò renitentem invenit Confraternitatem, ſeu Hoſpitale SS.Petri, & Bernardi d. Civitatis, itaut opus fuerit illud judicialitèr laceſſire coram Vicario Capitulari Majoricenſi, qui gemina contra idem Hoſpitale relaxavit mandata, alterum nempè pro expenſis Syndici in ſumma *lib.*113., *et den.*6., & alterum pro expenſis gratiæ reportatæ in *lib.*140. *ſolid.*14., *et den.*4.

Delata cauſa ad Curiam vigore appellationis interpoſitæ cor. A.C., iſte protulit Sententiam confirmatoriam d. Judicati Vicarii Majoricenſis; quamobrem directa mihi *uti Prælato* Commiſſione in gradu Reſtitutionis in integrum, exquiſivi in hodierna Audientia DD. ſuffragia ſub congruo Dubio — *An conſtet de re judicata, ſeu potius de cauſis Reſtitutionis in integrum?* cui — *Conſtare de re judicata* — reſponderunt, quia appellatio interpoſita adversùs Sententiam A.C. non
1 fuit legitime proſequuta, juxta *Text. in Clem. ſi appelllationem de appellat.*, & concurrit validitas, & juſtitia d. Sententiæ, ex quibus excluditur læſio, & conſequentèr ceſſat cauſa, & fundamen-
2 tum reſtitutionis in integrum,*cap.*1., *et ibi Abb. de reſtit. in integr.*, *l. quod ſi minor* 25. *ff. de minor.*, *Rot. in Rom. Cenſus* 23. *Febr.*1720. §. *Flagitatam cor. bo. me. Herrera*, *in Rom. Cambii* 22. *Januarii* 1725. §. *Reſultabat cor. R.P.D. meo Ratto*, *et in Rom.*, *ſeu Balneoregien.* 5. *Mart.* 1728. §. *Sepoſito cor. bo. me. Cornelio.*

Methodice ſiquidem procedentes DD. cenſuerunt primam partitam *lib.* 113., & *den.* 6. pro expenſis Syndici eſſe æqualiter contribuendam inter omnia Loca Pia Majoricenſia; Nam cum in Congreſſu Synodali ſolemnitèr indicto à toto Clero Sæculari, & Regulari Majoricenſi, prævio etiam Epiſcopi conſenſu, conſtabilitum fuerit, ablegandum eſſe Syndicum, ſeu Oratorem ad Sereniſſimum Hyſpaniarum Regem, qui nomine ejuſdem Cleri gratularetur de Regni recuperato Dominio, & debita eidem Catholico Regi præſtaret obſequia, & ablegatio iſta uti neceſſaria, & laudabilis reputata fuerit à majori parte totius Cœtus Eccleſiaſtici, ſequitur exindè, quod omnia Loca Pia remanſerunt obligata ad effectum contribuendi juſtam portionem ex-
3 penſarum pro iſtiuſmodi legatione factarum, ut poſt *Text. in l. quod major ff. ad municip.* communitèr firmant *Valenz. conſ.*154. *in princ.*, & *n.*10. & 11., *Menoch. de Arbit. Iudic. caſ.*228. *n.*25., & 26., *Lap. alleg.*75, *n.*1., *Coſt. de fact. ſcient.*, & *ingnor. inſpect.*30. *n.*8., & 9., *Surd. de Aliment. tit.*1. *qu.*61. *n.*5., *Zacch. de Salar. qu.*17. *n.*33., & *ſeqq.*, *Loſæu. de jur. univerſ. par.*1. *cap.*3. *n.*75., *Cobel. ad Bul.Bo. Reg. cap.*31. *n.*137., *Guidopap. dec.*68. *n.*2., & *per tot.*, *ibique. Ranchin. in addit.*, *Capyc. dec.*4. *n.*5. *verſ. tertio difficultas*, *Franc. deciſ.*2. *n.*21., *Rot. cor. Pen. dec.*499. *n.*3., *cor. Seraph. dec.*708. *n.*3., *et cor. Dunoz. Jun. dec.*374. *num.*1.

Nec obſtat, quod Hoſpitale SS.Petri, & Bernardi, utpotè non citatum ad intereſſandum Congregationibus habitis à toto Cœtu Eccleſiaſtico, minimè obſtrictum remanſerit reſolutionibus captis ab eodem Cœtu; objectum ſiquidem non ſubſiſtit in facto, quia Notarius Epiſcopalis, qui de actu convocationis, & captæ reſolutionis rogatus fuit, expreſsè teſtatur, omnes Componentes Statum Eccleſiaſticum tàm Civitatis, quàm Diœceſis fuiſſe citatos, licèt non intervenerint, ibi — *gl'altri però citati, e chiamati dalli Nunzii* — cui quidem Notario, ſic teſtanti, plena

4 plena fides præſtanda venit, donec contrarium concludentèr probetur, ſicuti notant *Zabarel. in cap. unic. verſ. undecimo quæro cum ſeqq. de Syndic.*, *Fel. conſ.* 143. *n.* 207., & 277., & conferunt deducta per *Rot. in Bonon. fideicom. de Bavoſiis ſuper tranſportatione Actorum 6. Mart.* 1705. §. *Conſtat cor. cl. me. Card. Scotto*.

Minuſque relevat in Jure, quia dum Congreſſus habitus fuit in Aula Capitulari Eccleſiæ Cathedralis, penès quam reſidet d. Confraternitas, ſeu Hoſpitale, dum in illo intervenerunt omnia Loca Pia Regularia, & Sæcularia Regni in numero ferè biscentenario, dum agebatur de ablegando Oratore ad exercenda reverentiæ, & fidelitatis obſequia erga Majeſtatem proprii Principis, quibus actibus obſequii omnes Subditi tam uti ſinguli, quàm uti conſtituentes Corpus Univerſitatis obſtringebantur, & tandem dum depu-
5 tationem hanc laudavit ipſemet Epiſcopus, cujus gubernio ſubſunt omnia Hoſpitalia, & Confratriæ, in his utique circumſtantiis defectus citationis minimè impedit, quin factum à majori parte Vocalium legitimè intervenientium ſecum trahat minorem, quamvis non citatam, neque præſentem, immò etiam reluctantem, ſicuti notant *Hitman. Stamn. de ſerv. perſ. lib.* 1. *tit.* 4. *cap.* 1. *nu.* 91., *Loſæ. de jur. univerſ. par.* 1. *cap.* 1. *n.* 21., & *cap.* 3. *num.* 75., *Garz. de Expenſ. cap.* 19. *n.* 15., *Franc. Marc. dec.* 490. *n.* 18., *Larr. dec. Granat. n.* 7., & 8., & *n.* 16. *cum ſeqq.*

Idemque judicium efformarunt DD. reſpectu alterius partitæ *lib.* 140. *fol.* 14., & *den.* 4. pro expenſis gratiæ liberatoriæ à Subſidio, & excuſato; cum enim d. Confraternitas, ſeu Hoſpitale, tanquam unum ex membris Eccleſiaſticis teneretur ad exſolvendam ſuam ratam partem Subſidii, & excuſati, pro quorum exactione Sereniſſimus Rex facultatem à S. Sede jam obtinuerat, cumque Syndicus ad Regiam Majeſtatem ablegatus Gratiam liberationis à præfata ſolutione impetraverit, conſequens eſt, ut quemadmodum iſtiuſmodi gratia in communem totius Cœtus Eccleſiaſtici ceſſit utilitatem, ita quoque communis debeat eſſe contributio pro refunden-
6 dis expenſis in eam cauſam factis, ut ex *Text. in l. liberto* 31. §. *fin. de negoc. geſt.*, benè ad rem noſtram tradiderunt *Valenz. conſ.* 154. *per tot.*, *Avendan. de exequ. mand. Reg. cap.* 10. *num.* 20., *Bobadil. Politic. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 40., *Eſcobar. de ratiocin. cap.* 25. *n.* 51., *Garz. de expenſ. cap.* 19. *n.* 12., & 13., *Tholoſ. Syntagm. jur. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 10., *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 35. *n.* 42., *Surd. dec.* 275. *n.* 7., *Larr. dec. Granat.* 88. *n.* 10. *in fin.*, *Rot. in Bononien. Expenſarum* 25. *Junii* 1703. §. *Nec juſtitia cor. bo. me. Omanna*, & *ſuper relaxatione novi mandati iiſdem die*, & *anno* §. *Autumarunt cor. eod.*, & *in confirmatoria* 18. *Aprilis* 1704. §. *Juſtitia*, & §. *Deſcendendo cor. d. bo. me. Omanna*.

Fruſtraque obiiciebatur, quod Hoſpitale SS. Petri, & Bernardi, utpote exemptum tam vigore plurium Privilegiorum, quàm etiam obſervantiæ negativæ, ex quo per longiſſimum ſpatium biſcentum, & ultra annorum nunquam ſolverit controverſum Subſidium, minimè te-
7 neatur ad expenſas gratiæ reportatæ, quæ eidem nullam attulit utilitatem, & quoad ipſum fuit omninò ultronea, & inutilis, ſicuti firmant *Manſ. conſult.* 437. *n.* 36., & *ſeqq.*, *Molin. de contract. diſp.* 418. *n.* 2. §. *Si ii, qui operam*, *Felic. de Societ. cap.* 27. *n.* 1., *Rot. cor. Rm̃o Criſpo dec.* 482. *n.* 12., & *dec.* 524. *n.* 5.

Quandoquidem dum Subſidium hoc impoſitum legitur pro publica, & urgentiſſima cauſa defendendi, nimirum Eccleſiam ab Hoſtibus, &
8 Piratis, ad quod omnes Eccleſiæ, & quæcumque Loca Pia tenentur, ut ex *Text. in cap. fortitudo*, *cap. ſi quis*, & *cap. non inferenda qu.* 3., notat *Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.* 28. *n.* 104., & 105., & ulterius Breve pro hoc Subſidio imponendo reportatum munitum reperitur clauſulis derogatoriis, & efficaciſſimis, inutilitèr allegantur Privilegia exemptiva, quibus prædictæ clauſulæ effrenatiſſimæ omninò derogaſſe cenſentur, ut
9 omiſſis generalibus in ſpecie notant *Amoſtaz. de cauſ. piis lib.* 6. *cap.* 14. *nu.* 23., & 37. *cum ſeqq.*, *Rot. dec.* 702. *n.* 6. *par.* 2. *rec.*

Obſervantia verò negativa, ultra quamquod probata non remanebat ex ſola atteſtatione Notarii deponentis, quod ex inſpectione Librorum non conſtabat, d. Hoſpitale ſolviſſe excuſatum,
10 quia poterant adeſſe alii Libri, ex quibus appareret, eaſdem impoſitiones fuiſſe ſolutas, ut optime reſpondit, *Rot. in rec. dec.* 149. *n.* 4., & 5. *par.* 5., & *cor. Bich. dec.* 238. *n.* 18., in univerſum
11 excludebatur non ſolùm ex Confeſſione Hoſpitalis emiſſa in ſchedula oppoſitionis data coram Vicario Majoricenſi, ubi ingenuè fatetur an. 1715. ſolviſſe expenſas pro obtinenda liberatione à Capibreviatione indicta à Sereniſſimo Hyſpaniarum Rege, verùm etiam ex pluribus
12 actibus ſolutionum emanatis an. 1662., 1692., 1693., & 1694., & regiſtratis in *Summ. Exactoris n.* 9. *cum ſeqq.*, ex quibus nedum excluſa remanebat quælibet obſervantia negativa, *Rot. dec.* 94. *n.* 25. *par.* 12., & *dec.* 338. *n.* 15. *par.* 17., & *dec.* 348. *n.* 9. *cor. Caprar.*, & *in Imolen. Adminiſtrationis Sacramen.* 11. *Jan.* 1704. §. *Haud cor. bo. me. Omanna*, quinimò validiſſimum reſurgebat argumentum, quod ſublatum è medio
13 fuerit omne quodcumque prætenſæ exemptionis privilegium, prout advertunt *Ciren. reſolut.* 206., & 207. *utrobique n.* 1., *Card. de Luc. de Regal. diſc.* 110. *n.* 13., *Rot. in Placentina Pontis*, & *Rivi* 31. *Jan.* 1710. §. *fin. cor. bo. me Anſal.*, & *in Avenion. Pedagii* 4. *Dec.* 1719. §. *Juris diſpoſitioni cor. bo. me. Foſcaro*.

Et ita utraque &c.

Rm̃o P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO

D E C A N O.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII.

Ven. 17. *Junii* 1729.

A R G U M E N T U M.

Si per Tranſactionem conventum fuerit quod una Communitas teneatur alteri aſſignare diſcre-

tam, & æquivalentem quantitatem *de Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti a pagar, ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi, &c.* in d. aſſignationis Cauſam dari non poſſunt bona, quæ ſub controverſia non cadebant, ſed tantum ex controverſis, & ex quibus probetur, bona non fuiſſe controverſa. Collectarum ſolutio, in qua ſumma ſit taxanda.

SUMMARIUM.

1 *Sub tranſactione comprehenduntur tantùm ea, quæ erant ſub lite per tranſactionem compoſita.*

2 *Tranſactionis tenor debet præcisè ſervari, & adimpleri*, & de ratione. n.3.

4 *Bona controverſa, ac Bona in litem, ſeu controverſiam deducta idem ſignificant.*

5 *Sententia Judicis debet eſſe conformis libello, ſive Monitorio.*

6 *Dictio* -- juxta -- *eſt quidem indicativa vicinitatis, ſed non importat comprehenſionem adjacentium terrenorum*, & n.15.

7 *Bona eſſe de territorio Communitatis probatur ex impoſitione Collectarum, exactione pœnarum, reſervatione herbarum, ac ex aliis ſimilibus actis.*

Lim. ubi actus hujuſmodi fuerunt clandeſtini, & lite pendente geſti, n.8.

9 *Cauſa debet præcedere effectum, non ſubſequi.*

10 *Confeſſiones, & declarationes emiſſæ per Cauſarum Patronos in eorum informationibus Principalibus non præjudicant.*

Lim.1. ſi conſtet de ſpeciali mandato Procuræ, n.11.

Lim.2. ubi illa adminiculentur ex aliis actibus, & in illorum ſequelam dignoſcantur emiſſæ, n.12.

13 *Bonorum comprehenſio intra limites Territorii non probatur ex ſimplici illorum deſcriptione facta per Judices occaſione acceſſus pro inſtructione eorum animi tantùm.*

Ampl. in concurſu plurium Decretorum, & Reſolutionum judicialitèr decernentium illorum excluſionem, num.14.

16 *Præſervatio jurium non importat illorum verificationem.*

17 *Tranſactio interpretari debet juxta rigorem juris, non juxta ſemitas æquitatis.*

18 *Tranſactio ſtrictè, & ad literam interpretari debet. Nec ullam patitur extenſionem*. ibid.

19 *Collectarum impoſitio fieri, & regulari debet ad menſuram onerum ſolvendorum.*

DECISIO CXCV.

UT tandem aliquando dirimerentur pervetuſta diſſidia inter Civitatem Viterbii, & Communitatem Celleni à longo jam tempore vigentia circa Territorialem pertinentiam, & extenſionem hinc inde controverſam, jam inde ab an. 1710. ſub prævalida mediatione, & auctoritate Emi Imperialis vigilantiſſimi, & Bono publico addictiſſimi Sac. Congr. Bo. Reg., & Exgraviorum Præfecti inita inter Partes fuit ſolemnis Tranſactio, per quam Civitas Viterbii promiſit aſſignare Communitate Celleni -- *Una diſcreta, & equivalente quantità DI TERRENI CONTROVERSI, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne'peſi, formata però che ſarà dalla Sagra Congr. del Bon Governo la Tabella con tutti gl'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno, con eſpreſſa condizione, che ſe quella di Celleno non abbracciaſſe in tutto tal partito, in tal caſo s'abbia per non fatto, e non s'intenda pregiudicato in conto alcuno alle raggioni di quella di Viterbo.*

In cujus quidem Concordiæ ſequelam eadem Sac. Congr. Bo. Reg. ſucceſſivè ſub anno 1711. ſequentem edidit reſolutionem -- *Eſſe aſſignandam per Communitatem Viterbii Communitati Celleni in executionem Concordiæ &c. ratam, ſeu quantitatem Prædiorum, ſuper quibus impoſterum imponi poſſit annua Collecta in ſum. ſc.375. pro ſupplenda deficientia Tabellæ Cameralis &c.* -- ſubindeque ſequenti an. 1712. eadem Sac. Congr. rebus maturius diſcuſſis, moderando præcedentem reſolutionem, mandavit -- *Ut pro nunc, & ſine præjudicio Jurium ambarum Partium fieret aſſignamentum in bonis controverſis, non excedens conſtitutionem annui redditus ſc.170.*

Cum autem Auditor R. P. D. Narii emeriti ejuſdem Sac. Congr. Secretarii ſub an.1725. in executionem prædictæ Concordiæ, prævia Peritorum electione, & Perſonalis acceſſus diligentia proceſſerit ad effectivam bonorum ſegregationem, & aſſignationem favore Communitatis Celleni, cum conſecutiva etiam terminorum appoſitione ſuper iiſdem bonis jam aſſignatis, & in hujuſmodi aſſignatione, & reſpectivè terminorum appoſitione prætergreſſus fuerit normam in præmemorata Concordia præſcriptam, excedendo fimbrias, ac limites Bonorum *ſub controverſia cadentium*, intra quorum tamen ſphæram ex literali Concordiæ diſpoſitione, ac tenore contineri unicè debebat effectus expetitæ Bonorum aſſignationis, hinc factum fuit, ut Civitas Viterbien. ad reparandum præjudicium ſibi ex prædicta bonorum aſſignatione irrogatum, peculiarem impetrare curaverit Commiſſionem manu SSmi ſignatam, eidemque Sac. Congr. Bo. Reg. directam, injuncta tamen eidem exquiſitione Voti per noſtrum Sac. Auditorium tradendi, ad cujus proinde Commiſſionis tramites Ego de hujuſmodi Voto Rotali requiſitus congruum in hodierna Audientia DD. meis propoſui Dub. -- *An, & ſuper quibus Bonis ſit facienda aſſignatio, ſeu potius ſubſtineatur jam facta, & ad quam rationem ſint collectanda bona aſſignanda?* quod ab ipſis una mecum in hac Cauſa ſuffragantibus reſolutum fuit mediante reſponſo -- *Aſſignationem factam ſubſtineri, juxta modum in dec. exprimendum, & bona aſſignanda collectari debere, juxta modum pariter in dec. exprimendum.*

Rem quippe ordiendo à prima parte Reſcripti verſante circa bonorum aſſignationem jam factam, hæc utique non alitèr ſubſtineri poſſe viſa fuit, quàm relativè ad diſcretam, & æquivalentem quantitatem bonorum, revera originariè comprehenſorum *ſub controverſia inter Partes jam dudum excitata, & vigente*, conſentaneè ſcilicèt tum ad regularem indolem Tranſactionis, quæ
1 ſuapte natura exigit comprehenſionem illarum tantùm rerum, quæ revera fuerint præcedentèr deductæ in Litem, ex eadem Tranſactione compoſitam, ad *Text. in l.1. ff. de Tranſact., & l.2. Cod. eod. tit., Rot. dec.24. n.4., dec.852. nu.4., & dec.928. n.4. cor. Emer. Jun., & dec.168. n.20. cor. cl. me. Card. Caprara.*

Tum, & fortius ad expreſſam, & literalem legem apertè præſcriptam in ipſomet Capitulo Tranſactionis, hac de re inter eaſdem Partes ini-

tæ,

tæ, quæ effectum aſſignationis bonorum à Civitate Viterbii faciendæ diſertiſſimis verbis coarctavit, ac reſtrinxit *ad prædictam diſcretam, & æquivalentem quantitatem bonorum tantùm inter Partes jam controverſorum* juxta literalem ſenſum ejuſdem Tranſactionis, cujus verba opportunè iterùm repetenda ita ſe habent -- *Che dalla Communità di Viterbo s'aſſegni à quella di Celleno una diſcreta, & equivalente quantità de' TERRENI CONTROVERSI, che ſiano ſufficienti, &c.* -- Cujus quidem Tranſactionis tenor, dubium non eſt, quin præcisè debeat in hac parte ſervari, & adimpleri, utpotè præſeferens conventionem, ac
2 formam mutuo Partium conſenſu conſtabilitam, quæ proindè ad Juris tramites omni ex parte, & in forma ſpecifica, ac præciſa debet etiam executioni demandari, attenta individuitate Con-
3 ſenſus à tranſigentibus explicati, cui adhæſiva eſſe etiam debet individuitas executionis, & implementi, ut per *Text. in leg. nec intentio C. de Tranſact.*, appoſitè firmavit *Rot. dec.412. n.6., & ſeqq., & dec.450. ſub n.6. cor. Emer. Jun., deciſ.207. n.8., dec.605. n.14., & dec.628. n.8. cor. clar. me. Card. Caprara.*

Jacta igitur hac fundamentali baſe, cenſuerunt DD. hoc Bonorum *controverſorum* prædicatum propriè verificari de illis certis, ac determinatis bonis, quæ revera fuerunt originariè expreſſa in Monitoriis, ex quibus cauſam, & initium deſumpſit judicialis controverſia inter Partes acta, quæque ſubinde fuerunt ſubjectum Judicialium diſputationum inter eaſdem Partes aſſumptarum, quæ quidem intelligentia ſatis conſona etiam videtur juridicæ præſumptioni, per quam promiſcuus, & communis accomodatur ſenſus
4 *Bonis controverſis, ac Bonis in Litem, ſeu controverſiam* deductis, ac per conſequens comprehenſis ſub originaria litis inſtauratione, ſive per Libelli, ſive per Monitorii expeditionem explicata, cui adhæſiva eſſe etiam debet Judicis Sententia, ad *Text. in l. ut fundus ff. commun. divid.*
5 *Marant. in Prax. par.6. tit. de Sententia ex n.60., Thuſc. Pract. concl. lib.B. concl.135., Pax Jord. lucubr. Jur. tom.3. lib.14. tit.25. n.57., Scac. de Sentent. Gloſſ.14. qu.16. n.1., Rot. dec.384. n.3. cor. Benincaſ.*

Retento autem hoc Themate ex hac Bonorum controverſorum claſſe primo loco expungenda eſſe exiſtimarunt DD. omnia Bona ſita, atque contenta in Contratis *di Michignano, Valleriona, e Vallemonda*, quæ tamen compræhenſa fuiſſe conſtat ſub aſſignatione per Auditorem R.P.D. Secretarii Sac. Congr. Bo. Reg. expleta. Quod enim hujuſmodi Bona reverà recenſeri non poſſint inter bona *controverſa* ſatis deduci viſum fuit, non ſolùm ex ſpecialibus Decretis S. Congr. Bo. Reg. ſub anno 1701. editis, per quæ ſolemnitèr definitum fuit avocationem poſſeſſionis præcedentèr, nempè ſub anno 1691. à Sac. Congr. Confinium ad evitandas perturbationes, & ſcandala demandatam, relativè ad partem Territorii *ſub controverſia cadentis*, & à R. P. D. Gubernatore Viterbii, uti Judice per eamd. Sac. Congr. Deputato ad effectum ſubindè perductam *Non ſuffragari quoad Contratas Vallerione, Valle-Monda, e Michignano*, quibus planè Decretis, ſivè Reſolutionibus conſona etiam ſubindè fuit Epiſtola ab eadem S. Congr. ſub eod. an. tranſmiſſa ad R. P. D. Gubernatorem Viterbii, per quam apertè declarata fuit Mens ejuſdem Sacræ Congreg. -- *Che l'avocazione del Poſſeſſo de' TERRENI CONTROVERSI preſoſi da coteſto Governo d'ordine della medema non debba ſuffragare per la d. Contrada di Vallerione, ne per l'altre di Michignano, e Valle Monda, &c.*, ex quibus proindè iteratis declarationibus tanta cum maturitate editis dubium non videtur, quin ſatis conſtabilita remanſerit cenſura exemptiva, & exceptuativa præmiſſarum Cõtratarum ex claſſe *Bonorum controverſorum*, ob quorum non verificatam qualitatem declarata fuit exemptio earumdem Contratarum ab avocatione poſſeſſionis præcedenter demandata relativè ad partem Territorii controverſi.

Verùm etiam ex alia ſucceſſiva Epiſtola ſub an.1712. per eamdem S.Congr. ſcripta ad eund. R. P. D. Gubernatorem Viterbii, per quam iterum pandita, & explicata fuit Mens ejuſdem S. Congr. eò directa, ut in executionem præcedentis Concordiæ inter Civitatem Viterbii, & Communitatem Celleni initæ, & Reſolutionum ejuſdem S. Congr. circa eamdem rem editarum, ſine præjudicio Jurium utriuſque Partis abſque alia cunctatione procederetur ad effectivam aſſignationem *Bonorum controverſorum* pro ſumma jam præſtituta ſc. 170. juxtà formam præſcriptam ab eadem S. Congreg. -- *Eccettuatene però quelle delle Contrade di Valle Rione, Michignano, e Valle Monda, &c.* -- ex qua proindè univoca conſonantia Decretorum, & reſpectivè Epiſtolarum ejuſdem S. Congr. convenientium in ſtatuenda exceptuatione prædictarum contratarum ex cathegoria *Bonorum controverſorum*, non videtur revocari ampliùs poſſe in diſcrimen germana earumdem contratarum exiſtentia extra ſphæram *Bonorum controverſorum*, de quibus agitur.

Parùm officiente, quod ex enunciativa emiſſa in Monitorio expedito ſub an.1600. reſultet Territorium Celleni ſe extendere -- *juxta Torrentem defluentem ſubtus Pontem Lapidoſum*, quaſi proindè eo ipſo concluſa remaneat compræhenſio prædictorum Bonorum in controverſo Territorio Celleni ratione congruentiæ Confinium in eodem Monitorio enunciatorum, Dictio enim
6 illa -- *Juxta* -- adjecta in prædicto Monitorio eſt quidem indicativa vicinitatis intercedentis inter controverſum Territorium Celleni, & enunciatum Torrentem defluentem ſubtus Pontem Lapidoſum, non autem poteſt eſſe apta ad connotandam Territorialem compræhenſionem omnium prædictorum Bonorum, quæ latè ſeſe extendunt, ac diffundunt ex utraque parte enunciati Torrentis, ac reſpectivè Pontis Lapidoſi, cum longè inter ſe differant, & diſtent termini vicinitatis ſimplicem præſeferentes adjacentiam, ac termini actualis, & effectivæ compræhenſionis, prout hanc meræ adjacentiæ ſignificationem de Jure inhærentem Dictioni -- *Juxtà* -- in prænotato Monitorio adjectæ, appoſitè expendunt *Bartol. in l. Quidam Hiberus ff. de Servit. Urban. Præd., Bald. in leg.1. n.2. Cod. de Epiſc., & Cler., Bero. conſ.144. n.16. lib.3., Surd. conſ.429. n.52., Barboſ. Tract. var. Dict. 187. n.1., & ſeqq., Rot. dec.1708. n.24. cor. Coccin.*

Minùſque ad ſuadendam prædictorum Bonorum

rum exiſtentiam intra limites Territorii *contro-*
7 *verſi* quidquam conferre poſſe viſa fuit multiplex ſeries actuum à Communitate Celleni oppoſitorum, ac præſeferentium, tum impoſitiones Collectarum, tum exactiones pœnarum pro damnis datis, tum reſervationes Herbarum, & Paſcuorum ſuper prædictis Bonis ſub variis temporum circumſtantiis à Populo Celleni expletas. Cum enim actus iſti fuerint clandeſtinè, & uſur-
8 pativè exerciti poſt jam introductam litem, de qua agitur, hinc nullum obtinere potuerunt pondus in propoſito inferendi originariam compræhenſionem Bonorum, circa quæ verſati fuerunt iidem Actus, ſub eadem primæva Lite, ſeù controverſia, ad quem effectum opus profectò fuiſſet, quod prædicti actus poſſeſſorii præceſſiſſent litis inſtaurationem, quo caſu habiles utique reputari potuiſſent ad imprimendam Bonis, ſuper quibus exerciti fuiſſent iidem actus, compræhenſionem ſub Territoriali lite, ſeu controverſia ſubindè inter Partes inſtructa, quæque ex parte Communitatis Celleni contenditur extitiſſe prædictorum quoque bonorum compræhenſiva, conſentaneè ſcilicèt ad familiarem illam Juris regulam, ex qua habemus Cauſam, cujus utique vices prædicti actus poſſeſſorii in bonis, de quibus agitur à Populo Celleni exerciti, gerere debuiſſent in propoſito inferendi eorumdem Bonorum compræhenſionem ſub Territoriali lite, ſeù controverſia, perneceſſè debere præcedere, nunquàm verò poſſe ſubſequi ſuum effectum,
9 qualis nempè eſſe debuiſſet ille præſeferẽs actualem eorumdem bonorum compræhenſionem ſub prænotata Territoriali controverſia, juxtà regulam, de qua *Rot. dec.96. nu.7. cor. Peutinger., & dec.944. n.2. cor. Emerix Jun.*

Cæterum hac de re non videbatur poſſe ampliùs juſtè dubitari, cum ipſimet defenſores Communitatis Celleni in Cauſæ proſecutione coram S. Congr. Bo. Reg. ante adductos etiam præmemoratos actus poſſeſſorios juxta ejuſdem Communitatis ſenſum idoneos ad juſtificandam prædictorum Bonorum compræhenſionem ſub Territoriali controverſia ab initio inſtructa, adhuc tamen pluries in ipſorum Informationibus ultrò admiſerint, faſſique fuerint germanam facti veritatem circa Originariam dd. Bonorum non compræhenſionem ſub eadem Territoriali controverſia, ut ſignantèr reſultat ex particula allegationis pro parte d. Communitatis Celleni ſub an. 1698. diſtributæ in ead. Sac. Congr. Bo. Reg., ubi ſub §. *Notando inſuper, & ſeq.* hæc habentur -- *Prout nil faciunt faſciculi accuſationum damnum dantium per Viterbienſes in actis producti, quia illæ loquuntur de damnis datis in Tenutis di Vallerione, Vallemonda, e Michignano, e delle Lamarelle, quas non controvertimus eſſe in Territorio Viterbii* -- quod & apertius declaratum fuit in reſponſione facti per defenſorem ejuſdem Com-
10 munitatis ſucceſſive exarata §. *Quo vero ad ſecundum*, Quibus quidem confeſſionibus, & declarationibus per d. Communitatis defenſores emiſſis in eorum allegationibus, licèt exploratum in Jure ſit, nullam ineſſe vim in propoſito firmandi ſtatum Communitatis eorum Principalis Juribus præjudicialem, quoties non concurrat ſpe-
11 ciale mandatum Procuræ ab eadem Communitate Principali traditum ad emittendas hujuſmodi confeſſiones, ſeù declarationes, certum tamen eſt, quod inſpecta ſerie, & proportionata qualitate Actuum, in quibus iſtæ fuerunt emiſſæ, itidemque attenta ipſarum multiplicitate, peculiaris iiſdem adſcribenda ſit virtus in propoſito uberius patefaciendi, teſtatamque reddendi veritatem facti tot aliis etiam aliundè extrinſecis
12 mediis comprobatam, ex plenè deductis per *Angel. de Confeſſ. lib.3. q.1. n.8., Conciol. alleg.63. n.21., & ſeq., Rot. dec.678. n.3. cor. Burat., dec.506. n.6. cor. Ludoviſ., in Imolen. Salviani 8. Maii 1702. §. Non obſtante cor. bo. me. Muto, in Bononien. Fideicom. de Urſis 10. Maii 1709. §. Et verè cor. Me, in Matheranen. Manutentionis 30. Jun. 1723. §. Et denique cor. Emo D. meo Card. Falconerio, & in Verulana, ſeu Ferentina Tranſactionis 10. Maii 1728. §. Ulterius cor. R.P.D. meo Corio.*

Quatenùs verò ad ſuadendam prædictarum Contratarum compræhenſionem in claſſe Bonorum controverſorum proponebatur alter peculiaris actus deſcriptionis earumdem Contratarum factæ per Iudices bo. me. Marabottinum, & Severolum in Perſonali acceſſu per ipſos expleto ſub an. 1700., in hac parte animadverſum primo loco fuit germanam facti veritatem verſari in eo, quod vigilantia prædictorum Judicum conſtiterit ſolùm in recognoſcendis, & explorandis, ſecus autem in deſcribendis ſingularitèr iiſdem Contratis, perindè, ac ſi reverà ſpectaſſent ad certam ſpeciem *Territorii controverſi*, inter quos quidem actus ſimplicis materialis explorationis, & obſervationis, nec non formalis deſcriptionis prædictarum Contratarum uti reverà ſpectantium ad Territorium controverſum, nemo non videt, quantum diſcriminis interſit ad effectum, de quo in præſens agitur.

Addito ulterius, quod ut cumque ea res ſe habuerit, cum tamen prænotata Locorum recognitio non exceſſerit limites actus merè ex-
13 trajudicialis à præmemoratis Judicibus expleti pro inſtructione eorum Animi, hinc non potuit ullum legitimum firmare ſtatum aptum ad fundandam prædictorum Bonorum, ſeu Contratarum compræhenſionem intra terminos Territorii *controverſi*, ſignanter verò è conſpectu ſolemnium Judicialium reſolutionum, quas conſtans in facto eſt fuiſſe ſubindè à Sac. Congreg. Bo. Regim. editas ſub ſeq. an. 1701. per quas fuit ex profeſſo definitum eaſdem Contratas non recenſeri in Territorio controverſo, quibus conſona, & adhæſiva etiam fuit Epiſtola per eamd. Sac. Congr. hac de re ſub an. 1712. tranſmiſſa ad R.P.D. Gubernatorem Viterbii, de quibus latius actum fuit ſuperius ſub §. *Verum etiam*, quibus proindè ſubſecutis Judicialibus definitionibus, & actibus, & quidem tanta cum ſolemni-
14 tate ac maturitate editis, dubium non eſt, quin longè potiores adſcribendæ ſint vires in propoſito excludendi prædictas Contratas è claſſe Territorii *controverſi*, quam, quæ uſurpari umquam potuerint in oppoſitum ab alio præcedenti actu extrajudiciali, cujus ſphæram non exceſſit præmemoratus acceſſus.

Quamquam verò ad appingendam prædictis Contratis qualitatem Territorii actu *controverſi* proponeretur ipſarum ſi non explicita, ſaltem tamen virtualis, & implicita compræhenſio ſub primo Monitorio, quod pro parte Communita-

tis

tis Celleni jam inde ab an. 1600. fuit expeditum, in quo ſatis eſſe videtur indicatos fuiſſe Confines Pontis *Lapidoſi*, ad hoc ut compræhenſæ pariformiter cenſeri poſſint prædictæ contratæ intra illius limites conſiſtentes, quaſi verò ex indicatione Confinium implicitè deſignatæ credi etiam poſſint res intra ipſos contentæ; Præſertim quia in aliis ſucceſſivis Monitoriis adjecta noſcitur præſervatio Jurium eidem Communitati Celleni ſuper dd. contratis competentium, quæ ſanè præſervatio videtur alludere ad originariam competentiam Jurium quocumque modo inter Partes præventivè promotorum, & in Judicialem arenam deductorum per quamcumque judicialis petitionis formam.

In hac tamen parte præmiſſo, quod nec ſubſiſtere quidem videbatur allegata virtualis, & implicita compræhenſio, ex eo quia in prædicto Monitorio anni 1600. revera explicata ſolùm fuit adjacentia, & proximitas Torrentis defluen-
15 tis ſubtus Pontem *Lapidoſum*, quæ tamen maximè differt ab effectiva compræhenſione, itidemque præmiſſo, quod prænotata ſimplex præ-
16 ſervatio Iurium inducere non poterat verificationem legitimæ controverſiæ ſuper dd. bonis.

Diſtrictius præterea perpenſum fuit, quod cum in præſens agatur de decernenda executione ſolemnis tranſactionis, hac de re ultimo loco inter Partes initæ, per quam literalitèr, ac præcisè conventum fuit, ut Civitas Viterbii Communitati Celleni aſſignare debeat -- *una diſcreta, & equivalente quantità di TERRENI CONTROVERSI, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi* -- Hinc ipſa met qualitas tranſactionis, quæ præſefert contractum interprætandum ad rigoroſos ſtricti Juris trami-
17 tes, non autem ad latiores bonæ fidei, ſeu equitatis ſemitas ad tradita per *Rocc. Epiſc. Iſclan. diſp. Jur. cap. 185. n. 18., & ſeq., Faber. in C. 2. lib. 2. tit. 4. defin. 6., & 12., Rot. dec. 1123. nu. 1., coram Emer. Jun., & dec. 578. n. 2. cor. clar. mem. Card. Caprara.* Satis per ſe exigere videtur, ut prædicatum illud -- *de Terreni controverſi* -- accipiatur in ſua præciſa, & rigoroſa, non autem in impropria, & extenſiva verificatione, adeout congruere cenſeatur illis tantùm bonis, quibus qualitas -- *di controverſi* -- revera fuerit impreſſa per ſpecificam ipſorum expreſſionem factam in Monitoriis controverſiæ, ſeu litis inſtructivis, poſthabita quacumque ipſorum comprehenſione implicita, ac virtuali, ſeu per ſubauditas, & extenſivas interprætationes ſubintellecta, quæ regularitèr admitti non poteſt in ſubjecta materia tranſactionis, in qua Juris rigor ſtrictè exigit
18 attendi ipſius literam, & qualitates ab ipſa præſcriptas neglecta quacunque extenſione, quæ poſſet aliundè deduci ex latè traditis per *Honded. conſ. 6. n. 35. lib. 1., Rot. dec. 158. n. 3., cor. Ludov., ibique Add. n. 6., dec. 172. n. 7. cor. Cavaler., dec. 17. n. 8. cor. Merlin. dec. 168. n. 20., & dec. 545. n. 3. & ſeq. cor. cl. me. Card. Caprara.*

Quemadmodum verò ex huc uſque firmatis aſſignatio Territorii jam facta, & de cujus viribus in præſens ſub propoſito dubio diſceptatur ſubſtineri nequaquam poteſt reſpectu contratarum di *Valleronia, Vallemonda, e Michignano,* utpotè quæ verſantur extra ſphæram Territorii in controverſiam actu deducti, ex cujus ſola ſpecie ſatis jam demonſtratum fuit ſeligi debere Bona Communitati Celleni per Civitatem Viterbii aſſignanda, ita ex eadem ratione pariformitèr deſcendere compertum fuit, quod in actu facienda aſſignationis peculiaris fieri paritèr debeat exceptuatio, ac diſgregatio omnium bonorum, quæ per Civitatem Viterbii noviſſimè fuerunt recuperata à Communitate Balneoregien. vigore ſententiæ ſub an. 1692. per S. Congregat. Confinium latè in Cauſæ pertinentiæ, & Confinium Territorialium diu inter eaſdem Communitates agitata; In qua quidem ſententia ſpecialitèr enumerata fuerunt omnia bonorum corpora jam judicialitèr prædictæ Civitati Viterbien. adjudicata; Eo enim ipſo, quod hæc particularia bona noviſſimè tantùm fuerunt per Civitatem Viterbien. vindicata, conſequens eſt ipſa non poſſe recenſeri in Cathegoria Territorii à longe vetuſtiori tempore *controverſi* inter eamdem Civitatem Viterbii, & Communitatem Celleni, adeoque nec poſſe referri inter bona eidem Communitati Celleni in eamdem Territorialem Cauſam aſſignanda ex ſola ſpecie bonorum ſub antiqua controverſia compræhenſorum.

Abſoluta ex his prima, & ſecunda propoſiti dubii parte, & progrediendo nunc ad tertiam verſantem circa modum, ſeu rationem, juxta quam collectari debeant bona Communitati Celleni per Civitatem Viterbien. aſſignanda, quamvis Communitas Celleni contenderet controverſam collationem eſſe dimetiendam ad rationem Juliorum trium pro qualibet libra, vice autem verſa Civitas Viterbii exciperet eſſe amplectendam altiorem rationem Juliorum undecim cum dimidio ſub eo ſuppoſito, quod ita decreverit Em̃us Imperialis vigilantiſſimus, ac publicæ utilitatis ſtudioſiſſimus Sac. Cong. Bo. Regim. Præfectus, quæ quidem collectarum taxatio magis conſona etiam eſſe videbatur conſuetudini in aliis finitimis Locis vigenti, juxta quam Bonorum collectationes pariformiter promiſcuè regulantur ad rationem Juliorum 5., vel 6., vel novem pro libra commenſurativè ad quantitatem bonorum collectandorum, necnon onerum ipſis inhærentium.

Cum tamen in hoc prætenſionum conflictu non fuerit exhibitum legitimum documentum allegati decreti per Em̃um D. Card. Imperialem editi, hinc retento fundamentali principio quod aſſignatio per Civitatem Viterbien. facienda Communitati Celleni verſari ſolùm debeat circa diſcretam, & æquivalentem quantitatem Bonorum ſub antiqua Territoriali controverſia inter eaſdem Partes vigente compræhenſorum, quodque ulterius pro hujuſmodi dumtaxat Bonorum *controverſorum* ſpecie, & quantitate ſubſtineri poſſit aſſignatio jam facta, in hoc proinde rerum ſtatu tutius viſum fuit DD. in abſtracto ſtatuere, ut norma controverſæ collectationis deſumi debeat à proportione intercedente inter quantitatem hujuſmodi Bonorum
19 ſub jam ſuperius explicata aſſignatione compræhendendorum, nec non quantitatem onerum Cameralium ab eadem Communitate Celleni peræquandorum, adeout major, vel minor collectæ impoſitio regulanda ſit juxta indigentiam à Communitate Celleni recognoſcendam,

cum

cum ad ipſius curam ſpectet providere, ut Bona *controverſa* ita collectentur, ut per collectam retrahendam peræquari poſſit, ac debeat ſolutio onerum Cameralium ipſi incumbentium, juxta quem modum explicata fuit reſolutio poſtremæ partis dubii hodiernæ diſceptationi propoſiti.

Et ita reſolutum fuit cum ſuffragio, etiam mei cauſæ Ponentis, & utraque Parte ſatis audita, &c.

Rm̃o P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO

DECANO.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII SUPER SUPPLEMENTO, ET RESTITUTIONE COLLECTARUM.

Ven. 17. Junii 1729.

ARGUMENTUM.

Quemadmodum in præcedenti dec. ſtabilitum fuit ſubſtineri ſolummodò aſſignamentum factum de controverſis bonis, ita in præſenti diſputato contemporaneo dubio ſuper ſupplemento, & reſtitutione Collectarum affirmativè quoad primam partem, & negativè quoad ſecundam reſolvitur.

SUMMARIUM.

1 *Acceſſorium non debet ſortire naturam diverſam à ſuo Principali.*
2 *Fruſtra petis, quod intus habes.*
3 *Sublata ſubſtantia evaneſcunt etiam accidentia.*
4 *Acceſſorium corruit remoto Principali.*

DECISIO CXCVI.

Contextualitèr cum altero Dub., cujus reſolutio pandita fuit per aliam contemporaneam Deciſ. cor. Me editam, propoſui etiam aliud ſequentibus verbis conceptum -- *An ſit faciendum ſupplementum, & ſint reſtituendæ Collectæ, & à quo tempore, & ad quam rationem?* quod fuit reſolutum -- *Affirmativè quoad primam partem*, & in reliquis *Negativè*.

Pro eo enim, quod reſpicit priorem præmiſſi Dubii partem affirmativam ipſius reſolutio juſtificari viſa fuit ex eo, quod cum Civitas Viterbien. in ſequelam, & executionem ſolemnis concordiæ ſub an. 1710. initæ cum Communitate Celleni teneatur eidem Communitati Celleni tradere -- *Una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni CONTROVERSI, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi, formata però, che ſarà dalla S. Congreg. del Buon Governo la Tabella con tutti l'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno, &c.* -- hinc quoties Bona jam aſſignata non comperiantur coæquare diſcretam quantitatem æquivalentem oneri exitus Cameralis eidem Communitati Celleni incumbentis, & cujus peræquatio fuit opportunè inter Partes conventa per dictam concordiam, inevitabile profectò remanebit onus Civitati Viterbien. inhærens ſupplendi defectum præcedentis aſſignationis, uſquequo promoveatur effectus conventæ exæquationis, retento tamen ſemper themate aſſignationis faciendæ *ex diſcreta, & æquivalenti* quantitate -- *di Terreni controverſi* --, ex quorum proindè claſſe, & cathegoria fieri pariformiter debebit ſupplementum, de quo in præſens agitur, nè aliàs acceſſorium,
1 cujus vices gerere debet ſupplementum, obtineat naturam, & qualitatem diverſam à ſuo Principali, cujus figuram exhibuit præcedens aſſignatio, de cujus ſupplendis defectibus hodiè differitur.

In ordine verò ad aliam prænotati Dubii partem conſiſtentem in expetita per Communitatem Celleni reſtitutione Collectarum per Civitatem Viterbii hactenus perceptarum, ex portione *Territorii controverſi* per ipſam detenti, ratio negativæ reſolutionis promanare viſa fuit ex eo, quia aut dicta Communitas Celleni controverſarum Collectarum reſtitutionem petere intendit correlativè ad fructus Bonorum originariè inter Partes controverſorum, ſuper quibus jam in contemporanea Deciſione fuit latè firmatum ſubſtineri aſſignationem jam factam, & habito reſpectu ad hujuſmodi Bonorum *controverſorum* jam aſſignatorum fructus, facilè dilui viſa fuit quælibet controverſia ex eo, quia vel hujuſmodi fructus fuerunt actu percepti ab ipſa Communitate Celleni dictorum Bonorum aſſignataria, & tali caſu eidem ob-
2 jicii poteſt vulgatum illud Juris axioma -- *Fruſtra petis quod intus habes* -- Aut verò hujuſmodi fructus non fuerunt à prædicta Communitate percepti, & in hiſce terminis cum eadem Bona ſubjerint cenſuram Decreti ſub an. 1691. editi à Sac. Congregatione Conſiliorum, demandantis avocationem poſſeſſionis eorumdem Bonorum, libera Communitati Celleni ſemper ſuppetet facultas præd. fructus repetendi à Depoſitario, qui ipſos actu perceperit.

Quod ſi verò eadem Communitas Celleni Collectarum reſtitutionem intentare contendat correſpectivè ad ſupplementum, quod inſtat ſibi fieri ex Bonis propriis Civitatis Viterbien., verſantibus extra ſphæram *de' Terreni controverſi*, quæ debebant eſſe ſubjectum aſſignationis Communitati Celleni faciendæ ad formam tranſactionis ſub an. 1710. initæ inter eamdem Communitatem, & Civitatem Viterbien., ſicut ex præmiſſis, & ex latius firmatis in alia contemporanea coram Me edita Deciſione, radicitus, & in ſubſtantia corruit originaria prætenſio ſupplementi ab eadem Communitate Celleni expetiti ſuper Bonis propriis Civitatis Viterbien., ità pariformiter etiam collabeſcit conſecutiva obli-
3 gatio Collectarum correlativè ad eadem Bona prætenſarum, cum ſublata ſubſtantia, conſecu-
4 tivè evaneſcant etiam accidentia, & remoto Principali, corruat etiam acceſſorium juxta vulgatas Juris regulas.

Et ita reſolutum fuit cum ſuffragio etiam mei Cauſæ Ponentis, & utraque Parte ſatis audita.

Rm̄o P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO.

DECANO.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII.

Lunæ 27. Novemb. 1730.

ARGUMENTUM.

Recedendo S. Rota in hac deciſ. à reſolutione capta ſub die 17. Junii præcedentis anni, ſub qua definiverat bona aſſignata ad formam tranſactionis non eſſe de controverſis ante tranſactionem, firmat bona, de quibus agitur, re vera fuiſſe inter controverſa, ponderando ad hunc effectum plures facti circumſtantias, & quoad Collectarum ſolutionem illius quantitatem taxandam, ſive augendam eſſe determinat uſque ad ſummam juliorum ſex pro qualibet libra.

SUMMARIUM.

1 *Clauſ.* non deducta deducam, & non probata probabo -- *de jure tacitè ſubintelligitur in omnibus judicialibus inſtantiis.*
2 *Judicium idem ſemper eſt, nec immutatur ex adnexione ſubalternarum petitionum.*
3 *Tranſactio in Judicio eſt exequenda, non intervertenda.*
4 *A primordio tituli poſterior formatur eventus.*
5 *Ex tractatibus præliminaribus infertur quid fuerit in negocii concluſione comprehenſum.*
6 *In tranſactione exequenda Judex debet habere reſpectum ad ſingulas illius partes.*
7 *S. Congr. Bo. Reg. ſtylus eſt approbandi Collectarum taxationem non ſemper in eadem uniformi quantitate.*
8 *Collectarum taxatio variari debet juxta peculiares caſuum circumſtantias.*
9 *Collectarum taxatio quomodo in hac cauſa regulata fuerit per S. Rotam in ſequelam tranſactionis.*

DECISIO CXCVII.

REvocatis in hodierna Audientia ad novam Juris cenſuram Viribus *Dec. cor. Me aditæ ſub die 27. Jun. ſuper.* an. 1729., per quam reſolutum fuit Bonorum aſſignationem in hac Territoriali controverſia ab Auditore R.P.D. Nari S.Cong. Bo. Reg. Secretarii decretam favore Communitatis Celleni ſuſtineri juxta modum in eadem præced. dec. expreſſum, & reſpectivè Bona aſſignanda collectari debere juxta modum paritèr in eadem Dec. explicatum, DD. prævio maturo examine Jurium iterum ab utraque Parte promotorum non alitèr crediderunt conſultum remanere poſſe juridicis earumdem Partium fundamentis, quàm novum reſolutioni injungendo modum inferius explicandum, & in hoc ſenſu convenerunt ad reddendum reſponſum pro perſiſtentia -- *In deciſis.*

Retento enim themate præſentis controverſiæ principalitèr reſidentis in determinando modo promovendi executionem Tranſactionis ſub anno 1710. initæ, per quam Civitas Viterbii promiſit aſſignare Communitati Celleni in Cauſam Territorii -- *Una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi, formata però, che ſarà dalla S. Congr. del Buon Governo la Tabella con tutti gl'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno* -- Quamvis præcedens deciſio firmaverit ex claſſe hujuſmodi Bonorum prædictæ Communitati Celleni aſſignandorum in executionem prænotatæ tranſactionis eſſe abſolutè expungendas tres contratas -- *Di Michignano, Vallerione, e Valle Monda* -- ſub obtentu, quod Bona in hiſce tribus Contratis conſiſtentia referri non poſſint ad ſphæram -- *di Terreni controverſi* -- de quibus præcisè loquitur tranſactio, utpotè quæ non legantur ſpecificè expreſſa, & deſcripta in antiquis Monitoriis, ex quibus initium ſumpſit pervetuſta hæc Territorialis controverſia.

Huic tamen fundamento hodie DD. non exiſtimarunt poſſe amplius inhærere, ex eo, quia licet verum ſit, quod in primævis Monitoriis, & reſpectivè inhibitionibus ex parte Communitatis Celleni adversùs Civitatem Viterbii expeditis non fuerunt ſpecialitèr deſcriptæ tres præmemoratæ contratæ, æquè tamen verùm paritèr eſt, quod eadem Monitoria, & reſpectivè inhibitiones fuerunt à Communitate Celleni variis temporibus juxta diverſitatem urgentiarum expedita, uti inſtructiva meri Judicii poſſeſſorii, ad effectum ſcilicèt tuendi propriam poſſeſſionem, eamque eximendi à moleſtiis, ac perturbationibus, modò circa unam, modò verò circa alteram bonorum ſpeciem ſibi à Civitate Viterbii illatis, ut patet ex literali contextu eorumdem Monitoriorum initium ſumentium ab an. 1600., & progredientium uſque ad an. 1695., in quorum aliquibus adjectæ ulterius etiam leguntur clauſulæ præſervativæ Jurium, quæ circa prænotatas quoque contratas competere potuiſſent.

At verò diverſimodè res ſe habuit ſub poſteriori an. 1696., quo cum Cauſæ cognitio fuerit formitèr delata ad Judicium S. Congr. Bo. Reg. ſub die 1. Dec. ejuſd. an. prodiit Reſcriptum -- *Dilata, & ſcribatur ſtrictè ſuper finibus Territorii Celleni* -- Ab inde enim citra in ejuſdem Reſcripti ſequelam habemus in facto fuiſſe à Partibus aſſumptam cognitionem Judicii Petitorii Univerſalis, quod ſicuti verſari debebat circa totam controverſi Territorii comprehenſionem, & extentionem, ita ab eadem Communitate Celleni fuit ex profeſſo inſtructum relativè ad totam Territorialem extenſionem, uti in ſpecie comprehenſivam etiam contratarum, de quibus agitur.

Qua de Cauſa eadem Communitas Celleni ſub immediatè ſeq. an. 1697., in actis S. Congr. copioſam emiſit productionem Teſtium præcisè deponentium -- *Contratam Vallis Rionis, Michignani, & Vallis Mundæ eſſe de Territorio Celleni* -- Et quamplurium aliorum Jurium univerſalem hanc Territorialem comprehenſionem juſtificantium, quæ fuerunt ſubinde etiam impreſſa, & congeſta in uberrimo Sum. per eamdem Communitatem diſtributo cor. ipſa S. Congr., ubi in ſpecie referuntur pervetuſta Cataſtra compilata ſub ann. 1497., 1565., & 1590., necnō antiquiſſimæ accuſationes, & denunciationes damnorum datorum,

torum, itidemque exactiones taxarum priſcis temporibus per d. Communitatem factæ à Poſſeſſoribus Bonorum in prædictis tribus contratis, ac demum reſervationes Herbarum, & Paſcuorum in iiſdem contratis, ac Licentiæ ab ipſa Communitate Celleni conceſſæ Exteris ad effectum in illis paſcendi propria Animalia. Qua pariter occaſione fuerunt pro uberiori ejuſdem Communitatis defenſione impreſſæ peculiares Animadverſiones præcisè attingentes comprehenſionem prædictarum contratarum ſub controverſo Territorio, ſub quorum ſane Jurium præſidio conſtans paritèr in facto eſt, quod propoſita ſub anno 1700. Cauſa in ead. S. Congr. Boni Regiminis ſequens prodiit Reſcriptum -- *RR. PP. DD. Severolus, & Marabottinus accedant ad locum differentiæ cum Perito Architecto per ipſos eligendo ad effectum conficiendi plantam, & examinandi Teſtes in faciem loci pro habendis finibus Territorii Celleni cum facultatibus neceſſariis, & opportunis S. Congr.* -- In quo quidem Judiciali acceſſu ſolemnitèr expleto cum aſſiſtentia Peritorum, ac defenſorum utriuſque partis non levis opera fuit etiam conſtituta in recognoſcendis, & explorandis iiſdem contratis, in quibus fuerunt ſpecialitèr èxaminati Teſtes, fuitque expleta menſuratio, tanquam de parte Territorii controverſi ſubinde ab ead. S. Congr. determinandi.

Ex quibus pro comperto habitum fuit, quod licet prædictæ tres contratæ non fuerint ſpecificè deſcriptæ in antiquis Monitoriis per Communitatem Celleni expeditis in primævo Judicio poſſeſſorio per ipſam inſtructo ad tuendam propriam poſſeſſionem reſpectu particularium Bonorum, circa quæ eidem diverſis temporibus illatæ fuerunt moleſtiæ à Civitate Viterbii, non exindè tamen eædem contratæ excipi debeant ex numero, & qualitate -- *De Terreni controverſi* -- de quibus loquitur tranſactio, quoties in facto habemus, quod poſt Reſcriptum S. Congr. ſub an. 1696. editum, & injungens -- *ut ſcriberetur ſtrictè ſuper finibus Territorii Celleni* -- aſſumpta ſubinde fuit plenior Cauſæ cognitio in Judicio petitorio univerſali verſante circa integralem *controverſi Territorii* comprehenſionem, & extenſionem, & ſucceſſivè producta fuerunt Jura, aliique expleti fuerunt actus Judiciales eamdem Juris Territorialis univerſalitatem præſeferentes, neque hoc eſt novum in Foro Judiciali, in quo imò paſſim contingere videmus, quod ab initio inſtaurentur Judicia relativè ad certa tantum, ac particularia corpora Bonorum, ſubindeque in progreſſu Cauſæ dilatentur, ac propagentur ipſius limites, novæque adnectantur ſubalternæ petitiones, & Inſtantiæ ex vi illius clauſulæ de Jure in omnibus Judicialibus compari-
1 tionibus ſubintellectæ -- *Non deducta deducam, non probata probabo* -- abſque eo quod exinde immutata dici poſſit natura, & qualitas primævi Judicii, quod immò idem ſemper in ſubſtantia perſeverat, nec alteratur ex aliarum ſubalterna-
2 rum petitionum adnexione, & impinguatione, ut in propoſito expendunt relati per *Rot. dec. 90. n. 1. cor. Duran., dec. 30. n. 10., & ſeq. cor. Priol., & in Eugubina Immiſſionis 2. Dec. 1722. §. Ideoque cum ſeq. cor. R. P. D. meo Calcagnino.*

Conſecutivè autem ex huc uſque deductis inferebant DD., quod cum tranſactio, de cujus executione in præſens agitur, fuerit inita poſt omnium præmemoratorum actuum Judicialium ſeriem, & ad opportunè dirimendas omnes controverſias, quæ præcedentèr fuerant inter Partes, tàm in Poſſeſſorio, quàm in Petitorio exagitatæ, hinc ſicut ex præmiſſis tres memoratæ contratæ poſſunt rectè referri ad Claſſem -- *de' Terreni controverſi* -- habito reſpectu ad ſucceſſivam Judicii petitorii univerſalis aſſumptionem, ita eo ipſo poteſt etiam Jure optimo concludi, quod eędem Contratę in calculo habendæ etiam ſint in propoſito promovendi executionem prænotatæ tranſactionis præcisè diſponentis -- *de' Terreni controverſi*.

Progrediendo autem ad examen modi, juxta quem prædictæ contratæ compræhendi debeant ſub executione prænotatæ tranſactionis, DD. iterum cenſuerunt firmitèr, & ſtrictè inhærendum eſſe literæ prædictæ tranſactionis, ex qua conſtans in facto eſt Civitatem Viterbii ſe obligaſſe ad tradendam Communitati Celleni in Cauſam Territorii controverſi -- *Una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi, formata però, che ſarà dalla Sagra Congr. del Buon Governo la Tabella con tutta gl' aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno.*

Spectato igitur literali tenore hujus tranſactionis Civitati Viterbii præcisè injungentis aſſignationem Communitati Celleni faciendam -- *d'una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi* -- illud præliminaritèr, ac feriò animadverſum fuit, quod Communitas Celleni actualitèr poſſidet Bona omnia, quæ ab initio ſemper fuerunt verè controverſa inter Partes præter prædictas tres Contratas, quæ quidem alia Bona conſtans in facto eſt latam continere compræhenſionem, & extenſionem longè majorem iiſdem tribus contratis.

Hoc igitur firmitèr ſuppoſito, & redeundo nunc ad literam tranſactionis ſi ad iſtius tramites utique Communitas Celleni non debet habere, nec poteſt amplius juſtè prætendere niſi -- *Una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi* -- facilè jam patet, quod quatenus eidem Communitati Celleni præter cuncta alia Bona jam verè ab initio controverſa, quæ actu jam poſſidet, aſſignandæ etiam eſſent tres Contratæ, de quibus modo agitur, jam non amplius eadem Communitas perciperet -- *Una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi* -- ut literalitèr præſcribitur in tranſactione, ſed invaderet, & occuparet totam, & univerſam *controverſorum Terrenorum* extenſionem, adeoque exindè non promoveretur executio, ſed potius interverſio, & tranſgreſſio ejuſdem tranſactio-
3 nis, quod utique non eſt in Judicio permittendum, ut in ſpecie tradunt *Alexan. conſ. 83. n. 15. lib. 2., Ruin. conſ. 25. num. 22. lib. 1., Rot. dec. 75. n. 20. cor. Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de Miſcellan.*

Eoque magis, quia in facto, etiam habemus in tractatibus præliminaribus ejuſdem tranſactionis fuiſſe ſub anno 1703. ex parte Civitatis Viterbien., porrectum Emo D. meo Card. Imperiali vigilantiſſimo, bonique publici ſtudioſiſſimo Sac. Congr. Bo. Regim. Præfecto ſupplicem libel-

libellum, in quo principalitèr expoſitum legitur, quod licèt aliis temporibus Cellenenſes varias excitaſſent prætenſiones circa multa Tenimenta in Territorio Viterbien. exiſtentia -- *E però vero, che mai ſi ſono fatto lecito di pretendere ragione alcuna ſopra quelle di Vallerione, Michignano, e Valle Monda, &c.* -- ſubdendo etiam in fine notabilia illa verba -- *Di maniera, che eſſendo queſta coſa già deciſa: non cade ſotto la tranſazzione da ſtabilirſi, dovendoſi dette Contrade neceſſariamente ſupporſi per proprie della Communità di Viterbo &c.*

Undè infertur, quod cum prædicta Civitas Viterbii in præliminaribus concordiæ tractatibus ſibi expreſsè, ac diſertè præcavere curaverit de abſoluta prædictarum Contratarum exceptuatione, eademque exceptuativa præcautio per d. Civitatem adhibita rectè etiam innotuerit Communitati Celleni, quæ de facto in omnibus Cauſæ propoſitionibus ipſius documentum in ſuo Summario produxit, hinc ex hiſce omnibus eò ſemper magis legitima inſurgat ratio, ſi non abſolutè excluſiva, ſaltem tamen diminutiva Jurium favore ejuſdem Communitatis Celleni admiſſibilium circa eaſdem tres Contratas, conſentaneè ſcilicèt ad abſolutam illam Juris
4 regulam, juxta quam ex primordio tituli poſteriores dijudicantur eventus, & ex præliminaribus tractatibus congruè infertur, quid cenſeri
5 poſſit ſub finali negocii concluſione compræhenſum, ex congeſtis per *Rot. dec. 3. ſub n. 4. cor. Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de Statut. Fæmin. excluſ., & in Bononien. ſubrogationis ad locum Conſilii 23. Febr. 1725. §. 5. cor. Me.*

Quibus præterea etiam accedit, quod poſt ipſammet Judicii petitorii aſſumptionem, nempè ſub an. 1701. ex ſpecialibus decretis S. Congr. Bo. Reg. ſolemnitèr definitum fuit avocationem Poſſeſſionis præcedentèr, nempè ſub an. 1691. à Sac. Congr. Confinium ad evitandas perturbationes demandatam relativè ad partem Territorii ſub controverſia cadentis -- *Non ſuffragari quoad prædictas Cōtratas di Vallerione, Vallemonda, e Michignano* -- in quarum quidem reſolutionum ſequelam ſub eodem an. tranſmiſſa fuit ad R. P. D. Gubernatorem Viterbii Epiſtola hujuſmodi exceptuationis præſcriptiva, & ulterius ſub anno 1712., & ſic poſt initam quoque immò, & in actu exequendi tranſactionem, de qua agitur, per aliam Epiſtolam ejuſdem Sacr. Congregat. iterum pandita fuit ipſius mens eò directa, ut in exequenda Bonorum controverſorum aſſignatione expreſsè exceptuarentur tres præmemoratæ Contratæ, ut latius refert præcedens deciſio §. *Retento autem cum ſeqq.*, quæ paritèr fundamenta, dubium non eſt quin adæquatè juſtificarent intentionem Civitatis Viterbii in ordine ad diminuenda Jura Communitatis Celleni pro executione prænotatæ tranſactionis ſuper hiſce controverſis contratis.

In hoc igitur rerum ſtatu DD. conſultò indagantes modum proſpiciendi uno, & eodem tempore, tàm Juribus Communitatis Celleni promotis reſpectu ſuæ Territorialis pertinentiæ ſuper *Bonis controverſis*, quàm etiam aliis Civitatis Viterbien., quæ licèt ex prærecenſitis titulis fundare etiam potuiſſet propriam intentionem, ad effectum intentandi abſolutam prædictarum contratarum exemptionem à cenſura executiva prænotatæ tranſactionis, ultrò tamen conveniebat ad promovendam ipſius executionem per aſſignationem -- *d'una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni controverſi* -- ad tramites tranſactionis, concordes quidem fuerunt in ſtatuendo, quod quatenus præcipuus d. tranſactionis finis conſiſtens in promovenda ex bonis aſſignādis peræquatione onerum Communitati Celleni incumbentium ſatis obtineri non poſſit ex ſimplici ſpecie Bonorum revera ab initio *controverſorum*, nempè in antiquis Monitoriis compræhenſorum, debeat etiam ſuppletivè, ac ſubſidiariè promoveri ſuper tribus hiſce contratis, quibus prædicatum -- *di controverſi* -- non niſi in progreſſu Judicii remanſit impreſſum, nempe à die aſſumptionis Judicii petitorii univerſalis demandatæ ex reſcripto S. Congr.

Verumtamen præ oculis ſemper habito literali contextu prædictæ tranſactionis præſcribentis, juxta ejus verba opportunè iterum repetenda, aſſignationem -- *d'una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi* -- geminos in ejuſdem tranſactionis verbis recognoverunt, & diſcernendos eſſe cenſuerunt effectus perneceſſe promovendos, alterum nempè peræquativum onerum Communitati Celleni incumbentium, alterum autem verificativum aſſignationis faciendæ -- *de diſcreta, & æquivalenti tantùm quantitate Terrenorum controverſorum.*

Ex hiſce autem duobus effectibus principalitèr per d. tranſactionem intentis, dijudicarunt DD., unum non debere ſejungi ab altero, ſed utrumque debere compatibilitèr invicem conciliari, ad quam ſanè conciliationem aſſequendam exiſtimatum fuit perneceſſe amplecti debere augumentum Collectæ à Communitate Celleni imponendæ uſque ad rationem Juliorum ſex pro quolibet centenario, ſeu libra reſpectu omnis, & cujuſcumque ſpeciei Bonorum ab eadem Communitate Celleni jam actualitèr poſſeſſorum; Quatenus verò ex hac indefinita Collectæ taxatione, aut repartitione ſuper omni, & quacumque ſpecie Bonorum ab ipſa poſſeſſorum non reſurgat effectus peræquativus onerum eidem Communitati infixorum, tali caſu ad eamdem omninò rationem Juliorum ſex pro qualibet libra, ſeu centenario, & non aliàs eadem Collecta extendi etiam poſſit ad præmemoratas tres contratas hodie per Civitatem Viterbii poſſeſſas, ita tamen ut ex hiſce tribus contratis eæ tantùm partes Territorio Celleni accenſeri, & adſcribi debeant, quæ revera obnoxiæ remanere poterunt oneri, & repartimento Collectæ ad præmemoratam rationem regulatæ, quæque ulterius magis cohærere comperientur hodierno ejuſdem Communitatis Celleni Territorio.

Ratio autem hujus intelligentiæ juſtificativa deſcendere comperta fuit ex eo, quia quatenus per hypotheſim taxa controverſæ Collectæ à Communitate Celleni imponendæ regulanda eſſet juxta prætenſionem ejuſdem Communitatis ad ſolam rationem Juliorum trium pro qualibet libra, ſeù centenario, in hac utique hypotheſi ad obtinendum controverſæ peræquationis effectum, vel ſatis non eſſet tota Univerſitas

Bonorum in toto etiam Judicii progreſſu in controverſiam deductorum, vel quatenus etiam per figuratam hypoteſim ſufficere poſſent, remanerent tamen integralitèr à Collectæ oneribus abſorpta, & ſic non remaneret amplius verificabilis ille æquè principalis prædictæ tranſactionis finis conſiſtens in obligatione Civitatis Viterbii, ad aſſignationem, *non quidem omnium Terrenorum controverſorum*, *ſed ſolùm diſcretæ*, *& æquivalentis eorum quantitatis* ſufficientis ad peræquationem onerum Communitati Celleni infixorum; Unde ad conciliandos iſtos duos effectus, ſeu fines æquè principalitèr in tranſactione intentos, unum nempe verificativum aſſignationis à Civitate Viterbien. faciendæ *de diſcreta quantitate Terrenorum controverſorum*; Alterum verò peræquativum onerum Cameralium Communitati Celleni incumbentium nulla tutior præſtò eſſe viſa fuit ſemita, præter illam augendi taxam Collectæ ab eadem Communitate Celleni imponendæ ad rationem Juliorum ſex pro qualibet libra, ſeu centenario, quam proindè ſemitam Jure meritò concluſum fuit, eſſe amplectendam, utpote conciliativam omnium effectuum intentorum in præmemorata tranſactione, de cujus promovenda executione in præſens agitur, conſentaneè ſcilicet ad providum
6 illum reſpectum, quem habendum à Judice eſſe de ſingulis cujuſcumque diſpoſitionis partibus in propoſito decernendi ipſius executionem, appoſitè tradunt relati per *Rot. dec.34. n.5., & deciſ.59. n.14. cor. Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de fideicom., & dec.5. num.16. ſub tit. de Primogenit.*

Atq; hinc pronæ præberi non potuerunt aures Communitati Celleni alleganti ſuam longævam conſuetudinem in propoſito regulandi taxationem Collectæ ad ſolam inferiorem rationem Juliorum trium pro qualibet libra; Tum quia in hac parte conſtitit, ſtylum S.Congr. Bo. Regim. non
7 eſſe ſemper uniformem in præſcribendis, & reſpectivè approbandis hujuſmodi Collectarum taxationibus, quarum congruentia regularitèr
8 eſt commeſuranda juxta peculiares, ac diverſas caſuum circumſtantias, & paſſim eſt variationibus obnoxia, ut in ſpecie notat *Card. de Luca de Regal. diſc.62. n.6., & de Servit. diſc.32. n.2., Cobel. ad Bul. Bo. Reg. cap.12. n.19., & cap.49. n.26., & cap.150. n.135., & ſeqq.*, & latiùs *Rot. in Narnien. Juris Collectandi 7. Jun. 1726. §. Parum officiente, & in Civitatis Caſtellanæ, ſeu Hortana Onerum 27. Jun. 1729. §. finali cor. Me*, & revera explorando exempla aliorum locorum Communitati Celleni propinquorum, conſtitit triplo majorem, nempè in Juliis novem pro qualibet libra eſſe taxam Collectæ in Civitate Balneoregien.; ferè autem in duplo majorem, & ſic ad rationem Juliorum quinque eſſe in Terra Mugnani, duplo autem majorem, nempè ad rationem Juliorum ſex eſſe in Terra Porchiani, præter quæ exempla circa hunc difformem Sacræ Congregationis ſtylum regulari ſolitum à caſuum circumſtantiis, acceſſit etiam præſtan-
9 tiſſimum Teſtimonium unius ex DD. meis, qui diù in ead. S.Congr. ſuffragium dedit cum ead. laude, & fama virtutis, cum qua modò digniſſimè in Sac. noſtro Auditorio conſidet; in quibus proindè terminis congruum DD. meis viſum fuit amplecti viam mediam ex prænotatis exemplis propinquorum locorum reſultantem, & ſic præſcribere taxam Collectæ ſuper omni, & quacumque Bonorum ſpecie per Communitatem Celleni imponendæ ad rationem Juliorum ſex pro qualibet libra.

Tum, & fortius, quia ad juſtificandum augumentum hujus taxæ Collectarum ſemper in ſubjecta hypotheſi recurrit firmiſſima illa ratio deſumpta ex viſceribus tranſactionis, quæ non ſolùm ordinata fuit ad promovendam peræquationem Onerum Communitati Celleni infixorum, verùm etiam æquè principalitèr fuit ordinata ad verificandam aſſignationem à Civitate Viterbii faciendam, *non quidem de omnibus Bonis controverſis*, ſed ſolùm *de diſcreta ipſorum quantitate*; Quibus planè reſpectibus per dictam tranſactionem habitis cum non alitèr poſſit melius remanere conſultum, quàm per d.Collectæ augumentum ex eo, quia in contraria hypotheſi nec omnia quidem Bona in toto Judicii progreſſu controverſa ſatis eſſe poſſent ad obtinendam eorumdem Onerum coæquationem, vel ſaltem omnia, & non ſola *ipſorum diſcreta quantitas* remanerent iiſdem oneribus ſubrogata, hinc à primo ad ultimum iſte viſus fuit magis adæquatus, & proportionatus ſenſus, in quo decerni poſſit præmemoratæ tranſactionis executio.

Et ita explicando modum hodiernæ reſolutioni adjectum reſolutum fuit cum ſuffragio etiam Mei Ponentis, & utraque Parte ſatis audita.

Rmo P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO.

DECANO.

VITERBIEN., SEU' MONTIS FALISCI TERRITORII SUPER SUPPLEMENTO, ET RESTITUTIONE COLLECTARUM.

Lun. 27. Novembris 1730.

ARGUMENTUM.

Stetit in hac Deciſ. S. Rota in deciſis ſuper dubio Supplementi, & Reſtitutione Collectarum, juxta tamen modum in deciſ. explicatum.

SUMMARIUM.

1 *Verba* = formata però, che ſarà, &c. *important conditionem ſuſpenſivam.*

2 *In reſtitutione annuarum collectarum facienda de mandato Judicis excomputari debet annua ſumma in computum ſoluta.*

DECISIO CXCVIII.

CUM in hodierna Audientia DD. meorum Judicio ſubjecerim fundamenta alterius quoque *deciſ. cor. Me editæ ſub die 17. Junii ſuperioris an. 1729.* verſantis circa ſupplementum à Civitate Viterbii faciendum in Bonorum aſſignatione ad Commodum Communitatis Celleni, itidem-

demque circà Collectarum reſtitutionem ab eadem Communitate Celleni expetitam, ab ipſis DD. unà mecum ſuffragantibus reportavi Reſponſum confirmatorium = *In deciſis, juxtà tamen modum inferiùs explicandum*.

Pro eo enim, quod reſpicit primam præcedentis reſolutionis partem verſantem circa ſupplementum à Civitate Viterbii faciendum, hoc ſanè regulandum fore cenſuerunt DD. juxtà intelligentiam explicatam in alia Dec. contextualiter hodiè cor. me edita ſuper dubio principali, ità ſcilicèt, ut quemadmodum tranſactio, de cujus executione adhuc differitur, injungens Civitati Viterbii obligationem tradendi Communitati Celleni = *Una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi, formata però, che ſarà dalla S. Congr. del Buon Governo la Tabella con tutti gl'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno, &c.* = geminos in ſubſtantia præſeferre dignoſcitur effectus æquè principalitèr intentos, alterum nempè peræquativum Onerum Communitati Celleni incumbentium; Alterum autem verificativum aſſignationis faciendæ — *d'una diſcreta, & equivalente quantità di Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi &c.*

Ità unus ex hiſce effectibus non debeat ſejungi ab altero, ſed talitèr promoveri debeat conſecutio unius ex ipſis, ut præpedita exindè non remaneat contextualis verificatio etiam alterius; Adeout proindè cum conſtans in facto ſit, opportunam utriuſque verificationem non alitèr obtineri poſſe, quàm augendo Collectam ad ſex Julios pro qualibet Libra, ſeù Centenario, ex eo, quia admittendo iſtius taxationem in ſola inferiori quantitate Juliorum trium juxtà prætenſiones Communitatis Celleni, non remaneret ampliùs verificabilis aſſignatio - *d'una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi* — in tranſactione literalitèr præſcriptæ, ſed omnia Bona jàm controverſa, & ſub utroque Judicio Poſſeſſorio, quàm petitorio compræhenſa remanſiſſent in totum ab oneribus abſorpta, hinc ad tramites iſtius intelligentiæ, quatenùs ad peræquationem onerum in prædicta quantitate Juliorum ſex pro qualibet libra taxandorum ſuper omni, & quacumque ſpecie, & qualitate Bonorum per Communitatem Celleni poſſeſſorum fieri à Civitate Viterbii debeat ſupplementum ſuper aliis etiam controverſis contratis di *Michignano, Vallerione, e Vallemonda*, iſtæ pariformitèr in tali caſu ſupplementi ſubjici debeant oneri Collectæ ad eamdem omninò rationem Juliorum ſex pro qualibet libra, donec ex univerſali hujus Collectæ repartitione ad eamdem ſemper rationem obtineatur effectus peræquativus onerum Communitati Celleni infixorum.

Progrediendo autem ad aliam præcedentis reſolutionis partem conſiſtentem in reſtitutione Collectarum per Communitatem Celleni prætenſa, quamvis Communitas eadem Celleni contenderet, hanc reſtitutionem regulandam, ac deſumendam fore ab an. 1696., quo ex vi reſcripti per S. Congr. Bo. Reg. editi — *Ut ſcriberetur ſtrictè ſuper Finibus Territorii Celleni* — aſſumpta fuit cognitio Judicii Petitorii univerſalis compræhendentis totam controverſi Territorii Cellenenſis compræhenſionem, & extenſionem.

Hanc tamen Communitas Celleni prætenſionem cenſuerunt DD. non eſſe admittendam in hodierno rerum ſtatu, in quo habemus, Territorialem hanc controverſiam non fuiſſe definitam per rem Judicatam canonizativam Juris Territorialis eidem Communitati Celleni competentis ſuper omnibus controverſis Bonis, adeoque etiam aptam ad juſtificandam Collectarum præteritarum refuſionem à die motæ Litis, perindè, ac ſi iſtæ dici poſſent gerere vices fructuum à die motæ Litis reſtituendorum ex Bonis ſub eadem Lite jam compræhenſis.

Sed immò conſtat, eamdem Territorialem controverſiam fuiſſe abſolutam, & diremptam per concordiam initam, & concluſam ex nunquàm ſatis commendabili zelo, mediatione, & opera Emi D. mei Card. Imperialis accuratiſſimi, Bonoque Publico addictiſſimi Præfecti S. Congr. Bo. Reg., in quibus proindè terminis cum ab hujus dumtaxàt celebratæ tranſactionis die deſumi ad ſummum poſſit competentia Juris Territorialis eidem Communitati Celleni adſcripta, & quidem non indefinitè ſuper omnibus Bonis, ac Terrenis controverſis — *Sed præcisè tantùm circa una diſcreta, & equivalente quantità de Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi, formata però che ſarà dalla Sagra Congr. del Buon Governo la Tabella con tutti gl'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno &c.* — hinc non niſi ab ejuſdem celebratæ tranſactionis tempore ad ſummum deſumi poterit obligatio Civitatis Viterbien. refundendi controverſas Collectas præteritas Communitati Celleni.

Verum quia in præmemorata tranſactione, de cujus executione in præſens agitur, non alitèr Civitati Viterbien. injuncta fuit obligatio aſſignandi Communitati Celleni diſcretam, & æquivalentem quantitatem Terrenorum controverſorum niſi — *formata, che ſarà dalla S. Congr. del Buon Governo la Tabella con tutti gl' Aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno* — per quæ ſanè verba — *formata però, che ſarà* — dubium non eſt
1 quid de Jure inducta fuerit conditio ſuſpenſiva actus præſeferentis eamdem aſſignationem à Civitate Viterbii explendam, ut perpenſa eorumdem verborum vi, appoſitè notant relati per *Rot. dec. 882. n. 8. cor. Dunoz. Jun., & dec. 1. n. 2. cor. Emo D. meo Card. Falconerio ſub tit. de Uſufruct.* Ideò concluſum fuit, quod à tempore efformationis prædictæ Tabellæ, & ſic à die purificatæ conditionis dimetiendus ſit terminus regulativus controverſæ reſtitutionis Collectarum, addito tamen, quod cum ex vi decreti proviſionalis editi ſub an. 1725. à prælaudato Emo D. meo Card. Imperiali nunquàm ſatis commendabili in zelo Juſtitiæ, Civitati Viterbii injunctum fue-
2 rit onus ſolvendi Communitati Celleni annua ſc. 170., eadem proindè Communitas Celleni imputare debeat in Cauſam hujuſmodi Collectarum præteritarum omnes ſummas annuatim per ipſam à Civitate Viterbii receptas, & in hoc ſenſu explicatus fuit modus hodiernæ reſolutioni adjectus.

Et ità reſolutum fuit cum ſuffragio etiam mei Ponentis, & utraque Parte ſatis audita.

Rmo P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO.

DECANO.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII.

Ven. 15. Junii 1731.

ARGUMENTUM.

In hac tertia hujus Cauſæ deciſ. S. Rota, collatis ad ad invicem utriuſque præcedentis deciſ. fundamentis, ſtetit in primo loco deciſis, juxta tamen novum modum in deciſ. explicatum.

SUMMARIUM.

1 *Actio, & paſſio non poteſt dari in eodem ſubjecto.*
2 *Onus ab alio ferendum quis non debet in propriis bonis ſubire.*
3 *De natura tranſactionis eſt, ut aliquid hinc inde detur, vel remittetur.*
4 *Augumentum, ſive ſupplementum ſortitur naturam ſui Principalis.*
5 *Augumentum dotis regulatur ab ipſa dote.*
6 *Augumentum, ſive ſupplementum legitimæ æquiparatur legitimæ.*
7 *Tranſactionis mediator præſumitur conſcius voluntatis tranſigentium, ac de formali importantia jurium per tranſactionem compoſitorum.*

DECISIO CXCIX.

Collatis inter ſe fundamentis Dec. in hac Territoriali controverſia editar. *ſub diebus* 17. *Junii* 1729., & 27. *Novemb.* 1730., non aliter placuit DD. meis una mecum in hac cauſa ſuffragantibus ad conſuetum hodie propoſitum Dubium reſpondere, quàm reſcribendo -- *In primo loco deciſis*, juxtà tamen modum inferiùs explicandum.

Strictè enim repetendo præteritarum Reſolutionum momenta, jam prior ex ipſis inhærens literali contextui tranſactionis ſub an. 1710. initæ, per quam Civitati Viterbii injuncta fuerat obligatio aſſignandi Communitati Celleni -- *Una diſcreta, & equivalente quantità de Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi, &c.* -- cenſuit ex Cathegoria hujuſmodi Bonorum *Controverſorum*, ex quibus deſumenda eſſet diſcreta, & æquivalens quantitas Bonorum prædictæ Communitati Celleni aſſignandorum, expungendas eſſe tres illas Contratas *di Michignano, Vallerione, e Vallemonda*, jam in præſenti per Civitatem Viterbii poſſeſſas, utpote quæ non fuerint ſpecialitèr expreſſæ, ac deſcriptæ in antiquis Monitoriis, ex quibus initium deſumpſit pervetuſta hæc Territorialis controverſia.

Altera verò *Deciſ.* ſucceſſivè edita *ſub die* 27. *Novemb. ſuper an.* 1730. hunc modum abrogando, cenſuit, prædictas etiam tres Contratas, ſive Tenutas Jure poſſe recenſeri in Claſſe Bonorum controverſorum, ex eo, quia licèt ipſæ reverà deſcriptæ non fuerint in monitoriis primitus expeditis pro originaria hujus litis inſtructione in figura Judicii Poſſeſſorii, cum tamen ſubindè in ſequelam Reſcripti ſub an. 1696. editi à S. Cong. Bo. Reg., & injungentis, *ut ſtrictè ſcriberetur ſuper finibus Territorii Celleni* -- aſſumpta fuerit plenior indago Petitorii Univerſalis verſantis circa univerſalem comprehenſionem, atque extenſionem Territorii inter Partes controverſi, & hac proportionata occaſione fuerint ſucceſſivè producta Jura, aliique expleti fuerint actus judiciales eamdem Juris Territorialis univerſalitatem univocè concludentes, hinc eo ipſo juſta ſubeſſe poſſit ratio prædictas etiam tres Contratas, ſeu Tenutas referendi in Claſſem, ſeu Catheogoriam -- *de Terreni controverſi*, ex quibus in executionem præmemoratæ tranſactionis ſegregari debeat diſcreta illa, & æquivalens quantitas Bonorum à Civitate Viterbii Communitati Celleni in Territorialem cauſam aſſignandorum.

Ut verò poſſent adæquatè promoveri gemini illi effectus æque principaliter per tranſactionem intenti, alter nempè peræquativus onerum Communitati Celleni incumbentium, alter autem verificativus aſſignationis faciendæ -- *de diſcreta*, & æquivalenti tantum quantitate Terrenorum controverſorum, eadem poſterior Deciſ. opportunum exiſtimavit temperamentum augendi taxam Collectæ ab eadem Communitate Celleni imponendi ad rationem juliorum ſex pro qualibet libra, ſeu centenario, ne aliàs permittendo ejuſdem Collectæ taxationem ad ſolam inferiorem rationem juliorum trium à Communitate Celleni prætenſam, verificari contingat alium longè diverſum effectum directè contrarium fini præmemoratæ tranſactionis, quatenùs nempe exigeret conventæ aſſignationis executionem, non quidem ſuper diſcreta dumtaxat, & æquivalenti quantitate Terrenorum *Controverſorum*, ſed ſuper univerſa ipſorum comprehenſione, & extenſione.

In hac igitur reſolutionum difformitate, DD. confirmandum exiſtimarunt priorem ex ipſis injungentem aſſignationis effectum, & executionem ſuper diſcreta, & æquivalenti Terrenorum controverſorum quantitate, benè tamen novum hodiernæ reſolutioni adjecerunt modum, qui fuit opportunè explicatus in ſenſu expungente ipſummet modum eidem primæ Deciſioni injunctum, verſantem ſcilicet circa abrogationem illarum trium Contratarum, quæ tunc excluſæ fuerant ex Elenco Terrenorum controverſorum.

Et ſane pro eo, quod reſpicit abolitionem hujus modi in prima Cauſæ Deciſ. expreſſi, Juſtitia hodiernæ reſolutionis uberrimè juſtificari comperta fuit ex firmatis in poſteriori *Dec. cor. me edita ſub die* 27. *Novemb.* 1730., ubi à §. *Huic tamen adſeq.* latè firmatum fuit, quod licèt prædictæ tres Contratæ non fuerint ſpecialitèr deſcriptæ in primævis monitoriis, ac reſpectivè inhibitionibus ex parte Communitatis Celleni expeditis adverſus Civitatem Viterbii, id tamen proceſſit ex eo, quia eadem monitoria, ac reſpectivè inhibitiones fuerunt ab eadem Communitate Celleni variis temporibus juxta urgentiarum diverſitatem expedita, uti inſtructiva ſimplicis Judicii Poſſeſſorii, ad effectum ſcilicet tuendi propriam poſſeſſionem, eamque eximendi à moleſtiis, ac perturbationibus modo circa unam, & modo circa alteram Bonorum ſpeciem ſibi à præ-

prædicta Civitate Viterbii illatis, ut conſtitit ex tenore eorumdem Monitoriorum initium ſumentium ab an.1600., & progredientium uſque ad an.1695.

At vero Cauſa proſpectum immutavit ſub poſteriori an.1696., quo in ſequelam Reſcripti à S. Bo. Reg. Congr. editi, injungentis, *ut ſtrictè ſcriberetur*, ſuper finibus Territorii *Celleni*, fuit à Partibus aſſumpta formalis cognitio Judicii Petitorii univerſalis, quod ſicut verſari debebat circa integralem controverſi Territorii comprehenſionem, & extenſionem, ita fuit ex profeſſo inſtructum etiam relativè ad prædictas tres Contratas, uti ſub controverſi Territorii ambitu, ac finibus comprehenſas, qua quidem de cauſa ſucceſſivè ab eadem Communitate Celleni producta fuit copioſa ſeries Jurium eamdem Territorialis extenſionis univerſalitatem juſtificantium; adeout proinde ex hiſce omnibus non videatur poſſe amplius revocari in diſcrimen, quin habito reſpectu ad totam ſeriem Judicii inter iſtas Partes tamdiù diſcuſſi, prædictæ etiam tres Contratæ recenſeri debeant in Claſſe Bonorum, ſeu *Terrenorum contro erſorum*, ſuper quorum diſcreta, & æquivalenti quantitate effectum ſortiri debeat aſſignatio Civitati Viterbien. injuncta per tranſactionem, de cujus executione in præſens agitur.

Conſtabilita igitur ex his intelligentia, per quam prædictæ etiam tres Contratæ referri debeant in Elencum *Bonorum inter Partes controverſorum*, eo ipſo juſta inſurgere viſa fuit ratio ſubſtinendi aſſignationem, jam decretam ab Auditore R.P.D. Narii emeriti Secretarii S. Cong. Bo. Reg., utpote proportionabilitèr comprehenſivam etiam earumdem trium Contratarum, & ordinatam ad promovendum effectum à tranſactione intentum, peræquativum ſcilicet onerum Communitati Celleni incumbentium.

Quamquam verò poſtrema Dec. in hac parte ſegregando geminos illos effectus, æquè principaliter à tranſactione intentos, alterum nempè peræquativum onerum Communitati Celleni incumbentium, alterum autem verificativum aſſignationis à Civitate Viterbii faciendæ de diſcreta dumtaxat, & æquivalenti quantitate Terrenorum inter Partes Controverſorum, ad ipſos conciliandos amplexa fuerit temperamentum augendi Taxam Collectæ ab eadem Communitate Celleni ex quacunque Bonorum, tàm per ipſam actu jam poſſeſſorum, quàm etiam aliorum eidem deinceps aſſignandorum ſpecie perſolvendæ ad rationem juliorum ſex pro quolibet Centenario, ſeu Libra, ut patet ex §. *Verumtamen ad ſeqq.*

Huic tamen temperamento hodie non ampliùs adhærere poſſe, & ideò ad prioris Deciſionis ſenſum eſſe redeundum, exiſtimarunt DD. ex eo, quia præ oculis retento ſemper literali contextu tranſactionis Civitati Viterbii injungentis obligationem aſſignandi Communitati Celleni -- *Una diſcreta, & equivalente quantità de Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi &c.* -- germana profectò prædictæ tranſactionis executio, & obſervantia videtur præcisè exigere, ut Bonorum aſſignatio eidem Civitati Viterbii injuncta in gratiam Communitatis Celleni ſuum per neceſſe ſortiri debeat effectum ſuper Bonis exiſtentibus quidem de genere controverſorum, ſed quæ tamen actu in præſens poſſideantur à prædicta Civitate Viterbii eorum aſſignationem explere debente, cum abſonum profectò ſit, ac diametralitèr implicet in terminis, quod ejuſdem aſſignationis effectus verificatus remanere poſſit ſuper Bonis jam poſſeſſis ab ipſamet Communitate Celleni, cui fieri debet ipſa aſſignatio, ne alias ipſam conſtitui contingat ſubjectum aſſignationis tàm activè, quàm paſſivè, vel in uno, eo-
1 demque ſubjecto concurrere actionem ſimul, & paſſionem, ut in ſpecie expendit *Rot. deciſ.29. n.17. par.18. rec., & dec.528. n.19. cor. Bich., & dec.118. n.1. cor. Celſ.*

Jacto autem hoc fundamentali principio, jam ea legitima exinde inſurgit conſequentia, quod ſicut bona jam actu per Communitatem Celleni poſſeſſa utique non poterant in ſenſu directo conſtituere ſubjectum aſſignationis per Civitatem Viterbii explendæ, ita nec poſſint idem ſubjectum conſtituere in ſenſu indirecto, quatenùs nempe ſuper iiſdem Bonis prædicta Communitas Celleni ſubire debeat augmentum Collectæ elevandæ à taxa juliorum trium pro qualibet libra, juxta quam hactenus ab ipſa perſolvi conſuevit, ad aliam ſuperiorem rationem juliorum ſex, ne alias contingat ipſam per hunc modum ſuper Bonis propriis indirectè gravari, ad ſubeundum onus, accepto ferendi ſuper iiſdem Bonis propriis effectum aſſignationis ſibi à Civitate Viterbii fa-
2 ciendæ, quod tamen onus utique ipſa ſuper iiſdem Bonis ſubire non tenetur directè, contra regulam appoſitè exornatam *à Rot. dec.1326. n.11. cor. Emer. jun.*

Parum proinde refragante, quod ipſa etiam Bona actu jam per Communitatem Celleni poſſeſſa, participare videantur de ſpecie Terrenorum ſubjectæ Juris Territorialis controverſiæ
3 obnoxiorum, proindeque ad verificandum regularem effectum tranſactionis præſeferentis aliquid hinc inde datum, vel remiſſum, ipſa etiam ſubiici poſſint controverſo Collectæ augmento. Cum enim revocari nequeat in dubium, quin ſuper univerſali Bonorum controverſorum amplitudine Communitati Celleni aſſiſtat fundamentalis allegabilitas Juris Territorialis, unicè exigentis ſegregationem unius, vel alterius eorumdem Bonorum ſpeciei, prout de facto recognovit ipſamet S. Cong. Bo. Reg. in actu reſcribendi, ut -- *ſtrictè ſcriberetur ſuper finibus Territorii Celleni*, -- hinc firmum ſemper ſtat, quod eadem Communitas Bona, quæ actu jam ex hoc Territoriali Jure poſſidet, retineat Jure proprio, proindeque nullum ſuper ipſis nec directè, nec indirectè ſubire debeat gravamen.

Quemadmodum verò ex his juſtificata remanet ratio eximendi prædictam Communitatem Celleni à controverſo incremento Collectæ ſuper Bonis jam actualiter per ipſam poſſeſſis, ita & eadem Juris ratio pariformiter influit ad ipſam ab hujuſmodi Collectæ augmento eximendam, etiam reſpectu aliorum Bonorum eidem deinceps à Civitate Viterbii aſſignandorum in executionem tranſactionis, inter eaſdem Partes initæ.

Jam enim certum in facto eſt, hujuſmodi Bona deinceps per Civitatem Viterbii aſſignanda,

gere-

gerere debere vices congrui augmenti, ſeu ſupplementi ab eadem Civitate conferendi de diſcreta, & æquivalenti quantitate -- *De Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi* -- Ex quo proindè infertur, quod hujuſmodi Bona, utpotè conferenda per modum augmenti, ſeu ſupplementi ſubſidiarii non debeant de Jure ullatenus diſcriminari ab aliis Bonis, jam in præſens ab eadem Communitate Celleni poſſeſſis, utpotè gerentibus figuram primævi aſſignamenti, ſeu capitalis exigentis hoc novum ſubſidiarium ſupplementum, ad effectum peræquandi importantiam onerum eidem Communitati Celleni incumbentium, ſed pariformem cum ipſis ſubire debeant Juridicam Cenſuram in propoſito regulandi taxam Collectarum ex ipſis promiſcuè perſolvendarum, conſentaneè ſcilicet ad abſolutam Juris regulam, ex qua augmentum, ſeu ſupplementum ſortiri in omnibus debet naturam, conditiones, & qualitates ſui Principalis, ſive
4 primævi capitalis, nec poteſt ullam ab eo diverſam ſubire cenſuram, ut aliis relatis tradit *Manſ. Conſult.55. n.32., & Conſult.282. n.19., & ſeqq., Rot. dec.535. n.19. cor. Ludoviſ.* Prout de facto contingere, ac ſervari videmus in augmento Dotis, quod regulariter eaſdem aſſumit quali-
5 tates, quibus pollet primævum capitale Dotis, ut expendit *Rot. dec.83. n.7., & dec.260. n.2., & ſeqq. par.10. rec.*, idemque pariformiter contigit in augmento, ſeu ſupplemento legitimæ,
6 quod uti acceſſorium pleno pariter Jure æquiparatur ſuo Principali, ex deductis per *Guidop. Quæſt.485., Petr. de Fideicom. qu.15. n.148, & ſeqq.*, cum aliis relatis per *Rot. deciſ.94. nu.11. cor. Bich.*

Atque hinc momenti non eſſe viſa fuit animadverſio illa per poſtremam Deciſionem conſtituta in eo, quod ratio juſtificativa controverſi augmenti Collectæ per Communitatem Celleni perſolvendæ ex Bonis eidem deinceps aſſignandis, confoveri ſaltem videatur à motivo conciliandi geminos illos effectus à tranſactione æquè principaliter intentos, alterum nempè coæquativum onerum eidem Communitati Celleni inhærentium, alterum autem verificativum aſſignationis faciendæ dumtaxat de *diſcreta, & æquivalenti* quantitate Terrenorum controverſorum, quaſi verò ratio duorum hujuſmodi effectuum conciliativa, cum non permittat, aſſignationem eſſe conſumandam ſuper integra ferè extenſione Bonorum controverſorum, quam tamen juxta inſinuationem Civitatis Viterbii abſorbere propemodum poſſet onus Collectæ ab eadem Communitate Celleni imponendæ ad ſolam ab ipſa prætenſam rationem Juliorum trium pro qualibet libra, hinc eo ipſo, ad præſervandum effectum verificativum aſſignationis faciendæ, dumtaxat de *diſcreta, & æquivalenti* Bonorum controverſorum quantitate juſtificare videatur controverſum augmentum Collectæ ſuper Bonis ſibi aſſignandis à prædicta Communitate Celleni imponendæ.

Cum enim ſuper univerſali Bonorum controverſorum extenſione Communitas Celleni utique foveat juſtam ſui Juris Territorialis prætenſionem, conſequens eſt, quod ſuper illa hujuſmodi Bonorum controverſorum portione, quam ſibi à Civitate Viterbii aſſignari contingat, nulla ſubſit juſta ratio cogendi eamdem Communitatem ad ſubeundum onus Collectæ duplicatæ, ſeu prægravatæ, ne alias ipſam Collectæ adauctæ onere gravari contingat ſuper ipſiſmet Bonis, ſuper quibus ipſa juſtam allegat Juris Territorialis competentiam, ſeu prætenſionem. Ad quod proindè evitandum gravamen congrua inſurgit ratio in arbitrium, & liberam prædictæ Communitatis Celleni facultatem conferendi taxationem Collectæ ab ipſa imponendæ ſuper Bonis ſibi à Civitate Viterbii aſſignandis, nec tanta tribui debet vis effectui verificativo aſſignationis faciendę de diſcreta, & æquivalenti quantitate Bonorum controverſorum, ut exindè Communitati Celleni irrogetur immoderatum gravamen relativè ad alium effectum coæquativum onerum eidem Communitati Celleni infixorum.

Quæ ſanè intelligentia videtur etiam conſentanea tàm literæ, quàm ſpiritui tranſactionis, de cujus executione in præſens agitur. Jam enim certum in facto eſt, eamdem tranſactionem non modò extitiſſe ſollicitam de aſſignatione per Civitatem Viterbii explenda, *diſcreta*, verum etiam æquivalentis quantitatis Terrenorum controverſorum -- *Che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne peſi, &c.* -- cujus proindè æquivalentiæ prædicatum non modo eſt intelligendum relativè ad ſubſtantiam hujuſmodi onerum prædictæ Communitati incumbentium, verùm etiam relativè ad eorum taxationem, ſive modum ſolutionis, ita ſcilicèt, ut ipſorum taxatio ſit regulanda ad ipſammet rationem jam ab eadem Communitate ſervari conſuetam reſpectu Bonorum jam ab ipſa poſſeſſorum, firma interim remanente verificabilitate alterius prædicati, *de diſcreta quantitate* in eo, quod hujuſmodi aſſignatio adamuſſim coæquet, nec ullatenus tranſcendat menſuram eorumdem onerum ad præmemoratam rationem à Communitate Celleni ſuper Bonis ſibi aſſignandis imponendorum: Cum de cœtero à Communitate Celleni pro abſoluto ſupponatur, quod quatenus ipſa in ſui Juris Territorialis cauſam invaſura, & occupatura foret cuncta *Bona controverſa*, ſuper quibus ipſa fovet ſui Juris Territorialis prætenſionem, tali utique in caſu eadem Communitas recipere poſſet quantitatem Terrenorum aptorum ad ſuperandam etiam importantiam onerum ab eadem Communitate Celleni, ad præmemoratam rationem regulabilium.

Addito ulteriùs, quod quemadmodum prætenſio Communitatis Celleni, ex longa ſerie actuum Juriſdictionalium, ſive Territorialium per ipſam cumulatorum originariè tendebat ad integraliter vindicandam latam, & amplam proprii Territorii extenſionem, ita hæc ipſius prætenſio fuit opportunè compoſita per tranſactionem, per quam conventum fuit, ut ipſa non deberet quidem conſequi totam illam prætenſam extenſionem Territorialem, ſed ſolùm ejus diſcretam, & æquivalentem quantitatem ſufficientem, ſcilicèt -- *A pagare ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi* -- Ex quo ſanè verborum contextu legitima inſurgere viſa fuit ratio ſtatuendi, quod vis illius appellativi -- *Diſcreta* --

Non

Non debeat ſejungi à vi aliorum adjacentium appellativorum -- *Equivalente, e ſufficiente a pagar ciò, che gli manca ne' peſi* -- Nec proindè conventa illa abſtractio diſcretæ quantitatis ſit accipienda in ſenſu diviſo ab æquivalentia, & ſufficientia ad peræquationem onerum eidem Communitati Celleni infixorum, ſed in ſenſu compoſito, coaleſcere nempe debente in promiſcuam executionem, & implementum unius tantùm effectus, ſeu finis principalitèr in tranſactione intenti, directi ſcilicèt ad promovendam peræquationem præmemoratorum onerum per aſſignationem tantæ ratæ Territorii, ac Bonorum, quanta ſufficere poſſet ad promovendum ipſius peræquationis effectum.

Ad cujus quidem intelligentiæ tramites ſemper recurrit ratio effectum prædictæ diſcretæ aſſignationis verificativum in eo promovendi ſenſu, ut eadem aſſignatio non abſorbeat totam extenſionem Territorialem à Communitate Celleni prætenſam, ſed reſtringatur ad ſolam quantitatem ſufficientem pro repartimento Collectarum ſuppletivo, cùm reverà aſſignatio quantitatis diſcretæ debeat eſſe acceſſoria, & conſecutiva ad effectum æquivalentiæ, ac ſufficientiæ principalitèr in tranſactione intentæ, non autem poſſit illum alterare, vel deſtruere; adeoùt per conſequens illud prædicatum -- *Diſcreta* -- Intelligi debeat relativè, ſeu comparativè ad longè majorem quantitatem à Communitate Celleni prætenſam, minimè verò poſſit admittere quantitatem minorem illa, quæ ſit ſufficiens ad promovendam coæquationem onerum, in qua ferè conſiſtebat unicus finis, & effectus in votis habitus à Tranſigentibus.

Retentis igitur hiſce terminis, cum ſubſiſtat ratio tribuendi hanc adæquatam, ac proportionatam intelligentiam geminis illis prædicatis in tranſactione expreſſis, verſantibus nempè circa *diſcretam, & æquivalentem quantitatem* -- *De Terreni controverſi* -- Per Civitatem Viterbii Communitati Celleni aſſignandorum, hinc eo ipſo deficit ratio eadem duo prædicata interpretandi in alio graviori ſenſu injungente Communitati Celleni onus augendi Collectam ſuper omnibus Bonis tàm actu per ipſam poſſeſſis, quàm deinceps eidem aſſignandis, & ab hujus Collectæ augmento regulandi quantitatem aliorum Bonorum eidem à Civitate Viterbii tradendorum, ex quibus tali ſic aucta Collecta gravatis obtineri debeat effectus peræquativus onerum eidem Communitati Celleni incumbentium.

Quodque reverà nec literæ, nec ſpiritui tranſactionis congruere poſſit allegatum Collectæ incrementum à Juliis tribus ad duplicatam rationem Juliorum ſex pro quolibet centenario, ſeu libra, ſatis etiam declararunt, & confirmarunt facta præmemoratam tranſactionem ſubſecuta. Non ſolùm quippe Emus D. meus Card. Imperialis Vigilantiſſimus S. Congr. Bo. Reg. Præfectus, cujus authoritativa mediatione, ſtudio, & opera eadem tranſactio ad exitum perducta fuit, providè animadvertens adhuc in ſuſpenſo verſari, & Judiciali Oraculo liquidandam ſupereſſe præcitatam determinationem illius *Diſcreta, & æquivalentis* quantitatis Terrenorum controverſorum, quorum aſſignatio Civitati Viterbii fuit injuncta in gratiam Communitatis Celleni, hac proindè pendente determinatione, per modum temperamenti proviſionalis decrevit, prædictam Civitatem Viterbii interim debere eidem Communitati Celleni ſolvere annuam ſum. ſcut. 170., quæ tamen ſum. ſicut longè majorem præſeferebat, ac præſupponebat quantitatem *Bonorum controverſorum* à prædicta Civitate Viterbii tradendorum, comparativè ad illam, quam eadem Civitas tradere intenderet cum prætenſo onere Collectæ ſuper ipſis per Communitatem Celleni aſſignatariam imponendæ ad rationem Juliorum ſex pro quolibet centenario, ſeu libra, ita conſequens eſt, quod illa proviſionalis, ac temporanea deſignatio annuæ ſummæ interim à Civitate Viterbii præſtandæ, utpotè edita ab ipſomet præclariſſimo, & Juſtitiæ amantiſſimo tranſactionis Mediatore facem præferre, & adæquatam tradere debeat normam etiam hodiernæ determinationi quantitatis *Diſcretæ, & æquivalentis* Bonorum controverſorum pro tranſactionis executione à Civitate Viterbii aſſignandorum, ac præſtare debentium fundamentale ſubjectum peræquativum illorum Onerum Communitati Celleni incumbentium, quorum Proviſionalis, ac temporanea determinatio fuit interim ab ipſomet tranſactionis Premotore conſtabilita in præmemorata annua ſum. ſc. 170., ut perpendendo vim declarationis editæ, ſimulque intelligentiæ attributæ ab ipſomet tranſactionis Mediatore, qui
7 utique de Jure præſumitur conſcius de germana voluntate Tranſigentium, ſimulque de formali importantia jurium per tranſactionem compoſitorum, appoſitè firmavit *Rot. deciſ.* 1867. *n.* 49. *coram Coccin.*

Sed, & ulterius ad præmemoratæ annuæ ſum. ſolutionem ſeſe per ſpeciale etiam inſtrumentum obligavit ipſamet Civitas Viterbii, quæ ſucceſſivè eamdem quoque ſolutionem actu explevit de Semeſtre in Semeſtre, ac demum hujus etiam annuæ ſumm. ſolutionem ſuo Decreto canonizavit, ac demandavit ipſemet Rmus Auditor SSmi in actu remittendi hujus cauſæ cognitionem ad judicium S. Cong. Bo. Reg. cum voto noſtri Sac. Auditorii, in quo quidem Decreto fuit conſultò adjecta Clauſula illa -- *Non retardata interim ſolutione annuorum ſcutor.* 170. In quo proindè rerum ſtatu cum tot, tantiſque mediis, ac præſidiis roborata comperiatur determinatio ſum. proviſionalitèr, ac temporaneè ad ſolvendum injunctæ prædictæ Civitati Viterbii, hinc dubium non eſt, quin ex ejus importantia deſumi poſſit adæquatum argumentum declarativum quantitatis Bonorum à Civitate Viterbii deinceps tradendorum, ad effectum conſtituendi fixum capitale pro ſatisfactione illorum onerum Communitati Celleni inhærentium, quorum temporanea ſolutio fuit interim determinata in prædicta annua quantitate.

Et juxta modum hactenus explicatum placuit Dominis meis unà mecum in hac cauſa ſuffragantibus redire ad ſenſum Prioris Dec., utraque Parte ſatis audita, &c.

Rmo P. D.

Rm̃o P.D. ALDROVANDO
PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO
DECANO.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII SUPER SUPPLEMENTO, ET RESTITUTIONE COLLECTARUM.

Ven. 15. Junii 1731.

ARGUMENTUM.

Inhærendo reſolutioni captæ ſuper altero dubio S. Rota in præſenti determinat, quomodo fieri debeat ſupplementum, & in qua ſumma, & à quo tempore, & quomodo facienda reſtitutio Collectarum.

SUMMARIUM.

1 *Verba* -- formata però, che ſarà, &c. *important conditionem ſuſpenſivam.*

2 *Communitas una ſi favore alterius condemnetur ad reſtitutionem Collectarum tenetur eaſdem Collectas, quas exegit, bonificare, ſive reſtituere.*

3 *In reſtitutione annuarum Collectarum facienda de mandato Judicis excomputari debet annua ſumma in computum ſoluta.*

DECISIO CC.

UNa cum altero dubio reſpiciente vires Deciſ. cor. Me editarum ſuper negocio principali, propoſui in hac eadem Audientia etiam iſtud reſpiciens ſubſiſtentiam aliarum Deciſ. verſantium circa ſupplementum à Civitate Viterbii conferendum in gratiam Communitatis Celleni pro complenda menſura Bonorum eidem in Territorialem Cauſam aſſignandorum, ſimulque circa conſecutivam Collectarum reſtitutionem ab eadem Communitate Celleni expetitam: ad quod quidem dubium præſeferens: *An ſit ſtandum in primo, vel ſecundo loco deciſis?* Prodiit reſponſum -- *In ſecundo loco deciſis, juxtà modum inferiùs exprimendum.*

Pro eo enim, quod reſpicit priorem reſolutionis partem verſantem circà ſupplementum à Civitate Viterbii conferendum in gratiam Communitatis Celleni, quemadmodum in alia Dec. hodiè contextualitèr edita ſuper Dubio principali canonizata fuit Bonorum aſſignatio, jam decreta per Auditorem R.P.D. Nari Secretarii S. Congr. Bo. Reg., ità ad tramites ejuſdem aſſignationis regulandum quoque erit ſupplementum ſucceſſivè ſuperaddendum à Civitate Viterbii, utpotè, quod ſimplicitèr ordinari debebit ad ſupplendos defectus, quos peræquatio onerum Communitati Celleni incumbentium pati adhuc poterit poſt jam conſumptum, & executioni traditum prædictæ aſſignationis effectum.

Quantùm verò attinet ad aliam reſolutionis partem, verſantem circa Collectarum reſtitutionem à Communitate Celleni expetitam, DD. perſtiterunt in ſenſu jam pandito in poſtrema Dec., adhæſivo ſcilicèt literæ Tranſactionis inter eaſdem Communitates initæ; Juxtà quē cum aſſignatio Civitati Viterbii in gratiam Communitatis Celleni injuncta -- *D'una diſcreta, & equivalente quantità de' Terreni controverſi, che ſiano ſufficienti à pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi* -- Collata legatur in caſu, quo -- *Formata però, che ſarà dalla S. Congregazione del Buon Governo la Tabella con tutti gl'aſſegnamenti, che hà la d. Communità di Celleno, &c.* Hinc ſicut nonniſi à die hujus effectivæ efformationis Tabellæ, quæſitum Communitati Celleni dici poterat Jus obtinendi controverſæ aſſignationis effectum, ità ab eodem dumtaxàt tempore dimetiri poteſt jus ſucceſſivè ab eadem Communitate allegabile obtinendi à Civitate Viterbii refuſionem Collectarum præteritarum, utpotè quæ à prædicto ſolùm tempore per eamdem Communitatem Celleni exigi potuiſſent, quoties ipſa actu 1
jam obtinuiſſet effectum aſſignationis eidem à Civitate Viterbii expromiſſæ de diſcreta, & æquivalenti Terrenorum controverſorum quantitate, ut latius firmatum fuit in poſtrema præſentis dubii *Dec. cor. Me edita ſub die 27. Nov. 1730. §. Verum quia.*

Circà verò quantitatem hujuſmodi Collectarum Communitati Celleni refundendarum à Civitate Viterbii cenſuerunt DD., ipſam fore dimetiendam à pari forma quantitate, quam ex ipſis Bonis ſub aſſignatione cadētibus effectivè perceperit præd. Civitas Viterbii; Quemadmodum enim revocari nequit in dubium, quin Portio Bonorum prædictæ Communitati Celleni aſſignandorum à die confectæ Tabellæ ejus aſſignamentorum, & onerum, ad præmemoratæ Tranſactionis tramites miniſterio legis conſiderari debuerit de dominio prædictæ Communitatis Celleni, ità per neceſſarium conſequens ex d. pariter tempore eadem Communitas jus acquiſivit ad Collectam, ex eadem Bonorum portione, vel exactam, vel exigendam per Civitatem
2 Viterbii, quæ proindè in hiſce terminis cenſeri de Jure debet, ipſam Adminiſtratorio nomine exegiſſe, adeout ipſam ſubindè reſtituere, ac refundere debeat Communitati Celleni gerenti vices veræ eorumdem Bonorum Dominæ ad eamdem omninò rationem, ac menſuram, juxta quam ipſa eamdem Collectam exegit.

In hujuſmodi autem Collectarum præteritarum ineundo Calculo, iterum DD. convenerunt ad ſtatuendum, quod ex debito Civitatis Viterbii ſubducenda ſit importantia annuæ illius ſum. ſc. 170. quàm ab an. 1725. in executionem Decreti proviſionalis ab Em̃o D. meo Cardin. Imperiali editi, & ſucceſsivè etiam canonizati à Rm̃o Auditore SSm̃i Civitas Viterbii ad præſens uſque
3 tempus promptè perſolviſſe juſtificavit Communitati Celleni, quæ proindè Jure meritò debebit hujuſmodi ſummarum importantiam imputare, & accepto ferre in cauſam, ac diminutionem Collectarum præteritarum, pro quarum refuſione in præſens agit adverſus Civitatem Viterbii, ut concludit etiam poſtrema hujus Dubii Deciſio §. *Final.*

Et juxtà modum hactenus explicatum DD. perſtiterunt in ſecundo loco deciſis cum Mei etiam Ponentis ſuffragio, & utraque Parte ſatis audita &c.

Rm̃o

Rm̃o P. D. ALDROVANDO

PATRIARCHA HIEROSOLYMITANO.

DECANO.

VITERBIEN., SEU MONTIS FALISCI TERRITORII.

Lunæ 28. *Januar.* 1732.

ARGUMENTUM.

Cum occaſione expoſtulatæ expeditionis hujus cauſæ non levis irrepſerit difficultas circa modum exequendi reſolutionem S. Rotæ, ad illam penitus tollendam prodiit præſens deciſio, qua declaratum fuit, modum propoſitum pro parte Communitatis Celleni expeditionem petentis, eſſe attendendum, & non aliter reſolutionem Rotalem eſſe exequendam.

SUMMARIUM.

1 *S. Rota ſi in propoſitione cauſæ pro expeditione oriatur difficultas ſuper modo exequendi Rotalem reſolutionem, & Pars expeditionem expoſtulans probum modum illam exequendi proponat, ſolet illum acceptare extenſa brevi deciſ.*

DECISIO CCI.

IN ſequelam deciſ. in hac Cauſa editar. *ſub diebus* 17. *Junii* 1729., 27. *Novem.* 1730., & 15. *Junii ſuperioris an.* 1731., ex quibus prima, & tertia in ſubſtantia conveniebant in ſubſtinenda aſſignatione Bonorum per R.P.D. Narium emeritum S. Cong. Bo. Reg. Secretarium decreta in Cauſa Juris Territorialis Communitati Celleni competentis ſuper Bonis per Civitatem Viterbii poſſeſſis, & ſub eadem decreta aſſignatione comprehenſis, & quidem accenſendo etiam inter hujuſmodi Bona tres illas Contratas *di Vallerione*, *Vallemonda*, *e Michignano*, quas tàm ſecunda, quàm tertia deciſio in hac parte reformantes priorem deciſionem univocè firmaverant eſſe referendas ad Claſſem *Terrenorum controverſorum*, cujus diſcretæ, & æquivalentis quantitatis traditionem Communitati Celleni ſufficientem *A pagar ciò, che gli manca, e sbilancia ne' peſi*-prædictæ Civitati Viterbien. injunxerat tranſactio inter has Partes inita ſub auctoritativa mediatione, & opera Em̃i D. mei Card. Imperialis vigilantiſſimi ejuſdem S. Congr. Præfecti; in hoc inquam rerum ſtatu prædicta Communitas Celleni inſtetit hodie penes noſtrum S. Auditorium pro Cauſæ expeditione ad formam prædictarum deciſ. in ſubſtantia conformium.

Quoniam verò Civitas Viterbii è converſo excipiebat, quod ſubſtinendo controverſam aſſignationem Bonorum, ſimulque ipſorum collectationem ad rationem hactenùs ſervatam juliorum trium pro qualibet Libra, Communitas Celleni per hunc modum non ſolùm abſorberet totam, & integram extenſionem Bonorum originariè inter Partes *controverſorum*, ſed, & ulterius invadere, & occupare poſſet alia etiam Bona Jure proprio ad prædictam Civitatem Viterbii pertinentia, & extra Bonorum *controverſorum* Claſſem verſantia, idcircò cum hodie ad occurrendum huic periculo, Defenſor Communitatis Celleni, tàm in voce, quam in ſcriptis nomine ſuæ Communitatis profeſſus fuerit, ſuam Communitatem nunquam fore intentaturam hanc ulteriorem prætenſionem Bonorum, ſed remanere plenarie ſatisfactam intra ſolam Claſſem Bonorum revera inter Partes controverſorum, quæ reſtringuntur ad prædictas tres Contratas *di Vallerione*, *Vallemonda*, *e Michignano*, hac proindè attenta declaratione DD. convenerunt ad
1 decernendam hujus Cauſæ expeditionem, injuncta mihi extenſione hujus brevis deciſ., per quam declararem firmum remanere debere effectum prædictæ declarationis, firmis tamen paritèr manentibus aliis modificationibus adjectis in 1. dec. §. *Quemadmodum verò*, itaut eadem Communitas Celleni ex ſui Juris Territorialis cauſa, & pro effectu coæquativo onerum eidem incumbentium nullam unquam promovere valeat prætenſionem ſuper aliam portionem Territorii Viterbien. ultra limites, intra quos comprehendebantur prædictæ tres Contratæ, quæ revera erant Bona inter Partes controverſa, ac propterea quatenus unquam iſtorum quantitatem contingeret non ſufficere ad prædictorum onerum peræquationem, juxta hactenus ſervatam rationem juliorum trium pro quolibet Centenario, ſeu Libra, eadem Communitas Celleni debeat in tali caſu augere, & elevare Taxam Collectæ imponendæ proportionabilitèr ſuper toto ſuo Territorio, comprehenſis etiam Bonis in hac controverſia eidem Communitati aſſignatis, & hoc modo promovere peræquationem onerum ſibi incumbentium.

Et ita utraque &c.

In ſequelam tot Rotalium deciſionum expeditum fuit Votum Rotale, quod tamen, dum hæc typis demandarentur, nondum ad Judicium Sac. Congr. Bo. Reg. delatum fuerat.

FERDINANDI DE VALENTIBUS

S. CONSISTORII, ET FISCI APOSTOLICI ADVOCATI.

DISCEPTATIO,

In quâ de Eccleſiaſticorum Immunitate: de Inſtitutione, Officio, & Auctoritate Sac. Congregationis Boni Regiminis, ac potiſſimum de Eccleſiaſtica ejus juriſdictione in Clericorum Bona, & Perſonas in iis, quæ ad vectigalia pertinent uberrime tractatur, & rationes expenduntur, cur in Pontificia ditione iiſdem Clericis onera Cameralia imponantur.

PROŒMIUM.

SUMMA.

1 *Cleri, & Eccleſiaſticorum Immunitatem tueri maximoperè ſategit Bonifacius VIII. anathematis pœna in Violatores ſtatuta.*

2 *In Vienenſi Concilio innovata fuerunt decreta*

Alexandri III., & Innocentii III. lata in Conciliis Lateranenſibus.

3 *Laici, cum Eccleſiarum bonis onera imponunt, Summorum Pontificum exemplo, injuria tamen, ſe id agere dictitant.*

4 *S. Congregationem Boni Regiminis, Laicum Tribunal appellant, freti authoritate Cardinalis de Luca, & Cobellii.*

5 *Eminentiſſimus Card. Imperialis ejuſdem Congregationis Præfectus errorem hunc exteris Curialibus quibuſdam imperitis adimere curavit.*

6 *Diviſio hujus Diſceptationis.*

CLeri, ejuſque bonorum libertatem, quam
Cœlo delapſam, & plurium Sæculorum au-
1 ctoritate confirmatam dixit *Thomaſſin. de Vet.,*
& nov. Eccleſ. diſcipl. to.3. lib.1. cap.42. n.2. verſ.
cum ejus conceſſionis, & quam cum ipſo Sacer-
dotio Eccleſiæ ſuæ Chriſtus communicatam
2 eſſe voluit, *ex Epiſt.1. D. Ambroſii*, idem ſcri-
pſerat *d. lib.1. cap.18. n.8.*, irreligioſè violare
3 ſemper præſumpſerunt, atque hodie dum mo-
liuntur ſæculares Poteſtates; idque nedum an-
tiquitùs, ſed præſentium etiam temporum ex-
perimento, evenire conſueviſſe dolenter refe-
rens *Bonifac. VIII. in Cap. Clericis 3. de Immunit.*
lib.6., gravibus verbis, & ſententiis execratur,
inquiens = *Clericis laicos infeſtos oppidò tradit an-*
tiquitas, quod & præſentium experimenta tempo-
rum, manifeſtè declarant, dum ſuis finibus non
contenti, nituntur in vetitum, ad illicita fræna
relaxant, nec prudenter attendunt, quam ſit eis in
Clericos, Eccleſiaſticaſve perſonas, & bona, inter-
dicta poteſtas: Eccleſiarum Prælatis, Eccleſiis, Ec-
cleſiaſticiſque perſonis regularibus, & ſæcularibus,
imponunt onera gravia, ipſoſque talliant, & eis
Collectas imponunt, ab ipſis ſuorum proventuum,
vel bonorum dimidiam, decimam, ſeu vigeſimam,
vel quamvis aliam portionem, vel quotam exigunt,
& extorquent, eoſque moliuntur multifariè ſubji-
cere ſervituti, ſuæque ſubmittere ditioni.

Præmebat Bonifacium onus tuendi liberta-
tem à Chriſto, cujus ipſe vices gerebat in Ter-
ris, Eccleſiæ Sponſæ ſuæ veluti Dotem reli-
ctam, & quam, ut refertur *à Raynal. in conti-*
nuat. Annal. to.14. ad an.1296. n.22., & ſeqq.,
improbè violari videbat à Principibus ſæculi,
qui in Eccleſiaſticos graſſabantur, bonaque Ec-
cleſiæ diripiebant, adeo quidem, ut miſerrima
eſſet Cleri conditio, ubique Principum cupidi-
tati, miniſtrorum avaritiæ, exactorum crude-
litati, ac prædæ expoſiti: quapropter, ut dicta
Conſtitutione potentiùs injiceret frænum, quo
4 illorum licentiam, & nefarios conatus coerce-
ret, Cenſurarum religione, & graviſſimarum
pœnarum terrore ad d. Conſtitutionis obſervan-
tiam adigere curavit laicas Poteſtates quocum-
que titulo, ac Dignitate fulgentes, quæ perver-
sè Eccleſiæ, & Cleri libertatem, Immunitatem-
que temerare auderent: atque etiam ſeverè ani-
madvertit in ſocordem patientiam Cleri, ejuſ-
5 modi iniquis conatibus, & attentatis obviare,
ſeque illis opponere trepidantis, aut deſidio-
sè negligentis.

Sed abrogatis nonnullis gravioribus pœnis in
Bonifaciana Decretali conſtitutis; quod inſti-
6 tuerat Benedictus XI. in Concilio Viennenſi,
perfecit Clem.V., rebus, eo omnibus reſtitutis
loco, quo illas eſſe juſſerant Concilia Latera-
nenſia, ut notat *Van. Eſpen. in Jus Eccl. univerſ.*
to.2. part.2. tit.35. cap.3. n.38., & ſeq. fol. 1174.,
& Thomaſſin. d. lib.1. cap.43. n.9. §. Uſque ad Bul-
lam in Clem. namque unica de Immunit., præfa-
tus Sum. Pontifex Clemens ità loquitur = *Vo-*
lentes, & firmiter ſtatuentes illud (contra quoſ-
cumque laicos exigentes, ſeu extorquentes ab Eccle-
ſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis, tallias, ſeu Colle-
ctas, aut exactiones quaſcumque, & contra dantes
ad id faciendum conſilium, auxilium, & favorem,
nec non & circa præſtandas ſubventiones laicis ab
Eccleſiarum Prælatis, ac aliis Viris Eccleſiaſticis)
inviolabiliter obſervari, quod ſuper his à Prædeceſ-
ſoribus noſtris in Lateranenſibus Conciliis, quæ Nos
ſub obteſtatione Divini Judicii præcipimus obſer-
vari diſtrictè, ſalubriter eſt proviſum = ut autem
ibi adnotat *Gloſ. lit. D., & E.* Prædeceſſorum
Decreta, quæ Clemens diſtinctè præcipit obſer-
vari in Lateranenſibus Conciliis edita fuerunt
7 ab Alex.III., & Innoc.III., eademque referun-
tur in *Cap. Non minus 4., & Cap. Adverſus 7.*
de Immunit.

Vulnera, quæ antiqua, & recens ætas infligi
vidit Eccleſiæ, & Clero, mortifera certè ſunt,
& inconſolabilia: at eadem acerbiùs recrude-
ſcunt lenimento ipſo, quod ſummarum Pote-
8 ſtatum Miniſtri, illorum atrocitati, mitigandæ
obtendunt: eò enim illorum audacia progreſſa
eſt, ut dùm Eccleſiam, & Clerum ſubjiciunt
ſervituti, impudentèr aſſerant, nihil ipſos, ex
ejus libertate, Immunitateque decerpere, ſe
ſe purgando inverecunda illa excuſatione,
quod nimirum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum
bonis, non alia imponant, quàm illamet
onera, quibus paſſim in Ditione Sanctæ Sedis à
Summo Pontifice, Clerici æque, ac laici gra-
vantur. Diſtinguentes ſiquidem Sacerdotium
ab Imperio (quorum tamen utrumque unitum
9 eſſe non abnuunt in perſona Summi Pontificis
habentes utrumque gladium, *Can. omnes, ibiq;*
Gloſ. in verb. Cæleſtis, diſt.22. Cap. Per Venera-
bilem 13. qui fil. ſint legit., Cap. Dilecto 6. de
ſent. Excom. lib.6., & in celebri extr. Unam ſan-
ctam, de major., & obed., inter commun.) in-
quiunt, quod dùm Eccleſiaſticorum bonis,
idem ex juſtis cauſis, imponit ea onera, à qui-
bus alioquin in ſæculi Principum Ditionibus,
tamquam exempta illa propugnat, id ab ipſo
fieri, veluti ſuæ Ditionis temporali, ac Supre-
mo Principe.

Planèque hoc perſpici, ac ex eo confirmari
ſubdunt, quod ejuſcemodi onera, Collectæ,
10 & vectigalia diſtribuuntur, & exiguntur aucto-
ritate, & miniſterio S. Congregationis, quæ
ex fine, ob quem inſtituta fuit a ſan. mem.
Clem.VIII. in ejus famigerata *Conſtit. la* 10.
11 *Bullar. nov. to.3. fol.9.* atque ex munere eidem
injuncto, *boni Regiminis*, appellatur, & quam
nonniſi ſæcularis Magiſtratus ſpeciem, pote-
ſtatemque gerere comminiſcuntur: nec deeſt
illis fucus aliquis, quo commentum hoc colo-
rare queant; illum enim mutuant ex iis, quæ
12 exciderunt *cl. me. Card. de Luc. in relat. Rom.*
Cur. diſc.26. n.8., & ſeq., dum egit de Inſtitu-
tione, munere, & officiis hujus *S. Congr.: &*
rurſus in Tract. de Judic. diſc.47. n.19. in ſup-
plem. par.4., & ante eum tradiderat *Cobel. in*
ſuis

Juis Comment. ad d. Conſt. cap.2. n.18., & ſeq., quo loci ait, Papam in ea loqui, ut *Regem*, & habentem Dominium, & Juriſdictionem temporalem.

Et ſi hæc, tum actuum, tum opinionis perverſitas, nequitèr excuſetur exemplo eorum, quæ ita efflagitante temporum ratione, & ne-
13 dum ſuæ Ditionis, ſed verius totius Chriſtianæ Reipublicæ utilitate, atque neceſſitate ità imperante, juſtiſſimè à Sancta Sede, penes quam reſidet ſuprema horum poteſtas, conſtituuntur, ab ejuſque miniſtris explentur: attamen id ſæ-
14 pius audiviſſe, ſummopere indoluit Eminentiſſimus Card. Imperialis, qui tot luſtris, quibus, tamquam Præfectus d. S. Congr. bo. Regiminis præfuit, & præeſt: quemadmodum ſumma vigilantia, maximiſque laboribus publicas utilitates, neceſſitateſque curare nunquam deſiit; ſic etiam, nunquam ſatis laudanda religione, Immunitatem Eccleſiaſticam incolumem ſemper præſtitit: quin etiam illud, & quidem permoleſtum perſæpè ipſi accidit,
15 quod hunc errorem apud probos etiam viros ſerpſiſſe audivit, quaſi reputarent, quod Sacra Congr. bo. Regiminis, nonniſi tamquam *Sæcularis Magiſtratus* in Eccleſiaſticos quoque poteſtatem gereret. Quapropter mihi benigne injunxit, ut errorem hunc, ſi qui illo imbuti adhuc eſſent, ab eorum animis depellere curarem.

Profectò pro eiſdem a tali errore avertendis, ſatis eſſet eos alloqui verbis ipſius *cl. me. Card. de Luc. in Conſt. leg., & rat. obſer.* 241. *in ſupplem. par.* 3., *ubi hæc habet* = *ſcandalum ſuperficiales concipere ſolent, quod in temporali Eccleſiæ*
16 *Ditione Pontifex ab utriuſque ſæcularis, & regularis Cleri perſonis Gabellas, aliaque laicalia onera, quaſi pariformiter à laicis exigat, aliis verò Principibus interdicat: quaſi quod ita violare ſit regulam, ab omni Divino, ac naturali, & humano jure ſtatutam, ut quiſque Juris in alio ſtatuit in ſe ipſo ſtatuere debeat, vel ut eadem ipſe menſura metiri debeat, cum qua alios metitur. Verum qui ſolam rerum callent ſuperficiem, eorum error, ineptia hic eſt, quoniam Pontifex in propria temporali Ditione pro illis Fidei, & Catholicæ Reipublicæ indigentiis, ac oneribus Eccleſiaſticos gravat, pro quibus juſtum, ac rationabile foret, ubique eoſdem gravari, abſtinet autem: ex Apoſtolica conceſſione eos gravant ſinguli reſpectivè Principes, pariformiter pro Regionum qualitate, ut ideoque irrationabilitas, & ineptia dignoſcantur, ita generaliter, ac in abſtracto id conſiderare, atque ſtylum redarguere, cum potius rationis, & æquitatis fomentum id habeat, cum ejuſdem Pontificis præjudiciali reſtitutione, ut id, quod ab omnibus exigere poteſt, contentus ſit ab illis tantum exigere, qui in ejus temporali Ditione vivunt* = Veniam deprecor ſi tùm præclari hujus Auctoris, tùm etiam aliorum verba ſæpius tranſcripſero; id enim agam pro majori legentis commoditate, ut videlicet ſine librorum revolutione, ſine alioque labore, & ſine temporis jactura, in promptu, & ante oculos habeat, quod traditum eſt a majoribus
17 noſtris, ut pro eadem venia impetranda præfatus *Rodoan. de reb. Eccleſ. non alienan. in proœm. verſus finem*.

Jam verò demandato mihi muneri manum admoturus, rei tractationem in plures dividam
18 ſectiones, partitio namque, & mentem, memoriamque legentis præparat *Gloſ. in proœm. Inſtit. verb. eaſdem Inſtitutiones*, & apta eſt tùm ad ordinem ſermoni, & claritatem rei tractandæ aſſerendam, tum etiam ad veritatem fa-
19 ciliùs aſſequendam, *Thabor. axiom. Jur. lib.4. cap.42. axiom.3.* At quamvis in hoc dicendi exordio videri poſſent omittenda mihi eſſe ea, quæ de libertate Eccleſiarum, & Cleri Immunitate ab omnibus oneribus, gravaminibus, & ſervitutibus, nedum quoad perſonas, verum etiam quoad bona, conſtituta reperiuntur; quippe hæc omnibus planè nota ſunt, nihilominus tamen, quia, ut admonet *Paul. J. C. in l.1. ff. de dol. mal., & met. except.*, quo lucidiùs res intelligi poſſit, cum prius de cauſa videamus oporteat, prænoſcendo nimirum quo jure Immunitas inſtituta, & ordinata fuerit, propterea fas mihi ſit, paulò forte fuſius, in hanc quoque rem: non ſane quia ea veluti dubitationem habens, rationum, atque probationum indigeat fulcimento, ſed quia, ut Cauſæ inſtituto, & ſcribendi, dicendique rationi, ac ordini ſerviam, id præmonſtraſſe abs re non fore reor.

Præcognito namque quo jure inducta, & quo ex fonte in Eccleſias, Eccleſiaſticorumque perſonas, ac bona libertas, & immunitas promanaverit.

Secundo loco illicò patebit poteſtatem omnem in illas penitus ademptam ſæculi Principibus, penes ſolum Romanum Pontificem reſidere. Qui abſque ulla earumdem læſione Papali poteſtate, pro ſuis indigentiis, & populi ſibi ſubjecti neceſſitatibus levandis, ſubſidia Clero imperare poteſt. Id autem ab ipſo agi pro publicis, & neceſſariis cauſis Eccleſiaſticis æquè ac laicis communibus, & quando horum facultates non ſufficiunt, ut tertio loco demonſtrabitur.

Et quarto demum loco reliquum erit, ut probetur, quod ejuſcemodi ſubſidia, Pontificia auctoritate indicta, Eccleſiaſtici Magiſtratus miniſterio, qualis eſt Congr. bo. Regiminis, diſtribuantur, & exigantur.

SECTIO I.

Probatur, Immunitatem Eccleſiæ, & Cleri, ejuſque Bonorum Dei ordinatione, & Canonicis Sanctionibus eſſe inſtitutam.

SUMMA.

1 *Conſtantinus Imperator Clericos exemptos à publicis muneribus, eorumque bona ab oneribus immunia eſſe voluit.*

2 *Si Perſonæ ſunt exemptæ, eorum quoque bona exempta eſſe neceſſe eſt.*

3 *Exempta ſunt nedùm Eccleſiarum bona, ſed etiam Patrimonia Clericorum.*

4 *Divino, & humano jure Immunitas Eccleſiaſt. ſtatuta eſt, ac veluti Dos à Deo ſuæ Sponſæ conſtituta, ut ex ſacris libris præſertim Deuteronomii, & ex Conciliorum, & SS. Pontificum Canonibus depromitur.*

5 *Innocentius III. dolet, ſub Chriſtianis Principibus deterioris conditionis Sacerdotes eſſe, quàm ſub Pharaone fuerint.*

Immunitatem Eccleſiaſticorum jure Divino primùm inſtitutam fatentur Concilia Salisburgenſe, & Colonienſe, & demùm Tridentina Synodus.

7 *Populorum omnium conſenſu Jura hæc fuerunt recepta.*

8 *Summus Pontifex ea, quæ divina lege conſtituta ſunt, diſpenſare valet, leges declarando, & interpretando.*

9 *Dum oneribus ſæcularibus bona Eccleſiaſtica, & Clericos ſubjicit, Immunitati non derogat, ſaltem directè.*

10 *Ad publicam ſalutem tuendam reos atrociſſimorum ab Eccleſiis extrahi permittit.*

11 *A Decimarum præſtatione quandoque quoſdam eximit, tamen Decimas numquam omnino tollit.*

REm ordiendo à prima propoſiti aſſumpti,
ſeù diviſionis parte; nedum Eccleſias, &
Eccleſiaſticas perſonas, ſed earum quoque bo-
na libertate, immunitateque gaudere, ambigi
1 ſane nequit. Porro, quod attinet perſonas, tum
ſumm. Pontificum Sanctiones, tum etiam Con-
ciliorum, & Sac. Canonum Decreta illarum
immunitatem aſſeruerunt, ut patet ex eorum
locis, relatis apud *ven. me. Card. Bellarminum
Contr. to.2. de Cleric. lib.1. cap.28.col.325. lit.B.,
& ſeq. juxta* impreſ. Colonien., & *Eminentiſ-
ſimum Card. Petra in ſuis Comment. ad Conſt.
Apoſt. tom.3. ad Conſt.5. Urb.IV. n.7., & ſeqq.
fol.316.*

Quinimo ſtatim, ac Ethnicæ Tyrannidis ju-
go excuſſo, Eccleſiæ pax illuxit, illam veluti
2 Clericatui ipſi innatam, longè antea profeſſus
fuerat Conſtantinus magnus, qui, ut refert
Euſeb. lib.10. cap.7. in Epiſt. data ad Annulinum
Præfectum Africæ legem juſſerat his verbis
*Clericos ab omnibus omnino publicis functionibus
immunes volumus conſervari* -- ſubdendo ſum-
mam illam rationem -- *ne errore aliquo, aut ca-
3 ſu ſacrilego, à cultu ſummæ Divinitati debito ab-
ſtrahantur* — Epiſtolæ hujus meminit *Bellarm.
d. lib.1. cap.29. col.333. lit.B.*. Pluresque aliæ
ſimiles leges, tum ab ipſo Conſtantino, tum
ab illius ſucceſſoribus editæ referuntur *apud
Thomaſſin. de Veter., & nov. Eccleſ. diſciplin. par.3.
lib.1. cap.33. ex n.3., Van-Eſpen. in jus Eccleſ.
univerſ. to.2. tit.35. cap.1. n.1., & ſeq. fol.1157.,
& ſeq.* latè agentes de hac Cleri perſonali im-
munitate dd. legibus conſervata.

Quod vero attinet bona Eccleſiæ, & Cleri,
4 illorum quoque realis immunitas agnita, &
præſervata fuit Conſtantini, ac ejus ſucceſſorum
legibus, & aliorum Supremorum Principum
Conſtitutionibus, qui veluti Eccleſiæ Defenſo-
res, & Eccleſiaſticæ libertatis vindices, illam
cuſtodiendam eſſe præceperunt; eædem verò
recenſentur apud *Bellarmin. d. cap.28. lit. D.
fol.327., Eminentiſſimum Petra to.3. ad d. Conſt.5.
Urban.IV. n.3., & ſeq. fol.316., Thomaſſin. d. p.3.
lib.1. cap.33. n.3., & ſeq., & cap.34.*, ubi mo-
re ſuo eruditè rem proſequens, refert etiam
plures hujus immunitatis realis viciſſitudines.

Enim verò, ſi tributa, atque contributio-
5 nes præſtantur -- *quia hæc eſt probatio ſubjectionis,
ut in Cap.2. de Cenſib.*, indè certè ſequitur Ec-
cleſiæ, & Cleri Bona ab illis immunia eſſe
6 oportere, quemadmodum Eccleſia, & Clerus
exemptus eſt à Juriſdictione, eadem indicen-
tium, *ad Text. in Cap. Decernimus 2. de Judic.,
& in Cap. nullus 2. de for. competen., Gonzal. in
Cap. non minus n.9. de Immunit. tom.3. fol.980.*
quamobrem jure meritòque Sacri Canones ve-
7 luti ejuſcemodi libertatis acerrimi vindices, il-
li incolumi ſervandæ perpetuò invigilarunt,
ut *ex Concil. Lateranen. ſub Alex. III., & In-
noc. III.*, quorum Decreta, ut alibi notavimus
referuntur *in Cap. non minus 4., & Cap. Ad-
verſus 7. de Immunit.*, & ſancitum quoque fuit
*in Cap. Eccleſia S. Mariæ 10. de Conſtit., Cap.
quamquam 4. de Cenſib. lib.6., & Cap. quia non-
nulli, & Cap. Clericis de Immunit. lib. pariter 6.
in Extravag., quod olim eod. tit.*, quibus *Gonzal.
d. Cap. Non minus n.6.* addit formidandam Bul-
lam Cœnæ Domini Cap.18.

Neq; verò realis hæc immunitas intelligenda
eſt de bonis dumtaxat pauperum Chriſti, & Ec-
8 cleſiæ uſibus, ejuſque miniſtrorum ſubſtenta-
tioni dicatis, quæ cæleſti hac prærogativa procul-
dubio gaudent: ſed eadem porrigitur; tum ad
bona quoque patrimonialia Clericorum, *Van.
Eſpen. in Jus Eccleſ. univerſ. to.2. par.2. tit.35.
cap.2. n.9., & ſeq. fol.1163.*, id inferens ex mox
relatis Decretis Conciliorum Lateranenſium,
quæ utpote loquentia *indefinitè de bonis Eccleſia-
rum, & Clericorum, & pauperum uſibus deputa-
tis, ita accepta fuiſſe videntur quaſi ſub hac immu-
nitate bona patrimonialia eſſent compræhenſa, ut
ex Synodis ſub idem penè tempus habitis non obſcu-
rum eſt* — ut ipſe loquitur referendo dd. Syno-
9 dorum loca: tum etiam ad Bona, quæ ex ſuc-
ceſſione, aliiſque legitimis, & à Sacris Cano-
nibus minimè improbatis titulis, ad eoſdem
pervenerint; quippè *bona etiam temporalia Cle-
ricorum bona dominica propriè dicuntur in Canon.4.
10 Apoſtolico, & ideò tamquam Deo ſacra Juriſdi-
ctioni laicor. ſubjecta eſſe non poſſunt, ita Bellarmin.
citat. cap.29. col.334. lit.B.* propterea que am-
bulare dicuntur pari paſſu cum bonis Eccleſia-
11 ſticis, tamquam ſequentia perſonam Clerici
certè immunem, & undequaque exemptam,
*Gonzalez in d. Cap. Non minus n.10. to.3. fol.981.,
Fagnan. ibid. n.16., & ſeq., & in Cap. Epiſcopus
n.42. de Prabend., & Dignitat. to.4. in 1. part.3.
Decretal. fol.88., Suar. ad Reg. Angliæ lib.4.
cap.16. n.11. cap.17. n.1., cap.25. n.4., & ſeqq.,
del Bene de Immunit. Eccleſ. cap.5. dubit.15. n.17.,
& ſeq., Bellet. diſquiſit. Clerical. part.1. de exempt.
Cleric., & eorum bonor. à munerib. public. cap.5.
n.3. in fin., & ſeq., Carol. de Graſſ. de effect. Cle-
ricat. effect.2. n.32., & 34., Cortiad. dec.26. n.31.,
& ſeq., Panimol. dec.36. n.9., & ſeq.; Rota coram
Merlin. dec.902. n.21., & ſeq.*

Jam verò ſi quæratur, quo jure introducta
ſit immunitas, & libertas iſthæc, tot ſacris aſſerta
Canonibus, & terrenarum Poteſtatum vene-
rata legibus: ambigi certè nequibit, eam
12 utroque jure, Divino ſcilicet, & humano, ſive
poſitivo inſtitutam fuiſſe. Et quidem, quod ju-
re poſitivo conſtabilita ſit, patet ex tot Summ.
Pontificum, Conciliorum, & Sac. Canonum,
quæ ſupra indicavimus Decretis: verumtamen
non ita ad poſitivum Jus referenda illa eſt,
quaſi Pontificiis Conſtitutionibus, aut Conci-
liorum ſanctione primum inventa, atque ex-
cuſſa fuerit; Sed ut ſub initium innuebam, li-
bertate hac veluti dote à Chriſto Domino, Ec-
cleſia

cleſia ejus Sponſa donata fuit, ut tanquam mater filiis præeſſet, ideoque eandem ante omnem humanam Conſtitutionem, veluti Divino dono acceptam leges humanæ ſuſceperunt, quemadmodum declaravit Joan: VIII. *Canon. Si Imperator* 11. *diſtinct.*96. præclarè inquiens -- *Non à legibus publicis, non à Poteſtatibus Sæculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti* — ubi *Gloſs. in verb.* diſcuti, animadvertens, quod -- *antequam eſſet aliqua Conſtitutio, etiam Clerici non erant de Jurisdictione Sæculari* -- recte inde ſic infert -- *unde omnes Conſtitutiones, quæ emanarunt, non ſunt niſi Juris declaratio* -- *Fagnan. in d. Cap. Non minus num.*4., *& ſeqq.*, *Eminentiſs. Petra to.*3.*in Conſt.*5.*Vrb.IV. n.*10.*fol.*317., *& tom.*4. *in Conſtitut.* 10. *Martini V. num.*1. *fol.*447.

Porro ſi de perſonali Immunitate res ſit, *d. Bellarm. d. cap.*28. *fol.*329. *lit.D.* duo ex Sacris paginis illius petiit illuſtria teſtimonia; primum attulit *ex lib. numeror. cap.*3., ex quo adnotat, *quod Deus non ſemel, ſed ſæpius repetit Levitas propriè ſuos eſſe*, atque *eos ſibi ex omni populo delegiſſe* -- Alterum deſumpſit *ex Matth. Cap.*17. ubi Chriſtus Dominus dixit Petro, quod licet liberi ipſi eſſent, nihilominus ſtaterem in ore piſcis inventum daret Tributi Exactoribus, ne eos ſcandalizarent, qui locus refertur etiam *apud Thomaſin. part.*3. *lib.*1. *cap.*18. *n.*7. *in fine*. Omittam in præſens Summ. Pontificum, & Conciliorum Decreta, perſonalem hanc Cleri libertatem confirmantia; quippe ea veluti realem quoque bonorum immunitatem, Divino pariter, & humano jure inductam eſſe teſtantia, jam de hac agere incipiens, ſuo ordine illa referam.

Satis profecto eſſet ad eam probandam dixiſſe apud Hebræos Levitas fuiſſe liberos a Tributis, *ex cap.* 30. *Exodi*, *& cap.*1. *numeror.* ſed longè præclarius eſt exemplum, quod habetur in *Gen. cap.*47., ex quo recte *Div. Ambroſ.* inferebat, Sacerdotum bona ſubducenda eſſe Tributis, ait enim Epiſtola VII. relata à *Thomaſ. part.*3. *lib.*1. *cap.*18. *n.*8. -- *Joſeph tributum conſtituit, præter poſſeſſionem Sacerdotalem, quam à tributis immunem reſervavit, ut apud Ægyptios quoque inviolabilis haberetur religio Sacerdotalis.* Plenam pariter immunitate, libertateque *lib.*1. *Eſdræ cap.*7. *n.*24. Artaxerſes donavit Sacerdotes, & Miniſtros Domus Dei in Hieruſalem ſic loquens -- *Vobis quoque notum facimus de univerſis Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus, Nathinæis, & Miniſtris Domus Dei hujus, ut Vectigal, & Tributum, & Annonas, non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos*, utrumque hunc Sacræ paginæ locum affert *Bellarmin. cap.* 29. *lit.B. fol.*333., ſubdens ex omnium paritèr gentium conſuetudine cognoſci poſſe, Sacerdotes, tametſi gentiles, veluti nativa potitos libertate ab ejuſmodi Tributorum præſtatione præſervatos fuiſſe immunes.

Jure igitur, meritoque *Innocen.III. in d. Cap. Non minus de Immunit.*, ex Concilio Lateranenſi deplorabat, quod *deterioris conditionis factum ſub eis* (Chriſtianis videlicet Principibus) *Sacerdotium videatur, quàm ſub Pharaone fuerit, qui legis Divinæ notitiam non habebat, ille quidem omnibus aliis ſervituti ſubactis, Sacerdotes, & Poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, & eis alimoniam de publico adminiſtravit*: Quem locum egregiè explicat *Fagnan.* ibi videndus *num.* 4. ad rem aſſerens optimam quoque Juſtiniani legem, nempe *la* 22. *Cod. de Sacroſ. Eccl. tom.*4. *in* 2. *par.* 3. *Decretal. fol.* 366., cujus legis verba ſimiliter expendens *Bellarmin. d. cap.*29. *fol.*333. *lit.C.* ait, Juſtinianum oſtendiſſe *exemptionem illam non fuiſſe arbitrariam, & liberam, ſed debitam, & neceſſariam*, & notavit etiam *Emus Petra tom.* 2. *ad Conſtit.*1. *Honorii III. ſect.*1. *n.*5. *fol.*370.

Conſonat his *Decretal. Bonif. VIII. in d. cap. Quamquam* 4. *de Cenſib. lib.* 6., ubi confirmans *Conſtit. Alex.IV.* relatam *in cap.*1. *de Immunitat.* pariter *lib.* 6. ita definivit: *Cum igitur Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſarum, non ſolùm jure humano, quinimò & Divino à ſæcularium perſonarum exactionibus ſint immunes*: ibique *Gloſ. in verb. Divino*; id etiam habetur ex Concilio Lateranenſi *ſub Leone X. celebrato ſeſſ.*9., *& in Bulla* reformatoria, eodem S. approbante Concilio ab illo edita anno 1514. *Bull. no. to.* 1. *in ord. la* 7. §.39. *fol.*554., eandemque immunitatis originem agnoverat *Conc. Saliſburgenſe celebratum an.*1386., *& Colonienſe an.*1530. *part.*9. *cap.*20. ibi: *Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, jure pariter Divino, & humano introducta, quæ in duobus potiſſimum ſita eſt, primum, ut Clerici, eorumque poſſeſſiones à vectigalibus, & Tributis, aliiſque muneribus laicis libera ſint; deinde ne rei criminis ad Eccleſiam confugientes indè extrahantur*, uterque horum Conciliorum locus indicatur *apud Gonzal. d.cap. Non minus num.*8.

Quæ denique omnia an.1563. confirmata fuerunt ab auctoritate *Sac. Trident. Synodi*, quæ *ſeſſ.*25. *de reform. cap.* 20. immunitatem Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum juri Divino referendam indicavit, dum ait; ſe confidere, Principes ſæculares non *permiſſuros, ut Officiales, aut inferiores Magiſtratus, Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione violent*; *ſed una cum ipſis Principibus debitam ſacris Summ. Pontificum, & Conciliorum Conſtitutionibus obſervantiam præſtent*, immediatè ſubjuncto Decreto, & confirmatione omnium, quæ de Eccleſiaſtica Immunitate ſancita, ac conſtituta fuerant: *Decernit itaque, & præcipit Sacros Canones, & Concilia generalia omnia, nec non alias Apoſt. Sanctiones in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præſenti etiam Decreto innovat, exactè ab omnibus obſervari debere*; pluribuſque rem proſequens admonet Imperatores, Reges, Principeſque omnes, ut ea *quæ Eccleſiaſtici Juris ſunt, tamquam Dei præcipua, ejuſque patrocinio tecta, nec ab illis &c. maximèque miniſtris ipſorum Principum lædi patiantur, ſed ſeverè in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque juriſdictionem impediunt, animadvertant*: Hæc autem hactenus allata Sacræ paginæ, Pontificiarum Conſtitutionum, Conciliarium Decretorum, & legum demùm Cæſarearum loca, quibus tum perſonalis, tum realis hæc immunitas veluti Dei ordinatione inſtituta, & univerſarum gen-

gentium confirmata conſenſu, religiosè culta perpetuò fuit, præter alios ſuperiùs allegatos, refert etiam *S. Rot. in celebri Albanen. Gabellæ cor. Merlin. dec.*902., in qua cum aliis dicti Sacri Tribunalis reſolutionibus proferuntur ferè omnes antiquiores Doctores, & Canoniſtæ, illamque ſequuta deinceps ſemper eſt ipſa S. Rota, cæterique pariter recentiores, qui longo quidem ordine, ſed inutiliter congeri poſſent.

Neque verò ex eo, quod perſonalis, & realis, ac demùm localis immunitas Divina ordinatione, veluti dos, à Chriſto Eccleſiæ, & Clero impartita fuerit, inferri poterit, nullo unquam idcircò caſu hoc cœleſte donum, nec etiam Sum. Pontificis auctoritate illis adimi poſſe, cum idem, quod attinet ea, quæ lege divina conſtituta ſunt, immutare, aut diſpenſare nequeat, juxtà regulas in *Can. ſunt quidam 6. cauſ.23. q.1.* aliiſque pluribus Sac. Can. locis præſcriptas, atque Theologorum, ac Canoniſtarum traditionibus, & unanimi conſenſu confirmatas, ut copiosè apud *Faguan. in Cap. Cum pridem n.76., & plurib. ſeqq. de pact. in 2. part. 1. Decretal. tom. 2. fol.551., & in Cap. Cum eſſes nu.113., & plurib. ſeqq. de Teſtam. in 1. Decretal. tom. 4. fol.340., & ſeqq.*

Objectio namque iſta facilè ſubmovebitur, ſi animadvertatur, Sum. Pontificem poteſtate in ipſum tranſmiſſa à Chriſto, cujus vices gerit in Terris, Divinas ordinationes interpretando declarare poſſe caſus ſub illa non comprehenſos, ut reſcripſit Innoc.III. Epiſcopo, & Petro Scholaſtico Moguntienſi *in Cap. Quanto 3. de translat. Epiſcop.* inquiens -- *Non enim homo, ſed Deus ſeparat, quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in Terris) Eccleſiarum neceſſitate, vel utilitate penſata, non humana, ſed Divina potius auctoritate diſſolvit, Fagnan. in Cap. Magnus n.88. de obligat. ad ratiocin. to.2. in 2. part.1. Decretal. fol.356., in Cap. cum non ab homine n.66., & ſeq. in 2. Decretal. to.3. fol.13., in Cap. Ex parte n.58., & ſeqq. de Cleric. non reſident. in primam part.3. Decretal. tom.4. fol.53., Anchoran. conſ.239., & conſ.373.*, ut enim benè idem *Fagnan. in Cap. Cum pridem ſuperiori §. allegato n.80., & ſeq.*, probat ex Divo Thoma, poteſt *Apoſtolicus declarare Divinas leges in aliquibus caſibus, propter aliquas circumſtantias, non obligare, cum ſcilicet ex earum obſervantia, aut aliquid ſequitur iniquum, aut majus bonum impeditur; alias enim cum pro interpretatione ad Deum recurſus non patent, non dediſſet ipſe Vicario ſuo ſufficientem poteſtatem ad Eccleſiam gubernandam; quod erroneum eſſet aſſerere*: Atque ita his caſibus concedunt Theologi Summo Pontifici Jus declarandi, ut in ſpecie S. Thomas in 2.2, &c. ibi: *Non tollitur lex naturalis humana lege, ſed declaratur.*

Dum igitur Clerum, & Eccleſias ſubjicit, vel ſubjici permittit temporalibus oneribus, directè non derogat, neque tollit Immunitatem Divino dono illis conceſſam, ſed interpretando Jus Divinum, ex juſta cauſa declarat, quod in aliquibus caſibus particularibus lex Divina non obliget; ratio namque, quæ ipſi legi virtualitèr ineſſe dicitur poſtulat, ut Chriſti Vicario conceſſa dicatur poteſtas, per viam interpretationis, & declarationis ejus, quod eſt juxtà mentem Divinæ legis, & juſtitiæ naturalis dictamen, excipiendi ab ea peculiares caſus, veluti ſub illius diſpoſitione non venientes, ut ex communi Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, benè ad rem noſtram ratiocinatur clar. mem. *Card. de Luca de regal. diſc.55. n.8.*, animadvertens potiori jure, ut ipſe loquitur, id locum ſibi vindicare = *in illis Gabellis, & oneribus, quæ ob urgentes Sedis Apoſtolicæ neceſſitates imponuntur, quaſi quod ſubſidium ex hujuſmodi Gabellis reſultans redundet in beneficium Reipublicæ Catholicæ, ac ſervitium univerſalis Eccleſiæ* = & latiùs id probat *in tract. de Judic. diſc.35. n.26., in Miſcel. diſc.47. n.18. in ſupplem. part.4.*, & alibi.

Et ne longè ab inſtituto diſcedam, licet propter reverentiam, quæ Deo, & Divino cultui debetur, Eccleſiæ, Sacriſque locis localis immunitas conceſſa ſit; nihilominus quia experientiá compertum eſt, quod ſi Eccleſia ſinù ſuo reciperet, tueretur que quoſcumque Delinquentes, tametſi atrociſſimorum delictorum reos: locali iſtà immunitate, nedum Eccleſiæ ſanctitas pollueretur, ſed nefarii homines proniores redderentur ad immania facinora perpetranda, quibus publica quies ſummoperè perturbaretur, publicaque ſalus in diſcrimen vocaretur, idcircò nedum Sixtus IV., ſed Sanctus etiam Pius V. plures exceperunt caſus, in quibus ſanctiùs eſſe declararunt, enormibus flagitiis obnoxios, è ſinu Eccleſiæ ejicere, quàm illius localem immunitatem colere, quod deinde ampliavit Gregorius XIV. in famigerata ſua *Conſtit. la 7. Bullar. nov. tom. 2. fol.* 707. Ut etiam licet perſonalis Clericorum exemptio jure Divino inſtituta ſit; attamen Summus Pontifex ex juſta cauſa declarare non cunctatur, Clericos in aliquo caſu tali privilegio effectos indignos, degradandos, & per Sæcularem Poteſtatem comprimendos eſſe, *Fagnan. in d. Cap. Magnus, & Cap. Cum non ab homine locis allegatis in §. Objectio namque iſta.*

Satis eſt, omiſſis aliis, quorum plura proferuntur à *Cardinali de Luca d. diſc.35. de Judiciis*, hæc in re noſtra attuliſſe exempla, quibus tamen unum dumtaxat addam, illud videlicet Decimarum, quæ ad ſubſtentationem miniſtrorum Eccleſiæ *Divina conſtitutione debentur*, ut reſcripſit Innocentius III. Epiſcopo Vercellenſi *in Cap. Tua 25., & quas Deus in ſignum univerſalis dominii ſibi reddi præcepit*, idem *Innoc. in Cap. ſeq.*; ſimili pariter ſententia loquutus in *Cap. Cum non ſit 33. de Decim., Thomaſin. de Veter., & Nov. Eccleſ. diſcipl. part. 3. lib. 1. cap. 3. n.6. 8., & 9. cap.4. n.2., & n. 5., & ſeqq., cap.6. n.1. & 4., cap.7. n.6., & cap.9. n.8. 11., & 13.*, de illis loquens *Gloſ. in Cap. à nobis 24. verb. exemptus de Decim.* quærit = *Quomodo poteſt Papa concedere privilegium de non dandis decimis contra præceptum Divinæ legis, contra quam diſpenſare non poteſt, imo uſque ad animam, & ſanguinem debet defendere* -- ſibique opponens *d. Canonem ſunt quidam*, objectionem ſubmovet duplici reſponſione, quarum ſecunda præſenti quæſtioni magis congruens, hæc eſt -- *vel dic, quod contra jus naturale diſpenſare poteſt, remittendo Decimas alicui ſpecialiter: non tamen Conſtitutionem poſſet facere, quæ omninò tolleret illud præceptum, quia jus naturale immutabile permanet 5. diſt. in princ. Verum & inſimul, ſed non in individuis, id eſt*

non

non poteſt omninò tolli, ſed poteſt in quibuſdam remitti, ſicut illud jus naturale, quod homines ab initio ſint liberi, in Authent. quib. mod. &c. immutatum eſt in quibuſdam, ſed non in omnibus, hoc enim fuit impoſſibile, quod omnes eſſent ſervi, propter naturam correlativorum.

Tradita hic per Gloſſam ſapientiùs explicantur à Divo Thoma 2. 2. *qu.*86. *art.*4., & *qu.*87. *art.*1. *in corpor. in fin.*, & ex eo probat *Fagnan. in cap.* in aliquibus *n.*8., & *ſeq. de Decim. in primam par.* 3. *Decretal. fol.*400., & *ſeq.*, *Thomaſſin. d. cap.*9. *n.*13. plura exſcribens Angelici Doctoris loca, ac communiter conſentiunt Doctores, omnibus namque notum eſt, poſitivis legibus, & regionum moribus, circa decimarum ſolutionem, variam ſtatui potuiſſe diſciplinam, idem *Thomaſſin. n.*13. §. *Idem* vero ex Sancto pariter Doctore ſic loquens -- *Idem vero rurſus Theologorum facile Scholæ Princeps, illud eum primis memorandum adnotat, quamvis lex Decimarum à veteri Teſtamento, ad novum traducta ſit cum cæteris moralibus præceptis, quod inerat tamen cæremoniale; nempe definitio decimæ partis, non una traductum fuiſſe, ſed ab Eccleſia ultro adoptatum, quæ relaxare id ipſum poteſt, aut ex parte, aut omnino, ut in partibus Italiæ, & in Oriente, ubi nec ſolvitur, nec exigitur quidquam decimarum, quamvis penes Eccleſiam ſit eas exigendi Jus inconcuſſum, quod nec præſcribi poſſit, nec alienari.*

Hæc igitur cum ita ſe habeant, & immunitas Eccleſiæ, ac Cleri Divina ordinatione conſtituta ſola Summi Pontificis poteſtate declarari, & remitti poſſit, conſequens his eſt, quod ſæculi Principes, & Magiſtratus Tributa nulla, nullaſque contributiones, aut collationes imperare valeant Clero, ejuſque bonis, ut ſancitum fuit d. cap. non minus, aliiſque Sacris Canonibus relatis in §. Enim vero ſi tributa: ipſos enim *obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi*, *Canon.*1. *diſtinct.*96., Ideoque ſuper bonis Deo dicatis jus nullum ſibi aſſerere poſſunt, ut, & lumen rationis oſtendit, & Deus ipſe in ſcripturis ſanctis non obſcurè tradit, cum ait Levitici ultimo, *quidquid ſemel Deo fuerit conſecratum, Sanctum Sanctorum erit Domino*, præclarè *Card. Bellarminus d. lib.*1. *cap.*29. *fol.*334. *lit.A.*

SECTIO II.

Summus Pontifex dum Tributa, & contributiones imperat Clero, & Eccleſiis, id agit Pontificia poteſtate, qua pro ſuis indigentiis, & populi ſuæ Ditionis calamitatibus levandis, ſubſidia ab illis exigere poteſt.

SUMMA

1 *Dici nequit Papam cuſtodem Canonum Eccleſiaſticis ſuæ Ditionis temporalis tributa imponere auctoritate laicali.*
2 *Ideo dicendum eſt, id agere auctoritate Pontificia.*
3 *Quidquid à Principe fit, jure factum cenſendum eſt.*
4 *Papæ eſt ſuprema poteſtas in omnium Eccleſiaſticorum bona, & omnes Eccleſiæ ſubſidium præſtare debent Romanæ Eccleſiæ.*
5 *Ideò poteſt de Eccleſiarum bonis diſponere.*
6 *Papæ, qui communi utilitati invigilat, commune ſubſidium debetur.*
7 *Epiſcopi jure exigunt charitativum ſubſidium ab Eccleſiis ſibi ſubjectis.*
8 *Annatarum, & dimidiarum annatarum inſtitutio.*
9 *Referuntur ii, qui hanc annatarum exactionem à crimine vindicarunt, quidve circa hæc in Conciliis Conſtantienſi, & Baſileenſi actum fuerit, exponitur.*
10 *De decimis quandoque Eccleſiis impoſitis in Papæ ſubſidium, ejuſque Curiæ.*
11 *Itidem ad bella paranda contra Turcas, & Hæreticos.*
12 *Bonifacius VIII. Clerum Gallicanum non prohibuit, quin Regi ad tuendum Regnum ſubſidia largiretur, ſed tantum ſine aſſenſu Apoſtolicæ Sedis id fieri vetuit.*
13 *Idem Bonifacius, atque ante ipſum Martinus IV., & Nicolaus IV. Galliæ Regi decimas conceſſit ad Regni tuitionem.*
14 *Referuntur aliæ decimarum conceſſiones.*
15 *Papa cum Regibus decimas jure conceſſerit, potiori jure ſubſidium ab Eccleſiis exigit.*
16 *Referuntur largitiones Imperatorum, & Principum erga Eccleſiam Romanam.*
17 *Epilogus hujus ſectionis.*

FUſius fortè, quàm præſens Cauſa efflagitare videretur, actum eſt tum de perſonali, & reali Eccleſiæ, & Cleri immunitate, tum etiam de jure nedum poſitivo, ſed Divina quoque ordinatione, qua illa introducta eſt, tum denique de omnimoda Principum Sæcularium incapacitate, ſive in perſonas Eccleſiaſticas, ſive in eorum bona exercendi poteſtatem ullam, quæ tota reſidet penes Summum Pontificem, ad quem velut Chriſti Vicarium pertinet adminiſtratio hujus Juriſdictionis, & tuitio libertatis, qua Eccleſia Divino munere locupletata fuit. Verumtamen hæc non obiter ſolummodo, ſed paulò latius attigiſſe libuit, quia illorum commemoratio plurimum confert pro confirmando quàm improbè laicæ poteſtates id moliantur, ſub inani illo, & damnando colore, quod quidquid ſimulatæ plerumque neceſſitatis prætextu, hac in re ab ipſis agitur, id fiat exemplo Romani Pontificis, perinde ac ſi idem, veluti ſæculi Princeps, Eccleſiis, & Clero temporalia onera indiceret, eademque miniſterio ſæcularis Magiſtratus exigeret.

Commenta ſiquidem hæc nonniſi pro impunè violanda, imo pro irreligioſè evertenda funditus immunitate excogitata cuique apparebunt, qui ex veritate, & non ex falſis, praveque confictis opinionibus, juſtè rem æſtimet: nam, ut ſatis hactenus dictum eſt, & latius mox probaturus ſum, ambigi certe nequit de plena Summi Pontificis poteſtate tum ſpirituali, tum etiam temporali: dum itaque quæritur, qua idem uti voluerit, uſuſque dicendus ſit, profectò, ſi natura diſpoſitionis, & diſponentis intentio dignoſcitur ex ſubjecta materia; ex fine, ad quem ordinatur; & denique ex modo tum loquendi, tum executionis argumento *Text. in l. ſi ſtipulatus ſis* 4. *ff. de uſur.*, *Corn. conſ.*239. *nu.*5. *lib.*1., *Ber. conſ.*106. *n.*24. *lib.*1.; his perpenſis, primo ipſo oculorum conjectu, manifeſtum omnibus fiet, Papam nonniſi Eccleſiaſtica, & ſpirituali poteſtate Eccleſiarum, & Cleri bonis onera, & contributiones imperare: quemadmodum ex iiſdem principiis, & rationibus argui, an idem aliquid

man-

mandaverit, ſive ſtatuerit potius tamquam Supremus Princeps ſuæ Ditionis, quam uti univerſalis Eccleſiæ moderator, tradunt *cl. mem. Card. de Luc. de Judic. diſc.35. n.24. verſ.* alterum eſt jus, *Rocc. diſp. jur. ſel. cap.160. n.13., & ſeqq., Conſtan. in prælud. ad Stat. Urb. n.178., Rot. in rec. dec.682. num.29., & num. fin. par.4. tom.3.*

Ecquis enim, ne mente quidem cogitare po-
1 terit, quod Summus Pontifex mera Sæcularis Principis auctoritate Eccleſiaſticos vectigales facere velit, quando ipſe, tamquam religioſiſſimus Divinarum Ordinationum, & Sacrorum Canonum cuſtos, ac vindex jugiter iuvigilat, nè ſæculi Principes, quoquo colore Eccleſiaſticam libertatem *Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam*, violare attentent?, & rurſus ecquis ſibi ſuadere valebit quod tamquam temporalis Dominus tributa, & præſtationes exigere velit à Clericis, quando, ut alibi notatum eſt, ipſe in Principatu, cujus ſupremus regulator eſt, dum talia onera Eccleſiaſticis quoque ſpeciatim imponit, id Eccleſiaſtica, & ſpirituali poteſtate facere poteſt, ut admonemur à *Card. de Luc. in relat. Rom. Cur. diſc.26. n.8., & ſeq., & diſc.38. n.7.*, ubi idcirco ait, quod ob mixturam Eccleſiaſticæ poteſtatis cum temporali, *vel nunquam, vel nimium raro de his in Urbe, & in reliquo Statu Eccleſiaſtico diſputari contingit, dum ex Pontificiis Decretis nulla dignoſcitur differentia inter Eccleſiaſticos, & Sæculares in hujuſmodi taxis, & contributionibus* — Idque etiam tradit *in annot. ad diſc.33. relat. Rom. Cur. n.9. ſupplem. par.4.*

Quapropter, ſi Clerici Contributionum, aut
2 Taxarum impoſitionibus, eo dumtaxat caſu ſubiecti non cenſentur, quo nimirum appareat Summum Pontificem uti noluiſſe ſpirituali gladio, & utriuſque poteſtatis mixtura, inde arguendo defectum voluntatis *Card. de Luc. de regal. diſc.55. ex n.4.* uſque ad fin., *& diſc. ſeq.*, ambigi profectò nequibit, quod dum Clericos, & Eccleſiaſticos apertis, conceptiſque verbis nominatos in talium onerum impoſitione comprehendere voluit; ſi ſola Papali poteſtate id potuit; uſus proculdubio dici debeat poteſtate illa, qua poterat, non autem alia, qua non ſolùm non potuiſſet, ſed apertè à Divinis Ordinationibus, ac Eccleſiæ legibus diſceſſiſſet; ita ſuadente juris regula, naturalis rationis dictamini conformi, quod videlicet, quam aliquid agimus, quod à noſtra ſola voluntate dependet,
3 factum cenſeatur eo jure, & titulo, quo melius id facere poſſumus, ad *Text. in l. ſi miles 13., &* bene in ejus *ſum. ff. de Teſtam. milit., Molin. de Primog. lib.2. cap.2. n.15., Reynoſ. obſerv.8. n.12., Thabor axiomat. Jur. lib.1. cap.25. axiomat. ultim. Rot. in Ferrarien. Succeſſionis 10. Jan. 1727. §. Fortiſſimum vero circa fin. cor. Rmo Aldrovando Dec.*, & bene idem *Card. de Luc. loc. allegation. ſuperiori §. Et de regal. diſc.56.* animadvertens, in ſimilibus caſibus quæſtionem nullam eſſe poſſe, niſi cum aliquibus Eccleſiaſticis, qui non ſolius generalis exemptionis virtute; ſed vel libertatis præſcriptione, vel ſpeciali aliquo privilegio ſeſe ab hujuſmodi oneribus exemptos eſſe contendant.

Quamquam verò, planè ex his ſtatui poſſe videatur Summum Pontificem nonniſi Eccleſiaſtica illa poteſtate, qua univerſali Eccleſiæ præſidet, Clericorum bona, oneribus, ſive ordinariis, ſive extraordinariis in ſua ditione ſubjicere, nihilominus tamen propius ad rem accedendo: magis, magiſque id eluceſcet, ſi duo firmiſſima conſtabiliantur fundamenta. Pri-
4 mum eſt, ſuprema, & generalis poteſtas illi delata in omnium Eccleſiarum bona. Alterum huic cohærens eſt, quod Romanæ Eccleſiæ juſta urgente cauſa, ſubſidium, & ſubventio præſtanda eſt à cæteris Eccleſiis; Illam quippè excuſat neceſſitas, quia non poteſt de ſuo omnibus providere *Fagnan. in ſæpius citando Cap. Præterea n.46. tit. ne Prælati vices ſuas to.5. in p. par.5. Decretal. fol.192.*. His jactis fundamentis, evidens, & apertum reddetur quàm juſte in Ditione Eccleſiaſtica onera Clero imponantur, ſpectando præſertim, tum cauſas, & circumſtantias, in quibus illa injungi conſueverunt, tum etiam modum, quo diſtribuuntur, atque exiguntur, ſervata nimirum forma à Sacris Canonibus præſcripta: de quibus omnibus diſtrictè, ſuoque ordine agam.

Primam autem intuendo, ſupremam videlicet Summi Pontificis poteſtatem, ſi vera eſt aſſertio eorum, qui cenſent, quod ille plenariam diſpoſitionem, & dominium habeat rerum Eccleſiæ, utpote quæ in Patrimonio Chriſti ſunt, ſicuti tamquam falſa exploſa contraria ſententia definivit Joannes XXII. in extravag. cum inter 4. de verb. ſignific, *ubi* egregiè *Gloſſa Zenzelini comprobat* optimis rationibus hauſtis e Sacrorum Canonum fontibus, *Card. in Clem. prima de ſumm. Trinitat., & Fid. Cathol., Barbatia ibidem n.4., & 6., Bald. conſ.175. n.2. verſ. Dominus Papa lib.2., Spad. conſ.105. n.13. lib.1. latè Peregrin. de Jur. Fiſc. lib.1. tit.3. ex n.83., Murga de Benefic. qu.2. §.2. n.264., & quæſt.9. ſect.2. n.217., Lotter. de re benefic. lib.2. quæſt.22. ex n.4. Sperell. dec.154. n.41.* inquiens Papam habere plenariam bonorum Eccleſiæ diſpoſitionem jure monarchico, quod apud eum reſidet in univerſum Eccleſiæ Corpus, & ſingula ejus membra, alioſque in id allegat, tum antiquiores, tum recentiores, *Rot. apud Tamburin. de Jur. Abbat. dec.20. n.11., & duob. ſeqq. Eminentiſ. Petra in ſuis Comment. ad Conſt. Apoſt. to.1. ad Conſt.1. Leonis Magni ſect.3. n.67., & ſeq. fol.89.*

Vel ſaltem, ſi in dubium revocari nequit, quin reſpectu rerum, & bonorum Eccleſiæ, certè teneat apicem ſupremæ poteſtatis diſpenſativæ, ut ex Angelico Doctore, & Card. Cajetano docuit *Fagnan. in Cap. quanto n.82., & ſeqq. de traslat. Epiſcop. in 2. part. 1. Decretal. tom.2. fol.137., Thomas del Bene de Immunit. Eccleſ. to.1. cap.1. dubitat. prima ſect.3. nu.4., & dubit.14. ſect.1. n.16., & ſeq.*, & quidem quoties juſta cauſa) cum abſoluta diſpoſitione, ac dominicali adminiſtratione, per *Text. in cap.2. in princip. de Præb., & Dignit. lib.6., & in Clem.1. in fin. tit. ut lit. pend.* idem *Fagnan. in Cap. relatum n.29. & plurib. ſeqq. tit. nè Cler., vel Mon. to.4. in 2. part.3. Decr. fol.412.*, & tradunt alii ferè omnes ſuperiùs allegati, quibus adduntur *Roman. conſ.296. n.27.; Novar. in manual. cap.23. n.108. verſ. octavo*, infertur *Barboſ. dec.96. n.48. cum 4. ſeqq., Rot. cor. Merl. dec.775. n.21., & ſeqq.*

Con-

Conſequens profectò his erit, quod Papa ſivè ob dominium, quod habet bonorum omnium Eccleſiarum, ſive ob plenariam eorum adminiſtrationem ipſi competentem, ex juſta cauſa de illis diſponere, oneribuſque, & contributionibus gravare queat, poteſtate eidem, tamquam Supremo Eccleſiæ moderatori, privativè præſervata ex mente, & ſententia Romanæ Synodi convocatæ ſub Symmacho Papa, ac relatæ in *Can.* 1. *diſtinct.* 96., *cap. non minus* 4., *& cap. Adversùs* 7. *de Immunit.*, *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtit.* aliorumque Sacrorum Canonum locis. Quinimo (ut latiùs deinde dicetur) ſi publica urgente cauſa, publicæque incolumitatis ratione ita efflagitante Sancta Sedes
5 Principibus, & Univerſitatibus ſæcularibus indulgere conſuevit, ut à Clero auxilium, ac ſubventiones implorare queant, quando calamitates, quibus premuntur, adeò graves ſunt, ut illis levandis non ſufficiant laicorum facultates, ut expreſsè diſponitur in *d. cap. non minus*, *& cap. adversùs*: potiori certè jure, quum ratio temporum, & aliqua juſta, publicaque cauſa id exigit, Summus Pontifex, tum pro ſua, ſuæque Curiæ ſubſtentatione, tum etiam pro Populi ſibi ſubjecti neceſſitatibus levandis, ſi laicis vires non ſuppetant, honeſtis, æquiſque contributionibus ſubjicere poterit Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum bona, ut neceſſaria ad hæc ſubſidia comparentur: quod eſt alterum ſuperius poſitum fundamentum.

Ut autem per ſuas ſpecies rem exequar, naturalis ipſa ratio dictat, & præcipit, ut Summo
6 Pontifici ejuſcemodi congrua, ac neceſſaria ſubſidia debeantur, nam ſicuti loquitur *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 1. *in corpor. bis, qui communi utilitati invigilant, ſcilicet Principibus, & militibus, & aliis hujuſmodi ſtipendia victus debeantur à populo. Unde, & Apoſtolus hoc probat prima ad Corinth.* 9. *per humanas conſuetudines dicens quis militat ſuis ſtipendiis unquam, aut quis plantat Vineam, & de Fructibus ejus non edit?* Quem Angelici Doctoris locum ad rem allegat *Monet. de Decim. cap.* 9. *n.* 3.: ita etiam ex ejuſdem naturalis rationis, imò Juris Divini dictamine, Pontifici Maximo, non alicujus particularis, ſed univerſalis Eccleſiæ Capiti, cui fidelium omnium cura credita eſt, ex inferiorum Eccleſiarum, & Beneficiorum fructibus ſubſidium debetur, ut ex eodem Apoſtolo arguit *Fagn. in d. cap. Præterea n.* 23., *& ſeqq.*, *& n.* 36., *& ſeqq.*, ubi id confirmat illo ſimili argumento, videlicet, quod ſi naturali ratione omnes totius Diœceſis Eccleſiæ tenentur ſolvere Epiſcopo indigenti charitati-
7 vum ſubſidium, adeout contra illud præſcriptio non valeat, cur Epiſcopo univerſalis Eccleſiæ non licebit ſimilia ſubſidia imperare? alia ad hæc affert exempla *n.* 47., *& ſeqq.*, & comprobat *n.* 59., *& ſeqq.* referens, Petrum de Monte Epiſcopum Brixienſem Eugenii IV. Legatum, eadem Apoſtoli ſententia alloquutum fuiſſe Henricum VI. Angliæ Regem.

Miſſis aliis, qui copioſè proferri poſſent, ſatis erit animadvertiſſe, naturalis hujus rationis dictamen, agnitum etiam, probatumque fuiſſe à Joanne Gerſonio, ex quo *Fagnan. in d. cap. Præterea n.* 98. latius ejus verbis, rem proſequens, ait, quod ille = *in eodem tractatu de Simonia in reſponſione ad primam objectionem dicit, officio Papæ deberi ſufficiens Beneficium, & condecens, illudque ſubſidium poſſe, vel potuiſſe, debitis circumſtantiis obſervatis accipi ſuper fructibus inferiorum Beneficiorum, ubi non eſt aliter facta Papæ ſufficiens proviſio tam ex jure Divino, quàm naturali præſuppoſito Divino*, hunc Gerſonis locum refert etiam *Thomaſin. de veter., & nov. Eccleſ. diſciplin. tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 58. *n.* 8.

Jure idcirco, meritoque ad hanc generalem, & naturalem rationem congrua ſubſidia com-
8 parandi univerſalis Eccleſiæ Capiti, & Paſtori, qui pro totius Gregis ſalute advigilat, refertur jus exigendi annatas ex fructibus primi anni Beneficiorum Chriſtiano Orbe vacantium, quæ Romano Pontifici debentur pro dimidia ex dd. fructibus deducenda, tamquam onus reale, & tributum in recognitionem ejus dominii in univerſalem Eccleſiam, benè *Card. de Luc. de Benefic. diſc.* 89. ſic loquens = *illud prænoſcendum venit, quod ex antiquiſſimo, ac immemorabili Eccleſiæ Catholicæ, Sediſque Apoſtolicæ uſu introducta fuit in Beneficiis Eccleſiaſticis exactio communium ſervitiorum, ac annatarum in recognitionem univerſalis dominii, quod Pontifex, & Eccleſia Romana habet omnium Eccleſiarum & Monaſteriorum, ac Beneficiorum, ideoque etiam antè tempora Conciliorum Viennenſis, & Conſtantienſis hic annatarum uſus habetur* = Quippe, ut legitur in *Conſtitutione* 3. *Innoc. VIII. Bull. no. to. p. fol.* 447., Romani Pontifices in magnum totius Chriſtianæ Reipublicæ ſubſidium opus habuere annatarum reſervationem, & exactionem ordinare pro oneribus, quæ ipſos ſubire oportet in regimine univerſalis Eccleſiæ, & ſubſtentatione S. R. E. Cardinalium, & Miniſtrorum ſibi inſervientium, atque adjutorium præſtantium, benè *Fagn. in cap. cum pridem n.* 140. *de pact. in* 2. *part.* 1. *decretal. tom.* 2. *fol.* 559. Et ſanè ſi Epiſcopi, ſi Prælati omnes tam ſæculares, quàm regulares, fructus primi anni Beneficiorum in ſua ditione vacantium, tum jure ſuo, tum ob impenſam operam, tum ad neceſſarias expenſas uſurpare diu præſumpſerunt, ut ex *Thomaſin. d. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 58. *n.* 1., quonam colore, aut qua juſta ratione id denegari poterit Summo Pontifici, qui pro communi Eccleſiæ univerſalis utilitate aſſiduas curas, & ſollicitudines ſuſtinet.

Cenſuit verò idem *Fagnanus in d. cap. Præterea ex num.* 6. *uſque ad fin.*, ex profeſſo, ſummaque cum doctrina annatarum tractationem aſſumens, quod illarum exactio, licet fulciatur, & totius Eccleſiæ conſuetudine, cujus initis memoria non extat, & conſtabilita ſit lege poſitiva, plurimis nempè conſtitutionibus editii à Summis Pontificibus doctrina præclaris, & Sanctitate venerandis, relatis tum ab ipſo *in d. Cap. Præterea n.* 43., tum ab Emo Petra in *Comment. ad Conſtit. Apoſt. to.* 5. *ad Conſtit.* 6. *Pauli II. n.* 8. *fol.* 478., cui legi obſequuta jam fuerant Concilia etiam generalia: cenſuit inquam, earumdem nihilominus originem, non tam ex lege dumtaxat poſitiva Eccleſiæ, quàm, ut ex Gerſonio ſupra innuebatur, ex naturalis, ſeu verius Divini juris dictamine derivandam. At huic origini ſubtilius inveſtigandæ fruſtra immorarer, quia ſive à jure naturali, & Divino illa deducatur, ſive profecta dicatur à lege poſitiva, qua

qua annatis forma, & nomen inditum eſt, omnes tamen ex lege apud Catholicos inviolabili, quia ſancita cum pœna interdictionis ſacrorum, eaſdem Summo Pontifici deberi conſentiunt, *Lotter. de re benefic. lib. 3. quæſt. 20. ex n. 19., cl. me. Card. de Luc. de Benefic. d. diſc. 89. n. 2., n. 8., & 10., Scortia ad Conſtit. Apoſt. Epit. 44. theorem. 120., D. Advoc. Pitoni diſcep. Eccleſ. to. 1. diſcept. 18. num. 3., num. 6., & ſeq., num. 12., & n. 22., Emus Petra ad d. Conſtit. 6. Pauli II. ex num. 6.*, quibus denique omnibus ſumma eruditione more ſuo lucem addidit *Thomaſin. de veter., & nov. Eccleſ. diſciplin. part. 3. lib. 2. cap. 58., & cap. ſeqq.*

Haud verò crediderim improperandum mihi
9 fore, quod peccans contra rectam argumentandi rationem, pro conſtabiliendo jure, quo Summus Pontifex ſubſidia, & contributiones exigere poteſt ex fructibus inferiorum Beneficiorum, afferam argumenta petita ex petitione annatarum jamdudum acriter impugnata; hac quippe nota me eximeret *cl. me. Card. de Luc. d. diſc. 89. n. 2. verſ. hinc proindè inquiens*, quod -- *apud Catholicos in gremio S.R.E. viventes, quærendum non eſt quid exteri, vel ex ignorantia cum privata auctoritate deſuper ſcripſerint, dum habemus adeo expreſſam, ac literalem Apoſtolicam determinationem, quod hæc ſervitiorum, ac annatarum introductio introducta fuerit in recognitionem Dominii univerſalis Eccleſiæ Romanæ* -- Imo verò magis juſta ratione redarguerer, ſi id, quod actum jam eſt, iterum agere aggrederer: ea enim, quæ temere Heterodoxi, & irreligiosè nonnulli effutierunt contra annatas, ſumma doctrina confutata fuerunt à præclariſſimis ſcriptoribus, à *Fagnano* videlicet, & à *Thomaſſino d. cap. 58., & cap. ſeq., a Natali Alexandro in ſua diſſertatione 6. ad Sæculum XIII.*, cui titulus eſt contra Launoyanas circa Simoniam obſervationes animadverſio, aliiſque apud Emum Petra ad *d. Conſtit. 6. Pauli II. n. 7.*

Verumtamen abſre non fore reor meminiſſe in Concilio Conſtantienſi, denique magis audaciter in Baſilienſi Conciliabuli nomine appellato, atque damnato in Concilio generali Lateranenſe ſub Leone X., magna cum exterarum Nationum contentione actum quidem fuiſſe de annatis, ſed in eis illas exploſas non reperiri, ut loquens de Decreto Concilii Baſileenſis, cujus acta veluti irrita caſſata fuerunt, probat *Fagn. in d. Cap. Præterea n. 60., & ſeqq.*, & per evidentiam rei in dd. Conciliis geſtæ demonſtrat *Thomaſin. d. cap. 58., & 59.*, in quibus examinatis utriuſque actis enarrat, quod licèt annatarum, & S. Sedis obtrectatores expoſtularent de ratione illas exigendi; nihilominus agnoſcentes naturali, & Divino jure niti eam legem, qua à Summo Pontifice percipiebatur ejuſcemodi ſubventio pro ipſius, Sacri Collegii Cardinalium, & in Eccleſiæ Servitio miniſtrantium conveniente ſubſtentatione illam omnino debitam confitebantur, idcirco, vel annatis, vel alia ſalubriori ratione ſubſidium hoc Romanæ Eccleſiæ comparandum fore. Duo autem ad id probandum *d. Cap. 58. n. 8., & ſeqq.* afferuntur magna Concilii Conſtantienſis nomina.

Primus eſt Cardinalis de Alliaco Epiſcopus Cameracenſis *in tract. de auctorit. Eccleſ.*, annatarum ſolutionem probans exemplo Levitarum veteris Teſtamenti, qui cum decimas à laicis acciperent, ipſi viciſſim decimarum harum decimas exſolvebant Aaronico Summo Pontifici, inde inferendo ſimillimo quodam munere à Prælatis inferioribus colendum eſſe Romanum Pontificem, idque convenienter per annatas perfici; ideoque eos, qui ſecus ſentiant, aut garriant ſtatutis, & Edictis Regum Galliæ, Eccleſiæ Gallicanæ, & Univerſitatis Pariſienſis adverſari; en ejus verba -- *poſtremo facientes contra præmiſſa non conformant ſe, ſed manifeſtè obviant Inſtitutionibus Regis Franciæ, Eccleſiæ Gallicanæ, & Univerſitatis Pariſienſis, ſicut patet eas intuentibus* -- Hæc Alliacenſis verba refert etiam Rmus Epiſcopus Petitdidier Abbas S. Petri Senonenſis in ſua diſſertatione Hiſtorica, & Theologica de Concilio Conſtantienſi *cap. 2.* ſub initium.

Alter eſt Joannes Gerſon. *in tract. de Simon.* is enim, ut benè admonet *Thomaſin. d. cap. 58. n. 8. nemini non exploratum eſt, quàm abhorreret ab adulatione, ubi Romanæ Curiæ res agebatur. Et fatetur ille tamen in hoc opuſculo* -- videlicet de Simonia, annatas deberi. Quia tamen illi falsò ſuggeſtum fuerat labem, vitiumque irrepſiſſe in ratione exigendi jura, alioquin legitima vitia hæc abſtergenda eſſe Jure obteſtatur, incolumi, & illibato manente Canonico -- *Status Summi Pontificis* (ajebat Gerſonius) *& Sacri Collegii Cardinalium, dum recipit, & quærit ſubventiones conſuetas in oblationibus, Decimis, vel annatis, & ſimilibus non debet eo ipſo de Simoniaca pravitate notari, niſi fortè vitium aliud in exactionis modo concurrerit, quod vitium corrigi debet, non obinde ſtatus minui, deſtrui, culpari, vel juribus aliunde defraudari, ſicuti ab infirmo morbus tollendus eſt, non ſubjectum, vel corpus deſtruendum. Oppoſitum verò pertinaciter imponere, notando generaliter de Simoniaca pravitate totum ſtatum iſtum, temerarius error eſt, nec eſſet ferendus* -- hactenus Gerſonius optimè vindicatus à *Fagn. in d. cap. Præterea n. 98.* locum hunc referente.

Nec denique omittendum, quod *Petrus de Marca in concordia Sacerdotii, & Imperii lib. 6. cap. 12. n. 4.* pariter excribens mox relata Gerſonii verba, non ſolùm, vel invitus fateri cogitur, eas licitè percipi, tamquam ſubſidium jure debitum Romano Pontifici; verùm præterea *n. 6.* agnoſcit improbari amplius non poſſe modum, qui earumdem exactionem Gerſonio ſuſpectam reddebat. Plurimum autem pro aſſerenda annatarum juſtitia valere reor teſtimonium quoque ſcriptoris, quem neminem latet, Jura S. Sedis ſubſdeque vertere ubique conari.

Quoniam verò annatarum ſubſidium, tametſi
10 perpetuum nihilominus repentinis ſupervenientibus infortuniis, nec Summi Pontificis, ejuſque Curiæ ſubſtentationi, multo verò minus aliis publicis calamitatibus ſublevandis ſufficiens eſſe poterat: hiſce idcirco novis depellendis malis, nova preſto eſſe oportebat ſubſidia, quæ ſi aliunde non poſſent, compararentur ſubjiciendo Eccleſiarum bona extraordinariis oneribus. Omitto de his per ſuas ſpecies diſſerere; quippe plures ſunt, ſed ſatis erit mentionem egiſſe Decimarum Papalium, quas Summus Pontifex impo-

imponere conſuevit ſolvendas de redditibus Beneficiorum, ut ſuccurreretur urgentibus neceſſitatibus, quibus S. Sedem premi quandoque contigit, quemadmodum diſponitur *in Extravag. unic. Bonifacii VIII. inter communes de Decim.*, *Gloſſ. & Doctores in Clem. final. eodem tit.*, *Abb. in Cap., novum genus n.9. tit. pariter de Decim.*, eaſque univerſo Clero imponi ſolitas compertum ſit ex triennalibus decimis Angliæ, Scotiæ, & Hyberniæ Eccleſiis indictis, quarum meminere *Raynald. to.14. ad ann.* 1302. *n.17.*, *& Thomaſin. de veter., & nov. Eccleſ. diſciplin. part.3. lib.1. cap.43. n.8. in fin.*, *& n.11. pariter in fin.*, tradens, ex gravibus cauſis S. Sedem per univerſum Orbem illas exegiſſe.

Has verò Decimas, Papam non ſolùm ſibi,
11 ſed aliis etiam publica cogente neceſſitate præſtandas reſervaſſe, teſtatur *Gloſſ. in d.Clem.*, *& in Extravag. Excepti, Joannis XXII. verb. Decimæ de electi.* Non loquar hic de Decimis addictis Sacræ militiæ expeditionibus, videlicet in Palæſtinam, & Hieroſolymam, quæ dictæ primum fuerunt Saladinæ, ut apud *Thomaſin. d. cap. 43. n.1.*, *& Van-Eſpen. tom. 2. part.2. tit.35. cap. 3. n.12. fol.* 1171.: vel de iis, quæ tuendo Imperio Conſtantinopolitano, & pro Græca Eccleſia Latinæ rurſus copulanda, aut pro Hiſpaniis à Maurorum jugo vindicandis, nec de illis, quæ indicta fuerunt contra Fridericum II. non Pontificum modo, & Apoſtolicæ Sedis, ſed Catholicæ religionis hoſtem infenſiſſimum; non etiam de Decimis, quæ in Albigenſes, Comiteſque Tholoſanos, alioſque paſſim hæreticos conſtitutæ fuerunt; nec denique de iis, quæ pro coercenda immani Turcarum Tirannide, aliiſque his ſimilibus de cauſis à Summis Pontificibus univerſo Clero imponi conſueverunt, de illis enim *Thomaſin. d. cap.43.*, *& cap. ſeqq.*, ubi de hujuſcemodi decimarum inſtitutione progreſſu, earumque viciſſitudinibus eruditè agit, & *Van-Eſpen. d. cap.3. n.12.*, *& ſeq.*

Non inquam de his ad bella Sacra deſtinatis Decimis, ſed loquor de illis, quibus Summi Pontifices commiſerantes Regna bello, aliiſque infortuniis oppreſſa, cum extremis, quibus onerabantur malis ſublevandis, laicorum non ſuppeterent facultates, mandarunt per Eccleſiaſticos conferri Regibus ſubſidia Decimarum, quæ ad ſuorum Regnorum, & Eccleſiarum ſimul tutelam ex univerſo Clero colligebantur. At quoniam, ut inquit *Gloſ. in d.Clem. verb. Cuivis*, *in Regno Franciæ ſæpe practicatur iſte caſus*. Primo referam quam frequenter Summi Pontifices Franciæ Regibus; deinde verò aliis quoque decimas his de cauſis ex Clero colligere permiſerint. Narrat *Thomaſin. d. cap.43. n.2.*, *& ſeq.*, Philippum Auguſtum gravibus exactionibus vexaſſe Clerum, nedum pro S. Terræ Hieroſolymitanæ à Paganis liberatione, ſed pro ſtrenua regni defenſione adverſus Othonem Imperatorem Bovinenſi prælio, & Joannem Angliæ Regem hiſce auxiliis devictos.

Apud eundem *n.8. §. Sed illud hic in fin.*, *&*
12 *§§. ſeqq.*, legitur Clerum Gallicanum, impetrata Bonifacii VIII. licentia, ſpontanea Decimarum largitione adverſùs Anglos congrua ſubſidia Regi ſubminiſtraſſe. Quinimò acerbiſſimæ contentiones cum Philippo Pulchro excitatæ d. Pontificem remoratæ non fuerunt, quin æquum eſſe declararet, quod Clerus Regi, pro ſuarum virium modo opportunè adeſſet, quoties neceſſitas aliqua urgeret; ſed Apoſtolica longanimitate Regem admonens ajebat, nihil à ſe prohibitum fuiſſe, quod jamdudum non damnaſſent Sacri Canones Conciliorum, & Decreta Sedis Apoſtolicæ: non enim à ſe vetitum, ne Clerus Regno in diſcrimen, & in anguſtias adacto auxilium, opemque præſtaret, ſed nè id ſine aſſenſu Sedis Apoſtolicæ fieret — *quis ſanæ mentis judicaret* (ſunt verba Bonifacii) *quis ſanæ mentis judicaret, licitum, & honeſtum eſſe ſub anathemate prohibere, nè Clerici ex devotione Principum incraſſati, prò modulo ſuo Principibus aſſiſtant contra ingruentes injuſtarum perſecutionum adverſitates, quocumque colore excogitato, doni, vel mutui, vel ſubventionis prò ſe ipſis, pro Rege, pro Regno pugnantibus, & reſiſtentibus inimicis vi armorum alimenta præbendo, vel ſtipendia perſolvendo* — ut apud eundem *Thomaſin. d. cap.43. num.9. in fin.*, *Van-Eſpen. d. cap.3. n.34.*, *& ſeqq.*, latiùs referentem tum hujus, tum alterius Bullæ tenorem, quibus Bonifacius declaravit, à mente ſua alienam prorſus eſſe interpretationem illam ejus Decretalis, quæ tantam offenſionem attulerat Philippo Regi.

Raynaldus quoque *annal. to.14. ad ann.* 1297.
13 *n.43.*, *& ſeq*: narrat, quod idem Summus Pontifex Galliæ Præſulibus permiſit, ut Regi ob defectionem Comitis Flandriæ laboranti congruam impertirentur ſubventionem, verumtamen — *voluntariam, liberalem, ac liberam, non coactam abſque omni concluſione exactione, ac executione temporali, vel laicali exigendam hac vice præſenti noſtra freti licentia impartiri, eamque ſimiliter Regi liceat recipere memorato* — ſubditque *n.45.*, quod — *aliis etiam literis egregium Præſulum in juvando Regem ſtudium commendavit, eorumque Sancita de attribuendo Regi Decimas confirmavit* — prætereaque — *permiſit etiam, ut ob ſumptuum magnitudinem, quæ in bello tolerabat mediam eorum partem, quæ vel indiſtinctè, vel prs Terra Sancta legata erant, acciperet* —. Addit hic *Thomaſin. d. cap.43. n.7. §. Anno* 1283., *Martinum IV.*, *& n.8.* Nicolaum IV. Decimas Philippo Regi Franciæ conceſſiſſe pro invadendo Regno Aragoniæ, ex eoque deturbando Petro, qui Siciliæ Regnum S. Sedi ligium occupaverat, ubi illud occurrit peculiari nota dignum, quod — *Rodulphi Imperatoris querelis laceſſitus eſt Pontifex, quod ad Aragoniæ, Cathaloniæ, & Valentiæ Regnum perdomandum, Gallo Regi Decimas conceſſiſſet ex Eccleſiis Germaniæ corradendas* — ſunt verba Thomaſini, qui *n.9. & ſeq.* rem proſequens, nedum narrat pluries ob ſimilem cauſam tuendi Regnum illarum exactionem Franciæ Regibus indultam fuiſſe; verùm in eas procliviores fuiſſe Gallicanos Præſules, quia tuendis, muniendiſque Regno, & Regni Eccleſiis addicebantur, & notat etiam *Van-Eſpen. d. cap.3. n.28.*, *& 30. fol.* 1173.

Sed ut alibi dicebam, non Franciæ Regibus
14 dumtaxat pro ſui Regni defenſione; at etiam aliis hæc decimarum ſubſidia S. Sedes elargita fuit: ob immenſos namque ſumptus in Siculo bello factos, idem Bonifacius, omnium Eccleſiaſticorum proventuum decimas, tum in Italia,

tum in Ditione, cui Carolus Siciliæ Rex in Gallia dominabatur triennio colligendas impoſuit, ut eidem ſubventio compararetur, ejuſq; ob exhauſtum Ærarium inopia levaretur, *Raynald. annal. tom. 14. ad ann. 1295. n. 24.*, ut etiam Jacobo Regi Aragoniæ, & Comiti Arteſio pro conficiendo Siculo bello Decimæ à d. Pontifice attributæ fuerunt, *Thomaſin. d. cap. 43. n. 8. in fin.*, idem *Raynald. ad ann. 1299. n. 1.* narrans præterea *n. 29.* Piſanos, Liguſtici belli diuturnis adverſitatibus attritos Cleri adjumento recreatos fuiſſe. Cur autem Summus Pontifex auxilia hæc non indulſiſſet Regibus, ſummis Regni calamitatibus afflictis, quando Wenceslao Bohemiæ Regi permiſſum reperitur, ut ſubſidiariam pecuniam pro celebranda Regiæ Coronationis pompa à Clero cogeret, *Raynald. ad ann. 1297. n. 51.*

Denique rem abſolvam admonendo ex plurimis, quæ afferri potuiſſent, me veluti præcipua ſelegiſſe nonnulla, ex ſolo ferè Bonifacio, loca, quia licet ille in ea famigeráta Decretali *Clericis laicos ſemper infeſtos*, tantarum offenſionum cauſa cum Philippo Pulchro Apoſtolico zelo, & Summo Pontifice digna conſtantia, Cleri libertatem, à laicorum Principum oppreſſióne vindicare conſtituiſſet; nihilominus tamen ea pietate, & æquitate, cujus cultrix eſt Eccleſia, neceſſitati veniam à S. Sede dandam ſemper eſſe profeſſus fuit. Atque etiam ad memoriam revocando, tum illud, quod Sacrorum Canonum, & Summorum Pontificum Decretis edocemur quidem ejuſcemodi decimas, & quæcumque alia ſubſidia à Clero non coactè, ſed veluti pia, & ſpontanea liberalitate elargita accipienda eſſe: at nihilominus iidem Summi Pontifices, reluctantem Clerum, ſæpius monitione, quandoque minis, & demum cenſuris etiam ad illa præſtanda coegerunt, *Thomaſin. d. cap. 43. n. 8. §. Ex his, Van-Eſpen. d. cap. 3. n. 23.*: tum illud aliud, quod tertia pars Decimarum, quæ auctoritate Summi Pontificis bello ſacro deſtinatæ erant, in Ærarium Pontificium pro S. Sedis adjumento inferebantur, ut eodem *cap. 43. n. 12. §. Anno 1489.*, & *cap. 44. n. 3. verſus finem*, & *n. 4. §. 1. in fin.* Neque verò à quopiam improbari id poterit, quando medietatem Decimarum, quæ imperabantur ob bella ſacra, aliaſque ſimiles cauſas, alicubi ad regium Fiſcum pertinuiſſe contendebantur, licet non alio, quàm diutinæ occupationis titulo illas Fiſcus ſibi vindicaret, ut apud Hiſtoriæ Neapoletanæ damnatum Scriptorem *tom. 4. lib. 33. cap. 7.*

Jam verò ſi copioſius, quàm hodierna rei
15 tractatio efflagitet, probatum eſt, quod Summi Pontifices, non ſolùm pro temporali Regno, & principatu defendendo, publiciſque malis ab illo avertendis, verùm etiam pro reficiendis viribus collapſis ob præteritas adverſitates, Principibus indulgere conſueverunt, quod Decimas, aliaſque contributiones è ſuæ imo quandoque ex aliarum etiam ditionum Clero exigere poſſent; indè certè ſequitur, quod ipſi, quibus naturali Jure ſubſidium, atque ſubventio præſtanda eſt ex fructibus Beneficiorum omnium, & Eccleſiarum inferiorum, ideoque plena potiuntur poteſtate ex juxta aliqua cauſa univerſim oneribus ſubjiciendo Clerum, & Eccleſias, inde inquam ſequitur, quod potiori jure publicæ neceſſitatis, vel utilitatis cauſa id expoſcente Clero, Eccleſiiſque intra ſuam Ditionem bona poſſidentibus indicere valeant Contributiones illas, pro quibus juſtum, ac rationabile alioquin eſſet ubique Eccleſias omnes, & Clerum gravari, benè *cl. me. Card. de Luc. in conflict. leg., & ration. obſerv. 241. in fin. in ſupplem. part. 3.* dicens quod -- *potiùs rationis, & æquitatis fomentum id habeat cum ejuſdem Pontificis præjudiciali reſtrictione, ut id, quod ab omnibus exigere, poteſt, contentus ſit ab illis tantùm exigere, qui in ejus temporali Ditione vivunt* -- Certò autem certius ſi intueamur ſupremam utriuſque gladii, ſpiritualis nempè, & temporalis Juriſdictionis poteſtatem, quam in illa habet Summus Pontifex, qui ut reſcripſit *Innoc. III. in cap. per Venerabilem 13. qui fil. ſint legitim.* -- *in Patrimonio Beati Petri &c., & Summi Pontificis auctoritatem exercet, & Summi Principis exequitur poteſtatem* -- atque etiam ſi animadvertamus, quod tota, qua latè patet d. Ditio, & Principatus, tamquam Romanæ Eccleſiæ dos pia Regum, & Principum munificentia Summis Pontificibus, & S. Sedi donatus fuit, qui propterea, collatis per Eccleſiaſticos quoque ſubſidiis, tuendus, conſervanduſque eſt, atque ab ingruentibus calamitatibus liberandus.

Aperiendo namque fontes, ex quibus in
16 Patrimonium Beati Petri influxerunt tot provinciæ, tantaque Dominia; profectò ſi oculos convertere deberemus ad Conſtantinianam Donationem inficias ire poſſet, eundem tamquam maximè pium, ac pariter munificentiſſimum, ore quoque Gentilium prædicatum, cunctis, quibus valuit officiis coluiſſe Romanam Eccleſiam, in qua ſciebat totius Chriſtianæ religionis vigere Principatum, atque Cardinem verti, eandemque in medio æmulantium, laceſſentium, atque oblatrantium hoſtium collocatam, ampliſſimis donaſſe muneribus, ſummaque potentia communiſſe, atque juribus ſtabiliſſe, ut apud *Card. Baronium annal. to. 3. ad ann. 324. fol. 244. lit. B.*, & *ſeqq.*

Ampliſſimam itaque Dotem Romanæ Eccleſiæ conſtituiſſe, ampliſſimoque Patrimonio illam locupletaſſe dicendus eſſet, *ut Pontificalis apex non vileſceret, ſed magis, quàm terreni Imperii Dignitas, gloria, & potentia decoraretur* -- quemadmodum legitur in Canone *Conſtantinus 34. §. Unde ut Pontificalis diſtinct. 96.*, & *in cap. fundamenta 17. §. Ne autem de elect. lib. 6.* Niſi enim Pontificalis apex, & Chriſti Vicarii Dignitas, ac temporali poteſtate communita eſſet ſatis illi proviſum minimè videretur, eo quod Spiritualia ſine temporalibus diù eſſe non poſſint, ut ſapienter reſcripſit *Nicol. III. in d. cap. Fundamenta, loco citato* inquiens -- *Nè autem ipſa mater Eccleſia in congregatione, & paſtura fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potiùs ipſis adjuta ſpiritualibus ſemper proficeret incrementis: non abſque miraculo factum eſſe concipitur, ut occaſionaliter Conſtantini Monarchæ à Deo proviſa &c. quamdam quaſi adiiceret ipſi Eccleſiæ firmitatem* -- & notarunt *Fagnan. in d. cap. Præterea n. 52. Michael Wlcurrunus de regimin. mandat. inter tract. magn. tom. 16. 4. principal. quæſt. n. 14.*, & *ſeqq.*

fol.

*fol.*124. *à terg.*, latiſſimè *Mart. de Juriſdict. part.* 1. *quæſt.* 30. per extenſum referens Conſtantinianam Donationem, *Barboſ. in Juſ. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 5., *Cobel. in notit. Cardinal. cap.*15. *Congregat.*21. *fol.*114., *& ſeqq.*, & benè in eandem ſententiam *Thomaſin. d. part.* 3. *lib.* 1. *cap.*26. *num.*9. *in fin.* inquiens, quod ut tantis Romana Eccleſia confirmaretur præſidiis, tantamque conſequeretur poteſtatem factum eſſe Summi Numinis providentia, quæ ſempiternæ ſapientiæ, & juſtitiæ legibus creatas omnes diſpenſat vires, & poteſtates. Nè ergo ita inſaniamus, ut minus placeat nobis, quod incorruptibili Dei ſapientiæ placuerit: hoc perſuaſum, fixumque nobis ſit, quod ubi hæc acceſſerunt ſpirituali Pontificum auctoritati, id quoque conſultiſſimè proviſum fuiſſe, aut ad gloriæ cumulum Sacerdotio adjiciendum, aut ad Cæleſtis Sanctimoniæ auram aliquam temporali dominationi adſpirandam, ut his ferè verbis ille loquitur.

At alii uberrimi, magiſque certi, ac noti patent fontes, quibus Romana Eccleſia irrigata ad ſupremum temporalis poteſtatis faſtigium excrevit, ejuſque ſponſus Chriſti Vicarius tanta dote accepta, ad ſummam dignitatem, potentiamque pervenit: indicans hìc dumtaxat quaſdam Regum, & Principum Longobardorum Donationes curſim commemoratas à *Thomaſino d. part.*3. *lib.*7. *cap.*27. *n. final.*, à *Cobellio in notit. Cardinal. d. Cap.* 15. *Congregation.* 21. *fol.*116., & paſſim ab aliis: pergam ad maximas illas, præclariſſimaſque Provinciarum, Inſularum, atque Civitatum largitiones à Pipino, & Carolo magno factas, atque à Ludovico Pio auctas donatione ſua relata in Canone *Ego Ludovicus* 30. *diſtinct.*63., & quæ integrè, ac emendatè habetur apud *Card. Baronium tom.*9. *ad ann.*817. *fol. mihi* 652., *& ſeq.*; eiſdemque ab Othone magno, S. Henrico, aliiſque Imperatoribus religiosè veneratis, acceſſit Donatio Ditionis illius à Comitiſſa Matilde facta Gregorio VII.; quæ hodie appellatur *Patrimonium Divi Petri in Tuſcia*.

Ambigi autem nequit tot provincias, & Civitates, & quotquot, aliaque munificentia Imperatorum Regum, & Principum piarum Donationum Diplomata, & claves offerentium ad Altare SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, donata fuerunt Romanæ Eccleſiæ, illos in eandem minimè contuliſſe, ut temporalem quendam Principatum inſtituerent, ſed tamquam donata in expiatione peccatorum, & pro ſalute animæ, vel tamquam debita Deo largitori Regnorum, & Principatuum, quos ab eo acceperant, ipſos obtuliſſe Papæ, veluti Chriſti Vicario, & ſucceſſori B. Petri, & dicata voluiſſe Deo, ac Chriſto, & Eccleſiæ ejus Sponſæ *Canon. Videntes* 16. ibi -- *ipſæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur*, *Canon. res Eccleſiæ* 26. *cauſ.* 12. *quæſt.*1., *Canon. Nulli* 3. *eadem cauſ.*12. *quæſt.*2., *Canon.*7. Concilii Aurelianenſis ajentis -- *omnia, quæ Deo offeruntur, conſecrata habentur in terris poſſeſſionibus &c. ut quæ Eccleſiis ſine dubio Chriſto, qui Sponſus earum eſt, offeruntur* -- ſimilique ſententia Benedictus III. alloquutus fuit Galliarum Epiſcopos Epiſtola ſua relata *tom.*8. *Conciliorum pag.*239. *lit. B.* -- *quis ignorat illa, quæ collata ſunt Deo per fidelium manus, Divinitati poſſidenda conſignari, & ab humano jure in jus Divinum concedi, nec etiam hominum dominationi poſſe tranſcribi, quod conſtat Divinitatis poſſeſſione ſemel fore contradictum? Undè quiſquis ea ſui Juris dominationi conatur adjungere alterius, ideſt Dei pervaſorem certum eſt fore eum* -- & probant *Innoc. in cap. Verùm n.*2. ibi -- *ſed nos contra credimus, & maximè ea ratione, quia cum rerum iſtarum dominium ſit Eccleſiæ quæſitum Sanctum Sanctorum eſt Domino* -- *de for. competen.*, *Hoſtienſ. in cap. quanto de tranſlat. Prælator.*, *Afflict. in tit. qui Feud. dar. poſſ.* in quæſtione, an Rex poſſit infeudare Demanialia *verſ. ſed ultra eum*, *Card. Jacobatius de Conciliis inter tract. magn. to.* 13. *fol.*398. *lib.*10. *artic.*8. *n.*34., *Reſtaur. Caſtald. de Imperatore pariter inter tract. magn. tom.* 16. *quæſt.*51. *ſub n.*13., *& n.*14. *fol.*51. *à terg.*; *Mart. de Juriſdict. part.* 1. *cap.* 29. *n.* 30., *Joan. à Chochier. vindic. liberat. Eccleſ. cap.*20., *Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. in proem.* & omnium latiſſime alios referens *Spad. conſ.*5. *num.*10., *& ſeqq.*, *& conſ.*6. *n.*1., *& ſeq. lib.*1.

Cum itaque certum, indubitatumque ſit ad
17 Romani Pontificis ſollicitudinem, & curam pertinere hoc Beati Petri Patrimonium, & Eccleſiæ Romanæ Sponſæ ſuæ Dotem incolumem ſervare, jure idcirco, meritoque non ſolum aliis præſidiis tuetur, ſed ſi hæc non ſufficiant, recurritur ad extremum illud, quod ſupereſt ſubſidium, nam religione etiam Cenſurarum ipſo jure, & abſque ulla hominis declaratione inflictarum deterret eos, qui quoquo modo S. Sedis bona, aut aperta vi invadere, aut callida machinatione occupare auſi fuerint, ut ubique ſancitur Sacris Canonibus, & in famigerata Bulla, in die Cœnæ Domini, ſingulis annis promulgari ſolita, ne ullus bonorum Deo dicatorum uſurpator, diuturna, ac longæva illorum detentatione præſumere poſſit eluiſſe crimen, & effugiſſe pœnas a Sacris Canonibus contra ipſum conſtitutas, ut tradunt *Bonaccina oper. moral. to.*3. *de Cenſuris in Bul. Cœnæ Domini contentis diſputat.*1. *quæſt.*21. *punct.*1. *n.*7., *& ſeq.*, *del Bene de Immunit. to.*1. *cap.*2. *dubitat.*12. *ſect.*1. *n.*1., & communiter notant Doctores *ad Canon.*20. *ejuſdem Bullæ*: mortiferum namque hoc, formidandumque telum, tanta celebritate, atque ſolemnitate, non conjiceretur in rei mere temporalis uſurpatores; quippè in eos animadverteretur aliis pœnis à jure ſtatutis.

Quapropter, ſicut Eccleſiaſtici omnes tenentur de ſuorum Beneficiorum fructibus, atque redditibus contributiones præbere pro inferiorum Eccleſiarum tuendis juribus, earumdemque neceſſitatibus ſublevandis *Cap. Conquærente* 16. *de offic. Judic. ordinar.*, *Cap. Cum Apoſtolus* 6. §. *Prohibemus de Cenſib.*, *Federic. de Senis conſ.*224. *in princ.*, *Piaſeſch. in prax. Epiſcop. part.*2. *cap.*2., *Bellett. diſquiſit. Cleric. part.*1. *de Cleric. debitor.* §.12. *n.* 2., *& ſeq.*, *Antonell. de Jurib.*, *& Onerib. Cleric. lib.* 2. *part.*6. *cap.*17. *nu.*37. multo certe magis rationi, & pietati conſentaneum erit, quod Sancta Sede periclitante, rerumque anguſtia laborante, ſuæ præſertim Ditionis inferiores Eccleſiæ ſubſidium, opemque ferant Romano Pontifici, ac Romanæ Eccleſiæ. Cum enim eidem immediate ſub-

ſunt

ſint omnes mundi Eccleſiæ, quarum cura commiſſa fuit B. Petro, dum aliquid ab illis percipit, nihil de novo acquirere, ſed quod ſuum eſt retinere dicitur, ut poſt *Oldrad. conſ.172. nn.4., & conſ. 244. n. 8.* optimè probat *Fagnan. in ſæpius citat. Cap. Præterea n.33., & ſeqq. ne Prælati vices ſuas in primam part. 5. Decretal. fol.191.* Et ſanè qua juſta ratione Pontificiæ Ditionis Eccleſię, & Clerus detrectare, aut conquæri poſſent de oneribus, quæ publica arctante neceſſitate, quum laicis deficiunt facultates, eiſdem imponuntur à Summo Pontifice Patrimonium B. Petri ſublevare curanti calamitatibus, quibus illud ad interitum penè perduceretur, quando ipſi ſæculi Principes, veluti ejus defenſores, & Advocati, S. Sedi anguſtiis oppreſſæ opem, auxiliumque ferre obligati, ut admonetur in *Canon. Principes 20., & Canon. ſeq., ac Canon. Regum officium 23., cauſ.23. quæſt.5. in Clement. unic. §. Dudum de Jurejur., Gonſal. in Cap. Per Venerabilem verb. Advocato de elect., Alvar. Pelag. de planctu Eccleſ., lib.1. cap.39. in princip., Lancellot. Conrad. in Templ. omn. Judic. lib.1. cap.1. n.7. fol.1. à tergo, Mager de Advocat. armat. cap.9. n.446., & ſeq., Eminentiſſimus Petra ad Conſtit. Apoſt. to.3. ad Conſtit.6. Alexandri IV. n.14., & ſeq. pag.213.* graviſſima quoque bella pro eiuſdem incolumitate aſſervanda ſuſceperunt, ut plenè teſtantur Sacri Annales.

SECTIO III.

Summus Pontifex quando ſubſidia per Eccleſiaſticos quoque conferenda indicit, juxta Sacrorum Canonum regulas id agit, nedum ex juſta cauſa illis æquè, ac laicis communi, verum etiam quando laicorum facultates illis ſubminiſtrandis non ſufficiunt.

SUMMA.

1 *Papa non tenetur ſervare formam a Canonibus præſcriptam.*
2 *Tamen ea in gravaminibus imponendis adamuſſim ſervat.*
3 *Alia ſunt onera Cameralia, alia Communitativa.*
4 *Onera Communitativa Clericos non afficiunt.*
5 *Onera verò Cameralia etiam Clericis expreſſe fuerunt impoſita.*
6 *Ad onera publica Clerici non tenentur, niſi concurrant requiſita Cap. Non minus, & Cap. Adverſùs.*
7 *Quæ ſint ejuſmodi requiſita.*
8 *Probatur, quod hæc ſervata fuerint a Sum. Pontificibus, cum Clericis onera impoſuerunt.*
9 *Enarrantur quædam onera, quibus gravata eſt Sedes Apoſtolica, quæve Clero communia eſſe debent.*
10 *Aliorum onerum Cauſæ numerantur, & præcipuè probatur, S. Sedem ære alieno tantopere gravatam eſſe, nedum ob Status Eccleſiaſtici indemnitatem, ſed ob publicas Catholicæ Eccleſiæ neceſſitates.*
11 *Saracenorum, & Turcarum incurſus, collatis opibus nedum Chriſtianorum Principum, ſed prçcipuè Sedis Apoſtolicæ fuerunt repreſſi.*
12 *Ad Hæreticorum perfidiam coercendam Legati Apoſtolici per Europam ad Catholicos Principes miſſi ſunt: maximis S. Sedis impenſis Tridentina Synodus coacta fuit, & ad Calvinianorum conatus cohibendos magnæ opes Status Eccleſiaſtici in Gallia erogatæ.*
13 *Ad Catholicam fidem per univerſum Orbem propagandam Cardinalium Congregationem inſtituit Urbanus VIII., maximiſque fundis inſtruxit.*
14 *Locorum Montium origo, ac primum Montis fidei ſub Clementis VII.*
15 *In publicas cauſas erogaſſe S. Sedem certò ſcimus novem* milliones, *& dimidium, præter alios quamplures, de quibus monumenta non extant.*
16 *Quæ ratio habenda ſit de opibus, quæ in Curiam Romanam obveniunt, ſi cum prædictis ſumptibus comparentur, ex ſententia Cardinalis de Luca.*
17 *Repetuntur rationes, ob quas Clerus prædictis oneribus obnoxius eſſe debeat, & præcipuè impotentia Laicorum, & publica utilitas, & neceſſitas.*
18 *Paulus III. ſubſidium triennale impoſuit etiam Clericis agnita Laicorum impotentia.*
19 *Julius III., & Marcellus II. idem prorogare coacti ſunt.*
20 *Communitates cum ad onera ſubeunda annuatim impares ſint, nova onera ſubire coguntur, ſolvendo nempe fructus Montis Communitatum.*
21 *Tamen bona primæ erectionis, & Patrimonia Sacra ſunt exempta a quibuſcumque oneribus, præter quam a defectu Vectigalis*, Carnis, & Macinæ.

ET ſi Summus Pontifex, ob Supremam poteſtatem, quam habet in Eccleſiaſticos, eorumque bona gravare eoſdem poſſit oneribus, quibus ſibi comparet congrua ſubſidia, nedum pro ſui, & Sanctæ Sedis miniſtrorum ſubſtentatione; ita quidem dictante naturali ratione; verùm etiam, ut ſuæ Ditionis, populique ipſi ſubjecti publicis neceſſitatibus
1 ſubveniat; idemque, quia eſt ſupra Canones, quum id agit, non teneatur ſervare formam ab illis præſcriptam; nihilominus tamen, ut non ſola Eccleſiaſticæ legis voce, ſed exemplo
2 etiam moneat, doceatque Sæculi Principes, non temerè, nec cujuſvis neceſſitatis prætextu ullo, eis licere Eccleſiaſticorum bona ſubjicere contributionibus; demonſtrandum modo eſt, quanta cum circumſpectione, & cura minus gravandi Clerum, & quoad conditio temporum, ac rerum ſtatus permittunt illæſam ſervandi illius libertatem, id in ſua Ditione fiat a Summis Pontificibus præ oculis ſemper habentibus regulas a Sacris Canonibus conſtitutas, dum nonniſi ex juſta cauſa, & ſumma premente neceſſitate imponunt, & nonniſi Eccleſiaſtici Magiſtratus Miniſterio diſtribuunt, atque exigunt onera ex Eccleſiaſticorum quoque bonis ſolvenda, quando illa laicorum non ſufficiunt.

Ut autem id clarius eluceſcat, veluti præcipua, & ut dicitur præliminaris, præmittenda
3 eſt diſtinctio onerum, quæ in Eccleſiaſtico Principatu imponuntur: quippe alia ſunt Cameralia, alia verò Communitativa; ab his exempti certè ſunt Clerici, quia eadem magis de privato participant, & appellantur Communitativa, veluti alicujus particularis Civitatis, & populi uſibus applicanda, *cl. me. Card. de Luc. in relat. Rom.*

*Rom.Cur. diſc.*26. *n.*7.; quemadmodum, permittente Principe, in quolibet Principatu, Civitates, & Univerſitates Populo ſuæ Juriſdictioni ſubjecto indicant Collectas, quæ licèt ad communes ipſarum œconomicas neceſſitates, & onera ſuſtinenda pertineant, *Bartol. in l. unic. C. de ſuperindicto lib.*10., *& l. unic. C. de mulieribus, & in quo loco, lib. pariter* 10., *Alex. in leg. Si non obtulit ff. de re judic., Grammatic. conſ.*69., *Caſſan. in Conſuetud. Burgund. rubr.*1. §.4. *in Gloſſ. ſub n.*47. *fol.*135., *Farinac. quæſt.*173. *n.*72., *Avendan. de exequend. mandat. reg. part.*2. *cap.*14.,
4 *n.*2., *& ſeqq., Card. de Luc. de regal. diſc.*102. *n.*1., *Bonden. collect. legal. to.*2. *collect.*35. *n.*84., *Theſaur. dec.*257. *n.*1., *Rot. cor. Buratt. dec.*751. *nu.*4. Attamen tamquam impoſitæ laicarum Univerſitatum auctoritate, Clericos afficere nequeunt, *Fagnan. in cap. non minus n.*16. *de Immunit. in* 2. *part.*3. *Decretal. tom.*4. *fol.*368., *Panimol. dec.*154. *n.*54., *& ſeqq. tom.* 3., *Rot. in Brunduſina Gabellæ cor. Pen. dec.*1079., *& in Alben. Gabellæ cor. Merlin. dec.*902., quas refert, & ſequitur *Rot. in una Colonien. Nummi centeſimi* 27. *Aprilis* 1714. §. *Res enim cum ageretur cum ſeq. coram cl. mem. Card. Scotto, & in Brixien. Onerum, & Taxarum* 13. *Junii currentis anni* 1727., *cor. R.P.D. Millino. Panimol. d. dec.*154. *nu.*43., *& ſeq. to.*3., ſe referens ad alibi latiſſimè ab ipſo tradita.

Alia verò, ut dicebam, ſunt vectigalia, ſive Tributa Cameralia, & hoc nomine nuncupan-
5 tur, quia utpote deſtinata totius Principatus allevandis neceſſitatibus, publica ſunt, & communia, eademque ad differentiam Communitativarum Collectarum, rectà via inferuntur in Pontificium Ærarium, ut in has publicas indigentias erogentur. Illis verò obnoxius fit Clerus etiam tam Sæcularis, quam Regularis in eorum impoſitione expreſsè nominatus; ob generalem nimirum revocationem quarumcumque Immunitatum, & exemptionum reſpectu ejuſmodi Cameralium onerum factam in Bullis Pauli III., Pauli IV., Clem. VIII., Pauli V., & aliorum Summorum Pontificum; quarum propterea vigore Sac. Congregatio Boni Regiminis, ad eam, delatis controverſiis ſuper ſimilium onerum ſolutione, Clericos ad illam adſtringit, niſi libertatem præſcripſiſſe doceant *Fagnan. in cap. Epiſcopus nu.*42. *de Præbend. in* 1. *part.* 3. *Decretal. tom.* 4. *fol.*88., *Cobel. ad Bull. Bon. Reg. cap.*35. *n.*44., *& ſeqq.* ubi legitur reſolutio Sac. Congregationis Immunitatis, quam refert etiam in ſua Collectanea Bullarum, Reſolutionum, & Decretorum *cap.*4. *de' Privilegiati, & Eſenti* verſ. *quali ſiano poi li ſoliti peſi, Card. de Luc. de Regal. diſc.*55. *in fin., diſc.*92. *n.*4., *&* 6. *in relat. Rom. Cur. d. diſc.*26. *citat. nu.*7., *Rub. in annotat. ad dec.*30. *n.*12. *part.*4. *to.*2., ubi de hac conſtanti Sac. Rotæ opinione, *Panimol. in annot. ad dec.*6. *n.*3. 9., *& ſeqq.*, *& d. dec.*154. *nu.*37., *& ſeqq. to.*3., pluresque reſolutiones S. Congregationis Immunitatis extant apud *Ricc. in Synop. verb. Onera Cameralia num.* 1., *& ſeqq.*, *& num.*7.

Quamvis autem, quum quæſtio generaliter habetur de oneribus hiſce, & contributionibus univerſalis, publicæque utilitatis, aut neceſſi-
6 tatis cauſa indictis, Eccleſiaſtici ad illas non teneantur, niſi eo dumtaxat caſu, quo concurrant conditiones requiſitæ *in cap. Non minus, ubi Abb., & cap. Adverſus*, de quibus idem *Abb. conſult.*3. *part.*1., latè apud *Fagnan. in cap. Non minus ex n.*23., *Gonzal.* ibidem *n.*14., *& ſeqq., cl. mem. Card. de Luc. de regal. diſc.*58. *n.*12., *diſc.*59. *n.*3., *& ſeqq., Emus Petra ad Conſtit. Apoſt., ad Conſtit.*9. *Martini V. fol.*445. *to.*4. *in d. Brunduſina Gabellæ cor. Pen.*, & apud alios; Nihilominus ut dicam in ſequenti Sectione, quum agitur de oneribus, quæ Pontificia auctoritate Eccleſiaſticæ Ditionis Clero irrogantur, quærendum non videtur de his, quæ verius admodum, ſeu formam executionis, illorum videlicet diſtributionem, & exactionem pertinent; quemadmodum pro evitando periculo, quod Eccleſiaſticæ imminere poſſet libertati, fit, quando Sæculi Principes, & Summi Pontificis permiſſione, & cum Cleri conſenſu ab Eccleſiis, quæ intra eorum Principatus fines ſitæ ſunt, attamen quod attinet rem ipſam, cauſam nempe, Summus Pontifex nunquam, niſi ſumma arctante neceſſitate, & niſi poſt exhauſtas laicorum facultates ad hoc ſubſidiarium remedium publicis malis, & calamitatibus adhibendum, devenire conſuevit.

7 Præcipiunt Sac. Canones, quod publicæ neceſſitatis, vel utilitatis cauſa, nedum ſit vera, ut habetur ex verbis *dict. Cap. Non minus* ibi -- *Tantam neceſſitatem, vel utilitatem aſpexerint* -- ubi *Gloſs. in verb.* Tantam, & conſonant *Textus in cap. Adverſus, Fagnan. in d. cap. Non minus n.*25., *Barbat. conſ.*1. *num.*57. *lib.*3., *Purpurat. conſ.*50. *per tot., & conſ.*335. *n.*1., *& ſeqq. lib.*1., *Riminald. Jun. conſ.*2. *n.*10. *lib.*1., *Capra regul.*96. *nu.* 77. *verſ. ſecundò requiritur, Wlpell. in tract. de libertat. Eccleſ. part.*2. *n.*29., *Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect.*3. *nu.*242., *Bellett. diſquiſ. Clerical. part.*1. §.2. *de exempt. Clericor., & eor. bonorum a muner. public. n.*7., *& ſeq., Franc. Marc. dec.*458. *n.*21. *par.*1.; *Cavalc. dec.*44. *n.*100. *lib.*1.

Sed quod eadem communis ſit, & æque primario, ac immediatè reſpiciat commodum tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, quippe inde naſcitur communis pariter eorum obligatio, ut diſponitur *in d. cap. Non minus, ubi Fagnan. n.*20., *& ſeqq., & n.*26., *& ſeqq., Gonzal.* ibidem *nu.*3., *& ſeqq., Riminald. Sen. conſ.*740. *num.*8., *Sylveſter verb. Immunitas n.*20., *Feſtas. in tractat. de Æſtim., ſeu Collect. part.*4. *cap.*1. *n.*25., *Carol. de Graſs. d. effect.*3. *n.*243., *Bonacin. de Cenſur. in Bull. Cœn. quæſt.*19. *punct.*3. §.3. *ſub nu.*16. *verſ. ſecunda eſt cauſa tom.*3. *fol.*152., *Card. de Luc. de Reg. diſc.*58. *n.*13. *verſ. unde propterea, Panimoll. annot.*1. *ad dec.*6. *num.*14.

Dummodo tamen publica iſthæc utilitas, aut neceſſitas tanta exiſtat, ut primæ conſequendæ alteri verò levandæ impares prorſus ſint laicorum vires, ut pro alia conditione requirunt Sacri Canones, & auctoritates ſuperius allegatæ; proptereaque Cleri contributionem ſuapte natura ſubſidiariam ſolummodò dicendam eſſe tradiderunt *Fagnan. d. cap. Non minus n.*30., *& num.*54., ubi conciliat contrarias opiniones, *& n.*58., *Gonzal. ibidem n.*14., *de Graſſ. dict. effect.*3. *n.*244., *Bonacin. d.* §.3. *n.*15. *in fin.*, latè *Mart. de Juriſdict. par.*4. *cent.*1. *caſ.*1. *ex n.*48., *Gratian. diſcept. for.*300. *n.*19., *Pignatell. conſult. Canon.*

*tom.*3.

tom.3. conſult.15. n.53., id eliciens etiam ex Indultis Urbani VIII. pro Ducatu Mediolanenſi, & Civitate Panormitana ibidem relatis, *Cobell. ad Bull. Bon. Regim. cap.28. nu.115.*, *Card. de Luc. in miſcell. diſc.2. n.43.*, *Antonell. de Jurib.*, *& Onerib. Cleric. lib.1. part.1. cap.2. n.17.*, *P. Schiara in Theolog. bellic. tom.2. lib.6. difficult.20. n.11.*, *& plurib. ſeqq.*, *Panimol. dict. annotat.1. ad dec.6. num.23.*, *& ſeqq.*, *Rot. cor. Penia dec.1079. n.7.*, *& ſeqq.*

Ob eam ſanè rationem, quod videlicet tum etſi ſimiles expenſæ pertineant ad cauſas Clero, & laicis pariformiter, & æquè immediatè communes, nihilominus juſtè Clerus ab illis eximatur, quia in earum compenſationem ſubit plura alia onera ſpiritualia, *Rot. in rec. dec.412. n.48.*, *& ſeqq. par. 9. tom.2.*, *Van-Eſpen. in Juſ. Eccleſ. univ. tom.2. par.2. tit.35. ſub n.51. fol.1168.*, ubi ait, quod hac ratione Reſpublica, Eccleſiaſticorum labores compenſet, *Gonzal. in d. cap. Non minus nu.2.*, latè *Card. de Luc. de Regal. diſc.59. n.3.*, *& ſeq. in Miſcell. diſc.2. num.42.*, *diſc.48. n.11.*, *ac in Summ. n.41. in ſupplem. part.4. in Vot. edito poſt adnotat. ad diſc.33. relat. Rom. Cur. n.5. in ſupplem. par. pariter 4.*, & tradunt *Bonacin. de Cenſur. in Bull. Cœn. content. diſput.1. q.19. punct.3. §.3. n.15. tom.3. fol.151.*, *Leo in Theſaur. for. Eccleſ. part.3. cap.7. nu.117.*, & cum aliis, *Panimol. in d. annot.1. dec.6. num.14.*, *& dec.154. n.57. to.3.*, *Rot. in Colonien. Nummi centeſimi 27. Apr.1714. §. Res enim cor. cl. me. Card. Scotto.*

Juxta igitur mox traditas regulas, quam in
8 Ditione Eccleſiaſtica a Summis Pontificibus Eccleſiaſtici æquè, ac laici ſubjiciuntur oneribus Cameralibus, quod id fiat illis religioſè ſervatis: rei penè dixerim evidentia probatum dicetur, ſi conſideremus cauſas, ob quas illa indicuntur, intueamurque immenſas opes, & pecunias, ob tales cauſas abſumptas, atque demum ſpectemus ſtatum Cleri, & facti circumſtantias, quibus Romani Pontifices adacti, Eccleſiaſticorum quoque bonis manum admoverunt.

Profectò, ut notatum eſt Superiori Sectione, ſi Eccleſiaſtica Ditio conſiderari nequit, tamquam Sæcularis Principatus, ſed ſpectanda eſt, tamquam Patrimonium Vicarii Chriſti, cui in expiationem peccatorum, & ſalutem animæ, a Sæculi Principibus oblata, atque donata fuerunt ea omnia, quæ Romana Eccleſia hodie poſſidet, id ſatis eſſet, ut Summus Pontifex, qui colendus, eſt non uti Sæculi Princeps, ſed tamquam ſuprema ſpiritualis Poteſtas, ſupremam pariter dominationem exercens in Patrimonio ipſi deputato, veluti Chriſti Vicario; id inquam ſpectaſſe ſatis eſſet, ut extraordinariis oneribus ſubjicere poſſet Eccleſiaſticos etiam, nimirum ne illi deeſſent modus, & media omnia neceſſaria pro dict. Eccleſiæ, Beatique Petri Patrimonio tuendo, ſervandoque; quemadmodum, ut pluries dictum eſt, quando laicorum facultates non ſuppetunt, Eccleſiæ pietas, Sæculi etiam Principibus ſubſidia a Clero conferri indulget, ut publicis ſubvenire valeant calamitatibus.

At nullo quidem potiori jure a Clero, dicto-
9 que ex Patrimonio veluti ſuo, eidem ſuppeditandæ ſunt ſubventiones, ut paſtorale munus, & univerſalis Eccleſiæ regimen melius, feliciuſque adminiſtrare poſſit: nam, ut alibi probatum eſt, ex naturalis rationis dictamine, Summo Pontifici debentur tum ordinaria, tum quoque extraordinaria omnia ſubſidia, nedum pro ipſius perſonæ, quæ univerſæ præſidet Eccleſiæ, verum etiam pro ſuſtentatione miniſtrorum in illius regimine ipſi aſſiſtentium, & qui in partem ſollicitudinis paſtoralis evocati aſſidua Apoſtolicorum Nuntiorum delegatione, & frequenter ſublimiori munere, extraordinaria videlicet miſſione a Pontificio Latere Legatorum, qui vel ad Hæreticos profligandos, vel pro pace inter Chriſtianos Principes reducenda, per univerſa Catholici Orbis Regna, & Provincias delegantur. His addendæ ſunt tot Sacræ Congregationes, ac ampliſſima, ſupremaque Tribunalia, a quibus jus redditur tum Eccleſiaſticis tam Sæcularibus, quàm Regularibus; tum cæteris omnibus ex univerſis Chriſtianis regionibus controverſias ad illa deferentibus.

Pro ſuſtinendis itaque tot, tantiſque ordinariis oneribus, quibus Summus Pontifex præmitur, tamquam Chriſti Vicarius, & Univerſalis Eccleſiæ moderator, ſi a Ditionis ſuæ Eccleſiis juſtè exigere poteſt ſubſidia illa, quæ petere alioquin, ac comparare ſibi poſſet ex univerſi Orbis Eccleſiis; cur etiam, ut ſuæ Ditionis populum eximat a calamitatibus, quibus tum ob has, tum ob alias quotidie ſupervenientes publicas neceſſitates, & cauſas, opprimitur, ab Eccleſiaſticis quoque auxilia petere nequibit? Dum enim Summus Pontifex pro communibus ſui Principatus in Eccleſiæ Univerſæ oneribus ferendis Eccleſiaſticos quoque gravat, quid aliud agit, aut curat, quam Patrimonii B. Petri incolumitati conſulere? Quam certè minimè conſequeretur, ſi gravamina omnia ferenda perpetuò eſſent a ſolis laicis; quippe laicæ omnes Univerſitates, tantis oppreſſæ oneribus, brevi interirent.

10 Verum enim verò onera, & ſubſidia, de quibus agitur, licèt ſpecie aliqua videri poſſent, impoſita pro levandis neceſſitatibus Principatus, & Populi, re tamen ipſa, ſi videlicet rerum cauſam, & originem intueamur, referenda certè ſunt ad univerſalis Eccleſiæ immediatam utilitatem: nam præter eas, quas, ut paulo ante commemorabam, Summus Pontifex nonniſi tanquam univerſalis Eccleſiæ moderator, ſuſtinet expenſas; longè majores, gravioreſque ſunt illæ, quas S. Sedes ſubire coacta ſemper fuit, & cogitur pro orthodoxa religione tuenda, ſervanda, atque propaganda, ac pro aliis calamitatibus a Chriſtiano Orbe avertendis, adeò quidem vires omnes, curaſque perpetuò in id impendendo, ut Eccleſia Romana ſit unicus ille permanens, perenniſque theſaurus providens univerſi Chriſtiani Orbis indigentiis: quod minimè fieri videmus a Sæculi Principibus, qui nec ad populi ſui publicam utilitatem, minus verò ad finitimarum regionum adverſitatibus laborantium levamen: Sed perſæpe ad privatum, ac paucorum dumtaxat Procerum commodum, tributis, gravique jugo ſubditos opprimunt, ut animadvertit *Eminentiſſimus Petra ad Conſtitut.5. Nicolai IV. nu.1.*, *& 2. to.3. fol.497.*

Miſſa facio ea, quæ, ut alibi dicebatur, pro

11 Hie-

11 Hieroſolymis, Paleſtina, univerſaque Terra Sancta à Saracena immanitate vindicandis, ſumma pietate à S. Sede, & Romano Clero geſta fuerunt, ut exemplo ſuo, licèt perſæpe ſine fructu, totius Orbis Clerum, & Eccleſias ad grande, & pium opus perficiendum permoveret: ſed ad recentiora, magiſque nobis proxima oculos convertendo, quiſque illico perſpiciet, quod poſt à Mahomete II. ſubjugatum Orientale Imperium, Romana Eccleſia Principibus, Regnis, & Provinciis à potentiſſimo hoſte invaſis, ſemper præſtò fuit pecuniis, copiis, Claſſibus. Hæc ſæpius in Pontificiis Bullis, & literis Apoſtolicis, atque apud Hiſtoricos commemorata, ſingillatim non proferam, quia longius eſſet illa enarrare, atque etiam quia, præter ea, quæ noſtra ætate vidimus, nemo facile reperietur adeo rudis, & rerum publicarum ignarus, qui eadem à majoribus ſaltem non audiverit, & veluti omnibus nota, teſtata, ac manifeſta, memoria non exceperit.

12 Maxima licèt hæc ſint, non minora tamen impendia S. Sedes paſſa eſt pro Neotericorum Hæreticorum furore compeſcendo: ſub initium namque xvi. ſæculi dum à Luthero magna Europæ pars, tota nempe Germania, & ſeptentrionalis plaga; à Calvino Galliæ, finitimæque Provinciæ, & à Zuvinglio Helveticæ regiones execranda contagione labefactabantur, ex univerſa Eccleſia cogenda fuit Sacroſancta Tridentina Synodus, ut Orthodoxæ religionis exitium averteretur: pro illius autem convocatione, & Legatorum ei præſidentium, plurimorumque Epiſcoporum eidem aſſiſtentium ſubſtentatione, quantas pecunias S. Sedes erogaverit, conjici poterit ex d. Sacri Concilii, quod diù duravit, Hiſtoria, atque ex iis, quæ infra dicentur.

Sed magis, magiſque in dies adversùs Religionem Catholicam furentibus Hæreticis, cum Calviniana rabies erroribus, & armis per Galliam univerſam graſſaretur, pro illa frangenda, & nè in Avenionen. quoque ditionem irruendo, eam contaminaret, præter ingentem pecuniæ vim aliundè paratam, pluries perfractis arcis ſanctioris Ærariis, ex illis efferre oportuit aurum in eis conditum, & à Sixto V. in haſce cauſas comparatum. Ut etiam, nunquam Romani Pontifices defuerunt aliis Regnis, & Provinciis pro compeſcenda veſania, & retundendo furore Hæreticorum, præſertim Lutheri, & Zuvinglii ſævius, licentiuſque tota Germania, aliiſque Regionibus bacchantium.

13 Quinimo, non ſolùm vi reſtitendo illos extirpare, ſed miſſionum auxilio, eoſdem devios, erranteſque ad Dominicum Gregem revocare curarunt: neque verò hæc muneris Apoſtolici ſollicitudo intra ſolius Europæ fines ſeſe continuit, ſed in omnem terram, qua latè patent Aſiæ, Africæ, & novi Orbis vaſtiſſimæ regiones, exivit vox, & ſonus Apoſtolicarum Miſſionum: id quod, non ſine magnis ſumptibus agi cœptum, majoribus cum expenſis, & curis S. Sedes proſecuta deinde fuit; nam ut habetur apud *clar. me. Card. de Luc. in Relation. Rom. Cur. diſc.23.*, ut dictæ Miſſiones felicius procederent, & magis ſemper, magiſque in amplianda, ac propaganda Chriſtiana religione progrederentur à Gregorio XV. ex pluribus Emis Cardinalibus, & nonnullis Prælatis inſtituta fuit Sacra Congregatio Propagandæ fidei, ut dd. Apoſtolicarum Miſſionum regimini, & directioni præſideret.

Grande hoc opus, cujus initio, regnante Gregorio occaſionem dederat cujuſdam religioſi Viri pia, ac munifica diſpoſitio, ad ſummam majeſtatem perductum fuit ab Urbano VIII., qui maximo ſumptu ædificavit nobile illud, ac conſpicuum Collegium, quod omnium oculis, & admirationi patet, ex nomine d. Sacræ Congregationis, nuncupatum Propagandæ fidei, idemque ab illo opibus auctum, & ab ejus Succeſſoribus, pluribuſque S. R. E. Cardinalibus amplis fundis, & redditibus locupletatum reperitur, non ſolùm, ut in eo alerentur, ac catholica doctrina imbuerentur, rectaque diſciplina inſtruerentur ex remotiſſimis regionibus evocati Alumni, qui veluti ex Orthodoxæ religionis arce proſilientes fidei luce illuſtrarent regiones, ad quas redituri erant, noviſque Ovibus Chriſti Ovile replerent; verum etiam, ut congrua ſubſidia parari ex illo poſſent Miſſionariis, qui ad Apoſtolicæ prædicationis munus per univerſum Orbem delegantur.

Etſi ex magnitudine tantarum cauſarum, & frequentia, qua eædem plurium Sæculorum decurſu, in præſens uſque tempus acciderunt, perſpici facilè poſſit immenſitas pecuniarum, quas pro Chriſtianæ Reipublicæ incolumitate S. Sedes jugiter, alacriterque, ac ſine ulla cunctatione ſubminiſtravit; nihilominus tamen, ut ea, quæ hactenus generatim expoſita ſunt, manifeſta penitus omnibus reddantur, ſingillatim aliqua indicare juvabit; conſulto tamen recenſere omittam calamitates illas, & infortunia, quibus ob rerum viciſſitudines quilibet temporalis Principatus obnoxius eſt, ut quibus levandis, ſi non ſuppetunt Laicorum facultates, canonica æquitas indulgere conſuevit, ut ab Eccleſiaſticis etiam ſubſidia præſtentur, vel ipſis Principibus ſæculi: ut etiam non loquar de expenſis iis, quas ſecreto fieri oportet pro politico Principatus regimine: ſed ſpeciatim agam de iis dumtaxat extraordinariis malis, ſive calamitatibus, pro quibus propulſandis Summus Pontifex, non tamquam temporalis Princeps, & Pontificii Principatus moderator, ac Dominus, ſed tamquam Eccleſiæ univerſalis Paſtor, & caput, ampliſſimos theſauros erogavit.

Rem hanc veluti à ſua origine repetens egre-
14 gius ille Vir *cl. me. Card. de Luc. in tract. de loc. Mont. non vacabil. impreſſ. poſt tract. de Offic. vacab. cap.6. ait*, Summos Pontifices, ut occurrerent extraordinariis, maximiſque hiſce indigentiis, & ſumptibus ex cauſa fidei, antiquitus conſueviſſe indicere Cruciatas, Decimaſque imponere ſuper Beneficiis, aut alienare, ſeu oppignorare Civitates, Oppida, & Caſtra Status Eccleſiaſtici, vel novas facere erectiones Officiorum venalium vacabilium. At circa initia xvi. ſæculi (quod inſinuaverat etiam *cap.1. n.1.*) Clemens VII, oblitus tetri Carceris, quo diu immaniter detentus fuerat, & luctuoſæ direptionis Urbis, ac depopulationis Eccleſiaſtici Principatus à Cæſareis copiis factæ, pro auxiliis ſubminiſtrandis Imperatori adversùs Turcarum Tyrannum, contraxit grande æs alie-

num fructiferum, veluti per ſpeciem Cenſus conſignativi ſub nomine locorum Montium: dictoque Monti exemplo aliorum Principatuum, primum in Ditione Eccleſiaſtica ab ipſo inſtitui cœpto, nomen inditum à cauſa, pro qua erectus fuit, ideoque nuncupatus *Mons Fidei*.

15 Plures deinceps à Clementis Succeſſoribus ex eiſdem cauſis peractæ montium erectiones, quæ licèt nomen amiſerint, quia ab Alexandro VII. translatæ fuerunt in novum majorem Montem, cui *Reſtaurati* nuncupatio attributa fuit; nihilominus tamen adhuc hodie viget idem debitum, quod calculatis omnibus Montibus ex d. primæva cauſa Fidei erectis, & de quibus expreſsè conſtat, illorum ſumma conſlat nonagies, & quinque centena millia, & ultra, vulgo novem miliones cum dimidio, quem calculum ex *d. cap.6.* refert etiam bo. me. Comes Dominicus Berninus in Hiſtoria Hæreſum *tom.4. ad ſæculum xvi. cap.4. fol.380.*

Sola profectò tantarum expenſarum, & æris alieni mole Principatus Eccleſiaſticus penè obrutus, & ſubditorum facultates ad nihilum penitus redactæ videri poſſent: ſed admirandum etiam eſt id, quod ab illo ſubditur *d. cap.6. ſub n.7.* ubi rem proſequitur his, quæ juvat exſcribere verbis -- *Ultra dd. ſummas quamplures aliæ nimium conſiderabiles, etiam ultra pluries miliones ultra montes, & reſpectivè ultra mare ex eadem cauſa Fidei pro ſubventione Principum Chriſtianorum in bellis cum Turcis, vel Hæreticis reſpectivè tranſmiſſæ fuerunt per varios Pontifices, & præſertim moderno tempore pro bello cum Turcis in Inſula Cretæ, vulgò Candia per Pontifices Innoc. X., Alexand. VII., & Clem. IX., & in Polonia per Pontifices Clem. X., & Innoc. XI., non tamen ponuntur in calculo, vel ob certæ notitiæ defectum, an alii Montes erecti fuerint, vel quia mihi innoteſcit, quod in parte pecuniæ obvenerunt ex Decimis ſpiritualibus impoſitis ſuper Beneficiis Italiæ, & præſertim Status Eccleſiaſtici, & in parte ex pecuniis Cameræ: unde propterea, ut ſupplerentur onera, aliæ Montium additiones factæ fuerunt, abſque tamen expreſſione iſtius cauſæ.*

Quamobrem juſta ratione eximius, ſum-
16 muſque ille vir, non ſolùm ob diuturnam in foro exercitationem, ſed magis etiam ob miniſterium ab ipſo geſtum, Romani, publicique Juris peritiſſimus, quemadmodum ait *Rot. deciſ. 46. nu.38. poſt Antonell. de Jur., & Oner. Cleric.*, affirmavit vires Eccleſiaſtici Principatus vix ſufficientes pro adimplendis oneribus currentibus, impares prorſus eſſe tot extraordinariis ſubeundis gravaminibus, ut etiam juſta pariter ratione conqueſtus fuerit, quod illud aurum -- *quod à partibus ultramontanis, vel ultramarinis ad Urbem, & Romanam Curiam obvenit occaſione expeditionum Datariæ, & Cancellariæ Apoſtolicæ adeo magnificatum à malignis, vel ab indoctis, & non informatis, importat paucas guttas comparatione fluminum auri per Sedem, & Cameram Apoſtolicam profuſi, & tranſmiſſi ad eaſdem regiones ultramontanas, & ultramarinas &c.*

Ita ille ſcripſit ſub Pontificatu V. S. D. Innoc. XI., apud quem ſumma cum poteſtate Pontificii Auditoris munere fungebatur. Is enim piiſſimus Pontifex ex Cameræ Apoſtolicæ Ærario plus quam decies centena millia ſcutorum ad Leopoldum Imperatorem miſit, cum Turcarum armis Auſtria, finitimæque Regiones invaderentur, atque penè obrutæ viderentur; Quibus ſi Decimæ, & piæ largitiones Cardinalium, ac Prælatorum Urbis addantur, eam certè ſummam conflabunt, qua non minima pars belli confecta fuit: his addenda ſunt maxima illa impendia regnantibus Alexandro VIII., Innoc. XII., Clem. XI., & Innoc. XIII. facta eiſdem de cauſis Turcici belli, vel pro catholica fide propugnanda, eademque ab Hæreticorum machinationibus defendenda, quibus enumerandis fruſtra immorarer, quippe recens eſt illorum memoria, & ſiquis ea curioſiùs quærit, noviſſe poterit *apud bo. me. Com. Berninum to.5. ſuæ Hiſtoriæ in vita fel. rec. Clem. XI.*

At verò ſi ſola pietatis cauſa ſufficit, ut Cle-
17 rus, & Eccleſiæ ejuſcemodi oneribus ſubjici valeant, *Bellamer. conſ.47. n.1. verſ. ſubdit autem, Burſat. conſ.16. n.23., Capr. reg.96. n.18., & n.67., Rip. in tract. de Peſte tit.1. n.456., & ſeq.* plurimiſque relatis *Carol. Anton. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 3. n.251., & trib. ſeq., Cavalcan. dec.44. n.100. verſ.* niſi hæc onera, *Rot. coram Penia dec.1079. n.8.* Quinimo ſi Eccleſiæ bona, tamquam Deo dicata, piiſque operibus deſtinata, potiori jure ad illam concurrere tenentur, ut docet *Abb. in Cap.1. n.8. verſ.1. caſu de emption., & vendit.*, quem ſequitur *Cobell. ad Bull. bon. Regim. cap.21. nu.70., & ſeq., ac cap.28. n.106.*, & denique, quod magis eſt, ſi ita ſuadente pietate, atque ita dictante canonica æquitate, Eccleſiaſticos omnes juſtè invitatos toties vidimus ad ſubſidia contribuenda pro temporali Regnorum Dominio tuendo, liberandoque ab Invaſoribus, ut ex *Thomaſſin. de veter., & nov. Eccleſ. diſciplin. par.3. lib.1. cap. 43., & ſeq.*, aliiſque late alibi probatum eſt: ambigi profectò nequibit, quin in noſtra hypotheſi plenè probatum dici debeat, adeſſe juſtam cauſam (quænam enim magis juſta eſſe poteſt illa religionis?) ob quam Summus Pontifex, quemadmodum rectè Eccleſiaſticos cogere potuiſſet ad contribuendum maximis iis, quarum meminimus expenſis, ita etiam pari ratione, eoſdem ſubjicere modò valeat oneribus illis, quæ dicuntur Cameralia, ut univerſum populum ſibi ſubjectum parem reddat tum ſolvendis tot centenis nummorum millibus pro annuis fructibus æris alieni, redditibus nempe tot montium erectorum ex cauſa Eccleſiaſticos, & laicos immediatè tangente, omnibuſque æquè communi, tum etiam pro ſuſtinendis publicis illis neceſſitatibus, in quas conjectus fuit, ob immenſas opes, & theſauros plurium ſæculorum decurſu erogatos pro Chriſtiana Religione incolumi ſervanda, ne videlicet in plurimis Chriſtiani Orbis Regnis, & Provinciis, obſcœna Mahomethicæ ſuperſtitionis turpitudine deleretur, vel hæretica pravitate pollueretur.

Ut etiam, in dubium revocari non poterit quin ex magnitudine theſaurorum, quos S. Sedes, ob haſce cauſas effudit, veluti per rei evidentiam reſultantem ex cauſa, & antecedente neceſſario, manifeſtum quoque redditum dici queat, laicorum vires inſufficientes pror-

prorſus eſſe ferendis oneribus, ſive ordinariis, ſive extraordinariis, quibus Eccleſiaſticos etiam a Summis Pontificibus, ſubjici oportuit, quippè, ut paulò ante dictum eſt, ex *Card. de Luca*, vires Eccleſiaſtici Principatus, tamquam vix pares adimplendis oneribus concurrentibus, impares certè ſunt ſolvendis tot annuis centenis millibus pro ſubſtinendis gravaminibus, quæ in dies ſupervenerunt.

His igitur perpenſis circumſtantiis, ex quibus notoriæ factæ ſunt graves ærumnæ totius Eccleſiaſticæ Ditionis populum opprimentes, atque etiam ſpectatis plurimis aliis intolerabilibus oneribus laicorum, a quibus exempti ſunt Clerici, ut *ex cl. me. Card. de Luc. in miſcell. diſc.3. n.8., & ſeq., & prius diſc.58. n.14. de Regal.*, nemo non videt, quod fruſtra in noſtra hypotheſi quæreretur, an ſoli laici abſque Clericorum concurſu ferre poſſent onera injuncta, ob cauſas æquè principaliter, & immediatè utroſque tangentes, quando alioquin verè hac ſumma cogente neceſſitate, ad hujuſmodi ſubſidiarium Eccleſiaſticorum gravamen deventum præſumendum ſemper eſſet, *Fagnan. in Cap. Ex parte n.27. de Feud.*, ubi ait, hanc ſolam præſumptionem magis urgere, quàm exprimitur cauſa, quæ tempore factæ alicujus diſpoſitionis interveniſſe potuit, *in primam part. tertii Decret. to.4. fol.287.*, *Creſp. de Valdaura tom.1. obſerv. prima §.3. nu.55., & plur. ſeq. uſque ad finem §.*, latiſſimè rationibus, & auctoritatibus probans, quod cum Princeps aliquid imperat, vel ſtatuit publicum gubernium reſpiciens, ſtandum ſit ejus aſſertioni, ſatiſque eſſe, quod veriſimiliter conſtet publicæ utilitatis, vel neceſſitatis caſum eveniſſe, *Lancellot. Conrad. in Templ. omn. Judic. cap.1. §.1. quæſt.2. nu.7.* hoc firmans ex ſuprema Papæ poteſtate *fol.3.*, *Eminentiſs. Petra ad Conſtit. Apoſt. tom.1. ad Conſtit. primam Leonis magni ſect.3. n. 68. fol.89.*, *Rot. cor. Merlin. dec.775.*, ubi poſtquam *num.19., & ſeq.* probavit ſummam, & Monarchicam poteſtatem Summi Pontificis diſponendi de rebus Eccleſiæ, *n.24.*, tradit, quod ſi de illis diſponat juſta cauſa præſumenda ſemper ſit in hujuſmodi geſtis per Summum Pontificem.

Proptereaque inde etiam fit, quod ut conſtaſſe dici queat laicorum bona non ſufficere, non requiratur formalis illorum diſcuſſio, quando ſi deficeret rei notorietas, & evidentia, certè concurrentes in noſtra hypotheſi, extrajudiciales quoque informationes ſufficere poſſent; hoc namque caſu ſequendum eſt exemplum editum a Clem.VIII., cujus facto præſcripta dici debet forma inſpicienda, ſervandaque in hiſce Cauſis, illudque refertur *a Mart. de Juriſdict. part.4. cent.1. caſ.1. n.52., & ſeqq.*, ubi expreſsè ait, diſcuſſionem hanc non requiri, quoties inſufficientia eſt notoria, & poſt Martam probat etiam *Gonzal. in d. Cap. Non minus n.14. in fin.*

At cur his utimur argumentis, quaſi dubia videri poſſit Laicorum inſufficientia ferendis iis, de quibus agitur oneribus, quando illa veluti, ut dicitur a priori apertè jam demonſtrata per ſuam nempè cauſam, evidens præterea cuique redditur ex effectu ex eo videlicet, quod licèt laicis Clericorum quoque auxilium adjunctum fuerit, ut eadem onera quantò inter plures diviſa reperirentur, tantò commodius ab omnibus, & majori cum æquanimitate ſuſciperentur, ut notavit *Fulgoſ. conſ.120. num.3.*; nihilominus a Clero collata auxilia ſatis non fuerunt, nec pro tollenda cauſa, videlicet pro S.Sede exoneranda ære alieno, ob quod ſolvendum ſubſidia per Eccleſiaſticos etiam conferri oportet; nec ut laicæ Univerſitates perſolvere valeant immoderata, ac permagna gravamina publicæ neceſſitatis cauſa impoſita, abſque eo, quod in deterius ſemper ire cogantur, novum in dies æs alienum contrahendo.

Quod attinet primum, ne fruſtra quæratur
18 probatio rei manifeſtæ, qualis eſt magna æris alieni moles, qua S.Sedes premitur: innuiſſe ſatis ſit, irrito ſæpe conatu Summos Pontifices ex eo emergere tentaſſe. Paulus III. immediatus Succeſſor Clem.VII.; Principatum ex eo ſuſcepit maximis, ut dictum eſt, calamitatibus jam penè confectum, & grandi ære alieno gravatum, his levandis cum noſceret non ſufficere laicorum vires, extraordinarium, temporariumque a Clero auxilium conferri præcepit ſubſidio illo, quod ex tempore Triennii, quo duraturum erat, Triennale nuncupatum fuit, ut ex d. Pontificis Conſtitutione edita an.1543. *la 39. Bull. nov. to.1. fol.764.*: Sed vota ejus in irritum ceſſere, novis enim prementibus neceſſitatibus, inſtanteque Sacroſanctæ Tridentinæ Synodi convocatione facta ann.1545., d. ſubſidium ad aliud Triennium prorogare oportuit.

Julius III. hoc extraordinario onere ſubditos
19 liberare deſtinaverat: *at Ærario ipſius Cameræ propter malas temporum conditiones, non ſolùm attrito, ſed penitus exhauſto, cum*, ut ipſe loquitur in ſua Conſtitutione *la 22. Bull. vet. tom.1. fol.522.*, *non habeamus unde molem expenſarum, quæ pro orthodoxæ fidei defenſione, & Status S.R.E. conſervatione nobis in dies inevitabiliter ſubeundæ ſunt, ſufferre poſſimus, votum, conſiliumque noſtrum mutare, & impoſitionem Subſidii Triennalis dudum ad certum tunc expreſſum tempus factam, &c. in aliud tempus prorogare, & extendere cogimur.*

Religioſiſſimus Pontifex Marcellus II. in ſua *Conſtit. d. Bull. vet. to.1. fol.567.* deplorat, quod Julio III. rebus humanis exempto – *Camera Apoſtolica in ea egeſtate reperta fuit, ut* (quod ſanè maxima nota dignum eſt) *neque ipſius Prædeceſſoris exequiæ modo ſolito, neque Conclavis expenſæ commodè fieri potuerint, quinimo ad eos ſatis remiſſè faciendas, oportuerit multum æs alienum cum gravi ipſius Cameræ jactura contrahere, verùm cum ex ordinariis ejuſdem Cameræ redditibus hujuſmodi diſſolvi, & moles expenſarum, quę pro Orthodoxę Fidei defenſione, & Status S. R. Eccl. conſervatione* -- ſubeundæ in dies erant, ſuſtineri nequirent, recurrere coactus fuit ad extraordinaria auxilia, rurſus ad aliud tempus d. ſubſidium prorogando.

At cum onera etiam illa, quæ publica poſtulante utilitate, vel neceſſitate, noviter indicuntur, ideoque extraordinaria nuncupantur, ordinaria effici non rarò contingat, ut ex *Bart. in l.1. C. de Indict.*, aliiſque probat *Fajard. alleg.33. ex n.2208.*, & præſertim *n.2215., & ſeq.*,

quod a Valentiniano III. factum refert *Thomaſin. d. cap.34. num.4.* Paulus IV. non amplius ad Triennium, ſed illud efficiendo perpetuum ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ exigendum indixit in ſua *Conſtit.20. Bull. nov. tom.1.*, & habetur apud *Cobell. ad Bull. Bon. Regimin. cap.50. n.126., & ſeqq.* ubi referuntur alia onera a Summis Pontificibus deinde indicta, inter quæ adeſt Taxa pro ſubſtentatione Triremium, cui Eccleſiaſticos etiam ſubjecit Sixtus V., ut ex eodem *Cobell. cap.28. nu.132.*, *Panimol. annotat.2. ad dec.6. n.1.*

Verùm quidem eſt, ut mox dicebam, quàm ratio temporum permiſit, & ingruentis neceſſitatis vis remiſſa eſt, Summi Pontifices, vel abrogarunt, vel allevarunt onera aliqua Eccleſiaſticis etiam incumbentia; at ſicuti novæ ſemper ſupervenerunt cauſæ, publicæque calamitates, ob quas magna moles expenſarum in dies ſubeunda fuit, tum pro orthodoxæ Fidei, tum etiam Status S.R.E. defenſione, ita etiam nunquam urgere deſiit inſtans illa neceſſitas, ob quam, vel antiqua renovanda, vel nova imponenda fuerunt gravamina, quibus ſuſtinendis laici, tametſi adjuti Clericorum Subſidiis non ſufficiunt, idque eſt alterum, quod pariter ex effectu demonſtratur extremum.

Neminem enim latet quàm frequenter ple-
20 ræque Civitates, ac Univerſitates Pontificii Principatus cogantur ingens æs alienum contrahere pro ſolvendis Tributis, & Contributionibus, quæ a Rev.Camera exiguntur, ut illico erogentur in publicas indigentias, & præſertim in ſolutione fructuum Locorum Montium, quibus deſtinatæ ſunt: præter enim paſſivas Cenſuum impoſitiones, quæ a dd. Civitatibus paſſim celebrantur, quanta debitorum mole eædem obruantur, manifeſtum fit ex erectionibus Montium, qui nuncupantur Communitatum, pro quibus annuos ſolvunt fructus, & tamen grande hoc æs alienum contrahitur, quia nec laicorum facultates, nec ſubſidia ſubminiſtrata a Clero ſatis eſſe valent pro Tributis, & Contributionibus, quæ pro oneribus Ordinariis in Pontificium Ærarium deferre promptè oportet.

Quamquam verò ſi præſentem rerum ſtatum, & tempora intueamur, extrema videri queant
21 mala, & anguſtiæ quibus premitur univerſus Eccleſiaſtici Principatus populus: attamen S.Sedes, ita Laicis opem ferri ſtatuit a Clero, ut magna ex parte illius Immunitatem ſarctam, tectamque velit. Primò enim ab oneribus Cameralibus exempta relinquit bona primæ erectionis, *Thomas del Bene in ſuis addit. noviſſimis, poſt 2. tom. de Immunit. ſub lit.B. verb.* bona data pro erectione Locorum Piorum, ubi refert plures reſolutiones Sac.Congregationis, quibus addendæ aliæ apud *Ricc. in Synopſi Decret. S.Congreg. verb. bona 1. Erect. a n.1. uſq. ad fin.*

Pari quoque Immunitate gaudent bona patrimonialia, ad quorum titulum Clericus eſt ordinatus, quia tale Patrimonium, utpote ſubrogatum loco Beneficii, illius naturam aſſumit, *Fagnan. in cap. Epiſcopus n.31., & n.39. de Præbend. in 1. part. 3. Decret. tom.4. fol.87., & ſeq.*, latè *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.1. tit. de exemption. Cleric.*, & eorum bonorum a muneribus publicis §.5. *n.9.* cum aliis, qui lato calamo referuntur apud *Panimol. in annot.3. ad dec.6., & dec.154. n.39., & ſeqq. tom.3.*, & juxta reſolutiones S.Congregationis Immunitatis, de quibus *Ricc. loc. mox cit. num.10., & 12.* Necnon Sac. Congregationis Boni Regiminis, de quibus *Cobel. ad Bull. Clem. VIII.* Ita quidem ut hujuſmodi patrimonium aliis non ſubjiciatur oneribus, niſi realibus, certis, invariabilibus, & infixis bonis propter bona, & non bonis propter perſonas, *Fagnan. in d. cap. Epiſcopus ſub n.42. verſ. nec tolli*, *Panimoll. d. dec.154. n.44.*, vel niſi urgentibus Cameræ neceſſitatibus illius Immunitas limitata quandoque reperiatur reſpectu aliquorum onerum magis privilegiatorum, videlicet defectus vectigalis Carnis, & Macinæ, ut animadvertitur *d. dec.154. n.41.*

Hæc igitur cum ita ſe habeant, & argumentis luce clarioribus demonſtratum dici poſſe videatur extremas eſſe neceſſitates, quibus S.Sedes Eccleſiaſticos etiam ſubjicere cogitur oneribus Cameralibus, illaſque originem ducere ex publicis cauſis immediatè tangentibus Eccleſiaſticos æquè, ac laicos, quibus præterea, utpote tot aliis gravaminibus oppreſſis, licèt tantæ non ſuppetant facultates, ut pares illis eſſe valeant: nihilominus tam bona primæ erectionis, quam Patrimonia, ad quorum titulum Clerici ordinantur, immunia relinquuntur ab ejuſcemodi oneribus: ambigi profecto nequibit, quod nedum ſumma cum circumſpectione, ſed maxima cum religione, Eccleſiaſtica Immunitas ſervari curetur, & nonniſi ſumma arctante neceſſitate Clerici ad ſubſidia Laicis conferenda advocentur canonica illa æquitate, quam Sac. ipſi Canones commendarunt.

Hæc autem profecto omnia ſi æqua ratione perpendantur, nemo non videt æquitati, & rationi conſentaneum eſſe, ut in Eccleſiaſtica Ditione Clerici auxilio ſint Laicis pro ſubſtinendis oneribus nonniſi ex juſta pietatis, & publica religionis cauſa impoſitis, *Cobell. ad Bull. Bon. Regim. cap.28. n.116.*, & bene conſiderat *cl.me. Card. de Luc. in Miſcell. diſc.3. num.7., & ſeqq.*, *diſc.4. n.40., et ſeqq. in annot. ad diſc.33. de Relat. Rom. Cur. n.7.*, ubi, & alibi etiam animadvertit, Clericatum plerumque ſuſcipi pro illis evitandis; neque verò id corruptis noſtrorum dumtaxat temporum moribus introductum eſt, ſed omni ævo, opibus, & natalibus cæteris Civibus antecellentes, oneribus, quibus ſubjiciebantur ſe ſubducere curarunt profitendo Clericatum, teſte *Thomaſſin. d. part.3. lib.1. cap.18. n.13., et 14., et n.18.*, ut etiam antiquum, & vetus fuit, quod Clerici ſub pallio Immunitatis Prædiis ſuis conceſſæ ſubtraherent illa Laicorum, ex eodem *Thomaſ. d. par.3. lib.1. cap.34. n.5.*

SECTIO IV.

Summus Pontifex, Subſidia, quæ pro publicis neceſſitatibus, per Eccleſiaſticos quoque conferenda, Pontificia poteſtate, & non temporalis Principis auctoritate imperat, Eccleſiaſtici pariter Magiſtratus, qualis eſt Sacra Congregatio Bon. Regimin. miniſterio diſtribuit, & exigit.

S V M M A.

1 *Iterum enumerantur requiſita Cap. Non minus, et Cap. Adverſùs.*

2 *Sta-*

2 *Statuitur, quod Papa ſuis legibus non ſubjiciatur.*
3 *Tamen ea adamuſſim ſervat.*
4 *Quanta injuria Laici Summos Pontifices calumnientur.*
5 *Quàm differant in hac materia cęteri Epiſcopi, et prçcipuè ii, qui in Laicorum ditionibus ſunt, a Summo Pontifice.*
6 *Summi Pontifices exactioni Eccleſiaſticorum Vectigalium Magiſtratus Eccleſiaſticos prçpoſuere.*
7 *Antiquitùs erat penes Tribunal Camerç Apoſtolicæ omnis auctoritas circa Tributorum ſolutionem, ut patet variis exemplis, præſertim ſub S.Pio V.*
8 *Clemens VIII. Sac. Congregationem Boni Regiminis inſtituit.*
9 *Refellitur opinio Cardinalis de Luca circa iſtam inſtitutionem.*
10 *Sac.Congregatio in ipſa ſui origine fuit Tribunal Eccleſiaſticum.*
11 *Primò quia Perſonis Eccleſiaſticis conſtat, quando ad id ſufficeret, quod conſtaret ſaltem Eccleſiaſticis, et Laicis.*
12 *Secundò, quia ipſi attributa eſt auctoritas, non tantùm in Civilibus, ſed etiam in Criminalibus contra Clericos.*
13 *Tertiò quia a ſententia ſanguinis ferenda abſtinere debet, et in hoc differt a Sac. Conſulta, quod eſt Tribunal Laicale, et propterea eget ſpeciali facultate, ut Clericos judicet.*
14 *Quartò, quia poteſt contumaces coercere cenſurarum pœna.*
15 *Optimo jure cautum fuit a Summis Pontificibus, quod S.Congregatio omnes Univerſitatum cauſas, et præcipuè eas, quæ ad Vectigalium ſolutionem pertinent, privativè quod alia Tribunalia ſummariè cognoſceret, atque omnimoda auctoritate polleret in quaſcumque perſonas.*
16 *Per novam erectionem S.Congregationis ſuper Immunitate Eccleſiaſtica nihil detractum fuit auctoritati S.Congregationis Bo. Regim.*
17 *Quid tradiderint Fagnanus, & Cobellius circa praxim Sacræ Congregationis Boni Regiminis in diſtribuendis oneribus inter Eccleſiaſticos, et Laicos.*
18 *Quare deputata fuerit a Ven.Innocentio XI.Congregatio particularis ad ſtatuendam juriſdictionem in cauſis cognoſcendis ab una, vel altera ex dd. Congregationibus.*
19 *Quid ab ea reſponſum fuerit.*
20 *Innocentius XII. cum ad SS. Congregationes deferendas prohibet cauſas contentioſas, excipit S.Congreg. Bo.Regiminis.*
21 *Decreta V.Innoc.XI. confirmat, et ampliat idem Innocentius XII.*
22 *Ex tenore Brevium, quibus Viſitatores Apoſtolici deputantur, confirmatur Juriſdictio S. Congreg. Boni Regiminis.*
23 *Examinatur tenor ejuſmodi Brevium.*

UT Eccleſia, & Clerus publicarum calamitatum commiſeratione permotus, a laicis ad-
1 vocari poſſit ad ferendam eis opem, quando ipſi cum ſuis facultatibus ex illis emergere non valent, & ſi adeſſe oporteat ſex illa requiſita, quæ ex *Cap. Non minus, & Cap. adversùs de Immunit.* deſumpſit *Abb. in famigerato conſil.3. par.1.* quorum præcipuum eſt aſſenſus Pontificius, Secundum conſenſus ſimultaneus Epiſcopi, & Cleri. Tertium juſta cauſa publicæ neceſſitatis, vel utilitatis, Quartum quod illa promiſcuè reſpiciat tam laicos, quàm Eccleſiaſticos. Quintum, ut ſubſidii ratio ita exigat, quia nempe laicorum vires non ſuppetant. Sextum denique, quod hujus ſubſidii exactio fiat auctoritate Judicis Eccleſiaſtici, non autem Magiſtratus ſæcularis, ut aliis collectis ex communi Canoniſtarum, & moralium ſententia, latè habetur apud *Fagnan. in d. Cap. Non minus n.23., & ſeq. to.4. in 2. part. tertii Decretal. fol.368., Gonzal. ibidem n.14., & ſeq. to.3. fol.984., cl. me. Card. de Luc. de Regal. diſc.58. n.11., & ſeqq., & in Miſcell. diſc.2. n.43., & diſc.53. n. 3., Van-Eſpen. in jus Eccleſ. univ. to.2. part.2. tit.35. cap.3. n.6., & ſeq. fol. 117., & ſeqq.*, & paſſim apud alios.

Attamen Summus Pontifex, cujus ſola au-
2 ctoritate, & permiſſu ejuſcemodi Cleri ſubſidium a laicis implorari poteſt, cum ſupremam illam, qua id indulget, poteſtatem non receperit a Sacris Canonibus, quibus non ſubjicitur *Cap. Significaſti 4. de Elect., Fagnan. in Cap. primo n.57. de pact. in 2. part. primi Decretal. tom.2. fol.538., & in Cap. Si aliquando n.11. de ſentent. excomm. in 2. part. quinti Decretal. to.5. fol.183.* quippè eſt ſupra jus, omniaque extra jus, & contra jus poſſe dicitur ab eodem *Fagnan. in Cap. Conſultationibus n.25. de Cleric. ægrotant. in primam part. tertii Decretal. to.4. fol.204.*, & prius dixerat *Bald. in Cap. Cum ſuper de cauſ. poſſeſſion., & proprietat., Barbat. conſ.1 per tot. lib. 1., Lancellot. Conrad. in Templ. omn. Judic. lib.1. cap.1. §.1. quæſt.2. n.7. fol.3.*, quibus additur *Fraſſ. de Reg. Patronat. Indiar. tom.1. cap.3. n.42., & ſeq.*, apud quem concordantes, ſubtilius idcirco, ſolertiuſque de iis, quæ ita a Sacris Canonibus præſcripta reperiuntur, inquirendum minimè videretur, quando ipſe, qui eſt primarius, ſupremuſque diſpenſator proventuum omnium Eccleſiaſticorum, in Urbe Romana, ſuaque Ditione vectigalia, & onera Eccleſiarum, & Cleri quoque bonis imponit, *cl. me. Card. de Luc. in miſcell. diſc.4. n.8., & ſeq., Eminentiſſimus Petra in ſuis Commentar. ad Conſtit. Apoſt. tom.4. ad Conſtit. 9. Martini V. num.10. fol.445.*

Verùm tamen quia — *juſtum eſt Principem le-*
3 *gibus obtemperare ſuis: Tunc enim jura ſua ab omnibus cuſtodienda exiſtimet, quando & ipſe illis reverentiam præbet* —, ut in *Canon. Juſtum eſt, diſtinct. 9., leg. digna vox Cod. de legib., & leg. Princeps ff. eodem, Eminentiſs. Petra ad Conſtit. Apoſt. ad Conſtit.6. Greg. IX. nu.2., & num.43. to.2. fol.530., & 534.* ſummi idcirco Pontifices ut exemplo etiam ſuo admoneant Sæculi Principes, quanta religione colenda, ſervandaque ſint Sacrorum Canonum Decreta præcipientia manus abſtinendas eſſe ab Eccleſiis, ac Eccleſiaſticorum bonis, ſuper quibus, tamquam oblatis, & conſecratis Deo, jus nullum ipſi habere poſſunt, ut — *& lumen rationis oſtendit, & Deus ipſe in ſcripturis ſanctis non obſcurè tradit, cum ait Levitic. ultim., quidquid ſemel Deo fuerit conſecratum Sanctum Sanctorum erit Domino*: quemadmodum loquitur *Card. Bellarmin. controverſ. tom.2. de Cleric. lib.1. cap.29. fol.334. lit. A.*, propterea haud quaquam utentes ſuprema illa poteſtate, quæ cum ſummo Sacerdotio ipſis attributa eſt, dum contributiones imponunt, atque

que exigunt a ſuæ temporalis Ditionis Clero, juxta Sac. Canonum mentem id agunt in iis ſolummodò circumſtantiis, & iis urgentibus extremis neceſſitatibus, in quas conjecti ſæculi etiam Principes impetrare ſolent, ut ex Clero ipſis ſubminiſtretur ſubſidium illud, quod Canonica æquitas eiſdem non denegat.

Ut autem id demonſtrem, non eſt cur in hac
4 noſtra hypotheſi agam de iis, quæ a Sacris Canonibus conſtituta fuerunt, ut præſcriberetur modus, & regula, qua ſervata nullus relinqueretur locus ſtruendis inſidiis in perniciem Eccleſiaſticæ libertatis, cui laicos infeſtos ſemper fuiſſe collacrymabat Bonifacius VIII. *Cap. Clericis laicos 3. de Immunit. lib.6.* Nam ſicuti demonſtratum eſt tota Sectione præcedente: quando Summus Pontifex Apoſtolica auctoritate expreſsè, & ſpeciatim Clerum ſubjicit oneribus Cameralibus, cum id agat arctante ſumma neceſſitate, & impellente cauſa omnium juſtiſſima, & piiſſima pariformiter Eccleſiaſticos, ac laicos immediatè tangente, qualis eſt illa tuitionis, ac propagationis orthodoxæ fidei, atque conſervationis Patrimonii B.Petri,& rurſus nonniſi poſt exhauſtas laicorum facultates imperet ſubſidiariam opem per Eccleſiaſticos conferendam, improbè idcirco, perverſeque diceretur, ex eo, quod in hac re Pontificia ſit auctoritate, Eccleſiaſticam libertatem violatam, aut imminutam iri.

Fruſtra igitur hoc caſu expoſceretur conſen-
5 ſus Epiſcopi, & Cleri particularium Eccleſiarum, quia reſpectu illarum, utpotè rectè requiſitus in Ditionibus ſæculi Principum, ne emendicatis coloribus ab his petatur Eccleſiaſticos ſine juſta cauſa ullis ſubjici oneribus, vel quam id illis per Summum Pontificem licet, ne in eorum diſtributione plus æquo graventur, nullo certè pacto requiritur quoad Eccleſias Pontificiæ Ditionis: tum quia Summi Pontifices, tamquam primarii rerum Eccleſiaſticorum diſpenſatores, ſæpe numero, vel ob juſtas, publicaſque cauſas Regibus Decimas, aliamve partem proventuum Eccleſiaſticorum inconſultò Clero attribuerunt, *Van. Eſpen. in Jus Eccleſ. univ. par.2. tit.35. cap.3. nu.19., & ſeqq. fol.1171.*, & vel quoties extrajudicialibus informationibus, aut facti notorietate eiſdem conſtitit, talem conſenſum fuiſſe ab Epiſcopo, & Clero injuſtè denegatum, illum ſuppleverunt, prout juſtè ſuppleri poſſe, tradunt *Gonzal. in d. Cap. Non minus n.15., cl. me. Card. de Luc. de Regal. diſc.58. n.14., in miſcell. diſc.2. n.45., diſc.3. n.6., et in Summ. ſub n.42.*; Tum etiam quia, ob ſupremum regimen, & Juriſdictionem, quam ipſe habet, & exercet in univerſum populum immediatè ſibi ſubjectum, omneſque laicos, ac Eccleſiaſticos æquè ſibi ſubditos, certò ſemper noviſſe præſumitur œconomicas indigentias ſui Principatus, & an res in eo ſtatu ſint, eæque concurrant circumſtantiæ, quæ locum facere valeant ſubſidiariis auxiliis imperandis Clero, ut cum laicis concurrat ad publica onera ſubeunda.

Ut etiam timendum non eſt, quod peccetur in modo, quo talis ſubſidiaria exactio fiat, aſpera videlicet coactione, lædendo reverentiam Eccleſiis, in Clero debitam, quia quid quid hac in re ſit, vel uti factum in conſpectu Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, qua non permitteretur aliquid irreverenter contra Eccleſiaſticam libertatem attentari, ritè ſemper, rectèque geſtum præſumendum eſt, ut *in addit. ad diſc.33. cl. me. Card. de Luc. in Relat. Rom. Cur. n. 11. verſ. idque ad evidentiam in ſupplem. part.4.*

At quoniam Eccleſiaſticæ libertatis tuendæ
6 cura præcipuè poſtulat, ut quidquid ſubſidii à Clero laicis impenditur, id non ſolùm agatur Pontificia auctoritate, ſed etiam miniſterio magiſtratus Eccleſiaſtici, non autem ſæcularis, quemadmodum expreſsè ſancitur in dicto Cap. *Non minùs*, & Cap. *Adversùs*: quod unum ſervari ſe velle Bonifacius VIII. admonebat Philippum Pulchrum, cui alioquin non obnitebatur, ut dona, & mutua Summi Pontificis interveniente auctoritate, & ſumma quadam impellente neceſſitate à Clero ipſi offerrentur, ut agendo de diſſidiis inter illos ſubortis occaſione d. Decretalis *Clericis laicos*, notavit *Thomaſin. d. cap. 43. præſertim n.9.* propterea inſtituti, quod ſub initium mihi propoſui, rationi congruit, ut occurrendo obtrectationibus miniſtrorum ſæcularium Principum, qui pro tuendo quidquid ipſi perverſè moliuntur contra Eccleſiaſticam libertatem, impudenter obtendunt, in Ditione quoque S. Sedis id fieri miniſterio Magiſtratus Sæcularis, demonſtrem, onera, non quidem meri Principis ſæcularis, ſed ut probatum eſt duabus præcedentibus Sectionibus Summi Pontificis Spirituali poteſtate Clero in Eccleſiaſtico Principatu impoſita, diſtribui etiam, atque exigi miniſterio Magiſtratus verè Eccleſiaſtici, qualis eſt Sac. Congregatio Boni Regiminis.

Verùm antequam id agam, abſre non erit animadvertiſſe, in hoc ampliſſimo temporali Principatu S. Sedis, omni ævo innumeras extitiſſe Eccleſiaſticas perſonas, locaque Eccleſiaſtica poſſidentia immenſa bona, omnique pariter ævo oportuiſſe dicta bona gravare oneribus, atque contributionibus, nedum ob publicas indigentias d. Principatus, ſed rectius dixerim ob cauſas reſpicientes Chriſtianæ Reipublicæ incolumitatem, quapropter oportuit etiam ſemper adfuiſſe Tribunal aliquod, cujus miniſterio diſtribuerentur, & exigerentur onera impoſita ſuper Eccleſiaſticorum bonis, adſtringendo debitores ad illorum ſolutionem.

7 Priſcis temporibus hæc omnia exercebantur a Supremo Tribunali plenæ Cameræ, quæ tum Eccleſiaſtica, tum laica Juriſdictione impertita reperiebatur: quinimo ſi quæ emergerent controverſiæ ſuper exemptione, & immunitate ab oneribus, tametſi merè communitativis, eædem veluti à Tribunali competente, ab illo Cameræ cognoſcebantur; porrò ad id probandum ſatis erit referre ſolemne Votum à d. Tribunali editum regnante Sancto Pontifice Pio V. religioſiſſimo Eccleſiaſticæ libertatis aſſertore: cum enim Eccleſiaſticorum Coloni ſe exemptos eſſe contenderent à Collectis impoſitis pro oneribus publicis, ſive Communitativis; articulo hoc maturè examinato in pleno Tribunali Cameræ -- *de voto omnium* (ſunt verba voti Cameralis) *de voto omnium, nemine penitus diſcrepante, judicatum fuit, Colonos, arrendatarios, negotiorum geſtores, alioſq; hujuſmodi religioſorum factores, quoad ipſorum bona, ſeu quoad portionem bonorum Eccle-*

Eccleſiaſticorum ad ipſos ſpectantem, non eſſe eximendos, ſed immunitatem reſpicere debere ratam ſolam, & partem redditūum ipſorum religioſorum; itaut Coloni, partiarii, & alii ſimiles, ad onera publica teneantur -- Hujuſmodi autem Votum fuit approbatum à d. Sancto Pontifice, qui illud ſervari, & exequi mandavit.

8 At quoniam, ob plurima alia, & quotidiana negotia, ad univerſum S. Sedis, & Principatus Eccleſiaſtici Patrimonium pertinentia, aliaque gravia munera, quibus d. Reverendæ Cameræ Tribunal diſtinebatur, fortè non adeo feliciter œconomicum ejuſdem Principatus gubernium adminiſtrabatur, ea nimirum, qua oportebat diligentia, & celeritate ad ſolutionem urgendo Debitores Communitatum, atque Univerſitatum, quæ illa retardata impares reddebantur publicis functionibus obeundis, & oneribus Cameralibus exſolvendis; quorum præterea exactio difficilior reddebatur, tum quia veteri debitorum more, facilè eiſdem erat declinare, vel longius Cauſis protrahere in Tribunali tanta aliorum negotiorum multitudine occupato, tum etiam quia ea ex parte, quæ reſpiciebat dd. onerum diſtributionem inter perſonas quoque Eccleſiaſticas, exactionemque ab illis faciendam, aſſiduè ab eiſdem excitabantur controverſiæ, an videlicet onera eſſent Cameralia, nec ne? ſive potius communitativa, ſeu mixta? ex cujus qualitatis declaratione præcipue pendebat determinare, an eis ſubjici poſſent Eccleſiaſtici: propterea ut hæc omnia, ſublatis quibuſcumque Debitorum diffugiis, expeditum exitum haberent, providè, ſapienterque à ſan. me. Clemente VIII. erectum fuit unum, & peculiare Tribunal, Sacra nimirum Congregatio Boni Regiminis, cui in hiſce Cauſis, & negotiis plena Juriſdictio, tam quod Eccleſiaſticos, eorumque bona, quàm quoad laicos privativè conceſſa fuit.

9 Obiter hic animadvertiſſe liceat, apertè quidem erraſſe *cl. me. Card. de Luc.*, aſſerendo, Sac. hanc Congregationem ſpeciem, & poteſtatem gerere ſæcularis magiſtratus; ſed graviori errore ex eo lapſas convinci Sæculares Poteſtates, illarumque Miniſtros ſeſe perperam excuſando exemplo d. Sac. Congregationis, dum irreligiosè contributiones imperant, atque exigunt ex Eccleſiaſticorum bonis. Quamvis enim præfatus auctor, ut alibi notatum eſt, ſentiat, quod d. Sac. Congregatio -- *Spectata ejus origine, ac natura, ſæcularis potius, quam Eccleſiaſtici Tribunalis, vel Magiſtratus ſpeciem redoleat, attamen cum in hoc Principatu, cujus ſupremus regulator utrumque gladium in manibus habet, &c. hinc proinde Pontifex aliquas facultates cum Eccleſiaſticis circa hujuſmodi Collectas, & Contributiones ei communicare cœpit, adeout paulatim, ac inſenſibiliter ita quoddam Tribunal mixtum effectum videatur* -- fuit ejus verba *d. diſc. 26. n.8., & 9. in Relat. Rom. Cur.* quod etiam dixit *in tract. de Judic. diſc.47. ſub n.19. in ſupplem. par.4.* cumque, ut ipſe animadvertit *d. diſc.26. n.2.*, eadem Sac. Congregatio conſtituatur ex competenti numero Eminen. Cardinalium, & Prælatorum, ideoque ex Eccleſiaſticis perſonis integrè conſtetur, incongruum ab eo non dicitur, quod juriſdictionem ſuam in Eccleſiaſticos quoque exerceat, utiturque exemplo ſimilis Tribunalis Ædilium, ſive Magiſtrorum viarum, de quo in Relat. Romanæ Curiæ, *diſc.38. n.7.* eumque ſequitur *Emus Petra in ſuis Comment. ad Conſtit. Apoſtol. tom.4. ad Conſtit.9. Martini V. n.9. fol.444.* En igitur ex Sententia ipſius *Card. de Luc.* adempta excuſatio, cujus colore Sæculares Magiſtratus violare non verentur Eccleſiaſticam immunitatem, ajendo ſe ſequi exemplum, quod à S. Sede ipſis præbetur, quando ex iis, quæ ille diſertis verbis tradidit, cuique manifeſtum eſt, quod ſi hæc omnia in Eccleſiaſtica Ditione exercentur miniſterio Sac. Congregationis Boni Regiminis, eadem nonniſi auctoritate Eccleſiaſtica peragi dicenda ſunt.

Redeundo unde paululum digreſſus ſum, ad
10 aſſumpti nempe, quod mihi propoſui probationem; profectò Sac. hæc Congregatio non pedetentim, & per quandam facultatum communicationem juxta negotiorum qualitatem deinde illi factam, adepta fuit juriſdictionem in Eccleſiaſticos, ſed in ipſa ſua origine, & inſtitutione, juriſdictione hac impartita fuit, tamquam Tribunal verè Eccleſiaſticum. Si enim ſpectemus illius erectionem à ſan. me. Clemente VIII. factam vigore ejus Conſtitutionis la 10., cujus alibi meminimus; primo ipſo oculorum conjectu ex ea ſeſe nobis offert ejuſdem Eccleſiaſtica qualitas, dum teſte etiam ipſo *Card. de Luc.* abſque ulla Sæcularium mixtione, nonniſi ex perſonis Eccleſiaſticis, ex pluribus nimirum Eminentiſs. Cardinalibus, atque Illmis Prælatis illud conſtitutum videmus, eidemque, tamquam Præfectus præeſt unus ex dd. Emis Cardinalibus: quamobrem ſpectata Eccleſiaſtica qualitate perſonarum, quibus tantum Tribunal componitur, id ſatis videri poſſet, ut Eccleſiaſticum reputari deberet, ex doctrina Innocentii in *cap. dilecta n.9. de exceſſib. Prælator.*, *Dec. in cap. ex literis n.20., & ſeq. de Conſtitut.*, *Fagnan. in cap. in præſentia n.105. de probat. in ſecundum Decretal. tom.3. fol.178.*, *Raynald. obſerv. crimin. tom.4. in ſupplet.4. ad cap.22. n.17.*

11 Quinimo tale cenſendum eſſet, etiamſi in illo adeſſent perſonæ quoque laicæ; quippe quia qualitatem ſuam deſumeret ex eo perſonarum genere, quod, vel ob numerum, vel ob majorem dignitatem in ipſo præponderaret, juxta doctrinam *Abb. in cap. cum ab Eccleſiarum n.6. de Offic. Ordin.*, et *cap. ex literis 11. n.4. de Conſtit.* ubi ita loquitur -- *quomodo, autem cognoſcatur, an Collegium ſit Eccleſiaſticum, vel ſæculare, dic, quod ſi plures ſint ibi Clerici, eſſe Eccleſiaſticum, ſi plures ſint laici, eſſe Sæculare; data paritate eſt dicendum Eccleſiaſticum, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum* -- *Socc. in cap.1. n.17.*, et *in cap. ſignificaſti n.43. de for. compet.* verùm quod magis eſt & benè probatur ex *Fagnan. in cap. magnopere n.11., et ſeq.* magis dignum præfertur, etiamſi minus dignum excedat in quantitate, vel numero, eo quod mixtum ex duabus naturis, naturam ſibi aſſumit à potentiori, & digniori *tit. ne Cleric., vel Monach. tom.4. in ſecundam par.3. Decr. fol.403.*, ubi ſe refert ad alia, quæ latius ſcripſerat *in cap. Cum propter ex n.53. pariter in ſecundam par.3. Decretal. fol.259.*, *Sylveſt. in Summ. verb. Collegium in princ.*, *Covarruv. practic. quæſt. cap.34. ſub n.1.*, *Marant. in prax. par.2. diſtinct.11. n.23.*,

n.23., *Ricc. pariter in prax. reſol.317.n.3.*, *Lutius de privileg. Scholar. privil.66. limit.1.*, *Bonaccin. de Cenſur. in commun. tom.1. diſp.1.qu.1. punct.2. propoſit. unic. n.7.*, *Raynald. in mox allegat. ſupplet.4. n.15. circa fin. verſ. quarto quando*.

12 At fruſtra argumento hoc, tametſi alioquin validiſſimo, utimur ad aſſumptum noſtrum probãdum, quando Eccleſiaſtica qualitas Supremi hujus Tribunalis, & ordinaria ejus juriſdictio in Clerum univerſum, & Eccleſiarum bona, manifeſta redditur ex aperto tenore totius d. Conſtitutionis, & diſertis verbis explicatur in Brevi ab eodem Clemente VIII. edito Motu proprio, atque regiſtrato in calce d. Conſtitutionis ſub n.1. in eo namque Cardinales pro d. Bulla exequenda deputati, expreſsè, & nominatim impartiti leguntur ampliſſima juriſdictione quoad Cauſas omnes ſpectantes ad œconomicam, & felicem adminiſtrationem Communitatum, atque Univerſitatum Ditionis Eccleſiaſticæ, ſuprema, ſummaque eidem Congregationi data poteſtate compellendi ad ſolvendum id, quod illis debetur, nedum laicorum, ſed Clericorum etiam cujuſvis Dignitatis perſonas: perſpicua ſunt verba d. Motus proprii ibi -- *tam Laicorum, quam Clericorum cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, Dignitatis, conditionis, vel praeminentiæ exiſtentium, etiam Cardinalatus honore fulgentium, etc. etiamſi Univerſitates, Societates, Congregationes, Collegia, ac tam Virorum, quam mulierum Monaſteria, Hoſpitalia, Eccleſiæ, aut loca pia quocumque privilegio, immunitate, vel exemptione ſuffulta fuerint* -- Quæ Sacræ hujus Congregationis juriſdictio ampliata legitur ad Cauſas omnes criminales etiam, & mixtas, alia poſteriori Conſtitutione Pauli V. *Bullar. nov. to.3. fol.225.* atque demum confirmata eſt à ſa. me. Innocentio XII. in Decreto 71. edito ſuper renovatione, & declaratione Conſtitutionis 74. Six. V. §.7. *in ejus Bull. fol.242.*, de quo Decreto latius infra verba faciam.

At ſi verum eſt, quod nemo dubitat, Tribunal nullum, quod ratione ſui muneris ſit vere laicum, Juriſdictionem, præſertim verò criminalem exercere poſſe in Clericos, tametſi iidem ſpontè ſe ſe illi ſubjicere vellent, ut ſancivit Innoc.III. *in cap. ſi diligenti 12. de for. compet.*, ibique latè *Gloſs.*, *ac Gonzal. n.9.*, *et 11.*, & diſponitur etiam in authen. ſtatuimus poſt *leg. Omnes, qui ubique 32. C. de Epiſc.*, *et Cleric.*, *Squillan. de privileg. Cleric. cap. 7. num.2.*, *et 3.*, *Antonel. de Jurib.*, *et onerib. Cleric. part.1. cap.1. pariter n.2.*, *et 3.*, *cl. me. Card. de Luc. de Juriſdict. diſc.3. n.27.*, *Panimol. in annot.1. ad dec.85. n.26.*, *Thomaſin. de Veter.*, *et Nov. Eccleſ. diſciplin. par.1. lib.2. cap.97. n.7.*, ubi loquens de Defenſoribus Eccleſiæ, illos Eccleſiaſticos fuiſſe probat ex eo, quod in Clericos Juriſdictionem exercerent: ait enim -- *At poſterioribus ſæculis certum eſt, eos ex Clero adſcitos fuiſſe, ſicut, et in Oriente. Nec enim Chalcedonenſis Synodus ea poteſtate Laicum Defenſorem muniſſet, ut Clericos Urbe exigeret* -- Dicendum profectò eſt, quod cum Summus Pontifex d. Sacr. Congregationi Boni Regiminis, ordinariam Juriſdictionem in Eccleſiaſticas omnes perſonas, illarumque Bona, plenariè contulerit, conſtituta propterea fuerit Tribunal verè Eccleſiaſticum, & Eccleſiaſticam Juriſdictionem habens in earum Cauſis.

Animadvertiſſe tamen juvat, quod licèt tan-
13 tum Tribunal impartitum reperiatur Juriſdictione criminali, nihilominus illa eidem conceſſa reperitur cum ea reſtrictione, videlicet -- *Dummodo ſententiam ſanguinis per ſe ipſos non ferant* --, & rectè quidem, quia Tribunali Eccleſiaſtico, qua tale eſt non conveniebat poteſtas conſtituendi pœnam ultimi ſupplicii, aut mutilationis membrorum, juxta *Text. in cap. Clericis 5.*, *et cap. ſententiam ſanguinis 9. tit. ne Cleric.*, *vel Monach.*, & pluribus Conciliorum Decretis probat *Gonzal. d. cap. Clericis n.4.*, ac tradunt *Raynald. vot. crimin.157. n.5.*, *Chartar. dec. crimin. 1. n.94.*, *et 96.*, *et plurib. ſeqq.*, *dec.2. n.21.*, *dec.70. n.96.*, *dec.77. n.4.*, *et num.47.*, quę pœna infligi viceverſa poteſt a Tribunali Sacræ Conſultæ, quod dicitur Tribunal Sæculare reſpiciens temporale, & politicum regimen Status Eccleſiaſtici, Juriſdictione carens in Eccleſiaſticas perſonas, *ut ex Card. de Luc. d. diſc.25. in Relat. Rom. Cur. in quo dum n.15.* tradit, illud non ſe ingerere in Cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum, niſi vigore ſpecialium facultatum, juxta negotiorum qualitatem, eidem a Summo Pontifice conceſſarum, confirmat quantum ab eo differat S. Congregatio Boni Regim., nulla indigens ſpeciali commiſſione, ut in quibuſcumque Cauſis nedum Civilibus, ſed Criminalibus etiam, aut mixtis ordinariam ſuam Juriſdictionem exerceat in perſonas Eccleſiaſticas.

Verùm enim verò hæc omiſiſſe poteram,
14 prout alia plura miſſa facio, ne juſta ratione redarguar, me in re non dubia, fruſtra quærere argumenta non neceſſaria. Quonam enim colore ambigi poterit de qualitate Eccleſiaſtica d. Sac. Tribunalis, ejuſque plenaria Juriſdictione in univerſum Clerum, quando præter pœnas temporales, eidem data reperitur ſumma poteſtas cenſurarum quoque, & excommunicationis religione terrendi, coercendique contumaces, ut legitur *in §.2. d. Brevis Clementini in fin.*, *et habetur in d. Conſtitutione 38. Pauli V.* §.3. Cenſuræ namque cum ſint gladius Eccleſiaſticus, & arma ſpiritualia, quæ ſunt propria Eccleſiæ, ut in Concilio Lugdunenſi ſancivit Innoc. IV. *relat. in cap. Dilecto 6. de Sentent. excommun. lib.6.*, ac nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ dicantur a Sacroſancta Trident. Synodo *cap.3. Seſſ.25. de reformat.*, exerceri certè nequit, niſi ab eo, qui munitus eſt Eccleſiaſtica Juriſdictione, ad quam pertinet, per *Text. in cap.1. de raptorib. Canon. tam Sacerdotes 14.*, *ibique Gloſs. cauſ.24. qu.3.*, *& in Can. nemo Epiſcopus 11. ubi Gloſſ. verb. excommunic. cauſ.2. q.1.*, *Kouing. in lib.5. Decret. tit.39. de ſentent. excommunic. par.1. de cenſur. in gener. §.4. n.7. verſ. dixi to.2. fol.219.*, & poſt *Angelic. Doctor.*, *Sotum, Suarez*, alioſque tradit *Bonaccin. de cenſur. in commun. diſput.1. q.1. punct.2. ſub n.3. verſ. quarta eſt, & propoſit. unic. n.6. t.1. fol.393.*, *& ſeqq.*, *Britto cap.2. ſub n.53. de locat.*, *& conduct.*, *Chartar. deciſ. crimin.84. n.12.*, *& ſeqq.*, *ubi ex cap.1. de Teſtib. cogend.*, *& ſcribentibus in cap.1. de offic. delegat.* notat idem eſſe jus Eccleſiaſticæ diſtrictionis, ac cenſuras infligendi, *Sperell. dec.9. n.13.*

Opor-

15 Oportebat ſanè ſupremum Tribunal., quod præſidere debebat œconomico regimini totius Principatus, & felici adminiſtrationi bonorum, ac reddituum Communitatum, atque Univerſitatum utriuſque gladii, & Juriſdictionis præſidio communiri, ne eidem ulla deeſſet ratio, & modus, quo conſequi poſſet finem, ob quem inſtitutum fuit. At quoniam fruſtra tanta poteſtate donatum fuiſſet, ſi via ordinaria, & in figura Judicii, inque Foris ſuorum Debitorum dd. Communitates, atque Univerſitates illos convenire debuiſſent: idcirco, ne Summus Pontifex d. Sacr.Congregationis Inſtitutor fruſtraretur fine ab ipſo volito, oportuit etiam, quod præter ampliſſimam hanc Juriſdictionem, eidem Sacræ Congregationi impertiretur illud aliud eximium, maximaque nota dignum privilegium privativè, & ſummariè Cauſas omnes *motas, aut movendas cum illarum dependentiis emergentibus, incidentibus, annexis, & connexis, ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicii, ſola facti veritate inſpecta, etiam terminis ſubſtantialibus non ſervatis, manu regia audiendi, cognoſcendi, & fine debito terminandi* -- ut in d. Clementina Conſtitutione §.24., & in Motu proprio illi ſubjuncto ſub §.1.

Sapientiſſimus enim d. Conſtitutionis conditor propè intelligebat, quod *Fiſcalium ratio, & militibus, & privatis, ipſiſque Templis, & cunctæ Reipublicæ utilis, & neceſſaria eſt* -- ut dixerat Imperator *in Authen. de mandat. Princip. cap.12. tit.4. novell.17., Boler. de decoctor. debitor. fiſcal. tit.5. quæſt.11. num.4., & ſeqq., Larr. alleg. fiſcal.11. nu.8., et alleg.59. n.1., & ſeqq., Fajard. alleg. fiſcal.33. n.2175., & ſeqq.,* ajentes vectigalia, tamquam pertinentia ad publicam utilitatem, favorabilia dici, *Cobell. ad Bull. Bo. Regim. cap.47. n.98., & ſeqq.,* quodque ſi hujuſmodi exactiones, & facta publica, nonniſi per longos judicialis Ordinis anfractus expediri poſſent, Reſpublica periclitaretur, benè *Bald. conſ.434. n.1. lib.3., Antonell. conſ.49. nu.7., Scacc. de Judic. lib.1. cap.88. num.26., Affin. in prax. §.7. lim.33., Corrad. in prax. lib.1. cap.9. §.7. limit.33., Pegaſ. ad Ordinat. Regn. Portugall. tom.12. fol.365. lib.2. tit.52. ad rubr., et ad princip. Gloſſ.2. n.2., Caſtill. dec.55. n.4., & ſeq. t.1.,* juſta proindè ratione ſublatis debitorum ſubterfugiis ſola facti veritate inſpecta, & manu regia debito fine privativè a d. S.Congreg. terminanda fore ſancivit.

Privativæ Juriſdictioni, & celeritati, qua Summus Pontifex ejuſcemodi Cauſas expediri voluit, veluti quædam illius naturæ conſentanea ſequela acceſſit poteſtas illas à quibuſcumque aliis Judicibus, & Tribunalibus, tametſi Eccleſiaſticis avocandi, ut legitur in §.1. Brevis Clementini, & §.3. Conſtitutionis Pauli V. confirmatis in Superius memorato Decreto ſa. mem. Innoc.XII. Quemadmodum enim publici boni ratio poſtulat, quod celeriter Communitates, atque Univerſitates debitores ſuos excutere, atque perſequi poſſent, ad tradita per *Anibinum de prævent. Inſtrument. cap.2. nu.69. verſ. in quo verſatur, et num.98.; Carleval. de Judic. lib.1. tit.2. diſput.6. nu.23., Novar. de elect. For. ſect.4. q.32. n.5., et n.10.* ita etiam unum dumtaxat dari neceſſe fuit, quod adiri poſſet certum, & paratum Tribunal, tum ſumma illa poteſtate, qua pollet, tum ea maxima diligentia, qua curat œconomicum regimen Principatus, negotia omnia, & cauſas explicaturum. Experientia namque compertum habemus, quantum rectæ adminiſtrationi juſtitiæ officiant contentiones ſuper competentia Juriſdictionis, cujus colore Creditores diſtracti per plura Tribunalia eluduntur, & nonniſi cum maximo, tum temporis, tum pecuniarum impendio, crediti ſui ſolutionem conſequi valent.

Cuncta verò ea, quæ ſumma providentia a Clemente VIII. præordinata, & veluti ſummopere proficua a Paulo V. ampliata fuerunt, confirmata reperiuntur ſubſecuta obſervantia; Si enim ſpectemus illam proximam promulgationi Clementinæ, & Paulinæ Conſtitutionum, quæ optima ſemper eſt illarum interpres, *leg. ſi de interpretatione 37. ff. de leg., et ex Bald. in proœm., Digeſtor. n.7. tradit bo.me. Fattinell. poſt tract. de translat. penſion. reſp.43. n.12., et 13., Rot. coram Mantic. dec.59. n.12., et ſeqq., in rec. dec.316. n.12., et ſeqq. par.9., dec.266. n.1., et ſeqq. par.15., d.251. n.26. par.19., in Colon. Canonicatus 10. Mar.1687. §. Cumque d. Conſtitutio cor. b.m. Hervavult,* illam probare poſſemus volumine reſolutionum, & declarationum impreſſo Maceratæ anno 1616., quibus manifeſtè evincitur, plenarium univerſæ hujus Juriſdictionis exercitium ſemper reſediſſe penes S.Congregationem Bon.Regiminis: huic autem proximæ obſervantiæ conformis eſt, ut infra dicetur, poſterior praxis ejuſdem Sacræ Congregationis.

16 Neque verò illi quidpiam detractum dici poteſt ex alterius Sacræ Congregationis *Juriſdictionis, et Immunitatis Eccleſiaſticæ* erectione deinde facta. Nam cum pluribus Pontificiis Conſtitutionibus, & Decretis ſuperioribus locis relatis plenè conſtabilita fuerit ejus Juriſdictio; & ex illis certò etiam conſtet, quæ, qualiſque ea ſit, & ad quas Cauſas, & negotia porrigatur, eadem idcirco, veluti firmiſſimis innixa fundamentis, immota manebit, donec afferatur aliqua poſterior Pontificia Conſtitutio, Breve, motus proprius, aut quid ſimile, quibus derogando prioribus Conſtitutionibus aliquid diminutum dici queat de ampliſſimis facultatibus, & privativa Juriſdictione impartita S. Congregationi Bo.Regiminis; quippe ſi non debemus eſſe faciles ad dicendum per novam Conſtitutionem vetera jura eſſe correcta, ubi illa id non exprimit, quia ſi hoc intendiſſet, utique expreſſiſſet, benè *Gloſſ. in cap. Alma Mater 24. verb. commutat. de Sent. excomm. in 6.* profectò tantum abeſt id factum dici poſſe in noſtra hypotheſi, ut deficiente quovis novo Pontificio placito, penitus excludatur quævis derogatio, aut moderatio, tum naturæ Juriſdictionis, qua nimirum in ipſa primæva inſtitutione illa potita fuit, tum etiam incrementi, quod eidem deinde acceſſit: quamobrem quod legitima auctoritate mutatum non eſt, quare ſtare prohibebitur? *l. Sancimus 27. C. de Teſtament., Thabor. axiom. Jur. lib.11. cap.76. axiom.3.*

17 Neque id mirum videri debet, cum enim, ut ſupra dictum eſt, in Eccleſiaſtica ditione, oneribus Cameralibus Clerici æquè ac Laici ſint obnoxii, inde fit, ut quoad eadem onera unicum quod-

quodammodo eorum patrimonium eſſe cenſeatur. Itaque ſi ex Pontificiis Sanctionibus Sacræ Congregationi Boni Regiminis curæ eſſe debet, ut onera æquè inter Subditos dividantur, eaque debitores omnes abſque mora perſolvant, rectą rei adminiſtrandæ ratio poſtulat, ut nullum aliud Tribunal iiſdem negociis ſeſe immiſceat, ne una, eademque cauſa coram diverſis Judicibus agi contingat, ejuſdemque negocii diſpar ſit exitus. Illud verò præcipuum eſſe munus Sac. Congregationis Boni Regiminis, teſtatur *Fagnan. in cap. Epiſcopus n.42. de Præbend., & Dign. in 1. part. Decretal. to. 4.* his verbis -- *Tamen ſtantibus Bullis Pauli III., & Pauli IV., Clementis VIII., Pauli V., & aliorum Summorum Pontificum revocatoriis quarumcumque exemptionum, & Immunitatum à ſolutione onerum Cameralium, Sac. Congregatio ſuper Bono Regimine ſæpius mandavit adſtringi Eccleſiaſticos, & alios privilegiatos ad ſolutionem hujuſmodi onerum, niſi libertatem præſcripſerint, præterquam ex bonis patrimonialibus, ad quorum titulum Clerici ad Sacros Ordines ſunt promoti. Cobell. ad Bull. Bon. Regimin. cap. 35. n.44.*, ubi in fine ad rem noſtram refert reſolutionem Sac. Congregationis Immunitatis præcipientis ſervandum eſſe Decretum Clementis VIII., cujus alibi memini. Hodie hiſce incidentibus quæſtionibus, & Cauſis, nullum amplius dubitationi locum relinquere Decreta edita à Congregatione particulari deputata a V. Ser. Dei Innoc. XI.

18 Cum enim ob frequentes controverſias, quæ ſuper competentia, vel incompetentia Tribunalium oriebantur, œconomicum regimen plurimùm perturbaretur: dum quoties Communitatibus cum Eccleſiaſticis res erat, eoſdem tanquam privativo Judice conveniebant coram Sacra Congregatione boni Regiminis; contra verò illi declinabant ad aliam Immunitatis ſperantes, eam, vel magis propitiam experiri, vel certè beneficio temporis ſe ſe uſuros fore, antequam definiretur præjudicialis articulus Immunitatis; propterea prudentiſſimus Pontifex deputavit d. particularem Congregationem, qua ſtatuerentur fines, quibus utraque Sacra Congregatio Boni Regiminis, & Immunitatis contenta eſſe deberet.

Quanta autem cum maturitate condita, & quantæ auctoritatis eſſe oporteat dicta Decreta, illicò perſpiciet quiſquis intuebitur ſummam dignitatem, eximiamque doctrinam præclariſſimorum Virorum, quibus d. particularis Congregatio impoſita fuit. Sapientiſſimus enim ille Pontifex elegit Cardinalem Otthobonum pro Sac. Congregatione S. Officii, poſt eum ad Summi Apoſtolatus apicem evectum, Cardinalem Carpineum Præfectum Sacræ Congregationi Epiſcoporum, & Regularium, & illi Immunitatis, Card. Columnam Præfectum Sac. Congregationi Concilii, & Card. Pium pro Sac. Congregatione Boni Regiminis: hiſque additi fuerunt RR. PP. DD. Altovitus, Brancatius, Buſſius, & Ratta dd. Congregationum Secretarii, de Luca, qui tunc Auditoris Summi Pontificis munere fungebatur, & Sanctes de Pilaſtris Commiſſarius Rev. Cameræ Apoſtolicæ.

19 Convocata autem d. Sac. Congregatione pro dirimendis controverſiis adeo frequenter, ut dictum eſt ſuper dd. Tribunalium competentia haberi ſolitis, die 4. menſis Decembris an. 1680. eadem ita reſcripſit -- *Quoad onera Cameralia ſolvenda ab Eccleſiaſticis ſerventur Conſtitutiones, et Chirographa Summorum Pontificum, prout jacent, et quoad eorum interpretationem, et executionem ad Sac. Congregationem Boni Regiminis.* At verò cum tam Conſtitutio Clementis VIII., & Breve ab eodem Summo Pontifice pro majori illius declaratione eidem ſubjunctum, quàm illa Pauli V., univerſim comprehendant nedum perſonas omnes Eccleſiaſticas, quamvis omnium maxima, Cardinalatus videlicet, Dignitate fulgentes; verùm etiam cauſas omnes, quæ occaſione onerum Cameralium, & intereſſe laicarum Communitatum, & Univerſitatum, inter iſtas, & dd. perſonas Eccleſiaſticas verti contingeret: indè ſequitur, quod poſtquam dicto Decreto generaliter ſtatutum fuit, ut *quoad onera Cameralia ſolvenda ab Eccleſiaſticis ſerventur Conſtitutiones, et Chirographa Summorum Pontificum, prout jacent* -- inde inquam ſequitur, quod cum tempore, quo dd. Pontificiæ Conſtitutiones, & Chirographa edita fuerunt; nec Sac. Congregatio Immunitatis nondum erecta, nec ulla alia adeſſet Congregatio, in qua tales Cauſæ cognoſci poſſent; ſi eadem ſervanda ſunt, *PROUT JACENT*, ſimiles controverſiæ nonniſi ad Sac. Congregationem Boni Regiminis deferendæ ſint, quemadmodum tempore primævæ inſtitutionis, & erectionis d. Tribunalis, ad illam deferebantur: alioquin enim, ut nemo non videt, d. Decreto fruſtrà cautum fuiſſet, Apoſtolicas Conſtitutiones, & Chirographa ſervanda eſſe, *PROUT JACENT*.

Ut etiam ſi oriente in poſterum quæſtione aliqua, aut dubietate Partes *quoad earum interpretationem, et executionem ad Sac. Congregationem Boni Regiminis* remiſſæ fuerunt; profectò nulla ampliùs quæſtio eſſe poteſt de Juriſdictione, & poteſtate d. Sac. Congregationis: dum poſtquam, ut dictum eſt, d. Sac. Congregatio particularis reſcripſerat, Pontificias Conſtitutiones, & Chirographa intelligenda eſſe ad literam, & juxta amplitudinem verborum; eidem præterea præſervavit facultatem interpretandi dd. Conſtitutiones, declarando nimirum, an ageretur de caſibus in illis comprehenſis, & de oneribus, ad quæ ex earum præſcripto Eccleſiaſticæ perſonæ tenerentur, vel non, cogique ad ea præſtanda poſſent?

Et denique cum quæſtio orta eſſet, an Eccleſiaſtici caſu aliquo, cogi poſſent ad onera communitativa ſubeunda, eadem Sac. Congregatio particularis die 15. menſis Jan. an. 1681. reſpondit -- *quoad onera Communitativa ſuis loco, & tempore exprimenda, Eccleſiaſticos non teneri ubi ſuppetunt facultates Communitatum, & providebitur in caſibus particularibus per Sac. Congregationem Boni Regiminis* -- Melius ſanè, quàm dicendo verbis, & probando argumentis demonſtrare valeam, Decreto hoc firmiſſimè quoad omnes caſus, & cauſas conſtabilita reperitur univerſalis, & privativa juriſdictio Sac. Congregationis Boni Regiminis: licèt enim, ut in d. Decreto ſtatuitur, & alibi dixi, Eccleſiaſtici exempti ſint ab oneribus Communitativis; nihilominus tamen, ſi, vel neceſſitas, vel juſta ratio poſtulet, quod

iidem

iidem quandoque in ſubſidium ad illa cogi valeant, id *in caſibus particularibus per Sac. Congregationem Boni Regiminis* provideri debet: en quod nullæ amplius excogitari poſſunt cauſæ præjudiciales ab ulla alia Sac. Congregatione definiendæ, relicta illi Boni Regiminis ſimplici executione, dum eadem prædita, munitaque noſcitur juriſdictione cognoſcendi, & decidendi particulares caſus, & Cauſas, in quibus Eccleſiaſtici; cæteroquin exempti, ad hæc quoque onera ſuſtinenda compelli poſſunt.

Provida hæc Decreta à ſummæ ſapientiæ,
20 prudentiæ, & Dignitatis Viris edita, nedum approbata fuerunt à ſa. me. Innoc. XI., ſed plenæ firmitatis robur eiſdem impartitus fuit ſan. me. Innoc. XII., ejus enim mandato indicta convocatione particularis Congregationis ſuper renovatione, & declaratione Conſtit.74.Six.V., qua ab illo erectæ fuerunt quindecim Congregationes S.R.E. Cardinalium, conceſſa tamen eiſdem juriſdictione cognoſcendi certum dumtaxat genus Cauſarum, & negotiorum, quæ videlicet -- *non aliter, quàm in forma extrajudiciali cognoſci, & definiri debent*: dicta Congregatio ad normam Sixtinæ Conſtitutionis cenſuit quidem, ſi SSmo placeret -- *Non poſſe in dd. Congregationibus cognoſci Cauſas contentioſas, ſeu negotia formam, et ordinem judiciarium requirentia*, at excepit Sac. Congregationem Boni Regiminis poſt d. Sixti V. Conſtitutionem à Clemente VIII. inſtitutam pro œconomico regimine Communitatum, & Univerſitatum Status Eccleſiaſtici, cum privativa facultate cognoſcendi Cauſas omnes ad illud pertinentes, eaſdemque avocandi à quibuſvis aliis Tribunalibus, etiamſi contentioſæ eſſent, & formam, ordinemque judiciarium requirerent, ut fuſiùs dictum eſt ſuperioribus locis, Decretum hoc, cujus alibi memini, ſatis videri poſſet exſcribere ea ex parte, qua d. Sac. Congregationis particularis Decreta approbantur: at libet ejuſdem integrum tenorem referre, quia præclare explicat, atque confirmat eximiam, ampliſſimamque juriſdictionem Sac. Congregationis Boni Regiminis.

21 Illud autem ita ſe habet -- *Et quoniam poſt eandem ſan. me. Sixt. V. Conſtit., Sac. Congregatio Boni Reg. inſtituta fuit pro felici, & œconomico gubernio Communitatum Status Eccleſiaſtici, et ad hoc, ut ſublatis debitorum ſubterfugiis expeditior eſſet exactio onerum, et Collectarum eiſdem Univerſitatibus incumbentium, exinde cenſuit Congregatio, Cauſas omnes tam pro adimplemento Bullæ Boni Regiminis nuncupatæ, quam alterius declaratoriæ impreſſæ poſt Conſt.10. Clem.VIII., ſive ſint civiles, ſive criminales, aut mixtæ, juxta aliam Conſt.38. Pauli V. contra quoſcumque earumdem Univerſitatum Officiales, Adminiſtratores, Appaltatores, aut quoſvis alios Debitores, ex cauſa tamen onerum Cameralium, & Communitativorum, aliorumque reddituum in Tabella Sac. Congregationis deſcriptorum, ſive etiam ratione publicæ Annonæ; necnon appellationes, reclamationes, aut recurſus ſuper præmiſſis omnibus interponendos ſpectare ad eandem Sac. Congregationem privativè quoad omnes alias Sacras Congregationes, Judices, et Tribunalia, etiamſi agatur de perſonis, et locis Eccleſiaſticis quantumvis exemptis, et privilegiatis, ac ſpeciali nota dignis, itaut ad eandem Sac. Congregationem Boni Regiminis pertineat privativa (ut ſupra) cognitio, an privilegia, et exemptiones ſuffragentur contra dd. Communitates, earumque Adminiſtratores, et Appaltatores, et an onera ſint Cameralia, Communitativa, vel mixta præfatam Bullam declaratoriam Clem. VIII., et juxta alia Decreta Congregationis particularis edita die 4. Dec. 1680., et 15. Januarii 1681. à ſa. me. Innoc. XI. approbata* -- Hactenus d. Decretum à Summo Pontifice Innoc. XII. approbatum.

Quæ pluribus Pontificiis Conſtitutionibus,
22 pluribuſque Sacrar. Congregationum Decretis à Summis Pontificibus confirmatis ſtatuta, atque ordinata fuerunt pro incolumi, illæſaque ſemper ſervanda Juriſdictione Sac. Congregationis boni Regiminis, probantur etiam argumento deſumpto ex deputatione Viſitatorum Apoſtolicorum Provinciarum,& Civitatum Status Eccleſiaſtici, quæ identidem à Summis Pontificibus fieri ſolet. Cum enim Sac. Congregatio boni Regiminis de iis dumtaxat Cauſis cognoſcere valeat, quæ, ad eandem ad inſtantiam Partium deferuntur, iiſque ſolummodò malis ex officio providere, quæ vel tamquam notoria, vel quævis alia ratione cognita ipſi fuerint, attamen cum eam lateant particulares Cauſæ, & origines calamitatum, quibus Civitates, & Communitates affliguntur, earumque facultates labefactantur ob pravam adminiſtrationem publicorum proventuum factam negligentia, vel malitia officialium, idcirco Summi Pontifices deputare ſemper conſueverunt, tum ſpectata probitate, tum rerum gerendarum experientia præditos Prælatos, quorum fide, prudentia & integritate confiſi, eoſdem deſtinant ad dd. Provincias, & loca viſitanda.

Plura referri poſſent Pontificia Brevia, quibus ita exigentibus Provinciarum, & Communitatum neceſſitatibus, earum Viſitatores deputati fuerunt, verùm ſatis erit exhibuiſſe illud, quo recenter R.P.D. de Carolis Provinciæ Marchiæ Gubernatori die 27. Menſis Auguſti anni 1718. à ſan. mem. Clem. XI. demandata fuit viſitatio d. Provinciæ. Ex eo patet dictis Viſitatoribus dari, privativè quoad omnes alios, poteſtatem ſimilem illi Sac. Congregationis Boni Regiminis, diſpungendi videlicet rationes, & computa cum officialibus, & miniſtris, qui redditus, & bona Civitatum, &c. adminiſtrarunt, cum facultate eaſdem rationes, & computa revidendi, etiamſi aliàs reviſa, & ſolidata fuerint, necnon dd. Univerſitatum Debitores, *tam ſæculares, quam Eccleſiaſticos, etiam Regulares utriuſque Sexus, ac omnes privilegiatos, etiam fratres Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani, ac alios etiam in Eccleſiaſtica, Epiſcopali, Patriarchali, ac etiam majori dignitate, licèt Cardinalatus, conſtitutos, illorumque famulos, &c. ad eorum debita perſolvenda manu Regia, etc. cogendi*: atque etiam terminandi quaſcumque lites, reſecandi expenſas ſuperfluas, imponendi collectas neceſſarias, &c., & præter alias plurimas facultates tributas *pro præmiſſorum omnium executione contra quaſcumque perſonas, etiam quovis privilegio ſuffultas, earumque bona* -- additur etiam illa faciendi omnia concernentia commodum Annonæ, Cameræ, Communitatum, & Subditorum *ad inſtar Congregationis ſuper bono Regimine*: cavendo

do

do demum, ut a Decretis, & ordinationibus vigore ſuarum facultatum à Viſitatore faciendis — *nulla ad quoſcumque Judices admittatur appellatio, vel recurſus, præter quam ad memoratam Cardinalium Congregationem ſuper bono Regimine deputatam, in devolutivo dumtaxat, et non retardata ullo modo executione* — duo autem ad rem noſtram ex ſimilibus deputationibus elicimus argumenta.

Primum eſt, quod ſi illarum vigore Summi
23 Pontifices elargiuntur Viſitatoribus facultatem privativè cognoſcendi Cauſas omnes tam civiles, quàm criminales, ſeu mixtas pertinentes ad œconomicum regimen dd. Communitatum, nullaque facta diſtinctione inter perſonas laicas, & Eccleſiaſticas cujuſcumque ſtatus, & gradus cogendi debitores onerum, tum Cameralium, tum Communitativorum, conceſſo tantùm devolutivo recurſu ad Sac. Congregationem ſuper bono Regimine, ambigi ſanè nequit, quin reſpectu earumdem Cauſarum, & perſonarum nullum aliud agnoſcatur competens Tribunal, quàm illud, ad quod privativè (nulla prorſus facta diſtinctione illarum etiam Cauſarum, quibus agi contenderetur de Immunitate) devolutivus ſolummodo recurſus admittitur, quodque præterea longè major ſit Juriſdictio illius Tribunalis, ad quod veluti habens ordinariam, & ſupremam Juriſdictionem, in devolutivo recurri debet pro moderatione gravaminum, ſi quæ per Viſitatores irrogata fuerint, *ad Text. in leg.* 1. §. *Si quis in appellatione ff. de appellationib. Cap. Cum inferior de majorit., et Obed. Gloſſa in Cap.* 2. *verb. Officiali de conſuet. in* 6., & latè firmavit *Scacc. de Appellation. lib.* 3. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *n.* 1., *Pax. Jordan. var. lucub. lib.* 14. *tit.* 26. *nu.* 3., *et ſeq.*, *Afflict. dec.* 51. *n.* 2., *et in annot. lit. A.*

Alterum eſt, quod ortis controverſiis inter Univerſitates laicas, & Clericos, an nimirum hi teneantur, nec nè ad aliqua onera? perabſurdum eſſet, quod Viſitator à Sac. Congregatione Immunitatis expectare teneretur deciſionem hujus præjudicialis articuli, ut deinde deveniri poſſet ad executionem; ita enim viſitatio, quæ ſuapte natura celerem ſemper efflagitat executionem, ut tradunt *Antonin. Maceraten. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 110. *n.* 13., *Barboſ. de offic., et poteſt. Epiſcop. alleg.* 7. *n.* 43. *in fin. par.* 3., *Panimoll. dec.* 10. *nu.* 17., *et dec.* 11. *n.* 14., fruſtraretur ſuo fine, præſertim verò in caſu noſtro, in quo Viſitatores ſola facti veritate inſpecta, & manu Regia Communitates levare debent incommodis, quæ ſuſtinent, vel ob tergiverſationes debitorum, vel ob malam ſuorum Officialium adminiſtrationem, multò minus ſimiles præjudiciales definitiones expectandæ eſſent in Sac. Congregatione boni Regiminis, cui ſumma Juriſdictio, & poteſtas privativè quoad omnes alias Sacras Congregationes credita eſt, ut quàm celerrimè remedium adhibeat malis, quibus Communitates opprimuntur.

F I N I S

Tomi Tertii de Bòno Regimine.

INDEX

785006

INDEX GENERALIS
CONCLUSIONUM, ET MATERIARUM,
QUÆ
In Deciſionibus Sacræ Rotæ Romanæ ad Materiam Boni Regiminis in hoc Volumine Recollectis, continentur.

A

ABBAS.

Abbas Commendatarius non poteſt impugnare factum ſuorum anteceſſorum. Dec.78.n.15., & n.27. Pag.186.

Abbatis Commendatarii liber ſcriptus per ejus Miniſtrum non probat contra Communitatem. Dec.78. n.28. p.187.

Ampl. ſi ſit erroneus,& ineffectuatus. n.29.ibid.

ACCEPTATIO.

Acceptatio Laudi. Vid. *Laudum*.

Acceptatio Populi. Vid. *Conſtitutio in genere*.

Acceptatio Scripturæ. Vid. *Scriptura*.

Acceptatio Sententiæ habet vim rei judicatæ. Dec. 108.n.8.p.260.,& Dec.109. n.7. p.262.

Reliqua. Vid. *Sententia*.

ACCESSORIUM.

Acceſſorium non poteſt eſſe diverſæ naturæ,ac ſuum Principale. Dec. 48. n. 20. p.107., Dec. 147. n.39.p.378.,& Dec.196.n.1. p.534.

Acceſſorium non debet diverſo jure cenſeri à Principali. Dec.147.n.39. p.378.

Acceſſorium corruit remoto Principali. Dec. 196. num.4. p.534.

In Acceſſorio non ſubſiſtit, prætenſio inſubſiſtens in Principali. Dec.48. n.20. p.107.

ACCESSUS.

Acceſſus quando dicatur factus de conſenſu Partium. Dec.14.n.10. p.19.

Acceſſum novum S.Rota denegare non ſolet, dummodò fiat infra limitatum tempus. Dec.158. num.26. p.409.

Ex *Acceſſu* facto pro inſtructione animi Judicis non probatur bona eſſe de territorio. Deciſ.195. num.13. p.532.

Ampl. num.14. ibid.

Ex *Acceſſu* Judiciali deſumpta probatio præ cæteris attendenda. Dec.159. n.4., & 14. p.410.

Sine *Acceſſu* perſonali fieri nequit Viſitatio materialis,ſive localis Archivii. Dec.55.n.54.p.134.

ACQUIESCENTIA.

Acquieſcentia Communitatis præjudicat eidem in actu à Particularibus publicè, & palàm geſto. Dec.29. n.19. p.47.

Ex *Acquieſcentia* contrariæ Sententiæ malum Jus acquieſcentis arguitur. Dec.97. n.55. p.227.

Ex *Aquieſcentia* Subſecuta poſt præſentatam inhibitionem poſſeſſio dicitur deſerta. Deciſ.19. num.4. p.27.

Cum *Acquieſcentia* Patientia, & Prohibitio quando requiratur. Vid. *Patientia*. Vid. *Prohibitio*.

ACQUIRENS.

Vid. etiam *Emens*. Vid. *Inveſtimentum*.

Acquirens cum pecuniis alienis lite pendente, & mala fide tenetur reſtituere inveſtimentum unà cum fructibus. Dec.38.n.11. p.72.

Acquirens ex pretio Sylvæ non cæduæ ad quæ teneatur. Vid. *Conductor*.

Acquirens pro perſona nominanda ſibi non acquirit, ſed nominatario.Dec.96.n.27. p.220.

ACQUISITIO.

Acquiſitio facta dicitur ad commodum illius, in cujus faciem cantat inveſtimentum. Deciſ.42. num.5. p.92.

Acquiſitio magna bonorum facta non præſumitur ſine inſtrumento. Dec.40. n.22. p.85.

Ampl. num.23. ibid.pag.86.

Acquiſitio non præſumitur damnoſa. Deciſ. 105. num.17. p.252.

ACTA.

Acta ſcribere, & inſtrumenta rogare, ad quem pertineat, dignoſcitur ex conſuetudine. Dec. 161. n.2. p.413.

Actorum tranſportatio. Vid. *Cauſa in Judicialibus*. Vid. *Sententia*.

Sine *Actis* etiam probat Sententia antiqua. Dec. 33. n.7. p.53., Deciſ.34. n. 25. p.57., & Dec. 40. n.25. p.86.

Ampl. concurrente illius obſervantia. Dec.33. n.10. p.53. & Dec.34. n.26. p.57.

ACTIO IN GENERE.

Actio clara non impeditur ab exceptione turbida. Dec.104. n.26. p.248.

Actio, & paſſio non poſſunt dari in eodem ſubjecto. Dec.45. n.20. p.100., Dec.52. n.33. p.122.,& Dec.199. n.1. p.541.

Actio inanis eſt, quam debitoris excludit inopia. Dec.123. n.22. p.306.

Actiones etiam impræſcriptibiles extinguit Centenaria. Dec.20. n.6. p.28.

Actiones ſuas remittenti non eſt ad eas dandus regreſſus. Dec.77. n.9. p.184.

ACTIO IN SPECIE.

Actio ad Damna, & intereſſe quando competat. Vid. *Contractus*.

Actio pro Infringenda Aggregatione novi Conſiliarii

liarii eſt Popularis. Deciſ.170. n.8. pag.460.
Actio Injuriam agendi, & proſequendi factam Affictuario pro ejus remotione, venit ſub ceſſione Jurium ampliſſima, facta à conductore favore Socii. Dec.156. n.32. p.403.
Actio Negotiorum gestorum competit ei, pro quo utile negotium geſtum eſt. Dec.10. n.27. p.13.
Actio Popularis competit de Jure unicuique ex Civibus. Dec.170. n.9. pag.460.
Ampl. n.10. pag.461.
Actio Spolii tranſit ad hæredes. Dec.61. n.2. p.150.

ACTOR.

Actor, quod probare non valet, Reus probare non cogitur. Dec.103. n.1. pag.241.
Actori ineſt onus probandi. Dec.52. n.11. pag.120.
Actore non probante, Reus abſolvitur. Deciſ.103. num.4. pag.242.

ACTUS IN GENERE.

Actus, ſive conſenſus erroneus non eſt attendendus. Dec.42. n.2. pag.92.
Actus ratificatus cenſetur juxta ſuam naturam, qualitatem, & conditionem. Dec.31. n.10. p.49.
Actus referri debet ad Cauſam immediatam. Deciſ.159. n.11. pag.410.
Pro *Actus* validitate omnis ſumi debet interpratatio. Dec.14. n.11. pag.19.
Actum faciens ex erroneo ſuppoſito ſibi non præjudicat. Dec.38. n.10. pag.72.

ACTUS IN SPECIE.

Actus Æquivoci, & turbidi nullam probant obſervantiam. Dec.158. n.23. p.408., & deciſ.159. n.18. pag.411.
Actus Clandestini non præjudicant juribus legitimi Contradictoris. Dec.21. n.22. pag.31.
Actus Clandeſtini, & lite pendente geſti non probant, bona eſſe de Territorio Communitatis. Dec.195. n.8. pag.532.
In *Actibus* Collegialibus omnes de Univerſitate, ſeu Capitulo convocari debent ſub pœna nullitatis. Dec.60. n.15. pag.148. – Lim. ut ibid.
Ex *Actibus* Continuatis excluditur præſumptio præcariæ, & clandeſtinæ poſſeſſionis. Dec.67. num.17. pag.163.
Actus Contrarii pluries reiterati deſtruunt obſervantiam. Deciſ.165. n.33. pag.433., & deciſ.169. n.52. pag.459.
Ex Actibus contrariis aliquibus, & clandeſtinis non deſtruitur tranſactio. Dec.18. n.15. pag.25.
Actus Correspectivi unus non poteſt dari ſine alio. Dec.19. n.9. pag.27.
In *actibus* Discontinuis præſcriptio probatur ex contradictione cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.152. n.10. pag.391.
Actus Extrajudicialis importare non valet renunciationem appellationis præcedenter interpoſitæ. Dec.63. n.22. pag.156.
Actus Facultativus dicitur actus molendi. Deciſ.22. n.3. pag.32.
Limit. n.4., & 33. ibid.
Ex *Actibus facultativis* nec conſuetudo, nec obligatio inducitur. Dec.142. n.23. pag.358.
. . . . Nec obſervantia interpratativa. Dec.169. num.51. pag.459.
Ex *Actibus facultativis* non inducitur præſcriptio, niſi probetur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.26. n.11. p.41., & vid. *Conſuetudo*, vid. *Facultativus*, vid. *Præſcriptio*.
In *Actuum facultativorum* exercitio negligentia, vel Indulgentia anteceſſorum, ſucceſſoribus non præjudicat. Dec.150. n.18. pag.386.
Actus Gesti ſupra centum annos non elidunt contrariam obſervantiam. Dec.28. n.13. p.44.
Immò per centenariam tolluntur. Deciſ.193. num.12. pag.525.
Actus geſti ab Hominibus de Univerſitate, ut univerſis, Univerſitati præjudicant. Deciſ.36. num.25. pag.64.
Decl. ut ibid. pag.64.
Actus geſti à Particularibus, quando dicantur geſti nomine Univerſitatis. Dec.29. n.20. p.47.
Actus geſti à Particularibus abſque licentia Univerſitatis non poſſunt conſtituere jus coactivum in illius præjudicium. Deciſion.24. num.8. pag.38. – Lim. ut ibid.
Actus geſti à Particularibus non inferunt præjudicium Univerſitati. Dec.29. n.18. pag.47.
Lim. ubi agatur de actu geſto publicè, & palàm, & conſtet de acquieſcentia Univerſitatis, num.19. ibid. pag.47.
Actus geſti per Vaſſallos, ut præjudicent tranſactioni initæ cum Barone ſuper jure privativo molendi, probari debent facti cum ſcientia, & patientia Baronis. Dec.22. n.13. p.33.
Actus geſti per ignorantiam non præjudicant. Deciſ.36. n.47. pag.66.
Ex Actibus Ineffectuatis probatur quaſi poſſeſſio Jurium. Dec.67. n.12. pag.163.
Actus Judicialis non redditur ex decreto adhibito in celebratione contractus. Deciſion. 161. num.4. pag.414.
Actus judiciales non reputantur relationes ſubhaſtationum, & deliberationum, quæ fiunt de mandato Curiæ exteræ, & de ratione. Deciſ.160. n.6., & 7. pag.413.
Actus Lite Pendente geſti non ſunt attendendi. Dec.22. n.12. pag.33.
. . . . Nec probant, bona eſſe de Territorio Communitatis. Dec.195. n.8. pag.532.
Actus, qui *liti dederunt cauſam*, non ſunt attendendi. Dec.41. n.26. pag.90.
. . . . Nec prebent poſſeſſionem. Dec. 24. n.7. p.38., nec eid. prejudicant. Dec.153. n.8. p.392.
In Actibus Negativis, ſeu prohibitivis ſufficit una prohibitio. Dec.29. n.35. pag.48.
Actus Nulli, & inſubſiſtentis reticentia non cauſat ſubrebptionem. Dec.144. n.34. pag.365.
Actus nullos non convalidat confirmatio Apoſtolica, vid. *Confirmatio*.
Ex Actu etiam *nullo* declaratur animus. Deciſ.109. num.15. pag.263.
. . . . Declaratur voluntas. Dec.165. n.31. p.432.
. . . . Deſumitur facti veritas, & ſubſtantia. Deciſ.163. n.23. pag.419.
Actus Turbativi, & clandeſtini non præbent poſſeſſionem manutenibilem. Dec.128. num.9. pag.319., dec.130. n.9. pag.328., & dec.134. num.3. pag.339.
Actus turbativi, & qui dederunt cauſam liti, non præjudicant pacificæ poſſeſſioni. Deciſ.153. num.8. pag.392.
Actus Unicus ſufficit ad manutentionem. Dec.19. num.6. pag.27.
Ex *unico actu* non inducitur conſuetudo. Dec.142. num.22. pag.358.
Ampl. n.23., & 24. ibid.
Ex actu unico tollitur obſervantia interpretativa. Dec.90.

Dec.90. n.23. pag.207., dec.100. n.17. p.234., & dec.165. n.32. pag.433.

Actus Voluntarius dicitur tranſlatio Juris Univerſitatis in alios. Dec.179. n.4. pag.483.

Ex *Actu voluntario* Univerſitatis damnum emergens refici debet per eos tantùm, qui commodum reportarunt. dec.155. n.16. p.397.

Et per eorum hæredes. n.19. pag.398.

In actibus voluntariis ſatis non eſt conſenſus duarum ex tribus partibus Univerſitatis, ſed requiritur conſenſus omnium, nemine diſcrepante. Dec.179. n.4. pag.483.

ADDICTIO, SIVE ADJECTIO IN DIEM.

Addictio, vel Adjectio *in diem* nuncupantur *auctiones* in licitationibus. Dec.156. n.18. pag.401.

Addictionis in diem Privilegium competit Fiſco. Dec.156. n.20. pag.401.

Non autem Communitati, ſive Civitati, quæ in hoc à privatis non differt. ibid. pag.401.

ADJACENTES.

Adjacentes non utentes aqua activè, ſed habentes dumtaxat ſervitutem paſſivam, ſunt exempti ab expurgatione fovei. Dec.49. n.36. p.112., & dec.50. n.8. pag.114.

Ampl. etiam ſi aliquod tenue commodum conſequantur, & de ratione. nu.37. p.112., & Dec.50. n.9. pag.114.

Reliqua quoad Expurgationem fovei, vid. *Foveus*.

Adjacentes Poſſeſſores Vallatis ex obſervantia Status Eccleſiaſtici reputantur Domini Riparum, reſervata Dominis Molendinorum ſola ſervitute aquæ ducendæ. Dec.131. n.26. p.330.

Quod tamen non procedit in Canalibus navigabilibus indigentibus etiam via pro Equis. Dec.131. n.28. pag.330.

Reliqua vid. *Ripa*.

Adjacentes Vallato prætendentes ad ipſos pertinere dominium alvei, antequàm ibi aqua flueret, tenentur hoc probare. Dec.133. n.15. p.335.

Adjacentes Vallati, ſeu Aquæductus, non poſſunt conſtruere pontem ſuper ripis, ne inferatur damnum Aquæductui. Dec.131. n.10. p.329.

Ad Adjacentes bonorum poſſeſſores ſpectat refectio Agerum. Dec.166. n.14. p.445. & Vid. *Ageres*.

ADIMPLEMENTUM.

Vid. *Implementum*.

ADMINISTRATIO.

Adminiſtratio Beneficii. Vid. *Beneficium*.

Adminiſtratio, & Tutela Communitatum Status Eccleſiaſtici demandata fuit per Clem. VIII. Congr. Bo. Reg. Dec.44. n.24. pag.96.

Adminiſtrationis Æconomicæ Communio. Vid. *Communio*.

Adminiſtrationis ratio reddi debet in loco Adminiſtrationis. Dec.55. n.14. pag.131.

Lim.1. ubi is, cui ratio reddi debet, abeſt Reipublicæ cauſa. n.13. ibid. pag.131.

Lim.2. ubi eſt perſona illuſtris, quia tunc reddi debet in ejus Domo. num.15., & Deciſ.57. n.18. pag.140.

Limit.3. ſi Dominus ſit intricatus in negociis Reipublicę. num.28. pag.132., & Deciſ.57. num.18. pag.140.

Lim.4. in Adminiſtratore liberto, qui debet rationem reddere in Domo Patroni. Deciſ.57. num.16., & 17. pag.140.

Adminiſtrationis ratio ubi reddi debeat, pendet ab arbitrio Judicis. Dec.55. n.15. pag.131.

Adminiſtrationem liberam rerum ſuarum de jure habet Univerſitas. Vid. *Univerſitas*.

ADMINISTRATOR IN GENERE.

Vid. etiam *Exactor*.

Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis. Dec.99. n.1. pag.231.

Et reliquatum reſtituere. n.3. pag.231.

Ampl.1. ſi ad id ſe obligaverit cum juramento. num.2. pag.321.

Ampl.2. quod teneatur etiam de iis, quæ ex ejus culpa, & negligentia proceſſere. n.1., 22., & 23. pag.231.

Secus de iis, quæ evenere abſque ejus culpa, & negligentia. n.4. ibid. pag.321.

Ampl.3. etiamſi alios Adminiſtratores deputaverit. Dec.58. n.2. pag.143.

Adminiſtrator ante redditam rationem, non poteſt dici debitor. Dec.61. num.10. pag.151., & Dec.62. n.8. pag.154.

Adminiſtrator ante redditam rationem non poteſt dici, nec creditor, nec debitor. Dec.62. num.8. pag.154.

Adminiſtrator non dicitur, nec in dolo, nec in culpa, ſi adminiſtraverit juxta ſolitum. Deciſ.99. n.15. pag.232.

Adminiſtrator præſumitur conſtitutus cum facultate obſervandi ſolitum. Dec.99. n.16. p.232.

Adminiſtrator debet procedere juxta obſervantiam. Dec.99. n.17. pag.232.

Ampl. n.18. pag.232.

Adminiſtrator, & Exactor nequit de dolo redargui, ſi fecit id, quod facere conſueverunt ejuſdem anteceſſores. Dec.123. n.23. pag.306.

Adminiſtrator, ſive Exactor poteſt pecunias exactas retinere in ſatisfactionem Salarii. Deciſ.123. n.36. pag.307.

Adminiſtrator non tenetur de caſu fortuito. Deciſ. 123. num.21. pag.305.

Adminiſtrator, ut teneatur ad damnaob inexactionem nominum debitorum, probari debet, quod effecta fuerint inexigibilia ex ejus culpa. Dec.123. n.13., & 15. pag.305.

Idem eſt in Exactore. n.14. pag.305.

Adminiſtrator, tenetur non ſolùm de dolo, & lata culpa, ſed & de levi. Dec.123. n.9. pag.305.

Lim. in Exactione nominum Debitorum, in qua exigitur dolus. ibid. pag.305.

Vel manifeſta negligentia. n.13., & 14. pag.305.

Idem eſt in Tutore. n.10. pag.305.

Adminiſtrator dicitur in culpa ſi non egit, quod debebat, & è contra. Dec.99. n.10. 11., 22., & 23. pag.231.

Adminiſtratoris dolus, & lata culpa non præſumitur. Dec.123. n.12. pag.305.

Ampl. in Exactione nominum debitorum. n.13. ib.

Adminiſtratoris, & Exactoris negligentia in Exactione nominum debitorum, ex quibus excludatur. Dec.123. n.16., & ſeqq. pag.305.

Reliqua quoad Negligentiam *Adminiſtratoris*, & Exactoris Communitatis. Vid. *Negligentia*.

Adminiſtratoris Fidejuſſio durare debet, durante cauſa ejuſdem Fidejuſſionis. Dec.175. nu.10. pag.473., & Dec.176. n.17. pag.476.

Adminiſtratori bonificari debent expenſæ minutæ, & veriſimiles, etiam non juſtificatæ. Deciſ.123. n.24. pag.306.

Ac factæ juxta ſolitum. Dec.91. n.15. pag.209.

Per *Adminiſtratorem* Salarium numquam petitum cen-

cenſetur remiſſum. Dec.123.n.34. pag.306.
Decl. procedere, ut n.35. pag.307.

ADMINISTRATOR IN SPECIE.

Adminiſtratori Bonorum pupilli Conſanguineo non debetur Salarium. Dec.97. n.53. pag.227.
Adminiſtratores Capitulares, & Locorum Piorum rationes reddere tenentur in Palatio Epiſcopali, & de ratione. Dec. 55. n.41. pag.133., & Dec.57. n.12. pag.139.
Et ibidem libros in hanc cauſam deferre. Deciſ.55.n.42.p.133.,& dec.57. n.13. pag.139.
Ampl.1. num.30. -- Ampl.2. nu.41. -- Ampl.3. num.42. pag.140., & ſeq.
Adminiſtrator Collegii. Vid. *Collegium*. Vid. *Tutor*.
Adminiſtratoris Communitatis Fidejuſſor. Vid. *Fidejuſſio*, vid. *Fidejuſſor*.
Adminiſtrator Communitatis non poteſt acquirere jura contra ipſam. Dec.154. n.23. pag 395.
Adminiſtrator Communitatis præſumitur eidem utilitatem, & non damnum parare. Dec.154. num.24. pag.396.
Adminiſtrator Communitatis ante redditam rationẽ non poteſt dici debitor. Dec.176.n.4. p.474.
Lim.1. ſi debitor appareat ex ejus confeſſione. num.5. pag.474.
Lim.2. ſi debitor appareat aliundè ex pluribus ſimul junctis. n.6. pag.474.
Adminiſtratores Confraternitatum, & Hoſpitalium Epiſcopus cogere poteſt ad reddendas rationes. Dec.56. n.8. p.136. Vid. *Epiſcopus*.
Adminiſtrator Libertus debet rationem reddere in domo Patroni. Dec.57. n.16. pag.140.
Adminiſtrator Montis Pietatis dicitur negligens, & in culpa lata, dolo proxima, ſi ejus ſubminiſter defecit in adimplendo munere eidem injuncto. Dec.99. n.5. pag.231.
Et tenetur ex ejus negligentia damnum Monti reficere. n.6. ibid.
Decl. procedere, ubi ſubminiſter fuit deputatus ab Adminiſtratore, ſecus ſi non ſit eidem ſubordinatus, nec ab eo dependens. num.7., & num.21. pag.231.
Adminiſtratorum Piorum Operum Viſitatio. Vid. *Epiſcopus*. Vid. *Viſitatio*.
Adminiſtrator Univerſitatis. Vid. *Tutor*. Vid. *Univerſitas*.

ADMISSIO.

Admiſſio Cappellanorum. Vid. *Cappellanus*.
Admiſſio, ſive incluſio unius eſt excluſio alterius. Dec.98. n.15. pag.229.

ADMISSUS.

Admiſſus ad participationem Appaltus à Conductore. Vid. *Conductor*.
Admiſſus ad Societatem Affictus. Vid. *Societas*. Vid. *Socius*.

ADNOTATIO.

Adnotatio facta in publicis libris probat ſolutionem factam Communitati. Dec.10. n.25. pag.13.

ADVERSARIUS.

Vid. etiam *Pars*.
Ex *Adverſarii* confeſſione probatur poſſeſſio. Deciſ.19. n.5. pag.27.
Ampl. ibid.
Ab *Adverſario* ex juribus productis deſumpta probatio, plurimùm attendenda. Deciſ. 181. num.22. pag.491.

ÆDIFICARE.

Ædificare in Ripa Fluminis non navigabilis cuique poſſidenti licet. Dec.129. n.38. pag.323.
Ædificare in Solo ſuo, & Molendina conſtruere unicuique licet. Vid. *Molendinum*. Vid. *Solum*.
Ædificare in ſuo, non in alieno quiſque præſumitur. Dec.129.n.30. pag.323.

ÆDIFICIUM.

Ædificium in proprio Solo unicuique facere licet. Vid. *Furnus*. Vid. *Solum*.
Ædificium extollere in Fabrica, vel Sito empto unicuique pro libito licet, ubi Fabricæ forma non ſit præſcripta. Dec.68. n.31. pag.166.
Ædificiorum vetuſtas, nuncupatur Ætas. Deciſ. 141. n.1. pag.353.

ÆGIDIANA CONSTITUTIO.

Vid. *Conſtit. Ægidiana*.

ÆQUALITAS.

Æqualitas eſt ubiq; ſervanda. Dec.163.n.58. p.422.
Ampl. in Judiciis. ibid. pag.422.
Æqualitas eſt ſervanda inter Contrahentes. Deciſ.21.n.8. pag.30.
..... In Divisione. Dec.151.n.26. pag.389.
Vel inæqualitas in una parte ſuppleri debet in alia. n.27. pag.389.
..... In Promiscuo Usu paſcuorum. Dec.89.n.2., & 12. pag.205.

ÆRARIUM.

Vid. etiam *Burſa*.
Ærarium Civitatis eſſe opulentũ, intereſt Civibus. Dec.129. n.59.,& ſeqq. ubi de ratione. p.325.
Ærario Civitatis, pro publicis indigentiis deficiente deveniri poteſt ad impoſitionem Collectarum. Deciſ.129. n.59. pag.325., & Dec.165. num.37. pag.434.
Ex *Ærario* publico Communitas etiam de jure tenetur Eccleſias reparare. Dec.141. n.25. p.355.

ÆS, ET LIBRA.

Per *Æs, & Libram* repartitio Collectarum, & Onerum. Vid. *Collecta*. Vid. *Onera*, & Vid. *Sanctus Pius V*.

ÆSINA CIVITAS.

Inter *Æſinam Civitatem*, & Caſtra ſui Comitatus antiquitùs onera diſtribuebantur per fumantes. Dec.165. n.24. pag.430.
Et ex quibus hoc probetur. Vid. num.25., & ſeqq. pag.431.

ÆSTIMUM.

Vid. *Cataſtrum*.

AFFICTUARIUS.

Vid. etiam *Appaltator*. Vid. *Conductor*. Vid. *Locat.*
Affictuarius citatus, præſumitur locatorem certioraſſe. Dec.96. n.38. pag.221.
Ampl. in re gravi. ibid.
Affictuarius ſufficit, quod citatus fuerit pro intereſſe Domini, & Locatoris. Dec.96.n.36. p.221.
Affictuario Statutũ Urb. non concedit Prælationem in venditione rei communis, ſed tantùm Conſorti, & Condomino. Dec.186.n.11. pag.500.
Affictuarii, & Conductores gabellarum non poſſunt Domino præjudicare. Dec.151.n.15. pag.388.

AFFICTUS.

Affictus ad Societatem admiſſus. Vid. *Societas*.
In Affictu læſio. Vid. *Læſio*.

AGENS.

Agens vigore obligationis emiſſæ ad ſui favorem ſub conditione, illam probare tenetur. Deciſ.31. n.3. pag.49.
Agentis, & Sollicitatoris munus una, & eadem Perſona poteſt explere. Dec.94. n.7. pag.216.

Agen-

Agentis deputatio in Urbe pro litibus non eſt neceſſaria, & ob id ejus expenſæ non ſunt bonificandæ. Dec.48. n.21. pag.107., & Deciſ.94. num.1. pag.216.
Limit. num.33. ibid. pag.109., & Deciſ.94. num.11. pag.216.; & dec.92. n.2., & 3. p.211.
Con. Dec.92. n.4. pag.211., & Vid. *Expenſæ litis*.
Agentes in Urbe ad quid retinere poſſint Communitates Stat. Eccl. vid. *Communitates Status Eccleſiaſtici*.

AGER.

Agros extirpandi jus ſpectat ad eos, ad quos pertinet cultura bonorum. Dec.78. n.16. p.187.
Et in quo tale jus conſiſtat. Vid. n.19. ibid.

AGERES.

Ageres, & Sæpes apponuntur ad circumſcriptionem Dominii. Dec.152. n.7. pag.390.
Agerum refectio ſpectat non tam ad poſſeſſores bonorum adjacentium, ſed & pro rata ad eos, quorum bona per Ageres præſervantur. Deciſ.166. n.14. pag.445.
Limit. ubi adeſt pactum in contrarium. num.15. pag.445.
Declar. non procedere in caſibus inſolitis. num.18. pag.445.
Ad Agerum refectionem, ſive reparationem tenetur Communitas in caſibus inopinatis, & inſolitis, etiamſi alius ad reparationem ſe obligaverit. Dec.166. n.19., & 20. p.445.
Ad Agerum refectionem non tenetur Dominus prædii inferioris habens ſervitutem aquæ recipiendæ. Dec.158. n.4. pag.407.
Lim. ubi foveus utrique deſerviat. n.5., & 6. ib.
Agerum in reparatione attenditur conſuetudo. Deciſ.166. n.3. pag.444.

AGGREGATIO.

Aggregatio facta contra formam Decreti Generalis Conſilii eſt nulla. Dec.169. n.3. p.456.

AGNITIO.

Agnitio potius mali, quàm boni juris arguitur ex litis inchoatione, illiuſque deſertione. Deciſion.193. n.13. pag.525.
Ad Agnitionem proprii debiti potius, quàm ad negligentiam referri debet ſolutio. Deciſ.177. num.30. pag.479.

AGRICOLA.

Vid. *Colonus*.

ALEARUM GABELLA, ET APPALTUS.

Vid. *Gabella in ſpecie*.

ALIENATIO.

Alienatio, ubi non eſt in ſtatu validitatis, & perfectionis, ceſſat præſumptio beneplaciti. Deciſion.113. n.20. pag.281.
In *Alienatione* Bonorum Eccleſiæ requiritur beneplacitum Apoſt. Dec.112. n.11. pag.277.
Lim. *In alienatione* rei Eccleſiæ ſterilis. Deciſion.68. n.19. pag.165.
In *Alienatione* Bonorum Minoris requiruntur ſolemnitates juris, & Conſt. Ægidianæ. Deciſ.112. n.24. pag.278.
Ampl.1. non obſtante (quoad Ægidianam) juramento. n.25. pag.278.
Ampl.2. ubi minor ſe ſubjicit periculo læſionis, expromittendo manutenere annuum redditum cum ejus præjudicio. n.30. p.278.
Limit. ubi contractus initus ſit cum loco Pio. num.26. pag.278.
Decl. Lim. procedere, ubi contrahitur pro anima, vel amore Dei, & ex tit. eleemoſynæ, ſecus ſi ex cauſa profana. n.32. pag.278.
In *Alienationibus* Juris Communitati competen. requiritur Decretum Judicis. Deciſion.179. num.3. pag.483., & vid. *Renunciatio*.
In *Alienationibus* Rerum Communitatum, & Univerſitatum, quæ Solemnitates de jure requirantur. Dec.35. n.1., & 2. p.58.
Ampl.1. ubi agatur de alienatione voluntaria. num.3. pag.58.
Subampl., quod in hoc caſu requirantur etiam duæ ex tribus partibus ſuffragiorum. ibidem. pag.58.
Idque procedit etiam ex conſuetudine Civitatis Reatis. ibid. pag.58.
Lim. *in alienationibus rerum ſterilium* Univerſitatis. Dec.68. n.20. pag.166.
In *Alienationibus rerum Univerſitatum*, & *Communitatum* requiritur beneplacitum Principis. Dec.68. n.10. pag.165.
Ampl. quod in iis Status Eccl. requiratur beneplacitum apoſtolicum ex Conſtit. Sixt. V., & Clem. VIII. Dec.68. n.11. p.165.
Decl., quod hujuſmodi beneplacitum ſuppletur ex licentia obtenta à S. Pontifice. num. 12. ibidem. pag.165.
Vel ex ſucceſſivis approbationibus. num. 13. ibidem. pag.165.
Ampl. etiamſi tales approbationes non præceſſerint per Breve. n.14. ibid. pag.165.
Et probantur etiam ex ſolo teſtimonio Officialium. num.14. ibid. pag.165.
Ac ex conjecturis, & adminiculis. num.15., & ſeqq. pag.165.
Alienatio in Univerſitatem, et Communitatem Forenſem, aliamque perſonam abſque Sanctæ Sedis Beneplacito prohibita eſt ex Conſtitut. Pontificiis. Dec.112. n.1., & 2. p.277., & dec.113. n.1., & 2. pag.280.
Et plures referuntur. n.2., & 3. pag.277., & vid. *Bulla in ſpecie*.
Ampl.1. quod ex eiſdem, alienatione irritata, bona alienata ad eos, ad quos de jure pervenire debent, ſpectare declaretur. n.2. p.277.
Ampl.2., quod d. Beneplacitum non ſufficiat præſumptum, ſed requiratur expreſſum. num.11., & ſeqq. pag.277.
Ampl.3., quod Decretum irritans appoſitum in Conſtitutionibus iſtis inficiat Dominium, & poſſeſſionem tranſlatam in Univerſitatem exteram contra illius formam. n.4. p.277.
Ampl.4., quod extendantur nedum ad alienationes futuras, ſed etiam præteritas comprehendant. n.17., & 18. pag.278.
Ampl.5., quod præfigant terminum ad exhibendum caſſationem, & retractationem hujuſmodi alienationum. n.19. pag.278.
Ampl.6., quod hujuſmodi Conſtitutionibus, uti reſpicientibus bonum publicum, non poſſint Subditi renunciare, aut contravenire. n.21., & 22. pag.278.
Ampl.7. quod defectus hujuſmodi beneplaciti allegari poſſit, nedum per Fiſcum, ſed, & etiam per eos, ad quos bona de jure pertinent, licèt ſecus ſit ab actore, & tertio. n.23. pag.278. Contra n.7. pag.277.

Ampl. ult. procedere in erectione Commendæ Religionis S. Stephani. n.5., & per tot. p.277.
Sed contrarium reſolvitur in Dec.114. pag.282. per tot.
Et de hujuſmodi Conſt. vid. *Conſt. in ſpecie*, & vid. *Sixt. V.*

ALIENIGENA.

Alienigenæ qui dicantur. Dec.111. n.29. p.270.

ALIMENTA.

Alimenta per Judicem taxantur ad veriſimilem normam futuræ congruentis neceſſitatis. Deciſ.47. n.17. pag.104.
De *Alimentis* non ſolvitur Gabella. Deciſion.8. num.21. pag.9.
Pro *Alimentis* Clerici ad Sacerdotium promovendi facta obligatio quamdiu duret. vid. *Obligatio in ſpecie*.

ALLECTIO.

Allectio alicujus facta à Communitate inter Cives, eſt ſpecies adoptionis. Dec.111. n.62. p.272.
Et ſine Principis auctoritate fieri nequit in præjudicium tertii. ibid. pag.272., & vid. *Civis*.
Per *Allectionem* factam a Principe, vel Communitate acquiritur Civilitas, & quomodo. vid. *Civilitas*. vid. *Civis*. vid. *Civitas*.

ALLEGARE.

Allegare Inconveniens non eſt ſolvere argumentum. Dec.155. n.11. verſ. Altera. p.397.

ALLODIALIA BONA.

Vid. *Bona in ſpecie*.

ALTERNATIVA.

In *Alternativis* ſat eſt alterutrum adimplere. Dec.163. n.61. pag.422.

ALVEUS.

Vid. etiam *Flumen*, & Vid. *Ripa*.
Alveus ſolus ſi ad Dominum Fluminis privati ſpectaſſet, & ipſe alveus aſſignatus fuiſſet pro confine. Dec.129. n.31., & 78. p.323.
Alveus Fluminis privati ſpectare debet ad Dominum ipſius Fluminis, & de ratione. Dec.129. num:22., & 28. pag.322.
Alveus unicus non poteſt eſſe pro parte publicus, & pro parte privatus. Dec.127. n.11. p.316.
Alvei appendices cenſentur Ripæ, & veniunt in illius venditione. Dec.127. n.10. p.316.
Alvei Dominium habere prætendens, antequam ibi aqua flueret, debet hoc probare. Deciſ.133. num.15. pag.335.

ANIMAL IN GENERE.

Vid. etiam *Piſces*.
Animalia propria ad depaſcendum in territorio Communitatis licitum eſt unicuique Civi, ſoluta fida Communitati Dñæ Paſcuorum. Deciſ.87. n.19. pag.203.
Animalia ad depaſcendum in Territorio Communitatis non licet particularibus immittere, ubi Communitas eſt Domina herbarum. Dec.54. num.25., & 27. pag.127.
Animalia, ne ad depaſcendum immitant in bonis Campeſtribus recollectis frugibus, an habitatoribus impedire poſſint, illa poſſidentes. vid. *Poſſidens*.
Animalia quot retinere poſſit in Paſcuis habens privilegium Juriſpaſcendi, vid. *Privileg. in ſpecie.*
Animalium in venditione juxta bannimenta Graſciæ, onus ſolvendi gabellam ſpectat ad Venditorem. Dec.73. n.4. 17. 19., & 31. p.176.
Pro quibus *Animalibus* Eccleſiaſtici teneantur ſolvere fidam. vid. *Eccleſiaſtici*.
Pro quibus *animalibus* Cives perfruantur jure paſcendi. vid. *Juſpaſcendi*.
Reliqua quoad juſpaſcendi. vid. *Communitas quoad ſpecialia.* vid. *Fida.* vid. *Juſpaſcendi*. vid. *Paſcua*.

ANIMAL IN SPECIE.

Animalia Mansueta in dominio noſtro eſſe dicuntur. Dec.147. n.9. pag.376.
Et aliò volantes ſunt Domino reſtituendi. Deciſ.147. n.10. pag.376.
Limit. ubi animum revertendi non habeant. num.11. pag.377.
Et idem procedit in Piscibus. num.23., & 37. p.377. -- Contr. n.38., & 39. pag.378.
Animalia etiam Suina comprehenduntur in Privilegiis Juriſpaſcendi indultis Patribus Carthuſianis S.Mariæ de Triſulto. vid. *PP. Carthuſiani.*
Animalia Suina quot Civibus, quot Civitati in paſcuis retinere liceat. Dec.89. n.1., & 11. p.205.

ANIMUS.

Animus declaratur etiam ex actu nullo. Dec.109. num.15. pag.263.

ANNATA.

Annatarum, & dimidiarum annatarum inſtitutio, qualis fuerit, vid. n.8. pag.553.
Referuntur ii, qui hanc *Annatarum* exactionem a crimine vindicarunt, quidve circa hæc in Conciliis Conſtantieſi, & Baſilæenſi actum fuerit, exponitur. n.9. pag.554.

ANNONA.

Annonæ Gabellam indixit Clem.VIII., & quibus legibus. vid. *Clem. VIII.*

ANNUS.

Annus ad effectum recollectionis, & diviſionis fructuum, quomodo regulari debeat. Dec.70. num.11. pag.170.
Annus fertilis cum ſterili quomodo compenſandus in locatione. vid. *Locatio*.
Annorum præcedentium ſolutio probatur ex ſolutionibus ſubſequentium. Dec.110. n.16. p.265.
Ampl. ibid.
Annis ſingulis facere non tenetur obligatus aliquid facere, ſed ſufficit, ut ſemel faciat. Dec.148. n.9. pag.381.

ANNUUS.

Annuus Census. vid. *Cenſus*.
Annua Oblatio. vid. *Oblatio*.
Annua Prestatio. vid. *Præſtatio*.

ANTECEDENS.

Antecedens vult, qui vult conſequens. Deciſion.48. num.12. pag.106.

ANTECESSOR.

Vid. etiam *Succeſſor*.
Anteceſſoris factum, vid. *Factum*.

ANTIDOTALIS OBLIGATIO.

Vid. *Princeps*.

ANTIQUUS.

Antiqua Possessio. vid. *Poſſeſſio*. & vid. *Teſtis*.
Antiqua Res. vid. *Res*.
Antiqua Sententia. vid. *Sententia*.
Antiqua Transactio. vid. *Tranſactio*.
In *Antiquis* leviores probationes ſufficiunt. Deciſ.36. n.29. pag.65.
Et admittuntur argumenta, præſumptiones, & conjecturæ. Dec.39. n.14. pag.76.
In *Antiquis* ad probandum dominium conjecturæ etiam leviſſimæ ſufficiunt. Deciſ.133. n.47.

n.47. pag.337., & dec.163. n.25. pag.419.
.... Ac Enunciativæ. Dec.35. n-14. p.59.
In *Antiquis* quomodo probetur identitas. vid. *Identitas*.
In *Antiquis* mandatum Procuræ probatur ex ſimplici enunciativa emiſſa in actu proportionato. Dec.165. n.30. pag.432.
In *Antiquis* tranſactio probatur etiam ſine ſcriptura,& per teſtes de auditu. Dec.26.n.5.p.40.

APERITIO FURNI.

Vid. *Furnus*.

APERITIO ORIS.

Aperitio oris obtineri debet ad effectum impugnandi Privilegium Apoſtolicum, munitum ſolitis clauſulis. Dec.172. n.6. pag.465.
Aperitio oris reſtituit rem ad terminos Juris. Deciſ.105. n.12. pag.251.
Ac operatur, ut jus commune, non forma Brevis ſit attendenda. n.13. pag.251.
Aperitionem Oris implorans adversùs Breve Apoſtolicum fatetur illius diſpoſitionem eſſe ſuæ intentioni contrarium. Deciſion. 163. num.50. pag.421.

APPALTATOR.

Vid.etiam *Affictuarius*.vid.*Conductor*.vid.*Locator*.
Appaltator præſumitur ſcire qualitates Appaltus. Dec.17. num.4. pag.23.
Appaltator non poteſt prætendere defalcum pro damno contingente ex eo, quod poterat prævidere. Dec.17. n.5. pag.23.
Ampl., quod ſufficit ſola damni ſuſpicio. n.6. ib.
Appaltator Communitatis ſi cum ipſa litem ſuſtinuit, & ambo ſuccubuerunt, Communitas tenetur contribuere ad refectionem Expenſarum. Dec.182. num.1. pag.492.
Ampl. num.2., & 3. pag.493.
Appaltatorum favore non inducitur obſervantia ex exactionibus gabellarum dubiis, & æquivocis. Dec.180. num.24. pag. 487.

APPALTUS.

Appaltus diu obſervatus Communitati non expedit, quod ſub prætextu læſionis, reſcindatur, & de ratione. Dec.156. n.31. pag.402.
Appaltus qualitates ſcire præſumitur Appaltator. Deciſ.17. n.4. pag.23.
In *Appaltus* Communitatis deliberatione, quæ requirantur. vid. *Deliberatio*.

APPELLANS.

Appellans infra annum debet reproducere citationem ad dicendum contra Commiſſionem, & infra biennium acta tranſportare, aliàs ſententia tranſit in judicatum. Dec.33. n.1.p.53., Dec.97. n.2.p.223., & Dec.194.n.1. p.528.

APPELLATIO.

Appellatio quid ſit. Dec.165.n.57. pag.441.
Appellatio datur à denegata executione literarum Apoſt. Dec.111. n.14.,& 15. pag.268.
.... A denegata executione obligationis Cameralis. Dec.111.n.16. pag.269.
.... A rejectione filiorum, vel attinentium Decurionis, ſeu Conſiliarii defuncti ad munus Conſiliarii. Dec.97. n.28. pag.225.
Appellatio extrajudicialis, non intimata, non producit malam fidem, niſi à die certæ ſcientiæ. Dec.65. n.9. pag.159.
Appellationis remedium tollit Clauſula *Appellatione Remota*. Dec.140.n.1. pag.349.
Appellationis renunciatio non infertur ex actu extrajudiciali. Dec.63. n.22. pag.156.
Appellatione non proſecuta ſententia tranſit in Judicatum. Dec.194. num.1. pag.528., & vid. *Appellans*.
Appellatione remota procedit S.Cong. B. Reg. Deciſ.102.n.5. pag.238.

APPELLATIVA SIGNIFICATIO.

Appellatione Civitatis in favorabilibus venit etiam Comitatus. Dec.187.n.40. pag.505.
Appellatione *Civium* veniunt etiam Comitatenſes. Dec.177. n.18. pag.478.
Appellatione *Civium*, an veniant Diſtrictuales. Dec.111. n.71., & ſeq. pag.272.
Appellatione *Communis* Civitas quandoque continetur. Dec.127. n.27. pag.317.
Appellatione — *di Collette impoſte, e da imporſi dalla Città, ò a favore della Città*, veniunt tantùm Collectæ Communitativæ. Deciſ.188. num.10. pag.509.
Ampl. ubi ſubſequatur enumeratio ſpecierum Collectarum Communitativarum.n.11. p.509.
Appellatione *Communitatis*, *Collegii*, vel *Univerſitatis* non venit Univerſitas Eccleſiaſtica,niſi de ea fiat expreſſa mentio. Dec.115. n.14.p.286.
Appellatione *Diſtrictus*, & *Comitatus* venit etiam Territorium Civitatis. Dec.177.n.15.pag.478.
Appellatione *Domus* venit Domus formalis, ſive Familia. Dec.107. n.2. pag.257.
Procedit in fideicommiſſis, & primogenituris, ſecus in legatis. n.3. ibid.
Appellatione *Domus*, juxta verbi proprietatem, venit Ædificium. Dec.106. nu.22. pag.256., & Dec.107. n.4., & 14. pag.257.
Ampl.n.23. pag.256.
Et vid. *Legatum*.
Appellatione *Domus Societatis Jeſu*, non venit domus materialis, ſive ædificium, ſed formalis, hoc eſt familia. Deciſ.105. n.20. p.252., & Dec.106. n.21. pag.256.
Appellatione *Eccleſiaſticor.* in genere Epiſcopi non comprehenduntur. Dec.190.n.16. pag.515.
Appellatione *Forenſium* non veniunt Cardinales. Dec.111.n.98. pag.274.
Appellatione *Fumantium* veniunt *Focularia*, & contra. Dec.163. n.34. pag.420.
Appellatione *Glandium* omnes fructus continentur. Dec.147. n.4. pag.376.
Appellatione *di legna, e legnami* de jure veniunt etiam Arbores, non conciſæ. Deciſ.133. n.40. pag.336.
Idem procedit ex uſu loquendi in Ducatu Urbini. num.41. pag.336.
Appellatione *di legna, e legnami* veniunt tantùm ligna demortua, non autem Arbores vivæ. Dec.131.n.39. pag.332.
Appellatione *Lignorum* non veniunt Pali, & Perticæ. Dec.129. n.50. pag.324., & Deciſ.133. num.43. pag.336.
Appellatione *Lignorum* veniunt tam ligna conciſa, quàm ad concidendum deſtinata. Dec.129. num.45. pag.324.
Ampl. ita ſuadente uſu communi loquendi. num.50. pag.324.
Appellatione *di Mendicanti d'ogni ſorte* non veniunt Fratres Minores, & Cappuccini. Deciſ.8. n.12. pag.9.
Appellatione *Nator. in Civitate*, qui veniant. Deciſ.111. n.76., & ſeqq. pag.272.
Ap-

Appellatione *Parentum de agnatione* veniunt ſolùm cognati uſque ad decimum gradum. Deciſ.97.n.19. pag.225.
Appellatione *Taxarum* veniunt tantùm onera Perſonalia, & extraordinaria, non autem ordinaria,& realia. Dec.191.n.5. pag.517.
Appellatione *Territorii* tam de jure, quàm ex uſu loquendi venit Univerſitas agrorum intra fines Civitatis exiſten.,ubiMagiſtratus jus terrendi,ſubmovendiq;habet.Dec.180.n.1. p.485.
Appellatione *Territorii Civitatis* impropriè continentur omnia Loca Provinciæ. Deciſ.181. num.2. pag.489.
Lim.in materia odioſa Gabellarum. n.3. p.489.
Appellatione *Territorii Ferrariæ* non venit tota Legatio, ſive Ducatus.Dec.180. n.1.pag.485., & Dec.181. n.1. pag.489.
Appellatione *Vallati*, veniunt etiam Ripæ, quæ ſunt ejus partes. Dec.129. n.32. p.323., & Deciſ.133. n.51., & 65. pag.337.
. . . Et Grippæ. Dec.129. n.32. pag.323.

APPROBATIO.

Approbatio cadit ſuper actu, qui ab alio expletur. Dec.124. n.9. pag.308.
Approbatio S. Congregat. procedens cum erroneo ſuppoſito non valet, tamquam ſubreptitia. Dec.136. n.19. pag.343.
Approbatio tacita S. C. B. Reg. non ſufficit, ſed requiritur expreſſa in contractibus Communitatum Stat. Eccleſ.Dec.32. n.12.,& ſeqq.p.51.
Approbatio Fidejuſſoris reſultans exfacto, eſt potentior ea, quæ emergit ex verbis. Dec.156. num.28. pag.402.
Approbatio Jurium Tranſigentium. vid. *Tranſactio.*
Approbatio novi Conſiliarii, & Decurionis,ad quem pertineat. Vid. *Electio*.
Approbatio non implicat, quod ſpectet ad unum, & nominatio ad alium. Dec.124. num.9., & ſeqq. pag.308.
Approbationi nil magis repugnat, quàm immutatio, & correctio. Dec.105. n.4. pag.250.

AQUA

QUOAD DOMINIUM, ET PERTINENTIAM.

Aqua de jure præſumitur propria ducentis, licèt terra, per quam tranſit, ad alium ſpectet. Dec.131. n.16. pag.330.
Aquarum pertinentia probatur ex depoſitionibus Teſtium. Dec.59. n.7. pag.145.
Aquarum pertinentia excluditur, ex quo quis non tenetur ad expurgationem ductus aquæ. Deciſ.59. n.5. pag.145.
.... Ac ex non uſu. n.9. pag.146.
Aqua lacus ingrediens in fundum vicinum, efficitur de dominio Domini Soli. Deciſ. 147. num.38. pag.378.
Et de ejuſdem dominio efficiuntur piſces in aqua exiſten. n.39. ibid.
Circa *Aquam* lacus, quæ facere poſſit ejus Dominus. Vid.*Dominus*.
Aquæ fluentis dominium. Vid. *Dominium*.
Aqua, ubi defluit per Canale manufactum, præſumitur ſervitus acquiſita favore Domini fundi inferioris. Dec.49. n.13., & 20. pag.111.

AQUA

QUOAD DERIVATIONEM, DILATATIONEM, DIVERSIONEM, ET EXTENSIONEM.

Aquam a Flumine publico, & non navigabili unicuique derivare licet.Dec.35. n.5. pag.59.
Ampl., quod *derivari* valeat, tam a Flumine navigabili,quàm non navigabili, ubi derivatio nemini præjudicet. num.7. ibid.
Lim.1. ubi agatur de Flumine privato quoad uſum aquæ. Dec.35. n.10. pag.59.
Limit.2. In præjudicium Molendinorum. n.18. pag.60.
Aquæ perennis *derivatio* non indiget probatione teſtium. Dec.35. n.19. pag.60.
Aquæ propriæ *derivationem* ex eo, quod quis invitus pati tenetur, dicitur fieri aquæ præjudicium. Dec.59. n.20. pag.146.
Aqua ex æquitate, an *derivari* poſſit ab inferiori, & in quibus circumſtantiis. Dec.35. n.24. p.60.
Aquarum DILATATIO referri debet ad repletionem fovei, dum de alia cauſa non docetur. Deciſ.159. n.11. pag.410.
Aqua defluens per Canale manufactum, non poteſt DIVERTI in præjudicium inferioris. Deciſ.49. n.9. p.111., & Dec.50.n.2. pag.113.
Ampl. ubi aquæ *diverſio* malam aeris qualitatem inducit. num.17. pag.111., & Dec.50. num.3. pag.113.
Ampl.2. in præjudicium eorum, qui ea utuntur pro exercitio propriarum Artium. Dec.49. num.16. pag.111.
Aqua non poteſt *diverti* in præjudicium prædii, de cujus pertinentiis eſt. Dec.59. n.2. p.145.
Nec in præjudicium Adjacentium. Deciſ.49. num.6. pag.111.
Et ita diſponit Statut.Arimini. n.7. ib.
Aqua, ubi defluit naturali curſu, poteſt *diverti* perDominum fundi in prejudicium inferioris, & de ratione.Dec.49. n.12., & 13.p.111.,& Deciſ.59. num.11. pag.146.
Secus eſt, ubi defluit per canale manufactum. n.14., & 20., & de ratione n.15. pag.111., & Dec.59. n.11. pag.146.
Lim.1. principalem concluſionem ubi contrarium fuit conventum in conceſſione *Aquæ*. Dec.59. n.13. pag.146.
Lim.2. ubi *Aqua* diſpergatur, & Dominus inferior velit *aquam* derivare ſoluto pretio Soli. Dec.35. n.22. pag.60.
Quod tamen declara procedere, ut n.23. ib.
Decl. principalem concluſionem, quod ad diverſionem impediendam ſufficiat quodcunq; præjudicium. Dec.59. n.19. pag.146.
Aqua non poteſt *extendi* ultra limites deſignatos, & modum in conceſſione conventum. Deciſ.59. n.1. pag.145.
Ampl. concurrente obſervantia. n.3., & 4., & ex quibus illa probetur. Vid.n.4. ib.

AQUA

QUOAD JUS ILLAM DUCENDI.

Habens *jus ducendi aquam* certo effectui deſtinatam, illud non aliter habuiſſe, vel habere præſumitur, quàm jure ſimplicis ſervitutis. Dec.131. n.3., & 28. pag.329.
Aquam ducens per opus manufactum ad certum finem, præſumitur ab initio jus ducendi acquiſiviſſe per ſimplicem ſervitutem, quando nullam aliam quærere potuit utilitatem. Dec.131.n.1., 7., 15., & 22. pag.329.
Ampl. etiamſi acquiſitio ab initio facta fuiſſet mediante ſolutione pretii. n.21. pag.330.
Et de Statut., & Conſt. ita diſponentibus, vide. n.23., & 24. pag.330.

Aqua, quæ fuit introducta per opus manufactum, non prius præſumitur introducta, quàm poſſeſſoribus perſolutum fuerit pretium ſitus, per quem *ducebatur*, & terreni neceſſarii pro illius manutentione. Dec.127. n.8. pag.316.

Ampl. etiamſi tale opus factum fuiſſet à Supremo Principe, vel Civitate. n.9. ibid.

Habens *jus aquæ ducendi* jure ſervitutis, non habet dominium Soli, ſeu alvei ſervientis. Deciſ.131. n.4. pag.329.

Ampl.1. etiamſi inter Ripam, & Prædia privatorum adſit via. n.5. pag.329.

Ampl.2., quod ſervitutem *Aquæ ducendæ* habens non poteſt aquam aliis concedere. Deciſ.133. n.49. pag.337.

Aqua de jure præſumitur propria *ducentis*. Deciſ. 131. num.16. pag.330.

A Q U A

Quoad Receptionem.

Aquæ recipiendi ſervitutem habens Prædium Inferius, ad quid teneatur. Vid. *Prædium*.

Aquæ qui recipit commodum, debet etiam ſentire onus Expurgationis. Dec.59.nu.6. pag.145., & Dec.131.n.25. pag.330.

A Q U A

Quoad Usum, Et Consuetudinem.

Aquæ uſus in conceſſione quid fuerit compræhenſum. Vid. *Pretium*.

Aquæ uſus ſervitus. Vid. *Servitus*.

Aquarum in materia plurimùm attenditur *Conſuetudo*. Dec.166.n.3. pag.444.

AQUÆDUCTUS.

Vid. etiam *Aqua*.

Aquæductus jus habens, præſumitur habere jure ſervitutis, niſi doceat de Soli acquiſitione. Deciſ.133. n.14. pag.335.

Cont. num. ſeqq. pag.335.

Aquæductum conſtruens opere manufactum, vel præſumitur Dominus, vel præſumitur conſtruxiſſe ſuper proprio Solo, vel ſuper alieno acquiſito mediante ſolutione pretii. Deciſ.131. n.17. pag.330.

Contr. n.18. pag.330.

Aquæductus per alienos fundos non fiunt, niſi ſoluto pretio Dominis terrarum. Dec.129.n.27. p.322., & Dec.133.n.21. pag.335.

Ampl. etiamſi fiant ab ipſo Principe Supremo, vel Civitate. Dec.129. n.27. pag.322., & Dec.133.n.21. pag.335.

Aquæductus conſtructor non præſumitur ab initio acquiſiviſſe ſervitutem aquæ ducendæ, ſed perſolviſſe Dominis prædiorum pretia terrarum. Dec.133.n.24. pag.335.

Auctores contrarium firmantes afferuntur, & refelluntur. n.25., & 26. ad 35. pag.335.

Pro *Aquæductu* conficiendo ſuper ſpatio terræ longitudinis conſiderabilis ſervitus non præſumitur conſtituta. Dec.133. n.36. pag.336.

Et Domini prædiorum adjacentium potiùs præſumitur Solum pro majori pretio alienaſſe, quàm pro minori ſervitutem conceſſiſſe. num.35. pag.336.

Aquæductus in conſtructione præſumi debet factum id, quod de jure fieri debuit. Dec.133. num.22. pag.335.

Aquæductus Canalis, ſeu Cluſæ antiqua forma non debet immutari. Dec.148.n.1. pag.380.

Aquæductus publicus quis dicatur, & alia ad eum pertinentia. Vid. *Rivus*.

In *Aquæductibus* publicis Communitas poteſt angariare Vaſſallos, & circumcolentes ad expurgationem, ac præſtationem lignaminum, pro reparanda Cluſa. Dec.127. n.21. pag.317.

Decl., quod Communitas poteſt Particulares adigere ad hujuſmodi onera, vel ex præſcriptione, vel ex privilegio, vel ubi redditus Molendinorum convertat in publicam utilitatem. n.22., & de ratione. n.24. p.317.

Ad *Aquæductus*, ſeu Vallati Expurgationem Communitas ex præſcriptione poteſt acquirere jus cogendi Populum. Dec.129.n.67. p.325.

Aquæductus expurgatio ſpectat ad eum, qui acquiſivit ſervitutem aquæ ducendæ. Deciſ.148. num.8.p.381. -- Ampl.n.9. pag.381.

Aquæductus circa expurgationis expenſas attenditur conſuetudo. Dec.148. n.7., & 17. pag.381.

Aquæductus reficiendi, & rivum expurgandi obligatio, quod compræhenſa fuerit in conceſſione uſus aquæ, arguitur ex pretii quantitate. Deciſ.148. n.15. pag.382.

Aquæductui adjacentes, ad quid teneantur. Vid. *Adjacentes*.

ARBITRIUM.

Arbitrium regulatur à Jure. Dec.91. n.22. p.210., Dec.93.n.25. pag.214., & Dec.111.n.12., & 17. pag.268.

Arbitrium Statuentibus collatum in reprobando perſonas de certa familia vocatas, intelligitur à boni viri dictamine regulatum. Deciſ.97. num.27. pag.225.

A R B O R.

Arbor mittens fructus in fundum vicini, tamquàm eidem moleſta, debet ſuccidi. Deciſion.147. num.45.p.379. -- Ampl. n.46. ibid.

Arbores, ut cæduæ dicantur, quid requiratur, & alia. Vid. *Sylva*.

Arbores non conciſæ veniunt appellatione *di legna, e legnami*. Dec.133. n.40. pag.336.

Decl. procedere in Arboribus demortuis, ſecus in vivis. Dec.131. n.39. p.332.

Arbores frugiferæ dicuntur illæ, quæ faciunt fructus aptos ad alendum homines, vel animalia. Dec.39. num.26. p.77., & Dec.72. num.17. p.175. Vid. *Sylva*. Vid. *Uſufructuarius*.

Arbores grandes ſunt pars fundi, & pertinent ad Dominum directum. Dec.41. n.3. pag.88.

Arbores grandes pro ædificiis fulciendis, & conſtruendis non ſunt cęduæ. Dec.39. num.25., & 50. pag.77., & Dec.72.n.15. pag.175.

Et pertinent ad rei ſubſtantiam. Dec.72. nu.15., & num.19. pag.175.

Et ad Dominum proprietarium. Dec.39. n.25., & 50. pag.77., & Dec.72. num.16., & 20. p.175. — Vid. *Sylva*. Vid. *Uſufructuarius*.

Arbores, & Ligna Riparum ſpectant ad Dominos Prædiorum, in quibus naſcuntur. Dec.129. n.46. p.324., & Dec.133. n.42. p.336.

Arbores, dum terra aluntur, non ſunt Ligna. Deciſ.129. n.47. pag.324.

Ampl. n.48. pag.324.

Arbores, quas cædere poſſit Uſufructuarius. Vid. *Uſufructuarius*.

Arbores non cæduas Conductor, & Emphyteuta incidens tenetur pretium Domino refundere. Dec.42. n.1. pag.92.

Decl., ut n.9. pag.92.

Ampl., quod caducitatem incurrit. Deciſ.39. num.53. pag.80.
Arbores Quercuum, & Caſtanearum dicuntur frugiferæ. Dec.36. n.43. p.65., Dec.37.num.25. p.70., & Dec.39. n.26. pag.77.
Arbores Sylvæ incidendi prohibitio reſultat ex obligatione illam manutenendi, & augendi. Deciſ.39. num.37. pag.78., & Dec.41. num.12. pag.88.— Et Vid. *Sylva*.
Arbores Sylvæ R.C.A. ex ſpeciali privilegio cędi non poſſunt. Dec.39. n.27. pag.77.
Arborum devaſtatio, & inciſio, ex quibus probetur. Dec.72. n.6. pag.174.
Arborum Inciſarum valor. Vid. *Valor*.
Ex *Arborum* frugiferorum inciſione valor Sylvæ, & bonor. diminuitur. Dec.39.n.38. pag.78.
Ex *Arboribus* annoſis, & ſenio confectis nulli, vel modici fructus percipi ſolent. Deciſ.43. num.6. pag.94.
Ex *Arbore* deſcendentiæ per ſuos gradus juſtificatæ probatur aliquem eſſe *del medeſimo Parentado, e Caſata*. Dec.98. n.4. pag.229.

A R C H A.

Vid. *Burſa*.

ARCHIVIUM.

Vid. etiam *Scriptura*.
Archivium inſtitutum fuit ad conſervationem Scripturarum. Dec.103. n.11. pag.242.
Nec robur adjicit Scripturæ informi in eo repertæ. n.12. ib. pag.242.
Archivium non dat robur Scripturis informibus. Dec.78. n.11. pag.186.
..... Nec Capitulis carentibus die, & anno. num.10., & ſeq. pag.186.
Archivii materialis, ſive localis viſitatio fieri nequit abſque perſonali acceſſu. Dec.55.n.54. p.134.
Ex *Archivio*, etiam privato Scripturæ extractę, dummodò publicæ ſint, & authenticæ, plenè probant. Dec.171.n.19. pag.463.
Ampl. ubi ſint adminiculatæ. n.20. ibid.
In *Archivio* Communitatis Statutum repertum probat adversùs ipſam. Deciſ.103.num.10. pag.242.
Procedit dummodo ſit in forma probanti. num.7. ibid.

ARGUMENTUM.

Argumentum deſumitur etiam ex ipſa loci denominatione. Dec.159. n.5.p.410.Decl.,ut ib.
Argumentum a Discretiva eſt in jure validum. Dec.39.n.21.pag.77., & Dec.131.n.40.p.332.
.... Plurimùm attendendum. Deciſion. 180. num.14. pag.486.
.... Eſt potentiſſimum ad demonſtrandum aſſignamenti rejectionem. Dec.32. n.15. p.52.
.... Locum habet in Conſtitut. Apoſt. Dec.180. num.14. pag.486.
Ex *Argumento a diſcretiva* probatur bona eſſe Emphyteutica. Dec.39. n.21. pag.77.
Argumento ab Experientia deſumpto ſtandum eſt. Dec.159. n.12. pag.411.
Argumentum a Majori Ad Minus eſt validum. Deciſ.55. n.40. pag.133.
Argumentum a Præterito Ad Præsens non valet. Dec.142. n.6. pag.357.
Argumentum a Veriſimili eſt in jure validiſſimum. Dec.163. n.49. pag.421.
Ex *Argumento a veriſimili* probantur confinia in antiquis. Dec.39. n.11. pag.75.

AROMATARII.

Aromatarii, non obſtante Taxa generali approbata, poſſunt pro partitis particularibus, ſi gravati ſint, reclamare. Dec.100. n.32.p.235.
Aromatarior. particularia computa revidere, & taxare ſpectat ad Conſules Artis. Dec.100.n.13. p.233., & Dec.101. n.7. pag.236.

ARRENDATOR.

Vid. *Appaltator.*

A R S.

Artis Aromatariorum Conſules. Vid. *Aromatarii*.
Artis Vermicellariorum Statuta quid diſponant. Vid. *Statutum*.

ARTICULANS.

Articulans non fatetur. Dec.28. n.15. pag.44., & Dec.29. n.27. pag.47. — Ampl. n.28. ib.

ARTICULUS.

Articuli exhibiti a Procuratore abſque mandato non præjudicant Principali. Deciſion.164. num.14. pag.424.
In *Articulis* contenta non præjudicant ſtante proteſtatione. Dec.28. n.16. pag.44.

ASSENSUS APOSTOLICUS.

Vid. etiam *Beneplacitum Apoſtolicum*.
Aſſenſus, ſive licentia Sac.Congreg. Bon. Reg., & alterius Superioris, ex quo tempore præſumatur. Vid. *Licentia*.
Sine *Aſſenſu* Sedis Apoſtolicæ Bonif. VIII. vetuit Clerum Galliarum, quin Regi Subſidia clargiretur pro tuitione Regni. n.12. p.555.

A S S E R T I O.

Aſſertio Judicis. Vid. *Judex*.

ASSIGNAMENTUM.

Vid. etiam *Emolumentum*.
Aſſignamentum ſuſcipiens abſque determinatione quantitatis, dicitur facere jactum retis. Deciſ.109. n.14. pag.263.
Aſſignamentum non expreſſum in Bulla Erectionis Epiſcopatus dicitur conſultò omiſſum. Deciſ.32. n.18. pag.52.
Aſſignamentum factum per Communitatem Epiſcopo. Vid. *Epiſcopus*.
Aſſignamenti periculum. Vid. *Periculum*.

ASSIGNATARIUS.

Vid. *Periculum*.

ASSISTENTIA JURIS.

Ex ſola *Juris Aſſiſtentia* etiam ſine poſſeſſione debetur manutentio. Dec.130. n.4. p.327.
Ampl. ubi cum aſſiſtentia conjungatur poſſeſſio. num.6. ibid.
Ex ſola *Juris Aſſiſtentia*, vel ex unico actu debetur manutentio Epiſcopo in exercitio ſuæ Juriſdictionis quoad omnes. Dec.151. n.11. p.388.
Idem procedit in habente univerſale privilegium decimandi. n.12. ibid.
Ac in habente Jus exigendi pedagium, & gabellam. n.13. ibid.
Lim. in poſſeſſione Juris nominandi Cappellanos. Dec.124. n.20. pag.309.
Aſſiſtentia Juris Teſtes fulciti. Vid. *Teſtis*.

ATTENTANS.

Attentans in purgatione attentatorum, ad quæ condemnetur. Dec.94. n.12. pag.216.

ATTENTATUM.

Attentata cauſantur ex ſola præſentatione monitorii cum inhibitione, etiam abſque Jurium productione, & de ratione. Dec.169. num.36., & 37.

& 37. pag. 458. — Ampl. num. 38. ibid.
Attentata non committuntur ab eo, qui continuat in poſſeſſione. Dec. 19. n. 13. pag. 27.
Attentatorum in purgatione, ad quæ condemnetur attentans. Dec. 94. n. 12. pag. 216.

ATTESTATIO.

Atteſtatio de auditu non attenditur. Deciſ. 151. num. 14. pag. 388.
Atteſtatio facta lite pendente non attenditur. Deciſ. 62. num. 10. pag. 154.
Atteſtationi Ordinarii circa mores Proviſi plurimum eſt deferendum. Dec. 111. n. 112. p. 275.
Ex *Atteſtatione* Exactorum, & Officialium probatur negativa ſolutionis Gabellarum. Deciſ. 151. n. 9. pag. 388.
Decl., ut n. 15. pag. 388.
Atteſtationes extrajudiciales dicta Teſtium Judicialium coadjuvant. Dec. 137. n. 7 pag. 345.
Atteſtationes lite pedente extortæ a perſonis habentibus particulare intereſſe non attenduntur. Dec. 136. n. 27. pag. 344.

A U C T O R.

Auctoris factum. Vid. *Factum*.
Auctorum ſuorum iniquitatem ſupportare debent ſucceſſores bonor. Dec. 154. n. 14. pag. 394.

AUCTORITAS.

Auctoritas Superioris ſemper præſervata cenſetur in caſu injuſtæ denegationis conſenſus. Deciſ. 146. n. 28. pag. 374.
Auctoritates Doctorum. Vid. *Doctor*.

AUDITOR CAMERÆ.

Auditor Cameræ ubi non adeſt, & unus ex Locumtenentibus ejus munus ſupplet, Commiſſio directa Auditori Cameræ reſolvitur. Dec. 156. n. 9. pag. 400.
Cont. num. 10. pag. 400.
Auditoris Cam. Locumtenens. Vid. *Locumtenens*.

AUDITOR SANCTISSIMI.

Auditoris Sanctiſsimi Decreta dicuntur à Principè promanare. Dec. 156. n. 8. pag. 400.
Et tamquàm talia ſunt obſequenda, non criticanda. ibid.

AUDITORES S. ROTÆ.

Auditor unus S. Rotæ ſolet intervenire in Congreg. Immunitatis. Dec. 135. n. 8. pag. 340.
Auditores S. Rotæ non propria, ſed Apoſt. auctoritate funguntur. Dec. 118. n. 2. pag. 294.

AVENIONIS CIVITAS.

Avenionis Prolegatus. Vid. *Prolegatus*.

AUGUMENTUM.

Augumentum, ſive ſupplementum ſortitur naturam ſui Principalis. Dec. 199. n. 4. pag. 542.
Augumentum dotis regulatur ab ipſa dote. Deciſ. 199. n. 5. pag 542.
Augumentum, ſive ſupplementum legitimæ æquiparatur legitimæ. Dec. 199. n. 6. pag. 542.

AVOCATIO.

Avocatio quid ſit, & quomodò definiatur. Deciſ. 165. n. 47. pag. 438.

AXIOMATA JURIS.

Actio, & paſſio non poteſt dari in eodem ſubjecto. Dec. 45. n. 20. p. 100., Dec. 52. n. 33. p. 122., & Dec. 199. n. 1. pag. 541.
Allegare inconveniens non eſt ſolvere argumentum. Dec. 155. ſub n. 11. verſ. Altera. pag. 397.
Cum per alium ſtat, quo minùs aliquid fiat, habetur pro facto in ejus præjudicium. Dec. 9. num. 13. pag. 11.
Facta potentiora ſunt verbis. Deciſion. 144. num. 68. pag. 368.
Felix, quem cautum aliena pericula faciunt. Dec. 85. n. 2. pag. 197.
Ferro viam aperit, qui per contraria tranſit. Dec. 144. n. 37. pag. 365.
Fruſtra petis, quod intus habes. Deciſion. 196. num. 2. pag. 534.
Inanis eſt actio, quam Debitoris excludit inopia. Dec. 123. num. 22. pag. 306.
Laudabiliter agit, qui adimplet pinguiùs fini Inſtituti, & diſpoſitionis. Dec. 47. n. 10. pag. 103.
Multa facta tenent. Dec. 164. n. 65. pag. 367.
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Dec. 39. n. 18. pag. 76., Dec. 131. n. 31. p. 331., & Dec. 164. num. 16. pag. 424.
Præſcriptibilia ſunt, quæ ſunt Exceptibilia. Deciſ. 49. num. 19. pag. 111.
Pro facto de jure habetur id, quod fieri ſolet. Dec. 133. n. 23. pag. 335.
Qui continuat, non attentat. Dec. 19. n. 13. p. 27.
Qui nimis probat, nihil probat. Deciſ. 103. num. 24. pag. 244.
Qui totum dicit, nihil excludit. Deciſion. 164. num. 26. pag. 426.
Sublata ſubſtantia, evaneſcunt etiam accidentia. Dec. 196. n. 3. pag. 534.

B

BANNALITAS.

Vid. etiam *Baro*. Vid. *Furnus*. Vid. *Furnandi Jus*, Vid. *Jus prohibendi*.
B*Annalitas* probatur ex actibus eam inferentibus. Dec. 28. n. 10. pag. 43. — Ampl. ibid.
Bannalitas furni probatur ex licentia petita alibi coquendi panem cum ſolutione furnagii. Dec. 137. n. 6. pag. 345.
Bannalitas furni non probatur ex teſtibus inveriſimilia deponentibus. Dec. 23. n. 12. p. 37.
Bannalitas furni con. Univerſitatem non probatur ex exactione pœnæ promulgatę in edicto Baronis, & ſolutæ à Mulieribus. Dec. 23. n. 8. p. 36.
Ampl. ubi exactio facta fuit lite pendente. num. 9. ibid.
Bannalitas furni induci nequit per Baronem inferiorem à Principe. Dec. 23. n. 2. pag. 36.
Lim. 1. ubi concurrat in ipſo Privilegium expreſſum. num. 3. pag. 36.
Lim. 2. accedente conventione. ibid.
Lim. 3., ubi concurrat Jus prohibendi legitimè præſcriptum cum ſuis requiſitis. num. 4., & quæ ſint. Vid. num. 5. pag. 36.
Bannalitas furni per Subditos in Tranſactione conventa, non compræhendit privativam panis forenſis. Dec. 26. n. 17. pag. 41.
Bannalitas furni in Barone excluditur ex pacifica poſſeſſione Vaſſallorum coquendi panem in furnis locorum vicinorum. Deciſion. 23. num. 15. pag. 37.
Bannalitatis Edictum ineffectuatum, vel revocatum non eſt attendendum. Deciſ. 95. n. 7., & 8. pag. 217.
Bannalitatis privilegium competens Fiſco non venit in generali venditione Molendinorum, niſi de eo facta fuerit ſpecialis mentio. Dec. 95. num. 6. pag. 217.
BAN-

BANNIMENTUM, SIVE BANNUM.
Vid. etiam *Edictum*.
Bannimentum per Baronem factum Subditis de non accedendo ad aliena Molendina. Vid. *Prohibitio*.
Bannimenta probant dominium in Barone. Dec.51. num.15. pag.116.
Lim. ubi effectu caruerunt. n.16. pag.116.
Bannimenta affixa in locis ſolitis habent vim legis, & ligant Subditos. Dec.73.n.5. pag.176.
Bannimenta ad hoc,ut ligent Subditos,quid requiratur. Dec.96. n.30. pag.220.
Bannimenta, & Statuta Civitatis obligant omnes Subditos. Vid. *Statutum*.
Bannimenta edita a ſupremo miniſtro Papæ habentur, ac ſi ab ipſo Papa edita fuiſſent. Dec.73. n.13. pag.177.
Et Papalia nuncupantur. n.14. ib. pag.177.
Et non ſunt temporalia,ſed perpetua, & durant etiam poſt mortem Papæ. n.15. ib. p.177.
Bannimenta executa probant obſervantiam. Deciſ.59. n.4. pag.145.
Bannimenta, quæ effectu caruerunt, non probant obſervantiam. Dec.180.n.28.p.488., & Deciſ.181. n.19. pag.490.
Idque ſpecialiter procedit quoad Exactionem Gabellarum. Dec.180. num.29. pag.488.
Bannimenta contraria poſteriora tollunt contrariam præcedentem obſervantiam. Deciſ.73. num.24., & 25. pag.178.
Ampl. num.26. ibid.
Bannimenta pœnalia in præjudicium Eccleſiaſticę libertatis fieri nequeunt per Barones.Dec.23. num.10.pag.37. -- Ampl. n.11. ibid.
Ex *Bannimentis* Graſciæ onus ſolvendi Gabellam in venditione animalium ſpectat ad venditorem. Dec.73.n.4.17.19.& 31. p.176., & ſeqq.
A *Bannimentis* laicalibus, & Baronum ſunt exempti Eccleſiaſtici. Vid. *Eccleſiaſtici*,
Ampl. n.11. pag.37.
Ex *Bannimentis* prohibitivis publicatis à Gubernatoribus ad inſtantiam Partis non probatur Dominium, & pertinentia Riparum. Deciſ.127. n.36. pag.318.
Lim. concurrentibus adminiculis. n.37. ibid.

BAPTIZATUS.
Baptizatus in aliquo loco, an dicatur Civis illius loci. Dec.111. n.82. pag.273.

BARO IN GENERE.
Baro non poteſt primam gratiam, nec tacitè, nec expreſsè revocare. Dec.9. n.4. pag.10.
Ampl., & Lim., ut in verb. *Princeps*.
Baro, & alii Dñi territoriales tenentur cuſtodire vias tutas, & liberas. Dec.151. n.22. p.389.
Baroni Tributum, quod ſolvitur in quantitate non ſemper uniformi, non dicitur onus invariabile. Dec.191.n.9. pag.517.
Baronem unum in univerſa proprietate, & alium particulariter in una parte inveſtire poteſt Princeps Supremus. Dec.53. n.12. pag.124.
In *Baronibus* Status Eccleſiaſtici ceſſat præſumptio violentiæ,& uſurpationis.Dec.193.n.18.p.527.
Ampl.1., ubi Oppida ſint Romæ propinqua. num.19. pag.527.
Ampl.2., ubi conſtet de effectivis recurſibus,effectum ſortitis. n.20. pag.527.
Ampl.3., ubi agatur de Baronibus in Eccleſiaſt. dignitate conſtitutis. n.21. pag.527.
Ampl.4. poſt editam Bullam Baronum. n.18. ib.
Subampl., quod præſumptio violentiæ, tunc ceſſet etiam in eorum Succeſſoribus. n.22. p.527.

BARO
QUOAD DOMINIUM DIRECTUM.
Baro prætendens eſſe Dominum directum fundiarium, tenetur id probare. Deciſ.51. n.3., 6., & 53. pag.115.
Baro tenetur probare Dominium directum ſuper bonis Vaſſallorum. Dec.52. n.11. pag.120.
Ampl.1., quod illud teneatur probare per probationes concludentes. n.12. Et quæ dicantur tales probationes. ibid. pag.120.
Ampl.2., quod illud probare debeat aliundè, quàm ex propria aſſertione. n.25. ib. pag.121.
Reliqua quoad Dominium Baronis. Vid. *Dominium*, & Vid. *Bona*.
Baro non ex eo, quod ſit Dominus Caſtri, & Juriſdictionis, valet illatio, quod ſit Dominus univerſalis directus, & fundiarius ſuper omnibus bonis, ſitis intra feudum. Dec.51. num.8., & ſeqq. pag.115., & Dec.52. nu.7., & 8. pag.119.
Baro, ubi in præteritis fuit recognitus in Dominum Juriſdictionalem, non debet recognoſci in Dominum directum fundiarium. Dec.51. n.2. pag.115.
Baro non poteſt à Vaſſallis exigere præſtationem Homagii ſub alia forma, quàm ea, quæ præſeferat merum Vaſſallagium. Deciſion.53. num.4. pag.123.
Lim. reſpectu Particularium, qui aliam formam approbarunt. n.3. ib. pag.123.

BARO
QUOAD FURNUM, ET JUS FURNANDI.
Baro non poteſt prohibere Vaſſallis, ne ad furnum Eccleſ. accedant, ibique panes coquant. Deciſ.25.n.2. p.38., & Dec.26. n.1. pag.39.
Lim.1., ſi Vaſsalli voluntariè ad furnum Baronis accedere ſe obligarunt. nu.3. ib. pag.39.
Lim.2., ubi ejus favore concurrat privilegium, vel conventio, vel immemorabilis, aut probatio ſervitutis. nu.2., & 10. pag.39., & Dec.27. n.1., & 2. p.42., & Dec.28. n.1. p.43.
Baroni competit manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi coquendi panes in furno Baronali, & prohibendi acceſsum ad alios furnos, ubi docet etiam de titulo. Dec.26. n.3. pag.40.
In *Barone* Jus privativum furnandi, & coquendi panes Vaſsallorum probatur ex obligatione, per ipſum ſuſcepta manutenendi furnum, & coquendi panes Vaſsallorum. Deciſ.26. num.4. pag.40.
Baro poteſt concedere Jus privativum furni exercendi, & locandi, ubi conſtat de titulo. Dec.9. num.1. pag.10.
Reliqua Vid. *Bannalitas*. Vid. *Furnus*. Vid. *Furnandi Jus*. Vid. *Jus prohibendi*.

BARO
QUOAD GABELLAS, ET JUS ILLAS EXIGENDI.
In *Barone* Jus exigendi Gabellam, & pedagium à tranſeuntibus Territorium Feudale probatur ex immemorabili. Deciſ.151. num.2., & 5. pag.387., & vid. *Jus Vectigalium*.
Baro, ſi accidentaliter condonavit ſuis conſanguineis ſolutionem gabellæ, non ex hoc dici valet, quod ſibi præjudicium intulerit in jure exigendi, feudo annexo. Dec.151. n.16. p.338.

Ampl.n.17., & ſeqq. pag.388.
Baro, ubi legitimè poteſt exigere gabellam, illam exigit in conſueta quantitate, tametſi in minori exigatur à Supremo Principe in locis convicinis. Dec.150. n.8 pag.385.
Reliqua quoad Jus exigendi gabellas. Vid. *Jus Vectigalium*.

BARO
QUOAD JUS PASCENDI.

Baro; & Dominus loci dicitur Civis ipſius loci ad effectum juriſpaſcendi, lignandi, & ſimilium. Dec.111. n.92. pag.274.
Ampl., quod dicatur primus Civis. n.93. p.274.
Baro conſideratur, tanquàm primus Civis in jurepaſcendi. Dec.33. n.13. pag.54.
Lim., ubi ejus favore probetur pertinentia Juris paſcendi. n.14. ib. pag.54.
Et Vid. *Juſpaſcendi*.

BARO
QUOAD MOLENDINA, ET JUS MOLENDI.

Baro non poteſt condere legem, vel Statutum ſuper Jure privativo molendi in ejus molendino, poteſt tamen per tranſactionem, aut pactum tale jus convenire. Dec.18. num.19., & 20. pag.26.
Baro Superiorem recognoſcens, non poteſt nec directè ſtatuere, ne Subditi accedant ad aliud Molendinum, quàm proprium. Deciſ.149. num.3. pag.383.
Nec indirectè prohibendo conſtructionem novorum Molendinorum. n.4. pag.383.
Lim. num.5. pag.383.
Baro poteſt impedire Subditis conſtructionem novi Molendini, ubi illa impediret totale exercitium ſui. Dec.149. n.5. pag.383.
Secùs eſt, ubi damnum, quod ex conſtructione provenit, eſt ſecundarium, & conſiſtit in minori frequentia molentium. n.6., & 7. p.383.
Baro, ubi habeat in Territorio Feudali Molendinum aptum, neque ex acceſſu ad illud Vaſſalli majori intereſſe graventur, poteſt ipſis prohibere, ne accedant ad molendum extra Territorium. Dec.22. n.41. pag.35.
Ampl. n.42. pag.35.
Baro non poteſt cogere Vaſſallos ad molendum in ejus Molendino. Dec.22. n.2. pag.32.
Lim.1., ubi inter Barones, & Vaſſallos inita fuerit tranſactio. n.4., & 33. pag.32.
Lim.2., ubi Vaſſalli vellent ad aliud Molendinū accedere extra Territorium. n.41. pag.35.
Lim.3. concurrente æmulatione. n.42. pag.35.
Decl. quoad primam limit., quod actus geſti per Vaſſallos, ut præjudicent d.Tranſactioni, probari debent facti cum ſcientia, & patientia Baronis. Deciſ.22. num.13. pag.33.
Baro non poteſt facere Bannimetum Subditis, ne accedant ad aliud Molendinum, ſi hoc inferat præjudicium Eccleſiaſticis. Vid. *Prohibitio*.
Modernus *Baro* poteſt novum Molendinum, conſtruere in præjudicium alterius venditi per illius Anteceſſorem. Dec.21. n.25. pag.31.
Baro non eſt veriſimile, quod in venditione molendini adimere ſibi voluerit libertatem aliud de novo conſtruendi, ubi de tali prohibitione nil dictum fuit. Dec.21. n.30. pag.32.

BARO,
QUÆ STATUTA, ET EDICTA FACERE POSSIT, ET QUÆ NON.

Barones poſſunt condere ſtatuta, & facere ordinationes pro bono gubernio Vaſſallorum. Dec.2. n.1. pag.2.
Barones poſſunt facere Edicta, ut non extrahantur blada, ne penuria Annonæ in loco ſuccedat. Dec.2. n.2., & 6. pag.3.
Et quomodò id procedat. Vid. n.9. pag.3.
Barones poſſunt ordinare, quod Conſtitutiones in ſtatu immediato Supremi Principis obſervatæ, à Subditis in eorum feudis obſerventur. Dec.2. n.4. pag.2.
Barones non poſſunt facere edicta Subditis oneroſa, & contra jus. Dec.2. n.7. pag.3.
Barones non poſſunt facere banna pœnalia in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis. Dec.23. num.10. pag.37.
Ampl. procedere, etiamſi Eccleſiaſtica libertas indirectè lædatur, n.11. ib. pag.37.
Reliqua quoad Edicta. Vid ſupra *Baro quoad Molendina*.
Barones poſſunt confirmare Statuta contra Jus, vel Conſtitutiones Principis. Deciſ.1. nu.5. pag.1. — Limit. num.6. pag.2.

BELGIUM.

In *Belgio*, & Regionibus adjacentibus Populus, & non Parocus tenetur ad Campanilis reparationem. Dec.141. n.34. pag.356.

BELLUM.

Belli onera. Vid. *Datium*.

BENEFACTOR.

Benefactor dicitur dotem non conſtituens, ſaltem pro medietate, & juſpatronatus non acquirit. Dec.45. n.18. pag.100., & Dec.144. n.22., & 24. pag.364.
Benefactrici Communitati licèt non competat vigore juriſpatronatus jus nominandi puellas Deo dicandas, poteſt tamen ex honeſtate ei competere jus præſtandi conſenſum. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

BENEFICIALIS.

In *Beneficialibus*, conſtito de voluntate Papæ, dubitari nequit de ejus poteſtate. Deciſion. 60. num.28. pag.149,
Reliqua Vid. *Papa*.
In *Beneficialibus* datur pluralitas titulorum. Dec.60. num.2. pag.148.

BENEFICIATUS.

Beneficiatus adinſtar patris familias debet reparare bona Beneficii. Dec.72. n.22. pag.175.
Idem procedit in Commendatoribus SSac. Religionum. Dec.72. n.22. pag.175.

BENEFICIUM.

In *Beneficium* alicujus, quod actum eſt, in ejus odium retorqueri non debet. Deciſion.80. num.5. pag.189.

BENEFICIUM ECCLESIASTICUM.

Beneficium habens in aliquo loco, dicitur Civis illius loci. Dec.111. n.27. pag.269.
Beneficium non præſumitur collatum per Epiſcopum perſonæ non honeſtæ, & non probæ. Dec.111. n.113. pag.275.
Beneficii Patronus poteſt præeminere illius rectæ adminiſtrationi. Dec.47. n.3. pag.103.
Beneficii bona reparare tenetur Beneficiatus. Deciſ.72. n.22. pag.175.
Beneficii Statum nec Patronus, nec Epiſcopus immutare valet per adjectionem novi oneris. Deciſ.144. n.33. pag.365. Vid. *Patronus*.

Beneficia de jurepatronatus Laicorum, etiam per viam reſignationis S.Sedes non ſolet conferre, niſi, vel præcedente, vel ſubſequente conſenſu patronorum. Dec.144. n.1. pag.361.
Decl. procedere ex honeſtate potius, quàm ex juſtitia. ib., & n.59. pag.367.
Beneficia Eccleſiaſtica, an ſint Commendæ Ordinis S.Stephani. Vid. *Commenda*.
Beneficia præſumuntur fundata ex Fidelium oblationibus. Dec.144. n.23. pag.364.
Et ob id etiam libera præſumuntur. ib. p.364.
Reliqua quoad fundationem. Vid. *Fundatio*. Vid. *Fundator*.
In *Beneficiis* oriundus eſt præferendus extraneo. Dec.111.n.1., & ſeqq. pag.268., & n.46. p.271.
.... Ac habens majores qualitates. Dec.111. num.47. pag.271.

BENEPLACITUM APOST.

Beneplacitum Apoſtolicum requiritur in alienatione bonor. Eccleſiæ. Dec.112. n.11. pag.277.
Limit. in alienatione rei ſterilis. Deciſion.68. num.19. pag.165.
.... Requiritur in concordia involvente præjudicium Eccleſiaſticorum. Deciſion. 118. num.19. pag.296.
.... Ut Eccleſiaſtici validè ſe adſtringant ad ſponſiones factas à Populo. Dec.191. n.11. p.517.
.... Ad Juſpatronatus acquirendum in Eccleſia, vel Monaſterio Regulari. Vid. *Juſpatronatus*.
Beneplaciti Apoſtolici defectus, ex quo probetur. Vid. *Defectus*.
Beneplaciti Apoſtolici negativa probatur, ex quo non reperiatur in Regeſtris Apoſt. Dec.83. n.14. p.195., & Dec.113. n.26. pag.281.
Beneplacitum præſumptum induci nequit minori ſpatio, quàm 30. annorum. Deciſion.113. num.11. pag.280.
Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur ex lapſu 30. annorum. Dec.83. n.10. pag.195.
Lim.1., ubi Papa ſimilia beneplacita non ſolet concedere. n.13. ib. pag.195.
Lim.2., ubi ex perquiſitione librorum probetur negativa illius exiſtentiæ. num.14. ib. p.195., & Dec.113. n.26. pag.281.
Beneplacitum præſumptum in Conſtitution. Apoſtolic., ex quibus dicatur ſublatum. Deciſ.112. n.20. pag.278.
Beneplacitum Apoſt. præſumptum non ſufficit, ubi verum requiritur. Dec.32. nu.12. p.51., Deciſ.112. n.14. p.277., & Dec.113. n.19. p.280.
Ampl., ubi agatur de inferendo præjudicio juri Tertio jam quæſito, cui debet expreſsè derogari. n.31. pag.281.
Lim., ubi *Beneplacitum* debet eſſe extrinſecum. Dec.113. num.24. pag.281.
Decl., ut n.25. pag.281.
Ex *Beneplacito Apoſt.*, etiam præſumpto probatur utilitas in concordia inita per Epiſcopum. Dec.110. n.7. pag.265.
Beneplacitum Apoſtol. in alienationibus, ex quibus præſumatur, vel probetur. Vid. *Alienatio*.
Beneplacitum Apoſt. reſervatum in tranſactione inita cum Epiſcopo, præſumitur interveniſſe ex lapſu temporis cum obſervantia. Dec.110. n.6. pag.265.
Beneplaciti præſumptio ceſſat, ubi contractus alienationis non eſt in ſtatu validitatis, & perfectionis. Deciſ.113. num.20. pag.281.
Prout ceſſat in eo, qui de ipſo non poterat cogitare. Dec.113. n.30. pag.281.
Ampl. num.31. pag.281.
Abſque *Beneplacito Apoſt.* non ſuſtinetur tranſactio facta per Epiſcopum. Dec.110. n.4. p.265.
.... Nec tranſactio facta per Moniales. Vid. *Monialis*.

BLADA.

Blada, ac fructus, quòd prius debeant deſervire pro loco, in quo collecta ſunt, ſuadet ratio naturalis. Dec.2. num.3. pag.2.
Blada, ne extrahantur, Barones Edicta facere poſſunt. Dec.2. n.2., & 6. pag.2., & quomodò id procedat. vid. n.9. pag.3.
Blada extrahendi privilegium conceſſum intelligitur, dummodò locus, a quo fieri debet extractio, remaneat benè proviſus. Deciſ. 2. num.11. pag.3.

BLANDITIÆ.

Blanditiis, & ſuaſionibus licet aliquem allicere ad diſponendum ad proprium favorem. Deciſion.107. num.19. pag.258.

BONA IN GENERE.

Bona ſua muro vallare cuilibet eſt permiſſum. Dec.77. n.5. pag.184.
Decl., dummodò tempore conventi paſcui pateant animalibus ad depaſcendum. num.6. ibidem. pag.184.
Bona controverſa, ac Bona in litem, ſeu in controverſiam deducta idem ſignificant. Dec.195. num.4. pag.531.
Bona quoad illorum exemptionem. vid. *Exemptio*.
Ad Bona correſpectivè onera perſolvi debent. Dec.165. n.55. pag.441.
Bona ubi ſita ſunt, ibi ſolvenda ſunt onera, & reliqua quoad onerum ſolutionem. vid *Onera*.
Bonorum Confinia. vid. *Confinia*.
.... Super libertate Confeſſio. vid. *Confeſſio*.
.... Poſſeſſio, ex quibus probetur. vid. *Poſſeſſio*.
.... Succeſſores. vid. *Succeſſor*.
.... Valor. vid. *Valor*.

BONA IN SPECIE.

Bona omnia præſumuntur Allodialia. Dec.51. num.5. pag.115., & Dec.52. n.3. pag.119.
Ampl.1. non obſtante, quod ſita ſint intra fines feudi. Ibid. n.5. pag.115., & Deciſ.52. n.5. pag.119., & vid. infra.
Ampl.2. non obſtante præſtatione Homagii facta per Dominos bonorum, n.35. p.117.
Ampl.3. licèt bona ſita intra limites feudi probentur in magno num. feudalia, n.39. p.118.
Ampl.4., ubi verſemur in dubio, n.53. p.118.
Ampl.5. in Statu S.R.E., n.54. pag.118.
Et in Comitatu Venaiſino, n.31. pag.117.
Limit. ex conſuetudine Galliæ, n.27., & Britanniæ, n.28., & de ratione, ibid. p.117.
Bona Allodialia Ducis Mutinæ exiſten. in Ducatu Ferrarien. vigore Apoſtolicæ concordiæ non ſubjacent Apoſtolicis Conſtitutionibus. Deciſ.12. num.19. pag.16.
Bona Beneficii. vid. *Beneficium Eccleſiaſticum*.
Bona Campestria, & aperta poſſidens, an prohibere poſſit habitatoribus, ne animalia immittant ad depaſcendum recollectis frugibus. vid. *Poſſidens*.
Bonorum Civitatis Communicatio cum Comitatenſibus, ex quibus arguatur in repartitione one-

onerum. Dec.164. n.8., & ſeqq., & n.18. p.423.

Bonorum inter *Civitatem*, & Comitatum diſtinctio probatur, ex quo unuſquiſque habet propriam diſtinctam Tabellam. Dec.163. n.41. pag.421., & Dec.164. n.28. pag.426.

.... Ac ex deſcriptione bonorum facta favore Civitatis abſque ulla præſervativa favore Comitatenſium. n.29. pag.426.

Bonorum Civitatis dominium. vid. *Dominium*, & vid. infra.

Bona Clericorum. vid. *Clericus*.

Bona Commendarum Ordinis S. Stephani ſunt Eccleſiaſtica. Dec.114. n.15. pag.283., & Deciſ.115. n.8. pag.286.

Ac ſunt exempta ab oneribus Communitativis, ſecus à Cameralibus. Dec.140. n.71. p.352., & vid. infra.

Bona Communitatis propria, recenſentur bona privati. Dec.44. n.10. pag.95.

Et ſubjacent oneribus, ſicut illa Particularium. num.11. pag.95.

.... Ac ſolutioni primitiarum. Deciſion.44. num.9. pag.95.

Bona eſſe de territorio *Communitatis*, probatur ex impoſitione Collectarum, exactione pœnarum, reſervatione hærbarum, ac ex aliis ſimilibus actibus. Dec.195. n.7. pag.532.

Lim., ubi actus hujuſmodi fuerunt clandeſtini, & lite pendente geſti. num.8. pag.532.

Bona ſemel-àc acquiſita fuerint per *Communitates* exteras, ſive laicas, ſive Eccleſiaſticas, non poſſunt ampliùs redire ad Subditos Stat. Eccleſ. Dec.113. num.8. pag.280.

Bonorum Communitatis dominium. vid. *Dominium*.

Bona Communitativa dicuntur illa, quæ de proprio, vel ſeorſim detinentur à Communitate. Dec.44. num.12. pag.95.

Et dicuntur *Communitativa*, quia fructus reddunt ad utilitatem ipſius corporis, ſive hominum in communi. n.13. ibid. pag.95.

Bona Ecclesiæ Papa ex neceſſitate vendere poteſt. Dec.8. num.4. pag.8.

Bona Eccleſiæ ſunt exempta. vid. infra *Bona Eccleſiaſticorum*.

Bona Eccleſiæ unitæ nullatenus diſtinguuntur à bonis Eccleſiæ, cui talis unio facta fuit. Dec.142. num.16. pag.358.

Bonorum Eccleſiæ alienatio. vid. *Alienatio*.

Bona Ecclesiasticorum non poſſunt regiſtrari in Æſtimo laicorum ſine licentia Sed.Apoſt. Deciſ.162. n.11. pag.415.

Bona Eccleſiaſticorum, & Eccleſiæ ſunt exempta à Gabellis laicorum, tam ex diſp. S. Conc. Trid., & SS. Canonum. Dec.162. num.1. pag.414., & latè n.4., & ſeqq. pag.415.

Et de ratione. num.2. pag.414.

Quàm de jure Civili. num.3. pag.415.

Bona Eccleſiaſticorum eſſe exempta à ſolutione Tributi laicalis, probatur ex agnitione Magiſtratus, ac Principis. Dec.162. num.12. p.415.

Ac ex confeſſione publici Officialis. n.15. p.415.

Bona Eccleſiaſticorum ſunt exempta ab oneribus Communitativis. vid. *Eccleſiaſtici*.

Bona etiam *Eccleſiaſticorum* veniunt ſub locatione paſcuorum, ubi locata fuerint paſcua univerſi Territorii. dec.178. n.4. pag.481.

Ampl., ubi expreſſa fuerint ſpecialiter bona, quorum major pars pertinebat ad Eccleſiaſticos. num.5. pag.481.

De *Bonis Eccleſiaſticorum* Papa poteſt diſponere, tamquàm illorũ Dom. n.4., & 5. p.552., & ſeq. Reliqua. vid. *Eccleſiaſtici*.

Bona quæſita, quærenda, & inſeparabilia, quæ ſint ad effectum exemptionis *Eccleſiaſticorum* à gabellis. vid. Dec.5. num.1., & ſeqq. p.5.

Bona Emphyteutica, quòd ſint, probatur ex Sententia antiqua, etiam ſine actis. Dec.40. n.25. p.86.

Bona Emphyteutica habens facultatem alienandi. vid. *Emphyteuta*, vid. *Vaſſallus*.

Bona Emphyteutica quando tranſeunt ad manus mortuas, debentur quindennia loco laudemiorum. Dec.52. n.36., & 40. pag.122.

Bona ſita intra fines bonorum *Emphyteuticor.* præſumuntur *Emphyteutica*. Dec.37. n.19., & 22. pag.69., Dec.39. n.12. pag.76., & Deciſ.40. n.5. 7., & 28. p.83., & vid. *Emphyteuta*.

Bona præſumuntur *Emphyteutica*, & livellaria ex eo, quod ſita ſint in locis, & confinibus, ubi omnia bona ſunt iſtius naturæ. Deciſion.40. num.17. pag.85.

Bona omnia quando præſumantur *Emphyteutica*, Feudalia, & Livellaria. Dec.40. n.5. p.83.

Et cui incumbat onus probandi eorum naturam. n.6., & 15. pag.83.

Bona eſſe *Emphyteutica*, probatur ex argumento à diſcretiva. Dec.39. n.21. pag.77.

Bona præſumuntur *Emphyteutica* ex reſervatione Canonis, ſeu Cenſus. Dec.40. n.16. pag.85.

Ampl. non docto de alia reſervatione. n.18. p.85.

Omnia *Bona* præſumuntur *Emphyteutica*, exceptis iis, quæ probantur liberè acquiſita, ubi conſtat de dominio directo. Dec.39. n.1. p.74.

Bona omnia ſita in Territorio Caſtri præſumuntur *Emphyteutica*, quando conceſſio legitur facta verbis prægnantibus, & cum expreſſione corporum. Dec.39. n.4. pag.74.

Ac ubi Dom. ob commiſſum acceptavit devolutionem omnium bonorum. Deciſ.39. num.6. pag.75.

Bona omnia ſita in certo Territorio, eo magis præſumuntur *Emphyteutica*, ubi deducuntur ab Emphyteuta nonnullæ acquiſitiones liberæ. Dec.39. num.15. pag.76.

Ampl.1., ubi lis non eſſet cum Tertio ignaro acquiſitionum, ſed cum ipſo Emphyteuta. n.16. ibidem. pag.76.

Ampl.2., ubi pro confine in acquiſitionibus particularibus aſſignantur bona Emphyteutica. num.19. ibid. pag.76.

Bonorum Emphyteuticorum identitas, ex quibus probetur. vid. *Identitas*.

Vid. etiam quoad *Bona Emphyteutica*. in verb. *Emphyteuta*.

Bona ſita intra limites Feudi præſumuntur allodialia. Dec.40. n.2. p.83., Dec.51. n.5. p.115., Dec.52. n.5. pag.119., & dec.53. n.8. p.123.

Lim.1., ſi conſtet de titulo feudali. n.3. ib. p.83.

Et talis titulus, ex quibus probetur. n.4. ibid.

Lim.2., ſi conſtet de reſervatione Canonis, ſeu Cenſus. Dec.40. n.16. pag.85.

Ampl. non docto de alia reſervatione n.18. p.85.

Lim.3., ſi contrarium per Baronem concludenter probetur. Dec.53. n.8. pag.123.

Decl. procedere, ut n.7. pag.123.

Bona poſſeſſa intra limites *Feudi* præſumuntur feudalia. Dec.52. num.17. pag.120.

Contra ſup. num.6., & ſeqq. pag.119.

Afferuntur conjecturæ ad probandum bona intra

tra

tra limites *Feudi* eſſe Feudalia, & reijciuntur, à n.19. ad 30. ibid. pag.120.
Decl. tamen, quod, aut quæſtio eſt inter hæredes Baronis ultimi poſſeſſoris *Feudi*, & Principem Supremum, & tunc leviores conjecturæ ſufficiunt. num.16., & de ratione. numer.17. pag.120.
Aut verò eſt inter Vaſſallos, & Baronem Dom. Caſtri, prætendentem Dominium univerſale directum, & tunc debent eſſe concludentes. n.18., & de ratione. ib. pag.120.
Bona ſita intra *Feudi* fines non eſſe allodialia, probari debet per Baronem id aſſerentem. Deciſ.51. num.6., & 8. pag.115., & Deciſ.52. num.26. pag.121.
Bona poſſidens intra limites *Feudi*, relevatur ab onere probandi illa eſſe allodialia. Dec.52. num.9. pag.119.
Ampl., ubi alia ſint bona libera intra eoſdem fines. Dec.53. n.10. pag.124.
Secus eſt, ſi omnia bona comperiantur eſſe feudalia. num.11. pag.124.
Bona ſita intra limites *Feudi*, an ſint Feudalia, vel allodialia, probari poteſt ex conjecturis. Deciſ.52. n.15. p.120., & Dec.53. n.9. pag.123.
Bona ſita intra limites *Feudi*, ex quibus conjecturis probentur eſſe Feudalia. Deciſ.52. num.19., & 30. verſ. Cætera. pag.120.
Bona poſſidentes in *Feudo*, qui reputentur. Vid. *Colonus*.
Bona Laicorum tranſeunt ad Eccleſiaſticos cum onere, ſive tributo laicorum, cui prius ſubjiciebantur. Dec.162. n.4. pag.415.
Procedit, ubi onus ſit merè reale, ac perpetuum, & invariabile. num.5. ibid.
Et ex quibus hujuſmodi requiſita excludantur. vid. n.6. 7. 8., & 9. ibid.
Bona in Locatione compræhenſa, quæ cenſeantur Vid. *Emphyteuta*.
Bona Patrimonialia Equitum Religionis S. Stephani non gaudent exemptione ab oneribus Laicalibus, & Communitativis. Deciſ. 114. n.14. p.283., & Dec.115. n.9. pag.286.
Secus autem bona Commendarum Religionis. ibid. p.283., & Dec.115. n.9. pag.286.
Decl. tamen, quod Bona Commendarum non gaudent exemptione competen. bonis primæ erectionis. Dec.140. n.68., & ſeqq. pag.352.
Et idem eſt de Commendis S. Jacobi de Calatrava, & Alcantara. num.70. pag.352.
Bona Patrimonialia Equitum S. Stephani ſunt reponenda in Æſtimo laicorum. Deciſion.140. num.43. pag.351.
Bona Patrimonialia Principis ſunt exempta ab omnibus oneribus, & de ratione. Dec.12. nu.9., & 10. pag.16., & Dec.13. n.7. pag.17
Ampl., quod ſunt exempta Exemptione reali. n.11. p.16., & Dec.13. n.10. pag.17.
Bona Patrimonialia Principis ſæpe ſæpius publicis neceſſitatibus deputantur. Dec.12. num.10. pag.16., & Dec.13. n.9. pag.17.
Bona ad Supremum Principem jure allodii ſpectare præſumuntur. Dec.96. n.21. pag.219.
Bona, quæ à privatis non probantur acquiſita, præſumuntur, vel *Principis*, vel Civitatis. Dec.133. num.16. pag.335.
Bona Primæ Erectionis, quæ dicantur, & quare gaudeant Exemptione ab oneribus. Dec. 140. num.31., & 69. pag.350.
Bona Primæ Erectionis ſunt de jure exempta ab omnibus oneribus. Dec.140. n.31., & 61. p.350., & num.21. pag.564.
Decl. tamen 1., quod debet conſtare de aſſignatione bonorum in Erectione. n.62. pag.352.
Decl.2., quod requiritur, ut agatur de Erectione Beneficii Eccleſiaſtici. n.63. pag.352.
Lim., in Statu Eccleſiaſtico quoad defectum Vectigalis Carnis, & Macinæ. ſub n.21. pag.564.
Bona Primæ Erectionis ſunt exempta etiam ab onere ſolvendi fidam. Dec.102. n.32. pag.240.
Limit., ubi jus paſcendi ſpectat ad Communitatem jure Dominii. n.33. ibid. pag.240.
Bona Primæ Erectionis quando tranſeant cum ſuo onere. Dec.102. n.34. pag.240.
In Bonis Propriis quis non debet ſubire onus ab alio ferendum. Dec.199. n.2. pag.541.
De *Bonis propriis* unicuique licitum eſt diſponere, non minus inter ſubditos, quàm favore extraneorum. Dec.114. n.12. pag.283.
Limit. ſtante prohibitione Supremi Principis. num.3. pag.282.
Bona Pupillaria, licèt Tutor per factores adminiſtret, ipſe tamen ſolus rationes reddere tenetur. Dec.58. n.3. pag.143.
Bona Quæsita, Quærenda, & inſeparabilia. Vid. ſupra.
Bona Stabilia poſſidere poſſunt Ordines Mendicantium in communi, licèt nihil habeant in particulari. Dec.8. n.14. pag.9.
Bonorum Stabilium fructus, quomodò calculandi. Vid: *Fructus*.
Bonorum Territorii intra limites comprænhenſio non probatur ex ſimplici illorum deſcriptione facta per Judices occaſione acceſſus pro inſtructione eorum animi tantùm. Deciſion. 195. num.13. pag.532.
Ampl. in concurſu plurium Decretorum, & Reſolutionum judicialitèr decernentium illorum excluſionem. n.14. pag.532.
Bona poſſunt eſſe de *Territorio* quoad Juriſdictionem, & extra Territorium quoad Exemptionem. Dec.12. n.8. pag.16.
Bona Vassallorum. Vid. *Vaſſallus*.
Bonorum Universitatis adminiſtrator non poteſt acquirere jura contra ipſam. Dec. 154. n.23. pag.395., & Vid. *Univerſitas*.

BONA FIDES.

Bona fides probatur ex mandato de manutenendo. Dec.107. n.24. pag.258.
Bona fides in Emphyteuta, ex quibus arguatur. Dec.36. n.57. pag.67.
Bona fides excluditur ex inſtantia, etiam extrajudiciali. Dec.110. n.19. pag.266.
Bona fides excuſat à reſtitutione perceptorum. Deciſ.104. n.28. pag.248.
Bona fides excuſat à reſtitutione fructuum. Deciſ. 105. n.23. p.253., & Dec.185. n.4. p.498.
Limit. num.24. ibid. pag.253.
Bona fides non excuſat à reſtitutione fructuum, quando illi debentur non acceſſoriè, ſed tamquàm ſors. Dec.110. n. 20. pag.266.
Reliqua quoad fructuum reſtitutionem. Vid. *Fructus*.
Bona fides, & conſumptio excuſat à reſtitutione, quando lis principaliter non cadebat ſuper conſumptis. Dec.42. n.6. pag.93.

Bona fides non patitur, ut qui bona fide contraxit, decipiatur. Dec.68. n.18. pag.165.

BONIFACIUS PP. VIII.

Bonifacius VIII. Cleri, & Eccleſiaſticorum immunitatẽ tueri maximoperè ſategit. ſub n.3. p.546.

.... Galliæ Regi decimas conceſſit ad Regni tuitionem. n.13. pag.555.

Nec prohibuit, quin Regi ad tuendum Regnum ſubſidia largiretur Clerus Gallicanus, ſed ſolùm ſine aſſenſu Apoſtol. Sedis id fieri vetuit. num.12. pag.555.

BONIFICATIO.

In *Bonificatione* expenſarum attenditur conſuetudo. Dec.48. n.33. pag.109.

BONONIA.

Bononiæ Civitatis à Juriſdictione Territoria Medicinæ, & Villæ Fontanæ ſemper fuerunt exempta. Dec.125. n.22. pag.312.

Gabella Carnis, ſive Retalei Civitatis *Bononię* fuit aſſignata pro erectione Montis. Dec.13. num.11. pag.18.

Judex omnium Cauſarum reſpicien. ſolutionem Datiorum *Bononiæ* deputatus eſt Card.Camerar.appellatione remota.Dec.116.n.1. p.288.

BONUM JUS.

Bonum jus ad effectum manutentionis levioribus probationibus contẽtatur. Dec.139.n.2.p.347.

BONUM PUBLICUM.

Bonum Publicum ceſſare facit jura Privatorum. Dec.111. n.64. pag.272.

BONUM REGIMEN.

Vid. *Bulla in ſpecie*.

Boni Regim. Congregatio. Vid. *SS.Cong.in ſpecie.*

BREVE APOSTOLICUM.

Brevis Apoſtolici ſenſus declaratur ab obſervantia. Dec.163. n.31. pag.420.

In *Brevi Apoſtolico* quid operentur verba: *juxtà ſolitum, & prout hodie ſervatur*. Vid. *Verba in particulari*.

Brevium Viſitatorum Apoſtolicorum tenor examinatur. n.23. pag.572.

BRITTANNIA.

Ex *Brittanniæ*, ac finitimarum Galliæ Provinciarũ Conſuetudine Coloni adſcriptitii, Agricolæ, & Cenſiti reputantur poſſeſſores bonorum intra limites Feudi. Dec.51.num.28. pag.117.

In *Brittannia* omnia bona ſita intra limites Feudi præſumuntur ſerva, & Feudalia. Deciſ.51. num.28. pag.117.

BULLA IN GENERE.

Bulla edita ad conſulendum Subditorum utilitati extendenda eſt ex identitate rationis. Dec.114. num.23. pag.283.

Contr. num.26. pag.284.

Bulla correctoria Juris non extendenda, nec ex identitate, nec ex majoritate rationis. Dec. 114.n.16.p.284., & Dec.115.n.16. pag.287.

Bulla loquens in caſu ſimplici non trahitur ad mixtum. Dec.156. n.26. pag.402.

Bulla optimè interpretatur ab ejus executione. Dec.102. n.22. pag.239.

Ac ab obſervantia proxima conceſſioni. Dec. 101. n.12. pag.236.

Bulla poſterior renovans, & declarans antecedentem non debet plus, nec minùs continere, quàm antecedens. Dec.114. n.27. pag.284.

Bullæ clara diſpoſitio paratam habet executionem. Dec.116. n.35. pag.291.

Bullæ verba declarantur ab obſervantia. Dec.101. num.11. pag.236.

In *Bullis* erectionis Epiſcopatus aſſignamentum non expreſſum, dicitur conſultò omiſſum. Dec.32. n.18. pag.52.

BULLA IN SPECIE.

Vid. Etiam *Conſtitutio in Specie*.

Bulla Cœnæ Domini. Vid. *Gabella*.

Bulla Clem. VIII. de Bo. Regim. ſervanda eſt in omnibus locis S. Sedi tam immediatè, quàm mediatè ſubjectis. Dec.69.n.1. pag.167.

Vigore ejuſdem *Bullæ* tribuitur Procuratori Fiſcali facultas intereſſendi redditionibus rationum per adminiſtratores Communitatum facien. Dec.69. n.2., & 7. pag.167.

Ex *d.Bulla Clem.VIII.* quid requiratur in deliberatione appaltus Communitatis. Vid. *Deliberatio*

D.Bulla de Bo.Reg. loquens in caſu ſimplici, non trahitur ad mixtum. Dec.156.n.26. pag.402.

Con. *d. Bullam Bo. Regim.* non admittitur conjunctio temporis ad complendum centenariam. Dec.69. n.20. pag.168.

Bullæ Greg. XIII., & Clem.X. quid diſponant circa taxam Medicinalium in Urbe. Vid. *Pretium.*

Bulla Gregor.XIII. la 22. de Retractu, in caſu venditionis Domus conductæ ad habitandum prelationem concedit Inquilino. Deciſion. 186. num.12., & 14. pag.500.

Non autem in aliis caſibus, & multò minùs in juribus incorporalibus. n.13. pag.500.

Contrarium in Conductore Jurium incorporalium firmavit Rot. in Rom. Affictus Archivii cor. Cer. d. Dec.186. n.15. pag.500.

Sed dein. à d. deciſ. receſſit. n. 16. pag.500.

Bulla Innoc. XII., & aliorum revocatoriæ exemptionum. Vid. *Conſtit. in ſpecie,*

Ex *Bulla* Pauli V. in Statu Eccleſ. onera ſunt ſolvenda, ubi bona ſunt ſita. Vid. *Onera in ſpecie.*

Ex *Bulla* Pii IV. Cæſenæ Taxa Medicinalium facienda eſt à Priori Collegii Medicorum, & Conſule Aromatariorum. Dec.100.n.11.p.233.

Dicta *Bulla*, de qua Taxa intelligatur. n.12., & ſeqq. pag.233.

Ead. *Bulla* tribuit facultatem faciendi hujuſmodi Taxam Priori Collegii Medicorum ejuſdem Civitatis. Dec.101. n.4., & ſeqq. pag.235.

Bulla S.Pii V. ſuper ſolutione onerum in Provincia Marchiæ quomodò diſponat illam eſſe faciendam. Dec.163. n.59., & ſeqq. pag.422.

Bulla Sixt. V. prohibens alienationes in forenſes eſt realis. Dec.114. n.22. pag.283.

Contra. n.25. ibid.

Illius finis fuit conſulere Subditorum utilitati. num.24. pag.283.

Ac ob id extendenda eſt ex identitate rationis. num.23. pag.283. -- Con. n.26. pag.284.

Ead. *Bulla* prohibens alienationem in forenſes ſine licentia, requirit expreſſam. Deciſ. 114. num.34. pag.284.

Ead. *Bulla* prohibens alienationes in Forenſes eſt correctoria juris.n.26.ib., & D.115.n.15.p.287.

Et ob id nõ extẽdẽda, nec ex idẽtitate, nec ex majoritate rationis.n.26.ib., & D.115.n.16.p.287.

Ead. *Bulla* prohibens alienationes in Univerſitates, forenſes, non extenditur ad Eccleſiaſticas. Dec. 114. num.2., & à 16. ad fin. pag.282., & Dec.115. n.2., & à 12. ad fin. pag.286.

Nec extenditur ad caſus mixtos. n.12. pag.283.

Reliqua. Vid. *Sixtus V.*
Bulla Urb. VIII. præſervat centenariam ad præſumendum beneplacitum Apoſtol., in alienationibus rerum Eccleſiarum requiſitum. Dec. 69. n. 18. pag. 168.
Et ad complendam d. Centenariam admittitur conjunctio temporis ante, & poſt d. Conſtit. num. 19. pag. 168.
Decl. id non procedere cont. Bul. Boni Regimin. num. 20. pag. 168.
Bulla Urb. VIII. prohibens alienationes in Forenſes, diſponit, quod infra tres menſes alienationes jam factæ debeant retractari. Dec. 113. num. 16. pag. 280.
Et d. Conſtitut. extenditur etiam ad præteritas. num. 22. pag. 281.

B U R S A.

Vid. etiam *Ærarium*, & vid. *Patrimonium.*
Burſa, & onera Civium diſtinguuntur à burſa, & oneribus Communitatis. Dec. 44. n. 6. p. 95.
Burſa Communis diſcuti debet, antequàm imponatur Collecta. Dec. 165. n. 37. pag. 434.
Burſam Duplicem habet Supremus Princeps, Cameralem ſcilicet, ſive Fiſcalem, & privatam. Dec. 96. n. 18. pag. 219.
Burſam propriam habet Communitas. Deciſ. 44. num. 5. pag. 95.

C

CADUCITAS.

C*Aducitas* eſt pœna. Dec. 39. n. 50. pag. 79.
Et non incurritur, niſi prohibitio præcedat, & ſubſequatur contraventio. n. 51. ibid. pag. 79.
Caducitas impugnari nequit, poſtquam fuit acceptata per petitionem illius remiſſionis. Dec. 41. n. 24., & 25. pag. 90.
A *Caducitate* excuſat quælibet cauſa. Deciſ. 36. num. 57. pag. 67.
.... Ac ſola oblatio Canonis. Dec. 36. n. 59. p. 67.

CÆSENÆ CIVITAS.

Cæſenæ Taxa Medicinalium, à quo fieri debeat. Dec. 100. n. 11. p. 233., & Vid. *Taxa.*

C A L C U L U S.

Calculo fidem adimit error probatus. Deciſ. 176. num. 8. pag. 475.

REV. CAMERA APOST.

Cam. Apoſtolica ſuccedens in feudo, olim ad Civitatem ſpectan., tenetur ſervare Exemptiones per Civitatem conceſſas, dum ad ipſam pertinebat. Dec. 167. n. 34. pag. 450.
Cam. Apoſt., quas Compoſitiones iniverit cum Congreg. Monaſticis. Vid. *Congr. Monaſtica.*
Cam. Apoſt. Conceſſiones, quibus pactis renovatæ præſumantur. Vid. *Conceſſio.* Vid. *Pactum.*
Cam. Apoſt. Sylvæ eo ſpeciali gaudent Privilegio, ut ejus arbores cædi non poſſint. D. 39. n. 27. p. 77.
Cameræ Tribunal. Vid. *Tribunal.*

CAMERALIS.

Cameralis Obligatio. Vid. *Obligatio Cameralis.*
Cameralia Onera. Vid. *Onera in ſpecie.*

CAMERARIUS.

Camerarius Card. Vid. *Card. in ſpecie.*

C A M P A N A.

Campanas quot habere poſſit, & debeat Eccleſia Parochialis. Dec. 141. n. 37., & ſeq. p. 356.

CAMPANILE.

Campanile Eccleſiæ elevatum ſpectat ad illius decorem. Dec. 141. n. 35. pag. 356.
Campanilis ad reparationem in Belgio, & Regionibus adjacentibus tenetur Populus, non Parochus. Dec. 141. n. 34. pag. 356.

C A N A L E.

Vid. *Aqua.* Vid. *Aquæductus.*

CANCELLARIUS.

Cancellarius Communitatis, qua privativa potiatur ſuper jure ſcribendi, & conficiendi proceſſus, tam Civiles, quàm Criminales adversùs Notarios locales. Deciſion. 160. n. 1., & 4. pag. 412.
Et in quibus iſti gaudeant cum illo cumulativam. ibid., & per tot.
Cancellario Communitatis cōpetit de jure facultas privativè ſcribendi, & rogandi omnes actus, & inſtrumenta concernentia intereſſe Communitatis. Dec. 161. n. 1. pag. 413.
Ampl. accedente conſuetudine, n. 2. Intellige, ut num. 3. pag. 414.

C A N O N.

Ex *Canonis*, ſeu Cenſus reſervatione bona præſumuntur Emphyteutica, & Conductitia. Dec. 40. num. 16. pag. 85.
Ampl. num. 18. pag. 85.
Canonis, & Fori tantùm privilegio gaudet Clericus Conjugatus. Dec. 140. n. 52. pag. 351.

SAC. CANONES.

Sac. Canones favore Eccleſiaſticæ libertatis intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus in præjudicium publici Regiminis, & Fiſci. Deciſ. 117. n. 3., & 4. pag. 292.
A *SS. Canonibus* præſcriptam formam Papa ſervare non tenetur. n. 1. pag. 558.
Tamen eam in gravaminibus imponendis adamuſſim ſervat. n. 2. pag. 558.

CANONICATUS.

Canonicatus non præſumitur per Epiſcopum collatus perſonæ non honeſtæ, & non probæ. Dec. 111. n. 113. pag. 275.
In *Canonicatibus*, & Beneficiis aſſequendis in Collegiata Mondulphi, Oriundus eſt extraneo præferendus. Deciſion. 111. nu. 1., 46., & per tot. pag. 268.
Idque procedit etiam de Jure Divino, Canonico, & Civili. n. 2., 3., & ſeqq. ibid.

CANONICUS.

Canonici Epiſtola ſimplex non probat Eccleſiæ conſuetudinem. Dec. 55. n. 57. pag. 134.
Canonici Eccleſiæ Cathedralis conſtituunt unum corpus cum Epiſcopo. Dec. 55. n. 18. pag. 131.
Et Fratres Epiſcopi nuncupantur. num. 19. ibid. pag. 131.
Et Eccleſiæ Senatum componunt. n. 20. p. 131.
Canonicis longè præſtantior eſt Epiſcopus. Dec. 55. num. 21. pag. 131.

CAPITULUM ECCESIASTICUM.

Capitulum habens adminiſtrationem Piorum Operum, licèt deputet alios adminiſtratores, tamen ipſe ſolùm tenetur rationem reddere Epiſcopo. Dec. 58. num. 2. p. 143., & Vid. *Adminiſtrator.*
Capituli ſolius commodo ſententia providens, aliis Eccleſiaſticis non ſuffragatur. Deciſ. 7. num. 3. pag. 7.
Decl., ut n. 7. ibid.
Capituli ſubjectio ergà Epiſcopum debet eſſe Filialis, & non ſervilis. Dec. 57. n. 20. pag. 140.
Decl., ut n. 21. ibid.

Omnes

Omnes de *Capitulo* convocari debent ſub pœna nullitatis in actibus Collegialibus. Dec.60. num.15. pag.148. -- Lim., ut ibid.

CAPITULA.

Capitula carentia die, & anno, & à nemine ſubſcripta, tamquàm informia attendi non debent. Deciſ.78. num. 10. pag.186., & Deciſ.80.n.12. pag.190.
Ampl.1. etiamſi ab Archivio fuerint extracta. num.11. pag.186.
Ampl.2., ubi eadem Capitula remanſerint ineffectuata. n.13. ibid.
Capitula ex actibus poſtea emanatis interpretationem recipiunt. Dec.78. n.14. pag.186.

CAPITULARES.

Capitulares Adminiſtratores. Vid. *Adminiſtrator.*
Capitularium Cauſæ. Vid. *Cauſa in Judicialibus.*

CAPPELLANUS.

Cappellanos deputandi jus poteſt ſpectare ad ſimplicem Laicum, & ad Univerſitatem. Deciſ.124. n.24. pag.309.
Decl. tamen, quod in illorum admiſſione, ſaltem ex honeſtate requiritur licentia Rectoris. n.12. pag.308.
Cappellanos ab Univerſitate nominatos admittendi, vel removendi Manutentio debetur Parocho docenti de ſua poſſeſſione. Deciſ.124. num.26. pag.309. Vid. *Manutentio.*
Cappellanos nominandi in poſſeſſione Manutentio debetur Communitati, ſive Univerſitati docenti de poſſeſſione. Deciſion.124. num.1. pag.308.
Et illius poſſeſſio probatur etiam per Teſtes de ipſa Univerſitate. n.1., & 6. ibid.
Decl. tamen, quod ex ſola juris aſſiſtentia non datur Manutentio in jure illos nominandi. Dec.124.n.19. pag.309.

CAPPUCCINI.

Vid. *Fr.Minores.*

CAPTURA.

Vid. *Manus Regia.*

CAPUT.

Capitis ad exemplum cætera membra regi debent. Dec.2. n.5. pag.2.

CARACCIOLA FAMILIA.

Caracciolæ Familiæ deſcendentes, in quæ cognomina diviſa. Dec.97. n.44. pag.226.

CARDINALES IN GENERE.

Cardinales ſunt partes Corporis Papæ. Dec.111. num.94. pag.274.
.... Succeſſerunt in locum Senatorum antiquorum. n.95. pag.274.
.... Sunt Conſiliarii Papæ, tamquàm Principis temporalis. n.96. pag.274.
.... Sunt Cives Urbis, & totius Status Eccleſiaſtici. Dec.111. n.97. pag.274.
Ampl., quamvis ſint exteri. n.94. pag.274.
Et non veniunt appellatione *Forenſium.* nu.98. pag.274.
Card. non præſumuntur voluiſſe aliquid facere in præjudicium Privilegiorum Eccleſiaſticorum. Dec.102. n.25. pag.239.

CARDINALES IN SPECIE.

Card. Camerarius per ſpeciale Chirographum deputatus eſt Judex omnium cauſarum reſpicien. ſolutionem Datiorum Civitatis Bononiæ, *Appellatione remota.* Dec.116. n.1. p.288.
Card. Camerarius non poteſt indicere Gabellas. Dec.73. n.6. pag.177.
Lim., ſi id faciat de mandato Papæ. ib. pag.177.
Cardinalis Camerarius habet oraculum vivæ vocis. Dec.73. n.8., & 9. pag.177.
Et eidem atteſtanti, aliquid feciſſe de mandato Papæ, creditur. n.10. ib. pag.177.
Idem procedit in Cardinali Nepote. num.8. ibid. pag.177.
Ampl., ubi agatur de Bannimentis coram ipſo Principe promulgatis. n.11., & de ratione. num.12. pag.177.
Card. Legatus eſt ad inſtar Pro-Conſulis. Dec.100. num.7. pag.233.
Et in ſua Provincia perſonam Principis repræſentat. n.8., & 19. ibid. pag.233.
Et poteſt Taxam Victualium indicere. n.9., & 12., & n.31. pag.233.
Ampl., quod poſſit etiam pretium taxare pro omnibus neceſſariis ad victum. nu.10. ibid. pag.233.
Card. Legatus non poteſt diſpenſare, & derogare legi Conciliarii, aut quidquam innovare poſt expeditum, & præſentatum monitorium A.C. ſuper executione d. legis cum inhibitione. Dec.169. n.30. pag.458.
Card. Legatus non habet poteſtatem indicendi, & extendendi gabellas. Dec. 180. n. 27. p. 488. & Dec.181. num.18. pag.490.
Cardin. Legati de Latere non poſſunt derogare, ſive diſpenſare Statutis, Pontificia auctoritate confirmatis. Deciſ.169. num.14., & 19. pag.457.
Ampl.1., nec ſub prætextu interpretationis, & limitationis. n.15. pag.457.
Ampl.2. nec ſub prætextu reductionis ad terminos juris. n.16. pag.457.
Ampl.3. ſine juſta, & legitima Cauſa. n.21. p.457.
Card. Legatis in Breve legationis datur facultas derogandi legibus, & Conſtitut. Apoſtolic. Dec.169. n.17. pag.457.
Decl. procedere pro bono publico Civitatis, & Provinciæ, & per viam legis univerſalis. num.18. pag.457.
Secus ubi procedit per viam reſcripti, & ex cauſa privata. n.20. pag.457.
Card. Legato non aliter facultas diſpenſandi præſumitur conceſſa, quàm cum juſta cauſa. Deciſ.169. n.27. pag.457.
Card. Legato permiſſum non eſt ſupplere, niſi deficientiam paucorum ſuffragiorum. Dec.169. num.26. pag.457.
Card. Legati auctoritas ſemper præſervata cenſetur. Dec.169. n.31. pag.458. - Lim. n.35. p.458.
Card. Legati auctoritas ſublata non præſumitur per Papam, quamvis alteri facultatem attribuat. Dec.100. n.19. pag.234.
Card. Legatorum Juriſdictio reſpicit temporalia, non Eccleſiaſtica. Dec.136. n.13. pag.343.
Card. Legati Reſcriptum ſubreptitium non attenditur. Dec.95. n.9., & 10. pag.217.
Cardinalis Nepotis Papæ Epiſtolæ plenè deferendum pro indaganda mente Sum. Pontificis. Dec.114. n.37. pag.285.
Cardinali Nepoti Papæ atteſtanti aliquid feciſſe de mandato Papæ plenè credendum. Dec.73. num.8. pag.177.

CARD. IN PARTICULARI.

Em. Card. Joseph Renatus Imperialis Sac.Cong. Bo.

Bo.Reg.Præfectus,ut nonnullis exteris Curialibus adimeret errorem,quem nutriebant circa defectum Jurisdictionis S.Congr. Bo. Reg. in Eccleſiaſticos componi, & imprimi curavit diſceptationem, quam habes poſt deciſiones pag.545.,& Vid.n.15. pag.547.

Ejuſdem vigilantia pro bono pub. commendatur. Dec.195. in princip. p.530., & Dec.197. num.3. verſ. eoq; pag.536., & n.14. p.547.

Card. Madrutius ex tit. verè oneroſo, nempè ob inſignia ejus merita, labores, & impenſas ex Motu proprio Pii IV., tam pro ſe, quàm pro ejus Succeſſoribus obtinuit ſubrogationem in Jura Rev. Camer. ſuper exactione Subſidii Triennalis, & aliorum Onerum Cameralium Oppidi Galleſii, Deciſion.93. num.1. pag.524.

Et à d. Card. hujuſmodi facultas tranſivit in Domum ab Altemps. n.2. pag.524.

CARTHUSIANI.

Vid. *Patres Carthuſiani*.

CASTANEÆ.

Caſtaneæ, & glandes ſunt in fructu. Deciſion.37. num.25. pag.70.

Caſtaneæ, Quærcus, & ſimiles ſunt Arbores frugiferæ. Dec.36. num.43. pag.65., & Dec.39. num.26. pag.77.

In jure colligendi *Caſtaneas*,cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.

CASTRUM IN GENERE.

Caſtrum, quod non ſit de diſtrictu, probatur ex hominū deſtinatione.Dec.187.n.20.,& 22.p.478.

....Ex Æſtimo Civitatis, ejuſque libris publ. n.23., & 24. pag.478.

....Ex quo non contribuerit ad expenſas factas pro Civitate, & Diſtrictu. n.25. pag.478.

....Ex Teſtimonio Epiſcopi. n.26. pag.479.

....Ex longæva obſervantia. n.28. pag.479.

Caſtri in Territorio bona ſita, an, & quando præſumantur emphyteutica. Vid. *Bona*.

Caſtri in Territorio poſſidens bona campeſtria. Vid. *Poſſidens*.

Caſtri partis in conceſſione non venit illius reſiduum. Dec.125. n.12. pag.311.

Ampl. num.13. pag.311.

Caſtra non ex eo, quod annuatim contribuant certa onera Civitati, arguitur, quod ſint de Diſtrictu ejuſdem. Dec.177. n.44. pag.480.

Caſtra inter plura, & Civitatem poteſt dari communio quoad Gubernium politicum, & œconomicum tantùm. Dec.163. n.43. pag.421., Dec.177. n.34., & 35. p.479., & Dec.180. n.5. p.485. — Reliqua, Vid. *Communio*.

CASTRUM IN PARTICULARI.

Caſtra Arronis, Lacus, & Montis Franchi, antiquitus pertinebant ad nobilem Familiam de Arronis. Dec.167. num.1. pag.446., & Dec.168. num.3. pag.452.

Et per Nobiles hujus Familiæ an.1355. donata fuere Civitati Spoleti. n.2. pag.447., & Deciſ.168. n.4. pag.452.

Ac in d. Donatione correſpectivè ipſis promiſſa fuit à Civitate ampliſſima exemptio à quibuſcumque oneribus, etiam favore Succeſſorum, & deſcendentium. n.3. p.447., & Deciſ.168. n.5. pag.452.

Taliſque Exemptio, ex quibus probetur eis conceſſa, & canonizata ex titulo verè oneroſo. vid. à num.11. ad 31., & n.40. p.447., & Dec.168. num.6. pag.452.

Caſtra Comitatus Æsini enumerantur. Dec.165. num.25. pag.431.

Inter *Caſtra Comitatus Æſini*, & Civitatem olim onera diſtribuebantur per Fumantes. Deciſion.165. num.24. pag.430.

Et ex quibus hoc probetur. vid. num.25., & ſeqq. pag.431.

Caſtri Gallesii onera Cameralia ceſſa fuerunt per R. C. Card. Madrutio ex tit. oneroſo. Deciſ.193. n.1. p.524. vid. *Card. Madrutius*.

Et in qua ſumma eid. repartitus fuerit Cenſus Apoſtolicus. Dec.193. n.3. pag.524.

Caſtri Medicinæ, et Villæ Fontanæ Territoria ſemper declarata fuerunt exempta à juriſdictione Bononiæ. Dec.125. n.22. pag.312.

Caſtrum Suriani quomodò pervenerit in Dominos ab Altemps. Dec.37. num.11. pag.68.

CASUS.

Caſus fortuiti, inſoliti, & inopinati non veniunt ſub generali obligatione.Dec.166.n.17. p.445.

De *Caſu* fortuito non tenetur Adminiſtrator. Deciſ.123. num.21. pag.305.

Caſum impoſſibilem non comprǽhendunt verba generalia. Dec.8. num.20. pag.9.

Caſus inſoliti non veniunt ſub generali renunciatione Caſuum fortuitorum. vid. *Renunciatio*.

In *Caſibus* inſolitis, & inopinatis reparatio Agerum, ad quem pertineat. vid. *Ageres*.

Ab uno *Caſu* ad alium non valet illatio. Dec.102. num.37. pag.240.

De *Caſu ad Caſum* non extenditur conſuetudo. Dec.142. num.26. pag.358.

In *Caſu* ſimplici loquens Conſtitutio non comprǽhendit mixtum. Dec.114. n.13. p.283.

CATASTRUM.

Cataſtrum plenè probat contra illud allegantem. Dec.80. n.17. pag.190.

Cataſtrum tempore non ſuſpecto, & auctoritate publica factum rectè probat bonorum confinia. Dec.131. num.30. pag.331.

Cataſtrum, ac libri pub. Civitatis, circa res illius Territorii plenam fidem promerentur. Deciſ.177. num.24. pag.478.

Cataſtrum laicale, ac allibratio bonorum in eo facta non afficit Clericos, & Eccleſiaſticos. Dec.191. num.8. pag.517.

Ex *Cataſtro* Civitatis probatur, quod Caſtrum non ſit de diſtrictu. Dec.177. n.23., & 24. p.478.

In *Cataſtro* deſcriptio bonorum facta in una parte non probat dominium in altera. Deciſ.33. num.19. pag.54.

In *Cataſtro* laicorum deſcribi nequeunt bona Eccleſiaſticorum ſine licentia Sed.Apoſtolicæ. Dec.162. num.11. pag.415.

In *Cataſtro* laicorum regiſtratio bonorum facta à laicis non afficit ipſa bona, ſed regiſtrantem. Dec.162. num.10. pag.415.

Et ob id non afficit Eccleſiaſticos illa acquirentes. ibid., & num.11. pag.415.

In *Cataſtro* laicorum ſunt deſcribenda bona patrimonialia Eq. S.Stephani. Dec.140. n.43. p.351.

In *Cataſtro*, ex quo bona deſcribenda non ſunt, probatur generalis exemptio. Dec.12. n.6. p.16., & dec.13. num.3. pag.17.

CATHEDRALIS.

Cathedralis Eccleſiæ Canonici. vid. *Canonicus*.

CAU-

CAUSA IN GENERE.

Vid. etiam *Effectus*.

Cauſa dicitur illa, cujus exiſtentia, vel deficientia tollit, & reſpectivè ponit effectum. Deciſ.163. num.20. pag.419.

Cauſa eadem durante, idem durare debet effectus. Dec.148. num.4. pag.381., Dec.171. n.23. pag.463., & Dec.175. num.10. pag.473.

Cauſa debet præcedere effectum, non ſubſequi. Dec.195. num.9. pag.532.

Ad ſuam *Cauſam* productivam referri debet effectus. Dec.93. num.27. pag.215.

Cauſa quælibet excuſat à caducitate. Deciſ. 36. num.57. pag.67.

Qui *Cauſam* damno dat, & illud reparare ſe adſtrinxit, tenetur ad illius refectionem. Deciſ.48. n.26. p.108., & Dec.148. n.5. p.381.

Ampl. etiamſi damnum ſit occaſionale, & veniat in conſequentiam. n.27. ibid. p.108.

CAUSA IN SPECIE.

Cauſa Correspectiva. vid. infra *Cauſa in particulari*.

Ad *Cauſam* Expressam Reſcripta referuntur. Deciſ.169. n.43. pag.458. vid. *Reſcriptum*.

Cauſa Falsa renunciationem factam à Communitate nullam reddit. Deciſion.179. num.5., & 9. pag.483.

Et ex quibus falſitas Cauſæ probetur. vid. n.6., & ſeqq. ibid.

Cauſa Finalis probatur ex proœmio. Deciſ.165. num.45. pag.437.

Cauſa finalis privilegii dici non poteſt illa paupertatis non expreſſa, ſed potius alia liberalitatis, & benemerentiæ. Dec.87. n.25. p.203.

Cauſa Gravis, ex quibus dici poſſit. Deciſion. 93. num.22. pag.214.

Ad *Cauſam* immediatam actus referri debet. Deciſ.159. num.11. pag.410.

Cauſa etiam Justa litigandi non excuſat ſuccumbentem à refectione expenſarum. Deciſ.48. num.29. pag.109.

Sine *Cauſa juſta* fieri nequit remotio ab eo, qui non habet jus deputandi. Dec.124. n.30. p.309.

Cauſa Legitima, & relevans, ubi adeſt, non eſt recurrendum ad alias poſſibiles. Deciſ.171. num.22. pag.463.

Ex *Cauſa* Necessaria dicitur ſolutio facta ab Univerſitate, ſive Collegio in ſequelam mandati Principis. Dec.154. num.8. p.393.

Cauſa Prohibita, prohibitus etiam cenſetur effectus. Dec.43. num.1. pag.93.

Cauſa Proxima dicitur illa, qua remota, illicò ceſſat effectus. Dec.159. n.12. pag.411.

CAUSA IN PARTICULARI.

Cauſa Debiti quando dicatur voluntaria, & quando neceſſaria. vid. Dec.154. n.3., & ſeq. p.393.

Cauſa Debiti, & obligationis Univerſitatis, an neceſſaria fuerit, attenditur illius origo. Deciſ.154. n.11. 13. 19., & 21. pag.394., & Deciſ.155. n.5., & 8. pag.397.

Cauſa Derogationis, et Dispensationis quando præſumatur juſta, vid. *Diſpenſatio*.

Cauſa Obligationis certa durante, continuat obligatio. Dec.10. n.17. pag.12.

Cauſa obligationis ceſſante, ceſſare debet illius effectus. Dec.46. n.3. pag.102.

Cauſa obligationis correſpectiva ipſam obligationem interpretatur. Dec.148. n.14. pag.382.

Cauſa obligationis Univerſitatis quando dicatur potius culpoſa, & voluntaria, quàm neceſſaria. Dec.155. n.9., & 10. pag.397.

Ad unam *Cauſam* Promissio reſtricta non debet ad aliam extendi. Dec.148. n.11. pag.381.

Cauſa Transactionis certa durante, durat Tranſactio. Dec.10. n.15., & ſeqq. pag.12.

Cauſa Tranſactionis ceſſante, ceſſat Tranſactio. Dec.10. n.14. pag.12.

Sine *Cauſa* celebrata *Tranſactio*, & Conventio non ſuſtinetur. Dec.44. n.16. pag.95.

CAUSA IN JUDICIALIBUS.

Cauſa, ubi reperitur commiſſa cũ clauſula *Appellatione remota*, Poſſeſſorium cumulari valet cum petitorio, etiam parte invita. Dec.116. num.16. pag.289.

Cauſa ob non tranſportationem actorum intra biennium remanet deſerta, & tranſit in judicatum. Dec.33. num.1. pag.53., & Dec.97. num.2. pag.223.

In *Cauſa* ſtatus lata Sententia. vid. *Sententia*.

In *Cauſa* ſtatus Teſtes examinati. vid. *Teſtis*.

In una, eademque *Cauſa* Partes ad imparia judicari non debent. Dec.172. num.20. pag.466.

Cauſæ ex decretis Ducalibus Urbini decidi debent ſummariè. Dec.34. num. 28. pag.57.

Cauſæ in Urbe promoveri poſſunt abſque opera Agentis. Dec.48. n.21. pag.107., & Dec.94. num.1. pag.216.

Et ob id illius impenſa nec refici, nec bonificari debet in refectione expenſarum litis. Dec.48. num.11. pag.107., & Deciſ.94. num.2. 4., & per tot. pag.216.

Lim., ubi agatur de refectione attentatorum. num.11. pag.216. contra. vid. *Expenſæ litis*.

Cauſarum deciſio non pendet à generalibus Juris Theoricis in abſtracto, ſed à circumſtantiis facti. Dec.177. num.19. pag.478.

Cauſarum Expeditio, vid. *Expeditio*.

Cauſarum Patroni. vid. *Confeſſio*.

Cauſas omnes Papa ſi advocavit ad ſe, præſumitur, quod tanquàm Judex ſupremus ſuper omnibus pronunciaverit. Dec.163. n.51. p.421.

In *Cauſis* Capitularium Epiſcopus, ſive ejus Vicarius quomodo procedere debeat. Deciſ.55. n.39. pag.132., & Dec.57. n.34. pag.140.

Cauſa Civitati, & totæ Legationi dici nequit communis, ubi agitur de ſolvendo ære alieno Civitatis tantùm. Dec.181. n.13. pag.490.

Cauſæ Communitatum Status Eccleſiaſtici, in gradu appellationis, olim devolvebantur ad Tribunal Cameræ. Dec.163. n.2. p.417.

Cauſæ Fiſcales, & Vectigalium celeriter, & ſummariè terminari debent. Dec.116. n.15. p.289.

In *Cauſis* Fiſcalibus Poſſeſſorium cumulatur cum Petitorio. Dec.116. n.15. pag.289.

Cauſæ Supremorum Principum, tàm activæ, quàm paſſivæ judicantur à propriis Judicibus. Deciſ.34. num.22. pag.57.

CAUSIDICUS.

Cauſidicorum ex atteſtatione probatur ſtylus Curiæ. Dec.64. num.17. pag.158.

Lim., ſi ſit contra jus. num.18. ibid.

Cauſidicorum confeſſio, & declaratio. vid. *Confeſſio*.

CEDENS.

Vid. *Ceſſionarius*.

CENSITI.

Vid. *Colonus*.

CENSURÆ.

Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſunt remedia à Jure Canonico Judicibus Eccleſiaſticis ſubminiſtrata ad inobedientes adjgendos ad paritionem. Deciſ.56. n.25., & 29. pag.137.

Ad *Cenſurarum* remedium non eſt deveniendum, niſi in Subſidium, & impellente præciſa neceſſitate. Dec.118. num.3. pag.294.

Cenſuras contra Magiſtratus laicos S. Rota non ſolet de facili proferre. Deciſ.118. num.1., & 21. pag.294.

Per *Cenſuras* etiam Epiſcopus cogere poteſt Officiales, & Adminiſtratores ad reddendas rationes. Dec.56. n.24.26., & 28. pag.137.

Per *Cenſuras* Epiſcopus procedere poteſt in Viſitatione contra parere recuſantes. vid. *Epiſcopus.*

In *Cenſuras* Bullæ Cœnæ Domini incurrunt imponentes gabellas, & onera læſiva Eccleſiaſticæ libertatis. Dec.136. num.4. pag.343.

CENSUS.

Cenſus pro Canone. vid. *Canon*.

Cenſus imponi poteſt etiam ſuper re aliena. Deciſ.37. num.13. pag.69.

Cenſus non exiſtentia probatur, ex quo inſtrumentum illius nunquàm fuit productum. Deciſion.105. num.16. pag.252.

Cenſus imponi ſolent per publica inſtrumenta. Deciſ.105. n.15. pag.252.

Cenſus annuus rei locatæ non præſumitur in locatione conventus duplo, & quadruplo minor proventu ejuſdem rei. Dec.41. n.21. p.89.

CENSUS APOSTOLICUS.

Cenſus Apoſtolicus indictus à Sixt. IV. Deciſ. 193. num.3. pag.524.

Et in qua ſumma repartitus fuerit Terræ Galleſii. vid. ibid.

Cenſus Apoſtolicus, & *Taxa Equorum* enumerantur inter onera Cameralia. Dec.136. n.6. p.343.

CENTENARIA.

Centenaria æquiparatur immemorabili. Dec.69. n.10. pag.168., & Dec.147. n.50. pag.379.

Centenaria æquipollet immemorabili, ubi nullam habet tituli reſiſtentiam. Dec.20. n.5. p.28.

Centenaria præbet titulum validum. Deciſ. 193. num.10. pag.525.

Ampl.1., quod illius vigore poteſt allegari melior titulus de mundo. n.17. pag.526., & vid. infra.

Ampl.2., quod per ipſam tollatur obſtaculum præcedentium actuum contrariorum. n.12. pag.525., & vid. infra.

Ampl.3., quod quaſcumque actiones etiam impræſcriptibiles extinguit. Dec.20. n.6. p.28.

Ampl.4., quod poſſit allegari etiam titulus oneroſus. Dec.37. num.10. pag.68.

Ampl.5., quod illius vigore præſcribantur Regalia etiam per inferiorem à Principe. Dec.177. num.11. pag.477.

Centenaria præbet meliorem titulum de mundo. Dec.36. n.33. pag.65., Dec.69. n.11. p.168., Dec.80. n.4. pag.189., Dec.126. n.19. p.314. Dec.177. n.10. p.477., & Dec.193. n.17. p.526.

Centenaria unicè præſervata in Bulla Urb. VIII. Dec.174. n.18. pag.471., & vid. *Bulla in ſpecie*.

Centenaria requiritur contra Eccleſiam. Deciſ.11. num.18. pag.15.

Ampl. con. Eccleſ. Lateranenſem. Deciſ. 11. num.18. pag.15.

Non procedit, ubi agatur de conſuetudine introducen. cum conſenſu Eccleſiaſticorum. n.19. ibidem. pag.15.

Ad *Centenariam* adimplendam quando admittatur conjunctio temporum. vid. *Bulla in ſpecie*.

Centenaria plurimum attendenda ad dignoſcendam valutationem Monetarum, & in qua moneta fieri debeat ſolutio. Dec.193. n.10., & 15. p.525.

Centenaria concurrente debetur manutentio in jure exigendi Vectigalia. vid. *Manutentio*.

Centenaria inducit participationis præſcriptionem. Dec.126. num.18. pag.314.

Centenariæ obſervantiæ in dubio ſtandum eſt. Deciſ.164. num.21. pag.425.

Centenaria non excluditur ab excluſione immemorabilis. Dec.20. num.4. pag.28.

Centenaria non eliditur ex actibus geſtis ſupra centum annos. Dec.28. num.13. p.44.

Centenaria excluditur ex actu violenter geſto. Deciſ.49. num.29. pag.112.

Centenaria contrariis actibus interrumpitur. Deciſ.69. num.17. pag.168.

Centenaria interrumpitur per litem. Deciſion.20. num.7. pag.28.

Decl., ut num. ſeq. ibid. pag.28.

CERNITA.

Cernita dicitur coadunatio nonnullorum Nobilium. Dec.104. n.3. pag.245.

Hæc ſe ingerit in his, quæ tantùm reſpiciunt jura honorifica Civitatis. n.6. ib. pag.245.

Nec poteſt aliquid deliberare abſque Conſilio Generali. n.7., & 9. ibidem.

CESSIO.

Sub *Ceſſione* jurium ampliſſima facta à conductore favore Socii, venit actio agendi, & proſequendi injuriam factam affictuario pro ejus remotione. Dec.156. num.32. pag.403.

Ceſſiones generales interpretantur juxtà terminos actus, cujus intuitu emittuntur. Deciſ. 96. num.28. pag.220.

Ceſſiones, & Conceſſiones gratioſæ fuerunt revocatæ per Sum. Pontifices. vid. *Conceſſio*.

CESSIONARIUS.

Ceſſionarius ſuccedit in juribus cedentis. Dec.154. num.17. pag.394.

Procedit in vigentibus, ſecus in jam extinctis. num.18. pag.395.

Ceſſionarius Conductoris ſuccedit in omnibus, & per omnia in ejus locum, ejuſque perſonam repræſentat. Dec.156. n.33. pag.403.

Idem procedit in Socio admiſſo ad Societatem affictus. n.32., 34., & 38. pag.403.

Ampl. etiamſi Communitas admiſſum, in ſocium non recognoverit. n.35. pag.403.

Decl., ut n.36. ibid.

CHARITATIVUM SUBSIDIUM.

Vid. *Subſidium charitativum*.

CITATIO.

Citatio eſt de jure naturali, & divino, ac de ſubſtantialibus Judicii. Dec.63. n.6. p.155., & Dec.66. n.16., & 22. pag.161.

Citatio concernit defenſionem naturalem. Deciſ.62. n.5. pag.153.

Citatio de jure requiritur ad vid. *Subhaſtari*, & *deliberari*, Vid. *Deliberatio*. Vid. *Pignus*.

Citatio ad dicen. contra commiſſionem fieri debet infra annum. Vid. *Appellans*.

Citatio intereſſe habentium. Vid. *Intereſſe*.

Citationis defectus eſt inſanabilis. Dec.61. num.3. pag.150., Dec.63. num.1. pag.155., & Deciſ.64. n.6. pag.157.
Reliqua. Vid. *Defectus*.
Extra *Citationis* diem lata ſententia eſt nulla. Deciſ.141.n.5. pag.354.
Lim. concurrente ſtylo in contrarium. n.8. ib.
Sine *Citatione* Partis Teſtes examinati non attenduntur. Vid. *Teſtis*.

C I V I L I S.

In *Civilibus* habens potiores qualitates eſt præferendus. Dec.111. n.47. pag.271.

C I V I L I T A S.

Vid. etiam *Civis*.
Civilitas, quibus modis acquiratur. Deciſ.111. num.22. pag.269.
.... Acquiritur per decennalem habitationem in loco cum ſupportatione onerum. Dec.111. n.22., & 65. pag.269.
Procedit, etiamſi Pater habitaverit per d. tempus. n.22., & 23. pag.269.
Decl. tamen, quod ad hujuſmodi effectum requiritur animus acquirendi incolatum. n.25., & 66. pag.269.
Lim. quando quis per accidens habitet in aliquo loco ratione militiæ, ſtudii, aut alterius muneris, vel negocii. n.24.ib. pag.269.
Ampl., quod ſemel acquiſita non amittitur per accidentalem abſentiam. num.67., & 69. ibid. pag.272.
Subampl. etiamſi talis abſentia fuerit ratione regreſſus ad propriam patriam. num.68. ibid. pag.272.
Civilitatis acquiſitio pendet ab animo. Dec.111. num.66. pag.272.
De *Civilitate* acquiſita ratione domicilii, qui plura tractent, remiſſivè. Dec.111.n.70. p.272.
Civilitas ex Domicilio quomodò acquiratur. Vid. *Domicilium*.
Civilitas impropria oritur ex incolatu. Dec.111. num.99. pag.274.
Civilitas in loco, an acquiratur per ibidem promotum ad ſacros Ordines cum aſſignatione Patrimonii. Vid. *Patrimonium Sacrum*.
Civilitas reſultans ex nativitate nullam habet in ſe fictionem. Dec.111. n.76. pag.273.
Civilitas loci acquiritur per nativitatem in loco. Dec.111. n.77. pag.273.
Ampl. etiam ſi quis natus fuerit occaſionaliter. ibidem. pag.273.
Civilitas Nativitatis eſt vera, & propria Civilitas. Dec.111. n.79. pag.273.
Ampl. etiam ſi quis alibi conceptus fuerit. n.80. ibid. pag.273.
Subampl., quod *natus* in aliquo loco remaneat obligatus ibid. ad omnia commoda, & incommoda. n.90. ibid. pag.274.
Civilitas nativitatis, & originis à nonnullis confunditur. Dec.111. n.84. pag.273.
Civilitas originis quomodò ſortiatur. Dec.111.n.85. 102., & ſeqq. p.273.
Civilitas acquiri poteſt per Privilegium, vel allectionem factam à Communitate inter Cives. Dec.111.n.51. pag.271.
Et Civis ex tali Civilitate, non dicitur Civis originarius, ſive naturalis. num.52. ibidem. pag.271.
Nec gaudet privilegiis à lege, Statuto, vel Principe conceſſis veris Civibus. num.53. ibid. pag.271.
Civilitates plures poſſunt concurrere in una, & eadem perſona. Dec.111. n.91. pag.274.

CIVIS IN GENERE.

Vid. etiam *Civilitas*.
Civium Appellatione compræhenduntur etiam *Comitatenſes*. Dec.177. n.18. pag.478.
.... An veniant *Diſtrictuales* tantùm. Dec.111. num.71., & ſeqq. pag.272.
Civis, quibus modis quis efficiatur. Vid. infra, & Vid. *Civilitas*.
Civi, de cujus intereſſe agitur, ejuſque conjunctis in primo, & ſecundo gradu non eſt permiſſum intervenire in Pub. Conſilio. Vid. *Publ. Conſilium*.
Civi unicuique de jure competit actio popularis. Dec.170. n.9. pag.460.
Ampl. n.10. pag.461.
Civi unicuique licitum eſt immittere animalia ad depaſcendum in proprio Territorio, ſoluta fida Communitati dominæ paſcuorum. Deciſ.87. n.19. pag.203.
Cives propriis ſumptibus propriæ Patriæ prærogativas tuentes commendandi ſunt. Dec.170. num.12. pag.461.
Cives tenentur ſolvere Taxas Communitatibus indictas, non minus, ac Comitatenſes. Deciſ.177. num.40. pag.480., & Deciſ.187. num.22. pag.504.
.... Necnon tenentur ad ſolutionem Taxæ Equorum. Dec.187. per tot. pag.501.
Cives non debent collectari ad inſtar Forenſium. Dec.140. n.72. pag.352.
Procedit, ubi præſtent continuam, & permanentem habitationem in Civitate unà cum familiis, aliàs ſecus. n.73. pag.352.
Cives quoad Statuta Civitatis. Vid. *Statutum*.
Civium beneficio gaudent Eccleſiaſtici. Dec.143. n.8. pag.360.
Civium burſa. Vid. *Burſa*.
Civium onera. Vid. *Onus*.
Civibus ſuis Communitas pro ſupplendis publicis neceſſitatibus poteſt Datia, & Collectas imponere. Dec.125. n.18. p.311., & Dec.127. num.23. pag.317.
Civibus nec Civitas, nec Communitas poteſt præjudicare. Dec.111. n.61. pag.272.
Civibus intereſt Civitatis Ærarium eſſe opulentum, & de ratione. Dec. 129. num.58., & ſeqq. pag.325.
Civibus non eſt permiſſum locare paſcua, & de eis diſponere. Dec.33. n.14. pag.54.
Civibus in concurſu extraneorum favent Statuta. Dec.111. n.21. pag.269.
Civibus perſonale privilegium conceſſum ratione loci, non ſequitur perſonam extra locum. Dec.140. n.74. pag.352.
Ad *Cives* collegialiter, & non uti ſingulos ſpectat electio, & approbatio novi Decurionis. Deciſ.170. n.6. pag.460.

CIVIS IN SPECIE.

Civis ALLECTUS inter alios non habetur pro extraneo. Dec.111. n.75. pag.272.
Ampl., ubi allectio proceſſerit a Supremo Principe. ib., & Vid. *Civilitas*.
Civis Loci dicitur habens Beneficium in loco. Deciſ.111. n.27. pag.269.
.... Ha-

.... Habens domicilium, & onera ſuſtinens in loco. n.28. pag.269.
.... Expoſitus in loco. Dec.111. n.83. pag.273.
Civis loci, an dicatur baptizatus in illo loco. Deciſ.111. n.82. pag.273.
.... An dicatur promotus ad Sac. Ordines ad titulum Patrimonii aſſignati in illo loco. Vid. *Patrimonium Sacrum*.
Civis primus *loci* dicitur Baro, & Dominus loci. Dec.33. num.13. pag.54., & Dec.111. n.92., & ſeq. pag.274.
Civis Originis, Originarius, & Oriundus quis dicatur. Dec.111. num.50., & ſeqq. p.271., & Vid. *Originarius*. Vid. *Oriundus*.
Civis ex Privilegio non venit ſub ſtatuto, lege, vel privilegio loquente de Cive originario. Dec.111. n.54. pag271.
Limit. ubi verba Privilegii ſint adeò ampla, ut Civem reputare velint, acſi eſſet Originarius. n.55. ib., & Vid. *Conclaviſtæ*.
Civem ex *Privilegio* efficere poteſt Princeps, ac ſi eſſet Originarius. Dec.111. n.59. pag.271.
Secus autem Communitas. ibid.
Cives Romani, ſi poſſideant in Territoriis Baronalibus, quibus gaudeant Exemptionibus ex diſpoſitione Stat. Urb. lib.3. cap.56., & 58. Deciſ.137. num.12., & 13. pag.345., & Deciſ.139. n.6. pag.347.
Decl., quod ſub dd. Exemptionibus non compræhenditur Exemptio à privativa Juris furnandi. n.14. p.345., & Dec.139. n.7. pag.347.
Inter *Cives* Urbis, & aliarum Civitatum Status Eccleſiaſtici enumerantur Cardinales. Deciſ.111. n.97. pag.274.
Et Conclaviſtæ. vid. *Conclaviſtæ*.

CIVITAS IN GENERE.

Civitas Appellatione *Communis* quandoque continetur. Dec.127. n.26. pag.317.
Civitatis appellatione in favorabilibus venit etiam Comitatus. Dec.187. n.40. pag.505.
Civitas, Comitatus, & Diſtrictus, quod tanquàm quid diverſum conſiderati fuerint, arguitur ex illorum diverſa enunciativa. Dec.163. n.40., & ſeqq. p.421., & Dec.177. n.33. pag.479. Vid. *Comitatus*.
Civitas cum ſuis Caſtris, Vicis, & Terris unum Corpus conſtituit. Dec.177. n.16. pag.478.
Civitates duæ diſtinctæ poſſunt ſubeſſe uno Gubernatori. Dec.126. n.27. pag.314.
Inter *Civitates*, & Caſtra dari poteſt Communio quoad Gubernium Politicum, vel Œconomicum tantùm. Dec.163. num.43. pag.421., Dec.177. n.34. pag.479., & Dec.180. num.5. p.485. -- Reliqua Vid. *Communio*.
Inter *Civitatem*, & Comitatum, quod inæqualitas repartitionis onerum proceſſerit ex communicatione bonorum Civitatis, ex quibus probetur. Dec.164. n.32. pag.426.
Civitas, ſive Communitas non tenetur particulare ſuum Patrimonium ſingulis communicare. Dec.127. n.28. pag.317.
Civitas, ſive Communitas nequit juri Tertii, ac ſuis Civibus præjudicare. Deciſion.111. num.61. pag.272.
Civitas, ſeu Communitas ſubdita ſi eligat aliquem inter Cives, talis allectio non ſuffragatur in præjudicium veri Civis, & de ratione. Deciſ.111. n.60., & 61. pag.272.
Lim. ſi allectio fiat ex cauſa neceſſaria, vel rationabili. n.63. ib. pag.272.
Civitatis ad ornatum ſpectat Eccleſias eſſe ornatas, & cuſtoditas. Dec.141. n.23., & 35. p.354.
Civitati non competit Privilegium addictionis in diem. Dec.156. n.20. pag.401.
A *Civitate* conceſſa Exemptio, quæ onera comprehendat. Vid. *Exemptio*.
In *Civitate*, ejuſque Territorio ſi gabella impoſità fuerit, non extenditur ad totam legationem, ſive Provinciam. Dec.180. per tot. pag.485., & Dec.181. per tot. pag.488.
Et ex quibus hujuſmodi reſtrictiva arguatur. Vid. *Vectigal*.
Civitas quoad Aquæductus. Vid. *Aquæductus*.
Civitas quoad Bona. Vid. *Bona in ſpecie*.
Civitatis Ærarium. Vid. *Ærarium*.
Civitatis Bannimenta. Vid. *Bannimentum*.
Civitatis Cauſæ. Vid. *Cauſa in Judicialibus*.
Civitatis Diſtrictus. Vid. *Diſtrictus*.
Civitatis Libri. Vid. *Libri*.
Civitatis Mœnia. Vid. *Mœnia*.
Civitatis Statutum. Vid. *Statutum*.
Civitatis Territorium. Vid. *Territorium*.

CIVITAS IN PARTICULARI.

Vid. *Sub ſuis ſingulis nominibus*.

CLANDESTINA POSSESSIO.

Vid. *Poſſeſſio*.

C L A R U S.

In *Claris* opus non eſt interpretatione. Dec.55. num.11. pag.131.

CLAUSULA IN GENERE.

Clauſula derogatoria appoſita in ſucceſſivo Brevi abrogat præcedentes Conſtitutiones. Deciſ.163. n.62. pag.422.
Clauſula præſervativa facit actum conditionalem, & præſervat à præjudicio. Deciſ.52. num. 23. pag.120.
Clauſulæ reſolutivæ producunt reſolutionem contractus ex capite inobſervantiæ, iis verò deficientibus datur actio ad damna, & intereſſe. D.111. n.43., & 44. p.270. - Ampl. n.45. p.271.

CLAUSULA IN SPECIE.

Clauſula -- *Appellatione remota* tollit remedium appellationis. Deciſ. 116. n.2. pag.288., & Deciſ.140. num.1. pag.349.
Clauſula *Appellatione remota* operatur, ut poſſeſſorium cognoſci poſſit cum petitorio. Dec.116. num.16. pag.289.
Clauſula -- *Arbitrio* -- an, & quando ſuſpendat executionem. Dec.144. n.3., & 4. p.362.
Clauſula -- *Conſtituti* in Inſtrumento fundationis adjecta non transfert poſſeſſionem Civilem poſt lapſum decennii, quando poſſeſſio naturalis eſt penes Tertium. Dec.112. n.38. p.279.
Clauſula -- *Dummodo non tranſeat in exemplum* -- excludit quamcumque Conſuetudinem, & obligationem. Dec.142. n.23. pag.358.
Clauſula -- *nihilominus potiori pro cautela*, quid importet. Dec.167. num.29. pag.449.
Clauſula -- *& non alitèr, nec alio modo* -- quid operetur in mandato Procuræ deputatorum Communitatis. Dec.104. n.16. pag.246., Deciſion.105. n.2., & 8. pag.249., & Deciſ.106. num.4. pag.254.
Clauſula -- *& non aliter* appoſita obligationi, quid importet. Dec.48. n.14. pag.107.
Clauſula -- *& non aliter, nec alio modo*, quid operetur

tur in contractu. Dec.109. n.3. pag.262.
Clauſula — ex certa ſcientia, etiamſi deficiat in confirmatione Statutorum, non facit, quin confirmata dici non poſſint in forma ſpecifica. Deciſ.174. n.29. pag.471.
Clauſula — in omnibus, & per omnia — in inſtrumento quid operetur. Dec.106. n.3. p.254.
Clauſula -- in parte, & partibus in productione appoſita nil operatur, ubi Scriptura producitur pro fundamento intentionis. Deciſion.78. num.24. pag.187.
Clauſula — niſi in quantùm antiquis temporibus exiſtit obſervata in privilegio importat idem, quod Clauſula *quatenùs ſint in uſu*. Deciſion.87. num.10. pag.202.
Clauſula -- Motu proprio importat quod Princeps proceſſerit non per viam gratiæ, ſed juſtitiæ. Dec.163. n.11. pag.418.
Et facit præſumere gratiam diſpenſationis juſtam. Dec.169. n.24. pag.457.
Clauſula -- non deducta deducam, & non probata probabo — de jure tacitè ſubintelligitur in omnibus judicialibus inſtantiis. Deciſion.197. num.1. pag.536.
Clauſula — non retardata, quid operetur. Dec.69. num.13. pag.456.
Cum *Clauſula -- parito literis arbitrio* utraque Signatura reſcribere ſolet, ubi agitur de executione Literarum Apoſtolicarum. Dec.144. num.2. pag.362.
Clauſula -- parito literis -- abſtractivè ſumpta, aufert juriſdictionem Judici ulterioris inſtantiæ. Dec.111. n.9. pag.268.
Limit. ſi ſuperaddatur Clauſula -- *arbitrio*. n.11. ibid. pag.268.
Clauſula — quam, & quas devolvit omnia, tam quoad deciſa, quàm quoad reſervata. Deciſ.156. n.5. pag.400.
Clauſula -- quatenùs licita ſint, & honeſta, quid operetur in confirmatione Statutorum. Dec.100. num.14. pag.233.
Clauſula -- Sed ab illis excepta ſint, & eſſe cenſeantur, niſi ea, quæ hactenus oneribus hujuſmodi fuerint, & de præſenti ſint obnoxia, quid operetur in privilegio exemptivo. Dec.140. n.58. p.351.
Clauſula -- ſine præjudicio ſuorum jurium, quando nihil operetur. Dec.193. n.11. pag.525.
Cum *Clauſula -- S.P. conformium in ea parte, in qua ſunt conformes* Signatura Iuſtitiæ reſcribere ſolet, ubi ſententiæ ſint in aliquo conformes. Dec.66. n.1. pag.160.
Cum *Clauſula -- S.P.* ubi Signatura reſcripſit, non eſt allegabilis nullitas mandati. Deciſ.139. num.8. pag.347.
Clauſula -- Sublata, & Decretum irritans faciunt præſumere Conſt. Apoſt. fuiſſe uſu receptas. Deciſ.69. n.13. pag.168.
Clauſula -- Sublata, & Decretum irritans in Lit. Ap. tollunt contrarium uſum, conſuetudinem, & poſſeſſionem. Dec.69. num.14. pag.168., & Dec.116. n.5., & 17. pag.288.
Lim. in privilegio particulari. n.8. pag.289.
Et inhibent Judicibus, ne aliter, quàm ad formam Literarum Apoſtolicar. poſſint judicare. num.6. ibid. pag.268.
Clauſula -- Sublata, & Decretum irritans poſſeſſionem inficiunt. Dec.116. n.5., & 17. pag.288.
Clauſula -- Sublata, & Decretum irritans tollunt quamcumque contrariam obſervantiam, & præſcriptionem. Deciſ.174. n.25., 26., & 32. pag.471.
Ac tollunt Judicibus facultatem aliter judicandi. n.27. pag.471.
Clauſula -- Sublata, & Decretum irritans quid operentur in Statutis. Vid. *Statutum*.
Clauſula -- tam conjunctim, quàm diviſim in mandato procuræ Communitatis, importat mandatum Procuræ etiam Particulariũ. D.44. n.36. p.97.
Clauſula -- uti Principalis, principaliter, & in ſolidum appoſita in fidejuſſione facta pro adminiſtratore Communitatis, importat eandem obligationem adminiſtratoris. Dec.175. n.1. p.472., & Dec.176. n.1. pag.474.

CLEMENS PP. VII., VIII., ET IX.

Clem. VII. auxit Taxam -- *di Strama, Legna, e Paglia*. Dec.187. n.9. pag.502.
Sub ipſo loca Montium originem habuerunt. num.14. pag.561.
Clem. VIII. erexit Sacr. Congregat. Bon. Regim. num.8. pag.567.
Eidemq; demandavit adminiſtrationem, & tutelam Communitatum Stat. Eccleſ. Dec.44. num.24. pag.96.
.... Statuit, quod in alienationibus bonorum Communitatum intereſſet Beneplacitum Apoſtol. Dec.68. n.11. pag.165.
Clem. VIII. an.1592. impoſuit Gabellam Annonæ. Dec.140. n.11. pag.349.
Et ad illius ſolutionem gravavit omnia bona indiſtinctè. n.12. pag.349.
Et potiſſimè bona quorumvis Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hieroſolymitani. num.13., & 57. pag.349.
Submotis quibuſvis Exemptionibus, ex quavis Cauſa, etiam oneroſa. num. 14., 21., & 57. pag.349.
Clem. VIII., pro rata Territorii Recineti Civitati Lauretanæ aſſignati, illam gravavit onere perſolvendi Rev. Camer. Apoſtolic. annua ſcut.500. promanantia e proventibus Gabellarum nuncupat. *di Spina, Carne, e Peſa*. Dec.192. n.19. pag.520.
Clem. VIII. Bullæ. Vid. *Bulla in ſpecie*.
Clem. IX. impoſuit Gabellam bonenorum 5. pro quolibet Cado vini Caſtrorum, quod introducitur in Urbem. Dec.8. n.1. pag.8.
Et quas perſonas ad illius ſolutionem teneri voluerit. n.2. ibid.

C L E R I C I.

Vid. etiam *Eccleſiaſtici*, & Vid. *Bona*.
Clericus Conjugatus gaudet tantùm privilegio Fori, & Canonis. Dec.140. n.52. pag.351.
Clerico ad Sacerdotium promovendo alimenta promittens, quamdiu teneatur illa præſtare. Vid. *Obligatio in ſpecie*.
Clerici Cameræ comprælienſi in impoſitione Subſidii Triennalis. Vid. *Paulus III*.
Clerici quoad Cataſtrum. Vid. *Cataſtrum*.
Clerici etiam prima tantùm tonſura initiati gaudent immunitatibus, & Exemptionibus Eccleſiaſticis competen. Dec.136. n.3. pag.342.
Clerici etiam ob laicorum impotentia gravati fuerint in ſolutione Subſidii Triennalis. Vid. *Paul. III*.
Clerici tenentur ſolvere Gabellam de rebus, quæ per Mercatores, ſeu alios inferuntur in

in Civitatem. Deciſ.5. num.4. pag.5.
Clerici in Sacris conſtituti ſunt exempti à ſolutione Gabellarum impoſitarum per Civitates, quoad bona quæſita, ſive ſeparabilia. Dec.5. num.1. pag.5.
Ampl. num.2. pag.5.
Secus verò quoad bona quærenda, ſeu inſeparabilia,& quæ iſta ſint.declaratur.n.ſeqq. pag.5.
Clerici, ut ad onera publica teneantur, quid requiratur. Vid. *Onera publica*.
Clerici Exempti à Gabella Carnium, an poſſint emere Carnes in quibuſvis macellis, vel potius in peculiari macello Clericorum. Deciſ.5. n.7. pag.5.
Clerici Regulares quoad Subſidium Triennale. Vid. *Paul.III.*
Clerici in Sacris conſtituti ſunt exempti à Gabella Carnium, non in omnibus, ſed in uno tantùm macello. Dec.6. n.2. pag.6.
Nec talis reſtrictiva eſt læſiva, ſed ampliativa libertatis Eccleſiaſticæ. Dec.6. n.3. pag.6.
Clerici, & Eccleſiaſtici,an,& quomodo cenſeantur compræhenſi in Statuto laicali.Vid.*Statutum*.
Clericorum Familiares. Vid. *Familiaris*.
Clericorum libertas eſt defendenda adversùs Laicas poteſtates, illam violare tentantes. Deciſ.190. n.3. pag.514.
Clericorum Patrimonia ſunt exempta ab oneribus. num.3. pag.548.
Clericorum pignora coram quo Judice deliberanda. Vid. *Deliberatio*.
Clericos non ligat Ægidiana. Dec.136. n.14. p.343.
Clericos non ligant Edicta Laicalia. Vid.*Edictum*.
Clericos exemptos à publicis muneribus, eorumque bona ab oneribus immunia eſſe voluit Conſtantinus Imperator. n.1. pag.548.
Contra *Clericos*, etiam quoad exactionem onerum Cameralium, procedere poſſunt Gubernatores Status Eccleſ.,tanquam Delegati S.Cong. Bo. Regim. Dec.136. n.30. pag.344.

C L E R U S.

Clerus Eccleſiaſticus non præſumitur negligens in tuitione ſui Privilegii. Deciſion. 102. num.26. pag.239.
Clerus quoad onera publica in Statu Eccleſiaſtico. Vid. *Onera*.
Cleri, & Eccleſiaſticorum Immunitatem tueri maximoperè ſategit Bonif.VIII. anathematis pœna in Violatores ſtatuta. n.1. pag.546.
Clerum Gallicanum Bonifacius VIII. non prohibuit,quin Regi ad tuendum Regnum Subſidia largiretur, ſed tantùm ſine aſſenſu Apoſtolicæ Sedis id fieri vetuit. n.12. p.555.
A *Clero* laudum ſolemniter acceptatum habet vim pacti, & tranſactionis. Deciſion.102. num.23. pag.239.
Et ab omnibus Eccleſiaſticis, eorumque Succeſſoribus debet obſervari. n.24. ibid.

C O A C T I O.

Coactio Judicialis arguit præcedentem obligationem. Deciſ.26. num.7. pag.40., & Dec.28. num.8. pag.43.
Coactionis præſumptio ceſſat, ubi intervenit Supremi Principis auctoritas. Deciſion. 129. num.51. pag.324.
Coactivum pactum. Vid. *Baro*.

C Œ T U S.

Cœtus, Collegium, vel Univerſitas, quod ſit Eccleſiaſtica, probatur, ex quo fuerit auctoritate Superioris Eccleſiaſtici inſtituta, vel confirmata. Dec.114. n.6. pag.282., & Dec.115. n.10. pag.286.

COLLATIO.

Collatio Papæ in dubio eſt ſuſtinenda. Deciſ.144. num.64. pag.367.
Collatio ſpectat ad Papam, ubi jus præſentandi ſpectans ad Communitatem ob ſciſſuram votorum reduci non poſſit ad exercitium intra legitima tempora.Dec.144.n.57.,& 64.p.367.
Ampl., quod tunc nec Epiſcopus poſſit compræſentatum gratificare, & de ratione. num.67. ibid.
In *Collationibus* etiam jure devolutionis Papa poteſt alios prævenire. Dec.60. n.30. pag.149.

COLLECTA IN GENERE.

Collectæ ſunt onus Reale bonis infixum. Dec.192. num.3. pag.519.
Collectarum in materia plurimùm defertur obſervantiæ. Dec.192. n.12. pag.520.
Decl. procedere, ubi obſervantia ſit rationabilis, ſecus ſi ſit contraria juſtitiæ, & æquitati. n.13. pag.520.
Lim., ubi talis obſervantia proceſſit ex incuria Officialium Communitatis. n.14. pag.520.
Collectas in alium uſum,quàm deſtinatum convertere Communitatibus non eſt permiſſum. Dec.192. n.27. pag.522.

COLLECTA QUOAD SPECIALIA.

Quoad Impositionem.

Collecta pro urgenti neceſſitate poteſt per Communitatem imponi. Dec.127. n.23. pag.317.
Collecta imponi nequit abſque publica utilitate, vel neceſſitate. Dec.82. n.11., & 13. pag.193.
Collecta dicitur impoſita ex publica neceſſitate, ubi fuit impoſita pro ſubventione Imperii, Civitatis, & Provinciæ ab incurſu Militum. Dec.82. n.12. pag.193.
Collecta, ubi impoſita fuit ex publica neceſſitate, ſufficit conſenſus majoris partis Eccleſiaſtic. Dec.82. n.14. pag.193.
Collecta imponi poteſt deficiente Ærario Communitatis. Dec.129. n.59. pag.325.
Collecta antequam imponatur,diſcuti debet burſa Communis. Dec.165. n.37. pag.434.
Collectarum impoſitarum, & imponendarum appellatione, quæ veniant. Vid. *Appellativa Significatio*.
Collectarum imponendi, & extendendi poteſtas competit unicuique Principi,Superiorem non recognoſcenti. Vid. *Gabella*.
Collectarum impoſitio fieri, & regulari debet ad menſuram onerum ſolvendorum. Dec.195. num.19. pag.533.
Collectarum impoſitio, & exactio non præjudicat Succeſſoribus, à quibus nil fuit exactum. Deciſ.82. n.10. pag.193.
Lim.,ubi Collecta eſt onus reale. n.13. p.193.
Collectarum ex impoſitione, & exactione probatur ſubjectio. Dec.82. n.8. pag.193.
.... Ac Bona eſſe de Territorio Communitatis. Deciſ.195. n.7. pag.532.
Collectas imponendi, & exigendi poſſeſſio,ex quibus probetur. Dec.82. n.1. pag.192.

COLLECTA

Quoad Repartitionem, Et Taxationem.

Collectarum, & Onerum repartitio *per as, & libram*, eſt

eſt omnibus æquior. Dec.165.n.13. pag.430.
Collectarum, & onerum repartitio quandoque fieri ſolet per Fumantes, & quomodò. Vid. *Onus*.
Collectarum taxatio variari debet juxta peculiares caſuum circumſtantias. Dec.197.n.8. p.538.
Collectarum taxatio quomodò regulata fuerit per Sac. Rotam in ſequelam tranſactionis. Deciſ.197.n.9. pag.538.

COLLECTA
QUOAD EXACTIONEM.

Collecta exigi poteſt etiam ſuper ripis frugiferis. Dec.137.n.42.p.318.,& Dec.129.n.79. p.327.
Collectarum exactio non præjudicat Succeſſoribus. Vid. ſupra.
Collectarum ex exactione probatur poſſeſſio. Vid. ſupra.
Pro *Collectis* aſſequendis Communitas poteſt procedere contra debitores *Manu Regia*. Deciſ.121. num.9. pag.300. Reliqua, vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

COLLECTA
QUOAD SOLUTIONEM.

Collectæ, & Tributa ſolvuntur Principi pro ſuſtentatione politici Matrimonii. Deciſ.165. num.1. pag.428.
Collectarum ſolutio, an, & quomodò probetur ex libris privatis. Vid. *Liber*.
Collectarum ſolutio facta pro una parte bonorum, non arguit dominium quoad alteram partem. Dec.33.n.19., & 20. pag.54.
Ad *Collectarum* ſolutionem tenentur omnes illi, quos cauſa illius indictionis complectitur. Dec.187.n.33. pag.505.
Collectas tam Cives, quàm Comitatenſes ſolvere tenentur pro rata commodi. Deciſion.177. num.40. pag.480., & Dec.187.n.22.pag.504.
Collectas Particularium non tenetur ſolvere Communitas. Dec.44.n.19. pag.96.
Collectas circa modum ſolvendi,attenditur conſuetudo. Dec.163.n 29. pag.420.
Lim.,ubi per eam inducatur inæqualitas, quia tunc non valet. Dec.165. n.10. pag.428.
Collectarum pro rata Territorii diſmembrati ſolutio, ad quem pertineat. Vid. *Territorium*.

COLLECTA
QUOAD EXEMPTIONEM.

Vid. *Exemptio*.

COLLECTA
QUOAD RESTITUTIONEM.

Collectarum in reſtitutione Communitas tenetur bonificare Collectas jam exactas. Dec.198. n.2. p.539., & Dec.200.n.3. pag.544.

COLLECTA IN PARTICULARI.

Collecta CAMERALIS, vid. infrà, & vid. *Onera in ſpecie*.
Collecta eſt COMMUNITATIVA, ſi ſit impoſita ſuper comeſtibilibus. Dec.192. n.22. pag.521.
Ampl.num.24. ibid.
Lim. num.25. ibid.
Et ſpectat ad illam Communitatem, à qua, & ad cujus commodum impoſita fuit. numer.23. pag.521.
Collecta Communitativa deſtinata ad ſolutionem onerum Cameralium, evadit Cameralis. Deciſ.192. n.25. pag.522.
Decl. procedere, ut n.26. pag.522.
Reliqua vid. *Onera in ſpecie*.
Collectam SALIS aſſignavit Civitas Firmana pro erectione Collegii, & quibus conditionibus. Deciſion.104. num.2. pag.245., & Deciſ.108. num.1. pag.259.

COLLEGIUM.

Collegium repræheſentat perſonam fictam, ſive Civilem. Dec.114. n.16. pag.283.
Collegii ſub nomine veniunt tantùm perſonæ Laicæ, non autem Eccleſiaſticæ, ubi de illis expreſſa mentio habita non fuerit. Dec.114.n.18.p.283.
Collegium, Univerſitas, vel Communitas, an ſit Eccleſiaſtica,probatur,ex quo fuerit auctoritate Superioris Eccleſiaſtici inſtituta, vel confirmata. Dec.114. num.6. pag.282., & Deciſ.115. num.10. pag.286.
Collegium, & Univerſitas habetur in numero pupillorum ſub aliena adminiſtratione degentium. Dec.154. num.22. pag.395.
Collegium, ſive Univerſitas non mutatur ex mutatione perſonarum. Dec.155. n.13. p.397.
Procedit quoad actus neceſſarios, ſecus quoad voluntarios. n.14., & 15., & de ratione. p.397.
Collegium, ubi nullos habet certos redditus, debita, & onera communicanda non ſunt inter Collegiales. Dec.155. n.17. pag.397.
Extra Collegium vota data, in nulla habentur conſideratione. Dec.60. n.14. pag.148.
In *Collegio* Succeſſores. vid. *Succeſſor*.
Collegii Bonorum Adminiſtrator præſumitur eidem utilitatem, & non damnum parare. Dec.154. num.24. pag.396.
Per modum *Collegii*, ſive Univerſitatis, ubi à Patronis expleri debet Electio, ille dicitur habere majorem partem ſuffragiorum, ubi illa excedat medietatem, habito reſpectu ad totum Collegium. Dec.60. num.3. pag.148.
Collegii, ſive Communitatis major pars requiritur, ubi negocium ſit per ſingulos collegialiter, & repræſentando Communitatem. Deciſ.144. num.20., & 40. pag.363.
Collegii jure quando omnes veniunt, tunc major pars minorem reluctantem, & non conſentientem obligat. Dec.172. num.12. pag.465.
Secus verò ſi veniant uti ſinguli. n.13. p.465.
Collegii pro erectione, quid aſſignaverit Civitas Firmana. vid. *Firmana Civitas*.
Collegii pro ſuſtentatione facta promiſſio. vid. *Promiſſio*.

COLLITIGANS.

Vid. etiam *Pars*, & *Partes*.
Collitigantes pro virili tenentur ad litis expenſas. Dec.182. num.1. pag.492.
Inter *Collitigantes* fructus pendentes, & inexacti diſtribuendi ſunt pro rata temporis, quo poſſederunt. Dec.70. n.10., & 14. pag.170., & Dec.71. num.8., & 14. pag.172.

COLONUS.

Coloni adſcriptitii, Agricolæ, & Cenſiti reputantur poſſeſſores bonorum intra limites Feudi. Dec.51. num.25. pag.117.
Ampl. ex Conſuetudine Galliæ. n.26., & 27. p.117.
Ac Brittanniæ, n.28. pag.117.

COMESTIBILIA.

Vid. *Victualia*.

COMITATENSES.

Comitatenſes dicuntur illi, qui ſunt de eadem Juriſdictione, & Territorio. Dec.177. n.17. p.478.
Comitatenſes etiam veniunt appellatione *Civium*. Dec.177.

Dec.177. num.18. pag.478.
Comitatenſes tenentur ad onera hoſpitationis militum. Dec.177. num.37. 39., & 41. pag.479., & Dec.187. num.28., & 29. pag.505.
Comitatenſes tenentur ad onera realia. Deciſ.187. num.26., & 28. pag.504.
Ac ad Taxam Equorum. ibid., & per tot.
Comitatenſes æquè ac Cives tenentur ſolvere collectas pro rata commodi. Deciſ.177. num.40. pag.480., & Dec.187. n.22. pag.504.
Comitatenſium in beneficium, ex quibus arguatur Communicatio bonorum Civitatis in repartitione onerum. Deciſ.164. num.8., & ſeqq., & num.18. pag.423.
Ad *Comitatenſes* non extenditur exemptio conceſſa Diſtrictualibus. Dec.177. num.13. p.478.

COMITATUS.

Vid. etiam *Diſtrictus*.
Comitatus in favorabilibus venit appellatione *Civitatis*. Dec.187. n.40. pag.505.
Comitatus eſt diverſus à Diſtrictu. Dec.177. n.12. pag.478. -- Contra n.14., & 20. p.478.
Comitatus, & Diſtrictus quod idem ſint, non arguitur ex ſolutione ſalarii facta uni Depoſitario. Dec.177. num.43. pag.480.
Comitatus, & Diſtrictus præſefertur a vocabulo Territorium Civitatis. Dec.177. n.15. p.478.
Comitatus, quod unum corpus conſtituat cum Civitate excluditur, ex quo ille iſtam agnovit in ſeparatam Dominam. Dec.163. n.40. p.421.
....Ex diſtinctis Tabellis, in quibus bona ſeparatè deſcribuntur. n.41. pag.421., & Deciſ. 164. num.28. pag.426.
....Ex quo bona Civitatis, & Comitatus diſtinctè enunciantur in Brevi Apoſt. n.42. pag.421., & Dec.177. num.33. pag.479.
Inter *Comitatum*, & Civitatem Æſinam, quod inæqualitas repartitionis onerum proceſſerit ex communicatione bonorum Civitatis, ex quibus probetur. Dec.164. n.32. pag.426.
Comitatus Æſini Caſtra, vid. *Caſtra*.
In *Comitatu* Venaiſino vivitur jure ſcripto. Deciſ.51. n.31. pag.117.
In *Comitatu* Venaiſino Bona ſunt triplicis ſpeciei. Dec.52. n.37., & 38. pag.122.
In *Comitatu* Venaiſino omnia bona ſita intra limites Feudi præſumuntur allodialia. Deciſ.51. num.31. pag.117.

COMMENDA.

Commendæ S. Stephani in Erectione, an locum habeant Conſt. Apoſt. prohibentes alienationes in Forenſes. vid. Dec.112., 113., & 114. p.276. & ſeqq.
Commendæ Ordinis S. Stephani ſunt ſecundùm aliquos Beneficia Eccleſiaſtica. Deciſion.140. num.64. pag.352. -- Contr. n.65. ibid.
Decl. ſtrictè, & rigorosè non eſſe Beneficia Eccleſiaſtica. n.66. pag.352.
Commendæ Ord. S. Stephani ſubſunt Magno Magiſtro. Dec.115. n.3. pag.286.
Commendæ Religionis Sancti Stephani non gaudent Exemptione competen. bonis primæ Erectionis. Dec.140. n.68., & ſeqq. pag.352.
Idem eſt de *Commendis* S. Jacobi de Calatrava, & de Alcantara. num.70. pag.352.
Commendæ Ord. S. Stephani fundatio facta per Subditum S. Sedis abſque licentia Apoſtolica eſt nulla. Dec.113. num.3. pag.280.
Commendæ in fundatione poteſt conſiderari Cauſa honorificentiæ, & profana. Dec.112. n.32. p.278.
Commendæ in fundatione minor tenetur ſervare ſolemnitates juris, & Conſt. Ægidianæ, & de ratione. Dec.112. n.33. pag.278.
Commendarum bona reparare tenentur Commendatores. Dec.72. n.22. pag.175.
Ad novas *Commendas* tranſeuntes Commendatores Religionis Hieroſolymit. ex Statutis Religionis tenentur reſarcire damnum cauſatum in antiquis Commendis. Dec.72. n.1. p.174.
Reliqua quoad Bona *Commendarum*. Vid. *Bona in ſpecie*.

COMMENDATARIUS.

Commendatarius Abbas. vid. *Abbas*.

COMMENDATOR.

Vid. etiam *Commenda*.
Commendatores Sac. Religionum tenentur reparare bona Commendarum. Dec.72. n.22. p.175.
Commendatores Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ tranſeuntes ad alias Commendas. vid. *Commenda*.

COMMISSIO.

Commiſſio directa Auditori Cameræ cum voto ſuorum Locumtenentium reſolvitur, ubi Auditor Cameræ non adeſt, & unum ex Locumtenentibus ejus munus ſupplet. Deciſion.156. n.9. pag.400. -- Con. n.10. pag.400.
Commiſſio, ubi eſt directa alicui Judici ratione dignitatis, non verò perſonæ, adimpleri, & conſumari valet à Succeſſore. Dec.156. n.11. p.400.
Commiſſionis ſuæ limites excedere non poteſt Judex Delegatus. Dec.55. n.5. pag.130., & Dec.57. num.3. pag.138.
Ampl. non obſtante Partium conſenſu. Deciſion.57. n.4. pag.138.
Sine nova *Commiſſione* Judex delegatus, an, & quando poſſit procedere in petitorio, poſtquàm pronunciavit in poſſeſſorio. vid. *Judex*.
Commiſſionis ſuæ limites S. Rota excedere non poteſt. Dec.55. n.5. p.130., & Dec.56. n.21. p.137.

COMMISSUM.

In *Commiſſum* nemo incidit ſine dolo. Deciſ.136. num.29. pag.344.

COMMODUM.

Qui ſentit *Commodum*, ſentire debet incommodum. Dec.49. num.35. pag.112.
Commodum ceſſare debet ad ratam deficientis incommodi. Dec.164. n.31. pag.426.
Commodum, & incommodum debet unuſquiſque proportionabiliter ſentire in repartitione onerum. Dec.163. n.19. pag.418., & Deciſ.164. num.10. pag.423.
Commodum ſi ſit commune inter duas Communitates, ita, & etiam commune debet eſſe incommodum. Dec.126. n.24. pag.314.

COMMUNIS, ET COMMUNE.

Communis appellatione Civitas quandoque continetur. Dec.127. n.27. pag.317.
In re *Communi* damnum illatum. vid. *Damnum*.
Communia eſſe præſumuntur ea, quæ communibus expenſis tuentur. Dec.165. n.41. p.435.

COMMUNICATIO.

Communicatio unius, importat aliorum excluſionem. Dec.163. n.22. pag.419.
Communicatio Bonorum Civitatis in beneficium Comitatenſium in repartitione onerum, ex quibus probetur. Dec.164. num.8., & ſeqq., & n.18.

& num.18. pag.423.
Communicatio paſcuorum, ubi inducta ſit inter laicos, & Eccleſiaſticos, quomodò veniat ad praxim reducenda, reſervatur novo examini. Dec.11. num.23. pag.15.
Communicatio paſcuorum inter Eccleſiaſticos, ex quibus probetur. Dec.11. ſub n.8., & ſeqq. p.14.

COMMUNIO.

Communio ſolet gignere diſcordias. Deciſion.165. num.42. pag.436.
Communio poteſt dari inter plura Caſtra, & Civitates quoad Gubernium Politicum, vel œconomicum tantùm. Dec.163. num.43. pag.421., Deciſ. 177. num.34. pag.479., & Deciſ. 180. num.5. pag.485.
Decl. tamen, quod ex hoc non infertur ad communionem bonorum, & Territorii. Dec.163. num.44. pag.421., Dec.177. num.35., & 42. p.479., & Dec.180. n.6., & ſeq. pag.485.
Idque exemplificatur in Provinciis unitis Holandiæ. num.45. pag.421.
Communio inter duas Communitates quoad juriſdictionem, & adminiſtrationem œconomicam non probatur ex materiali diviſione rei communis. Dec.125. num.10. pag.311.
Communio inter duas Communitates non arguitur ex communione nundinarum, vel mercatus. Dec. 126. num.31. pag.315.
.... Nec ex communione in expenſis. Dec.93. num.28. pag.215.
.... Nec ex communione aliquorum Privilegiorum. Dec.125. num.9., & ſeqq. pag.311., & Dec.126. num.1. pag.313.
.... Nec ex aliis actibus, de quibus in Dec.125. n.14., & ſeqq. p.311., & Dec.126. per tot. p.312.
Communio non poteſt dari, ubi adeſt meum, & tuum. Dec.126. num.15. pag.313.
Communio excluditur ex diviſione. Deciſion.126. num.8. pag.313.
'A *Communione* particulari non valet illatio ad univerſalem. Dec.126. n.30. pag.315.
In *Communione* quid remanſerit, arguitur ex obſervantia. Dec.125. num.21. pag.312.

COMMUNITAS IN GENERE.

Vid. etiam *Collegium*. vid. *Univerſitas*.
Communitas eſt collectio hominum ſub certa Villa, Civitate, vel Caſtro viventium. Deciſion.44. num.2. pag.95.
Communitas nil aliud eſt, quàm Corpus civile repræſentatum à Particularibus ipſum conſtituentibus. Dec.178. num.13. pag.482.
Ideòque nil agere dicitur, niſi id faciat legitimè congregata. Dec.60. num.13. pag.148.
Communitas in ſe eſt quoddam Corpus fictum, & inanimatum. Dec.44. num.1. pag.95., & Deciſ.114. num.16. pag.283.
Communitas repræheſentat Corpus fictum diſtinctum à Particularibus. Dec.44. num.4. p.95., & Dec.60. num.7. pag.148.
....Et perſonam fictam, & civilem. D.114. n.16. p.283.
Communitas quantumvis parva enumeratur inter perſonas potentes. Dec.146. num.2. p.372.
Communitas non poteſt ſuis Civibus præjudicare. Dec.111. num.61. pag.272.
Communitatis vox dicitur individua, & unica, & diviſionem non patitur. Deciſ.144. num.10. 39., & 60. pag.362.
Et ob id gratia derogatoria medietatis vocum in his terminis nil operatur. num.11., & per tot. pag.363.
In *Communitatibus* Poteſtas, qualis, & penes quos reſideat. vid. *Reſpublica*.
Communitates plures quando conſtituant unum Corpus. Dec.125. num.1. pag.310.
Communitatum diviſio, & diſtinctio quomodò probetur. Dec.125. n.3., & per tot. pag.310., & Deciſ.126. n.6. pag.313.
Communitas una, ut ab altera ſejungatur, & ſeparetur, quid requiratur. Dec.126. n.7. p.313.
Communitas una, eſt ab alia diſtincta, ubi unaquæque habet proprium nomen, Subditos, Territorium, & Patrimonium. Dec.125. num.2. pag.310., & Dec.126. num.2. pag.313.
Communitas una, ubi eſt ab alia diſtincta, non poteſt participare de datio, ſive emolumento alterius. Dec.125. num.7., & per tot. pag.311., & Dec.126. num.3. pag.313.
Communitas una poteſt uti privilegio ſibi, & alteri communi, nec ex hoc infertur ad Communionem univerſalem. Dec.125. n.9. pag.311., & dec.126. num.1. pag.313.
Duæ *Communitates* non implicat, quod ab eodem Prætore gubernentur. Dec.126. n.25. p.314.
Duæ *Communitates* non implicat, quod ineant Communionem in expenſis, & in reliquis ſint diviſæ. Dec.93. n.28. pag.215.
Reliqua, vid. *Communio*.
Communitate ab una ad aliam non valet illatio. Dec.80. num.24. pag.191.
Communitas tenetur ſervare jus publicum. Deciſion.141. num.24. pag.354.
Communitas non poteſt impedire Dominum lacus, ne faciat repagula. Dec.147. n.41. pag.379.
Communitatis Libri. vid. *Liber*.
...... Major pars, vid. *Collegium*. vid. *Univerſitas*, vid. *Actus*.
...... Miniſter. vid. *Miniſter*.
...... Procurator. vid. *Procurator in ſpecie*.
...... Regulatores. vid. *Regulatores*.
...... Renunciatio. vid. *Renunciatio*.
...... Scientia. vid. *Scientia*.
...... Secretarius. vid. *Secretarius*.
Communitatis de intereſſe quamvis agatur, ad validitatem deliberationis requiritur citatio ad viden. ſubhaſtari. Dec.63. n.8. pag.155.
Communitati, & à Communitate facta ſolutio. vid. *Solutio*.
Adversùs *Communitatem* juris prohibitivi quaſi poſſeſſio non acquiritur ex actibus factis contra Particulares. Dec.24. num.6. pag.38.

COMMUNITAS QUOAD SPECIALIA.

COMMUNITAS

QUOAD EIUS ADMINISTRATORES, ET MINISTROS.

vid. *Adminiſtrator*. vid. *Miniſter*.

COMMUNITAS

QUOAD ÆRARIUM.

Communitas etiam de jure tenetur ex publico *Ærario* Eccleſias reparare. Dec.141. n.25. p.355.
Reliqua. vid. *Ærarium*.

COMMUNITAS

QUOAD AGERUM REPARATIONEM.

Communitas in caſibus inopinatis, & inſolitis tenetur ad reparationem *Agerum*, non obſtante etiam, quod alius obligationem aſſumpſerit, & de ratione. Dec.166. n.19., & 20. pag.445.
Reliqua, vid. *Ageres*.

COMMUNITAS
Quoad ejus Appaltatores.
Vid. infra *Communitas quoad ejus Conductores*.
COMMUNITAS
Quoad Aqueductus.
Communitas poteſt ex præſcriptione acquirere jus cogendi populum ad expurgationem *Aquaductus*, ſeu Vallati, & de ratione. Deciſ.129. num.67. pag.325.
Reliqua, vid. *Aquaductus*.
COMMUNITAS.
Quoad Bona propria, propriam Bursam, et proprium Patrimonium.
Communitas poſſidendo *bona propria* fungit vices perſonæ privatæ. Dec.44. n.10. pag.95.
Et tenetur ſolvere onera ad inſtar alterius Particularis. num.11. ibid.
Ac Primitias. Dec.44. num.9. pag.95.
Reliqua quoad *Bona Communitatis*, eorumque alienationem, vid. *Bona in ſpecie*. vid. *Alienatio*.
Communitas habet ſuum particulare *Patrimonium*. Dec.129. num.58. pag.325.
Decl., quod id, quod Civitas, ſive Communitas jure proprio poſſidet, non exinde publicum cenſetur, ac ad ſingulos pertinet. n.60. pag.325.
Communitas habet propriam *burſam*, ſive arcam pro ſupportandis oneribus ipſius Communitatis. Dec.44. num.5. pag.95.
Et hæc diſtincta eſt à burſa Civium. n.6. p.95.
Communitas non tenetur particulare *Patrimonium* Singulis communicare. Dec.127. n.28. p.317.
COMMUNITAS
Quoad ejus Cancellarium. Vid. *Cancellarius*.
COMMUNITAS
Quoad Collectas.
Communitas pro urgenti neceſſitate poteſt *Collectas* ſuis Civibus imponere. Dec.125. n.18. p.311., & Dec.127. num.23. pag.317.
Et impoſita ſuper Comeſtibilibus dicitur Communitativa, & ad Communitatem imponentem ſpectat. vid. *Collecta*.
Communitas pro aſſequendis *Collectis* poteſt procedere Manu Regia. Dec.121. num.9. p.300.
Communitas pro exigendis publicis *Collectis* poteſt de jure cont. debitores ſuos procedere de plano, & abſque citatione. Dec.122. n.7. p.303.
Decl. procedere uſque ad captionem pignoris pro aſſecuratione, ſecus quoad deliberationem. num.8. pag.303.
Id ipſum procedit etiam in Fiſco. n.9. p.303.
Communitatis Edictum publicatum contra Debitores *Collectarum* non ſupplet defectum Citationis neceſſariæ ad validitatem Proceſſus con. Particulares. Dec.121. num.15. p.301.
Communitatibus non eſt permiſſum *Collectas* in alium uſum, quàm deſtinatum convertere. Dec.192. num.27. pag.522.
Communitas non tenetur ſubire *Collectas*, & gravamina Particularium. Dec.44. n.19. p.96.
Communitas una, ſi favore alterius condemnetur ad reſtitutionem *Collectarum*, tenetur eaſdem Collectas, quas exegit, bonificare, ſive reſtituere. Dec.198. n.2. pag.539., & Dec.200. num.2. pag.544.
COMMUNITAS
Quoad Conductores, et Appaltatores suos.
Communitas, ſi unà cum ejus *Appaltatore* litem ſuſtinuit, & ambo ſuccubuerunt, tenetur pro ſua virili ad litis expenſarum refectionem contribuere. Dec.182. n.1. pag.492.
Ampl., ubi Communitas litem ſuſtinuit pro ſuo jure, & intereſſe. num.2., & 3. pag.493.
Communitas non tenetur invita acceptare unum *Conductorem* in locum alterius. Deciſ. 156. num.36. pag.403.
Secus eſt quoad admiſſum ad participationem. ibidem. pag.403.
Communitas, ex quibus dicatur recognoviſſe, & approbaſſe conſocium admiſſum ad ejus *Appaltum*. Dec.156. n.37., & 38. pag.403.
Communitas locatrix tenetur refundere *Conductori* omne damnum paſſum ob impedimentum ab illa præſtitum, ne uti poſſit libero rei locatæ exercitio. Dec.156. num.16. pag.401.
Communitas locatrix non poteſt rem majori oblatori jam deliberatam, & diù poſſeſſam auferre, & novo majori oblatori longè poſtea ſupervento tradere. Dec.156. n.17., & 19. p.401.
Communitas tenetur reficere damna nedum *Conductori*, ſed etiam ſocio admiſſo ad participationem. Dec.156. num.38. pag.403.
Communitas poteſt agere adversùs Socios ſui Conductoris admiſſos ſine ejus approbatione. Deciſ.156. num.41. pag.403.
Et ita è contra Socii poſſunt agere adversùs Communitatem pro refectione damnorum. num.42. pag.403.
Communitatis proventus *Conductor* conduxiſſe præſumitur juxtà ſtatũ præſentẽ. D.156. n.29. p.402.
Communitati non expedit, quod ſub prætextu læſionis *appaltus* diu obſervatus, reſcindi poſſit, & de ratione. Dec.156. n.31. pag.402.
Reliqua vid. *Appaltator*, vid. *Conductor*.
COMMUNITAS
Quoad Contractus. vid. *Contractus*.
COMMUNITAS
Quoad Constitutiones Exemptionum Revocatorias. vid. *Conſtit. in ſpecie*.
COMMUNITAS
Quoad Debitores suos.
Communitas contra *Debitores* procedit Manu Regia vigore Conſt. Clem.VIII., & Urb.VIII. Deciſ.122. n.4. pag.303. Decl., ut n.ſeqq. ib.
Et vid. ſupra *Communitas quoad Collectas*. vid. *Debitor*, vid. *Manus Regia*.
COMMUNITAS
Quoad ejus Debita.
Communitas abſque cauſa ſuſcipiens in ſe *debitum* Particularium, dicitur enormiſſimè læſa, nec tenetur obſervare tranſactionem, & obligationem. Dec.44. num.20., & 21. pag.96.
Communitatis debiti, & obligationis Cauſa. vid. *Cauſa*.
Communitatis ad *debita*, an, & quando teneantur Eccleſiaſtici. Vid. *Eccleſiaſtici*.
COMMUNITAS
Quoad Ecclesiæ Reparationem, &c.
Communitas, ſive Populus tenetur reficere, quæ ſunt ad ornatum *Eccleſiæ*. Dec.141. n.35. p.356.
Communitas ſine dubio tenetur ad *Eccleſię* reparationem ſtante conſuetudine. Dec.141. n.27. p.355.
Et ex quibus talis conſuetudo probetur. vid. num.28., & 29. pag.355.
Ampl., ubi illa canonizata probetur in contradicto-

dictorio Judicio. n.30. pag.355.
Communitates tenentur ex publ. Ærario *Eccleſias reparare*, etiam de jure. Dec.141.n.25. p.355.

COMMUNITAS
QUOAD EXPENSAS LITIS.

Communitas una tenetur contribuere ad *expenſas* factas per alteram pro tuitione *litis* Communis, & utilis. Dec.91. num.4. pag.209.
Et vid. *Expenſæ Litis*.

COMMUNITAS
QUOAD FURNUM.

Communitas ad hoc, ut dicatur, acquiſiviſſe Jus prohibendi Eccleſiaſticis aperitionem Furni, quid requiratur. Dec.157. n.9. pag.405.
Reliqua, vid. *Eccleſiaſtici*. vid. *Furnus*.

COMMUNITAS
QUOAD EJUS JURATOS, ET DEPUTATOS.

Communitatis Jurati non in omnibus repræhesentant totam Communitatem. Deciſion. 144. num.44. pag.366.
Communitatis Jurati, ubi aliquid gerunt nomine Officii, non gerunt figuram perſonæ privatæ. Dec.144. num.17. pag.363.
Communitatis Jurati, uti Publici Repræſentantes habent mandatum generale ad gerendum omnia nomine *Communitatis*. Dec.144. n.18., & 35. pag.363.
Limit. in requirentibus ſpeciale mandatum. num.19. pag.363.
Communitatis Jurati non poſſunt præſentare nomine Communitatis ſine ejus ſpeciali mandato Procuræ. Dec.144. n.19. pag.363.
Communitatis Deputati debent mandati fines cuſtodire. Deciſ.31. num.6. pag.49., & Deciſ.104. num.15. pag.246.
Et non ſervando conditiones præſcriptas, nil egiſſe dicuntur. Dec.31. num.7. pag.49., & vid. *Procurator in ſpecie*, & vid. *Regulator*.

COMMUNITAS
QUOAD JUS NOMINANDI, JUSPATRONATUS, ET JUSPRÆSENTANDI.

Communitas fundare volens aliquod *Juſpatronatus*, quid obſervare debeat. Dec.145. n.7. p.369.
Communitati Benefactrici, quamvis non poſſit competere vigore *Juriſpatronatus*, Jus approbandi Puellas Deo dicandas, poteſt tamen ex honeſtate ei competere Jus præſtandi conſenſum tantùm. Deciſ. 145. num. 22. pag. 370., & Dec.146. num.18. pag.374.
Et ex quibus tale Jus eidem competere dicatur. vid. n.23. pag.370., & vid. infra.
Et quomodo talis conſenſus præſtari debeat per poſterius. n.28., & 29. pag.370., & Dec.146. num.19. pag.374.
Decl. tamen 1., quod tale jus non poteſt competere ſub ſpecie Juris honorifici -- Et de ratione. num.24. pag.370.
Decl.2., quod ab injuſta denegatione conſenſus liceat Monialibus recurrere ad Ordinarium, qui poteſt illum ſupplere. num.28. pag.370.
Decl.3., quod conſenſus poſtulari debet, ut *Communitas* approbet, non autem, ut ſe opponat. num.20. pag.374.
Et ob id habetur pro præſtito, ſi illum concedere recuſet. Dec.146. num.21. -- Et de ratione ibid., & num. 29. pag.374.
Decl.4., ut conſenſu denegato, conſuli debeat per Moniales Epiſcopum. Dec.146. n.30. p.375.
Communitas, ſi prætendat ſibi competere *Jus approbandi* puellas ex fundatione Monaſterii, debet de fundatione concludenter docere. Deciſ.145. num.1., & 3. pag.369., ſed vid. num.18. pag.370.
Communitas patrona Monaſterii dici nequit ex actibus relatis in Dec.146. n.9. p.373.
Communitas ſubminiſtrans nonnullas tantùm expenſas pro ſubſtentatione Monialium, donec aliundè ſubſtentari potuerint, non dicitur Monaſterium *fundaſſe*, nec illius *Juſpatronatus acquirit*. Dec.145. num.13. pag.369.
Reliqua quoad *Jus nominandi*, *Juſpatronatus*, & *Juſpræſentandi* Communitatis. vid. *Jus in ſpecie*.

COMMUNITAS
QUOAD JUSPASCENDI, ET PASCUA.

Communitas ubi eſt domina *Juriſpaſcendi*, quomodò, & quo tempore eo uti poſſit. Deciſ.54. num.24., & ſeqq. pag.127.
Communitas ubi eſt Domina herbarum, ſpicarum, & frondium, non poſſunt Particulares introducere animalia ad illas depaſcen. Deciſ.54. num.25., & 27. pag.127.
Ampl. ib., & num.31., & ſeqq. pag.127.
Communitas ubi eſt Domina *paſcuorum*, non ex hoc, quod concedat facultatem tempore recollectionis fructuum inducendi animalia Suina, valet illatio ad cætera animalia. Deciſ.54. num.53. pag.128.
Communitas domina *paſcuorum* non poteſt terras ad culturam reducere in præjudicium habentis *Privilegium Juriſpaſcendi*. Deciſ.173. num.16. pag.468.
Communitas ſi ex diſpoſitione Statuti ſit *Domina paſcuorum*, ſpicarum, & frondium, *demptis fructibus*, quomodò id intelligatur. Dec.54. num.29., & 30. pag.127.
Reliqua circa Juſpaſcendi Communitati competens. vid. *Juſpaſcendi*.

COMMUNITAS
QUOAD MAGISTRATUS.

Communitatis Magiſtratus, quæ facere poſſit, & reliqua. vid. *Magiſtratus*.

COMMUNITAS
QUOAD MANDATUM PROCURÆ.

Communitatis, ejuſque Particularium Mandatum Procuræ, ex quibus probetur, vel præſumatur, vid. *Mandatum Procuræ*.
Et vid. ſupra *Communitas quoad ejus Juratos*, &c.

COMMUNITAS
QUOAD MOLENDINA.

Vid. *Molendinum*, & vid. plura in verbo *Baro*.

COMMUNITAS
QUOAD OBLATIONES.

Communitas tenetur facere *Oblationes* Eccleſiæ, ubi ita in ejus Statuto diſponatur. D.103. n.5. p.242.
Procedit, ubi Statutum ſit in forma probanti. num.7. ibid. pag.242.
Reliqua quoad Oblationes, vid. *Oblatio*.

COMMUNITAS
QUOAD OBLIGATIONEM.

Communitas non poteſt obligari abſque licentia Principis ex Juris diſpoſitione. Deciſion. 32. num.4. pag.51.
Ampl., quod in Statu Eccleſiaſtico obligari non poſſit abſque beneplacito Apoſtolico vigore Conſtit. Sixti V., & Clem. VIII., vel licentia Sac.

Sac. Cong. Bo. Reg. ibid. num.5. pag.51., & Dec.44. num.25., & 26. pag.96.
Subamplia, quod tacita approbatio non ſufficiat. num.12. ibid. pag.51.
Et ex quibus talis tacita approbatio excludatur. num.13., & ſeqq. ibid.
Communitas nulliter obligatur pro debito, & facto alieno. Dec.44. num.22. pag.96.
Communitas obligata non remanet ex ſolutione facta ſub conditione ipſius obligationis, ſi dictam obligationem non acceptavit. Dec.171. num.28. pag.463.
Communitatis nomine *Obligatio*, & ſtipulatio inita ad formam Decretorum Conſilii, & S. Congr. Bon. Reg. non extenditur ad pactum, quod in Decretis non continetur. Dec.108. n.5., & 6. pag.260.
Ampl. ſtante Clauſ. *& non aliàs, aliter, nec alio modo*. num.4. ibidem.
Reliqua quod Obligationes Communitatis. vid. *Obligatio in ſpecie*.
Communitas, ſi aſſignavit aliquod emolumentum in genere, non tenetur ad præſtationem alicujus certæ quantitatis. Dec.105. num.18. p.252., Dec.108. n.2. p.260., & Dec.109. n.13. p.263.
Et periculum dicti emolumenti ſpectat ad aſſignatarium. Dec.105. num.18. pag.252.
Ampl. concurrente longæva obſervantia. Deciſ.108. n.17. p.261.
Limit., ubi aſſignamentum fuit factum pro certa quantitate. num.2. ib. pag.260.
Communitas, ſi ſe obligaverit perſolvere aliquam ſummam pro congrua ejus Epiſcopi, quatenùs in Epiſcopatum de per ſe ejus locus erigatur, non tenebitur ad illius ſolutionem, ſi Epiſcopatus erigatur non de per ſe, ſed æqualiter unà cum alio. Dec.31. num.1. pag.49.
Reliqua vid. *Aſſignamentum*, vid. *Epiſcopus*.

COMMUNITAS

QUOAD EJUS OFFICIALES.

Communitatis intentio non poteſt per *Officiales* declarari abſque ſpeciali mandato. Deciſ. 109. num.16. pag.263.
Communitati non præjudicat incuria ſuorum *Officialium* quoad exactionem Collectarum, Deciſ.192. num.15. pag.520.
Communitas adinſtar Pupillæ eſt commendata adminiſtrationi ſuorum *Officialium*. Deciſ.188. num.22. pag.510., & Dec.192. n.17. p.520.
Reliqua, vid. *Officialis*.

COMMUNITAS

QUOAD ONERA.

Communitas non tenetur ſubire *onera* Particularium. Dec.44. num.19. pag.96.
Communitatis onera ſunt diſtincta ab oneribus Particularium. Dec.44. num.6. pag.95.
Communitas pro bonis propriis tenetur ſolvere *onera* adinſtar alterius Particularis. Dec.44. num.11. pag.95.
Communitates tenentur ad ſolutionem Taxæ Equorum. vid. *Taxa in ſpecie*.
Communitates cum ad *onera* ſubeunda annuatim impares ſint, nova *onera* ſubire coguntur, ſolvendo nempe fructus Montis Communitatum. num.20. pag.564.

COMMUNITAS

QUOAD REFECTIONEM PONTIUM, ET VIARUM.

Vid. *Pons*. vid. *Via*.
Communitates, & loca finitima contribuere debent ad *reſtaurationem Pontis*, cujus commodo utuntur. Dec.171. n.5. 16., & 27. p.462.
Vel ſubire debent onus Pedagii, donec ſequatur Expenſarum reintegratio. n.6. pag.462.
Ampl. concurrente obſervantia. n.17. p.462.

COMMUNITAS

QUOAD PRIMITIAS.

Communitas non tenetur ſolvere *primitias* pro bonis Particularium. Deciſ.44. num.8. 13., & ſeqq. pag.95.
Lim. pro bonis ab ipſa Communitate poſſeſſis titulo particulari. n.9., & ſeq. ibid.

COMMUNITAS

QUIBUS GAUDEAT PRIVILEGIIS, ET QUIBUS NON.

Communitas utitur *privilegio* Manus Regiæ. vid. *Manus Regia*, & vid. ſupra.
Communitas æquiparatur Minori, Mulieri, & Eccleſiæ in celebratione contractus, & ad eorum inſtar ſine ſolemnitatibus contrahere prohibetur. Dec.161. n.5. pag.414.
Communitas dijudicatur adinſtar pupillæ. Deciſ.103. n.8. p.242., & Dec.178. n.14. p.482.
Et pupillorum juribus, & *privilegiis* gaudet. Deciſ. 44. num. 22. pag. 96., & Deciſ. 178. num.15. pag.482.
Decl. tamen, quod Juriſdictione caret. Dec.103. num.8. pag.242.
Communitas adinſtar pupillorum indiget adminiſtratione, & Tutela. Dec.44. n.23. p.96.
Communitati non competit Privilegium addictionis in diem. Deciſ.156. n.20. pag.401.
Communitas non poteſt per *Privilegium* efficere Civem, ac ſi eſſet originarius. Deciſion.111. num.59. pag.271.
Communitati competit reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ. Dec.106. n.15. p.255.
Reſtitutio in integrum Communitatibus Stat. Eccleſ. conceditur per S.C.B. R., ſi læſæ fuerint. Deciſ.49. n.30. pag.112.
Et vid. *Reſtitutio in integrum*.

COMMUNITAS

QUOAD STATUTA.

Communitas non poteſt de jure condere *Statuta* abſque Superioris confirmatione. Deciſ. 103. num.9. pag.242.
Ampl., quod non ſufficiat confirmatio incerta. num.13. ibidem.
Reliqua quoad Statuta Communitatis. vid. *Statutum*.

COMMUNITAS

QUOAD TERRITORIUM.

Vid. omnia in verb. *Territorium*.

COMMUNITAS

QUOAD TESTES DE COMMUNITATE.

Teſtes de Communitate, ſive Univerſitate quando pro ipſa probent, & quando non, vid. omnia in verb. *Teſtis*.

COMMUNITAS

QUOAD TRANSACTIONEM.

Communitatis Tranſactio ſine ſolemnitatibus inita non ſuſtinetur, & alia, vid. *Tranſactio*.

COMMUNITATES STATUS ECCLESIASTICI IN GENERE.

Communitatum Status Eccleſ. Adminiſtratio, & Tutela commendata fuit per Clem. VIII. S.Congreg. B.R. Dec.44. n.24. pag.96.
Communitates Stat. Eccleſiaſt. ſubſunt Sac. Congreg. Bon.

Bon. Reg. Dec.32. num.1. pag.51.

Communitates Stat. Eccleſiaſt. tranſmittere ſolent quotannis ad Sac. Congregat. Bo. Regim. Tabellam introitus, & exitus. Deciſion.136. num.10. pag.343.

Communitates Stat. Eccleſiaſt. conventiones inierunt cum Commiſſariis Cameræ, & in ſe aſſumpſerunt onus contribuendi importantiam onerum Cameralium, reportata facultate repartiendi Taxam Poſſeſſoribus per Æs, & Libram. Dec.188.n.7. pag.508.

Decl. 1., quod hujuſmodi onerum repartitio commiſſa fuit Communitatibus pro majori ſecuritate Cameræ, & pro majori facilitate exactionis. n.9. pag.509.

Sed non immutavit naturam primævam onerum. n.8. pag.509.

Decl. 2., quod Communit. Status Eccleſ. gabellas hujuſmodi poſſunt exigere etiam extra territorium. Dec.181. n.11. pag.490.

Communitates Stat. Eccl., ſi læſæ fuerint, reſtituuntur in integrum per S. C. Bo. Reg. Deciſ. 49. num.30. pag.112.

Communitates Stat. Eccleſ. ſubrogatæ fuerunt in Exactionem Subſidii Triennalis pro majori exactionis ſecuritate, & facilitate. Dec.193. num.23. pag.527.

Communitates Stat. Eccl. non poſſunt ſubrogare propria authoritate gabellam Communitativam in locum Cameralis in præjudicium Eccleſiaſticorum. Dec.136.n.12.,& 17. pag.343.

Ampl. etiam accedente approbatione Cardinalis Legati. n.13., & 19. pag.343.

Limit. accedente beneplacito S. Congr.Bo.Reg. n.15.,& 18., & ſup.n.11. pag.343.

Communitates Stat. Eccleſ. non poſſunt res ſuas vendere abſque licentia S. C. Bo. Regim. Deciſ.38. n.8. pag.72.

Nec earum fructus, aut redditus alienare ex Bulla Clem.VIII. n.9. ibid.

Communitates Status Eccleſiaſt. ſolent in Urbe retinere Agentes ſalariatos. Dec.94.n.8. p.216.

Decl. id procedere pro negotiis, ſecus pro litibus. n.9. ibid. pag.216.

Communitates Stat. Eccleſ. non poſſunt Statuta condere ſine confirmatione Papæ, vel alterius Superioris.Dec.103.n.9. pag.242.

Ampl. num.13. pag.242.

Communitates Status Eccleſ. quoad tranſactionem. vid. *Tranſactio*.

Communitatum Stat. Eccleſiaſtici Cauſæ, vid. *Cauſa in Judicialibus*.

Contra *Communitates Stat. Eccleſ.* privilegia ſunt ſtrictè interprætanda.Dec.85.n.15. pag.198.

Communitates Legationis, ſive Provinciæ, æquum non eſt, ut contribuant ad datium impoſitum per Civitatem dominantem pro ſupplendis expenſis belli, &c. quando ipſæ propriis ſumptibus damna ſua ſarcire debuerunt. Dec.180. n.20. pag.487.

COMMUNITATES STATUS ECCLESIAS. IN PARTICULARI.

Communitatis Faventiæ, ac totius Diœceſis favore S. C. Bo. Reg. reſolvit, Eccleſiaſticos teneri ad venditionem proprii frumenti abſque augumento.Dec.190.n.9.,& ſeqq. p.514.

Communitas Firmi pro erectione Collegii in Civitate aſſignavit in partem dotis emolumentum Gabellæ Salis. Dec.104. num.2. p.245., & Dec.108. n.1. pag.260.

Communitas Mevaniæ exigit gabellam *Paſſus Muſti, & Uvæ*. Dec.136. n.1. pag.342.

Communitas Viterbii habet liberam facultatem diſponendi de paſcuis, herbis, ſpicis, & frondibus in proprio territorio. Dec. 54. in princip., & per tot. pag.125.

Vid. *Viterbium*.

COMMUNITATIVUM.

Communitativa Bona. Vid. *Bona*.

Communitativa Collecta.Vid.*Collecta in particulari.*

Communitativa Onera. Vid. *Onera*.

COMPENSATIO.

Compenſatio requirit, quod creditum, & debitum concurrant in eadem perſona. Deciſion. 93. num.30. pag.215.

Compenſatio non datur de liquido ad illiquidum. Dec.105.n.19.p.252.,& Dec.106.n.17. p.255.

Compenſationis exceptio importat confeſſionem debitoris quoad debiti præexiſtentiam. Deciſ.93. n.31. pag.215.

Compenſationem opponens præſumitur creditum nec voluiſſe præſcribere, nec habuiſſe pro extincto. Dec.93. n.32. pag.215.

COMPROMISSUM.

Compromiſſum non extenditur de re ad rem, nec de perſona ad perſonam. Deciſion. 151. numer.19. pag.389.

COMPUTA.

In *Computorum* diſpunctione citandi ſunt intereſſe habentes. Dec.63. n.16. pag.156.

CONCESSIO.

Conceſſio, ſive locatio fructuum, & reddituum nil aliud importat, quàm uſumfructum. Dec. 39. num.34. pag.78.

Conceſſionis primæ forma alterata non præſumitur in ſecunda. Vid. *Forma*.

Conceſſionis novæ vim obtinet Privilegium. Dec. 85. n.5. pag.198.

In *Conceſſione* partis Caſtri non venit reſiduum non conceſſum. Dec.125. n.12. pag.311.

Ampl. num.13. ibid.

In *Conceſſione* facta verbis prægnantibus venit Jus exigendi Pedagia, & gabellas. Vid. *Jus Vectigalium*.

In *Conceſſione* conditio intereſſendi. Vid.*Conditio*.

In *Conceſſione* qualibet ſemper intelligitur præſervatum jus Tertii. Dec.59.n.14. pag.146.

In *Conceſſione* uſus aquæ quid fuerit comprælienſum, arguitur ex pretio. Vid.*Pretium*.

Conceſſiones Cameræ Apoſt., & Eccleſiæ ſemper præſumuntur renovatæ cum antiquis pactis, & conventionibus, præſertim favorabilibus eiſdem. Dec.39. num.29., & 42. pag.77., & Dec.41.n.15., & 35. pag.89.

Reliqua. Vid. *Pacta*.

Conceſſiones, ſive Ceſſiones gratioſæ, factæ à Romanis Pontificibus revocatæ fuerunt per Urban.VIII., & Innoc.X.Dec.37.n.9. p.68.

Non procedit revocatio in conceſſionibus ex Cauſa onoroſa. n.10. ibid.

Et talis titulus onoroſus poteſt allegari vigore centenariæ. ibid. pag.68.

Reliqua quoad *Conceſſiones* factas à Papa. Vid. *Papa*.

Conceſſiones gratioſas Pop. Romanus,an facere poſſit. Vid. *Conſilium Generale*.

Conceſſiones, & Locationes dubiæ declarantur ex ſucceſſiva obſervantia. Dec.39.n.48. p.79.
Ampl., quamvis contrarius intellectus eſſet de jure verior. num.49. ibid.
Ex *Conceſſionibus*, præcipuè qualificatis, probatur dominium in concedente. Dec.35.n.16. p.59.
Reliqua. Vid. *Dominium*.

CONCILIUM IN GENERE.

S. Concilii derogatio non præſumitur, niſi legatur verbis expreſſis. Dec.55. n.51. pag.134.
S. Concilii diſpoſitio ſtrictè debet intelligi, nec trahi de una re ad aliam. Dec.145.n.6. p.369.

CONCILIA IN PARTICULARI.

Concilium LATERANENSE approbavit Montes Pietatis. Dec.47. n.7., & 9. pag.103.
Ac declaravit licitam eſſe exactionem alicujus honeſtæ ſummæ pro ipſius, & miniſtrorum manutentione. Dec.45. n.5. pag.99.
Ex *S. Concil.* TRID. diſpoſitione puellæ Deo dicandæ, ad habitum, & profeſſionem Regularem admittendæ non ſunt, niſi cognito per Epiſcopum, an habeant conditiones requiſitas. Dec. 146. n.32. pag.375.
Ex *Sac. Concil.* TRID. *ſeſſ.*21. *de Refor. cap.*7. laici teneantur ſolùm in ſubſidium ad Eccleſiæ reparationem. Dec. 141. n.18. pag.354.
Ex *Sac. Conc.* TRID. diſpoſitione quomodo fieri debeat per Epiſcopum Viſitatio. Vid. *Viſitatio*.

CONCLAVISTÆ.

Conclaviſtis Papæ indulgere ſolent Privilegium eligendi locum, quem maluerint Status Eccleſiaſtici pro ibidem Civilitate acquirenda. Dec.111. n.56. pag.271.
Et virtute talis privilegii ex prægnantia clauſularum habentur pro Civibus originariis. numer. 57. ibid.
Id tamen declaratur remiſſivè. n.58. ibid.

CONCORDIA.

Concordia eſt de re dubia, & lite incerta non gratuita pactio. Dec.74. n.2. pag.179.
Concordia in Jure nuncupatur Tranſactio. n.1. ib.
Concordia inobſervata non relevat. Deciſ. 118. num.18. pag.296.
Concordia habetur, acſi non emanaſſet, ubi ab ea fuit obtenta reſtitutio in integrum. Deciſ 49. n.30. p.112., & Dec.50. n.6. pag.113.
Concordia inita per Eccleſiaſticos non afficit Succeſſores. Dec.118. n.20. pag.296.
Concordia inita ſuper re involvente præjudicium Eccleſiaſticorum requirit aſſenſum Sedis Ap. Dec.118. n.19. pag.296.
Concordia interpretari debet, ut ſit confirmatio, & agnitio Status antiqui. D.127. n.35. p.318.
In *Concordia* inita per Epiſcopum, ex quibus probetur utilitas. Vid. *Utilitas*.

CONCURSUS.

Concurſus Molentium non eſt de juribus molendini. Dec.21. n.26. pag.31.
Nec habetur in conſideratione in illius venditione, & de ratione. n.27., & ſeq. ibid.
Et vid. *Molendinum*.
Concurſum importat verbum *præferantur*. Dec.111. num.110. pag.275.
In *Concurſu* præferendus eſt habens majores qualitates. Dec.111. n.47. p.271.
Ampl. in Beneficiis, & Parochialibus. n.48. ibid.
In *Concurſu* licet eligere dignum, omiſſo digniori. Dec.144. n.55. pag.366.
In *Concurſu* Conſtit., & Statuta favent Civibus ad excluſionem Extraneorum. Deciſion. 111. num.21. pag.269.
In *Concurſu* Creditor prior, vel potior præferendus. Dec.111. n.109. pag.275.
In *Concurſu* locus Conſilii, cui debeatur. Vid. *Conſilium*.
In *Concurſu* præferenda eſt poſſeſſio, quæ fulcitur titulo, & bono jure. Dec.132. num.5. p.333. & vid. *Poſſeſſio*.

CONDITIO.

Conditio intereſſendi repartimentis in conceſſione non appoſita, non debet ſubintelligi. Deciſ. 80. num.13. p.190.
Ampl., ubi nullum infertur præjudicium Concedenti. n.14. ibid. pag.190.
Conditio non appoſita non debet ſubintelligi. Dec. 80. num.13. pag.190.
Conditio appoſita in priori obligatione cenſetur repetita in ſecunda, quando ad primam fuit facta relatio. Dec. 32. n.6. pag.51.
Conditio obligationis probari debet ab agente illius vigore. Dec.31. n.3. pag.49.
Conditionem ſuſpenſivam important verba - *formata però, che ſarà la Tabella*. Dec.198. n.1. pag.539., & Dec.200. n.1. pag.544.
In *Conditionem* reſolvuntur verba concepta per ablativum abſolutum. Dec.54. n.28. pag.127.
Conditione Obligationis ceſſante, ceſſat obligatio Communitatis. Dec.171. n.28. pag.463.
Sub *Conditione* facta obligatio, ea non verificata, nullam parit actionem. Dec.32. n.3. pag.51.
Sub *Conditione* negativa conceſſa privilegia conditione purificata evaneſcunt. D.89. n.5. p.205.
Conditiones ſibi præſcriptas Communitatis Deputati non ſervando, nihil egiſſe dicuntur. Dec.31. num.7. pag.49.

CONDITIONALIS.

Vid. *Pars*.

CONDOMINUS.

Condomino, nec ex æquitate competit prælatio. Deciſ.186. n.19. pag.500.
Lim. ex diſpoſitione Statuti Urbis. n.11. ibid., & vid. *Prælatio*.

CONDONATIO.

Condonatio accidentalis ſolutionis gabellæ, factæ à Barone perſonis ſibi ſanguine conjunctis, non infert præjudicium juri exigendi Feudo annexo. Dec.151. n.16. pag.388.
Ampl. num. ſeqq. ibid.

CONDUCTA RES.

In re conducta damnum, a quo præſumatur illatum, & a quo debeat refici. Vid. *Conductor*. Vid. *Damnum*.

CONDUCTOR.

Vid. etiam *Affictuarius*. Vid. *Emphyteuta*. Vid. *Locatio*. Vid. *Locator*.
Conductor Bonorum, Proventuum, & Reddituum Communitatis. Vid. *Communitas quoad Specialia*.
Conductor non poteſt impugnare Dominium locatori. Dec.36. n.7. p.63., & Dec.37. n.2. p.68.
Conductor præſumitur conduxiſſe juxta ſtatum præſentem. Dec.156. n.29. p.402.
Conductor tenetur cuſtodire bona Conducta. Deciſ.14. n.6. pag.19.
Conductor quando poſſit opponere exceptionem defalchi. Vid. *Exceptio*.

Conductor non poteſt evitare ſolutionem penſionis ſub exceptione non implementi ab initio proteſtati, quando continuavit in conductione. Dec.3. n.10. pag.4.
Et vid. *Implementum*.
Eidem tamen datur retentio pro rata penſionis non ſolutæ, ubi damna in locatione ſint concludenter probata. Dec.4.n.11.,& 12. p.4.
Conductor non poteſt dici non cogitaſſe de iis caſibus, de quibus expreſsè meminit. Deciſ. 17. num.12. pag.24.
Conductor, ſi ampliſſimam jurium ceſſionem fecit ſocio, ſub illa venit etiam actio agendi, & proſequendi injuriam factam affictuario pro ejus remotione. Dec.156. n.32. p.403.
Conductor tenetur docere de confinibus, illaque conſervare. vid. *Emphyteuta*.
Conductor continuans in conductione dicitur receſſiſſe ab exceptione de recedendo à contractu; dicitur enim impedimento renunciaſſe. Dec.4. n.6., & 7. pag.4.
Et damnum non reſpicere totam rem locatam. num.8. pag.4.
Conductor, an agere poſſit ad reſciſſionem contractus. vid. *Locatio*.
Conductor liberè cædere poteſt ſylvam cæduam. Dec.39. num.54. pag.80.
Conductor incidens Sylvam non cæduam tenetur locatori reſtituere pretium non conſumptum. Dec.36. num.49. pag.66.
Ampl.1. etiamſi pretium fuerit reinveſtitum ad commodum Conductoris. n.50. ibidem.
Ampl.2., quod teneatur reſtituere nedum pretium, & reinveſtimentum, ſed etiam fructus non conſumptos. n.51. pag.66.
Conductor, ſeu Affictuarius non habet jus petendi prælationem in caſu venditionis rei conductæ. Dec.186. n.4. pag.499.
Ampl. etiam in Conductore ad longum tempus. num.10. pag.500.
Conductoris ceſſionarius. vid. *Ceſſionarius*.
Conductoris ſubconductor, vid. *Subconductor*.
Conductoris ſui adversùs Socios admiſſos etiam ſine ejus approbatione agere ſicut poteſt Communitas. Dec.156. num.41. pag.403.
Ita, & è contra Socii poſſunt agere pro refectione damnorum adversùs Communitatem. num.42. pag.403.
Conductoris gabellarum, & proventuum Communitatis Socii habent ad invicem mandatum ad agendum. Dec.156. num.39. pag.403.
Illudq; *Conductor* principalis, etiam ſine mandato Communitatis illis communicat. n.40. p.403.
Conductori ſuo Communitas reficere tenetur omne damnum ob impedimentum ab illa præſtitum, nè uti poſſit libero rei locatæ exercitio. Deciſ.156. num.16. pag.401.
Idem procedit in quocumq; locatore. n.16. p.401.
Ampl., quod ipſe teneatur reficere damna nedum conductori, ſed etiam Socio admiſſo ad participationem. Dec.156. num.38. pag.403.
Conductori eſt imputandum damnum ſecutum in re conducta. Dec.14. n.2. pag.19.
Reliqua, quoad damnum ſecutum in re Conducta. vid. *Damnum*.
Conductori primo non competit prælatio in nova locatione. Dec.186. num.2. pag.499.
Ampl.1. etiam in Conductore ad longum tempus. num.10. pag.500.
Ampl.2., & in Conductore Jurium incorporalium. n.12. pag.500. = Contr. n.15. ibid.
Limit. ex æquitate, num.18. pag.500. -- Contr. num.19. pag.500.
Conductori Officii in venditione Officii debetur Prælatio ex æquitate. Dec.186. n.18. p.500.
Decl.1. procedere in Officiali habente actuale exercitium Officii, ſecus autem in ſimplici Affictuario Officii. n.20., & 22, pag.500.
Decl.2. procedere, ubi Officialis re integra prælationem petiit, ſecus autem ſi poſt perfectam venditionem. n.21., & 23. pag.500.
Conductorem unum in locum alterius Communitas invita acceptare non tenetur. Deciſion.156. num.36. pag.403.
Secus eſt quoad admiſſum ad participationem. num.36. pag.403.
In *Conductorem* tranſeunt omnia privilegia locatori competentia. Dec.135. n.23. pag.341.
Ad *Conductorem*, & non ad Locatorem ſpectat uſus, & utilitas fundi locati. Dec.80. n.22. p.191.
A *Conductore* factum præſumitur quid quid in re conducta factum reperitur. Dec.14. n.3. p.19.
Et quidquid retrahitur ex locatione, præſumitur provenire ex illius ſumptibus, & induſtria. Dec.68. num.27. pag.166.

CONFESSIO, ET CONFITENS.

Confeſſio nocet confitenti, & ab eo cauſam haben. Dec.67. n.7., & 8. pag.163.
Confeſſio præjudicat confitenti, & ejus Succeſſoribus. Dec.51. n.18. pag.116.
Confeſſio quando non præjudicet confitenti. Deciſion.40. n.21. pag.85.
Confeſſio erronea non præjudicat confitenti. Deciſ.37. n.16. pag.69., Dec.41. num.32. p.91., & Dec.52. num.28. pag.121.
Confeſſio emiſſa in precibus probat contra confitentem, & eiſdem precibus utentem. Deciſ.29. num.31., & 32. pag.48.
. . . . Ac probat, an Sylva cædua ſit, vel non cædua. Dec.39. num.60., & 61. pag.80.
Confeſſio facta Supremo Principi ſuperlativè probat con. confitentem. Dec.37. num.35. p.70.
Confeſſio ſuper libertate bonorum aliquando emittitur ad alliciendos Creditores. Deciſion.37. num.14. pag.69.
Confeſſio præjudicialis emiſſa præſumitur abſque ſcientia juris, quod præſervare poterat à præjudicio. Dec.41. num.28. pag.90.
Confeſſio propria non poteſt impugnari. Deciſ.35. num.17. pag.60.
Confeſſio propria ſuperat omne genus probationis. Dec.162. num.16. pag.415.
Confeſſio proprii oris maximè præjudicat confitenti. Dec.52. n.34. pag.122.
Confeſſionem proprii debiti importat compenſationis exceptio. Dec.93. num.31. pag.215.
Ex *Confeſſione* propria excluditur obſervantia negativa. Dec.194. num.11. pag.529.
Pro *Confeſſione* propria militat præſumptio. Deciſ.166. num.5. pag.444.
Et errorem, ac falſam cauſam alleganti ineſt onus illam concludenter probaudi. n.6. pag.445.

CONFESSIO IN PARTICULARI.

Ex *Confeſſione* Adversarii probatur poſſeſſio. Deciſ.11. num.5. pag.27.
Ampl., quamvis confitens profeſſus fuerit, actus poſ-

poſſeſſorios eſſe Clandeſtinos; quia talis qualitas reijcitur. ibidem.
Confeſſio Auctoris erronea poteſt impugnari à ſucceſſore, quando concurrit pluralitas perſonarum. Dec.26. num.18. pag.41.
Ex *Confeſſione* Domini Proprietarii non probatur Sylvam eſſe cæduam. Dec.41. n.27. p.90.
Confeſſio Emphyteutæ. vid. *Emphyteuta*.
Confeſſio Partis ſuperat omne genus probationis. Deciſ.103. num.22. pag.244., & Deciſ.144. num.70. pag.368.
....Ac probat tranſactionem. Dec.21. n.5. p.30.
Confeſſiones per Patronos Cauſarum emiſſæ in eorum informationibus Principalibus non præjudicant. Dec.195. num.10. pag.532.
Lim.1., ſi conſtet de ſpeciali mandato Procuræ. num.11. pag.532.
Lim.2., ubi illæ adminiculentur ex aliis actibus, & in illorum ſequelam dignoſcantur emiſſæ. num.12. pag.532.
Confeſſio Procuratoris abſque legitimo mandato Procuræ Communitati non præjudicat. Deciſ.51. num.48. pag.118.
Limit., ubi Communitas in publico Conſilio factum Procuratoris approbavit. ib. p.118.
Declara limitationem, ut n.49., & 50. ibid. p.118.
Ex *Confeſſione* Publici Officialis probatur exemptio. Dec.162. num.15. pag.415.

CONFINE, ET CONFINATUM.

Vid. etiam *Identitas*.
Confine diſtinguitur à Confinato. Deciſion. 127. num.30. pag.317.
Confine excludit compræhenſionem rei confinatæ; Dec.129. n.31., 33., & 78. pag.323.
Inter *Confine*, & *confinatum* nullus alius intercedere poteſt dominus, vel poſſeſſor. Deciſion.131. num.29. pag.330.
Confinia Territoriorum non natura, ſed hominum deſtinatione conſtituuntur. Deciſ.177. num. 22. pag.478.
Confinia invariabilia, & perpetua recenſentur. Dec.39. num.8. pag.75.
Confinia conſervare, & de illis docere tenentur Emphyteuta, & Conductor. vid. *Emphyteuta*.
Confinia in antiquis probantur ex argumento à veriſimili. Deciſ.39. n.11. pag.75.
Confinia probantur ex Cataſtro legitimè facto. Dec.131. num.30. pag.331.
Confinia expreſſa dicuntur per relationem habitam ad librum, in quo ipſa adnotata reperiuntur. Dec.39. num.5. pag.75.
Confinia expreſſa in referente cenſentur, quæ ſunt in relato. Dec.40. num.9. pag.84.

CONFIRMATIO, ET CONFIRMATUM.

Confirmatio non alterat, ſed roborat confirmatum. Dec.105. n.9. p.251., & Dec.109. n.9. p.262.
Confirmationis, & declarationis natura eſt præterita, & pendentia compræhendere. Dec.112. num.17. pag.278.
Confirmationi, & approbationi nil magis repugnat, quàm correctio, & immutatio. Deciſ. 105. num.4. pag.250.
Confirmatio Apoſtolica ſupplet defectum juriſdictionis Judicis Laici. Dec.190. n.12. p.515.
Confirmatio Apoſtol. ſupplet defectum ſolemnitatum, non conſenſum. Dec.108. n.9. p.260.
Et nil operatur non ſubſiſtente ſubjecto confirmando. n.10. ibid. pag.260.
Confirmatio Apoſtolica non convalidat actum nullum. Dec.104. n.19. pag.247.
Sed illum relinquit eo modo, quo fuit ab initio. num.21. pag.247.
Limit., ubi nullitas fuit expreſsè Pontifici narrata. num.20. ibid. pag.247.
Confirmatio Apoſtolica ſubreptitia, & obreptitia non eſt attendenda. Dec.179. n.10. p.483.
Confirmatio Apoſtolica in tranſactione præſumitur ex illius longæva obſervantia. Deciſion.138. num.4. pag.346.
Confirmatio in forma communi roborat tantùm, non validat confirmatum. Deciſion. 106. num.12. pag.255.
Confirmatio in forma ſpecifica dicitur illa, quæ fit cum inſertione tenoris. Dec.104. n.13. p.246., & Dec.109. n.5. pag.262.
Confirmatio in forma ſpecifica quid importet. Deciſ.105. num.8. pag.251.
Confirmatio in forma ſpecifica habet vim novæ conceſſionis. Dec.105. num.10. pag.251., & Dec.109. num.4. pag.262.
Confirmatio in forma ſpecifica ſubreptitia nil prodeſt. Dec.106. num.13. pag.255.
Et quando dicatur ſubreptitia. ibid.
Confirmatio ſubreptitiè obtenta à Card. Legato nullius eſt roboris. Dec.101. n.13. pag.236.
Confirmatio remanet ſubreptitia, ſi narratum non fuit id, quod Papam à confirmatione retraxiſſet. Dec.105. num.11. pag.251.
Confirmatio Statutorum. vid. *Statutum*.

CONFRATERNITAS.

Confraternitas, licèt ex perſonis laicis compoſita, ex ſimplici Ordinarii auctoritate adhibita in illius erectione, efficitur Eccleſiaſtica. Deciſ.114. n.7., & 10. pag.282.
Confraternitatum Adminiſtratores. vid. *Adminiſtrator*.

SAC. CONGREGATIONES IN GENERE.

SS. Congr. Approbatio. vid. *Approbatio*.
SS. Congr. declaratio inſtar legis eſt obſervanda pro intelligentia futurarum reſolutionum. Dec.190. num.7. pag.514.
SS. Congr. reſolutiones in caſibus particularibus faciunt Jus ſingulare. Dec.190. n.8. p.514.
Reliqua. vid. *Reſolutio*.
SS. Congr. Decreta. vid. *Decreta*.

SS. CONGR. IN SPECIE.

CONGR. BARONUM.

Congr. Baronum Supremum Principem repræheſentat. Dec.150. num.1. pag.385.

CONGREG. BONI REGIMINIS.

Vid. etiam *Communitates Status Eccleſiaſtici*.
S. Congreg. Bo. Regiminis inſtituit Clemens VIII. num.8. pag.567.
Refellitur opinio Card. de Luc. circa iſtam inſtitutionem. num.9. pag.567.
S. Cong. B. Reg. nonnulli Curiales exteri Laicum Tribunal appellant, freti auctoritate Card. de Luc., & Cohel. n.8., & ſeqq. pag.546.
Eminen. Card. Imperialis *ejuſdem Congr. Bon. Regim.* Præfectus errorem hunc exteris Curialibus quibuſdam imperitis adimere curavit. num.14., & 15. pag.547.
Sac. Congr. Bon. Reg. in ipſa ſui origine fuit Tribunal Eccleſiaſticum. num.10. pag.567.
Idque probatur.
I. Quia Perſonis Eccleſiaſticis conſtat, quando ad

ad id ſufficeret, quod conſtaret ſaltem Eccleſiaſticis, & Laicis. n.11. pag.567.
II. Quia ipſi attributa eſt auctoritas, non tantùm in Civilibus, ſed etiam in Criminalibus contra Clericos. n.12. pag.568.
III. Quia à ſententia ſanguinis ferenda abſtinere debet, & in hoc differt a Sac. Conſulta, quod eſt Tribunal Laicale, & propterea eget ſpeciali facultate, ut Clericos judicet. numer.13. pag.568.
IV. Quia poteſt contumaces coercere cenſurarum pœna. n.14. pag.568.
Sac. Congreg. Bo. Reg. omnes Univerſitatum cauſas, & præcipue eas, quæ ad Vectigalium ſolutionem pertinent, privativè, quoad alia Tribunalia ſummariè cognoſcit, atque omnimoda auctoritate pollet in quaſcumque perſonas. n.15. pag.569.
Per novam erectionem *Sac. Cong.* ſuper Immunitate Eccleſiaſt. nihil detractum fuit auctoritati *S.Congr. Bo.Reg.* n.16. pag.569.
Quid tradiderint Fagnan., & Cohell. circa praxim *Sacræ Congregationis Bon. Regiminis* in diſtribuendis oneribus inter Eccleſiaſticos, & Laicos. n.17. pag.569.
Quare deputata fuerit a Ven. Innocen.XI. Congreg. particularis ad ſtatuendam jurisdictionem in cauſis cognoſcendis ab una, vel altera ex dd. Congreg. n.18. pag.570.
Quid ab ea reſponſum fuerit. n.19. pag.570.
Innocen.XII. cum ad SS. Congregat. deferendas prohibet cauſas contentioſas, excipit *S.Congregat. Bo. Reg.* n.20. pag.571.
Decreta Ven.Innoc.XI. confirmat, & ampliat idem Innoc.XII. n.21. pag.571.
S. Congreg. Bon. Reg. Jurisdictio in Eccleſiaſticos confirmatur ex tenore Brevium, quibus Viſitatores Apoſtolici deputantur. n.22. p.571.
Examinatur tenor hujuſmodi Brevium. numer.23. pag.572.
S.Congr. Bo. Reg. demandata fuit Adminiſtratio, & Tutela Communitatum per Clem.VIII. Deciſ.44.n.24. pag.96.
S.Congr. Bo. Reg. ſubſunt Communitates Status Eccl. Dec.32.n.1. pag.51.
S.Congr. Bo. Regim. quoad regimen Communitatum S. Pontificem repræſentat. Dec.38. n.8. pag.72., & Dec.136. n.11. pag.343.
Et habet Jurisdictionem etiam in Eccleſiaſticos. Dec.136., num.16., & 18. pag.343.
Et vid. *ſupra*.
Et poteſt authorizare ſubrogationem Gabellæ Communitativæ in locum Cameralis. Deciſ.136. n.15. 16., & 18. pag.343.
S.Congr. Bo. Reg. invigilat Communitatum utilitati, & levamini. Dec.106. n.8. pag.254.
Nec præſumitur approbare Decreta eiſdem præjudicialia. ibid. pag.254.
S.Congreg. Bo.Reg. Decreta. Vid. *Decretum*.
S. Congreg. Bo. Regim. aliquando prohibet Communitatibus litem agere propriis expenſis. Dec.170.n.10. pag.461.
Non tamen per hoc aufert libertatem Civibus agendi propriis expenſis pro tuitione prærogativarum Patriæ. n.11. pag.461.
S.Congreg. Bo.Reg. in literis non eſt admittenda inſtantanea correctio, & contradictio. Deciſ.104. num.18. pag.247., Dec.105. num.5. pag.250., & Dec.106. num.7. pag.254.
Sac.Congr. Bo. Reg. procedit omni, & quacumque appellatione remota. Dec.102. n.5. p.238.
Et Sententiæ per eam latæ habent vim rei judicatæ. n.6. ibid. pag.238.
S.Congreg. Bo. Reg. ſtylus eſt approbandi Collectarum taxationem non ſemper in eadem uniformi quantitate. Dec.197. n.7. pag.538.
S.Congr. Bo. Reg. aſſenſus, ſive licentia, an, & quando præſumatur. Vid. *Licentia*, & Vid. *Obligatio in ſpecie*.
S.Congr. Bo. Reg. licentia requiritur in Tranſactione Communitatum Status Eccleſiaſtici. Deciſ.44. num.27. pag.96.
Necnon in venditione rerum ſuarum, & in diſpoſitione ſuorum fructuum, & reddituum. Dec.38. n.8., & 9. pag.72.
S.Congr. Bo. Reg. contra decreta non eſt allegabilis nec exceſſus, nec error poſt lapſum temporis. Dec.106. n.5., & 6. pag.254.
Ex S.Congreg. Bon. Regim. decretis probatur, quod exemptio conceſſa fuerit ex titulo oneroſo. Dec.167. n.30. pag.449.
S. Congr. Bo. Reg. decretis probatur Juspaſcendi ſpectare ad Communitatem. Dec.54. n.15., & 23. p.126., & Dec.102. n.27. pag.239.
S.Congr. Bo. Reg. reſolutiones habent vim legis, & rei judicatæ. Vid. *Reſolutio*.
S.Congr. Bo. Regim. uti delegati procedunt Gubernatores Stat. Eccl. quoad exactionem onerum Cameralium. Dec.136. n.30. pag.344.
Et ob id procedere poſſunt etiam con. Clericos. ibid.
S.Congr. Bo. Reg. Secretarius præſumitur informatus de mente Papæ, & Sacr. Congreg. Deciſ.136. n.24. pag.344.

S.CONGREG. CONCILII.

S. Congr. Concilii accedente confirmatione Patroni, & Epiſcopus per adjectionem novi oneris poſſunt immutare Statum Beneficii. Deciſ.144. n.32. pag.365.

S. CONGR. IMMUNITATIS.

Per S.Congr. Immunitatis Erectionem nil detractum fuit auctoritati Sac. Congregat. Bo. Regim. num.16. pag.569.
S.Congr. Immunitatis decreta edita in materia aperitionis Furnorum prætenſa per Eccleſiaſticos. Vid. *Eccleſiaſtici*.
In S.Congr. Immunitatis ſolet intervenire unus ex S.Rotæ Auditoribus. Dec.135. n.8. pag.340.

S. CONGR. DE PROPAGANDA FIDE.

Ad Catholicam fidem per Univerſum Orbem *propagandam* Cardinalium *Congregationem* inſtituit Urbanus VIII., maximiſque fundis inſtruxit. num.13. pag.561.

CONGREG. MONASTICÆ.

Congreg. Monaſticæ, quibus Subſidiis gravatæ fuerint per Paul.III. Vid. *Paul.III.*
Congregat. Monaſticæ olim XII., hodie XI. Dec.10. num.6. pag.11.
XI. Congregationes Monaſticæ vigore compoſitionum initarum cum Rev. Camera, fuerunt ſolùm exemptæ a decimis, ſubſidiis, & taxa Seminarii. Dec.10. n.18., & 19. pag.12.

CONGRUA.

Congrua Epiſcopi, licèt regulariter ſit ſc.1000., aliquando tamen taxata fuit in ſolis ſc.700. Deciſ.31. n.17. pag.50.

Congrua aſſignata Epiſcopo intelligitur in moneta currenti in Regione. Dec.31.n.16. pag.50.
Congrua acceptata a primo Epiſcopo, & ejus Succeſſoribus, non poteſt ab aliis ſucceſſoribus dein. impugnari.Dec.31. n.15. pag.50.
Congrua Epiſcopo aſſignata, ſi diminuatur, non tenetur Communitas illam ſupplere, cum Epiſcopus habeat ſua legalia remedia.Dec.31. num.17. pag.50.
Reliqua Vid. *Communitas quoad ſpecialia*. Vid. *Epiſcopus*.
Pro *Congrua* ejus Epiſcopi ſi Communitas ſe obligaverit perſolvere aliquam ſummam, quatenus ejus locus de per ſe in Epiſcopatum erigatur, non tenetur ad illius ſolutionem, ſi Epiſcopatus erigatur non de per ſe, ſed equaliter unà cum alio. Dec.31. n.1. pag.49.

CONJECTURÆ.

Conjectura ſi ita ſuadeant, a proprietate verborum receditur. Dec.107. n.6. pag.257.
Ex Conjecturis probatur Beneplacitum Apoſt. Deciſ.68. n.14., & ſeqq. pag.165.
.... Deſcendentia. Dec.168. n.9.,& 15. pag.453.
.... Mandatum procuræ. Dec.44. n.35. pag.96.
.... Scientia, & patientia. Dec.19. n.12. pag.27.
Ex Conjecturis etiam leviſſimis probatur Dominium in antiquis. Dec.133. n.47. p.337., & Dec.163.n.25. pag.419.

CONSENSUS.

Conſenſus quomodo, & quo tempore præſtari debeat per Communitatem, ubi ad ipſam ſpectat Jus approbandi puellas Deo dicandas. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Conſenſus erroneus non eſt attendendus. Dec.42. num.2. pag.92.
Conſenſus habetur pro præſtito, ſi debens conſentire, requiſitus, illum concedere recuſet. Dec.146. num.21. pag.374.
Quoad ſpecialiter procedit in Domino directo, qui facultatem alienandi cum ejus conſenſu attribuit Emphyteutæ. n.22.,& 24. ibid.
Conſenſus alterius ubi requiritur,ſemper præſervata intelligitur auctoritas Superioris in caſu injuſtæ denegationis. Dec.146. n.28. pag.374.
Conſenſus Cõſilii Generalis. Vid.*Conſilium Generale*.
Conſenſus majoris partis ubi Univerſitatis intervenit, omnes de Univerſitate remanent obligati. Dec.194. n.3. pag.528.
Ampl. n.5. pag.529.
Conſenſus non omnium, ſed majoris partis Eccleſiaſticorum eſt ſufficiens, ubi agitur de Collecta impoſita ex publica neceſſitate. Dec.82. num.14. pag.193.
Conſenſus Patronorum. Vid. *Beneficium Eccleſiaſticum*.
Conſenſus Singulorum de Univerſitate quando requiratur. Vid. *Singuli*. Vid. *Univerſitas*.
Conſenſum non ſupplet confirmatio Apoſtolica. Dec.108. n.9. pag.260.
Sine Conſenſu mutuo, & ſimultaneo contrahentium, nec obligatio perficitur, nec contractus adimpletur. Dec.31. n.2. pag.49.

CONSEQUENS.

Qui vult *Conſequens*, vult & antecedens. Dec.48. num.12. pag.106.

CONSERVATIO.

Conſervatio Confinium. Vid. *Emphyteuta*.
Conſervatio Fluminis. Vid. *Ripa*.

CONSERVATORES URBIS.

Conſervatores Urbis ex diſpoſitione Statuti conferunt Officia vacantia tempore Conſervatoriæ. Dec.83. num.3. pag.194., & Deciſ.84. num.1. pag.196.
Conſervatores, & Decuriones Urbis pro tempore non poſſunt in præjudicium Succeſſorum prorogare Officia vacatura. Dec.83. n.9. p.195., & Dec.84. n.2.,4., 6.,& 15. pag.196.

CONSILIARIUS.

Vid. etiam *Conſilium*.
Ad *Conſiliarii* munus, quæ requirantur qualitates. Dec.169.n.53. pag.459.
Novi *Conſiliarii* electio, & approbatio pertinet ad Generale Conſilium,ejuſque Decuriones. Deciſ.169. n.23., 33., 35., & 48. pag.457.
In *Conſiliarium* eligendus, quibus qualitatibus debeat pollere, & quomodo id probetur. Deciſ.97.n.33. pag.228.
Conſiliarii demortui in locum admittendus, utpote de familia,ſi fuerit rejectus injuſtè,a Rota ſuccedente in locum Conſilii Generalis, admittitur. Dec.97. n.32. pag. 225., & Vid.*Conſilium*.
Conſiliarii non præſumuntur res ad ipſos ſpectantes, uti Particulares, quod oſcitanter ad commodum Communitatis relinquere voluerint. Dec.54. n.44. pag.128.
Conſiliarii non præſumuntur gratiam alicui tribuere in alterius præjudicium. Deciſion.83. num.8. pag.195.
Conſiliariorum ſcientia non arguitur ex ſcientia aliorum Miniſtrorum. Dec.65. n.3. pag.159.
Conſiliariorum ſuffragia præſtita præſumuntur liberè, & abſque coactione, intercedente ſupremi Principis auctoritate. Deciſ.129. numer.51. pag.324.

CONSILIUM.

Vid. etiam *Conſiliarius*.
Conſilii locus in concurſu debetur ei, qui eſt de familia effectiva,excluſo eo, qui eſt de contentiva. Dec.98. n.6. 10., & 28. pag.229.
Conſilii locus non debetur ei, qui eſt de familia contentiva, ſi ſtatutum mandet admittendos eſſe illos de eodem -- *Parentado, o Caſata*. Deciſ.98.num.21. pag.230.
Conſilii locus conſervandus eſt in illa linea, in qua habuit ingreſſum. Dec.98. n.26. pag.230.
Ampl. non obſtante intermedia incapacitate alicujus perſonæ de linea. n.27. ib. pag.230.
Conſilii locus in Civitate Forolivii importat quandam diſtinctam nobilitatem.Dec.97. num.58. p.228., & Dec.98. n.17. pag.230.
Itaut Familiæ, quæ habent locum in Conſilio dicantur Nobiles per Antonomaſiam. Deciſ.98. n.18. pag.230.
Conſilii loci alicujus circa vacationem, quid diſponat Statutum Forolivii ſub leg.11. Dec.97. n.1. p.223., & Dec.98. n.1.3., & 11. p.228.

CONSILIUM GENERALE, ET PARTICULARE.

Conſilium Generale repræheſentat totam Univerſitatem. Dec.45. n.6. pag.99.
Conſilium Generale Populi Romani gerit vices totius Populi. Dec.84. n.9. pag.196.
Et poteſt condere leges. n.10. ib.
Ampl. quod poſſit gratioſas conceſſiones impartire, derogando etiam legibus antea promulgatis, n.11. pag.196.
Con.

Con. n.12., & 14. ib.
Decl., ut n.13. ib. pag.196.
Conſilii Generalis decretum, & nova lex eſt religioſè ſervanda. Dec.169. n.4. pag.456.
Ampl. n.5. ibid.
Ad Conſilium Generale, ejuſque Decuriones ſpectat Electio novi Conſiliarii. Dec.169. n.23. 33. 35., & 48. pag.457.
Sine *Conſilii Generalis* conſenſu obligatio Communitatis non ſuſtinetur. Dec.104. n.5.7., & 9. pag.245., & Vid.*Obligatio*.
Conſilio Generali Juri quæſito præjudicare non poſſunt Singuli de Univerſitate. Deciſ. 170. num.5. pag.460.
Sine *Conſilio Generali* nil deliberare poteſt Cernita. Dec.104. n.7., & 9. pag.245. Vid. *Cernita*.
Conſilium Particulare nil deliberare valet abſque generali in rebus arduis. Dec.104. num.7. pag.245.

CONSILIUM PUBLICUM.

Publicum Conſilium in iis, quæ Singulorum intereſſe concernunt, non poteſt præjudicare illis, qui non conſenſerunt. Deciſion. 51. num.51. pag.118.
Publicum Conſilium approbans fidejuſſorem non idoneum, tenetur de proprio. Dec. 156. num.27. pag.402.
Publici Conſilii Reſolutiones non ſuſtinentur, ubi in eo interfuit Civis, de cujus intereſſe agebatur. Dec.35. n.4. pag.58.
Et unà cum eo plures in primo, & ſecundo gradu conjuncti, qui in eo votum dederunt. ib.
Idque ſpecialiter procedit ex diſpoſitione Statuti Reatis. Dec.35. n.4. pag.58.
Ac ex Reſolutionibus S. C. B. Reg. ibid.

CONSOCIUS.

Conſocius admiſſus ad Appaltum. Vid. *Communitas quoad Specialia*.

CONSORS.

Conſorti in venditione nec ex æquitate competit Prælatio. Dec.186. n.19. pag.500.
Lim. Ex diſpoſitione Statuti Urbis. Deciſ.186. num.11. pag.500.

CONSTITUTIO IN GENERE.

Conſtitutio, ſive Privilegium afficiens omnes Subditos non dicitur particulare, ſed habet vim legis univerſalis. Dec.116. n.9. pag.289.
Ampl. etiamſi aliqui eſſent actus illius inobſervantiæ. n.10. pag.289.
Conſtitutio Apoſtolica requirens Beneplacitum expreſſum, & in ſcriptis, præſumptum excludit. Dec.112. num.14. pag. 277., & Dec.113. num.15. pag.280.
Ampl. num.31. pag.281.
Limit. ubi Beneplacitum debet eſſe extrinſecum. num.24. pag.281.
Decl. num.25. pag.281.
Reliqua quoad Beneplacitum. Vid. *Beneplacitum Apoſtolicum*.
Conſtitutio correctoria juris loquens in caſu ſimplici, non compræhendit caſum mixtum. Dec.114. n.13. pag.283.
Conſtitutio correctoria Juris communis extendenda non eſt, nec ex identitate, nec ex majoritate rationis. Dec.114.n.26. pag.284.
Conſtitutio declaratoria, & confirmatoria antecedentium trahitur etiam ad præterita. Deciſ.113. n.12. pag.280. Vid. *infra*.
Conſtitutio edita ad tollendam inæqualitatem non debet interpretari, ut modus repartiendi admittat inæqualitatem præſeferentes. Dec.165. num.21. pag.430.
In *Conſtitutione* quid comprehenſum, quidve excluſum fuerit, arguitur ex diſcretiva. Dec.114. num.17. pag.283.
Conſtitutiones locales non extenduntur de loco ad locum. Dec.100. n.25. pag.234.
Ampl. nec etiam ex identitate rationis. ibidem. pag.234.
Conſtitutio nova Principis innovat vetera Statuta. Dec.189. n.1. pag.511.
Et hæc debet inviolabilitèr ſervari. n.3. ibid.
Ampl. num.8. pag.512.
Conſtitutiones de novo editæ malam fidem augent, & præſcriptionem impediunt. Deciſion.113. num.28. pag.281.
Conſtitutiones poſteriores derogant prioribus. Deciſ.187. num.44. pag.506.
Conſtitutiones poſteriores attendi debent ad effectum dignoſcendi, qui teneantur ad Taxarum ſolutionem. Dec. 187. n.44. pag.506.
Conſtitutio ſubſequens præcedenti derogare non cenſetur, niſi de ea expreſſam faciat mentionem. Dec.165. n.49. pag.438.
Conſtitutio una declaratur ab altera. Deciſ. 165. num.20. pag.430.
Conſtitutionum optima interpres eſt obſervantia. Dec.10. n.21. p.13., & Dec.16. n.5. pag.23.
Ampl. etiam ſi contrarius electus eſſet de jure verior. Dec.10. n.22. pag.13.
Conſtitutiones Apoſtol. multotiès trahuntur etiam ad præterita. Dec.113. n.21. pag.281.
Exemplificatur in Conſtit. Urb. VIII. tollente Beneplacitum præſumptum in alienationibus bonorum Eccleſiæ, ubi non concurrat centenaria. n.22. pag.281.
Ampl. ubi ſint declaratoriæ, & confirmatoriæ. Vid. *Supra*. Et vid. *Lex*.
Conſtitutiones Apoſtolicæ non trahuntur ad præterita. Dec.112. n.15. pag.277.
Ampl., quod neque ad futura dependentia à præteritis. n.16. pag.277.
Lim. ubi procedant per viam declarationis, & confirmationis præcedentis Conſtit. num.17. p.278., & Dec.113. n.12. pag.280.
Conſtitutio dubitandum non eſt, quod Contractus etiam præteritos comprehendat, ubi conſtat de voluntate Papæ. Dec.113. n.18. p.280.
Conſtitutiones, & *Statuta* ſolent favere Civibus in concurſu extraneorum. Dec.111. n.21. p.269.
Conſtitutiones Pontificiæ cenſentur uſu receptæ, etiam abſque Populi acceptatione, nec contrario uſu abrogantur. Dec.69. n.12. pag.168.
Ampl. ubi munitæ ſint Clauſula *Sublata*, & *Decreto irritanti*. n.13. ibid. pag.168.
Conſtitutiones Apoſtolicæ contrario uſu non abrogantur. Dec.96. n.34. pag.221.
Adversùs *Conſtitutiones*, ut introducatur conſuetudo negativa, requiritur contradictio cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.69. n.16. pag.168.
Conſtitutiones Pontificum, ut in deſuetudinem abeant, requiritur certa ſcientia Summ. Pontific. Dec.69. n.15. pag.168.
Conſtitutiones Apoſt. abrogatæ remanent per Clauſulas Derogatorias appoſitas in ſucceſſivo Brevi. Dec.163. n.62. pag.422.
Ad-

Adverſùs *Conſtitutiones* Apoſt. derogantes cuivis obſervantiæ, & conſuetudini etiam immemorabili, non eſt allegabilis obſervantia. Deciſ.165. n.34. pag.433.
Conſtitutiones Apoſtolicas S.Rota exequitur, non alterat. Dec.172. n.11. pag.465.
Conſtitutionibus Apoſtolicis non ſubjacent bona Ducis Mutinæ ſita in Ducatu Ferrarien. vigore Apoſtolicæ Concordiæ. Deciſion. 12. num.19. pag.16.
Conſtitutionum verba. Vid. *Verba*.

CONSTITUTIONES PONTIFICIÆ IN SPECIE.

Vid. etiam *Bulla in Specie*.
Conſtitutiones Pontificiæ prohibentes quamcumq; Alienationem in forenſes. Vid. *Alienatio*. Vid. *Bulla in Specie*, & Vid. *Sixtus V*.
Conſtitutionem revocatoriam omnium Exemptionum in Provincia Marchiæ edidit S.Pius V. Vid. *S. Pius V*.
Nec non & alteram conſimilem pro univerſo Statu Eccleſiaſtico, & quas exemptiones in ipſa compræhenderit, & quas præſervaverit. Vid. *S. Pius V*.
Conſtitutiones Revocatoriæ Exemptionum, ſignantèr illa Innoc. XII. compræhendunt etiam conceſſas ſub prætextu tituli oneroſi, *v.g.* intuitu meritorum, laborum, damnorum datorum, & ſimilium. Dec.85. num.15. pag.198., Dec.87. n.26. pag.203., Dec. 140. num.27. pag.349., Dec.167. n.4., & 10. pag. 447., & Dec.187. n.2., & 3. pag.502.
Secus verò illas conceſſas ex titulo verè oneroſo. Dec. 85. n. 27. pag.199., Dec.140. n.25. pag.349., Dec.167. n.5., & ſub n.10., & 12. pag.447., Dec.168. n.1. pag. 452., & Dec.187. n.4.35., & 36. pag.502.
Et ex quibus probetur titulus verè oneroſus. Vid. Dec.167. à n.7. ad 31. pag.447., & Dec. 140. num.28. pag.349.
Ac titulus verè oneroſus dicitur ille congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis. num.10. pag.447., & Dec.187. n.4.35., & 36. p.502.
Decl. ſufficere ad hujuſmodi effectum, ut detur tantundem. n.6., 11., & 12. p.447.
Ampl., ubi tantundem datum fuerit in Capitulis Pacis, ſive fœderis. n.7. pag.447.
Et dd. *Conſtit. revocatoriæ* derogant etiam conſuetudini immemorabili. D.187. n.49. p.505.
Conſtitutiones Sum. Pontificum revocatoriæ exemptionum compræhendunt etiam illas indultas in præjudicium Communitatum. Deciſ.116. n.25. pag.290.
Ampl., quod compræhendant omnes Exemptiones non tam ab oneribus Cameralibus appodiatis Communitatibus, quàm à Communitativis, ac omnibus aliis. n.36. pag.291.
Lim. quoad Exemptiones conceſſas titulo oneroſo. num.27. pag.290.
Decl., quæ ſint exemptiones titulo oneroſo exceptæ. n.31., 33., & 34. pag.291.
Conſtitut. Revocatoriæ exemptionum compræhendunt etiam Conceſſiones, & Ceſſiones gratioſas, & quas. Vid. *Conceſſio*.
Conſtitutiones revocatoriæ exemptionum à Taxa Equorum. Vid. *Taxa in Specie*.
Conſtitutiones revocatoriæ exemptionum abrogant etiam Sententiam Exemptiones canonizantem. Dec.187. n.36., & 39. pag.505.
Conſtitutionum Exemptionum revocatoriarum qualis fuerit finis. Dec.187. n.19. pag.504.

CONSTITUTIO ÆGIDIANA.

Conſtitutio Ægidiana eſt extenſa ad totum Statum Eccleſiaſticum. Dec.1. n.6. pag.2.
Conſtitutio Ægidiana non ligat Clericos. Dec. 136. num.14. pag.343.
Conſtitutionis Ægidianæ ſolemnitates requiruntur in alienatione bonorum minoris. Deciſ.112. num.25. pag.278.
Conſtitutionis Ægidianæ Solemnitates minor ſervare tenetur in fundatione Commendæ. Deciſ.112. n.33. pag.278.

CONSUETUDO.

Vid. etiam *Obſervantia*.
Conſuetudo coaleſcit ex multiplicata actuum ſerie. Dec.189. n.6. pag.512.
Conſuetudo, & Obſervantia facti vim legis obtinet. Dec.163. n.47. pag.421.
Conſuetudo derogat legi Principis Supremi. Deciſ.69. n.9. pag. 168.--Contr.num.12. ibid.
Conſuetudo prævalet legi. Deciſ. 141. num.18., & 19. pag.354.
Conſuetudo legitima æquivalet Statuto. Dec.189. num.7. pag.512.
Conſuetudinis eſt aſſignanda rationabilis Cauſa. Dec.163. n.28. pag.420.
Conſuetudo, ad effectum obligandi, debet eſſe præciſa. Dec.142. n.25. pag.358.
Conſuetudo antiquiſſima, ut Eccleſiaſtici communicent paſcua cum laicis, eſt valida. Deciſ. 11. num.5. pag.14.
Et eſt rationabilis. n.6., & 7. ibid.
Immo & commendabilis. num.8., & de ratione. num.7. pag.14.
Conſuetudo differt à præſcriptione. Deciſion. 11. num.20. pag.15.
Aſſignatur inter utramque differentia. num.21. ibid. pag.15.
Per *Conſuetudinem* omnibus, & per præſcriptionem jus acquiritur privatis. num.20., & 21. ibid. pag.15.
A *Conſuetudine* non valet illatio ad præſcriptionem. Dec.11. n.22. pag.15.
Conſuetudo, ſeu præſcriptio dari nequit contra inſtrumentum publicum tranſactionis, ſententiam, & rem judicatam, & de ratione. Deciſ.22. n.19., & 21. pag.33.
Ampl. quamvis *Conſuetudo* ſit immemorabilis. n.21. pag.34.
Conſuetudo, & obligatio non inducitur ex actibus facultativis. Dec.142. n.23. pag.358.
Conſuetudo contribuendi (per Comitatenſes) ad onera pro majori parte, non præſumitur introducta ſine juſta Cauſa. D.163. n.27. p.420.
Conſuetudo deveniendi ad deliberationem abſque ſervatione terminorum dicitur contra Jus. Dec.63. n.13. pag.156.
Conſuetudo reſtaurandi Eccleſiam ſumptibus Parochianorum non inducitur ex unico actu. Dec.142. n.22. pag.358.
Ampl. num.23., & 24. pag.358.
Reliqua circa Conſuetudinem reſtaurandi Eccleſiam. Vid. *Eccleſia*.
Conſuetudo affirmativa induci nequit per Gravatum in præjudicium vocatorum. Dec. 158. num.22. pag.408.

Con-

Conſuetudo negativa induci nequit, ubi aliqui actus probantur. Dec.158. n.21. pag.408.
Conſuetudo individua particularis Eccleſiæ inducitur ex actibus pacificis incontroverſis. Deciſ.55. n.52. pag.134.
Conſuetudo, ſive Præſcriptio negativa Conſtit. ut inducatur, requiritur contradictio cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.69. n.16. p.168.
Ad *Conſuetudinem* obligatoriam in futurum inducendam requiritur pluralitas, & frequentia actuum, & quod geſti fuerint animo illam inducendi. Dec.142. n.24. pag.358.
Conſuetudo probatur ex actuum frequentia, & temporis diuturnitate. Dec.141. n.29. pag.355.
Conſuetudo ſolvendi primitias quomodo probetur. Dec.44. n.40. pag.97.
Conſuetudo contra literam Statuti quomodo probanda. Dec.97. n.35. pag.226.
Conſuetudo Eccleſiæ non probatur ex ſimplici Epiſtola ſcripta ab uno ejus Canonico. Dec.55. num.57. pag.134.
Ampl. num.50. pag.133.
Conſuetudo immemorabilis negativæ ſolutionis non probatur ex ſola atteſtatione Secretarii Communitatis, niſi exhibeantur ejus libri. Dec.187. n.48. pag.506.
Conſuetudo inducens inæqualitatem ſolutionis collectarum non valet. Dec.165. n.10. pag.428.
Conſuetudo unicè eſt attendenda, quoad modum ſolvendi Collectas. Dec.163. n.29. pag.420.
Et circa Gabellas. Vid. *Gabella*. Vid. *Obſervantia*.
Conſuetudo quid operetur in deliberatione. Vid. *Deliberatio*.
Conſuetudo quæcumque excluditur ex clauſula *dummodo non transeat in exemplum*, *& pro hac vice tantùm*. Dec.142. num.23. pag.358.
Conſuetudo plurimùm attendenda in reparatione Aggerum, & in materia aquarum. Dec.166. num.3. pag.444.
Conſuetudo eſt attendenda in reparatione Eccleſiæ. Vid. *Communitas quoad Specialia*. Vid. *Eccleſia*. Vid. *Reparatio*.
Conſuetudo eſt attendenda in Electione Conſulum. Vid. *Conſul*.
Conſuetudo eſt attendenda in materia expenſarum pro refectione Viarum, & Pontium, & expurgationis aquæductus. Deciſ. 148. num.7., & 17. pag.381.
Conſuetudo eſt attendenda in materia bonificationis expenſarum. Dec.48. n.33. pag.109.
Conſuetudo plurimùm attenditur ad dignoſcendum, ad quem pertineat ſcribere acta, & rogare inſtrumenta. Dec.161. n.2. pag.413.
Conſuetudo eò magis attendenda, ubi canonizata fuerit in contradictorio Judicio. Deciſ.141. num.30. pag.355.
Conſuetudo negativa non attenditur, ubi non eſt canonizata in contradictorio judicio. Deciſ. 158. n.20. pag.408.
Conſuetudo peculiaris Eccleſiæ debet in ipſa omnino attendi. Dec.55. n.53. pag.134.
Conſuetudo illa ſervari debet in Eccleſia, quæ in aliis vicinioribus ſervatur. D.55. n.56. p.134.
Conſuetudo loci, & Partium eſt attendenda in interpretatione vocabuli. Dec.129. n.54. p.324.
Conſuetudo eo magis attendenda, ubi illa emologata, & acceptata fuerit per actus proportionatos. Dec.189. n.13. pag.513.
Conſuetudo diu obſervata, in futurum quoque venit religioſè obſervanda. Dec.80. n.2. p.189.
Ampl. num.3. ibid. pag.189.
Conſuetudo non debet extendi nec de loco ad locum, nec de caſu ad caſum. Deciſion. 142. num.26. pag.358.
Conſuetudo Britanniæ, & Galliæ. Vid. *Britannia*. Vid. *Gallia*.
Conſuetudinem contrariam tollit clauſula *Sublata, & Decretum irritans*. Vid. *Clauſula Sublata*.
Conſuetudine acquiri poteſt jus prohibitivum. Vid. *Baro*. Vid. *Jus Prohibitivum*. Vid. *Solum*.

CONSUL.

In *Conſulum* Electione attendi debet nova lex, & nova forma à Principe ſtabilita. Deciſ.189. num.2. pag.511.
Ampl. etiamſi nova Statuta cum effectu condita non fuerint, ſed ſolùm conſtet de ſubſecuta obſervantia, & conſuetudine. Dec.189. num.4., & 14. pag.512.
Subampl. ubi illa fuerit emologata per Summ. Pontifices. n.12. pag.513.
Ad *Conſules* artis ſpectat revidere computa Aromatariorum. Dec. 100. num.13. pag.233., & Dec.101. num.7. pag.236.

S. CONSULTA.

S. Conſulta Sum. Pontificem repræheſentat. Deciſ.169. n.9. pag.456.
S. Conſultæ literæ, & mandata habent vim literarum, & mandatorum Pontificiorum. Deciſ.169. n.10. pag.456.
Ampl. etiam ſi expeditæ fuerint abſque tali expreſſione, & ſpecifico ipſius conſenſu. numer.11. ibid.
Lim. ſi à decreto conceſſerit novam audientiam. n.12. pag.456.
Decl. non procedere, ſi novam audientiam conceſſerit cum clauſula *non retardata*. numer.13. pag.456.
S. Conſulta gerit figuram Magiſtratus Sæcularis, & non poteſt ſine ſpeciali facultate procedere contra Clericos, & Eccleſiaſticos. numer.13. pag.568.
S. Conſulta ſupplere non ſolet, niſi deficientiam paucorum ſuffragiorum. Dec.169. n.25. p.457.
A *S. Conſulta* confirmatio novi Statuti obtenta dicitur in forma ſpecifica. Dec.169. n.8. p.456.

CONTESTATIO LITIS.

Vid. *Lis*.

CONTRACTUS IN GENERE.

Contractus non perficitur ſine mutuo Contrahentium conſenſu. Dec.31. n.2., & 13. pag.49.
Contractus debet eſſe ultro, citroque obligatorius. Dec.126. n.13. pag.313.
Contractus non poteſt fieri niſi à Contrahentibus diſtinctis, & habentibus diſtinctum patrimonium, & de ratione. Deciſion. 126. num.12., & 13. pag.313.
Contractus præſumitur validus. Dec.68. n.9. p.165.
In *Contractu* inito per Communitatem requiruntur Solemnitates, prout in Contractu mulieris, minoris, & Eccleſiæ. Dec.161. n.5. p.414.
Decl. tamen, quod decretum Judicis in illius celebratione adhibitum non facit actum Judicialem. Dec.161. n.4. pag.414.
Contractus talis cenſetur, qualis fuit ab ipſis Partibus nominatus. Dec.21. n.5. pag.30.

Contractus interpraetari debet, ne remaneat eluſorius, ac ſupplantet aliquem ex Contrahentibus. Dec.104. n.17. pag.247.
Contractus interpraetari debet, ut non adverſetur menti Contrahentium. Dec.105.n.14. p.252.
Pro *Contractus* interpraetatione attenditur obſervantia. Dec.163. n.32. pag.420.
Ampl.1. etiam ſi ſit negativa. D.108.n.18.p.261.
Ampl.2. ubi ſit longaeva, & ferè centenaria. num.19. pag.261.
Pro *Contractus* interpraetatione attenditur obſervantia practicata a Contrahentibus. Dec.144. num.36. pag.365.
Contractus verba intelligenda ſunt juxta mentem Contrahentium. Dec.41.n.13. pag.89.
Reliqua. Vid. *Verba*.
Contractus reſolvitur ob inobſervantiam pactorum, ubi ſit munitus clauſulis reſolutivis, vel deficientibus hiſce clauſulis, ex capite inobſervantiae datur actio ad factum, ſive ad intereſſe. Dec.111. n.43., & 44. pag.270.
Ampl. num.45. pag.270., & vid. infra.

CONTRACTUS IN SPECIE.

In *Contractu correſpectivo* exemptionem promittens ad quid teneatur. Vid. *Exemptio*.
In *Contractu* novatio, ex quibus probetur, vel excludatur. Vid. *Novatio*.
Contractus, ſi initus fuerit Communitatis nomine cum proteſtatione contrahendi ad formam Decretorum Conſilii, & S. Congregationis, *& non aliter, nec alio modo*, non importat ea, quae in Decretis non continentur. Dec.109. num.3. pag.262.
Contractus emptionis, & pretii ſolutio probatur ex inſtrumento. Dec.68. n.8. pag.165.
Contractus enormiſſimè loeſivus, nec juramento validatur. Dec.61.n.31. pag.152.
Contractus, ubi ſe habet aequè ad lucrum, ac ad damnum non poteſt de loeſione redargui. Dec. 44. n.56. pag.98.
Reliqua quoad loeſionem. Vid. *Loeſio*.
Contractus Mulieris, vel *Minoris* ſuſtinetur, quamvis initus ſit pro dimittendo debito duriori, antecedentèr per eos nulliter ſuſcepto. Dec.155. n.6. pag.397.
Procedit, dummodo prior contractus ſit in implicito ſtatu validitatis, ſecus ſi ſit de jure nullus. n.7. pag.397.
In *Contractu Nominato* ex capite inobſervantiae agi nequit ad illius reſolutionem, ſed tantùm ad implementum. Dec.22.n.25. pag.34.
Lim., ubi adſit pactum reſolutivum. ibid. p.34.
Reliqua. Vid. *Implementum*.
Contractus etiam *praeteritos*, quod Conſtitutio comprehendat, dubitandum non eſt, ubi conſtat de voluntate Papae. Dec.113. n.18. pag.280.
Contractus ſecundus declaratur ab alio, ad quem fuit facta relatio. Dec.68.n.33. pag.166.
Contractus tranſactionis eſt nominatus. Dec.22. num.25. pag.34.
In *Contractu, & Tranſactione* initis per pupillum, & Communitatem requiruntur copulativè interventus Cauſae, & ſolemnitates. Dec.44. num.34. pag.96.
Reliqua quoad Solemnitates. Vid. *Solemnitas*.

CONTRADICTAE.

Per *Contradictas* quando dicatur lata Sententia. Vid. *Sententia*.

CONTRADICTIO.

Contradictio conventionum, ac diſpoſitionum intra breve tempus non eſt veriſimilis. Dec.41. num.14. pag.89.
Contradictio inſtantanea non eſt admittenda in literis Sac.Congr.Bo.Reg.Dec.104.n.18. p. 247. & Dec.106. n.7. pag.254.
Contradictio cum ſubſecuta acquieſcentia requiritur ad praeſcribendum tam in facultativis, quàm in negativis. Vid. *Conſuetudo*. Vid. *Negativa*. Vid. *Praeſcriptio*.
Contradictiones non minuunt, ſed augent obſervantiam, quando remanſerunt ineffectuatae. Dec.163. n.33. pag.420.

CONTRADICTOR LEGITIMUS.

Contradictori legitimo non praejudicant actus clandeſtini. Dec.21. n.22. pag.31.

CONTRAHENS.

Vid. etiam *Contractus*.
Contrahentium mens attendi debet in interpraetatione pactorum. Dec.15. n.11. pag.21.
Contrahentium Voluntas. Vid. *Voluntas*.
Inter *Contrahentes* ſervanda eſt aequalitas. Dec.21. num.8. pag.30.

CONTRARIETAS.

Contrarietas eſt evitanda in interpraetatione legati. Dec.107. n.8. pag.257.
Contrarietas, ut evitetur in teſtibus, ſufficit qualibet poſſibilis conciliatio. Dec.54.n.52. p.128.

CONTRIBUTIO.

Contributio in omni materia unicè dimetienda a Communione damni, periculi, vel intereſſe. Dec.177. n.38. pag.479.
Contributio expenſarum ſpectat ad eos, de quorum utilitate agitur. Dec. 194. n.6. pag.529.
Secus autem ad eos, qui nullam ſentiunt utilitatem. n.7. pag.529.
Reliqua. Vid. *Expenſae*. Vid. *Onera*. Vid. *Refectio*. Vid. *Reparatio*. Vid. *Reſtauratio*.

CONVENTICULA.

Conventiculae ſunt à jure prohibitae. Deciſ. 115. num.12. pag.286.

CONVENTIO.

Conventio celebrata ſine cauſa, & per errorem non ſuſtinetur. Dec.44. n.16. pag.95.
Conventio probatur ex obſervantia. Dec.21. n.6. pag.30., Dec. 26. num.8. pag.40., & Dec.28. num.7. pag.43.
Conventio cum Vaſſallis inita, ut teneantur coquere panes in Furno Baronis, eidem tribuit Jus prohibendi, ne iidem Vaſſalli ad alios Furnos accedant, & novos conſtruant. Deciſ.27. n.1. pag.42.
Ampl., ubi Vaſſalli per tempus immemorabile ad Furnum Baronis acceſſerint. num.2. ibidem. pag.42.
Reliqua. Vid. *Furnus*.
Conventiones quas cum Cam. inierint Congregat. Monaſticae. Vid. *Congr. Monaſticae*.
Conventiones quas cum Commiſſariis Camerae inierint Communitates Status Eccleſiaſtici ſuper onerum repartitione. Vid. *Communitates Stat. Eccleſ.*
Conventiones Partium ſunt exequendae. Dec.166. num.1. pag.444.
Conventiones Privatorum non debent abrogari ex eo, quod auferant aliquod lucrum Eccleſiae, & Eccleſiaſticis. Dec.22. n.29. pag.34.

CON-

CONVENTIONALIS PŒNA.
Vid. *Pœna*.

CORRECTIO.

Correctio inſtantanea non eſt admittenda. Dec.73. num.27. pag.178.
Correctio inſtantanea in Chirographo Pontificio non eſt præſumenda, nec admittenda. Deciſ.180. n.17. pag.487.
Correctio inſtantanea non eſt admittenda in literis Sacræ Congregat. Bo. Regim. Dec.105. n.5. pag.250., & Dec.106. n.7. pag.254.
Correctio, & immutatio de directo repugnant confirmationi, & declarationi. Deciſion.105. num.4. pag.250.

CORRELATIVUS.

Correlativorum eadem eſt ratio. Deciſ.181. numer.8. pag.489.
Correlativorum natura eſt, ut unus ſtare non poſſit ſine alio. Dec.78. n.17. pag.187.
In *Correlativis* diſpoſitum in uno, cenſetur diſpoſitum in altero. Dec.78.n.18. pag.187.

CORRESPECTIVUS.

Correſpectiva eſſe præſumuntur ea, quorum unum incontinenti poſt aliud ſequitur. Deciſ.165. num.44. pag.436.
Correſpectivorum eadem eſt ratio, & diſciplina. Dec.165. n.38. pag.434.
Ex duobus *Correſpectivis* unum cenſetur geſtum propter aliud. Dec.21. n.10. pag.30.
Ex *Correſpectivis* unum ſtare nequit ſine alio. Deciſ.165.n.38., & 43. pag.436.
Ex *Correſpectivis* uno deficiente, proportionabiliter alterum deficere debet. Dec.165. num.43. pag.436., & Dec.193. n.14. pag.525.

CREDITOR.

Creditor dici nequit Adminiſtrator ante redditam rationem. Dec.62. n.8. pag.154.
Creditor non tenetur ſui crediti reintegrationem ex propriis effectibus conſequi. Deciſ.192. num.21. pag.521.
Creditor prior, vel potior in concurſu præfertur alteri. Dec.111.n.109. pag.275.
Creditores in judicio concurſus conveniunt per capita ſuper repartitione inter eos facienda per ſpeciem Univerſitatis. Deciſion.44. numer.58. pag.98.

CREDITUM.

Creditum probatur ex Inſtrumento tranſactionis. Dec.110.n.2. pag.264.
Creditum non poteſt dici certum, ubi non eſt liquidum. Dec.63. n.11. pag.156.
Reliqua quoad *Crediti* liquidationem. Vid. *Liquidatio*.
Creditum in genere juſtificatum, leviores probationes admittit reſpectu quantitatis. Deciſ.91. n.25. p.210., & Dec.93. n.20. pag.214.
Crediti certitudo, liquidatio, & ſubſiſtentia requiritur ad validitatem deliberationis. Vid. *Deliberatio*.
Pro *Crediti* quantitate interpretanda plurimùm deſervit obſervantia. Dec.174. n.35. p.471. Decl., ut n.31. ibid.
Credita, & prætenſiones hinc inde turbidæ, mutua compenſatione, inter Emptorem, & prælationem petentem ſunt invicem compenſandæ. Dec.70. n.28. pag.171.
Et Vid. *Prælatio*.

CREDULITAS.

Credulitas, etiam minus juſta, & erronea, ſufficit ad faciendos fructus ſuos. Deciſion.65. numer.13. pag.159.

CULPA.

Culpa quoad Adminiſtratorem. Vid. *Adminiſtrator*.
Culpa ſequitur Auctores, & non afficit Tertios innocentes. Dec.154.n.16. pag.394.
Culpa, & mala fides, ex quibus excludantur in Deliberatario. Dec.65. n.14. pag.159.
Sine *Culpa* non eſt locus refectioni damnorum. Dec.48. n.5. p.106., & Dec.70. n.27. p.171.

CURIA.

Curiæ Romanæ Stylus. Vid. *Stylus*.

CUSSENTINA CIVITAS.

Ex *Civitatis Cuſſentinæ* Capitulis ſtatuitur, quod Pater, & Filius, ac plures Fratres in eodem miniſterio conſiſtere nequeant. Deciſ.47. num.21. pag.104.

D

DAMNA, ET INTERESSE.

AD *Damna*, & *intereſſe* datur actio, quando contractus inobſervatur, & deficiunt Clauſulæ reſolutivæ contractus. Dec.111. nu.43. & 44. pag.270.
Ad *Damna*, & *intereſſe* tenetur conſtitutus in mala fide per interpellationem. Deciſ.9. numer.14. pag.11.

DAMNUM.

Damnum ex beneficio nemo debet reportare. Deciſ.76. n.4. pag.183.
Et vid. *Nemo*.
Damnum in Frugibus, & Segetibus quomodo liquidari debeat. Vid. *Fruges*.
Damnum ſequutum in re conducta eſt imputandum Conductori. Dec.14. n.2. pag.19.
Ampl.1. n.4. pag.19. -- Ampl.2. n.5. pag.19.
Damnum in re conducta ſequutum fuiſſe tempore conductionis, ex quibus probetur. Dec.14. num.8. pag.19.
Damnum ſequutum in re conducta concludenter juſtificatum, bonificari debet Conductori, & pro illo competit retentio pro rata penſionis non ſolutæ. Dec.4. n.11., & 12. pag.4.
Damnum ſequutum in re conducta quantum ſit, probatur ex locatione immediatè facta pretio longè minori. Dec.14. n.24. pag.20.
Damnum paſſum per Conductorem ob impedimentum a locatore præſtitum in libero rei locatæ exercitio, refici debet, nedum per Communitatem locatricem, ſed & per quemcumque alium locatorem. Deciſion. 156. num.16. pag.401.
Ampl. n.38. pag.403.
Damnum in re communi illatum, communibus refici debet expenſis. Dec.159. n.16. p.411.
Damnum refundere debet promittens ex quocumque titulo, etiam pio aliquem indemnem relevare. Dec.47. n.12. pag.104.
Damnum reſarcire tenetur, qui illud facit, ac dat ei cauſam, etiam remotam. Dec.72. n.2., & 21. p.174., & Dec.159. n.9. pag.410.
Et Vid. *Cauſa*.
Damnum emergens ex actu voluntario Univerſitatis

tatis ſequitur eos dumtaxat, qui tunc commodum reportarunt. Dec.155. n.16. p.397.
Et refici debet per eorum hæredes. n.19. p.398.
Damnum refici non debet ei, qui illud à ſemetipſo oſcitanter ſubivit. Dec.48.n.4., & 16. p.106.
Ad *Damni* emendationem nemo tenetur ſine culpa. Dec.48.n.5.p.106., & Dec.70.n.27. p.171.
Damni in liquidatione reſolutio ſumi debet à veriſimili, & ab experimento. Deciſion.47. numer.14.pag.104. -- Decl., ut n.13. pag.104.
Damni recognitio in Sylva quomodo fieri debeat. Vid. *Recognitio*.
Damna illata per Miniſtros ſunt à Domino reſicienda. Dec.72. n.3. pag.174.
Damna illata, etiam ab aliis poſt ſecutum ſpolium Spoliator reficere tenetur. Dec.121. nu.12. p.300., & Dec.122. n.10. pag.303.
Damna quando refici debeant ab Adminiſtratore, Exactore, & Tutore. Vid. *Adminiſtrator*.
Damna provenientia ex natura rei, & ex propria pertinacia reparanda non ſunt. Deciſ.48. num.9. pag.106.
Damna inferre ſolitus præſumitur damnificaſſe. Dec.72. n.24. pag.175.
Ad *Damna*, & intereſſe tenetur conſtitutus in mala fide per interpellationem. Deſion.9. num.14. pag.11.
Damnorum, & intereſſe præventiva liquidatio eſt a jure permiſſa. Dec.14. num.17. pag.20., & Dec.15. num.6. pag.21.
Damnorum in Sylva ſecutorum liquidatio quo tempore facienda. Vid. Dec.14. n.21., & 23. p.20.

DARDANIA.

Dardania, ſeu facultas Juris prohibendi quid ſit, & quando Principi competat. Dec.96. numer.19. p.219.

DATIUM.

Vid. etiam *Gabella*. vid. *Vectigal*.
Datia, & Vectigalia ſunt odioſa. Deciſion. 180. num.2. pag.485.
Et ob id non admittunt extenſionem, nec de loco ad locum, nec de caſu ad caſum. n.3. p.485.
Sed illorum indictio, & impoſitio ad literam venit attendenda. num.4. pag.485.
Ad *Datium* impoſitum per Civitatem dominantem pro ſupplendis expenſis belli contribuere non debent Communitates, quæ propriis ſumptibus propria damna ſarcire debuerunt. Dec.180. num.20. pag.487.
De *Datio* unius Communitatis non poteſt altera partecipare, ubi una eſt ab altera diſtincta. Dec.125. n.7. p.311., & Dec.126. n.3. p.313.
A *Datiis* nundinæ ſunt exemptæ. Dec.125. n.16. pag.311., & Dec.126. n.31. pag.315.

DEBITOR.

Debitor dici nequit adminiſtrator ante redditam rationem. Dec.61. n.10. p.151., & Dec.62. n.8. pag.154. reliqua vid. *Adminiſtrator*.
Adversùs *Debitores* Fiſci quomodo procedatur. vid. *Communitas quoad ſpecialia*. & vid. *Manus Regia*.
Contra *Debitores* quomodo procedi poſſit Manu Regia. vid. *Manus Regia*.
Con. *Debitores* ſuos quomodo poſſit Communitas procedere. vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

DEBITUM.

Debitum quando dicatur contractum ex Cauſa voluntaria, & quando ex neceſſaria. vid. *Cauſa*. vid. *Decurio*.
Debitum idem non debet iterata ſolutione ſatisfieri. Dec.192. n.28. pag.522.
Debitum compenſandi animo dicitur factum legatum, quando debitum eſt neceſſarium, ſecus ſi voluntarium. Dec.154. n.12. p.394.
Debitum, quod ſolutum aſſeritur, ſi indebitum prætenditur, ceſſat ſolutionis præſumptio. Deciſ.93. num.34. pag.215.
Debiti Communitatis Cauſa. vid. *Cauſa*.
Debiti duplicis in extinctionem unica ſolutio cedere nequit. Dec.176. n.9. pag.475.
Ad *Debiti* proprii agnitionem, potiuſquam ad negligentiam referri debet ſolutio. Deciſ.177. num.30. pag.479.
Ad *Debita* per Communitatem contracta, an, & quando teneantur Eccleſiaſtici. vid. *Eccleſiaſtici*.
Pro *Debitis* Anteceſſorum non tenentur Succeſſores Decurionum, nec Officialium Collegii. vid. *Decurio*, & vid. *Succeſſor*.
Pro uno *Debito* facta fidejuſſio, ad aliud diverſum non extenditur. Dec.61. n.28. pag.152.
Pro *Debito*, & facto alieno nulliter obligatur tam Pupillus, quàm Communitas. Deciſion. 44. num.22. pag.96.
Debita, & onera inter Collegiales communicanda non ſunt, ubi Collegium nullos habet certos redditus. Dec.155. num.17. pag.397.
Debita Particularium Communitas ſine Cauſa in ſe ſuſcipiens, dicitur lœſa, nec tenetur ſervare tranſactionem. Dec.44. n.20., & 21. p.96.

DECIMÆ.

Decimæ non tantùm inſtitutæ fuerunt pro victu miniſtrorum Eccleſiæ, quàm pro ipſius reparatione. Dec.141. n.15. pag.354.
Reliqua quoad Eccleſiæ reparationem. vid. *Eccleſia*.
Decimæ Eccleſiaſticæ inter Clericos, & perſonas juxta valorem redditutuum diſtribuuntur. Deciſ.44. num.59. pag.98.
Decimæ quandoque Eccleſiis impoſitæ in Papæ ſubſidium, ejuſque Curiæ erogantur. n.10. p.554.
Itidem ad bella paranda contra Turcas, & Hæreticos. num.11. pag.555.
Subſidio unius *Decimæ* fructuum Eccleſiaſticos Sæculares gravavit Paul.III. Dec.10. num.4., & 26. pag.11.
A *Decimarum* præſtatione, & ſi quandoque Papa quoſdam eximat, tamen decimas nunquam omnino tollit. num.12. verſ. Satis. pag.550.
Decimas pro Regni tuitione Martinus IV., & Bonifacius VIII. Galliarum Regi conceſſerunt. num.13. pag. 55.
Referuntur aliæ *decimarum* conceſſiones. n.14. pag.555.
Decimas Regibus pro tuitione Regni Papa jure concedit. num.15. pag.556.
A *Decimis* fuerunt exemptæ xii. Congr. Monaſticæ. vid. *Cong. Monaſticæ*.

DECIMATOR.

Decimatori univerſali quomodo debeatur manutentio quoad omnes. vid. *Manutentio*.
Decimatores de jure tenentur ad Eccleſiæ Parochialis reparationem. Dec.141. num.26., & ſeqq. pag.355.

DECISIO.

Deciſio Cauſarum, a quo dependeat. vid. *Cauſa in Judicialibus*.

Deciſio S. Rotæ loquens incidentèr, non ſtatuit certam normam. Dec.190. n.17. p.515.
Deciſio S. Rotæ non eſt allegabilis in circumſtantiis diverſis. Dec.186. num.23. p.500.
Deciſio ex parte acceptata non poteſt impugnari. Dec.45. num.10. pag.100.
Deciſiones S. Rotæ ſunt de ſtylo ſupponendæ. Deciſ.85. n.7. pag.198., & Dec.172. n.2. pag.464.
Et donec revocentur, probant bonum jus. n.8. ibidem. pag.198.
Ampl.1. licèt inter alios editæ ſint. Deciſ.172. num.2. pag.464.
Ampl.2. ubi in illarum ſequelam prodiit res judicata. num.3. pag.464.
Ampl.3., quod tam prò, quàm contra ſunt ſupponendæ. n.19. pag.466.
Lim.1., ubi conceſſa fuit facultas illas revidendi. Dec.114. num.42. pag.285.
Lim.2. ubi adversùs ipſas indulta fuit nova audientia. num.43. pag.285.
Lim. 3. ubi circumſtantiæ ſunt diverſæ. numer.44. pag.285.
Con. *Deciſionum* formam mandatum Rotale expeditum, tamquam exceſſivum eſt reformandum. Dec.76. num.3., & 5. pag.183.
Ex *Deciſionibus* reſultat juſtitia Sententiæ. Dec.22. num.1. pag.32.
Reliqua quod Sententiam Rotalem. vid. *Sententia*.

DECLARANS.

Declarans nil de novo diſponit, ſed jam diſpoſitum explicat. Dec.39. num.70. pag.81., & Deciſ.114. num.28. pag.284.

DECLARATIO IN GENERE.

Declaratio non alterat ſubſtantiam præcedentis diſpoſitionis. Dec.105. num.21. pag.252.
Declaratio nil de novo addit, ſed quod intus eſt, excutit. Dec.48. n.28. pag.109.
Declarationis natura eſt præterita, & pendentia comprehendere. Dec.112. n.17. p.278.

DECLARATIO IN SPECIE.

Declaratio SS. Congr. vid. *SS. Cong. in genere*.
Declaratio Constitutionis major haberi nequit ea, quæ profluit ab ipſo Sum. Pontifice legiſlatore. Dec.115. num.18. pag.287.
Declaratio Dispositionis principalis non exigit ſolemnitates in ipſa principali diſpoſitione requiſitas. Dec.39. n.69., & 71. pag.81.
Declaratio Legis major haberi nequit ea, quæ proficiſcitur ab ore ejuſdem Pontificis Legiſlatoris. Dec.114. n.36. pag.285.
Per viam *Declarationis Lex* nova edita. vid. *Lex*.
Declarationi Sum. Pontificis plenè venit deferendum. Dec.37. num.17. pag.69.
Declaratio Sum. Pontificis ſucceſſoris facit legem quoad diſpoſita per Anteceſſorem. Dec. 192. num.9. pag.519.
Declarationes à Patronis Cauſarum emiſſæ. vid. *Confeſſio*.

DECRETUM.

Decretum, ſive nova lex Conſilii Generalis eſt religiosè obſervanda. Dec.169. n.4. p.456.
Ampl. etiam ſi ſit confirmatum auctoritate Apoſtolica in forma communi, & de ratione. num.5. pag.456. — Subampl. n.6. ibid.
Decretum primum interpretationem recipit a ſecundo. Dec.55. n.10. pag.131., & Dec.57. num.5. pag.139.
Decretum antecedens revocatum per alterum, non eſt attendendum. Dec.82. n.9. pag.193.
Decreta Auditoris Sanctiſſimi. vid. *Auditor SSmi*.
Decreta S. Cong. Bo. Reg. habent vim legis univerſalis, & faciunt jus quoad omnes. Deciſ.54. num.16. pag.126., & Deciſion. 102. num.28. pag.239.
Ampl.1. non ſolùm pro futuris, ſed etiam pro præteritis controverſiis. n.17. ibid. pag.126., & Dec.102. n.29. pag.239.
Ampl.2. ubi emanaverint ex oraculo Sum. Pontificis. Dec.102. n.28. pag.239.
Reliqua. vid. *Reſolutio*.
Decreta SS.Congregationum S.Rota ſolet reverenter amplecti. vid. *S. Rota*.
Ad formam *Decretorum* Conſilii, & S. Congr. initus contractus per Communitatem. vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Ex *Decretis* Ducalibus Urbini Cauſæ decidi debent ſummariè. Dec.34. num.28. pag.57.
Decretum Judicis. vid. *Judex*.

DECRETUM IRRITANS.

Vid. etiam *Clauſ. ſublata*.
Decretum irritans inficit omnia in contrarium facta. Dec.1. num.12. pag.2.
Decretum irritans inficit Dominium, & poſſeſſionem. Dec.112. num.4. pag.277.
Decretum irritans infringit quamcumque contrariam obſervantiam. Dec.113. n.13. pag.280.
Et impedit Dominii translationem, & poſſeſſionis effectum. num.14. pag.280.
Decretum irritans, & *Clauſula ſublata* quid operentur in literis Apoſt. vid. *Clauſula ſublata*.

DECURIO.

Novi *Decurionis* electio, & approbatio ſpectat ad Cives collegialiter, non uti ſingulos. Dec.170. num.6. pag.460.
Decuriones Succeſſores non tenentur pro debitis Anteceſſorum. Dec.154. n.1. pag.393.
Idem procedit in Officialibus cujuſlibet Collegii, vel Univerſitatis. n.2., & 15. pag.393.
Decl. procedere, ubi debitum ſit contractum ex cauſa voluntaria, ſecus ſi ex neceſſaria. num.3. — Et ex quibus cauſa dicatur neceſſaria. num.4. pag.393.
Decuriones Urbis. vid. *Conſervatores Urbis*.

DEFALCUM.

Defalcum peti nequit, ubi eidem fuit expreſsè renunciatum, etiam in caſibus fortuitis, & de ratione. Dec.17. n.7., & 8. pag.23. Reliqua. vid. *Appaltator*.
Defalcum Appaltator non poteſt prætendere pro damno contingente ex eo, quod poterat prævidere. Dec.17. n.5. pag.23.
Ampl., quod ſufficiat ſola damni ſuſpicio. n.6. ibidem.
Defalci exceptio. vid. *Exceptio*.

DEFECTUS.

Defectus Beneplaciti Apoſtolici probatur ex negativa illius exiſtentiæ in libris Secretariæ Brevium. Dec.83. n.14. pag.195.
Defectus citationis annullat quamcumque executionem, ſubhaſtationem, & deliberationem. Dec.61. n.4. pag.150., Dec.63. n.2. pag.155., Dec.64. n.4., & 7. pag.157., & Dec.66. n.8. 10. 22., & 24. pag.161.
Defectum citationis non ſupplet bannimentum publicatum a Communitate con. debitores collecta-

lectarum. Dec.121. n.15. pag.301.
Defectus citationis ad Sententiam, Sententiam nullam reddit. Dec.141. n.4. pag.354.
Lim. ubi loco illius alia executa fuerit juxta ſtylum loci æquipollens. n.6. ibid.
Defectus citationis eorum, quibus nulla competit defenſio, vel nullum habent intereſſe, non habetur in conſideratione. Deciſion. 96. num.37. pag.221.
Reliqua quoad *Defectum* citationis. vid. *Citatio*.
Defectus Conſenſus. vid. *Conſenſus*.
Defectus Juriſdictionis Judicis. vid. *Confirmatio*.
Defectus Solemnitatum. vid. *Solemnitas*.

DEFENSIO.

Defenſionis probabilis Judicium. vid. *Judicium*.

DEFENSORES CAUSARUM.

Vid. *Procurator*.

DEFINITIO.

Definitio, ſive declaratio Pontificis Succeſſoris facit legem quoad diſpoſita per Anteceſſorem. Dec.192. num.9. pag.519.

DEFUNCTUS.

Defuncti Obligatio. vid. *Obligatio*.
.... Voluntas. vid. *Voluntas*.

DELIBERATARIUS.

Deliberatarius ex longa acquieſcentia deliberationem paſſi, habet titulum ſufficientem pro acquiſitione fructuum. Dec.65. n.12. p.159.
Deliberatarius excuſatur a reſtitutione fructuum à die commiſſi ſpolii, ubi in ipſo abeſt mala fides. Dec.66. num.4. pag.160.
Secus ſi in ipſo concurrat mala fides, quia tunc tenetur illos reſtituere à die deliberationis. Dec.61. num.35. pag.153.
Ampl. num.36. ibidem.
Deliberatarius tenetur prælationem obtinenti reſtituere tantùm fructus à Solo ſeparatos, & jam maturatos, vel de proximo recolligendos, tempore deliberationis repertos. Dec.70. n.7., & 13. pag.170., & Dec.71. n.5. pag.172.
Secus autem Civiles, & de proximo non recolligendos. Dec.70. num.16. pag.170., & Deciſ.71. num.6. pag.172.
Deliberatario debentur fructus à die deliberationis, quamvis poſſeſſionem illicò capere fuerit impeditus. Dec.70. num.22. pag.170., & Deciſ.71. num.1. pag.171.
Ampl. Dec.71. num.9., & 10. pag.172.
Ad *Deliberatarium* ſpectant fructus à Solo ſeparati, aliique pendentes tempore deliberationis. Dec.70. num.5., & 6. pag.169.
Ampl. num.22. pag.170.
In *Deliberatarium* dominium rei deliberatæ tranſit à die deliberationis. Dec.70. n.21. pag.170., & Dec.71. n.2. pag.171.
In *Deliberatario* culpa, & mala fides, ex quibus excludantur. Dec.65. n.14. pag.159.

DELIBERATIO.

Vid. etiam *Subbaſtatio*.
Deliberatio perficitur, ubi poſt licitationem res adſcribitur majori oblatori. Deciſion. 64. num.23. pag.158.
Non autem quando conficitur Inſtrumentum. ibidem. pag.158.
Deliberatio ad ſui validitatem de jure requirit citationem, ad viden. ſubhaſtari, & deliberari. Deciſ.61. num.11. pag.151., Deciſ.62. num.14. pag.154., Dec.63. nu.7. pag.155., & Deciſ.66. num.24. pag.162.
Et duo intervenire debent decreta, unum ſubhaſtari, & aliud deliberari. num.12. pag.151., & Dec.63. num.12. pag.156.
Ampl.1. non obſtante contrario ſtylo. Dec.63. n.13. pag.156. — Lim. n.15. ibid.
Ampl.2. etiam ſi agatur de intereſſe Fiſci, vel Communitatis. Dec.63. n.8. pag.155.
Deliberatio eſt nulla ex defectu citationis ante relaxationem mandati. Dec.62. n.1. p.153.
Ac alterius antequam deveniatur ad ſubhaſtationem, & deliberationem. num.12., & 14. ibidem. pag.153., & ſeq.
Deliberatio ex defectu citationis eſt nulla. Deciſion.61. nu.4. pag.150., Dec.63. n.2. p.155., Deciſ. 64. n.4., & 6. pag. 157., & Deciſ. 66. num.8. 10. 22., & 24. pag.161.
Item eſt nulla, ubi facta ſit vigore mandati, vel alterius actus nulli, n.5. ibid. p.151.
Stylus deveniendi ad *Deliberationem* abſque ſervatione terminorum dicitur contra jus. Deciſ.63. num.13. pag.156.
Deliberatio requirit crediti certitudinem. Dec.63. num.10. pag.156.
Deliberatio abſque liquidatione crediti eſt nulla. Dec.63. num.9. pag.156., & Dec.66. num.7., & 10. pag.161.
Ampl., quod liquidatio debeat præcedere. n.19. ibidem. pag.156.
Deliberatio facta pro credito inſubſiſtenti non ſuſtinetur. Dec.61. num.27. pag.152.
Deliberatio pignorum Clericorum facta coram Judice laico eſt nulla. Dec.136. n.28. p.344.
Lim. n.30., & 31. pag.344.
Deliberatio, ex quibus dicatur facta mala fide. Dec.61. n.34. p.152., & Dec.65. n.10. p.159.
Deliberationem nulliter paſſo, quando competat interdictum unde vi. Dec.63. n.23. p.156.
Deliberationem nulliter paſſo, ejuſque hæredi competit reintegratio. Dec.61. n.1., & 2. p.150., & Dec.64. num.5. pag.157.
Ex *Deliberatione* reſultat titulus coloratus, ac juſtitia poſſeſſionis. Dec.65. n.7. pag.159.
In *Deliberatione Appaltus* Communitatis ex Bulla Clem. VIII. requiritur, quod fidejuſſor à publico Conſilio approbetur. Deciſion. 156. num.21. pag.401.
Limit.1. accedente contraria longæva conſuetudine. num.22. pag.401.
Lim.2. ubi fidejuſſor fuit approbatus per Card. Gubernatorem localem. n.23. pag.401.
Limit.3. ubi ſolemnitas hæc fuit ſuppleta per æquipollens. n.24. pag.402.
Lim.4. ubi locatio fit non per Communitatem, ſed de ordine S. Cong. Bo. Reg., vel alterius Superioris. num.25. pag.402.
Lim.5. ubi approbatio ſequitur ex facto ſubſecuto. num.28. pag.402.
In *Deliberatione* requiritur actualis numeratio pecuniarum. Deciſ.61. num.13. pag.151., Deciſ.62. num.3., & 17. pag.153., Dec.63. n.20. pag.156., Dec.64. num.20. pag.158., & Deciſ.66. num.25. pag.162.
Vel loco pecuniarum cedula Banchi, vel pagherò inſignis Mercatoris. nu.14. pag.151., & Dec.62. num.19. pag.154.
Vel conſenſus Creditoris contemporaneus. num.17. pag.151.

Ampl.1.

Ampl.1., quod nec ſufficiat illius interventus immediatè ex poſt. Dec.63. n.21. pag.156.
Ampl.2. etiamſi depoſitum ſucceſſivè factum fuerit, quia fieri debet in eodem actu. Dec.61. n. 15., & 17. pag. 151., Dec. 62. n. 17., & ſeqq. p.154., & Dec.64. n.21. pag.158.
Lim. concurrente contraria conſuetudine. Deciſ.64. num.22. pag.158.

DELICTUM.

Delicta non præſumuntur. Dec.2. n.10. pag.3.

DENEGATIO.

Denegatio Conſenſus. Vid. *Conſenſus*.

DEPOSITARIUS.

Uni *Depoſitario* Salarii facta ſolutio non arguit, quod Diſtrictus, & Comitatus idem ſint. Dec.177. n.43. pag.480.

DEPOSITIO TESTIS.

Vid. *Teſtis*.

DEPOSITUM.

Depoſitum fieri debet in eodem actu deliberationis. Vid. *Deliberatio*.

DEPUTATUS.

Deputati a Communitate ad aliquid peragendum, debent mandati fines ſervare. Dec.31. n.6. pag.49., & Dec.104. n.15. pag.246.
Et non ſervando conditiones ſibi præſcriptas, nil egiſſe dicuntur, n.7. ibid. pag.49.

DEROGATIO.

Derogationis Cauſa quando præſumatur juſta. Deciſ.169. n.24. pag.457.
Derogatio facta a Card. Legato ſine juſta, & legitima Cauſa eſt nulla. Dec.169. n.22. p.457.
Idem procedit in quacumque derogatione facta ab inferiore. n.21. pag.457.
Derogatio generalis non ſufficit, ubi ſpecialis requiritur. Dec.87. n.30. pag.203.
Derogatio Juris Communis, & tollere jus alteri quæſitum eſt de reſervatis Supremo Principi. Dec.9. n.6. pag.10.
Derogatio Juris, & Sac. Concilii non præſumitur, niſi id verbis expreſſis dictum fuerit. Deciſ.55. n.51. pag.134.
Derogatio Juris Tertii. Vid. *Papa*.
Derogatio medietatis vocum non habet locum, ubi Communitas eſt patrona, & de ratione. Dec.144. n.10., & ſeqq. pag.362.
Derogatio medietatis vocum ſupponit conſenſum alterius medietatis. Dec.144. n.7. pag.362.
Derogatio medietatis vocum, quæ fit per Papam, reſolvitur in gratificationem. Deciſion.144. num.56. pag.367.
Sed differt a gratificatione, quæ fit per Epiſcopum in paritate ſuffragiorum. Deciſ.144. num.52. pag.366.
Contr. num.54., & 56. ibid.
In *Derogatione* medietatis vocum ſolet fieri expreſſio, quod quis præſentatus fuit a medietate Patronorum. Dec.144. n.58. pag.367.
Derogatio Privilegiorum. Vid. *Privilegium*.
Derogatio ultimæ voluntatis eſt de reſervatis Sum. Pontifici. Dec.106. n.26. pag.256.

DESCENDENTES.

Deſcendentes ejuſdem Familiæ aliquando utuntur non ſolùm diverſo Stegmate, ſed & diverſo nomine. Dec.97. n.43. pag.226.

DESCENDENTIA.

Deſcendentia, ex quibus dicatur concludenter probata. Dec.167. ſub n.41. pag.451.
Deſcendentia ex familia probatur ex pluribus ſimul junctis. Dec.97. n.36. pag.226.
Deſcendentia in antiquis probatur etiam ex conjecturis, indiciis, & ex publica voce, & fama. Dec.168. n.9., & 15. pag.453.
Et ſemel comprobata, amplius probari non debet. num.10. pag.454.
Deſcendentia probatur ex actibus concomitantibus, & ſubſequentibus. Dec.168. num.11., & ſeqq. pag.454.
....Probatur ex approbatione laudi facti per aſcendentes. num.13. pag.454.
Deſcendentiæ, & Familiæ probatio facta per gradus diſtinctos in omni materia præfertur. Deciſ.97. num.14. pag.224.
Deſcendentiæ, ſeu Familiæ probatio in genere ſufficit in concurſu cum extraneis, ſecus cum aliis illam probantibus in ſpecie. Deciſ.97. num.10. pag.224.
Declar. procedere in ſucceſſionibus, & Jurepatronatus, ſecus in jure honorifico. n.11.
Contr. n.14. ib. pag.224.
Deſcendentiæ Arbor. Vid. *Arbor*.

DESCRIPTIO.

Deſcriptio in æſtimo facta de Monte in una parte, ac ſolutio Collectarum pro eadem facta, non infert ad probationem dominii ejuſdem montis in altera parte. Deciſion.33. num.19., & 20. pag.54.
Ex *Deſcriptione* bonorum facta cum ſuis finibus excluditur univerſalis pertinentia juriſpaſcendi. Dec.34. n.14. pag.56.

DESIGNATIO.

Deſignatio loci, quando dicatur facta taxativè. Deciſ.181. num.31. pag.492.

DETERIORATIO.

Deterioratio proveniens ex natura rei pertinet ad prælationem obtinentem. Deciſion.71. numer.16. pag.173.
Deterioratio rei, & mobilium cædit damno prælationem obtinentis. Deciſion.70. num.23., & 24. pag.171.
Deterioratio rei in communi poſſeſſæ, communis eſſe debet. Dec.70. n.25. pag.171.

DETERMINATIO.

Determinatio una reſpiciens plura determinabilia, ea æqualiter determinat. Dec.106. num.24. p.256., Dec.131. nu.41. p.332., Dec.151. numer.25. pag.389.

DEVASTATIO.

Devaſtatio Sylvæ, & Arborum inciſio, ex quibus probetur. Dec.72. n.6. pag.174.

DEVOLUTIO.

Devolutio incurritur ob non ſolutionem Canonum. Dec.36. n.52. pag.66.
Lim., ubi fuerint oblati. num.59. ib. pag.66.
... Ex inciſione Arborum frugiferorum. num.53. ibid. pag.66.
... Ex mutatione formæ rei Emphyteuticæ. n.54. ibid. pag.66.
... Et ex illius alienatione. n.55. ib. pag.66.
Lim. concurrente in Emphyteuta bona fide. num.56. ibid. pag.66. -- Ampl. n.57. ibid.
Et ex quibus hæc arguatur. n.56. ib. pag.67.
Devolutio non datur ſine negligentia Patronorum. Dec.60. n.22. pag.149.
Devolutio ad S. Sedem fit, ubi Patroni laici intra Quadrimeſtre non nominaverint. Deciſ.80.

ciſ.60. n.18. pag.149.
Ampl. non obſtante quacumque credulitate. n.12.verſ. Nec. pag.149.
In *Devolutione* Feudi, quæ veniant. Vid. *Feudum*.

DICTIO IN SPECIE.

Dictio -- *altri* -- repetit perſonas ſimiles, & habentes eaſdem qualitates, ac ſupra nominatas. Dec.97.n.21. pag.225.
Dictio taxativa -- *dumtaxàt* -- adjecta in Gratia ſubrogationis operatur, ut illa non ſuffragetur, niſi pro loco expreſsè deſignato. Dec.169. num.39. pag.458.
Ampl.1. n.40. -- Ampl.2.n.41. ibid.
Dictio continuativa -- *e che ſono* -- importat rem ejuſdem qualitatis, & ſpeciei. Deciſ. 129. num.49. pag.324.
Dictio -- *Et* -- de ſui natura diverſitatem importat. Dec.177.n.32. pag.479.
Dictio -- *forſan* -- importat dubietatem. Dec.39. num.62. pag.80.
Lim. in literis Apoſt. n.63. ibid. pag.80.
Ampl., ubi id patitur ratio ſubjectæ materiæ, n.64. ibid. pag.80.
Dictio -- *Grippa* -- importat vicinitatem alvei Fluminis per decem pedes. Deciſion. 127. num.40. pag.318.
Dictio -- *juxta* -- eſt quidem indicativa vicinitatis, ſed non importat compræhenſionem adjacentium terrenorum. Deciſ. 195. numer.6. pag.531.
Dictio Univerſalis -- *ogni* -- latinè - *omnis* -- adjecta nomini -- *ſorte* -- ſignificanti ſpeciem, non extenditur ad ſpeciem ab aliis diverſam. Dec.8. n.15. pag.9.
Dictio -- *prædictæ* -- repetit omnia ſuperius expreſſa, quoad verbum, cui adjungitur. Dec. 165.n.39. pag.434.
Dictio - *prout* -- quid operetur. Deciſion. 165. num.51. pag.438.
Dictio taxativa -- *tantùm* -- adjecta communicationi fructuum, excludit communicationem proprietatis. Dec.164. n.27. pag.426.
Dictio -- *verò* -- eſt diſcretiva, ſeù adverſativa. Dec.144. n.49. pag.366.
Dictio -- *ultrà* -- de diametro opponitur incluſioni. Dec.129.n.73. pag.326.
Dictio -- *uſque* -- probat terminum, ad quem, excluſivum terminati. Dec.129. n.77. p.327.

DIGNUS.

Dignum licet de jure eligere in concurſu dignioris, Dec.144. n.55. pag.366.

DIŒCESIS.

De ſuæ *Diœceſis* ſtatu, & uſu informatus præſumitur Ordinarius. Dec.117.n.9. pag.293.
Diœceſes duæ diſtinctæ poſſunt eſſe ſub uno Epiſcopo. Dec.126.n.26. pag.314.
Diœceſum diviſio facta fuit à S. Dionyſio. Deciſ.55. num.31. pag.132.

DIRADATIO.

Diradatio non probat Sylvam fuiſſe cæduam, ſed potius contrarium. Dec.37.n.33. pag.70.

DISCORDIA.

Diſcordias gignere ſolet Communio. Deciſ. 165. num.42. pag.436.

DISCRETIVA.

Diſcretiva locutio in Sententiis Judicum, diverſum judicium, & caſuum exceptuationem importat. Dec.160. n.5. pag.412.
A *Diſcretiva* argumentum. Vid. *Argumentum*.
Ex *Diſcretiva* arguitur diverſa voluntas Papæ diſponentis. Dec.192.n.7. pag.519.
.... Diverſitas diſpoſitionis. Dec.165.n.54. p.439.
.... Quid fuerit in diviſione compræhenſum. Dec.125. n.8. pag.311.
.... Quid in Conſtitutione comprænhenſum, quidve excluſum fuerit. Dec.114.n.17. pag.283.

DISMEMBRATIO.

Diſmembratio Territorii. Vid. *Territorium*.

DISPENDIUM.

Diſpendia, ſeu damna provenientia ex natura rei, & à propria pertinacia reparanda non ſunt. Dec.48. n.9. pag.106.

DISPENSATIO.

Diſpenſatio, ſive derogatio facta à Cardin. Legato, ac Nuncio Apoſt. ſine juſta, & legitima cauſa eſt nulla. Deciſ.169.n.22. pag.457.
Idem procedit in quacumque diſpoſitione facta à quocumque alio Inferiori, utente poteſtate Superioris. n.21. pag.457.
Et vid. *Card. Legatus*.
Diſpenſatio Statutorum Religionis Hieroſolymitanæ, ſi ſit remiſſa arbitrio Magni Magiſtri, non obligat præceptivè. Dec.97.n.34. p.226.
Idem eſt, ſi fuerit remiſſa arbitrio pub. Conſilii ibidem. pag.226.
Idem eſt in aliis ſimilibus *diſpenſationibus*. ibidem. pag.226.
Diſpenſationis, ſive derogationis Cauſa præſumitur juſta, ubi Princeps, vel Legatus procedit motu proprio, vel per viam legis univerſalis, ſecus, ubi ad ſupplicationem Partis. Dec.169. num.24. pag.457.

DISPONENS.

Diſponens non præſumitur vocare extraneum in concurſu ſuorum. Dec. 98. n.14. pag.229.
Et remittere arbitrio eligentium eorum excluſionem. ibid. n.15. pag.229.
Diſponentis diverſa voluntas arguitur ex diſcretiva. Dec.192. n.7. pag.519.

DISPOSITIO.

Diſpoſitio regulatur ex proœmio. Deciſion.163. num.60. pag.422.
Diſpoſitio qualibet interpretatur ab Obſervantia. Dec.141. n.41. p.356., Dec.163. n.32. p.420., & Dec.190. n.14. pag.515.
Ampl., quod Obſervantia operetur, ut diſpoſitio ſit intelligenda eo modo, quo fuit uſu recepta. Dec.190. n.15. pag.515.
Diſpoſitio venit interpretanda, ut de proximiori in proximiorem ſucceſſio deferatur. Dec.98. num.13. pag.229.
Diſpoſitio ita interpretari debet, ut non reddatur cluſoria. Dec.107.n.9. pag.257.
Diſpoſitio clara facit ceſſare omnem quæſtionem voluntatis. Dec.73. n.20. pag.177.
Diſpoſitio Bullæ clara promptam habet executionem. Dec.116. n.35. pag.291.
Diſpoſitio S. Concilii ſtrictè debet intelligi, nec trahi de una re ad aliam. Dec.145.n.6. p.369.
Diſpoſitio legis clara non recipit interpretationem. Dec.16.n.4. pag.22.
Diſpoſitio legis non infringitur per proviſionem hominis, cum ea compatibilem. Deciſ. 157. num.17. pag.405.
Diſpoſitio Statuti. Vid. *Statutum in genere*.
Diſpoſitio, vel prohibitio nova inducta non dicitur

per

per tranſigentes quoad ea, quæ ſunt à jure permiſſa, & de quibus nulla fuit facta mentio. Dec.157.n.16. pag.405.
Diſpoſitionis diverſitas arguitur ex diſcretivo modo loquendi. Dec.165.n.54. pag.439.
Diſpoſitionem quando irritent Dolus, Machinatio, & Suggeſtiones. Dec.107.n.20.,& 21. p.258.
In omni *Diſpoſitione* ſuperfluitas eſt vitanda. Deciſ. 165. n.53. pag.439.

DISPOSITIVA.

Vid. *Pars.*

DISPUNCTIO COMPUTORUM.

Vid. *Computa*.

DISTINCTIO.

Diſtinctio bonorum. Vid. *Bona.*
Diſtinctio unius Communitatis ab altera.Vid.*Communitas in genere.*

DISTRICTUALES.

Diſtrictuales,an veniant appellatione *Civium.* Dec. 111. n.71., & ſeq. pag.272.
Diſtrictuales tenentur ad onera hoſpitationis Militum. Dec.177.nu.37.39.,& 41. pag.479.
Diſtrictualibus conceſſa exemptio non extenditur ad Comitatenſes.Dec.177.n.13. pag.478.

DISTRICTUS.

Diſtrictus Civitatis magis latè patet, quàm Territorium. Dec.180.n.10. pag.486.
Diſtrictus, & *Comitatus* vocabula promiſcuè uſurpantur.Dec.177.n.14.,& 20. pag.478.
Diſtrictus, & *Comitatus* vocabula præſeferunt Territorium Civitatis.Dec.177.n.15. pag.478.
Diſtrictus eſt diverſus à Comitatu. Deciſion.177. num.12. pag.478.
Diſtrictus, & *Comitatus*, quod idem ſit, non arguitur ex ſolutione Salarii facta uni depoſitario. Dec.177.n.43. pag.480.
De *Diſtrictu*,quod Caſtrum non ſit, ex quibus probetur. vid. *Caſtrum.*
Diſtrictus, quod conſideratus fuerit tamquam quid diverſum a Civitate, & Comitatu, ex quibus arguatur. vid. *Civitas.* vid. *Comitatus*.

DIVERSUM.

Ex *Diverſis* non fit illatio. Dec.28. n. 22. pag. 45., Dec.54.n.54.pag.128., Dec.67.n.16.pag.163., Dec.69.n.21.pag.168., Dec.78.n.20.pag.187., Dec.108.n.16.pag.261.,Dec.133.n.39.p.336., Dec.137.n.15.p.345.,& Dec.169.n.54. p.459.
Ampl., ubi concurrit ratio diſparitatis. Dec.69. n.22.p.168., & Dec.78.n.20. pag.187.

DIVISIO.

Diviſio probatur ex decennali, aut vicennali obſervantia. Dec.126.n.20. pag.314.
Diviſio unius Communitatis ab altera. Vid. *Communitas in genere.*
Diviſio Diœceſum. Vid. *Diœceſis.*
Diviſio non extenditur de re ad rem, nec de perſona ad perſonam. Dec.151.n.20. pag.389.
Diviſionis præcipuus effectus eſt, ut unus alterius bonis, & juribus iniare non poſſit. Dec. 126. num.5. pag.313.
Ex *Diviſione* excluditur Communio.Deciſion.126. num.8. pag.313.
In *Diviſione* quid fuerit compræhenſum, colligitur ex diſcretiva. Dec.125.n.20. pag.312.
... Ac ex obſervantia. Dec.125.n.20. pag.312.
In *Diviſionibus* æqualitas eſt ſervanda. Deciſ.151. num.26. pag.389.
Vel inæqualitas in una parte, ſuppleri debet in alia. num. 27. pag.389.

DOCTOR.

Doctoris Auctoritas loquens in diverſis terminis non eſt attendenda.Dec.181.n.29. p.491.
Doctorum auctoritates non numerari debent, ſed ponderari. Dec.131.n.12. pag.329.

DOCUMENTUM.

Documenta originalia quemadmodum exhibentur in manibus Judicis. Dec.55.n.65. p.134.
Ita, & exhiberi debent in manibus Epiſcopi Viſitatoris. n.64. pag.134.

DOLOSUS ADMINISTRATOR.

Vid. *Adminiſtrator*.

DOLUS.

Dolus, & lata culpa non præſumitur in Adminiſtratore, quoad Exactionem nominum debitorum. Dec.123. n.12. pag.305.
Dolus, & fraus debent concludentèr probari. Deciſ.107.n.16. pag.258.
Ampl.in perſonis Religioſis.n.17.,& n.22.p.258.
Dolus, & machinatio, ac ſuggeſtiones quando irritent diſpoſitionem.Dec.107.n.20.,& 21.p.258.
Dolus in Exactore excluditur ex ratificatione Domini. Dec.123.n.8. pag.305.
Dolum, & fraudem committere non dicitur, qui jure ſuo utitur. Dec.107. n. 18. pag. 258., & Dec.181. n.24. pag.491.
Dolo carere non dicitur is, qui non facit id, ad quod ſciebat teneri.Dec.136.n.32. pag.344.
In *Dolo* non dicitur Adminiſtrator, qui adminiſtravit juxta ſolitum.Dec.99.n.15. pag.232.
Reliqua. Vid. *Adminiſtrator.*
Sine dolo nemo incidit in Commiſſum. Dec.136. num.29. pag.344.

DOMICILIUM.

Domicilium retinens in aliquo loco, ibique bona poſſidens, ac ſuſtinens onera tam Communitativa, quàm à Principe impoſita, reputatur verus Civis illius loci.Dec.111.n.28. pag.269.
Vel ſi rigoroſè reputari non debet Civis originarius,dici tamen nequit extraneus.Dec.111. num.29. pag.275.
Domicilium non ſufficit, ut quis dicatur Oriundus, vel Originarius.Dec.111. n.106. pag.275.
Domicilium, & Civilitatem Viri ſequitur Mulier. Dec.111.n.34. pag.270.
Decl., ut nu.35., & ſeqq. p.270.

DOMINIUM IN GENERE.

Dominium denotat verbum *pertinere.* Dec.54.n.3. p.126., & vid. *Verba in particulari.*
Dominium in antiquis probatur ex conjecturis etiam leviſſimis. Dec. 133.n. 47.pag.337., & Dec.163. n.25. pag.419.
... Ex Enunciativis antiquis. D.35.n.14. p.59.
... Ex Edictis prohibitivis à Gubernatore reportatis. Dec.133.n.44. pag.337.
Contr. Dec.127.n.36. pag.318.
Lim. concurrentibus adminiculis. n.37. p.318.
... Ex Locatione, concurrentibus adminiculis. Dec.34. n.12.pag.56., Dec.36. n. 8.pag. 63., & Dec.37.n.7. pag. 68.
Ampl. etiam contra Tertium, & ad omnes juris effectus. Dec.36.n.8. pag.63.
... In Poſſidente, ex quibus probetur. Dec.128. num.3. pag.319.
Dominium non probatur ex ſimplici locatione. Deciſ.36. n.10. pag.63.
Lim. quando concurrunt plures conceſſiones. n.11. p. 63.

Dominium nedum prohibitio excludit, ſed potius confirmat. Dec.133.n.46. pag.337.
Dominium excluditur in petente ex petitione licentiæ.Dec.133. n.71., & 72. pag.338.
Ad *Dominii* circumſcriptionem apponuntur Sæpes, & Aggeres. Dec.152.n.7. pag.390.
Ad *Dominii* titulum potius, quàm Servitutis refertur poſſeſſio.Dec.133.n.18. pag.335.
Sine *Dominio*, & poſſeſſione non datur præſcriptio. Dec.49.n.23. pag.112.

DOMINIUM IN SPECIE.

Dominium Agrorum. Vid. *Ager.*
Dominium Alvei. Vid. *Flumen*. Et vid.infra *Dominium Vallati.*
Dominium Altum in omnibus bonis Status Eccleſiaſtici præſupponitur in Sum. Pontifice. Deciſ.53. n.7. pag.123.
A *Dominio* Aquæ fluentis non valet illatio ad dominium Soli,ſeu fundi,& de ratione.Dec.131. num.13., & 14. pag.329.
Dominium Bonorum penes Civitatem probatur ex illorum ſituatione intra circumdarium Territorii ejuſdem. Dec.163.n.24. pag.419.
.... Ac ex aliis actibus, de quibus a n.25.cum pluribus ſeqq. pag.419.
Dominium bonorum præſumitur Communitatis. Dec.36.n.7. pag.63.
Dominium bonorum in una parte non infertur ex deſcriptione alterius partis facta in Æſtimo, ac ex ſolutione Collectarum facta prò ead. parte. Dec.33. n.19., & 20. pag.54.
Dominium aliud Directum,ſive Fundiarium, aliud Jurisdictionale. Dec.52. n.1. pag.119.
Et hæc duo Dominia poſſunt in una,eademque perſona concurrere. n.2. ibid. pag.119.
Decl.,quod à *Dominio Juriſdictionali* ſuper Feudo non valet illatio ad Dominium *bonorum*. Deciſ.51. n.9. pag.115.
Dominium Directum probatur ex conceſſione licentiæ. Dec.39. n.13. pag.76.
Dominium Directum Universale probatur ex confeſſionibus ſerio emiſſis per Emphyteutas. Dec.40. n.27. pag.86.
Dominium directum Univerſale in Barone probatur ex bannimentis. Dec.51. n.15. pag.116.
Lim. ubi effectu caruerunt. n.16. pag.116.
.... Ex conjecturis. Dec.51. n.23. pag.117.
Hæc referuntur. num.24. 33. 37. 40., & 45. ibid. pag.117.
Et refelluntur, ibid. nu. ſeqq. pag.117.
Dominium directum Univerſale fundiarium in Barone non probatur ex probatione Dominii ſuper aliquib.bonis Particularium.D.51.n.38.p.117.
.... Nec ex pacto præſtandi opera perſonalia, & de ratione. Dec.51. n.29. pag.117.
Ampl. ubi loco ſervitii perſonalis, paciſcita fuit ſolutio alicujus certæ ſummæ, n.30. p.117.
.... Nec ex recognitionibus factis a Particularibus. n.38.pag.117.,& Dec.52. n.29. pag.121.
.... Nec ex actibus reſpicientibus Particularium perſonas,& bona. Dec.53.n.5., & 13.pag.123.
Dominium directum Univerſale in Barone, ex quibus excludatur. Deciſion.51. num.10., & ſeqq. pag.115.
.... Excluditur ex alienationibus aliquorum bonorum, factis cum enunciativa allodialitatis. n.11. ibid. pag.116.
.... Ex quo conſtet de dominio directo aliquorum quoad certa bona, n.12. ibid. pag.116.
.... Ex Bannimentis factis per Baronem ad recognoſcendum illum in Dominum, reſtrictis ad certas perſonas. n.13. ibid. pag.116.
Decl., ut num.14.& 15. pag.116.
.... Ex alienationibus factis a Particularibus in Baronem, cum translatione in ipſum directi dominii, & majoris Signoriæ. num.17., & 47. pag.116,& 118.
.... Ex iteratis confeſſionibus per Barones emiſſis, quod dominium non ad ipſum, ſed ad alios pertinebat. n.18., & 44. ib. p.116.,& 118.
.... Ex probatione exiſtentiæ alterius Condomini. n.19. ibid. pag.116.
.... Ex eo, quod alii haberent ſimile dominium jure privato. Dec.52.n.35. pag.122.
.... Ex ſola poſſibilitate, quod factæ fuerint alienationes liberæ. Dec.52. n.30. pag.121.
Dominium directum Univerſale in Barone non excluditur ex conceſſionibus in Emphyteuſim factis a Particularibus, & de ratione. Dec.51. num.21. pag.116. — Decl., ut n.22. ibid.
De *Dominio directo* Domini loci, ubi conſtat, omnia bona præſumuntur Emphyteutica, exceptis iis, quæ docentur liberè acquiſita. Dec.39. n.1. pag.74.
Dominia directa particularium perſonarum ſunt compatibilia cum univerſali Dominio, licèt mediato Baronis. Dec.51.n.20. pag.116.
Lim. n.22. ibid. pag.116.
Dominium in Concedente probatur ex ſequentibus.
.... Ex verbis *Dominium* præſeferentibus. Dec.36. n.12. p.63., & *Dec*.54. n.5. pag.126.
.... Ex enunciativis. n.13. ib. pag.64.
.... Ex ſolutione annui Canonis. n.18. pag.64.
Ampl.num.19. pag.64.
.... Ex actibus convincentibus locationis effectum. num. 20. pag.64.
.... Ex reſervatione ipſius Dominii.n.21. p.64.
.... Ex confeſſione implicita contenta ſub petitione cum reſervatione Dominii. n.22. p.64.
.... Ex Impetratione licentiæ, obtentæ tamquam a Domino, n.23. pag.64.
.... Ex Recognitione in Dominum. n.24. p.64.
.... Ex quo poſt lapſum longiſſimi temporis nullus alius comparuit, qui ſe Dominum feceret. n.26. pag.64.
.... Ex conceſſionibus præcipuè qualificatis. Deciſ.35. n.16. pag.59.
Ampl., quod hujuſmodi adminicula debeant ſimul jungi. Dec.36.n.28. pag.65.
Dominium a die Deliberationis tranſit in *Deliberatarium*. Dec.71. n.2. pag.171.
Et ab eadem die idem *Deliberatarius* aſſequitur fructus rei deliberatæ. Dec.71. n.1. pag.171.
Ampl. n.9., & 10. pag.172.
Et Vid. *Deliberatarius*.
Dominium in Disponente arguitur ex jure liberè diſponendi. Dec.35. n.15. pag.59.
Dominium Episcopi reſpectu Particularium debet eſſe paternum.Dec.57. n.19. pag.140.
Decl.,ut n.21.ibid. pag.140.
Dominium Feudi in illius conceſſione transfertur in Inveſtitum. Dec.36. num.1. pag.62., & Dec.37. n.8. pag.68.
Non procedit quoad *Dominium* Territoriale, ſed quoad Juriſdictionale, n.2.ibid. pag.63.

Quod

Quod lim.1.ubi penes inveſtitum aderat utrumque *Dominium*, & conceſſio fuit univerſalis. n.3., & 6. ibid. pag.63.
Lim.2. ubi de tali *Dominio* fuit habita expreſſa mentio, n.4. ibid. pag.63.
Lim.3. concurrente contraria obſervantia. n.5. ibid. pag.63.
Dominium Fluminis. Vid. *Flumen*.
Dominium Fovei. Vid. *Foveus*.
Dominium Fundi debet præcisè probari mediante acquiſitione. Dec.131. n.14., & 20. p.329.
Dominium Fundi non infertur ex Dominio Aquæ. Dec.131. n.13., & 14. pag.329.
Dominium Fundi habens, jus habet in corpore, non in jure. Dec.129. n.24. pag.322.
Dominium Fundiarium quomodo probandum per Baronem. Vid. *Baro*.
Et Vid. ſupra *Dominium directum*.
Dominium Jurispascendi. Vid. *Juſpaſcendi*.
A *Dominio* Jurisdictionali ad dominium agrorum, qui ſunt in Territorio, non valet illatio. Dec.52. n.8. p.119. Et Vid. ſupra.
Dominium in Locatore non poteſt impugnare Conductor. Deciſ.36. num.7. pag.63., & Dec.37. n.2. pag.68.
Dominium in *Locatore* probatur ex antiqua locatione, & ex aſſertiva emiſſa in locatione, quod ipſe locare conſuevit. Dec.36. n.9. pag.63.
Dominium Particularium poſſidentium prædia in Territorio reſtringitur ad quamdam ſpeciem Coloniæ, ubi Juſpaſcendi ſpectat Communitati jure Dominii. Dec.54. n.20. p.126., & Dec.102. num.10. pag.258.
Et Vid. *Juſpaſcendi*.
Ad *Dominium* Pascuorum non valet illatio a Territorio. Dec.34. n.19. pag.57.
Dominii jure Possidens, poſſidere præſumitur rem, quam poſſidet. Dec.129. n.29. pag.323.
Dominium in Possidente, ex quibus probetur. Dec.128. n.3. pag.319.
Dominium Riparum. Vid. infra, Et Vid. *Flumen*. Vid. *Ripa*.
Dominium Soli poteſt eſſe unius, & dominium utile, & Jurisdictionale alterius. Deciſ.126. num.23. pag.314.
Ad *Dominium Soli* non valet illatio à dominio Aquæ fluentis. Dec.131. n.13., & 14. p.329.
Dominium Sylvarum, Et Nemorum præſumitur Communitatis. Dec.36. n.7. pag.63.
Dominium Sylvarum probatur ex perpetua illarum locatione. Dec.37. n.1. pag.68.
.... Ac ex alio antiquo inſtrumento locationis. num.3. pag.68.
.... Ex enunciativis. n.4. ibid. pag.68.
.... Ex continuatis ſolutionibus Canonum. nu.5. ibid. pag.68.
.... Ex recognitione facta in Dominum. nu.6. ibid. pag.68.
Dominium Vallati, Et Riparum, maximè in antiquis, probatur ex conjecturis. Dec.133. num.47. pag.337.
Et ex quibus. Vid. nu. ſeqq. pag.337.
Probatur ex enunciativa in genitivo caſu. numer.48. pag.337.
.... Ex petitione licentiæ facta ab adjacentibus. num.54. pag.337.
Ampl. etiamſi petitio ſit facta in precibus. numer.55. pag.337.
.... Ex prohibitione facta Conductoribus Molendinorum incidendi Arbores in Ripis Vallati. num.56. pag.337.
.... Ex plantatione Arborum. n.57. pag.337.
.... Ex earum inciſionibus. n.58. pag.337.
.... Ex retentione Cuſtodis. n.59. pag.337.
.... Ex præceptis, & inhibitionibus. n.60. p.337.
Ampl. ubi ab iis reclamatum non fuerit. numer.61. pag.338.
.... Ex quo in Cataſtro bonorum adjacentium Ripæ deſcriptæ non reperiuntur. n.62. p.338.
.... Ex quo Collectas, aut ulla onera iidem adjacentes pro illarum fructibus non perſolverunt. n.63. pag.338.
.... Ex quo inter Prædia, & Ripas Vallatorum adeſt via publica. n.64. pag.338.
Ampl. n.65. pag.338.
Dominium alvei *Vallati*, antequam aqua ibi flueret, habere prætendentes poſſeſſores adjacentes, tenentur hoc probare. Dec.133. numer.15. pag.335.
Dominium Vallati Ripæ ſequuntur. Dec.133. n.13. 50., & 65. pag.335. – Ampl. n.64. ibid.
Dominium Universale directum, & fundiarium. Vid. *Supra*.
Dominium Volucrum, Et Belluarum. Vid. *Volucres*.

DOMINUS IN GENERE.

Dominus non dicitur communicare bona propria, ſed illa jure Dominii poſſidere. Deciſ.163. num.21. pag.419.
Dominus habens notitiam facti per ſuum Miniſtrum expleti, & non conquerens, cenſetur illum ratificaſſe. Dec.72. n.5. pag.174.
Dominus tenetur reficere damna illata per ſuos miniſtros. Dec.72. n.3. pag.174.
Domino non præjudicat Miniſter in omittendo. Dec.80. n.9. p.190., & Vid. *Miniſter*.
Dominus in re propria nulla indiget prohibitione. Dec.131. n.37. p.331., & Dec.133. n.45. p.337.
Decl. tamen, quod prohibitio Dominium nedum excludit, ſed potius confirmat. Dec.133. num.46. pag.337.
Dominus rem ſuam poteſt vendere cuicumque maluerit. Dec.186. n.1., 7., & per tot. pag.499.
Et eidem tantùm competit hujuſmodi facultas. Dec.74. n.10. pag.126.
Domini Ratificatio. Vid. *Ratificatio*.
.... Scientia. Vid. *Scientia*.
Domino impediri nequit uſus rei ſuæ. Deciſ.184. num.8. pag.497.
Domino non præjudicat res inter alias acta. Deciſ.129. n.72. pag.326.

DOMINUS IN SPECIE.

Dominus Directus. Vid. *infra ſub ſuo peculiari titulo*.
Dominus Fluminis. Vid. *Flumen*.
Dominus Fundi inferioris quare proportionabiliter teneatur ad expurgationem fovei. Deciſ.159. n.7., & 8. pag.410.
Dominus fundi ſuperioris poteſt aquam in ejus fundo ingreſſam retinere, vel divertere in præjudicium inferioris. Dec.49. n.12., & 13. p.111., & Dec.59. n.11. pag.146.
Lim.1. ubi aqua defluit per canale manufactum. Deciſion.49. num.14., & 20. pag.111., & Deciſion.59. num.11., & de ratione. ibid. pag.146.

Lim.2. ubi contrarium conventum fuit in conceſſione Aquæ. n.13. ib. pag.146.
Lim.3. ex æquitate, & ubi aqua diſpergatur, & Dominus fundi inferioris ſolvere velit pretium Soli. Dec.35. n.23., & 24. pag.60.
Decl., ut n.23. pag.60.
Reliqua. Vid. *Aqua*.
Domino fundi, in quo fuit inventa vena Mineralium, & Metallorum competit Prælatio. Deciſ.183. num. 19. pag. 495., & Deciſ.184. numer.10. pag.497.
Procedit re integra, ſecus poſt jamdiù incœptũ opus.n.20.p.495., & D.184.n.9., & 11.p.497.
Et quando res non poſſit dici integra.n.21.p.495.
Dominus poteſt prohibere ingreſſum in proprium *fundum*. Dec.147. num.25. pag.377.
Et poteſt prohibere tam venare volentibus.n.26., & 27.ibid.Quàm volentibus piſcare. Dec.147. numer.28. pag.377.
Lim.1., ubi conſtaret de contraria ſervitute. num.24. pag.377.
Lim.2., ubi quis vellet fodere proprium theſaurum. ibid. pag.337.
Lim.3.,ubi quis vellet capere feram læthali vulnere, aut viſco affectam. n.30. pag.378.
Lim.4., ubi quis vellet perquirere Servum fugitivum. n.31. pag.378.
Limit.5., ubi via publica eſſet devaſtata. numer.32. pag.378.
Dominus Lacus, excreſcentibus aquis, poteſt facere repagula, & impedire, ne illæ in funda vicini ingrediantur. Dec.147. n.40. pag.378.
Ampl. procedere, etiam reclamante Communitate. n.41. pag.379.
Decl. tamen, quod ita è contra *Domini fundorum* poſſunt retinere aquam in eorum fundis ingreſſam. n.42. pag.379.
Dominus lacus, ſi ejus Piſces ob aquarum excreſcentiam ingrediantur in foveis fundorum vicinorum, poteſt ibid. illos appræhendere. Dec.47.n.2. p.376.– Et de ratione n. ſeqq., & n.18., 19., & 20. pag.376.
Contr. a num. 24. ad fin. pag.377.
Reliqua. Vid. *Piſces*.
Domini Prædiorum adjacentium præſumuntur potius pro conſtructione Aquæductus alienaſſe Solum pro majori pretio, quàm ſervitutem pro minori conceſſiſſe.Dec.133.n.35. p.336.
Reliqua. Vid. *Aquæductus*.
Ad *Dominos prædiorum* adjacentium ſpectant Arbores,& Ligna Riparum.Dec.129.n.46.p.324., & Dec.133. num.42. pag.336.
Reliqua quoad *Dominos* Prædiorum, Vid. *Prædia*.

DOMINUS DIRECTUS.

Vid. etiam *Emphyteuta*.
Dominus directus, ſi facultatem alienandi attribuit Emphyteutæ cum ejus conſenſu, ſi Emphyteuta illum petat, & denegetur, habetur pro præſtito. Dec.146.n.22.& 24. pag.374.
Ad *Dominum directum*, ſive Proprietarium ſpectant Arbores grandes, pro ædificiis conſtruendis. Dec.39.n.25., & 50. p.77., Dec.41.n.3. p.88., & Dec.72. n.16., & 20. pag.175.
Reliqua. Vid. *Sylva*.

D O M U S.

Domus Appellatione quid veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.
Domus Appellatione in Legatis venit Ædificium. Dec.107. n.5. pag.257.
Domus Societatis Jeſu appellatione quid veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.
Domus locatio. Vid. *Locatio*.
Domus pro penſione quando teneatur Exactor. Vid. *Exactor*.
Iis *De Domo* vocatis, qui veniant,quique præferantur. Vid. *Vocatus*.
Pro *Domo* Legatum factum. Vid. *Legatum*.
Pro *Domo* materiali Religioſorum relicta. Vid. *Relicta*.

D O N A T I O.

Donatio, vel remiſſio conſiderari nequit in re, quæ aliena, & non propria ſupponitur. Deciſ.42. n.3. pag.92.

D O S.

Dos, quod aſſignata fuerit in ſpecie, & non in quantitate, probatur ex obſervantia negativa. Dec.108. n.19. pag.261.
Dotem aſſignans tenetur illam exigibilem manutenere. Dec.109. n.10. pag.262.
Ampl.1. etiamſi exigibilitas expreſsè promiſſa non fuerit. Dec.11. ib. pag.262.
Subampl. procedere etiam in *Dote* Eccleſiaſtica, ſive Collegii. n.12. ib. pag.263.
Ampl.2. concurrente obſervantia.n.21. p.263.
Dotis augumentum regulatur ab ipſa dote. Deciſ.199.n.5. pag.542.
Dotis Legatum. Vid. *Legatum*.
Dotem in fundatione Beneficii non conſtituens, ſaltem pro medietate, dicitur Benefactor, & non Patronus. Dec.45. n.18. pag.100., & Dec.144. num.22., & 24. pag.364.
Et Juſpatronatus non acquirit. n.24. pag.364.
Pro *Dote* Eccleſiæ indebitum ſolutum non repetitur. Dec.107. n.31. pag.259.
Sine *Dote* erigi nequit Eccleſia Epiſcopalis. Deciſ.32. n.11. pag.51.

D O T A T I O.

Dotatio ad effectum acquirendi Juspatronatus, qualis eſſe debeat. Vid. *Dos*. Vid. *Fundatio*.
Ad *Dotationem* Jurispatronatus concurrens, non dicitur Patronus, ſed Benefactor. Deciſ.45. n.18.p.100.,& Dec.144.n.22.,& 24. pag.364.

DUCATUS FERRARIEN.

Vid. *Dux Mutinæ*.

DUX MUTINÆ.

Ducis Mutinæ Bona exiſten, in Ducatu Ferrariæ vigore Apoſtolicæ concordiæ non ſubjacent Conſtit. Apoſtolicis. Dec.12. n.19. pag.16.

DUX URBINI.

Duces Urbini connumerabantur inter Principes non recognoſcentes Superiorem. Deciſ.96. num.20. pag.219.

E

ECCLESIA IN GENERE.

Eccleſia quoad Bona, eorumque alienationem. Vid. *Alienatio*. Vid. *Bona*.
Eccleſiæ bona ſunt exempta ab oneribus. n.4.p.548., Et Vid. *Bona in ſpecie*.
Eccleſia quoad Conceſſiones. Vid. *Conceſſio*.
Eccleſia quoad Conſuetudinem. Vid. *Conſuetudo*.
Eccleſia quoad Dotem. Vid. *Dos*.
Eccleſia quoad Miniſtros. Vid. *Miniſter*. Vid. *Decima*.

Eccleſia quoad Oblationes. Vid. *Oblatio*.
Eccleſiæ æquiparatur Communitas. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Eccleſiæ Intereſſe. Vid. *Intereſſe*.
Eccleſiæ Jus honorificum. Vid. *Jus in ſpecie*.
Eccleſiæ Jus Municipale. Vid. *Jus in ſpecie*.
Eccleſiæ Juſpatronatus. Vid. *Jus in ſpecie*.
Eccleſia, Loca Pia, & Eccleſiaſtici de Jure tenentur contribuere ad onera indicta pro defenſione Eccleſiæ ab hoſtibus, & Piratis. Deciſ.194. n.8. pag.529.
Ad *Eccleſiæ* ornatum, quæ ſunt, reficere ſpectant ad Populum, ſive Communitatem. Dec.141. num.35. pag.356.
Ea verò, quæ reſpiciunt celebrationem divinorum Officiorum ſpectant ad Parochum. num.36. pag.356.
Eccleſiæ Turris, ſive Campanile elevatum ſpectat ad illius decorem. Dec.141. n.35. pag.356.
Eccleſias eſſe ornatas, & cuſtoditas, ſpectat ad ornatum Civitatis. Dec.141.n.23.,& 35.p.354.
Con. *Eccleſiam* non eſt ſufficiens quælibet præſcriptio longi temporis. Dec.174. n.17. pag.471.
Sed requiritur centenaria. n.18. ibid.
Eccleſiæ proventus, quamvis ab initio ſint tenues, dein. tamen creſcunt ex largitione Fidelium. Dec.142. n.8. pag.357.
Eccleſiæ reparatio, ad quem ſpectare debeat, diverſimodè per Sacr. Canones definitum. Deciſ.141. n.10. pag.354.
Et ad quos tale onus pertineat, & ex quibus reparatio fieri debeat. Vid. n.11., & ſeqq. ad num.17. pag.354.
Ad *Eccleſiæ* reparationem tenetur Communitas ſtante conſuetudine. Dec.141. n.27. pag.355.
Et ex quibus illa probetur. Vid. n.29. ibid.
Ampl. ubi illa ſit canonizata in contradictorio Judicio. n.30. pag.355.
Eccleſiæ reparationis in materia apprimè attenditur conſuetudo. Dec.141. n.17., 19.,& 20. p.354.
Ampl. n.30. pag.355.
Ad *Eccleſiæ* reparationem laici tenentur ſolùm in ſubſidium *ex diſp. S.Concil. Trid. Seſſ.21. de Ref. Cap.7.* Dec.141. n.18. pag.354.
Lim. ſtante conſuetudine in contrarium. numer.19. pag.354.
Eccleſiam reſtaurandi ſumptibus Parochianorum conſuetudo non inducitur ex unico actu. Deciſ.142. n.22. pag.358.
Ampl. n.23.,& 24. ibid.
Circa *Eccleſiæ* reparationem, qualis in aliquibus Regionibus vigeat conſuetudo. Deciſion.141. numer.32.,& 33. pag.355.
Circa *Eccleſiæ* reparationem non minus attenditur conſuetudo, quàm particulares conventiones, pacta, & Statuta. Dec.141. n.31. pag.355.
Ampl., ubi illa ſint uniformia conſuetudini. num.32. pag.355.
Pro *Eccleſiæ* reparatione etiam inſtitutæ fuerunt decimæ. Dec.141. n.15. pag.354.
Et ob id Decimatores tenentur ad Eccleſiæ reparationem. n.14., & ſeqq., & n.26. pag.354.
Eccleſias ædificare non minus, quàm reſtaurare ſpectat ad Divinum cultum. Dec.131. n.2. p.353.
Ab *Eccleſiis* Papa potiore jure ſubſidium exigit, cum decimas Regibus jure conceſſerit. numer.15. pag.556.

ECCLESIA IN SPECIE.

Eccleſia CATHEDRALIS. Vid. *Canonicus*.
In *Eccleſia* COLLEGIATA, quomodo Patronus præſentare poſſit ad Beneficium. Vid. *Patronus*.
Eccleſia EPISCOPALIS erigi nequit ſine dote. Deciſ.32. n.11. pag.51.
Eccleſia FILIALIS dependet ab Eccleſia Matrice. Dec.47. n.2. pag.103.
Con. *Eccleſiam* LATERANENSEM requiritur centenaria. Dec.11. n.18. pag.15.
Lim. num.19. pag.15.
Eccleſiæ MATRICI reſervantur primitiæ in erectione Parochiæ in Villis finitimis. Deciſ.44. n.44., & 45. pag.97.
Eccleſia PAROCHIALIS, quot Campanas habere poſſit, & debeat. Dec.141. n.37.,& ſeqq. pag.356.
Eccleſia Parochialis habet intentionem fundatam ſuper omnibus oblationibus. Deciſion.124. num.16. pag.309.
Ad *Eccleſiæ Parochialis* reparationem de jure tenentur Decimatores. Deciſ.141. num.14., & ſeqq. & n.26. pag.354.
... Necnon Parochi. Dec.141. n.13. pag.354.
... Item Beneficiatus Eccleſiæ. D.141. n.13. p.354.
... Item Patronus Eccleſiæ. Dec.142. n.18. p.358.
Et in ſubſidium Parochiani. ibid.
Ad *Eccleſiæ Parochialis* reparationem antequàm teneantur Parochiani, excutiendi ſunt fructus, & proventus Monaſterii, cui Eccleſia Parochialis fuit ſubjectivè unita. Deciſ.142. numer.19. pag.358.
Contrarium qui ſenſerint, referuntur, & rejiciuntur. num.20. pag.358.
Reliqua. Vid. *Reparatio*.
Eccleſia Parochialis ſi uniatur ſubjectivè Monaſterio, Monaci dicuntur patroni ejuſdem. Dec.142. n.17. pag.358.
Eccleſiæ PATRONALI in Spiritualibus, & temporalibus ſolent Communitates offerre cerea in ſignum ſubjectionis. Dec.103. n.2. pag.241.
Decl. procedere, dummodo oblatio ſit conventa. nu.14. pag.243.
Eccleſiæ UNITÆ Titulus extinctus remanet per unionem ſubjectivam, & extinctivam. Deciſ.142. n.15. pag.358.
Ampl., quod bona, & proventus Eccleſiæ unitæ nullatenus diſtinguantur a bonis, & juribus Eccleſiæ, cui talis unio facta fuit. n.16. ib.
Erga *Eccleſiam* ROMANAM Imperatorum, & Principum largitiones referuntur. n.16. pag.556.

ECCLESIASTICI IN GENERE.

Eccleſiaſticorum ſub generali appellatione Epiſcopi non comprætenduntur. Dec.190. n.16. p.515.
Eccleſiaſtici Deo inſervientes non ſunt Domini propriæ ſalutis. Dec.118. n.15. pag.295.
Eccleſiaſtici, qui Sacrificia Deo offerunt, debent a Laicis venerari, & remunerari. Deciſ.162. num.2. pag.414.
Eccleſiaſtici æqui, bonique rationem ſervare debent. Dec.190. n.22. pag.515.
Eccleſiaſtici renuendo adimplere ea, quæ ſervant Epiſcopus, & Capitulum, ſunt de fraude ſuſpecti. Dec.6. n.5. pag.6.
Eccleſiaſtici gaudent beneficio Civium. Deciſ.143. num.8. pag.360.
Eccleſiaſticorum Libertas. Vid. *Libertas*.

ECCLESIASTICI QUOAD SPECIALIA.

QUOAD CATASTRUM.

Vid. *Cataſtrum*.

ECCLESIASTICI

QUOAD CONCORDIAM, PACTA, ET LAUDUM.

Eccleſiaſtici ineundo concordiam non obligant eorum ſucceſſores. Dec.118. n.20. pag.296.
Lim. accedente beneplacito Apoſt.n.19. ibid.
Eccleſiaſticorum præjudicium ſi concordia involvat, requiritur Beneplacitum Apoſtolicum, Deciſ.118. n.19. pag.296.
Eccleſiaſtici poſſunt inire pacta, Eccleſiæ non præjudicialia, cum Laicis. Dec.6.n.10. pag.6.
Eccleſiaſticis pactum inferens præjudicium non ſuſtinetur. Dec.18. n.21. pag.26.
Decl., & diſting., ut n.22., & ſeqq. ibid.
Eccleſiaſtici non præſumuntur acceptaſſe laudum præjudicale Juribus propriis, & Eccleſiæ. Dec.54. n.14. pag.126.

ECCLESIASTICI

QUOAD EDICTA, BANNIMENTA, ET PROHIBITIONES LAICORUM.

Eccleſiaſtici non ligantur ab Edictis, & Bannimentis Laicorum. Dec.117. nu.2. pag.292., Deciſ.118.n.4.p.294., Dec.119. num.3.pag.297., & Deciſ.120. num.1. pag.298.
... Nec a Bannis pœnalibus indictis a Baronibus. Dec.23. n.10. pag.37.
Ampl. n.11. ibid.
Eccleſiaſtici aliquando poſſunt obſtringi ad obſervantiam laicalis prohibitionis vi directiva, ſed non coactiva. Dec.118. n.17. pag.295.
Reliqua. Vid. *Bannimentum*. Vid. *Edictum*. Vid. *Juſpaſcendi*. Vid. *Prohibitio*.

ECCLESIASTICI

QUOAD EXEMPTIONEM, ET IMMUNITATEM.

Et Vid. etiam *Immunitas*.
Eccleſiaſtici, eorumque bona omni Jure ſunt exempti ab oneribus Communitativis. Deciſ.140. n.55. pag.351., Dec.191. n.1., & 14. p.516., & num.4. pag.559.
Ampl.1. etiamſi dd. bona prius poſſiderentur a Laicis, & ab iis in Eccleſiaſticos pervenerint. Dec.191. n.2. pag.516.
Lim. Ampl. ubi onera ſint merè realia, & impoſita bonis propter bona, non autem perſonis propter bona, ac ſint perpetua, & invariabilia. n.3. pag.516.
Et, ex quibus hujuſmodi qualitates excludantur. n.4. ſeqq., & per tot. pag.516.
Ampl.2. non obſtante quacumque contraria conſuetudine, & obſervantia. Dec.191. numer.19. pag.517.
Eccleſiaſtici, eorumque bona ſunt *Exempti* a gabellis laicorum. Vid. *Bona*.
Eccleſiaſtici ſunt *Immunes* ab Oneribus, Vectigalibus, ſeu Gabellis laicalibus. Dec. 119. nu.3. pag.297., & Dec.136. n.3. pag.342.
Ampl. etiam ſi ſint prima Tonſura tantùm initiati. Dec.136. n.3. pag.342.
Decl., ut n.ſeq. pag.297.
Eccleſiaſtici de jure ſunt exempti ab onere hoſpitandi, & manutenendi Milites. Deciſ.191. num.17. pag.517.
Eccleſiaſtici, quomodo declarati fuerint exempti a ſolutione Gabellæ Carnium per Regiam Audientiam Barchinonen. Dec.6. n.1. pag.6.
Eccleſiaſtici ſunt exempti a Gabella Laicali Vini exteri introducendi in Civitatem. Dec.117., & duabus ſeqq. pag.293., & ſeqq.
Eccleſiaſtici arctandi non ſunt ad bibendum Vinum locale. Dec.118. num.13. pag.295., Et de ratione n.16. ibid.
Eccleſiaſtici, ut ſine fraude ſint immunes à gabella Vini, quinam modus tenendus. Dec.117. num.7. pag.293.
Eccleſiaſtici, pro qua Vini quantitate declarati fuerint Exempti a Gabella Laicali in Civitate Pampilonen. Dec.118. n.5., & 22. pag.294.
...., Pro qua quantitate a Regimine Pampilonen. num.9. ibid. pag.295.
.... Pro qua quantitate a Sac. Rota. Deciſ.117. num.6. pag.293.
Eccleſiaſticis non eſt limitanda quantitas Vini exteri, ſed augenda, & minuenda, juxta proprias indigentias. Dec.119.n.2. pag.297.
Eccleſiaſtici nequeunt, mediante dumtaxat propria aſſertione ſibi juſtificare quantitatem Vini, neceſſariam. Dec.119. n.5. pag.297.
Sed tenentur exhibere Schedulam ſubſcriptam ab Epiſcopo, ſive ejus Vicario, in qua exprimatur quantitas Vini pro indigentia uniuſcujuſque neceſſaria. n.6., & 7. p.297., & Dec.118. n.23. pag.296.
Nec ſufficit præſtare juramentum ſuper eadem quantitate. n.8. pag.297.
Eccleſiaſtici non tenentur præſtare juramentum pro juſtificanda Vini quantite ipſis neceſſaria Dec.120.n.2. pag.298.
Sed ſatis eſt, quod exhibeant Schedulam obſignatam ab Epiſcopo, ſeu illius Vicario, in qua exprimatur hujuſmodi quantitas Vini. numer.4. pag.298.
Et ita alias practicavit S.Rota.ibid. pag.298.
Et Vid. *Vinum*.
Eccleſiaſtici ſolvendo tributa laicalia immunitati Eccleſiaſticæ non præjudicant. Deciſ.162. num.17. pag.415.
Eccleſiaſtici de jure Divino ſunt immunes a poteſtate laica. Dec.117. n.1. pag.292.
... Ac a Bannimentis. Edictis, & Prohibitionibus Laicalibus. Vid. ſupra *Eccleſiaſtici quoad Edicta*.
Eccleſiaſtici contribuere non tenentur ad debita per Communitatem contracta. Deciſion. 191. num.12. pag.517.
Lim. ubi probetur, illa originem habuiſſe a cauſa reali, & communi etiam Eccleſiaſticis. num.13. pag.517.
Ampl. principalem Concluſionem, etiamſi bona laicorum, quæ erant obligata Communitati, pervenerint in Eccleſiaſticos. n.15. p.517.
Eccleſiaſtici non tenentur ſolvere fidam pro animalibus neceſſariis pro congrua ipſorum ſubſtentatione, & pro cultura bonorum Patrimonialium, & beneficialium. Deciſ. 143. n.9., & 11. pag.360.
Secus pro aliis animalibus, potius negocii cauſa, quàm neceſſitate retentis. num.10., & de ratione. n.12. pag.360.
Et vid. *Juſpaſcendi*.
Eccleſiaſtici non tenentur contribuere ad Salaria Officialium Communitatis. Deciſion. 191. num.18. pag.517.
Eccleſiaſtici ementes frumentum ad illud panizandum dicuntur negociare, & nulla gaudent exemptione. Dec.135. num.25. p.341.
Eccleſiaſtici ſub velo Exemptionis à gabellis non de-

debent lucrum, & Mercimonium facere. Dec.119. num.4. pag.297.
Eccleſiaſtici non ligantur ſponſionibus factis à Populo, etiam ex cauſa pub. boni. vid. *Sponſio*.

ECCLESIASTICI,

AD QUÆ ONERA, &c. CONTRIBUERE TENEANTUR.

Eccleſiaſtici, & loca Pia tenentur contribuere ad expenſas *legationis*, miſſæ nomine totius Cleri, ſi id reſolutum fuit in congreſſu ſynodali. Dec.194. num.3. pag.528.
Ampl. num.5. pag.529.
.... Nec non ad onera indicta pro defenſione Eccleſiæ ab hoſtibus, & Piratis. Deciſ.194. num.8. pag.529.
Eccleſiaſtici non minus, ac Laici indiſtinctè tenentur ad ſolutionem onerum Cameralium, & de ratione. Dec.136. n.8., & ſeqq. p.343.
Eccleſiaſtici tam Sæculares, quàm Regulares, quibus ſubſidiis gravati fuerint à Paul. III. vid. *Paulus III.*, & vid. *Onera Cameralia*.
Eccleſiaſticorum majoris partis conſenſus exuberat ad illos obligandum, ubi agitur de collecta impoſita ex pub., & communi neceſſitate. Deciſ.82. num.14. pag.193.

ECCLESIASTICI

QUOAD EORUM FRUMENTUM, ET FURNOS APERIENDOS.

Eccleſiaſtici poſſunt aperire *furnos* ad effectum vendendi eorum *frumentum* panizatum. Deciſion.135. num.6. p.340., & Deciſ.157. n.1., & 14. pag.404.
Ampl.1. non obſtantibus Edictis, & prohibitionibus laicorum. Dec.135. n.6. pag.340., & Dec.157. n.2. pag.404.
Ampl.2. quamvis *furnum* velint alibi aperire, quàm in loco, ubi frumentum fuit recollectum. n.9.pag.340., & Dec.157.n.5.pag.404.
Ampl.3. etiam ſi *furnum* nunquam aperire curaverint. n.8. pag.404.
Ampl.4., quod poſſint *furnum* aliis locare. Deciſ.135. num.22. pag.341.
Ampl.5., quod Baro prohibere nequeat Vaſſallis ſuis, ne accedant ad *furnos* Eccleſiaſticorum, ibique panes coqueant. Dec.25. n.2. p.38.
Et vid. *Baro*.
Lim.1. ubi Communitas, vel Appaltatores ejus *furni* ſe offerant emere *frumentum* Clericorum pretio currenti cum augumento vigeſimæ juxta decreta S. Congregationis Immunitatis. num.3. p.404.
Lim.2. ubi in contrarium adſit conventio per Eccleſiaſticos facta cum Communitate. num.11. pag.405.
Lim.3. ubi aperitio furni inferret Communitati præjudicium irreparabile. n.20., & 22. p.405.
Decl.1. procedere in frumento recollecto in propriis bonis, ſecus in aliis n.5., & 25. p.340.
Et ita declaravit S. Congr. Immunitatis. n.7., & 20. pag.340.
Decl.2., quod *Eccleſiaſticis* licet habere *furnum* pro eorum uſu tantùm. Dec.25. n.5. p.39.
Decl.3., quod ut Communitas dicatur acquiſiviſſe jus prohibendi aperitionem *furni* con. *Eccleſiaſticos* plura requiruntur, de quibus vid. in Dec.157. n.9. pag.405.
Eccleſiaſticis non licet aperire *furnum* ad effectum panizandi *frumentum* in eorum bonis recollectum, ſi Communitas tempore congruo emere illud ſe offerat juſto pretio. Deciſ. 190. num.2. pag.514.
Et ita pluries reſolvit tàm Sac. Congr. Immunitatis, quàm illa Bo. Reg. ibid. pag.514.
Soluto tamen augumento vigeſimæ partis pretii frumenti juxta particulares reſolutiones Sacræ Congr. Immunit. n.5. ſed vid. num.16. pag.514. & ſeq.
Sed hoc ſtatuendum non eſſe per viam Legis Generalis, ſtatuit ead. S.Cong. n.6. p.514.
Eccleſiaſticos teneri ad venditionem abſque augumento favore Communitatis Faventiæ, reſolvit Sac. Congr. Bo. Reg. Dec.190. n.9. p.514.
Quæ reſolutio locum obtinuit non tam in Civitate, quàm in tota Diœceſi. n.13. p.515.
Et ita etiam reſolvitur per S. Rot. in Dec.190. n.9. 13., & per tot. pag.514.
Plura vid. etiam in verb. *Furnus*.
Eccleſiaſticis citra lœſionem non eſt permiſſum vendere proprium *frumentum* ultra pretium currentem. Dec.190. num.20. pag.515.

ECCLESIASTICI

QUOAD LUCRUM, MERCATURAM, ET NEGOCIATIONEM.

Eccleſiaſticis tollenda eſt omnis occaſio *lucri*, & *mercaturæ*: Dec.143. n.12. pag.360.
Eccleſiaſtici ſub velo exemptionis à Gabellis non debent *lucrum*, & *mercimonium* facere. Deciſ.119. num.4. pag.297.
Eccleſiaſticis non per hoc, quod tollatur aliquod *lucrum*, abrogari debent conventiones privatorum. Dec.22. n.29. pag.34.
Eccleſiaſtici convertendo proprium *frumentum* in panem, lac in caſeum, uvas in vinum non dicuntur *negociari*. Dec.135. n.17., & 18. p.341.
Eccleſiaſtici vendendo res proprias, non dicuntur negotiari. Dec.135. n.12. pag.340.
Ampl. etiam ſi id faciant animo *lucrandi*. Deciſ.157. num.7. pag.404.
Eccleſiaſtici ementes frumentum ad illud panizandum dicuntur *negociari*, & nulla gaudent exemptione. Dec.135. n.25. pag.341.
Eccleſiaſtici poſſunt frumentum, & fructus recollectos in propriis bonis de loco ad locum venales tranſmittere. Dec.135. num.10. p.340., & Dec.157. num.5. pag.404.
Ampl.1. etiam ſi id faciant, ut cariùs vendant. num.11. pag.340., & Dec.157. n.6. p.404.
Ampl.2., quod in hoc non poſſint a Laicis impediri. num.10. pag.340.

ECCLESIASTICI

QUOAD PASCUA, JUSPASCENDI, ET FIDAM.

Et vid. *Fida*, vid. *Juſpaſcendi*, vid. *Paſcua*.
Eccleſiaſtici non eſt præſumendum, quod jus paſcendi in propriis bonis, ſi ad ipſos pertinuiſſet, vendere tamdiu neglexiſſent. Deciſion.178. num.7. pag.481.
Eccleſiaſtici, quod cum laicis paſcua communicent valet conſuetudo. vid. *Conſuetudo*.
Eccleſiaſtici, pro quibus animalibus teneantur ſolvere *fidam*. vid. ſupra *Eccleſiaſtici quoad exemptionem*.

ECCLESIASTICI

QUOAD MACELLUM.

Eccleſiaſtici de jure prohibentur habere propria *Macella*. Dec.6. num.4. pag.6.
Et vid. MACELLUM.

ECCLESIASTICI
QUOAD MOLENDINUM.
Eccleſiaſticis non infert præjudicium Bannimentum Baronis de non accedendo ad aliena molendina, vid. *Prohibitio*.
ECCLESIASTICI
QUOAD SENTENTIAM.
Vid. *Sententia*.
ECCLESIASTICI
Quoad *Statutum*. vid. *Statutum*.
ECCLESIASTICUS.
Eccleſiaſtica Bona. vid. *Bona*.
Eccleſiaſtica Confraternitas. vid. *Confraternitas*.
Eccleſiaſtica Immunitas. vid. *Immunitas*.
Eccleſiaſtica Juriſdictio. vid. *Juriſdictio*.
Eccleſiaſtica Qualitas. vid. *Qualitas*.
Eccleſiaſtica Univerſitas. vid. *Univerſitas*.
Eccleſiaſticus Clerus. vid. *Clerus*.
EDICTUM.
Vid. etiam *Bannimentum*.
Edictum tantum diſponit, quantum litera ſonat. Dec.96. num.29. pag.220.
Edictum ineffectuatum, vel revocatum non eſt attendendum. Dec.95. n.7., & 8. pag.217.
Edictum Subditis oneroſum fieri nequit per Barones. Dec.2. n.7. pag.3. — Decl., ut n.8. ibid.
Edictum, ſive Bannimentum publicatum à Communitate con. Debitores Collectarum in genere, non ſupplet defectum citationis, neceſſariæ ad validitatem proceſſus con. Particulares. Dec.121. n.15. pag.301.
Edicta laicorum circa juſpaſcendi non præjudicant Eccleſiaſticis, Dec.85. n.23., & 24. p.199.
Edicta Laicorum, & Sæcularium non afficiunt, nec in minimo poſſunt præjudicare Clericis, aut Regularibus. Deciſ.172. num.7. pag.465., & Dec.173. num.9. pag.467.
Ampl.1., ubi Regularibus aſſiſtunt ſpecialia Privilegia. num.8. pag.465., & Deciſ.173. num.12. pag.467.
Ampl.2., etiamſi major pars Eccleſiaſticorum conſenſerit. num.12. pag.465., & Dec.173. num.10. pag.467.
Ampl.3., etiamſi accedat Epiſcopi confirmatio. num.15. pag.465.
Ampl.4. etiamſi aliæ Communitates pro bono publico ſimilia Edicta promulgaverint. Deciſ.173. num.11. pag.467.
Limit. ubi Edicta ſint confirmata auctoritate Apoſtolica. num.9. pag.465.
Edicta, & Bannimenta laicalia prohibentia introductionem vini exteri non ligant Eccleſiaſticos. Dec.117. n.2. p.293., & D.120. n.1. p.298.
Decl. procedere pro ea vini quantitate, quæ neceſſaria ſit pro eorum, & ſuarum familiarum indigentiis. n.1. verſ. Et. pag.298.
Edicta non ſunt oneroſa, ſi concernant publicam utilitatem, licèt paucorum incommodum contineant. Dec.2. num.8. pag.3.
Edicta prohibitiva promulgare poteſt Princeps Superiorem non recognoſcens, & de ratione. Dec.96. num.16., & 17. pag.219., ſed vid. num.31. pag.221.
Edicta prohibitiva extractionum bladorum à Baronibus poſſunt fieri ſolùm pro indigentia in loco, & non ultra. Dec.2. n.2., & 9., & vid. num.6. pag.2.
Edicta prohibitiva non ſolent per Gubernatores oſcitantèr concedi. Dec.127. n.38. p.318.
Edicta prohibitiva publicari non ſolent, niſi ad inſtantiam habentium verum Dominium. Dec.129. num.80. pag.327.
Edicta prohibitiva probant dominium favore eorum, ad quorum inſtantiam fuerunt edita. Dec.133. num.44. pag.337.
Contr. Dec.127. num.36. pag.318.
Lim. tamen concurrentibus adminiculis. n.37. ibid. pag.318.
Edicta Prohibitiva probant poſſeſſionem. Dec.130. num.5. pag.327.
EFFECTUS.
Vid. etiam *Cauſa*.
Effectus referendus eſt ad ſuam cauſam productivam. Dec.93. num.27. pag.215.
.... Et ad ſuam Cauſam immediatam. Dec.159. num.11. pag.410.
Effectus non correſpondens, & contrarius cauſæ dari nequit. Dec.164. n.13. pag.424.
Effectus obligationis porrigitur etiam ad ea, quæ veniunt in neceſſariam conſequentiam. Deciſ.21. num.15. pag.30.
Effectus etiam cenſetur prohibitus, prohibita Cauſa. Dec.43. num.1. pag.93.
Sine *Effectu* remanere non debent Statuta, & Edicta. Dec.54. num.34. pag.127.
ELECTIO.
Electio, ut locum habeat, non ſemper neceſſariò requirit concurſum plurium. Deciſion. 98. num.19. pag.230.
Electio, & approbatio novi Conſiliarii ſpectat ad Generale Conſilium, ejuſque Decuriones. Dec.169. n.23. 33. 35., & 48. p.457., & ſeq.
In *Electione* Conſulum attendi debet nova forma, & nova lex à Principe ſtabilita. D.189. n.2. p.511.
Ampl. etiamſi Statutum cum effectu conditum non fuerit, dummodo fuerit obſervatum. Dec.189. n.4., & ſeqq. pag.512.
Electio, & approbatio novi Decurionis ſpectat ad Cives collegialiter, non uti ſingulos. Deciſion.170. num.6. pag.460.
Electio digni, omiſſo digniori, eſt valida. Dec.144. num.55. pag.366.
Electio loci, in quo rationes reddi debent de jure civili remittitur arbitrio Judicis. Deciſ. 55. num.12. pag.131., & Dec.57. n.14. pag.139.
Electio Officialis minus fidi imputari debet Conſilio, quod illum elegit. Dec.99. n.8. p.231.
Electio, ſive nominatio, ubi expleri debet à Patronis per modum Collegii, & Univerſitatis, ille dicitur habere majorem partem ſuffragiorum, ubi hæc excedit medietatem, habito reſpectu ad totum Collegium. Deciſion. 60. num.3. pag.148.
Electio, ſeu nominatio, ubi pertinet ad Patronos, uti ſingulos major pars reſpectu minoris dicitur, habito reſpectu numeri ad numerum. Dec.60. num.4. pag.148.
Electio, ſive nominatio devolvitur ad S. Sedem, ubi Patroni laici intra quadrimeſtre non præſentaverint. Dec.60. num.18. pag.149.
Ampl. non obſtante quacumque credulitate Patronorum. num.23., & ſeqq. pag.149.
Electio ſecunda, facta lite pendente ſuper prima, eſt attentata. Dec.60. n.17., & 25. pag.149.
Decl. tamen, quod lite exorta inter coelectos licet Patronis intra quadrimeſtre ad aliam electio-

electionem cumulativè ad primam deveni-
re. Dec.60. num.25. pag.149.
Electioni ſecundæ non eſt locus,ſtante primæ validitate. Dec.60. n.16. pag.149.
Electione prima ſpreta, ſi Electus ſecundam obtineat, præcedentis inſubſiſtentiam dicitur agnoviſſe, Dec.144. n.69. pag.368.
Electiones irrationabiles Judices paſſim nullas declarare ſolent. Dec.97. n.29. pag.225.

ELECTOR.

Electorum arbitrio non præſumitur,quod diſponens remittere voluerit excluſionem Suorum in concurſu extraneorum. Dec.98. n.14. p.229.

ELECTUS.

Vid.etiam *Electio*.
Electus, vel nominatus dicitur à Teſtatore, vel Statuto habens qualitates ab ipſis requiſitas. Dec.97. num.30. pag.225.

ELEEMOSYNÆ.

Vid. *Oblatio*.

EMENS.

Vid.etiam *Acquirens*.
Emens bona fide cum pecuniis, etiam alienis ſibi acquirit, & ſolùm tenetur ad pretii reſtitutionem. Deciſ.42. num.4. pag.92.

EMPHYTEUSIS.

Et vid. *Emphyteuta*.
In *Ephyteuſis* conceſſione Proximiores, ſi velint prælationem conſequi, tenentur illam petere, nec ſunt interpellandi. Dec.186. n.28.pag.500.

EMPHYTEUTA.

Emphyteuta, ex quibus devolutionem incurrat. vid. *Devolutio*.
In *Emphyteuta* bona fides, ex quibus probetur. Deciſ.36, num.56. pag.66.
Emphyteuta diſponere poteſt de bonis ipſi conceſſis ad perpetuum Cenſum. Deciſion. 40. num.13., & 14. pag.84.
Et de illis non diſponendo, bona tranſeunt ad hæredes ad inſtar allodialium. num.14. ibidem. pag.84.
Emphyteuta tenetur conſervare confinia. Dec.37. n.20.pag.69., & Dec.39. n.3. pag.74.
Emphyteuta, & conductor tenentur docere de confinibus. Dec.40. n.10. pag.84.
Aliàs Dominus directus, & locator in pœnam confuſionis totum capere poteſt. ibidem. num.16. pag.84.
Emphyteutæ confeſſiones ſeriò emiſſæ probant dominium directum univerſale. Deciſion.40. num.27. pag.86.
Emphyteutæ ſolventi Canonem pro bonis ſitis in certo territorio incumbit onus docendi, pro quibus bonis ſolvit. Dec.36. num.30. p.65., & Dec.37. n.21. pag.69.
Ac eorum fines demonſtrandi. n.31. ibid. p.65.
Aliàs omnia bona in dd.pertitentiis præſumuntur Emphyteutica. n.32. ibid. pag.65.
In Emphyteuſi, locatione, & conceſſione univerſali præſumuntur compræhenſa omnia bona poſſeſſa per *Emphyteutam*, & locatorem, donec contrarium probetur. Deciſ.40. n.5. 7., & 28. pag.83.
Nec ad contrarium docendum ſufficit vaga indicatio, niſi doceatur valorem bonorum indicatorum eſſe proportionatum canoni, quod ſolvit. num.6. ibid. pag.83.
Ampl. num.8., & 9. pag.84.
Emphyteuta, ubi conceſſa fuit facultas alienandi cum conſenſu Domini directi, ſi conſenſum petat, & denegetur, habetur pro præſtito. Deciſ.146. n.22., & 24. pag.374.
Emphyteuta ex longiſſimo tempore poteſt acquirere libertatem faciendi repartitionem in bonis Emphyteuticis abſque conſenſu Domini directi. Dec.78. n.4. pag.186., & Deciſ.80. num.1., & 18. pag.189.
Ampl., ubi de nulla reſervatione conſtat. n.6. ibidem. pag.186.
Et ex quibus talis reſervatio excludatur. n.7. 8., & 9. pag.186.
Emphyteuta, ſive conductor incidens arbores non cæduas tenetur Domino refundere pretium. Dec.42. n.1. pag.92. — Decl.,ut n.9. pag.93.
Et quomodo teneatur, nedum ad pretii reſtitutionem, ſed etiam ad inveſtimentum factum ex pretio inciſionis. vid. Dec.39. n.73. p.81.
Emphyteuta, ſive conductor cædendo arbores, caducitatem incurrit, quando Sylva eſt non cædua. Dec.39. num.53. pag.80.
Emphyteuta, ſive conductor liberè poteſt cædere Sylvam cæduam. Dec.39. n.54. pag.80.
Emphyteuta non poteſt Sylvas non cæduas abſque licentia Domini directi extirpare, & in aliam formam redigere, vel incidere: Deciſion.36. num.34. pag.65., Dec.37. num.23. pag.69., & Dec.39. num.22. pag.77.
Decl., ut in Dec.37.num.23. pag.69.
Emphyteutæ permittitur jus lignandi pro propriis ædificiis in Sylvis non cæduis. Deciſion. 36. num.35. pag.65., & Dec.37. n.23. pag.69.
Procedit cum licentia Domini directi. n.36. p.65.
Emphyteutæ poſſeſſio refertur ad titulum Emphyteuticum, de quo conſtat. Dec.40. num.19., & 24. pag.85.
Emphyteutæ poſſidenti debetur manutentio in poſſeſſione juris glandandi, recolligendi caſtaneas, ac lignandi pro uſu proprio in Sylva non cædua. Dec.36. n.60. pag.67.
Secus ad effectum vendendi. n.62. ibid.
Intellige cum licentia Domini directi. n.61. p.67.
Ad *Emphyteutam* ſpectant Paſcua, & herbæ, pro quibus certam annuam ſolvit reſponſionem. Dec.78. n.21. p.187., & Dec.80. n.20. p.191.

EMPHYTEUTICUM.

Emphyteuticum præſumitur totum id, quod eſt intra certos fines Emphyteuticos. Deciſ. 39. num.12. pag.76., & Dec.40. n.7. pag.84.
Ampl. num.15. pag.76.
Vid. *Bona in ſpecie*.
Emphyteutica Bona. vid. *Bona*.

EMOLUMENTUM.

Emolumentum aſſignatum Epiſcopo à Communitatè. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Emolumentum ubi reſidet, ibi onus ineſſe debet. Dec.141. num.13. pag.354.
Emolumenta Equarum, & cætera, quæ percipiuntur occaſione prædii, inter illius fructus enumerantur. Dec.70. n.15. pag.170.
Emolumenta debita Collegialibus intereſſentibus ratione laboris, debent eſſe immunia ab omnibus oneribus. Dec.155. n.18. pag.398.
Emolument periculum in genere aſſignati ſpectat ad aſſignatarium. Dec.105. num.18. p.252., Deciſ.106. num.16. pag.255., & Deciſ.108. num.17. pag.261.

Ampl. num.19. pag.252.
Lim. Dec.108. n.3. pag.260.
De *Emolumento* unius Communitatis non debet participare altera ab illa diſtincta. Dec.125. n.7. p.311., & Dec.126. n.3. pag.313.

E M P T I O.

Emptio probatur ex inſtrumento. Deciſion. 68. num.8. pag.165.

E M P T O R.

Emptor à petente prælationem repetit ſolùm melioramenta, & expenſas neceſſarias, non autem voluntarias. Dec.70. n.26. pag.171.
Reliqua Vid. *Expenſæ*.
Inter *Emptorem*, & Prælationem petentem Credita, & prætenſiones hinc inde turbidæ, mutua compenſatione ſunt compenſandæ. Deciſ.70. n.28. pag.171.
Inter *Emptorem*, & prælationem petentem, & obtinentem, quomodo fieri debeat diviſio fructuum. Dec.71. n.12., & 13. pag.172.
Et vid. *Prælatio*.
Ad *Emptorem* pertinent fructus pendentes tempore venditionis. Dec.70. n.12. pag.170.
Emptori Fabricæ, vel ſitus, ubi nullus ſit præſcriptus Fabricæ modus, poteſt ipſe ad ſui libitum ædificium extollere. Dec.68. n.31. pag.166.
Emptorem non minus, ac Venditorem Fiſcus compellit ad ſolutionem Gabellæ. Dec.73. n.16. 21. 22., & 23. pag.177.
Emptor, an, & quando teneatur ſolvere Gabellam. Vid. *Gabella*.
In *Emptores* bonorum quoſcumq; tranſit exemptio realis. Dec.13. n.10. pag.17.

E N S.

Non *Entis* nullæ ſunt qualitates. Deciſ.44. numer.14. pag.95.

ENUNCIATIVA.

Enunciativa erronea non attenditur. Deciſ.106. num.18. pag.255.
Enunciativa unica, & æquivoca non probat. Deciſ.34. n.15. pag.56.
Enunciativa, vel aſſertiva non probat favore Enunciantis, niſi aliundè conſtet de veritate. Deciſ.155. numer.11. pag.397.
Ampl. etiam favore Baronis. Dec.52. n.24., & 25. pag.121.
Enunciativa non probat, ubi principaliter agitur, vel dubitatur de enunciato. Dec.87. nu.16. pag.203., Dec.109. n.18. pag.263., & Dec.154. num.20. pag.395.
Enunciativa non probat pro Tertio contra enunciantem. Dec.103. n.25. pag.244.
Ex *Enunciativa* emiſſa in actu proportionato in antiquis probatur Mandatum Procuræ. Deciſ.165. n.30. pag.432.
Ex *Enunciativis* antiquis probatur Dominium. Deciſ.35. n.14. p.59., & Dec.36. n.13. pag.64.
Reliqua Vid. *Dominium in ſpecie*.
Ex *Enunciativa* diverſa arguitur, quod Civitas, Comitatus, & Diſtrictus conſiderati fuerint tamquam diverſi. Dec.163. num.42. p.421., & Dec.177. n.33. pag.479.
Enunciativa inſtrumenti plus operari nequit, quàm ipſum inſtrumentum. Dec.106. nu.19. p.255., Dec.108. num.13. pag.260., & Deciſ.109. num.19. pag.263.
Ampl. ſi ad ipſum habeat relationem. ib. p.255., & Dec.108. n.14. pag.260., & num.19. p.263.
Enunciativa Inſtrumenti debet ad ejus terminos reſtringi. Dec.108. num.14. p.260., & Deciſ.109. n.20. pag.263.
Ampl., ubi ad ipſum referuntur. ibid. pag.260., & Dec.109. n.20. pag.263.
Enunciativa Pontificis emiſſa prævia viſura, habet vim Pontificiæ declarationis. Dec.36. num.14. pag.64.
Et omnino attendi debet. n.15. pag.64.
Enunciativæ ejuſdem Privilegii non debent involvere contrarietatem. Dec.116. n.41. pag.292.

EPISCOPALIS MENSA.

Vid. *Menſa*.

EPISCOPATUS.

Epiſcopatus in Erectione Pontifex ſolet ſpecificare aſſignamenta. Dec.32. n.16. pag.52.
Epiſcopatus in Erectione aſſignamentum non expreſſum, dicitur conſultò omiſſum. ec.32. num.18. pag.52.
Epiſcopatus in Erectione Congruæ promiſſio. Vid. *Congrua*.

EPISCOPUS IN GENERE.

Epiſcopi vocabulum ſignificat opportunum Proviſorem. Dec.118. n.8. pag.295.
Epiſcopi non comprænhenduntur ſub generali appellatione Eccleſiaſticorum. Deciſ. 190. numer.16. pag.515.
Epiſcopi tenent locum Apoſtolorum. Deciſ.55. num.16. pag.131.
Epiſcopus eſt extraneus reſpectu Eccleſiæ. Dec.16. num.3. pag.22.
Epiſcopus eſt Caput Eccleſiæ Cathedralis, & Canonicis longè præſtantior. Deciſion.55. numer.21. pag.131.
Sed cum illis unum corpus conſtituit. numer.18. pag.131.
Epiſcopus eſt cuſtos Sacrorum Canonum. Dec.55. num.59. pag.134.
Epiſcopi, & præcipuè ii, qui in Laicorum ditionibus ſunt, a Summo Pontifice, quàm diferant. num.5. pag.566.
Epiſcopo conſervandus eſt honor. Deciſ.55. numer.22. pag.131.
Epiſcopi Dominium in Subditos debet eſſe paternum. Dec.57. n.19. pag.140.
Decl., ut num.21. ibid.
Epiſcopus proprius, vel ſcit, prout præſumitur, vel ſcire tenetur neceſſitatem ovium ſuarum. Dec.118. n.7. pag.295.
Epiſcopus præſumitur informatus de ſtatu, & qualitatibus ſuarum ovium. Dec.146. numer.31. pag.375.
Epiſcopus præſumitur optimè informatus de ſituatione locorum ſuæ Diœceſis. Deciſ.177. num.26., & 27. pag.479.
Epiſcopis SS. Canones, & Sac. Rota plenè deferunt. Dec.119. n.10. verſ. Tum. pag.297.
Epiſcopo atteſtanti de re concernente ejus Regimen, plenè venit deferendum. Deciſ.145. num.35. pag.371.
Epiſcopus, ſi promittat aliquid obſervare, talis promiſſio referri debet ad ea, quæ ſibi non præjudicant. Dec.55. n.50. pag.133.
Epiſcopus non præſumitur contuliſſe Beneficium, vel Canonicatum perſonæ non honeſtæ, & non probæ. Dec.111. n.113. pag.275.
Epiſcopus præſumendum non eſt, quod ſe, & Succeſſo-

ceſſores ſuos adſtringere voluerit ad explendos actus decori ſuo præjudiciales. Dec.55. numer.49. pag.133.

EPISCOPUS QUOAD SPECIALIA.

Quæ Facere Possit, Et Quæ Non.

Epiſcopus jure *poteſt* exigere charitativum Subſidium ab Eccleſiis ſibi ſubjectis. n.7. p.553.

Epiſcopus ex diſpoſitione S. Concil. Trident. *poteſt*, imò debet cognoſcere, an Puellæ Deo dicandæ habeant qualitates neceſſarias. Dec.146. num.32. pag.375.

Epiſcopus per adjectionem novi oneris *non poteſt*, immutare Statum Beneficii. Dec.144. n.33. p.365. -- Et Vid. *Patronus*.

Epiſcopus nec directè, nec indirectè *poteſt* derogare legi fundationis. Dec.47. n.5. p.103., & Dec.111. n.39. pag.270.

Epiſcopus non poteſt derogare privilegiis Apoſtolic. Dec.172. n.15. pag.465.

Epiſcopus non poteſt ad Sacros Ordines promovere, niſi ſibi Subditos. Dec.111. n.81. pag.273.

Epiſcopus non poteſt ſine juſta cauſa præſentatum rejicere. Dec.124. n.29. pag.309.

Epiſcopi ſine Inſtitutione præſentatus in Eccleſiæ poſſeſſione ſe ſe intromittere *non poteſt*. Deciſ.124. n.10. pag.308.

Non ex eo tamen *Epiſcopus* liberè conferre *poteſt* in præjudicium Patronorum. numer.11. ibid.

Epiſcopus, ubi jus præſentandi ſpectat ad Communitatem, & ob ſciſſuram Votorum reduci nequit ad exercitium intra legitima tempora, *non poteſt* gratificare compræſentatum, ſed collatio ſpectat ad Papam. Dec.144. n.57., & 64. pag.367. -- Ampl. n.67. ibid.

Epiſcopus non poteſt gratificare in paritate vocum, niſi voces ſint diviſibiles. Deciſion.144. numer.53. pag.366.

Epiſcopus non poteſt petere adversùs Communitatem aſſignamentum illud per eam nulliter factum, quodque in Bulla erectionis Epiſcopatus non reperitur expreſſum inter alia. Dec.32. n.17. 19., & ſeqq. pag.52.

Epiſcopo ſi diminuantur aſſignamenta, habet ſua legalia remedia, *nec poteſt* agere adversùs Communitatem nulliter obligatam. Dec.32. num.23. pag.52.

Reliqua. Vid. *Congrua*. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

Epiſcopus non poteſt ſine Beneplacito Apoſt. tranſactionem inire. Dec.110. n.4. pag.265.

EPISCOPUS

Quoad Jurisdictionem.

Epiſcopus exigere tenetur redditiones rationis ab Adminiſtratoribus Confraternitatum, & Hoſpitalium. Dec.56. n.27. pag.137.

Et talem rationem poteſt exigere, vel per ſe, vel per alium. n.8. pag.136.

Et Officiales Confraternitatum, & Hoſpitalium ad id cogere, etiam per cenſuras, num.26., & 28. pag.137.

Et Vid. infra *Epiſcopus quoad S. Viſitationem*.

Epiſcopi habent *Juriſdictionem* ordinariam in tota Diœceſi. Dec.55. n.32. pag.132.

Et poſſunt unum, vel plura Tribunalia in locis Diœceſis ſibi beneviſis erigere. ibid. -- Et num.33. pag.132.

Ampl.1. quod illud poſſint erigere etiam in propria Camera. n.34. ibid. pag.132.

Ampl.2. etiamſi litigantes magnum paterentur incommodum. n.35. ibid. pag.132.

Lim. ubi Diœceſes eſſet ampla. n.36. -- Contra n.37. -- diſtingue, ut n.38. ibid. pag.132.

Et Vid. ſupra.

Epiſcopo ex ſola juris aſſiſtentia, vel ex unico actu manutentionem aſſequitur in exercitio *Juriſdictionis* quoad omnes. Deciſion.151. numer.11. pag.388.

Idem procedit in habente univerſale privilegium decimandi. n.12. pag.388.

Et in habente univerſale jus exigendi gabellam. n.13. pag.388.

Lim. in poſſeſſione Juris nominandi Cappellanos. Dec.124. n.20. pag.309.

Epiſcopo ſub uno poſſunt eſſe duæ Diœceſes diſtinctæ. Dec.126. n.26. pag.314.

Erga *Epiſcopum* ſubjectio Capituli debet eſſe filialis. Dec.57. n.20. pag.140.

Decl., ut num.21. ibid.

EPISCOPUS

Quoad Ejus Tribunal.

Epiſcopi ex Apoſtolorum inſtitutione cœperunt *Tribunalia* erigere. Dec.55. n.30. pag.132.

Epiſcopus, ſive ejus Vicarius quomodo procedere debeat in Cauſis Capitularium. Dec.55. n.39. p.132., & Dec.57. n.34. pag.140.

Epiſcopus poteſt in quolibet loco ſuæ Diœceſis *Tribunal* erigere. Dec.57. n.22. pag.140. -- & in quacumq; parte Diœceſis. D.58. n.5. p.143.

Lim. num.24., & 26. -- Decl. Limit. num.25., & 29. pag.140.

Ampl., ut illud poſſit erigere etiam in propria Camera. num.23., & 32. ibid. p.140., & Deciſ.58. n.6. pag.143.

Epiſcopi Palatium dicitur locus publicus, & in eo *Tribunal* erigere poteſt. Deciſion.58. numer.4. pag.143.

Et Vid. infra.

Epiſcopus debet judicare more majorum, & quomodo id intelligatur. Dec.55. n.26., & 27. p.132., & Dec.58. n.7., & 8. pag.143.

EPISCOPUS

Quoad S. Visitationem.

Epiſcopus diſpenſatur ad ſe transferendum ad locum *Viſitationis*, ubi id facere nequit ſine magno incommodo. D.57. n.40. p.141. Decl., ut ib.

Epiſcopus in Viſitatione ſpectandum eſt, ne magno afficiatur incommodo. Deciſ.55. num.46., & 47. pag.133.

Epiſcopus in concernentibus *Viſitationem* poteſt alterum ſubdelegare. Dec.56. n.11. pag.136.

Decl. procedere *in Viſitatione* Eccleſiæ inferioris, ſecus Cathedralis. Deciſion.58. num.15., & 16. pag.143.

Epiſcopus in Viſitatione ex cenſura Juris Canonici uti poteſt opera plurium, de quibus magis confidit. Dec.56. num.12. p.136., & Dec.58. num.14. pag.143.

Epiſcopi Viſitantis in facultate eſt ſibi coadjutores *in Viſitatione* eligere. Dec.58. n.17. pag.143.

Sed quatenus eligere velit, convenientiùs eligit extraneos, quàm eos, qui ſunt de Capitulo. num.18. pag.143.

Decl. tamen, quod Viſitatores ſubalterni ab eo deputati non gaudent ejus prærogativis. Dec.57. n.36., & 38. pag.141. ſed vid. nu.39.

Et

Et Vid. *Viſitator*.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt exquirere Advocatorum conſilium citra illorum admiſſionem in caſu ſecretæ inquiſitionis, Deciſ.56, numer.10. pag.136.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt revidere computa adminiſtrationum rerum Eccleſiaſticarum, & Piorum Operum in ejus Palatio, Dec.58. num.1. pag.142.

Nec cogitur accedere ad locum adminiſtratoribus benevisum. n.7., & 8. ibid. pag.143.

Epiſcopo in Viſitatione exhiberi debent documenta originalia, quemadmodum exhibentur Judici. Dec.55. n.65. pag.134.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt cogere Piorum Operum adminiſtratores ad reddendas rationes, tam de jure Canonico, quàm ex diſpoſitione S.Conc. Tridentini. Dec.56. n.1. pag.135.

Et illas poteſt exigere in ejus Palatio, abſque eo quod cogatur accedere ad aulam Capitularem. num.2. pag.135., Et de ratione. n.14. ibid. pag.136.

Epiſcopus, antequam aggrediatur *Viſitationem*, debet deputare Miniſtrum præſtiturum operam in computorum reviſionibus, Dec.56. num.13. pag.136.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt incumbere reviſioni computorum, tam per ſeipſum, quàm per perſonas ſibi ad referendum benevisas. Dec. 56.n.3.,& per tot.p.136.,& Dec.58.n.9.p.143.

Ampl. n.16. ibid. pag.136.

Aſſeruntur Canonicæ Sanctiones id diſponentes n.7., 8., & 9. ibid. pag.136.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt computorum reviſioni incumbere per Ratiocinatores. Dec.56. n.5., & 12. pag.136.

Eos tamen deputando, non dicitur illis delegare partem Viſitationis, n.15. ibid. pag.136.

Epiſcopus in Viſitatione deputando peritum calculatorem, non ſe ſpoliat proprio judicio, ſed poteſt computa revidere, & periti Judicium corrigere. Dec.58.n.19. pag.144.

Epiſcopus in Viſitatione habet poteſtatem non ſolùm ordinariam, ſed etiam delegatam S.Sed. Dec.55. n.24. pag.132.

Et poteſt adminiſtratores punire, quatenus malè verſati fuerint in adminiſtratione. n.25. ibid. pag.132.

Epiſcopus in actu *Viſitationis* juxta exigentiam ejuſdem poteſt in quocumque particulari caſu demandare aſportationem librorum ad ejus Palatium, Deciſ.55. num.1., & per tot. pag.130.

Et quomodo id veniat intelligendum. n.6. 7., & num.66. ibid. pag.130., & 135.

Ampl. num.17. ibid. pag.131.

Et ita bis decrevit Sac. Congregat. Concilii. num.2. pag.130.

Dicta Decreta, quomodo interpretanda. n.6., & ſeqq., & num.66. p.130., & ſeqq.

Decl.1. procedere ſolùm in Epiſcopo, ſecus in ſubalternis Viſitatoribus ab eo deputatis, & de ratione. n.44. pag.133.

Lim. declarat, in caſu magni incommodi, numer.46. pag.133.

Decl.2. procedere *in Viſitatione* formali, ſecus autem in locali. n.55. pag.134.

Decl.3., ut caſu in particulari nõ expleto cogere nequeat Capitulum ad exhibitionem aliorum librorum, ad alios caſus pertinentium. n.1., & ſin. pag.130.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt cogere adminiſtratores, ut libros originales deferant ad Palatium ſuæ habitationis, ut exigere poſſit ab ipſis redditionem rationis. Dec.56. num.18., & 20. Et de ratione n.23. p.137., Dec.57. n.33., & 35. p.140., & Dec.58. n.20. pag.144.

Epiſcopi Palatium dicitur locus publicus. Dec.58. num.4. pag.143.

Epiſcopus, quam librorum exhibitionem petere poſſit *in Viſitatione*, & quomodo in hujuſmodi exhibitoria continere ſe debeat. Dec.57. num.41. pag.141.

Epiſcopus in Viſitatione poteſt corrigere Capitulum, ejuſque Miniſtros in reſpicientibus Viſitationem, necnon circa adminiſtrationem Piorum Operum. Dec.56. n.22., & 23. p.137., & Dec.57. n.29. pag.140.

Et contra eoſdem parere recuſantes poteſt procedere per cenſuras, n.24. ib. pag.137.

Epiſcopus in Viſitatione contra parere recuſantes poteſt procedere per Cenſuras. Deciſ.58. num.24. pag.144.

Et Vid. *Viſitatio*.

EPISTOLA.

Epiſtola miſſiva cum reſponſiva mutuam habet correlationem, & cohærentiam. Deciſ.114. num.41. pag.285.

Epiſtola ſcripta pro Tertio contra Tertium nil probat. Dec.55. n.57. pag.134.

Epiſtolæ ſcriptæ à Cardinali Nepote plenè deferendum pro indaganda mente Pontificis. Dec.114. n.37. pag.285.

Ex *Epiſtola* ſcripta ab uno Canonico non probatur Eccleſiæ conſuetudo. Dec.55. n.57. pag.134.

Ex *Epiſtola* ſcripta à Pub. Repræſentantibus probatur Mandatum Procuræ Communitatis. Vid. *Mandatum Procuræ*.

EQUITES DIVERSORUM ORDINUM.

Vid. etiam *Commendæ*.

Eq. Hieroſolymitani, quibus privilegiis, & exemptionibus donati à Pio IV. vid. *Pius IV*.

Eq. Hieroſolymitani enumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas, Dec.135. n.4. pag.340.

Eq. Hieroſolimitani fuerunt compræhenſi in Gabella Annonæ. Dec.140. n.13., & 57. p.349.

Eq. Hieroſolymitani tenentur ad ſolutionem fidæ, ubi illa eſt pretium herbarum. Deciſion.102. num.30. pag.240.

Eq. Hieroſolymitani non compræhenduntur ſub generali prohibitione compræhenſiva Eccleſiaſticorum, niſi de illis fiat expreſſa mentio. Dec.135. n.13. pag.341.

Eq. S. Stephani ſecundùm multos ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Dec.140. n.39. -- Et de ratione. num.46. pag.350.

Contrarium tenent alii, n.40.52., 53., & 54. -- Et de ratione. num.47. pag.350.

Conciliantur hujuſmodi contrariæ opiniones. num.46., & 47. pag.350.

Sac. Congr. Bon. Regim. variè reſolvit, tam quoad qualitatem Eccleſiaſticam, quàm quoad Exemptionem eorum, & ſuorum bonorum. num.41. pag.350.

Sac. Congreg. Immunitatis pariter variavit. num.42. pag.350.

Sed

Sed quid, unitis decretis utriuſque Congr., reſolverit quoad Exemptionem. n.43. p.351.
Eq. S. Stephani, an ſint Religioſi, ardua eſt quæſtio inter Moraliſtas, & Canoniſtas. Deciſ.140. num.32. pag.350.
Propriè Religioſos non eſſe declaravit Sac. Rota. num.33., & 38.-- Et de ratione. ibidem, & num.36. pag.350., & vid. infra.
Eq. S. Stephani ſunt capaces Beneficiorum Sæcularium, quatenus Ordinem Clericalem habeant, & in habitu, & tonſura incedant. Dec.140. num.34. pag.350.
Idem judicatum fuit de Equitibus Ord. de Calatrava. num.35. pag.350.
Ac de Militibus Ord. S. Mariæ. n.37. p.350.
Eq. S. Stephani, eorumque magnus Magiſter uxorem ducunt. Dec.112.n.28. pag.278.
Eq. S. Stephani ſunt perſonæ Laicæ. Deciſ. 114. num.8. pag.283.
Vel non ſunt Eccleſiaſticæ, ſed habent qualitatem mixtam. num.11. ibid. pag.283.
Decl. tamen, quod non exinde ſequitur, quod Ordo ipſe collectivè ſumptus ſit laicus. n.9. ibid. pag.283.
Eq. S. Stephani, quamvis non ſint propriè Eccleſiaſtici, diſtinguuntur tamen à meris laicis. Dec.140. num.49., & 50. pag.351.
Contra num.51.— Decl. n.52. pag.351.
Eq. S. Stephani compræhenduntur in impoſitionibus Cameralibus ſub nomine Eccleſiaſticorum, tàm Sæcularium, quàm Regularium quorumcumque Ordinum. Deciſion. 140. num.56. pag.351.
Et in ſpecie de ſubſidio Triennali. Vid. n.58. p.351.
Eq. S. Stephani gaudent Indulto retinendi penſiones uſque ad ſumm. aur.200. Deciſion.140. num.53. pag.351.
Equitibus S. Stephani, eorumque bonis, quæ privilegia indulſerit Pius IV. Dec.140.n.30. p.350.
Equitum S. Stephani Bona, qua gaudeant exemptione. Vid. etiam *Bona*.

E Q U U S.

Equarum Emolumentum. Vid. *Emolumentum*.
Equorum Taxa. Vid. *Taxa in ſpecie*.

E R E C T I O.

Erectio Epiſcopatus. Vid. *Epiſcopatus*.

E R R O R.

Error probatus fidem adimit Scripturæ, & Calculo. Dec.176. num.8. pag.475.
Error poſt lapſum temporis non eſt allegabilis con. decreta S.C.B.Reg. Dec.106. n.5., & 6. p.254.
Error concludentèr probari debet ab allegante. Dec.166. num.6. pag.445.
Erroris canonizatio pendet à cognitione veritatis, & boni juris. Dec.41. n.33. pag.91.
Per *Errorem* Conventio, & Tranſactio celebrata non ſuſtinetur. Dec.44. n.16. pag.95.

E V I C T I O.

Evictione Officii ſecuta venditor tenetur pretium reſtituere emptori. Dec.154. n.4. p.393.
Et ad damni emendationem. Dec.154. n.5. p.393.
De *Evictione* ſervitutum activarum venditor non tenetur. Dec.22. n.38. pag.35.

E X A C T I O.

Exactio Collectarum. Vid. *Collecta*.
Exactio pœnæ promulgatæ in Edicto Bannalitatis furni facto à Barone, non probat Bannalitatē contra Univerſitatem. Dec.23. n.8. pag.36.
Ampl., ubi exactio facta fuit lite pendente ſuper bannalitate. n.9. ibid. pag.36.
Circa *Exactionem* Vectigalium, & Pedagiorum, quid operetur obſervantia. Vid. *Obſervantia*.
Ex *exactione* pœnarum probatur bona eſſe de territorio Communitatis. Dec.195. n.7. p.532.
In *Exactione* nominum debitorum dolus, & lata culpa in adminiſtratore non præſumitur. Deciſ.123. num.12. pag.305.
Et ex quibus negligentia excludatur. Vid. n.16., & ſeqq. ibid.
In *Exactione* Gabellarum negligentia, vel indulgentia Auctoris anteceſſoris, Succeſſoribus non præjudicat. Dec.150. n.18. p.386.
Ex *Exactionibus*, & ſolutionibus Collectarum probatur poſſeſſio illas imponendi, & exigendi. Dec.82. n.1. pag.192.
Exactiones Gabellarum dubiæ, & æquivocæ non excludunt obſervantiam negativam. Deciſion.180. num.24. pag.487.
Nec affirmativam conſtituunt favore Arrendatariorum. Dec.180. n.24. pag.487.
Exactiones Tributorum laicalium Eccleſiaſticæ immunitati non præjudicant. Deciſion. 162. num.17. pag.415.

E X A C T O R.

Vid. etiam *Adminiſtrator*. Vid. *Miniſter*.
Exactor, quando non teneatur pro penſione Domus minorata. Dec.123. n.5. pag.305.
Exactor non tenetur rationem reddere de penſionibus Domus pro rata temporis, quo reman ſit ejus locatio ineffectuata. Dec.123.n.5. p.304.
Exactor non tenetur pro penſionibus Domorum diſlocatarum. Dec.123. n.20. pag.305.
Exactor non tenetur rationem reddere, niſi de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt. Deciſ.123. num.4. pag.304.
Exactoris Gabellarum indulgentia, vel negligentia non præjudicat ſucceſſoribus. Deciſion.150. num.18. pag.386.
Exactoris Communitatis negligentia in exigendo minus debito, Communitati non præjudicat. Dec.174. num.21. pag.471.
Per *Exactorem* ratio dicitur legitimè reddita, quando concurrunt requiſita *L. Cum Servus ff. de Cond., & Dem.* Dec.123.n.1. pag.304.
In *Exactore* dolus excluditur ex ratificatione. Deciſ.123. n.8. pag.305.
In *Exactore* mandatum, & geſtorum ratificatio, ex quibus probetur. Dec.123. n.6. p.305.
Exactorum ex atteſtatione probatur negativa ſolutionis Gabellarum. Dec.151. n.9. p.388.
Decl., ut num.15. pag.388.

EXCEPTIBILIA.

Ea, quæ ſunt *Exceptibilia*, ſunt præſcriptibilia. Deciſ.49. num.19. pag.111.

EXCEPTIO IN GENERE.

Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Dec.41. n.7. pag.88., Dec.74. n.29. pag.181., Dec.76. n.15. pag.183., Dec.126. n.9. p.313., & Dec.173. n.19. pag.468.
Et inducit aliorum ſimilium conceſſionem. Deciſ.74. num.29. pag.181.
Exceptio nuſquam oppoſita præſumitur irrelevans. Dec.86. num.13. pag.201.
Exceptio rejecta per Sententiam acceptatam, non poteſt ampliùs refricari. Deciſ.108. num.7. p.260., & Deciſ.109. n.6. pag.262.

Exceptio turbida non impedit actionem claram. Dec.104. n.26. pag.248.
Exceptio ſtatuit amplitudinem regulæ. Deciſ.116. num.32. pag.291.
Exceptionis virtus eſt caſum,& rem exceptã de corpore diſpoſitionis eximere. D.140.n.59.p.351.

EXCEPTIO IN SPECIE.

Exceptio ALTIOREM REQUIRENS INDAGINEM reijcitur in judicio poſſeſſorio, & ad petitorium remittitur. Deciſ.67. num.19.pag.164., Deciſ.74. n.36. p.181., & Dec.75.n.2.,& 3. p.182.
Exceptio COMPENSATIONIS. Vid. *Compenſatio*.
Exceptio DEFALCHI non poteſt allegari à conductore, qui debitum penſionis faſſus fuit. Dec. 17. num.16. pag.24.
Exceptio DEFALCHI in contractu locationis non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis. Dec.3. n.3. pag.3., & Dec.17. n.1. p.23.
Ampl. ubi conductor continuavit in conductione,& uſus fuit re locata. Dec.17.n.2. pag.23.
Exceptio *Defalchi* non admittitur, niſi probetur, damnum excedere medietatem penſionis. Deciſ.17. num.13. pag.24.
Exceptio NON IMPLEMENTI non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis,quando Conductor continuavit in conductione. Deciſ.3. num.10. pag.4.
Reliqua. Vid. *Implementum*.
Exceptio DE JURE TERTII non attenditur. Dec.98. num.29. pag.230.
Exceptio LOESIONIS. Vid. *Læſio*.

EXCEPTUATUM.

Quod *Exceptuatum* non legitur, ſub generalitate compræhenditur. Dec.48. n.24. p.108.

EXCESSUS.

Exceſſus in qualibet materia moderari debet ad limites *Cap. Suggeſtum de Decim.* Deciſ. 89. num.13. pag.205., & Dec.172. n.17. p.466.
Idque ſpecialiter procedit in repartitione Onerum. Dec.165. n.35. pag.433.
Ac in Privilegiis habentibus tractum ſucceſſivum. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Exceſſus, & error non eſt allegabilis poſt lapſum longi temporis, ac con. Decreta Sac. Congr. Bo. Reg., Dec.106. n.5., & 6. p.254.
Exceſſus Procuratoris probatus in uno, præſumitur in cæteris. Dec.106. n.11. pag.255.

EXCLUSIO.

Excluſionem aliorum importat communicatio unius. Dec.163. num.22. pag.419.
Ab *Excluſione* immemorabilis non remanet excluſa Centenaria. Dec.20. n.4. pag.28.

EXECUTIO.

Executio literar. Apoſtolicarum. Vid. *Literæ Apoſt.*
Executionem annullat defectus citationis. Dec.66. num.8. 10. 22., & 23. p.161., & vid. *Defectus*.
Executionem, an, & quando ſuſpendat clauſ. *Arbitrio*. Dec.144. n.3., & 4. pag.362.
Ab *Executione* Bulla optimè interpretatur. Deciſ.102. num.22. pag.239.

EXECUTIVA VIA.

Vid. *Via executiva*.

EXECUTOR.

Pro *Executore* militat præſumptio. Deciſion.105. num.7. pag.251.

EXEMPLUM.

Ad *Exemplum* Capitis regi debent cætera membra. Dec.2. num.5. pag.2.
Exemplis non eſt judicandum. Dec.80. n.23. p.191., & Dec.190. num.8. pag.514.

EXEMPTIO IN GENERE.

Vid. etiam *Immunitas*.
Exemptio, ex quibus verbis eliciatur in Brevi Apoſtolico. Dec.187. n.17. pag.503.
Exemptio non probatur per atteſtationem de auditu. Dec.151. n.14. pag.388.
Exemptio, qualis conceſſa fuerit, declaratur ex obſervantia. Deciſ. 10. num. 20. pag.12., & Dec.167. num.40. pag.451.
Exemptio, ſi expreſsè in aliquibus Papa conceſſit, in reliquis præſumitur concedere noluiſſe. Deciſ.102. num.36. pag.240.
Exemptio numquam trahitur ad futura, & incogitata. Dec.151. n.23. pag.389.
Exemptionis in poſſeſſione quando ſit concedenda manutentio. Vid. *Manutentio*.
Exemptionis privilegium fuiſſe revocatum, arguitur ex ſubſecutis ſolutionibus. Deciſion.194. num.13. pag.529.
Reliqua quoad Privilegia exemptiva, & exemptionis. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Exemptionum Conſt. revocatoriæ, quas compræhendant. Vid. *Conſt. in ſpecie*.
Ab *Exemptione* unius non valet illatio ad exemptionem alterius. Dec.102. n.37. pag.240.

EXEMPTIO IN SPECIE.

Exemptionem ex CONTRACTU correſpectivo promittens, tenetur exemptum ab omni onere immunem relevare. Dec.167. n.35. pag.450.
Ampl. num.36. pag.450.
Exemptionis revocatio in materia Juriſdictionali, compræhendit DATIVAS, vel PRÆSCRIPTIVAS, non autem Nativas. Dec.187. n.20. p.504.
Exemptio GENERALIS probatur, ex quo bona deſcribenda non ſunt in publico Æſtimo. Dec.12. num.6. pag.16.
Exemptio NATIVA non ſuffragatur Subditis, quando conſtat de contraria mente Supremi Principis. Dec.187. n.38. pag.505.
Exemptio REALIS tranſit in quoſcunque bonorum emptores. Dec.12. num.1., & 11. pag.15., & Dec.13. n.10. pag.17.
Ampl.n.2.,& 13.p.16.,& Dec.13.per tot. p.17.
Exemptio Realis non extenditur ad Macellum, de quo non loquitur. Deciſ.12. n.14. p.16., & Dec.13. n.4. pag.17.
Lim. ubi Exemptio eſt effrænata. Deciſion.12. n.15. pag.16., & Dec.13. n.5.,& 6. pag.17.
Exemptio EX TITULO VERE ONEROSO, quod conceſſa, & canonizata fuerit, probatur ex confeſſione Communitatis. Deciſ.167. num.13. 18., & 21. pag. 447., & Deciſiou. 168. numer.6. pag.452.
.... Ex quo ita pronunciatum fuit à Judice Civitatis.D.167.n.16.p.448.,& D.168.n.6. p.452.
.... Ex reſolutionibus publ. Conſilii. num.17., 19., & 20. pag.448., & n.6. pag.452.
.... Ex declarationibus Sum. Pontificum. numer.22. pag.448., & n.6. pag.452.
.... Ex reſolutionibus Tribunalis Cameræ. numer.28. pag.449., & n.6. pag.452.
.... Ex Decretis S. Congr. Bon.Reg. n.30. p.449., & num.6. pag.452.
.... Ex longæva obſervantia. num.40.pag.451.,& num.6. pag.452.
Exemptio conceſſa ex cauſa erectionis Commendæ dici-

dicitur, *ex cauſa oneroſa*. Dec.140.n.23.p.349.
Prout *oneroſa* dicitur conceſſa intuitu meritorum. num.24. p.349.
Et Vid. *Titulus oneroſus*.

EXEMPTIO,

A Quibus Datiis, et Oneribus specialiter concessa.

Exemptionem à Datiis omnibus impoſitis in Territorio Bononienſi reportavit Terra Medicinæ. Dec.116.n.39. pag.291.
Exemptione a Datiis, Et Gabellis gaudent Nundinæ. Vid. *Nundinæ*.
Exemptionis a Gabellis, Et Pedagiis quaſi poſſeſſio. Vid. *Quaſi Poſſeſſio*.
Exemptio omnimoda ab Oneribus omnibus deſumitur ex verbis effrænatis. Dec.12. num.3. pag.16., & Dec.13.n.1. pag.17.
.... Ac ex ſpeciali expreſſione Onerum perſonalium, realium, & mixtorum. n.2.ib. p.17.
.... Ac ex eo,quod bona ex ſpeciali conventione deſcribi non debent in publico Æſtimo. numer.3. pag.17.
Exemptio dici nequit conceſſa ab iis Oneribus, quæ tempore conceſſionis non aderant. Deciſ.188. n.18. pag.510.
Exemptio, ex quibus dicatur compræhendere non tam Onera Communitativa, quàm Cameralia. Dec.167.n.40. pag.451.
Exemptione conceſſa à Civitate intelligitur ab *Oneribus* Extraordinariis, ſive Communitativis, quæ ab ipſa imponi poterant, ſecus ab Ordinariis, ſive Cameralibus. Dec. 188.n.4. 13., & 16. pag.508.
Et ex quibus argumentis hoc probetur. Vid. n.3. ſeqq., & per tot. pag.508.
Et ita etiam reſolvit S. Congreg. Bo. Regimin. num.25. pag.510.
Et pro veritate conſultus reſpondit *Urceol.Conſult*.64. n.26. Dec.188.n.25. pag.510.
Exemptio ex titulo verè oneroſo generaliter indulta ſub expreſſione *Datiorum* compræhendit non tam *Onera* Communitativa, quàm Cameralia. Dec.168.n.7. pag.453.
Et tam Onera impoſita, quàm imponenda.n.8. p.453., & Dec.167.n.33. pag.450.
Exemptio a Tributo laicali probatur ex agnitione Magiſtratus, & Principis. Deciſion.162. numer.12. pag.415.
....Ac ex Confeſſione Officialium. n.15. pag.415.
Exemptio a Tributis, tanquam contraria publicæ utilitati, non eſt ſervanda. Deciſ.165. numer.7. pag.428.
Reliqua. Vid. *Tributum*.

EXEMPTIO,

Quibus Bonis, Et Rebus specialiter concessa.

Bona Commendarum Religionis Hieroſolymitanæ, quibus gaudeant *Exemptionibus*. Vid. *Commendæ*.
.... S. Stephani gaudent exemptione ab Oneribus Communitativis, ſecus à Cameralibus. Dec.140. n.71. pag.352.
Bona Ecclesiæ, Et Ecclesiasticorum *Exemptione*, qua gaudeant. Vid. *Bona in ſpecie*.
Bona Patrimonialia Principis gaudent *Exemptione* ab omnibus Oneribus. Dec.12. n.9.p.16., & Dec.13.num.8. pag.17.
Ampl. n.11.p.16., & Dec.13. n.10. pag.17.
Bona Primæ Erectionis, qua gaudeant *Exemptione*. Vid. *Bona in ſpecie*.
Feudo *Exemptiones*, quas conceſſerat Civitas, Rev. C.A. in illo ſuccedens ſervare tenetur. Deciſ.167.n.34. pag.450.
Macelli *Exemptio* poteſt acquiri præſcriptione, aut alio legitimo titulo. Dec.12.n.13. p.16.

EXEMPTIO,

Quibus Personis specialiter indulta.

Cives Romani poſſidentes in Territoriis Baronalibus, qua gaudeant *Exemptione*. Vid. *Civis*.
Clericis *Exemptio* competens, an ſuffragetur etiam eorum familiaribus. Dec.5. n.8. pag.5.
Comitatensium *Exemptio*. Vid. infra *Diſtrictualibus*.
Congreg. Monasticæ, quas *Exemptiones* reportaverint a Rev. Cam. Apoſtolic. Vid. *Congreg. Monaſticæ*.
Districtualibus conceſſa *Exemptio* non extenditur ad *Comitatenſes*. Dec.177.n.13. pag.478.
Ecclesiasticorum, & Eccleſiarum *Exemptio*. Vid. *Eccleſiaſtici*. Vid. *Clericus*. Vid. *Immunitas*.
Eq. Hierosolymitanorum, & aliorum Ordinum *Exemptio*. Vid. *Eq. diverſorum Ordinum*.
Fr. Minores, qua gaudeant *Exemptione*. Vid. *Fr. Minores*.

EXEMPTUS.

Exemptus ab Oneribus extraordinariis, ſi onus aliquod ex ordinatione Principis evadat ordinarium, ab illo non remanet amplius Exemptus. Dec.187.n.32. pag.505.

EXHIBERE.

Con. *Exhibere* recuſantem urget præſumptio mali juris. Dec.62.num.12. pag.154., & Dec.63. num.18. pag.156.
Ampl. num.13. pag.154.

EXHIBITIO.

Ex non *Exhibitione* Inſtrumenti oritur argumentum illius inexiſtentiæ. Dec.40. n.23. p.86.

EXPEDITIO.

In *Expeditione* cauſæ, ubi aliqua oriatur difficultas, Rota ſolet demandare brevis Deciſionis extenſionem. Dec.46. num.1. pag.101., & Dec.75. num.1. pag.182.

EXPENSÆ.

Expenſæ minutæ, & veriſimiles, etiam non juſtificatæ, ſunt adminiſtratori bonificandæ. Deciſ.123. n.24. pag.306.
Expenſarum in bonificatione attenditur conſuetudo. Dec.48. n.33. pag.109.
Expenſæ factæ per negotiorum geſtorem juxta ſolitum, debent eidem bonificari. Deciſ.91. num.14. pag.209.
Idem procedit in Adminiſtratore. num.15. ibid. pag.209.
Expenſæ factæ ultra ſolitum dicuntur voluntariæ, & non utiles, vel neceſſariæ. Deciſ.94. numer.5. pag.216.
Et ob id non ſunt reficiendæ.n.6.,& 10.ib.p.216.
Expenſæ neceſſariæ factæ pro fructuum recollectione, & traductione ad effectum illos vendendi ſunt Emptori reficien. ab obtinente prælationem. Dec.70. num.8. pag.170., & Dec.71. n.7. pag.172.
Necnon melioramenta, & *Expenſæ* neceſſariæ, ſecus voluntariæ. n.26. pag.171.
Expenſæ pro refectione Viarum Pontium, & Expurgationis Aquæductus regulantur a conſue-

ſuetudine,& obſervãtia.D.148.n.7.,& 17.p.381.
Et Vid. *Sub ſingulis Vocabulis*.
Expenſarum refectionem inexcuſabilem reddit mala fides. Dec.93.n.33. pag.215.
Ampl.1.non obſtante quovis temporis lapſu.Deciſ.61. num.26. pag.152., & Deciſ.93. numer.33. pag.215.
Ampl.2.n.32. pag.215.
Ad *Expenſas* expurgationis foveæ patarinæ proportionabiliter tenentur illi, qui utuntur beneficio aquæ. Dec.50. n.7. pag.113.
Decl., ut num. ſeqq. pag.113.
Pro *Expenſis* concernentibus intereſse unius, alius obligatus remanere non debet. Dec.48. num.34. pag.109.
Expenſæ pro conſervatione mediata Molendinorum dicuntur neceſſariæ. D.127.n.25.p.317.
Expenſæ rei Communis. Vid. *Damnum*.

EXPENSÆ LITIS.

Expenſæ litis refici debent per Succumbentem,non per Victorem. Dec.48.n.10. 15.,& 29. p.106.
Ampl,etiamſi habuerit juſtam cauſam litigandi. num.29. ibid. pag.109.
Expenſæ litis per Succumbentem reficiendæ non ſunt, niſi lite finita. Dec.93. n.4. pag.212.
Expenſæ litis ſunt reficiendæ pro rata Victoriæ. Dec.48. n.22. pag.107.
Expenſæ litis pro virili refici debent per Collitigantes. Dec.182. n.1. pag.492.
Expenſa litis inutilis, facta ab uno ex Collitigantibus, refici non debet ab alio, de cujus mandato non conſtat. Dec.94. n.3. pag.216.
Expenſis Communibus *lis* fieri debet, quoties agitur de intereſſe communi, ſive Eccleſiæ. Dec.16. n.1. pag.22.
Ad *Expenſas litis* communis factas per unam Communitatem tenetur altera contribuere. Dec.91. n.4. pag.209.
Ad *Expenſarum litis* refectionem Communitas contribuere tenetur, ſi cum ejus Appaltatore litem ſuſtinuit. Dec.182. n.1. pag.492.
Ampl, num.2., & 3. pag.493.
Expenſas litis factas pro tuitione Fideicommiſſi Gravatus recuperat à Fideicommiſſario.Deciſ.48. n.31., & 32. pag.109.
Expenſas litis, an, & quomodo Socius contribuere debeat. Vid. *Socius*.
Expenſarum litis in refectione refici debent expenſæ pro manutentione Agentis in Urbe. Deciſ.92. n.4. pag.211.
Ampl. ubi agatur de cauſa gravi, in qua illius aſſiſtentia ſit neceſſaria. n.5. ib. pag.211.
Lim.1. ubi Agens gratis inſervire ſe exhibuit. num.2. ibid. pag.211.
Lim.2.ubi conſtat nil Agenti fuiſſe perſolutum. ibid. pag.211.
Con. Dec.48. num.21. pag.107., & Deciſ.94. num.1. pag.216.
Lim.Dec.48.n.33.p.109.,& Dec.94.n.11.p.216.
Expenſæ litis pro propoſitione Cauſæ ſunt reficiendæ, quando renunciatio facta fuit in limine propoſitionis Cauſæ, Deciſ.182. numer.4. pag.493.
Expenſæ litis in genere approbatæ,uti veriſimiles, ſunt bonificandæ, etiam non juſtificatæ. Deciſ.93. n.18. pag.214.
Expenſæ litis probatæ in majori parte, in totum juſtificatæ cenſentur. Dec.91. n.23. pag.210.
Ampl.,quod probentur etiam præſumptionibus, & conjecturis. n.24. ibid. pag.210.

EXPOSITI.

Expoſiti, an efficiantur Cives loci, in quo fuerunt expoſiti. Dec.111. n.83. pag.273.

EXPRESSUM.

Expreſſum dicitur, quod ab expreſſis reſultat. Deciſ.107. n.15. pag.258.
Expreſſum, quod aliquid legatur, & quod æquipollentèr ab expreſſis reſultet, paria ſunt. Deciſ.189. n.9. pag.512.
Reliqua quoad Expreſſionem, & non expreſſionem factam à Papa. Vid. *Papa*.
Ad non *Expreſſa* Reſcripta non extenduntur. Deciſ.169. num.46. pag.458.
Ampl. num.44. ibid.
.... Nec extenditur Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.
Non *Expreſſum* dicitur conſultò omiſſum. Dec.32. num.18. pag.52.

EXPURGATIO.

Expurgatio Aquæductus. Vid. *Aquæductus*.
Expurgatio Foveæ de jure fieri debet ab iis, qui aqua utuntur. Dec. 49. num. 34. pag.112., & Deciſ. 50. n.7. pag.113.
Decl., ut n.ſeqq. pag.113.
Expurgatio Foveæ quando non debeat fieri ab adjacentibus. Vid. *Adjacentes*.
Expurgatio Foveæ Patarinæ, quomodo fieri debeat, & a quibus perſonis. Dec.49. n.31. pag.112.
Expurgatio Foveæ Patarinæ, à quibus fieri debeat ex diſpoſitione Statuti Arimini. Dec.49. num.32. pag.112.
Pro *Expurgatione* Foveæ attenditur obſervantia. Dec.49. n.33. pag.112.
Et circa expenſas illæ regulantur à conſuetudine, & obſervantia.Dec.148.n.7.,& 17. p.381.
Expurgationis etiam onus ſentire debet, qui recipit commodum aquæ. Dec.59. n.6. p.145., & Dec.131. n.25. pag.330.
Expurgationis Fovearum onus ſentire non debet Dominus Prædii inferioris. Et Vid. *Prædium*.
Expurgatio Fovei. Vid. *Foveus*.
Expurgatio Rivi. Vid. *Rivus*.

EXTENSIO.

Extenſio non habet locum in Conſtit. correctoria. Vid. *Bulla in genere*. Vid. *Conſtit. in genere*.
.... Nec in fidejuſſione. Dec.61. n.28. p.152.
.... Nec in Gabellis,Vectigalibus, & Datiis. Deciſ.180. n.2., & ſeqq. pag.485., & Dec.181. n.28., & 32. pag.491., & vid. *Gabella*.
.... Nec in promiſſione, & obligatione. Dec.151. num.24. pag.389.
.... Nec in Tranſactione. Vid. *Tranſactio*.
Extenſio privilegii. Vid. *Privilegium*.

EXTIRPANDI JUS.

Vid. *Jus in ſpecie*.

EXTRACTIO.

Bladorum. Vid. *Blada*.

EXTRAJUDICIALIS.

Actus. Vid. *Actus*.
Teſtis. Vid. *Teſtis*.

EXTRANEUS.

Extraneus reputatur tàm Pater,quàm filius,ubi Pater in alium Principatum Domicilium tranſtulerit, & filius ibid. natus fuerit. Deciſ.111. n.74. pag.272.
Extranei ad excluſionem præfertur remotus in gradu

du non exiſtente proximiore. Deciſion. 98. num.20. pag.230.
Extraneum in concurſu Suorum non præſumitur, quod diſponens vocare voluerit. Deciſ. 98. num.14. pag.229.
.... Ac remittere eligentium arbitrio illorum excluſionem. num.15. pag.229.
Extranei, & Alienigenæ, qui dicantur. Dec.111. num.29. pag.270.
Extranei non dicuntur habentes domicilium in loco, quamvis non ſint Cives verè Originarii. Dec.111. num.30. pag.270.
Extraneis in concurſu Civium non favent Statuta. Dec.111. num.21. pag.269.
Pro *Extraneis* habentur Cives allecti. Vid. *Civis*.
Pro *Extraneis* habentur Patruus, & alii de ſanguine in concurſu cum aſcendentibus, & deſcendentibus. Dec.111. n.111. pag.275.

F

FABRICA.

FAbricæ emptor poteſt ad libitum Ædificium extollere. Dec.68. n.31. pag.166.
Lim. ubi *fabricæ* ſit præſcripta certa forma. ibidem.

FACILIOR.

A *Facilioribus* eſt incipiendum. Deciſion.78. numer.2. pag.185.

FACTUM.

Factum non eſt mandatum de faciendo. Dec.96. num.40. pag.221.
Factum ſuorum anteceſſorum non poteſt impugnari ab Abb. Commendatario. Deciſ. 78. num.15., & 27. pag.186.
Factum proprium, & ſuorum Auctorum nemo poteſt impugnare. Dec.78. n.15., & 27. p.186.
Factum proprii Auctoris non poteſt impugnari. Dec.29. num.21. pag.47.
Lim. quando in ſucceſſore datur repræheſentatio plurium perſonarum, n.23. ibid. pag.47.
Factum Judicis nulliter, & privata auctoritate procedentis dicitur factum Partis. Deciſ. 121. num.6., & 16. pag.300.
Factum dependens ab aliena voluntate, non præſumitur in obligationem deductum. Deciſ.21. num.29. pag.32.
Factum ſubſequens excuſare non valet malam fidem præcedentem. Dec.48. n.18. pag.107.
Facti veritas, & ſubſtantia deſumitur etiam ex actu nullo. Dec.163. num.23. pag.419.
De *Facto* alieno nemo tenetur. Dec.80. n.8. p.190.
Ex *Facto* anteceſſorum non obligatur Prælatus, jus ſuum dimetiens ex propria perſona. Dec.80. num.10., & 11. pag.190.
Ex *Facto* Partis obſervantia promanans plurimùm attendenda. Dec.192. n.30. pag.523.
Ex non *Facto* etiam elicitur obſervantia. Dec.59. num.10. pag.146.
Imo tàm ex facto, quàm ex non facto. Deciſion.109. num.22. pag.263.
Ex *Facto* probatio reſultans. Vid. *Probatio*.
Ex *Facto* Singulorum nec jus, nec præjudicium Univerſitati infertur. Dec.60. n.8. pag.148.
Pro *Facto*, & debito alieno nec pupillus, nec Communitas obligari poteſt. Dec.44. n.22. p.96.
Facta ad abundantiorem non præjudicant. Deciſ.37. num.18. pag.69.
Multa *Facta* tenent. Dec.144. n.65. pag.367.
Facta potentiora ſunt verbis. Deciſ.144. num.68. pag.368., & Dec.156. n.28. pag.402.
Tàm ex *Factis*, quàm ex verbis declaratur voluntas. Dec.109. num.23. pag.263.

FACULTAS.

Facultas, quam quis non habet, dici nequit præſervata. Dec.169. n.34. pag.458.
Facultas addendi, & minuendi. Vid. *Inventarium*.
Facultas alienandi cum conſenſu Domini directi conceſſa Emphyteutæ. Vid. *Conſenſus*.
Facultas conſtruendi nova Molendina remiſſivè. Vid. Dec.18. num.26. pag.26.
Facultas, ſive conventio generalis molendi ad vintenum non compræhendit incolas haben. pactum molendi ad vigeſimam quartam. Deciſ.18. num.9. pag.25.
Facultas diſpenſandi, & derogandi. Vid. *Card. Legatus*.
Facultas in tranſigente, ex quibus præſumatur. Deciſ.13. num.12. pag.18.
Facultas vendendi rem, & pretio utendi, nonniſi Domino competit. Dec.54. n.10. p.126.
Facultatis præſumptio excluditur ex longæva poſſeſſione. Dec.26. num.12. pag.41.
Facultatis reſervatio excluditur, ex quo illa numquam fuit ad actum reducta. Deciſion. 78. num.9. pag.186.
Facultatis reſervatio non eſt verificabilis in re propria, ſed in re ſpectante jure ſervitutis. Deciſ.133. num.37. pag.336.
Lim. ubi ſit aſſignabilis cauſa reſervationis. numer.38. ibid.
Facultatem Papa alteri attribuens, non cenſetur tollere facultatem Superiori competen. Deciſ.100. num.18. pag.234.
Ampl., quoad illam Card. Legati. n.19. p.234.
Facultatem aliquando importat verbum *debeat*. Dec.21. num.13. pag.30.

FACULTATIVUS.

Facultativus Actus. Vid. *Actus facultativi*.
In *Facultativis* non datur manutentio. Deciſ.151. num.17. pag.388.
In *Facultativis*, ex quovis temporis lapſu, non acquiritur poſſeſſio manuteuibilis. Deciſ. 30. num.1. pag.48.
Lim. ubi unà cum poſſeſſione concurrit prohibitio cum ſcientia, & ſubſecuta acquieſcentia. num.2. ibid. pag.48.
Ampl. limitationem, ubi unà cum poſſeſſione adſtipulatur titulus verus, & præſumptus. num.3. ibid. pag.48.
In *Facultativis* ad præſcribendum, requiritur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.23. num.5. pag.36., Dec.26. num.11. pag.41., Deciſ.28. num.11. pag.44., & Dec.149. n.8., & 10. pag.383., & Dec.157. n.9. pag.405.
Lim. ubi actus eſt factus in ſequelam laudi præcedentis. Dec.80. num.16. pag.190.

FALSITAS.

Falſitas Cauſæ concludenter probari debet ab allegante. Dec.166. num.6. pag.445.
Falſitas Cauſæ in Renunciatione, ex quibus probetur. Dec.179. n.6., & ſeqq. pag.483.

FAMILIA IN GENERE.

Verbum *Familia* intelligi debet prout de jure. Deciſ.97. num.15. pag.224.

Familiæ deſcendentia. Vid. *Deſcendentia*.
Familiæ ejuſdem deſcendentes aliquando utuntur non ſolùm diverſo Stegmate, ſed & nomine. Dec.97. num.43. pag.226.
Familiæ identitas, ex quibus probetur. Vid. *Identitas*.
Familiæ jus Honorificum præjudicatum non remanet ex incapacitate Patris. Dec.98. numer.25. pag.230.
Reliqua. Vid. *Jus in ſpecie*.
Familiæ in jure Honorifico, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
De *Familia* eorum, qui fruuntur prærogativa ſedilium, quis eſſe poteſt, & non gaudere dicta prærogativa, utpote non deſcendens ex linea, tale jus obtinenti. Dec.97. n.61. p.228.
De *Familia* contentiva, qui eſt, admitti non debet in locum Conſiliarii defuncti, ſi Statutum diſponat, quod admittantur illi, qui ſunt de eod. *Parentado*, *e Caſata*. Dec.98. n.21. p.230.
De eadem *Familia*, *e Caſata* aliquem eſſe, probatur ex arbore deſcendentiç. Dec.98. n.4. p.229.
Ei, qui eſt de *Familia* effectiva, excluſo eo, qui eſt de contentiva, in concurſu debetur locus Conſilii. Dec.98. n.6. 10., & 28. pag.229.
Iis de *Familia* vocatis, qui veniant, quique præferantur. Vid. *Vocatus*.
In *Familiis* nobilibus Stegmatum diverſitas provenit ex conceſſionibus Regum, & Principum. Dec.97. num.42. pag.226.

FAMILIA IN PARTICULARI.

Familia Ab Altemps. Vid. *Card. Madrutius*. Vid. *Caſtrum Suriani*.
....De Arronis. Vid. *Caſtrum Arronis*.
....Caracciola. Vid. *Caracciola Familia*.

FAMILIARIS.

Familiares etiam Clericorum, & Eccleſiaſticorum ſunt immunes a Gabella Vini à Laicis indicta. Dec.120. n.1. verſ. Et. pag.298.
Familiaribus etiam, an ſuffragetur Clericorum exemptio. Deciſ.5. n.8. pag.5.

F A V O R.

Favori ſuo quiſque poteſt renunciare. Dec.158. num.12. pag.408.
Lim. ubi concurrit etiam favor, ſeu intereſſe alterius. n.14. ibid.

F E L I X.

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. Deciſ.85. n.2. pag.197.

F E R A.

Feram læthali vulnere, aut viſco affectã perſequenti, Dominus fundi impedire nequit ingreſſum. Dec.147. n.30. pag.378.

FERRARIÆ CIVITAS.

In *Civitate Ferrariæ*, ejuſque Territorio Vectigal indictum non extenditur ad totam Legationem. Dec.180. per tot. pag.485., & Dec.181. per tot. pag.489.
Quod ſpecialiter procedit in Gabella Olei. Vid. *Ibid*.

F E U D A L E.

Feudalia bona. Vid. *Bona*.
Feudalis qualitas abſque ſpeciali licentia Domini directi non poteſt transferri. Deç.129. numer.44. pag.324.
Feudalis titulus, ex quibus probetur. Deciſ. 40. num.4. pag.83.

F E U D U M.

Feudum, in cujus pertinentiis, ſive Territorio ſitum ſit, probatur ex obſervantia deſumpta ex ſolutione datiorum. Dec.116. n.45. p.292.
Feudi intra limites bona poſſidentes, qui reputentur. Vid. *Colonus*.
Feudi dominium. Vid. *Dominium*.
Feudi in devolutione devolvuntur Flumina, & Molendina publica. Dec.129. n.45. pag.324.
Ampl. ibid.
Secus autem Molendina allodialia. Deciſ.96. num.23. pag.220.
Feudo Molendina annexa non fuiſſe, ex quibus probetur. Dec.96. n.22. pag.220.
Quidquid eſt *Feudi* intra limites, non præſumitur Feudale. Dec.52. n.6. pag.119.
Lim. concurrentibus conjecturis in contrarium. ibid., & n.13., & 14. pag.119., & ſeqq.
Reliqua quoad Bona ſita intra limites Feudi. Vid. *Bona in ſpecie*. Vid. *Baro*.
In *Feudo* ſi R.C. Apoſt. ſuccedat, tenetur ſervare Exemptiones olim conceſſas per Dominum Feudi. Dec.167. n.34. pag.450.
In *Feudo* ſucceſſori competunt omnia Jura exigendi Gabellas, quæ anteceſſori competebant. Deciſ.151. n.1. pag.387.
Decl. tamen, quod ſi vult exigere Gabellas, & pedagia, tenetur de ſui anteceſſoris poſſeſſione, & jure docere. Dec.150. n.2. pag.385.

F I D A.

Fida quid ſit. Dec.102. n.1. pag.237.
Fida Vulgò nuncupatur pretium herbarum. Dec.143. n.1. pag.359.
A *Fidæ* ſolutione ſunt Exempta bona primæ Erectionis. Dec.102. n.32. pag.240.
Lim. num.33. pag.240.
Fidam, pro quibus animalibus ſolvere debeant Eccleſiaſtici. Vid. *Eccleſiaſtici*.
Fida ſoluta unicuique Civi licitum eſt animalia propria immittere ad paſcendum in Territorio Communitatis. Dec.87. n.19. pag.203.

FIDEICOMMISSARIUS.

Fideicommiſſarius hæres. Vid. *Gravatus*.
Fideicommiſſaria Bona.
Vid. *Bona Fideicommiſſaria*.

FIDEJUSSIO.

Vid. etiam *Fidejuſſor*.
Fidejuſſio facta pro Adminiſtratore *uti Principalis*, & *in ſolidum*, importat eandem obligationem ipſius Adminiſtratoris. Dec.175. n.1. p.472., & Dec.176. n.1. p.474.
Et ob id pro reliquatu debito ab Adminiſtratore competit actio adverſùs Fidejuſſorem. num.2. p.472., & Dec.176. n.1. pag.474.
Reliqua. Vid. *Adminiſtrator*. Vid. *Fidejuſſor*.
Fidejuſſio facta pro uno debito, ad aliud diverſum non extenditur. Dec.61. n.28. pag.152.

FIDEJUSSOR.

Vid. etiam *Fidejuſſio*.
Fidejuſſor Adminiſtratoris Communitatis non poteſt propriam confeſſionem impugnare reſpectu debiti, & ejus quantitatis. Dec.175. n.11. p.473., & Dec.176. n.3., & 5. pag.474.
Fidejuſſor in deliberatione Appaltus Communitatis approbari debet à publ. Conſilio. Dec.156. num.21. pag.401.
Fidejuſſor prioris contractus liberatur, ſi intercedat novatio. Dec.175. n.3. pag.472.
Decl. procedere, ubi novatio intercedit cum ſcientia, & conſenſu Communitatis Creditricis,

cis, ſecus ipſa inſcia. n.4. pag.472.
Reliqua Vid. *Novatio*.
Fidejuſſoris approbatio. Vid. *Approbatio*.
Fidejuſſori, pro incerta ſumma obligato, debet notificari debitum liquidatum, ut eligat, an velit ſolvere, vel pati ſubhaſtationem. Dec.64. num.15. pag.158.
Fidejuſſorem non idoneum approbans public. Conſilium, tenetur de proprio. Deciſ.156. numer.27. pag.402.
Adversùs *Fidejuſſorem* obligatum cum Clauſ. *uti Principalis*, &c. competit actio pro reliquatu. Dec.175.n.1.p.472., & Dec.176.n.1.pag.474.

F I D E S.

Vid etiam *Atteſtatio*.
Fides lite pendente procurata non probat. Deciſ.100. num.22. pag.234.
Fides Mercatorum conformis Bannimentis, in concurſu cum difformi eſt præferenda. Deciſ.73. n.31. pag.178.

F I L I U S.

Filius ex diſpoſitione Statuti Urbis ſuccedit in Officiis per Patrem exercitis, & per ejus obitum vacatis, quando eſt ejuſdem exercitii. Deciſ.83.n.15. pag.195.
Decl. tamen, quod Statutum non procedit in Fratre.num.16. ibid.
Filius, & Pater, ac plures Fratres, an poſſint conſiſtere in eodem Miniſterio, ſive Officio. Vid. *Pater*.
Filius natus in alieno Principatu, in quo Pater Domicilium tranſtulerit, dicitur Extraneus. Dec.111. num.74. pag.272.
De *Filio* Statutum loquens non extenditur ad Fratrem. Dec.83.n.16. pag.195.
In *Filio* præſumitur ignorantia in præjudicialibus. Dec.36. n.46. pag.66.

F I N E S.

Vid. *Confine*.

FIRMANA CIVITAS.

Civitas Firmana pro manutentione Collegii in ipſa erigen. impoſuit Collectam ſuper Sale, & ſub quibus conditionibus. Dec.104. n.2. p.245., & Dec.108. num.1. pag.259.

F I S C A L I S.

Fiſcalis Procurator. Vid. *Procurator in ſpecie*.
Fiſcales Cauſæ. Vid. *Cauſa in Judicialibus*.
Fiſcalia Jura. Vid. *Privilegia in ſpecie*.

F I S C U S.

Fiſcus, an, & quomodo manu Regia procedere poſſit contra debitores ſuos. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*. Et vid. *Manus Regia*. Vid. *Pignus*.
Fiſcus ad ſolutionem Gabellæ compellit æquè Venditorem, ac Emptorem. Dec.73. nu.16. 22., & 23. pag.177.
Fiſci in præjudicium SS. Canones favore Eccleſiaſticæ libertatis diſponentes, intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus. Deciſ. 117. n.3., & 4. pag.292.
Fiſci Jus pactis Privatorum lædi non poteſt. Deciſ.73. n.22., & 23. pag.177.
Fiſci de intereſſe quamvis agatur, ad validitatem deliberationis omnino requiritur citatio ad vid. ſubhaſtari, & deliberari. Deciſ.63. numer.8. pag.155.
Ampl. non obſtante contrario ſtylo. Deciſ.62. num.15. pag.154.
Fiſco competit privilegium adjectionis in diem. Dec.156. n.20. pag.401.
Fiſco Privilegium bannalitatis competens, non venit in venditione Molendini, niſi de eo facta fuerit expreſſa mentio. Deciſ.95. numer.6. pag.217.

F L O R E N I.

Floreni aurei, & ſcut. aurea in Curia promiſcuè accepta fuerunt. Dec.193. n.4., & 7. p.524.
Nec ſunt monetæ ideales, ſed reales. numer.7. pag.524.
Floreni, ſive ſcut. auri quanti valutarentur temp. Sixt. IV. Dec.193. n.5. pag.524.
Floreni pro temporū diverſitate diverſum obtinuerunt valorem. Dec.193. n.8. pag.524.

FLUMEN IN GENERE.

Vid. etiam *Piſces*.
Flumen Cenſitoris inſtar ſolet ex privato in publicum, & ex publico in privatum adjicere. Dec.129. n.16. pag.322.
Fluminis Ripæ, & quoad Ripas. vid. *Ripa*., & vid. infra.
Fluminis uſus de jure gentium eſt publicus. Deciſ.35.n.6. pag.59.
A *Flumine* tam navigabili, quàm non navigabili derivatio aquæ non eſt interdicta, ubi nemini præjudicat. Dec.25. n.7. pag.59.
Et Vid. *Aqua*.

FLUMEN PRIVATUM, ET PUBLICUM.

Flumen probatur eſſe *privatum*, & non *publicum*, ex quo decurrat per opus manufactum. Deciſ.127. n.1. p.316. -- Con. Vid. infra.
.... Ex deſtinatione in uſum non publicum, ſed privatum Molendinorum. n.2., & 3. pag.316.
.... Ex onere manutenendi, & conſervandi illius alveum privatis ſumptibus. n.4. pag.316.
.... Ex prohibitione facta Conductoribus Molendinor. incidendi Arbores vallati. n.31. p.317.
Flumen non excluditur eſſe *privatum*, ex quo decurrat per opus manufactum. Dec.133. numer.7. pag.334.
.... Prout nec ex ejus deſtinatione. n.8. p.334.
Flumen, & illius alveus, ubi eſt *privatum*, ejus quoque Ripæ privatæ ſunt. Deciſ.127. numer.5. pag.316.
Et ad Dominum Alvei, unà cum eorum emolumentis pertinent. n.6., & ſeqq. pag.316.
Ampl. num.11. pag.316.
Et Vid. *Alveus*.
Flumen ſemel *privatum* effectum, non deſinit eſſe tale per hoc, quod exoneretur in Mare. Deciſ.127. n.19. pag.317.
Flumen privatum jure hæreditario ſucceſſionis, ac titulo venditionis, & aliis modis eſt transferibile. Dec.129. n.42. pag.324.
Flumen privatum, quomodo, & ex quibus diſtinguatur à Rivo. Dec.133. n.1. 3., & 6. p.334.
Flumen privatum non differt a bonis privatis. Deciſ.35. n.11. pag.59.
A *Flumine privato* quoad uſum aquæ, nemini licet aquam derivare. Deciſ. 35. num.10., & 12. pag.59.
Ampl. num.20., & 21. pag.60.
In *Flumine privato* nemini, præter Dominum, licet jus habere. Dec.127. n.20. pag.317.
Fluminis, ſeu alvei Dominium non arguitur ex jure aquæ ducendæ referibile ad jus ſervitutis. Dec.129. n.20. pag.322.
Decl. procedere, ut a n.21. ad 26. pag.322.

Fluminis privati Dominium, illiuſque alvei, & Riparum, ex quibus probetur. Dec.129.n.16. cum ſeqq. pag.322.
Probatur ex conſervatione aggerum, ibid., & num.19. pag.322.
.... Ex prohibitione facta conductoribus Molendinorum incidendi lignamina.n.35. pag.323.
.... Ex licentia petita per Dominos terrenorum adjacentium, in Ripis ædificare volentium. num.39. pag.323.
Ampl. ubi conceſſa fuerit facultas incidendi Arbores. n.40. pag.323.
.... Ex tranſactione facta cum Camera, ubi fuit conceſſum Flumen, & Ripæ, uti bona allodialia. num.41. pag.323.
.... Ex obſervantia tam particulari, quàm generali. n.62., 64., & 65. pag.325.
.... Ex Arborum plantatione. n.76. pag.326.
.... Ex Edictis prohibitivis factis Dominis Prædiorum adjacentium. n.80. pag.327.
Fluminis privati Dominus præſumitur ab initio emiſſe a Dominis Prædiorum adjacentium terrenum, in quo alveus conſtructus eſt, unà cum portione contingua pro Riparum conſervatione. Dec.129. n.8., & 9. p.321.
Decl. procedere, ubi conſtat de præventiva emptione, vel dominio conſtruentis. numer.10. pag.321
Omnia *Flumina* præſumuntur *publica*. Deciſ.129. num.15. pag.322.
Flumen dicitur *publicum*, ubi ejus aqua ſit perennis & continuò decurrat. Dec.171. n.2. p.461.
Flumen habetur pro *publico*, ubi continuò profluat, incipiat à publico, & deſinat in publicum. Dec.129. n.12. pag.321.
Ampl. num.13. pag.322.
Decl. hujuſmodi probationem eſſe præſumptivam, & locum habere, donec conſtet eſſe privatum. n.14., & 15. pag.322.
Flumen ad hoc, ut dicatur *publicum*, non ſufficit, quod ſit perenne, ſed requiritur aquarum affluentia, & circumcolentium opinio. Deciſ.35. n.8. pag.59.
Flumen publicum eſſe poteſt in alveo, ripis, & proprietate, & *privatum* in aquis. Deciſ.35. num.9. pag.59.
Flumen publicum, ac publica Molendina devolvuntur in devolutione Feudi. Dec.129. numer.43. pag.324.
Ampl. ibid. pag.324.

FOCULARIA.

Focularia nuncupantur alio Vocabulo *u mantia*. Dec.163. n.34. pag.420.
Per *Focularia*, ſive per Fumantia quomodo, & quando fiat Onerum repartitio. Vid. *Onus*.

FODINÆ.

Fodinæ Mineralium, & Metallorum, etiam minus pretioſorum, nempe Sulphuris, & ſimilium hodie ex conſuetudine ſunt de Regalib. Principis. Dec.183. n.6. pag.494.
Et in quo conſiſtat Jus Regale. Vid.n.10. p.494.
Fodinarum in materia, totum facit licentia Principis. Dec.183. n.7. pag.494.
Decl., quod licentia conceſſa Metallario, licitum eſt eidem effodere in fundum Vicini, prout de jure. Et de ratione. n.11. pag.494.
Dummodo tamen effodere incipiat in proprio fundo. n.14. pag.495.
Lim. ubi licentia ſit reſtricta ad proprium fundum. n.12. pag.495.
Hæc tamen reſtrictio debet eſſe expreſſa, aliàs non præſumitur, & interpætari debet ad terminos juris. n.12., & ſeqq. pag.495.
Et ex quibus talis reſtrictio excludatur. Vid. n.15., & ſeqq. pag.495.
Fodinarum Expeditores, ſive Metallarij tenentur duas decimas ſolvere, alteram Fiſco, alteram Domino Fundi. Dec. 183. ſub num. 21. verſ. Quod.pag.495., & Dec.184. n.17. pag.497.
Fodinarum Exercitatores, ſive Metallarii ſpe lucri allecti, ut plurimùm propriam ſubſtantiam effundunt. Dec.183. n.16. pag.495.
Fodinarum fructus, in quo conſiſtant. vid. *Fructus*.

FŒMINA.

Fœminarum Statuta excluſiva. Vid. *Statutum in Particulari*.

FORENSES.

Forenſes tenentur ad onera Realia. Deciſ.187. numer.26. pag.504.
.... Ad onus hoſpitandi, & manutenendi milites. Dec. 187. n.29. pag.505.
.... Ad taxam Equorum. Dec.187. num.26., & per tot. pag.504.
Forenſes ſunt Exempti ab oneribus perſonalibus. Dec.187. n.30. pag.505.
Forenſium adinſtar, an debeant collectari Cives, Vid. *Civis*.
In *Forenſes* alienatio prohibita. Vid. *Alienatio*, & Vid. *Bulla in ſpecie*.

FORMA.

Forma primæ conceſſionis in ſecunda alterata non præſumitur, niſi de hoc clarè conſtet. Deciſ.39. num.29. pag.77.
Ampl. ubi ſecunda conceſſio facta fuit cum omnibus, & ſingulis uſibus, & conſuetudinibus. num.30., & ex quibus hoc probetur. num.31., & 32. pag.78.
Forma requiſita per Conſtitutionem, ſeu Statutum ad certum effectum, ſuppleri valet per æquipollens. Dec.156. n.24. pag.402.
Forma illa conſtruendi dicitur permiſſa, quæ ab aliis fuit ſervata. Dec.68. n.32. pag.166.
Forma ducens aquam ad Molendinum ejus cenſetur, ad cujus uſum comparata fuit. Deciſion.127. num.3. pag.316.
Forma antiqua præſtandi homagium eſt ſervanda. Dec.51. num.1. pag.115.

FOROLIVIUM.

Forolivii locus Conſilii importat quandam diſtinctam nobilitatem. Dec.97. num.58. p.228., & Dec.98. n.17. pag.230.
Itaut Familiæ, quæ habent locum in Conſilio, per Antonomaſiam Nobiles nuncupentur. numer.18. pag.230.

FORUM.

Forum ratione originis, quomodò reguletur. Deciſ.111. num.87. pag.273.
Fori, & *Canonis* privilegio tantùm gaudet Clericus conjugatus. Dec.140. n.52. p.351.

FOVEUS.

Foveus non præſumitur privatus, ſed communis, donec contrarium probetur. Dec.159. numer.3. pag.410.
Foveus, qualis ſit, probatur ex acceſſu judicaiali. numer.4. pag.410.

Fo-

Foveus, ex quibus dici nequeat conſtructus ad privatam utilitatem. Dec.158. n.1. p.407.
Foveus, licèt quoad uſum publicus reputetur, tamen dicitur eſſe in Dominio Dominorum adjacentium. Dec.158. n.7. pag.407.
Ad *Fovei* expurgationem tenentur proportionabiliter DD. prædiorum adjacentium. Deciſion.158. n.2., & per tot. pag.407., & Deciſ.159. num.1. pag.409.
Et ita practicatur ex univerſali obſervantia. Dec.159. num.19. pag.411.
Ampl.1. etiamſi nullam recipiant utilitatem, num.9., & 13. pag.407.
Subampl. ubi aliquam recipiant utilitatem. n.10., & 11. pag.407.
Ampl.2. concurrente conſuetudine. n.15. p.408.
Subampl.1., etiamſi talis conſuetudo eſſet juris diſpoſitioni contraria. n.16. pag.408.
Subampl.2. ubi talis conſuetudo ſit univerſalis. num.17. pag.408.
Subampl.3. ubi ſit canonizata in contradictorio Judicio. ibid. pag.408.
Subampl.4. ubi ita practicatum fuerit adversùs alios adjacentes ad inſtantiam renuentis expurgare. num.18. pag.408.
Lim. ubi Foveus ſit privatus, vel ad privatam utilitatem deſtinatus. num.1., & 6. p.407., & Dec.159. num.2. pag.409.
Ad *Fovei* expurgationem quare proportionabiliter teneatur Dominus fundi inferioris. Dec.159. num.7., & 8. pag.410.
Ad *Foveorum* expurgationem in jure cogendi, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
Foveus, ubi jure privati Dominii ſpectat ad Dominum Prædii ſuperioris, poteſt ab ipſo expurgari etiam ſine licentia inferioris. Dec.158. num.24. pag.408.
Foveorum expurgationis onus ſentire non debet Dominus Prædii inferioris habens ſervitutem aquæ recipiendi. Dec.158. n.4. pag.407.
Lim. ubi foveus utrique Domino deſerviat. numer.5., & 6. ibid.
Foveorum expurgatio, & manutentio fieri debet pub. Expenſis. Dec.166. n.4. pag.444.
Lim.1. ibidem.
Lim.2. num.1., & 2. pag.444.
In *Foveorum* expurgationis materia, plurimùm Peritis deferendum eſt. Dec.159. n.20. p.411.

F R A T E R.

Frater poſſidens bona pro indiviſo cum fratre, poſt obitum iſtius præſumitur poſſeſſionem potius continuaſſe, quàm de novo appræhendiſſe. Dec.112. num.10. pag.277., & Dec.113. numer.29. pag.281.
Fratres plures, an poſſint conſiſtere in eodem Miniſterio, ſive Officio. Vid. *Pater*.
Ad *Fratres* non extenditur Statutum loquens de filio. Dec.83. num.16. pag.195.

FRATRES CAPPUCCINI.

Vid. *Fr. Minores*.

FRATRES MINORES.

Fr. Minores S.Franciſci, & Cappuccini non veniunt ſub generali appellatione *di Mendicanti d'ogni ſorte*. Dec.8. num.12. pag.9.
Fr. Minores de obſervantia differunt ſpecie ab aliis Mendicantibus. Dec.8. n.16. pag.9.
Et ſunt incapaces bonorum tam in particulari, quàm in communi. ibid. pag.9.
Fr. Minores de Obſervantià tres habent exemptiones, juris communis, naturalis, & divini. Dec.8. num.22. pag.9.
Fr. Minores, & Cappuccinos Papa compræhendere poteſt in impoſitione Gabellæ. Deciſion. 8. num.7. pag.8.
Fr. Minores, & Cappuccini quomodo poſſint ſolvere gabellas. Dec.8. num.8. pag.8.

F R A U S.

Fraus debet concludenter probari. Deciſion.107. num.16. pag.258.
Ampl. in Religioſis. num.17., & 22. p.258.
Fraus quoad Gabellam. Vid. *Gabella quoad illius fraudem*.
Fraus legi tunc fieri dicitur, quando illam contemnens, obligationem ad legem ſupponit. Deciſ.181. num.26. pag.491.
Fraudem non dicitur committere, qui jure ſuo utitur. Dec.107. nu.18. pag.258., & Deciſ.181. num.24. pag.491.
Fraudem qui ſine dolo commiſit, non tenetur ad pœnæ ſolutionem. Dec.136. n.29. p.344.
Fraudibus ad effectum obviandi, ſi Papa demandat confirmationem ſtatuti, cenſetur prohibuiſſe omnes modos, quibus fraus committi poterat. Dec.116. num.24. pag.290.

F R O N D E S.

Frondium ubi Communitas eſt Domina. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

F R U C T U S.

In Genere, et in Specie.

Fructus Dominium ſequuntur. Dec.36. num.51. pag.66., Dec.70. n.21. pag.170., Dec.71. n.1., & 11. pag.171., & Dec.185. n.2. p.498.
Ampl. Dec.70. n.22. pag.170.
Fructus civiles, qui ſint. Dec.70. n.16. p.170.
Fructus civiles dietim maturari dicuntur, & prò rata temporis per poſſeſſores exiguntur. Deciſ.70. num.17. pag.170.
Ampl. etiamſi eorum ſolutioni dies præfixa non advenerit. n.18. ibid. pag.170.
Fructus ubi *debiti* ſint, tamquam ſors, debentur etiam abſque mala fide, & ante litem motam. Dec.105. n.24. p.253., & Deciſ.107. num.27. pag.258.
Fructus quando dicantur deberi acceſſorie, & quando tamquam ſors. Dec.107. n.28. p.258.
Fructus pendentes, & inexacti diſtribuendi ſunt inter collitigantes pro rata temporis, quo poſſederunt. Dec.70. num.10., & 14. pag.170., & Dec.71. num.8., & 14. pag.172.
Fructus pendentes tempore venditionis quemadmodum ſpectant ad Emptorem. Deciſion. 70. num.12. pag.170.
Ita pertinent ad eum, qui prælationem obtinuit. num.13. ibid.
Ex *Fructuum* perceptione probatur poſſeſſio. Deciſ.112. num.35. pag.279.
In *Fructu* dicuntur eſſe piſces. Vid. *Piſces*.
In *Fructu* dicitur eſſe Nominatio ad Officia vacantia. Vid. *Nominatio*.
Fructuum conceſſio, & locatio. Vid. *Conceſſio*.
Fructuum quantitas. Vid. *Quantitas*.
Fructuum tàm *perceptorum*, quàm *pendentium* diviſio fieri debet pro rata temporis inter Emptorem, & prælationem obtinentem. Dec.71. num.12. pag.172.
Decl., ut num.13. ibid. pag.172.

Fructus ſeparati à Solo ſpectant ad Dominum, & poſſeſſorem. Dec.70. n.9. pag.170.
Fructus ſeparati a Solo, aliique pendentes tempore deliberationis ſpectant ad Deliberatarium. Et de ratione. Deciſ.70. n.5., & 6. pag.169.
Ampl. n.22. ibid. pag.170.
Et ſunt reſtituendi ei, qui prælationem obtinuit. n.6., & 13. p.169., & Dec.71. n.5. p.172.
Decl., ut num.8. ibid. pag.170., & Deciſion.71. num.6. pag.172.
Reliqua, quoad deliberatarium. Vid. *Deliberatarius*.

F R U C T U S

Bonorum, et Rerum in Particulari.

Fructus Bonorum quomodo calculandi. Vid. infra *Fructus quoad liquidationem*.
Fructus in *Bonis* propriis recollectos Eccleſiaſtici de loco ad locum tranſmittere poſſunt, ut vendant. Dec.135. num.10. pag.340., & Dec.157. num.5. pag.404.
Ampl.1. n.11. -- Ampl.2. n.10. pag.404.
Fructus Fodinarum, ſive Venarum Mineralium, & Metallorum conſiſtunt in ipſis Mineralibus, & Metallis, qui excavantur à Vena. Dec.185. n.1. pag.498.
Et illorum reſtitutionem tenetur Vicinus, qui illa effodit, facere Inventori. Deciſ.185. numer.1. pag.498.
Intellige à die motæ litis. num.3., 4., & per totam. pag.498.
Et Vid. *Fodinæ*.
Inter *Fructus* Prædiorum, quæ numerentur. Vid. *Prædia*.
Fructus Riparum ſpectant ad poſſeſſores adjacentes. Vid. *Ripa*.
Fructus Sylvæ incæduæ, & Arborum frugiferarum non conſiſtunt in inciſionibus, Dec.72. numer.10. pag.174.
Reliqua. Vid. *Arbores*. Vid. *Sylva*.
Fructus Ex re non ſua nemo conſequi debet. Deciſ.184. num.7. pag.497.

FRUCTUS QUOAD SPECIALIA.

Quoad Liquidationem.

Fructuum pro liquidatione in judicio ſpolii locationes plurimùm attenduntur. Dec.121. n.22. p.301.
Reliqua quoad fructus ſpolii. Vid. *Spolium*.
Fructuum liquidatio probatur ex relatione Periti concorditèr electi, à qua non fuit reclamatum. Dec.121. n.20. pag.301., & Dec.122. num.11. pag.303.
Fructuum in *liquidatione* dicitur ſatis conſultum ſterilitati, & inundationi bonorum, ſi per Judicem fuit aliqualiter moderata ſumma, à Perito taxata. Dec.121. n.23. pag.302.
Fructuum liquidatio, ubi agitur de illorum reſtitutione, levioribus probationibus juſtificatur. Dec.121. num.24. pag.302.
Fructuum recollectionis, & diviſionis ad effectum, quomodo annus regulari debeat. Deciſ.70. num.11. pag.170.
Fructus bonorum ſtabilium, quæ calculabantur ad ſc.5. pro centenario, hodiè calculantur ad 4. Dec.112. num.31. pag.278.

F R U C T U S

Quoad Restitutionem.

Fructus unà cum inveſtimento ſunt *reſtituendi* ab acquirente mala fide, & lite pendente, cum pecuniis alienis. Dec.38. n.11. pag.72.
Fructus ſunt *reſtituendi* à die deliberationis mala fide factæ. Dec.61. n.35. pag.153.
Ampl. n.36. ibidem.
Reliqua quoad fructus rei deliberatæ. Vid. *Deliberatarius*.
Fructus ſunt *reſtituendi* à die motæ litis. Dec.107. n.23. p.258., & Dec.185. n.3., & 5. pag.498.
Lim. ubi fructus debentur, tamquam ſors. n.27. pag.258., & Dec.105. n.24. pag.253.
Fructus ſunt *reſtituendi* à die motæ litis, ubi non agitur de ſpolio attentato, & violento, ſed judiciali. Dec.65. num.1. pag.159.
Lim. ubi in Judiciali concurrat mala fides. n.2. ibidem. pag.159.
Fructus ſunt *reſtituendi* à die commiſſi Spolii. Deciſ.61. n.35. pag.153., & Dec.62. n.27. pag.155.
Ampl. quod *reſtituendi* ſint etiam fructus ab aliis percepti. Dec.122. n.10. pag.303.
A *Fructuum reſtitutione* à die commiſſi Spolii excuſat titulus, ſaltem coloratus. Deciſ. 66. num.3. pag.160.
Fructus non ſolùm percepti, ſed & qui percipi potuerunt *reſtituendi* ſunt in Spolio violento. Dec.121. n.3., & 25. pag.299., & Dec.122. num.1. 10., & 12. pag.303.
....In judiciali verò ſolùm percepti. n.4. p.299.
Reliqua. Vid. *Spolium*.
Fructus ſunt *reſtituendi* uſque ab initio, ubi titulus reducitur ad non titulum. Deciſ.65. num.5. pag.159., & Dec.66. num.13. pag.161.
Ampl. n.6. -- Lim. n.7. ibid. pag.159.
Fructus omnes indiſtinctè *reſtituere* tenetur malæ fidei poſſeſſor. Dec.61. n.36. pag.153.
Fructus bona fide conſumpti non ſunt *reſtituendi*. Dec.42. num.8. pag.93.
....Nec ſubjacent imputationi. Deciſ. 107. numer.29. pag.259.
Fructus bona fide conſumpti per defunctum, non ſunt per hæredem *reſtituendi*. Deciſion. 110. num.5. pag.265.
Decl., ut n.finali. ibid. pag.266.
Ad *Fructuum reſtitutionem* non tenetur is, qui illos percepit jure dominii. Dec.71. n.11. p.172.
A *Fructuum reſtitutione* quando excuſet bona fides. Vid. *Bona fides*.
A *Fructuum reſtitutione* excuſat quævis cauſa, etiam erronea. Dec.107. n.25. pag.258.
A *Fructuum reſtitutione* excuſat ſola poſſeſſio abſque mala fide. Deciſ.65. num.8. pag. 159., & Deciſ.107. num. 26. pag.258.
A *Fructuum reſtitutione* excuſat quælibet credulitas, etiam minus juſta, & erronea. Deciſion.65. num.13. pag.159.

F R U G E S.

In *Frugibus*, & Segetibus attenditur Status de tempore damni illati ad illius liquidationem. Dec.14. n.22. pag.20.

FRUMENTUM.

Frumentum diverſimodè a pane non dijudicatur. Deciſ.135. n.19. pag.341.
Frumentum in propriis bonis recollectum Eccleſiaſtici poſſunt de loco ad locum venale tranſmittere. Dec.157. n.5. pag.404.
Ampl., etiamſi id facerent, ut cariùs venderent. num.6. ibid.
Frumenti converſio in panem non ſapit negotiationem Eccleſiaſticis prohibitam. Dec.135. num.17. pag.341.

Idem

....Idem eſt de converſione lactis in caſeum, uvæ in vinum, & ſimilium.n.18. pag.341.

Reliqua *quoad Frumentum* Eccleſiaſticorum.vid. *Eccleſiaſtici quoad Frumentum*.

Frumenti Taxatio tractu temporis evadere poteſt lœſiva. Vid. *Taxatio*.

Eq. Hieroſolymitani ex Indulto Pii IV. habent facultatem aſportandi *Frumentum* recollectum in propriis bonis,etiam panizatum abſq; ſolutione Gabellæ, vel Paſſagii. vid.*Pius IV.*

FUMANTIA.

Fumantia alio Vocabulo nuncupantur Focularia. Dec.163. n.34. pag.420.

FUNDAMENTUM.

Fundamentum intentionis debet concludenter probari. Deciſ.51. num.4. pag.115., & Dec.165. num.36. pag.433.

Ampl. num.7. ibid. pag.115.

FUNDATIO.

Vid.etiam *Juſpatronatus*. Vid. *Patronus*.

In *Fundatione Beneficiorum* Fundatores poſſunt apponere conditiones ſibi beneviſas, & pacta, etiam contraria diſpoſitioni juris. Dec.111. num.41. pag.270.

Et Papa poteſt omnia confirmare. Deciſ.111. num.45. pag.271.

Fundatio Commendæ Ordinis S.Stephani facta per Subditum S.Sedis abſque ejus Indulto eſt nulla. Dec.113. num.3. pag.280.

In *Fundatione Commendæ* minor tenetur ſervare ſolemnitates Juris, & Conſtitutionis Ægidianæ. Et de ratione. Dec.112. n.33. pag.278.

Et Vid. *Commenda*.

Ex *Fundatione Jus approbandi Puellas* ſi Communitas habere pretendat,de fundatione docere tenetur.D.145.n.1.,& 3.p.369.Ampl.n.18.p.370.

Fundatio, & dotatio ad effectum acquirendi *Juſpatronatus* non probatur ex ſimplici petitione licentiæ.Dec.146.n.3.,& 5. pag.372.

....Nec ex conceſſione reportata ab Epiſcopo. Et de ratione. num.4. pag.372.

Et Vid. *Juſpatronatus*.

Fundatio Montis Pietatis. Vid. *Mons Pietatis*.

Fundationis Lex debet ad unguem ſervari, nec alicui licet illi derogare. Vid. *Lex*.

FUNDATOR.

Fundator quis fuerit,probatur ex obſervantia. Deciſ.45. num.7. pag.99.

Fundatorum intentio interpretatur ex obſervantia practicata per Patronos. Deciſion.144. numer.36. pag.365.

Fundator de proprio non dicitur, qui conſtruxit cum pecuniis ex quæſtuatione retractis. Deciſ.145. n.10. pag.369.

....Vel, ubi Monaſterium conſtructum fuit ex eleemoſynis. n.12. pag.369.

Fundator Beneficii poteſt in fundatione apponere conditiones, & pacta, etiam contraria diſpoſitioni Juris. Dec.111. n.41. pag.270.

Fundator Jurispatronatus. Vid. *Juſpatronatus*.

Fundator Montis Pietatis. Vid. *Mons Pietatis*.

FUNDUM.

Fundum Aqueum nullatenus diſtinguitur a terreſtri. Dec.147.n.18. pag.377.

Fundi Dominium. Vid. *Dominium Fundi*.

Fundi Dominus. Vid. *Dominus Fundi*.

Fundi pars ſunt Arbores grandes. Deciſ.41. numer.3. pag.88.

Fundi utilitas ſpectat ad Conductorem,non ad Locatorem. Dec.80. n.22. pag.191.

Jus tranſeundi per *Fundum*. Vid. *Jus tranſeundi*.

Fundorum nomina non natura,ſed hominum deſtinatione conſtituuntur. Deciſion. 177. numer.22. pag.478.

FURNUS.

Furni Bannalitas. Vid. *Bannalitas*. Vid. *Baro*. Vid. *Furnandi Jus*. Vid. *Jus prohibendi*.

Furnos unicuique licet in proprio ſolo ædificare, & panes illuc delatos coquere. Dec.12.n.12., & 15. p.16. Dec.23. n.1. p.36. Dec.24. nu.1. p.37. Dec.25.n.1.p.38. Dec.28. nu.1. pag.43. Deciſ.29.n.1. p.45.,& Dec.135.n.2. pag.340.

Lim. 1. concurren. in contrarium Privilegio, conventione, vel legitima præſcriptione. Deciſ.24.n.2., & 3. p.37., Dec.26. num.2. p.39., Dec.28.n.1.p.43., & Dec.29. num.2., ſeqq., 29., & 30. pag.45.

Lim.2., ſtante contraria tranſactione. Deciſ.27. n.1. p.42., & Dec.29. n.7. pag.46.

Lim.3. ubi Edicta Principum, leges municipales, aut particulares conventiones aliud diſponant. Dec.135. n.3. pag.340.

Decl.Lim.procedere quoad Laicos, ſecus quoad Eccleſiaſticos. Dec.135. n.5. pag.340.

Item decl., quod ſi Subditi per Tranſactionem ſe obligaverint coquere eorum panes in *Furno* Baronali talis Tranſactio non compræhendit privativam panis Forenſis. Deciſ.26. num.17. pag.41.

Furnorum Vaſſallorum ruina præſumit illos ad coquendum non deſerviſſe, & arguit privativam in Furno Baronis. Dec.26.n.15. pag.41.

Furnorum plurium exiſtentia in locis adjacentibus non excludit Bannalitatem Furni Baronalis, imo eam arguit. Dec.26. n.16. pag.41.

Ampl. ſi iſte ſemper unicus extiterit. ib. p.41.

Reliqua Vid.*Baro*.

Furni aperitionem, ut con. Eccleſiaſticos Jus prohibendi Communitas acquirere poſſit, quid requiratur. Dec.157. n.9. pag.405.

In *Furni* aperitionis materia conſulendum eſt libertati Eccleſiaſticæ, & indemnitati Communitatis. Dec.157. n.23. pag.406.

Reliqua quoad Eccleſiaſticos *Furnum* aperientes, & panem vendentes. Vid. *Eccleſiaſtici quoad Frumentum*.

Eq. Hieroſolymitani quoad facultatem aperiendi *Furnum*. vid. *Pius IV.*

FURNANDI JUS.

Jus furnandi, ex quibus probetur. Dec.139. numer.1. pag.346.

Jus furnandi privativum, ex quibus competat Baroni. Vid. *Baro*.

Jus privativum furnandi, & coquendi panes Vaſſallorum in Barone probatur ex obligatione per ipſum ſuſcepta manutenendi Furnum, & coquendi panes Vaſſallorum. Deciſ.26. num.4. pag.40.

Juris furnandi a privativa exemptio non compræhenditur ſub Exemptione competente Civibus Romanis poſſidentibus in Territorio Baronali. Dec.137. num.14. pag.345., & Deciſ.139. nu.7. pag.347.

Juris furnandi Tranſactio, & Privilegium probari poteſt per Teſtes etiam ſine inſtrumento.vid. *Tranſactio*.

Re-

Reliqua. Vid. *Bannalitas*. Vid. *Baro*. Vid. *Jus probibend*.

Super *Jure privativo furnandi* Tranſactio inita per Communitatem ligat etiam Particulares. Dec.137. n.10. pag.345.

FUTURUS.

Futurus Eventus. Vid. *Proventus*.

Ad *Futura*, & incogitata promiſſio, & obligatio non trahitur, Dec.151. n.23.,& 24. pag.389.

Ad *Futura* Onera quando etiam extendatur Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.

G

GABELLA IN GENERE.

Vid. etiam *Vectigal*.

G*Abellæ* perpetuò duraturæ dicuntur onera ordinaria. Dec.164. n.23. pag.425.

Gabellarum juſtitiam, vel injuſtitiam recognoſcere poteſt S.Pontifex. vid. *S.Pontifex*.

Gabella ſubrogata cenſetur ejuſdem naturæ, & qualitatis ejus, in cujus locum ipſa ſubrogatur. Dec.187. n.13. pag.503.

Gabellæ pars una alteram declarat. Deciſ.181. num.14. pag.490.

Gabellarum Verba quomodo intelligenda, & interpretanda. Vid. *Verba in genere*.

Gabellarum Affictuarii. Vid. *Affictuarius*. Vid. *Conductor*.

Gabellarum Socii habent ad invicem mandatum ad agendum. Dec.156. n.39. pag.403.

GABELLA

QUOAD INDICTIONEM, SIVE IMPOSITIONEM, EJUSQUE EXTENSIONEM.

Gabellarum inditio eſt de reſervatis Supremo Principi, Dec.73. n.6. pag.177.

Gabellas, Collectas, & Onera in proprio principatu *imponendi* poteſtas competit cuicumque Principi, Superiorem non recognoſcenti. Dec.140. num.17. pag.349.

Et multò magis competit Sum. pro tempore Pontifici. n.18. Et de ratione. ibid. pag.349.

Ampl.1.,quod Papa in illius *impoſitione* poſſit etiã compræhendere Fr.Minores, & Cappuccinos. Dec.8. num.7. pag.8.

Ampl.2.,quod omnes Subditi teneantur indiſcriminatim ad hujuſmodi Gabellas, & Onera. Dec.187. num.38. pag.505.

Gabellas Supremi Principes in univerſa Provincia *indicere* non ſolent, niſi ad reparandas, vel univerſi Status, vel totius Provinciæ neceſſitates. Dec.180. n.19. pag.487.

Gabellas indicere nequit Card. Camerarius. Deciſ.73. num.6. pag.177.

.... Nec Card. Legatus. Dec.181. n.18. p.490.

Lim. Dec.73. num.7. pag.177.

Gabellas, & onera læſiva Eccleſiaſticæ libertatis *imponentes*, cenſuras Bullæ Cœnæ Domini incurrunt. Dec.136. n.4. pag.343.

Gabella, ex quibus excludatur, quod *indicta* fuerit in ſupplementum, & augumentum aliarum. Dec.181. n.15., & 16. pag.490.

Gabellarum, & Datiorum *extenſio* eſt reſervata Supremo Principi. Dec.180. n.26. pag.488.

Et ob id fieri nequit a Card. Legato. ib., & n.27. p.488., & Dec.181. n.18. pag.490.

...., Nec à Cardin. Camerario. Deciſ.73. numer.6. pag.177.

Gabellæ nullam patiuntur extenſionem, nec de re ad rem, nec de loco ad locum. Deciſ.180. nu.2., & ſeqq. pag.485., & Deciſ.181. n.28., & 32. pag.491.

Gabella indicta in Civitate, ejuſque Territorio non *extenditur* ad totam legationem, ſive Provinciam. Dec.180. p.485., & Dec.181. p.488.

Gabella, quod non *extendatur* extra Territorium, probatur ex declaratione Principis, qui eam indixit. Dec.181. num.9. pag.489.

Reliqua. Vid. *Vectigal*.

GABELLA

QUOAD EXACTIONEM, ET JUS ILLAM EXIGENDI.

Gabellas exigendi jura, quæ competebant anteceſſori, competunt etiam Succeſſori in Feudo. Dec.151. num.1. pag.387.

Decl. tamen, quod tenetur docere de poſſeſſione, & jure ſui Anteceſſoris. Deciſ.150. num.2. pag.385.

Gabella exigi poteſt in conſueta quantitate, tametſi in minori exigatur a Supremo Principe, ubi quis habet legitimum titulum illam exigendi. Dec.150. n.8. pag.385.

Gabellæ inexactio extra Territorium arguit, illam extra Territorium non fuiſſe impoſitam, & de ratione. Dec.180. n.23. pag.487.

Gabellarum exigendi quaſi poſſeſſio. Vid. *Poſſeſſio*. vid. *Exactio*. vid. *Jus Vectigalium*.

GABELLA

QUOAD SOLUTIONEM.

Gabellæ, & Vectigalia ſunt ab omnibus Supremo Principi *ſolvenda*. Vid. *Vectigal*.

Gabella de jure *ſolvi* debet ab Emptore, non a Venditore. Dec.73. n.1. pag.176.

Lim. ſi ex diſpoſitione Statuti contrarium diſponatur. n.2. 3., & 19. ib. p.176., & ſeq.

Ampl. quod ſi Emptor eam ſolverit, a Venditore repetet. n.3. ib. pag.176.

Decl. procedere, quoad Emptorem, & Venditorem, ſecus quoad Fiſcum. n.16. ib. p.177.

Ad *Gabellæ ſolutionem* Fiſcus æquè compellit Venditorem, ac Emptorem. Deciſ.73. num.16., & 21. pag.177.

Gabella in venditione Animalium ex bannimentis Graſciæ eſt *ſolvenda* a Venditore. Dec.76. n.4. 17. 19., & 31. pag.176.

Gabellas quas *ſolvere* debeant, & quas non Clerici, & Eccleſiaſtici. Vid. *Clericus*. Vid. *Eccleſiaſtici*, & Vid. *Bona*.

Gabellas quomodo *ſolvere* poſſint Fr.Minores, & Cappuccini. Dec.8. n.8. pag.8.

Gabellæ extrajudicialis obſervantia probatur ex illius ſolutione. Dec.136. n.23. pag.343.

Ampl. num.26. pag.344.

Ad *Gabellæ ſolutionem* non tenentur ii, qui non fuerunt compræhenſi in illius originaria impoſitione. Dec.187. n.8. pag.502.

Gabella non *ſolvitur* de Alimentis. Deciſ.8. numer.21. pag.9.

Gabellæ non *ſolvendi* in libertate conſtitutus. vid. *Manutentio*.

Gabellæ ſolutionis Condonatio. Vid. *Condonatio*.

Gabellæ ſolutionis Negativa. Vid. *Negativa*.

GABELLA

QUOAD EXEMPTIONEM.

Vid. etiam *Exemptio*. Vid. *Immunitas*.

A Ga-

A *Gabellis* Nundinæ ſunt Exemptæ. vid. *Nundinæ*.

GABELLA

Quoad Illius Fraudem.

Gabellam fraudare non dicitur, qui, relicto Ponte, tranſit per vadum Fluminis. Deciſ.181. numer.25. pag.491.
Decl. tamen, ut ibid. pag.491.
Gabellæ defraudatæ pœnam exigere volens Gabellarius quid probare debeat. D.181.n.27. p.491.

GABELLA IN PARTICULARI.

GABELLA ALEARUM.

Gabellam Alearum, ejuſq; Appaltum indixit Sixt.V. Dec.17. num.3. pag.23.

GABELLA ANNONÆ.

Gabellam Annonæ indixit Clem.VIII. Vid. *Clemens VIII.*

GABELLA CAMERALIS.

Gabellæ Camerales impoſitæ per R.Cam., & Communitatibus applicatæ, poſſunt exigi, etiam extra Territorium. Dec.181.n.11. pag.490.
Gabellæ Cameralis in locum deſtinatio, & ſubrogatio Gabellæ Communitativæ. Vid. *Gabella Communitativa*.

GABELLA CARNIS.

Gabella Carnis, ſive Retalei Civitatis Bononiæ fuit a Paulo V., & Urbano VIII. aſſignata pro Erectione Montis Bononiæ. Deciſ.13. num.11. pag.18.
Gabella Carnium enumeratur inter Onera perſonalia, ſeu mixta. Dec.12. num.5. p.16., & Dec.13. n.6. pag.17.
Gabellæ Carnis unum ex tribus quadrantibus ſuppreſſit V.S.D. Innocent.XI. Deciſ.156. numer.1. pag.399.
A *Gabellæ Carnium* defectu non ſunt Exempta Bona primæ Erectionis, & Patrimonia Sacra. num.21.verſ.Pari in fin. pag.564.
A *Gabella Carnium* Clerici ſi ſint exempti, quomodo illa gaudere debeant. Vid. Dec.5., & 6. pag.5., & ſeq. -- Et Vid. *Clericus*.
A *Gabella Carnium* Clerici, & Eccleſiaſtici exempti. Vid. *Eccleſiaſtici*.

GABELLA COMMUNITATIVA.

Gabella Communitativa imponitur auctoritate laicali. Dec.136. n.2. pag.342.
Gabella Communitativa in locum Cameralis quomodo ſubrogari poſſit. Vid. *Communitates Status Eccleſiaſtici*. Vid. *SS. Congr. in ſpecie*.
Gabella Communitativa deſtinata ad ſolutionem Onerum Cameralium, Cameralis reputatur. Dec.136. n.5. 9. 20. pag.343.
Et ex quibus talis deſtinatio probetur. num.8. 9. 25., & 26. pag.343.
Gabella Communitativa non exigitur, niſi in locis intra Territorium. Dec.181.n.7., & 10. p.489.

GABELLA SUPER OLEO.

Gabella ſuper Oleo extrahen. è Civitate Ferrariæ, ejuſque Territorio indicta non extenditur ad totam Legationem. Dec.180. num.2., & per tot. p.485., & Dec.181. per tot. pag.488.

GABELLA PASSUS.

Gabella Paſſus, qua ratione exigatur à Dominis Territorialibus. Dec.151. n.21., & 22. p.389.
Gabellæ Paſſus tituli probatio minorem exigit rigorem ratione correſpectivitatis. Dec.150. num.15. pag.386.
Gabellam Paſſus, *Uvæ*, *& Muſti* exigit Communitas Mevaniæ. Dec.136. num.1. pag.342.

GABELLA SALIS.

Gabellæ Salis emolumentum pro erectione Collegii aſſignavit Civitas Firmana. Dec.104. n.2. p.245., & Dec.108. n.1. pag.259.

GABELLA SPINÆ.

Gabella di Spina, *Carne*, *e Peſa*. Vid. *Clem.VIII.*

GABELLA VINI.

Gabellam bonenorum 5. pro quolibet Cado *Vini* Caſtrorum, quod introducitur in Urbem, indixit Clem.IX. Dec.8. num.1. pag.8.
Et quas perſonas ad illius ſolutionem teneri voluerit. Vid.num.2. ibid.
A *Gabella Vini* quomodo Eccleſiaſtici ſint Exempti. Vid. *Eccleſiaſtici*. Vid. *Vinum*.

GABELLARIUS.

Gabellarius prætendens exigere pœnam fraudatæ Gabellæ, probare debet tranſitum per locum, ubi Gabella erat ſolvenda. Dec.181. num.27. pag.491.

GALLESII CASTRUM.

Vid. *Caſtra in ſpecie*.

GALLIA.

In *Gallia* vivitur jure conſuetudinario. Dec.51. num.32. pag.117.
In *Gallia* bona omnia ſita intra limites Feudi præſumuntur Feudalia. Dec.51. n.27. pag.117.
Ex *Galliæ* Conſuetudine poſſidentes bona intra limites Feudi reputantur Coloni adſcriptii, Agricolæ, & Cenſiti. Deciſ.51. num.26., & 27. pag.117.

GENUS.

Genus præcedenter expreſſum determinatur a ſubſequenti ſpecierum deſignatione. Dec.188. num.12. pag.509.

GLANDES.

Glandes, quæ in alieno Solo cadunt, poſſunt infra triduum colligi. Dec.147. n.3. pag.376. & num.44., ubi de ratione. pag.379.
Ampl., quod appellatione *Glandium* omnes fructus continentur. n.4. pag.376.
Et etiam Piſces. n.5. pag.376.
Diſtingue, ut num.34., & 35. pag.378.

GRASCIA.

Graſciæ Bannimenta. Vid. *Bannimenta*.

GRATIA IN GENERE.

Gratia non eget, utens jure ſuo non prohibito. Dec.114. num.39. pag.285., & Dec.115. numer.20. pag.287.
Ad *Gratiam*, ad quam referuntur, Reſcripta reſtringuntur. Dec.169. num.42. pag.458.
In *Gratiis* quid compræhenſum fuerit, interpretatur ab obſervantia. Dec.45. n.9. pag.99.
Gratia, ubi eſt ſubreptitia, vel obreptitia, habetur ac ſi non emanaſſet, & ejus literæ non fuiſſent conceſſæ. Dec.111. n.13. pag.268.
Gratia ſubreptitiè obtenta non habetur in conſideratione. Dec.95. n.10. pag.217.
Gratia ſubreptitia redditur ex reticentia veri. Deciſ.83. num.7. pag.195.

GRATIA IN SPECIE.

Gratia Diſpenſationis. Vid. *Diſpenſatio*.
In *Gratiæ* conceſſione Papa non præſumitur *derogare* velle cæteris juribus Indultario competen. Dec.37. n.12. pag.69.
Gratia Derogationis, & diſpenſationis expedita *Motu proprio* præſumitur juſta. Deciſ.169. num.24. pag.457.
Gratia Derogationis poſterior, ſe referens ad primam,

mam, ad illius normam debet interpretari. Dec.169.n.45. pag.458.
Gratia Derogatoria medietatis vocum, non habet locum, ubi Communitas eſt Patrona, & de ratione. Dec.144.n.11.,& per tot. pag.363.
In *Gratiis Derogatoriis* medietatis vocum, ſolet fieri expreſſio, quod quis præſentatus fuit a medietate Patronorum. Dec.144. nu.58. pag.367.
Et Vid. *Derogatio.*
Gratia Subrogationis obtenta, cum taxativa *tantùm* non ſuffragatur, niſi pro loco expreſsè deſignato. Dec.169. n.39. pag.458.
Ampl.1., non obſtante identitate, vel majoritate rationis. num.40. pag.458.
Ampl.2. ſi fuerit conditionata. n.41. pag.458.

GRATIFICATIO.

Gratificatio, quæ fieri poteſt per Epiſcopum in paritate ſuffragiorum præſentatorum, differt à derogatione medietatis vocum, quæ fit per Papam. Dec.144. n.52. p.366.
Contr. num.54. pag.366.
Reliqua Vid. *Ordinarius.*
In *Gratificationem* reſolvitur derogatio medietatis vocum. Deciſ.144. num.56. pag.367.
Gratificationi ex parte Epiſcopi non eſt locus, quando jusprefentandi ſpectat ad Communitatem. Dec.144. num.67. pag.367.

GRAVATUS.

Gravatus recuperat à fideicommiſſario expenſas litis factas pro tuitione Fideicommiſſi. Deciſ.48. num.31. pag.109.
Ampl. num.32. ibid.
Per *Gravatum* induci nequit conſuetudo affirmativa in præjudicium Vocatorum. Deciſ.158. num.22. pag.408.
Gravati non poſſunt præjudicare Vocatis, ex proprio jure venientibus. Deciſion.159. numer.17. pag.411.
Idque ſpecialiter procedit in Tranſactione. numer.25. ibid.

GREGOR. PP. XIII.

Vid. *Bulla in ſpecie.*

GRIPPÆ.

Grippæ, & Ripæ veniunt appellatione *Vallati*. Deciſ.129. num.32. pag.323.
Grippæ, ex quo non dicantur compræhenſæ in terrenis adjacentibus. Dec.129.nu.35. pag.323.

GUBERNATOR.

Gubernator executor Ordinum S.Congr. præſumitur rectè egiſſe. Dec.105. num.7. pag.251.
Gubernatoris abſque interventu Communitas, an rationes reddere poſſit. Vid. *Redditio Rationis*, Vid. *Univerſitas.*
Gubernatori Salarium, a quo ſolvi debeat.. Deciſ.125. n.15. p.311.,& Dec.126. n.28. p.314.
Gubernatori uno ſubeſſe poſſunt duæ Civitates diſtinctæ. Dec.126.n.27. pag.314.
Et duæ Communitates. n.25. ibid.
Gubernatores non ſolent oſcitanter concedere Edicta prohibitiva. Dec.127. n.38. pag.318.
Gubernatores Status Eccleſiaſtici in reſpicientibus exactionem Onerum Cameralium procedunt uti delegati S.Congr. Bo.Reg, & executores Tabellarum. Dec.136. n.30. pag.344.
Et ob id poſſunt procedere etiam con. Clericos. ibid.

GUBERNIUM.

Quoad *Gubernium* politicum, vel œconomicum tantùm poteſt dari communio inter Civitates, & plura Caſtra. Dec.163. n.43. p.421., Dec.177. num.34. pag.479., & Dec.180. numer.5. pag.485.
Reliqua Vid. *Communio.*

H

HABENS.

Habens Domicilium in aliquo loco, & ſi non debeat reputari rigorosè Civis originarius, dici tamen nequit extraneus. Dec.111. numer.30.p.270. - Vid. Et *Domicilium.*
Habens alicujus rei promiſcuum uſum, & utilitatem, tenetur ad ejuſdem rei manutentionem pro rata. Dec.158. num.11. pag.407.
Habens pro ſe inſtrumentum tranſactionis relevatur ab onere probandi illius obſervantiam. Dec.18. num.7. pag.25.
Habens intereſſe. Vid. *Intereſſe.*
Habens jus aquæ ducendæ. Vid. *Aqua*. Vid. *Aquæductus.*
Habens præſumptionem juris pro ſe relevatur ab onere probandi. Dec.51. num.6. pag.115.
Ampl. num.7. ibid. pag.115.
Habens majores qualitates. Vid. *Qualitas.*

HABITATIO.

Per *Habitationem* decennalem acquiritur Civilitas. Vid. *Civilitas.*

HABITUS.

Habitus Sac. Relig. Hieroſolymitanæ. Vid. *S. Religio Hieroſolymitana.*

HÆRES.

Hæres tenetur ex propria perſona ad obligationem defuncti implendam. Dec.166. n.9. p.445.
Ampl., ſi illam ratificavit, novam obligationem pro illius adimplemento emiſit. n.10. ibid.
Hæres non tenetur reſtituere fructus per Defunctum bona fide conſumptos. Deciſion. 110. num.5. pag.265.
Decl., ut n. finali. pag.266.
Con. *Hæredem* non informatum, vel non currit præſcriptio. Dec.61. num.21. pag.152.
Vel quatenus currat eidem conceditur reſtitutio in integrum. num.22. ibid.
In *Hærede* præſumitur ignorantia. Deciſion.61. num.23. pag.152.
Hæredes Syndicorum, & Officialium, qui tranſegerunt nomine Particularium, non tenentur de proprio. Dec.44. num.49. pag.97.
Ad *Hæredes* non tranſit actio dicendi de nullitate obligationis Mulieris. Dec.61. n.32. p.152., & Dec.62. n.22. pag.154.
Lim. num.33. ibid., & Dec.62. n.23. p.154.
Ad *Hæredes* tranſit actio Spolii. Dec.61. n.2. p.150.
Et eiſdem competit Reintegratio, quæ competebat nulliter deliberationem paſſo. ibid.
Ad *Hæredes* eſt tranſitorium, & ceſſibile, tamquam reale, juſpaſcendi. Dec.33. n.21. p.54.
Ad *Hæredes* tranſit locatio. Dec.175. n.9. p.473.
Pro *Hæredibus* ineptum eſt, quod in Tranſactione ſtipulatum fuerit id, quod non erat ſuperfuturum. Dec.129. n.52. pag.324.
Vel pro re exigui momenti. Deciſion.127. numer.34. pag.318.

HÆ-

HÆREDITARIUS.
Hæreditaria qualitas. Vid. *Qualitas*.
H E R B A.
Herba, & Paſcua ſpectant ad eum, qui pro illis certam annuam ſolvit reſponſionem. Deciſion.78. n.21. p.187., & Dec.80. n.20. p.191.
Ex *Herbarum* reſervatione probatur bona eſſe de territorio Communitatis. Dec.196.n.7.p.532.
Lim. num. 8. ibid.
Herbarum, ubi Communitas eſt Domina. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
H I S T O R I C I.
Hiſtorici non ſolent ſcribere monumenta internicionum, niſi Nobilium. Dec.97.n.38.p.226.
Hiſtoricis Rota ſolet deferre. Dec.97.n.37.p.226.
H O L A N D I A.
Holandiæ Provinciarum Unio. Vid. *Provincia*.
H O M A G I U M.
Vid. etiam Baro. Vid. *Dominium*.
Homagium præſtatur à Vaſſallis, nedum ratione Feudi, ſed etiam Juriſdictionis. Deciſion.51. num.34. pag.117.
Et ex illius præſtatione non infertur ad dominium univerſale. n.35. ibid. pag.117., & Vid. *Bona in ſpecie*.
Ampl. ubi nulla fuit in ipſa præſtatione habita mentio Dominii Univerſalis directi, n.36. ibidem. pag.117.
Homagium ſuper forma præſtandi, antiqua eſt controverſia inter Barones, & Vaſſallos Stat. Avenionen. Dec.53. n.2. pag.123.
In *Homagii* præſtatione antiqua forma debet obſervari. Dec.51. num.1. pag.115.
Homagia æquiparantur Juramento Fidelitatis. Deciſ.52. num.19. pag.120.
Et præſtantur in ſignum juriſdictionis ratione ſolius perſonæ. n.20. ibid. pag.120.
Ampl.1. non obſtantibus verbis, quibus illa reperiuntur concepta. n.21. ibid. pag.120.
Ampl.2. ubi appoſita legatur clauſula — *Salvis libertatibus*. n.22. ibid. pag.120.
H O M O.
Homines non ſolent res egregii valoris diu habere pro derelictis. Dec.36. n.27. pag.64.
Homines ab initio ſine certa lege, & Rectore vagabant. Dec.44. num.3. pag.95.
Homines ſunt viatores in hoc mundo, & veram Patriam habent in Cœlis. Deciſ.111. numer.78. pag.273.
H O R T U S.
Vid. *Venditio*.
H O S P I T A L E.
Vid. *Epiſcopus quoad Juriſdictionem*.

I

J A C T A R E.
Jactare ſuum nemo præſumitur. Vid. *Nemo*.
JACTUM RETIS.
Jactum retis facere dicitur ſuſcipiens aſſignamentum abſque determinatione quantitatis. Deciſ.109. num.14. pag.263.
I D E N T I T A S.
Identitas Bonorum in materia antiqua, excedente metam centum annor. probatur ex verificatione unius confinis cum demonſtratione generali. Dec.39. num.9. pag.75.
Identitas bonorum Emphyteuticorum probatur ex reiteratis confeſſionibus Emphyteutæ. Deciſ.39. num.7. pag.75.
Ampl. num.8. ibid. pag.75.
Identitas omnium *Bonorum* Emphyteuticorum probatur ex eo, quod Emphyteuta illa poſſideat, & pro eis Canones perſolvat. Dec.39. num.2. pag.74.
Lim. ſi doceatur de bonis liberis, eorumque confinibus. ibid. pag.74.
Ampl. principalem concl. ubi confuſio confinium provenit ex culpa Emphyteutæ. n.3. ibid. pag.74.
Et vid. *Bona in ſpecie*.
Identitas Familiæ probatur ex enunciativis antiquis. Dec.97. num.48. pag.227.
.... Ex acceſſu in contractibus minorum ad illos auctorizandum, uti Conſanguineos. n.49. ib.
.... Ex mutuis tractatibus, & agnitionibus. n.50. ibidem.
Ampl. quod hujuſmodi tractatus impugnari non poſſint à ſucceſſoribus eorum, qui tractarunt. num.51. pag.227.
.... Ex obſervantia Judiciali. n.52. ibid. p.227.
.... Ex publica voce, & fama. n.55.verſ.Ex.p.227.
Ampl. ſi ita reputaverit pub. Conſilium. numer.57. pag.227.
.... Ex origine ab eadem Civitate, in qua nobiliter vivebant. Dec.97. num.39. pag.226.
.... Ac ex identitate cognominis familiæ, & Stegmatis. n.40. ibid. pag.226.
.... Ex identitate ſepulturæ. n.46. ibid. p.227.
Ampl. num.47. ibid. pag.227.
Et vid. *Familia*.
Identitas Familiæ non excluditur ex aliquali Stegmatis diverſitate. Dec.97. n.41., & 42.p.226.
I G N O R A N T I A.
Ignorantia præſumitur in hærede. Deciſ.61. numer.23. pag.152.
Ignorantia in præjudicialibus præſumitur in filio. Dec.36. num.46. pag.66.
Ignorantia præſervat à præjudicio. Deciſ.39. numer.58. pag.80.
Ignorantia Juris clari neminem excuſat. Dec.60. num.23. pag.149.
Per *Ignorantiam* actus geſti non præjudicant. Deciſ.36. num.47. pag.66.
I L L A T I O.
Illatio non fit ex diverſis. Dec.28. num.22. p.45., Dec.67. num.13. pag.163., Dec.133. num.39. pag.336., & Dec.137. n.15. pag.345.
Et vid. *Diverſum*.
Illatio non valet de una Communitate ad aliam. Dec.80. num.24. pag.191.
.... De uno caſu ad alium. Dec.102. n.37. p 240.
.... A Juriſdictione Feudi ad dominium ſuper bonis. Dec.51. num.9. pag.115.
.... A parte ad totum. Dec.131. n.43. pag.332.
.... A particularibus ad univerſalia. Deciſ.131. num.43. pag.332.
.... A territorio ad Dominium Paſcuorum. Deciſ.34. num.19. pag.57.
.... Ab uno Privilegio ad aliud. Deciſ. 85. numer.30. pag.199., & Dec.87. n.21. p.203.
IMMEMORABILIS.
Immemorabilis probari debet teſtibus deponentibus cum requiſitis *gloſſ. in cap.1. verb.* memoria de præſcript. in 6. Dec.49. n.26. pag.112., & Dec.150.

Dec.150. num.14. pag.386.
Immemorabilis requirit, quod nil geſtum, viſum, aut auditum fuerit in contrarium. Dec.49. num.28. pag.112.
Immemorabilis requiritur in materia,cui jus reſiſtit. Dec.49. num.25. pag.112.
Immemorabilis negativæ ſolutionis Onerum, & Collectarum quomodò probanda. Vid. *Conſuetudo*.
Immemorabilis facit præſumere meliorem titulum de mundo. Dec.26. n.9. pag.40.
....Et illius vigore poteſt Baro allegare, quod Vaſſalli ſe obligaverint accedere ad Furnum Baronalem. num.10.ibid. pag.40.
Immemorabilis habet vim Privilegii, pacti, ac cujuſvis magis utilis diſpoſitionis. Deciſ.190. num.18. pag.515.
Immemorabilis non interrumpitur per litem ineffectuatam. Dec.28. num.12. pag.44.
Immemorabilis, ſicut excluditur per exhibitionem Privilegii. Dec.150. n.10. pag.385.
Ita per illius ſuppoſitionem confirmatur. numer.11. pag.385.
Immemorabilis, ex quibus actibus excludatur. Deciſ.49. num.27. pag.112.
Immemorabilis allegari nequit con. Inſtrumentum pub., Sententiam, & Rem judicatam. Deciſ.22. num.21. pag.34.
Immemorabili etiam derogant Conſtit. Revocatoriæ exemptionum. Dec.187. n.49. p.506.
Immemorabili æquiparatur Centenaria. Deciſ.147. num.50. pag.379.
Et vid. *Centenaria*.
Immemorabili excluſa, non remanet excluſa Centenaria. Dec.20. num.4. pag.28.
Ex *Immemorabili* poteſt acquiri Jus faciendi bannitas in flumine, vel lacu. Dec.147. n.47. p.379.
.... Jus privativum furnandi. Deciſ.26. num.2., & 10. pag.39.
.... Jus prohibendi venationem, & piſcationem. Dec.147. n.14., & 47. pag.377.
.... Jura Regalia. Dec.177. n.11. pag.477.
.... Jus tranſeundi per fundum Privati. Deciſion.152. num.13. pag.391.
.... Jus Vectigalium, & Pedagiorum. Dec.150. num.7. pag.385.
.... Jus exigendi Gabellas, & Pedagia in Barone à tranſeuntibus per Territorium feudale.Deciſ.150. n.6., & 7. pag.385., & Dec.151. n.2., & 5. p.387., & vid. *Manutentio*.
Per *Immemorabilem* poſſeſſionem libertatis molendi præſcribitur titulus tranſactionis initæ ſuper jure privativo molendi. Dec.20. n.2. p.28.
Ampl. num.3. ibid.

IMMOBILIA.

Vid. *Bona in ſpecie*.

IMMUNITAS.

Vid. etiam *Exemptio*.
Immunitas, ſive exemptio realis tranſit in emptores bonorum. Dec.12. num.1., & 11. p.15., & Dec.13. n.10. pag.17.
....Et ſuffragatur etiam pro exemptione Macelli, & Gabellæ Carnium. ibidem nu.2.13., & per tot. pag.16.
Reliqua. Vid. *Gabella*.
Immunitas à Tributis. Vid. *Tributum*.
Immunitatis Privilegium,per quod quis ſolvere debeat minùs eo, quod debet, eſt revocandum. Dec.165. num.8. pag.428.
Lim. concurrente juſta Cauſa. n.9. ibid. p.428.

IMMUNITAS ECCLESIASTICA.

Immunitas Eccleſiaſtica ab omni jure ſtatuta. n.4. pag.548., & vid. n.6., & 7. ibid.
Immunitas Eccleſiaſt. præſervare debet Eccleſiaſticos à damno, non autem illos in lucro conſtituere. Dec.25. n.4., & 5. pag.39.
Immunitatis Eccleſiaſticæ defenſores Principes eſſe decet. Dec.162. n.13. pag.415.
Immunitati Eccleſiaſticæ non præjudicant ſolutiones, & exactiones Tributorum laicalium, per Eccleſiaſticos, & laicos reſpectivè factas. Deciſ.162. num.17. pag.415.
Immunitati Eccleſiaſticæ ſaltem directè Papa non derogat,dum bona Eccleſiaſtica oneribus Sæcularibus ſubijcit. num.9. pag.548.
Ad *Eccleſiaſticor. Immunitati* conſulendum, & fraudibus obviandum, laici refundunt Eccleſiis illam veriſimilem quantitatem gabellarum, & onerum, quam ſubire non debent, & Eccleſiaſtici ſolvunt, ut cæteri laici. Dec.117. num.5. pag.293.
Et ita practicatur in Regno Neapolis. ib. p.293.
Immunitatem Cleri, & *Eccleſiaſticorum* maximoperè tueri ſategit Bonifac. VIII. anathematis pœna in violatores ſtatuta. num.1. p.546.

IMOLÆ CIVITAS.

Imola olim erat Forum Cornelii. Dec.177. numer.1. pag.477.
Imolæ Civitas, Comitatus, & Diſtrictus, ne in Vicariatum erigerentur,prohibuit Jul. II. Deciſion.177. n.31. pag.479.
Imolæ Territorium in duas partes dividitur, & ex quibus Villis, & Caſtris conſtituatur. Deciſion.177.n.2. pag.477.

IMPEDIMENTUM.

Impedimentum præſtans non debet ex illo commodum reportare. Dec.70. n.20. pag.170.

IMPERATOR.

Imperatorum, & Principum largitiones erga Eccleſiam Romanam referuntur. n.16. p.556.

IMPETRATIO, IMPETRANS.

Vid. *Literæ Apoſtolicæ*.
Impetratio licentiæ. Vid. *Licentia*.

IMPLEMENTUM.

Implementum, ubi reſpicit cauſam finalem conductionis, ſi deficiat, poteſt agi ad reſciſſionem. Dec.4. num.2., & 9. pag.4.
Ampl. non ſolùm per viam actionis, ſed etiam exceptionis. num.3. ibid. pag.4.
Procedit ante executionem contractus, ſecus poſt illius perfectionem. n.4., & 10.ibid.pag.4.
Non *Implementi* exceptio non admittitur ad retardandam ſolutionem penſionis, quando Conductor continuavit in locatione. Deciſ.3. num.10. pag.4.
Ad *Implementum* non autem ad reſolutionem agi valet in contractu nominato. Dec.18. n.17. p.25., & Dec.22. num.25. pag.34.
Ampl. in contractu Tranſactionis. n.17. p.25.
Lim. ubi adſit pactum reſolutivum. ibid.
Ad *Implementum*, ſive ad damna agi poteſt in contractu locationis, non autem ad reſciſſionem contractus. Dec.3. n.2. p.3., & Dec.4. num.4., & 10. pag.4.
Ampl. ubi Conductor continuavit in locatione. num.5., & ſeqq. pag.4.

Decl.

Decl. procedere, ubi non implementum ſequitur poſt executionem, ſecus ſi ante. n.5. pag.4.
De non *Implemento* expromiſſorum excipere nequit, qui non implevit ex parte ſua. Dec.22. numer.24. pag.34.
De non *Implemento* excipiens illud tenetur probare. Dec.22. num.22. pag.34.
Impleviſſe dicitur ex parte ſua, qui omnem operam impendidit pro *implemento* expromiſſorum. Deciſ.22. num.23. pag.34.

IMPOSITIONES CAMERALES.

Vid. *Onera Cameralia*.

IMPUTATIO.

Imputationi non ſubjacent fructus bona fide conſumpti. Dec.107. num.29. pag.259.

INÆQUALITAS.

Vid. *Diviſio*.

INCAPACITAS.

Incapacitas Patris non privat familiam Jure honorifico eidem competenti. Dec.98.n.25. p.230.

INCISIO.

Vid. etiam *Sylva*.
Inciſio Arborum, & Sylvarum, ex quibus probetur. Dec.72. num.6. pag.174.
Inciſio Arborum, & Sylvæ prohibita cenſetur ex obligatione conſervandi, & augendi Sylvam. Dec.39. num.37. pag.78., & Deciſ.41. numer.12. pag.88.
Inciſione Arborum prohibita, prohibita etiam dicitur appropriatio fructuum ex eadem inciſione retrahen. Dec.43. num.1. pag.93.
Ex *Inciſione*, & diradatione Sylvæ nemoroſæ efficiuntur meliores. Vid. *Sylva*.

INCLUSIO.

Incluſio unius eſt excluſio alterius. Dec.98. nu.15. p.229., & Dec.157. num.10. pag.405.
Lim. num.15. pag.405.

INCOLA.

Incola in concurſu cum Oriundo, dicitur lato modo Extraneus. Dec.111. num.108. pag.275.
Incola loci ſubjicitur Statutis, & Ordinationibus loci. Dec.111. num.100. pag.274.

INCOLATUS.

Incolatus, ſeu Domicilium non ſufficit ad hoc, ut quis dicatur Oriundus, vel Originarius. Dec.111. num.106. pag.275.
Per *Incolatum* quomodò acquiratur Civilitas. Vid. *Civilitas*.

INCOMMODUM.

Vid. *Commodum*.

INDEBITUM.

Indebitum ſolutum favore piæ Cauſæ non repetitur. Dec.107. num.30. pag.259.
Procedit etiam in indebito ſoluto pro dote Eccleſiæ. num.31. ibid.

INDEFINITUS.

Indefinita locutio æquipollet univerſali. Dec.48. num.23. pag.108.

INDULGENTIA.

Indulgentia, vel negligentia anteceſſoris Exactoris non præjudicant Succeſſori in Exactione Gabellæ. Dec.150. num.18. pag.386.
....Ac in exercitio actus facultativi. ib. pag.386.

INDULTUM.

Indulto retinendi penſiones uſque ad ſum. aur.200. gaudent Eq. S. Stephani. Deciſion.140. numer.53. pag.351.

INFERIOR.

Inferior Dominus. Vid. *Dominus*.
Inferior à Principe nequit condere Statuta contraria diſpoſitioni Juris. Dec.47.n.24. p.104.
Et Vid. *Statutum*.

INGRESSUS.

Ingreſſum in proprium fundum, quando Dominus impedire poſſit. Vid. *Dominus in ſpecie*.

INHIBITIONES.

Inhibitiones præſentatæ, & non moderatæ præſeferunt ſpeciem manutentionis. Dec.19. nu.3. p.27., & Dec.20. num.8. pag.28.

INIURIARUM ACTIO.

Vid. *Actio*.

INNOC. PP. III., X., & XI.

Innoc. III. dolet, ſub Chriſtianis Principibus deterioris conditionis Sacerdotes eſſe, quàm ſub Pharaone fuerint. n.12. verſ.Jure. p.548.
Innoc. X. Vid. *Conſl. in ſpecie*.
V.S.D. Inn. XI. ſuppreſſis Officiis Secretariatuum Apoſtolic. pretium Officialibus reſtituit. Deciſ.154. num.6. pag.393.
... Suppreſſit unum ex tribus quadrantibus Gabellæ Carnis. Dec.156. num.1. pag.399.

INOBSERVANTIA.

Ex *Inobſervantia Pactorum* Contractus reſolvitur. Vid. *Contractus*.
Inobſervantia Tranſactionis, ex quibus excludatur. Dec.22. num.5., & ſeqq. pag.33.
Inobſervantia Tranſactionis facit præſumere illam, vel fuiſſe revocatam, vel annullatam. Deciſ.18. num.6. pag.25.

INSCRIPTIO.

Vid. *Intitulatio*.

INSIGNIA.

Vid. *Stegma*.

INSTANTIA.

Inſtantiæ Partium, quantum fieri poteſt, ſunt conciliandæ. Dec.119. num.1. pag.297.
In qualibet *Inſtantia* judiciali de jure intelligitur Clauſula *non deducta deducam, & non probata probabo*. Dec.197. num.1. pag.536.
Ex *Inſtantia* etiam extrajudiciali excluditur bona fides. Dec.110. num.19. pag.266.
Ex *Inſtantia* Judiciali tantùm inducitur mala fides. Deciſ.61. num.36. verſ.Maximè. pag.153.

INSTITUTIO.

Sine *Inſtitutione* Epiſcopi Præſentatus non poteſt in poſſeſſione Eccleſiæ ſe intromittere. Deciſ.124. num.10. pag.308.

INSTRUMENTUM.

Inſtrumentum non eſt, niſi ad probandum actum jam perfectum. Dec.64. num.24. pag.158.
Inſtrumentum inter alios ſtipulatum non afficit. Dec.127. num.39. pag.318.
Inſtrumentum deliberationis habetur pro ſtipulato in odium ejus, qui impedimentum præſtitit. Dec.71. num.9. pag.172.
Inſtrumenti Enunciativa. Vid. *Enunciativa*.
Inſtrumenti partes ad invicem declarantur. Deciſ.15. num.8. pag.21.
Ex *Inſtrumenti* non exhibitione oritur præſumptio illius inexiſtentiæ. Dec.40. num.23. p.86.
Con. *Inſtrumentum* publ. non eſt allegabilis præſcriptio, vel conſuetudo. Dec.22. num.19. p.33. Et de ratione num.21. pag.34.
Ampl. num.22. ibid. pag.34.
Sine *Inſtrumento*, & ſine Scriptura poteſt etiam pro-

probari Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.
Sine *Inſtrumento* non præſumitur facta magna acquiſitio bonorum. Dec.40. n.22. pag.85.
Ampl. num.23. ibid.
Ex *Inſtrumento* probatur Creditum. Dec.110.numer.2. pag.264.
Ex *Inſtrumento* probatur emptio, & pretii ſolutio. Dec.68. num.8. pag.165.
Inſtrumenta rogare, ad quem pertineat deſumitur ex conſuetudine. Dec.161.num.2. pag.413.
Inſtrumentis ſi Teſtes contrarii ſint non admittuntur. Dec.159. num.14. pag.411.
Ex *Inſtrumentis* probatur poſſeſſio. Deciſ.79. numer.4. pag.188.

INTENTIO.

Intentio Fundatorum interprætatur ex obſervantia practicata à Patronis. Dec.144. n.36. p.365.
Intentio Communitatis declarari nequit per ejus Officiales, ſine ſpeciali mandato. Deciſion.109. num.16. pag.263.
Intentio Papæ diſponentis deſumitur ex parte proœmiali. Dec.163. n.60. pag.422.
Intentionis fundamentum. Vid. *Fundamentum*.

INTERDICTUM.

Interdictum unde vi competit nulliter deliberationem paſſo. Dec.63. n.23. pag.156.

INTERESSE.

Intereſſe à principio taxatum exigi valet in totum, non obſtante aliquo exceſſu. Deciſ.15. numer.12. pag.22.
De *Intereſſe* Communi, ſive Eccleſiæ, quotieſcunque agitur, lis fieri debet communibus expenſis. Dec.16. num.1. pag.22.
De *Intereſſe* publico Eccleſiæ agi dicitur, quoties quæſtio eſt cum Extraneo. Deciſion.16. numer.3. pag.22.
Intereſſe habentes citandi ſunt in computorum diſpunctione. Dec.63. n.16. pag.156.

INTERPELLATIO.

Per *Interpellationem* conſtitutus in mala fide tenetur ad damna, & intereſſe. Dec.9. n.14. p.11.

INTERPRÆTATIO.

Interprætatio ea ſumi debet, quæ congruit expreſſis. Dec.106. n.10. pag.254.
Interprætatio diametraliter oppoſita menti Summi Pontificis non eſt admittenda. Deciſion.114. num.29. pag.284.
Interprætatio facienda eſt con. eum, qui obſcurè locutus eſt. Dec.48. n.30. pag.109.
Interprætatio omnis ſumi debet pro conciliatione, & utilitate actus. Dec.14. n.11. pag.19.
Interprætatio Privilegii. Vid. *Privilegium*.

INTITULATIO.

Intitulatio, & inſcriptio *di Padri*, *e Fondatori* probat ſuperintendentiam tantùm. Deciſ. 45. num.12. pag.100.

INVENTARIUM.

In *Inventarii* confectione, hæres ad cautelam ſibi præſervat facultatem addendi, & minuendi. Dec.117. num.11. pag.293.

INVENTOR.

Inventor venarum metallorum, mineralium ſulphuris, & ſimilium. Vid. *Fodinæ*. Vid. *Fructus*.

INVERISIMILE.

Inveriſimile eſt, quod vir cordatus velit obtinere Privilegium cum impenſa, quando illud jam habet. Dec.116. num.43. pag.292.

INVERISIMILITUDO.

Inveriſimilitudo eſt imago falſitatis. Deciſion. 23. num.14. pag.37.
Et adimit fidem Teſtibus. ibid.
Inveriſimilitudo plurimùm deſervit ad eruendam veritatem. Dec.163. n.38. pag.420.

INVESTIMENTUM.

Inveſtimentum conficiens cum pretio retracto ex venditione rei alienæ ſibi acquirit, ſolùmque remanet debitor pecuniarum. Deciſion.38. num.1. pag.71.
Lim.1. ubi inveſtimentum ſubrogatur in locum rei venditæ. n.2. pag.71.
Et ex quibus talis ſubrogatio excludatur. n.6., & ſeqq. ibid. pag.71.
Ampl.lim., ubi pecuniæ retractæ ex venditione erant deſtinatæ ad inveſtiendum. n.3. ibid.
Decl., ut num.7. ibid. pag.71.
Subampl. ubi agatur de inveſtimento demandato per Superiorem, num.4. ibid. p.71.
Decl. limitationem procedere, ubi conſtet de voluntate Inveſtientis, vel de præcepto poſitivo. num.5. ibid. pag.71.
Lim.2.,ubi inveſtimentum ſit factum mala fide, & lite pendente, quia tunc tenetur reſtituere inveſtimentum, unà cum fructibus. Dec.38. num.11. pag.72.
Lim.3. in Conductore acquirente ex pretio Sylvæ non cæduæ. Vid. *Conductor*, & Vid. *Sylva*.
Inveſtimentum dicitur factum ad commodum illius, in cujus faciem cantat. Dec.42. n.5. p.92.

JUDEX IN GENERE.

Judex officium ſuum non impertitur, niſi illud imploranti. Dec.165. num.48. pag.438.
Judex, ubi res delata eſt in Judicium, aſſumit partem illius, qui dedit cauſam recurſui. Deciſ.98. num.30. pag.230.
Et mandat facere id, quod deficiens in munere ſuo facere debebat. num.31. ibid. pag.230.
Ampl. procedere in Tribunali Rotæ ex diſpoſitione *Clem. Auditor*. n.32. ibid. pag.230.
Judex debet omnes inſpectiones ſub cauſa cadentes inſimul terminare. Dec.68. n.3. pag.165.
Decl.1., ut n.4., 5., & 6. ibid. pag.165.
Decl.2.,ut num.7. pag.165.
Judex ſolet, ac poteſt pronunciare ſuper poſſeſſorio, & reſervare cognitionem petitorii. Deciſ.156. num.3. pag.400.
Judex in Judicio nunciationis novi operis quomodo provideat. Dec.96. n.1. pag.218.
Judex providum, & Æquitatis Conſilium capere debet uni Parti conſulendo ſine damno alterius. Dec.190. num.1. pag.514.
Judex ſine nota exceſſus poteſt uni Parti inhibere, ut juſtitiam ſuum complementum aſſequatur. Dec.184. num.2. pag.496.
Judex curare debet,ut Defunctorum voluntates adimpleantur per hæredes.Dec.106.n.27. p.256.
Judex in taxatione ſequi ſolet Judicium Peritorum. Dec.44. num.52. pag.98.
Judex non ſemper ſequi debet Peritorum Judicium. Deciſion.58. num.21. pag.144.
Sed illud poteſt corrigere delendo, vel ſupplendo. num.22. ibid. pag.144.
Judicis per ſententiam ſuppletur in cauſis Judicium Peritorum. Dec.91. num.20. pag.210.
Judex præſumitur omnia præcedenter recognoviſſe. Dec.97. num.54. pag.227.

Ju-

Judicis arbitrio remittitur electio loci, in quo rationes reddi debeant. Dec.55. n.12. pag.131., & Dec.57. num.14. pag.139.
Judicis aſſertioni ſtandum eſt in iis, quæ vidit, & vidiſſe teſtatur. Dec.40. num.26. pag.86.
Judicis decretum adhibitum in contractu Communitatis non reddit actum judicialem. Dec.161. num.4. pag.414.
Judicis Factum. Vid. *Factum*.
Judicis Mandatum. Vid. *Mandatum*.
Judicis Sententia. Vid. *Sententia*.

JUDEX IN SPECIE.

Judici DELEGATO, ubi ratione dignitatis, & non perſonæ eſt delegata Cauſa, Comiſſio directa adimpleri, & conſummari valet per ſucceſſorem. Dec.156. num.111. pag.400.
Judex delegatus non poteſt excedere limites Commiſſionis. Dec.55. nu.5. pag.130., & Dec.57. num.3. pag.138.
Ampl. non obſtante Partium conſenſu. Dec.57. num.4. pag.138.
Judex Delegatus, poſtquam pronunciavit in poſſeſſorio, non poteſt in petitorio procedere ſine nova commiſſione. Dec.156. n.2. p.400.
Lim.1. ubi pronunciavit reſervata cognitione petitorii. num.4. pag.400.
Decl. limit. non procedere, ubi à ſententia lata in poſſeſſorio fuit appellatum. n.5. -- & de ratione. num.6. pag.400.
Lim.2. ubi conſtat de remiſſione facta ab Auditore Sanctiſſimi. num.7. pag.400.
Judicis LAICI juriſdictionis defectus ſanatur ex confirmatione Apoſtolica. Dec.190. n.12. p.515.
Coràm *Judice laico* facta deliberatio pignorum Clericorum eſt nulla. Dec.136. n.28. p.344.
Lim. num.30., & 31. ibid.
Judex SECUNDÆ INSTANTIÆ poteſt judicare ſuper omnibus iis, ſuper quibus pronunciavit Judex primæ inſtantiæ. Dec.78. n.1. pag.185.
Judex SUPREMUS ſuper omnibus pronunciaſſe præſumitur. Deciſ.163. num.51. pag.421.
Uti *Judex* non pronunciat Princeps Supremus nec telam judiciariam ſervat. Deciſion.165. numer.56. pag.441.
Judices proprios habent Supremi Principes, qui eorum Cauſas tàm activas, quàm paſſivas cognoſcunt. Dec.34. num.22. pag.57.

JUDICIALIS.

Judicialis Acceſſus. Vid. *Acceſſus*.
.... Coactio. Vid. *Coactio*.
.... Obſervantia. Vid. *Obſervantia*.

JUDICIUM IN GENERE.

Judicium ferendum eſt ſuper ſtatu rei de præſenti, non de præterito. Dec.126. n.21. pag.314.
Judicium idem ſemper eſt, nec immutatur ex adnexione ſubalternarum petitionum. Deciſion.197. num.2. pag.536.
In *Judiciis* ſevanda eſt æqualitas. Deciſion. 163. num.58. pag.422.

JUDICIUM IN SPECIE.

In *Judicio* CONCURSUS quomodo Creditores conveniant. Vid. *Creditor*.
Judicium MANUTENTIONIS ſummariſſimum eſt illud ſuper poſſeſſione jurium paſcendi, lignandi, &c. Dec.67. num.2. pag.163.
In *Judicio manutentionis* attenduntur teſtes, etiam aliquas patientes exceptiones. Deciſ.54. numer.50. p.128., & Dec.124. n.8. pag.308.
In *Judicio manutentionis* teſtes, etiam formiter non examinati probant. Dec.19. n.8. p.25., & Dec. 67. n.2. p.163. -- Reliqua. Vid. *Teſtis*.
In *Judicio manutentionis ſummariſſimo* leviores probationes ſufficiunt. Dec.79. n.9. pag.188., Dec. 124. n.7. pag.308., & Dec.137. n.8. pag.345.
In *Judicio manutentionis* exceptiones requirentes altiorem indaginem reijciuntur ad petitorium. Vid. *Exceptio*.
In *Judicio* NUNCIATIONIS novi operis quomodo Judex provideat. Dec.96. num.1. pag.218.
Judicium PERITORUM Judices, & Tribunalia ſequi ſolent in taxatione. Dec.44. n.52. p.98.
Judicium Peritorum Judex non ſemper ſequi debet. Dec.58. num.21. pag.144.
Sed illud poteſt corrigere delendo, vel ſupplendo. num.22. ibid.
Judicium Peritorum in Cauſis ſuppletur per Judicis ſententiam. Dec.91. num.20. pag.210.
In *Judicio* PETITORIO Judex delegatus, an, & quando pronunciare poſſit, poſtquam pronunciavit in poſſeſſorio. Vid. *Judex*.
In *Judicio* POSSESSORIO Judices pronunciare ſolent ſuper Poſſeſſorio, & reſervare cognitionem Petitorii. Dec.156. n.3. pag.400.
Judicium PRINCIPIS Supremi non præſumitur ſine cauſa congrua, & honeſta latum. Deciſ.164. num.11. pag.423.
Judicio Principis Supremi ſtandum eſt in dubio. Dec.164. num.21. pag.425.
Judicium PROBABILIS *defenſionis* litium ſumendum non eſt ab exitu, ſed ab inſtitutione. Deciſ.93. num.11. pag.213.
In *Judicio* SPOLII, quomodo fieri debeat liquidatio fructuum, eorumque reſtitutio. Vid. *Fructus*. Vid. *Spolium*.

JULIUS PP. II., & III.

Jul. II. an.1504. prohibuit per Breve, ne impoſterum Civitas, Comitatus, & Diſtrictus Imolenſis in Vicariatum, aut alium titulum erigeretur. Dec.177. n.31. pag.479.
Jul. II. quod Privilegium indulſerit Civitati Ravennæ. Vid. *Ravennæ Civitas*.
Jul. III. prorogavit Subſidium Triennale. numer.19. pag.563.

J U R A.

Vid. etiam *Jus*.
Jura ab Adverſario producta. Vid. *Adverſarius*.
Jura contra pupillum tutor acquirere non poteſt. Dec.154. num.23. pag.395.
....Idem procedit in Adminiſtratore bonorum Univerſitatis. ibid.
Jura Fiſcalia. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Jurium incorporalium conductori, an competat Prælatio. Vid. *Conductor*.
Jurium Tranſigentium approbatio. Vid. *Tranſactio*.
Jurium Ceſſio. Vid. *Ceſſio*.
.... Poſſeſſio. Vid. *Poſſeſſio*.
.... Quaſi poſſeſſio probatur ex actibus, etiam ineffectuatis. Dec.67. n.12. pag.163.
.... Præſervatio. Vid. *Præſervatio*.
.... Reſervatio. Vid. *Reſervatio*.
.... Tranſlatio. Vid. *Tranſlatio*.

JURAMENTUM.

Juramentum non debet ita facilè deferri. Deciſion.119. n.9. pag.297.
Juramentum Fidelitatis. Vid. *Homagium*.
Juramentum in litem non admittitur ſuper quantitate

tate volita per Creditorem, Deciſion. 119. num.10. pag.297.
Sed per Judicem prius taxatur. ibid. p.297.
Juramento non validatur contractus enormiſſimè læſivus. Dec.61.n.31. pag.152.

JURATI COMMUNITATIS,

Vid. *Communitas quoad ſpecialia*, vid. *Juſpatronatus*, vid. *Juſpræſentandi*, vid. *Præſentatio*.

JURISDICTIO.

Juriſdictio Epiſcopi. Vid. *Epiſcopus*.
Juriſdictio probatur ſpectare ad Ordinarium ex eo, quod Papa ab illius poteſtate indulſit Exemptionem. Dec.115. num.6. pag.286.
Juriſdictio, cui data eſt, ea quoque conceſſa videntur, ſine quibus illa explicari nequit. Dec.56. num.6. pag.136., Dec.58. n.13. pag.143., & Dec.69. num.3. pag.167.
Juriſdictio Eccleſiaſtica poteſt per laicos acquiri ex privilegio Apoſtolico. Dec.115. n.5. p.286.
Juriſdictio habitualis poteſt eſſe penes unum, exercitium verò penès alium. Deciſion.45. num.14. pag.100.
Juriſdictionis in ſignum præſtatur Homagium. Vid. *Homagium*.
Juriſdictionis defectus in Judice laico ſuppletur ex confirmatione Apoſtolica. Dec.190. n.12. p.515.
Juriſdictionis potiſſimus actus eſt jus collectandi bona, & ſuper ipſis repartiendi taxam Onerum Cameralium. Dec.188. n.17. p.509.
Juriſdictionem quando importet verbum *taxare*. Dec.101. num.8. pag.236.
Quoad *Juriſdictionem* inter Communitates Communio non probatur ex materiali diviſione rei Communis. Deciſion. 125. numer. 10. pag.311.
A *Juriſdictione* Feudi ad Dominium ſuper bonis in Feudo ſitis, non valet illatio. Deciſ.51. numer.9. pag.115.

JUS IN GENERE.

Jus ſtat in Scrinio pectoris Principis ſupplicati. Dec.144. num.63. pag.367.
Juris derogatio. Vid. *Derogatio*.
Juris diſpoſitio ſemper manet illæſa, ubi non reperiatur, vel expreſsè correcta, vel correctio ab expreſſis non reſultet. Deciſ.183. numer.12. pag.495.
Jure ſuo non prohibito utens nec eget gratia, nec timet anguſtiam. Dec.114. num.39. pag.285., & Dec.115. num.20. pag.287.
Juris proprii renunciatio. Vid. *Renunciatio*.

JUS IN SPECIE.

Jus Affidandi. Vid. infra *Juſpaſcendi*.
Jus Approbandi puellas Deo dicandas, quomodo competere poſſit Communitati. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Jus Aquæ Ducendæ habens. Vid. *Aquæ*.
Jus Cogendi populum ad expurgationem Aquæductus, ſive Vallati. Vid. *Aquæductus*.
In *Jure cogendi* Communitatem, & homines ad expurgandos foveos, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
Jus Collectandi Bona, & ſuper ipſis repartiendi Taxam Onerum Cameralium, eſt potiſſimus actus Juriſdictionis. Dec.188. n.17. p.509.
In *Jure collectandi* manutentio debetur poſſidenti. Dec.82. num.2. pag.192.
Ampl. num.3. pag.193.
Jus Convocandi, & eligendi Presbyteros pro ſervitio Parochialis ſpectat ad Parochum. Deciſ.124. num.17. pag.309.
Ampl. num.18. pag.309.
In Jure Decimandi manutentio debetur univerſali Decimatori. Vid. *Manutentio*.
Jus Deputandi. Vid. infra *Jus nominandi*.
Jus Devolutionis. Vid. *Collatio*.
Jus liberè Disponendi, arguit dominium in diſponente. Dec.35. n.15. pag.59.
Jus Eligendi. Vid. ſupra *Jus convocandi*.
In *Jure* exigendi annuas preſtationes, ut locum habeat præſcriptio, requiritur oppoſitio, ſive denegatio cum ſubſecuta acquieſcentia. Deciſ.174. num.20. pag.471.
Jus exigendi gabellam. Vid. *Condonatio*, & vid. Infra. *Jus vectigalium*.
Jus Extirpandi in quibus conſiſtat. Deciſion.78. num.19. pag.187.
Jus extirpandi agros ſpectat ad eum, ad quem pertinet cultura bonorum. Deciſion. 78. numer.16. pag.187.
In Jure Faciendi Repartimenta, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
Ex Jure Fenandi ſpectan. ad Communitatem diminuitur valor Juriſpaſcendi. Deciſ.33. numer.22. pag.54.
Jus Furnandi. Vid. *Furnum*. vid. *Furnandi Jus*. Et Vid. infra *Jus privativum Furnandi*.
In Jure Glandandi, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
Jus Honorificum, quam probationem requirat. Vid. *Deſcendentia*.
Ad *Jus honorificum* obtinendum pollens qualitatibus neceſſariis non debet ſine juſta cauſa rejici. Dec.97. num.27. pag.225.
Jura honorifica Nobiles diligentiùs cuſtodiunt, quàm facultates. Dec.97. n.13. pag.224., & Dec.98. num.2. pag.229.
In *Juribus honorificis* verba benignè interpretantur. Dec.98. num.12. pag.229.
Jus honorificum competens Communitati. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Jus honorificum in Eccleſia dicitur, quod eſt compatibile cum ejus libertate. Deciſ.145. numer.25. pag.370.
Jus honorificum competens alicui familiæ conſervatur per eum, qui repræheſentat totam Familiam, tale Jus poſſidentem. Dec.98. numer.23. pag.230.
Jus honorificum Familiæ in una linea exiſtens non tranſit ad aliam, niſi illa tota evacuata. Deciſ.97. num.25. p.225., & Dec.98. n.7., 16., & 22. pag.229.
Idque procedit, etiam in ſucceſſionibus. Deciſ.98. num.8. pag.229.
Jus honorificum Familiæ præjudicatum non remanet ex incapacitate Patris. Deciſion.98. numer.25. pag.230.
In *Jure honorifico* competenti Familiæ, cui debeatur manu tentio. Vid. *Manutentio*.
Jus Lignandi, in quibus conſiſtat. Dec.78. numer.19. pag.187.
Jus lignandi pro propriis Ædificiis in Sylvis etiam non cæduis Emphyteutæ permittitur. Dec.36. num.35. pag.65.
Procedit cum licentia Domini directi. numer.36. pag.65.

Juris

Juris lignandi poſſeſſio, ex quibus probetur. Vid. *Poſſeſſio*.
In *Jure lignandi*, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.
JURIS MOLENDI libertatis poſſeſſio, ex quibus probetur. Dec.19. n.2. 5., & 7. pag.27.
In *Jure molendi*, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.
JUS MUNICIPALE Eccleſiæ inviolabiliter ſervari debet. Dec.16. num.2. pag.22.
Reliqua. Vid. *Statutum*.
JUS NOMINANDI Cappellanos poteſt ſpectare etiam ad ſimplicem Laicum, & Univerſitatem. Deciſ.124. num.24. pag.309.
Decl. tamen, quod in caſu eorum admiſſionis ſaltem ex honeſtate requiritur licentia Rectoris. num.12. pag.308.
Jus nominandi, & deputandi non implicat, quod ſpectet ad unum, & approbatio ad alium. Dec.124. num.9., & ſeqq. pag.308.
Reliqua quoad *Jus nominandi*. Vid. infra *Jus præſentandi* ſub ſuo peculiari titulo.
Juris nominandi poſſeſſio. Vid. *Poſſeſſio*.
Et Vid. etiam infra *Jus præſentandi*.
JUS PASCENDI.)
JUSPATRONATUS.) Vid. infr. ſub ſuis peculiarib. tit.
JUSPRÆSENTANDI.)
JUS PEDAGIORUM. Vid. infra. *Jus Vectigalium*.
JUS PRIVATIVUM effodiendi, & fabricandi Sulphura in Satu Urbini, eſt de Regalibus. Dec.183. num.8. pag.494.
Illudque locatur à Rever. Camer. Apoſtolic. num.9. pag.494.
In *Jure privativo* furnandi, cui debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.
Juris privativè furnandi poſſeſſio. vid. *Poſſeſſio*.
Juris privativè furnandi pertinentia, ex quibus probetur. Dec.139. num.1. pag.346.
Et Vid. *Baro*. Vid. *Furnandi Jus*., & Vid. infra *Jus probibitivum*.
JUS PROHIBENDI, ſive Dardania quid ſit, & quando Principi competat. Dec.96. n.19. pag.219.
Jus probibendi Eccleſiaſticis aperitionem Furni ad hoc, ut Communitas dicatur acquiſiviſſe, quid requiratur. Dec.157. num.9. pag.405.
Juris probibendi in Molendino privilegium. Vid. *Molendinum*. Vid. *Privilegium*. Vid. *Jus probibitivum*.
Jus probibendi Venationem, & piſcationem, poteſt per Principem inter Regalia recenſeri, & alteri concedi. Dec.147. num.16. pag.377.
Decl., ut num.17. pag.377.
Jus probibendi Venationem, vel piſcationem, ſive faciendi bannitas poteſt, ac debet ex privilegio, vel immemorabili acquiri. Dec.147. num.14., & 47. pag.377.
JUS PROHIBITIVUM furnandi in Barone vigore Tranſactionis probatur ex actione intentata per Communitatem ſuper reaptatione furni. Dec.29. num.9. pag.46.
....Ex quo idem furnus unicè coquebat panes Subditorum. ibid., & num.12. pag.46.
....Ex locationibus furni Baronalis, cum pacto coquendi panes Subditorum. num.10. ib. p.46.
....Ex quo in locatione Gabellæ panis albi facta per Communitatem paciſcitum fuit, quod Affictuarius panes coquere deberet in furno Baronali. n.14., & 34. ibid. pag.46.
....Ex quo furnus reputabatur tamquam publicus loci. n.13. 15., & 16. ibid. pag.46.
....Ex quo ab immemorabili nullus alius furnus reperitur, quàm Baronalis, nu.17., & 35. ibid. pag.47.
Reliqua. Vid. *Baro*. Vid. *Furnus*. Vid. *Furnandi Jus*.
Jus probibitivum acquiri poteſt ex privilegio, pacto, vel conſuetudine. Deciſion.149. numer.2. pag.383.
Jus probibitivum conſtruendi nova Molendina probatur ex Edicto Priucipis. Dec.96. numer.15. pag.219.
Ad *Jus probibitivum* acquirendum in Molendino Principis quid requiratur. Deciſion.96. numer.31. pag.221.
Ad *Jus probibitivum* conſtruendi nova Molendina præſcribendum requiritur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia. Deciſ.149. num.8., & 10. pag.383.
Vel probatio concludens tituli. n.2., & 14. p.383.
Jus probibitivum in præjudicium Univerſitatis non conſtituitur ex actibus geſtis a Particularibus ſine ejus licentia. Deciſ.24. numer.8. pag.38.
Super *Jure probibitivo* Molendi Tranſactionis initæ titulus præſcribitur ex immemorabili poſſeſſione libertatis Molendi. Deciſ.20. numer.2. pag.28.
Ampl. num.3. ibid.
In *Juribus probibitivis* poſſeſſio, ex quibus probetur. Vid. *Poſſeſſio*. Vid. *Quaſi Poſſeſſio*.
JUS PUBLICUM conſiſtit etiam in Sacris, & Sacerdotibus. Dec.141. num.24. pag.354.
Jus publicum, & Fiſci pactis Privatorum lædi non poteſt. Dec.73. n.22., & 23. pag.177.
Jus publicum ſervare tenentur Univerſitates, & Communitates. Dec.141. num.24. pag.354.
JUS QUÆSITUM alteri tollere Princeps Supremus poteſt. Dec.9. num.6. pag.10.
Decl. tamen, quod poſt conceſſum Privilegium non decet eidem *Juri quæſito* derogare. Vid. *Princeps*.
Juri quæſito univerſo Conſilio Singuli de Univerſitate præjudicare non poſſunt. Deciſ.170. num.5. pag.460.
JUS SPICANDI poteſt acquiri ex conſuetudine. Dec. 80. num.19. pag.191.
Jus ſpicandi, ex quibus probetur competere Communitati. Dec.78. num.25. pag.187.
Juris ſpicandi poſſeſſio, ex quibus excludatur. Vid. *Poſſeſſio*.
In *Jure ſpicandi*, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.
Jus ſpicandi ſpectat ad Dominum utilem. Dec.80. num.21. pag.191.
In *Jure ſpicandi*, cui competat Manutentio. Vid. *Manutentio*.
JUS TERTII in qualibet conceſſione, & licentia ſemper intelligitur præſervatum. Deciſ.59. numer.14. pag.146.
Juri Tertii quando Papa cenſeatur derogaſſe. Vid. *Papa*. Vid. *Pontifex*.
Juri Tertii præjudicare nequit Communitas. Deciſ.111. num.61. pag.272.
Reliqua. Vid. *Tertius*.
JUS TRANSEUNDI, ex quibus probetur competiiſſe ex obligatione, non autem ex permiſſione, vel fa-

familiaritate. Dec.152. n.17. pag.391.

Jus tranſeundi ſuper fundo Privati, probari debet per titulum, vel per immemorabilem. Dec.152. num.13. pag.391.

Secus eſt, quoad Jus tranſeundi per Viam publicam. num.14. pag.391.

Jus tranſeundi per Viam publicam competit unicuique de populo. Dec.152. num.14. p.391.

Reliqua. Vid. *Via*.

Juris tranſeundi poſſeſſio, ex quibus probetur. Vid. *Poſſeſſio*.

In *Jure tranſeundi*, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.

Jus Vectigalium, & Pedagiorum non competit inferioribus à Principe. Dec.150. n.3. p.385.

Sed tantùm Regibus, & Principibus Superiorem non recognoſcentibus. num.4. pag.385.

Lim.1. concurrente poſſeſſione centenaria. numer.6. pag.385.

....Vel immemorabili. num.7. pag.385.

Ampl. limit. 1. num.8. pag.385.

Ampl.2. num.15. pag.386.

Limit. 2., ubi concurrat enunciativa Supremi Principis. num.9. pag.385.

Jus Vectigalia, Pedagia, & Gabellas exigendi venit ſub conceſſione facta cum verbis prægnantibus, de quibus in Dec.39. num.43. pag.79.

Et ſignantèr ſub expreſſione proventuum ſpectan. ad Cameram, generalitèr facta. numer.44. pag.79.

Jus Vectigalia, & Gabellas exigendi, quod competebat Anteceſſori, competit Succeſſori in Feudo. Dec.151. num.1. pag.387.

Decl. tamen, quod ad hujuſmodi effectum tenetur docere de jure, & poſſeſſione ſui Anteceſſoris. Dec.150. num.2. pag.385.

Jus Vectigalia, Pedagia, ſive Gabellas exigendi à tranſeuntibus per Territorium Feudale probatur in Barone ex conſuetudine immemorabili. Dec.151. num.2., & 5. pag.387.

Ampl. ubi poſſeſſio fuit canonizata in judicio. num.4. pag.387.

... Ac ex enunciativa Supremi Principis. nu.3., & 6. pag.387.

Ampl. num.4. pag.387.

Declar., quod d. jus exigendi ſuffragatur quoad manutentionem, non tam contra eos, qui ſolverunt, ſed & con. alios, qui nunquam ſolverunt. n.10., & 13. pag.388.

In *Jure Vectigalia*, & Pedagia exigendi, an, & quomodo ſit concedenda Manutentio. Vid. *Manutentio*.

JUSPASCENDI.

Juspaſcendi eſt ſervitus diſcontinua. Deciſ.102. num.41. pag.241.

Et ob id non præſcribitur, nec acquiritur per ſolum lapſum 30. annor. n.42. ibid. pag.241.

Juspaſcendi, tamquam reale, eſt ceſſibile, & tranſitorium ad hæredes. Dec.33. n.21. pag.54.

....Et tamquam onus reale tranſit in quoſcumque bonorum Poſſeſſores, etiam Eccleſiaſticos. Deciſ.102. num.34. pag.240.

Juspaſcendi dicitur eſſe in peculio Communitatis. Dec.74. num.22. pag.180.

Juspaſcendi privativè ſpectat Communitatibus, vel ex Statuto, pacto, aut præſcriptione, ut ex pretio herbarum ſolvant onera, vel Cameralia, vel Communitativa. Deciſ.74. numer.21. pag.180.

Et Vid. infra *Juriſpaſcendi pertinentia*.

Juspaſcendi jure dominii ad Communitatem ſpectare quomodo probetur. Deciſ. 54. num.2. p.126., Dec.85. nu.17. pag.198., & Dec.102. num.1., & per tot. pag.237.

Probatur ex titulo, & ex longæva poſſeſſione. Dec.143. num.2. pag.359.

Ampl., quod ex his probetur bonum Jus Communitatis, etiam ad effectum manutentionis. num.3. pag.359.

.... Ex Sententia, & re judicata. D.102. n.40. p.238.

.... Ex Tranſlatione ejuſdem Juris facta per Baronem, cui antea ſpectabat. Dec.143. n.4. p.359.

Ampl. concurrente obſervantia. n.5. pag.359.

.... Ex venditione, & locatione Paſcuorum facta per Communitatem. num.7. pag.360.

.... Ex diſpoſitione Statuti. ibid. pag.126.

.... Ex impoſitione Taxæ, illiuſque ſolutione, & exactione reſpectivè facta pro pretio herbarum. num.4. pag.126.

.... Ex facultate attributa per Conſilium Generale Communitati paſcendi, & faciendi paſcere animalia in Territorio. num.5. ib. pag.126.

....Ac herbas vendendi, & pretium erogandi in ſolutionem onerum Communitativorum. n.9. ibid. pag.126.

Ampl. ubi tale Conſilium, illiuſque reſolutio approbata fuit per Sum.Pont. n.8. ib. p.126.

.... Ex laudo declarante tale Jus ſpectare ad Communitatem. num.11. pag.126., & Dec.102. num.23. pag.239.

Ampl. ſi ſit acceptatum. num.11. pag.126.

Subampl. etiamſi latum ſit inter diverſas perſonas, ſive inter Communitatem, & Eccleſiaſticos. num.13. pag.126.

.... Ex Decretis S. Congreg. Bo. Regim. ita declarantibus. n.15., & 23. ibid. p.126., & Dec.102. num.27. pag.239.

.... Ex depoſitionibus Teſtium. n.18. ibid. pag.126.

Ampl. etiamſi aliquas patiantur exceptiones. num.51. pag.128.

Lim., ubi Teſtium depoſitiones reſpiciant particulare commodum eorumdem. Deciſ.33. num.17. pag.54.

.... Ex Statutis confirmatis auctoritate Apoſtolic. Dec.102. num.12. pag.238.

.... Ex ordinationibus ſe referentibus ad antiquas conſuetudines. num.13. ibid. pag.238.

.... Ex enunciativis. num.14. ib. pag.238.

Juspaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, non ſapit naturam Collectæ, ſed dicitur pretium herbarum. Dec.54. nu.22. p.126., Dec.85. n.11., & 12. p.198., D.86. n.14., p.201., Dec.87. num.12. p.202., & Dec.102. num.9. pag.238.

Et ad illius ſolutionem tenentur omnes, etiam Eccleſiaſtici, tàm Sæculares, quam Regulares. Dec.54. n.22. pag.126., Dec.85. num.12. p.198., Dec.86. n.15. p.201., Dec.87. n.11., & 17. ibid. pag.203., & Dec.102. n.8. p.238.

Lim. concurrente Apoſt. Privilegio exemptivo, & de ratione. Dec.86. num.18. pag.201., & Dec.87. n.19., & 20. pag.203.

Decl., quod tale Dominium debet concludentèr probari. Dec.85. n.16. p.198., Dec.86. n.16. p.201., & Dec.87. n.13. ibid. pag.202.

Et non probatur ex bannimentis factis per Com-

Communitatem contra damnificantes. n.14. ibid. pag.202.
.... Nec ex accuſationibus cum ſubſecutis oppignorationibus. ibid. pag.202.
.... Nec ex venditione paſcuorum. n.15. pag.203.
.... Nec ex Epiſtolis Sac. Congreg. illud ſupponentibus. num.16. ibid. pag.203.
Juspaſcendi ſuper bonis etiam Eccleſiaſticorum eo magis probatur Communitati competere, ubi ipſa etiam pro Eccleſiaſt. Collectas Camerales perſolvat. Dec.178. num.17. pag.482.
Circa *Juspaſcendi* laici non poſſunt aliquid ſtatuere in præjudicium Eccleſiaſticorum. Dec.85. num.23., & 24. pag.199.
Jurispaſcendi ſervitus in bonis Eccleſiæ, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ſecus communicatio Paſcuorum inter Laicos, & Eccleſiaſticos. Dec.11. num.16., & 17. pag.15.
Juſpaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitem, dominium poſſidentium prædia in ejus Territorio redigitur ad ſpeciem Coloniæ pro ſolis fructibus induſtrialibus. Dec.54. numer.20. p.126., & Dec.102. n.10. pag.238.
....Et Dominus illorum, uti volens jure paſcendi, tenetur ſolvere fidam juxta taxam. numer.21. pag.126.
Juspaſcendi, ubi jure dominii ſpectat ad Communitatem, bona etiam primæ Erectionis tenentur ad ſolutionem Fidæ. Dec.102. n.33. p.240.
.... Necnon Eq. Hieroſolymitani. Vid. *Eq. Hieroſolymitani*.
Juspaſcendi, ubi jure dominii ad Communitatem pertinet, quomodo, & quo tempore eo uti poſſit. Dec.54. num.24., & ſeqq. pag.127.
Jurispaſcendi poſſeſſio, ex quibus probetur. Vid. *Poſſeſſio*.
Juspaſcendi competens ſolo jure civico, non extenditur, niſi ad propria animalia pro eorum indigentia, excluſis affidatis, & ad Soccitam retentis. Dec.74. num.26. pag.181.
In *Jurepaſcendi* major pars minori non præjudicat. Dec.85. n.22., & 23. pag.199.
Juspaſcendi certis anni temporibus ſpectat ad Cives jure civico. Dec.85. n.18., & 19. p.198.
Decl. tamen, quod per eos aliquando transfertur in Communitatem pro commodiori ſolutione Onerum Cameralium, vel Communitativorum. num.20. pag. 199., & Dec.87. num.15. pag.203.
Et tunc pretium herbarum exigitur per ſpeciem Collectæ. num.21. ibid. pag.199.
Jurispaſcendi in præjudicium non licet in prædiis facere reſtrictus, & facti ſunt delendi. Vid. *Reſtrictus*. Et vid. infra.
Jurispaſcendi in præjudicium innovata ſunt in priſtinum reducenda. Dec.77. n.7. pag.184.
Lim. n.8. pag.184.
Ampl. Lim. nu.11. ibid. pag.184.
Jurispaſcendi in præjudicium forma prædiorum ruſticorum alterari non poteſt, illa claudendo, vel plantando. Dec.74. n.11. pag.179.
Decl., & diſtingue, ut in Dec.74. n.12. pag.179.
Jurispaſcendi publici in præjudicium non licet privatis reſtricta facere. Dec.76. n.16. p.183., & Dec.77. num.1. pag.184.
Juspaſcendi, ubi pluribus competit, unuſquiſque eo uti debet pro modo, & habita ratione animalium, quæ ſecundùm artem agrariam ferre poſſunt bona, & prædia. Dec.89. n.14. pag.206., Dec.172. n.16. p.466., & Dec.173. numer.21. pag.468.
Ampl. procedere etiam in privilegiatis. D.173. num.22. pag.468.
Juspaſcendi in bonis propriis, ſi ad Eccleſiaſticos pertinuiſſet, præſumendum non eſt, quod illud vendere neglexiſſent. Dec.178. n.7. p.481.
Juspaſcendi, & ſpicandi poteſt acquiri ex longæva conſuetudine. Dec.80. n.19. pag.191.
Juſpaſcendi non excluditur ex ſolutione affidæ, & de ratione. Dec.67. n.13. pag.163.
Jurispaſcendi poſſeſſio probatur ex venditionibus herbarum. Dec.74. n.14. pag.180.
Jurispaſcendi poſſeſſio in pertinentiis Caſtri plenè probatur ex Teſtibus ejuſdem Caſtri. Dec.74. num.15. pag.180.
Jurispaſcendi ſervitus. Vid. *Servitus*.
In *Jure paſcendi*, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.
Super *Jurepaſcendi* Sententia antiqua probat etiam ſine actis. Dec.33. n.8. pag.53.
Ampl.1. n.9. – Ampl.2. n.10. ibid.
Juspaſcendi conventum in Tranſactione pro omnibus Animalibus non excludit Sues. Dec.76. num.11. pag.183.
Juspaſcendi conventum in Tranſactione verbis effrænatis extenditur ad omnia Animalia. Deciſ.74. num.27. pag.181.
Ampl. ex eo, quod excepti fuerint tantùm Sues. num.28. ibid. pag.181.
Jurispaſcendi, & affidandi pertinentia, ex quibus probetur. Dec.33. n.11. pag.53., & Deciſ.34. num.5., & ſeqq. pag.56.
....Probatur ex Sententia antiqua in judicatum transfacta. ibid. pag.56.
.... Ex proceſſu fabricato contra contravenientes. num.6. pag.56.
.... Ex Teſtibus deponentibus paſcua ſemper fuiſſe vendita. n.7. ibid. pag.56.
.... Ex carceratione hominum immittentium animalia ad paſcendum. n.8. ibid. pag.56.
.... Ex poſſeſſione centenaria. n.9. ibid. pag.56.
....Ex enunciativis antiquis. n.10. ibid. pag.56.
....Ex inſtrumentis locationum. n.11. pag.56.
Ampl. num.12. pag.56.
.... Ex teſtibus inductis à parte adverſa deponen. de tali pertinentia jurispaſcendi. n.13. ib. p.56.
.... Ex locationibus paſcuorum junctis aliis adminiculis. Dec.33. n.12. pag.54.
Jurispaſcendi univerſalis pertinentia excluditur ex deſcriptione bonorum facta cum ſuis finibus. Dec.34. n.14. pag.56.
Jurispaſcendi pertinentia excluditur ex obſervantia negativa. Dec.178. num.8. pag.481.
Jurispaſcendi Privilegium. Vid. omnia in Verb. *Privilegium in ſpecie*.
Jurispaſcendi in materia optima interpres eſt obſervantia. Dec.74. num.25. pag.181.
Jurispaſcendi valor diminuitur ex jure fœnandi ſpectante ad Communitatem. Dec.33. numer.22. pag.54.
In *Jurepaſcendi* Baro, & Dominus loci conſideratur tamquam primus Civis. Deciſ.33. numer.13. pag.54. – Lim. n.14. pag.54.

JUSPATRONATUS.

Juſpatronatus Monaſterii ad acquirendum favore Communitatis requiruntur approbationes puel-

puellarum effectuatæ, & continuatæ ſpatio 50.annor. Dec.146. n.10. pag.373.
Juſpatronatus ad acquirendum in Eccleſia, & Monaſterio Regulari, requiritur in limine fundationis Beneplacitum Apoſt. Dec.145. n.18. pag.370., & Dec.146. num.13. pag.373.
Ampl. 1. non obſtante contraria obſervantia. num.30. pag.370.
Con. n.19. p.370. Decl., ut n.20., & ſeqq. p.370.
Ampl. 2. non ſufficere auctoritatem Ordinarii. Dec.146. num.13. pag.373.
Juſpatronatus poteſt ex diſpoſitione Sac. Conc. Communitati competere, vel ex fundatione, vel aliis modis. Dec.145. n.2. pag.369.
Decl. tamen, quod de iis debet concludenter conſtare ex publicis documentis. n.3., 9., & 17. pag.369.
Ex talis modus, utpote requiſitus de forma, non poteſt ſuppleri per æquipollens. numer.5. pag.369.
Ideoque non ſufficit docere de fundandi intentione, ſed requiritur, quod conſtet de vera fundatione. num.4., & ſeqq. pag.369.
Et de fundatione, vel dotatione non dicitur conſtare ex ſimplici petitione licentiæ. Deciſ.146. num.3., & 5. pag.372.
.... Nec ex conceſſione reportata ab Epiſcopo. num.4. ibid. ubi de ratione.
Juſpatronatus acquiritur ab hominibus non uti univerſis, ſed uti ſingulis, quando non fuit dotatum de bonis Communitatis, & de ratione. Dec.60. num.6., & 7. pag.148.
Juſpatronatus, quod ſpectet ad Juratos, uti repræheſentantes Univerſitatem, probatur ex obſervantia. Dec.144. n.25. pag.364.
Ampl. ibid.
Juſpatronatus, an ſpectet ad Juratos, uti ſingulos, vel uti univerſos, attenditur ultimus Status. Dec.144. num.26. pag.364.
Lim. num.30. ibid., & vid. *Juſpræſentandi*.
Juſpatronatus relictum pluribus perſonis, ſive Officialibus, ſpectat ad eos, uti ſingulos, & non uti Collegium. Dec.144. n.21., & 38. p.364.
Juſpatronatus quoad pertinentiam poteſt ſpectare ad totam Communitatem fundatricem. Deciſ.144. num.47. pag.366.
Et quoad exercitium ad ejus Juratos, uti ſingulos, num.48. pag.366.
Juſpatronatus non remanet reſervatum favore ſimplicis Benefactoris. Dec.144. num.22., & 24. pag.364., & Dec.146. n.8. pag.373.
Et quis dicatur Benefactor. vid. n.24. p.364.
.... Nec favore Communitatis Benefactricis. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Juſpatronatus, cui acquiratur, ſi unus det fundum, alter ædificet, & alter dotet. Deciſ.145. numer.14. pag.369.
Juſpatronatus non acquiritur conſtruenti tantùm, ſi alter dotet, & alter fundum præſtet. Deciſ.145. num.15. pag.369.
Ad *Juſpatronatus* acquirendum conſtructio de proprio non verificatur, ubi quis minimam tantùm partem contulit. Deciſ.145. num.16. pag.370., & Dec.146. num.7. pag.373.
Juſpatronatus fundare cupiens Communitas, quid facere debeat. Dec.145. num.7. pag.369.
Juſpatronatus favore Communitatis non acquiritur ex ſola conſtructione, dum alius dotem non aſſignavit. Dec.146. n.12. pag.373.
Declara tamen, quod Communitas ex conſtructione acquirit præeminentias perſonales in Eccleſia, & Monaſterio. n.17. pag.374.
Juſpatronatus Monaſterii favore Communitatis. Vid. *Monaſterium*, & vid. *Supra*.
Ad *Juſpatronatus* probandum favore perſonæ potentis ex diſpoſitione Sac. Conc. Trid., quæ requirantur. Dec.146. n.1. 10., & 11. p.372.
Declara, quod inter perſonas potentes enumeratur quælibet Univerſitas, ſive Communitas, quantumvis parva. n.2. pag.372.
Juſpatronatus fundatum ex quæſtuatione, & Eleemoſynis dicitur ex privilegio, & cadit ſub diſpoſitione Sac. Conc. Trid. Deciſ.145. numer.11. pag.369.
Juſpatronatus probatur ex Confeſſione Electorum inter ſe litigantium, & venientium ex eodem jure. Dec.60. num.1. pag.147.
Juſpatronatus non probatur ex inſigniis, & aliis ſimilibus referibilibus ad titulum Benefactoris. Dec.146. num.11. pag.373.
In *jurepatronatu* reſervato favore certarum perſonarum nominandarum ſemper de jure intelligitur præſervata auctoritas Superioris in caſu injuſtæ denegationis. Dec.146. n.28. p.374.
....In quolibet actu, in quo requiritur alterius conſenſus, idem procedit. ibid.
In *jurepatronatu* familiari, quomodo fieri debeat probatio familiæ, vel deſcendentiæ. Vid. *Deſcendentia*.
Juriſpatronatus Beneficium, quoad collationem, & reſignationem. Vid. *Beneficium Eccleſiaſticum*.

JUSPRÆSENTANDI.

Juſpræſentandi, ſive nominandi, pluribus competens cenſetur in dubio eiſdem competere, uti Singulis. Dec.60. n.5. pag.148.
Ampl. concurrente obſervantia. numer. 10. ibid. pag.148.
Juſpræſentandi, eligendi, & nominandi ſpectat ad Patronos, uti Singulos, quoties in antecedentibus vacationibus fuerunt exquiſita vota in Domibus Singulorum. Dec.60. n.11. p.148.
Juſpræſentandi, ſive nominandi, an pertineat ad Patronos, uti Singulos, vel uti univerſos, probatur ex obſervantia. Dec.60. n.10. p.148.
....Et ad hoc attenditur ultimus Status. Dec.144. num.26. pag.364.
Lim. num.30. ibid.
Juſpræſentandi, quod ſpectet ad Singulos, ſive ad Juratos Univerſitatis non, uti Singulos, ſed uti univerſos, ex quibus probetur. Deciſ. 144. num.12. pag.363.
....Probatur, ex quo Beneficium fuerit erectum ex bonis Univerſitatis. n.13. pag.363.
Ampl. etiam ſi in fundatione dictum fuerit, quod Jurati ſint Patroni Beneficii. ib. n.13. verſ. Quin aliquam. pag.363.
....Ex quo in erectione Beneficii Jurati id expreſsè fecerunt nomine Univerſitatis. n.17. p.363.
Ampl. num.68. pag.368.
Lim. ſupradicta, ubi concurrat contraria obſervantia. num.25. pag.364.
Juſpræſentandi, ubi ſpectat ad Singulos de Univerſitate, ſive ad ejus Juratos non uti Singulos, ſed uti univerſos, ad conſtituendum majorem partem vocum, requiritur præpollentia, vel nu-

numeri Congregatorum in duabus partibus, vel majoris partis eorundem. Dec.144. numer.9. 10. 39. 40., & 43. pag.362.
Decl. procedere, ubi præſentatio facienda eſt à Communitate, ſecus ubi à Singulis de Univerſitate. n.38., & 43. cum ſeqq. pag.365.
Juſpræſentandi ſpectans ad Commuuitatem, ubi ob ſciſſuram votorum non poſſit infra tempora legitima ad exercitium reduci, collatio ſpectat ad Papam.Dec.144.n.57., & 64.p.367.
Ampl., quod tunc neque Epiſcopus poſſit Compræſentatum gratificare, & de ratione. numer.67. pag.367.
Juſpræſentandi Moniales, ſeu Religioſos in Eccleſia Regulari non poteſt acquiri ex ſola licentia Epiſcopi, ſed requiritur Beneplacitum Apoſtol. Dec.146. num.14. pag.373.
Contra. num.15. pag.373.
Decl., ut num.16. pag.373.

JUSTITIA.

Juſtitia, vel injuſtitia pretii nudi ſitus non poteſt erui ex locationibus ejuſdem ſitus meliorati. Dec.68. num.27. pag.166.
Lim. ubi augumentum provenit ab intrinſeco ejuſdem ſitus, num.28. ibid. pag.166.
Decl. limit., ut num.29. ibid. pag.166.
Juſtitia Sententiæ reſultat ex Deciſionibus. Deciſ.22. num.1. pag.32.
Reliqua. Vid. *Sententia*.
Juſtitiæ præſumptionem habent mandata Judicum, & Principum. Dec.154. n.7. p.393.
Pro *Juſtitia* pretii in Venditione conventi ſtat præſumptio. Dec.68. num.22. pag.166.

L

LABOR.

PRo *Laboribus*, vel expenſis concernentibus intereſſe unius, alius remanere non debet obligatus. Dec.48. num.34. pag.109.

LACUS.

Lacus Dominus, quæ facere poſſit. Vid. *Dominus in ſpecie*.
Lacus Piſces. Vid. *Piſces*.

LAERTIUS CHERUBINUS.

Laertius Cherubinus Sacratus Collector Bullarum laudatur. Dec.154. num.10. pag.393.

LAICI.

Laici, ex auctoritate, & privilegio S. Pontificis poſſunt acquirere juriſdictionem Eccleſiaſticam. Dec.115. num.5. pag.286.
Laici poſſunt habere jus nominandi Cappellanos. Dec.124. num.24. pag.309.
Laici non poſſunt aliquid in materia Juriſpaſcendi ſtatuere in præjudicium Eccleſiaſticor., Deciſ.85. num.23., & 24. pag.199.
Laici exigentes Tributa laicalia ab Eccleſiaſticis, Eccleſiaſticæ immunitati non præjudicant. Dec.162. num.17. pag.415.
Laici non minus, ac Clerici ſpirituale commodum ab Eccleſia recipiunt. Deciſion. 141. num.21. pag.354.
Et ob id ipſis quoque intereſſe debet Eccleſias eſſe ſarctas. num.22. pag.354.
Laici, cum Eccleſiarum bonis onera imponunt, Sum. Pontificum exemplo (injuria tamen) ſe id agere dictitant. num.8. pag.546.
Laicis primò fuit indictum ſubſidium Triennale. Vid. *Paul. III.*
Laicorum Bona. Vid. *Bona*.
Cum *Laicis* Eccleſiaſtici inire poſſunt pacta Eccleſiæ non præjudicialia. Dec.6. n.10. p.6.

LAPIDES.

Lapides effodere nemini licet in lapidicinis alienis, invito Domino. Dec.183. n.4. pag.494.
Procedit in lapidibus vilioribus exiſten. in ſuperficie Soli, ſecus verò in pretioſis, qui effodiuntur per cuniculos ſubterraneos. numer.5. pag.494.

LAUDEMIUM.

Laudemium in ſubemphyteuticatione debetur Domino directo ſuperiori, non ſubemphyteuticanti. Dec.52. num.39. pag.122.
Laudemiorum loco debentur Quindennia, quando bona tranſeunt ad manus mortuas. Dec.52. num.36., & 40. pag.122.

LAUDUM.

Laudum à Partibus acceptatum habet vim pacti, & Tranſactionis. Dec.54. n.12. pag.126.
Laudum à Clero ſolemniter acceptatum habet vim pacti, & tranſactionis. Dec.102. n.23. p.239.
...Et ab omnibus Eccleſiaſticis, eorumque ſucceſſoribus debet obſervari. n.24. ibid. p.239.
Laudum præjudiciale juribus propriis, & Eccleſiæ non præſumitur Eccleſiaſticos acceptaſſe. Dec.54. num.14. pag.126.
Laudum non debet in una parte exequi, & in alia non. Dec.163. n.57. pag.422., & Deciſ.164. num.30. pag.426.
Laudum, à quo fuit appellatum non eſt allegabile. Dec.165. num.40. pag.435.
Laudum interpræatur ab obſervantia. Dec.141. num.42. pag.356.
Ampl. quamvis contrarius intellectus eſſet de jure verior. num.43. pag.356.
Laudum, & concordia inobſervata non relevant. Dec.118. num.18. pag.296.
Ad *Laudi* præcedentis formam, ubi fieri debet, actus non dicitur facultativus, nec ad præſcribendum requiritur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.80. num.16. pag.190.

LAURETANA CIVITAS.

Lauretana Civitas pro rata territorii Recineti eidem aſſignati à Clem.VIII., quo onere gravata fuerit. Vid. *Clem.VIII.*

LEGATUM.

Legatum dicitur factum animo compenſandi cum debito, quando illud eſt in radice neceſſarium, ſecus ſi voluntarium. Deciſ.154. numer.12. pag.394.
Legatum Dotis relictum puellis -- *di Padre, e Madre Seneſi* -- compræhendit puellas tantùm de Civitate, & Diſtrictu, non autem provinciales. Dec.90. n.1., & 3. pag.206.
Et de ſimilibus legatis, vid. n.3., & ſeqq. ibidem. pag.206.
Legatum Dotis factum favore Senenſium, quos compræhendat. Dec.111. n.72., & 73. pag.272.
Legatum ubi relictum eſt Mulieri, ut nubat cum conſenſu alterius, ſi illum præſtare debens, requiſitus denegaverit, habetur pro præſtito. Dec.146. num.23., & ſeqq. pag.374.
In *Legatis* appellatione *Domus* venit ædificium. Dec.107. num.4., & 14. pag.257.
Ampl.1. ſtante diſcretiva. n.7. ibid. pag.257.

Ampl.2. ad evitandam inſtantaneam contrarietatem, & correctionem. n.8. ibid. p.257.
Ampl.3., ubi diſpoſitio aliàs redderetur eluſoria. num.9. ibid. pag.257.
Legatum, quod factum fuerit pro domo materiali non excluditur, ex quo in legato compræhenſa fuerint linteamina. Dec.107. num.10., & de ratione n.11. pag.257.
Et vid. *Relicta*.
A *Legato* Teſtator præſumitur excluſiſſe perſonas illas, de quibus nec in teſtamento meminit, nec eis providit. Dec.90. n.7. pag.206.
In *Legatis* à proprietate verborum non eſt recedendum. Dec.107. n.5. pag.257.
Limit. ſi aliud ſuadeant conjecturæ. num. 6. ibidem. pag.257.

LEGATUS CARDINALIS.

Vid. *Cardinales in ſpecie*.

LEGITIMA.

Legitimæ augumentum, & ſupplementum eidem legitimæ æquiparantur. Dec.199. n.6. p.542.

LEX IN GENERE.

Lex non verbis, ſed rebus imponitur. Deciſ.126. num.22. pag.314.
Lex accomodari ſolet ad ea, quæ frequentiùs accidunt. Dec.48. n.8. pag.106.
Lex, vel conſuetudo inducens inæqualitatem ſolutionis Collectarum non valet. Deciſ.165. num.10. pag.428.
Lex, aut Statutum præcipiens aliquid contra Eccleſiaſticam libertatem, & ſi momentaneum, non ſuſtinetur. Dec.18. n.27. pag.26.
Legis vim obtinent Bannimenta affixa in locis ſolitis, & conſuetis. Dec.73. n.5. pag.176.
.... Ac obſervantia facti. Dec.163. n.47. p.421.
Legi prævalet conſuetudo. Deciſ.141. num.18., & 19. pag.354.
Legem eandem quiſque pati debet, quam cæteris dixit. Dec.158. num.19. pag.408., & Dec.159. num.24. pag.411.
Leges condere poteſt Conſilium Pop. Romani. Deciſ.84. num.10. pag.196.
Leges condere poteſt Magiſtratus inferior à Principe præter legem a Supremo Principe promulgatam, ſecus contra ipſius expreſſam legem. Dec.84. n.13., & 14. pag.196.
Leges per contrarium uſum remanent abrogatæ. Dec.96. num.32. pag.221.
Lim. in Conſtitutionibus Apoſt. n.34. ib. p.221.
Lex pari imperio revocata non eſt attendenda. Dec.96. num.35. pag.221.
Legis diſpoſitio non infringitur ex proviſione hominis, cum ea compatibili. Dec.157. n.17. p.405.
Legibus derogant pacta. Dec.41. num.40. p.92., & Dec.61. num.9. pag.151.
Legi indictæ pro publica utilitate Subditi non poſſunt nec contravenire, nec renunciare. Deciſ.112. num.22. pag.278.
Legibus, non exemplis eſt judicandum. Deciſ.190. num.8. pag.514.

LEX IN SPECIE.

Lex Conciliaris, an derogare poſſit Legatum. Vid. *Card. Legatus*.
Lex Concilii Generalis eſt religioſè ſervanda. Dec.169. n.4. pag.456.
Lex Fundationis debet ad unguem obſervari. Dec.111. n.38. pag.270.
Ampl., quod nec Epiſcopo liceat illi per collationem directè, vel indirectè derogare. n.39. ibid. p.270., & Dec.47. n.5. pag.103.
Subampl., quod neç eidem derogare ſoleat Sum. Pont. ſex. n.40., & 41. pag.270.
Lex Nova edita non per modum declarationis, non trahitur ad præterita. Dec.48. n.2. p.105.
Ampl., quod non compræhendat negocia pendentia, etiam inchoata. n.3. ibid. pag.105.
Lim. in iis, quæ licèt habeant cauſam de præterito, effectuationem habent in futurum. num.6. pag.106.
Ampl. Lim. num.7. pag.106.
Legis novæ inductiva ſunt verba - *præterea, ut magis, & de cætero*. Deciſion.114. num.30., & ſeqq. pag.284.
Lex nova Principis vetera Statuta abrogat. Vid. *Statutum*.
Lex Principis Supremi eſt ad unguem ſervanda. Dec.69. n.8. pag.168.
Lim., ubi non fuit uſu recepta, vel contraria conſuetudine fuit abrogata. n.9. p.168.
Contr. num.12. ibid. pag.168.

LEX

Quoad Declarationem, Et Interpraetationem.

Leges, & ordinationes, quantum fieri poteſt debent eſſe claræ, & non litium introductivæ. Dec.47. n.8. pag.103.
Leges declarare, & interpretare poteſt S. Pontifex, & ab illis etiam diſpenſare. num.12. verſ. Objectio. pag.550.
Legis diſpoſitio clara interpretatione non indiget. Dec.16. num.4. pag.22.
Legis pars una clara alteram dubiam declarat. Dec.181. num.14. pag.490.
Legis mens attendi debet pro illius interpretatione. Dec.57. num.17. pag.140.
Legem quamcumque declarat obſervantia. Deciſ.190. num.14. pag.515.
Ampl., quod obſervantia operetur, ut illa ſit intelligenda, eo modo, quo uſu apparet recepta. num.15. pag.515.
Et Vid. *Declaratio*.
Leges ita interpretari debent, ut non remaneant ſine effectu. Dec.54. n.34. pag.127.

LEGES CANONICÆ IN PARTICULARI.

Cap. *Non minus*, & Cap. *Adversùs* requiſita exiguntur, ut Clerici teneantur ad onera publ. num.6. pag.559.
Et dd. requiſita enumerantur. num.7. ibid., & num.1. pag.565.
Cap. *Suggeſtum de Decim.* ut locum habeat, taxatio tractu temporis debet devenire læſiva. Dec.44. num.54. pag.98.
Clem. *Auditor de Reſcript.* extenditur ad omnes caſus, etiam non beneficiales. Deciſ.98. num.32. pag.230.
Et aſſertur exemplum. n.33. ibid. pag.230.

LEGES CIVILES IN PARTICULARI.

Leg. *Cum Servus ff. de cond., & demonſtr.* requiſita, ubi concurrunt, ratio dicitur legitimè reddita per Exactorem. Dec.123. n.1. pag.304.
Lex *Dudum Cod. de Contrab. Empt.* prælationem abrogavit. Vid. *Prælatio*.
Lex *Loci corpus ff. de ſervit. vindic.* declaratur. Deciſ.129. n.23. pag.322.
Lex *Qui duo Prædia ff. de ſervit. Ruſtic. Præd.* declaratur. Deciſ.129. num.20. pag.322., & Dec.133. num.25. pag.335.

Lex *Sancimus C. de jur. Protbomiſ.* prælationem quomodo reſtituerit. Vid. *Prælatio.*

L I B E L L U M.

Vid. *Monitorium.*

LIBER IN GENERE, ET IN SPECIE.

Liber quoad ejus partitas. Vid. *Partita.*

Liber erroneus, & ineffectuatus non eſt attendendus. Dec.78. num.29. pag.187.

Liber ſcriptus per *Abbatis Commendatarii Miniſtrum* non probat cont. Communitatem. Deciſ.78. n.28. pag.187.

Ampl. ſi ſit erroneus, & ineffectuatus. nu.29. ibid. pag.187.

Libri Civitatis circa res illius Territorii plenam fidem merentur. Dec.177. n.24. pag.478.

Ex *Libris Civitatis* probatur Caſtrum non eſſe de diſtrictu. Dec.177. n.23., & 24. pag.478.

Libri Communitatis non probant ad ejus favorem. Dec.110. n.10. pag.265.

Lim. n.11., & ſeqq. ib. pag.265.

Libri Communitatis non probant pro ipſa contra Tertium. Dec.146. n.6. pag.373.

Libri Mercatorum adminiculati probant etiam contra Tertium. Dec.110. n.15. pag.265.

Librorum Monaſterii partitæ tempore non ſuſpecto extractæ probant etiam favore Tertii. Deciſ.131. n.33. pag.331.

Libri Officialis à Publico deputati pro rebus Communitatis retentis, & conſcriptis probant ſolutiones ad ejus favorem. Deciſ.110. numer.11. pag.265.

Ampl.1., ubi ſolutiones adminiculentur ex titulo præambulo. n.12. ibid. pag.265.

Ampl.2., ubi ſint ſeriatim conſcripti, & cum ſuis menſibus, & annis. n.13. ib. pag.265.

Ampl.3., ubi ſint continuatæ ſpatio plurium annorum. n.14. ibid. pag.265.

Ampl.4., quod probent etiam negativam ſolutionis, ſi in illis partitæ ſolutionum regiſtratæ non reperiantur. Dec.32. n.21. pag.52.

Libri privati Monaſterii non probant ad ejus favorem contra Tertium. Deciſion.142. numer.11. pag.357.

Libri privati non probant ſolutionem Collectarum. Dec.82. num.4. pag.193.

Lim. ubi ſint antiquiſſimi, & retineantur à publico Exactore. n.5. ib. pag.193.

Ampl. limit. concurrentibus adminiculis. numer.6. pag.193.

In *Libris publicis* adnotatio probat ſolutionem Communitati factam. Dec.10. n.25. p.13.

L I B E R T A S.

Libertas Clericorum eſt defendenda adversùs laicas poteſtates. Dec.190. n.3. pag.514.

Libertatis Eccleſiaſticæ favore SS. Canones diſponentes intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus. Dec.117. n.3., & 4. pag.292.

Libertatis molendi immemorabilis poſſeſſio præſcribit titulum tranſactionis initæ ſuper jure privativo molendi. Dec.20. n.2. pag.28.

Libertati Eccleſiaſticæ infert præjudicium, quod Clerici Exempti a Gabella Carnium in uno tantùm Macello gaudeant Exemptione. Dec.7. n.8. pag.7.

Cont. Dec.6. n.3. p.6., & Dec.7. n.9. pag.7.

Con. *Libertatem* Eccleſiaſticam non eſt communicatio Paſcuorum cum laicis, licèt ſecus ſit quoad ſervitutem Jurispaſcendi in bonis Eccleſiæ. Dec.11. n.16., & 17. pag.15.

Con. *Libertatem* Eccleſiaſticam lex aliquid, & ſi momentaneum, præcipiens, non ſuſtinetur. Dec.18. n.27. pag.26.

Libertas, quæ exigitur in Matrimonio carnali, exigitur in ſpirituali. Dec.145. n.26. pag.370.

Libertas naturalis nullo pretio æſtimabilis. D.96. num.2. pag.218.

Libertas privata naturalis cedit publicæ utilitati. Dec.96. n.17. pag 219.

Decl., ut num.18. ib. pag.219.

Limit. num.19. ibid. pag.219.

Libertatis Juris molendi poſſeſſio, ex quibus probetur. Dec.19. num.2.5., & 7. pag.27.

Libertatis naturalis favore ſufficit præſcriptio quadragenaria cum ſubſecuta acquieſcentia ad elidendum titulum eidem libertati contrarium. Dec.20. n.3. pag.28.

Libertatis defectum denotat impetratio licentiæ. Dec.36. n.23. pag.64.

Libertati naturali præjudicare eſt contra naturam. Dec.29. n.1. pag.45.

In *Libertate* non ſolvendi Gabellam exiſtenti in poſſeſſione debetur Manutentio. Vid. *Manutentio.*

Pro *Libertate* in dubio eſt judicandum. Deciſ.52. num.41. pag.122.

Pro *Libertate* non ſolvendi oblationem ſemper præſumitur. Dec.103. n.27. pag.244.

Pro *Libertate* Teſtes deponentes præferuntur aliis deponentibus de ſervitute. Deciſion.23. numer.6. pag.36.

Super *Libertate* bonorum facta Confeſſio. Vid. *Confeſſio.*

L I C E N T I A.

Licentia, & approbatio cadunt ſuper actibus, qui ab alio explentur. Dec.124. n.9. pag.308.

Licentia non requiritur, ubi nulla adeſt prohibitio. Deciſ.114. num.38. pag.285., & Deciſ.115. num.19. pag.287.

Licentia Sac. Congr. Bon. Regim. validam reddi. obligationem Communitatis. Deciſ.104. numer.4. pag.245.

Licentia, ſive aſſenſus Sac. Congr. Bo. Regimin. & cujuſvis alterius Superioris præſumitur ex lapſu temporis cum obſervantia. Dec.44. num.28. pag.96.

Lim.1. ubi perquiſitis libris S.Congr. de ea non apparet. num 29. pag.96.

Ampl. lim. n.30., 32., & 34. ib. pag.96.

Lim. 2., ubi concurrit læſio, & deficit cauſa. nu.34. ibid. pag.96.

Licentia S.C.Bo.Reg. requiſita in obligationibus Communitatum Status Eccleſiaſtici debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita approbatio, & ex quibus hæc excludatur. Vid. Deciſ.32. n.5., 12., & ſeqq. pag.51.

Licentia Principis de jure requiritur in obligationibus Communitatum. Dec.32. n.4. p.51.

Licentia Rectoris in admiſſione Cappellanorum per Univerſitatem deputan. requiritur, ſaltem ex honeſtate. Dec.124. n.12. pag.308.

Licentia, ubi alicujus requiritur, non poteſt ſine juſta cauſa negari. Dec.124. n.18. pag.309.

Licentiæ impetratio denotat defectum libertatis. Dec.36. n.23. pag.64.

.... Et probat Dominium in concedente. ibid.

Licentiæ petitio ſupponit obſtaculum, & prohibitio.

tionem. Dec.37. n.31. pag.70., & Deciſ.127. num.41. pag.318.
Ampl. num.32. pag.70.
Ex *Licentiæ* conceſſione probatur dominium directum. Dec.39. n.13. pag.76.
Ex *Licentiæ* petitione probatur, Sylvam non eſſe cæduam. Vid. *Sylva*.
Ex *Licentiæ* petitione excluditur dominium in petente. Dec.133. n.71., & 72. pag.338.
Licentia Superiorum ſub reſervatione obligatio à Communitate inita, ea non obtenta reſolvitur. Dec.32. n.2. pag.51.
In qualibet *Licentia* ſemper intelligitur præſervatum Jus Tertii. Dec.59. n.14. pag.146.

L I G N A.

Lignorum appellatione quid veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.
Ligna non ſunt arbores, dum terra aluntur. Deciſ.129. n.47. pag.324.
Ampl. num.48. pag.324.
Ligna Riparum ſpectant ad Dominos prædiorum adjacentium. Dec.129. n.46. pag.324.

LIGNANDI JUS.

Vid. *Jus in ſpecie*.

L I N E A.

Linea conſiderari debet reſpectu illius, de cujus ſucceſſione agitur. Dec.98. n.9. pag.229.
In *Linea*, in qua habuit ingreſſum, conſervandus eſt locus Conſilii. Dec.98. num.26. p.230.
Ampl. non obſtante intermedia incapacitate alicujus perſonæ de linea. n.27. p.230.
In *Linea*, in qua habuit ingreſſum jus honorificum conſervatur, nec tranſit ad aliam, niſi illa tota evacuata. Dec.97. num.25. p.225., & Dec.98. n.7. 16., & 22. p.229.

L I Q U I D A T I O.

Liquidatio certa, ubi haberi nequit, demandatur minoris ſummæ ſolutio, Dec.47. n.15. p.104.
Ampl. ibid. pag.104.
Liquidatio Crediti eò magis redditur neceſſaria, ubi obligatio facta eſt de eo, quod quis remanet debitor. Dec.61. num.8. pag.151.
Liquidatio Crediti facta poſt ſecutam ſubhaſtationem, illam convalidare non poteſt. Deciſion.64. num.16. pag.158.
In *Liquidatione Crediti* error poteſt emergere. Deciſ.64. num.13. pag.158.
In *Liquidatione Damni* reſolutio ſumi debet à veriſimili, & ab experimento. Deciſion.47. numer.14. pag.104.
Decl., ut num.13. pag.104.
Liquidatio Damni quomodo fieri debeat in frugibus, & ſegetibus. Vid. *Fruges*.
Liquidatio præventiva *Damnorum*, & intereſſe eſt diſtincta à pœna Conventionali, & à jure permiſſa, imò commendata. Dec. 14. n.19. p.20., & Dec.15. n.6. p.21. -- Ampl. n.12. ib.
Liquidatio fructuum. Vid. *Fructus*.

L I Q U I D U M.

De *Liquido* ad illiquidum non datur compenſatio. Deciſ.105. num.19. pag.252., & Deciſ.106. num.17. pag.255.

L I S.

In *Litem* bona eſſe, & eſſe controverſa idem ſignificat. Dec.195. n.4. pag.531.
Lis quando dicatur Communis, & utilis. Dec.91. num.3., 16., & ſeqq. pag.208.
Lis, ut dicatur utilis, quid ſufficiat. Dec.93. n.6. 7. 10., & 26. pag.212.
Lis ineffectuata immemorabilem non interrumpit. Dec.28. num.12. pag.44.
Lis quoad Socios. Vid. *Socius*.
Litis conteſtatio inducitur ex ſola monitorii reproductione. Dec.169. n.37. pag.458.
Per *Litis* introductionem quis conſtituitur in mala fide. Vid. *Mala fides*.
Litis Renunciatio. Vid. *Renunciatio*.
Litis inchoatio, & illius derelictio arguit agnitionem potius mali, quàm boni Juris. Deciſion.193. num.13. pag.525.
A die motæ *Litis* quando fructus debeantur. Vid. *Fructus*.
Litis Expenſæ. Vid. *Expenſæ litis*.
Litem aliquando S. C. B. Reg. prohibet Communitatibus facere propriis expenſis. Dec.170. num.10. pag.461.
Decl., ut num.11. ibid.
Per *Litem* interrumpitur Centenaria. Deciſ. 20. num.7. pag.28. -- Decl., ut n.ſeq. ibid.
...., Ac quælibet Præſcriptio. Dec.61. n.18. p.151.
Per *Litem* deſtruitur obſervantia. Deciſion.145. num.31. pag.371.
Lite exorta inter Coelectos, licet Patronis intra quadrimeſtre ad aliam electionem cumulativè ad primam devenire. Dec.60. n.25. p.149.
Lite exorta ſuper perſona eligenda, & præferenda Cauſa per appellationem ad Rotam devolvitur unà cum omnibus annexis. Deciſ. 97. num.31. pag.225.
Lite pendente actus geſti. Vid. *Actus in ſpecie*.
Lite pendente facta atteſtatio. Vid. *Atteſtatio*.
Lite pendente facta electio. Vid. *Electio*.
Lite pendente Teſtes examinati. Vid. *Teſtis*.
Sine *Lite* non datur tranſactio. Vid. *Tranſactio*.
Lites omnes Papa extinguere volens, non eſt præſumendum, magis vetuſtam relinquere voluiſſe indeciſam. Dec.163. n.48. p.421.
A *Litibus* ſeſe extricare, reputatur magnum intereſſe. Dec.46. num.2. pag.102.

LITERÆ APOSTOLICÆ.

Literarum Apoſtolicarum exiſtentia probatur ex atteſtatione Miniſtri Apoſtolici, qui eas vidit, & ſuper ipſis pronunciavit. Deciſ.187. numer.16. pag.503.
Literæ Apoſt. juſtificatæ celerem executionem merentur. Dec.60. n.21. p.149., & Dec.111. n.7., & 18. pag.268.
Literæ Apoſtolicæ exequutioni demandatæ præſumuntur juſtificatæ. Dec.60. n.19. pag.149.
Literæ Apoſtolicæ non juſtificatæ, non ſunt exequendæ. Dec.144. n.5. p.362. -- Ampl. ibid.
De *Literarum Apoſtolicarum* executione quoties agitur, utraq; Signatura reſcribere ſolet cum clauſ. *Parito literis arbitrio*. Deciſ. 144. numer.2. pag.362.
Literæ Apoſt. Prædeceſſ. Pontificum interpretantur ex obſervantia deſumpta ex literis Succeſſorum. Dec.36. n.41. pag.65.
Literæ Impetrationis regularitèr fundantur ſuper defectu alicujus qualitatis in Proviſo, quæ concurrit in Impetrante. Dec.111. n.19. p.269.
Non *Literarum*, ſed ſupplicationis tenor attendi debet in caſu diſcordiæ, Dec.167. n.38. p.451.
Ampl., quod id, quod in ſucceſſivis literis expreſſum non fuit, ex incuria Officialium omiſſum cenſetur. num.39. ibid.

In *Literis Apoſtolicis* clauſula *ſublata*, & *Decretum irritans*. Vid. *Clauſula ſublata*. Vid. *Decretum irritans*.
In *Literis* S.C.B. Reg. non eſt admittenda inſtantanea contradictio. Dec.104. n.18. p.247.

LITIGANS.

Litigantis temeritas, ex quo excludatur. Dec.48. num.17. pag.107.
Sed vid. num. ſeqq. ibidem.
Litigantes in Curia non ſolent reportare quietantias à Defenſoribus Cauſarum. Deciſion.93. num.19. pag.214.
Litigantibus expedit muneribus caros ſibi reddere Cauſarum Defenſores. Dec.93. n.23. p.214.

LIVELLARE.

Livellaria bona. Vid. *Bona in ſpecie*.

LOCA MONTIUM.

Locorum Montium origo, ac primum Montis fidei ſub Clementis VII. Vid. n.14. pag.561.
Locorum Montis Communitatis fructus Communitates ſolvere coguntur ob ſupplendum novis oneribus. num.20. pag.564.

LOCA PIA.

Vid. etiam *Adminiſtrator*.
Loca Pia de jure tenentur ad Onera indicta pro defenſione Eccleſiæ ab hoſtibus. Deciſ.194. numer.8. pag.529.
Ac ad expenſas legationis miſſæ nomine totius Cleri. Dec.194. num.3. pag.528.

LOCARE.

Locare rem alienam Papa non præſumitur. Dec.36. num.16. pag.64.
...Et hujuſmodi præſumptio procedit in quovis Nobili. num.17. ibidem.

LOCATIO.

Vid. etiam *Locator*.
Locatio præſumitur effectum ſortita, ex quo Locator ex contraventione Conductoris habuit locationem pro reſoluta. Dec.36. n.20. p.64.
Locatio ſimplex non probat Dominium. Dec.36. num.10. pag.63.
Lim.1. ubi *locationes* ſint numero plures, n.11. ibid. pag.63., & Dec.34. n.11. pag.56.
Lim.2. Concurrentibus adminiculis. Dec.34. num.12. pag.56., Dec.36. num.8. pag.63., & Dec.37. num.7. pag.68.
Ampl. limit. etiam contra Tertium, & ad omnes effectus. Dec.36. num.8. pag.63.
Locationes probant poſſeſſionem. Deciſion.34. numer.12. pag.56.
Locatio tranſit ad hæredes. Dec.175. n.9. p.473.
Locatio facta ad novennium dicitur unica. Deciſion.17. num.14. pag.24.
Locatio tunc ſolùm dicitur ad longum tempus, quando eſt facta ad decennium. Deciſ.186. num.9. pag.500.
Locatio, ubi facta eſt ad plures annos, tunc habenda non eſt ratio unius anni, vel alterius, ſed totius temporis, compenſando annum fertilem cum ſterili. Dec.17. num.15. pag.24.
Locatio domus ineffectuata probatur ex eo, quod domus fuit alteri locata. Dec.123. n.2. p.304.
Locatio Paſcuorum. Vid. *Paſcua*.
Locatio fructuum, & reddituum importat uſumfructum. Dec.39. num.34. pag.78.
Locatio proventuum Communitatis, quæ requirat. Vid. *Deliberatio*.
Locatio reddituum facta præſumitur correſpectivè ad onus, & ſimilia. Dec.41. n.20. pag.89.
Locatio plurimùm attenditur pro liquidatione fructuum in judicio ſpolii. Dec.121. n.22. p.301.
In *Locatione* Cenſus annuus non præſumitur conventus duplo, & quadruplo minor proventu rei locatæ. Dec.41. num.21. pag.89.
Locatio, ubi non incipit à bonis, ſed à fructibus, importat conceſſionem ſolius uſusfructus. Deciſ.39. num.35. pag.78.
In *Locatione* univerſali compræhenſa præſumuntur omnia bona per locatorem poſſeſſa. Dec.40. num.5. 7., & 28. pag.83.
Ampl. num.9. pag.84.
In *Locatione*, ubi damna ſint probata, datur Conductori retentio pro rata penſionis non ſolutæ. Dec.4. num.11. pag.4.
Decl. tamen, quod damna debent concludenter probari, & quo tempore. n.12. ibid. p.4.
In *Locatione* poſt illius exequutionem ex defectu adimplementi non agitur ad illius reſciſſionem, ſed ſolùm ad damna, & intereſſe. Deciſ.3. num.2., & 7. pag. 3., & Deciſ.4. n.4., & 10. pag.4.
Ampl. ſi Conductor continuavit in conductione. Dec.4. num.5., & ſeqq. pag.4.
Secus eſt, ubi impedimentum, ſive non implementum intervenerit à principio in ipſa traditione. Dec.3. n.5. p.4., & Dec.4. n.4., & 10. ib.
Ampl. etiam ſi ſit in minimo. Dec.3. n.6. pag.4.
In *Locatione* pacta conventa ad invicem compenſantur. Dec.80. n.25. pag.191.
In *Locatione*, ſi ſubconductor continuavit, dicitur quaſi contraxiſſe cum locatore. Deciſ. 14. num.12. pag.19.
Et tenetur, uti principalis Conductor. num.13. ib.
Ampl. num.14. ibidem.
In ſecunda *Locatione* præſumuntur repetita pacta in prima conventa. Dec.36. num.39. p.65., & Dec.37. num.27. pag.70.
In ſecunda *Locatione* cenſetur repetita prohibitio facta in prima, ſtantibus verbis ad eam relativis. Dec.39. num.33. pag.78.
In *Locatione* Dohanarum Communitatis, ex quibus excludatur novatio. Dec.175. n.5. p.473.
Locationes dubiæ declarantur ab Obſervantia. Deciſ.39. num.48. pag.79.
Ampl. num.49. pag.79.
Locationes vagæ, & æquivocæ non probant obſervantiam. Dec.147. n.51. pag.380.
Ampl., ubi non probentur effectum ſortitæ. numer.52. pag.380.
Ex *Locationibus* id, quod retrahitur, præſumitur provenire ex ſumptibus, & induſtria Conductoris. Dec.68. num.27. pag.166.
Ex *Locationibus* ſitus meliorati non poteſt erui juſtitia, vel injuſtitia pretii nudi ſitus. Dec.68. num.27. pag.166.
Lim. ubi augumentum provenit ab intrinſeco ejuſdem ſitus. num.28. ibid.
Decl. lim., ut num.29. ibid.

LOCATOR.

Vid. etiam *Affictuarius*. Vid. *Conductor*. Vid. *Locatio*.
Locator præſumitur certioratus ab Affictuario citato. Dec.96. num.38. pag.221.
Ampl. in re gravi. ibid.
Locatoris pro intereſſe ſufficit, quod citatus fuerit Affictuarius. Dec.96. n.36. pag.221.

Locatoris privilegia tranſeunt in Conductorem. Deciſ.135. num.23. pag.341.
Locatori non poteſt Conductor impugnare dominium. Dec.36. num.7. pag.63., & Deciſ.37. num.2. pag.68.
Locator tenetur præſtare Conductori ſucceſſivam patientiam totius rei locatæ. Deciſion.3. numer.4. pag.3.
Locatori, qui omnia implevit ex parte ſua, competit actio pro exactione penſionis. Deciſ.4. num.1. pag.4.
Locator, quæ damna teneatur Conductori reficere. Dec.3. n.8. p.4., & Dec.156. n.16. p.401.
Locatori competit actio ex ſtipulatu contra Conductorem pro refectione damni rei conductæ. Dec.14. num.7. pag.19.
Ampl.1. ſive ſit illatum ab ipſo, ſive ab aliis, & de ratione. ibidem.
Ampl.2. quod hujuſmodi actionem intentare poſſit tam quolibet anno, quam finita locatione. num.15. pag.20.
Locatori, qui omnia implevit ex parte ſua competit actio pro conſecutione penſionis conventæ. Dec.3. num.1. pag.3.
Ampl. Dec.3. num.3. pag.3.
....Et dicitur adimpleviſſe, ubi ab initio tradidit poſſeſſionem rei locatæ. num.3., & ſeqq. ibid. pag.3.
Inter *Locatorem*, & Conductorem ſi oriatur quæſtio, an ne Sylva ſit incædua, quomodo definiri debeat. Dec.41. num.34. pag.91.
Locator, quas arbores incidere poſſit, & quibus ad proprium commodum uti. Vid. *Uſufructuarius*.
Locatrix Communitas. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

LOCUS.

Locus Conſilii in concurſu debetur ei, qui eſt de familia effectiva, excluſo eo, qui eſt de contentiva. Dec.98. num.6. 10., & 28. p.229.
Reliqua. Vid. *Conſilium*.
Loci deſignatio, quando dicatur facta taxativè. Deciſ.181. num.31. pag.492.
A *Loci* denominatione deſumitur argumentum. Dec.159. num.5. pag.410.
Loci Electio. Vid. *Electio*.
Loci ex inſpectione probatio. Vid. *Probatio*.
Loci Stylus. Vid. *Stylus*.
Juxta *Loci*, & Partium conſuetudinem interpretari debent Vocabula. Dec.129. n.54. p.324.
De *Loco ad locum* non extenditur conſuetudo. Deciſ.142. num.26. pag.358.
De *Loco ad locum* non extenduntur Conſtitutiones locales. Dec.100. n.25. pag.234.
Ampl., nec ex identitate rationis. ibidem.
Extra *Locum* non ſuffragatur Privilegium conceſſum ratione loci. Dec.140. n.74. pag.352.
In *Loco* aliquo natus. Vid. *Civilitas*. Vid. *Civis*.
In *Loco* habens ſervitutem. Vid. *Servitus*.
In quo *Loco* fieri debeat viſitatio. Vid. *Epiſcopus quoad Viſitationem*.

LOCUMTENENS.

Locumtenens unus A.C. non habet poteſtatem deſtruendi judicatum alterius. Deciſ.156. numer.13. pag.401.
Lim. accedente Partium conſenſu. n.15. p.401.
Locumtenens unus Auditoris Cameræ ſi, ubi non adeſt A.C., ſuppleat ejus vices, commiſſio directa A.C. reſolvitur. Dec.156. n.9. pag.400.
Cont. num.10. pag.400.

LÆSIO.

Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum. Dec.163. n.3. pag.417.
Læſio concludenter probari debet ab allegante. Deciſ.68. numer.23. pag.166.
Ampl., quod probari debeat tempore contractus num.24., & 25. ibid. pag.166.
Læſio probari debet de tempore rei geſtæ, & juxta ſtatum tunc vigentem. Dec.163. n.52. p.421.
Læſio non probatur ex locationibus, quamvis multiplicatis. Dec.68. num.26. pag.166.
Læſio adversùs Breve Apoſt. debet concludentiſſimè probari. Dec.163. num.16. pag.418.
Læſio non eſt allegabilis in iis, quæ æquè ſe habent ad lucrum, ac ad damnum. Dec.44. nu.56. p.98., Dec.80. n.26. p.191., D.163. n.55. p.422., & Dec.164. n.19. pag.425.
....Nec in iis, quæ à futuro pendent eventu. Dec.68. n.30. p.166., & Dec.164. n.19. pag.425.
Pro *Læſionis* excluſione in dubio ſemper pronunciandum. Dec.164. num.20. pag.425.
Læſio tractu temporis intervenire poteſt in taxatione frumenti. Vid. *Taxatio*.
Læſio excluditur ex validitate, & juſtitia ſententiæ. Dec.116. num.4. pag.288.
Læſio in affictu proventuum Communitatum, ex quibus excludatur. Deciſ.156. num.29., & ſeqq. pag.402.
Læſionis ſub prætextu ſententia nec Supremi Principis, nec cujuſvis Judicis Pedanei debet retractari. Dec.163. n.12., & ſeqq. pag.418., & Dec.164. n.6., & ſeqq. pag.423.
Læſionis ſub prætextu non expedit Communitati, ut Appaltus diù obſervatus reſcindatur. Deciſ.156. n.31. pag.402.
Ad *Læſionem* excludendam in tranſactione, & Brevi Apoſt., ſufficit quævis dubietas. Deciſ.163. n.26. pag.420.
....Et ſolus dubius litis eventus. Vid. *Tranſactio*.
Læſio in tranſactione excluditur ex dubio litis eventu. Dec.163. num.17. pag.418., & Deciſ.164. n.5. pag.423.
Læſio excluditur ex longæva acquieſcentia, & numquam interrupta ſolutione. Deciſ.163. num.56. pag.422.
Læſio enormiſſima nec juramento ſanatur. D.61. num.31. pag.152.
Læſio enormiſſima, vel ultra dimidiam requiritur ad evertendam rem judicatam Supremo Principis judicio confirmatam. D.164. n.24. p.425.
...... Idem eſt ad effectum reſcindendi contractum Privatorum. n.25. pag.425.
Læſionis exceptio non impedit executionem Obligationis Cameralis. Dec.166. n.21. pag.445.
Ad *Læſionem* arguendam, vel excludendam in tranſactione ſpectanda eſt univerſa diſpoſitio Dec.163. n.18. pag.418.
Læſio ſi tractu temporis interveniat in repartitione onerum, hæc debet ad juſti metas redigi, non obſtante quacumque contraria obſervantia. Dec.165. n.35. pag.433.
Læſio ſi ſuperveniat in privilegio habente tractum ſucceſſivum, privilegium debet, vel revocari, vel reduci. Vid. *Privilegium in Specie*.
Sine *Læſione* non datur Reſtitutio in integrum. Vid. *Reſtitutio in integrum*.

L U C R U M.
Vid. *Læſio.* Vid. *Nemo.*

M

MACELLUM.

MAcelli ex unius tantùm aſſignatione Eccleſiaſticorum libertas non lœditur. Deciſ.7. num.8. pag.7.
Contrarium eſt verius, & de ratione. Dec.6. n.3.p.6., & Dec.7.n.9. ibid.
Macelli exemptio poteſt acquiri præſcriptione, vel alio legitimo titulo. Dec.12. n.13. pag.16.
Macelli exemptio non venit ſub exemptione reali, ſi de eo non fuit habita mentio. Deciſ.12. n.14. p.16., & Dec.13. n.4. pag.17.
Lim. ubi exemptio eſt concepta verbis effrænatis. Dec.12. num.5. pag.16., & Dec.13. numer.5. pag.17.
Macella propria de jure habere prohibentur Eccleſiaſtici. Dec.6. n.4. pag.6.
Sed vid. *Eccleſiaſtici*. Vid. *Gabella*.
Macella juxta libertatem naturalem unicuique habere licet in fundo exempto. Dec.12. numer.13., & 16. pag.16.

MACHINATIO.

Machinatio, & ſuggeſtio non præſumuntur in Religioſis. Dec.107. n.22. pag.258.
Machinatio, & ſuggeſtiones quando diſpoſitionem irritent. Dec.107. n.20., & 21. pag.258.

MAGISTRATUS.

Magiſtratus Civitatis, ſeu Univerſitatis poteſt taxare Victualia, & Medicinalia. Deciſ.100. num.4. 12., & 31. pag.233., & Deciſion.101. num.1. pag.235.
.... Et Taxa per eum facta eſt ſervanda. Dec.101. num.4. pag.233.
Ampl., ubi facta fuit de mandato Card. Legati, & ab eodem confirmata. n.5., & de ratione. n.6. pag.233.
Lim., quoad Pharmaca in Statu Eccleſ., quorum pretia ex Conſtitut. Apoſtol. taxanda ſunt a Prothomedico Collegii Medicorum Urbis. num.2. pag.235.
Ampl. Lim. procedere tam in Urbe, quàm in Univerſo Statu Eccleſ. n.3. pag.235.
Declar. tamen, quod facultas hujuſmodi per Pium IV., quoad Civitatem Ceſenæ tranſlata fuit in Priorem Collegii Medicorum d. Civitatis. n.4., & ſeqq. ibid. pag.235.
Magiſtratus inferior à Principe poteſt legem condere, præter legem à Supremo Principe promulgatam, ſecus contra ipſius expreſſam legem. Dec.84. n.13., & 14. pag.196.
Con. *Magiſtratus* laicos S. Rota non ſolet de facili proferre Cenſuras, & de ratione. Dec.118. num.1., & 21. pag.294.
Magiſtratibus Stat. Eccleſiaſ. Urban.VIII. interdixit prorogationes Officiorum. Deciſ.84. num.5. pag.196.
Ampl. in Magiſtratu Pop. Rom. n.6. ibid.

MAGNATES.

In *Magnatibus*, qui per alios negocia gerunt ſcientia magis præciſa, & individua in præjudicialibus requiritur. Dec.41. n.30. pag.91.

MAGNUS DUX.

Magno Duci, tamquam ejus Magno Magiſtro ſubeſt Ordo S.Stephani, ejuſque Univerſitas, bona, & commendæ. Dec.115.n.3. pag.286.
Decl. tamen, quod non ex hoc Ordo deſinit eſſe Eccleſiaſticus; Et de ratione. numer.4., & 5. pag.286.
Magnus Dux, quamvis *Magnus Magiſter*, & Equites Ord. S. Stephani uxores ducunt. Dec.112. num.28. pag.278.

M A J O R.

Major Oblator. Vid. *Oblator*.
Major pars Collegii, Communitatis, Eccleſiaſticorum, vel Univerſitatis. Vid. *Sub ſingulis Verbis.*, & Vid. *Pars*.
Major pars ſuffragiorum in Electione, quæ dicatur. Vid. *Electio*.
....In præſentatione. Vid. *Juspræſentandi*. Vid. *Vox*.
In *Majori* ſumma minor ineſt. Dec.91.n.1. p.208., & Dec.117. n.10. pag.293.

MALA FIDES.

Mala fides augetur ex Conſtitutionibus de novo editis. Dec.113.n.28. pag.281.
Mala fides inducitur ex ſola inſtantia Judiciali. Deciſ.61. n.37. pag.153.
In *Mala fide* quis conſtituitur per litis introductionem, ac Jurium productionem. Dec.107.n.23. pag.258., & Deciſ.185. num.5. pag.498.
....Et ab illa die tenetur ad fructuum reſtitutionem. ibid. pag.258.
Lim. ubi fructus debentur, tanquam ſors. numer.27. pag.258., & Dec.105. n.24. p.253.
Mala fides præcedens excuſari nequit à facto ſubſequenti. Dec.48. n.18. pag.107.
.... Nec rem finitam per rem judicatam valet intervertere. n.19. pag.107.
Mala fides impedit præſcriptionem. Dec.21. n.24. p.31., Dec.22. n.21. pag.34., Dec.61. nu.25. p.152., Dec.91. n.26. p.210., & Dec.93. numer.33. pag.215.
.... Et inexcuſabilem reddit refectionem expenſarũ. Dec.91.n.26.p.210., & Dec.93.n.33.p.215.
Ampl. non obſtante quovis temporis lapſu. Deciſ.61. n. 26. p.152.
Mala fides inficit ſubhaſtationem. Deciſ.64. numer.12. pag.157.
Mala fides, ex quibus probetur in deliberatione. Dec.61.n.34.p.152., & Dec.65.n.10. p.159.
Mala fides, ex quibus excludatur in Deliberatario. Dec.65. n.14. pag.159.
Malæ fidei poſſeſſor tenetur indiſtinctè ad omnes fructus. Dec.61. n.36. pag.153.
In *Mala fide* conſtitutus per interpellationem tenetur ad damna, & intereſſe. Deciſ.9. numer.14. pag.11.
Etiam abſque *Mala fide* quiſq; tenetur ad fructuum reſtitutionem, quando illi debentur, tanquam ſors. Dec.105. n.24. pag.253., & Dec.107. numer.27. pag.258.

MALUM JUS.

Malum jus præſumitur, ex quo quis ſententiæ acquievit. Dec.97. n.55. pag.227.
Mali juris præſumptio arguitur ex ſerotina productione. Dec.63. n.18. pag.156.
Mali juris agnitionem arguit litis inchoatio, illiuſque deſertio. Dec.193. n.13. pag.525.

MANDATUM.

Mandatum de faciendo non eſt factum. Deciſ.96. num.40. pag.221.

Man-

Mandatum de manutenendo non conceditur, niſi poſſidenti. Dec.88. n.4. pag.204.

Mandati de manutenendo nullitas non eſt allegabilis, poſtquam Signatura reſcripſit cum clauſula *S.P.* Dec.139. n.8. pag.347.

Ex *Mandato* de manutenendo probatur bona fides. Dec.107. n.24. pag.258.

De *Mandato* Principis ſolutio facta ab Univerſitate, dicitur facta ex cauſa neceſſaria. Dec.154. num.8. pag.393.

Mandata Principum, & Judicum habent præſumptionem Juſtitiæ. Dec.154. n.7. pag.393.

Mandatum Rotale de manutenendo expeditum contra formam Deciſionum, tanquam exceſſivum eſt reformandum. Dec.76. nu.3., & 5. pag.183.

Mandatum, ſive præceptum factum Officiali, afficit etiam illius ſucceſſorem. Deciſ.169. num.32. pag.458.

MANDATUM PROCURÆ.

Mandatum Procuræ, ex quibus præſumatur in Exactore. Dec.123. num.6. pag.305.

Mandatum Procuræ præſumitur in actu reſpiciente commodum Mandautis. Deciſ.67. numer.9. pag.163.

Ampl. intercedente ſolutione magnæ pecuniarum ſummæ, facta per Miniſtrum. nu.10. ibid. pag.163.

Mandatum Procuræ in antiquis probatur ex ſimplici enunciativa emiſſa in actu proportionato. Dec.165. n.30. pag.432.

Mandatum Procuræ probatur etiam ex conjecturis Dec.44. n.35. pag.96.

Mandatum Procuræ ſpeciale in Officialibus requiritur ad declarandam intentionem Communitatis. Dec.109. n.16. pag.263.

Mandatum Procuræ Communitatis præſumitur ex ſolito conſtituendi Procuratorem. Dec.91. num.6. pag.209.

.... Ac ex eo, quod lis agitata fuerit ipſius nomine abſque reclamatione. n.7. ibid. pag.209., & Dec.93. n.14. pag.213.

Ampl., ubi opera Procuratoris fuit eidem valdè utilis. n.8. ib. pag.209.

.... Ac ex eo, quod ipſa uſa fuerit victoria cauſæ. Dec.93. n.15. pag.213.

Mandatum Procuræ ad agendum ad iuvicem habent ſocii Conductorum Gabellarum, & Proventuum Communitatis. Dec.156. n.39. p.403.

.... Illudque Principalis Conductor illis communicat, etiam ſine Mandato Communitatis. numer.40. pag.403.

Mandatum Procuræ ſpeciale requiritur ad præſentandum nomine Communitatis. Deciſ.144. num.19. pag.363.

Mandatum Procuræ ad tranſigendum nomine Communitatis, præſumitur ex illius enunciativa facta in Inſtrumento Tranſactionis. Dec.10. n.10. pag.12.

Ampl., ubi agatur de concordia executioni demandata, & diu obſervata. Deciſ.10. numer.11. pag.12.

Mandatum Procuræ Communitatis probatur ex Epiſtolis Publicorum Repræſentantium. Deciſ.170. n.1. pag.460

.... Necnon ex Jurium productione. n.2. pag.460.

.... Ac ex aliis actibus, de quibus. n.7. pag.460.

Ampl., quod renunciatio litis facta ab aliquibus de Magiſtratu illud non excludat. numer.3. pag.460.

Subampl., ubi lis fuit introducta à Publ. Repræſentantibus, & à Deputatis à Generali Conſilio ad lites. n.4. pag.460.

Mandatum Procuræ Particularium de Communitate, probatur ex actibus geſtis pro Communitate, & hominibus, cum Clauſula, *tàm conjunctim, quàm diviſim*. Dec.44. n.36. p.97.

Mandati fines cuſtodire tenentur Deputati Communitatis. Dec.31. n.6. p.49., & Dec.104. num.15. pag.246.

....Et non ſervando conditiones præſcriptas, nil egiſſe dicuntur. n.7. pag.49.

Mandato æquipollet Ratificatio. Vid. *Ratificatio*.

Mandato æquipollet Ratihabitatio. Deciſ.91. numer.10. pag.209.

MANUS REGIA.

Manus Regia, Plenipotentia nuncupatur. Dec.66. num.14. pag.161.

Manus Regiæ Privilegii vigore quomodo procedi poſſit contra Debitores. Deciſ.64. num.7., & 8. pag.157.

Manus Regiæ Privilegium tollit ſolemnitates, & juris ſubtilitates, non autem ſubſtantialia Judicii. Dec.62. n.6., & 9. p.153., Dec.63. n.6. p.155., Dec.66. n.15. 17., & ſeqq. p.161., Dec.121. num.10. pag.300., & Dec.122. numer.5. pag.303.

Manus Regiæ Privilegium procedit reſpectu capturæ perſonæ, vel tenutæ bonorum. Deciſ.63. num.3. pag.155.

Secus verò quoad pignoris diſtractionem. numer.4. ibid. pag.155.

Manus Regiæ vigore creditor poteſt devenire ad pignoris, & quandoque perſonæ captionem pro ſui aſſecuratione. Dec.64. n.10. pag.157., Deciſ.66. num.18. p.161., & Deciſ.122. numer.5. pag.303.

Manus Regiæ vigore non poteſt deveniri ad mandati executivi expeditionem, & deliberationem ſine crediti liquidatione. Dec.64. nu.9. pag.157., & Dec.66. n.17., & 19. p.161.

.... Et nonniſi ſer. ſer., & citato debitore. Dec.64. num. 7., & ſeqq. pag.157., & Dec.122. numer.6. pag.303.

Manus Regiæ Privilegium non tollit defenſionem naturalem, nec defectum Citationis. Dec.61. n.6. p.151., & Dec.62. n.6., & 9. pag.153.

.... Nec crediti liquidationem. ibid., & n.7. p.151., Dec.62. nu.6., & 9. p.153., & Deciſ.64. numer.9. pag.157.

Ampl. Dec.62. n.7. pag.154.

.... Nec excludit Spolium violentum. Deciſ.121. num.11. pag.300.

Manu Regia Communitas procedere poteſt pro exactione Collectarum. Dec.121. n.9. p.300.

.... Et con. Debitores ſuos. Dec.122. n.4. pag.303.

Et Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

MANUTENTIO IN GENERE.

Vid. etiam *Poſſeſſio*.

Manutentionis ſpeciem præſeferunt inhibitiones præſentatæ, & non moderatæ. Dec.19. n.3. p.27., & Dec.20. n.8. pag.28.

Manutentio conceditur ex ſola poſſeſſione. Dec.79. num.5. pag.188.

.... Ac ex unico actu. Dec.19. n.6. pag.27.

Ampl. favore habentis aſſiſtentiam juris. Deciſ.151.

ciſ.151. n.11., & ſeqq. pag.388.
Manutentio numquam denegatur poſſidenti. Deciſ.88. n.1. p.204., Dec.132. n.3. pag.333., & Dec.134. n.2. pag.239.
Ampl.1., ubi unà cum poſſeſſione conjungitur dominium, & bonum jus. Deciſ.132. numer.4. gag.333.
Ampl.2., etiamſi jus reſiſtat, ubi poſſeſſio ſit longæva. Dec.124. n.21. pag.309.
Manutentio eſt concedenda ei, de cujus bono jure conſtat. Dec.81.nu.2.p.192., Dec.132. nu.1. p.332.,& Dec.153. n.7. pag.392.
Ampl., etiam ſine poſſeſſione. D.130.n.4.p.327.
Subampl. num.7. ibid.
Manutentionis ad effectum bonum jus levioribus probationibus juſtificatur. Deciſion.139. numer.2. pag.347.
Manutentio faciliùs conceditur, ubi conſtat de bono jure. Dec.135. n.26. pag.342.
Manutentio, ubi cognoſcitur unà cum bono jure, ab eodem regulatur. Dec.79. n.1. pag.188.
Manutentio debetur poſſidenti in vim literarum Apoſtol. Dec.60. n.20. pag.149.
Manutentio aliquando uni, alteri verò bonum Jus decerni ſolet. Dec.130. n.1., & de ratione num.2. pag.327.
Lim., ubi poſſeſſorium abſorbetur à petitorio. num.4. pag.327.
Manutentio debetur ad limites poſſeſſionis. Deciſ.67. n.14. pag.163., Dec.124. n.25. pag.309., & Dec.139. n.3. pag.347.
Manutentio non competit vigore poſſeſſionis infectæ per Clauſ. *Sublata*, *& Decretum irritans*. Dec.116. n.7., & 17. pag.289.
Manutentio non datur in facultativis. Vid. *Facultativus*.
In *Manutentionis* Judicio leviores probationes ſufficiunt. Dec.79. n.9. p.188., & Dec.124. num.7. pag.308.
.... Et admittuntur Teſtes etiam exceptiones aliquas patien. Dec.54. n.50. p.128., & Dec.124. num.7. pag.308.
Reliqua Vid. *Judicium in Judicialibus*.
MANUTENTIO IN SPECIE.
Manutentio In Exercitio Juriſdictionis debetur Epiſcopo ex ſola juris aſſiſtentia, vel ex unico actu, & quidem quoad omnes. Dec.151. num.11. pag.388.
Ad *Manutentionem* obtinendam in quaſi poſſeſſione Jurium ſufficit titulus præſumptus ex diuturna poſſeſſione. Dec.67. n.18. pag.163.
Manutentio In Jure Collectandi debetur poſſidenti. Dec.82. n.2. pag.192.
Ampl. ubi poſſeſſio confoveatur à Sententiis, Literis Apoſtol., & Concordiis. n.3. pag.193.
Manutentio In Jure Decimandi debetur univerſali Decimatori quoad omnes ex ſola juris aſſiſtentia, vel ex unico actu. Dec.151. numer.12. pag.388.
.... Idem procedit favore habentis Jus Univerſale Exigendi pedagium, vel gabellam. n.13. p.388.
Manutentio in poſſeſſione Juris Privative Furnandi debetur poſſidenti. Dec.137. n.2., & 3. p.344., & Dec.139. n.3. pag.347.
Ampl. ubi poſſeſſio ſit titulata. n.9. pag.345.
Subampl. procedere, etiamſi naturalis libertas lædatur. ibid. pag.345.
Manutentio in poſſeſſione, ſeu quaſi Coquendi panes in Furno Baronali, & prohibendi acceſſum ad alios Furnos debetur Baroni docenti etiam de titulo. Dec.26. n.3. pag.40. -- Ampl. ib.
Manutentio in poſſeſſione Juris Glandandi, recolligendi Caſtaneas, ac lignandi pro uſu proprio, in Sylva non cædua debetur Emphyteutæ poſſidenti. Dec.36. n.60. pag.67.
Intellige cum licentia Domini directi. n.61. p.67.
Secus ad effectum vendendi. n.62. ibid. p.67.
Manutentio in quaſi poſſeſſione Juris Honorifici competentis Familiæ debetur ei, qui probat deſcendere ab iis de Familia, qui ſunt in quaſi poſſeſſione d.Juris. Dec.98. n.24. p.230.
Manutentio in poſſeſſione Juris Molendi debetur poſſidenti. Dec.19. n.1. pag.26.
Ampl. etiam pendente Judicio in petitorio, & ſuper ſubſiſtentia tranſactionis, ibid., & numer.10. pag.27.
Manutentio in poſſeſſione Juriſpaſcendi debetur docĕti de Privilegio. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Manutentio in jure paſcendi debetur poſſidenti. Deciſ.88. num.2. pag.204.
Manutentio in poſſeſſione *juriſpaſcendi* debet concedi Communitati docenti de illius dominio, ſive bono jure, & poſſeſſione. Deciſion.54. num.55. pag.128.
Manutentio in poſſeſſione *juriſpaſcendi*, lignandi, piſcandi, & pecoris ad aquam appulſus debetur docenti de poſſeſſione. Dec.67. n.1. p.162.
Et talis poſſeſſio probatur ex Teſtibus examinatis ad perpetuam. num.4. ibid. pag.163.
Ac ex aliis circumſtantiis. n. ſeqq. ibid.
Manutentio in poſſeſſione *juriſpaſcendi*, & ſpicandi in univerſo Territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticor. debetur Communitati docenti de ſua poſſeſſione. Dec.178. n.2., & 3. p.481.
Ampl. ubi conſtet de ejus bono jure. n.18. p.482.
Manutentio in quaſi poſſeſſione *juriſpaſcendi* debetur ad limites poſſeſſionis. Deciſ.74. num.5. 13., & 30. pag.179.
Manutentio in poſſeſſione *juriſpaſcendi* debetur utrique Parti ad limites poſſeſſionis. Dec.76. num.6. 7., & 9. pag.183.
Ampl. ubi poſſeſſio non ſit controverſa. numer.12. pag.183.
Manutentio in poſſeſſione Juris Lignandi, & Cogendi Communitatem, & homines ad expurgandas foveas debetur ei, de cujus bono jure, & poſſeſſione conſtat. Deciſ.79. numer.2. pag.188.
Manutentio in poſſeſſione prohibendi *jus lignandi*, & cogendi Communitatem ad expurgandos foveos debetur docenti de ſua poſſeſſione, & bono jure. Dec.78. num.3. pag.185.
Manutentio in poſſeſſione Nominandi Cappellanos debetur Univerſitati. Dec.124. n.1. p.308.
Et illius poſſeſſio probatur etiam per teſtes de Univerſitate. num.1., & 6. pag.308.
Et vid. infra.
Manutentio in quaſi poſſeſſione Prohibitiva uſus paſcuorum debetur poſſidenti. Deciſ. 74. num.8. pag.179.
Manutentio in quaſi poſſeſſione Exigendi Pedagia, & Vectigalia, Inferioribus à Principe non conceditur ex ſola poſſeſſione. Deciſ.150. numer.5. pag.385.
Lim. concurrente poſſeſſione centenaria, vel immemorabili. n.6., & 7. pag.385.

Ampl.limit.1., ubi poſſeſsio fuit canonizata in contradictorio Judicio. num.16. pag.386.
Ampl.2., quod Exemptionem allegans, debet docere de titulo. n.17. pag.386.
Manutentio in quaſi poſſeſſione *exigendi Pedagia*, & Vectigalia, ubi eſt concedenda, competit non tam contra eos, qui ſolverunt, ſed & con. alios, qui numquam ſolverunt. Dec.150. n.17. p.386., & Dec.151. num.10. pag.388.
Manutentio in JURE FACIENDI REPARTIMENTUM, paſcendi, & ſpicandi debetur poſſidenti. Deciſ.81. num.1. pag.192.
Ampl., ubi conſtet de illius bono jure. num.2. ibid. pag.192.
Manutentio in jure repartiendi tenutam ad colendum, extirpandi, & ſpicandi debetur Communitati docenti de ejus bono jure, & poſſeſſione. Dec.79. n.3., & 5. pag.188.
Manutentio in poſſeſſione RIPARUM VALLATI debetur poſſidenti. Dec.128. n.1. pag.319.
Ampl.1., ubi cum poſſeſſione adjunguntur adminicula, ipſam nedum comprobantia, ſed etiam Dominium. n.2. pag.319.
Ampl.2., ubi cum poſſeſſione conjungitur bonum Jus. num.11. pag.319.
Manutentio in poſſeſſione JURIS TRANSEUNDI debetur poſſidenti. Dec.153. n.1. pag.392.
Ampl., ubi de ejus bono jure conſtet. n.7. p.392.
Manutentionem ad obtinendam in JURE diſcontinuo TRANSITUS non requiritur poſſeſsio longi temporis. Dec.143. n.5. pag.392.
Ampl., quod ſufficiat probatio tranſitus per triginta vices. num.6. pag.392.
Manutentio in poſſeſsione EXEMPTIONIS denegari nequit PRIVILEGIATO, donec diſcutiatur, an privilegium fuerit revocatum. Deciſion.116. num.11. pag.289.
Procedit in ſummariiſsimo judicio, ſecus ubi aſſumpta etiam fuit diſcuſsio petitorii. num.12., & 13. pag.289.
Manutentio debetur PAROCHO in poſſeſsione admittendi, & removendi Cappellanos ab Univerſitate nominatos. Dec.124. n.25., & 26. p.309.
Manutentio in poſſeſsione NOMINANDI CAPPELLANOS non conceditur ex ſola Juris aſsiſtentia, nec Parocho. Dec.124. n.19. pag.309.
....Nec Epiſcopo in jure conferendi. n.20. pag.309. Et vid. ſupra.
Manutentio in negativa poſſeſsione, SIVE LIBERTATE NON SOLVENDI GABELLAM concedenda eſt ei, qui reperitur in d. libertate. Deciſion.151. num.7. pag.387.
Ampl. ibid. num.7. 8., & 9. pag.387.
Decl., ut num.10., & ſeqq. pag.388.
Manutentio, & excavatio *foveorum* fieri debet publicis Expenſis. Dec.166. n.4. pag.444.
Lim.1. accedente contraria conſuetudine. ibidem. pag.444.
Lim.2. ſtante pacto in contrariũ. n.1., & 2. p.444.

M A P P A.

Mappa confecta abſque citatione Partis non attenditur. Dec.126. num.14. pag.313.

M A R C E L L U S PP. II.

Marcellus II. prorogavit ſubſidium Triennale. num.19. Verſ. Religioſiſſimus. pag.563.

MARITIMÆ, ET CAMPANEÆ PROVINCIA.

Vid. *Patres Carthuſiani*.

M A T E R.

Matris, & Uxoris inſignia adnecti ſolent in Stegmate. Dec.97. num.45. pag.227.

M A T E R I A.

In *Materia* antiqua leviores probationes ſufficiunt. Dec.36. num.29. pag.65.
In *Materia*, cui jus reſiſtit, requiritur præſcriptio immemorabilis. Dec.49. n.25. pag.112.
.... Ac requiruntur probationes concludentes. Dec.23. num.7. pag.36.

M A T R I M O N I U M.

A *Matrimonio* carnali ad ſpirituale valet argumentum. Dec.145. n.27. pag.370., & Deciſion.146. num.26. pag.374.
Ampl., ubi in utroque eadem militat ratio. Deciſ.146. num.27. pag.374.
In *Matrimonio* carnali exigitur eadem libertas, ac in ſpirituali. Dec.145. n.26. pag.370.

M E D I A.

Media præſumuntur ejuſdem qualitatis, cujus ſunt extrema. Dec.101. num.9. pag.236.
Media via, tamquam melior, ſemper eligenda. Dec.163. num.1. pag.417.

M E D I A T O R.

Mediator Tranſactionis præſumitur conſcius voluntatis Tranſigentium, & jurium per Tranſactionem compoſitorum. Deciſion.199. numer.7. pag.543.

MEDICINÆ TERRA.

Terra Medicinæ fuit olim diſmembrata à Territorio Bononienſi. Dec.116. n.38. p.291.
....Et donata ampliſsima exemptione ab omnibus datiis, & collectis impoſitis in Territorio Bononienſi. num.39. pag.291.

M E D I C I N A L I A.

Medicinalia etiam veniunt ſub nomine *Victualium*. Dec.100. num.3. pag.233.
Medicinalium Taxa, à quo fieri debeat. Vid. *Magiſtratus*. Vid. *Taxa*, & vid. etiam *Bulla in ſpecie*.
Medicinalium pretia in Urbe, à quo taxari debeant. Vid. *Pretium*.

M E D I E T A S.

Medietatis vocum derogatio. Vid. *Derogatio*, & Vid. *Vox*.

MELIORAMENTA.

Melioramenta, & expenſas tantùm neceſſarias, non autem voluntarias Emptor repetit à petente prælationem. Dec.70. n.26. pag.171.

M E N D I C A N T E S.

A *Mendicantibus* differunt ſpecie Fr. Min. de Obſervantia. Dec.8. n.16. pag.9.

MENSA EPISCOPALIS.

Menſa Epiſcopalis Montis Faliſci declarata fuit non exempta à ſolutione fidæ favore Civitatis Viterbii. Dec.102. num.3., & 4. pag.237.

M E N S.

Mens Contrahentium attendi debet in interpretatione pactorum. Dec.15. n.11. pag.21.
Juxta *Mentem Contrahentium* intelligenda ſunt verba contractus. Dec.41. n.13. pag.89.
Mens legis attendi debet. Dec.57. n.17. pag.140.
De *Mente Papæ* præſumitur informatus Secretarius S.C.B, Reg. Dec.136. n.24. pag.344.
Mens Pontificis deſumitur etiam ex aliis Conſtitut. ſuper eadem materia emanatis. Deciſ.100. num.26. pag.234.
Mens Pontificis elicitur ex Epiſtola ſcripta à Card. Ne-

Nepote. Dec.114. n.37. pag.285.

Menti Pontificis interpratatio diametraliter oppoſita non eſt admittenda. Dec.114. n.29. p.284.

Mens Tranſigentium præſumitur uniformis diſpoſitioni Juris. Dec.188. n.3. pag.508.

MERCATORES.

Mercatorum fides conformis Bannimentis in concurſu cum diſformi eſt praferenda. Dec.73. num.31. pag.178.

Mercatorum libri adminiculati probant, etiam con. Tertium. Dec.110. n.15. pag.265.

MERCATUS.

Ex *Mercatus* Communione non arguitur Communio Communitatum in reliquis. Deciſ.126. num.31. pag.315.

MERCIMONIUM.

Vid. *Eccleſiaſtici, quoad Mercaturam, & Negociationem*.

MESSES.

Meſſis in Vinea Domini multa, Operarii pauci. Dec.104. num.1. pag.245.

METALLA.

Inter *Metalla* recenſentur ſulphur, & alia mineralia, & quid facere liceat quoad eorum inventionem, & quod jus competat Vicino. Vid. *Fodinæ*. Vid. *Sulphur*.

Metallorum, & Mineralium venas invenire, fortunæ dono attribuitur. Dec.184. n.13. p.497.

Metallorum, & Mineralium vena inventa, cui competat prælatio. Vid. *Prælatio*.

Reliqua quoad Metallorum, & Mineralium fodinas. Vid. *Fodinæ*.

METALLARII.

Vid. *Fodinæ*.

MILITES.

Militum hoſpitandi onus. Vid. *Onera in ſpecie*. Vid. *Taxa* in ſpecie.

MILITIA.

Militia eſt vita hominis ſuper terram. Dec.147. num.1. pag.376.

MINERALIA.

Vid. *Metalla*. Vid. *Fodinæ*. Vid. *Sulphur*.

MINISTER IN GENERE.

Vid. etiam *Adminiſtrator*. Vid. *Exactor*. Vid. *Subminiſter*.

Miniſter in omittendo non præjudicat Domino. Dec.80. num.9. pag.190.

Miniſter non præſumitur permiſiſſe, ut Domino præjudicium inferreretur. Deciſion.78. numer.26. pag.187.

Miniſtri factum cenſetur per Dominum ratificatum, ſi Dominus habens de eo notitiam, conqueſtus non eſt. Dec.72. n.5. pag.174.

Miniſtri quidquid agunt circa res Domini, de ejus ordine feciſſe præſumitur. Deciſion.72. num.4. pag.174.

Ampl. num.5. pag.174.

Per *Miniſtros* damna illata ſunt à Domino reficienda. Dec.72. num.3. pag.174.

MINISTER IN SPECIE.

Miniſter Communitatis poteſt teſtimonium ferre ad illius favorem, ſi tempore depoſitionis non eſt illius Miniſter. Dec.54. n.49. p.128.

Pro *Miniſtrorum* Eccleſiæ victu Decimæ fuerunt inſtitutæ. Dec.141. n.15. pag.354.

Miniſtri Montis Pietatis non tenentur de proprio facere expenſas litis pro tuitione privilegiorum Montis. Dec.45. n.28. pag.101.

Reliqua quoad *Miniſtros* Montis Pietatis. Vid. *Mons Pietatis*.

MINOR.

Minor in fundatione Commendæ tenetur ſervare ſolemnitates juris, & Conſtitut. Ægidianæ, & de ratione. Dec.112. n.33. pag.278.

Minoris bonorum in alienatione, quando ſolemnitates requirantur. Vid. *Alienatio*.

Minoris Contractus. Vid. *Contractus*.

Minoris in tranſactione, & contractu, quæ requirantur. Vid. *Contractus*.

Minori æquiparatur Communitas. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

FR. MINORES.

Vid. *Fr. Minores*.

MOBILIA.

Mobilium deterioratio cedit damno obtinentis prælationem. Dec.70. n.23., & 24. pag.171.

MŒNIA.

Mœnia Civitatis non ſunt nec in dominio, nec in poſſeſſione Privatorum, & ſunt impræſcriptibilia. Dec.49. n.22. pag.112.

Mœnia Civitatis dicuntur Sancta. Deciſ.49. numer.1. pag.110.

.... Et delinquentes in eis aliquando capitali pœna plectuntur. n.2., & 3. ib. pag.110.

.... Sed ſecundum aliquos puniuntur arbitrio Judicis. n.4. ibid. pag.110.

.... Non licet ea perforare, aut aliquid aliud in eis facere, inconſulto Principe. nu.5., & 24. ibid. pag.110.

In *Mœniis* Civitatis nemini licet quidquam facere ſine licentia Principis. Dec.50. n.1. pag.113.

MOLENDI.

Molendi conventio, facultas, Jus, & pactum. Vid. *Jus in ſpecie.*, & Vid. *Molendinum*.

MOLENDINUM IN GENERE.

Molendinum in proprio Solo conſtruere unicuique licitum eſt. Dec.22. n.35. p.35., Dec.29. n.1. p.45., Dec.95. n.1. p.217., Dec.96. n.3. p.218., & Dec.149. n.1. pag.383.

Ampl.1. etiamſi aqua deſumatur ex flumine communi. Dec.96. n.4. pag.218.

Limit. ampliationem, ubi flumen eſſet navigabile. Dec.96. n.5. pag.218.

Decl. non procedere accedente Principis licentia: Et de ratione. Dec.96. n.6., & 7. p.218.

Ampl.2. etiamſi ex conſtructione præjudicium ſecundarium oriatur Dominis aliorum præexiſtentium Molendinorum. Dec.95. n.4., & 5. p.217., & Dec.96. n.8., & 10. pag.218.

Lim.1. ampl. ubi aquarum curſus impeditus remaneat. Dec.95. n.2. pag.217.

Lim. 2., ubi remaneat aquarum curſus diminutus. Dec.95. n.3. pag.217.

Lim.3. ubi aquarum curſus, veteri Molendino deſerviens, divertatur, aut exhauriatur. Dec.96. n.9. pag.218.

Ampl.3., quod ædificatio novi Molendini permiſſa ſit etiam illi, qui Molendinum ſuum alteri conceſſit. Dec.22. n.36. pag.35.

Ampl. 4., quod prætendens habere ſervitutem negativam tenetur docere de titulo. Dec.149. num.2. pag.383.

Subampl., quod probationes debent eſſe concludentes. n.14. pag.384.

Ampl.5., quod nec Barones poſſint illorum conſtructionem prohibere. Dec.149. n.4. p.383.

Lim.

Lim. n.5. 6., & 7. pag.383.
Reliqua Vid. *Baro*.
Molendinorum novorum de conſtructione remiſſivè. VidD.ec.18. n.26. pag.26.
Molendina nova Jus prohibitivum conſtruendi.vid. *Jus prohibitivum*.
Molendinorum plurium in conſtructione conſideratur publica utilitas propter libertatem Molentium. Dec.149. n.7. pag.383.
Molendina, licèt ſint privati Juris,ad publicam utilitatem ſpectant. Dec.127. n.25. p.317., & Dec.129. n.66. pag.325.
Molendinorum in præjudicium Statutum Reatis *lib*.4. *Rubr*.61. prohibet derivationem aquæ abſque licentia Capitanei Populi. Deciſ.35. num.18. pag.60.
Ad *Molendina* forma ducens aquam ejus cenſetur, ad cujus uſum comparata fuit. Dec.127. numer.3. pag.316.
Molendinum vendens cum libertate Molendi non dicitur contravenire venditioni, ſi dein. per tranſactionem conveniat ſuper jure privativo Molendi cum aliqua Univerſitate. Deciſ.18.num.25. pag.26.
Molendini de juribus non eſt major, vel minor uſus, aut non uſus Molentium, & ob id nec venit in illius venditione. Dec.21. n.26. 27., & 28. p.31., Dec.22. nu.34. 35., & 39. p.35.
Molendinorum pro conſervatione etiam mediata expenſæ dicuntur publicæ. Deciſ.127. numer.25. pag.317.
Molendi generalis facultas, & conventio ad vintenum non compræhendit incolas haben. pactum Molendi ad vigeſimam quartam. Deciſ.18. n.9. pag.25.

MOLENDINUM IN SPECIE.

Molendina ALLODIALIA in devolutione Feudi non devolvuntur. Dec.96. n.23. pag.220.
In *Molendino* BARONIS obligatio coactiva Molendi non probatur ex conventione inita per Communitatem ſolvendi minorem ſummam, ac antea. Dec 21. n.13. pag.30.
Lim. ubi cum reductione interceſſit pactum coactivum. n.14., & 15. pag.30.
Bannimentum factum per Baronem de Molendo in *Molendino* tantùm *Baronali*, & de non accedendo ad aliena non valet,ſi inferat præjudicium Eccleſiaſticis. Vid.*Prohibitio*.
Reliqua. Vid.*Baro*.
Molendina COMMUNITATI particulari titulo ſpectantia non dicuntur publici Juris. Dec.127. num.26. pag.317.
Molendina FEUDO annexa devolvuntur in devolutione Feudi. Dec.129. n.43. pag.324.
Ampl. ibidem -- Secus allodialia. Vid.*Supra*.
Molendina Feudo annexa non fuiſſe, ex quibus probetur. Dec.96. n.22. pag.220.
Molendinis PRINCIPIS SUPREMI ineſt Privilegium Juris prohibendi. Vid. *Privilegium*.

MONACI.

Monaci dicuntur Patroni Eccleſiæ Parochialis, ſi illa ſubjectivè uniatur Monaſterio. Dec.142. num.17. pag.358.

MONASTERIUM.

Monaſterium fundaſſe, nec illius patronatum acquiſiviſſe Communitas dicitur, ſi nonnullas tantùm expenſas pro ſubſtentatione Monialiũ, donec aliundè ſubſtentari potuerint, ſubminiſtrare promiſit. Dec.145. n.13.pag.369.
Monaſterium, ubi conſtructum fuit ex eleemoſynis, Patronus non dicitur illud fundaſſe de proprio. Dec.145. n.12. pag.369.
Monaſterii Patrona, ex quibus actibus Communitas dici nequeat. Dec.146. n.9. pag.373.
Monaſterii Paupertas. Vid. *Paupertas*.
Monaſterii Juspatronatus,ut acquiratur Communitati, quid requiratur. Vid. *Juspatronatus*.
Monaſterii Regularis in Jurepatronatus acquiſitione, quæ requirantur.Vid. *Juspatronatus*.
Monaſterii libri privati non probant ad ejus favorem con. Tertium. Dec.142. n.11. pag.357.
Monaſterium Carthuſiæ S.Mariæ de Triſulto. Vid. *PP. Carthuſiani*.

MONETA.

Monetæ ideales ſunt Floreni aurei, & quanti valutarentur. Vid.*Floreni*.
Monetæ circa valutationem, & in qua moneta fieri debeat ſolutio,plurimum attenditur centenaria. Dec.193. n.10., & 15. pag.524.
Reliqua. Vid. *Solutio*.
In *Moneta* currenti in regione aſſignata intelligitur congrua Epiſcopi. Dec.31. n.16. pag.50.
Monetarum circa valutationem attendi debet ſtatus à Contrahentibus firmatus, & diu poſt à obſervatus. Dec.193.n.16. pag.526.

MONIALIS.

Moniales circa Jus illas præſentandi Vid. *Juspatronatus*. Vid. *Juspræſentandi*. Vid.*Patronus*.
Per *Moniales* tranſactio inita abſque Beneplacito Apoſt. eſt nulla. Dec.145. n.32. pag.371.
Ampl.1., ubi ſit lœſiva.n.33. ibid.
Ampl.2., ubi non fuit obſervata. n.34. ibid.

MONITORIUM.

Monitorium cum inhibitione ſufficit, quod ſit præſentatum, ut cauſet attentata, etiam abſque productione, & de ratione. Dec.169. n.36., & 37. pag.458.
Ampl. nec ſufficere illius denegationem, niſi à Judice moderetur.n.38. pag.458.
Monitorii reproductio requiritur dumtaxat ad inducendam litis conteſtationem. Deciſ.169. num.37. pag.458.
Monitorio, ſive libello Sententia debet eſſe uniformis. Dec.195. n.5. pag.531.

MONS PIETATIS.

Montes Pietatis quare adinventi. Deciſion.45. numer.1. pag.99.
....Et cum quibus legibus inſtituti. numer.2., & 3. ibid.
Montes Pietatis approbati ſunt à Summis Pontificibus, & à Concilio Lateranenſi, ex pietate largiendi pauperibus ſubſidia. Deciſ.47. num.7., & 9. pag.103.
Mons Pietatis poteſt pro ipſius, & Miniſtrorum manutentione aliquid ultra ſortem exigere à recuperantibus pignora. Dec.45. n.3., & 21. p.99., & Dec.47.n.11. pag.103.
Taliſque exactio, an licita foret, olim erat controverſum.n.4. pag.99.
Hodie licitam eſſe declararunt Sac.Conc.Lateranen.ſub Leone X., aliiq; Pont. n.5. p.99.
Mons Pietatis, ex quibus probetur eſſe de per ſe ſubſiſtens, & ab alio diſtinctus. Deciſ.45. n.15. 16., & 19. pag.100.
Montis Pietatis Fundator non dicitur ille, qui dat modicam pecuniam pro illius fundatione. Dec.45.

Dec.45. num.17. pag.100.
Montis Pietatis Fundator quis fuerit, probatur ex obſervantia. Dec.45. n.7. pag.99.
Mons Pietatis noviter erectus, ex quibus dicatur ſub ſuperintendentia Præſidum alterius Montis. Dec.47. n.1. pag.102.
Decl. tamen, quod hac ſuperintendentia non licet intervertere leges novi Montis, nec ejus Miniſtros ſuffocare. n.4. ib. p.103.
Montis Pietatis ſuperintendentia non implicat, quod ſit penes unum, exercitium verò actuale penes alium. Dec.45. n.13. pag.100.
Montis Pietatis præſidentiam habens non poteſt abſolutè prohibere habentibus exercitium expenſas facere, & de ratione. Dec.45. n.26., & 27. pag.101.
Montis Pietatis Capitula, & Leges ſunt attendendæ ab Adminiſtratore. Dec.99. n.9. p.231.
Lim. ubi contraria vigeat obſervantia. n.12., & 14 -- Et ex quibus talis obſervantia probetur. n.13. ibid. pag.232.
Decl. limit. procedere in Judicio Criminali, ſecus in Civili, & ubi agitur de damni refectione. n.20. pag.232.
Con. num. ſeqq. pag.232.
In *Monte Pietatis* novus modus oppignorandi, ex quibus dicatur introductus. Deciſ.99. numer.14. pag.232.
Montis Pietatis Adminiſtrator. Vid. *Adminiſtrator*. Vid. etiam *Miniſter*.
Montis Pietatis circa Officia obſervantia, & conſuetudo probatur ex depoſitione Officialium. Dec.99. n.19. pag.232.

MOTUS PROPRIUS.

Vid. *Clauſula in ſpecie*.

M U L I E R.

Mulier per matrimonium efficitur una caro cum viro. Dec.111. n.33. pag.270.
.... Et illius ſequitur Civilitatem, & Domicilium. num.34. pag.270.
Decl., ut num.35., & ſeqq. pag.270.
Mulier etiam nupta remanet obnoxia oneribus Patriæ, ſicut maſculi. Dec.111. n.37. p.270.
Mulieris contractus. Vid. *Contractus*.
Mulieris obligatio ultra medietatem dotis, ſi ſit unica, corruit in totum. Dec.61. n.29. p.152., & Dec.62. n.21. pag.154.
Ampl. Dec.61. n.31. pag.152., & Dec.62. numer.25. pag.154.
.... Secus eſt, ſi plures ſint obligationes, quarum unaquæque medietatem non excedat. Deciſ.61. n.30. pag.152.
Mulieris obligatio excedens medietatem dotis, vel reducitur ad medietatem. Deciſ.66. numer.20. pag.161.
Vel ſi ſit unica, corruit in totum. n.21. ibid.
Mulieris obligationis nullitas non eſt allegabilis per ejus hæredem. Dec.61. n.32. p.152., & Dec.62. n.22. pag.154.
Lim. ſi *Mulier* conqueſta eſt in vita ſua. n.33. p.152., & Dec.62. n.23. pag.154.
Reliqua quoad Privilegium ſalva medietate dotis. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Mulieri in celebratione contractus æquiparatur Communitas. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Mulieri, ubi legatum relictum eſt, ut nubat cum conſenſu alterius, ſi illum præſtare debens requiſitus denegaverit, habetur pro præſtito. Dec.146. n.23., & 25. pag.374.

M U N E R A.

Munera in Feſtis Natalitiis, & Kal. Aug. de ſtylo Curiæ fieri ſolent Defenſoribus Cauſarum. Dec.91. n.13. pag.209., & Dec.93. num.21., & 23. pag.214.
Muneribus caros ſibi reddere Cauſarum Defenſores expedit litigantibus in Curia. Deciſ.93. num.23. pag.214.

M U R U S.

Muro bona ſua vallare cuique licet. Dec.77. numer.5. pag.184.
Decl., ut n.6. pag.184.

M U T A T I O.

Mutatio, & contradictio diſpoſitionum, & conventionum infra breve tempus non eſt veriſimilis. Dec.41. n.14. pag.89.

MUTINÆ DUX.

Vid. *Dux Mutinæ*.

N

N A R R A T A.

N*arrata* in precibus, præſumuntur coram Executore verificata. D.179. n.11. p.484.
Lim. ubi contrarium probetur. n.12. pag.484.

N A T I V I T A S.

Per *Nativitatem* acquiritur Civilitas. Vid. *Civilitas*.

N A T U S.

Natus in aliquo loco retinet originem Patris, vel Avi. Dec.111. n.85. pag.273.
Ampl., quod illa nunquam amittatur. numer.89. pag.274.
Natus in aliquo loco acquirit illius Civilitatem, & tenetur ad omnia onera, & ſubjicitur Statutis, & Ordinationibus loci. Vid. *Civilitas*.
Natorum in Civitate appellatione, qui veniant. vid. *Appellativa ſignificatio*, & Vid. *Nomen*.

NECESSITAS.

Neceſſitatem præciſam important verba -- *debeat*, & *teneatur*. Dec.21. n.11., & 12. pag.30.
Pro *Neceſſitatibus* publ. ſupplendis Communitas poteſt ſuis Civibus Datia, & Gabellas imponere. Dec.125. n.18. p.311., & Dec.127. num.23. pag.317.

N E G A T I V A.

Negativa Conditio. Vid. *Conditio*.
Negativa Conſuetudo. Vid. *Conſuetudo*.
Negativa Beneplaciti Apoſt. probatur, ex quo non reperiatur in regeſtris Apoſt. Dec.83. n.14. p.195., & Dec.113. n.26. pag.281.
Negativa licentiæ, ſive aſſenſus *S.C.B. Reg.* probatur ex eo, quod perquiſitis ejus libris in ipſis non inveniatur. Dec.44. n.30. pag.96.
Negativa Obſervantia. Vid. *Obſervantia*.
Negativa Præſcriptio quid requirat. Vid. *Conſuetudo*.
Negativa Probatio. Vid. *Probatio*.
Negativa Servitus. Vid. *Servitus*.
Negativa Solutionis Gabellarum probatur ex atteſtatione Exactorum, & Officialium. Deciſ.151. n.9. pag.388.
Decl., ut num.15. pag.388.
Ex ſimplici *Negativa ſolutionis* non poteſt oriri obſer-

ſervantia exemptiva Vectigalis, niſi doceatur, quod caſus ſolutionis advenerit, & in eiſdem circumſtantiis denegata fuerit Vectigalis exactio. Dec.171.n.24. pag.463.
Negativa ſolutionis probatur, ex quo in libris Communitatis illius partitæ regiſtratæ non reperiuntur. Dec.32. n.21. pag.52.
Negativa ſolutionis conſuetudo immemorabilis non probatur ex ſola atteſtatione Secretarii Communitatis, niſi exhibeantur ejus libri. Dec.187.n.48. pag.506.

NEGLIGENTIA.

Negligentia anteceſſoris non præjudicat ſucceſſori. Dec.150.n.18. pag.386.
Negligentia Cleri in tuitione proprii Privilegii non præſumitur. Dec.102. n.26. pag.239.
Negligentia Officialium Communitatis in exigendo minus debito, Communitati non præjudicat. Dec.174. n.21. pag.471.
Negligentia præteritorum Officialium, & Adminiſtratorum Communitati non præjudicat. Dec.188. num.20. pag.510., & Dec.192. numer.15. pag.520.
Sed emendari poteſt per Succeſſores in Officio. n.21. p.510., & Dec.192. n.16. pag.520.
Vel in omnem caſum, ad inſtar Minorum, Communitati competit reſtitutio in integrum. num.24. pag.510., & Dec.192. numer.18. pag.520.

NEGOTIATIO.

Negotiationem Eccleſiaſticis prohibitam non ſapit converſio Frumenti in panem, & ſimilia. Dec.135. n.17., & 18. pag.341.
Et Vid. *Eccleſiaſtici quoad mercaturam, &c.*

NEGOTIORUM GESTOR.

Negotiorum Geſtori bonificandæ ſunt Expenſæ factæ juxta ſolitum. Dec.91. n.14. pag.209.
Negotiorum Geſtorum Actio. Vid. *Actio*.

N E M O.

Vid. plura in verb. *Res*.
Nemo contra factum proprium, & ſuorum Auctorum venire poteſt. Dec.78. num.15., & numer.27. pag.186.
Nemo renuere debet, quod in ipſo ſervetur id, quod ipſe ſervavit in alio. Dec.57. n.37. p.141.
Nemo damnum ex beneficio debet reportare. Deciſ.76. num.4. pag.183.
Nemo debet cum aliena jactura lucrum capere. Dec.36. n.49. pag.66., Dec.54. n.26. p.127., & Dec.192. n.29. pag.522.
Nemo debet ex alieno damno lucrum quærere. Dec.183. num.18. pag.495.
Nemo debet ex uno, eodemque infortunio duplex damnum ſentire. Dec.180. n.21. pag.487.
Nemo eſt Exemptus à ſolutione Onerum Cameralium. Dec.12. n.18. pag.16.
Lim. ſtante Privilegio Apoſtolico. n.19. p.16.
Nemo de facto alieno tenetur. Dec.80. n.8. p.190.
Nemo præſumitur cogitare de re, de qua erat ignarus. Dec.113. num.30. pag.281.
Nemo præſumitur diſponere, & convenire ſuper re aliena. Dec.127. n.32., & 33. p.318.
Nemo de re aliena poteſt diſponere invito Domino. Dec. 35. num.12. pag.59.
Nemo præſumitur jactare ſuum. Dec.54. num.45. pag.128., Dec.65. num.4. pag.159., Dec.96. num.39. pag.221., & Dec.183. n.17. p.495.
Nemo præſumitur proprium jus, & intereſſe contemnere. Dec.177. n.29. pag.479.
Nemo præſumitur, quod contrahere voluerit ſuper re ad Tertium ſpectante. Dec.131. n.32. p.331.
Nemo præſumitur ſollicitus pro indemnitate rei alienæ. Dec.129. num.36. pag.323.
Nemo valet impugnare in uno, quod in alio approbavit. Dec.118. n.10. pag.295.
Lim. ubi diſpar adſit ratio. n.11. pag.295.
Nemini licet ex re aliena lucrum quærere. Deciſion.125. n.7. p.311., & Dec.126. n.4. p.313.

N O B I L I S.

Nobilis quis eſſe poteſt, etiamſi Officia Civitatis publica non exerceat. Dec.97. n.59. p.228.
.... Et procedit etiam in Nobilitate requiſita ad habitum S. Relig. Hieroſolymitanæ. numer.60. pag.228.
Nobilis non præſumitur locare voluiſſe rem alienam. Dec.36. num.17. pag.64.
Nobiles diligentiùs cuſtodiunt jura honorifica, quàm facultates. Dec.98. n.2. pag.229.
Nobiles magis exiſtimant præeminentias, quàm divitias. Dec.97. n.12. pag.224.
.... Et pro jure honorifico ſuſtinendo jacturam bonorum ſuorum hilari animo faciunt. n.13. ibidem. pag.224.

N O B I L I T A S.

Vid. etiam *Nobilis*.
Nobilitas in Civitate Forolivii arguitur ex loco in Conſilio. Dec.97. n.58. pag.228., & Dec.98. num.17. pag.230.

N O M E N.

Nomen Debitoris. Vid. *Adminiſtrator*. Vid. *Exactio*.
Nomen Senen. latiùs patet, quàm verbum *de Senis*. Dec.90. num.8. pag.206.
Contra num.14. ampl. n.16. ibid. pag.207.
.... Et compræhendit etiam Provinciales. numer.9. pag.206.
Ampl. n.10., & 11. pag.207. --Contra. num.13. ibidem. pag.207.
Sub *Nomine* generali non veniunt ea, quæ ſpecialiter denominantur. Dec.8. n.17. pag.9.
Sub *Nomine Nati* in Civitate, veniunt illi de Civitate, & Diſtrictu. Dec.90. n.2. pag.206.
Ampl.1. ubi teſtator natus eſt in Civitate, & uti nobilis de Civitate nuncupatur in teſtamento. num.6., & 17. ibid. pag.206.
Ampl.2. ubi in alia parte teſtamenti de puellis tantùm Civitatis locutus fuit. n.7. p.206.
Sub *Nomine Univerſitatis*, *Communitatis*, *&* *Collegii* non venit Univerſitas Eccleſiaſtica, niſi de ea fiat expreſſa mentio. Dec.115. n.14. p.286.
Nomina fundorum non natura, ſed hominum deſtinatione conſtituuntur. Dec.177. n.22. p.478.

N O M I N A T I O.

Nominatio ad Officia vacantia dicitur eſſe in fructu. Dec.83. num.3. pag.194., & Deciſ.84. num.1. pag.196.
Nominatio, ubi ſpectat ad ſingulos, tunc eis permittitur ſingulariter nominare. Deciſion.60. num.12. pag.148.
Reliqua. Vid. *Electio*. Vid. *Juſpatronatus*. Vid. *Juſpræſentandi*.

N O M I N A T U S.

Vid. *Electus*.

N O T A R I U S.

Notario atteſtanti de re ad ejus munus pertinente, plenè venit deferendum. Deciſion.194. numer.4. pag.529.

No-

Notariorum, & Cauſidicorum ex atteſtatione probatur ſtylus Curiæ. Dec.64. n.17. p.158.
Lim. ſi ſit contra jus. n.18. ibid.
Adverſus *Notarios* locales, qua privativa potiatur Cancellarius Communitatis. Vid. *Cancellarius*.
Notariis localibus interdicta non cenſetur rogatio actus reſpicientis ſimplicem probationem. Dec.160. num.7. pag.413.
Lim., & decl., ut num.8. pag.413.

NOTULA.

Notula informis non probat. Deciſ.108. num.15. pag.260., & Dec.109. n.17. pag.263.

NOVA AUDIENTIA.

Nova Audientia, ſi obtenta fuerit adversùs literas S.Conſultæ, quid operetur. Vid. *S.Conſulta*.

NOVATIO.

Novatio pendet ab animo Contrahentium. Deciſ.32. num.8. pag.51.
Novatio in Locatione Dohanarum Communitatis, ex quibus excludatur. Dec.175. n.5. p.473.
Novatio, & liberatio præcedentium Fidejuſſorum excluditur, ſi ſecundum Inſtrumentum locationis ſtipulatum ſit ſeqq. verbis — *ſenza alcun pregiudizio della Communità, e ſenza alcuna novazione degl' Iſtromenti, e ſigurtà date*. Deciſ.175. num.8. pag.473., & Dec.176. n.15., & 16. pag.475.
Novatio ſi intercedat, fidejuſſor prioris contractus liberatur. Dec.175. n.3. pag.472.
Procedit, ubi *Novatio* intervenit cum ſcientia Communitatis, ſecus ipſa inſcia. n.4. ibid.
Novatio vera non dicitur, ſed ſuppletiva, ubi in ſecundo contractu non intercedunt pacta prioris ſubſtantiam deſtruentia. Dec.175. num.6. pag.473., & Dec.176. n.10., & 11. p.475.
....Et quæ anteriora pacta non innovat, ſed poſteriora in priorum incrementum accedunt. num.7. pag.473., & Dec.176. n.11. pag.475.
Novatio non dicitur intervenire, ubi ſecundus contractus tendit ad faciliorem exequutionem primi. Dec.176. n.13. p.475.
Novatio non inducitur in præjudicium Communitatis, ſi ſecundum inſtrumentum fiat ipſa inſcia. Dec.176. num.12. pag.475.
Novatio, ut inducta dicatur, requiritur voluntas expreſſa remittendi priorem obligationem. Dec.176. num.14. pag.475.

NULLITAS.

Nullitas Deliberationis. Vid. *Deliberatio*.
Nullitas Mandati de manutenendo non eſt allegabilis, poſtquam Signatura reſcripſit cum clauſula ſine præjudicio. Dec.139. n.8. p.347.
Nullitas Obligationis Mulieris non eſt allegabilis ab ejus hærede. Dec.61. n.32. pag.152.
Lim. ubi Mulier de nullitate conqueſta eſt in ejus vita. num.33. pag.152.
Et Vid. *Obligatio*.
Nullitas Præſentationis. Vid. *Præſentatio*.
Nullitas, vel injuſtitia *Sententiarum* eſt fundamentum reſtitutionis in integrum. Dec.64. num.3. pag.157.
Et vid. *Sententia*.
Nullitas Subbaſtationis. Vid. *Subbaſtatio*.
Nullitatem, quam ignoravit Papa, per confirmationem ſanare non poteſt. Deciſ.108. num.11. pag.260., & Dec.109. n.8. pag.262.

NUMERATIO PECUNIÆ.

Vid. *Pecunia*.

NUMERUS.

Numerus pluralis ad ſui verificationem duo ſaltem requirit. Dec.74. n.17. pag.180.
Numerus pluralis ſingularitatem excludit. Dec.74. num.17. pag.180.
Numerus vocum quomodo calculandus in præſentatione. Vid. *Juſpræſentandi*.

NUNCIATIO NOVI OPERIS.

Vid. *Judicium in ſpecie*.

NUNCIUS APOSTOLICUS.

Nuncii Apoſtolici diſpenſatio, ſive derogatio ſine juſta, & legitima Cauſa eſt nulla. Dec.169. num.22. pag.457.

NUNDINÆ.

Nundinæ ſunt exemptæ à Datiis, & Gabellis. Deciſ.126. n.31. p.315.

O

OBLATIO.

Oblatio ſola Canonis ſufficit ad evitandam caducitatem. Dec.36. n.59. pag.65.
Circa *Oblationem* quot annis faciendam Eccleſiæ B.M.V. de Horto quid diſponant ſtatuta artis Vermicellariorum. Deciſion. 174. num.2., & 11. pag.469.
Oblationem non ſolvendi pro libertate ſemper præſumitur. Dec.103. n.27. pag.244.
Oblationem annuā ſolvendi Obligationem fixam, & perpetuam Communitatis non probant actus facti à populi devotione. Deciſion.103. numer.23. pag.244.
Reliqua quoad obligationem Communitatis ſolvendi *Oblationes*. Vid. *Obligatio*.
Oblationes, ſive eleemoſynæ ex libera Offerentium voluntate pendent. Dec.174. n.3. pag.470.
Lim. ubi deſcendunt ex aliqua peculiari Statuti diſpoſitione, quia tunc non ſunt voluntariæ, ſed neceſſariæ. num.4. pag.470.
.... Et perpetuò debent obſervari. n.5. p.470.
Ampl. etiamſi ſolutio fieri non conſueverit immediatè ipſi Eccleſiæ, ſed alteri ejus nomine. num.6. pag.470.
Oblationes Cereorum in ſignum ſubjectionis ſolent facere Communitates Eccleſiæ Patronali in ſpiritualibus, & temporalibus. Deciſ. 103. num.2. pag.241.
Decl. procedere, dummodo Oblatio ſit conventa. num.14. ibid. pag.243.
Oblationes Eccleſiæ facere tenetur Communitas, ubi ita in ejus Statuto diſponatur. Dec.103. num.5. pag.242.
Decl. procedere, ut num.7. pag.242.
Oblationes, quæ fiunt Eccleſiæ, Deo acceptiſſimæ ſunt. Dec.174. num.1. pag.469.
Oblationes Eccleſiæ faciendas Colligentes non poſſunt illas imminuere, ſive in proprios, vel alienos uſus convertere. Dec.174. n.8. p.470.
Ampl. etiamſi alius uſus ſit ſimilis, vel pius. num.10. pag.470.
Oblationes relictæ ad certum uſum non poſſunt in alium converti. Dec.174. n.9. pag.470.
Ampl. num.10. ibid.
Oblationes relictæ ad certum uſum, quoad adminiſtrationem ſpectant ad Parochum intra cujus Paro-

Parochiam fuerunt relictæ. Deciſ.124. numer.15. pag.309.
.... Secus eſt, ſi ſint relictæ abſque deſtinatione, quia tunc ad ipſum abſolutè ſpectant. numer.16. pag.309.
Oblationes Subditi ſolvunt Supremo Principi in diverſis ſpeciebus juxta pacta, vel conſuetudinem in ſignum ſubjectionis. Deciſ.103. n.3., & 15. pag.241.
Super *Oblationibus* omnibus Eccleſia Parochialis habet intentionem fundatam. Dec.124. numer.16. pag.309.
Ex *Oblationibus* Fidelium fundata præſumuntur Beneficia Eccleſiaſtica. Dec.144. n.23. p.364.

OBLATOR.

Oblatori majori rem jam deliberatam, & diu poſſeſſam Communitas locatrix auferre nequit, & novo Oblatori longè poſtea ſupervento tradere. Dec.156. n.17., & 19. pag.401.

OBLIGATIO IN GENERE.

Obligatio quid ſit. Dec.45. n.22. pag.101.
Obligatio non perficitur ſine mutuo, & ſimultaneo Contrahentium conſenſu. Dec.31. n.2. p.49.
Obligatio non inducitur ex actibus facultativis. Deciſ.142. num.23. pag.358.
Obligatio quæcumq; excluditur ex clauſula *dummodo non tranſeat in Exemplum, & pro hac vice tantùm.* Dec.142. num.23. pag 358.
Obligatio clara explicatione non indiget. Dec.166. num.16. pag.445.
Obligatio emiſſa ad certum effectum, eo non obtento, reſolvitur. Dec.31. n.1. pag.49.
Obligatio facta ſub conditione, ea non verificata, nullam parit actionem. Dec.32. n.3. p.51.
.... Eaque ceſſante ceſſat obligatio. Deciſion.171. num.28. pag.463.
Obligationis conditio probari debet ab agente illius vigore. Dec.31. n.3. pag.49.
Obligationis effectus porrigitur etiam ad ea, quæ veniunt in neceſſariam conſequentiam. Deciſ.21. n.15. pag.30.
Sub *Obligatione* generali non veniunt caſus fortuiti, inſoliti, & inopinati. Dec.166. n.17. p.445.
Obligatio interpretatur ab obſervantia. Vid. *Obſervantia*.
Obligatio interpretari debet juxta rationem Cauſæ correſpectivæ. Dec.148. n.14. p.382.
Obligatio intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus. Deciſ.46. n.4. pag.102., & Deciſ.166. num.11. pag.445.
Lim., ubi Partes de futura mutatione cogitarunt, & pro illa ſe obligarunt. n.12. p.445.
In *Obligationem* deductum non præſumitur factum ex aliena voluntate dependens. Deciſion.21. num.29. pag.32.
Obligatio nunquam trahitur ad futura, & incogitata. Dec.151. n.24. pag.389.
Obligatio indefinita nullam recipit temporis limitationem. Dec.10. n.16. pag.12.
Obligatio inita ob certam cauſam ea durante continuat. Dec.10. n.17. pag.12.
Obligatio ad unam Cauſam reſtricta, ad aliam non extenditur. Dec.148. n.11. pag.381.
Reliqua quoad *Obligationis* cauſam. Vid. *Cauſa*.
Obligationem novam non inducit Sententia, ſed declarat id, quod de jure debetur. Dec.155. num.22. pag.398.
Obligatio perſonaliter emiſſa, extendi nequit ad obligationem realem. Dec.148. n.13. p.382.
Obligationem ſuſcipiens in ſe, ad illam, & non ultra tenetur. Dec.156. n.30. pag.402.
Obligatio præcedens arguitur ex coactione Judiciali. Dec.26. n.7. p.40., & Dec.28. n.8. p.43.
Obligationi propriæ pars una tenetur adimplere, ſi altera ſuæ adimplevit. Dec.166. n.2. p.444.
In ſecunda *Obligatione* cenſetur repetita conditio in priori appoſita, quando ad illam fuit habita relatio. Dec.32. n.6. pag.51.
Lim. num.7. ibid. pag.51.
Secunda *Obligatio* non implicat, quod in una parte ſit novativa primæ, & in alia ſit eidem conformis. Dec.32. n.9. pag.51.
Obligationis primæ novatio, ex quibus probetur, & ex quibus excludatur. Vid. *Novatio*.

OBLIGATIO IN SPECIE.

Obligatio pro ALIMENTIS Clerici ad Sacerdotium promovendi, donec de congruo Beneficio, vel ſubſtentatione provideatur, diminuitur proportionabiliter juxta acquiſitionem. Deciſ.104. n.25. pag.247.
Obligatio ANTIDOTALIS. Vid. *Princeps*.
Obligatio à BARONE ſuſcepta manutenendi Furnum, & coquendi panes Vaſſallorum, eidem tribuit jus privativum furnandi, & coquendi panes Vaſſallorum. Dec.26. n.4. pag.40.
Obligatio CAMERALIS. Vid. infra ſub ſuo peculiari titulo.
Obligatio COMMUNITATIS præſumitur ritè, & rectè facta ex illius longæva obſervantia. D.104. num.14. pag.246.
Obligatio Communitatum Status Eccleſiaſt. facta ſub reſervatione licentiæ Superiorum, ea non obtenta, eſt nulla. Dec.32. n.2. pag.51.
Obligatio Communitatis inita juſta de Cauſa, & cum licentia S. Congr. B. Reg., eſt valida. Dec.104. n.4. pag.245.
Ampl. concurrente Apoſtolic. confirmatione. ibid. pag.245.
Obligatio Communitatis fixa, & perpetua ſolvendi annuam oblationem non convincitur ex actibus factis à populi devotione. Deciſ.103. num.23. pag.244.
.... Nec ex teſtibus examinatis ad perpetuam. numer.17. pag.243.
....Nec ex Teſtibus deponentibus metu excommunicationis, niſi fuerint formiter repetiti. numer.18. pag.243.
Obligatio Communitatis nomine inita non ſuſtinetur, ſi illius Regulatores in ſtipulatione excedant facultatum limites. Dec.104. nu.8., & 10. p.245., Dec.105. n.1. p.249., Dec.106. n.1. p.254., Dec.108. n.5. p.260., & Dec.109. num.1. pag.262.
Lim. Dec.104. n.11., & ſeqq. pag.246.
Obligatio Hominum in particulari corruit, corruente obligatione *Communitatis*. Dec.44. num.46. pag.97.
Obligatio Communitatis non ſuſtinetur ſine conſenſu totius Conſilii Generalis. Deciſ.104. num.5. pag.245.
Ampl., quod obligatio majoris partis minorem non obliget abſque totius Univerſitatis utilitate. Dec.51. n.52. pag.118.
Et Vid. *Collegium*.
Obligatio Communitatis facta de conſenſu Conſilii particularis eſt nulla ex defectu poteſtatis. Deciſ.104.

ciſ.104. n.7., 8., & 9. pag.245.
Lim.1. accedente approbatione S. Congr. Bon. Regim. n.11., & 12. pag.246.
Lim.2. accedente confirmatione Apoſt. nu.13. ibidem. pag.246.
Obligationis Communitatis Cauſa. Vid. *Cauſa*.
Obligationis emiſſæ per *Communitatem* confirmatio quando dicatur in forma ſpecifica. Dec.104. num.13. pag.246.
Obligatio Communitatis, ſignanter Status Eccleſiaſtici, ut ſuſtineatur, quid requiratur. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.
Obligatio Defuncti debet per hæredem adimpleri, ſi illam ratificavit. Deciſion. 166. numer.9. pag.445. -- Ampl. num.10. ibid.
Obligatio Coactiva Molendi in Molendino Baronis non probatur ex conventione inita per Communitatem ſolvendi pro molitura minorem ſummam, ac antea. Deciſ.21. numer.13. pag.30.
Limit. ubi unà cum reductione interceſſit pactum coactivum accedendi ad Molendinum. num.14., & 15. pag.30.
Obligatio Mulieris ultra medietatem dotis, ſi unica ſit, corruit in totum. Deciſion. 61. numer.29. pag.152.
Ampl. non obſtante juramento. Deciſ.62. numer.31. pag.152.
Secus eſt, ſi plures ſint obligationes, quarum unaquæque medietatem dotis non excedat. n.30. ibidem. pag.152.
Obligatio Mulieris exceedens medietatem dotis, vel reducitur ad medietatem. Dec.66. numer.20. pag.161.
Vel ſi ſit unica corruit in totum. n.21. ibid.
Obligationis Mulieris nullitas non eſt allegabilis per ejus hæredem. Dec.61. n.32. pag.152.
Lim. ſi Mulier de nullitate conqueſta eſt in ejus vita. n.33. p.152., & Dec.62. n.23. pag.154.
Obligatio ex Tranſactione oriens eſt ultrò citroque obligatoria in perpetuum. Deciſ.18. num.28. pag.26.

OBLIGATIO CAMERALIS.

Obligationis Cameralis executionem non impedit exceptio læſionis. Dec.166. n.21. pag.445.

OBLIGATUS.

Obligatus aliquid facere, ſemel illud facere tenetur, abſque obligatione illud faciendi ſingulis annis. Dec.148. n.9. pag.381.
Obligatus reaptare ſufficit, quod ſemel reaptet. Dec.148. n.10. pag.381.

OBREPTIO.

Vid. etiam *Subreptio*.
Obreptio oritur ab expreſſione falſi. Dec.84. nu.7. p.196., & Dec.144. n.6. pag.362.
Obreptio ſemper oritur, quando Princeps, ſi fuiſſet certioratus, vel gratiam non conceſſiſſet, vel difficiliùs. Dec.83. n.5. p.195., D.101. n.14. p.236., & Dec.144. n.31. pag.365.
Obreptio non deſumitur ex præjudicio Tertii. Deciſ.84. n.15. p.197.
.... Nec ex competentia actionis pro intentanda Gratiæ nullitate. n.16. ib. pag.197.

OBSERVANTIA IN GENERE.

Obſervantia vim legis obtinet. Deciſion.163. numer.47. pag.421.
Obſervantia tollit omnem dubietatem. Dec.78. num.3. pag.185.
Obſervantiæ ſtandum eſt, etiamſi contrarius intellectus eſſet de jure verior. Dec.41. numer.23. pag.89.
Obſervantia requirit actus omnino conformes, cum ſuis qualitatibus. D.112. n.8. pag.277.
Obſervantia debet probari in caſu præciſo, & cum eiſdem circumſtantiis. Deciſ.106. numer.14. pag.255.
.... Et cum ſuis qualitatibus. Deciſion.169. numer.47. pag.459.
Obſervantia probatur ex confeſſione emiſſa in precibus Principi porrectis. Deciſ.39. numer.60. pag.80.
Obſervantia elicitur etiam ex non facto. Dec.59. num.10. pag.146.
Obſervantia probata reſpectu unius operatur etiam quoad alia ejuſdem ſpeciei. Dec.171. n.21., & 25. pag.463.
.... Nec diminuitur, ſed augetur ex contradictionibus, quando illæ remanſerunt ſine effectu. Dec.163. num.33. pag.420.
Obſervantia plenè juſtificata, non eliditur ex Teſtium depoſitionibus æquivocis. Deciſ.190. num.24. pag.515.
Obſervantia deſtruitur ex lite. Deciſion.145. numer.31. pag.371.
Obſervantia excluditur ex contrariis actibus pluries iteratis. Dec.165. n.33. p.433., & D.169. num.52. pag.459.
Ampl., quod tollatur etiam ex unico actu in contrarium. Dec.165. n.32. pag.433.
Et Vid. infra. *Obſervantia declarativa, &c.*
Obſervantia non inducitur in præjudicium Tertii, ſine illius approbatione, & acquieſcentia. Dec.169. n.49., & 50. pag.459.
Obſervantia non probatur ex Teſtibus informibus, non citata parte, & lite pendente deponentibus. Dec.80. n.15. pag.190.
Obſervantia non probatur ex Bannimentis, quæ effectu caruerunt. Dec.180. n.28. p.488., & Dec.181. n.19. pag.490.
Idque ſpecialiter procedit quoad exactionem Gabellarum. n.29. pag.488.
Obſervantia non probatur ex actibus turbidis, & equivocis. Dec.158. n.23. p.408., & Dec.159. n.18. pag.411.
Obſervantia favore Arrendctariorum non probatur ab Exactionibus Gabellarum dubiis, & æquivocis. Dec.180. n.24. pag.487.
Obſervantia non probatur ex locationibus dubiis, & æquivocis. Dec.147. n.51. pag.380.
Ampl., ubi non probentur effectum ſortitæ. numer.52. pag.380.

OBSERVANTIA IN SPECIE.

Obſervantia, cui assistit Jus in concurſu, eſt præferenda. Dec.131. n.30. pag.331.
Obſervantia Contraria tollitur per Clauſ. *Sublata*. Vid. *Clauſ. Sublata*.
Obſervantia Contraria Juri, & legi fundationis non attenditur. Dec.145. n.36. pag.370.
Obſervantia Declarativa, & interprætativa. vid. infra ſub ſuo peculiari titulo.
Obſervantia intermedia præſumitur, ubi probatur, tàm per tempus antea, quàm per tempus poſt. Dec.22. n.18. pag.33.
Obſervantia Irrationabilis dicitur, ſi refundat in unam partem onera alteri incumbentia, & non eſt admittenda. Dec.192. n.14. p.520.

Obſervantia Judicialis deſumitur ex ſententia. Deciſ.136.n.22. pag.343.
Obſervantia judicialis tollitur per poſteriora contraria Bannimenta. Deciſion.73. num.24., & 25. pag.178.
Ampl., ut n.26. ibid. pag.178.
Obſervantia Longæva facit præſumere obligationem Communitatis ritè, & rectè factam. Dec.104. n.14. pag.246.
....Ac interveniſſe licentiam S.C.B.Reg., & Beneplacitum Ap.D.44.n.28.p.96. – Vid. *Licentia*.
Obſervantia longæva eſt ſufficiens ad præſcribendum. Dec.163. n.30. pag.420.
Obſervantia, nec quidem *longæva* eſt ſufficiens, ut repartitio onerum, ſi evaſit læſiva, ad juſti metas redigi non debeat. Dec.165. n.35. p.433.
Obſervantia Negativa non probatur ex atteſtatione Notarii deponentis, quod ex inſpectione librorum non conſtat de ſolutione; Et de ratione. Dec.194.n.10. pag.529.
Obſervantia Negativa excluditur ex propria confeſſione. Dec.194. n.11. pag.529.
....Et ex actibus effectivæ ſolutionis. n.12. p.529.
Obſervantia etiam *Negativa* attenditur pro interpratatione contractus. Dec.108. n.18.p.261.
Ampl., ubi ſit longæva, & ferè centenaria. num.19. pag.261.
Ex *Obſervantia Negativa* probatur, quod dos aſſignata fuerit in ſpecie, & non in quantitate. Dec.108. n.19. pag.261.
Obſervantiæ Negativæ plurimum defertur in materia Gabellarum. Dec.180. n.22. pag.487.
Ex *Obſervantia Negativa* excluditur pertinentia juriſpaſcendi. Dec.178. n.8. pag.481.
Obſervantia Particularis deſtruitur ex univerſali. Dec.159. n.19., & 21. pag.411.
Ampl. num.23. pag.411.
Obſervantia Prior, ubi eſt æquivoca, recurritur ad ſubſequentem claram. Deciſion.144. numer.51. pag.366.
Obſervantia Proxima conceſſioni eſt præferenda in interpratatione Bullæ. Deciſion.101. numer.12. pag.236.
Obſervantia proxima in concurſu eſt attendenda. Dec.32. n.20., & 22. pag.52.
Obſervantia Subsecuta declarat, quænam exemptio fuerit conceſſa. Dec.10. n.20. p.12., & Dec.167. n.40. pag.451.
Obſervantia Uniformis diſpoſitioni juris eſt præferenda. Dec.159. n.22. pag.411.
Ampl., ubi canonizata fuit in contradictorio Judicio. n.23. pag.411.
Obſervantia uniformis voluntati teſtatoris, & proxima illius morti venit attendenda. Dec.90. num.22. pag.207.

OBSERVANTIA DECLARATIVA, ET INTERPRÆTATIVA.

Obſervantia interpratativa in qualibet materia ſemper venit attendenda. Dec. 45. num.8. pag.99., Dec.49. n.33. pag.112., & Dec.125. num.19. pag.312.
Oſervantia ſubſecuta declarat, quænam exemptio fuerit conceſſa, vid. ſupra *Obſervantia in ſpecie*.
Obſervantia interpætrativa deſumitur tàm ex facto, quàm ex non facto. Dec.109. n.22.p.263.
Obſervantia interpratativa in claris non attenditur. Deciſ.144. n.29. pag.364., & Deciſ.174. num.13. pag.470.
Obſervantia interpratativa eliditur etiam ex unico actu in contrarium. Dec.90. n.23. p.207., Deciſ. 100. num. 17. pag.234., & Deciſ.165. num.32. pag.433.
Obſervantia, nec quidem interpratativa elicitur ex actibus facultativis. Dec.169. n.51. p.459.
Obſervantia eſt optima interpræs *Conſtitutionum* Apoſtolicarum. Deciſ.10. num.21. pag.13., & Dec.16. num.5. pag.23.
Ampl. etiamſi contrarius intellectus eſſet de jure verior. Dec.10. n.22. pag.13.
Obſervantia Contrahentium attenditur pro interpratatione *Contractus*. Dec.144. n.36. p.365., Deciſ. 163. num. 32. pag.420., & Deciſ.190. num.14. pag.515.
Obſervantia eſt optima interpræs cujuſvis *diſpoſitionis*. Dec.141. num.41. pag.356., Deciſ.163. n.32. pag.420., & Dec.190. n.14. pag.515.
Obſervantia declarat quid *in diviſione* fuerit comprahenſum. Dec.125. n.20. pag.312.
....Et quid in *Communione* permanſerit. n.21. ibid.
Obſervantia declarat, quis fuerit *fundator* Montis Pietatis. Dec.45. n.7. pag.99.
Obſervantia declarat, quid compræhenſum fuerit in *Gratiis*. Dec.45. num.9. pag.99., & Dec.173. num.8. pag.467.
Obſervantia eſt optima interpræs *Inſtructionis* in Eccleſia præſcriptæ, ac promiſſionis illam obſervandi. Dec.55. n.48. pag.133., & Dec.57. num.38. pag.141.
Obſervantia declarat, quod *Juſpatronatus* ſpectet ad Juratos, uti Univerſitatem repræſentantes. Dec.144. n.25. p.364. – Ampl.ib. p.364.
Obſervantia eſt optima interpræs in materia *Juriſpaſcendi*. Dec.74. n.25. pag.181.
Obſervantia interpratatur *Laudum*. Dec.141. numer.42. pag.356.
Ampl. quamvis contrarius intellectus eſſet de jure verior. num.43. pag.356.
Obſervantia declarat quamcumque *legem*, & *diſpoſitionem*. Dec.190. n.14. pag.515., & vid. ſupra.
Et operatur, ut illa ſit intelligenda eo modo, quo uſu apparet recepta. n.15. pag.515.
Obſervantia deſumpta *ex Literis Apoſtolicis* ſucceſſorum Pontificum interpratatur literas prædeceſſorum. Dec.36. n.41. pag.65.
Obſervantia declarat *locationes*, & *conceſſiones* dubias. Dec.39. n.48. pag.79.
Ampl. etiamſi contrarius intellectus eſſet de jure verior. num.49. pag.79.
Obſervantia eſt optima interpræs cujuſcunque *Obligationis*. Dec.31. n.12. pag.50.
Ampl.1., ubi ſit longæva, & continuata. numer.13. pag.50.
Ampl.2., ubi ſit proxima obligationi, n.14. p.50.
Obſervantia declarat, quid compræhenſum fuerit in *Privilegio*. Deciſ.45. num.9. pag.99., & Dec.173. num.8. pag.467.
Obſervantia plurimùm deſervit pro interpratanda *quantitate crediti*. Dec.174. n.30. pag.471.
Decl. procedere, ut n.31. pag.471.
Obſervantiæ plurimùm deferendum pro interpratando, ad quem pertineat *Pontis* reparatio. Dec.171. num.17. pag.462.
Obſervantia deſervit ad interpratandum ſenſum *Rei judicatæ*, & *Brevis Apoſtol.* Deciſion.163. num.31. pag.420.

Ob-

Obſervantia declarat, quid ſub aliquo *Verbo* comprꝏhenſum fuerit in Bulla. Deciſion.101. numer.11. pag.236.

OBSERVANTIA IN PARTICULARI.

Obſervantia ab Administratore eſt omninò ſervanda. Dec.99. n.17. pag.232.
Ampl. ſi fuit continuata, etiam poſt motam litem. num.18. pag.232.
Obſervantia conceſſionis uſus Aquæ ad certos limites, probatur ex Bannimentis executis. Deciſ.59. num.4. pag.145.
Obſervantia non eſt allegabilis con. Const. Apost. derogantem cuivis obſervantiæ, & conſuetudini, etiam immemorabili. D.165.n.34. p.433.
Obſervantia ad Divisionem probandam ſufficit, quod ſit decennalis, aut vicennalis. Dec.126. num.20. pag.314.
Obſervantia promanans ex Facto Partis plurimùm attendenda. Dec.192. n.30. p.523.
Obſervantia Gabellæ, ex quibus probetur. Dec. 136. num.22. 23., & ſeqq. pag.343.
Obſervantiæ, & Conſuetudini plurimùm deferendum in materia *Gabellarum*. Deciſ.181. numer. 17. pag.490.
....Et Collectarum. Vid. *Collecta*.
Obſervantia, & conſuetudo circa Officia Montis Pietatis probatur ex depoſitione Officialium. Dec.99. num.19. pag.232.
Obſervantia procedens ex incuria Officialium Communitati non præjudicat. Dec.192. numer.15. pag.520.
Obſervantia Patronorum interpretatur intentionem Fundatorum. Dec.144. n.36. p.365.
Obſervantia Privilegii juriſpaſcendi, ex quibus probetur. Dec.85. num.26. pag.199., & Deciſ.87. num.3. pag.202.
Obſervantia Provinciarum finitimarum plurimùm attendenda. Dec.131. num.27. pag.330.
Obſervantia finitimarum Provinciarum non attenditur, niſi ſit in terminis individualibus. Dec.133. num.74. pag.339.
Obſervantia ſpecialis Regionis præfertur generali exterorum locorum. Dec.133. n.75. p.339.
Obſervantia Scripturæ dat robur eidem, quamvis informi. Dec.103. num.16. pag.243.
Obſervantia Sententiæ canonizantis juſpaſcendi, ex quibus probetur. Dec.33. n.11. p.53.
Obſervantia dat robur *Sententiæ* latæ à Tribunali laico contra Eccleſiaſticos. Dec.6.n.11. pag.6.
Ampl. num.12. ibid. pag.7.
Obſervantia Sententiæ probat vera eſſe ea, quæ in ipſa enunciantur. Dec.34. n.27. pag.57.
Obſervantia deprompta ex Solutione Datiorum, probat, in cujus pertinentiis, ſive Territorio Feudum ſit ſitum. Dec.116.n.45. p.292.
Ex *Obſervantia* ferè totius Status Ecclesiastici omnes poſſeſſores prædiorum adjacentium vallati reputantur domini riparum, reſervata dominis molendinorum ſola ſervitute aquæ ducendæ. Dec.131. n.26. pag.330.
Quod tamen non procedit in canalibus navigabilibus, ſignanter Bononiæ, indigentibus, ultra alveum, etiam via pro equis, n.28. p.330.
Obſervantia Statuti, Vid. *Statutum*.
Obſervantia ſubſecuta declarat, qui fuerint comprꝏhenſi in impoſitione Taxæ. Deciſion.187. num.18. pag.504.
Ex *Obſervantia* probatur Transactio. Deciſ.21. num.6. pag.30., Dec.26. num.8. pag.40., & Dec.28. num.7. pag.43.
Obſervantia Tranſactionis, ex quibus probetur. Deciſ.18. n.10. 11., & 13. pag.25., & Dec.110. num.9. pag.265.
Obſervantia Tranſactionis, probata in parte, præſumitur in totum. Dec.110. n.17. pag.265.
Ex *Obſervantia* longæva *Tranſactionis* præſumitur illius confirmatio Apoſtolica. Deciſion.138. num.4. pag.346.
Ex *Obſervantia Tranſactionis* inducitur illius ratificatio. Dec.10. num.11. pag.12.
Obſervantia Vectigalis exemptiva non poteſt oriri ex ſimplici negativa ſolutionis, niſi doceatur, quod caſus ſolutionis advenerit, & in eiſdem circumſtantiis denegata fuerit Vectigalis Exactio. Dec.171. num.24. pag.463.
Obſervantia circa *Vectigalium*, & Pedagiorum exactionem plurimùm attendenda. Deciſ. 171. num.18. pag.462.

O F F I C I A L I S.

Officialis, ſive miniſter non præſumitur permiſiſſe, ut Domino præjudicium inferreretur. Deciſ.78. n.26. pag.187.
Officialis ex incuria obſervantia procedens Communitati non præjudicat. Deciſion.192. numer.15. pag.520.
Officialis pub. Confeſſio. Vid. *Confeſſio*.
Officialis Electio. Vid. *Electio*.
Officialis Libri. Vid. *Liber*.
Officiali Mandatum, ſive Præceptum factum afficit etiam illius Succeſſorem. Dec.169. numer.32. pag.458.
Officiali deponenti de re ad ejus Officium ſpectante plenè venit deferendum. Dec.151.num.9. pag.388.
Officiales tenentur de proprio pro prodigalitate in iis, quæ concernunt adminiſtrationem Officii. Dec.48. n.25. pag.108.
Officiales ſine ſpeciali Mandato non poſſunt intentionem Communitatis declarare. Dec.109. num.16. pag.263.
Officiales Confraternitatum, & Hoſpitalium, an, & quomodo cogere poſſit Epiſcopus ad redditionem rationum. Vid. *Epiſcopus*.
Officiales Montis Pietatis. Vid. *Mons Pietatis*.
Officialium Communitatis ad Salaria contribuere non tenentur Eccleſiaſtici. Deciſ.191. numer.18. pag.517.
Officialium Communitatis Negligentia eidem non præjudicat. Vid. *Negligentia*.
Officialium hæredes tenentur de proprio, ubi illi tranſegerunt nomine Particularium. Deciſ.44. n.49. pag.97.
Officialium ſcientia. Vid. *Scientia*.

O F F I C I U M.

Officium aſſumens, ſi ex ejus conſequentia jacturam faciat, de proprio debet ſupplere. Deciſ.48.n.11., & 13. pag.106.
Officii Conductori, an, & quando competat prælatio. Vid. *Conductor*.
Officii evictione ſecuta Venditor tenetur ad pretii reſtitutionem, & damni emendationem. Dec.154.n.4., & 5. pag.393.
Officii prorogatio, ſive extenſio ſubreptitiè, & obreptitiè obtenta eſt nulla. Deciſ.83. numer.4. pag.194.

Re-

Reliqua quoad Officii prorogationem. Vid. *Prorogatio*.
In *Officio* ſucceſſoribus præſumitur conſtitutum idem ſalarium, ac Anteceſſoribus. Dec.123. num.25. pag.306.
In eodem *Officio*, an poſſint conſiſtere Pater, & Filius, ac plures Fratres. Vid. *Pater*.
Officia Notariatus non ſunt de dominio Univerſitatis, ſed Supremi Principis. Dec.154.n.9. p.393., & Dec.155. n.9. pag.397.
....Et enumerantur inter Regalia. ibid. p.393., & Dec.155. n.9. pag.397.

OFFICIA VACABILIA.

Officium vacabile quando dicatur reſignatum in proprietate, & titulo. Dec.84. n.8. pag.196.
Officia Vacantia tempore Conſervatoriæ. vid. *Conſervatores Urbis*.
Officiorum Vacabilium Prorogatio. Vid. *Prorogatio*.
In *Officiis Vacabilibus* per Patrem exercitis, & per ejus obitum vacatis ex diſpoſitione Statuti Urbis tunc Filii ſuccedunt, quando ſunt ejuſdem exercitii. Dec.83.n.15. pag.195.
Decl., quod d. ſtatutum non procedit in Fratre. num.16. ibid.

O L E U M.

Olei Gabella indicta in Civitate non extenditur ad totam Legationem. Deciſ.180. p.485., & Deciſ.181. pag.488.
In *Oleum* converſio Olivarum non ſapit negociationem Eccleſiaſticis prohibitam. Dec.135. num.18. pag.341.

O M I S S U M.

Omiſſum conſultò dicitur, quod expreſſum non fuit. Dec.32. num.18. pag.52.
Lim. in literis Apoſtolicis, ubi diſcordant cum ſupplicatione. Dec.167. n.39. pag.451.

O M N E S.

Omnes de Capitulo, ſive Univerſitate convocari debent ſub pœna nullitatis in actibus collegialiter explendis. Dec.60. n.15. p.148.
Lim. ſi fuerint abſentes, vel legitimè impediti. d. Dec.60. n.15. pag.148.
Quod *Omnes* tangit, debet ab omnibus approbari. Dec.172. n.14. pag.465.

ONUS, ET ONERA IN GENERE.

Vid. etiam *Taxa*.
Onus cuſtodiendi confinia ſpectat ad Emphyteutam. Dec.37. num.20. pag.69., & Deciſ.39. num.3. pag.74.
Onus probandi ineſt actori. Dec.52. n.11. p.120.
Onus ineſſe debet, ubi reſidet emolumentum. Deciſ.141. num.13. pag.354.
Onus ab alio ferendum, quis non debet in propriis bonis ſubire. Dec.199. n.2. pag.541.
Cum *Onere* ſuo quando Bona tranſeant ad Eccleſiaſticos, vid. *Bona in ſpecie*.
Onera perſolvi debent correſpectivè ad bona. Deciſ.165. num.55. pag.441.

O N E R A

QUOAD EXEMPTIONEM.

Ab *Oneribus* omnibus ſunt exempta bona patrimonialia Principis, & de ratione. Dec.12. numer.9. pag.16., & Dec.13. n.7. pag.17.
Ampl. num.11. pag.16., & Dec.13. n.10. p.17.
Ab *Oneribus* omnibus exempta ſunt Eccleſiæ, Eccleſiaſtici, & eorum bona. vid. ſub ſingulis vocabulis.
Ab *Oneribus* omnibus debent eſſe exempta emolumenta debita Collegialibus intereſſentibus ratione laboris. Dec.155. n.18. p.398.
Reliqua quoad Onerum exemptionem. Vid. *Exemptio*.

O N E R A

QUOAD REPARTITIONEM, SIVE DISTRIBUTIONEM.

Ad *Onera contribuendi* pro majori parte conſuetudo non præſumitur introducta ſine juſta Cauſa. Dec.163. n.27. pag.420.
Onera inter Collegiales *Communicanda* non ſunt, ubi Collegium nullos habet certos redditus. Deciſ.155. num.17. pag.397.
Onera, ut æqualitèr *diſtribuerentur*, introductum fuerat *Peræquatorum* Officium. Deciſion.165. num.11. pag.428.
Onera, quæ ſuſtineri debent à Civibus, uti ſingulis, quomodo *repartiri* debeant. Deciſion.44. numer.57. pag.98.
Ad *Onerum* ſolvendorum menſuram regulari debet Collectarum impoſitio. Deciſ.195. numer.19. pag.533.
Onerum repartitio, ſi tractu temporis detegatur lœſiva debet ad juſti metas redigi, non obſtante quavis obſervantia. Dec.165. n.35. p.433.
Onerum repartitio per æs, & libram eſt omnibus æquior. Dec.165. n.13. pag.430.
Onerum in repartitione, ex quibus arguatur Communicatio bonorum Civitatis in beneficium Comitatenſium. Deciſ. 164. nu.8., & ſeqq., & num.18. pag.423.
Onerum, & Collectarum *repartitio* fieri quandoque ſolet per focularia. Deciſion.163. numer.34. pag.420.
Onerum repartitio per Fumantes, de facili variatur. Dec.163. num.37. pag.420.
Onerum repartitio quomodo facienda in Provincia Marchiæ ex Bulla S. Pii V. Dec.163. n.59., & ſeqq. pag.422., & vid. *S. Pius V.*
Onerum ſuper *repartitionem*, quas Conventiones Communitates injerint. Vid. *Communitates Stat. Eccleſiaſtici*.
Quoad *Onerum repartitionem*, quod Princeps ſtatuit, tamquam lex ſervari debet. Vid. *Princeps*.
Onerum repartitio, quod facta fuerit per fumantes, ſive per focos, ex quibus excludatur. Deciſion.163. num.35. 37., & ſeqq. pag.420., & Dec.164. num.12. pag.424.
Super *Onerum repartitione* facta tranſactio quando dicatur reſpicere nedum onera præſentia, verùm etiam futura. Dec.163. n.53., & 54. p.421.
Onera inter Civitatem Æſinam, & Caſtra ſui Comitatus antiquitus repartiebantur per Fumantes. Dec.165. n.24. pag.430.
Et ex quibus hoc probetur. Vid. numer.25., & ſeqq. pag.431.
Onerum repartitionis inæqualitas inter Civitatem, & Comitatum quod proceſſerit, ex communicatione bonorum Civitatis, ex quibus probetur. Dec.164. num.32. pag.426.

O N E R A

QUOAD SOLUTIONEM.

Onera perſolvi debent correſpectivè ad bona. Deciſ.165. num.55. pag.441.
Onerum ſolutio probatur ex teſtibus, ac ex partitis ſolutionum. Dec.112. num.35. pag.279.
Ex *Onerum ſolutione* probatur poſſeſſio. Dec.112. num.

num.39. pag.279.
Reliqua quoad ſolutionem Onerum. Vid. *Solutio*.
ONERA IN SPECIE.
Onera Cameralia, quæ ſint. n.3. pag.558.
Onera Cameralia in Statu Eccleſiaſtico nuncupantur onera publica ad Supremum Principem ſpectantia. Dec.74. num.21. pag.180.
Et ad illorum impoſitiones omnes *Subditi* tenentur. Vid. infra.
Onera Cameralia repartita fuerunt per æs, & libram. Dec.187. num.6. pag.502.
Onera Cameralia recenſentur inter onera ordinaria. Dec.188. num.5. pag.508.
Onera Cameralia Oppidi Galleſii ceſſa fuerunt Cardin. Madrutio. Vid. *Card. Madrutius*. Vid. *Caſtra in ſpecie*.
Onera Cameralia, eorumq; diſpoſitio ſunt de Regalibus Supremo Principi reſervatis. Dec.188. n.6.pag.507., & Dec. 192. n.26. pag.522.
Onerum Cameralium ad inſtar repartita fuit Taxa Equorum. Vid. *Taxa in ſpecie*.
Onera Cameralia compræhenduntur ſub Conſtitutionibus Revocatoriis exemptionum. Vid. *Conſtitutio in ſpecie*.
Ad *Onera Cameralia* tenentur Eccleſiaſtici non minus, ac laici. Dec.136. n.7., & ſeqq. pag.343.
....Imo Clericis expreſsè fuerunt impoſita. numer.5. pag.559.
Ab *Oneribus Cameralibus* nemo eſt exemptus. Deciſ.12. n.18. p.16., & Dec.140. n.15. p.349.
Lim. ſtante privilegio Apoſtolico. n.19. p.16.
Ab *Oneribus Cameralibus* non ſunt exempta bona Commendarum Religionis S. Stephani. Dec. 140. num.71. pag.352.
Quoad *Onerum Cameralium* exactionem Gubernatores Status Eccleſiaſtici procedunt tanquam delegati S.C.B. Reg. Dec.136. n.30. p.344.
....Et ob id procedere poſſunt etiam con. Clericos. ibidem.
Onera Civium diſtinguuntur ab oneribus Communitatis. Dec.44. num.6. pag.95.
....Nec debent ab ipſa ſuſtineri. n.19. pag.96.
Lim. quoad bona propria. n.11. pag.95.
Onera Civium quomodo repartiri debeant. Deciſ.44. num.57. pag.98.
Onera Communitativa dicuntur onera publica ad Communitatem ſpectantia. Dec.74. num.21. pag.180., & Vid. num.3. pag.558.
Onera Communitativa compræhenduntur ſub Conſtitut. revocatoriis exemptionum. Vid. *Conſt. in ſpecie*.
Ab *Oneribus Communitativis* ſunt exempta bona Eccleſiaſticorum. num.4. pag.559., & Vid. *Bona in ſpecie*. Vid. *Eccleſiaſtici*.
Ab *Oneribus Communitativis* ſunt exempta bona Commendarum S. Religionis S. Stephani. Deciſ.114. num.14. pag.283., Dec.115. num.9. pag.286., & Dec.140. num.71. pag.352.
Secus autem bona patrimonialia Equitum. Deciſ.114. n.14. p.283., & Dec.115. n.9. p.286.
Ad *Onera* pro Defensione Ecclesiæ ab hoſtibus indicta tenentur Eccleſiæ, Eccleſiaſtici, & loca Pia. Dec.194. num.8. pag.529.
Onera Extraordinaria dicuntur Taxa pro Utenſilibus militum, pro via Flamina, & ſimilibus. Dec.164. num.22. pag.425.
Onera Extraordinaria, & perſonalia, non autem ordinaria, & realia veniunt appellatione *Taxarum*. Dec.191. n.5. pag.517.
Ab *Onere extraordinario* exemptus, ſi onus ex ordinatione Principis evadat ordinarium, non eſt ampliùs exemptus. Dec.187. n.32. p.505.
Onus Hospitandi Milites eſt reale, & bonis infixum. Dec.177. n.36. pag.479., & Dec.187. num.24., & 27. pag.504.
....Et ob id ad illius ſolutionem æquè tenentur Cives, & Diſtrictuales, ac Comitatenſes. num.37, 39., & 41. pag.479., & Deciſ.187. num.28., & 29. pag.505.
Onera impoſita pro *Hoſpitatione*, & manutentione *Militum* dicuntur extraordinaria. Dec.191. num.16. pag.517.
Et ad illa Eccleſiaſtici de Jure non tenentur. num.17. pag.517.
Onus Invariabile non dicitur tributum, quod ſolvitur Baroni in quantitate non ſemper uniformi. Dec.191. num.9. pag.517.
Onera Ordinaria dicuntur gabellæ perpetuò duraturæ. Dec.164. n.23. pag.425.
Onerum Ordinariorum diſpoſitio eſt de Regalibus Supremo Principi reſervatis. Deciſion.188. num.6. pag.508.
Onus eſſe Personale, & incertum, non autem reale, invariabile, & fixum arguitur, ex quo diſtributum fuerit per æs, & libram. Dec.191. num.6. pag.517.
Inter *Onera perſonalia* ſeu mixta enumeratur Gabella Carnis. Deciſ.12. num.5. pag.16., & Dec.13. num.6. pag.17.
Ab *Oneribus* mere *perſonalibus* forenſes ſunt exempti. Dec.187. n.30. pag.505.
Onera Publica ad Principem Supremum ſpectantia in Statu Eccleſiaſtico nuncupantur Cameralia. Dec.74. n.21. pag.180.
Onera publica ad Communitatem ſpectantia dicuntur Communitativa. Dec.74. n.21. p.180.
Ad *Onera publica* Clerici non tenentur, niſi concurrant requiſita Cap. *Non minus*, & Cap. *Adverſus*. num.6. pag.559.
Quæ ſint ejuſmodi requiſita. n.7. pag.559.
Probatur, quod hæc ſervata fuerint à Sum. Pontificibus, cum Clericis onera impoſuerunt. num.8. pag.560.
Enarrantur quædam onera, quibus gravata eſt Sedes Apoſtolica, quæve Clero communia eſſe debent. num.9. pag.560.
Aliorum onerum Cauſæ numerantur, & præcipuè probatur, S. Sedem ære alieno tantopere gravatam eſſe, nedum ob Status Eccleſiaſtici indemnitatem, ſed ob publicas Catholicæ Eccleſiæ neceſſitates. n.10. p.560.
Onus dicitur mere Reale, quando eſt impoſitum ſuper bonis ratione bonorum, non perſonis propter bona. Dec.162. n.5. pag.415.
Onus Reale eſt onus hoſpitandi milites. Vid. *Supra*.
.... Nec non taxa Equorum. Deciſion.187. numer.25. pag.504.
Ex *Onere Reali* diminuitur rei valor. Deciſ.33. num.22. pag.54.
Ad *Onera Realia* tenentur non tàm Comitatenſes, & Forenſes, quàm Cives. Deciſ.187. n.26., & 28. pag.504.
Onera Realia tàm de jure, quàm ex generali conſuetudine ſolvi debent in Territorio, ubi bona ſita ſunt, nulla habita ratione perſonæ. Deciſ.188. num.1. pag.508.

Idem procedit in Statu Eccleſiaſtico ex diſpoſitione Brevis Pauli V. muniti clauſ. *Sublata*, & *Decreto irritanti*. n.2. 19., & 23. p.508.
Adversùs quam proindè non eſt allegabilis contraria Obſervantia. n.23. pag.510.
Onera Realia tranſeunt in quemcunque bonorum poſſeſſorem. Dec.192.n.4. pag.519.
....Et diminuuntur, & augentur ad proportionem diminutionis, vel augumenti bonorum. numer.6. pag.519.
Cum *Onere ſuo* quando Bona laicorum tranſeant ad Eccleſiaſticos. Vid. *Bona in ſpecie*.

ONEROSUS.

Oneroſa Cauſa. Vid. *Cauſa*.
Oneroſum Edictum. Vid. *Edictum*.
.... Privilegium. Vid. *Privilegium*.
Oneroſus Titulus. Vid. *Titulus*.

OPERA PIA.

Vid. *Adminiſtrator*. Vid. *Epiſcopus quoad Sanctam Viſitationem*.

OPINIO.

Opinionem certam non ſtatuit S. Rotæ deciſio loquens incidenter. Dec.190. n.17. pag.515.
Opinionem validioribus rationibus ſuffultam in cōflictu contrariarum auctoritatum S.Rota ſequitur. Dec.121.num.11. pag.329.

OPPIGNORATIO.

In *Oppignoratione*, quæ fit in Monte Pietatis, licet aliquod oneſtum intereſſe exigere pro ſalariis Miniſtrorum, & expenſis neceſſariis pro manutentione Montis. Dec.45. n.3., & 21. p.99., & Dec.47. n.11. pag.103.
Et Vid. *Mons Pietatis*.

OPUS MANUFACTUM.

Vid. *Aqua*, Vid. *Aquæductus*.

ORACULUM VIVÆ VOCIS.

Vid. *Card.Camerarius*.

ORDINARIUS.

Vid. etiam *Epiſcopus*.
Ordinarius in paritate ſuffragiorum poteſt tantùm gratificare alteri ex præſentatis. Deciſ.144. num.27. pag.364.
Secus deficiente paritate. n.53. pag.366.
Decl., quod talis gratificatio regulanda eſt à meritis perſonalibus. n.28. pag.364.
..... Gratificare tamen nequit, ubi præſentatio ſpectat ad Communitatem, & ſciſſis ſuffragiis, jus præſentandi infra legitima tempora redactum non fuit ad exercitium. n.67. ibidem. ubi de ratione. pag.367.
Ordinarius præſumitur informatus de ſtatu, & uſu ſuæ Diœceſis. Dec.117.n.9. pag.293.
Ordinarii atteſtationi circa mores proviſi plurimùm deferendum. Dec.111. n.112. p.275.
Ad *Ordinarium* ſpectare Juriſdictionem probatur ex eo, quod Papa ab illius poteſtate exemptionem indulſit. Dec.115. n.6. pag.286.

ORDINARIUM.

Ordinaria Onera. Vid. *Onera in ſpecie*.

ORDINATIONES.

Ordinationes, quantum fieri poteſt, debent eſſe claræ, & non litium introductivæ. Deciſ.47. num.8. pag.103.

ORDINES MILITARES.

Ordines Militares judicium recipiunt à propriis regulis. Dec.140. n.67. pag.352.
Ordo Militaris S. Stephani fuit confirmatus à Pio IV. Dec.114. n.5. pag.282.
Ordo S. Stephani eſt Univerſitas Eccleſiaſtica. Deciſ.114. n.1. p.282., & Dec.115. n.1. p.286.
Probatur à num.5. ad 15. ibid. p.282., & D.115. à num.3. ad 18. pag.286.
Ordo S. Stephani, ejuſque Univerſitas, bona, & Commendę ſubſunt magno Duci, ejuſdem Ordinis magno Magiſtro. Dec.115.n.3.pag.286.
Decl. tamen, quod non exinde deſinit eſſe Eccleſiaſticus. num.4. Et de ratione ibidem, & num.5., & 6. pag.286.

ORDINES MENDICANTIUM.

Ordines Mendicantium, qui ſint, recenſentur. Deciſ.8. n.13. pag.9.
.... Hi poſſunt in communi poſſidere bona immobilia, licèt nil habeant in particulari. Dec.8. num.14. pag.9.

ORDINES REGULARES.

Ordines Regulares, quibus ſubſidiis gravati fuerint à Paul.III. Vid. *Paul.III.*

ORDINES SACRI.

Ad *Ordines Sacros* Epiſcopus non poteſt promovere, niſi ſibi ſubditos. Dec.111. n.81. pag.273.
Ad *Ordines Sacros* promotus cum aſſignatione Patrimonii in aliquo loco, dici nequit Oriundus illius loci. Dec.111. n.107. pag.275.

ORIGINARIUS.

Originarius, ut quis dicatur, non ſufficit domicilium, ſive incolatus. Dec.111. n.106. p.275.
Originarius Civis. Vid. *Civilitas*. Vid. *Civis*.
Originarius Civis dicitur Conclaviſta. Vid. *Conclaviſta*.

ORIGO.

Origo Avi attenditur, & non Patris, ubi Pater non fuit emancipatus. Dec.111. n.86. p.273.
Origo materna ad dimetiendam veram originem parùm attenditur. Dec.111. n.32. pag.270.
....Imo nihil. num.88. ibid. pag.274.
Origo materna non attenditur ad effectum acquirendæ civilitatis. Dec.111. n.88. pag.274.
Originis Civilitas. Vid. *Civilitas*. Vid. *Civis*.
Originis forum, quomodo reguletur. Dec.111. numer.87. pag.273.
Originem Patris, vel Avi retinet natus in aliquo loco. Dec.111. n.85. pag.273.
Ampl., quod illa nunquam amittatur. numer.89. ibid. pag.274.

ORIS APERITIO.

Vid. *Aperitio Oris*.

ORIUNDUS.

Oriundus de Civitate, quis dicatur. Dec.111. numer.104., & 105. pag.275.
Et Vid. *Civilitas*. Vid. *Civis*.
Oriundus loci dici nequit is, qui inibi fuit promotus ad Sacros Ordines cum aſſignatione Patrimonii. Dec.111.n.107. pag.275.
Oriundus ex aliquo loco dici nequit is, qui ratione paternæ originis, & propriæ nativitatis non eſt ex tali loco. Dec.111. n.49. pag.271.
Oriundus, ut quis dicatur, non ſufficit domicilium, ſive incolatus. Dec.111. n.106. pag.275.
Oriundos alicujus loci, ubi Papa præferri mandat, vult ejuſdem loci Civibus, & hominibus providere. Dec.111. n.20. pag.269.

P

PACTUM.

PActum Eccleſiaſticis inferens præjudicium non ſuſtinetur. Dec.18.n.21. pag.26.
Decl., & diſtingue. n.22. 23., & 24. pag.26.
Pactum interpellat pro homine. Dec.104. nu.27. pag.248., & Dec.105. n.22. pag.252.
Ad *Pactum*, quod in decretis Conſilii, & S.Congr. non continetur, extendi nequit ſtipulatio inita Communitatis nomine ad formam eorumdem decretorum. Dec.108. n.5., & 6. p.260.
Ampl. ibid., & n.4. pag.260.
Pactum coactivum. Vid. *Baro*,
Pactum reſolutivum. Vid. *Contractus*. Vid. *Implementum*.
Pacti vim habet laudum à Partibus acceptatum. Dec.54. n.12. p.126., & D.102. n.23. p.239.
Pacto acquiri poteſt Jus prohibitivum. Vid. *Baro*. Vid. *Jus prohibitivum*. Vid. *Solum*.
Pacta derogant legibus, & Privilegiis. Deciſ.41. n.40. p.92., & Dec.61. n.9. pag.151.
Pacta ſunt religioſè ſervanda. Dec.15. n.1. p.21., & Dec.166. n.1. pag.444.
Pacta, & conventiones initæ inter Contrahentes ſuſtinentur. Dec.73. n.21. pag.177.
Lim. in præjudicium Fiſci, & publici juris. num.22. pag.177.
Pacta in locatione conventa ad invicem compenſantur. Dec.80. n.25. pag.191.
Pacta appoſita in prima locatione, præſumuntur repetita in ſecunda. Dec.36. n.39. p.65., & Dec.37. n.27. pag.70.
Pacta appoſita in prima conceſſione, præſumuntur repetita in renovatione favore R. Cameræ, & Eccleſiæ. Dec.39. n.29., & 42. p.77., & Dec.41. n.15., & 35. pag.89.
Pacta appoſita in prima conceſſione, in ſecunda cenſentur repetita, niſi conſtet de contrario. Dec.39. num.29., & 41. p.77., & Deciſ.41. num.8., & 35. pag.88.
Ampl., ubi in ſecunda conceſſione habita ſit relatio ad uſus, & conſuetudines. Dec.41. numer.9. pag.88.
Subampl., ubi ad aliud fieri nequeat relatio. Dec.41. n.10. pag.88.
Pactorum in interpretatione attendi debet mens Contrahentium. Dec.15. n.11. pag.21.
Pactorum inobſervantia. Vid. *Inobſervantia*.
Pactis privatorum Jus pub., & Fiſci lœdi non poteſt. Dec.73. n.23. pag.177.

PALATIUM.

Palatium Epiſcopi dicitur locus publicus. D.58. num.4. pag.143.
Reliqua. Vid. *Epiſcopus quoad ejus Tribunal.*

PALI.

Pali, & *Pertica* non veniunt appellatione *Lignorum*. Dec.129. num.50. p.324., & Dec.133. num.43. pag.336.

PANIS.

Vid. etiam *Frumentum*. Vid. *Furnus*.
A *Pane* diverſimodè frumentum non dijudicatur. Dec.135. n.19. pag.341.
In *Panem* converſio frumenti non ſapit negociationem Eccleſiaſticis prohibitam. Deciſ.135. num.17. pag.341.
Panis coquendi coactiva. Vid. *Baro*.
Panis forenſis privativam non compræhendit Tranſactio cum ſubditis inita coquendi Panem in Furno Baronali. Dec.26. n.17. p.41.

PAPA.

Papa ſuis legibus non ſubjicitur. n.2. pag.565.
Tamen eas adamuſſim ſervat. n.3. pag.565.
Papa non tenetur ſervare formam à Canonibus præſcriptam. num.1. pag.558.
Tamen eam in gravaminibus imponendis adamuſſim ſervat. n.2. pag.558.
Papa eſt ſuprema poteſtas in omnium Eccleſiaſticorum bona, & omnes Eccleſiæ ſubſidium præſtare debent Rom. Eccleſiæ. n.4. p.552.
Ideò poteſt de Eccleſiarum bonis diſponere. numer.5. pag.553.
Papa, qui communi utilitati invigilat, commune ſubſidium debetur. n.6. pag.553.
In *Papa* ſubſidium, ejuſque Curiæ decimæ quandoque impoſitæ. n.10. pag.554.
....Et nonnullæ earum referuntur. n.11. p.555.
Papa auctoritate non Laicali, ſed Pontificia Eccleſiaſticis ſuæ Ditionis Tributa imponit. n.1., & 2. pag.552.
Papa eſt Ordinarius Ordinariorum. Dec.60. numer.29. pag.149.
Papa in ſpiritualibus eſt omnia, & ſuper omnia. Dec.8. num.6. pag.8.
Papa eſt Supremus Judex. Dec.163. n.51. p.421.
Papa plus poteſt, quàm Regula. Dec.8. n.4. p.8.
Papa de Poteſtate non eſt dubitandum. Deciſ.8. num.3. pag.8.
De *Papæ* poteſtate in compræhendendo etiam contractus præteritos in Conſt., dubitandum non eſt, ubi conſtat de voluntate. Dec.113. num.18. pag.280.
Papa cùm Regibus decimas jure cõceſſerit, potiori jure ſubſidium ab Eccleſiis exigit. n.15. p.556.
Papa habet abſolutam poteſtatem in Beneficialibus. Dec.60. n.28. pag.149.
Papæ de voluntate conſtito, non eſt dubitandum de ejus poteſtate. Deciſ.60. n.28. pag.149.
Papa poteſt alios prævenire in Collationibus, etiam jure devolutionis. Dec.60. n.30. p.149.
Papa, ubi manus appoſuit, nequit inferior ſe ingerere. Dec.60. n.31. pag.149.
Papa ſolus poteſt derogare Apoſtolicis Privilegiis. Dec.172. n.15. pag.465.
Papa omnia in limine fundationis appoſita poteſt confirmare. Dec.111. n.45. pag.271.
Papa non poteſt per confirmationem ſanare nullitatem, quam ignoravit. Dec.108. num.11. p.260., & Dec.109. n.8. pag.262.
Papa poteſt in impoſitione Gabellæ compræhendere etiam Fratres Minores, & Cappuccinos. Dec.8. n.6. pag.8.
Papa ob neceſſitates poteſt etiam vendere poſſeſſiones Eccleſiæ. Dec.8. n.4. pag.8.
Papa diſponens, quod idem modus, & forma ſervetur, nil ultra diſpoſuiſſe dicitur. Dec.165. num.52. pag.439.
Papæ, & Papalia Bannimenta. Vid. *Bannimenta*.
Papa demandans obſervantiam Statuti, ad effectum obviandi fraudibus, cenſetur prohibuiſſe omnes modos, quibus fraus committi poterat. Dec.116. n.24. pag.290.
Papa, ubi mandat præferri Oriundos alicujus loci, vult ejuſdem Civibus, & hominibus providere.

dere. Dec.111. n.20. pag.269.
Papæ ſolent indulgere Cloncl aviſtis Privilegium eligendi locum, quem maluerint Status Eccleſiaſtici pro ibid. civilitate acquirenda. Deciſ.111. numer.56. pag.270.
.... Et virtute talis privilegii ex prægnantia clauſularum habentur pro Civibus originariis. numer.57. pag.271.
Id tamen declaratur remiſſivè. n.58. pag.271.
Papa non ſolet concedere prorogationes Officiorum Vacabilium pro omnibus Filiis. D.83. n.12. pag.195.
.... Et ob id Beneplacitum ejus in his prorogationibus non præſumitur. n.13. pag.195.
Papa, & Sac. Conſulta ſupplere non ſolent, niſi deficientiam paucorum ſuffragiorum. D.169. num.25. pag.457.
....Et non aliter ſupplere permiſſum eſſe debet Card. Legato. n.26. pag.457.
Papa habet omnia Jura in Scrinio pectoris. D.60. num.26. pag.149.
Papa in facto ſibi expoſito errare non præſumitur quoad ea, quæ Juris ſunt. Dec.60. n.27. p.149.
Papa præſumitur velle, quod ratio dictat, & id, quod æquum eſt. Dec.8. n.9., & 11. pag.8.
Papa tantum voluiſſe præſumitur, quantum in reſcripto expreſſit. Dec.31. n.4. pag.49.
....Et quod non expreſſit, cenſetur conſultò omiſiſſe. n.5. ib. pag.49.
Papa advocans ad ſe omnes Cauſas, illiſque perpetuum ſilentium imponens præſumitur tanquam Judex Supremus ſuper omnibus pronunciaſſe. Dec.163. n.51. pag.421.
Papæ Collatio. Vid. *Collatio*.
Papa non ſolet derogare legi fundationis. D.111. num.40., & de ratione. n.41. pag.270.
Papa non præſumitur derogare juri Tertio jam quæſito ſine ſpeciali mentione. Deciſ.113. num.32. pag.281.
Papa in conceſſionibus numquam derogat juri Tertio quæſito, niſi de eo expreſſam faciat mentionem. Dec.102. n.35. pag.240.
Papa, ubi in conceſſione expreſsè exemptionem in aliquo conceſſit, in cæteris, quæ non expreſſit, cenſetur concedere noluiſſe. Dec.102. numer.36. pag.240.
Papa in conceſſione, quod non expreſſit, cenſetur conſultò omiſiſſe, & concedere noluiſſe. Deciſ.102. n.36. pag.240.
Papa in conceſſione gratiæ non præſumitur velle præjudicare cæteris juribus Indultario competen. Dec.37. n.12. pag.69.
Papa, quamvis alteri facultatem attribuat, non cenſetur tollere facultatem Superiori competen. Dec.100. n.18. pag.234.
Ampl. illam Card. Legati. n.19. pag.234.
Papæ confirmatione non indiget Communitas, ſive Collegium exterum, ſed proprii Principis. ec.115. n.11. pag.286.
Papa ſub verbis generalibus non intelligitur velle concedere, quod eſt iniquum. Deciſion.8. numer.10. pag.9.
Papa non præſumitur voluiſſe locare rem alienam. Dec.36. n.16. pag.64.
....Et hujuſmodi præſumptio procedit in quovis Nobili. num.17. pag.64.
Papa volens per medium Brevis extinguere omnes lites, non eſt præſumendum voluiſſe magis vetuſtam relinquere indeciſam. Deciſ.163. n.48. pag.421.
Papæ diſponentis diverſa voluntas arguitur ex diſcretiva. Dec.192. n.7. pag.519.
Papæ intentio deſumitur ex procemio. Dec.163. num.60. pag.422.

PAR, ET PARIA.

Par in parem non habet imperium. Dec.156. numer.14. pag.401.
Paria ſunt ſcire, & ſcire debere. Deciſ.60. numer.24. pag.149.
Paria ſunt, quod aliquid legatur expreſſum, ac quod æquipollenter ab expreſſis reſultet. Deciſ.189. n.9. pag.512.

PARENTES.

Parentum appellatione, qui veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.

PARLAMENTUM PARISIENSE.

Ex *Parlamenti Pariſienſis* diſpoſitione Pater, & Filius, ac plures Fratres non poſſunt conſiſtere in eodem miniſterio, ſive Officio. Dec.47. n.22. pag.104.

PAROCHIA.

Parochiæ eriguntur in Villis finitimis, reſervatis Eccleſiæ Matrici primitiis. Deciſ.44. n.44., & 45. pag.97.
In *Parochiis* præferendus eſt in concurſu habens majores qualitates. Dec.111. n.48. p.271.

PAROCHIALIS.

Parochialis Eccleſia. Vid. *Eccleſia in ſpecie*.

PAROCHIANI.

Parochiani in ſubſidium tenentur ad Parochialis Eccleſiæ reparationem. Dec.142. num.18. pag.358., & vid. *Eccleſia Parochialis*.
Parochiani, antequàm teneantur ad reparationem Eccleſiæ Parochialis excutiendi ſunt fructus, & proventus Monaſterii, cui Eccleſia Parochialis fuit ſubjectivè unita. Deciſion.142. num.19. pag.358.
Contrarium, qui ſenſerint referuntur, & reijciuntur. num.20. pag.358.
Reliqua quoad Eccleſiæ reparationem. Vid. *Eccleſia*.

PAROCHUS.

Parochus tenetur ad Eccleſiæ Parochialis reparationem. Dec.141. n.13. pag.354.
Reliqua. Vid. *Eccleſia Parochialis*.
Parochus in Belgio non tenetur, ſed Populus ad Campanilis reparationem. Deciſion.141. numer.34. pag.356.
Parochus tenetur ad ea, quæ reſpiciunt celebrationem divinorum Officiorum. Deciſion.141. num.36. pag.356.
Ea verò, quæ reſpiciunt Eccleſiæ ornatum ſpectant ad Populum, ſive Communitatem. numer.35. ibid.
Parocho, an, & cui debeantur Primitiæ. Vid. *Primitiæ*.
Parocho debetur manutentio in poſſeſſione admittendi, & removendi Cappellanos ab Univerſitate nominatos. Dec.124. n.26. pag.309.
Et vid. *Manutentio*.
Ad *Parochum* ſpectat jus convocandi, & eligendi Presbyteros pro ſervitio Parochialis. Deciſion.124. num.17. pag.309.
Ampl. num.18. ibid.
Ad *Parochum* quando, & quomodo ſpectent oblationes, quæ fiunt Eccleſiæ. Vid. *Oblatio*.

P A R S.

Partis Venditio intelligitur de medietate. Deciſion.39. num.10. pag.75.

A *Parte* ad totum valet illatio.Dec.131.n.43.p.332.

Pars Conditionalis declarat diſpoſitivam. Dec.97. num.22., & 23. pag.225.

In *Parte Diſpoſitiva* cenſentur vocatæ perſonæ ejuſdem qualitatis, ac in *Conditionali*. Deciſ.97. num.23. pag.225.

Pars Proœmialis vaga, non derogat diſpoſitivæ claræ. Dec.73. n.28. pag.178.

Ampl. num.29. ibid. pag.178.

Pars Proœmialis ſe referens ad diſpoſitivam illam non ſolùm non declarat,ſed ab ea normam recipit. Dec.73. num.30. pag.178.

Pars Caſtri. Vid. *Caſtrum*.

Pars una *Gabellæ* alteram declarat. Dec.181. numer.14. pag.490.

Pars una *Legis* alteram declarat. Deciſion.181. num.14. pag.490.

Pars una *Inſtrumenti* alterum declarat. Deciſ.15. num.8. pag.21.

Pars una ejuſdem *Rei* diverſo jure cenſeri non debet, ac altera. Dec.129. n.62. pag.325.

Ampl. num.63. pag.325.

Pars una *Statuti* clara declarat alteram dubiam. Dec.97. num.20., & 24. pag.225., & Deciſ.174. num.15. pag.470.

Ampl. ubi verba clara ſint præcedentia. Deciſion.174. num.16. pag.470.

Major *Pars* tunc minorem reluctantem, & non conſentientem obligat, quando omnes veniunt jure Collegii,& Univerſitatis. Dec.172. n.12. pag.465.

Secus verò ſi veniant, uti ſinguli.n.13. p.465.

Major *Pars Collegii*, ſive Communitatis. Vid. *Collegium*.

Major *Pars Univerſitatis*. Vid. *Univerſitas*.

PARS, SIVE COLLITIGANS.

Partis Confeſſio ſuperat omne genus probationis. Dec.103. num.22. pag.244., & Dec.144. numer.70. pag.368.

.... Et tranſactionem probat. Dec.21. n.5. p.30.

Partis Factum. Vid. *Factum*.

Partes in una, eademque Cauſa ad imparia judicari non debent. Dec.172. n.20. pag.466.

Partium inſtantiæ, quantum fieri poteſt, ſunt conciliandæ. Dec.119. num.1. pag.297.

P A R T I C I P A T I O.

Participationis præſcriptio inducitur ex Centenaria. Dec.126. num.18. pag.314.

Ad *Participationem* admiſſus. Vid. *Socius*. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

P A R T I C U L A R I S.

A *Particularibus* ad univerſalia, non valet illatio. Dec.53. num.6. pag.123.,Dec.114.n.9. p.283., & Dec.132. num.4. pag.332.

Particulares etiam ligat Tranſactio inita per Communitatem. Dec.137. n.10. pag.345.

Particularium debita Communitas in ſe ſine cauſa ſuſcipiens dicitur lœſa, nec tenetur ſervare tranſactionem. Dec.44. n.20., & 21. p.96.

Particularium Onera, Collectas, & Gravamina Communitas ſubire non tenetur. Deciſ.44. num.19. pag.96.

Particularium pro bonis Communitas Primitias ſolvere non tenetur. Deciſ.44. num.8. 13., & ſeqq. pag.95.

.... Secus eſt pro bonis propriis. n.9. p.95.

A *Particularibus* actus geſti Communitati non præjudicant. Dec.24. n.8. pag.38., & Deciſion.29. num.18. pag.47.

Lim. data ſcientia, & patientia Communitatis. n.8. ibid., & Dec.29. num.19. pag.47.

P A R T I T Æ.

Partitæ informes, & extractæ non citata parte non probant. Dec.127. num.43. pag.318., & Deciſ.162. num.14. pag.415.

Partitæ Librorum extractæ ſine citatione, & Decreto Judicis non probant. Dec.129. nu. 71. pag.326., Dec.133., n.69. pag.338., & Deciſion.162. num.14. pag.415.

Ampl. in præjudicium Tertii. Deciſ.129. n.71. pag.326., & Dec.133. n.69. pag.338.

Partitæ librorum Monaſterii tempore non ſuſpecto extractæ, probant etiam ad favorem Tertii, Dec.131. n.33. pag.331.

Partitarum contrapoſitio, ſeu bonificatio ſemper facienda in conflictu prætenſionum. Dec.192. num.20. pag.521.

Ex *Partitis* ſolutionum probatur ſolutio Onerum. Dec.112. n.35. pag.279.

P A S C U A.

Vid. etiam *Juſpaſcendi*.

Paſcua locare, & de eis diſponere Civibus non eſt permiſſum. Dec.33. n.14. pag.54.

Paſcua, & herbæ ſpectant ad Emphyteutam, qui pro illis certam annuam ſolvit reſponſionem. Dec.78. num.21. pag.187., & Deciſion.80. num.20. pag.191.

Ad *Paſcuorum* dominium non valet illatio à Territorio. Dec.34. n.19. pag.57.

Paſcuorum Communicatio inter laicos, & Eccleſiaſticos non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, licèt ſecus ſit ſervitus juriſpaſcendi. Dec.11. num.16., & 17. pag.15.

Paſcuorum Communicatio cum Eccleſiaſticis, ex quibus probetur. Deciſ.11. num.8., & ſeqq. pag. 14. — Et ex quibus præſcribatur. Vid. num.3. pag.13.

Paſcuorum Communicatio cum Eccleſiaſticis oriens ex conſuetudine. Vid. *Conſuetudo*.

Ad *Paſcuorum* communicationem cum laicis Statutum laicale Eccleſiaſticos nequit ſubijcere. Dec.11. num.4. pag.13.

Paſcuorum in promiſcuo uſu ſervanda eſt æqualitas. Dec.89. num.2., & 12. pag.205.

Paſcuorum uſum habitatorum animalibus, an prohibere poſſint poſſidentes bona Campeſtria in Caſtris, recollectis frugibus. Vid. *Poſſidens*.

Paſcuorum ſub locatione veniunt etiam Eccleſiaſticorum bona, ubi locata fuerint bona univerſi Territorii. Dec.178. n.4. pag.481.

Ampl. num.5. pag.481.

Paſcuorum,ubi Communitas eſt domina,quid facere poſſit,& quid non. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

Paſcuorum in præjudicium non licet reſtrictus facere, & facti ſunt delendi. Vid. *Reſtrictus*.

Super certis *Paſcuis* inita tranſactio non extenditur ad non expreſſa. Dec.76. n.14. p.183.

P A S S I O.

Vid. *Actio*.

P A T E R.

Pater, & filius, aut plures Fratres poſſunt conſi-

ſtere in eodem miniſterio. Dec.45. num.23. pag.101., & Dec.47. num.19. pag.104.
Ampl.1., ubi concurrat anguſtia loci. num.24. pag.101., & Dec.47. n.18., & 23. pag.104.
Ampl.2., ubi adſit conſuetudo. n.25. p.101.
Lim. ſi alitèr per Statutum, vel conſuetudinem fuerit præſcriptum. Dec.47. n.20. pag.104.
....Et ita præſcribitur ex Capitulis Civitatis Cuſentinæ. n.21. pag.104.
....Et ex Conſtitutione Parlamenti Pariſienſis. numer.22. pag.104.
Pater ſi in alienum Principatum domicilium transferat, tàm ipſe, quàm ejus filius ibidem nati, reputantur extranei. Deciſ.111. numer.74. pag.272.
Pater ſi non fuit emancipatus, non Patris, ſed Avi origo attenditur. Dec.111. n.86. pag.273.
Patris incapacitas non privat familiam jure honorifico, ipſi competen. Dec.98. n.25. p.230.
Patrum ſuorum iniquitatem ſupportare debent ſucceſſores ſanguinis. Deciſion. 154. numer.14. pag.394.

PATIENTIA.

Patientia probatur etiam ex conjecturis. Dec.19. num.12. pag.27.

PATRES CARTHUSIANI.

Patres Carthuſiani S. M. de Triſulto ex Privilegiis Sum. Pontificum poſſunt retinere quæcumque animalia cujuſcunque generis, & in quovis num. in paſcuis Maritimæ, & Campaneæ. Deciſ.85. num.1. pag.197., Deciſ.86. num.1. pag.200., Dec.87. num.1. pag.202., Dec.172. num.1. pag.464., & Dec.173. n.1. 23., & 25. pag.467.
...., Nonnulla ex eis referuntur. Deciſ.85. numer.3. pag.198.
.... Eademque Privilegia pluries canonizata fuere à Sac. Rota, & in aliis Tribunalibus. Dec.173. num.2., & 3. pag.467.
Ampl.1., quod talia Privilegia comprehendant etiam animalia ſuina. Dec. 172. n.4., & 5. p.464., & Dec.173. num.6. pag.467.
Ampl.2., quod vigore ipſorum eidem debeatur manutentio. Dec.85. n.6., & per tot. p.198.
Decl. tamen, quod dd. Privilegia conceſſa fuere abſque graviſſimo præjudicio Provincialium, & Habitatorum. Dec.85. n.4. p.198., Dec.87. n.8., & 9. p.203., & D.173. n.24. p.468.
Reliqua vid. *Privilegium Juriſpaſcendi*.

PATRIÆ.

Patriæ oneribus mulier etiam nupta remanet obnoxia, ſicut Maſculi. Dec.111. n.37. p.270.

PATRIMONIALIA BONA.

Vid. *Bona in ſpecie*.

PATRIMONIUM.

Vid. etiam *Ærarium*. Vid. *Burſa*.
Patrimonium ſuum particulare habet Communitas. Dec.129. num.58. pag.325.
Decl., quod illud publicum non dicitur, nec ad Singulos pertinet. num.60. pag.325.
Patrimonii ſui particularis Univerſitatis id, quod eſt, dici nequit Singulorum, nec e contra. Dec. 44. n.18. p.96., & Dec.129. n.61. p.325.
Patrimonium ſuum Civitas, ſive Communitas non tenetur ſingulis communicare. Deciſ. 127. num.28. pag.317.
Patrimonia Clericorum ſunt ab oneribus exempta. num.8. pag.548.

PATRIMONIUM SACRUM.

Patrimonium Sacrum Clerico ad Sacerdotium promovendo conſtituens, donec aliter de congruo Beneficio, vel aliundè provideatur, relevatur ab onere proportionabiliter ad acquiſitionem factam à Clerico. Deciſion.104. numer.25. pag.247.
Patrimonii cùm aſſignatione promotus ad Sac. Ordines in aliquo loco dici nequit Oriundus illius loci. Dec.111. num.107. pag.275.
...., Efficitur tamen civis illius loci. ibid.
Patrimonia Sacra ſunt exempta à quibuſcunque oneribus, præterquam à defectu gabellæ carnis, & macinæ. num.21. verſ. Pari. pag.564.

PATRONUS.

Patronus non dicitur, ſed Benefactor aſſignans dotem minùs medietate. Dec.45. n.18. p.100., & Dec.144. n.24. pag.364.
Patronus Nobilis nullam habet judiciariam poteſtatem ſupra Libertum Adminiſtratorem. Dec.55. num.23. pag.131.
Patronus Beneficii valet ſupereminere illius rectæ adminiſtrationi. Dec.47. n.3. pag.103.
Patronus quemadmodum præſentare valet ad Beneficium Eccleſiaſticum in Eccleſia Collegiata, ita & etiam poteſt præſentare Moniales in Monaſterio. Dec.145. n.19. pag.370.
Decl. procedere, vel ex Privilegio Papæ. numer.20. pag.370.
....Vel, ubi *Patronus* alit propriis ſumptibus Moniales. num.21. pag.370.
Patronus non dicitur fundaſſe de proprio, quando conſtruxit ex pecuniis, ex queſtuatione retractis. Dec.145. n.10. pag.369.
....Vel Monaſterium conſtructum fuit ex eleemoſynis. num.12. pag.369.
Patrona Monaſterii Communitas, ex quibus dici nequeat. Vid. *Monaſterium*.
Ad *Patronum* Eccleſiæ ſpectat illius reparatio. Dec.142. num.18. pag.358.
Nec *Patroni*, nec Epiſcopus per adjectionem novi oneris poſſunt immutare Statum Beneficii. Dec.144. num.33. pag.365.
Ampl. etiamſi talia Onera imponantur ſub prætextu majoris boni. ibid. pag.365.
Lim. accedente S. Sedis, ſeu S. Congr. Concilii confirmatione. n.32. ibid. pag.365.
Patroni quoad Electionem. Vid. *Electio*.
Patroni laici ſi infra quadrimeſtre à jure non præſentaverint, nominatio devolvitur ad S. Sedem. Dec.60. num.18. pag.149.
Ampl. non obſtante quacunque contraria credulitate Patronorum. n.23., & ſeqq. p.149.
Patronorum ſine negligentia non incurritur devolutio. Dec.60. num.22. pag.149.
Patronorum in præjudicium Epiſcopus liberè Beneficium conferre nequit. Dec.124. n.11. p.308.
Patronorum ſine conſenſu S. Sedes conferre non ſolet Beneficia de Jurepatronatus laicorum, etiam per viam reſignationis. Deciſion.144. num.1. pag.361.
Decl., ut ib., & num.59. pag.367.
Patronorum Cauſarum confeſſio, & declaratio. Vid. *Confeſſio*.

PATRUUS.

Patruus, & alii de ſanguine, in concurſu cum aſcendentibus, & deſcendentibus habentur pro extraneis. Dec.111. n.111. pag.275.

PAULUS PP. III., & IV.

Paulus III. an.1543. impoſuit ſuper univerſo Statu Eccleſiaſtico Subſidium Triennale annuorum ſc. aur.300. mil. Dec.10. n.1, pag.11., Dec.140. num.4. pag.349.,& Dec.167. nu.14., & 23. pag.447.,& num.18. pag.563.

Illiuſque ſolutioni ſuppoſuit bona laicorum, num.5. pag.349.

Clericorum Regularium, n.6. pag.349.

Quorumcunque Eccleſiaſticorum tàm Sæcularium, quàm Regularium quorumcunque Ordinum. n.8., & 56. pag.349.

Quorumcunque Exemptorum etiam ex privilegio in corpore Juris clauſo. num.7., & numer.56. pag.349.

Eccleſiaſticorum Monaſteriorum, & Beneficiorum quorumcunque tàm Sæcularium, quàm Regularium. num.8. pag.349.

....Cam. Apoſt. Clericos. num.9. pag.349.

....Cardinales. ibid, pag.349.

Et ita pro repartimento, ſeu compoſitione facta cum Communitate Bononienſi de vivæ vocis oraculo ejuſdem Pontificis declaravit Card. Camerarius ann.1545. n.10. p.349.

Et pro illius ſolutione revocavit omnes exemptiones. Dec.167. n.24. pag.448.

Ac ſubindè per aliam Conſt. cauſas omnes ſuper eiſdem exemptionibus avocavit ad ſe. Deciſ.167. num.25. pag.449.

Julius III., & Marcellus II. idem prorogare coacti ſunt. num.19. pag.563.

Paulus III. poſtquam impoſuit ſuis Subditis Sæcularibus ſubſidium Triennale ſc.300. m.aur. ad eos relevandos illos reduxit ad ſc.240. m., & agnita laicorum impotentia Clericos etiã, & Eccleſiaſticos ad illius ſolutionem teneri voluit. Dec.10. n.2., & 3. pag.11., & n.18. pag.563. ubi n.17. expenduntur rationes hujus gravaminis.

Paulus III., ſubſidio unius decimæ fructuum Eccleſiaſticos Sæculares gravavit. Dec.10. num.4., & 26. pag.11.

....Et Quartæ partis fructuum Regulares quorumvis Ordinum, & Congregationum. num.5., & 26. pag.11.

Paul.IV. declaravit Cameralem Taxam equorum, & ab omnibus, etiam Communitatibus, & perſonis exigi mandavit. Dec.187.n.5.p.502., & vid. *Taxa in ſpecie*.

PAUPERTAS.

Paupertas de præſenti non probatur ex antiquo Brevi Apoſtolico. Dec.142.n.7. pag.357.

Paupertas Monaſterii, ex quibus excludatur. Deciſ.86.n.8.,& 9. p.200.,& Dec.87. n.24.p.203.

Paupertatis intuitu conceſſum privilegium. Vid. *Privilegium in ſpecie*.

Paupertati nil magis repugnat, quàm poſſeſſio bonorum. Dec.86.n.10. pag.201.

PECORIS AD AQUAM APPULSUS.

Pecoris ad Aquam appulſus manutentio debetur poſſidenti. Dec.67. n.1. pag.162.

....Et talis poſſeſſio probatur etiam ex teſtibus examinatis ad perpetuam. n.4. pag.163.

....Et ex aliis circumſtantiis, de quibus. Vid. nu. ſeqq. pag.163.

PECUNIA.

Pecuniarum actualis numeratio requiritur in deliberatione, & quid loco illius. Vid. *Deliberatio*.

Cum *Pecuniis* alienis acquirens pendente lite, & mala fide tenetur reſtituere inveſtimentum. Dec.38.n.11. pag.72.

Cum *Pecuniis* alienis emens ſibi acquirit, & ſolùm tenetur ad pretii reſtitutionem. Dec.42. num.4. pag.92.

Cum *Pecuniis* retractis ex venditione rei alienæ inveſtimentum conficiens, cui acquirat. Vid. Supra, & vid. *Inveſtimentum*.

PEDAGIUM.

Vid. etiam *Vectigal*.

Pedagium, ſeu Gabella paſſus, qua ratione exigatur à Dominis territorialibus. Deciſ.151. n.21., & 22. pag.389.

Pedagium exigendi Jus eſt contra Jus, & naturalem libertatem; Et de ratione. Dec.150. numer.3. pag.385.

Pedagiorum Jus, ac Jus illa exigendi. Vid. *Jus Vectigalium*.

Pedagiorum in Jure exigendi quaſi poſſeſſio. Vid. *Quaſi poſſeſſio*.

Pedagiorum in Jure exigendi quando debeatur manutentio. Vid. *Manutentio*.

Pedagiorum circa exactionem quid operetur Obſervantia. Vid. *Obſervantia*.

PENSIO.

Penſionis ſolutio quando impugnari nequeat à Conductore. Vid. *Conductor*.

Pro *Penſione* Domus quando, & quomodo teneatur Exactor. Vid. *Exactor*.

Penſiones retinendi Indulto uſque ad ſummam aur. 200. gaudent Eq. S.Stephani. Dec.140. numer.53. pag.351.

PERICULUM.

Periculum emolumenti, quod aſſignatum fuit in genere, ſpectat ad aſſignatarium. Dec.106. num.16. pag.255.

Reliqua. Vid. *Emolumentum*. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

PERITIA.

Peritia à Partibus non impugnata, omninò venit attendenda. Dec.122. n.13. pag.303.

Reliqua. Vid. *Peritus*.

PERITUS.

Periti Ratiocinatoris deputati à Sac. Congr. Bo. Regimin. relatio attendi debet. Dec.176. num.2. pag.474.

Periti relatio, ubi detegatur erronea, Judex peritiorem eligit. Dec.56. n.17. pag.137.

A *Periti* relatione de conſenſu Partium electi, reclamare non licet, ſi ab ea non fuit appellatum. Dec.121. n.21. pag.301.

Ex *Periti* relatione, à qua non fuit reclamatum, probatur liquidatio fructuum. Dec.121. n.20. p.301., & Dec.122. n.11. pag.303.

Peritorum Judicium Judex non ſemper ſequi debet. Dec.58. n.21. pag.144.

Sed illud poteſt corrigere delendo, vel ſupplendo. n.22. ibid.

Reliqua. Vid. *Judex*. Vid. *Judicium*.

Peritorum relationes, ubi ſint concordes in minori ſumma, non poſſunt impugnari. Deciſ.14. num.1. pag.19.

Peritorum relationes etiam concordes non attenduntur, quando aberrant à juſtitia. Dec.48. num.1. pag.105.

Peritis plurimùm deferendum in materia expurgationis foveorum. Dec.159. n.20. pag.411.

PERMISSIO.

Permiſſionem in cæteris importat prohibitio in certo caſu, & ad certum effectum. Dec.74. n.24. p.181., & Dec.131. n.38. pag.351.

Ex *Permiſſione* præcedenti declaratur ſubſequens prohibitio. Dec.74. n.23. pag.181.

PERSONA.

Perſona una, & eadem in judicando quomodo duplicem figuram gerere poſſit. Dec.156. numer.12. pag.400.

Ex *Perſona* propria venientes, utpote à Teſtatore vocati, non recipiunt præjudicium ab aliis perſonis conſimilibus, quæ earum Jus per antea neglexerunt. Dec.90. n.24. pag.207.

Ex *Perſona* propria Prælatus Jus ſuum metiens non ligatur ex facto ſuorum Anteceſſorum. Dec.80. n.10., & 11. pag.190.

De *Perſona* ad Perſonam non extenditur compromiſſum. Dec.151. n.19. pag.389.

Pro *Perſona* nominanda acquirens non ſibi, ſed nominatario acquirit. Dec.96. n.27. p.220.

Perſonæ ejuſdem qualitatis cenſentur vocatæ in parte diſpoſitiva, ac in conditionali. Dec.97. num.23. pag.225.

Perſonarum reduplicatio eſt à jure permiſſa. Decis.29. n.22. pag.47.

Perſonas illas, quas nec meminit in Teſtamento, nec eis providit, præſumitur, quod Teſtator à legato excludere voluerit. Deciſion.90. numer.7. pag.206.

Inter *Perſonas* diverſas lata Sentētia. Vid. *Sententia*.

PERUSINUS.

Idem eſt *Peruſinus*, ac de Peruſio. Deciſion.90. numer.15. pag.207.

PERTINENTIA.

Vid. etiam *Dominium*.

Pertinentia Alvei. Vid. *Alveus*.

Pertinentia Aquę. Vid. *Aqua*.

Pertinentia Juriſpaſcendi, & affidandi. Vid. *Jus paſcendi*.

Pertinentia Riparum. Vid. *Ripa*.

PETITIO.

Petitioni correſpondere debet reſponſio. Dec.57. num.6. pag.139.

PETITORIUM.

Vid. *Judicium in ſpecie*. Vid. *Poſſeſſorium*. Vid. *Ultimus Status*.

PHARMACA.

Vid. *Medicinalia*.

PIA CAUSA.

Piæ Cauſæ favore indebitum ſolutum non repetitur. Dec.107. n.30. pag.259.

Piæ Cauſæ Privilegium non extendit diſpoſitionem ultra expreſſa. Dec.192. n.10. p.520.

Ampl., ubi hujuſmodi extenſio eſſet Tertio præjudicialis. n.11. ibid.

PIA LOCA.

Vid. *Loca Pia*.

PIA OPERA.

Vid. *Epiſcopus*. Vid. *Viſitatio*.

PIGNUS.

Pignoris in diſtractione procedi debet ſerv. ſervan., & cum citatione. Dec.63. n.5. pag.155.

Ampl., quod Privilegium fiſcale, ſive Communitativum ad hujuſmodi effectum non ſuffragetur. ib. num.5. pag.155.

Pignora Clericorum, coram quo Judice deliberanda. Vid. *Deliberatio*.

PINUS.

Pinus ſemel exciſſa non regerminat. Dec.72. numer.9. pag.174.

PISCATIO, ET PISCARE.

Piſcationem Jus prohibendi poteſt per Principem inter Regalia recenſeri. Deciſion.147. numer.16. p.377. — Vid. *Jus prohibendi*.

Piſcare volentibus quando Dominus impedire poſſit ingreſſum in proprium fundum. Vid. *Dominus in ſpecie*.

PISCES.

Piſces dicuntur acceſſorium aquæ. Dec.147. numer.38., & 39. pag.378.

Piſces exiſtentes in mari, vel flumine, aut lacu publico, in Dominio noſtro non ſunt. Dec. 147. n.12., & 33. ad fin. pag.377.

Secus exiſtentes in privato lacu. nu.18., & ſeqq. p.377. — Con. n.34. pag.378.

Lim. ubi ex privilegio, vel ex immorabili competeret Domino lacus Jus faciendi Banditas, ſeu defenſas. n.47. pag.379.

Piſces enumerantur inter fructus. Dec.147. numer.5. pag.376.

Contr. n.33. 37., & ſeqq. pag.378.

Piſces lacus privati dicuntur ejus fructus, & ſpectant ad ejuſdem lacus Dominum. Dec.147. num.19. pag.377.

Ampl.1., quod ſi ob aquarum excreſcentiam ingrediantur in fundorum viciniorum foveos poſſit illos ibid. appræhendere. Dec.147. n.2.

Et de ratione. n.18., & ſeqq. pag.376.

Cont. à n.24. ad fin. pag.377.

Ampl.2., n.21., & ſeqq., & n. 43. p.377.

Piſces veniunt in judicio familiæ erciſcundæ. numer.19. pag.377.

.... Et ſi quis eos ſumpſerit, furtum committit. num.20. pag.377.

Piſces ſunt animalia ferocia, & in Dominio noſtro non ſunt. Dec.147. n.6. 8., & 33. p.376.

Et uti nullius, fiunt occupantis. n.8., & 13. ſed Vid. num. ſeqq. pag.376.

Lim. ubi conſervantur in Cluſa, ſeu opere manufacto. n.18., 19., & 34. pag.377.

Sed limitatio non procedit, ubi de Cluſa exirent, & de ratione. n.36. pag.378.

PIUS PP. IV., ET S. PIUS V.

Pius IV. indulſit S. Religionis Hieroſolymitanæ Militibus facultatem aſportandi frumenta, & alia quæcumque bona ad quæcumque loca abſque ſolutione Gabellæ, ſeu paſſagii. Deciſ.135. n.1., & 14. pag.340.

Ampl., procedere in frumento, etiam in panem converſo. n.17. pag.341.

Subampl. etiamſi furnum alteri locetur pro reſponſione in pecunia. n.22. pag.341.

Decl. tamen, quod d. privilegium procedit in frumento recollecto in propriis Bonis, ſecus in alienis. n.24., & 25. pag.341.

Et Vid. *Eq. diverſorum Ordinum*.

Pius IV. confirmavit Ordinem S. Stephani. Deciſ.114. n.5. pag.282.

.... Et in confirmatione erectionis d. Ord. S. Stephani plura privilegia Equitibus, & eorum bonis indulsit. Dec.140. n.30. pag.350.

Pius IV. Taxam equorum declaravit Cameralem, & ad illam teneri voluit, etiam Communitates, & Perſonæ, de quibus ipſa non loquebātur. Dec.187. num.5. pag.502.

Et

Et Vid. *Taxa in ſpecie*.

S. Pius V. per ſuam Conſt. ſtatuit, ut ad ſervandam æqualitatem in Provincia Marchiæ, poſſeſſores ad Onera contribuerent *per Æs, & Libram*. Dec.165. n.14. 18., & 19. p.430.

....Revocavitque ad hujuſmodi effectum omnes exemptiones. n.16. pag.430.

Decl., quod alios modos repartiendi conſimiles non excluſit. n.17. pag.430.

Subdecl. tamen, quod in hujuſmodi repartitione ſemper ſervari voluit æqualitatem. numer.18. pag.430.

S. Pius V. in Conſt.IX. Bul. vet. revocavit omnes exemptiones ab omnibus Oneribus Cameralibus, & ſpecialiter à Taxa equorum mortuorum. Dec.187. n.2. pag.501.

....Dictamque exemptionum revocationem confirmarunt omnes ſucceſſores Pontifices, & ſignanter Innoc. XII. n.3., & 36. pag.502.

Exceptis tantùm illis ex titulo verè oneroſo, ſcilicet effectivæ pecuniarum ſolutionis in Camera verificatæ. n.4. 35., & 36. p.502.

.... Ac exemptionibus originariis, ſive illis non compræhenſis in primævis impoſitionibus. num.19. pag.504.

.... Dictæque Conſtit. revocatoriæ derogant Conſuetudini, etiam Immemorabili. n.49. p.506.

P L A N T A.

Planta efficitur ejus in cujus ſolo plantatur. Deciſ.127. num.44. pag.318.

PLURALIS NUMERUS.

Vid. *Numerus*.

P Œ N A.

Pœnæ conventionales ſunt à jure prohibitæ. Deciſ.15. n.1. pag.21.

Contr. n.4. pag.21.

....Idem procedit ex diſpoſitione Statuti Urb. lib.1. cap.163.n.3.ib.pag.21.diſtinguunt alii,ut n.5.

Pœna conventionalis de æquitate civili, & canonica exigi non poteſt, niſi ad ratam intereſſe. Dec.14. n.16.pag.19., & Dec.15.n.1. p.21.

Diſtingue, ut n. ſeqq. ib. pag.20.

Lim.1., ubi agatur de pœna adjecta facto, ſive affirmativè, ſive negativè. n.17. pag.20., & Dec.15. n.4. pag.21.

Ampl. lim. Dec.15. n.12. pag.22.

Lim.2., ubi pœna eſt potius quædam præventiva liquidatio damni, quia hæc eſt à jure permiſſa,imo commendata. n.19. ibid. pag.20.

Decl. limitationem non procedere, ubi agatur de pœna ex mera quantitate ſolvenda, vel reſtituenda. n. 18. ibid. pag.20.

Pœna conventionalis,an ſit, vel potius præventiva taxatio, ex quibus dignoſcatur. Dec.15. numer.9. pag.21.

Pro excluſione *Pœnæ* conventionalis omnes facti circumſtantiæ ſunt attendendæ. Dec.15. numer.10. pag.21.

De *Pœna* conventionali loquens Statutum non compræhendit pactum continens legalem, & conventionalem pœnam. Deciſion.15. numer.7. pag.21.

A *Pœnæ* ſolutione excuſandus eſt is, qui fraudem ſine dolo commiſit. Dec.136. n.29. pag.344.

Pœnarum exactio. Vid. *Exactio*.

P O N S.

Pons, ex quibus probetur ad pub. utilitatem conſtructus. Dec.171. n.1., & 3. pag.461.

Pons ſitus in Territorio unius Communitatis, ex quibus probetur deſervire etiam Communitatibus finitimis. Dec.171. n.3., & 4.pag.462.

Pontis ad reſtaurationem contribuere debent Communitates, & loca finitima, quæ ejus commodo utuntur. Deciſion.171. num.16., & 27. pag.462.

....Vel ſubire debent onus pedagii, donec ſequatur expenſarum reintegratio. n.6. pag.462.

Ampl. concurrente obſervantia. n.17. p.462.

Pontis refectio ſpectat ad eum, ad quem ſpectat ipſius commodum. Dec.148. n.2. pag.381.

Pontis, & Viarum pro refectione impenſa repartitur pro rata commoditatis, & bonorum. Dec.148.n.3.p.381. -- Lim.n.4.,& 5.pag.381.

Ampl. lim. concurrente obſervantia. num.6., & 7. pag.381.

Pontem ſuper Ripis conſtruere non poſſunt adjacentes aquæductui, ne damnum eidem inferatur. Dec.131. n.10. pag.329.

Pontes, & Viæ pari paſſu procedunt. Deciſ.171. num.7. pag.462.

Pontes, & Viæ refici debent à Communitate, ubi ſitæ reperiuntur, ſive ab ejus incolis, & vicinis, ſecus ab hominibus alieni Territorii. Dec.171. n.9. pag.462.

Ampl. etiam ſi iſti ſecundariò, & per accidens participarent de illorum utilitate. numer.10. pag.462.

Decl.1. id procedere in Viis, & Pontibus ſitis intra Civitatem. n.11. pag.462.

Decl.2. procedere,ubi Territoria, & Juriſdictiones ſint totaliter diſparatæ. n.12. pag.462.

Decl. 3. procedere in Pontibus exiguis. numer.13. pag.462.

Decl. 4. procedere in Pontibus privatis. numer.14. pag.462.

Decl.5. procedere,ubi agatur de modica impenſa. n.15., & 26. pag.462.

Pontium pro refectione expenſæ regulantur à conſuetudine. Dec.148. n.7., & 17. pag.381.

SUM. PONTIFEX.

Sum. Pontifex poteſtatem neque à Populis, neque ab Electoribus, ſed immediate à Deo ſortitur. Dec.96. num.33. pag.221., & Dec.144. num.16. pag.363.

Non autem ſicut cœteri Principes à Populis. Dec.144. n.18. pag.363.

Sum.Pontifex ea, quæ divina lege conſtituta ſunt, diſpenſare valet, leges declarando, & interpretando. ſub num. 12. verſ. Objectio. pag.550.

Sum.Pontifices in toto Statu Eccleſiaſtico habent omnimodam poteſtatem, tanquam ejuſdem Principes, Reges, & Imperatores. Dec.140. n.16. pag.349.

Sum.Pontifex inter ſupremos Principes ſupremum gradum obtinet. Dec.140. n.19. pag.349.

....Et ob id habet poteſtatem recognoſcendi juſtitiam, vel injuſtitiam Gabellarum, quæ ab aliis Principibus, & Regibus imponuntur. num.20. pag.349.

Sum. Pontifex in Statu Eccleſiaſt. poteſt imponere Collectas, Gabellas, & Onera. Deciſ.140. num.16., & 18. pag.349.

....Et quomodo ſe gerat in impoſitione Onerum publicorum. n.8. pag.560.

Decl. tamen, quod dum Oneribus ſæcularibus bona

bona Eccleſiaſtica, & Clericos ſubjicit, Immunitati non derogat. n.9. pag.548.
....Agit enim non auctoritate laicali, ſed Pontificia. n.1., & 2. pag.552.
Sum.Pontifex in Feſto S.Petri recipit ſolùm oblationes, & Tributa conventa. Deciſ.103. numer.15. pag.243.
Sum.Pontifex quàm differat ab Epiſcopis, & præcipuè iis, qui in laicorum ditionibus ſunt. num.5. pag.566.
Sum.Pontifex, tanquam juſtitiæ cultor, non præſumitur in diſmembrationibus lœdere voluiſſe Jus Tertii. Dec.192. n.2. pag.519.
Sum. Pontif. in erigendis novis Eccleſ. ſolet ſpecificare nova aſſignamenta. Deciſion.32. numer.16. pag.52.
Sum.Pontificis declaratio. Vid. *Declaratio*.
Sum. Pontificis enunciativa vim habet Pontificiæ declarationis, ſi ſit emiſſa prævia viſura. Deciſ.36. n.14. pag.64.
Sum.Pontificem repræheſentant SS. Congregationes. Vid. *SS. Congr. in ſpecie*.
Sum.Pontificis Mens. Vid. *Mens*.
Sum. Pontifices poſſunt revocare privilegia ſuorum prædeceſſorum. Dec.116. n.26. p.290.
Sum. Pontifices exactioni Eccleſiaſticorum Vectigalium Magiſtratus Eccleſiaſticos præpoſuere. n.6. pag.566.
Sum. Pont. ad publicam ſalutem tuendam reos atrociſſimorum ab Eccleſiis extrahi permittit. n.12. verſ.Et nè longè. pag.550.
Sum.Pont. à Decimarum præſtatione quandoque quoſdam eximit, tamen Decimas nunquam omninò tollit. ibid. verſ.Satis eſt. pag.550.
P O P U L U S.
Populus, & non Parochus in Belgio tenetur ad Eccleſiæ Parochialis reparationem. Dec.141. num.34. pag.356.
Populus recognoſcens Principem non poteſt condere Statutum con. Jus. Dec.1. n.4. pag.1.
Populus, an cogi poſſit per Communitatem ad expurgationem Aquæductus. Vid. *Aquæductus*.
Populi Romani Magiſtratus. Vid. *Magiſtratus*.
Populi totius vices gerit Conſilium Generale Populi Romani. Dec.84.n.9. pag.196.
Et quæ facere poſſit. Vid. *Conſilium Generale*.
Populi acceptatio non requiritur, ut Conſtitut. Apoſtolicæ dicantur uſu receptæ. Dec.69.numer.12. pag.168.
Ampl. num.13. pag.168.
Ad *Populum* ſpectat reficere ea, quæ ſunt ad ornatum Eccleſiæ. Dec.141. n.35. pag.356.
A *Populo* ſponſiones factæ, quamvis ex cauſa pub. boni non ligant Eccleſiaſticos. Dec.191. numer.10. pag.517.
Lim., ubi Eccleſiaſtici conſenſerint, & intervenerit Beneplacitum Apoſt. n.11. pag.517.
Penes *Populos* poteſtas ab initio reſidens, deinde tranſlata fuit in Principes. Deciſ.144. numer.14. pag.363.
POSSESSIO IN GENERE.
Vid. etiam *Quaſi poſſeſſio*.
Poſſeſſio eſt manutenenda. Dec.138. n.2. pag.346.
Ampl., ubi ſit fulcita titulo tranſactionis. ibidem. pag.346.
Subampl., ubi tranſactio fuit diù obſervata. num.3. pag.346.
Poſſeſſio longæva ſufficit ad Manutentionem, etiam ubi jus reſiſtat. Dec.124. n.21. pag.309.
Poſſeſſio dicitur longæva, ſi ſit decennalis. Dec.124. num.22. pag.309.
Poſſeſſio nil commune habet cum proprietate. Deciſ.130. n.2. pag.327.
Poſſeſſio referri debet ad titulum, de quo conſtat. Dec.40. n.19. pag.85.
Poſſeſſio potius refertur ad titulum dominii, quàm ſervitutis. Dec.133. n.18. pag.335.
Poſſeſſio fulcita titulo, & bono jure eſt præferenda. Dec.128.n.11. p.319., Dec.132.n.4. pag.333., & Dec.134. n.4. pag.339.
Poſſeſſio probatur ex diverſis actibus, de quibus in Dec.128. n.4., & 5. pag.319.
Poſſeſſio probatur ex confeſſione adverſarii, quamvis profitentis actus poſſeſſorios eſſe clandeſtinos, quia talis qualitas rejicitur. Dec.19. numer.5. pag.27.
.... Ex depoſitionibus Teſtium. Dec.79.n.4.p.188., & Dec.130. n.5. p.327. — & vid. *Teſtis*.
.... Ex Edictis prohibitivis. Dec.130. n.5. pag.327.
.... Ex Inſtrumentis. Dec.79. n.4. pag.188.
.... Ex locationibus. Dec.34. n.12. pag.56.
Poſſeſſio probata in parte præſumitur in totum, ubi cauſa poſſeſſionis eſt individua. Deciſ.128. num.6. pag.319.
Poſſeſſio ſemel probata continuata præſumitur, donec contrarium probetur. Deciſ.88. numer.5. pag.204.
Ampl. in Fratre, qui poſſidebat bona pro indiviſo cum Fratre vivente. Vid. *Frater*.
Poſſeſſio ſemel probata, continuata præſumitur nomine proprio. Dec..52. n.10. pag.120.
In *Poſſeſſione* continuans non attentat. Dec.19. num.13. pag.27.
Poſſeſſio non probatur ex actibus, qui dederunt cauſam liti. Dec.24. n.7. p.38., & Dec.153. num.8. pag.392.
Poſſeſſio quando non transferatur ex Clauſula *Conſtituti*. Vid. *Clauſula in ſpecie*.
Poſſeſſio eſt fundamentum præſcriptionis. Dec.49. n.23. p.112., & Dec.149. n.11. pag.384.
Poſſeſſionis juſtitia reſultat ex deliberatione. Deciſ.65. n.7. pag.159.
Poſſeſſio ſine mala fide ſufficit ad faciendos fructus ſuos. Dec.65. n.8. pag.159.
Poſſeſſio Centenaria. Vid. *Centenaria*.
Poſſeſſio Clandeſtina, & precaria excluditur ex actibus continuatis. Dec.67. n.17. pag.163.
Poſſeſſio capta non citato hærede, vel deputato Curatore hæreditati jacenti, eſt nulla. D.112. num.37. pag.279.
Poſſeſſionem contrariam tollit Clauſula *Sublata*. vid. *Clauſula Sublata*.
Poſſeſſio deſerta dicitur ex acquieſcentia ſecuta poſt præſentatas inhibitiones. Deciſ.19. numer.4. pag.27.
Poſſeſſio Immemorabilis. Vid. *Immemorabilis*.
Poſſeſſio longæva excludit præſumptionem facultatis. Dec.26. n.12. pag.41.
Poſſeſſio titulata eo magis eſt attendenda. Dec.88. num.8. pag.204.
Poſſeſſio turbativa non eſt attendenda. Deciſ.112. num.36. pag.279.
Et Vid. *Actus turbativi*.
POSSESSIO IN SPECIE.
POSSESSIO BONORUM probatur ex perceptione fructuum.

ſtuum. Dec.112. num.35. pag.279.
.... Ac ex ſolutione Onerum. n.35. pag.279.
Ex *Poſſeſſione Bonorum* probatur qualitas hæreditaria. Vid. *Qualitas*.
Poſſeſſio Ecclesiæ capi nequit à præſentato ſine Epiſcopi inſtitutione. Dec.124.n.10. p.308.
Poſſeſſio Emphyteutæ referenda eſt ad titulum Emphyteuticum, de quo conſtat. Deciſion.40. num.19., & 24. pag.85.
Poſſeſſio Imponendi, et Exigendi Collectas probatur ex ſolutionibus, & exactionibus. Deciſ.82. num.1. pag.192.
Poſſeſſio Jurispascendi probatur ex mandatis de manutenendo,aliàs obtentis. D.88.n.3.p.204.
.... Ex Tranſactionibus. Dec.76.n.1. pag.183.
.... Ac ex teſtibus de ea deponentibus. Dec.76. num.1. pag.183., & Dec.88. n.6. pag.204.
Ampl.1. Dec.88. n.7. pag.204.
Ampl.2. Dec.88. n.8. pag.204.
.... Nec non ex venditione, & locatione paſcuorum. Dec.143. num.6. pag.359.
Poſſeſſio juriſpaſcendi, & ſpicandi in toto territorio, & etiam in bonis Eccleſiaſticor., penes Communitatem, ex quibus probetur. Dec.178. num.1.3., & ſeqq. pag.481.
Ampl., quod hujuſmodi univerſalis poſſeſſio in toto territorio non excludatur, ex quo non conſtet de poſſeſſione quoad particularium prædia ſæpibus ſæpta. num.19., & de ratione num.20. pag.482.
Poſſeſſio Juris Lignandi non excluditur ex prohibitione incidendi arbores exiſten. in Ripa Fluminis. Dec.67. num.15. pag.163.
Poſſeſſio longæva Juris Nominandi ſufficit ad manutentionem, etiam ubi jus reſiſtat. Deciſion.124. num.23. pag.309.
Poſſeſſio in Jure Privativo Furnandi probatur ex teſtibus de ea deponentibus. Dec.137. n.1. pag.344., & Dec.138. n.1. pag.346.
Ampl. ubi ſint Cives, & Incolæ. n.4. p.345.
Poſſeſſio privativa juris furnandi, ex quibus actibus excludatur. Dec.24. n.10. pag.28.
Poſſeſſio Juris Prohibitivi non probatur ex actibus facultativis. Dec.24. n.9. pag.38.
Poſſeſſio in *juribus prohibitivis* non acquiritur ex ſolis actibus. Dec.24. n.4. pag.27.
....Nec proinde in ea datur manutentio ſine titulo. ibid. pag.37.
Sufficeret tamen docere de jure ſervitutis. n.5. ibidem. pag.37.
Poſſeſſio Juris Transeundi probatur ex teſtibus. Dec.153. num.2. pag.392.
Ampl.1., ubi ſint inducti à Parte adverſa. numer.3. pag.392.
Ampl.2., ubi deponant de viſu, de facto proprio, & de longo tempore. num.4. pag.392.
In *Poſſeſſione* Nominandi Cappellanos danda eſt manutentio Univerſitati docenti de ſua poſſeſſione. Dec.124.num.1. pag.308.
....Et hujuſmodi poſſeſſio probatur etiam per teſtes de Univerſitate. n.2., & 6. ibid.
Poſſeſſio Libertatis Juris Molendi, ex quibus probetur. Dec.19. n.2. 5., & 7. pag.27.
In *Poſſeſſione libertatis* non ſolvendi gabellam debetur Manutentio. Vid. *Manutentio*.
Poſſeſſio Riparum probatur ex actibus poſſeſſoriis, ac ex Teſtibus formitèr repetitis. Deciſ.134. num.1. pag.339.
Poſſeſſio in Servitutibus negativis non datur, ſecus eſt in affirmativis. Dec.149.n.12.,& 13. p.384.

QUASI POSSESSIO.

Vid. etiam *Poſſeſſio*.
Quaſi poſſeſſio exigendi Gabellam, ſive pedagium, ex quibus probetur. Deciſ.150. numer.12., & 13. pag.386.
Ad *Quaſi poſſeſsionem* exemptionis à ſolutione Gabellæ acquirendam requiritur, vel quod inexactio proceſſerit cum ſcientia Domini. Dec.150. num.20. pag.386.
Vel quod doceatur de negatione ſolvendi cum ſubſecuta acquieſcentia eorum, quorum intereſt. num.21. pag.386.
Quaſi poſſeſſio juris prohibitivi adversùs Communitatem non acquiritur ex actibus factis contra aliquos Particulares. Deciſion. 24. numer.6. pag.38.
Ampl. num.7. pag.38.
Quaſi poſſeſſio jurium probatur, etiam ex actibus ineffectuatis. Dec.67. n.12. pag.163.
Quaſi poſſeſſio Tranſactionis non excluditur ex aliquibus actibus contrariis, & clandeſtinis. Dec.18. num.15. pag.25.

POSSESSOR.

Poſſeſſor malæ fidei tenetur indiſtinctè ad omnes fructus. Dec.61. num.36. pag.153.
Poſſeſſores adjacentes Vallato, contendentes ad ipſos pertinere dominium alvei, antequam ibi flueret aqua, tenentur hoc probare. Deciſ.133. num.15. pag.335.
Reliqua quoad *Poſſeſſores* adjacentes. Vid. *Adjacentes*.

POSSESSORIUM.

Poſſeſſorium definitur à petitorio. Deciſ.179. numer.12. verſ. Et proptereà. pag.484.
Poſſeſſorium abſorbetur à petitorio. Deciſion. 59. num.18. pag.146., Dec.130. num.3. pag.327., & Dec.132. num.2. pag.333.
.... Et habenti bonum Jus conceditur Manutentio, etiam ſine poſſeſſione. Deciſion.130. numer.4. pag.327.
Ampl. ubi, cum aſſiſtentia boni juris, conjungatur poſſeſſio. n.6. ibid.
Poſſeſſorium cumulari nequit cum petitorio, altera parte invita. Dec.116. n.14. pag.289.
Lim.1. ubi agatur de cauſa fiſcali. n.15. p.289.
Lim.2., ubi cauſa reperitur commiſſa cum Clauſula *appellatione remota*. n.16. pag.289.
Lim.3. ubi poſſeſſorium pendet à petitorio. numer.17., & 18. pag.289.
Lim.4. in ſupremis Tribunalibus. n.19. p.289.
....Et ita obſervat Sac. Rota, quando poſſeſſio, vel non eſt clara, vel bonum Jus de facili conducit ad reſolutionem poſſeſſorii. n.20. p.290.
In *Poſſeſſorio* lata Sententia, non præjudicat in petitorio. Dec.131. num.42. pag.332.

POSSIDENS.

Poſſidens jure dominii poſſidere præſumitur. Deciſ.129. num.29. pag.323.
Poſſidentis dominium, ex quibus probetur. Deciſion.128. num.3. pag.319.
Poſſidens in Caſtro jure privati dominii bona campeſtria, & aperta non deſtinata aſſiduæ culturæ, an valeat, recollectis frugibus induſtrialibus, impedire habitatores, ne mittant in illa animalia ad depaſcendum tempore, quo ſemine carent remiſſivè. Dec.74. n.18. p.180.

....Id negativè procedit ex uſu, ſeu generali conſuetudine vigente ferè ubique locorum. n.19. ibidem. pag.180.
....Et in ſpecie de tali uſu in Hiſpania, num.20. ibidem. pag.180.
Poſſidens ex longiſſimo temp. poteſt allegare meliorem titulum de mundo. Dec.78. n.5. p.186.
Poſſidenti tantùm conceditur mandatum de manutenendo. Dec.88. num.4. pag.204.

POSTERIOR.

Poſteriores Conſtit. derogant prioribus. Vid. *Conſtit. in genere*.
Poſteriores Reſolutiones derogant Prioribus. Vid. *Reſolutio*.

POTESTAS.

Poteſtas ab initio reſidens penes Populos, translata fuit deinde in Principes. Deciſion.144. numer.14. pag.363.
Poteſtas in Communitatibus, penes quos reſideat. Vid. *Reſpublica*.
Poteſtas Papæ. Vid. *Papa*.
Poteſtas in rebus publicis,penes quos conſiſtat.Vid. *Reſpublica*.
Adversùs *Poteſtates* laicas defendenda eſt Clericorum libertas. Dec.190. num.3. pag.514.

PRÆCEPTUM.

Præceptum factum Officiali afficit etiam illius Succeſſores. Dec.169. num.32. pag.458.

PRÆDIUM.

Prædium inferius habens ſervitutem recipiendi aquam nequit recuſare eam recipere. Deciſion.158. num.3. pag.407.
Decl. tamen, quod non ob id adſtringitur ſupportare onus expurgationis foveorum, & refectionis aggerum. n.4. pag.407.
Declaratio procedit, ubi foveus deſervit ad privatam utilitatem Domini Superioris, ſecus ubi etiam ad inferioris. n.5., & 6. pag.407.
Prædia ſunt libera à Cœlo uſque ad profundum. Dec.184. num.9. pag.497.
Inter *Prædia* vicinorum ſpatium quinque pedum liberum relinqui debet. Dec.127. n.29. p.317.
Prædiorum Domini poſſunt illa ad culturam reducere,ubi ſervitus juriſpaſcendi conventa non eſt toto anni tempore. Dec.77. n.3. p.184.
....Et clauſuras facere cuſtodiendorum fructuum cauſa. n.4. ibid. pag.184.
Prædiorum Domini non poſſunt reſtrictus facere in præjudicium Juriſpaſcendi, & facti ſunt delendi. Vid. *Reſtrictus*.
Ad *Prædiorum* Dominos ſpectant arbores, & ligna Riparum. Dec.129. n.46. pag.324., & Deciſ.133. num.42. pag.336.
Et vid. plura in verbo *Dominus*.
Inter *Prædiorum* fructus enumerantur emolumenta equarum, & cœtera, quæ percipiuntur occaſione prædii. Dec.70. n.15. pag.170.

PRÆJUDICIALE.

In *Præjudicialibus* requiritur ſcientia præciſa, & individualis. Dec.21. num.21. pag.31., & Dec.41. num.29. pag.91.
Ampl. in Magnatibus. Dec.41. n.30. p.91.

PRÆJUDICIUM.

Præjudicium Tertii conſideratum in privilegio Apoſtolico non eſt allegabile ad retardandam illius executionem. Dec.173. n.20. p.458.
Reliqua quoad Tertii præjudicium. Vid. *Privilegium*, Vid. *Tertius*.

PRÆLATIO.

Prælatio debetur habenti meliores qualitates, & potiora requiſita. Dec.98. n.5. pag.229., & Dec.111.num.47. pag.271.
Et vid. *Concurſus*. Vid. *Qualitas*.
Prælatio competit vicino, in cujus fundo per effoſſionem inventa fuit Vena Metallorum, & Mineralium. Dec.183. num.19. pag.495., & Dec.184. num.10. pag.497.
Decl. procedere re integra, ſecus poſt jamdiu incœptam effoſſionem. num.20. pag.495., & Dec.184. num.11. pag.497.
Et quando res non poſſit dici integra. Vid. numer.21. pag.495.
Prælationem ſi conſequi velint Proximiores in conceſſione emphyteuſis, tenentur illam petere, nec ſunt interpellandi. Dec.186. n. 28. p.500.
Prælatio quamvis debeatur Proximiori, attamen remotus in gradu, Proximiore non exiſtente, admittitur ad excluſionem extranei. D.98. num.20. pag.230.
Prælatio per Jus antiquum conceſſa, abrogata fuit *in l. dudum. C.de Contrab. Empt.*Dec.186. n.1., & 5. pag.499.
....Sed ex poſt reſtituta fuit per Imper. Federicum *in l. Sancimus de Jur. Protbomis.* n.6. p.499.
Decl.tamen,quod d. Conſt. non fuit uſu recepta in Statu S.R.E. num.7. pag.499.
....Vel in omnem caſum, procedit tantùm in materia Feudali.num.8. pag.499.
Prælatio,cui competat vigore Bullæ Gregorianæ. Vid. *Bulla in ſpecie*.
Prælatio in venditione rei communis, nec ex æquitate competit Conſorti, ſive Condomino. Dec.186. n.19. pag.500.
Prælatio in venditione rei communis Conſorti, & Condomino,non autem Affictuario conceditur à Statuto Urbis. Dec.186. n.11. p.500.
Prælatio conceditur etiam poſt perfectam venditionem, & re non amplius integra. Dec.186. num.25. pag.500.
Ampl., ubi nulla præceſſit interpellatio venditionis faciendæ. n.26. pag.500.
Decl. procedere, ubi *Prælatio* competit de jure, vel ex aliqua lege particulari, ſecus quando conceditur contra Jus, & ex motivo æquitatis. num.27. pag.500.
Prælatio ex æquitate conceſſa ex certis circumſtantiis, his deficientibus non eſt concedenda. Dec.186. n.24. pag.500.
Prælationem obtinens ſubrogatur in locum Emptoris. Dec.70. n.1. pag.169.
Decl.tamen, quod fructus à die non motæ litis, ſed effectivi tantùm depoſiti conſequitur. n.2. 3., & 13. p.169., & Dec.71. n.3. p.172.
Ampl. etiamſi pretium judicialitèr obtulerit. n.4. p.169., & Dec.71. n.4. pag.172.
....Et quomodo fieri debeat diviſio fructuum pro rata temporis. Vid. Dec.71. num.12., & 13. pag.172.
Ad *Prælationem* obtinentem ſpectat deterioratio rei, & mobilium procedens ex natura rei. Dec.70. n.23., & 24. pag.171., & Deciſ.71. num.16. pag.173.
Inter *Prælationem* petentem, & Emptorem credita, & prætenſiones, hinc inde turbidæ, mutua compenſatione ſunt componendæ. Deciſ.70. n.28. pag.171.

....Et

.... Et quæ melioramenta,& expenſas teneatur reficere Emptori. Vid. *Emptor*.
Prælatio,an, & quando competat Conductori. vid. *Conductor*.
Prælatio, quando danda Creditori. Vid. *Creditor*.
Prælationem obtinenti adversùs deliberatarium debentur fructus à Solo ſeparati, & pendentes tempore deliberationis. Dec.70. n.6., & 13. pag.169., & Dec.71. n.5. pag.172.
Prælatio,cui debeatur,ubi vocati ſint illi *de Domo, Familia*, *& Parentela*. Vid. *Vocatus*.

PRÆLATUS.

Prælatus jus ſuum metitur ex propria perſona. Dec.80. n.10. pag.190.
.... Et ob id non ligatur ex facto anteceſſorum. num.11. pag.190.

PRÆSCRIPTIO.

Præſcriptio differt a Conſuetudine. Deciſ.11. numer.20. pag.15.
.... Aſſignatur inter utramque differentia. numer.21. ibid.
Per *Præſcriptionem* jus acquiritur Privatis, per Conſuetudinem omnibus. Dec.11. num.20., & 21. pag.15.
Ad *Præſcriptionem* à Conſuetudine non valet illatio. Dec.11. num.22. pag.15.
Præſcriptio à jure fuit introducta ad bonum publicum. Dec.49. n.21. pag.111.
Præſcriptio non datur ſine dominio, & poſſeſſione. Dec.49. n.23. pag.112.
Præſcriptionis fundamentum eſt poſſeſſio. D.149. num.11. pag.384.
Præſcriptio ad hoc, ut ſuffragetur, debet eſſe completa. Dec.61.n.19. pag.151.
Præſcriptio, ut locum habeat in jure exigendi annuas præſtationes, requiritur oppoſitio, vel denegatio, cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.174. n.20. pag.471.
Præſcriptiones tot ſunt quot anni in præſtationibus annuis. Dec.174. n.19. pag.471.
Præſcriptio Centenaria. Vid. *Centenaria*.
Præſcriptio in materia facultativa, quæ requirat. Dec.23. num.5. pag.36., & Dec.26. num.11. pag.41. -- Et Vid. *Facultativus*.
Præſcriptio Immemorabilis. Vid. *Immemorabilis*.
Præſcriptio negativa. Vid. *Conſuetudo*.
Præſcriptio ſervitutis negativæ non inducitur, niſi ſequatur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia per tempus habile ad præſcribendum. Dec.149. n.8., & 10. p.383.
Præſcriptio participationis inducitur ex obſervantia centenaria. Dec.126. n.18. pag.314.
Præſcriptio quadragenaria cum ſubſecuta acquieſcentia ſufficit ad elidendum titulum libertati contrarium. Dec.20. n.3. pag.28.
Præſcriptio inobſervantiæ Tranſactionis inducitur ex lapſu temporis habile ad præſcribendum. Dec.20 n.9. pag.28.
Ex *Præſcriptione* Communitas poteſt acquirere jus cogendi Populum ad expurgationem fovei, ſeu aquæductus. Dec.129.n.67. pag.325.
Præſcriptio in actibus diſcontinuis probatur ex contradictione cum ſubſecuta acquieſcentia. Dec.152.n.10. pag.391.
Præſcriptio impeditur ex Conſtitut. de novo editis. Dec.113.n.28. pag.281.
Præſcriptio impeditur ex mala fide. vid. *Mala fides*.
Præſcriptio interrumpitur per litem. Dec.61. numer.18. pag.151.
Præſcriptio longi temporis non eſt ſufficiens ad præſcribendum contra Eccleſiam. Deciſ.174. num.17. pag.471.
Sed requiritur Centenaria.n.18. pag.471.
Præſcriptio non eſt allegabilis con. Inſtrumentum public.tranſactionis, ſententiam, & rem judicatam. Deciſ.19. n.22. pag.33.
Præſcriptio non eſt allegabilis, ubi obtenta fuit in integrum reſtitutio. Dec.102. n.40. pag.241.
Præſcriptio non currit durante pupillari, & minori ætate. Dec.61. n.20. pag.152.
.... Nec contra hæredem non informatum. numer.21. pag.152.
Vel quatenus currat, eidem conceditur reſtitutio in integrum. n.22. pag.152.
Præſcriptio non currit contra non valentem agere. Dec.61. n.24. pag.152.
Præſcriptio quælibet,etiam Centenaria excluditur, ex actu violenter geſto. Dec.49. n.29. p.112.
Præſcriptio contraria tollitur per Clauſulam *Sublata*. Vid. *Clauſula Sublata*.
Ad *Præſcribendum* Jus communicandi paſcua inter Eccleſiaſticos, & laicos, quæ requirantur remiſſivè. Dec.11. n.3. pag.13.
Præſcriptibilia ſunt, quæ ſunt exceptibilia. D.49. num.19. pag.111.

PRÆSENTATIO.

Et Vid. etiam *Electio*.
Præſentatio dicitur expleta per Juratos de Univerſitate,uti ſingulos, ubi facta fuit expreſſis propriis nominibus, & nullo nomine Univerſitatis indicato. Dec.144.n.50. pag.366.
Præſentatio fieri nequit per Juratos nomine Communitatis ſine ejus ſpeciali mandato. D.144. num.19. pag.363.

PRÆSENTATUS.

Præſentatus non poteſt in poſſeſſione Eccleſiæ ſe intromittere ſine Epiſcopi inſtitutione. Deciſ.124. n.10. pag.308.
Non ex eo tamen poteſt Epiſcopus liberè conferre in præjudicium Patronorũ. n.11. p.308.
Semel *Præſentatus*, vel electus, ſi ſpreta prima præſentatione, vel electione aliam obtineat, dicitur præcedentis inſubſiſtentiam agnoviſſe. Dec.144. n.69. pag.368.
Præſentatum ſine juſta cauſa rejicere nequit Epiſcopus. Dec.124. n.29. pag.309.
Præſentatis quomodo in paritate vocum gratificare poſſit Ordinarius. Vid.*Ordinarius*.

PRÆSERVATIO.

Præſervatio jurium non importat illorum verificationem. Dec.195. n.16. pag.533.
Præſervatio jurium appoſita ad cautelam, non debet retorqueri in odium præſervantis. Deciſ.157. n.18. pag.405.

PRÆSTANS.

Præſtans impedimentum non debet ex illo commodum reportare.Dec.70. n.20. pag.170.

PRÆSTATIO.

Præſtatio annua promiſſa pro manutentione Collegii, donec alius modus illud ſuſtentandi adinveniatur, ceſſare debet ſubſtentatione ſuperventa. Dec.104. n.22. pag.247.
Ampl. num.23. ibid.
In *Præſtationibus annuis*, ut locum habeat præſcriptio, requiritur oppoſitio, ſive denegatio cum

cum ſubſecuta acquieſcentia. Deciſion.174. num.20. pag.471.
In *Præſtationibus annuis* tot ſunt præſcriptiones, quot anni. Dec.174. n.19. pag.471.

PRÆSUMPTIO IN GENERE.

Præſumptio non ſufficit, ubi plena probatio requiritur. Dec.142. n.10. pag.357.
Præſumptio una tollitur alia contraria præſumptione. Dec.52. n.13. pag.120.
Præſumptionem contrariam deſtruit probatio negativæ. Dec.44. n.31. pag.96.
Præſumptionem juris habens con. ſe gravatur onere probandi. Dec.51. n.6. pag.115.
Ampl. num.7. ibid.
Præſumptionum cumulus eſt à jure improbatus. Dec.105. n.3. pag.250.

PÆSUMPTIO IN SPECIE.

Præſumptio BENEPLACITI APOSTOL. ceſſat in eo, qui de ipſo non poterat cogitare. Dec.113. numer.30. pag.281.
Ampl. num.31. pag.281.
Reliqua quoad præſumptionem Beneplaciti. Vid. *Beneplacitum*.
Præſumptio FACULTATIS excluditur ex longæva poſſeſſione. Dec.26. n.12. pag.41.
Præſumptio PRECARIÆ, & clandeſtinæ POSSESSIONIS excluditur ex actibus continuatis. Deciſ.67. num.17. pag.163.
Præſumptio MALI JURIS. Vid. *Malum Jus*.
Præſumptio ſemper militat pro RE JUDICATA. Deciſ. 53.num.14. pag.124.
Præſumptio SOLEMNITATUM quando locum habeat, & quando non. Vid. *Solemnitas*.
Præſumptio SOLUTIONIS quando ceſſet. Vid. *Solutio*.
Præſumptio TITULI melioris ceſſat ex unius productione. Dec.151. n.18. pag.388.
Præſumptio ſtat pro juſtitia VENDITIONIS, & pretii conventi. Dec.68. n.22. pag.166.

PRÆSUPPOSITUM.

Vid. *Supponens*.

PRÆTENSIO.

Prætenſio inſubſiſtens in principali, non ſubſiſtit in acceſſorio. Dec.48. n.20. pag.107.

PRÆTERITUM.

A *Præterito* ad præſens non valet argumentum. Dec.142. n.6. pag.357.
Ad *Præterita* trahuntur etiam Conſtitutiones confirmatoriæ, & declaratoriæ præcedentium. Dec.113. n.12., 21., & 22. pag.280.
Reliqua Vid. *Conſtitutio in genere*.
Ad *Præterita* non trahitur lex nova edita non per modum declarationis. Dec.48. n.2. pag.105.
Ampl., & lim., ut in Verb. *Lex*.

PRÆTOR.

Vid. etiam *Gubernator*.
Prætor idem poteſt gubernare duas Communitates diverſas. Dec.126. n.25., & 27. p.314.
Prætori à quo ſolvi debeat ſalarium. Deciſ.125. num.15. pag.311., & Dec.126. n.28. p.314.

PRECES.

Precibus fruſtra impetratur, quod jure communi permiſſum eſt. Dec.39. n.66. pag.81., & Deciſ.140. n.54. pag.351.
A *Precibus* regulatur reſcriptum. Deciſ.106. numer.9. pag.254.
In *Precibus* facta confeſſio. Vid. *Confeſſio*.
In *Precibus* narrata præſumuntur coram Executore juſtificata. Dec.179. n.11. pag.484.
Lim. ubi contrarium probetur. n.12. ibid.

PRETIUM.

Pretium certum Venditoribus ſtatui nequit. D.100. num.1. pag.233.
Lim. in Victualibus. n.2. ibid.
Pretium loci, de quo agitur, attendi debet, non illud aliorum locorum. Dec.100. n.29. p.234.
Pretii Juſtitia, vel injuſtitia. Vid. *Juſtitia*.
Pretii ſolutio probatur ex Inſtrumento. Dec.68. num.8. pag.165.
A *Pretii* quantitate arguitur, quid fuerit conceſſum, & in contractu comprænhenſum. Deciſ.148. n.15. pag.382.
....Et an in conceſſione uſus aquæ, fuerit comprænhenſa obligatio reficiendi aquæductum, & expurgandi Rivum. ibid.
Ex *Pretio* rei alienæ Inveſtimentum conficiens. Vid. *Inveſtimentum*.
Pro *Pretio* minori, quàm res valeat, ſubhaſtationes quandoque fiunt. Dec.64. n.13. p.158., & Dec.66. n.23. pag.162.
Pretia rerum varia ſunt per ſingulas Civitates, & Regiones, & de ratione. Dec.100. n.27., & ſeqq. pag.234.
Pretia rerum regulantur ab oneribus, & circumſtantiis. Dec.100. n.28. pag.234.
Pretia Medicinalium in Urbe, à quibus taxentur ex Conſtit. Greg. XIII., & aliorum. Dec.100. n.24. p.234., & Dec.101. n.2., & 3. pag.235.
Decl., quod tales Conſtitut. non extenduntur ad alias Civitates Stat. Eccleſ. n.25. ib. p.234.
Pretia Victualium, & Comeſtibilium. Vid. *Victualia*.

PRIMITIÆ.

Primitiæ originem habent à jure Divino. Dec.44. num.7. pag.95.
Primitiæ reſervantur Eccleſiæ Matrici in erectione Parochiæ in Villis finitimis. Deciſ.44. numer.44., & 45. pag.97.
Primitiæ debentur Parocho exercenti curam animarum. Dec.44. n.37., & 50. pag.97.
Tale tamen debitum, ſecundùm aliquos eſt voluntarium. num.38. ibid.
Lim. ſtante Conſuetudine illas ſolvendi. n.39., & 50. ib. pag.97.
Primitiæ debentur illi Parocho, in quo prædia exiſtunt. Dec.44. n.41. pag.97.
Lim. concurrente contraria Conſuetudine. numer.42. ibid. pag.97.
Ampl. ubi conſuetudo ſit immemorabilis, vel quadragenaria. n.43. ib. pag.97.
Primitias pro bonis Particularium Communitas ſolvere non tenetur. Dec.44. num.8. 13., & ſeqq. pag.95.
Secus eſt pro bonis ab ipſa poſſeſſis titulo particulari. n.9. pag.95.
Primitias ſolvendi Conſuetudo quomodo probetur. Dec.44. n.40. pag.97.

PRINCEPS.

Princeps Supremus dicitur Maritus Reipublicæ. Dec.147. n.15. pag.377.
....Et pro ſubſtentatione politici Matrimonii eid. ſolvuntur Tributa, & Collectæ. Deciſ.165. num.1. pag.428.
In *Principes* Supremos tranſlata fuit omnis poteſtas ab initio reſidens penes Populum. Dec.144. n.14. pag.363.
Principes ob imbibitam in ipſis Populorum Juriſdictio-

ctionem adhibent pronomen *Nos*. Dec.144. num.15. pag.363.
Secus eſt in Summo Pontifice. n.16. pag.363.
Inter *Principes* Supremos Sum. Pontifex primum gradum obtinet. Dec.140.n.19. pag.349.
Et ob id poteſt recognoſcere Juſtitiam, vel injuſtitiam Gabellarum, quæ ab aliis Principibus, & Regibus indicuntur. n.20. p.349.
Principem Supremum, & Summ. Pontificem repræheſentant SS. Congregat. Vid. *SS. Congr. in ſpecie*.
Princeps Supremus duplicem perſonam repræheſentat, ſcilicet Principis, & Privati. Dec.96. num.26. pag.220.
Princeps Supremus habet duplicem burſam, Cameralem, ſeu Fiſcalem, & privatam. Deciſion.96. num.18. pag.219.
Princeps, quando contrahit ratione ſui particularis dominii, ac patrimonii, non diſtinguitur à privatis. Dec.129. n.37. pag.323.
Princeps Supremus, ſi per alienos fundos faciat aquęductus, ſolvit pretium Dominis terrarum. Dec.133. num.21. pag.335.
Princeps Supremus poteſt ex privilegio efficere Civem, ac ſi eſſet originarius, & de ratione. Dec.111. num.59. pag.271.
Secus Communitas ſubdita. ibid. n.60. pag.272.
Prinipis auctoritas requiritur in allectione Civium. Dec.111. num.62. pag.272.
Solus *Princeps* poteſt efficere de ficto verum. Deciſ.111. num.59. pag.271.
Princeps Supremus non recognoſcens Superiorem poteſt Edicta prohibitiva promulgare. Deciſion.96. num.16. pag.219.
Et de ratione. Dec.96. n.17. p.219.
Sed vid. num.31. ibid. pag.221.
Princeps Supremus poteſt inveſtire unum Baronem in univerſa proprietate, & alium particulariter in una parte. Dec.53. n.12. pag.124.
Princeps Supremus poteſt indicere Gabellas, Collectas, & Onera in proprio Principatu, illaſque extendere. Vid. *Gabella*.
Princeps Supremus poteſt derogare juri communi, & tollere jus alteri quæſitum. Deciſ.9. num.6. pag.10.
....Ac derogare ultimæ voluntati. Deciſ.106. numer.26. pag.256.
Non poteſt tamen revocare, vel lœdere titulum oneroſum. Dec.167. n.9. pag.447.
Principem poſt conceſſum privilegium non decet juri Tertio quæſito vigore ejuſdem præjudicare. Dec.9. num.3. pag.10.
Ampl. 1., ubi agatur de privilegio conceſſo à Principe ſubalterno. num.4. ibid. p.10.
Ampl.2., ubi agatur de privilegio conceſſo ex titulo oneroſo. num.7. ibid. pag.10.
Ampl.3., quod nunquam præſumatur, Principem conceſſiſſe privilegium Tertio in futurum damnoſum. Dec.89. n.7. pag.205.
Decl. tamen, quod præjudicium Tertii non eſt allegabile ad retardandam illius executionem. Dec.173. n.20. pag.468.
Princeps ſubalternus, ſive Baro non poteſt primam gratiam nec tacitè, nec expreſsè retractare. Dec.9. num.4. pag.10.
Ampl. ubi privilegium ſit oneroſum. num.7. ibid. pag.10.
Lim.1. concurrente neceſſitate publicæ cauſæ, num.5. pag.10.
Secus eſt in Principe Supremo, Superiorem non recognoſcente. num.6. pag.10.
Princeps, ubi procedit *motu proprio*, & per viam legis univerſalis, gratia derogationis, & diſpenſationis præſumitur juſta, ſecus ſi ad ſupplicationem Partis. Dec.169. n.24. pag.457.
Princeps Supremus non pronunciat uti Judex, nec telam Judiciariam ſervat. Dec.165. n.56. p.441.
Principes Supremi habent proprios Judices, qui ipſorum Cauſas, tàm activas, quàm paſſivas cognoſcunt. Dec.34. n.22. pag.57.
Princeps, quod ſemel ſtatuit, vel decrevit quoad onerum repartitionem, debet tanquam lex ſervari. Dec.163. num.4., & ſeqq. pag.418., Dec.164. n.1. p.423., & Dec.165. n.15. p.430.
Ampl.1., ubi id conforme ſit rei judicatæ. numer.7. pag.418., & Dec.164. n.2. pag.423.
Ampl.2., ubi ex mutuo Partium conſenſu id tranſiverit in contractum Tranſactionis. numer.9. pag.418., & Dec.164. n.3. pag.423.
Ampl.3., ubi per duplicem Centenariam fuerit obſervatum. n. 10. pag. 418., & Deciſ.164. num.4. pag.423.
Ampl.4., ubi Princeps proceſſit *Motu proprio*, non per viam gratiæ, ſed juſtitiæ. n.11. p.418.
Ampl.5. accedente Clauſula *Sublata*, & *Decreto irritanti*. num.5. pag.418.
Principis Judicio in dubio ſtandum eſt. Deciſ.164. num.21. pag.425., & vid. *Judicium*.
Princeps ex obligatione antidotali ſolet Vaſſallos benemeritos remunerare. Dec.39. n.45. p.79.
Decl. tamen, quod non adſtringitur illos remunerare ad ratam meritorum. numer.46. ibidem. pag.79.
Princeps non tenetur remunerare Vaſſallos juxta plenam ſervitiorum menſuram. Deciſ.41. num.17. pag.89.
Princeps non præſumitur reduplicativè Subditos gravare. Dec.129. n.34. pag.323.
Princeps tenetur conſervare æqualitatem inter Subditos. Dec.165. num.9. pag.428.
....Ac pari ſtudio defendere Tenues, ac Potentes. ibibem. pag.428.
Principes decet eſſe defenſores Immunitatis Eccleſiaſticæ. Dec.162. num.13. pag.415.
Princeps quoad Bona. Vid. *Bona*.
Principis Supremi auctoritate interveniente ceſſat coactionis præſumptio. Dec.129. n.51. p.324.
Principis ſupremi Molendina. Vid. *Molendinum*. Vid. *Privilegium*.
Principis Scientia. Vid. *Scientia*.
Principis Sententia pro, & contra. Vid. *Sententia*.
Principis verba. Vid. *Verba*.
Principi facta confeſſio. Vid. *Confeſſio*.
Principi, quando competat Dardania. Vid. *Dardania*.
Principi oblationes ſubditi ſolvunt in ſignum ſubjectionis. Dec.103. n.3., & 15. pag.241.
A *Principe* quidquid fit, jure factum cenſendum eſt. n.3. pag.552.
Principum mandata. Vid. *Mandatum*.

PRIVATIO.

Privatio ſupponit habitum. Dec.115. n.7. p.286., & Dec.144. num.8. pag.362.

PRIVATUS.

Privatus non præſumitur incultum dereliquiſſe proprium Solum. Dec.152. n.11. pag.391.

Pri-

Privatorum jura ceſſare facit bonum publicum, Dec.111. num.64. pag.272.
Privatorum conventiones non debent abrogari ex eo, quod auferant aliquod lucrum Eccleſiaſticis. Dec.22. n.29. pag.34.
Privatorum pactis jus publicum, & Fiſci lœdi non poteſt, Dec.73.num.23. pag.177.
Privatis non licet reſtricta facere in præjudicium publ. Juriſpaſcendi. Dec.76. n.16. pag.183., & Dec.87. num.1. pag.184.
A *Privatis* Princeps non diſtinguitur, quando contrahit ratione ſui dominii, & particularis Patrimonii. Dec.129. n.37. pag.323.
Privatum Flumen, Vid. *Flumen*.

PRIVILEGIUM IN GENERE.

Privilegium dicitur privata lex, & habet vim novæ conceſſionis. Dec.85. n.5. pag.198.
Privilegium afficiens omnes Pubditos habet vim legis univerſalis. Vid. *Conſtitutio*.
Privilegii Cauſa. Vid. *Cauſa*.
Privilegium cum impenſa, quod vir cordatus obtinere voluerit, dum jam habebat, inveriſimile eſt. Dec.116. num.43. pag.292.
Per *Privilegium* acquiri poteſt Civilitas. Vid. *Civilitas*.
Privilegio acquiri poteſt Jus prohibitivum. Vid. *Baro*. Vid. *Jus prohibitivum*.
Privilegia conceſſa ſub conditione negativa, conditione purificata, evaneſcunt. Deciſion.89. num.5. pag.205.
Privilegii ejuſdem enunciativæ non debent involvere contrarietatem. Dec.116. n.41. p.292.
Privilegia non debent reddi inutilia, & de vento. Dec.173. num.26. pag.468.
Privilegiis derogant pacta. Dec.61. n.9. pag.151.
Privilegia ampia ſpeciali indigent derogatione. Dec.87. num.29. pag.203.
Privilegium, ubi redditur Tertio præjudiciale, reduci debet ad æquitatem. Dec.157.n.21.p.405.
Privilegio non dicitur fieri violentia, ſi illius exceſſus moderetur. Dec.172. n.18. p.466.
Privilegium amittitur per non uſum, Dec.10. numer.23. pag.13.
Lim., ubi *Privilegium* pendet non ab uſu, ſed à potentia. Deciſ.12. num.17. pag.16.

PRIVILEGIUM IN SPECIE.

Privilegium Adjectionis in diem. Vid. *Adjectio in diem*.
Privilegium Apostolicum vim legis obtinet. Deciſ.173. num.4. pag.467.
Per *Privilegium Apoſt.* laici poſſunt acquirere juriſdictionem Eccleſiaſticam. Deciſ.115. numer.5. pag.286.
Privilegium Apoſt. munitum cum ſolitis clauſulis non poteſt impugnari, niſi prævia oris aperitione. Dec.172. num.6. pag.465.
Privilegiis Apoſt. derogare nequit Epiſcopus. Deciſ.172. num.15. pag.465.
Privilegiis Apoſt. ſolus Papa derogare poteſt. Deciſ.172. num.15. pag.465.
Privilegium Bannalitatis. Vid. *Bannalitas*.
Privilegium Canonis, & Fori. Vid. *Clericus*.
Privilegium Exemptionis non comprehendit onera ex poſt impoſita. Dec.140. n.21. p.349.
Privilegium exemptionis non eſt allegabile adverſus Breve Apoſt. munitum ampliſs. clauſ. derogatoriis. Dec.194. num.9. pag.529.
Privilegium exemptionis conceſſum intuitu paupertatis, ea ceſſante, ceſſat. Deciſ.86. num.7. pag.200., & Dec.87. n.22. pag.203.
.... Et ex quibus non dicatur indultum intuitu paupertatis, vid. num.8. ib. pag.200., & Deciſ.87. num.23., & 24. pag.203.
Privilegium exemptionis fuiſſe revocatum, arguitur ex ſubſecutis ſolutionibus. Deciſ. 194. numer.13. pag.529.
Privilegia exemptiva fuerunt abrogata per Conſtitutiones revocatorias Sum. Pontificum. Deciſ.86. num.11. pag.201., & Deciſion. 140. num.22. pag.349.
Reliqua vid. *Conſtit. in ſpecie*.
In *Privilegio* exemptivo, quid operetur clauſula *ſed ab illis excepta ſint, &c.* Vid. *Clauſula in ſpecie*.
Privilegium Extrahendi Blada intelligitur, dummodò locus, à quo debet fieri extractio, remaneat benè proviſus. Dec.2. n.11. p.3.
Privilegia, ſivè jura Fiscalia realia tranſeunt in ſingulares ſucceſſores, ſecus perſonalia. Deciſ.96. num.13. pag.219.
Decl., ut num.24., & 25. ibid. pag.220.
Privilegium Gratuitum, ſi ſit Tertio præjudiciale, ſtrictè debet interpretari. Deciſ.89. numer.9. pag.205.
Secus eſt, ſi Privilegium ſit conceſſum titulo oneroſo. ibid.
Privilegium Immunitatis. Vid. *Immunitas*.
Privilegium Jurispascendi præbet bonum jus, etiam ad effectum manutentionis. Dec.85. n.6. pag.198., Dec.86. num.3. pag.200., & Dec.87. num.2. pag.202.
Ampl.1., ubi conſtat de illius obſervantia, & poſſeſſione. Dec.85. num.26. pag.199., Deciſ.86. n.2. pag.200., & Dec.87. n.3. p.202.
Ampl.2., ubi privilegium ſit corroboratum per rem judicatam. Dec.85. n9. & 10. pag.198., Dec.86. num.4. pag.200., & Deciſ.87. numer.4. pag.202.
Et ex quibus obſervantia probetur. Vid. Deciſion.85. num.26. pag.199., & Deciſion.87. num.3. pag.202.
Privilegium Juriſpaſcendi intelligitur indultum temporibus ſolitis, & conſuetis. Deciſ. 85. num.31. pag.199.
Privilegium Juriſpaſcendi, quando dicatur reſtitutivum ejus, quod jure civico incolis competit. Dec.85. num.32. pag.199.
Privilegium Juriſpaſcendi ſocio indultum, conſocio non communicatur. Dec.85. n.33. p.199.
Privilegium Juriſpaſcendi quando non dicatur Tertio præjudiciale. Dec.85. n.25. pag.199.
Privilegium Juriſpaſcendi habens non poteſt immoderatum numerum animalium ad ſolam induſtriam in paſcuis retinere in Civium perniciem. Dec.89. num.3. pag.205.
Sed talis numerus arbitrio Judicis eſt moderandus. ibidem. pag.205.
Ampl., ubi illud ſit conceſſum ſine præjudicio Provincialium. num.4. ibid. pag.205.
Privilegium Juriſpaſcendi ampliſſimum indulſere SS. Pontifices Carthuſiæ S.M. de Triſulto. Vid. *Patres Carthuſiani*.
Privilegium Juris prohibendi ineſt Molendinis Supremi Principis. Dec.96. n.12. pag.219.
....Et tranſit in eorum ſingulares Succeſſores. num.11., & 13. pag.219.
Ampl.

Ampl. num.14. ibid. pag.219.
Decl. num.24. ibid. pag.219.
Privilegium Particulare fruſtrà petitur, quando ſuppetit unum *generale* ejuſdem operationis. Dec.116. num.42. pag.292.
Privilegium particulare infringitur per non uſum, non obſtante clauſula *Sublata*, *&* *Decreto irritanti*. Dec.116. num.8. pag.289.
Privilegium *particulare* amittitur per non uſum. Dec.116. num.8. pag.869.
Privilegium Personale Civibus conceſſum ratione loci, non ſequitur perſonam extra locum. Dec.140. num.74. pag.352.
Privilegium Manus Regiæ. Vid. *Manus Regia*.
Privilegium Salva Medietate Dotis eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes. Dec.61. num.32. pag.152., & Deciſ.62. n. 22. pag.154.
Lim. ſi Mulier in vita conqueſta eſt de nullitate. n.33.pag.152., & Dec.62. n.23. pag.154.
Privilegium ſalva medietate dotis ſuffragatur tantùm pro bonis dotalibus, ſecus prò extradotalibus. Dec.62. num.24. pag.154.
Decl., ut num.25. ibid. pag.154.
Reliqua vid. *Mulier*.
Privilegium dicitur conceſſum Titulo Oneroso, tametſi pro ipſo nihil ſolutum fuerit, dummodo aliquod onus aſſumptum, vel factum impletum, vel implendum fuerit à Privilegiato. Dec.9. num.12. pag.10.
Privilegium, an ſit gratioſum, *vel oneroſum* non attenditur cortex verborum, ſed ſubſtantia diſpoſitionis. Dec.9. num.11. pag.10.
Privilegium non deſinit eſſe *ex titulo oneroſo* ex verbis in eo appoſitis – *per far coſa grata al Supplicante, e per grazia ſpeciale, e non altrimenti.* Dec.9. num.10. pag.10.
Privilegium conceſſum *ex titulo oneroſo* tranſit in contractum, & non eſt revocabile. Deciſ.9. num.7., & 8. pag.10.
Privilegia etiam *titulo oneroſo* conceſſa revocata cenſentur per clauſulas effrænatas. Dec.116. num.29. pag.291.
Privilegium Tractum Successivum habens, ſi tractu temporis producat lœſionem, debet ad terminos Juſtitiæ redigi, vel revocati. Dec.89. n.7. p.205., & Dec.173. n.13., & 14. pag.467.
Et de ratione, ibid. pag.205.
Ampl. num.9. ibid. pag.205.
.... Et hoc ſpecialitèr procedit in privilegio Juriſpaſcendi. num.8. ibid. pag.205.
Decl.1. procedere, ubi mutatio provenit ex temporum viciſſitudine, ſeu ex alia legitima cauſa, ſecus ſi ex facto adverſarii. Dec.173. num.15. pag.468.
Decl.2. procedere, ubi damnum eſt irreparabile. Dec.173. num.17. pag.468.
Ampl. decl. Dec.173. n.18. pag.468.

PRIVILEGIUM IN PARTICULARI.

Privilegium perſonale Civibus conceſſum ratione loci non ſequitur perſonam extra locum. Deciſ.140. num.74. pag.352.
Reliqua quoad *Privilegia Civium*, *&* *Civis* ex Privilegio. Vid. *Civis*.
Privilegia Locatoris tranſeunt in Conductorem. Dec.135. num.23. pag.341.
Privilegium Mulieris. Vid. ſupra *Privilegium ſalva medietate dotis*. Vid. *Mulier*.
Privilegium Piæ Causæ non extendit diſpoſitionem ultra expreſſa. Dec.192. n.10. pag.520.
Ampl. ubi hujuſmodi extenſio eſſet Tertio præjudicialis. num.11. ibid.
Privilegium Pontificis prohibens opificium ſericum in Territorio Bononien., non extenditur ad alienum Territorium. Deciſion.116. num.40. pag.291.
Privilegium Pontificum anteceſſorum revocare poſſunt Succeſſores. Dec.116. n.26. pag.290.
Privilegium Principis non debet ſine effectu remanere. Dec.9. num.2. pag.10.
Privilegium Principis conceſſum intuitu meritorum eſt latè interpretandum. Deciſ.41. numer.16. pag.89.
Privilegium poſt conceſſum non decet Principem juri Tertio ejus vigore quæſito præjudicare. Deciſ.9. num.3. pag.10.
Ampl.1.n.4. – Ampl.2.n.7.p.10. Vid. *Princeps*.

PRIVILEGIUM
Quoad Interpretationem, et Declarationem.

Privilegium clarum non indiget interpretatione. Dec.135. num.5. pag.341.
Privilegia interpretationem recipiunt à Jure. Deciſ.89. num.6. pag.205.
Privilegia, quæ comprehendant, declaratur ab obſervantia. Dec.45. num.9. pag.99., & Deciſ.173. num.8. pag.467.
Privilegia, nullam præſeferentes reſtrictionem, ſunt generalitèr intelligenda. Deciſion.173. num.7. pag.467.
Privilegii verba ſunt intelligenda ſecundùm æquitatis rationem, licèt aliter ſonent. Dec.89. num.10. pag.205.
Privilegium juri communi conforme eſt latè interpretandum. Dec.135. n.16. pag.341.
Privilegium conceſſum intuitu meritorum eſt latè interpretandum. Dec.41. n.16. pag.89.
Privilegia ſunt ſtrictè interpretanda in præjudicium Tertii. Dec.85. n.14. pag.198.
.... Ampl. contra Communitatem Status Eccleſiaſtici. num.15. ibid.
Decl. procedere, ſi privilegium ſit gratuitum, ſecus ſi ſit conceſſum titulo oneroſo. Deciſion.89. num.9. pag.205.
Privilegia contra jus, ita interpretari debent, ut ſine effectu non remaneant. Deciſion.87. numer.20. pag.203.
Ab uno *Privilegio* ad aliud non valet illatio. Deciſ.85. num.30. pag.199., & Deciſ.87. numer.21. pag.203.
In *Privilegiis* quid importet clauſula *niſi in quantum antiquis temporibus extitit obſervatum*. Vid. *Clauſula in ſpecie*.

PROBATIO.

Probatio deſumpta *ex acceſſu judiciali*, & viſione loci præ cœteris attendenda. Deciſion.159. numer.4. pag.410.
Probatio deſumpta ex *Confeſſione Partis* ſuperat omne genus probationis. Deciſion.103. numer.22. pag.244.
Probatio veritatis nulla datur major ea, quæ reſultat *ex confeſſione Partis*, elicita tàm ex facto, quàm ex verbis. Dec.103. num.22. pag.244., & Dec.144. num.70. pag.368.
Probatio deſumpta *ex propria Confeſſione* ſuperat omne genus probationis. Vid. *Confeſſio*.
Probatio deſumpta ex *juribus ab Adverſario productis*, plu-

plurimùm eſt attendenda. Deciſion.181. numer.22. pag.491.
Probatio reſultans ex facto eſt cæteris potentior. Deciſ.156. n.28.p.402.,& Dec.168.n.14. p.454.
Probatio æquivoca,& de neceſſitate non concludens, & habens poſſibilitatem in contrarium, non eſt attendenda. Dec.39. n.17. pag.76.
Probationes Concludentes requiruntur, ubi jus reſiſtit. Dec.23. n.7. p.36.,& Dec.51. n.7.p.115.
Probationes Concludentes in concurſu ſunt præferendæ. Dec.34. n.21. pag.57.
Probationes Concludentes, quæ dicantur. Deciſion.52. num.12. pag.120.
Probationes Leviores ſufficiunt in Judicio Manutentionis. Vid. *Manutentio*.
.... Idem eſt in antiquis. Deciſ.39. n.14. pag.76., & vid. *Antiquus*.
Probatio negativa omnem contrariam præſumptionem deſtruit. Dec.44. n.31. pag.96.
Vid. etiam *Negativa*.
Probatio pinguior eſt præferenda. Dec.100. numer.23. pag.234.
Probatio plena, ubi requiritur præſumptio, non ſufficit. Dec.142. num.10. pag.357.
Probatio præſumptiva locum habet, donec contrarium probetur. Dec. 127. num. 18. pag.317., & Dec.129. n.57. pag.375.
Probationem conventionis per *Scripturam*,aſſumens non poteſt illam probare per teſtes, niſi conſtito de amiſſione Scripturæ. D.28.n.17.p.44.
Limit. ſi formalis depoſitio teſtium præceſſit. num.18. pag.44.
Probationes aliàs rejectæ non admittuntur. Dec.33. num.18. pag.54.
Probationes, uti *ſingulæ* imperfectæ, unitæ non probant. Dec.34. n.20. pag.57.
Ampl. in concurſu aliarum contrarium concludentium. num.21. ibid. pag.57.
Probationum in materia adminicula ſimul juncta ſunt ponderanda. Dec.184. n.16. p.497.
Probationum pondus arbitrio Iudicis remittitur. Dec.190. num.19. pag.515.
....Et in quo caſu particulari intret arbitrium. Vid. num.20. pag.515.

PROCESSUS.

Proceſſum formandi quoad ordinem attenditur ſtylus Fori. Dec.141.n.7. pag.354.
Sine *Proceſſu* quando ſententia dici nequeat prolata. Vid. *Sententia*.

PROCURATOR IN GENERE.

Procurator abſque mandato exhibens articulos non præjudicat Principali. Dec.164. n.14. p.424.
Procurator carens neceſſariis facultatibus, Domino non præjudicat. Dec.109. num.1. pag.262.
Procurator domino non præjudicat in confitendo, vel aſſerendo. Dec.164. n.15. p.424.
Procuratoris Confeſſio, & declaratio. Vid. *Confeſſio*.
Procuratoris exceſſus probatus in uno, præſumitur in cæteris. Dec.106. n.11. pag.255.
Per *Procuratorem* geſtorum ratificatio. Vid. *Ratificatio*.

PROCURATOR IN SPECIE.

Procurator Communitatis obligatus contrahere juxta formam Decretorum Conſilii Generalis, & S. Congregationis non poteſt excedere d. formam, citra vitium nullitatis. Dec.105. num.2. pag.249., Dec.106. num.2.pag.254., & Deciſion.109. num.2. pag.262.
Procurator non præjudicat *Communitati* abſq; illius ſpeciali mandato. Dec.36. n.58. pag.67.
Vid. *Confeſſio*.
Procuratoris Communitatis geſta, ex quibus dicantur per Communitatem ratificata. Vid. *Ratificatio*.
Procuratoris deputatio in Urbe pro annuo ſalario expedit *Communitatibus* pro tuitione ſuarum Cauſarum. Dec.93. n.17. pag.213.
Procuratori Fiscali per Bullam Bo. Reg. tribuitur facultas intereſſendi redditionibus rationum per Adminiſtratores Communitatis facien. Dec.69. num.2. pag.167.

PRODUCENS.

Producens Scripturam cenſetur illam confiteri in totum. Dec.78. num.24. pag.187.
Reliqua vid. *Scriptura*.
Productio Scripturarum. Vid. *Scriptura*.
Productio Serotina minuit fidem rei productæ. Deciſ.63. num.17. pag.156.
....Et arguit præſumptionem mali juris. n.18.p.156.
Ex *Productione* unius tituli ceſſat melioris præſumptio. Dec.151. num.18. pag.388.
In *Productione* appoſita clauſula *in parte*, *& partibus*, quando nil operetur, vid. *Clauſula in ſpecie*.

PROHIBITIO.

Vid. etiam *Bannimentum*.
Prohibitio, ſive Bannimentum factum per Baronem Subditis de non accedendo ad aliena molendina, ſi præjudicium inferat molendinis Eccleſ., non valet. Dec.22. n.26. p.34.
Et de ratione. num.30. ibid. pag.34.
Secus eſt, ſi Subditi ex eorum voluntate, pactum ineant cum Barone accedendi ad ejus molendinum. ibid. num.26., & de ratione. num.31. pag.34.
Ampl. etiamſi ex tali acceſſu indirectè præjudicium aliquod irrogetur Eccleſiaſticis. n.28., & ſeqq.,& ſub num.42. pag.34.
Prohibitio cum acquieſcentia ad præſcribendum non requiritur, ubi actus non eſt facultativus,ſed ad formam laudi præcedentis.Dec.80. num.16. pag.190.
Prohibitio requiritur in facultativis. Vid. *Facultativus*.
Prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia requiritur ad præſcribendum in ſervitutibus negativis. Dec.149. num.8., & 10. pag.383.
Prohibitio in certo caſu, & ad certum effectum importat permiſſionem in cœteris. Dec.74. num.24. pag.181.,& Dec.131. n.38. p.331.
Prohibitio incidendi arbores Sylvæ reſultat ex obligatione illam augendi,& manutenendi. Deciſion.39. num. 37. pag. 78., & Deciſ.41. numer.12. pag.88. — Vid. *Sylva*.
Prohibitio expreſſa in prima locatione, cenſetur in ſecunda repetita, ſtantibus verbis relativis ad d. prohibitionem. Dec.39. n.33. p.78.
Prohibitio præcedens probatur ex licentia petita, & obtenta. Dec.37. num.31. pag.70., & Deciſ.127. num.41. pag.318.
Ampl. num.32. ibid. pag.70.
Prohibitio,ubi nulla adeſt, licentia non requiritur. Dec.114. n.38.p.285.,& Dec.115. n.19. p.287.
Prohibitio ſubſequens declaratur ex præceden. permiſſione. Dec.74. num.23. pag.181.
Prohibitio nova, circa quæ facta non dicatur per tranſi-

tranſigentes, vid. *Tranſigens*.

Prohibitio unica ſufficit in actibus negativis. Deciſ.29. num.35. pag.48.

Prohibitione in re propria Dominus non indiget. Dec.131.n.37.p.331., & Dec.133.n.45. p.337.

Ampl. num.46. pag.337.

PROHIBITUS.

Vid. etiam *Prohibitio*.

Prohibita cauſa, prohibitus etiam cenſetur effectus. Dec.43. num.1. pag.93.

Prohibita inciſione arborum, prohibita etiam dicitur appropriatio fructuum, ex eiſdem inciſionibus retrahen. Dec.43. n.1. pag.93.

Prohibitum quoad unum, quoad cœtera permiſſum eſſe cenſetur. Dec.74. num.24. p.181., & Dec.131. num.38. pag.331.

PROŒMIALIS PARS.

Vid. *Pars*.

PROŒMIUM.

A *Proœmio* regulatur diſpoſitio. Deciſion.163. numer.60. pag.422.

Ex *Proœmio* probatur Cauſa finalis. Dec.165. numer.45. pag.437.

.... Ac intentio Papæ diſponentis. Deciſion.163. num.60. pag.422.

PROMISSIO.

Promiſſio cuſtodiendi ductum aquæ ad unam cauſam reſtricta, non debet ad aliam extendi. Dec.148. n.11. pag.381.

Promiſſio, & obligatio nunquam trahitur ad futura, & incogitata. Dec.151. n.24. pag.389.

Promiſſio facta per Epiſcopum aliquid obſervandi, referri debet ad ea, quæ ſibi non præjudicant. Dec.55. n.50. pag.133.

Promiſſio ſolvendi annuam præſtationem pro manutentione Collegii, donec alius modus illud ſubſtentandi adinveniatur, ceſſare debet ſubſtentatione ſuperventa. Deciſion.104. numer.22. pag.247.

Ampl. nedum in totum, ſed & proportionabiliter, & pro rata. n.23. ib. pag.247.

Promiſſionis optima interpræs eſt obſervantia. Deciſ.57. n.38. pag.141.

PROMITTENS.

Promittens ex quocumque titulo, etiam pio aliquem indemnem ſervare, damnum refundere debet. Dec.47. n.12. pag.104.

PROMOTUS AD SAC. ORDINES.

Promotus ad Sac. Ordines ſub titulo patrimonii exiſtentis in aliquo loco, efficitur Civis illius loci. Dec.111. n.26. pag.269.

Sed Vid. num.107. pag.275.

Non dicitur tamen Oriundus illius loci. ibid.

PROPRIETAS.

Cum *Proprietate* nil commune habet poſſeſſio. Dec.130. n.2. pag.327.

PROROGATIO.

Prorogatio Officii debet obtineri durante adhuc primo termino. Dec.84. n.17. pag.197.

Prorogatio, ſive extenſio Officii ſubreptitiè, & obreptitiè obtenta eſt nulla. Dec.83. n.4. p.194., & Dec.84. n.3., & 7. pag.196.

Prorogatio Officiorum Vacabilium non ſolet de facili per Papam concedi, & eò minus multiplicari in plures perſonas. Deciſ.83. numer.6. pag.195.

In *Prorogatione* Officii Vacabilis requiritur conſenſus Papæ in forma ſpecifica tàm de Jure, quàm ex Statut. Urbis. Deciſion. 83. numer.11. pag.195.

Prorogationes Officiorum Vacabilium Papa non ſolet concedere pro omnibus Filiis. Dec.83. num.12. pag.195.

....Et ob id ejus Beneplacitum in his prorogationibus non præſumitur. n.13. pag.195.

Prorogationes Officiorum Vacabilium interdictæ ſunt Magiſtratibus Status Eccleſiaſtici per ſa.me. Urb. VIII. Dec.84. n.5. pag.196.

Ampl. procedere etiam in Magiſtratu Romano. num.6. pag.196.

PROTESTATIO.

Proteſtatio præſervat jus proteſtantis, adeout & contenta in articulis non præjudicent. Deciſ.28. n.16. pag.44.

A *Proteſtatione* dicitur quis receſſiſſe per contrarium factum. Dec.3. n.10. pag.4.

Proteſtationes intelligi, & afficere debent, prout de Jure. Dec.3. n.9. pag.4.

PROVENTUS.

Proventus Eccleſiæ. Vid. *Eccleſia*.

Proventus Communitatis. Vid. *Conductor*.

Sub expreſſione *Proventuum* ſpectan. ad R. Cam. generaliter facta venit etiam Jus exigendi gabellas, & pedagia. Dec.39. n.44. pag.79.

PROVINCIA IN GENERE.

Ad totam *Provinciam* non extenditur Gabella indicta in Civitate, ejuſque Territorio. Vid. *Vectigal*.

Provinciæ poſſunt eſſe unitæ, licèt in omnibus non unitæ. Dec.126. n.29. pag.314.

Quod exemplificatur in Provinciis Holandiæ. num.29. p.314., & Dec.163. n.45. pag.421.

Et Vid. *Communio*.

Provinciarum finitimarum obſervantia plurimùm attendenda. Dec.131. n.27. pag.330.

Procedit, dummodo ſit in terminis individualibus. Dec.133. n.74. pag.339.

PROVINCIA IN SPECIE.

Provincia Holandiæ. Vid. *Communio*. Vid. *Provincia in genere*.

In *Provincia Marchię* ſuper ſolutione Onerum, quid diſponat Bulla S. Pii V. Dec.163. n.59., & ſeqq. pag.422.

Et Vid. *S. Pius V.*

Provincia Maritimę, & *Campaneę*. Vid. *Patres Carthuſiani*.

PROVINCIALIS.

Provinciales etiam compræhendit Nomen *Senen.* Dec.90. num.9. pag.206. Vid. *Nomen*.

PROVISIO.

Proviſio hominis non facit ceſſare diſpoſitionem legis cum ea compatibilem. Deciſ.157. numer.17. pag.405.

Proviſio ea ſumi debet, per quam certæ indigentiæ conſulatur. Dec.47. n.16. pag.104.

PROXIMIOR.

Proximiore exiſtente, quamvis remotus in gradu præferri non debeat, tamen admittitur ad excluſionem extranei. Dec.98. n.20. pag.230.

De *Proximiori* in proximiorem, ut deferatur ſucceſſio, interpætanda venit diſpoſitio. Dec.98. num.13. pag.229.

Proximiores, ſi velint prælationem conſequi in conceſſione emphyteuſis ex æquitate, tenentur renovationem petere, nec ſunt interpellandi. Dec.186. n.28. pag.500.

PUBLICUS.

Publicus locus dicitur Palatium Epiſcopi. Dec.58. num.4. pag.143. - - Et vid. *Locus.*

Publicus Officialis. Vid. *Officialis.*

Publica Via. Vid. *Via.*

PUBLICA UTILITAS.

Publica utilitas eſt privatæ præferenda. Deciſ.49. n.18. p.111., Dec.55. n.29. p.132., & Dec.95. num.5. pag.217.

Ampl., quod ſit præferenda etiam regiæ. D.55. num.29. pag.132.

Publicę utilitati cedit privata naturalis libertas. Dec.96. n.17. pag.219.

Decl., ut num.18. ibid.

Lim., ut num.19. ibid.

Publicam utilitatem, ubi Edicta concernant, non dicuntur oneroſa, licèt aliquorum incommodum contineant. Dec.2. n.8. pag.3.

Pro *Publica utilitate* indictæ legi Subditi nec contravenire, nec renunciare poſſunt. Dec.112. num.22. pag.278.

PUBLICUM.

Publicum non dicitur patrimonium particulare Civitatis, vel Communitatis. Dec.129. numer.60. pag.325.

Publicum non eſt omne, quod ſpectat ad Univerſitatem. Dec.129. n.56. pag.325.

Publicum præſumitur, quod incipit in publico, & in publicum deſinit. Dec.129. n.57. p.325.

Procedit, donec contrarium probetur. ib. p.325.

Publicum Bonum. Vid. *Bonum Publicum.*

Publicum Conſilium. Vid. *Conſilium Publicum.*

Publicum Flumen. Vid. *Flumen.*

Publicum Intereſſe. Vid. *Intereſſe.*

Publicum Jus. Vid. *Jus Publicum.*

Publicum Solum. Vid. *Solum.* Vid. *Via.*

PUBLICI REPRÆSENTANTES.

Ex *Publicorum Repræſentantium* Epiſtolis probatur Mandatum procuræ Communitatis, D.170. num.1. pag.460.

Ampl. num.4. ibid.

PUELLÆ.

Puellę Deo dicandæ admitti non poſſunt ad habitum, ni prius Epiſcopus recognoverit, an habeant qualitates requiſitas. Deciſ. 146. numer.32. pag.375.

PUPILLUS.

Pupillus nulliter obligatur pro facto, vel debito alieno. Dec.44. n.22. pag.96.

....Idem procedit quoad Communitatem. nu.22. ibid. pag.96.

Pupillę ad inſtar dijudicatur Communitas, ſive Univerſitas, & Pupillorum juribus, & privilegiis gaudet. Dec.154. n.22. pag.395.

Et Vid. *Communitas.*

In *Pupillorum* numerum habetur Collegium. Deciſ.154. n.22. pag.395.

Pupilli in Tranſactione, & Contractu, quæ requiruntur. Vid. *Contractus.* Vid. *Tranſactio.*

Pupillo utilitatem, & non damnum Tutor parare præſumitur. Dec.154. n.24. pag.396.

Con. *Pupillum* Tutor jura acquirere non valet. Dec.154. n.23. pag.395.

Q

QUALITAS.

Qualitas confeſſioni adjecta per Adverſarium confitentem rejicitur, & admittitur confeſſio. Dec.19. n.5. pag.27.

Qualitas Eccleſiaſtica alia propria, alia impropria, & utraque, qualis ſit, explicatur. Dec.140. num.45. 48., & ſeqq. pag.351.

Qualitas hæreditaria probatur ex poſſeſſione bonorum hæreditariorum. Deciſion.166. numer.7. pag.445.

....Et ex aliis actibus, de quibus. n.8. pag.445.

Qualitas una reſpiciens plura determinabilia, in eadem periodo appoſita, omnia qualificat. Dec.114. n.19. pag.283.

Decl.1., ut num.20. pag.283.

Decl.2., ut num.21. pag.283.

Qualitates, quæ requirantur ad munus Conſiliarii. Vid. *Conſiliarius.*

Qualitates habens neceſſarias, & requiſitas cenſetur à Statuto electus, & nominatus. Dec.97. num.30. pag.225.

Qualitates habens potiores in civilibus eſt præferendus. Dec.98. n.5. p.229., & Dec.111. numer.47. pag.271.

Ampl. in Beneficiis. Dec.111. n.48. pag.270.

Subampl. in Parochialibus. n.48. pag.270.

Qualitatibus pollens neceſſariis ad Jus honorificum obtinendum non debet abſque legitima cauſa rejici. Dec.97. n.27. pag.225.

QUANTITAS.

Quantitas crediti, ubi illud eſt in genere juſtificatum, levioribus contentatur probationibus. Dec.91. n.25. p.210., & Dec.93. n.20. p.214.

Quantitas fructuum variatur tractu temporis. Dec.142. n.5. pag.357.

Quantitas fructuum de præſenti non probatur ex quantitate percipi ſolita in præteritum. Deciſ.142. num.5. pag.357.

Decl., ut num.9. pag.357.

Quantitas pretii. Vid. *Pretium.*

QUASI POSSESSIO.

Vid. poſt Verbum *Poſſeſſio.*

QUERCUS.

Quercus dicuntur arbores frugiferæ. Deciſ.39. num.26. pag.77.

Quercus mittens glandes in fundum vicini, tanquam eidem moleſta debet ſuccidi. Deciſ.147. num.45. pag.379.

Ampl. num.46. ibid.

Quercus ſi Ripæ contineant, debent menſurari pro repartu Collectarum. Vid. *Ripa.*

QUIETANTIA.

Quietantias à Defenſoribus Cauſarum reportare non ſolent litigantes in Curia. Deciſ.93. num.19. pag.214.

QUILIBET.

Vid. *Quiſque.*

QUINDENNIUM.

Quindennia debentur loco laudemiorum, quando bona emphyteutica tranſeunt ad manus mortuas. Dec.52. n.36., & 40. pag.122.

QUISQUE.

Quiſque tenetur ad refectionem damni illati. D.72. num.2., & 23. pag.174.

....Id-

.... Idque procedit in devaſtante Sylva. ibid., & num.8., & per tot. pag.174.
Quiſque eandem legem pati debet, quam cœteris dixit. Dec.158. num.19. pag.408., & Deciſion.159. num.24. pag.411.
Quiſque poteſt favori ſuo renunciare. Dec.158. num.12. pag.408.
Lim., ubi concurrit favor, ſeu intereſſe alterius. num.14. ibid.
Quiſque præſumitur rem, quam poſſidet, poſſidere, tanquam propriam jure dominii. Deciſ.129. n.29. pag.323.
....Ac in ſuo ædificare, non in alieno. n.30. p.323.
Cuique permiſſum eſt omnia peragere ad ſui commodum, & utilitatem. Dec.95. n.1. p.217.

R

RATIFICATIO.

Ratificatio æquipollet mandato. Dec.10. n.13. p.12., Dec.67. n.11. p.163., Dec.93. nu.16. p.213., & Dec.123. n.7. pag.305.
Ratificatio intelligitur ad limites actus ratificati. Dec.31. n.8. pag.49.
.... Et quatenus primordialis obligatio ſit valida. num.9. ibid. pag.49.
Ratificatio non inducitur ex actu geſto ad alium effectum, quàm ratificandi. Deciſion.31. numer.11. pag.49.
Ratificatio Domini excludit dolum in Exactore. Dec.123. n.8. pag.305.
Ratificatio Domini, ex quo inducatur. Vid. *Miniſter*.
Ratificatio geſtorum per Exactorem, ex quibus probetur. Dec.123. n.6. pag.305.
Ratificatio geſtorum per Procuratorem, ex quibus in Communitate inducatur. Deciſ.113. numer.14., & 15. pag.212.
Ratificatio geſtorum per Procuratorem inducitur ex uſu Victoriæ Cauſæ per eum actitatæ. Deciſ.91. n.9. p.209., & Dec.93. n.14. pag.213.
Ratificatio Tranſactionis inducitur ex illius obſervantia. Dec.10. n.11. pag.12.

RATIHABITIO.

Ratihabitio æquiparatur mandato. Deciſ.10. numer.13. p.12., & Dec.91. n.10. pag.209.

RATIO.

Ratio eſt anima legis. Dec.58. n.11. pag.143.
Ratio, ubi eadem militat, idem ferri debet Judicium. Dec.180. n.25. pag.488.
Ratio, ubi eadem eſt, eadem capienda eſt juris determinatio. Dec.118. n.12. pag.295.
Ratio eadem militat partis ad partem, ac totius ad totum. Dec.104. n.24. pag.247.
Rationis Redditio. Vid. *Redditio Rationis*.

RATIOCINATOR.

Ratiocinatoris Periti deputati à Sac. Congregat. Bon. Regim. Relatio attendi debet. Dec.176. num.2. pag.474.

RAVENNÆ CIVITAS.

Ravennæ Jul. II. indulſit privilegium, ut in omnibus caſibus gubernaretur ſecundùm ſua Statuta, & Decreta facta, & quæ in futurum diſponerentur, & reformarentur in public. Conſilio Civitatis. Dec.169. n.1. pag.455.
.... Et d. privilegium fuit munitum Clauſ. *Sublata*, & *Decreto irritanti*. n.1. pag.455.

REATIS CIVITAS.

Reatis ex Conſuetudine duæ ex tribus partibus ſuffragiorum requiruntur in alienationibus voluntariis bonorum Communitatis. Dec.35. num.3. pag.58.

RECINETI CIVITAS.

Recineti Civitatis pro rata Territorii diſmembratio, quo onere gravata fuerit Civitas Lauretana. Vid. *Clem. VIII.*

RECOGNITIO.

Recognitio damni ſecuti in Sylva conducta, an fieri debeat mediante dinumeratione omnium arborum. Dec.14. n.9. pag.19.

RECTOR.

Rectoris licentia in admiſſione Cappellanorum deputan. per Univerſitatem requiritur ſaltem ex honeſtate. Dec.124. n.12. pag.308.

REDDITIO RATIONIS.

Vid. etiam *Adminiſtrator*.
Redditio Rationis Adminiſtrationis, ubi fieri debeat. Vid. *Adminiſtratio*. Vid. *Adminiſtrator*. Vid. *Electio*.
Ratio dicitur legitimè reddita per Exactorem, quando concurrunt requiſita leg. *Cum ſervus ff. de Cond.*, & *Demon.*, & quæ ſint. D.123. num.1. pag.304.
Ratio reddi nequit per Exactorem, niſi de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt. Dec.123. numer.4. pag.304.
Redditio rationis per Univerſitatem fieri poteſt etiam abſque interventu Prætoris. Dec.69. num.5. pag.167.
Ampl. concurrente Conſuetudine. nu.6. ibid.
Lim. ex diſpoſitione Bullæ Bon. Reg. n.7. p.168.
Ratio non poteſt dici reddita, niſi ſolvantur debita, & fiat reſtitutio reliquatus. Deciſ.57. numer.31. pag.140.
Redditio rationis principalitèr pendet à computorum diſpunctione. Dec.56. n.4. pag.136.
Redditio rationis fieri debet per ſolùm Tutorem, licèt per Factores bona pupillaria adminiſtret. Dec.58. n.3. pag.143.

REDDITUS.

Redditus bonorum Patrimonialium Principis ſæpè publicis neceſſitatibus deputantur. Deciſ.12. n.10. p.16., & Dec.13. n.9. pag.17.
Redditũum locatio, & conceſſio nil aliud importat, quàm uſumfructum. Dec.39. n.34. p.78.
Redditũum locatio facta præſumitur correſpectivè ad onus, & ſimilia. Dec.41. n.20. pag.89.

REDUPLICATIO.

Reduplicatio perſonarum eſt à jure permiſſa. Deciſ.29. n.22. pag.47.

REFECTIO.

Refectio Aggerum. Vid. *Aggeres*.
Refectio Damnorum. Vid. *Damnum*.
Refectio Expenſarum. Vid. *Expenſæ*.
Refectio Pontium. Vid. *Pons*.
Refectio Viarum. Vid. *Via*.

REFICERE, ET REAPTARE.

Reficere, & *reaptare* obligatus ſufficit, quod ſemel reaptet. Dec.148. n.10. pag.381.

REFERENS, ET RELATUM.

Referens interpretationem recipit à relato. D.109. num.20. pag.263.

REGALIA.

Regalia poſſunt per immemorabilem, ſive Centena-

tenariam præſcribi per Inferiorem à Principe. Dec.177.n.11. pag.477.
Regalia Principis non ita de facili præſcribuntur. Dec.155.n.12. pag.397.
Inter *Regalia* poteſt per Principem recenſeri Jus prohibendi venationem, & piſcationem. Dec.147. num.16. pag.377.
Decl., ut num.17. ibid.
De *Regalibus* Principis ſunt Onera Cameralia. Dec.192. n.26. pag.522.
....Necnon onera Ordinaria. Dec.188. n.6.p.508.
De *Regalibus* Principis hodie ex conſuetudine ſunt Fodinæ Metallorum, Mineralium, Sulphuris, & ſimilium. Dec.183.n.16. pag.494.
....Et in quibus conſiſtat Jus Regale. Vid. numer.10. ibid.

REGIMEM.

Regimen Bonum. Vid.*S.Congr.B.Reg.*
Regiminis publici in præjudicium SS.Canones favore libertatis Eccleſiaſticæ diſponentes intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus. Deciſ.117.n.3., & 4. pag.292.

REGIO.

Regionis ſpecialis obſervantia præfertur generali exterorum locorum. Dec.133.n.75. p.339.

REGISTRATIO.

Regiſtratio bonorum in Æſtimo laicali facta à laicis non afficit ipſam rem, ſed Regiſtrantem. Deciſ.162. num.10. pag.415.
.... Et non afficit Eccleſiaſticos illa acquirentes. ib. num.11. pag.415.

REGNUM NEAPOLIS.

In *Regno Neapolis* ad conſulendum Eccleſiaſticorum immunitati, & fraudibus obviandum, quomodo practicetur. Dec.117.n.5. p.293.

REGRESSUS.

Regreſſus dandus non eſt remittenti actiones ſuas. Dec.77. num.9. pag.184.

REGULATOR.

Regulatores Communitatis ſi contrahant ejus nomine cum proteſtatione de contrahendo ad formam Decretorum Conſilii, & Sac. Congregat., adjecta Clauſula -- *& non aliter, nec alio modo* -- tunc pro non appoſito habetur omne id, quod eſt contra formam dd. Decretorum. Dec.105.n.1.,& 2. p.249.,Dec.106. n.2.p.254., & Dec.109. n.2.,& 3. pag.262.
Regulatores Communitatis,ſi excedant facultatum limites, Communitatem non obligant. Vid. *Obligatio in ſpecie*.

REGULÆ JURIS.

Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur. Dec.58.n.10. pag.143.
Qui per alium exigit, & percipit, per ſeipſum exigere, & percipere dicitur. Dec.174. numer.7. pag.470.
Quiſque eamdem legem pati debet,quam cœteris dixit. Dec.158. n.19. pag.408., & Dec.159. num.24. pag.411.
Quod directè prohibetur, per indirectum admitti non debet. Dec.124. n.27. pag.309.
Quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. Dec.48. num.7. pag.106., & Deciſ.77. num.10. pag.184.
Reſoluto Jure Datoris, reſolvitur Jus acceptoris. Dec.96. num.25. pag.220.

REGULARIS.

Vid. etiam *Religioſus*.
Regulares non ligant Edicta laicalia. Vid. *Edictum*.

REINTEGRATIO.

Reintegratio competit nullitèr deliberationem paſſo. Dec.64.n.5. pag.157.
Reintegratio, quemadmodum competit nulliter deliberationem paſſo, ita & competit illius hæredi. Dec.61. n.1., & 2. pag.150.
Reintegratio conceditur tantùm ſpoliato. Dec.121. num.19. pag.301.

RELATIO.

Relatio fieri debet ad cauſam, de qua conſtat, non ad immaginariam. Dec.105. n.6. pag.250.
Relatio fieri debet ad ea, quæ congruunt verbis diſpoſitionis, & intentionis diſponentis. Deciſ.114. n.40. pag.285.
Relatio fit ad proxima, & immediata. Deciſ.41. num.10. pag.88.
Relatio Periti, ubi erronea detegitur, Judex peritiorem deputat. Dec.56. n.17. pag.137.
Ex *Periti relatione* concorditer electi, à qua non fuit reclamatum, probatur liquidatio fructuum. Dec.121. n.20. pag.301.
Reliqua vid. *Peritus*.
Relationes ſubhaſtationum, & deliberationum, quæ fiunt de mandato Curiæ exteræ, non reputantur actus Judiciales. Dec.160. num.6., & de ratione. n.7. pag.413.

RELATUM.

Vid. *Referens*. Vid. *Reſcriptum*.

RELICTA.

Vid. etiam *Legatum*.
Relicta pro Domo materiali Religioſorum, intelliguntur intuitu Pietatis, & Religionis, non particularium. Dec.107. n.13. pag.257.
Relicta ex largitione Fidelium ad certum uſum, non poſſunt in alium, ſine aſſenſu Papæ converti. Dec.106. n.20., & 25. p.255., & Deciſ.107. n.1. pag.257.

RELIGIO.

Religionis Hieroſolymitanæ Statuta, & illorum diſpenſatio. Vid. *Diſpenſatio*. Vid. *Statuta Artium*, *& SS.Religionum*.
In *Religione Hieroſolymitana* Nobilitas requiſita ad habitum probari poteſt, etiamſi quis officia Civitatis publica non exercuerit. Deciſ.97. num.60. pag.228.
Religio S. Stephani ſub nomine Univerſitatis Eccleſiaſticæ propriè non continetur. Dec.113. num.5. pag.280.
Religio S. Stephani compræhendi nequit ſub nomine veræ Religionis,& de ratione. Dec.112. num.27. pag.278.
Religionis S. Stephani bona. Vid. *Bona in ſpecie*.
Religioni Militari exteræ nullum jus acquiritur ex fundatione, vel dotatione facta per Subditos Stat. Eccleſ. abſque S.Sedis licentia. Deciſ.112. n.5. pag.277.
Religionis intuitu intelliguntur relicta pro Domo Materiali Religioſorum. Deciſion.107. numer.13. pag.257.

RELIGIOSI.

Religioſi, & Regulares propriè non ſunt, qui non emittunt tria Vota ſolemnia. Dec.140. numer.36. pag.350.
Religioſi non præſumuntur injiſſe tranſactiones violantes aliorum jura. Deciſion.76. numer.10. pag.183.

Religioſi ex æquitate cogendi non ſunt unica ſolutione reſtituere poſt multos annos id, quod minutatim receperunt, inſerviendo in Vinea Domini. Dec.107. n.32. pag.259.

Religioſi circa Jus illos *præſentandi*. Vid. *Juspræſentandi*.

Religioſorum pro Domo Materiali relicta intelliguntur intuitu Pietatis, & Religionis. D.107. num.13. pag.257.

In *Religioſis* machinatio,& ſuggeſtio non præſumitur. Dec.107.n.22. pag.258.

In *Religioſis* dolus, & fraus multò magis debet concludentèr probari. Deciſion.107. num.17., & 22. pag.258.

RELIQUATUS.

Vid. *Redditio rationis*.

REMEDIUM.

Remedium Appellationis. Vid. *Appellatio*.

REMISSIO.

Remiſſio conſiderari nequit in re, quæ aliena ſupponitur. Dec.42. n.3. pag.92.

REMISSORIA.

Remiſſoria in profanis nunquam denegatur, data relevantia, etiam unius articuli materiæ articulatæ. Dec.20. n.1. pag.28

REMOTIO.

Remotio nequit ſine cauſa fieri ab eo, qui non habet jus deputandi. Dec.124.n.30. p.309.

REMOTUS.

Remotus in gradu, quamvis non poſſit admitti exiſtente proximiori, attamen præferendus eſt ad excluſionem extranei. D.98.n.20. p.230.

RENUNCIATIO.

Renunciatio Appellationis. Vid. *Appellatio*.

Renunciatio *Communitatis* nulliter celebrata eidem non præjudicat.Dec.179. n.2. pag.483.

Renunciatio facta à Communitate privata auctoritate, & ſine Judicis Decreto eſt nulla. Deciſ.179. n.3. pag.483.

Ampl.1., ubi omnes de Univerſitate, & nemine diſcrepante non conſenſerint. n.4. pag.483.

Ampl.2., ubi renunciatio fuit emiſſa ex falſa cauſa. n.5.,& 9. pag.483.

Et ex quibus falſitas cauſæ probetur. Vid. numer.6. 7.,& 8. pag.483.

Sub *Renunciatione* Generali caſuum fortuitorum non veniunt caſus inſoliti, & de quibus cogitari nequeat. Dec.17. n.9. pag.24.

Lim. quando nonnullis exceptis, omnibus aliis cogitatis, & incogitatis renunciatum fuit. n.10., & de ratione. n.11. ib. pag.24.

Renunciatio *Juris proprii* erui debet ex verbis claris, & expreſſis. Dec.157. n.19. pag.405.

Renunciatio litis facta ab aliquibus ex litis Conſortibus non infert præjudicium cœteris,quibus Jus aſſiſtit. Dec.131. n.44. pag.332.

Renunciatio litis facta in limine propoſitionis cauſæ non excuſat ab expenſis pro eadem propoſitione, licèt excuſet ab aliis poſtea factis. Dec.182. n.4. pag.493.

REPARATIO.

Reparatio Aggerum. Vid. *Aggeres*.

Reparatio Campanilis. Vid. *Campanile*.

Reparatio Eccleſiæ Parochialis ſpectat ad Parochum,non ad Univerſitatem,vel Parochianos. Dec.142. n.1. pag.357.

Lim. in Subſidium, & non ſufficientibus redditibus Parochiæ. n.2. pag.357.

Decl., quod de inſufficientia redditaum Parochus debet concludentèr docere. n.3.p.357.

Et quidem de tempore motæ litis. n.4. p.357.

Reliqua quoad Eccleſiæ reparationem. Vid. *Eccleſia*.

Reparatio, ſive reſtauratio Pontis, ad quem pertineat. Vid. *Pons*.

Reparatio Vallati reſpiciens utilitatem agrorum enumeratur inter expenſas publicas neceſſarias. Dec.127. n.24. pag.317.

REPARTIMENTUM.

Et Vid. etiam *Juſpaſcendi*. Vid. *Reſtrictus*.

In *Repartimentis* non intereſſendi conditio non appoſita non debet ſubintelligi. Deciſ.80. num.13. pag.190.

Ampl. num.14. pag.190.

REPARTITIO.

Repartitio Collectarum. Vid. *Collecta*.

Repartitio Onerum, quod regulata fuerit per focos, ſeu Fumantes, ex quibus excludatur. D.163.n.35., & ſeqq. p.420., & Dec.164. numer.12. pag.424.

Reliqua Vid. *Onus*, *&* *Onera*.

RES IN GENERE.

Rei Deterioratio. Vid. *Deterioratio*.

Rei Pretium. Vid. *Pretium*.

Rei Status. Vid. *Status*.

Rei Valor. Vid. *Valor*.

Rei uſum habens tenetur pro rata ad ejuſdem manutentionem. Dec.158. n.11. pag.407.

De *Re* ad rem non extenditur compromiſſum.Deciſion.151. num.19. pag.389.

Res egregii valoris homines diù non ſolent habere pro derelictis. Dec.36. n.27. pag.64.

RES IN SPECIE.

Rei ALIENÆ nemo præſumitur ſollicitus. Dec.129. num.36. pag.323.

De *Re* *Aliena* nemini licet diſponere invito Domino. Dec.35. num.12. pag.59.

.... Nec diſponere, vel convenire præſumitur. Dec.127. num.32., & 33. pag.318.

Rem alienam Papa, nec Nobilis Vir locaſſe præſumitur. Dec.36. num.16., & 17. pag.64.

Res INTER ALIOS ACTA non probat. Deciſion.103. num.26. pag.244.

Res inter alios acta dicitur, reſpectu ſucceſſorum ſententia lata contra anteceſſores Collegii. Dec.155. n.23. pag.398.

Res inter privatos acta Baroni non præjudicat. Deciſion.129. num.72. pag.326.

Res inter alios acta Tertio non præjudicat. Deciſion.127. num.39. pag.318.

Res CADENS SUB OCULARI INSPECTIONE, probatione non indiget. Dec.35. n.19. pag.60.

Res quando non poſſit dici amplius INTEGRA. Deciſ.183. num.20., & 21. pag.495.

Res quando dicatur *integra* ad effectum obtinendæ prælationis. Vid. *Prælatio*.

Res JUDICATA vid. infra ſub ſuo peculiari titulo.

Res PROPRIAS ſecundùm uſum loquendi, dicimus ea, de quibus diſponere poſſumus, quæve ad hæredes tranſeunt, quamvis cum onere. Dec.40. num.12. pag.84.

Rem propriam nemo poteſt acquirere. Deciſ.52. num.32. pag.121.

In *Re* propria Dominus nulla indiget prohibitione. Dec.131. num.37. pag.331., & Deciſion.133. num.45. pag.337.

In

In *Re* propria non eſt verificabilis reſervatio facultatis. Dec.133. n.37. pag.336.
Lim. num.38. ibid.
Res Sua nemini ſervit. Dec.129. n.23. pag.322.
Rei ſuæ unuſquiſque eſt moderator, & arbiter. Dec.100. num.1. pag.233., Dec.165. nu.58. p.441., & Dec.186. n.1. 3., & 17. pag.499.
Rei ſuæ uſus Domino impediri nequit. Dec.184. num.8. pag.497.
Res Una cenſeri non debet ea, quæ ab altera contradiſtinguitur. Dec.133. n.66. p.338.
Res una, & eadem non debet diverſo jure cenſeri. Dec.127. num.12. pag.316.
Rei ejuſdem pars una diverſo jure cenſeri non debet ab altera. D.127. n.12. p.316., & Dec.129. n.62. p.325. -- Ampl. num.63. pag.325.
RES JUDICATA.
Res judicata oritur ex lapſu fatalium. Deciſ.97. num.2. pag.223.
Res judicata reſultat ex lapſu biennij, abſq; eo, quod proſecuta fuerit appellatio. Dec.34. n.1. p.55.
Res judicata reſultat ex validitate, & juſtitia trium Sententiarum conformium. Deciſ. 66. numer.2. pag.160.
Res judicata reſultat ex Sententia prolata in vim commiſſionis cum Clauſula -- *Appellatione remota*. Dec.140. num.1., & 2. pag.349.
Ampl. concurrente Juſtitia. n.3. pag.349.
Res judicata pro veritate habetur. Deciſ.45. numer.11. pag.100.
Res judicata dari nequit ſine validitate Sententiæ. Dec.53. num.1. pag.123.
Res judicata facit de albo nigrum. Dec.87. n.27. pag.203., & Dec.163. n.8. pag.418.
Res judicata facit jus inter Partes. Deciſ.57. numer.1. pag.138.
.... Ac inhibet, ne controverſia jam ſopita, denuò excitetur. num.2. ibid. pag.138.
Res judicata à Partibus acceptata facit rem claram, & certam, ac omnino debet obſervari. Deciſ.160. num.2. pag.412.
Res judicata eſt celeritèr executioni demandanda. Dec.68. num.2., & 3. pag.164.
Res judicata non poteſt impugnari, ab eo, qui illam acceptavit. Dec.80. n.27. pag.191.
Rei judicatæ ſenſus declaratur ab obſervantia. Deciſ.163. num.31. pag.420.
Rei judicatæ vim habet acceptatio Sententiæ. Deciſ.108. n.8. pag.260., & Dec.109. n.7. p.262.
.... Et tranſactio. Vid. *Tranſactio*.
Rei judicatæ vim habent Reſolutiones S.C.B. Regim. Dec.190. num.10. pag.514.
Rei judicatæ in dubio ſtandum eſt. Deciſ.164. numer.21. pag.425.
Con. *Rem judicatam* non eſt allegabilis conſuetudo, vel Præſcriptio. Dec.22. n.19. pag.33.
Rem judicatam tollit de medio reſtitutio in integrum. Dec.102. num.38. pag.240.
Pro *Re judicata* militat præſumptio. Deciſion.53. num.14. pag.124.
RESCISSIO.
Ad *Reſciſſionem* Conductionis, Contractus, & Tranſactionis, quando agi valeat ex defectu adimplementi. Vid. *Conductio*, vid. *Contractus*, vid. *Implementum*. Vid. *Tranſactio*.
RESCRIPTUM.
Reſcriptum regulatur à precibus. Deciſ.106. numer.9. pag.254.
Reſcripta reſtringuntur ad gratiam, ad quam referuntur. Dec.169. num.42. pag.458.
....Et ad cauſam in ea expreſſam. n.43. p.458.
.... Nec ad non expreſſa extenduntur, quæ in relato non continentur. n.46. pag.458.
Ampl. num.44. pag.458.
Reſcriptum ſubreptitium præſumitur extortum contra mentem Reſcribentis. Deciſion.96. num.41. pag.221.
Reſcripta, ſive Decreta *Auditoris Sanctiſſimi* dicuntur à Principe promanare. Deciſ.156. num.8. pag.400.
....Et ſunt tamquam talia obſequenda, non criticanda. ibidem.
Reſcriptum Card. Legati ſubreptitium non attenditur. Dec.95. num.9. pag.217.
In *Reſcripto* quantum *Papa* expreſſit, tantùm voluiſſe præſumitur. Dec.31. n.4. pag.49.
.... Et quod non expreſſit, cenſetur conſultò omiſiſſe. num.5. pag.49.
RESERVATIO.
Reſervatio Canonis. Vid. *Canon*.
Reſervatio Cenſus. Vid. *Cenſus*.
Reſervatio facultatis non eſt verificabilis in re propria, ſed in re ſpectante jure ſervitutis. Deciſ.133. num.37. pag.336.
Lim., ubi ſit aſſignabilis cauſa reſervationis. numer.38. pag.336.
Reſervatio facultatis excluditur, ex quo illa nunquàm fuit ad actum reducta. Deciſ.78. numer.9. pag.186.
Reſervatio licentiæ Superiorum. Vid. *Licentia*. Vid. *Obligatio in ſpecie*.
Reſervatio Jurium quid operetur favore reſervantis. Dec.159. num.26. pag.411.
RESOLUTIO.
Reſolutioni contractus, quando ſit locus, & quando ad illam agi valeat. Vid. *Contractus*.
Reſolutio publici *Conſilii* non ſuſtinetur, ubi in eo interfuit Civis, de cujus intereſſe agebatur. Dec.35. num.4. pag.58.
....Et unà cum eo plures in primo, & ſecundo gradu Conjuncti. qui votum dedere. ibid. p.58.
....Idque ſpecialitèr procedit ex diſpoſitione Statuti Reatis. ibid. pag.58.
....Ac ex reſolutionibus Sac. Congr. Bo. Regim. ibidem. pag.58.
Reſolutiones Sac. Congregat. Bo. Regim. in caſu præciſo habent vim rei judicatæ, nec amplius impugnari poſſunt. Dec.190. n.10. p.514.
....Editæ in caſibus particularibus vim legis generalis non habent. num.8. pag.514.
Reſolutiones contrariæ *S. Congr.* deſtruunt obſervantiam. Dec.169. num.52. pag.459.
Reſolutiones poſteriores *SS. Cong.* derogant prioribus, & ſunt attendendæ. Deciſion.190. numum.11. p.514. -- Decl., ut n.16. pag.515.
RESOLUTUM.
Reſoluto jure datoris, reſolvitur jus acceptoris. Deciſ.96. num.25. pag.220.
RESPONSIO.
Reſponſio debet petitioni correſpondere. Dec.57. num.6. pag.139.
RESPUBLICA.
In *Republicis* poteſtas in aliquibus ſtat penes ſingulares magiſtratus, major apud Senatum, integra apud totum Reipublicæ corpus. Deciſ.144. num.45. pag.366.

Idem

Idem eſt in Communitatibus. n.44., & 45. ibid.

RESTAURATIO.

Vid. etiam *Reparatio*.

Reſtauratio Eccleſiæ. Vid. *Eccleſia*. Vid. *Reparatio*.

RESTITUTIO.

In *Reſtitutione* annuarum collectarum facienda de mandato Judicis excomputari debet annua ſumma in computum ſoluta. Dec.198. n.2. pag.539., & Dec.200. n.3. pag.544.

A *Reſtitutione* fructuum, & perceptorum, an, & quando excuſet Bonafides. Vid. *Bonafides*. Vid. *Fructus*.

A *Reſtitutione* fructuum excuſat quævis cauſa, etiam erronea. Dec.107. n.25. pag.258.

.... Et ſufficit, quod abſit mala fides. numer.26. ibidem.

Reliqua quoad fructuum *Reſtitutionem*. Vid. *Fructus*.

RESTITUTIO IN INTEGRUM.

Reſtitutio in integrum tollit de medio rem judicatam. Dec.102. num.38. pag.240.

.... Et omnia in priſtinum ſtatum reponit. numer.39. pag.241.

Reſtitutio in integrum, ubi fuit obtenta, non eſt allegabilis præſcriptio. Dec.102. n.40. p.241.

Reſtitutio in integrum ſi obtineatur adverſus concordiam, hæc habetur, ac ſi non emanaſſet. Dec.49. n.30. pag.112., & Dec.50. n.6. p.113.

Reſtitutio in integrum non conceditur ſine læſione. Dec.33. n.3. pag.53., Dec.34. n.4. pag.55., Dec.64. n.2. pag.157., Dec.68. n.1. pag.164., Dec.97. num.3. pag.223., Dec.116. num.3. pag.288., Dec.121. n.1. pag.299., Dec.140. num.3. pag.349., Dec.155. n.1. pag.396., & Dec.194. num.2. pag.528.

Reſtitutionis in integrum fundamentum eſt læſio. Dec.163. num.3. pag.417.

Reſtitutionis in integrum fundamentum eſt nullitas, vel injuſtitia Sententiarum. Deciſion.64. numer.3. pag.157.

Reſtitutioni in integrum viam aperit injuſtitia Sententiæ. Dec.10. num.8. pag.12.

Reſtitutio in integrum competit Communitati ad inſtar Minorum ob negligentiam ſuorum Officialium. Dec.188. n.24. pag.510., & Deciſ.192. num.18. pag.520.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ competit Communitati. Dec.106. n.15. pag.255.

Reſtitutio in integrum per S. C. Bon. Regim. conceditur Communitatibus Stat.Eccl., ſi læſæ fuerint. Dec.49. num.30. pag.112.

Reſtitutio in integrum, quibus concedatur adverſus præſcriptionem. Vid. *Præſcriptio*.

RESTRICTUS.

Reſtrictus facere in præjudicium juriſpaſcendi nemini licet. Dec.76. n.16. pag.183., & Deciſion.77. num.1. pag.184.

.... Et facti ad formam tranſactionum, quomodo ſint aperiendi. n.2., & 12. ibid. p.184.

Reſtrictus facere, & muro bona vallare unicuique licet, dummodo tempore conventi paſcui pateat aditus animalibus ad paſcendum. Deciſion.77. num.5., & 6. pag.184.

Reſtrictus, & innovationes factæ in prædiis ruſticis in præjudicium juriſpaſcendi ſunt in priſtinum reducendæ, & delendæ. Dec.74. n.31. p.181.

.... Vel ſaltem ei, ad quem ſpectat juſpaſcendi, competit refectio damni, & intereſſe ratione amiſſi paſcui, num.32. ib. pag.181.

Lim., ut num.33., & ſeqq. pag.181.

REVISIO COMPUTORUM.

Reviſio computorum, ex quibus attendi non debeat. Dec.62. num.11. pag.154.

REUS.

Reus abſolvitur, Actore non probante. Deciſ.103. num.4. pag.242.

Reus non adſtringitur ad probandum id, quod Actor probare non valet. Deciſion.103. numer.1. pag.241.

Pro *Reo*, & pro libertate in dubio eſt judicandum. Dec.52. num.41. pag.122.

Reos atrociſſimorum S.Pontifex ab Eccleſiis extrahi permittit ad public. ſalutem tuendam. numer.10. pag.548.

RIPA.

Vid. etiam *Flumen*. Vid. *Ripaticum*.

Ripæ veniunt appellatione Vallati. Dec.129. numer.32. p.323., & Dec.133. n.51., & 65. p.337.

Ripæ ſequuntur dominium Vallati, ſeu Rivi. Deciſ.133. num.13. 50., & 65. pag.335.

Ampl. quando inter rivum, & adjacentes mediat via. ibid. num.13., & 64. pag.335.

Ripæ cenſentur appendices alvei. Deciſion. 127. num.10. pag.316.

.... Et veniunt in illius venditione. ibid.

Riparum dominium ſpectat ad eum, cujus ſumptibus reparantur, & conſervantur. Dec.129. n.7. pag.321., & Dec.133. n.12. 52., & 53. p.335.

Riparum dominium, & medietatis Alvei rivi, ſive aquæductus ſpectat hinc inde ad poſſeſſores adjacentes. Deciſion.131. num.2. 19., & per tot. pag.329.

....Idque procedit ex obſervantia ferè totius Status Eccleſiaſtici. num.26. pag.330.

Ampl., quod ad eoſdem ſpectet, nedum ripa, ſed & ejus fructus, & arbores. ibid. n.6., & per tot. pag.329.

Contrarium nonnulli tenuerunt, ſed refelluntur. num.9. pag.329.

Lim. in Canalibus navigabilibus. n.28. p.330.

Riparum arbores, & ligna ſpectant ad Dominos prædiorum adjacentium. Deciſ. 129. n. 46. pag.324., & Dec.133. num.42. pag.336.

Riparum dominium ſpectare ad adjacentes probatur ex illius ceſſione cum conſecutione excambii correſpectivi. Dec.131. n.35., p.331.

Riparum dominium non probatur ex actibus geſtis à perſonis intereſſatis. Dec. 133. n.67. p.338.

Ampl., ubi non conſtet de illorum effectuatione. num.68. pag.338.

Riparum dominium, & pertinentia non probatur ex ſolis Bannimentis prohibitivis, publicatis à Gubernatoribus ad inſtantiam Partis. Deciſ.127. num.36. pag.318.

Limit. concurrentibus aliis adminiculis. numer.37. pag.318.

Riparum poſſeſſio, ex quibus probetur. Vid. *Poſſeſſio*.

Riparum in poſſeſſione, cui debeatur Manutentio. Vid. *Manutentio*.

Ripæ Fluminum publicorum ſpectant ad Dominos agrorum adjacentium. Dec.129. num.1. 55., & 69. pag.321., & Dec.133. n.9. p.334.

Lim. quoad protectionem. n.68. pag.325.

Ampl.1. principalem concl. etiamſi intercedat inter Ripam, & Prædia Privatorum adjacentium

tium via publica. num.2., & 63. p.321.
Ampl.2., quod non ſolùm ſpectent Ripæ, ſed & arbores in eis naſcentes. num.3. pag.321., & Vid. ſupra.
Secus eſt in Ripis Fluminis privati, quæ ſpectant ad Dominum Fluminis. num.4. pag.321.
Ampl.3. non obſtantibus actibus Privatorum. num.72. pag.326.
Ripæ Fluminum publicorum ſpectant ad Dominos Prædiorum adjacentium ratione oneris conſervationis earundem. Dec.127. numer.6. pag.316., Dec.129. num.5., & 18. pag.321., & Dec.133. num.10. pag.334.
....Ac ex quo præſumitur Flumen, alveum, & Ripas, ex privatorum adjacentium agris detraxiſſe. Dec.129. num.6. pag.321.
Secus eſt in flumine privato. D.133.n.11.p.335.
Ripæ Fluminum publicorum, tanquam frugiferæ poſſunt per Communitatem collectari. Dec.129. num.79. pag.327.
Riparum Fluminis publici conſervatio ſuſtinetur ab adjacentibus. Deciſ.129. num.5., & 18. pag.321., & Dec.166. n.13. pag.445.
Ampl., quod & cœteri de Univerſitate ad id cogi poſſint per Principem. ibid.n.18. pag.322.
Ripæ Fluminis privati ſpectare debent ad Dominos Prædiorum adjacentium, ubi non conſtat de acquiſitione Soli. Dec.129.n.11.p.321.
Ampl. num.12. pag.321.
In *Ripa* Fluminis non navigabilis cuique poſſidenti licet ædificare. Dec.129. n.38. p.323.
Ripæ continentes quercus debent menſurari pro faciendo repartu Collectarum. Deciſ.127. num.42. pag.318., & Dec.129. n.79. p.327.
Ripas frugiferas gratis, & abſque pretii ſolutione non præſumitur prædiorum venditores concedere voluiſſe, ſi ad eos pertinuiſſent. Deciſion.129. num.70. pag.326.

RIPATICUM.

Ripaticum eſt tenue Datium, quod à tranſeuntibus Flumen de Ripa ad Ripam perſolvitur. Deciſ.177. num.3. pag.477.
Ripaticum eſt de Regalibus Principis. Deciſ.117. num.4. pag.477.
Poteſt tamen per Principem Jus illius in Inferiorem transferri. num.5. pag.477.
.... Et quemadmodum nemo eſt exemptus ab illius ſolutione favore Supremi Principis. num.6. pag.477.
Ita nec evadere poteſt ſolutionem favore Ceſſionarii ejuſdem Principis. n.7. p.477.
Ampl. concurrente Centenaria obſervantia. num.8., & 11. pag.477.
.... Et ex quibus illa probetur. Vid. n.9. p.477.

RIVUS.

Vid. etiam *Ripa*.
Rivus dicitur tenuis fluxus aquæ. Deciſ.133. numer.2. pag.334.
Rivus, ſeu Aquæductus publicus verè, & propriè, quis dicatur. Dec.131. n.1. pag.329.
Rivus quomodo, & ex quibus diſtinguatur a Flumine privato. Dec.133. n.1.3.,& ſeqq. p.334.
Rivus, ſive Aquæductus publicus eſt, ſi derivet à Flumine publico. Deciſion.127. num.13., & 16. pag.317.
.... Vel ejus curſus ſit perennis,& continuus. numer.14.,& 16. pag.317.
Ampl., ubi concurrit uſus plurium privatorum. num.15., & 20. pag.317.
Decl. tamen, quod hujuſmodi probatio eſt præſumptiva, & locum habet, donec Rivus, ſive Aquæductus, vel Flumen probetur eſſe privatum. n.17. pag.317.
Et ob id, ubi probetur privatus, ceſſat præſumptio publicitatis. num.18. pag.317.
Rivi Expurgatio ſpectat ad eum,qui acquiſivit ſervitutem aquæducendæ.Dec.148.n.8.pag.381.
Decl., ut num.9. ibid.
Rivi expurgandi obligatio, quod compræhenſa fuerit in conceſſione uſus aquæ, arguitur ex quantitate pretii. Dec.148. n.15. p.382.

ROMANUS.

Romanæ Curiæ ſtylus. Vid. *Stylus*.
Romani Cives bona poſſidentes in Territoriis Baronalibus, quibus gaudeant exemptionibus. Vid. *Civis*.

S. ROTA.

S. *Rota* non Principis, ſed Judicis figuram gerit. Dec.172. num.10. pag.465.
....Et ob id Conſt. Apoſtolicas non alterat, neque reſtringit, ſed ſubmiſsè exequitur. n.11.p.465.
S. *Rota* non propria, ſed Apoſt. auctoritate fungitur. Dec.118. num.2. pag.294.
S. *Rota* non poteſt procedere in iis, quæ in Commiſſione non continentur. Deciſion.56. numer.21. pag.137.
S. *Rota* ex diſpoſitione *Clem.Auditor* mandat facere id, quod Cauſidicus deficiens in munere ſuo facere debebat. Dec.98. n.32. pag.230.
S. *Rota*, quoties in expeditione Cauſæ occurrit aliqua difficultas, ſolet demandare cauſæ expeditionem, extenſa brevi deciſione. Deciſ.46. n.1. pag.101., & Dec.75. n.1. pag.182.
S. *Rota*, ſi in propoſitione cauſæ pro expeditione oriatur difficultas ſuper modo exequendi Rotalem reſolutionem, & Pars expeditionem expoſtulans probum modum illam exequendi proponat, ſolet illum acceptare extenſa brevi Deciſione. Dec.201. num.1. pag.545.
S. *Rota* in conflictu contrariarum opinionum ſequitur validioribus rationibus innixam. Deciſ.131. num.11. pag.329.
S. *Rota* ſolet reverentèr amplecti Decreta SS.Congregationum. Dec.140. num.45. pag.351., & Dec.190. num.4. pag.514.
S. *Rota* ſolet reverenter amplecti Decreta S. Congreg. Concilii. Dec.55. n.3.,& 5.p.130., Dec. 57.n.7. pag.139., & Dec.142. n.21. pag.358.
S. *Rota* ſolet reverentèr amplecti reſolutiones Sacræ Congr. Immunitatis. Dec.135. num.21. pag.341., Dec.157. num.4. pag.404., & Deciſion.190. num.4. pag.514.
S. *Rota* ſolet Hiſtoricis deferre. Deciſion.97. numer.37. pag.226.
S. *Rota* non ſolet de facili proferre Cenſuras contra Magiſtratus Laicos, & de ratione. Deciſion.118. num.1., & 21. pag.294.
S. *Rota* non ſolet novum acceſſum denegare, dummodo fiat intra limitatum tempus. Dec.158. num.26. pag.409.
S. *Rota*, ubi poſſeſſio non eſt clara, vel bonum jus de facili conducit ad reſolutionem poſſeſſorii, illud cumulat cum petitorio. Deciſ.116. numer.20. pag.290.
S. *Rota* unus ex Auditoribus ſolet intervenire in S. Congr. Immunitatis. Dec.135. n.8. p.340.

S

SÆPES.

SÆpes, & aggeres apponuntur ad circumſcriptionem Dominii. Dec.152. n.7. pag.390.

SAL.

Salis Collecta. Vid. *Firmana Civitas*.
Salis Gabella. Vid. *Gabella in ſpecie*.

SALARIUM.

Salarii conſtitutio probatur ex Teſtibus de facto proprio deponen. Dec.123. n.27. p.306.
Salarium Adminiſtratori bonorum pupilli Conſanguineo non debetur. Dec.97. n.53. p.227.
In *Salarii* ſatisfactionem *Adminiſtrator*, & Exactor poteſt exactum retinere. Deciſion. 123. numur.36. pag.307.
Salarium per *Adminiſtratorem* nunquam petitum, cenſetur remiſſum. Dec.123. n.34. p.306.
Decl. procedere, ut num.35. pag.307.
Salarium Gubernatori, ſive Prætori, à quo ſolvi debeat. Deciſ.125. num.15. pag.311., & Deciſion.126. num.28. pag.314.
Ad *Salaria Officialium* Communitatis contribuere non tenentur Eccleſiaſtici. Deciſion.191. numer.18. pag.517.
Salarium Procuratori in Urbe conſtitutum in annuis ſc.40. non dicitur exceſſivum. Dec.91. num.11. pag.209.
Ampl. num.12. pag.209.
Salarium idem *Succeſſoribus in Officio* præſumitur conſtitutum, ac Anteceſſoribus. Dec.123. num.25. pag.306.

SANCTIONES.

Sanctiones, & Canones favore Eccleſiaſticæ libertatis intelligendi non ſunt, ut foveant abuſus in præjudicium pub. Regiminis, & Fiſci. Deciſ.117. num.3., & 4. pag.292.

SARACENI.

Saracenorum, & Turcarum incurſus, collatis opibus nedum Chriſtianorum Principum, ſed præcipuè Sedis Apoſtolicæ fuerunt repreſſi. num.11. pag.561.

SCIENTIA.

Scientia, & patientia probatur etiam ex conjecturis. Dec.19. n.12. pag.27.
Scientia præciſa, & individua requiritur in præjudicialibus. Dec.21. n.21. p.31., & Dec.41. num.29. pag.91.
Ampl. num.30. pag.91.
Scientia Baronis requiritur, ut actus geſti per Vaſſallos ei præjudicent. Dec.22. n.13. p.33.
Scientia Communitatis, ex quibus arguatur. D.93. num.13. pag.213.
Scientia Conſiliariorum non arguitur ex ſcientia aliorum Miniſtrorum inferiorum. Deciſ.65. num.3. pag.159.
Scientia in Magnatibus, qui per alios negotia gerunt magis præciſa, & individua requiritur in præjudicialibus. Dec.41. n.30. pag.91.
Scientia Officialis non eſt ſcientia Domini. Deciſ.1. num.11. pag.2.
Scientia Officialium non præſumitur omnium, quæ continentur in Codicibus librorum. Deciſ.1. num.10. pag.2.
Scientia Principis arguitur ex obſervantia, & tolerantia Officialium illius. Dec.1. n.8. p.2.
Secus ſi obſervantia, & tolerantia ſit dubia. num.9. ibid.

SCRIPTURA.

Scriptura debet eſſe clara, & non vitiata, ut mereatur executionem. Dec.103. n.6. p.242.
Lim., ubi ſit corroborata ex obſervantia. numer.16. pag.243.
.... Idem procedit in Statuto. n.7., & 16. ib. p.242.
Scriptura contra producentem plenè probat. Deciſ.78. n.22. p.187., Dec.159. nu.6. pag.410., Dec.163. num.36. pag.420., & Dec.164. numer.17. pag.424.
Ampl. etiamſi producta fuerit per compulſum, & in parte, & partibus. n.22. ib. pag.187.
Scripturam producens cenſetur illam confiteri in totum. Dec.78. n.24. pag.187.
Scriptura ex illius uſu dicitur acceptata una cum ſuis requiſitis. Dec.29. n.32. pag.48.
Per *Scripturam* probationem conventionis aſſumens non poteſt illam probare per Teſtes, niſi conſtito de amiſſione Scripturæ. D.28. num.17. pag.44.
Lim., ſi formalis depoſitio Teſtium præceſſit. num.18. ibid.
Sine *Scriptura* etiam probari poteſt Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.
Scriptura deperdita poteſt per modum æquipollentem comprobari. Dec.187. n.15. p.503.
Scripturæ extractæ, etiam ex Archivio privato, ubi publicæ ſint, & authenticæ, plenè probant. Dec.171. n.19. pag.463.
Ampl., ſi ſint adminiculatæ. n.20. pag.463.
Reliqua quoad Archivium. Vid. *Archivium*.
Scriptura non producta non probat. Dec.18. numer.8. pag.25.
Scripturæ fidem adimit error probatus. Dec.176. num.8. pag.475.
Scripturæ originales, ubi deperdi poſſint, non debent deferri ad Domum Viſitatoris, ſed recognoſci in loco congruo, & ſecuro. Dec. 55. n.60. p.134. – Decl., ut n.61., & ſeq. p.134.

SECRETARIUS.

Secretarii Communitatis ex ſimplici atteſtatione non probatur conſuetudo negativa immemorabilis ſolutionis, niſi exhibeantur libri. Dec.187. n.48. pag.506.
Secretario Communitatis in re ſpectante ad proprium munus plenè venit deferendum. Deciſ.163. n.39. pag.421.
Secretarius S. Congregationis Bo. Reg. præſumitur informatus de mente Papæ, & S. Congregationis. Dec.136. ſub n.23. pag.344.

S. SEDES APOSTOLICA.

S. Sedes Apoſt. quoad Onerum impoſitiones. Vid. *Onera in ſpecie*.
S. Sedes magno ære alieno gravata, nedum ob Stat. Eccleſiaſtici indemnitatem, ſed & etiam ob Catholicæ Eccleſiæ neceſſitates. n.10. p.560.
S. Sedem certò ſcimus novem *milliones*, & dimidium, præter alios quamplures, de quibus monumenta non extant, in publicas cauſas erogaſſe. n.15. pag.562.
.... Et ſignanter pro reprimendis incurſibus Saracenorum, & Turcarum. n.11. pag.561.
.... Et ad cohibendos conatus Calvinianorum in Gallia. n.12. pag.561.
.... Et ad aliorum Hæreticorum perfidiam coercendam. n.13. pag.561.

Quæ

Quæ ratio habenda ſit de opibus, quæ in Curiam Romanam obveniunt, ſi cum prædictis ſumptibus comparentur, ex ſententia Card. de Luca. num.16. pag.562.

SEGETES.

Vid. *Fruges*.

SEMINARII TAXA.

Vid. *Congr. Monaſtica*.

SENATUS.

Vid. *Reſpublica*.

SENENSIS.

Senenſis Nomen latiùs patet, quàm verbum *de Senis*. Dec.90. num.8. pag.206.
Senenſem eſſe, & de natione Senenſi differunt inter ſe. Dec.90. n.19. pag.207.
Senenſibus Puellis Legatum dotis factum, quas compræhendat. Vid. *Legatum*.
Tàm ex *Senenſibus*, quàm ex Provincialibus componitur Societas S. Catharinæ Senarum. Dec.90. n.12. pag.207.

SENTENTIA IN GENERE.

Sententia providens commodo ſoliùs Capituli, aliis Eccleſiaſticis non ſuffragatur. Deciſ.7. numer.3. pag.7.
Decl., ut n.7. ibid.
Sententia non afficit non citatos. Dec.19. nu.11. pag.27., & Dec.141. n.44. pag.356.
....Nec adversùs ipſos conſtituit obſervantiam. Dec.141. n.44. pag.356.
Decl., ut num.45. pag.356.
Lim., ubi fuit lata in cauſa Status. Vid. infr.
Sententia conſtituit obſervantiam Judicialem. Deciſ.136. n.22. pag.343.
Reliqua quoad Obſervantiam Sententiæ. Vid. *Obſervantia in particulari*.
Sententia non inducit novam obligationem, ſed declarat id, quod de jure debetur. Dec.155. num.22. pag.398.
Contra *Sententiam* non eſt allegabilis conſuetudo, vel præſcriptio. Dec.22.n.19. p.33.; Et de ratione. num.20. pag.34.
Ampl. num.21. pag.34.
In *Sententia* diſcretiva locutio arguit diverſum Judicium, & caſuum exceptuationem. Deciſ.160. num.5. pag.412.

SENTENTIA IN SPECIE, ET QUOAD SPECIALIA.

Sententia à Partibus *acceptata* facit rem claram, & manifeſtam. Dec.91. n.5. p.209., & Deciſ.93. n.12. pag.213.
.... Nec poteſt impugnari. Dec.93. n.3. pag.212.
Sententia per tranſactionem acceptata, non poteſt impugnari. Dec.125. n.5. pag.310., & Dec.126. num.11. pag.313.
Sententiæ acceptatio habet vim rei judicatæ. Deciſ.108. num.8. pag.260., & Dec.109. numer.7. pag.262.
Sententia antiqua ultra centum annos præſumitur valida, & juſta. Dec.34. n.24. pag.57.
Sententia antiqua probat etiam ſine actis. Dec.33. n.7. p.53., & Dec.34. n.25. pag.57.
....Idque procedit in Sententia lata ſuper jurepaſcendi. n.8. ibid. pag.53.
Ampl.1., ubi talis Sententia adducatur per modum exceptionis. n.9. pag.53.
Ampl.2., ubi conſtet de illius ſubſecuta obſervantia. n.10. p.53., & Dec.34. n.26. p.57.
Sententiæ antiquæ probant etiam ſine actis bona eſſe Emphyteutica. Dec.40. n.25. pag.86.
Sententia antiqua in Judicatum tranſacta pro veritate habetur. Dec.33. n.5. pag.53.
Ampl. non ſolùm favore ejus, qui illam reportavit, ſed & illius Ceſſionarii. n.6. ib. p.53.
Duæ *Sententiæ conformes* debent eſſe validæ, & juſtæ, ut locum habeat *Statutum de duabus*: Dec.11. num.2. pag.13., Dec.91. n.2. p.208., & Dec.93. n.1. pag.211.
Duæ *Sententiæ conformes* vigore Statuti Eugubii habent vim trium. Dec.33. n.2. p.53., & Deciſ.34. n.2. pag.55.
Ampl. num.3. pag.55.
....Idem procedit ex Statuto Urbis. Dec.83. nu.1. p.194., & Dec.111. n.101. pag.274.
Ampl. quamvis adſit intermedia Sententia contraria. n.2. pag.194.
Tres *Sententiæ conformes* faciunt rem judicatam. Dec.64. n.1. p.157., & Dec.66. n.2. pag.160.
Sententiæ contrariæ ex acquieſcentia malum Jus acquieſcentis arguitur. Dec.97. n.55. p.227.
Sententia in judicatum tranſacta facit rem claram, & notoriam. Dec.125. n.4. pag.310., D.126. n.10. p.313., & Dec.173. n.5. pag.467.
Sententiæ in judicatum tranſactæ pro veritate habentur. Dec.85. nu.26. p.199., Dec.86. nu.5. p.200., & Dec.87. n.6. pag.202.
....Nec in dubium ſunt revocandæ. Dec.86. nu.6. p.200., & Dec.87. n.7. pag.202.
Sententiæ in Judicatum tranſactæ, & à Partibus acceptatæ non ſunt refricandæ. Deciſ.55. numer.4. pag.130.
Sententia Appellatione non proſecuta *tranſit in Judicatum*. Deciſ.194. num.1. pag.528.
Et Vid. *Appellans*.
Sententia ob non tranſportationem actorum intra biennium *tranſit in Judicatum*. Dec.141. num.3. pag.353.
Sententia injuſta nunquam *tranſit in Judicatum*. Dec.11. n.1. pag.13.
Sententia injuſta non meretur nomen *Sententiæ*. Dec.10. n.7. pag.12.
Sententiæ Juſtitia reſultat ex Deciſionibus. D.22. n.1. p.32.
Vid. etiam *Deciſio*.
Pro *Sententiæ validitate*, & *Juſtitia* ſemper præſumitur, donec contrarium probetur. Deciſ.72. num.25. pag.175., & Deciſ.163. numer.14. pag.418.
Sententiæ validitas reſultat ex requiſitis *Deciſ. Caputaquen*. Dec.33. n.4. pag.53.
Sententia eſt nulla ob defectum Citationis ad Sententiam. Dec.141. n.4. pag.354.
Lim. ubi loco illius executa fuerit alia, juxta ſtylum loci, æquipollens. n.6. pag.354.
Sententia, & res judicata *lata* contra *Anteceſſores* Collegii reſpectu Succeſſorum dicitur res inter alios acta, nec illos afficit. Dec.155. numer.23. pag.398.
Sententia lata in gradu appellationis dicitur de appendiciis primæ, & ſubjacet illius foro. Dec.34. n.3. pag.55.
Sententia lata auditis Partibus, & *Teſtibus* hinc inde examinatis, & viſis viden., non poteſt dici lata ſine proceſſu. Dec.34. n.23. pag.57.
Sententia lata per Contradictas, ubi ab ea appellatum non fuit, & ſolutæ fuerunt expenſæ litis habetur pro lata in contradictorio Judicio.

cio. Dec.18. n.12. pag.25., & Deciſ.21. numer.16. pag.31.
Ampl., quod dicatur tranſiiſſe in rem judicatam. num.17. ib. pag.31.
Sententiæ latæ cum legitimo contradictore, & in Cauſa ſtatus faciunt jus etiam quoad non citatos. Dec.85. n.9. p.198., Dec.87. num.5. p.202., Dec.131. n.34. pag.331., & Dec.172. num.3. pag.464.
Sententia lata contra Eccleſiaſticos cum legitimo Contradictore in eadem cauſa, pro veritate habetur. Dec.102. n.30. pag.240.
Et tanquam in cauſa Status facit jus, etiam quoad non citatos. n.31. ib. pag.240.
Sententia lata inter diverſas perſonas non eſt allegabilis. Dec.187. num.45. pag.506.
Sententia lata vigore Commiſſionis Sanctiſſimi procedendi *appellatione remota* eſt inappellabilis. Deciſ.116. num.2. pag.288.
....Et facit rem judicatam. ibid.
Sententia lata extra diem citationis ad Sententiam eſt nulla. Dec.141. n.5. pag.354.
Limit. concurrente ſtylo in contrarium. numer.8. pag.354.
Sententia lata in poſſeſſorio non præjudicat *in petitorio*. Dec.131. num.42. pag.332.
Sententia lata in Tribunali laico Eccleſiaſticos non afficit. Dec.7. n.2. pag.7.
Lim., & decl., ut nu.4. ibid.
Ampl. lim. num.5., & 6. pag.7.
Sententia lata à Tribunali laico contra Eccleſiaſticos eſt ipſo jure nulla. Dec.6. n.6. pag.6.
Lim.1., ubi contineat temperamentum, & œconomicam proviſionem. n.7. Et de ratione num.8. ibid. pag.6.
Lim.2., ubi ſententia fuerit acceptata ab Eccleſiaſticis, quia tunc ſuſtinetur in vim pacti. num.9. ibid.
Sententia prior tollitur per *poſteriorem* contrariam, latam in gradu appellationis. Deciſ.21. numer.18. pag.31.
Sententia, ita juſtitia ſuadente, *proferri debet* etiam contra Supremum Principem. Dec.129. numer.74. pag.326.

SENTENTIA IN PARTICULARI.

Sententia Judicis debet eſſe conformis libello, ſive Monitorio. Dec.195. num.5. pag.531.
Sententia Principis Supremi non poteſt retractari, ſub prætextu lœſionis, niſi prius viſis, ac integrè tranſportatis actis. Dec.163. n.12. p.418., & Dec.164. num.6. pag.423.
Ampl. procedere etiam in Sententia cujuſvis Judicis Pedanei. n.13., & de ratione. num.14. pag.418., & Dec.164. n.7. pag.423.
Sententia Rotalis excedens limites Deciſionum eſt nulla. Dec.5. num.5. pag.5.
Ampl. num.9., & 10. ibid. pag.5.
..... Et dicitur excedere limites Deciſionum, ſi determinet Clericis licere carnes in quibuſvis Macellis emere; Deciſio verò concedat ſolùm exemptionem à Gabella. Dec.5. numer.6. pag.5.
Sententia Rotalis non dicitur à Deciſionibus difformis, ſi canonizet id, quod venit in neceſſariam conſequentiam eorum, quæ in Deciſ. continentur. Dec.40. n.1. pag.83.
Sententiæ Rotalis Juſtitia reſultat ex Deciſionibus. Dec.22. num.1. pag.32.

SERVITUS.

Servitus à principio erat penitùs ignota. Dec.52. num.4. pag.119.
Servitus eſt qualitas fundo ſuperimpoſita, quæ ſecum trahere non poteſt ipſius fundi ſubſtantiam. Dec.131. n.8. pag.329.
Servitus ad differentiam dominii, non habet naturalem Cauſam. Deciſ.133. nu.19. pag.335.
Servitus, nec præſumitur, niſi de illius impoſitione doceatur, vel probetur legitimè præſcripta. Dec.133. num.20. pag.335.
Servitus non præſumitur conſtituta ſuper ſpatio terræ longitudinis conſiderabilis pro conſiciendo aquæductu. Dec.133. n.36. pag.336.
De *Servitute* Teſtibus deponentibus præferuntur Teſtes deponentes pro libertate. Deciſ.23. num.6. pag.36.
Servitus, ſivè obligatio Communitatis præſtandi annuam Oblationem non probatur ex teſtibus examinatis ad perpetuam.. Dec.103. numer.17. pag.243.
....Nec ex teſtibus deponentibus metu excommunicationis abſque eo, quod fuerint formitèr repetiti. n.18. ib. pag.243.
Servitus uſus aquæ debet induci, aut pacto, aut natura, aut antiqua conſuetudine. Dec.49. num.11. pag.111.
Servitutis aquæ ducendæ habens commodum, debet etiam ſentire onus expurgationis ad eamdem ſervitutem conſervandam. Dec.59. numer.6. p.145., & Dec.131. n.25. pag.330.
Servitutem aquæ ducendæ habens, non poteſt aliis aquam concedere. Dec.133. n.49. pag.337.
Servitutem aquæ recipiendæ habens Prædium inferius, ad quæ teneatur. Vid. *Prædium*.
Servitus Juriſpaſcendi in bonis Eccleſiæ eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ſecus communicatio paſcuorum inter laicos. Dec.11. nu.16., & 17. pag.15.
Servitus Juriſpaſcendi, ubi conventa non eſt toto anni tempore, prædiorum Domini poſſunt illa ad culturam reducere. D.77. n.3. p.184.
....Et clauſuras facere, cuſtodiendorum fructuum cauſa. n.4. ibid.
Servitutem habens in loco, Jus habet in Jure loci, non in corpore. Dec.129. n.24. pag.322.
Secus eſt in habente dominio fundi. ib. p.322.
In *Servitutibus* activis venditor compelli nequit ad eas, nec pro eiſdem tenetur de evictione. Dec.22. n.38. pag.35.
Ad *Servitutem* negativam, ſive Jus prohibendi conſtructionem novorum Molendinorum præſcribendam requiritur prohibitio cum ſubſecuta acquieſcentia per tempus habile ad præſcribendum. Dec.149. n.8., & 10. p.383., & de ratione. n.11. ibid.
.... Idem eſt in qualibet materia facultativa. numer.9. pag.384.
In *Servitutibus* negativis non datur poſſeſſio, & ob id præſcriptio non currit, niſi à die prohibitionis. Dec.149. n.12. pag.383.
Secus eſt in ſervitutibus affirmativis. numer.13. pag.384.

SERVUS.

Vid. *Dominus*.

SIGNATURA GRATIÆ, ET JUSTITIÆ.

Signatura Juſtitiæ ipſum Principem repræſentat. Dec.111. n.8. pag.268.

Signatura Gratiæ, vel Juſtitiæ, ubi agitur de executione lit. Apoſtolicarum ſolet reſcribere cum Clauſula – *Parito lit. arbitrio*. Dec.111. n.5. p.268., & Dec.144.n.2. pag.362.

Signatura Juſtitiæ quomodo reſcribere ſoleat in Cauſis profanis, quando vult committere Cauſas in ſuſpenſivo. Dec.111. n.6. p.268.

Signaturà Juſtitiæ, ubi Sententiæ ſint in aliquo conformes, ſolet reſcribere – *S.P. Conformium in ea parte, in qua ſunt Conformes*. Deciſ.66. n.1. pag.160.

Signatura Juſtitiæ, ubi reſcripſit cum Clauſula – *S.P.* non eſt allegabilis nullitas mandati. Dec.139. n.8. pag.347.

SINGULA.

Singula, quæ non proſunt, ſimul juncta ſufficiunt. Deciſ.72. num.7. pag.174., & Dec.176. numer.7. pag.474.

SINGULI.

Singuli de Univerſitate aliud ſunt, aliud Univerſitas. Dec.60. n.7. pag.148.

Singuli de Univerſitate non poſſunt præjudicare, Juri univerſo Conſilio quæſito. Deciſ.170. num.5. pag.460.

Singulorum intereſſe in concernentibus public. Conſilium non poteſt præjudicare iis, qui non conſenſerunt. Dec.51. n.51. pag.118.

Singulorum, quod eſt ratione particularis patrimonii, Univerſitatis eſſe non dicitur, nec è contra. Dec.44. n.18. p.96., & Deciſ.129. numer.61. pag.325.

Singulorum ex facto nec Jus, nec præjudicium Univerſitati infertur. Dec.60. n.8. pag.148.

Ad *Singulos* quando Electio pertinet, quomodo regulanda ſuffragia. Vid. *Electio*.

Ad *Singulos*, uti ſingulos quando Juſpatronatus, & Juſpræſentandi pertineat. Vid. *Juſpatronatus*. Vid. *Juſpræſentandi*. Vid. *Nominatio*.

Singulis Civitas, ſive Communitas non tenetur ſuum particulare patrimonium communicare. Dec.127. num.28. p.317., & Dec.129. num.60. pag.325.

Quod à *Singulis* debetur, à Communitate non debetur, & è contra. Dec.44. n.18. pag.96.

SITUATIO.

Situatio feudi probatur ex obſervantia deſumpta ex ſolutione Datiorum. Deciſion.116. numer.45. pag.292.

De *Situatione* locorum ſuæ Diœceſis Epiſcopus præſumitur optimè informatus. Deciſ.177. n.27. pag.479.

SITUS.

Situs pretii Juſtitia, vel injuſtitia. Vid. *Pretium*.

SIXTUS PP. IV., ET V.

Vid. etiam *Conſtit. in ſpecie*.

Sixtus IV. indixit Cenſum Apoſtolicum. Dec.193. num.3. pag.524.

Sixtus V. erexit *Gabellam Alearum*, & Appaltum reduxit ex ſc.7000., ad 5000., & de ratione. Dec.17. n.3. pag.23.

Sixtus V. per ſpecialem Conſtitutionem prohibuit alienationes in Univerſitates, & alios Forenſes abſque S. Sed. licentia. Deciſion.112. n.1. pag.277., & Dec.113. numer.1. pag.280.

.... Dictamque Conſt. confirmarunt quamplures Succeſſores Pontifices. n.2. ibid. pag. 277., & Dec.113. n.2. pag.280.

.... Dictæ Conſtitutiones comprehendunt etiam Univerſitates Eccleſiaſticas. n.4. p.280. -- Et de ratione. n.7., & 8. pag.280.

.... Ac omnes perſonas in quavis Eccleſiaſtica dignitate conſtitutas, & ſpeciali mentione dignas. n.6. pag.280.

.... Et nedum alienationes futuras, ſed etiam præteritas. n.9. 10., & 17. pag.280.

.... Et excludunt Beneplacitum præſumptum, & verum requirunt. n.10., 26., & 27. pag.280.

.... Earum finis, qualis fuerit. n.7. pag.280.

Sixtus V. diſpoſuit, ut in alienationibus bonorum Communitatis intereſſet Beneplacitum Apoſtolicum. Dec.68. n.11. pag.165.

SOCIETAS.

Societas quando dicatur Leonina. Dec.93. nu.29. pag.215., & Dec.126.n.32. pag.315.

Societas Leonina non eſt toleranda. Dec.93. numer.29. pag.215., Dec.125. n.23. pag.312., & Dec.126. n.33. pag.315.

Societas S. Catharinæ Senen. componitur tam ex veris Senenſibus, quàm ex Provincialibus. Dec.90. n.12. pag.207.

SOCIUS.

Socius admiſſus ad Societatem affictus ſuccedit in Juribus Socii. D.156. n.33. 34., & 38. p.403.

Ampl. etiamſi Communitas admiſſum non recognoverit. num.35. pag.403.

Decl., ut num.36. pag.403.

Reliqua. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

Socius habens in lite coæquale intereſſe, tenetur & ipſe ad expenſas contribuere. Dec.93. numer.2. pag.212.

Ampl.1., etiamſi lis terminata non fuerit. num.5. ib. pag.212.

Ampl.2., etiamſi lis fuerit deperdita, dummodo Cauſa litigandi fuerit juſta. num.9. ibid.

Ampl.3., ubi reportata fuit victoria. n.10. p.212.

Socius in lite Communi pari victoria frui non debet, & æqualibus expenſis nen ſubjici. D.91. num.21. p.210., Dec.92. n.1. p.211., & Dec.93. num.26. pag.214.

Socio Privilegium Juriſpaſcendi indultum, Conſocio non communicatur. Dec.85. n.33. p.199.

Socii Gabellarum, & proventuum Communitatis habent ad invicem mandatum ad agendum. Dec.156. num.39. pag.403.

.... Illudque Conductor Principalis, ſine Communitatis mandato Sociis communicat. numer.40. pag.403.

SOLEMNITAS.

Solemnitas requiſita non in ipſius actus ſtipulatione, ſed ex poſt, dicitur extrinſeca. Dec.113. num.23. pag.281.

....Et poteſt ex lapſu temporis præſumi. n.24. p.281.

Solemnitates, an, & quando requirantur in alienatione bonorum Eccleſiæ, Minorum, Communitatum. & Univerſitatum. Vid. *Alienatio*.

Solemnitates requiſitæ in principali diſpoſitione, non exiguntur in illius declaratione. Dec.39. num.69. pag.81.

Solemnitates requiſitæ in contractu Communitatis præſumuntur ex lapſu longi temporis. Deciſ.37. num.30. pag.70.

Solemnitates, quæ requirantur in tranſactione inita per Communitatem. Vid. *Tranſactio*.

Solemnitates non requiruntur in contractu inito cum Supremo Principe. D.39. n.68. pag.81.

....Nec in Tranſactione cum eodem inita. ibid.

So-

Solemnitates non requiruntur in actu facto in ſequelam præcedentis diſpoſitionis. Deciſ.39. num.71. pag.81.
Solemnitates unà cum interventu Cauſæ requiruntur in Tranſactione inita per Pupillum, & Communitatem. Dec.44. num.34. pag.96.
Solemnitates requiſitæ in deliberatione Appaltus Communitatis. Vid. *Deliberatio*.
Solemnitas fidejuſsoris approbandi per publ. Conſilium poteſt ſuppleri per æquipollens, & aliis modis. Vid. *Deliberatio*.
Solemnitatis defectus allegari nequit per Univerſitatem in contractu, qui fuit eidem valdè utilis. Dec.68. n.21. pag.166.
Solemnitates præſumuntur ex lapſu longi temporis. Dec.39. num.72. pag.81.
Solemnitatum præſumptio ſuffragari nequit, ubi illæ pro forma requiritur, quod appareant ex Inſtrumento. Dec.112.n.34. pag.279.
Solemnitatum defectum, non autem conſenſum ſupplet confirmatio. Dec.108.n.9. pag.260.
.... Et nil operatur non ſubſiſtente ſubjecto confirmato. n.10. pag.260.
Sine *Solemnitatibus* Tranſactio inita per Communitatem eſt de jure nulla. Dec.44. n.27., & 34. pag.96.

SOLITUM.

Solitum, & uſus, ex quibus probetur. Deciſ.39. num.32. pag.78.
Solitum in Adminiſtratore. Vid. *Adminiſtrator*.

SOLLICITATOR.

Sollicitatoris, & Agentis munus una, & eadem perſona poteſt explere. D.94. n.7. pag.216.

SOLUM.

Soli Dominium. Vid. *Dominium*.
Solo cedit Planta. Dec.127.n.44. pag.318.
Solum proprium diù incultum dereliquiſſe Privatus non præſumitur. Dec.152. n.11. pag.391.
In *Solo* proprio unicuique licet ædificia, & molendina conſtruere. Dec.149. n.1. pag.383.
Ampl., quod prætendens habere ſervitutem negativam, ſive Jusprohibendi ædificium tenetur docere de titulo, vel ex privilegio, vel pacto, vel conſuetudine. Deciſio.1.149. numer.2. pag.383.
Subampl., quod probationes ad hujuſmodi effectum debeant eſſe concludentes. Dec.149. num.14. pag.384.
In *Solo* proprio, non in alieno quiſque ædificare præſumitur. Dec.129. n.30. pag.323.

SOLUTIO IN GENERE.

Solutio præſumpta excluditur, ubi debitum, quod ſolutum aſſeritur, indebitum prætenditur. Dec.93. num.34. pag.215.
Solutio potius referri debet ad agnitionem proprii debiti, quàm ad negligentiam. Deciſion.177. num.30. pag.479.
Solutiones annorum præcedentium probantur ex ſolutionibus ſubſequentium. Deciſion. 110. num.16. pag.265.
Solutio facta ſub conditione obligationis Communitatis illam non obligat, ſi Communitas obligationem non acceptavit. Deciſion. 171. num.28. pag.463.
Solutio facta Communitati probatur ex adnotatione facta in publicis libris. Deciſion.10. numer.25. pag.13.
Solutio facta ab Univerſitate, ſive Collegio in ſequelam mandati Principis, dicitur facta ex cauſa neceſſaria. Dec.154. n.8. pag.393.
Solutiones factæ per Officialem à Publico deputatum probantur ex libris per eum retentis, & conſcriptis. Dec.110. num.11. pag.265.
Ampl. pluribus modis, ut in verb. *Liber*.
Solutio eſt facienda in moneta, in qua fuit facta promiſſio, vel in alia æquivalenti tempore ſolutionis, ſi non fuit immutata bonitas intrinſeca. Dec.193. n.6. pag.524.
Ampl.1., ubi pluriès valor monetæ alteratus fuerit. num.9. pag.524.
Ampl.2. concurrente Centenaria obſervantia. num.10. pag.525.
Solutio minoris ſummæ demandatur, ubi certa liquidatio haberi nequit. Dec.47. n.15. p.104.
Decl., ut ibidem.
Solutione duplici idem debitum non debet ſatisfieri. Dec.192. num.28. pag.522.
Solutio unica cedere nequit in extinctionem duplicis debiti. Dec.176. n.9. pag.475.
Solutione unica ex æquitate cogendi non ſunt Religioſi reſtituere poſt multos annos id, quod minutatim receperunt inſerviendo in Vinea Domini. Dec.107. num.32. pag.259.

SOLUTIO IN SPECIE.

Solutio Collectarum. Vid. *Collecta*.
Solutio Onerum probatur ex partitis ſolutionum. Dec.112. num.35. pag.279.
Solutio Onerum, ſive Taxarum, ad quem pertineat, arguitur ex qualitate rerum, ſuper quibus fuerunt indicta. Dec. 187. n.12. pag.503.
Ampl. etiam ſi deinde loco taxæ ſolutio ſubrogata fuerit in certa quantitate. num.13. ibid.
Solutionis Onerum, & Collectarum negativa, quomodo probanda. Vid. *Negativa*.
Ad *Solutionem Onerum*, ſive *Taxarum* contribuere ſolùm debent illi, pro quorum commodo, & utilitate eadem Taxa fuit indicta. Dec.187. num.11. pag.503.
Ad *Solutionem* Onerum Cameralium indictorum à Sum. Pontificibus omnes Subditi S. Sedis indiſtinctè tenentur. Dec.12. num.18. pag.16., & Deciſion.140. num.15. pag.349.
Solutio Pretii rei emptæ probatur ex inſtrumento. Dec.68. num.8. pag.165.
Solutio Pretii paſcuorum, ubi juſpaſcendi ad Communitatem pertinet jure Dominii, non eſt ſpecies gabellæ, ſed pretium herbarum. Deciſ.54. num.22. pag.126.
....Et ad illud tenentur omnes tàm Laici, quàm Eccleſiaſtici. num.22., & 23. ibid. pag.126.
Sed vid. *Juſpaſcendi*.
A *Solutione* Poenæ excuſandus eſt is, qui fraudem ſine dolo commiſit. Deciſion.136. numer.29. pag.344.
Ex *Solutione* Salarii facta uni Depoſitario non arguitur, quod Diſtrictus, & Comitatus idem ſint. Dec.177. num.43. pag.480.
Solutio Taxarum. Vid. *Taxa*.
Solutiones, & Exactiones Tributorum laicalium per Eccleſiaſticos, & laicos reſpectivè factæ non præjudicant Immunitati Eccleſiaſticæ. Dec.162. num.17. pag.415.

SPATIUM.

Spatium quinque pedum inter Vicinorum prædia liberum relinqui debet. Dec.127. n.29. p.317.

SPE-

SPECIALITAS.

Specialitas derogat generalitati. Deciſion.8. numer.18. pag.9.

SPECIES.

A *Specierum* ſubſequenti deſignatione determinatur genus præcedenter expreſſum. Dec.188. num.12. pag.509.

SPICANDI JUS.

Vid. *Jus in ſpecie*.

SPICÆ.

Spicarum, ubi Communitas eſt Domina. Vid. *Communitas quoad ſpecialia*.

SPOLETI CIVITAS.

E *Spoleti Civitate* an.1354. Guelfi fuerunt expulſi à Gibellinis. Dec.168. n.2. pag.452.

Spoleti Civitati Caſtrum Arronis quomodo, & quibus pactis donatum fuerit, &c. Vid. *Caſtrum in particulari*.

SPOLIATOR.

Spoliator tenetur reficere damna, etiam ab aliis facta, poſt commiſſum ſpolium. Deciſion.121. num.12. pag.300.

Spoliator tenetur reſtituere fructus perceptos, & qui percipi poterunt, ac perceptos, etiam ab aliis. Deciſion.122. num.10. pag.303.

SPOLIATUS.

Spoliato tantùm competit reintegratio. Dec.121. num.19. pag.301.

SPOLIUM.

Vid. etiam *Spoliator*.

Spolium Judiciale, quando æquiparetur violento. Dec.62. n.26.pag.154., & D.63.n.24. p.156.

Spolium violentum committitur, quando quis propria auctoritate poſſeſſionē ingreditur, alium eijciendo. Dec.121. num.2. pag.299.

Spolium violentum dicitur proveniens ex facto Partis, non Judicis. Dec.66. n.12. p.161.

Spolium violentum dicitur, ubi procedatur etiam mediante facto Birruariorum exequentium, abſque Judicis mandato. Dec.121. n.5. p.300.

....Immo factum ipſius Judicis nullitèr, & privata auctoritate procedentis, dicitur factum Partis. num.6., & 16. pag.300.

....Nec excuſat à ſpolio violento. ib., & n.17.p.300.

Ampl. num.7. pag.300.

Spolium violentum, ex quibus actibus probetur. Dec.122. num.2. pag.303.

....Probatur ex antiqua poſſeſſione ſpoliati, & moderna Rei conventi, abſque ullo titulo. n.3. pag.303., & Dec.121. n.8. pag.300.

....Ex deliberatione nulla ex defectu citationis, & crediti. Dec.66. num.11. pag.161.

....Ex teſtibus deponentibus de perceptione fructuum, facta propria auctoritate. Dec.121. num.7. pag.300.

....Ex actibus, de quibus. num.13. pag.300.

....Ex confeſſione occupationis bonorum, emiſſa ab ipſo ſpoliante. num.14. pag.301.

....Ex judicato decernente reintegrationem. numer.18. pag.301.

Spolium violentum non excluditur ex privilegio Manus Regiæ. Dec.121. n.11. pag.301.

Spolium violentum ſequitur quemcunque poſſeſſorem, cum obligatione reſtituendi fructus uſque ab initio. Dec.65. n.11. pag.159.

Decl., ut num. ſeqq.ibid. pag.159.

In *Spolio* violento reſtitutio fructuum fieri debet à die ſecuti ſpolii. Dec.61. num.35. pag.153., & Dec.62. num.27. pag.155.

Lim.1., ubi concurrat titulus ſaltem coloratus. Dec.66. num.3. pag.160.

Lim.2., ubi agatur de Spolio judiciali, in quo ſolùm debentur à die motæ litis. Deciſion.65. num.1. pag.159.

Decl. lim. non procedere, ubi in judiciali concurrat mala fides. num.2. pag.159.

In *Spolio* violento reſtituendi ſunt fructus, nedum percepti, ſed & qui percipi potuerunt. Deciſ.121. num.3., & 25. pag.299., & Deciſion.122. n.1. 10., & 12. pag.303.

Ampl., quod reſtituendi etiam ſint fructus ab aliis percepti. Deciſ.121.num.12. pag.301.,& Dec.122. n.10. pag.303.

In *Spolio* judiciali reſtituendi ſunt ſolùm fructus percepti. Dec.121. num.4. pag.299.

In *Spolio* liquidatio fructuum probatur ex relatione Periti concorditer electi. Deciſ.121. n.20. pag.301.,& Dec.122. n.11. pag.303.

In *Spolio* pro liquidatione fructuum plurimùm attendi debent locationes.Dec.121.n.22. p.301.

Spolii actio tranſit ad hæredes. Deciſion.61. numer.2. pag.150.

SPONSIONES.

Sponſiones factæ à Populo, quamvis ex cauſa pub. boni non ligant Eccleſiaſticos. Deciſ. 191. num.10. pag.517.

Lim., ubi Eccleſiaſtici conſenſerint, & intervenirit Beneplacitum Apoſtolicum. n.11. p.517.

STABILIA.

Stabilium fructus, ad quam rationem calculandi. Vid. *Fructus quoad liquidationem*.

STATUS.

Status Beneficii nec Patronus, nec Epiſcopus valet immutare. Vid. *Patronus*.

Super *Statu* rei de præſenti, non de præterito ferendum eſt judicium. Dec.126. n.21. p.314.

Rebus in eodem *Statu* manentibus intelligitur obligatio. Vid. *Obligatio*.

In Cauſa *Status* lata ſententia. Vid. *Sententia*.

In Cauſa *Status* Teſtes examinati. Vid. *Teſtis*.

STATUS ECCLESIASTICUS.

Status Eccleſiaſtici Barones. Vid. *Baro*.

Status Eccleſiaſtici Communitates. Vid. *Communitates Status Eccleſiaſtici*.

Status Eccleſiaſtici Gubernatores. Vid. *Gubernator*.

Ad totum *Statum Eccleſiaſticum* extenditur Ægidiana. Dec.1. num.6. pag.2.

In *Statu Eccleſiaſtico* adſunt Conſtitutiones revocatoriæ Exemptionum ab omnibus oneribus. Dec.85. num 15. pag.198.

.... Decl. procedere in exemptionibus ab oneribus, ſecùs in aliis. num.27. p.198.

Vid. *Conſtit. in ſpecie*.

In *Statu Eccleſiaſtico* omnia bona ſita intra limites Feudi præſumuntur allodialia. Deciſion.51. num.54. pag.118.

In *Statu Eccleſiaſtico* tàm immediato, quàm mediato locum habet Bulla Bo. Regiminis. Deciſ.69. num.1. pag.167.

In *Statu Eccleſiaſtico* non fuit uſu recepta diſpoſitio *Text. in l. Sancimus C. de Jur. Prothomis*. Deciſ.186. num.7. pag.499.

....Vel locum obtinet tantùm in Feudis. n.8. ib.

In *Statu Eccleſiaſt.* Pharmaca taxanda ſunt à Prothomedico Collegii Medicorum Urbis. Deciſ.101. num.2. pag.235.

Quod

Quod procedit etiam in Urbe.n.2. pag.235.
Decl. tamen, quod facultas hujuſmodi per Pium IV.,quoad Civitatem Cæſenæ,translata fuit in Priorem Collegii Medicorum d. Civitatis. num.4., & ſeqq. pag.235.
In *Statu Eccleſiaſtico* Papa Eccleſiaſticis Tributa, & Onera imponit non auctoritate laicali, ſed Pontificia. num.1., & 2. pag.552.

STATUTUM IN GENERE.

Statutum contra Jus non poteſt condere Populus recognoſcens Principem. Dec.1. n.4. pag.1.
.... Nec inferior à Principe non recognoſcente Superiorem. Deciſ.47.num.24. pag.104.
Statutum, ut mereatur executionem, debet eſſe clarum, & non vitiatum. Dec.103. n.7. p.242.
Lim., ubi ſit roboratum ab obſervantia. numer.16. pag.243.
Statuti inſertio in volumine Statutorum, illud roborat. Dec.1. n.14. pag.2.
Non procedit, ſi ignoretur tempus inſertionis, & appareat poſtea additum. ibid. pag.2.
Statuti diſpoſitio eſt omnino adimplenda. Deciſion.98. num.35. pag.230.
Statuti, & legitimæ Conſuetudinis vires pari paſſu procedunt. Dec.189. n.5., & 7. pag.512.
Statuti Obſervantiam Papa demandans ad effectum obviandi fraudibus, cenſetur prohibuiſſe omnes modos, quibus fraus committi poterat. Dec.116. num.24. pag.290.
Statutum circa Eccleſiæ reparationem eſt ſervandum. Dec.141. num.31. pag.355.
Statutum circa electionem Conſulum, quomodo ſervandum. Vid. *Conſul*.
Statutum ſi diſponat, quod in locum Conſiliarii defuncti admitti debeat is, qui ſit de eodem *Parentado*, *e Caſata*, admitti non debet ille, qui eſt de Familia contentiva. Deciſion.98. num.21. pag.230.
A *Statuto* electus, vel nominatus dicitur habens qualitates ab ipſo præſcriptas. Deciſion.97. num.30. pag.225.
Statutum Laicale aliquid, etſi momentaneum, diponens con. Eccleſ. libertatem non ſuſtinetur. Dec.18. num.27. pag.26.
Statutum Laicale ex defectu Poteſtatis Clericos non compræhendit. Dec.102. n.15. pag.238.
Ampl. etiamſi fuerit à Papa ſpecificè confirmatum. n.16. Et de ratione. n. 17. pag.238.
Statuta Laicalia ex defectu Juriſdictionis non afficiunt Eccleſiaſticos, eorumque perſonas. Dec.191. num.7. pag.517.
Statuta vetera, innovata remanent per novam legem, ſive Conſt. factam à Principe. Deciſion.189. num.1. pag.511.
.... Et hæc nova lex, tanquam novi ſtatus inductiva, debet inviolabilitèr obſervari.n.3.p.511.
Ampl. num.8. pag.512.
Statutis, legibus, & Conſtitutionibus, an derogare poſſit Card. Legatus. Vid. *Card. Legatus*.

STATUTUM

QUOAD ILLIUS CONFIRMATIONEM.

Statuta contra jus, vel Conſtitutitiones Principum *confirmari* poſſunt per Barones. Dec.1.n.5. p.1.
Statuti contra jus *confirmatio* facta à Principe, ut operetur, requiritur in Principe notitia injuſtitiæ *Statuti*. Dec.1. n.13. pag.2.
Statutum Laicale à Papa *confirmatum* evadit Papale. Deciſ.102. num.19. pag.239., & Deciſ.174. num.22. pag.471.
.... Et per non uſum, ſive contrarium uſum, vel obſervantiam reddi nequit inefficax. numer.23., & 32. pag.471.
Ampl., ubi *confirmatio* ſit munita clauſula *ſublata*, *& decreto irritanti*. num.24. pag.471.
Statuti Laicalis *Confirmatio* facta à Papa, etiam in forma ſpecifica, ut Clericos compræhendat, requirit expreſſam mentionem Eccleſiaſticorum, & ipſorum bonorum. Deciſ. 102. numer.17. pag.238.
Decl. procedere, ubi nec in Bulla *confirmante*, *nec in Statuto cofirmato* aliqua facta ſit mentio Eccleſiaſticorum. num.18. ibid.
Secus, ubi in Statuto confirmato de Eccleſiaſticis aliquid explicitè, vel implicitè diſponitur. ibidem. pag.238.
....Et ex quibus talis compræhenſio Eccleſiaſticorum probetur. n.20., & ſeqq. pag.239.
Statutum novum, etiam Juri Communi, & antiquis Statutis contrarium ſufficit, quod ſit *confirmatum* in forma communi, ubi eſt honeſtum, & juſta cauſa fulcitur. Dec.169. n.6. p.456.
Statuti novi *Confirmatio* obtenta à S. Conſulta dicitur in forma ſpecifica. Dec.169. n.8. p.456.
Statutorum Confirmatio dicitur in forma ſpecifica, ubi inſertus fuit illorum tenor. Deciſion.174. num.28. pag.471.
Ampl. etiamſi deficiat clauſula *ex certa ſcientia*. num.29. pag.471.
Statutorum veterū *Confirmatio* in Chirographo Pontificio, verificari debet in iis, quæ non irritantur, & de novo non ſtabiliuntur. Deciſ.189. num.10., & 11. pag.512.
Statutorum Confirmatio facta cum Clauſula -- *quatenus licita ſint*, *& honeſta* -- quid operetur. Dec.100. num.14. pag.233.

STATUTUM

QUOAD INTERPRETATIONEM, ET INTELLIGENTIAM.

Statuta, & Edicta tantùm diſponunt, quantùm litera ſonat. Dec.96. n.29. pag.220.
Quod *Statutum* non dicit, nec nos dicere debemus. Dec.83. num.16. pag.195.
Statuta debent ad unguem ſervari. Deciſion.97. num.4. pag.223.
....Et geſta contra illorum formam debent Superioris, vel Judicis imperio retractari. num.5. ibidem. pag.224.
Statuti contra literam, quomodo ſit probanda conſuetudo. Vid. Dec.97. n.35. pag.226.
Statuti à clara diſpoſitione recedere non licet. Deciſ.174. num.33. pag.471.
.... Et ubi illius verba certam exprimant quantitatem, neque in augumentum, neque in diminutionem trahi valent. n.34. p.471.
Statutum dicitur clarum, ubi nil elaborandum in intelligenda mente Statuentium. Deciſ.174. num.12. pag.470.
Statutum loquens per verba generalia interpratationem, ac reſtrictionem recipit à jure. Deciſ.97. num.16. pag.224.
Statutum loquens de filio non extenditur ad Fratrem. Dec.83. num.16. pag.195.
Statutum loquens de ſimplici pœna conventionali non compræhendit pactum continens legalem, & conventionalem pœnam. Deciſ.15. num.7. pag.21.

Statuti pars una alteram declarat. Dec.97. n.20., & 24. pag.225., & Dec.174. n.15. p.470.
Ampl. num.16. pag.470.
Statuta, & leges ita interpraetari debent, ut non remaneant ſine effectu. Dec.54. n.34. p.127.

STATUTA BARONIS, CIVITATIS, ET COMMUNITATIS.

Statuta per Barones condi poſſunt pro bono gubernio Vaſſallorum. Dec.2. n.1. pag.2.
Statutum Baronis ſuper jure privativo molendi non valet. Dec.18. num.19. pag.26., & Dec.149. num.3. pag.383. -- Decl., ut n.20. p.26.
Statuta Civitatum ſubditarum non relevant. Deciſ.1. num.7. pag.2.
Statuta, & Bannimenta *Civitatis* obligant omnes Subditos. Dec.116. n.21. pag.290.
.... Et debent inter Cives religioſè obſervari. Dec.49. num.8. pag.111.
Ampl.1., ubi ſint confirmata auctoritate Papae. Dec.116. num.22. pag.290.
Subampl. etiamſi ſint contraria diſpoſitioni Juris. numer.23. pag.290.
Ampl.2., quod natus in loco ſubjaceat Statutis ejuſdem loci. Dec.111. n.100. pag.274.
Statutum Civitatis Civibus favet in concurſu extraneorum. Dec.111. n.21. pag.269.
Statuta per Communitates Subditas Status Eccleſiaſtici condi non poſſunt, ſine confirmatione Praeſidis Provinciae. Dec.1. n.1. p.1.
.... Vel Papae, aut alterius Superioris. Dec.103. num.9. pag.242.
Ampl., quod non ſufficiat confirmatio incerta numer.13. pag.242.
Contraria opinio *Innoc.* refertur, & reprobatur. Dec.1. num.2. pag.1.
Statutum Communitatis in ejus Archivio repertum probat adverſùs ipſam. Dec.103. n.10. p.242.
Procedit, dummodo ſit in forma probanti. numer.7. ibid.
Statutum Communitatis diſponens, quod Eccleſiae fiant oblationes, eſt ſervandum. Deciſ. 103. num.5. pag.242.
Procedit, dummodo Statutum ſit in forma probanti. num.7. pag.242.
Statutum Communitatis laicale non poteſt ſubjicere Eccleſiaſticos ad communicandum paſcua cum laicis, & de ratione. Dec.11. numer.4. pag.13.

STATUTA IN PARTICULARI.

Statutum de Duabus Conformibus, intelligitur de validis, & juſtis. Dec.11. n.2. pag.13., Deciſion.91. n.2. pag.208., & Dec.93. n.1. p.211.
Statutum Exclusivum Foeminarum, eſt contrarium Juri communi. Dec.1. n.3. pag.1.
Statuta excluſiva foeminarum, tanquam edita pro conſervatione agnationis, ex ſola confirmatione in forma communi roborantur. Deciſion.169. num.7. pag.456.
Statuta excluſiva foeminarum includunt maſculos, & excludunt Foeminas. Dec.111. n.31. p.270.

STATUTA ARTIUM, ET SS. RELIGIONUM.

Statuta Artis Vermicellariorum, quid diſponant in *Cap.*12. circa oblationem quot annis faciendam Eccleſiae B.M. de Horto. Dec.174. num.2., & 11. pag.469.
Ex *Statuto* S. Religionis Hierosolymitanae *il* 39. Commendatores tranſeuntes ad alias Commendas debent reficere damnum cauſatum in antiquis Commendis. Dec.72. n.1. pag.174.
Statutorum Religionis Hieroſolymitanae diſpenſatio. Vid. *Diſpenſatio*.

STATUTA DIVERSORUM LOCORUM.

Statutum Arimini, quid diſponat circa aquae derivationem. Dec.49. n.6. pag.111.
Ex *Statuto* Eugubino duae Sententiae habent vim trium. Dec.33. n.2. p.53., & Dec.34. n.2. p.55.
Ampl. n.3. pag.55.
Statutum Forolivii *ſub lege xi.* quid diſponat in caſu vacationis alicujus ex locis Conſilii. Deciſ.97. num.1. pag.223., & Dec.98. n.1. 3., & 11. pag.228.
Ex *Statuto* Reatis *lib.*4. *Rubr.*61. prohibetur derivatio aquae in praejudicium Molendinorum abſque licentia Capitanei Populi. Deciſ.35. num.18. pag.60.
Ex *Statuti Reatis* diſpoſitione nec Civis, de cujus intereſſe agitur, nec ejus Conjuncti in primo, & ſecundo gradu poſſunt dare votum in pub. Conſilio. Dec.35. n.4. pag.58.
Statutum Urbis *lib.*1. *Cap.*110. concedit Praelationem Conſorti, & Condomino, in venditione rei communis, non autem Affictuario. Dec.186. n.11. pag.500.
Ex *Statuto Urbis lib.*1. *Cap.*163. Poenae conventionales ſunt prohibitae. Dec.15. n.3. pag.21.
Ex *Diſpoſitione Statuti Urbis* duae Sententiae habent vim trium. Dec.83. num.1. pag.194., & Deciſ.111. num.101. pag.274.
Ampl. quamvis adſit intermedia Sententia contraria. num.2. pag.194.
Ex *Statuto Urbis* filii ſuccedunt in Officiis per patrem exercitis, & per ejus obitum vacatis, quando ſunt ejuſdem exercitii. Dec.83. numer.15. pag.195.
Decl., quod d. Statutum non extenditur ad fratrem. num.16. ibid.
Ex *Statuto Urbis* prorogatio Officiorum eſt interdicta. Dec.83. num.11. pag.195.

STEGMA.

Stegmate, & nomine diverſo aliquando utuntur deſcendentes ejuſdem familiae. D.97. n.43. p.226.
In *Stegmate* adnecti ſolent corpora Inſignium Uxoris, & Matris. Dec.97. n.45. p.227.
Stegmatum diverſitas in familiis nobilibus provenit ex conceſſionibus Principum. Deciſ.97. num.42. pag.226.

STIPULATIO.

Stipulatio inita Communitatis nomine ad formam Decretorum pub. Conſilii, & Sac. Congr. non poteſt extendi ad pactum, quod in Decretis non continetur. Deciſion. 108. numer.5., & 6. pag.260.
Ampl. ſtante Clauſula -- *& non alitèr*, *nec alio modo* -- ibid., & num.4. pag.260.

STYLUS.

Stylus Rom. Curiae pronunciandi in termino *Proſervato* aequiparatur ſtylo Regionis Leodien. pronunciandi poſt aliquos dies. Deciſ.141. num.9. pag.354.
Stylus Curiae probatur ex atteſtatione Cauſidicorum, & Notariorum. Dec.64. n.17. pag.158.
Lim. ſi ſit contra Jus. num.18. ibid.
Stylus, & Conſuetudo deveniendi ad deliberationem abſque juridica terminorum ſervatione dici-

dicitur contra Jus . Dec.63. n.13. p.156.
Stylus contra jus, quomodo probari debeat. Deciſion.62.n.16. pag.154., Dec.63. n.14. p.156., & Dec.64. num.18., & 19. pag.158.
Stylus loci attenditur quoad ordinem formandi proceſſum. Dec.141. n.7. pag.354.
.... Et quoad modum citandi ad Sententiam. Deciſ.141. num.8. pag.354.
.... Et quoad interpretationem vocabuli. Deciſion.129. num.54. pag.324.
Stylo contrario non obſtante, ad validitatem deliberationis omninò requiritur citatio ad vid. ſubhaſtari, & deliberari. Dec.62. n.15. p.154.
Ampl., etiamſi agatur de intereſſe Fiſci, vel Communitatis. Dec.63. n.8. pag.155.

SUBCONDUCTOR.

Subconductor, qui in locatione continuavit, dicitur quaſi contraxiſſe cum locatore. Dec.14. num.12. pag.19.
....Et tenetur, uti principalis Conductor. num.13. ibid. — Ampl. num.14. pag.19.

SUBDITI.

Subditi omnes indiſcriminatim tenentur ad impoſitiones indictas à Supremo Principe. Deciſion.187. num.38. pag.505.
Et Vid. *Onera Cameralia*. Vid. *Solutio*.
Subditi in ſignum ſubjectionis offerunt Domino oblationem in diverſis ſpeciebus ad formam pactorum, vel conſuetudinis. Deciſion.103. num.3., & 15. pag.241.
Subditi, ubi locupletiores ſunt, magis apti redduntur ad occurrendum communibus neceſſitatibus. Dec.112. num.21. pag.278.
Subditi non poſſunt contravenire, aut renunciare legi indictæ pro publica utilitate. Dec.112. num.22. pag.278.
.... Nec Conſtit. Apoſtolicis editis ob bonum publicum. Dec.112. n.21., & 22. p.278.
Subditos omnes Privilegium, vel Conſtitutio afficiens, non dicitur particularis, ſed habet vim legis univerſalis. Dec.116. n.9. pag.289.
Ampl. num.10. pag.289.
Subditos omnes obligant Statuta Civitatis. Deciſ.116. num.21. pag.290.
Et Vid. *Statutum*.
Subditos, ut ligent Bannimenta, quid requiratur. Dec.96 num.30. pag.220.
Reliqua vid. *Bannimenta*.
In *Subditos* Eccleſiæ redire non valent bona poſtquàm acquiſita fuerunt per Univerſitates exteras. Dec.113. n.8. pag.280.
Erga *Subditos* Princeps quomodo ſe gerere debeat. Vid. *Princeps*.

SUBHASTATIO.

Vid. etiam *Deliberatio*.
Subhaſtatio, & deliberatio eſt nulla ex defectu citationis. Dec.64. n.4., & 6. p.157., & Dec.66. nu.8.10.22., & 24. pag.161.
Ampl. num.11. ibid. pag.157.
Subhaſtationis, & deliberationis ad validitatem requiritur Citatio ad viden. ſubhaſtari, & deliberari. Dec.61. n.11. pag.151., & Dec.63. num.7. pag.155.
....Et duo intervenire debent decreta, unum ſubhaſtari, & aliud deliberari. n.12. ib. pag.151., & Dec.63. n.12. pag.156.
Ampl.1., etiamſi agatur de intereſſe Fiſci, vel Communitatis. Dec.63. n.8. pag.155.
Ampl.2. non obſtante etiam contrario ſtylo. Dec.62. n.15. pag.154.
Reliqua. Vid. *Deliberatio*.
Subhaſtationem inficit mala fides. Deciſ.64. numer.12. pag.157.
Subhaſtationes quandoque fiunt minori pretio, quàm res valeat. Dec.64. nu.13. p.158., & Dec.66. n.23. pag.162.

SUBJECTIO.

Subjectio probatur ex impoſitione, & exactione Collectarum. Dec.82. n.8. pag.193.
Subjectio Capituli erga Epiſcopum debet eſſe filialis. Dec.57. n.20. pag.140.
Decl., ut num.21. ibid. pag.140.

SUBMINISTER.

Subminiſter adminiſtratoris quando teneatur ad damna, & quando adminiſtrator ex ejus facto. Vid. *Adminiſtrator*.

SUBREPTIO.

Subreptio oritur ex reticentia veri, obreptitio ab expreſſione falſi. Dec.84. n.7. p.196., & Deciſ.144. n.6. pag.362.
Subreptio, & obreptio oritur, quando Princeps ſi fuiſſet certioratus, vel gratiam nullatenus, vel difficilius conceſſiſſet. Dec.83. n.5. p.195., Dec.101. nu.14. pag.236., & Dec.144. numer.31. pag.365.
Subreptio cauſatur à facto non expreſſo, vel malè expreſſo. Dec.144. n.62. pag.367.
Secus eſt de non juris expreſſione. ibid., & de ratione. n.63. pag.367.
Subreptio non cauſatur ex reticentia rerum diſputabilium, & obſcurarum, quæ pro certis narrari nequeunt. Dec.144. n.61. pag.367.
Subreptio non oritur ex reticentia actus nulli, & inſubſiſtentis. Dec.144. n.34. pag.365.
Subreptio excluditur ex expreſſione eorum, quæ erant neceſſariò exprimenda. Dec.136. numer.21. pag.343.

SUBROGATIO.

Subrogatio omnia jura, & facultates transfert in ſubrogatum. Dec.101. n.5. pag.235.
Ampl. num.10. ibid. pag.236.
Subrogationis Gratia. Vid. *Gratia*.

SUBROGATUS.

Subrogatus ſapit naturam illius, in cujus locum ſubrogatur. Dec.136. n.9. pag.343.
In *Subrogatum* omnia jura, & facultates transfert ſubrogatio. Dec.101. n.5. pag.235.

SUBSEQUENS.

Ex *Subſequentibus* declaratur, qualis fuerit voluntas ab initio. Dec.109. n.24. pag.263.

SUBSIDIUM.

Subſidii verbum quid importet. Deciſion.45. numer.16. pag.100.
Subſidium commune debetur Papæ, qui communi utilitati invigilat. n.6. pag.553.
Subſidio unius Decimæ fructuum Eccleſiaſticos Sæculares gravavit Paul. III. Dec.10. nu.4., & 26. pag.11.
....Et quartæ partis fructuum Regulares quorumvis Ordinum, & Congregationum. num.5., & 26. pag.11.
A *Subſidiis* quomodo exemptæ fuerint XII. Congreg. Monaſticæ. Vid. *Congr. Monaſticæ*.

SUBSIDIUM CHARITATIVUM.

Subſidium Charitativum Epiſcopi jure exigunt ab Eccleſiis ſibi ſubjectis. n.7. pag.553.

SUB-

SUBSIDIUM TRIENNALE.
Subſidium Triennale indictum à Paul.III., & quomodo, & quos ad illius ſolutionem idem gravaverit, & alia. Vid. *Paul.III.*
Subſidium Triennale vigore concordiæ initæ inter Communitates, & Cameram eiſdem Communitatibus eſt ſolvendum. Dec.10.n.24.p.13.
Et Vid. *Communitates Stat. Eccleſiaſtici*.
Subſidium Triennale, & alia Onera Cameralia repartita fuerunt per Æs, & libram. Dec.187. num.6. pag.502.
Subſidium Triennale adhuc durat ob illius extenſionem ad Beneplacitum S. Sedis. Dec.12. numer.15. pag.12.
SUBSTANTIA.
Subſtantia ſublata evaneſcunt accidentia. Dec.196. num.3. pag.534.
SUBSTANTIALIA JUDICII.
Vid. *Manus Regia*.
SUCCESSIO.
Succeſſio, ut deferatur de proximiori ad proximiorem interpretari debet diſpoſitio. Dec.98. num.13. pag.229.
In *Succeſſionibus* quomodo fieri debeat probatio deſcendentiæ, & familiæ. Vid. *Deſcendentia*.
SUCCESSOR.
Succeſſoribus à quibus nil fuit exactum, nil præjudicat ſolutio Anteceſſorum. D.82.n.10.p.193.
Lim., ubi Collecta eſt onus reale. n.13. pag.193.
Succeſſores Decurionum. Vid. *Decuriones*.
Succeſſores Epiſcopi non poſſunt impugnare congruam acceptatam à primo Epiſcopo. Dec.31. num.15. pag.50.
Succeſſor in feudo, ſi vult exigere Gabellas, & Pedagia, quæ exigebantur ab anteceſſore, tenetur de ipſius poſſeſſione, & jure docere. Dec.150. n.2. pag.385
Succeſſori in Feudo competunt omnia jura, etiam exigendi Gabellam, quæ anteceſſori competebant. Dec.151. n.1. pag.387.
Succeſſor Judicis quando procedere poſſit in cauſa vigore ejuſdem Commiſſionis. Vid. *Commiſſio*. Vid. *Judex*.
Succeſſor Officialis afficitur ex mandato, ſive præcepto facto Anteceſſori. Dec.169.n.32.p.458.
Succeſſores ſanguinis, vel bonorum debent ſupportare iniquitatem Patrum, vel ſuorum auctorum. Dec.154.n.14. pag.394.
In *Succeſſores* ſingulares tranſeunt jura Fiſcalia realia, ſecus perſonalia. Dec.96. n.13. p.219.
Decl., ut n.24., & 25. pag.220.
Succeſſores in Univerſitate, vel Collegio non tenentur ad debita anteceſſorum. Dec.154.n.1. p.393., & Dec.155.n.2. pag.396.
Ampl. Dec.155. n.20., & 21. pag.398.
Lim., ubi illa contracta ſint ex cauſa neceſſaria. Dec.154. num.3., & 4. p.396.
Adversùs *Succeſſores* in Univerſitate, vel Collegio Sententia lata contra anteceſſores, dicitur res inter alios acta. Dec.155. n.23. p.398.
Succeſſores Eccleſiaſticorum non afficit concordia per eos inita. Dec.118. n.20. pag.296.
Succeſſoribus etiam præjudicat confeſſio Confitentis. Dec.51. num.18. pag.116.
Lim. ubi confeſſio ſit erronea. Deciſion.26. numer.18. pag.41.
Succeſſoribus non præjudicat indulgentia, vel negligentia anteceſſoris. Dec.150. n.18. p.386.
Succeſſoribus in Officio præſumitur conſtitutum idem Salarium, ac anteceſſoribus. Dec.123. num.25. pag.306.
SUCCUMBENS.
Succumbens, & non Victor tenetur ad expenſarum refectionem. Dec.48. n.10. 15., & 29. p.106.
Ampl., etiamſi habuerit juſtam cauſam litigandi. num.29. ibid. pag.109.
SUES.
Vid. *Animal in ſpecie*.
SUFFRAGIUM.
Vid. etiam *Votum*.
Suffragia præſtita per Conſiliarios præſumuntur liberè, & abſque coactione, interveniente Suprema Principis auctoritate. Deciſ.129. num.51. pag.324.
Suffragiorum, quæ dicatur major pars in Electione. Vid. *Electio*.
Suffragiorum nonniſi paucorum deficientiam ſupplere non ſolent Papa, & S. Conſulta. Deciſ.169. n.25. pag.457.
Et ita non aliter ſupplere permiſſum eſt Card. Legato. n.26. pag.457.
SUGGESTIO.
Vid. *Machinatio*.
SULPHUR.
Vid. etiam *Fodinæ*. Vid. *Metalla*.
Sulphur, aliaque ſimilia mineralia recenſentur inter metalla. Dec.183. n.1. pag.494.
Sulphuris, aliorumque Mineralium, & metallorum Venas unicuique licet in proprio fundo inquirere. Dec.183. n.2. p.494., & Dec.184. num.3. pag.496.
Ampl.1. quod illis inventis perſequi liceat ſub fundo vicini. Dec.183.n.2., & 11.p.494., & Deciſ.184. n.3. pag.496.
Ampl.2., etiamſi perquiſitione incohata in proprio fundo, Vena reperiatur in fundo Vicini. nu.15. pag.495., & Deciſion.184. num.12., & 14. pag.497.
Decl. procedere, dummodo ſuperficies ſoli Vicini non lædatur, nec uſus rei ſuæ illi impediatur. num.3. pag.494., & Dec.184. numer.4. pag.496.
Ampl.3., quod etiam poſſit inhiberi Vicino, nè effodiat in fundo ſuo. Dec.184. n.6. p.496.
Sulphura effodiendi, & fabricandi Jus eſt de Regalibus Principis. Dec.183. n.8. pag.494.
Et locatur à R.Cam. n.9. ibid.
SUMMA.
In majori *Summa* minor ineſt. Dec.91. n.1. p.208., & Dec.117. n.10. pag.293.
SUPERFLUITAS.
Superfluitas eſt in omni diſpoſitione evitanda. Dec.165. n.53. pag.439.
SUPERINTENDENTIA.
Superintendentia Montis Pietatis non implicat, quod ſit penes unum, exercitium vero actuale penes alium. Dec.45. n.13. pag.100.
Reliqua. Vid. *Mons Pietatis*.
Superintendentiam tantùm importat intitulatio *di Padri, e Fondatori*. Dec.45. n.12. pag.100.
SUPERIOR.
Nullus *Superior*, quamvis Epiſcopus, valet evertere leges fundationis ab alio factæ. Dec.47. numer.5. p.103., & D.111. n.39. pag.270.
Superioris aſſenſus, ſive licentia, an, & quando præſumatur. Vid *Licentia*.

Superioris auctoritas ſemper præſervata cenſetur in caſu injuſtæ denegationis conſenſus. Deciſ.146.n.28. pag.374.
Superioris facultas ſemper per Papam præſervata cenſetur. Dec.100. n.18. pag.234.

SUPPLEMENTUM.

Vid. *Augumentum*.

SUPPLICATIO.

Supplicationis unum caput debet cum altero conciliari. Dec.167.n.37. pag.450.
Supplicationis, & non literarum tenor attendi debet in caſu diſcordiæ, & de ratione. Deciſ.167.n.38. pag.451.
Ampl., quod id, quod in ſucceſſivis literis expreſſum non fuit, omiſſum cenſetur ex incuria Officialium. n.39. pag.451.

SUPPONENS.

Supponens nil in præſuppoſito diſponit. Deciſ.36. num.48. pag.66.

SUPPOSITUM.

Ex *Suppoſito* erroneo actum faciens ſibi non præjudicat. Dec.38. n.10. pag.72.

SURIANI CASTRUM.

Vid. *Caſtra in Particulari*.

S Y L V A.

Sylva, & arbores, ad hoc ut cæduæ dicantur, quæ requirantur. Dec.39. n.23., & 24. pag.77., & Dec.72. n.13., & 14. pag.174.
Sylva etiam frugifera dicitur cædua ſi ſit deſtinata ad cædendum, & cæſa renaſcatur. Dec.41. num.4. pag.88.
Decl. tamen, quod talis deſtinatio debet concludenter probari. n.5. ibid.
....Et ex quibus talis deſtinatio excludatur. Vid. num. ſeqq. ib. pag.88.
Sylva non probatur cædua ex confeſſione Domini proprietarii, non conſtito, quod habuerit notitiam primi inſtrumenti conceſſionis. Deciſ.41.num.27. pag.90.
Sylva non ex hoc dicitur cædua, quia arbores ejus cæſæ renaſcantur. Dec.39. n.28. p.77.
Sylva cædua ex conventione Partium effici poteſt non cædua. Dec.39. n.59. pag.80.
Sylva, an cædua ſit, vel non, probatur ex confeſſione emiſſa in precibus. Dec.39. n.61. p.80.
Sylva, an cædua ſit, vel non, ſi oriatur quæſtio inter Locatorem, & Conductorem, quomodo definiri debeat. Dec.41. n.34. pag.91.
Sylvæ, & arbores cæduæ non ſpectant ad Dominum proprietarium, ſed ad Uſufructuarium. Dec.39.n.52.pag.79., & Deciſ.42.n.7. pag.93.
Sylvæ cæduæ quolibet triennio, vel novennio, aut decennio, ex ſtylo artis cædi ſolent. Dec.39. n.56. p.80., & Dec.72.n. 11. pag.174.
In *Sylvis* cæduis, locari ſolitis ad novennium, fructus percipiuntur ſingulo unoquoque novennio, & non ſingulis annis. Dec.70. numer.19. pag.170.
In *Sylvis* cæduis, quando fructus reputandi ſint annuales, & quando integrum novennium pro uno anno reputetur. D.71.n.15. p.173.
Sylvæ cæduæ inciſiones adnotari debent in Tabella Communitatis. Dec.39.n.65. pag.81.
Sylvæ nemoroſæ, & magnæ inciſione, & diradatione efficiuntur meliores. D.39.n.39. p.78.
Decl. tamen, quod ex hoc non infertur, quod ſint cæduæ. n.40. ib. pag.78.
Sylva non cædua, quæ ſit. Dec.36. n.34., & 45. p.65.
Sylva non cædua dicitur illa, quæ conſiſtit in Arboribus grandibus, & frugiferis aptis ad alendum homines, & animalia. Dec.36.n.34.p.65., D.41.n.2.6.& 22.p.87., & Dec.72.n.17.p.175.
....Et quæ dicantur Arbores frugiferæ. Vid. D.39. n.26. p.77., & Dec.72. n.17. pag.175.
Lim. Dec.41. n.4. pag.88.
Sylva, quod ſit non cædua, ex quibus probetur. Dec.36. n.37., & ſeqq. p.65., Dec.39. n.23., & ſeqq. p.77., & Dec.41. num.1. 2., & per tot. pag.87.
Sylva probatur non cædua.
.... Ex quo conſiſtat in Caſtaneis, & aliis arboribus frugiferis. Dec.36. n.43., & 44. p.65., & Deciſ.37. n.25. pag.70.
....Ex quo ejus Arbores ſint deſtinatæ ad Ædificia. Dec.39. n.25., & 57. pag.77.
.... Ex prohibitione incidendi Arbores. Deciſ.36. n.38. p.65., & Dec.37. n.26. pag.70.
.... Ex licentia petita Sylvas cædendi. D.36. n.42. p.65., & Dec.37. n.31. pag.70.
.... Ex pacto illas manutenendi, conſervan., & augen. Dec.36. n.40. p.65., Dec.37. n.27., & 28. p.70..Dec.39.n.37.pag.78., & Deciſ.41. numer.12. pag.88.
.... Ex illius diradatione. Dec.37.n.33. pag.70.
.... Ex Confeſſione. Dec.37. n.34.p.70., & Dec.41. num.31. pag.91.
Ampl., ſi ſit facta Supremo Principi. Deciſ.37. num.35. pag.70.
.... Ex ſubſecuta obſervantia. Deciſion.37. numer.29. pag.70.
Sylva ad hoc ut dicatur non cædua, requiritur, quod conceſſa fuerit, ut cædua. Deciſ.37. num.24. pag.70.
Sylva, etiam non cædua, ſi incidatur, & non extirpetur, renaſcitur. Dec.39. n.55. pag.80.
Sylvarum Arbores non cæduarum, ac illarum pretium non ſpectant ad Uſufructuarium, ſed ad Dominum. Dec.39. n.41. pag.78.
Ampl., ut ibid. pag.78.
Sylvarum Arbores, quæ ſpectent ad Uſufructuarium, & locatorem. Vid. *Uſufructuarius*.
Sylva non cædua, ſi cædatur ab Emphyteuta, quomodo teneatur ad pretii reſtitutionem, & an ad inveſtimentum factum ex pretio, retracto ex inciſione. Dec.39. n.73. pag.81.
Reliqua quoad Emphyteutam. Vid. *Emphyteuta*.
Sylva non cædua ſi cædatur à Conductore, ad quæ teneatur. Vid. Dec.72. per tot. pag.174.
Et Vid. *Conductor*.
Sylvæ incæduæ fructus non conſiſtunt tantum in inciſionibus. Dec.72.n.10. pag.173.
Sylvarum Dominium, ex quibus probetur. Vid. *Dominium in ſpecie*.
Sylvæ, & Bonorum valor diminuitur ex inciſione Arborum frugiferarum. Dec.39. n.38 p.78.
In *Sylva* liquidatio damnorum procedens ex inciſione Arborum, quomodo liquidari debeat. Vid. *Valor*.
Sylvæ, & Arborum devaſtatio, & inciſio, ex quibus probetur. Dec.72. n.6. pag.174.
....Et quomodo fieri debeat damni recognitio. Vid. Dec.14. n.9. pag.19.
Sylvæ Rev. Cam. gaudent, eo ſpeciali privilegio, ut ejus Arbores cædi non poſſint. Dec.39. num.27. pag.77.

SYNDICUS.

Syndici,eorumq; hæredes tenentur de proprio, ubi illi tranſegerunt nomine particulari. Deciſ.44. n.49. pag.97.

T

TABELLA.

Tabellarum ex diſtinctione arguitur bonorum, & corporis Civitatis, & Comitatus diſtinctio. Dec.163. n.41. p.421., & Dec.164. numer.28. pag.426.

Tabellas introitus, & exitus quotannis tranſmittere debent Communitates Stat. Eccleſiaſt. ad S.C.B.Reg. Dec.136. n.10. pag.343.

Tabellarum Executores S.C.B.Reg. ſunt Gubernatores. Dec.136. n.30. pag.344.

In *Tabellis*, quæ quolibet anno à Communitatibus tranſmittuntur ad S. Congregat. Bo.Regim., adnotantur omnes redditus, ex diſpoſitione Bullæ Clem.VIII. Dec.29. n.65. pag.81.

.... Et ſignantèr adnotari debent proventus ex inciſione Sylvę cæduæ. ibid. pag.81.

TABERNA.

Tabernas, Furnos, & Macella juxta naturalem libertatem unicuique habere licet in fundo exempto. Dec.12. n.15. pag.16.

TAXA IN GENERE.

Taxarum appellatione veniunt tantùm onera perſonalia, & extraordinaria, non autem ordinaria, & realia. Dec.191. n.5. pag.517.

Taxa, ex quibus arguatur juſta, & talis probetur. Dec.100. n.20.,& 30. pag.234.

Taxa,ubi eſt nulla,non eſt ſervanda. Dec.101. numer.15. pag.236.

Sed eſt locus confectioni novæ Taxæ. n.16. ib.

Taxæ in impoſitione, qui fuerint compræhenſi, probatur ex Obſervantia. D.187.n.18.p.504.

Ad *Taxas* contribuere debent non tam Comitatenſes, quàm Cives. Dec.187. n.22. pag.504.

Ad *Taxæ*, ſive oneris ſolutionem contribuere ſolùm debent illi, pro quorum utilitate, & commodo eadem Taxa fuit indicta.Dec.187. num.11. pag.503.

Ad *Taxæ* ſolutionem,qui teneantur, attendi debet Conſtitutio poſterior. D.187.n.44. pag.506.

Taxę, ſive oneris ſolutio, ad quem pertineat, arguitur ex qualitate rerum, ſuper quibus ipſa fuit impoſita. Dec.187.n.12. pag.503.

Ampl. etiamſi loco Taxæ dein. ſubrogata fuerit ſolutio in certa quantitate. n.13. p.503.

TAXA IN PARTICULARI.

Taxa Equorum enumeratur inter onera Cameralia. Dec.136. n.6. pag.343.

Taxa Equorum Mortuorum, Vulgò *de Cavalli morti* indicta fuit pro emendis, & ſubrogandis Equis in locum demortuorum.Dec.187.n.1., & 23. pag.502.

Sed ſecundum aliquos d. Taxa eadem eſt, ac altera *di Strama*, *Legna*, *e Paglia* indicta ab Innoc.VIII. n.7. 9., & 10. pag.502.

Reprobatur hujuſmodi opinio. n.21. p.504.

Eamdem *Taxam* declararunt Cameralem, & ab omnibus,etiam Communitatibus exigi demandarunt, revocando omnes Exemptiones, Paul.IV., ac Pius IV. ejus Succeſſor. n.5. 22. 31. 34. 37., & 43. pag.502., & ſeqq.

....Et ſubinde illa repartita fuit per Æs, & libram adinſtar aliorum Onerum Cameralium. num.6. pag.502.

Ab illius ſolutione immunes declaravit Cives Brictorienſes R. P. D. Serra Gubernator Romandiolæ. n.14. pag.503.

Sed hæc Sententia aboleta remanſit per Conſtit. revocatorias exemptionum. n.39. pag.504.

Taxa Equorum mortuorum eſt onus Reale. D.187. num.25. pag.504.

....Et ad illam tenentur, non tam Forenſes, & Comitatenſes, quàm Cives. n. 26. 41. 47., & per tot. pag.504., & ſeqq.

....Prout de facto omnes illam perſolvere conſueverunt, & perſolvunt. n.46. pag.506.

A *Taxa Equorum* tam vivorum, quàm mortuorum exemptiones revocatæ fuerunt per Conſtitutiones revocatorias exemptionum. Deciſ.187. n.2. p.501.

Taxa Medicinalium Cæſenæ, à quo facienda. Deciſ.100. n.4., & ſeqq. pag.233.

Taxa Medicinalium, & Victualium, an fieri poſſit à Magiſtratu. Vid. *Magiſtratus*.

Taxa Medicinalium in Urbe, à quo fieri debeat. Vid. *Pretium*.

Taxa Medicinalium facta ab habente poteſtatem non eſt de novo, nec ab aliis facienda. Dec. 100. num.31. pag.235.

Taxa Medicinalium,ubi eſt nulla,non eſt ſervanda. Dec.101. n.15. pag.236.

Sed eſt locus confectioni novæ taxæ. num.16. ibid. pag.236.

Taxa Medicinalium, ex quibus arguatur juſta, & talis probetur. Dec.100. n.20.,& 30. p.234.

Taxa pro Militum Utensilibus enumeratur inter onera extraordinaria. D.164.n.22.p.425.

Taxa Militum eſt diſtincta à Taxa *Equorum*. Deciſ.187. n.42. pag.506.

A *Taxa* Seminarii quomodo Exemptæ fuerint Congr. Monaſticæ. Vid.*Congr. Monaſticæ*.

Taxam Di Strama, Legna, e Paglia auxit Clemens VII.Dec.187.n.9. pag.502.

Taxa Viæ Flaminiæ enumeratur inter onera extraordinaria. Dec.164. n.22. pag.425.

Taxa Victualium. Vid. *Magiſtratus*.

TAXATIO.

Taxatio Collectarum non ſemper in eadem quantitate approbari ſolet per S. C. B.R. Dec.197. num.7. pag.538.

Reliqua quoad taxationem Collectarum. Vid. *Collecta quoad repartitionem*, &c.

Taxatio practicatur, habito reſpectu ad plus, & minus, quod veriſimilitèr evenire ſolet. Deciſ.44. n.55. pag.98.

Taxatio particularis Computorum Aromatariorum ſpectat ad Conſules Artis. Dec.100. num.13. p.233., & Dec.101. n.7. pag.236.

Taxatio, ſive præventiva liquidatio damnorum, & intereſſe eſt diſtincta à pœna conventionali; & eſt à jure permiſſa, imo commendata. Dec.14. n.17. p.20.,& Dec.15. n.6, pag.21.

Ampl. n.12. p.22. Reliqua. Vid.*Pœna*.

Taxatio frumenti in tranſactione paciſcita poteſt tractu temporis evadere læſiva,& tranſactionem inficere. Dec.44. n.47., & 48. pag.97.

Lim.n.51. ibid. pag.98.

Decl., ut num.54. pag.98.

Taxationem per viam legis generalis quando denotet

tet Verbum *Taxare*. Dec.101.n.8. pag.236.
In *Taxatione* Tribunalia, & Judices ſequi ſolent Judicium Peritorum. Dec.44. n.52. pag.98.

TEMERITAS.

Temeritas Litigantis, ex quo excludatur. Dec.48. num.17. pag.107.
Sed vid. num. ſeqq. ibid.

TEMPUS.

Tempus præteritum excludunt Verba *præterea*, *ut magis*, & *de cætero*. Dec.114. num.30., & ſeqq. pag.284.
Temporis conjunctio quando admittatur ad complendam Centenariam. Vid. *Bulla in ſpecie*.
Temporis nullam limitationem recipit obligatio indefinita. Dec.10. n.16. pag.12.
Tempore variatur fructuum quantitas, vid. *Quantitas*.
Tempore taxatio Frumenti evadere poteſt læſiva. Vid. *Taxatio*.
Tempore certo quando durare debeat Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.

TERRA IN PARTICULARI.

Terra Medicinæ. Vid. *Medicinæ Terra*.

TERRITORIUM.

Territorii appellatione quid veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.
Territorium Civitatis præſefertur à Vocabulis *Diſtrictus*, *ac Comitatus*. Dec.177. n.15. p.478.
Territorium minus latè patet, quam Civitatis Diſtrictus. Dec.180. n.10. pag.486.
Territorii circa res plena fides eſt adhibenda Æſtimo, & libris Civitatis. Dec.177. n.24. p.278.
Territorii pars ſi per Supremum Principem, ſive Sum. Pontificem diſmembrata fuerit ab una Civitate, & alteri unita, hæc tenetur ſolvere Collectas pro rata d. Territorii diſmembrati. Dec.192. num.1. pag.519.
.... Et de ſolutis reintegrare Civitatem, quæ diſmembrationem paſſa fuit. ibid. p.519.
Ampl., ubi ita definiverit, ſive declaraverit Sum. Pontificis Succeſſor. n.8. pag.519.
Territorii verbum in impoſitione gabellarum ſtrictè debet interpretari. Dec.180. n.8. p.486.
Extra *Territorium* quando non extendatur Gabella. Vid. *Gabella*.
Extra *Territorium* etiam exigi poſſunt Gabellæ Camerales applicatæ Communitatibus. Deciſion.181. num.11. pag.490.
Intra *Territorium* tantùm exigitur Gabella Communitativa. Dec.181. n.7., & 10. p.489.
Per *Territorium* Tranſeuntes. Vid. *Jus in ſpecie*.
A *Territorio* ad dominium paſcuorum non valet illatio. Dec.34. num.19. pag.57.
De *Territorio*, ſive pertinentiis alicujus Terræ, quod Villa non ſit, probatur, ex quo ad ipſius impenſas non concurrit. Deciſion.116. numer.44. pag.292.
In *Territorio* uno Privilegium Pontificium prohibens opificium ſerici non extenditur ad alienum Territorium. Dec.116. n.40. p.291.
In *Territorio* Caſtri bona exiſtentia, an præſumantur Emphyteutica. Vid. *Bona in ſpecie*.
De *Territorio* Communitatis bona eſſe, ex quibus probetur. Vid. Dec.195. n.7. pag.532.
Reliqua vid. *Bona in ſpecie*.
In *Territorio* Baronali Cives Romani bona poſſidentes. Vid. *Civis in ſpecie*.
In *Territorio* ſituatio probatur ex ſolutione Datiorum. Vid. *Situatio*.
Territoria Terræ Medicinæ, & Villæ Fontanæ ſemper declarata fuerunt exempta à juriſdictione Civitatis Bononiæ. D.125. n.22. p.312.
Territoriorum Communio. Vid. *Communio*.
Territoriorum fines, & Fundorum nomina non natura, ſed hominum deſtinatione conſtituuntur. Dec.177. n.22. pag.478.

TERTIUS.

Tertii præjudicium conſideratum in Privilegio Apoſtolico non eſt allegabile ad retardandam illius executionem. Dec.183. n.20. p.468.
Reliqua quoad Tertii præjudicium oriens ex Privilegio. Vid. *Privilegium*.
In *Tertii* præjudicium non inducitur obſervantia ſine illius approbatione, & acquieſcentia. Dec.160. n.49., & 50. pag.459.
Jus *Tertii*. Vid. *Jus in ſpecie*.
Tertio non præjudicat res inter alios acta. Dec.127. num.39. pag.318.
Tertio Privilegium in futurum damnoſum Principes conceſſiſſe non præſumitur. Dec.89. num.7. pag.205.
Con. *Tertium* pro Communitate non probant ejus libri. Dec.146. n.6. pag.373.
Reliqua quoad probationem librorum con. *Tertium*. Vid. *Liber*.
Pro *Tertio* contra enunciantem enunciativa non probat. Dec.103. n.25. pag.244.
Pro *Tertio* contra Tertium nil probat Epiſtola. Deciſ.55. n.57. pag.134.
Pro *Tertio* quando probent partitæ librorum. Vid. *Partitæ*.

TESTATOR.

Teſtator non poteſt dici, quod continuaverit in eadem voluntate, ſi ab ea expreſsè receſſit in Codicillis. Dec.107. n.12. pag.257.
Teſtator præſumitur à legato excluſiſſe perſonas illas, de quibus in teſtamento nec meminit, nec eis providit. Dec.90. n.7. pag.206.

TESTIS.

Teſtes habentes affectionem repelluntur à teſtificando. Dec.128. num.7. pag.319.
Teſtes de affirmativa præferuntur aliis de negativa deponentibus. Dec.26. num.13. pag.41., Deciſ.123. num.28., & 31. pag.306., & Dec.124. num.14. pag.308.
Teſtis de auditu non probat. Dec.103. n.21. p.243., & Dec.124. num.13. pag.308.
Lim. in antiquis. Dec.26. n.5. pag.40., & vid. *Tranſactio*.
Teſtes inter ſe contrarii non probant. Dec.28. numer.2. pag.43., Dec.29. num.24. pag.47., & Dec.103. num.20. pag.243.
Decl. procedere, ubi contrarietas eſt in ſubſtantialibus, ſecus ſi ſit in accidentalibus. Deciſion.29. num.25. pag.47.
Teſtium depoſitiones in aliquibus contrariæ, non præjudicant, ſtante ſalutari proteſtatione. Dec.29. num.26. pag.47.
Teſtium Depoſitiones ſunt conciliandæ. Dec.22. num.17. pag.33.
Ampl., quod ſufficiat quælibet poſſibilis Conciliatio. Dec.54. num.52. pag.128.
Teſtes contrarii inſtrumentis, & probationi deſumptæ ex acceſſu non admittuntur. Deciſ.159. num.14. pag.411.

Ampl., ſi eorum ſcientiæ rationem non reddant. num.15. pag.411.

Teſtium depoſitiones coadjuvantur ab atteſtationibus extrajudicialibus. Dec.137. n.7. pag.345.

Teſtis Depoſitio, ubi referri poteſt ad actus licitos, trahi non debet ad prohibitos. Dec.21. numer.23. pag.31.

Teſtes deponentes de actibus in viridi obſervantia præferuntur aliis. Dec.26. n.14. pag.41.

Teſtibus deponentibus de facto proprio, plenè venit deferendum. Dec.88. num.6. pag.204., & Dec.123. num.26. pag.306.

Ex *Teſtibus* deponentibus de facto proprio probatur conſtitutio ſalarii. Dec.123. n.27. p.306.

Teſtes deponentes metu excommunicationis non probant, niſi ſint formiter examinati. Deciſion.103. num.18. pag.243.

Teſtes deponentes ad proprium commodum non probant. Dec.34. num.17. pag.56.

Teſti deponenti contra proprium commodum plenè venit deferendum. Dec.137. n.4. p.345.

Teſtes deponentes per ſimplices fides, lite pendente extortas, non attenduntur in concurſu. Deciſ.130. num.8. pag.327. Vid. *Atteſtatio*.

Teſtes deponentes inveriſimilia fidem non merentur. Dec.23. num.14. pag.37.

Teſtes deponentes de poſſeſſione, ſi ſint fulciti juris aſſiſtentia, præferuntur. Dec.123. n.29., & 31. pag.306., Dec.128. num.10. pag.319., & Dec.130. num.7. pag.327.

Teſtes de uniformi, & antiqua poſſeſſione deponentes cæteris præferuntur, maximè ſi ſint adminiculati. Dec.28. n.21. pag.45.

Teſtes deponentes pro libertate, præferuntur deponentibus de ſervitute. Dec.23. n.6. p.36.

Teſtium depoſitio æquivoca non eſt attendenda, Dec.33. num.15. pag.54., & Dec.190. numer.23. pag.515.

Teſtium depoſitionibus æquivocis non eliditur obſervantia plenè juſtificata. Deciſion.190. numer.24. pag.515.

Teſtium depoſitionibus probari poteſt tranſactio. Vid. *Tranſactio*.

Teſtibus deponentibus de re antiqua, quam audivere à Majoribus, & de publica voce, & fama plenè eſt deferendum. Deciſion.29. numer.8. pag.46.

Teſtes, exceptiones aliquas etiam patientes, admittuntur in Judicio manutentionis. Deciſ.54. num.50. p.128., & Dec.124. n.8. pag.308.

Teſtes examinati in Cauſa Status probant etiam quoad non citatos. Dec.28. n.19. p.44.

Ampl., ubi Cauſa fuit actitata cum legitimo contradictore. n.20. ibid. pag.44.

Teſtes examinati ad perpetuam non probant. Deciſ.59. n.17. pag.146., Dec.79. n.7. pag.188., & Dec.103. num.17. pag.243.

Lim.1. in judicio manutentionis. Dec.19. n.8. pag.27., Dec.67. n.3., & 4. pag.163., Deciſion.79. num.10. pag.188., & Deciſion.82. numer.7. pag.193.

Ampl.1., ubi nulla probatio adverſus ipſos adducatur. Dec.79. num.11. pag.188.

Ampl.2. concurrentibus adminiculis. Dec.67. num.5. pag.163.

Teſtes examinati ad perpetuam, & deponentibus de auditu non poſſunt contraponi formiter examinatis. Dec.139. n.4., & 5. pag.347.

Teſtes examinati ad perpetuam lite pendente, & non citata Parte, ac inveriſimilia deponentes non ſunt attendendi. Deciſion. 39. numer.20. pag.76.

Teſtes examinati ad perpetuam faciunt adminiculum. Dec.11. num.15. pag.14.

Teſtes formiter examinati plenè probant. Dec.59. num.8. pag.145.

Teſtes formiter examinati, & optimè informati plenè probant. Dec.54. n.19. pag.126.

Teſtes formiter examinati probant ſtylum contra jus. Dec.64. num.18. pag.158.

Teſtes formiter non examinati non attenduntur. Dec.147. num.48. pag.379., & Dec.150. numer.19. pag.386.

Ampl., ſi ſint inducti lite pendente. n.49. p.379.

Teſtes lite pendente expiſcati non attenduntur. Dec.147. n.49. p.379., & Dec.158. n.25. p.408.

Teſtes examinati lite pendente, & ſine citatione Partis non attenduntur. Dec.159. num.13. pag.411., & Dec.184. n.1. pag.496.

Teſtes in diverſo judicio examinati, non probant contra in eo non citatos. Deciſ.28. num.4. pag.43., & Dec.51. n.46. pag.118.

Ampl.1., ſi eorum depoſitio ex aliis teſtibus debilitetur. num.5. ibid. pag.43.

Ampl. 2., ſi lis non appareat terminata. ibidem. pag.43.

Teſtes examinati inter alias perſonas non probant. Dec.34. n.16. p.56., & Dec.51. n.46. p.118.

Teſtes extrajudiciales admiſſi in Judicio manutentionis, non attenduntur in judicio ordinario. Dec.18. num.14. pag.25.

Teſtes, ut probent Immemorabilem, quomodo deponere debeant audiviſſe à Majoribus ſuis. Dec.49. num.26. pag.112., & Dec.150. numer.14. pag.386.

Teſtes plenè probant contra Inducentes. Dec.34. n.13. p.56., Dec.54. n.48. p.128., Dec.67. n.6. pag.163., Dec.80. n.7. pag.190., & Dec.184. num.15. pag.497.

Ampl., etiamſi ſint inducti in alio conſimili Judicio. Dec.67. n.5., & 6. p.163.

Teſtes benè informati, & diſcretivè referentes majorem fidem merentur. Dec.137. n.5. p.345.

Teſtes plenè informati, & ſui dicti rationem reddentes, plenè probant, & ſunt præferendi aliis contrariis, patientibus exceptiones. Deciſ.54. n.46., & 47. pag.128.

Teſtis unicus non probat. Dec.169. n.55. p.459.

Teſtes informes, & contradictoriè deponentes non probant. Dec.103. n.19. pag.243.

Teſtes informes non citata parte, & lite pendente deponentes non probant obſervantiam. Deciſ.80. num.15. pag.190.

Teſtis habens particulare intereſſe non admittitur. Dec.128. num.8. pag.319.

Teſtes etiam patientes aliquas exceptiones admittuntur in Judicio manutentionis. Dec.54. num.50. pag.128., & Dec.124. n.8. p.308.

Teſtes numero plures ſunt præferendi. Deciſ.59. num.16. pag.146.

Per *Teſtes*, an fieri poſſit probatio, ubi aſſumpta fuit per Scripturas. Vid. *Probatio*. Vid. *Tranſactio*.

Per *Teſtes*, an probetur Tranſactio. Vid. *Tranſactio*.

TESTIS IN PARTICULARI.

Teſtibus Localibus magis deferendum, quàm alienigenis. Dec.118. n.6. pag.294.

Teſtis

Teſtis Minister Communitatis probat ad ejus favorem, ſi tempore depoſitionis non erat ampliùs Miniſter. Dec.54. n.49. p.128.
Teſti Officiati deponenti de re ad ſuum Officium ſpectan. plenè venit deferendum. Dec.151. num.9. pag.388.
Teſtes Senes deponentes audiviſſe à Senioribus, probant Immemorabilem. Dec.28. n.9. p.43.
Teſtes de Universitate non probant ad illius favorem. Dec.34. n.17. pag.56., Deciſ.79. n.6. pag.188., Dec.123. n.30., & 33. pag.306., Deciſ.126. num.16. pag.314., Dec.142. num.12. pag.358., & Dec.178. n.9. p.481.
Ampl.1., ubi aliàs fuerunt rejecti. Deciſion.34. num.18. pag.56.
Ampl.2., ſi ſint examinati lite pendente, & ad perpetuam. Dec.40. n.20. pag.85.
Ampl.3., ubi teſtes favore Communitatis inducti conquaſſantur ab aliis eodem tempore ab eadem examinatis. Dec.33. n.16. pag.54.
Decl. procedere, ubi agatur de intereſſe ſingulorum, ſecus verò ſi agatur de intereſſe Univerſitatis. Deciſ.33. n.17. pag.54., Deciſ.79. num.8. pag.188., Deciſ.81. num.4. pag.192., Dec.124. n.2., & 4. pag.308., Dec.142. n.14. pag.358., & Dec.178. n.10., & ſeqq. p.481.
Lim.1. principalem concluſionem, ubi intereſſe ſingulorum ſit ſecundarium. Deciſion.81. num.5. pag.192.
Lim.2., ubi illorum numerus ſit ingens. D.142. num.13. pag.358.
Lim.3., ubi agatur de re, quæ exteris non poteſt innoteſcere. Dec.124. nu.3., & 5. pag.308., & Dec.152. n.12. pag.391.
Lim.4. concurrentibus adminiculis. Deciſ.11. num.13. pag.14., Dec.81. n.6. pag.192., Deciſion.126. num.17. pag.314., & Deciſion.178. num.12. pag.482.
Limit.5., ubi agatur de poſſeſſione nominandi Cappellanos per Univerſitatem. Deciſ.124. num.3., & ſeqq. pag.308.

THESAURUS.

Theſaurum proprium effodere volenti non poteſt ingreſſum impedire dominus fundi. Dec.147. num.24. pag.377.

TITULUS.

Titulus allegatus præſumitur melior. Deciſ.21. num.20. pag.31.
Titulus Coloratus reſultat ex deliberatione. Deciſ.65. num.7. pag.159.
Titulus, ſaltem coloratus, excuſat à reſtitutione fructuum à die commiſſi Spolii. Deciſ.66. numer.3. pag.160.
Titulus Tranſactionis. Vid. *Tranſactio*.
Titulus, ubi reducitur ad non Titulum, fructus ſunt reſtituendi uſque ab initio. Vid. *Fructus*.
Titulus quoad poſſeſſionem. Vid. *Poſſeſſio*.
Tituli unius ex productione, ceſſat alterius melioris præſumptio. Dec.151. n.18. p.388.
A *Tituli* Primordio poſterior formatur eventus. Dec.193. num.22. pag.527., & Deciſ.197. numer.4. pag.537.
Tituli Gabellæ Paſſus probatio minorem exigit rigorem ratione correſpectivitatis. Deciſ.150. num.15. pag.386.
Titulum validum, & meliorem de mundo præbet Centenaria. Vid. *Centenaria*.
.... Ac Immemorabilis. Vid. *Immemorabilis*.
Titulum meliorem de mundo allegare poteſt Poſſidens ex longiſſimo tempore. Deciſion.78. num.5. pag.186.
Titulorum pluralitas datur in beneficialibus. Deciſion.60. num.2. pag.148.

TITULUS ONEROSUS.

Titulus dicitur verè *oneroſus*, ubi quid datur in Capitulis Pacis, & fœderis. Deciſion.167. numer.7. pag.448.
Titulus verè *oneroſus*, nec per Supremum Principem lœdi, aut revocari poteſt. Deciſ.167. num.9. pag.447.
Titulus oneroſus poteſt allegari vigore Centenariæ. Dec.37. num.10. pag.68.
Titulus oneroſus quoad Conſt. revocatorias Exemptionum, qualis eſſe debeat, & quomodò probari. Vid. *Conſt. in ſpecie*, & vid. *S. Pius V.*
Titulus oneroſus non excluditur ex verbis *per far coſa grata al ſupplicante, e per grazia ſpeciale, e non altrimenti, &c.* Dec.9. n.10., & 11. pag.10.
Titulus, an ſit verè *oneroſus*, cognoſcere ſpectat ad Tribunal Cameræ. Dec.167. n.28. p.449.
Titulus oneroſus ſemel juſtificatus ad tenorem Innocentianæ non debet iterum juſtificari, ſed ſufficit, ut indicetur. Dec.167. n.32. p.449.
Titulo oneroſo Card. Madrutius quomodò ſubrogatus fuerit in exactione Onerum Cameralium Galleſii. Vid. Dec.193. n.1., & 2. pag.524.
Ex *Titulo oneroſo*, ex quibus conceſſa, & canonizata probetur exemptio. Vid. *Exemptio*.
Ex *Titulo oneroſo* conceſſum privilegium eſt latè interpretandum. Dec.89. n.9. p.205.
Reliqua quando Privilegium dicatur conceſſum ex *Titulo oneroſo*. Vid. *Privilegium in ſpecie*.
Ex *Titulo* etiam *oneroſo* exempti compræhenſi fuerunt in gabella Annonæ. Dec.140. n.14. 21., & 57. pag.349.

TOTUS.

Totius ad *Totum*, quæ militat ratio, procedit etiam partis ad partem. Dec.104. n.24. p.274.
Qui *Totum* dicit, nihil excludit. Deciſion.164. numer.26. pag.426.
Ad *Totum* à parte non valet illatio. Deciſ.131. numer.43. pag.332.
De *Toto*, ac de ſingulis partibus, ipſum componentibus, idem efformandum Judicium. Deciſion.178. num.5. pag.481.

TRACTATUS.

Ex *Tractatibus* præliminaribus infertur, quid fuerit in negocii concluſione compræhenſum. Deciſion.197. num.5. pag.537.

TRANSACTIO IN GENERE.

Tranſactio dicitur ab actione tranſitus. Deciſ.74. num.3. pag.179.
Tranſactio eſt ultrò, citroquè obligatoria in perpetuum. Dec.18. num.28. pag.26.
De *Tranſactionis* ſubſtantia eſt, ut aliquid hincinde detur, vel remittatur. Dec.21. n.7. pag.30., Dec.23. num.13. pag.37., & Deciſ.199. numer.3. pag.541.
In *Tranſactione* datum, & receptum ſunt ad invicem correſpectiva. Dec.21. n.9. pag.30.
Tranſactio non importat approbationem Jurium Tranſigentium quoad id, quod recipitur, vel remittitur. Dec.129. n.75. p.326., & Deciſion.133. num.73. pag.338.
Tranſactio ſine lite, vel illius juſto timore, non ſuſtinetur. Deciſ.21. num.3. pag.29., & Deciſ.44.

ciſ.44. num.17. pag.96.
Decl. tamen, quod ad illius validitatem ſufficit ſola litis poſſibilitas. Dec.21. n.4. pag.29.
Tranſactio eſt contractus nominatus, Dec.18. n.16. pag.25., & Dec.22. num.25. pag.34.
...., Et in ea ex defectu adimplementi non agitur ad illius reſciſſionem, ſed ſolùm ad obſervantiam. n.17. pag.25., & Dec.22. n.25. pag.34.
Tranſactio, ut plurimùm ſeminat zizania. Deciſion.74. num.4. pag.179.
Tranſactio habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Juſtitiæ. Dec.18. n.1. pag.25.
...., Et celerem meretur executionem. ib. n.2. pag.25., Dec.50. num.5. p.113., & Deciſ.110. num.3. pag.264.
Ampl.1., ubi munita ſit obligatione Camerali. num.3. ibid. pag.25.
Ampl.2., quod exceptiones adversùs ipſam propoſitæ reijciuntur ad petitorium. n.4. ib.p.25.
Lim.1., ubi ſit evidenter nulla, vel enormiter lœſiva. num.1. pag.25.
Lim.2., ubi conſtet de illius longæva inobſervantia. num.5., & 6. pag.25.
Contr. num.16., & 17. pag.25.
In *Tranſactione* confirmatio Apoſtolica præſumitur ex illius longæva obſervantia, Deciſ.138. num.4. pag.346.
Pro *Tranſactione* de jure competit via executiva. Dec.21. num.2. pag.29.
Tranſactio in Judicio eſt exequenda, non intervertenda. Dec.197. n.3. pag.536.
Tranſactio venit religioſè obſervanda. Deciſ.74. n.7. pag.179., & Dec.76. n.8. pag.183.
Tranſactionem habens pro ſe relevatur ab onere probandi illius obſervantiam. Deciſion.18. num.7. pag.25.
Tranſactio bona fide celebrata, & obſervata debet ſervari. Dec.10. n.9. pag.12.
Tranſactionis tenor debet præcisè ſervari, & adimpleri, & de ratione. Dec.195. n.2., & 3. p.531.
A *Tranſactionis* forma non eſt recedendum. Deciſ.74. num.6. pag.179.
In *Tranſactione* exequenda Judex debet habere reſpectum ad ſingulas illius partes, Dec.197. num.6. pag.538.
Tranſactionis in una parte executionem petens illa eidem obſtat in altera. Deciſion.74. numer.9. pag.179.
Tranſactio inobſervata de jure non relevat. Deciſ.118. num.18. pag.296.
Tranſactio inobſervata in uno, præſumitur ineffectuata in omnibus. Dec.28. n.6. p.43.
Tranſactionis inobſervantia facit præſumere illam, vel fuiſſe annullatam, vel revocatam. Deciſ.18. num.6. pag.25.
Tranſactionis inobſervantia, ex quibus excludatur. Dec.22. n.5., & ſeqq. pag.33.
Tranſactionis inobſervantia præſcribitur ex lapſu temporis habili ad præſcribendum. Dec.20. num.9. pag.28.
Tranſactio non deſtruitur ex aliquibus actibus contrariis clandeſtinis. Dec.18. n.15. pag.25.
Tranſactio habet vim rei judicatæ. Dec.21. num.1. p.29., Dec.44. n.15. p.95., Dec.50. num.4. p.113., & Dec.110. n.3. pag.264.
...., Et debet executioni demandari. Vid. *ſupra*.
Ampl., ubi fuit diù obſervata. Dec.44. n.15. p.95.
Tranſactionis vim obtinet Laudum à Partibus acceptatum. Dec.54. num.12. pag.126., & Deciſ.102. num.23. pag.239.
Per *Tranſactionem* ſententia acceptata non poteſt impugnari. Vid. *Sententia*.
Tranſactio non afficit in ea non comprehenſos. Deciſ.25. n.1. pag.38.
In *Tranſactione* non præſumitur fuiſſe ſtipulatum pro tranſigentibus, & hæredibus, pro re exigui valoris. Dec.127. n.34. pag.318.
...., Vel pro eo, quod non erat ſuperfuturum. Dec.129. n.52. pag.324.
Tranſactio habetur, ac ſi non emanaſſet, ubi ab ea fuit conceſſa Reſtitutio in integrum. Dec.49. n.30. p.112., & Dec.50. n.6. p.113.
Tranſactio remanet infecta, ſi taxatio in ea paciſcita, tractu temporis evadat lœſiva. Vid. *Taxatio*.
Tranſactio, & quæcunque conventio celebrata ſine cauſa, & per errorem, non ſuſtinetur. Deciſ.44. n.16. pag.95.
Tranſactio præcedens non innovatur per alteram initam ad alium effectum. Deciſion.18. numer.18. pag.25.
.... Nec per alteram factam ſuper Jure diverſo. Dec.21. n.19. pag.31.
Tranſactio nova approbans antiquas, juxtà illas debet interprætari. Dec.74. n.16. pag.180.
Tranſactio ſecunda, ubi corruat ex capite nullitatis, ſuſtinetur prima legitimè celebrata. Dec.110. num.18. pag.265.

TANSACTIO
QUOAD ILLIUS PROBATIONEM.

Tranſactio probatur per Teſtes, etiam ſine Scriptura, & inſtrumento. Dec.26. num.5. pag.40., Deciſion.28. num.14. pag.44., & Dec.29. numer.8. pag.46.
.... Et in antiquis poteſt probari etiam per Teſtes de auditu. ibid. pag.40.
Ampl. concurrentibus adminiculis. n.6., & quę ſint. Vid. num.ſeqq. ib. p.40., & Dec.29. n.8., & ſeqq. pag.46.
Tranſactio probatur ex actibus ad aliud non referibilibus. Dec.29. num.11. pag.46.
Tranſactio probatur ex confeſſione Partis. Dec.21. num.5. pag.30.
Tranſactio, & conventio probatur ex obſervantia. Dec.21. n.6. p.30., Dec.26. n.8. p.40., & D.28. num.7. pag.43.
.... Et ex quibus Obſervantia Tranſactionis probetur. Vid. *Obſervantia*.
Tranſactio non probatur ex Teſtibus non deponentibus de inſtrumento, ejuſque qualitatibus, in articulis enunciatis. Dec.28. num.3. pag.43.

TRANSACTIO
QUOAD LOESIONEM.

Tranſactio, ſi conſtet de lœſione, eſt nulla. Deciſ.18. num.1. pag.25.
Tranſactio, quando æquè ſe habet ad lucrum, ac damnum, non poteſt de lœſione redargui. Dec.44. n.56. pag.98.
In *Tranſactione* ad lœſionem excludendam, vel arguendam ſpectanda eſt univerſa diſpoſitio. Dec.163. n.18. pag.418.
In *Tranſactione* lœſio excluditur ex dubio litis eventu. Deciſ.163. n.17. p.418., & D.164. num.5. pag.423.
.... Et ad eam excludendam ſufficit qualibet dubietas. Dec.163. n.26. pag.420.

TRAN-

TRANSACTIO

Quoad Illius Interpretationem.

Tranſactio clara non admittit interpraetationem. Dec.12. num.12. pag.16.

Tranſactio interpraetari debet juxta rigorem juris, non juxta ſemitas æquitatis. Dec.195. numer.17. pag.533.

Tranſactio ſtrictè, & ad literam interpraetari debet. Dec.148. num.12. p.381., & Dec.195. numer.18. pag.533.

.... Nec ullam patitur extenſionem. n.18. p.533.

Tranſactio non extenditur ad non expreſſa. Dec.76. n.14. p.183., & Dec.125. n.11. pag.311.

....Nec ad ea, quæ non aderant tempore *Tranſactionis*. Dec.74. n.10. pag.179.

Tranſactio trahi nequit ad ea, ſuper quibus lis non aderat. Dec.52. n.27. p.121., Deciſ.157. n.12., & 13. p.405., & Dec.195. n.1. p.530.

Tranſactionis verba effrænata reſtrictionem non recipiunt. Dec.74. n.27. pag.181.

Tranſactionis mediator præſumitur conſcius de voluntate Tranſigentium, ac de formali importantia jurium per Tranſactionem compoſitorum. Dec.199. n.7. pag.543.

Lim. quoad ea, quæ non aderant de tempore *Tranſactionis*. Dec.74. n.10. pag.179.

TRANSACTIO

Inita Super Particularibus.

Tranſactionis initæ ſuper Jure Privativo molendi titulus præſcribitur per immemorabilem poſſeſſionem libertatis molendi. Deciſion.20. num.2. pag.28.

Ampl. num.3. ibid.

Tranſactio facta ſuper Onerum Repartitione, ex quibus dicatur reſpicere nedum onera præſentia, ſed etiam futura. Deciſ.163. nu.53., & 54. pag.421.

Tranſactio inita ſuper certis Paſcuis non extenditur ad non expreſſa. Dec.76. n.14. pag.183.

Tranſactio inita contemplatione Rei certo tempore duraturæ, eo finito, reſolvitur. Deciſ.10. num.14. pag.12.

Lim., ubi obligatio fuit indefinita, & cauſa *Tranſactionis* non ceſſavit. n.15., & ſeqq. ibid.

TRANSACTIO

Quoad Particulares Transigentes.

Tranſactio inita per Baronem cum Subditis coquendi panes in Furno Baronali non comprælendit privativam panis forenſis. Dec.26. num.17. pag.41.

Reliqua quoad *Tranſactionem* Baronis. Vid. *Baro*.

In *Tranſactione* inita per Communitatem requiruntur ſolemnitates *l.fin. Cod.de venden., &c.* Deciſ.39. n.67. p.81., & Dec.44. n.34. p.96.

.... Necnon copulativè interventus Cauſæ. Dec.44. num.34. pag.96.

Lim., ubi ſit inita cum Supremo Principe. numer.68. ibid. pag.81.

Tranſactio inita à *Communitate* Stat. Eccl. abſque licentia Sac. Cong. Bo. Regim. eſt nulla. Deciſ.44. n.27. pag.96.

Tranſactio inita per *Communitatem* ob litem vigentem contra illius homines eſt nulla. Dec.44. num.17. pag.96.

Tranſactio inita per *Communitatem*, in qua ipſa ſine Cauſa in ſe ſuſcepit debita particularium, dicitur eidem lœſiva, nec debet ſervari. D.44. n.20., & 21. pag.96.

Tranſactio inita per *Communitatem* ſuper jure privativo furnandi, ligat etiam particulares. Dec.137. n.10. pag.345.

Tranſactio facta per Episcopum abſque Beneplacito Apoſt. non ſuſtinetur. D.110. n.4. p.265.

Tranſactio facta à Gravato non præjudicat, ab eo cauſam non habentibus. Deciſion.159. numer.25. pag.411.

Tranſactio inita cum Monialibus abſque Beneplacito Apoſt. eſt nulla. Dec.145. n.32. p.371.

Ampl.1., ubi ſit lœſiva. n.33. pag.371.

Ampl.2., ubi non ſit obſervata. n.34. pag.371.

Tranſactio inita per Officiales, Et Syndicos nomine particulari obligat illorum hæredes de proprio. Dec.44. n.49. pag.97.

In *Tranſactione* inita per Pupillum requiritur copulativè interventus Cauſæ, & ſolemnitatum. Dec.44. n.27. pag.96.

Tranſactio inita per *Pupillum* ſine ſolemnitatibus eſt de jure nulla. Dec.44. n.27. pag.96.

Tranſactio per Religioſos non præſumitur inita, violans aliorum jura. Dec.76. n.10. p.183.

TRANSEUNDI JUS.

Vid. *Jus in ſpecie*.

TRANSIGENS.

In *Tranſigente facultas*, ex quibus præſumatur. Dec.13. n.12. pag.18.

Tranſigentium Jurium approbatio. Vid. *Tranſactio*.

Tranſigentium mens præſumitur conformis diſpoſitioni Juris. Dec.188. n.3. pag.508.

Tranſigentium voluntas extendi nequit ad ea, quæ non aderant tempore Tranſactionis. D.74. num.10. pag.179.

Tranſigentium voluntatis conſcius præſumitur mediator tractatus. Dec.199. n.7. pag.543.

Lim. quoad ea quæ non aderant tempore Tranſactionis. Dec.74. n.10. pag.179.

Per *Tranſigentes* quoad ea, quæ ſunt à jure permiſſa, & de quibus nulla fuit facta mentio, inducta non dicitur nova diſpoſitio, vel prohibitio. Dec.157. n.16. pag.405.

TRANSLATIO.

Translatio Juris Univerſitatis in alios dicitur actus voluntarius. Dec.179. n.4. pag.483.

TRANSPORTATIO.

Tranſportatio Actorum. Vid. *Acta*.

TRIBUNAL.

Tribunal, an, quomodo, & ubi erigere poſſit Epiſcopus. Vid. *Epiſcopus quoad ejus Tribunal*.

Ad *Tribunal* Cameræ olim devoluebantur Cauſæ Communitatum Status Eccleſiaſt. Dec.163. num.2. pag.417.

.... Et apud ipſam erat omnis auctoritas circa Tributorum ſolutionem. n.7. pag.566.

Ad *Tribunal* Cameræ ſpectat recognoſcere, an Titulus ſit verè oneroſus. Dec.167. n.28. p.449., & Dec.168. n.7. pag.452.

Tribunalia, & Judices in taxatione ſolent ſequi Judicium Peritorum. Dec.44. n.52. pag.98.

Tribunalia magna decet, ut jurgia reſecent. Deciſ.44. n.53. pag.98.

In *Tribunalibus* Supremis Poſſeſſorium cumulatur cum petitorio. Dec.116. n.19. pag.289.

TRIBUTUM.

Tributum, quod ſolvitur Baroni in quantitate non ſemper uniformi, non dicitur onus inva-

variabile. Dec.191.n.9. pag.517.
Tributa Eccleſiaſticis ſuæ temporalis ditionis Papa imponit non auctoritate laicali, ſed Pontificia. num.1., & 2. pag.552.
Tributa, & Collectæ per Populos Principi ſolvuntur, ut ſuſtinere poſſit onera politici Matrimonii. Dec.165. n.1. pag.428.
Tributa cum ipſis Regibus nata ſunt. Dec.165. numer.2. pag.428.
Tributa etiam tempore Reipublicæ ſolvebantur. Dec.165. n.3. pag.428.
Tributa de jure gentium eſſe videntur. Dec.165. num.4. pag.428.
Tributa alia Perſonalia, alia Realia, & alia mixta. Dec.165. n.5. pag.428.
.... Et quomodo diſtinguantur. Vid.n.5. pag.428.
Tributa ſunt æqualiter diſtribuenda. Dec.165. numer.6. pag.428.
A *Tributorum* ſolutione immunitas, tanquam contraria publ. utilitati,non eſt ſervanda. D.165. num.7. pag.428.
Tributorum Laicalium ſolutio, & exactio ab Eccleſiaſticis, & Laicis reſpectivè facta, Eccleſiaſticæ Immunitati non præjudicat.Dec.162. num.17. pag.415.
Tributorum circa ſolutionem olim omnis auctoritas erat penes Tribunal Cameræ.n.7. p.566.
A *Tributis* Laicalibus ſunt exempta bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum.D.162.n.1.,& ſeqq.p.414.
Et Vid. *Bona in ſpecie*.
.... Taliſque exemptio probatur ex agnitione Magiſtratus, & Principis. ib.n.12. pag.415.
.... Ac ex confeſſione Officialium.n.15. pag.415.

TRIENNALE SUBSIDIUM.
Vid. *Subſidium Triennale*.

T U T O R.
Tutor, licèt bona pupillaria per factores adminiſtret, tamen ipſe ſolus rationem tenetur reddere pupillo. Dec.58. n.3. pag.143.
Tutor non poteſt acquirere jura contra pupillum. Dec.154. n.23. pag.395.
.... Idem eſt in Adminiſtratore bonorum Univerſitatis. ibid.
Tutor præſumitur utilitatem, & non damnum parare pupillo. Dec.154. n.24. pag.396.
.... Idem præſumitur in Adminiſtratore Collegii, & Univerſitatis. ibid. pag.396.
Tutor tenetur non ſolùm de lata, ſed etiam de levi culpa. Vid. *Adminiſtrator*.

V

V A L I D I T A S.
V*Aliditas* Sententiæ. Vid. *Sententia*.

V A L L A T U M.
Vid. etiam *Aquæductus*. Vid. *Ripa*.
Vallati appellatione quid veniat. Vid. *Appellativa ſignificatio*.
Vallati dominium, ex quibus probetur. Vid. *Dominium in ſpecie*.

V A L O R.
Valor Arborum inciſarum in Sylva ad effectum liquidandi damna, quo tempore ſumi debeat. Dec.14. n.21., & 23. pag.20.
Valor Bonorum tempore variatur. Deciſ.40. numer.8. pag.84.
Valor Bonorum per decennium præſumitur immutatus. Dec.39. n.47. p.79., D.41.n.19. p.89., & Dec.112. n.29. pag.278.
Valor Juriſpaſcendi diminuitur ex jure fœnandi ſpectante ad Communitatem. Dec.33. numer.22. pag.54.
Valor Monetarum. Vid. *Moneta*.
Valor Rei probandæ verus modus eſt ille, qui fit cum Judicio Peritorum. Deciſ.100. numer.21. pag.234.
Valor Rei diminuitur ex onere Reali. Dec.33. numer.22. pag.54.
Valor Sylvæ, & Bonorum diminuitur ex inciſione arborum frugiferarum. D.39. n.38. p.78.

VASSALLAGIUM.
Vid. *Vaſſallus*.

V A S S A L L U S.
Vaſſallus poſſidens bona intra limites feudi, relevatur ab onere probandi ea eſſe allodialia. Dec.52. n.9. pag.119.
Et Vid. *Bona in ſpecie*.
Vaſſallus, ſive Emphyteuta habens facultatem alienandi cum conſenſu Domini directi, ſi illum petat, & à Domino denegetur, habetur pro præſtito. Dec.146. n.22., & 24.p.374.
Vaſſalli quoad Molendinorum conſtructionem, & quoad Jus prohibitivum molendi, furnandi, & coquendi panes. Vid. *Baro*. Vid. *Conventio*. Vid. *Furnus*. Vid. *Jus in ſpecie*. Vid. *Molendinum*.
Vaſſalli ex ſola lege Vaſſallagii tenentur Principi fidelitèr ſervire. Dec.39. n.46. pag.79.
Ampl. Citra etiam præmii ſpem. Deciſion.41. num.18. pag.89.
Vaſſallos quomodo Princeps Supremus teneatur remunerare. Vid. *Princeps*.
Vaſſallorum actus, ut Baroni præjudicent probari debent facti cum ejus ſcientia, & patientia. Dec.22. num.13. pag.33.

V E C T I G A L.
Vid. etiam *Datium*. Vid. *Gabella*.
Vectigal indictum in Civitate Ferrariæ, ejuſque Territorio non extenditur ad totam Legationem. Dec.180. p.485., & Dec.181. p.488.
Vectigal indictum ſuper Oleo extrahen., & introducen. in Civitate Ferrariæ, ejuſque Territorio non extenditur ad univerſam Legationem. Dec.180. n.2., & per tot., & ſignantèr n.10., & 11. pag.485., & ſeqq., & Deciſ.181. per tot. pag.488.
Vectigal fuiſſe reſtrictum ad Civitatem, ejuſque Territorium, probatur, ex quo impoſitum fuit pro ſolven. ejus debitis tantùm, non autem univerſæ Provinciæ. Dec.180. num.18. pag.487., & Dec.181. n.12. pag.490.
Vectigal, quod indictum fuerit reſtrictivè ad Civitatem, ejuſque Territorium, arguitur ex impoſitione aliorum Vectigalium cum ſpeciali extenſione ad totam Legationem. Dec.180. num.12. pag.486., & Dec.181. n.5. p.489.
Vectigalia ſunt ab omnibus ſolvenda Supremo Principi. Dec.177. n.6. pag.477.
....Ac etiam ei, cui Princeps Jus illa exigendi ceſſit. num.7. pag.477.
Ampl. concurrente longæva obſervantia. numer.8. pag.477.
.... Et ex quibus illa probetur. Vid. n.9. p.477.
Vectigalia ſunt odioſa,nullamque patiuntur extenſionem, eorumque impoſitio eſt ad literam intel-

intelligenda. Dec.180. n.2., & ſeqq. p.485.
Vectigalium Cauſæ. Vid. *Cauſa in Judicialibus.*
Vectigalium, eaque exigendi jus, cui competat. Vid. *Jus Vectigalium*.
Vectigalium in jure exigendi manutentio, quomodo, & cui debeatur. Vid. *Manutentio*.
Vectigalium obſervantia exemptiva non poteſt oriri ex ſimplici negativa ſolutionis, niſi doceatur, quod caſus ſolutionis advenerit, & in eiſdem circumſtantiis denegata fuerit Vectigalis exactio. Dec.171. num.24. pag.463.
Vectigalium circa exactionem plurimùm attendenda eſt obſervantia. Dec.171. n.18. p.462.
A *Vectigalibus* ſunt Exempti Eccleſiæ, Eccleſiaſtici, eorumque bona. Vid. *Eccleſia*. Vid. *Eccleſiaſtici*. Vid. *Bona in ſpecie*.

V E N A.

Vena Metallorum, & mineralium. Vid. *Metalla*.

VENATIO, ET VENARE.

Venationem prohibendi jus poteſt per Principem inter Regalia recenſeri. Deciſion.147. num.16. pag.377., & vid. *Jus in ſpecie.*
Venare volentibus quando Dominus fundi impedire poſſit ingreſſum. Vid. *Dominus.*

V E N D I T I O.

Venditio partis intelligitur de medietate. Dec.39. num.10. pag.75.
Pro *Venditionis*, & pretii conventi juſtitia ſtat præſumptio. Dec.68.num.22. pag.166.
In *Venditione* non veniunt ea, quæ quis non habet in re vendita. Dec.59. n.15. p.146.
In *Venditione* animalium, ad quem pertineat gabella. Vid. *Animal*.
In *Venditione* quando, & quomodo locum habet Prælatio. Vid. *Prælatio*.
In *Venditione* rei ſpectantis ad Communitatem de jure requiritur licentia Principis. Dec.38. num.8. pag.72.
Et in Statu Eccleſ. illa S. C. B. Reg. ibid.
.... Necnon requiritur in diſpoſitione fructuum Communitatis ex Bul. Clem. VIII. Deciſ.38. num.9. pag.72.
Vendendi facultas. Vid. *Facultas*.

V E N D I T O R.

Venditor evictione Officii ſecuta tenetur ad pretii reſtitutionem, & ad damni emendationem. Dec.154. num.4., & 5. pag.393.
Venditor in ſervitutibus activis compelli nequit ad eas, nec pro eiſdem tenetur de evictione. Dec.22.num.38. pag.35. -- Lim., ut ibid.
Venditoris conditio efficitur melior ex promptitudine venditionis, & ex ſecuritate ſolutionis. Dec.190. num.21. pag.515.
Venditorem non minus, ac Emptorem Fiſcus compellit ad ſolutionem Gabellæ. Dec.73. n.16. 21., & ſeqq. pag.177.
Venditores animalium ex bannimentis Graſciæ tenentur ad gabellæ ſolutionem. Dec.73. n.4. 17. 19., & 31. pag.176.
Venditor, an, & quando teneatur ad ſolutionem Gabellæ. Vid. *Gabella*.
Venditores prædiorum non præſumitur gratis conceſſiſſe ripas frugiferas, ſi ad eos pertinuiſſent. Dec.129. num.70. pag.326.
Venditoribus certum pretium ſtatui nequit, & de ratione. Dec.100. num.1. pag.233.
Lim. in Victualibus. num.2. ibid.

VERBA IN GENERE.

Verba affectatè, & apparentèr appoſita ad aliquid colorandum non attenduntur. Deciſion.90. num.21. pag.207.
Verba concepta per ablativum abſolutum, reſolvuntur in conditionem. Dec.54. n.28. pag.127.
Verba effrænata nullam patiuntur reſtrictionem, & complectunt etiam majora expreſſis. Deciſ.12. n.4. pag.16., & Dec.74. n.27. p.181.
Verba enunciativa, & ſuppoſitiva Supremi Principis diſponunt. Dec.150. num.9. pag.385., & Dec.151. num.3., & 6. pag.387.
Verba generalia non comprehendunt Caſum impoſſibilem. Dec.8. n.20. pag.9.
Sub *Verbis* generalibus Papa non præſumitur concedere voluiſſe, quod eſt iniquum. Deciſ.8. num.10. pag.9.
Verba indefinita æquipollent univerſalibus. Deciſion.54. num.35. pag.127.
Verba præcedentia majorem vim habent ad declarationem ſequentium, quàm è contra. Deciſion.174. num.16. pag.470.
Verborum generalitas eſt reſtringenda intra limites facultatum, Contrahentibus competentium. Dec.188. num.14. pag.509.
A *Verborum* proprietate, & natura non eſt recedendum in contractibus. Dec.80. n.6. p.189.
Nec in Legatis. Dec.107. n.5. pag.257.
Lim., ſi aliud ſuadeant conjecturæ. n.6. p.257.
Verbis potentiora ſunt facta. Deciſ.144. num.68. pag.368., & Dec.156. n.28. pag.402.
Tàm ex *Verbis*, quàm ex factis declaratur voluntas. Dec.109. num.23. pag.263.

VERBA QUOAD PARTICULARIA.

Verba BULLÆ, ET BREVIS declarantur ab obſervantia. Vid. *Obſervantia*.
Verba clara CONST. PONTIFICIÆ voluntatis quæſtionem non involvunt. Dec.140. n.29. p.349.
Verba novæ *Conſtitut.* verificari debent ſuper iis tantùm, ad quæ reſpiciunt. Deciſ.114. numer.35. pag.284.
Verba interpretari debent ſecundùm diſpoſitionem *Conſtit.*, ad quam referuntur. Dec.165. num.23. pag.430.
Verba CONTRACTUS intelligenda ſunt juxta mentem contrahentium. Dec.41. n.13. p.89.
Verba DECRETI præſeferentia, quod Provinciales admittuntur *per Seneſi*, ſonant in modum fictum, & impropriè. Dec.90. n.20. p.207.
Verba in materia odioſa GABELLARUM ſtrictè debent interpretari. Dec.180. n.8. pag.486., & Dec.181. n.3. pag.489.
Ampl.1., quod ſufficit, quod illa ſint dubia, quodque verificari poſſint in uno loco, vel Territorio, ut extendi nequeant ad alia. n.9. p.486.
Ampl.2., quod illa detorqueri non debeant per ſubauditum intellectum, ubi verificari poſſunt in ſolito loco. n.15. pag.486.
Ampl.3., quod ſufficiat, quod in minimo operentur ad evadendam eorum ſuperfluitatem. num.16. pag.486., & Dec.181. n.6. pag.489.
Verba in JURIBUS HONORIFICIS benignè interpretantur. Dec.98. n.12. pag.229.
Verba PRIVILEGII. Vid. *Privilegium*.
Verba STATUTI. Vid. *Statutum*.

VERBA IN PARTICULARI.

Verbum *ad libitum* omnia comprehendit. Deciſion.54. num.41. pag.127.

Verba -- *auditis*, & in reſcripto appoſita, quid operentur. Dec.169. n.44. pag.458.
Verba -- *che confinano con d. vallato* - quid importent. Dec.127. n.30. pag.317.
Verba -- *che ſi faccino gl'oblighi, ch'altre volte ſi ſon fatti* -- quid importent. Dec.32. n.10. p.51.
Verba -- *Comitatus*, *Diſtrictus*, *Territorium*, de Jure ſunt æquivoca. Dec.177. n.14., & 20. p.478.
Lim., ubi juxta materiam pro diverſis reputentur. num.21., & 22. pag.478.
Et ex quibus hoc probetur. Vid. numer.23., & ſeqq. pag.478.
Verba -- *Congruæ, & effectivæ pecuniarum ſolutionis*, quid importent. Dec.167. n.10. pag.447.
Verbum -- *debeat* -- aliquando importat facultatem. Dec.21. num.13. pag.30.
Verba -- *debeat*, & *teneatur* -- important præciſam neceſſitatem. Dec.21. n.11., & 12. p.30.
Verba -- *Del medemo Parentado, e Caſata*, quid importent. Dec.98. n.21. pag.230.
Verba -- *ex quavis etiam oneroſa cauſa*, omnem cauſam oneroſam indeſinitè comprehendunt. Dec.116. num.28. pag.290.
Verba -- *faccia, che così ſiegua* appoſita in literis Sacræ Conſultæ important præceptum coactivum. Dec.169. n.28. pag.457.
Ampl. num.29. pag.458.
Verba *Famiglia, e Parentado* interpretari debent, prout de jure. Dec.97. n.15. pag.224.
Verba -- *formata però, che ſarà, &c.* important conditionem ſuſpenſivam. Dec.198. n.1. p.539., & Dec.200. num.1. pag.544.
Verba -- *grazie, e favori*, quomodo intelligenda. Deciſ.114. num.39. pag.285.
Verba -- *in l'Offerta, e per Offerta* -- idem importante. Dec.174. n.14. pag.470.
Verba -- *juxta ſolitum, & prout hodie ſervatur* -- quid importent in Brevi Apoſt. Deciſion.163. n.46. p.421., & Dec.165. n.50. p.438.
Verbum -- *liberè* Dominium denotat in diſponente. Dec.54. num.5. pag.126.
.... Idem important Verba -- *diſponere ad libitum*. num.7. pag.126.
Verba -- *moderandos*, & *ampliandos*, quid importent. Dec.165. n.12. pag.430.
Verba -- *nel modo ſeguente, cioè*, quid importent. Dec.73. num.29., & 30. pag.178.
Verbũ -- *Parentela* importat ſanguinis neceſſitudinem ſecundùm gradus Juris. D.97. n.18. p.225.
Verbi abſoluti *paritò* natura, qualis ſit. Deciſ.111. num.10. pag.268.
Verba -- *per far coſa grata al ſupplicante, e per gratia ſpeciale, e non altrimenti*, non excludunt titulum oneroſum. Dec.9. n.10. pag.10.
Verbum -- *pertinere* -- dominium denotat. Deciſion.54. num.3. pag.126.
Verbum -- *plenè* omnia comprehendit. Dec.54. numer.40. pag.127.
Verba - *plenè, liberè, abſque aliquo impedimento, & quoties placuerit*, important amplam poteſtatem abſque temporis reſtrictiva. Deciſ.54. num.38. pag.127.
Ampl., ubi ſint geminata, & ſimul juncta. n.42. ibidem. pag.128.
Et in ſpecie de verbo *liberè*, n.39. ibid. p.127.
Verba *præterea, ut magis, & de cætero* ſunt novæ legis inductiva, & tempus præteritum excludunt. Dec.114. n.30., & ſeqq. pag.284.
Verbum -- *præferantur* importat concurſum, & antelationem. Dec.111. n.110. pag.275.
Verbum -- *quibuſcunque* comprehendit omne cujuſque ſpeciei. Dec.116. n.37. pag.291.
Verba -- *rebuſque aliis*, quid importent. Dec.165. num.46. pag.437.
Verba -- *ſenza alcun pregiudizio della Communità, e ſenza alcuna novazione dell'Iſtrumenti, e ſigurtà date* excludunt novationem. Deciſ.175. n.8. pag.473., & Dec.176. n.15., & 16. p.475.
Verbum adjectivum -- *ſubſidiarium*, *ſive ſubſidii*, quid importet. Dec.47. n.6. pag.103.
Verbum -- *taxare*, quid importet. Deciſ.100. numer.12. pag.233.
Verbum -- *taxare* idem eſt, ac pretio æſtimare. Deciſ.101. n.6., & ſeqq. pag.236.
Verbum -- *taxare*, quando denotet juriſdictionem, & taxationem per viam legis generalis. Deciſ.101. num.8. pag.236.
Verbum -- *Territorium* -- in impoſitione gabellarum ſtrictè debet interpretari. Deciſion.180. num.8. pag.486.
Verba -- *Tenore præſentium declaramus, quod cogi non poſſitis, nec debeatis*, in Brevi Apoſtolico important exemptionem. Deciſion.187. numer.17. pag.503.

VERITAS.

Veritas divexata magis eluceſcit. Deciſion.165. num.12. pag.429.
Veritatis probatio. Vid. *Probatio*.

VIA.

Via una, & eadem non poteſt eſſe partim publica, & partim privata. Dec.152. n.16. pag.391.
Via præſumitur publica, quando non conſtat, quod ex Privatorum agrorum collatione fuerit expleta. Dec.133. n.17. pag.335.
Via publica dicitur illa, quæ incipit, & deſinit in publico. Dec.152. n.2. pag.390.
Ampl.1. num.15. pag.391.
Ampl.2. num.18. pag.391.
Via, ubi incipit, & deſinit in publico, ejus Solum intermedium præſumitur publicum, ſecus eſt his deficientibus extremis. Deciſ.152. n.3., & 4. pag.390.
Lim., ubi Solum probetur privatum. n.5. p.390.
Via, ex quibus probetur publica, & ſita in Solo publico. Dec.152. n.6., & ſeqq. pag.390.
Per *Viam* publicam unicuique licet tranſire. Dec.152. n.1. pag.390.
Via publica, ubi eſt devaſtata, licet tranſire per fundum etiam invito Domino. Deciſ.147. numer.32. pag.378.
Reliqua vid. *Jus tranſeundi*.
Vias tutas, & liberas cuſtodire tenentur Barones, & Domini Territoriales. D.151. n.22. p.389.
Viæ omnibus debent eſſe liberæ. Deciſ.150. numer.3. pag.385.
.... Et ob id Jus exigendi Pedagium eſt contra Jus, & naturalem libertatem. ib. pag.385.
Viæ inſolitæ frequentari non poſſunt ad fraudandam Gabellam, tàm de Jure. Dec.181. numer.20. pag.491.
.... Quàm ex Brevi Pauli V., & Edictis Card. Legatorum. num.21. pag.491.
Decl., ut num.23. pag.491.
Viæ, & Pontes pari paſſu procedunt. Deciſ.171. num.7. pag.462.
Ad *Viarum* refectionem contribuere tenentur omnes,

nes, qui ex ea utilitatem conſequuntur. Deciſ.171. num.8. pag.462.
Viarum pro refectione expenſæ regulantur à conſuetudine. Dec.148. n.7., & 17. pag.381.
Reliqua quoad refectionem *Viarum*. Vid.*Pons*.

VICARIUS EPISCOPI.

Vid. *Epiſcopus*.

V I C I N U S.

Vicino, in cujus fundo per effoſſionem inventa fuit vena metallorum, quando, & quomodo competat Prælatio. Vid. *Fodinæ*. Vid.*Prælatio*. Vid. *Sulphur*.
Vicinorum inter prædia ſpatium quinque pedum liberum relinqui debet. Dec.127. n.29. p.317.

V I C T O R.

Vid. *Expenſæ litis*.

V I C T U A L I A.

Victualium ſub nomine veniunt etiam Medicinalia. Dec.100. n.3. pag.233.
Victualium taxam, an facere poſſit Magiſtratus. Vid. *Magiſtratus*.
Victualium taxam indicere poteſt Card. Legatus. Dec.100. n.9.12., & 31. pag.233.
Ampl., quod poſſit etiam pretium taxare pro omnibus neceſſariis ad victum. n.10. p.233.
Victualibus certum pretium ſtatui valet. Dec.100. num.2., & 4. pag.233.
Super *Victualibus*, ſive Comeſtibilibus Collecta impoſita dicitur Communitativa, & ad quem ſpectet. Vid. *Collecta*.

V I L L A.

Villa, quod non ſit de pertinentiis, ſeu Territorio alicujus Terræ, probatur ex eo, quod ad ipſius impenſas non concurrit. Deciſ.116. num.44. pag.292.

V I N U M.

Vinum creatum à Deo ad lætificandum cor hominis. Dec.118. n.14. pag.295.
Ad *Vinum* locale bibendum Eccleſiaſtici coarctandi non ſunt. Dec.118. n.13., & 16. pag.295.
Vini quænam quantitas bonificata fuerit per Sac. Rot. Eccleſiaſticis pro Exemptione Gabellæ vini. Dec.117. n.6. pag.293.
.... Hæc tamen quantitas conſtituta fuit cum facultate illam augendi. n.11. pag.293.
.... Regulari tamen debet ab obſervantia. numer.8. pag.293. -- Reliqua. Vid.*Eccleſiaſtici*.
Vini Gabella. Vid. *Gabella Vini*.

V I O L E N T I A.

Violentiæ, & uſurpationis præſumptio, an, & quando ceſſet in Baronibus Status Eccleſ., eorumque Succeſſoribus. Vid. *Baro*.

V I S I T A T I O.

Viſitatio ex Concilio Tridentino fieri debet ſine ſtrepitu judiciali, ſed ſolùm correctione extrajudiciali. Dec.57. n.27. pag.140.
Lim.1., ubi agatur de Criminibus notoriis. numer.28. pag.140.
Lim.2., ubi agatur de Viſitatione adminiſtratorum piorum Operum. n.29. pag.140.
Ampl. num.30. ibid. pag.140.
Viſitatio fieri debet in loco, quem Prælatus viſitandum ſuſcipit. Dec.57. n.8. pag.139.
.... Et ubi loca viſitanda ſint incongrua, viſitatio fieri debet in loco congruo, & communi. n.9. ibid. pag.139.
Non autem in Aula, ſeu Camera Epiſcopi. ibidem. pag.139.
Cont. n.33., & 35. ibid. pag.140.
Decl. procedere in Viſitatione locali, ſeu materiali, ſecus in formali. n.10. ibid. pag.139.
Viſitatio materialis, ſive localis Archivii fieri nequit abſque perſonali acceſſu. Deciſ.55. num.54. pag.134.
Viſitatio Piorum operum, in quibus conſiſtat. Deciſ.56. n.19. pag.137.
In *Viſitatione* Epiſcopus, quæ facere poſſit. Vid.*Epiſcopus quoad S. Viſitationem*.

V I S I T A T O R.

Viſitatoris ad domum deferri non debent ſcripturæ originales, ubi deperdi poſſint, ſed recognoſcendæ ſunt in loco congruo. Deciſ.55. num.60. pag.134. Decl., ut n.61., & ſeqq. ibid.
Viſitatores Subalterni deputati ab Epiſcopo non gaudent illius prærogativis. Dec.57. nu.36., & 38., ſed Vid. n.39. pag.141.
Viſitatoribus Subalternis ab Epiſcopo deputatis diverſa forma præſcribitur à Cœremoniali. Dec.55. num.45. pag.133.
Viſitatorum Apoſtolicorum pro intereſſe Communitatum deputatio confirmat Juriſdictionem Sac. Congreg. Bo. Regimin. n.22. pag.571.
Examinatur tenor Brevium, quibus hujuſmodi *Viſitatores* deputantur. n.23. pag.572.

V I T A.

Vid. *Militia*.

V I T E R B I U M.

Viterbii Civitas poſſidet jure Dominii paſcua omnium bonorum exiſten. in Territorio ejuſdem Civitatis. Dec.102. n.1. pag.237.
.... Et particulares bonorum Dñi volentes paſcere propria animalia tenentur ſolvere fidam. num.2. pag.237.
.... Et ita declaravit S.Congr.B.Reg. contra Menſam Epiſcopal. Montis Faliſci. n.3., & 4. p.237.
.... Et deciſum fuit per Sac. Rot. ibid. num.7., & per tot. pag.238.
Ampl., quod habeat liberam facultatem diſponendi non ſolùm de paſcuis, & herbis, ſed etiam de ſpicis, & frondibus in toto territorio. Dec.54. per tot. pag.125.

ULTIMA VOLUNTAS.

Vid. *Voluntas*.

ULTIMUS STATUS.

Ultimus Status eſt attendendus ad dignoſcendum, an Juſpatronatus ſpectet ad Juratos, uti ſingulos, vel uti univerſos. Dec.144. n.26. p.364.
Lim. num.30. ibid.
Ultimus Status non attenditur, ubi abſorbetur à bono jure, & à petitorio claro. Deciſ.144. num.29., & 30. pag.364.

UMANA CIVITAS.

Umanæ Civitatis Juriſdictio, & Territorium, cui fuerit conceſſa. Dec.110. n.1. pag.264.

U N I O.

Unio ſubjectiva, & extinctiva inducit extinctionem tituli Eccleſiæ unitæ. Dec.142. n.15. pag.358.
Ampl., quod bona, & proventus Eccleſiæ unitæ nullatenus diſtinguantur à bonis, & juribus Eccleſiæ, cui talis unio facta fuit. n.16. p.358.
Et Vid. *Jus*.

U N I V E R S A L E.

Univerſalia reſtringuntur ad ea, de quibus eſt univerſalitèr cogitatum. Dec.8. n.19. pag.9.
Ad *Univerſalia* non valet illatio à Particularibus. Vid. *Particularis*.

UNIVERSITAS.

Vid. etiam *Communitas*.

Univerſitas, & Collegium habentur in numero pupillorum ſub aliena adminiſtratione degentium. Dec.154.n.22. pag.395.

Univerſitas eſt corpus inanimatum. Dec.60. numer.9. pag.148.

Univerſitas, Communitas, & Collegium repræheſentant perſonam fictam, ſive civilem. Dec.114. n.16. pag.283.

Univerſitas reputatur perſona dignior qualibet alia perſona ſingulari. Dec.93. n.24. pag.214.

Univerſitas repræheſentatur per Conſilium Generale. Dec.45. n.6. pag.99.

Univerſitas nil agere dicitur, niſi id faciant legitimè congregata. Dec.60.n.13. pag.148.

Omnes de *Univerſitate* convocari debent ſub pœna nullitatis in actibus Collegialibus. D.60. n.15. p.148., & Dec.144. n.20., & 40. p.363.

Univerſitatis non majoris partis, ſed omnium conſenſus requiritur in actibus voluntariis. Deciſ.179. n.4. pag.483.

Univerſitatis, ubi majoris partis conſenſus intervenerit, omnes remanent obligati. Dec.194. num.3. pag.528.

Ampl. num.5. pag.529.

Univerſitatis major pars non poteſt minorem obligare abſque totius Univerſitatis utilitate. Dec.51.num.52. pag.118.

Et Vid. *Collegium*.

Univerſitati præjudicant actus geſti ab hominibus de Univerſitate, uti univerſis. Dec.36. numer.25. pag.64.

Decl., ut ibid. -- Reliqua vid. *Actus in ſpecie*.

Univerſitati nec Jus, nec præjudicium infertur ex facto ſingulorum. Dec.60. n.8. pag.148.

Univerſitas non mutatur ex mutatione perſonarum. Dec.155.n.13. pag.397.

Decl., ut num.14., & 15. pag.397.

In *Univerſitate* Succeſſores, ad quæ debita teneantur. Vid. *Succeſſor*.

Univerſitas aliud eſt, aliud ſinguli de Univerſitate. Dec.60. num.7. pag.148.

Univerſitatis, quod eſt ratione particularis patrimonii, non poteſt dici ſingulorum, nec è converſo. Dec.44. n.18. pag.96., & Dec.129. num.61. pag.325.

Reliqua quoad Singulos de *Univerſitate*. Vid. *Singuli*.

Ad *Univerſitatem* non omne, quod ſpectat, publicum eſt. Dec.129. n.56. pag.325.

Univerſitatis bonorum Adminiſtrator non poteſt contra ipſam jura acquirere. Dec.154. numer.23. pag.395.

.... Et eidem utilitatem, & non damnum parare præſumitur. ib.n.24. pag.396.

Univerſitas habet liberam rerum ſuarum adminiſtrationem. Dec.69. n.4. pag.167.

Et poteſt rationem reddere abſque interventu Prætoris. num.5. ibid. pag.167.

Ampl., concurrente conſuetudine. num.6. ibidem. pag.167.

Lim. ex diſpoſitione Bull.Bo. Reg. n.7.ib.p.168.

Univerſitatum bonorum Alienatio. Vid. *Alienatio*.

Univerſitas, ut publicis neceſſitatibus faciliùs conſulatur, Datia, & Gabellas ſuis Civibus imponere valet. Dec.125. n.18. p.311., & Deciſ.127. n.23. pag.317.

Omnes de *Univerſitate* cogi poſſunt ad conſervationem Riparum. Dec.129. n.5., & 18. p.321.

Univerſitatis Magiſtratus, an poſſit taxare victualia, & Medicinalia, & an condere legem. Vid. *Magiſtratus*. Vid. *Lex*.

Ad *Univerſitatem* etiam poteſt ſpectare Jus nominandi Cappellanos. Dec.124. n.24. pag.309.

Univerſitati danda eſt manutentio in poſſeſſione nominandi Cappellanos. Dec.124. n.1. p.308.

.... Et hujuſmodi poſſeſſio probatur per Teſtes de ipſa Univerſitate. n.1., 5., & 6. pag.308.

Univerſitates tenentur ſervare Jus Publicum. Deciſ.141. n.24. pag.354.

Univerſitas Eccleſiaſtica non venit ſub nomine Univerſitatis, niſi de ea fiat expreſſa mentio. Dec.115. nu.14. pag.286.

Univerſitas, quod ſit Eccleſiaſtica, ex quo probetur. Vid. *Collegium*.

Univerſitas Eccleſiaſtica eſt Ordo S.Stephani. Vid. *Ordines Militares*.

Univerſitas, Collegium, vel Ordo merè laicalis in Principatu extero, non indiget confirmatione Papæ, ſed proprii Principis. Deciſ.115. numer.11. pag.286.

Univerſitas quoad refectionem damnorum. Vid. *Damnum*.

Univerſitas quoad Eccleſiæ reparationem. Vid. *Eccleſia*.

Univerſitatis Jurium Translatio. Vid. *Translatio*.

Univerſitatis Teſtes, quando probent, & quando non. Vid. *Teſtis*.

Ab *Univerſitate* facta Solutio. Vid. *Solutio*.

UNUSQUISQUE.

Vid. *Quiſque*.

VOCABULUM.

Vocabulum interpretari debet juxta loci, & Partium conſuetudinem. D.129. n.54. p.324.

VOCATIO.

Ex *Vocatione* activa non infertur ad paſſivam. Deciſ.90.n.18. pag.207.

VOCATUS.

Vocatorum in præjudicium induci nequit conſuetudo affirmativa per Gravatum. Deciſ.158. num.22. p.408.

Vocatis ex propria perſona venientibus Gravatus præjudicare nequit. Dec.159. n.17. pag.411.

Ampl. in Tranſactione. n.25. ibid.

Vocatis illis *de Domo*, *& Familia*, ille præſeferendus eſt, qui probat per gradus diſtinctos eſſe de tali Familia. Dec.97. n.9. pag.224.

.... Idque procedit in omni materia. num.14. ibidem. pag.224.

Vocatis illis *de Familia*, *& Parentela* cenſentur gradatim, & Juris ordine vocati, itaut proximiores præferantur. D.97. n.6. pag.224.

.... Et exiſtentes de Familia effectiva præferantur illis de contentiva. n.7. ib. pag.224.

.... Et in concurſu illi de Familia contentiva proxima præferantur illis de remota. nu.8. ibid. pag.224.

Vocatis illis *de Familia*, ex quibus arguatur præferendos illos de ſanguine. Deciſ.97. n.17., & 19. pag.224.

VOLUCRES.

Volucres capti in alieno Solo poſt prohibitum ingreſſum à Domino, an fiant occupantis, remiſſivè. Dec.147. n.29. pag.378.

Volucres Cœli, & belvæ feroces in dominio noſtro non

non ſunt, & fiunt occupantis. Dec.147. nu.7., & 26. pag.376. -- Ampl. n.26. pag.377.
Decl., ut num.13. pag.377.

VOLUNTAS.

Voluntas præſumitur adhæſiva facultati competen. Contrahentibus. D.188. n.15. pag.509.
Voluntas elicitur etiam ex actu nullo. Dec.165. num.31. pag.432.
Voluntas, qualis fuerit ab initio, declaratur ex ſubſequentibus. Dec.109. n.24. pag.263.
Voluntas declaratur tàm ex verbis, quàm ex factis. Dec.109. n.23. pag.263.
Voluntatis quæſtionem ceſſare facit diſpoſitio clara. Dec.73. n.20. pag.177.
Voluntatis argumentum elicitur ex diſcretivo modo loquendi. Dec.165. n.54. pag.439.
Ultimæ *Voluntatis* derogatio eſt de reſervatis Supremo Principi. Dec.106. n.26. pag.256.

VOLUNTAS IN PARTICULARI.

Voluntas Defuncti, tanquam lex, eſt ſervanda. Deciſ.179. n.1. pag.483.
Voluntas Defuncti, ut per hæredem adimpleatur, Judex curare debet. Dec.106. n.27. p.256.
Voluntas Papæ. Vid. *Papa*.
In eadem *Voluntate* dici nequit, quod *Teſtator* continuaverit, ſi ab ea expreſsè receſſit in Codicillis. Dec.107. n.12. pag.257.
Voluntas Tranſigentium non extenditur ad ea, quæ non aderant tempore Tranſactionis. Dec.74. n.10. pag.179.
Voluntatis Tranſigentium conſcius præſumitur mediator Tranſactionis. Dec.199. n.7. pag.543.

VOTUM.

Vid. etiam *Suffragium*.
Votum in publ. Conſilio dare nequit Civis, de cujus intereſſe agitur, minuſque ejus Conjuncti in primo, & ſecundo gradu. Vid. *Conſilium publ.* Vid. *Reſolutio*.
Vota extra Collegium data in nulla habentur conſideratione. Dec.60. n.14. pag.148.

VOX.

Vid. etiam *Suffragium*. Vid. *Votum*.
Vocem nullam habere cenſetur is, qui habet pro ſe tantùm medietatem Collegii, ſive Communitatis. Dec.144. n.9.10., 39., & 66. p.362.
Vocum medietatis derogatio. Vid. *Derogatio*.
In paritate *Vocum* Epiſcopus gratificare nequit, niſi voces ſint diviſibiles. Deciſion.144. numer.53. pag.366.
Voces, quando ſunt ab initio diſtinctæ, vox reſidere dicitur penes majorem partem, efformantem eandem unicam vocem, ſpreta minori. Dec.144. n.42. pag.366.

URBANUS PP. VIII.

Vid. etiam *Conſtit. in ſpecie*.
Urbanus VIII. interdixit Magiſtratibus Stat. Eccleſiaſtici prorogationes Officiorum. Dec.84. num.5. p.196.
Ampl. etiam in Magiſtratu Romano. n.6. ibid.
Urbanus VIII. inſtituit Cong. de Propaganda Fide. num.13. pag.561.

URBINUM.

Vid. *Dux Urbini*.

URBS.

Urbis Conſervatores. Vid. *Conſervatores*.
Urbis Statutum. Vid. *Statuta diverſorum locorum*.
In *Urbe* ex Conſtitut. Apoſtolicis Pharmaca ſunt taxanda à Prothomedico Collegii Medicorum Urbis. Dec.100. num.24. pag.234., & Deciſ.101. num.2., & 3. pag.235.
Decl.1., quod dd. Conſtitutiones non extenduntur ad alias Civitates Stat. Eccleſ.. Deciſion.100. numer.25. pag.234.
Contr. Dec.101. num.2. pag.235.
Decl.2., quod facultas hujuſmodi quoad Civitatem Cæſenæ tranſlata fuit in Priorem Collegii Medicorum dict. Civitatis. num.4., & ſeqq. p.235.

USUFRUCTUARIUS.

Uſufructuarius Arbores grandes, & frugiferas cædere non poteſt. Dec.39. n.36. pag.78., Deciſ.72. num.12. 16., & 18. pag.174., & ſeq.
Ampl. num.21. ibid. pag.175.
....Sed ramos tantùm cæduos. n.36. pag.78., & Dec.72. num.12. pag.174.
Uſufructuarius, & Locator ad commodum proprium uti poſſunt arboribus grandibus, vi ventorum avulſis. Dec.43. n.2. pag.49.
Contr. Dec.72. num.21. pag.175.
.... Poſſunt etiam pedamenta, & ramos incidere. num.3. pag.94.
.... Item poſſunt incidere arbores ſenio confectas, ut Sylva manuteneatur. n.4. ib. p.94.
Decl. tamen, quod pretium dd. Arborum ad Dominum ſpectabit. n.5. ibid. pag.94.
Ad *Uſufructuarium*, & non ad Dominum directum ſpectant Sylvæ, & Arbores cæduæ, ſecus autem Sylvæ, & arbores incæduæ. Vid. *Sylva*.
Uſufructuarius incidens Arbores frugiferas amittit uſumfructum. Dec.41. n.36. pag.91.
Lim., ſi alias Arbores ſubſtituit, quæ durante ſuo uſufructu, excreſcant in primæva bonitate. num.37. ibid.
Decl. lim.1. non procedere quando reſolutio juris poteſt provenire etiam ex aliis cauſis. num.38. pag.91.
Decl.2. non procedere, ſtante pacto in contrarium. num.39. ibid.

USURPATIO.

Vid. *Violentia*.

USUS IN GENERE.

Uſus, ex quibus probetur. Dec.39. n.32. pag.78.
Uſum contrarium tollunt *Clauſula Sublata*, & *Decretum irritans*. Vid. *Clauſula Sublata*.
Per *Uſum* contrarium non tollitur Statutum, Apoſtol. auctoritate confirmatum. Deciſion.174. num.23., & 32. pag.471.

USUS QUOAD PARTICULARIA.

Uſus privativus Aquarum, ex quibus probetur. Dec.35. num.13., & ſeqq. pag.59.
Ex non *Uſu* excluditur *Aquarum* pertinentia. Deciſ.59. num.9. pag.146.
Ad *Uſum* certum Collectæ deſtinatæ, non poſſunt in alium per Communitatem converti. Deciſ.192. num.27. pag.522.
Uſus Fluminis de jure gentium eſt publicus. Deciſ.35. num.6. pag.59.
Uſus, & utilitas Fundi ſpectat ad conductorem, non ad locatorem. Dec.80. n.22. p.191.
Ad *Uſum* certum Largitionis, quæ ſunt deſtinata Fidelium, ad illum, & non alium debent converti. Dec.174. n.9. pag.470.
Ampl., etiamſi alius uſus ſit ſimilis. numer.10. pag.470.
Uſus Pascuorum. Vid. *Paſcua*.
Ex non *Uſu* amittitur Privilegium. Deciſion.10. num.

num.23. pag.13., & Dec.116. n.8. p.289.
Lim. ubi *Privilegium* pendet non ab uſu,ſed à potentia. Dec.12. n.16. pag.16.
Vſus Rei ſine Domino impediri nequit. Dec.184. num.8. pag.497.
Vſum Rei habens tenetur pro rata ad ejuſdem manutentionem. Dec.158. n.11. pag.407.
Ex *Vſu* dicitur approbata SCRIPTURA. Dec.29. numer.32. pag.48.

UTENS.

Vtens jure ſuo non prohibito, non eget gratia, nec timet anguſtiam. Dec.114. n.39. pag.285., & Dec.115. num.20. pag.287.

USUSFRUCTUS.

Vſumfructum tantummodò importat conceſſio, & locatio fructuum, & redditium. Deciſ.39. num.34. pag.78.
Vſumfructum tantùm importat locatio, ubi non incipit à bonis, ſed à fructibus. Deciſion.39. num.35. pag.78.

UTILITAS.

Vtilitas in concordia inita per Epiſcopum probatur ex Beneplacito, etiam præſumpto. Deciſ.110. num.7. pag.265.
....Ac ex eo, quod Menſa pro Sum. ſc.20. acquiſiverit in perpetuum paſcua annui redditus ſc.300. num.8. ibid. pag.265.
Vtilitas fundi ſpectat ad Conductorem, non ad Locatorem. Dec.80. n.22. pag.191.
Vtilitas publica. Vid. *Publica Vtilitas*.
Ad propriam *Vtilitatem* cuique permiſſum eſt omnia peragere. Dec.95. n.1. pag.217.

UXOR.

Vxoris inſignia adnecti ſolent in ſtegmate Viri. Deciſ.97. num.45. pag.227.
Vxores ducunt Magnus Magiſter, & Eq. S. Stephani. Dec.112. num.28. pag.278.

FINIS

INDICIS GENERALIS CONCLUSIONUM, ET MATERIARUM,

Quæ in Deciſionibus S. Rotæ Romanæ, in hoc de Bono Regimine Tertio Volumine recollectis, continentur.

Digitized by Google